BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
18 — N
6

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. F.

LEANDRI

DE SS^MO SACRAMENTO,

NAVARRI, OPPIDI DE VILLA-FRANCA,

ORDINIS DISCALCEATORVM SANCTISSIMÆ TRINITATIS

Redemptionis Captiuorum, olim in Complutenſi & aliis Hiſpaniæ Academiis, Theologiæ Profeſſoris; poſtmodum dicti Ordinis Prouincialis, & Definitoris Generalis: nunc verò totius ſuæ Religionis Miniſtri Maioris, ac Generalis.

QVÆSTIONVM MORALIVM

THEOLOGICARVM

IN DECEM DECALOGI PRÆCEPTA;

Pars II. & in ordine VII. In qua de Iuramento & Voto agitur.

Cunctis Opus perutile; duplici Indice locupletatum, Primo Tractatuum, Diſputationum, & Quæſtionum: Altero verò Sententiarum, rerumque notabilium.

NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT.

sel

LVGDVNI,

Sumpt. PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, ET GVILL. BARBIER.

M. DC. LXIV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

-152

Digitized by Google

ILLVSTRISS[MO] AC REVERENDISS[MO] D. D.

DIDACO ESCOLANO

OLIM IN SVPREMO FIDEI SENATV CONSILIARIO, poſt Maioricenſi Epiſcopo, núncque Tiraſonenſi Præſuli, Regiæ, & Catholicæ Maieſtatis à Conſiliis, &c.

EN alterum prodo, Illuſtriſſime Antiſtes, in Decalogi leges librum, cuius in fronte nomen inſcribo præclarum, vt deligam omen & auſpicium, quippe,

a — *Recto ſi tramite ſeruat*
Sidera Chaldæus, ſi Theſſalus elicit vmbras,
Fulgura ſi Thuſcus nouit, ſi gramina Colchus,
Si Lyciæ ſortes ſapiunt, ſi noſtra volatu
Fata loquuntur aues.

a Sidon. paneg. Maioriani.

Certius oraculũ Hiſpano viro eſt, te, Iacobe mi, (fas ſit ex onotomãtia præſagio diuinare quodã nomẽclatoribus Numina opitulari) ardẽti prælio inito, Patronũ nũcupaſſe. Adſis, nomenq; tuum, & iunctæ vmbone phalanges ruent, videbórque mihi, vt & Lipſio, ille eſſe, aut certè futurus, qui

b *Celſior exſurgit pluuiis, auditque ruentes*
Sub pedibus nimbos, & cæca tonitrua calcat.

b Lipſ. centur. 1. ad Belg. Epiſt. 99.

Igitur ex quo oculos inieci meos tuam in animi nobilitatẽ (tanta cum ſit, & quemq; vel ſublimitatis gradũ facilè conſequatur, & generoſi pectoris grandia, inclytáque vbiquè ſemper dimittat veſtigia) inextinguibili in te exarſi amore, & flagranti quadam ingenij meditatione in tuum me contuli obſequium, intentus meorum ſtudiorum tibi

ã 4 dicare

dicare conatus. Et licèt perſæpè pudeat alicuius encomia propalam ſcribere,quia ferè nuſquã calumniator deficit, qui dentes acuat, linguámq; effrenet, vt, & truculenter dilacerando trucidet, & probrosè conuiciando carpat; aſt, perfricata fronte, tuas poſſum,haud fallor,dare in propatulo laudes:cùm gnaris,& ignaris, probis,& probris fueris, síſque ſemper benè viſus. Síque nec momus deſit,is tamen fruſtrà.

c Ouid. 1. Metamorphoſ.

[c] *Exululat, fruſtráque loqui conatus ab ipſo,*
Colligit os rabiem, ſolitæque cupidine cædis
Vtitur—

d Cicer. orat. pro M. Marcell.

Quapropter iamiam [d] *diuturni ſilentij, quo eram his tẽporibus vſus, finem hodiernus dies attulit. Tantam enim manſuetudinẽ, tam inuſitatã, inauditámq; clementiam, tantum in alta poteſtate rerum modũ, tam denique incredibilem ſapientiam, ac penè diuinam tacitus nullo modo prœterire poſſum*: nam,

Iuſtitiæ munus ſemper ſua cuique rependit,
Námque hoc eſt æquum, quod ſua cuiq; refert,

Vt Ethicus quidam canebat. Nouêre plerique tuum nobiliſſimum genus, clariſſimámq; originem ex illuſtriſſima Eſcolanorum ſtirpe, per D. Petrum Eſcolanum Longarij villæ Fundatorem, & Conſtructorem:sátque notum Eſcolanos eſſe Venitãdux,& Alfaræ Dominos. Quę miſſa facio, cum alibi ſint à Gaſpare Eſcolano, vti pleráque, æternis tradita monumentis. Nec loquar de Illuſtriſſimo, ac nulli ſecundo, cognomento de Ledeſma, quo per lineam maternam dẽcoraris. De clariſſimis officiis Aulicis, ac dignitatibus Palati-

nis,

Digitized by Google

nis, quibus vtriuſque lineæ Progenitores polluere, nec verbum, eſto ſis,

[e] —*Titulis inſignis auorum.* e Lucan lib. 8.

Quia maiora me vocant: quandoquidem,

[f] *Nominibus cum ſis generoſus auorum,* f Ovid. lib. 4.
Exuperas morum nobilitate genus. Triſt. eleg. 3.

O virum ineffabilem! ſanguine licet ſis è diuorum genere, diuúſque inter Quirites; lucidior ſanè (influit origo) tuimet meritis.

[g] *Hinc tua me virtus rapit, & miranda per omnes* g Ovid. ad Piſon.
Vita modos, quæ ſi deeſſet tibi fortè creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuiſſet.
Nam quid imaginibus, quid auitis fulta triũphis
Atria, quid pleni numeroſo conſule faſti
Proficerent, ſi vita labat? perit omnis in illo
Gentis honos, cui laus eſt in origine ſola.

Vix natus, & ad magna; adultus ad maiora. Animi dotes te fecere in hac Complutenſi Academia Philippicum Togatum, Clementinarúmque è ſuggeſtu Dictatorem, &

[h] *Qualis diſcutiens Lucifer aſtra* h Senec. in mort. Claud.
Aut qualis ſurgit redeuntibus Heſperus aſtris,
Qualis cum primùm tenebris aurora ſolutis
Induxit rubicunda diem, Sol aſpicit orbem
Lucidus, & primus à carcere concitat axes,
Talis—

Iacobe aderas. Ob ipſas Salmanticæ ſuſcepiſti gradum, & inter Papinianos, & Vlpianos illius ſcholæ fuiſti numeratus. Quod ibi de te ipſe Apollo cecinit, audias: i Annæus, in Lud. mort. Claud.

[i] *Vincat mortalis tempora vitæ*

Ille mihi ſimilis vultu, ſimiliſque decore,
Nec cantu, nec voce minor: fœlicia laſsis
Sæcula præſtabit, legúmque ſilentia rumpet.

Maiorica te habuit Theſaurarium, & Canonicum, Lerena, Vallis-Oletum, Corduba, Toletũ, & Matritum fidei Inquiſitorem. E ſupremo itidem fidei Senatu ad ſacras inſulas Maioricenſes fuiſti aſſumptus, & demum ad Tiraſonenſes promotus. Paucis plurima dixi; nil tamen ago, dum ſingula non percurro. Decreui; aſt,

l *Lucan. lib. 6.* [l] *Protinus aſtrictus caluit cruor*
—Et in venas extremáque membra cucurrit.

m *Senec. in Hercul. Oet. act. 3.* —[m] *Cor attonitum ſalit,*
Pauidúmque trepidis palpitat venis iecur.

Cauſam ſcrutor:

n *Plaut. in Captiu.* [n] *Quin quieſcis cor meum? i, ac ſuſpende te.*
Ha, monet, linque pennam,

o *Plaut. ibid.* —[o] *Ego miſer vix adſto præ formidine.*

Haud poſſibilia non ſunt intendenda. Sat enim dixiſſe potius tot dignitates eum, quàm ipſum ambiiſſe tot dignitates. O rem mirabilem! Vidimus hominem (fallar, ni dicam Angelum) qui

p *Nazianz. de diuerſ. vit. gener.* [p] *Ingentes non curat opes, ſubſelliáque alta*
Non, quod mortale eſt, ſerpit, humíque Deus.

Gaudeat Tiraſo tali Præſule, rumpátque moras in gaudio: imminet illi orbitas, dúmque poſſidet tale pignus, gaudeat. Silui hucúſque, fama enim dixiſſe curauit.

Tibi deditiſſimus in Chriſto ſeruus.

FR. LEANDER de Sanctiſſimo Sacramento.

FACVLTAS ORDINIS.

FR. FRANCISCVS A SANCTO IVLIANO, Maior ac Generalis Miniſter Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum. Tenore, ac virtute præſentium, de cõſenſu noſtri Definitorij, facultatem concedimus vt ſeptima Pars Quæſtionum Moralium Theologiæ in ſecundum Decalogi præceptum de Iuramento, & Voto, à R. P. N. Fr. LEANDRO de Sanctiſſimo Sacramento, noſtræ Sacræ Religionis Theologiæ Profeſſore elaborata, & à grauioribus & doctioribus eiuſdem Religionis Theologis recognita, & approbata typis mandetur; & ad communem vtilitatem in lucem prodeat. In quorum fidem præſentes fieri iuſſimus, manu noſtra ac Secretarij Chirographo ſubſcriptas, impreſſionéque ſigilli, noſtri Officij munitas, in hoc noſtro Matritenſi Conuentu, die decima nona Menſis Iulij, anni Domini milleſimi ſexcenteſimi ſexageſimi tertij.

FR. FRANC. de Sancto Iuliano, Magiſter Generalis.

Locus ſigilli.

Mandato P. N. Miniſtri Generalis.

FR. *ANTONIVS de Conceptione, Secret.*

APPRO

APPROBATIO.

EGo infrà ſcriptus Doctor Theologus Facultatis Pariſienſis eundem præbeo aſſenſum impreſſioni Tomi ſecundi Quæſtionum Moralium Theologiæ in ſecundum Decalogi præceptum, de iuramento & Voto, à R. adm. P. LEANDRO de Sanctiſſimo Sacramento Ordinis Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum conſcripti, quem dedi pro primi Tomi Impreſſione, quatenus non minùs ſanam & ſolidam Doctrinam contineat, cuius rei fidem facio. Actum hac die 14. Ianuarij 1664.

FR. IOANNES ROBE'

APPROBATIO.

SEPTIMAM partem Quæſtionum Moralium Theologiæ in ſecundum Decalogi præceptum, de Iuramento & Voto à R. P. LEANDRO Ordinis Redemptionis Captiuorum, conſcriptam legi ego infraſignatus Facultatis Pariſienſis Doctor Theologus, nihilque in ea deprehendi, quod bonos mores aut Fidem Orthodoxam offendat. Quapropter illam cenſeo luce publica dignam. Lugduni die 14. Ianuarij 1664.

FR. CYRILLVS MOREL Carmeli Lugdunenſis Prior.

INDEX

Digitized by Google

INDEX TRACTATVVM,

DISPVTATIONVM, QVÆSTIONVM, EARVMQVE RESPONSIONVM;

Quæ in hac ſeptima parte de iuramento, & voto continentur.

TRACTATVS PRIMVS.

De iuramento. pagina 1.

DISPVTATIO PRIMA.

De eſſentia, & quidditate iuramenti. pag. 1.

QVÆSTIO I. AN iurare, ſit Deum in teſtem adducere, & inuocare? ibid.
℟. *Vt certum: quod ſic.* ibid.
II. An iuramentum, ſit adductio, ſeu inuocatio Dei, in teſtimonium veritatis illius rei, quam affirmamus, vel negamus? ibid.
℟. *vt certum: quod ſic.* ibid.
III. An iuramentum, dicatur à Iure? pag. 2.
℟. *Quod ſic.* ibid.
IV. An hæc tria, *iuramentum, iuſiurandum, & Sacramentum*, ſint ſynonima? ibid.
℟. *Eſſe: cum aliqua tamen differentia.* ibid.
V. Quid velit iurans per inuocationem diuini Nominis? ibid.
℟. *vt Deus manifeſtet eam rem, quam iurans dicet, eſſe veram.* ibid.
VI. An vt iuramentum, quoad Deum in foróque interno obliget, requiratur vt fiat per verba externa, aut per contactum rei ſacræ? ibid.
℟. *vt certum: non requiri, ſed ſat eſſe ſi fiat mente.* ibid.
VII. An ſaltem, vt iuramentum, quoad homines, & in foro externo obliget, ſit faciendum verbis: an verò ſufficiat, quod fiat ſignis? ibid.
℟. *Vt quid veriſsimum, ſufficere quod fiat ſignis externis.* ibid.
VIII. An, vt iuramentum in foro externo obliget, ſit neceſſarium quod fiat per contactum alicuius rei ſacræ, vt crucis, aut Euangeliorum? pag. 3.
℟. *vt quid verum: Non eſſe neceſſarium, niſi in caſibus in quibus id ius requirit.* ibid.
IX. An caſu quo lex ſanciat, quod iuramentum præſtetur, tactis Euangeliis: ſat ſit ad eius valorem, quod fiat per tactum alterius libri ſacri, aut crucis? ibid.
℟. (quidquid alij dicant:) *Non eſſe ſatis attento iure: benè tamen attenta conſuetudine.* ibid.
X. An, ſi atteſtetur Notarius, quod Titius v.g. iuratus teſtimonium dixerit: ſit præſumendum, talem teſtem iuramentum ſolemniter præſtitiſſe, tactis Euangeliis aut cruce? ibid.
℟. *Præſumendum eſſe.* ibid.
XI. An in caſibus iure expreſſis in quibus cauetur, vt iuramentum fiat tactis Scripturis, aut Euangeliis: debeant Epiſcopi aut aliæ Perſonæ in Sacris conſtitutæ, tactis ipſis, iurare? ibid.
℟. *probabilius: nec debere Epiſcopos, nec Presbyteros ſic iurare, niſi id ius expreſsè petat, benè tamen reliquas Eccleſiaſticas perſonas.* ibidem.
XII. An cenſendus ſit verè iurare, qui ſubſcribit ſcriptum aliquod, in quo iuramentum continetur? pag. 4. ibid.
℟. *Quod ſic.*
XIII. An iuramentum mentale, neceſſariò requirat actus tres? ibid.
℟. *Quod ſic: duplicem, videlicet intellectus, & alterum voluntatis.* ibid.
XIV. In quo ex præaſſignatis actibus conſiſtat formaliter, & eſſentialiter iuramentum mentale? ibid.
℟. *quod in vltimo intellectus.* ibid.
XV. Quos actus requirat iuramentum vocale, & in quo illorum formaliter conſiſtat? ibid.
℟. *Quod requirit quatuor.* ibid.
XVI. An, ad eſſentiam iuramenti requiratur neceſſario intentio iurandi? ibid
℟. *Quod ſic.* ibid

XVII. An ad eſſentiam iuramenti requiratur neceſſariò plena deliberatio? pag. 5.
Reſp. *vt certum, requiri.* ibid.
XVIII. An iuramentum ſit actus licitus, & honeſtus? ibid.
Reſp. *de fide certum: Quod ſic.* ibid.
XIX. An, non ſit licitum paſſim iurare? ibid.
Reſp. *Quod non.* ibid.
XX. An, vt iuramentum ſit licitum & honeſtum, requirat tres comites, ſeu conditiones, nempe, veritatem, iuſtitiam, & iudicium? ibid.
℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.
XXI. An prædicti tres comites, ad honeſtatem omnis iuramenti requirantur? pag. 6.
℞. *vt certum. Requiri.* ibid.
XXII. An, tres dicti comites ſufficiant pro honeſtate cuiuſvis iuramenti? ibid.
℞. *vt certum: ſufficere.* ibid.
XXIII. An iuramentum ſit actus virtutis Religionis? ibid.
℞. *vt certum: Eſſe.* ibid.
XXIV. An licitum ſit cuipiam iurare per creaturas, abſolutè ſpectatas, vt creaturæ ſunt? ibid.
℞. *vt quid certiſſimum: Nec licere, nec valere iuramentum ſic factum.* ibid.
XXV. An ſaltem ſub aliqua alia ratione, ſeu conſideratione, ſit licitum per creaturas iurare, ſecluſo omni iure prohibente, ſi quod eſt? ibid.
℞. *vt quid certum: quod ſic.* ibid.
XXVI. An ſaltem, hic modus per creaturas iurandi, ſit illicitus, eo quod, iure diuino aut humano ſit prohibitus? pag. 7.
℞. *vt certum: Non eſſe illicitum, quia nullo iure eſt prohibitum.* ibid.
XXVII. An ad eſſentiam iuramenti ſit neceſſarium, vti hoc verbo, *iuro*? ibid.
℞. *vt quid certiſſimum: quod non.* ibid.
XXVIII. An ad eſſentiam, & valorem iuramenti requiratur, vt res in teſtem adducta, ſit in ſe ſacra? ibidem.
℞. *probabilius: quod ſic.* ibid.
XXIX. An ſi quis, exiſtimans librum profanum eſſe Euangeliorum, iuraret per Euangelia in eo contenta, iuraret verè? ibid.
℞. *vt certum: verè iurare.* ibid.
XXX. An ſaltem Chriſtiani iurantes per falſos deos; teneantur, ex vi iuramenti, implere promiſſũ? p. 8.
℞. *vt cerum: Non teneri, ex vi iuramenti.* ibid.
XXXI. An, qui intendit iurare per verba, quæ iuramenta non ſunt; velut, *verè, profectò faciam hoc*; obligaretur ad impletionem talis iuramenti, ex vi iuramenti? ibid.
℞. *manere obligatum, ſi ſciat, quid ſit iurare; aliàs non.* ibid.

DISPVTATIO II.

De diuiſione iuramẽti, deque eius ſpeciebus.

QVÆST. I. AN iuramentum rectè diuidatur in aſſertorium, promiſſorium, conteſtatiuum, comminatorium & execratorium? pag. 8.
℞. *Quod rectè.* ibid.
II. An dentur aliæ ſpecies iuramenti? ibid.
℞. *dari alias quinque.* ibid.
III. An omnia iuramenta aſſignata ſint eiuſdem ſpeciei? pag. 9.
℞. *omnia eſſe, præter iuramentum blaſphemũ.* ibid.
IV. An ſit opus [illegible] confeſſione explicare, quale iuramentum quis violauerit; an ſcilicet, fuerit execratorium; an comminatorium, an per Deum, an per creaturas, &c. ibid.
℞. *Non eſſe opus: niſi ſit iuramentum blaſphemum.* ibid.
V. An, ſi periurium ſit iudiciale, debeat circunſtantia iudicij in confeſſione exprimi? ibid.
℞. *debere exprimi.* ibid.

DISPVTATIO III.

De varijs modis, ac formulis iurandi. p. 9.

QVÆST. I. AN ſint aliquæ formulæ iurandi, de quibus, apud omnes conſtet, eas habere vim, & rationem iuramenti? ibid.
℞. *vt certum: Eſſe omnes illas, quibus Deus, vel diuina inuocantur in teſtes.* ibid.
II. An hæc verba: *teſtis eſt mihi Deus*, verum contineant iuramentum? ibid.
℞. *probabilius, quod ſic.* pag. 10.
III. An etiam, verum contineant iuramentum, hæ formulæ: *Deus ſcit, vel, audit quod dico*: vel, *coram Deo dico, aut loquor?* pag. 10.
℞. *continere, ſi dicta verba proferantur innocatiuè: ſecus, ſi enunciatiuè.* ibid.
IV. An ſaltem, iuraret qui diceret: *Deus ſcit me verum dicere?* ibid.
℞. *melius: quod ſic.* ibid.
V. An hæc verba: *viuit Deus, viuit Dominus*, verum contineant iuramentum? ibid.
℞. *probabilius: quod ſic.* ibid.
VI. An verè iuret qui dicit, *Deus eſt veritas, quod hoc ita eſt.* Hiſpanè. *Dios es verdad, que es aſſi?* pag. 11.
℞. *probabiliùs: quod verè iuret.* ibid.
VII. An hæc verba: *Voueo Deo ita eſſe, vel non eſſe.* Hiſpanè, *voto à Dios, que eſto es aſſi, ò no es aſſi*: ſint verum iuramentum, quando materia non eſt capax voti, vel iuramenti? ibid.
℞. *verum eſſe, & valdè graue.* ibid.
VIII. An deinde, hæc verba: *Promitto tibi Deo*, Hiſpanè; *yo os prometo à Dios*; contineant verum iuramentum? ibid.
℞. *melius, quod ſic.* ibid.
IX. An item, verba: *Iuro me facturum hoc: vel iuro hoc ita eſſe*; ſint verum iuramentum? ibid.
℞. *probabiliùs, quod ſint, ſpectato rigore verbi iuro; ſecus verò, attento vſu communi hominum, &c.* ibid.
X. An, referat ad verum iuramentum, vt fiat per præpoſitionem, *Per*; an per præpoſitionem, *In*? ibid.
℞. *probabiliùs, nihil referre.* pag. 12.
XI. An iuramentum faciat, qui dicit: *Par Dios, Por Dios que ſi: Por Dios que es recia coſa eſta?* ibid.
℞. *Quod non faciat, niſi expreſſè iurare velit, &c.* ibid.
XII. An in his verbis: *Per animam meam*, Hiſpanè, *Por mi alma*: iuramentum contineatur? ibid.

℞. vt

℞. *vt longè probabilius: contineri.* ibid.
XIII. An etiam his verbis: *in anima mea*, Hiſpanè, *En mi alma*, contineatur iuramentum? ibid.
℞. *vt longè probabilius: etiam contineri.* ibid.
XIV. An ſint iuramenta: *In mea conſcientia, & per meam conſcientiam?* pag. 13.
℞. *probabilius: Non eſſe; niſi aliàs, pronuncians dicta verba, velit expreſsè iurare.* ibid.
XV. An ſaltem iuret, qui dicit: *Iuro per meam conſcientiam?* ibid.
℞. *probabilius adhuc non iurare, niſi aliàs ſpecialiter velit per talia verba iurare.* ibid.
XVI. An ad minus, iuramentum faciat, qui dicit: *Teſtis eſt mihi conſcientia mea?* ibid.
℞. *probabilius: adhuc non facere; niſi aliàs id expreſsè velit.* ibid.
XVII. An iuret qui dicit: *Iuro mihi, iuro per meipſum; aut iuro pro me.* Hiſpanè, *Iuro a mi, iuro por mi, ò por quien ſoy?* ibid.
℞. *probabilius: Non iurare.* ibid.
XVIII. An hæc verba: *Iuro in fidé mea*, vel, *per fidem meam*, aut, *ſub fide mea*, verè contineant iuramentum? ibid.
℞. *probabilius: Non continere ex natura rei iuramentum.* pag. 14.
XIX. An ſaltem ſint iuramentum hæc verba: *In bona fide: in bona fide iurata*, aut, *per bonam fidem iuratam.* Vulgò. *En buena fe. En buena fe iurada. Per mi buena fe iurada?* ibid.
℞. *probabilius: Non eſſe iuramenta.* ibid.
XX. An ad minus iuret, ſi quis dicat: *In fide Chriſtiani*, aut *boni Chriſtiani*: vel, *per fidem Chriſtiani*: Vulgò, *A fe de Chriſtiano: à fe de buen Chriſtiano*, &c. ibid.
℞. *adhuc non iurare: niſi aliàs velit per verba dicta intelligere fidem Chriſti.* ibid.
XXI. An contineant iuramenta hæc verba. *In fide Religioſi*, aut *Sacerdotis. A fe de Religioſo, ò Sacerdote?* ibid.
℞. *Non continere, niſi aliud conſtet de intentione proferentis.* ibid.
XXII. An ſi quis Religioſus dicat: *Per habitum Sanctiſſimæ Trinitatis, S. Frãciſci, aut S. Dominici*, &c. cenſeatur verè iurare? pag. 15.
℞. *Quod ſic.* ibid.
XXIII. An etiam verè iuret qui dicit, *Per fidem Chriſti: Per fidem Dei*, aut, *per fidem Dei*, vel, *in fide Dei?* ibid.
℞. *vt quid certum, verè iurare.* ibid.
XXIV. An verè iurent mulieres, quæ dum pueros minantur, digito naſo, aut fronti applicato, dicunt: *Per iſtam*, Hiſpanè, *Para eſtà que me lo aueis de pagar.* Vel, *per iſtam crucem. Por eſta cruz que me lo aueis de pagar?* ibid.
℞. *Nõ iurare: niſi aliàs, crucẽ efformẽt in frõte.* ibid.
XXV. An faciat quis iuramentum, cum per Deum, aut, per propriam vitam interrogatus, *An ita res ſe habeat? abſolutè reſpõdet; ita rem ſe habere.* ibid.
℞. *Quod non facit iuramentum?* ibid.
XXVI. An ſit iuramentum dicere, *Per totum*, vel, *per vitam eius, per quod iurare poſſum.* Hiſpanè, *Por todo lo que puedo iurar: ò Por vida de lo que puedo iurar?* ibid.
℞. *Quod non ſit.* ibid.
XXVII. An ſaltem ſit iuramentum dicere: *Iuro ad talem: per vitam talis: voueo talem.* Hiſpanè, *Iuro a tal, por vida de tal, voto a tal?* ibid.
℞. *Quod adhuc nõ ſunt iuramẽta dicta verba.* ibid.
XXVIII. An iuret qui dicit: *Iuro à ſan oy?* ibid.
℞. *Quod non.* ibid.
XXIX. An ſit iuramentum dicere: *Per meam vitam, aut ſalutem*, vel, *per vitam, aut ſalutem Patris, vel Fratris mei, aut alterius hominis?* pag. 16.
℞. *Eſſe iuramentum ex vi verborum, & ideo verè iuraret qui talia verba diceret, niſi aliàs expreſsè intenderet non iurare.* ibid.
XXX. An ſit iuramentum dicere: *Per vitam mei Equi*, aut, *per conſeruationem huius arboris, aut alterius rei inanimatæ?* ibid.
℞. *Eſſe iuramentũ ex vi verborum: niſi aliàs talia verba dicantur ad euitandum iuramentum verum?* ibid.
XXXI. An qui facit homagium; ideſt, *Pleito è omenaje*, faciat iuramentum? ibid.
℞. *probabilius, quod ſic.* ibid.
XXXII. An faciat iuramentum, qui dicit: Iuro per has barbas; per has veſtes: per filum meæ tunicæ. Per paſſeres: Per ignem hunc: Per hunc aërem, & ſimilia vilia, & nullius pretij? ibid.
℞. *Quod non.* ibid.
XXXIII. An ſaltẽ faceret iuramentũ qui diceret: per hunc aërẽ, ignẽ, terrã, Dei pluuiam aut paleã? ibid.
℞. *Quod tunc ſic.* ibid.
XXXIV. An ſit licitũ iurare per dictas viles creaturas, prout referũtur ad Deũ, vt per hãc paleã Dei? p. 17.
℞. *Quod non ſit licitum.* ibid.
XXXV. An ſaltem ſit licitum iurare, per Idola, aut per dæmones, vt ſunt Dei creaturæ? ibid.
℞. *Quòd non ſit licitum.* ibid.
XXXVI. An contineant iuramenta hæc verba: *Amen, amen dico vobis?* ibid.
℞. *probabilius, quod non.* ibid.
XXXVII. An iuret ſi quis dicat: In veritate, in realitate veritatis: verè, certè, profectò, ſanè, reuerà, ſincerè? ibid.
℞. *vt certum: quod non, niſi proferens hæc verba, iurare per illa intendat, &c.* ibid.

DISPVTATIO IV.

De iuramento execratorio. pag. 17.

QVÆST. I. Quid ſit iuramentum execratorium? ibid.
℞. *quod eſt illud quo nos diuinæ vltioni ſubiicimus, ſi verum non ſit quod aſſerimus.* ibid.
II. Quotuplex ſit iuramentum execratorium? ibid.
℞. *quod duplex, explicitũ nẽpe, & implicitũ.* ibid.
III. An ſit iuramentum execratorium dicere. *Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat* (mente intelligendo malum aliquod) *niſi hoc ita ſit.* pag. 18.
℞. *Affirmatiuè.* ibid.
IV. An ſit iuramentum execratorium dicere: *Nunquam Deus mihi parcat, me ſaluet, tueatur. Mala morte obeam: non viuam vſque manè. Malum Paſcha mihi Deus impertiat. Ardeam in Inferno*, ſi hoc ita non ſit? ibid.
℞. *vt certum, quod ſic.* ibid.
V. An contineant iuramentum execratorium hæc verba: *Maledicti nummi quos habeo. Maledicta bucella quam edi.* Hiſpanè. *Maldita ſea la blanca que tengo. Maldito el bocado que he comido?* ibid.
℞. *vt certum, quod non.* ibid.
VI. An ſaltem contineant iuramenta hæc verba: *tot Angeli tollant animam meam quot vicibus hodie*

hoc feciſti; aut, *quot aureos habes.* Hiſpanè *tantos Angeles vengan por mi alma, quantas vezes as ocho eſto oy: ò ducados cienes!* ibid.
℞. *Quod nec hac verba contineant iuramenta,* ibidem.

VII. An hæc dicendi forma: *Melius me Deus ſeruet*; aut, *Meliorem fortunam habeas, quod hoc ita ſit.* Vulgò, *Mejor me guarde Dios: Mejor ventura tengas, que eſſo es aſſi,* iuramentum includãt? ibid.
℞. *Non includere iuramenta ſi dicta verba pronuncientur comparatiuè: bene tamen, ſi affirmatiuè.* ibid.

VIII. An ſint iuramenta hæc verba: *Habear vt perfidus, aut hæreticus, mendax; aut iniquus ſim ego, ſi hoc non ita ſit.* Vulgò. *Sea oy tenido por perfido, o hereſe, ò mentiroſo: ò ruyn ſea oy, ſi eſto no es aſſi?* pag. 19.
℞. *Quod non ſint.* ibid.

IX. An ad minus iuramentum execratorium contineant hæc verba: *Occidar, amputentur mihi aures, ſi hoc ita non eſt.* Vulgo. *Que me corten las orejas, ſi eſto no es aſſi?* ibid.
℞. *Non continere, vt communiter ea proferuntur.* ibidem.

DISPVTATIO V.

De formis iuramenti quæ habent adnexam blaſphemiam in Deum, & Sanctos. pag. 19

QVÆST. I. QVid eſt blaſphemia? ibid.
℞. *quod eſt locutio contra Deum per modum conuitij; aut, maledictio, & conuitium in Deum iactatum.* ibid.

II. Quotuplex ſit blaſphemia? ibid.
℞. *Quod in primis diuiditur, in latè, & ſtrictè dictam, ſecundò, in hæreticalem, & ſimplicem.* ibid. & ſeq.

III. Quotoplex ſit blaſphemiæ hæreticalis ſpecies, vel modus? pag. 20.
℞. *Quod quadruplex.* ibid.

IV. Quotuplex eſt blaſphemia ſimplex? ibid.
℞. *Quod etiam quadruplex?* ibid.

V. An blaſphemia, non ſolum ore; ſed etiam mente, aut Scriptura, committi poſſit? ibid.
℞. *Quod omnibus his modis.* ibid.

VI. An deinde, non tantum ore, corde & ſcripto; ſed etiam factis, & ſignis, blaſphemia committi poſſit? ibid.
℞. *probabilius, quod propriè loquendo, non committatur, niſi ſolis verbis.* ibid.

VII. An de ratione blaſphemiæ ſit affectus, ſeu voluntas expreſſa inhonorandi Deum, ſeu, derogandi illius Diuinæ Maieſtati, aut bonitati? ibid.
℞. *probabilius: quod non; quia ſufficit implicita voluntas.* ibid.

VIII. An ratione blaſphemiæ ſit, quod conuitium, ſeu verbum contumelioſum, falſitatem contineat? ibid.
℞. *probabilius, quod non ſit.* pag. 21.

IX. An, conuitium, ſeu verbum contumelioſum in Sanctos, ſit blaſphemia? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſit.* ibid.

X. An ſit etiam blaſphemia, conuitium iactatum in cæteras creaturas, ſiue rationales; vt ſi quis dicat; vel imprecetur aliquod malum Patri ſuo, tempeſtati, aut ventis, &c. ibid.
℞. *Non eſſe blaſphemiam, ſi proferens præſcindat à relatione in Deum, &c.* ibid.

XI. An blaſphemia ſit peccatum virtuti religionis oppoſitum? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XII. An blaſphemia ex genere ſuo ſit peccatum mortale? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſit.* ibid.

XIII. An blaſphemia propriè dicta, & deliberatè, & ſeriò prolata contra Deum & Sanctos; poſſit ex leuitate materiæ eſſe venialis? ibid.
℞. *vt mihi certum: quod non poſſit.* ibid.

XIV. An blaſphemia contra Deum, aut Sanctos ioco prolata, ſit etiam peccatum mortale? pag. 23.
℞. *Quod licet aliqui abſolutè id affirment: alij verò negent. Clarius dico poſſe in aliquo caſu, rarò tamen, eſſe venialem: ſi non maneat verè in eſſe blaſphemia.* ibid.

XV. An verba blaſphema iactata in Sanctos, non quatenus Sancti formaliter ſunt; ſed materialiter, vt quidam homines ſunt, tunc eſſet blaſphemia venialis, ſi ioco dicerentur? ibid.
℞. *Eſſe venialem, ſi tunc verba blaſphema eſſent leuia: ſecus, ſi grauia.* ibid.

XVI. An ſit peccatum veniale, blaſphemia ex indeliberatione, aut inaduertentia prolata in Deum? pag. 23.
℞. *quod ſit veniale.* ibid.

XVII. An ſaltem mortaliter peccet, qui blaſphemat ex habitu, etiamſi, nec ſufficienter, nec plenè, ſed ſolum aliquantulum, ad blaſphemias aduertat? ibid.
℞. *Non peccare mortaliter in actu, ſed in cauſa.* Lege quæſtionem. ibid.

XVIII. An ſaltem peccet mortaliter actu, ille, qui inaduertenter, & inconſideranter blaſphemat; eſt tamen ita habitualiter diſpoſitus, quod etiamſi aduerteret, blaſphemaret? ibid.
℞. *probabilius, quod nec hic peccaret mortaliter actu, ita vt vnum peccatum committat.* ibid.

XIX. An blaſphemia in Deum, vt ſic differat ſpecie, à blaſphemia in Sanctos? ibid.
℞. *probabilius, quod ſic.* pag. 24.

XX. An pœnitens teneatur in Confeſſione explanare diuerſitatem, aut qualitatem blaſphemiarum in Deum: v. g. an fuerit, *Pœniteat Deum: per Dei viſam, &c.* ibid.
℞. *probabilius, quod non teneatur.* ibid.

XXI. An ſaltem teneatur pœnitens explicare in confeſſione, contra quem fuerit blaſphemia, an contra Deum, an contra Sanctos? ibid.
℞. *probabilius: Teneri.* ibid.

XXII. An etiam teneatur pœnitens explicare, an blaſphemia fuerit contra B. Virginem, an contra alios Sanctos? ibid.
℞. *probabilius: etiam teneri.* ibid.

---

§. II.

De variis modis & formulis blaſphemandi in Deum, & ſanctos. pag. 24.

XXIII. AN ſit blaſphemia, iurare verum, vel falſum, per falſos deos, vt per Martem aut Iouem, &c. ibid.
℞. *Quod ſic, ſi id fiat ſeriò.* ibid.

XXIV. An

XXIV. An item, eſſet blaſphemus ille, qui iuraret per aliquam creaturam, etiam ſanctam, ſiſtendo in ea tanquam in infallibili veritate? ibid.

℞. *tanquam certum: quod eſſet.* ibid.

XXV. An ſint blaſphema omnia illa verba, quæ continent fidei debitæ Deo abnegationem? ibid.

℞. *tanquam certum: Eſſe, vt ſunt: non credo in Deum: nego, vel reuego Deum, &c.* ibid.

XXVI. An deinde ſint blaſphemiæ, omnes illi modi loquendi, in quibus Deo, vel Sanctis aliquem dolorem, & pœnitudinem tribuimus? pag. 25.

℞. *vt certum: Eſſe. Vnde blaſphemia eſt dicere, Pœniteat Deum, malum Deo contingat, &c.* ibid.

XXVII. An item ſint blaſphemiæ illa verba, quæ derogant omnipotentiæ Dei? ibid.

℞. *vt certum, quod ſic.* Et ideo ſunt hæc: *Non eſt poteſtas in Deo. Velit nolit Deus, hoc ita fiet, Deum tædeat, &c.* ibid.

XXVIII. An ſit blaſphemia laudare Deum obſcœnis verbis? ibid.

℞. *tanquam certum: Quod ſit.* ibid.

XXIX. An omnia iuramenta, quæ fiunt per pudenda Chriſti, & Sanctorum, ſint blaſphema, & mortalia? ibid.

℞. *vt certum (quidquid alij dixerint) talia iuramenta eſſe blaſphema, & mortalia, etiam ſecluſo contemptu, & ſcandalo.* ibid.

XXX. An etiam ſint blaſphema iuramenta, quæ fiunt per honeſta membra Dei: *vt per caput; Per ſanguinem; Per corpus, per inteſtina*, aut, *per capillos Chriſti Domini*; aut *D. Petri?* ibid.

℞. *vt verius, quod talia iuramenta non ſint blaſphema, ſi iurans intendat id aſſerere loquendo de Chriſto Domino, vt homo eſt: ſecus ſi id vellet tribuere Deo, vt Deus eſt.* ibid.

XXXI. An ſit blaſphemus, qui in iurgio cum ira & indignatione dicit: *â cuerpo de Dios con vos: ô ſangre de Dios. Cuerpo de S. Pablo con tal hombre, &c.* ibid.

℞. *vt ferè certum, quod non, caſu, quo indignatio illa, eſſet contra illum cum quo contenditur, & non contra Deum.* ibid.

XXXII. An ſaltem eſſet blaſphemus, qui cum ira diceret: *O fides Dei cum tali homine! â virgo Deipara cum tali bellua, non homine?* pag. 26.

℞. *probabilius, quod non; niſi caſu, quo ex ira in Deum vel virginem concipiantur.* ibid.

XXXIII. An ſit blaſphemia dicere: Diabolum eſſe omnipotentem, aut ſanctum: Puellam amaſiam eſſe deam. Fatum omnia regere, & gubernare? ibid.

℞. *vt certum. Eſſe claram blaſphemiam.* ibid.

XXXIV. An item ſit blaſphemia dicere, *Natus ſum in hoc fato: in hac Aſtrorum conſtellatione. Sic tandem futurum erat, &c.* ibid.

℞. *Probabilius, quod licet dicta propoſitiones ſint malè ſonantes, non tamen blaſphema.* ibid.

XXXV. An ſint blaſphema hæc verba: *Renego talem: Pœniteat talem: Per vitam talis.* Vulgò, *de tal: Peſe à tal: Por vida de tal?* ibid.

℞. *Non eſſe; niſi aliàs proferens hæc verba, per illud, talem, intelligat Deum.* ibid.

XXXVI. An ſit blaſphemus Italus, qui ſuo idiomate dicit: *Al diſpetto di Di*: vel, *Rinego Di.* Hiſpanus verò, ſuo; *Al deſpecho de Di*: ò, *Renegu de Di*, tacita vltima vocali *a*, vel *os.* ibidem.

℞. *quidquid alij dicant; non eſſe blaſphemum, ſi omittat illam ſyllabam*, *a*, vel, *os*, *vt effugiat iurare.* ibid.

XXXVII. An ſit ſaltem blaſphemus Italus, dicens: *Al diſpetto di quel becca, che mi tiene, & ſoſtiene al mondo.* Hiſpanè. *Al deſpecho de a quel cabron, que me tiene, y ſuſtenta en el mundo?* pag. 27.

℞. *Non eſſe blaſphemum, nec præſumi, niſi conſtet, talia verba proferre in contemptum Dei.* ibid.

XXXVIII. An hæc Italica verba: *Poter di Dio: Poſar di Dio: Poſſanza di Dio*: Hiſpanè. *Poter Dios: Potencia de Dios*, importent blaſphemiam? de ibid.

℞. *quod non.* ibid.

XXXIX. An ſint blaſphemiæ hæc verba blaſphema, ſub conditione, non abſolutè, prolata: *Non credo Deum, ſeu, nego Deum, Crucem, Euangelia, ſi, ita non eſt. Deus eſt iniuſtus, ſi te non percuſſero?* ibid.

℞. *Probabilius, eſſe blaſphemias hereticales, non abſolutas, ſed ſub conditione abſolutè, & de præſenti prolatas.* ibid.

XL. An iurare per vitam Dei, vel, Sanctorum, ſit blaſphemia? ibid.

℞. *quod hoc iuramentum in praxi, vt blaſphemum punitur, quidquid alij eſſe blaſphemum negent.* ibid.

XLI. An committat blaſphemiam qui dicit: *Hoc ita verum eſt, ſicut Euangelium*, aut, *ſicut Deus verus eſt*, vel, *ſicut Chriſtus natus eſt ex Maria Virgine?* pag. 28.

℞. *probabilius: committere, ſi velit affirmare tantam eſſe certitudinem in eo dicta, quanta eſt in illa fidei veritate: ſecus aliàs.* ibid.

XLII. An locutiones poſitæ in quæſtionibus præcedentibus, ſint abſolutè iudicandæ blaſphemæ, quando non conſtat de ſana proferentis intentione? ibid.

℞. *probabilius, quod non.* ibid.

XLIII. An iuramentum factũ, per intemeratam Deiparæ virginitatem, ſit blaſphemum? ibid.

℞. *probabilius: Non eſſe.* ibid.

XLIV. An ſit blaſphemus, qui ad confirmandam facetiam, adducit aliqua verba Scripturæ Sacræ? ibidem.

℞. *probabilius: Non eſſe blaſphemum, ſed ſacrilegum.* ibid.

XLV. An verba contra Deum in ebrietate, vel phræneſi, vel ex inaduertentia, orta, ex inueterata conſuetudine blaſphemandi, ſint blaſphemiæ? pag. 29.

℞. *quod non.* ibid.

XLVI. An, quando aliqua externa verba quæ non clarè, ſed dubiè, ex ſe videntur continere Dei contumeliam, ſint cenſenda continere, & eſſe conſequenter blaſphema? ibid.

℞. *Quod non.* ibid.

XLVII. An iuramentum falſum, & iniuſtum, eo ipſo, quod tale ſit, ſit blaſphemum? ibid.

℞. *omnino (quidquid alij dubitent) minimè eſſe blaſphemum?* ibid.

XLVIII. An ſit blaſphemia dicere: *Per corpus Dei Patris*: aut, *Per eius barbam*, aut, *Per alas Spiritus Sancti?* ibid.

℞. *vt certum: eſſe blaſphemiã, & hereticalem.* ibid.

XLIX. An qui eodem iracundiæ impetu, vnico continuato actu, ſeu ſermone, plures blaſphemias in Deum, vel in aliquem Sanctum, profert, vnum tantum peccatum committat? ibid.

℞. *vt probabilius, vnum tantum peccatum committere.* ibid.

Digitized by Google

L. An, ſaltem committat diuerſa peccata, in Deum, vel in aliquem Sanctum, qui vno actu continuato plures blaſphemias diuerſi generis profert? pagina 30.

℞. probabilius, quod non committat, niſi vnum. ibidem.

LI. An ſaltem plura peccata committat, qui vnico impetu erga plures Sanctos, plures profert blaſphemias? ibid.

℞. probabilius, adhuc non plura, ſed vnicum peccatum committere. ibid.

LII. An, qui maledicit diabolo peccet mortaliter? ibidem.

℞. Quod non: imò nec venialiter aliquando. ibid.

LIII. An ſaltem maledicere hominibus, optando eis malum; v.g. *Poſſis crepare, occidi, &c.* ſit mortale? ibid.

℞. vt certum quod ſit peccatum mortale blaſphemia, ſi maledicuntur vt ſunt creatura Dei, aut aliquid eius. Si verò non vt ſunt aliquid Dei, etiam eſt mortale peccatum contra charitatem. ibid.

LIV. An qui imprecantur mortem filiis, ne in futurum delinquant, vel quid turpe faciant: peccent mortaliter? ibid.

℞. Quod non. ibid.

LV. An maledicere creaturis irrationabilibus, ſecundum ſe, & propter ipſas, ſit mortale? pag. 31.

℞. vt certum, quod non: ſecus ſi maledicerentur, vt ſunt bona proximi. ibid.

LVI. An, quando quis maledicit diei, horæ, loco, ventis, pluuiis, &c. peccet mortaliter? ibid.

℞. Eſſe peccare mortaliter aliquando; aliquando, nec venialiter. ibid.

---

§. III.

De blaſphemia quoad abſolutionem & reſeruationem, & punitionem. pag. 31.

LVII. An blaſphemiæ hæreticales ſolùm poſſint puniri à Dominis inquiſitoribus? ibidem.

℞. vt certum (quidquid alij dixerint) ſolum poſſe puniri, & cognoſci ab illis. ibid.

LVIII. An etiam de blaſphemiis non hæreticalibus poſſint cognoſcere Domini inquiſitores, eaſque punire? ibid.

℞. multo probabilius: Non poſſe. ibid.

LIX. An ſi vnus Iudex procedat, & pœnam blaſphemo non hæreticali adæquatam imponat: poſſit nihilominus alius Iudex procedere? pag. 32.

℞. vt certum: quod non: benè tamen ſi poſuiſſet pœnam inadequatam. ibid.

LX. An olim in lege veteri pœna mortis afficerentur blaſphemi? ibid.

℞. Quod ſic. ibid.

LXI. An etiam in lege noua, blaſphemi vltimis ſuppliciis, ideſt, pœna capitis, ſeu mortis puniantur? ibid.

℞. tali pœna puniri iure ciuili. ibid.

LXII. An etiam iure Canonico ſtatuta fuerit pœna mortis blaſphemantibus in Deum? ibid.

℞. vt certum: quod non, ſed variæ aliæ pœnæ. ibid.

LXIII. An de facto, & communiter puniantur blaſphemi aliquibus determinatis pœnis? pag. 33.

℞. quod ſic. Legantur. ibid.

LXIV. An blaſphemus condemnatus pro tali, repellendus ſit, à teſtimonio dicendo, tanquam infamis? ibid.

℞. Repellendum eſſe à teſtimonio dicendo in omnibus cauſis exigentibus teſtes omni exceptione maiores: non in aliis. ibid.

LXV. An qui conſuetudinem blaſphemandi habet, teneatur ſub mortali illam extirpare? ibid.

℞. vt certum, teneri. ibid.

LVI. An blaſphemus poſſit abſolui à confeſſore abſque impoſita ab ipſo pœnitentia grauiſſima? ibid.

℞. probabilius: Poſſe abſolui abſque grauiſſima pœnitentia impoſita. ibid.

LXVII. An, qui conſuetudinem habet blaſphemandi, ſit arcendus ab abſolutione ſacramentali; vel ei hæc differenda? ibid.

℞. probabilius: Non eſſe arcendum, ſi eum vero dolore accedat: licet poſſit Confeſſarius abſolutionem differre: caſu, quo conueniat pœnitentis ſaluti. ibid.

LXVIII. An audiens blaſphemantem, teneatur eum grauiter increpare, etiamſi nulla ſpes emendæ adſit? pag. 34.

℞. probabilius: Non teneri eum grauiter increpare: benè tamen corrigere cum fraternè ſi ſperatur emenda, & concurrant alia circunſtantiæ requiſita. ibid.

LXIX. An, audientes blaſphemium, teneantur ad denunciandum illum Iudici? ibid.

℞. vt certum, teneri. ibid.

LXX. An qui blaſphemias hæreticales pronunciant, denunciandi ſint Inquiſitoribus: qui verò non hæreticales, Epiſcopis, vel iudicibus? ibid.

℞. vt certum: quod ſic. ibid.

LXXI. An blaſphemi præcipuè hæreticales, debeant ante denunciationem, fraternè corripi ſi ſpes ſit emendæ? ibid.

℞. Quod non, ſi crimen blaſphemiæ ſit publicum: ſecus ſi ſit occultum, & ſit ſpes emendæ. ibid.

LXXII. An ſit denunciandus blaſphemus publicus, qui ſtatim ac pronunciauit blaſphemiam, plenè ſe retractat, percutiendo ſibi pectus, & os? pag. 35.

℞. probabilius eſſe denunciandum. ibid.

LXXIII. An blaſphemia hæreticalis, ſit reſeruata in foro Sacramenti Pœnitentiæ, Inquiſitoribus tantum? ibid.

℞. (quiquid alij ſentiant) quod ſi talis blaſphemia ſit prolata ab hæretico, omnino ſit reſeruata DD. Inquiſitoribus: ſecus ſi ſit prolata ab homine irato, non tamen hæretico. ibid.

LXXIV. An blaſphemia publica, & notoria, ſit iure canonico, reſeruata Epiſcopo? ibid.

℞. vt ferè certum, minime eſſe reſeruatam ipſo iure. ibid.

DISPVTATIO VI.

De perſonis, quæ iurare poſſunt, tam in iudicio, quàm extra. pag. 36.

---

§. I.

De perſonis quæ in iudicio iurare poſſunt. ibid.

QVÆST. I. AN, omnes homines, qui non ſunt aliquo iure excluſi, poſſint in iudicio

Digitized by Google

iudicio iurare? ibid.
℟. *tanquam certum: poſſe.* ibid.
II. An excludantur à teſtificando in iudicio pueri, & puellæ ante annos pubertatis; qui in pueris, quatuordecim; in puellis duodecim ſunt? ibid.
℟. *vt certum: excludi à iure.* ibid.
III. An ſaltem, ſi dicti pueri, & puellæ, ante annos pubertatis, ſponte iurare velint, admitti poſſint vt in iudicio teſtificentur? ibid.
℟. *vt probabilius: quod non poſſunt admitti.* ibidem.
IV. An, ſi aliqui, de facto, ante pubertatem ad teſtificandum in iudicio admittantur, faciant plenam fidem? ibid.
℟. *Quod non; ſed ſolum magnam præſumptionem.* ibid.
V. An eademmet ætas ſufficiat ad teſtificandum in ciuilibus, & in criminalibus? ibid.
℟. *Quod non. Quia in ciuilibus requiritur, & ſufficit ætas quatuordecim annorum, in criminalibus ætas viginti.* ibid.
VI. Au in aliquibus criminalibus cauſis, poſſint ad teſtificandum recipi minores anno vigeſimo? pag. 37.
℟. *quod benè in aliquibus: vt in crimine læſæ Maieſtatis, & aliis tribus caſibus.* ibid.
VII. An, non attento iure communi, ſed iure noſtro Hiſpano; poſſint in criminalibus admitti teſtes, qui minores ſint vigeſimo anno? ibid.
℟. *Affirmatiuè.* ibid.
VIII. An etiam attento iure communi, qui nondum viceſimum annum exceſſerunt: poſſint recipi in teſtes ad probationem nefandi criminis? ibid.
℟. *æquè probabiliter, quod nec poſſint.* ibid.
IX. An, attento iure ciuili, poſſint mulieres, quæ viceſimum annum exceſſerunt, eſſe teſtes in criminalibus cauſis? ibid.
℟. *vt ferè certum: poſſe.* ibid.
X. An, etiam iure canonico attento, poſſint mulieres, quæ viceſimum annum complcuerunt, admitti ad teſtificandum in criminalibus cauſis? pagina 38.
℟. *probabilius: quod non, attento hoc iure.* ibid.
XI. An, excludatur à iuramento iudiciario, inimicus eius, contra quem teſtimonium ferre debet? ibid.
℟. *vt certum: quod ſic.* ibid.
XII. An, vt inimicitia à teſtificando aliquem repellat, debeat eſſe capitalis? ibid.
℟. *vt certum; quod debeat eſſe capitalis, loquendo de cauſis ciuilibus: Immò, & vt verius, etiam loquendo de cauſis criminalibus.* ibid.
XIII. An periurus repellatur à teſtificando in iudicio? ibid.
℟. *vt certum: quod ſic.* ibid.
XIV. An, vt periurus repellatur à teſtimonio dicendo, ſufficiat, quod ſit periurus notorius, notorietate facti, etſi in iudicio non ſit conuictus? pag. 39.
℟. *æquè probabiliter; Non ſufficere, ſed requiri neceſſariè, vt periurium ſit in iudicio conuictum.* ibid.
XV. An ſaltem poſſit periurus, in ſua cauſa, ad iurandum à iudice admitti? ibid.
℟. *Non poſſe admitti ad iurandum in cauſa propria de re ſibi vtili: benè tamen de oneroſa.* ibid.
XVI. An infames infamiâ iuris, à iuramento in iudicio repellantur? ibid.
℟. *vt certum: repelli.* ibid.
XVII. An etiam infames infamiâ facti debeant repelli à iuramento in iudicio? ibid.
℟. *Quod debent regulariter repelli.* ibid.
XVIII. An, ſocius criminis debeat à iudiciali iuramento excludi? pag. 40.
℟. *vt certum: debere ordinariè.* ibid.
XIX. An, in aliquibus delictis poſſit ſocius criminis, contra ſocios eſſe teſtis? ibid.
℟. *Poſſe in omnibus criminibus, exceptis crimine hæreſis, læſæ Maieſtatis, ſodomia, falſificationis monetæ,* &c. ibid.
XX. An in dictis caſibus, poſſit ſocius criminis eſſe integer teſtis contra ſocios; ita vt ſemiplene probet? ibid.
℟. *æquè probabiliter: non poſſe eſſe integrum teſtem, nec ſemiplenè probare.* ibid.
XXI. An homo vilis, & inops à iuramento iudiciali repellatur? ibid.
℟. *Quod ſic, caſu quo ſuſpitio ſit, vt facile corrumpi poſſit pecuniâ.* ibid.
XXII. An laicus admittatur in iudicio ad teſtificandum contra clericos? ibid.
℟. *vt certum, quod non admittitur in cauſis criminalibus: benè tamen in ciuilibus. Sicuti etiam in exceptis criminibus,* &c. ibid.
XXIII. An Sacerdotibus ſit interdictum in iudicio ex leui cauſa iurare? pag. 41.
℟. *Quod ſit.* ibid.
XXIV. An ſaltem ſit licitum Sacerdotibus, iurare in iudicio pro neceſſitate, vel magna vtilitate? ibidem.
℟. *eſſe omnino eis licitum.* ibid.
XXV. An aſſignari poſſint cauſæ in quibus iura permittitur Sacerdotibus, vt ſint teſtes in iudicio, & ibi iurare? ibid.
℟. *Quod ſic. Sunt enim cauſæ ſex.* Lege illas. ibid.
XXVI. An clerici poſſint, ſine ſui Prælati licentia in manu laici iurare? ibid.
℟. *Poſſe: exceptis tribus caſibus, qui requirunt licentiam Epiſcopi, vel Papæ.* ibid.
XXVII. An Sacerdotes, cum iuſiurandum præſtant, teneantur ſacra tangere? ibid.
℟. *Non teneri, niſi in cauſis grauibus, vel iure expreſſis.* ibid.
XXVIII. An conſanguinei deſcendentes, vel aſcendentes eius, pro quo eſt teſtimonium dandum, repellantur à teſtificando in iudicio? ibid.
℟. *vt certum, repelli.* ibid.
XXIX. An item repellantur à teſtificando in iudicio collaterales, & affines eius, pro quo eſt teſtimonium dandum? ibid.
℟. *etiam repelli huiuſmodi, vſque ad quartum ſolum gradum.* ibid.
XXX. An prædicti conſanguinei & affines poſſint interdum admitti ad teſtificandum pro reo? p. 42.
℟. *Poſſe interdum; nempe ad eius innocentiam probandam, & in aliis caſibus expreſſis.* ibid.
XXXI. An repellantur à teſtificando domeſtici eius, qui teſtes producit? ibid.
℟. *vt certum: repelli in omni cauſa, excepta vna.* ibid.
XXXII. Qui nomine domeſticorum intelligantur, & dicantur? ibid.
℟. *Quod intelligantur, vxor, filij, ſerui, & liberti, &c.* ibid.
XXXIII. An pagani, Iudæi, & apoſtatæ à fide, & alij ex alia lege; poſſint teſtificari contra Chriſtianum? ibid.

℟. vt

Digitized by Google

℞. vt certum : Non poſſe, niſi in crimine læſa Maieſtatis Diuinæ, & humanæ. ibid.

XXXIV. An, vt iuramentum in iudicio forenſi licite proferatur, debeat fieri debito tempore à ieiuno? ibid.

℞. quod debet fieri debito tempore, & à ieiuno, ex conſilio. ibid.

XXXV. An, vt duo teſtes plenè probare dicantur, etiam circumſtantiæ aliquæ ſint neceſsè requiſitæ? ibid.

℞. quod ſunt requiſita quatuor. ibid.

§. II,

De perſonis quæ extra iudicium iurare poſſunt. pag. 43.

XXXVI. AN Deus Opt. Max. iurare poſſit? pagina 43.

℞. vt certum, quod poſſit; non propriè, ſed metaphoricè, & impropriè. ibid.

XXXVII. An Deus, non ſolum per ſimplicem atteſtationem, ſed etiam per execrationem, poſſit iurare? ibid.

℞. vt longè probabilius: ſolùm poſſe per ſimplicem atteſtationem. ibid.

XXXVIII. An Chriſtus Dominus, iurare potuerit? *℞. vt certum: Quod potuit, & propriè.* ibid.

XXXIX. An Angeli boni loquentes cum hominibus iurare etiam poſſint, & aliquando iurauerint? ibid.

℞. vt certum: poſſe, & iuraſſe: ibid.

XL. An etiam, Angeli inter ſe loquentes poſſint iurare? ibid.

℞. vt certum: Non poſſe, ſaltem ratione ſtatus. ibid.

XLI. An Angeli mali, loquentes inter ſe, aut cum Angelis bonis poſſint iurare; & de facto iurent? ibid.

℞. quod licet poſſint: de facto tamen non iurent. ibid.

XLII. An Angeli mali, loquendo cum hominibus, interdum iurent? pag. 44.

℞. quod interdum iurent ad decipiendos homines. ibid.

XLIII. An, homines viatores ſint capaces iuramenti? ibid.

℞. quod non: ſolum enim ſunt, qui ſunt capaces rationis. ibid.

XLIV. An Pagani, qui nullum omnino Deum cogitant, vel admittunt; vt Athæi, qui animam immortalem non credunt, ſint capaces iuramenti? ibid.

℞. vt certum: quod non. ibid.

XLV. An ſaltem gentiles, qui, licet verum Deum ignorent, falſos tamen deos cognoſcunt, & colunt, ſint capaces iuramenti? ibid.

℞. vt certum: verè, in re, non eſſe capaces iuramenti. ibid.

XLVI. An Iudæi, Mauri, Turcæ, & alij, qui verum Deum, licet imperfecto modo agnoſcunt, ſint capaces iuramenti? ibid.

℞. vt certum: quod ſic. ibid.

DISPVTATIO VII.

De comitibus, ſeu conditionibus iuramenti, nempe, de veritate, iuſtitia, & iudicio. pag. 44.

QVÆST. I. AN, vt iuramentum quodlibet ſit licitum, & honeſtum, debeat habere veritatem, iuſtitiam, & iudicium? ibid.

℞. Debere. ibid.

§. I.

De veritate requiſita in iuramento aſſertorio. ibid.

II. AN veritas in iuramento aſſertorio, conſiſtat formaliter in eo vt iurans exiſtimet verum eſſe, id quod iureiurando affirmat, vel negat? ibid.

℞. melius affirmatiuè. ibid.

III. An defectio veritatis in iuramento aſſertorio, ſi res ſit grauis, ſemper ſit mortalis? pag. 45.

℞. vt quid certiſſimum: ſemper eſſe (niſi abſit perfecta libertas.) ibid.

IV. An etiam defectus veritatis in materia leui, ſit etiam mortalis in iuramento aſſertorio? ibid.

℞. etiam vt quid certiſſimum: ſemper eſſe mortalem. ibid.

V. An iuramentum aſſertorium falſum, factum cauſâ ioci, etiam ſit periurium mortale? ibid.

℞. vt quid certiſſimum (quidquid alij dixerint) eſſe mortale. ibid.

VI. An ſit etiam mortale, iurare rem dubiam vt certam? ibid.

℞. tanquam certum: etiam eſſe mortale. ibid.

VII. An iuret falſum, peccétque mortaliter, qui per hyperbolem, iurat rem, quæ vt ſonat, vera non eſt? pag. 46.

℞. vt certum: Non iurare falſum, nec conſequenter peccare mortaliter. ibid.

VIII. An certitudo veritatis, quam exigit aſſertorium iuramentum, debeat eſſe euidens, & omnino infallibilis? ibid.

℞. vt certum: quod non, ſufficit enim certitudo moralis. ibid.

IX. An, vt Scholaſtici verè iurent, aliquem Scholaſticum ad ſcholas acceſsiſſe, tempore requiſito ad curſum conficiendum; ſufficiat, quod rationabiliter id credant, eo quod illum viderint eo tempore communiter ad ſcholas adeuntem? ibid.

℞. id ſufficere. ibid.

X. An, liceat perſuadere alicui, vt iuret obiectum quidem verum, ſed quod ille ignorat? ibid.

℞. non licere, niſi iuraturus prius ſibi perſuadeat probabili fundamento perſuadentis, ita eſſe. ibid.

XI. An etiam in iudicialibus, ſufficiat certitudo moralis, quæ conſurgit ex auditu fide digni, vt quis rem tanquam certam iuret? pag. 47.

℞. Non ſufficere: niſi in tali, vel tali caſu. ibid.

XII. An ſcholaſticus poſſit iurare aliquem ex ſuis ſocijs

ſociis, toto anno ſcholas frequentaſſe, cum id non fecerit, niſi per maiorem partem anni? ibid.

℟. *Sufficere, niſi aliàs expreſſè id conſtitutiones Vniuerſitatis petant, & extent in veridi obſeruantia.* ibid.

XIII. An, vt licitum ſit iuramentum, ſufficiat, vt res de qua profertur, ſecundum modum, & ſenſum humanum ſumpta, ſic ſe habeat? ibid.

℟. *ſufficere.* ibid.

§. II.

De iuſtitia in iuramento aſſertorio requiſita.

XIV. AN iuſtitia in iuramento aſſertorio requiſita, conſiſtat in eo, quod actus iurandi ſit iuſtus, & rectus? pag. 47.

℟. *quod ſic.* ibid.

XV. An, ex eo preciſè, quod aliqua res iniuſta, & iniqua iuretur ab aliquo, deficiat in tali iuramento iuſtitia? ibid.

℟. *quod non ex eo preciſè; ſed ex eo quod rem iniuſtam, & iniquam, iniuſtè, & iniquè iuret.* ibid.

XVI. An defectus iuſtitiæ in iuramento aſſertorio, ſit mortalis, vel venialis, ſecundum quod narratio confirmata iuramento, mortalis, vel venialis fuerit? pag. 48.

℟. *probabilius quod non ex eo; ſed ex eo quod iuramentum aſſumatur vt medium, & inſtrumentum ad finem prauum, & ideo ſi hic eſt mortalis, mortale erit iuramentum; ſit venialis, veniale.* ibid.

§. III.

De iudicio in iuramento aſſertorio requiſito. pagina 48.

XVII. AN iudicium in iuramento aſſertorio requiſitum, conſiſtat in eo, quod adſit matura conſideratio de neceſſitate, vel vtilitate iurandi? ibid.

℟. *vt certum, quod ſic.* ibid.

XVIII. In quonam conſiſtat neceſſitas, & vtilitas requiſitæ ad honeſtatem iuramenti? ibid.

℟. *id prudenti arbitrio eſſe iudicandum.* ibid.

XIX. An defectus iudicij repertus in iuramento, conſtituat culpam mortalem, ſicut defectus veritatis? pag. 49.

℟. *vt certum: quod non.* ibid.

XX. An ſaltem ſi deſit iudicium ex parte negligentiæ, & inquiſitionis neceſſariæ ad perpendendum, an ſit verum, & iuſtum quod iuratur; tunc defectus iudicij ſit mortalis? ibid.

℟. *Quod erit mortalis ſi negligentia ſit grauis; venialis verè, ſi leuis.* ibid.

XXI. An qui notabiliter eſt negligens in inquirenda veritate rei, quam iurat, excuſetur à mortali, caſu quo contingat eſſe verum, quod iurauit? ibid.

℟. *vt certum: Non excuſari.* ibid.

XXII. An ſi quis dum initio iurare cæpit, non plenè animaduertit eſſe mendacium, & cum aduertit, non ceſſat, peccet in hoc caſu mortaliter? ibid.

℟. *peccare mortaliter.* ibid.

XXIII. An iurare falſo cum aduertentia plena excuſetur à mortali, ſi id fiat ex aliquo bono fine ibid.

℟. *Non excuſari.* ibid

§. IV.

De iuramento promiſſorio, & de veritate, iuſtitia, & iudicio ad illud requiſitis. Vbi etiam multa de voto. pag. 50.

XXIV. AN etiam ad iuramentum promiſſorium licitè præſtandum, requirantur illi tres comites, quos requirit iuramentum aſſertorium? ibid.

℟. *vt certum: requiri.* ibid.

XXV. An eamdemmet, & vnicam veritatem habeat iuramentum promiſſorium, ac aſſertorium? ibid.

℟. *Quod non.* ibid.

XXVI. An defectus veritatis de præſenti in iuraméto promiſſorio (ſeu in voto) ſemper ſit mortalis, etiãſi res, quæ promittitur ſit parua, & leuis? ibid.

℟. *vt certum; ſemper eſſe mortalem.* ibid.

XXVII. An peccet peccato mortali, qui iuramento (aut voto) promittit aliquid per hyperbolem, aut exaggerationem? ibid.

℟. *vt certum: non peccare mortaliter.* ibid.

XXVIII. An, vt quis non peccet quando aliquid per hyperbolem iuramento (aut voto) promittit, debeat habere animum illud implendi, iuxta ſenſum hyperbolicum? ibid.

℟. *vt certum: quod ſic.* ibid.

XXIX. An peccet mortaliter qui promittit cum iuramento (aut voto) aliquid, quod credit, non poſſe adimplere, eo quod ſit impoſſibile? pag. 51.

℟. *vt multò probabilius, imò vt mihi certum, peccare mortaliter.* ibid.

XXX. An ſaltẽ liber ſit à mortali qui iuramento (aut voto) promittit aliquid, quod ſi non probabiliter, leuiter tamẽ, credit promiſſũ poſſe adimplere? ibid.

℟. *adhuc vt multò probabilius, quod nõ ſit liber.* ib.

XXXI. An deinde ſit mortale, iurare (aut vouere) rẽ aliquã alteri, animo dubio adimplendi illã? ibid.

℟. *vt certum: etiam eſſe mortale.* ibid.

XXXII. An peccet mortaliter qui alteri iuramento (aut voto) promittit rem aliquam grauem, & iuſtam, animo exequendi illam ſi poſtea iuramentum (aut votum) frangat, & non impleat? ibid.

℟. *vt certum, peccare mortaliter.* ibid.

XXXIII. An etiam peccet mortaliter qui iuramento (aut voto) rem leuem alteri promittit, animo illam exequendi, ſi poſtea illud non impleat? ibid.

℟. *probabilius: tunc non peccare mortaliter, etiamſi res parua promiſſa, ſit tota materia iuramenti aut voti.* pag. 52.

XXXIV. An qui iurat, aut vouet rem exiguam quotidie dicendam, v.g. vnum *Aue Maria*, & nunquam implet, peccet mortaliter? pag. 52.

℟. *Quod licet alij affirment: alij verè negent: Ego cum aliis diſtinguam: in praxi verò teneo quod non peccet mortaliter.* ibid.

XXXV. An ſimiliter ſolùm peccet venialiter, qui iurat, aut vouet erogare quotidie modicam eleemoſynam, & nunquam tale iuramentum aut votum implet? pag. 53.

℟. *Quod licet exiſtiment peccare mortaliter. Alij vero venialiter; & nos diſtinguamus. In praxi verè teneo ſolum peccare venialiter.* ibid.

§.V.

§. V.

De iuſtitia requiſita in iuramento promiſſorio, & voto. pag. 53.

XXXVI. AN ſit peccatum mortale iurare (aut vouere) aliquod mortale committere, vt fornicari, grauiter ſe vindicare, &c.? ibid.

℞. *vt certum: eſſe peccatum mortale, nec tale iuramentum obligare*, &c. ibid.

XXXVII. An etiam peccet mortaliter qui iurat (aut vouet) aliquod veniale committere, animo adimplendi illud? ibid.

℞. *vt longè probabilius: Quod non; ſed ſolum peccet venialiter.* ibid.

XXXVIII. An ſaltem peccet mortaliter qui adimplet iuramentum (aut votum) rei venialis, eo quod iurauerit (aut vouerit) tale veniale facturum? ibid.

℞. *Quod, licet alij affirment: Alij vero negent, ego ſic diſtinguo dicendo, quod regulariter loquendo non peccat niſi venialiter ob ignorantiam vulgarẽ; mortaliterm vero ſi hanc excludas.* pag. 54.

XXXIX. An itẽ peccet mortaliter, qui ſecluſa omni ignorantia iurat (aut vouet) ſe facturum aliquid contra conſilia Euangelica, vt ſe non futurum Religioſum, &c.? ibid.

℞. *vt longè probabilius, quod non; ſed venialiter ſolum.* ibid.

XL. An qui iurauit (aut vouit) non daturum eleemoſynam (quando ad eam non tenetur) non ingreſſurũ Religionem, &c. peccet ſaltem venialiter ſi poſtea det eleemoſynam, ingrediatur Religionem, &c.? ibid.

℞. *vt certum, non peccare.* ibid.

XLI. An iurare (aut vouere) rem indifferentem, ſit ex ſe veniale? ibid.

℞. *eſſe veniale, defectu iuſtitia.* ibid.

XLII. An ſaltẽ ſit immunis à veniali qui iurat (aut vouet) rem, aut actum indifferentem ex obiecto, propter honeſtum finem? ibid.

℞. *vt certum tunc iurantem eſſe immunem à veniali.* ibid.

XLIII. An iuramentum (aut votum) factum à principio de re indifferenti, poſtea obliget, ſi poſt aliquot dies talis res fiat bona? pag. 55.

℞. *Non obligare.* ibid.

XLIV. An ille qui ab aliquo didicit certam medendi artem ſub iuramento (aut voto) non communicandi illam alijs; teneatur ad tale iuramentum ſeu votum? ibid.

℞. *Non teneri, ſi adſit neceſſitas illius modi medendi: ſecus aliàs.* ibid.

XLV. An peius ſit iurare (aut vouere) quempiam ſe facturum rem venialem, aut contra conſilia Euangelia, aut indifferentem, animo non implendi; quàm animo implendi? ibid.

℞. *quod peius ſit iurare (aut vouere) animo non implendi, ſecus dic de illo qui iurat (aut vouet) rem mortalem animo exequendi.* ibid.

XLVI. An ſit neceſſe, diſtinctè fateri, quoties quis cum mendacio; & quoties cum dubio; & quoties cum animo non implendi aliquid iurauerit? ibid.

℞. *Quod non, ſed ſat eſſe fateri, ſe toties falſo iuraſſe.* ibid.

XLVII. An homicidium ſit grauius peccatum periurio? ibid.

℞. *probabilius quod non; ſed potius contra.* ibid.

XLVIII. An periurium ſit etiam grauius peccatum, quàm parricidum? pag. 56.

℞. *probabilius: Quod non.* ibid.

XLIX. An grauius peccatũ ſit, iurare verũ per falſos deos: quàm iurare falſum per verũ Deũ? ibid.

℞. *vt quod certum: grauius eſſe iurare verum per falſos deos.* ibid.

DISPVTATIO VIII.

De conſuetudine iurandi.

QVÆST. I. QVotuplex eſt conſuetudo iurandi? ibid.

℞. *Quod, licèt alij dicant eſſe duplicem: Alij triplicem; ego verò, quadruplicem eſſe dico.* ibid.

II. An conſuetudo iurandi per ſe ſumpta, ſit diſtinctum peccatum ab ipſiſmet actibus iurandi, ex quibus conſurgit? ibid.

℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

III. An quæcumque iurandi conſuetudo conſtituat hominem in ſtatu peccati mortalis; & teneatur qui illã habet, eam ſub mortali extirpare. pag. 57.

℞. *vt longè multò probabilius: Quod non quæcũq; conſuetudo iurandi conſtituit hominẽ in ſtatu mortalis peccati*, &c. vt eſt conſuetudo iurandi, *cum aduertentia tamen ad veritatem rei iurata.* ibid.

IV. An ſaltem conſuetudo iurandi aduertenter verum, adiuncta conſuetudini mentiendi abſque iuramento, conſtituat ſic iurantem in ſtatu peccati mortalis, vt ſub eadem culpa teneatur illam extirpare? ibid.

℞. *probabilius: Nec talẽ conſuetudinẽ conſtituere iurantẽ in ſtatu peccati mortalis; ſed venialis.* ibid.

V. An conſuetudo iurandi falſo aduertenter: vel ſine aduertentia an ſit verum, vel falſum; conſtituat ſic iurantem in ſtatu peccati mortalis; & teneatur ſub eodem mortali talem conſuetudinem extirpare? ibid.

℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

VI. An qui aſſuetus eſt paſſim iurare ſine aduertentia, an verum, vel falſum iuret; peccet mortaliter, etiamſi verum iuret? pag. 58.

℞. *vt certum: tunc non peccare mortaliter.* ibid.

VII. An conſuetudo iurandi abſque aduertentia, an iuretur, nec ne; conſtituat ſic iurantem in ſtatu peccati mortalis; vt quoties ſic iuret, ſemper mortaliter peccet? ibid.

℞. *probabilius, affirmatiuè.* ibid.

VIII. Cur inaduertentia, quæ in omnibus fere rebus à peccato excuſat (vt ſæpe diximus) non excuſet ab illo, quando datur ad iuramentum; & veritatem rei iuratæ, vt nuper diximus? ibid.

℞. *Quod inaduertentia ſemper excuſat; ſed malitia horum actuum, non conſiſtit in illa, ſed in quadam aduertentia iurantis*, &c. ibid.

IX. An ſaltem deſinant eſſe peccata iuramenta indeliberata, ex praua conſuetudine iurandi orta, poſtquam Pœnitens talem conſuetudinem, efficaci propoſito, retractauit? pag. 59.

℞. *Tunc iam non eſſe peccata, nec in ſeipſis, nec in ſua cauſa.* ibid.

X. An etiam præfata iuramenta, ex conſuetudine orta, deſinant eſſe peccata, poſtquam pœnitens, ſimplici propoſito, talem conſuetudinem retractauit? ibid.

℞. *Non deſinere eſſe peccata.* ibid.

XI. An neganda ſit abſolutio iis, qui habent conſuetudinem iurandi? ibid.

℞. vt

℞. vt certum negandam eſſe, ſi non habeat efficax propoſitum corrigendæ talis conſuetudinis: ſecus aliàs. ibid.

XII. An teneatur pœnitens, qui ſæpius propoſuit emendam, nec id fecit, acceptare aliquam pœnam vel remedium, iudicio confeſſoris, pro ſingulis iuramentis temerariis, ad tollendam conſuetudinem iurandi? ibid.

℞. probabilius: Non teneri in rigore. ibid.

DISPVTATIO IX.

De iuramenti, & voti obligatione, & materia. pag. 60.

QVÆST. I. AN iuramentum, ſicuti votum, obliget tanquam priuata lex? ibid.

℞. probabilius, quod ſic obliget iuramentum promiſſorium. ibid.

II. An obligatio implendi iuramentum promiſſorium ſit ex genere ſuo, ſub mortali? ibid.

℞. vt certum: quod ſic. ibid.

III. An, obligatio, quam includit iuramentum aſſertorium, ſit maior, quàm obligatio voti? ibid.

℞. Quod ſit. ibid.

IV. An, item obligatio iuramenti promiſſorij rei futuræ (v.g. ingrediendi Religionem) facti Deo, ſit maior quàm obligatio voti, vt ſic? ibid.

℞. vt certum: quod ſic. ibid.

V. An, iuramenta de re futura facienda in honorem Dei, ſemper includant votum? ibid.

℞. probabilius: quod licet talia iuramenta regulariter includant votum: poſſint tamen ita fieri, vt promiſſionem, aut votum non includant. ibid.

VI. An obligatio iuramenti promiſſorij, quod votum non includit, ſit maior quam obligatio voti? p. 61.

℞. probabilius: quod maior ſit obligatio voti. ibid.

VII. An qui iurat aliquid facturum ſine promiſſione aliqua, ſed cum ſolo propoſito: teneatur ad faciendum quod iurauit? ibid.

℞. vt certum: Teneri. ibid.

VIII. An iuramenti facti homini non includentis promiſſionem, vnica ſit tantum obligatio? ibid.

℞. vt certum: vnicam tantum eſſe. ibid.

IX. An etiam iuramenti facti homini includentis promiſſionem, ſit item vnica obligatio? ibid.

℞. vt multò longè probabilius, non vnicam, ſed duplicem eſſe; vnam homini, & alteram Deo. ibid.

X. An obligatio iuramenti promiſſorij facti homini, directè & principaliter ſit reſpectu Dei? pagina 62.

℞. Quod primario eſt reſpectu Dei: ſecundariò vero reſpectu hominis. ibid.

XI. An ſi quis iuret, ſe daturum aliquid alicui homini abſenti; teneatur dare illi promiſſum caſu, quo nullus, nominè ipſius legitime acceptet? ibid.

℞. probabilius: non teneri, ſi ante acceptationem, tale iuramentum reuocet. ibid.

XII. An iuramentum factum ſoli Deo, (aut votum,) de materia mala; indifferenti, impedienti maius bonum, de re impoſſibili, aut ob malum finem, obliget? ibid.

℞. vt certum: quod non. ibid.

XIII. An iuramentum factum ſoli Deo, (aut votum) de re difficillima, obliget in conſcientia? ibid.

℞. vt certum: obligare. ibid.

XIV. An quando materia iuramenti, ſeu voti, partim eſt licita, & partim illicita, partim poſſibilis, & partim impoſſibilis, ſeruandum ſit, quoad partem licitam, & poſſibilem? ibid.

℞. Quod ſic; ſaltem caſu quo iurans, aut vouens id non fecerit per modum vnius. ibid.

XV. An etiam iuramentum, ſeu votum, factum partim de re licita, & partim de illicita: aut partim de re poſſibili, & partim de impoſſibili, obliget in conſcientia, caſu quo vtraque pars collectiuè, & per modum vnius iuretur, aut votum fiat? p. 63.

℞. quidquid alij ſentiant; nec adhuc obligare. ibid.

XVI. An iuramentum ſeu votum, non peccandi mortaliter, ſit omnino validum? ibid.

℞. vt certum: Eſſe omnino. ibid.

XVII. An tale iuramentum, ſeu votum ſit etiam validum, ſi fiat ab homine fragili, & peccatis dedito, & periculum tranſgreſſionis habente? ibid.

℞. multò verius: etiam eſſe validum. ibid.

XVIII. An, votum ſeu iuramentum non peccandi mortaliter, ſit conſulendum? ibid.

℞. Quod non: niſi ſit in materia determinata. ibid.

XIX. An homo fragilis, & peccatis deditus, peccaret emittendo votum, aut faciendo iuramentum non peccandi mortaliter? pag. 64.

℞. quod peccaret, ſed ſolum venialiter: licet interdum poſſet & mortaliter. ibid.

XX. An iuramentum, ſeu votum nunquam peccandi obliget? ibid.

℞. Quod non obliget, ſi intentio promittentis fuit ſe obligare ad omnia peccata vitanda. ibid.

XXI. An item, minime obliget iuramentũ vel votũ nunquã peccandi mortaliter, nec venialiter? ibid.

℞. Non obligare. ibid.

XXII. An tale iuramentum, ſeu votum obliget ſaltem ad partem poſſibilem: nempe ad vitanda omnia peccata mortalia? ibid.

℞. probabilius adhuc non obligare ad partem poſſibilem. ibid.

XXIII. An ſaltem votum, ſeu iuramentum verè disiunctiuum non peccandi mortaliter aut venialiter, ſit validum, & obliget quoad partem poſſibilem, nempe ad non peccandum mortaliter? p. 65.

℞. probabilius: Non eſſe validum, nec quoad partem poſſibilem obligare. ibid.

XXIV. An, licèt non ſit validum iuramentum, aut votũ, de non peccãdo venialiter in genere (vt habitũ eſt) ſit validum caſu quo quis promittat omnia peccata venialia, quantũ in ſe eſt, vitare? ibid.

℞. probabilius: validum eſſe. ibid.

XXV. An qui iurauit, aut vouit abſolutè, & in genere, abſtinere ſe à venialibus: teneatur ex vi iuramenti, aut voti, abſtinere ab illis venialibus, quæ in particulari facilè ſaltem vitare poteſt? ibid.

℞. probabilius: quod nec adhuc ad id teneatur ex vi talis iuramenti, aut voti. ibid.

XXVI. An iuramentũ, aut votum factum de vitando aliquo genere peccatorũ venialiũ, ſit validũ. ibid.

℞. Eſſe validum ſi non fiat de vitando omni genere: ſed tali, vel tali. ibid.

XXVII. An iuramentum ſeu votum de non mentiendo iocosè, ſit omnino validum? pag. 66.

℞. vt certum: quod ſic. ibid.

XXVIII. An etiam ſit validum iuramentum, ſeu votum, de nunquam loquendo verbum otioſũ? ibid.

℞. probabilius: Non eſſe validum. ibid.

XXIX. An ſaltem ſit inualidum iuramentum, ſeu votũ de nunquam peccando venialiter in cogitationibus luxuriæ, vel iudicij temerarij, vel infidelitatis, vel in cibo, & potu ſumendis? ibid.

℞. probabilius: etiam eſſe inualidum. ibid.

Digitized by Google

XXX. An ſit validum iuramentum, aut votum de fatendo in confeſſione omnia venialia? ibid.
℞. *Minime eſſe validum.* ibid.

XXXI. An, caſu, quo quis dicto iuramento, aut voto aſtrictus, fateatur omnia venialia quorum meminit; teneatur alia venialia oblita, quæ poſtea in memoriam venerint, in ſequenti confeſſione fateri? ibid.
℞. *Teneri.* pag. 67.

XXXII. An qui iurauit, aut vouit ædificare totam Eccleſiam, ſi poſtea fiat adeo inops, vt non poſſit niſi partem; teneatur ad illam partem ædificandam? ibid.
℞. *Teneri ad partem, caſu, quo conſtet intentionem iurantis, aut vouentis fuiſſe, obligare ſe diuiſiue; aliàs non.* ibid.

XXXIII. An iurans, aut vouens dare alicui Eccleſiæ centum v.g. aureos; ſi poſtea non poſſit niſi quadraginta, teneatur hos illi dare? ibid.
℞. *vt certum teneri. caſu quo non conſtet intentionem promittentis fuiſſe, per modum vnius hos promittere.* ibid.

XXXIV. An qui iurauit, aut vouit, ieiunare omnibus diebus vitæ ſuæ, teneatur ad id: & caſu, quo non poſſit ad totum, teneatur ad partem? ibid.
℞. *Non teneri ad totum promiſſum, benè tamen ad partem, hoc eſt, ad aliquos, quos poſſit dies: niſi aliter de intentione promittentis conſtet.* ibid.

XXXV. An qui iurauit, aut vouit adire Hieroſolymam flexis genibus; aut cum buffone in ore; ſi his modis adire nequeat, teneatur adire meliori modo, quo poſſit? ibid.
℞. *vt certum: teneri.* ibid.

XXXVI. An iuramentum, aut votum eundi ad Indos ad opes augendas, præmiſſa confeſſione, ſit validum? pag. 68.
℞. *Quod non.* ibid.

XXXVII. An qui iurauit, aut vouit adire Romam indutus ſacco; teneatur adire, ſi ſaccus ſit illi impoſſibilis? ibid.
℞. *teneri.* ibid.

XXXVIII. An qui iurauit, aut vouit adire Romam ſacco indutus: ceſſante poſſibilitate peregrinationis, ceſſet etiam obligatio induendi ſaccum? ibid.
℞. *vt certum: ceſſare.* ibid.

XXXIX. An qui iurauit, aut vouit adire Romam nudus, teneatur illam adire? ibid.
℞. *quidquid alij negent, teneri adire, & aliquando, nudum; aliquando non nudum.* pag. 69.

XL. An qui iurauit, aut vouit, ſe equeſtrem peregrinaturum Romam, ſi præ paupertate equeſtris nequeat: teneatur pedeſtris? ibid.
℞. *probabilius: non teneri.* ibid.

XLI. An iuramentum, & votum contra bonos mores naturales: ſit validum, & obliget? ibid.
℞. *vt certum: quod non.* ibid.

XLII. An ſaltem iuramentum, & votum, contra ſolos bonos mores ciuiles, ſeu politicos, factum, ſit validum, & obliget? pag. 70.
℞. *probabilius. Non eſſe validum, ſi ſit contra leges ciuiles obligantes ad aliquam culpam: aliàs benè.* ibid.

XLIII. An iuramentum, ſeu votum contrarium legi ciuili diſponenti, primò, & principaliter de materia pertinente ad bonum commune, ſit validum, & obligatorium? ibid.
℞. *Nec eſſe validum, nec obligatorium.* ibid.

XLIV. An iuramentum, aut votum, factum à clerico, parendi iudici ſæculari: aut renunciandi priuilegio fori, ſit validum, & obligatorium? ibid.
℞. *Quod non.* ibid.

XLV. An iuramentum ſeu votum præſtitum de extrahendis è ciuitate mercibus, armis, aliiſque rebus prohibitis; aut de excedendo taxam rerum venalium, &c. ſit validum, & obligatorium? pag. 71.
℞. *Quod non ſit.* ibid.

XLVI. An iuramentum ſeu votum præſtitum contra legem ciuilem diſponentem immediatè de bonis, & actionibus ſuorum ciuium, ſit validum, & obligatorium? ibid.
℞. *Quod non ſit; caſu ſaltem, quo illa lex obliget ad culpam aliquam.* ibid.

XLVII. An ſemper quod lex ciuilis reſpiciens bonum priuatum ſuorum ciuium, dirigitur immediatè, ſiue in perſonam, ſiue in actum, prohibendo ne fiat actus, aut factum irritando, obliget ad culpam; & conſequenter iuramentum, aut votum de re illa prohibita præſtitum, ſit inualidum? ibid.
℞. *Quod licet alij dicant eſſe inualidum; alij verò validum, & hi probabilius: ego verò dico eſſe inualidum, ſi fiat contra leges prohibentes, validum vero, ſi contra permittentes ſolum.* ibid.

XLVIII. An iuramentum, ſeu votum, contra leges canonicas, ſeu Eccleſiaſticas factum ſemper ſit inualidum? ibid.
℞. *Quod ſemper.* ibid.

XLXIX. An iuramentum, ſeu votum præſtitum contra aliquas conſtitutiones Religionum non obligantes ad culpam; ſit etiam nullum & inualidum? pag. 72.
℞. *etiam vt certum: eſſe nullum, & inualidum.* ibid.

L. An iuramentum (ſeu votum) quod mulier præſtitit alienandi fundum dotalem, ſine debita ſolemnitate, ſit inualidum, & non obligatorium? ibid.
℞. *eſſe inualidum, & non obligatorium.* ibid.

DISPVTATIO X.

De iuramento, metu, iniuria, & vi extorto. pag. 72.

QVÆST. I. AN iuramentum metu leui extortum ſit validum, & obligatorium? ibid.
℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

II. An iuramentum metu graui extortum, ſit etiam validum, & obligatorium? ibid.
℞. *Quod licet alij negent, alij affirment, ego dico probabilius, quod ſpectato iure ciuili, ſit inualidum; ſpectato verò iure canonico, cui in hac re ſtandum eſt, ſit validum, & obligatorium?* pagina 73.

III. An matrimonium, & votum, metu graui extorta, ſint etiam valida, ſicuti eſt iuramentum extortum metu? ibid.
℞. *quod non ſint valida, ſicuti eſt iuramentum.*

IV. An matrimonium, ſeu ſponſalia, ex metu graui contracta ſint ſaltem valida, ſi eis addatur iuramentum? ibid.
℞. *vt quid certiſſimũ. Adhuc non eſſe valida.* ibid.

V. An

Digitized by Google

V. An ſi quis graui metu perculſus, iureiurando promittat latroni, vel raptori centum aureos, ſeruandæ vitæ cauſa; obligetur ſtare promiſſis, & obſeruare iuramentum? ibid.

℞. *multò probabilius: obligari, ſi ex animo iurauit.* pag. 74.

VI. An ſi quis à latrone captus, metu graui propulſus, iuret, ſe non denunciaturum illum iudici, vel Eccleſiæ; teneatur adimplere tale iuramentum? ibid.

℞. *melius teneri ad denunciandum; niſi aliàs iurans teneatur ſub precepto ad denunciandum, vel interrogetur iuridicè.* ibid.

VII. An ſi captus ille à latronibus compelleretur metu mortis, iuraret ſe illos non denunciaturum iudici etiamſi iuridicè rogetur; tale iuramentum eſſet licitum & obligatorium? ibid.

℞. *probabilius: Non eſſe obligatorium.* ibid.

VIII. An iuramentum factum de ſoluendo vſuras, ſit validum, & obligatorium? ibid.

℞. *vt mihi certum, quidquid alij dicant, tale iuramentum abſolutè eſſe validum & obligatorium.* pag. 75.

IX. An vſurarius, ex iuramento de ſoluendis vſuris ſibi præſtito, acquirat ius, & actionem ad compellendum in foro externo iurantem vt ſibi vſuras promiſſas ſoluat? ibid.

℞. *vt longè probabilius: Non acquirere.* ibid.

X. An qui iurauit ſoluere vſuras, ſatisfaciat iuramento, qui illas de facto ſoluit, cum intentione tamen eas ſtatim repetendi? pag. 76.

℞. *vt verum, ſatisfacere iuramento.* ibid.

XI. An qui iurauit ſoluere, & non repetere; tunc adhuc eſſet licitum iuranti illas repetere? ibid.

℞. *vt certum: tunc non eſſe licitum, niſi poſt relaxationem iuramenti.* ibid.

XII. An licitum ſit iurare ſoluere vſuras, & non repetere illas: cum animo petendæ relaxationis & ea obtenta, non implendi iuramenti? ibid.

℞. *Eſſe licitum.* ibid.

XIII. An iurans ſoluere debitum, (vel aliquid dare) ſatisfaciat iuramento, ſi compenſatione vtatur eo quod creditor ille tantudem ſibi debeat? ibid.

℞. *multò probabilius: ſatisfacere.* pag. 77.

XIV. An, qui iurauit ſoluere vſuras, poſſit facere compenſationem cum ipſo vſurarum debito, retinendo eas, via cuiuſdam anticipatæ recompenſationis? ibid.

℞. *vt certum: Non poſſe.* ibid.

XV. An qui inuitus per metum, aut vim; latroni, aut vſurario, iurauit dare decem: ſatisfaciat iuramento dando quinque, retinendo alia quinque via compenſationis. ibid.

℞. *vt certum: Non ſatisfacere iuramento.* ibid.

XVI. An ſaltem, ſi alia via tantundem debeat vſurarius (aut latro) iuranti dare illi decem, v.g. tunc poſſit hic facere compenſationem cum alio debito, & illo modo implere promiſſionem vſurarum? ibid.

℞. *probabilius: poſſe id facere.* ibid.

XVII. An qui iuramentum metu graui extortum obſeruat; peccet mortaliter? pag. 78.

℞. *vt mihi certum: quod ſic, ſi materia iurata ſit grauis.* ibid.

XVIII. An qui metu graui impellitur à latrone, vt ſibi centum, v.g. aureos iuramento promittat, poſſit vti amphibologia ad illudendum latronem iuramentum extorquentem? ibid.

℞. *vt certum: poſſe.* ibid.

XIX. An qui iurauit redire in carcerem; teneatur redire, ad minus in caſu, quo carcer, & pœna inferenda, etiam mortis, ſint iuſta? ibid.

℞. *vt certum: teneri.* ibid.

XX. An item teneatur redire ad carcerem, qui iurauit redire, caſu quo iurans ſit innocens, ſecundum rei veritatem, tamen ſecundum allegata, & probata, eſt nocens, & ideò carcer & mors inferenda iuſta? ibid.

℞. *melius: Non teneri iuxta nunc dicenda.* ibid.

XXI. An qui iurauit redire ad carcerem; teneatur redire, quando carcer eſt iuſtus, aut pœna quæ timetur, mortis iniuſtæ eſt? pag. 79.

℞. *probabilius: Non teneri tunc redire, niſi aliàs ſequatur aliquod ſcandalum, aut irrogetur iniuria Chriſtianæ Religioni, iuxta nunc dicenda.* ibid.

XXII. An ſi quis dum tenetur apud Turcas captiuus iurat ſe illuc rediturum; teneatur redire cum ſuæ mortis periculo? ibid.

℞. *quidquid alij dicant: teneri redire.* ibid.

XXIII. An captiuus, qui detentus à Turcis, iurauit dare pro ſua redemptione centum aureos; teneatur poſtea dum liber remeauit in patriam illos ſoluere? pag. 80.

℞. *vt certum: Teneri.* ibid.

XXIV. An, licet in noſtra ſententia, non teneatur iurans redire ad carcerem, morte iniuſta damnandus, poſſit ſaltem, ſi velit, licitè ad illam redire? ibid.

℞. *probabilius: Non poſſe.* ibid.

XXV. An obliget iuramentum redeundi ad carcerem quando iurans timet iniuſtam ſententiam in detrimentum ſuæ famæ, aut rei familiaris magni momenti? ibid.

℞. *probabilius: Non obligare, immò nec poſſe ſine iuſta cauſa redire.* ibid.

XXVI. An ſaltem obliget iuramentum redeundi ad carcerem, in caſibus prædictis, ſi factum ſit cuſtodi carceris? ibid.

℞. *probabiliter: adhuc non teneri redire.* ibid.

XXVII. An in ſententia aſſerentium iuramentum præſtitum redeundi ad carcerem iniuſtum, eſſe validum, poſſit ab Epiſcopo relaxari? pag. 81.

℞. *Poſſe.* ibid.

XXVIII. An etiam in noſtra ſententia poſſit relaxari ab Epiſcopo iuramentum factum à captiuo Chriſtiano, de redeundo ad Turcas, aut de remittendo Redemptionis pretio? ibid.

℞. *vt certum: Non poſſe.* ibid.

DISPVTATIO XI.

De iuramento, & voto, dolo, errore, aut ignorantia præſtito. pag. 19.

§. I.

De errore, & dolo in ſubſtantia, & qualitate iuramenti, & voti. ibid.

QVÆST. I. AN multiplex detur dolus, error, & ignorantia? ibid.

℞. *Quod ſic.* ibid.

II. An ſi error, ſeu dolus antecedens verſetur cir-

ca ſubſtantiam contractus, hic ſit nullus? ibid.
℟. *vt certum, quod ſic.* ibid.
III. An iuramentum firmans talem infirmum contractum, ſit validum, & obliget? pag.82.
℟. *vt certum: quod nec valeat, nec obliget.* ibid.
IV. An deinde, ſit inualidus, & obligatorius contractus celebratus cum errore ſeu dolo concomitante, circa ſubſtantiam ipſiuſmet contractus? ibid.
℟. *vt fere certiſſimum: eſſe inualidum.* ibid.
V. An ſaltem iuramentum firmans huiuſmodi contractum, cum dolo comitante celebratum, circa ſubſtantiam rei, ſit validum, & obligatorium? ibid.
℟. *vt mihi fere certum: Nec eſſe validum, nec obligatorium.* ibid.
VI. An, error antecedens, circa accidentia, ſeu qualitates contractus, annullet eius valorem, etiamſi iuramento firmetur? ibid.
℟. *probabilius: Quod non annullet.* ibid.
VII. An dentur caſus, in quibus error, ſeu dolus circa accidentia contractus annullet illum? pag.83.
℟. *Dari aliquos.* ibid.
VIII. An qui iuramento promiſit puellæ ſecum fornicanti nuptias, putans eſſe Virginem; ſi poſtea talem non inueniat, teneatur iuramento? ibid.
℟. *vt certum: Non teneri.* ibid.
IX. An etiam nulliter contrahat matrimonium, qui accipit coniugem, quam credit nobilem, diuitem, virginem, & talem deinde non inuenit? ibid.
℟. *vt certum quod non nulliter, ſed valide contrahit: niſi alias contrarium expreſſe velit.* ibid.
X. An ſi quis errore, vel dolo deceptus, iuret, aut voueat ingredi certum Monaſterium, quem putabat eſſe Sanctiſſimæ Trinitatis, & inueniat eſſe S. Auguſtini; adſtringatur tunc tali iuramento, aut voto. ibid.
℟. *vt certum: Quod non.* ibid.
XI. An qui iurauit, aut vouit ingredi certum Monaſterium, in quo putabat diſciplinam Religioſam eſſe integram; teneatur tali iuramento, aut voto, ſi poſtea inueniat non ſeruari circa eſſentialia, aut alia principalia? pag.84.
℟. *vt certum, tunc non teneri.* ibid.
XII. An ſi quis aliquem ruſticum falleret, dicens illi: Hieroſolymam citra nauigationem adiri poſſe, aut Romam non longè diſtare, & ob hanc cauſam peregrinationem voueret, tunc votum teneat? ibid.
℟. *vt certum: Quod non.* ibid.
XIII. An qui voueret Religionem Carthuſianorum aut Minimorum, ignorans eos ſe continere à comedendis carnibus: aut Religionem Capucinorum, neſciens ab eis nudum corpus rudi lana contegi; valide voueret? ibid.
℟. *quod non voueret valide, ſed nulliter.* ibid.
XIV. An, ſi quis voueat dare eleemoſynam huic pauperi, credens eum eſſe (v. g.) ſacerdotem: teneatur voto, ſi inueniat illum ſacerdotem non eſſe. ibid.
℟. *vt certum: Teneri.* ibid.
XV. An, ſi quis voueat dare eleemoſynam huic pauperi ignorans ſuum eſſe inimicum; teneatur ad illam elargiendam, ſi poſtea cognoſcat eſſe ſuum inimicum? pag.85
℟. *vt certum: teneri ad illam elargiendam.* ibid.

§. II.

De errore in fine iuramenti, & voti. ibid.

XVI. AN quando adeſt error circa finem principalem, & directe intentum, iuramenti, & voti; tunc validum, & obligatorium ſit iuramentum & votum? ibid.
℟. *vt certum: Quod non.* ibid.
XVII. An ſi quis iuret aut voueat, dare Petro eleemoſynam, credens illâ indigere, teneat iuramentum, aut votum, ſi verè illâ non indigeat, eo quod diues ſit? ibid.
℟. *vt certum: Non tenere.* ibid.
XVIII. An error circa finem impulſiuum, & mouentem, ſeu excitantem ad iuramentum, ſeu votum; inualidet, & annullet illa; ſicuti annullat error circa finem principalem? ibid.
℟. *vt certum: Quod non.* ibid.
XIX. An qui vouit, & iurauit viſitare Virginem Lauretanam, occaſione quod Laureti erat amicus; adſtrictus maneat voto, & iuramento, caſu quod ibi non ſit amicus? ibid.
℟. *vt quid certum: Manere adſtrictum.* ibid.
XX. An ſi quis voueat, aut iuret ire Romam, eo quod credat ibi eſſe S. Nicolai corpus; teneatur ire, ſi cognoſcat ibi non eſſe? pag.86.
℟. *Non teneri ire.* ibid.
XXI. An ſi quis voueat, aut iuret Peregrinationem ad S. Domum Lauretanam pro recuperanda ſuo filio ſalute, teneatur exequi illam, ſi tempore quo vouit, aut iurauit, non fuerit infirmus; vel iam fuerit mortuus? ibid.
℟. *Non teneri.* ibid.
XXII. An ſit regula aliqua ad cognoſcendum, quænam ſit cauſa finalis voti, aut iuramenti; quævè illorum motiua? ibid.
℟. *Quod nulla certa ſit, ad id cognoſcendum: & ſic relinquitur arbitrio prudentis.* ibid.
XXIII. An ſi dubitetur, an cauſa fuerit finalis, anvè ſolum impulſiua; cenſenda ſit impulſiua, & ideo teneat votum aut iuramentum; ibid.
℟. *probabilius: Præſumi tunc impulſiuam.* ibid.

DISPVTATIO XII.

De ceſſatione voti, vel iuramenti, ob ceſſationem cauſæ, qua emiſſum eſt. pag. 86.

QVÆST. I. AN obligatio voti, aut iuramenti ceſſet, ceſſante cauſa finali, ob quam factum eſt? ibid.
℟. *vt certum, quod ſic.* pag.87.
II. An etiam ceſſante cauſa inpulſiua, aut motiua voti, aut iuramenti; ceſſet horum obligatio? ibid.
℟. *vt certum: tunc non ceſſare.* ibid.
III. An ſi quis voueat, aut iuret, dare Petro eleemoſynam quotidianam; ceſſet huius voti, vel iuramenti obligatio, ſi ipſe diues fiat? ibid.
℟. *vt certum: ceſſare.* ibid.
IV. An qui promiſit alicui eleemoſynam, non ex

motiuo

motiuo paupertatis, ſed probitatis: quia videlicet, exiſtimat illum eſſe virum probum; teneatur adimplere promiſſum, ſi poſtea comperiat virum eſſe improbum? ibid.

℟. *vt certum, quod non teneatur.* ibid.

V. An qui vouit, aut iurauit numquam ingredi talem domum, eo quod ibi erat mulier ſibi occaſio peccandi; teneatur ad votum, vel iuramentum implendum, tali muliere mortua, vel aliò migrata? ibid.

℟. *Non teneri.* ibid.

VI. An ceſſet obligatio voti, aut iuramenti facti homini, & ab eo acceptati; ſi culpâ vouentis, aut iurantis, cauſa finalis voti aut iuramenti ceſſet? pag. 88.

℟. *Non ceſſare.* ibid.

VII. An ſaltem ceſſet obligatio voti, aut iuramenti facti Deo, ſi culpâ vouentis aut iurantis, cauſa finalis voti, aut iuramenti ceſſet; ibid.

℟. *æquè probabiliter, adhuc in hoc caſu non ceſſare.* ibid.

DISPVTATIO XIII.

De ceſſatione voti, vel iuramenti, ob notabilem rei promiſſæ mutationem. pag. 88.

QVÆST. I. AN ſi res iuramento, vel voto promiſſa notabiliter mutetur; ceſſet ex natura ſua iuramenti vel voti obligatio? ibid.

℟. *vt certum, ceſſare.* ibid.

II. An, non ſolum notabilis, ſed quæcumque rei promiſſæ mutatio, ſatis ſit, vt iuramentum, vel votum, vel promiſſio deobligent? pag. 89.

℟. *tanquam certum: Non ſatis eſſe quamcumque rei promiſſæ mutationem.* ibid.

III. An ea mutatio ſatis ſit ad hoc, vt obligatio voti, aut iuramenti ceſſet; ad quam vouens vel iurans de hoc interrogati dicunt; fore vt non obligaſſent ad eam, ſi prænoſſent? ibid.

℟. *Quod non omnino ſit ſatis.* ibid.

IV. An obligatio voti, vel iuramenti ceſſet quando horum materia facta eſt impoſſibilis? ibid.

℟. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

V. An ſaltem teneatur huiuſmodi iurans, aut vouens factus ſenior ingredi Religionem caſu quo Religioſi eum in tali ætate recipere velint? ibid.

℟. *vt certum: Adhuc non teneri.* ibid.

VI. An iuramentum aut votum caſtitatis, aut non nubendi factum ab eo qui ſæpius cadit, & propterea tale vinculum nihil ſibi prodeſt, ſed potius obeſt; ſit validum & obliget? ibid.

℟. *vt mihi certum: Quod ſit.* pag. 90.

VII. An religioſus, qui poſt ſolemnem profeſſionem acquiſiuit ius ad Regiam, vel Ducalem coronam, qui tamen ſi ante Profeſſionem præuidiſſet, non emitteret illam, teneatur voto? ibid.

℟. *Omnino affirmatiuè.* ibid.

VIII. An, ob periculum vitæ, honoris, & alterius cuiuſuis nocumenti grauis non præuiſi; ceſſet obligatio iuramenti, & voti? ibid.

℟. *vt certum: Ceſſare.* ibid.

IX. An quando eſt dubium, an res promiſſa voto, vel iuramẽto, ita mutata ſit, vt moraliter diuerſa cenſeri debeat; ſit in fauorem voti & iuramenti iudicandum? pag. 91.

℟. *Quod ſic.* ibid.

X. An ſemper, & pro ſemper deobliget ab impletione iuramenti & voti impoſſibilitas, aut impedimentum implendi illa. ibid

℟. *Quod non ſemper, nec pro ſemper.* ibid.

DISPVTATIO XIV.

De tempore, quo iuramentum, vel votum, eſt perſoluendum. Et de ceſſatione eorumdem, ex non adimpletione tempore deſignato. pag. 91.

§. I.

De tempore, quo iuramentum, vel votum eſt perſoluendum. ibid

QVÆST. I. AN qui iurat, vel vouet ingredi Religionem ſignando tempus ad ſui executionem. v.g. intra annum, teneatur ingredi, quo vſque tempus ſignatum adueniat? ibid.

℟. *vt certum: Quod non.* ibid.

II. An qui non poteſt iuramentum, vel votum, in aſſignato, & præfinito tempore totius anni implere; teneatur tempus præuenire, & implere promiſſum? ibid.

℟. *Teneri.* ibid.

III An etiam ſi quis iuret, aut voueat aliquid, aſſignans certum diem, vt terminum: v.g. ieiunium in feria ſexta; teneatur tempus ſignatum præuenire, ſi præſumat, tali die impediendum eſſe? pag. 92.

℟. *tunc non teneri præuenire.* ibid.

IV. An ſi quis iuret, aut voueat aliquid (v.g. intrare Religionem, aut dare eleemoſynam) abſolutè, & abſque vlla temporis deſignatione; obligetur ad id faciendum quam primum commodè poſſit? ibid.

℟. *vt longè multo probabilius: obligari.* ibid.

V. An licitè poſſit quis differre iuramentum, ſeu votum, abſque certo tempore à ſe præſtitum; ſi ſperet, quod melius, & vtilius, ſeu commodius, aut deuotius, alio tempore poſſit implere illud? ibid.

℟. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

VI. An, qui in ætate duodecim annorum iurauit, aut vouit ingredi Religionem, nullo præfixo tempore: poſſit exſpectare vſque ad eam ætatem, qua aptus ſit ad perferendos labores Religionis electæ? ibid.

℟. *vt certum: Poſſe.* ibid.

VII. An qui iurauit, aut vouit ingredi Religionem, ob finem adipiſcendi ſacerdotium in ea; poſſit differre ingreſſum donec Grammaticam diſcat? pag. 93.

℟. *vt certum: Poſſe.* ibid.

VIII. An etiam qui iurauit, aut vouit Religionem; poſſit differre illius ingreſſum, donec minus moleſtè

moleſte à Parentibus feratur? ibid.
℞. *Etiam poſſe.* ibid.
IX. An qui iurauit, aut vouit Religionem, non præfixo tempore; poſſit differre ingreſſum, vſque ad tempus, quo eredit, maiori cum deuotione ſe ingreſſurum? ibid.
℞. *Poſſe.* ibid.
X. An in iuramentis, ant votis, ingrediendi Religionem; aſſumendi Ordinis ſacri, & ſeruiendi in perpetuum Xenodochio; minor mora ſit mortalis, quàm in aliis iuramentis, aut votis: v. g. Peregrinandi, dandi eleemoſynam, &c?
℞. *tanquam certum: Quod ſic.* ibid.
XI. An, qui iuramento, aut voto promiſit, ſe anno vigeſimo quinto ſuæ ætatis ad ſacerdotium promouendum; teneatur ante dictum annum Ordinis inferiores ſuſcipere? ibid.
℞. *probabilius: quod non teneatur.* pag. 44.
XII. An, quæuis mora adimplendi iuramenti, & voti, data opportunitate, ſit mortalis? ibid.
℞. *vt certum: quod non quæuis.* ibid.
XIII. An ſaltem ſit mortalis quæuis mora, ſeu dilatio iuramenti, aut voti, ſi eâ poſitâ, timeatur prudenter perpetuum impedimentum adimplendi illa? ibid.
℞. *vt certum: eſſe mortalem, ſi ex negligentia differentis adimpletionem proueniat.* ibid.
XIV. An bona fides differentis adimpletionem iuramenti, aut voti, excuſet à mortali? ibid.
℞. *verè excuſare.* ibid.
XV. An qui poſt habitam commoditatem, differret ex omnimoda negligentia adimplere vota, (aut iuramenta) perpetua per dimidium annum; peccaret mortaliter? ibid.
℞. *probabilius: quod ſic.* ibid.
XVI. An qui vltro differret, per quæcumque longa tempora, iuramenta, aut vota alia quæ integrè poſtea redduntur, immunis adhuc eſſet à mortali? ibid.
℞. *Non eſſe immunem: Quia in huiuſmodi votis, aut iuramentis dilatio trium annorum plus minuſvè eſt notabilis.* pag. 95.

§. II.

De ceſſatione iuramenti, & voti, ex eo quod non ſint impleta tempore deſignato. ibid.

XVII. AN iurans, ſeu vouens aliquid determinata die faciendum, nec eâ implens; teneatur adimplere eâ tranſacta? ibid.
℞. *Non teneri, ſi promittens id fecit in honorem talis diei: ſecus ſi abſolutè, & ſimpliciter, &c.* ibid.
XVIII. An, qui iurauit, aut vouit ieiunare vigiliâ alicuius Sancti, ob eius deuotionem, ſi de facto non ieiunet teneatur altero die ieiunare? ibid.
℞. *vt mihi veriſſimum: Non teneri.* ibid.
XIX. An qui iurauit, aut vouit ieiunare aduentu huius anni, vel feriis ſextis, ſeu ſabbathis huius menſis; ſi culpabiliter omittat, teneatur aliis diebus ieiunare? pag. 96.
℞. *Quod non.* ibid.
XX. An qui culpabiliter omiſit dicta ieiunia, teneatur ieiunare alio aduentu; aut feriis ſextis, vel ſabbathis alterius menſis? ibid.
℞. *probabilius: Non teneri.* ibid.
XXI. An qui iurauit, aut vouit ieiunare vigilia alicuius Sancti, non deſignando vigiliam huius, vel alterius anni; teneatur ieiunare in proxima vigilia talis Sancti? ibid.
℞. *Teneri.* ibid.
XXII. An qui iurauit, aut vouit ieiunare ſemel aut ter ſingulis hebdomadis: teneatur ſupplere ieiunia culpabiliter omiſſa? ibid.
℞. *Non teneri ſupplere.* ibid.
XXIII. An, qui iurauit, aut vouit, ſe ingreſſurum Religionem die (v.g.) Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, ob eius ſpecialem honorem; ceſſet illi obligatio, ſi tali die non ingrediatur? ibid.
℞. *vt certum: quod non ceſſet.* ibid.
XXIV. An qui iurauit, aut vouit, ſe integro anno ieiunaturum, ſi interrumpat inceptum ieiunium, teneatur denuò incipere ieiunium totius anni continui. ibid.
℞. *Non teneri; niſi aliàs id expreſſè intendiſſet iurans, aut vouens.* ibid.
XXV. An ſi quis iuret, aut voueat recitare coronam, coram particulari Imagine Mariæ Sanctiſſimæ, teneatur alibi recitare, ſi coram illa non poſſet? pag. 97.
℞. *Non teneri, ſi ob peculiarem deuotionem ad talem imaginem id fecerit, ſecus ſi ob amorem ipſius Virginis.* ibid.
XXVI. An qui impotens eſt ad iuramenti ſeu voti executionem; teneatur aliquam commutationem facere in rem, quam adimplere queat? ibidem.
℞. *vt mihi certum: Non teneri.* ibid.
XXVII. An qui iurauit, aut ſoli Deo vouit, dare Hoſpitali ſeruum ſuum, & poſtea illum occidit, teneatur ad aliquam compenſationem Hoſpitali faciendam? ibid.
℞. *Quod non.* ibid.
XXVIII. An obligatio votorum extinguatur morte vouentium? ibid.
℞. *vt multò probabilius: extingui.* ibid.

DISPVTATIO XV.

De ceſſatione iuramenti promiſſorij, & voti, ob remiſſionem partis, cui præſtitum eſt. pag. 97.

QVÆST. I. AN obligatio iuramenti promiſſorij ceſſet omnino remiſſione partis, cui præſtitum eſt? ibid.
℞. *vt certum (quidquid alij dicant) ceſſare.* pagina 98.
II. An ſimiliter ceſſet obligatio iuramenti, ex remiſſione partium, caſu, quo plures viciſſim ſibi aliquid iuramento promittunt? ibid.
℞. *vt certum, quod ſimiliter ceſſet.* ibid.
III. An huiuſmodi remiſſio, aut condonatio iuramenti promiſſorij, ſit idem quod relaxatio ſeu diſpenſatio illius? ibid.
℞. *vt certum: quod non ſit idem propriè loquendo.* ibid.
IV. An ſaltem dicta remiſſio iuramenti, ſit idem quod irritatio? ibid.
℞. *etiam vt certum: quod non ſit.* ibid.
V. An homo in cuius fauorem eſt præſtitum iuramentum,

mentum, poſſit nutu ſuo, & abſque cauſa legitima, condonationem, ſeu remiſſionem talis iuramenti facere? ibid.

℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

VI. An, is, qui iurauit aliquid in ſui commodum, poſſit ſibi cōdonare, & remittere iuramentū? ibid.

℞. *vt mihi certum: Non poſſe.* pag. 99.

VII. An iuramentum, quod ab aliquo homine alij præſtatur, ſed principaliter in honorem Dei, & in obſequium, & minus principaliter propter hominem; poſſit tunc homo, cui iuratur, hoc iuramentum remittere? ibid.

℞. *vt certum: Non poſſe.* ibid.

VIII. An quando duo inuicem ſibi iuramento promittunt, ſe amplius non luſuros; ſe auditutos ſacrum in feſtis; ſe non luſuros, &c. poſſint ſibi adinuicem obligationem remittere? ibid.

℞. *Non poſſe, ſi horum iuramentorum principalis finis fuerit honor Dei.* ibid.

IX. An deinde, ſi duo ſibi ad inuicem iurent, ſe recitaturos duo Pſalteria, aut Roſaria alter pro altero, poſſint ſibi ad inuicem eam obligationem remittere? ibid.

℞. *Quod licet alij negent: alij contrà affirment: ego dico non poſſe, ſi principalis finis fuit recitare ampliùs, &c.* ibid.

X. An quando iuramentum principaliter in Dei honorem fit; ſed tota res promiſſa cedit in fauorem partis; poſſit pars illa id iuramentum remittere? pag. 100.

℞. *multo probabilius: Poſſe.* ibid.

XI. An ſi quis Mariæ filiæ Petri centum aureos in dotem ſub iuramento promittat, intuitu, & cauſa Petri ſui patris: tunc poſſit vterque, tam videlicet, Pater, quam filia remiſſionem iuramenti facere? ibid.

℞. *omſſis aliis dictis, dicendū: Poſſe filiam directè ſi ei promiſſio facta fuerit: vel indirectè etiam, ſi Patri.* ibid. & ſeq.

DISPVTATIO XVI.

De iuramenti promiſſorij & voti ceſſatione, ob irritationem factam ab habente poteſtatem. pag. 101.

QVÆST. I. AN irritatio iuramenti promiſſorij, aut voti, ſit annullatio omnimoda eorum. ibid.

℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

II. An irritatio iuramenti, aut voti, pertineat ad poteſtatem dominatiuam? ibid.

℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

III. An duplex inueniatur irritatio, altera directa, & propria: altera impropria, & indirecta? ibid.

℞. *vt certùm: Quod ſic.* ibid.

IV. An ſit neceſſarium ad irritationem validam, vt Superior cognoſcat iuramentum, aut votum emiſſum in ſpecie? pag. 102.

℞. *probabilius: Non eſſe neceſſarium.* ibid.

V. An irritatio petat ex natura ſua cauſam, vt ab omni prorſus culpa ſit libera? ibid.

℞. *probabilius: Non petere; ſed poſſe ſine cauſa fieri.* ibid.

VI. An qui gaudet poteſtate irritandi vota Deo facta; poſſit & iuramenta eidem Deo præſtita irritare? ibid.

℞. *vt longè probabilius: Poſſe.* ibid.

VII. An poteſtas irritandi vota, aut iuramenta Deo præſtita, ortum habeat ex iure poſitiuo, ſeu Pontificio? ibid.

℞. *probabilius, quod non, ſed à iure naturali, & diuino.* ibid.

§. II.

De poteſtate, quam habet Pontifex ad irritanda vota, & iuramenta Chriſtianorum omnium. pag. 103.

VIII. AN ſummus Pontifex poſſit directè irritare vota omnium Chriſtianorum? ibid.

℞. *vt certum (quidquid alij dicant) Non poſſe directè.* ibid.

IX. An ſaltem poſſit Pontifex vota Clericorum, (etiam Epiſcoporum) ſecularium, directè irritare? ibid.

℞. *adhuc vt certum: Non poſſe directè regulariter loquendo: bene tamen indirectè.* ibid.

X. An ad minus, in caſu, quo Clericus ſæcularis voueat aliquid pertinens ad res Eccleſiaſticas, tunc poſſit Pontifex tale votum directè irritare? pag. 107.

℞. *tunc poſſe.* ibid.

XI. An Epiſcopi, & alij inferiores Prælati poſſint directè irritare vota, aut iuramenta ſuorum ſubditorum? ibid.

℞. *vt certū (quidquid alij dicant) Non poſſe.* ibid.

XII. An poſſit ſummus Pontifex omnia vota ſimplicia Religioſorum, & Monialium directè irritare? ibid.

℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

XIII. An etiam Epiſcopi poſſint irritare directè vota Monialium ſibi ſubditarum? ibid.

℞. *vt certum: Etiam poſſe.* ibid.

XIV. An Superiores, qui poſſunt vota ſubditorum irritare, poſſint quoque ſua; vel ſaltem aliis committere, vt illa irritent? ibid.

℞. *vt certum: Non poſſe.* ibid.

§. III.

De poteſtate, quam habent Prælati Regulares ad irritanda vota & iuramenta Deo præſtita ſubditorum. pag. 105.

XV. AN non ſolum Prælati ſuperiores Regulares, vt Generales, & Prouinciales; verum etiam Conuentuales, vt Miniſtri, Priores, Guardiani, &c. poſſint irritare vota, & iuramenta ſuorum ſubditorum? ibid.

℞. *vt certum: omnes poſſe.* ibid.

XVI. An Prælati ſecundarij Conuentuum, quos cōmuniter Superiores, Vicarios, & in ordine Benedictino, Priores, & in Societate Ieſu Miniſtros vocant: poſſint in præſentia ſuperiorum etiam irritare vota, & iuramenta ſubditorum? ibid.

℞. *omninò: Non poſſe, ſaltem in præſentia ſuorum ſuperiorum.* ibid.

XVII. An ſaltem in abſentia ſuperioris conuentualis, ſeu localis, poſſint dicti ſecundarij Prælati, vota & iuramenta Deo præſtita à ſuis Religioſis, irritare? ibid.

℞. *Tunc poſſe.* ibid.

XVIII. An poteſtatem irritandi vota, & iuramenta,

Deo præſtita, poſſit Superior alteri delegare. ibid.
℞. poſſe. ibid.
XIX. An Prælati ſecundarij, vt Vicarij &c. poſſint dum ſunt præſentes Prælati Conuentuales, licitè occupare ſubditum, tempore quo votum, ſeu iuramentum impleturus erat? pag. 106
℞. *Poſſe; niſi alias tale tempus habeat ſubditus deſtinatum à Superiore ad votum exequendum.* ibid.
XX. An hæc poteſtas irritandi vota, aut iuramenta, Deo præſtita, poſſit reſeruari à Prælato ſuperiore (v. g. à Prouinciali) inferiori Prælato (nempe Conuentuali?) ibid.
℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.
XXI. An Abbatiſſæ, aut Prioriſſæ poſſint irritare omnia ſuarum monialium vota, quæ poſſunt Prælati circa ſuos Religioſos, irritare? ibid.
℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.
XXII. An Prælati Religionum poſſint irritare illa Religioſorum vota, aut iuramenta, quæ verſantur circa materiam præceptam à Deo; vt de non mentiendo; vel ab Eccleſia, vt de abſtinendo à carnibus in die ieiunij? pag. 107.
℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.
XXIII. An Superiores Religionum, etiam irritare poſſint vota ſeu iuramenta ſuorum Religioſorū, de ſeruandis iis, ad quæ ex Regula tenentur? ibid.
℞. *Etiam hac poſſe irritare.* ibid.
XXIV. An Prælati poſſint irritare etiam vota, aut iuramenta interna ſuorum ſubditorum? ibid.
℞. *vt multo longè probabilius, etiam poſſe.* ibid.
XXV. An item poſſint Prælati, aut alij habentes poteſtatem irritandi vota, ſeu iuramenta irritare non ſolum iam emiſſa, ſed etiam in poſterum emittenda? pag. 108.
℞. *adhuc poſſe.* ibid.
XXVI. An Religioſi poſſint validè, & meritoriè, vota aliqua aut iuramenta Deo emittere, & præſtare, abſque ſuorum Superiorum licentia, & conſenſu? ibid.
℞. *probabilius: Poſſe multa.* ibid.
XXVII. An vota, aut iuramenta Nouitiorum poſſint à Prælatis Regularibus ſimpliciter irritari? ibid.
℞. *Non poſſe.* pag. 109
XXVIII. An Superiores Societatis Ieſu poſſint irritare vota, aut iuramēnta Deo facta ſuorum Religioſorum, qui ſola vota ſimplicia biennij emiſerunt. ibid.
℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.
XXIX. An ſaltem poſſit Superior vota nouitij irritare, caſu, quo dum illa emittit, hanc conditionem apponat: Si Superior approbauerit votum; vel conſenſerit? ibid.
℞. *vt certum: tunc poſſe.* ibid.
XXX. An, Prælati Religionum, ſi non irritare, ſaltem ſuſpendere poſſint Nouitiorum vota, & iuramenta perſonalia Deo præſtita, pro tempore Nouitiatus? ibid.
℞. *quiquid ſentiant alij, quod optimè poſſunt ſuſpendere vota & iuramenta perſonalia impedientia exercitia Nouitiatus: cætera non.* ibid.
XXXI. An etiam vota realia Nouitiorum poſſint etiam à ſuis Prælatis ſuſpendi pro tempore Nouitiatus? pag. 110
℞. *vt certum, quod non, ſaltem regulariter loquendo.* ibid.
XXXII. An huiuſmodi vota realia Nouitiorum, licet regulariter non poſſint à Prælatis ſuſpendi; poſſint tamen commutari ab illis in opera Nouitiatus exequenda? ibid.
℞. *Poſſe, ab ipſiſmet Prælatis commutari; & etiam à Magiſtris Nouitiorum, imo ab iiſdemmet Nouitiis.* ibid.
XXXIII. An vota aut iuramenta Nouitiorum, quæ pro tempore Nouitiatus ſuſpenduntur à Prælatis vel Magiſtris eorum, reuiuiſcant, & obligent Nouitio è Religione egreſſo? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.
XXXIV. An non ſolùm vota, ſeu iuramenta Nouitiorum ſuſpenſa, verum etiam commutata, reuiuiſcant Nouitio, à Religione egreſſo? ibid.
℞. *Quod vere reuiuiſcant ſi cōmutatio facta eſt pro ſolo Nouitiatus tempore: ſecus ſi fuit abſoluta.* ib.
XXXV. An Prælatus Regularis poſſit irritare vota (ſeu iuramenta) Religioſi creati Epiſcopi, facta tamen ab ipſo ante eius ad Epiſcopatum Aſſumptionem? pag 111.
℞. *quod non poſſit.* ibid.
XXXVI. An Prælatus valeat reuocare licentiam, quam ſubdito, ad emittendum votum vel iuramentum dedit. ibid.
℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.
XXXVII. An Prælatus Superior v. g. Prouincialis, poſſit irritare votum ſeu iuramentum ſubditi emiſſum de licentia Prælati inferioris, v. g. Miniſtri Conuentualis? ibid.
℞. *vt certum: poſſe.* ibid.
XXXVIII. An etiam Prælatus inferior poſſit irritare vota & iuramenta emiſſa de licentia Prælati ſuperioris? ibid.
℞. *vt certum: Non poſſe.* ibid.
XXXIX. An ſaltem Prælatus inferior poſſit ſuſpendere executionem voti vel iuramenti emiſſi de licentia Prælati ſuperioris? ibid.
℞. *vt certum: poſſe, iuſta interueniente cauſa.* ibid.
XL. An Prælatus æqualis ſuccedens ei, qui licentiam vouendi dedit, poſſit validè, & licitè irritare votum ex licentia præcedentis emiſſum? pag. 112.
℞. *vt mihi certum: Poſſe validè, & licitè?* ibid.
XLI. An idem Superior, qui dedit licentiam ſubdito ad emiſſionem voti aut iuramenti, & emiſſum confirmauit; poſſit nihilominus illud irritare, præcipue ſi promiſerit nunquam irritaturum? ibid.
℞. *longè multo probabilius: Poſſe validè.* ibid.
XLII. An etiam poſſit dictus Prælatus irritare tale votum aut iuramentum ſi dicat ſubdito; ſe illi concedere facultatem irreuocabilem, ſeque eximere illum à ſua poteſtate, quoad rem illam promiſſam, ſeque cedere iuri ſuo? ibid.
℞. *aduc poſſe.* ibid.
XLIII. An item promiſſio humana de licentia Superioris facta; poſſit validè à Superioribus reuocari? ibid.
℞. *(vt certum) quidquid alij affirment, quod ſi talis promiſſio eſt executioni mandata; tunc nequeat à Superiore reuocari, imo & nequit etiam ſi res promiſſa non fuerit tradita.* pag. 113.
XLIV. An Superior qui licentiam ſimpliciter ad votum vel iuramentum emittendum conceſſit, illud irritat abſque iuſta cauſa, peccet ſaltem venialiter? ibid.
℞. *vt certum, quidquid alij dixerint, peccare ſaltem venialiter?* ibid.
XLV. An etiam peccet Superior, ſi dictum votum (vel iuramentum) irritet adhuc interueniente iuſta cauſa? ibid.

℞. vt

Digitized by Google

℞. vt certum (quiquid alij dicant) tunc nunc peccare. ibid.

XLVI. An Prælatus reuocans facultatem vouendi (aut iurandi) à ſe ſemel conceſſam, aut irritans votum (aut iuramentum) cum ſua licentia emiſſum, ſi id faciat ſine cauſa, peccet mortaliter. pag. 114.
℞. probabilius : Peccare mortaliter. ibid.

XLVII. An tam vrgens cauſa requiratur ad reuocādam licentiam datam; aut ad irritandum votum (aut iuramentum) cum licentia emiſſum; ac ad diſpenſandum in eo ? ibid.
℞. vt certum: Quod non. ibid.

XLVIII. An Superior irritans votum(ſeu iuramentū)ſui ſubditi abſque cauſa; teneatur illud adimplere, aut nouā licentiam exequendi concedere? ibid.
℞. vt certum : Non teneri. ibid.

XLIX. An peccet ſubditus petens abſque iuſta cauſa, irritationem voti, vel iuramenti, ex licentia Superioris emiſſi ? ibid.
℞. vt certum : Peccare. ibid.

L. An ſubditus, qui petit irritationem voti(vel iuramenti) facti ex licentia ſuperioris ; teneatur manifeſtare, ſe vouiſſe ex licentia data ? ibid.
℞. vt certum : teneri, ſi illam petat à Superiore qui dedit talem licentiam : ſecus ſi ab alio. pag. 115.

LI. An cenſeatur Superior concedere ſubdito licētiam vouendi (aut iurandi) quando votum iam factum approbat, & in illo conſentit ? ibid.
℞. vt certum : Cenſeri. ibid.

LII. An cenſeatur approbari votum (ſeu iuramentum) factum, ex eo quod ſubditus, tacito voto impetret licentiam ad rem voto promiſſam exequendam ? ibid.
℞. vt certum : Quod non cenſeatur. ibid.

LIII. An ſi ſubditus, obtenta à Superiore licentia ad aliquid donandum, vel faciendum, voueat ſe id donaturum, vel facturum, cenſendum ſit id votum de licentia Superioris factum? ibid.
℞. vt certum : Quod non ſit cenſendum. ibid.

LIV. An taciturnitas, & diſſimulatio Superioris, cognito ſubditi voto; cenſeatur voti illius approbatio ita vt iam non ſit licitum Superiori irritare illud abſque cauſa ? ibid.
℞. probabilius : Non cenſeri approbationem talis voti, caſu ad minus, quod taciturnitati non accedat conſenſus ſuperioris. ibid.

LV. An ſaltem ſi taciturnitati adderet Superior internum conſenſum approbantem votum ſubditi, eſtò vouenti non manifeſtet, ſufficiat, vt tale votū dicatur à Superiore approbatum. pag. 116.
℞. quod alij negāt, & alij affirmant. Hi probabilius in foro conſientia : illi vero in foro externo. ibid.

LVI. An Prælati Religionum poſſint irritare votum factum à ſubditis tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem ? ibid.
℞. vt certum, quod non. ibid.

LVII. An ſaltem Summ. Pontifex poſſit irritare votum factum ab aliquo Religioſo tranſeundi ad arctiorem Religionem ? ibid.
℞. vt longe multo probabilius: quod non poſſit illud irritare : licet poſſit commutare, aut diſpenſare. ibid.

LVIII. An ad minus, caſu quo Sum. Pontifex interdicat alicui Religioſo ne votum tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem emittat; ſi illud nihilominus emittat, poſſit illud irritare ? pag. 117.
℞. Quod tunc iam poſſit, caſu dato quod iam tale votum ſit validum. ibid.

LIX. An Prælati Regulares poſſint irritare vota ſpecialia, quæ in aliquibus Religionibus, iuxta earum inſtitutum emittuntur ? ibid.
℞. vt certum : Quod non. ibid.

LX. An ſaltem Sum. Pontifex poſſit prædicta vota ſpecialia Religioſorum, directe irritare ? ibid.
℞. vt longe multo probabilius : Non poſſe directe illa irritare: benè tamen diſpenſare, & commutare. ibid.

LXI. An Legatus à latere poſſit vota Religioſorum irritare, ſicuti poſſunt illorum Superiores. ibid.
℞. probabilius : Non poſſe.

LXII. An ſaltem Sacra Congregatio Cardinalium ſuper Regulares, valeat vota Religioſorum irritare ? pag. 118.
℞. probabilius : Quod non valeat. ibid.

LXIII. An ad minus Eminentiſſimi Cardinales Protectores Ordinum, poſſint vota Religioſorum commutare ? ibid.
℞. vt certum : Quod non. ibid.

LXIV. An ſi Pontifex concedat alicui Religioſo licentiam faciendi aliquod votum; poſſit nihilominus alius Prælatus Regularis irritare illud ? ibid.
℞. vt certum : Quod non. ibid.

LXV. An Superior poſſit irritare vota, aut iuramenta Deo præſtita, ſubdito inuito, & contradicente ? ibid.
℞. Poſſe. ibid.

---

§. IV.

De poteſtate, quam habent Parentes ad irritanda vota & iuramenta Filiorum. pag. 119

LXVI. AN infantia incipiat ab ipſa natiuitate infantis, & duret vſque ad annum ſeptimum? pag. 119.
℞. quod propriè loquendo, ſic. ibid.

LXVII. An impubertas incipiat communiter à ſeptennio, & duret in pueris, vſque ad decimum quartum annum completum; & in fœminis, vſque ad duodecimum completum. ibid.
℞. Quod ſic. ibid.

LXVIII. An pubertas in viris incipiat à decimo quarto anno, & in fœminis à duodecimo, & duret vſque ad annum vigeſimum quintum completum ? ibid.
℞. Quod ſic. ibid.

LXIX. An vota omnia, ante pubertatem ab aliquo emiſſa, ſint prorſus inualida, & irrita. ibid.
℞. vt certum, quiquid alij dicant; non eſſe innalida, ſed potius omnia valida, ſi emittantur cum ſufficienti vſu rationis. pag. 110

LXX. An etiam votum ſimplex Religionis emiſſum ab aliquo ante pubertatem, ſit validum, & obliget antequam irritetur ? ibid.
℞. Adhuc vt certum, tale votum ſi fiat cum ſufficienti vſu rationis, eſſe validum, & obligatorium. ibid.

LXXI. Quotuplex ſit votum, de quo difficultari poteſt an poſſint Parentes illud irritare ? ibid.
℞. Quod triplex, nempe, Perſonale, Reale, & Mixtum. ibid.

Deo præſtita, poſſit Superior alteri delegare. ibid.

℞. *poſſe.* ibid.

XIX. An Prælati ſecundarij, vt Vicarij &c. poſſint dum ſunt præſentes Prælati Conuentuales, licitè occupare ſubditum, tempore quo votum, ſeu iuramentum impleturus erat? pag. 106

℞. *Poſſe; niſi alias tale tempus habeat ſubditus deſtinatum à Superiore ad votum exequendum.* ibid.

XX. An hæc poteſtas irritandi vota, aut iuramenta, Deo præſtita, poſſit reſeruari à Prælato ſuperiore (v. g. à Prouinciali) inferiori Prælato (nempe Conuentuali?) ibid.

℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

XXI. An Abbatiſſæ, aut Prioriſſæ poſſint irritare omnia ſuarum monialium vota, quæ poſſunt Prælati circa ſuos Religioſos, irritare? ibid.

℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.

XXII. An Prælati Religionum poſſint irritare illa Religioſorum vota, aut iuramenta, quæ verſantur circa materiam præceptam à Deo; vt de non mentiendo; vel ab Eccleſia, vt de abſtinendo à carnibus in die ieiunij? pag. 107.

℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.

XXIII. An Superiores Religionum, etiam irritare poſſint vota ſeu iuramenta ſuorum Religioſorũ, de ſeruandis iis, ad quæ ex Regula tenentur? ibid.

℞. *Etiam hæc poſſe irritare.* ibid.

XXIV. An Prælati poſſint irritare etiam vota, aut iuramenta interna ſuorum ſubditorum? ibid.

℞. *vt multo longè probabilius, etiam poſſe.* ibid.

XXV. An item poſſint Prælati, aut alij habentes poteſtatem irritandi vota, ſeu iuramenta irritare non ſolum iam emiſſa, ſed etiam in poſterum emittenda? pag. 108.

℞. *adhuc poſſe.* ibid.

XXVI. An Religioſi poſſint valide, & meritoriè, vota aliqua aut iuramenta Deo emittere, ac præſtare, abſque ſuorum Superiorum licentia, & conſenſu? ibid.

℞. *probabilius: Poſſe multa.* ibid.

XXVII. An vota, aut iuramenta Nouitiorum poſſint à Prælatis Regularibus ſimpliciter irritari? ibid.

℞. *Non poſſe.* pag. 109

XXVIII. An Superiores Societatis Ieſu poſſint irritare vota, aut iuramenta Deo facta ſuorum Religioſorum, qui ſola vota ſimplicia biennij emiſerunt. ibid.

℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

XXIX. An ſaltem poſſit Superior vota nouitij irritare, caſu, quo dum illa emittit, hanc conditionem apponat: Si Superior approbauerit votum; vel conſenſerit? ibid.

℞. *vt certum: tunc poſſe.* ibid.

XXX. An, Prælati Religionum, ſi non irritare, ſaltem ſuſpendere poſſint Nouitiorum vota, & iuramenta perſonalia Deo præſtita, pro tempore Nouitiatus? ibid.

℞. *quiquid ſentiant alij, quod optimè poſſunt ſuſpendere vota & iuramenta perſonalia impedientia exercitia Nouitiatus: cætera non.* ibid.

XXXI. An etiam vota realia Nouitiorum poſſint etiam à ſuis Prælatis ſuſpendi pro tempore Nouitiatus? pag. 110

℞. *vt certum, quod non, ſaltem regulariter loquendo.* ibid.

XXXII. An huiuſmodi vota realia Nouitiorum, licet regulariter non poſſint à Prælatis ſuſpendi: poſſint tamen commutari ab illis in opera Nouitiatus exequenda? ibid.

℞. *Poſſe, ab ipſiſmet Prælatis commutari; & etiam à Magiſtris Nouitiorum, imo ab iiſdemmet Nouitiis.* ibid.

XXXIII. An vota aut iuramenta Nouitiorum, quæ pro tempore Nouitiatus ſuſpenduntur à Prælatis vel Magiſtris eorum, reuiuiſcant, & obligent Nouitio è Religione egreſſo? ibid.

℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XXXIV. An non ſolùm vota, ſeu iuramenta Nouitiorum ſuſpenſa, verum etiam commutata, reuiuiſcant Nouitio, à Religione egreſſo? ibid.

℞. *Quod vere reuiuiſcant ſi cõmutatio facta eſt pro ſolo Nouitiatus tempore: ſicus ſi fuit abſoluta.* ib.

XXXV. An Prælatus Regularis poſſit irritare vota (ſeu iuramenta) Religioſi creati Epiſcopi, facta tamen ab ipſo ante eius ad Epiſcopatum Aſſumptionem? pag 111.

℞. *quod non poſſit.* ibid.

XXXVI. An Prælatus valeat reuocare licentiam, quam ſubdito, ad emittendum votum vel iuramentum dedit. ibid.

℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

XXXVII. An Prælatus Superior v.g. Prouincialis, poſſit irritare votum ſeu iuramentum ſubditi emiſſum de licentia Prælati inferioris, v. g. Miniſtri Conuentualis? ibid.

℞. *vt certum: poſſe.* ibid.

XXXVIII. An etiam Prælatus inferior poſſit irritare vota & iuramenta emiſſa de licentia Prælati ſuperioris? ibid.

℞. *vt certum: Non poſſe.* ibid.

XXXIX. An ſaltem Prælatus inferior poſſit ſuſpendere executionem voti vel iuramenti emiſſi de licentia Prælati ſuperioris? ibid.

℞. *vt certum: poſſe, iuſta interueniente cauſa.* ibid.

XL. An Prælatus æqualis ſuccedens ei, qui licentiam vouendi dedit, poſſit valide, & licitè irritare votum ex licentia præcedentis emiſſum? pag. 112.

℞. *vt mihi certum: Poſſe validè, & licitè?* ibid.

XLI. An idem Superior, qui dedit licentiam ſubdito ad emiſſionem voti aut iuramenti, & emiſſum confirmauit; poſſit nihilominus illud irritare, præcipue ſi promiſerit nunquam irritaturum? ibid.

℞. *longè multo probabilius: Poſſe validè.* ibid.

XLII. An etiam poſſit dictus Prælatus irritare tale votum aut iuramentum ſi dicat ſubdito; ſe illi concedere facultatem irreuocabilem, ſequè eximere illum à ſua poteſtate, quoad rem illam promiſſam, ſeque cedere iuri ſuo? ibid.

℞. *aduc poſſe.* ibid.

XLIII. An item promiſſio humana de licentia Superioris facta; poſſit validè à Superioribus reuocari? ibid.

℞. *(vt certum) quidquid alij affirment, quod ſi talis promiſſio eſt executioni mandata; tunc nequeat à Superiore reuocari, imo & nequit etiamſi res promiſſa non fuerit tradita.* pag. 113.

XLIV. An Superior qui licentiam ſimpliciter ad votum vel iuramentum emittendum conceſſit, illud Irritat abſque iuſta cauſa, peccet ſaltem venialiter? ibid.

℞. *vt certum, quidquid alij dixerint, peccare ſaltem venialiter?* ibid.

XLV. An etiam peccet Superior, ſi dictum votum (vel iuramentum) irritet adhuc interueniente iuſta cauſa? ibid.

Digitized by Google

℟. *vt certum (quiquid alij dicant) tunc nunc peccare.* ibid.
XLVI. An Prælatus reuocans facultatem vouendi (aut iurandi) à ſe ſemel conceſſam, aut irritans votum (aut iuramentum) cum ſua licentia emiſſum, ſi id faciat ſine cauſa, peccet mortaliter. pag. 114.
℟. *probabilius: Peccare mortaliter.* ibid.
XLVII. An tam vrgens cauſa requiratur ad reuocandam licentiam datam; aut ad irritandum votum (aut iuramentum) cum licentia emiſſum; ac ad diſpenſandum in eo? ibid.
℟. *vt certum: Quod non.* ibid.
XLVIII. An Superior irritans votum (ſeu iuramentũ) ſui ſubditi abſque cauſa, teneatur illud adimplere, aut nouã licentiam exequendi concedere? ibid.
℟. *vt certum: Non teneri.* ibid.
XLIX. An peccet ſubditus petens abſque iuſta cauſa, irritationem voti, vel iuramenti, ex licentia Superioris emiſſi? ibid.
℟. *vt certum: Peccare.* ibid.
L. An ſubditus, qui petit irritationem voti (vel iuramenti) facti ex licentia ſuperioris; teneatur manifeſtare, ſe vouiſſe ex licentia data? ibid.
℟. *vt certum: teneri, ſi illam petat à Superiore qui dedit talem licentiam: ſecus ſi ab alio.* pag. 115.
LI. An cenſeatur Superior concedere ſubdito licẽtiam vouendi (aut iurandi) quando votum iam factum approbat, & in illo conſentit? ibid.
℟. *vt certum: Cenſeri.* ibid.
LII. An cenſeatur approbari votum (ſeu iuramentum) factum, ex eo quod ſubditus, tacito voto impetret licentiam ad rem voto promiſſam exequendam? ibid.
℟. *vt certum: Quod non cenſeatur.* ibid.
LIII. An ſi ſubditus, obtenta à Superiore licentia ad aliquid donandum, vel faciendum, voueat ſe id donaturum, vel facturum, cenſendum ſit id votum de licentia Superioris factum? ibid.
℟. *vt certum: Quod non ſit cenſendum.* ibid.
LIV. An taciturnitas, & diſſimulatio Superioris, cognito ſubditi voto; cenſeatur voti illius approbatio itavt iam non ſit licitum Superiori irritare illud abſque cauſa? ibid.
℟. *probabilius: Non cenſeri approbationem talis voti, caſu ad minus, quo taciturnitati non accedat conſenſus ſuperioris.* ibid.
LV. An ſaltem ſi taciturnitati adderet Superior internum conſenſum approbantem votum ſubditi, eſtò vouenti non manifeſtet, ſufficiat, vt tale votũ dicatur à Superiore approbatum. pag. 116.
℟. *quod alij negãt, & alij affirmant. Hi probabilius in foro conſcientia: illi vero in foro externo.* ibid.
LVI. An Prælati Religionum poſſint irritare votum factum à ſubditis tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem? ibid.
℟. *vt certum, quod non.* ibid.
LVII. An ſaltem Summ. Pontifex poſſit irritare votum factum ab aliquo Religioſo tranſeundi ad arctiorem Religionem? ibid.
℟. *vt longe multo probabilius: quod non poſſit illud irritare: licet poſſit commutare, aut diſpenſare.* ibid.
LVIII. An ad minus, caſu quo Sum. Pontifex interdicat alicui Religioſo ne votum tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem emittat; ſi illud nihilominus emittat, poſſit illud irritare? pag. 117.
℟. *Quod tunc iam poſſit, caſu dato quod iam tale votum ſit validum.* ibid.

LIX. An Prælati Regulares poſſint irritare vota ſpecialia, quæ in aliquibus Religionibus, iuxta earum inſtitutum emittuntur? ibid.
℟. *vt certum: Quod non.* ibid.
LX. An ſaltem Sum. Pontifex poſſit prædicta vota ſpecialia Religionum, directe irritare? ibid.
℟. *vt longe multo probabilius: Non poſſe directe illa irritare: benè tamen diſpenſare, & commutare.* ibid.
LXI. An Legatus à latere poſſit vota Religioſorum irritare, ſicuti poſſunt illorum Superiores. ibid.
℟. *probabilius: Non poſſe.*
LXII. An ſaltem Sacra Congregatio Cardinalium ſuper Regulares, valeat vota Religioſorum irritare? pag. 118.
℟. *probabilius: Quod non valeat.* ibid.
LXIII. An ad minus Eminentiſſimi Cardinales Protectores Ordinum, poſſint vota Religioſorum commutare? ibid.
℟. *vt certum: Quod non.* ibid.
LXIV. An ſi Pontifex concedat alicui Religioſo licentiam faciendi aliquod votum; poſſit nihilominus alius Prælatus Regularis irritare illud? ibid.
℟. *vt certum: Quod non.* ibid.
LXV. An Superior poſſit irritare vota, aut iuramenta Deo præſtita, ſubdito inuito, & contradicente? ibid.
℟. *Poſſe.* ibid.

---

§. IV.

De poteſtate, quam habent Parentes ad irritanda vota & iuramenta Filiorum. pag. 119

LXVI. An infantia incipiat ab ipſa natiuitate infantis, & duret vſque ad annum ſeptimum? pag. 119.
℟. *quod propriè loquendo, ſic.* ibid.
LXVII. An impubertas incipiat communiter à ſeptennio, & duret in pueris, vſque ad decimum quartum annum completum; & in fœminis, vſque ad duodecimum completum. ibid.
℟. *Quod ſic.* ibid.
LXVIII. An pubertas in viris incipiat à decimo quarto anno, & in fœminis à duodecimo, & duret vſque ad annum vigeſimum quintum completum? ibid.
℟. *Quod ſic.* ibid.
LXIX. An vota omnia, ante pubertatem ab aliquo emiſſa, ſint prorſus inualida, & irrita. ibid.
℟. *vt certum, quiquid alij dicant; non eſſe inualida, ſed potius omnia valida, ſi emittantur cum ſufficienti vſu rationis.* pag. 120
LXX. An etiam votum ſimplex Religionis emiſſum ab aliquo ante pubertatem, ſit validum, & obliget antequam irritetur? ibid.
℟. *Adhuc vt certum, tale votum ſi fiat cum ſufficienti vſu rationis, eſſe validum, & obligatorium.* ibid.
LXXI. Quotuplex ſit votum, de quo difficultari poteſt an poſſint Parentes illud irritare? ibid.
℟ *Quod triplex, nempe, Perſonale, Reale, & Mixtum.* ibid.

LXXII. An Pater poſſit irritare quæcumque Filij impuberis vota, ſiue realia, ſiue perſonalia, ſiue mixta? ibid.

℟. *vt quid certum: Poſſe hæc omnia.* ibid.

LXXIII. An etiam caſu, quo malitia ſuppleat ætatem impuberis, poſſint nihilominus vota omnia ipſius, aut, iuramenta Deo præſtita à Patre irritari? pag. 121.

℟. *vt certum (quiquid alij dicant) etiam poſſe à Patre in eo caſu irritari.* ibid.

LXXIV. An item Pater poſſit irritare filij impuberis vota, aut iuramenta Deo præſtita, caſu, quo vouens retulerit exequenda tempore pubertatis, v. g. ſi voueat Religionem, adueniente pubertate? ibid.

℟. *vt longe probabilius: etiam poſſe.* ibid.

LXXV. An vota, ſeu iuramenta Deo præſtita, ante annos pubertatis, irritari poſſint à Patre tranſacto tempore impubertatis. ibid.

℟. *probabilius, poſſe; dummodo talia vota non ſint confirmata poſt pubertatem.* ibid.

LXXVI An adhuc poſſit Pater vota & iuramenta, quæ impubes filius in ætate impubere fecit, irritare, caſu, quo ea poſtea in ipſa pubertate filius confirmauerit, aut rata habuerit? pag 122.

℟. *vt certum: tunc non poſſe.* ibid.

LXXVII. Quando cenſeatur quis confirmare aut ratificare votum aut iuramentum à ſe ante factum? ibid.

℟. *Quod cenſetur, quando de nouo vouet, aut iurat; aut de facto illud velit confirmare, & re vera confirmet, &c.* ibid.

LXXVIII. An ſaltem ſi Pater vota & iuramenta à filiis intra pubertatem facta confirmet, & approbet, poſſit poſtea illa irritare? ibid.

℟. *probabilius: tunc poſſe.* ibid.

LXXIX. An etiam vota, & iuramenta emiſſa à filio illegitimo, ſiue naturali, ſiue ſpurio, poſſint irritari à Patre? ibid.

℟. *poſſe: dummodo filius non habeat tutorem, aut curatorem: quia tunc his incumbit.* ibid.

LXXX. An votum, ſeu iuramentum Deo præſtitum ab impubere de peculio caſtrenſi, aut quaſi caſtrenſi, poſſit à Patre, vel tutore irritari? ibid.

℟. *poſſe.* ibid.

LXXXI. An Pater poſſit irritare omnia vota perſonalia, ſeu iuramenta Deo præſtita filiorum puberum? 123.

℟. *vt certum, quiquid alij ſentiant, quod nullo modo queat Pater irritare vota, ſeu iuramenta perſonalia pueri, vel puellæ puberis; præter ea, quæ ſuæ gubernationi, ſeu adminiſtrationi præiudicauerint.* ibid.

LXXXII. Quæ ſunt vota perſonalia filiorum, & filiarum puberum, quæ Pater nequit irritare. ibid.

℟. *Quod nequit irritare votum Religionis, Caſtitatis, & Ordinis ſuſcipiendi: nec rurſus votum frequentandi Sacramenta; fundendi moderatas preces, & ſimilia.* ibid.

LXXXIII. An poſſit Pater irritare vota perſonalia puberum filiorum, ſi iuri patriæ poteſtatis præiudicent? ibid.

℟. *vt certum: Poſſe.* ibid.

LXXXIV. Quænam ſint vota perſonalia (aut iuramenta Deo præſtita,) quæ patriæ poteſtati præiudicare cenſeantur? pag. 124.

℟. *eſſe omnia illa quæ aduerſantur libero & expedito regimini Domus, aut familiæ: vt ſunt votum longæ abſentiæ, nimiæ abſtinentiæ, aut multorum ieiuniorum, multarum precum, & ſimilium.* ibid.

LXXXV. An hæc filiorum puberum vota, ſeu iuramenta, perſonalia, irritari à Patre valeant directè, & propriè, ita vt nunquam reuiuiſcere queant? ibid.

℟. *vt multo probabilius: poſſe, & valere.* ibid.

LXXXVI. An pater poſſit irritare omnia vota realia, à filiis poſt pubertatem ante vigeſimum quintum annum completum emiſſa. ibid.

℟. *vt certum: Poſſe; dummodo votum non fuerit de elargiendo peculio ſuo.* ibid.

LXXXVII. An etiam poſſit Pater irritare vota realia filiorum puberum, ſi facta ſunt de bonis caſtrenſibus, aut quaſi, quorum filij dominium habent? pag 125.

℟. *vt certum: Quod hæc non poſſit.* ibid.

LXXXVIII. An ſaltem poſſit Pater irritare filij puberis vota ſi hæc principaliter ſint perſonalia, & realia acceſſoriè? ibid.

℟. *probabilius, poſſe; caſu quo expenſæ eſſent alicuius momenti.* ibid.

LXXXIX. An votum principaliter perſonale, ſi aliquod reale per quamdam conſequentiam illi accedat, ſit irritabile à Patre. ibid.

℟. *vt certum: Quod non.* ibid.

XC. An Pater poſſit irritare votum, aut iuramentum filij puberis de bonis aduentitiis, quorum Pater nec vſumfructum, nec adminiſtrationem habet? ibid.

℟. *vt quid certum: Non poſſe, ſi filius vſum, & adminiſtrationem dictorum bonorum habeat.* ibid.

XCI. An votum, aut iuramentum emiſſum à filio pubere eundi in Terram Sanctam, non deuotionis cauſa, ſed in eius ſubſidium, poſſit à Patre irritari? ibid.

℟. *Non poſſe, ſi emiſſum eſt cauſa deuotionis; ſecus ſi in ſubſidium, caſu quo exequendum ſit expenſis Patris.* ibid.

XCII. An Pater poſſit irritare, votum, aut iuramentum filij puberis eundi Romam, ad impetrandam abſolutionem excomunicationis reſeruatæ? ibid.

℟. *Poſſe, caſu quo per aliquod priuilegium poſſet dicta abſolutio obtineri: ſecus aliàs.* ibid.

XCIII. An pater poſſit irritare vota realia filiorum puberũ relata in tempus quo filij erunt ſui iuris? ibid.

℟. *probabilius: Non poſſe.* ibid.

XCIV. An caſu, quo dubitetur, an filius pubes votum reale, (aut iuramentum) emiſerit implendũ eo tempore, quo erit ſui iuris; præſumendum ſit emiſſum fuiſſe pro tali tempore; & ideo nequeat à Patre irritari? pag. 127.

℟. *æquè probabiliter: tunc poſſe à Patre irritari.* ib.

XCV. An valida ſit iritatio iuramenti, aut voti realis facta ab eo, qui putabatur pater vouentis; ſed poſtea certo cognoſcitur, nõ eſſe verus pater? ib.

℟. *Non eſſe validam.* ibid.

XCVI. An vota aut iuramenta filij à patris poteſtate egreſſi, ſint adhuc à patre irritabilia. ibid.

℟. *vt certum: Quod non.* ibid.

XCVII. An filius excedens ætatem vigeſimi quinti anni ſit exemptus à patria poteſtate, & conſequenter eius iuramenta, & vota realia nequeant à patre irritari. ibid.

℟. *probabilius: Quod non eximatur, & ideo bene poſſint à patre talia irritari vota, &c.* ibid.

XCVIII. An filiusfamilias eximatur patria poteſtate & fiat emancipatus per aſſumptionem ad Ordines ſacros,

Digitized by Google

ſacros, ſaltem Præſbyteratum? ibid.
℞. *vt certum (quodcumque alij dicant) Non eximi.* pag. 128.

XCIX. An filius eximatur è patria poteſtate per matrimonium, receptis Eccleſiæ benedictionibus, attento iure communi? ibid.
℞. *Quod non eximatur attento iure communi.* ibid.

C. An ſaltem, attento iure ſpeciali Regni Caſtellæ, quo cauetur, filium per matrimonium, receptis Eccleſiæ benedictionibus, eximi patria poteſtate: tunc poſſit pater irritare vota realia (aut iuramenta) talis filij. ibid.
℞. *poſſe irritare talia vota; dummodo emiſſa fuerint, ante receptas benedictiones Eccleſiæ: ſecus, ſi emiſſa fuerint poſtea.* ibid.

CI. An pater iam profeſſus in aliqua Religione poſſit irritare vota, aut iuramenta filij, ſiue puberis, ſiue impuberis? ibid.
℞. *vt certum: quod non.* ibid.

CII. An ſaltem pater dum eſt nouitius, poſſit irritare vota aut iuramenta filij manentis in ſæculo? ibid.
℞. *vt certum (quidquid alij dicant) tunc poſſe.* ibid.

CIII. An ſi pater profeſſus eiiciatur omnino à Religione; poſſit irritare vota, aut iuramenta ſui filij? pag. 129.
℞. *vt certum: Non poſſe.* ibid.

CIV. An pater non profeſſus poſſit irritare vota, aut iuramenta filij profeſſi? ibid.
℞. *vt certum: quod non.* ibid.

CV. An ſaltem Equites profeſſi in Ordine quocumque militari, poſſint irritare vota, aut iuramenta filiorum? ibid.
℞. *vt certum: poſſe, ac ſi profeſſi non eſſent.* ibid.

CVI. An pater ſeruus poſſit irritare vota, aut iuramenta filij, ſiue ſerui, ſiue liberi? ibid.
℞. *Quod quamuis non poſſit irritare iuramenta, aut vota realia filij puberis etiam liberi: poteſt tamen irritare vota & iuramenta filij impuberis, ſi hic tutore careat.* ibid.

CVII. An filius eximatur à patria poteſtate, per dignitatem Epiſcopalem? ibid.
℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

CVIII. An pater poſſit irritare vota, aut iuramenta filij emancipati? ibid.
℞. *vt certum: quod non.* ibid.

§. V.

De poteſtate, quam habent tutores, & curatores ad irritanda vota, & iuramenta Deo praſtita, pupillorum, & minorum. pag. 129.

CIX. AN detur diſcrimen inter tutorem, & curatorem? ibid.
℞. *vt certum: dari. Nam in primis tutor datur principaliter perſonæ, & ſecundario rebus: curator verò è contra, &c. Lege.* ibid.

CX. An tutor poſſit omnia iuramenta, & vota impuberum irritare, eodem prorſus modo, quo poteſt pater? pag. 130.
℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

CXI. An etiam curator poſſit irritare omnia vota realia, & mixta puberum minorum, quæ patet irritare poterat? ibid.
℞. *vt certum, poſſe hæc omnia irritare dum minor ætas durat.* ibid.

CXII. An, adhuc caſu, quo votum reale minoris confirmetur iuramento; poſſit nihilominus illud irritare curator? ibid.
℞. *vt certum (quidquid alij dixerint) Poſſe* ibid.

CXIII. An deinde poſſit curator vota perſonalia puberum minorum irritare, ſi præiudicent gubernationi domeſticæ? ibid.
℞. *tunc poſſe.* ibid.

CXIV. An ſi ſint plures impuberis tutores; aut plures puberis curatores; poſſint quilibet ipſorum, vota impuberis, aut puberis irritare? ibid.
℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

CXV. An valida ſit votorum irritatio, caſu quo fiat à duobus ſimul, vnus tamen illorum ſolus verus curator, aut tutor, alter autẽ falſus eſt? p. 131.
℞. *eſſe validam.* ibid.

CXVI An curator valeat irritare minoris vota, etiã perſonalia, tempore impubertatis emiſſa? ibid.
℞. *probabilius quod poſſit.* ibid.

CXVII. An curator datus maiori, ratione prodigalitatis, poſſit eius vota irritare? ibid.
℞. *Poſſe irritare vota realia tempore curæ emiſſa.* ibid.

§. VI.

De poteſtate quam habet Mater ad irritanda vota & iuramenta filiorum. Vbi etiam de Hero, & Magiſtro. ibid.

CXVIII. AN, viuo & præſẽte Patre, poſſit Mater ſui filij impuberis vota & iuramenta irritare? ibid.
℞. *vt omnino certum (quidquid alij dicant) non poſſe ſaltem directè, & per ſe.* ibid.

CXIX. An ſaltem, Patre mortuo, aut longiſſimè diſtante, poſſit Mater filij iuramenta ſeu vota irritare: etiamſi exiſtat Auus, Tutor, vel Curator? pag. 131.
℞. *adhuc vt certum: Non poſſe, ſi exiſtat Auus, Tutor, vel Curator.* ibid.

CXX. An ad minus, Patre mortuo, poſſit Mater irritare iuramenta, & vota filij ſui impuberis, caſu quo hic ſit Auuo, Tutorevè deſtitutus? ibid.
℞. *probabilius: tunc iam poſſe, etiamſi non ſit Tutrix.* ibid.

CXXI. An, Mater quæ filiorum Curatrix non eſt inſtituta, poſſit etiam irritare vota realia puberum ſuorum? ibid.
℞. *quod alij affirmant: alij contra negant: ego diſtinguo dicendo, quod ſi Mater Curatrix non eſt conſtituta, tunc nequeat irritare vota realia filij puberis: ſecus verò ſi ſit Curatrix.* ibid.

CXXII. An, deficientibus Parentibus, Tutore, & Curatore, poſſint Aui, & Auiæ, & reliqui Aſcendentes Progenitores, irritare, omnia vota, quæ poſſe matrem diximus. pag. 133.
℞. *Poſſe.* ibid.

CXXIII. An Auus, viuente Patre, poſſit irritata vota impuberis nepotis? ibid.
℞. *Quod non poſſit, viuente Patre.* ibid.

CXXIV. An ſocer poſſit irritare vota generi ſui (ideſt, viri filiæ ſuæ) carentis patre, matre, tutore & curatore? ibid.
℞. *Quidquid alij dicant: Non poſſe.* ibid.

CXXV. An ſicut pater poteſt irritare impuberis vota & iuramenta, etiam poſt longiſſimos filij annos, poſſit & mater, tutor, ſeu curator? ibid.
℞. *quod non poſſit.* ibid.
CXXVI. An poſſint domini irritare vota, & iuramenta ſeruorum: Magiſtri vota & iuramenta diſcipulorum, & Heri famulorum, facta in impubertate; ſi ipſi ſerui, diſcipuli, & famuli, parentibus, aſcendentibus, aut tutoribus careant? ibid.
℞. *multò probabilius: nullos illorum poſſe.* p. 134.

---

§. VII.

De poteſtate quam habent coniuges ad inuicem, irritandi iuramenta Deo præſtita, & vota. ibid.

CXXVII. AN omnia vota vxoris, conſtante matrimonio emiſſa, & iuramenta Deo ab ipſa præſtita, poſſit maritus irritare? ibid.
℞. *aquè probabiliter: poſſe omnia; dummodo emiſſa fuerint, abſque licentia mariti.* ibid.
CXXVIII. An maritus poſſit irritare vota, & iuramenta vxoris de operibus præceptis? ibid.
℞. *probabiliter, poſſe irritare.* pag. 135.
CXXIX. An votum caſtitatis emiſſuio ab vxore abſque ſui mariti conſenſu; poſſit ab eodem marito irritari? ibid.
℞. *probabilius, poſſe irritari ab illo.* ibid.
CXXX. An etiam caſu, quo vxor ex conſenſu viri ſui votum caſtitatis emittat, aut iuramentum de illa ſeruanda Deo præſtet; poſſit tunc vir illud irritare? ibid.
℞. *probabilius, adhuc poſſe validè quomodocumque ab illo irritetur, & etiam licitè, ſi cum cauſa.* ibid.
CXXXI. An item, caſu, quo vterque coniux ex mutuo conſenſu voueat, aut iuramentum Deo præſtet ſeruandi caſtitatem; poſſit adhuc vir huiuſmodi votum, & iuramentum factum ab vxore, irritare validè? ibid.
℞. *tanquam ferè certum: tunc nec licitè, nec validè poſſe.* ibid.
CXXXII. An ſi poſt huiuſmodi caſtitatis votum, aut iuramentum, mutuo conſenſu emiſſum, coniuges iterum ſibi ſacrilegè dent mutuam corporum facultatem; poſſit vir hoc caſtitatis votum, aut iuramentum vxoris irritare? pag. 136.
℞. *poſſe irritare.* ibid.
CXXXIII. An, ſi vterque coniux mutuo conſenſu voueat Religionem, tunc poſſit huiuſmodi votum, ſaltem valide, ab altero tantum, aut etiam ab vtroque, de communi conſenſu, irritari, aut reuocari? ibid.
℞. *Non poſſe.* ibid.
CXXXIV. An vota, ſeu iuramenta Deo ab vxore præſtita ante matrimonium, ſed adimplenda poſt matrimonium diſſolutum, poſſint irritari à marito? ibid.
℞. *Non poſſe.* ibid.
CXXXV. An ſaltem vota, & iuramenta emiſſa ab vxore ante matrimonium, ſed implenda dum matrimonium viget; poſſint irritari à marito? ibid.
℞. *vt longè probabilius: Non poſſe verè & propriè irritari à marito: benè tamen ſuſpendi ea, quæ præſenti matrimonio præiudicant.* ibid.
CXXXVI. An ſaltem vota, & iuramenta facta ab vxore viuente marito, quæ refert adimplenda poſt matrimonium diſſolutum; poſſit maritus propriè, & verè irritare? p. 137.
℞. *aquè probabiliter: poſſe.* ibid.
CXXXVII. An, vir ſequens poſſit irritare omnia vota, & iuramenta Deo facta, ſuæ vxoris, quæ poterat primus maritus, dum viuebat, irritare. ibid.
℞. *vt quid certum: poſſe.* ibid.
CXXXVIII. An vxor poſſit aliqua viri vota, & iuramenta Deo præſtita, abſque ſua licentia facta, irritare? ibid.
℞. *vt multò longè probabilius: poſſe aliqua.* ibid.
CXXXIX. An, non ſolum aliqua, verum etiam omnia viri vota, & iuramenta, poſſit vxor irritare; ſicuti vir vota, & iuramenta vxoris poteſt? p. 138.
℞. *vt certum, quidquid alij dicant, non poſſe omnia; ſicuti poteſt vir.* ibid.
CXL. An omnia, & ſola vota, & iuramenta à viro præſtita, quæ vxori præiudicauerint, poſſit hæc irritare? ibid.
℞. *poſſe omnia, & ſola hæc.* ibid.
CXLI. An, vxor poſſit irritare votum, & iuramentum viri, non exigendi debitum, abſque illius conſenſu emiſſum? ibid.
℞. *probabilius, non poſſe.* ibid.
CXLII. Ao votum, aut iuramentum non petendi debitum emiſſum ab altero coniuge, abſque alterius licentia, ſit illicitum, & indiſcretum, & conſequenter nullum? p. 139.
℞. *quod regulariter ſit illicitum, & indiſcretum, non tamen conſequenter eſt nullum, ſed validum.* ibid.
CXLIII. An poſſit vxor irritare votum, & iuramentum viri, de mutando habitu ſæculari, in Habitum Heremitæ, aut tertij Ordinis D. Franciſci? ibid.
℞. *vt certum: poſſe.* ibid.
CXLIV. An poſſit vxor irritare viri vota aut iuramenta Deo facta, faciendi magnas eleemoſynas? ibid.
℞. *vt certum: Non poſſe; niſi caſu quo facienda ſint de bonis vxoris.* ibid.
CXLV. An vxor poſſit irritare votum, aut iuramenmentum viri Deo emiſſum, precum, ieiuniorum, & vigiliarum quæ ita illius corpus debilitant, vt ineptus fiat ad moderatam debiti redditionem? ibid.
℞. *vt certum: poſſe, ſecus aliàs votum de moderatis precibus, ieiuniis, &c.* ibid.
CXLVI. An vxor poſſit irritare votum viri, aut iuramentum Deo præſtitum de longa peregrinatione? 140.
℞. *vt certum: poſſe de longa: ſecus de breui.* ibid.
CXLVII. An vxor poſſit irritare votum aut iuramentum mariti, peregrinationis Hieroſolymitanæ? ibid.
℞. *vt certum, non poſſe ſi tale votum aut iuramentum factum ſit à marito in ſubſidium Terræ ſanctæ: ſecus ſi fuerit emiſſum cauſa deuotionis.* ibid.
CXLVIII. An etiam vota, aut iuramenta emiſſa à marito ante matrimonium poſſint ab vxore irritari? ibid.
℞. *vt certum: non poſſe propriè irritari ab illa.* ibid.
CXLIX. An iuramenta Deo præſtita, aut vota à marito emiſſa, tempore alterius matrimonij, poſſit vxor ſequens irritare? ibid.
℞. *vt certum: poſſe irritare aut ſuſpendere in omnibus caſibus in quibus prior vxor poterat.* ibid.
CL. An iuramenta, aut vota facta à marito cum licentia vxoris, poſſint ab eadem irritari? ibid.
℞. *Poſſe.* ibid.

§. VIII.

Digitized by Google

§. VIII.

De poteſtate, quam habent Domini ad irritanda iuramenta Deo præſtita, & vota ſeruorum, eorum videlicet, qui ſub dominio ſuo ſunt. pag. 141.

CLI. AN Dominus poſſit omnia ſeruorum ſuorum vota, & iuramenta Deo præſtita relaxare? ibid.

℞. Quod, licet alij affirment, alij negent, & alij diſtinguant, ego dico, non poſſe omnia, ſed ſola, & omnia illa quæ præiudicant poteſtati ipſius Domini. ibid.

CLII An poſſit Dominus irritare votum caſtitatis ſui ſerui? ibid.

℞. vt quid certum: quod non. ibid.

CLIII. An ſaltem poſſit Dominus votum caſtitatis ſuæ ancillæ? ibid.

℞. Nec hoc votum poſſe. ibid.

CLIV. An poſſit Dominus irritare vota & iuramenta ſeruorum, aliquorum precum? p. 142.

℞. vt certum: Non poſſe ſi moderata ſint: ſecus ſi nimia. ibid.

CLV. An poſſit Dominus irritare omnia iuramenta & vota ieiuniorum, & abſtinentiæ ſeruorum. ibid.

℞. vt certum: Non poſſe omnia, ſed ea tantum, quæ Domini obſequium impediunt. ibid.

CLVI. An poſſit Dominus irritare iuramenta, & vota à ſeruis emiſſa, de ſeruandis præceptis diuinis, & Eccleſiaſticis? ibid.

℞. vt certum: Non poſſe irritare: benè tamen aliquando aliqua ſuſpendere. ibid.

CLVII. An Dominus poſſit irritare vota realia, nempe elargiendi eleemoſynam, à ſeruo emiſſa? ibid.

℞. vt certum: poſſe ſi ſeruus nil proprij poſſideat, ſecus aliàs. ibid.

CLVIII. An etiam poſſit Dominus votum elargiendi eleemoſynam magnam à ſeruo emiſſum, irritare; ſi ſeruus aliquid proprij poſſideat, quod à Domino auferri nequeat? ibid.

℞. tunc non poſſe. ibid.

CLIX. An vota ſeu iuramenta ſeruorum emiſſa quando ſunt ſerui, ſed implenda tempore, quo ſoluti erunt à ſeruitute, poſſint à Domino irritari? ibid.

℞. vt certum: Non poſſe. ibid.

CLX. An ſaltem vota aut iuramenta Deo præſtita à ſeruis, ante ſeruitutem emiſſa, poſſint irritari à Domino? p. 143.

℞. adhuc non poſſe irritari, ſed ſolum ſuſpendi ſi eius ſeruitio præiudicant. ibid.

CLXI. An non ſolum vir, ſed etiam vxor poſſit vota ſeruorum, & iuramenta Deo ab eis præſtita irritare? ibid.

℞. Non poſſe: niſi caſu quo ſeruus ſit vxoris, & habeat adminiſtrationem bonorum paraphernalium. ibid.

CLXII. An ſi filiusfamilias habeat ſeruum, poſſit illius vota, & iuramenta Deo præſtita irritare? ib.

℞. Poſſe in aliquibus caſibus, in aliis non. ibid.

CLXIII. An ſi pupillus, aut minor habeat ſeruum, poſſit illius vota & iuramenta Deo præſtita relaxare? ibid.

℞. Poſſe, ſi pupillus aut minor careat tutore aut curatore: aliàs non. ibid.

DISPVTATIO XVII.

De ceſſatione obligationis iuramenti Deo præſtiti, vel voti, relaxationis, vel diſpenſationis cauſa. pag. 144.

§. I.

De poteſtate diſpenſandi vota, & iuramenta Deo facta. pag. 144.

QVÆST. I. AN ſit in Eccleſia poteſtas relaxandi, & diſpenſandi vota & iuramenta Deo facta? ibid.

℞. vt de fide certum: eſſe. ibid.

II. An hæc poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis ſolum reſideat apud Prælatos habentes iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori? ibid.

℞. vt certum: ſolum reſidere apud illos? ibid.

III. An Pontifex verè, & propriè habeat poteſtatem ad tollendam & relaxandam obligationem voti, & iuramenti promiſſorij: an potius ad declarandum tale votum & iuramentum in eo caſu ceſſare & non obligare. ibid.

℞. vt multò probabilius, verè & propriè habere poteſtatem ad tollendam, & relaxandam obligationem voti, & iuramenti. ibid.

IV. Quid ſit diſpenſatio aut relaxatio voti, aut iuramenti promiſſorij, quavè ratione definitur? p. 145.

℞. quod diſpenſatio eſt ablatio vinculi voti aut iuramenti facta nomine Dei. ibid.

V. An, vt diſpenſatio voti, & iuramenti promiſſorij Deo præſtiti ſit valida, & licita, expoſtulet iuſtam cauſam? ibid.

℞. vt certum: quod ſic. ibid.

VI. An, ſi bona fide, petita & data eſt diſpenſatio, ſit valida, ſi poſtea inueniatur fuiſſe, ſine ſufficienti cauſa conceſſa? ibid.

℞. probabilius: eſſe validam. ibid.

VII. An omnes illæ cauſæ, quæ voti aut iuramenti executioni obſtant; ſint ſufficientes ad eorum diſpenſationem? pag. 146.

℞. vt certum: quod ſic. ibid.

VIII. An poſſint aſſignari capita, ex quibus conſurgant cauſæ obſtantes executioni voti, aut iuramenti; ac proinde iuſtæ ad diſpenſandum in illis? ibid.

℞. quod poſſunt aſſignari tria. Primum ſumitur ex parte ipſius vouentis. Secundum ex parte materiæ promiſſæ. Tertium ex cauſa pertinente ad bonum commune, aut priuatum vouentis. ibid.

IX. An ſola imperfecta deliberatio in vouendo, det cauſam iuſtam ad diſpenſandum in voto, aut in iuramento promiſſorio? ibid.

℞. Probabilius: per ſe ſolam præbere ſufficientem cauſam ad diſpenſandum. ibid.

X. An in votis, aut iuramentis puerorum ante pubertatem emiſſis, poſſit, alia cauſa non petita, diſpenſari omnino? ibid.

℞. poſſe in illis diſpenſari, abſque noua cauſa. ibidem.

XI. An item imperfecta deliberatio orta ex triſtitia; ira, metu, aliavè paſſione, qua quis vouet, aut iurat aliquid, præbeat cauſam omnino diſpenſandi? pag. 147.

℞. probabilius: præbere omnino. ibid.

XII. An

XII. An error circa cauſam impulſiuam voti, vel iuramenti, ſit ſufficiens cauſa, vt diſpenſatio voti & relaxatio iuramenti concedatur? ibid.
℞. *Eſſe ſufficientem.* ibid.

XIII. An facilitas, ſeu leuitas in vouendo, vt conſueuit eſſe in fœminis, aliiſque timidæ naturæ, ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum? ibid.
℞. *Eſſe ſufficientem.* ibid.

XIV. An magna difficultas, & non præuiſa exequendi votum, vel iuramentum, ſit ſufficiens cauſa diſpenſandi in illis: ibid.
℞. *Eſſe ſufficientem.* ibid.

XV. An item ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum in dicto voto, & iuramento, magna difficultas exequendi illa, etiamſi hæc fuerit præuiſa? ibid.
℞. *Eſſe ſufficientem.* ibid.

XVI. An ſit iuſta cauſa diſpenſandi in votis, & iuramentis, quod vouens vexetur magnis ſcrupulis conſcientiæ ratione illorum? pag. 148.
℞. *Eſſe iuſtam.* ibid.

XVII. An ſit iuſta cauſa diſpenſandi in voto Religionis, morbus continuus, cuius ſalus deſperatur & talis eſt, vt obſeruantias Regulares impediret? ibid.
℞. *probabilius: Eſſe iuſtam cauſam.* ibid.

XVIII. An ſit item cauſa iuſta diſpenſandi, quod votum vel iuramentum emiſſum, ſit occaſio maioris ruinæ vouenti, vel iuranti? ibid.
℞. *vt certum: Etiam eſſe iuſtam cauſam.* ibid.

XIX. An violatio frequens voti, vel iuramenti, præbeat iuſtam cauſam diſpenſandi, & relaxandi illa? ibid.
℞. *probabilius: Eſſe, etiamſi talis violatio ex malitia procedat.* ibid.

XX. An votum ſeu iuramentum non peccandi mortaliter poſſit diſpenſari? ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.

XXI. An ſi dubium ſit, an votum, ſeu iuramentum ſit impeditiuum maioris boni, poſſit diſpenſari? ibid.
℞. *Poſſe.* ibid.

XXII. An, ſi ex voto, aut iuramento, bonum Reipublicæ impediatur, præſtet ſufficientem cauſam diſpenſationi? pag. 149.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XXIII. An item ſi votum, vel iuramentum, cedat in damnum priuatum alicuius domus, vel familiæ, poſſit diſpenſari? ibid.
℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

XXIV. An ſit iuſta cauſa diſpenſandi in iuramento aut voto caſtitatis, aut Religionis, neceſſitas conſeruandæ progeniei alicuius nobiliſſimi Ducatus, aut Marchionatus? ibid.
℞. *Non eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi abſolutè: bene tamen admixta aliqua commutatione.* ibid.

XXV. An ſit iuſta cauſa diſpenſandi in voto (aut iuramento) quod vouens conferat magnam pecuniæ ſummam ad opera pia, aut publica? ibid.
℞. *vt certum: non eſſe iuſtam cauſam ad diſpenſandum: bene tamen ad commutandum illud.* ibid.

XXVI. An ſit iuſta cauſa diſpenſandi, quod ex diſpenſatione voti, aut relaxatione iuramenti, ſperetur maior vtilitas, maiorque ſpiritualis fructus ipſius iurantis, & vouentis. ibid.
℞. *Eſſe iuſtam cauſam.* ibid.

XXVII. An, eadem cauſa exigatur, & ſufficiat, ad diſpenſandum in voto, & ad relaxandum iuramentum in ſolum Dei honorē emiſſum? p. 150
℞. *Quod ſic.* ibid.

XXVIII. An ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum in iuramento, aut voto non ludendi, vehemens deſiderium ludendi, ac tentationes pati? ibid.
℞. *vt certum: Non eſſe ſufficientem cauſam, niſi caſu quo immineat periculum tranſgreſſionis.* ibid.

XXIX. An, Prælatus peccet ſemper diſpenſando in voto, vel iuramento, ſi non miſceat aliquam commutationem? ibid.
℞. *vt multò probabilius: Non ſemper peccare adhuc venialiter.* ibid.

XXX. An poſſint aſſignari caſus, in quibus licitè poſſit Prælatus vti totali diſpenſatione in votis, & iuramentis? ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.

XXXI. An ſaltem ſit ſanum conſilium, admiſcere diſpenſationi commutationem aliquam? ibid.
℞. *Quod ſit, regulariter loquendo.* ibid.

XXXII. An, ſtante cauſa legitima diſpenſationis, teneatur ſemper Prælatus illam concedere? p. 151
℞. *probabilius: Non teneri ſemper.* ibid.

XXXIII. An ſaltem in aliquibus caſibus, teneatur Superior ad diſpenſandum. ibid.
℞. *Teneri, & ſub peccato.* ibid.

XXXIV. An, ſi cauſa eſt adeo vrgens, vt petat totalem diſpenſationem, liceat tunc Prælato cogere ſubditum ad aliquam partialem voti commutationem admittendam? ibid.
℞. *Quod non liceat illi.* ibid.

XXXV. An ſi Prælatus nolit diſpenſare in votis, quando tenetur; tunc poſſit vouens ad Superiorem illius appellare, vt ſibi medeatur? ibid.
℞. *Quod poſſit certè.* ibid.

XXXVI. An voto, aut iuramento ligatus, teneatur aliquando diſpenſationem, aut commutationem aut irritationem petere? ibid.
℞. *Teneri in duplici caſu.* ibid.

---

§. II.

De his qui poteſtatem habent ordinariam diſpenſandi vota, & relaxandi iuramenta Deo ſoli præſtita.

XXXVII. AN omnes Prælati, qui diſpenſare poſſunt in votis; poſſint etiam diſpenſare in iuramentis promiſſoriis Deo factis. ib.
℞. *Vt certum: Quod ſic.* ibid.

XXXVIII. An diſpenſatio ſit actus Ordinis, aut iuriſdictionis? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſit iuriſdictionis ſpiritualis.* ibid.

XXXIX. An hæc poteſtas diſpenſandi in votis, aut iuramentis Deo præſtitis, fuerit in lege naturæ, & in lege ſcripta, apud Sacerdotes, & Pontifices illius populi? ibid.
℞. *probabilius, in neutra lege fuiſſe.* ibid.

XL. An hæc poteſtas diſpenſandi in votis, vel iuramentis poſſit competere iure ordinario, aut delegato, Clerico ſolius primæ tonſuræ? ibid.
℞. *vt certum: quod vtroque iure poſſit.* ibid.

XLI. An etiam Clerico coniugato poſſit competere iure ordinario, aut ſaltem delegato hæc diſpenſandi poteſtas? pag. 153.
℞. *vt certum. Quod non poſſit iure ordinario: bene tamen delegatione ſummi Pontificis.* ibid.

XLII. An hæc poteſtas ordinaria diſpenſandi in votis, & iuramentis, reſideat tanquam in primo fonte, & capite, in Summo Pontifice, erga

omnes Chriſtianos totius Orbis? ibid.

℞. vt quid certum: Quod ſic. ibid.

XLIII. An Summus Pontifex poſſit diſpenſare omnia iuramenta Deo præſtita, & vota, tam realia, quàm perſooalia? ibid.

℞. vt certum: Poſſe omnia iuramenta, & vota, ſaltem ſimplicia, ex iuſta cauſa diſpenſare. ibid.

XLIV. An Sum. Pontifex poſſit diſpenſare in voto caſtitatis ſolemni, emiſſo in ſuſceptione Sacrorum Ordinum. ibid.

℞. vt certum: Poſſe. ibid.

XLV. Ao item poſſit Sum. Pontifex in voto Caſtitatis emiſſo in Profeſſione ſolemni Religioſa diſpenſate? ibid.

℞. Quod, quamuis aliqui negent, alij probabilius affirment, dicendum ſit, quod verè poſſit Pontifex diſpenſare vt Religionis profeſſus vxorem ducat, non tamen voto Caſtitatis manente, ſed ſublato ab ipſo Pontifice. ibid. & ſeq.

XLVI. An diſpenſatio in huiuſmodi voto Caſtitatis Profeſſione Religioſa emiſſo, poſſit aliquando eſſe expediens? pag. 154

℞. quod poſſit eſſe expediens, imo & neceſſaria. ib.

XLVII. An ad hanc diſpenſationem voti Caſtitatis Religioſæ concedendam; ſemper debeat deſiderari cauſa boni commonis. ibid.

℞. vt certum: ſemper deſiderari debere. ibid.

XLVIII. An Papa poſſit diſpenſare, vt Monachus ad tempus Matrimonium inear, donec habeat prolem, & ſtatim ad Religionem redeat? ibid.

℞. vt certum (quidquid alij dicant) Non poſſe. ibid.

XLIX. An ſi Pontifex diſpéſet in voto ſolemni Profeſſi, abſque cauſa; valeat Matrimonium ab ipſo contractum? pag. 155.

℞. probabilius: tale Matrimoniũ eſſe inualidum. ib.

L. An profeſſus cum quo diſpenſatum eſt ad Nuptias, teneatur ad officium diuinum recitandum? ib.

℞. probabilius: Non teneri à tempore quo habitum Monachalem exuit. ibid.

LI. An etiam Concilium Generale poſſit ſicuti & Papa diſpenſare in prædicto voto ſolemni Caſtitatis? ibid.

℞. vt certum: Quod etiam poſſit. ibid.

LII. An Cardinales qui legati Apoſtolici non ſunt, poſſint ex vi ſui muneris, & dignitatis diſpenſare in votis, & iuramentis Deo præſtitis? ibid.

℞. Non poſſe ex vi ſui muneris, & dignitatis. ibid.

LIII. An legatus Apoſtolicus, ſeu Nuntius, poſſit in votis, & iuramentis, ex vi ſuæ Dignitatis diſpenſare? ibid.

℞. vt certũ, Poſſe in tota Prouincia ſibi cõmiſſa. ib.

LIV. An Item Summus Pœnitentiarius Pontificis habeat ordinariam in votis, & iuramentis diſpenſandi facultatem? pag. 156.

℞. vt certum: Quod ſic. ibid.

LV. An Epiſcopi habeant poteſtatem Ordinariã diſpenſãdi vota, & iuraméta in tota ſua Diœceſi? ib.

℞. vt quid certiſſimum: Habere. ibid.

LVI. An dicti Epiſcopi poſſint diſpenſandi facultate vti, antequam ſint coolecrati? ibid.

℞. Poſſe, dummodo ſint à Papa confirmati. ibid.

LVII. An etiam Archiepiſcopi electi, & confirmati habeant poteſtatem Ordinariam diſpenſandi vota, & iuramenta Deo præſtita ſuorũ ſubditorũ? ib.

℞. vt certum: Quod ſic. ibid.

LVIII. An item Archiepiſcopi poſſint vti hac diſpenſandi in votis & iuramentis poteſtate ante receptum pallium? ibid.

℞. vt certum: Poſſe. ibid.

LIX. An poſſit Archiepiſcopus diſpenſare in votis, & iuramentis Deo præſtitis, cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum? ibid.

℞. vt certum (quiquid alij dicant) Non poſſe, ſaltẽ extra tẽpus viſitationis Diœceſum ſuffraganeorũ. ib.

LX. An ſaltem poſſit Archiepiſcopus diſpenſare in votis, & iuramentis cum ſubditis Epiſcoporum Suffraganeorum, dũ viſitant horũ Diœceſes. p. 157

℞. vt longe probabilius: Nec tunc poſſe. ibid.

LXI. An ad minus poſſit Archiepiſcopus diſpenſare in votis, & iuramentis ipſiuſmet Epiſcopi Suffraganei? ibid.

℞. vt probabilius: Poſſe. ibid.

LXII. An Summus pontifex poſſit per ſeipſum diſpenſare in votis, & iuramentis à ſe ante Pontificatum, poſt illumvè adeptum emiſſis? ibid.

℞. vt longe multo probabilius: Poſſe abſolutè. ibid.

LXIII. An item alij Prælati inferiores Pontifice, vt Archiepiſcopi, Epiſcopi, &c. poſſint etiam diſpenſare per ſeipſos in votis, & iuramentis Deo præſtitis à ſemetipſis emiſſis? pag. 158.

℞. probabilius: Quod item poſſint. ibid.

LXIV. An item Prælati Regulares poſſint ſecum immediate per ſeipſos diſpenſare in omnibus iis, in quibus poſſint cum Subditis? ibid.

℞. adhuc probabilius: etiam poſſe. ibid.

LXV. An deinde, qui non haberet poteſtem Ordinariam, ſed delegatam ad diſpenſandum cum aliqua Communitate: poſſet etiam ſecum per ſemetipſum diſpenſare? ibid.

℞. probabiliter: adhuc poſſe. ibid.

LXVI. Au Prædicti Prælati inferiores, non ſolum per ſeipſos, poſſint ſecum diſpenſare in votis, & in aliis, in quibus ipſi cum ſuis ſubditis diſpenſare poſſũt; ſed etiã poſſint per ſuos Cõfeſſatios? 159.

℞. vt multo probabilius: Poſſe. ibid.

LXVII. An hæc poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis Deo præſtitis, conueniat etiam ſecundariis Religionum Prælatis, vt ſunt Vicarij, Vicerectores, Vicepriores, qui Prælatorum abſentium vices gerunt. ibid.

℞. probabilius: Etiam illis conuenire in abſentia Prælatorum. ibid.

LXVIII. An item Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ poſſint diſpenſare ſuarũ monialiũ vota vel iuramenta? ib.

℞. vt quid certiſſimum: Non poſſe. ibid.

LXIX. An Capitulum, Sede Epiſcopali vacante, poſſit diſpenſare in omnibus votis, & iuramentis Deo præſtitis, in quibus poteſt Epiſcopus. ibid.

℞. poſſe. ibid.

LXX. An Vicarij generales Epiſcoporum poſſint etiam diſpenſare in votis, & iuramentis, in quibus poſſunt Epiſcopi? pag. 160

℞. vt quid verum: Non poſſe, niſi ſpecialiter ſit eis commiſſum. ibid.

LXXI. An Abbates, & alij Prælati, qui Diœceſim ſibi ſubditam habent, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſint cum ſuis ſubditis diſpenſare in votis, & iuramentis Deo præſtitis. ibid.

℞. Poſſe eodem modo ſicut poſſunt Epiſcopi. ibid.

LXXII. An Archidiaconi, Pœnitentiarij, & alij Prælati, qui Iuriſdictione Epiſcopali carent; poſſint nihilominus in votis, aut iuramentis Deo præſtitis diſpenſare? ibid.

℞. vt certum. Non poſſe, niſi ſpecialem commiſſionem habeant, &c. ibid.

LXXIII. An Poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramẽtis poſſit legitima conſuetudine præſcribi? ib.

℞. Poſſe præſcribi, & acquiri à Perſona Eccleſiaſtica. ibid.

LXXIV. An ad hanc poteſtatem diſpenſandi acqui-

rendam conſuetudine, ſufficiat tempus quadraginta annorum? ibid.
℞. *quidquid alij negent, ſufficere.* ibid.
LXXV. An Magiſter ſcholarum Salmanticenſium poſſit diſpenſare in votis, aut iuramentis Deo præſtitis ſcholaſticorum, qui matriculæ ſunt ad ſcripti? pag.161.
℞. *Poſſe ex priuilegio ſpeciali Pontificis.* ibid.
LXXVI. An Parochi poſſint ex vi ſui officij diſpenſare in votis, aut iuramentis Deo præſtitis, in quibus poſſunt Epiſcopi? ibid.
℞. *vt certum: Non poſſe etiam occurrenti neceſſitate.* ibid.

§. III.

De votis, & iuramentis ſæcularium in quibus Epiſcopi, & alij Prelati, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem participantes, diſpenſare poſſunt. Vbi agitur de votis Pontifici reſeruatis. pag.161.

LXXVII. AN Epiſcopi, & eorum iuriſdictionem participantes, poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis in omnibus votis, & iuramentis Deo præſtitis, & ſibi ſpecialiter non reſeruatis à Papa. ibid.
℞. *vt certum: Poſſe in omnibus ſibi non reſeruatis à Papa.* ibid.
LXXVIII. An vota reſeruata ſummo Pontifici, in quibus Epiſcopi diſpenſare nequeunt, ſint quinque, videlicet, caſtitatis perpetuæ; Religionis approbatæ; Peregrinationis ad limina Apoſtolorum, Ad Sanctum Iacobum Compoſtellanum; & in Terram Sanctam? ibid.
℞. *vt quid certum: eſſe prędicta quinque.* ibid.
LXXIX. An omnia illa quinque vota inueniantur reſeruata Summo Pontifici, iure communi? 162.
℞. *Quod non inueniantur iure aliquo communi reſeruata: ſed conſuetudine reſeruationem illorum eſſe introductam.* ibid.
LXXX. An etiam iuramenta Deo præſtita Religionis, caſtitatis, & Peregrinationis Romanæ, Compoſtellanæ, & Hieroſolymitanæ, ſint etiam veluti vota reſeruata Summo Pontifici? ibid.
℞. *vt multo longè probabilius, etiam eſſe veluti vota reſeruata.* ibid.
LXXXI. An votorum ſeu iuramentorū reſeruatio, ſit ſtrictè interpretanda, ac reſtringenda? ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.
LXXXII. An poſſit Epiſcopus diſpenſare in voto caſtitatis non perpetuæ, ſed temporalis, vt ad annū vel aliud tempus limitatū emiſſo. pag.163.
℞. *vt certum: Quod poſſit.* ibid.
LXXXIII. An item poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto caſtitatis emiſſo pro centum vitæ annis? ibid.
℞. *Quod non.* ibid.
LXXXIV. An Epiſcopus poſſit diſpenſare in voto caſtitatis coniugalis ſeruandæ? ibid.
℞. *vt certum: Poſſe, cauſa interueniente.* ibid.
LXXXV. An etiam poſſit Epiſcopus diſpenſare in voto de non petendo debito quod alter, vel vterque coniux, cū licentia, aut ſine illa emiſit? ibid.
℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.
LXXXVI. An item poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto, quod vterque coniux, communi conſenſu emiſit, non reddendi debitum; non fornicandi, non contrahendi ſecundas nuptias, &c. ibid.
℞. *vt certum: etiam poſſe.* ibid.
LXXXVII. An deinde poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto, aut iuramento aſſumendi Ordines ſacros? ibid.
℞. *vt certum: Adhuc poſſe.* ibid.
LXXXVIII. An poſſit diſpenſare Epiſcopus in expreſſo voto promittendæ caſtitatis? pag.164.
℞. *vt certum: etiam poſſe.* ibid.
LXXXIX. An poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto, aut iuramento non ineundi Matrimonij? ibid.
℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.
XC. An item poſſit diſpenſare Epiſcopus in iuramento Deo facto, & voto virginitatis ſeruandæ? ibid.
℞. *Non poſſe, niſi in certo caſu.* ibid.
XCI. An, Epiſcopus poſſit diſpenſare iuramentum Deo factum, aut votum caſtitatis emiſſum ab vno coniuge poſt conſummatum matrimonium, ſine conſenſu alterius? ibid.
℞. *vt multo probabilius: Poſſe.* ibid.
XCII. An poſſit Epiſcopus diſpenſare in voto caſtitatis emiſſo ante contractum matrimonium, vt vouens poſſit conſummare matrimonium, & petere debitum? ibid.
℞. *Poſſe.* ibid.
XCIII. An Epiſcopus poſſit diſpenſare votum caſtitatis, quod vterque coniux emiſit, ex communi conſenſu per modum contractus *facio, vt facias; voueo & iuro, vt voueas, & iures?* 165.
℞. *vt quid certiſſimum: Non poſſe.* ibid.
XCIV. An poſſit Epiſcopus diſpenſare votum caſtitatis, aut Religionis emiſſum metu leui ab extrinſeco incuſſo, ad extorquendum tale votum? ibid.
℞. *probabilius: poſſe.* ibid.
XCV. An poſſit Epiſcopus diſpenſare in iuramēto, aut voto ingrediendi Ordinem Militum Malthenſium, ſiue Sancti Ioannis? ibid.
℞. *vt quid certiſſimum: Non poſſe.* ibid.
XCVI. An ſaltem poſſit diſpenſari ab Epiſcopo iuramentum, ſeu votum ingrediendi Religionem Militum Alcantaræ, Calatrauæ, Diui Iacobi, S. Stephani, vel S. Mauritij. ibid.
℞. *probabiliter: Poſſe.* ibid.
XCVII. An poſſit Epiſcopus diſpenſare in iuramento, aut voto, quod fœmina emiſit aſſumendi Habitum earum, quas vulgò *Beatas* vocant. ibid.
℞. *Poſſe.* ibid.
XCVIII. An poſſit diſpenſare Epiſcopus iuramentum, aut votum ingrediendi Religionem approbatam ad probandum, num ſibi placeat? p.166.
℞. *Non poſſe.* ibid.
XCIX. An vota Paupertatis, & Obedientiæ in ſæculo, vel in Religione non approbata, emiſſa, poſſit diſpenſare Epiſcopus? ibid.
℞. *Poſſe.* ibid.
C. An poſſit diſpenſare Epiſcopus votum, aut iuramentum ingrediendi Religionem ſtrictiorem vt relicta iſta, Religionem laxiorem ingrediatur vouens? ibid.
℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.
CI. An iuramentum ſeu votum pœnalæ caſtitatis, vel Religionis, abſolutè emiſſum ſit diſpenſabile ab Epiſcopo? ibid.
℞. *Quod non.* ibid.
CII. An ſit ſaltem diſpenſabile ab Epiſcopo iuramentum aut votum caſtitatis, ſeu Religionis emiſſum in pœnā peccati mortalis, quod quis herì admiſit, vel nunc proponit admiſſurum? ibid.
℞. *Quod nec hoc ſit diſpenſabile ab illo.* ibid.

CIII.

CIII. An ad minus, ſit diſpenſabile ab Epiſcopo iuramentum, ſeu votum pœnale Religionis, aut caſtitatis emiſſum cum conditione de futuro, vt, *ſi Infero, iuro, aut voueo Religionem aut caſtitatem?* ibid.
℞. *probabilius: Eſſe diſpenſabile, etiam poſt impletam conditionem, & pœnam incurſam.* ibid.
CIV. An poſſit Epiſcopus diſpenſare cum illo, qui promiſit Religionem, aut caſtitatem, *ſi Pater ſuus obierit?* pag. 167.
℞. *vt certum: Quod non.* ibid.
CV. An ad minus poſſit diſpenſare Epiſcopus cum illo, qui v. g. morbo oppreſſus dixit: *iuro, aut voueo Religionem aut caſtitatem, ſi incolumis euaſero?* ibid.
℞. *probabilius: Poſſe diſpenſare, etiam poſt conditionem impletam.* ibid.
CVI. An poſſit Epiſcopus diſpenſare votum diſiunctiuum, cuius ſola altera pars eſt reſeruata. Vt ſi quis v. g. voueat caſtitatem, vel ieiuniũ? ibid.
℞. *vt longe multo probabilius: Poſſe; ſaltem re integrâ, & antequam vouens eligat materiam reſeruatam.* ibid.
CVII. An etiam poſſit diſpenſare Epiſcopus in dicto voto diſiunctiuo, caſu, quo pars non reſeruata effecta eſt impoſſibilis, ita vt nequeat vouens illã adimplere, ſed tantum partem reſeruatam? 168.
℞. *probabilius: etiam tunc poſſe diſpenſare.* ibid.
CVIII. An item, caſu quo quis voueat, (aut iuret) caſtitatem, aut ieiunium diſiunctiuè, & vouens eligat efficaciter caſtitatem ſeruare, poſſit tale votum Epiſcopus diſpenſare? ibid.
℞. *probabiliter: adhuc poſſe.* ibid.
CIX. An poſſit diſpenſare Epiſcopus io voto, ac iuramento triplicis Peregrinationis, Romanæ, Hieroſolymitanæ, & Compoſtellanæ emiſſis, non animo inuiſendi ea loca, ſed alio fine? ibid.
℞. *vt multo longè probabilius: Poſſe.* ibid.
CX. An poſſit Epiſcopus diſpenſare in qualitate dictis Peregrinationibus adiuncta. ibid.
℞. *Poſſe.* ibid.
CXI. An votum ſeu iuramentum non petendi diſpenſationem voti, aut iuramenti facti ab alio, quam à Romano Pontifice, poſſit Epiſcopus diſpenſare? ibid.
℞. *vt quid certum: Poſſe.* ibid.
CXII. An in dubio, votumnè, vel iuramentum reſeruatum ſit, iudicandum ſit ooo reſeruatum? pag. 169.
℞. *ſic eſſe iudicandum.* ibid.
CXIII. An quando ſum. Pontifex vota, & iuramenta ſibi reſeruata commutat in alias pias actiones, v. g. votum caſtitatis in aliqua ieiunia; tunc opus ſubrogatum, putà, ieiunium, ſit reſeruatum? ibid.
℞. *probabilius: Quod non ſit.* ibid.
CXIV. An ieiunium voto caſtitatis perpetuæ, à Pontifice ſubrogatum, ceſſet perueniente anno ſexageſimo ætatis. ibid.
℞. *probabilius: Ceſſaſſe.* ibid.

§. IV.

De caſibus, in quibus Prælati inferiores poſſunt diſpenſare in dictis iuramentis & votis reſeruatis Pontifici. pag. 169.

CXV. AN de facto ſit conceſſa alicui Prælato facultas in quinque prædictis votis, aut iuramentis diſpenſandi? ibid.
℞. *vt certum: Quod non.* ibid.
CXVI. Ao nihilominus de facto poſſint Epiſcopi, & alij Prælati ſimilem iuriſdictionem habentes, in aliquo euentu, diſpenſare, vel ſaltem commutare vota, & iuramenta Papæ reſeruata? pag. 170.
℞. *tanquam certum: Poſſe.* ibid.
CXVII. An in caſu magnæ neceſſitatis poſſit Epiſcopus diſpenſare in voto caſtitatis perpetuæ, aut Religionis? ibid.
℞. *vt mihi certiſſimum: Poſſe in tali caſu.* ibid.
CXVIII. An poſſit diſpenſare Epiſcopus cum iuuene, qui voto caſtitatis, aut Religionis aſtrictus, virginem violauit, & grauidam effecit? ibid.
℞. *vt certum: Poſſe, ſi periculum ſit in mora, & famam dictæ puellæ aliter nequeat reparare quàm eam ducendo, iuuenis.* ibid.
CXIX. An item poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto caſtitatis, aut Religionis, in caſu, quo quis morti proximus, niſi fœminam duceret, relinqueret filios illegitimos? ibid.
℞. *Etiam poſſe.* ibid.
CXX. An, in prædicto euentu, quo Epiſcopus diſpenſet cum habente caſtitatis votum, vt ineat matrimonium ad legitimandos filios; poſſit & diſpenſare, vt, mortua illa vxore, ineat cum alia? ibid.
℞. *Quod non.* ibid.
CXXI. An item poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto caſtitatis, caſu quo, vouenti immineat periculum, ſeu rationabilis timor, ſæpe violandi votum, ſi Papæ expectetur diſpenſatio? pag. 171.
℞. *Etiam tunc poſſe.* ibid.
CXXII. An deinde liceat Epiſcopo diſpenſare, vrgente neceſſitate, in triplicis Peregrinationis reſeruatæ votis? ibid.
℞. *etiam Poſſe.* ibid.
CXXIII. An in dicto caſu neceſſitatis poſſit Epiſcopus in dictis votis, & iuramentis diſpenſare, ſi poteſt adiri Nuncius Apoſtolicus? ibid.
℞. *vt multò longè probabilius, imo vt mihi certum: Poſſe, etiam ſi poſſit adiri Nuncius.* ibid.
CXXIV. An etiam, caſu, quo Nuncius (vel quiuis alius) haberet ex priuilegio poteſtatem diſpenſandi in dictis quinque votis, vel iuramentis, & commodè poſſet adiri; poſſet nihilominus Epiſcopus diſpenſare vrgente neceſſitate? ibid.
℞. *vt multo probabilius: Tunc non poſſe.* ibid.
CXXV. An ſi hæc quinque vota, aut iuramenta, reſeruata Pontifici, emittantur ab his, qui ſub dominatiua poteſtate viuunt; poſſint tunc ab Epiſcopo diſpenſari? ibid.
℞. *Quod non, quidquid alij affirment.* pag. 172.
CXXVI. An poſſit Epiſcopus diſpenſare in votis reſeruatis, caſu quo vouens expreſsè voluerit ad ſolam venialem culpam ſe obligare? ibid.
℞. *Poſſe tunc.* ibid.
CXXVII. An quando dubium eſt, an votum ſit reſeruatum; poſſint Epiſcopi, & alij Prælati habentes ſimilem iuriſdictiooem in eis diſpenſare? ibid.
℞. *Poſſe.* ibid.
CXXVIII. An, quando hæc iuramenta & vota reſeruata, emiſſa ſunt metu cadente in virum conſtantem, poſſit Epiſcopus in eis diſpenſare? ibid.
℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.
CXXIX. An ſi conſuetudine ſit præſcriptũ, poſſint Epiſcopi, & alij Prælati inferiores Papa, in iis votis, aut iuramentis reſeruatis diſpenſare? ibid.
℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

CXXX. An Epiſcopi vi conſuetudinis obtinuerint facultatem diſpenſandi ad effectum contrahendi matrimonium, cum eo, qui caſtitatis votum emiſit? ibid.

℞. *vt quid certum: quod non obtinuerint.* ibid.

CXXXI. An ſaltem poſſit ex vi conſuetudinis diſpenſare Epiſcopus ad petendum debitum cum illo, qui non obſtante voto caſtitatis ſimplicis, non obſtante diſpenſatione, nihilominus (certè cum peccato) matrimonium contraxerit? ibid.

℞. *Poſſe ad petendum debitum, manente voto firmo quoad cætera alia.* ibid.

CXXXII. An etiam poſſit Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum ei, qui poſt contractum matrimonium, votum caſtitatis emiſit? pag. 173.

℞. *vt certum: Quod poſſit, non ſolum vi conſuetudinis, ſed & iuris proprij.* ibid.

CXXXIII. An item poſſit Epiſcopus (aut alius Prælatus inferior Papa) diſpenſare ad petendum debitum, cum coniugatis, qui mutuo conſenſu, idem votum caſtitatis abſolutum emiſerunt? ibid.

℞. *Quod alij negant, alij vero affirmant, omnes probabiliter, ſed vltimè omnino melius, vbi viget conſuetudo.* ibid.

§. V.

De poteſtate quam habent diſpenſandi in votis, & iuramentis Prælati Regulares quoad perſonas ſæculares, necnon & ſibi ſubditas. pag. 173.

CXXXIV. AN Prælati Regulares, vi ſuorum priuilegiorum, poſſint diſpenſare in votis, & iuramentis reſeruatis: v.g. in voto caſtitatis abſolutæ, vrgente neceſſitate, in quo caſu, vt nuper habitum eſt, poſſunt Epiſcopi? ibid.

℞. *vt longè multo probabilius: Non poſſe.* ibid.

CXXXV. An Religioſi Mendicantes habeant de facto priuilegium ad diſpenſandam omnia vota, ſæcularium, non reſeruata Pontifici? 174.

℞. *tanquam fere certum: de facto illud habere.* ibid.

CXXXVI. An in poteſtate diſpenſandi in votis, ſit diſcrimen aliquod inter Epiſcopos, & Religioſos? ibid.

℞. *Eſſe diſcrimen.* ibid.

CXXXVII. An ſicut poſſunt Epiſcopi diſpenſare, vel commutare vota, vel iuramenta Deo facta, extra ſacramentum Confeſſionis; ita & poſſint Religioſi? 175.

℞. *probabilius: Poſſe ſicut Epiſcopi.* ibid.

CXXXVIII. An item, ſicut poteſt Epiſcopus diſpenſare omnia vota conditionalia, & pœnalia, iuxta ſupra dicta, ſic & poſſint Religioſi? ibid.

℞. *ſic omnino poſſe.* ibid.

CXXXIX. An Regulares poſſint, ſicuti Epiſcopi, diſpenſare votum caſtitatis coniugati, ad petendum debitum? ibid.

℞. *probabilius: Poſſe ſicuti Epiſcopi.* ibid.

CXL. An item poſſint Regulares ab Ordinario approbati, ex commiſſione ſuorum Prouincialium diſpenſare ad petendum debitum, cum coniugibus, qui inter ſe affinitatē contraxerunt? ibid.

℞. *vt mihi certiſſimum: Poſſe?* ibid.

CXLI. An, Religioſi poſſint vti prædicta facultate diſpenſandi in votis ſæcularium, ſi illi non habeant Bullam Cruciatam? ibid.

℞. *vt longè multo probabilius: Poſſe illa vti.* ibid.

CXLII. An Prælati Regulares poſſint cū ſuis ſubditis diſpenſare in iuramentis, & votis; ſicut poteſt Epiſcopus cum ſuis? pag. 176.

℞. *vt certum (quidquid alij dixerint) Poſſe.* ibid.

CXLIII. An dicti Prælati Regulares poſſint delegare hanc diſpenſandi facultatem aliis? ibid.

℞. *tanquam certum: Poſſe.* ibid.

CLIV. An hæc poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis non ſolum competat Generalibus, & Prouincialibus, ſed etiam Prælatis Conuentualibus? ibid.

℞. *vt certum: etiam his competere.* ibid.

CXLV. An etiam hæc facultas diſpenſandi competat ſecundariis Prælatis, vt Vicariis, Superioribus, &c. ibid.

℞. *etiam competere quando plenè vices Prælatorum gerunt.* ibid.

CXLVI. An Prælati Regulares poſſint diſpenſare cū ſuis ſubditis in illis quinque votis, (de quibus ſupra) reſeruatis Papæ? ibid.

℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

CXLVII. An Prælati Regulares poſſint diſpenſare in votis, & iuramentis emiſſis à ſubditis cum ſua licentia? pag. 177.

℞. *tanquam certum: Poſſe diſpenſare.* ibid.

CXLVIII. An Prælatus inferior poſſit diſpenſare in votis, & iuramentis emiſſis cum licentia Prælati maioris? ibid.

℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

CXLIX. An poſſit Prælatus diſpenſare in votis, ac iuramentis ſuorum ſubditorum, non committendi aliquod peccatum? ibid.

℞. *vt quid certū, quidquid alij negent: Poſſe.* ibid.

CL. An prælati Regulares poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, aut iuramentis tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem? ibid.

℞. *tanquam certum: Poſſe.* ibid.

CLI. An Prælati Regulares poſſint diſpenſare, aut relaxare eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, nempe obedientiam, paupertatem, & caſtitatem? pag. 178.

℞. *vt certiſſimum: Non poſſe.* ibid.

CLII. An ſaltem poſſit Generalis diſpenſare in aliquibus votis ſpecialibus, quæ fiunt in aliquibus Religionibus. v.g. in votis vitæ quadrageſimalis Minimorum; Non ambiendi Prælationes intra Ordinem, nec acceptandi extra Ordinem, quod faciunt Religioſi Diſcalceati noſtri Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, &c. ibid.

℞. *vt certum: Non poſſe, quidquid alij dixerint.* ibid.

CLIII. An, ſupremus Religionis Prælatus, nempe, Generalis, poſſit committere alicui, vt ſecum diſpenſet in votis, in quibus ipſe cum aliis diſpenſare poteſt. pag. 179.

℞. *vt multò probabilius: Poſſe non ſolum ipſum ſed & alios inferiores Prælatos.* ibid.

CLIV. An prælati Regulares poſſint in Nouitiorum votis, & iuramentis Deo præſtitis diſpenſare? ibid.

℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.

CLV. An item, ſicut poteſt Prælatus Regularis in votis, & iuramentis Nouitorum diſpenſare, & ea commutare; ſic & poſſit Epiſcopus? ibid.

℞. *vt certum: Quod ſic poſſit.* ibid.

CLVI. An Abbatiſſa poſſit diſpenſare, vel commutare vota, ſeu iuramenta Deo præſtita ſuarum Monialium. pag. 180.

℞. *vt*

Digitized by Google

℞. vt certum: Non poſſe. ibid.

CLVII. An ſaltem de poteſtate abſoluta Papæ poſſit conferri Abbatiſſę iuriſdictio ſpiritualis, ac per conſequens; poteſtas diſpenſandi in votis, cum ſuis Monialibus? ibid.

℞. probabilius: poſſe de poteſtate abſoluta. ibid.

CLVIII. An non ſolum ex commiſſione Pontificis, ſed etiam, ex Ordinarij, vel Prælati Regularis commiſſione, poſſit Abbatiſſa vti hac diſpenſandi in votis facultate? ibid.

℞. vt quid certiſſimum, quod non. ibid.

CLIX. An de facto conceſſerit Pontifex hanc poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis alicui fœminæ? ibid.

℞. quod alij negant: alij affirmant. ibid.

DISPVTATIO XVIII.

De commutatione votorum, & iuramentorum Deo, aut Sanctis emiſſorum. pagina 141.

QVÆST. I. Quid ſit commutatio in communi, quidqvè commutatio voti, vel iuramenti? ibidem.

℞. *Quod commutatio in communi, eſt mutatio vnius in aliud. Et commutatio voti (& iuramenti) eſt mutatio obligationis voti vel iuramenti facti circa vnam materiam, in aliam.* ibid.

II. An, vt validè, & licitè fiat commutatio, neceſſaria ſit iuſta cauſa? ibid.

℞. vt certum: quod ſic. ibid.

III. An omnes Prælati commutandi voti, vel iuramenti poteſtatem habeant? ibid.

℞. Quod omnes. ibid.

IV. An omnes, qui habent poteſtatem ordinariam diſpenſandi; cenſeantur habere poteſtatem commutandi? ibid.

℞. vt certum: quod ſic. ibid.

V. An etiam qui ex delegatione, v.g. qui vi Bullæ aut Iubilei habet poteſtatem ad vota diſpenſanda, habeat & ad illa commutanda? ibid.

℞. probabilius: quod ſic. ibid.

VI. An item, qui vi Bullæ, aut Iubilei, poteſt vota & iuramenta commutare; poſſit & illa diſpenſare? ibid.

℞. vt certiſſimum ferè: non poſſe. ibid.

VII. An vnuſquiſque vouens, vel iurans, poſſit ſua vota, & iuramenta promiſſoria Deo, aut Sanctis emiſſa, ſua propria authoritate, in id quod euidenter eſt melius commutare? p.182.

℞. vt longè multò probabilius: quod benè poſſit. ibid.

VIII. An etiam poſſit vnuſquiſque, propria authoritate, vota, aut iuramenta ſua, in minus notabiliter bonum commutare? ibid.

℞. quod non ſolum non poſſit in minus notabiliter bonum, vt omnes concedunt, commutare ſua vota, & iuramenta, ſed neque in paulò minus bonum, quidquid aliqui velint. ibid.

IX. An ad minus poſſit vnuſquiſque, propria authoritate, vota ſua, aut iuramenta Deo facta, in bonum euidenter æquale commutare? ibid.

℞. probabilius: nec id poſſe. ibid.

X. An commutare votum, aut iuramentum, propria authoritate, in bonum æquale; ſit mortale? ibid.

℞. probabilius: Non eſſe, niſi veniale. ibid.

XI. An ſaltem commutatio voti, aut iuramenti, poſſit fieri in æquale bonum, authoritate priuati confeſſarij. pag.183.

℞. probabilius: adhuc non poſſe. ibid.

XII. An ad minus commutatio facta vi Bullæ, aut Iubilei, poſſit fieri, non ſolum in bonum æquale, ſed etiam in minus bonum? ibid.

℞. æquè probabiliter: tunc poſſe fieri in paulo minus bonum. ibid.

XIII. An qui promittit aliquam Religionem ingredi, poſſit propria authoritate, aliam æqualem ingredi? ibid.

℞. Non poſſe. ibid.

XIV. An promittens dare rem, quæ vſu conſumitur, v.g. quantitatem vini; poſſit dare ſimilem: v.g. eandem quantitatem olei? ibid.

℞. Poſſe. ibid.

XV. An qui vouit tradere filium determinatum Religioni, ſatisfaciat voto tradendo alterum ſine Papæ authoritate? ibid.

℞. Quod non ſatisfaciat, niſi aliàs ille alius, ſit melior tali Religioni. ibid.

XVI. An votum alicuius rei conſecratæ, v.g. calicis, poſſit quis propria authoritate in melius commutare? pag.184.

℞. Poſſe. ibid.

XVII. An etiam votum, aut iuramentum reſeruatum, poſſit quis, propria authoritate, in rem euidenter meliorem; vel in aliud votum ex reſeruatis euidenter melius, commutare? ibid.

℞. Non poſſe. ibid.

XVIII. An omnia prædicta vota nempe caſtitatis, & triplicis peregrinationis, poſſit quis propria authoritate, commutare in votum, aut ſtatum Religionis? ibid.

℞. vt certum, poſſe commutare in votum conſtitutiuum Religionis, non in votum promiſſiuum. ibid.

XIX. An votum factum in fauorem tertij, ab ipſo tamen non acceptatum; poſſit commutari à Prælato in aliud opus melius, abſque illius tertij conſenſu? ibid.

℞. vt multò probabilius: poſſe. p.185.

XX. An item prædictum votum factum in fauorem tertij, & ab ipſo non acceptatum, poſſit commutari in melius, etiam vouentis propria authoritate? ibid.

℞. adhuc multò probabilius: Poſſe. ibid.

XXI. An deinde ſi quis vouit aliquid in fauorem tertij, v.g. dare huic pauperi determinato eleemoſynam decem aureorum, & ipſe acceptauerit: poſſit nihilominus talem eleemoſynam in melius opus, v. g. in Miſſas commutare? ibid.

℞. vt multò probabilius: Non poſſe, ſine conſenſu illius, cui factum, & acceptatum eſt votum. pag.186.

XXII. An in aliquo caſu poſſit Pontifex remittere obligationem iuramenti aut voti facti in commodum tertij, & ab ipſomet acceptati? ibid.

℞. Poſſe in duplici caſu. ibid.

XXIII. An ad quamcumque commutationem faciendam requiratur aliqua cauſa? ibid.

℞. Quod non. ibid.

XXIV. An commutatione voti, (vel iuramenti) facta, liceat votum, omiſſa commutatione, ſeruare

ROMA VITTORIO EMANUELE

uare primum votum? ibid.
℞. *probabilius: ſemper illi licere.* ibid.

XXV. An quando votum commutatur in aliam materiam, transferatur eademmet obligatio in materiam ſubrogatam? p.187.
℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

XXVI. An ſaltem caſu quo materia ſubrogata fiat inutilis, vel impoſſibilis, reuiuiſcat prioris oblitio, ita vt teneatur vouens redire ad prius votum? ibid.
℞. *vt multò probabilius: Non reuiuiſcere, nec teneri vouentem redire ad primum votum.* ibid.

XVII. An ad minus reuiuiſcat obligario votorum emiſſorum in ſæculo, quæ fuit commutata in Profeſſionem Religioſam; ſi vouens ex diſpenſatione Pontificis, redeat ad ſæculum? ibid.
℞. *Neque in hoc caſu reuiuiſcere.* ibid.

XXVIII. An, ſi quis Religionis aſſumendæ votum ſimplex emiſit in ſæculo, & iam ingreſſus, poſt profeſſionem eiicitur; reuiuiſcat prius votum, & teneatur aliam Religionem ingredi? pag.188.
℞. *vt multò probabilius: Non reuiuiſcere prius votum, & conſequenter non teneri vouentem aliam Religionem ingredi.* ibid.

XXIX. An etiam votum ingrediendi Religionem, factum ſub conditione aliam ingrediendi, caſu, quo à ſemel aſſumpta vouens eiectus ſit; maneat Profeſſione extinctum? ibid.
℞. *probabilius: manere extinctum Profeſſione.* ibid.

XXX. An quando Pontifex, aut ſummus eius Pœnitentiarius, diſpenſat, aut commutat votum caſtitatis, & Religionis alicuius ad tempus, per ſubrogationem alicuius pij operis, teneatur, finito tempore, votóque iterum redeunte, ad illud opus ſubrogatum? ibid.
℞. *probabilius: Non teneri ad illud.* ibid.

XXXI. An quando quis materiam voti à ſe, propria auctoritate, ſubrogatam implere non poteſt, poteſt tamen prius votum; teneatur redire ad illud? pag.189.
℞. *Teneri.* ibid.

§. II.

De aliquibus rebus in commutatione votorum, & iuramentorum ſeruandis? ibid.

XXXII. AN præſcribi poſſit certa regula, qua ſeruari queat æqualitas in commutandi votis, & iuramentis? ibid.
℞. *quod non alia quàm prudens arbitrium confeſſarij.* ibid.

XXXIII. An, grauitas materiæ voti, vel iuramenti ſit ex ſe, præſcindendo à vinculo voti, vel iuramenti, conſideranda? ibid.
℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

XXXIV. An ſpectanda ſit materia ſubroganda, iuxta excellentiam virtutis, quam habet; an potius quid vtilius ſit vouenti, aut iuranti? ibid.
℞. *Quod ſpectanda ſit vtilitas vouentis.* ibid.

XXXV. An omnia vota vel iuramenta, commutare in frequentiam ſacramentorum, ſit tutius, & ſanius conſilium? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſit.* ibid.

XXXVI. An opus ſit ad rectam commutationem, vt votum perſonale, commutetur in aliud perſonale, & votum reale, in aliud reale? p.190.
℞. *vt certum: Quod non ſit neceſſarium; licet benè ſit congruentius.* ibid.

XXXVII. An opus ſit, vt votum perpetuum, commutetur in materiam perpetuam? ibid.
℞. *vt certum, quod licet ſit melius, non tamen ſit neceſſarium.* ibid.

XXXVIII. An votum, ſeu iuramentum certa die implendum, debeat neceſſariò commutari in opus eadem die exequendum? ibid.
℞. *etiam vt certum: Quod non.* ibid.

XXXIX. An differre votum, vt non fiat deſtinata die, ſed altera; debeat ſuppleri cum aliquo onere ſuperaddito à commutante? ibid.
℞. *quod ſi hæc dilatio fiat ab ipſomet vouente, neceſſum ſit vt fiat ſub aliquo onere: immo probabilius eſt quod etiamſi fiat authoritate Superioris, debeat fieri cum aliquo onere.* ibid.

XL. An quando commutatur votum, & iuramentum eiuſdem rei; debeat eſſe maior materia ſubrogata? pag.191.
℞. *Quod non debeat eſſe maior.* ibid.

XLI. An ad maiorem commutationem faciendam, ſit habenda ratio maioris dignitatis finis intenti per votum, & iuramentum? ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.

XLII. An item, ad minorem commutationem faciendam, ſpectandum ſit, an materia per votum promiſſa, ſit aliàs præcepta?
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XLIII. An ſi ſit votum alicuius rei, & alterum non petendæ commutationis; tunc debeat maior fieri commutatio? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XLIV. An item, in commutatione votorum, attendenda ſit ratio difficultatis, & oneris implendi rem promiſſam, & ſubrogatam? ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.

XLV. An in commutatione voti Peregrinationis, conſiderandi ſint labores itineris, & expenſæ, quas vouens in itinere erat facturus? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XLVI. An in commutatione talis voti, computandæ ſint expenſæ, quas, iuxta decentiam ſui ſtatus, facturus erat vouens? ibid.
℞. *probabilius: Quod ſic.* ibid.

XLVII. An item in commutatione dictæ peregrinationis voti, computandæ ſint expenſæ, quæ in reditu faciendæ ſunt? pag.192.
℞. *vt longè multò probabilius: Quod ſic, &c.* ib.

XLVIII. An deinde in commutatione dicti voti, ſint conſideranda itineris pericula, tributa ſoluenda, &c. ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XLIX. An rurſus computandæ ſint expenſæ, quas facturus eſſet vouens in commorando in Peregrinationis loco? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

L. An votum Peregrinationis Hieroſolymitanæ, ſit commutandum in eleemoſynam mittendam in eius loci ſubſidium? ibid.
℞. *Quod nunc iam non ſit opus talem commutationem fieri.* ibid.

LI. An in voto conditionali pœnali, ſit expendenda in commutatione illius vtraque materia, voti, videlicet, & pœnæ. pag.193.
℞. *vtramque materiam eſſe attendendam, præcipuè ſi commutatio talis voti fiat poſt impletam conditionem.* ibid.

§. III.

§. III.

Proponuntur aliqua peculiares votorum commutationes, pro recta aliorum commutatione facienda. pag. 193.

LII. IN quod opus commutari poteſt votum perpetuò ieiunandi, ſingulis ſextis feriis, aut diebus Sabbathi? ibid.

℞. *quod poteſt commutari in Roſarium Beatæ Virginis flexis genibus recitandum ſemel in hebdomada.* ibid.

LIII. In quod opus poterit commutari ieiunium vnius diei? ibid.

℞. *Quod in geſtationem vnius ciliciſ, vel in moderatam verberationem, vel in Roſarium recitandum flexis genibus, &c.* ibid.

LIV. In quod opus commutabitur ieiunium in pane, & aqua? ibid.

℞. *Quod in recitationem integri Roſarij flexis genibus, addita verberatione corporis, &c.* ibid.

LV. In quod poterit commutari votum erogandæ eleemoſynæ? ibid.

℞. *Quod in ſeruitium in Xenodochio, &c.* ibid.

LVI. In quod commutabitur votum confitendi, & communicandi tali die, v.g. Sabbatho? ibid.

℞. *quod in actum contritionis, & ieiunium, & Roſarium B. Virginis.* ibid.

LVII. In quod commutabitur votum celebrandi Miſſam? p. 194.

℞. *Quod in communionem, & in recitationem Roſarij B. Virginis, &c.* ibid.

LVIII. In quod commutabitur votum recitandi ſingulis feriis ſextis perpetuò ſeptem Pſalmos Pœnitentiales? ibid.

℞. *Quod in ieiunium vnius diei in ſingulis hebdomadis.* ibid.

LIX. An per aſſumptionem ad Epiſcopatum valeat commutari ad æqualitatem, votum ingrediendi Religionem? ibid.

℞. *vt longè verius: Non benè ſic commutari.* ibid.

LX. An votum ingrediendi Religionem arctiorem, æqualiter commutetur in votum profitendi, & perſeuerandi in laxiori? ibid.

℞. *probabilius: quod ſic.* ibid.

LXI. An votum ſimplex, & abſolutum caſtitatis poſſit pura omnino commutatione tolli? ibid.

℞. *melius: poſſe.* pag. 195.

LXII. In quod igitur votum caſtitatis abſolutum commutari poterit? ibid.

℞. *quod in hoc quod vouens teneatur ſeruare caſtitatem coniugalem; vt ſingulis menſibus confiteatur, &c.* ibid.

LXIII. In quod item commutaretur licitè votum ſolius caſtitatis coniugalis? ibid.

℞. *Quod in ieiunium ſemel in qualibet hebdomada, & in confeſſionem & communionem ſingulis menſibus, &c.* ibid.

LXIV. In quid rurſus commutabitur votum non contrahendi matrimonium? ibid.

℞. *Quod in Confeſſionem, & Communionem ſingulis menſibus per triennium: & alia. Legantur.* ibid.

LXV. An votum abſolutum Religionis ſit commutabile? ibid.

℞. *melius, quod ſit.* ibid.

LXVI. In quod poteſt huiuſmodi votum commutari? ibid.

℞. *Quod vel in ſtatum ſacerdotalem, vel ſaltem in caſtitatem coniugalem, & alia. Lego illa.* ibid.

LXVII. In quod poteſt commutari votum aſſumendi ſacerdotium? pag. 196.

℞. *Quod in recitationem quotidianam ſeptem Pſalmorum Pœnitentialium cum Litaniis, & alia. Lege illa.* ibid.

DISPVTATIO XIX.

De interpretatione iuramenti, & voti, in ordine ad inducendam obligationem. ibidem.

QVÆST. I. AN quando de intentione iurantis aut vouentis non conſtat, interpretandum ſit iuramentum, & votum, vt quoad minus poſſit, obligationem inducat? ibid.

℞. *vt quid certum: quod ſic.* ibid.

II. An iuramentum, ſeu votum, reſtringendum ſit iuxta naturam actus, ſuper quem cadit? ibid.

℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

III. An iuramentum & votum, ita debeant reſtringi vt non cenſeantur facta in tertij præiudicium? ibidem.

℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

IV. An vouens, aut iurans recitare Roſarium abſolutè, teneatur recitare integrum Roſarium? ibid.

℞. *Quod non teneatur niſi ad recitandam tertiam partem.* ibid.

V. An qui voto, aut iuramento promittit recitare Roſarium, ſatisfaciat recitando alternatim cum ſocio? p. 197.

℞. *probabilius, quod ſatisfaciet.* ibid.

VI. An etiam ſatisfaceret prædicto voto, & iuramento ſi ſola mente, & non voce, Roſarium promiſſum recitaret? ibid.

℞. *probabilius, quod etiam ſatisfaceret, caſu ſolum, quo expedientius eſſet illi orare mente.* ibid.

VII. An qui vouit, aut iurauit audire Miſſam quotidie, ſatisfaciet diebus feſtiuis vnam audiendo? ibid.

℞. *quod ſic.* ibid.

VIII. An puella, quæ virginitatem perpetuam vouit, ſolum obligetur ad recuſandum primum actum turpem? ibid.

℞. *vt certum, quod non ſolum primum, ſed deinceps alios recuſare obligetur, niſi expreſsè aliud intenderit.* ibid.

IX. An vouens peregrinationem abſolutè; ſatisfaciat peregrinando equeſter? ibid.

℞. *Quod ſatisfaciat.* ibid.

X. An qui votum peregrinationis emiſit, ſatisfaciat, ſi mercede conductus, cauſa alterius negotij, aut curioſitatis; vel vi coactus, peregrinationem ſuſcipiat? pag. 198.

℞. *probabilius quod verè ſatisfaciat, dummodo habeat intentionem ſatisfaciendi voto.* ibid.

XI. An vouens Religionem ingredi, aut Ordines ſacros ſuſcipere, teneatur ex vi talis voti caſtitatem ſeruare, antequam talem aſſumat ſtatum? ibid.

℞. *vt certum: Non teneri, niſi aliàs id ſpecialiter à vouente intendatur.* ibid

DISPVT.

Digitized by Google

DISPVTATIO XX.

De voto, aut iuramento ieiunandi. Non bibendi vinum: abſtinendi à carnibus. pag. 198.

QVÆST. I. AN votum ieiunandi obliget eo modo, quo obligat ieiunium Eccleſiaſticum? ibid.
℟. *vt certum: quod ſic.* ibid.
II. An, qui vouit in vigilia Natiuitatis Domini ieiunare, poſſit veſperi longam refectiunculam ſumere, vt alij, qui ex præcepto Eccleſiæ iuxta conſuetudinem, ſumunt? ibid.
℟. *probabilius: Poſſe, ſicut & alij: niſi expreſſam aliàs intentionem habuerit abſtinendi ab ampliori collatione.* ibid.
III. An vouens ieiunare extra quadrageſimam, poſſit ouis, & lacticiniis veſci? pag. 199.
R. Poſſe. ibid.
IV. An ad minus teneatur abſtinere ab ouis, & lacticiniis, qui vouit ieiunare in quadrageſima, & non habet Bullam Cruciatam? ibid.
℟. *æquè probabiliter: Non teneri abſtinere ab illis ex vi voti.* ibid.
V. An qui vouit ieiunare certis diebus per totam vitam, teneatur ad id, adhuc poſt annum ſexageſimum? ibid.
℟. *Non teneri ex vi voti, niſi aliàs vouens id expreſsè voluerit.* ibid.
VI. An, vouens ieiunare, non determinans dierum numerum; ſatisfaciat vnico ieiunio? ibid.
℟. *Quod ſic.* ibid.
VII. An item qui vouit ieiunare aliqua, ſeu plura ieiunia, non determinando certum numerum: ſatisfaciat duobus diebus ieiunando? ibid.
℟. *Quod ſic: niſi aliud attentis circunſtantiis colligatur.* ibid.
VIII. An qui vouit ieiunare per totum menſem, teneatur ieiunare diebus Dominicis ipſius? p. 200.
℟. *Non teneri; niſi aliàs ad id expreſsè ſe obligauerit.* ibid.
IX. An qui vouit pro aliqua die non comedere carnes, toties peccet, quoties eas comedit? ibid.
℟. *vt longè probabilius, quod ſic.* ibid.
X. An item qui vouit certa die ieiunare, toties peccet, quoties carnem illa die comedit? ibid.
℟. *probabilius: Non peccare niſi prima vice.* ibid.
XI. An qui vouit ieiunare omnibus ſextis feriis, ſi in illa incidat Natalis Domini, excuſetur à ieiunio? ibid.
℟. *Quod alij dicunt excuſari, alij verò non. Ego autem probabilius cum iſtis ſentio, non excuſari.* ibid.
XII. An votum non bibendi vinum, obliget ad non bibendam ceruiſiam? ibid.
℟. *vt multò probabilius: non obligare.* ibid.
XIII. An votum non bibendi vinum, violetur ſumendo vinum in prima, & ſecunda Miſſæ ablutione? pag. 201.
℟. *vt certum: non violari.* ibid.
XIV. An votum ieiunandi in pane & aqua, obliget ſub mortali, ad nil aliud comedendum vel bibendum? ibid.
℟. *vt certum, obligare ſub mortali: excuſabit verò ab illo paruitas materia.* ibid.
XV. An votum ieiunandi in pane & aqua frangatur vinum ſemel bibendo? ibid.
℟. *quod non frangeretur grauiter: ſecus ſi pluries ſumeretur.* ibid.
XVI. An qui ſemel violauit votum non bibendi vinum, poſſit iam illud ſæpius bibere abſque voti tranſgreſſione? ibid.
℟. *Quod affirmant quidam, negant alij: Ego autem dico, poſſe abſque voti tranſgreſſione ſæpius bibere, ſemel violato voto ieiunandi in pane, & aqua: ſecus ſi votum fuerit abſtinendi eo die à vino.* ibid.
VII. An vouenti ieiunium in pane & aqua licitum ſit manducare paſtillos eſculentos, Italicè, *Macherones.* ibid.
℟. *Primò, licitum eſſe dicto vouenti pane aſſato ad prunas veſci: Imò & pane aqua cocto, necnon & vermicellis aqua coctis.* ibid.
℟. *Secundo, minime eſt licitum vouenti dicto manducare paſtillos eſculentos, &c.* ibid. & ſeq.
XVIII. Ad quid tenebitur vouens, qui ex vna parte promiſit Deo, per omnes ſextas ferias ſolum panem comedere; & ex alia, in vigilia S. Ioannis panem non comedere, ſed alias res, vt piſces, fabas, &c. in anno in quo incidat vigilia Sancti in ſexta feria? p. 202.
Reſpondent aliqui teneri tunc ieiunare ſine pane, alij è contrà in ſolo pane: ego dico teneri ad faciendum id quod gratius ſit Deo. ibid.
XIX. An qui vouit, aut iurauit abſtinere à carnibus, poſſit licitè comedere oua, & lacticinia? ibid.
℟. *vt certum: quod ſic.* ibid.
XX. An etiam qui vouit, aut iurauit abſtinere à lacticiniis; poſſit vtique veſci carnibus? ibid.
℟. *vt longè multò probabilius: quod poſſit.* ibid.
XXI. An qui vouit abſtinere ab ouis, teneatur etiam à lacticiniis abſtinere? ibid.
℟. *Non teneri.* ibid.
XXII. An qui vouit, aut iurauit abſtinere à carnibus, obligetur abſtinere à iure, quo coctæ ſunt? pag. 203.
℟. *vt certum: obligari.* ibid.

DISPVTATIO XXI.

De voto, aut iuramento ingrediendi Religionem. ibid.

QVÆST. I. AN votum de Religione intranda, ſit laudabile, & pium? ibid.
℟. *vt certum de fide: Eſſe.* ibid.

§. I.

De aliquibus modis emittendi votum aut iuramentum Religionis intranda. ibid.

II. AN verè voueat Religionem qui dicit: *Ego promitto Religionem, niſi Deus aliud de me diſpoſuerit?* ibid.

℟. *Hæc*

℞. *Hæc verba duplicem habere ſenſum, & ſic iuxta illum iudicandum.* ibid.

III. An verè teneatur Religionem ingredi, qui dicit: *Promitto me ingreſſurum Religionem, ſi poſſim.* ib.

℞. *teneri, ſi commodè, & ſine magna difficultate poſſit.* ibid.

IV. An verè voueat Religionem, qui dicit: *Promitto me ingreſſurum hanc Religionem, ſi quam ingrediar.* ibid.

℞. *verè vouere votum, conditionale tamen.* ibid.

V. An votum faciat Religionis qui dicit: *Voueo nullam perſonam fore mihi obſtaculo, quo minus Religionem ingrediar.* Hiſpanè. *Prometo que nadie à de ſer parte, paraque no entre en Religion.* p.204.

℞. *quod non faciat; niſi aliud conſtet de ſpeciali voaentis intentione.* Secus, qui diceret: *voueo nihil fore impedimento, quo minus Religionem ingrediar.* ibid.

VI. An teneatur ad ingreſſum Religionis, qui facit votum volendi Religionis ingreſſum? ibid.

℞. *vt certum: quod non.* ibid.

VII. An votum nolendi in ſæculo viuere, ſit votum Religionis? ibid.

℞. *Quod non.* ibid.

VIII. An emittat votum Religionis, qui promittit, ſe moriturum in Religione, ſeu, ſe extra Monaſterium non moriturum? Ibid.

℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

IX. An qui vouit, ſe moriturum in Religione, ita ſtatim teneatur ad ingreſſum Religionis, vt tenetur qui promiſit aut vouit abſolutè Religionem? p.205.

℞. *probabilius: Non ita ſtatim teneri.* ibid.

X. An votum vitæ Herèmiticæ, & ſolitariæ, ſit obligatorium? ibid.

℞. *probabilius: Eſſe obligatorium.* ibid.

---

§. II.

De vouente aut iurante abſolutè ingreſſum Religionis in communi. ibid.

XI. An qui vouit abſolutè Religionem; ſatisfaciat voto, aſſumendo Habitum Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & Monteſæ? ibid.

℞. *vt longè multò probabilius: non ſatisfacere.* ib.

XII. An ſaltem qui emiſit votum Religionis, ſatisfaciat aſſumendo Habitum Equitũ S. Ioannis? ib.

℞. *probabilius: adhuc non ſatisfacere voto.* p.206.

XIII. An ad minus adimpleret votum Religionis, qui aſſumeret Habitum Clericorum Ordinum Militarium in communi viuentium? ibid.

℞. *tanquam certum: quod ſic.* ibid.

XIV. An vouens Religionem abſolutè, ſatisfaciat ingrediendo Religionem planè quoad ſubſtantialia collapſam? ibid.

℞. *vt quid certum: quod non ſatisfaciat.* ibid.

XV. An prædictus vouens ingrediens Religionem quoad ſubſtantialia collapſam; non ſolum non ſatisfaciat voto, verum etiam mortaliter peccet?

℞. *quod etiam mortaliter peccet.* ibid.

XVI. An votum ingrediendi certam Religionem, obliget caſu, quo talis Religio ſit quoad ſubſtantialia collapſa, nec ſit ſpes proximæ reformationis? ibid.

℞. *vt ferè certum: Non obligare.* ibid.

XVII. An vouens ſtrictiorem Religionem; ſatisfaciat voto ingrediendo laxiorem? ibid.

℞. *vt quid certum: Non ſatisfacere.* ibid.

XVIII. An ſaltem ſatisfaciat voto, maneatque immunis à peccato, ſi vouens ſtrictiorem Religionem ingrediatur laxiorem habentem priuilegium admittendi eos, qui ſtrictiorem vouerant? p.207.

℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

XIX. An ſint aliquæ Religiones, quæ de facto gaudeant priuilegio admittendi eos qui ſtrictiorem ſua, Religionem vouerunt? ibid.

℞. *quod ſic; ſunt autem Congregationes S. Benedicti, & Camaldalenſium, & Illuſtriſſima Religio Societatis* IESV. ibid.

XX. An vouens Religionem laxiorem, ſatisfaciat ingrediendo arctiorem? ibid.

℞. *vt quid certum: quod ſic.* ibid.

XXI. An item, vouens certam aliquam Religionem, poſſit propria auctoritate, ingredi aliam arctiorem? ibid.

℞. *Poſſe.* ibid.

XXII. An deinde, vouens certam Religionem, poſſit, etiam ſua propria authoritate, ingredi aliam æquè arctam? ibid.

℞. *probabilius: quod non.* ibid.

XXIII. An vouens ingredi Monaſterium magis reformatum, v.g. Fratrum Recollectorum D. Franciſci, ſatisfaciat ingrediendo in minus reformatum eiuſdem Ordinis, cuius fratres *Obſeruantes* vocantur? p.208.

℞. *Non ſatisfacere.* ibid.

XXIV. An qui Religionem in communi vagè, & indeterminatè vouit; ſatisfaciat voto, ſi non omnes, ſed aliquas varias Religiones imploret? ibid.

℞. *vt certum: ſatisfacere, ſi ſolum aliquas quærat, in quibus non admittatur.* ibid.

XXV. An vt liber ſit dictus vouens à Religionis voto, ſufficiat, ſi quinque vel ſex Religiones quærat, & ab illis ſit repulſus? ibid.

℞. *ſufficere.* ibid.

XXVI. An rurſus, vt liber ſit à voto dictus vouens, non ſolum ſit neceſſum, vt tentet quinque, aut ſex diuerſas Religiones; verum etiam quinque vel ſex Monaſteria cuiuſlibet Religionis ex his? ibid.

℞. *probabilius: Neceſſum eſſe regulariter loquendo.* pag. 209.

XXVII. An ſemper & in omni euentu, ſit neceſſum, vt dictus vouens tentet quinque aut ſex Conuentus cuiuſlibet Religionis ex his? ibid.

℞. *Quod non: nam aliquando ſufficiet vnum.* ibid.

XXVIII. An qui vouit Religionem in communi, & indeterminatè, teneatur ingredi in quamcumque ſtrictiſſimam, ſi in aliis minus ſtrictis non admittatur? ibid.

℞. *Non teneri, niſi id expreſsè voueret.* ibid.

XXIX. An qui Religionem vouit in communi, & indeterminatè; teneatur totum orbem peragrare, vt in aliqua admittatur? ibid.

℞. *vt quid certum: quod non.* ibid.

XXX. An ſaltem ſi non per totum mundum, teneatur ſaltem per maiorẽ partẽ eius diſcurrere, ad inueniendã aliquam Religionẽ in qua admittatur? ib.

℞. *Non teneri, extra Prouinciam ſeu Nationem ſuam Religionem quærere.* ibid.

XXXI. An vouens Religionem in cõmuni, teneatur ad minus quærere Religiones per omnia loca eidẽ Regi ſubiecta, etiã ſi diuerſæ ſint linguæ? p.200. ibid.

℞. *Quod non teneatur.*

XXXII. An Fœmina, quæ vouit in communi Religionem, teneatur extra ſuam Prouinciam, Religionem quærere, ſi in ſua non admittatur? ibid.

℞. *vt certum: Non teneri.* ibid.

XXXIII. An ſi vouens Religionem in communi, in aliis Religionibus non admittatur; teneatur ingredi Religionem Militarem, nempe D. Iacobi, Alcantaræ,&c. ibid.

℞. *Non teneri.* ibid.

XXXIV. An qui vouit Religionem, ſi adeat Generalem, aut Prouincialem, & ab illis non admittatur, maneat liber à voto. ibid.

℞. *Manere liberum ſi admiſſio debeat fieri cum licentia illorum: ſecus ſi ab immediato Prælato cum ſuo Conuentu.* ibid.

XXXV. An, ſi vouens excludatur ab immediato Superiore Conuentus, ſine conſenſu ipſius Conuentus, maneat liber à voto emiſſo? pag.211.

℞. *Quod ſic.* ibid.

Xxxvj. An, ſi qui vouit Religioné non admittatur ad illam, ob aliquod impedimentũ téporale, v.g. quia laborat febri quartana, deobligetur à voto? ibid.

℞. *vt certum: quod non.* ibid.

XXXVII. An ſaltem deobligetur à voto Religionis à ſe emiſſo, qui repellitur abſolutè, & in perpetuum, eo quod cauſa ſit perpetua? ibid.

℞. *vt longè multò probabilius: tunc manere deobligatum.* ibid.

XXXVIII. An voto Religionis aſtrictus, dum eam petit, teneatur manifeſtare Religioſis ſuum votum, ſi probabiliter credat, quod hæc manifeſtatio inducet ad eius receptionem? ibid.

℞. *vt longè probabilius: non teneri manifeſtare.* ib.

XXXIX. An vouens, qui à Religione, vel Monaſterio, quod promiſerat, eſt abſolutè repulſus; teneatur poſtea ad ingreſſum illius, ſi à Monachis inuitetur? ibid.

℞. *probabilius: Non teneri.* ibid.

XL. An vouens Religionem cum animo ſtatus clericalis; teneatur ingredi, ſi non admittatur, niſi vt laicus? p.212.

℞. *vt certum: non teneri ingredi.* ibid.

XLI. An ſimiliter, qui vouit Religionem, vt in illa ſit laicus; teneatur ingredi, ſi non admittatur, niſi, vt ſit ſacerdos? ibid.

℞. *etiam vt certum: quod non teneatur.* ibid.

XLII. An qui vouit Religionem, nil cogitans de ſtatu, teneatur ingredi ad ſtatum clericalem, vel laicem, prout Religioni placuerit? ibid.

℞. *Quod non teneatur regulariter loquendo: benè tamen in aliquo caſu.* ibid.

XLIII. An ſpurius qui vouit Religionem, ignorans conſtitutionem Sixti V. qua ſpurij à dignitatibus expelluntur, teneatur, cognita conſtitutione, Religionem ingredi? ibid.

℞. *Quod non teneatur ſi aliàs ſpurius capax talium dignitatum erat.* ibid.

XLIV. An qui vouit Religionem in ſtatu Sacerdotali, teneatur diſcere Grammaticam, ſi ob illius defectum non admittatur? ibid.

℞. *Teneri.* ibid.

XLV. An ſi prædictus vouens nolens addiſcere Grammaticam, eligat eſſe laicum, ſatisfaciat ſic voto? p.213.

℞. *Quod ſic.* ibid.

XLVI. An ſi vouens in Religione ſtatum ſacerdotum, ignorauerit tempore voti, Grammaticam eſſe neceſſariam; teneatur eam addiſcere? ibid.

℞. *Quod non.* ibid.

XLVII. An vouens Religionem collocandus in ſtatu clericorum, & ſciens ad hoc requiri Grammaticam quam moraliter addiſcere non poteſt; teneatur aſſumere ſtatum laicorum? ibid.

℞. *Non teneri.* ibid.

XLVIII. An qui dubius eſt, an tempore voti ſciuerit, vel ignorauerit ſcientiam Grammaticæ, vel Artium, ab ingredientibus Religionem expoſtulari; teneatur eam addiſcere? ibid.

℞. *teneri Grammaticam addiſcere: minime verò ſcientiam Artium, vel Theologiæ.* ibid.

XLIX. An qui vouit Religionem ſub gradu laicorum, ſi eum Religioſi nolint admittere, niſi officium aliquod mœchanicum diſcat, teneatur illud addiſcere? ibid.

℞. *teneri ſi tempore emiſſionis voti ſciuit illud officium eſſe neceſſarium: ſecus aliàs.* ibid.

L. An ſi officium, quod expoſtulant Religioſi ſit facile ſcitu à vouente; teneatur illud addiſcere, vt voto ſatisfaciat? pag.214.

℞. *melius: teneri caſu quo officium ſit ſcitu facile, & vouens non poſſit eſſe vtilis Religioni abſque illius ſcientia.* ibid.

§. III.

De perſeuerantia quam tenere debet in Habitu aſſumpto, vouens Religionem. ibid.

LI. AN qui vouit Religioné abſolutè, ſatisfaciat voto, ſi ingrediatur animo exeundi? ibid.

℞. *vt quid certum: quod non ſatisfaciat.* ib.

LII. An ſaltem, ſatisfaciat voto Religionis, ſi ingrediatur cum illo animo exeundi, ſimul tamen haberet propoſitum dandi operam, vt Deus immutaret cor, vt vel ſic perſeueraret? ibid.

℞. *Quod tunc iam ſatisfaceret voto.* ibid.

LIII. An etiam ſatisfaciat voto ingrediendæ Religionis, qui ingreditur animo non perſeuerandi, ſi tamen poſtea iuſtâ cauſâ exeat? ibid.

℞. *vt certum: quod tunc non ſatisfaciat.* ibid.

LIV. An votum ingrediendi Religionem, & ſtatim exeundi, ſit irritum, & nullum? ibid.

℞. *vt certum: Eſſe nullum, ſi vtraque pars propoſitionis eſt promiſſa per modum vnius.* ibid.

LV. An vouens ingredi Religionem cum expreſſa intentione gaudendi libertate perſeuerandi, vel egrediendi, Nouitiis à iure conceſſa, ſatisfaciat voto ſi egrediatur abſque iuſta cauſa? ibid.

℞. *quod ſatisfaciat.* ibid.

LVI. An item vouens Religionem abſolutè, nihil de exeundi libertate aut de perſeuerantia determinando; ſatisfaciat voto, ingrediendo bona fide ad Religionem experiendam, & poſtea ex cauſa ſufficienti egrediendo? ibid.

℞. *vt certum: quod etiam ſatiſfaciat.* ibid.

LVII. An rurſus, prædictus vouens ſatisfaciat voto in aſſignato caſu, ſi à Religione ingrediatur ſine iuſta cauſa, ex ſola ſcilicet, libertate, Nouitiis iure conceſſa? ibid.

℞. *probabilius: tunc non ſatisfacere voto.* ibid.

LVIII. An ingrediens Religionem ex voto, poſſit licitè ea exire, interueniente iuſta cauſa? p. 226.

℞. *vt certum: poſſe.* ibid.

LIX. An ſaltem vouens Religionem, vnà cum perſeuerantia in ea, ſeu cum obligatione profitendi, teneatur ita perſeuerare, vt non liceat ſibi, neque ex cauſis iuſtis egredi; ſicut (iuxta dicta) liceret, ſolo ingreſſo promiſſo? ibid.

℞. *probabilius: teneri ita perſeuerare.* ibid.

LX. An ſi voués perſeuerantiã in Religione, aliquã magni momenti difficultaté in ea experiatur, tempore voti ignoratã, poſſit licitè retrocedere? p.217.

℞. *poſſe.* ibid.

LXI. An, nouitius ingrediens Religioné ex voto, peccet mortaliter exeundo, abſque legitima cauſa? ib.

℞. *Quod*

℞. *Quod ſic.* ibid.

LXII. An etiam peccet mortaliter, aut ſaltem venialiter, qui ingrediens Religionem liberè, & ſine voto, illam ſine cauſa deſerit? ibid.

℞. *probabilius peccare venialiter; non mortaliter, vt omnes concedunt.* ibid.

LXIII. An eodem modo teneatur perſeuerare, qui vouit, eſſe Religioſum, ac qui vouit religionẽ? ib.

℞. *probabilius: quod ſic.* pag. 218.

LXIV. An ſi ligatus voto perſeuerãdi in Religione, ob aliquam iuſtam cauſam exeat, aut expellatur, teneatur denuò, eâ causâ ceſſante, ingredi? ibid.

℞. *probabilius: teneri denuò ingredi.* ibid.

LXV. An, qui ex voto ingreſſus eſt Religionem, & ante profeſſionem, ob iuſtam cauſam exiit, aut expulſus eſt, teneatur ex vi dicti voti, ſeruare caſtitatem? ibid.

℞. *vt certum: Non teneri ex vi voti.* ibid.

LXVI. An qui in ſæculo vouit Religionẽ ſimul, & caſtitatem; teneatur ad caſtitatẽ in ſæculo ſeruandam, ſi in Religione non admittitur, vel ab illa ante Profeſſionem exiit, quacumque ex cauſa? ib.

℞. *teneri ſi principaliter vtrũque vouit: ſecus aliàs ſi Religionẽ ſolã, & veluti acceſſoriè caſtitatem.* ib.

Quid autem ſi vouens dubitet an vouerit caſtitatem dependenter? Vide ibi. ibid.

LXVII. An qui in ſæculo, & in articulo mortis vouit cuidam priori paupertatem, caſtitatem, & obedientiam, vt eius Religionis priuilegiis fruetur; teneatur hæc omnia ſeruare, & etiam Religionem ingredi? pag. 219.

℞. *tanquam probabilius: teneri prædictum ad ſeruanda in ſæculo dicta tria vota: non tamen ad ingrediendam Religionem.* ibid.

LXVIII. An votum ſimplex, aut ingrediendæ Religionis, impediat, & dirimat matrimoniũ? ib.

℞. *vt quid certum: quod impediat; ſed non dirimat.* ibid.

LXIX. An qui vouit ingreſſum Religionis, ſatisfaciat voto, aſſumptione Epiſcopatus? ibid.

℞. *probabilius, quod non ſatisfaciat.* ibid.

LXX. An voto Religionis ligatus peccet mortaliter ſi Epiſcopatum acceptet, eo Religionis voto nondum impleto? ibid.

℞. *probabilius: peccare mortaliter.* ibid.

LXXI. An prædictus Religionis voto ligatus, non ſolum peccet mortaliter acceptatione confirmationis, ſeu collationis, qua verè Epiſcopatus obtinetur; ſed etiam acceptatione electionis, qua non Epiſcopatus, ſed ius ad Epiſcopatum conceditur? p. 220.

℞. *probabilius, etiam peccare mortaliter in tali acceptatione.* ibid.

LXXII. An, qui ligatus voto Religionis acceptat collationem ſeu confirmationem Epiſcopatus; teneatur petere à Pontifice licentiam renunciandi Epiſcopatui, vt votum exequatur? ibid.

℞. *omnino teneri talem licentiam petere.* ibid.

LXXIII. An item, qui ligatus voto Religionis acceptat electionem Epiſcopatus; teneatur etiam exigere licentiam à Summo Pontifice ad renunciandum, vel reſignandã electionẽ Epiſcopatus? ibid.

℞. *vt certũ: nõ teneri, quia ipſe poteſt id facere.* ib.

LXXIV. An dictus Epiſcopus voto Religionis ligatus, poſſit voti huiuſmodi diſpenſationem petere; vt Epiſcopatum retinere liceat? ibid.

℞. *vt certum: poſſe petere, ſi cauſa iuſta ſubſit.* ib.

LXXV. An talis Epiſcopus, cùm petit licentiam ingrediendi Religionem, teneatur manifeſtare Pontifici votum à ſe emiſſum, ſi ſimpliciter petita non conceditur? pag. 221.

℞. *probabilius: non teneri.* ibid.

DISPVTATIO XXII.

De voto, aut iuramento, Religionis exequendo, ab his, qui debitis aut ratiociniis reddendis, ſunt obſtricti. p. 221.

QVÆST. I. AN, attento iure antiquo, ſit valida Profeſſiò illius, qui preſſus eſt ære alieno? ibid.

℞. *vt quid certum: eſſe validam illo iure attento.* ib.

II. An etiam ſit valida Profeſſio preſſi ære alieno, attento iure nouo? ibid.

℞. *iam vt certum: etiam nunc eſſe validam.* ib.

III. An preſſus ære alieno, poſſit Religionem ingredi, ſi debita, quibus eſt obſtrictus, ſint incerta, hoc eſt, nullo determinato debita, ac proinde pauperibus reſtituenda? ibid.

℞. *vt quid certum: poſſe ingredi, & debere ſi aſtrictus eſt voto.* ibid.

IV. An etiam poſſit Religionem ingredi, qui obſtrictus eſt debitis incertis, non ſolum nomine proprio, ſed alieno? pag. 222.

℞. *probabilius: etiam poſſe ingredi.* ibid.

V. An, qui debitis certis eſt aſtrictus, poſſit licitè ingredi Religionem, antequam ſoluat? ibid.

℞. *tanquam certum: Non poſſe ingredi antea.* ib.

VI. An quælibet debita, etiam leuia, ſi ſint certa, impediant ingreſſum Religionis? ibid.

℞. *vt certum, quod non.* ibid.

VII. An qui ingenti ære alieno eſt obſtrictus, impediatur Religionem ingredi; caſu, quo, neque de præſenti habeat bona, vnde ſoluat creditoribus, neque ſperat probabiliter in poſterum habiturum? ibid.

℞. *tanquam certum: Non impediri.* Ibid.

VIII. An item poſſit intrare Religionem aſtrictus ingenti debito; caſu, quo conſentiat creditor: vel quia remittit debitum; vel quia acceptat cautionem aut aliam conditionem debitoris? ib.

℞. *vt quid certum: etiam iſtum poſſe intrare.* ibid.

IX. An qui oneratus eſt ingenti debito, & de præſenti non habet vnde ſoluat; probabiliter tamen ſperat quod breui tempore, manens in ſæculo acquiſiturus ſit bona quibus ſoluat, ingredi poſſit Religionem ante quam ſoluat? p. 223.

℞. *vt multò longè probabilius: non poſſe Religionem ingredi ante debiti ſolutionem.* ibid.

X. An ſaltem, poſſit ſtatim ingredi Religionem debitor, caſu quo manens in ſæculo, non poſſit breui ſpatio temporis, comparare bona, quibus ſoluendo ſit. ibid.

℞. *probabilius: non poſſe adhuc ſtatim ingredi, ſed debere expectare, quoad vſque ſoluat debitum.* ib.

XI. An ad minus, ſtatim poſſit ingredi Religionem qui obſtrictus eſt ingenti debito, orto tamen ex liberali ſua promiſſione? p. 224.

℞. *tunc poſſe ſtatim ingredi.* ibid.

XII. An item debitor ex voto, poſſit ingredi Religionem, non ſoluto debito. ibid.

℞. *etiam poſſe.* ibid.

XIII. An deinde, quando debitor ingenti ære alieno aſtrictus, eſt voto Religionis ligatus, & accedit tẽpus, quo votũ obliget; teneatur ſtatim ingredi Religionem,

gionem,nec poſſit ob debita differre ingreſsű? ib.
℞. quidquid aliqui dicant, teneri differre, etiam pro longiſſimo tempore. ibid.

XIV. An debitor, ſi neglecta obligatione ſoluendi debita profiteatur in Religione; teneatur exire è Monaſterio ad illa ſoluenda? p.225.
℞. quidquid alij ſentiant: Non teneri, imò nec poſſe exire è Monaſterio ad debita ſoluenda. ibid.

XV. An ſaltem dictus debitor profeſſus teneatur intra Monaſterium manibus laborare, vel alia via decenti, bona acquirere, quibus poſſit creditoribus ſatisfacere? ibid.
℞. probabilius: non teneri. ibid.

XVI. An Conuentus in quo profitetur debitor, teneatur pro eo reſtituere? p.226.
℞. Non teneri, niſi in duplici caſu. ibid.

XVII. An deinde teneatur Conuentus ad ſoluenda debita ſui Religioſi, caſu, quo poſt ingreſſum, & Profeſſionem illius, hæreditate, legato, aut donatione, &c. dicto Religioſo aliquid acquiratur? ib.
℞. vt certum: teneri etiam. ibid.

XVIII. An rurſus Conuentus teneatur ad ſoluenda debita ſui Religioſi, adhuc caſu quo ex dicto Religioſo nulla bona acquiſiuerit? ibid.
℞. vt certum, quod tunc non teneatur. ibid.

XIX. An poſſit Prælatus abſque conſenſu Conuentus concedere Religioſo grauato debitis facultatẽ elaborãdi in cõuẽtu, vt creditoribus ſatisfaciat? ibi.
℞. vt multò probabilius: poſſe. ibid.

XX. An item poſſit Prælatus concedere licentiam dicto Religioſo elaborandi extra Monaſteriũ, ad ſoluenda debita, etiam dimiſſo Habitu? ibidem.
℞. vt certum: quod non poſſit Habitu dimiſſo: benè tamen Habitu retento. ibid.

XXI. An, dato quod Pontifex, aut alius Prælatus concedant tali Religioſo licentiam elaborandi Habitu retento, aut dimiſſo: teneatur talis Religioſus elaborare? ibid.
℞. Quod non. ibid.

XXII. An, obligatus ad ratiocinia reddenda, ſtando iuri antiquo, & nouo, impediatur à Religionis ingreſſu, quouſque rationem reddat? ibid.
℞. vt certum: vtroque iure impediri. ibid.

XXIII. An non ſolum obligatus ad ratiocinia Reipublicæ, ſeu publica, verum etiam ad ratiocinia priuatorũ, impediatur ab ingreſſu Religionis? ibid.
℞. vt certum: vtrumque iam impediri. ibid.

XXIV. An ſi credatur, quod obligatus ad ratiocinia reddenda, poſſit ſine lite, grauamine, aut diſtractione, rationem reddere; poſſit tunc ad Religionem admitti? ibid.
℞. vt certum: poſſe. ibid.

XXV. An, impediatur ab ingreſſu Religionis ille, qui ante ingreſſum, ſufficientem præſtat cautionem, quia alij obligentur ad reddendam rationem pro ipſo? ibid.
℞. Non impediri. ibid.

DISPVTATIO XXIII.

De voto, aut iuramento Religionis, exequendo ab iis, qui parentes in neceſſitate exiſtentes habent. pag.228.

QVÆST. I. **A**N filij teneantur omittere, aut differre ingreſſum Religionis, ob leuem, aut communem parentum neceſſitatem? ib.
℞. vt certum: quod non. ibid.

II. An ſaltem exiſtentibus in extrema neceſſitate parentibus, teneantur filij Religionem non ingredi? ibid.
℞. Tunc teneri non ingredi, caſu quo in ſæculo manentes, non in Religione, ſubuenire parentibus poſſint. ibid.

III. An ad minus poſſint ingredi Religionem filij qui in extrema neceſſitate habent parentes, caſu, quo manentes in ſæculo, illis ſubuenire non poſſint? ibid.
℞. Tunc iam poſſe ingredi: Et à fortiori, ſi Religionem ingredientes ſubuenire illis poſſent. ibid.

IV. An, non ſolum in extrema, ſed etiam in graui neceſſitate exiſtentibus parentibus, prohibeantur filij ad Religionem tranſire? ibid.
℞. tanquam certum, quidquid alij dicant, tunc etiam prohiberi tranſire ad Religionem; ſi parentibus aliter ſuccurri non valeat. ibid.

V. An ſaltem caſu, quo filius votum Religionis emiſiſſet, tunc poſſet Religionem ingredi, non obſtante graui neceſſitate parentum? pag.229.
℞. adhuc tanquam certum: nondum in hoc poſſe ingredi. ibid.

VI. An ad minus caſu, quo filius nequiret extra Religionem eſſe abſque periculo committendi aliquod mortale; tunc poſſet, non obſtante parentum neceſſitate, ad Religionem tranſire? ibid.
℞. Quod tunc iam poſſet, ſi periculum peccandi eſſet proximum. ibid.

VII. An item caſu, quo parentes filium ad peccatum inducant, & prouocent; poſſit tunc filius Religionem ingredi, non obſtante quacumque parentum neceſſitate? ibid.
℞. Poſſe, immò debere, ſolùm in caſu, quo aliter non poſſet filius prouocationem ad peccandum vitare. ibid.

VIII. An filius iam profeſſus teneatur à Religione egredi; vt extremæ neceſſitati parentum ſubueniat? p.230.
℞. tanquam quid certum: teneri, etiam repugnante Prelato, ſi non ſit alius, qui illis ſubueniat. ibid.

IX. An prædictus Religioſus teneatur, aut poſſit dimittere Habitum ad ſubueniendum extremæ neceſſitati parentum? ibid.
℞. etiam tanquã certum: Non ſolum poſſe, ſed etiã teneri, ſi ad ſubleuãdã talẽ neceſſitẽ opus fuerit. ib.

X. An Religioſus profeſſus poſſit facere contrà ſuam Regulam ad ſubleuandam extremam neceſſitatem parentum? ibid.
℞. etiam poſſe. ibid.

XI. An item filius profeſſus teneatur exire à Monaſterio ad ſubueniendum neceſſitati, non ſolum extremæ (vt habitum eſt) ſed graui parentum? ib.
℞. probabilius, non teneri exire, abſque obtenta licentia ſui Prelati. pag.231.

XII. An ſaltem dictus profeſſus, licet non teneatur, poſſit tamen licitè, ſi velit, egredi monaſterio, petita, & non obtenta licentia, ad iuuandos parentes in graui neceſſitate inſtitutos? ibid.
℞. probabilius: Non poſſe egredi licitè, non obtenta prius licentia à ſuo Prelato. ibid.

XIII. An Prælatus poſſit concedere licentiam ſuo ſubdito ad egrediendum, & viuendum extra Monaſterium, vt parentibus graui neceſſitate laborantibus ſubueniat? ibid.
℞. Poſſe. ibid.

XIV. An dictam licentiam viuendi extra Monaſterium, ſolus Pontifex poſſit concedere? ibid.

℞. probabilius

℞. *probabilius: Quod ſolus Papa poſſit concedere licentiam viuendi extra Monaſterium, ſine habitu Regulari: illo verò rento poſſit etiam Generalis, aut Prouincialis.* ibid.

XV. An in dicto euentu, non ſolum poſſet Prælatus, verum etiam teneatur licentiam Profeſſo concedere, vt extra Monaſterium ſit ad ſuccurrendum Parentibus? ibid.

℞. *probabilius: Non teneri.* ibid.

XVI. An mortaliter peccent Prælati inferiores tenentes egreſſum è Monaſterio Profeſſis, qui è Pontifice exeundi licentiam impetrarunt? p. 232.

℞. *Peccare mortaliter, niſi excuſentur in aliquo ſpeciali caſu.* ibid.

XVII. An teneatur Profeſſus intra Monaſterium ſuccurrere Parentibus graui inopia laborantibus? ibid.

℞. *vt certum: teneri, ſalua tamen obedientia, & Regulari obſeruantia.* ibid.

XVIII. An ad ſuccurrendum graui neceſſitati Parentum poſſit filius profeſſus facere aliquid contra Regulam, vel conſtitutiones? ibid.

℞. *tanquam certum: Non poſſe.* ibid.

XIX. An caſu quo Prælatus nollet facultatem concedere ſuo ſubdito ad ſuccurrendum Parentibus in dicta graui inopia exiſtentibus, poſſet tunc ſubditus id occultè efficere? ibid.

℞. *Quod tunc bene poſſet.* ibid.

XX. An quæ de Parentum neceſſitate huc vſque dicta ſunt, debeant etiam intelligi de neceſſitate cæterorum Aſcendentium, vt aui, Proaui, &c? pag. 233.

℞. *Quod ſic.* ibid.

§. II.

De voto aut iuramento Religionis exequendo à Parentibus filios in neceſsitate habentibus.

XXI. AN ſit integrum Parentibus Religionem ingredi deſertis filiis in graui neceſſitate? ibid.

℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

XXII. An ſaltem caſu, quo filij non ſint in magna neceſſitate, poſſint eorum Parentes, illis deſertis, Religionem ingredi? ibid.

℞. *adhuc non poſſe; ſi fily rebus ad educationem careant neceſſariis.* ibid.

XXIII. An ad minus poſſint Parentes ingredi Religionem relictis filus, ſi hi adulti, non paruuli, ſint? ibid.

℞. *adhuc non poſſe; niſi alias filij haberent neceſſaria, & curâ paterna non indigerent.* ibid.

XXIV. An, ſi Parentes committant filios ſuos aliis probis viris educandos; poſſint tunc, illis relictis, Religionem ingredi? ibid.

℞. *tunc iam poſſe.* ibid.

XXV. An, ſi relictis filiis, ſine debita cura, Pater ad Religionem tranſeat, & in ea profiteatur, ſit valida Profeſſio? ibid.

℞. *vt quid certum: Eſſe validam.* ibid.

XXVI. An, Pater, qui relictis filiis, profeſſus eſt, teneatur Monaſterio egredi ad ſubueniendum eorum neceſſitatibus extremis? pag. 234.

℞. *vt certum: Teneri exire.* ibid.

XXVII. An etiam teneatur Pater profeſſus exire è Monaſterio ad ſubueniendum graui filiorum neceſſitati? ibid.

℞. *probabilius: Non teneri abſque obtenta licentia ſui Prælati.* ibid.

XXVIII. An idem ſit dicendum de aliis Aſcendentibus, vt Auis, Proauis, &c. quando Deſcendentibus Parentibus carent? ibid.

℞. *Quod ſic.* ibid.

§. III.

De neceſsitate ſubueniendi Fratribus, & ſororibus ab habentibus votum aut iuramentum ingrediendi Religionem. pag. 234.

XXIX. AN neceſsitas ſubueniendi Fratribus, & ſororibus, obliget ad differendum Religionis ingrediendæ votum? ibid.

℞. *quod minimè obliget.* ibid.

XXX. An ſaltem, teneatur Frater ad differendum ingreſſum Religionis, ob ſuccurrendum neceſsitati Fratrum exiſtentium ſimul cum Parentibus? ibid.

℞. *Tunc teneri, etiamſi Frater votum Religionis emiſerit.* ibid.

XXXI. An etiam caſu, quo Fratres iam ſui iuris exiſtant ſeparati à Parentibus, poſsit, aut teneatur quis eorum differre ingreſſum Religionis ad ſubleuandam alterius inopiam? pag. 235.

℞. *quod poſſit licitè differre ingreſſum per aliquod tempus, non tamen teneri, ſaltem per longum.* ibid.

XXXII. An ſaltem teneatur Frater differre Religionis ingreſſum, caſu quo eius ſorores, ob abſentiam illius in magnum impudicitiæ periculum incidetent? ibid.

℞. *Adhuc non teneri differre ſaltem per longum tempus; licet ſit laudabile differre per aliquod.* ibid.

XXXIII. An etiam, caſu quo huiuſmodi frater votum Religionis emiſerit; poſſet adhuc ingreſſum differre, ſi inſtaret periculum impudicitiæ ſororis ratione paupertatis? ibid.

℞. *Probabilius, quod poſsit differre, ſi votum fuerit factum, abſque præfixo tempore: ſecus ſi pro præfixo.* ibid.

DISPVTATIO XXIV.

De poteſtate, & neceſſitate voti, aut iuramenti per alium tertium implendi. pag. 236.

QVÆST. I. AN votum perſonale poſsit quis per alium adimplete? ibid.

℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

II. An vouens, qui per ſeipſum vota merè perſonalia adimplete non poteſt; teneatur per alium adimplere? ibid.

℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

III. An ſaltem poſsit quis per alium ſuum votum

R. P. Leand. in Decal. T. II. ü 3 perſonale

perſonale adimplete. ibid.

℞. etiam vt certum : quod adhuc non poſsit. ibid.

IV. An adminus caſu quo vouens ſuâ culpâ fiat impotens adimplendum votum ſuum perſonale, tunc teneatur per alium adimplere ? ibid.

℞. vt multo verius : Nec in hoc caſu teneri. ibid.

V. An ſaltem teneatur adimplere ſuum votum perſonale per alium, ſi tempore, quo, illud emiſit certus erat vouens (aut iurans) fore vt nunquam poſſet votum illud aut iuramentum implere ? ibid.

℞. probabilius : Nec tunc teneri ; ſi id non intenderit expreſsè. pag.237.

VI. An vouens, qui per ſe ipſum non poteſt adimplere votum reale ; teneatur adimplere per alium. ibid.

℞. vt certum : Teneri. ibid.

VII. An vouens etiam ſatisfaceret voto, ſi eleemoſyna aut pecunia promiſſa erogara ſit nomine vouentis, ab alio, inſcio vouente ? ibid.

℞. etiam ſatisfacere ; modo vouens poſtea talem eleemoſynam ratam habeat. ibid.

VIII. An item votum cenſeatur adimpletum, ſi inuito vouente, promiſſa eleemoſyna, ab alio, nomine ipſius vouentis fiat ? ibid.

℞. probabilius : cenſeri adimpletum ſi vouens ratam habeat poſtea talem eleemoſynam : alias non. ibid.

IX. Ao vouens carens pecuniis ad votum reale exequendum, teneatur eas ab amicis petere, vt votum impleat ? ibid.

℞. vt certum : non teneri. ibid.

X. An ſaltem teneatur dictus vouens propriis manibus laborare, vel artem ſuſcipere, quæ ſuum ſtatum dedeceat, vt tali voto reali ſatisfaciat? ibid.

℞. teneri propriis manibus laborare vt voto ſuo reali ſatisfaciat : non tamen ſuſcipere artem, quæ ſuum ſtatum dedeceat. pag.238.

XI. Ao ad minus, ſi dicto vouenti aliquid donaretur, vel largiretur ; teneatur illud acceptare, vt votum perſoluere poſſet ? ibid.

℞. probabilius : Quod ſic. ibid.

XII. An qui vouit, aut iurauit agere aliquid per alium, ſatisfaciat voto exhibendo actionem accómodatum voto, quam per ſe ipſum facere poteſt? ibid.

℞. vt certum : Quod ſic. ibid.

XIII. An votum mixtum quod coaleſcit, ex perſonali, & reali ; poſsit per alium adimpleri ? ibid.

℞. ſi votum ſit æqualiter reale & perſonale, tunc quoad partem perſonalem non poteſt impleri per alium ; benè tamen poteſt, imo & tenetur quoad partem realem. Si vero votum non ſit æqualiter reale & perſonale, ſed reale eſt acceſſorium ; tunc vouens non poteſt per alium adimplere votum. ibid.

XIV. An qui iurauit aut, vouit abſolutè Peregrinationem Lauretanam, ſi poſtea nequeat eam ſuſcipere, teneatur io eleemoſynam dare ſumptus, quos feciſſet ? pag.239.

℞. vt certum : Quod non. ibid.

XV. Ao ſaltem, qui iorauit aut vouit Peregrinationem Lauretanam, & dare eleemoſynam tali Eccleſiæ, tunc ſi per ſe non poſſit Peregrinationem ſuſcipere, teneatur per alium eleemoſynam mittere ? ibid.

℞. & certum, teneri. ibid.

DISPVTATIO XXV.

De obligatione, qua aſtringuntur Heredes ad vota defuncti explenda. pag.239.

QVÆST. I. AN Hæres teneatur adimplere vota perſonalia, quæ defunctus non expleuit ? ibid.

℞. vt certum : Quod non. ibid.

II. An ſaltem Hæres teneatur ad vota perſonalia defuncti, caſu, quo ei præcipiat teſtator ? ibid.

℞. vt certum : Non teneri ex vi talis mandati, niſi caſu, quo hæres ſua ſponte illud acceptet, & faciat ſuam, promiſſionem defuncti. ibid.

III. An ad minus, caſu quo teſtator inſtituat hæredem voluntarium, eique in teſtamento præcipiat, vt vota perſonalia ipſius, v.g. Peregrinationis impleat ; ad id teneatur Hæres ? ibid.

℞. tanquam certum : Nec tunc teneri : niſi voluntariè acceptet promiſſionem defuncti. ibid.

IV. An denique, ſi teſtator relinquat ſuam hæreditatem Hæredi non neceſſario, ſed voluntario, ſub conditione, vt vota ſua perſonalia impleat ; tunc teneatur Hæres illa adimplere ? pag.240.

℞. tanquam certum : tunc iam teneri Hæredem ſi velit hæreditatem obtinere. ibid.

V. An hæres, ſiue neceſſarius, ſiue voluntarius teneatur ſoluere omnia vota realia, quæ defunctus non perſoluit ? ibid.

℞. tanquam certum : Teneri. ibid.

VI. An hæres poſſit cogi ſub pœna priuationis hæreditatis, ad vota realia teſtatoris perſoluenda ? ibid.

℞. vt certum : Quod ſic. ibid.

VII. An non ſolum poſſit hæres ſub pœna priuationis hæreditatis ; verum etiam excommunicationis, cogi ad ſoluenda vota realia teſtatoris ? ibid.

℞. Poſſe. ibid.

VIII. An ſi teſtator non iniungat in teſtamento, hæredes vota eius realia adimplere ; tunc teneantur ad illa implenda ? ibid.

℞. vt mihi certum : Teneri. ibid.

IX. An ſaltem, ſi teſtator expreſsè in teſtamento dicat, ſe nolle hæredem ad ea vota realia obligare ; tunc deobligetur ? pag.241.

℞. probabilius : Nec tunc deobligari. ibid.

X. An Hæres teneatur ad vota realia defuncti, etiam ante aditam hæreditatem ? ibid.

℞. vt certum : Quod non. ibid.

XI. An Hæres teneatur ad vota realia defuncti explenda, etiam vltra vires hæreditatis ? ibid.

℞. vt certum : Quod non. ibid.

XII. An ſaltem, caſu, quo hæres inuentarium non fecerit ; tunc teneatur integrè, vltra vires hæreditatis, vota realia exequi ? ibid.

℞. probabilius Minimè teneri in foro conſcientiæ bene tamen in foro externo. ibid.

XIII. An adminus, teneatur Hæres ſoluere ea vota realia, vltra vires hæreditatis : ſi ad ea ſoluenda per ſententiam iudicis condemnetur ? pag.242.

℞. probabilius : Adhuc tunc non teneri in foro conſcientiæ. ibid.

XIV. An teneatur Hæres ſoluere vota realia teſtatoris,

Digitized by Google

toris, ſi nequeat, ſine præiudicio ſuæ legitimæ? ibid.

℞. *probabilius: Non teneri.* ibid.

XV. An caſu quo Monaſterium, iure hæreditario ſuccedat in bona Profeſſi; teneatur ad vota realia, quæ Profeſſus in ſæculo emiſerat, & non impleuerat? ibid.

℞. *vt multò probabilius: Non teneri.* ibid.

XVI. An ſaltem teneatur Monaſterium ſoluere vota realia Profeſſi, ſi illa eſſent intimata Monaſterio, & ab eo acceptata, ante Profeſſioně dicti Religioſi? ibid.

℞. *tunc teneri Monaſterium.* ibid.

XVII. An item, teneatur Monaſterium ad ſoluenda vota realia Profeſſi, ſi hic tempore Profeſſionis, vellet ſua vota Profeſſione non extingui? pag. 243.

℞. *probabilius: Nec in hoc caſu teneri Monaſterium talia vota perſoluere.* ibid.

XVIII. An Hæres teneatur ſoluere vota defuncti, ante debita iuſtitiæ? ibid.

℞. *vt certum: quod non, ſed potius poſt illa?* ibid.

XIX. An ſaltem teneatur hæres ſoluere prius vota defuncti, quàm alia pia legata? ibid.

℞. *Teneri.* ibid.

XX. An Hæres certus de voto reali emiſſo à defuncto, ſed dubius de eius adimpletione; teneatur votum adimplere? ibid.

℞. *Teneri.* ibid.

XXI. An quando bona, ex quibus vota ſoluenda ſunt, non ſufficiunt ad ſatisfaciendum omnibus; teneatur tunc Hæres votum de re meliori integrè exequi? ibid.

℞. *Teneri.* ibid.

XXII. An caſu, quo Hæres iudicet omnia vota eſſe æquè bona; tunc teneatur exequi, & integrè ſoluere illud, quod prius emiſſum eſt à defuncto? ibid.

℞. *teneri ſoluere illud, quod prius fuit.* ibid.

XXIII. An ſaltem caſu, quo non conſtet, quod votum melius ſit; neque quod prius emiſſum: tunc poſſit hæres implere votum, quod magis ſibi placuerit? 244.

℞. *probabilius: Quod tunc poſſit.* ibid.

XXIV. An quando plures ſunt hæredes; teneatur quilibet eorum in ſolidum, vota defuncti adimplere, caſu, quo pars in quam ſuccedit, ad id ſit ſufficiens? ibid.

℞. *vt certum: Non teneri ad id in ſolidum; ſed pro rata, iuxta portionem hæreditariam.* ibid.

XXV. An caſu, quo alij Hæredes nolint ex malitia ſoluere pro rata vota teſtatoris; tunc teneatur quilibet in ſolidum? ibid.

℞. *teneri, ſi ex malitia alij hæredes nequeant ſoluere: ſecus verò, ſi ex impotentia.* ibid.

XXVI. An donatarius teneatur omnia vota realia Donantis adimplere, aut exequi? ibid.

℞. *Non teneri.* ibid.

XXVII. An ſaltem legatarius teneatur ad ſatisfaciendum votis realibus legantis? ibid.

℞. *Teneri iſtum.* ibid.

DISPVTATIO XXVI.

De poteſtate, quam habent ciuitates & alij Populi obligandi ſuo iuramento aut voto ſuos ſucceſſores; & parentes ſuos filios. pag. 245.

QVÆST. I. AN poſſit quis ſuo voto, aut iuramento aſtringere alium? ibid.

℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

II. An vota, aut iuramenta Parentum offerentium ſuos infantes Religioni, obligent eoſdem filios? ibid.

℞. *tanquam certum: Quod non.* ibid.

III. An ſaltem, caſu quo Parentes præcipiant filiis exequi illorum vota, aut iuramenta; tunc teneantur filij ea executioni mandare. ibid.

℞. *adhuc non teneri exequi eorum vota, niſi quando hæc pertinent ad bonam gubernationem, &c.* ibid.

IV. An filius cenſeatur præſtare ſuum conſenſum ex eo, quod illo præſente, & tacente, Pater eius emittat iuramentum ſeu votum eiuſdem filij nomine? pag. 246.

℞. *Negatiuè.* ibid.

V. An votum, ſeu iuramentum, poſſit quis per ſuum Procuratorem emittere? ibid.

℞. *tanquam certum: Poſſe.* ibid.

VI. An ſucceſſores alicuius Populi teneantur votis, aut iuramentis, ab eodem populo emiſſis: veluti, alicuius Feſti obſeruandi, aut ieiunij, &c. ibid.

℞. *tanquam certum: Teneri, & ſub mortali.* ibid.

VII. An ſucceſſores Populorum teneantur obſeruare vota, aut iuramenta ab ipſis Populis facta, propria voti obligatione? ibid.

℞. *Non teneri propria voti obligatione.* ibid.

VIII. An ſaltem ſucceſſores Populi obligentur ad iuramenta vel vota à Populo emiſſa, ex vi pacti, & promiſſionis, quæ in vniuerſalem ſucceſſorem pertranſit? ibid.

℞. *Adhuc non obligari ex vi pacti, aut promiſſionis.* ibid.

IX. An ad minus obligentur ſucceſſores ad dicta iuramenta & vota Populi, ex vi conſuetudinis? pag. 247.

℞. *Adhuc ex hac vi non obligari.* ibid.

X. An denique, ſaltem obligentur ſucceſſores ad iuramenta, & vota Populi in vi legis ab ipſo Populo præceſſore ſtatutæ, & ab Epiſcopo promulgatæ? ibid.

℞. *Quod ſic.* ibid.

XI. An, vt hæc vota, aut iuramenta Populi habeant firmitatem legis obligantis ſucceſſores; requiratur neceſſariò conſenſus Epiſcopi? ibid.

℞. *tanquam certum: Iam requiri.* ibid.

XII. An vota huiuſmodi, vel iuramenta à Populo facta; poſſint ab Epiſcopis, quorum auctoritate emiſſa ſunt, reuocari?

℞. *Poſſe reuocari.* ibid

Digitized by Google

DISPVTATIO XXVII.

De voto, vel iuramento non ambiendi, nec acceptandi prælationes, aut officia, quod aliquæ Religiones emittunt. ibidem.

QVÆST.I. QVænam ſunt Religiones, quæ hoc emittunt votum aut iuramentum? ibid.

℞. *quod ſunt Carmelitarum Diſcalceatorum. Clericorum Minorum. Clericorum Miniſtrantium infirmis. Diſcalceatorum S. Auguſtini. Patrum Barnabitarum. Patrum Societatis Ieſu, & Diſcalceatorum Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, Redemptionis Captiuorum.* ibid.

§. I.

De voto non ambiendi prælationem intra Religionem. pag.248.

II. AN huiuſmodi votum ſeu iuramentum non ambiendi, neque acceptandi Prælaturas, ſeu dignitates, præcipuè ſæculares, ſit validum? ibid.

℞. *vt quid certum: Eſſe validum.* ibid.

III. An hoc votum, quod noſtri Religioſi emittunt, ſit ſolemne? ibid.

℞. *tanquam certum: Quod ſit.* ibid.

IV. A quo tempore fuit inſtitutum hoc votum in noſtra Congregatione? pag.249.

℞. *quod anno 1610. die X. Februarij à bonæ mem. Paul. V.* ibid.

V. An materia huius voti ſit negatiua? ibid.

℞. *Eſſe.* ibid.

VI. An, deſiderare, aut appetere Prælatias, aut dignitates in noſtra Congregatione, ſit contra votum non ambiendi illas? ibid.

℞. *vt certum: Non eſſe contra votum, ſecus dicendum de deſiderio procurandi dignitates,* &c. ibid.

VII. An ſit contra hoc votum auferre impedimenta vouenti oppoſita, ne ſit Prælatus? ibid.

℞. *vt certum: Non eſſe contra hoc votum.* ibid.

VIII. An peccet contra hoc votum, qui exercet aliquas actiones externas, ex ſe bonas, & honeſtas; vt vacare ſtudiis, obedientiam ſectari, obſeruare Regulas, &c. animo quærendi Prælationes, & dignitates? ibid.

℞. *Non peccare contra hoc votum.* ibid.

IX. An ſaltem peccet contra hoc votum, qui exercet aliquas actiones externas, ad ſummum indifferentes; veluti fingere ſe ſanctum, prudentem, aut doctum, animo quærendi dignitates? ibid.

℞. *probabilius: Adhuc in hoc caſu; non peccare contra votum; niſi ex dictis actionibus animus ambitioſus operantis colligatur.* ibid.

X. An, prætenſio indirecta dignitatum, diſtinguatur à prætenſione directa? pag.250.

℞. *vt multò longè probabilius: diſtingui.* ibid.

XI. Quid ſit prætenſio dignitatis directa, quidvè indirecta? ibid.

℞. *Quod variè deſcribuntur ab Authoribus; legantur eorum placita.* ibid.

XII. An Noſtri Diſcalceati agant contra hoc votum procurando Prælationes, non per ſemetipſos, ſed per alios? ibid.

℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XIII. An etiam non peccent contra hoc votum, ſi dicti noſtri Religioſi, ſcientes alios, nomine ipſorum, eis procurare aliquam Prælaturam, non impediunt, cum facilè poſſint? ibid.

℞. *Quod tunc non peccent contra hoc votum.* ibid.

XIV. An ad minus peccent contra hoc votum noſtri Religioſi, ſi apud ſuos ſuperiores ſe iuſtificent de exceſſibus ipſis obiectis, ne aliàs impediantur ab obtinendis dignitatibus Religionis? pag.251.

℞. *Neque hos contra votum peccare.* ibid.

XV. An noſtri diſcalceati peccent contra hoc votum ſi curent diſpenſari ſuper inhabilitate ad Prælaturas ex delicto aliquo incurſa? ibid.

℞. *Quod non peccent.* ibid.

XVI. An noſter Religioſus peccet contra hoc votum ſi conſultò procuret promouere ad Generalatum Religioſum ſibi amicum, ea intentione, & ſpe vt etiam ipſe ab illo poſtea promoueatur ad Prælaturam? ibid.

℞. *Quod non peccet, niſi alias ſuam intentionem exterius declaret.* ibid.

XVII. An noſter Diſcalceatus faciat contra votum, ſi procuret aliquod officium, ad quod regulariter ſolet conſequi aliqua Prælatio. ibid.

℞. *quod non faciat contra votum.* ibid.

XVIII. An Trinitarius diſcalceatus peccet contra iſtud votum, ſi ſolum procuret eligi ad aliquam Prælationem Religionis, vt reintegretur eius fama læſa, interim habens animum non acceptandi talem Prælationem? ibid.

℞. *Peccare contra votum.* pag.252.

XIX. An item peccet contra hoc votum, ſi quis Religionis Profeſſus procuret aliquam Prælaturam, ſolum in bonum eiuſdem Religionis, vt ad promouendam Regularem diſciplinam, &c. ibid.

℞. *vt certum: Etiam peccare.* ibid.

XX. An rurſus peccet contra hoc votum Profeſſus noſtræ congregationis, qui curat, non auferri Prælaturam iam obtentam? ibid.

℞. *vt certum: Quod non peccet.* ibid.

XXI. Quænam ſunt Prælationes, & quænam officia quæ ex vi huius voti, prohibentur prætendi in noſtra Congregatione? ibid.

℞. *Quod prælationes ſunt Miniſtri Generalis, Diffinitorum generalium, Miniſtrorum Prouincialium & Conuentualium,* &c. *officia vero, Procuratoris Generalis tam in vrbe Roma; quam in Hiſpania.* ibid.

§. II.

§. II.

De ſecunda parte huius noſtri voti, nempe, de non pretendendo extra Religionem Prælaturam vllam; neque oblatam acceptando, niſi præcepto illius, qui id præcipere poteſt. ibid.

XXII. AN huiuſmodi votum ſit ſolemne, & quis ſit eius finis, quæve illius materia? ibid.

℞. *Quod ſit ſolemne. Finis, relegare ab Ordine ambitionis vitium. Materia vero, non prætendere aliquam Prælationem extra Ordinem,* &c. ibid.

XXIII. An noſtri Diſcalceati, vi huius voti prohibeantur prætendere, & acceptare, tam Prælatias, quàm officia, extra Congregationem? ibid.

℞. *Non prohiberi, prætendere, aut acceptare officia extra Ordinem, ſed ſolum Prælationem.* pag. 253.

XXIV. Quid intelligatur hic nomine *Prælationis*, quam dicti Diſcalceati, prohibentur extra Congregationem prætendere, aut acceptare, &c. ibid.

℞. *quod intelligatur Epiſcopatus, Abbatia, vicariatus generales Epiſcopi, & ſimilia.* ibid.

XXV. An ex vi huius voti prohibeantur dicti Diſcalceati prætendere Cardinalatum? ibid.

℞ *vt mihi certum: Prohiberi.* ibid.

XXVI. An item prohibeantur noſtri Religioſi prætendere promoueri ad Parochiam alicuius Eccleſiæ? ibid.

℞. *Non prohiberi.* ibid.

XXVII. An noſtri Diſcalceati vi dicti voti prohibeantur procurare, vel oblatam acceptare, Prælationem Regularem alterius Ordinis, adhuc manentes Profeſſi proprij Ordinis? ibid.

℞. *Prohiberi.* ibid.

XXVIII. An obligatio huius noſtri voti de non procuranda, aut acceptanda Prælatione, extra Religionem, duret etiam caſu, quo quis ex noſtris tranſeat ad aliam Religionem, in qua non emittitur tale votum? pag. 254.

℞. *Durare.* ibid.

XXIX. An ſaltem dictus ex noſtris Religioſus, ſi tranſeat ad aliam Religionem, poſſit in ea procurare & prætendere Prælaturas illius Ordinis ad quem tranſiuit? ibid.

℞. *Adhuc non poſſe.* ibid.

XXX. An ſolus Pontifex ſit ille, de cuius præcepto poſſunt Religioſi noſtri recipere Prælationes extra Ordinem non obſtante hoc voto? ibid.

℞. *vt certum: Quod ſolus ſit Pontifex.* ibid.

XXXI. An Religioſus noſtræ Congregationis poſſet licite acceptare Prælationes extra Religionem, ſi Papa id ei præciperet, abſque iuſta cauſa? ibid.

℞. *vt certum: Quod poſſet licitè.* ibid.

XXXII. An ſi Pontifex præciperet, ſub peccato veniali tantum alicui Religioſo noſtro, vt acceptaret Prælatiam; poſſet licite eam acceptare? pag. 255.

℞ *Quod non ſolum poſſet; ſed & teneretur.* ibid.

XXXIII. An requiratur quod Pontifex iniungat præceptum formale, ad hoc, vt noſter Religioſus licitè poſſit accipere Prælationes extra Religionem? ibid.

℞. *probabiliter: Non requiri; ſed ſufficere præceptum Ordinarium.* ibid.

XXXIV. An item, ſufficiat ad acceptandam licitè Prælatiam extra Religionem, quod Papa ſimpliciter ordinet vt Religioſus illam accipiat. ibid.

℞. *probabilius; ſufficere ſi id ordinet Religioſis noſtris; non Societatis Ieſu.* ibid.

XXXV. An deinde ſufficiat ad acceptandam Prælationem extra Religionem noſtro Profeſſo, quod, iudicio Prudentum, id iudicetur magis expediens, tum bono publico, tum bono ipſius Profeſſi? ibid.

℞. *Non ſufficere, non interueniente mandato Papa.* ibid.

XXXVI. An ſaltem poſſit Religioſus noſter, acceptare dignitates, v. g. Epiſcopatus Indicos, vel Iaponenſes, abſque præcepto Pontificis? ibid.

℞. *vt longè probabilius: Non poſſe.* ibid.

XXXVII. An Religioſus noſter, aut Profeſſus Societatis Ieſu, &c. qui iam ex legitima diſpẽſatione promotus eſt ad aliquam dignitatem extra Religionem, v. g. ad Epiſcopatum: poſſit abſque violatione voti procurare aſſenſum ad ſuperiorem dignitatem, v. g. ad Cardinalatum, & acceptare illam ſine præcepto Pontificis? pag. 256.

℞. *Quod tunc iam poſſet.* ibid.

XXXVIII. An dicti Religioſi poſſint acceptare Prælationes, extra Religionem, ſi id eis Pontifex præcipiat ſub cenſura aliqua Eccleſiaſtica: v. g. ſub pœna excommunicationis? ibid.

℞. *Non ſolum poſſe: ſed teneri.* ibid.

XXXIX. An dicti Religioſi violent votum non acceptandi, ſi acceptent aliquam Prælationẽ, extra Religionem, non abſolutè, ſed conditionaliter; ſi id eis præcipiatur à Papa? ibid.

℞. *Non violare.* ibid.

XL. An ſaltem dicti Religioſi per talem modum conditionalem acceptandi dignitatem, violent votum non prætendendi illam extra Religionem, quod pariter cum alio emittunt? ibid.

℞. *Quod ſic.* ibid.

XLI. An Religioſi qui Pontificatum ambirent, aut acceptarent, abſque præcepto; violarent votum ambiendi Prælationes, aut dignitates? ibid.

℞. *probabilius: Non violare.* ibid.

XLII. An noſtri Religioſi violarent votum non ambiendi Prælationes, ſi procurarent dignitates, v. g. Gubernationẽ alicuius Ciuitatis? pag. 257.

℞. *probabiliter: Quod non violarent.* ibid.

XLIII. An caſu, quo in Capitulo noſtro generali, declaretur officium aliquod Religionis comprehendi ſub hoc voto non ambiendi; tali declarationi ſubiiciantur Religioſi, qui ante illam votum hoc emiſerunt? ibid.

℞. *Quod vere ſubiiciantur.* ibid.

XLIV. An obligatio huius voti extendatur ad illos, qui ante editionem conſtitutionis Pauli V. quâ hoc votum ſtatuitur in noſtra Religione fieri, emiſerunt Profeſſionem? ibid.

℞. *tanquam certum: Non extendi.* ibid.

XLV. An tranſgreſſoribus huius voti non ambiendi, impoſitæ ſint aliquæ pœnæ in noſtris conſtitutionibus? ibid.

℞. *eſſe impoſitā pœnam priuationis officij,* &c. ibid.

XLVI. An ad incurrendam hanc pœnam requiratur ſententia declaratoria Criminis? ibid.

℞. *Requiri.* ibid.

DISPVTATIO XXVIII.

De iuramento, aut voto non ludendi. pag. 257.

QVÆST. I. AN iuramentum aut votum non ludendi, abſolutè præſtitum, aut emiſſum, ſit licitum, & validum, & conſequenter obligatorium? ibid.

℞. *vt quid certum: Eſſe.* ibid.

II. An iuramentum aut votum abſtinendi à ludo modico ſeu moderato, ſit irritum, & inualidum? pag. 258.

℞. *vt mihi certum: Non eſſe irritum, nec inualidum.* ibid.

III. An iurans, aut vouens abſolutè non ludere, poſſit nihilominus ludere ludo licito, & honeſto? ibid.

℞. *Poſſe: niſi aliud coniiciatur de iurantis, aut vouentis intentione.* ibid.

IV. An, iuramentum, aut votum non ludendi, ob vitanda iurgia, diſcordias, iuramentum, & pecuniæ prodigalitatem, obliget, & ita vt teneatur abſtinere à ludo moderato? ibid.

℞. *obligare: ſed non ad abſtinendum à ludo moderato.* ibid.

V. An iuramentum aut votum præſtitum à iurante, vel vouente, ob finem carendi illa ludi recreatione, quo peccata ſua puniret: obliget etiam ad non ludendum eo ludo moderato, aut pro modico & paruo tempore, ſaltem ſub veniali? ibid.

℞. *obligare etiam ſub veniali, aut ſub mortali, ſecundum detentionem paruam vel magnam.* ibid.

VI. An qui iurauit, aut vouit abſtinentiam à ludo, ob carentiam recreationis ludi, peccet mortaliter, etiamſi modico tempore ludo detineatur? pag. 259.

℞. *vt longe probabilius: Non peccare mortaliter.* ibid.

VII. An qui ob vitandam iacturam, & prodigalitatem pecuniæ, iurauit, aut vouit non ludere; teneatur abſtinere à ludo, non ſolum illicito, verum etiam licito? ibid.

℞. *Teneri ab vtroque abſtinere.* ibid.

VIII. An præfatus, qui ob vitandam iacturam pecuniæ, iurauit, aut vouit non ludere, peccet mortaliter adhuc ſi modicam pecuniæ ſummam ludo exponat? ibid.

℞. *probabilius: Non peccare, niſi ad ſummum venialiter.* ibid.

IX. An ad cognoſcendum quænam ſit magna, aut modica pecuniæ quantitas ludo expoſita; attendenda ſit qualitas perſonarum pecuniam exponentium? ibid.

℞. *Quod ſic.* ibid.

X. An qui iurauit, aut vouit abſolutè non ludere; poſſit licitè, non proprio nomine, ſed alieno, (hoc eſt, pro altero) ludere? pag. 260.

℞. *Quod attendendus ſit finis iurantis.* ibid.

XI. An etiam caſu, quo quis abſolutè iurauit aut vouit non ludere, & nequeat coniecturari, quo fine ductus tale iuramentum, aut votum emiſerit, poſſit nomine alieno ludere? ibid.

℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.

XII. An qui emiſit iuramentum, aut votum non ludendi, poſſit tradere aliis ſuam pecuniam, vt nomine ipſorum ludant? ibid.

℞. *vt longe probabilius: Poſſe.* ibid.

XIII. An item, qui iurauit, aut vouit non ludere, poſſit tradere alteri nummos, vt nomine ipſiuſmet tradentis ludat? ibid.

℞. *probabilius: Etiam poſſe.* ibid.

XIV. An qui iurauit, aut vouit non ludere, poſſit nihilominus ſponſiones in ludo facere. Hiſpanè, *Atraueſar en el juego?* pag. 261.

℞. *Poſſe.* ibid.

XV. An qui iuramentum, vel votum fecit de non ludendo cum hac perſona; in hac domo, &c. vel in vindictam contra colludentem; vel quia credit in eo loco, male fortunatum eſſe, & aduerſarium benè; teneatur tali iuramento, & voto? ibid.

℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

XVI. An ſaltem qui iuramentum aut votum fecit non ludendi cum certa perſona, in tali domo, &c. ob aliquem finem honeſtum, nempe, ob vitandum aliquod malum ſpirituale, aut temporale; teneatur ad illa obſeruanda? ibid.

℞. *vt certum: Tunc teneri.* ibid.

XVII. An iuramentum ſeu votum non ludendi chartis, vulgò a los Naipes; ſit validum, & obligatorium? ibid.

℞. *vt longè probabilius: Eſſe.* ibid.

XVIII. An iuramentum aut votum, nullo ludo ludendi niſi tali determinato; ſit validum? ibid.

℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XIX. An in caſu, quo obliget iuramentum, vel votum non ludendi cum certa & determinata perſona; fas ſit cum illa ludere, nullo reportato vtrimque lucro, id eſt, *yendo horres.* pag. 262.

℞. *Fas eſſe.* ibid.

XX. An iuramentum, aut votum non ludendi, donec talis perſona velit; obliget eâ perſonâ defuncta? ibid.

℞. *tunc iam obligare.* ibid.

XXI. An etiam tale iuramentum aut votum non ludendi donec talis perſona velit, aut ſine conſenſu Patris; ceſſet etiam, facta tali perſona furioſa? ibid.

℞. *probabilius: Tunc non ceſſare.* ibid.

XXII. An item, qui fecit iuramentum aut votum non ludendi, donec ſuus Pater Româ redeat, aut Romam proficiſcatur; poſſit abſque læſione iuramenti, aut voti ludere, ſi Pater morte præuentus numquam Româ redeat, aut illam proficiſcatur? ibid.

℞. *æquè probabiliter: Poſſe certè.* ibid.

XXIII. An ſi quis iuret, aut voueat non ludere, & ſi ludat, ſe daturum decem v.g. aureos; teneatur toties ſoluere, quoties luſerit? ibid.

℞. *probabilius: Quod ſic.* pag. 263.

XXIV. An ſaltem, quando pœna voto non ludendi annexa, vel eſt grauiſſima, vel talis, quæ iterari non ſolet; tunc dicta pœna ſit de ſola prima vice intelligenda? ibid.

℞. *quod tunc ſolum de prima vice eſt intelligenda.* ibid.

Digitized by Google

XXV. An etiam, quando pœna impoſita voto non ludendi eſt mediocris; ſit etiam de prima vice intelligenda? ibid.
℞. *probabilius: Quod tunc non.* ibid.

XXVI. An etiam, qui iurat, aut vouet, ſe daturum eleemoſynam, v.g. decem aureos, ſi luſerit; teneatur toties illam ſummam ſoluere, quoties luſerit? ibid.
℞. *probabilius: Teneri toties, quoties.* ibid.

DISPVTATIO XXIX.

De obligatione & iuramento præſtito à Medicis, monendi infirmos, vt confiteantur. pag. 263.

QVÆST. I. QVo iure obligentur Medici ad monendos infirmos, vt peccata ſua confiteantur? ibid.
℞. *quod iure naturali, ac diuino: iure Pontificio, & iure iuramenti præſtiti.* ibid.

II. An, Medicus teneatur ſub mortali, attento ſolo iure naturali, ac diuino, monere infirmum, vt peccata ſua confiteatur? pag. 264.
℞. *teneri, caſu tamen quo Medicus probabile mortis periculum videat, & probabiliter credat infirmum eſſe in mortali.* ibid.

III. An in prædicto caſu teneantur Medici, non ſolum ex charitate, verum etiam ex iuſtitia, monere infirmos, vt fateantur peccata, & declarare periculum mortis, quod ſubeunt? ibid.
℞. *Non teneri, niſi ex ſola charitate.* ibid.

IV. An ſufficiat Medico hanc monitionem facere infirmo per alium, nempe per Parochum, Confeſſarium, amicum, &c. ibid.
℞. *vt certum, ſufficere.* ibid.

V. An Medici liberentur etiam ab obligatione monendi infirmum ad confitenda ſua peccata quando alij ab ipſis requiſiti, dictum infirmum monere nolunt? ibid.
℞. *vt quid certum: Tunc non liberari.* ibid.

VI. An ſaltem Medici eximantur ab obligatione monendi infirmum, ſi moraliter credant, eam monitionem non profuturam, aut in peius abituram? ibid.
℞. *vt certum: Tunc iam eximi.* ibid.

VII. An item eximantur Medici ab hac admonitione, ſi ſolùm dubitent, an infirmus ſit in mortali, an rebus malè compoſitis diſceſſurus ſit? ibid.
℞. *Tunc non eximi.* ibid.

VIII. An etiam, attento iure Eccleſiaſtico, teneantur Medici ſub mortali, admonere ægrotum, vt fateatur peccata ſua, &c. pag. 265.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

IX. An, Medici teneantur vi huius Eccleſiaſtici præcepti, admonere infirmos, non ſolum antequam mederi incipiant; ſed etiam, antequam de ſalario ſibi aſſignando conueniant? ibid.
℞. *vt mihi certum: Non teneri monere, antequam de ſalario agant.* ibid.

X. An obligatio Medicorum monendi infirmos, ante omnia, de confeſſione facienda; intelligenda ſit de quibuſcumque morbis, etiam leuibus? ibid.
℞. *Quod, licet affirment aliqui; Alij vero negent: ego probabilius exiſtimo intelligendam eſſe de quocumque graui morbo, qui ex ſe lectum petat.* ibid.

XI. An ſi æger admonitus nolit confiteri, ſit à Medico deſerendus? pag. 266.
℞. *deſerendum eſſe; niſi alias ex deſertione conſtituatur æger in probabili mortis periculo, &c.* ibid.

XII. An hæc Pontificum decreta contraria conſuetudine aboleri valeant? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

XIII. An huiuſmodi Innocentij III. & Pij V. decreta de facto ſint abrogata; an vero vbique recepta? ibid.
℞. *vt certum: Non eſſe vbique recepta, ſed in multis locis abrogata.* ibid.

XIV. An iuramentum præſtitum à Medicis de monendis infirmis ad confitenda peccata, obliget illos vbi non eſt receptus motus proprius Pij V. ibid.
℞. *vt certum: Non obligare.* ibid.

DISPVTATIO XXX.

De iuramento, aut voto, non mutuandi; nec fideiubendi; nec emendi auctiori pretio; nec vendendi minori. pagina 267.

QVÆST. I. AN iuramentum, vel votum non mutuandi alicui, v.g. veſtes, libros, aut pecunias, ſit obligatorium. ibid.
℞. *Quod licet aliqui negent: Aliqui vero affirment, ego diſtinctius ℞. eſſe validum aliquando; aliquando vero minimè.* ibid.

II. An iuramentum aut votum, non omnibus indiſcriminatim mutuandi, aut pro omnibus fideiubendi abſque conſideratione & delectu, ſit validum, & obligatorium? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

III. An votum ſeu iuramentum non mutuandi, nec fideiubendi præſtitum in vtilitatem tertij, v.g. in gratiam Filiorum, ſit vtique validum, & obliget? ibid.
℞. *Eſſe validum & obligatorium poſtquam acceptetur à tertio, in cuius gratiam fuit præſtitum.* ibid.

IV. An item ſit validum, & obligatorium votum aut iuramentum non mutuandi, nec fideiubendi, factum ob commoditatem propriam; ne ſcilicet, ex hoc aliquid detrimenti in re familiari quis patiatur? pag. 268.
℞. *Poſſe eſſe validum: & poſſe non eſſe.* ibid.

V. An Clerici in Sacris conſtituti poſſint iurare aut vouere, non facere fideiuſſionem pro laicis? ibid.
℞. *vt certum: Poſſe & validè id facere.* ibid.

VI. An item in caſu neceſſitatis poſſint Clerici fideiubere pro laicis? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

VII. An valida ſit fideiuſſio Clerici pro laico facta, extra caſum neceſſitatis? ibid.
℞. *Eſſe validam.* ibid.
VIII. An Clericus peccet mortaliter fideiubendo pro laico, extra caſum neceſſitatis. ibid.
℞. *Peccare mortaliter, ſi id faciat frequenter, non vero ſi vna, vel altera vice.* ibid.
IX. An Clericus, non ſolùm validè, ſed etiam licitè poſſit, etiam extra caſum neceſſitatis, fideiubere pro alio Clerico, vel Eccleſia ſua? pag.269.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.
X. An votum, ſeu iuramentum nunquam fideiubendi, præſtitum à Clericis, ſit inualidum? ibid.
℞. *Eſſe inualidum ſic generaliter præſtitum.* ibid.
XI. An Religioſi poſſint fideiubere pro alio? ibid.
℞. *Quod non, niſi cum licentia ſuperioris,* &c. ibid.
XII. An vota ſeu iuramenta, quæ paſſim Mercatores emittunt, de non emendo auctiori pretio, aut non vendendo viliori; ſint obligatoria? ibid.
℞. *vt certum: Non eſſe.* ibid.

DISPVTATIO XXXI.

De iuramento Decurionum, Scribarum, Procuratorum, & aliorum Miniſtrorum publicorum. pag.269.

QVÆST. I. AN iuramenta, quæ Decuriones oppidi (vulgò *Regidores jurados, ò Vintiquatros*) emittunt, ſint licita, & obligatoria? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.
II. An Prædicti Decuriones teneantur ex vi iuramenti ab ipſis præſtiti, inquirere peccata publica, eaque denunciare iudici, vel Prælatis, vt illorum emendationem procurent? ibid.
℞. *probabilius: Quod non teneantur ex vi iuramenti; ſed ex vi proprij officij, & muneris.* pag.270.
III. An iuramentum ſeruandi ſub ſecreto ea, quæ in Conſiſtorio, aut Congregationibus tractantur, quale faciunt oppidi Decuriones; Audiores Regij, & alij publici Miniſtri, obliget ſub mortali, in quauis re modica? ibid.
℞. *probabilius: Quod non.* ibid.
IV. An ſaltem peccent mortaliter tranſgrediendo iuramentum, quo promiſerunt ſe ſeruaturos aliquod ſpeciale ſecretum, etiamſi ſit rei leuis? ibid.
℞. *probabilius: Non peccare, niſi venialiter.* ibid.
V. An peccent mortaliter Scribæ, Procuratores, & alij Miniſtri publici, non obſeruantes iuramentum, quod emittunt ſeruandi taxam lege præſcriptam, vulgò *el aranzel*? ibid.
℞. *vt certum: Peccare mort. niſi alias ſtipendium taxatum, iam non ſit iniuſtum, & minus ſufficiens,* &c. ibid.
VI. An dicti Miniſtri Publici teneantur ſub mortali non accipere aliquid, præter ſtipendium taxatum, etiam ſi hoc ſtipendium, iam cenſeatur iniuſtum & inſufficiens? pag.271.
℞. *probabilius: Tunc non teneri ſub mortali, non accipere aliquid amplius.* ibid.
VII. An ſaltem iuramentum præſtitum ab Scribis & aliis Miniſtris publicis de obſeruanda taxa, obliget, ſi taxa ſit iuſta & ſufficiens, lex tamen, contrario vſu abrogata? ibid.
℞. *probabilius: adhuc non obligare illos.* ibid.
VIII. An de facto, noſtris temporibus, ſtipendium taxatum pro Aduocatis, ſcribis, ſeu Notariis, & aliis Miniſtris publicis, ſit iuſtum, & minimè abrogatum? ibid.
℞. *Quod alij affirmant: Alij negant: ego autem dico quod in Hiſpania tale ſtipendium iam ſit vel iniuſtum, vel abrogatum. In aliis vero Regnis, & Prouinciis, neſcio.* pag.272.

DISPVTATIO XXXII.

De iuramento Collegij Anglicani, & aliorum, redeundi ad Patriam, & non ingrediendi Religionem. ibid.

QVÆST. I. AN, valeat iuramentum, quod in Collegio de propaganda Fide, & Anglicano, præſtatur ab Alumnis ſuis, de non ingrediendo aliquam Religionem, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia? ibid.
℞. *vt certum: valere.* ibid.
II. An item ſit validum iuramentum, quo certi Adoleſcentes in aliquibus Collegiis, in quibus aluntur, iurant ſe non ingreſſuros Religionem, inſcio Rectore ſuo, vel eo, cui curæ ſunt? ibid.
℞. *etiam vt certum: Eſſe validum.* ibid.
III. An Alumni Collegij Anglicani Romæ, qui præſtant iuramentum ſe, abſolutis ſtudiis, vitam Eccleſiaſticam perducturos, & in Angliam ad Fidem Catholicam docendam ituros; poſſint adhuc tuta conſcientia, Religionem ingredi? pag.273.
℞. *probabilius: Poſſe adhuc.* ibid.
IV. An dicti Alumni Collegij Anglicani, vi iuramenti ab ipſis præſtiti, ſimpliciter prohibeantur ingredi Religionem? ibid.
℞. *Quod non: ſed ſolum pro tempore quo manent in dicto Collegio, & intra triennium poſt egreſſum ab illo.* ibid.

DISPVTATIO XXXIII.

De iuramento obediendi Rectori, ab Scholaſticis, & aliis Academicis præſtito. pag.273.

QVÆST. I. AN omnes Scholaſtici, Doctores, Magiſtri, & alij Academici, præſtent iuramentum de obediendo Rectori? ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.
II. An etiam Regulares, qui Academiam frequentāt prædictum iuramentū Rectori præſtent? pag.274.
℞. *Quod omnes qui foro Academia gaudere volunt: non alij.* ibid.
III. An, vt Scholares Academici ſubdantur iuriſdictioni

Digitized by Google

dictioni Rectoris, ſit neceſſum, vt dictum iuramentum faciant? ibid.
℞. *quod non ſit neceſſum.* ibid.

IV. An ſcholaſtici, & alij Academici obligentur ſub mortali ſemper, ad obediendum Rectori præſenti, ſub pœna præſtiti iuramenti? ibid.
℞. *Quod non ſemper obligentur ſub mortali.* ibidem.

V. Ao ſaltem, obligentur dicti ſcholaſtici obedire ſub mortali Rectori præcipienti, & expreſsè intimanti, ſe velle in rebus leuibus obligare eos ſub mortali? ibid.
℞. *Quod adhuc non obligentur ſub mortali obedire illi, ſed ſolum ſub veniali.* ibid.

VI. An quando Rector præcipit ſub pœna præſtiti iuramenti, vt ipſum comitentur Scholaſtici in die S. Nicolai, aut S. Martini; teneantur illi ſub mortali Rectorem comitari? ibid.
℞. *probabilius: Non teneri ſub mortali.* p.275.

VII. An ſi Rector, aut Magiſter Scholæ præcipiat, ne Scholaſtici ſericis veſtibus vtantur; teneantur id ſub mortali exequi culpa? ibid.
℞. *probabilius: Non teneri ſub culpa mortali, ſed ſolum ſub veniali.* ibid.

VIII. An item, teneantur ſub mortali ſcholaſtici obedire Rectori præcipienti ſub pœna præſtiti iuramenti, vt interſint ſolemni ſupplicationi publicæ; Miſſarum ſacrificio; funeri alicuius Academici, &c. ibid.
℞. *Nec tunc teneri, niſi ſub veniali obedire.* ibid.

IX. An ſaltem, ſi Rector, ſub pœna præſtiti iuramenti præcipiat, vt Doctores, aut Magiſtri, ſiue ſcholaſtici conueniant ad rem grauem tractandam, tunc obliget ſub mortali? ibid.
℞. *vt certum: quod ſic, &c.* ibid.

X. An Rector Academiæ, cui ab ſcholaſticis iuramentum præſtatur, poſſit illud ſuſpendere, aut relaxare? ibid.
℞. *Quod poſſit.* ibid.

XI. An iuramentum de obediendo Rectori obliget, cùm nouus Rector eligitur, antequam nouum iuramentum fiat? ibid.
℞. *obligare.* ibid.

XII. An ille, qui dum promouetur ad gradum licenciatus in aliqua Academia iurat non acceptare gradum Doctoratus in alia Academia; poſſit nihilominus illum acceptare in alia? p.276.
℞. *Poſſe.* ibid.

DISPVTATIO XXXIV.

De iuramento ſeu voto, ſeruandi ſtatuta Reipublicæ, Vniuerſitatis, Collegij, Sodalitij, & Communitatis. p.276.

QVÆST. I. AN Communitates, Capitula, Collegia, & Monaſteria, poſſint ſe iuramento promiſſorio obligare? ibid.
℞. *vt certum: poſſe.* ibid.

II. An, vt tota Communitas iuramento obligetur, ſit neceſſarium, vt omnes, & ſinguli Communitatis iuramentum præſtent? ibid.
℞. *vt certum: quod non: ſecluſo ſpeciali caſu.* ibidem.

III. An quando maior numerus ſuffragiorum Communitatis, Capituli, aut Collegij, iurauit: ſint cogendi alij, qui contradixerunt, ad iurandum. ibidem.
℞. *Quod ſic: niſi aliàs manifeſtam iniuſtitiam oſtendant.* ibid.

IV. An iuramentum, ſeu votum, ſeruandi ſtatuta edita alicuius Vniuerſitatis, Religionis, aut Collegij, &c. intelligatur etiam de ſtatutis edendis ab ipſis? ibid.
℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

V. An iuramentum ſeu votum, abſolutè & ſimpliciter præſtitum ſeruandi ſtatuta alicuius Communitatis; intelligi debeat, tam de editis, quàm de in poſterum edendis? p.277.
℞. *probabilius: ſolum debere intelligi de editis.* ibid.

VI. An qui abſolutè iurauit, aut vouit, ſeruare omnia ſtatuta Vniuerſitatis, Collegij, aut alterius cuiuſvis Communitatis; teneatur ſeruare adhuc ea, quæ non ſunt in vſu, & iam non obligant. ibid.
℞. *Non teneri vi iuramenti, ſeu voti.* ibid.

VII. An iurans ſeu vouens ſeruare aliquod ſtatutum, obligetur ad illud ſeruandum, caſu quo tale ſtatutum per potentem reuocare, reuocetur? ibid.
℞. *vt certum: tunc iam non obligare.* ibid.

VIII. An iuramentum ſeu votum ſeruandi omnia ſtatuta alicuius Collegij, aut alterius Communitatis, extendatur ad ſtatuta, etiam non licita, & non poſſibilia? pag.278.
℞. *vt certum: Non extendi.* ibid.

IX. An ſaltem extendatur iuramentum, aut votum, ad ſtatutum, quod tempore quo præſtitum fuit tale iuramentum, ſeu votum, non erat iuſtum, nec licitum; poſtea tamen, licitum, & iuſtum ſit? ibid.
℞. *vt certum: Extendi, & obligare à tempore, quo ſtatutum licitum factum fuit.* ibid.

X. An iurans, ſeu vouens ſeruare ſtatuta alicuius Religionis, Collegij, aut alterius communitatis, committat aliquam culpam, tranſgrediendo, ſi ſtatuta non obligant ad culpam? ibid.
℞. *vt certum: quod non committat.* ibid.

XI. An iurans, ſeu vouens, ſeruare ſtatuta Religionis, aut alterius communitatis, ſemper peccet mortaliter, tranſgrediendo, ſi ſtatuta ad culpam obligent? ibid.
℞. *quod non ſemper.* ibid.

XII. An qui iurant; aut vouent ſtatuta alicuius Religionis, Collegij aut cuiuſuis alterius Communitatis decernentia aliqua ſub certis pœnis facienda, aut omittenda; contrahant aliquam culpam ea tranſgrediendo? ibid.
℞. *vt ferè certum: quod non.* ibid.

XIII. An qui admiſſus in Collegium, iurat, aut vouet concollegis ſuis auxilium ferre, quoties occurrat caſus; teneatur ſub mortali ad id? pagina, 279.
℞. *teneri: ſeruata tamen iuſtitia.* ibid.

XIV. An togati teneantur ſub mortali ad iuramentum implendum, de ſoluendo aliquo donario ſuo Collegio? ibid.
℞. *teneri: niſi caſu, quo inopiâ premantur.* ibid.

XV. An votum, ſeu iuramentum, in Academiis, Collegiis, Religionibus, &c. prolatum, defendendi Immaculatam Conceptionem Dei genitricis Mariæ, ſit iuſtum, & pium. ibid.
℞. *tanquam certum: Eſſe iuſtum, & pium.* ibid.

XVI. Ad quid obligat votum, ſeu iuramentum defendendi piam de Virginis Conceptione Immaculata opinionem? ibid.
℞. *quod ad plura; ſed ad tria precipuè.* ibid.
XVII. An huiuſmodi votum, aut iuramentum defendendi piam opinionem Immaculatæ Conceptionis, obliget ad mortale? pag. 280.
℞. *Obligare.* ibid.

DISPVTAT. XXXV.

De voto, aut iuramento non petendi diſpenſationem, aut irritationem, &c. voti, aut iuramenti facti; vel faciendi. ibidem.

QVÆST. I. AN votum, aut iuramentum non petendi (ſine cauſa legitima) diſpenſationem aut relaxationem voti, aut iuramentum facti, vel faciendi, ſit validum? ibid.
℞. *vt certum: quod ſit.* ibid.
II. An etiam ſit validum votum aut iuramentum non petendæ diſpenſationis, aut relaxationis voti, aut iuramenti, ex quacumque legitima cauſa; ſed tantum, quando fuerit vtilius ſaluti vouentis, aut iurantis? ibid.
℞. *vt certum: etiam eſſe validum.* ibid.
III. An item ſit validum, ſi votum, aut iuramentum non petendæ diſpenſationis, aut relaxationis, ſine vlla limitatione, abſolutè, & generaliter emittatur? ibid.
℞. *probabilius: Non eſſe tunc validum.* ibid.
IV. An item, ſit inualidum votum aut iuramentum non petendi diſpenſationē, aut relaxationem ab alio, quàm à Pontifice, neque conceſſa vtendi? ibid.
℞. *Eſſe item in aliquo ſenſu inualidum; in alio verò, validum.* p. 281.
V. An votum, ſeu iuramentum, non petendi diſpenſationem, includat etiam votum aut iuramentum non petendi irritationem? ibid.
℞. *probabilius: Non includere.* ibid.
VI. An item, qui iurauit aut vouit non petere commutationem; poſſit petere diſpenſationem aut irritationem? ibid.
℞. *probabilius: Etiam poſſe petere diſpenſationem, & irritationem.* ibid.
VII. An deinde, qui vouit, aut iurauit, non petere irritationem, aut diſpenſationem; poſſit petere coummutationem? ibid.
℞. *vt certum: poſſe.* ibid.
VIII. An qui vouit, aut iurauit non petere diſpenſationem, irritationem, aut commutationem alicuius voti, aut iuramenti; poſſit petere diſpenſationem à tali voto, vel iuramento? ibid.
℞. *Poſſe* ibid.
IX. An caſu, quo horum votorum, aut iuramentorum, diſpenſatio, aut irritatio petatur; poſſit peti ſimul vtriuſque? p. 282.
℞. *Quod non.* ibid.
X. An ſaltem, iuramentum non petendæ relaxationis iuramenti, non Deo (de quo huc vſque fuit ſermo) ſed homini præſtitum, & ab eo acceptatum, poſſet relaxari à Superiore? ibid.
℞. *Non poſſe niſi caſu, quo Superior relaxare poſſit principale.* ibid.

DISPVTATIO XXXVI.

De votis aut iuramentis non peccandi mortaliter nec venialiter. p. 282.

DISPVTATIO XXXVII.

De iuramento, & voto peregrinandi. ibid.

DISPVTATIO XXXVIII.

De iuramentis & votis factis contra leges ciuiles, & canonicas. ibid.

DISPVTATIO XXXIX.

De voto aut iuramento non vouendi. ibid.

QVÆST. I. AN votum, vel iuramentum non vouendi abſolutè emiſſum, ſit licitum, & validum? ibid.
℞. *vt certum: nec eſſe licitum, nec validum.* ibid.
II. An ſaltem, ſit licitum, & validum votum aut iuramentum non vouendi, niſi ſcripto, aut coram aliquibus perſonis, aut abſque confeſſoris conſilio, aut niſi præcepto, &c. p. 283.
℞. *tunc eſſe licitum & validum.* ibid.
III. An, ſi qui emiſit votum, aut iuramentum non vouendi niſi cum prædictis circunſtantiis, non ſeruatis illis, aliquod votum emittat, tunc hoc poſterius votum ſit validum? ibid.
℞. *vt longè probabilius: tale nouum votum eſſe validum, caſu ſaltem quo vouens memor primi voti, hoc poſterius emiſerit.* ibid.
IV. An item ſit validum poſterius votum, caſu, quo vouens immemor prioris voti (videlicet, non vouendi abſque præfatis circunſtantiis) illud emiſerit? ibid.
℞. *vt longè probabilius: non eſſe validum ſi interueniant aliquæ circunſtantiæ: ſecus, contrà.* ibidem.
V. An ſi ille, qui memor voti, quod emiſit, non vouendi niſi tali modo, non ſeruato illo, voueat; peccet mortaliter tranſgrediendo primum votum? ibid.
℞. *probabilius, quod peccet ſic, non ſemper, ſed aliquando.* ibid.

DISPVT.

DISPVTATIO XL.

De voto, quod emittunt Tertiarij aliquarum Religionum in ſua Profeſſione. pag.284.

QVÆST. I. AN Tertiarij ita dicantur, quia ſunt medij inter Religioſos, & ſæculares? ibid.
℟. *Affirmatiuè.* ibid.
II. Quotuplex ſit genus Tertiariorum? ibid.
℟. *Quod triplex.* ibid.
III. An modus viuendi Tertiariorum huius tertij generis (de quibus principaliter in hac diſputatione eſt ſermo) poſſit, ſi non Religio, appellari Ordo? ibid.
℟. *quod poſſit Ordo appellari.* ibid.
IV. An ſaltem poſſit appellari latè, & analogicè Religio, modus viuendi iſtorum Tertiariorum qui vnum, vel duo vota emittunt? ibid.
℟. *quod ſic.* ibid.
V. Quot, & quales ſint Religiones, quæ habent facultatem recipiendi, & admittendi ſuos Tertiarios, & Tertiarias? ibid.
℟. *quod ſunt principaliter, S. Franciſci, S. Dominici, S. Auguſtini, S. Mariæ de Monte-Carmelo, Seruitarum, Minimorum, nec non omnes Religiones mendicantes.* p.285.
VI. An Tertiarij, & Tertiariæ dictarum Religionum profiteantur aliquam Regulam ab Eccleſia approbatam? ibid.
℟. *Quod ſic.* ibid.
VII. An præfati Tertiarij habeant etiam proprium modum profitendi? ibid.
℟. *Quod ſic.* ibid.
VIII. An Tertiarij Carmelitani emittant aliqua vota in ſua Profeſſione? ibidem.
℟. *Quod ſic. Caſtitatis, videlicet, & obedientiæ.* ibid.
IX. An etiam Tertiarij S. Franciſci in ſua Profeſſione verè emittant votum de obſeruandis Decalogi præceptis? ibid.
℟. *vt quid verum: quod non.* ibid.
X. An ſaltem Tertiarij S. Franciſci de Paula emittant in ſua Profeſſione aliquod votum? ibid.
℟. *vt quid verum: Neque hoc emittere.* p.286.
XI. An ſit neceſſarium ſimpliciter, quod Tertiarij Carmelitarum prædicta vota, Caſtitatis, & obedientiæ in ſua Profeſſione emittant? ibid.
℟. *Quod non.* ibid.
XII. An Tertiarij peccent ſaltem venialiter, tranſgrediendo Regulam ſuæ Profeſſionis? ibid.
℟. *vt certum: Nec venialiter peccare.* ibid.
XIII. An tertiarij, vel Tertiariæ debeant profeſſionem facere in manibus alicuius Superioris eorum Ordinum? ibid.
℟. *vt certum: quod debeant in manibus alicuius Superioris, vel habentis ab illo authoritatem.* ibid.
XIV. An Profeſſionem Tertiariorum, vel Tertiariarum debeat præcedere aliquod tempus probationis, ad modum nouitiatus? ibid.
℟. *Quod ſic.* p.287.
XV. An omnes Fœminæ indiſcriminatim, poſſint ad habitum Tertiariarum admitti? ibid.
℟. *Quod non.* ibid.
XVI. An defectus harum qualitatum irritam faciat receptionem, ſeu Profeſſionem prædictarum mulierum? ibid.
℟. *Quod non.* ibid.
XVII. An fœminæ coniugatæ poſſint admitti ad habitum Tertiariorum ſine ſuorum coniugum licentia. ibid.
℟. *Quod non.* ibid.
XVIII. An Beatæ noſtri Ordinis poſſint deferre Patientiam, ſeu Scapularium, quam deferunt Moniales eiuſdem Ordinis? ibid.
℟. *Poſſe.* ibid.
XIX. An Tertiarij (præcipuè Minorum) ſeorſim viuentes, ſubſint Prælatis ſuorum Ordinum, non ſolum quoad vim directiuam, ſed etiam, quoad coactiuam? ibid.
℟. *Quod ſolum ſubſunt quoad vim directinam.* ibidem.
XX. An ſaltem Tertiarij in Communitate viuentes, ſubiiciantur, etiam quoad vim coactiuam Prælatis Ordinum? p.288.
℟. *Quod ſic.* ibid.
XXI. An Tertiarij, vel Tertiariæ, ſint Apoſtatæ ſi à ſuo ſtatu in perpetuum recedant? ibid.
℟. *Quod non ſint.* ibid.
XXII. An ad minus peccent mortaliter ſi ab illo ſtatu recedant? ibid.
℟. *Quod ſic, ſi habitum geſtare voluerunt, & c.* ibid.
XXIII. An Tertiarij ſint & debeant dici Perſonæ Eccleſiaſticæ? ibid.
℟. *vt certum: quod dicendi ſunt ſimpliciter, & abſolutè Perſonæ ſæculares; ſecundum quid Eccleſiaſticæ.* ibid.
XXIV. An viri Tertiarij collegialiter viuentes, aut cum clauſtralibus habitantes, potiantur priuilegiis, quibus Fratres Religionis, cuius ſunt tertiarij, fruuntur? ibid.
℟. *vt certum: quod ſic.* ibid.
XXV. An etiam viri Tertiarij, qui ſigillatim in propriis vel alicuius domibus habitant, potiantur dictis Fratrum priuilegiis? ibid.
℟. *Quod non.* ibid.
XXVI. An ſaltem, fœminæ Tertiariæ, ſeu Beatæ, quæ in propriis domibus morantur, gaudeant omnibus priuilegiis, quibus fruuntur Tertiarij collegialiter viuentes? pag.289.
℟. *vt certum: gaudere, dummodo ſub habitu Religionis vitam ducant, & expreſſum emittant votum.* ibid.
XXVII. An ſub illo voto ſimplici caſtitatis, quod emittunt dictæ fœminæ Tertiariæ, includantur alia duo, nempe, obedientiæ, & paupertatis? ibid.
℟. *Iam vt certum: Non includi.* ibid.

DISPVTATIO XLI.

De voto, & iuramento conditionali abſoluto. p.289.

QVÆST. I. AN in omni iuramento, & voto, inueniantur aliquæ conditiones generales? ibid.
℟. *Quod*

℞. *Quod ſic.* ibid.

II. Quænam ſunt hæ conditiones generales, quæ in omni iuramento, & voto reperiuntur? ibid.

℞. *Quod ſunt : ſi mihi licuerit. Si Deo placuerit. Niſi Prælatus aliud diſpoſuerit.* ibid.

III. Quotuplex eſt conditio particularis conditionata, quæ iuramentum, & votum, cui adiungitur, verè, & ſimpliciter facit conditionatum? p.290.

℞. *Quod multiplex. Nam vna eſt affirmatiua; alia negatiua. Alia eſt de præſenti, alia de præterito, & alia de futuro, &c.* Legantur. ibid.

IV. Quod ſit votum, aut iuramentum purè conditionale? ibid.

℞. *Quod eſt illud quod ſuſpendit conſenſum, ſiu obligationem, quouſque ponatur in eſſe conditio appoſita.* ibid.

V. An ſemper quod quis iurat, aut vouet, adiecta particula *ſi*; faciat iuramentum, aut votum conditionatum? ibid.

℞. *Quod non ſemper.* ibid.

VI. An votum, aut iuramentum factum ſub conditione quacumque de præterito, vel præſenti, ſit conditionatum? ibid.

℞. *Quod non, ſed abſolutum omninò.* ibid.

VII. An etiam votum aut iuramentum factum ſub conditione neceſſaria temporis futuri; ſit etiam abſolutum? pag. 291.

℞. *vt mihi certum : eſſe abſolutum, & ſtatim obligare?* ibid.

VIII. ſaltem ſit conditionatum votum, vel iuramentum factum ſub conditione neceſſaria futuri temporis, caſu quo vouens, aut iurans, voto, iuramento tempus præfigat : *Vt voueo, aut iuro, me ab hinc vno anno caſtitatem ſeruaturum, ſi ſol cras oriatur.* ibid.

℞. *Eſſe conditionatum.* ibid.

IX. An votum, vel iuramentum factum ſub conditione impoſſibili; vt ſi digito cœlum tetigero, iuro caſtitatem, ſit validum & ſtatim obliget, eo quod talis conditio habeatur pro non adiecta? ib.

℞. *probabilius : Non eſſe validum.* ibid.

X. An conditio turpis irritet votum aut iuramentum, quando eſt contrà eius ſubſtantiam? p.292.

℞. *vt certum : Irritare.* ibid.

XI. An Religionis Profeſſio irrita fiat, adiecta conditione contra eius ſubſtantiam : v.g. vt profitens, proprium retineat; vel non teneatur ad caſtitatem; aut arbitrio ſuo viuat? ibid.

℞. *probabilius : eſſe, & fieri irritam, & inualidam.* ibid.

XII. An, quando conditio turpis, non eſt contra voti, aut iuramenti ſubſtantiam; tunc talis conditio reddat irritum etiam, votum, aut iuramentum? ibid.

℞. *Non reddere irritum, ſubſiſtente conditione: ſecus ſi non ſubſiſtat, &c.* ibid.

XIII. An votum, ſeu iuramentum emiſſum, ſub conditione futura contingente, de re poſſibili, & honeſta; vt *voueo, aut iuro me ieiunaturum, ſi Pater meus conualuerit*, obliget ante impletam conditionem? ibid.

℞. *vt certum : quod non.* ibid.

XIV. An, vt votum, ſeu iuramentum conditionale ſtatim obliget; ſufficiat partem illius adimpletam fuiſſe? ibid.

℞. *Quod non ſufficiat.* ibid.

XV. An ſi qui habens intentionem abſolutam ſeruandi caſtitatem, dicat, *Voueo, vel iuro caſtitatem:* & poſtea, tranſacto aliquo paruo tempore, adiiciat conditionem aliquam; obliget ante impletam illam? pag.293.

℞. *vt certũ obligare ante impletam conditionẽ.* ib.

XVI. An, poſt votum aut iuramentum promiſſorium alicui, ſub aliqua conditione factum, poſſit addi aliquod grauamen, aut reſtrictio? ibid.

℞. *vt certum : quod non* ibid.

XVII. An, ſi quis ſub duplici conditione voueat, aut iuret, vt, *ieiunabo, ſi Pater meus non moriatur, & ego pecuniam exigam:* tunc, vt votum, aut iuramentum obliget, expectanda ſit vtraque conditio? p.293.

℞. *quod expectanda ſit vtraque, ſi vouens, aut iurans indiuiſibiliter vtrãque intenderit: ſecus aliàs, ſi vnam principaliter, & alteram acceſſoriè.* ibid.

XVIII. An, caſu, quo iurans, aut vouens dubitet : an iurauerit, vel vouerit ſub illis conditionibus ſimul ſumptis; anvè diuiſiuè tantum: tunc obliget votum, aut iuramentum, quacumque conditione ex illis eueniente? ibid.

℞. *vt longè probabilius : quod non.* ibid.

XIX. An quando votum, vel iuramentum, ſub conditione coniunctim, vel copulatiuè emittitur : vt, *iuro, vel voueo Religionem, ſi Pater, & Frater meus, ex Aſia venerint*, tunc obliget votum vel iuramentum, ſolo vno illorum adueniente? ibid.

℞. *Quod non.* ibid.

XX. An quando votum, vel iuramentum emittitur ſub pluribus conditionibus, quarum altera ſit poſſibilis, impoſſibilis altera, obliget adueniente ſola poſſibili? p.294.

℞. *obligare, ſi verba quibus emittitur fuerint diſiunctiua; ſecus ſi fuerint coniunctiua.* ibid.

XXI. An ſufficiat, conditionem impleri æquiualenter, an verò, ſit neceſſè, vt impleatur ſub propria forma? ibid.

℞. *probabilius, neceſſum eſſe impleri ſub propria forma.* ibid.

XXII. An, ſi quis voueat, aut iuret, ſe ingreſſurum Religionem, *ſi Romam accedat*; poſſit licitè Romam non adire, vt ſic obligationem voti, aut iuramenti ſubterfugiat? ibid.

℞. *vt certum : quod poſſit. Legatur.* ibid.

XXIII. An etiamſi conditio, ſub qua votum, aut iuramentum factum eſt, ab alterius voluntate pendeat, poſſit vouens, aut iurans, vi, vel fraude eam impedire, vt ſic deobligetur à voto, vel iuramento? pag.295.

℞. *vt certum : non poſſe.* ibid.

XXIV. An ſi non vi, vel fraude, poſſit ad minus vouens, aut iurans, petere, vel rogare, aut perſuadere Patrem v.g. vt Romam non proficiſcatur, vt ſic ad votum non teneatur? ibid.

℞. *probabilius : tunc poſſe id facere.* ibid.

XXV. An ſi conditio voti, aut iuramenti, ab alterius voluntate pendeat, & ſit lege aliàs prohibita, teneatur vouens, aut iurans conditionem totis viribus impedire? ibid.

℞. *vt certum : quod ſic.* ibid.

XXVI. An ſi quis iuret, aut voueat Religionem, *ſi in ludo victus fuerit*, poſſit licitè, totis viribus conari, ne in ludo vincatur? ibid.

℞. *vt certum : Poſſe.* ibid.

XXVII. An ſi quis item iuret, aut voueat Religionem, *ſi amicus certam Religionem ingrediatur, aut tale matrimonium obtineat*, ſit reus voti, iurando, vt ille ſtrictiorem Religionem ingrediatur, vel fœlicius matrimonium ineat? ibid.

℞. *vt certum : Non eſſe reum:* ibid.

XXVIII. An qui vouit, aut iurauit Religionem ſub conditione, *ſi doctus in tali arte euadat*, poſſit licitè

licite abſtinere à literis, eo animo, vt voti vel iuramenti obligationem fugiat? p.296.
℞. *Non poſſe licitè.* ibid.

XXIX. An ſi quis Religionem voto (aut iuramento) promiſit ſub hac conditione, *ſi inter certum terminum ſanitatem recuperem*; faciat contra votum, ſi media neceſſaria, & conſueta ad recuperandam ſalutem, non apponat, animo ſubterfugiendi voti obligationem? ibid.
℞. *vt quid certum: Quod faciat contra votum.* ib.

XXX. An qui vouit, aut iurauit Religionem, ſub hac conditione, *ſi Deus preſeruet illum per integrum annum ab aliquo peccato*: teneatur voto, ſi ex fragilitate, victus tentationi ſuccumbat? ibid.
℞. *Tunc non teneri voto.* ibid.

XXXI. An prædictus vouens Religionem, *ſi Deus integro anno preſeruet illum à tali peccato*; obligetur eo voto, in caſu, quo non adhibeat eam diligentiam ad vitandum peccatum illud, quam tenebatur adhibere, eo voto non emiſſo? ibid.
℞. *probabilius: Non obligari; ac ſi quando data operâ id faceret.* ibid.

XXXII. An vouens prædictus qui peccaret malitiosè, & ex induſtria, vt voti obligationem effugeret, violaret dictum votum? p.297.
℞. *probabilius: Quod ſic.* ibid.

XXXIII. An qui culpabiliter impedit conditionem, ſub qua votum emiſit, teneatur voto, ac ſi de facto conditio impleta eſſet? ibid.
℞. *æquè probabiliter: Non teneri.* ibid.

XXXIV. An qui ex voto Religioni ſe dicauit, ſub cõditione, *dũ Prælatus illum retinere voluerit*, maneat ſecurus, ſi libertatem, male ſeruiendo, Monaſteriũ turbando, aut aliis iniquis mediis, extorqueat? ibid.
℞. *vt certum: Non manere ſecurum.* ibid.

DISPVTATIO XLII.

De voto, & iuramento conditionali pœnali. pag. 298.

QVÆST. I. Quid ſit votum aut iuramentum conditionale pœnale; & in quo diſtinguatur à voto, & iuramento purè conditionali? ib.
℞. *Quod eſt, & datur quando vouens, aut iurans rẽ promiſſam promittit exequi, quaſi in pœnam, ſi crimen aliquod commiſerit, &c.* ibid.

II. An votum ſeu iuramentum conditionale pœnale ſit validum, & obliget? ibid.
℞. *vt certum; Quod ſit validum, & obliget poſt impletam conditionem.* ibid.

III. An votum, ſeu iuramentum pœnale, rectè diuidatur in ſimplex, & duplex? ibid.
℞. *Quod rectè.* ibid.

IV. An quando tranſgreſſio iuramenti, aut voti pœnalis omni culpa vacat, ex inuincibili obliuione, aut ex alia cauſa; obliget pœna tali tranſgreſſioni appoſita? ibid.
℞. *Non obligare.* ibid.

V. An ſaltem, ſi in tranſgreſſione voti, aut iuramenti pœnalis interueniat obliuio, aut ignorantia, quæ non excuſet tranſgreſſorem à culpa veniali; tunc obliget pœna appoſita? ibid.
℞. *Adhuc non obligare.* ibid.

VI. An vouens, aut iurans memor præcepti, immemor tamen voti, aut iuramenti, peccatum mortale contra præceptum committat; obligetur ad pœnam? pag. 299.
℞. *probabilius. Tunc non obligari ad pœnam.* ibid.

VII. An ſaltem, ſi quis recordetur voti, aut iuramenti, non autem pœnæ in eo à ſe ſibi impoſitæ, votumquè vel iuramentum tranſgrediatur; tunc obligetur ad prædictam pœnam? ibid.
℞. *probabilius: Adhuc non obligari ad illam.* ibid.

VIII. An in voto duplici pœnali (de quo ſup. q.) ſi quis abſoluatur à voto, cenſeatur conſequenter abſolutus, à pœna nondum incurſa? ibid.
℞. *probabilius: conſequenter cenſeri abſolutum* ibid.

IX. An etiam quando quis abſoluitur à voto, vel iuramento, à ſe emiſſo; cenſeatur quoque abſolutus à pœna iam per tranſgreſſionem primi voti aut iuramenti incurſa? pag. 300.
℞. *vt certum: Quod non cenſeatur à pœna abſolutus.* ibid.

X. An ſi quis petat diſpenſationem dicti duplicis voti, ſatis ſit illi, explicare Prælato ipſum votum principale: v. g. votum de non fornicando, ſine explicatione pœnæ, v. g. ingrediendæ Religionis, ſub qua votum confirmauit? ibid.
℞. *æquè probabiliter: Satis eſſe explicare votum principale.* ibid.

XI. An ſaltem, quando ſolius pœnæ, ſiue iam ſit incurſa ſiue incurrenda, impetratur diſpenſatio, irritatio, vel commutatio, ſit opus mentionem facere principalis voti materiæ, cuius tranſgreſſioni annectitur illa pœna. ibid.
℞. *Quod alij negant; alij vero affirmant æquè probabiliter.* ibid.

XII. An votum, ſeu iuramentum pœnale obliget toties, quoties à vouente, vel iurante violatur? ibid.
℞. *dicendum eſſe quod de voto ludendi ſupra diximus.* ibid.

DISPVTATIO XLIII.

De voto & iuramento dubio, & indeterminato. pag. 300.

QVÆST. I. An dubius emiſeritne votum, aut iuramentum, teneatur illo? ibid.
℞. *probabilius: Non teneri.* pag. 301.

II. An ſaltem caſu, quo quis magis inclinet in partem emiſſionis voti, vel iuramenti, vel promiſſionis; tunc teneatur ad implendum votum, iuramentum, &c. ibid.
℞. *probabilius: Nec in hoc caſu teneri.* ibid.

III. An ad minus, qui certus eſt de voto, iuramento, vel promiſſione facta, & dubius de illorum impletione, teneatur adimplere illa? pag. 302.
℞. *tanquam certum: Tunc teneri.* ibid.

IV. An qui dubius eſt, an vouerit maius, aut minus, v.g. an vouerit dare centum, an quinquaginta; teneatur ad maius, nempe ad centum? ibid.
℞. *probabilius: Non teneri ad maius, ſed ad minus.* ibid.

V. An qui vouit Religionem, & dubitat, an vouerit ſtrictiorem; item an vouerit in communi, vel hanc in particulari; poſſit ingredi quamlibet? ibid.
℞. *Poſſe quam maluerit.* ibid.

VI. An qui vouit, aut iuramento promiſit, caſtitatem, & dubitat, an perpetuam, vel tẽporalem, teneatur ad

ad perpetuam? ibid.

℞. *Non teneri niſi ad temporale.* ibid.

VII. An qui vouit, aut iurauit dare Eccleſiæ certas tritici menſuras, dubitat tamen, an de maioribus, vel minoribus; tunc poſſit eligere minores ex conſuetis in illo loco? ibid.

℞. *Poſſe; niſi alia ſit ſpecialis ratio, &c.* ibid.

VIII. Ao qui vouit, aut iurauit dare panem Pauperibus; dubitat tamen qualem; poſſit tunc dare eis panem vſitatum? pag. 303.

℞. *Poſſe.* ibid.

IX. An qui vouit, aut iurauit dare Eccleſiæ Calicem; dubitat tamen de qua materia; teneatur dare calicem argenteum, vel aureum? ibid.

℞. *probabiliter quod non; ſed ſufficit dare calicem ex are, aut cupro inaurato.* ibid.

X. An qui vouit, aut iurauit ieiunare, dubitat tamen an vouerit etiam abſtinere à lacticiniis, teneatur abſtinere ab his. ibid.

℞. *Non teneri.* ibid.

XI. An qui vouit, aut iurauit, ſe non acceſſurum ad fœminam, & dubitat, an ſolum de acceſſu fornicario intellexerit; poſſit licite nubere? ibid.

℞ *probabilius: Quod poſſit nubere.* ibid.

XII. An maſculus, non niſi poſt decimumquartum annum; & fœmina non niſi poſt duodecimum voto, aut iuramento promiſſorio obligari poſſint? ibid.

℞. *vt mihi certum: Poſſe antea obligari.* pag. 304.

XIII. An iuramentum, votum, ſeu promiſſio facta poſt ſeptennium, debeant valida reputari? Ibid.

℞. *vt mihi certum: Debere; niſi alias manifeſtè appareat defuiſſe vſum rationis.* ibid.

XIV. An item, vota aut iuramenta emiſſa à puero ante ſeptennium, poſſint eſſe valida? ibid.

℞. *Poſſe, ſed communiter non reputari valida.* ibid.

XV. An qui dubitat de perfecto vſu rationis, eo quod dubitat, an emiſerit votum, aut iuramentum poſt expletum ſeptennium, teneatur voto, & iurameto? ibid.

℞. *non improbabiliter: Non teneri.* ibid.

XVI. An ſi quis ſit certus de promiſſione, voto, aut iuramento; dubitat tamen de animo ſe obligandi; teneatur dicta promiſſione, voto, aut iuramento? pag. 305.

℞. *vt mihi certum: Teneri.* Ibid.

XVII. An ſaltem, in iuramento metu extorto, præſumi debeat in caſu dubio, iurantem non habuiſſe intentionem ſe obligandi? ibid.

℞. *vt certum mihi: Non debere præſumi, non habuiſſe intentionem ſe obligandi.* ibid.

XVIII. An ad minus, ſi iurans in dicto euentu, dubius ſit an cum ambiguitate verborum, vel reſtrictione mentis iurauerit; tunc iuramento deobligetur? ibid.

℞. *tunc iam deobligari.* ibid.

XIX. Ao qui dubitat, an votum, iuramentum, aut promiſſionem emiſerit tempore ſomni, ebrietatis, vel phreneſis; an tempore ſanæ mentis, præſumere debeat ſe tempore ſanæ mentis emiſiſſe, ac proinde valere? ibid.

℞. *æque probabiliter: Non valere.* ibid.

XX. An ſi certus quis ſit, ſe tempore ſomni, ebrietatis, vel phreneſis promiſſionem, votum, aut iuramentum feciſſe; dubitat tamen, an tunc fuerit plenus ſomnus, vel plena ebrietas, aut phreneſis, quæ tollat libertatem; tunc teneatur promiſſione, voto, aut iuramento? pag. 306.

℞. *tanquam certum: minimè his teneri.* ibid.

XXI. An qui tempore iræ, aut alterius paſſionis, ſeu perturbationis, promiſit, vouit, aut iurauit aliquid; ſi poſtea dubius ſit de ſuo vſu rationis, maneat obligatus promiſſione, voto, aut iuramento? ibid.

℞. *Quod dato, quod dubius verè exiſtat (quod difficile euenire poteſt) tunc non ſit obligatus.* ibid.

XXII. An, ex eo quod ceſſante calore iracundiæ, pœniteat quem promiſſionis, voti, aut iuramenti facti; inferatur bene, non eſſe valida, aut obligatoria? ibid.

℞. *vt mihi certum: Non bene inferri.* ibid.

XXIII. An dubius de materia voti, iuramenti, aut promiſſionis, num ſit bona, vel mala; teneatur voto, iuramento, & promiſſione? ibid.

℞. *Non teneri.* ibid.

DISPVTATIO XLIV.

De malitia, & obligatione iuramenti, aut promiſſionis præſtitæ, abſque animo iurandi, aut ſe obligandi. pag. 307.

QVÆST. I. Qvibus modis poteſt fictio, in iuramento, aut promiſſione reperiri? ibid.

℞. *Quod tribus. Nempe, ſine animo iurandi. Sine animo ſe obligandi; vel cum animo ſe obligandi, ſed ſine animo exequendi rem promiſſam.* ibid.

II. An qui non coactus iurat falſum quid, ſine animo tamen iurandi, peccet mortaliter? ibid.

℞. *vt quid certum, ſemper peccare mortaliter, ſiue iures in iudicio, ſiue extra, &c.* ibid.

III. An etiam peccet mortaliter, qui iurat falſum, ſine animo iurandi, caſu quo coactus iuret. ibid.

℞. *(quiquid alij dicant) etiam peccare mortaliter.* ibid.

IV. An etiam peccet mortaliter, qui extra iudicium, & contractus iurat verum; ſine animo iurandi? ib.

℞. *probabiliter: Non peccare mort. ſed venialiter.* ibid.

V. An ad minus ſit mortale iurare in iudicio, vel in contractibus veritatem ſine animo iurandi? p. 308.

℞. *eſſe mortale, ſi adſit quadam limitatio.* ibid.

VI. An qui iurat habens expreſſum animum non ſe obligandi (quod ſolum in iuramento de futuro eſſe poteſt) peccet mortaliter ſemper? ibid.

℞. *Probabilius: Non ſemper peccare mortaliter.* ib.

VII. An quando quis iurat habens animum iurandi, & ſe obligandi, non tamen implendi iuramentum: peccet mortaliter? ibid.

℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

VIII. An qui iurat aut vouet, ſine animo, & intentione iurandi aut vouendi, obligetur tali iuramento, & voto? ibid.

℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

IX. An item deobligetur iuramento, aut voto, qui iurat, aut vouet verè, ſed cum animo expreſſo non ſe obligandi? ibid.

℞. *probabilius: Etiam in hoc caſu deobligari.* pag. 309.

X. An item deobligetur iuramento, & voto, qui iurat aut vouet, abſque expreſſa intentione, aut voluntate ſe obligandi? ibid.

℞ *pro-*

Digitized by Google

℞. *probabilius: Manere tunc obligatum tali iuramento, aut voto.* ibid.
XI. An deobligetur iuramento & voto, qui iurat, aut vouet, animo promittendi, & ſe obligandi, non tamen implendi rem promiſſam? ibid.
℞. *vt mihi certum: Quod non, ſed potius peccet mortaliter; & maneat obligatus tali iuramento, & voto.* ibid.

DISPVTAT. XLV.

De iuramento amphibologico, ſeu æquiuoco. pag. 309

§. I.

De iuramento facto cum amphibologia ſenſibili. ibid.

QVÆST. I. AN iurans committat mendacium, & conſequenter periurium, quando profert verba duplicem ſenſum habentia, alio ſenſu, quàm audiens intelligat. ibid.
℞. *Nec committere mendacium, nec periurium.* ibid.
II. An igitur ſit licitum alicui abſque iuſta cauſa iurare cum æquiuocatione, alio ſenſu, quàm intelligat audiens? p. 310
℞. *vt certum: Non eſſe illi licitum, ſed peccatum committere.* ibid.
III. An adminus ſit licitum, interueniente iuſta cauſa, vti æquiuocatione, aut verbis amphibologicis, & iurare alio ſenſu, quàm alter intelligat? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.
IV. An ſit mortale, iurare cum æquiuocatione, & amphibologia, ita vt audiens non intelligat; caſu, quo non adſit iuſta cauſa? ibid.
℞. *probabilius: Non eſſe mortale, ſeclusâ iniuſtitia aut alia extrinſeca circumſtantia.* ibid.
V. Quænam ſit cauſa iuſta vtendi amphibologiis, & æquiuocationibus in iuramento? pag. 311.
℞. *quod erit neceſſitas, aut vtilitas corporis, honoris, aut rerum familiarium, &c.* ibid.
VI. An ſit iuſta cauſa vtendi æquiuocatione, & amphibologia, iocus honeſtus, etiam caſu, quo id fiat cum iuramento? ibid.
℞. *Eſſe iuſtam cauſam vtendi æquiuocatione, dummodo id fiat ſine iuramento.* ibid.
VII. An etiam ſit iuſta cauſa iurandi amphibologicè, quod quis importunè rogetur ab aliquo priuato ad iurandum? ibid.
℞. *probabilius: Eſſe iuſtam cauſam.* ibid.
VIII. An quando quis à nemine rogatus, ſe ad iurandum ſe offert; poſſit amphibologiis vti? ibid.
℞. *Non poſſe; niſi aliàs neceſſitas, aut vtilitas iurantis adſit.* ibid.

§. II.

De iuramento facto cum amphibologia mentali. pag. 311.

IX. QVænam dicatur, & ſit amphibologia mentalis? ibid.

R. P. Leand. in Decal. T. II.

℞. *Quod eſt, & datur quando aliqua propoſitio diſtrahitur à propria ſignificatione, per aliquam reſtrictionem mente conceptam.* ibid.
X. An poſſit quis aliquando vti amphibologia, ſeu reſtrictione mentali, abſque mendacio? pag. 312
℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.
XI. An quoties licitum ſit, vti reſtrictione mentali, toties licitum ſit etiam iuramento vti? ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.
XII. An ſit mortale iurare cum reſtrictione mentali abſque iuſta cauſa? ibid.
℞. *probabilius: Ex ſe non eſſe mortale, ſed veniale.* pag. 313

§. III.

Specificantur aliqui caſus contra Authores primæ ſententiæ q. 10. in quibus licitum eſt vti reſtrictione mentali. ibid.

XIII. AN veniens è loco, qui falſo putatur peſte infectus, & interrogatus; an ex tali loco veniat; poſſit cum iuramento reſpondere; ſe ex eo non venire, addendo tacitè, vel mente, hodie, vel vbi ſit peſtis. ibid.
℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.
XIV. An Religioſi, & Clerici venientes ex loco verè peſtilenti, ac de hoc rogati ab vrbis Cuſtodibus; teneantur ad iuramentum præſtandum, & veritatem dicendam? ibid.
℞. *teneri ad præſtandum iuramentum; ſed poſſunt vti reſtrictione mentali, ſicuti alij laici.* ibid.
XV. An ſi Clericus, aut alius exemptus probabiliter à gabellæ ſolutione, interrogetur, an portet talem, vel talem rem, poſſit iurare abſolutè non portare. ibid.
℞. *probabilius: Poſſe; intelligendo, non ita portare, vt gabellam debeat.* ibid.
XVI. An habens iuſtam, vel probabilem cauſam occultãdi fiſco, vel creditoribus aliqua bona: poſſit vti reſtrictione mentali, iurando, ſe non occultaſſe? ibid.
℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.
XVII. An, ſi debitor pauper, præ paupertate excuſetur à debito tunc ſoluendo, & exactor illum premat, vt ſtatim ſoluat; poſſit à iudice interrogatus, iurare illas pecunias non accepiſſe? pag. 314.
℞. *probabilius: Poſſe, vtendo reſtrictione mentali.* ibid.
XVIII. An, qui nummos mutuò acceptos ſoluit: poſſit in iudicio negare ſe illos accepiſſe? ibid.
℞. *probabilius: Poſſe, intelligendo, ita vt teneatur illos ſoluere.* ibid.
XIX. An item, interrogatus, an debeat centum ex mutuo, cum verè ſolum debeat quinquaginta, poſſit iurare, ſe non accepiſſe mutuo centum? ibid.
℞. *Poſſe.* ibid.
XX. An rogatus à iudice, an debeat centum, cum tamen ſolum debeat quinquaginta; vel de fundo an ſit ſuus, cum ſola pars ſit ſua; poſſit abſolutè negare centum debere: & etiam negare fundum eſſe ſuum? ibid.
℞. *Probabilius: Poſſe abſolutè negare, & cum iuramento.* ibid.
XXI. An creditor, qui virtute inſtrumenti publici exigit debitum, cuius pars eſt ſoluta; poſſit iura-

Digitized by Google

re totam illam ſummam ſibi deberi, ſi alio titulo tantumdem ſibi debeatur, & alia viâ illud recuperare non poſſit? pag. 315.
℟. *Poſſe ita iurare.* ibid.
XXII. An is, qui mutuare non tenetur, poſſit iureiurando reſpondere petenti pecuniam, aut librum mutuum, ſe illam, aut illum, non habere, intelligendo intra ſe; *in alio loco ab eo in quo illa habet; vel vt mutuo det, &c.* ibid.
℟. *probabilius: Poſſe.* ibid.
XXIII. An item, poſſit vti eadem æquiuocatione, ſi mutuum, quod petitur, ſit aliquo modo debitum petenti? ibid.
℟. *probabilius: Poſſe vti illa, ſine periurio, & mendacio.* ibid.
XXIV. An, Scholaſticus rogatus à iudice, an fuerit locutus cũ aliquo ex oppoſitoribus ad Cathedrã; vel illius domum ingreſſus; poſſit reſpondere, quod non, ſi verba, vel ingreſſus non fuerint ſubornationis cauſa? ibid.
℟. *Poſſe.* ibid.
XXV. An, adultera interrogata à Marito, an adulterium commiſerit; poſſit iurare, ſe non fregiſſe Matrimonium, aut iurare, ſe non commiſiſſe adulteriũ, ſubintelligendo intra ſe; *vt tibi reuelem?* p.316.
℟. *Poſſe. Vnde alia dubia.* ibid.
XXVI. An coactus iurare accipere aliquam in ſponſam, quam ducere non tenetur: poſſit iurare ſe illam ducturum, ſubintelligendo, *ſi debuero, aut obligationem habuero?* ibid.
℟. *Poſſe.* ibid.
XXVII. An mercatores, qui non poſſunt iuſtum pretium ab emptoribus obtinere; poſſint cum æquiuocatione iurare tanti, vel tanti ſibi mercem ſtare, cùm de facto non ſtet? ibid.
℟. *Probabilius: Poſſe.* ibid.
XXVIII. An ſimiliter emptores poſſint cum æquiuocatione iurare, mercem aliàs minoris emiſſe, vt ſic venditores deſcendant ad iuſtum pretium? p.317.
℟. *probabilius: Poſſe ſimiliter.* ibid.
XXIX. An rogatus à iudice de furto, quod in recompenſationem accepit; poſſit iurare, ſe illud non accepiſſe, ſubintelligendo, *ita vt reſtituere debeam?* ib.
℟. *Poſſe.* ibid.
XXX. An item, rogatus de delicto, quod ſaltem ex opinione probabili non tenetur manifeſtare; poſſit iureiurando negare illud feciſſe, ſubintelligendo, *in carcere*, vel, *ad dicendum*, &c. ibid.
℟. *Poſſe ita illud negare.* ibid.
XXXI. An caſu, quo reus aut teſtis detexerit ſocios iniquè, cum non deberet, teneatur dicere ſe mentitum; vel, iuramento amphibologico, ſe retractare; ſi ſperet damnum factum ſic recuperaturum? ib.
℟. *Non ſolum poſſe id facere; ſed & teneri.* ibid.
XXXII. An Pœnitens temerè interrogatus, an hoc vel illud peccatum confeſſus ſit; poſſit iurare, ſe non confeſſum, intelligendo, itavt teneatur illi explicare? ibid.
℟. *vt mihi certum: Poſſe.* ibid.
XXXIII. An rogatus de tranſitu delinquẽtis, poſſit negare tranſiſſe hac, ſubintelligendo, *per locum, quem pede, vel manu tangit?* pag. 318.
℟. *vt mihi certum: Poſſe intercedente cauſa iuſta.* ibid.
XXXIV. An Religioſus, cuius Profeſſio eſt re vera inualida, nec ab ipſo ratificata, ſi intra quinquennium non reclamauit; poſſit, elapſo quinquennio iurare, ſe non reclamaſſe ob ignorantiam? ibid.
℟. *Poſſe.* ibid.
XXXV. An, qui occidit aliquem, ob ſui defenſionem; poſſit cum reſtrictione mentali, iurare ſe non occidiſſe? ibid.
℟. *Poſſe.* ibid.
XXXVI. An, quando quis pluris taxa, probabiliter iniuſta, aliquid vendidit; poſſit rogatus à iudice, negare pluris taxâ vendidiſſe? ibid.
℟. *Poſſe.* ibid.
XXXVII. An etiam æquiuocè, aut cum reſtrictione mentali, iurare poſſit (ſi adſit iuſta cauſa) ille, qui interrogatur, vt reſpondeat excludendo omnem æquiuocationem? p.319.
℟. *Poſſe.* ibid.
XXXVIII. An vtens quacumque ex dictis amphibologiis, debeat cognoſcere in particulari modum, quo debeat veritatem tegere, & occultare, ſine mendacio? ibid.
℟. *Non debere.* ibid.

DISPVTATIO XLVI.

De voto, aut iuramento promiſſorio, emiſſo vi metus intrinſeci, vel à cauſa intrinſeca illati. pag.329.

QVÆST. I. AN votum, ſeu iuramentum, emiſſum tempore infirmitatis, de ingredienda Religione, aut ſeruanda caſtitate, ſi priſtina recuperetur ſalus, ſit validum, & obliget in conſcientia? ibid.
℟. *vt certum: eſſe validum, & obligare.* ibid.
II. An ſaltem tale votum, ſeu iuramentum ſit inualidum, ſi emittatur in grauiſſimi morbi æſtu? ibid.
℟. *vt certum: Etiam eſſe validum.* ibid.
III. An, item ſit validum iuramentum, aut votum ingrediendæ Religionis, factum ex quocumque metu, etiam grauiſſimo, proueniente à cauſis aliis naturalibus; vt à naufragij, & peſtis periculo? pag.320.
℟. *vt certum etiam eſſe validum.* ibid.
IV. An votum, aut iuramentum Religionis, aut caſtitatis, factum in graui infirmitate; poſſit diſpenſari ab Epiſcopo, aut à Regularibus priuilegiatis, exiſtente iuſta cauſa? ibidem.
℟. *Probabilius: Poſſe.* ibid.

TRACT

Digitized by Google

TRACTATVS SECVNDVS

De Voto. pag. 321.

DISPVTATIO PRIMA.

De eſſentia & obligatione voti. ibid.

QVÆST. I. AN hoc nomen *votum*, non ſolum pro *Promiſſione*, verum etiam pro *Deſiderio* accipiatur? ibid.
℞. *vt certum: Pro vtroque accipi.* ibid.
II. An votum ſic rectè definiatur: *Eſt pomiſſio Deo facta de meliori bono?* ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.
III. Quot conditiones ad verum valorem voti deſiderentur? ibid.
℞. *Quod quinque, nempe, deliberatio, propoſitum, promiſſio, & quod hac fiat Deo, & de meliori bono.* ibid.
IV. An, ad voti valorem opus ſit, vt fiat verbis, aut exterioribus ſignis? ibid.
℞. *vt certum: Quod non.* ibid.

§. I.

De deliberatione, ſeu libertate requiſita in voto, & iuramento. pag. 322.

V. AN ad voti valorem requiratur deliberatio, ſeu libertas? ibid.
℞. *vt certum: Requiri.* ibid.
VI. An ad voti (ſeu iuramenti) valorem, exigatur plena deliberatio, & matura diſcuſſio omnium circunſtantiarum, quæ in re promiſſa occurrere poſſunt? ibid.
℞. *vt mihi certum: Non exigi.* ibid.
VII. An, ad valorem voti (ſeu iuramenti) obligantis ſub mortali; ſufficiat ſemiplena libertas, ſeu deliberatio? ibid.
℞. *vt certum: Quod non ſufficit.* ibid.
VIII. An ſaltem, ſemiplena libertas, ſeu deliberatio, ſit ſufficiens ad votum (ſeu iuramentum) quod ſolum ſub veniali obliget? ibid.
℞. *vt multò probabilius: adhuc non eſſe ſufficientem.* ibid.
X. An ſola libertas, ſeu deliberatio, quæ ad peccandum mortaliter ſufficiat; ſit ſufficiens & requiſita neceſſario ad voti, ſeu iuramenti valorem? p. 323.
℞. *vt mihi certum: quod ſola illa ſit ſufficiens, & requiſita.* ibid.
X. An ad valorem voti, ſeu iuramenti, ſufficiat deliberatio virtualis, quæ fundatur in actuali, & formali deliberatione præcedente? ibid.
℞. *vt certum: quod ſufficiat.* ibid.
XI. An, item ſufficiat ad valorem voti, ſeu iuramenti, deliberatio virtualis, quæ non fundatur in actuali præcedente, ſed in conſuetudine, vel malitia, quam quis habet aliquid faciendi? pagina. 324.
℞. *vt multò probabilius: Non ſufficere.* ibid.
XII. An, qui præuidet in ſomno, aut ebrietate, vota, aut iuramenta, emittere; & de hoc non curans, inebriatur, aut dormit, & ſic votum, aut iuramentum emittit; validè voueat, aut iuret? ibid.
℞. *vt certum: Quod non.* ibid.
XIII. An ſiquis ante ebrietatem vel ſomnum, voueat, aut iuret, ſeruare v. g. caſtitatem, *ſi ebrius, aut ſomnolentus, verba promiſſoria caſtitatis proferat*; tunc poſita conditione, tali voto obligetur? ibid.
℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.

§. II.

De propoſito requiſito ad votum, & iuramentum. pag. 325.

XIV. QVid ſit propoſitum, & in quo diſtinguatur à deliberatione? ibid.
℞. *vt certum diſtingui verè. Lege quaſtionem.* ibid.
XV. An ſaltem propoſitum abſolutum exequendi rem honeſtam in cultum Dei (excluſa promiſſione) ſufficiat ad votum? ibid.
℞. *vt certum (quidquid alij dicant,) non ſufficere.* ibid.
XVI. An ſit peccatum, veniale ſaltem, reſilire à bono efficaciter propoſito? ibid.
℞. *probabilius: Non eſſe adhuc veniale.* ibid.

§. III.

De promiſſione requiſita ad votum & iuramentum. pag.326.

XVII. QVid ſit promiſſio requiſita ad votum: & in quo à Propoſito differat? ibid.
℞. *quod eſt actus, quo nos obligamus ad aliquid faciendum ad Dei cultum,&c.* ibid.
XVIII. An, promiſſio ita ſit de eſſentia voti, vt etiam ſine propoſito, ſufficiat ad illius valorem? ibid.
℞. *vt certum: Non ſufficere ſine propoſito.* ibid.
XIX. An votum ſimplex ſufficienter perficiatur per ſolam Promiſſionem, ſine traditione? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.

§. IV.

Qua ratione intelligatur id, quod in definitione dicitur, nempe: *votum eſſe de meliori bono, aut meliorum bonorum.* pag. 327.

XX. AN votum ſemper debeat fieri de meliori bono? ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.

DISPVTATIO II.

De multiplicitate votorum. ibid.

QVÆST. I. IN Quotuplex diuidatur votum? ibid.
℞. *Quod in ſex præcipuè ſpecies.* ibid.
II. Quid ſit votum abſolutum, purè conditionatum, & conditionatum pœnale? ibid.
℞. *quod abſolutum eſt illud quod obligat abſolutè, & ab omni conditione indepēdens. Purè conditionatum, quod obligat, poſita aliqua conditione: & conditionatum, pœnale, quod obligat ſub aliqua pœna poſita.* ibid.
III. Quid ſit votum ſolemne, & votum ſimplex. ibid.
℞. *Quod ſolemne eſt illud, quod fit publicè, &c. Simplex vero, quod fit priuatim.* ibid.
IV. An votum ſolemne, & ſimplex differant ſpecie? ibid.
℞. *probabilius, quod non.* ibid.
V. An votum ſolemne differat ex natura rei, & iure diuino, à voto ſimplici? ibid.
℞. *Non differre ex natura rei, aut eſſentialiter, ſed ſolum accidentaliter,&c.* ibid.
VI. Quid ſit votum neceſſariū, & votum liberū? ib.
℞. *quod votum neceſſarium eſt illud, quod in Baptiſmo omnes emittunt: liberum vero, quod non ex præcepto, ſed voluntariè, & ſponte emittitur.* ibid.
VII. Quid ſit votum commune, & quid ſingulare, aut particulare? ibid.
℞. *Quod ſint idem, ac votum neceſſarium, & liberum.* ibid.
VIII. Quid ſit votum reale, perſonale, & mixtum? pag.309.
℞. *Quod reale, eſt illud, quo promittitur res externa. Perſonale, quo promittitur res attinens ad ſolam perſonam. Et mixtum, quo promittitur vtrumque.* ibid.
IX. Quid ſit votum affirmatiuum; quidve negatiuum? ibid.
℞. *Quod, illud eſt, quo promittitur aliquid faciendum: hoc vero, quo promittitur non efficere aliquid.* ibid.
X. Quid ſit votum perpetuum: Quidve temporale? ibid.
℞. *Quod perpetuum durat vſque ad finem vitæ, & aliquando, etiam poſt. Temporale vero ſolum vſque ad certum tempus.* ibid.
XI. Quid ſit votum reſeruatum: Quidve non reſeruatum? ibid.
℞. *Quod reſeruatum eſt illud in quo immediati Prælati non habent facultatem diſpenſandi aut commutandi. Non reſeruatum vero, in quo hanc habent facultatem.* ibid.
XII. Quid ſit votum publicum; Quidve occultum? ibid.
℞. *Quod publicum eſt, quod fit in publico. Occultum vero, quod in occulto.* ibid.
XIII. Quid ſit votum expreſſum; Quidve tacitum, vel, quod idem eſt, quid explicitum; Quidve implicitum? ibid.
℞. *Quod expreſſum, ſeu explicitum, eſt illud quo quis Deo ſe expreſſis verbis obligat: tacitum vero, ſeu implicitum, illud quod fit expreſſis verbis,&c.* ibid.

DISPVTATIO III.

De obligatione voti. pag. 329

QVÆST. I. AN ſit peccatum, vota non implere? ibid.
℞. *de fide certum: Quod ſit.* ibid.
II An ex genere ſuo ſit mortalis votorum violatio? pag.330
℞. *etiam de fide certum: Eſſe.* ibid.
III. An voti tranſgreſſio ſit contra primum præceptum primæ Tabulæ? ibid.
℞. *æque probabiliter quod non, ſed contra ſecundum præceptum.* ibid.
IV. An votum queat obligare, vrgente diuino, aut humano præcepto? ibid.
℞. *vt certum: Quod non.* ibid.
V. An violatio voti poſſit eſſe venialis, ex ſurreptione, ſeu indeliberatione? ibid.
℞. *vt quid certum: Poſſe.* ibid.
VI. An etiam poſſit eſſe venialis violatio voti, ex leuitate materiæ; etiamſi cum ſufficienti deliberatione fiat? ibid.
℞. *probabilius: Etiam poſſe.* ibid.

VII. An

Digitized by Google

VII. An poſſit fieri votum in materia graui, quod non obliget ad culpam vllam, ſed ſolum ad pœnam, ex intentione vouentis? ibid.
℞. *probabilius, & clarius: Poſſe fieri, ſed non de re promiſſa, ſed de pœna.* ibid.
VIII. An etiam caſu, quo materia voti ſit grauis, poſſit quis votum emittere, & illud ſua intentione limitare, vt ſolum ad culpam venialem, & non ad mortalem, obliget? pag. 331.
℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.
IX. An etiam è contra, caſu quo materia ſit leuis, poſſit vouens, ex ſua intentione, ſe obligare ad mortalem culpam? ibid.
℞. *vt longe probabilius: Non poſſe.* ibid.
X. An, qui generaliter propoſuit, intentionem ſuam eſſe, nunquam ſe per votum obligare niſi ad veniale; ſi poſtea votum voueat in materia graui, oblitus illius propoſiti, cenſeatur ſolùm ad veniale ſe obligare? p.332.
℞. *probabilius: ſolum cenſeri ad veniale ſe obligare.* ibid.
XI. An ex multiplicatis tranſgreſſionibus circa materiam leuem, contingat committi peccatum mortale? ibid.
℞. *equè probabiliter, quod non.* ibid.

DISPVTATIO IV.

De materia, & fine voti. pag. 332

§. I.

De materia voti. ibid.

QVÆST. I. AN, materia voti, neceſſariò debeat eſſe bona? ibid.
℞. *vt certum: Debere.* ibid.
II. An votum debeat neceſſariò eſſe de bono poſſibili? ibid.
℞. *vt quid certum: Quod ſic.* ibid.
III. An votum debeat eſſe de re bona, & honeſta; & An poſſit eſſe de rebus præceptis. ibid.
℞. *ad vtrumque, vt certum, quod debeat, & poſſit.* ibid.
IV. An votum illius rei, ad quam ex præcepto tenetur vouens, ſit propriè votum, & addat nouam ſpeciem neceſſario fatendam? ibid.
℞. *vt quid certiſſimum (Quidquid Tabiena dixerit) quod ſic.* ibid.

§. II.

De materia indifferenti, & an ſit apta voti. pag. 333.

V. QVando materia voti dicatur, & ſit indifferens? ibid.
℞. *Quod quando ex ſe, nec bona, nec mala eſt.* ibid.
VI. An votum de re, vt ſic indifferenti, ſit validum & obliget? ibid.
℞. *vt certum: Quod non.* ibid.
VII. An votum de re, aut actu indifferenti emiſſum, indigeat diſpenſatione, aut commutatione? ibid.
℞. *vt certum: Quod non.* ibid.
VIII. An ſit peccatum, votum rei indifferentis vt ſic, emittere? ibid.
℞. *vt certum: Eſſe peccatum ſolum veniale.* ibid.
IX. An, ſi res indifferens, ob aliquam circumſtantiam, reddatur honeſta, tunc ſit apta materia voti? ibid.
℞. *vt certum: Quod ſic.* ibid.
X. An vt res indifferens fiat honeſta, ſufficiat, vt ad bonum finem, ipſam vouens referat? ibid.
℞. *vt certum: Quod non ſufficiat.* ibid.
XI. An, votum fœminæ non nendi in ſabbato in honorem B. Virginis, relicta facultate exercendi alia ſeruilia; ſit validum, & obliget? pag. 334.
℞. *vt certum: Quod non.* ibid.
XII. An ſaltem, dictum votum eſſet validum, ſi fœmina tale votum emitteret, hoc fine veſtitum, nempe, vt expeditior eſſet ad recitandos ſæpius calculos Virgineos? ibid.
℞. *Eſſe validum tunc, caſu quo oriatur impedimentum aliquod ad ſæpius recitandos Virgineos calculos: alias non.* ibid.
XIII. An ad minus eſſet validum votum, quod quis emitteret, de abſtinendo die ſabbati ab omni opere ſeruili in honorem B. Virginis? ibid.
℞. *vt certum: Quod tunc iam eſſet validum.* ibid.
XIV. An, votum de non edendis carnibus igne aſſis in die S. Laurentij, in eius honorem: & votum non veſcendi animalium capitibus in die S. Ioannis in honorem ipſius, ſit vanum, & irritum? ibid.
℞. *Eſſe irrita, & nulla, niſi id faceret vouens ad ſe priuandum aliqua ſpeciali voluptate.* ibid.
XV. An valeat votum abſtinendi ab omni cibo igne condito, in vigilia S. Laurentij, in eius honorem emiſſum? ibid.
℞. *vt certum (quiquid alij dicant) valere.* ibid.
XVI. An ſi quæ fœmina voueat, ſe amictu albo ſemper vſuram: teneat, & valeat votum? ibid.
℞. *probabilius. Non valere, niſi in caſu ſpeciali.* ibid.
XVII. An ſit validum votum vtendi veſtibus honeſtis; necnon & votum induendi veſtes viles, & aſperas? pag. 335.
℞. *vt certum: Hæc vota eſſe valida.* ibid.
XVIII. An votum agitandi tauros in honorem alicuius Sancti, ſit validum & obliget? ibid.
℞. *vt quid certum (quidquid Prado dixerit) eſſe omnino inualidum, vanum & ſuperſtitioſum.* ibid.
XIX. Bene tamen eſſe omnino validum, votum factum dicendi inprincipio ſermonis, hæc verba: *Alabado ſea el Sanctiſſimo Sacramento, y la Immaculada Conception de Maria Santiſſima Señora nueſtra*, &c. pag. 336. & ſeqq.
XX. An votum nocturnarum vigiliarum ſit validum? pag. 339.
℞. *Quod non ſit, vbi tales vigiliæ ſunt interdictæ.* ibid.
XXI. An votum nunquam ingrediendi mare, vel nunquam equitandi, ratione periculi, quod in

Digitized by Google

nauigando, aut equitando, vouens paſſus eſt, ſit validum? ibid.

℞. abſolute loquendo, non eſſe validum: benè tamen ſi hoc ſit ad euitandum aliquod periculum. ibid.

XXII. An vt valeat votum, neceſſum ſit quod adſit honeſtas in re, quæ promittitur, tempore, quo votum emittitur? ibid.

℞. vt longè probabilius: quod ſit neceſſum. p. 340.

§. III.

De fine indifferenti. ibid.

XXIII. AN, votum rei bonæ, emiſſum, ob finem indifferentem, ſit inualidum? ib.

℞. vt certum: quod ſit. ibid.

XXIV. An validum ſit votum emiſſum ob finem rerum temporalium aſſequendarum? ibid.

℞. vt certum: eſſe validum. ibid.

XXV. An valeat votum *ieiunandi*, eo fine emiſſum vt ſumptibus quis parceret. Aut *elargiendi* eleemoſynam, vt auaritiæ opinionem tolleret? ibid.

℞. vt certum: minime valere. ibid.

XXVI. An ſimiliter, votum non ludendi, ſolo fine non amittendæ rei familiaris, ſit inualidum, & irritum? ibid.

℞. vt certum: quod non ſit inualidum. ibid.

XXVII. An vouere rem bonam, ob finem indifferentem, ſit peccatum? ibid.

℞. vt certum: eſſe peccatum, veniale tamen. ibid.

§. IV,

De valore voti rei bonæ, facti ob finem malum. pag. 341.

XXVIII. AN quando quis vouet rem de ſe bonam, ob malum finem conſequendum; teneatur voto? ibid.

℞. vt certum: quod non. ibid.

XXIX. An votum emiſſum ad obtinendum auxilium à Deo, pro modo, aut turpi facto, ſit nullum? ibid.

℞. vt certum: quod ſit nullum. ibid.

XXX. An, votum, quo quis eleemoſynam Deo promittit, ſi incolumis, & ſaluus ex bello, aut duello iniuſto euadat, ſit validum? ibid.

℞. probabilius: Eſſe validum. ibid.

XXXI. An etiam ſit validum votum emiſſum in gratiarum actionem, pro victoria iniuſtè parta? ibid.

℞. æque probabiliter: Eſſe validum, & licitum, ſi votum ſit de materia capaci. ibid.

XXXII. An votum factum de re, aut actione bona, ſub conditione turpi; vt *voueo calicem, ſi habuero ſuperflua ex meretricio*; ſit validum? pag. 342.

℞. vt certum (quidquid alij dicant) eſſe validum. ibid.

§. V.

De peccatis vouentis aliquid illicitum. ibid.

XXXIII. AN, vouere facere aliquod peccatum mortale, ſit peccatum mortale? ibid.

℞. vt quid certiſſimum: Eſſe peccatum mortale; non contra Religionem. ibid.

XXXIV. An item ſit mortale, vouere facere aliquod mortale, ſine propoſito tamen, promiſſum adimplendi? ibid.

℞. probabilius: eſſe etiam mortale ſacrilegium. ibid.

XXXV. An ſaltem, ſit ſolum veniale, vouere aliquod mortale, ſine intentione ſe obligandi? ibid.

℞. probabilius: etiam eſſe mortale. ibid.

XXXVI. An item ſit peccatum mortale vouere facere aliquod veniale, animo ſe obligandi, & adimplendi illud? pag. 343.

℞. probabilius: Eſſe veniale ſi id faciat, ſine aduertentia ad ſpecialem malitiam quam imbibit tale votum: mortale verò ſi aduertat. ibid.

XXXVII. An peccet mortaliter qui adimplet votum rei venialis, eo quod vouerit, tale veniale facturum? ibid.

℞. Peccare mortaliter. ibid.

XXXVIII. An quis licitè poſſit vouere aliquid oppoſitum Conſiliis Euangelicis, & aliis Conſiliis? ibid.

℞. vt certum: quod non. ibid.

XXXIX. An peccet mortaliter, qui ſecluſa ignorantia vouet ſe facturum aliquid oppoſitum Conſiliis, vt non futurum Religioſum; non renunciandum temporalibus, non ieiunandum, &c. p. 344.

℞. vt multò probabilius: Non peccare, niſi venialiter. ibid.

XL. An, vota contra Conſilia, poſſint aliquando cum aliqua moderatione, validè, & licitè emitti? ibid.

℞. Poſſe. ibid.

XLI. An, votum non acceptandi Epiſcopatum, aut aliam Prælaturam, ſit validum? ibid.

℞. vt mihi certum: Eſſe validum. ibid.

XLII. An aliquis Prælatus inferior Pontifice, poſſit cogere ad acceptandum Epiſcopatum? p. 345.

℞. Quod non. ibid.

XLIII. An item validum ſit votum non ſuſcipiendi beneficium, aut quodcumque regimen animarum? ibid.

℞. vt mihi certum: Eſſe validum. ibid.

XLIV. An deinde, validum ſit votum non ſuſcipiendi Ordines, præcipuè ſacros? ibid.

℞. vt multò probabilius: Non eſſe validum, ſicut nec eſt votum non ſuſcipiendi ſtatum clericalem. ibid.

XLV. An, votum ieiunandi die Dominica, ſit validum? pag. 346.

℞. probabilius: Eſſe validum, ſecluſo ſcandalo: ibid.

XLVI. An, qui fecit votum de ieiunanda vigilia alicuius ſancti, ſi hæc incidat in Dominica, poſſit die ſabbati antecedenti ieiunare? ibid.

℞. Poſſe. ibid.

XLVII. An

XLVII. An item, qui votum emiſit de ieiunanda vigilia Annunciationis B. Mariæ, ſi illa incidat in feria ſecunda, aut tertia Paſchæ Reſurrectionis, teneatur in illa ieiunare? p. 347.
℞. *Quod ſi vigilia incidat in Dominica Reſurrectionis, tunc poſſit vouens ieiunare die ſabbati, ſi vero incidat in feria ſecunda, aut tertia Paſcha, tunc tenetur in illa ex vi voti ieiunare.* ibidem.

---

§. VI.

De voto, & iuramento contrahendi matrimonium. ibid.

XLVIII. AN ſi quis cum iuramento promittat alicui fœminæ nuptias, teneatur vi iuramenti illas adimplere? ibid.
℞. *vt quid certum: quod ſic: niſi ſacerdotem, aut Religioſum eſſe decreuerit.* ibid.
XLIX. An etiam, ſi quis voueat contrahere matrimonium abſolutè, teneatur vi voti, ad illud contrahendum? ibid.
℞. *vt quid certum: non teneri.* ibid.
L. An ſaltem, votum contrahendi matrimonium eſſet validum, caſu quo matrimonium vouenti eſſet in præcepto? p. 348.
℞. *vt quid certum: Tunc eſſe validum.* ibid.
LI. An item, validum ſit votum contrahendi matrimonij ad legitimandos filios ex concubina genitos? ibid.
℞. *vt certum: Etiam eſſe validum.* ibid.
LII. An deinde validum ſit votum de contrahendo matrimonio, ſi fiat animo non conſummandi, ſed ingrediendi Religionem, ante conſummationem, aut vtrinque caſtitatis voto emiſſo? ibid.
℞. *vt quid certum: Non eſſe validum, niſi aliàs aliqua ſpecialis ratio intercedat.* ibid.
LIII. An ſaltem, validum ſit votum contrahendi matrimonium factum ab illo, qui ita ſe fragilem & procliuem ad carnis peccata ſentit, vt vix contineri poſſit? ibid.
℞. *Quod alij affirmant; alij vero negant, omnes probabiliter.* p. 349.
LIV. An validum ſit votum non nubendi, factum ab eo, cui ſalubrius eſt matrimonium, ob frequentem lapſum in res venereas, inire? ibid.
℞. *Quod ſpeculatiuè loquendo, probabilius eſt, tale votum non eſſe validum: practicè vero probabilius, quod ſit.* ibid.
LV. An etiam prima ſententia relata ſit probabilis, loquendo de voto ſolemni caſtitatis? ibid.
℞. *vt certum: quod non.* ibid.
LVI. An, validum ſit votum, quod quis abſolutè emiſit, ducendi meretricem in vxorem, vt eam liberaret à malo ſtatu? p. 350.
℞. *probabilius, quod tale votum abſolutè emiſſum non ſit validum.* ibid.
LVII. An ſaltem tale votum ſit validum, ſi fiat, non abſolutè, ſed ſub conditione, nempe, *Voueo quod ſi aliquam vxorem ducturus ſim, ducam meretricem, vt illam à morte ſpirituali liberem: vel pauperem, vt ei ſubueniam*? ibid.
℞. *vt certum: tunc iam eſſe validum.* ibid.
LVIII. An, votum præfatum, emiſſum ſub hac forma abſoluta: *Voueo Deo me ducturum puellam pauperem, vel meretricem*; habeat ſupradictum ſenſum conditionatum; *ſi aliquam ducturus ſum: voueo ducere pauperem, vel meretricem?* ibid.
℞. *probabilius, quod non.* ibid.

DISPVTATIO V.

De perſonis, quæ vouere Deo poſſunt. pagina 350.

QVÆST. I. AN omnes homines ratione vtentes, poſſint aſtringi voto, niſi ſpecialiter impediantur? ibid.
℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.
II. An Maſculus, & Fœmina poſſint ante pubertatem voto ſe obſtingere, & obligare? pagina 351.
℞. *vt mihi certum: Poſſe.* ibid.
III. An, pueri poſt ſeptennium, poſſint validè vouere? ibid.
℞. *vt mihi certum: Poſſe.* ibid.

---

§. I.

De votis, quæ Religioſi emittere poſſunt. ibid.

IV. AN, Religioſi poſſint validè, & meritoriè emittere aliqua vota de materia honeſta, quæ non ſit præiudicialis ſuperioribus, abſque expreſſa ſuorum Superiorum licentia? ibid.
℞. *probabilius: poſſe.* ibid.
V. An votum de materia præcepta emiſſum à Religioſo, ſine licentia expreſſa ſui Prælati, ſit validum? ibid.
℞. *probabilius: Eſſe omnino validum.* ibid.
VI. An ſaltem ſit inualidum votum factum à Religioſo, de materia ſibi interdicta per ſuas leges, vel mandatum ſui Prælati? ibid.
℞. *vt quid certum: Eſſe inualidum.* ibid.
VII. An valeat votum emiſſum à Religioſo de re honeſta, prohibita tamen quoad modum, videlicet, ne fiat ſine licentia. Vt ſi v. g. prohibeat Prælatus, ne ſui ſubditi, tali, vel tali die ieiunent ſine licentia. p. 352.
℞. *Eſſe validum.* ibid.
VIII. An, votum faciendi aliquam eleemoſynam, factum à Prælatis Religiorum, ſit validum, & obliget? ibid.
℞. *vt certum: quod ſic.* ibid.
IX. An etiam votum elargiendi aliquam eleemoſynam ex rebus ſuo proprio vſui applicatis, factum à ſubditis Religioſis ſine licentia ſuorum Superiorum, ſit validum & obligatorium? ibid.
℞. *Quod ſic.* ibid.
X. An item ſit validum votum eleemoſynæ factum à Religioſis, ſine licentia, de rebus Conuentus, quarum adminiſtrationem non habent? ibid.
℞. *probabilius, regulariter eſſe validum; non tamen*

Digitized by Google

tamen ſemper. ibid.

XI. An peccent ſubditi emittentes vota de rebus hia ſibi prohibitis, non impetrata prius Superioris licentia? ibid.

℞. *Non peccare, niſi caſu quo materia voti ſit prohibita.* ibid.

XII. An, ſi quis Religioſus, ita votum emitteret de aliquo, Regulâ, aut Superioris præcepto, prohibito, vt intenderet, Superiore inconſulto, illud exequi, tale votum eſſet validum? ibid.

℞. *Quod non.* ibid.

XIII. An peccet ſubditus adimplens votum, poſtquam illud Superior irritauit? pag. 353.

℞. *vt longè probabilius, quod non, caſu quo ad petitionem ſubditi illud irritauit Superior: benè tamen ſi votum adimpleat contra expreſſam illius voluntatem, &c.* ibid.

§. II.

De votis, quæ Epiſcopi, & alij inferiores Clerici, emittere poſſunt. ibid.

XIV. AN, Epiſcopi valide poſſint, abſque Pontificis licentia, vouere renunciare Epiſcopatui? ibid.

℞. *vt certum: Non poſſe.* ibid.

XV. An item, prohibitum ſit Epiſcopis, vouere ingreſſum Religionia, abſque licentia ſummi Pontificis? ibid.

℞. *Eſſe illis prohibitum.* ibid.

XVI. An, votum breuis peregrinationis emiſſum ab Epiſcopo, ſit validum? ibid.

℞. *vt certum: Eſſe validum, ſi mandari executioni poſſit, tempore, quo permittitur Epiſcopis à ſuis Eccleſiis abeſſe.* ibid.

XVII. An item ſit validum votum longæ peregrinationis emiſſum ab Epiſcopis, abſque conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ? p. 354.

℞. *vt certum: Tunc non eſſe validum.* ibid.

XVIII. An ad minus ſit validum dictum longæ peregrinationia votum, factum ab Epiſcopia ſub conditione licentiæ à Pontifice obtinendæ? ibid.

℞. *Eſſe validum, ſi finis peregrinationis ſit gratior Deo, quàm reſidentia in ſuis Eccleſiis.* ibid.

XIX. An Parochi, & alij Clerici habentes beneficium requirens reſidentiam; poſſint valide vouere Religionis ingreſſum, ſine licentia ſuorum Epiſcoporum? ibid.

℞. *Poſſe valide; adhuc contradicente Epiſcopo.* ib.

XX. An poſſint prædicti vouentes Religionem, mandare tale votum executioni, inconſulto etiam Epiſcopo? ibid.

℞. *Quod poſſint ex vi iuris; non verè tamen ex decentia teneantur id illi manifeſtare.* ibid.

XXI. An Parochi, Beneficiatij, & alij Clerici reſidentiam neceſſariam habentes, poſſint, inconſulto Superiore, votum peregrinationis emittere? pag. 355.

℞. *Poſſe, ſed ſolum in caſibus in quibus Epiſcopi, inconſulto Papa, poſſunt.* ibid.

XXII. An cæteri Clerici non habentes beneficia requirentia reſidentiam, poſſint validè, & licitè emittere votum, tam Religionis, quàm peregrinationis, & illud exequi, inconſulto Epiſcopo? ibid.

℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

XXIII. An ſit licitum Epiſcopis, emittere votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum, & illud exequi, inconſulto Papa? ibid.

℞. *Iam vt certum: quod non.* ibid.

XXIV. An integrum ſit Epiſcopis emittere votum aliquarum precum, abſtinentiarum, eleemoſynarum, & huiuſmodi, abſque licentia Pontificis? ibid.

℞. *vt certum: Eſſe illis integrum.* ibid.

XXV. An, peregrinatio, quæ per tempus vnius anni poteſt fieri; reputanda ſit modica, & ita poſſit fieri ab Epiſcopo, inconſulto Papa? p. 356.

℞. *Quod ſic.* ibid.

§. III.

De votis, quæ impuberes, vxores, & ſerui poſſunt emittere. ibid.

XXVI. AN impuberes filij poſſint valide, ſine conſenſu Parentum, vota etiam Caſtitatis, & Religionis emittere? ibid.

℞. *probabilius: Poſſe.* ibid.

XXVII. An item, vxor, & ſerua poſſint validè, & licitè vouere aliqua, ſine conſenſu ſui Mariti, vel Domini? ibid.

℞. *vt certum: Poſſe.* ibid.

§. IV.

De aliis perſonis, tam diuinis, quàm Angelicis, an vouere poſsint. pag. 357.

XXVIII. AN Deus Opt. Max. vt Deus eſt, poſſit vouere? ibid.

℞. *vt certum: Non poſſe, ſaltem propriè loquendo.* ibidem.

XXIX. An ſaltem Chriſtus Dominus in natura aſſumpta, potuerit verè votum Deo emittere? ibid.

℞. *vt certum: Potuiſſe.* ibid.

XXX. An Chriſtus Dominus, de facto votum proprium emiſerit? ibid.

℞. *probabilius: quod non.* ibid.

XXXI. An, Angeli, in ſtatu viæ ſpectati, vouere Deo potuerint, & an de facto id fecerint? ibid.

℞. *vt certum: potuiſſe, ſed de facto non emiſiſſe votum, probabilius eſt.* ibid.

XXXII. An item Angeli Beati, poſt ſtatum viæ, ſint apti ad vouendum? ibid.

℞. *Eſſe aptos: non tamen id faciunt.* ibid.

DISPVTATIO VI.

De eo, cui faciendum votum ſit. p. 358.

QVÆST. I. AN votum propriè ſoli Deo fieri poſſit? ibid.

℞. *Quod ſoli Deo.* ibid.

II. An etiam Sanctis, aliqua ratione, fundi vota poſſint? ibid.

℞. *Vt*

℞. *vt certum : Poſſe aliqua ratione.* ibid.

III. Qua tatione ſanctis aliqua vota fiant, quibus nou obſtantibus, ſoli Deo vota ptoptiè fieri infetatur? ibid.

℞. *Quod ideo eſt, vel quia fiunt ſanctis, vt in eis Deus habitat per gloriam, vel in quantum Deus in ipſis honoratur, &c.* ibid.

IV. An, promiſſio facta ſanctis, animo expreſſo, non Deo, ſed ſanctis ſolis ſe obligandi, ſit votum? ibid.

℞. *Quod non ſit.* ibid.

V. An, votum, quod in profeſſione Religioſa fit Prælatis, ſit vetè, & ptoptiè votum? p. 359.

℞. *Eſſe propriè votum, quia profitens vouet Deo ſe impleturum quod Prælato, &c.* ibid.

VI. An ſit melius, magiſque meritorium, operari ex voto, quàm ſine illo? ibid.

℞. *vt quid certiſſimum : Eſſe melius, & magis meritorium, cæteris paribus.* ibid.

§. II.

De voti emiſsi pœnitudine. ibid.

VII. AN ille, qui ita pœnitet de voto à ſe facto, vt intendat non ſeruare illud, peccet mortaliter? ibid.

℞. *vt quid certum : peccare mortaliter ſi propoſitum non adimplendi verſetur circa materiam grauem : venialiter vero, ſi circa leuem.* ibid.

VIII. An item, ille, quem pœnitet de voto à ſe facto, ita tamen, vt habeat propoſitum illud adimplendi, adhuc peccet, ſaltem venialiter? pagina 360.

℞. *Nec venialiter peccare, ſaltem directè contra votum.* ibid.

IX. An, opus factum ex voto cum triſtitia, & pœnitudine de voto emiſſo, ſit adhuc magis metitorium, quàm ſi non fieret ex voto? ibid.

℞. *vt certum, adhuc eſſe magis meritorium.* ibid.

X. An peccet ille, quem pœnitet vouiſſe ſolemniter Religionem, iuſta interueniente cauſa? ibid.

℞. *Nec venialiter peccare.* ibid.

XI. An peccet mortaliter ille, quem pœnitet, ſe feciſſe illa opera, ad quæ ratione voti tenebatur? p. 361.

℞. *tanquam certum : quod ſic.* ibid.

XII. An, ille, quem pœnitet hodie (v.g.) eſſe diem ieiunij, committat aliquam culpam? ibid.

℞. *vt certum, quod non, dummodo cum illa pœnitudine retineat propoſitum ieiunandi.* ibid.

XIII. An peccet ille, quem pœnitet, ſe profeſſum eſſe, & tot annos in Religione vixiſſe? ibid.

℞. *Non peccare contra votum à ſe emiſſum, cùm talis dolor non ſit propriè de voti obſeruatione.* ibid.

XIV. An ſi quis faciat votum nunquam dolendi de aliquo alio voto à ſe facto, & de facto doleat : tunc contra votum delinquat? ibid.

℞. *vt certum : Quod ſic.* ibid.

PRIVILEGE

PRIVILEGE DV ROY.

LOVIS par la grace de Dieu, Roy de France, & de Nauarre, A nos amez & feaux Conſeillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maiſtres des Requeſtes ordinaires de noſtre Hoſtel, Baillifs, Seneſchaux, Preuoſts, leurs Lieutenans, & à tous nos Iuſticiers, & Officiers qu'il appartiendra; Salut. Noſtre bien aimé Iean Couronneau Marchand Libraire de noſtre Ville de Bayonne, Nous a exposé qu'il deſireroit faire imprimer vn Liure intitulé ***R. P. Fr. Leandri de Sanctiſsimo Sacramento, Ordinis Diſcalceatorum Sanctiſsimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum, Quæſtiones Morales, &c.*** s'il auoit ſur ce nos Lettres de Priuilege & permiſſion neceſſaires, humblement requerant icelles: A ces Cauſes, deſirant fauorablement traicter ledit Suppliant, Nous luy auons permis & permettons, d'imprimer ou faire imprimer, vendre & debiter ledit Liure en tous les lieux de noſtre obeyſſance, en telle marge, & caracteres qu'il voudra, durant le temps & eſpace de vingt années entieres & accomplies, du iour que ledit Liure ſera acheué d'imprimer, pour la premiere fois; & faiſons tres-expreſſes defenſes à toutes perſonnes de quelque qualité ou condition qu'elles ſoient d'imprimer, faire imprimer, ny de vendre & diſtribuer ledit liure, en aucun lieu de ce Royaume, autres que de l'impreſſion dudit Expoſant, ou de ceux qui auront droict de luy durant ledit temps & eſpace, ſoubs pretexte d'augmentation, correction, changement de titre, ou autrement, en quelque ſorte & maniere que ce ſoit, à peine de trois mille liures d'amende, payables ſans depoſt, par chacun des contreuenans, & applicables vn tiers à Nous, vn tiers à l'Hôtel-Dieu de Paris, & l'autre tiers à l'Expoſant, confiſcation des exemplaires contrefaits, & de tous dépens, dommages, & intereſts, à condition qu'il ſera mis deux exemplaires dudit Liure en noſtre Bibliotheque publique, & vn en celle de noſtre tres-cher & feal Cheualier Chancelier de France le Sieur Seguier, auantque de l'expoſer en vente, à peine de nullité des preſentes, du contenu deſquelles Nous vous mandons que vous faſſiez iouït plainement, & paiſiblement ledit Expoſant, & ceux qui auront droict de luy, ſans qu'il leur ſoit fait aucun trouble, ny empeſchement. Voulant qu'en mettant au commencement, ou à la fin de chacun dudit Liure copie, ou extraict des Preſentes, elles ſoient tenuës pour ſignifiées, & que foy ſoit adjoûtée, & aux copies Collationnées par vn des nos amez & feaux Conſeillers & Secretaires, comme à l'Original: mandons auſſi au premier noſtre Huiſſiet, ou Sergent ſur ce requis, de faire pour l'execution des preſentes tous exploits neceſſaires ſans demander autre permiſſion: Car tel eſt noſtre plaiſir, nonobſtant oppoſitions ou appellations quelconques, & ſans prejudice d'icelles: Clameur de Haro, Chartre Normande, & autres Lettres à ce contraires. Donné à Paris le dernier iour de Iuiller, l'an de grace mil ſix cens cinquante-ſix, & de noſtre Regne le quatorziéme.

Par le ROY en ſon Conſeil,

CRAMOISY.

Ledit Sieur Couronneau à faict part du droict du ſuſdit Priuilege à Sieurs Philippe Borde, Laurent Arnaud & Compagnie par Traitté faict entre eux le huictiéme Iuin mil ſix cens ſoixante-trois.

Hæc prima editio deſiit excudi die 21. Ianuarij 1664.

TRACT.

TRACTATVS PRIMVS
IN SECVNDVM DECALOGI PRÆCEPTVM
DE IVRAMENTO.

TRACTANT de iuramento, Iuriſperiti *in tit. de iureiurando*, præcipuè Zabar. Bellam. Anchar. Panorm. Felin. & alij, quos lato calamo citat Barboſa ibi. Theologi *in* 3. *ſentent. diſt.* 39. D. Thomas 2. 2. *q.*39.& ibi eius Interpretes. Summiſtæ omnes verb. *Iuramentum*. Legatur præcipuè Sotus *de iuſt. lib.* 8. *à quæſt.* 1. Nauar. *in Man. cap.*12. *à num.*1. Couarru. *in cap. quamuis pactum part.* 1. Gutierrez *de iuram. confirmat*, Azor.*tom.*1.*lib.*1. Sayrus *in Claui Reg. lib.*5. Sanchez 2.*tom.in Decal. lib.* 3. Suarez *tom.*2. *de Relig. tract.* 4. *lib.* 1.Leſſius *de iuſt. & iure lib.* 2. *cap.* 42. Reginald. *tom.* 2. *lib.*18. *de iuramento.* Valentia 2.2. *diſp.*6. *q.*7. Ceuallos *in ſuis quæſt. practicis q.*407.Petr. Ledeſma *tom.*2.*ſum.tract.*11.Paul. Layman. *lib.*4. *tract.*3. *cap.* 1. Fagundez *lib.* 1. in 2. *præc. Decal.* Trullench. *ibid.* Bonacina etiam *circa* 2. *præcept. Decal. diſp.* 4. Filliuc. *tract.* 25. *à cap.*1. Baſſæus 1. & 2. *tom.verb. iuramentum*, Vllalob. *tom.*2. *tract.* 36. Thom. Tamburin. in Decal. *lib.* 3. Iacobus à Graffiis *lib.* 2.*deciſ. aurear. à cap.* 12. Acacius March.*tom.*2. *verb. iuramento.*

DISPVTATIO PRIMA,
De Eſſentia, & Quidditate Iuramenti.

QVÆSTIO PRIMA.

An iurare, ſit, Deum in teſtem adducere, & inuocare.

RESPONDEO vt quid certum, quod ſic. Quia ſic docet D.Thomas 2.2.*q.*89.*art.*1.*ex* D. Auguſtino *ſerm.* 28. *de verb. Apoſtoli cap.* 3. dicente: *Quomodo tu cùm iuras, Deum adhibes teſtem; ſic ipſe cum iurat ſe teſtem adhibet.* Et *in cap* 6. ait: *Quid eſt iurare per Deum, niſi teſtis eſt Deus.* Sic ille, & omnes tam Theologi quàm Canoniſtæ cum eo. Legantur citati, præcipuè Suarez *tom.*2.*de Relig. tract.*4. *lib.*1.*cap.*1.

QVÆSTIO II.

An iuramentum, ſit adductio, ſeu inuocatio Dei, in teſtimonium veritatis illius rei, quam affirmamus vel negamus.

RESpondeo etiam vt quid certum: Quod ſic. Quia ſi iurare, vt nuper eſt habitum, eſt idem, quod Deum in teſtem adducere, & inuocare; iuramentum nil aliud erit, niſi actus ille adducendi,

ſeu inuocandi Deum in teſtem veritatis illius rei, quam affirmamus, vel negamus, ſic omnes. Legantur D. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 1. Suarez *loco cit.* Sanchez *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 1. Tamburinus *lib.* 3. *in Decal. cap.* 1. §. 1. *num.* 1.

QVÆSTIO III.

An iuramentum dicatur à iure?

RESpondeo dici à iure. *Primò*, quia (vt ait D. Thom. *art.* 1 *cit.*) quaſi pro iure introductum eſt, vt quod ſub inuocatione diuini teſtimonij dicitur, pro vero habeatur. *Secundò*, quia per iuramentum ius Deo acquiritur, vt illum verum teſtem faciamus eius rei, quam ipſius diuini nominis inuocatione confirmamus. Sic communis. Legantur D. Thom. & Suarez *loc. cit. cap.* 1. *n.* 3. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 1. *n* 1. vbi addit, dici à iure, quia pro illo tanquam pro iure ſtandum eſt. Optimè Barboſa *in titulo de iureiurando. n.* 3.

QVÆSTIO IV.

An hæc tria, Iuramentum, Iuiuſrandum, *&* Sacramentum, *ſint ſynonima?*

AFfirmat Panormitan. *in rubr. de iureiurando.* & Tuſcus, *verbo iuramentum*, *concl.* 496. *num.* 14.

Sed clariùs Reſpondeo: has duas voces, *iuramentum*, & *iuſiurandum*, planè eſſe ſynonimas: *Sacramentum* verò, etiam, ſed ſolùm iuxta ſubiectam materiam. *Primum*, conſtat ex iure, & ex vſu Latinorum Authorum: necnon ex Scriptura, vbi frequens eſt vſus huius nominis, vt patet ex illo Zachariæ *Lucæ* 1. *Iuſiurandum, quod iurauit ad Abraham patrem noſtrum, daturum ſe nobis.* Et liquet etiam ex ipſo nomine, nam dicitur *ius*, quia pro illo ſtandum eſt, tanquam pro iure; *iurandum*, quia confirmandum eſt diuini nominis inuocatione. *Secundum* etiam eſt planum; nam iuramentum, appellari ſacramentum ſolet, tam in Scriptura, quàm in iure, vt conſtat ex cap. *Qui ſacramentum* 22. *q.* 4. eo quod reconditam habeat ſanctitatem, & ideò ſummo cum timore, & reuerentia exercendum ſit. Dixi notanter, *eſſe ſynonimum iuxta ſubiectam materiam*; quia conſtat nomen Sacramenti, alias habere ſignificationes, & magis proprias, accommodatur autem ad iuramentum ſignificandum, ob rationem dictam; necnon quia etiam iuramentum eſt ſacræ rei ſignum, ſcilicet, infallibilis veritatis diuinum teſtimonium. Sic Suarez *lib.* 1. *cap.* 1 *n.* 3. Fagundez *loc. cit.* & alij apud Barboſam, *numer.* 4.

QVÆSTIO V.

Quid velit iurans per inuocationem diuini Nominis?

RESpondeo dicendum quod velit, cupiat, ac petat, *quantum in ſe eſt*, vt Deus publicam efficiat, ac manifeſtet eam rem, quam iurans ſuo iuramento confirmat, ac ab ipſo Deo veram eſſe ſcitur: & hoc, cùm ipſi Deo placuerit, ſiue in hac vita, ſiue in altera. Vbi manifeſtabit conſilia cordium, vt dicitur 1. *ad Corint.* 4. Permittit enim hoc is, qui iurat, diuino beneplacito. Sic docet Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 7. *puncto* 1. ex D. Thoma 2. 2. *q.* 99. *art.* 2. *ad* 3. & Caietano *ibidem.* Sanchez *tom.* 2. *Decal. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 1. & Fagundez *lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 2.

QVÆSTIO VI.

An, vt iuramentum, quoad Deum, in foróque interno, obliget, requiratur, vt fiat per verba externa, aut per contactum rei ſacræ?

RESpondeo vt certum; non requiri; ſed ſatis eſſe, ſi fiat mente, aut locutione interna, nullis verbis, aut ſignis externis expreſſa. Quia votum, ſola mente, Deo factum, verè obligationem inducit, vt dicemus *tract.* 2. *de voto*, *diſput.* 1. *q.* 4. Ergo & iuramentum. Sic omnes. Legantur Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 2. *q.* 4. Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 1. *n.* 1. Sanchez *tom.* 2. *Decal. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 2. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib* 1. *de iuram. cap.* 1. *n.* 4. Ledeſma *tom.* 2. *ſum tract.* 11. *cap.* 1. *dub.* 2. Ceuallos *in quæſt. practicis q.* 407. Fagundez *lib.* 2. *in* 2. *præcep. Decal. cap* 1. *nu.* 5. Qui cum communi idem docet de iuramento, quoad homines, loquendo in foro interno. Legatur *num.* 6. *&* 7. Tamburin *lib.* 3. *in Decal. cap.* 1. §. 1. *num.* 2. *verſ. mente.* & alij.

QVÆSTIO VII.

An, ſaltem, vt iuramentum, quoad homines, & in foro externo, obliget, ſit faciendum verbis, an ſufficiat, quod fiat ſignis?

AFfirmant abſolutè, eſſe faciendum verbis, nec ſufficere, vt fiat ſignis, Bart. & Iaſon. Albericus, Fulgoſius, & Romanus, quos referunt Couarru. *vbi infra*, Ceuallos *in ſuis quæſt. practicis q.* 406. & Suarez infra.

Affirmant hoc ipſum alij DD. ſed non abſolutè, ſed cum limitatione hac, dicendo, verba eſſe neceſſaria in valentibus loqui: ſecùs in non valentibus, Ita Ioan. Selua *tract. de iuram. part.* 1. *q.* 2. Paulus, Aretinus, Alexend. Croitus, Alciatus, & Tiraquellos, vt refert Couarru. vbi infra.

Sed vt quid veriſſimum Reſpondeo: ſufficere, quod fiat ſignis aliquibus externis iuramentum indicantibus, vt hoc obligationem inducat, etiam in foro externo. Probatur, quia reliqua pacta, & etiam matrimonium, ſolùm ſignis, & nutibus validè ineuntur, etiam à potentibus loqui, vt cum communi diximus 2. *p. tract.* 9. *de matrim. diſp.* 1. *q.* 5. Ergo etiam iuramenta. *Confirmatur.* nam iuramentum dicitur, & eſt quædam obligatio, vt conſtat ex cap. *debitores, de iureiurando.* Atqui obligatio inter homines, non ſolùm per verba; ſed etiam per ſigna externa fieri poteſt, vt conſtat de matrimonio, cap. *cum locum.* & cap. *tua, de ſponſalibus: ergo.* Sic Couarru. *de pactis* 1 *part. initio n.* 4. & penes illum, Gloſſa *in ſum.* 22. *q.* 1. Panormitan. Iacobus, Petrus, Cyrus, Lancelot, Galiaula, Corſettus. & alij. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.*

cap. 44. Suarez *lib.*1.*cap.*11.*num.*4.5.*&* 6. vbi optimè, & latè id tractat. Sanch. *lib.*2. *de matrim.diſp.* 31.*n.*5.& *lib.*3.*Decal.cap.*1.*n.*2.& *cap.*2.*n.*12. Sayrus *in Claui Reg.lib.*5.*cap.* 5. *n.* 8. 9.*&* 10. quos omnes citat, & ſequitur Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.*1.*n.*6. Quibus addi poſſunt Tamburin. *lib.*3.*in Decal. cap.*1.§.1.*n.*2. Bonac. *in* 2. *Decalogi præcep. diſp.* 4 *q.*1.*punct.* 2. *n.*1. Trullench. *lib.*2.*in Decal. cap.* 1. *dub.* 1. *numer.* 2. Baſſeus *tom.* 2. *verb. iuramentum,num* 4.

QVÆSTIO VIII.

An, vt iuramentum in foro externo, obliget, ſit neceſſum, quod fiat per contactum alicuius rei ſacræ, vt Crucis, aut Euangeliorum?

REſpondeo vt quid verum, minimè eſſe neceſſum; niſi aliàs, iure exprimatur, vt fit in quibuſdam caſibus.

Prima pars huius reſponſionis liquet. Nam ad ſubſtantiam iuramenti, tantùm exigitur, quod Deus in teſtem vocetur, aut adducatur, vt habitum eſt, *quaſt.*1.*&* 2. Atqui optimè poteſt aliquid promitti, aut affirmari, adducendo Deum in teſtem, ſolis verbis, non tacta Cruce, nec Euangeliis, nec vlla alia re ſacra: ergo. Confirmatur apertè ex textu in cap. *Et ſi Chriſtus. de iureiur.* Vbi per hæc ſimplicia verba, *Teſtis eſt mihi Deus*, iuramentum inducitur. Sic communis Doctorum, vt ait Couarru. *de pactis*, 1. *parte*, §. 1. *numer.* 1. Ceuallos *in qq. practicis* q. 407. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 1.*n.*3.

Secunda reſponſionis pars, etiam eſt clara. Quia in multis caſibus iure expreſſis, requiritur ad effectum iuramenti, vt præſtetur, tactis rebus ſacris, vt Cruce, Euangeliis, Sanctorum Reliquiis, & ſimilibus: ergo ſi dictis caſibus aliter præſtetur, nullam vim habebit, quantum attinet ad iuris effectus. Antecedens probant caſus expreſſi in iure cap. *Tibi Domine* 63. *diſt.* cap. *Hortamur.* 3.*q.* 9. cap. *Teſtimonium* 11. *q.*1. *Clementina vnica*, *de iureiurando. & Clemen.* 1. §. *porrò*, *de hæreticis.* & *cap. vltimo*, *in princip. de iuramento calumniæ*, & aliis in locis iuris vtriuſque. Sic omnes. Legantur Couarru. *loc. cit. numer.* 1. *&* 2. Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 12. Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 1.*n.*3. & *cap.* 2. *n.* 12. Sotus *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 1. Ceuallos *in ſuis quaſt. practicis*, *q.* 407. Aragon. 2. 2. *q.*89. *art.* 1. Fagundez *lib.* 2.*Decal.cap.*1. *num.*7. Barboſa *in cap. Fraternitatis*, *de teſtibus*, *n.*7. Addens, quod in his caſibus, qui non habet manus, non poſſit teſtimonium dicere.

QVÆSTIO IX.

An, caſu quo lex ſanciat, quod iuramentum præſtetur, tactis Euangeliis; ſat ſit ad eius valorem, quod fiat per tactum alterius libri ſacri, aut Crucis?

NEgant eſſe ſatis, ſed neceſſarium eſſe ad iuramenti valorem, quod fiat tactis Euangeliorum libris, Gloſſa *in authent. vt iniuſiurandum*, *quod præſt. collat.* 2. *verſic. quatuor.* Et *in Clement.*1.§.*porrò. de hæretic.* & alij, apud Couarru. mox citandum: Et probatur. Quia lex in ſpecie exprimit, vt ſupponitur, quod iuramentum præſtetur ſuper Euangeliis: ergo neceſſariò debet fieri, illis tactis.

Sed clariùs Reſpondeo: Non eſſe ſatis, attento iure, vt bene DD. docent communiter: Eſſe tamen ſatis, attenta conſuetudine. Vtramque reſponſionis partem docet Couarru. & probat iis verbis: Nam, cum in iuramento teſtis à iure exigatur, quòd fiat tactis Euangeliis, receptum eſt, non aliter teſtimonium validum eſſe niſi fiat iuramentum tactis Euangeliis; nec ſufficiat alium ſacrum librum tangi, iure ſcripto conſiderato: conſuetudine tamen obtentum eſt, ſatis eſſe, id iuramentum præſtari ſuper Crucem. Gloſſa inſignis in dicta Authentica vt iuſiurandum, cuius meminit Alexand. *in l. tertia.*§. *iurari. ff. de iureiurando.* Notat Abbas *in dicto cap. Tuis, col. vltima.* Idem *in cap. Fraternitatis, de teſtibus, ad finem.* & *conſil.* 68.*lib.*2 Huc vſque Couarruuias cap. *quamuis pactum*, 1.*p.*§. 1. *n.*2. quem citat, ac ſequitur Sanchez *lib.*7.*de matrim.diſp.*108.*n.*14.

QVÆSTIO X.

An, ſi atteſtetur Notarius, quod Titius v.g. iuratus, teſtimonium dixerit; ſit præſumendum, talem teſtem iuramentum ſolemniter præſtitiſſe, tactis Euangeliis, aut Cruce?

REſpondeo: Præſumendum eſſe. Quia ita conſueuere Tabelliones, & Notarij ſcribere; & per locum à conſuetudine generali, præſumitur ſeruata ſeruanda. Sic ex Alciato in *rubr. de iureiurando*, docet Couarru. *loc.cit.num.*2. & nouiſſimè Barboſa *in cap. Fraternitatis. de teſtib.n.* 9. his verbis: Aduerto, teſtem præſumi, quòd medio iuramento examinatus fuit corporaliter, tactis Scripturis, quando Notarius, non enunciatiuè, ſed diſpoſitiuè, per verbum denotans actum, de quo ipſe rogatus fuit, cum deſignatione diei, & horæ atteſtatur de iuramento, etiamſi non dicat, tactis Scripturis: quando enim Notarius atteſtatur de iuramento, præſumitur illud interueniſſe, eo modo, quo debuit. Imola *conſil.* 8 *n.*12.*&* 13. & in his terminis Rota *deciſ.*393.*n.*8.*&* 9. apud Farinac. *part.* 1.*in recent.* Hæc Barboſa, & antea Sanchez *diſp.* 108.*citata, num.*14.& penes ipſum, Anton. Felin. & alij.

QVÆSTIO XI.

An, in caſibus iure expreſſis, quibus cauetur, vt iuramentum fiat tactis Scripturis, aut ſanctis Euangeliis; debeant Epiſcopi, aut aliæ perſonæ in ſacris conſtitutæ, tactis ipſis, iurare.

NEgat abſolutè Auguſt. Barboſa in cap. *cum in cauſa* (quod eſt vltimum) *de iuramento calumniæ*, *n.*3. Vbi explicans illa textus verba; Propoſitis tantùm, ſed non tactis Euangeliis; ſic ait: Ex obſeruantia indubitata, omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, ſiue ſint Cardinales, ſiue Epiſcopi, aut aliæ perſonæ in ſacris conſtitutæ, non Iurant tactis Euangeliis, nec tactis ſcripturis aliquibus, ſed tacto pectore. Veſtr. in *pract. ciuili*, *lib.* 6. *cap.*3. *num.* 7. Anton.

de Rè, *in tractat. huius tit. cap. 15. num. 351. & ſeqq.* quos refert Beller. *d. §. 4. num. 12.* Hæc Barboſa.

Sed clariùs & probabiliùs, Reſpondeo dicendo, *Primò*, Epiſcopi iurantes, non tenentur Scripturas, aut ſancta Euangelia tangere; niſi in cauſis grauiſſimis, aut in illis, in quibus iure ſpecialiter expreſſum ſit, Epiſcopum debere tactis ſacris iurare. Probatur apertè ex cap. vltimo, *cit. de iuram. calumn.* Vbi dicitur: *Quando Epiſcopus iurat de calumnia, vel pro dicendo teſtimonio, debere iurare, propoſitis, ſed non tactis Euangeliis.* Quod ſit, ob honorem, vt vult Suarez, dignitatis perſonæ. Ego addo, quod etiam, ob eius conſecrationem, vt innuit Couarruuias, ob quam idem cenſendum eſſe de Præsbyteris, his verbis docet. Refragatur textus *in d. cap. vltimo, in princip. de iuram. calum.* qui probat Epiſcopum iurantem, non teneri, ſacra tangere. Idem voluit Gloſſa in cap. *vt circa. de elect. in 6.* textus optimus *in cap. Si quis Presbyter 2. q. 5.* quem dixit ſingularem Albas *in d. cap. vltimo*, quo in loco Barbatius *col. 5.* eiuſdem mentionem fecit. Etenim ex eo apparet, Præsbyterum non teneri, cùm iuramentum præſtat, ſacra tangere: ſed ſatis eſſe per ſuam conſecrationem tangendo proprium pectus iurare. Idem adnotauit Guido Papæ *q. 615.* quam ob rem conſiderandum eſt, Epiſcopum, aut Præsbyterum regulariter in præſtandis iuramentis, non teneri ſacra tangere. Ab hac tamen regula excipiuntur, cauſæ graues; item & omnes illæ, in quibus iure expreſſum ſpecialiter ſit, Epiſcopum, aut Præsbyterum debere tactis ſacris iuramentum præſtare; ſicuti docet Panormitan. *in capite vltimo, de iuram. calumn.* Huc vſque Couarru. *de pactis 1. p. §. 1. num. 3.* Legatur Suarez *lib. 1. de iuramento, cap. vltimo, in fine.*

Reſpondeo *ſecundò*: Reliquæ perſonæ, in ſacris etiam conſtitutæ, attento iure, verè iurare debent tactis Euangeliis, aut Scripturis, in caſibus, in quibus iure exprimitur, iuramentum fieri debere, tactis illis. Quia iurare non tactis illis, ſed ſolùm pectore tacto, eſt priuilegium duntaxat Epiſcoporum & Præsbyterorum, vt conſtat ex citatis iuribus, & loquendo de Epiſcopis, notat Gloſſa in cap. *Teſtimonium 11. q. 1. verb. iureiurando.* Sic innuit, vt vidimus, Couarruuias.

QVÆSTIO XII.

An, cenſendus ſit verè iurare, qui ſubſcribit ſcriptum aliquod, in quo iuramentum continetur?

RESpondeo quod ſic: quia illa ſubſcriptio, eſt quædam conteſtatio ipſius ſubſcribentis, iuramento firmata; ac proinde tantum valet, ac dicere; *ita iuro.* Sic Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 1. n. 7. in fine*, ex Thoma Sanchio *lib. 3. Decal. cap. 2. n. 12. ad finem.* Tamburinus *lib. 3. in Decal. cap. 1. §. 1. n. 2.* Qui omnia à nobis dicta iis verbis perſtringit: Poteſt Dei inuocatio exhiberi verbo, nutu, facto, mente. Verbo, vt ſi ore proferas dicendo: v. g. iuro per Deum hoc ita eſſe, hoc me facturum. Nutu, vt ſi tibi dicatur, iures per Deum; tu vero, oculis, vel capite annuas. Facto, vt ſi cui offeratur iuramentum cum libro Euangeliorum, ipſe verò illum tangat, eo enim ipſo, etiamſi nihil proferat, iurare cenſetur. Idem euenit, ſi ſe ſubſcribat Scripturæ iuriſiurandi formam continenti, propria enim ſubſcriptio ipſiſſimum eſt iuramentum. Mente denique vt ſi quis intra animum ſuum iuret, &c. ſic ille.

QVÆSTIO XIII.

An, iuramentum mentale, neceſſariò requirat actus tres.

RESpondeo dicendum, quod ſic. Primus eſt, actus intellectus, quo iudicat expedire aliquid Deo promittere cum iuramento. Secundus, eſt voluntatis, quo vult promittere, & iurare. Tertius eſt intellectus, quo, quaſi lingua ſpirituali cum Deo loquens, iuramentum exhibet. Sic Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 1. n. 5.* & ex illo Rocafull. *lib. 1. de 2. precep. Decal. cap. 2. n. 6.*

QVÆSTIO XIV.

In quo ex præaſſignatis actibus, conſiſtat formaliter & eſſentialiter iuramentum mentale?

RESpondeo dicendum, quod conſiſtat in tertio actu; nempe in actu intellectus, quo quis Deo, iuramento aliquid promittit. Probatur quia iuramentum non conſiſtit formaliter in primo actu intellectus, quo iudicat vtile, aut neceſſum eſſe iurare, vt conſtat clarè. Nec rurſus in promiſſione ipſius voluntatis: ergo conſiſtet in intellectuali illa inuocatione Diuini nominis ad ſtabiliendam, & confirmandam talem promiſſionem, vt conſtat ex definitione iuramenti: ergo &c. Ex hoc planè conſtat, quod iuramentum formaliter ſit in intellectu, non in voluntate. Sic Suarez & Rocafull. *loc. citatis.*

QVÆSTIO XV.

Quos actus requirat iuramentum vocale, & in quo illorum formaliter conſiſtat?

RESpondeo dicendum, quod requirat quatuor. Primus eſt intellectus iudicantis hîc & nunc vtile, aut neceſſe eſſe, iurare. Secundus eſt voluntatis volentis promittere & iurare. Tertius eſt intellectus dictantis potentiæ executiuæ, v. g. potentiæ loquendi formam iurandi. Quartus eſt ipſa prolatio vocalis iuramenti (vel alia actio æquiualens) qua quis ſignificat exteriùs, ſe iurare: & in hoc vltimo actu conſiſtit formaliter hoc exterius iuramentum, dependenter tamen ab interno actu prædicto, & intentione iurandi, vt ſtatim dicemus. Sic Rocafull. *loc. cit. num. 6. dubis. 2. verſ. dico primò*: & ex parte Suarez *loc. cit. num. 7.*

QVÆSTIO XVI.

An ad eſſentiam iuramenti requiratur neceſſariò intentio iurandi?

RESpondeo cum communi; requiri omnino neceſſariò ad eſſe, aut conſtitutionem iuramenti, intentionem

tentionem iurandi. Itaque, ſi quis etiam voluntariè proferat verba, per quæ ſignificetur Deum in teſtem adduci, ſine animo tamen, aut intentione iurandi, reverà non iurabit. Ratio ſit, tum quia iuramentum eſt actus humanus: atqui nequit eſſe talis niſi ab intentione iurandi procedat: ergo. Tum etiam quia votum factum exterius ſine intentione vouendi, non eſt votum: ergo nec iuramentum ſine intentione iurandi factum, erit verum iuramentum in eſſendo, ſed fictum. Sic Suarez *lib. 1. de iuramento cap. 1. n. 8.* & *lib. 2. cap. 7. num. 2.* Couarru. *de pactis. §. 5. num. 1. & 2.* Sanchez *in Decalog. lib. 3. cap. 10. num...* Bonacina *diſp. 4. quæſt. 1. punct. 7. nu. 2.* Rocafull. *lib. 1. in ſecund. præcep. decal. cap. 2. num 7.*

QVÆSTIO XVII.

An, ad eſſentiam iuramenti; requiratur neceſſariò plena deliberatio?

Reſpondeo vt quid certum, neceſſariò requiri. Ratio eſt, quia iuramentum verè & propriè habet de ſe, quod ſit actus virtutis Religionis: atqui actus quilibet virtutis debet eſſe perfectus: ergo cum perfecta deliberatione factus. Sic omnes, præcipuè Suarez *cap. 1. cit. numer. 6.* Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 10. numer. 2.* Fagundez *lib. 2. cap. 9. num. 1.* & alij, de quo ampliùs infra *tractat. 2. de voto, diſputat. 1. §. 1. quæſtion. 7.*

QVÆSTIO XVIII.

An, iuramentum ſit actus licitus, & honeſtus?

Negarunt olim quidam hæretici, & nunc negant alij, dicentes iuramentum ita eſſe, intrinſecè malum, vt nunquam omninò liceat. Sectatores huius erroris referunt Prateolus, & Caſtro, *verb. iuramentum, hæreſi 1.* Azor. *par. 1. lib. 11. cap. 2. q. 3.* Valentia *2. 2. diſp. 6. q. 7. punct. 3.* & Suarez *lib. 1. de iuramento, cap. 2. num. 1.*

Fundamentum huius hæreſis ſumpſerunt Hæretici ex illis verbis Chriſti *Matth. 5. Audiſtis, quia dictum eſt antiquis, non peierabis, reddes autem Domino iuramenta tua: ego autem dico vobis, nolite iurare omnino, neque per cælum, quia thronus Dei eſt, neque per terram, quia ſcabellum eſt pedum eius*, &c. Et ſubdit; *Sit ſermo veſter, eſt, eſt, non, non.* Vbi apertè Chriſtus videtur prohibere omne iuramentum.

Sed de fide certum, Reſpondeo dicendum, quod iuramentum verè ſit aliquando actus licitus, & honeſtus; ac proinde nunquam de ſe, & intrinſecè malus, vt putarunt Hæretici.

Probatur primò ex ſcripturâ, *Deuter. 6. & 20. Dominum Deum timebis, & illi ſoli ſeruies, & per nomen eius iurabis.* Ierem. 4. *Iurabis viuit* (non dicit, vt ſæpè leges apud Rocafull.) *Dominus, in iudicio, iuſtitia, & veritate.* Et *Pſal. 61. Laudabuntur omnes qui iurant in eo.* Item Apoſtolus Paulus ſæpè iurauit, vt patet ad *Rom. 1.* dicens; *Teſtis enim mihi eſt Deus. 1. ad Corinth. 1. ad Philip. 1. & 1. ad Timoth. 5. & 2. ad eundem 4.* & *ad Galat. 1.* illis verbis. *Coram Deo*, &c. Imò & ipſe Chriſtus Dominus

ex ſententia aliquorum Sanctorum Patrum, toties iurauit, quoties vſurpauit illud, *Amen, Amen.* Legantur D. Hieron. *ſuper 16. caput Ezechielis.* Chryſoſtom. *homil. 11. ſup. Epiſtol. ad Hebræos.* D. Auguſtin. *ſerm. 28. de verbis Apoſtoli.*

Secundò probatur ex vſu, & conſuetudine Eccleſiæ Catholicæ; nam ſæpè exiguntur iuramenta eiuſdem Eccleſiæ authoritate, vt conſtat ex titulis, de iureiurando; ergo. Sic omnes Catholici. Legantur D. Thom. 2. 2. q. 89. *art. 2.* & ibi eius interpretes. Suarez *lib. 1. de iuramento, cap. 2.* Valentia *diſp. 6. q. 7. punct. 3.* Azor. *lib. 11. cap. 2.* Sanchez *lib. 3. cap. 3.* Sayrus *in Claui Reg. lib. 5. cap. 3.* Couarru. *de pactis, 1. p. §. 6. à num. 1.* Leſſius *lib. 2. cap. 42. dub. 3.* Graffiis *lib. 2. cap. 12. n. 2.* Bonac. *diſp. 4. q. 1. punct. 3. à num. 1.* & alij plures, apud Barboſam *ad textum in cap. Etſi Chriſtus, de iureiurando.* Qui ad fundamentum contrarij erroris duplici modo ex Patribus reſpondet. Primò, quòd Chriſtus Dominus ibi ſolùm prohibuiſſet iuramentum fieri per creaturas, quando ſit nulla facta in Deum relatione. Secundò, quod ſolùm prohibuerit facilitatem iurandi, id eſt, omni caſu, indiſtinctè, ſemper, ſeu, vt aiunt, in omnibus, & per omnia; ita vt ſenſus ſit; *Nolite indiſtinctè, id eſt, ſemper, & omni caſu iurare.* Sic ille. Et Acacius March. *Verbo Iuramento. reſol. 151. num. 1.* Luyſius Turr. *in ſum. 1. p. cap. 167. dub. 2.*

QVÆSTIO XIX.

An, nobis ſit licitum paſſim iurare?

Affirmandum videtur, quia finis iuramenti eſt honor Dei; & eſt iuramentum actus virtutis Religionis, vt habitum eſt *q. 17.* & infra: ergo licitum erit nobis iuramentum paſſim præſtare: cùm nobis liceat paſſim honorare Deum, & actus Religionis exercere.

Sed ex dictis nuper, Reſpondeo dicendum, quod minimè nobis ſit licitum paſſim iurare, quia licet iuramentum ſit licitum, & bonum; non tamen eſt ex eo genere bonorum, quæ ſunt per ſe bona, & frequentanda, ſicut eſt oratio, &c. ſed ex eo genere bonorum, quæ bona ſunt, poſita neceſſitate, & aliis circumſtantiis; ſicut eſt vſus medicinæ, quæ ſolùm prodeſt neceſſitate vrgenti. Sic Bonacina *loc. citato, num. 1. verſ. obſerua tamen.* Sanchez *lib. 3. n. 2.* Filliucius, *tract. 25. cap. 1. q. 1.* Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 1. num. 18.* & alij citati ſuperiori quæſtione: præcipuè Suarez *loc. cit. cap. 4. num. 13. verſ. Ad ſecundum.* March. *loco citato, numer. 2.*

QVÆSTIO XX.

An, vt iuramentum ſit licitum, & honeſtum, requirat tres comites, ſeu conditiones, nempe, veritatem, iuſtitiam *&* iudicium?

Reſpondeo vt quid certum, requirere; quia ſic colligitur ex illo loco Ieremiæ 4. nuper adducto, *Iurabis, viuit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iuſtitia.* Ratio eſt, quia in iuramento, Deus, qui eſt ſumma veritas, & iuſtitia, adducitur in teſtimonium: ergo non temerè, ſed cum iudicio, iuſtitia, & veritate adduci debet: ergo ad iuramentum

requiritur iuſtitia, veritas, & iudicium. Sic docent omnes Theologi cum D. Thoma *2. 2. q. 89. art. 3.* & cum Magiſtro *in 3. diſt.* 39. Canoniſtæ *in cap. animaduertendum 22. q. 2.* Legantur inter alios, Nauarrus *cap. 12. num. 3.* Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 3.* Saytus *in Claui. Reg. lib. 5. cap. 4. num. 1.* Sanchez *lib. 3. cap. 4. in princip.* Bonac. *punct. 3. num. 4.* Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 6. num. 1* Rocafull. *lib. 2. de ſecundo precep. cap. 2. à num. 20.* Graffiis *lib. 2. deciſ. cap. 13. num. 2* Caramuel *in ſua Theolog. fundam. Fundamento 50. nu. 12. 82.* & omnes.

QVÆSTIO XXI.

An, prædicti tres comites, ad honeſtatem omnis iuramenti requirantur?

RESpondeo tanquam certum, requiri. Probatur, quia ſi deeſt veritas, efficitur Deus mendax, improbus, & ignorans, quippe qui ad confirmandum mendacium, in teſtem adducatur, & tunc dicitur iuramentum falſum, & periurium, propriè loquendo. Si deeſt iuſtitia, efficitur Deus cooperator illius mali, quod ipſius teſtimonio faciendum promittitur, & tunc dicitur iuramentum iniquum, ſeu iniuſtum. Si deeſt iudicium, cedit in Dei irreuerentiam, cum abſque iuſta cauſa adducatur in teſtem: ergo vt iuramentum ſit honeſtum, omnibus his comitibus, ſeu circunſtantiis, iure diuino ſociari debet. Sic omnino Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 6. n. 1.* latè Pater Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 3. per totum.*

QVÆSTIO XXII.

An, tres dicti comites ſufficiant, pro honeſtate cuiuſuis iuramenti?

RESpondeo etiam tanquam certum: ſufficere. Ratio eſt, quia ſi iuramentum his comitibus, aut circunſtantiis affectum ſit; per ſe non habet, vnde poſſit eſſe illicitum, licèt poſſit tale eſſe per accidens, & ex parte operantis. Sic docent omnes Theologi, teſte Suario, *loc. citato. num. 9.* verſ. *vltimò dicendum.*

QVÆSTIO XXIII.

An iuramentum ſit actus virtutis Religionis?

RESpondeo tanquam certum, eſſe. Id conſtat ex ſcriptura *Deuteron. 6 Dominum Deum timebis, & illi ſoli ſeruies, ac per nomen illius iurabis.* Vbi iuramentum ponitur tanquam actus pertinens ad latriam, & ad ſeruitutem Deo debitam. Sic Suarez latè, & doctè, vt ſemper *lib. 1. de iuram. cap. 4.* qui hoc ex patribus, & Philoſophis confirmat. Legatur præcipuè Angelicus Doctor *2. 2. q. 89. art. 4.* & ibi Caiet. & cæteri expoſitores.

QVÆSTIO XXIV.

An, licitum ſit cupiam, iurare per creaturas, abſolutè ſpectatas, vt creaturæ ſunt?

AFfirmare videtur Ioan. de Selua *de iuram. 1. p. quæſt. 1. num. 7.* quatenus abſolutè docet, iuramentum tam per creaturas, quàm per Deum fieri poſſe.

Sed vt quid certiſſimum, Reſpondeo, minimè eſſe licitum, nec valere iuramentum factum per creaturas abſolutè in ſe ſpectatas, nec relatas aliquo modo in Deum, etiamſi tale fiat ex intentione iurantis. Probatur aſſertio planè, tum ex locis ſacræ Scripturæ, *Matth. 5.* & *Iacobi 9* Vbi planè prohibetur per creaturas iurare, vt habitum eſt *ſup. q. 18.* Tum etiam ratione: quia iuramentum verum, & proprium eſt actus virtutis Religionis, per quem exhibetur reuerentia ſoli Deo debita: ergo repugnat tribui creaturæ abſolutè in ſe ſpectatæ. Confirmatur, quia iuramentum eſt teſtificatio veritatis per teſtimonium infallibile: atqui infallibilis veritas neutiquam reperiri poteſt in creaturis, cùm ſit proprium attributum Dei: ergo. Sic docent omnes DD. inter quos videantur Couarru. *de pactis 1. part. §. 1. n. 5.* Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 1. à num. 1.* Sanchez *lib. 2. Decal. cap. 2.* Bonac. *diſp. 4. q. 1 punct. 1. numer. 2. & 3.* Barboſa *ad cap. etſi Chriſtus. de iuramento*

QVÆSTIO XXV.

An ſaltem, ſub aliqua alia ratione, ſeu conſideratione, ſit licitum per creaturas iurare, ſecluſo omni iure prohibente, ſi quod eſt?

RESpondeo vt quid certum: licitum omninò eſſe iurare per creaturas, referendo eas in creatorem, cuius nomen, & maieſtas in illis refulget; & aliquo modo exiſtit; ſeu qua ex parte à Deo ipſo creaturæ ſunt conditæ.

Probatur clarè ex vſu Scripturæ, & Eccleſiæ. Nam in primis, Ioſeph, vt habetur *Geneſ. 42.* Iurauit *per ſalutem Pharaonis*, & Paulus *2. ad Corinth. 1.* per animam ſuam, dicens; *Teſtem Deum inuoco in animam meam.* Et Moyſes *Deuteron. 3. & 4.* per cœlum & terram, illis verbis: *Teſtes inuoco cælum, & terram.* Rurſus Chriſtiani ſatis frequenter iurant per vitam, & ſalutem ſuam, per Euangelia, per crucem, &c. ſine periculo erroris, & ſine offenſa diuini Numinis, vt conſtat *ex cap. qui iurat 22. q. 5. cap. ſi aliqua 22. q. 1. cap. Ego N. de iureiurando.* ergo per creaturas, ſub aliqua conſideratione ſumptas, iuramenta fieri poſſunt, ſecluſo iure diuino, aut humano, ſi quod eſt. Sic vt certum docent omnes DD. præcipuè nuper citati. Legatur Saytus *in Claui Reg. lib. 4. cap. 1. n. 5. & 6.* vbi proba, ad iuramenti eſſentiam, neceſſariò requiri, vt Deus expreſsè, vel tacitè inuocetur quando iuratur per creaturas, quatenus in his relucet diuina virtus, bonitas, &c. vt cùm quis iurat per cælum, per terram, &c. v. g. dicendo, *inuoco Deum; facio Deum teſtem, &c.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVI.

An ſaltem, hic modus per creaturas iurandi, ſit illicitus, eo quod, iure diuino, aut humano ſit prohibitus?

AFfirmatiuam partem tenuiſſe D. Hieronymum ad locum *Matth. 5. quæſt.* 18. adductum: & Innocent. III. *in cap. etſi Chriſtus de iureiurand.* ait Suarez, vbi infrà, exiſtimantes id fuiſſe à Chriſto ſpecialiter prohibitum *Matth.* 5.

Sed, vt certum etiam, Reſpondeo dicendum, quod modus ille iurandi per creaturas ex natura rei, de quo *quæſt. antecedenti*, nullo modo ſit illicitus, eo quod prohibitus ſit iure diuino, aut humano. Quia certum eſt, nullo iure eſſe prohibitum. Tum quia nullibi inuenitur talis prohibitio. Tum etiam, quia talis modus iurandi comprobatur vſu Eccleſiæ, & ipſiuſmet Pauli, vt nuper eſt oſtenſum: ergo ſignum eſt, nec per ſe malum eſſe, nec prohibitum. Sic Suarez *lib.* 1 *de iuramento cap.* 5. *num.* 6. Qui hoc latè probat, & reſpondet fundamento D. Hieronymi, & Innocentij.

QVÆSTIO XXVII.

An ad eſſentiam iuramenti, ſit neceſſariam, vti hoc verbo, Iuro?

AFfirmauit Cardin. *in cap. præterea, de ſponſalib.* vbi docuit, nuſquam dici quemquam periurum, nec quoad periurij reatum cenſeri iuramentum præſtitum, niſi fidem is interpoſuerit expreſsè per verbum *Iuro*. Huius Cardinalis ſententiam refert, ac ſequitur alter Cardinalis, Alexander videlicet, *in dicto cap. præterea*, vt refert Couarru. *de pactis* 1. *p in principio, num.* 7. *pag. mihi* 472. *non cap.* 15. *num.* 1. vt leges apud Fagundez, vbi infrà.

Sed vt quid certiſſimum Reſpondeo minimè eſſe neceſſarium ad eſſentiam, ſeu valorem iuramenti, vti verbo *Iuro*. Probatur manifeſtè: Tum, quia vt ſupra *quæſt.* 6. & 7. eſt habitum, nulla verba ſunt neceſſaria ad eſſentiam, & valorem iuramenti. Tum etiam, quia in iure ſæpiùs ponuntur formæ iurandi ſine verbo *Iuro, cap. ego N.* & *cap. etſi Chriſtus, de iureiurando. cap. iurabunt* 22. *qu.* 1. Deinde quia Apoſtolus Paulus, non dixit *iuro*; ſed *Teſtis mihi eſt Deus*, &c. Sic communis. Abbas, Lancelotus, Ioan. de Selua, quos affert, & ſequitur Couarru. *loco citato*, vocans ſententiam Cardinalis falſam. Suarez *lib.* 1. *de Iuramento cap.* 13. *num.* 1. Sylueſter, & Sotus apud ipſum. Saytus *in Claui Reg. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 7. Qui citat etiam Aragon. 2.2. *q.* 89. *art.* 1. *notab. vltimo, verſ. Quinta.* Sum. Coronam, Ioan. Sueſſam, & Angelum. Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *num.* 2. Fugundez *lib.* 2. *in Decalogum cap.* 2. *num.* 2. Baſſæus *tom.* 2. *verb. iuramentum, n.* 4. & alij.

QVÆSTIO XXVIII.

An ad eſſentiam & valorem iuramenti, requiratur, vt res in teſtem adducta, ſit in ſe ſacra?

NEgant aliqui Doctores exiſtimantes, ſatis eſſe, ſacram eſſe in iurantis exiſtimatione. Et ideò dicunt, Ethnicos iurantes per ſuos deos, verè iurare, & conſequenter, teneri rem promiſſam illo iuramento, exequi. Ratio eorum eſt, quia tales ſic iurantes, volunt verum Deum in teſtem adducere; etſi materialiter errent in veri Dei exiſtimatione. Ita ſentiunt Gloſſa *cap. monet* 22 *quæſt.* 1. *verb. ſociat.* Sylueſt. *verbo iuramentum* 4 *qu* 4. Couarru *de pactis p* 1. §. 1. *num.* 10. *verſ. ego ſanè* Aragon. 2.2. *quæſt* 89 *art.* 1. Seraphinus, Petr. Ledeſma, Azor, & Philiarcus, quos citat Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *num.* 5.

Sed probabilius, Reſpondeo, requiri, vt res in teſtem adducta, ſit in ſe ſacra; & ideò dico quod Ethnici iurantes per ſuos deos non obligentur ad implendam rem iuratam, ſeu promiſſam ex vi talis iuramenti; ſed ſolùm ex conſcientia erronea, quatenus illi putant, ſe per verum Deum iuraſſe. Ratio eſt, quia in eo iuramento, non inuocatur diuinum teſtimonium, aut verus Deus in teſtem: ergo non eſt iuramentum, nec eius obligatio ad Religionem verè pertinet, cùm potius in Dei contumeliam cedat, & ſit actus idololatriæ: ergo ex ſe vim obligandi non habet, ſed ex ſola conſcientia erronea, & ex vi promiſſionis, ſeu fidelitatis humanæ. Sic Alexand. de Ales *in ſumma part.* 3. *q.* 31. *memb.* 3. *art.* 2. § 1. Gabriel *in* 3. *diſt.* 39 *quæſt.* 2. *art.* 3. *dub.* 3. S. Anton. *p.* 2. *tit.* 10. *cap.* 4. §. 1. Sotus *lib.* 8 *de iuſt. q.* 2. *art.* 3. *dub.* 3. Couarru. *in capite quamuis p.* 1. § 1. *num.* 7. *de pactis*. Aragon. 2.2. *quæſt.* 89. *artic:* 6. *dub.* 3. Innocent. & Panormitan. *in cap. etſi Chriſtus*, quos omnes citat, & ſequitur, Saytus *in Claui Reg lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 21. Sanchez *lib* 3. *in Decalog. cap.* 2 *num.* 5. Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract. de Iuram. lib* 2. *cap.* 5 *n.* 6. Molina *tom.* 3. *de iuſt par.* 1. *diſput.* 579. *num.* 13. Leſſius *lib.* 2 *de iuſt. cap.* 42. *dub.* 1. *num.* 9. Fagundez *lib.* 2. *in* 2 *Decal. pr. c.* 1. *num.* 11. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 1. §. 1. *num.* 3. Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *dub.* 2. *num.* 5. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 1. *n.* 2. *verſu ſextò*, Layman. Filliuc. & alij apud ipſum.

QVÆSTIO XXIX.

An, ſi quis, exiſtimans librum profanum eſſe Euangeliorum, iuraret per Euangelia in eo contenta, iuraret verè?

NEgandum videtur ex nuper dictis. Quia Ethnici qui iurant per deos falſos, nec verè iurant, nec tenentur ex vi iuramenti exequi rem promiſſam: ergo nec iurabunt verè, qui exiſtimantes librum eſſe Euangeliorum, iurarent ſuper librum profanum.

Sed vt certum, Reſpondeo verè iurare, & teneri exequi rem tali iuramento promiſſam. Ratio eſt, quia huiuſmodi iurans, verè intendit per vera Euangelia iurare, vnde error ſolùm fuit materialis. Nec ſic fuit modò in Ethnico, qui ita iurauit per Iouem, vt per verum Deum (quem ipſe non cognoſcit) iurare nullatenus intenderit: ſi enim intendiſſet, ac ſub Iouis nomine verum Deum, licèt imprudenter, inuocare voluiſſet, tunc verum emiſiſſet iuramentum, eique omninò ſtare, errore materiali depoſito, debebit. Sic Tamburinus *loco cit.* Sanchez, vtriuſque ſententiæ Doctores, nuper adducti.

QVÆSTIO XXX.

An ſaltem Chriſtiani iurantes per falſos Deos, teneantur, ex vi iuramenti, implere promiſſum?

AFfirmant aliqui Doctores, ducti ex quibuſdam verbis D. Auguſtini relatis *in cap. Ecce dico 22. q. 5.* quibus id expreſsè affirmare videtur. Ita Innocent. Ioan. Andreas, Hoſtienſ. Anton. Neuo, Abbas, Ancharan. & Imola, *in cap. etſi Chriſtus, de iureiurando.* Alexan. *l. 3 § vltimo, ff. de iureiurando*, Selua *tract. de iureiurando, q. 1. ad finem*, quos omnes, dicentes, Chriſtianos iurantes per falſos Deos, teneri ex iuramenti Religioni implere promiſſum, refert Sanchez *lib. 3. cap. 2. num. 6.* & ex illo, ſed non ita benè, Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 1. n. 15.*

Sed vt quid verum, Reſpondeo, non teneri implere promiſſum ex vi iuramenti, ſeu ex iuramenti religione. Ratio eſt, quia vt *q. 28.* eſt habitum, Ethnici iurantes per Deos falſos, ſola conſcientia erronea eo iuramento adſtringebantur, eo quod exiſtimabant illos eſſe veros Deos: atqui hæc erronea conſcientia non inuenitur in Chriſtianis; ergo. Verum tamen eſt, quod ſi ipſi Chriſtiani exiſtimaſſent illud iuramentum eſſe verum, tunc ſola conſcientiâ erronea ſimiliter, quandiù duraret, eo iuramento adſtringerentur. Sic Abulenſ. *cap. 5. Matth. q. 269.* Sotus, Couarru. & Seraphinus quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 2. n. 6.* Suarez etiam *lib. 2. de iuram. cap. 5. num. 5. & 9.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 11. q. 11.* Fagundez *lib. 2. in Decalog. cap. 1. n. 15.* Qui benè addunt, tunc nihilominus, teneri Chriſtianos ſic iurantes, ex vi promiſſionis humanæ, quæ iuramento non eſſet ſtabilita: Quia vtile per inutile non vitiatur, quando ſeparabilia ſunt, quod hîc contingit. Reg. *vtile, de regul. iuris in 6.* Legatur Bonac. *diſp. 4. q. 1. punct. 1. n. 2. verſ. Addo eum*, cum aliis, quos ipſe citat.

QVÆSTIO XXXI.

An, qui intendit iurare per verba, quæ iuramenta non ſunt, veluti verè, profectò faciam hoc; *obligetur ad impletionem talis iuramenti, ex vi iuramenti?*

AFfirmant teneri ad adimplendum tale iuramentum, ſi non ex verbis, ſaltem ex conſcientia erronea: eo quod prædicta verba proferens, verè exiſtimat ſe iurare, & intentione iurandi, & adducendi Deum in teſtem veritatis, ea dicit, Sanchez *loco cit. num. 7.* & penes ipſum, Caiet. *2. 2. q. 89. art. 1.* Emm. Sà *verb. iuramentum. n. 1.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 3. q. 1.* & Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 11. n. 2.* His addo Fagundez *lib. 2. cap. 1. num. 16.*

Sed clariùs cum Tamburino Reſpondeo ſic: Si ille, qui profert prædicta verba cum intentione iurandi, ſciat quid ſit iurare, & velit iurare; tunc verè manet obligatus iuramento, quia in eo caſu, verè iuramentum fecit, vt benè Sanchez cum aliis dicit. At verò, ſi neſciat quid ſi iurare, vt communiter neſciunt rudes, pueri, mulierculæ, tunc puto per ea verba non effici verum iuramentum, atque adeò, remota conſcientia errante, illud nullam obligationem inducit. Quia cùm hic ex vna parte, neſciat quid ſit iurare, neſciet etiam in vero iuramento inuocare Deum; & ex alia parte, per ſua verba illum non inuocat: ergo quamuis ipſe velit iurare, non iurabit. Cùm enim hæc voluntas non dirigatur à præcognitione, qua ſciatur, quid ſit iurare, verè, & efficaciter iuratoria eſſe non poteſt. Erit igitur ſolùm voluntas inefficax iurandi, immo erronea, verè enim iurare quis libere non poteſt, niſi ex poſitiua præcognitione, ſaltem confuſa, ſciat in vero iureiurando inuocare Deum. Huc vſque Tamburinus, *lib. 3. in Decal. cap. 1. §. 1. num. 8.*

DISPVTATIO II.

De diuiſione iuramenti, deque eius ſpeciebus.

QVÆSTIO PRIMA.

An iuramentum rectè diuidatur in aſſertorium, promiſſorium, conteſtatiuum, comminatorium, & execratorium?

RESPONDEO rectè in hæc membra diuidi. Conſtabit ex definitione membri cuiuſlibet. Igitur iuramentum *aſſertorium* eſt, illud in quo iuramus aliquid præſens, vel præteritum, ita eſſe, vel non eſſe: vt, *Per Deum hoc ita eſt, aut non eſt; fuit, vel non fuit. Promiſſorium* eſt illud, in quo iuramus aliquid nos facturos, vel non facturos: vt *iuro per Deum, me hoc facturum, vel non facturum. Conteſtatiuum* eſt illud, in quo quis ſimpliciter inuocat Dei teſtimonium; vt *Teſtis eſt mihi Deus; viuit Deus, &c. Comminatorium*, eſt illud, in quo malum pœnæ, vel culpæ, ſub iuramento comminamur: vt *per Deum te interficiam, niſi hoc feceris*, vel, *per Deum iurabo toties*, vel, *toties te dæmoni dabo, niſi hoc egeris. Execratorium* tandem eſt illud in quo, nos ipſos, vel rem nobis caram diuinæ vltioni ſubiicimus, ſi verum non ſit quod aſſerimus, vt, *Deus me deſtruat; vel filiis meis malum accidat, ſi hoc ita non eſt.* Sic communiter Doctores. Legatur Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 42. dubit. 2.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 1. & 2.* Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 1. à num. 4.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de iuram. cap. 6.* Sayrus *lib. 5. Clauis Reg. cap. 2.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 4.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 1. §. 2.* Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 1. dub. 3.* Baſſeus *tom. 2. v. iuramentum, num. 2. & 3.* Luyſius Turrian. *1. p. ſum. cap. 177.*

QVÆSTIO II.

An dentur aliæ ſpecies iuramenti?

REſpondeo dari. Nam *ſecundò*, diuiditur iuramentum, in iudiciale, & extraiudiciale: illud exhibetur coram Iudice, vel Notario, certa quadam forma, & ritu à iure diſpoſito. Hoc fit, extra iudicium, ſine certa forma, voluntariè & inter priuatos.

Tertiò

Tertiò datur iuramentum ſimplex, & ſolemne. Hoc fit cum aliqua iuris forma, nempe in iudicio, coram teſtibus, & Notario, &c. illud verò, non ita.

Quartò diuiditur iuramentum, in abſolutum, ſeu purum; conditionatum, & pœnale. *Abſolutum* eſt illud, quo abſolutè, & ſine vlla conditione aliquid promittitur: vt, *Iuro per Deum, me hoc aut illud facturum. Conditionatum* eſt illud, quod fit cum aliqua conditione, vt, *Iuro per Deum, me hoc facturum, ſi cras tu huc veneris. Pœnale* illud, quo ſub aliqua pœna aliquid promittitur: vt, *Iuro per Deũ me hoc facturum, ſub pœna ſoluendi centum, niſi fecero.*

Quintò diuiditur iuramentum in illud, quod fit per Deum, explicitè inuocando illum, ſeu Diuina; vt, *Per Deum, per Chriſtum, per Crucem.* Et in illud, quod fit implicitè, vel tacitè inuocando illum; vt cùm iuramus per creaturas, in quibus elucet Deus.

Sextò denique datur iuramentum, cui adiuncta eſt blaſphemia, de quo infrà. De his omnibus legantur Authores citati.

QVÆSTIO III.

An, omnia Iuramenta aſſignata, ſint eiuſdem ſpeciei?

REſpondeo, omnia eſſe eiuſdem ſpeciei, (præter iuramentum blaſphemum, vt infrà explicabo) ſic Sanchez his verbis: Obſeruandum eſt, iuramentum quodcumque, quibuſcumque verbis fiat, & quocumque modo, ſiue per execrationem, ſiue per ſimplicem conteſtationem, ſiue aſſertorium, ſiue promiſſorium ſit, ſiue iuretur per Deum, ſiue per creaturas, ſiue tactis Euangeliis, ſiue Ara, ſiue illis non tactis, eſſe eiuſdem ſpecici in iuramenti ratione. Quia cùm iuramenti ratio formaliter, in inuocatione Dei in teſtem conſiſtat; materialiter, & per accidens ſe habet huius inuocationis modus: ac proinde ſpeciem minimè variat. Sic ille *lib.3. in Decal. cap.1. num.9.* & penes ipſum Caiet. 2. 2. *q.* 89. *art.*1. Sotus *lib.* 8. *de Iuſt. q.*1. *art.* 1. Couarru. *de pactis part.* 1. *initio n.*3. Valentia 2.2. *diſp.* 6. *q.*7. *punct.* 2. Azor. *tom.*1. *lib.* 11. *cap.* 2. *q.*7. *& triplici ſequenti*, Leſſius *dubit.*2. *n.*9. *&* 10. Saytus *lib.*5. *cap.* 2. *num.*2. & Suarez *lib.*1. *cap.*5. *n.* 13. Quibus addi poſſunt Fagundez, *lib.* 2. *in Decal. cap.*4. *n.*3. Trullench. *lib.*2. *cap.*1. *dub.* 3. *n.*9. Tamburinus *opuſc. de confeſſ. lib* 2. *cap.*3. §.2. *n.*19 *& lib.*3. *in Decal. cap.* 1. §. 2. *num.*8. March. v. *Iuramento reſol.* 152. *n.*9. Notat Sanchez, notanter dixiſſe, hæc omnia iuramenta non differre in *ratione iuramenti*: Quia ſi iuramentum ſit ſimul blaſphemia, vt, *Per vitam Dei*, tunc erit alia blaſphemiæ ſpecies neceſſariò fatenda.

QVÆSTIO IV.

An, ſit opus in confeſſione explicare, quale iuramentum violauerit, an ſcilicet, fuerit execratorium, an comminatorium, an per Deum, an per creaturas, &c.

REſpondeo, non eſſe opus id in confeſſione explicare, quia (vt ex nuper dictis patet) omnia iuramenta (præter iuramentum blaſphemum, in quo clarè apparet, eſſe adiunctam aliam ſpeciem) ſunt eiuſdem ſpeciei: ergo omnia periuria ex defectu veritatis, (abſtrahendo ab alio ſcelere, quod admiſceri poteſt) eiuſdem ſunt ſpecici, & rationis: ergo non eſt opus ea in confeſſione diſtinguere: ſufficiet ergo pœnitenti dicere, toties periuraui, aut fidem iuramento firmatam toties violaui. Sic omnes Authores nuper citati, præcipuè Sanchez, Azor, Fagundez, & Tamburin.

QVÆSTIO V.

An, ſi periurium ſit iudiciale, debeat circunſtantia iudicij, in confeſſione exprimi?

REſpondeo debere neceſſariò, propter malitiam ſpecie diuerſam iniuſtitiæ, quam periurus commiſit, non parendo Iudici, iuſtè interroganti, vt tenebatur. Sic cum communi Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.*1. *fine*, Fagundez *lib.* 2. *cap.* 4. *num.*6. Sotus *de Iuſt. q* 1. *art.* 1. Raph. de la Torre 2. 2. *q.*89. *art.*1. *diſp.*2. March. *reſol.* 152. *citata*, *n.* 10. & alij apud ipſum.

DISPVTATIO III.

De variis modis, ac formulis iurandi?

QVÆSTIO PRIMA.

An ſint aliquæ formulæ iurandi, de quibus, apud omnes conſtet, eas habere vim, & rationem iuramenti?

REſpondeo vt certum: Eſſe aliquas, nempe, omnes illas, quibus Deus, vel Diuina, inuocantur in teſtes. Vnde ſine dubio, verum iuramentum continent hæc ſequentia verba: *Teſtis ſit Deus. Deum teſtor. Deum teſtem aduoco, adhibeo, appello. Per Deum iuro.* Sic Sanchez *lib.*3. *in Decal. cap.*2. *num.*21. *fine.* Suarez, *lib.*2. *cap.*42. *dubit.* 2. *num.* 8. Azor *lib.* 11. *cap.*3. *q.* 1. Fagundez *lib.* 2. *cap.*2. *ſub num.* 36. Trullench. *lib.*2. *cap.* 1. *dub.*4. *n.*1. & alij omnes; quorum ratio eſt, quia per has iurandi formulas; verè Deus in teſtem inuocatur: atque in hoc ratio iuramenti conſiſtit: ergo.

QVÆSTIO II.

An, hæc verba: Teſtis eſt mihi Deus, *verum contineant iuramentum?*

AFfirmant multi Doctores, eo quod per hæc verba, verè Deus in teſtem inuocetur; ita apud Sanchez tenent D. Thom. 2.2. *q.* 89. *art.*1. *ad* 3. Sotus *lib.*8. *de Iuſt. q.*1. *art.* 1. *col.*6. Aragon 2.2. *quæſt.* 89. *art.* 1. *ante dubium*, *circa* 1. *concl.* Rodriguez *in ſum. cap.* 91. *num.* 2. *in* 2. *edit.* Silueſt. v. *iuramentum* 1. *q.* 1. & alij.

Sed diſtinguunt (apud Azorium *q.*1. *cit.*) Caietanus 2.2. *q.*89. *art.*5. *&* 6. & Sotus *loco cit.* dicendo,

do; quod dicta verba, duobus modis poſſint proferri, videlicet, inuocatiuè, & enunciatiuè: ſi primo modo proferantur, verè erunt iuramentum: ſecus verò, ſi ſecundo: quia tunc ſolùm proferuntur per modum ſimplicis aſſertionis, quaſi dicatur, huius rei ſpectator, & teſtis ipſe Deus eſt.

Sed probabilius Reſpondeo ex communi vſu hominum prædicta verba continere iuramentum,& ideò, præter Authores primæ ſententiæ, ſic ſentiunt Suarez, Sayrus, Leſſius, & Sanchez *quæſt. 1. citati.* Fagundez & Trullench. *loc. cit.* Imò & Azor *q. 1. cit.* ſic ſentire videtur. Nam relata diſtinctione Caietani, & Soti, ita quæſtionem concludit: Nauarrus verò *in Man. cap.* 12. *n.* 3. ſimpliciter, & abſolutè teſtatur iuſiurandi vim continere. Et certè S. Auguſtin. *epiſt.* 89. *quæ eſt* ad *Hilarium, in quæſt.* 5. hæc omnia ad iuſiurandum reuocat, & vſus hominum tanquam iuſiurandum ſolet adhibere, & accipere. Hæc Azorius, vnde non benè citat illum Fagundez pro ſententia Caietani,& Soti. Neque Azor citat bene Nauarrum: cum non loquatur de formula iurandi propoſita,ſed de mox proponendis,de quibus adhuc, docet, non continere iuramenti vim.

QVÆSTIO III.

An etiam, verum contineant iuramentum hæ formulæ: Deus ſcit, *vel*, audit, quod dico: *vel*, coram Deo dico, *aut* loquor?

RESpondeo dicendum, quod huiuſmodi verba duplici modo proferri poſſunt: vno modo *inuocatiuè*, vt quando inducuntur ad confirmandum id, quod dicitur; aut adducendũ Deum in teſtem eius, quod quis dicit; vt fecit Paulus *ad Galat.* 1. illis verbis: *Ecce coram Deo, quia non mentier, aut Deus ſcit, quod non mentier.* Et tunc iuramentum continere liquet. Alio modo, *enunciatiuè*, quando ſolùm proferuntur per modum enarrationis; quaſi dicatur, huius rei quam profero, Deus conſcius eſt, aut ſpectator, & tunc dicta verba non continent iuramentum, quia per illa non inuocatur Deus in teſtem: ſed tantummodo enuntiatur Deum hæc ſcire, & videre. Sic Caiet. Sotus, Aragon, & Sũma Confeſſ. quos citat, & ſequitur Sayrus *lib. 5. Clau. Reg. cap. 1. n. 5.* Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 13. n. 7.* Sanchez *n. 21. cit.* vbi ait hæc verba, *ſcit Deus, & coram Deo*; minorem effigiem iuramenti habere, quàm illa verba: *Teſtis eſt mihi Deus.* Bonac. & Leſſius, quos citat, & ſequitur Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 1. dub. 4. num.* 2. vbi addit ex Sayro, Bonacina, & Villalob. quod, ſi prædicta verba proferantur à viris ſolitis iurare, tunc præſumuntur iuramentum, niſi aliter conſtet de animo iurantis. Tenet etiam noſtram ſententiam Nauarrus *in Man. cap.* 12. *n.* 2. vbi ita ait: Neque etiam iurat, qui dicit: *Deus ſcit, an ego verum dicam.* Neque qui dicit: *Hoc dixerim coram Domino*, ſi caret intentione iurandi. Non etiã inuocat Deum tanquam teſtem eorum, quæ dicit, ſed tanquã ſpectatorẽ, ſecundùm Caietanũ, &c. Hæc meus Nauarrus. Fagundez etiam *lib. 2. cap. 2. n.* 33. Valentia, Sà, Rodriguez & alij apud ipſum.

QVÆSTIO IV.

An ſaltem iuraret, qui diceret: Deus ſcit me verum dicere?

NEgat adhuc apud Fagundez Caiet. 2. 2. *q.* 89. *art.* 2. quem ex parte ſequitur ipſe Fagundez citatus, dum dicit, talia verba eſſe æquiuoca, & ita ſi proferantur enuntiatiuè, non continere iuramenta: ſecus ſi inuocatiuè.

Sed melius Reſp. tunc verè iurare, quia qui huiuſmodi verbis vtitur, Deum in teſtem adducit, ſecundùm ſanum, & cõmunem intellectum. Sic Nauarrus nuper citatus *num. 2. fine.* Et iuxta hanc doctrinam dicendum eſt, quod verè habeant formam iuramenta illa verba Diui Petri *Ioan.* 21. *Tu ſcis Domine, quia amo te.* Quia per illa, videtur Deum in teſtem aduocare, amoris ſui erga eum; vt ex Soto docet Sayrus *lib. 4. Clauis Reg. cap. 1. n. 6. verſu, Dubium tamen eſt.* Maldonatus Patres referens, ibi *Ioan.* 21. Et apud Fagundez, D. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 1. *ad* 3. & Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 3. quæſt.* 1. ſed malè refert hos duos Doctores Fagundez. Quia nec D. Thomas, nec Azor, de citatis verbis Petri tractant. Legantur pro noſtra principali reſponſione Baſſeus *tom. 2. v. iuramentum, n.* 1. & alij apud ipſum. Nec certè Caietan. *loco cit.* agit de hac noſtra in ſpecie difficultate.

QVÆSTIO V.

An hæc verba: viuit Deus; viuit Dominus, *verum contineant iuramentum?*

NEgat ex parte, & ex parte affirmat Petr. Ledeſma *tom. 2. ſum. tract.* 11. *cap.* 1. *dub.* 1. quatenus refert inter verba æquiuoca, hæc; *viuit Deus*: ita dicens: En eſtas palabras: *Delante de Dios: Dios lo ſabe: viue Dios: Dios verdad:* ay quiuocacion; como enſena Caietano, 2. 2. *q.* 89. *art.* 1. Si ſe toman, como ſimples propoſitiones, y enunciationes, no ſon iuramento ſino palabras manifeſtatiuas de vnas verdades bien neceſſarias, como ſon eſtas. *Hablo delante de Dios: Dios tiene conocimiento de todo, y vida; y es la miſma verdad.* Mas ſi por ellas ſe repretende traer a Dios por teſtigo de alguna coſa como de ordinario lo hacen los hombres, ſon grauiſſimos iuramentos, como declara S. Auguſtin. Ita Ledeſma, quem citat, (ſimul Sotum,) & ſequitur Ioan. de Cruce *in 2. præcep. art. 1. verſ. ex dictis patet.*

Sed probabilius, abſolutè Reſpondeo, prædicta verba, verum continere iuramentum: nec in illis æquiuocationem, quam ponunt citati Authores inueniri. Sed apertè vita Dei, & Domini adducitur in teſtimonium eorum, quæ dicuntur, & ſic manifeſtum eſt iuramentum. Et certè talis forma iurandi vſitatiſſima fuit inter Prophetas, vt habetur *Hierem.* 4. *Et iurabunt viuit Dominus: & alibi.* Nec ratio contrariorum eſt efficax: quia licèt illa verba, *viuit Deus; viuit Dominus*, hunc ſenſum efficiant, *Deus eſt viuens*: nihilominus ex ſpeciali impoſitione, & vſu hominum deſumpto ex Sacra Scriptura, vſurpantur pro iuramento ad inuocandũ Deum, & Dominum viuentem, in teſtem rei aſſertæ, aut negatæ. Et ita inter manifeſta iuramenta numerant Silueſter *iuramentũ* 1. *q.* 1. Sotus *de iuramentorum abuſu, cap. 4. & lib. 8. de iuſt. q. 1. art. 1. col. 6.* vbi expreſsè ait; quod idem ſit dicere, *viuit Dominus*, ac dicere; illum in teſtem affero, qui non modo vitam viuit immortalem, ſed vbique adeſt, &c. vnde malè Sotum pro ſe citat Cruz. Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 3. q. 1.* Suarez *cap. 13. n. 6.* Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 2. n.* 22. Fagundez *lib. 2. cap. 2. n.* 37. Sayrus *lib. 5. cap. 1. n. 6. verſ. Ad iuramẽti ergo eſſentiam.* Nauarr. *cap. 12. ſub n. 1.* Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 1. dub. 4. n. 1.* Baſſeus *tom. 2. v. iuramentum, n. 4.*

QVÆSTIO VI.

An, verè iuret qui dicit: Deus eſt veritas, quod hoc ita eſt? *Hiſpanè: Dios es verdad que es aſſi?*

NEgat Suarez, docens, hæc verba, non continere manifeſtum iuramentum: eo quod ſint valde ambigua; & magis pendeant ex circunſtantijs, & intentione illa proferentis.

Sed probabiliùs Reſpondeo verè iurare: quia reuerà prædicta verba manifeſtum continent iuramentum. Eſt enim vſitata forma iurandi: ſicuti eſt: *in veritate Dei*; iuxta illud Apoſtoli *2. ad Corinth. 11. eſt veritas Chriſti in me*, & *ad Rom. 9. Veritatem dico in Chriſto, non mentior.* Atqui hæc verba verum continent iuramentum: ergo & alia. Sic docent omnes ferè Doctores, *quaſt. antecedenti* pro noſtra ſententia adducti.

QVÆSTIO VII.

An, hæc verba: Voueo Deo, ita eſſe, vel non eſſe. *Hiſpanè,* voto à Dios, que eſto es aſſi, ò no es aſſi: *ſint verum iuramentum, quando materia non eſt capax voti, ſed iuramenti?*

REſpondeo verum eſſe iuramentum, & valdè graue. Quia intentio proferentis talia verba, reuerà eſt iurare, & ad hoc inuocat Deum. Et licèt hæc verba *Voueo Deo*, ex ſe iuramentum non ſint, ſed votum ſignificent; tamen iam ex accomodatione, & vſu hominum, pro iuramento accipiuntur, & iuramenta ſunt, licèt homines ineptiſſimè his verbis vtantur pro verbo iurandi. Sic Couarru. & Sotus, quos citat, & ſequitur Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 13. n. 2.* Alcozer, Aragon, & Rodriguez, quos affert, & ſequitur Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 2. n. 14.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 2. num. 4.*

QVÆSTIO VIII.

An deinde, hæc verba: Promitto tibi Deo: *Hiſpanè,* yo os prometo à Dios: *contineant verum iuramentum?*

NEgat Valaſcus *conſultat. 99. num. 14.* cum alijs viris doctiſſimis, & Senatu Luſitano.

Sed meliùs Reſpondeo, etiam continere verum iuramentum, quia eumdem ſenſum habent, ac *Voueo Deo.* Neque enim per illa verba *promitto tibi Deo*, aliqua promiſſio dirigitur in Deum, ſed in hominem; & Deus adducitur in teſtem, quamtùs impropriè. Sic Sanchez, & Fagundez locis nuper citatis.

QVÆSTIO IX.

An item hæc verba: Iuro me facturum hoc; *vel* iuro hoc ita eſſe: *ſint verum iuramentum?*

AFfirmant omnes, qui putant, ſolùm, ac nudum verbum *iuro*, nulla addita determinatione, (vt in exemplis poſitis) ſufficere, vt promiſſio, vel aſſertio iurata cenſeatur. Quia idem eſt *iuro*, ac, *iuramentum facio*, atqui iuramentum, ſimpliciter dictum, eſt atteſtatio per diuinum teſtimonium: ergo, qui ſub verbo *iuro* aliquid profert, eo ipſo verè iurat.

Negant contrà alij: eo quod per illa verba, Deus non adducatur in teſtem: ergo proferens illud verbum *iuro*, nulla addita determinatione, minimè facit iuramentum. Niſi alias intendat iurare. Ita Bonac. *diſp. 4. q. 1. punct. 1. n. 7.* cum alijs.

Sed clariùs Reſpondeo *Primò*. Certum eſt, quod quando quis verbo *iuro*, addit aliquid, quo denotat non inuocare diuinum teſtimonium, tunc non faciat iuramentum: quia illud additum diſtrahit verbum *iuro*, à propria ſignificatione: vnde minimè iuraret qui diceret: *Iuro à Dios la; iuro à no Dios: iuro à ſan Iunco: iuro por el cielo de la cama: iuro à S. Pedro de Palo*, &c. Sic Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 13. num. 3.* Petr. Ledeſma *tract. 11. de iuram. cap. 1.* Sanchez *lib. 3. cap. 2. num. 3.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 2. n. 5.* Qui addit, idem eſſe dicendum, ſi poſt verbum, *iuro*, ſtatim quis addat, *per hanc barbam: per me ipſum*, &c. *Hiſpanè iuro por mis barbas: iuro ami: iuro por quien ſoy*, &c. Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 1. dub. 4. num. 4.*

Reſpondeo *Secundò*. certum etiam eſt contrà, quod quando verbo *iuro* adiungitur aliquid, quo denotetur aliquid diuinum, ſeu res ſacra, tunc illud verbum, verum ſit iuramentum: v. gr. ſi iuramentum exigens dicat: *iuras per Deum; per Dinum Petrum; per Euangelia*, &c. & alter reſpondeat; *iuro*. Idem eſt, ſi quis dicat; *iuro in forma iuris*, vt ſoler fieri in aliquibus petitionibus in iudicio præſentatis. Quia ſenſus eſt; *iuro eo pacto, quo ius preſcribit iurandum.* Sic expreſsè Suarez, Sanchez, Fagundez citati.

Reſpondeo *Tertiò*: probabilius eſt, quod illa verba: *iuro me facturum hoc*; aut, *hoc ita eſſe*; ſpectato rigore verbi *iuro*, verè ſint iuramentum. Quia in rigore, verè ſignificant, Deum in teſtem adduci. At attento communi vſu hominum, qui quoties iuramentum faciunt, vel ab alijs exigunt, ſolent exprimere per quid iurent, dicendum eſt, non eſſe iuramentum; niſi de animo, & intentione iurantis ſecus conſtaret. Sic Suarez, Sanchez, & Fagundez citati, necnon Bonacina, ex parte, *loco citato.*

QVÆSTIO X.

An referat ad verum iuramentum, vt fiat per præpoſitionem, per; *an per præpoſitionem,* in?

AFfirmare videtur Sotus *lib. 8. de iuſt. q. 1. art. 1. col. 5.* dum hæc ibi ſcribit verba: Item, ſi dicas: *in fide mea*, aut, *in fide ingenui viri*, aut, *in bona fide*, nihil iuras, quia non affers fidem in teſtem

do; quod dicta verba, duobus modis poſſint proferri, videlicet, inuocatiuè, & enunciatiuè: ſi primo modo proferantur, verè erunt iuramentum: ſecus verò, ſi ſecundo: quia tunc ſolùm proferuntur per modum ſimplicis aſſertionis, quaſi dicatur, huius rei ſpectarot, & teſtis ipſe Deus eſt.

Sed probabilius Reſpondeo ex communi vſu hominum prædicta verba continere iuramentum,& ideò, præter Authores primæ ſententiæ, ſic ſentiunt Suarez, Sayrus, Leſſius, & Sanchez *quaeſt.*1.*citati.* Fugundez & Trullench. *loc.cit.* Imò & Azor *q.*1. *cit.* ſic ſentire videtur. Nam relata diſtinctione Caietani, & Soti, ita quæſtionem concludit: Nauarrus verò *in Man. cap.* 12. *n.*3. ſimpliciter, & abſolutè teſtatur iuſiurandi vim continere. Et certè S. Auguſtin. *epiſt.* 89. *quae eſt* ad *Hilarium, in quaeſt.* 5. hæc omnia ad iuſiurandum reuocat, & vſus hominum tanquam iuſiurandum ſolet adhibere, & accipere. Hæc Azorius, vnde non benè citat illuſtr Fagundez pro ſententia Caietani,& Soti. Neque Azor citat bene Nauarrum: cum non loquatur de formula iurandi propoſita,ſed de mox proponendis,de quibus adhuc, docet, non continere iuramenti vim.

QVÆSTIO III.

An etiam, verum contineant iuramentum hæ formulæ: Deus ſcit, *vel*, audit, quod dico: *vel*, coram Deo dico, *aut* loquor?

RESpondeo dicendum, quod huiuſmodi verba duplici modo ptoferri poſſunt: vno modo *inuocatiuè*, vt quando inducuntur ad confirmandum id,quod dicitur;aut adducendũ Deum in teſtem eius, quod quis dicit; vt fecit Paulus *ad Galat.*1. illis verbis: *Ecce coram Deo, quia non mentior, aut Deus ſcit, quod non mentior.* Et tunc iuramentum continere liquet. Alio modo, *enunciatiuè*, quando ſolùm proferuntur per modum enarrationis;quaſi dicatur, huius rei quam ptofero,Deus conſcius eſt,aut ſpectator,& tunc dicta verba non continent iuramentum, quia per illa non inuocatur Deus in teſtem: ſed tantummodo enuntiatur Deum hæc ſcire, & videre. Sic Caiet. Sotus, Aragon,& Sũma Confeſſ.quos citat,& ſequitur Sayrus *lib.*5.*Clau.Reg.cap.*1.*n.*5. Suarez *lib.*1. *de iuram.cap.*13. *n.*7. Sanchez *n.*21. *cit.* vbi ait hæc verba, *ſcit Deus,& coram Deo*; minorem effigiem iuramenti habere, quàm illa verba: *Teſtis eſt mihi Deus.* Bonac. & Leſſius, quos citat,& ſequitur Trullench. *lib.*2.*in Decal.cap.*1.*dub.*4.*num.* 2. vbi addit ex Sayro, Bonacina,& Villalob. quod, ſi prædicta verba proferantur à viris ſolitis iurare, tunc præſumuntur iuramentum, niſi aliter conſter de animo iurantis. Tenet etiam noſtram ſententiam Nauarrus *in Man. cap.*12.*n.*2. vbi ita ait: Neque etiam iurat,qui dicit: *Deus ſcit, an ego verum dicam.* Neque qui dicit: *Hoc dixerim coram Domino*, ſi caret intentione iurandi: Non etiá inuocat Deum tanquam teſtem eorum,quæ dicit,ſed tanquá ſpectatorẽ,ſecundùm Caietanũ,&c. Hæc meus Nauarrus. Fagundez etiam *lib.* 2. *cap.*2. *n.* 33. Valentia, Sà, Rodriguez & alij apud ipſum.

QVÆSTIO IV.

An ſaltem iuraret, qui diceret: Deus ſcit me verum dicere?

NEgat adhuc apud Fagundea Caiet.2.2. *q.* 89. *art.*2. quem ex parte ſequitur ipſe Fagundez citatus, dum dicit, talia verba eſſe æquiuoca, & ita ſi proferantur enuntiatiuè, non continere iuramenta: ſecus ſi inuocatiuè.

Sed melius Reſp.tunc verè iurare, quia qui huiuſmodi verbis vtitur, Deum in teſtem adducit, ſecundùm ſanum,& cõmunem intellectum. Sic Nauarrus nuper citatus *num.*2. *fini.* Et iuxta hanc doctrinam dicendum eſt,quod verè habeant formam iuramenta illa verba Diui Petri *Ioan.* 21. *Tu ſcis Domine, quia amo te.* Quia per illa, videtur Deum in teſtem aduocare, amoris ſui erga eum; vt ex Soto docet Sayrus *lib.*4. *Clauis Reg. cap.*1. *n.*6.*verſu, Dubium tamen eſt.* Maldonatus Patres referens, ibi *Ioan.* 21. Et apud Fagundez, D.Thom.2.2. *q.*89. *art.*1. *ad* 3. & Azor. *tom.*1.*lib.* 11. *cap.*3. *quaeſt.*1. ſed malè refert hos duos Doctores Fagundea. Quia nec D. Thomas, nec Azor, de citatis verbis Petri tractant. Legantur pro noſtra principali reſponſione Baſſeus *tom.*2.*v.iuramentum,n.*1.& alij apud ipſum. Nec certè Caietan. *loco cit.* agit de hac noſtra in ſpecie difficultate.

QVÆSTIO V.

An hæc verba: Viuit Deus; viuit Dominus, *verum contineant iuramentum?*

NEgat ex parte, & ex parte affirmat Petr. Ledeſina *tom.*2. *ſum.tract.*11.*cap.*1. *dub.*1. quatenus refert inter verba æquiuoca, hæc; *viuit Deus*: ita dicens: En eſtas palabras: *Delante de Dios: Dios lo ſabe: viue Dios: Dios verdad:* ay quiuocacion; como enſena Caietano, 2.2. *q.*89. *art.* 1. Si ſe toman, como ſimples propoſitiones, y enunciationes, no ſon iuramento ſino palabras manifeſtatiuas de vnas verdades bien neceſſarias, como ſon eſtas. *Hablo delante de Dios: Dios tiene conocimiento de todo, y vida; y es la miſma verdad.* Mas ſi pot ellas ſe reptetende traer a Dios pot teſtigo de alguna coſa como de ordinario lo hacen los hombres, ſon grauiſſimos iuramentos, como declara S. Auguſtin. Ita Ledeſina, quem citat, (ſimul Sotum,) & ſequitur Ioan. de Cruce *in* 2.*pracep. art.*1.*verſ. ex dictis patet.*

Sed probabilius, abſolutè Reſpondeo, prædicta verba, verum continere iuramentum: nec in illis æquiuocationem, quam ponunt citati Authores inueniri. Sed apertè vita Dei, & Domini adducitur in teſtimonium eorum, quæ dicuntur, & ſic manifeſtum eſt iuramentum. Et certè talis forma iurandi vſitatiſſima fuit inter Prophetas, vt habetur *Hierem.*4. *Et iurabunt viuit Dominus: & alibi.* Nec ratio contrariorum eſt efficax: quia licèt illa verba, *viuit Deus; viuit Dominus*, hunc ſenſum efficiant, *Deus eſt viuens*: nihilominus ex ſpeciali impoſitione, & vſu hominum deſumpto ex Sacra Scriptura, vſurpantur pro iuramento ad inuocandũ Deum,& Dominum viuentem, in teſtem rei aſſertæ, aut negatæ. Et ita inter manifeſta iuramenta numerant Siluester *iuramentũ* 1.*q.*1. Sotus *de iuramentorum abuſu, cap.*4.& *lib.*8.*de iuſt.q.*1.*art.*1.*col.*6. vbi expreſsè ait;quod idem ſit dicere, *viuit Dominus*, ac dicere; illum in teſtem affero, qui non modo vitam viuit immortalem, ſed vbique adeſt, &c. vnde malè Sotum pro ſe citat Cruz. Azor *tom.* 1. *lib.*11. *cap.*3. *q.*1. Suarez *cap.*13.*n.*6. Sanchez *lib.* 3.*in Decal.cap.*2. *n.*22. Fagundea *lib.*2.*cap.*2.*n.*37. Sayrus *lib.*5.*cap.*1. *n.*6.*verſ. Ad iuramẽti ergo eſſentiam.* Nauarr.*cap.*12. *ſub n.*1. Trullench. *lib.*2.*in Decal.cap.*1.*dub.*4. *n.*1. Baſſeus *tom.*2.*v. iuramentum,n.*4.

QVÆST.

QVÆSTIO VI.

An, verè iuret qui dicit: Deus eſt veritas, quod hoc ita eſt? *Hiſpanè: Dios es verdad que es aſſi?*

NEgat Suarez, docens, hæc verba, non continere manifeſtum iuramentum: eo quod ſint valde ambigua; & magis pendeant ex circunſtantiis, & intentione illa proferentis.

Sed probabiliùs Reſpondeo verè iurare: quia reuerà prædicta verba manifeſtum continent iuramentum. Eſt enim vſitata forma iurandi: ſicuti eſt: *in veritate Dei*; iuxta illud Apoſtoli 2. *ad Corinth.* 11. *eſt veritas Chriſti in me*, & *ad Rom.* 9. *Veritatem dico in Chriſto, non mentior.* Atqui hæc vèrba verum continent iuramentum; ergo & alia. Sic docent omnes ferè Doctores, *quaſt. antecedenti* pro noſtra ſententia adducti.

QVÆSTIO VII.

An, hæc verba: Voueo Deo, ita eſſe, vel non eſſe. *Hiſpanè,* voto à Dios, que eſto es aſſi, ò no es aſſi: *ſint verum iuramentum, quando materia non eſt capax voti, ſed iuramenti?*

REſpondeo verum eſſe iuramentum, & valdè graue. Quia intentio proferentis talia verba, reuerà eſt iurare, & ad hoc inuocar Deum. Et licèt hæc verba *Voueo Deo*, ex ſe iuramentum non ſint, ſed votum ſignificent; tamen iam ex accomodatione, & vſu hominum, pro iuramento accipiuntur, & iuramenta ſunt, licèt homines ineptiſſimè his verbis vtantur pro verbo iurandi. Sic Couarru. & Sotus, quos citat, & ſequitur Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 13. *n.* 2. Alcozer, Aragon, & Rodriguez, quos affert, & ſequitur Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *n.* 14. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *num.* 4.

QVÆSTIO VIII.

An deinde, hæc verba: Promitto tibi Deo: *Hiſpanè*, yo os prometo à Dios: *contineant verum iuramentum?*

NEgat Valaſcus *conſultat.* 99. *num.* 14. cum aliis viris doctiſſimis, & Senatu Luſitano.

Sed meliùs Reſpodeo, etiam continere verum iuramentum, quia eumdem ſenſum habent, ac *Voueo Deo.* Neque enim per illa verba *promitto tibi Deo*, aliqua promiſſio dirigitur in Deum, ſed in hominem; & Deus adducitur in teſtem, quamuis impropriè. Sic Sanchez, & Fagundez locis nuper citatis.

QVÆSTIO IX.

An item hæc verba: Iuro me facturum hoc; *vel* iuro hoc ita eſſe: *ſint verum iuramentum?*

AFfirmant omnes, qui putant, ſolùm, ac nudum verbum *iuro*, nulla addita determinatione, (vt in exemplis poſitis) ſufficere, vt promiſſio, vel aſſertio iurata cenſeatur. Quia idem eſt *iuro*, ac, *iuramentum facio*, atqui iuramentum, ſimpliciter dictum, eſt atteſtatio per diuinum teſtimonium: ergo, qui ſub verbo *iuro* aliquid profert, eo ipſo verè iurat.

Negant contrà alij: eo quod per illa verba, Deus non adducatur in teſtem: ergo proferens illud verbum *iuro*, nulla addita determinatione, minimè facit iuramentum. Niſi alias intendat iurare. Ita Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 1. *n.* 7. cum aliis.

Sed clariùs Reſpondeo *Primò.* Certum eſt, quod quando quis verbo *iuro*, addit aliquid, quo denotat non inuocare diuinum teſtimonium, tunc non faciat iuramentum: quia illud additum diſtrahit verbum *iuro*, à propria ſignificatione: vnde minimè iuraret qui diceret: *Iuro à Dios la; iuro à no Dios: iuro à ſan Iunco: iuro por el cielo de la cama: iuro à S. Pedro de Palo*, &c. Sic Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 13. *num.* 3. Petr. Ledeſma *tract.* 11. *de iuram. cap.* 1. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 3. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *n.* 5. Qui addit, idem eſſe dicendum, ſi poſt verbum, *iuro*, ſtatim quis addat, *per hanc barbam: per me ipſum*, &c. *Hiſpanè iuro por mis barbas: iuro ami: iuro por quien ſoy*, &c. Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 4.

Reſpondeo *Secundò.* certum etiam eſt contrà, quod quando verbo *iuro* adiungitur aliquid, quo denotetur aliquid diuinum, ſeu res ſacra, tunc illud verbum, verum ſit iuramentum: v.gr. ſi iuramentum exigens dicat: *iuras per Deum; per Diuum Petrum; per Euangelia*, &c. & alter reſpondear; *iuro.* Idem eſt, ſi quis dicat; *iuro in forma iuris*, vt ſolet fieri in aliquibus petitionibus in iudicio præſentatis. Quia ſenſus eſt; *iuro eo pacto, quo ius præſcribit iurandum.* Sic expreſsè Suarez, Sanchez, Fagundez citati.

Reſpondeo *Tertiò*: probabilius eſt, quod illa verba: *iuro me facturum hoc*; aut, *hoc ita eſſe*; ſpectato rigore verbi *iuro*, verè ſint iuramentum. Quia in rigore, verè ſignificant, Deum in teſtem adduci. At attento communi vſu hominum, qui quoties iuramentum faciunt, vel ab aliis exigunt, ſolent exprimere per quid iurent, dicendum eſt, non eſſe iuramentum; niſi de animo, & intentione iurantis ſecus conſtaret. Sic Suarez, Sanchez, & Fagundez citati, necnon Bonacina, ex parte, *loco citato.*

QVÆSTIO X.

An referat ad verum iuramentum, vt fiat per præpoſitionem, per; *an per præpoſitionem*, in?

AFfirmare videtur Sotus *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 1. *col.* 5. dum hæc ibi ſcribit verba: Item, ſi dicas: *in fide mea*, aut, *in fide ingenui viri*, aut, *in bona fide*, nihil iuras, quia non affers fidem in te-

ſtem

ſtem : ſed ſenſus eſt, te ſecundùm fidem loqui, quæ in dictis, & conuentis ſeruanda eſt : ſecus ſi dicas: *Per fidem Dei*, aut, *Chriſti*. Nam tunc iuras per ſacrum, ſicut per Euangelium. Quamuis forſan, ſi diceres : *in fide boni Chriſtiani, aut Religioſi*, non eſſet iuramentum; ſed ſenſus eſſet, te id pronunciare . ſecundum fidem humanam, quam bonus Chriſtianus ſeruare debet. Sunt autem verba non benè ſonantia, maximè in viris Religioſis. Quando verò adhibetur *Per*, vt ſi dicas ; *Per meam fidem*, videtur inde ſpecies conflari iuramenti: ſicut, *Per meam animam* : aut *per meam vitam*. Idem diſcrimen apparet, ſi dicas : *in mea conſcientia* : aut, *per meam conſcientiam*. Idem enim cenſetur, *in mea conſcientia*, ac ſi dicas : *id aio, quod ſentio*. Sed cùm addis, *per*, videtur accuſatiuus formam teſtis inducere : ob idque viris timorati animi ab his omnis abſtinendum eſt. Et præſertim Religioſis ab eo, quod aiunt, per habitum D. Franciſci, aut D. Dominici : eſt enim iuramentum, tum nobis indecorum ; tum & audientibus abſonum Per hæc autem de cæteris cenſendum. Hæc omnia Dominicus Sotus.

Sed omnino probabiliùs Reſpondeo, nihil referre ad verum iuramentum, quod res in teſtem adducta, inuocetur per præpoſitionem *per*, ſiue per præpoſitionem *in*. Vnde ſi res inuocata per præpoſitionem *in*, non eſt iuramentum ; neque erit ſi inuocetur per præpoſitionem *per*. Et ſi contrà, inuocata per hanc eſt iuramentum ; erit quoque inuocata per illam. Quia reuera idem eſt vtriuſque orationis ſenſus, & idem valet & ſonat : *In Deo hoc affirmo*; *in Deo ita eſt*; atque, *per Deum hoc affirmo*; *per Deum ita eſt. In mea conſcientia*, & *per meam conſcientiam. In fide mea*, & *Per fidem meam*. Sic communiter Doctores. Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 13. *n.*14. D. Bonau. & Silueſter per ipſum. Nauarr. *cap.*12. *n.* 2. Valentia *tom.* 3. *diſp* 6. *q.*7. *punct.* 2. Aragon 2.2. *q.*89. (non 98. vt inuenies apud Sayrum) *art.* 1. *in ſolut ad* 3. Sayrus *in Claui Reg. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 13. Leſſius *cap.*42. *dub* 1. *n.*1. Azor *lib.*11. *cap.*3. *q.*1. Sanchez *lib.* 3. *in Decal cap.*2. *n.* 8. Graffiis *lib* 2. *deciſ. cap.*14. *num.* 7. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *n.* 6. & alij communiter.

QVÆSTIO XI.

An, iuramentum faciat, qui dicit; Par Dios: Por Dios que ſi: Por Dios que es recia coſa eſta?

AFfirmat loquendo de prima formula iurandi; licet neget de ſequentibus, Sanchez *cap.* 2. *cit. num.*13. per hæc verba : Ac ſimiliter eſt iuramentum, dicere *Par Dios*, vt benè docet Alcozer, *ſum. cap.* 15. paulò poſt principium, in prima doctrina : quia idem eſt. ſenſus, ac dicere ; *Per Deum*. Contingit tamen quandóque dicere, *Per Deum*, non adducendo Deum in teſtem : ſed eſt quidam dicendi, aut oſtendendi tædij modus, & tunc non eſt iuramentum. Vt ſolet dicere quiſpiam tædio effectus : *Por Dios que ſi : Por Dios que es recia coſa eſta*. Ita Sanchez. Quem citat, & ſequitur Fagundez *loco citato, num.*7. Alcozer *cap.*15. *in* 1. *doctrina*. Vbi dicit eſſe iuramenta : *Iuro por mi, ò a mi*; *Par Dios* : *Por Dios*.

Sed clariùs Reſpondeo *Primò*, quod licèt, qui iurat *Par Dios*, verè pronunciet verba continentia iuramentum, vt benè Sanchez & alij : nihilominus tamen ex defectu intentionis iurantis, minimè communiter erit iuramentum : niſi alias expreſsè id velit facere. Sic Tamburinus *lib.* 3. *in Decal. cap.*1. §. 3. *n.* 6. ibi : ſi ſecundum, *ideſt, ſi poſitiuè nolit inuocare Deum*, certò iuramentum non erit, vt fatentur communiter Doctores ; licèt enim ego dicam *Iuro per Deum*, ſi nolim per hæc verba Deum, vt teſtem mei dicti implorare, vtique non implorabo, niſi valde materialiter : ſicut ſi pſytacus à Magiſtro edoctus eadem verba proferret. Certè in Sicilia ignobiles viri, vnoquoque verbo, (*Par Dio*) iurant. Quis autem dicat eos ignobiles verè iurare ; cum nec ipſi aliquando ſciant quid ſignificet illud *Par Dio* : videtur autem ex ſua notione ſignificare, *Per Deum*. Hæc Tamburinus, & Villalob. & Trullench. mox citandi.

Reſpondeo *Secundò*, certum eſt, quod non faciat iuramentum, qui tædio affectus dicit, *Per Deum quod ſic* : *Por Dios que ſi. Por Dios que es recia coſa eſta*: ob rationem dictam: ſic omnes communiter. Legantur Sanchez, & Fagundez citati. Trullench. *lib.* 2. *cap.*1. *dub.* 4. *n.*8. Bonac. *diſp.* 4. *q.*1. *punct.* 1. *n.* 1. *verſ. ſeptimò*. Villalob. *punct.* 2. *tract.* 36. *diff.* 2. *n.* 12.

QVÆSTIO XII.

An in his verbis, Per animam meam: *Hiſpanè* Por mi alma : *iuramentum contineatur?*

NEgant Iacobus Butricarius, & Salycetus, quos refert, & ſequitur Gutierrez *Auth. Sacramenta puberum, num.* 148. *cap. ſi aduerſus vendit.* & Gregor. Lopez *l.*26. *verbo olefiziere, in fine tit.* 11. *part.* 3. Cruz *in ſum. prac.* 2 *dub.* 1. *cõcl.* 1. *verſ. ex dictis*.

Sed longè probabilius Reſpondeo, contineri iuramentum. Quia (ait Sanchez) cùm in anima rationali, ſpecialiſſimè ſplendeat Deus, tanquam in ſua imagine, cenſetur Deus in ipſa ſplendens adduci in teſtem. Sic ipſe *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *num.* 29. & penes ipſum, Syluester *iuramentum* 1. *q.* 5. Sotus *lib.*8. *de iuſt. q.*1. *art.* 1. *col.* 5. Pedraza *precep.* 2. §. 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 3. *q.* 1. P. Ledeſma *tract.* 11. *cap.* 1. *dub* 1. *ad* 4. & Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 13. *num.* 22. Necnon & Leſſius *dubit.* 2. *n.* 8. addens (licèt non ita benè) tale iuramentum eſſe execratorium. His addi adhuc poſſunt Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *n.* 8. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 2. Villalobos *tract.* 36. *diff.* 2. *num.* 11. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 6.

QVÆSTIO XIII.

An etiam in his verbis, in anima mea: *Hiſpanè*, En mi alma; *contineatur iuramentum?*

NEgant à fortiori, Authores primæ ſententiæ nuper adducti, & negabit Sotus, vt colligitur in doctrina eius relata *quæſt.* 10.

Sed longè probabiliùs Reſpondeo etiam contineri. Nam idem eſt dicere, *in anima mea*; ac *per animam meam*, vt habitum eſt *quæſt.* 10. ſed in iſtis verbis continetur iuramentum ; ergo & in illis. Sic Syluest. Sanchez, & alij citati ſuprà. Ex quibus aliqui notant, quod in huiuſmodi verbis, *in anima* *mea*

mea, poteſt non contineri iuramentum, ſi videlicet, hoc ſenſu proferantur, *id quod dico, eſt quod habeo in anima mea.* Sed certè vt benè Fagũdez, ad hoc quod non ſit iuramentum, debent hac ſpeciali intentione proferri: quia in communi vſu, & ſenſu hominum pro iuramento vſurpantur. Legantur Sanchez, Azor, Syluester, & Fagundez. Qui locis citatis addunt, idem dicendum de hac formula iurandi, *Viuit anima mea, vel tua.*

QVÆSTIO XIV.

An ſint iuramenta, in conſcientia, *&* per meam conſcientiam?

AFfirmant multi, has duas formulas dicendi, verè eſſe iuramenta. Ita Syluest. *iuramentum. 1. q. 5.* Aragon *2. 2. q. 89. art. 1. circa 1. concl. in ſolut. ad 3.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 3. q. 1. verſ. Forma verè.* & Pedraza apud Sanchez.

Alij verò dicunt, quod, *in mea conſcientia*, non ſit iuramentum: bene tamen, *per meam conſcientiam.* Ita Sotus, vt vidimus, *quaſt.* 10. & certè Nauarr. *cap. 12. n.* 6. hæc verba eſſe iuramentum, expreſsè fatetur.

Sed probabiliùs Reſpondeo neutram dicendi formulam eſſe iuramentum; (niſi pronuncians illam velit expreſsè, & ſpecialiter iuramentum efficere.) Ratio eſt, quia in neutra formula adducitur aliquid in teſtem rei aſſertæ: nam purus, ac nudus ſenſus dictorum verborum, hic eſt: *hoc quod dico, eſt quod ſentio in mea conſcientia, & in corde meo.* vel, *Hoc, quod dico, eſt id, quod mihi dictat mea conſcientia.* Sic Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 13. num.* 22. Sotus (ſibi contrarius) *de iurament. abuſu cap.* 4. Petr. de Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 11. cap. 1. dub. 1. in ſolut. ad 4.* Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap. 42. dubit. 2. n. 4.* Sayrus *cap. 1. cit. n.* 13. Quos citat, & ſequitur Sanchez *cap. 2. cit. num.* 30. Fagundez *cap. 2. num.* 11. Villalob. *tract. 36. diff. 2. num. 7.* vbi ita ait: tam poco es iuramento hablando en rigor eſta palabra *en mi conciencia, y por mi conciencia,* como tienen Sayro, Suarez, Sancho y Leſſio. El qual dice, que es lo miſmo, *ſobre mi conciencia*, y tam bien lo tiene Ledeſma diziendo que ſolo es iuramento entre ignorantes. La raçon es, por que el ſentido deſtas palabras, ſolo es decir, *que digo lo que ſiento, y lo que mi conciencia me dicta.* Verdad es que Syluestro, Aragon, Azor, y Nauarro dicen, que es iuramento. Y es por que el iurar, *en mi conciencia*, parece que es poner los bienes del alma. Y aſſi ſera lo miſmo que decir: *Aſſi Dios guarde, ò aumente los bienes de mi alma.* Y ſi alguno lo dijeſſe con eſte intento, y cierto que ſeria iuramento: mas de ſu naturaleza no lo es, que no ſignifica eſto. Verdad es que como la gente vulgar no atiende eſto, muchos pienſan que es iuramento, y hacen conciencia dello en la confeſſion, æ anſi les deue preguntar, ſi lo tienen per iuramento ò no. Y los hombres temeroſos de Dios, no ſuelen iurar eſtos iuramentos. Hæc ille.

QVÆSTIO XV.

An ſaltem iuret, qui dicit: Iuro per meam conſcientiam?

AFfirmabunt à fortiori, Syluester, Aragon, Azot, & Pedraza, ſupra relati: necnon Nauarrus, & Sotus *lib. 8. de iuſt. q. 1. art. 1. colum.* 5. (apud Fagundez & apud Sanchez *de iuramentor. abuſu c.* 4 Vbi ait: ſi dicitur: *Iuro per meam conſcientiam*, eſſe indubitatum iuramentum.

Sed probabiliùs Reſpondeo adhuc non iurare; niſi ſpecialiter quis velit per talia verba iuramentum præſtare. Quia licèt verbum *iuro* ex ſua propria ſignificatione ſufficiat ad iuramentum; tamen ratione illius additi, *Per meam conſcientiam*, in quo non continetur iuramentum, diſtrahitur à propria ſignificatione, iuxta dicta à nobis *quaſt.* 9. Sic Petr. Ledeſma, Sanchez & Fagundez, *locis citatis.*

QVÆSTIO XVI.

An ad minùs, iuramentum faciat qui dicit: Teſtis eſt mihi conſcientia mea?

AFfirmant Syluester *iuramentum 1. n. 2. quaſt. 2. ex cap. ſi peccatum 22. q. 1.*

Sed probabiliùs Reſpondeo adhuc non facere, niſi quis ſpecialiter velit per dicta verba iurare. Quia hæc verba; *Teſtis eſt conſcientia mea*, ſolùm ſimplex dictamen propriæ conſcientiæ ſignificant, & tantùm valent, ac ſi diceretur: *Hoc mihi dictat mea conſcientia.* Sic Sanchez *n. 30. cit. in fine.* Fagundez *cap. 2. numer.* 13.

QVÆSTIO XVII.

An, iuret, qui dicit: Iuro per me *ipſum; aut* iuro pro me. *Hiſpanè*, iuro a mi; Iuro por mi, *ò* Por quien ſoy?

AFfirmant Alcozer *ſum. cap. 15. paulò poſt principium, in 1. doctrina*, vt vidimus, *quaſt.* 11. & videtur id ipſum ſupponere Sotus, *de iuramentor. abuſu capite* 4.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non iurare, quia ſenſus eſt: *Iuro a quien ſoy*, id eſt, a mi calidad, ò bondad. Sic Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 13. n.* 3. Sanchez *lib. 3. cap. 2. numero* 31. Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 2. numer.* 14. Trullench. *lib. 2. cap. 1. dub. 4. num. 4. fine*, Villalob. *tract. 36. diff. 2. num.* 19.

QVÆSTIO XVIII.

An hac verba: Iuro in fide mea: *vel* per fidem meam, *verè contineant iuramentum?*

AFfirmant multi, eo quod, qui fidem ſuam iurat, cum ſit Christianus, intelligitur affirmare, vel negare per fidem Chriſti: at ſic, vere continent iuramentum: ergo. Ita Gail. *in ſuis obſeruat. lib. 2. obſeruat. 59. numer.* 2. Surdus *deciſ. 234. à num. 3. par. 1. gloſſa final. cap. 2. de fidei iuſſione.* Alciatus *l. ſi quis maior n. 51. C. de tranſactionibus.* Padilla *ibi, n.* 35. Auendaño *de exequend. mandat. 2. p. cap. 27. n. 6.* Azeuedo, *lib. 5. recopilat. tit. 10. lege 3. fine*, & alij plures, quos refert Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 79. numer. 28. & 29.* His ex parte accedit Ferdinand. Mendoza *in diſput. de pactis lib. 1. cap. 6. q. 3.* vbi ait, quod prædicta verba prolata à viro

ſtem: ſed ſenſus eſt, te ſecundùm fidem loqui, quæ in dictis, & conuentis ſeruanda eſt: ſecus ſi dicas: *Per fidem Dei*, aut, *Chriſti*. Nam tunc iuras per ſacrum, ſicut per Euangelium. Quamuis forſan, ſi diceres: *in fide boni Chriſtiani, aut Religioſi*, non eſſet iuramentum; ſed ſenſus eſſet, te id pronunciare, ſecundum fidem humanam, quam bonus Chriſtianus ſeruare debet. Sunt autem verba non benè ſonantia, maximè in viris Religioſis. Quando verò adhibetur *Per*, vt ſi dicas; *Per meam fidem*, videtur inde ſpecies conflari iuramenti: ſicut, *Per meam animam*: aut *per meam vitam*. Idem diſcrimen apparet, ſi dicas: *in mea conſcientia*; aut, *per meam conſcientiam*. Idem enim cenſetur, *in mea conſcientia*, ac ſi dicas: *id aio, quod ſentio*. Sed cùm addis, *per*, videtur accuſatiuus formam teſtis inducere: ob idque viris timorati animi ab his omnis abſtinendum eſt. Et præſertim Religioſis ab eo, quod aiunt, per habitum D. Franciſci, aut D. Dominici: eſt enim iuramentum, tum nobis indecorum; tum & audientibus abſonum Per hæc autem de cæteris cenſendum. Hæc omnia Dominicus Sotus.

Sed omnino probabiliùs Reſpondeo, nihil referre ad verum iuramentum, quod res in teſtem adducta, inuocetur per præpoſitionem *per*, ſiue per præpoſitionem *in*. Vnde ſi res inuocata per præpoſitionem *in*, non eſt iuramentum; neque erit ſi inuocetur per præpoſitionem *per*. Et ſi contrà, inuocata per hanc eſt iuramentum; erit quoque inuocata per illam. Quia reuera idem eſt vtriuſque orationis ſenſus, & idem valet & ſonat: *In Deo hoc affirmo; in Deo ita eſt*; atque, *per Deum hoc affirmo; per Deum ita eſt. In mea conſcientia*, & *per meam conſcientiam. In fide mea*, & *Per fidem meam*. Sic communiter Doctores, Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 13. n. 14.* D. Bonau. & Siluester per ipſum, Nauarr. *cap. 12. n. 2.* Valentia *tom. 3. diſp 6. q. 7. punct. 2.* Aragon 2. 2. *q.* 89. (non 98. vt inuenies apud Sayrum) *art. 1. in ſolut. ad* 3. Sayrus *in Claui Reg. lib. 5. cap. 1. num. 13.* Leſſius *cap. 42. dub 1. n. 1.* Azor *lib. 11. cap. 3. q. 1.* Sanchez *lib. 3. in Decal cap. 2. n.* 8. Graffiis *lib. 2. deciſ. cap. 14. num. 7.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 2. n. 6.* & alij communiter.

QVÆSTIO XI.

An, iuramentum faciat, qui dicit; Par Dios: Por Dios que ſi: Por Dios que es recia coſa eſta?

AFfirmat loquendo de prima formula iurandi; licet neget de ſequentibus, Sanchez *cap. 2. cit. num.* 13. per hæc verba: Ac ſimiliter eſt iuramentum, dicere *Par Dios*, vt benè docet Alcozer, *ſum. cap.* 15. paulò poſt principium, in prima doctrina: quia idem eſt. ſenſus, ac dicere; *Per Deum*. Contingit tamen quandóque dicere, *Per Deum*, non adducendo Deum in teſtem: ſed eſt quidam dicendi, aut oſtendendi tædij modus, & tunc non eſt iuramentum. Vt ſolet dicere quiſpiam tædio effectus: *Por Dios que ſi: Por Dios que es recia coſa eſta*. Ita Sanchez. Quem citat, & ſequitur Fagundez *loco citato, num.* 7. Alcozer *cap. 15. in 1. doctrina*. Vbi dicit eſſe iuramenta: *Iuro por mi, ò a mi; Par Dios: Por Dios*.

Sed clariùs Reſpondeo *Primò*, quod licèt, qui iurat *Par Dios*, verè pronunciet verba continentia iuramentum, vt benè Sanchez & alij: nihilominus tamen ex defectu intentionis iurantis, minimè communiter erit iuramentum: niſi alias expreſsè id velit facere. Sic Tamburinus *lib. 3. in Decal. cap. 1. §. 3. n. 6.* ibi: ſi ſecundum, *id eſt, ſi poſitiuè nolit inuocare Deum*, certò iuramentum non erit, vt fatentur communiter Doctores; licèt enim ego dicam *Iuro per Deum*, ſi nolim per hæc verba Deum, vt teſtem mei dicti implorare, vtique non implorabo, niſi valde materialiter: ſicut ſi pſytacus à Magiſtro edoctus eadem verba proferret. Certè in Sicilia ignobiles viri, vnoquoque verbo, (*Par Dio*) iurant. Quis autem dicat eos ignobiles verè iurare; cum nec ipſi aliquando ſciant quid ſignificet illud *Par Dio*: videtur autem ex ſua notione ſignificare, *Per Deum*. Hæc Tamburinus, & Villalob. & Trullench. mox citandi.

Reſpondeo *Secundò*, certum eſt, quod non faciat iuramentum, qui tædio affectus dicit, *Per Deum quod ſic: Por Dios que ſi. Per Dios que es recia coſa eſta*: ob rationem dictam: ſic omnes communiter. Legantur Sanchez, & Fagundez citati. Trullench. *lib. 2. cap. 1. dub. 4. n.* 8. Bonac. *diſp. 4. q. 1. punct. 1. n. 1. verſ. ſeptimò*. Villalob. *punct. 2. tract. 36. diff. 2. n. 12.*

QVÆSTIO XII.

An in his verbis, Per animam meam: *Hiſpanè* Por mi alma: *iuramentum contineatur?*

NEgant Iacobus Butricarius, & Salycetus, quos refert, & ſequitur Gutierrez *Auth. Sacramenta puberum, num.* 148. *cap. ſi aduerſus vendit.* & Gregor. Lopez *l. 26. verbo oleſiziere, in fine tit. 11. part. 3.* Cruz *in ſum. prac. 2. dub. 1. cõcl. 1. verſ. ex dictis.*

Sed longè probabilius Reſpondeo, contineri iuramentum. Quia (ait Sanchez) cùm in anima rationali, ſpecialiſſimè ſplendeat Deus, tanquam in ſua imagine, cenſetur Deus in ipſa ſplendens adduci in teſtem. Sic ipſe *lib. 3. in Decal. cap. 2. num.* 29. & penes ipſum, Syluester *iuramentum 1. q. 5.* Sotus *lib. 8. de inſt. q. 1. art. 1. col. 5.* Pedraza *precep. 2. §. 1.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 3. q. 1.* P. Ledeſma *tract. 11. cap. 1. dub 1. ad 4.* & Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 13. num.* 22. Necnon & Leſſius *dubit. 2. n.* 8. addens (licèt non ita benè) tale iuramentum eſſe execratorium. His addi adhuc poſſunt Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 2. n.* 8. Nauarr. *cap. 12. n. 2.* Villalobos *tract. 36. diff. 2. num. 11.* Trullench. *lib. 2. cap. 1. dub. 4. num. 6.*

QVÆSTIO XIII.

An etiam in his verbis, in anima mea: *Hiſpanè*, En mi alma; *contineatur iuramentum?*

NEgant à fortioni, Authores primæ ſententiæ nuper adducti, & negabit Sotus, vt colligitur in doctrina eius relata *queſt.* 10.

Sed longè probabiliùs Reſpondeo etiam contineri. Nam idem eſt dicere, *in anima mea*; ac *per animam meam*, vt habitum eſt *quæſt.* 10. ſed in iſtis verbis continetur iuramentum; ergo & in illis. Sic Syluest. Sanchez, & alij citati ſuprà. Ex quibus aliqui notant, quod in huiuſmodi verbis, *in anima mea*

mea, poteſt non contineri iuramentum, ſi videlicet, hoc ſenſu proferantur, *id quod dico, eſt quod habeo in anima mea*. Sed certè vt benè Fagũdez, ad hoc quod non ſit iuramentum, debent hac ſpeciali intentione proferri: quia in communi vſu, & ſenſu hominum pro iuramento vſurpantur. Legantur Sanchez, Azor, Sylueſter, & Fagundez. Qui locis citatis addunt, idem dicendum de hac formula iurandi, *Viuit anima mea, vel tua.*

QVÆSTIO XIV.

An ſint iuramenta, in conſcientia, *&* per meam conſcientiam?

AFfirmant multi, has duas formulas dicendi, verè eſſe iuramenta. Ita Sylueſt. *iuramentum. 1. q. 5.* Aragon *2. 2. q. 89. art. 1. circa 1. concl. in ſolut. ad 3.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 3. q. 1. verſ. Forma verò.* & Pedraza apud Sanchez.

Alij verò dicunt, quod, *in mea conſcientia*, non ſit iuramentum: bene tamen, *per meam conſcientiam.* Ita Sotus, vt vidimus, *quæſt.* 10. & certè Nauarr. *cap. 12. n.* 6. hæc verba eſſe iuramentum, expreſsè fatetur.

Sed probabiliùs Reſpondeo neutram dicendi formulam eſſe iuramentum; (niſi pronuncians illam velit expreſsè, & ſpecialiter iuramentum efficere.) Ratio eſt, quia in neutra formula adducitur aliquid in teſtem rei aſſertæ: nam purus, ac nudus ſenſus dictorum verborum, hic eſt: *hoc quod dico, eſt quod ſentio in mea conſcientia, & in corde meo.* vel, *Hoc, quod dico, eſt id, quod mihi dictat mea conſcientia.* Sic Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 13. num. 22.* Sotus (ſibi contrarius) *de iurament. abuſu cap.* 4. Petr. de Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 11. cap. 1. dub. 1. in ſolut. ad 4.* Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap. 42. dubit. 2. n. 4.* Sayrus *cap. 1. cit. n. 13.* Quos citat, & ſequitur Sanchez *cap. 2. cit. num.* 30. Fagundez *cap. 2. num. 11.* Villalob. *tract. 36. diff. 2. num. 7.* vbi ita ait: tam poco es iuramento hablando en rigor eſta palabra *en mi conciencia, y por mi conciencia*, como tienen Sayro, Suarez, Sancho y Leſſio. El qual dice, que es lo miſmo, *ſobre mi conciencia*, y tam bien lo tiene Ledeſma diziendo que ſolo es iuramento entre ignorantes. La raçon es, por que el ſenido deſtas palabras, ſolo es decir, *que digo lo que ſiento, y lo que mi conciencia me dicta.* Verdad es que Sylueſtro, Aragon, Azor, y Nauarro dicen, que es iuramento. Y es por que el iurar, *en mi conciencia*, parece que es poner los bienes del alma. Y aſſi ſera lo miſmo que decir: *Aſſi Dios guarde, ò aumente los bienes de mi alma.* Y ſi alguno lo dijeſſe con eſte intento, y cierto que ſeria iuramento: mas de ſu naturaleza no lo es, que no ſignifica eſto. Verdad es que como la gente vulgar no aniende eſto, muchos pienſan que es iuramento, y hacen conciencia dello en la confeſſion, æ anſi les deue preguntar, ſi lo tienen per iuramento ò no. Y los hombres temeroſos de Dios, no ſuelen iurar eſtos iuramentos. Hæc ille.

QVÆSTIO XV.

An ſaltem iuret, qui dicit: Iuro per meam conſcientiam?

AFfirmabunt à fortiori, Sylueſter, Aragon, Azor, & Pedraza, ſupra relati: necnon Nauarrus, & Sotus *lib. 8. de iuſt. q. 1. art. 1. colum. 5.* (apud Fagundez & apud Sanchez *de iuramentor. abuſu c. 4*) Vbi ait: ſi dicitur: *Iuro per meam conſcientiam*, eſſe indubitatum iuramentum.

Sed probabiliùs Reſpondeo adhuc non iurare; niſi ſpecialiter quis velit per talia verba iuramentum præſtare. Quia licèt verbum *iuro* ex ſua propria ſignificatione ſufficiat ad iuramentum; tamen ratione illius additi, *Per meam conſcientiam*, in quo non continetur iuramentum, diſtrahitur à propria ſignificatione, iuxta dicta à nobis *quæſt.* 9. Sic Petr. Ledeſma, Sanchez & Fagundez, *locis citatis.*

QVÆSTIO XVI.

An ad minùs, iuramentum faciat qui dicit: Teſtis eſt mihi conſcientia mea?

AFfirmant Sylueſter *iuramentum 1. n. 2. quæſt. 1.* ex *cap. ſi peccatum 22. q. 1.*

Sed probabiliùs Reſpondeo adhuc non facere, niſi quis ſpecialiter velit per dicta verba iurare. Quia hæc verba; *Teſtis eſt conſcientia mea*, ſolùm ſimplex dictamen propriæ conſcientiæ ſignificant, & tantùm valent, ac ſi diceretur: *Hoc mihi dictat mea conſcientia.* Sic Sanchez *n. 30. cit. in fine.* Fagundez *cap. 2. nnmer.* 13.

QVÆSTIO XVII.

An, iuret, qui dicit: Iuro per me *ipſum*; *aut* iuro pro me. *Hiſpanè*, iuro a mi; Iuro por mi, ò Por quien ſoy?

AFfirmant Alcozer *ſum. cap. 15. paulò poſt principium, in 1. doctrina*, vt vidimus, *quæſt.* 11: & videtur id ipſum ſupponere Sotus, *de iuramentor. abuſu capite 4.*

Sed probabiliùs Reſpondeo, non iurare, quia ſenſus eſt: *Iuro a quien ſoy*, id eſt, a mi calidad, ò bondad. Sic Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 13. n.* 3. Sanchez *lib. 3. cap. 2. numero* 31. Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 2. numer.* 14. Trullench. *lib. 2. cap. 1. dub. 4. num. 4. fine*, Villalob. *tract. 36. diff. 2. num.* 19.

QVÆSTIO XVIII.

An hæc verba: Iuro in fide mea: *vel* per fidem meam, *verè contineant iuramentum?*

AFfirmant multi, eo quod, qui fidem ſuam iurat, cum ſit Chriſtianus, intelligitur affirmare, vel negare per fidem Chriſti: at ſic, vere continent iuramentum: ergo. Ita Gail. *in ſuis obſeruat. lib. 2. obſeruat. 59. numer.* 1. Surdus *deciſ. 234. à num. 3. par. 1. gloſſa final. cap. 2. de fidei iuſſione.* Alciatus *l. ſi quis maior. n. 51. C. de tranſactionibus.* Padilla *ibi, n.* 35. Auendaño *de exequend. mandat. 2. p. cap. 27. n. 6.* Azeuedo, *lib. 5. recopilat. tit. 10. lege 3. fine*, & alij plures, quos refert Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 79. numer. 28. & 29.* His ex parte accedit Ferdinand. Mendoza *in diſput. de pactis lib. 1. cap. 6. q. 3.* vbi ait, quod prædicta verba prolata à viro

nobili, non contineant iuramentum; benè verò prolata a plebcio, & vili. Sic refert Suarez ſententiam Mendozæ. Vnde cautè lege Sanchez, qui referens illam, dicit, *in homine nobili eſſe iuramentum, ſecus autem in vili.* Lege ergo tu. *In homine nobili non eſſe iuramentum; ſecus autem in vili.* Accedit etiam ex parte Sotus, *q.* 10. ſupra citatus, docens, eſſe iuramentum, *Per meam fidem*, non tamen, *In mea fide.*

Sed probabiliùs Reſpondeo, prædicta verba etiam prolata à viro vili, ex natura rei, minime continere, aut eſſe iuramentum: niſi aliàs aliquis per ea verba ſpecialiter iuramentum intendat efficere, intelligendo per ea fidem diuinam. Ratio eſt: Quia per illa verba: *Iuro in fide mea*; *Per fidem meam*; *aut*, *Sub mea fide*; non intelligitur fides diuina, ſed fides, aut fidelitas humana; & ſic ſenſus eorum verborum eſt: *A fe de quien ſoy*, *Per meam fidelitatem*, *aut veritatem ita faciam*, *aut ita eſt.* Sic in primis tenet Sotus, ſibi contrarius, *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 6. *col.* 2. *verſ. Hæc omnia*, & *de iurament. abuſu cap.* 4. Vbi expreſsè ait, non eſſe iuramenta, *in fide mea*, vel, *per fidem meam.* Caiet. 2. 2. *q.* 89. *art.* 6. Nauar. *cap.* 12 *num.* 2. *&* 5. Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 2. *n.* 3. *verſ. Nono*, Alcozer *ſum. cap.* 15. *in* 6. *Doctrina.* Leſſius *lib* 5. *cap.* 1. *a.* 13. *fine.* Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 2. *col.* 3. Aragon 2. 2. *q.* 89. *art.* 1. *dub, circa* 1. *concl. in ſolut. ad* 3. Suarez *cap.* 13. *cit. a num.* 10. Petr. Ledeſma, Rodriguez, & Azor, quos omnes refert, & ſequitur Sanchez *loco cit. de matrim.* & *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *n.* 32. Fagundez *lib.* 2. *in Decal cap.* 2. Villalob. *tract.* 36. *diff.* 2. *num.* 8. Filliuc. *tract.* 25. *cap.* 3. *num.* 88. Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *dub.* 4. *numer.* 3. Graffiis *lib.* 2. *deciſ. cap.* 14. *num.* 7. Caramuel *in ſua Theologia, fundam.* 50. *num.* 1383.

QVÆSTIO XIX.

An ſaltem ſint iuramentum hæc verba: In bona fide, in bona fide iurata: *aut*, Per bonam fidem iuratam. *Vulgò*, En buena fe: en buena fe iurada: Por mi buena fe iurada?

AFfirmant Pinellus *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit.* 3. *part. numer.* 13. Auendanus *lib. de exequendis mandatis regum*, *cap.* 27. *numer.* 6. & Ioann. Gutierrez *in Authentica ſacramenta puberum. Cod ſi aduerſus venditionem*, *n.* 149. & fauet quædam lex huius Regni *lib.* 4. *ordination. tit.* 3. *in principio.*

Sed multò longè probabiliùs Reſpondeo, *Primò*, nullo modo eſſe iuramentum hæc verba: *In bona fide: en buena fe.* Tum, quia iuxta communem vſum; & ſenſum ſic loquentium, non cenſentur eſſe iuramentum. Tum etiam: quia etiam fides humana, bona eſt: ergo per illud additum, non determinatur fides ad diuinam: ergo &c. vnde ſic ſentiunt Sotus *libro* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 1. *colum.* 1. Caiet. & Nauar. quos citat; & ſequitur Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 13. *num.* 17. Alcozer. *in ſum. cap.* 15. *in* 6. *doctrina* Petr. Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 11. *cap.* 1. *dub.* 1. *in corp.* & *ad* 4. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 32. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 17. *&* 26. Villalob. *tract.* 36. *diff.* 2. *n.* 8. & alij.

Reſpondeo ſecundò, vt quid etiam probabiliùs, quod nec ſint iuramentum: *in bona fide iurata*: aut, *Per bonam fidem iuratam.* Quia idem eſt ſenſus, & veritas aſſertionis innititur fidelitati humanæ non fidei diuinæ. Sic Sanchez allegatus, & etiam Fagundez. & à fortiori Ledeſma, vbi ait idem eſſe dicendum de his verbis: *Iuro in bona fide*, aut *per bonam fidem.* Quod & admittunt citati Auctores. Quod intellige, niſi alias vtens prædictis verbis, intendat iurare.

QVÆSTIO XX.

An ad minus iuret, ſi quis dicat: In fide Chriſtiani, *aut*, boni Chriſtiani; *vel* per fidem Chriſtiani, *Vulgò*; A fe de Chriſtiano: A fe de buen Chriſtiano, &c.

REſpondeo adhuc non iurare; (niſi alias quis per ea verba ſpecialiter intendat iurare intelligendo per illa, fidem Chriſti. Ratio eſt, quia dicta verba non dicunt ex ſe fidem diuinam, quam Chriſtianus, profitetur; ſed humanam. Efficiunt enim hunc ſenſum; *in veritate loquor*, *qua loqui debet bonus Chriſtianus*, & ſic veritas aſſerti, fundatur in fidelitate humana, quam boni Chriſtiani ſeruare ſolent; non in fide diuina, & virtute Theologica. Sic Suarez *cap.* 13. *cit. num.* 19. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 1. *num.* 4. Saytus *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 13. Azor *lib.* 11. *cap.* 3. *q.* 1. Petr. Ledeſma *tract.* 11. *de iuram. cap.* 1. *dub.* 1. Sà *v. iuramentum*, *n.* 1. Sanchez *cap.* 2. *cit. num.* 32. Fagundez *cap.* 2. *n.* 21. *&* 25. Villalob. *tract.* 36. *diff.* 2. *num.* 8. ibi: tan poco es iuramento, ſi dice: *A fe de Chriſtiano, ò A fe de buen Chriſtiano:* ni tan poco lo es decir: *A fe de Religioſo*, como dice Sanchez con otros; ſino es que el que las dize intentaſſe iurar. Hæc ille. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 4. *numer.* 3. cum aliis.

QVÆSTIO XXI.

An contineant iuramenta hæc verba: in fide Religioſi, aut Sacerdotis: A fe de Religioſo ò Sacerdote?

NEgat cum timore Sotus *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 1. *col.* 5. dicens, forſan non eſſe iuramentum.

Sed abſolutè Reſpondeo, minimè continere iuramentum. Quia vbi non conſtat de alia intentione, verba hæc de fidelitate humana, & veracitate à bono Religioſo, aut Sacerdote profitendis, accipienda ſunt. Sic Suarez *n.* 10. Leſſius *cap.* 42. *dubit.* 1. *n.* 4. Azor, Sà, Sanchez, Fagundez & alij nuper citati. Qui idem dicunt, quamuis dicatur, *Per fidem Religioſi*, aut, *Sacerdotis*, & conſtat ex habitis *quæſt.* 10.

QVÆSTIO XXII.

An, ſi quis Religioſus dicat: Per habitum Sanctiſſimæ Trinitatis, S. Franciſci, aut S. Dominici, *&c. cenſeatur verè iurare?*

RESpondeo cenſeri verè iurare. Quia omnia præfata verba, & ex communi vſu, & ex ſe, continent iuramenta. Quia omnes ſunt atteſtationes per res ſacras, quæ per ſe dicunt habitudinem ad Deum. Sic Suarez *cap.13.cit.n.23.* Sanchez *cap.2.n.25.* Sotus *lib.8. de iuſt. q. 1. art. 1. col. 5.* Saytus *in Claui Reg. lib. 5. cap.1. fine*, Fagundez *lib. 2. in Decal. cap.2. n. 23.* Trullench. *lib.2.cap.1. dub. 4. num. 5.* & alij qui idem affirmant de huiuſmodi verbis: *Per hunc habitum, quem gero: Per veſtes ſacras, quibus celebratur: Per Ordinem quem recepi: Per has manus ſacras.* Quia hæc omnia ſacra ſunt, in quantum rem ſacram repræſentant.

QVÆSTIO XXIII.

An etiam verè iuret, qui dicit: Per fidem Chriſti, Per fidem Dei: *aut*, in fide Chriſti, vel in fide Dei?

RESpondeo vt quid certum; Verè iurare. Quia verè per hæc verba, veritas fidei diuinæ in teſtimonium adducitur. Sic Sotus *loc.cit.* Suarez *n. 18.* Sanchez *n.32.* Fagundez *n.24.* Villalob. *diff.2. citata, num.8.* Trullench. *num.3.* & alij. Qui idem dicunt ſi quis diceret hæc verba: *Per fidem Chriſtianam; aut in fide Chriſtiana.* Quia fides chriſtiana eſt res valde ſacra; ergo atteſtatio per illam, erit iuramentum; eo quod illa, quaſi per ſe inuoluit reſpectum ad Deum.

QVÆSTIO XXIV.

An, verè iurent mulieres, quæ dum pueros minantur, digito naſo, aut fronti applicato, dicunt: Per iſtam, *Hiſpanè*, Para eſta, que me lo aueis de pagar? *vel*, Per iſtam crucem. Por eſta cruz que me lo aueis de pagar?

RESpondeo non iurare verè; dummodò crucem non efforment in fronte. Quia vere tunc non intendunt iurare, ſed per talem modum comminandi deterrere pueros. Nec obeſt, quod dicant, *Per hanc crucem*, quia cùm nullam conſultò (vt ſupponimus) faciant crucem, minimè tunc iurant per crucem abſolutè, ſed per crucem tunc formatam in fronte, quæ cum formata minimè ſit, per nihil iurant. Sic Sanchez *lib.3. cap. 2. num. 27.* Fagundez ex illo, *numer. 41.* Trullench. *dub. 4. ſub numero 4.* Villalob. *tract. 36. diff.2. num.10.*

QVÆSTIO XXV.

An faciat quis iuramentum, cùm per Deum, aut per propriam vitam interrogatus; *an ita res ſe habeat, abſolutè reſpondet, ita rem ſe habere?*

RESpondeo non facere iuramentum. Quia illa interrogatio, non eſt modus exigendi iuramentum ſed eſt quædam adiuratio. Immo ſi interrogans diceret, *iuras mihi per Deum, ita rem ſe habere?* & interrogatus reſponderet, *ita res ſe habet*, non cenſeretur iurare. Quia non annuit, nec conniuet iuramento interrogantis; ſed ſoli eius interrogationi per ſimplicem aſſertionem reſpondet. Secus eſſet, ſi dumtaxat reſponderet, *Ita.* Vulgò, *Si*: vel tantum capite annueret: quia tunc perinde eſt, ac dicere: *ita iuro.* Sic Sanchez *loc.cit. n.28.* Fagundez *num.42.* Trullench. *num.4.* Villalob. *num.16. fine.*

QVÆSTIO XXVI.

An ſit iuramentum dicere: Per totum; *vel*, Per vitam eius per quod iurare poſſum? *Hiſpanè*: Por todo lo que puedo iurar: *ò*, por vida de lo que puedo iurar?

RESpondeo minimè eſſe iuramentum. Tum quia illa dicens non habet animum iurandi. Nam dumtaxat hoc volunt dicere: cùm per nullam rem iurare liceat abſque neceſſitate, per nullam iuro. Alias poſteriora illa verba, *Per vitam eius, per quod iurare poſſum*; continerent blaſphemiam; cum intelligerentur de vita Dei. Sic Sanchez *lib. 3. c. 2. n. 23.* Fagundez ex illo, *lib.2. cap.2. n.38.* Trullench. *lib. 2. cap.1. dub.4. ſub numer.4.* Villalob. *tract.36. diff.2. num.10.*

QVÆSTIO XXVII.

An ſaltem ſit iuramentum dicere: Iuro ad talem: Per vitam talis. Voueo talem. *Hiſpanè.* Iuro à tal; Por vida de tal. Voto à tal?

RESpondeo, quod nec hæc verba iuramentum ſint. Quia *tal*, nihil eſt, Et certè dicta verba clarè vſurpantur ad vitandum iuramentum per Deum. At ſi quis ſub verbo illo, *Tal*, Deum intelligeret, clara iuramenta eſſent. Sic Sanchez *loc.citato n.24.* Fagundez *n.39.* Trullench. & Villalob. *locis citatis.* Et loquendo de illo verbo, *Iuro à tal*, idem docet Suarez *lib. 4. de iuram. cap.13. numer. 3.* dicens, id eſſe certum.

QVÆSTIO XXVIII.

An iuret, qui dicit: Iuro à San oy?

RESpondeo quod non. Quia ſic iurantes communiter intelligunt per illa verba *à San oy*, diem præſentem, & hodiernum; non Sanctum, qui hodierna die celebratur (tunc enim eſſet iuramentum) ſic communiter Doctores, Sãchez *n.26.* Fagundez *n.40.* Et minùs, eſt iuramentum, dicere, *Iuro à San.* vt ait Trullench *n.4.* & multò minùs *Iuro à San Iunco, ò*

à San Pedro el de Palo, vt dicunt ipſi Doctores, & nos ſupra *quaſt. 9.*

QVÆSTIO XXIX.

An ſit iuramentum dicere: Per meam vitam, aut ſalutem: *vel*, per vitam, aut ſalutem patris, vel fratris mei, aut alterius hominis?

NEgant quidam, (apud Emman. Sà *v. iuramentum, num 1.* dicentes, non eſſe iuramentum, *Per vitam meam: ſic me Deus adiuuet.* Ipſe vero ſolùm dicit; pendere hoc ex intentione dicentis.

Sed vt certum Reſpondeo: verè eſſe iuramentum, ex v verborum: & ita verè iuraret, qui illa proferret; n ſi al às expreſſe intenderet non iurare. Ratio eſt: quia ſenſus illorum verborum eſt execratorius, & eſt hic: *Deus auferat mihi, vel patri, aut fratri meo, &c. vitam, aut ſalutem, ſi hoc non eſt ita.* Sic S.Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 6. Sotus *lib.8. de iuſt. q.1. art.1. col.5. & art.6. col.2.* Nauarr. *cap.12. n. 6.* Couarru. *de pactis 1 p. §.1. num.5.* Suarez *lib.4. cap.13. n. 27.* Leſſius *lib.2. de iuſt. cap.42. dubit.3. n.8.* Saytus *lib.5. cap.2. n.3. & cap.3. n.14.* Azor *lib.11. cap.3. q.1.* Alcozer, Pedraza, Aragon, & Rodriguez, quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib.3. in Decal. cap. 2. n.56.* Fagundez *lib.2. in Decal. cap.2. n. 31.* Trullench. *num.6.* & alij. Qui idem dicunt de his verbis: *Sic Deus me adiuuet.* Nam ſenſus eſt: *ſi mentior, non adiuuet.*

QVÆSTIO XXX.

An ſit iuramentum dicere: Per vitam mei equi: *aut*, Per conſeruationem huius arboris, aut alterius rei inanimatæ?

REſpondeo: ex vi verborum, eſſe iuramentum; quia ad illud, ea verba ex ſe ſufficiunt; niſi ex circunſtantiis appareat ea dici ad vitandum iuramentum verum, quia quaſi pro nihilo æſtimantur. Sic Suarez *cap. 13. n. 27.* Sanchez *num. 36.* Fagundez *num. 31.*

QVÆSTIO XXXI.

An qui facit homagium, id eſt, pleito e omenaje, faciat iuramentum.

NEgant plures Doctores: eo quod iurare eſt Deum in teſtem inuocare, at qui facit homagiũ, non adducit Deum, aut fidem diuinam in teſtem, ſed tantùm fidem viri nobilis. Nam homagium fit hoc modo, quod nobilis poſitis manibus ſuis, intra manus alterius, qui homagium recipit, fidem ſuam aſtringit. Hiſpanicè, in hac forma. *Doy mi fe y palabra, haciendo como hago pleito y omenaje, como Cauellero o Hidalgo ſegun el fuero Heſpatia de cumplir, &c.* Atqui in omnibus iſtis verbis, non adducitur Deus, nec fides diuina in teſtem: ergo &c. Ita Sanchez *lib. 6. de matrim. diſp 11. n. 9.* & *lib. 3. in Decal. cap. 2. n. 3.* & penes illum, Gregor. Lopez *lege 26. tit. 11. part. 3.* Auendaño *de exequend. mandatis. 2. part. q. 27. n. 6. & 7.* Padilla *l. ſi quis maior. n. 36. C. de tranſaction.* Gutierrez *Authent. ſacramenta puberum. n. 149. C. ſi aduerſ. vendit.* Meneſ. *de Maiorat. 1. p. q. 22. n. 11.* Azeuedo *lib. 5. recopil. tit. 10. l. 3. n. 40.* Angulo *de melior l. 1. Gloſſa 8. n. 3.* Couarruuias. *c. quamuis pactum, part. 1. §. 2. n. 2.* & Saytus *in Claui Reg. lib. 5. cap. 1. n. 13.* ſed ex iis, Padilla pro oppoſito refertur ab ipſomet Sanchez *n. 9.*

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod ille, qui homagium facit, verè faciat iuramentum. Probatur. Quia licèt, qui facit homagium non faciat expreſſam mentionem iuramenti: tamen conſiderato fine illius, plane videtur coincidere cum fine eiuſdem iuramenti, quod eſt firmare pacta & humanam fidẽ. Et certè illa ceremonia, qua homagium fit, non eſt introducta ad minuendam hanc firmitatem, ſed potius ad augendam illam: ergo includit iuramenti firmitatem. Vnde Gloſſa in *cap. vltimo de regul. iuris.* homagium interpretatur, *Sacramentum fidelitatis.* & *in cap. Grauem. de exceſſib. Prælator.* Violator homagij, tanquam periurus grauiter punitur. Deinde, quia (vt benè ait Couarru.) *Homagium*, eſt nomen Græcum, venitque ab hac voce *Agios*, quod *Sanctum*, aut, *ſacrum* ſignificat: ergo perinde erit dicere, *Homagium facio: Hago pleito y omenaje*; atque dicere, *Iuramentum facio.* Vnde ita tenent in primis Couarru. citatus pro hac parte, & bene à Suario, *in cap. quamuis pactum. §. 1. num 1. & 2.* licèt oppoſitum aliquo modo, inſinuet, loco pro ſe citato à Sanchio. Sic etiam Suarez *tom. 2. de Relig. tract. 4. lib. 1. de iuram. cap. 13. num. 24. & ſequent.* & penes illum, Baldus *conſil. 261.* (non 26. vt legi apud Fagundez) *vol. 2.* & Auendaño, *eodem loco*, quo pro ſe citat Sanchez. Quis autem eorum meliùs, vide ſi vis. Sic etiam apud Sanchez, Baldus *conſil. 201.* Peralta *l. vnum ex familia, init. n 23. ff. de legatis 2.* Quos ſequitur Fagundez *lib. 2. cap. 2. num. 27.*

QVÆSTIO XXXII.

An, faciat iuramentum, qui dicit: Iuro per has barbas, per has veſtes, per filum meæ tunicæ; per paſſeres, per ignem hunc; per hunc aërem; *& ſimilia vilia, & nullius pretij.*

REſpondeo quod non. Quia cùm in iis rebus diuina bonitas non reluceat ſpecialiter, non cenſetur Deus adduci in teſtem: niſi alias quis ſpecialiter per dicta verba iurare intẽdat; eo quod, qualemcumque craturam vero animo iurandi adducamus in teſtem, verum eſt iuramentum, quia tunc adducitur illa, vt refertur ad Deum. Sic Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 13. n. 23.* Saytus *lib. 5. Clauis Reg. cap. 1. in fine.* Nauarr. *cap. 12. n. 5.* Quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 3. cap. 2. n. 25.* Rodriguez, & Silueſt. Quos citat & ſequitur Fagundez *loco citato n. 29.* Qui addunt, nec facere iuramẽtum qui diceret: *Per vitam harum barbarum: aut, Per lac, quod ſuxi*, ob eamdem rationem.

QVÆSTIO XXXIII.

An ſaltem faceret iuramentum, qui diceret: *Per hunc aërem, ignem, terram, pluuiam, aut paleam Dei?*

REſpondeo quod tunc ſic. Quia nomen Dei in obliquo poſitum, efficit, vt Deus illius creaturæ conditor, adducatur in teſtem, ac proinde faciat iuramentum, qui talia verba profert. Sic Syluester, Aragon, Saytus, Rodriguez

guez, Sanchez, quos citat, & ſequitur Fagundez *num.* 29.

QVÆSTIO XXXIV.

An ſit licitum iurare per dictas viles creaturas, prout referuntur ad Deum: vt, Per hanc paleam Dei, &c.

REſPondeo, Non eſſe licitum. Quia non ſunt creaturæ, in quibus ſpecialiter diuina bonitas relucet. Vnde quamuis iuramentum ſit validum, non tamen fiet licito modo. Sic Authores citati, præcipuè Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *n.* 10. & 11. Fagundez *num.* 30.

QVÆSTIO XXXV.

An ſaltem ſit licitum iurare, per idola, aut per dæmones, vt ſunt Dei creaturæ?

REſpondeo non eſſe licitum. Tum ob rationem nuper factam. Tum etiam: quia hoc modo iurans per idola, aut dœmones, videtur ea honorare, cùm eis faueat, confirmans promiſſionem ſuam, nomina eorum inuocando, & ideo peccabit lethaliter; vt docent Abulenſ. *cap.* 5. *Matth. quæſt.* 268. Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 5. *n.* 9. idem dicens de damnatis. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 30. Qui tamen rectè aduertunt, quod fideles vſurpantes huiuſmodi creaturas in iuramentis, id faciant cauſa irriſionis, non religionis, ac proinde excuſari & à iuramento, & à peccato mortali, imo & à veniali, vt docet etiam Alcozer *in ſum. cap.* 15. *doctrina* 7. *verſ. Decir alguna palabra.* ibi: *Si la blasfemia fue iurar por algun falſo dios, es mucho mas graue peccado mortal, por la Idolatria: ſaluo, ſi ſe dixo por burlar, y eſcar necer dal, como creo yo que lo haria qualquier Chriſtiano, que lo iuraſſe: y en tal caſo no ſera pecado.* Hæc Alcozer.

QVÆSTIO XXXVI.

An contineant iuramenta hæc verba: Amen, amen dico vobis?

AFfirmant plures Patres, ac Doctores, exiſtimantes, Chriſtum Dominum per talia verba iuraſſe. Ita Origines *tract.* 35. *in Matth.* Innocent. *in cap. etſi Chriſtus. de iureiurando.* & dicunt probabile Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 14. *num.* 9. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 5. *n.* 17. & Palaus *diſp.* 1. *de iur. punct.* 3. *n.* 1. *verſ. Chriſtus verò.*

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod prædicta verba, non contineant iuramentum. Quia incredibile eſt, Chriſtum Dominum, tam ſæpe iuraſſe: quin potius veriſimile eſt, nunquam iuraſſe, qui omne iuramentum, quantum fieri poſſet, vitandum docuit. Tantum igitur volebat illâ formâ loquendi, inſinuare, ſe ex certiſſima veritatis notitia docere. *Confirmatur*, nam Hæbraica vox *Amen*, nil aliud ſignificat niſi, *verè, certè*, vt colligitur 1. *ad Corinth.* 1. *verſ.* 17. 18. 19. at qui profert hæc verba, *verè certè*, non iurat, vt communiter fatentur Doctores, vt infra: ergo. Sic Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 42. *dubit.* 1. *num.* 4. Azor. *tom.* 2. *lib.* 11. *cap.* 3. *q.* 1 *verſ. hæ verò formulæ.* Trullench. *lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 4. *numer.* 4. Luyſius *in ſumma, part.* 1. *cap.* 179. *dub.* 2.

QVÆSTIO XXXVII.

An iuret, ſi quis dicat: In veritate: per veritatem: in realitate veritatis: verè; certè; profectò; ſanè; reuerà; ſincerè?

REſpondeo vt certum; quod non: niſi aliàs hæc verba proferens, iurare per illa expreſſe intendat: aut exiſtimet ſe iurare adducendo ſummam veritatem, quæ eſt Deus, in teſtem. Sic Leſſius, & Azor. *locis citatis.* Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 13. *n.* 21. Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *n.* 34. Silueſt. Sotus, Sà, Aragon, Alcozer, quos citat, ac ſequitur Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *n.* 28. Trullench. *loco cit. n.* 9. Nauarrus, Clauis Regia, & Bonac. apud ipſum. Caramuel *loco cit. n.* 1383.

DISPVTATIO IV.

De Iuramento execratorio.

QVÆSTIO I.

Quid ſit iuramentum execratorium?

REſp dicendum, quod iuramentum execratorium, ſit illud, in quo nos ipſos, vel rem nobis charam, diuinæ vltioni ſubiicimus, ſi verum non ſit quod aſſerimus: vnde per hoc iuramentum, Deus vocatur non ſolum in teſtem, ſed etiam in Iudicem. Sic communiter Doctores: & conſtat ex dictis ſupra *diſp.* 2. *q.* 1. Legantur Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 4. *à num.* 6. March. *v. Iuramento. reſol.* 152. *num.* 5. & alij.

QVÆSTIO II.

Quotuplex ſit iuramentum execratorium?

REſpondeo dicendum, quod duplex, vnum implicitum, & alterum explicitum. *Implicitum* dicitur illud, in quo expreſſe aliquid iuratur, implicitè ſubiiciens vitam, ſalutem, & ſimilia, periculo amiſſionis, niſi verum ſit id quod iurat. Et ad hanc implicitam iuramenti execratorij formam, reducuntur hæc iuramenta: *Per vitam, & ſalutem corporalem vel ſpiritualem meam, vel patris mei, filij; &c. Per caput meum: Per caput tuum, &c.* Quæ, vt probauimus ſupra, in rigore verborum vera iuramenta ſunt, & deinde execratoria: cum non ſolùm illa pronuncians, adducit Deum autorem vitæ in teſtem rei aſſertæ, aut negatæ; ſed etiam in iudicem; quaſi ab ipſo, tanquam vero iudice vita priuetur ipſe, vel ille per cuius vitam, aut ſalutem iurat, ſi falſum iurat.

Explicitum verò execratorium iuramentum, eſt illud, quod fit ab aliquo per expreſſam mali imprecationem, vel ſibi, vel rebus ſibi charis. Vt cùm quis iurans dicit: *Pereat, diſpereat, nunquam*

me Deus adiuuet: dæmon me, & res meas, aut parentum meorum tollat, ſi verum non dico. Hæc autem iuramenta ſunt maximè cauenda: quia ſunt grauiſſima, & generant ſcandalum audientibus. Sic Nauar. *cap.* 12. *n.*6. Sotus *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 1. *col.* 5. & *art.*6. *col.* 6. Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 1. *num.* 5. Suarez *lib.*1. *de iuram. cap.*14. *n.*28. Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.*2. *num.* 16. Leſſius *lib.* 2. *cap.*42. *dubit.* 2. *n.* 8. Saytus *in Claui Reg. lib.* 5. *cap.* 2. *n.*3. & *cap.* 3. *n.*14. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.*4. *n.* 6. & alij cum D. Thoma 2. 2. *q.* 89. *art.* 6.

QVÆSTIO III.

An ſit iuramentum execratorium dicere: Hæc faciat mihi Deus, & *hæc addat (mente intelligendo malum aliquod)* niſi hoc ita ſit?

RESpondeo affirmatiuè. Quia ſic colligitur ex Sacra pagina, qua conſtat, huiuſmodi iuramentum, frequens fuiſſe apud populum Iudaicum, & habet eumdem ſenſum, ſicut & iſta: *Per animam meam, per vitam meam, per caput meum* Sic Leſſius *n.*8. *cit.* Sanch. 2, Saytus & Fegundez. Aragon. 2. 2. *q.* 89. *art.* 1. quod monet circa 1. *concl. ad* 3. Alcozer *cap.* 15. *in* 1. *doctrina.*

QVÆSTIO IV.

An ſit iuramentum execratiorum, dicere: Nunquam Deus mihi parcat, me ſaluet, tueatur: Mala morte obeam: non viuam vſque mane: Malũ Paſcha mihi Deus impertiat: Ardeam in inferno, ſi hoc ita non ſit?

RESpondeo dicendum vt certum: quod verè ſit iuramentum execratorium. Quia conſtat prædicta iuramenta habere ſenſum execratorium: ſicut & habent ſequentia: *Ita me Deus adiuuet; ſeruet; det mihi gratiam, vel gloriam: Ita Deus mihi benefaciat: ita Angeli me ſeruent.* Quia in hoc loquendi modo, intelligitur contraria execratio, & efficiunt hunc ſenſum: *Deus his bonis me priuet, ſi hoc non eſt ita.* Sic Nauarr. *cap.* 12 *n.*6. Caiet. 2. 2. *q.* 89. *art.* 1. Sotus, Aragon, Leſſius, Sanchez, Saytus locis citatis, & Fagundez *num.*7.

QVÆSTIO V.

An contineant iuramentum execratorium hæc verba: Maledicti nummi, quos habeo: Maledicta bucella, quam edi. *Hiſpanè*, maldita ſea la blanca que tengo: Maldito el bocado que he comido?

RESpondeo vt certum: Non continere iuramentum. Sic Sanchez *lib.*3. *in Decal. cap.*2. *n.* 38. his verbis: Non tamen eſt iuramentum, quod communiter dici ſolet, ad affirmandum quempiam nummis carere, aut nihil ediſſe: *Maledicti nummi, quos habeo: Maledictum, quod hodie edi.* Quia maledictio non cadit in perſonam, ſic enim eſſet iuramentum; ſed cadit in nummos, vel in eſum. Ita Suarez *ead. cap.*13. *n.*28 Vbi benè aduertit, fore iuramentum, ſi animus eſſet obiicere illam rem, vt materiam diuini iudicij. At credo, rarò hoc accidere. Hæc Thomas Sanchez; ſic etiam Fagundez *lib.* 2. *cap.*4. *n.*9. Tamburinus *lib.*3. *in Decalog. cap.*2 §.3. *n.* 3. Villalob. *tract.* 36. *diff.* 2. *num.* 19. *ibi*: Eſta palabras (que ſuelen decir algunos, para decir que no tienen dinero) *Maldita ſea la blanca que yo tengo*, y otras ſemejantes, bien ſe ve que no ſon iuramentos porque aqui no ſe trae a Dios por teſtigo, &c.

QVÆSTIO VI.

An ſaltem contineant iuramenta hæc verba: Tot Angeli tollant animam meam, quot vicibus hodie hoc feciſti; aut, quot aureos habes. *Hiſpanè*: Tantos Angeles vengan por mi alma, quantas vezes as echo eſto oy: ò ducados tienes?

RESpondeo dicendum conſequenter, quod nec hæc verba contineant iuramenta. Quia nullam habent contrariam maledictionem, aut imprecationem incluſam, ſed ſolum eſt ſenſus: *Gauderem, vt tot Angeli me reciperent, quot vicibus hoc feciſti, aut quot aureos habes*: Vt etiam ſolet dici: *tot aureos haberem, quot te habere credo.* Sic Sanchez *loc. cit. num.* 39. Fagundez *num.* 9. Trullench. & Villalobos citati. Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *dub.*4. *num.*8. Qui ſecus dicunt de his verbis: *ſic Angeli animam meam recipiant, quot vicibus hoc feciſti; aut, quot aureos habes.* quia tunc includunt contrariam execrationem, nimirum; *Aliàs Angeli non me recipiant*: & conſtat ex dictis ſupra *quæſt.*4. Nam parificatur hæc vltima forma iurandi, cum illis, de quibus ibi egimus: *Ita me Deus adiuuet*, &c. *Ita Angeli me ſeruent*, &c.

QVÆSTIO VII.

An, hæc dicendi forma: Meliùs me Deus ſeruet; *aut*, Meliorem fortunam habeas, quod hoc ita ſit: *Vulgò*, Mejor me guarde Dios: Meior bentura tengas, que eſſo es aſſi, *iuramentum includat*?

NEgat abſolutè Villalobos *tract.* 36. *diff.* 2 *n.*19. docens, non eſſe iuramentum, niſi aliàs dicta verba proferens, iurandi animum habeat. Ita etiam ſentit Trullench. *loco citato.*

Sed clariùs Reſpondeo cum Thoma Sanchez dicendum quod prædicta verba, dupliciter poſſunt pronunciari. *Primò modo*, comparatiuè, nempe, quando quis ſignificare volens, aliquem aliquod malum patrare, dicit: *Melius illi Deus faueat.* Vulgò, *Mejor le ayude Dios.* Et in hoc caſu, non includunt iuſiurandum; quia nullam execrationem claudunt.

Secundo

Secundo modo, non comparatiuè, ſed affirmatiuè; vt ſi velim affirmare, me aliquid non feciſſe, dicam ſic: *Melius mihi faueat Deus, quàm ita fecerim*, vel: *Melius me ſeruet Deus.* Vulgò, *Mejor lo haga Dios con migo: ò Mejor me guarde Dios, que yo tal hize.* Et in hoc caſu, ſunt iuramenta; quia contrariam execrationem includunt; ſicut diximus *q.4.& 6.* Claudi in illis verbis: *ita me Deus adiuuet, ſeruet*, &c. Sic Sanchez *num.* 40. Fagundez *num.* 11.

QVÆSTIO VIII.

An ſint iuramenta hæc verba: Habear vt perfidus, *aut* hæreticus, *aut* mendax, *aut* iniquus ſim ego, ſi hoc non ita ſit? *Vulgo; Sea yo tenido per perſido, ò hereſe, ò menturoſo: ò ruyn ſea yo, ſi eſto no es aſſi?*

RESp. dicendum, quod non ſint iuramenta: Quia non includunt contrariam execrationem; cum idem ſignificent, ac, *eſtima me perfidum, aut hæreticũ*, &c. *ſi hoc non ita eſt.* & ideò non efficiunt ſenſũ execratorium, & propter eamdẽ rationẽ non iuraret, qui diceret alicui: *interfice me ſi hoc non fecerim. Mata me ſi eſto no huuiere echo, ò no fuere aſſi*, &c. Si. Sanchez *num.* 41. Fagundez *num* 12. *fine.* Trullench *num.* 8. *cit.* ibi: Minùs eſt iuramentum, dicere, *Ruyn ſea yo ſi eſto no es verdad.* Nam ſenſus eſt; *Tengan me per vn ruyn ſi no es verdad.*

QVÆSTIO IX.

Au ad minus iuramentum execratorium contineaut hæc verba: Occidar, amputentur mihi aures, ſi hoc ita non eſt. *Vulgo. Que me maten: Que me corten las orejas, ſi eſto no es aſſi?*

AFfirmandum videtur: Quia in communi opinione hæc verba: *diris pugionis ictibus punctus confodiar; aut, ſuſpenſus, tanquam infamis, obeam, ſi hoc ita non eſt.* Vulgò, *à malas puñaladas muera: ſea ahorcado como infame, ſi eſto no es aſſi:* continent iuramentum execratorium: ergo continebunt hæc: *Occidar*, &c.

Sed Reſpondeo dicendum, quod licèt dicta verba, in rigore, iuramentum excratorium præ ſe ferant: (ſicuti præ ſe ferunt verba in ratione dubitandi adducta) attamen, vt communiter ea proferuntur, non continent iuramentum. Ratio eſt, quia non dicuntur ea verba, quaſi id ſibi malum imprecando, ac inuocando Deum, vt tanquam Iudex vindictam ſumat de illa proferente, ſi mendax fuerit: ſed dicuntur inſtar cuiuſdam ſponſionis. Et ita communiter incipiunt hæc dicentes, per hanc particulam Hiſpanicam, *Que*? cui Latinè correſpondet; *ſponſionem facio.* Quare dicere quis: *Occidar: amputentur mihi aures, ſi hoc ita non eſt*; idem valet, ac ſi dicat; *ſpondeo vitam meam; aures meas, ſi hoc ita non ſit.* Vulgò, *Que apueſto la vida; las orejas; ſi eſto no es aſſi.* Ad rationem autem dubitandi, iam patet; dicendum enim eſt, illa verba ex ſe, & ex modo illa proferendi, verè eſſe iuramenta: non verò alia, cum ex modo illa dicendi conſtet, non inuocari Deum, vt iudicem, &c. Sic Sanchez *n.* 2. Fagundez *num.* 12. Trullench. *n.* 9. Villalobos *num.* 19. (non 10. vt legi apud Trullench.)

DISPVTATIO V.

De *formis iuramenti, quæ habent adnexam blaſphemiam in Deum, & ſanctos.*

§. I.

De Blaſphemia in genere.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid ſit blaſphemia.

RESPONDEO dicendum, quod eſt, *locutio contra Deum per modum conuitij.* Hoc eſt, eſt peccatum, quo aliquid de diuinæ bonitatis excellentia detrahitur, dicendo falsè aliquid Deo meſſe, quod non ineſt: vel negare ineſſe, quod ineſt: Idque voluntate quadam ſaltem implicita derogandi diuinæ maieſtati, ſeu bonitati. Alij ſic blaſphemiam deſcribunt: *Eſt maledictio, & conuitium in Deum, iactatum.* Omnes benè Leguntur D. Thom. 2.2. *q.*13. *art.*1. Valencia 2. 2. *diſp.*1. *q.*13. *punct.*1. Bañez 2.2. *q.*13. *art.* 1. *notabile* 2. Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.*32. *num.* 1. Fagundez *lib.*2. *in Decal. cap.* 3. *à num.*1. Thom. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.*6. §. 4. *n.* 1. vbi dicit, quod, Blaſphemia, *eſt conuitium, ſeu verbum contumelioſum contra Deum.* Et ideò, peccatum contra reuerentiam Deo debitam. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 12. *dub.*1. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. cap.* 28. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 81. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.*45. *dubitatione* 5. *n.* 22. Saytus *lib.*6. *clauis Regia, cap.*13. Sotus *lib.*8. *de iuſt. q.*2. *art.* 3. Villalob. *tom.* 2. *ſum. tract.* 1. *diffic.* 15. Bonac. *circa* 1. *Decal. precep. diſp.* 3. *q.* 8. *punct.* 1. Caſtro Palao *tom.*3. *tract.* 17. *diſp.* 2. *punct.*2. Suarez *tom.*1. *de Relig. tract.* 3. *lib.*1. *cap.* 4. Baſſeus *tom.* 1. & 2. *v. Blaſphemia*, & alij citandi.

QVÆSTIO II.

Quotuplex ſit blaſphemia.

REſp. quod multiplex. Nam in primis, blaſphemia diuiditur in latè & ſtrictè dictam. *Latè ſumpta*, comprehendit quamlibet irriſionem, & contumeliam, ſeu conuitium cuiuſcumque perſonæ excellentis; ſiue Dei, ſiue creaturæ. *Strictè verò ſumpta*, ſolum dicit irriſionem, ſeu conuitium contra Deum iactatum; & de hac ſolùm, hìc eſt ſermo.

Secundò blaſphemia, alia eſt hæreticalis; alia ſimplex. *Hæreticalis* eſt illa, qua euomitur aliquid fidei contrarium, v.g. *Deus iniuſtus, impotens, ignarus*, &c. *Simplex* verò, eſt illa, quæ nec affirmat, nec negat aliquid contra fidem, vti hæreticalis: ſed

aliquod verbum ſolum irreuerenter, & contumelioſè contra Deum profertur. Legantur Sanchez *lib.2. in Decal.cap.32.n.36.* Suarez *loc.c.* & Lupus *in edictum S.Inquiſit. part.4.lib.23. dict.1. art.1.* & alij citati.

QVÆSTIO III.

Quotuplex ſit blaſphemiæ hæreticalis ſpecies, vel modus?

RESpondeo quadruplex. *Prima* committitur, quando aliquid tribuitur Deo, quod ei non conuenit, vt ſi quis dicat: *Deus eſt iniuſtus, Crudelis*, &c.

Secunda, cum denegatur Deo quod ſibi conuenit: vt ſi dicatur: *Deus non eſt omnipotens: non eſt miſericors; non eſt prouidens*, &c.

Tertia eſt, cum creaturæ tribuitur, quod ei non conuenit: vt diabolo omnipotentia.

Quarta denique: cum quis fidei credenda abnegat; vt Sacramentum, aut ipſammet Catholicam, & Orthodoxam fidem, quam Romana tenet Eccleſia. Sic Lupus *loc.cit.art.1. diff.1.* & alij.

QVÆSTIO IV.

Quotuplex eſt blaſphemia ſimplex?

RESpondeo dicendum, quod item eſt quadruplex. *Prima eſt enunciatiua*: & committitur ſi quis dicat: *Ad iniuriam Dei volo hoc efficere. Secunda, deteſtatiua*: & committitur ſi quis proferat: *Pereat Deus: Maledictus ſit Deus: Diſpliceat Deo*, &c. *Tertia eſt irriſoria*; & continetur illis verbis: *Vah, qui deſtruis templum Dei*, &c. & tandem *quarta eſt iuratoria*, & committitur, quando quis cum blaſphemia iurat: vt ſi dicat: *Pereat Deus, ſi ita non eſt, vel*, &c. Sic Tamburinus *lib.2. in Decal.cap.6.§.4.num.2.*

QVÆSTIO VI.

An Blaſphemia, non ſolùm ore, ſed etiam mente aut ſcriptura, committi poſſit?

RESpondeo dicendum, quod non ſolùm ore, ſed etiam mente, aut ſcripto committi poſſit. Ratio eſt: quia omnibus iis modis, poteſt contingere contumelioſa locutio: ſicuti omnibus iis modis contingit Dei honoratio, & laus, cui blaſphemia opponitur: igitur cùm laus diuina corde, ore, & ſcriptura, fieri poſſit; eiſdem inſtrumentis blaſphemia poteſt committi. Itaque ſi quis concipiat per ſimplicem intellectus apprehenſionem, Deum eſſe quod non eſt: v.g. *eſſe iniuſtum; aut non eſſe quod eſt*; v.g. *non eſſe omnipotentē*, tunc committitur blaſphemia cordis: dum verò in loquelam prorumpit, dicitur oris blaſphemia. Si verò in ſcripto proferat, dicetur blaſphemia ſcripto prolata. Verum eſt, quod propriè loquendo, ſolùm committitur ore, vt ſtatim dicam. Sic D.Thom.2.2.q.13.*art.1.*& cum eo Suarez *tom.1. de Relig. tract.3. lib.1. cap.4. n.4.* Sanchez *lib.2.in Decal.cap.32.n 4.& 5.* Palaus *diſp.2. punct.2. §.1. num.1.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.12. dub.1. n.2.* Baſſæus *tom.1.v. Blaſphemia, num.1.* & omnes.

QVÆSTIO VI.

An deinde, non tantùm ore, corde & ſcripto, ſed etiam factis, & ſignis, blaſpemia committi poſſit?

AFfirmant quidam; & ſic docent, committere blaſphemiam illum, qui imagines Chriſti, aut aliorum Sanctorum conculcat, aut expuit. Ita, citato Beda, tenet Caſtro *lib.1.de iuſta hæretic punit. cap 12.* Cordub. *in quæſtion. lib.1. quæſt.17.§.15. notab.1.*

Sed probabiliùs Reſpondeo Blaſphemiam, propriè loquendo, non committi ſignis, aut factis, ſed ſolis verbis. Ratio eſt: quia, vt ſupra eſt habitum, blaſphemia directè opponitur diuinæ laudi: atqui laus ſolis verbis exhibetur: ergo blaſphemia ſolis verbis continetur. Sic Suarez *tom.1.de Relig. tract 3.lib.1. cap.4. n.4.* & ſequent. Sanchez *lib.2. in Decal.cap.32. n.5.* Bonac. *q 8. punct.1.n.2.* Leſſius *lib 2. de iuſt.cap. 42. dubit. 5. n.24.* Caſtro Palaus *diſp.2. cit punct.2. §.1. n.1.*

QVÆSTIO VII.

An, de ratione blaſphemiæ, ſit affectus, ſeu voluntas expreſſa inhonorandi Deum; ſeu, derogandi diuinæ Maieſtati, aut bonitati?

AFfirmant aliqui apud Sanchez *lib. 2. cap. 32. num. 2.* Quorum ratio eſt: quia hæreſis exterius prolata, in qua aliquid falſum de Deo profertur, deficit à ratione blaſphemiæ; quia non profertur ex animo inhonorandi Deum, ſed quia iudicant eſſe veram: ergo hic animus neceſſarius eſt ad conſtituendam blaſphemiam.

Sed probabiliùs Reſpondeo, quod non ſit. Quia non requiritur voluntas expreſſa honorandi Deum, ſeu derogandi illius diuinæ Maieſtati, ſeu bonitati: ſed ſufficit implicita, ſeu, quod in actu exercito inhonoretur. Ratio eſt: quia ſi quis ex aliquo odio, ſeu ira, verba contumelioſa in Deum proferat, abſque expreſſa voluntate inhonorandi Deum, ſed ſolùm ad ſatisfaciendum ſuo furori, aut iræ, verè blaſphemiam committit: ergo de ratione blaſphemiæ non eſt voluntas expreſſa Deum inhonorandi. Sic Caſtro Palao *tom.3.tract. vltimo, diſp.2. punct.2.§.1.n.3.* & penes ipſum, Suarez *tom.1 de Relig.tract.3.lib.1. cap.6. n.8.* Sanchez *lib. 2. in Decal.cap 32.n.3.* & Valentia 22. *diſp. 1. q.13. punct. 1. notab. 2.* Sic etiam Tamburinus *lib.2.in Decalog.cap 6 §.4.n.3.* ibi: ſiue autem addas, vel demas ex intentione inhonorandi Deum; ſiue ſine tali expreſſa intentione; quia tamen ſic addendo, vel demendo, verè inhonoras illis verbis Deum, Blaſphemus eris. Sic ille.

QVÆSTIO VIII.

An de ratione blaſphemiæ ſit, quod conuitium, ſeu verbum contumelioſum, falſitatem contineat?

AFfirmant multi; eo quod, quidquid fidei confeſſioni opponitur, verè continet falſum: ſed ſic eſt,

eſt, quod blaſphemia confeſſioni fidei opponitur, vt ait D. Thomas, vbi infrà; ergo blaſphemia verè debet continere falſum. Ita ſentiunt D. Thom. 2.2. *q.13. art. 1. corp. & ad 1. & 3.* & ibi Caiet. Bañez, & Aragon. Valentia *diſp.2.quaſt.13.punct.1.* Toletus *in ſum. lib.4.cap.13. num.6.* Simancas *de Cathol. inſtitut. tit.* 8. *n.1.* Petr. Ledeſma *tom.2. ſum tract.1. cap.9. concl.3.* Quos omnes refert, & ſequitur Sanchez *lib.2. cap. 32. num. 6.* Baſſeus *tom. 1. verbo, blaſphemia, num.1.*

Sed probabiliùs Reſpondeo, non eſſe de ratione blaſphemiæ, quod contineat falſitatem; ſed ſufficere, quod contineat in Deum contumeliam, quæ quomodocumque verbis contingat, blaſphemia eſt. Ratio eſt, quia poteſt quis dicere verbum contumelioſum in Deum, & nullam continere falſitatem: ergo non eſt de ratione blaſpemiæ, quod contineat falſitatem. Antecedens probatur. Quia poteſt quis malum aliquod imprecari Deo; aut Chriſti Domini membra irreuerenter profferre, &c. at ſic eſt, quod nec imprecatio illius mali; nec horum indecora prolatio continet aliquam falſitatem, cum nihil falſum enunciet, & tamen ſunt blaſphemiæ: ergo hæc abſque falſitate poteſt eſſe. Sic Palaus *loc. cit. num.1.* vbi ait quæſtionem hanc ferè eſſe de nomine. Sic antea Suarez *lib.1. cit. cap.4. num.9.* Azor *tom.1. lib.9. cap.28. q.1. & 2.*

QVÆSTIO IX.

An conuitium, ſeu verbum contumelioſum in Sanctos, ſit blaſphemia?

NEgandum videtur. Quia vt conſtat ex dictis *quaſt.1.* blaſphemia definitur, quod ſit locutio, ſeu conuitium in Deum iactatum: ergo non erit blaſphemia ſi in Sanctos conuitium iactetur.

Sed vt certum Reſpondeo, eſſe blaſphemiam. Tum quia ſic habetur *in cap 2. de maledicis*, & tradit D. Thom. receptus ab omnibus 2. 2. *q. 13. art 1. ad 2.* Tum quia conuitium, ſeu contumelioſum verbum iactatum in Sanctos, ſemper redundat in Deum, eo quod Sancti ſemper aprehenduntur vt aliquid Dei, nimirum, vt eius amici, & familiares, & glorificati ab ipſo: ergo conuitium in Sanctos verè ob id erit blaſphemia. Vnde non eſt opus in definitione blaſphemiæ addere; *& contra Sanctos*, vt aliqui faciunt: quia quæ contra Sanctos dicuntur, contra Deum dicta cenſentur. Sic cum D. Thom. Valentia 2. 2. *diſ.1. q.13. punct.2.* Vaſquez *lib.1. de adorat. diſp. 6. cap. 4.* Sanchez *lib. 2. cap. 32. num.7. & 27.* Fagundez *lib.2.cap.3 num.1.* Palaus *§.1. cit. fine.* Tamburin. *n.4. & 5.* & alij.

QVÆSTIO X.

An ſit etiam blaſphemia, conuitium iactatum in cæteras creaturas, ſiue rationales; vt ſi quis dicat, vel imprecetur aliquod malum patri ſuo; tempeſtati, aut ventis, &c.

AFfirmandum videtur: Quia omnes hæ creaturæ, ſunt etiam aliquid Dei, & referuntur ad illum, tanquam ad creatorem ipſarum: ergo earum iniuria, ſemper redundat in Deum: ergo, &c.

Sed omnino Reſpondeo, non eſſe blaſphemiam, conuitium in dictas creaturas iactatum, ſi præſcindas ab eo, quod hæc referantur ad Deum, tanquam ad creatorem ipſarum; quia tunc non facit iniuriam Deo, ſed ipſis creaturis: ſecus ſi non præſcindat; ob rationem dictam. Vnde qui maledicit patri ſuo, verè eſt contra reuerentiam patri debitam ex quarto præcepto: & aliquando contra charitatem eiuſdem, ſi ex animo aliquod malum ei deſideraret: ſed non erit irreligioſus in Deum, contra præceptum hoc, de quo agimus. Sic Tamburinus §.4. *num. 5.* & alij.

QVÆSTIO XI.

An blaſphemia ſit peccatum virtuti religionis oppoſitum?

NEgandum videtur ex D.Thom. 2.2.*q.13.art.1. in corp. & art.3.* dicente, blaſphemiam oppoſitam confeſſioni fidei: ergo. Ita tenet Villalob. mox citandus, & Baſſeus *tom. 2. verb. blaſphemia, num. 1.*

Sed vt certum Reſpondeo dicendum, quod blaſpemia, propriè, & formaliter loquendo, ſit peccatum oppoſitum virtuti religionis. Patet: quia virtutis religionis eſt, Deum reuereri, eiuſque honorem tueri: atqui blaſphemus contra honorem Dei verbis offendit: ergo peccat contra virtutem religionis. Nec obſtat D.Thomam dixiſſe blaſphemiam opponi confeſſioni fidei: quia intellexit, opponi confeſſioni fidei latè ſumptæ, prout comprehendit Dei laudem, & honorem. Sic Sanchez *lib.2 in Decalog. cap.32. n. 7.* Bannes *2.2.q.13. art. 1. notab.3.* Petr. Ledeſma *tom.2. tract.1. cap. 9. concl. 3.* Palaus *tom.3.tract. 17.diſp.2. punct.2. §.2.n.1.* Trullench. *lib.1.cap.12.dub. 2.n.1.* Bonac. *tom.2. circa prim. Decal. pracep. diſp. 3. q.8. punct. 3. n. 1.* Nauarr. Azor, Valentia & Sayrus, apud ipſos. Imò id dixerat Baſſeus *tom.1. v. blaſphemia, n. 2.* Leſſius, & Filliucius penes ipſum.

QVÆSTIO XII.

An, blaſphemia, ſit ex genere ſuo, peccatum mortale?

REſpondeo tanquam certum, quod ſit. Quia blaſphemia, ex ſua natura, infert Deo iniuriam grauem: ergo ex ſua natura erit mortalis. Sic omnes. Legantur D. Thom. 2. 2. *q. 13. art. 2.* Suarez *tom.1. de Relig. tract.3. lib.1. cap.6.* Nauar *in Man. cap.12. num.84.* Azorius, Sayrus Reginald. & alij apud Bonac. *loco citato n.2.* Palaus *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XIII.

An, blaſphemia propriè dicta, & deliberatè & seriò prolata, contra Deum; aut contra Sanctos, vt Sancti ſunt, poſſit ex leuitate materiæ eſſe venialis?

AFfirmat Villalobos *in ſum tom 2 tract. 1. diff. 15. n. 5.* ſic dicens: Digo lo ſegundo, que la blaſphemia es pecado mortal de ſu naturaleza por que es contra la honrra de Dios. Verdad es que por no auer (*ſic lege, non, que por auer*) plena

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

plena deliberacion, ò por inaduertencia podria ſer pecado venial, como dice S. Thomas, Caietano, y Silueſtro; Mas la duda es, ſi ay aqui pecado venial, por paruidad de materia. Bañes, y otros dicen, que no por ſer coſa grauiſſima la honrra de Dios. Mas ami pareceme lo contrario: que aſſi como todos los pecados ſon offenſas de Dios, y no obſtante eſſo ay pecados veniales, porque ſon leues ofenſas; aſſi aqui. Y tal me parece, quando algunas vezes ſe traen las palabras de la Sagrada Eſcritura, apropoſito de burlas con poca reuerẽcia: y lo miſmo quando vn Organiſta, que ſabe muy poco, en vna addea, tañe en lugar de *Kyries* vnas vacas, ò vn ſonecito (por que no ſe le alcanza mas) al *ite Miſſa eſt*, de la Paſqua. Ita Villalobos cuius verba refert Diana; ſed non ita benè.

Sed vt mihi certum, Reſpondeo dicendum, quod blaſphemia propriè dicta, contra Deum, aut contra Sanctos, vt tales ſunt prolata, minimè poſſit eſſe peccatum veniale, ex paruitate materiæ. Quia certum mihi eſt, quod in blaſphemia contra Deum, (aut Sanctos) non detur paruitas materiæ; ſicut non datur in periurio. Ratio eſt, quia nulla reſpectu Dei poteſt dari leuis contumelia; cum Deus per quamcumque, etiam minimam, dehonoretur valde: ergo blaſphemia, ratione leuis materiæ, nunquam poterit eſſe venialis. Sic inſinuat D. Thom. 2.2. *q.* 13. *art.* 2. *ad* 3. & docent expreſsè Bannez, & Aragon ibi. Caiet. *in ſum. v. blaſphemia*, Valentia 2.2. *diſp.* 1. *q.* 13. *punct.* 1. Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 3. *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 2. Lopez 1. *p. inſtructorij, cap.* 282. *col.* 5. Petr. Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 1. *cap.* 9. *poſt* 7. *concluſ.* quos omnes refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 32. *num.* 40. Sic etiam Syluius, Hurtado de Mendoza, Sayrus, & Gordonus, ſequitur Diana *par.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 3. Quibus adhuc ego addo Bonacinam *diſp.* 3. *cit. queſt.* 8. *punct.* 3. Palaum *diſp.* 2. *cit. punct.* 2. §. 2. Trullench. *lib.* 1. *in Decal cap.* 12. *dub.* 2. *num.* 2. qui (quamuis dicat ſententiam Henrici de Villalobos non eſſe improbabilem) benè reſpondet, exempla ab illo allata, non eſſe ad rem, quia vt conſtat ex aliàs dictis, præfata facere non eſt blaſphemia, ſed ſacrilegium, ſeu irreuerentia quædam. Sic etiam Baſſeus *tom.* 1. *v. blaſphemia, num.* 6. & *tom.* 2. *eod. verbo, num.* 5.

QVÆSTIO XIV.

An, blaſphemia, contra Deum, aut Sanctos, ioco prolata, ſit etiam peccatum mortale?

AFfirmat abſolutè Lorca 2.2. *q.* 13. *art.* 2. *n.* 9. vbi ſic dicit: Eſt blaſphemia ita graue peccatum, vt non poſſit fieri veniale, niſi ſolum ex defectu deliberationis. Nam quod aliqui dicunt, poſſe fieri veniale, ſi non ſerio, ſed ioco proferatur, non approbo, quoniam illicitus eſt iocus, in quo iniuria Dei inuoluitur: nec propter iocum, deficit ratio iniuriæ, immò iocari rebus tanti momenti, ſpecialis blaſphemia eſt: niſi quis vocet iocum, quod non ex animo ſignificandi quod verba ſonant, proferatur, ſed per hyperbolem; vt qui fœminam vocat *Deam*: id enim veniale erit. Ita Lorca.

Negat contrà Suarez *cap.* 6. *cit. n.* 2. docens; quod ſi quis aliqua verba blaſphemiæ, ex leuitate animi ioco proferat, tunc non committat peccatum mortale, ſed ſolùm veniale cuiuſdam leuitatis, & irreuerentiæ, non blaſphemiæ; eo quod ad rationem blaſphemiæ, requiratur, vt proferantur per modum conuitij, aut maledictionis in Deum. Sic Suarez. Cui conſentit Valentia 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 13. *punct.* 2. *corol.* 2. apud Palaum, mox citandum.

Sed clariùs diſtinguendo, Reſpondeo dicendum *Primo*, blaſphemia quæcumque ioco prolata, ſi iocoſus modus illam dicendi, non tollit ab illa rationem contumeliæ, aut irreuerentiæ Deo factæ, ac proinde, rationem blaſphemiæ; ſemper erit mortalis. Quia adhuc ſic prolata, vergit in diminutionem diuini honoris. Quis enim (vt ait Palaus) negare poteſt, grauem deordinationem eſſe, aſſumere verba blaſphema ad iocum, & ludibrium? Neque enim Deus, etiam per iocum dehoneſtandus eſt. Per iocum enim Iudæi Chriſtum conſpuebant, & blaſphemabant, neque obinde à peccato grauiſſimo fuerunt excuſati. Sic ferè omnes.

Reſpondeo *Secundò*. Si iocus, quo verba blaſphemiæ proferuntur, talis ſit, quod omnibus expenſis, nulla diminutio honoris Dei appareat (quod raro euenire poteſt) tunc non committeretur blaſphemia mortalis; quia tunc blaſphemia vera non eſſet; eo quod illi deeſſet blaſphemiæ eſſentia; & de hoc rariſſimo caſu intelligi debent Suarez, & Valentia, cum docent; blaſphemiam ioco prolatam non eſſe blaſphemiam. Sic Sanchez *lib.* 2. *cap.* 32. *à num* 40. Palaus *tom* 3. *tract. vltimo. diſp.* 2. *punct.* 2. §. 2. *n* 1. Tamburin. *lib.* 2. *cap.* 6. §. 4. *num.* 5. Baſſeus *tom.* 1. *loco citato, n.* 6. fine.

QVÆSTIO XV.

An, verba blaſphema iactata in Sanctos, non quatenus Sancti formaliter ſunt, ſed materialiter; vt quidam homines ſunt, tunc eſſet blaſphemia venialis, ſi ioco dicerentur.

NEgat Lorca, apud Dianam: eo quod, vt vidimus, ſolum admittit paruitatem materiæ in blaſphemia contra Deum, aut Sanctos, ex defectu deliberationis. Huic ſententiæ fauet ſatis Fagundez infrà citandus, vbi ſine vlla diſtinctione id negat.

Sed omnino Reſpondeo *Primò*, quod ſi talia verba, blaſphema, ſunt leuia, eo quod non iactentur in Sanctos, vt tales formaliter ſunt; ſed in rebus naturalibus (non in moralibus) & quia tunc vt quidam homines ſunt tunc eſſet blaſphemia venialis. Ratio eſt (inquit Sanchez) quia tunc Sanctitas ſe habet per accidens. Dicitur tamen blaſphemia aliquo modo, & materialiter; quia propter coniunctam ſanctitatem, ſunt Sancti plus honorandi, etiam in naturalibus. Exemplum huius blaſphemiæ venialis eſt, ſi quis ioco diceret Sanctos Criſpinum, & Criſpinianum fuiſſe ſutores; & Sanctos Ioannem & Paulum fratres fuiſſe eunuchos. Sic Sanchez *n.* 42. & penes illum, Bannez, Aragon, & Lopez. Sic etiam Duualius, Sanctarellus, Sayrus & Syluius apud Dianam *part.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 3. *verſ. Et nota.*

Reſpondeo *Secundò* ſi vituperium iactatum in *ſanctos, etiam* per iocum, ſit graue, tunc, mortalis erit blaſphemia (ſaltem meterialis.) Talis eſſet, ſi quis diceret de Apoſtolis, ideò defeciſſe vinum in nuptiis Cananitidis Galileæ, quia ibi erant Apoſtoli, qui erant piſcatores, & naucleri; volens ſignificare, piſcatores, & naucleros eſſe homines amicos vini.

Hæc

Hæc enim locutio, etiam per iocum, mortalis eſſet, eo quod valde vituperat Apoſtolos, quoad mores, & in hoc benè Fagundez *lib.2. cap.3. n.21.*

QVÆSTIO XVI.

An ſit peccatum veniale, blaſphemia, ex in deliberatione, aut inaduertentia, in Deum prolata?

RESpond. dicendum, quod ſit veniale peccatum. Quia ſicut in aliis peccatis, indeliberatio, aut inaduertentia à mortali excuſant: ita & in hoc. Vnde ſi quis blaſphemat ex ira, & ſubita animi perturbatione, taliter, quod omnem rationem deliberationis anteuertat, tunc venialiter peccat. Si verò blaſphemet, aliquantulum iudicium rationis ſequendo, non tamen plenum, & omnino deliberatum, tunc peccabit, ſed ſolum venialiter, etiam caſu, quo indeliberatio orta fuerit ex cauſa iniuſta, & illicita. Sic Nauarr. *cap.12. n.* 84. ex S. Thoma 2.2. *q.*13. *art.*2. Sanchez *cap.32. citato num.*40. Bannez, Leſſius, Reginald. & Bonauentura, quos ſequitur Trullench. *dub.2 citato n.2.* & omnes communitet. Legatur inter alios Saytus *lib.6. cap.13. n.6.*

QVÆSTIO XVII.

An, ſaltem mortaliter peccet, qui blaſphemat ex habitu; etiamſi, ſufficienter, nec plenè; ſed ſolùm aliquantulum, ad blaſphemias aduertat?

RESpondeo *primo:* Peccare quidem mortaliter, toties, quoties aduertit ad prauum habitum, & conſuetudinem, quam habet blaſphemandi, & non conatur illam euellere, & extirpare: quia voluntariè perſiſtit in morali periculo, & occaſione proxima blaſphemandi; cùm talis habitus inclinet ad blaſphemias proferendas: at qui voluntariè perſiſtit in morali periculo, & occaſione proxima committendi aliquod mortale peccat mortaliter, & dicitur, eſſe in ſtatu peccati mortalis: ergo.

Reſpondeo *ſecundò*, & directè ad quæſtionem: Qui ex habitu blaſphemat, abſque plena & ſufficienti aduertentia ad peccatum mortale, tunc non committit nouum peccatum mortale; ſed ſolum peccauit in cauſa, quatenus non abſtulit prauam conſuetudinem, ad quam aduertit. Ratio eſt, quia, vt aliquid ſit in ſe peccatum mortale, debet eſſe in ſe plenè, & ſimpliciter voluntarium; ſed blaſphemia prolata, abſque ſufficienti, aut plena aduertentia, non eſt in ſe ſimpliciter, & plenè voluntaria: ergo nec in ſe erit nouum peccatum. Sic ferè Bonacina *diſp.3. cit. q.* 8. *punct.3. num.*3. & penes illum Suarez *lib.1. cap. 6. num.*2 Filliuc. *lib.4. ſum. tract.* 25. *cap.1. q. 5. num.*20. *&* *q.*8. *num.*27. Toletus *lib.4. ſum. cap.* 13. Layman. *lib.* 4. *tract.*10. *cap.6. n.*3. Nauarrus *cap.12. num.*24. (*lege* 84.) & Sanchez *lib. 3. in Decal. cap.*5. Sic etiam Trullench. (omninò ex Bonacina quem non citat) *lib.*1. *cap.*11. *dub.*2. *n.*3. Saytus *loco cit. n.*6. legatur Tamburinus relatus à nobis *q.*45.

QVÆSTIO XVIII.

An ſaltem peccet mortaliter actu, ille, qui inaduertenter; & inconſideranter blaſphemat; eſt tamen ita habitualiter diſpoſitus, quod, etiam ſi aduerteret, blaſphemaret?

AFfirmatiuam partem tenere Nauarrum in *ſum. cap.12. n.24.* & Saytum *in Claui Reg. lib.4. cap.4. n.7.* dicunt Bonacina & Trullench. vbi ſuprà. Sed certè Saytus nil habet ad propoſitum loco citato: Immò nec Nauarrus. Verum eſt, quod hic, id inſinuat *n.*84. his verbis: Neque ſatis eſt ad peccandum mortaliter, quod talis inconſideratio ex deprauata quadam conſuetudine cum propriæ ſalutis contemptu coniuncta, vel ex culpa lata procedet, iuxta Silueſtr. *verb. blaſphemia q.*4. dummodo illa inconſideratio prolationi talis blaſphemiæ cauſam dederit, hoc eſt (aduerte bĩe) quod ſi animaduerteret id, quod pronunciat, non pronunciaret illud, ſecundùm Caiet. *in ſumma v. blaſphemia.* Hæc Nauarrus, ibi, & expreſsè etiam antea *cap.*12. *num.*6. loquendo de iuramentis.

Sed probabiliùs Reſpondeo nec illum peccare mortaliter actu, in propoſito caſu. Nam vt quis actu peccet, nouumque peccatum committat, non ſufficit quod ſit habualiter diſpoſitus, & procliuis ad peccandum: ſed requiritur neceſſariò, quod actualiter, & in actu ſecundo ſit: quia Deus inquit S. Auguſtinus contra Semipelagianos: non imputat nobis quod faceremus, ſi hoc, vel illud occurreret; ſed quod actu facimus: alioquin homines dediti luxuriæ, vel auaritiæ, qui data opportunitate, conſenſum præbent his peccatis, ſemper actualiter peccarent; quod omnino eſt falſum. Sic Suarez *lib.3. de iuramento cap.7. n.*5. Valentia 2.2. *diſp.6. q.7. punct.3. in fine,* Sanchez *lib.3. in Decal. cap.*5. *n.* 23. Filliuc. Laymar. Rodriguez quos citat, & ſequitur Bonac. *diſp.*3. *circa 1. Decal. preceptum q.3. punct.3. n.3.* & Trullench. *n.3. citato.* & nos adhuc infra *diſp.8. q.8.*

QVÆSTIO XIX.

An blaſphemia in Deum, vt ſic; differat ſpecie à blaſphemia in Sanctos?

NEgant plures Doctores, vt Caiet. Lazarius, Azor, Homobonus, Fauſtus, Cœleſtinus, & alij, quos citat, & ſequitur Diana 1. *p. tract.7. reſol.*50. *& par.5 tract.13. reſol.* 21. Bonacina etiam *diſp.3. cit. q.8. punct.4. n.1.* & penes ipſum, Valentia, Aragon. Bañes, Sanchez, & Layman. His addo Trullench, *dub.2. cit. n.4.* Baſſeum *tom.1. v. blaſphemia, n.*8. & Tamburinum *lib.2. in Decal. cap.*6. §.4. *n.*8. ſic dicentem. Tertiò pro praxi Cõfeſſariorum, quoad blaſphemias alibi à nobis dicta recolantur, vbi reſoluimus omnes blaſphemias eſſe eiuſdem rationis, ſiue in Deum, ſiue in B. Virginem, ſiue in Sanctos, &c. Addo nunc, varias blaſphemias in Deum variaſque in Sanctos, &c. non differre ſpecie. Vnde ſatis eſt, in confeſſione dicere, toties blaſphemaui. Ratio eſt, quia omnes ſpecificantur à contumelia, quæ Deo infertur. Excipe blaſphemiam hæreticalẽm, in illa enim ſuperadditur peccatum infidelitatis, ſi aderit error intellectus; vel peccatum contra præceptum de externa confeſſione fidei, ſi ſolum ea fuerit verbalis. Huc vſque ille. Et licèt ſatis probabiliter.

Sed

Sed nihilominus iterum probabiliùs Reſpondeo blaſphemiam in Deum, vt ſic, differre ſpecie ab illa quæ profertur in Sanctos. Quia habent duas malitias ſpecie diſtinctas irreligionis, & irreuerentiæ in Sanctos; quia violatur religio debita Deo, & dulia, Sanctis debita. Sic Lugo, Sanchez, Sanchius, Petr. Hurtado, Aragon, Suarez & Fagundez, quos adduximus *1. parte, tract. 5. de pœnit. diſp.* 8. §. 3. *q.* 15. Quibus nunc addo Palaum *diſp. 2. punct.* 2. §. 2. *n.* 4.

QVÆSTIO XX.

An pœnitens teneatur in confeſſione explanare diuerſitatem, aut qualitatem blaſphemiarũ in Deum: v.g. an fuerit: Pœniteat Deum: per Dei vitam, *&c.*

AFfirmant Luyſ. Turrian, Sanctatellus, Layman, Petr. Ledeſma, Lopez, Bannes, Aragon, & Fagundez citati à nobis *1. p. vbi ſuprà*, *q.* 14. Quibus addo Petr. Hurtado 2. 2. *diſp.* 91. *ſect.* 12. §. 54. quia mala (inquit) quæ poteſt quis blaſphemè adſcribere ſunt diuerſa ſpecie: ergo, &c.

Sed probabilius iterum Reſpondeo non teneri ſpecialiter explanare in confeſſione qualitem blaſphemiæ in Deum: Quia omnes ſunt eiuſdem ſpeciei, vt omnes ferè contrarij fatentur: niſi caſu, quo eſſent hæreticales, aut ex odio Dei procederent. Sic Sancius, Caiet. Valentia, Azor, Lazarius, Gyptius, Homobonus, Diana, & Lugo citati à nobis, vbi ſuprà. quibus nunc addo Tamburinum citatum quæſt. antecedenti, & Palaum loco citato.

QVÆSTIO XXI.

An ſaltem teneatur pœnitens explicare in confeſſione contra quem fuerit blaſphemia; an contra Deum; an contra Sanctos, &c.

NEgat Caiet. Lazarius, Azor, Homobonus, & Diana citati à nobis *1. p. tract. 5. diſp.* 8. §. 3. *q.* 14. Quia exiſtimant has blaſphemias non differre ſpecie, vt habes *q.* 19. antecedenti: tenet etiam Tamburinus ibidem citatus.

Sed iterum Reſpondeo probabiliùs, teneri: Quia vt conſtat ex nuper dictis, probabilius eſt ſpecie differre: vt tenent Anthores *q.* 19. citati. Sic ipſi, & Trullench. *lib. 1. in Decal. cap.* 12. *dub.* 2. *n.* 5. ex Bonac. *diſp.* 3. *q.* 8. *punct.* 4. *n.* 2. *verſ. ex quo patet*, & alij penes ipſum.

QVÆSTIO XXII.

An etiam teneatur pœnitens explicare; an blaſphemia fuerit contra B. Virginem; an contra alios Sanctos?

NEgant, & à fortiori Doctores nuper pro prima ſententia adducti, & præcipuè, Diana, & Tamburinus.

Sed iterum probabiliùs Reſp. etiam teneri. Quia probabilius eſt, blaſphemiam in Beatam Virginem, differre ſpecie ab aliis, quæ proferuntur contra alios Sanctos. Sanchez, Aragon, Lugo, & Fagundez citati à nobis *1. p. tract.* 5. *diſp.* 8. §. 3. *q.* 16. quibus nunc addo Petr. Hurtado 2. 2. *diſp* 91. *ſect.* 12. §. 54. *ibi.* Inter Sanctos, exponenda eſt circunſtantia in Virginem Matrem Dei; quia eſt contra hyperduliam; quia hæc virtus, aut ſpecie diff.rt à dulia, aut habet grauitatẽ exponendam in confeſſione. Sic ille. Et ſic etiam Bonac. & Trullench. tũ alij, locis citatis.

---

§. II.

De variis modis, & formulis blaſphemandi in Deum & Sanctos.

QVÆSTIO XXIII.

An ſit blaſphemia, iurare verum, vel falſum, per falſos Deos; vt per Martem, aut Iouem, &c.

REſpond. tanquam certum, quod ſit, ſi id fiat ſeriò. Ratio eſt, quia iuramentum eſt actus religionis, quo vero Deo cultum latriæ, & Sanctis propter Deum, cultum duliæ tribuimus: ergo qui per falſos Deos iurant, negant hunc cultum Deo vero, & Sanctis; & illum dœmoniis ac falſis diis tribuunt, quod eſt, idololatriæ genus. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib. 2. in Decal. cap.* 39. *n.* 9. Sotus *lib. 8. de iuſt. q. 2. art.* 3. Suarez *tom. 1. de relig. lib. 1. cap. 1. n.* 13. Tamburin. *lib. 2. cap.* 4. §. 4. *n.* 15. Fagundez *lib. 2. cap.* 3. *n.* 2. Qui ſecus dicunt, ſi non ſeriò, ſed ioci cauſa, aut irridendi falſos deos, quis per illos iuraret: quia tunc non eſſet blaſphemus, nec adhuc venialem culpam committeret.

QVÆSTIO XXIV.

An item eſſet blaſphemus ille, qui iuraret per aliquam creaturam, etiam ſanctam, ſiſtendo in ea tanquam in infallibili veritate?

REſp. tanquam certum: etiam eſſe blaſphemum. Quia aperta blaſphemia eſt, tribuere creaturæ aliquod quod eſt proprium Dei; at qui iurat per creaturam, non referendo illam ad Deum, ſed ſiſtendo in illa, tribuit ei honorem ſummæ, & infallibilis veritatis, quod ſoli Deo conuenit: ergo. Sic omnes. D. Thom. 2. 2. *q.* 13. *art.* 2. *ad* 3. *& q.* 89. *art.* 6. Sanchez *cap. 32. cit. n.* 10. *&* 34. Sotus *loc. cit. q. 1. art.* 6. Fagundez *n.* 3. Tamburin. *loco cit. verſ. iurare ſeriò.* Baſſeus *tom. 2. v. blaſphemia, n.* 3. & omnes.

QVÆSTIO XXV.

An ſint blaſphema omnia illa verba, quæ continent fidei debita Deo abnegationem?

REſpondeo tanquam certum: Eſſe. Et ideo inter bleſphemias numerantur hæc verba: *Non credo in Deum:* vulgò, *Deſcreo de Dios. Nego*, vel, *renego Deum. Renego*, vel, *abnego Crucem*, vel, *Sacramenta*, vel, *Chriſma, quod fronte percepi*; vel, *intemeratam Deipara virginitatem.* Quia hæc omnia inuoluunt abnegationem fidei Deo debitæ; & ſunt blabſphemiæ hæreticales ſecundùm aliquos. Sic omnes. Legantur *l. 5. regia, tit. 4. lib. 8. noua recopilat.* Sanchez *lib. 2. cap.* 32. *n.* 11. *&* 36. Tamburin. *lib. 2. in Decal. cap.* 6. §. 4. *num.* 15. Fagundez *lib. 2. cap.* 3. *n.* 4. Baſſeus *loco citato, num.* 4.

QVÆSTIO XXVI.

An deinde, ſint blaſphemiæ, omnes illi modi loquendi, in quibus Deo, vel ſanctis, aliquem dolorem, & pænitudinem tribuimus?

RESp. tanquam certum, etiam eſſe blaſphemias. Vnde blaſphemia eſt dicere: *Pæniteat Deum; Pæniteat D. Petrum. Malum Deo contingat*; vulgo, *Malgrado aya Dios.* Quia per huiuſmodi modos loquendi, attribuitur Deo id quod eſt omnino alienum ab ipſo; vt dolor, aut aliquod malum. Sic *l. 5. regia citata.* Couarru. *de pactis* 1.*p.* §. 7. *n.* 9. *verſ. Tertiò.* Roxas, Salcedo, Rodriguez, & alij, quos citat & ſequitur Sanchez vbi ſuprà *num.* 12. & 17. Suarez *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 6. Tamburin. & Fagundez *locis citatis.* Et Baſſeus *loco citato*, verſu *blaſphemum eſt.*

QVÆSTIO XXVII.

An item ſint blaſphemiæ illa verba, quæ derogant omnipotentiæ Dei?

RESpondeo tanquam certum: Quod verè ſint blaſphemiæ. Cùm per ea denegetur id, quod Deo conuenit. Vnde blaſphemia eſt dicere: *Non eſt poteſtas in Deo. Velit, nolit Deus hoc ita fiet.* Vulgò, *a deſpecho ò a peſar de Dios eſto ſe ha de hacer. Deum tædeat; Deo diſpliceat*; vulgò, *Peſete Dios*, ſic quàm plures Doctores, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *cap.* 32. *a num.* 15. Suarez *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 8. Tamburinus, Baſſeus, & Fagundez, vbi ſuprà, contra nonnullos antiquos, qui negarunt illa verba, *A deſpecho de Dios*, eſſe blaſphema; ſed malè id negarunt.

QVÆSTIO XXVIII.

An ſit blaſphemia, laudare Deum obſcenis verbis?

RESpondeo certum eſſe. Quia id, in actu exercito, potius eſt ſpernere, & irridere Deum, quam laudare; vt benè Tamburinus *lib.* 2. *cap.* 6. §. 4. *ſub n.* 15. *verſ. laudare Deum*, & Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 12. *dub.* 1. *num.* 10.

QVÆSTIO XXIX.

An, omnia iuramenta, quæ fiunt per pudenda Chriſti, & Sanctorum, ſint blaſphema, & mortalia?

NEgat ex parte Graffius *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 10. quatenus docet, quod qui per Chriſti inhoneſta membra iurat, ſi contemptus deſit, & ſcandalum, venialiter tantummodo peccet, aliàs mortaliter. Ita ille ex Silueſt. *iuram.* 2.

Sed abſolutè Reſp. tanquam certum; talia iuramenta, etiam ſecluſo contemptu, & ſcandalo, eſſe blaſphema mortalia. Quia quamuis reuera dicta membra habeant; non tamen habent illa, tanquam quid vituperabile, aut ignominioſum; ſed tanquam partes naturales corporis. Et ita in modo loquendi Christo Domino, & Sanctis vituperium tribuunt, quod eis non conuenit. Sic Caiet. Angelus, Armilla, Sotus, Nauarr. Couarru. Caſtro, Azeuedo, Simancas, Suarez, & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *cap.* 32. *n.* 28. Fagundez *n.* 11. & Tamburinus *loco cit.* & idem dicunt, ſi quis iuret, per pudenda Chriſti, aut Sanctorum, quæ non habent: vt *per ſexum fœmineum Chriſti*; aut, *D. Petri.* Quia in ratione vituperij vtrumque peſſimè dicitur; & id vltimum peius. Sic etiam Petr. Hurtado 2. 2. *diſ.* 91. *ſect.* 8. §. 39. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 2. §. 3. *n.* 7. Baſſeus *n.* 4. *cit. verſ. item blaſphema ſunt.*

QVÆSTIO XXX.

An etiam ſint blaſphema iuramenta, quæ fiunt per honeſta membra Dei: vt per caput; per ſanguinem; per corpus; per inteſtina; aut, per capillos Chriſti Domini; aut D. Petri?

AFfirmant multi: eo quod maxima ſit irreuerentia quaſi mẽbratim Chriſtum diuidere. Sic tenet *lex* 6. *regia, tit.* 4. *lib.* 8. *recopilat.* & ibi Azeuedo *n.* 60. Couarr *de pactis par.* 1. §. 7. *n.* 9. *verſ. octauò*

Sed clariùs Reſp. *primò.* Certum eſt, quod qui iurat per membra Dei, hoc eſt, *Per caput Dei, per corpus Dei*, &c. intendens Deo, vt Deus eſt, membra attribuere; tunc expreſſam blaſphemiam committat; cum attribuat Deo id, quod ei non conuenit. In hoc omnes conueniunt, notantes, nunquam ſolere homines iurare in hoc ſenſu, cum iurant, *Per caput Dei, aut Chriſti*: ſed per membra illa honeſta, quæ habet Chriſtus Dominus. Vnde hac intelligentia ſuppoſita.

Reſp. *ſecundò*, verius omninò eſt, quod talia iuramenta, non ſint blaſphema. quia verum omnino eſt, quod tunc nihil Deo, aut Sanctis tribuatur, quod verè non habent, aut eis non conueniat. Sic Sanchez *loco cit. cap.* 32. *n.* 29. & penes illum, Caiet. Armilla, Nauarr. Alcozer; Lopez, D. Anton. Silueſt. Tabiena, Toledo, Ledeſma, Rodriguez, & Valentia. Sic etiam Fagundez *n.* 14. qui cum multis ex præcitatis Authoribus, addit, quod, ſi hæc dicta iuramenta reuerenter fiant, nec culpa ſit venialis, Tamburin. *lib.* 2. *in Decal.* §. 4. *n.* 25. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 2. §. 3. *n.* 7. Baſſeus *loco cit. verſ. Quando autẽ.*

QVÆSTIO XXXI.

An ſit blaſphemus qui in iurgio cum ira, & indignatione dicit: ô Cuerpo de Dios con vos: ô Sangre de Dios, Cuerpo de S. Pablo con tal hombre, &c.

RESp. vt ferè certum: Non eſſe blaſphemum: Quia licèt irreuerenter talia verba dicat; non tamen ea dicit per modum contumeliæ, & iniuriæ, Deo irrogatæ; nec aliquid falſum Deo, aut Sanctis attribuit: ergo. Sic Caiet. *in ſum. verb. blaſphemia*, & ibi Armilla, Nauarr. *cap.* 12. *n.* 85. Alcozer, & Lopez, quos citat, & ſequitur Sanchez *cap.* 32. *cit. n.* 30. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 3. *n.* 15. Tamburin. *loc. cit. verſ. Hinc non eſt blaſphemia*, & alij. Qui benè hoc intelligũt, caſu, quo indignatio illa, & ira ſit erga illum, cum quo contenditur: nam ſi eſſet contra Deũ, blaſphema eſſent illa verba, & cõſequenter blaſphemus, qui illa diceret. quãuis Suarez *tom.* 1. *de Relig.*

tract.3.lib.1.cap.6.n.11. dicat, hæc verba: *Cuerpo de Dios con vos,* in rigore ſemper eſſe blaſphemiã, etiãſi indignatio in ſolum hominem ſit. Sed contrarium, vltra citatos Authores tenet Palaus *diſp.2. punct. 2. §.3 n.7* & penes illum Valentia, & Bonacina. Sic etiam Baſſeus *loco citato.*

QVÆSTIO XXXII.

An ſaltem eſſet blaſphemus, qui cum ira diceret: ò fides Dei cũ tali homine: ò Virgo Deipara, cum tali bellua, non homine?

AFfirmat Sotus, *de iurament. abuſu, cap.4.* vbi ait; talia verba proximè ad blaſphemiam accedere. Sunt namque ſimilia illis, quibus Gentiles implorantes Deorum fidem, aiebãt: *Dij veſtram fidem.*

Sed probabilius Reſp. nec eſſe blaſphemum, quia prædicta verba minimè ſunt blaſphema; niſi caſu, quo ex ira in Deum, vel B. Virginem concipiantur. Sic Sanchez, & Fagundez *locis citatis.*

QVÆSTIO XXXIII.

An ſit blaſphemia, dicere: Diabolum eſſe omnipotentem, aut Sanctum: Puellam amaſiam eſſe Deam: Fatum omnia regere, aut gubernare?

REſp. tanquam certum: Eſſe blaſphemiam & claram. Quia per ea verba, fit commune creaturis, quod proprium eſt Dei. Sic Sanchez *num.3.* ex D. Thoma 2. 2. *q.13. art.1. ad 3.* Valentia 2.2. *diſp.1. q.13. punct.1.* Azor *tom.1. lib.9. cap.28.q.4.* Fagundez *lib.2. in Decal. cap.3. num.17.* Tamburinus *lib. etiam 2. cap.4. §.4. ſub n.15. & 20.* qui loquendo de puella amaſia benè notat, quod, vt illa verba ſint blaſma, debet, qui illa profert tribuere propriè ei nomen Deitatis: nam ſi quis non ex animo ſignificandi, quod verba ſonant; ſed per hyperbolem ſic loquatur, perperam quidem loquetur, nec ex probabili ſententia, non peccabit mortaliter ex hoc blaſphemiæ capite. Sic ille. Legãtur dicta à nobis ſuprà *q.14.* & Baſſeus *tom.2. v. blaſphemia n.4 ve ſu, Porrò.*

QVÆSTIO XXXIV.

An item ſit blaſphemia dicere: Natus ſum in hoc fato: in hac Aſtrorum conſtellatione: ſic tandem futurum erat, &c.

AFfirmant aliqui, quos ſuppreſſis nominibus refert Fagundez *loco cit. n.18.* quia, cùm hæc verba ſoleant dicere illi, qui deditiſſimi ſunt alicui vitio, & peccato, videntur ſignificare per ea, fato omnia regi, & ſe non habere libertatem ad illud vitium cum gratia Dei effugiendum.

Sed probabilius Reſp. dictas propoſitiones (licèt ſint malè ſonantes) non eſſe blaſphemas: & ideò eis vtentes corrigendos eſſe. Et quidem, illa vltima propoſitio, videlicet: *ſic tandem futurum erat:* vera eſt, ſi intelligatur, non de neceſſitate abſoluta tollenti rerum contingentes euentus, & libertatem humanam; ſed de neceſſitate conditionali, & ex ſuppoſitione, quam Theologi vocant neceſſitatem conſequentiæ, qua omnia ordinata, & præuiſa à Deo neceſſe eſt euenire. Sic ex Corduba, & Ludouico Lopez tenet Sanchez *lib. 2. in Decal. cap.35.* quem citat, & omnino ſequitur Fagundez *lib. 2. cap.4. num. 18.* Sed licèt in ſubſtantia benè, non tamen in re. Nam Sanchez ſolùm loquitur de illa tertia propoſitione: *Sic tandem futurum erat.* Fagundez, hac omiſſa, de duabus prioribus.

QVÆSTIO XXXV.

An ſint blaſphema hæc verba: Renego talem: Pœniteat talem: Per vitam talis. *Vulgò:* Reniego de tal: Peſe a tal: Por vida de tal?

REſpondeo dicendum quod ſi proferens hæc verba, per illud *talem* intelligat Deum, vel aliquem Sanctum, verè erunt blaſphema verba, ſecus autem non. Sic Petr. Ledeſma, Ludouicus Lopez, & Emman. Rodriguez, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 2. cap.32. num. 23.* Fagundez *lib.2. cap.3. num.7.* Tamburin. §. 4. *cit. num. 20.* per hæc verba: Dubitatur primò, de illis verbis: *Renego talem.* Italicè, *Renego al tal*, vel, *Santo de tal*, &c. Reſpondeo ſi per illud *talem* intelligis, vel indicas Deum, quis dubitet eſſe blaſphemiam? At puto, niſi ſignanter Deum, vel Sanctos notes, te non incidere in blaſphemiam. Ratio eſt, quia ex praxi communi, video, ideo fideles dicere *Renego talem*, & non, *Renego Deum*, quia effugere volunt, ſe contumelioſè cũ Deo agere. Sic ille

QVÆSTIO XXXVI.

An ſit blaſphemus Italus, qui ſuo idiomate, dicit: Al diſpetto de Di: *vel*, Rinego Di. *Hiſpanus verò, ſuo:* Al deſpecho de Di: ò Reniego de Di: *tacita vltima vocali, o, vel,* os.

AFfirmat abſolutè Benac. *diſp.3. circa prim. Decal. præceptum, q.8 punct. 2. n.11.* quia blaſphemans (inquit) tribuit Deo quod ei non conuenit, vel aufert quod Deus habet. Neque obſtat vltimam ſyllabam non fuiſſe prolatam: quia blaſphemans veram habuit intentionem blaſphemandi, & reuera protulit blaſphemiam, quamuis ſe continuerit à prolatione vltimæ vocalis *O.* Ita ille, ex Lazario *q.3. n.36. & 37.*

Sed, iuxta nuper dicta, clarius Reſp. dicendo, minimè eſſe blaſphemum, ſi ea intentione omittat ſyllabam, *o*, vt effugiat iurare, vel blaſphemare, aut agere contumelioſè cum Deo: ſecus alias. Sic optimè Tãburinus loc. citato *n.20* per hæc verba: Sanè vſus viliorum percrebuit in Sicilia, vt in grauibus indignationibus, dæmonem vocent *Sanctum*, quã eſſe apertè blaſphemiã modo diximus. Sunt autẽ aliqui melioris conſcientiæ, qui ſic proferunt: *ſanto dia*, ſeu, *Santo diatani*, aiúntque ſe ideo ſic dicere, quaſi ſeſe cohibentes, ne diabolum *ſanctum* vocent. Hos ergo non peccare peccato blaſphemiæ (abſtrahendo à conſcientia aliquorũ erronea) ego, & aliqui Docti à me conſulti iudicauimus. Pari modo, qui in Italia dicit: *Al diſpetto de Di:* vel, *Rinego Di*, non blaſphemant, quando ex eo modo proferẽdi, videntur ſe vel cohibere à nominando Deo, quem abnegare, vel deſpicere nolunt, &c. ſi tamen ſignatè intelligant Deum, tunc non eſt dubium blaſphemiam committere. Atque de hoc ſolùm caſu loquitur Bonacina, dum ait: *Al diſpetto de Di*, eſſe mortalem blaſphemiam,

blaſphemiam: quia ipſe ſcripſit in eo loco, vbi per proprium idioma, verba communiter dimidiata proferuntur; & vbi per illud, *Di*, verè intelligitur *Dio*, idest, Deus. Hæc omnia Tamburinus.

QVÆSTIO XXXVII.

An ſit ſaltem blaſphemus Italus, dicens: Al diſpetto di quel becco, che mi tiene, è ſoſtiene al mondo. *Hiſpanè* deſpecho de aquel cabron, que me tiena, y ſuſtenta en el mundo?

RESp. Nec eſſe, nec præſumi blaſphemum (niſi alias ex circunſtantiis conſtet proferentem hæc verba, proferre illa in contemptum & iniuriam Dei.) Ratio eſt: quia dicta propoſitio poteſt non minùs in homines cadere, quàm in Deum: cum etiam homines, homines ſuſtentent præbendo alimenta. Sic Bonac. *diſp.3.cit.q.8. punct.2.n.12.* Tamburin. *loco citato n.21.* Trullench. *lib.2.cap.12.dub.1.n.11.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An hæc Italica verba: Poter di Dio: Poſar Dio: *aut*, Poſſanza di Dio: *Hiſpanè* Poder de Dios: potencia de Dios: *importent blaſphemiam.*

RESp. quod non: Quia ſolum ex communi hominum vſu, important quoddam admirationis ſignum contra rem, quæ inſperatò, accidit. Et certè qui talia verba profert, minimè negat Dei potentiam, nec illam conuitiatur, vel irridet; ſed ſolum enunciat. Sic Bonacina *loco citato, n.9.* & Tamburinus *n.21.cit.* Qui idem docent, de hac propoſitione, *Al conſpetto di Dio.* Hiſpanè: *Delante de Dios.*

QVÆSTIO XXXIX.

An ſint blaſphemiæ, hæc verba blaſphema, ſub conditione, non abſolutè, prolata: Non credo Deum; *ſeu*, nego Deum, crucē, Euangelia, ſi ita non eſt. Deus eſt iniuſtus, ſi te non percuſſero, *&c.*

AFfirmant multi, eſſe blaſphemias, & hæreticales: quia talia verba proferens non de futuro offert negare Deum; ſed de præſenti negat, caſu quo aliter ſe res habeat, quàm affirmat: conditio enim non imponitur ex parte negationis, ſed ex parte rei affirmatæ: atqui negare exiſtentiam Dei, etiam ſub conditione cuiuſque obiecti, eſt negare quod eſt Deo proprium, nempe exiſtentiam à quolibet obiecto creato independentem: ergo qui ſic loquitur hæreticaliter blaſphemat. Ita Roxas *de hæreticis 2. p. aſſert.12.n.173. & 174.* Couarru. *de pactis 1.p. §.7. n.9. verſ. ſecundò.* Azēuedo *lib.8.recopilat.tit.4.l.1. n.14.* Sanchez (& penes ipſum, Cantera, Alcozer, Corduba, & Lopez) *lib.2. in Decal. cap.32. n.24.* Leſſius *lib.2.de iuſt.cap.45.dub.5.n.27.* quos refert, & ſequitur Palaus *diſp.2.punct.2.§.3.n. 3.* Quibus addo Baſſeum *tom.2. verbo blaſphemia, n.4. verſ. ſi ſub conditione.*

Negant è contra alij, exiſtimantes, talia verba non eſſe blaſphema: quia conditionalis nihil ponit in eſſe. Sic Salazar *de vſu, & conſuetud cap.5.n.28.verſ. vnde poſſunt.* quem citat, & ſequitur Tamburin. *lib.2 in Decal. cap.6.§.4. n.22.* quia (inquit) non eſt ſenſus, vt Sanchez putat, quaſi fides mea, vel iuſtitia Dei, dicatur dependere à veritate rei creatæ, vel à futuro euentu, quo pacto, certè eſſet blaſphemia: ſed ſus communiter eſt in hunc modum. Sicut eſt mihi certum (ex Dei gratia) me non receſſurum à fide; ita certum eſt quod aſſero. Et ſecuti certum eſt, Deum non eſſe iniuſtum, ita certum habeo à me te foro percutiendam: ita inquam, per ſimilitudinem (modò *n.16.* dictam) non per æquiparantiam. Neque per huiuſmodi verba, me offero, vt ſi res ita non ſit, Deum renegem, vt putat Caſtro Palaus, abſit, nam ex dictis, ſic colligo ſenſum horum verborum. Abnego fidem, ſi res ita non eſt; ſed eſt impoſſibile (vt ego iudico) cum gratia Dei, quod fidem abnegem: ergo impoſſibile eſt, quod res ita non ſit. Eam igitur certitudinem huic rei dare, ſed per ſimilitudinem, pronuntio, quam certitudinem profiteor habere conſtantiæ in mea fide. Huc vſque Tamburinus, & licèt ſatis acutè, & ſatis probabiliter.

Nihilominus probabiliùs Reſp. cum Authoribus primæ ſententiæ dictas propoſitiones eſſe blaſphemias hæreticales, non abſolutas, ſed ſub conditione abſolutè, & de præſenti prolatas, vt benè Palaus probat. Sic illi.

QVÆSTIO XL.

An iurare; per vitam Dei, vel Sanctorum ſit blaſphemia?

AFfirmant comuniter DD. eo quod exiſtiment, tale iuramentum eſſe execratorium, faceréque hunc ſenſum: *Pereat Dei vita, illámque vltioni, & vindictæ aſtringo, ſi res ita non eſt.* Sed nil magis blaſphemum eſſe poteſt, quàm vitam Dei defectioni, aut vltioni exponere: ergo. Ita ſentiunt Sotus *de iuramentor: abuſu cap.6. & lib.8. de iuſt.q.2.art.3. col.6.* Couarr. *de pactis 1.p. §.7.n.9. verſ. ſextò.* Menochius *ad arbitrar.lib.2.centuria 4.caſu 375.n.12.* Medina *lib.1.ſumma cap.14.§.2.* Azot *tom.1.lib.11. cap. 3. q.2.* Suarez *tom. 1. de relig. tract. 3. lib.1. cap.5. n. 8.* Azeuedo, Alcozer, Roxas, Salzedo, & Ludou. Lopez. Quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib.2. in Decal. cap.32.n.25.* quibus addo Bonacinā *diſp.3.de primo Decal.præcep. q.8. punct. 2. n.2.* Palaus *diſp.2.punct.2. n.6.* Trullench. *lib.1. in Decal.c.12.dub.1.n.4.* Villal. *tract.1. diff. 15.ſub n.4.* Petr. Hurtado *diſp.91.ſect.8.§.38.* qui idē dicunt de iuramēto facto: *per vitā D. Petri*, aut aliorū SS. eo quod per illud denotet S. Petrū, vitā amittere poſſe; ſic etiam Baſſeus loco cit. *verſu. Iurare per Dei vitam.*

Alij contrà negant, exiſtimantes hæc iuramenta. *Per vitam Dei*, aut, *Sanctorum*, non eſſe blaſphema. quia exiſtimant, non eſſe iuramenta execratoria, ſed aſſertoria ſimpliciter, ſicut ſi quis diceret: *viuit Deus, viuit D. Petrus*, adducit enim Deum viuentem, & reſplendentem in vita ſua, & D. Petrum in teſtem. Ita Dacianus *tom.2.crim.lib.2. cap.2.n.13.* quem ſequitur Tamburinus *lib.2. in Decal. cap.6.§.4.n.23.* latè hanc partem probans.

Sed ego clariùs Reſp. dicendum, deciſionem huius dubij, pendere omnino ex intentione proferentis dicta iuramenta. Si enim dicta locutio proferatur ab illo, optando, aut deprecando; ſicut interponi ſolet vita Regis, aut Filij, vt ſenſus ſit: *Aſſi viua Dios: ò S. Pedro*, &c. tunc certum eſt, eſſe blaſphemiam; quia ſignificat, vitam Dei, vel Sanctorum, non eſſe immutabilem, ſed talem, quæ minui, aut amitti poſſit, ſicut poteſt vita Regis, aut Filij. Si verò, dicta iura-

menta, efferātur intentione aſſerendi ſolùm, & teſtificandi, tunc non erit blaſphemia, ſed iuramentū, ſimile illi legitimo iuramento, ***viuit Deus***, quia facit hunc ſenſum, ſicut Deus vitam habet ſic (per ſimilitudinem) verum eſt quod dico. Et in hoc ſenſu vera eſt ſecunda ſententia; in primo verò ſenſu iam dicto, ſecunda. Verum eſt, quod in praxi, huiuſmodi iuramenta, vt blaſphema puniantur. Legatur Lorca 2.2. *q.13.diſp.51.art.2.n.8.* & Iacob. de Graffiis *lib.2. decif. aur. cap.14.n.13.*

QVÆSTIO XLI.

An committat blaſphemiam qui dicit: Hoc ita verum eſt, ſicut Euangelium; *aut,* ſicut Deus verus eſt, *vel,* ſicut Chriſtus natus eſt ex Maria Virgine, *&c.*

AFfirmant abſolutè aliqui; eo quod qui talia verba profert, verè æquat, & æquiparat veritatem creatam cum increata, & diuina; & conſequenter tribuit creaturæ, quod eſt proprium creatoris: ergo committit blaſphemiam, & hæreticalem. Ita Suarez *lib.1.de blaſphemia, cap.6.n.12.* Couarr. *de pactis 1.p §.7.n.9.* Aug. Barboſa *3.p. de poteſt. Epiſcopi, alleg.50. n.92.* Sotus *de iuram. abuſu cap. 6.* quāuis mitiùs loquutus fuerit *lib.8.de iuſt.q.2 art.3. col.7.* vbi ſolùm dixit proximè ad blaſphemiam accedere. Lazarius *q.3.n.45.* Graffiis *loco cit.n.12.*

Sed clariùs & probabiliùs, iuxta nuper habita, Reſp. cum diſtinctione dicendum. Si animus proferentis illa verba, ſit dicere, tantam eſſe certitudinem in eo dicto, quanta eſt in ea fidei veritate; tunc verè committit blaſphemiam, & hæreticalem; vt benè Authores citati dicunt: ſi verò ſolùm intendat ſignificare ſimilitudinem quandam; ita vt eius ſenſus ſit: hoc ſuo modo eſt verum, ſicut eſt ea fidei veritas, tunc non committit blaſphemiam. Sic Medina *lib.1. ſum cap.14. §.2.* Alcozer *in ſum. cap.15. in doctrina 4.* Lodou. Lopez *1.p. cap.182. verſ. Tertiò.* Azor *tom.1. lib.11. cap.3. q.2. fine.* Petr. Ledeſma, Rodriguez, Azeuedo, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.2. cap.32.n.31.* Bonac. *diſp.3.cit.q.8. punct.2 n.13.fine.* Caſtro Palaus *diſp.2.punct.2.§.3.n.4.* Tamburinus *§.4.cit.n.16.* Lupus *in edict. S. Inquiſit. part.4. lib.23. difficult.6.* Petr. Hurtad. 2.2. *diſp.91.ſect.8.§.40.*

QVÆSTIO XLII.

An locutiones poſitæ in quæſtionibus antecedentibus, ſint abſolutè iudicandæ blaſphemæ, quando non conſtat de ſana proferentis intentione?

AFfirmat Azeuedo *lib.8. recopilat. tit.4. l.6. n.40.*

Sed probabiliùs Reſp. Non eſſe blaſphemas locutiones iudicandas. Quia ex communiter accidentibus, non præſumitur animus adæquandi omnino infallibilitatem, & certitudinem diuinæ veritatis, cum veritate creata; nec hic eſt communiter animus ea verba proferentis, ſed ſolum velle illi aliquam ſimilitudinem concedere, vſurparéque diuinam veritatem, ad hyperbolicam locutionem, & exaggerationem, non ad æqualitatem. Sic Alcozer, Ludou. Lopez & Sanchez, quos ſequitur Palaus *loc. cit.* Tamburin. *loc. cit.* dum ait hanc communiter eſſe intentionem ea verba proferentis. Et alij: qui ex dictis, benè inferunt, quod nec blaſphemæ ſint dictæ locutiones, neque culpam lethalem committat illas proferens dummodo non conſtet de blaſphemo omnino æquiparandi animo. Verba Alcozer *loc. cit* ſunt hæc. La quarta dotrina es; Eſtos iuramentos: *como Dios es verdad: como nacio de Nueſtra Señora, i, Por la Virginidad de N. Señora;* temeridad, è irreuerencia grande es iurarlos: porque no ſe hande comparar las verdades humanas con las diuinas, como ſe haçe en los dos primeros iuramentos, aunque no pienſo, que quien las dize tiene tal ſentido, i por eſto creo, non pecar mortalmente quien las iura, ſi afirmando, ò prometiendo lo miſmo por otro iuramento, no pecan mortalmente. Sic ille, legatur Fagundez *lib.2. cap.3. n.19. & 20.*

QVÆSTIO XLIII.

An iuramentum factum, per intemeratam Deiparæ Virginitatem; ſit blaſphemum?

AFfirmant alij Doctores, ex eo quod videatur ignominiosè mentio fieri membri pudendi Diuæ Virginis. Ita Sotus *lib.8. de iuſt. q.2. art.3. col.7.* ibi: ſicuti nefas eſt iurare per intemeratam Deiparæ Virginitatem. Couarr. *de pactis 1. par. §.7. n.9. verſ. decimo.* Vbi ait, talem iurationem eſſe omnino improbatam: & ideò Carolus Cæſar, Hiſpaniarum Rex *l.68.* ſanxit, hoc temerarium iuramentum puniendum eſſe pœnis ſtatutis aduerſus blaſphemos. Azeuedo, & Menochius, apud Sanchez mox citandum.

Sed probabiliùs Reſp. tale iuramentum non eſſe blaſphemum. Quia nec eſt execratorium, vt intendit Couarruuias: nec per illud ſignificantur pudenda Virginis, vt innuit Sotus: ſed ſolùm adducitur in teſtem ea veritas diuina Virginitatis Deiparæ; ſicut quando iuratur per Deum. Sic Sanchez *lib.2. in Decal. cap.32. n.32.* vbi concludit, quod tale iuramentum, nec eſt blaſphemum, nec nefandum, nec eſt culpa aliqua id reuerenter iurare: ſicut in cæteris iuramentis contingit. Si autem ſit aliqua irreuerentia, erit culpa venialis. Sic ille, quem ſequitur Tamburinus *lib.2. in Decal cap.6 §.4. ſub n.16.* Petr. Hurtado *diſp. 91. ſect. 8. §. 87.* & clarè Palaus *diſp.2. punct.2. §.3. n.8.*

QVÆSTIO XLIV.

An ſit bbaſphemus, qui ad confirmandam facetiam adducit aliqua verba Scripturæ ſacræ?

AFfirmant aliqui. Alij verò negant. Denique Tamburinus cum alijs ſic diſtinguendo reſpondet: Afferre verba aliqua Scripturæ Sacræ ad confirmandum facetiam, ſi non ex contemptu, nec tam ſæpe fiat, vt contemptum ſapiat, vel non eſt blaſphemia, ſed venialis quædam irreuerentia. Vel ſi admittis paruitatem materiæ in blaſphemia, erit hæc materia leuis. Sic ille, citans Villalobos, apud Dianam, *par.5. tract.5. reſol.3.* cuius verba habes ſuprà *q.13.*

Sed probabiliùs Reſpond. verè non eſſe blaſphemum, ſed ſacrigum, ſeu irreligioſum. Vnde & poterit huioſmodi peccare grauiter, vel leuiter, contra reuerentiam Deo, & Sacræ Scripturæ debitam, iuxta ſententiam Tamburin. Sic Trullench *cap.12. cit. dub.1. n.10.* his verbis: Non committitur blaſphemia, ſed ſacrilegium vtendo verbis Sacræ Scripturæ ad prophanos libellos, & ad res ludricas: *Como a farzas, paſquines, adulaciones, detracciones, ſuperſticiones, incantaciones, diuinaciones, ſuertes, y libellos famoſos, ò ſi en el officio diuino mezcla cantares profanos.* Nam fit iniuria rebus ſacris: niſi fortè tantus ſit abuſus, vt auctoritati, & veritati illorum verborum

rum detogari videatur; tunc enim eſſet blaſphemia; quia contumelia tráſiret in auctoritatem eorum verborum. Sic ille.

QVÆSTIO XLV.

An verba contra Deum, in ebrietate, vel phræneſi, vel ex inaduertentia, orta, ex inueterata conſuetudine blaſphemandi, ſint blaſphemiæ?

RESp. ex dictis *quæſt.* 17 *&* 18. non eſſe blaſphemias. Quia malitia blaſphemiæ, ſicut & periurij, ac hæreſis, requirit procedere ab homine, qui actu plenè, ac ſimpliciter ratione vtatur. Neque enim quis contumelia rationabiliter afficitur ex conuitio dicto à pſyttaco. Sic ex Vaſquio 1.2. *diſp.* 127. *cap.* 3. & Luyſio Turrian. *in* 2.2. *diſp.* 58. *dub.* 2. *verſ. ſolum remanet*, docet Layman. *tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 10. *cap.* 6. *num.* 2. *&* 3. Tamburinus *lib.* 2. *in Decal. cap.* 6. §. 4. *n.* 17. & antea *in opuſc. methodi Confeſſar. lib.* 2. *cap.* 3. §. 3. *n.* 25. vbi ſic ait. Vnum nota: aliquando actus huiuſmodi inaduertenter factos, non retinere, ne malitiam quidem materialem, ſeu quam vocant obiectiuam: & tunc, nec ipſe actus, nec conſuetudo eſt peccatum, adeóque nec confeſſioni ſubdendum. Talis communiter reputatur contumelia in ebrietate alicui facta ab ebrio. Cum enim contumelia ab ebrio, hoc eſt, ab experte rationis facta non ſit, ne materialiter quidem contumelia (debet enim contumelia eſſentialiter eſſe per verba vtentis ratione, non autem ſicut à pſyttaco) in ſe non erit peccatum: & neque in cauſa: quia nunquam talis cauſa, id eſt, ebrietas, cauſabit verba vtentis ratione. Vnde ne materialiter quidem contumeliam cauſabit. Eodem modo dicendum eſſe docent aliqui de blaſphemia, hæreſi, & ſuprà dicto iuramento: quod, ſcilicet, eſſentialiter requirant eſſe ab vtente ratione, & conſequenter ea inaduertenter facta, neque in ſe, neque in cauſa, eſſe peccata adeóque, nec neceſſario cófitenda. Sic Tamburinus ibi ex Sancio *in ſelectis diſp.* 20. *à n.* 2. & ſatis probabiliter. Legantur dicta à nobis *q.* 17. *&* 18. & Lupus *in edict. S. Inquiſit. p.* 4. *lib.* 23. *diff.* 3. & penes ipſum, Suarez, Sanchez, & alij.

QVÆSTIO XLVI.

An, quando aliqua externa verba, quæ non clarè, ſed dubiè, ex ſe videntur continere Dei contumeliam; ſint cenſenda continere: & eſſe conſequēter blaſphemia?

REſpondeo ex dictis ſuprà *quæſt.* 42. Non eſſe cenſenda eam continere. Quia quoties aliqua verba poſſunt accipi pro blaſphemia, & pro non blaſphemia, debent profecto pro non blaſphemia accipi: Nam verba in dubio, nunquam ſunt accipienda, vt ſonent delictum: nunquam enim præſumitur delictum, niſi de ipſo clarè conſtet. Sic Tamburinus *lib.* 2. *in Decal. cap.* 6. §. 4. *n.* 19. & antea Bonac. *de primo præcep. Decal. diſp.* 3. *q.* 8. *punct.* 2. *n.* 12. & & penes ipſum, Corneus, Alexand. & Lazarius, Caſtro Palaus *diſp.* 2. *punct.* 2. §. 3. *n.* 6. *verſ. De illis verbis.* vbi expreſsè ait, quod in caſu dubio, non eſt facienda interpretatio inferens delictum, ſed potius ab illo excuſans.

QVÆSTIO XLVII.

An iuramentum falſum vel iniuſtum, eo ipſo quod tale ſit, ſit blaſphemum?

AFfirmat, licet timidè; & non reſolutoriè, Palaus *loc. cit. n.* 9. ductus hac ratione. Quia, qui falsò iurat, Deum teſtem, confirmatorem falſi facit, & qui iurat contra iuſtitiam, Deum proponit aſſecuratorē iniuſtitiæ: ergo illis verbis, Deo tribuitur, quod nulla ratione conuenire poteſt: ergo ſunt blaſphema. Si enim claris verbis diceres: *Firmet Deus ſuo teſtimonio hanc falſitatem, vel iniuſtitiam*, blaſphemus eſſes: ſed eundem ſenſum habent falſa, & iniuſta iuramenta: ergo ſunt blaſphema. Hæc Palaus, qui tandem hoc dubium lectori decidendum relinquit.

Sed omninò Reſpondeo tale iuramentum, minimè eſſe blaſphemum. Quia, quamuis peierans falsò adducat Deum, vt teſtem, qua ratione peccat grauiſſimè; non tamen ideò blaſphemus eſt, quia nihil demit, aut addit Deo in conuitium. Nec ſic iurans petit (ſicuti putat Palaus) vt Deus firmet falſitatem, ſeu iniuſtitiam: ſed ſolum cum temeritate profert enunciatiuè, illud falſum à Deo confirmari, non autem optatiuè. Sic Tamburinum *loco cit. ſub num.* 16. & antea D. Thom. 2.2. *q.* 13. *art.* 3. *ad* 2. & Sanchez *cap.* 32. *cit. n.* 35. vbi clariùs docet, per hæc verba: Peierans non dicit aliquid falſum de Deo, ſed Deum adhibet in teſtem falſitatis; non quaſi æſtimans Deum poſſe falſitatis teſtem eſſe; aut id attribuere ei volens, ſed tanquam ſperans fore, vt Deus ſuper hoc teſtificetur per aliquod euidens ſignum. Hæc ille, omninò ex S. Thoma.

QVÆSTIO XLVIII.

An ſit blaſphemia dicere: Per Corpus Dei Patris: *aut*, Per eius barbam: *aut*, Per alas Spiritus Sancti?

REſpondeo tanquam certum: Eſſe blaſphemiam, & hæreticalem. Quia hæc verba ſunt contumelioſa; & ſignificant hæreſim: verum eſt, quod ſi dicta verba ſumantur pro corpore depictæ imaginis earum diuinarum perſonarum, tunc erunt blaſphemia ſimplex. Sic Petr. Hurtado *in* 2.2. *diſp.* 91. *ſect.* 8. §. 40. Legatur Caramuel *in Theolog. fundam. fund.* 50. *num.* 1383.

QVÆSTIO XLIX.

An, qui eodem iracundiæ impetu, vnico continuato actu, ſeu ſermone, plures blaſphemias in Deum, vel in aliquem Sanctum, profert, vnum tantùm peccatum committat?

NEgat Bonacina relatus à nobis 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 8. §. 3. *q.* 9. Docet enim, quod ille, qui vnico iracundiæ impetu, abſque morali interruptione temporis profert in alium, multa verba continentia vnam ſpecie iniuriam; vt ſi decies appellet ebriū, vel furem, tunc non vnū, ſed plura peccata committere. Ita ille. *diſp.* 5. *de Sacr. q.* 5. *ſect.* 2. *p.* 2. §. 3. *diff.* 2. *n.* 17.

Sed probabiliùs Reſpondeo vnum tantum blaſphemiæ peccatum committere. Quia totum hoc fit

vnico actu morali, ſic expreſſe diximus *loco cit.* ex Nauarro, Fagundez, Sancio, Diana, Hurtado, & Caſtro Palao. Quibus nunc addo Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 12. dub. 1. ſub num. 4.* ita dicens: Si quis continuato ſermone multa maledicta in Deum, vel in aliquem ſanctum coniicit, vnum tantum peccatum numero committit, quia moraliter cenſetur vnus numero actus, & omnia maledicta ſunt partes vnius continuati ſermonis. Sicque ſi quis alterum ſemel & iterum pugno percuteret, aut virgis occideret, abſque temporis interuallo, vnum numero tantum peccatum patraret. Azor *tom. 1. lib. 4. cap. 4. q. 5. & lib. 9. cap. 28. q. 15. &c.* Huc vſque Trullench. Vide de hac materia, ſapientiſſimum & amiciſſimum Amadeum Guimenium *tract. de pœnit. propoſ. 7. pag. mihi 264.*

QVÆSTIO L.

An ſaltem committat diuerſa peccata, qui in Deum, vel in aliquem ſanctum, vno actu continuato plures blaſphemias diuerſi generis profert?

AFfirmant tunc plura peccata committere Nauar. Henriquez, Sotus, Molſeſius Yribarne, Megala, & alij adducti à nobis *1. p. tract. 5. diſp. 8. §. 3. q. 10.*

Sed ego iterum probabiliùs Reſpondeo non committere niſi vnum peccatum. Quia probabilius eſt, omnes dictas blaſphemias eſſe eiuſdem ſpeciei, eo quod omnes in prædicto caſu, ab vna ratione ſpecifica formali accipiant ſuam malitiam: vt probauimus *loco cit.* Sic ſentiunt Diana *1. p. tract. 7. reſol. 28* Caiet. Sà, Molina, Azor, Reginald. & alij ibidem citati: ſic etiam Fagundez *lib. 2. in Decalog. cap. 3. n. 24.* ibi: & hoc intelligendum eſt, etiam ſi blaſphemiæ diuerſi generis ſint, & non ſint vna, & eadem ſæpius repetita: nam etiamſi diuerſi generis ſint, tamen ratione temporis, & vnius impetus, quo dicuntur, vniuntur, & vna cenſentur. Sic ille.

QVÆSTIO LI.

An ſaltem plura peccata committat, qui vnico impetu, erga plures Sanctos, plures profert blaſphemias?

AFfirmant, & à fortiori Bonac. *loco q. 49. citato.* Necnon Yribarne, Vaſquez, Filliuc. Azorius, Molſeſ. Trullench. Nauar. Vgolin. Durand. Fagundez, Megala, & alij citati à nobis *1. p. tract. 5. diſp. 8. §. 3. q. 21. & 24.*

Sed iterum probabiliùs Reſpondeo non plura, adhuc, ſed vnicum tantum peccatum committere. Sic Authores citati, locis citatis. Et conſtat. Quia (vt ibi *q. 20.* habitum eſt,) qui vnico ictu, & impetu decem occidit homines, non decem, ſed vnicum in ſpecie peccatum committit. Deinde qui vnico impetu tres occidit Clericos, non tres excommunicationes, aut tres irregularitates, ſed vnam ſolum incurrit, vt ibi *q. 22.* diximus cum multis: ergo idem ſimiliter debemus conſequenter in præſenti dicere.

QVÆSTIO LII.

An, qui maledicit diabolo, peccet mortaliter?

REſpondeo quod non. Quiã nunquam maledicitur, vt creatura Dei eſt, aut vt dicit relationem ad Deum: ſed ſemper maledicitur, vt author malorum, & vt eſt Dei inimicus; quo pacto, abſtrahendo ab impatientiæ impetu, nec veniale quidem eſt. Sic Tamburinus *lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 4. n. 11.*

QVÆSTIO LIII.

An ſaltem, maledicere hominibus, optando eis malum; v. g. Poſſit crepare, occidi, &c. *ſit mortale?*

REſpondeo tanquam quid certum, dicendum, *Primò.* Quod ſi quis maledicat alicui homini, vt eſt creatura Dei aut vt aliquid eius; tunc mortaliter peccet peccato blaſphemiæ. Quia videtur imprecari malum Deo, in rebus ab eo factis, vt docent Leſſius, Toletus, Filliuc. quos ſequitur Bonacina *de 1. Decal. præc. diſp. 3. q. 8. punct. 3. n. 4.* Tamburin. *loc. cit.* & omnes.

Reſpondeo *ſecundò*, ſi quis maledicit homini, non vt eſt aliquid Dei, ſed ſine relatione ad ipſum; tunc, licet non peccet mortaliter peccato blaſphemiæ propriè dictæ; peccat tamen mortaliter, contra charitatem, qua debemus proximum diligere; dummodo deliberatè optet, quod illi veniat malum aliquod graue, quod imprecatur. Sic Authores citati.

Reſpondeo, *tertiò.* Quando communiter maledicuntur homines, & imprecantur eis aliquod graue malum, regulariter non peccatum, niſi venialiter. Quia regulariter loquendo, nec maledicuntur, vt aliquid ſint Dei, nec deſideratur deliberatè vt illis eueniat illud malum. Sic Tamburinus loco citato, qui ad rem optimè introducit Eſcobarem ſic loquentem: Aſſoles interdum in amicos indignari, vt filios, famulos, vicinos; interdum inimicos. Cum ex inimicitiæ affectu maledicta prodeunt, plerumque cum plena intentione feruntur: cum autem in amicos, rariſſime ex intentione oriuntur, ſed ſolum ex perturbatione, ebrietate, &c. Vnde lethalia peccata non erunt. Si interrogeris mox poſt prolationem maledicti, num intendas filium, aut famulum à diabolo arripi? Reſpondebis: minime planè. Fateor quoſdam tam immoderata paſſione perturbari ſolere, vt etiam illo iſtanti, vel filios intendant perire: id quod prudentiæ Confeſſarij ex diligenti examine relinquo. Hæc Eſcobar, legatur etiam Bonacina loco citato.

QVÆSTIO LIV.

An, qui imprecantur mortem filiis, ne in futurum delinquant, vel quid turpe faciant, peccent mortaliter?

REſpondeo, non peccare mortaliter. Quia hæc imprecatio oritur ex motiuo licito. Sic Bonacina *loc. cit. num. 6.* citans Nauarrum, Caietanum,

Leſſium,

Leſſium, & Reginaldum. ſed hi Authores non loquuntur de aſſignato caſu, legantur pro ſequentibus.

QVÆSTIO LV.

An, Maledicere creaturis irrationabilibus, ſecundum ſe, & propter ipſas, ſit mortale?

REſpondeo vt certum *primò*, quod non. Quia creaturas irrationales (abſtrahendo à proximi damno) poſſumus occidere, abſque peccato: ergo etiam poſſumus illis, abſque peccato mortali, maledicere. Sic Azor. *p.* 3 *lib.* 13. *cap.* 10. Trullench. *lib.* 8. *in Decal. cap.* 8. *dub.* 7. Baſſeus *tom.* 2. *v. maledictio, num.* 1. & alij.

Reſpondeo *ſecundò*, ſi creaturæ irrationales conſiderentur, non ſecundum ſe, ſed vt ſunt bona noſtri proximi; tunc erit mortale illis maledicere, ſicuti eſt, maledicere homini, cuius bona ſunt. Sic Bonac. *loc. cit. n.* 5. Tamburinus *n.* 13. his verbis: ſi maledicuntur animalia, arbores, &c. ſi hæ res ſint proximi, & ex odio ipſius hoc dicatur, & cum animo, vt verè pereant illæ res, eſt ſimiliter peccatum odij contra proximum: id quod tamen rarò ſolet communiter euenire; & ſolum in caſu, quo, vt offendas Dominum, eius rebus malum deprecaris. Quod ſi res illæ noſtræ ſint, tametſi ex animo deſideraretur, vt eueniat eis malum, ſolùm erit veniale, quia odium eſt, circa res noſtri dominij. Sic ille.

QVÆSTIO LVI.

An, quando quis maledicit diei, horæ, loco, ventis, pluuiis, &c. peccet mortaliter?

REſpondeo *primò*. Si hæc omnia maledicantur, quatenus illis Deus, vt mediis vtitur ad nos puniendos, tunc mortale eſſe, illis maledicere: quia indignatio eſſet contra Deum; ſecùs aliàs. Sic Tamburinus mox citandus.

Reſpondeo, *ſecundò*: ſi quis maledicat diei, aut horæ, &c. quatenus illi fuit occaſio peccati, vel magnarum calamitatum, tunc nedum venialiter peccabit per ſe. Conſtat, nam hac de cauſa maledixit Iob diei natiuitatis ſuæ: & Dauid montibus Gelboë: ſecus eſſet ſi moleſtia eſſet parua, quia hæc non eſt iuſta cauſa maledicendi: quomodo aurigæ maledicunt interdum ſuis equis; & nauta ventis. Verùm ordinariè non eſt niſi peccatum veniale, vt docent Caiet. 2. 2. *q.* 13. *art.* 1. & Nauar. *cap.* 12. *n.* 86. ex illis ſic omninò Leſſius *lib.* 2. *cap.* 45. *dubit.* 5. *num.* 30.

Reſpondeo *tertiò*. Si maledictio redundet in aliquem, veluti in parentes, vt quando dicitur: maledicta hora, aut dies, qua parentes me genuerunt, & ediderunt: tunc verè erit mortalis talis maledictio, contra pietatem, aut obſeruantiam, ſi deſideraretur illis aliquod graue malum: venialis verò, ſi leue. Sic Tamburinus *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 6. §. 4. *num.* 14.

§. III.

De blaſphemia, quoad abſolutionem, & reſeruationem, & punitionem.

QVÆSTIO LVII.

An blaſphemia hæreticales, ſolùm poſſint puniri à Dominis Inquiſitoribus?

NEgant aliqui, apud Acacium March. de Velaſco, 1. *tom. ſum. v. blaſphemia, reſol.* 122. *n.* 1. Vbi ita ait: Acerca de lo primero ſe ha de aduertir que aunque muchos Dotores ſon de parecer que quando la blasfemia es heretical, pueden conocer della, no ſolamente los Inquiſidores, ſino tambien el juez Eccleſiaſtico y ſecular, como dicen Azor. *tom.* 1. *lib.* 9. Corduba *lib.* 1. *qq. q.* 12. §. 15. *not.* 4. Caſtro *de iuſta hæret. punit. lib.* 1. *cap.* 12. & Diana 4. *p. tract.* 7. *reſol.* 8. y otros. Con todo la mas recebida, y commun opiniones, que como la blasfemia ſea heretical ſolo pertenece alos Inquiſidores el conocer della, y no a otro Iuez: ita Accacius.

Sed Reſpondeo vt certum: ſolùm poſſe puniri, & cognoſci ab illis, ab eorumque Tribunal. Ratio eſt: quia blaſphemia hæreticalis, eſt propoſitio hæretica formaliter, vel virtualiter: at ſic eſt, quod propoſitio hæretica ſolùm ſpectat ad Tribunal DD. Inquiſitorum: ergo & blaſphemia hæreticalis. Sic Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 32. *n.* 37. & penes ipſum, Eymericus, Peña, & Simancas, docentes de dictis blaſphemiis cognoſcere dictos Inquiſitores, priuatiuè, id eſt, inhibẽdo quemcumque alium Iudicem Eccleſiaſticum, aut ſæcularem, ne de illis cognoſcat. Azor. *lib.* 9. *cap.* 28. *q.* 5. Farinac. *praxi*, *q.* 20. *n.* 39. Salzedo, & Barboſa, quos ſequitur Palaus *diſp.* 2. *pun.* 2. §. 4. *n.* 5. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 27. Petr. Hurtad. 2. 2. *diſp.* 91. *ſect.* 7. §. 23. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 12. *dub.* 3. *n.* 1. & alij. Nec Azor, aut Diana citati ab Acacio pro oppoſita parte illam tuentur, potius Diana illam dicit falſam, & Azor citatur à Palao pro hac parte, vt vidimus, & melius certè, Imo Acacius poſtea citat Dianam pro hac parte.

QVÆSTIO LVIII.

An etiam de blaſphemiis non hæreticalibus, poſſint cognoſcere Domini Inquiſitores, eaſque punire?

AFfirmant aliqui, dicentes; poſſe de illis cognoſcere cumulatiuè cum Iudice Eccleſiaſtico, & ſæculari, ita vt inter ipſos detur præuentioni locus: & hoc illos poſſe, vel ex poteſtate delegata, vel ex regni conſuetudine. Ita Caſtro *lib.* 1. *de iuſta hæret. punit. cap.* 12. *fine.* & Corduba *in quæſt. lib.* 1. *q.* 17. §. 15. *notab.* 4. *verſ. in cuius examinatione.* & Sanctarellus, *tract. de blaſphemia, cap.* 8. *d.* 1. *n.* 1.

Sed multo probabiliùs Reſpondeo non poſſe dictos Dominos Inquiſitores de blaſphemiis non hæreticalibus cognoſcere; ſed ſolum vtroſque Iudices, Eccleſiaſticos, vel ſæculares; nam ſunt mixti fori, & ita datur locus præuentioni inter illos ad cognoſcendum de dictis criminibus. Sic per *cap.* 2. *de maledicis*, docent Abbas *ibi num.* 9. Couarru. *de pactis*

1.*p.* §. 7.*n.*12. *verſ. Crimen autem.* & penes illum, Bart. Socin. *conſil.* 119. *lib.* 4. Simancas *de catholic. inſtit.tit.*8. *n* 6. Rojas *de haret.part.*2.*aſſert.*12. *n.*171.*&* 172.Azor. *tom.*1.*lib.*9.*cap.*28. *q.* 5.quos citat & ſequitur Sanchez *num.* 37. *citato.* Fagundez *lib.*2.*in Decal.cap.*3.*n.*27. Barboſa *de offic.& poteſt. Epiſcopi tom.*1. *allegat.*11.*à num.*6. & 3. *p. allegat.* 50. *n.* 93.*&* 94. Trullench. *num.* 1. *cit.* Petr. Hurtad. §. 27. Vbi malè affert pro hac parte Alfonſum de Caſtro. Palaus *n.*5.*cit.* his verbis: Si blaſphemia non ſit hæreticalis, eius iudex eſt Epiſcopus, tam clericorum, quàm laicorum. Laicorum autem, eſt etiam ſæcularis iudex, inter quem, & Epiſcopum, datur præuentio. Sic ille & omnes communiter.

QVÆSTIO LIX.

An, ſi vnus iudex procedat, & pœnam blaſphemo non hæreticali adæquatam imponat; poſſit nihilominus alius iudex procedere?

RESpondeo vt certum: Quod non, ſi primus iudex pœnam poſuit adæquatam delicto: bene tamen ſi inadæquatam; quia tunc poteſt ſecundus procedere, & condignam pœnam ponere. Quia in delictis mixti fori hæc praxis communis eſt. Ita Farinac. Couarru. Peña, Barboſa, Bouadilla, Salzedo, & alij, quos citat & ſequitur Palaus *tom.*3.*tract.*17.*diſp.* 2. *punct.*2.§.4.*n.*6. Qui benè aduertit, quod, cum pœnæ ex circunſtantiis occurrentibus, tum perſonæ, tum delicti, ſæpe minuantur, rarò poſſit iudex ſæcularis cauſam ab Eccleſiaſtico deciſam, vel è contra, Eccleſiaſticus cauſam à ſæculari deciſam aſſumere iudicandam, prætextu, quod rectè iudicata non fuerit, neque condigno pœna pro delicto impoſita: quia ſemper præſumendum eſt, rectè fuiſſe iudicatum. Et in caſu dubio, iudici decidenti litem ſtandum eſt. Neque alius contrarium declarare poterit; aliàs non ſolum index erit delinquentis, ſed & iudicis. Sic ille. Ex Barboſa 3.*p.de poteſt. Epiſcopi, alleg.* 50. *n.*95. Sic etiam Trullench. *lib.*1.*in Decal.cap.*12. *dub.*3.*n.*2.*in fine.*

QVÆSTIO LX.

An olim in lege veteri, pœna mortis afficerentur blaſphemi?

RESpondeo quod ſic. Sic namque habetur Leuit. 24. *Qui blaſphemauerit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus obruet eum omnis multitudo populi, ſiue ille ciuis, ſiue peregrinus fuerit.* Sic Sacer textus. Adeò hoc peccatum eſt immane, atrox, & deteſtabile. Vnde Sacræ literæ, cum de blaſphemia ſermo incidit, benedictionis nomine vtuntur, per antiphaſim, ſignificantes maledictionem. Sic 3. *Reg.* 21. Impia Iezabel de Naboth loquens, calumniando dixit: *Benedixit Deo, & Regi. Iob.* 1. *Ne fortè peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus ſuis.* Et *cap.* 2. *Benedic Deo, & morere.* Sic omninò Azor, *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 28. *quaſt.* 6. & omnes.

QVÆSTIO LXI.

An etiam in lege noua, blaſphemi, vltimis ſuppliciis, ideſt, pœna capitis, ſeu mortis puniantur?

RESpondeo, puniri tali pœna, iure ciuili, blaſphemantes ex conſuetudine. Sic habetur *in Authent. vt non luxurientur homines.* Vbi Pius Imperator conſtituit legem, qua præcipit, vt blaſphemi vltimis ſuppliciis puniantur. *Propter talia* (inquit Imperator) *delicta, fames, & terræ motus, & peſtes eueniunt.* Verum tamen eſt, quod iam hæc pœna mortis, lata per Imperiales leges conſuetudine recepta, abrogata, & ſublata eſt: vt docent communiter Doctores. Legantur Iulius Clarus *lib.*5.*ſentent. in practica. verbo blaſphemia, n.* 3. Menochius *de arbitrar. caſu* 375. *n.* 25.*&* 26. Couarru. *in cap. quamuis pactum, de pactis* 1.*p.*§.7.*n.*10. Azor. *loco citato*, Caſtro Palao, *diſp.* 2. *punct.* 2. §. 5. *numer.* 1.

QVÆSTIO LXII.

An etiam iure canonico ſtatuta fuerit pœna mortis blaſphemantibus in Deum?

RESpondeo vt certum: Quod non fuerit illis ſtatuta pœna mortis: ſed variæ aliæ pœnæ. Nam in primis, *in cap. Sancimus. de maledicis*, ſancitum eſt, vt ſi quis laicus contra Deum, vel aliquem Sanctorum ſuorum, & maximè Beatam Virginem, linguam in blaſphemiam publicè relaxare præſumpſerit, per Epiſcopum ſuum pœnis debitis ſubiiciatur. Videlicet, vt ſeptem diebus Dominicis præ foribus Eccleſiæ palam, dum aguntur Miſſarum ſolemnia exiſtat. Et vltimo die Dominico pallium, & calceamenta non habeat, ligatus corrigiam circa collum: & ſextis quibuſque feriis, intra illud tempus contentis, in pane, & aqua ieiunet, arceaturque ab Eccleſiæ ingreſſu: & tres ſi poterit, alioqui, duos pauperes, aut vnum reficiat illis diebus. Hæc ibi. Quam pœnam ſolùm laïcis, non Clericis, imponi debere, teſtantur communiter Doctores.

Deinde Clericis blaſphemis, *in cap. ſi quis per capillum* 22. *q.*1. ſtatuitur pœna depoſitionis ab Ordine Eccleſiaſtico, & honore. Et pro Clericis, & laïcis, in Concil. Lateranen. ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. *cap. Ad abolendam.* Et in conſtit. Iulij III. quæ incipit: *In multis deprauatis*: Et in alia conſtitut. Pij V. incipiente: *Cum primùm Apoſtolatui.* Variæ aliæ pœnæ deſignantur. Sed quia huiuſmodi conſtitutiones vſu non ſunt receptæ, vt teſtatur Suarez *lib.* 1.*cap.*7.*n.*3. ideo pœnas pro blaſphemis ab illis latas, non refero. Legatur Azor, vbi de his latè agit. Nam quoad praxim ſpectat, in punitione huius criminis ſpectandæ ſunt conſtitutiones, & ſtatura ciuitatum, & maximè conſuetudo recepta, & ſecundum eam iudicandum, vt aduertit Palaus §. 5. *citato*, *numer.* 1.

QVÆSTIO LXIII.

An de facto, & communiter puniantur blaſphemi, aliquibus determinatis pœnis?

RESpondeo quod ſic. Nam, vt refert Petr. Hurtadus, blaſphemus hæreticalis his ſubiicitur pœnis. Si homo ignobilis ſit, producitur galero papyraceo, ſeu mitra infami, apud noſotros; *Coroza*, collum ligatus fune, lingua ligata palo: ſine pallio, nudis pedibus, flagellatus tandem mittitur in exilium. Si verò blaſphemus ſit nobilis, licèt blaſphemia ſit atrox; nec vapulat, nec mitratus producitur, nec exulat; ſed certo tempore concluditur in Monaſterium; interdum compulſus abiurare hæreſim. Ob minus graues blaſphemias ſolent homines produci die feſto ad ſacrum audiendum, ſtantes, ſine pallio, ſine calceis, & tibialibus, fune ſuccincti tenent manu cereum ardentem; deinde audita ſententia mulctantur pecunia. Hæc Hurtadus 2. 2. *diſp.* 91. *ſect.* 7. §. 33. ex Peña, Rojas, & Simancas.

QVÆSTIO LXIV.

An blaſphemus condemnatus pro tali, repellendus ſit à teſtimonio dicendo, tanquam infamis?

NEgat Caſtro Palaus *diſp.* 2. *punct.* 2. §. 5. *n.* 6. Quia talis blaſphemus poſt condemnationem criminis, nec eſt infamis infamia iuris, neque facti, vt tradunt Baldus *conſil.* 152. *lib.* 1. *col.* 1. Quem ſequitur Aymon Sauillia. *conſil.* 6. *col.* 2. ergo non debet repelli à teſtificando aliquid; ita ille. Qui tamen addit, dicti blaſphemi teſtimonium, non eſſe vndequaque firmum, ſed aliquantulum diminutum ex delicto facto, tametſi caſtigato.

Sed ego clariùs Reſpondeo, *Primò*: Blaſphemum repellendum eſſe à teſtimonio dicendo, in omnibus cauſis, quæ exigunt teſtes omni exceptione maiores; modo ille fuerit, ſemel ſaltem, etiam pœna pecunaria pro hoc crimine damnatus. Ratio eſt, quia (ait Couarruuias) etiamſi verum ſit, blaſphemum infamem non eſſe, infamia quidem iuris: attamen ipſe cenſeo, poſt vnicam huius criminis condemnationem, non eſſe hunc idoneum teſtem, in his cauſis, quæ requirunt teſtes omni exceptione maiores. Quod probatur ex cap. *licet cauſam, de probationib.* Vbi in cauſa ardua non admittitur teſtis, cuius fides aliqua ex parte diluitur. Nec negare poſſumus, blaſphemum poſt condemnationem eſſe infamem, ſaltem infamia facti: atque ideo non eſt omnino teſtis idoneus. Huc vſque Couarruuias. Et ego confirmo id: quia (vt concedit etiam Palaus) teſtis omni exceptione maior, eſt ille, cui nihil obiici poteſt, quod ſuſpicionem ingerat falſitatis: at blaſphemo obiici poteſt blaſphemiæ crimen: ergo nequit cenſeri teſtis omni exceptione maior. Legatur Couarru. *in cap. quamuis pactum, de pactis* 1. *p.* §. 7. *num.* 12. *verſ. His equidem.* & in *Epitome ad* 4. *lib. Decretal.* §. *vltimo. num.* 7. & 8. Vbi alios Doctores citat.

Reſpondeo *Secundò*. Blaſphemus non eſt repellendus à teſtimonio dicendo, in aliis cauſis, quæ non exigunt teſtes omni exceptione maiores, & id probat ſolum Palaus. Legatur attentè propter defectum, ni fallor, impreſſionis, in qua aliqua verba fuerunt omiſſa.

QVÆSTIO LXV.

An, qui conſuetudinem blaſphemandi habet, teneatur illam ſub mortali extirpare?

REſpondeo vt certum: teneri (vt conſtat ex dictis ſupra) etiam caſu quo blaſphemus blaſphemias omnino indeliberatè pronunciet. Quia licet huiuſmodi, ſic prolatæ blaſphemiæ, à culpa mortali vacent, eo quod non ſint ſimpliciter voluntariæ; attamen vt actu in ſe, & materialiter ſunt Deo iniurioſæ, & aliis ſcandaloſæ, quod ſufficit, vt teneatur illas vitare. Sic Palaus, *diſp.* 2. *pun.* 2. §. 4. *n.* 1. & alij Doctores à nobis ſupra citati.

QVÆSTIO LXVI.

An, blaſphemus poßit abſolui à Confeſſore, abſque impoſita ab ipſo pœnitentia grauißima?

NEgant multi; eo quod Concil. Lateranenſe *ſeſſ.* 9. §. *Ad abolendam.* Abſolutè præcipit, ne abſoluatur vllus blaſphemus, niſi impoſita pœnitentia grauiſſima, his verbis: *in foro pœnitentia, nemo blaſphemia reus abſque grauiſſima, ſeueri Confeſſoris arbitrio, iniuncta pœnitentia abſolui poſſit.* Ita Concilium; & ideò, ita tenent Nauarrus *cap.* 12. *n.* 83. Ludou. Lopez 1. *p. inſtructor. cap.* 51. Petr. Ledeſma *tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 9 *fine.*

Sed probabiliùs Reſpondeo poſſe abſolui abſque grauiſſima impoſita pœnitentia Quia probabilius eſt, præfatum dicti Concilij decretum, non eſſe vſu receptum; & ideo hodie non obligare. Sic Armilla *verb. blaſphemia. fine.* S. à *ibi*, *num.* 2. Azor *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 28. *q.* 9. Suarez *tom.* 1. *de relig. tract.* 3. *lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 2. Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 32. *num.* 44. Petr. Hurtad. 2. 2. *diſp.* 91. *ſect.* 12. §. 61. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 2. §. 4 *n.* 2. *fine.* Leſſius *lib.* 2. *cap.* 45. *dubit.* 5. *in fine.* Acacius *v. Blaſphemia reſol.* 123. *numer.* 2.

QVÆSTIO LXVII.

An, qui conſuetudinem habet blaſphemandi, ſit arcendus ab abſolutione ſacramentali; vel ei hæc differenda?

AFfirmant eſſe ab abſolutione arcendum, donec à ſua praua blaſphemãdi conſuetudine emendetur, Petr. de Ledeſma, & Lopez *locis citatis*: necnon Medina *lib.* 1. *ſum. cap.* 14. §. 21. (apud Sanchez, apud me §. 5.) & alij.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non eſſe arcendum ab abſolutione ſacramentali (licet poſſit Confeſſarius eam illi differre, caſu, quo ad ſalutem pœnitentis conueniat) ſi verè de peccatis doleat; tametſi aliis vicibus monitus, emẽdatus non fuerit. Quia nulla occaſione extrinſeca tenetur, quam debeat expellere. Sic Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 32. *n.* 45. Caſtro Palaus *diſp.* 2. *punct.* 2. §. 4. *n.* 2. Hurtado de Mendoza 2. 2. *diſp.* 91. *ſect.* 12. §. 61. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 12. *dub.* 3. *n.* 2. Nec non Henriquez, Sua-

rez,

rez, Reginald. Granad. & Lugo,quod in ſimili,loquendo de illo, qui habet conſuetudinem iurandi, aut peierandi,citauimus *1.p tract.5.diſp.7.q* 49.

QVÆSTIO LXVIII.

An, audiens blaſphemantem, teneatur eum grauiter increpare, etiamſi nulla ſpes emendæ adſit?

AFfirmant quidam Doctores, eo quod Concilium Lateran. *ſeſſ.9.§.Ad abolendam*; id videatur præcipere, his verbis: *Quicumque blaſphemantem audierint, eum acriter verbis obiurgare teneantur;ſi citra periculum ſuum id fieri poſſe continget.* Sic Concilium. Nunc illi. Ad obiurgandum blaſphemum, ſolum petit Concilium,vt obiurgans, citra periculum ſuum id facere poſſit: ergo non petit, vt credat delinquentem emendandum eſſe:ergo abſque ſpe emendationis debet adhiberi. Ita tenent Nauar. *in ſum. cap. 12. n.* 83. Petr. de Ledeſma 2. *tom. ſum.tract.1. cap.9.in fine.* Leſſius *lib.2.de iuſt. cap.45.dubit. 5.in fine.* & Ludouic. Lopez 1. *part. inſtruct.cap.51.*paulò poſt princip.Quos omnes pro hac parte refert Palaus, vbi infra. Et bene. Sed non notat,quod adiicit Leſſius,nempe,quod in hoc caſu, prudentia opus ſit: Et plerumque ſufficiat rei grauitatem, abſque alia verborum aſperitate, ob oculos ponere.

Sed probabiliùs Reſpondeo, dicendum, quod minimè teneatur audiens blaſphemantem eum acriter obiurgare, increpare, & reprehendere. Siue ſit, ſiue non ſpes emendæ. Quia, licet id præcipiat Concilium Lateranenſe, ferens nouam legem diſtinctam à lege diuina de correctione fraterna(hæc enim non eſt actis obiurgatio, ſeu reprehenſio, ſed ſuauis admonitio) ea tamen lex & præceptum iam non obligat, eo quod conſuetudine,iam ſit abrogatum. Quare ſolùm obligatur audiens ad fraternè corrigendum, præcepto naturali,& diuino,quando ſpetatur emenda, & concurrentibus aliis circumſtantiis, explicatis à nobis *part. 6.tract. de correct. fraterna.* Sic Azor. *tom.1.lib.9.cap.28. q.7.* (quamuis hic Author credat Concilium Lateranenſe,noluiſſe cõſtituere præceptum nouum diſtinctum ab illo de correctione) Sanchez *loc.cit.num.46.* Palaus *n.3.* Petr. Hurtado §.62. Bonac. *diſp.3.de primo Decalogi precep.q. 8. punct.1.verſu, Addo.*

QVÆSTIO LXIX.

An audientes blaſphemum, teneantur ad denunciandum illum Iudici?

REſpondeo tanquam certum, teneri. Quia ſic habetur in ſupra dicto decreto Concilij Lateran. Et id etiam cautum eſt à Iulio III. *in Conſtitut.*quæ incipit:*In multis.* In qua mandatur, vt publicè blaſphemans accuſetur apud legitimum iudicem, ab auditoribus omnibus intra triduum; niſi vnus pro omnibus conſtituatur accuſator:alioquin pœnis blaſphemi ſubdantur. Sic omnes. Legantur Azor. *tom.1. lib.9.cap.28 q.8.* Sanchez *lib. 2. in Decal. cap.32.n.47.*Petr.Hurtado *2.2.diſp.91.ſect.12.§.63.* Palaus *diſp. 2. punct. 2.§. 4.numer. 4.* & alij. Sed quibus iudicibus hæc denunciatio eſt facienda, iam dico.

QVÆSTIO LXX.

An qui blaſphemias hæreticales pronunciant, denunciandi ſint Inquiſitoribus: Qui vero non hæreticales, Epiſcopis, vel aliis iudicibus?

REſpondeo vt certum,quod ſic. Quia illis eſt facienda denunciatio, qui in hoc crimine procedere poſſunt: atqui de blaſphemia hæreticali, ſolum cognoſcere poſſunt Inquiſitores hæreticæ prauitatis: ergo de tali blaſphemia illis ſolum eſt denunciandum. Deinde de aliis blaſphemiis, quæ non ſunt hæreticales ſolùm cognoſcunt Epiſcopi, aut Iudex ſecularis, iuxta dicta ſupra *quæſt. 57. & 58.* ergo. Sic omnes Doctores præcipuè ibi citati. Legatur Petr. Hurtado *diſp.91.ſect.vltima* §. 63. Vbi benè aduertit, quod cum Epiſcopi præcipiunt, vt apud ipſos accuſentur blaſphemi, non obligant ad eorum tribunal in ſingulari:quia eorum edictum non adimit iuriſdictionem laïco tribunali; obligant autem ad deferendum crimen ad tribunal legitimum. Idem dico de Prætore, cum obligat, vt apud ipſum exponatur blaſphemus. Legatur Sanchez *numer.47. citato.*

QVÆSTIO LXXI.

An, blaſphemi, præcipuè hæreticales, debeant;ante denunciationem,fraternè corripi, ſi ſpes ſit emendæ?

NEgant aliqui Doctores, dicentes non eſſe præmittendam correctionem, ante denunciationem, etiam caſu quo blaſphemia ſit occulta; ſeu ſecreta, & ſperetur fore, vt blaſphemus fraternè correctus emendetur. Quia putant, quod illa denunciatio, non præcipitur ob criminis emendam; ſed ad eius punitionem, & in pœnam ſceleris. Ita Azor. *tom. 1. lib. 9. cap. 28.q.* 8. & Ioan. Sancius *in ſelectis diſp. 11. num. 56.* loquendo de ſimili crimine.

Alij contrà affirmant præmittendam eſſe correctionem fraternam ante denunciationem. Quia ſpeciale eſt in crimine hæreſis, vt ob magnum eius periculum, & difficillimam hæretici correctionem,ſit ſtatim denunciandum, nulla correctione præmiſſa. Sic Bonac. *diſp. 3. de primo Decal. precep. q. 8. punct. 1.n.5. verſ. Addo.* Palaus *diſp.2. punct.2.§. 4.num.4.*Qui & citat Sanchez *num.47.* ſed hic Author,non ita indiſtinctè loquitur. Vnde,

Ego clariùs Reſpondeo, *Primò.* certum eſt,quod ſi blaſphemiæ crimen eſt publicum, non ſit præmittenda correctio, ante denunciationem. Nam Edictum S. Inquiſitionis, ad minus de denunciatione publici blaſphemi debet intelligi. In hac reſponſione conueniunt omnes DD. præcipuè Sanchez *c.32. n 47.cit.* ibi: Quare prædicta decreta, & edicta, intelliguntur, ſeruato ordine Euangelico, nempe, vt ſi blaſphemia ſit publica, aut ſi ſecreta, deſperetur fore,vt correctio proſit, ſtatim denuncietur. Si verò occulta ſit ac ſpes ſubſit, vt correctio fraterna proſit, illa præmittatur. Sic ille,citans pro ſe Medinam, Manuelem, & Ludou. Lopez.

Reſpondeo, *Secundò.* Quando crimen blaſphemiæ

miæ eſt occultum, aut ſecretum, & ſperatur, quod correctio proſit, tunc probabilius eſt præmittendam correctionem eſſe: (ſecùs caſu, quo deſperetur, vt correctio proſit). Ratio ſit: quia hæc denunciatio criminis occulti intelligenda eſt, ſeruato ordine Euangelico. Sic Sanchez cum aliis citatis pro ſecunda ſententia. Quibus addi poſſunt Ignatius Lupus *in Edictum S. Inquiſitionis par. 4. lib. 23. diſt. 3. art. 2. diff. 2. verſ. Secundò*, & *verſ. è contrà.* & apud ipſum, Fagundez *de 2. præcep. Eccleſ. lib. 4. cap. 3. n. 31.* Baiardus, Simancas, & Laxarius. Sic etiam Petr. Hurtad. *2. 2. diſp. 91. ſect. vltima. §. vltimo.*

QVÆSTIO LXXII.

An ſit denunciandus blaſphemus publicus, qui ſtatim ac pronunciauit blaſphemiam, plenè ſe retractat percutiendo ſibi pectus, aut os?

NEgat eſſe denunciandum talem blaſphemum, Lupus *diſt. 3. citata, art. 2. diff. 4.* tum, quia, qui alicui errori plenè voluntariè aſſentit, non ita facile reſipiſcit; nec ita cito, contra ſeipſum, afficitur magna triſtitia, vti iſte ſe habuit: requiritur autem ad peccatum actus prorſus voluntarius. Dico *prorſus*, quia non ſat eſt, ex aliqua parte eſſe voluntarium: & tunc grauius, vel leuius peccatum eſt quo magis, vel minus eſt voluntarius actus, vel receſſus. Ita Toletus *lib. 3. cap. 1. num. 6.* Tum, quia ad blaſphemiam mortalem requiritur aduertentia. Vnde euomens blaſphemiam aliquam, ſiue hæreticalem, ſiue non, minimè aduertens, vt accidere ſolet vehemētiſſima ira omnino excæcato, qui non blaſphemiam formalem, ſed ſolummodo materialiter, quamuis etiam ſcinerit ſe in tali paſſione ſolitum eſſe effutire verba blaſphemiæ. Hæc Lupus.

Sed probabiliùs Reſpondeo omnino eſſe denunciandum. Quia dictus blaſphemus, verè, publicè blaſphemiam pronunciauit: ergo, etiamſi minus voluntariè, verè tenentur audientes ad illum, iuxta edictum S. Inquiſitionis, denunciandum. Confirmatur ex dictis; quia leges, & edictum Inquiſitionis agunt de blaſphemiis, in eorum punitionem; atqui hoc delictum, vtpotè publicum, meretur puniri à Tribunali, quantumuis minus voluntarium pronunciatum fuerit: ergo conſequenter tenentur audientes ad illud denunciandum. Solùm igitur conuincunt rationes Lupi, quod tale delictum modo dicto patratum, & ſtatim à patrante retractatum, debeat mitius, ac leuius puniri.

QVÆSTIO LXXIII.

An, blaſphemia hæreticalis, ſit reſeruata, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, Inquiſitoribus tantùm?

NEgat abſolutè Lupus *in edict. S. Inquiſit. par. 4. lib. 23. diſt. 4. art. & difficut. 1.* Vbi hiſce verbis quæſtioni ſatisfacit: Reſpondetur, quod blaſphemia, licet ſit hæreticalis, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, non reſeruari Inquiſitori, ſed Ordinario. Cuius ratio eſt, quia (vt ſuppoſitum eſt) Inquiſitor eſt præciſe iudex ad puniendam blaſphemiam hæreticalem, non autem ad illam ſibi reſeruandam in foro interno. Ita Lupus.

Sed clariùs, ac diſtinctius Reſpondeo dicendum, quod blaſphemia hæreticalis prolata ab habente errorem in mente, & conſequenter ab hæretico, omnino reſeruata ſit, etiam in foro Sacramenti Dominis Inquiſitoribus: quia tunc talis blaſphemia verè inuoluit in ſe hæreſim formalem: at hæc omnino eſt reſeruata, etiam in foro Sacramenti Inquiſitoribus: ergo & illa. Secus dicendum de blaſphemia prolata ab homine irato, ſed non habente talem errorem, quia tunc talis blaſphemia non continet hæreſim formalem, ſed materialem: ſic tenet nouiſſimè cum aliis Acacius *verb. blaſphemia. reſol. 123.* his verbis: Si la blaſphemia es heretical, con las calidades que ſe ha dicho deue tener para ſerlo; es cierto que la abſolucion della eſta reſeruada alos Inquiſidores, y que ſolos ellos pueden abſoluer della Pero como ya ſe ha dicho, y aduierten muchos Doctores, Torreblanca *de magia lib. 4 cap. 5 numer. 8.* Zanard. *in Director. Theolog. part. 2. præcep. 1. cap. 11.* Diana *3. p. tract. 4. reſol. 43.* y otros, para que la blaſphemia ſe diga hæretical, i por eſta raçon que de totalmente reſeruada alos Inquiſidotes, es neceſſario que el que la diçere, aunque *ſapiat hæreſim*, tenga error en el entendimiento i ſienta mal de la fe, y ſea verdaderamente hereſe. Y no ſiendo aſſi afirman muchos Doctores, particularmente Franciſco Silvio *in 2. 2. D. Thom. q. 11. art. 3. concl. 2.* Homobonus *in examine Eccleſ. part. 1. tract. 7. cap. 1. q. 4.* & alij ſupra citati, que puede abſoluer los qualquier Confeſſor, ſin authoridad, ni comiſion de los Inquiſidores, ni Iubileo, ò Bula de la Cruzada: ſino es que por otra parte, el tal pecado de la blasfemia, eſtuuieſe al Obiſpo reſeruado. Sic ille. Et innuit tandem Lupus *loco cit. diff. 2.*

QVÆSTIO LXXIV.

An blaſphemia publica, & notoria, ſit, iure Canonico, reſeruata Epiſcopo?

AFfirmat Panormitan. & alij, apud Silueſtrum *v. blaſphemia, numer. 6. & 7.* Quia id videtur ſtatuere, textus *in cap. ſtatuimus, de maledicis.*

Sed vt fere certum Reſpondeo, minimè eſſe reſeruatam ipſo iure, Epiſcopo, aut Papæ. Quia nec talis reſeruatio (probat Suarez) facta eſt Papæ; quia hæc non ſolet fieri ſine annexa cenſura, & in iure nulla legitur: nec etiam facta eſt Epiſcopo, ex vi communis iuris: quia nullibi legitur. Nam *in cap. ſtatuimus, de maledicis*, quod citari ſolet, non eſt ſermo de reſeruatione in foro pœnitentiæ; ſed de pœna in foro contentioſo, vt notaui *diſp. 28. de pænit. ſect. 3. n. 10.* Vbi hoc latiùs tractaui, & ſpecialiter aduerti Concilium Lateran. ſub Leone X. *ſeſſ. 9.* ſupponere ordinarios Confeſſores poſſe abſoluere ab hoc peccato. Hæc ſapientiſſimus Suarez, quem ſequitur Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 32. num. 44.* & tenet Acacius *v. blaſphemia, reſol. 123. numer. 3.*

DISPVTATIO VI.

De Perſonis, quæ iurare poſſunt, tam in iudicio, quàm extra.

§. I.

De Perſonis, quæ in iudicio iurare poſſunt.

QVÆSTIO PRIMA.

An omnes homines, qui non ſunt aliquo iure excluſi, poſſint in iudicio iurare?

RESPONDEO tanquam certum. Poſſe iurare in iudicio, omnes homines habentes vſum rationis, niſi aliquo iure poſitiuo repellantur. Vnde ex hoc capite pueri, & amentes incapaces ſunt iurandi non ſolum in iudicio, ſed extra. Quia licet poſſint interdum proferre verba, quæ ad iurandum ſufficiunt, non tamen ex libera voluntate, & intentione iurandi, quæ ad iuramentum neceſſaria eſt. Sic Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de iuram. cap. 14. num. 5.* & omnes; inter quos ſolùm eſt difficultas, quæ perſonæ, ex habentibus rationis vſum, ſint à iure repulſæ, & ſic conſtabit, quæ iurare poſſint.

QVÆSTIO II.

An, excludantur à teſtificando in iudicio pueri, & puellæ, ante annos pubertatis; qui in pueris, quatuordecim; in puellis, duodecim ſunt?

RESpondeo tanquam certum: Excludi à iure, per cap. *Pueri*, & caput, *Paruuli 22. q. 5.* & *lib. 2. tit. 10. Inſtit. de teſtament. §. teſtes.* Et ratio excluſionis eſt; quia ante ætatem pubertatis, non cenſentur à iure, plenam diſcretionem, & aduertentiam ad iurandum cum debita reuerentia, & rei examine, habere. Sic S. Thom. *2. 2. q. 89. art. 10.* & omnes. Legantur Suarez *cap. 14. cit.* Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 3. num. 6.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 5. n. 4.* Caſtro Palao *tom. 3. diſp. 1. de iuram. punct. 3. n. 11.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 5. n. 2.* Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 1. dub. 13.* Bonac. *de 2. Decal. præcep. diſp. 4. q. 1. punct. 10. n. 1.* & alij plures, quos reperies apud Didacum Narbonam *in ſuis annalib. anno 14. quæſt. 44.* per totam.

QVÆSTIO III.

An ſaltem, ſi dicti pueri, & puellæ, ante annos pubertatis, ſponte iurare velint admitti poſſint, vt in iudicio teſtificentur?

AFfirmant aliqui Doctores, docentes tunc debere admitti. Ratio eſt quia textus nuper citati, tantum dicunt, quod ad iurandum non cogantur: indicant ergo, quod admitti debeant, ſi ſpontè iurare velint. Ita tenet Sotus *lib. 8. de iuſt. q. 1. art. 10. paulò poſt principium*, & Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de iuram. cap. 14. n. 5.* (non 15. vt inuenies apud Palaum) in fine.

Sed probabiliùs Reſpondeo, nec ad huiuſmodi iuramentum admittendos eſſe, dictos pueros, & puellas, etiamſi ipſi ſponte ad iurandum accedant. Quia ratio nuper addicta, etiam id probat. Nam ius meritò præſumit eam ante pubertatem ætatem, non eſſe capacem iuramenti, quod tanta maturitate præſtari oportet. Sic Sanchez *loco cit.* ex Silueſtro, & Valentia. Azor. etiam *tom. 1. lib. 11. cap. 11. q. 6.* Palaus *diſp. 1. de iuram. punct. 3. n. 11.* Fagundez *lib. 2. cap. 5. n. 5.* dicens id veriſſimum. Bonac. *tom. 1. diſp. 4. circa 2. præcep. q. 1. punct. 10. n. 1.* Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 1. dub. 13. n. 2.*

QVÆSTIO IV.

An, ſi aliqui, de facto ante pubertatem, ad teſtificandum in iudicio, admittantur; faciant plenam fidem?

REſpondeo quod non faciant plenam fidem; benè tamen præſumptionem magnam. Sic *l. inuiti. ff. de teſtibus.* & *l. Regia 9. tit. 16. part. 3.* illis verbis (pro ſimili prolatis caſu) *Pero ſiendo de buen entendimiento, a tales menores farian grande preſuncion al fecho ſobre que fueſſe el teſtimonio.* Sic lex, & ſic Sanchez, Fagundez, Palao, & alij locis citatis. Quos ſequitur Narbona *in ſuis annalib. anno 14. quæſt. 44. n. 8. & 9.* Lara, Cabalcanus & Villadiego, apud ipſum. Legatur itidem. *anno 20. q. 6.*

QVÆSTIO V.

An, eademmet ætas ſufficiat ad teſtificandum in ciuilibus, & in criminalibus?

REſpondeo vt certum: quod non. Nam ad teſtificandum in ciuilibus cauſis, requiritur. & ſufficit ætas pubertatis, ideſt, quatuordecim annorum, vt iam conſtat ex dictis. In criminalibus autem non admittuntur minores viginti annis. Conſtat *ex l. inuiti. ff. de teſtibus. l. in teſtimonium. ibi.* & *cap. ſi teſtes. §. Item in teſtimonium 4. q. 3.* & *l. Regia 9. citata.* Quibus communiter omnes ſubſcribunt. Sic Sanchez *loco cit.* & *lib. 6. conſil. 3. cap. 5. dub. 14. n. 4.* Palaus, Fagundez, Trullench. *locis citatis*, Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 5. num. 1.* Narbona *in ſuis annalib. anno 20. q. 6.* & alij plures apud ipſum. Qui rectam diſparitatis rationem aſſignat. Quia (inquit) in criminalibus de maiori præiudicio agitur, quàm in ciuilibus; ideoque magis idonei teſtes ad criminum probationem

tionem deſiderantur. Legatur ipſe ibi, & Farinacius, *de teſtib. q. 58. vbi num. 20.* meritò recipit ſententiam aliquorum Canoniſtarum defendentium, minores vigeſimoquinto anno, etſi vigeſimo maiores exiſtant, in criminalibus à dicendo teſtimonio fore repellendos, eo quod borum ſententia expreſsè contrarietur deciſioni dictæ *leg. in teſtimonium, ff. de teſtibus.*

QVÆSTIO VI.

An, in aliquibus criminalibus cauſis, poſſint ad teſtificandum recipi minores anno vigeſimo?

RESpondeo quod in aliquibus ſic. Et in primis, *in crimine læſæ maieſtatis*, non ſolum impuberes, verum etiã omnes indiſtinctè admittuntur in teſtes. Conſtat ex *l. de minore 10. ff. de quæſtion.* Et ſic tenent Gigas, Maſcard. Rebellus, & alij plures, quos refert Farinac. *de teſtibus q. 58. n. 22. 23. & 24.* Vterque Narbona, Alphonſus *in comment. ad 3. p. nouæ recoll. legum Hiſpan. lib. 7. tit. 25. l. 2. Gloſ. 5. n. 24.* & Didacus *in annalib. anno 20. q. 6. n. 6.*

Secundò. Quando dominus aliquis occiſus reperitur, tunc ad detegendam veritatem, & vt conſtet quis illum interfecerit, omnes de familia, etiam impuberes ad teſtimonium vocantur, *l. excipiuntur. 14. ff. de Syllan.* Et ſic tenent Aufrerius, Nellus, Maſcard. & alij, quos congerit, & ſequitur Farinac. *loco cit. n. 25.* Didac. Narbona. *num. 7.*

Tertiò. Quando veritas aliter haberi non poteſt; tunc, vt delicta non maneant impunita, non tantum impuberes, ſed etiam pupilli, id eſt, maiores anno ſeptimo, teſtificari poſſunt, eorumque teſtimonia fidem faciunt. Sic Farinacius citatus *n. 29.* Decian. *lib. 9. criminal. cap 14. n. 7.* Vbi refert duos pueros ad vxoricidij probationem fuiſſe ſatis. Narbona *in annalib. loco cit. n. 8.* & alij plus apud ipſos.

Quartò. Quando Clerici ſunt teſtes; nam hi etiam minores vigeſimo anno teſtes admittuntur in omnibus illis criminalibus cauſis, in quibus de iure poſſunt teſtificari. Sic Caualcan. & Carol. de Graſſiis, quos citat, & ſequitur Narbona *num. 9.*

QVÆSTIO VII.

An, non attento iure communi, ſed iure noſtro Hiſpano; poſſint in criminalibus admitti teſtes, qui minores ſint vigeſimo anno?

RESpondeo quod ſic. Quia ex diſpoſitione legis *Fori*, quam expreſſe confirmat *l. 1. verſic. ò preſentados, tit. 4. lib. 4. Ordinam.* poſt decimum ſextum annum, quilibet in criminalibus teſtis legitimus habetur, & plenam, integramque fidem facit. Sic Auendaño, *reſponſ. 31. à n. 8. verſ. ex ſupradictis.* & Alphonſ. Narbona, quem citat & ſequitur eius frater Didacus *in annalib. anno 20. q. 6. n. 10.* Qui & addunt, quod attenta dicta lege Regia, admitti poſſint teſtes anno decimo ſexto minores, dummodo puberes ſint, ad probãdum crimen ſodomiticum. Quia (inquiunt) lex *2. tit. 21. lib. 7. recollect.* diſponit, nullã aliam exceptionem in hoc delicto teſtibus obijci poſſe, præter inimicitiam capitalem: ergo exceptio minoris ætatis (dummodo impubertatis non ſit) teſtem à dicendo in cauſa ſodomitica non repellet, cum id ſolum inimicitiæ capitali tribuatur, contra diſpoſitionem iuris communis. Sic illi.

QVÆSTIO VIII.

An etiam attento iure communi, qui nondum vicesimum annum exceſſerunt, poſſint recipi in teſtes ad probationem nefandi criminis?

AFfirmant aliqui & probant, quia (vt ſupra *q. 6.* eſt habitum) in delictis difficilis probationis, in defectum aliorum teſtium, quando aliter veritas haberi non poteſt, etiam minores ad teſtificandum admittuntur: atqui peccatum ſodomiæ, eſt difficilis probationis, quia ſemper in abſcondito perpetratur; ergo etiam per minores anno vigeſimo probari poteſt. Confirmant; quia hoc crimen frequenter perpetratur cum minoribus, ac pueris: ergo ſi horum teſtimonium contra Sodomicos non reciperetur, via poſſet crimen huiuſmodi probatione patefieri, vnde & inultum ferè ſemper remaneret. Ita vterque frater D. Alphonſus Narbona *3. p. nouæ recopillat. lib. 7. tit. 21. l. 2. Gloſſa 5. à num. 25.* & Didacus *in Annalib. anno 20. q. 6. n. 13. in fine.* & licèt ſatis probabiliter.

Nihilominus non minùs probabiliter Reſpondeo quod, attento iure communi, eiuſque diſpoſitione, etiam ad probationem nefandi criminis, minores anno vigeſimo, nequaquam in teſtes fore eſſe admittendos. Sic docent Marſilius *conſil. 28. num. 13.* Pariſius *conſil. 163. lib. 4.* Grammaticus *deciſ. 40. n. 14.* Auendaño *reſponſ. 31. n. 8.* Maſcard. *de probat. concl. 1313. n. 9. volum. 3.* Fachinæus *conſil. 63. n. 1. lib. 2.* Tribiſius, Piſan. Riccius, & alij, apud Didacum Narbona.

QVÆSTIO IX.

An, attento iure ciuili, poſſint mulieres, quæ vicesimum annum exceſſerunt, eſſe teſtes in criminalibus cauſis?

NEgant aliqui apud Farinac. infra citandum. Sed vt ferè certum, Reſpondeo poſſe attento iure Ciuili fœminas in teſtes in quacumque ferè cauſa recipi; ac proinde, poſſe in criminalibus etiam admitti, ſi vicesimum annum exceſſerint. Hæc veritas conſtat ex *l. ex eo, ff. de teſtibus.* Et docent omnes ferè Doctores Canoniſtæ ibi, quos congerit Farinac. *q. 59. cit. n. 17.* Narbona *in annalib. anno 20. q. 6. n. 18.* Palaus *diſp. 1. de iuramento, punct. 3. n. 10* vbi docet, quod mulier, iure ciuili, in omni cauſa admittatur in teſtem, præterquam in teſtamento, *l. qui teſtament. 20. § mulier. ff qui teſtament. facere poſſunt.* Sic ille ex Gomezio *lib. 3. variar. c. 12. n. 13.* & Leſſio *lib. 2. de iuſt. cap. 30. n. 39.* (legetur) 36. Sic etiam Ioannes Delcaſtillo *tom. 1. de iuſt. lib. 2. tract. 1. diſp. 8. dubitatione 3. n. 17.* Panormitan. *cap. quoniam n. 2. de teſtibus*, dicens eſſe communem ſententiam.

QVÆSTIO X.

An, etiam iure Canonico attento, poſſint mulieres, quæ vigeſimum annum compleuerunt, admitti ad teſtificandum in criminalibus cauſis?

AFfirmant non nulli Canoniſtæ, docentes, etiam iure Canonico inſpecto, poſſe admitti fœminas ad dicendum teſtimonium in criminalibus cauſis. Probant id authoritate legis *ex eo. ff. de teſtibus*, ex qua omnes DD. ferè, vt nuper vidimus, deducunt poſſe mulieres de iure ciuili in criminalibus teſtimonium dicere: atqui hæc lex canonicata eſt in cap. *Ex eo.* 15. *q.* 3. ergo Ius Canonicum in hac parte ſæcularibus legibus aſſentitur: ergo vtroque iure, tam Canonico, quàm ciuili inſpecto, poſſunt mulieres in cauſis criminalibus teſtificari. Ita tenet nouiſſimè Didacus de Narbona *in annalib. anno* 20. *q.* 6. *n.* 17. ſequutus Gloſſam *in cap.* 2. *verſ. iure prohibetur, de iudiciis lib* 6. Felinum *in d. capite quoniam, n.* 1. *fine. de teſtib.* Decium *in l. fœmina, n.* 35. *de regul. iuris.* Petrum Moncada *in addit. ad Crotum. de teſtibus par.* 3. *n.* 55. *lit. O.* Ioann. Andr. & Alexand. relatos à Farinac. *q.* 59. *n.* 2.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod attento iure Canonico, omnes fœminæ cuiuſcumque ætatis illæ fuerunt, etiamſi compleuerint viginti annos, repelli debent à dicendo teſtimonio, ſeu à teſtificando, in cauſa criminali, ob fragilitatem ſexus, & ingenij mutabilitatem, & ob alias cauſas, quas congerit Farinc. infra Sic habetur in cap. *Forum.* 10. *de verb. ſignificat. & cap. mulierem* 33. *q.* 5. Vbi communiter Doctores, docentes ſolum admitti in ill s caſibus, in quibus infames. Sic Gloſſa *in pracit. textibus.* Tiraquel. *in l.* 6. *connubial. n.* 67. dicens id eſſe indubitatum. Anton. Gomez *variar. to.* 3. *cap.* 12. *n.* 13. Vulpel. *conſil.* 12. *n.* 7. Vbi hanc receptiſſimam ſententiam appellat. Farinac. *tract. de teſtibus q.* 59. *n.* 1. *&* 3. Vbi hanc opinionem veriſſimam, rationabilem, & ſenſui naturali conuenientiſſimam exclamat. Maſcard. Iulius Clarus, Villalob. Craſſus, & alij quàm plures apud ipſum. Leſſius *lib.* 2. *de inſt. cap.* 30. *dubit.* 5. *num.* 36. Dicaſtillo *tom.* 1. *de inſt. lib.* 2. *tract.* 1 *diſp.* 8. *dubit.* 3. *num.* 17. Lugo *tom.* 2. *de inſt. diſp.* 39. *ſect.* 2. *n.* 11. Palaus *diſp.* 1. *de iuram. punct.* 3. *n.* 8. Sanchez *lib.* 6. *conſil. cap.* 5. *dub.* 14. *numer.* 3.

QVÆSTIO XI.

An excludatur à iuramento iudiciario, inimicus eius, contra quem teſtimonium ferre debet?

REſpondeo vt certum, quod ſic. Quia ſic habetur expreſſe in cap. *accuſatores, cap. omnes* 3. *q.* 5. & *l.* 3. *ff. de teſtibus.* Et ratio deciſionis eſt: quia inimicus præſumitur, ſemper malè cogitare de inimico, & ideò, de eo omne malum præſumitur. Sic omnes Doctores, qui ita dicto iure, repellunt à tali iuramento inimicum, vt etiam in criminibus exceptis, vt hæreſis, læſæ Maieſtatis, ſimoniæ, &c. in quibus teſtes alioquin inhabiles admittuntur, ipſe nihilominus repellatur. Legantur Alphonſ. Narbona *lib.* 8. *recopill. tit.* 21. *l.* 2. *Gloſſa* 6 *à n.* 1. Leſſius, Delcaſtillo, & alij citati, inter quos, ſolum eſt difficultas quæ ſequenti quæſtione enodabitur. Sit ergo.

QVÆSTIO XII.

An vt inimicitia à teſtificando aliquem repellat, debeat eſſe capitalis?

AFfirmant neceſſariò debere eſſe capitalem, & non leuem, in cauſis ciuilibus; in criminalibus vero, ſufficere quamlibet inimicitiam, etiam leuem, vt teſtes à teſtimonio repellantur: eo quod in criminalibus agatur de maiori præiudicio, & ideo in his teſtes omni exceptione maiores eſſe debeant, Alphonſ. de Narbona *loco cit. num.* 5. *&* 6. & penes illum, Franc. Curc. Abbas, Grammaticus, & Farinac.

Sed probabiliùs Reſpondeo *Primò*, & tanquam certum, quod, vt inimicitia repellat aliquem à teſtificando in cauſis ciuilibus, debeat eſſe grauis, & capitalis, non leuis. Id ad minus expreſsè colligitur ex *l.* 22. *tit.* 26. *par.* 3. vbi ſic dicitur: *Por ende defendemẽto, que ningun ome, que ſea enemiciado con otro, de gran enemiſtad, que no pueda per teſtigo.* Sic tenet communis Canoniſtarum conſenſus. Farinac. cum aliis ſupra citatis. Marſilius deinde, Anton. Gomez, Iulius Clarus, Gratianus, & alij apud præcitatos. Greg. Lopez *in d. lege.* Leſſius, & Palaus *loc. cit.*

Reſpondeo vt verius *Secundò*, etiam in cauſis criminalibus requiritur inimicitia grauis, & capitalis, vt teſtis repellatur à dicendo. Quia lex ſolùm expellit à teſtificando illum qui magnam habet inimicitiam cum eo, contra quem dicturus eſt. Sic tenent cum aliis Leſſius *lib.* 2. *cap.* 30. *dubit.* 5. *n.* 37. Vbi ſic ait: Tertiò inimicus eius, contra quem teſtimonium dicitur: hic repellitur etiam in criminibus exceptis, &c. debet tamen eſſe, inimicitia grauis, vt ſi præceſſit inter eos iniuria, vel lis, ſuper cauſa capitali, vel magna parte bonorum; ſed hoc relinquitur arbitrio iudicis definiendum. Sic ille. Palaus, & Dicaſtillo, *loc. citatis.*

Quod ſi hîc inquiras; quæ ſit inimicitia capitalis, & ex quibus cognoſcatur. Reſpondeo eſſe, & cognoſci; tum ex eo quod inter eos præceſſerit iniuria, vel lis, &c. vt dixit nuper Leſſius. tum etiam, ex eo quod à Iudice per ſententiam pro inimico datus fuerit. Tum deinde, quia atrox iniuria inter eos præceſſerit, & publicè nota ferè apud omnes, vel maiorem partem Ciuium ſit, vel eſſe facile poſſit, ob publicum locum, vbi delictum fuit admiſſum. Alij dicunt id dependere ex arbitrio Iudicis iudicantis inimicitiam eſſe grauem. Legantur de hac materia Farinac. *tom.* 1. *praxis crimin. tit. de iudiciis, & tortura q.* 40. *& to.* 2. *de teſtibus, q.* 53. *n.* 5. & alij apud ipſum.

QVÆSTIO XIII.

An, periurus repellatur à teſtificando in iudicio?

REſpondeo tanquam certum: Expelli, & merito. Quia ex quo quis ſemel peierauit, præſumitur ſemper peieraturus. Sic enim habetur, *cap. paruuli*, & *cap. quicumque* 6. *q.* 1. ibi: *Eorum teſtimonium infirmetur.* Et *cap. non poteſt.* 2. *q.* 7. & *in cap. teſtimonium. de teſtibus*, dicitur eſſe repellendum, etiamſi emendatus ſit. Sic omnes. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *de iuram. cap. vltimo n.* 18. *& ſequent.* Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.* 3. *n.* 5. Delcaſtillo *tom.* 1. *de iuſt. lib.* 2. *tract.* 1. *diſp.* 8. *dubit.* 3. *numer.* 30. Palaus *diſp.*

*diſp.*1.*de iuram.punct.* 3. *n.*3. *& punct. vltimo n.* 5. Leſſius *dubit.*5.*cit.n.*39.Fagundez *lib.*2.*in Decalog. cap.*5.*n.*7.*& cap.*51.*à num.*11.

QVÆSTIO XIV.

An, vt periurus depellatur à teſtimonio dicendo, ſufficiat, quod ſit periurus notorius notorietate facti, etſi in iudicio non ſit conuictus?

AFfirmant id ſufficere multi DD. exiſtimantes, ſufficere periurum notorietate facti notorium, in quo euidens ſit dixiſſe aliquem verba iuſiurandi falsò cum vera deliberatione,& cognitione, ad hoc vt periurus repelli poſſit à teſtificando in iudicio.Ita apud Sanchez, & Palaum Syluester *v. iuramentum* 2.*q.* 3. Valentia 2.2.*diſp.*6.*q.*7.*punct.*3.*dicto* 3. *col.* 4. & Azor.*tom.*1.*lib.*11.*cap.*11. *q.* 6.his verbis:Arcentur etiam, ac repelluntur à iureiurando, infames, & ij,qui tanquam periuri damnati ſunt. Archidiaconus dubitat de his,qui infames periurivè ſint notorij per euidentiam facti:aliàs verò magis probatur in vniuerſum omnes excludi,qui ſunt notorij, ſiue ſententia iudicis conuicti, ſiue ipſorummet confeſſione in iudicio, ſiue per euidentiam facti. Hæc Azorius. Qui vt vides,ſolùm refert placita Doctorum, ipſe verò, ſi quid reſoluit potiùs videtur oppoſitum, vt conſtat ex illis verbis: *repelluntur*,&c.*qui tanquam periurij damnati ſunt.* Fauet his authoribus Suarez *lib.*3.*de iuram.cap.*10.*n.*20. dicens ad incurrendam dictam pœnam ſufficere periurium in iudicio, vel in ſolemni pacto, & promiſſione, vel publicam infamiam quod talis homo ſoleat peierare.

Palaus verò *diſp.*1.*de iuram.punct.vltimo.n.*6.dicit neceſſario requiri, & ſufficere,vt periurus à teſtificando in iudicio expellatur,quod periurium abſque iniuria,vel metu extortum,ſit nociuum proximo, & in iudicio probatum:etiamſi de illo lata non ſit ſententia. Omnes certè probabiliter.

Sed non minùs probabiliter Reſpondeo dicendum,quod vt periurus à teſtimonio in iudicio dicendo repellatur, non ſufficiat,quod talis ſit notorietate facti, ſed oportent neceſſario, vt ſit periurum in iudicio conuictum,& condemnatum;& rurſus,quod periurium nō ſit iniuria,vel metu extortum,aut à reo in iudicio de propria cauſa commiſſum. Sic Sanchez *lib.*3.*in Decal.cap.*3.*n.*5 & penes illum, Archidiaconus,quem citat, & vt ipſe ait, ſequitur Siluester, *verbo periurium.q* 5. Tabiena *verb.iurare,q.*21. Sotus *lib* 8.*de iuſt q.*1.*art.*10.*col.*2. Aragon 2.2.*q.*89. *art.*10.*paulò poſt princip.* Sed ex his, Syluester oppoſitum clarè contra Archidiaconum tenet,loco pro prima ſententia allegato. Sic etiam Fagundez *lib.* 2. *in Decalog.cap.*5.*num.*7.*& cap.*51.*n.*12. Qui id hac ratione probat:Nam periuri repelluntur à iureiurando,ob infamiā,quam ob periurium contraxerunt iure ciuili: de iure autem ciuili ſolum illi infames habentur,qui in iudicio contradictorio periuri probantur,aut proprio ore periurium ſuum confeſſi ſunt, in eodem iudicio:ergo;ſic ille.

QVÆSTIO XV.

An ſaltem poßit periurus, in ſua cauſa ad iurandum à Iudice admitti?

NEgandum omnino videtur, ex textu *in cap. paruuli*: ſupra citato, vbi interdicitur, periurum etiam in ſua cauſa ad iurandum admitti.

Sed clarè Reſpondeo non poſſe admitti ad iurandum in cauſa propria,de re ſibi vtili, bene tamen de onetoſa,vt explicat ibi Gloſſa, & Sanchez *loco cit. n.*5.his verbis:Dum in cap. *paruuli*,interdicitur periurum,etiam in ſua cauſa,ad iurandum admitti:intelligitur de iuramento purgationis, ita, vt à ſuſpicione contra ſe orta, nequeat ſe proprio iuramento purgare. At iuramenta, quæ ſunt potius oneris, quàm honoris, bene præſtabit: vt iuramentum calumniæ, & de dominio in cauſa feudi. Sic Sanchez ibi, & Fagundez *lib.* 2.*cap.* 5.*n.*7. Qui & benè, addit, quod etiam in caſibus difficilis probationis, & quando aliter delictum per alios teſtes probari non poſſit,tunc,ne delicta maneant impunita,admitti ad iurandum poſſit.Legantur Farinac. *de hæreſi q.*118.*n.*83. *&* 84. Pariſ.*conſil.* 2. *numer.* 84. *lib.*4. Roxas *ſingul.*88.*n.*11.& alij.

QVÆSTIO XVI.

An, infames infamiâ iuris, à iuramento in iudicio repellantur?

REſpondeo vt quid certum:Repelli.Quia id conſtat ex *cap.ſi quis.* 3.*q.*3.*cap.nulli vnquam.* ibi. *cap.conſtituimus* 3.*q.*5. *cap. licet ex quadam.*& *cap. teſtimonium,de teſtibus.* Ratio huius deciſionis eſt: quia ferre teſtimonium in iudicio, computatur inter actus legitimos: atqui ab his merito infames arcentur:ergo.Sic omnes. Legantur Sanchez *in conſil.lib.* 6.*cap.*3.*dub.*4.& *cap.*6.*dub.*14. Azor. *tom.*2.*lib.* 6. *cap.*7.*q.*3. Palaus *diſp.* 1.*de iuram.punct.* 3. *num.* 4. Delcaſtillo *tom.*1.*de iuſt.lib.*2.*tract.*1. *diſp.* 8. *dubit.* 3.*n* 27. Noſter P.Franciſcus à S.Iuliano *in tribunali Regular.cap.*1.*aduertentia* 4.§.1. Vbi enumerat,ex *cap.infames* 6.*q.* 1. crimina,quæ iure Ciuili,vel Canonico annexam habent infamiam: ſunt autem,hoc iure, infames periuri in iudicio, ſimoniaci, ſodomitæ,vſurarij, ſacrilegi, hæretici, eorumque fautores, raptores mulierum, apoſtatæ à fide, lenones, malefici,venefici,adulteri,qui fratribus calumniantur, & non probant,&c.Sed hæc infamia non contrahitur, niſi poſt iuridicam declarationem criminis.

QVÆSTIO XVII.

An etiam, infames infamiâ facti, debeant repelli à iuramento in iudicio?

REſpondeo dicendum,quod infames, facto, aut infamia facti,quales ſunt,qui criminoſi ſunt,ſed non in iudicio condemnati,debent regulariter repelli à iuramento in iudicio (ſi eorum crimen probetur) in cauſa criminali, aut ardua. Quamuis interdum in defectum admittantur ſi aliter veritas cognoſci nequeat;vt quia crimen ſuapte naturâ occultum eſt;vel etiam in occulto loco commiſſum. In cauſa vero ciuili non ardua facilius admittitur,quamuis minor fides ei adhibeatur.Sic communis. Legantur Couarru.*in practic.qq.cap.*18.*n.*1. Tuſchus *tom.* 1. *concl.* 192. *&* 209. Farinac. *de teſtib.q.*56. Iulius Clarus *q.*24.*n.*13.Leſſius *lib.*2. *de iuſt.c.*30. *dub.* 5.*n.* 39.Delcaſtillo *loco cit.n.*27.*&* 28.qui eodem *tract.*1. *diſp.*5.*dubit.*4.*n.*88.ſic infamiam deſcribit: Eſt *frequens vox bonorum virorum,& proborum,quæ hominem de tali crimine ſuſpectum reddit.* Legātur P.Franciſcus à S.Iuliano,*loco cit.* qui optimè & latè de hac materia agit.Palaus *diſp.*1.*p.*3.*n.*4.& alij penes ipſos.

QVÆSTIO XVIII.

An, ſocius criminis debeat à iudiciali iuramento excludi?

RESpondeo vt certum: debere excludi ordinariè. Quia ſic habetur in *cap. veniens. de teſtib.* & *cap.1.de confeſſ.* & *l.vltima, C. de accuſation.* & *l. Quoniam.C.de teſtibus*. Et ratio huius deciſionis eſt (inquit Palaus) Quia putatur falſum alteri impoſiturum, vel ex eo quod ſperet, ſe liberandum propter complicem; vel quia optat in ſupplicio ſocium habere, ratione odij, aut ſolatij. Sic omnes. Legantur. Panormitan. *in text.citatis.* Gomez *lib.3.variar.c.* 12. *n.*16. Leſſius *n.*39. Delcaſtillo *n.*31. Palaus *n.*5. Farinac. *tract.de teſtib.q.*60. Alphonſ. de Narbona 3. *p. recopillat.lib.*8.*tit.*21 *l.*2.*Gloſſa* 5.*a num.*3. Decian. Greg. Lopez, Boërius, Maſcardus & alij apud. Noſtrum P. Franc. à S. Iuliano *in Tribunali Regul.cap.*5. *aduertentia* 5. Sanchez *lib.*6. *conſil.cap.*6.*dub.*15.

QVÆSTIO XIX.

An, in aliquibus delictis poſſit ſocius criminis, contra ſocios eſſe teſtis?

RESpondeo poſſe eſſe in omnibus criminibus exceptis, in quibus, ob eorum grauitatem, etiam ſocij criminis in teſtes admittuntur. Conſtat ex cap. *Si quis Papa*, 79.*diſt.cap. nemini.* 3. *q.* 5. *cap.* 1. *de confeſſione, cap.in primis* 2. *q.* 1. *cap.fin.de teſtibus. cog. l. quiſquis* 5. *C.ad l.Iulian.l. Diuus Adrianus, de cuſtod. reorum, l. Prouinciarum.C. de feriis.& alibi.* Sic tenent communiter DD. & praxis.

Quod ſi hîc inquiras, quænam ſint delicta, aut crimina excepta, in quibus etiam ſocij in teſtes admittuntur: Reſpondeo eſſe ſequentia, nempe, crimen hæreſis, læſæ maieſtatis, Sodomiæ, falſificationis monetæ; maleficij; furti famoſi, & denique omnia crimina, quæ in damnum vergunt Reipublicæ. Sic Authores omnes, præcipuè ſupra relati; inter quos ſolùm ſequens difficultas verſatur. Sic ergo.

QVÆSTIO XX.

An in dictis caſibus; poſſit ſocius criminis eſſe integer teſtis, contra ſocios; ita, vt ſemiplenè probet?

AFfirmant quidam Doctores, exiſtimantes, depoſitionem ſocij, non ſolùm eſſe ſufficiens indicium ad torturam; ſed etiam eſſe ſemiplenam probationem; & accedente alio ſocio, qui idem deponat, eſſe plenam probationem, & poſſe reum damnari. Subiungunt tamen, hanc depoſitionem debere fieri, cum iuramento, & citata parte; cui danda eſt copia depoſitionis, vt ſe defendat. Sic Leſſius *lib.* 2.*de iuſt.cap.*30.*dubit.*5.*n.*39. Cynus, & Panormitanus, apud ipſum. Sanchez *lib* 6.*conſil.cap.*6.*dub.*15. *num.*3. Anton. Gomez *tom.*3. *variar. cap.* 12.*n.*18. & noſter P. Franciſcus *loco cit.* §. 2. qui pro ſe citat Delcaſtillum *dubit.*3.*cit.n.*31. Trullench. *lib.* 8. *in Decal. cap.* 3. *dub* 4. *numer.* 11. & Fagundez *lib* 8. *in Decalog. cap.* 40. *numer.* 24. Probant, quia defectus teſtium habetur ex ipſo iure: ergo in caſibus, in quibus, ius ſtatuit eſſe admittendos cum tali defectu, eſt ſignum tollere defectus, & reddere eos habiles, & legitimos.

Sed æquè probabiliter Reſpondeo: ſocium criminis in dictis caſibus, non eſſe integrum teſtem, nec ſemiplenè probare, nec eſſe indicium ſufficiens ad torturam, niſi concurrat aliqua alia præſumptio. Solùm enim eius teſtimonium valebit ad præſumptionem faciendam. Ratio eſt, quia ſocius criminis, ob præſumptionem, quam habet dicendi falſum, eſt teſtis diminitus: ergo etiam in caſibus, in quibus ius ſtatuit eſſe in teſtem admittendum, hæc præſumptio perſeuerat: ergo eius depoſitio, niſi aliis adminiculis adiuuetur, non poteſt conſtituere ſemiplenam probationem. Vnde Delcaſtillo, citatus pro oppoſita parte, quamuis dicat, quod teſtimonium ſocij fidem faciat; addit tamen, quod eam faciat, ſicut teſtimonium alterius hominis vilis, infamis, aut ſuſpecti. Sic ergo ſentiunt apud Sanchez, Gloſſa *l.fin.C.de accuſat.* & ibi Petrus, Iacobus Butrius, Faber, Albericus, Salicetus, Oldrad. Angel. Roman. Hippolit. & Greg. Lopez. Palaus *diſp.*1.*de iuram.punct.*3.*num.*5. Bartol. Alexand. & Maſcardo apud ipſum.

QVÆSTIO XXI.

An, homo vilis, & inops, à iuramento iudiciali repellatur?

RESpondeo quod repellatur, caſu, quo ſuſpicio ſit, vt facilè pecunia corrumpi poſſit, vt habetur expreſsè *lege* 3.*& l.*22.*tit.*16.*part.*3. & ibi Greg. Lopez. Secus verò, ſi talis homo ſit honeſtus, & bonæ famæ, vt etiam habetur *l.*3.*&* 4 *ff.de legibus.* Sic, ex communi ſententia, docent Panormitan. *cap. ſi quis teſtimonium, de teſtibus.* Silueſter *verb.teſtis, q.*1. Leſſius *dubit.*5.*cit.n.*39.*verſ.nono.* Farinac. *de teſtib. q.*55 *num.*48 *& q.* 57. *num.*1. Tuſchus *tom.*1.*concl.* 206. *&* 215. Delcaſtillo *loco cit. num.* 32. Palaus *numer.* 7.

QVÆSTIO XXII.

An, laïcus admittatur in iudicio, ad teſtificandum contra Clericos?

RESpondeo vt certum, dicendum, quod non admittitur, quando criminaliter proceditur, vt habetur in *cap. de cætero, de teſtibus.* & etiam *cap. ipſi Apoſtoli,* & *cap.teſtes.* 2. *q.* 7. Vbi omnes illi, qui Sacerdotes eſſe non poſſunt, à teſtificando contra Sacerdotes excluduntur. Secus verò dicendum, ſi ciuiliter procedatur, vt traditur in cap. *Quoniam, de teſtibus.* Rurſus admittuntur in teſtes, in exceptis criminibus, vt conſtat ex *cap.tarta, de ſimonia.cap. Sacerdotes.* 2.*q.*7.*& ex l.ſi quemquam.C.de Epiſcop. & Cleric.* Requiritur tamen tunc, quod laïci ſint bonæ famæ: nam ſi viles ſint, & malæ famæ, debet Clericus antea eſſe infamatus de illo crimine, & malè audire. Et ex alia parte illis non eſt credendum, ſine corporali tormento, vt habetur *cap. in primis* 2.*q.*1. Sic omninò Palaus *punct.*3.*citato.n.*9.

QVÆSTIO XXIII.

An, Sacerdotibus ſit interdictum, in iudicio ex leui cauſa iurare?

RESpondeo dicendum quod ſic, quia ſic habetur in cap. *ſi quis Presbyter*. 2. q. 4. cuius rationem reddit D. Thom. 2. 2. q. 89. *art*. 10. Quia tunc dictum hominis confirmatione iuramenti indiget, quando de eius veracitate dubitatur: atqui de veritate Sacerdotum in leui cauſa omninò dedecet dubitare: ergo pro tali cauſa interdicitur eis iurare in iudicio. Sic omnes. Legantur D. Thom. loco cit. Sanchez *lib*. 3. *in Decal. cap*. 3. *n*. 7. Fagundez *lib*. 2. *in Decal. cap*. 3. *n*. 7. Fagundez *lib*. 2 *in Decal cap*. 5. *n*. 8. Palaus *diſp*. 1. *de iuramento punct*. 3. *n*. 14. Trullench. *lib*. 2. *in Decal. cap*. 1. *dub*. 13. *n*. 4.

QVÆSTIO XXIV.

An ſaltem ſit licitum Sacerdotibus, iurare in iudicio, pro neceſſitate, vel magna vtilitate?

REſpondeo eſſe omninò eis licitum in iudicio pro neceſſitate, aut magna vtilitate, iurare. Quia ſic habetur in *d. cap. ſi quis Presbyter*. & etiam *in capite ſignificaſti. de electione*, & *cap. ad reprimendam, de offic. Ordinar. cap cum nuntius. de teſtib*. Et in noſtra Apoſtolica, & propria regula ab Innocentio III. anno primo ſui Pontificatus confirmata, ſic habetur: *Iuramenta non faciant, niſi magna neceſſitate, cum licentia miniſtri, vel iuſſi ab aliquo vices Apoſtolicas gerente, & hoc pro honeſta, & iuſta cauſa*. Sic Innocentius III. Et ſic omnes, præcipuè nuper citati.

QVÆSTIO XXV.

An aſſignari poſſint cauſæ, in quibus iure permittitur Sacerdotibus, vt ſint teſtes in iudicio, & ibi iurare?

REſpondeo quod ſic. Nam præcipuè ſunt ſex ſequentes. *Primò* namque, iurare poſſunt pro pace, & amoris coniunctione, & habetur 22. *q*. 1. *cap*. 1. *Secundo*, pro infamiæ expurgatione, & habetur 2. *q*. 4. *cap. Presbyter & tribus ſequentibus*. *Tertio*, pro fide, & fidelitate, & habetur *cap. Ego Berengarius, de conſecrat. diſt*. 2. *& cap. alius* 15. *q*. 6. *Quartò*, pro reuerentia, vel obedientia: & habetur cap. *Quamquam, diſt*. 23. *Quintò*, pro veritate inquirenda ſiue in teſtibus, ſiue in aliis: & habetur cap. *Quamquam* 14. *q*. 2. *& c*. 1. 22. *q*. 1. *Sextò* pro damno dato, vel dando; & habetur cap. *in primis* 2. *q*. 1. quibus ſunt verſus, quos affert Gloſſa, *v. neceſſitate. c*. 1. *de feriis*. *Pax, & fama, Fides, Reuerentia, cautio damni: Defectus veri, ſibi poſcunt magna caueri*. Sic ego to. 5. *in expoſitione noſtra Regula c*. 26. *lit. d*. Legantur de hac re Sanchez, Fagúdez, Palaus, Trullench. *loc. cit*. Azor. *tom*. 2. *c*. 11. *q*. 6. Syluester. *iuramentum* 2. *q*. 3.

QVÆSTIO XXVI.

An, Clerici poſſint, ſine ſui Prælati licentia, in manu laici iurare?

REſpondeo poſſe quidem, vt conſtat ex cap. *Ex reſcripto*, & cap. *Peruenit*. de iureiurando; exceptis tribus caſibus, in quibus nequeunt Clerici in manu laici iurare, ſine licentia ſui Epiſcopi; & Epiſcopus ſine licentia Papæ. *Primus* eſt, quando iurant coram iudice laïco, tanquam ſuo ſuperiori, & ab ipſo ad id coguntur. *cap. nullus* 22. *q*. 5. ſecus quando coram eo iurant, non tanquam Superiori; tunc enim poſſunt, abſque licentia. cap. Ex *reſcripto*. & *cap. Peruenit*. citatis.

Secundus eſt, quando iurant de calumnia. Quia non poſſunt hoc iuramentum præſtare, niſi is, coram quo litigant ſit Superior eorum; vel de licentia Superioris. *cap. nos* 22. *q*. 7.

Tertius eſt. Quando iurant in actu iuſtificandi, tunc enim iurare non poſſunt in manu laïci, niſi de licentia ſui Epiſcopi. Sic communis. Syluest. *iuramentum* 2. *q*. 3. Angel. *iuramentum* 3. *n*. 3. & penes illos, Abbas. Sanchez *lib*. 3. *in Decal. cap*. 3. *n*. 8. Fagundez *lib*. 2. *in Decal. cap*. 5. *n*. 11. Trullench. *lib*. 2. *in Decal. c*. 1. *dub*. 13. *n*. 5. Palaus *diſp*. 1. *pun*. 3. *n*. 14.

QVÆSTIO XXVII.

An Sacerdotes, cum iuſiurandum præſtant, teneantur ſacra tangere?

REſpondeo non teneri; niſi in cauſis grauibus, & in quibus iure expreſſum eſt, vt Epiſcopi, & Sacerdotes ſacra tangant; veluti in caſu, quo eſſent infamati; tunc enim ſacra eſſent ab illis in iuramento tangenda, quia id iure expreſſum eſt cap. fin. de Iuram. calumniæ. Extra hos igitur caſus ſat eſt illis iurare per ſuam conſecrationem, tãgendo proprium pectus vt habetur *cap. ſi quis Presbyter*. 2. *q*. 5. Sic Couarru. *de pactis* 1 *p*. §. 1. *num*. 3. & penes ipſum, Panormitan. Barbarius, & Guido Papæ, Sanchez *num*. 9. Fagundez *num*. 12. Ioan de Selua, *de iureiurando* 1. *p. q*. 4. *n*. 5. Legantur dicta à nobis ſuprà *diſp*. 1. *q*. 11.

QVÆSTIO XXVIII.

An conſanguinei deſcendentes, vel aſcendentes eius, pro quo eſt teſtimonium dandum; repellantur à teſtificando in iudicio?

REſpondeo vt certum: Repelli. Quia ſic colligitur ex *l*. 3. *ff. de teſtibus, & ex cap. ſimiliter* 3. *q*. 5. *cap. Abſens* 3. *q*. 9. Et docent Gomez 3. *variar. c*. 12. *n*. 15. & ex illo Leſſius *lib*. 2. *de iuſt. cap*. 30. *dubit*. 5. *n*. 37. *verſ. Quartò*. Farinac. *de teſtib. q*. 53. & 54. Tuſchus *tom*. 1. *concl*. 201 Delcaſtillo *dubit*. 3. *cit. n*. 22. Fagundez *lib*. 8. *in Decalog. cap*. 40. *n*. 21. Palaus *diſp*. 1. *punct*. 3. *n*. 12.

QVÆSTIO XXIX.

An item repellantur à teſtificando in iudicio collaterales, & affines eius, pro quo eſt teſtimonium dandum?

REſpondeo etiam repelli, ſed ſolùm illos, qui ſunt conſanguinei collaterales, vel affines, vſque ad quartum gradum. Sic Leſſius, Delcaſtillo, Fagundez, ex Gomezio *loco cit*. & alij. Ex quo colligunt, filios non poſſe teſtimonium ferre contra parentes; imo ſi id faciant, peccare contra reuerentiam illis debitam,

QVÆSTIO XXX.

An, prædicti conſanguinei, & affines, poſſint interdum admitti ad teſtificandum pro reo?

RESpondeo, poſſe interdum. Nam in primis poſſunt admitti conſanguinei & affines rei, ad illum defendendum, eiuſque innocentiam probandam: Quia ſic habet vſus, quando innocentia illius aliunde conſtare non poteſt: teſte Iulio Claro *q. 24. n. 12.* & docent ex illo, Leſſius, Delcaſtillo, & Fagundez.

Secundò, poſſunt admitti, pro conſanguinitate, aut ætate probanda, vt habetur *l. 14. tit. 16. par. 3.* & *in cap. ſuper eo. de teſtibus* & ibi Ioan. Andr. & Palaus *loco cit. n. 12.*

Tertiò, admittuntur Parentes in teſtes, ſuper fœdere matrimonij, vt notat Gloſſa, in cap. *Quod verò 3. q. 5* Niſi fortè, propter incrementum, & honorem filiorum, videantur ſuſpecti de veritate dicenda, vt habetur expreſſe in cap. *ſuper eo. de teſtibus.* Vbi filia petens virum aliquem maiorem ſe, adduxit matrem in teſtem promiſſionis. quæ mater repulſa eſt à teſtimonio; eo quod ſuſpecta eſſet de veritate dicenda, propter incrementum, & honorem filiæ. Sic Palaus *num. 12. citato.*

QVÆSTIO XXXI.

An, repellantur à teſtificando, domeſtici eius, qui teſtes producit?

RESpondeo vt certum: Repelli, in omni cauſa, tam ciuili, quàm criminali, & in omni negotio ipſiuſmet producentis, excepto infra aſſignando, q. ſequenti, in fine, ſic omnes, ex *l. teſtes. ff. de teſtibus.* & *l. 1. §. ad quæſtionem de quæſtion. l. etiam, C. de teſtibus & cap. ſi teſtis* 4. *q.* 3. Legantur Farinac. *de teſtib. q. 55. n. 35.* Palaus *diſp. 1. de iuramento, pun. 3. n. 13.* Delcaſtillo *tom. 1. de iuſt. lib. 2. tract. 1. diſp. 8. dub. 3. n. 24.* Fagundez *lib. 8. in Decal. cap. 40. n. 22.*

QVÆSTIO XXXII.

Qui nomine domeſticorum, intelligantur?

RESpondeo, quod intelligantur, & tales dicantur, non ſolùm vxor, filij, ſerui, & liberti, famuli conductitij, & alij familiares, ſaltem ſi eis aliquo modo imperare poſſumus. Sic colligitur ex *l. reſpiciendi. ff. de pœnis.* & tenet Panormitan. *in cap. litteris. n. 5. de teſtibus.* Delcaſtillo, Fagundez & Palao *n. 13. citato*, id docet ex Gloſſa in cap. *quod verò 3. q. 5. & l. 18 tit. 16. part. 3.* ibi: En ſupleito miſmo, ninguno puede ſer teſtigo. Atro ſi, no puede ſer cauido en aguel pleyto, teſtimonio de ſuſſiſo, ni de ſu ſieruo, ni de ſu afortunado, ni de ſu Mayordomo, ni de ſu quinrero, ni de ſu hortelano, ni de ſu molinero, ni de ome, que ſea ſie paniaguado, Imo (addit Palaus) neque fideiuſſor poteſt eſſe teſtis in cauſa principalis debitoris: quia ſua intereſt maximè illud negotium. Benè tamen ſinguli de vniuerſitate, & collegio poſſunt eſſe teſtes in cauſis pertinentibus non ad ſingulos in particulari, ſed ad collegium, vt notat ibi Greg. Lopez: & docentur hæc omnia expreſſe in *cap. ſi teſtes.* 4. *q.* 3. Hæc Palaus. Addit etiam Dicaſtillo *n. 26.* quod domeſtici item admittuntur in teſtes in ſubſidium, ſi veritas aliter haberi non poteſt: v. g. in cauſa adulterij, vt communiter docent Doctores *l. conſenſu, C. de repudiis.*

QVÆSTIO XXXIII.

An, Pagani, Iudæi, & apoſtatæ à fide, & alij ex alia lege; poſſint teſtificari contra Chriſtianum?

RESpondeo vt certum: quod non poſſint. cap. *non poteſt. & ſequent. 2. q. 7. & cap. 1. & cap. Iudæi, & cap. licet. de teſtib. & l. 8. tit. 16. par. 3.* Et merito, tum, quia, vt ait S. Auguſtinus relatus in cap. *ipſa pietas* a 3. *q.* 4. Qui diuina teſtimonia non ſequuntur, pondus humani teſtimonij perdiderunt. Tum etiam: quia ob diſſimilitudinem religionis, & odium frequenter conceptum, præſumuntur falſum iurare. Sic omnes. Legantur Delcaſtillo *dubit. 3. cit. n. 3.* Palaus *n. 6.* Qui ex ſupra *l. 8. part.* excipit crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, & humanæ, in quo iurare poſſunt aduerſus Chriſtianum, ſi ſint homines eius conditionis, qui inter ipſos Paganos admittuntur in teſtimonium.

QVÆSTIO XXXIV.

An, vt iuramentum in iudicio forenſi licitè proferatur; debeat fieri, debito tempore, & à ieiuno?

RESpondeo dicendum, quod debeat fieri ſic. Nam in primis, debet fieri debito tempore, hoc eſt, non in diebus feſtis; nam in his non poteſt fieri, niſi pro pace, fide, obedientia, pietate, fama, aut neceſſitate vrgente; vt diximus *3. part. tract. 1. de obſeruat. feſtorum, diſp. 5. q. 27. & 30.* cum communi omnium Canoniſtarum, & Theologorum. *Secundò* debet fieri à ieiuno. Nam ſic habetur in *cap. honeſtum 22. q. 5. & cap. placuit. 4. q. 3.* ibi: *Nullus ferat teſtimonium, niſi ieiunus.* Sed hæc conditio ſolùm eſt ex conſilio, non ex præcepto. Et hodie non eſt in vſu. Legantur Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 3. n. 4.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 5 n. 2. & 3.* Palaus *n. 15.* Lege meipſum *3. p. diſp. 5.*

QVÆSTIO XXXV.

An, vt duo teſtes plenè probare dicantur; etiam circunſtantiæ aliquæ ſint neceſſè requiſitæ?

RESpondeo quod ſint requiſitæ quatuor. Nam *primò* requiritur, vt teſtes ſint iurati: vt habetur cap. Fraternitatis & cap. Tuis, de teſtib. & meritò, nam facilius eſt, mentiri ſine iuramento, quàm cum illo.

Secundò, requiritur quod ſint conteſtes, hoc eſt, quod ambo teſtentur idem factum indiuiduale, ac proinde debent conuenire in loco, tempore, & ſpecie delicti.

Tertiò requiritur, vt ſint teſtes idonei, iuxta nuper dicta, ita vt ipſis nihil iure opponi poſſit.

Quartò tandem, vt ſenſu externo perceperint, & ita dicant, ſe percepiſſe, v. g. ſe vidiſſe furantem, aut, audiuiſſe blaſphemantem. *cap. ſi teſtes* 4. *q.* 3. Ratio eſt; quia non ſunt certi ex facto externo, niſi ſenſu externo perceperint. Quare teſtes ex auditu, non plenè dictum probat, quod non conſiſtit in voce: vnde ſi dicant ſe audiuiſſe,

homicidium

homicidium patratum à Petro, non probant plenè, ſed indicium aliquod faciunt, vt inquiratur. Sic omninò Delcaſtillo *tom.1. de iuſt. lib.2. tract.1. diſp.8. dubit.3. à num.37.* ex Leſſio *lib. 2. cap.30. dub.4. num.31.* Tuſcho *tom.8. concl.8.17. & 176.* Azorio, Claui Regia, Tabiena, Syluestro, & Angelo.

---

§. II.

De perſonis, quæ extra iudicium iurare poſſunt.

QVÆSTIO XXXVI.

An Deus Opt. Max. iurare poſſit?

NEgandum videtur, *Primò*: quia iuramentum eſt propriè actus Religionis: ſed Deus non eſt talis actus capax; cum per illum, alterum ſuperiorem & excellentiorem nobis, agnoſcamus: ergo. *Secundò*, quia iuramentum interponitur ad confirmandum dictum, propter defectibilitatem veritatis ex parte perſonæ iurantis: atqui diuinum dictum non eſt capax confirmationis, cum per ſe habeat infalibilem veritatem: ergo.

Sed vt certum Reſpondeo dicendum quod Deus optimè poſſit iurare, non propriè, & rigoroſè loquendo, ſed impropriè, quaſi metaphoricè. Quod poſſit iurare, ſic conſtat ex Scriptura, in qua legimus, ſæpè iuraſſe. *Geneſ. 22.* vbi dicitur, Deum iuraſſe per ſemetipſum. *Pſal.109. Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum. Hierem. 22. & 44. Ecce ego iuraui in nomine meo magno*, & alibi.

Nec obſtant rationes dubitandi. Quia ſolum probant Deum non poſſe propriè, & rigoroſè iurare, quod concedimus: non verò probant non poſſe impropiè, & ablatis imperfectionibus efficere iuramentum, quoad ea tantum, quæ dicunt perfectionem. Sic omnes. Legantur Caiet. *in cap. 22. Geneſis.* Suarez *tom. 2. de Relig. tract. 4. lib. 1. de iuram. cap.14. n.2. & 3.* Fagundez *lib.2. in Decal. cap.5. n.15.* Palaus *tom.3. diſp.1. de iuram. punct.3. n.1.* Luyſius *in ſum. 1. par. cap.179. dub.1.*

QVÆSTIO XXXVII.

An, Deus non ſolùm per ſimplicem atteſtationem; ſed etiam per execrationem, poſſit iurare?

AFfirmat (apud Suarium) Adam, ad *Hebr.3.* Qui explicans illa verba Pſal.88. *Semel iuraui in ſancto meo, ſi Dauid mentiar*, dicit, hunc habere ſenſum; *Non ſim Deus, vel viuam, ſi hoc non impleuero.* At hæc verba expreſsè continent execrationem: ergo. *Confirmatur* hæc ſententia. Quia in Scriptura habetur, quod Deus iurauit, *per animam ſuam; in anima ſua, per vitam ſuam*; aut, *in vita ſua; in ira ſua; in ſancto ſuo: Ierem. 51. Amos 6. Pſal.88. & 94.* At hæ formulæ iurandi continent execrationem, vt ex dictis ſuprà *diſp. 4. q. 2.* conſtat: ergo propter hæc Suarez, & Fagundez innuunt hanc ſententiam eſſe probabilem.

Sed ego longè probabiliùs Reſpondeo Deum minimè poſſe iurare per execrationem, ſed ſolum per ſimplicem atteſtationem. Ratio eſt, quia nullibi in Sacra Scriptura talis modus iurandi inuenitur expreſſus. Deinde quia talis modus iurandi, vel Deo eſt impoſſibilis, vel ſaltem ipſum minimè decero videtur, vt optimè probat Suarez *tom.2. de Relig. lib.1. de iuram. cap.14.* (el *primero*) *num.5.* Et ex illo, non citato, Fagundez *lib.2. in Decalog. cap.5. num.16.* qui facilè reſpondent fundamentis ſententiæ oppoſitæ.

QVÆSTIO XXXVIII.

An, Chriſtus Dominus iurare potuerit?

REſpondeo vt certum: quod potuit iurare, & propriè: quia Chriſtus Dominus, quatenus homo, minor fuit Patre: ergo per maiorem ſe, iurare poterat; Sic omnes, inter quos ſolùm eſt dubium, vtrum de facto aliquando iurauerit, affirmantes quidam, negantes alij, & hi probabiliùs, vt diximus ſuprà *diſp.3. quæſt.36.* Legatur.

QVÆSTIO XXXIX.

An, Angeli boni loquentes cum hominibus, iurare etiam poſſint; & an aliquando iurauerint?

REſpondeo vt certum: Poſſe. Nam *Apocalyſ.10.* expreſsè legimus de facto iuraſſe, *per viuentem in ſæcula ſæculorum.* Et notauit Innocent. III. *in cap. Etſi Chriſtus.* Et ratio eſt, quia noſtra incredulitas, & diffidentia, diuini numinis atteſtatione, aliquando confirmari oportet, vt dixit Andræas Cæſarienſ. *in commentariis Apocal. cap.28.* & docent omnes. Legatur locis citatis Suarez *num. 13.* Fagundez, *num.18.* Palaus *punct.3. ſub n.1.* Ribera in citatum *cap. Apocal.*

QVÆSTIO XL.

An etiam, Angeli, inter ſe loquentes, poſſint iurare?

REſpondeo vt certum: Non poſſe, ſaltem ratione ſtatus. quia inter ſanctos Angelos, nec poteſt eſſe neceſſitas, nec vtilitas iuramenti: ergo iurare non poſſunt, cum nihil agere poſſint otioſum, & inane. Antecedens conſtat: quia cuilibet Angelo conſtat euidenter, alium mentiri non poſſe, eo quod beatus ſit: ergo iuramentum neceſſarium non eſt: ergo iurare non poſſunt, dum inter ſe loquuntur. Sic Suarez, Fagundez, & Palaus locis citatis.

QVÆSTIO XLI.

An, Angeli mali, loquentes inter, aut cum Angelis bonis, poſſint, & de facto iurent?

REſpondeo dicendum, quod licèt poſſint iurare; de facto tamen veriſimilius eſt, quod non iurent. *Prima* pars conſtat, quia non eſt ratio, cur dæmones, loquentes inter ſe, iurare non poſſint; cum ex malo fine id præſtare valeant. *Secunda* etiam pars, nempe, quod de facto non iurent, probatur: quia ab hac actione ſe abſtinent; ne videantur diuino teſtimonio indigere ad confirmationem

nonem ſuorum dictorum; nevè Deum aliquo modo ſuperiorem cognoſcant, & ne ipſum honorare videantur. Sic Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de iuram. cap. 14. num. 15.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 5. n. 19.* Palaus *tom. 3. diſp. 1. de iuram punct. 3. ſub n. 1.* ex quibus, addit Suarez, quod loquendo de dæmonibus reſpectu ſuorum ſociorum, fortaſſe non ſunt iuramenti capaces.

QVÆSTIO XLII.

An Angeli mali, loquendo cum hominibus, interdum iurent?

RESpondeo interdum (cùm permittuntur) iurare; non ex bono fine, ſed ad decipiendos homines: ſicut interdum, ob eundem finem, fingunt ſe viros religioſos, aſſumendo illorum ſpeciem. Et hoc maximè habet locum, quando dæmones ſe latere putant, & non agnoſci: nam ſi agnoſcantur rarò vtentur diuino iuramento ad perſuadendum aliquod malum hominibus, tum propter ſuam ſuperbiam, ne videantur confiteri, ſe indigere teſtimonio Dei, ad firmanda ſua dicta, vt ſuprà diximus. Sic Suarez, & Fagundez *locis citatis.*

Quod dictum eſt de Angelis bonis, & malis, idem dic, de hominibus beatis, & damnatis.

QVÆSTIO XLIII.

An, omnes homines viatores, ſine capaces iuramenti?

RESpondeo dicendum; quod non. Nam, pueri ante annos diſcretionis, amentes, furioſi, & omnes iudicio rationis carentes, incapaces iuramenti ſunt. Poſt verò rationis vſum, ex natura rei omnes ſunt iuramenti capaces, *cap. 1. de delictis puerorum.* Legantur Suarez *cap. 14. citato à num. 5.* Fagundez *n. 22.* Palaus *n. 1. fine.* & nos infrà latius *diſp. 43. q. 12.* & omnes, qui idem docent loquendo de perſonis, quæ voto obſtringi poſſunt, de quo infrà *tract. 2. diſp. 5.*

QVÆSTIO XLIV.

An Pagani, qui nullum omnino Deum cogitant, vel admittunt; vt Athei, qui animam immortalem non credunt, ſint capaces iuramenti?

RESpondeo vt certum: quod non. quia nullum Deum poſſunt in teſtem inuocare. Imo, nec videntur cogitare aliquid maius homine: ſed omnes, qui iurant, per maiorem ſui iurant, vt dixit Paul. *ad Hebræos 6.* ergo. Sic Suarez *n. 6.* Fagundez *n. 23.* & Palaus *loco cit.* & omnes.

QVÆSTIO XLV.

An ſaltem Gentiles, qui licèt verum Deum ignorent, falſos tamen deos cognoſcunt, & colunt, ſint capaces iuramenti?

RESpondeo vt certum. quod huiuſmodi homines, verè, & in re, non ſunt capaces iuramenti, & conſequenter nec obligari poſſint ex vi illius. Benè tamen poſſint vti iuramento, intentione, & exiſtimatione ſua; & obligari ex conſcientia erronea; at ſublato errore, v.g. cum baptizantur, iam non tenebuntur amplius ad tale iuramentum. Sic omnes.

QVÆSTIO XLVI.

An Iudæi, Mauri, & Turcæ, & alij, qui verum Deum, licèt imperfecto modo, agnoſcunt; ſine capaces iuramenti?

RESpondeo vt certum: quod ſic. quia quælibet exiſtimatio de vero Deo, ſufficit ad colendum illum per iuramentum, & conſequenter ad inuocandum illum in teſtem, vt docet Paulus *ad Roman. 1. & 2.* erit ergo tale iuramentum verum, & ſolidum, & habere poterit effectus iuramenti proportionatos cognitioni, & honeſtati naturali. Sic Suarez *loco cit. num. 7.* Fagundez *num. 25.*

DISPVTATIO VII.

De comitibus, ſeu conditionibus iuramenti, nempe, de veritate, iuſtitia, & iudicio.

QVÆSTIO PRIMA.

An, vt iuramentum quodlibet ſit licitum, & honeſtum, debeat habere veritatem, iuſtitiam, & iudicium?

RESpondeo debere habere, & ſufficere pro honeſtate cuiuſlibet iuramenti, vt diximus ſupra *diſp. 1. quæſt. 20. 21. & 22.* Legantur ibi dicta. Nunc de ſingulis præfatis conditionibus, more ſolito, tractabimus.

§. I.

De veritate requiſita in Iuramento aſſertorio.

QVÆSTIO II.

An veritas in iuramento aſſertorio, conſiſtat formaliter, in eo, vt iurans exiſtimet verum eſſe id, quod iureiurando affirmat, vel negat?

NEgat ex parte Trullench *lib. 2. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 2.* quatenus dicit, quod veritas in iuramento aſſertorio eſt, & conſiſtat, in eo quod res ita ſe habebat, ſicut firmatur; vel ſaltem debita facta diligentia, verum exiſtimet eſſe id, quod atteſtatur.

Sed clarius, & melius Reſpondeo affirmatiuè, nempe, quod veritas in iuramento aſſertorio, formaliter conſiſtat in eo, vt iurans aduertat, & bona

fide

fide putet verum eſſe, quod iureiurando affirmat, vel negat; ſiue rem præſentem affirmet, ſiue præteritam, ſiue futuram; v.g. quis iuret heri eleemoſynam dediſſe, tunc velle dare, & cras daturum. Debet ſaltem moraliter ſcire ita eſſe, & fore. Veritas ergo (ait Tamburinus) non tam ſumitur ex ipſo obiecto, ſeu re iurata materialiter, quàm formaliter ex ipſo animo iurantis. Contingit enim ſæpe, rem non ita eſſe, vt ego ſine dolo, & facta diligentia ſufficienti inquirendi veritatem, deliberate iuro, ſed tamen quia ita eſt in cognitione mea, iuramento non deeſt veritas. Dico, *deliberatè*, quia excuſatur quis à mortali, ſi perfecta deliberatio defuit, vt eſt vniuerſalis doctrina in ſimilibus actibus humanis. Hæc Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 1. §. 4. num.* 1. Fagundez etiam *lib. 2. in Decal. cap. 6. num.* 2. Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 4. num.* 2. ibi: veritas in iuramento aſſertorio, in eo conſiſtit, vt iurans arbitretur eſſe verum id, quod iureiurando aſſerit. Palaus *diſp. 1. de iuram. punct. 5. num.* 2. ſic dicens: Aduerto tamen; mendacium in iuramento aſſertorio, non tam deſumi ex conformatione (ſic *lege*; non, *confirmatione*) iuramenti cum re aſſerta in ſe, quam in mente iurantis. Potes namque iurare rem aliter, quàm à parte rei eſt; & non ob inde falſum iurare: quia prudenter exiſtimaſti, ſic ſe habere. Et è contra, iurare potes rem, prout eſt in ſe, & falſò iurare, ſi prudenter exiſtimabas aliter ſe habere. Debet ergo iuramentum aſſertorium, vt verum ſit conformari cum intellectu iurantis. Sic ille. Et Luyſius *in ſum. 1. p. cap.* 168. *dub. 1. concl.* 1.

QVÆSTIO III.

An defectio veritatis in iuramento aſſertorio, ſi res ſit grauis; ſemper ſit mortalis?

RESpondeo vt quid certiſſimum: ſemper eſſe mortalem: (niſi aliàs abſit perfecta libertas.) Ratio eſt; quia inuocare Deum in teſtem falſi, eſt grauiſſima illius iniuria, cùm Deus ſit ſumma veritas, cui falſitas infinitè repugnat. Sic omnes. Legantur D. Thom. 2. 2. *q.* 98. *art.* 5. *ad* 1. Caiet. *in ſum. v. periurium. cap.* 1. *verſ. inchoando.* Sotus *lib.* 8. *de iuſtitia q.* 2. *art.* 3. *concl.* 1. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 4. *q.* 1. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *de iuram. cap.* 4. *num.* 2. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 3. *concl.* 1. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 42. *num.* 11. *verſ. deinde.* Sanchez *lib.* 3. *Decalogi, cap.* 4. *num.* 6. Sayrus *in claui Reg. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 15. & 16. Tolet. *lib.* 4. *ſum. cap.* 21. *num.* 8. Fagundez *lib.* 2. *Decalogi cap.* 6. *n.* 3. Palaus *tom.* 3. *diſp.* 1. *de iuram. punct.* 5. *n.* 1. Bonac. *in* 2. *precept. Decal. diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 3. *num.* 5. Trullench. *lib.* 2. *decal. cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 1. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 2. §. 1. *num.* 1. & alij apud Dianam *p.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 4. & alij.

QVÆSTIO IV.

An etiam, defectus veritatis in materia leui, ſit etiam mortalis, in iuramento aſſertorio?

RESpondeo vt quid certiſſimum: Etiam eſſe mortalem. Quia etiamſi leuiſſima ſit materia iuramenti, ſit Deo grauiſſima iniuria, cum adducatur in teſtem falſitatis. Sic omnes Authores ſuper citati, nec non Sanctarellus, Merolla, Baldellus, Homobonus, Fauſtus, Malderus, Molfeſius, & alij quos citat, & ſequitur Diana *reſol.* 4. *citata.* Sic etiam Luyſius *cap.* 168. *citato dub.* 3. *concl.* 2. & omnes.

QVÆSTIO V.

An, iuramentum aſſertorium falſum, factum cauſa ioci, etiam ſit periurium mortale?

NEgarunt quidam exiſtimantes, ſolum eſſe periurium veniale. Quia mendacium iocoſum, non eſt ſimpliciter mendacium; ergo qui tale mendacium iurat, non dicetur ſimpliciter iurare mendacium: ergo nec ſimpliciter periurus. Ita tenuere Gotfredus *in cap.* Quod autem, & *cap. vltimo* 22. *q.* 2. & Gloſſ. *in cap. vnum.* 6. *Nunc in fine verſ. iuramus* 25. *diſt.* Quorum ſententiam, ita exiſtimat probabilem Angelus, vt contrariam ſolum appellet tutiorem, his verbis: Secundò, falſa iuratio, eſt ex parte iurantis tantum: vt cùm quis iurat verum, credens eſſe falſum, quod iurat. Tertiò, ex parte vtriuſque, ſcilicet, cum quis iurat falſum, ſciens eſſe falſum. Et iſtis duobus modis, ſi fiat iocosè, eſt peccatum veniale, ſecundum Gotfred. 22. *q.* 2. *cap. Quod ait, & cap. vltimo.* Secundùm verò Theologos eſt peccatum mortale, propter irreuerentiam Dei. Poſſet tamen dici, quod mendacium iocoſum, non ſit propriè mendacium, vt in dicto *cap. Quod ait*, ideo poſſet teneri opinio Gotfredi, quod non peccat mortaliter: quia non propriè periurat. Sed opinio Theologorum eſt tutior. Hæc Angel. *verb. periurium in principio.*

Sed vt quid certiſſimum Reſpondeo dicendum, quod etiam iuramentum falſum, iocosè factum, ſit mortale periurium. Ratio eſt quia cæteris paribus, eo periurium eſt grauius peccatum, quo materia illius leuior, & vilior eſt: quia plus diuini nominis honori derogatur, cùm aſſumitur in teſtem falſitatis, nulla cauſa ducenti, ſed ſolo ioco. Sic D. Thom. 2. 2. *q.* 98 *art.* 3. *ad* 2. & expreſſè contra Angelum & Gotfredum, Syluester *v. periurium, num.* 1. Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 6. *num.* 5. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 15. & 16 Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *de Decal. cap.* 4. *num.* 7. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 4. Trullench. *num.* 1. *citato*, Bonac. *loco cit.*

QVÆSTIO VI.

An ſit etiam mortale, iurare rem dubiam, vt certam?

REſpondeo tanquam certum: Eſſe etiam mortale. Quia, qui rem ſibi dubiam, vt certam iurat, reuera falſum iurat; quia reuera mentitur, cum aſſerat tanquam certam rem, de qua eſt dubius, vt igitur tunc non iuret falſum, debet illam rem affirmare tanquam dubiam: dicendo ſuſpicor, aut credo, ita eſſe. Sic Angelus *verb. periurium, n.* 3. ſic dicens: Quarto modo dicitur periurium affirmatio dubitationis: vt cum quis illud de quo dubitat, aſſerit cum certitudine efficaci, iuramento confirmata; & ſic peccat mortaliter ſecundum Aureol. ſecus ſi aſſereret illud humano modo, ſicut poteſt ſcire in talibus, ſicut reſpondet ordinandis, quantum permittit humana fragilitas: quia non eſſet mortale, ſecundum

ſecundum eundem Aureol. Sic Angel. Syluester etiam; ibi, *quæſt.* 1. Suarez *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 7. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 7. Sayrus *lo. cit. num.* 7. Sanchez *cap.* 4. *cit. num.* 8. Qui idem dicit de illo, qui rem ſibi certam, iuraret, vt dubiam. Quod totum docet Palaus *punct.* 5. *citato, num.* 2. ibi: Ex quo fit, ſi rem, quam exiſtimas dubiam, vt certam affirmes: vel, quam exiſtimas certam, vt dubiam iures, periurium falſum committere: quia firmas iuramento rem, aliter quam habes in mente. Sic ille Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 6. *&* 8. & Luyſius *cap.* 168. *cit. dub.* 3. *concl.* 3. docens: Peccat mortaliter, qui affirmat cum iuramento quod eſt dubium, aut ipſe de eo dubitat.

QVÆSTIO VII.

An iuret falſum, peccétque mortaliter, qui per hyperbolem, iurat rem, quæ vt ſonat, vera non eſt?

RESpondeo vt certum; non iurare falſum, & conſequenter, nec peccare mortaliter. Quia dicere aliquod falſum per hyperbolem, vel aliam figuratam locutionem, non eſt mendacium, nec peccatum, vt tradit S. Thom. poſt D. Auguſtinum 2. 2. *q.* 111. *art.* 1. & probatur per illud Dauidis 1. *Reg. cap.* 10. *Ionatas, & Saül, aquilis velociores, & leonibus fortiores.* Sic Nauarr. *lib.* 5. *conſil. tit. de hæreticis, conſil. mihi* 15. Et ratio, inquit Sanchez, eſt: quia hyperbolica locutio non efficit illum ſenſum, quem ſonant verba; ſed eſt quædam exaggeratio: ſic ille, *num.* 9. Et poſt illum, Thom. Tamburinus ſic dicens: Ad moralem certitudinem ex parte rei iuratæ, pertinet locutio hyperbolica. Iuro, Petrum, infinitis pollere diuitiis; à me infinito amore te diligi; innumerabiles eſſe tuos æmulos, &c. vt enim veritate non careant hæc iuramenta, ſatis eſt, diuitias, amorem, æmulos, aliquo tandem modo excedere: id enim eſt prædicta eſſe talia, humano more, & moraliter. Sic ille *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. §. 1. *num.* 4. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 10. Bonac. *loco cit. num.* 6. Palaus *diſp.* 1. *de iuram. punct.* 6. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 12.

QVÆSTIO VIII.

An, certitudo veritatis, quam exigit aſſertorium iuramentum, debeat eſſe euidens, & omnino infallibilis?

RESpondeo vt certum: quod non: quia ſi talem certitudinem exigeret vix poſſet iurare. Igitur ſat eſt, quod quis habeat certitudinem moralem, aut probabilem veritatis, quam iurat. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 10. his verbis: Ad veritatem huius iuramenti aſſertorij, exigitur, & ſatis eſt, vt iurans, ita rem ſe habere arbitretur prudenter, & non leui coniectura ductus, ſed certa, aut veriſimili, atque probabili; ac proinde ſecundum iudicium iurantis, conſentaneum rationi, ſiue id à parte rei verum ſit, ſiue falſum ſit. Quia hoc eſt moraliter certum eſſe. Sic ille. Et apud illum Azor, Leonardus, Suarez, & Valentia. Palaus *punct.* 5. *cit. n.* 2. *verſu dixi.* Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 5. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 2. §. 1. *n.* 6. Qui tamen addit, quod ad iurandum non ſufficiat quælibet probabilitas, ſed ea, quæ ad certitudinem moralem faciendam, perueniat, neceſſaria ſit. Sed certè, quælibet probabilitas facere moralem certitudinem, ſæpe diximus, cum communi. Vnde (vt benè ait Palaus) ſufficiet, ſi prudenter, hoc eſt, ſecundum probabilem rationem, ita eſſe, arbitretur. Sic etiam ſentit Luyſius 1. *p. ſum. cap.* 168. *dub.* 3. *concl.* 4. per hæc verba: ſi tamen quis affirmet cum iuramento quod putat verum prudenter etiamſi ſit falſum, non peccat peccato periurij; imo nec alio, ſi prudenter ſe geſſit. Sic ille.

QVÆSTIO IX.

An, vt ſcholaſtici verè iurent, aliquem ſcholaſticum ad ſcholas acceſſiſſe tempore requiſito ad curſum conficiendum; ſufficiat, quod rationabiliter id credant, eo quod illum viderint eo tempore communiter ad ſcholas adeuntem?

RESpondeo id ſufficere. quia ad id iurandum, ſufficit certitudo moralis, qualis eſt hæc, quam, in caſu propoſito, habent teſtes. Vnde conſtitutio petens iuramentum, eſt de hac morali certitudine intelligenda. Sic Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 4. *n.* 11. & Petr. Hurtado 2. 2. *diſp.* 173. *ſect.* 15. §. 120. per hæc verba: Scholaſticus vult probare curſum, ad quod eget duobus teſtibus, adhibet duos amicos, qui illum non viderunt intereſſe lectionibus: at ſatis ſibi perſuadent illum interfuiſſe, at non poſſunt iurare, ſe id vidiſſe, ad primum enim habent ſufficientem cognitionem (vt pono ex caſu) ſecundum autem illis conſtat eſſe falſum. Hæc ille, quem citat, & ſequitur Diana *par.* 5. *tract.* 7. *reſol.* 10. & vtrumque Tamburinus *loco cit. num.* 8. citans pro hac parte Lugum. *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 39. *ſect.* 3. *n.* 19. Palaum *diſp.* 1. *punct.* 5. *n.* 3.

QVÆSTIO X.

An, liceat perſuadere alicui, vt iuret obiectum quidem verum, ſed quod ille ignorat?

REſpondeo vt certum: Non licere; niſi iuraturus, prius ſibi perſuadeat probabili fundamento perſuadentis ita eſſe. Sic Hurtado *loc. cit.* cuius ratio eſt: quia iurare ſine probabili cognitione, aut certitudine rei iuratæ eſt peccatum mortale: ergo & inducere ad tale iuramentum. Si verò prius perſuadeamus homini veritatem, ita vt ille efformet dictamen practicum de honeſtate iuramenti, licitum eſt illud petere, quia petimus rem licitam. Id conſtat, tum exemplo ſcholaſticorum adducto nuper, *quæſt. antecedente.* Tum ſequenti. Nam ſi quis interrogatus de nobilitate Antonij, doceatur prius ab ipſomet Antonio fundamenta facientia fidem de illius nobilitate: quia vel adducit ſenes, homines quidem frugi, & gnaros, vel oſtendit antiquitatis (non, iniquitatis, vt leges apud Dianam) inſtrumenta, & monumenta vetuſta, quibus prudenter creditur, rem ita eſſe; poſſumus quidem licitè iurare, Antonium eſſe nobilem: quia ad id aſſerendum, ſatis eſt prudens perſuaſio ſine vlla ratione probabiliter dubitandi. Sic Hurtad. loco cit. & Diana. quibus accedit Tamburin. *loco cit. n.* 7. *fine.* ibi. Quando petitur

titur

titur informatio perſonæ, v.g. vel, vitæ, & famæ & ſimilium, cum non intentatur à Iudice certitudo de viſu, ſatis eſt certitudo moralis ex auditu, ſiquidem methaphiſica, & omnimoda de his, nec haberi, nec quæri ſolet. Sic ille, ex Sanchez *lib.3. Decal. cap.4. n.13.*

QVÆSTIO XI.

An etiam in iudicialibus, ſufficiat certitudo moralis, quæ conſurgit ex auditu fide digni, vt quis rem tanquam certam iuret?

RESpondeo, non ſufficere. quia in iudicialibus, ſemper quod teſtis abſolutè teſtatur, teſtari cenſetur, de viſu, & præſentia propria; & ideo ſecundum hunc ſenſum à Iudice (cui cum veritate reſponderi debet) expoſtulatur iuramentum, vt habetur *in cap. teſtes 3.q.9.* in iudicialibus ergo exigitur ad iuramenti veritatem, omnimoda certitudo: niſi quando ex lege, aut conſuetudine intelligitur id iuramentum, de credulitate, eo quod nequeat plena certitudo haberi: vt quando accipitur à Iudice iuramentum de idoneitate alicuius perſonæ, vt tradunt Sotus, Gabriel, & Sayrus, quos ſequitur Sanchez *num.13. cit.* & etiam Tamburinus, *num.7. citato*, & Palaus.

QVÆSTIO XII.

An ſcholaſticus poſſit iurare, aliquem ex ſuis ſociis, toto anno ſcholas frequentaſſe; cum id non fecerit, niſi per maiorem partem anni?

NEgat abſolutè Sanchez *lib.3. Decal. cap.4. num.11. in fine*, vbi ait: quod ad huius iuramenti veritatem, opus ſit, aut mathematicè totum tempus impletum ſit: quia id Vniuerſitatis conſtitutiones petunt; vt reputetur integer vnius anni curſus. Ita ille.

Sed clariùs Reſpondeo, Poſſe quidem; niſi aliàs expreſsè id conſtitutiones Vniuerſitatis petant, & extent in vindi obſeruantia, nec ſint conſuetudine introducta derogatæ. Sic Tamburinus *lib.3. Decal. cap.2. §.1. n.2.* iis verbis: Hinc non eſt condemnandus Parochus, ſi teſtificetur ſuum clericum frequentaſſe toto anno Eccleſiam, cum tamen per maiorem ſolum anni partem diuinis officiis aſtiterit; id enim eſt moraliter toto anno frequentaſſe. Idem die de ſcholaſticis, ſi teſtificentur aliquem ex ſuis ſcholas ſimili modo frequentaſſe. Excipe, niſi fortè Vniuerſitatis, vel Eccleſiæ conſtitutiones requirant annum mathematicum; tunc enim, non de re morali, ſed de re, prout adamuſſim ſe habet, iurandum. Sic ille. Et benè, ſi addas, niſi alias dictæ conſtitutiones non ſint derogatæ conſuetudine contraria interpretante illas de re morali, hoc eſt, de maiore parte anni. Hinc excuſauit idem Tamburinus quendam Sacerdotem iurantem ſe in Parochia per hebdomadam maiorem, confeſſionibus excipiendis operam dediſſe, iuxta edictum Epiſcopi, ſub excommunicatione latæ ſententiæ id præcipientis, licèt per aliquem diem abfuerit; quia videlicet, moraliter ſemper adfuit.

QVÆSTIO XIII.

An, vt licitum ſit iuramentum, ſufficiat, vt res de qua profertur, ſecundum modum, & ſenſum humanum ſumpta, ſic ſe habeat?

RESpondeo, ſufficere. quia reuera adeſt certitudo moralis ſufficiens ex parte rei iuratæ, vt ſit licitum, cum ſecundum ſenſum humanum, ita res ſe habeat. Sic Tamburinus *loc.cit.num.2.* id ſequentibus exemplis probans. Si quis (inquit) iuret, ſe lautè manè comediſſe; ſe vidiſſe ſtatuam marmoream lacteam; ſe ſcire Petrum eſſe iracundum, &c. non eſt neceſſe, vt lautiſſimum fuerit conuiuium; marmor verè lacteum; Petrum quocumque momento iraſci ſolere: ſed ſatis eſt, iuxta conſuetum ciuitatis morem opiparè comediſſe; marmor ad lactis candorem accedere; Petrum identidem excandeſcere; id enim eſt moraliter lautum, lacteum, iracundum, &c. Sic ille. Lege pro hac conditione, *quæſt.23.* infrà excutiendam.

---

§. II.

De iuſtitia in iuramento aſſertorio requiſita.

QVÆSTIO XIV.

An iuſtitia in iuramento aſſertorio requiſita, conſiſtat, in eo quod actus iurandi ſit iuſtus, & rectus?

RESpondeo, quod ſit, vt docet Sanchez *lib.3. Decal. cap.4. num.3.* vel, vt Bonacina dicit, conſiſtit in hoc, quod iuramentum non fiat de re illicita. Vel, vt Palaus vult, in eo quod iuratur, honeſtè iuretur. quod idem dicit Tamburinus *lib.3. cap.1. §.4. n.5.* his verbis: iuſtitia in eo conſiſtit, vt id iuratur honeſtè, & ſine peccato iuretur. Hic enim iuſtitia non ſumitur ſtrictè, pro virtute reddendi vnicuique ſuum; ſed latè, iuxta illud: *Oportet me implere omnem iuſtitiam.* Legatur Bonac. *diſp.4.q.1. punct.3. n.9.* Palaus *diſp.1. punct.2. num.2. fine.*

QVÆSTIO XV.

An, ex eo preciſè, quod aliqua res iniuſta, & iniqua; iuretur ab aliquo, deficiat in tali iuramento iuſtitia?

RESpondeo dicendum: quod non præciſè ex eo quod quis aliquam rem iniuſtam, & iniquam iuret, deficit in eo iuramento iuſtitia; ſed ex eo, quod rem iniuſtam, & iniquam, iniuſtè, & iniquè iuret, nempe ad ſecuriorem, & firmiorem reddendam rem, quam aſſerit.

Prima pars patet: nam rectè poteſt quis rem iniuſtam & iniquam, iuſtè & licitè iuramento firmare; vt patet, ſi ob aliquem bonum finem, peccatum ſuum vel alterius, iuramento confirmet: ergo iuramentum preciſè ex hac parte, nec iniuſtum, nec iniquum eſſe poteſt.

Secunda

Secunda verò pars conſtat. Quia ex eo quod quis rem iniuſtam, & iniquam iuret ad firmiorem, & ſecuriorem reddendam, aſſumit iniuſtè, & iniquè nomen Dei, cum illud aſſumat vt medium, & inſtrumentum iniquitatis. Sit exemplum. Si enim (ait Palaus) crimen occultum proximi reuelares, ex cuius reuelatione grauatur eius opinio, & reuelationem iuramento firmares, iam iuramentum aſſumis, vt medium, & inſtrumentum ad ſecuriorem, & firmiorem reddendam tuam iniquitatem. Tua enim iniquitas in eo ſita eſt, vt reuelatione occulti delicti proximi de illo audientibus opinionem ingeras; ſed hanc malam opinionem auges, firmoremque reddis iuramento: ergo in iuramento aſſertorio defectus iuſtitiæ eſſe poteſt, non ex eo quod res iurata mala ſit, ſed eo quod male iuretur, aſſumendo iuramentum, vt firmamentum iniquitatis. Sic ille *punct.4. cit. in principio, & fine.*

QVÆSTIO XVI.

An defectus iuſtitiæ in iuramento aſſertorio, ſit mortalis, vel venialis, ſecundum quod narratio, confirmata iuramento, mortalis, vel venialis fuerit?

AFfirmant quidam Doctores, docentes, quod quoties quis iuramento aſſertorio affirmat rem, in cuius aſſertione eſt culpa mortalis commiſſa, tunc eam aſſerendo, eſt præter illam culpam mortalem aſſertionis, alia culpa mortalis iuramenti defectu iuſtitiæ. Et ſi in aſſertione culpa venialis committitur; eſt alia venialis, ratione iuramenti. Vt ſi quis, v. g. abſque iuſta cauſa, occultam grauem proximi infamiam detegat, id iuramento aſſerens; dicendo v.g. *iuro per Deum hunc eſſe adulterum*, tunc vltra peccatum graue detractionis, eſt mortale id iuramentum defectu iuſtitiæ. Et ſi iniqua actio ſit venialis, v.g. *iuro per Deum, hunc mendacia officioſa dixiſſe*; tunc iuramentum erit veniale, ita ſentiunt Sotus *lib. 8. de iuſt. q.1. art.3.* Petr. Ledeſma *2.tom. ſum.tract 11.cap.2. dub.4.* Toletus *lib.4. cap. 21. num. 11.* & alij apud Sanchez mox citandum.

Sed clariùs, & probabiliùs Reſpondeo dicendum ex nuper dictis, quod defectus iuſtitiæ in iuramento aſſertorio non ſit deſumendus ex eo, quod iuramentum confirmet rem, aut actionem, quæ mortalis ſit, vel venialis; ſed ex eo, quod aſſumatur, vt medium, & inſtrumentum ad finem prauum. Et ideo, ſi finis, ad quem iuramentum vt medium aſſumitur, mortalis ſit, mortale erit iuramentum, ſi vero finis ſit venialis, veniale erit.

Ex quo infertur, quod quoteſcumque proximo grauiter quis detrahit, & id iuramento confirmat, præter peccatum detractionis, mortale nouum peccatum committit defectu iuſtitiæ: quia aſſumit iuramentum, ſeu teſtimonium Dei, tanquam medium ad iniquè agendum, nempe, ad veriorem & firmiorem faciendam detractionem proximi. Sic ex Suario *tom.2. de Relig. lib.1. de iuram.cap. 3. n.6. & lib.3.cap.2. num.5. & cap. 12. n 7. &* 8. docet Sanchez *lib.2. Decal. cap.4. n.33.* Bonac. *punct.2. cit.fine.* Reginald. *lib. 18. n.87.* Tamburinus *lib. 3. cap.1 §.4.n.5.* Palaus *diſp.1.punct 5. n 5.* Qui *n.6.* cum Suario, & Sanchez infert ſecundo, non committere pecatum mortale, contra Religionem, & contra iuramentum, quando quis proprium peccatum manifeſtat, & de illo ſe iactat, & vt credatur commiſiſſe, vel complacentiam illius habere, iuramento id confirmat. Nam eſto illa narratio, aut complacentia ſit mortalis, iuramentum tamen non aſſumitur vt medium, ad augendam & firmandam illam moralem complacentiam in ſe, ſed in audientium animis; hoc eſt, aſſumitur, vt medium ad firmandam in auditoribus credulitatem illius, qui finis non videtur mortaliter prauus. Sic Palaus. Quem citat, & ſequitur Tamburinus *n.6.*

§. III.

De iudicio in iuramento aſſertorio requiſito.

QVÆSTIO XVII.

An iudicium, in iuramento requiſito, conſiſtat in eo, quod adſit matura conſideratio de neceſſitate, vel vtilitate iurandi?

REſpondeo vt certum quod ſic. Ratio eſt: quia irreuerenter certè Deum implorat, qui nulla rationabili interueniente cauſa, ad tantum teſtimonium interponendum, accedit. Sic omnes. Legantur Sotus *lib.8. de iuſt. q. 1. art. 3. ad finem corporis.* Sanchez *cap. 4. cit. n.4.* Palaus *punct.4. n.2.* Tamburinus *§. 4. fine.*

QVÆSTIO XVIII.

In quonam conſiſtat neceſſitas, & vtilitas, requiſitæ ad honeſtatem iuramenti?

REſpondet, ex Soto, Sanchez *n. 4. cit.* quod in tribus conſiſtat. *Primum* eſt, vt veritas iuramento ſtabilienda, nequeat alia via comprobari. Nam patentiſſimæ veritates, vel ſpeculatiuæ dubiæ, quæ rationibus muniri debent, iuramento confirmare, temerarium eſt. *Secundum eſt*, vt ſubſit neceſſaria, aut pia iurandi cauſa. *Tertium* vt præcedat veritatis maturum examen. Et *quartum* (addit Sanchez) vt debita, diuini nominis in teſtem adducti, reuerentia iuretur. Sic ille, quem ſequitur Fagundez *lib.2. Decal.cap.5 n.14.*

Sed quia adhuc manet dubium, quænam ſit, & quanta debeat eſſe neceſſitas iurandi, quodvè maturum examen; Reſp. cum Suario, id prudentis arbitrio iudicandum eſſe, ideòque (ait Suarez) hunc tertium comitem, merito iudicium, & diſcretionem appellari: quia non poteſt certior regula tradi. Ad hoc autem iudicium ferendum, præcipuè conſiderandus eſt finis iuramenti, poſito autem fine honeſto, & ſufficienti, ſatis erit ad honeſtatem iuramenti, quod aliqua moralis vtilitas ad talem finem in eo expectari, & operari poſſit: quia tunc iam ceſſat omnis ratio irreuerentiæ. Sic ille *tom. 2. de Relig. lib. 1. de iuram. cap.3. n 8.* quem ſequitur Palaus *diſp.1. de iuram.punct.4.n.2.*

QVÆST.

QVÆSTIO XIX.

An defectus iudicij repertus in iuramento, conſtituat culpam mortalem, ſicut defectus veritatis?

RESpondeo tanquam quid certum. Quod talis defectus, præcisè ex ſe conſideratus, minimè culpam mortalem, ſed ſolam venialem conſtituat. Quia non irrogatur grauis Deo irreuerentia, ſed leuis, ex eo, quod eius nomen, abſque neceſſitate, aut vtilitate, inuocetur; ſi aliàs, iuſtè, & verè inuocetur. Sic Sanchez *tom.2. de Relig. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 3. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 3. Saytus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 32. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 3. *num.* 17. D. Anton. Angel. Syluſt. quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 1. *Decal. cap.* 4. *num.* 35. Palaus *diſp.* 1. *de iuramento punct.* 5. *n.* 7. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 5. *n.* 15. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 1. §. 4. *fine.*

QVÆSTIO XX.

An ſaltem, ſi deſit iudicium, ex parte negligentiæ, & inquiſitionis neceſſariæ ad perpendendum, an ſit verum, & iuſtum, quod iuratur: tunc defectus iudicij ſit mortalis?

REſpondeo dicendum, quod ſi negligentia ſit grauis, erit mortale peccatum, non tam ob defectum iudicij, quàm ob periculum graue falsò, & iniuſtè iurandi. Si verò negligentia fuerit leuis, & exigua, eo quod aliqua, licet non ſufficiens, adhibita fuerit, erit veniale. Ratio eſt (inquit Sanchez) quia quando quis eſt notabiliter negligens, cenſetur perfecta falſi iurandi voluntas: quando verò leuiter, cenſetur ea voluntas imperfecta. Cum enim tota voluntarij indirectè & culpæ ratio, ex negligentia proficiſcatur; eatenus eſt perfectè, aut imperfectè voluntarium, quatenus eſt perfecta, aut imperfecta negligentia. Sic Sanchez *cap.* 4. *cit. num.* 13. Abulenſ. Angel. Syluest. Sotus, Nauarr. Suarez, Leſſius, Saytus, & Valentia apud ipſum. Palaus, Fagundez, & Tamburinus *citati.*

QVÆSTIO XXI.

An, qui notabiliter eſt negligens, in inquirenda veritate rei, quam iurat; excuſetur à mortali, caſu, quo contingat eſſe verum, quod iurauit?

REſp. vt certum: Non excuſari à mortali. Quia non ſufficienter prouidet, vtrum falſum ſit, nec ne id, quod iuramento confirmat; & per accidens contingit, quod verum ſit. Sic communiter Doctores, S. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 3. S. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 39. *art.* 1. *q.* 2. *n.* 16. & ibi Scot. *q. vnica.* Ricard. Angel. Caiet. Sotus, Nauarrus. Couarru. Valentia, Aragon, & alij plures, quos citat, & ſequitur Saytus *lib.* 1. *clauis. Reg. cap.* 4. *n.* 33. *verſ. dixi.* Vbi aduertit, hanc doctrinam intelligendam eſſe in caſu, quo talis aduertat, ſe iurare; & aduertat, ſe iurare id, quod eſt falſum, aut dubium, an verum, aut falſum ſit, & conſequenter etiam id, quod eſt inſufficienter diſcuſſum, quod Doctores vocare ſolent, *aduertere de dicto, & iuramento.* Sic enim quis ſolùm anteuertente lingua iudicium, inter id, quod non ſufficienter diſcuſſit, non aduertens ſe aliquid tale iurare, non peccat iurando, cum iurare ita inaduertenter non ſit actus humanus. Sic ille. Legantur etiam Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 4. *num.* 10. & 15. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 17. & 18.

QVÆSTIO XXII.

An, ſi quis, dum initio iurare cæpit, non plenè animaduertit eſſe mendacium; & cum aduertit, non ceſſat; peccet, in hoc caſu, mortaliter?

REſp. mortaliter peccare: quia tunc conſultò tem falſam iurat. Sic Syluester *v. iuramentum* 2. *q.* 6. *verſ. ſecundò*: vbi docet, peccare mortaliter illum qui impetu iræ iurat, ſi iurando aduertit, ſe iurare falſum, & tamen proſequitur. Sic ille. Et ex illo, Sanchez *n.* 15. *cit.* ibi: Quamuis autem in initio iurare cœpit, non plenè aduertit, ſi in ipſo iuramenti diſcurſu, aduertat eſſe mendacium, & cum aduertit non ceſſat, eſt mortale. Sic ille & Fagundez ex vtroque, *loco citato.*

QVÆSTIO XXIII.

An, iurare falſum cum aduertentia plena, excuſetur à mortali, ſi id fiat ex aliquo bono fine?

REſpondeo vt certum: Non excuſari à mortali. Ratio eſt: quia mendacium, ita eſt intrinſece malum, vt nullo bono fine, nullavè cauſa, & ratione, honeſtari poſſit: ergo nec iuramentum confirmatorium illius, nullo bono fine, nullavè cauſa, & ratione à propria malitia, quæ mortalis eſt, excuſari poteſt. Igitur, iurare cum mendacio, quocumque fine bono, neceſſario, vel voluntario; ſiue pro bono priuato, ſiue pro communi, ſiue grauiſſima neceſſitate vrgente, ſemper eſt mortale, ob ratione dictam. Sic ex Soto, Saytus *lib.* 5. *clauis Reg. cap.* 4. *num.* 15. vbi ait, peccare mortaliter, qui falſum iurat ad cauendum ſibi mortem vel, innocenti, vel Regi, vel ad liberandam ab incendo, & proditione, totam rempublicam. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 6. Suarez *lib.* 3. *iuram. cap.* 4. *num.* 6. Sanchez *cap.* 4. *cit. num.* 6. Caiet. Toledo, & alij penes ipſum. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 6. *num.* 18.

G §. IV.

§. IV.

De iuramento promiſſorio, & de veritate, iuſtitia, & iudicio, ad illud requiſitis: & vbi etiam multa de voto.

QVÆSTIO XXIV.

An etiam, ad iuramentum promiſſorium licitè præſtandum, requirantur illi tres comites, quos requirit iuramentum aſſertorium?

RESpondeo tanquam quid certum: Requiri eoſdemmet comites, quod hactenus diximus requiri ad iuramentum aſſertorium licitè præſtandum nempe, veritatem, iuſtitiam, & iudicium. Sic omnes Doctores: quia tamen iuramentum promiſſorium, nonnulla habet propria quoad dictos comites, neceſſarium eſt illa ſpecialiter explicare. Sit ergo.

QVÆSTIO XXV.

An, eamdemmet, & vnicam veritatem habeat iuramentum promiſſorium, ac aſſertorium?

AFfirmandum videtur. Quia iuramentum promiſſorium, verè continet aſſertorium; cum, vt illud verum ſit, debet quis habere verum animum, promiſſum implendi: ergo de facto aſſerit implicitè, hunc animum habere: ergo, &c.

Sed clariùs Reſp. non habere eamdem, & vnicam veritatem, ſed duplicem. Quia veritas (ait Sanchez) in iuramento aſſertorio in eo conſiſtit, vt iurans arbitretur eſſe verum, quod iureiurando aſſerit: at in iuramento promiſſorio, duplex veritas exigitur; altera de præſenti, nempe, vt adſit animus, rei iuramento promiſſæ implendæ, in qua conuenit cum iuramento aſſertorio: altera verò de futuro, vt res promiſſa impleatur ſuo tempore. Quare inter aſſertionem ſimplicem, & iuramentum id, diſtat, quod ad illius veritatem, ſatis ſit affirmantem in animo habere id implere quod affirmat, nec erit mendax ſi poſtea, mutata voluntate, id non impleat: vt ſi quis affirmet, ſe à prandio dormiturum, verax eſt, ſi tunc in animo habuit; etſi poſtea non dormiat. Ad iuramenti autem promiſſorij veritatem, vtraque veritas deſideratur. Atque ita docent D. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *ad* 1. & ibi Caiet. Sotus *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 7. *ad* 1. & omnes. Huc vſque Sanchez *lib.* 8. *Decalogi cap.* 4. *n.* 2. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 21. & alij infrà *diſp.* 44. *q.* 7. referendi.

QVÆSTIO XXVI.

An defectus veritatis de præſenti in iuramento promiſſorio, (ſeu in voto) ſemper ſit mortalis; etiam ſi res, quæ promittitur, ſit parua, & leuis?

REſp. tanquam certum: ſemper eſſe mortalem. Ratio eſt: quia vt ſuper eſt habitum, in veritate de præſenti, conuenit iuramentum promiſſorium cum aſſertorio: atqui grauiſſima iniuria irrogatur Deo, ſi in teſtem aſſertionis falſæ, etiam rei leuiſſimæ, adducatur, vt ſuprà eſt habitum: ergo etiam erit grauiſſima iniuria, ſi in teſtem falſæ promiſſionis, etiã rei leuiſſimæ, inuocetur: patet, quia in vtroque caſu fit Deus à iurante teſtis falſus. Semper igitur erit mortale iuramentum promiſſorium, quo aliqua res, ſiue magna, ſiue parua, ſiue licita, ſiue illicita promittitur, ſine veritate de præſenti, hoc eſt, ſine animo implendi, & exequendi talem rem promiſſam iuramento, aut etiam voto. Sic Syluest. *v. periurium q.* 1. *& ibi* Armilla. Caiet. 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *circa ſolut. ad* 1. & alibi. Sotus *q.* 1. *cit. art.* 7. *& q.* 2. *art.* 1. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 13. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 3. *cõcl.* 2. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 4. *q.* 1. Saytus *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 27. Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 15. *n.* 2. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 42. *dubit.* 4. *n.* 18. Quos omnes refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 16. quibus addi poſſunt Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 6. *n.* 22. Luyſius 1. *p. ſummæ cap.* 168. *dub.* 3. *concl.* 4. Palaus *diſp.* 1. *de iuram. punct.* 6. *n.* 1. Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 3. §. 1. Trullench *lib.* 2. *Decal. cap.* 1. *dub.* 6. *n.* 4. Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *q.* 8. §. 1. *n.* 11. Baſſeus *tom.* 2. *v. iuramentum, n.* 6. & omnes.

QVÆSTIO XXVII.

An peccet peccato mortali, qui iuramento (aut voto) promittit aliquid per hyperbolem, aut exaggerationem.

AFfirmandum videtur, cum promittat iuramento rem, quam adimplere, vt ſonat, non poteſt, ac proinde falsò.

Sed vt certum Reſp. non peccare mortaliter. quia hyperbolica locutio, non efficit illum ſenſum, quem ſonãt verba, ſed eſt quædam exaggeratio, vt de iuramento aſſertorio diximus ſup. *quæſt.* 9. & tenet Tamburinus ibi citatus, per hæc verba: Atque hæc, vt ſemel dicam, locum etiam habent in iuramento promiſſorio; vt ſi tibi promittam infinitas gratias acturum; ſi mater iuret, filium rixantem ſe occiſuram, vel caput fracturum; ſi vir vrbanus, vt honore alium præueniat, iuret ſe primum non egreſſurum ex ianua, &c. Ad horum etiam veritatem, ſatis, ſuperque eſt, extraordinaria quædam gratitudo; punitio filij qualiſcumque; animus qualis qualis non egrediendi; ſi quidem hæc dumtaxat, per illa verba intelliguntur. Sic ille, nec non Palaus *punct.* 6. *n.* 1. & antea Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 4. *n.* 19. *& cap.* 9. *n.* 15. *&* 16. Saytus *libro* 5. *clauis, cap.* 5. *n.* 12. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 6. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 6. *n.* 25. *&* 26. Prado, *loco cit. n.* 10.

QVÆSTIO XXVIII.

An, vt quis non peccet, quando aliquid per hyperbolem iuramento (aut voto) promittit; debeat habere animum illud implendi, iuxta ſenſum hyperbolicum?

REſpond. vt certum: debere habére animum implendi id, quod iurat, iuxta ſenſum hyperbolicum: Quia aliàs eſſet mendax, & iuraret falſo ſi talis animus illi deeſſet. Hunc ergo debet habere animum, (non illum quem ſonant verba) adimplendi iuramentum, iuxta ſenſum hyperbolicum. V. g. (ait Sanchez, *num.* 19. *cit.*) iurat quis alicui,

alicui, fore, vt ipſum auri ſtatera pendat, ſi aliquid benè exequetur; vulgò, ***Haced eſto bien, que yo os peſare à oro***: ſufficit ad veritatem, adeſſe animum ſatis, ſupétque ſoluendi. Id enim exaggeratio illa hyperbolica ſignificat. At eſſet mendacium, ſi deeſſet animus copioſæ ſolutionis. Similiter, minatur quis filio, famulo, aut ſeruo, fore, vt ipſum interimat, ipſivè oſſa confringat; ſatis eſt, & requiritur ad huius iuramenti veritatem, vt iurans animum habeat grauiter puniendi, qui eſt ſenſus illius hyperbolis, &c. Sic Sanchez, & ſic omnes, præcipuè ſuprà citati.

QVÆSTIO XXIX.

An peccet mortaliter, qui promittit cum iuramento aut voto aliquid, quod credit, non poſſe adimplere, eo quod ſit impoſſibile?

NEgat Aragon 2.2.*q.89.art.3.dicto 4.pag.*1062. vbi affirmat, quod ille, qui iurat ſe facturum aliquam rem, indifferentem, vel impoſſibilem, tantum peccet venialiter. Quod peccet (inquit ille) patet: quia vtitur nomine diuino ad confirmandam rem, quæ vel fieri non poteſt; quia impoſſibilis; vel nihil refert, vt fiat, quia indifferens: quod ſine aliquali irreuerentia fieri non poteſt. Quod autem huiuſmodi peccatum ſit tantum veniale, probatur: quia irreuerentia eſt leuis. Hæc Aragon. Quem ſequitur Saytus *lib. 5. clauis Reg. cap.4. in fine capitis*; vbi citat plures, quaſi id ipſum docentes; ſed male, vt infrà.

Vnde multo probabilius, immo vt mihi certum, Reſp. dicendum, quod huiuſmodi peccet mortaliter. Quia tali iuramento (aut voto) deficit veritas de præſenti, cum iurans (aut vouens) nequeat habere firmum animum implendi rem ſibi impoſſibilem. Sic Nauarr. *cap.12.n.22.* Azor *lib.11.cap.5. q.1.* Suarez *lib. 3. de iuram. cap.* 18. *fine.* Angel. Hoſtienſ. Sylueſt. & Abulenſ. quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.3.cap.4.n.*18. Fagundez *cap.6. cit. n.24.* Prado *tom.2. cap.32. de iuram. q.*8. §.1.*n.*11.

QVÆSTIO XXX.

An, ſaltem liber ſit à mortali, qui iuramento (aut voto) promittit aliquid, quod, ſi non probabiliter, leuiter tamen credit, promiſſum poſſe adimplere?

AFfirmabunt à fortiori Aragon, & Saytus.

Sed ahnc, vt multò probabilius, Reſp. nec hunc eſſe liberum à mortali. Quia vt liber ſit, debet habere ad minus probabilem cauſam credendi, fore vt poſtea poſſit promiſſum implere. Quia hanc adminus certitudinem in iuramento aſſertorio deſiderari, cum communi ſuprà diximus. Sic Sanchez, & Fagundez, & penes illos, Hoſtienſ. Angel. Sylueſt. & Suarez, & ſic Prado *loco citato.*

QVÆSTIO XXXI.

An deinde, ſit mortale, iurare (aut vouere) rem aliquam alteri, animo dubio adimplendi illam?

REſpondeo vt certum: Eſſe etiam mortale, quia qui iuramento aſſertorio affirmat rem dubiam pro certa, peccat mortaliter, vt ſup. *quæſt.* 6. eſt habitum: ergo ſimiliter peccabit, qui iuramento promittit aliquid alteri, animo dubio implendi illud; patet, quia in vtroque defuit certa veritas moralis. Sic Sanchez *loc. cit num.*17. qui citat Sotum *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 7. *in ſolutione ad* 1. vbi ait, exigi ad huius iuramenti veritatem, vt adſit animus firmus, & certus implendæ rei promiſſæ. Sic etiam Fagundez *lib.*2. *Decalogi, cap.*6. *num.* 23. Qui citat Sanchez, omiſſio, ex iniuria Typographi, Soto, cuius verba (non Thomæ Sanchez) ſunt, quæ adduximus. Sic etiam Mag. Prado *tom.2. cap.32. de iuram. q.*8. §.1.*n.*11.

QVÆSTIO XXXII.

An peccet mortaliter, qui alteri iuramento (aut voto) promittit rem aliquam grauem, & iuſtam, animo exequendi illam; ſi poſtea iuramentum (aut votum) frangat, & non impleat?

REſpondeo tanquam certum: Peccare mortaliter. *Primò*, quia talis iuramenti fractione, grauis valde iniuria irrogatur Deo, contemnendo authoritatem illius in re graui. *Secundò.* Quia violatio voti in re graui licita ac iuſta; eſt mortale peccatum: ergo à fortiori erit violatio iuramenti. Sic Palaus *diſp.* 1. *de iuram. punct.* 6. *num.* 5. Sanchez *lib.3. Decal. cap.4. num.*21. qui dicunt in hoc omnes conuenire, licèt diſcordent in caſu, quo materia ſit leuis. Sit ergo.

QVÆSTIO XXXIII.

An etiam peccet mortaliter, qui iuramento (aut voto) rem leuem alteri promittit, animo illam exequendi, ſi poſtea illud non impleat?

AFfirmant multi. quia ideo iuramentum aſſertorium, vel promiſſarium, cui defuit veritas de præſenti, eſt mortale, etiam in parua materia, quia Deus, vt teſtis falſus adducitur: ergo etiam erit mortale, ſi deficiat de futuro veritas; patet, quia tunc iurans, quantum eſt ex ſe, eſt cauſa vt Deus ſit teſtis falſus. Ita Gabriel *in* 3. *diſt.* 39. *q.*2. *art.* 2. *concl.* 4. Caiet *in ſum.v.periurium, cap.*2. Armilla *verbo, iurare, num.* 12. Valentia 2. 2. *diſp.6. q.* 7. *punct.* 3. *concl.*3. Leſſius *lib.*2. *cap.*42. *dubit.*5. *n.* 23. Bonac. *diſp.*4. *q.*1. *punct.*14. *n.*2. Reginald. *lib.*1. *num.*79. Medina *in ſum. cap.* 14. §. 4. ibi: Quarta regula. Quien iura de hacer vna coſa, idespues no lo cumple ſiendo licita, i ſanta, i no contra los mandamientos, ni conſejos de Dios, peca de ſuyo mortalmente, porque trae a Dios por teſtigo, i

por confirmador de ſus falſedades, i engaños. Ita Medina, Fillucius etiam *tract.* 25. *cap.* 10. *q.* 7. tenent etiam hanc partem, apud Acacium, Tabiena *v. iuram. n.* 11. Couarr. 1. *variar. cap.* 7. *n.* 2 Philiarcus *de Offic. Sacerd. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 3. Saytus *lib.* 5. *clauis Reg. cap.* 4. *n.* 28. Toletus *lib.* 4. *cap.* 22. *in principio*, & alij. Qui omnes defendunt, iuramentum promiſſorium de re parua & minima, dummodo licita ſit, vt v.g. de dando pomo, aut obolo puero, obligare ad mortale. Sic etiam Baſſeus *tom.* 1. *v. iuramentum* 4. *n.* 3. *& tom* 2. *eod. verb. n.* 7.

Alij omninò contrà negant, peccare mortaliter illum, qui rem paruam promiſſam, ſiue ea ſit tota materia, ſiue pars tantum, non adimplet. Ratio eorum eſt: quia violatio voti in re parua, non eſt peccatum mortale, niſi veniale: ergo, nec erit mortale, ſed veniale tantum, violatio iuramenti promiſſorij, circa ſimilem materiam; nam vtriuſque violatione, Deo, eiuſque honori, & auctoritati irrogatur iniuria. Sic tenet D. Anton. 2. *p. tit.* 10. *cap.* 4. § 1. Angel. *v. iuramentum* 5. *n.* 41. Syluest. *iuramentum.* 4. *q.* 1. Sotus *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 7. *dub.* 1. Nauarr. *in ſumma latina cap.* 12. *n.* 10. *& cap.* 18. *n.* 7. (mutans ſententiam, quam tenuerat in ſumma Hiſpana *cap.* 12. *num.* 10. *& cap.* 18. *n.* 4.) Aragon 2. 2. *q.* 89. *art.* 3. *pag.* 1061. Azor *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 27. *q.* 2. & *lib.* 11. *cap.* 5. *q.* 3. Henriquez *lib.* 5. *de pœnit. cap.* 20. *num.* 4. *in comm. lit. m.* Rodrig. *tom.* 1. *ſum. in* 2. *edit. cap.* 191. *num.* 2. Petr. Ledeſma *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 3. *dub.* 1. Sà *v. iuramentum num.* 7. Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 16. *à n.* 9. quos omnes refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 4. *num.* 23. Quibus addo Dianam *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 70. *& par.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 4. & penes illum, Ioann. à Cruce, Bizzozerum, Syluium, David à Mauden. Ioann. Franciſcum Suarez, Villalob. & Layman. Addo item Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 6. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 6. *num.* 29. *& cap.* 15. *n.* 8. Caſtro Palao *diſp.* 1. *de iuram. punct.* 16. *num.* 8. Acacium *v. iuramento, reſol.* 156. *num.* 2. Tamburinum *lib.* 3. *Decal. cap.* 3. § 3. *num.* 4. *verſ. Dico tamen.* Martinez de Prado *tom.* 2. *oper. moral. cap.* 32. § 2. *n.* 7. & Ioann. à S. Thoma 2. 2. *q.* 88. *diſp.* 29. *art.* 8.

Alij tandem diſtinguunt, & dicunt, quod quando res parua eſt tota materia iuramenti promiſſorij, tunc violatio iuramenti ſit peccatum mortale: ſecus ſi ſolùm ſit pars materiæ, v.g. Promittit quis cum iuramento ſe recitaturum vnum Pſalmum, & dum recitat omittit vnum verſiculum, tunc omiſſio huiuſmodi leuis, quaſi pro nihilo reputatur, & conſequenter non poteſt inducere culpam mortalem. Secus verò ſi promiſit dicere vnum *Aue Maria*, aut dare pro eleemoſyna potum aquæ frigidæ; quia ſi id omittat, peccabit mortaliter, eo quod licèt ſit materia leuis, eſt tamen totalis materia iuramenti. Ita ſentiunt Caiet. 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *dubit.* 1. Couarru. *lib.* 1. *variar. cap.* 1. *numer.* 2. *verſ. ſecundò.* Philiarc. citatus pro prima ſententia. Corduba *in ſum. q.* 188. & tandem id ſentit Saytus citatus pro prima ſententia *à n.* 29.

Ego autem Reſpondeo dicendum, quod licèt prima, & vltima ſententia ſint ſatis probabiles, probabilior tamen ſit ſecunda, quam, ratione deducta ex ipſa natura iuramenti promiſſorij, his verbis probat Tamburinus. Nam in iuramento promiſſorio, non inuocatur Deus, vt teſtis futuræ executionis, ſed vt teſtis præſentis voluntatis: quoad futuram executionem autem, affertur Deus, vt ſua authoritate promiſſionem ſuſcipiat; vt ſcilicet executio correſpondeat factæ promiſſioni: ergo ſi non correſpondeat, infidelis erit iurans, non verò propriè mendax. Quare cum in caſu noſtro, ſit infidelis in re leui, leue ſolùm peccatum attinget. Sic ille. Ex Sanchez loco citato, *n.* 23. Legatur ille, & nos infrà *tract.* 2. *de voto, diſp.* 3.

QVÆSTIO XXXIV.

An, qui iurat, aut vouet, rem exiguam quotidie dicendam; v.g. vnum Aue Maria; *& nunquam implet, peccet mortaliter?*

AFfirmant, & à fortiori, omnes Doctores pro prima, & vltima ſententia nuper adducti, nec non Zumel 1. 2. *q.* 88. *art.* 4. *dub. penult. verſ. Nec obſtat.* Ludov. Lopez, cum Cano, apud Sanchez *lib.* 1. *ſum. cap.* 4. *num.* 13.

Negant contrà alij docentes, non peccare niſi venialiter. quia omiſſio huiuſmodi, eſt rei leuis, & modicæ: ergo. Sic ſentiunt Villalob. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 36. *diff.* 5. *num.* 9. & Acacius *tom.* 2. *ſum. v. iuramento, reſol.* 156. *n.* 8. vbi ſic infert: De todo infiero con Villalobos, que el que juro de reçar todo vn año, cada dia vna Aue Maria, i la dejo todo el año, no peco mortalmente, aun en el fin del año, como dice Soto *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 7. *dub.* 1. *col.* 4. Sic ille. Addo ego iterum eundem Sotum *lib.* 7. *de iuſt. q.* 2. *art.* 1. *col. mihi* 3. *verſ. concluſio ergo*, vbi loquendo de voto rei leuis, ait: quod ſi votum emiſiſti quotidie dicendi *vnum Credo*, & ſi id quotidie omittas, nunquam mortaliter delinquis. Sic etiam tenet Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 70. Et licèt abſolutè loquendo vtraque ſententia ſit ſatis probabilis, & hæc vltima conformior dictis à nobis.

Nihilominus clariùs cum eadem Reſpondeo diſtinguendo ſic: ſi iuramentum quotidie recitandi modicum, v. g. vnum *Aue*, ſeu *Credo*, ſit, & fiat in honorem diei, & temporis, tunc non erit mortale, etiam ſi iuramentum ſemper violetur. At ſi non ſit, aut fiat in diei honorem, ſed tantum dies præfigatur, vt terminus, ne vltra illum executio iuramenti differatur, tunc licèt ſingulis diebus, ſit omiſſio venialis, tanquam rei modicæ omiſſio, tamen, dum notabilem orationis omiſſæ quantitatem attingit, erit mortalis. Sic Sanchez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 4. *num.* 14. vbi id latè probat, & citat pro ſe Gabrielem Vaſquez 1. 2. *q.* 88. *art.* 4. *diſp.* 146. *cap.* 2. fine, & Azorium *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 5 *q.* 3. Quia verò difficile erit cognoſcere, quo fine, quavè ratione, aut intentione factum fuerit, iuramentum recitandi modicum illud quotidie (niſi id expreſſè à iurante fiat) in praxi optimè poteſt quis ſe conformare cum Authoribus ſecundæ ſententiæ. Legatur Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 15. *num.* 12.

QVÆST.

QVÆSTIO XXXV.

An ſimiliter, ſolùm peccet venialiter, qui iurat, aut vouet, erogare quotidie modicam eleemoſynam, & nunquam tale iuramentum, aut votum, implet?

NEgant, & à fortiori ſolùm peccare venialiter omnes primæ ſententiæ Authores; nec non ex ſecunda Sotus *lib.* 7. *cit. q.*2. *art.*1. verſ. *concluſa ergo*; vbi verbis ſuis, à nobis nuper relatis, hæc adiecit: ſecus ſi fortaſſe voto ſpopondenis quotidie obolum erogare pauperibus: tunc enim licèt, nec vnius ſolutionis, nec duorum omiſſio, ſit mortalis, tamen quod hodiè non tribuis, cras teneris: quare vbi debiti ſumma excreuerit, mortalis ſit culpa. Sic ibi. *Et lib.*8. *loco citato.* Acacius etiam *loco citato.* Aragon. 2. 2. *q.*88. *art.* 3. *concl.* 3. Medina *t.* 2. *q.*88. *art.* 4. *ad.*4. Petr. de Ledeſma *tom.*2. *ſum. tract.* 10. *cap.* 3. *dub.*1. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 36. *diff.* 5. *num.*11. (non 9. vt inueni apud Dianam) vbi ſic ait: Delo dicho ſe infiere, que el que dejo de rezar todo vn año, cada dia vna Aue Maria, i lo dejo todo el año no peco mortalmente aun enel fin del año. Como dice Soto. Mas ſi prometio, ò juro, de dar à vn pobre cada dia medio real, vendra aſer peccado motial, quando legaſſe aſer ſuficiente materia, i eſtara obligado à reſtituir, conforme aloque ſe dijo arriba del voto. Hæc ille, & Ioann. à S. Thoma 2.2.*q.*88. *diſp.*29. *art.*8.

Alij autem, abſolutè affirmant ſolùm peccare venialiter. Quia vtraque materia eſt leuis, & exigua. Sic cum Diana *Reſol.* 70. *cit. in fine*, ſentiunt multi ex Doctoribus ſecundæ ſententiæ quæſtionis ſuperioris: & præcipuè Nauarrus *cap.* 17. *num.* 103.

Sed, iuxta à nobis dicta, Reſp. dicendum; non peccare mortaliter, nec ſub mortalis reatu teneri ad reſtitutionem, qui nunquam implet iuramentum aut votum, erogandi quotidie pauperi quadrantem, aut aliam paruam eleemoſynam, ſi fiat in honorem cuiuſlibet diei, & temporis: ſecus, ſi aliàs, iuxta à nobis dicta. Attamen, quia non eſt facile cognitu, quam intentionem habuerit iurans, præcipuè ſi non doctus, ſed rudis ſit in praxi, poterit ſecurè ſequi ſententiam ſecundam. Legatur Sanchez *lib.*1.*Decal. cap.* 4. *à n.*13. & *lib.*4 *cap.* 14. *à num.* 35. Tamburin. *lib.* 3. *cap.*16. §. 2. *num.* 8. *loc.cit.* lege de hac materia *tract. de voto diſp.* 3. *de obligatione voti.*

§. V.

De iuſtitia requiſita in iuramento promiſſorio, & voto.

QVÆSTIO XXXVI.

An ſit peccatum mortale, iurare aliquod mortale committere; vt fornicari; grauiter ſe vindicari, &c.

NEgatiuam ſententiam non improbat Luyſius *in ſum.* 1. *p. cap.*168. *dub.*8.

Sed Reſpondeo tanquam certum: Eſſe peccatum mortale; & ideo tale iuramentum, nec obligare, nec indigere relaxatione, quid enim relaxabitur, ſi nulla adeſt obligatio? Ratio eſt: tum quia magna Deo irrogatur iniuria, afferendo Deum in teſtem faciendi aliquid contra eius legem. *Tum*, quia iuramentum non eſt vinculum iniquitatis. Vnde ſi quis iuret, ſe fornicaturum, præter peccatum propoſiti fornicandi, admittit aliud lethale iuramenti præſtiti contra religionem ex defectu iuſtitiæ. Sic omnes DD. Legantur Suarez *lib.* 3. *cap.*19. *à n.*9. Nauarr. *cap.*12. *num.* 13. Sotus *lib.*8. *de iuſt. q.*2. *art.* 3. *concl.* 3. Azor. *tom.* 1. *lib.*11. *cap.*5. *q.* 1. Sayrus *lib.*5. *cap.*4. *num.* 35. Leſſius *lib.*2. *de iuſt. cap.* 42. *dubit.* 4. *num.* 18. Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.*4. *num.*26. Tamburin. *lib.*3. *Decal. cap.*3. §. 3. *num.* 3. Palaus *diſp.*1. *de iuram. punct.* 6. *num.*9. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 6. *num.* 20. & omnes. Idem docentes, de illo, qui vouet, facere aliquod mortale. Lege Pradum *cap.* 31. *q.*2. §. 8. & Luyſium *loco cit. dub.* 6. vbi expreſsè hanc noſtram tenet ſententiam.

QVÆSTIO XXXVII.

An etiam peccet mortaliter, qui iurat aliquod veniale committere, animo adimplendi illud?

AFfirmat Catharinus (relatus à Couarr. *de pactis* 1.*p.* §. 6. *n.*6. *fine*) dicens à contraria opinione eſſe cauendum. Cui fauet ſatis, id probans multis argumentis, Caſtro Palao, *loco citato*, *n.*10. quamuis tandem dicat, non propterea, velle ſe à communi ſententia, & praxi recepta recedere. Cum illa ergo oppoſitam tenet ſententiam *diſp.* 1. *de voto punct.* 8. §.3.*n.*9. citans pro ſe Leſſium *lib.*2. *cap.* 40. *dub.*7. *n.*39. & Suarium *lib.*5. *de voto c.*4. *n.*2. *n.*9 & loquendo de voto idem ſenſit Prado §. 8. *cit. n.*100. Luyſius *loco cit.* & alij.

Igitur vt longè probabiliùs Reſp. dicendum, ſolum peccare venialiter. quia, etſi iurans adimpleat quod iuramēto promiſit, ſolù peccat venialiter: ergo dum iurat aliquē actū venialem, ſolùm peccat venialiter. Nec iurās veniale opus, tenetur ſub mortali, ſed ſub veniali ſolùm, reddere falſum tale iuramentum, non implendo illud. Sic Couarr. *n.*6. *cit.* ex Caiet. 2. 2. *q.*89. *art.*7. *ad* 2. *& in ſumma*, *v. periurium promiſſorium*, & Syluestro *iuramentum* 2. *q.*7. *& iuram.*4. *q.*1. Sotus, Nauarr. Leſſius, Suarez, Sayrus, Azor, quos ſequitur Sanchez *n.*28. Palaus, & Fagundez vbi ſuprà, Tamburinus *lib.*3. *cap.*3. §.3. *n.*10. Baſſeus *to.*2. *v. iuramentum*, *n.*8. modo explicando infrà *tr.*2. *diſp.*4. §. 5. *q.*35.

QVÆSTIO XXXVIII.

An ſaltem peccet mortaliter, qui adimplet iuramentum (aut votum) rei venialis; eo quod iurauerit (aut vouerit) tale veniale facturū?

AFfirmat Angel. ex Hugone, *v. iuramentum* 5. *n.*2. ita ſcribens: Hugo tamen, quod ſi ſeruat tale iuramentum peccat mortaliter; quia facit contra iſtud, cap. *in malis* 22. *q.* 4. ſecundum Rodo, tamen, quod ſolùm venialiter. Quod verū eſt, quando ſimpliciter committit veniale. Sed ideo cōmitteret, quia iurauit; dic, quod mortaliter peccaret, quia nomē Dei aſſumit in malum. Hæc Angelus. Cui fauet Sotus *lib.*8. *de*

nſt.q.1.art.7. circa ſolut. ad 2. verſ. Ex his ergo. Quatenus dicit, quod ſeruare iuramentum rei mortalis, reſpiciendo iuramenti vinculum, vt ſcilicet, illi reuerentia ſeruetur, ſit blaſphemia. quia peccatum in Dei honorem offertur. quæ ratio in culpa veniali locum habet.

Alij contra abſolutè negant eſſe mortale: eo quod circunſtantia hæc, hoc peccatum leuius reddat: cum executio illius peccati venialis, ex quadam iuramenti reuerentia proficiſcatur. Sic Saytus *lib.5. clauis cap.4. n.35. verſ. ſecundò eſt*, ibi: Dixit etiam non eſſe mortale, etiamſi adimpleat iuramentum de peccando venialier: quia ex reuerentia iuramenti Deo præſtiti videtur impleſſe, & non ex contemptu. Et ideo, licèt Angelus *in verb. iuram. 5. n.2.* concedat eſſe veniale ſolùm quando ſimpliciter committit veniale, mortale autem, quando quis, ideo committeret veniale, quia iurauit; eo quod nomen Dei aſſumit in malum: vt tamen diximus, hoc male dictum eſt: quia illa intentio non aggrauat, ſed alleuat, cum veniat ex reuerentia Dei. Nec tunc aſſumit nomen ad malum, ſed quando iurauit: & tamen tunc non peccauit mortaliter, quia res eſt modica. Sic Saytus & apud illud illum, Sylueſter, Caiet. Couarr. Nauarr. S. Anton. Tabiena, & Ludou. Lopez.

Sed clariùs, & probabiliùs Reſp. cum diſtinctione dicendum, quod regulariter loquendo, non peccet niſi venialiter, eo quod id faciat ex quadam vulgari ignorantia, credens ſic iuratum exequendum eſſe. At ſi excludamus talem ignorantiam, dicendum eſt, quod executio actus venialis, aut operis, quia iuratum eſt, ſit ex ſe peccatum mortale; tum quia eſt grauis ſuperſtitio indebiti cultus Deo exhibiti, tum etiam, quia, ignorantia excluſa, blaſphemum eſt offerre Deo peccatum, quaſi ei placens. Sic ex Suario *lib. 3. de iuramento cap.19. n.6. & 7.* docet Sanchez *lib 3. in Decal. cap.4. n.29.* & ex vtroque Palaus *diſp. 1. de iuram. punct.6. fine.* Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.3. §.3. num.5.* Idem dic loquendo de vouente talia.

QVÆSTIO XXXIX.

An item peccet mortaliter, qui ſecluſa omni ignorantia, iurat (aut vouet) ſe facturum aliquid contra conſilia Euangelica, vt ſe non futurum Religioſum, &c.

AFfirmat Angelus *v. iuramentum 5. n.3.* his verbis: Tertius, quando iurat aliquid, quod eſt contra conſilia Euangelica, putà, quod non efficietur Epiſcopus, Religioſus, & huiuſmodi. Nec obſtat *cap. Florentinum 85. diſt.* quia non dicit, quod teneat votum; ſed peccauit mortaliter, iurando contra ſecundam partem iuſtitiæ, quæ eſt facere bonum: ſicut ſi iuraſſet, contra primam partem iuſtitiæ, quæ eſt, declinare à malo. Ita Angelus. Cuius ſententiam tenet Abulenſ. *cap. 5. Matth. q.301.* & approbat Sylueſt. *v. iuramentum 2. q.7.* caſu, quo res illa iurata contra conſilia eſſet grauis; vt non ingredi Religionem. Ita etiam Gabriel, & Catharinus apud Saytum, infrà citandum.

Sed multò longè probabiliùs, Reſp. Non peccare, niſi venialiter. quia non videtur grauis Dei iniuria vti diuino teſtimonio, ad nolendum facere id ad quod quis non tenetur; cum non præceperit Deus. Sic Nauarr. *cap.12. n.16.* Suarez *lib 3. cap.18. n.6.* Caiet. *2.2. q.89. art.7.* Leſſius *lib.2. cap.42. dubit.3. n.17.* Luyſius *in ſum. cap.171. dub.4.* Azor *lib. 11. cap.5. q.1.* Valentia *2.2. diſp.6. q.7. punct.3.* Saytus *lib.5. clauis, cap 4. n.36.* Sanchez *lib.3. cap 4. n.30.* Palaus *loco cit.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.14. n.15.* Tambur. *lib.3. cap.3. n.10.* Idem de illo qui de tali re votum fecerit, *tract.2. de voto, diſp.4. §.5. q.38.*

QVÆSTIO XL.

An, qui iurauit (aut vouit) non daturum eleemoſynam (quando ad eam non tenetur) non ingreſſurum Religionem, &c. peccet ſaltem venialiter, ſi poſtea det eleemoſynam, ingrediatur Religionem, &c.

REſp. vt certum: Non peccare. quia, cum nullo ex capite teneatur implere tale iuramentum (quandoquidem iuramenta, quæ aduerſantur charitati minime obligent) ſanè non peccabit ea non ſeruando. Imo melius faciet, ſi non ſeruet, vt ait D.Thom. *2.2. q.89. art.7.* & ex illo Saytus *n.36. citato, in fine*, Tamburinus *n.10. cit.* & Fagundez *n.15.*

QVÆSTIO XLI.

An iurare (aut vouere) rem indifferentem, ſit ex ſe veniale?

REſpondeo, quod ſit veniale peccatum, defectu iuſtitiæ. quia res indifferentes, quales ſunt omnes, quæ nec benè, nec malæ ſunt ex obiecto, vt leuare feſtucam, amputare vngues tali die, aſcendere equum, ire in campum, & ſimilia, non ſunt apta iuramenti materia. Ratio eſt: quia hoc iuramentum eſt otioſum, & inutile: ergo veniale peccatum erit. *Confirmo id*: quia iurans rem indifferentem ex obiecto, vtitur Dei nomine ad confirmandam rem, quæ fieri, vel non fieri parum refert: at id eſt quædam irreuerentia, & vanitas: ergo & peccatum veniale. Sic communis. Armilla, Sotus, & Saytus, quos ſequitur Sanchez *lib.3. Decal. cap 4. num.31.* Nauarr. *cap.12. n.17.* Tolet. *lib.4. cap.22. num.4* Fagundez *lib.2. cap.14. n.10.* & Suarez (ex D.Thom.) *lib.2. de iuram. cap.16. n.1. & lib.1. de voto cap.2. n.14.* Palaus *diſp.1. de voto punct.8. §.3. n. 10.* & alij, hinc colligentes, tale de re indifferenti iuramentum, minime obligare, etiamſi quando illud fuit factum ab aliquo intenderit illud obſeruare; quia de ſe fuit nullum, & veniale peccatum. Legantur dicenda *tract. de voto, diſp.4.*

QVÆSTIO XLII.

An ſaltem ſit immunis à veniali, qui iurat (aut vouet) rem, aut actum indifferentem ex obiecto, propter honeſtum finem?

REſpondeo vt certum: Tunc iurantem eſſe immunem à veniali; immo & teneri ad exequendam talem rem, aut actum indifferentem. Ratio eſt: quia iuramentum de quocunque opere virtutis eſt licitum, & inducit obligationem: ſed opus indifferens, factum propter honeſtum finem, eſt opus virtutis: ergo

ergo ſic iuratum cadit ſub obligationem. *Confirmatur*: quia actus de ſe indifferens factus, propter aliquem finem honeſtum, iam deſinit eſſe indifferens; quia propter circunſtantiam illi adiunctam, eſt bonus, & licitus: ergo obligat iurantem. Sic Suarez *loco cit. num.*4. Fagundez *n.* 13. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 3. §. 3. *n.* 8. ſic dicens: Si iuraſti in honorem Dei non tranſiturum v. g. per hanc viam, quia id res eſt indifferens, Deus non acceptat, vt pote non cedentem in eius honorem. In quo tamen, & in his ſimilibus, aduerte, non rarò rem alioqui indifferentem fieri, propter aliquod adiunctum, materiam admodum bonam; & tunc iuramentum fore licitum, atque obligatorium: vt ſi quis iuret, non tranſiturum per aliquam viam, quia in illa habitat puella, cauſa peccati. Hæc ille. Idem omnino dic de vouente.

QVÆSTIO XLIII.

An iuramentum (aut votum) factum à principio de re indifferenti, poſtea obliget, ſi poſt aliquos dies talis res fiat bona?

AFfirmant Nauarrus, Luyſius de Torres & alij, quos infrà *tract.* 2. de voto referemus.

Reſp. tamen, non obligare: *Quia non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non ſubſiſtit*: atqui iuramentum de re indifferenti, non ſubſiſtit à principio, nec obligat, vt nuper eſt habitum: ergo nec poſtea obligabit. Sic Tamburinus *n.* 8. *cit.* & Fagundez *num.* 14. id exemplo ſequenti explanans: iuraſti, te non iturum per certam plateam, ob nullum finem, ſed quia ita voluiſti: poſtea verò in illa platea datur certa occaſio, & muliercula, cum qua es peccaturus: quæro an illud iuramentum ſtet, & ex vi illius tenearis illac non tranſire. Reſpondeo, te ad id non teneri ſub iuramento; teneri tamen ex ex iure diuino, & præcepto charitatis, erga te ipſum. Ratio eſt, quia quod ſemel inualidum eſt, non poteſt poſtea conualeſcere; & illud iuramentum à principio fuit inualidum: ergo ſemper inualidum manebit. Sic Fagundez. Et idem dicendum eſt de iuramento, aut voto, facto à principio de re impoſſibili, aut mala, quod, etiamſi poſtea fiat poſſibilis, aut honeſta, non valet iuramentum, aut votum; quia à principio fuit nullum. Sic Prado *tom.* 22. *cap.* 31. *q.* 2. §. 9. *num.* 121. & communiter DD. lege dicenda à nobis infrà *diſp.* 34. *de iuram. ſeruandi ſtatut. q.* 9. & *tract.* 2. *diſp.* 4. *q.* 21.

QVÆSTIO XLIV.

An, ille, qui ab aliquo didicit certam medendi artem, ſub iuramento (aut voto) non communicandi illam alijs; teneatur ad tale iuramentum, ſeu votum?

REſpondeo cum diſtinctione dicendum; quod minimè teneatur ad iuramentum (vel votum) caſu, quo adſit aliqua neceſſitas illius modi medendi (propter vtilitatem proximi) communicandi; quia tunc tale iuramentum militat contra charitatem, & ideò non ligat. Tenebitur tamen in aliquibus caſibus, ad tale iuramentum obſeruandum; veluti ſi ille à quo talem artem didicit, ſit præſens, & voluerit illam alicui manifeſtare, vel ſi aliquis ſit paratus ad præſtandum aliud tam efficax remedium ad ſubleuandam præſentem neceſſitatem: quia tunc & iniuria fieret illi, qui docuit talem artem; & ratio charitatis ceſſaret: ſic ex D. Thoma, *Quodlib.* 2. *art.* 22. & Syluestro *v. iuramento q.* 1. docet Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 14. *fine.*

QVÆSTIO XLV.

An, peius ſit, iurare (aut vouere) quempiam, ſe facturum rem venialem, aut contra conſilia Euangelia, aut indifferentem, animo non implendi; quam animo implendi?

REſpondeo ex dictis dicendum, quod peius ſit iurare (aut vouere) animo non implendi. Patet, quia iurare aliquid ex dictis, animo non implendi, eſt peccatum mortale: iurare verò illa, animo adimplendi eſt ſolum veniale, vt ſuprà cum communi diximus. Sic Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 4. *num.* 32. Qui ſecus dicit, de illo qui iurat rem mortalem animo exequendi, quàm animo non exequendi; quia in priori euentu, eſt duplex lethalis culpa, in poſteriori verò, vnica tantum.

QVÆSTIO XLVI.

An ſit neceſſè diſtinctè fateri, quoties quis cum mendacio; & quoties cum dubio; & quoties cum animo non implendi aliquid, iurauerit?

REſpondeo non eſſe neceſſarium; ſed ſatis eſſe fateri, ſe toties falsò iuraſſe. Quia hæc omnia, ſunt mendacia iuramenta eiuſdem rationis, vt conſtat ex ſuprà dictis. Sic Sanchez *n.* 36. & ex illo Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 6. *n.* 35.

QVÆSTIO XLVII.

An, homicidium ſit grauius peccatum periurio?

AFfirmant multi Doctores: eo quod homicidium ſit peccatum, contra iuſtitiam, & periurium contra Religionem: atqui, cæteris paribus, grauiora ſunt peccata contra iuſtitiam particularem, quàm contra Religionem; nam in illis; vltra offenſionem, & iniuriam Dei, datur etiam læſio proximi, in his verò ſolum datur nuda iniuria Dei per ſe, & ex obiecto: ergo. Ita Durandus *in* 3. *diſt.* 39. *q.* 5. *art.* 8. & 9. Angelus *v. periurium num.* 8. Gabriel *in* 3. *diſt.* 39. *q.* 2. *art.* 3. *dub.* 4 Maior ibi *q.* 5. Selua *de beneſic p.* 3. *q.* 2. *art.* 3. Rebuff. *de pacifica poſſeſſione num.* 123. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 42. *dubit.* 14. *num* 75 & apud Sanchez, (omiſſo ex incuria Typographi, nomine) Suarius *lib.* 3. *de iuram. cap.* 3. *n.* 12.

Sed probabiliùs Reſpondeo homicidium non eſſe maius peccatum periurio; ſed potius contrà. Ratio eſt: quia periurium tendit immediatè, & directè contra diuinum honorem: quia periurus priuat Deum, quantum in ſe eſt, diuino ſuo honore, & cultu latriæ ſoli illi debito: at homicidium non eſt offenſio directè, & immediatè contra Deum,

ſed contra proximum: ergo per ſe, & ex obiecto, ſeclusis aliis circunſtantiis extrinſecis, grauius eſt peccatum periurij, quàm peccatum homicidij. Sic S. Thomas *quodlib.*1. *art.* 18. apud Sanchez; & apud Azoriom, *quodlib.* 1. *quaſt.*9.*art.* 2. Sotus *lib.*8. *de iuſt.* (non 3. vt leges apud Azorium) *q.*2.*art.*3. Azor. *tom.*1 *lib.*11. *cap.*12.*q.*6. Abulenſ. *cap.*5. *in Matth.* *q.*302. Ægidius *quodlib.*6.*q.*24. Silueſt. *v. periurium,* *q.*2. Tabiena, *ibi*, §.4. Couarru. *de pactis par.* 1. §. 6. *n* 1. Graffius *par.*2.*deciſ.cap.*11.*n.*7. D. Anton. *par.* 2.*tit.*10. Turrecrem. *in cap. ille* 22. *q.*1. Saytus *lib.*5. *Clauis, cap.*4.*n.*9. Sanchez *lib.*3.*Decal. cap.*4.*n.*37. Fagundez *lib.*2.*cap.*6.*n.*36. licèt *n.*38. Suario adhæreat aliqualiter. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.*1.*dub.* 10. *n.*2. Medina mox citandus. Prado *tom.*2.*cap.*32. §.1.*num.*16.

QVÆSTIO XLVIII.

An, periurium ſit etiam grauius peccatum, quàm parricidium?

AFfirmat adhuc Medina *lib.*1.*ſum.cap.* 14.§. 5. *fol. mihi* 82. ibi. Dice Señor S. Thomas, i aſſi es verdad, que el peccado de periurio, es mas graue que matar a vn hombre, aunque ſea ſu proprio Padre. Ita ille.

Sed probabiliùs reſpondeo non eſſe grauius peccatum, quàm parricidium. Quia per hoc, violatur pietas naturalis in patrem. Quæ circunſtantia mutat ſpeciem peccati, & mirum in modum illud aggrauat. Sic Suarez *cap.*3.*cit.n.*10. dicens, oppoſitum eſſe incredibile, & contra communem ſenſum. Sic etiam ſentit Sanchez, *loco citato*. Fagundez *num.*37.

QVÆSTIO XLIX.

An, grauius peccatum ſit, iurare verum, per falſos deos; quàm iurare falſum, per verum Deum?

NEgare videtur D. Auguſtin. *Epiſt.* 154. refertur *in cap. monet te*, 22.*q.*1. Vbi ait: minus malum eſſe, per deum falſum iurare veraciter; quàm per Deum verum fallaciter.

Sed vt quid verum, Reſpondeo dicendum, quod grauius, ac maius peccatum ſit, iurare verum per falſos deos; quàm falſum, per verum Deum. Ratio eſt: quia, qui iurat per falſos deos, quos veros eſſe arbitratur, quamuis veraciter iuret, grauiſſimè tamen peccat peccato idololatriæ, & blaſphemiæ, (quæ peior periurio eſt) cum cultum vero Deo debitum, tribuit Idolis. Sic S. Thom. 2.2.*q.*13.*art.*3. *ad* 2. Sotus *lib.*8.*de iuſt.q.*2.*art.*3.*concl.* 1. Couarru. *de pactis* 1.*p* §.1.*n.*10 Suarez *cap.*3.*cit. n.*6 Saytus *lib* 5.*cap* 3.*n.*18. Azor. *tom.* 1.*lib.* 11. *cap.* 12. *q.*12. Sanchez *cap.*3.*cit. n.*38. Qui ad auctoritatem D. Auguſtini, reſpondet cum Azorio, quod intelligatur, caſu quo Chriſtianus iuret per falſos deos, qui eos falſos exiſtimat, ſolo decipiendi animo: is enim ſi fidem non ſeruat, peccat decipiendo, at non eſt periurus: at iurans falſum, eſt periurus, & ſic grauius peccat. Sic illi, Graffius etiam, *par.*2.*lib.*2. *cap* 8.*n.*6. & *cap.*21.*n.*5. Aragon, 2.2.*q.*89.*ar.*6.*dub.*2. Baſſeus *tom.*2.*v. iuramentum, num.*11.

DISPVTATIO VIII.

De conſuetudine iurandi.

QVÆSTIO PRIMA.

Quotuplex eſt conſuetudo iurandi?

RESPONDET Tamburinus *lib.* 3. *in Decal. q.* 1. §. 5. *n.*1. eſſe triplicem. *Prima*, inquit, eſt iurandi verum. *Secunda*, malè, vel falsò iurandi aduertenter. *Tertia*, iurandi malè, vel falsò inaduertenter. Palaus verò, dicit, quod ſit duplex, nempe iurandi falsò, abſque aduertentia; an ſit verum, vel falſum: & iurandi cum aduertentia, vt verum iuretur. Ita *diſp.*1.*punct.*9.*n.*1.

Sed clariùs Reſpondeo cum Sanchez dicendo, quod ſit quadruplex. *Prima* eſt, paſſim iurandi cum debita tamen aduertentia, vt iuretur verum; ſiue coniungatur illi conſuetudo mentiendi, abſque iuramento, ſiue non. *Secunda* eſt, iurandi falsò aduertenter. *Tertia* aduertendo ad iuramentum; non tamen ad veritatem, vel falſitatem rei iuratæ. *Quarta* tandem, quando ad neutrum aduertitur. Sic omnino Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 5. *n.* 2. Et ex illo, non citato, Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.*8.*num.*1.

QVÆSTIO II.

An conſuetudo iurandi per ſe ſumpta; ſit diſtinctum peccatum, ab ipſiſmet actibus iurandi, ex quibus conſurgit?

REſpondeo vt certum: Quod non ſit. Patet: quia ſi loquamur de ipſa conſuetudine formaliter, non eſt peccatum diſtinctum ab ipſis actibus: eſt enim ipſemet actus frequenter repetitus. Si verò loquamur de conſuetudine materialiter, hoc eſt, de effectu ipſorum actuum, eſt quidam iurandi habitus ab ipſa productus: & quamuis ipſe ſit vitioſus, quia ad malum inclinat, non tamen ipſe eſt peccatum; quia peccatum ſolùm eſt actus iurandi. Quamuis autem ipſe habitus non ſit peccatum formaliter, & in ſe; omiſſio tamen extirpationis illius, poteſt eſſe peccatum mortale, ratione periculi peccandi mortaliter, moralis & proximi, cui exponit; & ſic poteſt hominem conſtituere in ſtatu peccati mortalis. Sic Fagundez *lib.*2.*Decal.cap.*8.*n.*3. omnino ex Sanchez (quem non citat) *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. & 5. Sotus *lib.*8.*de iuſt.q.*2.*art.*3. *concl.* 7 Aragon 2. 2. *q.* 89. *art.*3. *dub. vltimo, concl.*2. Azor. *tom.*1 *lib.*11.*cap.*3. *q.*3. Suarez *lib.*3.*de iuram. cap.*6. *n.* 1. & alij apud ipſos.

QVÆSTIO III.

An, quacumque iurandi conſuetudo, conſtituat hominem in ſtatu peccati mortalis; & teneatur, qui illam habet, eam ſub mortali extirpare?

AFfirmat Sotus, *lib. de cauendo iuramentorum abuſu cap.* 12. Vbi docet, conſuetudinem iurandi paſſim venialiter, ex defectu iudicij, cum aduertentia etiam ad iuramenti veritatem, eſſe de ſe mortalem, & extirpationem illius ad ſalutem neceſſariam; quia conſtituit hominem in periculo peccandi mortaliter. Nam ſicut (ait Sotus) multiloquio periculum conflatur mentiendi venialiter: ita in frequentatione iurandi, periculum exiſtit mentiendi cum iuramento; quod ſemper eſt mortale. At qui amat periculum peribit in illo. Hæc Sotus. Quem videtur ſequi Sayrus *lib.* 5. *Clauis cap.* 5. *n.* 8. quatenus abſolutè docet, habentes conſuetudinem iurandi, non eſſe abſoluendos, tanquam conſtitutos in peccato mortali, niſi firmiter eam extirpare proponant.

Sed longè multò probabilius Reſpondeo negatiuè. Quia conſuetudo iurandi paſſim, cum debita tamen aduertentia ad rei iuratæ veritatem, non conſtituit iuratorem in ſtatu peccati mortalis, ſed venialis ſolum; nec tenetur iurator talem conſuetudinem, ſub mortali culpa, ſed tantùm ſub veniali, extirpare. Ratio eſt. Quia, cum habitus totam ſuam malitiam ſumat ex actibus, quibus generatur, nequit habere maiorem malitiam, quàm ipſi actus habent: at actus iurandi, facti cum plena aduertentia ad veritatem, ex quibus talis conſuetudo conſurgit, ſunt tantum veniales, cum illis ſolum deficiat comes iudicij, & neceſſitas: ergo ea conſuetudo tantum erit venialis, & in ſolo ſtatu peccati venialis hominem conſtituit.

Nec obſtat quid ratio Soti. Quia reſpondetur, quod conſuetudo illa iurandi coniuncta cum ſolicitudine iurandi verè, & iuſtè, non conſtituit in periculo proximo periurandi; ſed ſolum iurandi ſine neceſſitate, & ſub veniali; nec ſi ex dicta conſuetudine quis aliquando in periurium labatur, cenſeri poteſt eſſe in mortali periculo periurij; quia ad hoc periculum deberet frequenter in periurium induci. Sic Scotus *in* 3. *diſt.* 39. *q. vnica art* 1. & ibi Gabriel. *q.* 2. *art.* 1 *notab.* 2. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 7. Medina *lib.* 1. *ſum cap.* 14. §. 4. *fine.* Lopez 1. *p. inſtructorij cap.* 25. *& cap.* 42. Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 6. *numer.* 4. *&* 5. Petr. Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 11. *cap.* 2. *dub* 1. & *cap.* 5. *dub.* 4. *&* 5. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q* 7. *punct* 3. *verſu, Reſpondeo diiudicandum.* Manuel, & Vega, quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap* 5. *numer.* 9. Fagundez *lib.* 2. *cap* 8. *numer.* 5. Beia *in reſponſ. caſuum, cap.* 4. *caſu* 2. Magiſter Ioan. Martinez de Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *q* 8. §. 2. Palaus *diſp.* 1. *punct.* 9. *numer.* 2. Benac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 1. *de iuram punct.* 3. *numer.* 2. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 1 *dub* 20. *numer.* 4. Luyſius *in ſumma* 1. *p. cap.* 169. *dub.* 2. *concl.* 3.

QVÆSTIO IV.

An ſaltem conſuetudo iurandi aduertenter verum, adiuncta conſuetudini mentiendi, abſque iuramento; conſtituat ſic iurantem in ſtatu peccati mortalis, & ſub eadem culpa, teneatur illam extirpare?

AFfirmant multi: eo quod quantumuis curet ſic iurans, cauere omne iuramentum mendax; verùm ea conſuetudo iurandi, ſcilicet, & mentiendi abſque iuramento, conſtituit illum in morali ac proximo periculo coniungendi mendacia ſolita cum iuramento. Conſuetudo namque, quæ per ſe eſt venialis, vt coniuncta conſuetudini mentiendi, conſtituit complexum, quod eſt proximum morale periculum mortalis. Ita ſentiunt Valentia 2. 2. *diſp* 6. *q.* 7. *punct.* 3. Petr. Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 11. *cap.* 5. *dub.* 5. *dicto* 2. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *de iuram. punct.* 13. *numer.* 5. (non 2. vt leges apud Pradum.)

Sed probabiliùs Reſpondeo nec talem conſuetudinem conſtituere iurantem in ſtatu peccati mortalis, ſed ſolum venialis, & conſequenter non teneri ſub mortali, ſed tantùm veniali culpa, dictam extirpare conſuetudinem. Quia omnes rationes adductæ ad probandam noſtram ſententiam, quæſtione antecedenti, habitam, militant pro iſta. Cum vtraque conſuetudo ſit ſolum venialis. Parum autem refert ad præſens, quod ſic aſſuetus iurare, ſoleat abſque iuramento mentiri. Quia eſtò quod aliquando contingat, quod periuret, & iuramentum cum mendacio contingat, id eſt per accidens, & rarò, & illud peccatum periurij non eſt voluntarium in ſe, neque in cauſa proxima, ſed remota, cum hic habeat conſuetudinem aduertendi ad veritatem iuramenti. Sic Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap* 6. *n.* 2. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 19. Caſtro Palao *diſp.* 1. *de iuram. pun.* 9. *n.* 3. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 7. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 26. *num.* 5. Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *q.* 8. §. 2. *n.* 19.

QVÆSTIO V.

An, conſuetudo iurandi falsò aduertenter: vel ſine aduertentia, an ſit verum, vel falſum; conſtituat ſic iurantem in ſtatu peccati mortalis, & teneatur, ſub eodem mortali, talem conſuetudinem extirpare?

REſpondeo vt certum: Quod ſic. Patet, quia talis conſuetudo, vel inducit ad coniungendum iuramentum cum mendacio; vel ad æquè exponendum periculo iurandi verum, ac falſum: ergo conſtituit in occaſione proxima ſæpe peierandi illum, qui talem habet conſuetudinem: ergo in ſtatu peccati mortalis: ergo tenetur talem conſuetudinem expellere. Sic Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 5. *n.* 6. *&* 8. Petr. Ledeſma *tom.* 2 *tract.* 11. *cap.* 5. *dub.* 4. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 3. Vega *tom.* 1. *ſum. cap.* 16. *caſu* 14. Quos omnes citat & ſequitur Sanchez *lib.* 3. *cap.* 5. *num.*

num..Palaus loc.cit.n.4.Fagundez n.8.Prado n. 20. & Trullench. num.6. Luyſius dub. 2.citato,concl.2.

QVÆSTIO VI.

An, qui aſſuetus eſt paſſim iurare, ſine aduertentia, an verum, vel falſum iuret; peccet mortaliter, etiamſi verum iuret?

AFfirmat Vega tom.2.cap.16. caſu 14. his verbis: Quando vno eſta acoſtumbrado à iurar, i lo hace frequentemente, i iuntamente eſta acoſtumbrado à mentir à menudo enel iuramento, que es verdad que peca mortalmente, aunque iure la verdad. Ita ille.& apud Fragoſum Azor. p.1.lib.11.cap. 3.q.3. ibi: certè lethaliter peccat, quamuis verum iuret, quoniam ſe exponit periculo peierandi: ſed certè Azor oppoſitum docet loquendo de hac quæſtione, vt ſtatim videbis.

Sed vt certum, Reſpondeo, non peccare mortaliter, non obſtante ea praua conſuetudine dummodo dum iurat, aduertat, verè, & iuſtè, iurare. Quia tunc illa praua conſuetudo, ſolùm ſe habet quaſi materialiter ad illum actum. Quod ſecus contingit quando conſuetudine ductus, non ad aduertit iurans ad veritatem, & iuſtitiam, quas requirit immune, à mortali iuramentum. Sic Sanchez loco cit. n. 12 dicens ſententiam Vegæ cautè eſſe intelligendam. Si enim (ait Sanchez) Vega loquatur ſolùm de iuramento inaduertenter dicto, tunc verum dicit: ſi verò de illo, qui aduertententer verum iurat, tunc falſum dicit; quia tunc iurans neutiquam peccabit mortaliter; quia tali iuramento ſolus iudicij comes deeſt, quatenus claudit neceſſitatem, & reuerentiam, cuius defectus eſt ſolù venialis culpa. Sic ille. Suarez etiam cap.6.cit.n. 6. Fagundez loco citato n. 8. Qui non citat, ex omni parte, bene, Vegam. Trullench. num.6. Prado num.20. Legantur item Sanchez n.13. Trullench.n.7. Suarez n.9. Azor.lib 11. cap. 3. q. 3. ibi. Deinde qui eiuſmodi prauo habitu incitatus & motus iurat, ſi quando iurat certò & manifeſto nouit, aut credit verum eſſe quod iurat, lethale peccatum non incurrit, quia nec mendacium iureiurando confirmat, nec ſe periculo periurij exponit. Sic Azor. & Palaus diſp.1.punct.9.n.5. Fragoſ.3.p.diſp.1.§.8. num.104.

QVÆSTIO VII.

An, conſuetudo iurandi, abſque aduertentia, an iuretur, nec ne; conſtituat ſic iurantem in ſtatu peccati mortalis, & quoties ſic iurat, ſemper mortaliter peccet?

NEgat Azor. tom.1 lib.11.cap.3.q.3. his verbis: Qui eiuſmodi prauo habitu incitatus, & motus iurat, ſi quando iurat, certò, & manifeſto nouit, aut credit, verum eſſe, quod iurat, lethale peccatum non incurrit: quia nec mendacium iureiurando confirmat; nec ſe periurij periculo exponit. Qui vero prauo illo habitu iurat, ſi ita ſubitò iuret, vt plenam animi deliberationem iniurandum præcurrat, lethalis peccati reus cenſendus non eſt, vt ex proximè ante dictis patet. Quod ſi ita iuret, vt quamuis ſubito, plenè tamen, & perfectè animaduertat, ſe iurare; certè lethaliter peccat, quamuis verum iuret, non falſum; quoniam ſeſe periurij periculo obiicit. Hæc Azor. Et clarius Ioan. Sanchez diſp.20.n.5. Vbi docet, quod iuramenta indeliberata orta ex praua conſuetudine iurandi, nec in ſeipſis, nec in ſua cauſa ſint peccata.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod talis conſuetudo, verè conſtituat, iurantem in ſtatu peccati mortalis, & quoties ſic iurat, ſemper mortaliter peccet, in ſua cauſa; ſiue verum, ſiue falſum iuret; modo prius non aduertat ad veritatem rei iuratæ. Ratio eſt: quia nullum diſcrimen eſt, inter inaduertentiam ad iuramentum, & inaduertentiam ad veritatem rei iuratæ; cum vtraque ſit æquè voluntaria in ſua cauſa: ſed ſic eſt, quod, qui iurat, non aduertendo ad veritatem rei iuratæ peccat mortaliter, vt ex dictis conſtat: ergo & mortaliter peccabit, qui iurat, non aduertendo ad iuramentum. Sic Suarez lib.3.de iuram.cap.8.n.1. Sanchez lib.3. Decal.cap.5.n.14. Fagundez lib.2.cap. 8. n. 10. Trullench. lib.2.cap.1. dub 20.num. 7. Legantur à nobis dicta q. 16. & 17. diſp. 5. de blaſphemia verum eſt quod vt mox dicemus, poſſit in aliquo caſu, habere verum ſententia Azorij, & Sancij.

QVÆSTIO VIII.

Cur inaduertentia, quæ in omnibus fere rebus, à peccato excuſat (vt ſæpè diximus) non excuſet ab illo, quando datur, ad iuramentum, & ad veritatem rei iuratæ; vt nuper adſtruimus?

REſpondent quidam, ideo eſſe, quia ratione illius prauæ conſuetudinis, ita homo eſt diſpoſitus, vt ſi aduerteret, vel iuramentum eſſe falſum, vel rem, quam iurat, non eſſe veram, nihilominus falſum iuraret. Ita Caiet. 2.2.q.98. (non 8. vt leges apud Fagundez) Nauarr. cap.12.n.6. Toledo lib.4. cap. 21. n.1. Sayrus lib.5.Clauis Regiæ cap. 4. n 17. Corona, & Valentia apud ipſum. Sed hæc ſententia iam eſt reprobata à nobis ſupra diſp.5. q. 19. igitur ex ibidem dictis.

Reſpondeo probabiliùs dicendum, quod malitia horum actuum, ſeu huiuſmodi iuramentorum, non cõſiſtit in inaduertentia; quia illa ſemper ex ſe excuſat ad nouum peccatum committendum, (vt vbi ſupra diximus) ſed conſiſtit in ſua cauſa antecedente, nempe, in aduertentia illa, qua homo aduertit, ſe habere conſuetudinem non aduertendi, vel, ad iuramentum, vel ad veritatem rei iuratæ, & non illam retractat; nam tunc omnes poſtea actus iurandi ſunt peccata mortalia, ſiue verum, ſiue falſum iuretur; nam tunc incipiunt habere grauitatem mortalem in cauſa volita. Sic late Fagundez loc.cit.n.14.ex Suario lib.3.iuram.cap.7.n.6. & 9. Soto de iurament. abuſu cap.12. Sanchez lib.3. Decal. cap. 5. n. 28. Legatur Diana tom.2.tract.5.reſol.62. Nota quod ſi cui deficeret omninò aduertentia ad aduertendum ſe habere conſuetudinem non aduertendi; tunc verum haberet ſententia Azorij, & Ioan. Sanchez adducta q.7.

QVÆST.

QVÆSTIO IX.

An, ſaltem, deſinant eſſe peccata, iuramenta indeliberata, ex praua conſuetudine iurandi orta, poſtquam pœnitens talem conſuetudinem, efficaci propoſito, retractauit?

RESpondeo tunc iam non eſſe peccata, nec in ſeipſis, nec in ſua cauſa. Quia in neutro ſunt voluntaria. Sic Layman. *tom.1.lib.1.tract.2.cap.3.n. 6.* verſ. *Quapropter*: vbi ita ait: Poſtquam verò pœnitens prauam conſuetudinem efficaci propoſito retractauit, tunc (ſic lege, non *tum*) conſequentia falſa iuramenta, & verba blaſphemiæ, ex eadem conſuetudine, quaſi naturali, & neceſſario impetu prouenientia, non imputabuntur ad peccatum: cum neque ſint voluntaria in ſe, ſicut ſuppono; neque in ſua cauſa, putà conſuetudine; quippe, quæ ab ipſo per propoſitum retractata, non amplius voluntaria cenſeri debent. Sic Layman. Et ex illo Diana 3. *part. tract.5.reſol.*62. & à fortiori id docebunt Azor, & Ioan. Sancius *q.7.* relati. Sic etiam Sanchez *lib. 3. cap.5.n.*16. Bonac. & Filliuc. Quos citat, & ſequitur Trullench. *lib.2. Decal.cap.1.dub.20.ſub num.*8. Fagundez *lib.2 Decal.cap.*8.*n.* 9. his verbis: Quæres, quamdiù dicatur quis permanere in hoc ſtatu conſuetudinis iurandi, aduertendo, quod iuret, non verò, an vtrum, ſiue verum, ſiue falſum iuret? Reſpondetur, tamdiù in eo ſtatu cenſeri eſſe, quamdiu non proponit efficaciter illam conſuetudinem auellere. Nam, cùm ille ſtatus prauæ conſuetudinis, per proprios actus voluntarios comparatus ſit, tamdiù cenſetur voluntarius, quamdiù per contrarium propoſitum efficax non retractatur: ſi autem tale propoſitum retractandi habet, iam eſt inuoluntarius talis ſtatus reſpectu illius, & non poterit imputari ad peccatum iurandi; quia tunc iam illa conſuetudo non eſt moralis, nec voluntaria; ſed quaſi naturalis. Sic ille. Ex Suario *lib.3.iur.cap.6.& 9.* Sanchez *n.* 16. *citato* (non 13. vt inuenies apud Fagundez) Aragonio 2.2.*q.*89.*art.3.dub vltimo in 3.concl.* Azorio *loco cit.* & Petro Ledeſma *tom. 2. ſumma tract.* 11. *cap.5.dub.4.* & à fortiori id tenent Valentia, & Sayrus mox citandi.

QVÆSTIO X.

An etiam præfata iuramenta ex conſuetudine orta, deſinant eſſe peccata, poſtquam pœnitens, ſimplici propoſito, talem conſuetudinem retractauit?

AFfirmatiuam ſententiam tenuiſſe Valentiam 2.2.*diſp.6. q.7.punct.3.* & Saytum *lib.5.Clauis Reg.cap.5.n.*10. dicit Layman. hiſce verbis: Quapropter, plerumque etiam non ſufficit talem hominem de præteritis periuriis, aut blaſphemiis dolere, & concipere propoſitum in poſterum abſtinendi; ſicuti docuiſſe videtur Saytus, & Valentia (*locis citatis*) niſi id propoſitum efficax ſit, extendens ſe ad propinquas occaſiones, ſiue pericula tollenda, ſi fieri poſſit, ſine magno incommodo. Hæc Layman. vide.

Cum illo omnino Reſpondeo non deſinere eſſe peccata; Quia vt deſinant, non ſufficit ſimplex, ſeu inefficax propoſitum, ſed neceſſum eſt, quod ſit efficax, vt conſtat ex nuper dictis. Nec Sayrus certe, oppoſitum tenuit; ſolum namque ait, *num.* 10. *citato*, quod ſit neceſſarium, vt quia à tali ſtatu deſiſtat, quod doleat de peccatis, & mala conſuetudine præterita, & proponat ſe amplius non malè iuraturum. Quæ verba, de efficaci dolore, & propoſito, eſſe intelligenda, non dubito; vt conſtat haud obſcurè, ex contextu, & ita intelligit Saytum, & Valentiam, Fagundez *lib.2.Decal.cap.8.num.*18.

QVÆSTIO XI.

An neganda ſit abſolutio iis, qui habent conſuetudinem iurandi?

REſpondeo vt certum: Negandam eſſe, quando non habent firmum, & efficax propoſitum talis conſuetudinis corrigendæ; ſicut contingit in aliis peccatis mortalibus: ſecus alias, ſi tale propoſitum habeant. Circa quod credendum eſt ipſi pœnitenti, ſicut in aliis, quæ pro ſe, & contrà ſe dicit. Sic Suarez *lib.3.iuram.cap.8.n vltimo.* Sotus *lib.8. de iuſt. q.2 art.3.poſt 7. concl.* Valentia, & Saytus vbi ſupra, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 4. n.* 16. Fagundez *num.* 18. *citato.* Trullench. *lib.2.cap.1.dub.20.num.*10. & alij. Quando autem poſſit confeſſarius differre abſolutionem iis, qui conſuetudinem habent iurandi, latè diximus, 1.*p.tract.*5. *de Sacram.pœnit.diſp.7.per plures quæſt.*

QVÆSTIO XII.

An, teneatur pœnitens, qui ſæpius propoſuit emendam, nec id fecit, acceptare aliquam pœnam, vel remedium, iudicio confeſſoris, pro ſingulis iuramentis temerariis, ad tollendam conſuetudinem iurandi?

AFfirmat Suarez *lib.3.de iuram.cap.* 8. *n.* 7. his verbis: Deinde, ſi ſæpius propoſuit emendari, & non fecit, adhibenda ſunt remedia conuenientia, quæ ipſe tenebitur acceptare iudicio Confeſſoris; qualia ſunt, frequentius confiteri, aliquam eleemoſynam, vel orationem breuem facere pro ſingulis iuramentis temerè prolatis; vel ſimilia. Ita Suarez. Cuius fundamentum (inquit Fagundez) poteſt eſſe; quod vnuſquiſque tenetur ex iure diuino, & naturali, procurare remedium, ne amicitiam cum Deo amittat, & conſequentur, illud acceptare cùm à medico ſpirituali offertur.

Sed probabiliùs Reſpondeo non teneri in rigore pœnam aliquam acceptare. Quia pro praua conſuetudine in aliis peccatis, pœna aliqua imponi nequit; ita vt illius acceptatio obliget ſub mortali: ergo nec pro praua conſuetudine iurandi; cum nullo iure probetur, id ſpeciale eſſe in hac conſuetudine.

Nec ratio adducta pro Suario, aliquid conuincit. Nam ſufficit, quod iure diuino teneatur quis gratiam, & amicitiam cum Deo conſeruare; non tamen eſt neceſſum, vt illum obligemus ſub mortali ad acceptandum medium, ac remedium, à nobis oblatum, vt gratiam Dei conſeruet. Solum igitur

erit

erit ſaluberrimum conſilium. Sic Sanchez *num.* 17. Fagundez *num.* 21. Trullench. *n.* 10. ex Soto *de iurum. abuſu cap.* 12. Et fauet Palaus *diſp.* 1. *de iuram. punct.* 9. *num. vltimo*, licet ex parte Suario conſentiat.

DISPVTATIO IX.

De iuramenti & voti obligatione, & materia.

QVÆSTIO PRIMA.

An iuramentum ſicuti votum, obliget tanquam priuata lex?

NEGAT Valentia 2.2. *diſp.* 6. *q.* 7. *pun.* 4. *initio*. Quia iuramentum (inquit) non eſt lex, ſed inuocatio diuini teſtimonij, quod longè aliud eſt.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod iuramentum promiſſorium obliget inſtar priuatæ legis, quam iurans ſibi imponit. Probatur: quia iuramentum promiſſorium obligat, ſicuti votum: atqui votum obligat inſtar legis priuatæ, quam vouens ſibi imponit: ergo & iuramentum. Maior patet, quia tam iuramenti, quàm voti obligatio, conſurgit ex ſola voluntate hominis, eo vinculo ſe conſtringentis: vtrumque eſt priuata lex, ab ipſo homine ſibimet impoſita; in voto quidem, per fidem datam Deo; in iuramento autem promiſſorio, per eamdem fidem, inuocato diuino teſtimonio, quaſi fideiuſſore. Sic omninò Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 9. *num.* 1. ex Medina *tract. de Confeſſ. quæſt. de diſpenſatione. ſuper confeſſione reuelanda ad* 2. quos citat, & ſequitur Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *q.* 3. §. 2. *n.* 6.

QVÆSTIO II.

An obligatio implendi iuramentum promiſſorium, ſit ex genere ſuo ſub mortali?

RESpondeo vt certum quod ſic. Quia eſt res grauiſſima afferre teſtimonium diuinum implendi promiſſionem, eo confirmatam, vt habitum eſt ſupra *diſp.* 7. *q.* 32. cum communi omnium Doctorum, qui ſolùm diſcordant, quando iuramentum eſt de re leui, & modica, de quo etiam diximus ibi: *quæſt.* 33. Legatur Prado *loc. cit. n.* 5.

QVÆSTIO III.

An obligatio, quam includit iuramentum aſſertorium, ſit maior quàm obligatio voti?

NEgant aliqui Canoniſtæ, apud Suarium, exiſtimantes, votum, & iuramentum paria iudicari.

Sed oppoſitum omninò Reſpondeo dicendo, quod obligatio, quam includit, ſeu ſupponit iuramentum aſſertorium, grauior, & maior ſit, quàm obligatio, quam votum inducit. Ratio eſt, quia obligatio veritatis dicendæ, quam ſupponit, & includit iuramentum aſſertorium, eſt obligatio negatiua, ſeu pertinens ad præceptum negatiuum, vt ex forma præcepti conſtat: *Non aſſumes in vanum nomen Dei tui.* vel, *Non peierabis*: obligatque ad non inferendum Deo grauiſſimam iniuriam, & nocumentum, quantum eſt ex parte iurantis, priuando Deum, prærogatiua primæ veritatis, & faciendo illum mendacem. At verò obligatio voti, pertinet ad præceptum affirmatiuum, vt ex ipſa verborum forma apparet: *Reddes Domino vota tua*, & obligat ad ſeruandam Deo fidelitatem. At peius eſt iniuriam poſitiuam directam (ſic lege, non, vt leges apud Sanchez, *paſſiuam directam*,) alicui irrogare, quàm eſſe illi infidelem, deficiendo à fide data; ſicuti grauius delinquitur per iniuriam furandi, quam per infidelitatem non dandi: ergo. Sic Suarez *lib* 2. *de iuram. cap.* 3. *num.* 5. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 9. *numer.* 4.

QVÆSTIO IV.

An item, obligatio iuramenti promiſſorij rei futuræ, v. g. ingrediendi Religionem, facti Deo; ſit maior, quàm obligatio voti?

REſpondeo vt certum. Quod ſic. Quia tale iuramentum promiſſorium continet vtramque obligationem, nempe, & voti, & iuramenti: ergo maior eſt, quam obligatio voti, vt ſic. Sic ſupponunt communiter Doctores, Suarez, & Sanchez *citati*. Maior *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 4. *dub.* 2. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 42. *dub.* 11. Palaus *diſp.* 2. *de iuram. pun.* 1 *num.* 1.

QVÆSTIO V.

An, iuramenta de re futura facienda in honorem Dei, ſemper includant votum?

AFfirmant quidam DD. Probant, quia, qui iurat Petro, ſe daturum ei centum nummos, id promittit Petro confirmans promiſſionem teſtimonio diuini nominis: ergo iurans Deo, ſe (v. g.) ſeruaturum caſtitatem, vel ingreſſurum Religionem, id promittit Deo, iuramentoque firmat: & proinde ibi eſt votum, vtpotè quod nil aliud eſt, quam promiſſio facta Deo. Ita Sotus *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 9. *in ſolut. ad* 2. *in fine*: & Nauarr. *cap.* 27. *num.* 275. *verſ. Decimoſexto.* Quibus fauet Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 3. §. 3. *num.* 1. Vbi abſolutè ait, quod iuramentum, quod fit Deo, ſemper inducat rationem voti.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quòd licèt iuramenta facta Deo de re aliqua futura eius honori concernenti, regulariter contineant promiſſionem factam Deo, ac proinde votum: tamen aliquando poſſunt talia iuramenta fieri, ita, vt nullam promiſſionem Deo factam includant; ſed mera ſint iuramenta. *Prima pars* huius reſponſionis conuincitur ratione primæ ſententiæ. *Secunda* vero *pars*, hâc. Nam optimè poteſt quis expreſſe velle non promittere aliquid Deo, ſed ſolum ſimpliciter proponere,

v. g.

v. g. ingreſſum Religionis, & huiuſmodi propoſitum firmare iuramento, vt verè firmare poteſt. Tunc enim ille, ſolo iuramenti vinculo, & non voti, tenebitur. Sic Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 1. n. 3. & cap. 2. n. 6.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 42. dubit. 11. n. 53.* Lopez, & Valentia, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 13. n. 4. & lib. 3. in Decal. cap. 9. n. 5.* Palaus *diſp. 2. de iuram. punct. 1. n. 3.* & alij. Qui omnes conueniunt, ſecus dicendum de omnibus promiſſionibus homini factis iuramento confirmatis, in quibus ſola obligatio iuramenti, non voti reperitur.

QVÆSTIO VI.

An obligatio iuramenti promiſſorij, quod votum non includit; ſit maior, quàm obligatio voti?

AFfirmat Medina *lib. 5. de continentia Sacerd. cap. 22. & 23.* Vbi comparando iuramentum promiſſorium homini (quod vt nuper diximus, non includit votum) cum voto nudo, dicit, maiorem eſſe obligationem iuramenti; licèt obligatio voti ſanctior ſit. Probat, quia, qui non implet, quod iurauit, facit Deum teſtem falſi: atqui, hoc eſt grauius, quàm ei non ſeruare fidem in promiſſis; per illud enim tribuitur Deo aliquid, quod ipſius naturæ repugnat; per hoc, ſolùm officium debitum deſeritur: ergo. Ita cum Medina ſentit Leſſius *dubit. 11. citata, numer. 53.* & alij. Et licet ſatis probabiliter, vt ait Sanchez.

Probabiliùs tamen Reſpondeo dicendum, quod obligatio voti, maior ſit, quàm obligatio iuramenti promiſſorij homini facti. Probatur: quia per votum fides directè datur Deo, per iuramentum autem promiſſorium, vt tale eſt, non fit obligatio ipſi Deo, ſed ſolùm adducitur Deus, vt teſtis propoſiti, vel aſſertionis de aliquo actu futuro: ſed inter hos duos reſpectus, prior videtur pertinere ad honorem Dei, cum magis illum directè reſpiciat, & ad diuinam auctoritatem, & reuerentiam magis ſpectet: ergo. Sic D. Thom. 2. 2. *q. 89. ar. 8.* Caiet. Sotus, Aragon, Syluester & alij, quos citat, & ſequitur Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 3. n. 7.* Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 9. n. 4.* Caſtro Palaus *diſp. 2. de iuram. punct. 1. fine.* Mag. Prado *tom. 2. oper. moral. cap. 31. q. 14. §. 10. num. 106.*

QVÆSTIO VII.

An, Qui iurat aliquid facturum, ſine promiſſione aliqua, ſed cum ſolo propoſito; teneatur ad faciendum quod iurauit?

NEgandum videtur. Quia tale iuramentum eſt purè aſſertorium: ergo non inducit obligationem de futuro, ſed ſolum dicendi veritatem de præſenti, inſtar iuramenti merè aſſertorij. Ita videtur ſentire Soto *lib. 7. de iuſt. q. 2. art. 2. ad 1.* quatenus ait, iuramentum promiſſorium non obligare, niſi virtute præcedentis promiſſionis. Verum eſt, quod Sotus, ibi ſolùm loquatur, argumentando pro quadam ſententia, quam poſtea non defendit.

Sed vt certum Reſpondeo teneri ad faciendum quod iurauit, vltra obligationem dicendi veritatem de præſenti. Ratio eſt. Quia obligatio iuramenti ad exequendum rem iuratam, non pendet ab obligatione promiſſionis, cùm contingere poſſit promiſſionem eſſe irritam, & tamen iuramentum obligare; vt contingit in iuramento ſoluendi vſuras iuxta *cap. Debitores, de iureiurando.* in quo caſu conſtat promiſſionem illam nil prorſus conferre ad iuramenti obligationem; quod enim eſt irritum nil operari poteſt: ergo nil refert ad iuramenti de futuro obligationem, ſiue promiſſio intercedat, ſiue non. Sic Sanchez *loco cit. n. 6.* ex D. Thoma 2. 2. *q. 89. ar. 7.* Suario *lib. 2. de iuram. cap. 1. à numer. 11.* Leſſio *lib. 2. de iuſt.* (non 1. vt legi apud Sanchez) *cap. 42. dubit. 11. n. 53. verſ. Reſpondeo.* Sic etiam Palaus *diſp. 2. de iuram. pun. 1. n. 3. verſ. Quocumque tamen modo.*

QVÆSTIO VIII.

An iuramenti facti homini, non includentis promiſſionem, vnica ſit tantum obligatio?

REſpondeo vt certum, vnicam tantum eſſe obligationem, nempe ad Deum, ratione iuramenti; ſicut nuper diximus de iuramento ſoluendi vſuras. Ratio eſt: quia tale iuramentum nullam confirmat promiſſionem, ſed ſolum propoſitum, ex quo nulla oritur obligatio, vt nuper eſt habitum: ergo ſola ſupereſt obligatio Religionis, ex iuramento orta, quæ erga Deum ſolum eſt. Sic Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 4. n. 2.* Vbi optimè id probat, & dicit id eſſe illi certum. Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 9. n. 8.* Palaus *punct. 1. cit. num. 1.* & omnes.

QVÆSTIO IX.

An, etiam iuramenti facti homini, includentis promiſſionem, ſit item vnica obligatio?

AFfirmant quidam, dicentes in illo iuramento promiſſorio, tantum eſſe vnam obligationem ad hominem, innitentem duplici vinculo, nempe, promiſſionis, & iuramenti. Ratio eorum eſt: quia per iuramentum promiſſorium factum homini, nulla fit promiſſio Deo: ergo nulla eſt ſpecialis obligatio ad illum: ergo vnica erit ad hominem, cum illo duplici titulo. Ita Caiet. *in 2. 2. D. Thom. q. 89. art. 7. circa ſolutionem ad 3.* & Sotus *lib. 8. de iuſt. q. 1. art. 7. in ſolut. ad 3.*

Sed longè multo probabiliùs Reſpondeo in tali iuramento promiſſorio, duplicem eſſe obligationem, vnam homini, & alteram Deo. Ratio eſt, quia ex iuramento promiſſorio, quod fit per humanam, ac veram promiſſionem iuratam, naſcitur obligatio religionis in ordine ad Deum; & iuſtitiæ, vel fidelitatis (iuxta varias ſententias) in ordine ad hominem, cui fit promiſſio: at hæ obligationes ſunt diuerſæ ſpeciei, vt conſtat: ergo. Sic D. Thom. *art. 7. citato,* quem citat, & ſequitur Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 4. num. 3. & 4.* Qui *numer. 5.* ad fundamentum contrariorum, reſpondet, negando, conſequentiam. Quia non tantum vno modo obligamur Deo. Imò in voto iurato, eſt duplex obligatio ad eundem Deum; vna fidelitatis, quæ dici poteſt

eſſe ad Deum, vt creditorem; alia dici poteſt reuerentiæ, quæ reſpicit Deum, vt fideiuſſorem, ſeu teſtem, & hæc inuenitur in iuramento promiſſorio homini. Sic ille. Et ex illo Sanchez *cap. 9. cit. n.* 8. & antea *lib. 7. de matrim. diſp.* 27. *n.* 16. & *lib. 9. diſp.* 15. *n.* 6. Palaus *punct.* 1. *citato, num.* 4. ita dicens. Eſt tamen maxime aduertendum. Quoties iuramentum cum promiſſione valida coniungitur, duplex peccatum committi in eius violatione; aliud aduerſus religionem iuramenti; aliud aduerſus obligationem natam ex promiſſione. Nam valida promiſſio homini facta, inducit obligationem iuſtitiæ, vel fidelitatis: ſi Deo facta ſit, inducit obligationem voti: violans ergo promiſſum iuratum, duplicis culpæ reus eſt. Sic ille.

QVÆSTIO X.

An obligatio iuramenti promiſſorij facti homini; directè, & principaliter ſit reſpectu Dei?

NEgant Caiet. & Sotus *locis citatis*, & certè conſequenter, cum non cognoſcant in tali iuramento aliquam obligationem Deo, vt conſtat ex nuper dictis. Sed iuxtà noſtram, & veram D. Thomæ doctrinam.

Reſpondeo dicendum, quod obligatio dicti iuramenti, primariò, & directè ſit reſpectu Dei (licèt effectus concernat vtilitatem proximi) ſecundariò verò reſpectu hominis. Probatur, quia huiuſmodi obligatio ad Deum, eſt inſeparabilis à iuramento; cum tamen aliquando ſeparetur obligatio, quæ eſt ad hominem: ergo ſignum eſt illam, eſſe primariam, & quaſi intrinſecam iuramenti obligationem. Sic D. Thom. & ex illo Suarez *cap. 4. cit. num.* 1. Sanchez *num.* 9 Abbas, Alex. de Neuo, & Palaus apud ipſum.

QVÆSTIO XI.

An, ſi quis iuret, ſe daturum aliquid alicui homini abſenti; teneatur dare illi promiſſum, caſu, quo nullus, nomine ipſius, legitimè acceptet?

AFfirmant multi Doctores. Eo quod tale iuramentum non ſit contra bonos mores; nec contra bonum commune: ergo obſeruandum eſt, etiam caſu, quo promiſſum iuratum, nullus nomine abſentis, cui promiſſio fuit facta, acceptauerit; vt deducitur ex capite *ſi verò, de iureiurando*. Ita tenent Couarru. Molina, Gutierrez & alij multi, quos refert Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp. 7. numer.* 23. Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 1. numer.* 13. & *cap.* 12. *n.* 21. & penes illum, Sotus, Greg. Lopez, & alij nuper citati.

Sed probabiliùs Reſpondeo non teneri, ſi ante acceptationem legitimam potentis acceptare, tale iuramentum reuocet, vt certè poteſt. Quia licet Deus adducatur in teſtem talis promiſſionis, ſeu donationis; at cum ſit homini facta, & non ipſi Deo per modum voti, Deus minimè acceptat, donec ipſe homo, cui iurans obligatur, acceptet: ergo ante eius acceptationem, nihil ita firmum actum eſt, quin reuocari poſſit. Sic Sanchez *de matrim. loco cit. num.* 24. & *lib. 3. in Decal. cap. 9. n.* 10. Leſſius *lib. 2. cap. 42. dub. 4. n. 22. anteà cap. 17. dubit. 7. n.* 52. & 53. Qui ſecus dicunt, quando promiſſio illa iurata, fit Deo per modum voti.

QVÆSTIO XII.

An iuramentum factum ſoli Deo, (ſeu votum) de materia mala; indifferenti; impedienti maius bonum; de re impoſſibili, aut ob malum finem, obliget?

REſpondeo vt certum; quod non. Quia iuramentum factum ſoli Deo, induit naturam voti: ergo ad ſui valorem exigit eamdem materiam, quam votum ad ſui valorem petit: ſed ſic eſt, quod votum de re mala, indifferenti, aut impedienti maius bonum, contrariaquè diuinis conſiliis, aut de re impoſſibili, non obligat: ergo neque iuramentum de his rebus. Sic docent communiter Doctores, D. Thom. 2. 2. *q.* 89 *art. 7. ad* 2. Caiet. Sotus, Suarez, Nauar. Couarruu. & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 9. n.* 11. & conſtat clarè ex à nobis ſupra dictis *diſp. 7. à quæſt.* 41. & tenent omnes. Sed de hac materia lege infra dicenda, *tract. 2. de voto diſp.* 4.

QVÆSTIO XIII.

An, iuramentum factum ſoli Deo (ſeu votum) de re difficillima, obliget in conſcientia?

REſpondeo vt certum. Obligare, vt docet Aragon 2. 2. *q.* 89. *art. 7. initio explicationis articuli*, his verbis: Notandum eſt, non ſatis eſſe, quod id, quod iuratur, ſit difficillimum, vt in foro conſcientiæ excuſatio admittatur: ſed requiritur eſſe impoſſibile. Vnde quantumcumque quis grauiſſimæ pecuniæ pondus, perſoluere iuret, licet id ei perquam difficile fiat, tenetur tamen iuramētum ſeruare. Quod eſt intelligendum, dummodo res iurata, aliunde non deſinat eſſe actus virtutis. Nam ſi eſſet manifeſtum prodigalitatis vitium, iuramentum non obligaret. Quando autem nullum eſt vitium, & eſt res grauiſſima, tunc cauſam affert idoneam, iuramentum, eius petendi relaxationem, vel commutationem; vt ſi mulier pedeſtrem, eamdemque longam iuraſſet peregrinationem, aut quiſque difficile aliud, vnde periculum timeretur. Sic Aragon, (omnino ex Soto non citato, *lib. 8. de iuſt. q. 1. art. 7. col. mihi 7. verſ. in quarta, & quinta.*) Sanchez *num. 11. citato.*

QVÆSTIO XIV.

An, quando materia iuramenti, ſeu voti, partim eſt licita, & partim illicita; partim poſſibilis, & partim impoſſibilis, ſeruandum ſit, quoad partem licitam, & poſſibilem?

REſpondeo vt certum: Eſſe ſeruandum, quoad partem licitam, & poſſibilem; ſaltem caſu, quo iurans, aut vouēs, non curauerit, aut vouerit rem licitam, & illicitam; impoſſibilem partim, & partim poſſibilem, per modum vnius, vel vnam depēter ab alia. Quia ſaltem in hoc caſu, eſt certa illa regula iuris, *vtile per inutile non vitiatur*. cap. *vtile. de regul. iuris in* 6. & illa, *ſi non valet quod ago, vt ago; valet, vt valere poteſt.*

poteſt. Sic communiter DD. loquendo de iuramento, aut voto de prædictis rebus. Legantur Nauarr. *cap. 12.n.43.* Rodriguez *tom.2. ſum. cap.92.num.* 1. Sà *verb. votum n.32.* Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 9. num.* 11. remiſſiuè, & latè *lib.4. cap.* 10. *à num.1.* vſque *ad* 16. Bonac. *de præcep.2. Decal. diſp.4.q.1. pun.4.n.1.& q.2.pun.4.§. 4.n.* 1. Suarez *lib. 2. de voto cap.10.n.2.* Fillucius, Layman. Valentia, Reginald. apud Bonac. Trullench. *lib.2.in Decal.cap. 1.dub.8.num.1 fine.* Palaus *tom.3. tract. 15. diſp. 1. pun.8.§.1.num.10.*

QVÆSTIO XV.

An etiam iuramentum, ſeu votum, factum partim de re licita, & partim de illicita: aut partim de re poſſibili, & partim de impoſſibili, obliget, etiam caſu, quo vtraque pars collectiuè, & per modum vnius iuretur?

AFfirmant aliqui etiam in hoc caſu obligare, quoad rem poſſibilem, licèt non quoad impoſſibilem, &c. Ita Nauarrus *cap.12.cit.n.* 43. Rodriguez, & Sa *loc. citatis n.42.* his verbis: in voto ſeruandum poſſibile, & honeſtum, omiſſo impoſſibili, & turpi. Ita ille.

Sed clariùs, Reſpondeo: tunc non obligare iuramentum, ſeu votum, etiam quoad partem poſſibilem, ſeu honeſtam; nam ad neutram partem tenetur iurans, ſeu vouens, ſi alteram adimplere nequit: quia iurans aut vouens in hoc caſu, non intendit, vt ſupponimus, ſe ad vnam partem obligare, niſi etiam ſe obligaret ad aliam: ergo cum non potuerit ſe obligare ad partem, quæ non eſt apta materia iuramenti, ſeu voti, conſequenter nec ad illam, quæ eſt apta materia iuramenti, ſeu voti. Sic Sanchez, Suarez Bonac. & alij, vbi ſupra. Et quidem ſi iurans, aut vouens, expreſſam habeat intentionem, non ſe obligandi ad partem poſſibilem, quin ad totum maneat obligatus, tunc certiſſimum eſt, minimè manere obligatum ad vllam partem. Quia iuramentum, ſeu votum, eſt lex, quam iurans, ſeu vouens ſibi imponit, quæ vltra illius intentionem extendenda non eſt, vt optimè, ex Suario *loco citato*, & Leſſio *lib. 2.cap.40. dubit. 7. n.31.* aduertit Palaus *loco citato num.* 10. Quid autem dicendum caſu, quo non conſtet de iurantis, aut vouentis intentione an per modum vnius; an potius per modum plurium, vtramque partem promiſerit, dicemus in ſequentibus. Sit ergo.

QVÆSTIO XVI.

An iuramentum, ſeu votum, non peccandi mortaliter; ſit omninò validum?

NEgandum videtur, eo quod videatur factum de re impoſſibili; quia ſpectata humanæ naturæ fragilitate, & ordinariis Dei auxiliis, nullus eſt qui regulariter poſſit omnia mortalia vitare. Et ita videtur ſentire Nauarr. *cap.12.n.65.* quatenus dicit, quod votum nunquam mortaliter peccandi, videatur eſſe de re tam difficili, quamuis non impoſſibili, vt non obliget, aut certe facilè per Ordinarium relaxari debeat. Ita ille. Cui conſentit Palacios in 4. *diſt.38.diſp.1.col.18.* quatenus dicit, hoc votum forſitan non obligare.

Sed vt quid certum Reſp. Eſſe omnino validum. Quia certum eſt, tale iuramentum, ſeu votum, eſſe de re poſſibili, non viribus naturæ, ſed gratiæ, quæ omnibus ea vti volentibus, diuinamque eius miſericordiam implorantibus, parata eſt: ergo eſt validum. Sic Sotus, Aragon, Rodriguez, Tolerus, Azor, Sà, & Petr. de Ledeſma, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.4.in Decal.cap.5.n.16.* Suarez *tom.2.de relig.lib. 2.de voto cap.3.n.2.* Palaus *diſp.1.de voto punct. 8. §.1.n.4.* Qui tamen malè citat Nauarrum, eo quod illum abſolutè citet pro hac parte. Sayrus *lib.6.Clauis Reg.cap.3. n.9.* Qui à fortiori ait, iuramentum, ſeu votum de vitando peccato mortali in ſpecie, eſſe validum; imo & laudabile.

QVÆSTIO XVII.

An tale iuramentum, ſeu votum, ſit etiam validum, ſi fiat ab homine fragili, & peccatis dedito, & periculum tranſgreſſionis habente?

NEgant aliqui doctiſsimi Moderni, quos, ſuppreſſis nominibus, referunt Petrus Ledeſma, & Sanchez, dicentes, horum ſententiam eſſe probabilem.

Sed multo veriùs Reſpondeo etiam eſſe validum. Quia re vera eſt de re bona, & grata Deo, & moraliter poſsibili, etiamſi fiat ab homine fragili, & peccatis dedito, & periculum tranſgreſsionis habente: Quia hoc periculum non prouenit ex iuramento, ſeu voto; ſed ex praua diſpoſitione iurantis, ſeu vouentis, quam diuinâ gratiâ ſuperare poteſt, & tenetur: ergo tale periculum iuramenti, ſeu voti, obligationem impedire nequit. Sic Petr. Ledeſma *tom.2.ſum.tract. 10.de voto, cap.2.concl.2.poſt dub.3.* dicens (ſed non conſequenter) hanc partem eſſe certam. Sanchez *num.16.citato*, cum aliis vbi ſupra Raphael de la Torre, quem citat, & ſequitur Prado *tom.2.cap.31.q. 2.§.vltimo n.122.*

QVÆSTIO XVIII.

An, votum, ſeu iuramentum non peccandi mortaliter, ſit conſulendum?

AFfirmat Prado loquendo de viris timoratæ conſcientiæ, quos per plures menſes experti ſumus mortali caruiſſe: his enim (ait) conſuli poteſt votum de nunquam peccando mortaliter, vt ſic voluntas magis firmatur in bono. Sic ille. *n.123.*

Sed omninò Reſpondeo nulli eſſe conſulendum ob periculum tranſgreſſionis. Nam peccata lethalia, quæ cogitatione committuntur, difficile cauentur, vt ait Sanchez. Et certè, vt addit Palaus, rarus eſt, præcipuè ex his, qui in ſæculo viuunt, qui peccato mortali, toto vitæ tempore abſtineat. Sic Ledeſma, Nauarr. Sanchez, Suarez, Palaus locis citatis, Acacius March. *verbo voto, reſol.* 446. *num.* 5. Ioan. à S. Thom. 2.2. *diſp.* 29. *art.* 5. Sotus, quem citat Prado *num.* 123. cum quo addo quod in materia determinata conſuli prudenter poſſit, votum cauendi mortalia.

QVÆSTIO XIX.

An, homo fragilis, & peccatis deditus, peccaret, emittendo votum, aut faciendo iuramentum, non peccandi mortaliter?

REſpondeo dicendum, quod peccaret; ſed ſolùm venialiter: quia (vt ait Sanchez) imprudenter ageret. Sic ille *loco cit. n.* 17. addens, quod tanta poſſet eſſe imprudentia ratione nimiæ fragilitatis vouentis, ſeu iurantis, vt ratione periculi, cui ſe exponeret, peccaret mortaliter.

QVÆSTIO XX.

An iuramentum, ſeu votum, nunquam peccandi; obliget?

AFfirmant quidem, eo quod lex diuina obligat ad omnia peccata vitanda: ergo & priuata iuramenti, ſeu voti lege, poteſt quiſpiam ad id ſe obligare, cum vtraque lex materiam petat poſſibilem. Ita tenent Nauarr. *cap.* 12. *n.* 34. fine, vbi docet, vouentem in genere, ſe non amplius peccaturum, teneri dum peccat, voti circũſtantiam exprimere. Et Angles *florib.* 2. *p. q. vnica de voto, art.* 1. *diff.* 8. apud Sanchez infra. Sed certe hic Author, ſolùm dicit, valere votum nunquam venialiter peccandi, quoad illa venialia, quæ ſunt in noſtra poteſtate, vt quæ non præcedunt, ſed ſequuntur rationis vſum, quale eſt mendacium leue, verbum otioſum: non vero, quoad venialia, quæ ſunt ineuitabilia, qualia ſunt, quæ rationis vſum præueniunt, vt primi ſenſualitatis motus. Ita ille ibi. Cuius ſententiam volui referre, nunc non examinare. Immo Nauar. contrarium expreſſe tenet, vt infra dicemus.

Sed vt certum cum diſtinctione, Reſpondeo dicendum, quod tale votum ſeu iuramentum, minime obliget; niſi aliàs conſtet, non fuiſſe vouentis, ſeu iurantis intentionem, ſeu mentem, obligare ſe ad omnia peccata vitanda, ſed ad ſpecialem diligentiam adhibendam, nunquam peccandi, ſeu vitandi peccata.

Prima pars huius reſponſionis conſtat.. Quia tale votum, ſeu iuramentum, eſt de re moraliter impoſſibili: ergo non eſt validum: conſequentia ex dictis conſtat. Antecedens probatur: quia etſi vitare omnia peccata, tam mortalia, quam venialia ſit, phiſice loquendo, poſſibile; at moraliter loquendo, ſpectatoquè communi rerum curſu, & auxiliis à Deo conceſſis, non eſt poſſibile, vt experientia demonſtrat.

Nec eſt ſimile de præcepto, aut lege diuina naturali; quia hæc obligatio ad vitanda omnia peccata eſt velut proprietas rationalis naturæ, ac proinde non mirum ſi ſolam potentiam phyſicam vitandi omnia peccata ſpectet: quia rationali naturæ, qua talis eſt, accidentaria eſt moralis impoſſibilitas proueniens ex appetitu rationi non ſubiecto: at obligatio voti, aut iuramenti, & cuiuſuis legis poſitiuæ, cum ſubſequatur hanc moralem impoſſibilitatem, illam ſpectat; ac proinde cum illa comparari non poteſt. Sic Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 1. *art.* 1. *q.* 1. *art.* 3. *col.* 9. verſ. *vtrum verò votum.* Aragon, 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *dub.* 2. *circa* 4. *concl.* Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *punct.* 2. *verſ. ſi autem quærat aliquis.* Rodriguez *tom.* 2. *ſum. cap.* 49. *n.* 4. Petr. Ledeſma *tom.* 2. *tract.* 10. *cap.* 2. *poſt dub.* 3. *concl.* 3. & 4. Quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 5. *num.* 10. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 7. *n.* 31. Suarez *lib.* 2. *de voto cap.* 3. *num.* 5. Palaus *diſp.* 1. *de voto pun.* 8. §. 1. *n.* 5. Immò Nauar. id expreſsè docet *n.* 65. his verbis. Dico, quod votum nunquam venialiter peccandi, & nunquam peccandi, non valent quia ſunt de re homini in hac vita impoſſibili. Sic ille. March. *verb. voto, reſol.* 446. *num.* 4.

Secunda vero pars reſponſionis, nempe, quod tale iuramentum, ſeu votum, ſit validum, quando conſtat, ſolùm fuiſſe mentem iurantis, ſeu vouentis, obligare ſe, non ad omnia peccata vitanda, ſed ad ſpecialem diligentiam adhibendam, vitandi peccata; conſtat. Quia hoc moraliter eſt poſſibile. Vnde talis verè ſatisfaceret voto, aut iuramento, quando adhibita ea ſpeciali diligentia, ſuccumbens tentationi præ fragilitate peccaret: quia ex vi iuramenti, aut voti, ad nullum peccatum vitandum tenetur, ſed ad eam ſolam diligentiam adhibendam. Sic omnino Sanchez, *loco citato, num.* 13.

QVÆSTIO XXI.

An item, minimè obliget iuramentum, vel votum, nunquam peccandi mortaliter, nec venialiter?

REſpondeo dicendum ex dictis, non obligare, nec valere; Quia verè iurans, vel vouens, promittit hoc per modum vnius: atqui poſterior pars, ſaltem, eſt impoſſibilis, & ſic inepta materia: ergo & totum votum, iuxta dicta à nobis *ſupra q.* 15. Sic Sanchez *loco cit. num.* 10. ex Ledeſma *loco cit.* Qui & citat Nauarrum, Toletum, Azorium, & Sà pro ſe. Palaus *num.* 5. & alij apud Pradum *cap.* 31. *q.* 2. §. 10. *n.* 124. P. Ioan. à S. Thoma 2. 2. *q.* 88. *diſp.* 29. *art.* 5.

QVÆSTIO XXII.

An tale iuramentum, ſeu votum, obliget ſaltem ad partem poſſibilem; nempe, ad vitanda omnia peccata mortalia?

AFfirmant multi DD. *Primo.* Quia, quoad hanc partem, poſſibile eſt tale iuramentum, ſeu votum: ergo quoad illam tenet, & obligat. *Secundo.* Quia (vt ſupra *q.* 14. eſt habitum) vtile, per inutile vitiari non debet: ergo illa pars voti, ſeu iuramenti, non peccandi mortaliter, quæ eſt poſſibilis, vitiari non debet ex coniunctione alterius partis impoſſibilis, nempe, non peccandi venialiter. Ita Suarez *lib.* 2. *de voto cap.* 3. *n.* 16. Quem citant, & ſequuntur Bonacina *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 4. §. 4. *n.* 2. & Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 1. *num.* 8.

Sed clariùs Reſpondeo dicendum *primò*; ſi iurans aut vouens, habuit expreſſam voluntatem non ſe obligandi vitare mortalia, niſi ſimul obligatus maneret, omnia venialia vitare, tunc certum eſt, iuramentum, aut votum non tenere, aut obligare. Quia non purgatur conditio, ſub qua obligationem intendebat. Sic Palaus, loco cit. & omnes Doctores, & conſtat ex dictis *quæſt.* 15.

Reſp. *Secundò*, adhuc caſu, quo non conſtet de iurantis, aut vouẽtis intẽtione prædicta, eſt probabilius, quod

quod irritum, ac nullum ſit iuramentum, aut votum, & conſequenter nec ad partem poſſibilem, nempe ad vitanda mortalia, obligare: quia verba huius iuramenti, aut voti, verè continent rem moraliter impoſſibilem. Sic Sanchez *lib.4.cap.5.n.*10. Vbi citat pro hac parte Nauarrum, Toletum, Sà, Azotium, & Ledeſmam *tom.2.ſum. tract.* 10. *cap.* 2. *poſt dub.*3. *concl.*4. Vbi ſic ait: ſi vno haçe voto de nunca pecar mortal, ni venialmente no eſta obligado à coſa alguna; por ſer el voto de coſa impoſſible, y aunque la vna parte es poſible, que es el nunca pecar mortalmente, como ya declaramos en la ſegunda concluſion, no eſta obligado por el tal voto à coſa alguna; porque la materia del voto, no fue la parte, ſino todo eſto: yo prometo à Dios, de nunca pecar mortal ni venialmente; loqual es impoſſible moralmente hablando. Sic ille, Trullench. etiam *lib.2.in Decal.cap.2.dub.*10.*n.*11. Necnon in ſimili, Saytus *lib.6.cap.3.num.*10. Imò Suarez, loco citato, *num.16.in fine*, dicit, hanc partem practicè ſequi poſſe.

QVÆSTIO XXIII.

An ſaltem, votum, ſeu iuramentum, verè diſiunctiuum, non peccandi mortaliter, aut venialiter; ſit validum, & obliget, quoad partem poſſibilem; nempe, ad non peccandum mortaliter?

AFfirmabunt, & à fortiori, omnes Authores nuper, pro prima ſententia adducti.

Sed nihilominus, adhuc probabiliùs Reſpondeo tale votum, ſeu iuramentum eſſe nullum, ac irritum, & conſequenter nec quoad partem poſſibilem obligare. Ratio eſt, quia obligatio diſiunctiua cadit in vtramque propoſitionis partem: ergo quando vna pars eſt impoſſibilis, & conſequenter inepta, votum, ſeu iuramentum erit nullum, & irritum; ergo ad nullam partem obligabit. Sic Sanchez *lib.* 4. *cit. cap.*10. *n.* 17. & 19. Trullench. *n.*11. *citato.*

QVÆSTIO XXIV.

An, licèt non ſit validum iuramentum, aut votum de non peccando venialiter in genere; (vt habitum eſt) ſit validum illud, quo quis promittit, omnia peccata venialia, quantum in ſe eſt, vitare?

NEgat adhuc eſſe validum tale iuramentum, aut votum, Palaus *diſp.1.de voto pun.*8.§.1.*n.* 12. Quia, inquit, eſt de obiecto humana ratione ignoſcibili. Quis enim cognoſcet, quando debitam diligentiam adhibet, præcipuè in peccatis, quæ ex ſurreptione contingunt, quæque præueniunt plenam aduertentiam, & conſiderationem? At votum, cum obligationem inducat, debet eſſe de re certa, & determinata, & vouenti cognoſcibili. Secus verò eſt in propoſito, quod quia obligatorium non eſt, eam diſtinctionem non poſtulat. Ita ille Quem citat, & ſequitur Mag. Prado *cap* 31.*q.*2.§.10 *n.*126.

Sed probabiliùs, iuxta *dicta q.*20. Reſpondeo dicendum, validum eſſe tale iuramentum, vel votum; quia verè eſt de re bona, & poſſibili, vt ibidem, diximus ex Sanchez *lib.4.Decal.cap.5.num.*13. & tenet etiam Leſſius *lib.2. cap.*40.*dubit.*7.*in princip.n.*33. (non 31. vt leges apud Palaum) vbi ita ait: Hinc fit, vt votum de nunquam peccando venialiter, non valeat: quia cum auxilio ordinario non eſt in noſtra poteſtate, omne peccatum veniale vitare. Si tamen intenderes, te obligare ad vitanda omnia non abſolutè, ſed quantum diuinâ gratiâ conſequi poſſes, & humana infirmitas permittit, eatenus eſſet validum, &c. Sic ille.

QVÆSTIO XXV.

An, qui iurauit, aut vouit abſolutè, & in genere, abſtinere ſe à venialibus; teneatur, ex vi iuramenti, aut voti, abſtinere ab illis venialibus, quæ in particulari facilè ſaltem vitare poteſt?

AFfirmant quidam, eo quod, qui vouit, aut iurauit, ſe per totam quadrageſimam ieiunaturum, ſi poſtea non poteſt ieiunare omnibus diebus, tenetur nihilominus ieiunare diebus, quibus poteſt: ergo idem dicendum in caſu noſtro. Ita Angles *quæſt. de voto, art.*8.*diff.*8. vt habes ſupra *quæſt.*20. Suarez *lib.* 2. *de voto cap.*3.*n.*16.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod minimè teneatur, ex vi iuramenti, aut voti, abſtinere ab aliquo veniali peccato, quod facile vitare poteſt, vt à mendacio leui, verbo otioſo, &c. Quia, cum iuramentum, aut votum, quod quis abſolutè, & in genere, de abſtinendo à venialibus fecit, ſit nullum, & irritum (vt cum communi ſententia ſupponimus) eo quod ſit de re impoſſibili; ad nihil tenebitur ratione illius. Vnde talis venialiter peccans, non magis peccat, quam ſi iuramentum, aut votum, non emiſiſſet.

Nec obſtat ratio contrariorum, dicendum namque eſt, diuerſam eſſe rationem in illo caſu, ac in iſtò. Nam iuramentum, aut votum de ieiunio quadrageſimali, eſt omnino validum, ex ſe, & ex natura ſua, cum ſit de re bona, & omni ex parte poſſibili: & ideo ex vi talis iuramenti, aut voti, tenetur poſtea adimplere quod poteſt. In caſu autem noſtro, iuramentum aut votum, omnino fuit nullum, & ideo minime obligat ad aliquid inde faciendum. Sic Sotus, Aragon, Valentia, Rodriguez, Petr. de Ledeſma, & Sanchez locis citatis, ſupra *q.*20 Quibus nunc addo Palaum *diſp.1.de voto, pun.*8.§.1.*n.* 9. *verſ. At mihi verius apparet.* Saytum *lib. 6. Clauis cap.* 3. *numer.* 10.

QVÆSTIO XXVI.

An, iuramentum, aut votum factum de vitando aliquo genere peccatorum venialium, ſit validum?

AFfirmant abſolutè quidam Doctores. Ratio eſt: Quia tale iuramentum, ſeu votum, eſt de re bona, & poſſibili: ergo & validum, & firmum erit. Antecedens probatur: quia licet ad vitandum quodlibet genus peccatorum venialium diuinæ gratiæ munere egeamus; non eſt tamen, præter huiuſmodi gratiæ auxilium conſuetum, & communé Dei morem; ergo. Sic Sotus, & Nauarrus, quos citat, & ſequitur Azor. *tom.1.cap.mihi* 14. aliis 13.*q.*4.*verſ. Quid dicendum.*

Caiet. Rodrig. Aragon, Petr. Ledeſma apud Sanchez mox citandum.

Sed clariùs Reſpondeo dicendum, quod verè valeat iuramentum, ſeu votum de vitando tali, vel tali genere peccatorum venialium; non tamen de vitando omni genere, hoc eſt, iſtud, & iſtud genus, diſcurrendo per omnia genera peccatorum venialium: quia horum verè eſt aliquod genus, quod vix euitari poteſt longo tempore: vt mox explicabimus. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 5.* Palaus *diſp. 1. de voto punct. 8. §. 1. numer.* 11. Et credo id ipſum ſentire Authores citati pro ſententia prima.

QVÆSTIO XXVII.

An, iuramentum, ſeu votum, de non mentiendo iocosè, ſit omnino validum?

RESpondeo vt certum: quod ſit omnino validum. Quia eſt de re bona, & moraliter poſſibili, cum fiat ex plena aduertentia, & deliberatione. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 5. num.* 18. Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 40. dubit. 7. n.* 33. Suarez *lib. 2. de voto cap. 3. n. 4.* Saytus *lib 6. cap. 3. n. 9. verſ. conſulendum*, vbi ait huiuſmodi iuramentum, ſeu votum, non ſolùm eſſe validum, ſed & laudabile. Petr. Ledeſma *loc. citato concl.* 3. Aeacius *v. voto reſol.* 446. *num.* 4. Ioan. à S. Thoma *art. 5. cit.*

QVÆSTIO XXVIII.

An etiam ſit validum iuramentum, ſeu votum, de nunquam loquendo verbum otioſum?

AFfirmant Caietan. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *ad finem*, & Angles citatus *ſupra q.* 20, nempe *q. de voto art.* 1. *diff.* 8. *concl.* 2. vbi ita ait: valebit tamen votum iſtud, quoad illa venialia, quæ ſunt in noſtra poteſtate, vt quæ non præcedunt, ſed ſequuntur rationis vſum, quale eſt mendacium leue, verbum otioſum, &c. Ita ille.

Sed probabiliùs Reſpondeo non eſſe validum. Quia probabiliùs eſt tale iuramentum, ſeu votum, eſſe de re moraliter impoſſibili. Sic Sanchez *loco citato*, dicens, id ſentire doctiſſimos Neothericos. Palaus etiam *num.* 11. *citato.*

QVÆSTIO XXIX.

An item ſit inualidum iuramentum, ſeu votum de nunquam peccando venialiter, in cogitationibus luxuriæ, vel iudicij temerarij, vel infidelitatis, vel in cibo, & potu ſumendis?

NEgare videtur Suarez *lib. 2. de voto cap. 3. n.* 12. vbi ait, contrariæ ſententiæ ſe non audere aſſentiri.

Sed probabiliter certè Reſpondeo etiam eſſe inualidum, & ideò non obligare. Quia hæc omnia venialia vitare per totam vitam, eſt moraliter impoſſibile. Præueniunt namque, cum per ſurreptionem admittuntur, plenam aduertentiam, & deliberationem, & ideo, attenta humana fragilitate, vix vitari poſſunt. Sic Sanchez & Palaus, *locis cit.* atque Petr. Ledeſma *tom. 2. tract. 10. cap. 2 poſt dub. 3. concl.* 3. Ita dicens: El voto de nunca pecar venialmente es nullo, ſi incluye todos los peccados veniales. Mas ſi es de no pecar venialmente en materia determinada, ſera valido, ſi fuere facil de guardar, i ſino ſera inualido. La primera parte deſta concluſion es cierta, porque el tal voto es de materia impoſſible, ſegun el comun curſo de la diuina gracia: luego no obliga. De aqui ſe collige la intelligentia, i verdad de las otras dos partes de la concluſion. Porque ſi los peccados veniales en particular ſon faciles de euitar, llano es que obliga el voto de euitallos. Y aſſi vemos que le hacen hombres ſantos, i temeroſos de Dios, i ſe acuſan en la confeſſion Sacramental, ſino le cumplen. Como de iurar aunque ſea con verdad, ſino vbiere neceſſidad, i no decir mentira de propoſito, i de otras coſas a eſte tono. Mas los peccados veniales que ſon muy difficultoſos de euitar, i tanto, que aun los hombres ſantiſſimos, caſi nunca ſe eſcapan dellos: como ſon la diſtraction inaduertida en los diuinos officios, los mouimientos ſegundo primeros acerca de muchas materias grauiſſimas en materias de juicios temerarios, i de infidelidad, i otros deſte jaez, ſin duda hablando moralmente, ſe reputa la materia del tal voto por impoſſible, i por el conſiguente, el voto no es obligatorio, porque es blasfemia dezir, que Dios obliga al impoſſible. Hæc Ledeſma, ſic etiam Prado *tom. 2. cap. 31. q. 2. §.* 10. *num.* 127. & Ioan. de S. Thoma 2. 2. *q.* 88. *diſp.* 29. *art.* 5. Vbi docet, quod votum de non committendo veniale circa euagationem mentis, ſubreptionem, & motus ſecundò primos non ſit validum.

QVÆSTIO XXX.

An ſit validum iuramentum, aut votum, de fatendo in Confeſſione omnia venialia?

REſpondeo dicendum, quod iuramentum, ſeu votum, de fatendis omnibus abſolutè venialibus, quæ quis commiſit, minimè ſit validum: quia eſt de materia omnino impoſſibibi: *Delicta enim quis intelliget.* erit tamen validum iuramentum, ſeu votum de fatendis omnibus venialibus, quæ facta mediocri diligentia memoriæ occurrerint: quia huiuſmodi iuramentum, ſeu votum, eſt de re moraliter poſſibili, & cognitu facili. Sic Sotus *in 4. diſt.* 18. *q.* 1. *art.* 3. immediatè ante 5. *concl.* Azor. 1. *p. lib.* 11. *cap.* 14. (non 13. vt leges apud Palaum) *q. 4. verſ. Quid dicendum.* Aragon, & Rodrig. quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 5. n.* 20. Saytus *lib. 6. Clauis cap. 3. n. 10. verſ. Ad argumentum.* Palaus *diſp. 1. de voto pun. 8. §. 1. n.* 13.

QVÆSTIO XXXI.

An, caſu, quo quis, dicto iuramento, aut voto, aſtrictus, fateatur omnia venialia, quorum meminit, teneatur alia venialia oblita, quæ poſtea in memoriam venerint, in ſequenti confeſſione fateri?

NEgare videtur Azor. *loco cit.* Quia huiuſmodi votum (inquit) interpretari debemus benignè, videlicet, vt qui ita vouerit, ſolum vouiſſe putetur, ſe

confeſſurum

confeſſurum omnia peccata venialia, quæ in eius memoriam venerit, eo tempore, quo ſactam ſuorum peccatorum confeſſionem facit.

Sed clariùs Reſpoodeo dicendum, quod prædictus verè, ex vi ioramenti, & voti, teneatur fateri in ſequenti confeſſione peccata venialia oblita in antecedenti; non tamen ſtatin, eſtò ſactam Euchariſtiam ſit ſuſcepturus: quia illius ſuſceptionem non impediunt dicta peccata oblita, & votum, ant iuramentum intelligitur factum de fatendis venialibus, quæ tempore confeſſionis memoriæ occurrerint. Nec credo Azorium contrarium ſentire: nam quod quærit eſt, an dicta peccata oblita teneatur ille, qui votum fecir, ſtatim poſtea confiteri? & reſpondet, quod non. Sed quidquid ſentiar ille, nobiſcum ſentiunt Sanchez *cap.7.n.20.* Palaus, *num.13.* Saytus *num.10.*

QVÆSTIO XXXII.

An, qui iurauerit, aut vouit ædificare totam Eccleſiam, ſi poſtea fiat adeò inops, vt non poſſit niſi partem; teneatur ad illam partem ædificandam?

AFfirmant multi DD. eo quod materia huius iuramenti, aut voti, quoad illam partem, eſt bona, & poſſibilis: ergo vouens verè tenebitur ad illam ædificandam. Ita D. Thom. *in 4. diſt. 38. q.1. art. 3. quæſtiunc. 1. ad 1.* Turrecrem *17. q.1. in ſum. art. 4. ad 3.* Sylueſt. *votum 2. q.1.* Nauarr. *cap.12. num.39.* Valentia *2.2. diſp.6. q.6. punct.4. col 4. notab.2.* Bonac. *diſp.4. circa 2. Decal. præcep. q.2. puncto 4. §. 4. num.3.* dicens, id eſſe contra Sanchez *lib.4 cap.10. num.7.* ſed non omninò benè, id dicit, vt iam dicam Prado *cap. 31. q. 2. §. 9. num. 118.*

Clariùs igitur cum Sanchez loco citato, ſub diſtinctione Reſpondeo ſic. Iurans, aut vouens ædificare totam Eccleſiam, ſi poſtea non poſſit totam, verè renebitur ad ædificandam partem, quando conſtar intentionem iurantis, aut vouentis fuiſſe, obligare ſe diuiſiuè, & per modum plurium ad illam ædificandam. Ar vbi non conſtat de hac peculiari inrentione, tunc vouens non potens ædificare totam Eccleſiam, non tenebitur ad partem; quia cenſendum eſt in hoc dubio, quod ille ædificium Eccleſiæ per modum vnius promiſerit, ac proinde, ſi non poteſt ædificare totam, non renebitur ad partem. Sic Sanchez *loco cit.* Trullench. *lib.2. in Decal. cap.2. dub.10. num.3. verſ. ſecundò deducitur.* Villalob. *tom.2. tract.34. de voto diff.2. n.8.* Palaus *loc. cit. n.10.* & apud ipſum, Layman.

QVÆSTIO XXXIII.

An, iurans, aut vouens dare alicui Eccleſiæ centum (v.g.) aureos: ſi poſtea non poſſit niſi quadraginta, teneatur hos illi dare?

NEgandum videtur ex dictis: quia huiuſmodi iurans, aut vouens eſt impotens ad ſoluendum totum, quod vouit, aut iurauit: ergo non renebitur ad partem: ſicuti eſt habitum de illo, qui promiſit ædificare totam Eccleſiam.

Sed vt certum Reſpondeo teneri iurantem aut vouentem dare illos quadraginta aureos, etiam ſi ſit impotens ad dandum centum quos promiſit: caſu, quo non conſtat vouentis, non iurantis intentionem fuiſſe per modum vnius hoc promittere. quia in dubio cenſendum eſt, talem diuiſiuè promiſiſſe.

Nec obſtat argumentum, à paritate Eccleſiæ ædificandæ, factum: nam diſpar profectò eſt ratio. Quia Eccleſia eſt quoddam corpus indiuiduum; & ideò in dubio cenſetur promitti per modum vnius. At verò eleemoſina illa, eſt quid diuiduum, & ideò in dubio cenſetur per modum plurium promitti; atque ita exiſtente tota illa materia eleemoſynæ impoſſibili, verè obligabit pars poſſibilis. Sic communis ſententia; præcipuè id tenent Authores omnes, pro vtráque ſententia, quæſtione ſuperiori citati.

QVÆSTIO XXXIV.

An, qui iurauit, aut vouit, ieiunare omnibus diebus vitæ ſuæ, teneaur ad id: & caſu, quo non poſſit id totum, teneatur ad partem?

AFfirmandum videtur, quia iuramentum de re difficillima eſt validum, vt ſuprà *q.13.* eſt habitum.

Sed pro reſolutione huius quæſtionis Reſpondeo *Primò*, dicendum, quod talis iurans, aur vouens, minimè teneatur ad totum promiſſum, hoc eſt, ad ieiunandum omnibus diebus ſuæ vitæ; eo quod tale iuramentum, aut votum, non ſolum eſt de re difficillima; verum etiam, de re legibus prudentiæ diſſonanti; & moraliter impoſſibili: & conſequenter inualidum quoad totum.

Reſpondeo *Secundò*, talis iurans, vel vouens verè tenetur ad partem iuramenti, vel voti, hoc eſt ad ieiunandum illis diebus, quibus abſque ſui officij, & rerum ſui ſtatus, & ſalutis corporalis detrimento, commodè poteſt: Ratio eſt, quia cum ieiunium vnius diei, à ieiunio alterius commodè diuidi valeat, quoties non conſtar, peculiarem vouentis, aut iurantis, intentionem fuiſſe, obligare ſe ad dictum ieiunium per modum vnius, cenſetur per modum plurium promiſſum. Sic omninò Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 10. num.* 8. ex Corduba *ſum. q. 131.* & Rodrig. *2. tom. ſum. cap. 99. num. 8.* qui addunt tutius eſſe hac in re petere diſpenſationem.

QVÆSTIO XXXV.

An, qui iurauit, aut vouit, adire Hieroſolyman, flexus genibus, aut cum buffone in ore; quamuis his modis adire nequeat, teneatur adire, meliori modo, quo poſſit?

REſpond. vt quid certum: teneri tunc adire, abſque prædictis modis: quia ſubſtantia principaliter voto, aut iuramento promiſſa, eſt bona peregrinatio: modi autem ſunt impoſſibiles: & ideò, niſi expreſsè de contraria vouentis, aut iurantis intentione conſtet, non cenſetur peregrinatio prædicta

per modum vnius, dependentérque ab illis modis promiſſa. Sic Nauarr. *cap.* 12. *num.* 43. (non *cap.* 30. *num.* 39. vt leges in Bonac.) verſ. *Ex quibus.* vbi inquirit; An valeat iuramentum, aut votum non ludendi, aut non ingrediendi talem domum, quæ illi occaſionem peccandi præbet, ſub pœna eundi genibus Hieroſolymam, ore buffonem ferendo: & reſpondet; valere quidem quoad ipſam profectionem; ſed non quoad circumſtantiam ferendi buffonem: quia (inquit) id inhoneſtum eſt, & nullius erga Deum reuerentiæ. Neque quoad circumſtantiam eundi genibus; quia eſt impoſſibile, ſaltem moraliter, quod ſub votum non cadit. argum. *l. nepos pronudo, ff. de verb. ſignif.* & *cap. Facite.* 22. *q.* Profectio verò ipſa, eſt honeſta, & poſſibilis, & ita merito, quoad ipſam valet, non quoad circumſtantias, argum. *cap. vtile per inutile non vitiatur. de regul. iur. lib.* 6. quando ſunt ſeparabilia, vt hæc. Sic meus Nauarrus, & Sanchez *lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 12. Rodriguez, Lopez, & Sà apud ipſum, Valentia, Syluest. Filliuc. & Reginald. quos ſequitur Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 4. §. 4. *num.* 4. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 10. *n.* 5. Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *q.* 2. §. 9. *n.* 115. Palaus *diſp.* 1. *punct.* 8. §. 1. *num.* 10.

QVÆSTIO XXXVI.

An iuramentum, ſeu votum, eundi ad Indos ad opes augendas, præmiſſa Confeſſione, ſit validum?

RESpondeo, non eſſe validum, & ideo ad nihil obligare. Ratio eſt: quia quando pars poſſibilis, & bona, adiicitur, vt minus principalis, & acceſſoria parti ineptæ promiſſæ, cenſetur in dubio vtraque pars per modum vnius promiſſa; & ita totum votum eſt irritum: atqui in propoſito caſu, profectio illa ad Indos ad opes augendas eſt pars principalis promiſſa, quæ cum indifferens ſit, eſt inepta materia iuramenti, aut voti; confeſſio autem, quæ eſt apta voti, aut iuramenti materia, eſt promiſſa tanquam acceſſoria, & illius itineris diſpoſitio: ergo cenſenda eſt vtraque pars per modum vnius promiſſa: ergo non obliganti materia principali, nempe, profectione ad Indos, nec obligat acceſſoria, nempe confeſſio. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 20. Trullench. *lib.* 2. *Decap.* 2. *dub.* 10. *num.* 5. Bonac. *diſp.* 4. *circa* 2. *precep. Decal. q.* 2. *punct.* 4. §. 4. *num.* 6. his verbis: Præterea patet; cum, qui vouit Conſtantinopolim proficiſci, cauſa viſendi morem Turcarum, vel ad comparandas diuitias, præmiſſa confeſſione, nõ teneri vi voti confeſſionem facere. Ratio eſt, quia confeſſio eſt acceſſoria rei, quæ non eſt apta materia voti, nec vouens præſumitur voluiſſe ſe obligare ad confeſſionem, niſi in ordine ad profectionem, quæ hîc non eſt apta materia voti. Sic ille.

QVÆSTIO XXXVII.

An, qui iurauit, aut vouit adire Romam indutus ſacco; teneatur adire, ſi ſaccus ſit illi impoſſibilis?

RESpondeo tunc teneri adire, ſine ſacco, Romam. quia quando materia aliqua bona eſt principaliter promiſſa; altera verò acceſſoriè: non cenſetur vtraque pars per modum vnius, ſed per modum plurium promitti: & ideo etiamſi pars acceſſoria ſit impoſſibilis tenebitur vouens ad partem principalem poſſibilem: at in hoc caſu pars principalis, & poſſibilis promiſſa, eſt profectio ad Romam, & acceſſoria eſt, adire cum ſacco: ergo, exiſtente hac impoſſibili, ad illam adimplendam tenebitur. Sic Suarez *lib.* 2. *de voto cap.* 2. *num.* 10. Qui benè addit, hanc reſponſionem intelligendam, caſu, quo contrarium non conſtet de voluntate vouentis, aut iurantis, nempe, non voluiſſe ſe obligare ad actum ſine tali modo, ſeu ad principale ſine acceſſorio. Sanchez *num.* 10. *cit.* Trullench. *n.* 5. & Bonac. *num.* 6. *verſ. ex quo patet.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An, qui iurauit, aut vouit adire Romam ſacco indutus; ceſſante poſſibilitate peregrinationis, ceſſet etiam obligatio induendi ſaccum?

REſpondeo vt certum: Ceſſare: ob contrariam rationem. Quia quando actus principaliter promiſſus inuenitur impoſſibilis; ceſſant illi acceſſoria, etiamſi poſſibilia ſint: quia non ſunt per ſe, ſub promiſſione; ſed vt adiacentia alteri: atqui in hoc caſu, actus principaliter promiſſus, eſt peregrinatio, acceſſorium verò illi geſtatio ſacci: ergo ad hoc non tenetur, qui impotens eſt ad illud. Ex quo infert ſimiliter, quod ſi quis iuret, aut voueat, Sacram Euchariſtiam ſumere, & conſequenter reneatur confiteri, ſupponendo habere conſcientiam peccati mortalis, ſi poſtea non poſſit Euchariſtiam ſumere, nec confiteri tenebitur. Sic Suarez *lib.* 2. *de voto cap.* 2. *num.* 10. Bonacina *loco citato*, Villalob. *tom.* 2. *tract.* 34. *diff.* 2. *num.* 9. Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *q.* 2. *num.* 116. Palaus *diſp.* 1. *punct.* 8. §. 1. *n.* 10. *fine.*

QVÆSTIO XXXIX.

An, qui iurauit, aut vouit, adire Romam nudus; teneatur illam adire?

NEgat Nauarrus *cap.* 12. *num.* 37. (non 137. vt leges apud Suarium, nec 39. vt leges apud Sanchez) eo quod exiſtimet, tale iuramentum, aut votum, non obligare, quoniam (ait) id inhoneſtum eſt, & poſſet valetudini corporis maximè officere, præſertim in hyeme. Sic Nauarrus.

Diuus verò Antoninus (vt notat ipſe Nauarrus) 2. *p. tit.* 11. *cap.* 1. §. 3 non audet dicere eſſe nullum, tale iuramentum, ſeu votum; immò potius indicat eſſe validum; dum dicit, eſſe neceſſario, authoritate Superioris, commutandum in aliud opus pium.

Sed, vt verum vterque Author dicat (ait Sanchez) ſic intelligendus eſt: Poſterior, vt id votum (ſeu iuramentum) ſit validum, commutationéque indigens, quantum ad ſubſtantiam rei promiſſæ quæ eſt Romana peregrinatio. Prior autem, vt ſit irritum, nec commutatione indigeat, quantum ad modum illum honeſtati contrarium, nempe, ire nudum. Cum enim principalis rei promiſſæ pars, ſit bona, ſoluſque modus acceſſorius ſit malus, hoc vitiato, non corruit votum: dum expreſsè non conſtat de contraria vouentis intentione. Hæc Sanchez *n.* 13. & Trullench, quod ſubſtantiam, *n.* 5. *citato.*

Sed

Sed clariùs adhuc Reſpondeo *primò*. Tale iuramentum, ſeu votum, quoad ſubſtantiam peregrinationis Romanæ, ſine dubio eſt validum: quia ſine dubio (ſi aliàs non conſtet de contraria voluntate iurantis, ſeu vouentis, vt dictum eſt) factum eſt per modum plurium; & ſic obligat quoad partem poſſibilem. In hac reſponſione conueniunt omnes DD. præcipuè Suarez *lib. 2. cit. cap.* 10. *n.* 3.

Reſpondeo *ſecundò*. Tale iuramentum, aut votum, non ſolum quoad ſubſtantiam, ſed etiam quoad circunſtantiam nuditatis poteſt eſſe validum, & conſequenter obligatorium: & etiam inualidum, & conſequenter non obligabit. Erit namque validum, caſu, quo nec impotentiam claram, vel turpitudinem, aut inhoneſtatem contineat. Inualidum verò ſi contrà. Cenſebitur autem (ait Suarez) continere impotentiam, ſi credatur futura conditio valde nociua ſaluti: turpis verò, quando manifeſtè eſt contra honeſtatem, vt ſi eſſet de totius corporis nuditate, ſine diſcrimine partium. Et tunc intelligerem, non tenere conditionem, quoad inhoneſta. Seruari autem debere quoad nuditatem poſſibilem, & honeſtam, quæ ad humiliationem, vel macerationem corporis deſeruiret: vt in hac ciuitate homines cuiuſdam populi, quotannis in proceſſione veniunt nudi, quoad totam ſuperiorem partem corporis, quod, quod nec indecens, nec à religione alienum reputatur: nam ad oſtenſionem humilitatis, & corporum macerationem, & ad populi deuotionem deſeruire poteſt. Hæc Suarez *num. 3. citato*. Et ex parte tenet Prado *cap. 31. de voto q. 2. §. 9. n. 115*.

QVÆSTIO XL.

An, qui iurauit, aut vouit, ſe equeſtrem peregrinaturum Romam; ſi præ paupertate equeſtris nequeat, teneatur pedeſtris?

RESpondet Bonacina *diſp. 4. q. 2. punct. 4. §. 4. fine*, ſtandum eſſe intentioni vouentis, nam votum, aut iuramentum ab ea vires ſuas accipit. In dubio verò intentionis vouentis, dicit, illum, obligatum eſſe ad peregrinationem pedeſtrem, ſi eam commodè ſuſcipere poſſit. Tum quia in dubio, præſumendum eſt in fauorem voti, quod poſſidet: tum quia principale poteſt adimpleri, quamuis acceſſorium factum ſit impoſſibile. Ita ille.

Sed probabiliùs Reſp. non teneri peregrinari pedeſtrem; (niſi aliàs conſtet de voluntate iurantis, ſeu vouentis, quia ab illa pendet tota obligatio, vt in hoc benè Bonacina.) Ratio eſt. Quia modus additus ad minuendam obligationem iuramenti, ſeu voti ſi ſit impoſſibilis, tollit obligationem voti, & iuramenti, ex defectu voluntarij, vt optimè probat Suarez. Et ita eſſe dicendum in caſu propoſito tenet ipſe *lib. 2. de voto, cap. 2. n. 11.* & Sanchez *lib. 4. cap. 10. n. 11.* docens ita eſſe tenendum: ne dicamus votum, cum multò maiori difficultate obligare, quàm vouens intenderit. Sic etiam Sanchez. Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 10. n. 5. in fine.* Villalob. *tom. 2. tract. 34. diff. 2. n. 9.* Palaus *diſp. 1. de voto punct. 8. §. 1. n. 10.* Prado *cap. 31. q. 2. §. 9. n. 1*[illegible].

QVÆSTIO XLI.

An, iuramentum, & votum contra bonos mores naturales, ſit validum, & obliget?

AFfirmatiuam ſententiam tenere Couarru. *de pactis par. 2. initio n. 1. verſ. Secundò hinc conſtat,* in caſu, quo iuramentum ſit contra bonos mores naturales fundatos in ratione naturali; tanquam in cauſa proxima, ait Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 15. num. 22.* his verbis: vnde non placet Couarru. quatenus ait, tunc iuramentum contra bonos mores naturales eſſe obligatorium, quando boni mores fundantur in ratione naturali, tanquam in cauſa proxima: *ſecus* (inquit) *ſi boni mores ſint fundati in ratione naturali tanquam in cauſa remota, quia tunc iuramentum hoc moribus contrarium obligatorium non eſt.* Hæc Fagundez referens ſententiam Couarruuiæ, ſequutus Suarium, ex quo dicta verba tranſcripſit. Sed certè malè illas refert: vt conſtabit ex verbis ipſius. Ait enim Couarruuias ſic. Secundò hinc conſtat, non eſſe ad intellectum huius regulæ diſtinguendum inter legem ciuilem, & canonicam: ſed eſſe conſiderandum, an boni mores ſint fundati ſuper ratione naturali, tanquam ex cauſa proxima. Nam in hoc caſu, iuramentum contra bones mores non eſt obligatorium: ſecus ſi boni mores ſint fundati, ſuper ratione naturali, tanquam cauſa remota; tunc etenim iuramentum confirmabit actum his bonis moribus contrarium. quod in ſpecie adnotauit Alciatus *in d. cap. cum contingat. n. 74.* Cui ipſe libenter addiderim, bonos mores nuſquam diſtingui ab immediata ratione naturali: atque ideò, ſiue fiat mentio de his à lege canonica, ſiue à ciuili, ſemper intelligerem, hos bonos mores ita ad honeſtatem pertinere, quod eis contrarium turpe ſit. Sic Couarru. Ex cuius verbis, conſtat malè ex omni parte citaſſe Fagundez, & ante Suarius, quod valde miror.

Igitur omninò vt certum Reſpondeo dicendum, quod iuramentum, aut votum factum contra bonos mores naturales, (id eſt, contra mores, qui ſunt conſentanei naturæ rationali, & quibus homo efficitur bonus, & quibus contra venire eſt peccatum) nec ſit validum, nec obliget. Ratio eſt: quia quod ſic eſt contra bonos mores, eſt peccatum; atqui iuramentum, aut votum, non eſt vinculum iniquitatis, vt obliget ad peccatum: ergo. Sic latè Couarru. *loco cit.* (quem etiam citat pro hac parte Fagundez) verſ. *Tertiò. Quartò* & *Quintò*. Panormit. *in cap. cum contingat. & in cap. Si verò, de iureiurando.* Suarez *lib. 2. iuram. cap. 21.* (non 22. vt leges apud Fagundez,) *num. 3.* Gutierrez *de iuram. confirmat. 1. p. cap. 40. §. 4.* & alij, quos citat & ſequitur Fagundez *num. 22. cit.* Azor. *1. p. lib. 11. cap. 6. fine.* Leſſius *lib. de iuſt. cap. 17. num. 50.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 151. num. 29.* Rebell. *de iuſt. p. 2. lib. 1. q. 9. num. 1.* & alij, quos ſequitur Sanchez *lib. 3. cap. 9. num. 30.* Palaus *diſp. 2. de voto punct. 8. num. 2.*

QVÆSTIO XLII.

An ſaltem, iuramentum, & votum, contra ſolos bonos mores ciuiles, ſeu politicos, factum; ſit validum, & obliget?

AFfirmat Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 15. num. 23.* his verbis: Reſpondeo breuiter, & reſolutiuè. Omne iuramentum preciſè factum contra bonos mores ciuiles, ſeu politicos, eſſe validum, & nunquam fieri inualidum, ex eo præciſè, quod ſit contra bonos mores ciuiles. Ratio eſt: quia ſi repugnantia ad bonos mores ciuiles præciſè, eſſet ſufficiens cauſa ad inualidandum iuramentum, & eneruandam illius vim, & obligationem; vbicumque inueniretur iuramentum contra ſolos bonos mores ciuiles, non valeret: conſequens eſt falſum: ergo, & antecedens. Maior patet: Minor oſtenditur in iuramento metu graui à latrone extorto, (lege, *iuramentu*, &c. *extortis*) quæ ſunt contra bonos mores ciuiles, & contra pacem Reipublicæ, vt docet Suarez allegatus, *dicto num. 7.* & tamen valent, vt ſatis iam alibi probauimus. Ita docent communiter Doctores, Suarez *tom. 2. de relig. lib. 2. de iuram. promiſſorio cap. 22. num. 7.* & hoc pro regula certiſſima ſtatuunt Doctores *in cap. Quando*, & *in cap. cùm contingat, de iureiurando*, vbi Panorm. *n. 7.* & Gloſſa *in cap. ſi aliquid. 1. 22. q. 4.* & Turrecrem. *ſemit in princip. d. cap. Quando, n. 3.* & idem Couarru. *de pactis part. 2. & par. 3. in principio*, Molina Theologus *tom. 2. diſp. 271. dub. vltimo. §. Hoc tamen loco*, & Sachez *lib. 1. de matrim. diſp. 21. n. 1.* Huc vſque Fagundez.

Alij contrà dicunt, quod iuramentum factum contra leges ciuiles, quæcumque ſint, ſit irritum iure ciuili. Imò, & canonica. Ita Baſil. Legionenſ. *lib. 12. de matr. cap. 8. §. 1. à num. 38.* Quem citat, *& ſequitur* noſter Ludou. à Concep. *in examine verit. tract. 2. de reſtit. caſu 39. concl. 1. num. 1.* & *concl. 2. num. 1.* & alij apud ipſum.

Alij tandem dicunt, quod iuramentum, aut votum factum contra leges ciuiles ad nullam culpam obligantes, verè ſit validum, & obliget. Ratio eſt: quia in hoc caſu, poteſt iuramentum, ſeu votum, abſque vlla culpa ſeruari: ergo obligabit. Sic Sanchez *diſp. 22.* (*num. 31.* vt citat Fagundez) *de matrim. num. 1.* & *lib. 3. in Decal. cap. 9. num. 19. & 30.* & penes ipſum, omnes ferè authores citati, quæſt. antecedenti, & alij infrà à nobis citandi. Et in hoc ſenſu loquuntur omnes Authores, quos citat ſuprà, & ſequitur Fugundez.

Sed ego clariùs, & probabiliùs Reſpondeo *primò* etiamſi aliquando poſſit obſeruari iuramentum ſine vllo peccato, non ſequitur quod ſemper ſit validum, & obliget. Hæc concluſio conſtabit ex dicendis infrà *q. 4.*

Reſpondeo *ſecundò* iuramentum, ſeu votum, contra bonos mores politicos, ſeu (quod idem eſt) contra leges ciuiles obligantes ad aliquam culpam, etiam venialem, nequaquam eſt validum, nec obligat ad ſui adimplentionem, ſecus aliàs. Hæc reſponſio eſt contra ſententias duas primas nuper relatas. Ratio eſt: Quia ideò, iuramentum, aut votum, præſtitum, contra bonos mores naturales, eſt irritum, & nullum, nec obligatorium; quia res per ſale iuramentum, aut votum promiſſa, impleri nequit abſque culpa mortali, vel veniali: ergo ſimiliter erit irritum, nullúmque, nec obligatorium iuramentum, ſeu votum, præſtitum contra leges ciuiles obligantes ad aliquam culpam mortalem, vel venialem, cum ſimiliter nequeat tale iuramentum, aut votum, abſque culpa mortali, vel veniali obſeruari, Sic docet Sanchez (quid quid dicat Fagundez) *locis nuper citatis*, & præcipuè *lib. 3. Decal. cap. 9. num. 19. & 30.* vbi ſe citat *lib. 1. de matr. diſp. 32. num. 1.* Abbas, Alex. de Neuo, Corneus, Cumanus, Minchaca, Tuſchus, Gutierrez, Molina, Azor, Rebellus, & alij, quos citat, & ſequitur Sanch. ipſe. Palaus *loc. cit.* Rocaffull. *lib. 2. de 2. prac. cap. 5. n. 234.* vbi ad faciliùs intelligendam obligationem iuramentorum has duas regulas ponit. Prima eſt, negatiua vniuerſaliter vera, ſcilicet: *Non eſt ſeruandum iuramentum, quando ſine peccato impleri non poteſt.* Secunda eſt affirmatiua, nempe: *Iuramentum eſt ſeruandum, quando in ſeruando nullum eſt peccatum.* Hanc regulam ſecundam, non eſſe vniuerſaliter veram, docent Baſil. & noſter Ludouicus locis citatis. Et benè, vt conſtabit ex dicendis infrà *q. 47.* vnde maior difficultas eſt in cognoſcendo, quando lex ciuilis obliget ad culpam, & quando non, nam hoc cognito, facilè cognoſcetur quando communiter loquendo, iuramentum contra leges, aut mores ciuiles, obliget, & quando non; pro cuius difficultatis enodatione, ſint ſequentes quæſtiones.

QVÆSTIO XLIII.

An, iuramentum, ſeu votum contrarium legi ciuili diſponenti, primo, & principaliter, de materia pertinente ad bonum commune, ſit validum, & obligatorium?

REſpondeo ex dictis: nec eſſe validum, nec obligatorum. Ratio eſt, quia lex, quæ immediatè, primario, & principaliter, dirigitur ad bonum commune, & publicum, obligat ad culpam ſaltem venialem: atqui iuramentum (aut votum) minimè poteſt obligare ad faciendum aliquid culpabile, ſeu aliquod peccatum; cum non ſit vinculum iniquitatis: ergo non poteſt ad huiuſmodi legis tranſgreſſionem obligare. Sic tenent Suarez *tom. 2. de relig. lib. 2. de iuram. cap. 26. n. 4.* Sanchez *lib. 3. cap. 9. n. 31. & 34.* Bonac. *de 2. prac. Decal. diſp. 4. q. 1. punct. 5. num. 1.* Palaus *diſp. 2. punct. 8. num. 3.* Rebell. *de iuſt. 2. p. lib. 5. q. 7. ſect. 3. num. 15. & vltimo.* Tuſcus *tom. 4. v. iuramentum, concl. 500. n. 18.* & alij plures apud Sanchez *n. 34.*

QVÆSTIO XLIV.

An, iuramentum aut votum factum à clerico, parendi iudici ſeculari; aut renunciandi priuilegio fori; ſit validum, & obligatorium?

REſpondeo dicendum; quod non ſit validum, nec obligatorium. Quia eſt omnino illicitum, vt potè contrarium materiæ in commune bonum immediatè, & primario ordinatæ, nempe, priuilegio ſtatui clericali conceſſo non iudicandi à laïca

poteſtate

poteſtate. Vnde *in cap. Si diligenti, de foro compet.* planè deciditur, irritum eſſe pactum iuratum, quo fori priuilegio Clericus renunciat, eo quod id conceſſum ſit in totius ſtatus clericalis fauorem. Et idem dedicitur *in cap. Nimis, de iureiurando*, de iuramento fidelitatis præſtito à Clerico Principi ſæculari. Quia etiam hoc iuramentum eſt contra immunitatem Clericorum, quæ in fauorem publicum ſtatus Clericalis conceſſa eſt. Sic Sanchez, Suarez, Thuſcus, Rebell. & Palaus, & Bonacina nuper citati, & communiter DD.

QVÆSTIO XLV.

An, iuramentum, ſeu votum, præſtitum, de extrahendis è ciuitate mercibus, armis, aliiſque rebus prohibitis; aut de excedendo taxam rerum venalium, &c. ſit validum, & obligatorium?

RESpondeo ex dictis: Nec eſſe validum, nec obligatorium. Quia tale iuramentum, ſeu votum, eſt de re iniqua prohibita per leges, & præiudicanti bono communi: ergo erit iniquum, ac proinde, & eius executio iniqua etiam erit. Sic dicti DD. præcipuè Sanchez cum aliis *lib.3. cap.9.n.31.* Palaus *loco cit. num. 3. verſ. Hinc fit.* Suarez *lib.2. de iuram. cap.26. num.5.* Couarru. Matienço, & alij apud ipſum.

QVÆSTIO XLVI.

An, iuramentum, ſeu votum, præſtitum, contra legem ciuilem diſponentem immediatè de bonis, & actionibus ſuorum ciuium, ſit validum, & obligatorium.

RESpondeo ex dictis: Nec eſſe validum, nec obligatorium, caſu ſaltem quo illa lex obliget ad culpam aliquam, vt verè obligare poſſe ſupponit Suarez *lib.2. de iuram. cap.20. num.* 8. Ratio eſt, quia tunc iam iuramentum, ſeu votum, obligaret ad exequendum peccatum, eſſétque vinculum iniquitatis, quod repugnat. Sic communis. Suarez *cap.20. cit. &* 21. Baſil. Legion. *lib.2. de ſponſal. cap.8. num.* 30. Sanchez *lib.3. cap.9. n.36.* Palaus *n.4.* & alij DD. inter quos, ſolum eſt difficultas, quando talis lex obliget ad culpam. Pro qua enodanda ſit.

QVÆSTIO XLVII.

An, ſemper quod lex ciuilis reſpiciens bonum priuatum ſuorum ciuium, dirigitur immediatè, ſiue in perſonam, ſiue in actum, prohibendo, ne fiat actus, aut factum irritando: obliget ad culpam, & conſequenter iuramentum, aut votum de re illa prohibita præſtitum, ſit inualidum?

NEgant abſolutè quidam Doctores, exiſtimantes tale iuramentum non eſſe inualidum, ſed potius validum, & obligatorium; eo quod exiſtiment, talem legem ciuilem, non obligare ad culpam, quia cum ſit in fauorem priuatæ perſonæ, non cogit eam, ne poſſit fauori facto per legem renunciare, quando id abſque præiudicio tertij facere poteſt; licitè, & abſque vlla culpa: ergo conſequenter tenetur ſeruare iuramentum, aut votum factum in alterius fauorem, contra legem ciuilem reſpicientem bonum priuatum. Ita Sanchez *lib.3. cap.9. num. 35. & 37.* Quem citat, & ſequitur Bonac. *diſp.4. de 2. pracep. Decal. q.1. punct.5. n.2.*

Affirmant è contra alij, ſentientes, nullum iuramentum, (ſeu votum), eſſe validum, & obligatorium, ſi legi aduerſetur cuilibet. Nam eo ipſo, quod aduerſetur legi, aduerſatur publico præcepto, vt ſaltem publicæ Ordinationi, & Superioris iuri: ſed ius publicum non poteſt priuatorum pactis derogari. *l. ius publicum, ff. de pactis*: ergo iuramentum aduerſum legi, obligatorium eſſe non poteſt. Ita Palaus *diſp.2. de iuram. punct.8. num.7.*

Diſtinguunt alij, dicentes, quod, ſi lex reſpiciens bonum priuatum; dirigatur ad perſonas; tunc obliget ad culpam, & conſequenter, iuramentum, ſeu votum illi contrarium, nec valeat, nec obliget. Si verò dirigatur in actum, prohibendo, ne fiat actus, vel factum irritando, tunc non obliget ad culpam, & ideo iuramentum, ſeu votum tali legi contrarium valeat, & obliget. Ita ſentiunt Baldus *in l. ſi quis pro eo 57. in princip. num.9. ff. de fideiuſſorib.* Tuſchus *tom. 4. v. iuramentum, concl. 500. n. 21. & 22. & concl. 528. n.16. & 56.* Vaſquez 1.2. *diſp.171. cap.2. num.13.* Baſil. Legionenſ. *lib.12. de matrim. cap.8. num.36.*

Et licèt omnes relatæ ſententiæ ſint ſatis probabiles, ſecunda tamen, vt explicatur à Tamburino, quia magis expedita ad praxim, magis placet.

Reſpondeo ergo cum illo ſic. Vel leges ciuiles ſunt prohibentes, vel ſunt ſolum permittentes; ſi iuramentum, aut votum fiat contra priores, non valet, nec eſt obligatorium iuramentum, aut votum; quia ſic, etiamſi aliunde, nec venialiter quidem peccaretur, fieret tamen contra bonum publicum, dum non ſeruarentur leges ſuperiorum. Vnde oriri non poteſt obligatio vlla, nec ratione promiſſionis, nec ratione puræ aſſertionis, nec alio modo; quia eo ipſo, quod iuramentum eſt de re contra leges prædictas, eſt de re, ſiue mala, ſiue, quæ à Deo non acceptatur ob bonum publicum, & animarum. At verò ſi iuramentum aut votum fiat contra leges ciuiles permittentes, tunc valet iuramentum, & votum; quia non eſt vnde illud ſit malum. Non quidem ex ſe, vt ſupponimus; non ex lege, quia iam ipſa ſolum eſt permiſſiua, ergo, &c. ſic Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.3. §.7. num.42.* ex Oñate *tom.1. de contr. tract.4. diſp.11. ſect.2. n.49.* Et primam partem noſtræ concluſionis latè, & benè probat noſter Ludouicus *tract.2. caſu 39. concl.1.*

QVÆSTIO XLVIII.

An iuramentum, ſeu votum contra leges canonicas, ſeu Eccleſiaſticas factum, ſemper ſit inualidum?

RESpondeo vt certum. Semper eſſe inualidum, & non obligare. Ratio eſt. Quia leges canonicæ, Eccleſiaſticæ, vel ſemper inducunt in conſcientia obligationem, ſaltem ſub veniali; vel, ita pertinent ad bonum commune, animæve bonum, vt

contra

contra illas iuramentum aut votum, non valeat: ergo. Sic Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 20. num. 3.* dicens, id eſſe apud omnes commune. Tamburinus ex illo *lib. 3. cap. 3. §. 5. n. 39.* dicens, id eſſe certum. Vnde ſi quis (ait) iuraret, ſe matrimonium initurum, ſine cærimoniis, etiam accidentalibus, Eccleſiæ, inualidum eſſet iuramentum, nec ad aliquid obligaret.

QVÆSTIO XLIX.

An iuramentum ſeu votum præſtitum, contra aliquas conſtitutiones Religionum non obligantes ad culpam, ſit etiam nullum, & inualidum?

RESpondeo vt certum: Eſſet nullum, & inualidum: Quia eſt præſtitum, contra leges pertinentes, ad bonum animæ, immo & commune, vt diximus. Sic Tamburin. *loc. cit.* & Suarez his verbis. Addo verò, quod licèt aliquæ regulæ Eccleſiaſticæ, non ſint rigoroſè leges obligantes ſub reatu culpæ, vt de regulis multorum Religioſorum conſtat, & de aliquibus aliis eſt probabile; nihilominus, etiam in illis procedit concluſio, quia actus talium Statutorum, Regularum, aut Rubricarum, ſaltem ſunt meliores, & in conſilio, & ideo iuramentum talibus regulis contrarium, planè non obligat, ſicut de iuramentis contra conſilium dictum eſt. Sic Suarez. Legatur Palaus *diſp. 2. punct. 8. n. 2.* Lege dicta ſuprà *q. 43.* & dicenda infrà *tract. 2. de voto, diſp. 5. quæſt. 6.*

QVÆSTIO L.

An iuramentum, ſeu votum, quod mulier præſtitit alienandi fundum dotalem, ſine debita ſolemnitate; ſit inualidum, & non obligatorium?

RESpondeo dicendum, iuxta doctrinam traditam *q. 47.* eſſe omnino inualidum, & non obligatorium: quia tale iuramentum eſt contra legem ciuilem omnino prohibentem, ne ſine debita ſolemnitate fundus dotalis à muliere aliqua alienetur: ergo eſt validum, & non obligatorium. Secus dicendum ſi qua mulier de facto fundum alienauit, & iurauit ſe non repetituram illum; tunc validum erit iuramentum, & propter illud teneretur talem fundum repetere; quia non repetendo contra nullam legem operatur; cum eadem lex permittat, vt ſi quæ mulier de facto fundum dotalem alienauit, non obligetur illum repetere, nec alienationem reſcindere. Sic Tamburinus *num. 42. cit.* & Palaus *punct. 8. cit. num. 7.* per totum. Qui addunt idem, propter dicta, dicendum, de caſibus, quibus Minor iuret aliquem contractum, ſine authoritate prætoris: ludens, ſe daturum id quod amittit pecunia credita (vbi lex eſt, ne ſic ludatur) moriens, ſe conditurum teſtamentum ſine ſolemnitate; hi namque non obligantur ad eiuſmodi iuramenta cuſtodienda; quia ſunt contra leges diſponentes, & prohibentes (licèt non ſub aliqua culpa, ſed ſola politica gubernatione ad bonum publicum) ne talia fiant. Sed ſi iam de facto Minor contractum dictum, authoritate Prætoris, inſtituit: ſi ludens pecuniam iam ſoluit; & moriens teſtamentum ſine ſolemnitate condidit; & deinde iidem iurent, hæc ſe non eſſe reſciſſuros, obligabuntur iuramenta ſeruare. Ratio vtriuſque eſt iam dicta: quia ibi eſt reſiſtentia iuris; hic adeſt permiſſio. Idem enim ius, quod ibi prohibet, ne à te illi actus celebrentur; permittit, celebratos non reſcindi, ſi ita tibi libuerit. Hæc Tamburinus *loco cit. num. 43.* ex doctrina Palai *loco citato.*

DISPVTATIO X.

De iuramento metu, iniuria, & vi extorto.

QVÆSTIO PRIMA.

An iuramentum metu leui extortum; ſit validum, & obligatorium?

RESpondeo vt certum: quod ſic. Quia metus leuis facilè ſuperari poteſt: nec poteſt tollere voluntarium. Sic omnes DD. Legantur Palaus *diſp. 2. de iuram. punct. 4. num. 1.* Marcus Vidal. *in opere mor. tract. de voto, inquiſitione 1.* vbi *num. 9.* definiens metum, ait: *eſſe inſtantis periculi, vel futuri, perturbationem mentis.*

QVÆSTIO II.

An, iuramentum metu graui, extortum; ſit etiam validum, & obligatorium?

NEgant plures Doctores. *Primò*: quia votum metu graui extortum non eſt validum, neque obligatorium, vt conſtat ex *cap. 1. de his, quæ vi.* ergo nec iuramentum. *Secundò.* Quia *in cap. peruenit. de iureiur.* deciditur, Epiſcopum rebus ſuis expoliatum, & iurare compulſum, quod non repeteret ſic ablata; nullius iuramenti vinculis ſuper hoc poſſe conſtringi: ergo iuramentum metu graui, aut vi extortum, non valet. Ita ſentiunt vincentius, Abbas, Alciatus, Franc. Felin. Grammaticus, D. Anton. Hippolit. de Marſiliis, Angel. Greg. Lopez, Sarmiento, Roland. Petr. Gregorius, Flammin. & alij, quos citat Sanchez *lib. 4. de matrim. diſp. 20. n. 3.* dicens, hanc ſententiam eſſe probabilem, & in praxi apud iudices ſæculares, receptam: & iterum de hac re agit *lib. 3. de Decal. cap. 12. à num. 13.* licèt hic iam dicat, oppoſitum tanquam certiſſimum eſſe tenendum.

Alij contrà dicunt, tale iuramentum valere, & obligare, ac relaxatione indigere. Quia ſic colligitur *ex cap. Si verò, de iureiurando.* Vbi coactum, grauiſſimo metu, iurare iuris ſui renunciationem, inquit Pontifex, non eſſe tutum contra iuramentum ſuum venire; niſi tale ſit, quod ſeruatum, vergat in interitum ſalutis æternæ. Idem habetur *in cap. verum. eod. tit.* & *cap. Ad audientiam de iis, quæ vi.* ergo ſeruanda ſunt talia iuramenta, aut petenda de illis relaxatio. Ita communiter DD. S. Thom. 2. 2.

q. 89.

q. 89. *art.* 7. *ad* 3. *&* *q.* 89. *art.* 3. & Caiet. ibi Nauarr. *cap.* 12. *num.* 14. Couarru. *de ſponſal.* 2. *p. cap.* 3. §. 5. *num.* 5. & *de pactis* 3. *p.* §. 4. *n.* 2. *& lib.* 1. *variar. cap.* 4. *n.* 7. vterque Molina, Theologus *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 149. *verſ. Quartò.* Canoniſta, *de Hiſpanorum promogeniis lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 12. *&.* 13. Sanchez *lib* 4. *de matrim. diſp.* 20. *n.* 4. *& lib.* 3. *in Decal. cap.* 11. *num.* 14. *&* 15. Suarez *lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 18. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 6. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 9. Gutierrez *de iuram.* 1 *p. cap.* 57. *n.* 18. quos omnes ſic refert Palaus pro hac parte, vbi infrà. Quibus addo Dianam *p.* 8. *tract.* 7. *Reſol.* 57. Marcum Vidal. *inquiſit.* 1. *de voto*, *n.* 40.

Alij media via incedendo, dicunt, quod iuramentum metu graui extortum, benè valeat in foro conſcientiæ, & obligare ſub mortali; ſecus verò in foro externo, & iudiciali. Sic Valentia *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 4. §. 3. & Fachinæus *lib.* 8. *controuerſ. cap.* 102. Quorum ſententiam refert, & refutat, Diana, vbi ſuprà.

Sed ego Reſpondeo *primò ſic.* Probabilius eſt, quod ſpectato ciuili iure, iuramentum graui metu extortum, ſit inualidum, & nullam inducat obligationem. Probatur, quia Princeps ſæcularis, ſeu Magiſtratus veram habent poteſtatem infirmandi obligationem iuramenti anteq uam fiat, ita vt factum nullam inducat obligationem; quod poteſt quidem fore, vel remittendo obligationem, vel reddendo materiam ineptam iuramento; vel conſtituendo iurantem incapacem, vt docent Couarruuias, Gutierrez, Molina, Sanchez, Baſilius, & alij, quos citat, & ſequitur noſter Ludouicus *caſu* 39. *cit. concl.* 1. *n.* 2. & Palaus infrà citandus. At ſic eſt, quod ius ciuile, clarè indicat hanc poteſtatẽ, Magiſtratũ ciuilem exercuiſſe: decretando quod iuramentum per metum grauem factum nullius ſit momenti, ſed potius caſſum, & inutile, quoties contractibus à lege reprobatis adiicitur, vt conſtat ex Authent. *Sacramenta puberum.* & ex *l. non dubium, C. de legibus*: ergo. Sic Palaus *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 4. *n.* 5. ex Sanchez *lib.* 4. *de matrim. diſp.* 20. *num.* 5. *in ſolut. ad* 2. vbi ait hanc eſſe communem ſententiam. Legatur noſter Ludouicus loco citato.

Reſp. *ſecundò*, ſpectato iure Pontificio, & canonico, (cui in materia iuramenti, vt potè ſpirituali, ſtandum eſt) iuramenta quæcumque metu graui extorta ſunt valida, & firma, & obligatoria, modo ſint de materia, quæ ſeruari, abſque diſpendio ſalutis æternæ, poſſit. Sic tenent omnes DD. pro ſecunda ſententia relati, qui id benè probant. Legatur Sanchez loco cit. vbi dicit, quod Authentica citata, *Sacramenta puberum*, correcta ſit per ius canonicum. *cap. ſi verum, de iureiurando.* Hæc in communi, deſcendamus ad caſus particulares, qui ex hac doctrina inferuntur, quibus reſpondebimus rationibus primæ ſententiæ.

QVÆSTIO III.

An, matrimonium, & votum metu graui extorta, ſint etiam valida, ſicuti eſt iuramentum extortum metu?

RESP. dicendum, quod non ſint valida, ſicuti eſt iuramentum. Quia illa priora ſunt irrita iure Eccleſiaſtico, vt conſtat matrimonium, *in capite ſignificauit. De eo, qui duxit in matrim. cap. requiſiuit.* & *cap. Gemma. de ſponſalib.* Sicuti annullatum aliàs fuit matrimonium clandeſtinum à Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. matrim.* Votum verò, *in cap.* 1. *de his, quæ vi.* iuramentum verò minimè, cum potiùs, illud obſeruandum præceperit ob diuini nominis reuerentiam. Sic Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap* 11. *n.* 15. Tamburin. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 2. §. 5. *n* 22. *& lib.* 3. *cap.* 3. §. 5. *num.* 12. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 4. *in n.* 11. Adde, quod matrimonium metu iniuſto & graui extortum, non ſolum iure Eccleſiaſtico, ſed etiam iure naturæ eſt irritum, vt cum probabiliori ſententia diximus *p.* 2. *tract.* 9. *diſp.* 16. *q.* 20. & tenet etiam Tamburin. *loc. cit.* Marc. Vidal. *loc. cit. n.* 38.

QVÆSTIO IV.

An, matrimonium; ſeu ſponſalia, ex metu graui contracta, ſint ſaltem valida, ſi eis addatur iuramentum.

AFfirmatunt aliqui, quos citauimus 2. *p. diſp.* 16. *cit. q.* 26.

Sed iterum, vt quid certiſſimum Reſpondeo minimè eſſe valida. Ratio eſt. Quia iuramentum minimè confirmat contractum, qui aliàs ſecluſo iuramento, erat inualidus, præcipuè naturali iure: ſed matrimonium metu graui contractum, eſt tam iure naturali, quàm Eccleſiaſtico, nullum: ergo. Sic Sanchez, Ledeſma, Sà, Reginald. Ægid. Rebell. Hurtad. & alij, quos *dicta q.* 26. adduximus. Quibus nunc addo Tamburinum *num.* 12. *cit.* vbi huic inquirenti, caſu, nempe, Antonius metu graui coactus duxit, vel promiſit ducere Bertam, additque iuramentum; quæritur an ſicut matrimonium fuiſſet irritum, ſi iuramento caruiſſet, ſic etiam, & illo addito? Reſpondet, irritum eſſe, tum matrimonium, tum, iuramentum, tum vtrumque vnitum. Ratio eſt: quia matrimonio huic deeſt perfectus conſenſus. Adde, & ius Eccleſiaſticum illud irritans, vt alibi diximus, cum ergo iuramentum ſuperueniens non inueniat perfectum conſenſum, matrimonium ſemper remanebit in ſua nullitate. Sic ille. Legantur à nobis *quæſt.* 16. *cit.* & quæſtionibus 17. *&* 18. ſequentibus. Vbi diximus, tale iuramentum nec obligare, nec indigere relaxatione: quia certè vbi nullum eſt vinculum, nulla eſt neceſſaria relaxatio. Legatur etiam Marcus Vidal. *inquiſit.* 1. *de voto, num.* 69. dicens id eſſe commune Doctorum placitum.

QVÆSTIO V.

An, ſi quis, graui metu perculſus, iureiurando promittat latroni, vel raptori, centum aureos, ſeruandæ vitæ cauſa; obligetur ſtare promiſſis, & obſeruare iuramentum?

NEgant teneri ſtare promiſſis, & obſeruare iuramentum, omnes Doctores, qui negant eſſe validum iuramentum metu graui extortum: ſunt autem Vincent. Abbas, Alciatus, & alij citati ſuprà *quæſt.* 2. pro prima ſententia. Quibus addo nunc, Donellum *lib.* 21. *Commentar. de iure ciuili, cap.* 13. Hunnium *lib.* 1. *variar. reſol. iuris ciuil. tract.* 1. *quæſt.* 1. Setſerum *lib.* 1. *de iuram. cap.* 10. Bodinum *lib.* 1. *de Repub. cap.* 1. & Animæum *diſp.* 2. *Collegij criminalis*, *aſſert.* 6. *in fine*, quos omnes pro hac parte refert Diana *par.* 8. *tract.* 7. *reſol.* 57. Quibus adhuc ego addo noſtrum

Ludouicum 1. *p. exam. verit. tract. 2. de reſtit. caſu* 39. vbi in vno multos congerit caſus, quos omnes doctè reſoluit.

Sed nihilominus multò probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod ille, qui metu graui perculſus, ex animo iurauit dare centum aureos v. g. latroni, aut raptori, cauſa ſeruandæ vitæ; verè teneatur, & obligetur ſtare promiſſis, & obſeruare iuramentum. Quia multò probabilius eſt, quod tale iuramentum latroni, vel raptori præſtitum, ſit validum, & obligatorium, iure ſaltem canonico; vt manet probatum ſuprà *q.* 2. ſic tenent omnes Doctores pro ſecunda ſententia relati. Legantur pro hoc in particulari caſu, vterque Molina, ibi citati, Suarez, Gutierrez, & Leſſius, Bonac. etiam, & Tambur. *lib.* 3. *Decal. cap.* 3. §. 5. *num.* 6. Layman. *lib.* 4. *tract.* 3. *cap.* 7. *num.* 8. Diana *Reſol.* 57. *citata.* Magiſter Prado *tom.* 2. *oper. moral. cap.* 32. *de iuram. q.* 3. §. 3. *num.* 18. *&* 19. & apud ipſum, Raphaël de la Torre *art.* 7. *diſp.* 9. *ad* 2. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 13. *n.* 3. *&* 8. dicens hanc ſententiam eſſe penè certam. Marcus Vidal. *inquiſit.* 1. *de voto, n.* 22.

QVÆSTIO VI.

An, ſi quis à latrone captus, metu graui propulſus, iuret, ſe non denunciaturum illum iudici, vel Eccleſiæ; teneatur adimplere tale iuramentum?

NEgant aliqui, exiſtimantes, tale iuramentum non eſſe validum, nec obligatorium: Quia eſt contra bonos mores, & contra bonum publicum, ab hac denunciatione abſtinere. Ita S. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *ad* 3. (& ibi Caiet. *dub. vltimo*) & *in* 3. *diſt.* 39. *q.* 1. *art.* 1. *quæſtiunc.* 2. *in corp. &* 4. *diſt.* 29. *q.* 3. *art.* 2. *ad* 4. Abulenſ. *cap.* 5. *Matth. q.* 306. Sà *verb. vſura, in fine.* Petr. Ledeſma *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 3. *dub.* 4. *fine.* Angel. Syluest. Tabiena, Armilla, & Barboſa, quos refert Sanchez *lib.* 3. *Decalog. cap.* 21. *n.* 12.

Sed meliùs cum ipſo Sanchez, ſub diſtinctione Reſp. dicendum [illegible] Si caſus occurreret ſub præcepto obligans iurantem ad denunciandum: quia v. g. latro ille, tam nefarius eſt, vt id ad bonum commune expediat; tale iuramentum non obligat, quòd eſſet contra publicum bonum. Similiter non obligat, ſi ille interrogaretur iuridicè. Et in his duobus caſibus, tenet verum prima ſententia. Si autem ſit caſus, in quo non tenetur denunciare; & iurauit ſe non denunciaturum, quantum in ſe eſt, & ſua ſponte, iuramentum obligat, dum non fuerit iuridicè rogatus. Quia fuit iuramentum homini præſtitum, poteſtque abſque peccato impleri. Sic ille, *num.* 12. citato, ex Soto *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 7. *ad* 3. *memb.* Aragon. 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *ad* 3. & Rodrig. 1. *tom. ſum. in* 2. *edit. cap.* 192. *num.* 2. Quos ſequitur Diana *par.* 8. *tract.* 7. *reſol.* 57. *verſ. ſed ex his*; omninò ex Lugo *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 22. *ſect.* 8. *num.* 235. & Baſſæus *tom.* 2. *v. iuramentum, num.* 15.

QVÆSTIO VII.

An, ſi captus ille à latronibus, compelleretur, metu mortis, iurare, ſe illos non denunciaturum iudici, etiamſi iuridicè rogetur; tale iuramentum eſſet licitum, & obligatorium?

AFfirmat Sanchez *loco cit. n.* 13. Quia (inquit) cum vitæ periculo, nemo tenetur iudici iuridicè, aliàs roganti reſpondere: ergo tale iuramentum eſſet licitum, & obligaret iurantem ad obſeruandum illud.

Sed probabiliùs Reſp. tale iuramentum non eſſe validum, neque obligatorium; immò, nec debere, aut poſſe, iurantem illud adimplere poſtea, etiamſi licitè, vel illicitè ex animo iuraſſet. Ratio eſt (inquit lugo) quia in hoc caſu promittitur cum iuramento aliquid, quod ſine peccato fieri poteſt. Quamuis enim metus, & periculum mortis excuſat regulariter à reſpondendo iudici; in hoc tamen caſu, quando Iudex poſtea interrogat, nullum mortis periculum eſt; cum iam ſit in tuto qui interrogatur: ergo ſecluſo iuramento, tenebatur hic, & nunc reſpondere: metus autem mortis præcedens non excuſat à reſpondendo poſtea, cum iam omninò ceſſaret illud periculum, quod excuſare poterat. Sicut ſi ob metum mortis iuraſſes alicui comedere carnes toto hoc anno, diebus prohibitis; certum eſt, quod poſtea, ceſſante metu, non deberes, nec poſſes illud iuramentum ſeruare: quia licèt, durante metu, poſſes id facere, ſi non inferretur metus, & exigeretur in odium, & contemptum religionis; ceſſante tamen metu, eo ipſo ceſſabat ratio excuſans ab obſeruatione præcepti Eccleſiaſtici: quare promiſſio talis eſus ponendi, poſt oblatum metum eſſet promiſſio rei illicitæ. Sic lugo, ex Soto, Rodrig. & Aragon *locis citatis*, quos ſequitur Diana vbi ſuprà, & Baſſæus *lo. cit.* Addit benè Lugo, quod poſſet captus ille, & coactus iurare, id facere cum æquiuocatione ad decipiendos eos, non tamen poſſet promittere in ſenſu latronum, & multò minus poſſet adimplere iuramentum.

QVÆSTIO VIII.

An, iuramentum factum de ſoluendo vſuras, ſit validum, & obligatorium?

NEgant, ex parte, aliqui canoniſtæ, explicando *cap. debitores, de iureiurando*, quatenus docent, quod vſurarius non eſt paratus ad mutuandum ſub vſuris, tunc qui iurat ſoluere illas, peccat, & eſt inualidum iuramentum, & non obligatorium. Ita tenet Bellamera apud noſtrum Ludouicum, infrà.

Negant & alij, dicentes, nec tale iuramentum eſſe obligatorium, caſu, quo nulla neceſſitas excuſet; aut nulla ſit vtilitas; ſed ſolùm ad expendendum prodigè cum meretricibus, aut in ludis illicitis, mutuum petat ab vſurario promittendo vſuras. Quia tunc promittere, & ſoluere vſuras eſt illicitum; vt potè, quæ omni cauſa legitimè excuſanti ſunt deſtituta, & cenſentur cooperatio quædam peccato recipientis. Ita tenet Caiet. 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 7. *ad* 3. *dubio* 1.

dubio 1. & Valentia 2. 2. *diſp.* 5. *q.* 21. *punct.* 4. *col.* 5. verſ. *Iam de ſecundo*, & apud Felinum, Gloſſa final. *in cap. debitores*, & apud Suarez Bellamera. Quos minimè id ſentire, ait Sanchez, vbi infrà.

Alij tandem abſolutè dicunt, dictum iuramentum nequaquam eſſe validum in foro conſcientiæ, aut interno; ſed ſolùm in foro externo. Et ideò ſolùm hoc ſenſu, eſſe verum quod ait caput *debitores*, cit. Ita tenet noſter Ludouic. *tract.* 2. *de reſtit. caſu* 39. *concl.* 2. *n.* 89. vbi variis exemplis id confirmare contendit.

Sed vt mihi certum Reſpondeo quod iuramentum factum de ſoluendo vſuras, abſolutè ſit validum, & obligatorium; non ſolum pro foro externo; ſed etiam pro foro interno, & conſcientiæ. Probatur clarè ex cap. *debitores, de iureiurando*, vbi expreſsè his verbis deciditur. *Debitores ad ſoluendas vſuras, in quibus ſe obligauerunt, cogi non debent: ſi verò ipſarum ſolutione iurauerint, cogendi ſunt Domino reddere iuramentum.* Ratio autem huius deciſionis eſt: quia (vt ait D. Thom 2.2. *q.* 89. *art.* 7. *ad* 3. ab omnibus receptus) ex iuramento facto homini, duplex obligandi ratio poteſt conſurgere; altera homini, ratione promiſſionis ipſi factæ; & ex hac parte, iuramentum per iniuriam extortum non obligat; homo enim per iniuriam nullum ius acquirit, ideóque meritò talis obligatio tollitur per coactionem: quia ille, qui vim intulit, hoc meretur, vt rei promiſſum non ſeruetur. Altera eſt, qua quis Deo obligatur, vt impleat quod per nomen eius promiſit: & talis obligatio non tollitur in foro conſcientiæ; quia magis debet damnum temporale ſuſtinere, quàm iuramentum violare. Sic D. Thom. *loco cit.*

Et confirmatur ex dictis ſuprà, quia huiuſmodi iuramentum poteſt ſine peccato adimplere: ergo obligat ad eius impletionem, antecedens probatur: quia ſuppoſito iuramento, nullum inuenitur peccatum in ſolutione vſurarum, patet; quia licèt vſurarius peccet recipiendo, non tamen iurans, ſoluendo. Nam, ſuppoſita promiſſione, ſolutio eſt actus virtutis magnæ veracitatis, & fidelitatis, (etiam quando promiſſio ex ſe non obligaret.) Præterea ſolutio illa, eſt valde vtilis, vt petentibus mutuum, quo indigent, fides adhibeatur, ſi vſuras à ſe petitas promittant iuramento, & ſic mutuum illud inueniant. Quæ cauſæ ſatis ſunt ad eam ſolutionem cohoneſtandam; licèt non ſufficiant, vt eâ non iuratâ obliget. Sic Baiſæus *tom.* 2. *v. iuramentum, n.* 27. ex Sanchez *n.* 3. *in fine.*

Quod verò tale iuramentum obliget in foro conſcientiæ, & non ſolum in foro externo, mihi eſt certum omnino. Quia ratio decidendi, ob quam hæc iuramenta obligant, nempe; *obſeruari poſſe abſque diſpendio ſalutis æternæ*, æquè in vtroque foro procedit, vt, ex Baſilio *lib.* 12. *de Sponſal. cap.* 8. *num.* 73. notat Palaus, *diſp.* 2. *punct.* 4. *n.* 1. Vnde noſtram ſententiam vt certiſſimam docet Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 11. *num.* 3. *& ſequent.* Suarez *lib.* 2. *cap* 9. *num.* 5. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 3. *n.* 2. dicens, eſſe ſententiam omnium. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 3. § 5. *num.* 6. Lugo *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 51. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 12 *num.* 5. dicens, id eſſe certiſſimum, & indubitatum.

QVÆSTIO IX.

An, vſurarius, ex iuramento de ſoluendi vſuris ſibi præſtito, acquirat ius, & actionem, ad compellendum in foro externo iurantem, vt ſibi vſuras promiſſas ſoluat.

AFfirmant aliqui Authores ducti *ex cap. debitores, de iureiur.* vbi, hæc verba habentur: Si *verò de ipſarum ſolutione iurauerint, cogendi ſunt Domino reddere iuramentum*: ergo pars, cui iuratum eſt, acquirit ius, & ſecundariam obligationē, vt poſſit iure actionis cogere iurantē. Ita apud Sanchez, & Fagundez, tenent Abbas *cap.* 1 *num.* 1. & *cap. debitores num.* 4. *de iureiur.* ex Gloſſa *eo cap. debitores, verbo cogendi.* Cardin. *eod. cap. num.* 1. *& cap. cùm veniſſent, n.* 9. *de inſtitut.* Felin. *eod. cap.* 1. *num.* 1. & *cap. debitores, num.* 2. Alexan. de Neuo, *num.* 2. Aragon 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. circa *ſolutionem ad* 3. *in* 5. *concl.* Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 4. *col.* 7. *verſ.* Quod autem, & Sayrus *in claui Reg. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 16.

Sed probabiliùs longè Reſpondeo, nec ius, nec actionem, nec obligationem, etiam ſecundariam, acquiri vſurario ad compellendum in foro externo iurantem: ſed totam illius iuramenti obligationem acquiri Deo. Probatur ex *eod. cap. debitores, cit.* vbi dicitur, *quod cogatur vſurarius reddere Domino Deo iuramentum.* Vbi cautè ſolius Dei meminiſt textus; quaſi ipſi ſoli ſit acquiſita obligatio. Deinde, quia ſicut ius non fouet obligationem illius promiſſionis, eo quod turpis ſit ex parte recipientis; ita non fouet obligationem iuramenti, vt ex ea acquiratur ius aliquod recipienti, ſed ſoli Deo, vt diximus. Sic Sanchez *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 8. Qui *ad cap. debitores*, pro contraria parte adductum, optimè, reſpondet, potius eſſe pro hac parte, vt nuper diximus. Vnde coactio, de qua in d. cap. fit mentio, facienda eſt ex iudicis officio, vt iurans exequatur obligationem Deo acquiſitam; non autem ad inſtantiam partis ius actionis intentantis. Sic etiam apud ipſum Sanchez, & Fagundez. Antonius *cap. debitores, num.* 7. Fortunius Garcia, *de vltimo fine, illat.* 22. *principali, num.* 465. Couarru. *de pactis*, 2. *p.* §. 3. *num.* 2. *verſ. Primum ex hoc intellectu.* Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 150. *col.* 2. *&* 3. *& tom.* 2. *diſp.* 515. *col.* 4. *verſ. vtrum autem*, Suarez *tom.* 2. *de relig. tract. de iuram. lib.* 2. *cap.* 27. *fine*, & Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 17. *dubit.* 6. *num.* 51. quos omnes ſic citatos, ſequuntur Sanchez *lib.* 3. *Decalogi, cap.* 11. *num.* 8. & Fagundez *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 10. His addo Card. de Lugo *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 91. Palaum *punct.* 3. *num.* 7. Nec oppoſitum, docent, Aragon, Valentia, & Sayrus, vt exiſtimant Sanchez, & Fagundez. Nam dicti tres Authores, ſolùm (vno ore) dicunt, quod iurans cogetur in foro contentioſo, ſtate promiſſis. Nam certè intelligendi ſunt; quod debeat cogi, non ad inſtantiam partis, ſed ex iudicis officio, vt nos ſuprà diximus.

QVÆSTIO X.

An, qui iurauit ſoluere vſuras, ſatisfaciat iuramento, qui illas de facto ſoluit, cum intentione tamen ſtatim repetendi?

NEgandum videtur, ex *lege 55. ff. de ſolutionib.* vbi dicitur; quod, qui ſic ſoluit, vt recuperet, non liberatur: quemadmodum non alienantur nummi, qui ſic dantur, vt recipiantur: ergo in noſtro caſu ſimiliter dicendum.

Sed vt verum Reſp. ſatisfacere iuramento præſtito de ſoluendis vſuris, qui illas de facto ſoluit; quamuis ſtatim, abſque aliqua iuramenti relaxatione, eas repetat, etiam (ſi opus fuerit) officio iudicis implorato. Ratio eſt. Quia iuramentum tantùm fuit de ſoluendis vſuris, non de illis non repetendis: ergo iis ſolutis, verè eſt iuramento ſatisfactum. Sic conſtat, ex cap. *Ad audientiam, de his, quæ vi*, ibi: *Non obſtante iuramento prædicto, quo non ad non repetendum, ſed ad reſignandum, ſolummodo tenebatur.* Et ex *cap. debitores, de iureiur.* ibi. *Cum vſura ſoluta fuerint, creditores ad eas reſtituendas ſunt Eccleſiaſtica ſeueritate (ſi neceſſe fuerit) compellendi.* Vnde ſit tenent Couarru. *de pactis 2. p. §. 3. num. 2. in principio.* Gutierrez *de iuram. confirmat. 1. p. cap. 53. num.* 8. Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 9. num 16.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 17. dub. 7. n. 51. & cap. 42. dubit. 6. num. 27.* Abbas, Hoſtienſ. Anchar. Ioan. Andr. & Antonius, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 11. num. 9.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 3. §. 5. num. 6. & §. 6. num. 2.* Fagundez *lib. 2. cap. 12. num. 12.* Palaus *diſp. 2. de iuram. punct. 3. n. 6.* Qui numero ſequenti, optimè reſpondet ad rationem dubitandi, dicendo, quod dicta lex vel intelligi debet; quando ſoluitur aliquid ex pacto, & conditione inter partes conſtituta, vt ſtatim ſolutum repetatur; tunc enim eſt, ac ſi ſolum non fuiſſet. Vel intelligi debet, de ſolutione pecuniæ, quam poteſt retinere is, cui fit ſolutio, abſque onere reſtituendi; quod in ſolutione vſurarum non procedit. Vel tertiò, intelligi debeat, de pecunia debita ei, cui fit ſolutio; non de pecunia, cuius ſolutio ſolùm eſt debita Deo, qualis eſt pecunia vſurarum, ob mutuum promiſſa; huius namque ſolutio non vſurario, ſed Deo tantùm eſt debita, &c. ſic ille.

QVÆSTIO XI.

An, qui iurauit ſoluere vſuras, & non repetere, tunc adhuc eſſet licitum iuranti, illas repetere?

REſpond. vt certum: Tunc non eſſe illi licitum repetere, quod ſoluit, niſi poſt impetratam iuramenti relaxationem. Quod certè facilè colligitur à contrario ſenſu, ex verbis ex *cap. ad audientiam*, nuper relatis. Et ratio inſuper eſt; quia iuramentum non repetendi vſuras, eſt de re licita, & poteſt ſine diſpendio ſalutis æternæ obſeruari: ergo debet. Sic Anton. Anchar. Abbas, Couarru. Gutierrez, Suarez, & Bartol. quos ſequitur Sanchez citatus, *n. 9.* Paulaus, *n. 8.* Fagundez *n. 13.*

QVÆSTIO XII.

An, licitum ſit, iurare, ſoluere vſuras, & non repetere illas; cum animo petendæ relaxationis, & ea obtenta, non implendi iuramentum?

REſpond. eſſe licitum. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 11. num. 17.* his verbis: Nec credo peccaturum, ſic iurantem, ſi habeat non implendi iuramenti, obtenta tamen prius illius relaxatione: ſecus ſi abſolutum non implendi animum haberet. Quia in priori euentu, nulla irrogatur iniuria extorquenti iniquè promiſſionem; nec eſt mendacium, quod iurans habeat firmum implendi animum, niſi relaxationem obtineat: & quamuis habeat animum petendæ prius relaxationis, & ea obtenta, non implendi, animus hic eſt conformis conditioni imbibitæ in eo iuramento, quæ eſt; niſi eius relaxatio prius obtineatur: & ideo, nec mendacium, nec culpam aliam continet. Sicut iurans fœminæ matrimonium, cum intentione implendi, niſi illa fornicata fuerit, verum iurat, nec peccat: quod ea conditio includatur tacitè in ea promiſſione. Atque hoc apertè colligitur ex Suario *tom. 2. de Relig. tract. de iuram. lib. 2. cap. 7. num. 20 fine*, vbi hæc ait: *Aliquis timoratus poteſt velle iurare, & ſi obligare, & ſperare licitè non implere, obtenta iuſta diſpenſatione.* Hucvſque Sanchez, loquendo de illo, qui metu graui compulſus, iurauit date aliquid compellanti. Quod idem dicit in noſtro caſu, vt conſtat ex dictis ab ipſo *n. 16.* antecedenti. Sic etiam Palaus loquendo de noſtro caſu, *loco cit. n. 9.*

QVÆSTIO XIII.

An; iurans, ſoluere debitum (vel aliquid dare) ſatisfaciat iuramento, ſi compenſatione vtatur, eo quod creditor ille tantundem ſibi debeat?

NEgant quidam Doctores: eo quod compenſatio, non eſt vera, ſed ficta ſolutio, *l. ſi cum filio, ff. de compenſat.* Item, quia in cap. *ad noſtram. de iureiur.* deciditur, iurantem reſtituere mutuum acceptum, ſub pignoribus; non poſſe obiicere fructuum à mutuante perceptorum, ex pignore compenſationem. Ita Innoc. Hoſtienſ. Ioan. Andr. Imola, Anton. Matheſil. Collectar. Aretin, Zaſius, Corſetus, Felin. quos refert, & ſequitur Gutierrez *de iuram. 3. p. cap. 6. num. 7.* Molina *C. de reſtitut. q. 3. cauſa 12.* & Angles *2. p. tract. de reſtitut. q. Quis teneatur reſtituere, art. 2. dub. 13. diff. 20. concl. 3.* apud Sanchez; ſed apud me, *art. 2. dub. 12. diff. 17. concl. 3.* ita dicens: Si volens compenſare debitum, iurauit abſolutè, ſine vlla conditione, creditori ſuo debitum ſoluere; ſolutionem ratione compenſationis differre non poterit. Conſtat ex *cap. ad noſtram*, & *cap. debitores, de iureiurando.* Et ratio eſt: quoniam qui ſub iuramento aliquid promiſit, non ſolùm homini, cui promiſſio facta eſt, verùm etiam Deo, quem propoſuit ſui promiſſi fideiuſſorem, tenetur, quamuis creditor non læſatur. Ita habetur in cap. *debitores*, de illis

illis, qui promiſerunt ſoluere vſuras. Hæc omnia Angles. Et quidem probabiliter.

Sed multò probabiliùs Reſp. ſatisfacere iuramento, ſi compeſatione vtatur. Itaque, ſi quis iuret ſe alteri daturũ decem, aut ſoluturum illi decem aureos, quos debet; integrum illi erit, & licitum, non ſoluere illos, caſu, quo ille alter, tantumdem debeat. Ratio eſt (ait Sanchez) quia ea compenſatio, cenſetur quædam ſolutio, *l.4.§. ſoluiſſe.ff. de re iudicata.* Et quamuis ſit quædam ficta ſolutio, liberat reuera ære alieno ſoluendo, eſtque vera ſatisfactio. Nec obſtat dictum *cap. ad noſtram (quod pro ſe adducit Angles)* quia, vel (vt ait Couarru.) non erat liquidum fructuum debitum, cum quo volebat debitor liquidum debitum compenſare: vel (vt aiunt Syluest. & Azot) iurarat ille ſe ſoluturum, obligando ſe expreſſe ad non vtendum compenſatione. Sic Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 17. n. 15.* Bartol. Baldus, Cumanus, Faber, Angelus, Abbas, Alexan. Platea, quos refert, & ſequitur Couarru. *de pactis 1. p. §. 4. n. 9. & 10.* Angel. *v. iuramentum 4. n. 4.* Syueſt. *iuramentum 3. q. 6. & iuram. 4. q. 27.* Nauarra *lib. 3. de reſtit. cap. 1. par. 4. dub. 9. n. 341* Sà *v. iuramentum, n. 20.* Azor *lib. 11. cap. 8. q. 10.* Rodrig. *tom. 1. ſum. cap. 192. n. 4.* Legatur Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 37.*

QVÆSTIO XIV.

An qui iurauit ſoluere vſuras, poſſit facere compenſationem cum ipſo vſurarum debito, retinendo eas, via cuiuſdam anticipatæ recompenſationis?

AFfirmandum videtur. Quia vſuris à iurante ſolutis, vſurarius eaſdem debet Iuranti, ratione retentionis, & acceptionis iniuſtæ: ergo hic optime, via compenſationis, poterit eas retinere, & non ſoluere; ſicuti aliud debitum poſſet quiſpiam via compenſationis retinere; quando certus eſt, ſtatim eo ſoluto eſſe tantumdem ſibi debendum.

Sed vt certum Reſpondeo, Non poſſe. Quia minime ſatisfaceret iuramento præſtito vſurario, vtendo hac compenſatione. Patet, quia non obſtante illa aperta, & præſenti exactionis vſurarum iniuſtitia, præſtitit iuramentum de earum ſolutione: ergo vt ſatis faciat iuramento, neceſſe vt ſolutionem ipſarum faciat. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 11. num.* 10. & Fagundez ex illo *lib. 2. cap. 12. num.* 14. & quamuis bene ſed adhuc clarius probat Suarez noſtram reſponſionem, ſic. Quia in promiſſione ſoluendi vſuras non eſt locus compenſationis ex vi iniuſtitiæ, quæ in tali exactione ab vſurario committitur: quia cum ante promiſſionem, nullum ſupponatur debitum, nec ex vi promiſſionis contrahitur, donec realis fiat ſolutio, non habet locum compenſatio ante ſolutionem; quia ſi non eſt debitum, non eſt compenſatio. Facere autem compenſationem quaſi antecedenter, apertè eſt contra formam, & intentionem talis iuramenti; quia non obſtante iniuſtitia exigitur, & iuratur ſolutio: ergo excluditur compenſatio cum eadem iniuſtitia. Sic ille, *lib. 2. de iuram. cap. 37. num.* 21. Citant etiam Sanchez, & Fagundez pro hac parte Sotum *lib. 8. de iuſt. q. 1. art. 7. circa ſolut. ad 3. verſu. Fortaſſe hic*, Saytum in claui Reg. *lib. 5. cap. 6. num.* 15. fine, & Molinam *tom. 2. de iuſt. diſp* 560. *col* 12. verſ. *Ad confirmationem* Sed certè Sotus, & Saytus, non loquuntur in terminis de noſtro caſu, licèt ſit de ſimili (vt mox videbis:) benè tamen Molina loco citato, *col. mihi 9.*

QVÆSTIO XV.

An, qui inuitus per metum, aut vim, latroni, aut vſurario, iurauit dare decem; ſatisfaciat iuramento, dando quinque, retinendo alia quinque via cõpenſationis?

AFfirmandum videtur. Quia in hoc caſu, iam ſupponitur debitum iuranti, cum reuera quinque latroni, aut vſurario ſoluerit: ergo.

Sed adhuc vt certum Reſp. non ſatisfacere iuramento. Quia huiuſmodi iuramentum excluſit quamcumque compenſationem, cum ea iniuſtitia faciendam. Sic Sotus, *loco citato*, vbi ſic ait: Forraſſe hic tamen ſophiſta, contra hæc aſſerta argumentetur: eum qui inuitus iurauit, non teneri promiſſum in totum ſoluere: Fac v.g. promiſerit centum, tunc arguitur: ſi ſoluerit quinquaginta, non amplius debet; nam iam alter debet illi illa quinquaginta, ac proinde poterit fieri compenſatio. Et eadem ratione, ſi promiſit quinquaginta, ſoluendo vigintiquinque, plenè ſoluit. Reſpondetur tamen, ſecundum id, quod ſuprà adnotauimus, quod non promiſit pecuniam transferre in dominium alterius; ſed verè tradere, ſiue alter ei tantumdem debeat, ſiue ſecus. Quapropter licèt prædo viatori centum aliàs deberet, & viator nihilominus iurauit dare centum; tenetur tradere. Huc vſque Sotus. Quem citat (hîc benè) & ſequitur Sanchez *num. 10. citato*, & Fagundez *num.* 15. addens, quod ex beneplacito vſurarij, loco decem, poteſt ſoluere quinque. Nam cum iuramentum illud factum fuerit in vtilitatem illius, ſicut poteſt remittere totam hanc vtilitatem, ita conſequenter obligationem iuramenti in totum, vel in partem.

QVÆSTIO XVI.

An ſaltem, ſi alia via tantumdem debeat vſurarius (aut latro) iuranti dare illi decem, v.g. tunc poſſit hic facere compenſationem cum alio debito, & illo modo implere promiſſionem vſurarum?

NEgant, in primis, omnes DD. citati pro prima ſententia *q.* 13. nec non Sotus, & Saytus nuper adducti. In quorum ſententiam inclinat Suarez *num. 21. citato.* Et probat, quia in hoc caſu, qui iurauit ſoluere vſuras (aut dare latroni) nihil de nouo vſurario (aut latroni) tradit, nec materialiter illi aliquid donat, quod ad implendum iuramentum, neceſſarium videtur.

Sed probabiliùs Reſp. implere promiſſionem vſurarum, & ſatisfacere iuramento præſtito, vtendo hac compenſatione. Probatur, quia ſi debitum eſſet abſque iniuria contractum, ſatisfieret iuramento præſtito, hac compenſatione, vt conſtat ex dictis, *q.* 13. ergo à fortiori ei ſatisfiet, quando eſt per iniuriam contractum, nec enim hoc maiori priuilegio gaudere debet.

Deinde: quia, qui remittit alicui aliquid ſibi debitum, in communi loquendi modo, dicitur dare moraliter

moraliter ſummam talis debiti: ergo, qui vſurario (aut latroni) remittit tantundem debiti, quanta erat ſumma vſurarum (aut quantitatis promiſſæ) dicitur dare illi ſummam vſurarum (aut quantitatis) quam iuramento vſurario (aut latroni) promiſerat. Sic Molina *tom.2. diſp.* 560. *cit.* Sanchez *n.*11. & Fagundez *num.*16.

QVÆSTIO XVII.

An, qui iuramentum metu graui extortum non obſeruat, peccet mortaliter?

NEgant aliqui, exiſtimantes ſolùm peccare venialiter. Probant ex *cap. verum, de iureiur.* vbi dicitur, non damnandos tanquam culpæ mortaliter reos, illos qui iuramentum metu extortum non ſeruant. Ita tenent Gloſſa finalis, ibi, & Angel. *iuramentum* 5. *num.* 10. apud Sanchez & Palaum, apud me, 11. & *v periurium, n.*7. vbi citat pro ſe Panormit. Aureol. Cardin. Ioan. Andr. dicitque ita ſentire multos alios.

Sed vt certum mihi Reſpondeo, peccare mortaliter, ſi iurata materia ſit grauis. Ratio eſt, quia tunc in materia graui, ſe oſtendit infidelem: at hæc eſt grauis irreuerentia: ergo. Nec certè ab hac grauitate poteſt excuſare metus iniuſtus, cùm Deus, cui fit iniuria, illum non intulerit.

Nec textus in *cap. verum.* probat oppoſitum. Quia ibi Celeſtinus III. tantùm vult dicere, in foro Eccleſiaſtico externo, non eſſe puniendos pœna canonibus in periuros conſtituta; ſed mitius agendum; quia metus culpam attenuat, & veniâ ex parte dignos reddit. Sic Caiet. Soms, Nauarr. & Syl- ueſt. quos citat, & ſequitur Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.*42. *dubit.*6. *num.*30. D. Thom. 2.2. *q.*89. *art.*3. *ad* 1. Couarru. 4. *Decret.* 2 *p. cap.* 3. §. 5. *num.*4. Aragon. 2.2. *q.*89. *art.*7. *ad* 3. Suarez *lib.*3. *de iuram. cap.*16. *num.* 18. Sayrus *lib.*5. *cap.* 6. *num.*16. Valentia *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.*4. *col.* 6. Abbas, Imola, Felin. Ricard. D. Anton. & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.*3. *Decal. cap.*11. *n.*18. Palaus *diſp.*2. *de iuram. punct.* 4. *num.* 12. Fagundez *lib.* 2. *cap.*13. *num.*11.

QVÆSTIO XVIII.

An, qui metu graui impellitur à latrone, vt ſibi centum v. g. aureos iuramento promittat; poſſit licitè vti amphibologia ad illudendum latronem iuramentum extorquentem?

REſpond. vt certum: Poſſe in hoc caſu, vti amphibologia ſine animo ſe obligandi; & tunc non obligabit iuramentum latroni præſtitum. Ratio eſt: Quia, vt omnes fatentur, minimè obligat iuramentum quodlibet, in quo, ob cauſam rationabilem, iurans, non habens animum ſe obligandi, vtitur amphibologia, aut reſtrictione aliqua, mente retentâ: atqui in præſenti caſu, datur cauſa rationabilis, ad hoc vt iurans latroni, vtatur amphibologia, aut reſtrictione aliqua mente retentâ, veluti; *ſoluam ſi debeo; ſi voluero, ſi mihi placuerit*, &c. ergo tunc nec iuramentum, nec promiſſio obligat. Sic Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 5. *in principio.* Caiet. & Aragon 2.2. *q.* 89. *art.*7. Sotus *lib.*8. *de iuſt. quæſt.*1. *art.*7. *circa* 4. *argum.* Leſſius *dubit.* 6. *cit. num.* 26. *verſ. Dixi modò factum ſit.* Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 13. *num.*7.

QVÆSTIO XIX.

An, qui iurauit redire in carcerem; teneatur redire, adminus in caſu, quo carcer, & pœna inferenda, etiam mortis, ſint iuſta?

REſpondeo vt certum: Teneri redire ad carcerem. Qui talis reditus & honeſtus eſt, & fidelitati, Religioni, & iuſtitiæ debitus: ergo iuramentum de tali reditu præſtitum verè obligabit. Sic Tamburin. *lib.*3. *in Decal. cap.*3. §. 5. *num.*29. His verbis; iurat quis, ſe rediturum in carcerem, an teneatur redire? communis & vera Doctorum reſponſio eſt, obligari, etiam cum vitæ, vel grauiſſimo periculo, ſi reditus ex aliquo capite habeat rationem virtutis; vt ſi carcer ſit iuſtus, & mors iuſtè inferenda, ſi eo non redeuntre, iniuſtè vexandus ſit cuſtos, ſi redire faciat ad bonum publicum; vel ad auertendum ſcandalum, contra Religionem Chriſtianam. Ratio eſt, quia tunc iuramentum eſt de re virtuoſa, atque adeò ſeruandum. Sic ille. Et antea Sanchez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.*25. Sayrus *in claui Reg. lib.* 12. *cap.* 18. *n.* 26. verſ. *Primum eſt*, dicens, in hac re non poſſe eſſe controuerſiam. Nauarr. Sylueſt. Tabiena, Couarru. Sà, & alij, apud ipſum. Palaus *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 4. *num.* 13. vbi ait, id nemini poſſe eſſe dubium.

QVÆSTIO XX.

An, item teneatur redire ad carcerem, qui iurauit redire; caſu quo iurans ſit innocens, ſecundum rei veritatem; tamen ſecundum allegata, & probata, eſt nocens, & ideò carcer, & mors inferenda iuſta?

AFfirmat, adhuc teneri in hoc caſu redire ad carcerem, Sayrus *loco citato*, verſ. *ſecundum eſt.* Quia, inquit, hæc ſententia eſt iuridica, & ſecundum ordinem iuris lata: ergo licitum eſt inſonti ſic conuicto pati mortem; cum mors imperetur à iudice, legitimè ſecundum ordinem iuris, & cum fidem dederit, eam ſeruare. Ita Sayrus, dicens ſic ſentire multos Authores.

Sed certè melius Reſpondeo cum Sanchez, *loco citato*, id aſſertum, non eſſe certum, ſed eiſdem ſubdi opinionibus, quibus ſubditur, quando carcer, & mors ſunt iniuſta. Quia à parte rei talia ſunt in hoc caſu: nec falſitas probationum aufert ius protegendi ſe, & ſuæ iniuriæ, re ipſa, illatæ, repellendæ. Sic Sanchez *n.*25. citato. Punctus ergo difficultatis eſt, quando carcer, aut pœnas, quæ timetur ſunt iniuſta. Pro illa igitur diſſoluenda ſit.

QVÆSTIO XXI.

An, qui iurauit redire ad carcerem; teneatur redire, quando carcer eſt iniuſtus, aut pœna, quæ timetur, mortis iniuſta eſt?

AFfirmant multi teneri redire ad carcerem, vi iuramenti præſtiti. Quia eſtò ſe offerre morti, ſine cauſa, ſit temerarium: at ſe offerre morti poſt iuramentum, eſt cum maxima cauſa (& ideo non temerarium) nempe, vt fidelitas, & veracitas iuramenti ſeruetur: ergo. Ita Roman. *l. ſtipulationes non diuiduntur, n.78. ff de verb. obligat.* Caiet. a. 2. *q.* 89. *art* 7. Angel. *v. iuramentum* 5. *n.* 37. Siuelter *iuramentum* 4. *q.* 26. Tabiena *v. iurare q.* 10. *n.* 11. Armilla *verb. iuramentum n.* 13. Toledo *lib.* 4. *ſum. cap.* 2a. *n.* a. Verſ. *Alterum eſt.* Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 10. *num.* 14. *&* 15. & Leſſius *lib.* a. *de iuſt. cap.* 42. *dubit.* 6. *n.* 28. Quos omnes ſic citatos, ſequitur Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 11. *n.* 3a. His addo Bonacinam *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 9. *n.* a. Filliuc. *tract.* a5. *cap.* 6. *n.* 162. Layman. *lib.* 4. *tract.* 3. *cap.* 7. *n.* a. Palaum *diſp.* 2. *pun.* 4. *num.* 14. Trullench. *lib.* a. *cap.* 1. *dub.* 12. *n.* 3. Pradum *tom.* 2. *cap.* 32. *q.* 3. § 3 *n.* a0.

Alij contra dicunt; minimè teneri, aut obligari, vi iuramenti præſtiti, redire in carcerem, quando probabiliter, ſaltem, mortis iniuſtæ pœna timetur. *Primò.* Quia de iure naturæ tenetur quis conſeruare ſuam naturam. *Secundò.* Quia opus eſt temeritatis, ſine neceſſitate, ſe morti offerre: ergo iuramentum de ea re temerarium erit, & ſic non obligabit. Ita, apud Sanchez, *loco cit. numero* 26. tenent Abbas *cap. ſi vero, num.* 4. *de iuretur.* Ripa *l. admonendi num.* 171. *ff. de iuretur.* Sylua Nuptialis *lib.* 3. *n.* 44. Angel. *v. carcer. num.* 4. Syluest. *v. accuſatio q. vlt.* Vbi Tabiena *q.* 10. *num.* 14. *& verb. Carcer. q.* 1. *num.* 2. Gutierrez *de Iuram* 1. *p. cap.* 57. *à num.* 24. *vſque ad* 26. Sà, *v. iuramentum num.* 11. Vaſquez 1. 2. *q.* 96. *art.* 5. *diſp.* 174. *cap.* 5. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 18. Couarruu. *lib.* 1. *variar. cap.* 2. *numer.* 7. Gloſſa in Clement. Paſtoralis. *verſ. per violentiam de ſent. & re iudic.* Cardin. Præpoſitus, Iaſon, Hyppolitus, Curtius, Iulius Clar. Farinac. & alij plures. Quibus ego addo Baſilium Legion. *lib.* 12. *de matrim. cap.* 8. *num.* 20. Reginald. *lib.* 18. *num.* 62. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 3. § . 5. *num.* 31. *fine.* Dianam *part.* 9. *tract.* 8. *reſol.* 57. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 13. *numer.* 10. *& lib.* 8. *cap.* 37. *num.* 6.

Sed ego clariùs Reſpondeo *Primò*, vt quid certum, apud Authores vtriuſque ſententiæ. Si iurans redire ad carcerem; iuramentum præſtitit, cum limitatione, mente concepta, veluti, *ſi teneor, ſi mihi placuerit,* &c. tunc non tenebit redire; quia non obligat iuramentum, iuxta dicta ſupra *q.* 18. Idem dico, caſu, quo iuramenti relaxationem obtineat; aut caſu, etiam, quo, non præuiderit mortem, quando iurauit; & eam præuidet in reditu: quia nec tunc tenet iuramentum. Ratio eſt, quia iam mutatæ ſunt circunſtantiæ pro reditu. Sic Sanchez *num.* 34. ex Suario *cap.* 10. *num.* 16. Bonac. *loco cit.* Tamburin. *num.* 33. Vbi addit, iuxta placitum aliorum, quod etiamſi iurans præuidiſſet mortem, tempore, quo iurauit; adhuc poſſet non redire ad carcerem; ex eo capite, quia vix poteſt accidere, vt qui iurat redite; concipiat periculum mortis, eo horrore; quo concipit, quando redit; quare iam ratione ipſius mutantur notabiliter circunſtantiæ. Sic ille.

Reſpondeo *Secundò* licèt, ex duabus ſententiis relatis, prima, non ſolum authoritate extrinſeca, vt innuit Tamburinus, ſed etiam intrinſeca, ſit ſatis probabilis; nihilominus, ſecunda eſt mihi probabilior: niſi aliàs ex eius tentione, in praxi ſequatur ſcandalum, aut irrogetur iniuria aliqua Religioni Chriſtianæ; quia ob id tunc, prima eſt ſequenda, vt mox dicemus.

QVÆSTIO XXII.

An, ſi quis dum tenetur apud Turcas captiuus, iurat, ſe illuc rediturum; teneatur redire cum ſuæ mortis periculo?

NEgandum probabiliter videtur, iuxta probabiliorem ſententiam nuper à nobis relatam, de eo qui iurauit redire ad carcerem. Et ideo ita ſentit Fagundez *lib.* 8. *in Decal. cap.* 37. *fine.* atque non teneri regulariter loquendo ex vi iuramenti redire: bene verò aliàs in conſcientia; citatque pro ſe Sotum vbi infra, & Vegam *in ſumma. lib.* 4. *cap.* 35.

Sed nihilominus, Reſpondeo dicendum, teneri redire ad Turcas etiam ex vi iuramenti tum ob vitandum ſcandalum; tum ne nomen Dei noſtri, apud illos, blaſphemetur, tum denique ne, cum maxima iniuria Religionis Chriſtianæ, arbitrentur illi, apud nos nihil valere Religionem iuſiurandi. Sic tenet Diana *par.* 11. *tract.* 2. *reſol.* 35. adducens pro ſe Sotum *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 7. *ad* 3. Valentiam 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 4. Sed certè ex his ſolùm bene Sotum: loco enim citato col. mihi 29. *verſ. in quarto membro*, hæc verba habet. Eſt tamen, vt hîc benè admonet Caiet. in eiuſmodi relaxationibus (*iuramentorum, videlicet*) cauendum, ne in blaſphemiam cedant, aut in Eccleſiæ contemptum. Si enim captiuus apud infideles, ſub iuramento per verum Deum, ſeſe obſtringeret creditum ſibi pretium redemptionis ſuæ perſoluere, ſcandalum eſſet, iuramentum poſtmodum illi relaxare, ne ſolueret. Non enim ſolùm Chriſtiana familia, ſed & Deus noſter contéptui apud illos tum maxime haberetur. Imò verò ſi quis iuraſſet illuc redire, quamuis eſſet iniuſtè captiuus, nec redire, ſine periculo mortis poſſet, redeundum illi eſſet, antequam cum ingenti ſcandalo, periculoquè contemptus Religionis noſtræ iuramentum illi eſſet relaxandum. Etenim ſi gentilitas, Romanum illum Regulum, tam egregio præconio commendauit, qui cum fidem Carthaginenſibus, per falſos deos iurando, impignoratam, dimiſſus eſſet, Roma illuc rurſus, vt cum capitis periculo ſuam fidem apud hoſtes liberaret, reuerſus eſt: quanto maiori fide, & religione, tenetur Chriſtianus promiſſis ſtare per verum Deum iuratis? Hæc omnia Sotus. Et bene. (Quod notandum volo à noſtris captiuorum Redemptoribus pro caſibus forſan occurrentibus.) Valentia autem ſolum agit de diſpenſatione, aut relaxatione dicti iuramenti à captiuo præſtiti. Et dicit cum Caietano, quod ipſe Sotus dicit. Legatur pro nobis Tamburinus *q.* 69. à nobis citatus.

QVÆSTIO XXIII.

An, captiuus, qui detentus à Turcis, iurauit dare pro ſua redemptione centum aureos; teneatur poſtea, dum liber remeauit in patriam, illos ſoluere?

NEgandum videtur. Quia, cum iam violentia, & detentio in captiuitate ceſſauerit, ſolutio illa centum aureorum, non habebit redemptionis formam.

Sed vt certum Reſpondeo teneri illos centum aureos ſoluere, virtute iuramenti præſtiti. Quia ad hanc obligationem contrahendam, ſufficit, quod dum iuramentum fuit præſtitum, ſponſio fuerit facta ſub forma redemptionis: nam virtute eiuſdem iuramenti, poſtea ſolutio eadem retinet redemptionis formam. Sic Sotus *loco citato, col. mihi* 14. *verſ. Hac omnia, in fine.* Idem, in ſimili omnino caſu, docet Valentia *punct* 4. *citato* §. 3. his verbis: Sed dicet aliquis: Quando talis dat latroni centum, iam non vexatur. Pono enim illum eſſe in loco ſecuro: ergo dici non poteſt, quod talis donatio ſit redemptio vexationis, atque adeo actus virtutis. Reſpondeo, hoc ſolum probat, quod non redimat talis præſentem, & nouam vexationem, cæterum redimit præteritam. Nam completa redemptio præteritæ vexationis pendebat vſque ad tempus donationis, quæ idcirco præſtari debet, propter reuerentiam teſtimonij inuocati. Sic Valentia. Ex quibus iam patet ad rationem dubitandi.

QVÆSTIO XXIV.

An, licèt, in noſtra ſententia, non teneatur iurans redire ad carcerem, morte iniuſtâ damnandus; poſſit ſaltem, ſi velit, licitè ad illam redire?

AFfirmat licitè poſſe redire Saytus *cap.* 18. *n.* 27. *libri* 12. ita dicens: Quamuis Nauarri, & aliorum opinio ſit probabilis, ob multitudinem Authorum, qui eam ſequuntur, non teneri ſcilicet, ſic iurantem redire; nihilominus tamen, meo iudicio, non minus probabilis eſt Caietani ſententia, de eo, qui iurauit redire ad carcerem iniuſtum: aut ſaltem contra Couarruuiam, omnino verum eſſe cenſeo, poſſe ſic iurantem, quamuis non teneatur, abſque peccato redire, etiamſi timeat veriſimili coniectura iniquæ mortis pœnam. Ita ille. Qui & probat. Nam ad hoc, vt ſine peccato redire poſſit ſufficit, maxima iuramenti religio, eiuſque obſeruantia. Sicut enim (ait) iniquè damnatus ad mortem licitè omittere poteſt allegationem, & appellationem in ſui defenſionem. quamuis inde mortis periculum incurrat. *argum. l. ad finem, ff. de q. & l. Diui ff. de pœnis*, &c. ſic ille, citans pro ſe Roman. *in l. ſtipulationes n.* 78. *ff de verb obligat.* cuius ſententiam tenet Gomez de Almeſcna *tract. de poteſtate in ſe ipſum, lib.* 2. *cap.* 10. *à num.* 2. vbi latè id probat.

Sed probabilius Reſpondeo, non poſſe ad Carcerem licitè redire, ob rationem *q* 21 adductam pro ſecunda ſententia. Sic Couarrui. Plaça, Seraphinus, Gutierrez, & Vaſquez ibi citati. Tancredo *tom.* 1 *de Relig. lib.* 2. *de iuram. quæres* 2, *num.* 21. Quem citat, & non contradicit, Tamburin. *lib.* 3. *in Decal cap.* 3. §. 5. *num.* 30.

QVÆSTIO XXV.

An, obliget iuramentum redeundi ad carcerem, quando iurans timet iniuſtam ſententiam, in detrimentum ſuæ famæ, aut rei familiaris magni momenti?

AFfirmant, & à fortiori Doctores omnes citati pro prima ſententia relata *q.* 21.

Sed probabilius adhuc Reſpondeo non obligare; nec ſine iuſta cauſa poſſe licitè redire. Quia licèt quiſque ſit dominus rei ſuæ familiaris, & famæ; non tamen licet ei ſine cauſa iuſta ea prodigare. Quapropter conſiderari ſemper debet, an ſit, vel non ſit aliqua cauſa licita, & honeſta, ob quam homo ſe poſſit licitè exponere huic periculo. Sic Vaſquez, 1. 2. *diſp.* 174. *cap.* 5. Quem citat & ſequitur Fagundez *lib.* 8. *in decal. cap.* 37. *n.* 12.

QVÆSTIO XXVI.

An, ſaltem, obliget iuramentum redeundi ad carcerem in caſibus prædictis, ſi factum ſit cuſtodi carceris?

AFfirmant, & à fortiori, Doctores primæ ſententiæ *q.* 21. Diſtinguit tamen Vaſquez. *loco cit. n.* 38. dicens, quod ſi cuſtos carceris eſt particeps iniquitatis iudicij iniuſti; quia etiam ipſe cuſtos iniuſtus eſt; aut ſciens, & cognoſcens iniuſtitiam iudicis, nihilominus vult eſſe cuſtos; tunc non tenebitur iurans ad redeundum ad carcerem; quia de illo idem eſt dicendum, atque de iudice iniuſto. Si verò cuſtos bona fide ductus, & ignorans peccatum iudicis, & iniuſtam illius ſententiam, facultatem reo conceſſit præſtito iuramento redeundi, tunc iurans tenetur redire, ſiue damnum, quod imminet cuſtodi innocenti ſit in corpore, ſiue in bonis: quia tunc iam non ſine cauſa, nec temerè ſe offerret morti, ſed cum cauſa, nempe, pro liberando cuſtode carceris, ac proinde iuramentum præſtitum prædicto cuſtodi locum haberet obligandi; quia promiſſio eſſet in meteria virtutis. Ita Vaſquez, cuius ſententiam videtur ſequi Tamburin. *citata q.* 19.

Sed certè probabiliter, abſque vlla diſtinctione, Reſpondeo cum Fagundez *lib* 8. *in decal. cap.* 37. *n.* 14. non teneri redire ad carcerem. Quia omnis cuſtos (ait ille) cum carcerem in cuſtodiam accipit, ſiue iuſtum, ſiue iniuſtum, cum ea tacita conditione accipit; vt ſi vinctus poſſit euadere, id poſſit licitè efficere, quando timet aliquod graue damnum iniuſtum. Vnde ſiue cuſtos particeps iniuſtitiæ Iudicis ſit, ſiue non ſit, ſemper reus huiuſmodi damna timens, licitè poterit effugere, quouis etiam iuramento cuſtodi præſtito de redeundo. Sic ille. Qui optimo exemplo id probat., Concluditque dicens, quod in dicto caſu poſſit iurans vti amphibologia in tali iuramento, quando cuſtodi rediturum iurat, ſic intelligens: *Reditionem ad carcerem iuro, ſi ad illam teneor.* Et ſemper eſt tale iuramentum, ex natura ſua, tali conditione affectum: non enim per illud intendit iurans ſe ſuo iure priuare, quando timet graue damnum iniuſtum. Imo ſi præuidens huiuſ-

modi damnum, nihilominus reditum iuraret; tale iuramentum non obligaret: quia iuramentum non poteſt eſſe vinculum iniquitatis. Nec bona fides, qua cuſtos carceris proceſſit, ad aliquid obligat iurantem. Vnde ſibi ipſis commentarienſes cauti ſint, & ſciant, ſe habere peſſimum, & periculoſiſſimum officium, &c. Sic Fagundez, & certè ſatis probabiliter.

QVÆSTIO XXVII.

An, in ſententia aſſerentium, iuramentum præſtitum redeundi ad carcerem iniuſtum, eſſe validum: poſſit ab Epiſcopo relaxari?

AFfirmant communiter Doctores. Quia inquiunt, ipſum ius vitæ dat cauſam relaxandi. Sic latè Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 10. *n.* 16. Rodriguez *tom.* 1. *ſum. cap.* 40. *n.* 3. Sà *v. iuramentum, num.* 11. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 35. Abbas, Tabiena, & Armilla apud ipſum. Et bene certè. In noſtra autem ſententia non indiget relaxatione, quia tale iuramentum non obligat.

QVÆSTIO XXVIII.

An etiam, in noſtra ſententia, poßit relaxari ab Epiſcopo, iuramentum factum à captiuo Chriſtiano, de redeundo ad Turcas, aut de remittendo redemptionis pretio?

REſpondeo, vt quid certum: Non poſſe relaxari. Quia cederet in magnum Religionis Chriſtianæ detrimentum. Sic Caiet. Sotus, Valentia, Diana, & Tamburinus citati ſupra *q.* 22. Adde nunc Suarium loco cit. Sanchez *num.* 35. Fagundez *lib.* 8. *Decal. cap.* 37. *num.* 15. Palaus *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 4. in fine, vbi ſic ait: Aduertit tamen Sanchez, & Suarez, & benè, hanc doctrinam intelligendam eſſe, caſu, quo ex relaxatione huiuſmodi ſequatur ſcandalum, & noſtræ Religionis irriſio. Si enim captiuo inter infideles, libertas conceſſa eſſet, ſub præſtito iuramento redeundi ad captiuitatem; vel mittendi pretium ſuæ redemptionis, abſque dubio, tale iuramentum obſeruandum eſt, nec relaxari poteſt. Quia eſtò captiuitas iniuſta ſit, & iniuſtè extorqueatur iuramentum; at eius obſeruatio in bonum commune fidei, & Religionis cedit. Sic ille, & Prado *cap.* 32. *de iuram. q.* 3. *fine.* licèt, haud obſcurè innuat, poſſe tale iuramentum abſolutè relaxari; cum ſcandalo tamen & contemptu Religionis Chriſtianæ. Vnde cautè lege.

DISPVTATIO XI.

De iuramento, & voto, dolo, errore, aut ignorantia, præſtito.

---

§. I.

De errore, & dolo, in ſubſtantia, & qualitate iuramenti, & voti.

QVÆSTIO PRIMA.

An multiplex detur dolus, error, & ignorantia?

RESPONDEO dicendum quod ſic. Nam in primis dolus, aut error (& idem dico de ignorantia) eſt duplex; Alter eſt antecedens; & alter concomitans, ſeu incidens. Antecedens vocatur ille dolus, aut error, qui antecedit aliquem contractum, & inducit ad illum faciendum, & ipſi cauſam præbet; ita vt ipſo non exiſtente, contractus nequaquam fieret; ex quo fit vt talis contractus ſit inuoluntarius, cum non ſit præcognitus. Concomitans verò vocatur error ille (ſeu dolus) qui concomitat ipſum contractum, qui fit; & hic non inducit ad faciendum contractum ipſum; ſed ita concomitatur ipſum, vt adhuc eo non exiſtente fieret: idcóque hic error non efficit inuoluntarium, cum non ſit cauſa alicuius rei repugnantis voluntati: efficit tamen non voluntarium, eo quod actu velle nequeamus id, quod ita ignoramus. Sic ex communi Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 13. *n.* 23. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 38. Palans *Diſp.* 2. *de iuram. pun.* 5. *num.* 3. Trullench. *lib.* 2 *cap.* 1. *dub.* 11. *numer.* 1. & ego etiam 2. *p.* loco mox citando.

Rurſus, error, aut dolus adhuc inuenitur duplex, alter, qui verſatur circa ſubſtantiam contractus; alter vero, circa illius accidentia. Subſtantia contractus dicitur, & eſt illa, ſine qua ille ſubſiſtere non poteſt: accidentia vero ſecus. Sic citati Doctores cum communi omnium.

QVÆSTIO II.

An ſi error, ſeu dolus, antecedens, verſetur circa ſubſtantiam contractus; hic ſit nullus?

REſpondeo vt quid certum; Contractum talem eſſe nullum. Ratio eſt. Quia valor contractus pendet ex conſenſu voluntatis: atqui hic conſenſus nequit eſſe, exiſtente tali errore, vt nuper eſt habitum: ergo neque contractus, neque eius obligatio. Hæc reſponſio eſt omnium Doctorum. Legantur Sanchez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 41. & *lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 11. Marcus Vital. *de voto, inquiſit.* 2. *n.* 8. & 14. Na-

uartus *cap.12.n.13.* Couarru. *lib. 1. variar. cap. 4. n. 6.* & *de pactis 3. p. §. 4. n.2.* Suarez *lib.2. de iuram. cap. 11.* Bonac. *tom. 2. diſp. 4.q.1.pun.8.n. 3.* Fagundez, Trullench, & Palaus *locis cit.* & ego etiam *2.p. tract.9. de matrim. diſp.10.q.1.*

QVÆSTIO III.

An, iuramentum firmans talem infirmum contractum; ſit validum, & obliget?

RESpondeo vt quid certum; Nec eſſe validum, neque obligare; & ideo neque relaxatione indigere. Ratio eſt: quia mens iurantis non fuit iurare ſuper illa re, ſed ſuper alia: ergo non fuit validum, nec obligatorium. Antecedens probatur à Palao: quia tale iuramentum præſtitit ad firmandum contractum, quem habebat in mente, non qui de facto celebratus eſt: ſed iuramentum non extenditur vltra id, quod cogitatum eſt, & in mentem venit: ergo non poteſt extendi ad firmandum contractum ex errore ſubſtantiali celebratum. Sic tenet communis omnium ſententia. Legantur Sanchez *lib.7. de matrim. diſp. 18. n. 6. & lib. 3. in Decal. cap. 11. n. 42.* Suarez *lib.2. de iuram. cap. 11. n. 7.* Vaſquez *1. 2. diſp. 30. cap. 4.* Fagundez, & Trullench, & Bonac. *loc. citatis*, & alij quam plures apud ipſos.

QVÆSTIO IV.

An deinde, ſit inualidus, & non obligatorius, contractus celebratus cum errore, ſeu dolo concomitante, circa ſubſtantiam ipſiuſmet contractus?

NEgant aliqui apud Sanchez *loco cit. cap. 11. n. 41.* & expreſſe id negat Trullench. *lib.2. in Decal. dub. 11. n.2.*

Sed probabiliùs longè, imo fere certiſſimò, vt aliàs dixi, Reſpondeo talem contractum etiam eſſe inualidum & nullum. Quia (vt q. 3. diximus) valor contractus, & eius obligatio pendet ex voluntatis conſenſu: at hic conſenſus non eſt, cum adeſt error concomitans: ergo. Nec obſtat, quod ceſſante illo errore, de facto contraheret. Quia, vt benè Palao, id non probat contractum de facto celebratum voluntarium eſſe, ſed futurum voluntarium, illo errore ceſſante. Exemplo matrimonij id illuſtrat. Si enim quis contraheret cum Maria, putans eſſe Catharinam, etiamſi detecto errore, cum Maria contraheret, matrimonium non teret. Quia licet non fuerit matrimonium cum Maria inuoluntarium poſitiuè, hoc eſt, contra voluntatem propriam repugnantem: fuit tamen inuoluntarium negatiuè, hoc eſt, non fuit poſitiuè voluntarium: cum nunquam in Mariam conſenſerit: obſtat ergo valori contractus error concomitans, ſeu contingens circa eius ſubſtantiam. Sic ille. Sanchez etiam, Suarius, Bonac. *loc. cit.* Baſilius, Vaſquez, Ægidius, Hurtad. Candid. & alij plures citati à nobis *2. part. tract.9. de matrim. diſp. 10.q.2.* Quod id etiam docent Trullench. ibidem citatus, loquendo de contractu matrimonij. Legatur etiam Fagundez *lib.2. Decal. cap. 13. à numer. 26.* præcipuè *numer. 28.* Marcus Vidal. *inquiſit. 2. de voto, numer. 67.*

QVÆSTIO V.

An ſaltem iuramentum firmans huiuſmodi contractum cum dolo comitante celebratum, circa ſubſtantiam rei; ſit validum, & obligatorium?

AFfirmant Authores defendentes talem contractum eſſe validum, inter quos eſt Trullench, qui *loco cit.* ita ait: Exiſtimo, errorem, ſeu dolum concomitantem non tollere obligationem iuramenti; nam ad obligationem iuramenti ſufficit, quod res licita ſit, & adſit animus obligandi, quæ omnia reperiuntur in iuramento facto cum tali errore, ſeu dolo. Nec obſtat ſimile de Matrim. Tum, quia non in eo omnes conueniunt. Tum etiam, quia ad Matrimonium requiritur poſitiuus, & determinatus conſenſus per verba de præſenti in certam perſonam. Hæc Trullench.

Sed longè multò probabilius, imo mihi vt certum ferè, Reſpondeo, non eſſe validum, nec obligatorum tale iuramentum, ſicut nec eſt Matrimonium cum tali errore, ſeu dolo concomitante contractum. Quia vt ſupra *q. 3.* eſt habitum, mens iurantis non fuit iurare ſuper illa re, ſed ſuper alia, quod quidem ad valorem iuramenti requiritur: ſicut ad valorem matrimonij conſenſus poſitiuus in determinatam perſonam. Sic Sanchez, Suarez, Palaus, Fagundez & alij ſupra citati.

QVÆSTIO VI.

An, error antecedens, circa accidentia, ſeu qualitates contractus; annullet eius valorem, etiam ſi iuramento firmetur?

AFfirmant, loquendo de contractu Matrimonij, Præpoſitus, & Ioan. de Medina, & ex parte Baſilius Legion. citati à nobis *p.2. tract.9. de matrim. diſp 10.q.4.*

Sed probabiliùs, ex ibidem dictis, iterum Reſpondeo dicendum *Primò*, quod talis error minimè annullet valorem contractus: dummodo fiat abſolutè, & abſque vlla conditione: ſic communiter DD. Sanchez, Ægid. Rebell. Valentia, Molina, Hurtad. Moute, Filliuc. Ochagau. Cornejo & alij plures, quos adduximus *loc. cit.* Legantur præterea Palaus hic *diſp. 2. de iuram. pun. 5. à num. 9.* Marcus Vidal. *inquiſit. 2. de voto concl. 2.n.20.*

Reſpondeo *Secundò*. Iuramentum dicto contractui oppoſitum, eſt validum, & ideo verè firmat illum. Quia, iuramentum contractibus appoſitum, eſt validum, & obligationem inducit, quando ipſe contractus eſt validus, & obligationem inducit: atqui hic contractus eſt, validus, & obligatorius: ergo. Minor patet: quia iuramentum verè aſſumitur ad firmitatem contractus: ergo ſi hic eſt firmus, & iuramentum erit. Sic Palaus *loco cit n.12. fine.* Tamburin. *lib. 3. cap.3.§.7.n. 22.* ibi: ſi dolus, vel error verſetur circa accidentia, licet deceptus ſemper habeat

habeat ius ad ſui damni, ſi quod patitur, compenſationem; tamen non infirmatur iuramenti obligatio, ſed relaxatione opus eſt; quia tunc iam adeſt conſenſus, quoad rem ſubſtantialem. Sic ille.

QVÆSTIO VII.

An, dentur caſus, in quibus error, ſeu dolus, circa accidentia contractus, annullet illum?

RESpondeo dicendum, ex dictis *diſp.* 10. *cit. de matrim. q.* 4. verè annullare in aliquibus. Nam in primis, annullat contractum, quando error, vel dolus, ita eſt in accidentibus, vt ex ſe redundet in ipſam ſubſtantiam contractus. *Secundò*, quando ſimilis error, vel dolus in accidentibus dat totam cauſam contractui; vt contingit, quando contrahens expreſſe ideo contrahit, quia illam qualitatem vult. Ratio eſt (ait Tamburinus) quia tunc qualitas illa eſt tota ratio conſenſus: ergo ſi illa non adeſt, nec conſenſus aderit, atque adeo, nec contractus, nec obligatio. Vt quis volens vinum vetus expreſſè emere, tu porrigas nouum, nulla erit emptio; ſiquidem tunc voluntas ementis eſt, veluti ſub conditione hoc modo: *Volo (nec ſolum vellem) emere vinum, ſi talem qualitatem habet, ſecus abſolutè nolo emere.* Id quod puto habere locum, tum in errore, ſeu dolo antecedente, vt loquuntur, ideſt, ſine quo contractus non fieret: ſed etiam in comitant, ideſt, quo errore, vel dolo poſito, fieret, ſed tamen non fit contractus: Iam enim vtrobique non adeſt conſenſus contractui eſſentialis. Sic ille, *loco cit. n.* 23. Quod eſſe verum conſtat ex dictis à nobis ſupra *q.* 4. & *tract. de matrim. loc. cit.*

QVÆSTIO VIII.

An, qui iuramento promiſit puellæ, ſecum fornicanti nuptias, putans eſſe virginem, ſi poſtea talem non inueniat; teneatur iuramento?

AFfirmandum videtur ex nuper dictis: Quia in hoc caſu error, non eſt circa ſubſtantiam nec circa ipſam perſonam; ſed circa qualitatem eius: ergo.

Sed vt certum Reſpondeo non teneri ad ſtandum contractui, & conſequenter nec iuramento. Quia ex defectu conſenſus, nec contractus, nec iuramentum ſubſiſtunt: eo quod ex modo, quo fieri ſolet dicta promiſſio, ſeu contractus, verè non conſenſit iurans. Sic cum communi Fagundez (licèt id teneat ex alio principio quod nos non admittimus) *lib.* 2. *Decal. cap.* 13. *n.* 31. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *n.* 35. Tamburinus *lib.* 3 *Decal. cap.* 3. §. 5. *n.* 24. Qui idem dicunt, de illo, qui iurauit emere, ſeu locare domum, quam putabat bonam, & firmam; & poſtea inuenit, vel vitium in fundamentis, vel vexatam à dæmonibus. Et de illo, qui iurauit vendere domum tali pretio, & ſtare contractui; & poſtea reperit ſe grauiter læſum, Et etiam de illa puella, quæ dolo inducta à fratribus renunciauit hæreditati paternæ cum iuramento pro certa dote, quam poſtea multo minorem inuenit, quàm erat hæreditas. In his namque caſibus, nemo tenetur ſtare contractui, aut iuramento, quia, vt dixi, in his omnibus caſibus, vel ratione doli, vel ratione erroris, ex modo, quo fieri ſolent communiter ſimiles promiſſiones, ſeu contractus, verè non præſtitit conſenſum, quo deficiente, omnes corruunt.

QVÆSTIO IX.

An, etiam nulliter contrahat matrimonium, qui accipit coniugem, quam credit nobilem, diuitem, virginem; & talem deinde non inuenit?

AFfirmandum videtur ex nuper dictis; cum in hoc caſu etiam deficiat conſenſus, ſicuti in aliis ſupra enarratis: ergo.

Sed vt quid certum Reſpondeo non nulliter, ſed validè contrahere in dicto caſu; niſi aliàs expreſsè cum prædicta conditione contrahat: quia tunc nulliter contrahit, deficiente conditione; vt ſi ſic dicat: *Ego conſentio in Bertam, ſi eſt nobilis, diues, aut virgo*; & poſtea nec nobilem, nec diuitem, aut virginem inuenit: tunc nulliter contrahit: quia verè deeſt conſenſus, qui eſt de eſſentia Matrimonij. Secus verò ſi non expreſsè apponat talem conditionem: quia tunc, cum non ſit error in perſona, ſed ſolum in qualitate, non inualidat Matrimonium. Sic cum communi omnium tenet Tamburinus *loco cit. num.* 25. Vbi *num.* 26. rationem huius rei reddit ſic dicens: Dixi, *expreſsè*, nam tum in quocumque contractu, voto, iuramento; tum multo magis in Matrimonio, propter eius indiſſolubilitatem, rigoremque, & in Profeſſione Religioſa, quæ Matrimonio, propter perpetuitatem æquiparatur, niſi expreſſe ſub conditione circa qualitatem contrahas, ſemper valide contrahes: quia ex modo, quo conſenſus dari ſolet, & ex communiter contingentibus præſumitur, quod niſi conditionem de qualitatibus accidentariis, expreſſo animo ponas, abſolutè conſentias, atque adeo validè. Nam licèt fortaſsè ſi ſcires illam qualitatem non contraheres; nihilominus, quia actu contrahis, habet is contractus in ſubſtantia, omnia requiſita ad validitatem, ac propterea non poterit dici inualidus eſſe ob ignorantiam qualitatis. Sic ille. Legantur dicta à nobis ſupra *q.* 6. & 7. Bonac. *in* 2. *præc. Decal. diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 3. §. 2. *n.* 6. & alij.

QVÆSTIO X.

An, ſi quis errore, vel dolo deceptus, iuret, aut voueat, ingredi certum Monaſterium, quem putabat eſſe Sanctiſſimæ Trinitatis, & inueniat eſſe S. Auguſtini; adſtringatur tunc tali iuramento, aut voto?

REſpondeo vt certum: Quod non. Quia tunc verè deeſt conſenſus iurantis, aut vouentis, circa ſubſtantiam rei iuratæ, aut promiſſæ: & ideo eſt nullum omnino. Sic Fagundez *lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 33. Qui idem dicit de illo, qui vouit certum numum, quem

quem putabat argenteum, & inuenit aureum. Tamburinus *lib. 3. Decal. cap. 3. §. 5. n. 27.* Idem dicendum eſt de illo, qui vouit ingredi aliquam Religionem determinatam, quæ in re non extat. Legatur Marcus Vidal. *Inquiſit. 2. de voto, n. 8.*

QVÆSTIO XI.

An, qui iurauit, aut vouit ingredi certum Monaſterium, in quo putabat diſciplinam Religioſam eſſe integram; teneatur tali iuramento, aut voto, ſi poſtea inueniat non ſeruari circa eſſentialia, aut alia principalia?

Reſpondeo vt certum: Non teneri, ſi non ſeruaretur diſciplina circa eſſentialia, aut principalia: ſecus ſi non ſeruaretur circa aliqua minutiora: quia tunc teneretur iuramento, & voto. Ratio eſt, quia in primo caſu, error verſatur circa materiam, aut ſubſtantiam iuramenti: ſecus in ſecundo. Sic Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 40. dubit. 2. n. 11.* Quem citat, & ſequitur Fagundez loco *cit. n. 33.* & vterque citat Sotum *lib. 7. de iuſt. q. 1. art. 2. ad 1. argum.* Sed certè hic Author non agit ibi de hoc caſu; ſed de alio quaſi contrario. Ait enim ſic: ſciſcitaris autem, quid ſi te aliquis deciperet, affirmans in tali Religione, non ſeruari ciborum delectum, nec ieiunia, aut quippiam aliud difficile, quod ſi præroſſes, nunquam voueres, vtrum cum ita ſeductus voues, iugo ſubiicias? Reſpondetur, quod ſi deceptio eſt circa illa, que tu ferre non poſſes, votum non obligat; quia eſt grauis iniuria. Cuius ſignum eſt probationis annus, in quo ius vult, vt rei grauitatem perpendas. Sed tamen ſi deceptio eſt circa alia minutiora, nihilominus obligaris. Sic Sotus. Nonigitur agit de noſtro caſu, licet ex alio, de quo agit, hic noſter rectè colligatur. Nec ob hoc approbo omnino rationem, quam pro ſuo caſu probando, tradit Sotus, vt ſtatim cum Sanchez dicam.

QVÆSTIO XII.

An, ſi quis aliquem ruſticum falleret; dicens illi; Hieroſolymam citra nauigationem adire poſſe; aut Romam non longè diſtare, cum longè diſtet, & ob hanc cauſam peregrinationem voueret; tunc votum teneat?

Reſpondeo vt certum: tunc non tenere votum. Quia in hoc caſu, error eſt, vel circa ſubſtantiam voti; aut redundat in illam, modo aliquo; aut, vt nuper dixit Sotus, eſt hîc deceptio circa illud, quod, qui vouit ferre non poteſt. Sic Sotus ibidem. Qui ſecus dicit, dicendum; ſi ruſtico diceret maiorem eſſe amœnitatem itenerum, quam re vera eſt: quia tunc votum teneret. Sic etiam Leſſius, & Fagundez *locis citatis.* Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 13. n. 2.* Quia in hoc (inquit) caſu datur error in materia, quam vouet. Sic antea Aragon. *2. 2. q. 88. art. 1. col. 2. verſ. infero tertiò.* & Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 2. n. 12.* Addens, & benè, quod quamuis Sotus, & Aragon non loqui videantur de errore poſitiuo, quo quis à ſe ipſo decipitur, ſed quando ab alio decipitur, & reddunt rationem, ob iniuriam vouenti irrogatam. At ratio potiſſima non eſt iniuria; quia Deus, cui vouetur, nullam intulit; & ſæpè, nec homo decipiens, quia ita eſſe exiſtimabat. Sed ratio eſt, quam ſupra tradidi, nimirum, defectus voluntatis, vbi eſt error circa notabiles circunſtantias; non autem vbi eſt, circa minutiores. Quare cum idem voluntatis defectus reperiatur in eodem errore vndecunque prouenienti, nil refert, vnde ille proficiſcatur, & ſiue ſit cum iniuria, ſiue abſque illa. Hæc Sanchez. Legantur etiam Palaus *diſp. 1. de voto punct. 6. n. 3.* Suarez *lib. 1. de voto cap. 11. n. 9.* Bonac. *diſp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2. n. 3.* Vidal. *num. 8. cit.*

QVÆSTIO XIII.

An, qui voueret Religionem Carthuſianorum, aut Minimorum; ignorans eos, ſe continere à comedendis carnibus: vel Religionem Capucinorum, neſciens, ab eis nudum corpus rudi lana contegi; validè voueret?

Reſpondeo dicendum ex dictis; Quod non voueret validè; ſed nulliter; & ideo nec dictas Religiones, nec alias ingredi teneretur. Ratio eſt (ait Tamburin.) quia ex vna parte, tu illam Religionem vouiſti, non aliam: & ex alia parte, eæ qualitates tantæ ſunt grauitatis, vt prorſus immutent obiectum tui voti, ita vt iis qualitatibus non cognitis, nec promiſſis, Religio incognita cenſeatur, & non promiſſa. Sic ille *lib. 3. in Decal. cap. 13. n. 5.* & antea Suarez *lib. 1. de voto cap. 11. n. 12.* Palaus *diſp. 1. de voto punct. 6. n. 3.* Quorum reſolutio fundatur in doctrina quam tradit Sanchez, ex Soto, Aragonio, Lopezio, & Rodriguez, *lib. 4. Decal. cap. 2. n. 11.* Vbi ait, quod quando error poſitiuus eſt circa rei promiſſæ ſubſtantiam, ideſt, circa difficultates magni momenti, notabiliterquè exiſtimationem vouentis ſuperantes, quibus cognitis non vouiſſet, votum eſt inuoluntarium, & irritum. Secus ſi ſit, circa accidentarias circunſtantias, ideſt, quæ non ſunt magnæ conſiderationis, nec excedunt notabiliter vouentis exiſtimationem. Ita Sanchez, cuius doctrinæ pars altera, ſequenti difficultate enodabitur. Sit ergo.

QVÆSTIO XIV.

An, ſi quis voueat dare eleemoſynam huic pauperi, credens eum eſſe (v. g.) Sacerdotem, teneatur voto, ſi inueniat illum Sacerdotem non eſſe?

Reſpondeo vt certum; teneri. Quia hic error in illa circunſtantia, non eſt tantus, vt votum ſtatum immutare queat. Quia licèt vouens non vouiſſet eleemoſynam dare, ſi illum Sacerdotem non putaſſet; vouit tamen de facto conſentiendo ſubſtantiæ eleemoſynæ, ex vi pietatis in pauperem, quæ illum ad vouendum principaliter mouebat. Sic Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 13. n. 6.*

QVÆSTIO XV.

An, ſi quis voueat dare eleemoſynam huic pauperi, ignorans ſuum eſſe inimicum, teneatur ad illam elargiendam, ſi poſtea cognoſcat eſſe ſuum inimicum?

NEgandum videtur. Quia re vera non emitteret tale votum, ſi circunſtantia inimicitiæ agnita illi eſſet: ergo.

Sed vt certum, Reſpondeo teneri ad eleemoſynam ſuo inimico elargiendam. Quia illa habitualis diſpoſitio, non vouendi illam, ſi cognouiſſet eſſe ſuum inimicum, non impedit, quo minus obiectum voti abſolutè amplectatur. Patet, nam voluntas conditionalis, non poſita conditione, nihil ponit in eſſe: ſed talis eſt ſupradictus affectus, *Nollem dare eleemoſynam huic pauperi, ſi ſcirem eſſe inimicum.* Dum enim non cognoſcis, eſſe inimicum, abſolutam voluntatem non habes, non dandi eleemoſynam: potiùs namque habes voluntatem illi donandi. Secus vero ſi diceres: *Nolo dare, ſi de facto ſit inimicus*, quia cum eo tempore, conditio vera ſit, voluntas donandi omnino ceſſat. Sic Palaus *diſp.1.de voto, pun.6.n.4.* ex Caiet. *2.2.q.* 88. *art.*3. Soto *lib. 7. de iuſt. q. 2. art. 2. ad* 3. Molina *tom.2.diſp.272. verſ. Quartum valdè.* Leſſio *lib.2.cap.*40. *dubit. 2. num.* 10.*&* 11. Sanchez *lib.4.ſum. cap.2.n.*6.8. *&* 10. Valentia 2. 2. *diſp. 6.q.6. punct.4. fine*, & Suario *lib.1.de voto, cap.12.n.9.&* 10. Addo Vaſquez 1.2.*diſp.* 30. *cap. 4. n. 25. &* 26. Marcum Vidal. *inquiſit.2. de voto, num.* 47.

---

§. II.

De errore, in fine iuramenti, & voti.

QVÆSTIO XVI.

An, quando adeſt error, circa finem principalem, & directè intentum, iuramenti, & voti; tunc validum, & obligatorium ſit iuramentum, & votum?

REſpondeo tanquam certum: Quod non ſit validum, nec obligatorium. Ratio eſt, quia finis principalis, & directè intentus, iuramenti, & voti, eſt formaliſſimum horum obiectum: ergo ſi in iſto, error ad ſit, obiectum iuramenti, & voti, nequit eſſe voluntarium, ac proinde nec iuramentum, nec votum tenebit. Sic communis Doctorum tenet ſententia. Legantur præcipuè Suarez *tom.2.de Relig.lib.* 1. *de voto, cap.*11.*n.*14. Leſſius *lib.2.de iuſt.dubit.* 2.*n.* 14. Leſſius *lib.2.de iuſt.dubit.2.n.* 11. Sanchez *lib.* 4.*in Decal.cap.2. n.* 45. Bonac. *tom. 2. diſp. 4. q.2. punct.3.§.2.&* 3. Palaus *diſp.1.de voto, punct.6.n.* 5. Tamburin.*lib.3.in Decal.cap.*13.*num.*10. Fagundez *lib.2.Decal.cap.*13.*n.*34. Trullench. *lib.2. Decal.cap.2.dub.4.n.*13. Syluest. Azor, & Rodrig. apud ipſum, Marcus Vitalis *inquiſit.2.de voto, concl. 3. n.* 29.*&* 35.

QVÆSTIO XVII.

An, ſi quis iuret, aut voueat, dare Petro eleemoſynam, credens illâ indigere; teneat iuramentum, aut votum, ſi verè illâ non indigeat, eo quod diues ſit?

REſpondeo vt certum: Non teneri. Quia verè ceſſat finis principalis, & intrinſecus, ac formale obiectum eleemoſynæ, quod eſt, miſeriæ alienæ ſubleuatio: ergo hac ceſſante, ceſſabit conſequenter eleemoſyna, ac proinde iuramentum & votum de illa Petro elargienda. Sic Leſſius *lib.2. cap. 40.dubit. 2. num.11. verſ. Quartò.* Fagundex *lib. 2. cap.* 13. *n.*34. *verſ. Quarto.* Palaus *pun.5. cit. num.5. verſ. Exemplo declaro.*

QVÆSTIO XVIII.

An etiam, error, circa finem impulſiuum, & mouentem, ſeu excitantem ad iuramentum ſeu votum; inualidet, & annullet illa; ſicuti annullat error, circa finem principalem?

REſpondeo vt certum: Quod non. Ratio ſit deſumpta ex diuerſitate ipſorum finium, circa quos error verſatur. Quia finis principalis, & directè intentus (de quo egimus *q.* 10.) pertinet ad eſſentiam promiſſionis: ex fine enim promiſſio, (æquè ac cæteræ humanæ actiones) ſpeciem ſuam, ac eſſentiam trahit. Contra verò ad eſſentiam promiſſionis, non pertinet cauſa ſolùm motiua, ſeu impulſiua, ex quo ſequitur planè, quod error circa finem principalem & directè intentum inualidat iuramentum, & votum: minimè verò error, circa finem impulſiuum, aut excitantem, & mouentem. Sic communiter DD. Legantur Suarez, Sanchez, Leſſius, Bonac. Palaus, Tamburin. Fagundez, & alij citati ſupra *q.*16. Quorum doctrina ſequentibus quæſtionibus, exemplis illuſtrabitur. Sit ergo.

QVÆSTIO XIX.

An, Qui vouit, & iurauit, viſitare virginem Lauretanam; occaſione, quod Laureti erat amicus; adſtrictus maneat voto, & iuramento, caſu, quo ibi non ſit amicus?

REſpondeo vt quid certum: Manere voto, vel iuramento adſtrictum. Quia amici viſitatio, ſolùm fuit cauſa motiua, aut impulſiua voti, & iuramenti: atqui error circa hanc cauſam, aut finem, non irritat, aut inualidat votum, aut iuramẽtum: ergo. Sic ſentiũt communiter DD. præcipuè adducti ſupra. Qui, ſecus dicunt, caſu, quo dictus vouens promiſiſſet dictam peregrinationem ad inuiſendum amicũ, credens, quod Laureti adeſſet, cũ tamen non adfuerit: Quia tunc, error eſſet circa finẽ principalẽ (cũ illam peregrinationẽ non abſolutè promiſerit, tanquam mediũ ad viden-

dum amicum) & ideo promiſſio non teneret. Sic Marcus Vitalis *inquiſit. 2. de voto, num. 47.*

QVÆSTIO XX.

An, ſi quis voueat, aut iuret, ire Romam, eo quod credat, ibi eſſe S. Nicolai corpus; teneatur ire, ſi cognoſcat ibi non eſſe?

REſpondeo Non teneri. Quia error eſt in cauſa finali: & ideo annullat iuramentum, & votum. Sic omnes DD. Præcipuè ſupra citati. Inter quos Tamburin. *loco cit. n.* 11. inquirit, quid dicendum, ſi corpus dictum Sancti Nicolai, alibi inueniretur? & reſpondet; quod tunc, ſi multum, ſeu notabiliter in loco diſtanti à Ciuitate Romana inueniretur, ſanè diſſolueretur votum; ſi vero parum, non, ſed obligabit. Sic ille. Et bene, vt ex dictis ſupra facilè colliges.

QVÆSTIO XXI.

An, ſi quis voueat, aut iuret Peregrinationem ad S. Domum Lauretanam, pro recuperanda ſuo filio ſalute, teneatur exequi illam; ſi tempore quo vouit, aut iurauit non fuerit infirmus, vel iam fuerit mortuus?

REſpondeo non teneri. Quia in hoc caſu, non iuratur, aut vouetur peregrinatio abſolutè, ſed promittitur tanquam medium ad recuperandam filio ſanitatem: atqui hic, & nunc, non eſt medium ad talem finem, cum hic ſit impoſſibilis; non enim depelli poteſt morbus, qui non exiſtit: ergo votum non tenet, eó quod ſit deceptio circa ſubſtantiam eius rei, quæ formaliter vouetur. Sic Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 40. dubit. 2. n. 11.* Fagundez, Marcus Vital. *inquiſ. 2. de voto num. 36.* Palaus *diſp. 1. de voto pun. 6. num. 5.* Qui idem dicit, de illo, qui credens beneficium vacare, gratia illud obtinendi eleemoſynam promiſit, quod ſcilicet, non teneat promiſſio, ſi beneficium non fuit vacans.

QVÆSTIO XXII.

An ſit regula aliqua ad cognoſcendum; quanam ſit cauſa finalis voti, aut iuramenti; quæve illorum motiua?

REſpondeo dicendum ex dictis, quod illa eſt finalis cauſa voti, aut iuramenti, quam per hæc, obtinere intendit vouens, aut iurans: illa verò motiua, quæ tempore voti, aut iuramenti exiſtit, vel præſumitur exiſtere, & ad vouendum, aut ad iurandum mouet, & excitat. Hoc adhuc ſuppoſito, difficile eſt cognoſcere in occurrentibus caſibus, qualis fuerit finis principalis vouentis, qualiſvè cauſa, qua ad vouendum fuit motus. Igitur dicendum eſt, nullam dari aliam regulam ad id agnoſcendum, niſi prudens hominis iudicium, quo ex circunſtantiis, mente, fineque, quem de facto habuit vouens, tota res morali diligentia examinetur. Nam interdum vouens, aut iurans, ita affectus eſt ad vnum finem, qui videtur minus principalis, vt ipſi ſit maximè præcipuus. Sic Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 13. num. 8. & 14.* Vnde optimè Bonac. dixit, quod ex affectu, quo vouens mouetur ad vouendum animo conſequendi rem, quæ ipſum mouet ad votum emittendum; & ex affectu ad rem voto promiſſam, præciſa cauſa mouente, vel impellente ad vouendum, poſſumus cognoſcere cauſam finalem, vel impulſiuam. Sic ille *diſp. 4. q. 2. pun. 3. §. 2. fine.* & antea, Sanchez *lib. 4. cap. 2. n. 52.*

QVÆSTIO XXIII.

An, ſi dubitetur, an cauſa fuerit finalis, anvè ſolum impulſiua; cenſenda ſit impulſiua; & ideo teneat votum, aut iuramentum?

NEgant, qui exiſtimant in hoc dubio, votum emiſſum, aut iuramentum præſtitum non obligare. Tum quia in dubio melior eſt conditio voluntatis libertatem poſſidentis. Tum, quia cùm voti cauſam ſubſiſtere deſideretur ad voti valorem, perinde eſt dubitare, an cauſa finalis voti ſubſiſtat; ac dubitare, an votum emiſſum ſit; in quo caſu non obligare dicunt multi cum Sanchez *lib. 4. cap. 2. n. 16.* ergo. Ita tenent aliqui, quos, ſuppreſſis nominibus, citant Sanchez, & Bonac.

Alij probabiliùs reſpondent, in dicto dubio, præſumi cauſam impulſiuam, & ideo tenere votum, aut iuramentum. Probant, tum, quia in dubiis ius præſumit pro valore actus *l. quoties, ff. de rebus dubiis.* Tum, quia poſſeſſio ſtat pro voto, aut iuramento, quod cõſtat emiſſum fuiſſe. Sic Angel. Silueſt. Azor, quos ſequitur Sanchez. *lib. 4. cap. 2. n.* 52. & Bonac. *loco cit. n. vltimo.* Qui ad primum in contrarium optimè, negat meliorem eſſe conditionem voluntatis; cum in tali dubio non illa, ſed votum poſſideat. Ad ſecundum reſpondet Sanchez non obſtare ſimile; quando, ſcilicet, prorſus dubitatur, an votum emiſſum ſit: quippe tunc nulla eſt pro voto poſſeſſio, ſed tota pro voluntatis libertate. Addunt tamen hi Doctores, quod ſi in dicto dubio, rationes vtriuſque partis ſint probabiles, liberum erit vouenti, adhærere alterutri parti, etſi minus probabili.

DISPVTATIO XII.

De ceſſatione voti vel iuramenti, ob ceſſationem cauſa, quâ emiſſum eſt.

QVÆSTIO PRIMA.

An obligatio voti, aut iuramenti, ceſſet, ceſſante cauſa finali, ob quam factum eſt?

NEGAT Ancharanus cap. *Magne, num. 13. notab. 15. de voto*, docens quod in caſu quo cauſa finalis voti (aut iuramenti, eadem enim eſt vtriuſque ratio) fuerit, tempore promiſſionis, vera, tunc etiamſi hæc deficiat, teneat votum. Quia tunc promiſſio

promiſſio ſemel fuit efficax: ergo defectus cauſæ ſuperueniens, eam irritare minimè debet. Quippe facilius impeditur rem validè fieri, quam ſemel validè facta valore ſuo deſtituatur. Ita ille. Qui ſecus dicit, in caſu, in quo, cauſa voti tempore promiſſionis fuerit falſa, & putata à vouente vera: quia tunc non obligat votum. Pro cuius ſententia ſunt, apud Suarium, Gloſſa *in cap. Magna. cit.* & Hoſtienſ. ibidem.

Sed vt quid certum Reſpondeo dicendum, quod verè ceſſet obligatio voti aut iuramenti, ceſſante cauſa finali ob quam factum eſt: etiam in euentu, quo cauſa extiterit vera. Sic colligitur *ex cap. cum ceſſante. de appellat.* Vbi deciditur, quod ceſſante cauſa, ceſſat effectus. Cuius ratio eſt: Quia obligatio iuramenti, aut voti, in hoc euentu, extinguitur ex tacita vouentis, aut iurantis, voluntate, qui non intendit in eo ſe obligare. Sic Anton. *capite ex parte, el. 2. n. 14. de conuerſ. coniugat.* Abbas, *cap. Magna, de voto, n. 14.* Tiraquell. *tract. ceſſante cauſa, in fine principij*, Angel. *v. votum 3. n. 5.* Silueſt. *votum, 2. q.* 8. Azor. *lib.* 11. *inſtit. moral. cap. 15. q. 13.* Rodriguez 2. *tom. ſum. cap. 89. n. 2.* Quos omnes ſic citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. ſum. cap.* 2. dicens, idem eſſe dicendum de iuramento, ſiue Deo, ſiue homini facto, ob eamdem rationem, nempe, ob defectum voluntatis ſe obligandi in illo euentu. Suarez *lib. 4. de voto, cap. 18. numer.* 3. Palaus *diſp. 1. de voto, punct. 20. num.* 1. Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 13. n.* 12. ibi: Si totus finis vouendi peregrinationem Lauretanam fuit, vt virginem ſalutares; ſi caſu Laureti deficeret Sancta Virginis Domus, deficeret & votum. Bonac. *diſp. 4. q. 2. pun. 3. §. 2. n.* 10. Trullench. *lib 2. Decal. cap. 2. dub. 4. numer.* 13. Raphaël de la Torre 2. 2. *q.* 88. *ar. 3. diſp.* 12. Prado *tom. 2. cap. 31. q. 13. §. 1. num.* 4. Marcus Vitalis *inquiſit. 2. de voto, num.* 34.

QVÆSTIO II.

An etiam, ceſſante cauſa impulſiua, aut motiua voti, aut iuramenti; ceſſet horum obligatio?

RESpondeo etiam vt certum: tunc non ceſſare. Quia, ceſſante cauſa hac impulſiua, adhuc durat votum, & iuramentum; cum duret, & permaneat cauſa finalis principalis, ob quam votum, & iuramentum factum eſt. Sic omnes DD. præcipuè nuper citati. Quorum doctrinam, ſequentibus quæſtionibus, illuſtrabimus. Sit ergo.

QVÆSTIO III.

An, ſi quis voueat, aut iuret, dare Petro eleemoſynam quotidianam; ceſſet huius voti, aut iuramenti obligatio, ſi ipſe diues fiat?

RESpondeo vt certum: ceſſare. Quia ceſſante fine principali, & obiectiuo, quod eſt paupertas, neceſſariò debet ceſſare eleemoſyna, quæ eſt res, ob talem finem promiſſa. Sic Palaus *punct. 20. cit. numer.* 1. Qui idem ait dicendum de illo, qui vouit, aut iuramentum fecit, eundi ad S. Petrum v. g. ad impetrandam amici ſanitatem, & mor-

tuus eſt, ante inceptam peregrinationem: quia tunc non tenetur peregrinari, eo quod ceſſauerit finis principalis, ob quem factum fuit votum, aut iuramentum. Legatur pro hoc caſu *quæſt. 21. diſp. præcedentis.* Idem dic de illo, qui promiſit eleemoſynam in redemptionem Petri captiui; non enim tenebitur ad implendam promiſſionem, ſi ante datam eleemoſynam Petrus fugit, vel mortuus eſt: quia non ſubſiſtit eleemoſyna qualiter fuit promiſſa. Sic ille loco citato, ex Suario *lib. 4. de voto, cap. 18. numer.* 5. Prado *tom. 2. de iuſt. cap. 31. q. 13. §. 1. numer.* 5.

QVÆSTIO IV.

An, qui promittit alicui eleemoſynam, non ex motiuo paupertatis; ſed probitatis; quia, videlicet, exiſtimat, illum eſſe virum probum; teneatur adimplere promiſſum, ſi poſtea comperiat virum eſſe improbum?

RESpondeo vt certum: Non teneri adimplere promiſſum, non ſubſiſtente probitate: Quia hæc, in hoc caſu, eſt cauſa finalis, qua non ſubſiſtente, corruit promiſſio. Sic DD. citati, Trullench. *lib. 1. cap. 2. dub. 4. n. 28.*

Et facit, quod docent D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art. 3. ad 2.* & Medina *C. de Reſtit. q. 24. §. corollariè.* (Quibus adhæret Suarez *loco cit. n. 7.*) nimirum, quod ille, qui ſimulando ſanctitatem legatum obtinuit, teneatur ad reſtituendum, quando principalis, & finalis cauſa donationis eſt Sanctitas. Et rurſus, quod ille, qui titulo paupertatis, quam non habet, aliquid accepit; teneatur reſtituere: eo quod paupertas fuerit proxima cauſa & per ſe donationis, qua ceſſante, non tenet donatio. Ita igitur (ait Suarez) in votis, & promiſſionibus iudicandum eſt. Sic etiam Prado *loco cit. n. 5.* his verbis: intelligitur ergo finis proximus videlicet, proprium motiuum dans ſpeciem actui promiſſo, quo ceſſante ceſſat votum. Sicut qui fingit paupertatem, quidquid illo titulo accipit, reſtituere tenetur, quia illa fuit per ſe cauſa donationis. Sic ille.

QVÆSTIO V.

An, qui vouit, aut iurauit, nunquam ingredi talem domum eo quod ibi erat mulier, ſibi occaſio peccandi, teneatur ad votum, vel iuramentum implendum, tali muliere mortua, vel aliò migrata?

RESpondeo non teneri; ſed licitè poſſe ingredi talem domum, mortua illa muliere, aut aliò migrata: Quia ceſſat cauſa finalis voti, aut iuramenti. Verũ eſt, quod ſi mulier illa, quæ aliò migrauit, iterũ incipiat ibi habitare; tunc reuiuiſcat votũ, aut iuramẽtum; eo quod obligatio votũ non ceſſauit in totum, nec fuit omnino extincta; cũ cauſa finalis ſimpliciter non ceſſauerit, ſed obligatio ſuſpenſa, & cõſopita fuit,

 pro

pro eo tempore, quo cauſa finalis ceſſauit. Sic Nauarr. *cap. 12. n. vltimo.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 2. n. 45. & 50.* & ex illis Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 4. n. 14.* Addentes, idem eſſe dicendum de illo, qui metu peccandi cum quadam fœmina, vouit, aut iurauit, non adire talem domum, in qua illam fœminam habitare falsò arbitrabatur: tenetur enim talem domum non adire, ſi proceſſu temporis fœmina illa talem domum inhabitet. Quia hoc votum habet tractum ſucceſſiuum, & cauſa verificatur pro tempore, quo votum, aut iuramentum eſt exequendum. Sic Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 8. §. 2. in fine.*

QVÆSTIO VI.

An ceſſet obligatio voti aut iuramenti, facti homini, & ab eo acceptati; ſi culpâ vouentis, aut iurantis, cauſa finalis voti, aut iuramenti ceſſet?

AFfirmant aliqui apud Marcum Vital. *inquiſit. 2. de voto, n. 42.*

Sed vt fere certum Reſpondeo: Non ceſſare. Itaque, ſi quis faciat votum, aut iuramentum, in fauorem alicuius hominis, & ab eo acceptetur, ſi poſtea ſit in mora adimplendi votum, verè tenetur adimplere illud, etiamſi cauſa finalis ceſſauerit, poſtquam vouens fuit in mora culpabili, illius adimplerionis. Ratio eſt: quia non debet reportare commodum de ſuo delicto. Nec mora debet ei ſuffragari. Sic communis. Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 2. n. 28. & 44. fine.* & *de matrim. lib. 1. diſp. 5. n. 20.* Medina, Lopez, & Molina apud ipſum. Bonac. *tom. 2. diſp. 4. q. 2. punct. 3. §. 1.* Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 2. dub. 4. num. 16.* & alij. Qui idem dicunt de illo, qui præſtitit iuramentum alicui; quia etiam tenetur illud implere, eo quod tunc non excuſet mora.

QVÆSTIO VII.

An ſaltem ceſſet obligatio voti, aut iuramenti, facti Deo; ſi culpa vouentis, aut iurantis, cauſa finalis voti, aut iuramenti ceſſet?

AFfirmant aliqui Doctores exiſtimantes in hoc caſu ceſſare obligationem adimplendi voti, aut iuramenti; Quia (inquiunt) quando quis ſe obligat ad votum, vel iuramentum ductus aliquo fine, non ſe obligat ad procurandum, ne finis ille ſua culpâ deſit: & ideo, cum fuiſſe in mota, ſolum obligat ad habendum de præterita negligentia dolorem. Ita Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 2. numer. 44. & 27.* Vbi adducit pro ſe D. Thomam *2. 2. q. 88. ar. 3. ad 1. & 4. diſt. 38. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 1. ad 1.* Turrecrem. *diſp. 17. q. 1. in ſum. art. 4. ad 3.* Syluest. *votum 2. q. 6. & 10.* Nauarrum *cap. 12. num. 55.* Rodriguez *tom. 2. ſum. cap. 99. num. 10.* Valentiam *2. 2. diſp. 6. q. 6. pun. 4. col. 8. verſ. verum circa huiuſmodi:* & Abulenſ. *cap. 30. Num. q. 48. fine.* Marcus Vitalis *loco citato n. 43.*

Sed æquè probabiliter Reſpondeo Adhuc in hoc caſu non ceſſare obligationem voti, aut iuramenti. Probatur ex nuper dictis. Quia, ſi iuramentum præſtitum, & votum factum in fauorem alterius, & ab eo acceptatum, obligat, in caſu, quo cauſa finalis ceſſet ob culpabilem motam iurantis, aut vouentis; etiam iuramentum, aut votum factum ſoli Deo, qui ipſa, vtpotè facta in ipſius honorem acceptauit, obligabit, ſi cauſa finalis ceſſet culpâ ipſius iurantis, & vouentis. Sic apud Sanchez *numer. 27. citato*, Abbas, D. Anton. Angelus, Ricard. & Carthuſian. Quibus addo Bonacinam *tom. 2. diſp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2.* non *punct. 4. §. 1.* vt citat Trullench.) *numer. 11. verſ. Hoc tamen limitari poſſe.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 4. numer. 16.*

DISPVTATIO XIII.

De ceſſatione voti, vel iuramenti, ob notabilem rei promiſſæ mutationem.

QVÆSTIO PRIMA.

An, ſi res, iuramento, vel voto promiſſa, notabiliter mutetur; ceſſet, ex natura ſua, iuramenti, vel voti obligatio?

RESPONDEO tanquam certum: ceſſare obligationem iuramenti, vel voti, aut cuiuſuis ſimplicis promiſſionis. Ratio eſt: quia res promiſſa, per notabilem mutationem, iam non manet eadem, ſed fit diuerſa: at vouens, aut iurans illam verè promiſit, non diuerſam: ergo, ſic ex Seneca docet D. Thom. *2. 2. q. 110. art. 3. ad. 5.* docens, ad hoc, quod homo teneatur facere quod promiſit, requiritur, quod omnia immutata permaneant. Et conſtat ex *cap. ne quis 22. q. 2.* & cap. *Quemadmodum de iureiur.* & ex aliis textibus, & Doctoribus quos refert, & ſequitur Gutierrez *de iuram. 1. p. cap. 29. n. 6. & cap. 71. n. 6.* Nauarr. *cap. 18. n. 7.* Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 2. num. 20.* Valentia *2. 2. diſp. 6. q. 6. punct. 4. verſ. ex eo igitur modo.* Suarez *lib. 4. de voto cap. 19. n. 4. & ſequent.* Bonac. *diſput. 4. q. 2. pun. 7. §. 1. num. 2.* Sayrus *in Claui Reg. lib. 6. cap. 7. n. 1.* Reginald. *lib. 18. num. 277.* Molina *tom. 2. diſp. 272.* Henriquez *lib. 11. cap. 14. num. 1.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 16. §. 1.* Trullench, *lib. 2. cap. 2. dub. 8.* Prado *tom. 2. de iuſtitia cap. 31. q. 13. §. 1. n. 6.* Palaus *diſp. 1. de voto pun. 20. num. 3.* Vbi ita ait: ſecunda regula æquè à Doctoribus recepta eſt: ea mutatio, quæ materiam promiſſam diuerſam in re, vel in prudentum hominum æſtimatione conſtituit, voti obligationem ceſſare facit. Ratio eſt: quia conſtituta materia promiſſa diuerſa in re, vel in prudentum hominum æſtimatione, prudenter cenſeri non poteſt impleri poſſe, quod promiſſum eſt: ergo ceſſat illius implendi obligatio. Sic ille.

QVÆST.

QVÆSTIO II.

An, non ſolùm notabilis, ſed quæcumque rei promiſſæ mutatio, ſatis ſit, vt iuramentum, vel votum, vel promiſſio, deobligent?

RESpondeo tanquam certum: Non ſatis eſſe quamcumque mutationem, ſed requiſitam eſſe notabilem. Quia aliàs, paſſim diſſoluerentur omnes promiſſiones, omniaque vota, & iuramenta ceſſarent; cum in omnibus humanis rebus frequentiſſima ſit mutatio aliqua. Illa igitur mutatio debet eſſe talis, vt quaſi in alio ſtatu rem promiſſam conſtituat, vt voti, vel iuramenti, aut promiſſionis obligationem ceſſare faciat: ſic omnes. Legantur Sanchez *num.* 21. Bonac. *n.* 2. *& ſequent.* & alij citati.

QVÆSTIO III.

An, ea mutatio ſatis ſit, ad hoc vt obligatio voti, aut iuramenti ceſſet; ad quam vouens, vel iurans de hoc interrogati, dicunt, fore, vt non ſe obligaſſent ad eam, ſi prænoſſent?

AFfirmant aliqui DD. Quia exiſtimant eo in caſu, promiſſum diuerſum eſſe, eo quod ſi illa diuerſitas tempore voti, aut iuramenti contingeret, vel cognoſceretur, non emitteret votum aut iuramentum. Ita Nauar. *cap.* 18. *n.* 7. Molina *tom.* 2. *diſp.* 272. *col.* 2. Abbas Hoſtienſ. Anton. Angel. Sylueſt. Tabiena, & Armilla, & alij apud Sanchez *loco cit. n.* 18. *&* 23. Lege pro hac parte Caramuel. *in ſua Theolog. fundam. fundament.* 51. §. 4. *numer.* 1399: *per totum.*

Sed oppoſitum omnino Reſpondeo dicendum quod non omnino ſit ſatis. Tum etiam: quia multæ ſunt circunſtantiæ extrinſecæ, quibus tempore voti, aut iuramenti cognitis, votum, aut iuramentum non fieret, & non ob inde ceſſat voti, aut iuramenti obligatio: ergo. Antecedens conſtat. Nam certè non promitteret quis eleemoſynam Petro pauperi, ſi moribus perditum, aut inimicum eſſe cognoſceret: ſed ſic eſt, quod per illam ſuperuenientem cognitionem non infirmatur promiſſio; patet, quia obligatio, vel deobligatio promiſſionis, non eſt deſumenda, ex promiſſione vel non promiſſione, quæ futura foret, ſed ex ea, quæ facta eſt: aliàs nihil firmum ſubſiſteret. Igitur vt doctrina contrariorum ſit vera, limitanda eſt, vt intelligatur, quando mutatio rei promiſſæ eſt ita notabilis, vt quaſi in alio ſtatu eam conſtituat, & videatur diuerſa res ob ea, quæ promiſſa eſt, & ad quam ille intendit ſe obligare. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 2. *à num.* 20. & penes ipſum Caiet. Armilla, Soto, nec non & Nauar. *cap.* 12. *n.* 39. Valentia Lopez, & alij. Sic etiam Palaus *diſp.* 1. *de voto punct.* 20. *numer.* 4. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 31. *numer.* 2. Suarez *lib.* 4. *de voto cap.* 19. *à numer.* 8. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 5. §. 2. *numer.* 17. *& q.* 13. §. 1. *à numer.* 8. Legantur dicta à nobis ſupra *diſp.* 11. *de iuram. & voto facto per errorem, aut dolum.*

QVÆSTIO IV.

An, obligatio voti, vel iuramenti ceſſet, quando horum materia facta eſt impoſſibilis?

RESpondeo tanquam certum: Quod ſic. Sit exemplum; iurat, aut vouet quis in iuuentute ſua ingredi Religionem; ſi ad ſenectutem perueniat, quando iam voto exequendo aptus non eſt, ob virium defectum, ceſſat eius obligatio, vt ex Victoria notauit Suarez *lib.* 4. *de voto cap.* 19. *n.* 15. *fine.* his verbis: ſic etiam (vt referunt) aiebat Victoria, qui in iuuentute promiſit ingreſſum Religionis, & diſtulit vſque ad ſenectutem, licet antea peccauerit, ex tunc poſſe excuſari à peccato, non ſolùm, quando iam eſt omnino ineptus, vel quando conſtat nullibi eſſe recipiendum; ſed etiam quando Religio facta eſſet notabiliter grauior, & præter communem vſum hominum eſt ad illam obligari pro illa ætate. Sic ille. Sanchez etiam *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 30. ex Ludou. Lopez 1. *p. cap.* 44. *col.* 1. Palaus *loco citato. num.* 4. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 8. *n.* 4. Qui idem dicit, de illo, qui in quacumque ætate, dum præditus erat viribus ad onera Religionis ſubleuanda, vouit Religionem, ſi poſtea propter ſuperuenientes infirmitates, iis viribus deſtituatur: quia accidit notabilis rei mutatio.

QVÆSTIO V.

An ſaltem teneatur huiuſmodi iurans, aut vouens, factus ſenior ingredi Religionem; caſu, quo Religioſi eum, in tali ætate recipere velint?

RESpondeo vt certum: Non teneri adhuc. Quia huiuſmodi iurans, aut vouens, verè eſt liber à iuramenti, aut voti obligatione, eo quod ob ſuam ſenectutem, viribus ad onera Religionis ſubeunda, deſtitutus ſit: ergo minimè ad illam ingrediendam tenebitur etiamſi Religioſi eum admittere velint. Et ob eandem rationem non tenebitur illud commutare; vt benè hæc omnia docet Sanchez *loc. cit.* & ex illo Trullench. *n.* 4. *citato.*

QVÆSTIO VI.

An, iuramentum, aut votum caſtitatis, aut non nubendi, factum ab eo, qui ſæpius cadit, & propterea tale vinculum nihil ſibi prodeſt, ſed potius obeſt, ſit validum, & obliget?

NEgatiuam ſententiam eſſe probabilem, expreſſe affirmat Homobonus de Bonis *in conſult. moral. volum.* 2. *par.* 1. *reſp.* 28. eo quod tale votum, aut iuramentum, ſit factum ab eo, cui, ob incontinentiam (ſic lege, non, *ob inconuenientiam*, vt leges apud Caram.) & in carnis peccatum lapſum, matrimonium ſalubrius ſit. Ita referunt Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 102. & Caram. *fundam.* 51. *cit.* §. 4. *numer.* 1401. &

pro eo tempore, quo cauſa finalis ceſſauit. Sic Nauarr. *cap. 12. n. vltimo.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 2. n. 45. & 50.* & ex illis Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 4. n. 14.* Addentes, idem eſſe dicendum de illo, qui metu peccandi cum quadam fœmina, vouit, aut iurauit, non adire talem domum, in qua illam fœminam habitare falsò arbitrabatur: tenetur enim talem domum non adire, ſi proceſſu temporis fœmina illa talem domum inhabitet. Quia hoc votum habet tractum ſucceſſiuum, & cauſa verificatur pro tempore, quo votum, aut iuramentum eſt exequendum. Sic Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 8. §. 2. in fine.*

QVÆSTIO VI.

An ceſſet obligatio voti aut iuramenti, facti homini, & ab eo acceptati; ſi culpâ vouentis, aut iurantis, cauſa finalis voti, aut iuramenti ceſſet?

AFfirmant aliqui apud Marcum Vital. *inquiſit. 2. de voto, n. 42.*

Sed vt fere certum Reſpondeo: Non ceſſare. Itaque, ſi quis faciat votum, aut iuramentum, in fauorem alicuius hominis, & ab eo acceptetur, ſi poſtea ſit in mora adimplendi votum, verè tenetur adimplere illud, etiamſi cauſa finalis ceſſauerit, poſtquam vouens fuit in mora culpabili, illius adimpletionis. Ratio eſt: quia non debet reportare commodum de ſuo delicto. Nec mora debet ei ſuffragari. Sic communis. Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 2. n. 28. & 44. fine.* & *de matrim. lib. 1. diſp. 5. n. 20.* Medina, Lopez, & Molina apud ipſum. Bonac. *tom. 2. diſp. 4. q. 2. punct. 3. §. 1.* Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 2. dub. 4. num. 16.* & alij. Qui idem dicunt de illo, qui præſtitit iuramentum alicui; quia etiam tenetur illud implere, eo quod tunc non excuſet mora.

QVÆSTIO VII.

An ſaltem ceſſet obligatio voti, aut iuramenti, facti Deo; ſi culpa vouentis, aut iurantis, cauſa finalis voti, aut iuramenti ceſſet?

AFfirmant aliqui Doctores exiſtimantes in hoc caſu ceſſare obligationem adimplendi voti, aut iuramenti; Quia (inquiunt) quando quis ſe obligat ad votum, vel iuramentum ductus aliquo fine, non ſe obligat ad procurandum, ne finis ille ſua culpâ deſit: & ideo, cum fuiſſe in mora, ſolum obligat ad habendum de præterita negligentia dolorem. Ita Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 2. numer. 44. & 27.* Vbi adducit pro ſe D. Thomam *2. 2. q. 88. ar. 3. ad 1. & 4. diſt. 38. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 1. ad 1.* Turrecrem. *diſp. 17. q. 1. in ſum. art. 4. ad 3.* Syluest. *votum 2. q. 6. & 10.* Nauarrum *cap. 12. num. 55.* Rodriguez *tom. 2. ſum. cap. 99. num. 10.* Valentiam *2. 2. diſp. 6. q. 6. pun. 4. col. 8. verſ. verum circa huiuſmodi*: & Abulenſ. *cap. 30. Num. q. 48. fine.* Marcus Vitalis *loco citato n. 43.*

Sed æquè probabiliter Reſpondeo Adhuc in hoc caſu non ceſſare obligationem voti, aut iuramenti. Probatur ex nuper dictis. Quia, ſi iuramentum præſtitum, & votum factum in fauorem alterius, & ab eo acceptatum, obligat, in caſu, quo cauſa finalis ceſſet ob culpabilem moram iurantis, aut vouentis; etiam iuramentum, aut votum factum ſoli Deo, qui ipſa, vtpotè facta in ipſius honorem acceptauit, obligabit, ſi cauſa finalis ceſſet, culpâ ipſius iurantis, & vouentis. Sic apud Sanchez *numer. 27. citato*, Abbas, D. Anton. Angelus, Ricard. & Carthuſian. Quibus addo Bonacinam *tom. 2. diſp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2.* non *punct. 4. §. 1.* vt citat Trullench.) *numer. 11. verſ. Hoc tamen limitari poſſe.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 4. numer. 16.*

DISPVTATIO XIII.

De ceſſatione voti, vel iuramenti, ob notabilem rei promiſſæ mutationem.

QVÆSTIO PRIMA.

An, ſi res, iuramento, vel voto promiſſa, notabiliter mutetur; ceſſet, ex natura ſua, iuramenti, vel voti obligatio?

RESPONDEO tanquam certum: ceſſare obligationem iuramenti, vel voti, aut cuiuſuis ſimplicis promiſſionis. Ratio eſt: quia res promiſſa, per notabilem mutationem, iam non manet eadem, ſed fit diuerſa: at vouens, aut iurans illam verè promiſit, non diuerſam: ergo, ſic ex Seneca docet D. Thom. *2. 2. q. 110. art. 3. ad. 5.* docens, ad hoc, quod homo teneatur facere quod promiſit, requiritur, quod omnia immutata permaneant. Et conſtat ex *cap. ne quis 22. q. 2.* & cap. *Quemadmodum de iureiur.* & ex aliis textibus, & Doctoribus quos refert, & ſequitur Gutierrez *de iuram. 1. p. cap. 29. n. 6. & cap. 71. n. 6.* Nauarr. *cap. 18. n. 7.* Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 2. num. 20.* Valentia *2. 2. diſp. 6. q. 6. punct. 4. verſ. ex eo igitur modo.* Suarez *lib. 4. de voto cap. 19. n. 4. & ſequent.* Bonac. *diſput. 4. q. 2. pun. 7. §. 1. num. 2.* Sayrus *in Claui Reg. lib. 6. cap. 7. n. 1.* Reginald. *lib. 18. num. 277.* Molina *tom. 2. diſp. 272.* Henriquez *lib. 11. cap. 14. num. 1.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 16. §. 1.* Trullench, *lib. 2. cap. 2. dub. 8.* Prado *tom. 2. de iuſtitia cap. 31. q. 13. §. 1. n. 6.* Palaus *diſp. 1. de voto pun. 20. num. 3.* Vbi ita ait: ſecunda regula æquè à Doctoribus recepta eſt: ea mutatio, quæ materiam promiſſam diuerſam in re, vel in prudentum hominum æſtimatione conſtituit, voti obligationem ceſſare facit. Rat[illegible] constituta materia promiſſa diuerſa in [illegible]udentum hominum æſtimatione, pru[illegible] non poteſt impleri poſſe, quod prom[illegible] ceſſat illius implendi obligatio. Si[illegible]

QVÆSTIO II.

An, non ſolùm notabilis, ſed [illegible] promiſſa mutatio, ſatis ſit, vt iuramentum, vel votum, vel promiſſio, deobliget?

Reſpondeo [illegible]. Non ſatis eſſe quamcumque mutationem, ſed [illegible] eſſe notabilem. Quia alias [illegible] omnes promiſſiones, omneque votum, & iuramentum [illegible]; cùm in omnibus humanis rebus [illegible] ma ſit mutatio aliqua. [illegible] talis, vt quaſi in illo ſtatu non [illegible] tuat, vt voti, vel iuramenti, aut promiſſionis obligationem ceſſare faciat [illegible]. Leguntur Sanchez *num.* 21. Bonac. *n.* 2. *& ſequent.* & alij [illegible].

QVÆSTIO III.

An, ea mutatio ſatis ſit, ad hoc vt obligatio voti, aut iuramenti ceſſet, ad quam vouens, vel iurans de hoc interrogati, dicunt, fore, vt non ſe obligaſſent ad eam, ſi prænoſſent?

Affirmant aliqui DD. Quia exiſtimant [illegible], promiſſum diuerſum eſſe, [illegible] diuerſitas tempore voti, aut iuramenti [illegible] vel cognoſceretur, non emitteret votum aut iuramentum. Ita Nauar. *cap.* 18. *n.* 7. Molina [illegible] *col.* 2. Abbas Hoſtienſ. Anton. Angel. [illegible] biena, & Armilla, & alij apud Sanchez *loco cit. n.* [illegible] *&* 23. Lege pro hac parte Caramuel [illegible] *fundam. fundament.* 51. §. 4. *numer.* 1393. *per totum.*

Sed oppoſitum omnino Reſpondeo dicendum: quod non omnino ſit ſatis. Tum enim: quia multæ ſunt circonſtantiæ extrinſecæ, quibus tempore voti, aut iuramenti cognitis, votum, aut iuramentum non fieret, & non ob inde ceſſat voti, aut iuramenti obligatio: ergo. Antecedens conſtat. [illegible] certè non promitteret quis eleemoſynam Petro pauperi, ſi moribus perditum, aut inimicum eſſe [illegible] gnoſceret: ſed ſic eſt, quod per illam ſuper[illegible] tem cognitionem non infirmatur promiſſio; [illegible] quia obligatio, vel deobligatio promiſſionis, non [illegible] deſumenda, ex promiſſione vel non promiſſione [illegible] futura foret, ſed ex ea, quæ facta eſt: aliàs nihil [illegible] [illegible] ſubſiſteret. Igitur vt doctrina [illegible] vera, limitanda eſt, vt intelligatur, [illegible] [illegible] eſt ita notabilis, vt quaſi [illegible] [illegible], & videatur diuerſa [illegible] [illegible] eſt, & ad quam ille intendit [illegible] Sanchez *lib.* 4. *cap.* 2. *à num.* 20. [illegible] [illegible] Soto, nec non & [illegible] [illegible] Lopez, & alij. [illegible] [illegible]

[illegible]

QVÆSTIO [illegible]

[illegible]

[illegible] is exe- [illegible] bet la- [illegible] entum [illegible] promiſ- [illegible] gnoſcat [illegible] tunc te- [illegible] ne [illegible] [illegible] tum, [illegible] us ſit; ſed [illegible] ligationis, [illegible] ceptorum [illegible] nnum con- [illegible] cendam eſſe; quod præce- [illegible], & poſſit in [illegible] diximus 1. *p.* [illegible] gatus die feſto [illegible] audire

QVÆSTIO XXIII.

An, captiuus, qui detentus à Turcis, iurauit dare pro ſua redemptione centum aureos; teneatur poſtea, dum liber remeauit in patriam, illos ſoluere?

NEgandum videtur. Quia, cum iam violentia, & detentio in captiuitate ceſſauerit, ſolutio illa centum aureorum, non habebit redemptionis formam.

Sed vt certum Reſpondeo teneri illos centum aureos ſoluere, virtute iuramenti præſtiti. Quia ad hanc obligationem contrahendam, ſufficit, quod dum intrain, ntum fuit præſtitum, ſponſio fuerit facta ſub forma redemptionis:nam virtute eiuſdem iuramenti, poſtea ſolutio eadem retinet redemptionis formam. Sic Sotus *loco citato, col. mihi* 14. *verſ. Hæc omnia, in fine.* Idem, in ſimili omnino caſu, docet Valentia *punct.* 4. *citato* §. 3. his verbis: Sed dicet aliquis: Quando talis dat latroni centum, iam non vexatur. Pono enim illum eſſe in loco ſecuro: ergo dici non poteſt, quod talis donatio ſit redemptio vexationis, atque adeo actus virtutis. Reſpondeo, hoc ſolum probat,quod non redimat talis præſentem, & nouam vexationem, cæterum redimit præteritam. Nam completa redemptio præteritæ vexationis pendebat vſque ad tempus donationis, quæ idcirco præſtari debet, propter reuerentiam teſtimonij inuocati. Sic Valentia. Ex quibus iam patet ad rationem dubitandi.

QVÆSTIO XXIV.

An, licet, in noſtra ſententia, non teneatur iurans redire ad carcerem, morte iniuſtâ damnandus; poſſit ſaltem, ſi velit, licitè ad illam redire?

AFfirmat licitè poſſe redire Saytus *cap.* 18. *n.* 27. *libri* 12. ita dicens: Quamuis Nauatri, & aliorum opinio ſit probabilis, ob multitudinem Authorum, qui eam ſequuntur, non teneri ſcilicet, ſic iurantem redire; nihilominus tamen, meo iudicio, non minus probabilis eſt Caietani ſententia, de eo, qui iurauit redire ad carcerem iniurioſum: aut ſaltem contra Couarruuiam, omnino verum eſſe cenſeo, poſſe ſic iurantem, quamuis non teneatur, abſque peccato redire, etiamſi timeat veriſimili coniectura iniquæ mortis pœnam. Ita ille. Qui & probat. Nam ad hoc, vt ſine peccato redire poſſit ſufficit, maxima iuramenti religio, eiuſque obſeruantia. Sicut enim (ait) iniquè damnatus ad mortem licitè omittere poteſt allegationem, & appellationem in ſui defenſionem, quamuis inde mortis periculum incurrat, *argum. l. ad finem, ff. de q. & l. Diui ff. de pœnis*, &c. ſic ille, citans pro ſe Roman. *in l. ſtipulationes, n.* 78. *ff de verb. oblig.* cuius ſententiam tenet Gomez de Almeſeta *tract. de poteſtate in ſe ipſum, lib.* 2. *cap.* 10. *à num.* 2. vbi latè id probat.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non poſſe ad Carcerem licitè redire, ob rationem *q.* 21. adductam pro ſecunda ſententia. Sic Couarru. Plaça, Seraphinus, Gutierrez, & Vaſquez ibi citati. Tancredo *tom.* 1 *de Relig. lib.* 2. *de iuram. quæſt.* 1. *num.* 21. Quem citat, & non contradicit, Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 3. §. 5. *num.* 50.

QVÆSTIO XXV.

An, obliget iuramentum redeundi ad carcerem, quando iurans timet iniuſtam ſententiam, in detrimentum ſuæ famæ, aut rei familiaris magni momenti?

AFfirmant, & à fortiori Doctores omnes citati pro prima ſententia relata *q.* 21.

Sed probabilius adhuc Reſpondeo non obligare; nec ſine iuſta cauſa poſſe licitè redire. Quia licèt quiſque ſit dominus rei ſuæ familiaris, & famæ; non tamen licet ei ſine cauſa iuſta ea prodigare. Quapropter conſiderari ſemper debet, an ſit, vel non ſit aliqua cauſa licita, & honeſta, ob quam homo ſe poſſit licitè exponere huic periculo. Sic Vaſquez, 1. 2. *diſp.* 174. *cap.* 5. Quem citat & ſequitur Fagundez *lib.* 8. *in decal. cap.* 37. *n.* 12.

QVÆSTIO XXVI.

An, ſaltem, obliget iuramentum redeundi ad carcerem in caſibus prædictis, ſi factum ſit cuſtodi carceris?

AFfirmant, & à fortiori, Doctores primæ ſententiæ *q.* 21. Diſtinguit tamen Vaſquez. *loco cit. n.* 38. dicens, quod ſi cuſtos carceris eſt particeps iniquitatis iudicij iniuſti; quia etiam ipſe cuſtos iniuſtus eſt; aut ſciens, & cognoſcens iniuſtitiam iudicis, nihilominus vult eſſe cuſtos; tunc non tenebitur iurans ad redeundum ad carcerem; quia de illo idem eſt dicendum, atque de iudice iniuſto. Si verò cuſtos bona fide ductus, & ignorans peccatum iudicis, & iniuſtam illius ſententiam, facultatem reo conceſſit præſtito iuramento redeundi, tunc iurans tenetur redire, ſiue damnum, quod imminet cuſtodi innocenti ſit in corpore, ſiue in bonis: quia tunc iam non ſine cauſa, nec temerè ſe offerret morti, ſed cum cauſa, nempe, pro liberando cuſtode carceris, ac proinde iuramentum præſtitum prædicto cuſtodi locum haberet obligandi; quia promiſſio eſſet in materia virtutis. Ita Vaſquez, cuius ſententiam videtur ſequi Tamburin. *citata q.* 19.

Sed certè probabiliter, abſque vlla diſtinctione, Reſpondeo cum Fagundez *lib* 8. *in decal. cap.* 37. *n.* 14. non teneri redire ad carcerem. Quia omnis cuſtos (ait ille) cum carcerem in cuſtodiam accipit, ſiue iuſtum, ſiue iniuſtum, cum ea tacita conditione accipit; vt ſi vinctus poſſit euadere, id poſſit licitè efficere, quando timet aliquod graue damnum iniuſtum, Vnde ſiue cuſtos particeps iniuſtitiæ Iudicis ſit, ſiue non ſit, ſemper reus huiuſmodi damna timens, licitè poterit effugere, quouis etiam iuramento cuſtodi præſtito de redeundo. Sic ille. Qui optimo exemplo id probat., Concluditque dicens, quod in dicto caſu poſſit iurans vti amphibologia in tali iuramento, quando cuſtodi reditum iurat, ſic intelligens: *Reditionem ad carcerem iuro, ſi ad illam teneor.* Et ſemper eſt tale iuramentum, ex natura ſua, tali conditione affectum: non enim per illud intendit iurans ſe ſuo iure priuare, quando timet graue damnum iniuſtum, Imo ſi prævidens huiuſmodi

modi damnum, nihilominus reditum iuraret, tale iuramentum non obligaret: quia iuramentum non poteſt eſſe vinculum iniquitatis. Nec bona fides, quæ cuſtos carceris proceſſit, ad aliquid obligat iurantem. Vnde ſibi ipſi commentarienſes cauti ſint, & ſciant, ſe habere peſſimum, & periculoſiſſimum officium, &c. Sic Fagundez, & certè ſatis probabiliter.

QVÆSTIO XXVII.

An, in ſententia aſſerentium, iuramentum præſtitum redeundi ad carcerem iniuſtum, eſſe validum: poſſit ab Epiſcopo relaxari?

AFfirmant communiter Doctores. Quia inquiunt, ipſum ius vitæ dat cauſam relaxandi. Sic latè Suarez *lib. 2. de iuram. cap.* 10. *n.* 16. Rodriguez *tom.* 1. *ſum. cap.* 40. *n.* 3. Sà *v. iuramentum, num.* 11. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 35. Abbas, Tabiena, & Armilla apud ipſum. Et bene certè. In noſtra autem ſententia non indiget relaxatione, quia tale iuramentum non obligat.

QVÆSTIO XXVIII.

An etiam, in noſtra ſententia, poſſit relaxari ab Epiſcopo, iuramentum factum à captiuo Chriſtiano, de redeundo ad Turcas, aut de remittendo redemptionis pretio?

REſpondeo, vt quid certum: Non poſſe relaxari. Quia cederet in magnum Religionis Chriſtianæ detrimentum. Sic Caiet. Sotus, Valentia, Diana, & Tamburinus citati ſupra *q.* 22. Adde nunc Suarium loco cit. Sanchez *num.* 35. Fagundez *lib.* 8. *Decal. cap.* 37. *num.* 15. Palaus *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 4. in fine, vbi ſic ait: Aduertit tamen Sanchez, & Suarez, & benè, hanc doctrinam intelligendam eſſe, caſu, quo ex relaxatione huiuſmodi ſequatur ſcandalum, & noſtræ Religionis irriſio. Si enim captiuo inter infideles, libertas conceſſa eſſet, ſub præſtito iuramento redeundi ad captiuitatem; vel mittendi pretium ſuæ redemptionis, abſque dubio, tale iuramentum obſeruandum eſt, nec relaxari poteſt. Quia eſtò captiuitas iniuſta ſit, & iniuſtè extorqueatur iuramentum; at eius obſeruatio in bonum commune fidei, & Religionis cedit. Sic ille, & Prado *cap.* 32. *de iuram. q.* 3. *fine.* licèt, haud obſcurè innuat, poſſe tale iuramentum abſolutè relaxari; cum ſcandalo tamen & contemptu Religionis Chriſtianæ. Vnde cautè lege.

DISPVTATIO XI.

De iuramento, & voto, dolo, errore, aut ignorantia, præſtito.

§. I.

De errore, & dolo, in ſubſtantia, & qualitate iuramenti, & voti.

QVÆSTIO PRIMA.

An multiplex detur dolus, error, & ignorantia?

RESPONDEO dicendum quod ſic. Nam in primis dolus, aut error (& idem dico de ignorantia) eſt duplex; Alter eſt antecedens; & alter concomitans, ſeu incidens. Antecedens vocatur ille dolus, aut error, qui antecedit aliquem contractum, & inducit ad illum faciendum, & ipſi cauſam præbet; ita vt ipſo non exiſtente, contractus nequaquam fieret; ex quo fit vt talis contractus ſit inuoluntarius, cum non ſit præcognitus. Concomitans verò vocatur error ille (ſeu dolus) qui concomitat ipſum contractum, qui fit; & hic non inducit ad faciendum contractum ipſum; ſed ita concomitatur ipſum, vt adhuc eo non exiſtente fieret: idcòque hic error non efficit inuoluntarium, cum non ſit cauſa alicuius rei repugnantis voluntati: efficit tamen non voluntarium, eo quod, actu velle nequeamus id, quod ita ignoramus. Sic ex communi Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 13. *n.* 23. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 38. Palaus *Diſp.* 2. *de iuram. pun.* 5. *num.* 3. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 11. *numer.* 1. & ego etiam 2. *p.* loco mox citando.

Ruſus, error, aut dolus adhuc inuenitur duplex, alter, qui verſatur circa ſubſtantiam contractus; alter vero, circa illius accidentia. Subſtantia contractus dicitur, & eſt illa, ſine qua ille ſubſiſtere non poteſt: accidentia vero ſecus. Sic citati Doctores cum communi omnium.

QVÆSTIO II.

An ſi error, ſeu dolus, antecedens, verſetur circa ſubſtantiam contractus; hic ſit nullus?

REſpondeo vt quid certum; Contractum talem eſſe nullum. Ratio eſt. Quia valor contractus pendet ex conſenſu voluntatis: atqui hic conſenſus nequit eſſe, exiſtente tali errore, vt nuper eſt habitum: ergo neque contractus, neque eius obligatio. Hæc reſponſio eſt omnium Doctorum. Legantur Sanchez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 41. & *lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 11. Marcus Vital. *de voto, inquiſit.* 2. *n.* 8. & 14. Nauarrus.

uattus *cap.12.n.13.* Couarru. *lib. 1. variar. cap. 4. n. 6.* & *de pactis 3.p. §. 4. n.1.* Suarez *lib.2. de iuram. cap. 11.* Bonac. *tom. 2. diſp. 4.q.1.pun.8.n. 3.* Fagundez, Trullench, & Palaus *locis cit.* & ego etiam *2.p. tract.9. de matrim. diſp.10.q.1.*

QVÆSTIO III.

An, iuramentum firmans talem infirmum contractum; ſit validum, & obliget?

RESpondeo vt quid certum; Nec eſſe validum, neque obligare; & ideo neque relaxatione indigere. Ratio eſt: quia mens iurantis non fuit iurare ſuper illa re, ſed ſuper alia: ergo non fuit validum, nec obligatorium. Antecedens probatur à Palao: quia tale iuramentum præſtitit ad firmandum contractum, quem habebat in mente, non qui de facto celebratus eſt: ſed iuramentum non extenditur vltra id, quod cogitatum eſt, & in mentem venit: ergo non poteſt extendi ad firmandum contractum ex errore ſubſtantiali celebratum. Sic tenet communis omnium ſententia. Legantur Sanchez *lib.7. de matrim. diſp. 18. n. 6. & lib. 3. in Decal. cap. 11. n. 42.* Suarez *lib.2. de iuram. cap. 11. n. 7.* Vaſquez *1. 2. diſp. 30. cap. 4.* Fagundez, & Trullench, & Bonac. *loc. citatis*, & alij quam plures apud ipſos.

QVÆSTIO IV.

An deinde, ſit inualidus, & non obligatorius, contractus celebratus cum errore, ſeu dolo concomitante, circa ſubſtantiam ipſiuſmet contractus?

NEgant aliqui apud Sanchez *loco cit. cap. 11. n. 41.* & expreſſe id negat Trullench. *lib.2. in Decal. dub. 11. n.2.*

Sed probabiliùs longè, imo fere certiſſimè, vt aliàs dixi, Reſpondeo talem contractum etiam eſſe inualidum & nullum. Quia (vt q. 3. diximus) valor contractus, & eius obligatio pendet ex voluntatis conſenſu: at hic conſenſus non eſt, cum adeſt error concomitans: ergo. Nec obſtat, quod ceſſante illo errore, de facto contraheres. Quia, vt benè Palao, id non probat contractum de facto celebratum voluntarium eſſe, ſed futurum voluntarium, illo errore ceſſante. Exemplo matrimonij id illuſtrat. Si enim quis contraheret cum Maria, putans eſſe Catharinam, etiamſi detecto errore, cum Maria contraheret, matrimonium non tenet. Quia licet non fuerit matrimonium cum Maria inuoluntarium poſitiuè, hoc eſt, contra voluntatem propriam repugnantem: fuit tamen inuoluntarium negatiuè, hoc eſt, non fuit poſitiuè voluntarium: cum nunquam in Mariam conſenſerit: obſtat ergo valori contractus error concomitans, ſeu contingens circa eius ſubſtantiam. Sic illc. Sanchez etiam, Suarius, Bonac. *loc. cit.* Baſilius, Vaſquez, Ægidius, Hurtad, Candid. & alij plures citati à nobis *2. part. tract.9. de matrim. diſp. 10.q.1.* Quod id etiam docent Trullench. ibidem citatus, loquendo de contractu matrimonij. Legatur etiam Fagundez *lib.2. Decal. cap. 13. à numer. 26.* præcipuè *numer. 28.* Marcus Vidal. *inquiſit. 1. de voto, numer. 67.*

QVÆSTIO V.

An ſaltem iuramentum firmans huiuſmodi contractum cum dolo comitante celebratum, circa ſubſtantiam rei; ſit validum, & obligatorium?

AFfirmant Authores defendentes talem contractum eſſe validum, inter quos eſt Trullench, qui *loco cit.* ita ait: Exiſtimo, errorem, ſeu dolum concomitantem non tollere obligationem iuramenti; nam ad obligationem iuramenti ſufficit, quod res licita ſit, & adſit animus obligandi, quæ omnia reperiuntur in iuramento facto cum tali errore, ſeu dolo. Nec obſtat ſimile de Matrim. Tum, quia non in eo omnes conueniunt. Tum etiam, quia ad Matrimonium requiritur poſitiuus, & determinatus conſenſus per verba de præſenti in certam perſonam. Hæc Trullench.

Sed longè multò probabilius, imo mihi vt certum ferè, Reſpondeo, non eſſe validum, nec obligatorum tale iuramentum, ſicut nec eſt Matrimonium cum tali errore, ſeu dolo concomitante contractum. Quia vt ſupra *q. 3.* eſt habitum, mens iurantis non fuit iurare ſuper illa re, ſed ſuper alia, quod quidem ad valorem iuramenti requiritur: ſicut ad valorem matrimonij conſenſus poſitiuus in determinatam perſonam. Sic Sanchez, Suarez, Palaus, Fagundez & alij ſupra citati.

QVÆSTIO VI.

An, error antecedens, circa accidentia, ſeu qualitates contractus; annullet eius valorem, etiam ſi iuramento firmetur?

AFfirmant, loquendo de contractu Matrimonij, Præpoſitus, & Ioan. de Medina, & ex parte Baſilius Legion. citati à nobis *p.2. tract.9. de matrim. diſp 10.q.4.*

Sed probabiliùs, ex ibidem dictis, iterum Reſpondeo dicendum *Primò*, quod talis error minimè annullet valorem contractus: dummodo fiat abſolutè, & abſque vlla conditione: ſic communiter DD. Sanchez, Ægid. Rebell. Valentia, Molina, Hurtad. Moure, Filliuc. Ochagau. Cornejo & alij plures, quos adduximus *loc. cit.* Legantur prætereà Palaus hic *diſp. 2. de iuram. pun. 5. à num. 9.* Marcus Vidal. *inquiſit. 2. de voto concl. 2.n.20.*

Reſpondeo *Secundò*. Iuramentum dicto contractui oppoſitum, eſt validum, & ideo verè firmat illum. Quia, iuramentum contractibus appoſitum, eſt validum, & obligationem inducit, quando ipſe contractus eſt validus, & obligationem inducit: atqui hic contractus eſt, validus, & obligatorius: ergo. Minor patet: quia iuramentum verè aſſumitur ad firmitatem contractus: ergo ſi hic eſt firmus, & iuramentum erit. Sic Palaus *loco cit n.12. fine.* Tamburin. *lib. 3. cap.3.§.7.n. 22.* ibi: ſi dolus, vel error verſetur circa accidentia, licet deceptus ſemper habeat

habeat ius ad ſui damni, ſi quod patitur, compenſationem; tamen non infirmatur iuramenti obligatio, ſed relaxatione opus eſt; quia tunc iam adeſt conſenſus, quoad rem ſubſtantialem. Sic ille.

QVÆSTIO VII.

An, dentur caſus, in quibus error, ſeu dolus, circa accidentia contractus; annullet illum?

RESpondeo dicendum, ex dictis *diſp. 10. cit. de matrim. q. 4.* verè annullare in aliquibus. Nam in primis, annullat contractum, quando error, vel dolus, ita eſt in accidentibus, vt ex ſe redundet in ipſam ſubſtantiam contractus. *Secundò*, quando ſimilis error, vel dolus in accidentibus dat totam cauſam contractui; vt contingint, quando contrahens expreſſe ideo contrahit, quia illam qualitatem vult. Ratio eſt (ait Tamburinus) quia tunc qualitas illa eſt tota ratio conſenſus: ergo ſi illa non adeſt, nec conſenſus aderit, atque adeo, nec contractus, nec obligatio. Vt quis volens vinum vetus expreſſe emere, tu porrigas nouum, nulla erit emptio; ſiquidem tunc voluntas ementis eſt, veluti ſub conditione hoc modo: *Volo (nec ſolum vellem) emere vinum, ſi talem qualitatem habet, ſecus abſolutè nolo emere.* Id quod puto habere locum, tum in errore, ſeu dolo antecedente, vt loquuntur, ideſt, ſine quo contractus non fieret: ſed etiam in comitant, ideſt, quo errore, vel dolo poſito, fieret, ſed tamen non fit contractus: Iam enim vtrobique non adeſt conſenſus contractui eſſentialis. Sic ille, *loco cit. n. 23.* Quod eſſe verum conſtat ex dictis à nobis ſupra *q. 4. & tract. de matrim. loc. cit.*

QVÆSTIO VIII.

An, qui iuramento promiſit puellæ, ſecum fornicanti nuptias, putans eſſe virginem, ſi poſtea talem non inueniat; teneatur iuramento?

AFfirmandum videtur ex nuper dictis: Quia in hoc caſu error, non eſt circa ſubſtantiam nec circa ipſam perſonam; ſed circa qualitatem eius: ergo.

Sed vt certum Reſpondeo non teneri ad ſtandum contractui, & conſequenter nec iuramento. Quia ex defectu conſenſus, nec contractus, nec iuramentum ſubſiſtunt: eo quod ex modo, quo fieri ſolet dicta promiſſio, ſeu contractus, verè non conſenſit iurans. Sic cum communi Fagundez (licèt id teneat ex alio principio quod nos non admittimus) *lib. 2. Decal. cap. 13. n. 31.* Leſſius *lib. 2. cap. 42. n. 35.* Tamburinus *lib. 3 Decal. cap. 3. §. 5. n. 24.* Qui idem dicunt, de illo, qui iurauit emere, ſeu locare domum, quam putabat bonam, & firmam; & poſtea inuenit, vel vitium in fundamentis, vel vexatam à dæmonibus. Et de illo, qui iurauit vendere domum tali pretio, & ſtare contractui; & poſtea reperit ſe grauiter læſum, Et etiam de illa puella, quæ dolo inducta à fratribus renunciauit hæreditati paternæ cum iuramento pro certa dote, quam poſtea multo minorem inuenit, quàm erat hæreditas. In his namque caſibus, nemo tenetur ſtare contractui, aut iuramento, quia, vt dixi, in his omnibus caſibus, vel ratione doli, vel ratione erroris, ex modo, quo fieri ſolent communiter ſimiles promiſſiones, ſeu contractus, verè non præſtitit conſenſum, quo deficiente, omnes corruunt.

QVÆSTIO IX.

An, etiam nulliter contrahat matrimonium, qui accipit coniugem, quam credit nobilem, diuitem, virginem; & talem deinde non inuenit?

AFfirmandum videtur ex nuper dictis; cum in hoc caſu etiam deficiat conſenſus; ſicuti in aliis ſupra enarratis: ergo.

Sed vt quid certum Reſpondeo non nulliter, ſed validè contrahere in dicto caſu; niſi aliàs expreſsè cum prædicta conditione contrahat: quia tunc nulliter contrahit, deficiente condicione; vt ſi ſic dicat: *Ego conſentio in Bertam, ſi eſt nobilis, diues, aut virgo*; & poſtea nec nobilem, nec diuitem, aut virginem inuenit: tunc nulliter contrahit: quia verè deeſt conſenſus, qui eſt de eſſentia Matrimonij. Secus verò ſi non expreſsè apponat talem conditionem: quia tunc, cum non ſit error in perſona, ſed ſolum in qualitate, non inualidat Matrimonium. Sic cum communi omnium tenet Tamburinus *loco cit. num. 25.* Vbi *num. 26.* rationem huius rei reddit ſic dicens: Dixi, *expreſsè*, nam tum in quocumque contractu, voto, iuramento; tum multo magis in Matrimonio, propter eius indiſſolubilitatem, rigoremque, & in Profeſſione Religioſa, quæ Matrimonio, propter perpetuitatem æquiparatur, niſi expreſſe ſub conditione circa qualitatem contrahas, ſemper valide contrahes: quia ex modo, quo conſenſus dari ſolet, & ex communiter contingentibus præſumitur, quod niſi conditionem de qualitatibus accidentariis, expreſſo animo ponas, abſolutè conſentias, atque adeo valide. Nam licèt fortaſsè ſi ſcires illam qualitatem non contraheres; nihilominus, quia actu contrahis, habet is contractus in ſubſtantia, omnia requiſita ad validitatem; ac propterea non poterit dici inualidus eſſe ob ignorantiam qualitatis. Sic ille. Legantur dicta à nobis ſupra *q. 6. & 7.* Bonac. *in 2. prac. Decal. diſp. 4. q. 2. pun. 3. §. 2. n. 6.* & alij.

QVÆSTIO X.

An, ſi quis errore, vel dolo deceptus, iuret, aut voueat, ingredi certum Monaſterium, quem putabat eſſe Sanctiſſimæ Trinitatis, & inueniat eſſe S. Auguſtini; adſtringatur tunc tali iuramento, aut voto?

REſpondeo vt certum: Quod non. Quia tunc verè deeſt conſenſus iurantis, aut vouentis, circa ſubſtantiam rei iuratæ, aut promiſſæ: & ideo eſt nullum omnino. Sic Fagundez *lib. 2. cap. 13. n. 33.* Qui idem dicit de illo, qui vouit certum numum,

quem

quem putabat argenteum, & inuenit aureum. Tamburinus *lib. 3. Decal. cap.* 3. §. 5. *n.* 27. Idem dicendum eſt de illo, qui vouit ingredi aliquam Religionem determinatam, quæ in re non extat. Legatur Marcus Vidal. *Inquiſit. 2. de voto, n.* 8.

QVÆSTIO XI.

An, qui iurauit, aut vouit ingredi certum Monaſterium, in quo putabat diſciplinam Religioſam eſſe integram; teneatur tali iuramento, aut voto, ſi poſtea inueniat non ſeruari circa eſſentialia, aut alia principalia?

RESpondeo vt certum: Non teneri, ſi non ſeruaretur diſciplina circa eſſentialia, aut principalia: ſecus ſi non ſeruaretur circa aliqua minutiora: quia tunc teneretur iuramento, & voto. Ratio eſt, quia in primo caſu, error verſatur circa materiam, aut ſubſtantiam iuramenti: ſecus in ſecundo. Sic Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap.* 40. *dubit.* 2. *n.* 11. Quem citat, & ſequitur Fagundez loco *cit. n.* 33. & vterque citat Sotum *lib. 7. de iuſt. q. 1. art. 2. ad 1. argum.* Sed certè hic Author non agit ibi de hoc caſu; ſed de alio quaſi contrario. Ait enim ſic: ſciſcitaris autem, quid ſi te aliquis deciperet, affirmans in tali Religione, non ſeruari ciborum delectum, nec ieiunia, aut quippiam aliud difficile, quod ſi prænoſſes, nunquam voueres, vtrum eum ita ſeductus voues, iugo ſubiicias? Reſpondetur, quod ſi deceptio eſt circa illa, quæ tu ferre non poſſes, votum non obligat; quia eſt grauis iniuria. Cuius ſignum eſt probationis annus, in quo ius vult, vt rei grauitatem perpendas. Sed tamen ſi deceptio eſt circa alia minutiora, nihilominus obligaris. Sic Sotus. Non igitur agit de noſtro caſu, licet ex alio, de quo agit, hic noſter rectè colligatur. Nec ob hoc approbo omnino rationem, quam pro ſuo caſu probando, tradit Sotus, vt ſtatim cum Sanchez dicam.

QVÆSTIO XII.

An, ſi quis aliquem ruſticum falleret; dicens illi; Hieroſolymam citra nauigationem adire poſſe; aut Romam non longè diſtare, cum longè diſtet, & ob hanc cauſam peregrinationem voueret; tunc votum teneat?

RESpondeo vt certum: tunc non tenere votum. Quia in hoc caſu, error eſt; vel circa ſubſtantiam voti; aut redundat in illam, modo aliquo; aut, vt nuper dixit Sotus, eſt hîc deceptio circa illud, quod, qui vouit ferre non poteſt. Sic Sotus ibidem. Qui ſecus dicit, dicendum; ſi ruſtico diceret maiorem eſſe amœnitatem itenerum, quam re vera eſt: quia tunc votum teneret. Sic etiam Leſſius, & Fagundez *locis citatis*. Tamburin. *lib. 3. Decal. cap.* 13. *n.* 2. Quia in hoc (inquit) caſu datur error in materia, quam vouet. Sic antea Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. *col.* 2. *verſ. infero tertiò.* & Sanchez *lib. 4. in Decal. cap.* 2. *n.* 12. Addens, & benè, quod quamuis Sotus, & Aragon non loqui videantur de errore poſitiuo, quo quis à ſe ipſo decipitur, ſed quando ab alio decipitur, & reddunt rationem, ob iniuriam vouenti irrogatam. At ratio potiſſima non eſt iniuria; quia Deus, cui vouetur, nullam intulit; & ſæpè, nec homo decipiens, quia ita eſſe exiſtimabat. Sed ratio eſt, quam ſupra tradidi, nimirum, defectus voluntatis, vbi eſt error circa notabiles circumſtantias; non autem vbi eſt, circa minutiores. Quare cum idem voluntatis defectus reperiatur in eodem errore vndecunque prouenienti, nil refert, vnde ille proficiſcatur, & ſiue ſit cum iniuria, ſiue abſque illa. Hæc Sanchez. Legantur etiam Palaus *diſp. 1. de voto punct. 6. n.* 3. Suarez *lib. 1. de voto cap.* 11. *n.* 9. Bonac. *diſp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2. n.* 3. Vidal. *num. 8. cit.*

QVÆSTIO XIII.

An, qui voueret Religionem Carthuſianorum, aut Minimorum; ignorans eos, ſe continere à comedendu carnibus: vel Religionem Capucinorum, neſciens, ab eis nudum corpus rudi lana contegi; validè voueret?

RESpondeo dicendum ex dictis; Quod non voueret validè; ſed nulliter; & ideo nec dictas Religiones, nec alias ingredi teneretur. Ratio eſt (ait Tamburin.) quia ex vna parte, tu illam Religionem vouiſti, non aliam: & ex alia parte, eæ qualitates tantæ ſunt grauitatis, vt prorſus immutent obiectum tui voti, ita vt iis qualitatibus non cognitis, nec promiſſis, Religio incognita cenſeatur, & non promiſſa. Sic ille *lib. 3. in Decal. cap.* 13. *n.* 5. & antea Suarez *lib. 1. de voto cap.* 11. *n.* 12. Palaus *diſp. 1. de voto punct. 6. n.* 3. Quorum reſolutio fundatur in doctrina quam tradit Sanchez, ex Soto, Aragonio, Lopezio, & Rodriguez, *lib. 4. Decal. cap. 2. n.* 11. Vbi ait, quod quando error poſitiuus eſt circa rei promiſſæ ſubſtantiam, id eſt, circa difficultates magni momenti, notabiliterquè exiſtimationem vouentis ſuperantes, quibus cognitis non vouiſſet, votum eſt inuoluntarium, & irritum. Secus ſi ſit, circa accidentarias circunſtantias, id eſt, quæ non ſunt magnæ conſiderationis, nec excedunt notabiliter vouentis exiſtimationem. Ita Sanchez, cuius doctrinæ pars altera, ſequenti difficultate enodabitur. Sit ergo.

QVÆSTIO XIV.

An, ſi quis voueat dare eleemoſynam huic pauperi, credens eum eſſe (v. g.) Sacerdotem, teneatur voto, ſi inueniat illum Sacerdotem non eſſe?

RESpondeo vt certum; teneri. Quia hic error in illa circunſtantia, non eſt tantus, vt votum factum immutare queat. Quia licèt vouens non vouiſſet eleemoſynam dare, ſi illum Sacerdotem non putaſſet; vouit tamen de facto conſentiendo ſubſtantiæ eleemoſynæ, ex vi pietatis in pauperem, quæ illum ad vouendum principaliter mouebat. Sic Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 13. n.* 6.

QVÆST.

QVÆSTIO XV.

An, ſi quis voueat dare eleemoſynam huic pauperi, ignorans ſuum eſſe inimicum, teneatur ad illam elargiendam, ſi poſtea cognoſcat eſſe ſuum inimicum?

NEgandum videtur. Quia re vera non emitteret tale votum, ſi circunſtantia inimicitiæ agnita illi eſſet: ergo.

Sed vt certum, Reſpondeo teneri ad eleemoſynam ſuo inimico elargiendam. Quia illa habitualis diſpoſitio, non vouendi illam, ſi cognouiſſet eſſe ſuum inimicum, non impedit, quo minus obiectum voti abſolutè amplectatur. Patet, nam voluntas conditionalis, non poſita conditione, nihil ponit in eſſe: ſed talis eſt ſupradictus affectus, *Nellem dare eleemoſynam huic pauperi, ſi ſcirem eſſe inimicum.* Dum enim non cognoſcis, eſſe inimicum, abſolutam voluntatem non habes, non dandi eleemoſynam: potiùs namque habes voluntatem illi donandi. Secus vero ſi diceres: *Nolo dare, ſi de facto ſit inimicus,* quia cum eo tempore, conditio vera ſit, voluntas donandi omnino ceſſat. Sic Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 6. n. 4.* ex Caiet. *2. 2. q.* 88. *art. 3.* Soto *lib. 7. de iuſt. q. 2. art. 2. ad 3.* Molina *tom. 2. diſp. 272. verſ. Quartum valdè.* Leſſio *lib. 2. cap. 40. dubit. 2. num. 10. & 11.* Sanchez *lib. 4. ſum. cap. 2. n. 6. 8. & 10.* Valentia *2. 2. diſp. 6. q. 6. punct. 4. fine,* & Suario *lib. 1. de voto, cap. 12. n. 9. & 10.* Addo Vaſquez *1. 2. diſp. 30. cap. 4. n. 25. & 26.* Marcum Vidal, *inquiſit. 2. de voto, num. 47.*

---

§. II.

De errore, in fine iuramenti, & voti.

QVÆSTIO XVI.

An, quando adeſt error, circa finem principalem, & directè intentum, iuramenti, & voti; tunc validum, & obligatorium ſit iuramentum, & votum?

REſpondeo tanquam certum: Quod non ſit validum, nec obligatorium. Ratio eſt, quia finis principalis, & directè intentus, iuramenti, & voti, eſt formaliſſimum horum obiectum: ergo ſi in iſto, error ad ſit, obiectum iuramenti, & voti, nequit eſſe voluntarium, ac ptoinde nec iuramentum, nec votum tenebit. Sic communis Doctorum tenet ſententia. Legantur præcipuè Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto, cap. 11. n. 14.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. dubit. 2. n. 14.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. dubit. 2. n. 11.* Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 2. n. 45.* Bonac. *tom. 2. diſp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2. & 3.* Palaus *diſp. 1. de voto, punct. 6. n. 5.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 13. num. 10.* Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 13. n. 34.* Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 4. n. 13.* Syluest. Azot, & Rodrig. apud ipſum, Marcus Vitalis *inquiſit. 2. de voto, concl. 3. n. 29. & 35.*

QVÆSTIO XVII.

An, ſi quis iuret, aut voueat, dare Petro eleemoſynam, credens illâ indigere; teneat iuramentum, aut votum, ſi verè illâ non indigeat, eo quod diues ſit?

REſpondeo vt certum: Non teneri. Quia verè ceſſat finis principalis, & intrinſecus, ac formale obiectum eleemoſynæ, quod eſt, miſeriæ alienæ ſubleuatio: ergo hac ceſſante, ceſſabit conſequenter eleemoſyna, ac proinde iuramentum & votum de illa Petro elargienda. Sic Leſſius *lib. 2. cap. 40. dubit. 2. num. 11. verſ. Quartò.* Fagundez *lib. 2. cap. 13. n. 34. verſ. Quarto.* Palaus *pun. 5. cit. num. 5. verſ. Exemplo declaro.*

QVÆSTIO XVIII.

An etiam, error, circa finem impulſiuum, & mouentem, ſeu excitantem ad iuramentum ſeu votum; inualidet, & annullet illa; ſicuti annullat error, circa finem principalem?

REſpondeo vt certum: Quod non. Ratio ſit deſumpta ex diuerſitate ipſorum finium, circa quos error verſatur. Quia finis principalis, & directè intentus (de quo egimus *q. 10.*) pertinet ad eſſentiam promiſſionis: ex fine enim promiſſio, (æquè ac cæteræ humanæ actiones) ſpeciem ſuam, ac eſſentiam trahit. Contra verò ad eſſentiam promiſſionis, non pertinet cauſa ſolùm motiua, ſeu impulſiua, ex quo ſequitur planè, quod error circa finem principalem & directè intentum inualidat iuramentum, & votum: minimè verò error, circa finem impulſiuum, aut excitantem, & mouentem. Sic communiter DD. Legantur Suarez, Sanchez, Leſſius, Bonac. Palaus, Tamburin. Fagundez, & alij citati ſupra *q. 16.* Quorum doctrina ſequentibus quæſtionibus, exemplis illuſtrabitur. Sit ergo.

QVÆSTIO XIX.

An, Qui vouit, & iurauit, viſitare virginem Lauretanam; occaſione, quod Laureti erat amicus; adſtrictus maneat voto, & iuramento, caſu, quo ibi non ſit amicus?

REſpondeo vt quid certum: Manere voto, vel iuramento adſtrictum. Quia amici viſitatio, ſolùm fuit cauſa motiua, aut impulſiua voti, & iuramenti: atqui error circa hanc cauſam, aut finem, non irritat, aut inualidat votum, aut iuramentum: ergo. Sic ſentiūt communiter DD. præcipuè adducti ſupra. Qui, ſecus dicunt, caſu, quo dictus vouens promiſiſſet dictam peregrinationem ad inuiſendum amicū, credens, quod Laureti adeſſet, cū tamen non adfuerit: Quia tunc, error eſſet circa finē principalē (cū illam peregrinationē non abſolutè promiſerit, tanquam mediū ad viden-

dum amicum) & ideo promiſſio non teneret. Sic Marcus Vitalis *inquiſit. 2. de voto, num. 47.*

QVÆSTIO XX.

An, ſi quis voueat, aut iuret, ire Romam, eo quod credat, ibi eſſe S. Nicolai corpus; teneatur ire, ſi cognoſcat ibi non eſſe?

REſpondeo Non teneri. Quia error eſt in cauſa finali: & ideo annullat iuramentum, & votum. Sic omnes DD. Præcipuè ſupra citati. Inter quos Tamburin. *loco cit. n.* 11. inquirit, quid dicendum, ſi corpus dictum Sancti Nicolai, alibi inueniretur? & reſpondet; quod tunc, ſi multum, ſeu notabiliter in loco diſtanti à Ciuitate Romana inueniretur, ſanè diſſolueretur votum; ſi vero parum, non, ſed obligabit. Sic ille. Et bene, vt ex dictis ſupra facilè colliges.

QVÆSTIO XXI.

An, ſi quis voueat, aut iuret Peregrinationem ad S. Domum Lauretanam, pro recuperanda ſuo filio ſalute, teneatur exequi illam; ſi tempore quo vouit, aut iurauit non fuerit infirmus, vel iam fuerit mortuus?

REſpondeo non teneri. Quia in hoc caſu, non iuratur, aut vouetur peregrinatio abſolutè, ſed promittitur tanquam medium ad recuperandam filio ſanitatem: atqui hic, & nunc, non eſt medium ad talem finem, cum hic ſit impoſſibilis; non enim depelli poteſt morbus, qui non exiſtit: ergo votum non tenet, eò quod ſit deceptio circa ſubſtantiam eius rei, quæ formaliter vouetur. Sic Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 40. dubit. 2. n. 11.* Fagundez, Marcus Vitall. *inquiſ. 2. de voto num. 36.* Palaus *diſp. 1. de voto pun. 6. num. 5.* Qui idem dicit, de illo, qui credens beneficium vacare, gratia illud obtinendi eleemoſynam promiſit, quod ſcilicet, non teneat promiſſio, ſi beneficium non fuit vacans.

QVÆSTIO XXII.

An ſit regula aliqua ad cognoſcendum, quænam ſit cauſa finalis voti, aut iuramenti; quæve illorum motiua?

REſpondeo dicendum ex dictis, quod illa eſt finalis cauſa voti, aut iuramenti, quam per hæc, obtinere intendit vouens, aut iurans: illa verò motiua, quæ tempore voti, aut iuramenti exiſtit, vel præſumitur exiſtere, & ad vouendum, aut ad iurandum mouet, & excitat. Hoc adhuc ſuppoſito, difficile eſt cognoſcere in occurrentibus caſibus, qualis fuerit finis principalis vouentis, qualiſvè cauſa, qua ad vouendum fuit motus. Igitur dicendum eſt, nullam dari aliam regulam ad id agnoſcendum, niſi prudens hominis iudicium, quo ex circunſtantiis, mente, fineque, quem de facto habuit vouens, tota res morali diligentia examinetur. Nam interdum vouens, aut iutans, ita affectus eſt ad vnum finem, qui videtur minus principalis, vt ipſi ſit maximè præcipuus. Sic Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 13. num. 8. & 14.* Vnde optimè Bonac. dixit, quod ex affectu, quo vouens mouetur ad vouendum animo conſequendi rem, quæ ipſum mouet ad votum emittendum; & ex affectu ad rem voto promiſſam, præciſa cauſa mouente, vel impellente ad vouendum, poſſumus cognoſcere cauſam finalem, vel impulſiuam. Sic ille *diſp. 4. q. 2. pun. 3. §. 2. fine.* & antea, Sanchez *lib. 4. cap. 2. n. 52.*

QVÆSTIO XXIII.

An, ſi dubitetur, an cauſa fuerit finalis, anvè ſolum impulſiua; cenſenda ſit impulſiua; & ideo teneat votum, aut iuramentum?

NEgant, qui exiſtimant in hoc dubio, votum emiſſum, aut iuramentum præſtitum non obligare. Tum quia in dubio melior eſt conditio voluntatis libertatem poſſidentis. Tum, quia cùm voti cauſam ſubſiſtere deſideretur ad voti valorem, perinde eſt dubitare, an cauſa finalis voti ſubſiſtat; ac dubitare, an votum emiſſum ſit; in quo caſu non obligare dicunt multi cum Sanchez *lib. 4. cap. 2. n. 16.* ergo. Ita tenent aliqui, quos, ſuppreſſis nominibus, citant Sanchez, & Bonac.

Alij probabiliùs reſpondent, in dicto dubio, præſumi cauſam impulſiuam, & ideo tenere votum, aut iuramentum. Probant, tum, quia in dubiis ius præſumit pro valore actus *l. quoties, ff. de rebus dubiis.* Tum, quia poſſeſſio ſtat pro voto, aut iuramento, quod cõſtat emiſſum fuiſſe. Sic Angel. Silueſt. Azor, quos ſequitur Sanchez. *lib. 4. cap. 2. n. 52.* & Bonac. *loco cit. n. vltimo.* Qui ad primum in contrarium optimè, negat meliorem eſſe conditionem voluntatis; cum in tali dubio non illa, ſed votum poſſideat. Ad ſecundum reſpondet Sanchez non obſtare ſimile; quando, ſcilicet, prorſus dubitatur, an votum emiſſum ſit: quippe tunc nulla eſt pro voto poſſeſſio, ſed tota pro voluntatis libertate. Addunt tamen hi Doctores, quod ſi in dicto dubio, rationes vtriuſque partis ſint probabiles, liberum erit vouenti, adhærere alterutri parti, etſi minus probabili.

DISPVTATIO XII.

De ceſſatione voti vel iuramenti, ob ceſſationem cauſæ, quâ emiſſum eſt.

QVÆSTIO PRIMA.

An obligatio voti, aut iuramenti, ceſſet, ceſſante cauſa finali, ob quam factum eſt?

NEGAT Ancharanus cap. *Magna, num. 13. notab. 15. de voto*, docens quod in caſu quo cauſa finalis voti (aut iuramenti, eadem enim eſt vtriuſque ratio) fuerit, tempore promiſſionis, vera, tunc etiamſi hæc deficiat, teneat votum. Quia tunc promiſſio

promiſſio ſemel fuit efficax: ergo defectus cauſæ ſuperueniens, eam irritare minimè debet. Quippe facilius impeditur rem validè fieri, quam ſemel validè facta valore ſuo destituatur. Ita ille. Qui ſecus dicit, in caſu, in quo, cauſa voti tempore promiſſionis fuerit falſa, & putata à vouente vera: quia tunc non obligat votum. Pro cuius ſententia ſunt, apud Suarium, Gloſſa *in cap. Magna. cit.* & Hoſtienſ. ibidem.

Sed vt quid certum Reſpondeo dicendum, quod verè ceſſet obligatio voti aut iuramenti, ceſſante cauſa finali ob quam factum eſt: etiam in euentu, quo cauſa extiterit vera. Sic colligitur *ex cap. cum ceſſante. de appellat.* Vbi deciditur, quod ceſſante cauſa, ceſſat effectus. Cuius ratio eſt: Quia obligatio iuramenti, aut voti, in hoc euentu, extinguitur ex tacita vouentis, aut iurantis, voluntate, qui non intendit in eo ſe obligare. Sic Anton. *capite ex parte, el. 2. n.* 14. *de conuerſ. coniugat.* Abbas, *cap. Magna, de voto, n.* 14. Tiraquell. *tract. ceſſante cauſa, in fine principij*, Angel. *v. votum* 3. *n.* 5. Silueſt. *votum*, 2. *q.* 8. Azot. *lib.* 11. *inſtit. moral. cap.* 15. *q.* 13: Rodriguez 2. *tom. ſum. cap.* 89. *n.* 2. Quos omnes ſic citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 2. dicens, idem eſſe dicendum de iuramento, ſiue Deo, ſiue homini facto, ob eamdem rationem, nempe, ob defectum voluntaris ſe obligandi in illó euentu. Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 18. *anmer.* 3. Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.* 20. *num.* 1. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 13. *n.* 12. ibi: Si totus finis vouendi peregtinationem Lauretanam fuit, vt virginem ſalutares; ſi caſu Lauteti deficeret Sancta Virginis Domus, deficeret & votum. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 3. §. 2. *n.* 10. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 4. *numer.* 13. Raphaël de la Torre 2.2. *q.* 88. *ar.* 3. *diſp.* 12. Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *q.* 13. §. 1. *num.* 4. Marcus Vitalis *inquiſit.* 2. *de voto, num.* 34.

QVÆSTIO II.

An etiam, ceſſante cauſa impulſiua, aut motiua voti, aut iuramenti; ceſſet horum obligatio?

RESpondeo etiam vt certum: tunc non ceſſare. Quia, ceſſante cauſa hac impulſiua, adhuc durat votum, & iuramentum; cum duret, & permaneat cauſa finalis principalis, ob quam votum, & iuramentum factum eſt. Sic omnes DD. præcipuè nuper citati. Quorum doctrinam, ſequentibus quæſtionibus, illuſtrabimus. Sit ergo.

QVÆSTIO III.

An, ſi quis voueat, aut iuret, dare Petro eleemoſynam quotidianam; ceſſet huius voti, aut iuramenti obligatio, ſi ipſe diues fiat?

RESpondeo vt certum: ceſſare. Quia ceſſante fine principali, & obiectiuo, quod eſt paupertas, neceſſariò debet ceſſare eleemoſyna, quæ eſt res, ob talem finem promiſſa. Sic Palaus *punct.* 20. *cit. numer.* 1. Qui idem ait dicendum de illo, qui vouit, aut iuramentum fecit, eundi ad S. Petrum v. g. ad impetrandam amici ſanitatem, & mortuus eſt, ante iuceptam peregrinationem: quia tunc non tenetur peregrinari, eo quod ceſſauerit finis principalis, ob quem factum fuit votum, aut iuramentum. Legatur pro hoc caſu *quæſt.* 21. *diſp. præcedentis.* Idem dic de illo, qui promiſit eleemoſynam in redemptionem Petri captiui; non enim tenebitur ad implendam promiſſionem, ſi ante datam eleemoſynam Petrus fugit, vel mortuus eſt: quia non ſubſiſtit eleemoſyna qualiter fuit promiſſa. Sic ille loco citato, ex Suario *lib.* 4. *de voto, cap.* 18. *numer.* 5. Prado *tom.* 2. *de inſt. cap.* 31. *q.* 13. §. 1. *numer.* 5.

QVÆSTIO IV.

An, qui promittit alicui eleemoſynam, non ex motiuo paupertatis; ſed probitatis; quia, videlicet, exiſtimat, illum eſſe virum probum; teneatur adimplere promiſſum, ſi poſtea comperiat virum eſſe improbum?

RESpondeo vt certum: Non teneri adimplere promiſſum, non ſubſiſtente probitate: Quia hæc, in hoc caſu, eſt cauſa finalis, qua non ſubſiſtente, corruit promiſſio. Sic DD. citati, Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 4. *n.* 28.

Et facit, quod docent D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 3. *ad* 2. & Medina *C. de Reſtit. q.* 24. §. *corollariè.* (Quibus adhæret Suarez *loco cit. n.* 7.) ſcilicet, quod ille, qui ſimulando ſanctitatem legatum obtinuit, teneatur ad reſtituendum, quando principalis, & finalis cauſa donationis eſt Sanctitas. Et rurſus, quod ille, qui titulo paupertatis, quam non habet, aliquid accepit; teneatur reſtituere: eo quod paupertas fuerit proxima cauſa & per ſe donationis, qua ceſſante, non tenet donatio. Ita igitur (ait Suarez) in votis, & promiſſionibus iudicandum eſt. Sic etiam Prado *loco cit. a.* 5. his verbis: intelligitur ergo finis proximus videlicet, proprium motiuum dans ſpeciem actui promiſo, quo ceſſante ceſſat votum. Sicut qui fingit paupertatem, quidquid illo titulo accipit, reſtituere tenetur, quia illa fuit per ſe cauſa donationis. Sic ille.

QVÆSTIO V.

An, qui vouit, aut iurauit, nunquam ingredi talem domum eo quod ibi erat mulier, ſibi occaſio peccandi, teneatur ad votum, vel iuramentum implendum, tali muliere mortua, vel aliò migrata?

RESpondeo non teneri; ſed licitè poſſe ingredi talem domum, mortua illa muliere, aut aliò migrata: Quia ceſſat cauſa finalis voti, aut iuramenti. Verũ eſt, quod ſi mulier illa, quæ aliò migrauit, iterũ incipiat ibi habitare; tunc reuiuiſcat votũ, aut iuramẽtum; eo quod obligatio horũ non ceſſauit in totum, nec fuit omnino extincta; cũ cauſa finalis ſimpliciter non ceſſauerit, ſed obligatio ſuſpenſa, & cõſopita fuit,

pto eo tempore, quo cauſa finalis ceſſauit. Sic Nauarr. *cap.* 12. *n. vltimo.* Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 2. *n.* 45. & 50. & ex illis Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 4. *n.* 14. Addentes, idem eſſe dicendum de illo, qui metu peccandi cum quadam fœmina, vouit, aut iurauit, non adire talem domum, in qua illam fœminam habitare falsò arbitrabatur: tenetur enim talem domum non adire, ſi proceſſu temporis fœmina illa talem domum inhabitet. Quia hoc votum habet tractum ſucceſſiuum, & cauſa verificatur pro tempore, quo votum, aut iuramentum eſt exequendum. Sic Palaus *diſp.* 1. *de voto, pun.* 8. §. 2. *in fine.*

QVÆSTIO VI.

An ceſſet obligatio voti aut iuramenti, facti homini, & ab eo acceptati; ſi culpâ vouentis, aut iurantis, cauſa finalis voti, aut iuramenti ceſſet?

Affirmant aliqui apud Marcum Vital. *inquiſit.* 2. *de voto, n.* 42.

Sed vt fere certum Reſpondeo: Non ceſſare. Itaque, ſi quis faciat votum, aut iuramentum, in fauorem alicuius hominis, & ab eo acceptetur, ſi poſtea ſit in mora adimplendi votum, verè tenetur adimplere illud, etiamſi cauſa finalis ceſſauerit, poſtquam vouens fuit in mora culpabili, illius adimpletionis. Ratio eſt: quia non debet reportare commodum de ſuo delicto. Nec mora debet ei ſuffragari. Sic communis. Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 2. *n.* 28. & 44. *fine.* & *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 5. *n.* 20. Medina, Lopez, & Molina apud ipſum. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 3. §. 1. Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 4. *num.* 16. & alij. Qui idem dicunt de illo, qui præſtitit iuramentum alicui; quia etiam tenetur illud implere, eo quod tunc non excuſet mora.

QVÆSTIO VII.

An ſaltem ceſſet obligatio voti, aut iuramenti, facti Deo; ſi culpa vouentis, aut iurantis, cauſa finalis voti, aut iuramenti ceſſet?

Affirmant aliqui Doctores exiſtimantes in hoc caſu ceſſare obligationem adimplendi voti, aut iuramenti; Quia (inquiunt) quando quis ſe obligat ad votum, vel iuramentum ductus aliquo fine, non ſe obligat ad procurandum, ne finis ille ſua culpâ deſit: & ideo, cum fuiſſe in mora, ſolum obligat ad habendum de præterita negligentia dolorem. Ita Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 2. *numer.* 44. & 27. Vbi adducit pro ſe D. Thomam 2. 2. *q.* 88. *ar.* 3. *ad* 1. & 4. *diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 3. *quaſtiunc.* 1. *ad* 1. Turrecrem. *diſp.* 17. *q.* 1. *in ſum. art.* 4. *ad* 3. Syluest. *votum* 2. *q.* 6. & 10. Nauarrum *cap.* 12. *num.* 55. Rodriguez *tom.* 2. *ſum. cap.* 99. *num.* 10. Valentiam 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *pun.* 4. *col.* 8. *verſ. verum circa huiuſmodi*: & Abulenſ. *cap.* 30. *Num.* *q.* 48. *fine.* Marcus Vitalis *loco citato n.* 43.

Sed æquè probabiliter Reſpondeo Adhuc in hoc caſu non ceſſare obligationem voti, aut iuramenti. Probatur ex nuper dictis. Quia, ſi iuramentum præſtitum, & votum factum in fauorem alterius, & ab eo acceptatum, obligat, in caſu, quo cauſa finalis ceſſet ob culpabilem moram iurantis, aut vouentis; etiam iuramentum, aut votum factum ſoli Deo, qui ipſa, vtpotè facta in ipſius honorem acceptauit, obligabit, ſi cauſa finalis ceſſet culpâ ipſius iurantis, & vouentis. Sic apud Sanchez *numer.* 27. *citato*, Abbas, D. Anton. Angelus, Ricard. & Carthuſian. Quibus addo Bonacinam *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 3. §. 2. non *punct.* 4. §. 1. vt citat Trullench.) *numer.* 11. *verſ. Hoc tamen limitari poſſe.* Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 4. *numer.* 16.

DISPVTATIO XIII.

De ceſſatione voti, vel iuramenti, ob notabilem rei promiſſæ mutationem.

QVÆSTIO PRIMA.

An, ſi res, iuramento, vel voto promiſſa, notabiliter mutetur; ceſſet, ex natura ſua, iuramenti, vel voti obligatio?

Respondeo tanquam certum: ceſſare obligationem iuramenti, vel voti, aut cuiuſuis ſimplicis promiſſionis. Ratio eſt: quia res promiſſa, per notabilem mutationem, iam non manet eadem, ſed fit diuerſa: at vouens, aut iurans illam verè promiſit, non diuerſam: ergo, ſic ex Seneca docet D. Thom. 2. 2. *q.* 110. *art.* 3. *ad.* 5. docens, ad hoc, quod homo teneatur facere quod promiſit, requiritur, quod omnia immutata permaneant. Et conſtat ex *cap. ne quis* 22. *q.* 2. & cap. *Quemadmodum de iureiur.* & ex aliis textibus, & Doctoribus quos refert, & ſequitur Gutierrez *de iuram.* 1. *p. cap.* 29. *n.* 6. & *cap.* 71. *n.* 6. Nauarr. *cap.* 18. *n.* 7. Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 2. *num.* 20. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *punct.* 4. *verſ. ex eo igitur modo.* Suarez *lib.* 4. *de voto cap.* 19. *n.* 4. & *ſequent.* Bonac. *diſput.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 1. *num.* 2. Sayrus *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 1. Reginald. *lib.* 18. *num.* 277. Molina *tom.* 2. *diſp.* 272. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 14. *num.* 1. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 1. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 8. Prado *tom.* 2. *de iuſtitia cap.* 31. *q.* 13. §. 1. *n.* 6. Palaus *diſp.* 1. *de voto pun.* 20. *num.* 5. Vbi ita ait: ſecunda regula æquè à Doctoribus recepta eſt: ea mutatio, quæ materiam promiſſam diuerſam in re, vel in prudentum hominum æſtimatione conſtituit, voti obligationem ceſſare facit. Ratio eſt: quia conſtituta materia promiſſa diuerſa in re, vel in prudentum hominum æſtimatione, prudenter cenſeri non poteſt impleri poſſe, quod promiſſum eſt: ergo ceſſat illius implendi obligatio. Sic ille.

QVÆST.

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

An, non ſolùm notabilis, ſed quæcumque rei promiſſæ mutatio, ſatis ſit, vt iuramentum, vel votum, vel promiſſio, deobligent?

RESpondeo tanquam certum: Non ſatis eſſe quamcumque mutationem, ſed requiſitam eſſe notabilem. Quia aliàs, paſſim diſſoluerentur omnes promiſſiones, omniaque vota, & iuramenta ceſſarent; cum in omnibus humanis rebus frequentiſſima ſit mutatio aliqua. Illa igitur mutatio debet eſſe talis, vt quaſi in alio ſtatu rem promiſſam conſtituat, vt voti, vel iuramenti, aut promiſſionis obligationem ceſſare faciat: ſic omnes. Legantur Sanchez *num.* 21. Bonac. *n.* 2. *& ſequent.* & alij citati.

QVÆSTIO III.

An, ea mutatio ſatis ſit, ad hoc vt obligatio voti, aut iuramenti ceſſet; ad quam vouens, vel iurans de hoc interrogati, dicunt, fore, vt non ſe obligaſſent ad eam, ſi præuoſſent?

AFfirmant aliqui DD. Quia exiſtimant eo in caſu, promiſſum diuerſum eſſe, eo quod ſi illa diuerſitas tempore voti, aut iuramenti contingeret, vel cognoſceretur, non emitteret votum aut iuramentum. Ita Nauar. *cap.* 18. *n.* 7. Molina *tom.* 2. *diſp.* 272. *col.* 2. Abbas Hoſtienſ. Anton. Angel. Syluest. Tabiena, & Armilla, & alij apud Sanchez *loco cit. n.* 18. *&* 23. Lege pro hac parte Caramuel. *in ſua Theolog. fundam. fundament.* 51. §. 4. *numer.* 1399. *per totum.*

Sed oppoſitum omnino Reſpondeo dicendum quod non omnino ſit ſatis. Tum etiam: quia multæ ſunt circunſtantiæ extrinſecæ, quibus tempore voti, aut iuramenti cognitis, votum, aut iuramentum non fieret, & non ob inde ceſſat voti, aut iuramenti obligatio: ergo. Antecedens conſtat. Nam certè non promitteret quis eleemoſynam Petro pauperi, ſi moribus perditum, aut inimicum eſſe cognoſceret: ſed ſic eſt, quod per illam ſuperuenientem cognitionem non infirmatur promiſſio; patet, quia obligatio, vel deobligatio promiſſionis, non eſt deſumenda, ex promiſſione vel non promiſſione, quæ futura foret, ſed ex ea, quæ facta eſt: aliàs nihil firmum ſubſiſteret. Igitur vt doctrina contrariorum ſit vera, limitanda eſt, vt intelligatur, quando mutatio rei promiſſæ eſt ita notabilis, vt quaſi in alio ſtatu eam conſtituat, & videatur diuerſa res ob ea, quæ promiſſa eſt, & ad quam ille intendit ſe obligare. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 2. *à num.* 20. & penes ipſum Caiet. Armilla, Soto, nec non & Nauar. *cap.* 12. *n.* 39. Valentia Lopez, & alij. Sic etiam Palaus *diſp.* 1. *de voto punct.* 20. *numer.* 4. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 31. *numer.* 2. Suarez *lib.* 4. *de voto cap.* 19. *à numer.* 8. Prado *cap.* 31. *de voto*, *q.* 5. §. 2. *numer.* 17. *& q.* 23. §. 1. *à numer.* 8. Legantur dicta à nobis ſupra *diſp.* 11. *de iuram. & voto facto per errorem, aut dolum.*

QVÆSTIO IV.

An, obligatio voti, vel iuramenti ceſſet, quando horum materia facta eſt impoſſibilis?

RESpondeo tanquam certum: Quod ſic. Sit exemplum; iurat, aut vouet quis in iuuentute ſua ingredi Religionem; ſi ad ſenectutem perueniat, quando iam voto exequendo aptus non eſt, ob virium defectum, ceſſat eius obligatio, vt ex Victoria notauit Suarez *lib.* 4. *de voto cap.* 19. *n.* 15. *fine.* his verbis: ſic etiam (vt referunt) aiebat Victoria, qui in iuuentute promiſit ingreſſum Religionis, & diſtulit vſque ad ſenectutem, licet antea peccauerit, ex tunc poſſe excuſari à peccato, non ſolùm, quando iam eſt omnino ineptus, vel quando conſtat nullibi eſſe recipiendum; ſed etiam quando Religio facta eſſet notabiliter grauior, & præter communem vſum hominum eſt ad illam obligari pro illa ætate. Sic ille. Sanchez etiam *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 30. ex Ludou. Lopez 1. *p. cap.* 44. *col.* 1. Palaus *loco citato. num.* 4. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 8. *n.* 4. Qui idem dicit, de illo, qui in quacumque ætate, dum præditus erat viribus ad onera Religionis ſubleuanda, vouit Religionem, ſi poſtea propter ſuperuenientes infirmitates, iis viribus deſtituatur: quia accidit notabilis rei mutatio.

QVÆSTIO V.

An ſaltem teneatur huiuſmodi iurans, aut vouens, factus ſenior ingredi Religionem; caſu, quo Religioſi eum, in tali ætate recipere velint?

RESpondeo vt certum: Non teneri adhuc. Quia huiuſmodi iurans, aut vouens, verè eſt liber à iuramenti, aut voti obligatione, eo quod ob ſuam ſenectutem, viribus ad onera Religionis ſubeunda, deſtiturus ſit: ergo minimè ad illam ingrediendam tenebitur etiamſi Religioſi eum admittere velint. Et ob eandem rationem non tenebitur illud commutare; vt benè hæc omnia docet Sanchez *loc. cit.* & ex illo Trullench. *n.* 4. *citato.*

QVÆSTIO VI.

An, iuramentum, aut votum caſtitatis, aut non nubendi, factum ab eo, qui ſæpius cadit, & propterea tale vinculum nihil ſibi prodeſt, ſed potius obeſt, ſit validum, & obliget?

NEgatiuam ſententiam eſſe probabilem, expreſſe affirmat Homobonus de Bonis *in conſult. moral. volum.* 2. *par.* 2. *reſp.* 28. eo quod tale votum, aut iuramentum, ſit factum ab eo, cui, ob incontinentiam (ſic lege, non, *ob inconuenientiam*, vt leges apud Caram.) & in carnis peccatum lapſum, matrimonium ſalubrius ſit. Ita referunt Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 102. & Caram. *fundam.* 51. *cit.* §. 4. *numer.* 1401.

& licet Diana dicat, debere huiuſmodi vouentem petere diſpenſationem ab Epiſcopo, quam concedere poteſt; quia hoc votum eſt alternatiuum, nempe, vel Caſtitatis ſeruandæ, vel non nubendi, ſuper quod Epiſcopus poteſt diſpenſare. Caramuel verò hanc ſequitur ſententiam ibi *num.* 1403.

Sed, vt mihi certum Reſpondeo dicendum, tale iuramentum, aut votum, eſſe validum, & obligare. Quia difficultas obſeruationis eius, non naſcitur ex parte rei promiſſæ, ſed ex libera iurantis, aut vouentis voluntate, & praua illius inclinatione, & ideò non liberat à voti, aut iuramenti obligatione; licèt diſpenſandi occaſionem præbeat. Sic Suarez *lib.* 4. *de voto cap.* 19. *num.* 9. per hæc verba: Denique hinc etiam fit, vt licèt aliquis poſt votum caſtitatis ſe fragilem experiatur, & ſæpius cadat, ac ſentiat vinculum illud ſibi non prodeſſe, nihilominus voto obligatur; nec per ſe ceſſat, donec per diſpenſationem auferatur, vt eſt communis doctrina. Ratio autem eſt, quia tota difficultas prouenit ex ſola diſpoſitione ſubiecti, cooperante libera voluntate eius. Accedit, quod ſi in his caſibus daretur licentia non ſeruandi votum tanquam non obligans, infinita mala, & ſcandala prouenirent. Sic perdoctus Caiet. *in ſumma. votorum impedimenta*, §. *Caue autem*, vbi ita ait: Caue autem ne fallaris, putans in variis caſibus & euentibus occurrentibus votum non ligare, quia perſona quando vouit, ſi hæc præuidiſſet, non feciſſet votum. Falſa eſt hæc imaginatio & deſtructiua omnium humanorum contractum. Multi namque coniugati non obligarentur ad coniugium: quia ſi præuidiſſent quæ venerunt, non contraxiſſent tale matrimonium. Et ſimiliter multi Profeſſi, non tenerentur ad Religionem: quia ſi tunc, quæ poſtea occurrerunt, cogitaſſent, non feciſſent profeſſionis votum, & ſic de aliis. Caue ergo ne fallaris, ſed de efficacia intentionis vouentis ſenti, vt ante dictum eſt. Hæc Caietanus. Et Sotus, hæc: Attamen licet emiſſo voto, aliquid difficultatis experiaris, quam ſi prænoſſes, non vouiſſes, non ideo voti obligatio ceſſat: alias omnia dirimerentur matrimonia, omniaque expoliarentur Religioſorum Clauſtra. Hæc ille, *lib.* 7. *de iuſt. q.* 2. *art.* 1. *ad tertium*, §. *ex his, in fine*. Sic ex his Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *de voto. q.* 5. §. 2. *num.* 17. *& in append. cap.* 33. §. 6. Diana *loco cit.* & Palaus *diſp.* 1. *de voto, pun.* 20. *num.* 4.

QVÆSTIO VII.

An, Religioſus, qui poſt ſolemnem profeſſionem acquiſiuit ius ad Regiam, vel Ducalem coronam, qui tamen ſi ante profeßionem præuidiſſet, non emitteret illam, teneatur voto?

NEgatiuam ſententiam tenere aut ſub dubio relinquere Ioan. Caramuelem in *ſua Theolog. fundam* 51. §. 3. (lege tu, 4.) *num.* 1401. ait Martinez, vbi infra, ſed certè Caramuel, ſaltem in vltima impreſſione, oppoſitum clare ſentit loco cit. Vbi *num.* 1403. ita ait: In 2. p. Theologiæ fundamentalis num. 89. his verbis hanc quæſtionem decido. Quæris, An qui reperit nouam aliquam ſummè grauem difficultatem poſt emiſſionem voti, illo teneatur? Reſpondeo me apud Authores legere benignas opiniones circa votum ſimplex; quia videntur ſic vouentes retinere aliquod ius, vt reſiliant, ſi ad impletionem incognitæ obligationis cogantur. At qui ſolemnia vota emittit, vno anno ſingula expertus prudenter putare poteſt, ſe omnia conſideratione digna præuidiſſe: & quia actus ſolemnis omnem conditionem excludit iuxta iuris regul. 1. nimirum, *Actus legitimi* (ſolemnes) *conditionem non recipiunt, neque diem*; cedit ſuo iure, ſi quod habere poſſet ponendi aliquam limitationem, aut conditionem. Nec refert, votum ſolemne, & ſimplex non diſtingui ſpecie; ſufficit enim ea diſtingui, vt iubeamur in vno modo procedere, & alio in alio. Hæc Caramuel. Et ſtatim hæc. Reſpondeo ad 4. ſicut de profeſſione ſolemni, ita etiam de matrimonio & quocumque ſolemni alio contractu philoſophandum eſſe. In omnibus enim ſtandum pro valore eſt; quoniam ſolemnitatis vi cedunt ſuo iure contrahentes, nec poſſunt recurrere ad circumſtantias non præuiſas. Hæc omnia Caramuel. Et licèt non conſequenter, vt conſtat ex doctrina Suarij, Caietani, & Soti, nuper tradita; tamen verè non ſentit, quod illi imponit Prado, dicens, ſentire Caram. quod ille Religioſus, qui poſt profeſſionem acquirit ius ad Ducalem Coronam; nec non & illi qui vident difficultates votorum, quas non præuiderant, poſſint licitè nubere. Conſtat enim oppoſitum tenere vt vides.

Igitur cum communi opinione Reſp. omnino affirmatiuè, & dico teneri tali voto. Quia re vera ex parte rei promiſſæ non eſt, nec datur notabilis mutatio. Sic omnes DD. Legatur Prado loco cit.

QVÆSTIO VIII.

An, ob periculum vitæ, honoris, & alterius cuiuſuis nocumenti grauis non præuiſi, ceſſet obligatio iuramenti & voti?

REſpondeo vt certum: Ceſſare. Tum quia tam in iuramento quam in voto includitur illa conditio, *ſi potuero*; Tum etiam quia alias iuramentum, aut votum eſſet temerarium, & imprudens, neque Deo eſſet acceptum pro tali euentu: ergo in illo vtriuſque obligatio ceſſat. Sic Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 20. *num.* 1. & penes ipſum Selua, Gloſſa Panormit. Anton. Turrecrem. & Gerſon, Tamburin. *lib.* 3. *Decalogi cap.* 16. §. 1. *num.* 1. Palaus *punct.* 20. *cit. n.* 5. Prado *cap.* 31. §. 1. *num.* 9. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 31. *à num.* 4.

Secus autem dicendum, ſi præuiſo illo graui periculo, iuraſſet, aut vouiſſet quis; quia tunc non ceſſaret voti, & iuramenti obligatio, ſi conſonum eſt tali periculo offerri. Quia in priori caſu, res promiſſa iuramento aut voto, notabiliter mutatur: ſecus in hoc ſecundo. Quapropter votum, aut iuramentum ſeruiendi perpetuo in hoſpitali, etiam tempore peſtis, licitum & ſanctum eſt, & ideò obligat. Sic Suarez *loco cit.* Sanchez *lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 33. Bonacina *diſp.* 4. *pun.* 7. §. 1. *n.* 3. *&* 7. Molina, Ægidius, & Gutierrez apud ipſum. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 8. *n.* 4. *&* 5. & *dub.* 28. *n.* 3. Palaus & Prado *locis citatis.*

QVÆSTIO IX.

An, quando eſt dubium, an res promiſſa, voto, vel iuramento, ita mutata ſit, vt moraliter diuerſa cenſeri debeat; ſit in fauorem voti & iuramenti iudicandum?

RESpondeo quod ſic. Quia dubia excuſatio certam obligationem tollere non poteſt: atqui hic conſtat de iuramenti, aut voti valore, & ſolum dubitatur, an ita materia promiſſa ſit mutata, vt maneat apta iuramenti, vel voti materia: ergo. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 2. num. 34. & 52.* Palaus *num. 4. verſ. ſi verò dubium ſit.* Trullench. *dub. 8. cit. num. 5.* Qui tamen limitant, niſi mutatio materiæ promiſſæ accidat, vt dubium ſit, vt in eo euentu, ſit bona, an potius mala, vel notabiliter corporali ſaluti promittentis nocens; quia in hoc dubio, verè ceſſat promiſſionis etiam iuratæ obligatio: quia non poteſt eſſe gratum Deo, exequi rem de qua dubitatur, an illi offenſa ſit.

QVÆSTIO X.

An ſemper, & pro ſemper, deobliget ab impletione iuramenti, & voti; impoſſibilitas, aut impedimentum implendi illa?

RESpondeo dicendum quod non ſemper, & pro ſemper. Nam ſi impoſſibilitas, aut impedimentum non eſt perpetuum, ſed pro aliquo tempore determinato, tunc non ceſſat omnino votum, ſed ſuſpenditur, ita vt poſtea, ſublato impedimento, impleri debeat: ſecus verò ſi impedimentum non eſt ad tempus ſed perpetuum; quia tunc omnino ceſſat voti, aut iuramenti obligatio. Sit exemplum primi. Si quis dum eſſet diues promiſit eleemoſynam, & in eam egeſtatem deuenit, vt implere nequeat, excuſatur pro tunc: at ſi poſtea pinguiorem fortunnam adipiſcatur, tenebitur implere. Sanchez *lib. 4. cap. 2. num. 24.* Palud. D. Anton. & Molina apud ipſum. Palaus *punct. 20. cit. num. 6.* Suarez, Nauarr. Valentia, & Bonacina penes illum.

DISPVTATIO XIV.

De tempore quo iuramentum, vel votum, eſt perſoluendum: & de ceſſatione eorundem non adimpletione, tempore deſignato.

§. I.

De tempore, quo iuramentum, vel votum, eſt perſoluendum.

QVÆSTIO PRIMA.

An, qui iurat, aut vouet ingredi Religionem, ſignando tempus ad ſui executionem, v. g. intra annum teneatur ingredi, quouſque tempus ſignatum adueniat?

RESPONDEO tanquam certum: Quod non. Quia iurans, aut vouens, non habet intentionem (cui ſtandum eſt) ſe obligandi, ante illud tempus, quod aſſignat: ergo. Sic omnes, vt ait Sanchez *lib. 4. cap. 14. num. 1* Palao *diſp. 1 de voto, punct. 13. numero 1.* & omnes, qui ob eandem rationem dicunt, debere iurantem, aut vouentem talem, ingredi Religionem intra annum, qui eſt tempus præſcriptum, niſi iuſta cauſa adſit differendi. Legantur Doctores citati & Trullench. *lib. 2. cap. 2 dub. 13. n. 12.* Bonacina *tom. 2. diſp. 4. q. 2. punct. 5. §. 1. num. 4.*

QVÆSTIO II.

An, qui non poteſt iuramentum vel votum in aſſignato, & præfinito tempore totius anni implere; teneatur tempus præuenire, & implere promiſſum?

RESpondeo teneri. Quia, quando tempus executioni iuramenti, aut voti ſignatum habet latitudinem, qualem habet votum, aut iuramentum ingrediendi Religionem intra annum à die promiſſionis, ſi in termino huius latitudinis cognoſcat promittens, ſe habiturum impedimentum, tunc tenetur terminum illum præuenire. Quia tunc reuera non præuenit tempus obligationi ſignatum, cum totus annus obligationi exequendæ ſignatus ſit; ſed præuenit tempus ineptum executioni obligationis. *Confirmatur* hæc reſponſio exemplo præceptorum Eccleſiaſticorum. Nam obligatus intra annum confiteri, ſi præuidet vltimo menſe impediendum eſſe; tenetur confeſſionem antea facere; eo quod præceptum obliget in qualibet parte anni, & poſſit in qualibet adimpleri; vt cum communi diximus *1. p. tract. 5. diſp. 3. q. 47.* Deinde, obligatus die feſto

audire Miſſam, ſciens poſt horam octauam eſſe impediendum, obligatur antea audire, vt conſtat ex dictis *part.2. tract.9. diſp.7. q.12. & par.3.tract.1. diſp. 3. q.9.* ergo. Sic ſimiliter dicendum eſt in adimpletione iuramenti, aut voti. Sic Palaus *diſp.1. de voto punct.13. n.3.* Suarez *lib.4. de voto cap.14.* (non 12.vt legi apud Palaum) *num* 7.vbi dicit, hoc eſſe clarum, & communiter receptum. Sanchez *lib.4. Decal. cap.14. num.8. & 25.* Bonac. *diſp.4. q.2. punct. 5. §. 1. num.13. verſ. Addo,* D.Thom. Syluest. & Reginald. apud ipſum. Trullench. *lib.2. Decal. cap.2.dub.13.num.25.*

QVÆSTIO III.

An etiam ſi quis iuret, aut voueat aliquid, aſſignans certum diem, vt terminum, v.g. ieiunium in feria ſexta; teneatur tempus ſignatum præuenire, ſi præſumat tali die impedimentum eſſe?

RESpondeo tunc non teneri præuenire. Ratio eſt: quia nemo obligatur ad id, quod iurando vel vouendo non intendit, cùm menſura obligationis iuramenti, aut voti, ſit intentio iurantis, aut vouentis: atqui in hoc caſu, hæc ſolum eſt pro tempore ſignato, & præfixo die: ergo ſolum pro eo eſt aſtruenda obligatio. *Confirmatur* etiam à ſimili ex præceptis Eccleſiaſticis. Nam qui præuidet die Dominica impediendum eſſe aliqua febri, ab audienda Miſſa, non tenetur ſe præuenire, & die ſabbathi illam audire; & qui præuidet impediendum à ieiunio alicuius vigil æ; non tenetur præuenire ieiunium die antecedenti: quia præceptum ſolum eſt de Miſſa, & ieiunio illis diebus ſignatis, non de aliis: ergo idem eſt dicendum de iuramento, & voto. Nec ſumi poteſt argumentum à reſolutione antecedenti: quia aperta eſt differentia, & diſſimilitudo. Sic Suarez *lib. 4. de voto cap. 14. num. 5.* dicens, id eſſe commune. Bonacina, *n.13. citato.* Palaus, *n.1.*

QVÆSTIO IV.

An, ſi quis iuret, aut voueat aliquid (v.g. intrare Religionem, aut dare eleemoſynam) abſolutè, & abſque vlla temporis deſignatione; obligetur ad id faciendum, quàm primum commodè poſſit?

NEgant aliqui Authores, exiſtimantes, non teneri, aut obligari abſolutè ad adimplendum promiſſum ſtatim, ac commodè poſſit; ſed quando conſcientia ipſius, qui iurauit, aut vouit, remordet, & dictat eſſe implendum, non antea. Ita Caiet. 2.2. *q.88. art. 3. fine.* Nauarrus *cap. 12. num. 41.* (non 42.vt leges apud Palaum) his verbis: Quod ſi certo nouit (*vouens*) ſe non vouiſſe animo ſtatim adimplendi, neque tempori terminum præfiniſſe tacitè, vel expreſsè, iuxta quod votum adimplere tenetur, non peccat mortaliter non adimplendo, quamdiù conſcientia non remordet, ſe eſſe in mora circa eius implementum. Hoc enim eſt ſignum, quod non eſt tranſactum tempus, intra quod non teneatur implere illud, iuxta mentem prædicti Cardin. Ita Nauarr. Quem etiam ſequuntur Ludou. Lopez *1.p. inſtructorij cap.44. initio,* & Reginald. *lib.18. ſum. num.286.*

Sed longè multò probabiliùs Reſpondeo obligari v.g. intrare Religionem, aut dare eleemoſynam quam primum iudicio prudentum poſſit (ideſt, pro prima opportunitate congrua, & ſine notabili ſuo incommodo) aliàs erit ſui iuramenti, aut voti tranſgreſſor.

Probatur *primò* ex *cap.23. Deuteronom. Cum votum voueris Domino, Deo tuo non tardabis* (ſic lege, non vt ſcribit Palaus, *non tardaueris*) *reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus: & ſi moratus fueris reputabitur tibi in peccatum. Secundò*: quia iuramentum, aut votum ex ſe eſt cauſa efficax obligationis: ergo ſi non impeditur, ſtatim ac pro ſtatim inducit illam: atqui, hic, & nunc per intentionem iurantis, aut vouentis non ſuſpenditur, aut differtur obligatio: ergo. Sic Valentia 2.2. *diſp.6. q.6. punct.4. q.3. in tertia circonſtantia.* Aragon *ibi q.88. art. 3. dub. vltimo.* Azor *tom.1. lib.11. cap.15. q.10.* Sà *verb. votum num. 28.* Nauarr. *lib.4. de reſtitut. cap. 4. num. 2.* Suarez *3. tom. in 3. par. q. 71. art. 4. diſp. 31. ſect. 2. & lib.4. de voto cap. 12. num. 6.* D.Thom. Turrecrem. Abbas, Anchar. Abulenſ. Palud. D. Anton. Syluest. Armilla, Palacios, Angles Rodrig. & Petr. Ledeſma, quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib.4. Decal. cap.14. n.5.* Bonac. *tom. 2. diſp.4. q. 2. punct. 5. §. 1. in princip.* Layman *lib.4. tract.4. cap. 3. num. 5.* Palaus *diſp. 1. punct. 13. num. 4.*

QVÆSTIO V.

An, licitè poſſit quis differre iuramentum, ſeu votum, abſque certo tempore, à ſe præſtitum; ſi ſperet, quod melius, & vtilius, ſeu commodius, aut deuotius, alio tempore poſſit implere illud?

REſpondeo vt certum: Poſſe licitè. Quia iuramentum, ſeu votum, quo nullum tempus executioni aſſignatur, ſic ex æquitate explicandum venit, vt credatur iurans, ſeu vouens voluiſſe ſe cum hoc tēperamento, nempè, *cum primū commodè poſſit*, obligare; iuxta *l. ratum. ff. de ſolut.* & *l. Quod dicimus, eod.* Sic communis. Legantur Suarez *cap. 12. cit. num. 12. & 13.* Sanchez *lib. 4. cap. 14. num. 5. & ſequent.* præcipuè 8. & apud ipſum, Angel. Syluest. Tabiena, præcipuè Palac. & Aragon apud ipſum. Palaus *diſp. 1. de voto, punct. 13. n. 5.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 13.* Bonac. *punct. 5. cit. num. 2.* Layman *cap. 3. cit. num. 5.* & alij communiter. Cum quibus deſcendendo ad praxim ſit.

QVÆSTIO VI.

An, qui in ætate duodecim annorum iurauit, aut vouit ingredi Religionem, nullo præfinito tempore; poßit expectare vſque ad eam ætatem, qua aptus ſit ad perferendos labores Religionis electæ?

REſpondeo vt certum: Poſſe, etiamſi nulla alia cauſa excuſans concurrat: Quia id tempus ingreſſui illi commodius cenſetur. Sic communis. Præcipuè Sanchez *loco cit. n.9.* Layman & Bonac.

locis

locis cit. & Palaus his verbis: ſi ad Religionis labores perferendos, eiuſque aſperitates ſuſtinendas, ſatis idoneus non ſis, ſperas autem fieri, ſi differas, poteris differre. Sic ille

Quare Corduba (vt refert Sanchez) *in ſumma q.39. §. El vno es*, optimè dixit duodecim annos nactum, vouentem Religionem Minorum poſſe ingreſſum differre, vſque decimum ſeptimum, vel decimum octauum annum. Immò, iuxta Rodriguez in ſumma, *tom. 2. cap. 95. num. 9.* vſque ad vigeſimum quintum. Legatur Petr. Ledeſma *in ſum. tom. 2. tract. 10. cap. 3. dub. penult. verſ. Digo lo ſegundo.* Vbi ait: iuuenem quindecim, aut ſex decim annorum, ſatisfacere voto Religionis, ſi intra triennium illud expleat: at fore tranſgreſſorem ſui voti, differendo octo, vel nouem annis. Sed dictum huius Authoris, ſicuti & dictum Rodriguez non placet Doctiſſimo Thomæ Sanchez. Legatur, etiam Trullench. *loco cit. num. 4.* Et nos infrà *q. 15.* vbi de hac materia agemus.

QVÆSTIO VII.

An, qui iurauit, aut vouit ingredi Religionem, ob finem adipiſcendi Sacerdotium in ea, poſſit differre ingreſſum donec grammaticam diſcat?

Reſpondeo vt certum: Poſſe. Quia in nulla Religione (ait Sanchez) eſt commoditas grammaticæ addiſcendæ. Sic ille *num. 10.* qui *num. 11.* addit, quod adhuc poſſit differre votum ingrediendi Religionem, qui propenſus eſt ad literas addiſcendas, aptuſque ad illas, nec in Religione electa eſſet commoditas vacandi ſtudiis artium, & Theologiæ. Quia id videtur in honorem Dei cedere, vt dicit Palaus *diſp. 1. de voto punct. 13. num. 5.* Sic etiam Maior. *in 4. diſt. 38. q. 2.* Corduba *in ſum. q. 38. §. El vno es.* Layman *num. 5.* fine, ibi: Adoleſcens, qui Religionem vouit, interdum expectare poterit (præſertim Prælati Ordinis, vel confeſſarij accedente conſenſu) donec ætate, & viribus corporis prouectior ad ordinis aſperitatem, vel labores perferendos, idoneus fiat, vel in ſtudiis literarum exultior. Sic ille. Et Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 13. n. 4.*

QVÆSTIO VIII.

An etiam, qui iurauit, aut vouit Religionem, poſſit differre illius ingreſſum, donec minus moleſtè à Parentibus feratur?

Reſpondeo: Etiam poſſe. Quia pax parentum, eorúmque grauem moleſtiam vitare, iuſtam huic dilationi cauſam præbet. Sic ex Palacio, Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 14. num. 13.* Palaus *num. 5. cit.* Bonacina *tom. 2. diſp. 4. punct. 2. §. 1. n. 2.* Trullench. *num. 4. cit. in fine.*

QVÆSTIO IX.

An, qui iurauit, aut vouit Religionem, non præfixo tempore; poſſit differre ingreſſum, vſque ad tempus, quo credit, maiori cum deuotione, ſe ingreſſurum?

Reſpondeo: Poſſe. Quia id videtur cedere in maiorem gloriam Dei: ergo. Sic Sanchez *cap. 14. cit. num.* 8. Tabiena *v. votum, 3. q. 3.* Bonac. *loco cit. num. 3.* Qui & citat Aragon *2. 2. q. 88. art. 3.* Sed hic Author, ſolùm dicit, quod ille, qui procraſtinat adimplere votum ſpe maioris commoditatis, vel quia ſine magna negligentia eſt oblitus occupationis cauſa, vel ratione paruitatis materiæ, non erit cenſendus eſſe in mora adimplendi voti, ſaltem culpabiliter. Sic ille (ex Syluest. *votum 2. q. 3. fine*, quem non citat.) *art. 3. citato in fine.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 13. num. 5.* addens, quod in hoc caſu, debeat vouens conſulere peritum, ne amore proprio, aut aliquo errore decipiatur.

QVÆSTIO X.

An in iuramentis vel votis ingrediendi Religionem; aſſumendi Ordinis ſacri; & ſeruiendi in perpetuum xenodochio, minor mora ſit mortalis, quàm in aliis iuramentis, vel votis, v.g. peregrinandi, dandi eleemoſynam, &c.

Negare videntur Angel. *v. votum. 2. num. 2.* & Syluest. *votum 2. q. 3.* quatenus regulam generalem de omnibus adſtruunt, vt notauit Sanchez, mox citandus.

Sed tanquam certum Reſp. affirmatiuè. Sic Palaus *diſp. 1. de voto, punct. 13. n. 6.* his verbis: Illud tamen præ oculis habendum eſt, votum ingrediendi Religionem, & ſeruiendi in xenodochio, minori tempore differendum eſſe, quàm votum peregrinandi, dandivè eleemoſynam. Quia hoc votum peregrinationis, aut eleemoſynæ (*ſic lege*) dilatione non minuitur, ſed integre impletur: at votum Religionis, vel perpetui in xenodochio ſeruirij, dilatione minuitur; ita vt quo magis differatur executio, eo minus de voto redditur: quia maiori tempore Deo ob ſequeris, cum obligatus ſis perpetuò inſeruire. Sic Palaus, ex Sanchez *lib. 4. cap. 14. num. 22.* Suario, *3. tomo in 3. p. diſp. 31. ſect. 2.* & Laymano *lib. 4. tract. 4. cap. 3. n. 5. q. 4.* Sic etiam Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 13. n. 10. & 11.*

QVÆSTIO XI.

An, qui iuramento, aut voto promiſit, ſe anno vigeſimo quinto ſuæ ætatis ad Sacerdotium promouendum; teneatur ante dictum annum ordines inferiores ſuſcipere?

Affirmat Trullench. *num. 11. cit. fine*, docens, tenere huiuſmodi promittentem, ante dictum annum,

a num, tempore habili,ſuſcipere ordines inferiores. Nam etſi expreſsè id non vouerit, vouit tamen implicitè, eo quod neceſſariò requirantur, ad hoc vt ſacerdotium intra annum recipiatur, Hæc ille.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non teneri ante vigeſimum quintum annum ordines inferiores ſuſcipere, ſed poſſe expectare tempus ætatis quinque viginti annorum, attento quod interſtitia temporum poteſt Epiſcopus tollere, & quod ipſe ordinandus non ponit impedimentum,& quod non tenetur eſſe Præſbyter ante vigeſimum quintum annum, & intra illum poteſt fieri volente Epiſcopo, & ſi noluerit Epiſcopus, excuſabitur impedimento iuris ab aſſumendo præsbyterio intra illum fide bona, debitam adhibendo diligentiam. Hæc meus Nauarr. *lib.3. conſil. tit. de voto,conſil.19. in 2. edit.num.3.* Et ex illo Sanchez *lib.4.cap.14.num.23.* vbi addit, quod ſi dubius omnino ſit vouens,an intellexerit de anno illo completo,an ſolo incepto, intelligendum ſit de completo, vt minus grauetur vouens.

QVÆSTIO XII.

An, quauis mora adimplendi iuramenti, aut voti, data opportunitate, ſit mortalis?

REſpondeo vt certum: Quod non. Nam quamuis ex eo tempore iuramentum,aut votum obligent ad mortale: at poteſt eſſe materiæ paruitas in mora illa, ſicut in aliis rebus, quæ verè ab illo excuſat. Sic Sanchez *lib.4. cap.14. num.16.* & ex illo Trullench. *lib. 2. cap.2. dub.13. num.* 8. & Palaus *diſp.1. de voto punct.13. n.7.*

QVÆSTIO XIII.

An ſaltem ſit mortalis quauis mora, ſeu dilatio, iuramenti, aut voti, ſi eâ poſitâ, timeatur prudenter perpetuum impedimentum adimplendi illa?

REſpondeo vt certum: Tunc eſſe mortalem, ſi ex negligentia (non ex neceſſitate,) differentis adimpletionem iuramenti, aut voti, proueniat, Quia tunc differens exponitur tranſgrediendi periculo. Sic Angel. *v. votum.3. num.1.* ibi: Aut differt ſolùm ex negligentia: & ſi eſt probabile periculum imminens probabilitatis in implendo, ſi tardatur: vtputà, quia vouit Religionem: niſi hoc anno ingrediatur, poſtea non erit, vel non poterit; ſic peccat mortaliter differendo, ſi hoc aduertit. Sic ille. D. etiam Thom. *in 4. diſt.* 38. *quaſt.1. art.2. quaſtiunc.1. ad vltim.* & ibi Carthuſ. *q.2.* Abulenſ. D. Anton. Syluest. Armilla, Tabiena, & Palac. quos citat, & ſequitur Sanchez, ſuprà *num.* 17. Trullench. *n.* 8. *verſ. Tertia regula.*

QVÆSTIO XIV.

An, bona fides differentis adimpletionem iuramenti, aut voti, excuſet à mortali?

REſpondeo verè excuſare. Quia bona fides, ſicut in in præceptis Eccleſiaſticis, excuſat; ita & in his. Sic Sanchez *n.* 15. his verbis: Quoties quis bona fide exiſtimat licitè ſe differre votum, quamuis ignorantia illa ſit ex ſe mortaliter vincibilis, modo non ſit craſſa, nec ſupina, excuſatur à mortali. Ratio eſt; quia hæc vota, non aliter, nec rigidiùs obligant, quàm præcepta Eccleſiaſtica: at ignorantia ex ſe vincibilis mortaliter, dummodo non ſit craſſa, nec ſupina, excuſat à mortali tranſgreſſione in his præceptis: ergo. Sic ille. Et ex illo Trullench., qui addunt, id innuere Syluestr. *votum 2. q. 4.* dum dicit, non eſſe mortale, ſi abſque magna negligentia vouens fuerit oblitus. Sic certè Syluest. non *quaſt.* 4. vt illi citant: ſed *q. 3.* in fine.

QVÆSTIO XV.

An, qui, poſt habitam commoditatem, differret ex omnimoda negligentia, adimplere vota aut iuramenta perpetua per dimidium annum; peccaret mortaliter?

NEgant aliqui Doctores, dum ſentiunt moram, ſeu dilationem duorum, vel trium annorum in voto Religionis, abſque periculo obliuionis, vel impedimenti, vel alterius dilationis, non eſſe mortalem. Ita Armilla *v. votum, num.16.* his verbis: Si quis vouit aliquid abſolutè, & ſine conditione temporis, tenetur ſtatim cum poteſt, adimplere commodè; quia ſcriptum eſt: *ſi quod vouiſti Deo, non moreris reddere.* Vt ſi vouit intrare Religionem, non poteſt expectare tres, vel quatuor annos, Ita ille. Et Petr. Ledeſma citatus, *ſuprà quaſt. 6.* & Rodriguez 2. *tom.ſum. cap.95. n.9.*

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod verè peccaret mortaliter. Quia probabilius eſt, quod mora, ſeu dilatio ſex menſium in votis perpetuis, vt in voto Religionis, vel aſſumendi Ordinis ſacri, vel ſeruiendi perpetuò in xenodochio, poſt nactam opportunitatem illa exequendi, ſit notabilis: quia cedit in diminutionem grauem diuini cultus, & propriæ vtilitatis. Minor autem mora, aut dilatio, non videtur cenſenda notabilis, ob difficultatem tanti operis, & perpetui ſacrificij exequendi. Sic Sanchez *lib.4.cap.14. num.22. fine.* Palaus *diſp.1. de voto, punct.13. num.7.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub.13. ſub num.* 11.

QVÆSTIO XVI.

An, qui vltrò differret per quacunque longa tempora, iuramenta, aut vota alia, quæ integrè poſtea redduntur; immunis adhuc eſſet à mortali?

AFfirmatiuam ſententiam tenuiſſe aut indicaſſe, Sanchez ex D. Thom. *2. p. tit.11. cap.1. §.1.* ait Palaus, *num.7. cit.* per hæc verba: In votis verò in quibus nihil ex dilatione omittitur implendum, cenſent tunc eſſe mortalem, quando adeſſet ex dilatione periculum nunquam ea exequendi: parum enim videtur intereſſe, quod hoc, vel illo tempore votum reddatur, ſi tota res promiſſa redditur, & tempus deſignatum non ſit. Sic Anton. (loco cit.) & indicat Sanchez *lib.4.cap.14.n.31.* Huc vſq; Palaus.

Sed

Sed certè Sanchez nec hanc ſententiam tenet,nec indicat, cum expreſsè dicat, moram notabilem in hac materia mortalem eſſe. Accipe eius verba: In votis,quæ integrè poſtea redduntur; vt recitandi toties calculos virgineos; peregrinandi; eleemoſynæ erogandæ, nec terminus præfixus eſt, vbi non eſt timor impedimenti perpetui, vel valde diuturni, nec vrget grauis pauperum neceſſitas, quibus illa eleemoſynâ ſubuenietur, ſolum erit mortalis dilatio quando eſt notabilis negligentia poſt opportunitatem implendi habitam: vt ait Syluest. *v. votum.* 2. *q.* 3. vel melius vt aiunt Angelus, & Tabiena allegaiò *n.* 17. quando eſt notabilis, & valde longa dilatio. Et adhuc laxius loquitur D. Anton. 2.*p. tit.* 11. *cap.* 1. §. 1. tunc enim dicit peccari mortaliter in dilatione aliorum votorum præter Religionis,quando differuntur habita commoda opportunitate per longa tempora, & ex ipſa nimia dilatione eſt periculum obliuionis, vel impotentiæ implendi. Ratio eſt, quia cum integrè res poſtea danda ſit Deo, ſoláque ſit malitia moræ, nec tempus voto implendo præſcriptum ſit, non videtur ea mora tam grauis malitiæ, vt cenſeatur mortalis, vbi mora non eſt valde notabilis. Hæc Sanchez. In cuius verbis vides ſententiam Angeli, & Tabienæ amplexum eſſe: Antonini verò ſolum retuliſſe, & tranſiiſſe. Sed quia non decernit, quæ dilatio reputanda ſit notabilis & conſequenter mortalis, ideo.

Ego cum Palao Reſpondeo dicendum in huiuſmodi votis, aut iuramentis, dilationem trium annorum plus minuſve eſſe notabilem. Nam licèt res promiſſa integrè exequenda ſit, eius tamen executionem tanto tempore contra voluntatem Dei creditoris differre, grauem deordinationem continet. Quod probari poteſt ex dilatione debiti hominibus promiſſi, quod nullus negabit grauem culpam conſtituere. Sic ille *num.* 7. *citato.*

---

§. II.

De ceſſatione iuramenti, & voti, ex eo quod non ſunt impleta tempore deſignato.

QVÆSTIO XVII.

An, iurans, ſeu vouens aliquid determinatâ die faciendum, nec eâ implens; teneatur adimplere eâ tranſactâ?

AFfirmant aliqui Doctores: eo quod ſic videatur colligi *ex cap.cum dilecti. verſ. Præterea, de dolo, & contum.* vbi deciditur, iuſſum ſoluere certa die, teneri ea elapſa. Et ex *l.Celſus.* §.1. *ff. de recipiendis arbitris*, vbi dicitur: iuſſum dare decem, certo tempore, duo præcepta habere, alterum dandi, alterum eo tempore, ac proinde tranſgreſſorem huius poſterioris præcepti, adhuc teneri ad prius. Ita Anton. *cap. penult. de voto, num.* 4. & ibi. Abbas *num.* 2. *His* accedunt Angelus *verbo votum.* 3. *n.* 3. Syluest. *votum.* 2. *q.* 4. & Tabiena *votum* 3. *q.* 7. *n.* 8. qui idem docent, cum limitatione tamen, niſi aliàs iurans, ſeu vouens, non haberet animum obligandi ſe, niſi ad illum diem; quia ſic non tenetur alio die facere promiſſum, ſed pœnitere de iuramento, aut voto fracto.

Sed cum communi ſententia, ſub diſtinctione ſic Reſp. aut iuramentum, ſeu votum facit quis in honorem, & deuotionem alicuius temporis, ſeu diei; aut abſolutè, & ſimpliciter ſine intuitu temporis, aut diei. Si primo modo id facit, tunc promittens non tenetur elapſo tempore, aut die, promiſſum adimplere; quia eo tranſacto, extinguitur prorſus obligatio iuramenti, aut voti: quia ſic eſt promittentis voluntas, iuxta quam obligatio, vel deobligatio promiſſionis metienda eſt. Si ſecundo modo promiſit, tunc, etiam tranſacto tempore promiſſionis, manet obligatus adimplere: Quia tunc circunſtantia temporis non vouetur per modũ vnius cum re promiſſa, ſed virtute ſunt duæ promiſſiones, ſeu duo iuramenta, aut vota, & hoc probant rationes primæ ſententiæ. Sic Caiet. 2.2. *q.* 88. *art.* 12. *dub. vltimo, & in ſum. v. votum, cap. vltimo.* Aragon ibi *art.* 3. *dub. vltimo.* Valentia *diſp.* 6. *q.* 6. *punct.* 4. Vaſquez 1.2. *diſp.* 146. *cap.* 2. Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 13. Azor *lib.* 11. *cap.* 15. *q.* 11. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 54. Suarez *lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 25. Bonac. *diſp.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 5. §. 1. *n.* 6. Palaus *diſp.* 1. *de voto. punct.* 14. *num.* 1. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 13. *num.* 13. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 2. & omnes communiter, quorum doctrina, ad caſus particulares deſcendendo, plana fiet. Sit ergo.

QVÆSTIO XVIII.

An, qui iurauit, aut vouit, ieiunare vigilia alicuius Sancti, ob eius deuotionem; ſi de facto non ieiunet, teneatur altero die ieiunare?

AFfirmare poſſet quis ex doctrina Paludani *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 4. §. *Quantum ad* 5. *verſ. tamen ſequendo*, quam retulimus 3. *p. tract.* 5. *de obſeruat. ieiuniorum. diſp.* 1. *q.* 14. quatenus ait, quod ille, qui vno die præcepti non vult ieiunare, teneatur alio. Sed ſic eſt, quod de votis, aut iuramentis eſt philoſophandum, ſicut de præceptis Eccleſiæ: ergo. Ita etiam ſentiunt Abbas. Angel. Syluest. & Tabiena citaò à nobis 1. *par. tract.* 5. *diſp.* 9. *q.* 77.

Sed vt longè probabilius, & mihi veriſſimum Reſp. Non teneri altero die ieiunare. Quia veriſſimum mihi eſt, quod ille, qui vno die quadrageſimæ, aut vigiliæ alicuius Sancti, non vult ieiunare, non teneatur alio, vt cum communi omnium Doctorum diximus *loc. cit.* ergo neque ille, qui iurauit, aut vouit ieiunare vigilia alicuius Sancti ob eius deuotionem, ſi de facto non voluit ieiunare, tenebitur alio die. Sic Palaus *loco cit. n.* 2. ita ſcribens. Quia circunſtantia temporis ſpecialem deuotionem communiter continet, & in illius memoriam votum emittis principaliter; ſi eo tempore votum non impleas extinguitur obligatio: quia impleri non poteſt. v.g. promiſiſti ieiunare vigilia alicuius Sancti, ob eius deuotionẽ, & honorẽ; feria ſexta, ob memoriã Paſſionis Christi; Sabbatho ob Beatiſſimã Virginem; ſi de facto nõ ieiunaſti, ceſſat tibi obligatio altero die ieiunandi: quia licèt ieiunium implere poſſis, non quale promiſiſti. Sic ille, ex Sanchez *n.* 25. (non a 8. *vt* leges apud Palaum) Suarez, *num.* 5. Bonac. *n.* 7. & aliis, ſuprà citatis. Lege me ipſum. 1. *p. loco citato.*

QVÆSTIO XIX.

An qui iurauit, aut vouit ieiunare Aduentu huius anni, vel feriis ſextis, ſeu Sabbathis huius menſis, ſi culpabiliter omittat, teneatur aliis diebus ieiunare?

RESpondeo quod non. Quia erga ea tempora fuit ſpecialis deuotio, cùm communiter dicta ieiunia in honorem Natiuitatis, vel Paſſionis Chriſti, vel B. Virginis promittantur, ac conſequenter ſunt tempori alligata: ergo eo elapſo obligatio promiſſionis ceſſat. Sic Sanchez *num.* 32. Palaus *n.* 3.

QVÆSTIO XX.

An qui culpabiliter omiſit dicta ieiunia, teneatur ieiunare alio Aduentu, aut feriis ſextis, Sabbathis alterius menſis?

AFfirmandum videtur. Quia honor Chriſti Domini, & Mariæ matris eius, idem eſt, ſiue vno Aduentu vel menſe, ſiue alio, ieiunium præſtetur.

Sed probabiliùs verè Reſpondeo non teneri alio aduentu, aut feriis ſextis, aut Sabbathis alterius anni, vel menſis ieiunare. Probat Palaus. Quia eſto cultus Chriſti, & Beatæ Virginis idem in ſpecie ſequatur: at non eſt idem numero, & indiuiduo cum eo, qui promiſſus eſt, ſed omnino diſtinctus, ea de cauſa ceſſat obligatio. Quando enim promittis in honorem Beatæ Virginis omnibus ſabbathis huius menſis ieiunare, ieiunium horum ſabbathorum, non aliorum promittis: ergo his ſabbathis, abſque ieiunio tranſactis, impoſſibile eſt, quod promiſſum impleas. Sic ille *diſp.* 1. *de voto punct.* 14. *num.* 3. & antea Sanchez *lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 32. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 1. *num.* 9. his verbis: Tertiò infertur, eum, qui vouit ieiunare in vigilia proxima S. Martini, non teneri alio anno in vigilia eiuſdem ſancti ieiunare, ſi hoc anno ieiunauit. Sic ille. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 13. *num.* 15. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 2. *num.* 7.

QVÆSTIO XXI.

An qui iurauit, aut vouit ieiunare vigilia alicuius Sancti, non deſignando vigiliam, huius, vel alterius anni: teneatur ieiunare in proxima vigilia Sancti?

REſpondeo teneri. Sic Sanchez loco cit. *n.* 40. his verbis; ſecunda difficultas eſt, quando promiſſio fit ad tempus certum, & ſunt multa eiuſmodi tempora, nec exprimit vouens quod; nec eius intentio ſciri poteſt, ſed eſt dubia, de quo intelligatur? Reſpondeo intelligi de proximè futuro. Vt ſi quis promiſit Aduentu ieiunare, vel vigilia talis Sancti, intelligitur de proximè futuris. Ita in promiſſione humana decernitur, *l. cum qui kalendis, in princip. ff. de verb. obligat.* & *l. regia* 15. *tit.* 11. *par.* 5. Quare ſi votum fuit intuitu temporis, non obligabit eo proximo tempore tranſacto. Sic ille. Et ex illo Bonac. *num.* 5. Tamburin. *num.* 12. Trullench. *dub.* 13. *cit. num.* 19.

QVÆSTIO XXII.

An, qui iurauit aut vouit ieiunare ſemel aut ter ſingulis hebdomadis; teneatur ſupplere ieiunia culpabiliter omiſſa?

REſpondeo non teneri ſupplere. Quia vouens non præſumitur voluiſſe tam graue onus ſibi imponere. Sic Sanchez *lib.* 4. *de voto, cap.* 13. *n.* 6. his verbis: Aliquando enim poteſt ex voluntate vouentis præfigi terminus ad finiendum obligationem, propter alias rationes ſuæ commoditatis: vt v.g. ſi quis voueat ter in hebdomada ieiunare, ita tamen vt in qualibet hebdomada, ſua obligatio finiatur, ne ſi in illa impleta non fuerit, oporteat in alia hebdomada ieiunare: nam ad hoc non vult obligari, non ob deuotionem, ſed ne nimium grauetur. Sic ille. Et Sanchez *n.* 34. (non 4. vt inueni apud Bonâcin. & Trullench.) Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2 *punct.* 5. §. 1. *n.* 10. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 2. *n.* 8. Trullench. *lib.* 2. *dub.* 13. *n.* 17. & 22.

An idem ſit dicendum de iuramento, aut voto dandi aliquam eleemoſynam, ſingulis diebus, vel ſingulis hebdomadis, conſtat ex dictis ſuprà. *diſp.* 7. §. 4. *q.* 35. Legantur ibi dicta.

QVÆSTIO XXIII.

An, qui iurauit, aut vouit, ſe ingreſſurum Religionem, die (v.g.) Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, ob eius ſpecialem honorem; ceſſet illi obligatio, ſi tali die non ingrediatur?

REſpondeo vt certum: quod non ceſſet illi obligatio, ſed teneatur poſtea ingredi. Quia ex mente promittentis clarè apparet, principaliter ob ſtatus perfectionem, diuinum obſequium, & propriam vtilitatem, iuramentum aut votum præſtitiſſe; & ſecundariò, & minus principaliter, ob honorem B. Virginis. Sic expreſsè Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 13. *n.* 5. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 31. *fine.* Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 1. *num.* 7. *verſ. Si verò.* Palaus *diſp.* 1. *de voto punct.* 14. *num.* 3. *fine.* Tamburin *lib.* 3. *cap.* 16. §. 2. *num.* 9. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 13. *n.* 20.

QVÆSTIO XXIV.

An, qui iurauit aut vouit, ſe integro anno ieiunaturum; ſi interrumpat inceptum ieiunium, teneatur denuò incipere ieiunium totius anni continui?

REſp. ſub diſtinctione dicendum, quod ſi iurauit, aut vouit ieiunare vno integro anno, principaliter intuitu, & deuotione talis temporis, tunc non teneatur iterum inchoare, imo nec ſupplere omiſſa ieiunia, vt conſtat ex ſæpè dictis. Si vero non iurauit, nec vouit ob deuotionem temporis, tunc non teneatur, ſed ſatisfaciet ieiunando diebus prætermiſſis. Quia verè dicitur, integro anno, ieiunare, qui tot diebus, quot annus continet, ieiunat, etſi

non

non continuè ieiunet. Quod intellige, niſi aliàs expreſsè ieiunium illud abſque interpolatione implendum, iurauerit, aut vouerit. Sic Sanchez *num.* 39. & D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 1. §. 2. Bonac. *punct.* 5. *cit.* §. 1. *n.* 12. Trullench. *num.* 14. & Tamburinus *num.* 10. quatenus dicit, quod ſi quis expreſsè vouerit, ſe continuato anno, omnibus ſabbathis, v. g. ieiunaturum, anno non deſignato propter deuotionem peculiarem illius, ſed propter commoditatem, vel quid ſimile, alio anno continuato ſibi eſſe ieiunandum.

QVÆSTIO XXV.

An, ſi quis iuret, aut voueat recitare Coronam coram particulari imagine Mariæ Sanctiſsimæ; teneatur alibi recitare, ſi coram illa non poſsit.

RESpondeo, non teneri alio in loco recitare, ſi iuramentum, aut votum præſtitit, propter peculiarem deuotionem ad talem, quam habebat, imaginem; quia tunc ſe pro tali die, ſeu loco, & non aliter, obligare voluit. Secus dico, ſi tale iuramentum, ſeu votum emiſit principaliter ex amore ipſius Virginis, locum autem imaginis, ſolùm vt aptiorem ad coronam recitandam elegerit: quia tunc ſi ibi non poſſet, alibi recitare teneretur. Sic Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 2. *num.* 5. & 6.

QVÆSTIO XXVI.

An, qui impotens eſt ad iuramenti, ſeu voti executionem; teneatur aliquam commutationem facere in rem, quam adimplere queat?

AFfirmant quidam Doctores docentes ad id teneri, non abſolutè, & in omni caſu; ſed ſolùm, quando, qui iurauit, aut vouit ſuâ culpâ non impleuit promiſſum, vel factus eſt impotens ad illud adimplendum. Ita Panormit. D. Anton. Angelus, Syluest. Palud. & Ricardus, apud Suarium, *lib.* 4. *de voto, cap.* 15. *n.* 3. & 4.

Sed probabiliùs longè, immò, vt mihi certum, Reſpondeo non teneri ad faciendam aliquam commutationem, ſiue culpâ ſuâ, ſiue ſine illa iurans, aut vouens factus ſit impotens ad promiſſi executionem. Ratio eſt. Quia nemo intelligitur habere intentionem ſe obligandi cum tanto rigore, & onere: at obligatio non excedit intentionẽ promittentis: ergo. Sic Suarez *loco citato à n.* 5. Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 3. *fine*, qui & citat. Syluestrum *verb. votum.* 2. *q.* 6. & Reginald. *lib.* 18. *num.* 281. Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.* 14. *fine.* Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 2. *n.* 12. Denique, quando dicimus, extingui obligationem, vel te non obligari amplius ad votum, intelligimus, nec te obligari ad rem promiſſam, nec ad aliud opus eius loco: quia vouens illam rem promiſit, non aliam in eius compenſationem, vt ſupponimus; atque hæc, de qua loquimur, non eſt commutatio, ſed obligationis ceſſatio.

QVÆSTIO XXVII.

An, qui iurauit, aut ſoli Deo vouit, dare Hoſpitali ſeruum, & poſtea illum occidit; teneatur ad aliquam compenſationem Hoſpitali faciendam?

REſpondeo, quod non. Quia vinculum iuramenti, aut voti Deo facti, præcisè ſpectatum, non obligat ad reſtitutionem aliquam Deo faciendam. Nec culpa, quæ contra votum commiſit, eſt contra iuſtitiam, ſed contra fidelitatem, ſeu Religionem; & ideo non mirum, ſi obligationem reſtitutionis nequaquam pariat. Sic Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 16. *num.* 9. Et ex illo, Tamburin. *loco cit. n.* 12. addens ex hac doctrina, ſe dubium ſequens reſoluiſſe. Antonia (inquit) vidua vouit, ſe daturam pauperibus totum ſuum dotarium, quod mox ſperabat recuperaturam ab hæredibus ſui viri defuncti. Recuperauit, non multò poſt, dimidiam eius partem; alteram hæredibus dimiſit, bona fide, nil cogitans de voto. Et pone, etiam fuiſſe mala fide, adeóque cum peccato, ex eo quod aduertenter diſpoſuerit de re iam Deo dicata. Quæritur nunc, an habeat obligationem reſtituendi pauperibus, alterum tantum eius, quod remiſit? Reſpondeo non obligari: ſolum ſi mala fide remiſit, cum potuiſſet non remittere, peccauit contra votum, peccato delendo per pœnitentiam. Sic ille, quod probat ex doctrina à Suario tradita.

QVÆSTIO XXVIII.

An, obligatio votorum, extinguatur morte vouentium?

NEgat Ioan. Andr. cum aliis *in cap. Fraternitatis, de frigid. & malef.*

Sed multò probabilius Reſpondeo, extingui. Quia omnia votorum vincula, ſicut & Matrimonij, pro ſolo vitæ tempore obligant. Sic Abbas, Angel. Syluest. & Nauarra, quos affert, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 41.

DISPVTATIO XV.

De ceſſatione iuramenti promiſſorij, & voti, ob remiſsionem partis, cui præſtitum eſt.

QVÆSTIO PRIMA.

An obligatio iuramenti promiſſorij ceſſet omnino, remiſsione partis, cui præſtitum eſt?

NEGANT aliqui Doctores. Quia iuramento, quod Deo præſtatur, ſoli ipſi Deo ius acquiritur, ergo huic alter ab ipſo renunciare nequit. Ita loquendo de ſponſalibus iuratis ſentiunt Ioan. Andr. Anchar. Anton. Abbas, & alij, quos refert Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 52. *n.* 6. de quo & nos *part.* 2. *tract.* 9. *diſp.* 2. *q.* 19. & 20.

Sed vt certum Reſp. ceſſare omninò ex remiſſione illius in cuius fauorem, & gratiam, emiſſum fuit iuramentum (ſeu votum.) Quia vnuſquiſque iuri ſuo cedere, & rem ſibi debitam condonare valet. Vnde quamuis Deus teſtis talis promiſſionis aduocetur, & iuramentum gratum & acceptum habeat; & cum acceptom habet in commodum, & fauorem alterius, toties Deus illius obligationem remittit, quoties remittit is, in cuius gratiam promiſſio fuit facta.

Vnde benè ad fundamentum contrariorum reſpondet Sanchez, *loco cit. num.9.* quod licèt Deo acquiratur ius, & huic directè non poſſit renunciare is, cui fit promiſſio: at poteſt indirectè, & conſequutiuè, eo enim ipſo quod cedit iuri ſuo, vt poteſt, conſequenter ceſſat ius Dei, quod eſt annexum iuri hominis illius. Sic ille *loco cit.* & *lib. 3. in Decal. cap.20. num.4.* & penes ipſum, quam plures Authores, quos nos cum aliis, retulimus *2.p. loco cit. q.19.* Sic etiam Fagundez *lib.2. in Decal. cap. 32. num. 2.* Azor *tom.1. lib.11. cap.9. q.10.* Leſſius *lib.2. de Iuſt. cap. 42. dubit. 12. num.57.* Bonac. *diſp.4. q.1. de iuram. punct. 17. n.3.*

QVÆSTIO II.

An ſimiliter ceſſet obligatio iuramenti, ex remiſſione partium, caſu, quo plures viciſſim ſibi aliquid ſub iuramento promittunt?

RESp. vt certum, affirmatiuè cum Sanchez, & Fagundez *locis citatis.* Quia, eadem eſt ratio; cum ſicut alter ſolus, poteſt alteri condonare promiſſum, ita quando plures ſunt, poſſunt mutuò conſenſu iuramenta ſibi ipſis condonare. Citant ambo pro hac parte Azorium *tom.1. lib.11. cap.9.* fine. Et benè, non cum diſtinctione ſic huic quæſtioni reſpondent: Duodecimo quæritur, quid iudicandum ſit, cum duo, videlicet, Titius, & Caius, ſeſe iureiurando inuicem obſtrinxerunt, quo vterque alteri promiſit, ſe aliquid facturum; an vterque poſſit iuſiurandum alteri remittere? Reſpondeo, ſi iuſiurandum promiſſionem Deo factam confirmet, neuter poteſt alteri remittere. v.g. ſi pietatis cauſa, vnus iureiurando promiſit, ſe ad Religionis ſtatum tranſiturum, vel ieiunium ab Eccleſia inductum ſeruaturom, peregrinaturum, Diuinam rem conditurum, idem quoque alter iureiurando promiſit. Si verò vtriuſque promiſſio eſt gratia alterius facta, ob vtilitatem vtriuſque, poteſt vterque alteri iuſiurandum remittere; aut ſi vterque iuret, ſe alteri opem, & auxilium daturum. Hæc Azor. (De cuius prima reſponſionis parte dicemus infrà *quæſt.7.*) ſic etiam Bonac. *n.3. cit. verſ. Hinc colligi poteſt.* Suarez *lib.2. de iuram. cap.39.* Fiulliue. *tract. 25. cap.9. q.6. n.268.*

QVÆSTIO III.

An, huiuſmodi remiſſio, aut condonatio iuramenti promiſſorij, ſit idem, quod relaxatio, ſeu diſpenſatio, illius?

REſpond. tanquam certum: quod non ſit idem, propriè loquendo. Quia relaxatio petit poteſtatem ſpiritualem in relaxante: irritatio dominatiuam: atqui neutram petit remiſſio iuramenti, cum pertineat ad quemcumque, cui iuramentum fit: ergo. Sic cum communi, Sanchez *lib.3. cap.19. n.1.* & *cap. 20. num. 4.* Bonac. *diſp. 4. q. 1. de iuram. punct. 17. num. 3. verſ. obiicies.* Sotus *lib. 8. de iuſt. q.1. art.9. initio.* Aragon *2.2. quæſt.89. art.9.* Palaus *diſp.3. de iuram. punct.2. num.2.* Fagundez, *lib.2. cap.32. num.4.*

QVÆSTIO IV.

An ſaltem dicta remiſſio iuramenti, ſit idem quod irritatio?

REſpondeo etiam vt certum: quod non ſit propriè loquendo. Nam quamuis irritatio nullam cauſam requirat in irritante, & in hoc æquiparetur remiſſioni, quæ nullam cauſam requirit in remittente; tamen irritatio poteſtatem requirit dominatiuam in irritante, remiſſio verò minimè id requirit in remittente: ſatis eſt enim illi, quod ratione promiſſionis ſibi factæ maneat Dominus rei promiſſæ, vt eam liberè, etiam ſine cauſa, pro ſuo mero arbitratu licitè, & validè poſſit remittere. Sic Facundez, *num. 4. cit.* ex Sanchez *lib. 3. cap.19. num.1.* Palaus *n.2. cit.* & omnes. Qui tamen benè notant, quod aliquando hæc nomine irritationis, remiſſionis, & relaxationis, ſeu diſpenſationis, apud Authores paſſim confundantur, & vnum pro alio vſurpetur.

QVÆSTIO V.

An, homo in cuius fauorem eſt præſtitum iuramentum; poſſit nutu ſuo, & abſque cauſa legitima, condonationem, ſeu remiſſionem talis iuramenti facere?

NEgandum videtur. Quia Pontifex nequit huiuſmodi iuramenta, abſque cauſa legitima relaxare; ergo minus poterit, abſque illa, homo, cui præſtitum eſt iuramentum.

Sed vt certum Reſp. Poſſe remiſſionem talis iuramenti, abſque legitima cauſa facere, vt ex dictis conſtat. Nec obſtat (inquit Sanchez) hinc ſubinferri maioré eſſe Pontificiá poteſtatem: quia id non conſurgit ex poteſtatis Pontificiæ defectu: ſed ex eo quod Pontifex tantum relaxat iuramenta, vt vicarius, & œconomus Dei, & ita cùm non tanquam Dominus materiæ promiſſæ relaxet, indiget iuſta cauſa, vt legitimè munus ſuum obiens relaxet. At homo, cui iuramentum in eius gratiam fit, remittit tanquam Dominus materiæ promiſſæ; & ideo nulla cauſa indiget. Sic omninò Sanchez *lib. 3. cap. 20. num.4.* Fagundez *num. 1. & 4.* & alij nuper citati.

QVÆSTIO VI.

An is, qui iurauit aliquid in ſui commodum; poſſit ſibi ipſi condonare, & remittere iuramentum?

AFfirmant multi Doctores: eo quod iuramentum non fit alteri homini, nec intuitu Dei, ſed abſolutè in proprium commodum, tunc ipſe iurans poteſt cedere ſuo iuri, ſeu commoditati: ergo, & ſibi remittere obligationem iuramenti ſicut poteſt per tertium remitti, quando in illius fauorem

factum

Digitized by Google

factum eſt. Ita ſentiunt apud Sanchez *lib. 6. de matrim. diſp.* 13. *n.6.* Baldus, *cap. veniens, de iuter. n.* 4. Alex. *conſil.* 16. *n.6. lib.* 3. Bern. Diaz. *reg.* 477. Anton. Gomez *l.* 52. Tauri, *num.* 58. Gutierrez *de iuram.* 1. *p. cap.* 1. *num.* 87. Decius, Alciatus, Lupus, & Matienzo.

Sed longè multò probabiliùs, imò, vt mihi certum Reſp. Non poſſe. Quia iuramentum promiſſorium abſolutè factum in proprium commodum, vel eſt vanum, & de re inutili; vel eſt honeſtum, & obligat. In priori caſu eſt nullum, & ita non habet locum condonatio, ſeu remiſſio. In poſteriori, impoſſibile eſt, vt ſola vi propriæ voluntatis remitti, aut (vt ita dicam) relaxari poſſit: tum quia futilis eſſet, & nullius momenti talis obligatio: Tum etiam; quia tunc obligat iuramentum ad adhibendum comitem, cum ſupponatur non defuiſſe iudicium, & iuſtitiam: ergo.

Nec par eſt ratio iuramenti facti in fauorem tertij, quia hoc includit conditionem, *ſi tertius voluerit*: at verò iuramentum, abſolutè factum in proprium commodum non includit conditionem, *ſi ego voluero*, quia tale iuramentum non eſſet factum cum iudicio, & omnino tolleret vtilitatem eius; ſed eſt omnino abſolutum in ordine ad proprium conſenſum, qui iam tunc adhibetur cum promiſſione iurata, quæ virtute includit promiſſionem non mutandi illum. Sic omnino Suarez *lib. 2. de iuram. cap.* 39. *num.* 16. Et ex illo Filliuc. *tract.* 25. *cap.* 9. *q.* 7. *num.* 273. Et ex vtroque, Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 17. *num.* 3. *verſ. An verò, in* 2. *edit.* Sanchez *loco cit.*

QVÆSTIO VII.

An, iuramentum, quod ab aliquo homine alij præſtatur, ſed principaliter in honorem Dei, & in illius obſequium; & minus principaliter, propter hominem; poſſit tunc homo, cui iuratur, hoc iuramentum remittere?

RESpondeo vt certum: Non poſſe. Quia ex principali intentione iurantis iudicandum eſt huiuſmodi iuramentum non homini; ſed ipſi Deo præſtitum, & inſtar voti eſſe: ergo homo ille, propter quem minus principaliter fuit factum, condonare, aut remittere nequaquam poteſt. Sic ſentiunt communiter Doctores. D. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 9. *ad* 2. D. Anton. 2. *p. tit.* 10. *cap.* 6. §. 4. Sotus *lib.* 8. *de iuſtitia, q.* 1. *art.* 9. *ad* 2. Azor 1. *p. lib.* 11. *cap.* 9. *q.* 9. cuius verba habes ſuprà *q.* 2. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 5. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 32. *n.* 9. Filliuc. *tract.* 25. *cap.* 9. *q.* 5. Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *de iuram. q.* 7. *n.* 16. & alij, hinc inferentes, quod ſi duo ſibi inuicem iuramento ingreſſum Religionis promittant, vel alter tantum alteri; aut certam eleemoſynam alicui pauperi propter Deum dandam, non poſſint hæc iuramenta ſibi remittere; ob rationem datam: vnde horum relaxatio, aut diſpenſatio ad Eccleſiaſticam poteſtatem ſolùm pertinet.

QVÆSTIO VIII.

An, quando duo inuicem ſibi iuramento promittunt, ſe amplius non furaturos; ſe audituros ſacrum feſtis, ſe non luſuros, &c. poſſint ſibi adinuicem obligationem remittere?

NEgant communiter Doctores: eo quod horum iuramentorū principalis ſcopus, & finis eſt honor Dei, & eius obſequium, & ideo cenſendum eſt, non homini, ſed Deo eſſe præſtita, & ideo ab homine non poſſe condonari. Sic Sanchez *loco cit. n.* 5. Azor, Tabiena, Angelus, Abulenſ. Driedo, & alij plures apud ipſum.

Sed clarius Reſpondet Fagundez loco citato, *n.* 10. dicendo, in his caſibus interrogandos eſſe iurantes de ſua intentione, an ſcilicet, hæc iuramenta fecerint ex præcipua intentione ob Dei honorem, an verò ad mutuā gratiam præſtandam. Si reſpondeant primum; benè dicunt relati Doctores, non poſſe illos ſibi inuicem hæc iuramenta remittere. Si ſecundum reſpondeant, tunc dicendum eſt, poſſe illos ſibi talia iuramenta remittere. Sic ille, & benè. Sed non contra mentem Authorum primæ ſententiæ, cum ipſi ſupponant dum affirmatiuè reſpondent, præcipuam intentionem iurantium fuiſſe habere pro ſcopo honorem Dei, & conſtat ex doctrina, quam ipſemet Sanchez docet, *n.* 6. quam non vidit Fagundez.

QVÆSTIO IX.

An deinde ſi duo ſibi adinuicem iurent, ſe recitaturos duo Pſalteria, aut Roſaria, alter pro altero, poſſint ſibi adinuicem eam obligationem remittere.

NEgat Syluest. *v. iuramentum* 5. *q.* 9. cum Ioan. Andrea *cap.* 2. *de ſponſalib.* & Ioan. Ling. *in Clem.* 1. *de vſuris.* Negat deinde Angel. *iuramentum* 6. *n.* 2. exiſtimantes, in hoc caſu, non poſſe ſibi inuicem remittere aut relaxare, vt loquitur Syluest. iuramenta, eo quod concernant cultum Dei.

Affirmant è contrà alij, docentes, poſſe. Quia illa iuramenta facta ſunt in vtilitatem mutuam. Ita Filliuc. *tract.* 25. *cap.* 9. *q.* 6. *n.* 268. *&* *n.* 269. vbi hæc dicit verba: Nec refert, quod vtilitas ſit ſpiritualis; vt ſi duo iurent dicere Pſalterium pro inuicem, quia huic etiam homo poteſt cedere; & opus promiſſum eſt homini, non Deo; quidquid contra Syluestr. *iuram.* 6. *q.* 9. Filliucius ex Suario (quem non citat) *lib.* 2. *de iuram. cap.* 39. *num.* 7.

Sed ego clariùs ſub diſtinctione cum Sanchez Reſp. dicendum. Quod ſi intentio, & finis principalis iurantium fuit, recitare amplius quotidie, vel vna tantum vice, quamuis eæ orationes pro altero offerrentur, non poterit alter obligationem illas recitandi remittere abſolutè, ſed tantum, ne pro ſe offerantur: quia prius honorem, & cultum Dei reſpexit, poſterius autem vtilitatem huius. Si vero præcipua intentio, & finis fuit, id beneficium mutuò in ſe ipſos conferre; tunc poterit vterque mutuò ſibi dictam obligationem remittere, aut alter ſolus alteri. In dubio autem intentionis, & finis, cenſendum eſt, hanc poſteriorem eſſe, & ita locum eſſe partis remiſſioni.

Quia frequentiſſima ſic promittentium intentio hæc eſt. Sic ille *lib.3. cap.20. num. 5. fine*, & ex illo Fagundez *lib.2. cap.33. num. 11.*

QVÆSTIO X.

An quando iuramentum principaliter in Dei honorem fit, ſed tota res promiſſa cedit in fauorem partis; poſſit pars illa id iuramentum remittere?

NEgant plures Doctores. *Primò* ex doctrina D.Thomæ *2.2.q.89.art.9.ad* 2. vbi aſſerit, eum, cui aliquid promittitur intuitu pietatis, id non poſſe remittere: eo quod hoc iuramentum voto æquiualeat.

Secundò, quia tale iuramentum ſoli Deo præſtatur, cuius iuri alter renunciare nequit: ergo ſi quis (inquiunt) iuret ad Dei honorem huic pauperi dare eleemoſynam; vel eius filiã dotare, aut eã ducere; nequaquã poterit ille pauper, vel illa fœmina obligationẽ talis iuramenti remittere. Ita ſentire videntur Vincentius cum Ioan. Andrea *in cap.2. de ſponſal. n.7. &* 8. & Anchar. ibid. *n.5.* & expreſsè id tenent Anton. ibi *n.9.* vbi Abbas in fine. Alex. de Neuo *n.*28. Card. *in cap. De illis, el. 1. de deſponſal. impuber. n.*2. Roſſella *v. ſponſalia, n.*8. vbi Angelus, *n. 20.* Syluest. *q.10. caſu* 1. Alex. Carrerius *lib. 1. de ſponſal. cap.5.* Sotus *lib.8. de iuſt. q.1. art.9. ad 2. &* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap.9. q.11.* Quos omnes pro hac parte citat Sanchez *libro 1. de matrim. diſp.52. num.*7. & *lib.3. Decal. cap.20. n.7.*

Sed multò probabiliùs Reſp. poſſe partem, iuramentum Deo præſtitum remittere. Quia, quamuis ſit Deo præſtitum, ipſe Deus illud recipit in partis vtilitatem: ergo pars, cui debetur, remittere poteſt, ſicut alia debita condonare. Deinde huiuſmodi iuramentum habet hanc tacitam conditionem, nempe, dummodo velit promiſſum acceptare is de cuius commodo agitur. Non enim intendit promittens inuitum ad acceptandum cogere, vel nolenti obtrudere: ergo ſi ille nolit, vel condonet, non manet obligatus; ceſſat enim conditio, ſub qua obligatio inducta eſt. Sic Nauarr. *cap.12. n.*25. Henriquez *lib. 11. cap. 14. n.6.* Viuald. in ſuo *Candelab. 1. p. de ſponſal. cap.5. n.5.* Ludou. Lopez *2. p. inſtruct. de matrim. cap.* 38. & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanchez, vbi ſuprà. Quibus addi poſſunt Fagundez *lib. 2. cap.32. num.* 13. Candidus *diſp.3. de iuram. punct. 2. n.3.* dicens, id eſſe ſibi certum. Pradus *tom. 2. de iuſt. cap.32. de iuram. q.7. §.3. n.*18.

Qui omnes addunt, quod caſu, quo iurans dare eleemoſynam, non determinaret pauperem; tunc nullus eſſet, qui poſſet obligationem iuramenti remittere. Ratio eſt, quia illud iuramentum eſt Deo factum, & inducit rationem voti. Nec res promiſſa cedit in gratiam huius pauperis determinati, ſed huius, vel illius: ergo nullus eſt in particulari, qui poſſit remittere. Legatur Sanchez *n.*8. & Palaus *loco cit.* & Fagundez *num.* 15.

QVÆSTIO XI.

An, ſi quis Mariæ filiæ Petri centum aureos in dotem ſub iuramento promittat; intuitu, & cauſa Petri ſui patris; tunc poßit vterque, tam, videlicet, pater, quod filia remiſſionem iuramenti facere?

NEgandum eſſe ex doctrina Soti, & Azoris, his verbis docet Fagundez: Nam licèt ex doctrina Soti *lib.8. de iuſt. q.1. art. 9. ad 2.* & Azoris *tom. 1. institut. moral. lib. 11. cap.9. q.* 11. colligatur, ad patrem ſolum pertinere remiſſionem huius iuramenti, qui independenter à filia, & ſine conſenſu illius, imò, & repugnante illa, ſolus poteſt obligationem huius voti (lege, *iuramenti*) remittere, quatenus aſſerunt, ad ſolum illum pertinere directè remiſſionem iuramenti promiſſorij ad quem, & propter quem, directè facta eſt promiſſio. Vnde cum hæc promiſſio directè facta ſit patri, & propter patrem, & non filiæ, nec propter filiam, indè ſequitur euidenter, quod ſolus pater independenter à filia poſſit obligationem illius remittere. Nec obſtat, quod promiſſio illa in executione facta fuerit filiæ, & fortè inſciente patre: ſufficit enim, quod ex intentione promittentis promiſſio facta fuerit patri, vt ſimpliciter dicamus, directè factam fuiſſe patri.

Nihilominus, addit Fagundez, mihi videtur, poſſe etiam filiam illius obligationem remittere, & condonare ſine conſenſu patris, imo repugnante patre, non quidem directè, ſed indirectè, ideſt, dummodo id faciat ſine præiudico patris, quod tunc continget, quando illa nubere noluerit, aut quando voluerit, ſed cum ea conditione, vt nihil pater ei promittat in dotem, præter id, quod tantum, ſecluſa ea promiſſione, ex legitima habere poterat; aut quando inuenerit ſponſum, qui eam indotatam in in vxorem accipiat: tunc enim indirectè, & per ſubſtractionem materiæ, illa poterit independenter à patre obligationem huius iuramenti remittere. Quod non negabunt Sotus, & Azor, cum illi ſolùm dicant, remiſſionem huius iuramenti ad eum ſolum directè pertinere ad quem, & propter quem directè facta eſt promiſſio. Huc vſque Fagundez.

Sed certè non benè pro parte negatiua citat hos Authores. Nam in primis Sotus, *loco citato*, non proponit quæſtionem hanc, ſicut nos cum Fagundez propoſuimus: ſed in hunc modum. Quia ſi contra arguas, ſequeretur, quod ſi ego amico iurarem, (*non dicit, filia Petri*) pondus auri in dotem filiæ ſuæ elargiri, non poſſet ille mihi remittere, ſicut ſi abſolutè illud iurarem. Nam dotare virginem videtur opus eleemoſynæ, ac ſubinde pietatis, atque adeo eſſe votum: hoc autem videtur durum. Reſpondetur quod huiuſmodi promiſſiones ſunt ancipites; & ideo videndum eſt, quo animo fiant. Etenim ſi promiſſio fiat homini in gratiam ipſius, humano more, iuramentum poteſt ab illo amico relaxari: ſicut ipſa puella idem ſibi præſtitum iuramentum poſſet remittere. Si verò promiſſio fit intuitu pietatis, & religionis, naturam iam induit voti, quod ab homine relaxari non poteſt. Hæc Sotus. Qui, vt vides, ſolùm patri tribuit poteſtatem relaxandi iuramentum, ſibi quia ſolum præſtitum; non filiæ, nec directè, nec indirectè. Igitur non benè citatur à Fagundez.

Similiter nec Azorius. Quia licèt hic proponat

quæſtionem

quæſtionem eodem modo,ac Fagundez;ſed non reſoluit, vt refert. Accipe Azorij verba: Vndecimò quæritur, quid ſit dicendum, cum Titius iurauit, ſe certæ Caij filiæ dotem daturum, vt poſſit commodè nubere; an Caius, aut eius filia eiuſmodi iuſiurandum poſſit remittere? Sotus *lib.6.(lege tu.8.) de iuſt. q.1. art.9.* diſtinguit: Aut Titius iureiurando ſe deuinxit pietatis, ac religionis cauſa, eo quod filia Caij inopia premeretur;aut promiſit gratia puellæ, vel patris. Si primo, inquit, modo iurauerit, non poteſt Caius, & filia iuſiurandum dirimere: eſt enim votum Deo factum. Si ſecundo, poteſt Caius id iuſiurandum diſſoluere, quoniam ſibi, aut filiæ eſt facta promiſſio. Hæc Azorius. Qui (ſi notes) ſolum patri tribuit facultatem tale iuramentum relaxandi; filiæ verò nec directè, nec indirectè, vt vult Fagundez.

Igitur clariùs ac diſtinctiùs Reſp. *Primò*. In caſu quæſtionis propoſitæ optimè poteſt filia directè iuramentum relaxare. Quia directè illi promiſſio facta eſt. Sic ſentiunt clare vt vidiſti,Sotus, & Azorius. Similiter, & poterit pater ſi illi promiſſio facta fuerit. Conſtat vtique ex dictis.

Secundò Reſp. ſi iuramentum dandi dotem factum fuerit Patri, & non filiæ; tunc per accidens,& indirectè poterit filia illud relaxare, nolendo nubere, aut non admittendo dotem, vt benè in hoc Fagundez, quamuis, vt propriùs loquamur iuxta dicta ſuprà *quæſt.10.* tunc ex ſe ceſſet obligatio iuramenti, nec indigeat ab aliquo relaxari.

DISPVTATIO XVI.

De ceſſatione iuramenti promiſſorij, & voti,ob irritationem factam ab habente poteſtatem.

QVÆSTIO PRIMA.

An irritatio iuramenti promiſſorij, aut voti, ſit annullatio omnimoda eorum?

RESPONDEO vt certum: quod ſic. Nam irritare iuramentum, ſeu votum, nihil aliud eſt, quàm illud annullare, ita vt amplius non obliget. Sic colligitur ex S. Thoma 2.2. q.88. art.8. & 9. Syluest. *votum 4. num. 1.* ſic dicens: irritatio eſt annullatio obligationis voti, ex beneplacito voluntatis: vt cùm vir dixerit vxori: Nolo quod obſerues hoc, vel illud votum. Sic ille. Legantur Sanchez *lib. 3. Decal. cap.19. num.1.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 1.* Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. Raphaël de la Torre ibid. *art. 9. diſp.1.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 33.* Tamburin. *lib.3. cap.16. §. 3.* Prado *cap.31. de voto q.13. §.2.* Palaus *diſp. 3. de iuram. in princip. & diſp.2. de voto punct.1. n.1.* Vbi ſic irritationem definit: *Eſt actus liber, quo is à quo votum pendet, tollit voti obligationem.*

QVÆSTIO II.

An irritatio iuramenti, aut voti, pertineat ad poteſtatem dominatiuam?

RESPONDEO vt certum: quod ſic. Vnde ſolus ille qui poteſtatem habet dominatiuam in perſonam promittentem, vel in materiam promiſſam, irritare poteſt iuramentum promiſſorium, aut votum. Ideóque hæc poteſtas pertinet ad patrem reſpectu filiorum, & deficiente patre, ad matrem, ad tutorem, & curatorem, & ad illos, qui loco parentum habentur: Item ad Dominos reſpectu ſeruorum, ad Prælatos reſpectu Religioſorum, & tandem ad omnes, qui aliquam poteſtatem ſuper alios exercent. Sic omnes DD. Legantur citati.

QVÆSTIO III.

An duplex inueniatur irritatio, altera directa, & propria; altera impropria, & indirecta?

RESPONDEO vt certum:quod ſic. *Directa*, & propria dicitur, & eſt illa, quæ ex ſubiectione voluntatis, prouenit, eſtque actus dominatiuæ poteſtatis, quo irritum, & nullum redditur iuramentum, aut votum. *Indirecta* verò eſt illa, quæ materiam promiſſam reſpicit, impediendo illius executionem, quæ potius ſuſpenſio voti, aut iuramenti, quàm irritatio vocatur. Sic Suares *lib.6. de voto cap.1.n.4.* Sanchez *lib.4. cap. 24. n.3.* Raphaël de la Torre *diſp.1. cit. num.6.* Palaus *loco cit. n.2. & 3.* Prado *num.12.* Tamburin. *lib 3. cap.16. §. 3. num.2.* his verbis. Ille dicitur votum irritare, qui tollit abſolutè, & ſine rimore reuiuiſcentiæ obligationem voti cuiuſcumque ſiue futuri,ſiue præteriti,ſiue ſola mente, ſiue etiam voce prolati: tollere autem eam ſolùm poteſt is, à quo vouens dependet. Quoniam ergo dependentia, vel eſt, quoad voluntatem, vt eſt filius, vel Religioſus, qui dependent à voluntate Patris, & Superioris; vel quoad rem promiſſam, vt eſt ſeruus, qui quoad bona temporalia, quando non habet, nec habiturus eſt peculium proprium, dependet à Domino; ideo duplex eſt irritatio, alia ſcilicet, directa, quæ eſt, quando à Superiore, vel Patre, tolluntur vota dependentia à ſua voluntate; alia indirecta, quando tolluntur vota de rebus ſubiectis dominio alicuius. Sic ille, *num.1.* Et *num.2. ſic:* Directa irritatio ſemper eſt actus dominatiuæ poteſtatis: indirecta poteſt eſſe etiam actus iuriſdictionis: & ita quidem eſſet, ſi Pontifex prohiberet materiam ab aliquo promiſſam, prohiberet v. g. ieiunium in die Dominico, quod quis vouiſſet, &c. Sic ille ibi. Et hæc, vt diximus dicitur indirecta irritatio; ſeu potius ſuſpenſio voti, &c. ſic etiam Villalob. *tom.2. tract. 24. diff. 17.* (non 15. vt leges apud Pradum) *num. 4.* alij communiter.

QVÆSTIO IV.

An ſit neceſſarium, ad irritationem validam, vt ſuperior cognoſcat iuramentum, aut votum emiſſum, in ſpecie?

AFfirmant aliqui recentiores (vt ait Baſilius, infrà) quia neceſſarium eſt, quod is qui diſpenſat, vel commutat aliquod iuramentum ſeu votum, habeat cognitionem horum in ſpecie: ergo etiam erit neceſſum, quod talem cognitionem habeat, qui illa irritat. Ita tenet Raph. de la Torre 2.2. *q.*88. *art.9. diſp.1. n.6.*

Sed probabiliùs Reſpondeo non eſſe neceſſarium, ſuperiorem vota, aut iuramenta, quæ irritare velit, in ſpecie cognoſcere; ſed ſat eſſe, ſi dicat: *ego aufero à te quacumque tua vota*, vel, *ego irrito quodcumque votum* (ſeu *iuramentum*) *à te emiſſum de materia mihi ſubiecta.* Sic Baſilius *lib.10.de matrim. cap.*17. §. 2. *num.* 22. & Tamburinus ex illo, *lib.* 3. *Decal. cap.*16. §. 3. *num.*1. Qui ad argumentum contrarium, conceſſo antecedenti, negant conſequentiam. Diſparitatem aſſignant. Quia ideo diſpenſans, vel commutans debent ſpeciatim vota cognoſcere, vt cauſam diſpenſandi, vel æqualitatem commutandi perpendant; hæc autem non requiruntur in irritatione; quia ex parte irritantis non requiritur cauſa aliqua ad irritationem, vt dicemus ſtatim.

QVÆSTIO V.

An, irritatio petat ex natura ſua cauſam, vt ab omni prorſus culpa ſit libera?

AFfirmant multi Doctores, eſſe culpam venialem, irritare aliquod votum, ſeu iuramentum Deo præſtitum, abſque iuſta cauſa. Quia, qui ſine cauſa irritat aliquod votum, ſeu iuramentum Deo præſtitum abutitur poteſtate ſibi in bonum ſui ſubditi conceſſa:erga. Ita Sanchez *lib.*4. *Decal.cap.*24. *num.* 13. & penes ipſum, Sotus *lib.*7. *de iuſt. q.* 3. *art.*1. *col.*4. *verſ. De vſu autem.* Medina *lib.*1. *ſum. cap.*14. §. 7. *paulò poſt initium.* Aragon 2.2. *q.* 88. *art.* 8. *col.* 2. *verſ. ſed quoniam.* Sayrus *in Claui regia lib.* 6. *cap.*10. *num.*14. Leſſius *lib.*2. *de iuſt. cap.*40. *dubit.*10. *num.*70. Manuel *in Bulla Cruc.* §.9. *num.*104. Valentia 2.2. *diſp.6. q.6. punct.*16. *col.*1. & Conradus *in ſuis reſponſis* 1. *p. q.*298.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non petere ex natura ſua cauſam, vt omni prorſus culpa vacet irritatio, ſed hanc, ſola ſuperioris voluntate validè, & licitè fieri poſſe. Quia ſuperior irritans vtitur iure ſuo, quod habet, ne inferiorum vota, ſeu iuramenta Deo præſtita, ſint abſque eius conſenſu firma; nec iure aliquo cogitur ea approbare; cùm nec ipſe vouerit, aut iurauerit, nec votis, aut iuramentis præſtandis conſenſum præbuerit. Sic apud Sanchez *loco cit. num.*11. tenent Nauarr. *cap.* 12. *num.*73. Suarez *tom.*5. *in* 3. *p. diſp.*4. *ſect.* 2. *num.* 8. Caiet. *in ſum. verb. votum, cap. vltimo.* Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. regul. q.* 25. *artic.*7. *fine.* Toledo *lib.*4. *ſum. cap.*18. *num.*9. Sà *v. votum, vbi de voti irritatione, num.* 1. Lodou. Lopez 1. *p. inſtructorij cap.* 48. *col. vltima*, Azor *tom.*1. *lib.*11. *cap.*17. *q.*1. Petr. Ledeſma *tom.*2. *ſum. tract.*10. *cap.*7. *dub.*2. Palud. Palac. Ouandus, D. Anton. Sylueſter, Angel. Alcozer, Angles, Viuald. Vega, Beia, Llamas, & alij. Imò & ipſe Sanchez idem tenuerat *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 1. vt notat Fagundez, qui hanc etiam tenet ſententiam *lib.* 2. *Decal. cap.*33. *num.*1. Tamburinus *loco cit. num.*1. & 14. vbi ait; quoad praxim vtriuſque ſententiæ Doctores concordes eſſe, fatentur enim, & primi cauſam ad excuſandum à quacumque culpa eã vnã ſufficientem eſſe, quia ſcilicet grauatum ſe ſubditum voto, aut iuramento ſentiat. Cùm igitur tam modica cauſa ſit ſatis, moraliter loquendo culpa ſemper euitabitur. Sic ille; qui & citat Sanchez pro ſe *loco cit. num.* 15. & 16. Et benè, & Baſilium *lib.*10. *de matrim. cap.*17. *n.*22.

QVÆSTIO VI.

An, qui gaudet poteſtate irritandi vota Deo facta; poſſit & iuramenta eidem Deo præſtita irritare?

NEgat Valentia 2. 2. *diſp.6. q.7. punct.*4. *col.*5. verſ. *Quantum eſt.*

Sed probabiliùs longè Reſpondeo dicendum, quod omnes, qui gaudent poteſtate irritandi vota Deo facta, gaudeant etiam poteſtate iuramenta de eiſdem rebus Deo præſtita irritare. Ratio eſt, quia, vt ſuprà eſt habitum, huiuſmodi iuramenta induunt voti rationem: ergo qui gaudet poteſtate irritandi votum, gaudebit vtique irritandi, & iuramentum, Sic Sanchez *lib.*3. *cap.*19. *num.*2. & penes ipſum, D. Thom. 2.2. *q.*89. *art.*9. *ad* 3. & ibi Caiet. Sotus, & Aragon. Azor, Alcozer, Sà, Toledo, & alij Fagundez *loco cit. num.* 4. Palao *diſp.* 3. *de iuram. punct.* 1. *num.* 1. Leſſius *lib.*2. *cap.* 41. *dubit.* 12. *num.* 6. Prado *q.* 13. §. 2. *num.* 23. & alij, quos in ſimili citauimus 1. *p. tract.*5. *diſp.*14. *quæſt.*100. & *ſequent.*

QVÆSTIO VII.

An poteſtas irritandi vota, aut iuramenta Deo præſtita, ortum habeat ex iure poſitiuo, ſeu Pontificio?

AFfirmant plures Doctores: eo quod nullo pacto, ex natura rei poteſt hæc poteſtas probari, præcipuè loquendo reſpectu Religioſorum, quorum ſolemnia vota ex iure poſitiuo ſtatum religioſum conſtituunt, & ſolo iure Eccleſiaſtico irritum redditur, quod contra vota fit. Ita tenent loquendo de Religioſis, & filiisfamilias, Vaſquez 1.2. *q.*96. *art.* 4. *diſp.* 165. *cap.* 4. *num.* 29. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 10. *num.* 74. & Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.*24. *num.* 32. quos citat, & ſequitur Caſtro Palaus *diſp.*2. *de voto, punct.*1. *num.*4. Quibus addi poſſunt Bart. à S. Fauſto *lib.* 2. *q.*19. Bonacina *diſp.*4. *q.*2. *punct.*7. §.2. *n.*26. Lezana *tom.*4. *verb. votum pro regularib. n.*7.

Sed non minùs probabiliter, ſed potius magis, Reſpondeo hanc poteſtatem ortum habere à iure naturali & diuino. Quia filius naturaliter ſubditur patri, vxor viro, ſeruus Domino, & Religioſus Prælato: atqui hæc ſubiectio eſt radix huius poteſtatis: ergo à iure naturali prouenit hæc poteſtas. Sic Sotus *lib.*7. *de iuſt. q.* 3. *art.* 1. *col.*3. *verſ. Haud ergo*, & verſ. *Sciſcitaris autem.* Aragon 2.2. *q.*88. *art.*8. *col.*7. *verſ. Tertiò eſt aduertendum.* Ouandus *in* 4. *diſt.*38.

diſt. 38. *diſp. vnica, propoſit.* 22. Saytus *in Claui Reg. lib.6.cap.*10.*n.*7. Azor. *tom.*1.*lib.* 11. *cap.* 17. *q.*3. Petr. Ledeſma *tom.*1.*tract.* 10. *cap.* 7. *dub.* 2. *in dicto* 3. Suarez *lib.6. de voto,cap.6.n.* 2. & 3. & *cap.* 7. *à num.* 3. Salas 1.2.*q.* 21.*tract.*8.*diſp.vnica, ſect.* 25. *n.* 262. Vega *tom.* 2. *ſum. cap.* 129. *caſu* 88. Conradus *in reſponſis* 1.*p. q.* 297. & Rodrig. *tom.* 2.*ſum. cap.* 89. *n.* 1. & *tom.*1. *qq. Regul.q.*25. *art.* 5. & Caiet. 2.2.*q.* 88. *art.* 8. *dub.* 3. *verſ. Ad primum dicitur*: quos omnes pro hac parte adducit Sanchez *loco cit. n.* 29. Quibus addi poſſunt Raph. de la Torre *loco cit. diſp.* 2. *n.* 4. & *diſp.*4. *num.* 5. Baſil. de Leon. *lib.7. de matrim.cap.*5.*n.*19. Geron. Garcia *tomo* 2. *tract.*10. *diff.* 6. *dub.* 7. *pun.* 2.*n.*15. (licèt dubitet *n.* 20.) Trullench. *lib.*2.*in Decal. cap.* 2. *dub.* 20. *n.* 1. Prado *tom.* 2. *cap.*31.*de voto q.*13. §. 2.*n.*15. Pellizarius *tom.* 1. *Regul. tract.* 3. *cap.* 4. *q.*21. *num.*61. Peyrinus *tom.* 2. *vbi de Prælato quæſt.* 3. *cap.* 3. *num.* 8. Miranda *tom.* 2.*q.* 32.*art.*4. *concl.* 6. Baſſeus *tom.*2.*votum* 2.*n.*1. Aſcanius *tom.*2. *diſp.* 18. *quæſt.* 4. *n.*8.

---

§. II.

De poteſtate, quam habet Pontifex ad irritanda vota, & iuramenta Chriſtianorum omnium.

QVÆSTIO VIII.

An ſummus Pontifex poßit directè irritare vota omnium Chriſtianorum?

AFfirmant aliqui, quos, ſuppreſſis nominibus, refert Suarez *lib.6.de voto cap.*2.*n.*2. Quorum fundamentum eſt: quia Pontifex habet ſupremam poteſtatem in terris, & illis ſine limitatione dictum eſt in Petro *Matt.* 16. *Quodcumque ligaueris, & quodcumque ſolueris, &c.* Ergo etiam illi data eſt poteſtas irritandi omnia vota. Ita apud Suar. Gloſſa *in cap. Quemadmodum, de iureiurand. verb. conditio,* & apud Caſtro Palaum, Metina *de Sacror. hominum continentia, lib.*5.*cap.* 54. *fine.* & Llamas *in methodo curationis cap.* 4. §. 41. (ſic lege, non vt inueni apud ipſum Palaum, *Namas* 3. *p. cap.* 44.) in principio, vbi ſic ait: Quoad primum ſciendum eſt, ſummum Pontificem cum rationabili cauſa, omnia vota irritare, commutare, & in omnibus diſpenſare, &c. Sic ibi: & in fine, ſic: Poteſt & ſummus Pontifex irritare quæcumque vota, quæ poteſt pater, & tutor, & Prælatus, & Dominus, cum ſit omnium Pater, Prælatus, atque Dominus: & ſic omnis vouens, ſi non actualiter, tamen omnis virtualiter reſeruat ſui Superioris, Prælati, Patris, vel Tutoris, vel Domini voluntatem in his, in quibus ille ſubiectus eſt, quando votum ſimplex emittit: nam quando ſolemne, cum debitis ab Eccleſia declaratis circumſtantiis, & ſolemnitatibus, facit, ſolum omnipotentis Dei reſeruat voluntatem. Hæc Hieronymus Llamas. Ita etiam tenet nouiſſimè Acacius March. *tom.*2.*verb.voto, Reſol.* 449. *num.*1.

Sed vt quid certum Reſpondeo non poſſe Pontificem directè omnium Chriſtianorum vota irritare. Quia certum eſt, talem poteſtatem dominationis non eſſe Pontifici à Chriſto Domino datam, ſed tantum poteſtatem ſupremæ iuriſdictionis ad gubernandam Eccleſiam: quia illa poteſtas nec neceſſaria, nec conueniens erat ad regimen Eccleſiæ, cum alia ſupremæ iuriſdictionis ad id ſufficiat; per hanc enim poteſt Pontifex, iuſta interueniente cauſa, Chriſtianos ab obligatione voti per diſpenſationem eximere, aut illorum executionem per poteſtatem præceptiuam impedire.

Nec eſt verum quod ait Hieronym. Llamas; nam vt benè Suarez, ex vi poteſtatis iuriſdictionis Pontificiæ factum non eſt, vt omnes voluntates Chriſtianorum, ita ſint dependentes à voluntate Papæ, vt non poſſint obligari firmiter, & abſolutè Deo, niſi dependenter à conſenſu Papæ; vnde enim fingi poteſt talis dependentia? Aliàs etiam homo homini obligari non poſſet, niſi ſub conditione incluſa, *ſi Papæ placuerit*: & ſic nec ipſum Matrimonium, nec Profeſſio Religioſa firma eſſet, ſi Papa vellet illam irritare, quæ ſunt abſurda. Sic ille *lib.*6. *de voto cap.* 2. *n.* 3. Et antea D.Thom. 2.2.*q.*88. *art.* 12. & ibi Caiet. *dub.*2. Vaſquez 1.2.*diſp.*165.*cap.*4. Nauar. *cap.* 12.*n.*76. (non 79. vt legi apud Palaum) Azor. *tom.*1.*lib.*11.*cap.*17.*q.*3. Leſſius *lib* 2.*cap.* 40. *dubit.* 13. *n.* 81. dicens, oppoſitum improbabile Sanchez *lib.* 4.*cap.* 24.*n.*18. (Qui etiam citat Llamas in *cap.* 44. ſed male) Palaus *diſp.*2.*pun.*2. *n.* 2. & alij. Qui omnes conueniunt, ob rationem dictam, nullum votum ſæcularium, ſeu laïcorum poſſe Pontificem directè irritare. Benè tamen indirectè, impediendo executionem votorum, per poteſtatem præceptiuam. Aduerte hic, quod Sanchez *loco cit. n.* 17. in fine, dicit, quod Leſſius *lib.*2.*de iuſt. cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 86. affirmat, ſententiam Hieronymi Llamas eſſe parum probabilem, & ita videatur cenſere non nihil probabilitatis habere. Sed certè *in* 2. *editione* loco à nobis citato, abſolutè dicit, ſententiam dictam non eſſe probabilem. Legatur.

QVÆSTIO IX.

An ſaltem poßit Pontifex vota Clericorum (etiam Epiſcoporum) ſæcularium, directè irritare?

AFfirmabunt à fortiori Authores primæ ſententiæ relatæ quæſt. antecedenti.

Sed etiam vt certum Reſpondeo nec poſſe regulariter loquendo. Quia neque in Clericos ſæculares habet Pontifex poteſtatem dominatiuam: ergo directè non valebit eorum vota irritare. Benè tamen ex parte materiæ & indirectè. Sic Authores citati, præcipuè Suarez *num.* 4. Nauarr. *cap.*12. *num.* 76. Azor. *loco cit.* Saytus *lib.*6. *Claui Reg.cap.*10.*dub.* 8. *num.*17. Sanchez *num.*19. Prado *tom.*2.*cap.*31. *de voto. q.* 13. §. 2. *numer.* 28. & alij, quos citat, & ſequitur Aſcanius Tamburin. de iure Abbatum, *tom.*2.*diſp.*18. *q.* 4. *num.*9.

QVÆSTIO X.

An ad minus, in caſu, quo Clericus ſæcularis voueat aliquid pertinens ad res Eccleſiaſticas, tunc poſſit Pontifex tale votum directè irritare?

RESpondeo tunc, poſſe. Quia tacita conditione videtur emiſſum tale votum, *ſi Romano Pontifici placuerit*. Sic Sayrus *loco cit.* his verbis: Dixi *regulariter*, quia ſi Clericus aliquid vouerit quod ad gubernationem Eccleſiarum, beneficiorum, & rerum Eccleſiaſticarum pertineat, putà, de beneficio renunciando, alienando, aut augendo numero Canonicorum alicuius Eccleſiæ, aut alia vota ſimilia de rebus Eccleſiaſticis fecerit, poterit ea Summus Pontifex irritare, eo quod facta videntur, tacita conditione, *ſi ſummo Pontifici placuerint*, aut quia in rebus Eccleſiaſticis, ex multorum ſententia, Papa plenum dominium habet; & ideo tanquam poteſtati eius præiudicantia irritari ab eo poſſint. Sic ille. Suarez *num.* 7. Sanchez *num.* 19. Azor, & Leſſius *loc. cit.* Palaus *punct.* 2. *cit. n.* 3. qui tamen hanc irritationem indirectam ratione materiæ appellat.

QVÆSTIO XI.

An Epiſcopi, & alij inferiores Prælati poſſint directè irritare vota, aut iuramenta ſuorum ſubditorum?

AFfirmat Acacius March. *tom.* 2. *verb. voto, reſol.* 449. *num.* 1. Sed Reſpondeo vt certum: Non poſſe. Conſtat ex dictis. Quia Epiſcopi ſolam poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis habent, erga ſuos ſubditos: ergo ſiue Clerici, ſiue laïci ſint, eorum vota ſolum commutare, vel diſpenſare, non autem irritare poſſunt, & minus multo poterunt Reges, & alij Principes temporales. Sic omnes. Sayrus *loco cit.* Suarez *num.* 5. Aſcanius, *num.* 9. Palaus *num.* 2. his verbis: Hinc à fortiori conſtat, non poſſe alios inferiores Prælatos, & multò minus Reges, & Principes temporales, vota ſuorum ſubditorum directè irritare. Quia minore poteſtate in ſuos ſubditos gaudent, quam Pontifex. Sic ille & omnes, legatur Sanchez *num.* 21. vbi excipit vota Clericorum vergētium in Eccleſiæ detrimentum, vt ſi Parochus voueat longam peregrinationem, tunc enim benè poterit Epiſcopus tale votum irritare, aut ſuſpendere.

QVÆSTIO XII.

An poſſit ſummus Pontifex omnia vota ſimplicia Religioſorum, & Monialium directè irritare?

RESpondeo vt certum: Poſſe. Quia certum eſt, quod Religioſi ſubduntur Pontifici, non ſola ratione, qua cæteri fideles; ſed etiam ex vi voti obedientiæ; eo quod, cum ſit ſupremus omnium Religionum Prælatus generalis, ipſi emittunt in profeſſione votum obedientiæ; & ideo non ſolum ſpiritualem, ſed etiam dominatiuam poteſtatem in illos habet, ſicuti alij Prælati regulares, immo, & multò melius. Sic D. Thom. 2. 2. *q.* 186. *art.* 5. *ad* 3. & ibi Caiet. *&* *q.* 88. *art.* 12. Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 3. *art.* 1. Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *dub.* 1. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 6. *pun.* 6. Suarez *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 7. *numer.* 18. Nauar. *cap.* 12. *num.* 66. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 24. *n.* 10. Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *de voto*, *q.* 13. §. 2. *num.* 29. Raph. de la Torre *q.* 88. *art.* 9. *diſp.* 2. *num.* 1. & omnes, apud Baſſeum *tom.* 2. *votum* 2. *n.* 11. & apud Aſcanium, *tom.* 2. *diſp.* 18. *q.* 4. *num.* 10.

QVÆSTIO XIII.

An etiam Epiſcopi poßint irritare directè vota Monialium ſibi ſubditarum?

RESpondeo vt certum etiam: Poſſe. Quia verè ſunt ſub eorum iuriſdictione, & illis ſpecialem obedientiam vouent. Idemque poterant olim, circa vota Religioſorum, qui immediatè erant illis ſubiecti, & in eorum manibus profitebantur. Sic omnes. Suarez *num.* 18. *cit.* Sanchez *numer.* 22. Prado *num.* 29.

QVÆSTIO XIV.

An, Superiores, qui poſſunt vota ſubditorum irritare; poſſint quoque ſua; vel ſaltem aliis committere, vt illa irritent?

AFfirmandum videtur. Quia Superiores poſſunt ſecum diſpenſare in omnibus illis, in quibus poſſunt cum ſubditis; nec non committere alteri iuriſdictionem, vt ſecum diſpenſent, vt diximus loquendo de diſpenſatione ieiunij *part.* 3. *tract.* 5. *diſp.* 10. *quæſt.* 34. *& ſequent.* ergo & poterunt ſua vota irritare, vel alteri irritanda committere.

Sed, vt certum Reſp. Non poſſe. Ratio eſt: quia nemo poteſt votum emittere, ſub conditione ſui conſenſus, & beneplaciti; (cum hæc conditio deſtruat ſtrictam voti obligationē) ſed neceſſario debet emittere ſub conditione beneplaciti alterius, ſicuti ſubditi emittunt ſub beneplacito ſuorum Superiorum, in qua conditione poteſtas irritandi innititur: ergo nemo poteſt ſua vota irritare, aut aliis irritanda committere.

Nec eſt ſimile de poteſtate diſpenſandi, quia hæc non competit diſpenſanti, ratione alicuius conditionis incluſæ in votis, aut in aliis inferiorum actibus incluſæ, vt competit irritanti. Et quamuis diſpenſatio ſit actus iuriſdictionis, cum tamen non ſit contentioſa ſed voluntaria, poteſt in ſe ipſum exerceri. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 24. *n.* 60. Palaus *pun.* 2. *n.* 5. Candid. *art.* 13. *n.* 1. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 29. *n.* 4. Pradus, *num.* 30. Aſcan. Tamburin. *tom.* 2. *diſp.* 18. *quæſt.* 1. *num.* 2. Barthol. à S. Fauſto, *lib.* 2. *Theſauri Relig. q.* 26.

§. III.

De poteſtate quam habent Prælati Regulares ad irritanda vota, & iuramenta Deo præſtita, horum ſubditorum?

QVÆSTIO XV.

An, non ſolum Prælati Superiores Regulares, vt Generales, & Prouinciales; verum etiam Conuentuales, vt Miniſtri, Priores, Guardiani, &c. poſſint irritare vota aut iuramenta ſuorum ſubditorum?

RESpondeo vt certum: Omnes iſtos poſſe. Quia omnibus iſtis quilibet Religioſus, per votum obedientiæ, quod in Profeſſione emittit, ſubiicitur. Sic omnes, vt fatetur Sanchez *lib.4. Decal.cap.* 33. *n.*15. Suarez *lib.6. de voto, cap.7.num.*17. Tamburin. *lib. 3.cap.*16. §. 3. *n.* 30. Fagundez *lib. 2. cap.* 35. *num.*1. & alij, qui idem dicunt de viſitatoribus; quia dum viſitant ſunt Prouincialibus ſuperiores, & toti Prouinciæ præſunt; niſi aliàs habeant iuriſdictionem ad aliquos actus limitatam. Legantur Peyrin. *tom.2.tract. de Prælato, q.3. cap.*3. à S. Fauſto *lib.2.Theſaur. q.* 154. Azor. *tom.*1 *lib.*1. *cap.* 18. *q.* 3. Baſſeus *tom.2. votum 2.num.* 11. Aſcan. Tamburin. *tom.2.diſp.*18.*q.*4.*n.*2.

QVÆSTIO XVI.

An Prælati ſecundarij Conuentuum, quos communiter, Superiores, Vicarios, & in Ordine Benedictino, Priores, & in Societate Ieſu, Miniſtros, vocant; poſſint, in præſentia Superiorum, etiam irritare vota, aut iuramenta ſuorum ſubditorum?

AFfirmabit forſan Paſqualigus, qui *decif.* 103. concedit prædictis ſecundariis Prælatis iuriſdictionem ordinariam, in foro pœnitentiæ, vt notauimus 1.*p.tract.*5.*diſp.*11.*q.*35.

Sed omninò Reſpondeo: Non poſſe irritare vota ſuorum Religioſorum, ſaltem in præſentia ſuorum Superiorum. Quia tunc non ſunt ſimpliciter Prælati, ſed Prælatorum adiutores ad res quaſdam eis à Superioribus commiſſas, & ad cauſas determinatas, nec poteſtatem dominatiuam in Religioſos habent, & ideo non poſſunt ſibi eligere Confeſſarium Sacerdotem quemlibet ſimplicem, vt diximus 2.*p loco citato.* Et ideò ſic tenent Sotus *in 4. d.* 18. *q.* 4. *art.*2. Sanchez *lib.4.cap.*33.*n.*16. Suarez *num.* 17. *citato.* Candid. *diſquiſ.*25. *art.*2. (non 3. vt legi apud Pradum) *dubit.*5. Prado *cap.*31 *de voto,q.* 13. §. 3. *n.* 42. Fagundez *lib. 2. cap.*35. *num.*3. Pellizzar. *tom.*1. *tract.3.cap.* 4. *q.* 21. *num.* 65. Peyrin. *tom. 2. tract.* 2. *q.* 3. *cap.* 3. *numer.* 16. Baſſeus *tom. 2. votum* 2. *numero vndecimo, verſ. Quartò*; & communis.

QVÆSTIO XVII.

An ſaltem in abſentia Superioris Conuentualis, ſeu Localis, poſſint dicti ſecundarij Prælati, vota & iuramenta Deo præſtita à ſuis Religioſis, irritare?

REſpondeo tunc optimè poſſe. Quià tunc tota gubernatio Conuentus ad hos ſecundarios Prælatos ſpectat, tanquam vices proprij Prælati gerentes, & ſic ſunt veri Prælati, cùm plena Prælatorum vice fungantur; niſi aliàs ſuam iuriſdictionem non reſtrinxerint. Ergo &c. Sic Sanchez, Suarez, Candid. Pradus, Fagundez, & Pellizzar. locis citatis. Peyrin. *n.* 16. *cit.* qui id benè limitat, vt non intelligatur de abſentia breui Prælati ſuperioris, quia tunc putat, non poſſe Azor. *tom.* 1. *lib.*11. *cap.* 17. *q.* 3. Saytus *in Claui Reg. lib.6.cap.* 10. *numer.* 16. Bonac. *diſp.*4.*q.* 2. *pun.*7. §. 2. *num.* 31. Vbi affirmat quod vota Religioſorum irritari poſſunt ab iis, qui vices Superiorum gerunt, modò hi habeant iuriſdictionem generalem ad omnes cauſas, & negotia, nam in tali generali facultate includitur etiam facultas irritandi vota.

QVÆSTIO XVIII.

An, poteſtatem irritandi vota, & iuramenta Deo præſtita, poſſit Superior alteri delegare?

NEgandum videtur. Quia Superior nequit alterum efficere dominum voluntatis ſui ſubditi, non conſtituēdo illum abſolutum Superiorem quando ſic conſtituere poſſet: ergo nec delegare poteſtatem irritandi vota, cum hæc ex dominatiua poteſtate oriatur. Propter hoc ita tenent aliqui, quos, ſuppreſſis nominibus, refert Palaus, infra.

Sed omninò Reſpondeo poſſe delegare. Quia hoc nihil aliud eſt, quam poteſtatem irritandi actus geſti, abſque domini conſenſu, committere; quam quidem quilibet Dominus concedere poteſt ad reſcindendam rei ſuæ alienationē, ipſo inconſulto factam. Nec hoc eſt conſtituere abſolutè dominum, ſed vices ſuas committere ad reſcindendum illum actum. Sic Sanchez *lib.4.cap.*24. *n.*54. Qui pro hac parte citat Leſſium *lib.2.de iuſt.cap.*40.*dub.* 13.*num.*107. *verb. Abbatiſſa*, dicentem, Abbatiſſas poſſe Monialium vota irritare, ex formali, vel virtuali ſuorum Prælatorum conceſſione. Sed Fagundez, qui hanc noſtram ſequitur opinionem, *cap.*35. *citato num.* 4. ait, quod in editione Pariſienſi non inuenerit in Leſſio talia verba. Ego dico, quod in mea editione Antuerpienſi, non loco citato à Sanchez, nempe *dub.* 13. *n.* 107. §. *Abbatiſſa*, ſed *dub.* 18. *numer.* 133. verſ. *Abbatiſſa*, ſolùm hæc verba habet Leſſius: Abbatiſſæ, etſi poſſint vota ſuarum Monialium irritare, non tamen poſſunt propriè in illis diſpenſare: quia iuriſdictione ſpiritali carent. Hæc, & non amplius, Leſſius. Tenent etiam noſtram ſententiam Suarez *lib.6. de voto, cap.* 7.*n.* 17. Candid. *diſquiſ.* 25. *art.* 2. *dub.*8. Aſcanius *tom.* 2. *diſp* 18.*q.*11. Bonac. *diſp.* 4.*q.* 2.*pun.*7. §. 2.*n.*31. *verſ. Ex quo li-*

eſt

cet inferre. Legatur iterum Sanchez *lib. 4. cap. 33. n. 16.* Trullench. *etiam lib. 2. in Decal. cap. 2. dub. 29. num. 4.* Palaus *diſp. 2. de voto pun. 4. num. 11.* P. Ioann. à Sanctiſſimo Sacram. Carmelita *de offic. & poteſt. Prioris Clauſtr. p. 3. ſect. 2. prin. 1. illat. 5.*

QVÆSTIO XIX.

An, Prælati ſecundarij, vt Vicarij, &c. poſſint, dum ſunt præſentes Prælati Conuentuales, licitè occupare ſubditum, tempore quo votum, ſeu iuramentum, impleturus erat?

RESpondeo poſſe; niſi aliàs, ex ſpeciali mandato Superioris, id tempus ad voti, ſeu iuramenti impletionem habeat ſubditus deſtinatum. Ratio eſt, quia huiuſmodi ſecundarij Prælati habent ius præcipiendi intra limites ſuæ domeſticæ gubernationis commiſſos à primariis Superioribus: ergo cum ad hoc non ſit neceſſaria poteſtas dominatiua, ſed ſatis ſit œconomica, poterunt id facere. Nec enim ſubditus poteſt ſuis votis poteſtati horum præiudicare; quia id eſſet rectæ Monaſterij gubernationi aduerſum. Ex quo infertur, quod aliquando per accidens id votum, aut iuramentum non obligabit, quia erat illi tempori adnexum. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 33. n. 16. citato*. Fagundez *ex illo*, *n. 5.*

QVÆSTIO XX.

An hæc poteſtas irritandi vota, aut iuramenta Deo præſtita, poſſit reſeruari à Prælato Superiori, (v. g. à Prouinciali) inferiori Prælato, nempe, Conuentuali?

RESpondeo vt certum: Poſſe. Quia quamuis omnibus primariis Religionis Prælatis, hæc poteſtas irritandi vota, & iuramenta conueniat; at id eſt cum quadam ſubordinatione. Et ideo poteſt Superior Prælatus reſeruare Prælato inferiori aliquam irritationem talis, vel talis voti, ſicuti poteſt alia circa regimen, & abſolutionem reſeruatorum. Sic Suarez *lib. 6. de voto, cap. 7. num. 17.* Sanchez ex illo *loco cit. num. 17.* & Fagundez *n. 6.*

QVÆSTIO XXI.

An, Abbatiſſæ, aut Prioriſſæ, poſſint irritare omnia ſuarum Monialium vota, quæ poſſunt Prælati, circa ſuos Religioſos, irritare?

NEgant aliqui Doctores; eo quod exiſtiment, quod ſatis ſit, eam poteſtatem eſſe apud Prælatos Monaſterij, ad quos gubernatio prædicti Monaſterij ſpectat. Ita ſentit Azor, dum ait, poſſe dictas Abbatiſſas, ſeu Prioriſſas, ea ſolummodo irritare vota ſuarum Monialium, quæ religioſæ familiæ gubernationi ſunt incommoda; non alia. Ita ille *p. 1. lib. 11. cap. 17. q. 3. ad finem*. Quem citat, & ſequitur Palaus *diſp. 2. de voto pun. 8. n. 7. fine*. Et Rodriguez *tom. 2. ſum. cap. 89. num. 9.* ait, Abbatiſſam poſſe irritare vota emiſſa à Monialibus de operibus ſupererogationis, & liberis, & ita videtur concedere eis limitatiorem poteſtatem, quàm Prælatis Religionum, qui poſſunt etiam vota de rebus præceptis irritare, vt infra. Et tandem alij abſolutè negant id poſſe Abbatiſſas, propter argumentum nuper factum, vt refert Raph. de la Torre, vbi infra.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Abbatiſſas, ſeu Prioriſſas, poſſe irritare Monialium omnia vota, quæ poſſunt Prælati, circa ſuos Regioſos. Quia Moniales, non ſolùm Prælatis, ſed ipſiſmet Abbatiſſis, ſeu Prioriſſis emittunt obedientiæ votum, ſicut Religioſi ſuis Prælatis: ergo omnia illarum vota includunt hanc tacitam conditionem pendentem ex earum conſenſu; *niſi mea Abbatiſſa contradixerit*. Deinde, quia Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ non habent minorem poteſtatem in actus Monialium, quàm Mater tutrix in actus filiorum impuberum (vt concedit ipſemet Rodriguez, *loco cit.* loquendo de Patre reſpectu filiorum:) ſed Matres tutrices poſſunt irritare omnia vota filiorum impuberum, vt infra dicemus: ergo & illæ. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 33. n. 19.* & penes illum, Petr. Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 10. cap. 7. ad finem*. Ouandus *in 4. diſt. 38. diſp. unica, propoſ. 19.* Alcozer. *in ſum cap. 16.* Angles *2. p. q. vnica de voto, art. 7. diff. 7.* Rodrig. *qq. regul. tom. 1. q. 25. art. 7.* Viuald. *3. p. Candel. cap. 14. n. 98.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 40. dub. 13. num. 107. verſ. Abbatiſſa* (ſed in impreſſione Antuerpienſi id habet *dub. 18. num. 133.* vt vidimus ſupra *q. 18.*) Suarez *lib. 6. de voto cap. 7. num. vltimo*. Sayrus *in Claui Reg. lib. 6. cap. 10. num. 7. verſ. Hinc eſt.* & *num. 13. in fine*, & Vaſquez *1. 2. q. 96. art. 4. diſp. 165. cap. 4. n. 29.* His addi poſſunt, Candidus *diſquiſ. 25. art. 2.* (non 3. vt ſæpius citat Pradus) *dubitatione* 4. Raph. de la Torre *2. 2. q. 88. art. 9. diſp. 2. n. 6.* qui id latè probat, & reſpondet rationi factæ à contrariis. Tamburinus *de iure Abbatiſſarum diſp. 32. q. 6.* Hieronym. Garcia, *tom. 2. tract. 10. diff. 6. dub. 7. pun. 2. n. 20.* Pradus *cap. 31. de voto, q. 13. §. 2. n. 44.* Tamburin. Ieſuita, *lib. 3. in Decal. cap. 16. §. 3. num. 31.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 35. n. 8.* Pellizzar. *tom. 2. Man. Religioſ. tract. 3. cap. 4. q. 21. n. 64.* Filliuc. *tract. 26. cap. 8. q. 9. n. 243. dicto 4. in fine*. Bonac. *diſp. 4. q. 2. pun. 7. §. 2. num. 26. verſ. Addo quarto*. Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 2. dub. 32. num. 3.* Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 45. n. 38. & 40.* Lezana *tom. 1. ſum. cap. 26. n. 15.* Balleus *tom. 2. votum. 2. n. 11.* Miranda *tract. de Monialib. q. 6. art. 4. concl. 3.* Portel *in addit. ad dub. Regul. verb. Abbatiſſa n. 3.* Imò, & citari poteſt Azor. *1. p. lib. 13. cap. 10. q. 7. in fine*. & Machado *tom. 2. lib. 5. par. 3. tract. 4. docum. 5.* Ex quo conſtat à fortiori poſſe Abbatiſſas, ex delegata poteſtate, aut ex formali, vel virtuali ſuorum Prælatorum conceſſione, vota ſuarum Monialium irritare. Legatur *q. 18.*

QVÆST.

QVÆSTIO XXII.

An Prælati Religionum poſſint irritare illa Religioſorum vota, & iuramenta, quæ verſantur circa materiam præceptam à Deo; vt de non mentiendo; vel ab Eccleſia, vt de abſtinendo à carnibus in die ieiunij?

NEgant aliqui Doctores: eo quod materia talium votorum, cum ſit neceſſaria, & poſita ſub præcepto, non ſubduntur Prælato Regulari: ergo. Ita Caiet. *2.2.q.* 88. *art.*8. *dub. vltimo*, Armilla *v. votum, num.* 9. Palac. *in 4. diſt.* 38. *diſp.3. col.* 22. Angles Florib. *2. p. q. vnica de voto, art. 7. diff. 2. concl. 3.*

Sed probabiliùs Reſpondeo: Poſſe. Ratio eſt: quia voluntas Religioſi debet eſſe perfectè ſubdita Prælato, & dependens ab ipſius voluntate in omnibus ad vitæ rectam directionem pertinentibus; ac proinde in nouis obligationibus ſuſcipiendis. Et quamuis illa voti, aut iuramenti Deo præſtiti materia, quatenus eſt materia præcepti, v. g. non mentiendi, non furandi, &c. non ſubdatur Prælato; ſubditur tamen, quatenus eſt noua voti, aut iuramenti obligatio: cum id votum, aut iuramentum emittere ſit opus ſupererogationis, ſicut orare, & abſtinere, extra præcepti tempus. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 33. n. 7.* & penes illum, D. Thom. *2.2.q.*88. *art.* 8. *ad 3. & in 4. diſt. 38. q. 1. art. 1. quaſt. vltima ad 3.* & ibi Durand. *q. 1. n. 7.* Palud. *q. 4. art. 2. n.* 24. Abulenſ. *in cap.* 30. *Numer. q. 65. ad 3. & q.* 72. Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 3. art. 1. dub. 2. col. 5. verſ. Quartum operum.* Nauarr. *cap. 12. n. 65.* Metina *lib. 1. ſum. cap. 14. §. 6. fol.* 87. Aragon. *2.2.q.* 88. *art.* 8. *dub. 1. concl. 4.* Suarez *lib. 6. de voto cap. 7. n. 7.* Sayrus *in Claui Reg. lib. 6. cap. 10. n. 9.* appellant oppoſitam ſententiam, falſam, (ſed immerito, vt vidit ipſe Sanchez) Valentia *2.2. diſp. 6. q. 6. pun. 6. quaſtiunc.* 5. Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 40. dub. 13.* (mihi, Sancio 10.) *num. 74. verſu altera eſt.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 17. q. 16. & 17.* Llamas *3. p. Methodi cap. 4. §.* 25. Turrecr. Silueſt. Tabiena, Alcozer, Graffis, Ludou. Lopez, Rodrig. Philiarch. Conradus, Ouand. Petr. Ledeſma, & Vega. Quibus addi poſſunt Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 35. num.* 7. Pellizzar. *tom. 1. tract. 3. cap. 4. q. 21. n. 61.* Filliuc. *tract. 26. cap. 8. q. 9. dicto 3. numer.* 242. Caſtro Palao *diſp. 2. de voto, punct. 8. numer.* 2. Bonac. *diſp. 4. q. 2. pun. 7. §. 2. n.* 26. Azor. Tamburin. *tom. 2. de iure Abbat. diſput.* 18. *q. 4. num.* 11. Layman. *lib. 4. tract. 4. cap. 7. n. 6. concl.* 3. Prado *cap. 31. de voto, q. 13. §. 3. n.* 33. Raph. de la Torre *diſp. 2. citata, numer.* 2. Peytinus *tom. 2. tract. de Prælato, quaſt. 3. cap. 3. n.* 10. Molfeſ. *tom. 1. tract. 2. cap. 15. n.* 84.

QVÆSTIO XXIII.

An Superiores Religionum, etiam irritare poſſint vota, ſeu iuramenta, ſuorum Religioſorum, de ſeruandis iis, ad quæ, ex Regula tenentur?

AFfirmant Angles *concl.* 4. Caietan. & Armilla; locis quæſt. antecedenti citatis, caſu tamen ſolum, quo Superior poſſit diſpenſare in præceptis Regulæ; ſecus verò aliàs. Ducuntur eodem fundamento, quod, quæſtione Superiori retulimus.

Sed, iuxta noſtram ſententiam, nuper relatam; Reſpondeo dicendum, in vtroque caſu, ob eandem rationem, poſſe ſuperiorem Religionis ea vota, & iuramenta ſuorum Religioſorum irritare. Quia licèt materia voti, aut iuramenti promiſſorij, ſit extra illius poteſtatem, non eſt tamen noua illa obligatio, quæ ex tali voto, aut iuramento, in ſuo Religioſo reſultat. Sic Sanchez *loco cit. n.* 8. ex Azorio *cap. 17. citato, q.* 17. & Suario *cap. 7. cit. n. 7. &* 8. Sic etiam indiſtinctè loquentes tradunt Sotus, Aragon, & Philiarcus apud ipſum. Fagundez *cap. 34. num.* 11. Peytinus *loco citato num.* 10. & alij.

QVÆSTIO XXIV.

An, Prælati poſſint irritare etiam vota, aut iuramenta interna ſuorum ſubditorum; vt vota faciendi tot actus amoris, fidei, &c.

NEgant aliqui Authores, quos, tacito nomine, refert Vaſquez *1.2.q.96. art. 4. diſp. 160. cap. 4. n.* 17. Et ipſe videtur ſentire id eſſe probabile, cum tantum vocet oppoſitum probabilius. Fundamentum eorum eſt. Quia Eccleſia non habet poteſtatem, circa actus purè internos: ergo vota purè interna, & quæ verſantur circa actus purè interiores, non poſſunt irritari à Prælatis Religioſorum, aut ab aliis habentibus facultatem irritandi vota, aut iuramenta Deo præſtita.

Sed longè multò probabilius Reſpondeo: Poſſe irritare talia vota, ſeu iuramenta merè interna. Quia ad totum hoc extenditur poteſtas Prælatorum. Et ideo, licèt Religioſus v. g. voueat, aut iuret, exercere quotidie tot actus amoris Dei, aut fidei, aut contritionis, optimè poterit Prælatus onus voti, aut iuramenti auferre, etiamſi non poſſit tales actus prohibere.

Ad argumentum autem contrariorum, benè reſpondet Candidus diſtinguendo antecedens: Eccleſia non habet poteſtatem, circa actus merè internos, quando iubet, vel prohibet aliquid, concedo antecedens: quando liberat aliquem ab aliqua obligatione, negò antecedens: & quoniam, quando Prælati irritant vota, aut iuramenta merè interna ſubditorum, liberant ſubditos ab obligatione ſeruandi vota, aut iuramenta, ideò ad id habent poteſtatem. Sic ille *diſquiſ. 25. art. 2. dubit. 3. dicto* 4. Et antea Vaſquez *loco citato.* Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 4. ſect. 2. num. 8. & 9. & tom. 2. de Relig. lib. 6. cap. 7. n.* 8. Petr. Ledeſma *tom. 2. ſumma tract. 10. cap. 7. dub. vltimo, dicto* 1. Bañez *2.2. q. 11. art.* 4. quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. in Decal. cap.*

*cap.24.num.*40. Quibus addi poſſunt Raph. de la Torre 2.2.*q.*88.*art.9. diſp.2.num.* 3. Caſtro Palao *diſp.2.de voto, punct.*3.§.1.*num.*1. Prado *cap.* 31. *de voto, q.*13.§.3.*num.*34. Trullench. *lib.2.in Decal.cap.2.dub.*29.*num.*3. Peyrin. *tom.2.vbi de Prælato q.3.cap.*3. Portel. *in dub. Regul.v.votum n.*32. Baſſeus *tom.2.votum* 2.*n.*2. Aſcan. Tambur. *tom.* 2. *diſp.*18.*q.*4.*n.*6.

QVÆSTIO XXV.

An item poſſint Prælati, aut alij habentes poteſtatem irritandi vota, ſeu iuramenta; irritare non ſolum iam emiſſa, ſed etiam in poſterum emittenda?

RESpondeo poſſe etiam. Ratio eſt, quia quicumque dominatiua poteſtate irritandi vota, ſeu iuramenta gaudet, poteſt nolle, vt vota, aut iuramenta emittenda à ſubdito, eique prius non communicata, nulla, & irrita ſint: ergo hac poſita voluntate, & declarata ſubdito, ſi hic aliqua vota emittat, aut iuramenta aliqua Deo præſtet, inconſulto Superiore, irrita erunt, & inania, cum deficiat illis conſenſus Superioris, à quo dependet firmitas voti, aut iuramenti promiſſorij ſubditi: ergo. Sic Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 24. *num.* 49. *&* 50. Suarez *lib.* 3. *de voto cap.* 3. *n.* 15. *& cap.*6. *num.* 25. Candidus *dubit.* 2. *cit. dicto* 3. Trullench. *num.* 3. *cit.* Layman. *lib.* 4. *ſum. tract.* 4. *cap.* 7. *n.* 6. *concl.* 3. *verſ. ex quo.* Palaus *diſp.2.pun.*3 §.1.*n.*2. Prado *loco cit. n.*35. Baſſeus *tom.2.votum* 2.*n.*3.

QVÆSTIO XXVI.

An, Religioſi poſſint validè, & meritoriè, vota aliqua, aut iuramenta Deo emittere ac præſtare, abſque ſuorum Superiorum licentia, & conſenſu?

NEgant aliqui Doctores, docentes, Monachos non poſſe vouere, ſine ſui Abbatis conſenſu, & ante illius conſenſum, votum non habere vim. *Primo* quia ſic habetur in cap. *Monacho* 20. *q.* 4. vbi dicitur: *Monacho non licet vota vouere, ſine conſenſu Abbatis; ſi autem vouerit frangendum erit. Secundò*, quia Monachus non habet propriam voluntatem, ſed eam tranſtulit in Abbatem: ergo cum non habeat velle, aut nolle, minimè poterit, abſque ſui Abbatis licentia, validè vouere, aut ſub iuramento aliquid promittere. Ita tenet Ricard. *in 4. diſt.* 38. *circa quartum principale, q.* 1. Quem citat, & ſequitur Angelus *v. votum 2.num.*3. Roſella *votum* 2. *num.* 14. Maior etiam *diſt.* 38. *q.* 4. & nouiſſimè Acacius March. *tom.2. verb. voto, reſol.* 449.*n.* 2. his verbis: Delo qual infieren algunos (los quales citan a S. Thom. 2.2. *q.* 88.*art.*8. y a Sanchez *lib.* 4. *cap.* 25.) que el voto del Religioſo, echo ſin conſentimiento del Superior, ora ſea de coſa que eſte prohibida, ò no lo eſte, es *ipſo iure nullo*, i de ningun valor ni neceſſita de irritacion, comutation, ò diſpenſacion. *Quia profeſſio Religionis eſt eius natura, vt omnia vota antea emiſſa extinguat: ergo impedit alia emitti*, &c. con eſto ſe quitan muchas dificultades, i ſe da de mano à muchos eſcrupulos. Hæc ille.

Sed probabiliùs Reſpondeo poſſe Religioſos, non ſolùm validè, verum etiam meritoriè, multa vouere, & Deo iuramento promittere; nempe omnia ea, quæ Regulæ, vel Superioris præcepto, aut gubernationi domeſticæ illius non repugnant: Ratio eſt, quia vouere, aut aliquid Deo iuramento promittere, eſt opus conſilij, & aliàs non eſt Religioſis prohibitum: ergo obligantur, etiam antequam Superior conſentiat, aut voti, vel iuramenti conſcius ſit.

Ad primum argumentum Reſpondet Leſſius, Canonem illum eſſe dubiæ authoritatis; non enim eſt alicuius Pontificis, aut Concilij, nec eſt S. Baſilij Magni (etſi Gratianus id inſinuet) quia in toto Baſilio non eſt nomen Abbatis. Dici autem poteſt cum Gloſſa, caput illud intelligendum eſſe de voto abſtinentiæ, quo ſcandalizantur cæteri. Hæc Leſſius *lib.* 2. *cap.*40. *dubit.*13. *in principio n.* 73. Addo ego ex Silueſtro, infra, & Armilla *verb. votum num.*9. quod dictum cap. potius eſt contra eos; cum dicat, quod Monacho non liceat, ſine conſenſu Abbatis, vouere, & ſi vouerit, votum frangendum erit: ergo non eſt ipſo iure irritum, ſed irritandum. Sic ille.

Ad ſecundum dicendum eſt, quod Monachus non ita tranſtulit ſuam voluntatem in Superiorem, quin in multis, quæ Superior non vetuit, ſit ſui arbitrij, & validè vouere poſſit, licèt omnia illius vota Superior queat irritare. Sic tenent Leſſius, & Armilla *locis citatis.* Nauarrus *in ſum. cap.*12. *num.*67. Palud. *in 4.diſt.*38.*q.*4.*art.*2. Silueſt. *v votum* 3 *q.*3. Caiet. 2.2.*q.* 88.*art.*8. Sotus *lib.7. de iuſt.q.3.art.*1. Quos citat, & ſequitur Fagundez *lib.2.in Decal. cap.* 34. *num.*9. Sic etiam Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.*25.*n.*6. Suarez *tom.2.de Relig.lib.3.de voto, cap.* 5. *à n.* 3. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 6. *n.* 172. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.*17.*q.*4. Miranda, Aragon, Portel, & alij, quos citat & ſequitur Peyrinus *tom.2.vbi de Prælato q.3.cap.* 3. *n.* 2. *&* 3. Vbi oppoſitam ſententiam valde probabilem dicit: legantur dicenda *tract. de voto, diſp.* 5.§.1.*q.*4.

QVÆSTIO XXVII.

An vota, aut iuramenta nouitiorum, poſſint à Prælatis Regularibus ſimpliciter irritari?

NEgant abſolutè communiter DD. Quia nouitij adhuc ſunt ſui iuris; & nemini ex voto obedientiæ ſubiecti: ergo eorum vota, neque à Prælatis Regularibus, immo, neque à Summo Pontifice, ſimpliciter irritari poſſunt. Sic tenent Nauarr. *cap.* 12.*n.* 65. Azor. *tom.*1. *lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 20. *&* 21. Ludou. Lopez 1.*p.inſtruct.cap.* 48.*col.*2. Saytus *in Claui Reg.lib.6.cap.*10. *n.*15. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. dub. (apud Sanchez) 10. *num.* 77. apud me verò, *in edit. Antuerp. dub.* 13. *num.* 80. Rodrig. *tom.2.ſum.cap.* 89. *n. vltimo: & tom.* 2. *qq. Regul. q.* 25.*art.*8. Llamas *par.*3. *method. cap.* 4.§. 42. Suarez *lib.* 6. *de voto cap.* 7. *numer.* 11. Quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 31. *n.* 28. Quibus addi poſſunt Bonac. *diſp.* 4. *quæſt.* 2. *pun.* 7. §.2. *n.*52. Layman. *lib.* 4. *tract.* 4. *pun.* 7. *numer.* 9. Palaus *diſp.* 2. *de voto pun.* 8. *numer.* 10. Fagundez *lib.*1.*cap.*36.*n.*1. Prado *tom.2.cap.* 31. *de*

voto

voto, q. 3 §. 3. *num.* 45. Candidus *diſquiſ.* 25. *art.* 2. *dubi.* 6. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *num.* 33. Bordon. *de Profeſſ. Relig. cap.* 12. *q.* 16. *n.* 38. Vechius *diſp.* 10. *dub.* 6. *num.* 1. Aſcanius Tamburin. *tom.* 2. *diſp.* 18. *q.* 10. *num.* 1.

Alij tamen è contra, ex parte, Reſpondent; non poſſe quidem Prælatos Regulares vota Nouitiorum irritare, ſi in ſæculo emiſſa ſint; aut ſi in nouitiatu, vt poſt exitum à Religione, implerentur. Secus inquiunt, ſi in nouitiatu facta ſint ab eis, vt tunc impleantur. Ratio primæ partis huius reſponſi eſt, quia Superior nihil iuris, aut poteſtatis habet in vota facta à Nouitio ante ingreſſum Religionis, aut in nouitiatu, vt impleantur extra Religionem: ſecus inquiunt, in alia vota facta in nouitiatu vt tunc ibi impleantur: quia Nouitius, cum probatur, Religionis Præfecto ſubiicitur. Sic ſentiunt quidam, quos tacito nomine refert. Azor *loco cit.*

Sed certè omnino cum Authoribus primæ ſententiæ Reſp. dicendum, vota nouitiorum in vniuerſum, minimè poſſe irritari à Superiore, quia in ea nullum ius Superior habet; cum eorum voluntas nondum à ſuperioris voluntate pendeat, ſicut illa Profeſſorum, in qua dependentia fundatur directa poteſtas irritandi vota, vt ſuprà eſt habitum.

QVÆSTIO XXVIII.

An, Superiores Societatis Ieſu, poſſint irritare vota, aut iuramenta Deo facta, ſuorum Religioſorum, qui ſola vota ſimplicia biennij emiſerunt?

Negandum ex dictis videtur. Nam ius irritandi vota eſt poteſtatis dominatiuæ, ex ſola profeſſione conſurgentis: at hæc non interuenit in præſenti caſu: ergo.

Sed tanquam certum Reſp. Poſſe. Quia qui dicta biennij vota emittunt, deſinunt eſſe Nouitij, & per eorum emiſſionem fiunt veri Religioſi, ſeque cum omnibus ſuis actibus tradunt Societati, ita vt Societas in eos acquirat verum ius, ſintque, quoad omnes ſuas operationes, ipſi ſubiecti, non aliter quàm Profeſſi, vt decidit Gregor. XIII. (*non XV.* vt legi apud Pellizzar.) in Bulla incipiente. *Aſcendente Domino*, atqui ex hac ſubiectione oritur poteſtas irritandi vota, ſicuti oritur ex profeſſione: ergo. Sic habet vſus totius Societatis Ieſu, vt fatetur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. Quem vt filij ſelectiſſimi ſequuntur ipſe, & Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 7. *n.* 10. Pellizzar. etiam *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 4. *q.* 21. *num.* 65. *verſ. At poteſt dubitari.* Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 32. *num.* 10.

QVÆSTIO XXIX.

An ſaltem poſſit Superior vota Nouitij irritare, caſu, quo dum illa emittit hanc conditionem apponat; ſi Superior approbauerit votum, vel conſenſerit?

Reſpondeo vt certum: tunc poſſe Superiorem tale votum irritare, per ſubſtractionem conditionis à vouente appoſitæ, ſiue obſit, ſiue non obſit exercitiis probationis. Sic Suarez *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 12. Sanchez *cap.* 33. *citato n.* 28. qui dicit id eſſe generale in omnibus votis habentibus ſimilem conditionem. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 36. *n.* 5.

QVÆSTIO XXX.

An Prælati Religionum, ſi non irritare, ſaltem ſuſpendere poſſint Nouitiorum vota, & iuramenta perſonalia Deo præſtita, pro tempore nouitiatus.

Affirmabunt à fortiori Doctores illi, qui dicunt abſolutè Nouitium excuſari tempore nouitiatus à votis perſonalibus implendis, & ita pro tunc ſuſpenſa eſſe ipſo iure; ſecus de votis realibus. Ita Paludanus, *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 4 *art.* 3. *concl.* 3. *n.* 33. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 28 §. 8. *notab.* 2. Syluest. *verſ. votum* 4. *q.* 7. *dicto* 3. & Ludou. Lopez 1. *p. inſtructor. cap.* 48. *col.* 2. *verſ. materia voti.*

Negat contrà Suarez (apud Sanchez) *lib.* 6. *cap.* 7. *n* 12. putans non eſſe ſuſpenſa ipſo iure: ſed poſſe ſuſpendi à Prælato.

Sed diſtinctiùs Reſp. dicendum primò. Vota perſonalia impedientia executionem exercitiorum nouitiatus, vere ſunt ſuſpenſa ipſo iure, & quaſi ſopita, & ſic non obligant Nouitium dum manet in Religione. Ratio eſt, quia votum nunquam poteſt maiori bono obſtare: atqui obſtaret, ſi Nouitius impleret illud, cùm multo melius ſit pro tunc Nouitio exequi Religionis opera, vt Religionem experiatur, ipſéque ſatisfaciens admittatur: ergo. In hoc conueniunt Authores primæ ſententiæ, quibus addi poſſunt Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. *q. vltima*, vbi quærens, an vota, quæ aliquis ante monaſticam vitam ſuſceptam fecerat, hoc eſt, ante ingreſſum in Religionem, Abbatis auctoritate diſſolui queant? ſic ait: Reſpondeo: Dum Nouitius eſt, ea vota ipſo iure quaſi ſopita eſſe, & ad tempus dilata; ſi vnà cum Religionis inſtituto ſeruari nequeunt; qualia ſunt aliqua vota perſonalia ieiuniorum, vel peregrinationum: ſecus impleri debere, qualia ſunt aliqua vota realia, de eleemoſynis in vſus pauperum largiendis. Sic ille ibi: & Leſſius, Alcozer, Sayrus, & Rodrig. quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. *num.* 37. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 1. & 7.

Reſpondeo *ſecundò*. Prælati optimè poſſunt ſuſpendere dicta vota perſonalia Nouitiorum impedientia executionem exercitiorum nouitiatus, qualia ſunt, quæ vel opera Religionis, vel ordinem, impediunt, vel nimium aggrauant Religionis onus: aliàs non. Sic ex Leſſio, & Suario, Sanchez *loco cit. num.* 32. Fagundez *n.* 1. *citato*, Candid. *diſquiſ.* 25. *art.* 2. *dub.* 6. Qui *dub.* 7. addit, idem eſſe dicendum de Magiſtro Nouitiorum, hic namque etiam poterit ſuſpendere vota, quæ diximus, poſſe Prælatum ſuſpendere. Quia eſt verè eorum Superior, & ipſi ſpecialiter, & immediatè incumbit regimen Nouitiorum. Sic ille ex Sanchez *loco cit. num.* 33. & ex Barthol. de S. Fauſto *lib.* 2. *de votor. irritat. q.* 179. Sic etiam Fagundez *loco cit. n.* 6.

QVÆSTIO XXXI.

An etiam vota realia Nouitiorum poſſint etiam à ſuis Prælatis ſuſpendi pro tempore nouitiatus?

RESpondeo vt certum. Quod non. Quia vota realia nullatenus obſeruantiam regularem, aut nouitiatus diſciplinam impediunt, aut iugum Religionis aggrauant: & ideo ſuſpendi nequeunt à Nouitiorum Prælatis. Sic Azor, loco nuper citato, Suarez *lib.6. de voto, cap.7. num.*12. Leſſius *lib. 2. cap.* 40. *dub.*13. *in* 2. *edit. n.*80. Sanchez *num.* 36. Fagundez *numer.* 4. Palaus *diſp.* 2. *pun.* 8. *num.* 10. & alij citati.

Addit tamen Sanchez, quod quamuis id ſit verum, regulariter loquendo; tamen in aliquo peculiari caſu ſuſpendi poſſint. Caſus, inquit, erit, quando Religio, aut non miniſtrat Nouitiis alimenta, aut non ſufficientia, & Nouitius indigeret bonis, quæ habet ad ſe alendum, illiſque expenſis in voti executione, redderetur multo oneroſior Religio, deficiente neceſſaria ſuſtentatione: quia tunc militat ratio tradita (quæſt. antecedenti) de votis perſonalibus. Sic ille, & Palaus *loco citato.*

QVÆSTIO XXXII.

An, huiuſmodi vota realia Nouitiorum, licèt regulariter non poſſint à Prælatis ſuſpendi; poſſint tamen commutari ab illis, in onera nouitiatus exequenda?

RESpondeo, poſſe commutari in onera Nouitiatus, ſeu Religionis, ab ipſiſmet Prælatis, ſeu Magiſtris Nouitiorum, imò ab ipſiſmet Nouitiis. Ratio eſt, tum, quia eſt commutatio in id quod euidenter eſt melius. Tum etiam, quia cum per talia vota realia tanquam parti non intimata, nullum ius acquiſitum ſit, poſſunt eodem modo, quo perſonalia, in opera perſonalia commutari. Sic Rodrig. *tom.* 2. *ſum. cap.* 89. *num. vltimo. & tom.* 2. *qq. Regul. q.* 25. *art.*8. Alcozer. *in ſum. cap.* 16. *concl.* 5. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *num.* 80. *& dub.* 16. *num.* 107. *in* 2. *edit. In* 1. *verò dub.* 10. *num.* 77. Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.* 33. *num.* 41. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 4. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 13. §. 3. *n.* 45. Palaus *num.* 10. *citato.* Qui benè aduertit, quod in hoc caſu, ne omnia opera nouitiatus exequenda, vt voti obligatus exiſtat; quod durum eſſet, & ſcrupulis expoſitum, oporteret, commutationem eſſe, non ita indeterminatam, & confuſam, ſed determinatam, & claram, in hæc, vel illa opera pœnitentiæ, & orationis: ad quæ exequenda tenebitur Nouitius ex voto, vt aduertit Fagundez *loco citato*, & antea Leſſius *dub.* 13. *cit. n.*80. lege Aſcanium Tamburin. *tom.* 2. *diſp.* 18. *q.* 10.

QVÆSTIO XXXIII.

An, vota aut iuramenta Nouitiorum, quæ pro tempore nouitiatus ſuſpenduntur à Prælatis, vel Magiſtris eorum; reuiuiſcant, & obligent, Nouitio è Religione egreſſo?

RESpondeo vt certum: Quod ſic. Quia re vera ſolùm ſuſpenduntur pro Nouitiatus tempore. Sic Suarez *lib.6. de voto, cap.7. n.*12. *& cap.* 11. *n.* 8. Ludou. Lopez 1. *p. inſtructor. cap.*48. *col.* 2. *verſ. materia voti.* Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. *n.* 39. & apud eum Leſſius. Fagundez *lib.*2. *cap.* 36. *num.* 8. Qui addunt, id intelligendum eſſe, niſi vota, (aut iuramenta Deo præſtita) ex vouentis intentione, eſſent adnexa tempori, & ſtatui nouitiatus; tunc enim, eo tempore tranſacto, & ſtatu relicto non obligarent vota, non eo quod irritata ſint, ſed quia ex natura rei deſinunt, deficiente tempore, quo obligabant. Legantur Suarez *cap.* 11. *cit. num.* 9. (non 6. vt legi apud Fagun.) Sanchez *num.* 40. Aſcan. Tamburin. *tom.* 2. *diſp.* 18. *quæſt.* 10.

QVÆSTIO XXXIV.

An, non ſolùm vota, ſeu iuramenta Nouitiorum ſuſpenſa, verum etiam commutata; reuiuiſcant Nouitio à Religione egreſſo?

AFfirmauit abſolutè Leſſius *lib.*2. *cap.* 40. *dub.* 11. *num.*93. *in* 1. *edit. in* 2. *verò dub.* 16. *n.* 107. his verbis: Quod etiam auctoritate propria commutari poſſint, probatur, quia hæc commutatio fit in illud, quod manifeſtè eſt meliùs; Facta tamen huiuſmodi commutatione, ſi iſte egreſſus fuerit ante profeſſionem, redibit obligatio prior; ſicut quando fuit ſopita, ſeu ſuſpenſa executio: quia ſolum facta eſt commutatio pro tempore Nouitiatus. Ita Leſſius.

Sed clariùs Reſpondeo, dicendum, quod, vel commutatio facta eſt pro ſolo Nouitiatus tempore, vt communiter fit, & ita in dubio eſt præſumendum, & tunc vera eſt propoſitio Leſſij: vel facta fuit abſoluta, quod ex materia ſubrogata loco prioris voti conſtabit, nempe, quando erat talis, vt etiam in ſæculo impleri commodè poſſet, nec mentio nouitiatus facta fuit, & tunc nulla ſupererit obligatio prioris voti, ſed ſolum materiæ in quam facta eſt commutatio, ſi nondum impleta ſit. Sic omnino Sanchez *cap.* 33. *cit. num. vltimo.* Cui conſonat Fagundez *lib.* 2. *c.* 36. *n.* 4. fine, dum dicit, maximè eſſe aduertendum, quod cùm Nouitius poſſit egredi, nec poſſit, extra nouitiatum, vota in opera Nouitiatus commutata implere, hoc eſſe conſiderandum, vt fiat æqualitas cum re promiſſa vt ſic, vel votum commutetur in opera, quæ eo egreſſo, poſſint impleri, vel in opera tam intenſa, vt æquipolleant priori voto. Sic ille. Et Palaus *num.* 10. *cit. fine.* Sic ait: Nouitius religionem deſerens voti prioris obligatione aſtringitur: quia credendum eſt, ſolum pro illo tempore commutationem feciſſe. Excipe, niſi contrarium conſtet ex determinatione temporis & æqualitate commutationis. Sic ille.

QVÆSTIO XXXV.

An, Prælatus Regularis poſſit irritare vota ſeu iuramenta Religioſi creati Epiſcopi, facta tamen ab ipſo, ante eius ad Epiſcopatum, aſſumptionem?

AFfirmant Sà *verb. voti irritatio, n. 5.* per hæc verba: votum impuberis de Religione poteſt Pater, & Tutor irritare, etiam poſt pubertatem, ſi ille in pubertate ſe de nouo non obligauit. Valentia *tom. 3. diſp. 6. q. 6. pun. 6.* Beia *caſu* 1. 22. *Maij, anno* 81. Lopez *cap.* 48. Idemque dicendum de Prælato Religioſi facti Epiſcopi, ſcilicet, poterit ſimiliter huius votum antea factum irritare; ſi iſte (lege, ſi illud) non confirmauit Epiſcopus factus. Ita Sà.

Sed omninò Reſpondeo dicendum, quod non poſſit. Quia, vt ſupra eſt habitum, ad irritandum vota (ſeu iuramenta Deo facta) neceſſaria eſt poteſtas dominatiua, erga ſibi ſubditum: atqui Religioſus, poſt adeptum Epiſcopatum, non eſt amplius ſubiectus Prælato Regulari, ſed immediatè Summo Pontifici: ergo non ille, ſed iſte ſolus, poterit vota talis Epiſcopi relaxare. Sic Diana *part. 6. tract. 7. Reſol.* 26. & penes ipſum, Caſtro Palaus *tom. 3. tract.* 15. *diſp. 2. de voto, pun.* 3. §. 3. *n.* 3. Layman. *lib. 4. tract. 4. cap. 7. num.* 11. & Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 2. dub. 32. numer.* 12. Suarez *etiam lib. 6. de voto cap. 7. num.* 10. Sanchez *lib. 4. cap.* 30. *n.* 21. Tamburin. *lib. 3 in Decal. cap.* 16. §. 3. *num.* 34. his verbis. Nec Religioſi creati Epiſcopi: Nec dimiſſi perfectè in ſæculum: quia ſic Prælatis Regularium, iam amplius non eſſe ſubditi ſupponuntur. Hinc vota facta à Religioſo tempore, quo Religioſus eſt; non poſſunt irritari, tempore quo exemptus fiat à talis Superioris ſubiectione, is enim non remanet Superior reſpectu illius. Non ita in Patre reſpectu filij; quia is remanet ſemper Pater. Sic ille. Prado etiam *cap. 31. de voto q.* 13. §. 3. *n.* 46. Legatur Trullench. *loc. cit.* Qui ex Sanchez aduertit, quod ſi depoſita dignitate, aut ceſſante exemptione, ad Religionem redeant, poterit tunc Prælatus eorum vota, tempore exemptionis facta, irritare: quia recuperat poteſtatem dominatiuam in illos.

Aduertit item Diana, vbi ſupra, hanc reſponſionem etiam eſſe intelligendam quoad Eminentiſſ. Cardinales ex Ordine Religioſo aſſumptos, aut aliquo priuilegio Pontificio exemptos. Quod etiam notat Trullench, & antea Sanchez.

QVÆSTIO XXXVI.

An, Prælatus valeat reuocare licentiam, quam ſubdito, ad emittendum votum, (vel iuramentum) dedit?

REſpondeo tanquam certum: Poſſe Prælatum, non ſolum validè, ſed etiam aliquando, licitè, reuocare licentiam, quam emittendi votum dedit ſubdito, antequam re ipſa illud emittat. Quia in hoc nulli facit iniuriam, & vtitur iure ſuo. Et certè ſæpè poteſt expedire ſubdito, vel bono communitatis licentiam conceſſam reuocari. Si autem votum ſit

impletum, tunc, vt conſtat, non ſubeſt poteſtati Prælati, cum iam ſit tranſlatum dominium. Sic Prado *cap. 31. de voto, q.* 13. §. 3. *n.* 47. Et antea Sanchez *lib. 4. cap. 27. n.* 1. Qui addit, contra Ruard. & Palud. id eſſe verum, etiam caſu quo talis licentia conceſſa ſit priuatim, & non publicè.

QVÆSTIO XXXVII.

An, Prælatus Superior, v.g. Prouincialis, poſſit irritare votum (ſeu iuramentum) ſubditi, emiſſum de licentia Prælati inferioris, v.g. Miniſtri, Conuentualis?

REſpondeo tanquam certum: Poſſe. Quia licèt dictum votum ſit legitimè factum, non tamen eſt omnino abſolutum, ſed pendens à voluntate Prælati Superioris, nempe Prouincialis, & habet imbibitam conditionem; *niſi ille contradixerit.* Sic Suarez *lib. 6. de voto cap.* 8. *n.* 3. ex Richardo & Aſtenſi. Sanchez *lib. 4. cap. 27. n.* 5. Rodriguez, Angles & Ouandus apud ipſum. Layman. *lib. 4. tract. 4. cap.* 8. *num* 4. Aſcanius mox citand. Caſtro Palao *diſp. 2. de voto pun. 3. §. 2. n. 2. verſ. Si autem.* Prado, *n.* 48. Raph. de la Torre, mox citandus. Filliuc. *tract.* 26. *cap. 8. q.* 10. *n.* 244. Qui addit, poſſe Superiorem Prælatum irritare votum factum à Prælato inferiore, quia hic reſpectu illius ſubditus eſt. Peyrin. *q. 3. cit. cap.* 3. *num* 18.

QVÆSTIO XXXVIII.

An etiam Prælatus inferior poſſit irritare vota, & iuramenta emiſſa de licentia Prælati Superioris?

REſpondeo tanquam certum: Nec licitè, nec validè poſſe. Quia Prælatus inferior nequit geſta Superioris reuocare, cum in ipſum nullam poteſtatem habeat. Vnde, ſi Generalis dederit alicui vouendi licentiam, non poteſt deinde illud votum irritare Prouincialis, aut Superior localis. Si dederit Prouincialis, nec item poterit localis Superior. Sic Suarez *n.* 1. Sanchez *num.* 4. Ricard. Angles & Rodrig. apud ipſum. Palaus *num.* 2. Prado *num.* 48. *cit.* Tamburin. *lib. 3. in Decalog. cap.* 16. §. 3. *n.* 35. & Aſcanius Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. diſp.* 18. *q.* 9. *n.* 1. & 2. Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art. 9. diſp.* 2. *n.* 9. Peyrin. *n.* 18. *citato.* Portel. *in addit. v. votum, n.* 39. à S. Fauſto *lib. 2. theſauri q.* 160. & Filliuc. *tom. 2. tract. 26. c. 8. n.* 244. Reginald. *lib.* 18. *n.* 324. & omnes. Lege dicenda *diſp. 17. q.* 148. & 149.

QVÆSTIO XXXIX.

An ſaltem, Prælatus inferior poſſit ſuſpendere executionem voti vel iuramenti emiſſi de licentia Prælati Superioris?

REſpondeo vt certum: Poſſe impedire, iuſta interueniente cauſa, quo vſque conſulatur Prælatus Superior. Quia hæc poteſtas cenſetur conceſſa Prælatis immediatis, veluti neceſſaria,

vt muneri ſuo ſufficienter ſatisfaciant. Sic Sanchez, Palaus, & Prado *locis citatis*. Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 2. dub.* 30. *num.* 5. Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 6. cap. 8. n.* 3. Rodriguez *in ſum. part. 2. cap.* 91. *n.* 7. Aſcanius *de iure Abbat. tom. 2. diſp.* 18. *q.* 9.

QVÆSTIO XL.

An, Prælatus æqualis ſuccedens ei, qui licentiam vouendi dedit, poſſit validè, & licitè irritare votum ex licentia præcedentis emiſſum?

NEgatiuam ſententiam (nempe non poſſe licitè tale votum irritare Prælatum æqualem ſucceſſorem) eſſe probabilem ſatis indicat Sanchez *lib. 4. cap. 27. num. 35. & 36.* cum contrariam ſolùm appellet veriorem, quod benè notauit Pradus *num. 55.*

Sed multo longè probabilius, imo vt mihi certum Reſpondeo poſſe æqualem Religionis Prælatum, validè, & licitè irritare vota, cum licentia prædeceſſoris æqualis emiſſa, ac ſi illa eſſent abſque licentia emiſſa. Sit exemplum. Emiſit Religioſus aliquis votum de recitando officio paruo B. Mariæ cum licentia Prouincialis, aut Prioris, optimè poterit ſubſequens in eodem officio, nempe Prouincialis, aut Prior, illud omnino irritare, ac ſi tale votum emiſſum eſſet abſque licentia. Ratio eſt quia Prælatus ſucceſſor nunquam amitit ſuum ius. Nam cum par in parem non habeat imperium cap. *innotuit, de electione*, licentia præcedentis Superioris æqualis nequit ſuccedenti æquali præiudicare. Sic communis. Suarez *lib. 6. de voto cap.* 8. *num. vltimo.* Petr. Ledeſma *tom. 2. ſum. tract.* 10. *cap.* 7. *dub. vltimo, dicto* 11. Sanchez, *loco citato num.* 36. Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 9. *diſp.* 2. *n.* 8. Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub.* 30. *n.* 8. Caſtro Palao *diſp. 2. pun. 3.* §. 2. *n.* 10. Barthol. à S. Fauſto *lib. 2. q.* 36. Prado *cap. 31. de voto q.* 13. §. 3. *num.* 57. Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap.* 16. §. 3. *numer.* 35. Filliuc. loco citato, *num.* 245. fine. Peyrin. *loco cit. num.* 18. Aſcanius de iure Abbat. *tom. 2. diſp.* 18. *q.* 8. *n.* 4. Reginald. *lib.* 18. *n.* 324. verſ. *vnum eſt.*

QVÆSTIO XLI.

An, idem Superior, qui dedit licentiam ſubdito ad emiſſionem voti (aut iuramenti) & emiſſum confirmauit; poſſit nihilominus illud irritare, præcipuè ſi promiſerit, nunquam irritaturum?

NEgat Richardus in 4. *diſt.* 38. *ar.* 4. *q.* 3. docens, talem Superiorem non poſſe irritare votum cū ſua licentia iam emiſſum, aut poſt emiſſum, confirmatum, eo quod tunc iam ius eſt Deo acquiſitum. Negare etiam videtur Aſtenſ. *lib. 1. ſum. tit.* 20. Quorum ſententiam eſſe probabilem indicat Palaus §. 2. *cit. n.* 3. Imò & Raph. de la Torre, & Leſſius, infra & Filliuc. id eſſe probabile, expreſſe fatetur.

Sed longè multò probabiliùs, Reſpondeo: Poſſe talem Prælatum, validè votum, ex ipſiuſmet licentia iam emiſſum, irritare, etiamſi promiſerit nunquam irritaturum. Ratio eſt, quia, ea conceſſione, & promiſſione facta à Prælato, non eximitur ſubditus à ſubiectione illius, neque fit ſui iuris; cum ſemper perſeueret dominium Prælati per profeſſionem ſubditi acquiſitum: atqui, ſubiectione durante, omnes ſubditi actiones, Prælati beneplacito ſubduntur: ergo & ſubditur votum factum, & conſequēter illud irritare poterit, ac ſi licentiam non dediſſet. Ex eo autem quod Prælatus promiſerit non reuocaturum licentiam, ſolùm infertur, non poſſe eumdem Prælatum, abſque peccato infidelitatis eam reuocare, niſi graui intercedente cauſa, non tamen infertur validam non eſſe reuocationem, & votum irritare non poſſe: ſic communis. Angel. *votum* 2. *n.* 10. Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *dub.* 12. Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 3. art. 1. verſ. Maiori autem.* Nauarr. *cap.* 12. *num.* 73. Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap.* 40. *dub.* 10 *n.* 75. *in 1. edit. in 2. verò dub.* 13. *n.* 76. Azor. 1. *p. lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 6. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *pun.* 6. *q.* 3. Sà *v. votum, vbi de voti irritat. n.* 2. Saytus *in Claui Reg lib. 6. cap.* 10. *n.* 12. Suarez *lib. 6. cap.* 8. *n.* 6. vbi ad fundamentum contrariæ ſententiæ reſpondet, non obſtare rationem de iure acquiſito, quia ſemper eſt ius conditionatum; *niſi Superior aliud voluerit.* Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp.* 40. *n.* 4. & *lib. 4. Decal. cap.* 27. *à num.* 9. Caſtro Palao *diſp. 2. pun.* 3. §. 2. *num.* 3. & 4. Raph. de la Torre *diſp. 2. cit. num.* 10. Prado *cap.* 31. *q.* 13. §. 3. *num.* 49. Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub.* 30. *num.* 2. & 3. Tamburin. *lib. 3. cap.* 16. §. 3. *num.* 36. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 8. *q.* 10. *fine.* Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 2. *n.* 28. Fagundez *lib. 2. cap.* 34. *n.* 16. Peyrin. *tom. 2. tr. 2. de Prælato, q. 3. cap. 3. num. 5. in fine.* Aſcanius *tom. 2. diſp.* 18. *q.* 8.

QVÆSTIO XLII.

An etiam poſſit dictus Prælatus irritare tale votum (vel iuramentum) ſi dicat ſubdito, ſe illi concedere facultatem irreuocabilem, ſeque eximere illum à ſua poteſtate, quoad rem illam promiſſam; ſequè cedere iuri ſuo?

REſpondeo ex dictis: etiam poſſe. Quia re vera non poteſt Prælatus abdicare à ſe dominiū voluntatis Religioſi; cum repugnet ſtatui, & obedientiæ religioſæ: vnde illa proteſtatio Prælati nullius eſt roboris, cum ille, qui, ea ſuppoſita, fecit votum, ſubditus adhuc maneat. Sic Suarez *cap.* 8. *n.* 6. Sanchez *num.* 21. Bonac. & Trullench. *locis citatis*, Prado *loco citato, num.* 50. & Fagundez *num.* 18. & Leſſius *lib. 2. cap.* 20. *dub.* 16. *numer.* 76. *verſ. nec refert.* Peyrinus *loco cit. numero quinto. fine.*

QVÆSTIO XLIII.

An, item promiſſio humana de licentia Superioris facta, poſſit validè à Superioribus reuocari?

AFfirmant aliqui Doctores, poſſe, videlicet, validè à Superioribus reuocari, licèt ſi id abſq; iuſta cauſa agant, peccent. Ratio eorum eſt, quia non ſola promiſſio, ſed etiā traditio, & executio, ex Superioris nutu pendet. Ita Aragon. 2. 2. *q.* 88. *ar.* 8. & Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 75. (apud Sanchez in

ſolut

ſolut. ad 2. Propoſuerat enim Leſſius (ait Sanchez) argumentum, quod promiſſio facta homini ex licentia Superioris, nequeat reuocari, & reſpondet; poſſe validè, etſi Superior, abſque cauſa iuſta irritans, peccet. Hæc Sanchez. Sed certè in impreſſione Antuerpiana, oppoſitum expreſsè docet Leſſius *dub. 13. numer.* 77. vbi huic argumento, quod proponit *num. 76. verſ. Petes primò*: nempe, ſi ſubditus ex conſenſu Prælati aliquid homini promittat, non poteſt reuocari: ergo neque ſi Deo: ſic *num.* 77. reſpondet: Ad ſecundum, neganda conſequentia: promiſſio enim homini facta ex conſenſu Superioris, validè renocari à Superiore non poteſt, vt rectè docet Sancius *lib. 1. de matrim. diſputat.* 4. contra Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. Ratio eſt, quia in tegendo ſubdito, non ſuſtinet locum illius hominis, vt quaſi vice illius, ius illi acquiſitum poſſit remittere: ſegit tamen illum loco Dei, & ita poteſt tollere obligationem, quam ille ſibi erga Deum impoſuerat. Non tamen poteſt ſubditus, repugnante Superiore exequi quod homini ſic promiſit, quia traditio rei, & executio, à Superioris nutu adhuc pendent. Hæc omnia Leſſius. Vide clarè quod non contra Sancium, vt ipſe dixit, ſed contra Aragonium cum ipſo Sanchez teneat *in 2. editione.* Fauet tamen Aragonio (& validè) Pellizzarus. *tom. 1. tract. 3. cap. 4. q. 21. n. 69.* vbi ſolùm dicit, eſſe probabile, ſuperiorem non poſſe irritare talem promiſſionem.

Sed in hac re Reſpondeo tanquam quid certum, *Primò.* ſi promiſſio homini facta cum licentia Superioris eſt executioni mandata, tradendo illi rem promiſſam; tunc nulla eſt in Superiore qualicumque poteſtas reuocandi talem promiſſionem. Quia traditione rei facta, eſt iam tranſlatum dominium in alterum *l. traditionibus* 20. *C. de pactis.* Sic cum omnibus Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 27. n. 3.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 30. n. 2.*

Reſpondeo *Secundò*, & tãquam ferè certum, quod etiam ante rei promiſſæ traditionem, nequeat Superior reuocare promiſſionem factam homini cum licentia ſua. Quia firmitas contractuum inter homines requiſita, petit, vt Superiore legitimo conſentiente contractui, cui conſentire poteſt, omnes Superiores in illo, & per illum conſentiant irreuocabiliter. Sic Suarez *lib. 6. de voto, cap. 8. n. 3. fine*, hinc inferens, nec Prælatum Superiorem poſſe validè reuocare: quia alias nemo auderet cum ipſis contrahere ſubditis, & religioſis, quòd in graue eorum damnum pullularet. Sic ex illo, Sanchez *lib 4. cap. 27. n. 23.* Trullench. *lib. 2. cap. 2 dub. 30. n. 4.* Pellizzar. *loco cit.*

QVÆSTIO XLIV.

An ſi Superior, qui licentiam ſimpliciter ad votum, vel iuramentum emittendum conceſſit, illud irritet, abſque iuſta cauſa; peccet, ſaltem venialiter?

AFfirmat Suarez, non deeſſe, qui dicant, hanc irritationem poſſe per ſe fieri ſine vllo peccato, & refert pro hac parte Palacios, *ſupra*, contra quem Sanchez aduertit, quod in toto illo *capite* 8. non retulerit ipſum Palacium, & ideo neſcit, vbi id dicat; & vbi tractat de hoc ait expreſsè eſſe peccatũ. Sed certè, quamuis Suarez non referat Palacios in toto illo capite octauo, refert illum, *in capite 7. n. 15.* quod ſufficit, vt verificetur illud verbum *ſupra.* An verò illum citet benè, pro nunc neſcio. Citat etiam pro hac parte aliquos, ſuppreſſis nominibus, Peyrinus, vbi infra.

Igitur cuiuſcumque ſit hæc ſententia probari ſic poteſt. Quia Superior dans licentiam vouendi, non contraxit ſpecialem obligationem non retractandi illam, cum ipſe id non vouerit, nec promiſerit eam non retractare ergo.

Sed, vt certum Reſpondeo dicendum, quod ille Prælatus peccet, ſaltem venialiter, irritando, ſine vlla iuſta cauſa, votum, vel iuramentum cum ſua licentia emiſſum. Probatur, tum ex ſacra Scriptura *cap.* 30. *Numeror.* vbi de viro irritante votum emiſſum de eius licentia ab vxore, ſic dicitur: *Portabit ipſe iniquitatem eius.* Tum etiam, quia Superior reuocans, ſine cauſa, votum cum ſua licentia emiſſum, impedit opus religionis, & conſequenter eſt iniurius illi voto, & peccat in illud: ergo. Sic Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 3. art. 1. verſiculo, Maiori autem.* Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art. 8. dub. 2. & in ſum. v. votum. cap. vltimo.* Nauarr. *in ſum. cap. 12. n. 73.* Aragon. 2. 2. *q. 88. art. 8. poſt 6. concl. verſ. Eſt & aliud dubium.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 8. n. 9.* Petr. Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 10. cap. 7. dub. 2.* Rodrig. *tom. 2. ſum. cap* 89. *n.* 6. Leſſius *lib. 2 de iuſt. cap. 40. dub. 13. n. 76.* alias, *dub. 10. num.* 75. Azor. *tom. 1. lib. 11. cap.* 17. quos, & alios vſque triginta duos, refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap. 27. n. 28.* & *lib. 9. de matrim. diſp. 40. n. 7.* Quibus addo ego Palaum *diſp. 2. de voto pun. 3. §. 2. n. 8. & 9.* Raph, de la Torre 2. 2. *q. 88. art. 9. diſp. 2. n. 11.* Trullench. *dub. 30. cit. num. 6.* Prado *cap. 31. de voto q. 13. §. 3. num. 51.* Tamburin. *lib. 3. in Decalog. cap. 26. §. 3. n. 36.* Peyrinum *tom. 2. tract. 2. de Prælato, q. 3. cap. 3. n. 6. & 11.* Llamas *3. p. Metho. cap. 4. §. 42.* Vegam *2. p. ſum. cap.* 126. *caſu* 89. Aſcan. Tamburin. *tom. 2. diſp. 18. q. 5.*

QVÆSTIO XLV.

An etiam peccet Superior, ſi dictum votum (vel iuramentum) irritet, adhuc interueniente iuſta cauſa?

AFfirmant adhuc (apud Suarium num. 8.) Caiet. Abulenſ. Angel. & alij, eo quod etiam, ſi interueniat cauſa iuſta, abutatur Superior ſua poteſtate, in voti iniuriam, ac Dei irreuerentiam, cui ſe quodam modo obligauit, quando votum confirmauit.

Sed vt certum Reſpondeo tunc non peccare Superiorem. Quia illa poteſtas; quæ in eo permanet, non eſt otioſa, & vana: ergo poteſt licitè ex iuſta cauſa ſuum actum exercere, aliàs moraliter loquendo, nullius momenti eſſet, nec quidquam conferret ad religioſum ſtatum. Sic omnino Suarez *lib. 6. cap.* 8. *cit. n.* 8. Maior, Silueſter, Sotus, & Nauarrus apud ipſum. Sanchez etiam *loco cit. n. 29.* qui & citat, præter citatos à Suario, Palacios, Aragonium, Sayrum, Leſſium, Emman. Sà, Azorium, Vegam, & Llamas. Imo & Caietanum *in ſum.* & certè non malè. Nam ſolum dicit, peccare Prælatum, aut Dominum, qui, ſemel audito ſubditi voto, conſenſerit, & poſtea reuocauerit licentiam pro libito. Aduerte, quod ſolum dicit, *pro libito.* quo modo dicendi, excludere videtur caſum, quo iuſta cauſa irritet. Legantur Trullench, & alij Moderni à nobis nuper adducti.

QVÆSTIO XLVI.

An, Prælatus reuocans facultatem vouendi aut iurandi, à ſe ſemel conceſſam, aut irritans votum (ſeu iuramentum) cum ſua licentia emiſſum, ſi id faciat ſine cauſa, peccet mortaliter?

NEgant multi Doctores, docentes, ſolùm peccare venialiter, en quod ſolùm violet fidelitatem quæ per ſe ſolum ad culpam venialem obligat. Ita Sotus *lib.7.de iuſt.q.3.art.1.col.1.verſic. Maiori autem*, & Suarez *lib.6.de voto cap.4.ad finem*, ait, tarò peccare mortaliter, niſi caſu, vel ſcandalum, vel contemptus grauis intercedat. Suarium ſequuntur Bonacina *diſp. 4. q.2. pun. 7. §. 2.n.29.* Trullench. *lib.2.cap. 2. dub. 30. num. 6.* Diana *par.4. tract.4. Reſol. 110. verſ. Nota etiam hic.* Tamburin. *lib.3. cap.16.§.3.n.37.* Pellizzarius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. q. 21. num.66.* Peyrin. *loco cit. n. 6.* & (meo videri) Caſtro Palao *diſp.2. pun.3.§.2.n. 9.* vbi latè probat hanc ſententiam eſſe probabilem, & reſpondet argumentis contra poſitis. Et quidem, eſſe probabilem, meritò fatetur Sanchez, & alij Doctores oppoſitæ ſententiæ: quos ſequendo.

Probabilius Reſpondeo peccare mortaliter. Ratio eſt tum quia ſic colligitur ex loco Sacræ Scripturæ *Numerorum 30. ſup. quaſt.44.* adducto. Tum etiam: quia Superior tribuens licentiam vouendi ſubdito, fit particeps illius voti, eo quod in illud conſenſerit: ergo reuocans, irritanſque illud ſine cauſa; cenſendus eſt quaſi illius tranſgreſſor. Sic Caiet. 2.2. *q.88.art.8.dub.3.* Nauarr. *cap.12.n.73.* Aragon 2.2. *q. 88.art.8.poſt.6.concl.* Saytus *in Claui Reg.lib. 6. cap.10.num.12.* Petr. Ledeſma *tom.2.tract. 10.cap. 7.dubit.2.* Lopez, Rodrig. Angles & Corradus, quos ſequitur Sanchez *lib.9. de matrim. diſp.40. n. 7. & lib. 4. in Decal.cap.27.num.32.* Qui cum Ledeſma aduertit, hanc doctrinam intelligendam eſſe, iuxta materiam voti. Si enim hæc ſit ad veniale obligans ratione lenitatis; conſtat eam irritationem eſſe ſolùm venialem; cum grauior culpa eſſe nequeat, quàm foret tranſgreſſio voti non irritati. Tenent rurſus hanc partem Layman. *lib.4.tract.4.cap.7.n.18.* Reginald. *lib. 18.n.304.* Raph. de la Torre *diſp.2.cit.n.11.dicto 4.* Barthol. à S. Fauſto *lib.2. q. 33.* Prado *cap.31. q. 13. §.4.n.54.* Villalob. *tom.2.tract.34.diff.18.n.7.& diff.21.num.19.* Fagundez *lib.2.cap.34.n.16.*

QVÆSTIO XLVII.

An, tam vrgens cauſa requiratur ad reuocandam licentiam datam, aut ad irritandum votum (aut iuramentum) cum licentia emiſſum ac ad diſpenſandum in eo?

REſp. vt certum: Quod non. Tum quia diſpenſatio, abſque cauſa, eſt omnino irrita, & culpa lethalis, ſecundum omnes: at irritatio, abſque cauſa facta non ſolum eſt valida, ſed licita, vt ſupra *quaſt.5.* eſt habitum: Tum etiam, quia diſpenſatio grauior eſt irritatione: ergo grauiorem cauſam petit. Sic Suarez *lib. 6. cap. 8. numer. 9.* Sanchez *loco cit.n.30.* Palaus *diſp.2.pun.3.§.2.num.11.*

QVÆSTIO XLVIII.

An Superior irritans votum ſeu iuramentum, ſui ſubditi, abſque cauſa, teneatur illud adimplere, aut nouam licentiam exequendi concedere?

AFfitmat Fonſeca *in annotat.ad marg.Caietani cap.30.Numerorum, ad finem.*

Sed vt certum Reſpondeo, nec teneri Superiorem tale votum adimplere, nec licentiam de nouo ad illud exequendum ſubdito concedere. Ratio eſt: Quia votum irritatum, etiam abſque cauſa à Superiore, eſt omninò caſſatum, & vi obligandi omnino deſtitutum, & niſi de nouo emittatur à ſubdito, non poteſt illum obligare: ergo minus obligabit Superiorem; quod enim non eſt, operari nequit. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 27. num. 33.* Qui addit, ſecus dicendum ſi Superior non irritaret votum, ſed obligationem ſuſpenderet, abſque iuſta cauſa, quia tunc tenetur licentiam voti exequendi concedere: quia cum adhuc obligatio voti vigeat, tenetur illicitum impedimentum auferre.

QVÆSTIO XLIX.

An peccet ſubditus petens, abſque iuſta cauſa, irritationem voti, vel iuramenti, ex licentia Superioris emiſſi?

NEgat Peyrinus *tom.2.tract.2.de prelat.q.3.cap. 3.num.13.* Quia (inquit) ſubditus in hoc vtitur iure ſuo, quo poteſt optare grauamen ſibi impoſitum aufferri, imò & procurare. Ita ille, citans pro hac parte Suarium *lib.6.de voto, cap.7. num.16.* Sayrum *lib.6.cap.16.num.14.*

Sed probabilius Reſp. Peccare, & taliter, qualiter peccaret Superior ſine cauſa iuſta irritans. Quare tenendo opinionem probabilem dicentem Superiorem peccare venialiter, ſic etiam peccaret & ſubditus: at tenendo noſtram probabiliorem dicentem peccare mortaliter Superiorem, mortaliter peccabit ſubditus. Sic Sanchez *loco citato n.34.* Trullench. *lib.2.cap.2. dub.30.n.7.* Qui hanc doctrinam intelligunt, quando irritationem petit ſubditus certus, nullam iuſtam cauſam irritandi adeſſe. Nam ſi ſubditus dubius de cauſæ ſufficientia, illam proponeret Superiori capaci diſcernendi an iuſta ſit, liber erit à culpa; quia poteſt ſtare iudicio Superioris: quando autem Superior non eſt capax, conſulendus eſt vir doctus.

QVÆSTIO L.

An, ſubditus, qui petit irritationem voti (vel iuramenti) facti ex licentia Superioris; teneatur manifeſtare ſe vouiſſe ex licentia data?

NEgat ex parte Peyrin. loc. cit. *n.13.* fine, vbi dicit quod non teneatur hanc circunſtantiam exprimere,

mere, ſi cauſam irritationis habeat, & exprimat: at ſi nullam cauſam habeat, tunc teneatur.

Sed clarius Reſpondeo vt certum. Non teneri, ſi talem irritationem petat ab alio Superiori maiori, vel æquali ſuccedente in officio. Quia id nullo iure exprimere cogitur, nec ad irritationem iure impediendam confert, nec poteſtatem ſuperioris irritantis. Si verò irritationem petat ab eodem ſuperiore, tunc tenetur manifeſtare, ſi ipſe ſuperior datæ licentiæ immemor ſit. Quia iure optimo licentia illa retrahet Superiorem à facili irritatione; & coget illum ad maturè conſiderandum cauſam; vtpotè, qui per licentiam à ſe conceſſam, eſt multò minus liber ad licitam irritationem. Sic Sanchez *lib.4. cap.27. num.89. non 36.* vt ſequendo illum, citat Palaus *diſp.2. de voto punct. 3. §.2. num.* 10. Trullench. *lib.2. dub.30. num.8. ad finem.*

QVÆSTIO LI.

An, cenſeatur Superior concedere ſubdito licentiam vouendi, (aut iurandi) quando votum iam factum approbat; & in illo conſentit.

RESpondeo vt certum: teneri. Ratio eſt: quia quoties conſenſus Superioris non requiritur ad actus ſubditi valorem, poteſt præſtari in ipſo actu, & ante, & poſt illum, vt multis allegatis probat Matienzo *lib.5. Recopil. tit. 3. l.5. Gloſſa 3. num.1. & 2.* quod in hoc caſu contingit, cùm id votum ſubditi, ante conſenſum Superioris validum ſit, & obligatorium; ſolúmque ab illo conſenſu pendeat, vt eam ſolam firmitatem accipiat, vt deinceps licitè abſque cauſa reuocari nequeat: ergo ſatis eſt approbatio ſubſequens, vt votum dicatur ex Superioris licentia emiſſum. Igitur tunc cenſetur ſuperior concedere ſubdito licentiam vouendi, non ſolum quando conſcius voluntatis ſubditi, tribuit facultatem vouendi: ſed etiam, quando votum factum approbat. Sic cum communi omnium Sanchez *lib. 4. cap.27. num.41. & 42.* Palaus *diſp.2. punct. 3. §.2. num. 12.*

QVÆSTIO LII.

An, item cenſeatur approbari votum, ſeu iuramentum factum; ex eo, quod ſubditus, tacito voto, impetret licentiam ad rem voto promiſſam exequendam?

RESpond. vt certum, quod non; ſed ſemper manet prius votum, abſque licentia emiſſum; niſi aliàs licentia obtenta tale votum innouaret. Ratio eſt: quia cum Superior prius votum ignorarit, non fuit licentia ad illud votum emiſſum approbandum, ſed vt denuò emitteretur, nec denuò emiſſum eſt. Nec licentia operis exequendi potuit extendi ad approbationem voti emiſſi ignorati à Superiore. Sic omnino Sanchez.

QVÆSTIO LIII.

An, ſi ſubditus, obtenta à Superiore licentia, ad aliquid donandum, vel faciendum, voueat ſe id donaturum, vel facturum; cenſendum ſit id votum de licentia Superioris factum.

AFfirmandum videtur. Quia qui dat facultatem ad contrahendum, cenſetur, & dare facultatem ad promittendum, iuxta *l. oratio. ff. de ſponſalib.* ergo ſimiliter.

Sed, vt certum Reſpondeo: Non cenſendum tale votum ex Superioris licentia factum. Quia licentia aliquid efficiendi, non eſt licentia vouendi; nam res ſunt omnino diuerſæ, neque ex vna alia ſequitur, vt optimè probat Sanchez *lib. 4. cap.27. num.44. & lib.9. de matrim. diſp.40. num.10.* Qui ad rationem dubirandi rectè reſpondet negando paritatem. Quia promiſſio, & pactum contrahendi, regulariter, & vt plurimum, præcedit in humanis contractum, & eſt via, & diſpoſitio ad illum: at votum donandi, aut faciendi, nec regulariter eſt via, & diſpoſitio ad opus, ſeu ipſius initium, ſed alterius ordinis; ac proinde non includitur in licentia donandi, aut faciendi. Sic Sanchez, quem ſequitur Palaus *loco citato, punct.12.*

QVÆSTIO LIV.

An, taciturnitas, & diſſimulatio Superioris, cognito ſubditi voto; cenſeatur voti illius approbatio, ita vt iam non ſit licitum ſuperiori irritare illud, abſque cauſa?

AFfirmant aliqui Doctores. *Primò* ex regula: *qui tacet conſentire videtur. Secundò* ex ſcriptura *numeror.* 30. vbi dicitur: *Quod ſi audiens vir tacuerit, & in alterum diem diſtulerit ſententiam, quidquid vouerat, atque promiſerat,* (ſcilicet vxor,) *reddet*. Itaque apud Sanchez, Innocent. *cap. Scriptura, de voto, num.3.* vibi Ioan. Andr. *num.4.* Cardinalis *q.12.* Rainerus, & eius Gloſſator, vt refert, eos ſequens, Syueſter *v. Religio 2.q.15.* Abulenſ. *cap.5. in Matth. q.* 149. Adrianus *in 4.q. 14. de matrim.* Sayrus *in claui Reg. lib. 6. ca.10. num.* 26. Atque Abulenſ. Adrianus, Syluſter, & Sayrus addunt, debere ſtatim, audito voto, Superiorem contradicere, ne votum maneat confirmatum. Sed ex iis Authoribus certè Sayrus, in mea impreſſione Venetiana, nec *n.26.* vt citat Sanchez, *nec* 16. vt citat Palaus, habet de hac re quidquid.

Probabiliùs igitur Reſpondeo taciturnitatem ſolam Superioris conſenſu ſaltem interno deſtitutam, non ſatis eſſe ad voti approbationem. Probatur *Primò*. Quia vota ſubditi nulla alia via firmantur, niſi Superioris conſenſu, cùm ſub illius conditione emittantur. *Secundò*, quia Superior, quamuis votum ſubditi ſciat, poteſt tacere, ſe merè negatiuè habendo, nec aſſentiendo, nec diſſentiendò, tum vt videat ſucceſſum. Tum etiam, vt maturiùs circa ſuum conſenſum dandum, vel non dandum deliberet. Sic D. Thom. *in 4. diſt. 32. fine, in expoſit. litera,* & ibi Palud. *quæſt.2. art.2. num.17.* Caiet. *in cap.30.*

Numer. in fine. Tabiena *matrimonium.* 1. *q.* 3. *num.* 3. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 6. *num.* 14. & antea *cap.* 4. *num.* 20. Quos ſequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 27. *num.* 46. *&* *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 40. *num.* 9. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 3. §. 2. *num.* 14. Qui ad primum argumentum reſpondet, illam regulam, *Qui tacet*, intelligendam eſſe in fauorabilibus Superioris tacentis, non ſubditi. *Ad* 2. deſumptum ex Scriptura, dicit, quod lex illa, quæ hac taciturnitate inducebat conſenſum, fuit quoad hoc cæremonialis: & ideò nunc non obligat. Legantur Suarez, & Sanchez *locis citatis.* Aſcanius Tamburin. *tom.* 2. *de iure* Abbatum *diſp.* 18. *q.* 8. *num.* 3.

QVÆSTIO LV.

An ſaltem, ſi taciturnitati adderet Superior internum conſenſum approbantem votum, eſto vouenti non manifeſtet; ſufficiat, vt tale votum dicatur à Superiori approbatum?

NEgat Palaus *loco citato, num.* 15. Quia exiſtimat neceſſarium eſſe, quod Superior conſentiens in votis ſubdiditi, ſubdito talem conſenſum manifeſtet per ſe, vel per literas, vel per nuntium proprium.

Affirmant verò contra alij, dicentes, ſufficere, vt tale votum dicatur approbatum à Superiori: eo quod tunc adſit conſenſus internus, aliquali ſigno externo manifeſtatus. Sic ex Suario, & Caietano, docet Sanchez *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 47. *&* 52. Trullench. *lib.* 2. *dub.* 30. *n.* 9. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 34. *fine* ex Leſſio *loco cit. num.* 78. Et hæc ſententia mihi videtur probabilior in foro conſcientiæ, in foro verò externo prima. Quia in hoc foro, Prælatus more humano, & conſueto debet negare, vel concedere licentiam petitam. Ita inſinuat Prado *cap.* 31. *q.* 13. §. 3. *fine.* Omnes tamen conueniunt teneri ſubditum votum exequi ſi videat Superiorem non contradicere cum poſſit. Quia talis non repugnantia, licèt, vt ſic non ſit approbatio voti, vt habitum eſt *q.* 54. eſt tamen permiſſio rei promiſſæ exequendæ. Legatur Sanchez *cap.* 27. *cit. fine.* & Palaus §. 2. *cit. etiam fine.*

QVÆSTIO LVI.

An, Prælati Religionum poſſint irritare votum à ſubditis, tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem.

REſpondeo tanquam certum. Non poſſe. Tum quia profeſſio Religioſa intelligitur, niſi eam in melius commutare placuerit. Tum etiam, quia cum ius canonicum liberatem tranſeundi ad arctiorem, licentia petita, etſi non obtenta, indulgeat, *cap. licet. de Regular.* nulla, in hoc voto Religioſorum, conditio pendens à Prælatorum arbitrio imbibitur. Sic tenet Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 33. *num.* 2. & penes ipſum, Nauarr. *lib.* 3. *conſil. tit. de voto, conſil.* 40. *num.* 2. *alias* 30. *num.* 2. Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 3. *art.* 1. *dub.* 2. Azor 1. *p. lib.* 10. *cap.* 17. *q.* 18. Saytus *lib.* 6. *Clauis, cap.* 10. *num.* 9. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 10. *&* 13. Suarez *lib.* 3. *de voto, cap.* 6. *num.* 23. *&* *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 9. *&* *cap.* 10. *n.* 16. Rodrig. Ledeſma, Aragon, Angles, Abulenſ. Caiet & alij. Sic etiam Fagundez *lib.* 2. *cap.* 35. *n.* 11. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 3. *n.* 28. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 7. *n.* 6. *verſ. Dixi autem.* Pellizzar. *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 4. *q.* 21. *num.* 62. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 32. *n.* 1. *&* 2. Bonac. *punct.* 7. §. 2. *num.* 26. Villalob. 2. *p. tract.* 34. *diff.* 18. *num.* 1. & alij. Qui, tamen conuenientes, dicunt, poſſe in tali voto diſpenſare, aut commutare, cum non ſit ex reſeruatis Papæ. Legatur Peyrin. *q.* 3. *cit. cap.* 3. *num.* 19. & Aſcan. Tamburin. *tom.* 2. *diſp.* 18. *q.* 4. *&* 7.

QVÆSTIO LVII.

An ſaltem ſummus Pontifex poſſit irritare votum factum ab aliquo Religioſo tranſeundi ad arctiorem Religionem?

AFfirmat Ioan. Martinez de Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 13. §. 3. *num.* 38. Quia (inquit) licèt Papa non poſſit cogere, aut obligare vt quis profiteatur ſtrictiorem Religionem, quàm eſt profeſſus; poteſt tamen eximere ab obligatione tranſeundi, quã proprio voto ſuſcepit; qui autem modo licito eximitur ab aliqua Religione, eximitur ab obedientia Prælatorum illius Religionis; non tamen eximitur ab obedientia Papæ, vt docent S. Thom. & Caiet. 2. 2. *q.* 186. *art.* 5. *ad* 3. Hæc Prado.

Sed longè multò probabilius Reſpondeo dicendum. Quod licèt Summus Pontifex poſſit prædictum votum diſpenſare, aut commutare, ſicuti poſſunt, vt diximus, Religionum Prælati: non tamen poteſt illud irritare, ſicut nec poſſunt iſti, vt eſt habitum. Ratio eſt, quia Sum. Pontifex non habet poteſtatem irritandi vota, quatenus eſt Summus Pontifex, & ſupremum Eccleſiæ caput (aliàs poſſet irritare etiam omnia vota laïcorum, quod non poſſe ſuprà manet probatum) ſed quatenus eſt Religionis Prælatus, cui vnà cum aliis eiuſdem Religionis Prælatus, votum obedientiæ emittitur, & dominatiuam poteſtatem habet: at vt ſic, non eſt ſuprà ius commune, quia ſolum ſuprà illud eſt, quatenus Summus Pontifex: ergo non poterit irritare votum huius Religioſi, quatenus eſt omnium Religioſorum ſupremus Superior, ſed quatenus eſt Superior, & Prælatus illius Religionis in qua Religioſus, cuius votum irritatur, profeſſionem fecit: ergo, &c.

Nec obſtat argumentum Pradi, dicendum enim ad illud, cum diſtinctione. Quod tranſiens ad ſtrictiorem Religionem, etiam liberetur voto obedientiæ ſummo Pontifici virtute, emiſſo, quatenus Prælatus prioris Religionis erat; & tranſit in obedientiam ſummi Pontificis, quatenus eſt Superior poſterioris Religionis ſtrictoris, ad quam tranſit: quapropter, cum Superior prioris Religionis, non poſſit irritare votum ſui ſubditi tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem, nec etiam ſummus Pontifex, illud propriè poterit irritare, licèt poſſit in illo diſpenſare, aut illud commutare, vt diximus. Sic omninò Fagundez *lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 10. *&* 11. & Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. *n.* 13. Sic etiam Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 32. *n.* 2.

QVÆST.

QVÆSTIO LVIII.

An ad minus, caſu, quo ſummus Pontifex interdicat alicui Religioſo, ne votum tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem emittat, ſi illud nihilominus emittat, poſſit illud irritare?

Reſpondeo dicendum, quod caſu, quo tale votum ſit validum (de quo agit Sanchez *loco citato*, *n.* 3.) optimè poteſt ſum. Pontifex illud irritare. Quia verè poteſt Pontifex irritare, (ita, vt non reuiuiſcat) votum Epiſcopi tranſeundi ad Religionem, eo quod tranſitus ſit illi interdictus, abſque Pontificis licentia, & ideo imbibit conditionem, ex eius conſenſu pendentem, nempe, *ſi Papa placet, ſi non contradicat*, &c. vt latè probat Sanchez *lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 6. & tenent Abulenſ. Angel. Caiet. & alij: ergo ſimiliter poterit irritare votum Religioſi tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem, ſi antecedenter illi interdicat, ne illud abſque ſua licentia emittat. Sic Sanchez *loco cit. n.* 6. *& cap.* 33. *n.* 13. Facundez *num.* 12.

QVÆSTIO LIX.

An, Prælati regulares poſſint irritare vota ſpecialia, quæ in aliquibus religionibus, iuxta earum inſtitutum emittuntur?

Affirmabunt, qui docent, poſſe in prædictis votis, ex iuſta cauſa, Generalem diſpenſare. Sunt autem Rodriguez *tom.* 1. *qq. Reg. q.* 26. *art.* 1. & Miranda *tom.* 1. *q.* 9. *art.* 6. *concl.* 1. *&* 2.

Sed Reſpondeo vt certum: quod non. Quia in his omnibus, & materia ipſa, & actus vouendi ſunt omnino extra Superioris dominium, cum iuxta conſtitutiones à Pontifice approbatas, ea vota ſint annexa ſtatui Religioſo, & emittuntur à Religioſis poſt tria vota ſubſtantialia; veluti in Religione Minimorum, votum vitæ quadrageſimalis. In Religione Societatis Iesv, votum ſolemne obediendi Papæ, circa miſſiones, & alia vota ſimplicia, quæ à Profeſſis omnibus eiuſdem Societatis edi ſolent. In Religione noſtra Sanctiſſimæ Trinitatis, votum ſolemne non ambiendi Prælationes, aut officia Ordinis, per conſtitutiones eiuſdem Ordinis prætendi prohibita; nec item vllam Prælationem extra Religionem, nec ad hanc acceptandam, abſque præcepto eius, qui ipſis præcipere poſſit. De quibus votis infrà *diſp.* 27. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 13. *n.* 2. *&* 5. *&* 13. Layman *cap.* 6. *cit. num.* 6. Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 4. *q.* 21. *num.* 62. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 11. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dubit.* 32. *n.* 7. Palaus *diſp.* 4. *de voto, punct. vltimo, num.* 1. *&* 2. ex Suario *tom.* 4. *de Relig tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 12. *à num.* 10. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *num.* 28. vbi totam doctrinam ſuperioribus quæſtionibus à nobis datam, his verbis imbibit. Superiores poſſunt ſuis Religioſis omnia vota nuncupata in Religione, etiam non impedientia ipſorum gubernationem irritare, præter vota conſtituentia ſtatum regularem, illique annexa, & præter votum aſſumendi ſtrictiorem Religionem. Ratio dicti eſt; quia aſſumpto eo modo viuendi, & obediendi in Religione, conueniens fuit, vt ſubditorũ voluntas in totum à Superiore tegeretur. Ratio exceptionis primæ eſt; quia, quæ ſtatũ Religioſum conſtituunt ſunt fundamentũ talis poteſtatis in Prælatis: ergo, ſi hæc irritari poſſent, ipſum fundamentum poteſtatis ſe ipſum euerteret, quod eſt impoſſibile, cùm Superior poteſtatem non habeat, ſuam poteſtatem, & ea, quæ poteſtati adhærent, deſtruendi. Ratio denique ſecundæ exceptionis eſt, quia in hoc ſubditi, ex factis canonibus, ſui iuris ſunt, neque à Superioribus impediri valent. Hæc Tamburinus. Sic etiam Baſſeus *tom.* 2. *votum* 2. *n.* 11. *fine.* Diana *part.* 6. *tract.* 8. *Reſol.* 34. Bordonus *in Conſil. Regul. Reſol.* 14. *num.* 14. & alij apud ipſos.

QVÆSTIO LX.

An ſaltem ſum. Pontifex, poſſit prædicta vota ſpecialia Religionum, directè irritare?

Affirmat Pradus *tom.* 2. *cap.* 31. *de voto q.* 13. §. 3. *num.* 38. Quia cum approbatio, & acceptatio Religionum pendeat à Pontifice, illa vota, quæ ſunt annexa ſubſtantialibus, poteſt facere non annexa, & eſſent irritabilia, ſicut alia. Hæc Prado.

Sed longè multò probabiliùs Reſpondeo, nequaquam poſſe prædicta vota directè irritare; licèt ex iuſta cauſa, in illis diſpenſare, aut illa commutare valeat. Ratio eſt: quia reſpectu horum vototum non habet Pontifex poteſtatem dominatiuam: patet ex nuper dictis. Nam irritatiua poteſtas prouenit ex traditione, quæ per hæc vota (iure ſic diſponente) fit: at nihil poteſt poteſtatem concedere ad ſui deſitionem, & interitum: ergo cum ex his votis, quæ ſtatum conſtituunt, vel integrant, & perficiunt, oriatur poteſtas irritandi vota, nequit ad ea vota, ex quibus hæc poteſtas. oritur, extendi. Sic Palaus *diſp. vltima, & puncto vltimo, de voto n.* 2. *&* 3. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. *n.* 5. *&* 13. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 32. *n.* 7. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 35. *n.* 11.

QVÆSTIO LXI.

An, legatus à latere poſſit vota Religioſorum irritare; ſicuti poſſunt illorum Superiores?

Affirmat Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *de voto, q.* 13. §. 3. *num.* 39. Quia (inquit) legati iſti, ſunt Religioſorum Prælati, vices D. Papæ habentes, & poſſunt ea, quæ antiquitus poterant Epiſcopi, cùm Religioſi non erant exempti ab eorum obedientia. Ita ille.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non poſſe. Quia probabilius eſt, quod licèt legati à latere habeant poteſtatem iuriſdictionis in Religioſos exemptos conceſſam à ſum. Pontifice, vt cum plurimis doctoribus tenet Sanchez *loco cit. num.* 14. non tamen habent ſuper illos poteſtatem dominatiuam, in qua fundatur poteſtas irritandi. Sic Sanchez docet *loco cit.* Trullench. *n.* 7. Fagundez *cap.* 35. *citato. n.* 15. & nouiſſimè Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 4. *de voto obedientiæ, cap.* 4. *ſect.* 4. *q.* 6. vbi probat, non teneri Regulares, ex voto obedientiæ, parere legatis de latere, ac Nunciis Pontificiis. Quia (inquit) ex vna parte, votum obedientiæ Religioſæ, non obligat ad obediendum cuicumque Superiori, aut Prælato proprio, ſed ſolùm Prælatis regularibus, & Papæ, tanquam ſupremo omnium Religionum Generali; tales

tales autem non ſunt Legati, etiam de latere, neque Nuncij Pontificij, vt patet: & ex alia parte ad hoc, vt ſaluetur in Regularibus debita ſubiectio dictis Legatis, ac Nunciis, non eſt neceſſe, quod ipſis teneantur parere ex voto obedientiæ; ſed ſufficit, quod illi poſſint iis imperare per poteſtatem iuriſdictionis, quam Legati de latere, & Nuncij Apoſtolici habeant in illos præſertim, cum obligatio voti ampliari non debeat vltra intentionem vouentis; & Religioſus vouens obedientiam, intendat per tale votum ſe obligare ſolum Prælatis Regularibus, & Papæ, modo dicto; vt colligitur ex ipſa forma promittendi, quæ regulariter conſiſtit in his verbis: ***Promitto Deo, & tibi*** (idest, Prælato Regulari) ***obedientiam*** (, aut aliis æquiualentibus, &c. Hæc Pellizzarius, ex cuius verbis, ſolutum manere fundamentum Pradi, clarè apparet. Omnes tamen concedunt poſſe Pontificem delegare, & committere ſpecialiter, tam ipſi legato à latere, quàm alteri, hanc irritandi poteſtatem; quia eſt delegabilis, vt diximus *ſuprà quæſt.* 18.

QVÆSTIO LXII.

An ſaltem ſacra Congregatio Cardinalium ſuper Regulares, valeat vota Religioſorum irritare?

AFfirmant Thomas à IESV, *tract. 3. de viſit. Regular. cap. 17. n. 7.* Lazana *tom. 1. cap. 4. n. 31.* & Hieronym. Garcia *tom. 1. Polit. Regul. tract. 4. p. 1. diff. 2. dub. 2. num.* 12. Qui citat, & ſequitur Pradum loco nuper citato. Probatque ſolùm ex eo, quod Sixtus V. in ſua conſtitut. *Æterni Dei*, quæ in ordine eſt 74. aliique Pontifices inſtituerunt dictam Congregationem Cardinalium, pro bono regimine Regularium.

Sed probabilius Reſpondeo, quòd non valeat. Quia probabilius exiſtimo, non teneri Religioſos ex vi voti obedientiæ obedire Congregationi Cardinalium ſuper Regulares. Quia quamuis præfatam Congregationem inſtituens potuerit abſolutè delegare illi poteſtatem præcipiendi Regularibus, non ſolum ex poteſtate iuriſdictionis ſpiritualis, quam ipſe habet, ſuprà omnes fideles, & conſequenter ſuprà omnes Religioſos: ſed etiam ex poteſtate, quam ipſe acquirit ex voto obedientiæ, quod diximus ſuprà *q.* 12. præſtari etiam ipſi; cum vtraque iſta poteſtas ſit delegabilis, vt ſuprà eſt habitum: nihilominus, non conſtat, quod Papa vtramque iſtam poteſtatem delegauerit: quin potius præſumendum eſt non delegaſſe, niſi priorem, nempe, iuriſdictionis, cum hæc ad finem intentum ſufficere poſſet: & alioqui poteſtas competens ex voto obedientiæ ſit ſpecialiſſima, ideóque cenſeri debeat, non venire in generali commiſſione, niſi in ſpecie exprimatur, iuxta regulam generalem: ***Non veniunt in generali conceſſione, &c.*** Sic tenet, & omnino ſic, Pellizzar. *loco citato, q.* 5. *num.* 107. & conſtat amplius ex doctrina tradita *quæſt. antecedenti.*

QVÆSTIO LXIII.

An ad minus, Eminentiſſimi Cardinales Protectores Ordinum, poſſint vota Religioſorum irritare?

REſpondeo vt certum: quod non. Quia votum Religioſæ obedientiæ, in qua fundatur poteſtas irritandi vota, non emittitur à Religioſis, niſi Prælatis proprij Ordinis: atqui Cardinales Protectores, non ſunt Prælati Ordinum, ſtricto modo: ergo non poſſunt habere, ſuprà Religioſos poteſtatem irritandi eorum vota. Minorem, in qua eſt difficultas, latè probant Lezana *tom. 2. cap. 9. num.* 4. Prado *loco cit. num.* 40. & Pellizzar. *q. 7. n.* 110. Et ideo hanc tenent noſtram ſententiam. Notando, quod hoc non facit, quin Religioſi teneantur obedire Cardinali Protectori, in his, quæ ſpectant ad eius iuriſdictionem, quam non extendit niſi ad determinatos caſus, Paulus V. & Vrbanus VIII. declararunt. Legantur Lezana *loco cit.* Laërtius Cherubin. *tom. 1. in Bullam.* 4. Gregorij XI. Prado *loco cit.* & Pellizzat. *in tract. de priuileg. cap. 8. ſect. 5. q. 5.*

QVÆSTIO LXIV.

An, ſi Pontifex concedat alicui Religioſo licentiam faciendi aliquod votum; poſſit nihilominus alius Prælatus Regularis irritare illud?

REſpondeo vt certum: quod non. Quia Pontifex eſt omnium Regularium ſupremus Prælatus, vt habitum eſt *quæſt.* 12. Sed inferior Prælatus nequit votum de Superioris licentia emiſſum irritare; vt habitum eſt ſuprà *q.* 38. ergo. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 33. ſub num.* 13. Fagundez *lib. 2. cap. 35. num.* 14. Qui ſecus dicit, loquendo de Pontifice ſucceſſore, quia hic cum ſuccedat in poteſtate dominatiua æquali, erga omnes Religioſos, poterit ſine dubio illud votum irritare, ſicut poterat illius anteceſſor, qui licentiam vouendi dedit.

QVÆSTIO LXV.

An, Superior poſſit irritare vota (aut iuramenta Deo præſtita) à ſubdito, eo inuito, & contradicente?

NEgandum videtur. Quia irritatio eſt beneficium ſubditi, cum ab obligatione contracta liberet: ſed beneficium non datur inuito: ergo nec irritatio inuito concedi poteſt.

Sed omninò Reſpondeo poſſe Superiorem ſubdito inuito, & contradicente, irritare vota, & iuramenta Deo præſtita. Quia cùm irritatio pendeat à dominatiua Superioris voluntate, poteſt exerceri velit, nolit inferior, quia hic non poteſt poteſtati Superioris præiudicare. Sic Sayrus *in claui Reg. lib. 5. cap. 8. num. 6. in principio*, Suarez *lib. 6. de voto, cap. 1. ad finem.* Aragon 2. 2. *q. 89. art. 9. paulò poſt princip.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 24. num. 25.* Candid. *diſquiſ. 25. art. 2. dubit. 3.* Palaus *diſp. 2. de voto, punct. 4. num.* 6. qui ad rationem dubitandi, reſpondet primò, quod licèt irritatio ſit beneficium ſubditi,

ſubditi, tamen principaliter eſt beneficium Superioris, quatenus illa via oſtendit liberam habere poteſtatem, nec ligatam ſubditi voluntate. Secundo, reſpondet, quod irritatio, non eſt beneficium poſitiuum, ſed priuatiuum, quod per ſe acceptationem non requirit. Sic etiam ſentiunt Peyrinus *cap. 3. citato. num. 12. verſ. Noto 5.* à S. Fauſto *lib. Theſauri q. 27.* Portel *in Addit. v. votum. n. 57.* Bonac. *diſp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 35.*

---

§. IV.

De poteſtate, quam habent parentes, ad irritanda vota, & iuramenta filiorum.

QVÆSTIO LXVI.

An, infantia incipiat ab ipſa natiuitate infantis; & duret vſque ad annum ſeptimum?

NEgant primam huius quæſiti partem nonnulli Authores, aſſerentes, infantiam incipere ab ipſo animato conceptu, & durare vſque ad annum ſeptimum. Et probant ex illo Lucæ 1. *Ecce enim vt facta eſt vox ſalutationis tua in auribus meis, exultauit præ gaudio infans in vtero meo.* Et etiam ex *l. cum pater. 29.* illis verbis: *Et quod antequam naſceretur infans geſſit. ff. de negot. geſtis.* Vnde his conſentiunt omnes Medici, qui fœtum iam in vtero perfectum, infantem vocant: igitur ſecundum illos, infantia, non ab ipſa natiuitate infantis, ſed ab eius in vtero perfecta animatione, ſumenda eſt. Ita Hippocrates, Galennus, Celſus, & Zachias, quos pro hac parte refert Didacus de Narbona *in ſuis Annalib. anno. 7. q. 1. n. 1. & 4.*

Sed clariùs Reſpondeo *primò* dicendum, quod infantia, ſtrictè, & propriè loquendo, ab ipſius natiuitate initium ſumat: impropriè verò, & lata ſignificatione, ab ipſa fœtus animatione. Sic tenet, & latè probat Narbona loco citato *à n. 5.* Sanchez mox citandus, & Palaus quæſt. ſequenti adducendus.

Reſpondeo *Secundò.* Infantia durat, vſque ad annum; quo expleto, tempus infantiæ terminatur, & deſinit. Sic cum communi Doctorum tenet Narbona *loco citato num. 13.* Couarru. Montanus, Menochius, Mandoſius, Oſualdus, Perez de Lara, & alij plures, quos citat. Sic etiam Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 2. dub. 34. num. 1.* & antea Sanchez *lib. 4. cap. 35. num. 3.*

QVÆSTIO LXVII.

An impubertas incipiat communiter à ſeptimo, & duret in pueris, vſque ad decimum quartum annum completum, & in fœminis, vſque ad duodecimum completum?

REſpondeo affirmatiuè. Sic enim colligitur ex *cap. Puella. 20. q. 2.* & *ex l. fin. C. quando tutor.* Et tenent communiter Doctores. Legantur Paul. Zachias *Medicolegal. lib. 1. tit. 1. q. 5. num. 6.* Narbona *in Annalib. anno decimo, q. 3. n. 12.* Caſtro Palaus *diſp. 2. de voto, punct. 7. num. 1.* Trullench. *loco citato.* Sanchez *lib. 6. de matrim. cap. 38. n. 2.* & *lib. 4. in Decal. cap. 35. n. 3.* Candidus *diſquiſ. 25. de voto art. 10. dubit. 2.* Vbi dicit conſequenter, quod impubes dicatur maſculus ante decimum quartum annum completum; & mulier ante duodecimum completum. Lege me ipſum 2. *parte tract. 9. de matrim.*

QVÆSTIO LXVIII.

An, pubertas in viris incipiat à decimo quarto anno; & in fœminis à duodecimo; & duret vſque ad annum vigeſimum quintum completum?

REſpondeo affirmatiuè. Quia ſic habetur *l. 2. C. ſi minor ſe maiorem dixerit.* Vnde ex dictis colligitur, quod vir ante pubertatem, dicitur pupillus, & fœmina, pupilla; & ambo impuberes. Poſt pubertatem verò, tam vir, quam fœmina dicuntur minores, vſque ad annum vigeſimum quintum completum, de iure communi: nam de iure municipali, in aliquibus Regnis ſolum durat vſque ad vigeſimum annum completum. Incipiunt autem hæc tempora computari, non à de die conceptionis, ſed à die natiuitatis, vt ſuprà eſt habitum. Sic Sanchez, *cap. 35. cit. num. 3.* Trullench. *num. 1.* Caſtro *n. 1.* Bonac. *tom. 2. diſp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 20.*

QVÆSTIO LXIX.

An, vota omnia ante pubertatem ab aliquo emiſſa, ſint prorſus inualida, & irrita?

AFfirmant nonnulli Doctores, ſentientes puberem ætatem quatuordecim annorum in viris, & duodecim in fœminis eſſe omninò neceſſariam voto; & conſequenter adſtruunt nulla impuberum vota valida eſſe. Ratio eorum eſt: quia votum eſt res grauiſſima: ergo vt obligatorium ſit, maturo, & pleno indiget rationis vſu, qualis pubertate completa aduenit. Ita tenet; apud Sanchez infrà, citandũ, Palacios *in 4. diſt. 38. diſp. 1. fol. 870. col. 2.* Et apud Narbonam, mox allegandum, D. Thom. 2. 2. *q. 88. art. 9. & q. 189. art. 5. & in 4. diſt. 27. q. 2. art. 2.* Sylueſter *verb. Religio 2. §. 15.* & *verb. Baptiſmus, §. 8.* Angel. *Religio 2. §. 6. &* Greg. Lopez *in l. 3. verſ. De edad. tit. 8. part. 2.* Vbi abſolutè docet impuberem vouendi legitimam ætatem non habere. Sed certè Narbona non benè citat omnes hos Doctores, vt infrà conſtabit.

Alij limitant hanc ſententiam, docentes nulla impuberum vota eſſe valida, niſi propè pubertatem emittantur. Quia, etſi ante eam ætatem rationis vſu ad peccandum ſufficienti vtantur; non tamen ſufficienti ad vota, ratione eorum grauitatis. Ita apud Sanchez, tenet Sylueſter *loco citato* à Narbona, pro prima ſententia. Et certè id, & non aliud ſentit Sylueſter, vt conſtat, ex his verbis illius, Et quod votum pueri ante annos pubertatis obliget, tenet, & probat Panormit. *in cap. 2. de voto,* iuncta Gloſſa, vbi tamen innuit vnum, quod ſequi videtur Sma. Roſel. ſcilicet, quod dicantur pueri doli capax poſt ſeptimum annum: quod quidem eſt verum,

rum, quoad peccare poſſe: ſed non credo, quantum ad vouere, ſed hoc ſolum eſt propè pubertatem, de quo ſuprà *Baptiſmus* 4. §.8. Hæc Syluester.

alij denique putant, omnia vota emiſſa, ante pubertatem ab his, qui ſufficienti vſu rationis pollent, eſſe omnino valida; excipiunt tamen votum Religionis, quod non obligare impuberes, ob maiorem eius grauitatem, conſtanter tenent. Ita Authores, *quæſt. ſequenti* referendi, in qua ſpecialiter de hoc voto ſermo erit.

Sed vt certum Reſpondeo, omnia ſimplicia vota (etiam Religionis, de quo ſtatim) emiſſa, ante pubertatem, cum ſufficienti tamen vſu rationis, eſſe omnino valida, & obligare, antequam irritentur.

Probatur. Quia ad cuiuſcumque voti ſimplicis valorem, ea deliberatio ſufficit, & neceſſaria eſt, quæ exigitur ad culpam mortalem contrahendam: atqui hæc repetitur ante puberbatem, nempe ſtatim, communiter, poſt ſeptennium: ergo. *Confirmatur* quia ſtatim poſt adeptum vſum rationis, poteſt quis ſe obligare diabolo, per peccatum; & homini, per ſponſalia: ergo & Deo, per votum. Sic tenent S. Thom. 2.2. *q.*88. *art.* 9. *ad* 1. vbi ſola vota puerorum vſu rationis carentium, dicit eſſe inualida. Et idem docet ibid. *q.*189. *art.*5. *ad* 3. Caiet. *eo art.* 9. §. *Ad hoc dicitur*, & *in ſum. v. votum. cap.*3. Nauarr. *cap.*12. *num.*68. Aragon 2.2. *q.*88. *art.*9. Azor *lib.*11. *cap.*16. *q.*9. Valentia 2.2. *diſp.*6. *q.*6. *punct.* 6. verſ. *Secundò veriſſimum eſt*: Sotus, Armilla, D. Anton. & alij plures, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.*18. *num.*5. & *cap.* 35. *num.*5. Sic etiam Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.*3. *cap.*2. *n.*5. Narbona *anno* 7. *q.*17. *num.*9. Qui etiam inter alios citat malè, pro oppoſita parte, Angelum *v. Religio* 2. *num.* 6. tiam apud me, nec tale verbum habet, benè tamen *v. votum.* 2. *n.*6. vbi (vt aduertit Sanchez *cap.*18. *cit. num.*2.) potiùs eſt pro noſtra ſententia. Sic etiam Caramuel *in Reg. S. Bened. diſp.* 40. *n.* 460. *concl.*9. ita dicens. Votum à pueris, vel à puellis, qui vſum arbitrij naturalem habent, ante annos pubertatis emiſſum, eſt validum. Poteſt tamen à Parentibus, aut tutoribus irritari. Sic ille.

QVÆSTIO LXX.

An etiam votum ſimplex Religionis emiſſum ab aliquo, ante pubertatem, ſit validum, & obliget antequam irritetur?

NEgant, & à fortiori, omnes Authores, qui primam tenent ſententiam, quæſt. antecedenti, relatam. Quibus addunt aliqui, Gloſſam *cap. mulier. v. obligauit.* 32. *q.*2. Abbat. *cap. Scriptura. de voto, num* 7. Angelum *verb. votum.* 2. *n.*6. Innocent. *cap. ſcriptura. cit. num.* 3. Hoſtienſ. *n.*7. Ioan. Andream *n.*4. Anton. *n.*3. Cardinalem *n.*6. *q.*11. & 13. & alios, quos refert Sanchez *cap.*18. *cit. n.*2. *qui n.* 4. dicit huic ſententiæ ſatis fauere D. Thom. 2.2. *locis ſup. citatis.*

Sed adhuc, vt certum Reſpondeo, etiam votum Religionis emiſſum, ante pubertatem, dum ſit cum ſufficienti vſu rationis factum, eſſe validum, & obligatorium. Quia id etiam probant rationes pro noſtra ſententia nuper adductæ. Et ita tenent omnes Authores citati: præcipuè Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.*18. *n.*5. & *cap.*35. *num.*5. Qui Gloſſam, Abbatem, & Angelum in bonum ſenſum explicat.

His præmiſſis, difficultas manet, quæ vota filiorum poſſint irritare Parentes, pro cuius declaratione maiori; ſit.

QVÆSTIO LXXI.

Quotuplex ſit votum, de quo difficultari poteſt, an poſſint parentes illud irritare?

REſpondeo dicendum, quod triplex; aliud namque perſonale; aliud reale; & aliud mixtum. *Perſonale* eſt, quo Deo promittitur aliqua actio ipſius perſonæ, vel aliqua omiſſio; vt votum ieiunij, caſtitatis, abſtinentiæ à ludo, & ſimilibus. *Reale* votum eſt, quo res aliqua promittitur Deo, vt eleemoſyna. *Mixtum* tandem eſt votum includens vtrumque, nempe, perſonale, & reale; & ideo eſt illud, quo promittitur Deo res, & officium perſonæ; vt ſi quis promittat peregrinationem Lauretanam, cum intentione offerendi aliquid Beatæ Virgini, cum ad illius Eccleſiam peruenerit. Sic omnino Candidus *tom.*2. *de voto, diſp.* 25. *art.*10. *dubit.* 4. & omnes. Cum quibus adhuc nos amplius *tract.*2. *de voto, diſp.*2. *q.*1. & 8.

QVÆSTIO LXXII.

An pater poſſit irritare, quæcumque filij impuberis vota, ſiue realia, ſiue perſonalia, ſi mixta?

NEgat Viualdus 3. *p. Candelab. cap.*14. *num.*99. vbi ait, patrem poſſe irritare omnia vota realia filij, & filiæ impuberum; non tamen omnia perſonalia; ſed ſola ſibi præiudicantia. Accipe verba Viualdi. Pater, & eo deficiente, vel abſente, mater tutrix poterit irritare omnia vota realia filij vſque ad 14. annum, & filiæ vſque 12. & omnia vota perſonalia, quæ dicto patri, vel matri præiudicant; aliàs non. Hæc ille, & non amplius.

Sed vt quid certum, Reſpondeo dicendum, quod Pater quæcumque filiorum impuberum vota, ſiue realia, ſiue perſonalia, ſiue mixta, etiamſi ſint Religionis, & Caſtitatis, poſſit directè irritare. Quia omnino illa, emiſſa cenſentur, ſub Parentis beneplacito. Nam ius, ſiue naturale, ſiue Eccleſiaſticum, propter immaturum puberum iudicium, diſponit eorum votis, hanc tacitam conditionem ineſſe, *niſi Pater contradixerit*: ergo omnia illa vota, nulla adhuc cauſa ſubſiſtente, ſed pro mera ſua voluntate, poteſt Pater irritare. Sic expreſſè habetur in cap. *Mulier.*32. *q.*2. & in Concil. Toletano 10. *cap.* 6. & refertur *cap.* 1. 20. *q.*2. & in Concil. Triburienſi *cap.* 24. & refertur *cap.*2. 20. *q.* 2. Et tenent communiter Doctores. Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 35. *num.*7. Suarez *lib.* 6. *cap.*6. *à num.*1. Leſſius *lib.*2. *cap.*40. *dubit.*14. *n.*82. Layman *lib.*4. *tract.*4. *cap.*7. *num.*10. *aſſert.*5. Palaus *diſp.* 2. *de voto, punct.*7. *num.*4. Fagundez *lib.*2. *in Decal. cap.*33. *n.*11. Trullench. *lib.*2. *in Decal. cap.*2. *dub.*34. *n.*2. Tambur. *lib.*3. *in Decal. cap.*16. § 5. *n.*9. Saytus *in Claui Reg. lib.*6. *cap.*10. *dub.*13. *num.*23. Candidus *loc. cit. dubit.*3. Raph. de la Torre 2.2. *q.*88. *art.*9 *diſp.*4. *num.*5. Legatur inter alios Angel. Doctor. ibi, & omnes eius expoſitores. Bonacina etiam *tom.*2. *diſp.*4. *q.*2. *punct.*7. §.2. *n.*18.

&

& alij. Et idem dicendum eſt de iuramentis Deo præſtitis, eſt enim eadem vtriuſque ratio, vt ſæpe diximus.

QVÆSTIO LXXIII.

An etiam, caſu, quo malitia ſuppleat ætatem impuberis, poſſint nihilominus, vota omnia ipſius, aut iuramenta Deo præſtita, à patre irritari?

NEgat Paludan. *in 3. diſt. 39. q. 3. quaſt. 2.* apud Sanchez, quatenus docet, non poſſe patrem irritare votum Religionis filij impuberis, dummodo fuerit pubertati proximus, cùm illud emiſit. Negat, & clariùs, apud Suarium, Hugo, vt refert Gloſſa *in cap. mulier. 32. q. 2.* dicens, in eo caſu tale votum non eſſe irritabile à patre.

Sed vt certum Reſp. dicendum, quod etiam in dicto caſu, poſſint omnia vota, aut iuramenta Deo præſtita, ab impubere emiſſa, à patre irritari. Ratio eſt, quia iura abſolutè, & ſine vlla diſtinctione, ſubdunt voluntatem filij impuberis voluntati patris in negotio ſe obligandi Deo, quod quidem diſtinguerent, ſi id vellent, vti fecere in ætate ad matrimonium petita. Sic Sanchez *lib. 6. cap. 6. n. 5.* cum dicta Gloſſa *in cap. mulier. citato, & in cap. 1. 20. q. 2. & in cap. Ad noſtram. & cap. poſtulaſti, de Regularib.* Paludano etiam *in 4. diſt. 38. q. 4.* & Sylueſtro *Religio 2. q. 12.* Sic etiam Sanchez *cap. 35. cit. n. 11.* Bonac. *n. 18.* Trullench. *num. 2.*

QVÆSTIO LXXIV.

An item, pater poſſit irritare filij impuberis vota, (aut iuramenta Deo præſtita) caſu, quo vouens retulerit exequenda, tempore pubertatis, v. g. ſi voueat Religionem, adueniente pubertate?

NEgant, Innocent. *in cap. Scriptura, de voto,* & Angles *q. de voto, art. 7. diff. 12. dub. 5.* qui & citat pro ſe Caietanum *2. 2. q. 189. art. 5.* & dat rationem, Quia (inquit) non eſt dominus actionum perſonalium filij impuberis, tempore quo votum executioni mandandum eſt: & tota ratio, ob quam pater votum impuberis irritare poteſt, eſt, quia actionibus perſonalibus impuberum dominatur. Ita ille, pro cuius ſententia citat Sayrus, Nauarrum *cap. 12. n. 66. verſ.* Quarto, & etiam Caiet. *loco citato, q. 88. art. 8. verſ. circa vota ſubditorũ.* Ita etiam Aragon *2. 2. q. 88. art. 8.* & Rodriguez (apud Baſſeum) *tom. 2. Sum. Latina cap. 92. n. 10.* & tenet Sanchez mox citandus.

Sed probabiliùs longè Reſp. poſſe etiam. Quia verè illa vota emiſſa fuerunt ſub parentis beneplacito, & habuerunt illa tacitam conditionem; *ſi pater conſentiat, aut, ſi non contradicat.* Vnde quamuis, adueniente iam pubertate, non poſſit tunc pater irritare illud votum ex parte materiæ; poteſt tamen illud irritare, propter ſubiectionem voluntatis, eo tempore, quo votum illud emiſſum fuit, & propter conditionem tacitam in illo imbibitam. Sic Syluester *votum 4. q. 2. & v. Religio 2. q. 5. fine,* & apud ipſum, Rayner. Rodoan. & Aſtenſis. Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 3. art. 1. ante ſolution. argument.* Valentia *tom. 3. diſp. 6. q. 6. punct. 6. verſ. Quinta quæſtio.* Azor *1. p. lib. 11. cap. 17. quaſt.* (non dubio, vt dicunt Sayrus, & Bonac.) 8. Sayrus *lib. 6. cap. 10. n. 29.* (non 19. vt legi apud Bonac. & Trullench.) Leſſius *lib. 2. cap. 40. dubit. 14. in edit. noua n. 84.* Bonac. *diſp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 18. verſ. Addo.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 34. n. 2. fine,* qui duo malè citant pro hac parte Nauarrum *n. 67.* quia ibi nil de hac quæſtione tractat. Fagundez *lib. 2. cap. 33. n. 11. fine,* Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 39. n. 16.* vbi vocat hanc ſententiam probabiliorem, licèt poſteà *in ſum. lib. 4. cap. 29. num. 3.* mutans ſententiam, tantum probabilem vocet. Sic etiam tenet Baſſeus *tom. 2. votum 2. n. 4.* Diana *p. 4. tract. 4. Reſol. 29.* Petr. Ledeſma, Lopez, Vega, & alij apud ipſum.

QVÆSTIO LXXV.

An vota, ſeu iuramenta Deo præſtita, antè annos pubertatis; irritari poſsint à patre, tranſacto tempore impubertatis?

NEgant multi Doctores. Quia poteſtas irritandi vota, eſt ſolum conceſſa durante ſubiectione, v. g. vota perſonalia impuberis vſque ad pubertatem: ergo ſubiectione finita ceſſat poteſtas. Ita Roſella *verbo votũ. 2. n. 13. concl. 3.* Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 3. art. 2. dub. vltimo,* Aragon *2. 2. q. 88. art. 9. fine.* Angles *in floreb. 2. p. q. vnica de voto, art. 7. diff. 12. dub. 7.* Rodriguez *tom. 2. ſum. cap. 91. num. 6. concl. 5.* Vega *2. tom. ſum. cap. 129. caſu 91. & 96.* & alij.

Sed probabiliùs Reſp. poſſe talia vota, & iuramenta irritari à patre etiam tranſacto tempore impubertatis: dummodo non ſint confirmata poſt pubertatem. Probatur, quia votum, aut iuramentum emiſſum in ætate pubere à principio fuit infirmum, & irritabile: ergo ſemper retinet illam imperfectionem: ergo ſemper irritari poteſt; patet hæc conſequentia; quia illa poteſtas data eſt parenti, vt ſubueniat imperfectioni filij impuberis: atqui hæc ratio ſemper durat, & aliàs per nullam legem limitata eſt illa poteſtas, vt exerceri debeat, durante impubertate; ſed ſolum ex parte materiæ circa quam, vt verſetur circa ſola vota impuberis: ergo. *Confirmatur.* Quia votum illud à principio includit illam conditionem: *ſi pater non contradixit*: ergo ſemper manet conditionatum, & pendens à voluntate patris, & ratione illius poteſt irritari; patet quia illa conditio non fuit limitata ad tempus pueritiæ. Sic omninò ſapientiſſ. Suarez *lib. 6. de voto, cap. 6. num. 8.* & penes ipſum, Nauarr. *cap. 12. n. 71.* Caiet. *2. 2. q. 189. art. 5.* Viualdus *3. p. Candelabri, cap. 14. num. 100.* Azor *lib. 11. cap. 17. q. 7.* Leſſius *lib. 2. cap. 40. n. 80.* Ludou. Lopez *1. p. inſtructor. cap. 48.* Quibus addi poſſunt Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 30. num. 9. & 14.* & apud ipſum, Graffis *1. p. deciſ. lib. 2. cap. 29.* Valentia *2. 2. diſp. 6. q. 6. punct. 6. q. vltima.* Sayrus *lib. 6. cap. 10. n. 26.* Sà *v. votum, vbi de voti irrit. n. 5.* Llamas, Petr. Ledeſma, Philiarc. & Beia. Sic etiam Fagundez *loco cit. n. 13.* Bonac. *diſp. 4. quaſt 2. punct. 7. §. 2. num. 19.* Fillinc. *tract. 26. cap. 8. q. 7. num. 233.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 7. num. 11.* Candid. *diſquiſ. 25. de voto. art. 10. dub. 7.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 34. num. 3.* Caſtro Palao *diſp. 2. de voto, punct. 3. §. 3. num. 5.* Tamburinus *lib. 3. in Decal. cap. 16. §. 3. num. 9. fine.* Villalob. *tract. 34. diff. 19. n. 7.* Baſſeus *tom. 2. votum 2. num. 5.*

QVÆSTIO LXXVI.

An, adhuc poſſit pater vota, & iuramenta, quæ impubes filius, in ætate impubere fecit, irritare; caſu, quo ea poſtea in ipſa pubertate filius confirmauerit, aut rata habuerit?

RESpond. vt certum: Tunc non poſſe. Quia confirmatio ipſius fil j, poſt finitam ſubiectionem, tollit Patri poteſtatem deinceps irritandi. Sic Suarez *loc. cit. num.* 12. ſic dicens: At ſi inchoata iam pubertate, aliquis ratum habeat votum, quod in pueritia fecit, iam illud denuo emittit, & ita votum imperfectum, & quod erat conditionale, incipit eſſe abſolutum, denique eſt tam firmum, ac ſi tunc primum fieret, & antea nullum votum præceſſiſſet. Sic ille, Sanchez etiam *lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 37. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 71. Caiet. 2. 2. *q.* 189. *art.* 5. Leſſius *loc. cit. n.* 83. Fagundez *num.* 15. Trullench. *n.* 3. & omnes nuper citati. Vnde ſolum reſtat ſcire, quando cenſeatur tale votum, aut iuramentum eſſe confirmatum à vouente, vel iurante, pro quo ſit.

QVÆSTIO LXXVII.

Quando cenſeatur quis, confirmare, aut ratificare votum, aut iuramentum à ſe antea factum?

RESpondeo vt certum, quod minime dicatur quis ratificare, aut confirmare votum, aut iuramentum, eo quod habeat intentionem illud ſeruandi, & ideo licèt hanc voluntatem, ſeu intentionem ſæpius habeat in ætate pubere, non confirmat votum, aut iuramentum, vt benè Suarez, & Sanchez *locis citatis*.

Igitur, vt quis cenſeatur prædictum iuramentum, aut votum ratificare, aut confirmare, neceſſe eſt, vt de nouo voueat, vel iuret; aut de facto illud velit confirmare, & reuera confirmet, etiamſi inualidum à principio fuerit. Sic Suarez, Nauarr. Caiet. & Leſſius *locis cit.* & Sanchez *num.* 40. vbi ait, hanc confirmationem contingere, quando vota (vel iuramenta) illa, poſt pubertatem redintregantur, ac repetuntur, volendo denuò ad id obligari. Sic ille. Cuius verba refert Fagundez; (ſed non ita fideliter) *num.* 15. *citato*. Trullench. *n.* 3. fine. Villalob. *loco citato*.

QVÆSTIO LXXVIII.

An ſaltem, ſi pater vota, & iuramenta à filiis intra impubertatem facta confirmet, & approbet; poßit poſtea illa irritare?

NEgant aliqui Doctores, exiſtimantes, hanc patris confirmationem (ſiue ab illo fiat, ante pubertatem, ſiue poſt illam) ſufficere, ne vota aut iuramenta illa impuberum filiorum, irritari amplius valeant. Probant: quia conditio inuenta in illo voto, aut iuramento, eſt iam plenè impleta, quæ ſecundum rectam rationem, ſicut eſt intelligenda, *niſi pater contradicat*; ita etiam eſt intelligenda; *niſi pater conſentiat, & ratum habeat*: ergo. Ita Sayrus *in Clau. Reg. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 28. Philiarc. *de offic. ſacerdotis tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 18. *verſ. Quoad vota filiorum.* Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 6. *num.* 15. & 16. & Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 8. *q.* 7. *num* 233. Citat etiam Tamburinus pro hac parte Leſſium; ſed non benè: pro oppoſita namque eſt, (vt ait Fagundez *lib.* 2. *capit.* 40. *dubit.* 13. *numer.* 76. *in edit. noua*.

Sed probabiliùs Reſp. tunc poſſe. Quia probabilius eſt, confirmatione patris ſiue in ætate pubere, ſiue impubere factam, non obſtare, vt deinceps nequeant vota, & iuramenta irritari à Patre. Probatur. Quia vt ſuprà *quæſt.* 41. eſt habitum, probabilius longè eſt, quod licentia, & approbatio Superioris Religionis, qua ſemel approbat vota, & iuramenta ſuorum ſubditorum, non adimant illi facultatem validè irritandi ea poſtea; ſed ſolum efficiant, vt cauſa ſit neceſſaria, ad licitam irritationem: ergo ſimiliter probabilius eſt, quod nec per illam confirmationem Patris adimatur facultas illius ad valide irritanda ea vota, & iuramenta, imo & licitè, ſi adſit iuſta cauſa. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 36. & *cap.* 27. *à num.* 9. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 17. Qui ad argumentum oppoſitæ ſententiæ, negant impletam eſſe plenè illam conditionem: quia adhuc licentiâ conceſſa, pendet votum, & iuramentum Deo factum, à conſenſu Patris, vtpotè qui iterum irritare poteſt, vt ipſi concedunt in aliorum ſubditorum votis. Sic etiam debent tenere omnes authores citati pro noſtra ſententia ſuprà *quæſt.* 41. vt aduertit Fagundez *loco citato*. Et tenet expreſsè Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *n.* 15.

QVÆSTIO LXXIX.

An etiam vota, aut iuramenta emiſſa à filio illegitimo, ſiue naturali, ſiue ſpurio; poſſint irritari à patre?

REſp. poſſe; dummodo filius non habeat tutorem, au curatorem; quia tunc his incumbit. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *n.* 82. Caſtro Palao *diſp.* 2. *punct.* 7. *n.* 5. Qui & probat: nam eſto pater ciuilem poteſtatem non habeat ad filium naturalem, & ſpurium gubernandum; habet tamen poteſtatem naturalem, vt filij imbecillitati in vouendo conſulat, ne maneat hoc conuenienti remedio deſtitutus. Quod intellligendum eſt, quando nullus adeſt tutor, qui de hoc remedio prouideat: nam ſi tutor adeſt, ipſi, & non parenti, competit filij illegitimi vota irritare: quia tutori, & non parenti, competit illius filij gubernatio, ſub tutoris enim, & non ſub parentis eſt poteſtate. *Inſtit. de patria poteſtate, in principio.* Sic ille, & Tamburinus *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 3. *n.* 9.

QVÆSTIO LXXX.

An, votum, ſeu iuramentum Deo præſtitum, ab impubere de peculio caſtrenſi, aut quaſi caſtrenſi, poßit à patre, vel tutore irritari?

REſpond. poſſe. Quia omnia vota, aut iuramenta (nullo excepto) impuberum, poſſe à patre irritari, conſtat ex dictis ſuprà *quæſt. nunc.* 72. & ita de hoc ſpeciali voto loquendo tenet Sanchez

lib. 4.

*lib.4. cap.35. num.*10. his verbis : ex his primo deducitur, poſſe quoque irritari à Patre, vel tutore, votum reale impuberis emiſſum de peculio caſtrenſi, vel quaſi ; vt ſi poſt Ordines minores tunc aſſumptos, aliquid, quod alias eſſet aduentitium acquirat, quod, iuxta veriorem ſententiam, eſt quaſi caſtrenſe; vel habeat beneficium Eccleſiaſticum (poteſt enim illud habere, iuxta multorum ſententiam, decimo quarto anno incepto, cum tamen tunc ſit impubes) cuius fructus ſunt peculium, quaſi caſtrenſe. Et ita ſentiunt vniuerſi Doctores. Sic ille. Quem citat, & ſequitur Prado *cap.*31. *de voto, q.*13. §.4.*num.*61. oppoſitum huius reſponſi inuenies ſcriptum apud Trullench. *lib.* 2. *cap.*2. *dub.*34. *in ſummario*, his verbis : Pater irritare poteſt vota realia, & mixta filiorum impuberum, in quacumque ætate exiſtant; niſi habeant bona caſtrenſia, vel quaſi. Ita ille. Sed eſt error Typographi : legere namque debes, *filiorum puberum*, vt cõſtat ex contextu dubij, *n.*6.8.*&* 9.

QVÆSTIO LXXXI.

An, pater poſſit irritare omnia vota perſonalia, ſeu iuramenta Deo præſtita, filiorum puberum?

AFfirmant poſſe omnia, præter ſolum Religionis votum, Innocentius *cap. Scriptura, de voto, n.*3. & ibi Hoſtienſ. *n.*7. Ioan. Andreas *num.* 4. Cardin. *n.*6.*q.*12. Ancharan.*n.*8. Tabiena *votum.*5. *q.*5.*num.* 6. Ouandus *in* 4.*d.*38. *diſp. vnica, in propoſit.* 24. & cenſet probabile Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.*3. *art.* 2. *col.*4. *verſ. circa prius autem.* Probant, quia, vt ſuprà eſt habitũ, Superior Religionis, poteſt irritare omnia vota perſonalia Religioſorum: atqui Pater eadem poteſtate gaudet in vota puberum, dum minores ſunt, ac ille: ergo cum ſolùm Religionis votum excipiatur in iure ab hac poteſtate, poterunt omnia alia irritare.

Alij, media via incedentes, cenſent, quod licèt Pater nullum perſonale votum pueri puberis poſſit irritare; benè tamen poſſit omnia puellarum puberum vota perſonalia, dum manent in domo Patris. Ratio eorum eſt : quia cap. 30. *Numeror.* indiſtinctè dicitur: *poſſe patrem irritare vota puellæ manentis in domo paterna* : atqui nomine *puellæ*, intelligitur etiam pubes, dummodo non ſit emancipata, vt tradunt ibi Caiet. Oleaſter, Carthuſian. & Abulenſ. *q.*15. Et ideò ita tenent Angles *q. vnica de voto*, 2. *p. art.*7. *diff.*12.*dub.*6. his verbis: Pater puellæ puberis, ideſt, excedentis duodecimum annum, quandiu in domo paterna manet, votum irritare poteſt. Expreſsè habetur *cap.* 39. (lege 30.) *Numer.* Qui quidem textus, licèt ſit per legem Euangelicam abrgatus, ratio tamen naturalis eiuſdem textus vrget, ſcilicet, quod ſi puellæ ſuo arbitrio relinquerentur, facilè laberentur, & ruerent; neque decet illas, quemadmodum viros peregrinari. Hæc ille. Lege cautè titulum illius dubij, & vbi inuenies ſcriptũ *impuberũ*, lege *puberũ*.

Sed, vt certum Reſp. dicendum. *Primo* quod non ſolum nequeat Pater irritare omnia filiorum, puberum vota perſonalia, ſeu iuramenta; verum neque vlla prorſus (præter illa, quæ ſuæ adminiſtrationi, ſeu gubernationi præiudicauerint, vt infrà.) Ratio eſt. Quia, obtenta pubertate filius præſumitur plenam diſcretionem habere ad vouendum, vel iurandum: ergo ex parte voluntatis nulla adeſt cauſa irritationis: ergo ſolum poteſt adeſſe ex parte materiæ promiſſæ, quæ ſi paternæ adminiſtrationi, aut gubernationi domeſticæ præiudicauerit, eo ipſo votum, aut iuramentum, irritare poterit; vtpote quod neceſſariò debet habere hanc ad ſui valorem imbibitam conditionem; *Niſi parenti attulerit præiudicium.* Sic omnino Palaus *diſp.* 2. *punct.* 7. *n.*9. ex ſapientiſſimo Suario *lib.*6. *de voto, cap.*5. *à num.*4. Valentia 2.2. *diſp.* 6. *q.*6.*punct.*6.*q. vltima.* Sayro *lib.*6.*Clauis Reg.cap.*5. *n.*6. Leſſio *lib.*2. *cap.*40.*dub.*14. *in* 2.*edit.num.*85. Sanchez *lib.*4. *cap.* 35. *à num.*15.& Bonac.*diſp.*4. *q.*2.*punct.*7. §.2. *n.*21. addens deinde id conſtare *ex l. Deo nobis*, §. *Hoc etiam. Cod. de Epiſcop. & Clericis*, & *Authent. de Sanctis Epiſcop. cap.*41.*& ex cap. Ad noſtram. de Regular. & ex cap.*1.*&* 2. 20. *q.*2. Tenent item hanc partem expreſsè S. Thom. *in* 4.*diſt.*38.*q.*1.*art.*1. *quæſt. vltima ad* 2. Trullench. *lib.*2. *cap.*2. *dub.* 34 *num.*3. Tambutious *lib.* 3. *in Decal. cap.*16. §.3. *num.*11. Prado *cap.*31. *de voto, q.*13.§.4.*n.*62. Fagundez *lib.*2.*cap* 33. *n.*30.

Reſpondeo ſecundo, eadem certitudine, contra Angles. Nec vota perſonalia puellarum puberum, etiamſi ſint ſub patria poteſtate, aut maneant in domo paterna, poſſunt à patre irritari. Quia in hoc nullum eſt diſcrimen inter puellas, & pueros, vt conſtat ex *cap.*1. 20. *q.*2. & *cap.*2. vibi dicitur : *Si verò in fortiori ætate, adoleſcentula, vel adoleſcens, ſeruire Deo elegerit, non eſt poteſtas parentibus prohibendi.* Sic Suarez *loco cit. num.* 6. *& ſequent.* vbi ait ſententiam Angles non poſſe probari, & latè reſpondet eius fundamẽto: dicens quod illa lex *Num.* tã de filiis, quàm de filiabus intelligatur ab Abulenſ. *ibi, q.*2. 14. 19. *&* 20.& quoad illam partem, fuiſſe legem illam poſitiuam, non naturalem, & ideo iam ceſſaſſe. Legatur Suarez etiam *num.* 7. *&* 8. & alij DD. citati. Sed recenſere oportet, quæ ſunt vota ſpecialia; quæ pater irritare nequit. Sic ergo.

QVÆSTIO LXXXII.

Quænam ſint vota perſonalia filiorum, & filiarum puberum, quæ pater nequit irritare?

REſpondeo, vt omnino certum; quod in primis, nequeat irritare votum Religionis, caſtitatis, & Ordines ſuſcipiendi. Quia in his filius eſt ſui iuris, & habet poteſtatem diſponendi de ſe. Sic S. Thom. 2.2.*q.*189. *art.* 2. & omnes eius interpretes. Legantur Suarez *loco cit. à num.* 4. Palaus *num.*10. Fagundex *num.*30. & alij Authores citati nuper *quæſt. antecedenti.*

Secundo, non poteſt irritare votum frequentandi Sacramenta Confeſſionis, & Communionis; fundendi moderatas preces; aot ſuſcipiendi moderata ieiunia. Nec vota de rebus aliàs præceptis, vt audiendi Miſſam diebus feſtis, & ſimilia. Quia hæc omnia non obſunt domeſticæ gubernationi. Sic Suarez, Palaus & alij locis citatis.

QVÆSTIO LXXXIII.

An, poſſit pater irritare vota perſonalia puberum filiorum, aut filiarum, ſi iuri patriæ poteſtatis præiudicent?

REſp. vt certum : Poſſe irritare omnia vota perſonalia filiorum puberum ſub poteſtate ſua degentium, ſeu non emancipatorum, quæ præiudicium afferunt patriæ poteſtati, ideſt, quæ regimen liberum,

berum, & expeditum familiæ impediunt, vel nimium ſubtrahunt filium ab obedientia patris. Ratio eſt, quia talia vota eſſent illicita ex parte materiæ, & conſequenter nulla, niſi includeret conditionem. *Si pater conſenſerit*; vel ſaltem; *ſi non repugnauerit*, iuxta exigentiam materiæ; quia eſſent contra ius paternum: ergo ratione conditionis incluſæ poteſt pater talia vota illa irritare. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto*, *capit.* 5. *num.* 9. ex S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 8. *ad* 2. Caiet. *ibi.* Soto *lib.* 7. *de inſt.* *q.* 3. *art.* 2. Durando *in* 4. *diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 7. Richardo *artic.* 4. *quæſt.* 2. Palud. *q.* 3. Maiure *q.* 4. *dub.* 1. Supplemento *q.* 1. *art.* 5. D. Antonino 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 6. Sanchez, *votum* 3. *q.* 6. Angelo *votum* 2. Tabiena, Roſella, Nauarro *cap.* 12. *num.* 70. & Parnomitano cum aliis *in cap. Scriptura, de voto.* Sic etiam Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 16, cum Graffio 1. *p. deciſ. lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 6. Sayro *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 24 Emman. Sà *votum*, *vbi de irritat. num.* 1. Leſſio *lib.* 2. *de iuſt.* *cap.* 40. *dub.* 10. *num.* 80. (at in noua edit. *dub.* 14.) Azorio *lib.* 11. *cap.* 17. *quæſt.* 7. Viñaldo, Rodriguez, Ludou. Lopez, Alcozer, Abulenſi, & aliis. His adde alios citatos à nobis *ſup. quæſt.* 81. Palaum *diſput.* 2. *punct.* 7. *num.* 9. & 10. Fagundez, *num.* 30.

QVÆSTIO LXXXIV.

Quænam ſint vota perſonalia (aut iuramenta Deo præſtita) quæ patriæ poteſtati præiudicare cenſeantur?

RESpondeo dicendum ex dictis, eſſe omnia illa, quæ aduerſantur libero, & expedito domus regimini, aut familiæ, vel nimium ſubtrahunt ab obedientia Patris. Quia cùm patris ſit gubernatio domeſtica, quodquod incommodum eſt, dicitur patri præiudicare; vt docent S. Thom. *art.* 8. cit. Suarius, Sanchez, cum aliis vbi ſuprà.

Quod ſi adhuc deſideres ſcire in particulari, quænam ſint hæc vota puberum, quæ pater irritare poteſt? Reſpondeo, eſſe hæc ſequentia,

Primò enim irritare poteſt votum longæ abſentiæ, ſeu diuturnæ peregrinationis. Quia obſtat curæ paternæ, quam cum filio habere debet Pater, dum eſt ſub eius poteſtate, Ita docent Hoſt. Abulenſ. Turrecr. Roſella, Leſſius, Azor, Palaus citati; & Sanchez *num.* 16. addens id eſſe verum, etiam caſu, quo nulli ſumptus in ea peregrinatione faciendi eſſent.

Secundò poteſt irritare votum nimiæ abſtinentiæ, quo præſumeretur filium morbi habere periculum; vel quo non poſſet labori ordinario incumbere. Sic cum Turrecrem. Abulenſ. Roſella, & Azorio, Sanchez *num.* 17. *cit. verſ. ſecundum exemplum*, Suarez *n.* 9. Palaus *n.* 10.

Tertiò poteſt irritare votum multorum ieiuniorum, quæ vel morbi periculum afferrent; vel aſtringeret Patrem ad parandos cibos diuerſos à communibus domus. Sic Azor, Suarez, Sanchez, & Palaus *locis citatis.* Imò Leſſius innuit, idem eſſe dicendum de voto paucorum, quod Sanchez non admittit, niſi caſu, quo aſtringeret Patrem ad parandos diuerſos cibos; vel valde obſtaret filio, vt labori neceſſario incumberet.

Quartò poteſt irritare votum tot precum, & orationum, quibus impeditur aſſiſtere obſequio paterno, aut ſtudio, cui vacat ex Patris iuſſu. Quia hoc patris poteſtati nocet. Sic Suarez *lib.* 6. *cit.* *cap.* 5. *num.* 4. Sanchez *num.* 17. *verſ. vltimum exemplum.* Palaus, *num.* 10. fine, cum Leſſio *loco citato.*

QVÆSTIO LXXXV.

An hæc filiorum puberum vota (ſeu iuramenta) perſonalia, irritari à Patre valeant, directè, & propriè; ita vt nunquam reuiuiſcere queant?

NEgatiuam ſententiam eſſe probabilem dicunt aliqui, docentes eſſe probabile, talem irritationem non eſſe propriè talem, ſed ſolum quandam ſuſpenſionem; & ita ceſſante patria poteſtate, reuiuiſcere dicta vota à Patre irritata. Ita Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 9. *col. vltima*, Rodriguez *tom.* 2. *ſum. cap.* 91. *concl.* 8. *num.* 9. Sayrus *lib.* 6. *clauis* *cap.* 10. *num.* 24. *fine*, ex Ioſepho Angles *q. vnica de voto*, *art.* 7. *diff.* 12. *dub.* 6. *concl.* 2.

Sed multò probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod verè, & propriè poſſint à Patre talia vota perſonalia, (ſeu iuramenta) irritari; & ita vt nullo modo reuiuiſcere, etiam ceſſante patria poteſtate, queant. Ratio eſt, quia vt ſæpè diximus, hæc vota irritantur à Patre ratione conditionis in eis imbibitæ, quia pendent ex conſenſu Patris: atqui quando imbibunt conditionem, poſſunt verè irritari, ita vt nunquam reuiuiſcant: ergo. Sic Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 35. *num.* 20. & vt probabile ſequuntur authores nuper citati.

QVÆSTIO LXXXVI.

An, pater poßit irritare omnia vota realia à filiis poſt pubertatem ante vigeſimum quintum annum completum, emiſſa?

REſpondeo vt certum: poſſe (dummodo vota non fuerint elargiendi de peculio ſuo, vt infrà) Ratio eſt. Quia filij vſque ad vigeſimum quintum annum completum, ſunt ſub parentum cuſtodia, & cura, ita vt de rebus, & bonis ipſorum, ſine eorum authoritate diſpenſare non poſſint, vt patet ex toto *tit. ff. de minoribus*: ergo vota realia de talibus rebus facta à filiis, ſunt in præiudicium paternæ poteſtatis: ac proinde irritabilia ab ipſo. Sic omnes cum D. Thoma 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *ad* 2. Legantur Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 35. *n.* 21. Suarez *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 12. Fagundez *num.* 30. & 31. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 2. *num.* 21. *verſ. Reſpondeo ſecundò.* Sayrus *lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 25. Tambur. *lib.* 3. *cap.* 26. §. 3. *n.* 11. Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 34. *n.* 6. Prado *cap.* 31. *q.* 13. §. 4. *n.* 65.

QVÆSTIO LXXXVII.

An etiam poſſit pater irritare vota realia filiorum puberum, ſi facta ſunt de bonis caſtrenſibus, aut quaſi, quorum filij dominium habent?

Respod. vt certum dicendum: quod hæc non poſſit. Quia dominium, & vſus horum bonorum penes filios puberes ſunt, ita vt de illis liberè eleemoſynas facere, & vouere, ſe daturos aliquid ex eis poſſint, etiam inuitis parentibus; ergo pater huiuſmodi vota non poterit irritare. Sic colligitur ex *l. filiusfamilias, in fine, ff. de donationib.* & tenent omnes Doctores. Legantur Suarez *loco cit. num.* 4. Sanchez *cap.* 35. *cit. n.* 23. & 33. & apud ipſum, Nauarr. *cap.* 12. *n.* 70. Saytus *n.* 25. *cit.* Sà *votum. vbi de irritat. n.* 1. Azor *lib.* 11. *cap.* 17. *quæſt.* 7. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 81. & *in noua edit. dub.* 14. *n.* 85. & alij. Quibus addo Bonac. Fagundex, Tamburin. & Trullench. locis citatis, & Prado *n.* 68. Palaum *diſp.* 2. *punct.* 7. *num.* 11. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 8. *num.* 221. Lege me ipſum *part.* 6. *tract.* 5. *de eleemoſyna, diſp.* 3. *q.* 13. vbi inuenies deciſum, quæ ſint bona caſtrenſia, & quaſi caſtrenſia.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An ſaltem poſſit pater irritare filij puberis vota, ſi hæc principaliter ſint perſonalia, & realia acceſſoriè?

Negant aliqui Doctores, ſentientes, non poſſe irritare talia vota, eo quod acceſſorium ſequatur principale; atqui perſonale non poteſt irritare; ergo nec acceſſorium. Ita Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *punct.* 6. *quæſt. vltima*, & Saytus *lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 24. apud Sanchez, infrà.

Sed probabiliùs, ſeu clariùs, Reſpondeo dicendum cum ipſo Sanchez, poſſe patrem talia vota irritare, caſu, quo expenſæ eſſent alicuius momenti, vt ait Alcozer in ſum. *cap.* 16. *concl.* 4. *fol.* 56. *pag.* 1. apud Sanchez, apud me verò *fol.* 71. *pag.* 2. *ibi:* Y los reales, i mixtos de peregrinacion, enque ſe ha de gaſtar mucha aciendá los pueden irritar los dichos padres, i curadores. Sic ille. Et ex illo, Sanchez *loco citato num.* 22. Imò & Saytus id ipſum tenet loco à Sanchez citato pro oppoſito, vt conſtat ex iis verbis. Si enim (inquit) ſint mixta, & perſonalia principaliter, vt votum peregrinationis, tunc quidem quamuis regulariter ea pater irritare poſſit (lege tu, *non poſſit*) eo quod acceſſorium ſequitur naturam principalis, iuxta *regul. iuris* 41. *Reg. Acceſſorium, de regul. iuris in* 6. quando tamen votum tale, eſſet præiudiciale gubernationi domus, perſonæ, poteſtati, & ſubſtantiæ paternæ, quia eam filius, ſine multis ſumptibus exequi non poſſit; tunc quidem valde probabile eſt ratione illius rei admixtæ, poſſet Pater irritare votum illud, cum filius, tunc etiam ſubiectus ſit Patri quantum ad curam bonorum: ſic ille ex D. Anton. Nauarto, Aragonio, & aliis.

QVÆSTIO LXXXIX.

An, votum principaliter perſonale, ſi aliquod reale per quandam conſequentiam illi accedat, ſit irritabile à patre?

Reſpondeo vt certum: quod non. Sit exemplum. Si Minor pubes voueat Religionem, minime poteſt pater irritare hoc votum, quamuis in conſequentiam ingreſſus, ſuccedere debeat Monaſterium in omnia bona ingredientis, iuxta Authent. *ingreſſi. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Ratio eſt: quia hic alienandi modus eſt permiſſus minori, abſque parentum, aut curatorum conſenſu. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 24. & 25. vbi addit, huiuſmodi votum non eſſe mixtum, ſed purè perſonale. Eſſet tamen mixtum, ſed ſemper inirritabile, ſi ille minor pubes voueret expreſsè Religionem, & ſimul ſua bona per profeſſionem illi dicanda: quia hic diſponendi de bonis modus eſt illi permiſſus. Sic etiam apud illum ſentiunt Nauarr. *cap.* 12. *num.* 64. & *num.* 70 Sayro *loco cit. num.* 25. (Licet ob aliam rationem, quam benè impugnat Sanchez, id teneat.) Palud. Angel. D. Anton. Syluest. Ouandus, Graffis, Sà, & Lopez. Trullench. etiam *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 34. *num.* 7.

QVÆSTIO XC.

An, pater poſſit irritare votum, aut iuramentum filij puberis de bonis aduentitiis, quorum pater nec vſumfructum, nec adminiſtrationem habet?

Reſpondeo *Primò* vt quid certum ſic. Minimè poteſt pater irritare huiuſmodi votum, aut iuramentum, caſu quo filius poſt vigeſimum quintum annum vſum, & adminiſtrationem bonorum aduentitiorum habeat. Quia cum tunc diſpoſitio horum bonorum, non dependeat ex patris conſenſu, nec votum, & iuramentem ex illo pendebunt, ſed firma erunt facta de his bonis, ac proinde illa patet irritare nequibit. Sic Sanchez *cap.* 35. *cit. à num.* 38. Palaus *punct.* 7. *citato num.* 12. Lege me ipſum *6. p. tract.* 5. *diſp.* 3. *q.* 14. vbi diximus, filiumfamilias non habere vſumfructum bonorum, quæ aduentitia dicuntur.

Reſpondeo *ſecundò*, caſu, quo pater habeat adminiſtrationem bonorum aduentiorum filij puberis, etiamſi vſusfructus ſit apud filium, tunc benè poterit pater irritare vota realia (ſeu iuramenta) de illis emiſſa, tempore minoris ætatis: Sanchez ſecus de emiſſis ea tranſacta, quando filius maior effectus ea vouit. Sic Sanchez *n.* 41.

Reſpondeo *tertiò*, caſu quo adminiſtratio dictorum bonorum filij puberis in minori ætate conſtituti, patri non competat, vel quia pater eam reſpuat; vel quia ſub ea conditione filio bona illa relicta ſunt, tunc nequibit pater irritare vota de iis facta; ſed incumbet curatori. Sic Sanchez ibi, & Palaus *num.* 12.

QVÆSTIO XCI.

An votum, aut iuramentum, emiſſum à filio pubere eundi in Terram Sanctam; non deuotionis cauſa, ſed in eius ſubſidium, poſſit à patre irritari?

NEgant multi Doctores, moti ex cap. *Ex multa, de voto*, vbi datur licentia viro exequendi hoc votum, etiam vxore renuente, ob boni publici fauorem: qui in hoc ſubſidio præſtando cernitur: ergo multo magis intelligetur conceſſa filiofamilias maioris ætatis, inuito parente; patet quia magis præiudicat vxori abſentia mariti, quam patri abſentia filij. Ita tenent Hoſtienſ. *in ſum. tit. de voto, §. Quis vouere poſſit: num.* 8. Abulenſ. *cap.* 30. *Numerorum q.* 77. *&* 79. Henricus *cap. Scripturæ, de voto, num.* 5. Turrecrem. *cap. ſunt quadam* 17. *q.* 1. *num.* 5. Roſella *votum* 2. *n.* 5. Syluest. *votum* 3. *q.* 6. Angel. *votum* 2. *num.* 5. Nauarrus *cap.* 12. *n.* 70. Greg. Lopez *l.* 3. *verſ. de edad. tit.* 8. *part.* 1. Rodrigez *tom.* 2. *ſum. cap.* 91. *n.* 9. *concl.* 8. Graffis 1. *p. deciſ. lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 6.

Sed clariùs Reſp. cum Suario, *Primò.* Si votum, & iuramentum eundi in Terram ſanctam ſit cauſâ deuotionis, aut religionis tantùm, poteſt irritari à Patre. Quia nec vir poteſt id votum exequi, abſque vxoris conſenſu, & ideo poteſt ab illa tunc irritari, ſi fiat à ſuo viro hac intentione, vt cum communi docet Sanchez *lib.* 4. *cap.* 34. *& cap.* 35. *n.* 26. Suarez *lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 11.

Reſpondeo *ſecundò*, ſi id votum fiat à pubere in ſubſidium Terræ ſanctæ, & exequendum ſit expenſis paternis, tunc nullatenus poteſt impleri, abſque licentia patris, ſicut nec valide fieri, inconſulto illo; quia filius non habet ius diſponendi de bonis paternis. Sic Suarez & Sanchez *locis citatis*: Addentes, quod ſi ſubſidium illud eſſet tantum perſonale, adiuuando, ſcilicet, per ſe ipſum, vel militando, vel conſulendo, vel aliud miniſterium vtile ad bellum exercendo, tunc forſan admitteretur prima ſententia, non tam ex iure poſitiuo, (vt probare intendit) quam ex iure naturali: quia tunc nullum ferè ſit præiudicium patri; & ratio boni communis præponderat iuri paterno. Sic iſti ſapientiſſimi Doctores. Quibus accedunt Palao *diſp.* 2. *punct.* 7. *n.* 10. Trullench. *n.* 7. Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88 *art.* 9. *diſp.* 4. *num.* 4. Prado *q.* 13. *cit* §. 4. *n.* 69. Fagundez *cap.* 33. *num.* 32.

Ad argumentum contrariorum Reſpondeo, negando conſequentiam; tum quia textus ille, ſolùm viros coniugatos excipit, & cum ſit exceptio à iure communi exorbitans, non debet ad alios caſus extendi, ſicut non extenditur ad ſeruos, aut Religioſos. Tum, quia non eſt eadem ratio in filiis, ac eſt in viris: quia viris competit gubernatio domus, & familiæ, ſuntque vxoris caput, & ideo liberius poſſunt diſponere de actionibus, & rebus ſuis, quàm filius.

QVÆSTIO XCII.

An, pater poſſit irritare votum, aut iuramentum filij puberis, eundi Romam ad impetrandam abſolutionem excommunicationis reſeruatæ?

NEgant aliqui, & probant ex textu *in cap. Relatum, de ſentent. excomm.* vbi deciditur, ſeruum incidentem in excommunicationem reſeruatam, eſſe compellendum, renittente domino, ire Romam, niſi conſtiterit ſeruum id in domini fraudem feciſſe. Et redditur ratio his verbis: *Cum plus ſit Deo, quàm hominibus deferendum*: ergo. Ita tenent Hoſtienſis, Henricus, Abulenſ. & Turrecr. quæſt. antecedenti citati.

Sed clariùs Reſp. Poſſe à patre irritari tale votum, aut iuramentum, caſu, quo per Bullam Cruciatam, aut Religioſorum priuilegium poſſet prædicta abſolutio obtineri. Quia tunc iam ceſſat neceſſitas, quæ id ius concedebat. Sic Sanchez *cap.* 35. *n.* 27. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 34. *num.* 10. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 7. *n.* 10.

QVÆSTIO XCIII.

An, pater poſſit irritare vota realia filiorum puberum, relata in tempus, quo filij erunt ſui iuris?

AFfirmandum videtur. Quia pater poteſt irritare vota filij impuberis relata in tempus pubertatis, vt habitum eſt *quæſt.* 74. ergo, & filiorum puberum relata in tempus, quo fuerint ſui iuris. Ita Reginaldus *lib.* 18. *num.* 109. apud Bonac. & apud Sanchez mox citandum *n.* 2. Sotus, Alcozer, Lopez, Vega, Petr. Ledeſma, & alij.

Sed probabilius Reſpondeo: Non poſſe. Quia hæc facultas non competit Patri ex vllo iure; nec hæc vota vergunt in præiudicium Patris; nec ſunt facta ſub aliqua conditione tacita, ſicut ſunt vota filiorum impuberum: ergo non poſſunt à Patre irritari. Sic Bonacina *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 2. *num.* 22. ex Syluestro *votum.* 4. *q.* 2. Nauarro *cap.* 12. *n.* 64. & Leſſio *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 14. *num.* 81. (mihi 85.) ibi: Secus tamen eſt de votis realibus relatis in tempus, quo erunt ſui iuris: quia non officiunt adminiſtrationi Curatorum. Sic etiam Sanchez *lib.* 4. *Sum.* (retractans opinionem quam docuerat *lib.* 9. *de matrim diſp.* 39. *n.* 16.) *cap.* 29. *n.* 3. citans pro ſe Suarium *lib.* 6. *de voto, cap.* 3. *& cap.* 5. *num.* 4. *&* 13. Sayrum *lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 29. *&* 30. Azorium *lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 8. Valentiam, Sà, & alios. Trullench. etiam *dub.* 34. *cit. num.* 10.

QVÆSTIO XCIV.

An, caſu, quo dubitetur; An filius pubes votum reale (aut iuramentum) emiſerit, implendum eo tempore, quo erit ſui iuris; præſumendum ſit, emiſſum fuiſſe pro tali tempore, & ideo nequeat à patre irritari?

AFfirmat Sanchez *lib.4.cap.32. n.13.* his verbis: Si autem votum impleri nequeat tempore ſubiectionis; vt ſi ſeruus, aut coniugatus voueant Religionem; credo in hoc dubio cenſeri emiſſum, vt tempore libertatis impleatur. Quia in dubio, eſt ſumenda coniectura pro valore actus, & ne ſtultus ille ſit, & ita irritari non poterit. Sic ille, & certè ſatis probabiliter.

Sed melius Reſpondeo negatiuè, & ideo puto poſſe irritari. Ratio eſt; tum, quia in dubiis benigna pars accipienda eſt, niſi præſumptio ſit in contrarium. Tum etiam, quia poſſeſſio ſtat pro Patre poteſtatem habente, ad irritanda vota realia filiorum. Sic Bonacina & Trullench. *locis nuper citatis.*

QVÆSTIO XCV.

An, valida ſit irritatio iuramenti, aut voti realis, facta ab eo, qui putabatur pater vouentis; ſed poſteà certò cognoſcitur non eſſe verus pater?

REſpondeo non eſſe validam, & conſequenter iuramentum, aut votum reale tenere. Ratio eſt (ait Sanchez) quia quamuis in iis, quæ iuriſdictionis ſunt, error communis cum titulo, ſatis ſit ad valorem actus, iuxta *leg. Barbarius ff. de officio Prætoris*: at id non efficit, vt actus dominij valeant; ſicut non valeret venditio ſerui exiſtimati talis. Nec etiam hic error, efficit, vt vota conditionem imbibitam habeant: quod eſt fundamentum poteſtatis irritandi. Sic ille *lib.4.cap.32.* (non 22. vt legi apud Trullench.) *num.* 16. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 2. *num.* 23. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 34. *numer.* 11.

QVÆSTIO XCVI.

An, vota, aut iuramenta filij, à patria poteſtate egreſſi; ſint adhuc à patre irritabilia?

REſpondeo vt certum: Quod non. Quia tunc filius iam eſt ſui iuris; nec Patri quoad perſonam, vel bonorum adminiſtrationem, eſt ſubiectus: ergo. Sic omnes. Legantur Palaus *diſput.2. de voto pun.7. num.13. & 2.*

Vnde ſolùm eſt difficultas quando filius eximitur à patria poteſtate, pro qua explicanda ſit.

QVÆSTIO XCVII.

An; filius excedens ætatem vigeſimi quinti anni, ſit exemptus à patria poteſtate; & conſequenter eius iuramenta, ſeu vota realia, nequeant à patre irritari?

AFfirmant plures Doctores, docentes ſolum poſſe Patrem irritare vota realia filiifamilias emiſſa ante vigeſimum quintum annum. Quia vſque ad eam ætatem denegatur illis bonorum adminiſtratio. Ita Angelus *votum 2.n.6.* Silueſt. *votum 4.q.2.dicto 2.* Nauarrus *cap.12. n.* 70. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2.*n.* 6. Sotus *lib.7. de iuſt. q.* 3. *art.* 2. *verſ. Ex his ſic diſpoſitis,* Angles, *q. de voto, art.* 7. *diff.* 12. *dub.* 8. Metina *lib.* 1. *ſum. cap.* 14. §. 7. Margarita Confeſſor. *de irritat. voti, fol.* 138. Alcozer. *in ſum. cap.* 16. *concl.* 4. Aragon 2.2. *q.* 88. *art.* 9. Ludou. Lopez, Vega, Rodriguez & Philiarcus, quos omnes refert pro hac parte Sanchez *lib. 6. de matrim. diſp.* 39. *num.* 10. Toledo *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 7. Sayrus *in Claui Reg. lib. 6. cap.* 5. *num.* 6. Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub.* 10. *numer,* 81. Palud. Beia, Llamas, & Graffis, quos idem Sanchez refert *lib.4. in Decal. cap* 35.*n.*28.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod filius non eximitur à patria poteſtate ratione ætatis, licèt ſit ſenex: & conſequenter in quacumque ætate filiusfamilias vota realia emiſerit, poterit ea pater irritare. Probatur, quia quod filius eximatur à patria poteſtate illico, ac excedit vigeſimum quintum annum, nullo iure cautum eſt; nec perdit pater vſumfructum, & adminiſtrationem bonorum aduentitiorum, nec poteſt filius, inconſulto patre, ea alienare, aut de his diſponere: ergo conſequenter poterit pater irritare vota realia filiifamilias in quacumque ætate ea emittat; & ita ſola vota poſt eius emancipationem emiſſa, non poterit irritare. Sic Sanchez *lib. 6. de matrimon. & lib. 4. Decal. citatis,* & penes ipſum Tabiena *votum* 5. *q.* 5. *n.* 6. Viualdus *in Candelab.* 3. *p. cap.* 14. *n.*92. Leſſius *in 2. edit. lib.2. de iuſt. cap.* 42. *dub.* 12. *num.* 61. *verſ. De iuramentis.* Suarez *lib. 6. de voto cap.* 5. *n.* 12. Innocent. Ioan. Andreas, Antonius, Hoſtienſ. Cardinal. & Petr. Ledeſma. Sic etiam Palaus *diſp.* 2. *pun.* 7. *num.* 2. Legatur rurſus Sanchez *lib.3. conſil. cap.1. dub.14.n.8.* Vbi citat etiam pro hac parte, Gomez, Perez, Gloſſam, & Angel.

QVÆSTIO XCVIII.

An, filiusfamilias eximatur à patria poteſtate, & fiat emancipatus, per aſſumptionem ad Ordines ſacros, ſaltem Præsbyteratum?

AFfirmant nonnulli Doctores, docentes conſequenter inde, vota realia poſt Ordines ſacros à filio emiſſa, non poſſe à Patre irritari. Probant: quia dignitas Sacri Ordinis longè excedit quaſcumque dignitates ſæculares: at vndecim ſunt dignitates ſæculares, per quas filius liberatur à patria poteſtate,

quæ numerantur *leg. finali, Cod. de decurionib. lib.* 10. *& lege Regia 7. vſque ad 14. tit.* 18. *par.* 4. & nos *infra q.* 107. ergo à fortiori, id Ordini ſacro eſt tribuendum. Ita Gloſſa cap. *Iudecorum. verb. qui ſe ipſos, de ætate & qualitate*: & *cap.* 1. *verb. magiſtris,* 25. *q.* 2. Silueſter, & Armilla *verb. Patria poteſtas,* non ſtatim *in principio*, vt ait Sanchez, *ſed fine.*

Sed vt quid certum Reſpondeo dicendum, quod filius minimè eximatur à patria poteſtate, per Ordines ſacros, etiam Præsbyteratum: & ideo poſſe à patre, eius vota realia, poſt ſacros Ordines emiſſa, irritari. Vnde nil diſcriminis eſt inter filios Præsbyteros, & reliquos filiosfamilias, quoad eorum vota realia irritandi, poteſtatem patri competentem. Ratio eſt, quia oppoſitum nullibi eſt cautum; ſed potius contrarium ſupponitur in *lege* 1. *C. de Epiſcopis, & Clericis.* Sic communis. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *n.* 37. & *lib.* 1. *conſil. cap.* 1. *dub.* 16. & apud ipſum, Innocent. Hoſtienſ. Ioan. Andreas, Anton. Abbas, Cardin. Bern. Diaz, Couarru. Gutierrez, Molina, & alij plures. Sic etiam Palaus *diſp.* 2. *pun.* 7. *num.* 1. Trullench. *dub.* 34. *cit. num.* 9. Qui benè cum Sanchez citat etiam pro hac parte Silueſtrum (ſibimet contrarium) *verb. peculium* 1. *q.* 2. *fine.* Nec obeſt fundamentum contrariorum; quia cùm exemptio à patria poteſtate pendeat à iure poſitiuo, poteſt hoc aliquid minus digno, & non digniori tribuere.

QVÆSTIO XCIX.

An, filius eximatur à patria poteſtate, per matrimonium, receptis Eccleſiæ benedictionibus; attento iure communi?

RESpondeo dicendum, quod attento iure communi, filius non eximitur à patria poteſtate, ratione contractus matrimonij, vt conſtat *ex lege* 1. *&* 2. *C. de bonis, quæ liberis.* & *l. ſi vxor. C. de conditionib. inſertis*, & notat Matienzo *lib.* 5. *Recopil. tit.* 1. *leg.* 8. *Gloſſa* 1. *num.* 2. cum aliis, & ideo, vbi ius commune non eſt contrario vſu, aut lege ſpeciali Regni correctum, ſed viget, poterit pater irritare dicti filij vota realia, donec à ſua poteſtate per emancipationem exeat. Sic Sanchez *loco citato*, *n.* 31. *& lib.* 1. *conſil. cap.* 1. *dub.* 14. *num.* 6. & Palaus loco citato.

QVÆSTIO C.

An ſaltem, attento iure ſpeciali Caſtellæ Regni, quo cauetur, filium per matrimonium, receptis Eccleſiæ benedictionibus, eximi patriâ poteſtate; tunc poſſit pater irritare vota realia, aut iuramenta, talis filij?

REſpondeo poſſe patrem irritare vota realia filij coniugati emiſſa ante quam Eccleſiæ benedictiones recipiat: ſecus emiſſa poſtea. Ratio eſt, quia vota realia emiſſa à minori iam emancipato, & ſubinde extra patriam poteſtatem conſtituto, nequit pater irritare: atqui hic filius ſit emancipatus, & extra patriam poteſtatem in Regno Caſtellæ, per Matrimonium receptis Eccleſiæ benedictionibus, & non antea, vt conſtat ex *l. Regia* 47. *&* 48. *Tauri*, & hodie 8. *&* 9. *tit.* 1. *lib.* 5. *nouæ recopilat.* ergò vota ante dictas benedictiones emiſſa poſſunt irritari à patre; non autem poſtea facta. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 32. *&* 33. cum aliis pluribus. Palaus *diſp.* 2. *pun.* 7. *n.* 2. his verbis: Octauo, in hoc Regno Caſtellæ, & Luſitaniæ, matrimonio contracto, etiam inſciis parentibus, eximitur filius ab eorum poteſtate, dummodo ſubſecutæ ſint Eccleſiæ benedictiones. Sic ille. Et antea, Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 229. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 5. *n.* 12. Trullench. *loco cit. n.* 9. Legatur rurſus Sanchez lib. 1. conſil. *loco citato*, vbi plures Authores citat pro hac parte.

QVÆSTIO CI.

An, pater iam profeſſus in aliqua Religione, poſſit irritare vota, aut iuramenta filij, ſiue puberis, ſiue impuberis?

REſpondeo vt certum, Quod non. Quia certum eſt, quod per profeſſionem patris, eximitur filius ab eius poteſtate: & ita nullam filij curam retinet, ſed ea tota tranſit in curatorem, & tutorem, ſi filius eos habeat, aut in matrem; & ſi his omnibus careat, erit ſui iuris. Sic communis. Speculator, Ioan. Andreas, Bart. Baldus, Abbas, Couarru. Molina, & alij plures, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 44. *&* 48. & *lib.* 1. *conſil. cap.* 1. *dub.* 14. *n.* 4. Palaus *loco citato n.* 2. & Trullench. mox citandus.

QVÆSTIO CII.

An ſaltem, pater dum eſt nouitius, poſſit irritare vota, aut iuramenta filij manentis in ſæculo?

NEgat Rebellus *tract. de iuſt. par.* 2. *lib.* 1. *q.* 8. *ſect.* 6. *n.* 63. *&* 64. eo quod exiſtimet, filium eximi à poteſtate patris nouitij.

Sed vt certum etiam Reſpondeo tunc poſſe. Quia certum eſt, quod tempore nouitiatus, nondum pater tranſiit in Prælati poteſtatem, vt ſic deſinat filium in ſua poteſtate habere. Sic Sanchez *loco cit. n.* 45. *&* 46. Vbi ita ait: pater dum eſt nouitius poteſt irritare vota filij manentis in ſæculo; & ſimiliter pater id poteſt, ſi filius ſit nouitius; eodem prorſus modo, quo ſi pater eſſet in ſæculo, & filius quoque. Quia per neutrius nouitiatum amittitur aliquid patriæ poteſtatis, aut iuris in filios. Quæ ratio idem probat, exiſtenti vtroque nouitio. Sic ille. Et ex illo Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 34. *num.* 13.

QVÆST.

QVÆSTIO CIII.

An, ſi pater profeſſus eiiciatur omnino à Religione, poſsit irritare vota, aut iuramenta ſui filij?

REſpondeo vt certum: Non poſſe. Quia pater per eiectionem non deſinit eſſe profeſſus: at pater profeſſus nequit irritare vota aut iuramenta vlla filij, vt ſupra *q.* 101. eſt habitum: ergo. Sic Sanchez *num.* 49. Trullench. ex illo, loco citato.

QVÆSTIO CIV.

An, pater non profeſſus, poſſit irritare vota, aut iuramenta filij profeſſi?

REſpondeo vt certum. Quod non. Quia tunc filius, cum incidat in Abbatis poteſtatem, omninò eſt, extra ſui patris curam, & poteſtatem. Et ob eamdem rationem, idem eſt dicendum, ſi filius profeſſus eiiciatur à Religione, nequibit enim pater vlla eius vota aut iuramenta irritare, ſiue in Religione, ſiue poſt eiectionem ſint emiſſa, quia non redit in patris poteſtatem. Sic Sanchez *n.* 50. *&* 51. & *lib.* 1. *conſil. cap.* 1. *dub.* 14. *n.* 4. Trullench. loco citato.

QVÆSTIO CV.

An ſaltem, Equites profeſſi in Ordine quocumque militari, poſſint irritare vota, aut iuramenta filiorum?

REſpondeo vt certum; Poſſe, ac ſi profeſſi non eſſent; etiam ſi ipſi filij in eodem Ordine profeſſi ſint. Ratio eſt, quia Pater in quocumque Ordine militari profeſſus, ita in ſæculo manet, vt retineat curam filiorum, & bonorum adminiſtrationem, ac patriam poteſtatem: & ſimiliter quando filius eſt profeſſus, vt experientia conſtat. Sic Trullench. *num.* 13. *cit. fine*, ex Sanchez *loco citato, num.* 52.

QVÆSTIO CVI.

An, pater ſeruus poſſit irritare vota, aut iuramenta filij, ſiue ſerui, ſiue liberi?

NEgandum abſolutè videtur. Quia quando Pater eſt ſeruus, cum ſit ipſe in domini poteſtate, nequibit filium, ſiue ſeruum, ſiue liberum, habere in ſua poteſtate, vt probant Gloſſa, *cap. vnico, verbo, Aui.* 32. *q.* 3. Sanchez *n.* 53. Palaus *diſp.* 2. *de voto pun.* 7. *ſub num.* 2. ergo neque irritare vlla eius vota, aut iuramenta.

Reſpondeo *primò*, vt certum. Pater ſeruus nequit irritare realia vota, aut iuramenta filij puberis etiam liberi. Ratio eſt, quia nullam bonorum filij ſerui, aut liberi Pater ſeruus adminiſtrationem habet. Sic cum communi Authores citati.

Reſpondeo *ſecundò*. Pater ſeruus poteſt irritare vota, aut iuramenta filij impuberis, ſiue ſerui, ſiue liberi, quando filius liber tutore caret. Quia etſi ciuilem poteſtatem non habeat Pater ſeruus in filium liberum, aut ſeruum, nec liber in filium ſeruum, habet tamen naturalem, vt imbecillitati illius teneræ ætatis conſulat. Sic Sanchez & Trullench. Legantur.

QVÆSTIO CVII.

An, filius eximatur à patria poteſtate, per dignitatem Epiſcopalem?

NEgandum videtur. Quia non eximitur per Ordinem Sacrum, etiam Præsbyteratus, vt ſupra *q.* 98. eſt habitum: ergo neque per Epiſcopalem eximetur.

Sed vt certum Reſpondeo, Eximi, & liberari à poteſtate patria per dignitatem Epiſcopalem. Quia id tanquam quid ſpeciale decernitur in iure *cap. Per venerabilem. Qui filij ſint legitimi.* & *Authent. Sed Epiſcopalis dignitas. C. de Epiſcopis, & Clericis.* & *l. regia* 14. *tit.* 18. *p.* 4. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 37. Palaus *diſp.* 2. *pun.* 7. *n.* 2. Lege Sanchez *lib.* 1. *conſil. cap.* 1. *dub.* 14. vbi *num.* 2. enumerat duodecim Dignitates per quas filius liberatur à patria poteſtate. *Primò*, ſi filius creetur Regis conſiliarius. *Secundò*, ſi creetur Proconſul. *Tertiò*, ſi fiat Præfectus pretorio. *Quartò*, ſi fiat Præfectus vrbis, quæ eſt caput Regni alicuius. *Quintò*, ſi fiat Præfectus Orientis. *Sextò*, ſi fiat Receptor tributorum. *Septimò*, ſi fiat Magiſter militum. *Octauò*, ſi fiat Patronus Fiſci. *Nonò*, ſi fiat Princeps agentium in rebus. *Decimò*, ſi fiat Magiſter ſcrinij ſacri libellorum. *Vndecimò*, ſi fiat Magiſter ſcrinij memoriæ Principis. *Vltimò*, ſi fiat Epiſcopus.

QVÆSTIO CVIII.

An, pater poſſit irritare vota, aut iuramenta filij emancipati?

REſpondeo vt certum: Quod non. Quia filius emancipatus eſt liber à patria poteſtate; cum ſit ſui iuris, & habeat liberam ſuorum bonorum adminiſtrationem: ergo eius vota nequit pater irritare. Sic communis. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *n.* 33. Suarez *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 12. Palaus *num.* 2. *cit.* Trullench. *num.* 9.

---

§. V.

De poteſtate quam habent tutores, & curatores ad irritanda vota, vel iuramenta Deo præſtita, pupillorum & minorum.

QVÆSTIO CIX.

An detur diſcrimen iter tutorem, & curatorem?

REſpondeo vt certum: Dari. Nam Tutor datur principaliter perſonæ, & ſecundariò rebus. Curator verò contrà datur principaliter rebus, & ſecundariò perſonæ, quod probat Sanchez *lib.* 4. *cap.* 30. *n.* 6. *&* *cap.* 35. *n.* 55.

Ruſus,

Rurſus, tutor datur in ætate pupillari, ideſt, vſque ad pubertatem, qua completa ceſſat ſtatim. At curator datur puberibus, duratque toto minoris ætatis tempore, nempe vſque ad vigeſimum quintum annum completum, quo tempore finito ceſſat curator. Sic Sanchez *loco cit.* Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 220. (non 120. vt legi apud Trullench,) & alij cum his. Qui notant id eſſe intelligendum, niſi aliàs minor veniam ætatis legitimè à Principe impetret, quia ex tunc liberabitur omnino curatoris poteſtate quippe id perinde eſt ac maiorem effici, & ex tunc non gaudet reſtitutionis beneficio. Legantur Authores citati, & Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 35. *num.* 1. Diana *par.* 9. *tract.* 8. *Reſol.* 14.

QVÆSTIO CX.

An tutor poſſit omnia iuramenta, & vota impuberum irritare, eodem prorſus modo, quo poteſt pater?

RESpondeo tanquam certum: Poſſe omnia vota realia, perſonalia, & mixta impuberum irritare inſtar patris. Quia tutor ſupplet vices patris ad conſulendum imbecillitati intellectus impuberum, ne imprudenter votis ſe adſtringant. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 60. Suarez *lib.* 6. *de voto cap.* 6. *num.* 19. & 21. Vbi id probat ex illo Pauli *ad Galat.* 4. *Quanto tempore hæres paruulus eſt, &c. ſub tutoribus, & auctoribus eſt, vſque ad præfinitum tempus à Patre.* & ex *cap. puella* 20. *q.* 2. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 2. *num.* 18. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 33. *num.* 11. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 35. *n.* 2. Palaus *diſp.* 2. *de voto, pun.* 7. *numer.* 6. Caram. citatus, *q.* 69. Tamburin. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 3. *num.* 17. & omnes, qui id docent de tutore vtriuſque ſexus, etiam ſi ſit mater.

QVÆSTIO CXI.

An etiam curator poſſit irritare omnia vota realia & mixta puberum minorum, quæ pater irritare poterat?

REſpondeo vt certum: Poſſe omnia hæc irritare dum minoris ætas durat. Quia quantum ad hoc ad minus, curator, patris, & tutoris vicem ſubit. Sic omnes, Sanchez *loco cit. n.* 61. Suarez *lib.* 6. *cap.* 5. *fine*, Bonacina *loco citato, numer.* 25. Trullench. *num.* 3. Tamburinus *num.* 17. Palaus *num.* 14. & alij omnes.

QVÆSTIO CXII.

An, adhuc caſu, quo votum reale minoris confirmetur iuramento; poſſit nihilominus illud irritare curator?

NEgant aliqui, quos ſuppreſſis nominibus, refert Suarez *cap.* 5. *cit.* his verbis: Dicunt autem aliqui, ſi votum reale minoris iuramento confirmetur, non poſſe irritari à curatore, argumento ſumpto à ſimili ex *lege* 1. & 2. *C. ſi aduerſ. venditionem.* Vbi (*addit Sanchez*) decernitur contractum minoris, inconſulto curatore, initum, firmari iuramento.

Sed vt quid certum, Reſpondeo adhuc poſſe irritari à curatore. Quia votum illud, ait Suarez, vt ſit iuſtum, & Deo placeat, debet includere conditionem, *niſi curator reſiſtat*, aliàs illi iniuria fieret, & conſequenter iuramentum confirmans illud votum, ſine tali conditione, eſſet iniquum, & non obligans: ſi autem votum illam conditionem includat, non obſtabit iuramentum, quo minus irritari poſſit. Sic ille. Et ex illo Sanchez *num.* 62. Bonac. *num.* 25. *cit.* Trullench. *loco citato, n.* 4. Qui cum Sanchez ad textum pro oppoſito adductum, reſpondet, illum de ſolis contractibus geſtis cum hominibus loqui, ac diſponere.

QVÆSTIO CXIII.

An deinde poſſit curator vota perſonalia puberum minorum irritare, ſi præiudicent gubernationi domeſticæ?

NEgare videtur Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 5. *num. vltimo*, dum hæc verba pronunciat. Dico breuiter, deficiente patre, curatores poſſe irritare vota realia puberis, vt officiunt eorum adminiſtrationi: vota autem perſonalia per ſe loquendo, non poſſe irritare; quia curatori non eſt commiſſa perſona, ſed bona eius. Hæc ſapientiſſimus Doctor.

Sed omninò Reſpondeo tunc poſſe. Quia pater poteſt in dicto caſu irritare vota perſonalia puberum, vt habitum eſt ſupra *q.* 81. & 83. at curator ſuccedit in plenas patris vices: ergo. Sic Nauar. *cap.* 12. *n.* 64. Viuald. 3. *p. Candelab. cap.* 14. *n.* 99. Sà, *num.* 1. vbi *de votorum irrit.* quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *n.* 69. qui explicat Suarium, dicens, cautè illum dixiſſe, curatores non poſſe vota perſonalia puberum irritare, per ſe loquendo: quaſi concedat, poſſe ratione materiæ, nempe ſi præiudicium afferant poteſtati curatoris gerentis vices Patris. Sic etiam Bonac. tenet loco citato, citans pro ſe Suarium *num.* 14. qui eſt vltimus, & *cap.* 6. *ad finem.* Trullench, *num.* 6. Prado *mox citandus.*

QVÆSTIO CXIV.

An, ſi ſint plures impuberis tutores; aut plures puberis curatores; poſſint quilibet ipſorum, vota impuberis, aut puberis irritare?

REſpondeo vt certum: Poſſe. Quia quilibet habet ſufficientem poteſtatem, cùm hæc cuilibet conueniat ratione officij; nec videatur conceſſa dependenter à ſocio; nec ſit maior ratio vnius, quàm alterius. Sic Suarez *lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 22. Silueſt. & Innocent. apud ipſum, Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *numer.* 70. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 2. *n.* 25. *verſ. Ex quo patet.* Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 35. *n.* 6. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *num.* 18. Prado *cap.* 31. *q.* 13. §. 4. *n.* 71. ibi: Si autem fuerint plures curatores, vel tutores, quilibet poteſt, & præualet irritans, cùm quilibet habeat poteſtatem per alium non impedibilem.

QVÆSTIO CXV.

An, valida ſit votorum irritatio, caſu, quo fiat à duobus ſimul; vnus tamen illorum, ſolùm verus curator, aut tutor; alter autem falſus ſit?

RESpondeo eſſe validam. Conſtat ex *l.1. verſic. Sed Pomponius, ff. Quod falſo tutore.* Vbi dicitur, valere contractum pupilli authoritate duplicis tutoris initum, quorum alter ſolus erat verus. Quia ſola huius authoritas ſufficiebat. Sic Sanchez *num.* 71. Trullench. ex illo, loco nuper citato.

QVÆSTIO CXVI.

An, curator valeat irritare minoris vota, etiam perſonalia, tempore impubertatis emiſſa?

NEgant aliqui Doctores, eo quod curator non ſuccedit loco patris in totum, perinde ac ſuccedit tutor, ſed ſolùm in adminiſtratione bonorum. Nam curator, non perſonæ, ſed rebus datur *l. in copulandis 9. C. de nuptiis*: ergo curator nequibit vota perſonalia ſui minoris irritare. Ita ſentit Suarez *lib.6. de voto, cap. 6. n. 24. & 25.*

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod optimè poſſit curator irritare vota etiam perſonalia minoris, ante pubertatem emiſſa, tempore poteſtatis patris, aut tutoris, nec confirmata poſt pubertatem; quandiu eſt in eo munere. Quia eſtò, quod directè & principaliter detur curator minori in adminiſtratione bonorum; datur tamen ſecundariò in eiuſdem perſonam, vt habitum eſt ſupra *q.* 109. ergo. Sic cum pluribus docet Sanchez *lib. 4. cap. 30. num.* 15. Trullench. etiam *dub. 35. cit. numer.* 7. Tamburinus *loco cit. num.* 19. Baſſeus *tom. 2. votum 2. n* 6.

QVÆSTIO CXVII.

An curator datus maiori, ratione prodigalitatis, poſſit eius vota irritare?

NEgandum videtur. Quia poteſtas irritandi vota conceditur curatori ratione ſolius minoris ætatis.

Sed omninò Reſpondeo, Poſſe irritare omnia & ſola illius vota realia, eo ſolo tempore curæ emiſſa. Quia huic maiori eſt interdicta, & prohita penitus bonorum adminiſtratio, & ad eam datus curator: ergo cùm ille, nullatenus valeat diſponere de bonis inconſulto curatore, vt vota realia emiſſa ab eo valeant, neceſſariò debent includere conditionem hanc: *ſi curator conſentiat, aut non contradicat*, qua ſuppoſita, cum ſit fundamentum poteſtatis irritandi, optimè poterit curator illa irritare. Sic Sanchez *lib. 4. cap.* 35. (non 36. vt legi apud Trullench,) *n.* 68. Et ex illo, ille *dub. 35. citato, num.* 7. Baſſeus *loco citato, num.* 7.

§. VI.

De poteſtate, quam habet mater ad irritanda vota, & iuramenta filiorum; vbi etiam de domino, hero, & magiſtro.

QVÆSTIO CXVIII.

An, viuo & præſente patre, poſſit mater ſui filij impuberis vota, & iuramenta irritare?

AFfirmant nonnulli Doctores, exiſtimantes matrem habere poteſtatem irritandi vota filiorum impuberum, licèt ſecundariam; Quia reuera, etiam viuente, & præſente patre, eſt ſuo modo Superior, & habet ſubditum filium (licèt ſub patre) ideóque poteſt quocunque tempore præcipere illi, eumque occupare. Ita colligi videtur ex *l. regia 3. tit. 8. p. 1.* ibi: *El que no fuere de edad, no puede facer tal prometimiento, à menos de mandado de ſu padre, ò de ſu madre, ò de ſu guardador.* Vbi lex apertè æquiparat matrem, patri, ac curatori; & ideo, ita ſentiunt Philiarcus, *de offic. Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 4.* ibi: *Irritare pertinet ad patrem, matrem, & tutorem,* & Margarita Confeſſor. vbi, *de irritat. votor. fol. 134. col. 2.* ibi: *Poteſt mater omnia vota impuberis irritare.* & inſinuant id ipſum D. Thom. & Sotus, citati à Suario, & Sancio, vbi infra, quos nouiſſimè ſequitur *Prado cap. 31. q. 15. §. 4. num.* 77.

Sed vt certum omninò Reſpondeo dicendum, quod Mater viuente, & præſente patre, nullo modo poſſit impuberis vota (aut iuramenta) irritare ſaltem directè, & per ſe. Patet *primò, ex Numer. cap.* 30. Vbi ſoli patri datur hæc facultas. *Secundò,* Quia ſolus pater eſt caput totius domus, & familiæ, & habet plenam rerum, & perſonarum adminiſtrationem, & gubernationem; ergo voluntas filij non eſt poſita in voluntate matris ſed ſolius patris: ergo hic ſolus, directè, & per ſe, poteſt illius vota irritare: ergo illo præſente, nullo modo poteſt mater. Sic communis. Nauarr. *cap. 12. num.* 64. Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 17. q. 3. & 7.* Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub. 10. num. 78. in 1. edit.* & in 2. *dubit. 14. n.* 82. Angles, Silueſt. & Palud. quos refert, & ſequitur Suarez *lib. 6. de voto, cap. 6. à num.* 19. Sanchez cum aliis, *lib. 4. Decal. cap. 35. num.* 78. Tamburin. *lib. 3. cap. 16. §. 3. num* 21. Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 36. num.* 2. Palaus *diſp. 2. de voto, pun. 7. num.* 7. Raph. de la Torre 2.2. *q.* 88. *art. 9. diſp. 4. num.* 10. citans pro hac parte Nauarrum, & Silueſtrum, & benè, quidquid velit Prado. Fagundea *lib. 2. cap. 33. n.* 11. Sayrus *lib. 6. Clauis Reg. cap. 10. fine,* dicens, id eſſe certum. Baſſeus *tom. 2. votum, 2. num. 8. verſ. Secundò.*

Digitized by Google

QVÆSTIO CXIX.

An ſaltem, patre mortuo, aut longiſsimè diſtante, poſsit mater filij iuramenta, ſeu vota, irritare, etiamſi exiſtat Auus, tutor, vel, curator ipſius filij?

AFfirmant Authores primæ ſententiæ nuper relatæ, quos nouiſſimè ſequitur Prado *num.* 77. *citato*, ita dicens. Probabilius tamen iudico, quod mater, etiam viuente patre, vel eo mortuo, etiam tutore aſſignato, poteſt irritare omnia impuberum vota, tam realia, quàm perſonalia; & puberis perſonalia ſuæ gubernationi præiudicantia. Vota verò realia, ſolum quando in aliquo caſu ſunt contra adminiſtrationem bonorum, quæ ſibi competit: ſecus verò ſi vota realia ſint de bonis illorum adminiſtrationi commiſſis: quia tunc, nec pater puberis votum ſibi non præiudicans irritare valet. Ita Prado, dicens hanc doctrinam colligi ex *l. Regia* 3. ſupra citata, & D. Thoma *Opuſc.* 17. *cap.* 13. *ad* 10. *&* Soto *lib.* 7. *de iuſt. q.* 3. *art.* 1. *verſ. Sciſcitaris*, vbi ſine vlla diſtinctione affirmant, parentes poſſe irritare vota filiorum.

Sed adhuc vt certum, Reſpondeo quod, patre mortuo, aut ita longè diſtante, vt nequeat adiri; ſi tamen exiſtat auus, tutor, vel curator filij, nequeat mater irritare verè & propriè vota aliqua ſui filij. Quia tunc mater nullam in filium poteſtatem habet: cùm nec perſonæ, nec bonorum ei competat adminiſtratio; ſed penes auum, tutorem, vel curatorem exiſtit, qui in patris vices ſuccedunt. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto cap.* 5. *fine, & cap.* 6. *à num.* 19. *vſque ad* 22. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 78. & apud ipſum, Palud. D. Anton. Silueſter Viuald, Tapia, Azor, & alij. Caſtro Palao *diſp.* 2. *pun.* 7. *num.* 7. Candid. *diſquiſ.* 25. *art.* 10. *dubit.* 5. & apud ipſum, Lopez 1. *p. inſtruct. cap.* 47. *verſ. imitatores legitimi.* Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 36. *num.* 1. Barthol. à S. Fauſto *lib.* 2. *q.* 128. Tamburin. *lib.* 5. *in Decal. cap.* 16. *§.* 3. *num.* 21. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 11. ibi: Mater autem non poteſt irritare, niſi, mortuo patre, ſuccedat loco tutoris: quia non ipſa, ſed tutor habet patriam poteſtatem, vnde ad illum ea irritatio ſpectabit. Sic ille, ex Leſſio *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 14. *in* 2. *edit. numer.* 82. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. *& §.* 2. *numer.* 18. & Clauis Regia, Layman, & Geſualdus, quos ſequitur Baſſeus, vbi ſupra, verſu, *Tertio.* & alij. Qui tamen concedunt matri, quod poſſit illa, voti obligationem ſuſpendere, quando ei vota præiudicant ex parte materiæ.

QVÆSTIO CXX.

An ad minus, patre mortuo, poſsit mater irritare vota filij ſui impuberis, caſu, quo hic ſit auo, tutoreuè deſtitutus.

NEgant adhuc aliqui Doctores, docentes, minimè poſſe irritare vota dicti filij, niſi alias ſit tutrix. Ita Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 7. his verbis: Nequit mater, vt mater, mortuo patre, irritare vota filiorum: at ſi ſit tutrix, poteſt, non quatenus mater, ſed quatenus tutrix. Ita etiam Viuald. 3. *p. Candel. cap.* 14. *num.* 97. Villalobos *tract.* 34. *de voto, diff.* 19. *num. vltimo*, vbi ita ait: La madre aunque ſea muerto el padre, no puede irritar los votos delos hijos, en quanto madre; porque no tiene patria poteſtad: mas ſi fuere tutora ò curadora, podralo hazer como los demas tutores, i curadores: loqual es muy comun, i cierto.

Sed probabiliùs Reſpondeo, poſſe tunc irritare vota ſui filij, etiam ſi non ſit tutrix. Quia deficientibus auo, aut tutore, mater habet vices tutoris, ſuccedit que loco patris, vt filium impuberem gubernet; & hoc vel ex iure naturali, vt aliqui volunt; vel iure ordinario, vt alij. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *n.* 79. Suarez *loco cit. n.* 22. Tamburin. *n.* 21. Trullench, *num.* 3. Palans, *num.* 6. ſic dicens: Si filio tutor datus non ſit, neque ex parte patris eſt auus, qui loco patris ſuccedere poſſit, poterit mater vota filij impuberis irritare, non quia tutrix ſit (tutelam namque, ob mortem mariti, ipſo iure non habet, eſtò illam petere poſſit. *Authent. matri, & auia C. quando mulier tutela officio fungi poteſt.*) Sed quia iure ipſo naturali, illi datum eſt impuberem gubernare, patre, auo, tutoreque deficientibus; ne impubes careat, qui eius imbecillitati in vouendo conſulat. Sic ille, Baſſeus, *loco citato*, & alij.

QVÆSTIO CXXI.

An mater, quæ filiorum curatrix non eſt inſtituta, poſsit etiam irritare vota realia puberum ſuorum?

AFfirmant Sà *v. voti irritatio, num.* 1. Vega *tom.* 2. *cap.* 129. *caſu* 96. Saytus *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 10. *num. vltimo*, Prado *cap.* 31. *quæſt.* 13. *§.* 4. *num.* 77. & Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. *§.* 3. *n.* 25. vbi inquirit, An mater filio minori poſſit irritare vota realia de bonis temporalibus, vel vota præiudicantia gubernationi domus, emiſſa tempore pubertatis? Et reſpondet per hæc verba, Cenſent plerique, neque hæc realia, neque quæcumque alia emiſſa in dicto pubertatis tempore, poſſe. Quia filius pubes nullo modo eſt ſub matris poteſtate, nec quoad ſe, nec quoad bona ſua. Sed certè probabile eſt, poſſe realia, vel præiudicantia, quia ex modò dictis, mater in hoc caſu, ſuccedit loco curatoris; ergo non eſt illi denegandum, quod ex omnibus, curatori conceditur. Hæc Tamburinus.

Alij contrà negant, id poſſe. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 5. *fine*, & Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *n.* 77. Qui id ſic probat. Quia nec patri ipſi competit hæc poteſtas, quando adminiſtrationem bonorum *filij non* habet: ſed mater, non curatrix, nullam adminiſtrationem bonorum filij puberis habet, ſed ea tota, deficiente patre ad curatorem pertinet: quod ſi nullus curator ſit, pertinet ad ipſum puberem; nec enim eſt ipſo facto curatrix, niſi inſtituatur. Quod ſi mater tunc fortè adminiſtret bona illa, id quidem ex ſola puberis voluntate continget, ac proinde in nulla bonorum diſpoſitione pendebit ab illa, ſicut non penderet ab œconomo, cui eam adminiſtrationem committeret: Non ergo poterit ea vota irritare. Hæc Sanchez. Et ex illo Trullench, *loco citato, num.* 4.

Sed clariùs Reſpondeo dicendum; quod ex ſuppoſitione, quod mater, curatrix non ſit conſtituta eo ipſo, quod filius deſtitutus ſit patre, auo, curatore,

&c.

&c. vt aliqui volunt; nec verè ſuccedat in loco curatoris, tunc dicendum eſt, quod minimè poſſit irritare vota tealia filij puberis, vt clarè conuincit Sanchez. Secus verò, ſi ſit curatrix, vel propriè ſuccedat loco curatoris; quia tunc, non vt mater eſt, ſed vt curatrix irritare poterit, vt benè dixit Azor. 1. *p. lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 7. Legantur Baſſeus, *loco cit. num.* 8. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 64.

QVÆSTIO CXXII.

An, deficientibus parentibus, tutore, & curatore, poſſint aui, & auiæ, & reliqui aſcendentes progenitores, irritare omnia vota, quæ poſſe matrem, diximus?

RESpondeo poſſe. Quia hi ſunt velut parentes, ac ſuccedunt eodem loco, & omnibus his tenentur impuberes obedire. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 82. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 36. *n.* 5. Rocaffull. *tom.* 1. *lib.* 3. *num.* 463. *pag.* 190. & loquendo de auia Palud. D. Anton. & Siluest. relati à Sanchez. Saytus *lib.* 6. *cap.* 10. *fine*. Suarez *lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 22. ibi: vnde fit, vt quia mater, deficiente patre, iure ordinario, habet tutelam filij, ideò tunc poſſit irritare vota illius. Et idem eſt de auo, vel quocumque aſcendente, deficiente propinquiori. Sic ille. Et loquendo de auo, & auia, idem dicit Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 2. *num.* 18. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *n.* 21. Palao *diſp.* 2. *pun.* 7. *n.* 7. & 8.

QVÆSTIO CXXIII.

An, auus, viuente patre, poſſit irritare vota impuberis nepotis?

AFfirmandum videtur. Quia poteſtas irritandi vota innititur in poteſtate patria, vt ſæpè eſt habitum; atqui hanc habet auus: ergo poterit, etiam viuente patre, nepotis impuberis vota irritare. Minor probatur ex *l. nam ciuium, ff. de his, qui ſui, vel alieni iuris ſunt*. Sic dicente: *Qui ex me, & vxore mea naſcuntur in poteſtate mea ſunt*. Item. *Qui ex filio meo, & vxore eius* (idest nepos meus, & neptis mea) *æquè ſunt in mea poteſtate, & pronepos, & proneptis, & deinceps cæteri*. Hæc textus: ergo.

Sed oppoſitum omninò Reſpondeo, dicendum nempe, quod non poſſit, viuente patre. Quia facultas irritandi vota, non eſt fundata ſolùm in quacumque patria poteſtate abſolutè ſumpta; ſed maximè in ea poteſtate, quam quis habet in gubernatione domus, familiæ; & præſertim filiorum, quos genuit: hanc autem habet immediatè pater, eoque deficiente, tutor, vel curator (vt conſtat ex dictis) hiſque deficientibus auus ex parte patris, & demum etiam auo deficiente, mater. Quod ſi hæc etiam deficiat, iam ſub nullius poteſtate erit filius; niſi habeat alios progenitores, iuxta nuper dicta. Sic omninò ferè Tamburinus *lib.* 5. *in Decal. cap.* 3. §. 1. *num.* 13. ex Suario, Sanchez, & Palao, citatis ſupra, vnde malè *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *n.* 27. dixit, ſe de hac difficultate acturum, *lib.* 5. *cap.* 2. §. 6. *num.* 14.

QVÆSTIO CXXIV.

An, ſocer poſſit irritare vota generi ſui (ideſt viri filiæ ſuæ) carentis patre, matre, tutore, & curatore?

AFfirmat (apud Tamburinum) Tancredo *tom.* 1. *de Relig. diſp.* 16. *n.* 6. eo quod tunc ſocer ſubintret loco patris.

Sed oppoſitum Reſpondeo dicendum. Quia non eſt vnde colligamus, ſocerum ſubintrare loco patris, cùm gener ſuus, patre, matre, tutore, & curatore deſtitutus manet. Vnde, Tamburino *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *n.* 27. difficilis eſt viſa Tancredi opinio.

QVÆSTIO CXXV.

An, ſicut pater poteſt irritare impuberis vota, & iuramenta etiam poſt longiſſimos filij annos; poſſit & mater, tutor, ſeu curator?

REſpondeo dicendũ quod non. Quia mater, & curator ſolùm poſſunt vſque ad annum vigeſimum quintum; & tutor vſque ad decimum quartum. Ratio eſt quia vota impuberis, propter eius modicam diſcretionem, cenſentur facta ſub conditione *ſi Pater non contradicat*, vt ſupra eſt habitum: cum igitur pater ſemper talis remaneat, etiam poſt emancipationem per quoſcumque annos, ſemper poterit irritare: at vero cùm mater, tutor, & curator irritent loco patris, vt ſupra diximus, tamdiu poterunt irritare, quandiu illius loco ſubſtituuntur, hoc eſt, vſque ad tempus nuper aſſignatum, nempe tutor vſque ad annum 14. filij, mater, & curator vſque ad 25. eiuſdem filij non emancipati. Sic Tamburinus *loco citato, num.* 24.

QVÆSTIO CXXVI.

An poſſint domini irritare vota, & iuramenta ſeruorum; & magiſtri vota & iuramenta diſcipulorum; & heri famulorum; facta in impubertate; ſi ipſi ſerui, diſcipuli, & famuli, parentibus, aſcendentibus, aut tutoribus careant?

AFfirmant multi. Nam in primis Saytus *in Claui Reg. lib* 6 *cap.* 10. *numer.* 18. *fine*, loquendo de dominis id ſentit, his verbis. Quæri (inquit) vlterius poteſt, an ſi ſeruus impubes vota aliqua emiſerit, domino non præiudicialia, dominus illa irritare valeat, ſi neque patrem, neque matrem habeat? Reſpondeo, quamuis nullus hanc difficultatem attigerit, mihi tamen pars affirmatiua probabilior videtur. Eſt enim admodum conſentaneum rationi, vt dominus, ſicut omnem curam talis impuberis habet, ita etiam, & vota illius, tali caſu irritare poſſit eodem prorſus modo, & ratione, qua parentes poterant, ſi vixiſſent. Hæc Saytus, cuius ſententiam, vt probabilem ſequitur Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *n.* 52.

Deinde loquendo de magiſtris, & heris reſpectu ſuorum Diſcipulorum, aut famulorum impuberum, id affirmat Leſſius *lib.2.cap.* 40. *dub.*20. *num.*78. *in* 1. *edit. & in dub.*14. *num.*82. dicens id aliquos ſentire, eo quod loco parentum habeantur; & addit id eſſe rationi conſonum. Et Suarez *lib.6. de voto c.6. num.*23. loquendo de dominis reſpectu ſeruorum, dicit id eſſe certius; & loquendo de aliis paruulis, qui parentibus carent, eſſe conſentaneum pietati, & rationi. His accedit nouiſſimè Pellizzarius *tom.* 1. *Man. Regul. tract.*4. *cap.*1. *q.*38. *n.* 207. in fine ibi. Vnde ſequitur magiſtrum non habere talem poteſtatem, niſi in caſu, quo pupillus careat parentibus, & tutoribus: quod in terminis aduertit Leſſius, id probans, ex eo, quod ſic magiſter eſt loco patris, aut tutoris. Layman. *lib.* 4. *ſum. tract.* 4. *cap.* 7. *numer.* 10.

Sed multò probabiliùs Reſpondeo nullum illorum poſſe irritare vota. Quia nec domini, magiſtri, aut heri, habent poteſtatem dominatiuam, ſuper ſeruos, diſcipulos, aut famulos: atqui hæc omnino requiritur ad irritationem votorum: ergo. Minor probatur; quia, nec iure naturali, nec poſitiuo, prædictis talis poteſtas conceditur; nec illam poteſt eiſdem dare opinio contrariorum: ergo ſui iuris reputari debent omnes impuberes patre, tutore, aliiſque aſcendentibus carentes. Non tamen ob id negari poteſt, quod opinio Suarij, & aliorum ſit probabilis, ob tantorum Doctorum auctoritatem, vt fere omnes mox citandi Authores fatentur, excepto vno Prado contrarium inſinuante. Igitur noſtram ſententiam tenent Sanchez *lib.*4. *cap.* 35. *num.* 84. ex Paludano, D. Anton. Silueſtro, & Margarita Confeſſor. Bonac. *diſp.*4. *q.*2. *pun.*7. §. 2. *n.* 18. Fagundez *lib.*2. *cap.*33. *num.* 11. & *cap.*39. (non 19. vt leges apud Rocafful.) *num.* 22. Palaus *diſp.* 2. *pun.* 7. *num.* 8. Prado *cap.* 31. *q.*13. §.4. *n.*83. & §. 3. *n.*90 Rocafful. *tom.*1. *lib.*3. *de* 2. *præcep. num.* 464. *fol.* 190. Legantur etiam Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 36. *n.* 7. & Bart. à S. Fauſto *lib.* 2. *q.* 129. qui vtramque ſententiam dicunt probabilem, & tutam. Sed de hac materia, alia lege §.8.

---

§. VII.

De poteſtate, quam habent coniuges ad inuicem irritanda iuramenta & vota Deo præſtita.

QVÆSTIO CXXVII.

An, omnia vota vxoris, conſtante matrimonio emiſſa, & iuramenta Deo ab ipſa præſtita, poſſit maritus irritare?

NEgant quamplures Doctores, aſſerentes, ſola ea vota, & iuramenta Deo præſtita, vxoris poſſe maritum irritare, quæ vſui matrimonij, educationi prolis, & gubernationi domeſticæ præiudicauerint. Ratio eorum eſt: Quia, nec ex natura rei, neque ex iure poſitiuo colligitur, vxorem ſubditam eſſe viro in actionibus perſonalibus, quæ vſum matrimonij, educationem prolis, & domeſticam gubernationem non impediunt: quia hæc ſubiectio ex matrimonij contractu oritur, ac proinde commenſurari debet fini illius: ſed plures actiones ſunt, quæ ſupradicto fini non officiunt; nempe, obſeruatio diuinorum præceptorum, moderata pœnitentia, breuis oratio, & aliæ ſimiles: ergo ad hæc facienda voto ſe obſtringere firmiter poterit vxor. Ita omninò Palaus *diſp.* 2. *de voto*, *pun.* 6. *n.* 2. & penes ipſum, Nauarrus *cap.* 12. *n.* 64. Valentia 2. 2. *diſp.*6. *q.*6. *pun.* 6. *in vltima difficult.* Azor *tom.*1. *lib.* 11. *cap.* 16. *q. vltima*, & *cap.* 17. *q.* 12. Sayrus *lib.*6. *cap.* 5. *n.*8. & *cap.*10. *n.* 19. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 15. *n.* 89. *in* 2. *edit.* Suarez *lib.*3. *de votò, cap.* 6. *n.* 26. & *lib.*6. *cap.*4. *n.* 2. Baſil. Legion. *lib.* 10. *de matrim. cap.* 17. *n.*3. Bonac. *diſp.*4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 2. *à num.* 10. & Layman. *lib.*4. *tract.*4. *cap.*7. *numer.* 12. His addi poſſunt Syluius 2.2. *q.*88. *art.*8. *concl.* 7. Trullench, *lib.*2. *cap.*2. *dub.* 33. *n.* 2. Llamas 3. *p. methodi cap.*4. §.23. Graffis 1. *p. deciſ. lib.*2. *cap.* 19. *n.*8. & *p.*2. *lib.*2. *cap.*12. *n.* 45. & alij, & quidem ſatis probabiliter.

Sed æquè probabiliter, cum aliis Reſpondeo: Poſſe maritum omnia vxoris vota, & iuramenta Deo præſtita, etiam de materia neceſſaria, (vt infra) quæ conſtanti matrimonio, abſque mariti licentia, emiſit, irritare. Quia æquè probabile eſt, quod vxoris voluntas ſubdatur, quoad omnia, voluntati viri; ſicuti voluntas Religioſi, quoad omnia ſubditur voluntati Prælati, & voluntas impuberis, voluntati Patris, eo quod ſic expediat ad pacificam gubernationem domus, & concordiam, quam habere debet vxor, erga ſuum virum, qui caput eſt mulieris, & ideo ſemper cenſentur eius vota, aut iuramenta emiſſa, ſub conditione, *ſi vir non contradicat*; ſicuti vota emiſſa à Religioſo, aut impubere, ſub eadem conditione *ſi Prælatus, aut pater non contradicant*, emiſſa cenſentur. Sic tenet in primis D. Thom. 2.2. *q.* 88. *art.* 8. *ad* 3. ibi: *Nullum votum Religioſi eſt firmum, niſi ſit de conſenſu Prælati; ſicut nec votum puellæ exiſtentis in domo, niſi ſit de conſenſu patris; nec vxoris, niſi ſit de conſenſu viri.* Hæc ſunt verba D. Thomæ fideliùs à nobis, quàm à Prado relata. Sic etiam Palud. *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 1. *art.*1. *concl.*6. Sotus *lib.* 7. *de iuſt.* *q.* 3. (non 7. vt leges apud Fagundez) *art.*1. *verſ. At verò ſicuti.* Petr. Ledeſma *de matrim. q.*64. *art.*4. *dub.* 2. *concl.* 1. & *de voto*, *tract.* 10. *cap.*7. *dub. vltimo, dicto* 2. Raph. de la Torre 2.2. *q.*88. *art.*8. & 9. *diſp.* 3. *n.* 7. Candidus *diſquiſ.* 25. *art.* 11. *concl.* 1. Ioan. à Cruce in *ſum. præcep.* 2. *art.*2. *dub.* 10. *concl.*3. Aragon. 2.2. *q.* 88. *art.* 8. *dub.* 7. *q.*5. Rodrig. *tom.* 2. *ſum. cap.* 90. *num.* 9. Sanchez *de matrim. lib.*9. *diſp.*3. *n.*7. & *diſp.*39. *n.*4. & *lib.* 4. *in Decal. cap.* 34. *numer.* 3. Villalob. *tom.*2. *tract.*34. *diff.* 21. Diana 3. *p. tract.* 4. *Reſol.* 120. & *p.*4. *tract.* 4. *reſol.* 110. Fagundez *lib.*2. *cap.*38. *num.* 2. & 3. & 5. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §.3. *n.*48. Prado *cap.* 31. *de voto*, *q.* 13. §. 6. *num.*93. & alij, qui tamen aliqui excipiunt aliqua vota, vt mox videbimus: ſed certè non ità conſequenter.

QVÆSTIO CXXVIII.

An, maritus poſſit irritare vota, & iuramenta vxoris, de operibus præceptis?

NEgant conſtanter omnes DD. primæ ſententiæ ſupra relatæ, aſſerẽdo, minimè poſſe maritũ vota, aut iuramẽta vxoris emiſſa de operibus præceptis, vt de audiẽdo Sacro, de ieiunio ſeruãdo, de confeſſione faciẽda, de nõ fornicãdo, de nõ mentiẽdo, & ſimilibus, directè irritare, eo quod materia horũ votorũ, aut

iuramentorum,

Digitized by Google

iuramentorum, non ſit ſubiecta marito; licèt poſſit ſi domeſticæ gubernationi neceſſarium fuerit, executionem illorum ſuſpendere, opera incompoſſibilia præcipiendo. Sic præcipuè Palaus *loco cit. num.* 4. ex Leſſio, Suario, Bonac. & aliis.

Sed, iuxta noſtram ſententiam Reſpondeo poſſe irritare illa. Quia licèt materia votorum, aut iuramentorum de operibus præceptis, non ſit marito ſubiecta, eſt tamen voluntas vxoris, ne nouis obligationibus, abſque mariti conſenſu, implicetur; vt in ſimili diximus, loquendo de Religioſorum votis emiſſis de eadem materia, ſine licentia Prælati. Sic omnes noſtræ ſententiæ Authores, præcipuè Fagundez *lib.* 2. *cap.* 37. *n.* 2. ex Sanchez, Soto, Aragonio, & aliis.

QVÆSTIO CXXIX.

An, votum caſtitatis emiſſum ab vxore, abſque ſui mariti conſenſu; poſſit ab eodem marito irritari?

NEgant ſimiliter Authores primæ ſententiæ *q.* 127. relatæ, præcipuè Caiet. *v. vouentis condit.* §. *Et ſcito.* & *tom.* 1. *opuſc. tract.* 31. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 64. Silueſt. D. Bonau, Durand. Angles, Valentia, Lopez & alij plures, quos refert Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 39. *n.* 10. & *lib.* 4. *in Decal. cap.* 34. *n.* 9. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 9. *cap.* 8. *n.* 5. Palaus *loco cit. num.* 5. & alij. Immò & ex his, qui noſtram doctrinam tuentur, idem docet P. de Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 10. *cap.* 7. *dicto* 2. Fundamentum eorum eſt. Quia vir non habet dominium in vxorem in ordine ad actum coniugalem, ſed ſunt pares, vt dicitur *in cap. Gaudemus, de diuortiis,* & in cap. *ſi quis vxorem* 32. *q.* 1. Nec vir eſt caput mulieris, quoad eum actum: vt benè Durand. *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *n.* 7. ergo nullo modo poterit votum vxoris circa eum actum emiſſum irritare.

Sed probabiliùs, iuxta noſtram doctrinam, Reſpondeo: Poſſe tale votum vxoris à marito irritari. Quia quamuis vir, & vxor ſint pares, quoad libertatem non petendi, & ius exigendi, & obligationem reddendi debitum, & ita in illa materia vxor non ſit viro ſubiecta: at quoad illam nouam obligationem, quæ accidentaria eſt, vxor ſubditur viro, tanquam capiti, & ideò talem nouam obligationem valet vir auferre votum irritando. Sic Sanchez *locis citatis.* Prado, *num.* 98. latè Fagundez *cap.* 37. *cit. num.* 2. cum aliis DD. relatis *quæſt.* 127.

QVÆSTIO CXXX.

An etiam, caſu, quo vxor ex conſenſu viri ſui, votum caſtitatis emittat, aut iuramentum de illa ſeruanda, Deo præſtet: poſſit tunc vir illud irritare?

NEgant quidam Doctores. *Primò* quia ſic colligitur ex *cap. fin.* 33. *q.* 5. Vbi ita habetur: Vota verò continentiæ, ita alterius permiſſu ab altero valent offerri, quod poſt permiſſionem non valent in irritum adduci. *Secundò*, quia materia huius voti, Deo ex viri conſenſu conſecrata, non manet amplius ſub eius poteſtate: ergo nequit irritari ab illo. Ita tenent apud Sanchez infra, D. Thom. *in* 4. *diſt.* 32. *in expoſit. lit.* Magiſt. & ibi D. Bonau. *n.* 4. Albert. Magnus *n.* 6. Ricard. *art.* 2. *q.* 2. Palud. *q.* 2. *art.* 3. *n.* 17. Silueſt. *votum,* 2. *q.* 2. Tabiena, Roſella, & alij. Nec non Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 40. *dubit.* 10. *n.* 85. *in* 1. *edit.* & Petr. Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 10. *de voto, cap.* 7. *dub. vltim. dicto* 2.

Sed probabilius Reſpondeo adhuc poſſe à viro irritari validè quomodocumque irritetur; & licitè ſi interueniat cauſa. Quia licèt vir iam non ſit dominus materiæ illius promiſſæ, ſed in illa ſit æqualis vxori: at tanquam caput eſt dominus illius actus liberi, quo vxor, tempore ſubiectionis, ſe voto illo ligauit; & quamuis ex conſenſu viri eſt Deo conſecratus, id conferet, vt vir, abſque cauſa irritans, peccet mortaliter, non tamen, vt irritatio ſit nulla: nec vt ſit illicita, quando ex cauſa iuſta fit. Quia illâ licentiâ datâ non amiſit dominium illius voluntatis, nec cenſetur licentia conceſſa, vt votum deinceps ſit independens à Superioris voluntate; ſed adhuc imbibit conditionem; *Niſi vir reuocauerit.* Sic Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 40. *n.* 17. & *lib.* 4. *in Decal. cap.* 34. *n.* 13. & penes ipſum, Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 3. *art.* 1. *verſu, An verò poſſit alteruter.* & 4. *diſt.* 32. *q.* 1. *art.* 3. & *ibi* Palac. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *fol.* 1021. Vega, Stunica, & Barthol. de Ledeſma. Trullench. etiam *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 33. *ſub num.* 6. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 2. *num.* 14. (non *pun.* 8. §. 1. vt legi apud Trullench) Diana *par.* 4. *tract.* 4. *Reſol.* 110. ex Præpoſito *in* 3. *p. q.* 6. *de bonis matrim. dubio* 20. *num.* 153. & *ſequent.* Fagundez *lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 12. Qui cum Sanchez ad textum in *cap. fin.* reſpondet, illum intelligi, quando vterque coniux mutuo conſenſu caſtitatem vouit, Deove iuramentum promiſit, vt iam dicam; ſit ergo.

QVÆSTIO CXXXI.

An item, caſu, quo vterque coniux ex mutuo conſenſu, voueat, aut iuramentum Deo præſtet ſeruandi caſtitatem: poſſit adhuc vir huiuſmodi votum, & iuramentum factum ab vxore irritare validè?

AFfirmant adhuc aliqui: eo quod adhuc matrimonium durat, dum durat, manet poteſtas viri in vxorem, vt ait D. Auguſtinus relatus *in cap. Quod Deo* 33. *q.* 3. Ita Palacios *in* 4. *diſt.* 32. *diſp.* 2. *fol.* 717. & quidam alij, quos tacito nomine, refert Aragon mox allegandus, & tenet nouiſſimè Præpoſitus *in* 3. *p. D. Thom. q.* 6. *de bonis matrim. dub.* 20. *num.* 153. relatus à Diana, *p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 110. cuius opinionem non eſſe improbabilem, ait Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 33. *n.* 6.

Sed tanquam ferè certum Reſpondeo, tunc non poſſe virum, tale votum, aut iuramentum, nec licitè, nec validè irritare. Ratio eſt. Quia, quando vterque coniux mutuo conſenſu continentiam vouet, aut illam Deo iuramento promittit, eodem mutuo pacto virtualiter cedit quilibet iure ſuo, quoad quemcumque actum matrimonialem, & tacitè Deo offert vitam cœlibem, quam, vt meliorem eligit, in quo tacitè videtur omnino renunciare iuri reuocandi, vt ſic finis ille vitæ cótinentis obtineatur. Sic colligitur planè *ex c. fin.* 33. *q.* 5. ſupra relato: & *ex cap. Quod Deo.* ibidem. Et tenet cómunis Doctorũ ſẽtẽtia. Sanchez *lib.* 9. *de matr. diſp.* 40 *n.* 20. & *lib.* 4. *Dec. c.* 34. *n.* 15. Sotus, Stunica, Bart. de Ledeſ. Angles, Nider, Rodrig. &

Digitized by Google

& Lopez, Aragon, etiam 2.2.*q.*88.*art.*8.*dub.vltimo.* Saytus *in Claui Reg.lib.*6.*cap.*5.*n* 17. Leſſius *lib.*2.*cap.*40.*dub.*10.*n.*85. & *in* 2. *edit. dub.* 15.*n.* 95. Suarez *de Relig.tom* 3.*lib.*9.*cap.* 9.*n.* 6. Baſilius *lib.*10.*de matrim. cap.*17. §. 1. *n.*14. Palaus *diſp.* 2. *pun.*6. *n.*6. Fagundez *lib.* 2.*cap.* 37. *n.*13. Bonac. Trullench, & Prado vbi ſupra. Qui explicat Præpoſitum, & dicit non ſentire contrarium. Ad fundamentum oppoſitæ partis reſpondeo, quod licèt verum ſit, quod adhuc conſtet, & duret matrimonium, non tamen maneat libera poteſtas in vſum corporis vxoris, cùm hæc mutuo pacto, & voto, aut iuramento, impedita ſit.

QVÆSTIO CXXXII.

An, ſi poſt huiuſmodi caſtitatis votum, aut iuramentum, mutuo conſenſu emiſſum; coniuges iterum ſibi ſacrilegè dent mutuam corporum facultatem; poſſit vir hoc caſtitatis votum, aut iuramentum vxoris irritare?

RESpondeo dicendum, Poſſe. Quia iam (inquit Sanchez) matrimonium reſtitutum eſt plene ad priorem ſtatutum, & renunciatio illa iuris irritandi eſt validè remiſſa, quia votum huiuſmodi factum fuit tempore ſubiectionis. Vnde irritatione hac à viro facta, iam licebit vxori deinceps debitum petere, & reddere, quia iam voto non ligatur. Sic ille, *diſp.*40. *de matrim.num.*22. & *lib.* 4.*Decal.cap.* 34.*n.*17. Fagundez *lib.*2. *cap.* 37. *num.* 18. Palaus *diſp.*2.*pun.*6.*n.*6. ibi; Sed quia huiuſmodi ceſſio iuris validè remitti ab alterutro coniuge poteſt, & mutuo conſenſu contractus diſſolui, ſicut mutuo conſenſu celebratus eſt: quia eſt contractus humanus, qui neque ex ſe, neque ex iure aliquo poſitiuo perpetuitatem inducit. Eo tamen diſſoluto, redeunt coniuges ad priſtinam ſeruitutem, & obligati ſunt reddere; tametſi petere non poſſint, quo vſque votum irritetur, quod irritari poterit, ac ſi mutuo conſenſu factum non eſſet. Credo autem, illam diſſolutionem contractus illicitam eſſe, niſi ex grauiſſima cauſa fieret, vtporè contra votum in ceſſatione iuris incluſum. Sic ille ex Sancio *loco cit.* Suario *tom.* 3. *de Relig.lib.*9.*cap.*9.*num.*7. Bonac. *diſp.*4.*q.*2.*pun.* 7. §. 2.*n.*16. Sic etiam Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 33.*num.*6. Villalob. *tract.*34.*diff.* 31.*n.* 7. 8. & 12.

QVÆSTIO CXXXIII.

An, ſi vterque coniux mutuo conſenſu voueat Religionem; tunc poſſit huiuſmodi votum, ſaltem validè, ab altero tantùm aut etiam ab vtroque, de communi conſenſu, irritari, aut reuocari?

RESpondeo dicendum. Quod in hoc caſu neuter coniux poſſit alterius votum irritare. Quia cum hoc votum tendat ad omnimodam matrimonij ſeparationem, & ad perpetuam continentiam, mutatò ſtatu, ſeruandam; videntur coniuges virtualiter iuri irritandi, & reuocandi cedere, ſicut quando mutuo conſenſu vouent caſtitatē iuxta dicta ſupra *q.*131. Sic Sanchez *lib.*9. *de matrim.diſp.* 40.*n.*21. & *lib.*4. *Decal.cap.* 34. *num.* 16. Fagundez *loco cit.num.*16. Palaus *loco cit.num.*7. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 15.*num.*94. & 96.*in* 2. *editione, in* 1.*autem dub.*10. *n.*85. Trullench, *lib.* 2.*cap.*2.*dub.*33.*n.* 6. Qui idem dicunt in caſu, quo alter coniugum Religionem; aut Ordinis ſacri ſuſceptionem; alter vero caſtitatem, caſu quo hæc duo poſteriora vota valent; nempe, quando poteſt vir Ordine ſacro inſigniri, aut ad Religionem tranſire, ex licentia vxoris, in ſæculo manentis cum voto caſtitatis; quia etiam tunc neuter coniux poteſt alterius votum irritare ob dictam rationem.

QVÆSTIO CXXXIV.

An, vota, ſeu iuramenta Deo, ab vxore præſtita, ante matrimonium, ſed adimplenda poſt matrimonium, diſſolutum; poſſint irritari à marito?

RESpondeo dicendum, quod non poſſint irritari. Quia hæc vota, aut iuramenta non pertinent ad maritum præſentem, cùm ſint facta antè & ſint implenda poſt ipſius vitam, & poteſtatem. Sic Tamburinus *lib.*3.*cap.*16.§.3.*num.*51.

QVÆSTIO CXXXV.

An ſaltem, vota, & iuramenta emiſſa ab vxore, ante matrimonium, ſed implenda dum matrimonium viget, poſſint irritari à marito?

AFfirmat Præpoſitus *In* 3.*p.D.Thom.*vbi *de bonis matrim.dub.*20.*num.* 153. Quem refert, & ſequi videtur Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 110. *verſ. notat etiam.* Quod antea docuerat licèt non abſolutè, ſed ex parte, Azor *tom.*1.*lib.*11.*cap.*17.(non 12. vt legi apud Rocafull.) *quaſt.*14. vbi inquirit, An vir, ea vxoris vota iure diſſoluat, quæ vouerat ante coniugium? Cui quæſtioni per hæc verba ſatisfacit. Reſpondeo cum Innocentio, Hoſtienſi, Ioan. Andréa, Abbate, Gloſſa, Angelo, Silueſtro, & Roſſello, locis ſupra citatis, ea vota poſſe dirimere, quæ ſibi, & adminiſtrationi familiæ, reiquè domeſticæ nocent. Quod facilè deducitur ex cap. *Noluit* 33. *q.*5. At cætera minimè. Ratio huius eſt, quoniam ſicut poſt coniugium facta vota, quæ ſibi officiunt, iure diſſoluit, alia verò nequaquam, ſic eodem iure poteſt reſcindere vota, vxoris Deo ante coniugium nuncupata. Hæc Azor.

Sed probabilius longè Reſpondeo non poſſe verè, & propriè, ea vota, & iuramenta irritari à marito; ſed ſolum ſuſpendi ea, quæ præſenti matrimonio præiudicant. Ratio eſt, quia, tempore emiſſionis prædictorum votorum, aut iuramentorum, nullam poteſtatem, nec dominium habuit vir in voluntatem vxoris: ergo non potuerunt talia vota, aut iuramenta habere aliquam conditionem imbibitam reſpectu viri, eiuſvè voluntatis; ergo ab illo non poterunt irritari propriè, ſed ſolùm ratione præiudicij præſentis ſubiectionis ſuſpendi. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.*31.*n.*9. Nauarr. *cap.* 12. *numer.* 65. *fine.* Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *fol.* 1020. Valentia *diſp.*6.*q.*6.*pun.*6.*q. vltima*, Graffis 2.*p.lib.* 2.

cap.

cap. 12 *n.*45. Rodrig. *tom.*2. *ſum. cap.*90. *n.* 10. Sà, *votum, vbi de irritat. num.* 1. Saytus *lib.* 6. *Clauis Reg. cap.* 10. *n.* 11. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *cap.*4. *n.*16. & *cap.*6. *num. vltimo.* Hoſtienſ. Abbas, Anton. Cardin. Anchar. Hugo, Silueſt. & alij, quos refert Sanchez, vbi ſupra, inter quos etiam refert Azorium, à nobis citatum pro prima parte, dicens, hunc, & aliquos alios DD. eſſe intelligendos de indirecta irritatione, ſeu ſuſpenſione. Sic etiam ſentiunt Fagundez *lib.*2. *cap.*38. *num.* 13. Rocafful. *lib.* 3. *de* 2. *precep. Decal. num.* 467. *fol.* 191. & Tamburin. *loco cit. num.*50. dicens, idem iudicium ferendum de votis, aut iuramentis emiſſis, conſtante legitimo diuortio: quia tunc (ait) in his votorum, & iuramentorum obligationibus ſuſcipiendis, libera eſt vxor, & non ſubiecta; quare ſuſpendi poterunt, ſi marito reconciliato, præiudicent, non irritari.

QVÆSTIO CXXXVI.

An ſaltem, vota, & iuramenta facta ab vxore, viuente marito, quæ refert adimplenda poſt matrimonium diſſolutum; poſſit maritus propriè, & verè irritare?

NEgat in primis Bonac. *diſp.*4. *q.*2. *pun.*7. §. 2. *num.* 13. *in* 2. *edit.* vbi ita ait: Tertiò, *ſequitur*, virum non poſſe irritare votum, quod vxor emiſit implendum, poſt mortem mariti. Nam vxor non eſt quoad hoc ſubiecta viro, nec hoc votum eſt præiudiciale marito. Ita Suarez *lib.*6 *de voto, cap.* 4. *num.* 4. Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.* 17 *num.* 3. & *cap.* 34. *n.* 18. & alij, contra Innoc. & Panormitan. Ita ille. Qui certè benè citat Sanchez; non tamen locum; quia id docet, *cap.* 29. *non* 27. vt citat Bonacina, imo & ipſemet Sanchez in loco vltimo citato, ita etiam Rocafful. *loco cit. n.* 469. citans pro ſe Azorium *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 8. & Bonacinam *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 8. §. 1. *n.* 3. Sed in mea impreſſione hic Author, non habet *pun.* 8. *ſed in* 7. finit quæſtionem.

Sed certè probabilius Reſpondeo: poſſe propriè illa vota, & iuramenta maritum irritare. Ratio eſt, quia maritus poteſt omnino ſoluere, omne vinculum, quod ſuſcipit mulier, dum eſt ſub illius poteſtate: atqui talia ſunt hæc iuramenta, & vota, vt ſupponimus: ergo. Sic expreſsè Tamburinus *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 3. *num.* 49. Qui idem dicit dicendum, de voto adimplendo, ſub conditione, quæ poſt matrimonium diſſolutum ponenda expectetur. Citátque pro hac parte Sancium *lib.*4. *cit. cap.* 31. *num.* 17. Sic etiam debent tenere omnes Authores, qui docent; omnes habentes poteſtatem dominatiuam poſſe propriè irritare vota, aut iuramenta emiſſa, tempore ſubiectionis, implenda tempore illius ſolutæ, ſunt autem Sotus, Alcozer, Lopez, Vega, Petr. Ledeſma, Stunica. Quorum ſententiam fuit ſequutus ipſemet Sanchez (vt ipſe fatetur) *lib.*9. *de matrim. diſp.* 39 *n.* 16. & ideo illum pro ſe citat Diana, qui nobiſcum tenet hanc partem *p.*4. *tract.*4. *Reſol.* 110. vbi ita ait: De hoc caſu interrogatus opinionem affirmatiuam probabilem eſſe dixi, ex illo principio, quod omnia vota, etiam caſtitatis, emiſſa ab vxore, conſtante matrimonio, poſſunt irritari à marito, quamuis ſint emiſſa tanquam implenda tempore ſoluti matrimonij: Quia voluntas vxoris, non ſolùm, quoad materiam, ſed etiam, quoad ſe ſubditur (*ſic lege*) viro; ſitque viri eam gubernare, & dirigere. Ex quo ſequitur, quod ea vota irritata, nunquam reuiuiſcant: & proinde mulier; cuius votum caſtitatis à viro eſt irritatum, poſſit abſque peccato debitum petere; quia per hanc irritationem vis voti omnino eſt extincta. Secundò ſequitur, quod talis, defuncto marito, poſſit licitè aliud matrimonium inire. Tertiò ſequitur, mulierem vouentem non inire aliud matrimonium, ſi marito ſuperſit, eſſe omnino liberam, ſi maritus tale votum irritet. Et hæc omnia præter Sanchez, & alios, quos alibi adduxi, tenet etiam Ioan. Præpoſitus *in* 3. *p. D. Thom. q.*6. *de bonis matrim. dub.* 20. *num.* 133. Huc vſque Diana. Sic etiam debent ſentire alij Doctores citati à nobis in ſimili caſu, *quæſt.* 74.

QVÆSTIO CXXXVII.

An; vir ſequens poſſit irritare omnia vota, & iuramenta Deo facta, ſuæ vxoris; quæ poterat primus maritus, dum viuebat, irritare?

REſpondeo vt certum. Poſſe, eodem prorſus modo, quo poterat primus maritus irritare. Ratio eſt: Quia cum ſit Superioritas eiuſdem prorſus rationis, tota prioris mariti poteſtas tranſit in poſteriorem maritum, ac proinde idem prorſus eſt, ac ſi prioris mariti continuaretur. Quod intellige, modò vxor tempore viduitatis, quo erat ſui iuris, vota, aut iuramenta illa non confirmet, aut rata habeat: quia cum tunc à nullius poteſtate pendeant, iudicandum de illis eſt, ac de emiſſis ante ſubiectionem. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 28. *num.* 3. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 38. *numer.* 14. Rocafful. *numer.* 468.

QVÆSTIO CXXXVIII.

An; vxor poſſit aliqua viri vota, & iuramenta Deo præſtita, abſque ſua licentia facta, irritare?

NEgant quidam: Quod vxor non habet dominium voluntatis viri; immò ipſi tanquam capiti ſubeſt, vt nuper eſt habitum: ergo nulla omnino viri vota, aut iuramenta, poſſunt ab vxore irritari, quamuis ſine eius licentia ſint facta. Ita Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 3. *art.* 1. *verſ. An verò extra hanc materiam.* & expreſſius tenet Petr. Ledeſma *de matrim. q.* 64. *art.* 4. *dub.* 1. *concl.* 2. *& tom.* 2. *ſum. tract.* 10. *cap.* 7. *dub. vltimo, dicto* 3. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 16. *q. vltima, & cap.* 17. *q.* 13. Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 9. *diſp.* 3. *concl.* 3. Quibus ſatis fauet Prado *cap.* 31. *q.* 13. *num.* 101. licèt tandem oppoſitum ſequatur.

Sed, vt longè multò probabilius Reſpondeo; Poſſe vxorem aliqua viri vota, & iuramenta, directè, & propriè irritare. Probatur. Quia licèt vxor ſit ſubdita viro ſuo, tamen habet dominium, & poteſtatem corporis eiuſdem viri, quoad debitum ſibi moderatè reddendum, & cohabitandum, vt patet ex 1. *ad Corinth.* 7. ergo iuramenta, aut vota, ſaltem huic dominio præiudicantia, irritare poterit. Sic communiter DD. Nauarr. *c.* 12. *n.* 64. Toledo *lib.* 4. *ſum. c.* 18. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *fol.* 1020. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *de voto, pun.* 6. *q. vltima.* Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract.* 6.

by Google

de voto, lib.6. cap.4.n.8. Saytus *in Claui Reg. lib.6. cap.5. num.9. & cap. 10. num.* 20. Leſſius *lib.* 2. *cap. 40. dub. 10. n. 83. & in 2. edit. dub. 15. n. 98.* Quos & alios plures, refert, ac ſequitur Sanchez *lib.9. de matrim. diſp.42. n. 2. & lib.4. Decal. cap. 34. num.* 20. & alij mox citandi.

QVÆSTIO CXXXIX.

An, non ſolùm aliqua, verum etiam omnia viri vota, & iuramenta, poſſit vxor irritare; ſicuti vir vota, & iuramenta vxoris poteſt?

AFfirmant nonnulli, docentes, poſſe. Quia, inquiunt, æqualis eſt poteſtas vtrique coniugi qd alterius vota, & iuramenta irritanda: cum vterque coniux in votis, aut iuramentis emittendis ſit par, & neuter poſſit in alterius præiudicium vouere, aut iuramentum facere. Ita videntur tenere Innocent. *in cap. Scriptura, de voto*, & ibi Hoſtienſ. Andreas, Antonius, Cardin. & Anchar. vt ait Sanchez *cap. 54. citato, num. 19. fine.*

Sed vt quid certum Reſpondeo, non poſſe vxorem irritare omnia vota, & iuramenta viri: ſicut hic poteſt ſuæ vxoris. Patet. Quia in adminiſtratione domus, & rei familiaris Maritus eſt caput vxoris teſte Paulo 1. *Corinth.* 11. ergo vota, aut iuramenta emiſſa à viro circa hanc materiam, minimè poterit vxor irritare. Sic tenent omnes DD. nuper citati, & Rocafful. *lib. 3. de 2. precep. Decal. num. 465. pag.* 190. & alij mox referendi.

QVÆSTIO CXL.

An, omnia, & ſola vota, & iuramenta, à viro emiſſa, quæ vxori præiudicauerint; poſſit hæc irritare?

REſpondeo dicendum ex dictis, omnia, & ſola hæc poſſe. Ratio eſt: quia vota viri, & iuramenta Deo præſtita in præiudicium vxoris, ſi abſolutè & independenter intelligantur, ſunt iniqua, ac proinde per ſe irrita, & ipſo facto nulla, cum ſint de re non ſua, & de materia non apta voto, aut iuramento: ergo, vt ſint rita, & valida debent includere conditionem, *ſi vxor conſenſerit; ſi non contradixerit*, quod eſt fundamentum poteſtatis irritandi, vt ſæpè diximus. Sic Sanchez *num.* 20. citato, & omnes allegati pro nobis *quæſt.* 138. Quibus nunc addo Fagundez *lib. 2. cap. 38. numer.* 20. Baſilium Legion. *lib.10. de matrim. cap.17. §. 2. n.* 18. Palaum *diſp. 2. de voto, pun.6. num.* 9. Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 33. n. 7.* Rocafful. *n. 465. cit.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 16. §. 3. num.* 54. Prado *q. 13. cit. §. 6. numer.* 101. & alij. Sed deſcendamus ad caſus ſpeciales. Sit ergo.

QVÆSTIO CXLI.

An, vxor poſſit irritare votum, & iuramentum viri, non exigendi debitum, abſque illius conſenſu emiſſum?

AFfirmant multi: eo quod ſit in vxoris præiudicium emiſſum. Quia contra pudorem naturalem fœminis inſitum, cogetur vxor ſemper petere. Ita Doctiſſimus Henriquez *lib.11. de matrim. cap. 15. n.8. fine.* Rodriguez *tom.2. ſum. cap* 90. *n.*3. Philiarcus *de offic. ſacerdot. tom.1. par. 1. lib. 3. cap.* 4. & Vega *tom.2. ſum. cap.* 129. *caſu* 93. Tenent etiam Nauarrus *cap. 12. n.6.* & Silueſt. apud Rodriguez. Trullench, *lib.2. cap.2. dub.33. n.7.* Layman *lib. 4. tract.4. cap.7. n.16.* Fagundez *lib.2. cap. 38. n.29.*

Alij negant exiſtimantes, non poſſe vxorem tale viri votum, & iuramentum irritare. Quia vxor (inquiunt) non habet poteſtàtem obligandi maritum ad petendum debitum, ſed ſolum ad reddendum, ad quod ſolum obligat fides matrimonij. Et licèt inde vxor moleſtiam accipiat, ſentiens ſe obligatam eſſe ad petendum, quoties vult libidini ſatisfacere, id leuis conſiderationis eſt, cum maritus vtatur iure ſibi dato nunquam petendi. Sic Palac. *in 4. dist.* 38. *diſp.* 2. Anton. Gomez *in Bull. Cruciat. clauſula* 10. *n.67.* Stunica *q. 5. de voto, num.*60. Huic ſententiæ plures Doctores adhærent, qui exiſtimant, virum teneri eo voto emiſſo, ſe aliquoties offerre ad vſum coniugalem, qua obligatione tollitur vxori verecundia, quam habere poterat in petendo. Sic Sanchez *lib.9. de matrim. diſp.42. n. 7. fine. & lib.4. Decal. cap.34. n.* 27. Leſſius *lib.2. cap.40. dubit. 15. n.* 99. aliàs *dub.10. n.*84. Baſil. Legionenſ. *lib.10. cap.* 17. *§. 2. num.* 19. Nauarrus etiam *num.60. citato*, vnde malè illum citat Rodriguez pro ſe.

Hanc tandem ſententiam ſequitur, ſine vlla limitatione Palaus *diſp.2. pun.7. num.* 10. per hæc verba: Placet mihi hæc ſententia; eo quod obligatio mariti non petendi debitum, in præiudicium vxoris non cedit; ſi quidem non rettahit vxorem à petitione, ſed liberiùs petere poteſt, ſciens maritum impeditum eſſe ad petendum; tum, vt ſuæ libidini ſatisfaciat; tum, vt annuat inclinationi naturali mariti. Neque video, quare maritus teneatur ſe aliquoties offerre vxori paratum ad reddendum. Nam ſi de habituali oblatione loquamur, ſemper maritus paratus, & diſpoſitus eſſe debet: ſi verò, de actuali oblatione, ſicut vxor non poteſt obligare maritum, vt petat debitum, ita vt neque ſe actualiter offerat: ſufficit autem, ſi ſe offerat reddere, cum primum vxor minimo indicio (*ſic lege; non iudicio*) ſuæ voluntatis petit. Alia oblatio, nec neceſſaria eſt, neque congruo tempore fieri poteſt. Huc vſqoe Palaus. Vnde non benè cum aliis Doctoribus, Prado loco citato *num.* 102. confundit illum.

Sed ego in hac quæſtione Reſpondeo omnes tres ſententias eſſe probabiliſſimas, poſſeque tuiſſime à quouis ſequi, licèt mihi magis placeat ſententia Caſtri Palao: quia meliori nititur fundamento, eſto quod tale votum non petendi debitum licitum, & validum ſit, de quo iam dicam.

QVÆST.

QVÆSTIO CXLII.

An votum, aut iuramentum non petendi debitum emiſſum ab altero coniuge, abſque alterius licentia; ſit illicitum, & indiſcretum, & conſequenter nullū?

RESpondeo dicendum. Quod regulariter ſit illicitum, & indiſcretum; non tamen conſequenter nullum. Conſtat, tum quia tale votum, aut iuramentum eſt moleſtum alteri: tum, & præcipuè, ob periculum violationis: nam cùm non poſſit diuerſo lecto cubare, quin alius permittat, difficile ſe continere poterit. Non ob id tamen eſt nullum, vt docet Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub. 15. fine*, per hæc verba: Adde, votum continentiæ & non petendi debitum, ordinariè cenſeri illicitum, & indiſcretum in coniugio, niſi ex conſenſu coniugis, qui permittat vouenti, vt ſeorſim cubet: tum quia exponit ſe periculo violandi voti, ſi aſſiduè cum coniuge cubet: tum, quia alteri coniugi, ſæpè eſt moleſtum, & odioſum tale votum, quod ſemper cogatur petere. Ita D. Thom. *in 4. diſt. 32.* ſuprà, Durandus *ibidem, q. 2.* & alij. Non tamen idcircò deſinit obligare: quia eſt de bono conſilij, etſi abſque periculo, non mandetur executioni. Hæc Leſſius. Quem citat, & ſequitur Palaus *punct. 6. citato, fine*, addens, quod adhuc nec ex licentia coniugis, niſi ſenes ſint, & periculum abſit, tale votum ſit conſulendum, vt indicauit Paulus *1. ad Corinth. 7. Reuertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas.* Quod prius notauit Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 7. n. 16. fine.* Prado etiam ex vtroque Doctore, *cap. 31. de voto, q. 13. §. 5. num. 103. & 104.*

QVÆSTIO CXLIII.

An, poſſit vxor irritare votum, & iuramentum viri, de mutando habitu ſæculari, in habitum eremitæ, aut ordinis D. Franciſci?

RESpondeo vt certum: poſſe. Quia hoc votum præiudicat vxori: ergo poteſt illa illud irritare. Sic Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 3. num. 9.* vbi ita ait: ſecundo infertur, neutri coniugi, abſque alterius conſenſu, licere habitum mutare: v.g. indui veſtibus tertij Ordinis D. Franciſci. Quia horrorem generat, ac ſubinde obligationi reddendi debitum nocet, &c. & *lib. 4. cap. 34. num. 25.* vbi expreſsè ait, quod tale votum, aut iuramentum, tanquam ſibi præiudicans poſſit vxor irritare. Sic etiam Fagundez *lib. 2. cap. 38. num. 25.* per hæc verba. Tertiò infertur, non poſſe virum, coniuge renitente, & abſque illius conſenſu, mutare habitum, aut id vouere: v.g. aſſumere habitum Eremitæ, aut tertij Ordinis D. Franciſci, & poſſe hoc votum viri irritare: ſicut, & vir votum vxoris: quia is habitus generat horrorem, & ſubinde obligationi nocet reddendi debiti. Et ita docet Sanchez (*locis citatis*) Roſella *v. votum 2. n. 9.* Sylueſt. *v. votum 5. q. 1. fine.* Nauarrus *in ſum. cap. 12. num. 62.* Quare nec licebit vxori veſtibus mulierum, quas vulgò *Beatas* appellamus, abſque viri conſenſu vti, vt docet Sanchez primo loco allegatus; quia illius ſtatum dedecent, horroriſquè viro cauſa ſunt. Hæc ille. Et Palaus *loco cit. n. 9.* Leſſius *loco cit. num. 98.* Suarez *lib. 6. de voto cap. 4. n. 14.* & alij omnes. Et de concernentibus ad hanc materiam amplius agemus *diſp. 40.* præcipuè *quæſt. 17.*

QVÆSTIO CXLIV.

An poſſit vxor irritare viri vota, (aut iuramenta Deo facta) faciendi magnas eleemoſynas?

RESpondeo vt certum: non poſſe. Quia licèt hæc iuramenta, aut vota, in familiæ, & rei familiaris, immo & vxoris præiudicium, emiſſa ſint; tamen quia tota familiæ, & bonorum, adminiſtratio, eſt penes virum, independenter ab vxore, hinc fit, quod, etiam ipſa reclamante, teneat factum, licèt malè faciat. Quod tamen debet intelligi, niſi adeò copioſam eleemoſynam voto, aut iuramento promittat, vt adimplere nequeat, niſi alienando aliquid de bonis vxoris; quia tunc clarum eſt, non poſſe id facere, ſine conſenſu vxoris, & conſequenter poſſe vxorem tale votum, aut iuramentum irritare, vt benè Suarez *lib. 6. cap. 4. n. 8.* notat, & Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 42. num. 6. lib. 4. Decal. cap. 34. n. 26.* Sotus *de iuſt. lib. 7. q. 3. art. 1.* Angles *in florib. 2. p. q. de voto; art. 7. diff. 9. dub. 3. concl. 2.* Fagundez *lib. 2. cap. 38. num. 26.* & alij communiter. Imò addit Sanchez, *locis citatis*, quod ſi votum, aut iuramentum illud, in vitium prodigalitatis, aut iniuſtitiæ tenderet, non haberet vim obligandi, & ita non indigeret relaxatione. Sic ille, ex Soto, & Angles. Trullench. etiam *lib. 2. cap. 2. dub. 33. fine.*

QVÆSTIO CXLV.

An, vxor poſſit irritare votum, aut iuramentum viri Deo emiſſum, precum, ieiuniorum, & vigiliarum, quæ ita illius corpus debilitant, vt ineptus fiat ad moderatam debiti redditionem?

RESpondeo vt certum: poſſe. Quia tale votum, & iuramentum eſt ipſi vxori nociuum, & præiudicatiuum. Vnde nequaquam poteſt vir, abſque vxoris conſenſu, tam immoderatas abſtinentias vouere; quamuis poſſit aliquas moderatas, quæ non impediant moderatam redditionem debiti, vouere, & huiuſmodi votum irritari ab vxore non poteſt; cum non cedat in eius præiudicium. Sic Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 3. num. 7. & diſp. 42. num. 4. & lib. 4. Decal. cap. 34. num. 20. & 21.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 4. num. 8. & 13.* Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 38. num. 21.* Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub. 15. n. 98.* Bonac. *diſp. 42. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 17.* Palaus *diſp. 2. punct. 6. num. 9.* Tamburin. *lib. 3. cap. 16. §. 3. num. 54.* Trullench. *n. 7.* & omnes.

QVÆSTIO CXLVI.

An, vxor poſſit irritare votum viri, aut iuramentum Deo præſtitum, de longa peregrinatione?

NEgare videtur Abulenſis *cap.27. Leuitici q.10.* quatenus affirmat, poſſe maritum, omnem peregrinationem, præter vltramarinam, vouere, abſque vxoris conſenſu. Ratio poteſt eſſe. Quia vxor tenetur ſequi virum, quod ſi nolit, ſibi imputet: ergo ipſa inuita, poterit Maritus exequi votum, aut iuramentum longæ peregrinationis.

Sed vt certum Reſpondeo, poſſe vxorem irritare iuramentum, & votum ſui viri factum de longa peregrinatione; ſecus eſt factum de breui. Quia votum de longa peregrinatione, non poteſt vir, inuita vxore promittere, cum ſit in præiudicium vxoris; vergit enim in prædicium debiti, & habitationis coniugalis. Votum autem de breui peregrinatione, cùm poſſit abſque conſenſu vxoris, vouere, ſi quidem poteſt, abſque voto illam exequi, non poterit ab vxore irritari. Sic communis. Sanchez *lib.9. de matrim. diſp. 4. num. 15. & lib. 4. Decal. cap. 34. num. 23.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 4. num. 13. &* 14. Sylueſt. Roſſella, Rodrig. Aragon, & alij apud ipſos. Fagundez *lib. 2. cap.* 38. *num.* 23. & 24. Palaus *diſp. 2. punct. 6. num.* 9. & alij. Sed difficultas eſt ſpecialis de peregrinatione Hieroſolymitana, pro qua enodanda ſit.

QVÆSTIO CXLVII.

An, vxor poſſit irritare votum aut iuramentum, mariti, peregrinationis Hieroſolymitanæ?

REſpondeo vt certum: non poſſe vxorem irritare tale votum (ſeu iuramentum) ſi factum ſit à viro in ſubſidium Terræ Sanctæ: ſecus ſi fuerit cauſâ deuotionis emiſſum. Conſtat: quia ſi vir tale votum emittat in ſubſidium Terræ Sanctæ, tenetur illud implere, etiam inuita vxore, quia id illi concedit ius, *in cap. Ex multa. §. in tanta, & cap. Quod ſuper his, de voto.* Quod propter commune bonum potuit ius priuare vxorem ſuo priuato iure. Secus dixi, *ſi votum fuit factum cauſa deuotionis*, vt nunc contingit, quia tunc non gaudet vir priuilegio huius ſpecialis iuris; & ideo neceſſarius erit vxoris conſenſus ad illud exequendum, & conſequenter optimè poteſt tunc ab illa irritari. Patet quia textus citati ſolum loquuntur de peregrinatione in ſubſidium Terræ Sanctæ: ergo cum ſint in præiudicium vxoris, non ſunt extendendi ad alia in illis non expreſſa. Antecedens patet ex ratione ipſius textus: *Ne in tanta neceſſitate populi Chriſtiani, Terra Sancta impediatur ſubſidium.* Quæ ratio ceſſat in peregrinatione ex priuata deuotione. Vnde ſic ſentiunt D. Thom. *in 4. diſt. 32. art. 1. ad* 4. Gabriel, & Greg. Lopez, quos citat, & ſequitur Suarez *lib. 6. c. 4. n.* 14. Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 4. num. 15. & lib. 4. Decal. n.* 24. Palac. Stunica, & Rodriguez, apud ipſum, Fagundez, & Palaus *locis citatis*, & alij.

Ex quibus Suarez, Sanchez, & Fagundez adhuc addunt ex D. Thom. *quodl. 4. num.* 11. & D. Anton. *3. p. tit. 1. cap. 12. §. 1.* quod, nec votum peregrinationis in ſubſidium Terræ Sanctæ, poſſit vir implere perſonaliter, ſi vxor nolit illum comitari, & ſit iuuenis, ac relinquatur in periculo incontinentiæ: quia ex iure naturæ tenetur vir periculum illud vxoris præcauere, & ideo tunc ſatisfacere redimendo votum. Nec poteſt vir cogere vxorem, vt ipſum comitetur, quia eſt res grauiſſima, & valdè oneroſa

QVÆSTIO CXLVIII.

An, vota (iuramentave,) emiſſa à marito, ante matrimonium, poſſint ab vxore irritari?

REſpondeo vt certum. Non poſſe propriè irritari; ſed dumtaxat ſuſpendi, ſi ſunt ſibi præiudicantia, & damnum inferentia. Ratio eſt quia obligatio religionis, qualis eſt voti obligatio, contracta ante matrimonium, nequit præiudicare obligationi iuſtitiæ conſurgenti ex non matrimonio. Sic Suarez *lib. 6. de voto, cap. 4. num.* 16. Panormit. Roſſella, Nauarr. & Abulenſ. apud ipſum. Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 31. num. 12.* & penes ipſum, Antonius, Anchar. & alij. Fagundez *loc. cit. num. 31.* Tamburin. *num.* 54. & alij.

QVÆSTIO CXLIX.

An iuramenta Deo præſtita, aut vota à marito emiſſa, tempore alterius matrimonij, poſſit vxor ſequens irritare?

REſpondeo vt certum: poſſe irritare, aut ſuſpendere in omnibus caſibus, in quibus prior vxor poterat. Quia ſuccedit loco alterius vxoris, & ideo eamdem habet irritandi, aut ſuſpendendi poteſtatem, vt conſtat ex dictis nuper *quæſt.* 137. Sic ex Sanchez *lib. 4. cap. 38. num. 3.* docet Fagundez *lib. 2. cap. 38. num. 32.*

QVÆSTIO CLX.

An, iuramenta, aut vota facta à marito cum licentia vxoris, poſſint ab eadem irritari?

REſpondeo poſſe. Quia ea licentia non aufert dominium antiquum materiæ promiſſæ, & vota manent adhuc conditionalia. Et certè ne ſibi plus nimio præiudicent, iudicandum eſt, dediſſe talem licentiam ad ſuum arbitrium. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 27. n. 12.* Fagundez *n.* 33. Tamburinus *n.* 55. & alij apud ipſos. Et conſtat ex dictis ſuprà in ſimili *quæſt.* 130.

§. VIII.

De poteſtate, quam habent domini ad irritanda iuramenta Deo praſtita, & vota ſuorum ſeruorum, eorum, videlicet, qui ſub dominio ſuo ſunt.

QVÆSTIO CLI.

An dominus poſſit omnia ſeruorum ſuorum vota, & iuramenta Deo praſtita, irritare?

AFfirmant nonnulli, aſſerentes omnia vota (ſeu iuramenta Deo promiſſa) ſeruorum, poſſe à domino irritari. Fundamentum poteſt eſſe; quia ſerui non poſſunt vouere independenter à domino: ergo. Antecedens poteſt probari; tum ex *l.2. ff. de pollicitat.* ibi: *Filius enim familias, vel ſeruus, ſine patris, dominiuè auctoritate, voto non obligantur.* Tum ex D. Thom. *in 4. diſt. 38. q. 1. art. 1. quaſt. vltima ad 3.* Vbi ita ait: *Sicut ſeruus non eſt exemptus aliquo tempore à ſeruitio domini ſui, & ideo nullum tempus eſt ei vacans, quo poſſit quodlibet facere, & quia omne votum eſt aliquo tempore complendum, & ideo ſicut nec ſeruus, ita nec Religioſus aliquod votum emittere poteſt, abſque conſenſu ſui ſuperioris.* Hæc D. Thom. vbi nullum votum videtur excipere. Ita videtur tenere Abulenſis *cap. 30. Num. q. 91.* vbi ait: poſſe dominum irritare omnia ſeruorum vota quamuis illi nullum præiudicium afferant. Et *q. 90. fine* ait; tunc vti iure ſuo dominos, peccare tamen irritando non præiudicantia.

Alij hanc ſententiam limitant dicendo, poſſe quidem dominos irritare omnia ſeruorum ſuorum vota emiſſa in ipſa ſeruitute, præter votum caſtitatis. Quia, inquiunt, omne votum indigens tractu temporis ad ſui executionem, poteſt à domino irritari; atqui quodcumque aliud votum, præter votum caſtitatis, exigit aliquod tempus ad ſui executionem: ergo omne præter hoc, poteſt à domino irritari. Sic ſentiunt Tabiena *votum, 5. in fine.* Petr. Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 10. cap. 7. dub. vltimo, dicto 4.* & Aragon *2. 2. q. 88. art. 8. col. 9. verſ. De dominis eſt aliud dubium.*

Alij tandem contrà dicunt, quod dominus minimè poſſit irritare directè vota ſeruorum. Quia ſerui ad ſe obligandos non pendent intrinſecè, & per ſe ex conſenſu domini: quia non ſunt ſerui, ſecundum animam. Poteſt tamen (inquit) irritare indirectè ex parte materiæ ſola ea vota ſeruorum, quæ ſuo obſequio præiudicauerint; quia in ea ſola ratione dominis ſubiecti ſunt. Pro hac ſententia refert Prado, Suarium *lib. 6. de voto, cap. 3.* Caſtrum Palaum *diſp. 2. punct. 5. n. 1.* & Barthol. à S. Fauſto *lib. 2. q. 130.* Sed ex his Doctoribus, Palaus, minimè id tenet, ſed abſolutè concedit quod poſſint domini irritare aliqua ſeruorum vota.

Sed probabiliùs multò Reſpondeo dicendum *primò*, quod non poſſit dominus irritare omnia vota ſeruorum, & iuramenta Deo præſtita, vt dicunt Authores primæ ſententiæ; ſed ſola, & omnia illa, quæ iuri, & poteſtati ipſius domini, modo aliquo præiudicant; vt. v. g. votum peregrinationis, &c. tum quia poteſtas, quam habet dominus in ſeruum fundatur in ſeruitute ei debita: ergo ſola ea vota, aut iuramenta, quæ huic ſeruituti obſunt, irritare poteſt. Tum etiam, quia multa alia vota, præter votum caſtitatis, & Religionis, non indigent tempore, quod obſequium domini impediat; vt votum non mentiendi, non furandi, &c. ergo multa alia præter votum caſtitatis, nequibit irritare. Sic ſentiunt communiter Doctores, D. Thom. *2. 2. q. 88. art. 8. ad 2. & q. 104. art. 5. in fine corporis.* Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 3. art. 1. ad 2.* Nauarrus *cap. 12. n. 64. in fin.* Suarez *tom. 2. de Relig. tract. de voto lib. 3. cap. 7. num. 29. & lib. 6. cap. 3. num. 2. & 3.* Azor *tom. 2. lib. 11. cap. 16. q. 8. & cap. 17. q. 9.* Sayrus *lib. 6. Clauis Reg. cap. 5. num. 7. & cap. 10. num. 18.* Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub. 10. num. 82. & in 2. edit. dub. 14. num. 86.* Valentia *2. 2. diſp. 6. q. 6. punct. 6. q. vltima*, Palud. Angel. Richard. Durandus, Syluester, & alij plures, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 36. num. 2.* Palaus *diſp. 2. punct. 5. num. 1.* Fagundez *lib. 2. cap. 39. num. 3.* vbi inuenies citatum Leſſium pro Suario. Bonac. *diſp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. o. 7.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 37. num. 1. & 4.* Tamburin. *lib. 3. cap. 16. §. 3. num. 45.* Candid. *diſquiſ. 25. art. 13. dub. 6. & ſequens.* Raph. de la Torre *2. 2. q. 88. art. 9. diſp. 2. n. 14. & 15.* Prado *cap. 31. de voto, q. 13. §. 5. n. 89.* & Diana *part. 7. tract. 7. Reſol. 27.*

Reſpondeo *ſecundò*, probabilius eſt, quod talis irritatio dicenda ſit directa, & non indirecta, vt Suarez cum aliis vult; quia poteſtas, quam habent domini in ſeruos, planè eſt dominatiua, vt benè probat Prado loco citato *n. 85.* ex S. Thoma *2. 2. q. 88. art. 8.* ergo directè poſſunt irritare omnia vota ſeruorum, quæ voluntati eiuſdem domini ſubduntur. Legatur Prado, & Rocafful. *lib. 3. de 2. precep. Decal. num. 434. pag. 187.* Hæc in communi. Sed claritatis gratia ad particularia deſcendamus. Sic ergo.

QVÆSTIO CLII.

An, poſſit dominus irritare votum caſtitatis ſui ſerui?

REſpondeo vt quid certum: non poſſe. Quia hoc votum non indiget tempore, quo poſſit obſequium domini impediri. Sic omnes Authores vtriuſque ſententiæ fatentur, exceptis paucis primæ, qui contrarium indicant, vt vidimus, quæſt. antecedenti. Sic Sanchez præcipuè *num. 3.* & Fagundez *num. 6.*

QVÆSTIO CLIII.

An, ſaltem poſſit dominus irritare votum caſtitatis ſua ancilla?

AFfirmandum videtur. Quia huiuſmodi votum ab ancilla emiſſum, cedit in domini damnum, vtpote quæ nubens conciperet ſeruos domino: ergo poteſt ab illo irritari.

Sed omninò Reſpondeo, nec hoc votum poſſe irritari à domino, ob rationem nuper datam. Nec obeſt ratio dubitandi: quia dominus non habet ius ad ancillæ nuptias; ſed liberum eſt ipſi ancillæ, nuptias, aut vitam cœlibem eligere, & ideo ius habet ad hanc vitam cœlibem Deo promittendam, velit,

nolit

Digitized by Google

nolit dominus. Sic Sanchez & Fagundez *locis citatis.* Diana etiam *part.7. tract.7. reſol.27.*

QVÆSTIO CLIV.

An poſſit dominus irritare vota, & iuramenta ſeruorum, aliquarum precum?

RESpondeo vt certum: non poſſe, ſi preces moderatæ ſunt: ſecus ſi ſint nimiæ. Quia hæ, non illæ, poſſunt domini obſequium impedire. Nec enim ſerui ita debent eſſe aſtricti ſeruitiis dominorum, vt eis orare aliquantulum, more Chriſtianorum, non liceat. Sic Roſſella *votum 2. num.11.* Angel. *n.7.* Suarez *lib.6. de voto, cap.3. n.3.* Sayr. *cap.10. cit. n.18.* Nauarr. *in ſum. Hiſpana, cap.17. num.74.* Azor *lib.11. cap.16. q.8.* Leſſius, Lopez, Syluſt. & alij; quos citat Sanchez *lib. 4. Decal. cap.36. num.4.* Fagundez *n. 4.* aduertentes, quod aliquando poſſit dominus ſuſpendere vota moderatæ orationis, ſuorum ſeruorum; quando, videlicet, licèt ex ſe præiudicium non afferant, at per accidens ſunt cauſa illius: vt ſi ſeruus nimiis ſcrupulis vexatus immoraretur longo tempore in breui oratione, aut nimium in illa defatigaretur: tunc enim poterit tale votum ſuſpendere, ſed non irritare: quia ex ſe huiuſmodi votum eſt permiſſum ſeruo, nec eſt ex iis, quæ domino præiudicant.

QVÆSTIO CLV.

An poſſit dominus irritare omnia iuramenta, & vota ieiuniorum, & abſtinentiæ ſeruorum?

REſpondeo vt certum: non poſſe omnia, ſed ea tantum, quæ domini obſequium impediunt, & ita ſeruos debilitant, vt poſtea deficiant corpore. Secus igitur, ſi vota, aut iuramenta ſint de abſtinentiis, & ieiuniis moderatis, quæ non præiudicant ſeruitiis domini. Sic Suarez *n. 3. citato.* Sayrus *lib. 6. cap.5. num.10.* Sanchez *num. 5.* Fagundez *num. 7.* & omnes.

QVÆSTIO CLVI.

An poſſit dominus irritare iuramenta, & vota à ſeruis ſuis emiſſa, de ſeruandis præceptis diuinis, & Eccleſiaſticis?

REſpondeo; non poſſe. Quia votum non furandi, audiendi ſacrum in die feſto, confitendi in Quadrageſima, & ſimilia, non præiudicant domino; nec huic in iis rebus ſubditur ſeruus, vt conſtat. Sic omnes. Suarez *lib.6. cap.3. num. 3.* Sanchez *lib.4. cap.36. num. 6.* Fagundez *lib.2. cap.39. num.8.* Addentes, quod in caſu, quo vota, aut iuramenta Deo præſtita, ſeruandi aliqua præcepta, debito domini ſeruitio obſtarent; vt vota ieiunandi in diebus præcepti, aut audiendæ Miſſæ in feſtis, quando dominus indigeret operis ſerui, quæ à præceptis ieiunij, aut Miſſæ audiendæ excuſant, tunc poſſit dominus ſuſpendere prædicta ſeruorum vota, & iuramenta, pro eo tempore, & tunc legitimè excuſaretur ſeruus, à prædicta votorum, & iuramentorum obligatione, ſicuti excuſaretur à præcepto.

QVÆSTIO CLVII.

An, dominus poſſit irritare vota realia (nempe, elargiendi eleemoſynam) à ſeruo emiſſa?

REſpondeo vt certum: poſſe irritare; ſi ſeruus nil proprij poſſideat; ſecus alias, vt infrà. Ratio eſt: quia ſerui opera, ars, induſtria, reſquè, in bonis domini numerantur. *Inſtit. per quas perſonas nobis acquirat. domin. §. Item votis,* & *l. Reg.7. tit.21. p.4.* ergo, ſi aliàs ſeruus nil proprij habeat, quod à domino auferri nequeat, non valebit votum reale emittere ſine beneplacito domini, ac proinde, ſi neceſſum eſſet, poſſet ab illo irritari. Sic omnes. Palud. Alcozer, Valentia, Azor, & Suarez, quos citat & ſequitur Sanchez *n. 7.* Fagundez *n.9.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub.37. num.3.* & omnes. Lege me ipſum *part.6. tract.5. diſp.3. q.3.*

QVÆSTIO CLVIII.

An etiam poſſit dominus votum elargiendi eleemoſynam magnam à ſeruo emiſſum irritare: ſi ſeruus aliquid proprij poſſideat, quod à domino auferri nequeat?

AFfirmat Anton. Gomez in Bulla Cruc. *clauſula 10. num.75.* docens, poſſe dominum tale votum irritare, eo quod eſſet de elargienda eleemoſyna in magna quantitate; ſecus verò ſi eſſet de elargienda modica.

Sed omninò Reſpondeo tunc non poſſe irritari tale votum, aut iuramentum à domino. Quia cum eſſet de re propria, & peculio proprio, de quo ſeruus poteſt diſponere, potuit illud independenter à domino emittere, cum nil ei præiudicaret: ergo ſiue de modica quantitate, ſiue de magna fuerit emiſſum, nequibit à domino irritari. Sic Suarez *lib.6. de voto, cap.3. n.5.* Sanchez *lib. 4. cap.36. num.9.* Fagundez *lib.2. cap.39. n.10.* & colligitur ex dictis à nobis *part.6. tract. 5. diſp.3. quæſt.5.* vbi inuenies in quibus caſibus ſeruum habere proprium peculium poſſit.

QVÆSTIO CLIX.

An, vota, ſeu iuramenta ſeruorum, emiſſa quando ſunt ſerui, ſed implenda tempore quo ſoluti erunt à ſeruitute; poſſint à domino irritari?

AFfirmant Syluest. & alij apud Dianam *part.7. tract.7. Reſol. 26.* dicendo id eſſe probabile.

Sed multò probabiliùs Reſpondeo: non poſſe. Quia talia vota, aut iuramenta nunquam domino præiudicant: nam non præiudicant tempore, quo emittuntur à ſeruis, cum tunc executioni nihil mandetur; neque tempore, quo implebuntur, quia tunc extra

extra domini iuriſdictionem ſunt ſerui: ergo. Sic Tamburin. *lib.3. Decal. cap.16. §. 3. num.6.* & antea Sanchez *lib.4. cap. 31. num. 14.* Azor *tom.1. lib.11. cap. 17. q. 2. & 10.* Saytus *lib.6. cap.10. num.18.* Suarez *lib.6. cap.31. num.14.* & Fagundez *num.13.* addens ex illis, & conſequenter, quod caſu, quo ſerui libertatem conſequantur, tenentur ad talia vota, & iuramenta exequenda: & ſi poſtea iterum ad ſeruitutem redeant, poterunt illorum domini non irritare ſimpliciter, ſed ſuſpendere prædicta vota & iuramenta Deo præſtita, quatenus illorum obſequio, ac ſeruitio præiudicant.

QVÆSTIO CLX.

An ſaltem vota, aut iuramenta Deo præſtita, à ſeruis, ante ſeruitutem emiſſa; poſſint irritari à domino?

RESpondeo adhuc non poſſe irritari, ſed ſolum ſuſpendi à domino, quatenus eius ſeruitio præiudicant. Quia obligatio voti, aut iuramenti, quæ eſt religionis, non poteſt impedire hanc iuſtitiæ poſteriorem. Sic Azor *lib.11. cap.17. q.2. & 10.* Saytus *lib.6. cap.10. num.18.* Suarez *lib.6. cap.3. n. vltimo,* quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.4. cap.31. n.14.* Tamburin. *loco cit. num.47.* per hæc verba: Pari modo, vota ante ſeruitutem emiſſa non poſſunt domini per poteſtatem ſuperuenientem irritare: quia hæc vota, vtpotè, quæ omnem vim obligandi perfectè, & ſine conditione ante ſeruitutem habuerint, non cenſentur facta ad beneplacitum futuri domini, atque adeò non ſubiacēt ſuperuenienti poteſtati, niſi in quantum eorum executio domini obſequio fortè præiudicet; quare ſolum tunc ſuſpendi poterunt, non aboleri. Sic ille, & Diana *reſol. 26. cit.* An verò poſſint irritari, ſi talia vota, & iuramenta facta fuerint à ſeruis ante ſeruitutem, in ætate impubere, iam diximus ſuprà *§. 6. q.126.* probabilius eſſe oppoſitum. Legantur ibi dicta.

QVÆSTIO CLXI.

An, non ſolum vir, ſed etiam vxor poſſit vota ſeruorum, & iuramenta Deo ab eis præſtita, irritare?

AFfirmandum videtur, caſu, quo ſeruus ſit vxoris, vt ſi ad bona paraphernalia vxoris pertineat, cum tunc ſit ſub eius dominio.

Reſpondeo dicendum abſolutè loquendo, non poſſe vxorem talia ſeruorum vota, aut iuramenta irritare; niſi in caſu propoſito, in ratione dubitandi, nempe, quod ſint vxoris, & habeat adminiſtrationem bonorum paraphernorum. Ratio primæ partis eſt: quia vir habet adminiſtrationem omnium bonorum etiam paraphernorum ferè in tota Hiſpania, vt conſtat ex *l. regia 55.* hodie *l.3. tit.3. lib.5.* nouæ recopilat. Atqui votorum, aut iuramentorum præiudicantium irritatio, & ſuſpenſio ſpectat ad bonorum adminiſtratorem: ergo.

Secunda etiam pars conſtat ex prima. Quia ſi ſeruus ſit vxoris, & pertineat ad bona paraphernalia eius, & horum bonorum habeat adminiſtrationem, vt contingit in Regno Valentiæ, tunc optimè poteſt vxor, imò, & ipſa ſola, & non vir, ſeruorum vota irritare. Sic Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub.37. n.8.* & anteà Sanchez *lib.4. cap.36. num.14.* Fagundez *lib.2. cap.39. num.19.*

QVÆSTIO CLXII.

An, ſi filiusfamilias habeat ſeruum, poſſit illius vota, & iuramenta Deo præſtita, irritare?

REſpondeo dicendum, quod ſi ſeruus ſit peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe ipſius filijfamilias, tunc ſi ipſe filius pubes ſit, poterit ſerui ſui vota, & iuramenta irritare; quia dominium, & adminiſtratio talium bonorum caſtrenſium, aut quaſi, ad filiumfamilias ſpectat. Secus ſi filius ſit impubes, quia tunc, cum adminiſtratio talium bonorum ad patrem, vel tutorem pertineat, & ſolum dominium ſit ipſius filij: non ad hunc, ſed ad patrem, vel tutorem ſpectabit irritatio votorum, & iuramentorum ſerui.

Si verò, ſeruus ſit peculium aduentitium filijfamilias, tunc non poterit hic, ſed pater, qui horum bonorum eſt adminiſtrator, irritare vota, & iuramenta ſerui. Niſi aliàs votum ſerui, directè eſſet contra dominium, vt ſi eſſet votum Religionis; quia tunc vterque, & filius, & pater, illud irritare poterunt; filius, quia eſt verè dominus; pater, quia eſt adminiſtrator. Quod ſi in eo ſeruo aduentitio pater non habeat vſumfructum, tunc ille poterit irritare, cui adminiſtratio illius peculij competit, de quo vide Fagundez infrà.

Tandem, ſi ſeruus ſit peculium profectitium, tunc ſolus pater poterit in vtroque caſu irritare. Quia ſolius patris eſt dominium, & adminiſtratio eius peculij, vt docet Nauarr. *in ſumma cap.17. n.144.* cum aliis. Sic Sanchez *lib.4. cap.36. num.15.* Et ex illo Fagundez *lib.2. cap.39. num.17. 18. & 19.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub.37. n.9.*

QVÆSTIO CLXIII.

An ſi pupillus, aut minor habeat ſeruum, poſſit illius vota, & iuramenta Deo præſtita, irritare?

REſp. dicendum, quod verè poſſit; ſi pupillus, aut minor, careat tutore, & curatore. Si verò hos habeat, non: quia tunc ad tutorem, vel curatorem ea irritatio pertinebit; quia ad illos bonorum adminiſtratio ſpectat. Si verò impubes ille tutore carens, matrem habeat, matris erit irritare. Sic Sanchez, Fagundez, & Trullench. *locis citatis.*

DISPVTATIO XVII.

De ceſſatione obligationis iuramenti Deo præſtiti, vel voti; relaxationis, vel diſpenſationis cauſa.

§. I.

De poteſtate diſpenſandi vota, & iuramenta Deo facta.

QVÆSTIO PRIMA.

An ſit in Eccleſia poteſtas relaxandi, & diſpenſandi vota, & iuramenta Deo facta?

RESPONDEO vt certum, ſecundum fidem, dari in Eccleſia talem poteſtatem. Quia Chriſtus Dominus illam conceſſit Petro eiuſque ſucceſſoribus, illis verbis, Matth. 16. *Paſce oues meas*, & *cap.* 18. *Quodcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis.* Et probatur euidentiſſima ratione. Quia Chriſtus Dominus Eccleſiæ ſuæ in neceſſariis ad rectam, perfectámque eius gubernationem, & ad conſulendum ſpirituali fidelium ſaluti, non defuit: at ſæpiſſime ad id eſt neceſſaria iuramentorum, & votorum diſpenſatio: ergo hanc poteſtatem ſuæ Eccleſiæ contulit. Sic omnes Catholici. Legantur Suarez *tom.2.de Relig. lib.6. cap.9.* Sanchez *lib.4. Decal.cap.37.* Leſſius *lib.2.de iuſt. cap. 40. dubit.12. n.99.* aliàs *dub.17. num.* 112. Azot *tom.1. lib.11. cap.19.* Sayrus *in Claui Regia lib.6. cap.11.* Bonacina *tom.2. diſp.4. punct.7. §. 4.* Palaus *tom. 3. diſp. 2. punct. 9.* Fagundez *lib.2.Decal. cap.40.* Trullench. *lib.2.cap.2. dub. 38.* Tamburinus *lib. 3. Decal. cap.3.§.4.* Rocafful. *lib.2. de 2.præcep. Decal. cap.4. num. 474. pag.* 192. Ioan. Martin. de Prado *tom.2. de iuſt. cap. 31. quæſt.* 14. Filliuc. *tract. 26. cap.9.* Baſſeus *tom.1. votum 7. & tom.2. votum. 2.* Aſcanius Tamburinus *de iure Abbatum tom. 2. diſp.19. quæſt. 1. & ſequentibus.*

QVÆSTIO II.

An, hæc poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis, ſolum reſideat apud Prælatos habentes iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori?

RESpondeo vt certum: ſolum reſidere apud illos. Vnde primariò, & iure ordinario, reſidet hæc poteſtas in Summo Pontifice, & in aliis Prælatis habentibus iuriſdictionem ſpiritualem in foro externo; ſicut reſidet poteſtas excommunicandi. Quia vtraque poteſtas pertinet ad externam Eccleſiæ gubernationem. Sic omnes. Legantur citati. Sanchez *n.* 22. Leſſius, *dub.12. num.* 100. Sayrus *cap.11. n.85.* & 86. Fagundez *n.1.* & alij.

QVÆSTIO III.

An Pontifex, verè, & propriè habeat poteſtatem ad tollendam & relaxandam obligationem voti, & iuramenti promiſſorij; an potius ſolum ad declarandum, tale votum, & iuramentum in eo caſu ceſſare, & non obligare?

NEgant multi habere poteſtatem ad tollendam obligationem voti, vel iuramenti; ſed ſolum ad declarandum in eo caſu non obligare. Quia obligatio adimplendi votum, vel iuramentum, eſt de iure naturali, & diuino: at Papa (& multò minus alij Prælati,) non poteſt diſpenſare in his, quæ ſunt iuris naturalis, & diuini; ergo. Ita tenent Gloſſa *in cap. Non eſt. Verb. Authoritate, de voto,* & ibi Anton. Butrius, *num.* 3. Cardin. *in cap. cum ad monaſterium, de ſtatu Monach. n.3.* D.Bonauent. *in 4.diſt.38. art.2. q.3.* Couarru. *de pactis 1.p. §.3. num.5.* Ferrara *lib.3.contra Gentes cap.124.* Palud. *in 4. diſt.38. q.4. art. 4. concl. 1. n.38.* D. Anton. *2.p.tit. 11. cap.2. §. 9.* Syluest. *verb. votum 4.q.3. dicto 3.* Quibus videtur conſentire D. Thom. *2.2. q.88. art.10. in corpore.* Vbi ait, quod propriè diſpenſare in lege, eſt declarare in eo euentu non obligare, eo quod eius executio reddita ſit illicita, aut inutilis, aut impediens maius bonum, &c. Ita etiam Abulenſ. *cap.30. Numerorum q.102.* & 103. Caiet. *in ſum. v. votum, cap. de diſpenſat. voti,* verſ. *Rationabilis autem.* Armilla *v. votum, n.13.*

Sed probabiliùs multò Reſpondeo quod Pontifex (& conſequenter alij Prælati) verè habeat poteſtatem ad tollendam, & relaxandam obligationem voti, & iuramenti promiſſorij. Itáque relaxatio, ſeu diſpenſatio, qua vtitur Pontifex, non eſt mera, & pura declaratio, qua ipſe declarat votum, & iuramentum Deo præſtitum, in eo caſu non obligare: ſed eſt propria relaxatio vinculi voti, aut iuramenti, qua poſita, voti, & iuramenti vinculum iam non obligat. Probatur *primò* ex vſu Eccleſiæ, quæ frequentiſſimè diſpenſat in voto Religionis, & caſtitatis ob continentiæ periculum: at ſic eſt, quod ſecluſa dicta diſpenſatione verè obligat votum: ergo.

Secundò, quia non ſatis eſſet neceſſitatibus ſpiritualibus Eccleſiæ conſultum, ſi Chriſtus Dominus, ſolùm relinqueret in ea poteſtatem declarandi vota, & iuramenta obligare, & non diſpenſandi, aut relaxandi obligationem illorum ex legitimis cauſis occurrentibus: quia ſecluſa diſpenſatione, ſeu relaxatione, rarò accidit neceſſitas declarandi votum, & iuramentum Deo præſtitum, hîc, & nunc non obligare, & plurimis angerentur ſcrupulis conſcientiæ Prælati, an cauſæ eſſent ſufficientes ad eam declarationem, an non eſſent, rariſſiméque diſpenſare auderent. Sic omninò Fagundez *lib.2.cap.40. n.3.* & tenent apud illum, D. Thom. *in 4. diſt.38. quæſt.1.art.4.quæſt.1.in corp.* Richard. *ibi art.9.q.1.* Suplem. Gabrielis *ibi q.1. art. 5.* Canus *in Relect. de pænit.part.5.* vbi *de præcep. confeſſ.* Medina *tract.* de

de confeſſ. quaſt. de diſpenſatione ſuper quaſt. reuelaada, in ſolut. ad 2. Sotus *lib.* 1. *de iuſt. q.* 7. *art.* 3. *col.* 4. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *de voto, cap.* 9. *n.* 6. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 37. *n.* 5. Toledo *lib.* 4. *ſumma cap.* 19. *num. penult.* Aragon 2.2. *q.* 88. *art.* 10. paulò poſt principium. Sayrus *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 9. Azor *tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 1. *quaſt.* 4. *& lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 5. Graphis 1. *p. deciſ. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 18. *&* 20. Valentia 2.2. *diſp.* 6. *punct.* 7. *col.* 2. Leſſius *lib.* 2. *cap* 40. *dub.* 12. *n.* 98. Henriquez *lib.* 8. de Euchat. *cap.* 23. *num.* 2. *in comment. lit. R. & lib.* 7. *cap.* 23. *n.* 5. *in com. lit.* 2. Vaſquez 1.2. *q.* 97. *art.* 9. *diſp.* 178. *à num.* 10. Hoſtienſ. Abbas, D. Anton. & Palacios. His adhuc, addi poſſunt Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 28. *num.* 1. Rocaffull. *lib.* 2. *de* 2. *pracep. cap.* 4. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 4. *n.* 1. Raph. de la Torre 2.2. *q.* 88. *art.* 10. *diſp. vnica, n.* 5. & apud ipſum Nauarr. *cap.* 12. *num.* 63. Sic etiam March. *v. voto, reſol.* 452. *n.* 4.

Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, omiſſis aliis ſolutionibus, benè reſpondet Fagundez *loc. cit. n.* 11. ex Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 13. *num.* 7. *& lib.* 4. *Decal. cap.* 37. negando, quod non poſſit Papa directè relaxare, & abrogare ius diuinum, & naturale, quo votum, & iuramentum obligant; quia Eccleſiæ ſuæ conceſſa fuit à Chriſto Domino huiuſmodi facultas relaxandi, & abrogandi hanc obligationem iuris diuini naturalis orti ex actu voluntatis humanæ, quo ſe quis per votum, & iuramentum voluit obligare, non diſpenſando in vniuerſum, vt ius naturale non obliget, ſed vt non obliget tali, vel tali caſu occurrenti ex cauſis iuſtis. Sic ille. Legatur.

QVÆSTIO IV.

Quid ſit diſpenſatio, aut relaxatio voti, aut iuramenti promiſſorij, quavè ratione definiatur?

RESpondeo dicendum, quod diſpenſatio voti, aut iuramenti promiſſorij (de hoc enim eſt ſermo) nil aliud ſit, quàm ablatio vinculi voti, aut iuramenti, facta, nomine Dei, propter aliquam rationabilem cauſam. Sic ex Caiet. 2.2. *q.* 88. *art.* 12. docet Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 4. *num.* 1. dum dicit; quod diſpenſare in voto, nihil aliud ſit, quàm, *nomine Dei condonare obligationem voti, quam vouens erga Deum contraxerat vouendo.* Sic etiam ſentit Palaus, dum dicit, obligationem voti diſpenſatione ceſſare: quia diſpenſans relaxat, ſeu remittit, nomine Dei, quod per votum debetur, & ſicut facta remiſſione creditoris, vel vices illius habentis, debitum extinguitur: ſic facta remiſſione vices Dei habentis, ceſſat votum. Et Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *num.* 1. hæc ſcribens: Tum diſpenſatur votum, cum is, qui poteſtatem habet, illud; Dei nomine, abſolutè relaxat, ſeu remittit. Sic ille. Et omnes, qui noſtram ſequuntur ſententiam, quæſtione antecedenti ſtabilitam. Legantur Raph. de la Torre loco citato *num.* 6. Marcus Vitalis *tract. de voto, inquiſit.* 3. *à num.* 1. Baſſeus *tom.* 1. *votum* 7. *num.* 1. & March. *loco citato.*

QVÆSTIO V.

An, vt diſpenſatio voti, & iuramenti promiſſorij Deo præſtiti, ſit valida, & licita; expoſtulet iuſtam cauſam?

RESpondeo tanquam certum: Expoſtulare iuſtam cauſam. Sic optimè Diuus Bernard. *lib.* 3. *de conſider. ad Eugen. cap.* 23. vbi ait; diſpenſationem, abſque cauſa in rebus de iure diuino obligantibus, non eſſe diſpenſationem, ſed diſſipationem; & non fieri de plenitudine poteſtatis, ſed de plenitudine tempeſtatis. Et ratio eſt: quia cùm diſpenſatio voti, & iuramenti, fiat nomine Dei, & in iure ſuo diuino, vt nuper eſt habitum; in tantum fieri poteſt, in quantum Deus ipſe conſenſerit: atqui Deus nullatenus cenſendus eſt conſentire in remiſſione ſui debiti, abſque cauſa facta; quippe, quæ talis remiſſio irrationabilis eſt, & rectæ Eccleſiæ gubernationi præiudicans: ergo. Sic omnes Theologi cum D. Thoma *q.* 88. *art.* 12. *ad* 2. Et omnes iuris Pontificij interpretes, cum Gloſſa *in cap. Non eſt. v. adimplere. De voto.* Legantur Sotus *de iuſt. lib.* 8. *q.* 1. *art.* 9. Valentia 2.2. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct* 4. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 19. *n.* 4. *& cap.* 45. *n.* 3. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 17. & alij ſuprà citati, præcipuè Vitalis *n.* 4. vbi notat, tria debere obſeruari, circa voti diſpenſationem. *Primum*, quid liceat, ſecundum æquitatem. *Secundum*, quid deceat, ſecundum honeſtatem, & *Tertium*, quid expediat, ſecundum vtilitatem.

QVÆSTIO VII.

An, ſi bona fide, petita, & data eſt diſpenſatio; ſit valida, ſi poſtea inueniatur fuiſſe, ſine ſufficienti cauſa conceſſa?

NEgat Caſtro Palao *diſp.* 1. *de voto, punct.* 9. *n.* 4. exiſtimans, teneri diſpenſatum ad ſuum votum redire, illóque ligari, ſtatim, ac comperta fuerit cauſæ inſufficientia. Quia iura, & Doctores clamant, ad diſpenſationis valorem requiri cauſam legitimam: ergo veram, & non apparentem tantùm. Ita ille citans pro ſe Ioan. de Salas, & Baſilium Legionenſ. in ſua 1. *p. tract.* 3. *de legib. diſp. vltima, punct.* 8. §. 1. *n.* 5. ſed certè, vbi ſeipſum citat Palaus, nil de hac difficultate dicit; ſolùm enim tractat, an peccet mortaliter, vel venialiter qui ſine cauſa diſpenſat.

Alij contrà dicunt; affirmantes eſſe validam talem diſpenſationem. Quia pertinet ad Dei benignitatem, approbare, quod bona fide petitum, conceſſum, & acceptatum fuit. Et *Confirmatur*: quia diſpenſatio facta cum cauſa dubia, & vt ſic ab expoſtulante explicata, eſt valida, etiamſi poſtea inueniatur nulla fuiſſe: ergo. Sic tenent Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 40. *dub.* 17. *num.* 119. & Sanchez *lib.* 4. *cap.* 44. *n.* 10.

Sed ego cum Tamburino Reſpondeo dicendum, quod licet vtraque ſententia ſit probabilis; hæc vltima ſit benignior, & ideo, quia ſuauitati regiminis Eccleſiæ eſt conformior, lubentiùs debet excipi. Sic ille *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *n.* 3.

QVÆSTIO VII.

An, omnes illæ cauſæ, quæ voti, aut iuramenti executioni obſtant; ſint ſufficientes ad eorum diſpenſationem?

RESpondeo vt certum: quod ſic. Quia cum obligatio exequendi votum, & iuramentum, cedat in honorem Dei, & in vouentis, aut iurantis vtilitatem; eſt cenſendus illius remiſſioni conſentire, ſi adſit cauſa huius executionis obligationem impediens. Sic omnes Theologi cum D. Thoma 2. 2. *q.*88. *art.*12. vt fatetur Palaus, loco cit. *n.* 5. & Tamburinus *n.* 10. vbi inquirens, quæ cauſæ ſufficiunt ad diſpenſandum in votis? Reſpondet, quod illæ, quæ obſtant executioni voti. Sed ecce nodus, (ait) ecquænam ſunt eiuſmodi? Non valet id meliùs dignoſci, quàm prudentis arbitrio, quod certè lumen concipiet ex examine aliquarum, ex quibus cæteræ poterunt non difficulter expendi, quas iam ſubiicio. Sic ille. Et ego. Sit ergo.

QVÆSTIO VIII.

An poſſint aſſignari capita, ex quibus conſurgunt cauſæ obſtantes executioni voti, aut iuramenti; ac proinde iuſtæ ad diſpenſandum in illis?

RESpondet Palaus quod ſic, iis verbis: cauſæ obſtantes executioni voti ſumuntur, tum ex modo vouendi, tum ex materia voti, ex modo vouendi, ſi imprudenter, temerè, &c. Sic ille, *diſp.* 2. *pun.* 9. *n.* 5.

Trullench. verò *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 42. *n.* 7. *art.* quod poſſint ex triplici capite ſumi. *Primum* ex parte ipſius vouentis. *Secundum* ex parte materiæ promiſſæ, & *vltimum*, ex cauſa extrinſeca pertinente ad bonum commune, aut priuatum vouentis. Sic ille. Et benè, vt ex infrà dicendis conſtabit. Sit igitur.

QVÆSTIO IX.

An ſola imperfecta deliberatio in vouendo, det cauſam iuſtam, ad diſpenſandum in voto, aut iuramento promiſſorio?

NEgant aliqui Doctores, qui exiſtimant, non eſſe illam ſolam, iuſtam cauſam ad diſpenſandum, niſi cum illa adſit alia, quale eſſet periculum violandi votum, magna eius difficultas, &c. Ita expreſſè Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *punct.* 7. *ad finem.* Vbi *dub.* 3. inquirens, an leuitas in emittendo voto, ſit cauſa ſufficiens ad diſpenſandum poſtea in eiuſmodi voto? Reſpondet, quod licèt Caiet. *art.* 1. Sotus *lib. de iuſt. q.* 1. *art.* 2. *& q.* 4. *art.* 3. & Nauarrus *cap.* 12. *num.* 77. videantur abſolutè putare, quod ſufficiat; ſed intelligendum id eſt, (inquit,) quando talem leuitatem prætetitam, ſequeretur poſtea maxima difficultas adimplendi votum; propter infirmitatem ſic vouentis, ex qua frequentes lapſus ſequantur, ita vt iam iudicetur tale votum inutile eſſe ei perſonæ. Tunc enim illa leuitas reducitur ad cauſam obſtantem executioni voti. Hæc Valentia. Cum illo (apud Palaum) ſentiunt Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 17. *n.* 14. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 17. *n.* 520. & Layman *lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 5. Quibus addo Ledeſmam *in ſum. tract.* 10. *cap.* 8. Villalobos 2. *p. tract.* 34. *diff.* 27. *n.* 5. quos citat, & ſequitur Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 42. *num.* 8.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod defectus perfectæ & maturæ deliberationis, per ſe ſolum, ſit & præbeat ſufficientem cauſam ad diſpenſandum in voto, vel iuramento. Ratio eſt: quia, hoc ipſum periculum violandi votum, aut magna difficultas in illo exequendo, quæ à contrariis Doctoribus requiruntur, regulariter interueniunt, vel timentur, in eo, qui minus voluntariè, per imperfectam deliberationem, & leuitatem animi, vouit aut iurauit: ergo ſola ipſa leuitas in vouendo, & defectus plenæ libertatis, aut maturæ deliberationis dat cauſam iuſtam ad diſpenſandum in voto, & iuramento. Sic in primis ſentiunt Suarez *lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 8. vbi ſcribit ſic: ex imperfecto, & indiſcreto modo vouendi, ſæpè ſumitur iuſta cauſa diſpenſandi in voto. Hanc ferè omnes ponunt, tractantes de votis factis ex metu, vel ex calore iracundiæ, vel alterius ſubitæ paſſionis, non tollentis requiſitam deliberationem, impedientis autem perfectam & prudentem: & huc etiam ſpectant vota puerorum etiam puberum, quando diſcretio non multum ſupplet ætatem. Nam cùm obligatio voti oriatur ex libera voluntate, diminutio huius libertatis, vel voluntatis, diminuit obligationem: & ita de ſe dat cauſam remittendi, vel in totum, vel ex parte. Ita ſumitur ex Caiet. *q.* 88. *art.* 1. *dubit.* 3. Palud. *in* 4. *d.* 38. *q.* 4. *art.* 4. *concl.* 5. Antonio 2. *p. tit.* 11. *cap.* 1. Soto *lib.* 7. *de iuſt. q.* 1. *art.* 2. Syluestro *votum* 2. *q.* 13. *fine.* Nauarro *cap.* 12. *num.* 22. *&* 27. Panormitano & Canoniſtis *in c.* 2. *de voto.* Huc vſque Suarez, vt videas in illo, & Authores pro noſtra ſententia; & fuiſſe malè citatum pro contraria. Tenent etiam Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 20. *n.* 12. *& lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *num.* 27. Saytus *lib.* 6. *cap.* 52. *num.* 30. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 9. *numero* 7. Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *num.* 13. Marcus Vitalis *inquiſ.* 3. *cit. n.* 6. Baſſeus *tom.* 1. *votum* 7. *n.* 8. Filliuc. Layman, Syluius, Crourſers, & alij, apud ipſum.

QVÆSTIO X.

An, in votis, aut iuramentis puerorum, ante pubertatem emiſſis, poſſit, alia cauſa non petita, diſpenſari omnino?

NEgandum videtur ex *cap.* 2. *de voto*, vbi Pontifex non fuit vſus diſpenſatione in voto pueri, quod fecerat peregrinationis Hieroſolymitanæ, ſed commutatione: ergo ſignum eſt, quod imperfecta deliberatio, quæ in ætate pupillari inueniri præſumitur, non ſit ſufficiens diſpenſandi cauſa.

Sed, iuxta dicta, Reſpondeo dicendum poſſe omnino in dictis votis, & iuramentis, abſque noua cauſa diſpenſari. Quia ſemper, iure optimo, præſumi poteſt imprudentia, & leuitas in vouendo; eo quod, impuberes maturo conſilio careant. Sic Sanchez *diſp.* 20. *de matrim. cit. num.* 13. *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *n.* 30. Couarru. *capite Quamuis pactum.* 3. *p.* §. 1. *n.* 3. Vbi ait, ex cauſa impubertatis concedendam eſſe iuramenti relaxationem, etiamſi iurans fuerit proximus pubertati, ac doli capax. Quia licèt iuramentum obliget, æquiſſimè ait, ob imperfectam ætatem concedi abſolutionem. Sic etiam Paulus *n.* 8. Tamburin. *n.* 14. Quia (inquiunt) benignitatis eſt

Dei,

Dei, non ita rigidè acceptare votum in tenera ætate conceptum, vt nequeant ſuperiores illud remittere. Sic etiam Suarez innuit, *loco citato.*

QVÆSTIO XI.

An item imperfecta deliberatio, orta ex triſtitia, ira, metu, alia-vè paſſione, qua quis vouet, aut iurat aliquid, præbeat cauſam omninò diſpenſandi?

AFfirmatiuam ſententiam tenere Palaum, ait Tamburinus, *loco citato, num.* 15. ſed malè id ait. Nam Palaus, ſolùm dicit, talem deliberationem præbere cauſam aliqualem diſpenſationis, ac proinde commutatione indigere his verbis: ſi tamen aliquando, ob nimium affectum conſeruandi vitam, præceps fueris in vouendo, cenſerem diſpenſari poſſe votum, ſed commutatione admixta. Et idem eſt, ſi votum emiſeris, ira, triſtitia, aliavè paſſione concitatus; præſtat enim illa inconſideratio in vouendo aliqualem cauſam diſpenſationis, ac proinde commutatione indiget. Colligitur ex Sanchez *diſp.* 20. *n.* 14. *& cap.* 45. *n.* 31. Huc vſque Palaus *loco cit. n.* 9. Sed hic Author etiam citat malè Thomam Sanchez, cum expreſsè oppoſitum ſentiat, *locis citatis*, loquende voto emiſſo ex metu. Legatur.

Sed probabiliùs Reſpondeo talem imperfectam deliberationem præbere cauſam Prælatis, vt omninò diſpenſent, ſine vlla admixta commutatione: ob rationem nuper dictam; & mox infrà adducendam. Sic Sanchez vt dixi, & Tamburinus *loco. cit. n.* 15. vbi *n.* 16. infert, quod ſi quid vouiſti, ob timorem mortis, v. g. naufragij, vel cuiuſcumque alterius mali, diſpenſationem impetrare licitè vales: nam tametſi hic timor non ſit incuſſus ad extorquendum votum, præſtat tamen regulariter ſufficientem cauſam diſpenſationi, quia cum immatura deliberatione ſic voueri ſolet. Dico (*regulariter*) ſi enim matura fuit deliberatio, jam non erit ex hoc capite cauſa ſufficiens. Sic ille ex Sanche, *loco cit.* Vitalis *Inquiſit.* 3. *cit. n.* 6. De qua re etiam agemus infrà *tract.* 2. *diſp.* 1. §. 1.

QVÆSTIO XII.

An, error circa cauſam impulſiuam voti, vel iuramenti; ſit ſufficiens cauſa, vt diſpenſatio voti, & relaxatio iuramenti concedatur?

REſpondeo, eſſe ſufficientem: quia error, vel dolus, minuit ſine dubio voluntarium. Sic Caſtro Palaus *n.* 10. quem citat, & loquitur Tamburinus *n.* 17. licèt ambo fateantur in hoc caſu non deberé diſpenſationem abſolutè concedi, ſed aliqua commutatione appoſita. Sic antea Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 20. *n.* 16. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *n.* 34.

QVÆSTIO XIII.

An facilitas, ſeu leuitas, in vouendo, vt conſueuit eſſe in fœminis, aliiſque timidæ naturæ; ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum?

REſpondeo eſſe ſufficientem: quia in huiuſmodi voto, non omnino voluntario, non eſt multa affectio ad rem promiſſam: ergo ſemper aderit periculum illud violandi: atqui hoc omnino dat cauſam diſpenſationi: ergo. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 45. *n.* 30. Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *n.* 15. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 9. *n.* 7. Sà *v. voti irritatio n.* 9. Legantur Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 15. *q.* 5. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 27. & 77. Vitalis *num.* 6. *cit.* Bruno *in priuileg. Regul. tract.* 4. *cap.* 3. *propoſit.* 1. Baſſeus *tom.* 1. *votum* 7. *n.* 7.

QVÆSTIO XIV.

An, magna difficultas, & non præuiſa exequendi votum, vel iuramentum, ſit ſufficiens cauſa diſpenſandi in illis?

REſp. eſſe ſufficientem; quia, eſtò inſufficiens ſit, ad auferandum voti, vel iuramenti obligationem, eſt tamen ſufficiens, vt diſpenſatio voti, & relaxatio iuramenti concedantur. *Tum*, quia hoc eſt valde conſentaneum benignitati Dei, ad conſulendum fragilitati humanæ. *Tum etiam*, quia regulariter, cum magna difficultate exequendi votum, coniunctum eſt periculum volandi illud. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto, capite* 17. *num.* 11. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 20. *n.* 22. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *n.* 41. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 9. *num.* 15. & 7. Vbi affert Nauarrum, Azorium, Lopez, Graffium, Aragon. Sà, & Bonacinam. Fagundez *num.* 16. *citato.* Marcus Vitalis *inquiſ.* 3. *cit. n.* 9. Bruno, *loco cit.*

QVÆSTIO XV.

An item ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum in dicto voto, & iuramento, magna difficultas exequendi illa, etiam ſi hæc fuerit præuiſa?

NEgant aliqui, tunc eſſe cauſam ſufficientem ad diſpenſandum. Quia tunc tota illa difficultas fuit Deo oblata. Sic Sanchez ex Suario *loco citato.* Vbi ait, quòd quando difficoltas eſt denuò ſuborta, vel reuera, vel, iuxta vouentis cognitionem, tunc ſit vera cauſa ſufficiens ad diſpenſandum, vt dictum eſt: ſecus verò (addit) ſi à principio inerat, & fuit cognita, vel præuiſa; quia tunc non eſt cauſa diſpenſandi, niſi aliquid noui accidat, vel periculum ſit ſubortum, aut experientia cognitum. Quia tunc (ait) tota illa difficultas fuit Deo oblata. Ita ille, & innuit clarè Palaus, *num.* 13. *cit.*

Affirmat contrà Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. § 4. *n.* 18. putans, regulariter loquendo, eſſe ſufficientem cauſam diſpenſandi. Quia ſemper (inquit) multò difficilior apprehenditur res, quando inſtat executio; quàm, quando remotè prouidetur facienda. O quoties dum mente, & cogitatione ſoli præliamur, in quæque menti obuia pericula ruimus, ad quorum tamen primum occurſum, ſtatim expalleſcimus, & terga etiam nolentes vertimus. Hæc ille.

Sed ego vtramque ſententiam ſentio eſſe veram, nec inter ſe, niſi verbis, differre. Quia id ipſum, quod eleganter exclamando, Tamburinus, dicit; dicit & Sanchez, illis vltimis verbis: nempe, vel periculum ſit ſubortum, aut experientia cognitum. Si ergo experientia noſcat vouens maiorem difficultatem, iam hæc maioritas non fuit præuiſa, & ideo ſufficiens eſt ad diſpenſandum cauſa. Lege ſequentem quæſtionem.

QVÆSTIO XVI.

An ſit iuſta cauſa diſpenſandi in votis, & iuramentis, quòd vouens vexetur magnis ſcrupulis conſcientiæ, ratione illorum?

RESpondeo dicendum: eſſe iuſtam. Sic Sanchez *lib.8.de matrim. diſp.20. num.23. & lib.4. Decal.cap.35. n. 42.* (non 43. vt legi apud Tamburin.) vbi ita ait. Hinc deducitur, iuſtam diſpenſandi cauſam eſſe, cum vouens, ratione voti, nimiis conſcientiæ ſcrupulis vexatur; ita vt valde quieti conſcientiæ implere votum noceat. Vt, vouit quiſpiam ſe quotidie calculos Virgineos recitaturum, angitur magnis ſcrupulis, num attentè, ac integrè recitarit, paſſim repetens, nec adhibitis mediis conſuli eius conſcientiæ poteſt. Quod id votum ſit valde oneroſum, & potius noceat. Atque idem dicendum cenſeo, quamuis ille difficultatem hanc præuiderit. Quia fuit valde imprudens votum, & eius exequutio potiùs nocebit. Hæc Sanchez. Tamburin. *lib. 3. cap.16.§.4. n.25.* Trullench. *lib. 2. cap.2. dub.42.ſub n.12.* Fagundez *lib.2. cap.40.n.16.*

QVÆSTIO XVII.

An, ſit iuſta cauſa diſpenſandi in voto Religionis, morbus continuus, cuius ſalus deſperatur, & talis eſt, vt obſeruantias regulares impediret?

AFfirmat Sanchez *cap. 45. citato n.43.* eſſe ſufficientem cauſam niſi alias (inquit) difficultas eſſet præuiſa.

Sed abſolutè probabiliùs Reſp. eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi, quamuis difficultas eſſet præuiſa. Quia iudicandum eſt tale votum eſſe valde imprudens, & eius exequutionem potius vouenti nocituram. In quo euentu, etiam Sanchez eſt nobiſcum. Sic Petr. Ledeſma *2.tom.ſum.tract.10.cap.8.propè finem.* Vbi abſolutè hæc ait: *Otra cauſa ſufficiente para la dicha diſpenſaciō, es la mucha flaqueza corporal para lleuar los trabajos de la Religion,*&c. Legantur Nauarr. *cap.12.n.17.* Saytus *lib.6.cap.12.n.28.* & Graſſis *1.p.deciſ.lib.2.cap.51.n.35.* Fagundez *cap.40.n.16.* Marcus Vitalis *n.6.*

QVÆSTIO XVIII.

An, ſit item cauſa iuſta diſpenſandi, quod votum, vel iuramentum emiſſum, ſit occaſio maioris ruinæ vouēti, & iuranti?

REſpondeo vt certum: etiam eſſe iuſtam cauſam. Quia tunc in Dei honorem, & vouentis, aut iurantis vtilitatem cedit diſpenſatio. Quapropter diſpenſari poteſt votum caſtitatis, aut non petendi debitum in coniugatis, ob periculum tranſgreſſionis, quod cōmuniter adeſt: difficulter enim in tanta coniugij occaſione cohibere quis à culpâ ſe poterit. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib.8.de matrim.diſp.20. n.17.& lib.4. Decal.cap.45. n.40.* Suarez *lib.6. de voto, cap. 17. n.9.* Leſſius *lib. 2. cap.40. dubit.17. n. 120.* Layman *lib.4.tract.4.cap.8. num.5.* Palaus *diſp.2.punct.9. num. 12.* Tamburin. *lib.3. cap.16. §.4. n. 21.* Fagundez *lib.2. cap. 40. n. 16.* Marcus Vitalis *inquiſ. 3. num.7.*

QVÆSTIO XIX.

An, violatio frequens voti, vel iuramenti, præbeat iuſtam cauſam diſpenſandi, & relaxandi illa?

NEgant aliqui Doctores, non abſolutè, ſed in caſu tantum, quo violatio frequens voti, non conſurgat ex fragilitate humana, ſed ex malitia, & prauo vouentis habitu. Quia ex delicto ſuo, nullus reportare commodum debet, vt voto, aut iuramento liberetur. Ita Sotus, Angles, Rodriguez, & Viualdus, apud Sanchez *diſp.20. cit.n.19.* & Petr. Ledeſma vbi ſupra: ibi: *Pero ſi el no cumplir el voto no nace de flaqueza, ſino de malicia, no es ſufficiente cauſa para diſpenſar en el,*&c.

Sed probabiliùs Reſp. præbere iuſtam cauſam diſpenſandi, etiamſi talis violatio frequens ex malitia procedat. Quia eo habitu ſuppoſito, & magna fragilitate inde acquiſita, res illa promiſſa eſt reddita viribus impar, ac votum (ſeu iuramentum) illi eſt factum inutile, vtpotè, quod non medicinæ, ſed laqueo; nec vitandis peccatis, ſed augendis deſeruit. Nec hoc eſt, ex malitia commodum reportare; ſed ex materia voti, vel iuramenti, quæ, ſuppoſita illa malitia, eſt reddita inutilis. Sic omninò Sanchez *diſp.20.cit.de matrim. n.18.& lib.4.cap.45.num.44. & 45.* & penes ipſum Nauarr. *cap.12.n.78.* Valentia *diſp.6.q.6.punct.7.fine.* Sà, vbi *de irritat.voti. n.9.* Saytus *lib. 6. Clauis.cap.12.n.31.* Richardus, Philiarcus, Lopez, & alij. Quibus adde Suarium *lib.6. cap. 17.n.12.* Palaum *diſp.2.punct.9.n.12.* Tamburinum, *n.21.* Trullench. *lib.2.cap.2.dub.42.n.12.* Fagundez *cap.40.n.16.*

QVÆSTIO XX.

An, votum, ſeu iuramentum non peccandi mortaliter, poſſit diſpenſari?

REſpondeo, quod ſic. Quia hoc votum, ſeu iuramentum, ſpectata fragilitate hominum in communi, moraliter poteſt eſſe occaſio ruinæ, ob periculum tranſgreſſionis, quod communiter adeſt. Sic Sanchez *cap.45. n.40.* Palaus *n.12.* Suarez *lib.6.de voto, cap.17.* (non 18. vt legi apud Trullench.) *n.9.* ex Richardo *in 4.d.38.art.9.q.1.* Quia materia (inquit) talis voti, moraliter eſt periculoſa, & nociua. Trullench. *lib.2. cap.2.dub. 42.ſub num.12.* verſ. *ſecundò contingit.*

QVÆSTIO XXI.

An, ſi dubium ſit, an votum, ſeu iuramentum, ſit impeditiuum maioris boni, poſſit diſpenſari?

REſpondeo poſſe. Quia ſtante hoc dubio, non ſatis conſtat, an illud votum (ſeu iuramentum) ſit gratum Deo: ergo præſtat de medio tolli. *Tum* ne honor diuinus incertus ſit. *Tum* vt conſcientia vouentis ſecura reddatur. Sic Palaus *diſp.2.punct.9. n.14.* ex Suario *lib.6.cap.17. n.10.* Sanchez *lib.8.de matrim. diſp.20.num.8.& lib.4. ſum.cap.45.num.36. & 37.* Trullench. *numer. 12. citato*, in principio,

pio, vbi ſic ait: quando materia voti facta eſt inutilis, aut mala, aut. impediens maius bonum, quod intellige, quando de aliquo ex iis dubitatur; nam quando certo conſtat, tunc votum deſinit obligare, vt dictum eſt ſuprà, ac proinde diſpenſatione non eget: votum enim debet eſſe de re licita, vtili, ac meliori. Vnde fit, quod etiam ſit iuſta diſpenſandi cauſa; quod ex diſpenſatione voti ſperetur maior vtilitas, maiorque ſpiritualis ipſius vouentis fructus, quamuis hæc ſpes ſit cum aliquo dubio, vt benè Suarez, & Sanchez locis citatis. Sic Trullench.

QVÆSTIO XXII.

An, ſi ex voto, aut iuramento, bonum Reipublicæ impediatur; præſtet ſufficientem cauſam diſpenſationis?

RESpondeo vt certum, quod ſic. Quia bonum commune, ſemper eſt priuato præferendum. Vnde ſi matrimonium iudicetur expediens ad ſedandos animos diſcordes, vel ſtabiliendam pacem alicuius Prouinciæ, vel ciuitatis, poterit aſtrictus voto caſtitatis, aut Religionis diſpenſari, vt matrimonium ineat. Et idem eſt de vouente ieiunium, quod publicam concionem, aut lectionem impediat. Sic Palaus *num.* 15. ex Suario *lib. 6. de voto, cap.* 17. *n.* 13. Sayto *lib. 6. Clauis Reg. cap.* 12. *n.* 29. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 10. *num.* 24. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *num.* 49. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 5. Quibus addo Caietanum apud Sanchez, docentem, id eſſe verum, etiamſi illa boni communis cauſa, ſit excitata ex hominum malitia: vt ſi bellum ſedati non poſſet, niſi puella voto caſtitatis aſtricta nuberet, eſſet iuſta diſpenſandi cauſa. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *n.* 19. Trullench. *n.* 14. Marcus Vitalis *inquiſ.* 3. *n.* 10. Bruno *tract.* 4. *cap.* 3. *propoſ.* 1.

QVÆSTIO XXIII.

An item, ſi votum aut iuramentum, cedat in damnum priuatum alicuius domus, vel familiæ, poſſit diſpenſari?

RESpondeo vt certum, poſſe. Quia bono domus, vel alicuius familiæ prouidere, eſt opus pietatis, quod interdum præfertur operi religionis. Vnde ſi quis peregrinationem voueret, & timeret ex eius abſentia graue damnum domui, vel familiæ obuenturum, poterit diſpenſari. Sic Suarez, Sanchez, Tamburin. Palaus locis cit. Trullench. *n.* 2. & 15. Marcus Vitalis, & Bruno, *locis citatis.*

QVÆSTIO XXIV.

An ſit iuſta cauſa diſpenſandi in iuramento, aut voto caſtitatis, aut Religionis, neceſſitas conſeruandæ progeniei alicuius nobiliſſimi Ducatus, aut Marchionatus?

RESpondeo non eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi abſolutè; benè tamen admixta aliqua commutatione. Ratio eſt, quia hæc cauſa, eſt merè temporalis: ergo non ſufficit ad diſpenſationem merum. Eſt tamen aliqualis cauſa, vt admixta commutatione partim diſpenſetur, quia cedit in honorem Dei creditoris hâc benignâ remiſſione vti, & in ſpecialem Eccleſiæ, protectionem familiarum illuſtrium conſeruare. Sic enim in praxi ſeruat Sacra Pœnitentiaria. Sic Nauarr. *lib.* 3. *conſil. in* 1. *edit. conſil.* 31. *n.* 2. *de voto.* Henriq. *lib.* 12. *de matrim. cap.* 3. *num.* 9. *in commento., lit.* D. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. cap.* 20. *num.* 25. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *num.* 51. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 42. *n.* 15. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 9. *n.* 16. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *n.* 19. vbi omnia nuper dicta iis paucis verbis comprehendit. Si voti executio tibi cauſa eſt damni, vel tui, vel publici, vel tuæ familiæ, &c. ſufficienti cauſa inſtructus diſpenſationem voti petis. Hinc longæ peregrinationes, auſtera ieiunia, ſi te, vel familiam notabiliter lædant, dant ſufficientem cauſam: quia tibi prouidere, vel familiæ, ad charitatem pertinet, pietatémque. Huc reducitur cauſa diſpenſandi in caſtitatis voto, ne quis caſtè viuens, morbo continuo fortè diuexetur, ne familia illuſtris pereat, ne inimicitiæ graſſentur inter ciues, quando diſpenſatione voti his malis matrimonio occurri ſperatur. Si cauſa eſt merè temporalis, vt accidit in dicto morbo, vel illuſtris familiæ conſeruatione, &c. vtpotè non omnino ſufficiens; ſemper erit aliqua commutatio admiſcenda. Hæc ille.

QVÆSTIO XXV.

An, ſit iuſta diſpenſandi in voto (aut iuramento) quod vouens conferat magnam pecuniæ ſummam ad opera pia, aut publica?

RESpondeo vt certum: quod non ſit iuſta cauſa ad diſpenſandum in voto; benè tamen ad commutandum illud. Ratio eſt: quia eleemoſyna connumeratur inter operá bona, in quæ poteſt bonum opus voti commutari; non tamen ſufficit ad diſpenſationē, quia diſpenſatio requirit aliquid obſtans executioni voti, quod non affert quęcumque oblata eleemoſyna. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *n.* 17. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *col.* 5. Villalob. *tract.* 34. *diff.* 27. *n.* 2. & 3. Trullench. *lib.* 2. *Decalogi, cap.* 2. *dub.* 42. *n.* 3. Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *n.* 20.

QVÆSTIO XXVI.

An ſit iuſta cauſa diſpenſandi, quod ex diſpenſatione voti, aut relaxatione iuramenti, ſperetur maior vtilitas, maiórque ſpiritualis fructus ipſius iurantis, & vouentis?

RESpondeo, eſſe iuſtam cauſam. Quia per iuramentum, vel votum, principaliter intenditur bonum ſpirituale, & vtilitas vouentis, & iurantis. Richardus *in* 4. *d.* 38. *art.* 9. *q.* 1. Sanchez *cap.* 45. *cit. num.* 38. Tamburinus §. 4. *cit. num.* 21. ex Suario *lib.* 6. *de voto, cap.* 17. *n.* 10. Qui optimè addit, id verum eſſe, quamuis ea ſpes ſit cum aliquo dubio, ait namque ſic: Et quamuis nullum ſit dubium de obligatione, nec de honeſtate materiæ, ſi ſperetur aliunde maius bonum, etiamſi ſit cum aliquo dubio, poterit inde honeſtari diſpenſatio, etiamſi abſque

abſque illa non poſſit obſeruantia voti prætermitti, vt benè Corduba q. 147. ſum. cum Syluestro, Caietano, & Soto, quos refert Couarru. in cap. quamuis pactum. §. 3. n. 4. Hæc Suatius. Legantur Brunus, & Vitalis. loc. cit.

QVÆSTIO XXVII.

An, eadem cauſa exigatur, & ſufficiat, ad diſpenſandum in voto, & ad relaxandum iuramentum, in ſolum Dei honorem emiſſum?

RESpondeo dicendum quod eademmet cauſa exigatur, & ſufficiat ad diſpenſandum in voto, quæ exigitur, & ſufficit ad relaxandum iuramentum, in ſolum Dei honorem præſtitum. Quia huiuſmodi iuramentum eſt, quoad eius diſpenſationem, inſtar voti. Sic Sotus, & Aragon, quos citat, & ſequitur Sanchez lib. 8. de matrim. diſp. 20. num. 1. & 30. & lib. 4. Decal. cap. 45. n. 14. Trullench. ex illo, dub. 42. cit. n. 2. & nos diximus ſuprà.

QVÆSTIO XXVIII.

An ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum in iuramento, aut voto non ludendi, vehemens deſiderium ludendi, ac tentationis pati?

REſpondeo vt certum: non eſſe ſufficientem niſi caſu, quo dictæ tentationes eò vouentem trahant, vt illum frequenter tranſgreſſionis voti, vel iuramenti, periculo exponant. Ratio inquit Nauarrus eſt; quia tale iuramentum eſt verum, & de re graui factum: atqui à iuramento iuſto de re graui abſolui nemo poteſt, ſine iuſta cauſa: ergo. Sic ille cap. 12. num. 11. Sanchez ex illo lib. 4. Decal. cap. 45. num. 47. Trullench. lib. 2. cap. 2. dub. 42. num. 13. Alcozer lib. de ludo, cap. 13. concl. 8. Qui addit iuſtam cauſam diſpenſandi in iuramento non ludendi eſſe; ſi quis conſtitutus ſit in illius violandi occaſione, eo quod iouenis ſit, & in eo loco verſetur, quo ludum prætermittere nequit, niſi ruſticus, & agreſtis habeatur.

QVÆSTIO XXIX.

An, Prælatus peccet ſemper diſpenſando in voto, vel iuramento; ſi non miſceat aliquam commutationem?

AFfirmant quidem. Quia infidelis eſt diſpenſator, qui cum minori domini iactura potens aliquid efficere, eius rationem non habens, cum maiori facit. Ita Sotus lib. 7. de iuſt. q. 4. art. 3. col. 8. Hinc ergo (inquiens) fidelis diſpenſator, & prudens colligat, vt in voti impedimento, ſatis per commutationem ſuccurritur, illo vtatur, citra diſpenſationem, remedio: aliàs infidelis eſſet. Nam omnimoda diſpenſatio, citra neceſſitatem culpà non caret: neque diſpenſantis reatus petentem excuſat, quin eodem complicetur: tametſi maior ſit in diſpenſante. Ita ille. Quem citat & ſequitur Rodrig. in 2. p. ſum. cap. 100. n. 4. in fine, & in Bulla Cruciata, §. 9. num. 107. Ouandus in 4. d. 38. diſpvnica, Propoſitione 29. Quorum ſententiam expreſsè fatetur Suarez, eſſe probabilem, lib. 6. de voto, cap. 17. n. 18.

Sed probabiliùs multò Reſp. non ſemper peccare, neccdum venialiter Prælatum diſpenſando nullam commutationem admiſcendo. Quia certum eſt, quod Prælati habent poteſtatem diſpenſandi omnino, & abſolutè, ſine commutatione adiuncta, vt ſupponunt omnes Doctores, tanquam rem certiſſimam: ergo talis poteſtas non eſt ſuperflua, nec otioſa: ergo poteſt interdum ſecum actum plenum exercere validè, & licitè: ergo poſſunt dari cauſæ iuſtificantes talem diſpenſationem. Sic Suarez lib. 6. cap. 17. cit. n. 18. Sanchez lib. 8. de matrim. diſp. 9. num. 28. & lib. 4. Decal. cap. 46. num. 2. Qui ad fundamentum Soti reſpondet, quod ſuauis gubernatio Eccleſiæ petit, vt vſus harum duarum facultatum diſpenſandi nempe & commutandi, ſit in Prælato, ad vtraque vtendum, quando opus fuerit: nimirum aut commutando partim, aut benignius agendo, diſpenſando omnino. Vnde quando vtraque poteſtas, ſic committitur Oeconomo, non eſt infidelis, ſi vtraque vtatur. Sic etiam tenent Caiet. 2. 2. quaeſt. 88. art. 12. dub. 2. Nauarr. cap. 12. n. 63. vbi ita ait: qui habet authoritatem diſpenſandi, poterit omnino telaxare, abſque eo, quod loco voti aliquid iniungat, & tunc tam vouens, quàm qui diſpenſat, manent in conſcientia ſecuri. Sic ille. Trullench. dub. 42. cit. num. 18. Baſſeus tom. 2. votum. 2. n. 29.

QVÆSTIO XXX.

An, poſſint aſſignari caſus, in quibus licitè poſſit Prælatus vti totali diſpenſatione in votis, & iuramentis?

REſpondeo, quod ſic. Primus eſt, ſi vouens tot emiſerit vota, vt expediat aliqua illorum omnino auferre. Secundus, ſi ita pauper ſit, vt nullam eleemoſynam elargiri valeat, ac ita labore, ac aliis occupationibus ſit implicitus, vt expediat nullum illud onus illi iniungere. Tertius, quando timetur periculum lapſus, ex quacumque materia relicta, ſub voti obligatione. Quartus ſi tot ſcrupulis vexatus ſit, vt expediat ad proſpiciendum quieti ſuæ conſcientiæ, eum omnino voti obligatione liberare. Sic Sanchez cap. 46. num. 3. Suarez cap. 17. cit. n. 18. Trullench. n. 18. citato.

QVÆSTIO XXXI.

An, ſaltem ſit ſanum conſilium, admiſcere diſpenſationi commutationem aliquam?

REſpondeo dicendum, quod regulariter loquendo, ſit ſanum conſilium. Tum, quia iura ſemper adiungunt aliquam recompenſationem, vt conſtat ex capite 1. & 2. & cap. magnæ & ſequent. de voto: & in Reſcriptis Pontificum vix conceditur diſpenſatio, vel poteſtas diſpenſandi nudè; ſed, vel ſola commutatio, vel ſemper adiungitur aliqua recompenſatio. Tum etiam, quia hoc modo euitantur ſufficientes cauſæ ſcrupuli. Sic communis. Suarez cap. 17. cit. fine. Caiet. & Nauarr. locis ſuprà citatis.

citatis. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 101. *in* 1. *edit.* Sanchez *cap.* 46. *cit. num.* 4. Alcozer *in ſum. cap.* 16. *de voti diſpenſat. concl.* 2. *fol.* 58. *pag.* 2. apud Sanchez: apud me verò *fol.* 74. *pag.* 2. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 42. *fine.* Palaus *diſp.* 2. *pun.* 9. *n.* 17. Baſſeus *tom.* 1. *votum* 7. *n.* 8.

QVÆSTIO XXXII.

An, ſtante cauſa legitima diſpenſationis; teneatur ſemper Prælatus illam concedere?

AFfirmant quidam. Quia poteſtas diſpenſandi data eſt Prælatis in ſubſidium, & remedium ſubditorum. Ita, loquendo de diſpenſatione in communi, tenent Roſſella, Sìlueſt. Armilla, Sà, Ioan. Sancius, & alij citati à nobis, loquendo de diſpenſatione ieiunij, 3. *p. tract.* 5. *diſp.* 10. *q.* 24.

Sed, iuxta ibi dicta, iterum probabiliùs, Reſpondeo non teneri ſemper ad diſpenſandum. *Tum* quia ad id nullo iure adſtringitur. *Tum*, quia diſpenſatio verè eſt gratia: ſed gratia eſt indebita: ergò. Sic Archidiacon. Turrecrem, Dominicus, & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſput.* 10. *n.* 3. *& lib.* 4. *Decal. cap.* 46. *num.* 8. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 17. *n.* 21. Baſil. Caſtro Palao, & alij à nobis citati 3. *p.* vbi ſupra.

QVÆSTIO XXXIII.

An ſaltem in aliquibus caſibus teneatur Superior ad diſpenſandum?

REſpondeo vt certum: teneri & ſub peccato. Caſus ſit, quando notabile bonum publicum, aut priuatum ſpirituale vouentis, diſpenſationem exigit, nec mera commutatione poteſt commodè id damnum, ex non concedenda diſpenſatione imminens, caueri, aut illi bono ſpirituali proſpici. Quia cùm poteſtas Superiorum ad diſpenſandum ſit in ſubſidium, & bonum ſubditorum, ac ex officio teneantur conſulere eorum ſaluti; tenebuntur vtique diſpenſare, quoties diſpenſatio ad eum finem eſt neceſſaria. Sic Sanchez *de matrim. diſp.* 10. *citata, n.* 6. *& cap.* 46. *cit. n.* 9. Caſtro Palao *diſp.* 2. *pun.* 9. *fine.* & alij apud ipſos. Suarez *cap.* 17. *cit. num.* 21. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 41. *n.* 13. Baſſeus *tom.* 2. *votum* 2. *num.* 30.

QVÆSTIO XXXIV.

An, ſi cauſa eſt adeo vrgens, vt petat totalem diſpenſationem, liceat tunc Prælato, cogere ſubditum ad aliquam partialem voti commutationem admittendam?

REſpondeo tunc minimè licere Prælato ſubditum ad id cogere. Quia tunc, vt nuper vidimus, tenetur Prælatus ex vi ſui muneris ad totalem diſpenſationem concedendam, cum ſubditus habeat ius, vt ſupponitur, vt ei concedatur abſoluta diſpenſatio, ex vi cauſæ, quam allegat. Sic Suarez *num.* 21. *cit.* & Sanchez *cap.* 46. *cit. num.* 5. licèt dicat rariſſimum fore caſum.

QVÆSTIO XXXV.

An, ſi Prælatus nolit diſpenſare in votis; quando tenetur; tunc poſſit vouens ad Superiorem illius appellare, vt ſibi medeatur?

NEgant aliqui, apud Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 10. vbi de hac difficultate, loquendo de diſpenſatione in denunciationibus, latiſſimè agit. Vnde ex illo ad propoſitam quæſtionem.

Reſpondeo dicendum, quod poſſit vouens, in aſſignato caſu, implorare per appellationem, officium Superioris, vt ſibi medeatur; & tunc cauſa ea deuoluetur ad Superiorem. Qui ſimiliter tenebitur diſpenſare; aut cogere Prælatum inferiorem, vt diſpenſet. Secus dicendum in caſu, quo diſpenſatio non ſit debita, ſed gratuita: quia tunc non poteſt vouens appellare: ſed ſolum poteſt officium Superioris implorare, vt ex miſericordia ſecum diſpenſet. Sic Sanchez *loco cit. & lib.* 4. *Decal. cap.* 46. *num.* 10. Trullench, *num.* 13. *citato.*

QVÆSTIO XXXVI.

An; voto, aut iuramento ligatus; teneatur aliquando diſpenſationem, aut commutationem, aut irritationem petere?

REſpondeo teneri in duplici caſu. *Primò*, quando vouenti, aut iuranti imminet graue, ac proximum tranſgreſſionis periculum: quia tunc lege charitatis tenetur ſub mortali, conſulere ſuæ ſaluti ſpirituali; ſi aliud eius periculi euadendi medium non occurrat.

Secundò, quando dubitat vouens (aut iurans) an in hoc, vel in illo caſu, ſit culpa exequi rem voto, vel iuramento promiſſam, an potius ſit culpa non exequi, nec id dubium aliter vincere poteſt; tunc enim, vt ea perplexitate liberetur, tenetur his mediis vti. Sic omnino Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 46. *n.* 11. & ex illo, etiam omnino Trullench, *num.* 14. & Marcus Vitalis in *diſquiſ. Moral. tract. de voto, inquiſit.* 3. *n.* 12.

§. II.

De his, qui poteſtatem habent ordinariam diſpenſandi vota, & relaxandi iuramenta Deo ſoli praſtita.

QVÆSTIO XXXVII.

An omnes Prælati, qui diſpenſare poſſunt in votis, poſſint etiam diſpenſare in iuramentis promiſſoriis Deo factis?

NEgare videtur D.Thom. 2.2. *q.89.art.9.ad.* 3. cum non obſcurè innuat, ſolum Pontificem poſſe diſpenſare in iuramentis vndequaque licitis.

Sed vt certum Reſpondeo dicendum, quod omnes Prælati, qui poſſunt diſpenſare in votis reſpectu ſuorum ſubditorum; poſſint eodem modo in iuramentis præſtitis Deo. Quia (vt ſæpè eſt habitum) huiuſmodi iuramenta habent votorum rationem, & naturam. Sic communis. Sotus *lib.*8.*de iuſt.q.*1.*art.* 9. qui explicat benè D. Thomam, dicendo, ſolùm velle, quod æquius ſit, vt ſolus Papa in iuramentis diſpenſet. Angel. *iuramentum* 6. *initio.* Caiet. 2. 2. *q.89.art.9.initio.* & ibi Aragon, *dicto* 4. Valentia *diſp.6. q. 7. pun.4. col.5.* Azor. *lib.*11. *cap.9. q.* 6. Silueſt. Toledo, Tabiena, & Sà, quos citat, & ſequitur Fagundez *lib.2. Decal.cap.*41.*num.*1.

QVÆSTIO XXXVIII.

An diſpenſatio ſit actus Ordinis, aut iuriſdictionis?

REſpondeo vt certum: Quod non ſit actus Ordinis; ſed iuriſdictionis ſpiritualis. *Prima pars* conſtat: quia nullus eſt Ordinis character ad hoc deputatus; & Epiſcopi electi, & à Papa confirmati, nondum tamen conſecrati, nec Sacerdotio inſigniti, diſpenſare poſſunt.

Secunda item pars, patet, *Tum* ex eius origine, quam §.1.*q.*1.*&* 2. explicuimus. *Tum*, ex eius fine, qui eſt mere ſpiritualis, nempe, animarum ſalus. *Tum* denique ex materia, quæ diuinum cultum, & honorem continet. Sic Paludan. *in* 4.*d.*38.*q.*4. *art.* 4. Leſſius *lib.2. de iuſt. cap.40.dubit.* 12.*num.* 100. *in* 1.*edit.* Suarez *lib.6.de voto, cap.*10. *n.* 1. dicens, id eſſe de fide. Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.* 2. *n.* 11. & *lib.4. Decal.cap.*37.*num.* 16. & *cap.* 38. *n.* 7. Fagundez *lib.2.Decal.cap.*41. *num.* 3. addens, non ſolum eſſe actum iuriſdictionis ſpiritualis ſimpliciter; ſed actum iuriſdictionis ſpiritualis fori externi, & ideo ſolum competit Prælatis habentibus iuriſdictionem ſpiritualem in foro externo, quod & nos diximus *ſupra* §.1.*q.*2.

QVÆSTIO XXXIX.

An hæc poteſtas diſpenſandi in votis, aut iuramentis Deo præſtitis, fuerit in lege naturæ; & in lege ſcripta, apud Sacerdotes, aut Pontifices illius populi?

AFfirmandum videtur. Quia licèt lex naturalis, & ſcripta fuerint imperfectiores lege gratiæ, & Euangelij: attamen Deus, nec vt Author naturæ, nec vt Author legis ſcriptæ defuit in neceſſariis, quorum vnum eſt, poteſtas diſpenſandi: ergo fuit in illis legibus hæc poteſtas. Ob id ſatis probabilis eſt hic dicendi modus, vt innuit Suarez *infra.*

Sed probabiliùs Reſpondeo in neutra lege fuiſſe hanc poteſtatem. Quia licèt ea media, quæ præcisè ad ſalutem neceſſaria erant, in neutra lege defecerint: attamen inter hæc media non computatur poteſtas diſpenſandi, ſed inter media neceſſaria ad perfectam, & conſummatam gubernationem Eccleſiæ, qualis ſola eſt in lege Euangelica. Et ex his mediis multa defecere in illa duplici lege, tanquam non omni ex parte conſummata. Sic licèt timidè videtur ſentire Suarez *lib.6.de voto, cap.* 9. *n.*20. *&* 21. Sanchez *lib.4.cap.37.n.*18. Fagundez (omnino ex Sanche, quem non citat) *lib.2.cap.41.n.*4.

QVÆSTIO XL.

An, hæc poteſtas diſpenſandi in votis, vel iuramentis, poſſit competere, iure ordinario, aut delegato, Clerico ſolius primæ Tonſuræ?

REſpondeo vt certum dicendum, quod poſſit illi, vtroque iure, competere, (quidquid dubitauerint Palud. *in* 4.*d.*38. *q.*4. *art.* 4. *concl.* 9. *n.* 47. & D. Anton. 2.*p.tit.*11.*cap.*2.§.9.*verſ. item Pænitentiarij.*) Quia cùm non ſit actus Ordinis, ſed iuriſdictionis, vt nuper eſt habitum, nullum ſpecialem Ordinem requirit, ſed ſolùm, vt diſpenſans ſit perſona Eccleſiaſtica, & ſic, ſit capax iuriſdictionis ſpiritualis, ad quod ſatis eſt prima Tonſura, vt conſtat; quia ſola ea inſignitus, poteſt quis eſſe Vicarius generalis Epiſcopi, & habere poteſtatem excommunicandi, & abſoluendi in foro externo ab excommunicatione, vt ex praxi conſtat, & ex dictis à nobis *par.4.tract.de excommunicatione.* Sic Sanchez *cap.* 37. *cit. numer.* 20. ex Sayro *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 5. *numer.* 8. Suario *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 2. *ſect.* 3. *numer.* 11. Leſſio *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 12. *numer.* 100. Sic etiam omninò ex Sanche, Fagundez *loco cit. numero ſexto*; Trullench, *lib.2. cap.2.dub.37.numer.* 3.*fine.* Villalob. *p.* 2. *tit.* 34. *diff.* 24.

QVÆST.

QVÆSTIO XLI.

An etiam Clerico coniugato poſsit competere, iure ordinario, aut ſaltem delegato, hæc diſpenſandi poteſtas?

RESpondeo vt certum, *Primò*. Clerico coniugato minimè poteſt competere hæc poteſtas, iure ordinario. Patet. Quia Clericus coniugatus non reputatur perſona Eccleſiaſtica, niſi quoad ſola Canonis, & fori priuilegia, & hoc non abſolutè, ſed ſeruatis quibuſdam contionibus: atqui ſola perſona Eccleſiaſtica eſt capax iuriſdictionis ſpiritualis: ergo ſola illa eſt capax diſpenſandi: ergo minimè Clericus coniugatus; & à fortiori, nulla perſona merè laïca. Sic Sayrus, Suarez, Fagundez, Trullench citati, & nos *part.4.*

Reſpondeo *Secundò*. Poteſtas diſpenſandi in votis, poteſt competere Clerico coniugato, & cuilibet laïco, per delegationem ſummi Pontificis ſolius. Quia poteſt Pontifex committere vtrique poteſtatem excommunicandi, vt diximus *par.4.loco cit. q.* ergo poterit, & diſpenſandi. Sic Authores citati.

QVÆSTIO XLII.

An hæc poteſtas ordinaria diſpenſandi in votis, & iuramentis, reſideat, tanquam in primo fonte, & capite, in ſummo Pontifice, erga omnes Chriſtianos totius orbis?

RESpondeo tanquam quid certum. Quod ſic. Quia Sum. Pontifex omnium Chriſtianorum eſt verus Paſtor, & iudex in ſpiritualibus, iuxta illud *Matth. 15. Paſce oues meas*, ideſt, non has, vel illas, ſed omnes vbicumque per totum terrarum orbem diſperſæ fuerint. Sic omnes Catholici. Legantur Sanchez *lib.4. Decal.cap.*38. Sotus *lib.7.de iuſt.q.* 4. *art.1.ad* 4. Fagundez *lib. 2. cap. 41. numer. 9.* Trullench *lib.2.cap.2.dub.37.* Tamburin.*lib.3.cap.* 16.§.4. *à num.5.*

QVÆSTIO XLIII.

An Summus Pontifex poſsit diſpenſare omnia iuramenta Deo præſtita, & vota, tam realia, quam perſonalia?

RESpondeo vt certum: Poſſe omnia iuramenta & vota ſaltem ſimplicia, diſpenſare, ex iuſta cauſa. Quia, vt nuper eſt habitum, Pontifex eſt Chriſti Vicarius, & totius Eccleſiæ Paſtor, & caput: ergo vt talis, omnia vota (ſaltem ſimplicia) omnium, diſpenſare poteſt. Sic omnes Theologi tenent cum D. Thoma 2.2.*q.*88.*art.*11. Vnde breuì dixit Tamburinus loco cit. Pontificem Summum in omnibus votis diſpenſandi poteſtatem habere, nimis certum eſt. De aliquibus tamen votis ſolemnibus, dubitant aliqui Doctores; & vt ſoluamus eorum dubia, ſit.

QVÆSTIO XLIV.

An ſummus Pontifex poſsit diſpenſare in voto caſtitatis ſolemni emiſſo in ſuſceptione Sacrorum Ordinum?

NEgabunt fortè qui putant continentiam connexam eſſe iure diuino Ordini Sacro. Sunt autem Maior, Clictoueus, Torrens, & Vualdenſ. quos citauimus 2.*p.tract.* 6.*diſp.*13.*q.*1.

Sed Reſpondeo vt quid certum: Poſſe. Quia id de facto diſpenſauit S. Gregorius Papa cum Subdiaconis Siciliæ, vt conſtat *ex lib.1.epiſt.*42. Sic D. Thomas 2.2.*q.*88.*art.*11. cuius ſententiam eſſe indubitatam ait Sotus *lib.7.de inſt. q.* 4. *art.* 2.§. *De tertia propoſitione.* Legantur Sanchez *lib.7.de matrim.diſp.* 27. *& lib.8.diſp.*8. & Prado *tom.2. de iuſt. cap.* 31. *de voto, q.* 14. §.1. *num.* 4. vbi ait, conſequenter, quod non ſolum poſſit Papa diſpenſare, vt quis Ordinetur, non vouendo caſtitatem; ſed etiam, vt poſtquam eſt Ordinatus, vxorem ducat, & matrimonio vtatur. Legantur à nobis dicta 2.*p.tract.*6. *diſp.* 13. *q.*1. *& ſequent.* Baſſeus *tom.* 1. *votum* 7. *n.* 27. & alij apud ipſum.

QVÆSTIO XLV.

An item poſſit Sum. Pontifex in voto caſtitatis, emiſſó in profeßione ſolemni Religioſa, diſpenſare?

NEgant quam plures Doctores. Inter quos primatum tenet Angelicus Doctor, qui 2.2.*q.* 88. *art.*11. id expreſsè docet, & probat. *Primò* ex Innocent. III. cap. *cum ad Monaſterium. de ſtatu Monach.* iis verbis: Papa non poteſt facere, quod ille, qui eſt profeſſus Religionem, non ſit Religioſus, licèt quidam iuriſtæ ignoranter contrarium dicant. Et ideo (*addit infra*) in voto ſolemnizato per profeſſionem Religionis, non poteſt per Eccleſiam diſpenſari, & rationem aſſignat Decretalis, *Innocentis*, quia caſtitas eſt annexa Regulæ Monachali.

Secundo probat ratione deducta ex dictis: Nam Papa non poteſt facere, quod ille, qui eſt profeſſus Religionem, non ſit Religioſus: ſed votum caſtitatis eſt eſſentiale ſtatui Religionis: ergo in voto ſolemnizato per profeſſionem Religionis poteſt per Eccleſiam diſpenſari. ita tenent apud Sanchez, *lib.* 8.*de matrim.diſp.*8. *n.6.* viginti quatuor Doctores, inter quos præcipui ſunt Albert. Magnus *in* 4.*d.*38. *art.* 16. *&* 18. Capreolus *d.*33.*q. vnica, art.* 3. Deza ibi *art.*3. *notab.*3.*&* 5. Sotus *lib.7.de iuſt.q.* 4.*art.* 2. *per totum*, & *in* 4.*d.*38. *q.*2.*art.* 2.*concl.*2. Batth. de Ledeſma *de matrim.dub.*33. Ludou. Lopez 1.*p. inſtructor.cap* 49.*&* 2.*p.* vbi de *matrim.cap.* 48. Aragon 2.2.*q.*88.*art.*11.*col.*9. Silueſt. Armilla, Tabiena, & alij. Quibus addi poſſunt Ioan. à S. Thoma 2.2. *q.*88.*art.*11.*diſp.*29. Raph. de la Torre, *ead. q.* 88. *art.* 11.*pag.* 712. Ioan. Martinez de prado latiſſimè *tom.2. de iuſt.cap.*31. *de voto, q.* 14. §. 2. *à num.* 10.

Affirmant è contra alij quàm plurimi Doctores. Qui *Primè* probant ex facto Pontificum, quos ſæpius in hoc voto diſpenſaſſe affirmant plures Doctores, quibus fide indubitata credendum eſt, vt ſunt Azorius, Medina, Sayrus, Leſſius, & alij plures,

res, apud Dianam infra: ergo aſſerendum eſt, poſſe. *Secundò.* Quia Papa poteſt diſpenſare in voto caſtitatis per ordinis ſuſceptionem, vt tanquam quid certum cum D. Thoma docuimus: atqui hoc votum non minus ſolemne eſt, quàm votum caſtitatis admiſſum per Profeſſionem Religioſam: ergo etiam in hoc poterit. Sic ſentit Thom. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 8. *num.* 7. referens pro ſe pluſquam centum Doctores, inter quos refert in primis D. Thomam in 4. *d.*38. (*ſic cita, non* 28.) *q.*1. *art.* 4. *quæſt.* 1. *ad* 4. & ex ipſius Sancti Doctoris Diſcipulis, Palud. *ibidem q.*4. *art.*4. *concl.*11. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.*2. §.9. & 3. *p. tit.* 1. *cap.*15. §. 3. Caiet. 2.2. *q.*88. *toto art.*11. & *in opuſc. tom.*1. *tit.*27 Medina etiam, Henriquez, Valentia, Sà, Nauar. Viuald. Rodriguez, Petr. de Ledeſ. & alij. Quibus addi poſſunt Tanner. *tom.*3. *diſp.* 5. *q.*4. Valerus *verſ. diſpenſatio differ.*6. Vaſquez 1.2. *diſp.*165. *n.*104. Azor *tō.* 1. *lib.*12. *cap.*9 *q.*1. Ægidius *de Sacram. diſp.*31. *n.*6. Baſil. Legion. *lib.*7. *de matrim. cap.*22. Leſſius *lib.* 2. *cap.*41. *n.*68. Reginald. *lib.* 31. *n.*123. Rebellius *lib.*3. *q.*2. *n.*5. Præpoſitus *in* 3. *p. q.*7. *de impedim. matrim. dub.*5. *n.*2. quos & alios citat, & ſequitur Diana *par.* 8. *tract.*1. *Reſol.*73. Saytus etiam *lib.*6. *Clauis Reg. cap.*11. *n.*17. Trullench, *lib.*2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 38. *num.*4. Baſſeus *tom.* 1. *votum* 7. *num.*28. vbi hanc ſententiam, communem Canoniſtarum, & ferè Theologorum vocat.

Cum quibus, quamuis diſtinctiùs, Reſpondeo: Poſſe optimè Pontificem diſpenſare in voto caſtitatis emiſſo in profeſſione Religioſa, & ſic, vt Religioſus profeſſus ſolemniter vxorem ducat; non tamen id poſſe, voto manente, & ſtatu Religionis perſeuerante; benè tamen ſublato voto, ſimul cum ipſo ſtatu Religionis à perſona Religioſa cum qua diſpenſatur. Quia licèt de eſſentia Religionis, eiuſque ſtatu, ſit caſtitas: tamen non eſt de eſſentia eius, qui ſemel Religioſus eſt factus, vt maneat Religioſus: atqui hoc benè fieri poteſt à Pontifice vt doctè probat Sāchez *lib.*8. *de matrim. diſp.*8. *n.*7. & 11. ergo. Sic innuimus *par.*2. *tract.*9. *de matrim. diſp.* 24. *q.* 4. dum diximus: Non poſſe Pontificem diſpenſare in voto ſolemni Profeſſionis, ita vt voto manente, & ſtatu Religionis perſeuerante, matrimonium poſtea contractum validum ſit. Et, hac diſtinctione ſuppoſita, multo probabilius eſt placitum Authorum ſecundæ ſententiæ; & illâ facilè poteſt fieri ſatis fundamentis contrariæ. Lege pro noſtra Franciſcum Bordon. *tract. de Profeſſ. Religioſa, de caſtitate, cap.*25. *q.*18. Vbi ait, diſpenſationem huiuſmodi regulariter importare relaxationem & deſtructionem ſtatus Religioſi in diſpenſato, ac proinde de Religioſo deſinere eſſe, & reduci ad eum ſtatum in quo erat, antequam Profeſſionem emitteret, & conſequenter extingui profeſſionem & tria vota in ipſa comprehenſa.

QVÆSTIO XLVI.

An diſpenſatio in huiuſmodi voto caſtitatis, Profeſſione Religioſa emiſſo; poſſit aliquando eſſe expediens?

RESpondeo, Ex dictis, dicendum; quod non ſolùm poſſit eſſe expediens; ſed & maximè neceſſaria. Caſus ſit, v.g. ſi Monachus, vel monialis, ſit magnus Princeps, & eius diſpenſatio ad matrimonium, maximè expediat bono communi Reipublicæ, pro bono pacis, ad ſedandas inimicitias, vel ad ſuſtentandam ſobolem, & ſucceſſionem bono communi neceſſariam; tunc certè maximè expediens, immo & neceſſarium erit, vt talis diſpenſatio à Pontifice detur. Quo in caſu legitimè diſpenſatus, non tenetur, mortua vxore, ad Monaſterium redire: quia obligatio ſemel omnino extincta non reuiuiſcit. Sic Trullench, *lib.*2. *cap.* 2. *dub.*38. *num.*4. *fine.*

QVÆSTIO XLVII.

An, ad hanc diſpenſationem voti caſtitatis Religioſi, concedendam; ſemper debeat deſiderari cauſa boni communis?

NEgat Ricardus *in* 4. *diſt.*38. *art.*9. *q.*1. *corp.* & *ad* 5. dicens, ad illam concedendam, ſatis eſſe bonum priuatum ipſius Religioſi vouentis; vt v. g. vitationem probabiliſſimæ voti tranſgreſſionis. Huic Authori fauet ſatis Caietanus idem dicens de voto ſolemni Clericorum, *tom.*1. *opuſcul. tract.*27. *de diſpenſat. matrim. in occident. Eccleſia, q. vnica*, & *tomo* 3. *tractatu vltimo in reſponſ. ad* 12.

Sed vt certum Reſpondeo ſemper deſiderari vrgentiſſimam boni communis cauſam; veluti pacem totius Regni, & alias nuper aſſignatas. Ratio eſt *Primò*, Quia diſpenſatio hæc nequit fieri, abſque aliquo detrimento Religioſi ſtatus: atqui rationi valde diſſonat, ſpectari priuatum bonum, poſtpoſito totius ſtatus Religioſi detrimento: ergo. *Secundo*, quia alias frequentes diſpenſationes hæ indulgendæ forent, cum frequenter ipſius Religioſi profeſſi bonum priuatum occurrat, ob quod concedendæ illi diſpenſationis iuſta cauſa exiſteret, quod quam labefactaret Religioſum ſtatum, quis non videat? *Tandem* quia frequentiùs Religioſi tentationibus vexarentur, ſpe obtinēdæ diſpenſationis ad ſtatum Religioſum deſerendum. Sic optimè Sanchez *lib.* 8. *de matr. diſp.* 8. *numer.*8. ex Medina *lib.* 5. *de Sacror. homin. continen. cap.*37. *ad finem*, Valentia, 2.2. *diſp.*6. *q.*6. *pun.* 7. *col.* 9. *verſ. Reſpondeo.* Angles *florib.* 1. *p. vbi de matrim. q.*11. *de impedim. ordinis art.* 3. *dub. vltimo.* Catharin. Caietanum *in quæſt. An Papa poſſit diſpenſare in voto Ordinis Sacri.* Qui omnes doctrinam Riccardi tanquam falſam reprobant. Legatur Bordon. *cap.*25. *cit. quæſt.*17. *num.*24.

QVÆSTIO XLVIII.

An, Papa poſſit diſpenſare, vt Monachus ad tempus matrimonium ineat, donec habeat prolem; & ſtatim ad Religionem redeat?

AFfirmant Præpoſitus, Baldus, Fulgoſius, Lazes, Anton. Cucus, Borgaſius, & alij, apud Sanchez, *loco citato, num.*9.

Sed tanquam certum Reſpondeo non poſſe. Quia perpetuum eſſe matrimonij vinculum, eſt de matrimonij eſſentia. Sic ex Abbate cap. *Ex publico, n.*11. *de conuerſ. coniug.* & Tabiena *v. diſpenſatio q.* 6. tenet Sanchez *num.* 9. *cit.* Qui tamen addit, poſſe Pontificem ita cum monacho diſpenſare ad matrimonium, vt ſi habita prole, vxor liberè conſentiat; vel cauſam diuortij perpetuam dederit, per fornicationem, teneatur ad Religionem redire: quia hoc non eſt contra matrimonij ſubſtantiam, cùm

quilibet

quilibet coniux, proprio ſpontaneo voto, poſſit ad hoc ſe obligare.

QVÆSTIO XLIX.

An, ſi Pontifex diſpenſet in voto ſolemni Profeſſi, abſque cauſa; valeat matrimonium ab ipſo contractum?

AFfirmant quidam fore validum tale matrimonium, ſi fœmina bona fide diſpenſato nubat, credens diſpenſationem legitimam; ne aliàs Principis authoritate decipiatur, ac damnum ſentiat. Ita docent Innocent. cap. *Cum ad Monaſterium*, n. 2. *de ſtatu monach.* & ibi Hoſtienſ. *n.* 31. Anton. *n.* 28. Ioan. Andr. *n. vltimo*, Abbas *n.* 22. Anchar. *n.* 34. Sigiſmund. *conſil.* 50. *n.* 48. & etiam Paludan. *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 4. *ar.* 4. *concl.* 3. *n.* 40. & Albarus Pelagius *de planctu Eccleſiæ lib.* 1. *ar.* 46. *lit. G.* Qui omnes addunt, monachum illius illegitimæ diſpenſationis conſcium, non poſſe petere; teneri tamen reddere: ſed hæc doctrina benè relicitur à Sanchez, eo quod bona fides licèt à culpa eximat, non tamen poteſt facere diſpenſationem validam. Vnde.

Alij probabiliter, & ſatis, ob aliud fundamentum, cenſent tale matrimonium fore validum, quia probabile eſt, validam fore talem diſpenſationem ſine cauſa datam, eo quod impedimentum hoc dirimere ſolo iure humano exiſtiment. Ita plures DD. apud Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 26. & dicit eſſe probabile horum placitum *lib.* 8. *diſp.* 8. *n.* 10.

Sed, iuxta noſtram doctrinam, probabilius Reſpondeo: tale matrimonium eſſe inualidum, quia probabilius eſt, hoc impedimentum dirimere iure naturali diuino, vt diximus *de matrim. tract.* 9. *diſp.* 12. *q.* 2. ac proinde diſpenſationem, abſque cauſa datam eſſe inualidam. Et ideò dicendum eſt, quod lethaliter peccauerit contra hoc votum, contrahens, ſi hoc ſcienter fecerit. At vbi iam contraxit, adeſt iuſtiſſima cauſa diſpenſandi cum illo, vt petat debitum, propter præſentaneum incontinentiæ periculum. Legatur Sanchez, *locis citatis.*

QVÆSTIO L.

An, Profeſſus cum quo diſpenſatum eſt ad nuptias; teneatur ad officium diuinum recitandum?

NEgat Nauarrus in cap. *Quando, cap.* 7. *n.* 10. talem Profeſſum teneri ad Officium diuinum, ſi illi concedatur facultas ducendi vxorem, ita vt deſinat eſſe Religioſus: quia per ſolam facultatem (inquit,) non deſinit eſſe.

Alij dicunt talem Profeſſum teneri ad Officium, antequam ad nuptias tranſeat: ſecus vbi iam tranſiuit. Ita Rodrig. *tom.* 1. *ſum. cap.* 141. *n.* 14. *in* 2. *edit.*

Sed probabiliùs Reſpondeo non teneri ad recitandum Officium, ab eo tempore, quo Profeſſus habitum monachalem exuit induens veſtes ſæculares, vt, diſpenſatione vtens, matrimonium ineat. Quia ex tunc liberatur à cæteris Monaſticæ vitæ oneribus, Sic Sanchez *num.* 11. *cit.* Et nos part. 6.

QVÆSTIO LI.

An, etiam Concilium generale poſſit, ſicut & Papa, diſpenſare in prædicto voto ſolemni Caſtitatis?

REſpondeo tanquam certum: Quod etiam poſſit. Quia certè gerit vicem Pontificis in omnibus. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 38. *n.* 1. & Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *n.* 4. *fine.* Qui ambo citant Sotum *lib.* 7. *de inſt. q.* 4. *art.* 1. *ad* 4. Sed ambo malè. Nam Sotus in tali articulo non proponit niſi tria argumenta, & *in* 2. *art.* qui quartum proponit, nil de poteſtate Concilij agit. Sic Prado etiam *cap.* 31. *de voto, q.* 14. §. 6. *num.* 60.

QVÆSTIO LII.

An Cardinales, qui Legati Apoſtolici non ſunt, poſsint, ex vi ſui muneris & dignitatis, diſpenſare in votis, & iuramentis Deo præſtitis?

AFfirmandum videtur. Quia Cardinalis dicitur habere ius Epiſcopale in ſua Eccleſia: ergo quoad ſuos ſubditos habent hanc diſpenſandi in votis, & iuramentis poteſtatem, ſicuti habent Epiſcopi. Antecedens docent Ioan. Andreas *in cap.* 1. *de Maiorit. & Obed. in* 6. & Martin. Laudenſis *tract. de Cardin. q.* 60. Vbi refert Papam hoc declaraſſe. Et ideò conſequenter conſequentiam concedunt.

Sed omninò Reſpondeo dicendum, minimè habere talem poteſtatem ex vi ſuæ dignitatis; quia minimè habent iuriſdictionem Epiſcopalem. Vnde ſi non conſtet de contraria conſuetudine, aut de veritate declarationis Pontificiæ, dicendum eſt, non habere poteſtatem ordinariam ad diſpenſandum in votis. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 10. *n.* 10. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 38. *numer.* 2. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *n.* 5. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 14. §. 6. *num.* 60.

QVÆSTIO LIII.

An legatus Apoſtolicus, ſeu Nuntius, poſſit in votis, & iuramentis, ex vi ſuæ dignitatis, diſpenſare?

REſpondeo vt certum: Poſſe diſpenſare, in tota Prouincia ſibi commiſſa in votis, & iuramentis, eodem modo, quo Epiſcopus in ſua diœceſi. Quia eadem poteſtate gaudet ille in illa; qua hic in ſua, vt latè probat Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 9. *num.* 25. Et docet *lib.* 4. *Decal. cap.* 38. *n.* 3. ex Suario *num.* 10. *cit.* Henriquez *lib.* 14. *de irregularit. cap.* 18. *n.* 2. & Antonio Gomez in *Bulla Cruc. clauſula* 10. *num.* 61. Qui benè addunt, hanc poteſtatem eſſe ordinariam, quia licèt ſit ex commiſſione Pontificis, eſt in ratione muneris, & eſt officio, non perſonæ, perpetuò annexa, & ideò non eſt cenſenda delegata, ſed ordinaria. Sic etiam Trullench, *dub.* 38. *cit. n.* 6. Prado *num.* 60.

QVÆST.

QVÆSTIO LIV.

An item, ſummus Pœnitentiarius Pontificis habeat ordinariam in votis, & iuramentis diſpenſandi facultatem?

RESpondeo vt certum. Quod ſic. Quia quamuis ſit ex commiſſione Papæ, eſt tamen perpetuò annexa officio. Sic Suarez *num.* 10. *cit.* Trullench, *n.* 7. Prado *num.* 60. Sanchez *num.* 4. Addens, quod poſſit diſpenſare in voto Religionis, commutando vnam in aliam, vt teſtantur Paludan. *in* 4. *d.* 38. *q.* 4. *art.* 4. *concl.* 9. & D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. *verſ. item Pœnitentiary*, idque dicunt conſtare ex literis, quas Apoſtatæ ab eo impetrant: quare clarè loquuntur de voto in ſolemni Profeſſione facto. Hæc Sanchez.

QVÆSTIO LV.

An, Epiſcopi habeant poteſtatem ordinariam diſpenſandi vota, & iuramenta, in tota ſua diœceſi?

NEgarunt aliqui, exiſtimantes Epiſcopis ſolum eſſe conceſſam votorum, aut iuramentorum commutationem; diſpenſationem autem cuiuſcumque voti, eſſe Papæ reſeruatam. Ita Abbas *in cap. Propoſuit. de conceſſ. praben. n.* 12. Roſella *v. Papa num.* 1. *& v. votum* 5. *n.* 5. & Greg. Lopez *l.* 5. *verb. Otras romerias, tit.* 5. *p.* 1.

Sed tanquam quid certiſſimum Reſpondeo dicendum, quod vnuſquiſque Epiſcopus in ſua diœceſi habet ordinariam facultatem diſpenſandi (& à fortiori commutandi) omnia vota & iuramenta, quæ ſpecialiter illi reſeruata non ſint. Ratio. Quia vnuſquiſque Epiſcopus habet in ſua diœceſi verā iuriſdictionem Eccleſiaſticam, & ſpiritualem in vtroque foro: ergo. Sic D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *ad* 3. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 75. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 10. *num.* 3. *& ſequentibus.* Vbi oppoſitam ſententiam falſam appellat. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 6. qui aduertunt, quod ipſemet Abbas *cap.* 1. *de voto, num.* 7. recantauit palinodiam. Trullench, *num.* 8. Prado *num.* 60. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 9. *fine.* & omnes.

QVÆSTIO LVI.

An, dicti Epiſcopi poſſint facultate diſpenſandi vti, antequam ſint conſecrati?

REſpondeo, Poſſe vti, antequam conſecrentur; dummodo ſint à Pontifice confirmati. Quia à tempore confirmationis ſunt veri Prælati, & gaudent omnibus ad ſuam iuriſdictionem ſpectantibus, vt probat Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 2. *n.* 11. & *lib.* 2. *in Decal. cap.* 11. *n.* 3. *& lib.* 4. *cap.* 38. *n.* 7. Vbi id in terminis docet ex Leſſio *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 12. *num.* 100. *verſ. ſecundò.* Sic ex vtroque Trullench, *num.* 8. *citato.*

QVÆSTIO LVII.

An etiam Archiepiſcopi electi, & confirmati, habeant poteſtatem ordinariam diſpenſandi vota & iuramenta Deo præſtita, ſuorum ſubditorum?

REſpondeo vt certum: Quod ſic. Quia in ſua diœceſi habent veram iuriſdictionem Eccleſiaſticam & ſpiritualem in vtroque foro; ſicuti Epiſcopi in ſua: Deinde à tempore ſuæ confirmationis, ante conſecrationem, ſunt veri Prælati: ergo, &c. Sic Authores citati, præcipuè Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *num.* 4. Suarez *lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 8. dicens id eſſe per ſe notum.

QVÆSTIO LVIII.

An item Archiepiſcopi poſſint vti hac diſpenſandi in votis, & iuramentis poteſtate, ante receptum pallium?

REſpondeo vt certum: Poſſe. Tum, quia id conſtat ex cap. *Quod ſicut, §. ſuper eo, De electione,* & ex *cap. ſuffraganei. eod. tit.* Tum etiam, quia vt nuper diximus, per confirmationem à Pontifice, conceduntur Archiepiſcopis, ſicut & Epiſcopis ea, quæ ſunt iuriſdictionis: atqui actio diſpenſandi, eſt actus iuriſdictionis: ergo; ſic Gloſſa in *d. cap. ſuffraganei.* Hoſtienſ. Ioan. Andr. Abbas Anton. Cardin. Anchar. quos citat, & ſequitur Sanchez *cap.* 38. *citato. num.* 9. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 41. *n.* 10. Tamburinus *num.* 5. *citato.*

QVÆSTIO LIX.

An poſſit Archiepiſcopus diſpenſare in votis, & iuramentis Deo præſtitis, cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum?

AFfirmat Rodriguez *tom.* 2. *ſum. cap.* 100. *n.* 3. & alij, quos, tacito nomine refert, & videtur ſequi Sà, *vbi de voti irritatione n.* 12. Quorum ſententiæ ſatis fauent Palud. *in* 4. *d.* 38. *q.* 4. *art.* 4. *concl.* 8. *n.* 46. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. vt notat Sanchez, infra.

Sed vt certum Reſpondeo nullatenus poſſe; ſaltem, extra tempus viſitationis diœceſum ſuffraganeorum. Quia Archiepiſcopus non habet ordinariam iuriſdictionem, niſi in ſua diœceſi: & ſolum eſt iudex in cauſis diœceſis ſuffraganeæ per appellationem ad eum deductis. *cap.* 1. *de offic. Deleg.* Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 38. *n.* 11. & apud illum, Sotus *lib.* 7. *q.* 4. *art.* 3. *col.* 4. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *concl.* 3. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 79. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 10. *num.* 8. Henriquez, Auila, Silueſt. Angles, & Anton. Gomez. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 41. *numer.* 10. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *numer.* 5. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *numer.* 9. Prado *cap.* 31. *q.* 14. §. 6. *numer.* 62.

Bonac.

Bonac. *tom.2.diſp.4.de 2. præcep.q.2.punct.* 7. §. 4. *num.*7.

QVÆSTIO LX.

An ſaltem poſſit Archiepiſcopus diſpenſare in votis, & iuramentis cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum, dum viſitant horum diœceſim?

AFfirmant, eo quod tunc ſit legitimus illius diœceſis Superior: & poteſt concedere indulgenuas, & per conſequens diſpenſare, Henriquez *lib.*14. *de irregularit. c.*18.*n.*3. Auila *de cenſur. p.*7.*diſp.*10. *dub.*6.*poſt.*1.*concl.* & Anton. Gomez *in Bulla Cruc. clauſ.*10.*n.*59. Quibus ſatis fauet Bonacina *loco cit.*

Sed probabiliùs longè Reſpondeo: Nec tempore viſitationis poſſe vota, & iuramenta dictorum diſpenſare. Quia Archiepiſcopus nil, præter ſibi ſpecialiter conceſſa in iure, poteſt in ſuffraganea diœceſi: ſed in iure non conceditur illi diſpenſatio, ſed tantùm abſolutio à peccatis, vt conſtat ex *cap. fin. de cenſib. in* 6. & conceſſio indulgentiarum in toto ſuo Archiepiſcopatu, cap. *Noſtro, de pœnit. & remiſſ.* quæ poteſtas non eſt coniuncta cum poteſtate diſpenſandi, vt conſtat: ergo. Sic Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. diſp.* 41.*ſect.*2.*n* 12.*& tom.*2. *de Relig. lib.* 6. *de voto, cap.* 10.*n.* 9. Saytus *lib.*6.*cap.*11.*n.* 80. quus ſequitur Sanchez *lib.*4.*cap.*38.*n.*14. Fagundez *c.*41. *cit. num.*13. Tambutin. *lib.*3.*cap.*16.§.4.*n.*5. Trullench, *n.*9.*cit.* Prado *num.*62.*cit.*

QVÆSTIO LXI.

An ad minus, poſſit Archiepiſcopus diſpenſare in votis, & iuramentis ipſiuſmet Epiſcopi ſuffraganei?

AFfirmant plures Doctores; eo quod exiſtiment Epiſcopos immediatè eſſe ſubiectos Archiepiſcopo, & ideo poſſe hunc illos abſoluere, & cum ipſis diſpenſare; ſicut hæc poteſt cum ſuis ſubditis. Ita Palud. *in* 4.*d.*38.*q.*4 *art.* 4.*concl.*8.*num.* 46. D. Thom. 2.*p.tit.*11.*cap.*2.§.9. *verſ. Item non poteſt*, Angles 2.*p.florib.q.de voto, art.*8.*diff.*9.*concl.*8. Sayrus *lib.*6.*cap.*11.*n.*79. Henriquez *lib.*14.*cit.cap.*18. *n.*3. Auila *de cenſur.* 2. *p. cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 10. *concl.*3.*& par.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6.*notab.* 2. Bonac. *pun.*7.*cit.*§.4.*n.*7. qui (vt facit Prado) citat pro hac parte, Sanchez *lib.*4. *Decal.cap.*38. *n.* 16. ſed non ita benè, vt infra. Sic etiam Barthol. à S. Fauſto *lib.*3.*q.*3. Tamburin. *n.*5.*cit.* Trullench, *n.*9.*cit.*

Alij negant ex parte, dicentes, ex iure non conſtare hanc poteſtatem habere Archiepiſcopos reſpectu Epiſcopi ſui ſuffraganei: nec hunc Epiſcopum ſubdi Archiepiſcopo Metropolitano in regimine propriæ perſonæ; ſed in ſolis aliquibus actibus pertinentibus ad externam Eccleſiæ gubernationem; vt conſtat ex cap. *Paſtoralis, de offic. Ordinar.* & ideò conſulendam eſſe cõſuetudinem. Sic Suarez *lib.*6.*de voto*, *cap.*11.*num.* 3. Quem ſequuntur Fagundez *lib.* 2. *capite* 41. *numer.* 14. & tandem, Trullench, dicens ſtandum eſſe conſuetudini. Prado etiam *cap.*31. *q.*14.§.6.*n.*61.

Sanchez tandem *lib.* 4. vbi ſupra rem hanc ſic concludit: Fateor rem eſſe ſatis dubiam: at cum tot Authores id affirmant, nec ſit in contrarium manifeſta ratio, nec authoritas conuincens, poterit hæc pars tanquam probabilis tutò amplecti, etiam extra tempus viſitationis. Sic ille. Et benè.

QVÆSTIO LXII.

An, Summus Pontifex poſſit, per ſe ipſum, diſpenſare in votis, & iuramentis, à ſe, ante Pontificatum, poſt illum-vè, adeptum, emiſſis?

NEgat Sayrus *lib.*6.*Clauis Reg.cap.*11. *dub.* 18. *n.*107. vbi, inquirens. An qui in alienis votis diſpenſare poſſunt, in ſuis etiam propriis diſpenſare valeant? Reſpondeo (ait) cum Paludano *in* 4.*d.*38. *q.*4.*art.*4. *concl.*4. Panorm. *in cap. Magnæ, num.* 2. *de voto, & voti redempt.* Angelo *in verbo votum*, 4. *q.*7. & Silueſtro *v. votum* 4. *q.* 3. *verſ. vndecimum.* Non poſſe quemquam ſecum diſpenſare, cùm nemo Iudex eſſe poſſit in ſua propria cauſa, nec Superior ſibi ipſi. Vnde nec Papa ſecum, nec Epiſcopus ſecum diſpenſare valet. Hæc Sayrus. Cuius ſententiam ſequitur Suarez *lib.*6.*de voto, cap.*11. nam. (vt aduertit Sanchez infra citandus *n.*43.) *num.* 4. id negat Prælatis Pontifice inferioribus: & *num.* 2. tantum dicit, non eſſe improbabile, poſſe Pontificem ſecum diſpenſare; atque ita clarè ſentit, oppoſitum eſſe verius. Tenent rurſus hanc ſententiam (apud Sanchez *lib.*8.*de matrim.diſp.*3.*num.*4.) Anton. *cap.* 1.*n.*10. *de Conſtit.& ibi* Imola *n.*7. Alexan. de Neuo *n.* 66. Beroius, *num.*108. Decius *conſil.*259.*n.*10.*volum.*1. & Supplem. Gabriel. *in* 4.*d.*38.*q.*1.*art.*5.*verſ. ſi quæritur an quiſpiam?*

Sed longè multò probabiliùs, Reſpondeo poſſe Summum Pontificem, per ſe ipſum, diſpenſare in votis, & iuramentis à ſe quocumque tempore emiſſis, & in omnibus aliis rebus, in quibus poteſt cum ſubditis. Ratio eſt. Quia minimè repugnat hanc iuriſdictionem diſpenſandi exerceri in ſeipſum, cum ſit voluntaria, & non contentioſa, nec ex ſe ſit Sacramentalis, quæ requirit diſtinctionem perſonarum: ergo cum aliàs Pontifex habeat pleniſſimam poteſtatem diſpenſandi in votis, iuramentis Deo præſtitis, & in aliis rebus cum ſuis ſubditis: etiam erga ſe ipſum, per ſe ipſum poteſt illam exercere. Sic, negando aliis Prælatis inferioribus, id concedunt Summo Pontifici (apud Sanchez) Palud. *in* 4. *d.* 20. *q.* 4. *art.* 3.*concl.*5.*n.*46.*& d.*38.*q.*4.*art.*4.*concl.*4.*n.*41. Henriquez *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 4. *num.*3. *in comm. lit. I. & cap.* 6.*n.*5.*lit. B. & lib.* 7. *cap.* 28. *n.* 1. *lit. H.* Azor *lib.*5.*inſtit. cap.*15.*q.* 6. Abbas, etiam, Anton. Decius, Angel. Sylueſt. Roſſella & alij Caniſtæ, quos ipſe Sanchez, vbi *de matrim. n.* 6. *& lib.*4. *Decal. cap.*37. *n.* 45. *& cap.* 39. *n.* 37. & alij plures, quos infra referemus. Omnes tamen vtriuſque ſententiæ Authores indubitanter ſupponunt, poſſe Pontificem per ſuum Confeſſorem ab omnibus votis diſpenſari. Legantur Suarez, & Sayrus. & Diana *par.*8. *tract.* 3. *reſol.* 5. vbi de hac quæſt. latè tractat.

QVÆSTIO LXIII.

An item, alij Prælati inferiores Pontifice, vt Archiepiſcopi, Epiſcopi, &c. poſſint etiam diſpenſare per ſe ipſos, in votis, & iuramentis Deo præſtitis, à ſemetipſis emiſſis?

NEgant omnes Authores nuper pro noſtra ſententia adducti. Quia (inquiunt) in Prælatis Papa inferioribus, nec reperitur pleniſſima poteſtas, vt in Summo Pontifice: nec militat eadem neceſſitas, quæ in Summo Pontifice, cùm hic careat Superiore in terris, quem adeat, vt ſecum diſpenſet; illi verò non, cum habeant Sum. Pontificem: ergo licet hic poſſit ſecum immediatè per ſeipſum diſpenſare, non ſequitur, quod & illi. Ita, vltra dictos Authores, tenent Suarez *lib.6.cap.*11.*num.*4. & à fortiori, Sayrus *num.*107.*citato.* His conſentit Prado *cap.* 31. *de voto, q.*14.§.6.*n.*64. dicens id habere verum præcipuè, quando ipſi Prælati non habent facilem recurſum ad Superiorem alium, qui cum ipſo poſſit diſpenſare; nam quando iſte adeſt, ratio facta locum non habet, præcipuè cùm votorum obligatio ſit iuris diuini naturalis. Ita ille. Trullench etiam, loquendo de Prælatis Regularibus, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38.*n.*17.

Sed adhuc probabiliùs Reſpondeo, poſſe Archiepiſcopos, Epiſcopos, & omnes alios Prælatos inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam diſpenſandi cum ſubditis tam in votis, & iuramentis, quàm in aliis rebus, poſſe immediatè per ſe ipſos ſecum diſpenſare, eodem modo, quo poſſunt cum aliis ſubditis. Quia ratio, quæ probat id poſſe Pontificem eamdem vim habet in Archiepiſcopis, vel Epiſcopis, & aliis. Sic tenet, loquendo de Epiſcopis, Sanchez *lib.* 8.*de matrim. diſp.* 3.*n.*8.*& lib.*4.*Decal.cap.* 37. *n.*45. Rodrig.*in Bulla Cruc.*§.8.*dub.*6.*n.*11.*& tom.* 2.*ſum.cap.* 30. *n.* 4. Fagundez *lib.*2.*cap.*41. *n.* 42. Tamburin. *infra*, Diana *p.*8.*tract.*3. *reſol.*5. *fine.* & alij iam citandi, dum ſermo fiet de Prælatis Regularibus. Sit ergo.

QVÆSTIO LXIV.

An etiam Prælati Regulares poſſint ſecum immediatè per ſe ipſos diſpenſare, in omnibus iis, in quibus poſſunt cum ſubditis?

NEgant omnes Authores nuper pro prima ſententia adducti. Quibus addo Ægidium Trullench, *lib.*2.*cap.*2.*cap.* 38.*n.*17. Vbi inquirens, quis poteſt cum ipſis Prælatis Regularibus diſpenſare? Reſpondet; Poſſe Prælatum Superiorem cum inferiore, vt Prouincialem cum Prælato Conuentuali, & Generalem cum Prouinciali, & totam Religionem cum Generali. Quæ omnia certa ſunt. Probabile etiam eſt, poſſe Prælatum committere ſuo Confeſſario, vt ſecum diſpenſet, vt tenet Sanchez *d.cap.* 39. *n.*10.*&* 12.*& lib.*8.*de matrim. diſp.* 3.*n.* 5. Bonac. *de voto, diſp.* 4.*q.*2. *pun.*7.§. 4. *n.*31. contra Suarez *lib.*6.*de voto, cap.* 11. *n.* 5. Hæc omnia Trullench. Idem docet Prado *cap.*31.*de voto, q.* 14.§.6. *n.*64. dum ait, huiuſmodi Prælatos non poſſe ſecum diſpenſare, ſi adſit recurſus ad Superiorem.

Sed certè Probabiliùs Reſpondeo etiam poſſe Prælatos Regulares, per ſe ipſos, ſecum diſpenſare in omnibus votis, iuramentis, & in aliis, in quibus poſſunt cum ſubditis diſpenſare; & hoc adhuc in caſu, quo ſit recurſus ad Superiorem. Quia omnes Prælati Regulares habent poteſtatem ordinariam in ſuos ſubditos, cum ſint Paſtores ordinarij illorum, ſicut Epiſcopus eſt ſuorum ſubditorum; & ideo dicuntur habere authoritatem, quaſi Epiſcopalem: ergo idem dicendum eſt de ipſis, quod de Epiſcopis diximus. Sic Sanchez *loco cit. de matrim. n.*8.*concl.*4.*& cap.*37. *cit. n.* 45. & apud ipſum, Armilla *v. Monachus, n.*9. Molina *tom.*1. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 247. *verſ. Religioſus tamen.* Sà *v. Religioſus, n.* 47. Azor 3.*p.lib.*7.*cap.*29. *q.*6. Rodriguez, locis ſupra adductis. Quibus addo Fagundez *loco cit. num.* 42. Bonacina *loco cit. n.*31. Tamburin. *lib.* 3. *cap.*16. §. 4. *n.*6. vbi breuiter omnia à nobis huc vſque tradita iis verbis comprehendit. Sed quis diſpenſabit Epiſcopum in ſuis votis? Reſpondeo, vel Archiepiſcopus, cuius eſt ſuffraganeus, vt modo (*n.*5.) dixi: vel poterit ipſe ſecum diſpenſare: vel denique committere ſuo Confeſſario, vt, etiam extra Confeſſionem, diſpenſet. Pari modo, Prælatum inferiorem Regularem diſpenſabit Superior, v.g. Prouincialis Rectorem; vel ipſe Rector ſibi: vel denique committat ſuo Confeſſario, vt id, etiam, extra Confeſſionem, faciat. Ratio omnium horum eſt: quia cum non repugnet hanc iuriſdictionem diſpenſandi exerceri in ſeipſum, ſiue mediatè, ſiue immediatè, cum hæc ſit voluntaria, & non contentioſa, nec ex ſe ſit ſacramentalis, quæ requirit diſtinctionem perſonarum: & ex alia parte dicti Prælati habeant plenam diſpenſandi in votis iuriſdictionem, nec, quoad hoc, reſtrictam vt ſupponimus, non eſt à nobis reſtringenda. Sic ille: & ſic etiam alter Tamburin. *tom.* 2. *de iure Abbat. diſp.* 28. *q.* 1 *num.*2. Sotus, & Molfeſius apud ipſum.

QVÆSTIO LXV.

An deinde, qui non haberet poteſtatem ordinariam, ſed delegatam ad diſpenſandum cum aliqua communitate; poſſet etiam ſecum per ſemetipſum diſpenſare?

NEgabunt, & à fortiori, Authores, qui hanc poteſtatem diſpenſandi, negant Prælatis habentibus iuriſdictionem ordinariam.

Sed probabiliter adhuc Reſpondeo, Poſſe, ſi habeat poteſtatem delegatam ad diſpenſandum in vniuerſum cum aliqua communitate, cuius ipſe ſit pars: ſecùs ſi illam haberet limitatam ad diſpenſandum ſolum cum certis perſonis. Ratio eſt, *Tum*, quia poteſtas illi conceſſa non eſt limitata, ſed in vniuerſum conceſſa. *Tum* etiam quia aliàs ipſe peioris eſſet conditionis, quàm cæteri ex ea communitate, quod non eſt dicendum. Sic Sanchez *de matr. lib.*8.*diſp.* 3.*n.*9. *&* 10. Rodrig. *tom.* 2. *ſum.cap.* 30. *n.* 4. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 42. Diana *p.* 8. *tract.*3.*Reſol.*5. *fine.*

QVÆST.

QVÆSTIO LXVI.

An prædicti Prælati inferiores, non ſolum per ſe ipſos, poſſint ſecum diſpenſare in votis, & in aliis, in quibus ipſi cum ſuis ſubditis diſpenſare poſſunt; ſed id etiam poſſint per ſuos Confeſſarios?

NEgant aliqui, ducti ex textu *in cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* vbi ſolùm concedit his Prælatis poteſtatem eligendi Confeſſores, qui eos abſoluant, ex quo non ſequitur, quod, & vt ſecum in votis diſpenſent. Ita Suarez *lib. 6. de voto, cap. 11. n. 4.* Suario fauet Trullench, *lib. 2. cap. 2. dub* 38. *num.* 17. fine, vbi ſolùm dicit: Probabile eſſe, poſſe Prælatum committere ſuo Confeſſario, vt ſecum diſpenſet.

Sed ego multò probabilius abſolutè Reſpondeo, Poſſe dictos Prælatos committere ſuis Confeſſariis poteſtatem, vt ſecum diſpenſent in votis, iuramentis, & aliis, in quibus ipſi cum ſuis ſubditis diſpenſare poſſunt. Conſtat ex dictis *q.* 64. vbi id probatum inuenies. Nec obſtat textus à Suario pro ſe adductus. Quia quamuis ille de ſola confeſſione Sacramentali mentionem faciat; mens tamen eius eſt, proſpicere his Prælatis per illum confeſſarium in omnibus, quæ poſſunt illi in ſubditos exercere. Sic tenent communiter omnes. Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 3. n. 3. & lib 4. Decal. cap. 37. n. 42.* & penes illum, Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 4. n. 3. lit. I. in com.* & *lib. 7. de indulg. cap. 28. n. 1. lit. H.* & *lib. 14. de irregularit.* non *de indulgen.* vt legi apud Fagundez) *cap. 18. fine.* Saytus, Sà, Silueſt. Tabiena, Auila, Palud. & alij plures, quos omnes etiam citat, & ſequitur Fagundez *lib. 2. cap. 41. num. 45.* Tamburinus, vbi ſupra.

QVÆSTIO LXVII.

An, hæc poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis Deo præſtitis, conueniat etiam ſecundariis Religionis Prælatis, vt ſunt vicarij, vicerectores, vicepriores, qui Prælatorum abſentium vices gerunt?

NEgabunt, & neceſſariò, qui hanc facultatem propriis Prælatis negant, vt Suarez cum aliis.

Sed probabiliùs Reſpondeo etiam poſſe hos viceprælatos diſpenſare cum ſuis ſubditis, & ſecum, in abſentia Prælatorum. Quia tunc, cum eorum vices gerant, eamdem omnino habent facultatem. Sic Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 3. n. 8. concl. 4. & lib. 4. Decal. cap. 39. num. 6.* & Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 18. q. 4. & lib. 7. cap. 29. q. 6.* Qui addunt, ſecus dicendum de iis Prælatis ſecundariis; quando non funguntur plenè vicibus Prælatorum, ſed ſub cura eorumdem conuentualium Prælatorum ſunt. Legantur dicta à nobis ſupra diſp. *de irritatione votorum, & p. 3. tract. 5. diſp. 10. q. 14.*

QVÆSTIO LXVIII.

An item Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ, poſſint diſpenſare ſuarum monialium vota, vel iuramenta?

AFfirmandum videtur. Quia Abbatiſſa poteſt irritare vota, & iuramenta Deo præſtita, ſuarum Monialium ſubditarum; vt communis tenet ſententia, de qua *ſuprà diſp* 16. §. 3. *quæſt.* 21. ergo etiam poterit illa met diſpenſare. Ita tenet loquendo de diſpenſatione in ieiunio, Henriquez *lib. 6. c. 2. n. 3.* citatus à nobis *3. p. vbi infra.*

Sed vt certiſſimum quid Reſpondeo, non poſſe. Quia actus diſpenſandi pertinet ad ſpiritualem iuriſdictionem, vt ſupra eſt habitum: atqui huius eſt incapax Abbatiſſa: ergo & illius diſpenſandi actus. Nec eſt eadem ratio de irritandi poteſtate, quia hæc ſpectat ad poteſtatem dominatiuam, quæ verè competit Abbatiſſis in ſuas Moniales. Sic communis. Sanchez *lib. 4. cap. 39. n. 7.* ex Rodriguez *tom. 1. qq. Regul. q. 25. art. 7.* Leſſio *lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 107. in 1. edit.* Sayro *cap. 11. n. 94.* & Suario *lib. 6. c. 50. n. 15.* Sic etiam Thom. Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 16. §. 4. n. 9.* ita dicens: ſupereſt innuere aliquid de Abbatiſſis. Aſſero Abbatiſſas non poſſe diſpenſare, nec commutare ſuarum Monialium vota, licèt eadem, (quod eſt plus) poſſint irritare. Ratio eſt, quia irritatio prouenit à poteſtate dominatiua, qua ipſæ gaudent in ſubditas: at diſpenſatio, & commutatio ortum ducit à poteſtate iuriſdictionis, qua de facto carent Abbatiſſæ. Sic ille. Sic etiam Pellizzarius *tom. 2. Man. Regul. tract. 50. c. 10. ſect. 2. ſubſec. 2. q. 11. n.* 534. Lezana, & alter Tamburinus apud ipſum. Et nos cum aliis loquendo de diſpenſatione ieiunij *3. p. diſp. 10. cit. q. 18.*

QVÆSTIO LXIX.

An Capitulum, Sede Epiſcopali vacante, poſſit diſpenſare in omnibus votis, & iuramentis Deo præſtitis, in quibus poteſt Epiſcopus?

REſpondeo poſſe. Quia Capitulum, Sede Epiſcopali vacante, ſuccedit in Epiſcopi iuriſdictionem ordinariam, vt latè tractat Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 2. numer. 10. & lib. 2. Decal. cap. 11. n. 4.* & *lib. 4. cap. 38. n. 17.* vbi id expreſsè tenet. Henriq. *lib. 14. de irregularit. cap. 18. n. 2. fine.* Aragon 2. 2. *q. 88. art. 12. col. 7. concl. 5. fol.* 1042. Rodrig. *tom. 1. qq. Regul. q. 61. art. 9.* & Cenedo apud ipſum Sanchez. Sic etiam Fagundez *lib. 2. cap. 41. num.* 23. Sayrus *lib. 6. cap. 11. num.* 84. Trulleneh, *lib. 2. cap. 2. dub. 38. n. 10.* latè Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat.* 35. 36. 45. 74. & 84.

QVÆSTIO LXX.

An Vicarij generales Epiſcoporum poßint etiam diſpenſare in votis, & iuramentis, in quibus poſſunt Epiſcopi?

AFfirmatiuam ſententiam tenuiſſe Alcozer in ſum. *cap.* 16. *pag. penult.* verſ. *la Tercera doctrina*, innuit Sanchez *lib.* 4. *c.* 38. *n.* 18. iis verbis: Quare incautè Alcozer dixit, petendam ab Epiſcopo, aut ab eius vicario facultatem diſpenſandi in voto, quando confeſſario neceſſitas diſpenſandi occurrerit. Ita ille. Et omninò ex illo, Fagundez *loco cit. n.* 24. benè certè. Ait enim ſic. *La tercera doctrina es; ſi la obra que iuro, i la pena ſe puede diſpenſar, i conmutar por el obiſpo, pidaſe a el, ò a ſu Prouiſor, poder de deſpenſar, i conmutar las tales obras i penas, auiendo ya incurrido en ellas.* Sic ille.

Sed omninò vt verum Reſpondeo non poſſe diſpenſare in votis, & iuramentis, in quibus poteſt Epiſcopus; niſi caſu, quo ſpecialiter id ſit ei commiſſum. Quia eſt omnino verum, quod Vicarij generales, ex officio ſuo, non habent diſpenſandi poteſtatem, vt latè cum pluribus docet Sanchez *lib.* 2. *de matr. diſp.* 40. *n.* 12. *& lib.* 4. *Decalogi cap.* 38. *n.* 18. Sic ipſe, & Trullench *loco cit. n.* 11. Qui addunt, quod caſu, quo ipſis Vicariis ſit id ſpecialiter commiſſum, tunc ipſi non poſſent confeſſario, aut alteri ſubdelegare; niſi eſſet delegatio abſoluta ad omnia vota, quia ſic cenſetur delegatio ad vniuerſitatem cauſarum. Sic etiam Fagundez *loco cit.* Qui in bonum ſenſum, iuxta hanc doctrinam, explicat Alcozer dicens; forte loquutum fuiſſe de Vicario generali, qui ad id commiſſam ſpecialiter facultatem habet ab Epiſcopo. Legantur à nobis dicta *part.* 2. *tract.* 9. *de matrim. diſp.* 24. *q.* 10. *&* 11. vbi alij DD. in ſimili citantur.

QVÆSTIO LXXI.

An Abbates, & alij Prælati, qui Diæceſim ſibi ſubditam habent, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; poßint cum ſubditis diſpenſare in votis, & iuramentis Deo præſtitis?

REſpondeo poſſe eodem prorſus modo, quo poſſunt Epiſcopi cum ſuis ſubditis. Quia huiuſmodi Prælati potiuntur eadem iuriſdictione, qua Epiſcopi. Sic Henriquez *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 6. *n.* 1. *& lib.* 14. *cap.* 18. *n.* 2. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 75. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 10. *n.* 13. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 83. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 19. *q.* 2. Valentia, Aragon, & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal cap.* 38. *n.* 19. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 25. Trullench. *lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 38. *n.* 12. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *n.* 4.

QVÆSTIO LXXII.

An, Archidiaconi, Pænitentiarij, & alij Prælati, qui iuriſdictione Epiſcopali carent; poßint nihilominus, in votis, aut iuramentis Deo præſtitis diſpenſare?

REſpondeo, vt certum: Non poſſe; niſi ſpecialem commiſſionem ad id habeant, aut legitima præſcriptione hanc poteſtatem acquiſierint. Quia non ſunt ordinarij Paſtores; & ideo ea ſolùm poſſunt, quæ ſpecialiter conceſſa reperiuntur. Sic cum Nauarro, Suario, Leſſio, Azorio, Soto, Sayro, & aliis docet Sanchez *cap.* 38. *cit. n.* 20. (non 10. vt leges apud Fagundez) Trullench, *num.* 13. Fagundez *num.* 26.

QVÆSTIO LXXIII.

An poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis, poßit legitima conſuetudine præſcribi?

REſpondeo poſſe præſcribi; & acquiri à perſona Eccleſiaſtica, (non ſæculari, quia hæc incapax eſt iuriſdictionis ſpiritualis) etiam dumtaxat prima Tonſura inſignita. In quo præſcriptionis caſu aduertendum eſt, talem conſuetudinem non eſſe extendendam vltra caſum in ea præſcriptum; quia tanquam iuri aduerſa eſt ſtrictè accipienda. Vnde ſi conſuetudo eſt diſpenſandi in votis peregrinationum, nequit extendi ad alia vota. Sic Suarez, Sayrus, & Paludanus, quos ſequitur Sanchez *ſup. n.* 21. Fagundez *n.* 27. Trullench, *n.* 13. *citato.*

QVÆSTIO LXXIV.

An, ad hanc poteſtatem diſpenſandi acquirendam conſuetudine; ſufficiat tempus quadraginta annorum?

NEgat Paludanus *in* 4. *d.* 38. *q.* 4. *art.* 4. *concl.* 4. *numero* 44. aſſerens, centenarium exigi tempus. Quia id tempus exigitur ad præſcribendum contra Eccleſiam Romanam. cap. *Ad audientiam, cap. cum nobis.* & *cap. ſi diligenti. de Præſcriptionibus.*

Sed omninò Reſpond. dicendum, ſufficere ad prædictam poteſtatem acquirendam, tempus quadraginta annorum, ſeu conſuetudinem quadragenariam. Quia hoc tempus ſufficit ad derogandum legibus Eccleſiæ; at in hoc euentu, ſolùm præſcribitur contra legem Pontificiam, aut conſuetudinem, quibus hi caſus reſeruantur: ergo. Maior, in qua eſt difficultas latè probatur à Molina *tom.* 1. *diſp.* 77. *col.* 1. ex Abbate *cap. finali, de conſuetud. n.* 11. & communi ſententia. Vnde vt ipſe Molina aduertit, tunc ſolùm eſt opus centenaria præſcriptione, quando præſcribitur, contra res Eccleſiæ Romanæ, aut Coronæ Regiæ, non verò quando contra leges latas à Pontifice, vt dictum eſt. Sic Sanchez *cap.* 38. *n.* 22. Fagundez *n.* 27. Trullench, *loco cit.*

QVÆSTIO LXXV.

An, Magiſter Scholarum Salmanticenſium poſſit diſpenſare in votis,aut iuramentis Deo præſtitu, Scholaſticorum,qui matricula ſunt adſcripti?

RESpond. poſſe diſpenſare in illis ex priuilegio ſpeciali Pontificio,conceſſo officio dicti Magiſtri. Sic Aragon, *2.2.q.88.art.12.fol. 1042. col. 2. concl.6.* his verbis. Item Scholaſticus Salmantinus (intellige, Magiſter Scholæ) ex priuilegio Papæ poteſt diſpenſare in votis, & irregularitatibus ſuorum ſubditorum, vt habetur *conſtit. 33.* Sic ille. & Rodriguez *tom.2.ſum.cap.*100.*n.* 3. Sanchez *loc.cit. n.*23. Fagundez *num.* 28.& alij.Qui benè aduertunt dictam poteſtatem eſſe ordinariam, vtpotè adnexam perpetuò illi dignitati.

QVÆSTIO LXXVI.

An, Parochi poſſint, ex vi ſui officij, diſpenſare in votis,aut iuramentis Deo præſtitis, in quibus poſſunt Epiſcopi?

AFfirmandum videtur. Quia Parochi poſſunt in lege ieiunij diſpenſare, adhuc præſente Epiſcopo, vt cum multis diximus *3.p.tract. 5.de ieiunio diſp.*10.*n.*10.*&* 11.ergo etiam poterit in votis;patet, quia diſpenſatio voti eſt inſtar diſpenſationis legis vt docet D.Thom. 2.2.*q.*88.*art.* 16. quem omnes ſequuntur. Ob id Rodrig. *tom.2.qq.Regul.q.*46.*art.* 9. abſolutè docet, occurrente neceſſitate, quando commodè Epiſcopus nequit adiri, poſſe Parochos diſpenſare in votis, in quibus poſſunt Epiſcopi.

Sed vt certum Reſpondeo non poſſe id Parochos efficere, ex vi ſui officij, etiam occurrenti neceſſitate,nec patenti ad Epiſcopum aditu. Ratio eſt: quia nullus,qui iuriſdictione quaſi Epiſcopali prædirus non ſit,poteſt in votis diſpenſare; niſi ex priuilegio, vel conſuetudine id ius habeat, vt conſtat ex nuper dictis: ſed Parochi, nec habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, cum non habeant iuriſdictionem in foro externo: nec ius acquiſitum conſuetudine: ergo.

Nec rectè deducitur argumentum ex poteſtate diſpenſandi in lege ieiunij, ad poteſtatem diſpenſandi in votis: quia illa eſt conſuetudine acquiſita; hæc vero minime. Sic Sanchez *lib.*8. *de matrim. diſp,* 9. *n.*27.*& lib.*4. *Decal.cap.*37.*n.*22. *& cap.*38. *n.* 24. Qui addit, id eſſe verum, quamuis eo voto ligatus ſit in mortis articulo:quia ſola abſolutio à peccatis, & ab excommunicationibus, etiam reſeruatis, tunc conceditur. Sic etiam,apud Sanchez,Sotus, Leſſius, Suarez, Saytus & alij plures. Fagundez, Tamburin. & Trullench, vbi ſupra,& omnes. Qui idem dicunt loquendo de ſimplicibus Sacerdotibus, & certè à fortiori.

§. III.

De votis, & iuramentis ſacularium, in quibus Epiſcopi, & alij Prælati, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes,diſpenſare poſſunt:vbi agitur de votis Pontifici reſeruatis.

QVÆSTIO LXXVII.

An, Epiſcopi,(aut eorum iuriſdictionem participantes) poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis, in omnibus votis, & iuramentis Deo præſtitis, ſibi ſpecialiter non reſeruatis à Papa?

REſpondeo tanquam certum poſſe in omnibus votis, & iuramentis,(exceptis reſeruatis) diſpenſare. Quia Epiſcopi in ſuis Diœceſibus,ſunt Ordinarij, & habent poteſtatem ordinariam in ſuas oues: ergo in illis poſſunt quidquid Pontifex (vt Paſtor vniuerſalis) poteſt in toto orbe: ergo omnia, quæ Pontifex non limitat, aut reſeruat. Sic omnes, vt ait Sanchez *lib.* 1. *de matrim.diſp.*61. *n.*3. *& lib.* 8. *diſp.*9. *n.* 3.& *lib.*4. *Decal.cap.* 40. *n* 25.Suarez, Rodrig. Saytus, Sotus, vterq. Ledeſma, Martinus, & Petrus, & alij. Legantur Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi,alleg.* 1.*n.*6. Fagundez *lib.*2. *Decal. cap.* 42. *à num.*1. Trullench, *lib.*2.*cap.*2.*dubio* 39. Tamburin. *lib.*3.*Decal. cap.*16.§. 4.*à num.*26.

QVÆSTIO LXXVIII.

An, vota reſeruata Summo Pontifici, in quibus Epiſcopi diſpenſare nequeunt, ſint quinque; videlicet,caſtitatis perpetuæ; Religionis approbatæ; Peregrinationis ad limina Apoſtolorum; ad S. Iacobum Compoſtellanum; & in Terram Sanctam?

NEgant aliqui, exiſtimantes, ſola tria vota, videlicet, caſtitatis perpetuæ, Religionis, & Peregrinationis Hieroſolymitanæ reſeruari Pontifici. Ita Ricardus 4. *d.* 38.*art.*9.*q.*2.& alius Doctor (quem tacito nomine refert Leſſius infrà) *lib.*3,*de conſcientia cap.*23. Quibus fauent D.Thomas 2.2.*q.*88.*art.* 12.*ad* 3.& Hoſtienſ. *in ſum.tit.de voto,§.vtrum, & per quem,*&c. *n.*16. in fine.Vbi dicunt, votum continentiæ; & Hieroſolymitanum reſeruari ex iure Summo Pontifici.

Sed vt quid certum Reſpondeo quòd, Quinque prædicta vota in titulo quæſtionis poſita, ſint Summo Pontifici reſeruata; & ideo in illis, minimè poſſint Epiſcopi diſpenſare cum ſuis ſubditis: licèt in omnibus aliis poſſint. Sic quàm plures Doctores, quos numerat Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*40.*n.*6.Fagundez *loco cit.n* 7.Trullench, *n.*2.Tambur. *n.* 26. & Aſcanius *tom.*2.*de iure Abbat.diſp.*18.*q.*13.*n.*2. *& diſput.*19 *n.*1.

QVÆSTIO LXXIX.

An omnia illa quinque vota, inueniantur reſeruata Summo Pontifici, iure communi?

AFfirmat Saytus *lib.6. Clauis Reg. cap.11. n.35.* dicens, quod licèt non inueniantur reſeruata iure antiquo; inueniantur iure nouo reſeruata Pontifici, nempe in Conſtitut. Sixti IV. quæ incipit: *Etſi Dominici gregis. 2. de pœnit. & remiſſ. inter Extrauag. communes.* Sic ille qui citat Angelum, Silueſtrum, Tabienam, Sotum, Aragon. Nauarrum. Toledum, Sà, & alios.

Sed oppoſitum Reſpondeo cum Sanchez dicendum. Quia nec in iure antiquo, neque in nouo inuenitur textus hæc quinque vota reſeruans. Nec in dicta Extrauag. Sixti, reſeruantur, ſed ſupponitur in ea eſſe Pontifici reſeruata, ex eo quod in ea excommunicentur commutantes præſtita quinque vota, abſque Pontificis licentia. Sic Sanchez *cap. 40. cit. n. 6. & 23.* Bonac. *diſp. 4. q. 2. pun. 7. §. 4. n. 11.* Vbi ait talem reſeruationem introductam eſſe per conſuetudinem: quia, inquit, ſicut reſeruatio poteſt per conſuetudinem auferri, ita etiam induci. Sic etiam Suarez *lib. 6. de voto, cap. 21. n. 4. & 5.* Trullench. *loco cit. n. 2.* Fagundez *lib. 2. cap. 42. n. 7.* qui dicit, id conſtare ſolum ex ſtylo Curiæ Romanæ.

QVÆSTIO LXXX.

An etiam iuramenta Deo præſtita Religionis, caſtitatis, & peregrinationis Romanæ, Compoſtellanæ, & Hieroſolymitanæ; ſint etiam, veluti vota, reſeruata ſummo Pontifici?

NEgant quidam. Quia votum eſt fortius vinculum, quàm iuramentum: ergo ex votorum reſeruatione, non poteſt colligi ſufficienter, reſeruatio iuramenti Deo præſtiti circa eandem materiam reſeruatam: ergo etiamſi Epiſcopus non poſſit diſpenſare in voto Religionis, Caſtitatis, &c. poterit certè in iuramento eiuſdem materiæ; non enim ſequitur, *Qui non poteſt maius, non poteſt minus*: ſed benè ſequitur; *qui non poteſt maius, poterit minus.* Ita Tabiena *v. iurare, q. 20. n. 21. in 2. edit.* Nauarrus *lib. 2. conſil. de iureiurando, conſil. 1. n. 4. & 5. aliàs conſil. 3. n. 4. & 5.* quos pro hac parte citat Fagundez mox citandus. Ita etiam Petr. Ledeſma *2. p. tract. 11. cap. 4.* qui citat D. Thomam *2. 2. q. 89. art. 9. ad 3.* quos nouiſſimè ſequitur Bruno, *de priuilegiis tract. 3. cap. 5. propoſitione 1. & 2.*

Sed certè Nauarrus ſolum dicit id eſſe probabile. Audi eius verba: Quartò, quod pulchrum dubium eſt; an alius quàm Papa poſſit relaxare iuramentum de adeundo Hieroſolymam, ſi ludo illicito luderet: Arbitror tamen eſſe probabile, quod relaxatio iuramenti prædicti, de adeundo Hieroſolymam, & Terram ſanctam, non eſt reſeruata Papæ; ſicut eſt relaxatio voti id ipſum faciendi, per ea, quæ de comparatione voti, & iuramenti diximus *in Man. cap. 12. n. 32.* & ſecundum Tabienam *v. iurare, numer. 21.* Hæc meus Nauarr. Qui vt colligitur ex loco in Man. ab ipſomet citato, ſolum loquitur in caſu quo iuramentum fit principaliter in vtilitatem proximi, & votum principaliter in honorem Dei; quia tunc (inquit Nauarrus) maiorem vim obligandi habet votum, quàm iuramentum: non vero quando vtrumque, nempe, votum, & iuramentum, principaliter fit in honorem Dei, vel vtrumque principaliter in vtilitatem proximi: quia tunc, inquit vera eſt opinio Maioris *d. 38. q. 5.* aſſerentis, maiorem vim habere iuramentum, quàm votum. Igitur Nauarrus, potius oppoſitum clarè innuit. Vnde.

Multo longè probabiliùs Reſpondeo talia iuramenta eſſe reſeruata Summo Pontifici, ſicut vota ſimilia. Quia vt ſupra *diſp. 9. quaſt. 5.* diximus, iuramentum promiſſorium Deo factum reputatur votum, cùm illius naturam habeat: ergo reſeruatis votis Religionis, caſtitatis, &c. cenſentur neceſſario reſeruata ſimilia iuramenta. Sic debent tenere, vt ait Fagundez, omnes Doctores qui dicunt, iuramentum promiſſorium Deo factum, nil aliud eſſe quàm votum; vel illud includere. Hi autem ſunt, Caiet. *2. 2. q. 89. art. 9.* ibi: Et ſimiliter videntur reſeruata omnia iuramenta Papæ, quæ ſi eſſent vota, eſſent Papæ reſeruata; & alij plures, quos ſupra citauimus. Sic tenet Fagundez *lib. 2. cap. 42. n. 1.* Legantur à nobis dicta *1. p. tract. 5. diſp. 14. q. 100. & 106.*

QVÆSTIO LXXXI.

An, votorum, ſeu iuramentorum reſeruatio, ſit strictè interpretanda, ac reſtringenda?

REſpondeo quod ſic. Quia reſeruatio dictorum quinque votorum Religionis, caſtitatis, &c. eſt odioſa, cum deroget ordinariæ Epiſcoporum poteſtati: ergo eſt reſtringenda, ac ſtrictè interpretanda. Antecedens conſtat: quia reſeruatio votorum, quæ fit à Papa, non fit per conceſſionem, ſed per oblationem iuriſdictionis, & diminutionis ordinariæ poteſtatis, vt benè, vt ſemper ſolet, probat Suarez mox citandus: ergo. Sic Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 4. art. 3. col. 5. verſ. Ex his fit conſequens.* Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub. 13. numer. 106. caſu 7.* Suarez *lib. 6. de voto cap. 21. num. 1.* Saytus *in Claui Reg. cap. 11. num. 48.* & Petr. Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 10. cap. 3. dub. 7.* quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 9. n. 5. & lib. 4. Decal. cap. 40. n. 25.* Trullench, *lib. 2. cap. 2. dub. 39. n. 3.* Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 16. §. 4. n. 26. ibi: Quoniam verò reſeruatio odioſa eſt, vtpotè ordinariam poteſtatem reſtringens, erit ſtrictè interpretanda; ita vt ea quinque vota, tunc reſeruata intelligantur cum ſunt ſtrictè talia:* hoc eſt, addit Palao, cùm ſunt vota abſoluta & perfecta Religionis, caſtitatis, & peregrinationis. Sic hic, *diſp. 2. de voti relaxat. pun. 11. num. 1.* Martinez de Prado *cap. 31. de voto, quæſt. 14. §. 9. num. 87. & 88.* vbi dicit, id eſſe certiſſimum principium, ex quo multa pro praxi reſoluunt dubia Doctores, cum quibus ego. Sit ergo.

QVÆSTIO LXXXII.

An, poſsit Epiſcopus diſpenſare in voto caſtitatis, non perpetuæ, ſed temporalis, vt ad annum, vel aliud tempus limitatum, emiſſo?

RESpondeo vt certum, poſſe, quia hoc non eſt ſimpliciter abſolutum votum caſtitatis, cum de ratione huius ſit perpetuitatem importare. Sic D. Thom. 2.2. *q.*88. *art.*11.*ad* 2. Nauarr. *cap.*12. *num.*76. Sotus *lib.*7. *q.*4. *art.*3. *col.* 5. Toledo *lib.*4. *ſum. cap.*18. *num.* 12. Azor *tom.* 1. *lib.*11. *cap.*19. *q.*6. Valentia 2. 2. *diſp.*6. *q.*6. *punct.*7. *col.* 10. Sà, *v. de voti irritat. n.*11. Henriq. *lib.*7. *cap.*30. *n.*6. Palud: D. Anton. Syloeſt. Angel. Armilla, & alij; quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.*9. *num.* 6. *& lib.*4. *Decal. cap.* 40. *n.* 48. vbi iterum citat Azorium *loco cit.* Petr. Ledeſmam *tom.*2. *tract.*10. *cap.*8. Leſſium *dubit.* 13. *num.* 105. & Suarium *lib.*6. *de voto, cap.*22. *num.*9. Sic etiam Fagundez *lib.*2. *cap.*42. *num.*8. Trullench. *lib.* 2. *cap.*2. *dub.*39. *n.*8. Tamburin. *lib.*3. *cap.*16. §.4. *n.*27. Prado *loco cit. num.*88. & omnes communiter. Baſſeus *tom.* 1. *votum* 7. *n.*14. Aſcanius *tom.* 2. *de iure Abb. diſp.*19. *q.*10. *num.*8. vbi id poſſe etiam Confeſſorem Regularem expreſsè tenet. Et benè.

QVÆSTIO LXXXIII.

An, item poſsit diſpenſare Epiſcopus in voto caſtitatis, emiſſo pro centum vitæ annis?

RESpondeo dicendum: quod non. Quia hoc votum non reputatur temporale, ſed perpetuum; cùm vita hominis non præſumatur amplius durare. Sic Sanchez *cap.*40. *cit. num.*49. Qui ob eandem rationem, id cenſet dicendum, non ſolum quando quiſpiam promiſit, ſe centum annis ſequentibus ſeruaturum caſtitatem: ſed etiam quando promiſit, ſe vſque ad centum vitæ ſuæ annos, eam ſeruaturum: quippè vtroque caſu cenſetur perpetuum, eo quod non amplius durare præſumatur. Sic etiam Leſſius, *loco. cit.* & Prado *loco cit.* Idem dicendum, de voto Caſtitatis emiſſo, vſque ad octogeſimum annum, quia iuxta ſubiectam materiam, videtur perpetuum. Trullench. *lib.*2. *cap.*2. *dub.*39. *num.*16. Bonac. *diſp.*4. *q.*2. *punct.*7. §.4. *num.* 19. lege me ipſum 1. *p. tract.*5. *diſp.*14. *q.*112. Aſcanium *tom.*2. de iure Abbat. *diſp.* 19. *q.* 10. *num.*7. & alios apud ipſum.

QVÆSTIO LXXXIV.

An, Epiſcopus poſsit diſpenſare in voto Caſtitatis coniugalis ſeruandæ?

RESpondeo vt certum: poſſe, ex cauſa. Quia huiuſmodi votum, deficit à voto caſtitatis abſoluto; cum non ſit totius caſtitatis votum; ſed partis. Nam integrum eſt habenti votum caſtitatis coniugalis, inire matrimonium; cum ſolos actus illicitos comprehendat: ergo minimè habenti votum caſtitatis abſolutum: quia huic, etiam copulari matrimonio non licet. Sic Henriquez *lib.*7. *de Indulg. cap.*30. *num.*6. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 9. *n.*7. *& lib.*4. *Decal. cap.*40. *n.*50. Fagundez *cap.*42. *cit. n.*9. Trullench. *loco cit. n.*17. qui benè cum Sanchez limitat, niſi in caſu, quo votum coniugale ex authoritate Pontificis ſit annexum ſtatui Religioſo, vt eſt hodie, ſtatui equitum Ordinum militarium (præter Equites. S. Ioannis, qui abſolutam, & integram caſtitatem vouent) quia tanquam neceſſario requiſitum ad ſtatum illum Religioſum, non poterit Epiſcopus diſpenſare cum illis Equitibus in ſua profeſſione illud emittentibus. Lege me ipſum 1. *p. tract.*5. *diſp.*14. *q.*114. & Baſſeum *tom.*2. *votum* 2. *num.*16. & Aſcanium *n.*9. dicentem, & benè etiam poſſe diſpenſare in hoc voto Confeſſarium Regularem.

QVÆSTIO LXXXV.

An etiam poſsit Epiſcopus diſpenſare in voto de non petendo debito quod alter, vel vterque coniux, cum licentia, aut ſine illa, emiſit?

RESpondeo vt certum: poſſe. Quia in omnibus his caſibus coniux non emiſit votum integræ caſtitatis, ſed ſolum partis. Conſtat, quia neuter ſe ex voto obligauit, neque ad non reddendum, neque ad non fornicandum, neque ad non nubendum ſecundò, ſoluto primo matrimonio, quæ omnia votum abſolutum caſtitatis includit. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 9. *num.*8. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *num.*51. Sylueſt. Palacios, Stunica, Azor, Rodriguez, Sà, & Barth. de Ledeſma apud ipſum. Fagundez *lib.*2. *cap.* 42. *num.*10. *&* 11. Suarez *lib.*6. *de voto cap.*21. Palaus *diſp.*2. *de voto punct.*11. *n.*1. lege me ipſum 1. *p. loco cit. q.*115. & Baſſeum *loco cit.* Et nota quod conſequenter dicendum, poſſe in hoc voto Regulares diſpenſare.

QVÆSTIO LXXXVI.

An item poſsit diſpenſare Epiſcopus in voto, quod vterque coniux, communi conſenſu emiſit, non reddendi debitum, non fornicandi, non contrahendi ſecundas nuptias, &c.

RESpondeo vt certum: etiam poſſe. Quia huiuſmodi votum etiam eſt diminutæ caſtitatis, non integræ, & perfectæ omninò. Sic Sanchez *de matrim. num.*8. *cit.* Fagundez *num.* 12. Palaus *n.*1. lege *quæſt.*87.

QVÆSTIO LXXXVII.

An deinde poſsit diſpenſare Epiſcopus in voto, aut iuramento, aſſumendi Ordines ſacros?

NEgat Sotus *lib.*7. *de iuſt. q.*5. *art.*3. *concl.* 1. Quia exiſtimat hoc votum eſſe caſtitatis.

Sed Reſp. vt certum: adhuc poſſe. Quia id votum non eſt caſtitatis, ſed aſſumendi ſtatum, cui

caſtitas eſt annexa. Et ita hic vouens non eſſet ſacrilegus, fornicando; & ſi matrimonium iniret, peccaret contra votum, ſed poſſet petere. Sic Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.9. n.13. & lib.4. Decal. cap.40. num.69.* Suarez, Leſſius, Petr. Ledeſma, Azor, Saytus, & alij plures apud ipſum. Palaus *n.1.* verbis ſtatim referendis, & Fagund. *lib.2. cap.43. n.6.* & ego iam *1. p. tract.5. diſp.14. q.119.* & Aſcanius mox citandus, docens in hoc poſſe etiam Regulares diſpenſare.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An poſſit diſpenſare Epiſcopus in expreſſo voto promittendæ caſtitatis?

RESpondeo vt certum. Etiam poſſe. Quia nec id eſt votum caſtitatis, ſed illius promittendæ. Vnde ſi hic vouens fornicaretur, ante promiſſam caſtitatem, non delinqueret contra votum. Sic Suarez *lib.6. cap.21. n.7.* Sanchez *lib.4. Decal. cap.40. num.7.* Palaus *num.1. cit.* ibi: Ad idem eſt, votum aſſumendi Ordines ſacros, quia non eſt votum caſtitatis promiſſæ, ſed promittendæ; ſicut ſi voueres emiſſurum caſtitatis votum, dici non poteſt, te votum caſtitatis emiſiſſe. Sic ille. Et apud ipſum, Azor *lib.11. cap.19. q.9.* Saytus *lib.6. cap.11. n.60.* Leſſius *lib.2. c.40. dub.18. num.123.* Layman *lib.4. tract.4. cap.8. num.8.* Barboſa *2. p. alleg.37. n.19.* Suarez *loco cit. & cap.24. num.2.* Aſcanius *tom.2. diſp.19. q.10. num.19.* Lege me ipſum, *1. p. tract.5. diſp.14. q.109.* Vbi inuenies alios Authores. Et nota cum Aſcanio poſſe etiam in hoc voto Regulares diſpenſare.

QVÆSTIO LXXXIX.

An poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto, aut iuramento non ineundi matrimonij?

NEgat Caiet. *tom.2. opuſc. tract.11. de voto non nubendi, quæſt.1.* Valentia *tom.4. diſp.10. q.5. punct.9. concl.4.* Nauarr. *in ſum. Hiſp. cap.12. n.76.* & Angles *florib.2. q. vbi de voto, q. vnica, art.2. diff.11* quos refert Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.9. n.10.* & nos ex ipſo *1. p. tract.5. diſp.14. q.110.* Quia exiſtimant, votum non nubendi, reduci ad votum abſolutum caſtitatis.

Sed probabilius iterum Reſpondeo poſſe diſpenſare Epiſcopum. Quia tale votum non eſt ſimpliciter votum totius caſtitatis, ſed partis: & ideo qui voueret non nubere, non frangeret per fornicationem votum. Sic Sanchez *lib.8. cit. & lib.4. Decal. cap.40. num.66.* Vbi pro hac parte citat etiam Nauarrum *in ſum. Latina cap.12. num.76. & cap.22. num.81.* & Valentiam *2.2. diſp.6. punct.7. col.10.* Vt nos notauimus, *q.110. cit.* Vbi pro hac parte retulimus Gutierrez, Sà, Henriquez, Saytum, Suarez, Azor. Fagundez, Trullench, & alios plures. Baſſeus *tom.1. votum 7. n.14.* Aſcanius *n.14.* vbi ait conſequenter etiam in hoc voto poſſe Regulares diſpenſare.

QVÆSTIO XC.

An item poſſit diſpenſare Epiſcopus in iuramento Deo facto, & voto Virginitatis ſeruandæ?

REſpondeo cum diſtinctione, dicendum: non poſſe; niſi in caſu quo expreſsè noluerit iurans, vel vouens, ſe ad caſtitatem obligare, ſed ad ſolam corporis integritatem ſeruandam, conſiſtentem in abſtinentia à primo actu luxuriæ, per quem Virginitas deperditur. Ratio eſt: quia quando hæc expreſſa intentio in vouente non reperitur, eſt votum abſolutum caſtitatis, ac proinde indeſpenſabile ab Epiſcopo. Sic Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.9. n.9. & lib.9. diſp.33. num.7.* & *lib.4. Decal. cap.40. n.65.* Saytus Azor, Leſſius, Candidus, Caiet. Lopez, Diana, Trullench, Fagundez, & alij, quos citauimus, *1. p. loco cit. q.113.* Baſſeus *num.16. cit.* Aſcanius *diſp.19. q.10. n.12.* Qui benè addit, quod in caſu quo Epiſcopus poſſit diſpenſare; etiam poſſit Regularis Confeſſarius.

QVÆSTIO XCI.

An Epiſcopus poſsit diſpenſare iuramentum Deo factum, aut votum caſtitatis emiſſum ab vno coniuge, poſt conſummatum matrimonium, ſine conſenſu alterius?

NEgat Lopez, Saytus, & alij, relati à nobis *1. p. tract.5. diſp.14. q.116.*

Sed multò probabilius Reſpondeo, poſſe. Quia hoc votum non eſt omnimodæ caſtitatis, cum, ad non reddendum debitum, obligare nequeat: ergo poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. Sic Sanchez, Stunica, Gutierrez, Candidus, Fagundez, Trullench. Diana, & alij, quos retulimus *1. p. diſp.14. cit. quaeſt.116.* Et in hoc voto etiam Regulares poſſunt diſpenſare.

QVÆSTIO XCII.

An poſsit Epiſcopus diſpenſare in voto caſtitatis emiſſo ante contractum matrimonium, vt vouens poſſit conſummare matrimonium, & petere debitum?

REſpondeo, poſſe diſpenſare ad conſummandum matrimonium, & petendum debitum. Quia id poſſunt, non ex iure ordinario, ſed ſolius Pontificis & conſuetudinis, quæ iuriſdictionem in hoc illis tribuit. Sic Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.15. num.9. & lib.4. Decal. cap.54. num.20.* Angel. Tabiena, Henriquez, Valentia, Rodriguez, Candidus, Trullench. quos citauimus *1. p. tract.5. diſp.14. q.117.* Et in hoc voto etiam Regulares poſſunt diſpenſare.

QVÆST.

QVÆSTIO XCIII.

An, Epiſcopus poſſit diſpenſare votum caſtitatis, quod vterque coniux emiſit, ex communi conſenſu, per modum contractus; facio, vt facias; voueo, & iuro, vt voueas, & iures?

AFfirmabunt, qui exiſtimant tale votum poſſe commutari, vi Bullæ aut Iubilei. Sunt autem Maior, Veracruz, Sà, & Paludan. quos citauimus *1.p.cit.q.*118.

Sed certiſſimè Reſpondeo non poſſe. Quia hoc votum, verè eſt abſolutum, & totius caſtitatis: ergo nequibit Epiſcopus diſpenſare cum coniugatis, qui tale iuramentum, aut votum emiſerunt, vt matrimonio vtantur: niſi quando eſſet incontinentiæ periculum in alterutro, nec commode poteſt Pontifex, aut alius habens priuilegium adiri: quia tunc poſſet Epiſcopus diſpenſare ſolùm ad petendum, & reddendum debitum. Sic Sanchez *lib.*8. *de matrim. diſp.*11. *num.*10.*& lib.*4. *Decalogi,cap.*40.*num.*57. Nauarr. Rodrig. Lopez, Vega, Sayro, Candido, Fagundez, Diana, Trullench, & Mendo, citati à nobis *q.*118. *citata.*

QVÆSTIO XCIV.

An, poſſit Epiſcopus diſpenſare votum caſtitatis, aut Religionis, emiſſum, metu leui ab extrinſeco incuſſo, ad extorquendum tale votum?

NEgandum videtur. Quia hoc votum eſt integræ caſtitatis, vt ſupponitur: ergo non eſt diſpenſabile ab Epiſcopo, cum ſit Papæ reſeruatum. Et ideò ita ſentiunt Syluester, Suarez, & Lauorius citati à nobis 1.*p. tract.*5. *diſp.*14. *q.*17. dum dicunt voto caſtitatis, & Religionis metu leui ab extrinſeco incuſſo, emiſſa, non poſſe commutari virtute Bullæ, aut Iubilei.

Sed probabiliùs Reſpondeo diſpenſari poſſe ab Epiſcopo: quia probabilius eſt poſſe commutari virtute Bullæ, aut Iubilei, vt diximus 1.*p. loco citato.* Et ratio eſt: quia non eſt credendum, quod velit Pontifex, quaſi iniuriam illam fouens, reſeruare ſibi prædicta vota emiſſa dicto modo. Sic Angel. Tabiena, Nauarro, Rodrig. Leſſius, & Henriquez; quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. capit.* 40. *numer.* 30. Leo, Layman, Bonacina, Diana, Boſſius, & alij, quos citaui 1.*p.loco.cit.* Vbi notauimus, quod aliqui ex prædictis Authoribus probabile putant, & benè dicta vota emiſſa ex metu prædicto, eſſe irrita, & nulla: quare ſequendo hanc opinionem dicendum eſt, nec diſpenſatione indigere. Lege Tamburinum *lib.*3. *Decal.cap.*16. §.4.*num.* 41. Baſſeum *tom.*1. *votum* 7. *num.* 17. & *tom.*2. *votum* 2.*num.*16.& Aſcanium *tom.*1.*diſp.*19. *q.*10. *n.* 17. Vbi conſequenter dicit, etiam in hoc voto poſſe Regulares diſpenſare.

QVÆSTIO XCV.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare in iuramento, aut voto ingrediendi Ordinem Militum Maltenſium, ſiue Sancti Ioannis?

AFfirmare poſſent, qui exiſtimant, prædictos Milites non eſſe propriè Religioſos. Hi ſunt Graffis, Gonzalez, Sarmiento, & alij apud Dianam infrà.

Sed vt quid certiſſimum Reſpondeo non poſſe. Quia certiſſimum eſt, prædictos Milites eſſe verè, & propriè Religioſos, cùm tria vota ſolemnia paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ emittant: ſed vota veræ Religionis non ſunt diſpenſabilia ab alio quam à Sum. Pontifice; ergo nequibunt ab Epiſcopo diſpenſari, nec commutari, vt diximus 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *q.*120. Sic Sanchez *de matrim. lib.*8. *diſp.*9. *num.*16. *& lib.*4. *Decal. cap.* 40. *n.*73. Diana 1.*p. tract.*11. *reſol.*77. Fagundez *lib.*2. *cap.*43. *num.*11. Nauarr. Candid. Lugo, Rodrig. à nobis, vbi ſuprà citati. Baſſeus *tom.*2. *votum* 2. *n.*16. Aſcanius *tom.*1. *de iure Abbat. diſp.*1. *q.*10. *n.*24.

QVÆSTIO XCVI.

An ſaltem poſſit diſpenſari ab Epiſcopo iuramentum, ſeu votum, ingrediendi Religionem Militum Alcantaræ, Calatrauæ, D. Iacobi, S. Stephani, vel S. Mauritij?

NEgat expreſsè Lopez, & negare poſſent, qui exiſtimant dictos Milites eſſe rigoroſè, & verè Religioſos; vt ſunt Couarr. Sanchez, Ramirez, Greg. Lopez, Minchaca, Ayala, Vega, Mota, Sancius, Baſilius, & Diana citati à nobis 1. *p. tract.* 5. *diſp.*14. *q.* 121.

Sed probabiliter Reſpondeo, poſſe diſpenſari. Quia probabile eſt (licet probabilius oppoſitum) Milites prædictorum ordinum, non eſſe in rigore Religioſos, vt defendunt, Molina, Valentia, Sayro, Alcozer, Azor, Aragon, Nauarr. Trullench. Ludou. à Cruce, Boſſius, Moneta, Sanctarellus, & Barboſa à nobis vbi ſuprà adducti: ſed ſic eſt, quod ad hoc, quod poſſit diſpenſari, aut mutari votum aliquod, ſufficit quod ſit ſub opinione, an ſit reſeruatum, nec non: ergo. Sic Sancius, Diana, Trullench. Sotus, Candidus, & debent docere omnes DD; qui affirmant; dictos. Ordines Militares non eſſe propriè Religiones, vt ſunt Molina, Valentia, & alij nuper citati. Lege me ipſum loco citato, & Baſſeum, ſuprà; & Aſcanium dicentem etiam in hoc voto poſſe Confeſſarios Regulares diſpenſare.

QVÆSTIO XCVII.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare in iuramento, aut voto, quod fœmina emiſit; aſſumendi habitum earum, quas vulgò Beatas *vocant?*

REſpondeo poſſe. Quia hic ſtatus, non eſt ſtatus Religionis. Sic Sanchez Henriquez, Viuald. Aragon,

Aragon,Rodrig. Suarez,Saytus, Trullench. Candidus,& Fagundez, citati à nobis *1.p. tract.5.diſp.*14. *q.*122. Vbi diximus idem dicendum de iuramento, aut voto ingrediendi Religionem non approbatam à ſede Apoſtolica. Et in hoc voto etiam Confeſſarij Regulares poſſunt diſpenſare.

QVÆSTIO XCVIII.

An, poſſit diſpenſare Epiſcopus iuramentum, aut votum ingrediendi Religionem approbatam, ad probandum, num ſibi placeat?

RESpondeo non poſſe. Quia id, verè, & propriè eſt votum Religionis veræ; vt probauimus *tract.* 5. *diſp.* 14. *q.* 123. ex Candido *diſquiſit.*25. *art.*14. *dub.*15. ergo nequit ab Epiſcopo diſpenſari.

QVÆSTIO XCIX.

An, vota paupertatis, & obedientiæ in ſæculo, vel in Religione non approbata emiſſa; poſſit diſpenſare Epiſcopus?

RESpondeo poſſe. Quia non ſunt vota Religionis, nec ſtatui Religioſo annexa; cum ſint facta extra ſtatum verum, & approbatum: ergo poterit Epiſcopus illa diſpenſare. Sic Leſſius, Suarez, Nauarrus, Henriquez, Trullench. Candidus, Sanchez, Malderus, Filliuc. Boſſius, & Mendo, quos citauimus *1.p.loco cit. quæſt.*124. Baſſeus *tom.2.votum* 2.*n.*16. Aſcanius *loco cit. n.*28. Et in hoc etiam poſſunt Confeſſarij Regulares diſpenſare, vt ait cum communi Aſcanius.

QVÆSTIO C.

An poſſit diſpenſare Epiſcopus, votum aut iuramentum ingrediendi Religionem ſtrictiorem; vt relicta iſta, Religionem laxiorem ingrediatur?

NEgant Nauarr. & Lopez citati à nobis *1.p.loco cit. q.*125. Quòd exiſtiment id Summo Pontifici reſeruari.

Sed probabiliùs, Reſpondeo poſſe. Quia id non eſt diſpenſare in iuramento, aut voto reſeruato, cum vouens maneat obligatus ad ingrediendam Religionem; ſed tantùm in quadam eius circunſtantia, ſeu exceſſu vnius ad alteram, qui non eſt Pontifici reſeruatus. Sic Sanchez *de matrim.diſp.9.num.*17. *& lib.4.Decal. cap.*40.*n.*74.& apud ipſum, Rodrig. Henriq. P. Ledeſma, Saytus, Azot, Leſſius, Trullench, Fagundez, & Mendo, quos omnes citatos inuenies à me *1.p. tract.*5. *diſp.*14. *q.* 125. & tenet nouiſſimè Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 4. *n.*18. Baſſeus *tom.*2. *votum* 2.*n.*16. Aſcanius *tom.*2. *diſp.*19. *q.*10.*num.*25. Vbi benè dicit, in hoc voto etiam poſſe diſpenſare Confeſſarios Regulares.

QVÆSTIO CI.

An, iuramentum, ſeu votum pœnale caſtitatis, vel Religionis abſolutè emiſſum, ſit diſpenſabile ab Epiſcopo?

REſpondeo quod non. Quia talia vota in ſe abſoluta ſunt, cum ex nullo euentu pendeant: ergo reſeruata: ergo indiſpenſabilia ab Epiſcopo. Sic Sanchez *lib.*8. *de matrim. diſp.*10. *num.* 9. *& lib.*4. *Decal. cap.* 40. *n.* 87. Suarez *lib.6. de voto, cap.* 23. *num.* 11. Trullench, & Boſſius citati à nobis *1. p. loc. cit. quæſt.* 126. Secus dicendum quando tale votum eſt pœnale conditionatum, iuxta dicenda infrà *quæſt.*103.

QVÆSTIO CII.

An, ſit ſaltem diſpenſabile ab Epiſcopo iuramentum, aut votum caſtitatis, ſeu Religionis, emiſſum in pœnam peccati mortalis, quod quis heri admiſit, vel nunc proponit admiſſurum?

REſpondeo quod non ſit. Quia tale iuramentum, aut votum eſt verè abſolutum: ergo reſeruatum Pontifici. Antecedens probatur. Quia conditio de præterito, aut de præſenti, ſi vera ſit, non ſuſpendit conſenſum: ergo non impedit votum verè eſſe abſolutum. Sic Sanchez *lib.8.de matr.diſp.*10.*n.*14. *& lib.4.Decal.cap.*40.*n.*88. Sic Suarez, Trullench, Boſſius, Bonacina, Mendo, & alij, citati à nobis, vbi ſuprà, *q.*127. Quibus nunc addo Aſcanium *diſp.*19. *cit. q.*10.*num.*37. Qui id probat ex *l. cum ad præſens, ff. ſi cert. pet.* ſic ibi, *& num.*38.

QVÆSTIO CIII.

An, ad minus, ſit diſpenſabile ab Epiſcopo iuramentum, ſeu votum pœnale Religionis, aut caſtitatis, emiſſum cum conditione, vt; Si luſero iuro, aut voueo Religionem, aut caſtitatem?

NEgant abſolutè quidam, quos tacito nomine refert Philiarcus *de officio Sacerdotis tom.* 1. *par.*2. *lib.*3. *cap.*22. Et ipſe cenſet æquè probabilem, ac duas ſtatim referendas.

Negant, & alij non abſolutè, ſed ſub diſtinctione, dicentes, eſſe diſpenſabile ab Epiſcopo tale iuramentum, aut votum, ante impletam conditionem: non verò poſt. Quia tunc cum ſit impleta conditio, & incurſa pœna, obligatio ad Religionem, vel caſtitatem eſt omnino abſoluta, & independens à futuro euentu: atqui in his votis abſolutis nequit Epiſcopus diſpenſare: ergo. Sic Sotus, Couarru. Azor, Leſſius, Angles, Gutierrez, Rodriguez, Baſilius quos refert Sanchez, infrà, & nos retulimus *1.p.tract.*5. *diſp.*14. *q.*128. Quibus adde Monteſinos 1.2.*d.*23.*q.*7.*n.*124.

Sed ego probabiliùs Reſp. eſſe tale iuramentum, ſeu votum diſpenſabile ab Epiſcopo, non ſolùm ante impletam cōditionem, & pœnam nondum incurſam, ſed etiā poſt impletā conditionem, & incurſam pœnam. Ratio eſt: quia huiuſmodi vota pœnalia, & conditionalia

ditionalia de futuro, non cenſentur reſeruata à Pontifice; cum reuera non ſint emiſſa, ex amore, & deuotione Religionis ingrediendæ, aut caſtitatis ſeruandæ, ſub qua ratione ſolum ea reſeruat Pontifex, vt benè probat Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp.* 10. *num.* 8. *& lib.* 4. *Decal. cap.*40. *num.* 91. Et ideo ipſe hanc tenet ſententiam. Et apud ipſum, Henriquez, Molina, Lopez, Viualdus, Aragon, Beia, Anton. Gomez, Vega, Sà, Toledo, Sayrus, Ledeſma, Suarez. Sic etiam, Nungus, Ioan. de la Cruz, Moure, Villalobos & Diana, Ludou. à Cruce, Trullench, Candidus, & alij, quos citatos inuenies apud me 1.*p.* vbi ſuprà. Sic tandem Bruno de priuileg. *tract.* 5. *cap.* 5. *propoſ.* 1. & 2. Vnde etiam in hoc voto poſſunt Regulares diſpenſare, vt ait Aſcanius *diſp.* 19. *q.*10. *num.*39. Vbi noſtram tenet ſententiam.

QVÆSTIO CIV.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare cum illo, qui promiſit Religionem, aut caſtitatem, ſi pater ſuus obierit?

Reſpondeo vt certum: non poſſe. Quia huiuſmodi promiſſio, ſeu votum, eſt reuera abſolutum, & ſolum apparenter conditionatum. Facit enim hunc ſenſum: quando pater meus obierit executioni mandabitur ingreſſus Religionis, quem ex nunc pro tunc abſolutè voueo. Sic Sanchez *diſp.*10. *cit. de matrim. num.*13. & *cap* 40. *cit. n.*82. & 93. Suarez, Trullench. Petr. Ledeſma, & Candidus citati à nobis 1.*p. tract.* 5. *diſp.*14. *q.*129. Quibus nunc addo Aſcanium Tamburin. *tom.*2. *de iure Abbatum*, *diſp.*19. *q.*10. *num.*34. & Bonacinam apud ipſum.

QVÆSTIO CV.

An ad minus, poſſit diſpenſare Epiſcopus, cum illo, qui v.g. morbo oppreſſus, dixit; Iuro, aut voueo Religionem, aut caſtitatem, ſi incolumis euaſero?

Negant aliqui Doctores, dicentes, minimè poſſe diſpenſare Epiſcopum in tali iuramento, aut voto, nec ante, nec poſt impletam conditionem, hoc eſt, nec ante obtentam ſanitatem; nec poſt. Fundamentum eorum eſt; quod hæc vota verè emittuntur ex affectu, & amore Religionis, & caſtitatis: ergo. Ita Sotus, Nauarr. Corduba, Azor, Rodrig. Lopez, Valentia, Vega, Aragon, & alij, quos refert Sanchez *diſp.*10.*cit. n.*11. & temiſſiuè *cap.*40. *num.*97. & nos 1.*p. loco cit. q.*130.

Alij, ſub diſtinctione reſpondent, poſſe Epiſcopum diſpenſare in tali iuramento, & voto, ante impletam conditionem; non verò poſt. *Prior* pars probatur. Qui vota merè conditionalia, ante impletam conditionem, non habent perfectam, & omnimodè abſolutam rationem voti; ſi quidem votum perfectum ſtatim obligat, ac obligant præcepta omnia affirmatiua: ergo. *Secunda* verò pars probatur. Quia adueniente conditione, æquè obligant vota conditionalia, ac abſoluta. Ita apud Sanchez, Perez, Rodrig. Vega, Leſſius, Suarez, Sayrus, quos vnà cum aliis, citauimus 1.*p. tract.* 5. *diſp.*14. *q.* 28. & 30. & 31. Quibus nunc addo Aſcanium *tom.* 2. *de iure Abbat. diſp.*19. *q.*10. *n.*33. & 34. licèt contrarium teneat, *n.*38.

Sed ego probabiliùs Reſpondeo: poſſe diſpenſare Epiſcopum in dicto caſu in votis Religionis, & caſtitatis, ante, vel poſt conditionem impletam. Quia id poteſt in omnibus iuramentis, & votis Religionis, & caſtitatis merè, & verè conditionalibus, non pœnalibus etiam. Quod poſſit diſpenſare ante impletam conditionem, iam manet probatum ab Authoribus ſecundæ ſententiæ. Quod verò, etiam poſt impletam, poſſit adhuc, probatur. Quia, quamuis prædicta iuramenta, & vota eorúmque obligatio, finita conditione, iam ſint abſoluta, tamen quia initium, origo, & radix illius obligationis fuit imperfecta voluntas, à futuro euentu pendens, quæ ſemper in ipſa obligatione, quaſi imbibita manet; ſemper enim eſt verum dicere; ortam eſſe eam obligationem, ex conſenſu quodam imperfecto, hinc eſt, quod Epiſcopus poſſit in his iuramentis, & votis Religionis, & caſtitatis, etiam poſt impletam conditionem diſpenſare. Sic Sanchez *locis citatis*, & ego 1. *p. q.*131. *cit.* Toletus, Anton. Gomez, Petr. de Ledeſma, Diana, Trullench. Candid. Fauſtus, Sanctarellus, Leo, Malderus, victoria, Mendo, & Quintanaduenas, apud nos locis citatis. Sic etiam, vt probabile, & tutum defendit Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.*16. §. 4. *num.*32. & alij quos adhuc infrà de hac re tractantes *diſp.* 46. *q.*4. citabimus. Et nota quod in hoc voto, etiam Confeſſarij Regulares diſpenſare poſſunt, vt rectè docet Aſcanius, vbi ſuprà.

QVÆSTIO CVI.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare votum disiunctum, cuius ſola altera pars eſt reſeruata: vt ſi quis v.g. voueat, caſtitatem, vel ieiunium.

Negat Ludou. Beia 1.*p. Reſponſ. caſu* 28. *verſ. vnde huiuſmodi votum.*

Sed longè multò probabiliùs Reſpondeo: poſſe, ſaltem re integra, & antequam vouens eligat materiam reſeruatam. Quia tale votum tunc non eſſe reſeruatum, conſtat: quia libertas, quam habet vouens eligendi partem non reſeruatam, facit, vt totum eius votum abſolutè à reſeruatione ſit liberum: ergo poteſt illud Epiſcopus diſpenſare. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 9. *num.* 14. & *lib.* 4. *Decal. cap.*40. *num.*42. & ex illo, ego 1.*p. tract.* 5. *diſp.*14. *q.*141. & Azor, Sayrus, Leſſius, Suarez, Reginal. Molfeſ. Filliuc. Diana, Trullench, Candidus, Baſſius, Baſilius, Leo, Lauorius, Bonac. Layman, Malderus, Tamburinus, Fagundez, & alij communiter. Lege denuò Thom. Tamburinum *loco cit. n.*30. & Palaum *diſp.*2. *punct.*11. *n.*6. Baſſeum *tom.*2. *votum* 2. *n.*16. Aſcanium *q.*10. *citata, num.*9. Et nota, quod in hoc voto poſſint Confeſſarij Regulares diſpenſare iuxta noſtram ſententiam.

QVÆST.

Digitized by Google

QVÆSTIO CVII.

An etiam poſsit diſpenſare Epiſcopus indicto voto diſiuncto, caſu, quo pars non reſeruata effecta ſit impoſsibilis, ita vt nequeat vouens illam adimplere, ſed tantum partem reſeruatam?

NEgat (vltra Ludouicum citatum) Bonacina *in 2. præcep. Decal.* (non *tract. de legib.* vt apud me infrà citandum legi) *diſp. 4. punct. 7. §. 4. n. 18. verſ. octauò.* Quia inquit, materia illa reſeruata, eſt in eo caſu adimplenda ex vi voti: ergo nequit illud Epiſcopus diſpenſare. Idque eſſe probabile affirmant Leo, & Filliuc. loquendo de commutatione, vt notauimus *1. p. tract. 5. diſp. 14. q. 142.*

Sed probabiliùs Reſpondeo etiam tunc poſſe diſpenſare. Quia tale votum nunquam obligauit ex ſe, & ex natura ſua vouentem ad partem reſeruatam. Sic Suarez, Sanchez, Trullench, Lodou. à Cruce, Diana, Layman, & alij citati à nobis vbi ſuprà, loquendo de commutatione votorum ex vi Bullæ. Currit enim in hac materia eadem ratio. Sic etiam Palaus, *vbi ſuprà.* Et etiam in hoc poſſunt Regulares vt ait Aſcanius *num. 5. citato.*

QVÆSTIO CVIII.

An item, caſu, quo quis voueat (aut iuret) caſtitatem, aut ieiunium diſiunctiuè, & vouens eligat efficaciter caſtitatem ſeruare; poſſit tale votum Epiſcopus diſpenſare?

NEgant tunc poſſe Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 9. num. 14. & lib. 4. Decal. cap. 40. n. 43.* Suarez, Filliuc. Trullench. Azor, Saytus, Layman, Fagundez, Candidus, & alij citati à nobis *1. p. tract. 5. diſp. 14. q. 143.* Quibus adde Palaum *diſp. 2. punct. 11. n. 6. fine.*

Sed probabiliter certè Reſpondeo, adhuc poſſe diſpenſare tale votum; dummodo vouens non promittat de nouo illam partem, quam elegit. Quia probabile eſt, quod poſſit vouens, adhuc in hoc caſu, voluntatem mutare, & alteram partem, nempe ieiunium eligere: ergo & Epiſcopus diſpenſare. Sic Malderus, Diana, Boſſius, vbi ſuprà citati. Sic etiam Thom. Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 16. §. 4. num. 30. & 31.* Vbi doctrinam à nobis tribus quæſtionibus datam, iis verbis breui comprehendit: quid de voto diſiuncto? Si quis v. g. vouit vel caſtitatem, vel ieiunium? Dico non eſſe reſeruatum: quia libertas, quam is habet eligendi partem non reſeruatam, facit, vt totum abſolutè à reſeruatione ſit liberum. Quid ſi pars non reſeruata reddatur illi impoſſibilis, vt ſi dictus vouens in grauem infirmitatem incidat, vnde ieiunare non poſſit? Adhuc dico partem non remanere reſeruatam: quia per accidens eſt, alteram eligi non poſſe. Quid denique, ſi is elegerit partem reſeruatam? hæc poſt electionem, erit ne reſeruata? Dico ſi elegiſti per nouum votum, reſeruata vtique erit, vt ex ſe patet: at ſi elegiſti abſolutè, ſine nouo voto, puto non eſſe reſeruatam; quia ſic remanet in ſua primæua natura. Sic Doctus Pater. Et nota, quod iuxta hanc noſtram ſententiam, poſſunt Regulares etiam in hoc voto diſpenſare.

QVÆSTIO CIX.

An, poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto, ac iuramento triplicis peregrinationis, Romanæ, Hieroſolymitanæ, & compoſtellanæ emiſsis, non animo inuiſendi ea loca, ſed alio fine?

NEgatiuam ſententiam innuit Baſilius *lib. 8. de matrim. cap. 8. num. 27.* dum contrarium ſolum dicit probabile, ſed longè multò probabilius.

Reſpondeo poſſe. Quia votum viſitandi dicta loca alio fine, quàm deuotionis cauſa, non eſt reſeruatum: ergo. Antecedens conſtat ex Extrauag. *Et ſi Dominici*, in qua non cuiuſlibet dictarum peregrinationum votum reſeruatur: ſed ſolum illud, quod emittitur ex deuotione illorum locorum. Vnde ſi quis iuret, aut voueat Romam ire ad ſalutandam imaginem Sanctæ Mariæ Maioris, aut ad oſculandos pedes Pontificis, &c. tunc tale votum minimè eſt reſeruatum, & ſic optimè poterit diſpenſari ab Epiſcopo. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 40. n. 77.* Fagundez *lib. 2. cap. 43. n. 14.* Tamburinus *loco cit. num. 26.* Palaus *diſp. 2. de voto, punct. 11. numer. 3.* Baſſeus *tom. 2. votum 2. num. 16. & tom. 1. votum 7. num. 13.* Aſcanius *tom. 2. diſp. 19. q. 10. num. 31.* vbi benè docet, poſſe in hoc voto Regulares diſpenſare.

QVÆSTIO CX.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare in qualitate dictis peregrinationibus adiuncta?

REſpondeo poſſe. Quia tunc non diſpenſat in voto, & iuramento, ſed in circunſtantiis per accidens illis adiunctis. Sic Sanchez, & Fagundez vbi ſuprà. Et Tamburinus *n. 28.* ibi: Idem dic de quibuſdam circunſtantiis voto reſeruato à ſe annexis, v. g. de voto illarum trium peregrinationum *pedibus*; vel de voto Religionis, *ſtatim*; vel de voto Religionis *ſtricta*; non enim ſunt reſeruatæ illæ conditiones, *pedibus*, *ſtatim*, *reſtricta*, quare poterunt diſpenſari ab Epiſcopis remanente tamen ſubſtantia dictorum votorum, quæ certè reſeruata eſt. Sic ille. Baſſeus *tom. 2. votum 2. num. 16.* Aſcanius *q. 10. cit. num. 26.* & penes ipſum Leſſius *lib. 2. cap. 41. dubit. 13. num. 105.* Bonac. *tom. 2. diſp. 4. quæſt. 1. punct. 7. §. 4. num. 21.* & alij. Et ſic etiam Regulares poſſunt in hoc voto diſpenſare.

QVÆSTIO XI.

An, votum, ſeu iuramentum non petendi diſpenſationem voti, aut iuramenti facti, ab alio, quàm à Romano Pontifice, poſſint Epiſcopi diſpenſare?

REſpondeo vt certum: poſſe. Quia certum eſt, tale votum, & iuramentum non eſſe reſeruatum. Quia non eſt ex quinque numeratis, quæ ſolummodo Pontifici reſeruantur. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 40. num. 13. & 79.* Azor, *tom. 1. lib. 11. cap. 19. q. 15.* Saytus *lib. 6. cap. 11. n. 67.* Suarez *lib. 6.*

de

*de voto, cap.*21. *n.*15. Baſil. Legionen. *lib.*8. *de matrim.cap.*8. *n.*6. *fine.* Palaus *diſp.*2. *punct.*11. *fine.* Fagundez *lib.* 2. *cap.*43. *num.*16. Bonac. *diſp.* 4. *q.*2. *punct.*7. §.4. *n.*19. Aſcanius *q.* 10. *cit. num.* 32. vbi conſequenter ait, etiam in hoc voto poſſe Regulares diſpenſare.

QVÆSTIO CXII.

An, in dubio, votum, vel iuramentum, reſeruatum ſit; iudicandum ſit, non reſeruatum?

RESpondeo ita iudicandum eſſe. Nam, cum reſeruatio in diſpenſationibus, ſit dioſa, vt ſuprà eſt habitum, reſtringenda eſt ad caſus certos, & indubitatos. Dubij enim caſus non comprehenduntur, ſub reſeruatione, vt docent Sanchez *lib.* 8. *cap.*40. *n.*80. Suarez *lib.*6. *cap.*26. *n.* 6. Fagundez *loc. cit. n.*16. Tamburin *loc. cit. n.*32. *fine, & lib.*1. *cap.*3. §.7. *num.*15. Vbi ita inquit: ſi dubites vtrum voueris abſolutè caſtitatem v.g. ad honorem Dei, an ſub aliqua conditione, vel pœna, *ſi ſanitatem receperis*, vel, *ſi luſeris*; potes tibi perſuadere, ſub conditione, vel ſub pœna vouiſſe; atque adeo ex ſententia probabili infra dicenda, votum tuum non eſt reſeruatum, id enim certè minus eſt. Sic ille.

QVÆSTIO CXIII.

An quando Sum. Pontifex vota, & iuramenta ſibi reſeruata, commutat in alias pias actiones, v.g. votum caſtitatis in aliqua ieiunia; tunc opus ſubrogatum, putà, ieiunium, ſit reſeruatum?

AFfirmant quidam. Probantque id ex illa Regula iuris, *ſubrogatum ſapit naturam eius cuius loco ſubrogatur, l.vnica, C. de rei vxoria actione.* Ita Azor *lib.*11. *cap.*18. *q.*11. Zanard. Archidiacon. Bellamera, & alij Neoterici citati à nobis 1. *p. tract.* 5. *diſp.*14. *q.*44.

Sed probabiliùs Reſpondeo tale opus ſubrogatum non eſſe reſeruatum: & ideo poſſe ab Epiſcopo diſpenſari, vel commutari in aliud. Ratio eſt: quia vota illa, ac iuramenta reſeruata, non ſunt per ſe reſeruata, ſed ſolùm ratione materiæ dumtaxat: ergo ſublata ea materia reſeruata, & in aliam non reſeruatum tranſlata, ceſſat reſeruatio: ergo optimè poterit hæc ab Epiſcopo diſpenſari, vel commutari.

Nec obſtat regula *ſubrogatum*, quia illa habet verum in fauoribus, non in odioſis, qualis eſt reſeruatio. Sic Sanchez *lib.*8. *de matrim. diſp.*9. *n.*20. & *lib.*4. *Decal. cap.*40. *n.*46. & apud illum, Henriquez, Sà, Aragon, Rodrig. Saynis, Leſſius, & Suarez, quos citatos, inuenies apud nos 1. *p.* vbi ſuprà. Vbi adhuc inuenies, Fill.uc. Dianam, Trullench, Villalob. Ludou. à Cruce, Ioan. Sancium, Fagundez. Boſſium, & Mendo. Quibus nunc addo Thom. Tamburinum *lib.*3. *Decal. cap.* 16. §.4. *num.* 33. & 34. Caſt. Palaum *diſp.*2. *de voto, punct.*11. *n.*5. Baſilium *lib.*8. *de matrim. cap.*8. §. 2. *n.* 24. Layman *lib.*4. *ſum. tract.*4. *cap.*8. *n.*13. Aſcanium Tamburin. *tom.*1. *diſp.*19. *q.*10. *n.*11. Qui conſequenter ait, etiam in hoc voto poſſe Regulares diſpenſare.

QVÆSTIO CXIV.

An, ieiunium voto caſtitatis perpetuæ à Pontifice ſubrogatum; ceſſet perueniente anno ſexagiſimo ætatis?

NEgarunt quidam Theologi, quos tacitis nominibus, refert Tamburinus *lib.*4. *Decal. cap.* 5. §.7. *n.*10. *Primò.* Quia ſubrogatum debet ſapere naturam rei, cui ſubrogatur: atqui perpetuum erat votum caſtitatis: ergo & perpetuum debet eſſe ieiunium voto ſubrogatum. *Secundò*: quia incongruum videtur, gaudere quem voti diſpenſatione, caſtitatem non ſeruando; & negligere opus loco caſtitatis impoſitum: ergo.

Affirmarunt, apud ipſum Tamburinum, alij exiſtimantes; ceſſaſſe ieiunium ſubrogatum perueniente anno ſexageſimo, etiam caſu, quo diſpenſatus in voto haberet vires ad proſequenda iniuncta à Pontifice ieiunia. *Primò* quia Pontifex prout eſt legiſlator vniuerſalis non aſtringit Fideles ad ieiunandum poſt annum ſexageſimum, etiamſi vires validas habeant, vt nos diximus *part.*3. *tract.*5. *diſp.*8. *quæſt.* 17. ergo non eſt præſumendum plus velle obligare in hoc caſu diſpenſatum. *Secundò*: quia nunquam præſumitur adeſſe præceptum obligans, niſi de obligatione conſtet: at dubium ſaltem eſt, an hæc obligatio vrgeat diſpenſatum: ergo illum non obligat. Neque dicas præualere præceptum, quod poſſidet: dico enim ego præualere libertatem, & exemptionem ſenectutis, quæ eſt certa; dubitari autem de præcepto, an ſcilicet, hoc dictam ætatem comprehendat. Hæc ex Tamburino, qui concludens dubium ait: hanc vltimam ſententiam eſſe intra probabilitatis terminos admittendam.

Ego autem non ſolùm probabilem eſſe hanc ſecundam ſententiam Reſp. ſed probabiliorem prima, iuxta dicta à nobis 3. *part. loco citato.* Addo tamen, quia neutrius ſententiæ Doctores negabunt ieiunium ſubrogatum voto caſtitatis, poſſe ab Epiſcopo, vel ab alio facultatem habente commutari in aliud opus pium; veluti in effundendas aliquas preces, elargiendam aliquam eleemoſynam, vel aliud ſimile, quod cum ætate ſexagenaria compatiatur.

---

§. IV.

De caſibus, in quibus Prælati inferiores poſſunt diſpenſare in dictis iuramentis, & votis reſeruatis Pontifici.

QVÆSTIO CXV.

An de facto ſit conceſſa alicui Prælato facultas in quinque prædictis votis, aut iuramentis, diſpenſandi?

REſp. tamquam certum. Quod non. Sic Sanchez *lib.*8. *de matrim. diſp.*9. *num.*25. & *lib.* 4. *Decal. cap.*40. *n.*14. Vbi ita dicit. Prædicta autem quinque vota, ſunt adeo Pontifici reſeruata, vt nec Legatus à latere, abſque ſpeciali Pontificis priuilegio poſſit in eis diſpenſare. Quia Legatus à latere in ſolis votis Epiſcopo conceſſis diſpenſare poteſt.

Sic ille. Et vt ipſe ait, id in propriis terminis, non ſolùm loquentes de voto Hieroſolymitano in eius loci ſubſidium (vt ait Sanchez,) ſed de aliis tribus ad minus, docent Abbas *in cap. ex multa, de voto, n.* 4. & Angelus, qui eũ citat, *votum.* 4. *n.* 6. ita ſcribens. Quis eſt Superior, cuius auctorite vota poſſint commutari? Reſp. quod quoad quatuor vota, ſolus Papa diſpenſat, ſcilicet, in voto Religionis; in voto Hieroſolymitano: voto Sancti Iacobi; & voto viſitandi limina Apoſtolorum Petri, & Pauli. Et ſic ſeruatur in facto; licèt nullo iure inueniatur expreſſum, niſi de voto pro ſubſidio Terræ Sanctæ; vt *in cap. Ex multa, de voto.* Vbi tenet Panorm. quod etiam Legatus de latere non poteſt diſpenſare; cum requiratur ſpecialis Delegatio, vt in d. cap. *Multa,* patet. Hæc Angelus. Palaus etiam *diſp.* 2. *de voto, punct.* 12. *n.* 1. *verſ. Primus eſt.* Vbi attentè eſt legendus, ob omiſſionem alicuius verbi factam à Typographo. Peyrinus *tom.* 2. *tract. de Prælato, q.* 3. *cap.* 3. *fine,* qui loquendo de diſpenſatione horum votorum, ita ait. Non poteſt tamen Prælatus in iis diſpenſare; quia ſunt Papæ reſeruata: & talis poteſtas illi neceſſaria non eſt, cum poſſit alia viâ, nimirum per irritationem bono ſuæ Religionis regimini prouidere.

QVÆSTIO CXVI.

An, nihilominus de facto poſſint Epiſcopi, & alij Prælati ſimilem iuriſdictionem habentes, in aliquo euentu diſpenſare, vel ſaltem cõmutare, vota, & iuramẽta Papæ reſeruata?

RESpondeo tanquam certum: poſſe, præcipuè in quatuor caſibus, qui ortum habent à neceſſitate; ab imperfectione voluntarij, à conſuetudine, vel à priuilegio. De quibus omnibus ſingulariter agemus. Sic omnes. Lege Tamburinum *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 4. *à n.* 36. Palaum *diſp.* 2. *de voto, pun.* 12. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 42. *à n.* 28. & me ipſum 2. *p. tract.* 9. *de matrim. diſp.* 24. *q.* 21. Baſſeum *tom.* 1. *votum* 7. *n.* 15. Suarium *lib.* 6. *de voto, cap.* 26. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 40. *à num.* 34.

QVÆSTIO CXVII.

An, in caſu magnæ neceſſitatis poſſit Epiſcopus diſpenſare in voto caſtitatis perpetuæ, aut Religionis?

NEgat Rodriguez *in Bullam Cruciatam.* §. 9 *dubit.* 1. cui fauet Lodou. Lopez 2. *p. inſtructor. vbi de clauibus,* dicens, ſolùm in remotiſſimis Indiæ partibus, id licere Epiſcopo.

Sed longè multò verius, imo vt certiſſimum mihi Reſpond. poſſe Epiſcopum diſpenſare in dictis votis quando vrget magna neceſſitas diſpenſationis, nec Pontificis reſponſum expectari poteſt, abſque graui periculo corporis, vel animæ. Quia non eſt credendum velle Pontificem in hoc caſu reſeruare ſibi hæc vota, eorumque diſpenſationem; ſed potius Prælatis inferioribus concedere, eo quod id rectæ gubernationi conueniat. Sic communiter Doctores. Legantur Sanchez *lib.* 8. *de matr. diſp.* 9. *n.* 22. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *n.* 34. (non 44. vt legi apud Palaum) Leſſius, Petr. Ledeſma, Suarez, Nauarr. Henriq. Baſilius, Trullench. Diana, Fagundez, & alij citati à nobis *tract.* 9. *de matr. diſp.* 24. *q.* 21. Palaus *loco cit. n.* 4. Baſſeus *loco citato,* & Tamburinus *n.* 37. ſed vt ſcias, quibus in ſpecie caſibus, adſit hæc magna neceſſitas; ſit.

QVÆSTIO CXVIII.

An poßit diſpenſare Epiſcopus, cum iuuene, qui voto caſtitatis, aut Religionis aſtrictus, virginem violauit, & grauidam effecit?

REſpondeo vt certum: poſſe diſpenſare, ſi fama; & honor dictæ virginis nequeat aliter, quàm eam ducat iuuenis, reparari; & ſimul ſit periculum in maiora; quia ſi diſpenſatio Pontificia expectaretur; vel impediretur matrimonium à conſanguineis iuuenis, qui illi repugnabant; vel timeretur aliud grauè damnum ſcandali, ex dilata diſpenſatione, tunc enim ex præſumpta Pontificis voluntate poteſt Epiſcopus diſpenſare in dictis votis caſtitatis, & Religionis. Sic tenent omnes Doctores nuper citati, de quo caſu etiam egimus 2. *p. diſp.* 24. *q.* 21. *citata.*

QVÆSTIO CXIX.

An item poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto caſtitatis, aut Religionis; in caſu, quo quis morti proximus, niſi fœminam duceret, relinqueret filios illegitimos?

REſpondeo etiam poſſe. Quia ex dilata diſpenſatione Pontificia, ſequeretur magnum damnum ſcandali, vel damnum magnum tertiæ perſonæ, nempe, filiis, igitur, ne ſequantur, optimè poterit Epiſcopus, in eo euentu, in dictis votis diſpenſare. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *num.* 36. Palaus, *diſp.* 2. *de voto, punct.* 12. *n.* 4. *fine.* Tamburin. *n.* 37. & Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 27. *n.* 13. Vbi obſeruat, quod cùm hæc ſententia, & doctrina, fundetur in quadam pia interpretatione, non ſit extendenda vltra id, quod in toto rigore exigit moralis neceſſitas: vt ſi neceſſitas ſit (inquit) contrahendi matrimonium ſtatim, & ſine mora, ne ſequantur ſcandala, vel grauis infamia nobilis fœminæ; vel ne quis moriatur infecto matrimonio ſine legitimatione filiorum, & fortaſsè cum animæ periculo, vel ſimilia: tunc non eſt ſimpliciter auferendum votum Religionis, ſed ſolùm cum limitatione ad ſemel contrahendum, cum tali perſona, & ad talem finem; & non alio modo; & ſi fuerit votum caſtitatis, cum eadem limitatione, & prætereà relicta obligatione ſeruandi caſtitatem coniugalem, & ſic de aliis. Quia hoc modo ſatisfit neceſſitati, & ſeruatur reſeruatio, quantum fieri poteſt. Hæc Suarius, & Trullench. *loco cit. num.* 39. quod amplius mox explicabo.

QVÆSTIO CXX.

An, in prædicto euentu, quo Epiſcopus diſpenſet cum habente caſtitatis votum, vt ineat matrimonium ad legitimandos filios; poſſit & diſpenſare, vt mortua illa vxore, ineat cum alia?

REſp. dicendum. Quod non. Conſtat ex ratione allata quæſt. præcedenti ex Suario. Cui conſentit Tamburinus loco cit. vbi loquendo de

caſu propoſito, ait, quod in illo poſſit Epiſcopus id dumtaxat, quod neceſſitas poſtulat, & non amplius. Quare mortua illa vxore non licebit marito habenti votum caſtitatis aliam ducere; atque ſi idem fornicetur; ſi ſe polluat, ſi adulteret, addet huiuſmodi peccatis peccatum contra Religionem, ideſt, contra proprium votum, quia hoc non fuit diſpenſatum, niſi ad effectum illius peculiaris matrimonij. Sic Tamburinus. Palaus etiam, *n.*6. Sanchez, Nauarr. Leſſius, Layman, Baſilius, apud ipſum.

QVÆSTIO CXXI.

An item poſſit diſpenſare Epiſcopus in voto caſtitatis, caſu, quo vouenti immineat periculum, ſeu, rationabilis timor, ſæpè violandi votum, ſi Papæ expectetur diſpenſatio?

RESp. etiam tunc poſſe. Quia ſi poteſt, quando imminet aliquod damnum corporale, vt nuper diximus, multò magis poterit ſi immineat aliquod damnum ſpirituale. Sic Tamburinus *loco cit. num.* 40. & Palaus *diſp.* 2. *punct.* 12. *n.* 4. ibi; Quod non ſolum habet verum, quando eſt graue periculum ſpiritualis ſalutis, ſcilicet, violationis voti, ſi differatur diſpenſatio; ſed etiam quando timetur ſcandalum in fama, &c. Sic ille.

QVÆSTIO CXXII.

An, deinde, liceat Epiſcopo diſpenſare, vrgente neceſſitate, in triplicis peregrinationis reſeruatæ votis?

REſpondeo etiam poſſe. Si enim vrgeret neceſſitas poſtulans diſpenſationem, nec præ paupertate, aut alia cauſa, poſſet adiri Pontifex, poſſet benè Epiſcopus diſpenſare. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 9 *n.* 23. Vbi adducit Palacium abſolutè dicentem, quod in omnibus votis Papæ reſeruatis, poſſit Epiſcopus diſpenſare, ſi impotentia adeundi Papam præceſſerit; *& lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *n.* 37. vbi adducit Petrum de Ledeſma, 2. *tom. ſum. tract.* 10. *cap.* 8. *in* 3. *p. in* 4. *dicta*, & Suarium *lib.* 6. *de voto, cap.* 26. *n.* 10. Qui optimè aduertunt, rarò, aut nunquam euenturum, hunc neceſſitatis diſpenſandi caſum, quia neceſſitati occurrenti poteſt ſubueniri, non diſpenſando in voto, ſed eius executionē ſuſpendendo, quod poteſt in ea neceſſitate efficere Epiſcopus.

QVÆSTIO CXXIII.

An in dicto caſu neceſſitatis, poſſit Epiſcopus in dictis votis, & iuramentis diſpenſare, ſi poteſt adiri Nuncius Apoſtolicus?

NEgant Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *col.* 8. & Rodriguez *tom.* 2. *ſum. cap.* 100. *n.* 3. fine, ibi: *I es de notar que en los votos reſeruados à ſu Santidad, puede algunas vezes el Obiſpo diſpenſar, auiendo vrgente neceſſidad; i no ſe pudiendo confacilidad acudir al Papa ò al Nuncio, como deſpues de Sylueſtro lo tienen Soto* lib. 1. de iuſt. q. vltima, art. vltimo, *Nauar.* cap. 12. n. 76. *& Corduba* lib. 2. qq. q. 11. Hæc Rodriguez.

Sed multò longè probabilius, imo vt mihi certum, Reſp. poſſe in dicto caſu, diſpenſare Epiſcopum in votis Papæ reſeruatis, etiamſi facilis ſit recurſus ad Nuntium Apoſtolicum. Ratio eſt: quia Nuntius, quamuis Legatus à latere ſit, tātum poteſt, vi ſuæ dignitatis, circa diſpenſationes in tota ſua Prouincia, quæ poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi, vt ſup. *q.* 53. eſt habitum: ergo cùm maiore poteſtate non gaudeat circa materiam diſpenſationum, quam Epiſcopi, parum refert poſſit adiri Nuntius, vel ne, niſi fortè aliàs haberet ſpeciale priuilegium ad diſpenſanda hæc vota, de quo *quæſt. ſequenti* agemus. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 9. *n.* 25. vbi ait oppoſitum carere fundamento. *Et lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *n.* 38. vbi citat Auilam *de cenſur.* 2. *p. cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 6. *notab.* 4. & Suarium *lib.* 6. *de voto, cap.* 26. *n.* 15. Nec oppoſitum docent Sotus, Nauarrus, vel Corduba. Nam locis citatis à Rodriguez, minimè illam limitationem inſinuant. Legantur. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 39. *n.* 6.

QVÆSTIO CXXIV.

An etiam caſu, quo Nuntius (vel quiuis alius) haberet ex priuilegio poteſtatē diſpenſandi in dictisquinque votis, vel iuramentis, & commode poſſit adiri; poſſet nihilominus Epiſcopus diſpenſare, vrgente cauſa, in illis?

AFfirmant, adhuc poſſe Epiſcopum diſpenſare in illis, nonnulli Doctores. Quia, inquiunt, per accidens eſt, quod eiuſmodi potens Nuntius, vel Delegatus præſto ſit; nec inde tollitur ab Epiſcopo poteſtas, qua valdè ampla gaudet in caſibus hiſce neceſſariis. Ita Henriquez *lib.* 8. *de pœnit. cap.* 10. *n.* 1. *& lib.* 12. *de matrim. cap.* 3. *n.* 1. Auila *de cenſuris* 2. *p. cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 6. *notab.* 4. Quorum ſententiam, vt probabilem ſequitur Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 4. *n.* 38.

Sed multò probabiliùs Reſpond. tunc non poſſe. Quia Epiſcopus ſolùm poteſt in hoc caſu diſpenſare ratione neceſſitatis vrgentis, atqui quando adeſt Nuntius, aut alius potens ex priuilegio diſpenſare, ad quem facilè confugi poteſt, neceſſitas ceſſat: ergo tunc non poterit Epiſcopus. Sic Nauarr. *in ſum. cap.* 22. *num.* 85. fine. Ludouic. Lopez, Rodrig. & Vega quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 40. *num.* 8. *lib.* 8. *diſp.* 9. *num.* 25. *& lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *num.* 38. Vbi adducit Suarium *lib.* 6. *de voto, cap.* 26. *num.* 15. & Leſſium *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 40. *dub.* 13. *num.* 106. *& in* 1. *edit. dub.* 18. *n.* 127. Quibus addi poſſunt Baſilius Legion. *lib.* 8. *de matrim. cap.* 9. *num.* 1. Layman *lib.* 4. *ſum. tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 17. Palaus *diſp.* 2. *de voto, puncto* 12. *n.* 5. Trullench. *num.* 6. *citato.* Qui tamen malè citat pro hac parte Henriquez. Lege me ipſum 2. *p. tract.* 9. *de matrim. diſp.* 24. *q.* 21. *fine.*

QVÆSTIO CXXXV.

An, ſi hac quinque vota, aut iuramenta reſeruata Pontifici, emittantur ab his, qui ſub dominatiua poteſtate viuunt, poſſint tunc ab Epiſcopo diſpenſari?

AFfirmat Gutierrez cum aliis *lib.* 2. *Canonic. qq. cap.* 21. *n.* 49. Vbi docet, quod quando vota caſtitatis, aut Religionis emiſſa ſunt à perſonis alterius poteſtati ſubiectis, vt à coniugata, ſeruo, vel filio, ſine licentia viri, domini, vel patris; tunc poſſit Epiſcopus in eis diſpenſare. Quia ſi vir, dominus, & pater poſſunt hæc vota irritare, vt ſuprà

habitum eſt: à fortiori poterit Epiſcopus in eis diſpenſare; non enim eſt credendum Pontificem talium votorum diſpenſationem ſibi reſeruare voluiſſe, cum facilè poſſint irritatione ſolui.

Sed omninò Reſp. negatiuè. Quia oppoſita ſententia nullo firmo fundamento nititur. Quia poteſtas irritandi, diuerſa eſt à poteſtate diſpenſandi, & ideo non valet illatio vnius ab alia. Sic Suarez *lib.6.de voto, cap.26.num.2. & 3.* Qui id probat clarè. Nam licèt parens, vel maritus poſſit irritare vota filij, vel vxoris; non tamen poteſt in illis diſpenſare: ergo ex eo quod pater poſſit irritare hæc vota filij impuberis, non rectè colligitur, poſſe Epiſcopum illa diſpenſare, vel commutare. Sic ille. Et ex illo Sanchez *lib.8. de matrim.diſp.9. num.4. & lib.4. Decal.cap.40.num.28.* Palaus *diſp.2.punct.12.num.12.* Tamburin. *lib.3.cap.16. §.4.n.41.*

QVÆSTIO CXXVI.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare in votis reſeruatis, caſu, quo vouens expreſsè voluerit ad ſolam venialem culpam ſe obligare?

RESP. poſſe. Quia cum reſeruatio ſit odioſa debet intelligi de voto integrè, & perfectè facto, & intentione proportionata materiæ reſeruatæ, quæ eſt grauis. Sic Sanchez *lib.4. cap.40. num.47.* Palaus *diſp.2.punct* 12. *n.2.* Trullench.*lib.2 cap.2.dub.39. n.14.* Baſſeus *tom.2.votum 2.num.16.*

QVÆSTIO CXXVII.

An, quando dubium eſt, an votum ſit reſeruatum; poßint Epiſcopi, & alij Prælati habentes ſimilem iuriſdictionem, in eis diſpenſare?

RESP. poſſe. Quia reſeruatio, vtpotè odioſa, ſtrictè interpretanda eſt, ac proinde ad ſolos caſus certos extendenda. Sic Sanchez *cap.40.cit.n.26.* his verbis. Quoties de voti valore fuerit morale dubium, ſiue ſit dubium iuris, ſiue facti; & ſiue ſit negatiuum propter coniecturas, quæ non ſufficiunt ad determinandum iudicium; ſiue ſit poſitiuum ex opinionibus probabilibus contrariis, id votum, cuioſcumq; materiæ reſeruatæ, non eſt reſeruatum, ſed poteſt Epiſcopus in eo diſpenſare. Sic ille ex Suario *lib.6.de voto, cap.26.n.6.* ſic etiam Baſilius *lib.8.de matrim.cap.9. n.14.& 16.* Layman *lib.4.tract.4.cap.8. n.14.* Quos ſequitur Palaus *diſp.2.pun.12.n.8.* Diana *p.4.tract.3. Reſol.59.* Bonac. & alij, quos amplectitur Trullench.*cap.39. cit.num.4.*

QVÆSTIO CXXVIII.

An, quando hæc iuramenta, & vota reſeruata, emiſſa ſunt, metu cadente in virum conſtantem, poßit Epiſcopus in eis diſpenſare?

RESP. vt certum: poſſe. Quia ſi poteſt, adhuc quando ſunt emiſſa, metu leui, vt ſuprà *q.94.* cum communi diximus; à fortiori poterit, quando emiſſa ſunt metu graui. Immò in hoc caſu, vt verius dicamus, nulla eſt opus diſpenſatione, cum verior opinio habeat, talia vota eſſe irrita, & nulla. Sic Suarez *lib.6.cap.26. n.1.* Sanchez *lib.4.cap.40. n.31.* Baſilius *lib.8. de matrim. cap.9. n.15.* & licèt Suarez & Baſilius cenſeant valere prædicta vota, ſed conueniunt, ea non eſſe cenſenda reſeruata.

QVÆSTIO CXXIX.

An, ſi conſuetudine ſit præſcriptum; poſſint tunc Epiſcopi, & alij Prælati inferiores Papa, in iis votis, aut iuramentis reſeruatis diſpenſare?

RESPONDEO vt certum poſſe. Quia conſuetudo iuriſdictionem præbet. *cap.8.de matr. diſp.12.* (non *cap.12.* vt legi apud Palaum) *n.4.* Leſſius *lib.2. cap.4 dubit.18.n.125.* Baſilius *lib.8.de matrim.cap.9. n.2.& ſequent.* Palaus *puncto 12.citato n.9.* Tamburin. *lib.3.cap.16. §.4. n.42.* & alij, inter quos ſolum eſt difficultatas, in quibus euentibus, Prælati inferiores, vi conſuetudinis, facultatem diſpenſandi in his votis obtinuerint, pro qua ſoluenda, proponam quæſtiones ſequentes. Sit ergo.

QVÆSTIO CXXX.

An, Epiſcopi, vi conſuetudinis obtinuerint, facultatem diſpenſandi, ad effectum contrahendi matrimonium, cum eo, qui caſtitatis votum emiſit?

AFFIRMANDUM videtur. Quia id non eſt in voto caſtitatis abſolutè diſpenſare, ſed ad quemdam ſolum effectum, nempe contrahendi matrimonium. Conſtat; quia talis coniux, non obſtante hac diſpenſatione, ſacrilegus eſſet fornicando, nec poſſet, eo matrimonio ſoluto, ad aliud migrare.

Sed vt quid certum Reſp. non obtinuiſſe, & ſic non poſſe. Quia reuera diſpenſaret in voto caſtitatis, quoad effectum, quo obtento, obſeruari nequit. Sic Sanchez *lib 8. de matrim. diſp.12. n.4.* dicens nullum, oppoſitum concedere. Tamburin. *lib.3. Decal. cap.16.§.4.n.43.* his verbis: Dico primò, ei, qui cum ſit ſolutus emittit caſtitatis votum, nullus, niſi ſummus Pontifex diſpenſare votum poteſt, nec abſolutè, nec ad effectum contrahendi matrimonium. Sic ille, & Palaus *diſp.1. punct.12.num.10.* ſic: Si ante contractum matrimonium emiſeris votum, nulla adeſt in Prælatis inferioribus conſuetudo, vt diſpenſaré poſſint ad contrahendum, niſi grauis neceſſitas vrgeat, grauiaquè mala immineant ex dilatione diſpenſationis Pontificiæ. Sic Palaus.

QVÆSTIO CXXXI.

An ſaltem poßit, ex vi conſuetudinis, diſpenſare Epiſcopus ad petendum debitum, cum illo, qui non obſtante voto caſtitatis ſimplicis, non obtenta diſpenſatione, nihilominus (certè cum peccato) matrimonium contraxit?

RESP. tunc poſſe diſpenſare Epiſcopum ad petendum debitum, manente voto firmo, quoad cætera alia, vt ad non fornicandum, ad non ſe polluendũ, ad caſtitatem ſeruandã, mortuo coniuge, &c. Sic Tambur. loco citat. dicens, quod hic eſt caſus, qui conſuetudine conceſſus eſt Prælatis Papa inferioribus, ex omniũ ſententia. Palaus loc.cit. dicens, id etiã

eſſe

eſſe verum, eſtò matrimonium non conſummauerit vouens. Legantur Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.* 12. *n.* 4. *&* 6. Baſilius *lib.* 8. *cap.* 9. *num.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 18. *n.* 125. & alij. Lege me ipſum 4. *p. tract.* 9. *diſp.* 24. *q.* 18. Leſſium *lib.* 2. *dub.* 18. *n.* 125. Baſſeum *tom.* 1. *votum* 7. *num.* 15.

QVÆSTIO CXXXII.

An etiam poſſit Epiſcopus diſpenſare, ad petendum debitum, ei, qui poſt contractum matrimonium, votum caſtitatis emiſit, ſine licentia coniugis?

RESp. vt certum poſſe diſpenſare, non vi tantùm conſuetudinis, ſed vi propriæ iuriſdictionis, ac iuris proprij. Quia tale votum non eſt caſtitatis integræ, totalis, ſed partialis, nempe, non petendi debitum: nam, vt ſuprà eſt habitum, coniugatus nequit validè emittere votum abſolutum, & integrum caſtitatis; cum is reddere ſemper debitum, ex obligatione iuſtitiæ teneatur. Sic Authores nuper citati.

QVÆSTIO CXXXIII.

An, item poſſit Epiſcopus (aut alius Prælatus inferior Papa) diſpenſare ad petendum debitum, cum coniugatis, qui, mutuo conſenſu, idem votum caſtitatis abſolutum emiſerunt?

NEgant aliqui poſſe Epiſcopum diſpenſare: eo quod coniuges tunc teneantur non cohabitare ſimul, & ideo non habent periculum incontinentiæ, quæ eſt radix prædictæ conſuetudinis, quam Epiſcopi ad diſpenſandum in hoc habent. Ita Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.* 11. *à n.* 10. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 126. & Layman. *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 15. quos citat, & ſequitur Palaus *diſp.* 2. *n.* 10. Quibus adde Baſſeum *tom.* 1. *votum* 7. *n.* 16.

Alij tamen contrà cenſent, nempe, poſſe tunc Epiſcopum diſpenſare ob imminens periculum incontinentiæ. Sic Baſilius *lib.* 8. *de matrim. cap.* 9. *n.* 2. vbi ſtatuit vniuersè, quod ſiue hoc votum abſolutum caſtitatis, ſit emiſſum ab vno tantum coniuge de conſenſu, aut ſine conſenſu alterius; ſiue ab vtroque coniunctim, aut ſeorſim, vel per modum contractus, ſi adeſt periculum incontinentiæ, diſpenſare poſſit Epiſcopus ad petendum, & reddendum debitum. Sic ille. Qui id latè probat. Sic etiam ante illum, Roſſella, Maior, Angelus, & Sà, quos pro hac parte citat Leſſius loco cit. *n.* 126. *verſ. Aduerte tamen*, dicens, id eſſe probabile. Tenet vt tale, etiam Tamburin. *lib.* 3 *cap.* 16. §. 4. *n.* 45. Tum (inquiens) quia viuente coniuge, quamuis in alia domo, ſemper ſubeſt incontinentiæ periculum. Tum, & multo magis, quia eſtò hoc periculum fuerit radix, tamen occaſione illius, inducta eſt abſoluta conſuetudo, quia in coniugatis poſſit modo prædicto ab Epiſcopo diſpenſari, patet quia ſi eſſet, ob ſolum, præciſumque periculum, non eſſet diuerſa hæc poteſtas conſuetudine inducta, ab ea, quam, vrgente neceſſitate ſpirituali, habent Epiſcopi, de quo diximus *n.* 40. Hæc omnia Tamburinus.

Ego autem Reſp. vtramque ſententiam eſſe ſatis probabilem: ſecundam verò, vbi viget dicta conſuetudo, certam.

§. V.

De poteſtate, quam habent diſpenſandi in votis, & iuramentis Prælati Regulares, quoad perſonas ſæculares, nec non, & ſibi ſubditas?

QVÆSTIO CXXXIV.

An, Prælati Regulares, vi ſuorum priuilegiorum, poſſint diſpenſare in votis, & iuramentis reſeruatis. v.g. in voto caſtitatis abſoluta, vrgente neceſſitate, in quo caſu, vt nuper habitum eſt, poſſunt Epiſcopi?

AFfirmat Crouſers *in Regul. S. Franciſci cap.* 7. *lect.* 29. *fol.* 785. eo ductus fundamento, quod mendicantes poſſunt virtute ſuorum priuilegiorum diſpenſare in omnibus votis, in quibus poſſunt Epiſcopi, vt cum communi docet Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 16. *n.* 1. Sed Epiſcopi poſſunt diſpenſare, vrgente magna neceſſitate, in voto abſoluto caſtitatis, & Religionis, & hoc iure ordinario, cum ad ſimiles caſus, non ſit à Pontifice ſublata poteſtas, quam ante reſeruationem, habebant Epiſcopi iure ordinario ad diſpenſandum in omnibus votis per ſuas Diœceſes, ſicut Pontifex, vt ſuprà eſt habitum: ergo mendicantes in eodem caſu neceſſitatis, diſpenſare per ſua priuilegia valebunt. Ita ille, qui latè id probat, & eius verba refert Diana *part.* 6. *tract.* 6. *Reſol.* 50. nec improbat, & merito, quia vt aliàs dixi, meo iudicio, illius ſententia non eſt improbabilis. Præcipuè cum præter illum Authorem, illam ſequantur Bordonus *Reſol.* 15. *n.* 13. quem citat, & ſequitur Marcus Vitalis in ſuis inquiſitionib. *tract. de voto, inquiſit.* 5. *n.* 76. Bruno Chaſſaing, *in priuileg. Regul. tract.* 5. *cap.* 5. *propoſ.* 2. quorum ſententia valde placet Baſſeo *tom.* 1. *votum* 7. *n.* 29. eo quod anno 1629. in Conſiſtorio ſacræ Congregationis Eminentiſſ. Cardinal. viſa, & tolerata fuerit, licèt ipſe oppoſitum teneat.

Sed multo probabiliùs Reſp. iterum: non poſſe. Quia multo probabilius eſt, quod Epiſcopi in præfato caſu neceſſitatis, non habeant facultatem diſpenſandi in voto abſoluto caſtitatis, aut Religionis per ſe, aut iure Ordinario, ſed ex benigna ſolum voluntatis Pontificis reſeruantis interpretatione: ergo multò probabilius eſt, quod in præfatis caſibibus nequeant Religioſi in dictis votis diſpenſare: patet conſequentia, quia Religioſi, ſolùm poſſunt diſpenſare cum ſæcularibus in votis omnibus, in quibus, iure Ordinario, poteſt Epiſcopus. Sic egomet 2. *p. tract.* 9. *diſp.* 24. *q.* 22. ſequutus Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 34. *n.* 7. Henriq. *lib.* 9. *de pœnit. cap.* 14. *n.* 7. Rodrig. Suarez Fagundez, quos citat, & ſequitur Diana vbi ſuprà, Baſil. Legion. *lib.* 8. *de matrim. cap.* 10. *n.* 11. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap* 2. *dub.* 44. *n.* 2. Quibus nunc addo Ludou. Mirandam *tom.* 1. *Man. Prælator. q.* 48. *n.* 4. Barboſam 2. *p. de poteſt Epiſcopi, alleg.* 37. *n.* 14. Palaum *diſp.* 2. *punct.* 12. *n.* 7. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *n.* 46. ibi. Ex priuilegio poſſe mendicantes, quique eorum facultatis ſunt participes, vota omnia ſæcularium ad ſe accedentium, præter illa quinque reſeruata, diſpenſare, vel commutare, notum eſt omnibus. Sic ille ibi, *n.* 49. Baſſeus *loco. cit. & tom.* 2. *votũ* 2. *n.* 15. ſed ad maiorem abũdantiam, ſit,

habitum eſt: à fortiori poterit Epiſcopus in eis diſpenſare; non enim eſt credendum Pontificem talium votorum diſpenſationem ſibi reſeruare voluiſſe, cum facilè poſſint irritatione ſolui.

Sed omninò Reſp. negatiuè. Quia oppoſita ſententia nullo firmo fundamento nititur. Quia poteſtas irritandi, diuerſa eſt à poteſtate diſpenſandi, & ideo non valet illatio vnius ab alia. Sic Suarez *lib.6.de voto, cap.26.num.2. & 3.* Qui id probat clarè. Nam licèt parens, vel maritus poſſit irritare vota filij, vel vxoris; non tamen poteſt in illis diſpenſare: ergo ex eo quod pater poſſit irritare hæc vota filij impuberis, non rectè colligitur, poſſe Epiſcopum illa diſpenſare, vel commutare. Sic ille. Et ex illo Sanchez *lib.8. de matrim.diſp.9. num.4. & lib.4. Decal.cap.40.num.28.* Palaus *diſp.2.punct.12.num.12.* Tamburin. *lib.3.cap.16. §.4.n.41.*

QVÆSTIO CXXVI.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare in votis reſeruatis, caſu, quo vouens expreſsè voluerit ad ſolam venialem culpam ſe obligare?

RESp. poſſe. Quia cum reſeruatio ſit odioſa debet intelligi de voto integrè, & perfectè facto, & intentione proportionata materiæ reſeruatæ, quæ eſt grauis. Sic Sanchez *lib.4. cap.40. num.47.* Palaus *diſp.2.punct.12. n.2.* Trullench. *lib.2.cap.2.dub.39. n.14.* Baſſeus *tom.2.votum 2.num.16.*

QVÆSTIO CXXVII.

An, quando dubium eſt, an votum ſit reſeruatum; poſſint Epiſcopi, & alij Prælati habentes ſimilem iuriſdictionem, in eis diſpenſare?

RESp. poſſe. Quia reſeruatio, vtpotè odioſa, ſtrictè interpretanda eſt, ac proinde ad ſolos caſus certos extendenda. Sic Sanchez *cap.40.cit.n.26.* his verbis. Quoties de voti valore fuerit morale dubium, ſiue ſit dubium iuris, ſiue facti; & ſiue ſit negatiuum propter coniecturas, quæ non ſufficiunt ad determinandum iudicium; ſiue ſit poſitiuum ex opinionibus probabilibus contrariis, id votum, cuiuſcumq; materiæ reſeruatæ, non eſt reſeruatum, ſed poteſt Epiſcopus in eo diſpenſare. Sic ille ex Suario *lib.6.de voto, cap.26.n.6.* ſic etiam Baſilius *lib.8.de matrim.cap.9. n.14.& 16.* Layman *lib.4.tract.4.cap.8. n.14.* Quos ſequitur Palaus *diſp.2.pun.12.n.8.* Diana *p.4.tract.3. Reſol. 59.* Bonac. & alij, quos amplectitur Trullench. *cap.39. cit.num.4.*

QVÆSTIO CXXVIII.

An, quando hæc iuramenta, & vota reſeruata, emiſſa ſunt, metu cadente in virum conſtantem, poſſit Epiſcopus in eis diſpenſare?

RESp. vt certum: poſſe. Quia ſi poteſt, adhuc quando ſunt emiſſa, metu leui, vt ſuprà *q.94.* cum communi diximus; à fortiori poterit, quando emiſſa ſunt metu graui. Immò in hoc caſu, vt verius dicamus, nulla eſt opus diſpenſatione, cum verior opinio habeat, talia vota eſſe irrita, & nulla. Sic Suarez *lib.6.cap.26. n.5.* Sanchez *lib.4.cap.40. n.31.* Baſilius *lib.8. de matrim. cap.9. n.15.* & licèt Suarez & Baſilius cenſeant valere prædicta vota, ſed conueniunt, ea non eſſe cenſenda reſeruata.

QVÆSTIO CXXIX.

An, ſi conſuetudine ſit præſcriptum; poſſint tunc Epiſcopi, & alij Prælati inferiores Papa, in iis votis, aut iuramentis reſeruatis diſpenſare?

REſpondeo vt certum poſſe. Quia conſuetudo iuriſdictionem præbet. *cap.8.de matr. diſp.12.* (non *cap.12.* vt legi apud Palaum) *n.4.* Leſſius *lib.2. cap.4.dubit.18.n.125.* Baſilius *lib.8.de matrim.cap.9. n.2.& ſequent.* Palaus *puncto 12.citato n.9.* Tambuburin. *lib.3.cap.16. §.4. n.42.* & alij, inter quos ſolum eſt difficultatas, in quibus euentibus, Prælati inferiores, vi conſuetudinis, facultatem diſpenſandi in his votis obtinuerint, pro qua ſoluenda, proponam quæſtiones ſequentes. Sit ergo.

QVÆSTIO CXXX.

An, Epiſcopi, vi conſuetudinis obtinuerint, facultatem diſpenſandi, ad effectum contrahendi matrimonium, cum eo, qui caſtitatis votum emiſit?

AFfirmandum videtur. Quia id non eſt in voto caſtitatis abſolutè diſpenſare, ſed ad quemdam ſolum effectum, nempe contrahendi matrimonium. Conſtat; quia talis coniux, non obſtante hac diſpenſatione, ſacrilegus eſſet fornicando, nec poſſet, eo, matrimonio ſoluto, ad aliud migrare.

Sed vt quid certum Reſp. non obtinuiſſe, & ſic non poſſe. Quia reuera diſpenſaret in voto caſtitatis, quoad effectum, quo obtento, obſeruari nequit. Sic Sanchez *lib 8. de matrim. diſp.12. n.4.* dicens nullum, oppoſitum concedere. Tamburin. *lib.3.Decal. cap.16.§.4.n.43.* his verbis: Dico primò, ei, qui cum ſit ſolutus emittit caſtitatis votum, nullus, niſi ſummus Pontifex diſpenſare votum poteſt, nec abſolutè, nec ad effectum contrahendi matrimonium. Sic ille, & Palaus *diſp.2. punct.12.num.10.* ſic: Si ante contractum matrimonium emiſeris votum, nulla adeſt in Prælatis inferioribus conſuetudo, vt diſpenſare poſſint ad contrahendum, niſi grauis neceſſitas vrgeat, grauiaquè mala immineant ex dilatione diſpenſationis Pontificiæ. Sic Palaus.

QVÆSTIO CXXXI.

An ſaltem poſſit, ex vi conſuetudinis, diſpenſare Epiſcopus ad petendum debitum, cum illo, qui non obſtante voto caſtitatis ſimplicis, non obtenta diſpenſatione, nihilominus (certè cum peccato) matrimonium contraxit?

RESp. tunc poſſe diſpenſare Epiſcopum ad petendum debitum, manente voto firmo, quoad cætera alia, vt ad non fornicandum, ad non ſe polluendũ, ad caſtitatem ſeruandã, mortuo coniuge, &c. Sic Tambur. loco citat. dicens, quod hic eſt caſus, qui conſuetudine conceſſus eſt Prælatis Papa inferioribus, ex omniũ ſententia. Palaus loc. cit. dicens, id etiã

eſſe

eſſe verum, eſtò matrimonium nou conſummauerit vouens. Legantur Sanchez *lib.8.de matrim.diſp.12. n.4. & 6.* Baſilius *lib.8. cap.9. num.4.* Leſſius *lib.2. cap.40. dubit.18. n.125.*& alij. Lege me ipſum *4.p. tract.9.diſp.24. q.18.* Leſſium *lib.2.dub.18. n.125.* Baſſeum *tom.1. votum 7. num.15.*

QVÆSTIO CXXXII.

An etiam poſſit Epiſcopus diſpenſare, ad petendum debitum, ei, qui poſt contractum matrimonium, votum caſtitatis emiſit, ſine licentia coniugis?

RESP. vt certum poſſe diſpenſare, non vi tantùm conſuetudinis, ſed vi propriæ iuriſdictionis, ac iuris proprij. Quia tale votum non eſt caſtitatis integræ, totalis, ſed partialis, nempe, non petendi debitum: nam, vt ſuprà eſt habitum, coniugatus nequit validè emittere votum abſolutum, & integrum caſtitatis; cum is reddere ſemper debitum, ex obligatione iuſtitiæ teneatur. Sic Authores nuper citati.

QVÆSTIO CXXXIII.

An, item poſſit Epiſcopus (aut alius Prælatus inferior Papa) diſpenſare ad petendum debitum, cum coniugatis, qui, mutuò conſenſu, idem votum caſtitatis abſolutum emiſerunt?

NEgant aliqui poſſe Epiſcopum diſpenſare: eo quod coniuges tunc teneantur non cohabitare ſimul, & ideo non habent periculum incontinentiæ, quæ eſt radix prædictæ conſuetudinis, quam Epiſcopi ad diſpenſandum in hoc habent. Ita Sanchez *lib.8.de matrim.diſp.11.à n.10.* Leſſius *lib.2.cap.40. dub.18. num.126.* & Layman. *lib.4. tract.4. cap.8. n.15.* quos citat, & ſequitur Palaus *diſp.2.n.10.* Quibus adde Baſſeum *tom.1. votum 7.n.16.*

Alij tamen contrà cenſent, nempe, poſſe tunc Epiſcopum diſpenſare ob imminens periculum incontinentiæ. Sic Baſilius *lib. 8. de matrim. cap.9. n.2.* vbi ſtatuit vniuersè, quod ſiue hoc votum abſolutum caſtitatis, ſit emiſſum ab vno tantum coniuge de conſenſu, aut ſine conſenſu alterius; ſiue ab vtroque coniunctim, aut ſeorſim, vel per modum contractus, ſi adeſt periculum incontinentiæ, diſpenſare poſſit Epiſcopus ad petendum, & reddendum debitum. Sic ille. Qui id latè probat. Sic etiam ante illum, Roſella, Maior, Angelus, & Sà, quos pro hac parte citat Leſſius loco cit. *n.126. verſ. Aduerte tamen.* dicens, id eſſe probabile. Tenet vt tale, etiam Tamburin. *lib.3.cap.16.§.4.n.45.* Tum (inquiens) quia viuente coniuge, quamuis in alia domo, ſemper ſubeſt incontinentiæ periculum. Tum, & multo magis, quia eſtò hoc periculum fuerit radix, tamen occaſione illius, inducta eſt abſoluta conſuetudo, quia in coniugatis poſſit modo prædicto ab Epiſcopo diſpenſari, patet quia ſi eſſet, ob ſolum, præciſumque periculum, non eſſet diuerſa hæc poteſtas conſuetudine inducta, ab ea, quam, vrgente neceſſitate ſpirituali, habent Epiſcopi, de quo diximus *n. 40.* Hæc omnia Tamburinus.

Ego autem Reſp. vtramque ſententiam eſſe ſatis probabilem: ſecundam verò, vbi viget dicta conſuetudo, certam.

§. V.

De poteſtate, quam habent diſpenſandi in votis, & iuramentis Prælati Regulares, quoad perſonas ſæculares, nec non, & ſibi ſubditas?

QVÆSTIO CXXXIV.

An, Prælati Regulares, vi ſuorum priuilegiorum, poſſint diſpenſare in votis, & iuramentis reſeruatis. v.g. in voto caſtitatis abſoluta, vrgente neceſſitate, in quo caſu, vt nuper habitum eſt, poſſunt Epiſcopi?

AFfirmat Crouſers *in Regul.S. Franciſci cap.7. lect.29. fol.785.* eo ductus fundamento, quod mendicantes poſſunt virtute ſuorum priuilegiorum diſpenſare in omnibus votis, in quibus poſſunt Epiſcopi, vt cum communi docet Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.16.n.1.* Sed Epiſcopi poſſunt diſpenſare, vrgente magna neceſſitate, in voto abſoluto caſtitatis, & Religionis, & hoc iure ordinario, cum ad ſimiles caſus, non ſit à Pontifice ſublata poteſtas, quam ante reſeruationem, habebant Epiſcopi iure ordinario ad diſpenſandum in omnibus votis per ſuas Diœceſes, ſicut Pontifex, vt ſuprà eſt habitum: ergo mendicantes in eodem caſu neceſſitatis, diſpenſare per ſua priuilegia valebunt. Ita ille, qui latè id probat, & eius verba refert Diana *part.6. tract. 6. Reſol.50.* nec improbat, & merito, quia vt aliàs dixi, meo iudicio, illius ſententia non eſt improbabilis. Præcipuè cum præter illum Authorem, illam ſequantur Bordonus *Reſol.15.n.13.* quem citat, & ſequitur Marcus Vitalis in ſuis inquiſitionib. *tract. de voto, inquiſit.3. n.76.* Bruno Chaſſaing, *in priuileg. Regul.tract.5.cap.5.propoſ.2.* quorum ſententia valde placet Baſſeo *tom.1. votum 7.n.29.* eo quod anno 1629. in Conſiſtorio ſacræ Congregationis Eminentiſſ. Cardinal. viſa, & tolerata fuerit, licèt ipſe oppoſitum teneat.

Sed multo probabiliùs Reſp. iterum: non poſſe. Quia multo probabilius eſt, quod Epiſcopi in præfato caſu neceſſitatis, non habeant facultatem diſpenſandi in voto abſoluto caſtitatis, aut Religionis per ſe, aut iure Ordinario, ſed ex benigna ſolum voluntatis Pontificis reſeruantis interpretatione: ergo multò probabilius eſt, quod in præfatis caſibus nequeant Religioſi in dictis votis diſpenſare: patet conſequentia, quia Religioſi, ſolùm poſſunt diſpenſare cum ſæcularibus in votis omnibus, in quibus, iure Ordinario, poteſt Epiſcopus. Sic egomet *2.p.tract.9. diſp.24.q.22.* ſequutus Sanchez *lib.4. Decal.cap.34. n.7.* Henriq. *lib.9. de pœnit. cap.14.n.7.* Rodrig. Suarez Fagundez, quos citat, & ſequitur Diana vbi ſuprà, Baſil. Legion. *lib.8. de matrim. cap. 10. n.11.* Trullench. *lib.2. Decal.cap.2.dub.44.n.2.* Quibus nunc addo Ludou. Mirandam *tom.1. Man.Prælator. q.48.n.4.* Barboſam *2.p.de poteſt Epiſcopi, alleg.37. n.14.* Palaum *diſp.2. punct.12.n.7.* Tamburin. *lib.3. cap.16.§.4.n.46.* ibi. Ex priuilegio poſſe mendicantes, quiquè eorum facultatis ſunt participes, vota omnia ſæcularium ad ſe accedentium, præter illa quinque reſeruata, diſpenſare, vel commutare, notum eſt omnibus. Sic ille ibi, *n.49.* Baſſeus *loco. cit. & tom.2. votũ 2.n.15.* ſed ad maiorem abũdantiam, ſit:

QVÆSTIO CXXXV.

An, Religioſi mendicantes habeant de facto, priuilegium ad diſpenſanda omnia vota ſæcularium, non reſeruata Pontifici?

NEgat haud obſcurè P. Ioan. Martinez *tom.2. cap.31. de voto, q.14.§.8.* vbi rara ſollicitudine obſcurare ſatagit omnia priuilegia, quibus mendicantes gaudent, circa vota ſæcularium diſpenſanda. Et ideo, *n.79.* qui eſt vltimus, ſic concludit quæſtionem. Et ideò in re tanti momenti optarem, quod hæc poteſtas indubitata eſſet, vel adeo probabiliter conſtaret, quod abſque ſcrupulo poſſet practicari. Interim conſulerim, quod vtamur ſola facultate vota commutandi, quæ eſt certa, & abſtineremus ab vſu poteſtatis diſpenſandi in votis, quæ non extat, niſi cum tot limitationibus. Hæc ille. Sed certè nimis ſcrupuloſus de probabilitate oppoſiti; trepidat enim timore, vbi nullus eſt timor, vt euidenter conſtabit, vnde.

Non ſolùm probabilius longè, ſed tanquam ferè certum Reſp. dicendum, quod mendicantes de facto habent priuiligium ad diſpenſanda omnia vota ſæcularium, non reſeruata Pontifici.

Probatur *Primò* auctoritate ferè omnium Doctorum, qui ſine hæſitatione quaſi, hanc tenent partem. Sic apud ipſum Pradum, Nauarr. *cap. 12. num. 29.* ſed ibi hic Author nihil dicit. Rodriguez *tom. 1. qq. Regul. q.63. art.3.* Miranda *tom. 1. q.48. articulo 3.* Aragon *2.2.q.88.art.12.concl.6.* Ludouic. Lopez *1.p.cap.50.* Saytus *in claui Reg. lib.6.cap.11. dub.17.n.95.* Sanchez *lib.4. Decal.cap.43.n.4.* Caſtro Palao *tom.3. tract.15. diſp.2.* (quam non citat Prado) *punct.13.num.7.* Barthol. à S. Fauſto *lib.3. Theſauri, quæſt. 173. vſque ad 181.* Candidus *diſquiſit.27. art.vnico, dubit.2.* Ioan. à Cruce *in Epitome lib.2. cap.6. dubit.8. concl. 1.* Villalob. *2. p. tract.34. diff.29. n.2. & 3.* Trullench. *lib.2. Decal. cap.2. dub.44. num. 2.* Mendo *diſp.26. in Bullam Cruciat. cap.2. n.34. & 35.* Baſſæus *v. votum 7.n.10.* Quintanaduenas *tom.2. tract.5. ſingul. 15.n.5.* Martinus à S. Ioſeph, *in explicat. Reg. S. Franciſci.* & Diana *p.6. tract.6. Reſol.50.* His ego addo Tamburinum *lib.3. Decal. cap.16.4. num.46.* Vbi dicit, id eſſe notum omnibus. Pelliazar. *in Man. Regul. tract.8.cap.3. per totum.* Baſilium *lib.8. de matrim. cap.10.n.9.* Fagundez *lib.2. Decal.cap.45. à num.11.* Leſſium *lib.2. cap.40. dub. 18. in 2.edit. num.134.* Machado *lib.5.part.3.tract.3.docum.1.n.1.* Brunum *in priuileg. Regul.tract.5.cap.5. Propoſit.2.*

Secundò probatur ea hibendo aliqua priuilegia conceſſa Regularibus. Nam in primis Innoc. VIII. conceſſit Mendicantibus, poſſe diſpenſare in omnibos votis in quibus poſſunt Epiſcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas. Sunt autem, duæ dietæ, Viginti Leucę, ſecundum Rebuffum de *priuileg. Scholaſt. priuil.161.* Azeuedo *lib.1. Recopil. tit.7. l.20.n.2.* Rodrig. *in Bull. Cruciat. §.9.n.141.* (quamuis *2. tom. ſum. cap.100.n.3.* dicat, eſſe quatuordecim leucas. Sed, vt notat benè Sanchez, hic error fuit Typographi, quia refert ſe ad prædictum §. Bullæ, vbi ait, eſſe viginti leucas.) Hoc priuilegium retulit Rodrig. Thom. Sanchez, Baſil. Legionen. Tamburinus, & communiter alij DD.

Reſpondet Prado, hanc conceſſionem Innocentij VIII. fuiſſe ſolum viuæ vocis oraculum, & non authenticum. Sed hæc euaſio facile præcluditur; primò, negando eſſe viuæ vocis oraculum. Secundò, dato, & non conceſſo, quod tale fuerit, iam tranſiſſe in priuilegium bullatum, vigore Bullæ Pij V.

Secundum priuilegium & magis amplum, eſt Martini V. qui ſine vlla reſtrictione conceſſit Benedictinis, poſſe diſpenſare in votis etiam Epiſcopo reſeruatis. Idemque conceſſit per Bullam Eugenius IV. Qua facultate gaudent omnes, qui eorum priuilegiis communicant. Hæc priuilegia referūt Rodrig. *tom.2. qq. Regular. q. 63. art. 3.* & Compendium Societ. Iesv *v. diſpenſatio, §.10.* ibi. *Per facultatem Benedictinis conceſſam à Martino V. poſſunt noſtri Confeſſores deputati diſpenſare etiam in votis Epiſcopo reſeruatis.* Sic referunt Sanchez, Tambur. & Pellizz. vbi ſuprà.

Reſpondet Prado *loco cit. num.74. verſ. præterea*, quod non ſibi conſtet, an priuilegium illud Martini V. conceſſum ſit per Bullam, an vero viuæ vocis oraculo, & ita conſulendum eſſe, ab hac facultate abſtinendum. Sed quid, quia ſibi non conſtat, abſtinendum eſt à facultate diſpenſandi? Hoc verum, ſi aliis Doctiſſimis, & verſatiſſimis in materia priuilegiorum viris, etiam minimè conſtaret. At conſtat, vt vidimus. Credat ergo Prado illis, vt ego libentiſſime credo; & firmiſſimè teneo poſſe dictos Regulares diſpenſare in omnibus votis, exceptis illis quinque reſeruatis, ſicuti poſſunt Epiſcopi; cum aliqua tamen differentia, quam ſequentibus quæſtionibus ſignabo. Sit ergo.

QVÆSTIO CXXXVI.

An in poteſtate diſpenſandi in votis, ſit diſcrimen aliquod, inter Epiſcopos, & Religioſos?

REſpondeo eſſe aliquod diſcrimen. Nam Religioſi nunquam poſſunt, propter vrgentem neceſſitatem, diſpenſare in aliquo ex quinque votis reſeruatis; iuxta longè probabiliorem ſententiam habitam ſupra: at benè Epiſcopi, in omnibus quinque, vrgente neceſſitate, & ſi aditus ad Pontificem non ſit: quod conſtat ea dictis quæſt. 134.

Deinde Religioſi poſſunt diſpenſare cum quibuſcumque fidelibus, ea quacumque Diœceſi ad ſe venientibus, agunt enim Summi Pontificis nomine; & ideo ſine limitatione ad fideles talis dumtaxat Diœceſis: at vero Epiſcopi, qui per ſuam iuriſdictionem agunt, extra ſuos Diœceſanos, ſe extendere nequeunt.

Præterea Epiſcopi poſſunt ſuam poteſtatem diſpenſandi, vel commutandi aliis delegare; quia in ipſis hæc poteſtas eſt ordinaria: at Mendicantes non item; quia delegatus non poteſt ſubdelegare, ſi eius ſit induſtria electa, (ſecùs alias, vt dicemus *q.143.*) Poſſunt nihilominus Religioſi in commutatione hac vti forma cum ſuo Pœnitente: *Commuto tibi hoc votum in opera, qua vir ille doctus tibi deſignauerit, cuius ſententia volo te ſtare*: quia hoc non eſt delegare; ſed prudentia alterius vti ad ſtatuendam materiam ſubrogandam. Sic ea Caſtro Palao *diſp.2. de voto, punct.13. num.8.* Pellizzario *tract.8. cap.3. n.143.* Laymano *lib.4.tract.4. cap.8. num. 27.* docet Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap.16. §.4. num.49. vſque ad 51.* Sic etiam Sanchez *lib.4. cap.43. num.15.* Baſilius *lib.8. de matrim. cap.10. num. 10.* Lege me ipſum. *1. p. tract.5. diſput.14. quæſt.138.*

QVÆST.

QVÆSTIO CXXXVII.

An, ſicut poſſunt Epiſcopi diſpenſare, vel commutare vota, vel iuramenta Deo facta, extra Sacramentum Confeſſionis; ita & poſſint Religioſi?

NEgant aliqui Authores, eo quod diſpenſationes committantur Religioſis, vt ſunt Iudices in foro interno: at Confeſſor non eſt Iudex in foro interno, niſi audiat Confeſſionem: ergo. Ita Sayrus, Corduba, citati à Sanchez infra. Et pro eadem ſunt omnes DD. dicentes idem de priuilegio commutandi vota per Bullam, vt ſunt Moure, Rodrig. Vega, Beja, Peregrin. & alij, quos retulimus 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *q.* 97.

Sed probabilius Reſpondeo, poſſe, ſicuti Epiſcopi diſpenſare vota, vel iuramenta extra Sacramentum Pœnitentiæ. Quia in præfato Religioſorum priuilegio, nulla extat quoad hanc partem limitatio. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 43. *num.* 17. Palao *diſp.* 2. *pun.* 13. *n.* 8. Baſilius *lib.* 8. *cap.* 10. *n.* 10. Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *n.* 52. his verbis: Conueniunt tamen, Epiſcopi, ſcilicet, & Religioſi, quod vtrique poſſunt vota commutare, vel diſpenſare extra Sacramentum Confeſſionis; immo & abſentibus: quia nec pro Epiſcopis à iure vllo, nec pro Religioſis à clauſula vlla exercitium huiuſmodi poteſtatis ad forum ſacramentale reſtringitur. Sic ille. Et tenent omnes citati à nobis 1. *p. loco citato.* & nouiſſimè Bruno *de priuileg. tract.* 5. *cap.* 5. *propoſit.* 5.

QVÆSTIO CXXXVIII.

An item ſicut poteſt Epiſcopus diſpenſare omnia vota conditionalia, & pœnalia, iuxta ſupra dicta: ſic & poſſint Religioſi?

REſpondeo: ſic omninò poſſe. Quia talia vota non cenſentur reſeruata, vt habitum eſt ſupra §. 3. *q.* 103. & ſequentibus: ergo illa omnia ſicuti ab Epiſcopis ſuo iure; ſic à Religioſis, per ſua priuilegia, poſſunt diſpenſari, vel commutari. Sic colligitur clarè ex doctrina nuper tradita; & expreſsè docet Tamburinus *loco cit. n.* 53. & Bruno *cap.* 5. *citato.*

QVÆSTIO CXXXIX.

An Regulares poſſint, ſicuti Epiſcopi, diſpenſare votum caſtitatis coniugati ad petendum debitum?

NEgant aliqui Doctores apud Tamburinum *loco cit. n.* 54.

Sed probabilius cum ipſo Reſpondeo Poſſe, ſicuti poſſunt Epiſcopi. Quia Regulares habent (vt *q.* 135. diximus) priuilegia diſpenſandi ea, quæ poteſt Epiſcopus iure ordinario: atqui Epiſcopi poſſunt diſpenſare votum caſtitatis coniugati, vt habitum eſt *q.* 133. ergo & poterunt Regulares.

Nec obſtat, ſi dicas, quod Epiſcopus non diſpenſat in hoc ex iure ordinario, ſed ex conſuetudine, vt loco citato diximus: quia priuilegium Mendicantium dicit, poſſe eos diſpenſare in votis, in quibus poteſt Epiſcopus: atqui omnia rectè declaramus, in quibus poteſt ex vi iuriſdictionis, nec ſolum ex vi neceſſitatis vrgentis, quando non ex vi ſuæ ordinariæ iuriſdictionis, ſed ex præſumpta voluntate Pontificis, vt diximus quæſt. 134. At Epiſcopus, poſita dicta conſuetudine iam ex vi ordinariæ iuriſdictionis acquiſitæ per conſuetudinem diſpenſat: ergo poterunt Regulares. Conſuetudo enim dat iuriſdictionem ordinariam, vt probatum habes ſupra §. 4. *q.* 129. Sic Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *num.* 54. ex Sanchez, Henriquez, Corduba, Hurtado, & Quintanaduenas. Sic tandem Bruno *tract.* 5. *cap.* 5. *Propoſit.* 5. & alij, apud ipſum.

QVÆSTIO CXL.

An item poſſint Regulares ab ordinario approbati, ex commiſſione ſuorum Prouincialium, diſpenſare ad petendum debitum cum coniugibus, qui inter ſe affinitatem contraxerunt?

NEgarunt Corduba, Ortoz, & Diana *par.* 6. *tract.* 8. *reſol.* 32. vt retulimus 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 24. *q.* 16.

Sed iterum, vt mihi certiſſimum Reſpondeo, poſſe. Quia ad id habent priuilegium Bullatum, vt latè probaui loco cit. Et tenent Miranda, Portel, Rodrig. Sanchez, Ioan. à Cruce. Hieron. Rodrig. & alij. Legantur ibi, *q.* 16. & *q.* 17. dictæ & Bruno, *loco citato.*

QVÆSTIO CXLI.

An Religioſi poſſint vti prædicta facultate diſpenſandi in votis ſæcularium, ſi hi non habeant Bullam Cruciatam?

NEgat Truſſench, *lib.* 1. *expoſit. Bulla,* §. 9. *dub.* 3. & *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 44. *fine.* Quia priuilegia inquit, Regularium, quoad ſæculares ſuſpenduntur per Bullam, & per eam reualidantur. Ita ille. Et hanc ſententiam ante docuerunt Nauar. *lib.* 5. *conſil. tit. de priuileg. conſil.* 16. Ludou. Lopez 2. *p. Inſtructor. cap.* 2. *de clauib. col.* 10. Rodrig. *in Bulla Cruciata* §. 12. *n.* 4. Fundanturque in quadam clauſula Bullæ, in qua datur facultas commiſſario ſuſpendendi omnes gratias, & facultates conceſſas quibuſuis Monaſteriis, &c. & commiſſarius ſuſpendit.

Sed longè multò probabilius Reſpondeo poſſe vti. Quia probabilius longè eſt, non ſuſpendi priuilegia Regularium, quoad ſæculares, per Bullam Cruciatam, & ideo non eſſe ad vſum illorum, neceſſariam Bullam in ſæcularibus. Quia cum hæc priuilegia ſint adeo fauorabilia, & non vni, vel alteri Monaſterio conceſſa, ſed toti Religioni, & adeo cedant in commune bonum, non videntur ſuſpendi per verba adeo generalia, ſed opus eſt ſpecifica mentione

P 4 Et

QVÆSTIO CXXXV.

An, Religioſi mendicantes habeant de facto, priuilegium ad diſpenſanda omnia vota ſæcularium, non reſeruata Pontifici?

NEgat haud obſcurè P. Ioan. Martinez *tom.2. cap.31. de voto, q.14.§.8.* vbi rara ſollicitudine obſcurare ſatagit omnia priuilegia, quibus mendicantes gaudent, circa vota ſæcularium diſpenſanda. Et ideo, *n.79.* qui eſt vltimus, ſic concludit quæſtionem. Et ideò in re tanti momenti optarem, quod hæc poteſtas indubitata eſſet, vel adeo probabiliter conſtaret, quod abſque ſcrupulo poſſet practicari. Interim conſulerim, quod vtamur ſola facultate vota commutandi, quæ eſt certa, & abſtineremus ab vſu poteſtatis diſpenſandi in votis, quæ non extat, niſi cum tot limitationibus. Hæc ille. Sed certè nimis ſcrupuloſus de probabilitate oppoſiti; trepidat enim timore, vbi nullus eſt timor, vt euidenter conſtabit, vnde.

Non ſolùm probabilius longè, ſed tanquam ferè certum Reſp. dicendum, quod mendicantes de facto habent priuiligium ad diſpenſanda omnia vota ſæcularium, non reſeruata Pontifici.

Probatur *Primò* auctoritate ferè omnium Doctorum, qui ſine hæſitatione quaſi, hanc tenent partem. Sic apud ipſum Pradum, Nauarr. *cap.12. num.29.* ſed ibi hic Author nihil dicit. Rodriguez *tom.1. qq.Regul. q.63. art.3.* Miranda *tom.1. q.48. articulo 3.* Aragon *2.2.q.88.art.12.concl.6.* Ludouic. Lopez *1.p.cap.50.* Sayrus *in claui Reg. lib.6.cap.11. dub.17.n.95* Sanchez *lib.4. Decal.cap.43.n.4.* Caſtro Palao *tom.3. tract.15. diſp.2.* (quam non citat Prado) *punct.13.num.7.* Barthol. à S. Fauſto *lib.3. Theſauri, quæſt.173. vſque ad 181.* Candidus *diſquiſit.27. art.vnico, dubit.2.* Ioan. à Cruce *in Epitome lib.2. cap.6. dubit.8. concl.1.* Villalob. *2.p. tract.34. diff.29. n.2. & 3.* Trullench. *lib.2.Decal. cap.2. dub.44. num.2.* Mendo *diſp.26. in Bullam Cruciat.cap.2.n.34.& 35.* Baſſæus *v. votum 7.n.10.* Quintanaduenas *tom.2. tract.5. ſingul.15.n.5.* Martinus à S. Ioſeph. *in explicat. Reg. S. Franciſci.* & Diana *p.6. tract.6. Reſol.50.* His ego addo Tamburinum *lib.3. Decal.cap.16.4. num.46.* Vbi dicit, id eſſe notum omnibus. Pellizzar. *in Man. Regul. tract.8.cap.3. per totum.* Baſilium *lib.8.de matrim. cap.10.n.9.* Fagundez *lib.2.Decal.cap.45.à num.11.* Leſſium *lib.2. cap.40. dub.18. in 2.edit.num.134.* Machado *lib.5.part.3.tract.3.docum.1.n.1.* Brunum *in priuileg. Regul.tract.5.cap.5. Propoſit.2.*

Secundò probatur exhibendo aliqua priuilegia conceſſa Regularibus. Nam in primis Innoc. VIII. conceſſit Mendicantibus, poſſe diſpenſare in omnibus votis in quibus poſſunt Epiſcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas. Sunt autem, duæ dietæ, Viginti Leucę, ſecundum Rebuffum de *priuileg.Scholaſt.priuil.161.* Azeuedo *lib.1.Recopil.tit.7. l.20.n.2.* Rodrig. *in Bull.Cruciat.§.9.n.141.* (quamuis *2.tom.ſum.cap.100.n.3.* dicat, eſſe quatuordecim leucas. Sed, vt notat benè Sanchez, hic error fuit Typographi, quia refert ſe ad prædictum §. Bullæ, vbi ait, eſſe viginti leucas.) Hoc priuilegium retulit Rodrig. Thom. Sanchez, Baſil. Legionen. Tamburinus, & communiter alij DD.

Reſpondet Prado, hanc conceſſionem Innocentij VIII. fuiſſe ſolum viuæ vocis oraculum, & non authenticum. Sed hæc euaſio facilè præcluditur; primò, negando eſſe viuæ vocis oraculum. Secundò, dato, & non conceſſo, quod tale fuerit, iam tranſiſſe in priuilegium bullatum, vigore Bullæ Pij V.

Secundum priuilegium & magis amplum, eſt Martini V. qui ſine vlla reſtrictione conceſſit Benedictinis, poſſe diſpenſare in votis etiam Epiſcopo reſeruatis. Idemque conceſſit per Bullam Eugenius IV. Qua facultate gaudent omnes, qui eorum priuilegiis communicant. Hæc priuilegia referũt Rodrig. *tom.1. qq. Regular. q.63. art.3.* & Compendium Societ. IESV *v. diſpenſatio, §.10.* ibi. *Per facultatem Benedictinis conceſſam à Martino V. poſſunt noſtri Confeſſores deputati diſpenſare etiam in votis Epiſcopo reſeruatis.* Sic referunt Sanchez, Tambur. & Pellizz. vbi ſuprà.

Reſpondet Prado *loco cit.num.74. verſ. præterea,* quod non ſibi conſtet, an priuilegium illud Martini V. conceſſum ſit per Bullam, an vero viuæ vocis oraculo, & ita conſulendum eſſe, ab hac facultate abſtinendum. Sed quid, quia ſibi non conſtat, abſtinendum eſt à facultate diſpenſandi? Hoc verum, ſi aliis Doctiſſimis, & verſatiſſimis in materia priuilegiorum viris, etiam minimè conſtaret. At conſtat, vt vidimus. Credat ergo Prado illis, vt ego libentiſſime credo; & firmiſſimè teneo poſſe dictos Regulares diſpenſare in omnibus votis, exceptis illis quinque reſeruatis, ſicuti poſſunt Epiſcopi; cum aliqua tamen differentia, quam ſequentibus quæſtionibus ſignabo. Sit ergo.

QVÆSTIO CXXXVI.

An in poteſtate diſpenſandi in votis, ſit diſcrimen aliquod, inter Epiſcopos, & Religioſos?

REſpondeo eſſe aliquod diſcrimen. Nam Religioſi nunquam poſſunt, propter vrgentem neceſſitatem, diſpenſare in aliquo ex quinque votis reſeruatis; iuxta longè probabiliorem ſententiam habitam ſupra: at benè Epiſcopi, in omnibus quinque, vrgente neceſſitate, & ſi aditus ad Pontificem non ſit: quod conſtat ex dictis quæſt.134.

Deinde Religioſi poſſunt diſpenſare cum quibuſcumque fidelibus, ex quacumque Diœceſi ad ſe venientibus, agunt enim Summi Pontificis nomine; & ideo ſine limitatione ad fideles talis duntaxat Diœceſis: at vero Epiſcopi, qui per ſuam iuriſdictionem agunt, extra ſuos Diœceſanos, ſe extendere nequeunt.

Præterea Epiſcopi poſſunt ſuam poteſtatem diſpenſandi, vel commutandi aliis delegare; quia in ipſis hæc poteſtas eſt ordinaria: at Mendicantes non item; quia delegatus non poteſt ſubdelegare, ſi eius ſit induſtria electa, (ſecus alias, vt dicemus *q.143.*) Poſſunt nihilominus Religioſi in commutatione hac vti forma cum ſuo Pœnitente: *Commuto tibi hoc votum in opera, quæ vir ille doctus tibi deſignauerit, cuius ſententia volo te ſtare:* quia hoc non eſt delegare; ſed prudentia alterius vti ad ſtatuendam materiam ſubrogandam. Sic ex Caſtro Palao *diſp.2. de voto, punct.13. num.8.* Pellizzario *tract.8.cap.3. n.143.* Laymano *lib.4.tract.4. cap.8. num.27.* docet Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.16. §.4. num.49. vſque ad 51.* Sic etiam Sanchez *lib.4. cap.43. num.15.* Baſilius *lib.8. de matrim. cap.10. num.10.* Lege me ipſum. *1.p. tract.5. diſput.14. quæſt.138.*

QVÆSTIO CXXXVII.

An, ſicut poſſunt Epiſcopi diſpenſare, vel commutare vota, vel iuramenta Deo facta, extra Sacramentum Confeſſionis; ita & poſſint Religioſi?

NEgant aliqui Authores, eo quod diſpenſationes committantur Religioſis, vt ſunt Iudices in foro interno: at Confeſſor non eſt Iudex in foro interno, niſi audiat Confeſſionem: ergo. Ita Sayrus, Corduba, citati à Sanchez infra. Et pro eadem ſunt omnes DD. dicentes idem de priuilegio commutandi vota per Bullam, vt ſunt Moure, Rodrig. Vega, Beja, Peregrin. & alij, quos retulimus 1. *p. tract. 5. diſp. 14. q. 97.*

Sed probabilius Reſpondeo, poſſe, ſicuti Epiſcopi diſpenſare vota, vel iuramenta extra Sacramentum Pœnitentiæ. Quia in præfato Religioſorum priuilegio, nulla extat quoad hanc partem limitatio. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 43. num. 17.* Palao *diſp. 2. pun. 13. n. 8.* Baſilius *lib. 8. cap. 10. n. 10.* Tamburinus *lib. 3. cap. 16. §. 4. n. 52.* his verbis: Conueniunt tamen, Epiſcopi, ſcilicet, & Religioſi, quod vtrique poſſunt vota commutare, vel diſpenſare extra Sacramentum Confeſſionis; immo & abſentibus: quia nec pro Epiſcopis à iure vllo, nec pro Religioſis à clauſula vlla exercitium huiuſmodi poteſtatis ad forum ſacramentale reſtringitur. Sic ille. Et tenent omnes citati à nobis 1. *p. loco citato.* & nouiſſimè Bruno *de priuileg. tract. 5. cap. 5. propoſit. 5.*

QVÆSTIO CXXXVIII.

An item ſicut poteſt Epiſcopus diſpenſare omnia vota conditionalia, & pœnalia, iuxta ſupra dicta: ſic & poſſint Religioſi?

REſpondeo: ſic omninò poſſe. Quia talia vota non cenſentur reſeruata, vt habitum eſt ſupra §. 3. *q.* 103. & ſequentibus: ergo illa omnia ſicuti ab Epiſcopis ſuo iure; ſic à Religioſis, per ſua priuilegia, poſſunt diſpenſari, vel commutari. Sic colligitur clarè ex doctrina nuper tradita; & expreſsè docet Tamburinus *loco cit. n. 53.* & Bruno *cap. 5. citato.*

QVÆSTIO CXXXIX.

An Regulares poſſint, ſicuti Epiſcopi, diſpenſare votum caſtitatis coniugati ad petendum debitum?

NEgant aliqui Doctores apud Tamburinum loco *cit. n. 54.*

Sed probabilius cum ipſo Reſpondeo Poſſe, ſicuti poſſunt Epiſcopi. Quia Regulares habent (vt *q.* 135. diximus) priuilegia diſpenſandi ea, quæ poteſt Epiſcopus iure ordinario: atqui Epiſcopi poſſunt diſpenſare votum caſtitatis coniugati, vt habitum eſt *q.* 133. ergo & poterunt Regulares.

Nec obſtat, ſi dicas, quod Epiſcopus non diſpenſat in hoc ex iure ordinario, ſed ex conſuetudine, vt loco citato diximus: quia priuilegium Mendicantium dicit, poſſe eos diſpenſare in votis, in quibus poteſt Epiſcopus: atqui omnia rectè declarauimus, in quibus poteſt ex vi iuriſdictionis, nec ſolum ex vi neceſſitatis vrgentis, quando non ex vi ſuæ ordinariæ iuriſdictionis, ſed ex præſumpta voluntate Pontificis, vt diximus quæſt. 134. At Epiſcopus, poſita dicta conſuetudine iam ex vi ordinariæ iuriſdictionis acquiſitæ per conſuetudinem diſpenſat: ergo poterunt Regulares. Conſuetudo enim dat iuriſdictionem ordinariam, vt probatum habes ſupra §. 4. *q.* 129. Sic Tamburinus *lib. 3. cap. 6. §. 4. num.* 54. ex Sanchez, Henriquez, Corduba, Hurtado, & Quintanaduenas. Sic tandem Bruno *tract. 5. cap. 5. Propoſit. 5.* & alij, apud ipſum.

QVÆSTIO CXL.

An item poſſint Regulares ab ordinario approbati, ex commiſſione ſuorum Prouincialium, diſpenſare ad petendum debitum cum coniugibus, qui inter ſe affinitatem contraxerunt?

NEgarunt Corduba, Ortoz, & Diana *par. 6. tract. 8. reſol. 32.* vt retulimus 1. *p. tract. 5. diſp. 24. q. 16.*

Sed iterum, vt mihi certiſſimum Reſpondeo, poſſe. Quia ad id habent priuilegium Bullatum, vt latè probaui loco cit. Et tenent Miranda, Portel, Rodrig. Sanchez, Ioan. à Cruce. Hieron. Rodrig. & alij. Legantur ibi, *q. 16. & q. 17.* dictæ & Bruno, *loco citato.*

QVÆSTIO CXLI.

An Religioſi poſſint vti prædicta facultate diſpenſandi in votis ſæcularium, ſi hi non habeant Bullam Cruciatam?

NEgat Trullench, *lib. 1. expoſit. Bullæ, §. 9. dub. 3.* & *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 44. fine.* Quia priuilegia inquit, Regularium, quoad ſæculares ſuſpenduntur per Bullam, & per eam reualidantur. Ita ille. Et hanc ſententiam ante docuerunt Nauar. *lib. 5. conſil. tit. de priuileg. conſil.* 16. Ludou. Lopez 2. *p. Inſtructor. cap. 2. de clauib. col.* 10. Rodrig. *in Bulla Cruciata* §. 12. *n.* 4. Fundanturque in quadam clauſula Bullæ, in qua datur facultas commmiſſario ſuſpendendi omnes gratias, & facultates conceſſas quibuſuis Monaſteriis, &c. & commiſſarius ſuſpendit.

Sed longè multò probabilius Reſpondeo poſſe vti. Quia probabilius longè eſt, non ſuſpendi priuilegia Regularium, quoad ſæculares, per Bullam Cruciatam, & ideo non eſſe ad vſum illorum, neceſſariam Bullam in ſæcularibus. Quia cum hæc priuilegia ſint adeo fauorabilia, & non vni, vel alteri Monaſterio conceſſa, ſed toti Religioni, & adeo cedant in commune bonum, non videntur ſuſpendi per verba adeo generalia, ſed opus eſt ſpecifica mentione

Et ideo clauſula illa Bullæ intelligitur de gratiis, quæ conceduntur particularibus Monaſteriis, quales ſunt, qui viſitauerint tale Monaſterium, conſequátur indulgentiam plenariam: his enim priuilegiis non fruuntur ſæculares carentes Bulla. Sic omnino Sanchez *lib.4. Decal. cap.54. n. 62.* & penes ipſum Leſſius *lib.2. de iuſt. cap.42. dubit.12. n.60. in 1. edit.* & Rodriguez mutans ſententiam, *in addit. ad Cruciat.* §. 12. *num.*4. & *qq. Regul. tom.1. q.61. art.12.* dicens, multos viros doctiſſimos ita ſentire. Henriq. *lib.6. de pœnit. cap.16. n.7. & lib.7. de Indulgen. cap.48. n. 7.* vbi in Gloſſa *lit. Z.* refert multos viros doctiſſimos ex Dominicana, & Franciſcana Religione, qui ita ſenſerunt.

QVÆSTIO CXLII.

An, Prælati Regulares poſſint cum ſuis ſubditis diſpenſare in iuramentis & votis, ſicut poteſt Epiſcopus cum ſuis?

NEgant quidam, ducti ex eo, quod talis poteſtas eſſet ſuperflua. Pater, quia vota diſpenſanda, aut ſunt emiſſa ante Profeſſionem, aut poſtea: ſi ante, extinguuntur per Profeſſionem; ſi poſtea, tunc per irritationem poteſt Prælatus ea extinguere: ergo ſuperfluit poteſtas diſpenſandi. Ita Palud. *in 4. d. 38. q.4. art.4. concl.7. n.45.* & D. Antonin. *2. p. tit. 11. cap.2. §.9. verſ. Item Abbas.*

Sed tanquam certum Reſpondeo dicendum, quod Prælati Regulares poſſint cum ſuis ſubditis diſpenſare in iuramentis, & votis, ſicut poteſt Epiſcopus diſpenſare in illis, cum ſuis ſubditis. Quia certum eſt, quod huiuſmodi Prælati Regulares habent iuriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem, in vtroque foro, ratione ſui muneris, vt optimè probat Sanchez *lib.8. de matrim. diſp. 3. num.9. & lib.4. Decal. cap.19. n.3.* ergo poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, ſicut Epiſcopus cum ſuis. Neque hæc diſpenſandi poteſtas eſt ſuperflua in illis, in quibus eſt poteſtas dominatiua, quia ſunt poteſtates diuerſæ rationis; cum illa ſit dominatiuæ, quæ poteſt eſſe in mulieribus; hæc autem ſpiritualis. Et aliquando iudicabit Superior eſſe expedientiùs diſpenſare, quàm irritare; & præcipuè, quia ſunt aliqua vota, quæ irritare nequit, & poteſt in illis diſpenſare. Sic Sanchez *loc. citato.* & penes ipſum, Nauarr. *cap.12. num. 75.* Suarez *lib. 6. de voto, cap.10. numer.14. & ſequent.* Leſſius *lib.2. cap.40. dub. 13. num.107.* Rodrig. *in qq. Reg. tom. 1. q.25. art. 7.* Ricard. Gabriel, Silueſt. Angel. Sotus, Aragon, Valentia, & alij. Trullench, *lib.2. cap.2. dub.38. numer. 15. & dub. 44. num. 1.* Prado *cap. 31. de voto, q.14. §. 7. numer. 65.* Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 45. numero tertio.* Bruno *de priuileg. tractat. 4. cap. 3. Propoſit. 3.* Caietanus, & Cruz, apud ipſum.

QVÆSTIO CXLIII.

An dicti Prælati Regulares poſſint delegare hanc diſpenſandi facultatem aliis?

REſpondeo tanquam certum: Poſſe. Quia hæc poteſtas cum ſit officij, & illi perpetuò annexa, eſt poteſtas ordinaria, vt diximus: ergo poteſt ab his Prælatis delegari. Sic Suarez *loco cit. n. 14.* Saytus *in Claui Reg. lib.6. cap. 11. n.105.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 39. numer. 4.* Fagundez *cap. 45. numer. 4.* Sic intellige dicta ſupra *quæſt.136.*

QVÆSTIO CXLIV.

An hæc poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis, non ſolum competat Generalibus, & Prouincialibus; ſed etiam Prælatis Conuentualibus?

REſpondeo vt certum: Etiam his Conuentualibus Prælatis competere. Quia etiam hi ſunt veri Prælati gaudentes iuriſdictione Epiſcopali, vt latè probat Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.3. n. 9.* Et cõſtat ex dictis à nobis ſuprà §. 2. *q.64. & ſequent.* Sic Sanchez *lib.4. cap.39. n.5.* Sotus, Graffis, Saytus, Suarez, & Aragon apud ipſum. Fagundez *n.5.* Trullench, *num. 15.* Prado *num. 15.* Verum eſt, vt omnes notant, quod competat his Prælatis, huiuſmodi poteſtas, cum quadam ſubordinatione; ita vt Superiores Prælati poſſint Prælatis inferioribus reſeruare aliquorum votorum diſpenſationem. Lege Brunum *de priuileg. tract. 4. cap. 3.* & dicta ſupra *diſp. 16. §.3. q.16.*

QVÆSTIO CXLV.

An etiam hæc facultas diſpenſandi competat ſecundariis Prælatis, vt Vicariis, Superioribus, &c.

REſpondeo etiam competere, quando plenè Prælatorum vicibus funguntur, habentes plenam Conuentus curam. Sic Saytus, Azor & Sanchez *num.6.* Et conſtat ex dictis de poteſtate irritandi, *ſupra diſp. 16. §.3. q. 16.*

QVÆSTIO CXLVI.

An Prælati Regulares poßint diſpenſare cum ſuis ſubditis in illis quinque votis (de quibus ſupra) reſeruatis Papæ?

REſpondeo vt certum. Quod non. Tum quia nec poſſunt Epiſcopi, niſi in caſibus ſupra aſſignatis. Tum & fortius: quia inutilis eſſet talis poteſtas reſpectu Religioſorum. Conſtat, quia certè reſpectu votorum Religionis, & Caſtitatis, inutilis eſt; cum hæc ſint ab ipſis indiſpenſabilia: reſpectu verò voti triplicis Peregrinationis, impertinens ſanè; cùm iſtud votum non poſſit fieri à Religioſis, niſi de licentia Prælati, & ideo, ſi ipſe illam concedat, tenet votum; ſi vero neget, non tenet: ergo impertinens eſt talis diſpenſandi poteſtas reſpectu horum votorum in Religioſis. Sic Suarez *tom.4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap.12. n.10.* vbi ait, quod in rigore loquendo, dicendum ſit, non poſſe Prælatos talia vota diſpenſare, cum nec iure communi, nec ex aliquo

aliquo priuilegio id habeant,& *lib.6.de voto,cap.26.num.2.* Sanchez *lib* 8. *de matrim. diſp.* 9. *n.* 4. & *lib.4. Decal. cap.* 40. *n.*28. Palaus *diſp.* 2. *de voto, pun.*12.*n.*12. Bonac.*q.*2. *de voto, pun.*7.§. 4.*n.*11. Lezana *tom.*1. *cap.* 18. *n.* 49. Quos omnes citat, & ſequitur Prado *tom.2.cap.31.de voto,q.*14. §. 7. *numer.* 66.

QVÆSTIO CXLVII.

An Prælati Regulares poßint diſpenſare in votis,& iuramentis emiſſis à ſubditis cum ſua licentia?

RESpondeo tanquam certum. Poſſe, quia licèt in opinione ſit poſitum, an hi Prælati irritare valeant vota, ſuâ licentiâ, emiſſa à Religioſis, vt vidimus ſupra *diſp.*16. §. 3. *quæſt.* 41. at certum eſt, poſſe eos in dictis votis diſpenſare. Quia ſiue ea licentia præiudicet poteſtati dominatiuæ, ſiue non, nullatenus tamen præiudicat ſpirituali, à qua diſpenſatio dimanat. Sic Sanchez *lib.4.Decal.cap.42.n.4.* Suarez *tom.2.lib.6.de voto,cap.10.n.17.* Angel.Sylueſt. Tabiena. Caiet. & Aragon, apud ipſos. Prado *cap.* 31.*de voto, q.* 14. §.7. *n.* 67. Fagundez *lib.*2. *cap.*45.*num.*6. & communis.

QVÆSTIO CXLVIII.

An Prælatus inferior poßit diſpenſare in votis,& iuramentis emiſsis cum licentia Prælati maioris?

NEgandum videtur. Quia Prælatus inferior nequit irritare vota, aut iuramenta de licentia Superioris Prælati emiſſa, vt habitum eſt ſupra *diſp.*16. §. 3. *q.* 37. ergo nec diſpenſare. Et ideo ita ſenſit Ricardus cum aliis in 4. *d.*38.*art.*4.*q.*3.

Sed vt certum Reſpondeo poſſe. Quia licèt per licentiam Prælati Superioris extrahatur votum, aut iuramentum, à poteſtate dominatiua Prælati inferioris; non tamen extrahitur à iuriſdictione voluntaria, ad quam pertinet diſpenſatio: & ideo non extrahitur à iuriſdictione Prælati inferioris. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.*10.*num.* 19. (non 18. vt citant Sanchez & Prado) Sanchez *loco cit.num.* 5. Prado *n.* 67. Rodrig. *lib.*2. *cap.*89. *n.*7. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 45.*n.*7. his verbis: Deducitur tertio: poſſe Prælatum inferiorem in votis, & iuramentis promiſſoriis Deo præſtitis, de licentia maioris Prælati emiſſis diſpenſare; non tamen poſſe ea irritare: Quia cùm irritatio ad dominatiuam poteſtatem pertineat, aduerſatur dominio Superioris, maioriſque Prælati, cuius licentia votum, aut iuramentum emiſſum fuit: at diſpenſatio, cum ad poteſtatem ſpiritualis iuriſdictionis ſpectet, quæ ex officio inferiori Prælato competit, minimè iuriſdictioni maioris Prælati præiudicat, niſi ipſe ea vota, aut iuramenta ſibi reſeruet. Sic Fagundez. Qui tamen malè citat Ricardum pro hac parte.

QVÆSTIO CXLIX.

An, poßit Prælatus diſpenſare in votis, ac iuramentis ſuorum ſubditorum, non committendi aliquod peccatum?

NEgat Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *in ſolut. ad penult.* quem citat, & ſequitur Angles *q. vnica de voto, art.7.diff.2.concl.* 3. Qui quamuis concedant, talia vota, & iuramenta poſſe commutare Prælatum; non tamen irritare, aut diſpenſare. Ratio, inquit Angles, eſt: quia potiſſima cauſa, propter quam Prælatus vota ſubditorum poteſt irritare, eſſe dicitur, propterea quod eſt Dominus operationum ſubditorum, potens illas concedere, aut prohibere; & cum non poſſit prohibere quæ lege diuina præcipiuntur, vel concedere, quæ eadem lege prohibentur, non erit illarum operationum Dominus, nec in illis diſpenſare valebit. Ita Angles.

Sed vt certum Reſpondeo, poſſe. *Primò.* Quia Epiſcopi poſſunt cum ſuis ſubditis diſpenſare in hoc voto, vt ſupra §. 3. *quæſt.*77. ergo & Prælati Religionum id poterunt cum ſuis ſubditis. *Secundò* Quia etſi Religioſi non ſubdantur Prælatis, quoad obligationem vitandi illius peccati, ſubduntur tamen quoad nouam voti, & iuramenti obligationem, quam de nouo ſuſcipiunt: explicatur amplius, nam per diſpenſationem, non aufertur obligatio ſuperaddita, quæ eſt quid ſupererogationis, vt de ſe patet: ergo hanc nouam obligationem optimè poſſunt Prælati per diſpenſationem tollere. Sic Aragon 2.2.*q.* 88. *art.*8. *dub.*1. *concl.* 4. Rodriguez *tom.*2.*ſum.cap.* 89. *n* 5. Saytus *lib.6.cap.10.n.8. fine*, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 42. *numer. vltimo.* Fagundez *cap.* 45. *cit. numer.* 8. Prado *q.* 14. *cit.* §. 7. *numer.* 67.

QVÆSTIO CL.

An, Prælati Regulares poßint diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, aut iuramentis tranſeundi ad strictiorem Religionem?

NEgandum videtur. Quia huiuſmodi Prælati non poſſunt irritare huiuſmodi vota, & iuramenta: ergo nec poterunt illa diſpenſare.

Sed tanquam certum Reſpondeo poſſe. Quia poſſunt Epiſcopi cum ſuis ſubditis in eo voto, aut iuramento diſpenſare, vt ſupra *q.* 100. eſt habitum: ergo & Prælati regulares poterunt cum ſuis. Nec obſtat, hos Prælatos non poſſe irritare huiuſmodi votum, aut iuramentum; quia quoad hunc tranſitum non ſubditur Religioſus Prælato ſuo, vt Domino ſubiectione propria, cum huiuſmodi tranſitus non includatur in his rebus, quæ ad obedientiæ votum pertinent: at ſubditur quoad diſpenſationem; ſubditur namque illi, vt ſuo ſpirituali Prælato; ſicut ſubditi ſæculares Epiſcopo ſuo ſubduntur: ac proinde ita poterit Prælatus Regularis cum ſuo ſubdito diſpenſare, ſicut Epiſcopus cum ſuis. Sic Fagundez *lib.* 2. *cap.*45.*n.*5. omninò ex Sanchez (quem non citat) *lib.*4. *Decal.cap.*42.*n.*2. & apud ipſum, D.Thom. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 3. *art.*1. *dub.*2.*col.*5. Nauarr. *in commentario* 4. *n.*22. *de Regularib.* & *lib.* 3. *conſil. tit.de voto,conſil.* 40. *num.*

num. 3. *aliàs conſil.* 30. *n.* 3. Henriquez *lib.* 7. *de indulgent. cap.* 22. *numer.* 7. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *dub.* 1. *concl.* 5. Rodrig. 2. *tom.ſum.cap.* 89. *num.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 13. *n.* 107. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 22. *q.* 12. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *de voto, cap.* 10. *n.* 16 Sayrus, Sà, Petr. Ledeſma, & Angles. Sic etiam Diana 3. *p. tract.* 2. *reſol.* 91. Lezana *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 50. & Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 14. §. 7. *num.* 68. Qui benè notant, requiri ad hoc cauſam rationabilem, qualis eſſet, ſi quis verè & prudenter exiſtimet, ſe melius poſſe ſeruire Deo in illa Religione, quam in alia, quam vouerat.

QVÆSTIO CLI.

An, Prælati Regulares poſſint diſpenſare, aut relaxare eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, nempe obedientiam, paupertatem, & caſtitatem?

RESpondeo tanquam quid certiſſimum, minimè poſſe. Quia id expreſsè habetur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. vbi agens de his votis, dicit; compertum eſſe, quod ea, quæ ad ſubſtantiam Regularis vitæ pertinent, non poſſunt per Superiores relaxari: & rationem reddit, inquiens; *Etenim, ſi illa, quæ baſes ſunt, & fundamenta totius regularis diſciplinæ, exactè non fuerint conſeruata, & cuſtodita, totum ſtatim corruat ædificium, neceſſe eſt.* Sic Concilium. Et ſic omnes. Legantur ſtatim citandi.

QVÆSTIO CLII.

An ſaltem poſſit Generalis diſpenſare in aliquibus votis ſpecialibus, quæ ſiunt in aliquibus Religionibus, v. g. in votis vitæ Quadrageſimalis minimorum; non ambiendi Prælationes intra Ordinem, nec acceptandi extra Ordinem; quod faciunt Religioſi diſcalceati, noſtri Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis captiuorum, &c.

AFfirmat Miranda *tom.* 1. *Man. Prælator. q.* 9. *art.* 6. *concl.* 1. & 3. vbi expreſsè docet in ſupradictis votis, nempe vitæ Quadrageſimalis, poſſe Generalem diſpenſare. Probat, quia omnia, quæ non ſunt de ſubſtantia vitæ regularis, poſſunt per Superiores relaxari, atque in eis diſpenſari, vt colligi poteſt ex loco Concilij nuper adducto: ſed prædicta vota non ſunt de ſubſtantia aut eſſentia vitæ Regularis, ſi quidem ſine illis aliæ Religiones reperiuntur: ergo.

Sed vt certum Reſpondeo *primò* dicendum, quod prædicta vota non poteſt Generalis Religionis diſpenſare, relaxare, aut commutare. *Primo.* Quia, licèt dicta vota non ſint de ſubſtantia Religionis, ſunt tamen illis acceſſoria ex conſtitutionibus Apoſtolicis, illiſque annexa; & ideo ſequi debent naturam principalis.

Secundò. Quia Vrbanus VIII. in conſtitut. *Honorum*, edita 16. *Februar.* 1643. declarauit, quod votum non ambiendi, nec acceptandi Dignitates extra Religionem, vt fit in noſtra Religione Diſcalceatorum, cum clauſula, *Niſi adſtringar præcepto eius, qui mihi de iure poteſt præcipere*; non poſſit diſpenſari, aut relaxari, niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtenti, ſublata facultate id faciendi omnibus, & quibuſcumque Superioribus, Nuntiis Apoſtolicis, Legatis, etiam de latere: ſublatis quoque quibuſcumque priuilegiis, indultis, & facultatibus in contrarium. Sic referunt Lezana (apud Pradum *cap.* 31. *de voto*) *q.* 14. §. 7. *n.* 69. necnon Pellizzar. *tom.* 1. *man. Regul. tract.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 1. *q.* 16. *n.* 25. vbi aduertit, quod ſolùm veniat intelligendus Pontifex per illa verba, *præcepto eius, qui mihi de iure præcipere poteſt.*

Tertiò Quia loquendo de voto non ambiendi, quod nos in Profeſſione facimus, id expreſsè declarat Paulus V. *in conſtit.* 16. expedita *die* 10. *Februarij* 1610. *vbi* §. 4. dicitur: *Super huiuſmodi voto, diſpenſari minimè poſſe, neque illud commutari, non ſecus ac cætera ſubſtantialia vota Religionis.* Ideóque hanc ſententiam communiter tenent Doctores. *in Concilius Regul. reſol.* 14. *n.* 24. Portel. *v. voti irritatione, num.* 68. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 4. *q.* 8. *cap.* 2. *dub.* 32. *n.* 7. Palaus *tom.* 3. *tract.* 15. *diſp.* 2. *de voto, pun.* 8. *num.* 3. Layman. *lib.* 4. *tr.* 4. *cap.* 7. *n.* 6. *aſſert.* 5. *fine*, Diana *p.* 6. *tract.* 8. *reſol.* 34. Lezana *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 54. & *tom.* 4. *v. votum, num.* 10. Prado, & Pellizzarius, *locis citatis.* Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 33. *n.* 5. & demùm Sapientiſſimus Suarius *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 12. *à num.* 28. vbi *num.* 39. hæc notanda ſcribit: Sequitur præterea ex dicta reſolutione, idem dicendum eſſe, de quocumque ſtatu Religioſo habente votum aliquod ex peculiari ratione talis ſtatus, præter tria vota communia: nam tale votum indiſpenſabile eſt per Prælatos Religionis, propter rationes factas, quæ generaliter procedunt ex natura ſtatus Religioſi, & conditione talis voti; & ideo punctum hoc non reſeruauimus in peculiarem tractatum de Societate, quia de ſe commune eſt. Ita ergo cenſeo de Monialibus S. Claræ, quoad votum clauſuræ, non enim poſſunt in illo diſpenſare Prælati minores, quia non poſſunt votum illud, vel obligationem eius auferre. Idem eſt de voto non comedendi carnes, quod Religioſi Minimi emittunt: nam per eorum Superiores tolli, ſeu diſpenſari non poteſt, ob eaſdem rationes. Nec refert, quod Prælatus poſſit aliquando dare licentiam egrediendi, aut comedendi, &c. Nam, ſuppoſito voto, hoc tantum fieri poterit, vel interpretandum caſum eſſe talem, in quo votum non obliget, quod non eſt diſpenſare (vt *tr. de voto, lib.* 6. *cap.* 9. dixi) vel ſubtrahendo materiam voti; quia nimirum in ipſo emittendo, vel expreſsè, vel ſecundùm regulam includitur conditio non faciendi hoc vel illud, niſi approbante, vel ordinante Superiore. Tunc enim dum ipſe ordinat, vel dat facultatem, non diſpenſat, ſed facit, vt ceſſet materia voti. Hac autem integra manente, indiſpenſabilia eſſe exiſtimo talia vota per inferiores Prælatos, etiam per Epiſcopos: quia ex vi ſtatus, cui ſunt annexa, ſunt alterius ordinis, & habent quaſi peculiarem modum reſeruationis, vt explicatum eſt. Hæc Suarius. Et ex illo Diana, *loco citato.*

Google

QVÆSTIO CLIII.

An, Supremus Religionis Prælatus, nempe Generalis, poſſit committere alicui, vt ſecum diſpenſet in votis, in quibus ipſe cum aliis diſpenſare poteſt?

AFfirmare aliquos probabiliter, aiunt Lezana *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 52. & Prado ex illo, *cap.* 31. *de voto*, *q.* 14. §. 7. *n.* 70. *Tum*, quia hoc eſt conforme intentioni Pontificum concedentium Religionibus priuilegia, & exemptiones. *Tum*, quia cùm Prælatus Superior ſit ex numero Religioſorum exemptorum, debet comprehendi in illis, quæ iure communi aliis conceduntur, aliàs eſſet peioris conditionis cæteris. Ita Prado, qui citat Suarium *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 14. Sed an bene, mox videbis. Idem docet Trullench, *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 17. ibi: Probabile etiam eſt, poſſe Prælatum committere ſuo Confeſſario, vt ſecum diſpenſet, vt tenet Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 39. *n.* 10. & 12. & *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 3. *n.* 5. Bonacina *de voto*, *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 4. *n.* 31. contra Suarium *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 11. *n.* 5. Ita Trullench.

Alij contrà negant, poſſe dictum Prælatum committere alteri, vt ſecum diſpenſet. Ita Suarez *loco cit. n.* 5. ibi: Igitur, ſi ſæcularis Prælatus fuerit, & immediatè ſubiiciatur Papæ, ad illum recurrat neceſſe eſt, vt ab eo diſpenſetur. Si vero fuerit Regularis Prior, Guardianus, & ſimiles, à Prouinciali; hic à Generali, vel commiſſario (ſi eum habuerit) & denique inferior à Superiore diſpenſandus eſt: quia Superior habet in inferiorem Prælatum iuriſdictionem, & non è conuerſo, neque idem in ſe ipſum. Prælatus autem ſupremus Religionis, vt Generalis, à tota Religione, quæ illi Superior eſt, poteſt habere deſignatam perſonam ad hoc munus, vel poteſtatem eligendi Confeſſorem cum tota hac poteſtate, quam tunc non eligens, ſed Religio, in virtute Bullarum Pontificiarum, confert. Hæc Suarez. Et antea collector priuilegiorum Mendicantium, *v. accedere ad Monaſteria monialium*, *q. vltima*, & ibi Corduba *in addit. in fine*. Rodrig. *tom.* 1. *qq. Regul. q.* 45. *art. fin.* Et loquendo de omnibus Prælatis inferioribus Papa, id ſentiunt, Angel. Silueſt. Roſſella, Tabiena, Palud. Henriquez, Azor, & alij, quos citat, & non ſequitur, Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 3. *numer.* 5. Sic etiam Sayrus *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 107.

Sed probabilius multò Reſpondeo poſſe Prælatum Superiorem Religionis, nempe, Generalem, committere ſuo Confeſſario, vt cum illo diſpenſet; & poſſe etiam ſecum diſpenſare in votis, iuramentis, & aliis caſibus, in quibus ipſe poteſt cum ſuis ſubditis. Et idem omninò dicendum eſt de aliis Prælatis, nempe Prouincialibus, Conuentualibus, &c. Ratio eſt, Quia hi omnes iuriſdictione quaſi Epiſcopali funguntur: ſed Epiſcopi poſſunt ſecum diſpenſare in votis, & iuramentis, & committere Confeſſario, vt id cum illis faciat: ergo. Sic vt quid probabilius tenet Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 39. *n.* 11. & 12. & *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 3. *n.* 8. *concl.* 3. & 4. & penes ipſum, Armilla *v. Monachus*, *n.* 9. Molina *tom.* 1. *de iuſt. tr.* 2. *diſp.* 247. *verſ. Religioſus tamen.* Sà *verb. Religioſus*, (mihi *v. Religio.*) *n.* 47. his verbis: Prælati in Religione poſſunt ſecum diſpenſare, ſicut cum ſubditis. Vide D. Thom. 2. 2. *q.* 88. & 181. & 186. Expedit vero id facere per ſuum Confeſſorem. Azor *lib.* 7. *inſtit. Moral. cap.* 29. *q.* 6. & alij. Sic etiam abſolutè tenet Bonacina *loco pro* 1. *ſententia adducto*, *num.* 31. Qui & citat Rodriguez 2. *p. ſum. cap.* 30. *n.* 4. & Henriquez *lib.* 14. *fine.*

QVÆSTIO CLIV.

An Prælati Regulares poſſint in nouitiorum votis, & iuramentis Deo præſtitis, diſpenſare?

NEgant multi, eo quod Prælati Regulares non habent in nouitios iuriſdictionem ſimpliciter; ſed ſolùm regimen pro tali tempore, & pro tali fine: ergo nequeunt in eorum votis, & iuramentis diſpenſare. Ita apud Sanchez, tenent Angles *q. vnica de voto*, *art.* 8. *diff.* 10. *dub.* 3. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 19. *q.* 21. Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract.* 6. *de voto*, *cap.* 11. *n.* 9. Sayrus *lib.* 6. *cit. cap.* 11. *n.* 92.

Sed probabiliùs Reſp. poſſe. Quia probabilius eſt, quod Prælati Regulares, quamuis careant poteſtate dominatiua in nouitios, vt ſupra *q.* 27. eſt habitum, habent tamen in illos iuriſdictionem ſpiritualem; & quaſi Epiſcopalem: ergo poſſunt illorum vota, & iuramenta diſpenſare, & à fortiori commutare. Deinde, quia Nouitij gaudent priuilegiis Religionis: ergo, ſicut poſſunt diſpenſari, & commutari vota, & iuramenta Religioſorum à propriis Prælatis; ita & poterunt vota, & iuramenta Nouitiorum. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 39. *num.* 17. & apud ipſum, Henriquez *lib.* 7. *cap.* 22. *n.* 7. Rodrig. *tom.* 1. *qq. Regul. q.* 25. *art.* 8. & *tom.* 2. *ſum. cap.* 89. *num. vltimo.* Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 13. *n.* 10. & *in* 2. *edit. dub.* 18. *num.* 133. Angel. & Silueſt. Quibus addo Dianam *par.* 3. *tract.* 2. *Reſol.* 71. & (apud ipſum) Fauſtum *in Theſauro Relig. lib.* 3. *q.* 27. Mirandam *tom.* 2. *q.* 32. *art. vltimo*, Bartholom. de Vecchis, *in Praxi Nouitior. diſp.* 10. *dub.* 6. *n.* 2. Tamburin. de iure Abbat. *tom.* 2. *diſp.* 18. *q.* 3. *n.* 2. & Portellium *in dub. Regular. v. diſpenſare*, *n.* 13. Addo item Caſtrum Palaum, *diſp.* 2. *de voto*, *pun.* 10. *n.* 3. Ægidium Truſlench, *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 38. *n.* 18. Bonac. *diſp.* 4. *cit. q.* 2. *pun.* 7. §. 4. *n.* 27. Pellizzarium *tom.* 1. *Man. Regul. tract.* 2. *cap.* 7. *q.* 16. *num.* 38. Lezanam *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 47. Bordonum *de Profeſſ. Relig. cap.* 12. *q.* 16. *num.* 36. Brunum *de priuileg. tract.* 4. *cap.* 3. *Propoſit.* 2. qui id latè probat.

QVÆSTIO CLV.

An item, ſicut poteſt Prælatus Regularis in votis & iuramentis Nouitiorum diſpenſare, & ea commutare; ſic & poſſit Epiſcopus?

REſpondeo vt certum: ſic poſſe. Quia cùm nouitij nondum plenam exemptionem, & ſubiectionem Prælato Regulari adepti ſunt, poſſunt licitè ſe Epiſcopo ſubiicere, vt cum ipſis diſpenſet, aut eorum vota, iuramentavè commutet. Sic Sanchez *loco cit. n.* 18. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 22. *n.* 7. Pellizzarius *num.* 39. Qui addunt id fieri poſſe vt aliqui probabiliter

biliter putant, ſiue Nouitius accedat ad Epiſcopum loci, in quo peragit Nouitiatum; ſiue ad priorem propriæ habitationis, ad vtrumque enim poteſt Nouitius accedere, licèt probabilius putet Sanchez *n.* 10. quod debeat adiri Epiſcopus Diœceſis, in qua ſit Nouitiatus.

QVÆSTIO CLVI.

An Abbatiſſa poſſit diſpenſare, vel commutare vota, ſeu iuramenta Deo præſtita ſuarum Monialium?

Reſpondeo vt certum; Non poſſe: Quia eſt incapax, ſaltem ſine ſpeciali Pontificis commiſſione, iuriſdictionis ſpiritualis, ad quam hæc diſpenſandi poteſtas pertinet. Sic communis. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 39. *n.* 7. Rodrig. *in qq. Regul. tom.* 1. *q.* 25. *art.* 7. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *in* 1. *edit. n.* 107. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 94. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 10. *n.* 15. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 38. *n.* 15. Pellizzar. *tom.* 3. *tract.* 10. *ſect.* 2. *ſubſec.* 2. *q.* 11. *n.* 134. Lezana *tom.* 1. *cap.* 26. *n.* 15. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 22. *q.* 7. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 4. *n.* 29. Sotus, & Reginald. apud ipſum. Lege me ipſum 3. *p. tr.* 5. *diſp.* 10. *q.* 18. vbi diximus, fœminas eſſe incapaces iuriſdictionis ſpiritualis, quod intelligi debet, loquendo de iure humano, vt mox dicemus.

QVÆSTIO CLVII.

An ſaltem de poteſtate abſoluta Papa poſſit conferri Abbatiſſæ iuriſdictio ſpiritualis, ac per conſequens poteſtas diſpenſandi in votis cum ſuis Monialibus?

Negant, qui exiſtimant incapacem eſſe fœminam iuriſdictionis ſpiritualis, de iure diuino. Et ideirco, non poſſe concedi talem poteſtatem à Pontifice, etiam de poteſtate abſoluta, tenet Barthol. de Ledeſma, Victoria, & Auila apud Bonac. *de legibus diſp.* 1. *q.* 1. *pun.* 3. *n.* 35. vbi id innuit eſſe ſatis probabile.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Poſſe de poteſtate abſoluta, licet non de ordinaria. Quia probabilius eſt, quod fœmina non ſit incapax iuriſdictionis ſpiritualis, iure diuino, ſed iure humano, & canonico: ergo cum in hoc poſſit Pontifex diſpenſare, poterit conſequenter talem iuriſdictionem fœminæ conferre: ergo & poteſtatem diſpenſandi. Sic Bonac. *loco cit.* iuncta doctrina, quam tradit. *diſp.* 4. *cit. q.* 2. *pun.* 7. §. 4. *n.* 30. & penes illum, Palud. Nauarr. Vgolinus, & alij. Tamburin. *q.* 7. *cit. n.* 2. Sic etiam Pellizzar. *tom.* 1. *Man. Regul. tract.* 4. *cap.* 4. *ſect.* 4. *q.* 26. *n.* 143. *& tom.* 3. *tract.* 10. *cap.* 10. *ſect.* 2. *ſubſec.* 2. *num.* 118. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 39. *n.* 7. *&* 6. *Moral. cap.* 1. *n.* 23. lege me ipſum, *p.* 4. *tract.* 1. *diſp.* 2. *q.* 31. vbi quid probabilius docuit, poſſe fœminam ex commiſſione ſum. Pontificis ferre cenſuras, & idem docui *tract.* 2. *diſp.* 17. *q.* 3. cum aliis.

QVÆSTIO CLVIII.

An, non ſolum ex commiſſione Pontificis; ſed etiam ex Ordinarij, vel Prælati Regularis commiſſione, poſſit Abbatiſſa vti hac diſpenſandi in votis facultate?

Affirmant Henriquez (citatus à nobis 3. *p. tract.* 5. *de ieiunio diſp.* 10. *q.* 18.) nempe *lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 3. Sotus *in* 4. *diſt.* 20. *q.* 1. *art.* 4. & Layman apud Pellizzarium, vbi ſupra, *tract.* 10. *cit. num.* 118.

Sed vt quid certiſſimum iterum Reſpondeo, non poſſe, Abbatiſſam vti tali poteſtate diſpenſandi, ex commiſſione, quæ illi fiat ab Ordinario, vel à Prælato Regulari, prout alterutri illorum reſpectiuè ſubiicitur; ſed tantum ex commiſſione, quæ illi, de poteſtate abſoluta, ac de plenitudine poteſtatis, à Papa fiat. Quia fœmina eſt incapax ſpiritualis iuriſdictionis iure canonico: atqui ſolus Papa poteſt in illo diſpenſare: ergo. Sic Sanchez *lib.* 6. ſupra citato, quem, locis citatis, refert, & ſequitur Pellizzarius.

QVÆSTIO CLIX.

An de facto conceſſerit Pontifex hanc poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis alicui fœminæ?

Negant Sanchez *lib.* 4. *cap.* 39. *n.* 7. & Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *n.* 15. dicentes, talem iuriſdictionem, hactenus conceſſam fœminæ à Pontifice non fuiſſe.

Sed oppoſitum tenet Pellizzarius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4. *ſect.* 4. *q.* 26. *n.* 143. verſ. *Dixi*, per hæc verba: Imò ex litteris P. Honorati Nicqueti, è Societ. Ieſu, Galli viri doctiſſimi (qui Hiſtoriam Ordinis Fontis Ebrardi *anno* 1641. edidit) ad me reſcriptis, nouiſſimè accepi, in Francia Abbatiſſam Ordinis præfati Fontis Ebrardi habere iuriſdictionem ſpiritualem in omnes Religioſos ſui Ordinis, idque ex Bulla Sixti IV. Leonis X. Clementis VII. Gregorij XV. & Vrbani VIII. ibique eandem iuriſdictionem competere etiam aliis Abbatiſſis ex variis Bullis Pontificiis. Et quidem Abbatiſſa Fontis Ebrardi ex Bulla Clementis VII. data *anno* 1523. ſingulis trienniis eligit vnum, aut duos Viſitatores, ſeu Vicarios in ſpiritualibus ex ſuis Religioſis, qui authoritate ordinaria ipſius Abbatiſſæ, cenſuras Eccleſiaſticas decernunt in viſitatione Monaſteriorum. Quod ſi poteſtas ferendi cenſuras poteſt delegari à fœmina, ab ea poterit & exerceri: ſic ea poterit facere formalia præcepta obedientiæ, vtpote habens ſpiritualem iuriſdictionem, quæ ſufficit ad imponenda dicta præcepta. Hæc Pellizzarius. Vt deſinas mirari, quod ego dixeram 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 11. *q.* 46. Abbatiſſam Monaſterij Burgenſis habere ſpeciale priuilegium à ſummo Pontifice eligendi ſibi, aut Monialibus Confeſſarium, imo, & ſæcularibus ſibi ſubditis, ſine confirmatione Epiſcopi, cui ſubiectæ ſunt. De poteſtate quam habent Prælati Regulares ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis in ieiunio diximus 3. *p. tract.*

Digitized by Google

tract. 5. diſp. 10. & ad diſpenſandum in recitatione officij diuini *part. 6. diſp. 5.*

DISPVTATIO XVIII.

De commutatione votorum, & iuramentorum Deo, aut Sanctis emiſſorum.

§. I.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid ſit commutatio in communi: quidque commutatio voti, vel iuramenti?

RESPONDEO, quod commutare in communi, nil aliud ſit, quàm vnum pro alio mutare, *Trocar vna coſa por otra.* Vnde commutatio voti, vel iuramenti, nil aliud erit, quam *mutatio obligationis alicuius voti, vel iuramenti, circa vnam materiam facti, in aliam materiam meliorem, vel æqualem, vel minorem*; de quibus infra. Sic S. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 10. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 75. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 49. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 48. Caſtro Palao *tom.* 3. *Diſp.* 2. *de voti relaxatione, à puncto* 14. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *à dub.* 45. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 5. Baſſeus *tom.* 1. *votum* 6. *num.* 1. March. *verbo, voto, reſol.* 450. *n.* 1. qui id colligit, ex *cap. Peruenit* 2. *de iureiurando.*

QVÆSTIO II.

An, vt validè, & licitè fiat commutatio, neceſſaria ſit iuſta cauſa?

REſpondeo vt certum: Quod ſic. Quia, vt conſtat ex ſupra dictis, in hoc differt commutatio, & diſpenſatio, ab irritatione; quod illæ ſemper iuſtam cauſam requirunt; hæc verò nullam, præter nudam, & ſolam voluntatem potentis irritare. Sic omnes. D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *ad* 2. Caiet. & alij interpretes ibi. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 65. Fagundez *loco citato.* Palao *loco cit. punct.* 15. *n.* 1. Qui notat commutationem à pura diſpenſatione in hoc differre, quod commutatio tollat vinculum, & obligationem voti, non ſimpliciter, & purè, ſicut diſpenſatio; ſed ſub onere noui vinculi & obligationis prioris ſubrogatæ. Lege Sanchez *loco cit. cap.* 50. & nos infra.

QVÆSTIO III.

An, omnes Prælati commutandi voti, vel iuramenti, poteſtatem habeant?

REſpondeo, quod habent ſine dubio hanc poteſtatem. *Primò*, Summus Pontifex tanquam Supremus totius vniuerſalis Eccleſiæ Prælatus. *Secundò* omnes Epiſcopi, & Superiores Prælati. *Tertiò* omnes Superiores iuriſdictione Epiſcopali, ſeu quaſi, potientes, inter quos numerantur Regulares. Et *Quartò* omnes Confeſſarij per Bullam Cruciatæ, vel per Iubileum electi, de quibus abunde egimus 1. *parte, tract.* 5. *diſp.* 14. *per totam.*

QVÆSTIO IV.

An omnes qui habent poteſtatem ordinariam diſpenſandi cenſeantur habere poteſtatem commutandi?

REſpondeo tanquam certum, quod ſic. Quia vtrumque pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis, quæ reſidet in iis, qui verè ſunt Prælati, iuxta dicta *q.* 3. & amplè diſput. antecedenti. Sic omnes. Legantur Fagundez *lib.* 2. *Decal. c.* 50. *n.* 7. Diana 2. *p. tract.* 5. *reſol.* 25. & *p.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 43. & alij multi, quos ſequutus fuit 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *q.* 152. fine, & tenent omnes DD. præcipuè mox pro vtraque ſententia citandi. Sit ergo.

QVÆSTIO V.

An etiam, qui ex delegatione, v. g. qui vi Bullæ, aut Iubilei, habet poteſtatem ad vota diſpenſanda; habeat & ad illa commutanda?

NEgant Nauarr. Azor, Ludou. à Cruce, Valentia, Beja, Sanchez, Moneta, Lauorius, & Malderus, quos citaui 1. *p. q.* 152. *citata.*

Sed probabilius Reſpondeo quod ſic. Quia qui poteſt maius, poteſt & minus, ſub maiori contentum: at commutare eſt minus, quàm diſpenſare; & continetur ſub maiori, nempe diſpenſatione: ergo. Minor probatur, nam diſpenſatio tollit omnino obligationem voti; commutatio verò minimè, ſed in parte tantùm, nempe in quantum talem obligationem in aliam commutat. Sic tenent Silueſt. Sotus, Sà, Toletus, Leſſius, Trullench, Suarez, Filliuc. Bonac. Layman, Baſilius, Barboſa, Saytus, Conrado, Aragon, Henriquez, Boſſius, & Fagundez, quos omnes citaui 1. *p. q.* 152. citata. Quibus addo Dianam *par.* 3. *tract.* 5. *reſol.* 25. Baſſeum *tom.* 1. *votum* 6. *num.* 6.

QVÆSTIO VI.

An item, qui vi Bullæ, aut Iubilei, poteſt vota, & iuramenta commutare; poſſit & illa diſpenſare?

AFfirmare videntur Silueſt Tabiena, Toletus, & Sotus, vt diximus 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *q.* 151.

Sed iterum, ferè vt quid certiſſimum Reſpondeo: Non poſſe. Quia, vt ex nuper dictis conſtat, maioris facultatis eſt diſpenſare, quàm commutare: ergo non eo ipſo, quod concedatur poteſtas ad commutãdum, conceditur ad diſpenſandum. Sic Suarez, Couarru. Angles, Saytus, Lopez, Trullench, Fagundez, Moure, Portel, Villalobos, Diana, & alij, quos citauimus 1. *p. loco cit.* Quibus nunc addo Pradum *cap.* 31. *de voto, q.* 15. *n.* 2. Tamburinum *lib.* 3. *cap.* 16. §. 5. *n.* 2. Caſtro Palao *diſp.* 2 *de voto, pun.* 14.

QVÆSTIO VII.

An, vnuſquiſque vouens, vel iurans, poſſit ſua vota, & iuramenta promiſſoria, Deo, aut Sanctis emiſſa, ſua propria authoritate, in id quod euidenter eſt melius, commutare?

NEgant id poſſe; ſed, neceſſariò requiri ad hanc commutationem aliquam Prælati authoritatem, exiſtimant, Innocent. Ioan. Andreas, Hoſtienſ. Anton. Abbas, Henricus, Bellamera, Felinus, Alex. de Neuo; D. Bonau. Ricard. Silueſt. & alij, quos ex Sanchez retulimus, 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *q.* 153. Fundamentum eorum eſt; quia votorum, & iuramentorum commutatio, eſt actus iuriſdictionis ſpiritualis, vt ſupra eſt habitum: ergo nequit conuenire niſi Prælatis.

Sed iterum longè multò probabiliùs Reſpondeo. Poſſe vnumquemque ſua propria authoritate id facere. Quia tunc ſolùm requiritur Superioris determinantis authoritas, quando non conſtat quid Deo gratius, & acceptius ſit: ſed manifeſtè conſtat Deo gratius, & acceptius eſſe, id quod euidenter præſtantius eſt: ergo. Sic Nauar. Caiet. Aragon, Azor, Sayro, Valentia, Suarez, Petr. de Ledeſma, quos, & alios vſque *ad* 36. Doctores refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 49. *n.* 4. Trullench, Diana, Boſſius, & Fagundez citati à nobis 1. *p. q.* 153. *citata.* Quibus nunc addo Thom. Tamburinum *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 5. *n.* 3. ibi: Quia melius bonum Deus acceptat loco minoris, vtpotè ſibi gratius. Certè id non accidit in hominibus, quibus non eo ipſo, quod aliquid melius eſt, placet magis. Sic ille ibi, & latiſſimè *cap.* 17. *per totum.* Palaum *diſp.* 2. *de voto, pun.* 15. *n.* 2. Angelum Mariam Verricelli *in qq. moralib. tract.* 5. *q.* 5. *n.* 284. Baſſeum *tom.* 1. *votum* 6. *n.* 1.

QVÆSTIO VIII.

An etiam poſſit vnuſquiſque, propria authoritate vota, aut iuramenta ſua, in minus notabiliter bonum commutare?

NEgat Tamburinus *loco cit.* §. 5. *n.* 8. per hæc verba: Nullus niſi, qui poteſt diſpenſare, poteſt vota, ſiue reſeruata, ſiue non reſeruata, in notabiliter minus commutare (ſi enim ſit in paulò minus, cum parum pro nihilo reputetur, non minus, ſed æquale moraliter reputabitur) Ratio dicti eſt clara, quia tunc admiſcetur remiſſio partis voti, atque adeò diſpenſatio. Ita ille.

Sed ego clariùs Reſpondeo dicendum, quod non ſolùm nequeat quis propria authoritate commutare ſua iuramenta, & vota, in notabiliter minus, vt benè probat Tamburinus; ſed neque in paulò minus bonum, ac eſt votum, aut iuramentum. Quia neque in æquale bonum poteſt vouens, propria authoritate, ſua vota (aut iuramenta) commutare, vt infra dicemus: ergo multo minus poterit in minus, etiam ſi paulò. An verò commutatio quæ fit vi Bullæ, aut Iubilei, poſſit fieri in minus bonum, dicemus infrà.

QVÆSTIO IX.

An ad minus, poſſit vnuſquiſque, propria authoritate, vota ſua, aut iuramenta Deo facta, in bonum euidenter æquale commutare?

AFfirmant Metina, Henriquez, Bonac. & alij citati à nobis 1. *p. tr.* 5. *diſp.* 14. *q.* 154. & præter illos, id nouiſſimè affirmat Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 5. *num.* 14. Quia (inquit) etiam homini per æquale ſatisfit debito, ſi ipſe inuitus non eſt: at inuitum non eſſe Deum, in opere æqualiter bono, ſatis ob ſuam benignitatem præſumere debemus. Ita ille, & Angelus Maria *loco citato n.* 284. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 34. *difficul.* 31. *numer.* 8. Ioan. Sanchez in ſelectis *diſp.* 14. *num.* 13. (& id eſſe probabile fatetur Boſſius *tom.* 1. *votum* 6. *ſub num* 1.) Diana 2. *p. tract.* 2. *Miſcel. reſol.* 7. & *p.* 3. *tract.* 5. *reſol.* 25. & March. *v. voto, reſol.* 450. *num.* 1. Layman, Ludouicus à Cruce, & alij apud ipſum. Qui tamen malè inter illos, citat Leſſium pro ſe.

Sed iterum probabilius Reſpondeo: Nec id poſſe. Quia non eſt certum acceptari à Deo illam commutationem, cùm nulla vtilitas in ea acceptatione eluceat. Sic, præter Suarium, Sancium, Sayrum, & alios plurimos, quos adduxi 1. *p. loco cit.* tenet Caſtro Palao *diſp.* 2. *de voto, pun.* 15. *numero quarto, & ſequent.* Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 16. *numer.* 105. *in* 2. editione. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 15. §. 2. *numer.* 21. & penes ipſum, Barnabas Gallego & Bartholom. à S. Fauſto, & Tannerus 2. 2. *diſp.* 5. *q.* 4. *dub.* 5. *n.* 81. Miranda *in Man. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 9.

QVÆSTIO X.

An, commutare votum, aut iuramentum, propria authoritate, in bonum æquale; ſit mortale?

AFfirmant Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *diſp.* 5. *n.* 7. Caſtro Palao *diſp.* 2. *de voto, pun.* 17. *n.* 6. qui addunt pro ſe Sanchez *lib.* 4 *cap.* 50. *n.* 8. & Suarium *lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 14. Quos omnes citat, & ſequitur Prado *loco cit. n.* 26.

Sed probabiliùs iterum Reſpondeo non eſſe, niſi veniale. Quia in hoc caſu, cum ſeruetur æqualitas, defectus qui in tali commutatione inuenitur, eſt leuis. Sic Trullench, quem citaui 1. *p. diſp.* 14. *cit. q.* 163. Quibus nunc addo Sanchez (ſibi contrarium) *cap.* 51 *num.* 16. Petr. de Ledeſma *tract.* 10. *cap.* 8. *poſt* 3. *concl.* Gallego *in Bull. Cruc. cap.* 9. *Clauſula* 9. *p.* 3. *in fine.* Candidum, *diſquiſ.* 25. *art.* 3. *dubit.* 4. *concl.* 9. Dianam *par.* 2. *tract.* 16. *reſol.* 8. & Mendium *in Bull. Cruciata diſp.* 26. *cap.* 3. *n.* 45.

QVÆSTIO XI.

An ſaltem, commutatio voti, aut iuramenti, poſſit fieri in æquale bonum, authoritate priuati Confeſſarij.

AFfirmant, & à fortiori, Authores pro prima ſententia adducti *ſup. q. 9.* Quibus adhæreni, pro hoc caſu, Leſſius, Viualdus, & Diana citati à nobis *1. p. tract. 5. diſp. 14. q. 155.*

Sed iterum probabiliùs Reſpondeo: Adhuc non poſſe. Quia iuriſdictio ordinaria Confeſſoris, ſolùm extenditur ad forum pœnitentiæ, ad quod nec diſpenſandi, nec commutandi poteſtas pertinet. Sic Authores pro mea ſententia *q. 9.* adducti: Lege Sanchez *lib. 4. cap. 49. n. 13.*

QVÆSTIO XII.

An ad minus commutatio facta, vi Bullæ, aut Iubilei, poſſit fieri non ſolum in bonum æquale; ſed etiam in minus bonum?

NEgant poſſe fieri licitè talem commutationem in minus bonum, ſed ſemper debere fieri, adhuc vi Bullæ, aut Iubilei, in æquale, Nauarr. Silueſt. Couarru. Sotus, Suarez, Sayrus, Azor, Sanchez & alij adducti à nobis *1. p. tract. 5. diſp. 14. q. 156.* Quibus addo Pradum *q. 15. cit. num. 29.* Palaum *diſp. 2. pun. 16. n. 2.*

Sed iterum æquè probabiliter Reſpondeo: Poſſe fieri in paulò minus bonum. Quia talis præſumitur & voluntas Dei creditoris, qui liberaliſſimus, & benigniſſimus eſt; & intentio concedentis facultatem commutandi. Sic Aragon, Metina, Toletus, Sà, Henriquez, Leſſius, Rodrig. & alij plures allegati à nobis *q. 156.* citata (lege illam) Quorum ratio eſt, quia tunc moraliter fieri commutatio in bonum æquale, eſt cenſenda. Nam quod parum ab æqualitate diſtat, nihil diſtare videtur, ſed moraliter æquale eſt. Sed noſtra ratio ſit illa, quam aſſignauimus.

QVÆSTIO XIII.

An qui, promittit aliquam Religionem ingredi; poſſit, propria authoritate, aliam æqualem intrare?

AFfirmabunt exiſtimantes, poſſe quemlibet ſuum votum, in rem æqualem commutare, quos retulimus *q. 9.*

Sed, iuxta noſtram ſententiam, Reſpondeo non poſſe id facere propria authoritate. *Tum* propter rationem ibi aſſignatam. *Tum*, & fortiùs, quia difficilius eſt vouenti de hac æqualitate iudicare. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 49. n. 15.* Qui ſecus dicet, ſi votum, aut iuramentum feciſſet de peculiari alicuius Religionis Monaſterio ingrediendo, quia tunc liceret ei, propria authoritate, aliud eiuſdem Religionis ingredi. Quia inter ambo eſt ſola diſtinctio quaſi materialis, & determinatio illius fuit accidentaria; atque in eo voto non intenditur Religionis commodum, ſed ſpirituale vouentis, quod in vtroque idem eſt, & eiuſdem rationis, & ideo votum in propria ſpecie impleri cenſetur. Sic ille ex Suario *lib. 6. de voto, cap. 19. num. 11.* Qui hoc poſterius membrum limitat, niſi in obſeruantia regulari ſit magna diſparitas inter vtrumque Monaſterium: vel (addit Sanchez) niſi aliqua peculiaris ratio diuini ſeruitij induxerit vouentem, ad id determinatum Monaſterium promittendum; vt id remotum eſſe à propria patria, & conſanguineorum familiaritate, vel aptius ad ſuperiorem vitam, &c.

QVÆSTIO XIV.

An, promittens dare rem, quæ vſu conſumitur, v. g. quantitatem vini; poßit dare ſimilem, v. g. eamdem quantitatem olei?

REſpondeo poſſe. Sic Sanchez *loco cit. n. 16.* ita dicens: in rebus, quæ vnico vſu conſumuntur ſatisfit voto non dando rem determinatè promiſſam, ſed aliam ſimilis bonitatis, vt in vino, oleo, &c. niſi peculiaris ratio obſtaret. Quia non eſt moralis mutatio inter hæc, ſed quaſi idem reputantur. Quod ſecus contingit in aliis, quæ non vnico vſu conſumuntur: vt ſi promiſi Eccleſiæ ſeruum, non ſatisfacio dando valorem: Nec ſi promiſi pecuniam, ſatisfacio dando Calicem valoris eius pecuniæ. Quia cum hæc non eidem vſui deſeruiant, nec inter illa ſit tam facilis tranſmutatio, & poſſit materia promiſſa eſſe vtilior, aut commodior, non impletur votum in propria ſpecie, & ideo commutari nequit propria authoritate, in id æquale. Sic Sanchez ex Suario *cap. 19. n. 12.*

QVÆSTIO XV.

An, qui vouit tradere filium determinatum Religioni, ſatisfaciat voto, tradendo alterum, ſine Papæ authoritate?

NEgant D. Anton. *2. p. tit. 11. cap. 2. §. 8. Notabili 4.* & Silueſt. *votum 4. dicto 6.* Ita dicens: Qui vouit vnum filium ſuum determinatè tradere Religioni, non poteſt ſine authoritate Superioris, alium tradere, ſecundum Pet. de Palud. Nec ſimiliter, ſi vouit in ſe, intrare, aut adire Terram Sanctam, non poteſt alium ſupponere loco ſui, ſine licentia Papæ.

Sed clariùs ad quæſitum Reſpondeo dicendum, quod minimè ſatisfaciet voto, tradendo alterum filium: niſi caſu, quo filius pro alio traditus, ſit melior illi Religioni, cui fuit oblatus, omnibus circunſtanſtantiis penſatis. *Prima pars* conſtat. Quia tunc commutatio eſſet in rem æqualem: at hæc nequit propria authoritate fieri, vt ſupra *q. 9.* eſt habitum: ergo. *Secunda verò pars*, etiam in noſtra doctrina eſt nota; Quia illa commutatio eſſet in melius: ergo potuit fieri propria authoritate à vouente. Præſertim, quod filius promiſſus minimè tenebatur intrare Religionem; vtpotè, quia paterno voto ligari nequiit, nec ipſe vouit. Sic Sanchez *num. 17.*

QVÆSTIO XVI.

An, votum alicuiuſrei conſecrata, v.g. Calicis, poſſit quis propria authoritate, in melius commutare?

NEgatiuam partem videntur docere D. Thom. 2.2.q.88.*art.*10. *ad* 1. & Abulenſ. *Numer.*30. q.102. & *cap.vlt. Leuitici*, q.33.

Sed Reſpondeo dicendum: Poſſe. Quia etſi calix conſecratus non poſſit in alienos prophanos vſus, quantumuis meliores, conuerti, (quod ſolum voluit D.Thomas) id non eſt ratione voti, ſed ratione conſecrationis: ergo ſublata iſta per fractionem, poterit fieri commutatio. Deinde, quia calix voto promiſſus, licet conſecratus, poteſt alteri Eccleſiæ applicari per voti commutationem. Sic Suarez *lib.*6.*cap.*18.*n.*12. Sanchez *lib.*4.*cap.*49.*n.*18.

QVÆSTIO XVII.

An etiam votum, aut iuramentum reſeruatum, poſſit quis, propria auctoritate, in rem euidenter meliorem, vel in aliud votum ex reſeruatis euidenter melius, commutare?

AFfirmat Aragon 2.2.*q.* 88. *art.*12.*dub.*1.*dicto* 5. His verbis: Ex dictis infertur, quod in voto caſtitatis, & Religionis, nunquam poteſt fieri cõmutatio, ſine auctoritate Prælati. Nihil enim his votis poteſt eſſe melius, vt conſtat ex illo *Prouerb.* 16. *omnis ponderatio non eſt digna animæ continentis.* De voto autem Peregrinationis, in Hieruſalem, etiam dicit Soto *lib.*7.*de iuſt.q.*4.*art.* 3. quod in nullam aliam rem poterit commutari, ſine auctoritate Papæ. Quia Sum. Pontifex in cap. *Multa, de voto, & vot. red.* eius commutationem ſibi reſeruat. Cæterum verius erit dicere, quod ſi conſtat rem, in quam fit commutatio, eſſe meliorem, non eſſe neceſſariam Prælati auctoritatem. Quia Papa, quando ſibi reſeruat alicuius voti commutationem, intelligendus eſt, dummodo res ſit dubia: nam ſi certum eſt, eſſe meliorem, benè poterit fieri commutatio priuata auctoritate. Ita Aragon. Cuius ſententiam eſſe ſatis probabilem, ingenuè fatetur Raph. de la Torre 2.2.*q.*88. *art.* 12. *diſp.*5. *n.* 5. *pag.*730. Mendo *diſp.*26.*in Bull.cap.*3. *n.*48. & March. *v.voto, reſol.* 450. Qui & citat pro hac ſententia Valentiam 2.2.*diſp.*6.*q.*6.*pun.*7. & benè, nam illam docet ibi, *col.mihi* 1642.*verſ.Hac ipſa ratione.* citans pro ſe Caietanum *in ſum.v.votum.*

Sed ego, tanquam ferè certum, Reſpondeo, *Primò* ſic. Nullus poteſt, propria auctoritate, cõmutare votum, quodcumque ſit, reſeruatum, in aliquod opus non reſeruatum, etiam euidenter melius. Patet. Quia aliàs, quilibet habens vota Pontifici reſeruata, facilè poſſet, ſine authoritate Pontificis, ſe ab illo onere liberare, ſi prius votum illud in aliquid euidenter melius commutaret, quod non eſſet circa materiam Pôtifici reſeruatam, & poſtea ab inferiori Prælato diſpenſationem, vel commutationem peteret: at hoc vergere in magnam Pontificiæ authoritatis perniciem, nulli poteſt eſſe dubium: ergo. Sic tenent Authores mox citandi.

Reſpondeo *ſecundò* tanquam quid longè probabilius. Nec in aliud opus, aut votum reſeruatum, etiamſi melius ſit, poteſt quis propria authoritate commutare votum reſeruatum. Quia id eſt prohibitum *in Extrauag. Et ſi Domini.* per Pontificem. Quod quidem poteſt commutationem in melius prohibere, ne quis illam, etiam in melius, propria auctoritate faciat, vt benè probat Suarez, mox citandus. Itaque nullus poterit propria authoritate, commutare votum S. Iacobi, in votum S. Petri: vel hoc, in votum Hieroſolymitanum, vel hoc, in votum Caſtitatis, etiam ſi commutatio horum ſit in melius: Sic Suarez *lib.*6.*de voto, cap.*18. *n.* 14. fine. & latiùs *cap.*21.*n.*17. Sanchez *lib.*4. *Decal.cap.*52. *n.*5. Raph. de la Torre *loco cit.* Prado *cap.*31.*de voto, q.*15.*n.*12.18.19. & 20. Palaus *diſp.* 2. *de voti relaxat. pun.*15. *n.* 2. & Layman apud ipſum Tamburin. *lib.*3.*cap.*16.§.5.*num.*4. & alij. Solùm poteſt eſſe dubium de voto Religionis, an in illud alia poſſint commutari, pro quo diſſoluendo ſit.

QVÆSTIO XVIII.

An, omnia prædicta vota, nempe, caſtitatis, & triplicis Peregrinationis; poſſit quis, propria auctoritate, commutare in votum, aut ſtatum Religionis?

REſpondeo vt certum, poſſe cætera vota reſeruata commutare, propria auctoritate, in votum conſtitutiuum Religionis; non in votum promiſſiuum Religionis. Reſpondeo clarius. Poteſt quis commutare in votum Religionis, quod in Profeſſione emittitur; non verò in votum ſimplex ingrediendi Religionem, aut aſſumendi ſtatum Religioſum. Nam cùm omnibus compertum ſit, nihil gratius Deo ſtatu Religioſo offerri poſſe, noluit Pontifex hanc perfectiſſimam commutationem interdicere; ſed potius illam approbare in cap. *Scriptura, de voto.* Vbi expreſſe dicit: licitum eſſe, quodcumque temporale *votum, in perpetuam obſeruantiam Religionis commutaro.* Vnde hæc commutatio potiùs dicenda eſt, ex vi iuris fieri, quàm ab homine. Sic Suarez *lib.*6.*de voto, cap.*19.*n.*28. Sanchez *loco cit. n.*6. Leſſius *lib.*2. *cap.*40. *dubit.*16. *n.* 106. *in* 2. *edit.* Palaus *n.* 2. *cit.* Tamburin. *n.* 4. *citato.*

QVÆSTIO XIX.

An votum factum in fauorem Tertij, ab ipſo tamen non acceptatum; poßit commutari à Prælato in aliud opus melius, abſque illius Tertij conſenſu?

NEgant multi, ducti quòd ex eo voto ius acquiratur illi tertio: ergo abſque eiuſdem conſenſu non poteſt tale votum commutari à Prælato. Ita D. Anton. 2.*p.tit.*11.*cap.*1.§. *vltimo.* Roſella *verb. votum* 5.*numer.* 6. Raynerius, Directorium, & Sarmiento, quos refert Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 41. *numer.* 1. Quibus fauent qui dicunt, fauore cauſæ piæ valere donationes, & promiſſiones in abſentia factas, & abſque acceptatione acquirere ius illas cauſas pias. Sunt autem Couarru. Molina, & alij, quos

refert

refert Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp. 6. numer.* 10. *&* 16.

Sed multò probabilius Reſpondeo: Poſſe commutari à Prælatis Eccleſiæ, abſque conſenſu tertij, in cuius fauorem fuit emiſſum votum. Ratio eſt. Quia cum huiuſmodi vota fiant principaliter Deo, & in eius honorem, ipſi acquiritur obligatio, & ipſe eſt propriè creditor; & Tertius v.g. Eccleſia, vel pauper, tantum deſignatur materia, circa quam, is cultus eſt Deo exhibendus: ergo ad illa reuocanda per diſpenſationem, vel commutationem, ſolus Dei, & Prælatorum, eius vices gerentium, conſenſus exigitur, ſicut in aliis votis in nullius fauorem cedentibus. Sic omninò Sanchez *lib.4.cap. 41. n. 7.* vbi reſpondet ad fundamentum contrariorum, multo probabilius eſſe, non acquiri ius locis piis ad promiſſiones, & donationes ipſis factas, donec acceptent. Sic apud ipſum tenent Nauarr. *cap.12. n.78.* Leſſius *lib. 2. cap. 40. dubit.11. n.90.* & *cap. 42. dub.12. n.58.* Suarez *lib.6. de voto, cap. 15. à num. 3.* Saytus *lib.6.cap.11.num. vltimo*, Azor, Henriquez, Viuald. Rodrig. Angles, Silueſt. Armilla, Tabiena, & alij.

QVÆSTIO XX.

An item, prædictum votum factum in fauorem tertij, & ab ipſo non acceptatum, poſſit commutari in melius, etiam vouentis propria authoritate?

NEgant Henriquez *lib.5.de pœnit. cap.20. n. 3. in comm. lit. S.* & *lib.7. de indulg.cap.30.n. 5.* & Silueſt. *votum 4. q.7. dicto 4.* his verbis: Votum factum Deo intuitu certæ perſonæ, vel loci, putà de dando aliquid tali pauperi, vel tali Monaſterio, commutari non poteſt à vouente, propria autoritate, licet perſona ſit malæ vitæ, vel Eccleſia malè officioſa; quia quod ſemel placuit, ampliùs diſplicere non poteſt. *De regul. iuris lib.6.*

Sed adhuc multò probabiliùs Reſpondeo poſſe commutari, etiam vouentis propria authoritate. Quia cum per tale votum, nullum ius tertio, nempe, pauperi, vel Monaſterio, acquiratur ante acceptationem, vt habitum eſt; de illo voto eſt iudicandum perinde ac de votis, in Dei ſolius honorem factis: atqui huiuſmodi poſſunt propria authoritate, in melius à vouente commutari: ergo & illud. Sic Suarez *lib.6.cap. 18.n.11.* Leſſius *cap. 40. cit. dubit.11. n. 90.* Saytus *loco nuper citato.* Graffis, & Viualdus, quos omnes citat, & ſequitur Sanchez vbi ſupra, *num.* 18. Tamburinus *lib.3. Decal.cap.16.§.5.n.6.* ibi: Quid ſi votum eiuſmodi acceptatum non fuerit? Aio poſſe cõmutari, vt ex dictis ſupra manifeſtum eſt. Nam propterèà, ſi Calicem huic Eccleſiæ pauperi vouiſti, nec ipſa, vel eius Rector aliuſvè legitimè acceptauit, potes pauperiori dare. Sic ille. Palaus *diſp. 2. pun. 15. num.2.* Leſſius *vbi ſupra in 1.edit. & in 2.cap. 40.dubit.16.n.104.* Baſil. Legion. *lib.8.de matrim. cap.8.n.15.*

QVÆSTIO XXI.

An deinde, ſi quis vouit aliquid in fauorem Tertij, v.g. dare huic pauperi determinato eleemoſynam decem aureorum, & ipſe acceptauerit; poßit nihilominus, talem eleemoſynam in melius opus, v.g. in Miſſas, commutare?

AFfirmatiuam partem eſſe probabilem ingenuè fatetur Fagundez *lib.2. Decal.cap.49.n.10.* & Tamburinus *lib.3. Decal.cap.16.§.5.n.5. & cap. 17. §.2. n. 15.* Vbi ita ait: Denique, non prætermittam aliud magis amplum hîc adnectere. Nam non ignobilium Doctorum eſt etiam opinio, poſſe commutari votum, vel iuramentum pium in honorẽ Dei emiſſum, etiamſi Eccleſia, vel Pauper, in quorum vtilitatem cedit, acceptauerit: Audi ex Fagundez aliqua, id tanquam probabile excipiente. Tertia opinio (inquit) docet iuramentum pium, etiam poſt acceptationem Rectoris Eccleſiæ, cui facta eſt promiſſio, & votum etiam poſt acceptationem pauperis, cui propter Deum, voto, aut iuramento promiſſa res fuit, poſſe non ſolum authoritate Superioris, & Epiſcopi, ſed etiam authoritate propria vouentis, ac promittẽtis in melius commutari, dando, ſcilicet, rem promiſſam alteri Eccleſiæ pauperiori, aut Pauperi egentiori.

Primò. Quia hæc vota & iuramenta principaliter, & vltimatè in Deum diriguntur; tanquam finem *Cuius*, & ſolum Pauper eſt finis *cui*, atque adeo acceſſorius, & minus principalis: cum ergo acceſſorium ſequatur principale, ſi poteſt votum propter reſpectum ad principale commutari in melius, propria authoritate, nihil obſtabit acceptatio eius, quæ fuit finis acceſſorius.

Secundò. Quia etiamſi dirigas intentionem ad hunc peculiarem pauperem, id fit propter Deum, & ſic tota ratio promiſſionis eſt Deus, & per accidens eſt, quod pauper acceptauerit; vnde & quod ius aliquod acquiſierit, acquiſiuit enim dependenter à beneplacito Dei, cui non poteſt non eſſe gratius, quod melius eſt. Vnde facta commutatione non poterunt illi ad quos vtilitas voti, & iuramenti ſpectabat, officium Iudicis implorare, quia vouentes, & iurantes obligationi ſuæ iam ſatisfecerunt.

Tertiò. Quia in omni voto includitur illa conditio, *Voueo hoc, niſi in melius voluero hoc votum commutare*, quam conditionem, alterius minus principalis acceptatio tollere, nullo modo valet.

Quartò. Quia is, qui in aliqua Religione profitetur, iam Religio acceptat; & tamen poteſt ad meliorẽ tranſire, petita, & non obtenta venia à ſuo Prælato, atq; adeo inuita Religione, iuxta Sacros Canones *cap. licet, de regul.* Cuius rei rationẽ reddens Caiet. *2.2.q. 88.art.11.verſ. ad huius euidentiã.* dicit, in eo capite nihil noui iuris ſtatui, ſed declarari naturã ipſius voti, nempe, poſſe quempiam votũ ſuum, etiã acceptatũ, in melius ſua propria authoritate cõmutare: Et ratio, cur poſſit in tali caſu præiudicari Prælatis, & Religioni priori, eſt (inquit Caietanus) quia non propter illos, ſed propter Deũ, Prælatis, & Religioni data eſt Religioſi perſona, & propter hoc ſolius Dei ratio habetur in huiuſmodi commutatione.

Quintò. Quia ceſſãte fine præcipuo, & vltimato voti, & iuramẽti, ceſſat eius obligatio: ergo cũ facta cõmutatione in meliorẽ Dei cultũ, ceſſet finis voti præcipuus, ceſſabit & obligatio. Hãc ſẽtẽtiã videtur apertè

ſequi Caietan. *loc. cit.* & Nauarra *lib. 2. de Reſtit. cap. 1. in noua edit. dub. 3. n. 14.* Hæc Tamburinus ex Fagundez, in ſubſtantia, non ad literam. Qui vt dixi, hanc ſententiam probabilem reputant. Et meritò.

Sed multò probabiliùs Reſpondeo: Non poſſe in aſſignato caſu, vouentem, aut iurantem, commutare, etiam in melius, votum aut iuramentum, ſine conſenſu illius, cui fuit factum, & ab ipſo acceptatum, nec authoritate propria, nec Epiſcopi. Ratio eſt, quia poſt acceptationem promiſſionis, voto aut iuramento firmatæ, iam huiuſmodi votum & iuramentum tranſeunt in contractum, & acquiritur ius illi tertio, v.g. pauperi acceptanti, quod, ipſo inuito, remitti nequit. Sic tenent Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 41. n. 13.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 15. num. 2.* Sayrus *lib. 6. cap. 11. n. vlt.* Nauarrus *cap. 12. n. 78.* vbi ait, id eſſe iuxta mentem D. Thomæ *lib. 4. ſent. d. 38 q. 1. art. 2.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 40. dub. 11. n. 90.* & *cap. 41. dubit. 12. n. 58. in 1. edit.* Silueſt. Armilla, Tabiena, Angel. Lopez, Angles, Viuald. Graffis, & alij, quos citat, & ſequitur Fagundez *loco cit. num. 11. iuncto num. 4.* Qui & *num. 12.* reſpondet ad fundamenta oppoſitæ ſententiæ, dicendo, quod non ſit legitima ratio, quæ aſſignatur, cur tranſitus ad ſtrictiorem Religionem, petita, & non obtenta facultate liceat: ſed ea eſt, quia in obligatione Profeſſionis ineſt tacita conditio, *Niſi eligero ſtrictiorem Religionem*, iure ita ſtatuenti *in d. cap. licet, de Regular.* quæ conditio non videtur ineſſe in aliis votis, & promiſſionibus acceptatis, quamuis illis inſit ante acceptationem.

Nec ratio finis principalis, & vltimati, in qua cætera omnia fundamenta opinionis contrariæ innituntur, videtur multum conuincere: quia non ceſſat ille finis, niſi legitimè facta commutatione, vel diſpenſatione; hoc enim eſt, quod inquirimus, & diſputamus; an poſſit legitimè fieri, poſt prædictam acceptationẽ, quando votum, & iuramentum primò, & principaliter fit, propter Deum; ſecundariò vero propter hominem; hoc eſt, propter hunc pauperem, & propter hãc Eccleſiam, poſt acceptationem pauperis, & Rectoris ipſius Eccleſiæ. Et cum Doctores hoc non audeant concedere, non videtur eſſe à nobis concedendum. Hæc Fagundez *n. 12.* Tenent rurſus noſtram ſententiam Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 7. n. 3. & 4.* & *cap. 16. §. 5. n. 5.* Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 16. numer. 7.*

QVÆSTIO XXII.

An, in aliquo caſu poßit Pontifex remittere obligationem iuramenti, aut voti facti in commodum tertij, & ab ipſomet acceptati?

RESpond. Poſſe in duplici caſu. *Prior eſt*, quando ea boni communis iuſta cauſa concurreret, vt integrum eſſet Pontifici, cogere priuatum ad cedẽdum iuri ſuo, vel illum bonis ſuis priuare. Sic Suarez *lib. 6. de voto, cap. 15. n. 7.* ibi: Quando tanta eſt neceſſitas, & cauſa diſpenſationis, vt poſſit Pontifex cogere priuatum, vt cedat iuri ſuo, vel illum inuitum priuare propter commune bonum. Sic ille & Angel. Silueſt. quos ſequitũt Sanchez *cap. 41. n. 16.*

Poſterior eſt, quando promiſſio facta eſt alicui Eccleſiæ, & Præfectus illius eſt diſpenſator bonorum & iurium talis Eccleſiæ, & ex iuſta cauſa poteſt remittere, vel compoſitionem facere in debitis eiuſdem Eccleſiæ, vt maximè eſt Papa, vel interdum Epiſcopus. Sic Armilla *v. diſpenſare, n. 21.* Tabiena, *diſpenſatio, q. 12. n. 14.* Ludou. Lopez *1. p. inſtruct. cap. 49. verſ. penult.* Suarez & Sanchez citati. Qui benè addunt, in hoc caſu, non fieri propriè exceptionem à regula ſupra poſita; quia iam conſenſit creditor, cui facta eſt promiſſio.

QVÆSTIO XXIII.

An, ad quamcumque commutationem faciendam requiratur aliqua cauſa?

RESpondeo quod non. Nam quando commutatio fit in euidenter melius, tunc nulla cauſa exigitur. Quia valdè ſufficiens cauſa eſt, quod opus ſubrogandum ſit Deo gratius. Sic communis Doctorum. De hac materia latè egimus *1. p. tract. 5. diſp. 14. à quæſt. 158.* in qua vt probabilius defendimus, commutationem vi Priuilegiorum Regularium, alteriuſvè delegatæ facultatis factam etiam in æquale bonum, requirere iuſtam cauſam. Et in *q. 159.* vt quod etiam probabilius diximus, non requiri ad commutandum, cauſas eiſdem ad diſpenſandum requiſitas. Et *q. 160.* probabilius eſſe ſufficere leuiſſimas cauſas ad vota cõmutanda. Vbi notauimus, nunquam deeſſe cauſam in commutatione votorum. Et quod licèt commutatio fiat in paulò minus, ſit ſufficiens cauſa ad commutandum, vel vouentis inconſtantia, vel leuitas, inconſideratio, vel moleſtia in adimplendo, vel magna fragilitas in voto frangendo, vel repugnantia viri, Patẽtis, &c. Et in *q. 161.* quod ad cõmutanda vota, vi Bullæ, aut Iubilei nõ requiratur alia cauſa, quàm habere Bullam, & conferre eleemoſynam in illa præſcriptam; vel exequi opera in Iubileo mandata. Et in *q. 162.* quod commutans (iuxta aliquorum opinionem probabilem) vota propria in euidenter æquale, auctoritate propria, indigeat cauſa, licet leuiſſima, lege hæc omnia ibi, ſi placet.

QVÆSTIO XXIV.

An commutatione voti, vel iuramenti facta; liceat vouenti, omiſſa commutatione, ſeruare primum votum?

NEgant multi, licitum id eſſe vouenti, caſu, quo votum commutatum ſit in melius bonum: benè verò, quando in minus. Sic Suarez, Reginald. Raph. de la Torre, & Filliuc. citati à nobis *1. p. diſp. 14. cit. q. 149.* Quorum ſententiam, vt probabiliorem, videtur ſequi Baſſeus *tom. 1. votum 6. n. 8.*

Sed iterum probabilius Reſp. Quod ſemper liceat. Quia cõmutatio voti, ſemper fit in fauorem vouentis at vnicuique licet ſuo fauori cedere: ergo. Sic Sanchez, Azor, Sayrus, Leſſius, Diana, Fagundez, Candid. & Quintanaduenas citati, vbi ſupra. Ex his, legatur præcipuè Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 55. n. 26.* vbi latè hanc ſententiam probat; licèt *n. 27.* eam limitet his verbis: Si Acceptans commutationem in melius bonum, id efficeret conſulto ad maiorem Dei cultũ augendũ, & ad id eligens materiam illam meliorem loco prioris, nullatenus poſſet ad priorem materiam redire. Quia ea cõmutatio non in ſui, ſed in Dei fauorem eſt facta. Secus autẽ crederẽ, ſi in hoc euentu cõmutatio facta eſſet in bonũ prorſus æquale. Quia ea totali æqualitate exiſtẽte, æquè colitur vtraq; Deus, & aliquantulũ excedit materia prima promiſſa: cedit enim in voti fauorem, vt priùs in propria materia, quã in alia æquali, impleatur. Hæc ille. Eſt etiã pro noſtra

ſententia

ſententia Tamburinus *lib.3.cap.16.§.7.n.4.* vbi docet, id licere vouenti, ſiue res ſubrogata ſit minor, ſiue maior, ſiue æqualis. Quia etſi prius votum fuerit extinctum; tamen ex benigno, & interpretatiuo conſenſu benigniſſimi Dei, qui eſt creditor voti, & vt fideles ad vouendum alliciantur, præſumimus hanc libertatem nobis Deum conceſſiſſe.

QVÆSTIO XXV.

An, quando votum commutatur in aliam materiam, transferatur eademmet obligatio in materiam ſubrogatam?

RESpondeo tanquam certum. Transferri: & ideò materiam ſubrogatam obligare, ſub eodem voto. Quia commutatio non eſt niſi tranſlatio materiæ voti in nouam materiam. Nam Prælatus commutans, non condonat, nomine Dei, priorem obligationem, ſed ſolùm mutat materiam, ea lege, vt loco illius acceptet vouens aliam, extincta prima, ſub eiuſdemmet voti obligatione. Sic S.Thom. *in 4. d.38.q.1. art. 4. quaſt 3.* Caiet.2.2. *q.88. art.10. & 12.* Sotus *lib.7. de iuſt.q.4. art.1.* Suarez *lib.6. de voto, cap.1. num.1. & 10.* Sayrus, Leſſius, Henriquez, & alij plures, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.4. Decal. cap.55. num.2.* Sic etiam Tamburin. *lib.3. cap.16.§.7.n 1.* Caſtro Palao *diſp.1.de voti relaxat. punct.* 18. Vbi *n.1.* ita ait: Commutatione ritè facta extingui prioris materiæ obligationem, ferè omnes Doctores ſentiunt apud Sanch. *lib.4. cap.55. n.2.* Quia commutatio eſt tranſlatio obligationis in nouam materiam, ac proinde, eſt antiquæ extinctio, & nouæ ſuſceptio. Cui extinctioni non obſtat, quod poſſit vouens (ſi placuerit) omiſſa materia ſubrogata, ſuſcipere priorem; quia id ex benigno, & interpretatiuo conſenſu Dei creditoris fit. Sic ille. Et poſt illum Tamburinus, vt nuper vidimus.

QVÆSTIO XXVI.

An ſaltem caſu, quo materia ſubrogata fiat inutilis, vel impoſſibilis, reuiuiſcat prioris obligatio; ita vt, teneatur vouens redire ad prius votum?

AFfirmant aliqui, præcipuè caſu, quo materia ſubrogata facta ſit inutilis, vel impoſſibilis culpâ vouentis. Ducuntur. Quia facta commutatione, poteſt licitè vouens redire pro libito ad priorem materiam, vt habitum eſt, *q.24.* ergo ſignum eſt, obligationem prioris materiæ non eſſe omninò extinctam, ſed mutatam, ita vt, quæ prius erat determinata, facta ſit per commutationem, indeterminata, & ſub disiunctione vnius, aut alterius materiæ. Ita Rodriguez *in addit.ad Bull. Cruciat.§.9. n.117.& 118.*

Sed multò probabilius Reſpondeo, non reuiuiſcere priorem obligationem; & conſequenter, non teneri vouentem ad redeundum ad prius votum; etiamſi materia in qua fuit ſubrogatum, facta fuerit inutilis, vel impoſſibilis culpâ ipſius vouentis. Ratio conſtat ex dictis. Quia per commutationem, verè extinguitur prioris materiæ voti obligatio, & introducitur obligatio nouæ materiæ; vt ferè omnes Doctores fatentur: ſed obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit *l. qui res,§. aream. ff. de ſolution.* vbi cum aliis Gloſſa. Quod in obligationibus propriâ voluntate aſſumptis, quales ſunt iuramenti, & voti, clarius patet. Semel enim horum ablata obligatio, nequit redire, niſi iterum iuramentum, aut votum emittatur. Appono exemplum, quod affert Tamburinus. Commutatur (inquit) oratio S. Ignatio promiſſa in ieiunium eius Vigiliæ: ſi in Vigilia, propter infirmitatem, ieiunare tibi non datur, vel cum peccato non ieiunaſti, ad orationem non teneris; quia votum de oratione iam extinctum, per commutationem fuit. Sic ille, *lib.3.cap.16.§.7. num.1.* Et anteà Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.9.n.21. & lib.4. Decal.cap.55.num.15.* & penes ipſum Graffis *1.p. lib.2.cap.30. num.3.* Sayrus *lib.6.clauis Reg.cap.12. num.24.* Viuald. *3.p. Candel. cap.14. num.27.* & Sanchez *lib.6. cap.20. à num.9.* His addi poſſunt Layman *lib.4.tract.4.cap.8. num.28.* Palaus *diſp.2. punct.18.n.2.* Ludou. à Cruce *de Bulla Cruc.diſp.1. cap.6. dub.16.num.12.*

QVÆSTIO XXVII.

An, ad minus reuiuiſcat obligatio votorum emiſſorum in ſeculo, quæ fuit commutata in Profeſſionem Religioſam; ſi vouens, ex diſpenſatione Pontificis, redeat ad ſeculum?

AFfirmant tunc reuiuiſcere obligationem votorum ſæculi, Graffis *1.p.deciſ. lib.2.cap.30. n.3.* & Viuald. *in Candel.3.p.cap.14. num.28.* vbi limitat doctrinam traditam ſuperiori quæſtione, vt ſcilicet, intelligatur, quando commutatio fit ab homine; ſecus de facta à iure, qualis fit in Religionis ingreſſum *cap. Scriptura, de voto.* Accipe verba Viualdi: ſecunda reſponſio intelligenda eſt, quando commutatio non fit à iure. Si enim à iure fiat commutatio voti, & talis commutatio non impleatur, reuiuiſcit prima voti obligatio. Vt ſi votum Hieruſalem commutet quis in votum Religionis, & tamen culpâ ſuâ redeat ad ſæculum, tenetur adimplere primum illud votum. Palud. *in 4. d.38. q.4. art.4. col.3.* & *ex cap. Scriptura, de voto,* & ex S. Thom. 2.2.*q.88. art.12. ad 1. & in 4 d.39. q.1. art.4. in corp. art.* facit Sotus *lib.7. de iuſt.q.2. art.1, verſ. Quod Dominus.* Huc vſque Viualdus.

Sed omnino Reſp. neque in hoc caſu reuiuiſcere priorem votorum obligationem. Quia commutatio in Profeſſionem Religionis, nobilior eſt omnibus aliis, quæ ab hominibus fieri poſſunt: ergo efficacior debet eſſe ad extinguendam priorum votorum obligationem: ergo ſi contingat poſtea Profeſſum à Religione eiici, non reuiuiſcent vota. Sic Sanchez *lib.8.de matrim.diſp.9.n.21.* & *lib.4.Decal.cap.55. n.16.* Suarez *lib.6.de voto,* (non 9. vt leges apud Palaum) *cap.20.n.11.* Sayrus *lib.6. cap.12. n.24.* Layman *lib.4. tract. 4. cap.8.n.29.* Palaus *loco cit. n.4.* Tamburinus *lib.3.cap.16.§.7.n.1.*

Digitized by Google

QVÆSTIO XXVIII.

An, ſi quis Religionis aſſumendæ votum ſimplex emittat in ſæculo; & iam ingreſſus, poſt profeſſionem eiiciatur; reuiuiſcat prius votum, & teneatur aliam Religionem ingredi?

AFfirmant aliqui, ex eo quod votum illud, ante profeſſionem emiſſum, non fuit determinatæ Religionis, vt ſupponimus, ſed indeterminatæ, & vagæ: ergo ſicut hic non ſatisfeciſſet voto, ſi petens in aliqua Religione admitti, non admitteretur, ſed teneretur alias Religiones procurare, ita non ſatisfaciet, ſi expulſus à Religione in qua profeſſus eſt, aliam ingredi non intentet. Ita Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 2. art. 1. in ſolut. ad 3. verſ. Quod ſi.* Aragon *2. 2. quaeſt. 88. art. 3. in ſolut. ad 2. in fine.* Graffis *1. p. deciſ. lib. 2. cap. 30. n. 3.* Rodrig. *in addit. ad Bullam.* §. 9. *n.* 117. & 118. Vega *tom. 2. ſum. capit. 127. caſu* 79. Conradus *1. p. reſponſion. q. 285.* Quos omnes refert Sanchez *lib. 8. de matr. diſp. 9. n. 21.* & *lib. 4. Decal. cap. 55. n. 17.*

Sed multò probabiliùs Reſp. non reuiuiſcere prius votum, & conſequenter, non teneri aliam Religionem ingredi. Ratio eſt; quia omnia vota, ante profeſſionem facta, commutantur in ipſam, ac per eam extinguuntur ex cap. *Scripturæ, de voto*: at obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit, vt ſuprà eſt habitum: ergo. Et hinc patet ad fundamentum contrariorum. Nam votum Religionis indeterminatæ aſſumendæ, non extinguitur ex hoc quod vouens petens aliquam determinatam, non admittatur in eam, ſicut extinguitur in Profeſſione. Sic Sanchez *loco citato, de matrim.* & *cap. 55. citato n. 18.* (non 48. vt leges Palaum) Saytus *lib. 6. cap. 9. fine.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 41. dubit. 15. num.* 111. Layman, & Palaus, vbi ſuprà.

QVÆSTIO XXIX.

An etiam votum ingrediendi Religionem factum, ſub conditione, aliam ingrediendi, caſu, quo à ſemel aſſumpta, vouens eiectus ſit; maneat Profeſſione extinctum?

NEgant apud Palaum, Sanchez *loco cit. n. 19.* & Leſſius *n. 111.* Quia (inquiunt) huiuſmodi votum, non eſt in Profeſſione commutatum, nam executio eius non concurrit cum Profeſſione, ſed potius ſub ceſſatione illius aſſumitur: ergo non manet extinctum.

Affirmat verò, vt verius, Palaus loco *cit. n. 4. verſ. ſolum votum.* Quia eſtò executio illius non concurrat cum executione Profeſſionis, non inde fit, quod virtute illius, quodlibet votum non commutetur: quia non commutatur, ob hanc impoſſibilitatem; ſed ob excellentiſſimã illius actus perfectionem; aliàs nec propria voluntate poſſet commutari, quod Sanchez negat. Deinde, non ſolum votum ingrediendi Religionem, ſed ieiunandi, recitandi, aliudvè opus pium faciendi, caſu, quo à Religione fueris expulſus, non erit commutatum, quod à Doctoribus non admittitur, cùm nulla ſit ſpecialis ratio pro voto Religionis, quæ in aliis non procedat. Sic ille.

Sed clariùs Reſpondeo dicendum. *Primò* ſic. Certum eſt, quod ſi vouens velit commutare prædictum votum conditionatum in profeſſionem, tunc maneat per illam extinctum, & ſic non obligati ad aliam Religionem, caſu, quo à prima electa eiiciatur. Sic expreſsè tenet Sanchez *n. 19. citato*, vt fatetur ipſe Palaus.

Reſpondeo *ſecundò*. Probabilius eſt, quod etiamſi id expreſsè nolit vouens, maneat adhuc, ex vi iuris, tale votum extinctum per Profeſſionem; quia, ex *cit. cap. Scripturæ, de voto*, conſtat manere per illam commutatum, ac proinde per illam extinctum; & ideo licèt expellatur iam profeſſus, non reuiuiſcet votum, nec tenebitur ad amplius. Sic Palaus.

QVÆSTIO XXX.

An, quando Pontifex, aut ſummus eius Pœnitentiarius, diſpenſat, aut commutat votum caſtitatis, & Religionis alicuius, ad tempus, ad effectum nubendi, per ſubrogationem alicuius pij operis, teneatur, finito tempore, votoque iterum redeunte, ad illud opus ſubrogatum?

AFfirmat Sanchez *lib. 4. cap. 55. n. 21.* docens, quod quando Pontifex, & ſummus Pœnitentiarius diſpenſant cum aliquo ad effectum ſemel nubendi, in voto caſtitatis, aut Religionis, per ſubrogationem aliquorum piorum operum, v.g. ieiunij ſingulis hebdomadis, confeſſionis menſtruæ, &c. eo matrimonio ſoluto, & redeunte votórum caſtitatis, & Religionis obligatione, teneatur nihilominus ad exercenda illa opera ſubrogata, nempe, ad proſequenda ieiunia, faciendam confeſſionem menſtruam, &c. Quia (inquit) ex tenore Breuis Pontificij, quo conceditur Confeſſario facultas ad hæc vota commutanda in ieiunium ſingulis hebdomadis, & in frequentiam Confeſſionis ſacramentalis ſingulis menſibus, indicant quamdam perpetuitatem.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non teneri tunc ad opus ſubrogatum exercendum, & proſequendum. Quia cum, mortua vxore, redeat priorum votorum obligatio, longè eſt à benignitate Eccleſiæ, vt maneant in ſuo vigore, etiã opera ſubrogata; nam grauaretur vouens duplici onere, altero, videlicet, voti caſtitatis, aut Religionis; & altero, operis ſubrogati. Addo, quod regula generalis eſt, & ab ipſomet Sanchez *n. 21.* admiſſa, quod voto principali redeunte, pereat ſubrogatum: ergo, & redeunte voti caſtitatis, aut Religionis obligatione, neceſſe eſt, vt pereant opera ſubrogata. Nec certè Pontifex hæc vota ſpecialiter excipit in ſuis litteris, vt probat Palaus. Sic iſte, *diſp. 2. de voto, punct. 18. num. 6.* Tamburinus *lib. 3. in Decalog. cap. 16. §. 7. n. 3.*

QVÆSTIO XXXI.

An, quando, quis materiam voti, à ſe propriâ auctoritate, ſubrogatam, implere non poteſt, poteſt tamen prius votum; teneatur redire ad iſtud?

REſpondeo teneri. Quia per commutationem, propria authoritate factam, non transfertur vinculum ad rem ſubrogatam; ſed ſolum per æquipollens ſatisfit benigniſſimo Domino. Cum ergo ipſi ſatisfieri per materiam ſubrogatam, quæ tibi impoſſibilis eſt reddita, iam non poſſe ſupponas, conſequenter ſequitur vrgere vinculum voti, quod à ſuo robore per tuam commutationem, nunquam cecidit; quod tamen cecidiſſet, ſi per legitimam iuriſdictionem conceſſa fuiſſet commutatio. Itaque ſi quis v.g. votum recitandi Roſarium commutauit in ieiunium, & hoc exhibere iam non poteſt, poſſit tamen recitare Roſarium, tenetur tunc ad hoc votum redire. Sic Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 7. *n. vltimo*, ex Ludou. à Cruce in *Bull. Cruc. diſp.* 1. *cap.* 6. *dub.* 16. *num.* 2.

§. II.

De aliquibus rebus in commutatione votorum, & iuramentorum ſeruandis?

QVÆSTIO XXXII.

An, præſcribi poſſit certa regula, qua ſeruari queat æqualitas in commutandis, votis & iuramentis?

REſpondeo vt certum: quod non poſſit præſcribi certa regula, eo quod innumera ſunt vota, & iuramenta, & cum innumeris circunſtantiis concurrentibus: & ſic nulla alia poteſt dari, quàm prudens arbitrium Confeſſarij, qui omnibus circunſtantiis expénſis, æqualitatem, vel quaſi æqualitatem in Domino conſtituat. quæ, vt prudenter expediat, ſequentia illi prælibabo. Lege Nauarr. *in ſum. cap.* 12. *num.* 77. Suarium *lib.* 6. *de voto, cap.* 19. *n.* 21. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 5. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 6. Trullench. *lib.* 1. *Bullæ*, §. 7. *cap.* 3. *dub.* 18. Mendo ibi *diſp.* 26. *cap.* 29. Villalob. 2. *p. tract.* 34. *diff.* 33. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 15. §. 6. Bardum *in Bull. Cruc. parte* 2. *tract.* 7. *cap.* 3. *ſect.* 1. Baſſeum *tom.* 2. *votum.* 2. *n.* 17.

QVÆSTIO XXXIII.

An, grauitas materiæ voti, vel iuramenti, ſit ex ſe, præſcindendo à vinculo voti, vel iuramenti, conſideranda?

REſpondeo vt certum. Quia ſic. Ratio eſt; quia in commutatione verè remanet vinculum voti, & iuramenti, & ſolum transfertur in opus ſubrogatum, vt ſuprà ſatis eſt habitum: ergo cùm hoc non ſit relaxandum, non eſt ad illud attendendum. Sic Sanchez *n.* 2. ex Caiet. Soto, Valentia, & Rodriguez. Tamburin. *loco cit. num.* 2.

QVÆSTIO XXXIV.

An, ſpectanda ſit materia ſubroganda, iuxta excellentiam virtutis, quam habet; an potius, quid vtilius ſit vouenti, aut iuranti?

REſpondeo quod non ſit ſpectanda excellentia virtutis, ſed potius, quod vtilius ſit hîc, & nunc ipſi vouenti. Quia cùm vota tendant in Dei obſequium à vouente exhibendum, nec ſemper ſit Deo gratius, vouentem facere quod per ſe eſt excellentius, ſed quod pro tempore, & loco, & vouentis diſpoſitione, magis congruit eius ſaluti ſpirituali, ideo non ſemper reputatur melius, aut æquale, quod ſuaptè natura eſt tale, ſed quod hîc & nunc eſt gratius, aut æquè gratum à vouenti præſtari. Vnde in commutandis votis, aut iuramentis maximè ſpectanda ſunt ſpiritualis vouentis vtilitas, & finis voto, vel iuramento intentus. Vt ſi quis ad domandas carnis illecebras, vouit, aut iurauit ieiunare; aut ad auferendam auaritiam, eleemoſynam; non rectè fiet commutatio in opera alia ex ſe excellentiora, quæ ei fini aſſequendo, non ita apta ſunt. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 56. *num.* 6. ex Suario *lib.* 6. *de voto, cap.* 18. *num.* 8. & *cap.* 19. *n.* 21. Azorio 1. *p. lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 1. & 13. Leſſio *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 11. *n.* 87. Sayro *lib.* 6. *cap.* 12. *n.* 5. & 6. Sic etiam Tamburin. *loco citato, n.* 3. Vbi ita concludit: ſi flagellationem v.g. ad domandam carnem vouiſti, melius erit, ſi illud commutes in ieiunia, quàm in orationes: quia ieiunium, magis quàm oratio, licèt hæc ſit excellentior, ad carnis mortificationem conducit. Sic ille.

QVÆSTIO XXXV.

An, omnia vota, vel iuramenta commutare in frequentiam Sacramentorum; ſit tutius, & ſanius conſilium?

REſpondeo vt certum: eſſe. Quia certum mihi eſt, quod Sacramenta ad bonum vouentis meliora, & vtiliora ſunt, quàm cætera opera. Sic Tamburin. *n.* 3. *cit.* & Sanchez *n.* 7. *fine*, & *n.* 8. ita dicens: immo, exiſtimo, tutiorem cæteris commutationem eſſe in Sacramentorum frequentiam, ſi eam facilè pœnitens acceptet, ſperetūrque fore vt impleat. Quòd per hæc faciliùs, & citius peruenitur ad rei promiſſæ æqualitatem, cum per hæc communicentur maximè merita Chriſti, remittantur peccata, augeatur gratia, deſeruiantquè ſummoperè emendandæ vitæ, & peccatis cauendis, & viribus ſpiritualibus augendis ad Legem Dei obſeruandam. Sic ille. Bardus etiam *cap.* 3. *cit. ſect.* 1. *num.* 4. Reginald. Clauis Reg. & Leſſius, quos citat, & ſequitur Baſſeus *tom.* 2. *votum.* 2. *n.* 17.

QVÆST.

biliter putant, ſiue Nouitius accedat ad Epiſcopum loci, in quo peragit Nouitiatum; ſiue ad priorem propriæ habitationis, ad vtrumque enim poteſt Nouitius accedere, licèt probabilius putet Sanchez *n.* 20. quod debeat adiri Epiſcopus Diœceſis, in qua ſit Nouitiatus.

QVÆSTIO CLVI.

An Abbatiſſa poſſit diſpenſare, vel commutare vota, ſeu iuramenta Deo præſtita ſuarum Monialium?

RESpondeo vt certum; Non poſſe: Quia eſt incapax, ſaltem ſine ſpeciali Pontificis commiſſione, iuriſdictionis ſpiritualis, ad quam hæc diſpenſandi poteſtas pertinet. Sic communis. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 39. *n.* 7. Rodrig. *in qq. Regul. tom.* 1. *q.* 25. *art.* 7. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *in* 1. *edit. n.* 107. Saytus *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 94. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 10. *n.* 15. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 38. *n.* 15. Pellizzar. *tom.* 3. *tract.* 10. *ſect.* 2. *ſubſec.* 2. *q.* 11. *n.* 134. Lezana *tom.* 1. *cap.* 26 *n.* 15. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 22. *q.* 7. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 4. *n.* 29. Sotus, & Reginald. apud ipſum. Lege me ipſum 3. *p. tr.* 5. *diſp.* 10. *q.* 18. vbi diximus, fœminas eſſe incapaces iuriſdictionis ſpiritualis, quod intelligi debet, loquendo de iure humano, vt mox dicemus.

QVÆSTIO CLVII.

An ſaltem de poteſtate abſoluta Papæ poſſit conferri Abbatiſſæ iuriſdictio ſpiritualis, ac per conſequens poteſtas diſpenſandi in votis cum ſuis Monialibus?

NEgant, qui exiſtimant incapacem eſſe fœminam iuriſdictionis ſpiritualis, de iure diuino. Et idcirco, non poſſe concedi talem poteſtatem à Pontifice, etiam de poteſtate abſoluta, tenet Barthol. de Ledeſma, Victoria, & Auila apud Bonac. *de legibus diſp.* 1. *q.* 1. *pun.* 3. *n.* 35. vbi id innuit eſſe ſatis probabile.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Poſſe de poteſtate abſoluta, licet non de ordinaria. Quia probabilius eſt, quod fœmina non ſit incapax iuriſdictionis ſpiritualis, iure diuino, ſed iure humano, & canonico: ergo cum in hoc poſſit Pontifex diſpenſare, poterit conſequenter talem iuriſdictionem fœminæ conferre: ergo & poteſtatem diſpenſandi. Sic Bonac. *loco cit.* iuncta doctrina, quam tradit. *diſp.* 4. *cit. q.* 2. *pun.* 7. §. 4. *n.* 30. & penes illum, Palud. Nauarr. Vgolinus, & alij. Tamburin. *q.* 7. *cit. n.* 2. Sic etiam Pellizzar. *tom.* 1. *Man. Regul. tract.* 4. *cap.* 4. *ſect.* 4. *q.* 26. *n.* 143. & *tom.* 3. *tract.* 10. *cap.* 10. *ſect.* 2. *ſubſec.* 2. *num.* 118. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 39. *n.* 7. & 6. *Moral. cap.* 1. *n.* 23. lege me ipſum, *p.* 4. *tract.* 1. *diſp.* 2. *q.* 31. vbi vt quid probabilius docuit, poſſe fœminam ex commiſſione ſum. Pontificis ferre cenſuras, & idem docui *tract.* 2. *diſp.* 17. *q.* 3. cum aliis.

QVÆSTIO CLVIII.

An, non ſolum ex commiſſione Pontificis; ſed etiam ex Ordinarij, vel Prælati Regularis commiſſione, poſſit Abbatiſſa vti hac diſpenſandi in votis facultate?

AFfirmant Henriquez (citatus à nobis 3. *p. tract.* 5. *de ieiunio diſp.* 10. *q.* 18.) nempe *lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 3. Sotus *in* 4. *diſt.* 20. *q.* 1. *art.* 4. & Layman apud Pellizzarium, vbi ſupra, *tract.* 10. *cit. num.* 118.

Sed vt quid certiſſimum iterum Reſpondeo, non poſſe, Abbatiſſam vti tali poteſtate diſpenſandi, ex commiſſione, quæ illi fiat ab Ordinario, vel à Prælato Regulari, prout alterutri illorum reſpectiuè ſubiicitur; ſed tantum ex commiſſione, quæ illi, de poteſtate abſoluta, ac de plenitudine poteſtatis, à Papa fiat. Quia fœmina eſt incapax ſpiritualis iuriſdictionis iure canoninico: atqui ſolus Papa poteſt in illo diſpenſare: ergo. Sic Sanchez *lib.* 6. ſupra citato, quem, locis citatis, refert, & ſequitur Pellizzarius.

QVÆSTIO CLIX.

An de facto conceſſerit Pontifex hanc poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis alicui fœminæ?

NEgant Sanchez *lib.* 4. *cap.* 39. *n.* 7. & Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *n.* 15. dicentes, talem iuriſdictionem, hactenus conceſſam fœminæ à Pontifice non fuiſſe.

Sed oppoſitum tenet Pellizzarius *tom.* 1 *tract.* 4. *cap.* 4. *ſect.* 4. *q.* 26. *n.* 243. verſ. *Dixi.* per hæc verba: Imò ex litteris P. Honorati Nicqueti, è Societ. Ieſu, Galli viri doctiſſimi (qui Hiſtoriam Ordinis Fontis Ebrardi *anno* 1641. edidit) ad me reſcriptis, nouiſſimè accepi, in Francia Abbatiſſam Ordinis præfati Fontis Ebrardi habere iuriſdictionem ſpiritualem in omnes Religioſos ſui Ordinis, idque ex Bulla Sixti IV. Leonis X. Clementis VII. Gregorij XV. & Vrbani VIII. ibique eandem iuriſdictionem competere etiam aliis Abbatiſſis ex variis Bullis Pontificiis. Et quidem Abbatiſſa Fontis Ebrardi ex Bulla Clementis VII. data *anno* 1523. ſingulis trienniis eligit vnum, aut duos Viſitatores, ſeu Vicarios in ſpiritualibus ex ſuis Religioſis, qui authoritate ordinaria ipſius Abbatiſſæ, cenſuras Eccleſiaſticas decernunt in viſitatione Monaſteriorum. Quod ſi poteſtas ferendi cenſuras poteſt delegari à fœmina, ab ea poterit & exerceri: ſic ea poterit facere formalia præcepta obedientiæ, vtpotè habens ſpiritualem iuriſdictionem, quæ ſufficit ad imponenda dicta præcepta. Hæc Pellizzarius. Vt deſinas mirari, quod ego dixeram 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 11. *q.* 46. Abbatiſſam Monaſterij Burgenſis habere ſpeciale priuilegium à ſummo Pontifice eligendi ſibi, aut Monialibus Confeſſarium, imo, & ſæcularibus ſibi ſubditis, ſine confirmatione Epiſcopi, cui ſubiectæ ſunt. De poteſtate quam habent Prælati Regulares ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis in ieiunio diximus 3. *p. tract.*

tract. 5. diſp. 10. & ad diſpenſandum in recitatione officij diuini *part. 6. diſp.* 5.

DISPVTATIO XVIII.

De commutatione votorum, & iuramentorum Deo, aut Sanctis emiſſorum.

§. I.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid ſit commutatio in communi: quidque commutatio voti, vel iuramenti?

RESPONDEO, quod commutare in communi, nil aliud ſit, quàm vnum pro alio mutare, *Trocar vna coſa por otra.* Vnde commutatio voti, vel iuramenti, nil aliud erit, quam *mutatio obligationis alicuius voti, vel iuramenti, circa vnam materiam facti, in aliam materiam meliorem, vel æqualem, vel minorem*; de quibus infra. Sic S. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 10. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 75. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 49. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 48. Caſtro Palao *tom.* 3. *Diſp.* 2. *de voti relaxatione, à puncto* 14. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *à dub.* 45. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 5. Baſſeus *tom.* 1. *votum* 6. *num.* 1. March. *verbo, voto, reſol.* 450. *n.* 1. qui id colligit, ex *cap. Peruenit* 2. *de iureiurando.*

QVÆSTIO II.

An, vt validè, & licitè fiat commutatio, neceſſaria ſit iuſta cauſa?

REſpondeo vt certum: Quod ſic. Quia, vt conſtat ex ſupra dictis, in hoc differt commutatio, & diſpenſatio, ab irritatione; quod illæ ſemper iuſtam cauſam requirunt; hæc verò nullam, præter nudam, & ſolam voluntatem potentis irritare. Sic omnes. D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *ad* 2. Caiet. & alij interpretes ibi. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 65. Fagundez *loco citato.* Palao *loco cit. punct.* 15. *n.* 1. Qui notat commutationem à pura diſpenſatione in hoc differre, quod commutatio tollat vinculum, & obligationem voti, non ſimpliciter, & purè, ſicut diſpenſatio; ſed ſub onere noui vinculi & obligationis prioris ſubrogatæ. Lege Sanchez *loco cit. cap.* 50. & nos infra.

QVÆSTIO III.

An, omnes Prælati commutandi voti, vel iuramenti, poteſtatem habeant?

REſpondeo, quod habent ſine dubio hanc poteſtatem. *Primò*, Summus Pontifex tanquam Supremus totius vniuerſalis Eccleſiæ Prælatus. *Secundò* omnes Epiſcopi, & Superiores Prælati. *Tertiò* omnes Superiores iuriſdictione Epiſcopali, ſeu quaſi, potientes, inter quos numerantur Regulares. Et *Quartò* omnes Confeſſarij per Bullam Cruciatæ, vel per Iubileum electi, de quibus abunde egimus 1. *parte, tract.* 5. *diſp.* 14. *per totam.*

QVÆSTIO IV.

An omnes qui habent poteſtatem ordinariam diſpenſandi cenſeantur habere poteſtatem commutandi?

REſpondeo tanquam certum, quod ſic. Quia vtrumque pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis, quæ reſidet in iis, qui verè ſunt Prælati, iuxta dicta *q.* 3. & amplè diſput. antecedenti. Sic omnes. Legantur Fagundez *lib.* 2. *Decal. c.* 50. *n.* 7. Diana 2. *p. tract.* 5. *reſol.* 25. & *p.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 43. & alij multi, quos ſequutus fuit 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *q.* 152. fine, & tenent omnes DD. præcipuè mox pro vtraque ſententia citandi. Sit ergo.

QVÆSTIO V.

An etiam, qui ex delegatione, v.g. qui vi Bullæ, aut Iubilei, habet poteſtatem ad vota diſpenſanda; habeat & ad illa commutanda?

NEgant Nauarr. Azor, Ludou. à Cruce, Valentia, Beja, Sanchez, Moneta, Lauorius, & Malderus, quos citaui 1. *p. q.* 152. *citata.*

Sed probabilius Reſpondeo quod ſic. Quia qui poteſt maius, poteſt & minus, ſub maiori contentum: at commutare eſt minus, quàm diſpenſare; & continetur ſub maiori, nempe diſpenſatione: ergo. Minor probatur, nam diſpenſatio tollit omnino obligationem voti; commutatio verò minimè, ſed in parte tantùm, nempe in quantum talem obligationem in aliam commutat. Sic tenent Silueſt. Sotus, Sà, Toletus, Leſſius, Trullench, Suarez, Filliuc. Bonac. Layman, Baſilius, Barboſa, Sayrus, Conrado, Aragon, Henriquez, Boſſius, & Fagundez, quos omnes citaui 1. *p. q.* 152. citata. Quibus addo Dianam *par.* 3. *tract.* 5. *reſol.* 25. Baſſeum *tom.* 1. *votum* 6. *num.* 6.

QVÆSTIO VI.

An item, qui vi Bullæ, aut Iubilei, poteſt vota, & iuramenta commutare; poſſit & illa diſpenſare?

AFfirmare videntur Silueſt. Tabiena, Toletus, & Sotus, vt diximus 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *q.* 151.

Sed iterum, ferè vt quid certiſſimum Reſpondeo: Non poſſe. Quia, vt ex nuper dictis conſtat, maioris facultatis eſt diſpenſare, quàm commutare: ergo non eo ipſo, quod concedatur poteſtas ad commutãdum, conceditur ad diſpenſandum. Sic Suarez, Couarru. Angles, Sayrus, Lopez, Trullench, Fagundez, Moure, Portel, Villalobos, Diana, & alij, quos citauimus 1. *p. loco cit.* Quibus nunc addo Pradum *cap.* 31. *de voto, q.* 15. *n.* 2. Tamburinum *lib.* 3. *cap.* 16. §. 5. *n.* 2. Caſtro Palao *diſp.* 2. *de voto, pun.* 14.

QVÆSTIO VII.

An, vnuſquiſque vouens, vel iurans, poſſit ſua vota, & iuramenta promiſſoria, Deo, aut Sanctis emiſſa, ſua propria authoritate, in id quod euidenter eſt melius, commutare?

NEgant id poſſe; ſed, neceſſariò requiri ad hanc commutationem aliquam Prælati authoritatem, exiſtimant, Innocent. Ioan. Andreas, Hoſtienſ. Anton. Abbas, Henricus, Bellamera, Felinus, Alex. de Neuo; D. Bonau. Ricard. Silueſt. & alij, quos ex Sanchez retulimus, *1. p. tract. 5. diſp. 14. q. 153.* Fundamentum eorum eſt; quia votorum, & iuramentorum commutatio, eſt actus iuriſdictionis ſpiritualis, vt ſupra eſt habitum: ergo nequit conuenire niſi Prælatis.

Sed iterum longè multò probabiliùs Reſpondeo. Poſſe vnumquemque ſua propria authoritate id facere. Quia tunc ſolùm requiritur Superioris determinantis authoritas, quando non conſtat quid Deo gratius, & acceprius ſit: ſed manifeſtè conſtat Deo gratius, & acceptius eſſe, id quod euidenter præſtantius eſt: ergo. Sic Nauar. Caiet. Aragon, Azor, Sayro, Valentia, Suarez, Petr. de Ledeſma, quos, & alios vſque *ad* 36. Doctores refert, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 49. n. 4.* Trullench, Diana, Boſſius, & Fagundez citati à nobis 1. *p. q.* 153. *citata.* Quibus nunc addo Thom. Tamburinum *lib. 3. in Decal. cap.* 16. §. 5. *n.* 3. ibi: Quia melius bonum Deus acceptat loco minoris, vtpotè ſibi gratius. Certè id non accidit in hominibus, quibus non eo ipſo, quod aliquid melius eſt, placet magis. Sic ille ibi, & latiſſimè *cap. 17. per totum.* Palaum *diſp.* 2. *de voto, pun.* 15. *n.* 2. Angelum Mariam Verricelli *in qq. moralib. tract. 5. q. 5. n.* 284. Baſſeum *tom.* 1. *votum 6. n.* 1.

QVÆSTIO VIII.

An etiam poſſit vnuſquiſque, propria authoritate vota, aut iuramenta ſua, in minus notabiliter bonum commutare?

NEgat Tamburinus *loco cit.* §. 5. *n.* 8. per hæc verba: Nullus niſi, qui poteſt diſpenſare, poteſt vota, ſiue reſeruata, ſiue non reſeruata, in notabiliter minus commutare (ſi enim ſit in paulò minus, cum parum pro nihilo reputetur, non minus, ſed æquale moraliter reputabitur) Ratio dicti eſt clara, quia tunc admiſcetur remiſſio partis voti, atque adeò diſpenſatio. Ita ille.

Sed ego clariùs Reſpondeo dicendum, quod non ſolùm nequeat quis propria authoritate commutare ſua iuramenta, & vota, in notabiliter minus, vt benè probat Tamburinus; ſed neque in paulò minus bonum, ac eſt votum, aut iuramentum. Quia neque in æquale bonum poteſt vouens, propria authoritate, ſua vota (aut iuramenta) commutare, vt infra dicemus: ergo multo minus poterit in minus, etiam ſi paulò. An verò commutatio quæ fit vi Bullæ, aut Iubilei, poſſit fieri in minus bonum, dicemus infrà.

QVÆSTIO IX.

An ad minus, poſſit vnuſquiſque, propria authoritate, vota ſua, aut iuramenta Deo facta, in bonum euidenter æquale commutare?

AFfirmant Metina, Henriquez, Bonac. & alij citati à nobis *1. p. tr. 5. diſp.* 14. *q.* 154. & præter illos, id nouiſſimè affirmat Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 5. *num.* 14. Quia (inquit) etiam homini per æquale ſatisfit debito, ſi ipſe inuitus non eſt: at inuitum non eſſe Deum, in opere æqualiter bono, ſatis ob ſuam benignitatem præſumere debemus. Ita ille, & Angelus Maria *loco citato n.* 284. Villalob. *tom. 2. tract.* 34. *difficul.* 31. *numer.* 8. Ioan. Sanchez in ſelectis *diſp.* 14. *num.* 13. (& id eſſe probabile fatetur Boſſius *tom. 1. votum 6. ſub num 1.*) Diana *2. p. tract. 2. Miſcel. reſol. 7. & p. 5. tract. 5. reſol.* 25. *&* March. *v. voto, reſol.* 450. *num.* 2. Layman, Ludouicus à Cruce, & alij apud ipſum. Qui tamen malè inter illos, citat Leſſium pro ſe.

Sed iterum probabilius Reſpondeo: Nec id poſſe. Quia non eſt certum acceptari à Deo illam commutationem, cùm nulla vtilitas in ea acceptatione eluceat. Sic, præter Suarium, Sancium, Sayrum, & alios plurimos, quos adduxi *1. p. loco cit.* tenet Caſtro Palao *diſp.* 2. *de voto, pun.* 15. *numero quarto, & ſequent.* Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 16. *numer.* 105. in 2. editione. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 15. §. 2. *numer.* 21. & penes ipſum, Barnabas Gallego & Bartholom. à S. Fauſto, & Tannetus 2. 2. *diſp.* 5. *q. 4. dub. 5. n.* 81. Miranda *in Man. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 9.

QVÆSTIO X.

An, commutare votum, aut iuramentum, propria authoritate, in bonum æquale; ſit mortale?

AFfirmant Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *diſp.* 5. *n.* 7. Caſtro Palao *diſp. 2. de voto, pun.* 17. *n.* 6. qui addunt pro ſe Sanchez *lib.* 4. *cap.* 50. *n.* 8. & Suarium *lib. 6. cap. 19. num.* 14. Quos omnes citat, & ſequitur Prado *loco cit. n.* 26.

Sed probabiliùs iterum Reſpondeo non eſſe, niſi veniale. Quia in hoc caſu, cum ſeruetur æqualitas, defectus qui in tali commutatione inuenitur, eſt leuis. Sic Trullench, quem citaui 1. *p. diſp.* 14. *cit. q.* 163. Quibus nunc addo Sanchez (ſibi contrarium) *cap. 51. num.* 16. Petr. de Ledeſma *tract.* 10. *cap. 8. poſt 3. concl.* Gallego *in Bull. Cruc. cap. 9. Clauſula 9. p. 3. in fine.* Candidum, *diſquiſ. 25. art. 3. dubit. 4. concl. 9.* Dianam *par. 2. tract. 16. reſol.* 8. & Mendium *in Bull. Cruciata diſp. 26. cap. 3. n.* 45.

QVÆSTIO XI.

An ſaltem, commutatio voti, aut iuramenti, poſſit fieri in æquale bonum, authoritate priuati Confeſſarij.

AFfirmant, & à fortiori, Authores pro prima ſententia adducti *ſup. q. 9.* Quibus adhærent, pro hoc caſu, Leſſius, Viualdus, & Diana citati à nobis *1. p. tract. 5. diſp. 14. q. 155.*

Sed iterum probabiliùs Reſpondeo: Adhuc non poſſe. Quia iuriſdictio ordinaria Confeſſoris, ſolùm extenditur ad forum pœnitentiæ, ad quod nec diſpenſandi, nec commutandi poteſtas pertinet. Sic Authores pro mea ſententia *q. 9.* adducti: Lege Sanchez *lib. 4. cap. 49. n. 13.*

QVÆSTIO XII.

An ad minus commutatio facta, vi Bullæ, aut Iubilei, poſſit fieri non ſolum in bonum æquale; ſed etiam in minus bonum?

NEgant poſſe fieri licitè talem commutationem in minus bonum, ſed ſemper debere fieri, adhuc vi Bullæ, aut Iubilei, in æquale, Nauarr. Silueſt. Couarru. Sotus, Suarez, Saytus, Azor, Sanchez & alij adducti à nobis *1. p. tract. 5. diſp. 14. q. 156.* Quibus addo Pradum *q. 15. cit. num. 29.* Palaum *diſp. 2. pun. 16. n. 2.*

Sed iterum æquè probabiliter Reſpondeo: Poſſe fieri in paulò minus bonum. Quia talis præſumitur & voluntas Dei creditoris, qui liberaliſſimus, & benigniſſimus eſt; & intentio concedentis facultatem commutandi. Sic Aragon, Metina, Toletus, Sà, Henriquez, Leſſius, Rodrig. & alij plures allegati à nobis *q. 156.* citata (lege illam) Quorum ratio eſt, quia tunc moraliter fieri commutatio in bonum æquale, eſt cenſenda. Nam quod parum ab æqualitate diſtat, nihil diſtare videtur, ſed moraliter æquale eſt. Sed noſtra ratio ſit illa, quam aſſignauimus.

QVÆSTIO XIII.

An qui, promittit aliquam Religionem ingredi; poſſit, propria authoritate, aliam æqualem intrare?

AFfirmabunt exiſtimantes, poſſe quemlibet ſuum votum, in rem æqualem commutare, quos retulimus *q. 9.*

Sed, iuxta noſtram ſententiam, Reſpondeo non poſſe id facere propria authoritate. *Tum* propter rationem ibi aſſignatam. *Tum*, & fortiùs, quia difficilius eſt vouenti de hac æqualitate iudicare. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 49. n. 15.* Qui ſecus dicet, ſi votum, aut iuramentum fecilſet de peculiari alicuius Religionis Monaſterio ingrediendo, quia tunc liceret ei, propria authoritate, aliud eiuſdem Religionis ingredi. Quia inter ambo eſt ſola diſtinctio quaſi materialis, & determinatio illius fuit accidentaria; atque in eo voto non intenditur Religionis commodum, ſed ſpirituale vouentis, quod in vtroque idem eſt, & eiuſdem rationis, & ideo votum in propria ſpecie impleri cenſetur. Sic ille ex Suario *lib. 6. de voto, cap. 19. num. 11.* Qui hoc poſterius membrum limitat, niſi in obſeruantia regulari ſit magna diſparitas inter vtrumque Monaſterium: vel (addit Sanchez) niſi aliqua peculiaris ratio diuini ſeruitij induxerit vouentem, ad id determinatum Monaſterium promittendum; vt id remotum eſſe à propria patria, & conſanguineorum familiaritate, vel aptius ad ſuperiorem vitam, &c.

QVÆSTIO XIV.

An, promittens dare rem, quæ vſu conſumitur, v. g. quantitatem vini; poſſit dare ſimilem, v. g. eamdem quantitatem olei?

REſpondeo poſſe. Sic Sanchez *loco cit. n. 16.* ita dicens: in rebus, quæ vnico vſu conſumuntur ſatisfit voto non dando rem determinatè promiſſam, ſed aliam ſimilis bonitatis, vt in vino, oleo, &c. niſi peculiaris ratio obſtaret. Quia non eſt moralis mutatio inter hæc, ſed quaſi idem reputantur. Quod ſecus contingit in aliis, quæ non vnico vſu conſumuntur: vt ſi promiſi Eccleſiæ ſeruum, non ſatisfacio dando valorem: Nec ſi promiſi pecuniam, ſatisfacio dando Calicem valoris eius pecuniæ. Quia cum hæc non eidem vſui deſeruiant, nec inter illa ſit tam facilis tranſmutatio, & poſſit materia promiſſa eſſe vtilior, aut commodior, non impletur votum in propria ſpecie, & ideo commutari nequit propria authoritate, in id æquale. Sic Sanchez ex Suario *cap. 19. n. 12.*

QVÆSTIO XV.

An, qui vouit tradere filium determinatum Religioni, ſatisfaciat voto, tradendo alterum, ſine Papæ authoritate?

NEgant D. Anton. *2. p. tit. 11. cap. 2. §. 8. Notabili 4.* & Silueſt. *votum 4. dicto 6.* Ita dicens: Qui vouit vnum filium ſuum determinatè tradere Religioni, non poteſt ſine authoritate Superioris, alium tradere, ſecundum Pet. de Palud. Nec ſimiliter, ſi vouit in ſe, intrare, aut adire Terram Sanctam, non poteſt alium ſupponere loco ſui, ſine licentia Papæ.

Sed clariùs ad quæſitum Reſpondeo dicendum, quod minimè ſatisfaciet voto, tradendo alterum filium: niſi caſu, quo filius pro alio traditus, ſit melior illi Religioni, cui fuit oblatus, omnibus circunſtanſtantiis penſatis. *Prima pars* conſtat. Quia tunc commutatio eſſet in rem æqualem: at hæc nequit propria authoritate fieri, vt ſupra *q. 9.* eſt habitum: ergo. *Secunda verò pars*, etiam in noſtra doctrina eſt nota; Quia illa commutatio eſſet in melius: ergo potuit fieri propria authoritate à vouente. Præſertim, quod filius promiſſus minimè tenebatur intrare Religionem; vtpotè, quia paterno voto ligari nequiit, nec ipſe vouit. Sic Sanchez *num. 17.*

QVÆSTIO XVI.

An, votum alicuius rei conſecratæ, v.g. Calicis, poſſit quis propria authoritate, in melius commutare?

NEgatiuam partem videntur docere D. Thom. 2.2.q.88.*art.*10. *ad* 1. & Abulenſ. *Numer.*30. q.102. & *cap.vlt. Leuitici*, q.33.

Sed Reſpondeo dicendum: Poſſe. Quia etſi calix conſecratus non poſſit in alienos prophanos vſus, quantumuis meliores, conuerti, (quod ſolum voluit D. Thomas) id non eſt ratione voti, ſed ratione conſecrationis: ergo ſublata iſta per fractionem, poterit fieri commutatio. Deinde, quia calix voto promiſſus, licet conſecratus, poteſt alteri Eccleſiæ applicari per voti commutationem. Sic Suarez *lib.*6. *cap.*18. *n.*12. Sanchez *lib.*4. *cap.*49. *n.*18.

QVÆSTIO XVII.

An etiam votum, aut iuramentum reſeruatum, poſſit quis, propria auctoritate, in rem euidenter meliorem, vel in aliud votum ex reſeruatis euidenter melius, commutare?

AFfirmat Aragon 2.2.q. 88. *art.*12. *dub.*1. *dicto* 3. His verbis: Ex dictis infertur, quod in voto caſtitatis, & Religionis, nunquam poteſt fieri cõmutatio, ſine auctoritate Prælati. Nihil enim his votis poteſt eſſe melius, vt conſtat ex illo *Prouerb.* 16. *omnis ponderatio non eſt digna animæ continentis.* De voto autem Peregrinationis, in Hieruſalem, etiam dicit Soto *lib.*7. *de iuſt.q.*4. *art.* 3. quod in nullam aliam rem poterit commutari, ſine auctoritate Papæ. Quia Sum. Pontifex in cap. *Multa, de voto, & vot. red.* eius commutationem ſibi reſeruat. Cæterum verius erit dicere, quod ſi conſtat rem, in quam fit commutatio, eſſe meliorem, non eſſe neceſſariam Prælati auctoritatem. Quia Papa, quando ſibi reſeruat alicuius voti commutationem, intelligendus eſt, dummodo res ſit dubia: nam ſi certum eſt, eſſe meliorem, benè poterit fieri commutatio priuata auctoritate. Ita Aragon. Cuius ſententiam eſſe ſatis probabilem, ingenuè fatetur Raph. de la Torre 2. 2. q.88. *art.* 12. *diſp.*5. *n.* 5. *pag.*730. Mendo *diſp.*26. *in Bull. cap.*3. *n.*48. & March. *v. voto, reſol.* 450. Qui & citat pro hac ſententia Valentiam 2. 2. *diſp.*6. *q.*6. *pun.*7. & benè, nam illam docet ibi, *col. mihi* 1642. *verſ. Hac ipſa ratione.* citans pro ſe Caietanum *in ſum. v. votum.*

Sed ego, tanquam ferè certum, Reſpondeo, *Primò* ſic. Nullus poteſt, propria auctoritate, cõmutare votum, quodcumque ſit, reſeruatum, in aliquod opus non reſeruatum, etiam euidenter melius. Patet. Quia aliàs, quilibet habens vota Pontifici reſeruata, facilè poſſet, ſine authoritate Pontificis, ſe ab illo onere liberare, ſi prius votum illud in aliquid euidenter melius commutaret, quod non eſſet circa materiam Pôtifici reſeruatam, & poſteà ab inferiori Prælato diſpenſationem, vel commutationem peteret: at hoc vergere in magnam Pontificiæ authoritatis perniciem, nulli poteſt eſſe dubium: ergo. Sic tenent Authores mox citandi.

Reſpondeo *ſecundò* tanquam quid longè probabilius. Nec in aliud opus, aut votum reſeruatum, etiamſi melius ſit, poteſt quis propria authoritate commutare votum reſeruatum. Quia id eſt prohibitum *in Extrauag. Et ſi Domini.* per Pontificem. Quod quidem poteſt commutationem in melius prohibere, ne quis illam, etiam in melius, propria auctoritate faciat, vt benè probat Suarez, mox citandus. Itaque nullus poterit propria authoritate, commutare votum S. Iacobi, in votum S. Petri: vel hoc, in votum Hieroſolymitanum, vel hoc, in votum Caſtitatis, etiam ſi commutatio horum ſit in melius: Sic Suarez *lib.*6. *de voto, cap.*18. *n.* 14. fine. & latiùs *cap.*21. *n.*17. Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*52. *n.*5. Raph. de la Torre *loco cit.* Prado *cap.*31. *de voto, q.*15. *n.*12. 18. 19. & 20. Palaus *diſp.* 2. *de voti relaxat. pun.*15. *n.* 2. & Layman apud ipſum Tamburin. *lib.*3. *cap.*16. §.5. *num.*4. & alij. Solùm poteſt eſſe dubium de voto Religionis, an in illud alia poſſint commutari, pro quo diſſoluendo ſit.

QVÆSTIO XVIII.

An, omnia prædicta vota, nempe, caſtitatis, & triplicis Peregrinationis; poſſit quis, propria auctoritate, commutare in votum, aut ſtatum Religionis?

REſpondeo vt certum, poſſe cætera vota reſeruata commutare, propria auctoritate, in votum conſtitutiuum Religionis; non in votum promiſſiuum Religionis. Reſpondeo clarius. Poteſt quis commutare in votum Religionis, quod in Profeſſione emittitur; non verò in votum ſimplex ingrediendi Religionem, aut aſſumendi ſtatum Religioſum. Nam cùm omnibus compertum ſit, nihil gratius Deo ſtatu Religioſo offerri poſſe, noluit Pontifex hanc perfectiſſimam commutationem interdicere; ſed potius illam approbare in cap. *Scriptura, de voto.* Vbi expreſſe dicit: licitum eſſe, quodcumque temporale *votum, in perpetuam obſeruantiam Religionis commutare.* Vnde hæc commutatio potiùs dicenda eſt, ex vi iuris fieri, quàm ab homine. Sic Suarez *lib.*6. *de voto, cap.*19. *n.*18. Sanchez *loco cit. n.*6. Leſſius *lib.*2. *cap.*40. *dubit.*16. *n.* 106. *in* 2. *edit.* Palaus *n.* 2. *cit.* Tamburin. *n.* 4. *citato.*

QVÆSTIO XIX.

An votum factum in fauorem Tertij, ab ipſo tamen non acceptatum; poßit commutari à Prælato in aliud opus melius, abſque illius Tertij conſenſu?

NEgant multi, ducti quòd ex eo voto ius acquiratur illi tertio: ergo abſque eiuſdem conſenſu non poteſt tale votum commutari à Prælato. Ita D. Anton. 2.*p.tit.*11. *cap.*2. §. *vltimo.* Roſella *verb. votum* 5. *numer.* 6. Raynerius, Directorium, & Sarmiento, quos refert Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 41. *numer.* 1. Quibus fauent qui dicunt, fauore cauſæ piæ valere donationes, & promiſſiones in abſentia factas, & abſque acceptatione acquirere ius illas cauſas pias. Sunt autem Couarru. Molina, & alij, quos

refert

refert Sanchez *lib*. 1. *de matrim*. *diſp*. 6. *numer*. 10. *&* 16.

Sed multò probabilius Reſpondeo: Poſſe commutari à Prælatis Eccleſiæ, abſque conſenſu tertij, in cuius fauorem fuit emiſſum votum. Ratio eſt. Quia cum huiuſmodi vota fiant principaliter Deo, & in eius honorem, ipſi acquiritur obligatio, & ipſe eſt propriè creditor; & Tertius v.g. Eccleſia, vel pauper, tantum deſignatur materia, circa quam, is cultus eſt Deo ezhibendus: ergo ad illa reuocanda per diſpenſationem, vel commutationem, ſolus Dei, & Prælatorum, eius vices gerentium, conſenſus exigitur, ſicut in aliis votis in nullius fauorem cedentibus. Sic omninò Sanchez *lib*. 4. *cap*. 41. *n*. 7. vbi reſpondet ad fundamentum contrariorum, multo probabilius eſſe, non acquiri ius locis piis ad promiſſiones, & donationes ipſis factas, donec acceptent. Sic apud ipſum tenent Nauarr. *cap*. 12. *n*. 78. Leſſius *lib*. 2. *cap*. 40. *dubit*. 11. *n*. 90. & *cap*. 42. *dub*. 12. *n*. 58. Suarez *lib*. 6. *de voto*, *cap*. 15. *à num*. 3. Sayrus *lib*. 6. *cap*. 11. *num*. *vltimo*, Azor, Henriquez, Viuald. Rodrig. Angles, Silueſt. Armilla, Tabiena, & alij.

QVÆSTIO XX.

An item, prædictum votum factum in fauorem tertij, & ab ipſo non acceptatum, poſſit commutari in melius, etiam vouentis propria authoritate?

NEgant Henriquez *lib*. 5. *de pœnit*. *cap*. 20. *n*. 3. *in comm*. *lit*. S. & *lib*. 7. *de indulg*. *cap*. 30. *n*. 5. & Silueſt. *votum* 4. *q*. 7. *dicto* 4. his verbis: Votum factum Deo intuitu certæ perſonæ, vel loci, putà de dando aliquid tali pauperi, vel tali Monaſterio, commutari non poteſt à vouente, propria autoritate, licet perſona ſit malæ vitæ, vel Eccleſia malè officioſa; quia quod ſemel placuit, ampliùs diſplicere non poteſt. *De regul*. *iuris lib*. 6.

Sed adhuc multò probabiliùs Reſpondeo poſſe commutari, etiam vouentis propria authoritate. Quia cum per tale votum, nullum ius tertio, nempe, pauperi, vel Monaſterio, acquiratur ante acceptationem, vt habitum eſt; de illo voto eſt iudicandum perinde ac de votis, in Dei ſolius honorem factis: atqui huiuſmodi poſſunt propria authoritate, in melius à vouente commutari: ergo & illud. Sic Suarez *lib*. 6. *cap*. 18. *n*. 11. Leſſius *cap*. 40. *cit*. *dubit*. 11. *n*. 90. Sayrus *loco nuper citato*. Graffis, & Viualdus, quos omnes citat, & ſequitur Sanchez vbi ſupra, *num*. 18. Tamburinus *lib*. 3. *Decal*. *cap*. 16. §. 5. *n*. 6. ibi: Quid ſi votum eiuſmodi acceptatum non fuerit? Aio poſſe cõmutari, vt ex dictis ſupra manifeſtum eſt. Nam propterea, ſi Calicem huic Eccleſiæ pauperi vouiſti, nec ipſa, vel eius Rector aliuſvè legitimè acceptauit, potes pauperiori dare. Sic ille. Palaus *diſp*. 2. *pun*. 15. *num*. 2. Leſſius *vbi ſupra in* 1. *edit*. *& in* 2. *cap*. 40. *dubit*. 16. *n*. 104. Baſil. Legion. *lib*. 8. *de matrim*. *cap*. 8. *n*. 15.

QVÆSTIO XXI.

An deinde, ſi quis vouit aliquid in fauorem Tertij, v.g. dare huic pauperi determinato eleemoſynam decem aureorum, & ipſe acceptauerit; poſſit nihilominus, talem eleemoſynam in melius opus, v.g. in Miſſas, commutare?

AFfirmatiuam partem eſſe probabilem ingenuè fatetur Fagundez *lib*. 2. *Decal*. *cap*. 49. *n*. 10. & Tamburinus *lib*. 3. *Decal*. *cap*. 16. §. 5. *n*. 5. *&* *cap*. 17. §. 2. *n*. 15. Vbi ita ait: Denique, non prætermittam aliud magis amplum hîc adnectere. Nam non ignobilium Doctorum eſt etiam opinio, poſſe commutari votum, vel iuramentum pium in honoré Dei emiſſum, etiamſi Eccleſia, vel Pauper, in quorum vtilitatem cedit, acceptauerit: Audi ex Fagundez aliqua, id tanquam probabile excipiente. Tertia opinio (inquit) docet iuramentum pium, etiam poſt acceptationem Rectoris Eccleſiæ, cui facta eſt promiſſio, & votum etiam poſt acceptationem pauperis, cui propter Deum, voto, aut iuramento promiſſa res fuit, poſſe non ſolum authoritate Superioris, & Epiſcopi, ſed etiam authoritate propria vouentis, ac promittẽtis in melius commutari, dando, ſcilicet, rem promiſſam alteri Eccleſiæ pauperiori, aut Pauperi egentiori.

Primò. Quia hæc vota & iuramenta principaliter, & vltimatè in Deum diriguntur; tanquam finem *Cuius*, & ſolum Pauper eſt finis *cui*, atque adeo acceſſorius, & minus principalis: cum ergo acceſſorium ſequatur principale, ſi poteſt votum propter reſpectum ad principale commutari in melius, propria authoritate, nihil obſtabit acceptatio eius, quæ fuit finis acceſſorius.

Secundò. Quia etiamſi dirigas intentionem ad hunc peculiarem pauperem, id fit propter Deum, & ſic tota ratio promiſſionis eſt Deus, & per accidens eſt, quod pauper acceptauerit; vnde & quod ius aliquod acquiſierit, acquiſiuit enim dependenter à beneplacito Dei, cui non poteſt non eſſe gratius, quod melius eſt. Vnde facta commutatione non poterunt illi ad quos vtilitas voti, & iuramenti ſpectabat, officium Iudicis implorare, quia vouentes, & iurantes obligationi ſuæ iam ſatisfecerunt.

Tertiò. Quia in omni voto includitur illa conditio, *Voueo hoc, niſi in melius voluero hoc votum commutare*, quam conditionem, alterius minus principalis acceptatio tollere, nullo modo valet.

Quartò. Quia is, qui in aliqua Religione profitetur, iam Religio acceptat; & tamen poteſt ad meliorẽ tranſire, petita, & non obtenta venia à ſuo Prælato, atq; adeo inuita Religione, iuxta Sacros Canones *cap*. *licet*, *de regul*. Cuius rei rationẽ reddens Caiet. 2. 2. *q*. 88. *art*. 11. *verſ*. *ad huius euidentiã*. dicit, in eo capite nihil noui iuris ſtatui, ſed declarari naturã ipſius voti, nempe, poſſe quempiam votũ ſuum, etiã acceptatũ, in melius ſua propria authoritate cõmutare: Et ratio, cur poſſit in tali caſu præiudicari Prælatis, & Religioni priori, eſt (inquit Caietanus) quia non propter illos, ſed propter Deũ, Prælatis, & Religioni data eſt Religioſi perſona, & propter hoc ſolius Dei ratio habetur in huiuſmodi commutatione.

Quintò. Quia ceſsãte fine præcipuo, & vltimato voti, & iuramẽti, ceſſat eius obligatio: ergo cũ facta cõmutatione in meliorẽ Dei cultũ, ceſſet finis voti præcipuus, ceſſabit & obligatio. Hãc ſẽtẽtiã videtur apertè

ſequi Caietan. *loc. cit.* & Nauarra *lib. 2. de Reſtit. cap. 1. in noua edit. dub. 3. n. 14.* Hæc Tamburinus ex Fagundez, in ſubſtantia, non ad literam. Qui vt dixi, hanc ſententiam probabilem reputant. Et merito.

Sed multò probabiliùs Reſpondeo: Non poſſe in aſſignato caſu, vouentem, aut iurantem, commutare, etiam in melius, votum aut iuramentum, ſine conſenſu illius, cui fuit factum, & ab ipſo acceptatum, nec authoritate propria, nec Epiſcopi. Ratio eſt, quia poſt acceptationem promiſſionis, voto aut iuramento firmatæ, iam huiuſmodi votum & iuramentum tranſeunt in contractum, & acquiritur ius illi tertio, v.g. pauperi acceptanti, quod, ipſo inuito, remitti nequit. Sic tenent Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 41. n. 13.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 15. num. 2.* Sayrus *lib. 6. cap. 11. n. vlt.* Nauarrus *cap. 12. n. 78.* vbi ait, id eſſe iuxta mentem D. Thomæ *lib. 4. ſent. d. 38 q. 1. art. 2.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 40. dub. 11. n. 90. & cap. 41. dubit. 12. n. 58. in 1. edit.* Siluest. Armilla, Tabiena, Angel. Lopez, Angles, Viuald. Graffis, & alij, quos citat, & ſequitur Fagundez *loco cit. num. 11. iuncto num. 4.* Qui & *num. 12.* reſpondet ad fundamenta oppoſitæ ſententiæ, dicendo, quod non ſit legitima ratio, quæ aſſignatur, cur tranſitus ad ſtrictiorem Religionem, petita, & non obtenta facultate liceat: ſed ea eſt, quia in obligatione Profeſſionis ineſt tacita conditio, *Niſi eligero ſtrictiorem Religionem*, iure ita ſtatuenti *in d. cap. licet, de Regular.* quæ conditio non videtur ineſſe in aliis votis, & promiſſionibus acceptatis, quamuis illis inſit ante acceptationem.

Nec ratio finis principalis, & vltimati, in qua cætera omnia fundamenta opinionis contrariæ innituntur, videtur multum conuincere: quia non ceſſat ille finis, niſi legitimè facta commutatione, vel diſpenſatione; hoc enim eſt, quod inquirimus, & diſputamus; an poſſit legitimè fieri, poſt prædictam acceptationẽ, quando votum, & iuramentum primò, & principaliter fit, propter Deum; ſecundariò vero propter hominem; hoc eſt, propter hunc pauperem, & propter hãc Eccleſiam, poſt acceptationem pauperis, & Rectoris ipſius Eccleſiæ. Et cum Doctores hoc non audeant concedere, non videtur eſſe à nobis concedendum. Hæc Fagundez *n. 12.* Tenent rurſus noſtram ſententiam Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 7. n. 3. & 4. & cap. 16. §. 5. n. 5.* Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 16. numer. 7.*

QVÆSTIO XXII.

An, in aliquo caſu poſſit Pontifex remittere obligationem iuramenti, aut voti facti in commodum tertij, & ab ipſomet acceptati?

RESpond. Poſſe in duplici caſu. *Prior eſt*, quando ea boni communis iuſta cauſa concurreret, vt integrum eſſet Pontifici, cogere priuatum ad cedẽdum iuri ſuo, vel illum bonis ſuis priuare. Sic Suarez *lib. 6. de voto, cap. 15. n. 7.* ibi: Quando tanta eſt neceſſitas, & cauſa diſpenſationis, vt poſſit Pontifex cogere priuatum, vt cedat iuri ſuo, vel illum inuitum priuare propter commune bonum. Sic ille & Angel. Silueſt. quos ſequitur Sanchez *cap. 41. n. 16.*

Poſterior eſt, quando promiſſio facta eſt alicui Eccleſiæ, & Præfectus illius eſt diſpenſator bonorum & iurium talis Eccleſiæ, & ex iuſta cauſa poteſt remittere, vel compoſitionem facere in debitis eiuſdem Eccleſiæ, vt maximè eſt Papa, vel interdum Epiſcopus. Sic Armilla *v. diſpenſare, n. 21.* Tabiena, *diſpenſatio. q. 12. n. 14.* Ludou. Lopez *1. p. inſtruct. cap. 49. verſ. penult.* Suarez & Sanchez citati. Qui benè addunt, in hoc caſu, non fieri propriè exceptionem à regula ſupra poſita; quia iam conſenſit creditor, cui facta eſt promiſſio.

QVÆSTIO XXIII.

An, ad quamcumque commutationem faciendam requiratur aliqua cauſa?

RESpondeo quod non. Nam quando commutatio fit in euidenter melius, tunc nulla cauſa exigitur. Quia valdè ſufficiens cauſa eſt, quod opus ſubrogandum ſit Deo gratius. Sic communis Doctorum. De hac materia latè egimus *1. p. tract. 5. diſp. 14. à quæſt. 158.* in qua vt probabilius defendimus, commutationem vi Priuilegiorum Regularium, alteriuſvè delegatæ facultatis factam etiam in æquale bonum, requirere iuſtam cauſam. Et in *q. 159.* vt quid etiam probabilius diximus, non requiri ad commutandum, cauſas eaſdem ad diſpenſandum requiſitas. Et *q. 160.* probabilius eſſe ſufficere leuiſſimas cauſas ad vota cõmutanda. Vbi notauimus, nunquam deeſſe cauſam in commutatione votorum. Et quod licèt commutatio fiat in paulò minus, ſit ſufficiens cauſa ad commutandum, vel vouentis inconſtantia, vel leuitas, inconſideratio, vel moleſtia in adimplendo, vel magna fragilitas in voto frangendo, vel repugnantia viri, Parẽtis, &c. Et in *q. 161.* quod ad cõmutanda vota, vi Bullæ, aut Iubilei nõ requiratur alia cauſa, quàm habere Bullam, & conferre eleemoſynam in illa præſcriptam; vel exequi opera in Iubileo mandata. Et in *q. 162.* quod commutans (iuxta aliquorum opinionem probabilem) vota propria in euidenter æquale, auctoritate propria, indigeat cauſa, licet leuiſſima, lege hæc omnia ibi, ſi placet.

QVÆSTIO XXIV.

An commutatione voti, vel iuramenti facta; liceat vouenti, omiſſa commutatione, ſeruare primum votum?

NEgant multi, licitum id eſſe vouenti, caſu, quo votum commutatum ſit in melius bonum: benè verò, quando in minus. Sic Suarez, Reginald. Raph. de la Torre, & Filliuc. citati à nobis *1. p. diſp. 14. cit. q. 149.* Quorum ſententiam, vt probabiliorem, videtur ſequi Baſſeus *tom. 1. votum 6. n. 8.*

Sed iterum probabilius Reſp. Quod ſemper liceat. Quia cõmutatio voti, ſemper fit in fauorem vouentis at vnicuique licet ſuo fauori cedere: ergo. Sic Sanchez, Azor, Sayrus, Leſſius, Diana, Fagundez, Candid. & Quintanaduenas citati, vbi ſupra. Ex his, legatur præcipuè Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 55. n. 26.* vbi latè hanc ſententiam probat; licèt *n. 27.* eam limitet his verbis: Si Acceptans commutationem in melius bonum, id efficeret conſulto ad maiorem Dei cultũ augendõ, & ad id eligens materiam illam meliorem loco prioris, nullatenus poſſet ad priorem materiam redire. Quia ea cõmutatio non in ſui, ſed in Dei fauorem eſt facta. Secus autẽ crederẽ, ſi in hoc euentu cõmutatio facta eſſet in bonũ prorſus æquale. Quia ea totali æqualitate exiſtẽte, æquè colitur vtraq; Deus, & aliquantulũ excedit materia prima promiſſa: cedit enim in voti fauorem, vt priùs in propria materia, quã in alia æquali, impleatur. Hæc ille. Eſt etiã pro noſtra

ſententia

ſententia Tamburinus *lib. 3. cap. 16. §. 7. n. 4.* vbi docet, id licere vouenti, ſiue res ſubrogata ſit minor, ſiue maior, ſiue æqualis. Quia etſi prius votum fuerit extinctum; tamen ex benigno, & interpretatiuo conſenſu benigniſſimi Dei, qui eſt creditor voti, & vt fideles ad vouendum alliciantur, præſumimus hanc libertatem nobis Deum conceſſiſſe.

QVÆSTIO XXV.

An, quando votum commutatur in aliam materiam, transferatur eademmet obligatio in materiam ſubrogatam?

RESpondeo tanquam certum. Transferri: & ideò materiam ſubrogatam obligare, ſub eodem voto. Quia commutatio non eſt niſi tranſlatio materiæ voti in nouam materiam. Nam Prælatus commutans, non condonat, nomine Dei, priorem obligationem, ſed ſolùm mutat materiam, ea lege, vt loco illius acceptet vouens aliam, extincta prima, ſub eiuſdemmet voti obligatione. Sic S. Thom. *in 4. d. 38. q. 1. art. 4. quæſt 3.* Caiet. 2. 2. *q. 88. art. 10. & 12.* Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 4. art. 1.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 1. num. 1. & 10.* Saynis, Leſſius, Henriquez, & alij plures, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 55. num. 2.* Sic etiam Tamburin. *lib. 3. cap. 16. §. 7. n. 1.* Caſtro Palao *diſp. 2. de voti relaxat. punct.* 18. Vbi *n. 1.* ita ait: Commutatione ritè facta extingui prioris materiæ obligationem, ferè omnes Doctores ſentiunt apud Sanch. *lib. 4. cap. 55. n. 2.* Quia commutatio eſt tranſlatio obligationis in nouam materiam, ac proinde, eſt antiquæ extinctio, & nouæ ſuſceptio. Cui extinctioni non obſtat, quod poſſit vouens (ſi placuerit) omiſſa materia ſubrogata, ſuſcipere priorem; quia id ex benigno, & interpretatiuo conſenſu Dei creditoris fit. Sic ille. Et poſt illum Tamburinus, vt nuper vidimus.

QVÆSTIO XXVI.

An ſaltem caſu, quo materia ſubrogata fiat inutilis, vel impoſſibilis, reuiuiſcat prioris obligatio; ita vt, teneatur vouens redire ad prius votum?

AFfirmant aliqui, præcipuè caſu, quo materia ſubrogata facta ſit inutilis, vel impoſſibilis culpâ vouentis. Ducuntur. Quia facta commutatione, poteſt licitè vouens redire pro libito ad priorem materiam, vt habitum eſt, *q. 24.* ergo ſignum eſt, obligationem prioris materiæ non eſſe omninò extinctam, ſed mutatam, ita vt, quæ prius erat determinata, facta ſit per commutationem, indeterminata, & ſub diſiunctione vnius, aut alterius materiæ. Ita Rodriguez *in addit. ad Bull. Cruciat. §. 9. n. 117. & 118.*

Sed multò probabilius Reſpondeo, non reuiuiſcere priorem obligationem; & conſequenter, non teneri vouentem ad redeundum ad prius votum; etiamſi materia in qua fuit ſubrogatum, facta fuerit inutilis, vel impoſſibilis culpâ ipſius vouentis. Ratio conſtat ex dictis. Quia per commutationem, verè extinguitur prioris materiæ voti obligatio, & introducitur obligatio nouæ materiæ; vt ferè omnes Doctores fatentur: ſed obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit *l. qui res, §. aream. ff. de ſolution.* vbi cum aliis Gloſſa. Quod in obligationibus propriâ voluntate aſſumptis, quales ſunt iuramenti, & voti, clarius patet. Semel enim horum ablata obligatio, nequit redire, niſi iterum iuramentum, aut votum emittatur. Appono exemplum, quod affert Tamburinus. Commutatur (inquit) oratio S. Ignatio promiſſa in ieiunium eius Vigiliæ: ſi in Vigilia, propter infirmitatem, ieiunare tibi non datur, vel cum peccato non ieiunaſti, ad orationem non teneris; quia votum de oratione iam extinctum, per commutationem fuit. Sic ille, *lib. 3. cap. 16. §. 7. num. 1.* Et anteà Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 9. n. 21. & lib. 4. Decal. cap. 55. num. 15.* & penes ipſum Graffis *1. p. lib. 2. cap. 30. num. 3.* Saytus *lib. 6. clauis Reg. cap. 12. num. 24.* Viuald. *3. p. Candel. cap. 14. num. 27.* & Sanchez *lib. 6. cap. 20. à num. 9.* His addi poſſunt Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 28.* Palaus *diſp. 2. punct. 18. n. 2.* Ludou. à Cruce *de Bulla Cruc. diſp. 1. cap. 6. dub. 16. num. 12.*

QVÆSTIO XXVII.

An, ad minus reuiuiſcat obligatio votorum emiſſorum in ſeculo, quæ fuit commutata in Profeſſionem Religioſam; ſi vouens, ex diſpenſatione Pontificis, redeat ad ſeculum?

AFfirmant tunc reuiuiſcere obligationem votorum ſæculi, Graffis. *1. p. deciſ. lib. 2. cap. 30. n. 3.* & Viuald. *in Candel. 3. p. cap. 14. num. 28.* vbi limitat doctrinam traditam ſuperiori quæſtione, vt ſcilicet, intelligatur, quando commutatio fit ab homine; ſecus de facta à iure, qualis fit in Religionis ingreſſum *cap. Scriptura, de voto.* Accipe verba Viualdi: ſecunda reſponſio intelligenda eſt, quando commutatio non fit à iure. Si enim à iure fiat commutatio voti, & talis commutatio non impleatur, reuiuiſcit prima voti obligatio. Vt ſi votum Hieruſalem commutet quis in votum Religionis, & tamen culpâ ſuâ redeat ad ſæculum, tenetur adimplere primum illud votum. Palud. *in 4. d. 38. q. 4. art. 4. col. 3.* & *ex cap. Scriptura, de voto,* & ex S. Thom. *2. 2. q. 88. art. 12. ad 1. & in 4 d. 39. q. 1. art. 4. in corp. art.* facit Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 2. art. 1, verſ. Quod Dominus.* Huc vſque Viualdus.

Sed omnino Reſp. neque in hoc caſu reuiuiſcere priorem votorum obligationem. Quia commutatio in Profeſſionem Religionis, nobilior eſt omnibus aliis, quæ ab hominibus fieri poſſunt: ergo efficacior debet eſſe ad extinguendam priorum votorum obligationem: ergo ſi contingat poſtea Profeſſum à Religione eiici, non reuiuiſcent vota. Sic Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 9. n. 21.* & *lib. 4. Decal. cap. 55. n. 16.* Suarez *lib. 6. de voto,* (non 9. vt leges apud Palaum) *cap. 20. n. 11.* Saytus *lib. 6. cap. 12. n. 24.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 8. n. 29.* Palaus *loco cit. n. 4.* Tamburinus *lib. 3. cap. 16. §. 7. n. 1.*

QVÆSTIO XXVIII.

An, ſi quis Religionis aſſumendæ votum ſimplex emittat in ſæculo; & iam ingreſſus, poſt profeſſionem eiiciatur; reuiuiſcat prius votum, & teneatur aliam Religionem ingredi?

AFfirmant aliqui, ex eo quod votum illud, ante profeſſionem emiſſum, non fuit determinatæ Religionis, vt ſupponimus, ſed indeterminatæ, & vagæ: ergo ſicut hic non ſatisfeciſſet voto, ſi petens in aliqua Religione admitti, non admitteretur, ſed teneretur alias Religiones procurare, ita non ſatisfaciet, ſi expulſus à Religione in qua profeſſus eſt, aliam ingredi non intentet. Ita Sotus *lib.7. de iuſt. q.2. art. 1. in ſolut. ad 3. verſ. Quod ſi.* Aragon 2.2. *quaſt.*88. *art.3. in ſolut. ad 2. in fine.* Graffis 1. *p. deciſ. lib.2. cap.30. n.3.* Rodrig. *in addit. ad Bullam.* §.9. *n.*117. & 118. Vega *tom.2. ſum. capit.*127. *caſu* 79. Conradus 1. *p. reſponſion. q.*285. Quos omnes refert Sanchez *lib.8. de matr. diſp.9. n.21.* & *lib.4. Decal. cap.*55. *n.*17.

Sed multò probabiliùs Reſp. non reuiuiſcere prius votum, & conſequenter, non teneri aliam Religionem ingredi. Ratio eſt; quia omnia vota, ante profeſſionem facta, commutantur in ipſam, ac per eam extinguuntur ex cap. *Scriptura, de voto*: at obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit, vt ſuprà eſt habitum: ergo. Et hinc patet ad fundamentum contrariorum. Nam votum Religionis indeterminatæ aſſumendæ, non extinguitur ex hoc quod vouens petens aliquam determinatam, non admittatur in eam, ſicut extinguitur in Profeſſione. Sic Sanchez *loco citato, de matrim.* & *cap.*55. *citato n.*18. (non 48. vt leges Palaum) Saytus *lib.6. cap.9. fine.* Leſſius *lib.2. de iuſt. cap.41. dubit.* 15. *num.* 111. Layman, & Palaus, vbi ſuprà.

QVÆSTIO XXIX.

An etiam votum ingrediendi Religionem factum, ſub conditione, aliam ingrediendi, caſu, quo à ſemel aſſumpta, vouens eiectus ſit; maneat Profeſſione extinctum?

NEgant apud Palaum, Sanchez *loco cit. n.*19. & Leſſius *n.*111. Quia (inquiunt) huiuſmodi votum, non eſt in Profeſſione commutatum, nam executio eius non concurrit cum Profeſſione, ſed potius ſub ceſſatione illius aſſumitur: ergo non manet extinctum.

Affirmat verò, vt verius, Palaus loco *cit. n.* 4. *verſ. ſolum votum.* Quia eſtò executio illius non concurrat cum executione Profeſſionis, non inde fit, quod virtute illius, quodlibet votum non commutetur: quia non commutatur, ob hanc impoſſibilitatem; ſed ob excellentiſſimã illius actus perfectionem; aliàs nec propria voluntate poſſet commutari, quod Sanchez negat. Deinde, non ſolum votum ingrediendi Religionem, ſed ieiunandi, recitandi, aliudvè opus pium faciendi, caſu, quo à Religione fueris expulſus, non erit commutatum, quod à Doctoribus non admittitur, cùm nulla ſit ſpecialis ratio pro voto Religionis, quæ in aliis non procedat. Sic ille.

Sed clariùs Reſpondeo dicendum. *Primò* ſic. Certum eſt, quod ſi vouens velit commutare prædictum votum conditionatum in profeſſionem, tunc maneat per illam extinctum, & ſic non obligari ad aliam Religionem, caſu, quo à prima electa eiiciatur. Sic expreſsè tenet Sanchez *n.19. citato*, vt fatetur ipſe Palaus.

Reſpondeo *ſecundò*. Probabilius eſt, quod etiamſi id expreſsè nolit vouens, maneat adhuc, ex vi iuris, tale votum extinctum per Profeſſionem; quia, ex *cit. cap. Scriptura, de voto*, conſtat manere per illam commutatum, ac proinde per illam extinctum; & ideo licèt expellatur iam profeſſus, non reuiuiſcet votum, nec tenebitur ad amplius. Sic Palaus.

QVÆSTIO XXX.

An, quando Pontifex, aut ſummus eius Pœnitentiarius, diſpenſat, aut commutat votum caſtitatis, & Religionis alicuius, ad tempus, ad effectum nubendi, per ſubrogationem alicuius pij operis, teneatur, finito tempore, votoque iterum redeunte, ad illud opus ſubrogatum?

AFfirmat Sanchez *lib.4. cap.*55. *n.* 21. docens, quod quando Pontifex, & ſummus Pœnitentiarius diſpenſant cum aliquo ad effectum ſemel nubendi, in voto caſtitatis, aut Religionis, per ſubrogationem aliquorum piorum operum, v.g. ieiunij ſingulis hebdomadis, confeſſionis menſtruæ, &c. eo matrimonio ſoluto, & redeunte votorum caſtitatis, & Religionis obligatione, teneatur nihilominus ad exercenda illa opera ſubrogata, nempe, ad proſequenda ieiunia, faciendam confeſſionem menſtruam, &c. Quia (inquit) ex tenore Breuis Pontificij, quo conceditur Confeſſario facultas ad hæc vota commutanda in ieiunium ſingulis hebdomadis, & in frequentiam Confeſſionis ſacramentalis ſingulis menſibus, indicant quamdam perpetuitatem.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non teneri tunc ad opus ſubrogatum exercendum, & proſequendum. Quia cum, mortua vxore, redeat priorum votorum obligatio, longè eſt à benignitate Eccleſiæ, vt remaneant in ſuo vigore, etiã opera ſubrogata; nam grauaretur vouens duplici onere, altero, videlicet, voti caſtitatis, aut Religionis; & altero, operis ſubrogati. Addo, quod regula generalis eſt, & ab ipſomet Sanchez *n.*21. admiſſa, quod voto principali redeunte, pereat ſubrogatum: ergo, & redeunte voti caſtitatis, aut Religionis obligatione, neceſſe eſt, vt pereant opera ſubrogata. Nec certè Pontifex hæc vota ſpecialiter excipit in ſuis litteris, vt probat Palaus. Sic iſte, *diſp.2. de voto, punct.*18. *num.*6. Tamburinus *lib.3. in Decalog. cap.*16. §.7. *n.*3.

QVÆSTIO XXXI.

An, quando, quis materiam voti, à ſe propriâ auctoritate, ſubrogatam, implere non poteſt, poteſt tamen prius votum; teneatur redire ad iſtud?

RESpondeo teneri. Quia per commutationem, propria authoritate factam, non transfertur vinculum ad rem ſubrogatam, ſed ſolum per æquipollens ſatisfit benigniſſimo Domino. Cum ergo ipſi ſatisfieri per materiam ſubrogatam, quæ tibi impoſſibilis eſt reddita, iam non poſſe ſupponas, conſequenter ſequitur vrgere vinculum voti, quod à ſuo robore per tuam commutationem, nunquam cecidit; quod tamen cecidiſſet, ſi per legitimam iuriſdictionem conceſſa fuiſſet commutatio. Itaque ſi quis v.g. votum recitandi Roſarium commutauit in ieiunium, & hoc exhibere iam non poteſt, poſſit tamen recitare Roſarium, tenetur tunc ad hoc votum redire. Sic Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 7. *n. vltimo*, ex Ludou. à Cruce in *Bull. Cruc. diſp.* 1. *cap.* 6. *dub.* 16. *num.* 2.

---

§. II.

De aliquibus rebus in commutatione votorum, & iuramentorum ſeruandis?

QVÆSTIO XXXII.

An, præſcribi poſſit certa regula, qua ſeruari queat æqualitas in commutandis, votis & iuramentis?

RESpondeo vt certum: quod non poſſit præſcribi certa regula, eo quod innumera ſunt vota, & iuramenta, & cum innumeris circunſtantiis concurrentibus: & ſic nulla alia poteſt dari, quàm prudens arbitrium Confeſſarij, qui omnibus circunſtantiis expenſis, æqualitatem, vel quaſi æqualitatem in Domino conſtituat. quas, vt prudenter expediat, ſequentia illi prælibabo. Lege Nauarr. *in ſum. cap.* 12. *num.* 77. Suarium *lib.* 6. *de voto, cap.* 19. *n.* 21. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 9. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 6. Trullench. *lib.* 1. *Bullæ*, §. 7. *cap.* 3. *dub.* 18. Mendo ibi *diſp.* 16. *cap.* 21. Villalob. 2. *p. tract.* 34. *diff.* 33. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 15. §. 6. Bardum *in Bull. Cruc. parte* 2. *tract.* 7. *cap.* 3. *ſect.* 1. Baſſeum *tom.* 2. *votum.* 2. *n.* 17.

QVÆSTIO XXXIII.

An, grauitas materiæ voti, vel iuramenti, ſit ex ſe, præſcindendo à vinculo voti, vel iuramenti, conſideranda?

RESpondeo vt certum. Quia ſic. Ratio eſt; quia in commutatione verè remanet vinculum voti, & iuramenti, & ſolum transfertur in opus ſubrogatum, vt ſuprà ſatis eſt habitum: ergo cùm hoc non ſit relaxandum, non eſt ad illud attendendum. Sic Sanchez *n.* 2. ex Caiet. Soto, Valentia, & Rodriguez. Tamburin. *loco cit. num.* 2.

QVÆSTIO XXXIV.

An, ſpectanda ſit materia ſubroganda, iuxta excellentiam virtutis, quam habet; an potius, quid vtilius ſit voventi, aut iuranti?

RESpondeo quod non ſit ſpectanda excellentia virtutis, ſed potius, quod vtilius ſit hîc, & nunc ipſi vouenti. Quia cùm vota tendant in Dei obſequium à vouente exhibendum, nec ſemper ſit Deo gratius, vouentem facere quod per ſe eſt excellentius, ſed quod pro tempore, & loco, & vouentis diſpoſitione, magis congruit eius ſaluti ſpirituali, ideo non ſemper reputatur melius, aut æquale, quod ſuaptè natura eſt tale, ſed quod hîc & nunc eſt gratius, aut æquè gratum à vouenti præſtari. Vnde in commutandis votis, aut iuramentis maximè ſpectanda ſunt ſpiritualis vouentis vtilitas, & finis voto, vel iuramento intentus. Vt ſi quis ad domandas carnis illecebras, vouit, aut iurauit ieiunare; aut ad auferendam auaritiam, eleemoſynam; non rectè fiet commutatio in opera alia ex ſe excellentiora, quæ ei fini aſſequendo, non ita apta ſunt. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 56. *num.* 6. ex Suario *lib.* 6. *de voto, cap.* 18. *num.* 8. & *cap.* 19. *n.* 21. Azorio 1. *p. lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 1. & 13. Leſſio *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 11. *n.* 87. Sayro *lib.* 6. *cap.* 12. *n.* 5. & 6. Sic etiam Tamburin. *loco citato, n.* 3. Vbi ita concludit: ſi flagellationem v.g. ad domandam carnem vouiſti, melius erit, ſi illud commutes in ieiunia, quàm in orationes: quia ieiunium, magis quàm oratio, licèt hæc ſit excellentior, ad carnis mortificationem conducit. Sic ille.

QVÆSTIO XXXV.

An, omnia vota, vel iuramenta commutare in frequentiam Sacramentorum; ſit tutius, & ſanius conſilium?

RESpondeo vt certum: eſſe. Quia certum mihi eſt, quod Sacramenta ad bonum vouentis meliora, & vtiliora ſunt, quàm cætera opera. Sic Tamburin. *n.* 3. *cit.* & Sanchez *n.* 7. *fine*, & *n.* 8. ita dicens: immo, exiſtimo, tutiorem cæteris commutationem eſſe in Sacramentorum frequentiam, ſi eam facilè pœnitens acceptet, ſperetutque fore vt impleat. Quòd per hæc facilius, & citius peruenitur ad rei promiſſæ æqualitatem, cum per hæc communicentur maximè merita Chriſti, remittantur peccata, augeatur gratia, deſeruiantquè ſummoperè emendandæ vitæ, & peccatis cauendis, & viribus ſpiritualibus augendis ad Legem Dei obſeruandam. Sic ille. Bardus etiam *cap.* 3. *cit. ſect.* 1. *num.* 4. Reginald. Clauis Reg. & Leſſius, quos citat, & ſequitur Baſſeus *tom.* 2. *votum.* 2. *n.* 17.

QVÆST.

QVÆSTIO XXXVI.

An opus ſit ad rectam commutationem, vt votum perſonale commutetur in aliud perſonale; & votum reale in aliud reale?

RESpondeo *primò*, vt certum; quod non ſit opus, vt votum perſonale commutetur in aliud perſonale, & reale in aliud reale, ſed poteſt reale in perſonale, & perſonale in reale optimè commutari. Id conſtat ex *cap.* 2. *de voto*, vbi votum perſonale peregrinationis Hieroſolymitanæ commutatur in eleemoſynam, quæ quid reale eſt. Sic Suarez *cap.* 19. *cit. num.* 16. Sanchez *n.* 24. Tamburin. *num.* 5. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 15. §. 6. *n.* 84. Trullench. *lib.* 1. *in Bullam.* §. 7. *cap.* 3. *dub.* 18. *n.* 16. Baſſeus *tom.* 2. *votum* 2. *n.* 19. & omnes.

Reſpondeo *ſecundò* etiam vt certum; quod congruentius ſit, ſi commode fieri poteſt, & non ſit moleſtum vouenti, quod votum perſonale commutetur in perſonale, & reale in reale; quia ſic maior proportio ſeruatur in commutationibus. Sic Authores citati. Quibus adde Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *diſp.* 5. *num.* 9. vbi citat Nauarrum *cap.* 12. *n.* 78. §. *octauò*, & Caietanum *in ſum. v. votorum diſpenſatio.*

QVÆSTIO XXXVII.

An neceſſum ſit, vt votum perpetuum, commutetur in materiam perpetuam?

RESpondeo vt certum: quod non, ſed poteſt commutari in materiam temporalem. Quia hęc poteſt dari æqualis diuini obſequij, (licèt inæqualis ſit in duratione) in quam valide, & licite valeat commutari. Verum eſt, quod de conſilio melius erit, quod materia ſubrogata æquetur cum voto in perpetuitate. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 19. *num.* 21. ibi. Si votum ſit diuturnæ obligationis, commutari facilius poterit, ſi in aliud onus æquè diuturnum transferatur obligatio: non eſt tamen id neceſſarium, ſed ex qualitate, & grauitate operis, breui tempore expediendi, poterit illa diuturnitas compenſari. Vt ſi quis promiſit dare ſingulis annis tantam eleemoſynam per totam vitam, poſſet redimi obligatio, data tunc ſimul aliqua magna quantitate in eleemoſynam, quæ iudicio prudentis viri adæquationem faceret. Sic ille. Sanchez etiam *num* 27. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 12. *num.* 101. Prado *num.* 86. Tamburinus *num.* 5. Henriquez, mox citandus. Baſſeus *num.* 19. *citato*, *verſ. ſexta regula.* Villalob. *in Bullam, clauſ.* 9. *p.* 7. *tract.* 27. §. 3. *n.* 34. *March. v. voto, Reſol.* 451. & alij.

QVÆSTIO XXXVIII.

An, votum, ſeu iuramentum, certâ die implendum; debeat neceſſariò commutari in opus eadem die exequendum?

RESpondeo etiam vt certum: quod non. Quia poteſt eſſe maioris, aut æqualis obſequij diuini, exequi opus ſubrogatum altera die. Sic Henriquez *lib.* 7. *de indulg. cap.* 10. *num.* 6. in fine, ibi: Dum fit commutatio voti, aut ieiunij, non oportet rem ſubrogatam impleri eodem tempore; & ieiunium totius diei commutari poteſt in eleemoſynam, quæ breui tempore datur. Sic ille. Et ex illo, Sanchez *n.* 28. Prado *n.* 86. Tamburinus *n.* 5 *cit.* qui omnia dicta, iis verbis conſtringit. Non eſt opus, vt votum perſonale commutetur in actionem perſonalem, vel reale in realem; neque vt actio ſubroganda ſit æqualis in duratione, vel numero, vel vt certo die fiat: poſſunt enim hæc aliunde compenſari. Lege me ipſum 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *q.* 157.

QVÆSTIO XXXIX.

An differre votum, vt non fiat deſtinata die, ſed altera; debeat ſuppleri cum aliquo onere ſupperaddito à commutante?

NEgat March. *loco cit. num.* 2. dicens. *Que puede cada vno de perſi comutarſe el voto como eſta dicho. De donde infiere Cornejo, que elque hizo voto de recar cada dia vna pare del Roſario, puede por via de comutacion transferir la obligacion*, ſeu onus diei, *para el dia ſiguiente*: ita March.

Sed melius Reſpondeo. *Primò*, ſi hæc dilatio fiat propria auctoritate à vouente ipſo, neceſſum erit, vt fiat ſub aliquo onere ſuperaddito; vnde obligatus recitandi Coronam B. Virginis, non poteſt hodiernam obligationem in ſequentem diem transferre, niſi addatur aliquid aliud propter dilationem ipſam. Sic docuimus contra nonnullos DD. 1. *p. q.* 157. *cit.* Baſſeus *loco cit. n.* 21.

Reſpondeo *ſecundò*, ſi talis dilatio fiat authoritate Superioris, tunc probabile eſt, quod poſſit fieri ſine nouo onere; quamuis probabilius contrarium. *Prima pars* conſtat ex fundamento adducto 1. *p. loco cit. quaſt.* 157. pro prima ſententia, cui nouiſſimè adheret, nullo citato pro ſe Authore, Tambur. *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 6. *n.* 6. ibi ita ait. Quando dilatio nihil minuit de voto, nec multum intereſt implere votum die deſtinata, modica commutatione ſuppleri poteſt. Certè ego petenti commutari ieiunium huius diei in alium, præſcindendo ab aliqua peculiari circunſtantia, facile concederem ſine alio ſupplemento: quia tunc dilatio parum, aut nihil demit de obſequio Dei. Sic ille. *Secunda verò pars*, ex dictis 1. *p. q.* 157. *citata*, tibi probabilior videbitur.

QVÆSTIO XL.

An, quando commutatur votum, & iuramentum ſimul eiuſdem rei, debeat eſſe maior materia ſubrogata?

RESpondeo quod non. Quia in hac commutatione neutrius vinculi eſt ratio habenda, ſed ſolius materiæ promiſſæ, & ideo non opus eſt maiori materia ſubrogata. Sic Sanchez *cap. 56. cit. numer.* 4.

QVÆSTIO XLI.

An ad maiorem commutationem faciendam, ſit habenda ratio maioris dignitatis intenti per votum, aut iuramentum?

REſpondeo quod ſic. Quia dignitas materiæ promiſſæ augetur ex digniori fine, & ita maiori commutatione indigebit. Vt ſi quis vouit non ludere, gratia vitandi blaſphemias, & periuria; maiori commutatione opus habet, quàm ſi finis ſolus eſſet vitare prodigam pecuniæ iacturam. Quare examinandus eſt vouentis finis, tum ad conſiderandam maiorem materiæ promiſſæ dignitatem; tum etiam ad perpendendum, an materia ſubrogata conducat magis illi fini aſſequendo. Vt ſi quis ad conſequendam caſtitatem promiſit peregrinari, magis ad illam conducent ieiunium, & oratio. Sic omnino Sanchez *loc. cit. n.* 9. Bard. *in Bull. p. 2. tract. 7. cap. 3. ſect. 2. n. 4.* Trullench. *in Bulla Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 18. num. 7.* Baſſeus *tom. 2. votum. 2. num.* 18.

QVÆSTIO XLII.

An item ad minorem commutationem faciendam, ſpectandum ſit, an materia per votum promiſſa ſit aliàs præcepta?

REſpondeo vt certum: quod ſic. Quia tunc minor expoſtulabitur commutatio, eo quod vouens per commutationem non eximitur ab obligatione materiæ de qua erat votum. Vnde votum vitandi alicuius peccati, v. g. non fornicandi, non furandi, leuiori indiget commutatione, cæteris paribus, quàm votum alterius rei non præceptæ. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 56. num.* 3. Bard. *loco cit. n. 7. &* 8.

QVÆSTIO XLIII.

An, ſi ſit vnum votum alicuius rei, & ſimul alterum non petendæ illius commutationis, tunc debeat maior fieri commutatio?

REſpondeo vt certum: quod ſic. Quia tunc plura concurrunt vota, licet circa eamdem materiam: ergo materia ſubrogata debet eſſe æqualis vtrique vinculo. Sic Sanchez *n.* 5. Bard. *n.* 8.

QVÆSTIO XLIV.

An item, in commutatione votorum attendenda ſit ratio difficultatis, & oneris implendi rem promiſſam, & ſubrogatam?

REſp. quod ſic. Quia difficultas, & onus, quod paſſurus eſt vouens in executione voti, ac materiæ ſubrogatæ, auget meritum. Ex quo principio colligunt Doctores, quod votum ieiunij à paupere emiſſum, ſi in eleemoſynam commutetur, poſſit in minorem commutari, quàm ſi diues illud emiſiſſet. Quia pluris Deus facit paucas pauperis pecunias, iuxta eius indigentiam, quàm multas diuitis, vt conſtat ex Lucæ *cap.* 21. Deinde pauciora ieiunia debent in eiuſdem voti commutatione imponi hominibus laborantibus, cholericis, & debilibus; quàm otioſis, phlegmaticis, & robuſtis. Quia pauciora in illis, æquiualent pluribus horum, ratione maioris difficultatis, & laboris in illis perferendis. Sic Sanchez *n.* 10. ex Suario *lib. 6. de voto, cap. 1. num.* 16. Nauarro *cap. 12. n.* 77. Hoſtienſi, Angelo, & aliis. Sic etiam Baſſeus *tom. 2. votum 2. ſub n.* 18.

QVÆSTIO XLV.

An, in commutatione voti peregrinationis, conſiderandi ſint labores itineris, & expenſæ, quas vouens in itinere erat facturus?

REſpondeo vt certum quod ſic. Quia id conſtat ex cap. *Magnæ, de voto*, vbi harum expenſarum, & laboris itineris rationem habendam eſſe, Pontifex iis verbis pronunciat: *Tibi, pro te, & famulis tuis licentiam concedimus votum peregrinationis taliter commutare, vt expenſas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo facturus, alicui Religioſo committas, &c. laborem etiam laboribus recompenſes.* Hæc Pontifex. Sic docent omnes. Legantur Suarez *lib. 6. de voto, capit. 19. num.* 19. Sayrus *lib. 6. cap. 12. num.* 10. Sanchez *lib. 4. cap. 56. num.* 11. Prado *cap. 31. de voto, q. 15. §. 6. num.* 87. Nauarrus *cap. 12. num.* 77. & alij plures, apud Sanchez. Qui vt certum ſupponunt excipiendas eſſe expenſas, quas vouens domi erat facturus. Quia cùm illæ eſſent, ceſſante ea peregrinatione faciendæ, non ſunt Deo dicatæ per votum. Sic etiam Baſſeus *loco citato.*

QVÆSTIO XLVI.

An in commutatione talis voti computandæ ſint expenſæ, quas iuxta decentiam ſui ſtatus, facturus erat vouens?

NEgant quidam, exiſtimantes non eſſe habendam rationem expenſarum, quas homo nobiliſſimus, & diues facturus eſſet in comitatu equorum, & famulorum, eo quod hæ per accidens ſe habeant

ad

ad votum, & eundo, abſque tanto comitatu illo voto ſatisfiat. Ita Henriquez *lib.* 7. *cap.* 30. *num.* 5. Sayrus *n.*20. *citato*, Aragon 2.2.*q.*88.*art.*2. *dub.*2. *corollar.* 2. P. de Ledeſma *tom.*2. *tract.* 10. *cap.*8. & Rodrig. *tom.*2. *ſum. cap.* 100. *n.*5. qui docent hunc vouentem, ſolum teneri ad computandas expenſas, quas faceret ſolus, aut cum vno, aut altero ſocio.

Sed probabiliùs Reſpondeo computandas eſſe expenſas, quas iuxta decentiam ſui ſtatus, & moralem ipſius vouentis conſuetudinem, in ſimili itinere facturus erat: quamuis in rigore expreſsè non promiſerit hoc, ſed tantum ire, atque ita voto ſatisfaceret ſi ſolus peregrinaretur: & res æſtimandæ ſunt moraliter, & prout in re ipſa futuræ ſunt, & ideo dicendum hæc eſſe implicitè volita ab ipſo vouente. Confirmatur, quia aliàs dicendum eſſet, nullas expenſas computandas; quia etiam ſatisfaceret, ſi pedeſter, & mendicans illud exequeretur. Sic Suarez *lib.*6. *de voto*, *cap.*19. *n.* 20. dicens eſſe omnium, & oppoſitum eſſe contra rationem. Sanchez, vbi ſuprà *num.*14. Barth. à S. Fauſto *lib.*4. *theſauri q.*89. Moneta *in com. vlt. volum. cap.*7. *num.*415. Bardus *in explicat. Bull. Cruc.* 2. *p. tract.* 7. *ſect.*1. *n.*18. Prado *q.*15. *cit. n.*88. Palaus *diſp.*2. *punct.*16. *n.*4. Qui ſecus dicunt, de expenſis, quas vouens vanæ oſtentationis cauſa facere vellet in comitatu equorum, famulorum, in ornatu veſtimentorum, &c. de his enim non eſſet habenda ratio.

QVÆSTIO XLVII.

An item, in commutatione dictæ peregrinationis voti, computandæ ſint expenſæ, quæ in reditu faciendæ ſunt?

NEgant nonnulli Doctores: eo quòd votum ſolùm fuit de eundo, non de redeundo, vnde plenè ſatisfiet voto, non redeundo: ergo ſicuti reditus per accidens ſe habet ad votum, ita etiam expenſæ eiuſdem reditus. Ita ſentiunt Henriquez & Rodriguez vbi ſuprà. Angles 2. *p. q. vnica de voto, art.*8. *diff.*6. *propoſitione* 3. Graffis *lib.*2. *deciſ. cap.*30. *n.*10.

Sed longè multò probabiliùs Reſpondeo dicendum, computandas eſſe expenſas reditus. *Primò*: quia *in cap. magna, de voto*, expreſsè expenſæ reditus computantur, vt conſtat ex verbis textus relatis ſuprà *q.*45. *Secundò*: quia etſi vouens redire non promiſerit: at cùm votum ſeu promiſſio intelligatur morali modo, prout res ſe habitura ſit, tacitè clauditur huiuſmodi reditus in voto. Sic Suarez *n.*20. *cit.* Rodrig. mutans ſententiam *in addit. ad Bull.* §.9. *n.*108. Hoſt. Henricus, Palud. Roſella, Angelus, & Ludou. Lopez, quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib.*4. *cap.*56. *n.*16. Bardus *in Bull. Cruc. p.* 2. *tract.*7. *cap.*3. *ſect.*1. *n.*18. Prado *loco citato*, *n.*90. Palaus *num.*4. *cit.* Addit tamen Sanchez *n.*17. Quod caſu, quo vouens peregrinationem, de facto peregrinaretur ad locum deſtinatum, ac mutata voluntate, nollet redire, tunc nulla expenſarum reditus computatione indigeret, quia reditum nequaquam vouerat, & ſolum ante voti executionem, tenebatur eas computare, vt acceſſorias voto: ergo cum iam votum expleuerit, ad eas non tenebitur.

QVÆSTIO XLVIII.

An deinde in commutatione dicti voti, ſint conſideranda itineris pericula, tributa ſoluenda, &c.

REſpondeo vt certum quod ſic. Quia hæc omnia vouens Deo obtulit, & augent meritum, & voti æſtimationem. Sic Rodrig. *tom.*2. *cap.*100. *n.*5. *documen.*5. Sanchez *loco cit. n.*19. Bardus *eod. n.*19. vbi ita ait: Infertur tertio, pericula itineris, tributa ſoluenda in tranſitu, damna, quæ vouens paſſurus eſt ob abſentiam à propria domo, ſi præuiſa fuerint tempore emiſſionis voti, debent ſpectari in commutatione, quia augent dignitatem, & æſtimabilitatem voti: ſecus ſi non fuerint præuiſa, & conſequenter neque volita: quia cum non ſint onera per ſe, & inſeparabiliter connexa cum executione voti, & merè per accidens ad votum ſe habeant, debent eſſe præuiſa, ad hoc, vt volita votum æſtimabilius reddant. Sic ille.

QVÆSTIO XLIX.

An rurſus computandæ ſint expenſæ quas facturus eſſet vouens in commorando in peregrinationis loco?

NEgant quidam, quos refert, ſed non citat, Palaus infrà.

Sed Reſp. vt certum: quod ſic. Quia ſic habetur expreſsè *in d. cap. magnæ, de voto*, vt conſtat ex habitis *q.*45. Sic ex Hoſtienſi, Henrico, & Roſſella, tenet Sanchez *loco cit. n.*20. Palaus *diſp.*2. *punct.*16. Qui notant non oportere eleemoſynam, in quam illæ expenſæ fortè commutantur, mitti in fauorem illius loci pij, in quem peregrinatio promiſſa eſt.

QVÆSTIO L.

An votum peregrinationis Hieroſolymitanæ ſit commutandum in eleemoſynam mittendam in eius loci ſubſidium?

AFfirmare videtur. Quia ſic Pontifices obſeruarunt. Conſtat ex cap. *Magna, de voto*, vbi votum Hieroſolymitanum cuiuſdam Epiſcopi commotatur, vt expenſas eundi, redeundi, ibique cõmorandi, integrè in ſubſidium Terræ Sanctæ mittat, laboremque itineris compenſet ſollicitius, inſtando Vigiliis, orationibus, & ieiuniis, & idem habetur *in cap. Quod ſuper his*, & *cap. Ex multa*, *eod. tit.* ergo ex iuris præſcriptione, eleemoſyna in quam tale votum commutatur, in ſubſidium Terræ Sanctæ mittenda eſt.

Reſp. dicendum, quod ex vi iuris, ſic eſſet redimendum huiuſmodi votum, vt probant textus allati: & olim ſic commutabatur: quia vrgebat neceſſitas ſuccurrendi expeditioni bellicæ in illius terræ ſubſidium: quæ cum hodie illa neceſſitas prorſus ceſſarit, non eſt neceſſaria ea voti commutatio; & ita inſtar aliorum commutari poteſt, vel iuxta tenorem priuilegij conceſſi ad talem commutationem faciendam. Sic Suarez *lib.*6. *de voto*, *cap.* 19. *num.*17. Sanchez *lib.*4. *cap.*56. *n.*26.

QVÆSTIO LI.

An, in voto conditionali pœnali, ſit expendenda in commutatione illius vtraque materia, voti videlicet, & pœna?

RESpondeo diſtinguendo ſic. Si commutatio iſtius voti petatur, & facienda ſit poſt impletam conditionem, hoc eſt poſt ludum (in caſu,quo quis *vouit non ludere,& ſi luderet,vouit dare quandam eleemoſynam*) tunc vtriuſque, nempe bonitatis non ludendi, & bonitatis eleemoſynæ ratio habenda eſt. Quia ex vna parte, *non ludere*, fuit res per votum directè promiſſa, ex alia vero parte, ipſa eleemoſyna, purificata conditione, hoc eſt, poſito ludo, ea tranſiit in rem abſolutè promiſſam: ergo.

Si verò commutatio talis voti petatur ante impletam conditionem. Tunc aliqui dicunt, non eſſe attendendam pœnam, hoc eſt, eleemoſynam: quia illa nondum eſt promiſſa,cum non ſit purificata conditio. Alij contrà dicunt, eſſe attendendam, non ratione ſui, ſed ratione bonitatis directè promiſſæ, Sic Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 6. *n.* 9. qui id probat ſic. Votum non ludendi, eſt grauius, ſi referatur ad pœnam illam dandi eleemoſynam, quàm ſi ad talem pœnam non referatur: grauius eſt enim ſic promittere: *Voueo non ludere, quod ſi luſero, voueo eleemoſynam:* quàm ſolum ſic. *Voueo non ludere:* ergo non eſt mirum eſſe expendendam illam pœnam, vt videatur grauitas totius voti. Addit tamen huiuſmodi pœnam, nempe (in caſu dicto) eleemoſynam non eſſe accipiendam ſecundum totam ſuam grauitatem: quia cum nondum ſit incurſa, ſed à voluntate vouentis, quoad futurum euentum, adhuc pendeat, multum à ſua grauitate deficit. Hæc omnia Tambur. Et certè probabiliſſimè. Legantur de hac re Sanch. & Suarez, *locis citatis.*

---

§. III.

Proponuntur aliquæ peculiares votorum commutationes pro rectà aliorum commutatione facienda.

QVÆSTIO LII.

In quod opus commutari poteſt, votum perpetuò ieiunandi, ſingulis ſextis ferijs, aut diebus ſabbathi?

REſpondent aliqui, poſſe commutari in Confeſſionem, & Communionem per annum integrum, decimoquinto die, & in tria ſacra facienda, aut in recitationem Roſarij, & eleemoſynam modicam, ſexta feria, aut ſabbatho perpetuò faciendam. Sic aliqui, apud Sanchez *lib.* 4. *cap.* 5. *num. vltimo.* Qui addit ſibi hanc commutationem non videri æqualem, niſi ea triennio duraret, aut adderetur recitatio quotidiana, eo anno, calculorum virgineorum.

Alij tale votum ita commutant, vt vouens perpetuò Roſarium Virginis genuflexus recitet ſemel in hebdomada; vel eleemoſynam aliquam tribuat ſemel item in hebdomada, addita Corona Domini flexis genibus recitanda. Sic Ludou. à Cruce, Tamburin. & alij; necnon Bardus 2. *p. in Bull. Cruc. tract.* 7. *capit.* 3. *ſect.* 2. §. 10. *num.* 66. vbi ita ait: Si ieiunium ſit perpetuum, v.g. ſingulis ſextis feriis, aut die ſabbatho, tunc commutabitur in Roſarium Beatæ Virginis, genibus flexis recitandum, vel in recitandos ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum Litaniis, & ſubſequentibus precibus, eadem feria ſexta vel ſabbato aut qualibet alia die hebdomadæ. Et ſi tale ieiunium fuit promiſſum pro anima alicuius defuncti, commutatio poterit fieri in recitandum Officium defunctorum; vel in Confeſſionem, & Communionem, vel in eleemoſynas erogandas pro anima illius defuncti. Sic ille.

QVÆSTIO LIII.

In quod opus poteſt commutari ieiunium vnius diei?

REſpond. quod poteſt, vel in geſtationem vnius cilicij, vel in verberationem corporis moderatam; vel in Roſarium recitandum flexis genibus, vel in aliquam eleemoſynam elargiendam. Conſtat ex dictis, & docet Bardus *n.* 65.

QVÆSTIO LIV.

In quod opus commutabitur ieiunium in pane, & aqua?

REſpondeo, quod in recitationem integri Roſarij flexis genibus, addita verberatione corporis; vel in eleemoſynas competentes facultatibus vouentis; vel melius in Confeſſionem, & Communionem. Sic ex Bardo *loco cit. n.* 66. docet Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 6. *n.* 12.

QVÆSTIO LV.

In quod poterit commutari votum erogandæ eleemoſynæ?

REſpondeo, quod in ſeruitium in Xenodochio, aut Hoſpitali tot dierum, quot iudicantur ſufficientes ad compenſandam quantitatem eleemoſynæ promiſſæ. Sic Bard. & Tamburin. *locis citatis.* Et è contra votum inſeruiendi in xenodochio, commutabitur in eleemoſynas erogandas, iuxta menſuram, & proportionem obſequij præſtandi.

QVÆSTIO LVI.

In quod commutabitur votum confitendi, & communicandi, tali die, v.g. ſabbato?

REſpondeo, quod in actum contritionis, vel amoris Dei ſuper omnia, & ieiunium, & Roſarium, aut Coronam B. Mariæ Virginis. Sic Bardus, & Tamburin. *locis citatis.*

QVÆSTIO LVII.

In quod commutabitur votum celebrandi Miſſam?

REſpondeo in Communionem, & in recitationem Roſarij, aut Officij B. Virginis; vel eleemoſynas, aut ieiunium. Sic Bardus, & Tamburin. vbi ſuprà.

QVÆSTIO LVIII.

In quod commutabitur votum recitandi ſingulis feriis ſextis perpetuò, ſeptem Pſalmos Pœnitentiales?

REſpondeo, quod in hoc, quod in eadem die ſexta, vel in alia, ſemel in hebdomada, perpetuò ieiunetur. Sic Ludou. à Cruce, quem citat, & ſequitur Tamburin. *lib.3.cap.16.§.6.n.21.*

QVÆSTIO LIX.

An, per aſſumptionem ad Epiſcopatum, valeat commutari ad æqualitatem, votum ingrediendi Religionem?

AFfirmāt multi DD. quia ſtatus Epiſcopalis perfectior eſt ſtatu Religioſo, vt habetur cap. *licèt. de Regular. &* cap. *veniens, de iureiurando*: ergo votum de hoc ſecundo, pluſquam ad æqualitatem commutatur in ſtatum illum. Ita Abbas, & alij apud Suar. *tom.3. de Relig. lib.1.cap.19.n.1.* Rodrig. *tom.2. ſum.c.6. n.6.* Henriq. *lib.10.cap.32.n.5.* Viuald. *1.p. Candel. de matrim.* vbi *de impedim. voti, num.89.* Sà verb. *Epiſcopus, n.2.*

Sed longè probaliùs Reſp. non benè commutari, quia longè probabilius eſt, quod per aſſumptionem ad Epiſcopatum, non diſſoluatur obligatio voti ingrediendi Religionem; ac per conſequens habentem tale votum, non poſſe facere commutationem vnius in aliud. Probatur id ex cap. *Per tuas. De voto.* Vbi Innocent. III. conſultus ab Epiſcopo Gratianopolitano, qui ante ſuſceptum Epiſcopatum, votum ingrediendi Religionem emiſit, reſpondet: *Si tuam deſideras ſanare conſcientiam, regimen reſignes Eccleſiæ, & reddas Altiſſimo vota tua.* Ex quibus Pontificiis verbis, apertè colligitur, per aſſumptionem ad Epiſcopatum, non ſatisfieri voto Religionis. Ideo hanc partem tenent S. Thom. *2.2.q.189.art.3. ad 1.* Caietan. ibidem, Suarez, vbi ſuprà *n.3.* Sanchez *lib.4. Decal. cap.17. num. 5.* Leſſius *lib.2. cap.40. dub.10. n.103.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.44. n.21.* Layman *lib.4. tract.5. cap.6. q. vltima.* Caſtro Palao, *tom.3. tract.16. diſp.1. punct.6. n.2.* Azor *1.p. lib.11. cap.16. q.2. & cap.22. q. vltima.* Quos omnes refert, & ſequitur Bardus *in Bull. Cruc. p. 2. tract.7. cap.3. ſect.2. §.9. n.52.* Qui *n.61.* ad argumentum contrariæ ſententiæ reſpondet, quod licèt ſtatus Epiſcopalis ſi perfectior ſtatu Religioſo; nihilominus in ordine ad propriam perſonam, vtilior, & ſecurior eſt ſtatus Religionis; quia ſtatus Epiſcopalis multa inuoluit pericula, & excitamenta ad malum, ratione, bonorum, diuitiarum, &c. quorum occaſione facile homo poteſt allici ad ambitionem, nimiam pecuniarum auiditatem, &c. Quibus omnibus ſtatus Religioſus eſt liber; immo habet excitamenta ad oppoſitas virtutes, nempe ad humilitatem, paupertatem, &c. Legantur Suarez *tom.3. de Relig. lib.1. cap.18.* & Leſſius *n.18. citato.*

QVÆSTIO LX.

An, votum ingrediendi Religionem arctiorem, æqualiter commutetur in votum profitendi, & perſeuerandi in laxiori?

NEgant aliqui Doctores, exiſtimantes, non eſſe licitam talem commutationem. Quia (inquiunt) Religio laxior minus bonum eſt, minuſque Deo gratum, quàm ſtrictior. Quare, vt ſit licita, vel miſceri debet talis commutatio cum diſpenſatione, vel addi aliqua alia opera, vt ſic ſuppleatur exceſſus ille, quem ſuprà laxiorem, habet ſtrictior Religio. Ita Suarez *tom. 3. de Relig. cap. 9. num.2.* Quem citat, & ſequitur Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.16. §.6. n.16.*

Sed probabilius Reſp. æqualiter commutari, ac proinde licitam eſſe talem commutationem. Ratio eſt, quia maius bonum eſt, gratiuſque Deo, profiteri in Religione laxiori, quàm ſimpliciter ingredi in ſtrictiorem: ergo commutatio huius voti in illud, non ſolum erit in quid æquale, verùm etiam in melius. Sic *lib.4. Decal. cap. 16. n.17. fine*, & latius *n.20.* D. Anton. & Palud. apud ipſum. Sylueſt. *votum 4. q.7.* Ludou. à Cruce *in Bull. diſp. 1. cap.6. dub. 12. n. 4.* Trullench. *lib.2. Decal. cap.18. n.6.* Barthol. à S. Fauſto *lib.4. theſauri, q.37.* Bardus *in Bull. 2.p. tract.7. cap.3. ſect.2. §.6. n.38.* Qui aduertit, hanc ſententiam eſſe intelligendam, ſi in Religione illa, quæ eſt laxior, & in quam fit commutatio, vigeat regularis obſeruantia; aliter ſi ſit collapſa, commutatio in illam, non erit licita, nec valida. Quod antea notauit Sanchez *cap.16. cit. n.13.* Quia rurſus addunt, prædictum votum ingrediendi Religionem arctiorem, commutari benè poſſit in votum profitendi in Religione Canonicorum Regularium, eo quod hi in communi viuant, & ſint veri Religioſi. Legantur Sanchez *n.12.* Trullench. *dub. 18. num. 2.* & alij.

QVÆSTIO LXI.

An, votum ſimplex & abſolutum caſtitatis, poſſit pura omnino commutatione tolli?

NEgant aliqui Doctores, exiſtimantes huiuſmodi votum, non poſſe per meram commutationem tolli; & ideo dicunt, admiſcendam eſſe diſpenſationem aliquam, ab eo; qui poteſtatem habet diſpenſandi. Ita Sanchez *lib. 4. capit. 56. num. 41.* citans pro ſe Sotum *lib.7. de iuſt. q. 4. artic. 3. verſ. at verò*, & Aragon. *2.2. quæſt.88. artic.12. dub. 1. in Corollar. 1.* quod infert ex dicto 3. Probant ex eo quod nil caſtitate ſit melius, iuxta illud *Prouerb. 16. Omnis ponderatio non eſt digna animæ continentis.* Citat Prado pro hac parte Trullench. *lib.1. Bullæ, §.7. cap.3. dub.18. n.25.* docentem cum Sanchez, ſe non inuenire qualiter hoc votum poſſit commutari in aliquid æquale.

Sed

Sed meljùs Reſp. poſſe pura commutatione tolli, vel immediate à ſummo Pontifice, vel à Confeſſario, virtute delagata ab illo. Quia reuera aliquæ inueniuntur virtutes, quæ fine excedunt continentia, vt caſtitas, & contemplatio, &c. Nec locus Prouerb. obſtat, quia ſenſus illius eſt, multa auri talentia, non eſſe comparabilia cum caſtitate, ſeu nil eſſe in opibus, & theſauris huiuſmodi, quod cum anima pura, & caſta comparari poſſit. Sic Bard. *loco cit.* §. 2. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 15. §. 6. *n.* 92. *&* 93. Qui dicit id communiter Doctores ſupponere, nempe hoc votum & omnia alia poſſe à Papa pura commutatione tolli. Sic videtur etiam ſentire Tamburin. *loco cit. n.* 15. dum referens dicentes, votum abſolutum, tum caſtitatis, tum Religionis non poſſe propriè commutari; ait, ſibi hoc difficile dictum videri. Tenent etiam alij Doctores mox citandi.

QVÆSTIO LXII.

In quod igitur votum caſtitatis abſolutum commutari poterit?

RESpondet Mag. Prado *n.* 92. ſufficienter videri poſſe commutari reſpectu quorundam, in id, quod aſſignant Medina *in ſum. lib.* 1. *c.* 14. §. 7. *regul.* 3. & Sayrus *lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 21. nempe, quod vouens ieiunet ſextis feriis; ſumat Euchariſticam decimoquinto die per totam vitã, vel ſaltem, ſemel in menſe; recitet quotidie Roſarium B. Virginis, aut ſeptem Pſalmos, & eleemoſynam quotidie faciat, prout facultas permiſerit. In aliis vero opus erit addere maiorem eleemoſynam, & fortè orationem per horam quotidie. Hæc Prado. Sed certè Medina, & Sayrus ſolum loquuntur de commutatione voti Religionis, nec meminere caſtitatis. Vnde loquendo de hoc voto, de quo ſolum impræſentiarum.

Meliùs reſpondet Bardus faciendam eſſe commutationem in hoc vt vouens teneatur ſeruare caſtitatem coniugalem, & vt ſingulis menſibus Confiteatur, & Communicet; erôget ſtipem ad celebranda ſingulis annis decem Sacrificia; recitet quotidie, aut tertiam partem Roſarij, aut ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum Litanĳs, & precibus; ieiunet ſingulis ſextis feriis, & quid ſimile.

Si autem velit vouens, vt ſibi abſolutè commutetur totum votum caſtitatis, ita vt teneatur ſub voto, non accedere ad alienam mulierem, vel ad non committendum peccatum contra virtutem caſtitatis, tunc debet Confeſſarius id commutare, addendo aliud ieiunium, & frequentiorem receptionem Sacramentorum Confeſſionis, & Euchariſtiæ, attentis conditionibus ipſius vouentis. Sic Bardus *in Bull.* 2. *p. tract.* 7. *cap.* 3. *ſect.* 2. §. 2. *num.* 26. ex Ludou. à Cruce *in Bull. Cruc. diſp.* 1. *cap.* 7. *dub.* 5. *num.* 2. & Trullench. *lib.* 1. *Bulla*, §. 7. *cap.* 3. *dub.* 18. *n.* 27. *fine*.

QVÆSTIO LXIII.

In quod item commutaretur licitè votum ſolius caſtitatis coniugalis?

REſpondeo: quod debet regulariter commutari, in ieiunium ſemel in qualibet hebdomada; & in Confeſſionem, & Communionem perpetuò ſingulis menſibus, aut quid ſimile, ſecundum ſtatum vouentis. Sic Bardus *loco cit.* §. 3.

QVÆSTIO LXIV.

In quid rurſus commutabitur votum non contrahendi matrimonium?

REſpondet Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap. vltimo n.* 41. quod poteſt commutari in Confeſſionem ſingulis menſibus biennio faciendam, aut triennio, & in nouem Sacra. Ita ille, & alij docti Neoterici.

Sed hæc aliis minora videntur. Et ideo Bardus *loco citato*, ait, quod poſſit commutari in Confeſſionem, & Communionem ſingulis menſibus faciendam per triennium, & per idem tempus in nouem ſacra facienda, hoc eſt nouem, pro vnoquoque anno ex tribus. Additquè ex praxi Sacræ Pœnitentiariæ, iniungendum eſſe aliquod opus pium in perpetuum, arbitrio Confeſſarij; veluti, vt vouens ſingulis hebdomadis recitet integrum Roſarium, vel quotidie dicat ſeptem *Pater, & Aue*, aut quid ſimile. Sic ille ex Ludou. à Cruce *loco cit. dub.* 5. *n.* 4. Sed certè, vt aduertit Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 6. *n.* 17. hoc additum de iniungendo opere in perpetuum, ex ſe non eſt neceſſarium, vt ſuprà diximus.

QVÆSTIO LXV.

An, votum abſolutum Religionis ſit commutabile?

NEgant aliqui. Quia (inquit) quæcumque opera pia præſcribuntur ſemper & eadem, & excellentiora inueniuntur in Religione; vt ſunt, abſtinentiæ, macerationes carnis, paupertas, obedientia perpetua, oratio, vigiliæ nocturnæ, aliæque multæ preces, &c. Ita Sanchez *cap. vltimo libri* 4. *num.* 41. Trullench. *in Bull. Cruc. loco cit. n.* 18.

Sed meliùs Reſpondeo, eſſe commutabile, ſicut diximus, eſſe votum caſtitatis. Sic Sayrus, & Medina citati ſuprà *q.* 62. Pater Suarez, Ludou. à Cruce, Tamburin. Bardus, & Prado mox citandi.

QVÆSTIO LXVI.

In quod igitur poteſt huiuſmodi votum commutari?

REſpondeo, quod iuxta ſententiam Medinæ, Sayri & Pradi poteſt commutari in opera aſſignata à nobis ſuprà *q.* 62. Sed dicta onera aliquibus videntur inæqualia, cùm onera Religionis ſint multò maiora.

Alij dicunt, commutandum eſſe, vel in ſtatum Sacerdotalem, vel ſaltem in caſtitatem coniugalem, deinde in obligationem recitandi quotidie Horas canonicas, vel Roſarium integrum B. Mariæ Virginis, rurſus in ieiunia, quæ ſeruantur in Religione de qua eſt votum. In Confeſſionem, & Communionem decimoquintò die. Et in aliquas eleemoſynas faciendas ſingulis annis in honorem, & cultum illius, qui fuit primus Inſtitutor talis Religionis, ſi fuerit Sanctus, aut Beatus. Sic Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *n.* 9. Bard. *loco cit.* §. 10. *n.* 34. & alij. Qui omnes

notant, tutius eſſe in hoc caſu recurrere ad Pontificem, vel ad alium, qui ex delatione, habeat poteſtatem diſpenſandi, vt miſceat diſpenſationem cum commutatione huius voti in opera prædicta. Nota ex dictis, quod huiuſmodi votum abſoluè emiſſum, ſolùm à Pontifice poteſt commutari, niſi alias aliquis habeat ab ipſo delegatam poteſtatem: ſecus dic de huiuſmodi voto non abſolutè, ſed ſub conditione emiſſo. Lege Sanch. *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 34. & March. v. *voto, Reſol.* 451.

QVÆSTIO LXVII.

In quod poteſt commutari votum aſſumendi Sacerdotium?

RESpondent aliqui docti Neoterici apud Sanchez *lib.* 4. *cap. vltimo, n.* 48. quod poſſit commutari in recitationem quotidianam ſeptem Pſalmorum Pœnitentialium cum Litaniis, vel Officij Beatiſſimæ Virginis, vel calculorum virgineorum, & in Confeſſionem, & Communionem decimo quinto die faciendam; & in faciendum celebrari Sacrum ſingulis menſibus, & vt voueat caſtitatem in ſtatu ſæculari. Quod ſi nolit caſtitatem ſeruare, ſed tranſire ad nuptias, huius loco, ieiunet omnibus ſextis feriis. Sed hæc commutatio valde minor videtur Sanchio, & Tamburino, & ideo dicunt, quod vel addatur aliud, vel immiſceatur diſpenſatio. Sic etiam ſentit Bardus *loco cit.* §. 4 *num.* 30. & ideo addit, quod vt ſecuriùs Confeſſarius procedat, poſſit loco ſeptem Pſalmorum, vel Officij B. Virginis, &c. imponere vouenti onus recitandi quotidie Horas Canonicas, vel addere frequentiorem Sacramentorum receptionem, & aliquot ſacrificiorum celebrationem ſuo ſumptu faciendam.

DISPVTATIO XIX.

De interpretatione iuramenti, & voti, in ordine ad inducendam obligationem.

QVÆSTIO PRIMA.

An, quando de intentione iurantis, aut vouentis non conſtat, interpretandum ſit iuramentum, & votum, vt quoad minus fieri poſſit obligationem inducat?

RESPONDEO, tanquam quid certum: quod ſic. Sic Palaus his verbis: Si de intentione iurantis, aut vouentis, conſtat, nulla indiget iuramentum (aut votum) interpretatione: at ſi hæc intentio manifeſta non eſt, ſemper interpretandum eſt iuramentum (ſeu votum) vt ſeruata proprietate verborum quoad minus fieri poſſit, obligationem inducat. *Prior pars* ex terminis liquet, cùm intentio, vel reſtrictio iuramenti (aut voti) ex intentione iurantis (aut vouentis) deſumenda ſit. *Secunda pars* probatur: quia creaturam liberam aſtringi, & obligari ad aliquid determinatè faciendum, vel omittendum, odioſum illi eſt, & graue: ergo eſt facienda ſtricta interpretatio. Sic ille *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 14. *n.* 1. *& diſp.* 1. *de voto, punct.* 12. *n.* 1. & conſtat ex cap. *Ad noſtram, de iureiurando, & cap.* 1. *eod. tit. in* 6. & ex *l. Quid quod aſtringenda, ff. de verbor. obligat.* Sic & omnes. Legantur Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 2. *de iuram. cap.* 32. *num.* 7. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 3. §. 4. *n.* 1. Vbi ſic ait: Si de intentione iurantis conſtet, non eſt opus interpretatione, ſecus interpretari debet iuramentum, vt ſeruata proprietate verborum, quanto minor poteſt obligatio inducatur: quia ſemper præſumitur iurans, (aut vouens) minus voluiſſe ſuam libertatem lædere. Sic ille ibi, *& cap.* 15. §. 6. *n.* 1. Legantur Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 9. *n.* 11. *& lib.* 3. *Decal. cap.* 17.

QVÆSTIO II.

An iuramentum, ſeu votum, reſtringendum ſit, iuxta naturam actus, ſuper quem cadit?

REſpondeo: quod ſic. *Quia acceſſorium*, quale eſt iuramentum, ſeu votum, *ſequitur naturam principalis*, cui adiungitur, iuxta Reg. iuris 42. *in* 6. Nec certè iurans, aut vouens, præſumitur alio modo ſe obligare voluiſſe. Sic communis. Legantur Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 4. *à num.* 1. Gutierrez 1. *p. de iuram. confirmatorio, cap.* 37. *num.* 2. *&* 3. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 13. Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 31. *numer.* 2. *& lib.* 4. *de voto, cap.* 7. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 42. *dubit.* 4. *n.* 22. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 16. Palaus *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 14. *n.* 4. Tambur. *lib.* 3. §. 4. *num.* 3. *& cap.* 15. §. 6. *num.* 1. & alij.

QVÆSTIO III.

An, iuramentum, & votum, ita debeant reſtringi; vt non cenſeantur facta in tertij præiudicium?

REſpondeo: quod ſic. Quia ſic habetur in cap. *venientes, cap. cum tuis, & cap. cùm contingat, de iureiur.* & *cap.* 2. *eod. tit. in* 6. *& cap. Quamuis pactum. De pactis lib.* 6. & Ratio eſt: quia iuramentum factum in præiudicium tertij, eſt illicitum: ergo non poteſt obligare. Sic Palaus loco *cit. n.* 28. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 3. §. 4. *n.* 7.

Ex his tribus regulis præmiſſis interpretabimur aliquorum iuramentum, & votorum obligationem. Sit ergo.

QVÆSTIO IV.

An vouens, aut iurans, recitare Roſarium abſolutè; teneatur recitare integrum Roſarium?

REſpondeo, quod non teneatur, niſi ad recitandam tertiam partem. Quia ſecundum communem vſum loquendi, hæc Roſarium appellatur: igitur niſi aliud expreſsè intenderit vouens, ſufficit illi

ſi

Google

ſi tertiam partem recitet. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.*13. *n.*15. Palaus *diſp.*1. *de voto, punct.*12. *num.*5. Tamburin. *lib.*3. *Decal. cap.*15. §.5. *n.*5. & Suarez *lib.*4. *de voto*, *cap.*8. *n.*5. *in fine*: ibi: Si quis vouit quotidie dicere Roſarium, dubitat autem poſtea, an per Roſarium intellexerit integrum Roſarium, vel tertiam partem eius: in hoc caſu credimus, poſſe eligere tertiam partem, quando non poteſt pro altera parte ferre determinatum iudicium probabile, quia tunc poteſt interpretationē facere ſibi fauorabilem, & quia in obligatione dubia, eſt melioris conditionis. Sic ille. Prado *cap.*31. *q.*6. §.2. *n.*11. Diana 3. *p. tract.*6. *reſol.*50. & *p.*4. *tract.*3. *reſol.* 10. & Thom. del-Bene, *tract.*3. *dubit.*15. *num.*3.

QVÆSTIO V.

An, qui voto, aut iuramento promiſit recitare Roſarium; ſatisfaciet recitando alternatim cum ſocio?

NEgant aliqui. Quia Roſarium, communi vſu, & conſuetudine, non recitatur alternatim: ergo votum, aut iuramentum de illius recitatione non eſt præſumendum fieri de recitatione, extra vſum, & conſuetudinem. Ita Palaus *diſp.*1. *de voto, punct.*12. *n.*5. citans pro ſe Nauarrum *cap. quando, de Conſecr. d.*5. *cap.*10. *à n.*22. & Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*11. *num.*38.

Sed probabiliùs Reſp. dicendum quod verè ſatisfaciet. Quia hic iam eſt vſus apud nos, vt alternatim recitemus Roſarium. Quapropter 1. *p. tract.*5. *diſp.*9. *q.*70. diximus, contra eundem Sanchez, cum Nauarro, & aliis, poſſe recitare Roſarium cum ſocio, illum, cui iniunctum eſt pro Pœnitentia. Et ita hanc noſtram ſententiam tenent Azor *lib.*10. *inſtit. moral. cap.*7. *q.*2. *punct.*6. *n.*27. Tamburinus *lib.*3. *cap.*15. §.5. *n.*5. Prado *cap.*31. *de voto, q.*6. §.2. *n.*13. Diana *p.*9. *tract.*8. *reſol.*6. Suarez *lib.*3. *de orat. cap.*9. *n.*14. & 15. Bonac. *de voto, punct.*6. *n.*27. *Candid. diſp.*25. *art.*22. & alij communiter.

QVÆSTIO VI.

An etiam ſatisfaceret prædicto voto, & iuramento; ſi ſola mente, & non voce, Roſarium promiſſum recitaret?

NEgant præfati Doctores. Quia credendum eſt, de recitatione vſitata quæ eſt vocalis, votum fuiſſe emiſſum. Ita Sanchez *loco cit. n.*36. Palaus & Tamburin. *locis citatis.*

Sed probabiliter Reſp. quod etiam ſatisfaceret, caſu tamen dumtaxat, quo certò conſtaret vouenti expedientius eſſe ſuæ ſpirituali ſaluti, orare mente, quàm voce. Quia in tali caſu ſatisfacere pœnitentem recitando mente Roſarium ſibi in pœnitentia impoſitum, diximus, vt quid probabile 1. *p. loco cit. queſt.*37. Fauet hinc noſtro placito Palao *loco cit. n.*12, dicens quod ſi aliquis conſuetudinem haberet de recitando Roſario mentaliter, ſatisfaceret voto mente totum percurrendo, cum finis inſtitutionis Roſarij ſit meditatio myſteriorum noſtræ Redemptionis, quæ ſola mentali oratione perficitur.

QVÆSTIO VII.

An, qui vouit, aut iurauit, audire Miſſam quotidie; ſatisfaciet diebus feſtiuis vnam audiendo?

REſpondeo dicendum: quod ſic. Quia intentio vouentis videtur ſolum fuiſſe nullum tranſire diem ſine Miſſa. Sic Palaus *loco cit. n.*6. Tamburin. *n.*4. Suarez *lib.* 4. *de voto*, *cap.*7. *n.* 14. fine, ita dicens: ſi quis autem vouet audire Miſſam in die feſto, non intelligitur, vouere aliam Miſſam, præter eam, quam ex præcepto audire tenetur, quia ex vi talis materiæ id non ſequitur; quia de ratione Miſſæ non eſt, quod ſit, vel non ſit præcepta. Sic Suarez

QVÆSTIO VIII.

An, puella, quæ virginitatem perpetuam vouit; ſolùm obligetur ad recuſandum primum actum turpem?

REſpondeo vt certum: obligari, non ſolùm ad recuſandum primum actum turpem, ſed & omnes deinceps (niſi expreſsè aliqua limitatio addatur) quia ex vſu, & modo loquendi, illud, *voueo virginitatem*, (etiamſi non addatur, *perpetuam*, perpetuam caſtitatem ſignificat; ideóque amiſſa virginitate, per primum actum, adhuc obligatur ad reſpuendos omnes actus, tum externos, tum etiam internos, contra virtutem continentiæ. Secus vero dicendum eſſet, ſi expreſsè intenderet vouens, ſe ſolum obligare ad vitandum primum actum venereum, vt virgo permaneret, & non, niſi ſecundariò, & conſequenter ad abſtinentiam ab aliis actibus: tunc enim amiſſa virginitate per primum actum ceſſaret penitus votum. Sic Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 33. *n.* 7. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 21. *num.* 22. Suarez *lib.* 4. *de voto*, *cap.* 7. *num.*5. & 7. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *queſt.* 6. *punct.* 4. *verſ. ſecundum, quod notari debet.* Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.* 12. *numer.* 7. Tamburin. *lib.* 3. *capit.* 15. §. 5. *num.* 2.

QVÆSTIO IX.

An, vouens peregrinationem abſolutè; ſatisfaciat peregrinando equeſter?

REſpondeo dicendum quod ſatisfaciat, etiamſi tempore emiſſionis voti cognouerit pedeſter peregrinari. Quia equeſtris peregrinatio, in omni rigore, peregrinatio eſt. Nec cogitatio tempore voti concepta inducit obligationem, quia non ex cogitatione, ſed ex promiſſione obligatio naſcitur. Sic Palud. *in* 4. *d.*38. *q.*4. *art.*1. *n.*7. quem citat, & ſequitur Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*11. *n.*33. Bonac. *diſp.* 4. *q.*2. *punct.* 6. *num.*15. & 16. Palaus *diſp.* 1. *cit. punct.*12. *n.*9. Tamburin. *n.*3.

notant, tutius eſſe in hoc caſu recurrere ad Pontificem, vel ad alium, qui ex delatione, habeat poteſtatem diſpenſandi, vt miſceat diſpenſationem cum commutatione huius voti in opera prædicta. Nota ex dictis, quod huiuſmodi votum abſolutè emiſſum, ſolùm à Pontifice poteſt commutari, niſi alias aliquis habeat ab ipſo delegatam poteſtatem: ſecus dic de huiuſmodi voto non abſolutè, ſed ſub conditione emiſſo. Lege Sanch. *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 34. & March. v. *voto*, *Reſol.* 451.

QVÆSTIO LXVII.

In quod poteſt commutari votum aſſumendi Sacerdotium?

REſpondent aliqui docti Neoterici apud Sanchez *lib.* 4. *cap. vltimo*, *n.* 48. quod poſſit commutari in recitationem quotidianam ſeptem Pſalmorum Pœnitentialium cum Litaniis, vel Officij Beatiſſimæ Virginis, vel calculorum virgineorum, & in Confeſſionem, & Communionem decimo quinto die faciendam; & in faciendum celebrari Sacrum ſingulis menſibus, & vt voueat caſtitatem in ſtatu ſæculari. Quod ſi nolit caſtitatem ſeruare, ſed tranſire ad nuptias, huius loco, ieiunet omnibus ſextis feriis. Sed hæc commutatio valde minor videtur Sanchio, & Tamburino, & ideo dicunt, quod vel addatur aliud, vel immiſceatur diſpenſatio. Sic etiam ſentit Bardus *loco cit.* §. 4 *num.* 30. & ideo addit, quod vt ſecuriùs Confeſſarius procedat, poſſit loco ſeptem Pſalmorum, vel Officij B. Virginis, &c. imponere vouenti onus recitandi quotidie Horas Canonicas, vel addere frequentiorem Sacramentorum receptionem, & aliquot ſacrificiorum celebrationem ſuo ſumptu faciendam.

DISPVTATIO XIX.

De interpretatione iuramenti, & voti, in ordine ad inducendam obligationem.

QVÆSTIO PRIMA.

An, quando de intentione iurantis, aut vouentis non conſtat, interpretandum ſit iuramentum, & votum, vt quoad minus fieri poſſit obligationem inducat?

RESPONDEO, tanquam quid certum: quod ſic. Sic Palaus his verbis: Si de intentione iurantis, aut vouentis, conſtat, nulla indiget iuramentum (aut votum) interpretatione: at ſi hæc intentio manifeſta non eſt, ſemper interpretandum eſt iuramentum (ſeu votum) vt ſeruata proprietate verborum quoad minus fieri poſſit, obligationem inducat. *Prior pars* ex terminis liquet, cùm intentio, vel reſtrictio iuramenti (aut voti) ex intentione iurantis (aut vouentis) deſumenda ſit. *Secunda pars* probatur: quia creaturam libertana aſtringi, & obligari ad aliquid determinatè faciendum, vel omittendum, odioſum illi eſt, & graue: ergo eſt facienda ſtricta interpretatio. Sic ille *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 14. *n.* 1. & *diſp.* 1. *de voto*, *punct.* 12. *n.* 1. & conſtat ex cap. *Ad noſtram, de iureiurando*, & *cap.* 1. *eod. tit. in* 6. & ex *l. Quid quod aſtringende*, *ff. de verbor. obligat.* Sic & omnes. Legantur Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 2. *de iuram. cap.* 32. *num.* 7. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 3. §. 4. *a.* 1. Vbi ſic ait: Si de intentione iurantis conſtet, non eſt opus interpretatione, ſecus interpretari debet iuramentum, vt ſeruata proprietate verborum, quanto minor poteſt obligatio inducatur: quia ſemper præſumitur iurans, (aut vouens) minus voluiſſe ſuam libertatem lædere. Sic ille ibi, & *cap.* 15. §. 6. *n.* 1. Legantur Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 9. *n.* 11. & *lib.* 3. *Decal. cap.* 17.

QVÆSTIO II.

An iuramentum, ſeu votum, reſtringendum ſit, iuxta naturam actus, ſuper quem cadit?

REſpondeo: quod ſic. *Quia acceſſorium*, quale eſt iuramentum, ſeu votum, *ſequitur naturam principalis*, cui adiungitur, iuxta Reg. iuris 42. *in* 6. Nec certè iurans, aut vouens, præſumitur alio modo ſe obligare voluiſſe. Sic communis. Legantur Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 4. *à num.* 1. Gutierrez 1. *p. de iuram. confirmatoria*, *cap.* 37. *num.* 2. & 3. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 13. Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 31. *numer.* 2. & *lib.* 4. *de voto*, *cap.* 7. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 42. *dubit.* 4. *a.* 22. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 16. Palaus *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 14. *n.* 4. Tambur. *lib.* 3. §. 4. *num.* 3. & *cap.* 15. §. 6. *num.* 1. & alij.

QVÆSTIO III.

An, iuramentum, & votum, ita debeant reſtringi; vt non cenſeantur facta in tertij præiudicium?

REſpondeo: quod ſic. Quia ſic habetur in cap. *venientes*, *cap. cum tuis*, & *cap. cùm contingat*, *de iureiur.* & *cap.* 2. *eod. tit. in* 6. & *cap. Quamuis pactum. De pactis lib.* 6. & Ratio eſt: quia iuramentum factum in præiudicium tertij, eſt illicitum: ergo non poteſt obligare. Sic Palaus loco *cit. n.* 28. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 3. §. 4. *n.* 7.

Ex his tribus regulis præmiſſis interpretabimur aliquorum iuramentum, & votorum obligationem. Sit ergo.

QVÆSTIO IV.

An vouens, aut iurans, recitare Roſarium abſolutè; teneatur recitare integrum Roſarium?

REſpondeo, quod non teneatur, niſi ad recitandam tertiam partem. Quia ſecundum communem vſum loquendi, hæc Roſarium appellatur: igitur niſi aliud expreſsè intenderit vouens, ſufficit illi

ſi tertiam partem recitet. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.13. n.15.*Palaus *diſp.1.de voto, punct.12.num.5.* Tamburin. *lib.3. Decal. cap.15.§.5.n.5.* & Suarez *lib.4.de voto, cap.8.n.5. in fine*: ibi: Si quis vouit quotidie dicere Roſarium, dubitat autem poſtea, an per Roſarium intellexerit integrum Roſarium, vel tertiam partem eius: in hoc caſu credimus, poſſe eligere tertiam partem, quando non poteſt pro altera parte ferre determinatum iudicium probabile, quia tunc poteſt interpretationẽ facere ſibi fauorabilem, & quia in obligatione dubia, eſt melioris conditionis. Sic ille. Prado *cap.31. q.6.§.2.n.11.*Diana *3.p. tract.6. reſol.50.& p.4. tract.3. reſol.10.* & Thom. del-Bene, *tract.3.dubit.15.num.3.*

QVÆSTIO V.

An, qui voto, aut iuramento promiſit recitare Roſarium; ſatisfaciet recitando alternatim cum ſocio?

NEgant aliqui. Quia Roſarium, communi vſu, & conſuetudine, non recitatur alternatim: ergo votum, aut iuramentum de illius recitatione non eſt præſumendum fieri de recitatione, extra vſum, & conſuetudinem. Ita Palaus *diſp.1.de voto, punct.12. n.5.* citans pro ſe Nauarrum *cap.quando, de Conſecr. d.5. cap.10. à n.22.* & Sanchez *lib.4.Decal.cap.11. num.38.*

Sed probabiliùs Reſp. dicendum quod verè ſatisfaciet. Quia hic iam eſt vſus apud nos, vt alternatim recitemus Roſarium. Quapropter *1.p.tract.5.diſp.9. q.70.* diximus, contra eundem Sanchez, cum Nauarro, & aliis, poſſe recitare Roſarium cum ſocio, illum, cui iniunctum eſt pro Pœnitentia. Et ita hanc noſtram ſententiam tenent Azor *lib.10.inſtit.moral. cap.7.q.2.punct.6.n.27.* Tamburinus *lib.3. cap.15. §.5.n.5.* Prado *cap.31. de voto, q.6.§.2. n.13.*Diana *p.9.tract.8.reſol.6.* Suarez *lib.3.de orat.cap.9.n.14. & 15.*Bonac. *de voto, punct.6.n.27. Gandid.diſp.25. art.22.* & alij communiter.

QVÆSTIO VI.

An etiam ſatisfaceret prædicto voto, & iuramento; ſi ſola mente, & non voce, Roſarium promiſſum recitaret?

NEgant præfati Doctores. Quia credendum eſt, de recitatione vſitata quæ eſt vocalis, votum fuiſſe emiſſum. Ita Sanchez *loco cit.n.36.* Palaus & Tamburin. *locis citatis.*

Sed probabiliter Reſp. quod etiam ſatisfaceret, caſu tamen dumtaxat, quo certò conſtaret vouenti expedientius eſſe ſuæ ſpirituali ſaluti, orare mente, quàm voce. Quia in tali caſu ſatisfacere pœnitentem recitando mente Roſarium ſibi in pœnitentia impoſitum, diximus, vt quid probabile *1.p.loco cit. quæſt.37.* Fauet hinc noſtro placito Palao *loco cit. n.12.* dicens quod ſi aliquis conſuetudinem haberet de recitando Roſario mentaliter, ſatisfaceret voto mente totum percurrendo, cum finis inſtitutionis Roſarij ſit meditatio myſteriorum noſtræ Redemptionis, quæ ſola mentali oratione perficitur.

QVÆSTIO VII.

An, qui vouit, aut iurauit, audire Miſſam quotidie; ſatisfaciet diebus feſtiuis vnam audiendo?

REſpondeo dicendum: quod ſic. Quia intentio vouentis videtur ſolum fuiſſe nullum tranſire diem ſine Miſſa. Sic Palaus *loco cit. n.6.* Tamburin. *n.4.* Suarez *lib. 4. de voto, cap.7. n. 14.* fine, ita dicens: ſi quis autem vouet audire Miſſam in die feſto, non intelligitur, vouere aliam Miſſam, præter eam, quam ex præcepto audire tenetur, quia ex vi talis materiæ id non ſequitur: quia de ratione Miſſæ non eſt, quod ſit, vel non ſit præcepta. Sic Suarez

QVÆSTIO VIII.

An, puella, quæ virginitatem perpetuam vouit; ſolùm obligetur ad recuſandum primum actum turpem?

REſpondeo vt certum: obligari, non ſolùm ad recuſandum primum actum turpem, ſed & omnes deinceps (niſi expreſsè aliqua limitatio addatur) quia ex vſu, & modo loquendi, illud, *voueo virginitatem*, (etiamſi non addatur, *perpetuam*, perpetuam caſtitatem ſignificat; ideóque amiſſa virginitate, per primum actum, adhuc obligatur ad reſpuendos omnes actus, tum externos, tum etiam internos, contra virtutem continentiæ. Secus vero dicendum eſſet, ſi expreſsè intenderet vouens, ſe ſolum obligare ad vitandum primum actum venereum, vt virgo permaneret, & non, niſi ſecundariò, & conſequenter ad abſtinentiam ab aliis actibus: tunc enim amiſſa virginitate per primum actum ceſſaret penitus votum. Sic Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 33. n. 7.* & *lib. 4. Decal. cap. 21. num. 22.* Suarez *lib. 4. de voto, cap. 7. num. 5. & 7.* Valentia *2. 2. diſp. 6. quæſt. 6. punct. 4. verſ. ſecundum, quod notari debet.* Palaus *diſp. 1. de voto, punct. 12. numer. 7.* Tamburin. *lib. 3. capit. 15. §. 5. num. 2.*

QVÆSTIO IX.

An, vouens peregrinationem abſolutè; ſatisfaciat peregrinando equeſter?

REſpondeo dicendum quod ſatisfaciat, etiamſi tempore emiſſionis voti cognouerit pedeſter peregrinari. Quia equeſtris peregrinatio, in omni rigore, peregrinatio eſt. Nec cogitatio tempore voti concepta inducit obligationem, quia non ex cogitatione, ſed ex promiſſione obligatio naſcitur. Sic Palud. *in 4.d.38. q.4.art.1. n.7.* quem citat, & ſequitur Sanchez *lib.4. Decal. cap.11.n.33.* Bonac. *diſp. 4. q.2. punct. 6. num.15. & 16.*Palaus *diſp. 1. cit. punct.12. n.9.* Tamburin. *n.3.*

QVÆSTIO X.

An, qui votum peregrinationis emiſit, ſatiſfaciat, ſi mercede conductus, aut cauſa alterius negotij, aut curioſitatis, vel vi coactus, peregrinationem ſuſcipiat?

NEgat Sanchez *lib.4.cap.11. n.68.* Quia, qui emiſit hoc votum, verè vouit peregrinationem voluntariam, religioſam, & piam: ſed peregrinatio aſſumpta per vim, non eſt peregrinatio voluntaria, & religioſa, & multo minus, quæ ſolo titulo curioſitatis, aut alterius negotij profani aſſumitur: quæ vero ob mercedem, non tam eſt peregrinatio ex pietate, quàm ex iuſtitia: ergo in iis caſibus, non ſatisfaciet vouens peregrinationis voto.

Sed probabiliùs Reſp. quod verè vouens ſatisfacit ſuæ promiſſioni, in omnibus illis caſibus, dummodo habear intentionem ſatisfaciendi voto. *Et primò*, ſi vis illata non tollit vouenti integram libertatem, eſtò illam diminuat, voto ſatisfaciet, ſic coactus peregrinando; quia abſolutè peregrinationem piam voluntariè ſuſcipit. *Deinde* expeditio alicuius negotij, aut curioſitas, ſolum poteſt impedire voti ſatisfactionem, quando ſolus ille finis peregrinationis adeſſet: ſecus ſi cum illo adeſſet voluntas inuiſendi Sanctas Reliquas: nam tunc iam eſſet peregrinatio religioſa, ſaltem quoad ſubſtantiam actus, vt conſentit Sanchez. Nec tandem obſtat quod peregrinatio fiat ob mercedem; quia obligatio voti, & iuſtitiæ in eamdem materiam cadere poſſunt, vt benè probat Palaus *loco cit. n.10.* Qui hanc noſtram doctrinam tenet. Cui addo Tamburin. *lib.3. Decal. cap.15. §.5. num.3.*

QVÆSTIO XI.

An, vouens Religionem ingredi, aut Ordines ſacros ſuſcipere; teneatur, ex vi talis voti caſtitatem ſeruare, antequam talem aſſumat ſtatum?

REſpondeo tanquam certum: Non teneri, niſi id ſpecialiter à vouente intendatur, etiam ſi votum Religionis eſſet non tantum ingrediendi, ſed etiam profitendi ac perſeuerandi perpetuò in illo ſtatu. Ratio eſt: quia votum ingrediendi, aut profitendi Religionem non habet pro materia caſtitatem, ſed ſtatum in qua vouenda eſt caſtitas, ſicut & paupertas, & obedientia: ergo ex vi talis voti non extenditur ad talem caſtitatis materiam. Sicut votum aſſumendi Ordinem Sacrum eſt votum aſſumendi ſtatum, in quo vouetur caſtitas, dum talis ſtatus aſſumitur. Sic optimè Caiet. 2.2. *q.88. art.3.* Suarez *lib.4. de voto, cap.7. n.15.* Qui benè aduertit, quod tale votum Religionis, vel Ordinis ſacri, nunquam obliget ad caſtitatem, etiam poſt Profeſſionem factam, vel Ordinem ſuſceptum: nam licèt ſic vouens factus Religioſus, vel Sacerdos fornicetur, non peccat contra prius votum ſimplex, ſed contra ſolum ſolemne, quod in Profeſſione, vel Ordinatione emiſit. Valentia 2.2. *diſp.6. q.6. punct.4.* Palaus *pun.12. citato n.8.* Tamburin. *lib.3. cap.15. §.1. n.6.* & nos item *1.p. tract.5. diſp.14. q.119.*

QVÆSTIO XII.

An ſaltem, caſu, quo quis promittat, ſe vouere caſtitatem infrà annum; teneatur, ex vi, huius voti ſeruare caſtitatem, ſaltem poſt annum completum?

REſpondeo vt certum: Adhuc non teneri, ex vi talis voti, ſeruare caſtitatem non ſolum durante anno (quod eſt clarum) ſed etiam poſt illum completum, ſi de facto non vouear caſtitatem, etiam frangendo prius votum. Quia licèt in hoc peccet, de facto tamen non vouit caſtitatem, quæ fuit huius prioris voti, non materia. Sic Suarez *n.15. cit. fine.* Legatur. Nos ſpecialiter de aliquibus in ſpecie votis, latius per ſingulas diſputationes agemus. Sit ergo.

DISPVTATIO XX.

De voto, aut iuramento ieiunandi: Non bibendi vinum: Abſtinendi à carnibus, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum ieiunandi, obliget eo modo, quo obligat ieiunium Eccleſiaſticum?

RESPONDEO vt certum: quod ſic. Quia votum eſt quædam lex priuata, quam ſibi vouens ſua ſponte imponit: ergo menſuranda eſt huius legis priuatæ obligatio, cum obligatione Legis cõmunis de eadem materia, ex quo colligitur, quod vouens ieiunium, obligetur omninò à carnibus abſtinere, & à repetito prandio: quia hæc ad minus, ſunt de eſſentia Eccleſiaſtici ieiunij. Sic omnes. Legantur Suarez *lib.4. de voto, cap.7. num.9.* Sanchez *lib.4. Decal. cap.11. num. 31.* Tamburin. *lib.3. cap.15. §.5. num.11.* Palaus *diſp.2. de voto, punct.12. num.11.* Prado *cap.31. q.6. §.3. num.19.*

QVÆSTIO II.

An, qui vouit in vigilia Natiuitatis Domini ieiunare; poſſit veſperi longam refectiunculam ſumere; vt alij, qui ex præcepto Eccleſiæ, iuxta conſuetudinem, ſumunt?

NEgant Rodrig. *tom.1. ſum. cap. 23. num. 10.* & Petr. Ledeſma *relatis* à nobis *3.p. tract.5. diſp.4. q.24.*

Sed iterum probabiliùs Reſp. poſſe conſuetam cum aliis collationem ſumere, niſi aliàs habuerit expreſſam

Digitized by Google

expreſſam intentionem abſtinendi ab ampliori collatione. Quia præſumendum eſt voluiſſe vouentem exercere ieiunium, ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ,& conditionem ieiunij. Sic Sanchez *lib.4 Decal. cap.11.n.65.& lib.5.conſil.cap.1.dub. 26. n. 3.* Barthol. à S. Fauſto,& Paſqualigus,quos citauimus *1.p. q.14.cit.* Quibus nunc addo Tamburin.*lib.3. Decal. cap.15.§.5.n.13.* Pradum *cap.31.de voto,q.6.§. 3. n. 17.* Palaum *diſp.1.de voto,pun. 12.num.11.*

QVÆSTIO III.

An vouens ieiunare, extra Quadrageſimam;poſſit ouis, & lacticiniis veſci?

RESpondeo poſſe. Quia non eſt credendum, quod vouens ieiunium, ſe voluerit obligare ad ſtrictiorem ieiunij formam, quàm alij ſeruent: atqui, nec iure,nec conſuetudine ſunt interdicta oua, & lacticinia in ieiuniis, extra Quadrageſimam, vt cum communi Doctorum docuimus *1.p.tract.5.diſp.14. q.61.* ergo. Sic Palaus,Tamburin, Prado & alij. Qui idem dicunt, loquendo de ieiuniis quadrageſimalibus,caſu,quo vouens habeat Bullam Cruciatam.Lege me ipſum *1.p.loco cit.q.60.*

QVÆSTIO IV.

An ad minus teneatur abſtinere ab ouis, & lacticiniis, qui vouit ieiunare in Quadrageſima, & non habet Bullam Cruciatam?

AFfirmant quidam. Quia qui vouit ieiunare in Quadrageſima cenſetur votum emiſiſſe de ieiunio,ſub illa forma,quam ſeruat Eccleſia, nempe, abſtinendo à lacticiniis, & ouis: ergo. Ita Corduba ſum. *q.168.* Ludou. Lopez *1.p. inſtructorij, vbi de ieiunio,fol.714.* Azor, *1.p. lib.7.cap. 10. q. 2. & lib.11. cap. 10. q.6.*Suarez *lib.4.de voto, cap.7.n.9.* quos ſequitur Palaus *diſp.1.de voto, pun.12. n. 18.* & licèt ſatis probabiliter, vt conſtat ex dictis *1. p. loco cit. q.62.*

Sed non minùs probabiliter Reſpondeo: Non teneri abſtinere,ex vi voti ab ouis, & lacticiniis. Quia ſic vouens ſolum obligatur ad ſeruandum ieiunium, eo modo, quo ab Eccleſia inſtitutum eſt: atqui non eſt minus probabile, quod præceptum ieiunij quadrageſimalis, non obligat ad abſtinentiam lacticiniorum, ſed hoc præcipiat Eccleſia alio diſtincto præcepto, quod obligat etiam à lege ieiunij excuſatos: ergo ad abſtinentiam horum,non debet cenſeri obligatus vouens ieiunium quadrageſimale. Igitur quamuis peccaret contra præceptum Eccleſiæ prohibentis lacticinia edere, non tamen contra votum, ſi ieiunaret illis veſcendo. Sic Sanchez *lib.4.cap.11. n.53.* Lugo, & Ludou. à Cruce citati à nobis *1.p.* vbi ſupra. Legatur Tamburin.*lib.3.cap.15.§.5.n.11.* vbi ait vtramque ſententiam eſſe probabilem.

QVÆSTIO V.

An,qui vouit ieiunare certis diebus,per totam vitam;teneatur ad id,adhuc poſt annum ſexageſimum?

NEgant Sanchez, Paſqualigus, & alij à nobis adducti *3.p.tract.5.de ieiunio,diſp.8.q.21.* Affirmant contrà Layman, Leand.de Murcia; & alij,quos loco citato adduximus.

Sed ego iterum Reſpondeo non teneri, ex vi voti ieiunare, poſt annum ſexageſimum,niſi alias vouēs expreſſe voluerit, ſe obligare etiam in ſenectute,quia tunc votum obligaret; quamuis deobligari adhuc poſſet ex alio capite, nempe ex nimia debilitate vouentis,&c. Sic diximus *q. 21. citata.* Lege illam. Et tenet nouiſſimè Prado *cap. 31. de voto,q.6. §. 3. num. 19.* & me citato Diana *p.10.tract.16.reſol.50.* Ex quo colligitur, quod Religioſi Profeſſi, minores vigeſimo primo anno, teneantur ſeruare ieiunia Regulæ, vt diximus,contra aliquos *3.p.tract.5.diſp. 8. (non 6.vt citat Prado) q.9.* vbi pro hac parte refero tringinta quatuor Doctores. Quibus addo amicum Pradum *cap.31.de voto,q.6. §.3.n. 19.* & Dianam, *loco citato.*

QVÆSTIO VI.

An, vouens ieiunare non determinans dierum numerum; ſatisfaciat vnico ieiunio?

REſpondeo,quod ſic.Quia, vt ſupra eſt habitum, voti interpretatio ſtrictè facienda eſt,vt in quātum fieri poteſt, minùs obliget: atqui vnicum ieiunium, eſt minimum, ſub eo voto comprehenſum: illo ergo ſatisfiet voto ieiunandi. Sic Sanchez *lib. 4. cap.13.n.15.* Qui idem dicit de voto recitandi, non determinata quantitate, illi enim ſatisfieret (inquit) recitata ſemel aliqua quauis oratione, vt Angelica; quando Prudentis arbitrio conſideratis circumſtantiis voti, non cenſetur maior quantitas promiſſa. Sic ille. Prado etiam *loco cit.n.15.* Lege Dianam *part.9.tract.8. reſol.6.*

QVÆSTIO VII.

An item, qui vouit ieiunare aliqua, ſeu plura ieiunia, non determinando certum numerum; ſatisfaciat duobus diebus ieiunando?

REſpondeo dicendum: quod ſic. Quia pluralis locutio, duorum numero eſt contenta, *Reg. pluralis. de regul. iuris in 6.* ergo illo numero res promiſſa per votum ſaluatur. Sic Sanchez, & Prado *locis citatis.* Qui benè notant, id eſſe intelligendum, quando res eſt dubia, ſecus aliàs. Quia ſicut ridiculum eſſet,quod ſi Rex pro obtinenda victoria promiſit eleemoſynam, intelligeretur ſatisfacere voto,datis duobus diſpendiis: ita qui ad carnem domandam voueret ieiunare pluribus diebus, præſumi deberet, intendiſſe

intendiſſe ieiunare plures, quàm tres, aut quatuor. Vnde in his, & ſimilibus caſibus, confugiendum eſt ad viri prudentis arbitrium, qui attentis circunſtantiis, determinabit.

QVÆSTIO VIII.

An qui vouit ieiunare per totum menſem, teneatur ieiunare diebus Dominicis ipſius?

AFfirmat Layman, *lib. 4. tract. 8. cap. 2. num. 9.* fine, & apud ipſum, Bellarminus.

Sed multò probabilius Reſpondeo non teneri; niſi alias ad id expreſſe ſe obligauerit. Quia intelligitur hoc votum, iuxta morem Eccleſiæ emiſſum fuiſſe, à quo Dominici dies ſemper excipiuntur. Sic Tabiena, & Armilla, quos ſequitur Sanchez *lib. 2. Decal. cap. 37. num.* 20. Tamburinus *loco cit. n.* 11. Diana *p. 10. tract. 16. reſol. 50. fine.* & antea *part. 9. tract. 8. reſol.* 6. Prado *num.* 16. Qui propter eamdem rationem dicunt, quod ille, qui vouit ieiunare in vigilia alicuius Sancti, quando hæc incidit in Dominica, poteſt, imò præſtat ieiunare die Sabbati: quia hæc tranſlatio eſt de more Eccleſiæ. Sed de hoc addito babebimus ſpecialem quæſtionem *tract. 2. de voto, diſp. 4. q. 45.* & in ſequentibus, alias, quæ hîc deſiderari poſſunt.

QVÆSTIO IX.

An qui vouit pro aliqua die non comedere carnes; toties peccet, quoties eas comedit?

NEgant Paſqualig. Palud. D. Anton. & Tabiena citati à nobis *3. p. tract. 2. diſp 2. q. 39.*

Sed iterum, vt longè probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod toties peccet, quoties carnes comedit. Quia hoc votum eſt negatiuum, & obligat pro ſemper. Sic Nauar. Suarez, Angel. Sanchez, Diana, & alij à me citati, vbi ſupra *q.* 39. Et idem dico de voto non bibendi vinum in aliquo certo die, vt infra dicam *q.* 16. legatur iterum, me citato, Diana *part. 10. tract. 14. reſol.* 32.

QVÆSTIO X.

An item qui vouit certa die ieiunare, toties peccet quoties carnem illa die comedit?

AFfirmant Azor, & Suarez citati à me *3. p. tract. 5. diſp. 2. q.* 40. Quibus nunc addo Palaum *diſp. 1. de voto, pun. 12. n.* 15. Palud. & Silueſtrum, apud Pradum, mox citandum.

Sed iterum probabilius Reſpondeo, non peccare, niſi prima vice. Sic Sanchèz, Layman, Diana, Barthol. à S. Fauſto Ghilinus, Paſqualig. quos citaui pro me, vbi ſupra: Quibus nunc addo Pradum *num.* 22. & Tamburin. *n.* 12. Quia abſtioentia à carnibus erat (inquit) debita ex vi ſolius voti ieiunij, & acceſſoriè ad illud, non vero per ſe, vt per diſtinctum præceptum iubetur in diebus ieiunorum Eccleſiæ: ieiunio igitur impoſſibili, per primam comeſtionem carnium, reddito, abſtinentia ab illis non amplius vrgebit vouentem.

QVÆSTIO XI.

An, qui vouit ieiunare omnibus ſextis feriis, ſi in illa incidat Natalis Domini, excuſetur à ieiunio?

AFfirmant plures, eo quod hic ſit mos Eccleſiæ. Ita Ioan. *in cap. vltimo, de obſeruat. ieiunij.* Azor, *lib. 11. cap. 20. q. 3.* Rodriguez *tom. 3. cap. 25. num. 8.* (quamuis contrarium teneat *tom. 3. qq. Regnl. q. 43. art. 3.*) Fagundez *de pracep. Eccleſ. tract. 4. lib. 1. cap. 6. n. 6.* Diana *1. p. tract. 9. reſol. 6.* & *p. 9. tract. 8. reſol. 22.* Villalob. *tom. 2. tract. 34 diff. 34. n. 3.* & vt probabilem ſequitur Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 15. §. 5. n. 13.*

Alij contrà negant excuſari à ieiunio. Eo quod ſic colligatur ex *cap. fin. de obſeruat. ieiunij*, in quo abſolutè dicitur, quod *Qui nec voto, nec regulari obſeruantia ſunt aſtricti, in ſexta Feria, ſi Feſtum Natiuitatis Dominica die ipſo venire contigerit, carnibus propter Feſti excellentiam, veſci poſſunt, ſecundum conſuetudinem Eccleſia generalis.* Sic Textus: ergo qui voto ſunt aſtricti ad ieiunandum feriis ſextis, illa die ieiunare tenebuntur. Sic Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 20. n. 7.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 11. n. 61.* Vaſquez 1. 2. *diſp. 20. cap. 4. n. 26.* & alij plures, quos refert Diana, vbi ſupra. Quibus addo Pradum *cap. 31. de voto, q. 6. n. 27.*

Ego autem Reſpondeo, vt certum apud omnes, *primò.* Si quis vouit expreſsè ieiunare omnibus ſextis feriis, etiam ſi in illa inciderit Natalis Domini; tunc illum teneri ad ieiunium. Sic omnes vtriuſque ſententiæ Doctores; idem affirmantes de illis, qui ex Profeſſione Religioſa ad id ſunt adſtricti.

Reſpondeo *ſecundò* licèt probabilis ſit prima ſententia, probabilior tamen mihi eſt ſecunda, ob authoritatem ex iure adductam, & Doctorum, qui ſequuntur illam. Sunt enim plures multo, & excellentiores.

QVÆSTIO XII.

An votum non bibendi vinum, obliget ad non bibendam ceruiſiam?

AFfirmat Caiet. *2. 2. q. 150. art.* 1. eo quod loco vini ſumatur, ac inſtar illius inebriet.

Sed multò probabilius Reſp. nõ obligare, etiãſi votum emiſſum fuerit ad euitandam ebrietatem. Quia ceruiſia non eſt vinum: & finis extrinſecus, ſub voti obligationem non cadit. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 11. n. 44.* dicens, quod ſententia Caietani ſit vera, quando vouens intenderet ſe eo voto ad euitandam ebrietatem obligare, & ſolius exempli gratia vinum expreſſit: ſecus autem eſſet, quando etſi intenderit ſe non inebrietare, ad ſolius vini abſtinentiam vouit, nec illud gratia exempli in voto adhibuit. Sic etiam Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 12. n. 21.* Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 15. §. 5. num. 14.*

QVÆSTIO XIII.

An, votum non bibendi vinum, violetur ſumendo vinum in prima, & ſecunda Miſſæ ablutione?

RESpondeo vt certum: Non violari. Quia id votum non intelligitur, vt ſit contra præſcriptionem Miſſalis Romani, iuxta quam tenentur Sacerdotes, vino in prima ablutione, & in ſecunda, vino, & aqua vti. Sic Paludan. *4.d.38.q.3.art.4.n.* 27. & ibi Palac. *diſp.1.fol.838.col.2.*Azor, *1.p.lib.11.cap.20. q.7.* Quos ſequitur Sanchez *lib. 4.cap. 11.n.45.*

QVÆSTIO XIV.

An votum ieiunandi in pane, & aqua; obliget ſub mortali, ad nil aliud comedendum, vel bibendum?

RESpondeo vt certum: obligare. Vnde hoc ieiunium vouens, peccabit mortaliter comedendo piſces, legumina, & ſimilia; aut vinum bibendo, niſi id faciat in paruitate materiæ. Sic Palaus *loco cit. num.*19. Tamburin. *n.*25.

QVÆSTIO XV.

An, votum ieiunandi in pane, & aqua; frangatur vinum ſemel bibendo?

AFfirmat Caſtro Palao *diſp.1.de voto, pun. 12.n.*19. ibi: Difficultas eſt, an circunſtantiâ illa violata, eo quod ſemel vinum biberis, poſſis ſæpius bibere, abſque voti tranſgreſſione, &c. Sed *num.*21. ſequenti, oppoſitum videtur planè aſſerere, dum ait: votum abſtinendi à vino, *obligare ſub graui culpa, ne bibatur in ea quantitate, qua vina temperatè vtēſibus, ſufficeret pro vna comeſtione*: quaſi ad minorem non obligetur grauiter. Sed hoc ſecundum, nimis laxè dictum videtur Tamburino, & meritò; quia ex illo ſequitur, quod ſi quis quater bibat vinum aqua de more mixtum in prandio, temperatè bibet, ac proinde conſequenter, quod is, cui non liceret vinum propter votum bibere, poſſet ſine graui culpa bibere bis, vel ter; quod non credo.

Igitur ad quæſtionem Reſpond. dicendum, quod tale votum non frangeretur grauiter, ſemel bibendo vinum: benè tamen ſi pluries ſumeretur. Sic Tamburin. *lib.3.Decal.cap.*15.§.5.*n.*15.

QVÆSTIO XVI.

An, qui ſemel violauit votum non bibendi vinum; poſſit iam illud ſæpius bibere, abſque voti tranſgreſſione?

AFfirmat Sanchez *lib.4. citato cap.* 11.*num.* 45. apud Palaum, eo quod iam ſit impoſſibile eam circunſtantiam ſeruare.

Negat contrà Palaus *loco cit. n.* 19. eo quod intentio vouentis videtur aſtrinxiſſe ieiunio, abſtinentiam vini pro ſingulis horis totius diei.

Sed clariùs ego Reſpondeo. Si votum fuit ieiunandi in pane & aqua, violato ſemel voto non bibendi vinum, tunc licitum erit vouenti, ſine nouo peccato vinum iterum, iterumque potare, poſito quod aliud in contrarium expreſſe non intenderit; quia per potationem vini, ſemel violata circunſtantia voti ieiunandi in pane, & aqua, redditur pro illo die impoſſibilis dicta abſtinentia. Si verò votum fuit abſtinendi eo die, à vino, tunc etiam ſemel voto violato, non poterit vouens ſine nouo peccato iterum bibere. Sic Tamburinus *lib. 3. Decal. cap.* 15. §. 5. *n.* 17. his verbis: Ego aſſentior Sanceo, ſi ſermo ſit de voto ieiunandi in pane & aqua: Caſtro Palao autem, ſi de voto abſtinendi eo die à vino. Nam in his duobus votis, licèt videatur magna affinitas: quia tamen in altero eſt negatio bibendi vinum, quæ eſt malignantis naturæ; in altero eſt affirmatio bibendi aquam, videtur adeſſe non ſpernenda diuerſitas, quā pro Doctioribus innuiſſe ſit ſatis. Sic Tamburinus. Et benè, ſed nihil aliud docet quàm docet Sanchez *num.*45. *citato*. Nam in principio ſic ait: Qui vouit ieiunium cum pane, & aqua, eſt voti reus bibendo vinum: at eo bibito, in ea quantitate, vt ſoluat ieiunium, non eſt amplius peccatum id bibere, &c. Sic ibi. Et infra ſic: Secus eſſet, ſi quis promiſiſſet ſe ſolum (*ſic lege*) panem, & aquam comeſturum, tunc enim quoties biberet vinum, vel aliquid aliud comederet, peccaret contra votum. Hæc Sanchez.

QVÆSTIO XVII.

An, vouenti ieiunium in pane & aqua, licitum ſit manducare paſtillos eſculentos; Italicè, macherones?

AD hanc quæſtionem ſic reſpondet Tamburinus. Qui vouit ieiunium in pane, & aqua, poteſtne comedere paſtillos eſculentos, quos Itali macherones, vel vermicellos appellamus? Nam ſi in illos, dum coquuntur parum olei, & amaraci pauculæ frondes infundantur, gratos ſe pallato exhibebunt. Cumque ex alia parte concedamus omnes, ſolùm eſſe veniale, propter paruitatē materiæ, tam exiguam additionem, non violandum mortaliter ſic eſſe ieiunium videbitur alicui. Quid ſi neque hæc addantur, ſed meri vermicelli, & ſimiles, aqua cocti comedantur?

Reſpondeo, quamuis hoc poſterius ſit conceſſu facilius, tamen vtrumque puto eſſe contra eiuſmodi votum. Ratio ducitur ex intentione communi ſic vouentium, qui dum ieiunium vouent in pane, & aqua, ſolo pane ſe fore contentos promittunt, niſi expreſſe aliud intendant: at illa, quamuis ex ſimili farina, qua panis, compacta edulia, longè aliud ſunt in vſu humano, quàm panis. Illud facile indulgeo, vt panem poſſit quis aqua coquere: quia ſic non ſe extrahit ab vſitato pane; quare ſicuti poſſet illum ad prunas aſſare, aſſatoque tunc veſci, quod nemo negat; ſic poterit aqua elixare, elixatumque comedere. Hæc omnia ille, *lib. 3. Decal. cap.* 15. §.6. *num.*20.

Sed ego Reſpondeo *primò*. Certum eſt, quod licitum ſit vouenti ieiunium in pane & aqua, panem ad prunas aſſare, & aſſato ſic veſci, vt in hoc benè, cum communi omnium, dicit Tamburinus: & ex ſe patet.

Reſpondeo *Secundò*, etiam vt mihi certum, quod

quod licitum ſit illi, niſi aliud expreſſe intenderit, panem aqua coquere, illumque ſic manducare; quia per hoc non ſe extrahit ab vſitato pane.

Reſpondeo *Tertiò*, probabile mihi eſt, quod etiam ſit licitum huiuſmodi vouenti, edere vermicellos aquâ tantummodo coctos, niſi aliud expreſſe voluerit. Quia nec in hoc caſu, ſe extrahit à manducatione veri panis, licèt non ita vſitati. Nec obſtat argumentum Tamburini, quod ſcilicet, contrarium colligatur ex intentione communi ſic vouentium, qui dum ieiunium vouent in pane, & aqua, ſolo pane ſe fore contentos promittunt: Quia hoc argumentum etiam militat contra ipſum concedentem, licitum eſſe vouenti, manducare panem aqua coctum, & elixatum; aut ergo poteſt vtrumque; aut nullum.

Reſpondeo *Quartò*, minimè erit licitum vouenti ieiunium in pane, & aqua, manducare paſtillos eſculentos, vel vermicellos coctos aqua, cum oleo aliquo infuſo, & aliquibus frondibus amaraci. Quia reuera huiuſmodi edulia aut eſculenta non veniunt nomine panis ſolius, vt conſtat. Non nego, poſſe ex paruitate materiæ, ſolum eſſe venialem talem ieiunij fractionem.

QVÆSTIO XVIII.

Ad quid tenebitur vouens, qui ex vna parte, promiſit Deo, per omnes ſextas ferias, ſolùm panem comedere; & ex alia, in vigilia S. Ioannis panem non comedere, ſed alias res, vt piſces, fabas &c. in anno in quo incidat vigilia Sancti, in ſexta feria?

REſpondet quidam apud Tamburinum, tunc teneri vouentem, ieiunare ſine pane, edendo piſces, & alia, ſine illo. Quia in hoc caſu, inquit, tenetur vouens ad eligendum id, quod Deo gratius exiſtimabitur: ſed ſic eſt, quod ieiunium ſine pane, eſt gratius Deo; eo quod in genere abſtinentiæ, rigidius ſit, quàm ieiunium cum ſolo pane: ergo.

Ipſe verò Tamburinus putat, debere in eo euentu, ieiunare in ſolo pane. Quia è contrà exiſtimat, rigidius eſſe ieiunium in cæteris. Nam ego (ait) potius eligerem, ſiue ad incitandum palatum, ſiue ad nutritionem, comedere piſces, ciceres, lentes, pultes varias, variaque ſacaro condita, fructuſque cum libertate diuerſos, præſertim pro vno tantum die, quàm vnum aridum, ſiccum, inſipidum, nullo obſonio aſſociatum panem. Meritò ergo aſſero, gratius eſſe Deo ieiunium in ſolo pane, quam ieiunium cum libertate in cæteris. Sic ille, *lib.* 3. *Decal.cap.* 15. §. 5. *n.* 18. *&* 19.

Ego autem in hac difficultate, vt certum ſuppono; debere in eo caſu vouentem ponere id, quod Deo gratius exiſtimabitur, vt concedunt vtriuſque partis Doctores. Sed quid in caſu contingenti, Deo erit gratius, non erit mihi facile decidere. Poteſt certè contingere, quod aliquando rigidius ſit, ieiunare ſine pane, edendo fabas, lentes, & alia huiuſmodi; aliquando vero contrà, rigidius ſit, ieiunare in ſolo pane, quàm in cæteris. Si quis enim non haberet ad manducandum, niſi fabas, aut lentes, & huiuſmodi; haberet tamen panem recentem, album & guſtui delectabilem, tunc certè rigidius eſſet, & conſequenter Deo gratius, ieiunare, ſine pane, in cæteris, vt vult primæ ſententiæ Author. E contrà vero, ſi quis (vt ait Tamburinus) haberet piſces optimos, pultes varias, variaque ſaccaro condita, fructuſque diuerſos; panem verò aridum, ſiccum, & inſipidum; tunc rigidius eſſet, & Deo conſequenter gratius, ieiunare in ſolo pane. Igitur quid gratius Deo, quodque ieiunium ex his duobus eligendum in caſu occurrenti, ex circumſtantiis illorum iudicandum eſt.

QVÆSTIO XIX.

An, qui vouit, aut iurauit abſtinere à carnibus; poſſit licitè comedere oua, & lacticinia?

REſpondeo vt certum: Quod ſic; quia hæc non veniunt in communi loquendi more, nomine carnium. Sic communis. Lege Tamburinum *lib.* 3. *Decal.cap.* 15. §. 5. *n.* 21. & me ipſum 3. *p.tract.* 4. *diſp.* 2. *q.* 2. Vbi id latè, ex iure ipſo, probo.

QVÆSTIO XX.

An etiam, qui vouit, aut iurauit, abſtinere à lacticiniis; poſſit vtiquè veſci carnibus?

NEgat Tamburinus *lib.* 3. *Decal.cap.* 15. §. 5. *n.* 21. Quia (inquit) ex communi hominum exiſtimatione, qui à ſe prohibet lacticinia, prohibet & carnes, ſeu ſupponit carnium prohibitionem. Et certè mirum eſſet, hominem tunc non poſſe comedere oua, poſſe Gallinam. Tacitè igitur (niſi expreſſe contrarium intendatur) in voto abſtinentiæ à lacticiniis, inuoluitur promiſſio abſtinentiæ à carnibus, non vero contrà. Ita ille. Qui nullum pro ſe citat Authorem, poſſet tamen citare Tabienam, *v. ieiunium q.* 10. *n.* 10. Beiam *in ſuis reſponſ.* 2. *p. caſu* 3. Quia (dicunt) abſtinentia à lacticiniis includit carnium abſtinentiam, eo quod illa ſint carnium pars, vtpotè, quæ ab illa ſementinam originem trahunt *cap. Denique, diſt.* 4.

Sed longè multò probabilius Reſpondeo dicendum, quod talis vouens, poſſit licitè veſci carnibus. Quia cùm abſtinentia lacticiniorum ſit rei minoris, minuſque dilectæ, non extenditur ad rei maioris, magiſque dilectæ abſtinentiam. Nec certè lacticinia ſunt carnium pars, vt probauimus 3. *p.tract.* 5. *diſp.* 2. *q.* 4. Sic optimè Sanchez *lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 46. Sà *verb. votum, n.* 25.

QVÆSTIO XXI.

An, qui vouit abſtinere ab ouis, teneatur etiam à lacticiniis?

REſpondeo non teneri. Quia hæc ſunt verè diuerſa, nec vnum in alio includitur. Sic Sanchez *loco cit. n.* 47. Sic dicens: Nec qui vouit abſtinentiam ab ouis, tenetur à lacticiniis abſtinere, nec è contra, qui à lacticiniis, tenetur ab ouis: Niſi in vtroque caſu conſtet de expreſſa vouentis intentione vtramque abſtinentiam comprehenſam eſſe. Sic ille. Nec obſtat id quod diximus 3. *part. tract.* 5. *diſp.*

diſp. 2. *q.* 32, nempe, quod cui ex diſpenſatione conceditur facultas edendi oua in Quadrageſima, licitum ſit illi & comedere lac. Quia in vtroque caſu, ſequimur partem in fauorem diſpenſati, & vouentis.

QVÆSTIO XXII.

An, qui vouit, aut iurauit abſtinere à carnibus, obligetur abſtinere à iure, quo cocta ſunt?

RESpondeo vt certum: obligari, niſi aliàs expreſsè intentionem habuerit ad id non ſe obligandi. Quia certum eſt, quod hoc votum, aut iuramentum abſolutè emiſſum obligat inſtar præcepti Eccleſiaſtici carnes interdicentis: at hoc interdicit ius, quo coquuntur, vt ſatis probaui 3. *p. tract.* 5. *diſp.* 2. *q.* 8. ergo, &c. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 11. *num.* 48. Legantur Bonac. Trullench, Paſqualig. & alij vbi ſuprà à nobis citati.

DISPVTATIO XXI.

De voto, aut iuramento ingrediendi Religionem.

QVÆSTIO PRIMA.

An, votum de Religione intranda, ſit laudabile & pium?

RESPONDEO vt, de fide certum: Eſſe laudabile & pium. Et ideo qui vouit ingreſſum in Religionem, intrare tenetur illam. Iuxta illud *Eccleſiaſtici* 5. *Quod vouiſti Deo, ne moreris reddere. Diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio.* Sic tenent omnes Catholici. Legatur D. Thom. 2. 2. *q.* 88. (non 89. vt legi apud Pradum) *art.* 1. & 2. & ibi omnes eius Interpretes. Prado *cap.* 31. *de voto*, *q.* 7. *num.* 1. & alij cum Pellizzario *tom.* 1. *Man. Regul. tract.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 2. Baſſeo *tom.* 2. *votum* 1. *n.* 40.

§. I.

De aliquibus modis emittendi votum, aut iuramentum, Religionis intrandæ.

QVÆSTIO II.

An, verè voueat Religionem, qui dicit: Ego promitto Religionem, niſi Deus aliud de me diſpoſuerit?

RESpondeo dicendum, quod hæc forma vouendi (niſi aliud de ſpeciali vouentis intentione non conſtet) duplicem habere poteſt ſenſum. Prior eſt, *voueo Religionem, niſi Deus ratione morbi, aut alicuius alterius obſtaculi, ingreſſum impedierit*, in quo caſu, eſt verè votum, & obligat ad Religionem, eo impedimento non exiſtente. Poſterior eſt, *voueo, aut promitto Religionem, niſi Deus aliud, quod ſpirituali meæ ſaluti expedientius ſit, diſpoſuerit.* Et tunc tenetur vouens prudentes, proboſque viros conſulere, qui iudicent, attenta inclinatione, aliiſque peculiaribus circumſtantiis, expediatne magis Religionis ingreſſus, & ſi iudicent magis expedire, voto aſtringi; ſi vero oppoſitum, non teneri. In dubio verò vtrum illorum magis expediat, tunc melius eſt commutationem aut diſpenſationem impetrare. Sic Corduba in *ſum. q.* 39. *fol.* 95. quem citat, & ſequitur Rodrig. *tom.* 2. *ſum. cap.* 95. *n.* 9. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *numer.* 2. Trullench, *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 17. *num.* 2. Pellizzarius *ſect.* 2. *cit. num.* 40.

QVÆSTIO III.

An, verè teneatur Religionem ingredi, qui dixit: Promitto me ingreſſurum Religionem, ſi poſſum?

RESpondeo dicendum, quod huiuſmodi votum, verè eſt conditionale, vt notat illa particula, *ſi poſſum.* Vnde, quando vouens neſcit explicare ſuam intentionem, quæ ante omnia ſemper eſt expectanda, conditio illa, *ſi poſſum*, non eſt intelligenda de potentia phyſica, nec abſoluta morali; quippe hanc omnes ſe habere norunt, nec fruſtra apponere illam conditionem præſumuntur: ſed de morali quadam potentia, nempe de commodè, & ſine magna difficultate adimplendi: Ita vt ſenſus illius promiſſionis ſit; *ego promitto me ingreſſurum Religionem, ſi commodè, & ſine difficultate magna poſſim.* Quod ſi ita poteſt, verè tenetur: Secus, ſi aliàs. Sic Sanchez *loco cit. n.* 5. Trullench, *num.* 3. Legantur & Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. q.* 85. *art.* 1. *diſput.* 3. *ſect.* 3. *n.* 5. Pellizzarius *num.* 40. *citato.*

QVÆSTIO IV.

An, verè voueat Religionem, qui dicit: Promitto me ingreſſurum hanc Religionem, ſi quam ingrediar?

NEgant aliqui Neoterici, apud Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 8. *num.* 46. exiſtimantes, tale votum, ſub dicta verborum forma emiſſum, eſſe irritum; niſi alias de intentione ſpeciali vouentis contrarium conſtet.

Sed in hac difficultate clariùs ſic; Reſpondeo *Primò.* Probabilius omninò eſt, quod hæc verba; *Promitto me ingreſſurum hanc Religionem, ſi quam ingrediar, aut intrauerim*, faciant hunc ſenſum: *Promitto, quod ſi aliquam Religionem ingreſſurus ſum, nullam aliam ab hac, vel, niſi hanc, vel quàm hanc, vel preter hanc, ingrediar.* Sic latè Sanchez cum aliis, *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 19. *n.* 8. & 10. & *lib.* 4. *Decal. loco cit.* Trullench ex illo *lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 17. *n.* 3. Pellizzar. *loco cit. q.* 2. *num.* 41.

Reſpondeo

Reſpondeo *Secundò.* Prædicta verborum forma, nullam obligationem, Religionem ingrediendi inducit; ſed liberum voventi manet ingredi: obligat tamen ad ingrediendam hanc, ſub conditione, nempe, ſi Religionem ingredi velit ille. Sic Trullench, *n.5.cit.* & Sanchez *locis citatis*, præcipuè *de matr. diſp.19.n.5.* ibi: ſi quis promittat nullam ſe Religionem, niſi Cartuſiam profeſſurum, nemo affirmabit teneri Cartuſiam ingredi, ſed tantum teneri alias Religiones non ingredi, & liberum ſibi eſſe Cartuſiam eligere, & tantum, ſuppoſita Religionis electione, teneri Cartuſiam ingredi. Sic ille & Pellizzarius *loco citato.*

Reſpondeo *Tertiò*; probabilius omnino eſt, validum eſſe votum per prædicta verba conditionalia factum. Quia principaliter includunt hoc bonum, quod eſt, ingredi hanc Religionem, & ſi non purè ſed ſub conditione. Sic ex Paludano, D. Antonino, & Silueſtro docet Sanchez *lib.4. Decal.cap.8.n.47.* Trullench, *n.3.cit.*

Vnde rectè hi colligunt, idem prorſus dicendum de his votis: *Promitto me non recitaturum calculos Virgineos, niſi genibus flexis*; vel, *niſi meditando myſteria.* Vel, *Promitto non erogaturum eleemoſynam minorem centum aureis*: vel, *quoties erogavero, daturum centum aureos.* Quia omnes huiuſmodi vouendi formæ, non obligant ad recitandum, nec ad vllam eleemoſynam, ſed ad eum modum ſeruandum, caſu, quo vouens recitare voluerit, aut eleemoſynam largiri. Legatur Sanchez *n.48.*

QVÆSTIO V.

An, votum faciat Religionis, qui dicit: Voueo nullam perſonam fore mihi obſtaculo quo minus Religionem ingrediar: *Hiſpanè,* Prometto que nadie a de ſer parte, para que no entre en Religion?

Reſpondeo quod non faciat votum Religionis per dicta verba, niſi aliud conſtet de ſpeciali vouentis intentione. Quia ſenſus illorum verborum eſt; non omittam ingredi Religionem precibus alicuius ductus: quare ſpontanea voluntate poſſet ille talem ingreſſum omittere: nec adhuc reus eſſet voti, ſi importunè rogatus omittat, non ob illas preces, ſed, quia aliàs mutauit voluntatem, ob alias rationes. Valebit tamen votum id non omittendi ob preces importunas alterius: quia etſi ex mera voluntate poſſit id omittere, non tamen parum deſeruit obſequio Dei, non poſſe à bono propoſito ingrediendi videlicet Religionem, deſiſtere, ob importunas cuiuſuis preces. Sic Sanchez *lib.4.Decal.cap.16.num.7.* Trullench, *lib. 2. cap. 2. dub. 17. numer.4.* Pellizzar. *tom. 1.tract. 4. cap. 1.ſect. 2. q. 2.n.41.*

Qui ſecus dicunt de illo, qui diceret: *Voueo nihil fore impedimento, quo minus Religionem ingrediar*: quia tunc verè facit votum Religionis, cum ſenſus verborum ſit, nullam rem eſſe ſufficientem ad retrahendum me à Religionis ingreſſu: ergo cum omne obſtaculum excludatur, abſolutum eſt Religionis votum. Ex coniecturis autem colligi poteſt, quiſnam horum verborum ſenſus ſit. Legantur dicti DD.

QVÆSTIO VI.

An teneatur ad ingreſſum Religionis, qui facit votum volendi Religionis ingreſſum?

Reſpondeo vt certum: Quod non. Quia votum volendi Religionis ingreſſum, non eſt votum Religionis. Quia huiuſmodi vouens non promiſit Religionem ingredi; ſed tantum ſe aliquando in animo habiturum Religionem ingredi. Vnde cum ea voluntas bona ſit, quæ obiectum illius voti eſt, obligabit votum ad habendam aliquando eam bonam voluntatem. Satisfiet tamen voto, habita ſemel ea firma voluntate; nec obſtabit matrimonio ineundo: quia cum eo inito, non ſit impoſſibilis Religionis ingreſſus, ſed poſſit eſſe de licentia alterius coniugis, aut diuortio perpetuò celebrato; poteſt, adhuc matrimonio inito, haberi ea voluntas, & ſic voto ſatisfieri. Sic Nauar. *lib.3.conſil.tit.de voto, conſil.6 aliàs 10.* Azor *tom.1.lib.11.cap.22.q.11.* Quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.4.Decal. cap. 16. n. 8.* Trullench, *lib.2.cap.2.dub.17.n.5.* Pellizzarius *n.41. citato.* Baſſeus *tom.2.votum 1.num.42. verſ. votum autem.*

QVÆSTIO VII.

An, votum nolendi in ſæculo viuere; ſit votum Religionis?

Reſpondeo quod non. Vnde huiuſmodi vouens non tenebitur Religionem ingredi, vi huius voti; ſed ſolum obligabitur ad non eliciendum hunc actum, volo in ſæculo viuere. Quare ſatisfaciet voto, habendo ſe negatiuè, nempe, nec eliciendo actum volendi viuere in ſæculo, nec contrarium. Et ideo poterit matrimonium inire: vt benè probat Sanchez *loco cit.* Sic ipſe, ex Nauarro & Azorio, vbi ſupra, & Trullench.

QVÆSTIO VIII.

An emittat votum Religionis, qui promittit, ſe moriturum in Religione; ſeu, ſe extra Monaſterium non moriturum?

Reſpondeo vt certum: Quod ſic. Quia tacitè his verbis, Religionis votum continetur, perindeque ſit, ac ſi vouerit ſe Religioſum futurum. Ratio patet: Quia non poteſt quiſpiam in Religione mori, niſi illam ingrediatur, in eaque perſeueret. Vnde tale votum non ſolum eſt ingrediendi, ſed etiam perſeuerandi, & profitendi in Religione. Sic Nauar. *lib. 3. conſil tit.de voto, conſil. 7. aliàs 23.* Azor, *q.11.citata.* Rodrig. *tom.2.ſum.cap. 95. num. 2.* Sanchez *cap.16.citato, n.9.* Trullench, *dub.17.citato num. 6.* Pellizzarius *tom.1.tract.4.cap.1.ſect.2. q. 2. n. 40.* Baſſeus *loco citato num.42.*

QVÆSTIO IX.

An, qui vouit ſe moriturum in Religione, ita ſtatim teneatur ad ingreſſum Religionis; ac tenetur, qui promiſit, aut vouit abſolutè Religionem?

AFfirmandum videtur. Quia (vt nuper eſt habitum) huiuſmodi, verè vouit ingreſſum Religionis, imò & perſeuerantiam in illa: ergo obligabitur ad illius ingreſſum, eodemmet tempore, quo obligatur qui votum abſolutum ingrediendi Religionem emiſit. Hæc pars eſt probabilis, vt innuit Sanchez, & illam tenet Baſſeus *num.* 42. *fine.* ibi: Hoc votum, ſecluſa peculiari vouentis intentione, videtur eo tempore obligare, quo obligaret votum abſolutè emiſſum ingreſſus Religionis.

Sed probabiliùs Reſpondeo non ita ſtatim, obligari. Quia verè, qui ita vouit, non vouit abſolutum ingreſſum Religionis, ſed ſolum, ante mortem: & ideo ſolum obligabitur ad ingrediendum, intra tempus, in quo ſit poſſibilis ingreſſus, & Religioni vtilis, ac ille habeat vires ad Religionis onera ſuſtinenda. Sic Trullench, *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 17. *num.* 6. qui citat Sanchez, vbi ſupra *num.* 10. & Azorium, & Rodriguez vbi ſupra. Sed Pater Sanchez id docet *numer.* 9. & Azor, & Rodriguez nil de hac difficultate tractant; benè tamen de illa, quam *quæſt.* 8. egimus. Vnde etiam illos male citat pro ſe Baſſeus.

QVÆSTIO X.

An, votum vitæ Heremiticæ, & ſolitariæ ſit obligatorium?

NEgandum videtur. Tum quia huiuſmodi votum, non eſt Religionis, vt omnes fatentur. Tum etiam: quia à ſæculari vita, immediatè ad heremiticam tranſire, abſque ſpecialiſſimo Dei inſtinctu, eſt res periculoſiſſima, vt communiter docent Patres: ergo non eſt apta materia voti. Hæc pars etiam videtur probabilis Sanceo; cum oppoſitam ſibi magis placere ſolùm fateatur. Cum ipſo igitur.

Probabilius Reſpondeo tale votum eſſe obligatorium, & validum; præſertim ſi emittatur à perſona orationi debita, & in rebus ſpiritualibus exercitata. Quia, etſi prædictum votum non ſit Religionis, eſt tamen religioſum, & pium; cum contineat obligationem abſtinendi in perpetuum à matrimonio, & manendi in ſtatu Cœlibum, & ſolitariè vacandi Deo. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *numero decimo*, Trullench, *numero ſeptimo.*

---

§. II.

De vouente, aut iurante abſolutè, ingreſſum Religionis in communi.

QVÆSTIO XI.

An, qui vouit abſolutè Religionem, ſatisfaciat voto, aſſumendo habitum Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & Monteiæ?

AFfirmat Baſilius Pontius *tract. de impedim. matrim. cauſa* 27. *q.* 2. §. 4. *& lib.* 9. *de matrim. cap.* 7. *numer.* 6. Vbi docet, votum de ſuſcipienda Religione, ſatis adimplere illum, qui Ordinem D. Iacobi ſuſciperet, & profiteretur in illo. Quia illius Profeſſores, verè, & propriè ſunt Religioſi. Hunc Authorem refert Diana 1. *p. tract.* 16. *reſol.* 36. De huius ſententia hæc verba profert: *Hæc opinio eſt valde notanda, quia eſt noua, & à viro ſapientiſſimo emanata.* Propter quod, Hieronim. Garcia *tom.* 1. *Politia Regni, tract.* 2. *diff.* 1. *dub.* 7. *pun.* 1. *numer.* 6. hanc opinionem probabilem exiſtimat.

Sed multò longè probabilius, multoque certius Reſpondeo: Non ſatisfacere voto aſſumendæ Religionis, qui habitum dictorum Equitum aſſumeret. Quia, licèt probabilius ſit, quod præfati Equites ſint verè, & propriè Religioſi, vt cum multis diximus 1. *p. tract.* 5. *de pœnit. diſp.* 11. *q.* 47. & Clariùs *diſp.* 14. *q.* 121. *& ſupra diſp.* 17. *q.* 96. nihilominus dicendum eſt, non ſatisfacere prædicto voto ingrediendo hanc Religionem. Quia communiter Religionem vouentes, non intendunt hunc habitũ Militarem aſſumere, ſed ſtatum Religioſorum viuentium in communi, ſub obedientia, Paupertate, & Caſtitate, & alienum à tumultu, faſtu, & curis ſæcularibus. Sic ſentiunt Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *n.* 11. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 14. Bonac. *diſp.* 4. *de voto, q.* 2. *pun.* 5. §. 6. *n.* 5. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 18. *n.* 2. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 7. §. 1. quaſi per totum, & omnes Doctores, præcipuè illi, qui tenent tales Milites non eſſe verè & propriè Religioſos. Sic etiam Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 2. *q.* 3. *n.* 42.

QVÆSTIO XII.

An ſaltem, qui emiſit votum Religionis, ſatisfaciat aſſumendo habitum Equitum Sancti Ioannis?

AFfirmant plures Doctores. Quia certiſſimum eſt vt nos diximus 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *q.* 120.) prædictos Milites eſſe verè, & propriè Religioſos, cùm tria ſolemnia vota paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ emittant: ergo eorum Ordo eſt vera Religio: ergo conſequenter qui emiſit votum Religionis, ſatisfaciet voto, ſi dictum S. Ioannis Ordinem ſuſcipiat. Ideo ita tenent Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. Azor, *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 4. *q.* 4. Rodriguez *tom.* 2.

ſum. cap. 95. *num.* 8. Fernandez *in examin. Theol. Moral. p.* 3. *cap.* 9. *ſect.* 11. §. 18. *n.* 10. Regius *in reſolut. caſuum conſc. caſu* 53. *n.* 15. Hieronym. Cenedo, *de Paupert. religioſa dub.* 10. *n.* 6. & à fortiori Baſilius ſupra citatus, quos omnes citat, & ſequitur Diana 2. *p. tract.* 16. *reſol.* 36. & hanc opinionem, vt probabilem admittunt Trullench, *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 18. *n.* 3. & Candidus *diſquiſit.* 25. *art.* 14. *dubit.* 2. *&* 6. Suarez *lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 15. & tenet Saytus *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 10.

Sed probabilius Reſpondeo adhuc iſtum vouentem, non ſatisfacere voto, aſſumendo habitum Equitum S. Ioannis. Quia etſi horum ſit verus Ordo, tamen ex communi omnium æſtimatione, & modo concipiendi, qui vouet Religionem, cenſetur, vt diximus, promittere ſæculum relinquere, & alienum à tumultu, & faſtu ſæculari in communitate viuere. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *num.* 12. Corduba *in ſum. q.* 148. Portel. *in addit. ad dub. Regul. verb. Religioſus, n.* 4. Bartholom. à S. Fauſto *in Theſaur. Relig. lib.* 1. *q.* 187. *n.* 3. Bonacina *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 5. §. 6. *num.* 15. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. Caſtro Palao *tom.* 3. *tract.* 16. *de ſtatu Religioſo, diſp.* 1. *pun.* 3. *num.* 6. Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *de voto, q.* 7. §. 1. *num.* 11. & alij.

QVÆSTIO XIII.

An ad minus, adimpleret votum Religionis, qui aſſumeret habitum Clericorum Ordinum Militarium in communi viuentium?

RESpondeo tanquam certum: Quod ſic. Quia huiuſmodi Clerici veram vitam Regularem in cœnobiis, inſtar aliorum Religioſorum ducunt. Sic communis. Sanchez *num.* 12. *cit.* Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 14. Bonacina *n.* 15. Palaus *n.* 6. *cit.* Trullench, *n.* 3. Prado, & alij, *locis citatis.*

QVÆSTIO XIV.

An vouens Religionem abſolutè, ſatisfaciat ingrediendo Religionem planè quoad ſubſtantialia collapſam?

RESpondeo vt certum (quidquid dubitet Sà *q.* 16. citandus.) Quod non ſatisfaciat. Quia huiuſmodi, ſi quæ eſt, Religio, non meretur nomen Religionis (niſi alias ſpes proximæ reformationis ſit) nec eſt conſilium illam ingredi, ob magnum ex impiorum ſociorum familiaritate peruerſionis periculum. Secus autem dicendum, ſi Profeſſores talis Ordinis, obſeruent ſubſtantialia Religionis, quamuis à priſtino feruore, & perfecta Regulæ Obſeruantia defecerint: Quia horum vita verè ſæculari præfertur. Sic Nauarr. *cap.* 1 2. *n.* 46. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *pun.* 4. *q.* 3. *verſ. Ratio eſt.* Rodrig. *tom.* 2. *ſum. cap.* 95. *n.* 3. Sanchez, vbi ſupra *n.* 13. Trullench, *n.* 4. Prado *numer.* 1. & alij, qui dicunt tale votum non obligare vouentem in priori caſu.

QVÆSTIO XV.

An, prædictus vouens ingrediens Religionem, quoad ſubſtantialia collapſam; non ſatisfaciat voto, verùm etiam mortaliter peccet?

REſpondeo dicendum: Quod non ſolum non ſatisfaceret voto, ſed quod denuo peccaret mortaliter, ob peruerſionis periculum. Sic Nauarr. *cap.* 1 2. *cit. n.* 36. & *num.* 51. vbi docet, peccare mortaliter Parentes, qui filios, vel filias ſimilibus Religionibus tradunt. Accipe eius verba: vigeſimo, peccat, qui filios, vel filias offert Monaſteriis Religioſis, vbi nimia cum libertate, & licentia viuitur, & promiſſa ſecundum Regulam ſuam, & Religionem non obſeruantur, iuxta mentem Card. Caiet. 2. 2. *q.* 189. *art.* 5. Quod tamen limitandum eſt procedere, quando filiæ, vel filij traduntur Monaſteriis, in eiſdem educandi, inſtituendique, quò in eis fiant Monachi vel Monachæ, & ibi, tam licentiosè viuitur, ac ſupra *eod. cap. n.* 46. dictum eſt: aliàs non eſſet peccatum, ſaltem mortale. Sic meus Nauarrus. Quem refert (ſed non ita clarè) & ſequitur Prado *loco citato, num.* 1. Sanchez *loco cit. n.* 14. & alij. Quod amplius confirmabitur ex mox dicendis.

QVÆSTIO XVI.

An, votum ingrediendi certam Religionem, obliget, caſu, quo talis Religio ſit, quoad ſubſtantialia collapſa, nec ſit ſpes proxima reformationis?

NEc affirmare, nec negare audet Sà, *verb. votum, n.* 11. vt per hæc verba fatetur: Quidam putant, votum Religionis, vbi Regula non ſeruatur, non tenere: nec qui Religionem vouit, debere ingredi eam, ſi ibi pro libito viuitur. Ego neutrum affirmare auſim. Ita Sà.

Sed vt certum fere Reſpondeo ex dictis, non obligare. Quia tunc, vt nuper eſt habitum, materia voti eſt illicita, ob peruerſionis periculum. Secus ſi ſubſtantialia ſeruentur: quia tunc iam materia eſt licita. Sic Sanchez *loco cit. n.* 14. ex Caietano, Nauarro, Pétro Ledeſma, Lopezio, & aliis.

QVÆSTIO XVII.

An vouens ſtrictiorem Religionem; ſatisfaciat voto ingrediendo laxiorem?

REſpond. tanquàm certum: Non ſatisfacere voto ingrediendo laxiorem, & conſequenter peccare mortaliter, quamuis ſi in laxiori profiteatur, profeſſio erit valida, & manebit liber à voto ſtrictioris. *Prior pars* probatur. Quia minus præſtat, quã promiſerit: atqui nullus poteſt, propria authoritate, votũ in rem minorem cõmutare, vt ſupra eſt habitũ: ergo.

Secunda

Secunda verò pars, etiam conſtat; quia non implere votum in materia graui, qualis eſt hæc, eſt mortale. *Vltima verò pars* etiam patet, quia votum ſolemne, maius, & fortius eſt voto ſimplici. Sic habetur expreſſe in cap. *Qui poſt votum, de Regularib. in 6.* Vbi dicitur: Qui poſt votum à ſe de certa Religione intranda emiſſum, Religionem aliam etiam laxiorem ingrediatur, & profiteatur in ipſa, poteſt voto non obſtante priori, cui tanquam ſimplici per ſecundum ſolemne noſcitur derogatum, manere licitè in eadem. Pro voto tamen non completo erit eidem pœnitentia imponenda, ſic Bonifac. VIII. & docent ex illo omnes. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 48. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *n.* 16. Palaus *tract.* 16. *de ſtatu Relig. diſp.* 1. *pun.* 3. *numero* 7. Trullench, *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 18. *n.* 5. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 7. §. 20 *num.* 12. Pellizzar. *tom.* 1. *Man. Regul. tract.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 2. *q.* 4. *num.* 43. Baſſeus *tom.* 2. *votum* 1. *num.* 40.

QVÆSTIO XVIII.

An ſaltèm, ſatisfaciat voto, maneatque immunis à peccato, ſi vouens ſtrictiorem Religionem, ingrediatur laxiorem habentem priuilegium admittendi eos, qui ſtrictiorem vouerant?

RESpondeò tanquam certum: ſatisfacere voto, & manere immunem à peccato. Quia hoc poteſt facere Pontifex in fauorem Religionis, & bonum commune, vt de facto multi fecere. Sic Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 22. *q.* 12. *in principio.* Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *numer.* 25. *&* 94. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *numero octauo* Palaus *diſp.* 1. *cit. pun.* 3. *numero octauo*, Prado §. 2. *cit. numer.* 13. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 18. *numer.* 9.

QVÆSTIO XIX.

An ſint aliquæ Religiones, quæ de facto gaudeant priuilegio admittendi eos, qui ſtrictiorem ſuâ Religionem vouerunt?

RESpondeo quod ſic. Nam in primis Eugenius IV. id conceſſit Congregationi S. Benedicti, vt refertur *in compendio priuilegiorum Dominicanorum, fol.* 252. & *in compen. priuileg. Societatis Ieſu, v. commutatio*, §. 3. Subditur tamen limitatio ab Eugenio IV. vt, è laxiori exiens, teneatur ad ſtrictiorem Religionem priùs promiſſam. De quo Sanchez *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 94. *&* 97.

Rurſus Leo X. id ipſum conceſſit Camaldulenſibus, in Bulla quæ incipit, *Et ſta ſummo*, de qua mentionem faciunt Yepes *tom.* 1. *Hiſtoria Bened. in Appendice.* Quintanadueñas *tom.* 2. *tract.* 5. *ſingul.* 13. *numero ſexto & ſeptimo*, & Prado *loco cit. num.* 13.

Deinde Societas Ieſu habet facultatem commutandi voti arctioris Religionis, in vota biennij, quæ à ſuis Religioſis, ante ſolemnem profeſſionem fiunt. Conſtat ex *compend. Priuil. Societ. v. commutatio*, §. 3. De quo indulto mentionem faciunt Sanchez *lib.* 4. *cap.* 16. *n.* 94. Palaus *diſp.* 1. *de ſtatu Religioſo, pun.* 3. *n.* 8. Pellizzarius *tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 4. *q.* 6. *num.* 29.

QVÆSTIO XX.

An, vouens Religionem laxiorem, ſatisfaciat ingrediendo arctiorem, aut ſanctiorem?

RESpondeo tanquam certum: Satisfacere. *Primò* quia, vt ſupra eſt habitum, quilibet poteſt, ſua propria authoritate, ſuum votum in euidenter melius commutare. *Secundò*, quia etiam (vt ſupra eſt habitum quoque) iure communi licitus eſt tranſitus à Religione laxiori ad ſtrictiorem, etiam poſt Profeſſionem: ergo à fortiori, licitum erit vouenti à Religione laxiore, tranſire ad arctiorem. Sic omninò Pellizzarius *tract.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 2. *q.* 4. *numer.* 45. & Caramuel *in Reg. D. Benedicti diſp.* 40. *numer.* 462. *concl.* 12. & omnes. Legantur dicta à nobis *diſp.* 18. *de commutatione, q.* 7.

QVÆSTIO XXI.

An item, vouens certam aliquam Religionem, poſſit propria authoritate, ingredi aliam arctiorem, aut Sanctiorem?

RESpondeo dicendum: Poſſe. Conſtat, tum ex nuper dictis. Tum etiam, quia alioqui votum eſſet impeditiuum maioris boni. Sic ex D. Anton. Angelo, & Reginaldo docet Pellizzarius, vbi ſupra *q.* 5. *num.* 46.

QVÆSTIO XXII.

An deinde, vouens certam Religionem, poſſit, etiam ſua propria authoritate, ingredi aliam æquè arctam, aut Sanctam?

AFfirmant omnes, qui docent, poſſe vouentes, ex ſe, abſque alia facultate Superioris, commutare proprium votum, in euidenter æquale, quos retulimus ſupra *diſp.* 18. *quæſt.* 9. Et ita in propriis terminis id docent Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *n.* 26. & Pellizzar. *num.* 46. *citato.* & alij.

Sed probabilius Reſpondeo non poſſe. Quia proprobabilius exiſtimauimus, vbi ſupra, nõ poſſe quem, votum, propria authoritate, in euidenter æquale commutare: ergo. Sic tenent in propriis terminis Nauarrus *in commentar.* 4. *de Regular. n.* 10. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 22. *quæſt.* 12. & debent tenere omnes Doctores, quos pro noſtra ſententia adduximus *diſp.* 18. *quæſt.* 9.

QVÆSTIO XXIII.

An, vouens ingredi Monaſterium magis reformatum, v. g. Fratrum Recollectorum D. Franciſci; ſatisfaciat ingrediendo in minus reformatum eiuſdem Ordinis, cuius fratres, Obſeruantes *vocantur?*

RESpondeo dicendum ex dictis nuper; Non ſatisfacere: Quamuis ſint eædem vtriuſque ſubſtantiales obligationes, ac tranſitus de vno in alium. Sic Corduba in ſom. *q.* 139. *non* 130. (vt legës apud Rodriguez, vbi, expreſſe hanc quæſtionem tractat) ibi: [Digo que aunque parece, que el Pedro entrando en los Obſeruantes profeſſa lo miſmo, que los Recoletos, i que aſſi, cumple con ſu voto. Empero porque quando hizo el voto, tuuo intencion ſpecial de entrar i viuir de la manera de aquellos Religioſos, en mayor penitencia que los otros Obſeruantes de la miſma Orden, i conforme a la tal intencion ſe ha de iuzgar la obligacion del voto, ſegun la co nun doctrina de los Theologos. Portanto me parece, que el Pedro es obligado à entrar en aquella Familia, ò Monaſterio de Recoletos ala qual tuuo intencion, (ſic lege, non, *que no tuuo intencion*) quando hizo el tal voto, &c. Aunque el dicho Pedro, deſpues de auer alli echo ſu Profeſſion, bien podria paſarſe alos Obſeruätes no Recoletos, de licencia de ſu Perlado, que tenga auctoridad para ello, como ſe ſuelen paſar los otros Recoletos ala dicha Obſeruancia, i por la miſma cauſa. Pues no ſe obligo por ſu voto à mas de como ſuelen viuir los dichos Recoletos, en todo ò en parte del tiëpo de ſu vida, i con la libertad que tienen para paſarſe alos Obſeruantes, como ellos la tienen] Hæc Corduba. Quem citat, & ſequitur Rodriguez *tom. 2. c. 95. de voto, n. 3. fine*, Sanchez etiam *lib. 4. Decal. cap. 16. n. 24.* vbi addit, id eſſe dicendum, quamuis votum perſeuerantiæ apud Recolectos emiſerit: quia id iam ceſſauit per Profeſſionem, quod ſi poſt illam, emiſſum ſit, poterit à Superiori irritari. Sic etiam Trullench, *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 18. numer.* 8.

QVÆSTIO XXIV.

An, qui Religionem in communi, vagè & indeterminatè vouit; ſatisfaciat voto, ſi non omnes, ſed aliquas varias Religiones imploret?

REſpondeo vt certum: Satisfacere voto, ſi ſolùm aliquas Religiones diſtinctas exploret, & quærat, in quibus ſi non admittatur, liber manebit à voto à ſe emiſſo. Ratio eſt: Quia, etſi votum de Religione in communi aſſumenda, ſit votum de aſſumenda aliqua ex omnibus Religionibus, ac proinde per ſe obliget omnes Religiones tentare, vt ſi fortè aliqua ſit, in qua mandare votum executioni poſſit: attamen, quia tentatis aliquibus Religionibus, & ab ipſis repulſus, probabiliter colligitur, ab omnibus eſſe repellendum, ideo ſatisfaciet omnino, ſi plures, non omnes, Religiones ingredi tentet. Sic Palaô *tom. 3. tract. 16. de ſtatu Religioſo, diſp. 1. pun. 3. numer. 6.* ex Soario *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap. 2. numer. 16.* Azorio *tom. 1. lib. 11. cap. 22. q. 2.* & Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 16. numer. 44. & 47.* & eſt omnium; inter quos, ſolum eſt difficultas, quot Religiones tentare debeat dictus vouens, vt remaneat à voto liber. Pro qua ſit.

QVÆSTIO XXV.

An, vt liber ſit dictus vouens à Religionis voto, ſufficiat, ſi quinque, vel ſex Religiones quærat, & ab illis ſit repulſus?

NEgant aliqui Doctores, exiſtimantes tot Religiones teneri quærere, quot ſufficiant ad coniiciendum, quod in nulla alia admittatur. Ita Aragon 2. 2. *q.* 88. *art. 3. ad 2.* & Rodrig. *in ſum. cap. 95. num.* 4.

Caſtro Palaus verò, *num. 6. cit.* id prudentis arbitrio eſſe relinquendum docet, his verbis: Quot autem Religiones tentare debeas, vt prudenter iudicare poſſis, ex illarum expulſa, ab omnibus eſſe repellendum, prudentis arbitrio menſurandum eſt, & colligendum ex occaſione repulſæ, quæ generalis, & communis aliis Religionibus eſſe debet. Ita ille. Citans pro ſe Suarium, Azorium, & Sanchez, ſed non multum benè. Vnde.

Clariùs Reſpondeo. Sufficere, vt liberetur à voto Religionis, ſi quinque, vel ſex Reliones quærat, & tentet, & à nulla ſit admiſſus. Ratio eſt, Quia, (vt benè Doctores primæ ſententiæ) vouens tot Religiones debet tentare, quot ſufficiant ad coniiciendum probabiliter, quod in nulla alia foret admittendus: atqui, qui à quinque, vel ſex Religionibus eſt expulſus, probabiliter cõiicere poteſt, fore vt in nulla alia admittatur: ergo. Sic Azor *lib. 11. inſtitut. Moral. c. 22. q. 2.* ibi: Si Religionë vouit generatim, ſatis eſt, ſi quinque, vel ſex diuerſi inſtituti Ordines in ſua Prouincia conſtitutos exquirat. Sic ille. Valentia 2. 2. *diſp. 6. q. 6. punct. 4. col. penult. notab.* 4. Petr. Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 10. cap. 3. dub.* 5. quos citat, & ſequitur cum aliqua limitatione, Sanchez *lib. 4. cap. 16 num.* 47. Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 19. num.* 1. Pellizzar. *tom. 1. tract. 4. cap. 1. ſect 2. q. 6. num.* 47. Candidus *diſquiſ. 25. art. 14. dubit. 22. dicto* 33. Prado *cap. 31. de voto, q. 7. §. 3. num.* 33. Sotus, Suarez, Sà, Toletus, & alij, apud ipſum.

QVÆSTIO XXVI.

An, rurſus, vt liber ſit à voto dictus vouens, non ſolum ſit neceſſum, vt tentet quinque, aut ſex diuerſas Religiones, verum etiam quinque, vel ſex Monaſteria cuiuſlibet Religionis exhu?

NEgat non obſcurè Prado loco citato, *num.* 33. dum exagitans hanc quæſtionem ita ait: Pro praxi dicendum eſt, iſtum non teneri extra proprium Regnum, vel Prouinciam, vel Gentem ſuæ

ſuæ linguæ exire; ſed ſatis erit, quinque Conuentus, vel ſex, vel eiuſdem Religionis, quando votum eſt de vna in particulari, vel diuerſarum, quando eſt Religionis indiſtinctè Ita ille, citans pro ſe Sotum, Petr. Ledeſmam, Candidum, Ioan. à S. Thoma. Valentiam. Saa, Toletum, Suarium, Palaum & Bonacinam. Sed non omnes benè; citari tamen poſſunt Azorius, Trullench, Valentia, & Petr. Ledeſma.

Igitur probabilius Reſpondeo neceſſum eſſe regulariter loquendo, vt tentet quinque aut ſex Monaſteria cuiuſlibet ex dictis Religionibus, & ab omnibus ſit repulſus, vt liber à voto Religionis maneat. Sic ioprimis tenet Sanchez *n. 47. citato ibi:* Quod tamen intelligo, ſi adeat quinque, vel ſex Monaſteria cuiuſlibet Religionis ex his. Nam perinde ſe habet hic reſpectu cuiuſlibet Religionis, ac vouens determinatam reſpectu illius determinatæ: ſi ergo vouens determinatam tenetur quinque, vel ſex illius Monaſteria adire; vouens indeterminatam tenebitur totidem cuiuſlibet ex illis. Sic Sanchez. Et Candidus ſic: Qui Religionem vagè, & indeterminatè vouit, ſatis ſit, ſi quinque, vel ſex varias Religiones exploret in ſua Prouincia, vel Regno, quod tamen intelligendum eſt, ſi adeat quinque, vel ſex Monaſteria cuiuſlibet Religionis ex his, &c. Sic ille ex Sanchez, quem citat Pellizzarius etiam *q. 6. citata, num.* 47.

Nec Sà aſſignat quinque aut ſex Religiones: vt ait Prado, ſed ſolum dicit aliquot, per hæc verba: Qui vouit Religionem certam, debet quærere aliquot eius Monaſteria, vt recipiatur. Qui autem Religionem in communi, aliquot diuerſarum Religionum in ea Prouincia. Sic Sà, *v. votum, num.* 12. Nec Palaus aſſignat quot Religiones debeat vouens quærere, vt conſtat ex verbis eius relatis *ſupra q.* 25.

QVÆSTIO XXVII.

An ſemper, & in omni euentu, ſit neceſſum, vt dictus vouens tentet quinque, aut ſex Conuentus cuiuſlibet Religionis ex his?

Reſpondeo dicendum, quod non: nam aliquando ſufficiet vnum Monaſterium adire cuiuſlibet Religionis ex illis quinque, aut ſex, quas diximus, quæſtione antecedenti, teneri adire. Nempe, quando viri docti, & probi illius inſtituti iudicant vouentem in nullum ſuæ Religionis monaſterium admittendum. Sic Sanchez *loco cit. n.* 48. vbi, è contra addit, aliquando non ſufficere ea quinque vel ſex Monaſteria adire, videlicet, ſi ex illis non deſumatur cæterorum Monaſteriorum iudicium, ſed adhuc probabilis ſpes maneat admiſſionis in alio loco. At communiter, & in dubio coniectura à nobis quæſtione antecedenti tradita, ſufficiens eſt ad libertatem vouentis diiudicandam.

QVÆSTIO XXVIII.

An, qui vouit Religionem in communi, & indeterminatè, teneatur ingredi in quamcumque ſtrictiſſimam, ſi in aliis minus ſtrictis, non admittatur?

Reſpondeo non teneri, niſi id expreſſe vouerit. Quia non cenſetur vouere, niſi aliquam ex Religionibus, quæ communi hominum naturæ accommodatæ ſunt, non quæ indigeant ſpeciali Dei vocatione, & auxilio. Huiuſmodi autem Religiones ſunt Carthuſianorum, Capucinorum, Camaldulenſium, vt aiunt Sanchez *lib. 4. cap. 16. n.* 49. & penes ipſum, Ricardus, Angel. Syluest. & Armilla. Sic etiam Palaus *diſp.* 1. de ſtatu Religioſo, *pun. 3. n.* 6. Qui inter dictas Religiones ſtrictiſſimas enumerat (licet timidè) Religionem Minimorum S. Franciſci de Paula, ob votum Quadrageſimalis abſtinentiæ. Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 6. numero primo.* Pellizzar. *tom. 1. tract. 4. cap. 1. ſect. 2. q. 6. numer.* 48.

QVÆSTIO XXIX.

An, qui Religionem vouit in communi; teneatur totum orbem peragrare, vt in aliqua admittatur?

Reſpondeo vt certum; Quod non, etiam caſu, quo vouens promiſiſſet totum orbem peragraturum, donec admittatur. Quia huiuſmodi votum eſſet ſtultum, & de re impoſſibili. *Primam* partem docet Angel. *verb. votum 3. num.* 10. ibi: Nec credo, quod teneatur per mundum diſcurrere, vt vnam *Religionem* inueniat, quæ eum recipiat; quia nec hoc cogitauit, nec ad hoc veriſimiliter ſe voluit obligare. Sic ille. Et Syluest. *Religio 2. q. 16. Secundam* verò, Sanchez, *lib. 4. Decal. cap. 16. n. 42.* ex Palacio *in 4. d. 38. diſp. 1. poſt 4. concluſ. fol.* 827.

QVÆSTIO XXX.

An ſaltem, ſi non per totum mundum; teneatur ſaltem, per maiorem partem eius diſcurrere, ad inueniendam aliquam Religionem, in qua admittatur?

Affirmat Abulenſis *cap. 30. Nauar. q.* 52. fine, docens, teneri huiuſmodi vouentem Religionem in communi, non limitando intentionem ſuam, omnia Religionis promiſſæ adire. Cui conſonat Palacios *in 4. d. 38. diſp. 1. poſt 4. concluſ.* quatenus dicit, teneri adire Monaſteria vniuerſa, quæ poteſt, iuxta facultatem ſuam. Ita etiam Nauarr. *in ſum. cap. 12. n. 48. & lib. 3. conſil. tit. de voto, conſil.* 28. (aliàs 2.) *n.* 3. & alij, apud Sanchez *loco cit. n.* 43.

Sed omnino Reſpondeo dicendum: Non teneri Religionem, extra Prouinciam, ſeu Nationem, quærere, vt admittatur. Quia nullus Religionem vouens, cēſendus eſt, ſe velle obligare ad Religionē ſuſcipiēdā extra ſuā propriā Prouinciā, ſeu Nationem. Ratio eſt: quia

quia nemo obligatur, niſi ad moralem exequendi voti diligentiam: at non eſt in more, vt quis adeat diſtinctas Prouincias, aut nationes, cauſa ingreſſus Religionis, nec id vouere ſolet: ergo ad id vouens non obligatur. Sic in primis tenet Nauarr. *in ſum. cap.27. num.* 276. explicans, quod antea docuerat *loco cit.* his verbis: Hoc ipſo die, &c. tactum fuit, an qui Hiſpanus probabiliter ante 20. annos vouerat ingredi Religionem fratrum Minorum Conuentualium, quæ poſtea à fœlicis rec. Pio V. in tota Hiſpania abrogata fuit, tenetur quærere extra illam, vbi non eſt abrogata, Monaſterium in quo reciperetur? Et videtur non teneri, tum per dicta ſuper *cap.*12. *n.*48. Tum, quod actus agentium non operantur vltra fines eorum. *l. Non omnis, ff. de rebus cred.* & orator non intenderat, extra Hiſpaniam. Sic ille. Quia quamuis in vtroque loco loquatur Nauarr. de illo, qui determinatam aliquam Religionem promiſit; idem eſt caſus, & ratio de vouente Religionem indeterminatam, & vagè ſumptam: vt benè Sanchez infrà. Sic etiam Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *cap.*2. *n.*9. & 10. Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.* 16. *n:*44. & penes ipſum (vltra Nauarrum vbi ſuprà) Aragon 2.2. *q.*88. *art.*3. *ad* 2. Sà, *v. votum, n.*12. Azor *lib.*11. *cap.*22. *q.*1. *fine.* Valentia 2.2. *diſp.* 6. *q.* 6. *punct.*4. *notab.* 4. Toledo *lib.* 4. *ſum. cap.* 17. *numero* 12. Rodrig. Petr. Ledeſma, & alij. Sic & Palaus *diſp.*1. *de ſtatu Relig. punct.*3. *num.*6. Prado *cap.*31. *de voto, q.*7. §.2. *n.*33. Ioan. à S. Thoma 2.2. q.88. *diſp.*29. *art.*10. *concl.*2.

QVÆSTIO XXXI.

An, vouens Religionem in communi, teneatur ad minus quærere Religiones per omnia loca eidem Regi ſubiecta, etiamſi diuerſæ ſint linguæ?

RESpondeo dicendum: quod non. Sic Sanchez ſuprà *n.*45. his verbis: Atque idem credo de locis eidem Regi ſubiectis, quando diuerſæ ſunt linguæ, morumque diuerſorum, ac legum. Vt vouens caſtellanus, non tenetur adire Indos, Luſitanos, Valentinos, aut Cantabros, etſi nullibi admitteretur, ac certus eſſet, ſe ibi admittendum. Quod per accidens loca hæc eidem Regi ſubiiciantur, & vtuntur diuerſis moribus, diuerſaquè lingua; & eſt notabiliter difficilius Caſtellano, ibi habitum aſſumere, quàm apud ſuos. Et ita videtur ſentire Sotus *lib.*7. *de iuſt. q.* 2. *art.*1. *ad* 3. *verſ. Sed eſt dubium*, dicens, non teneri hunc, Religionem procurare, niſi intra Regnum, & linguam. Hæc Sanchez.

QVÆSTIO XXXII.

An, fœmina, quæ vouit in communi Religionem; teneatur extra ſuam Prouinciam, Religionem quærere; ſi in ſua non admittatur?

RESpondeo tanquam certum: Non ſolùm non teneri quærere Religiones, ſeu Monaſteria, extra ſuam Prouinciam, aut propriam Nationem; ſed nec longè à patria, & loco, vbi ſunt eius Parentes, & cognati. Quia communiter fœminæ in his locis habitum Religionis ſuſcipiunt, non extra. Sic Caiet. 2.2. *q.*88. *art.*3. *ad.* 2. & ex illo Sanchez *loco cit. num.*46. dicens ſic: Et ita rectè Caietanus dixit, adoleſcentulam, vel viduam, quæ vouit Religionem, & non admittitur in ſua patria, vel propè, & quieſcit patienter, reputando ſibi impoſſibilem rem promiſſam, non teneri alia loca adire, vt recipiatur. Quia ſatis facto ſuo oſtendit, ſe noluiſſe ad alia loca adeunda ſe obligare; Imò, idem credo, etſi illa fortè ſcrupulis agitata, non quieſcat. Quia ex communi vouentium fœminarum vſu colligitur mentem eſſe noluiſſe ſe ad alia loca adeunda obligare; ſed ſub ea tacita conditione, ſi in ſua patria, aut in loco ita patriæ vicino admittatur, vt poſſit dici, admitti in ſua patria. Sic Sanchez, Palaus & Prado *locis citatis*, Bonac. *diſp.*4. *q.*2. *punct.*5. §.6. *num.*14.

QVÆSTIO XXXIII.

An, ſi vouens Religionem in communi, in aliis Religionibus non admittatur; teneatur ingredi Religionem militarem, nempe, D. Iacobi, vel Alcantaræ, Calatrauæ, aut D. Ioannis?

AFfirmandum videtur: quia, vt ſæpè diximus, huiuſmodi milites præcipuè hi vltimi, veri Religioſi ſunt.

Sed omnino Reſpondeo dicendum: non teneri vouentem ingredi Religionem aliquam militarem, quia huiuſmodi Religiones non comprehenduntur in communi voto Religionis, vt ſuprà eſt habitum. Sic Sanchez *lib.*4. *cap.*16. *num.*51. Palaus *loco cit. n.*6. Pellizzar. *loc. cit. q.*6. *n.*49. Qui addunt, ſecus dicendum loquendo de Ordine Clericorum Ordinum Militarium, & Canonicorum Regularium, in quos teneretur vouens ingredi.

QVÆSTIO XXXIV.

An, qui vouit Religionem, ſi adeat Generalem, aut Prouincialem, & ab illis non admittatur; maneat liber à voto?

AFfirmatiuam ſententiam inſinuare Sotum *lib.*7. *de iuſt. q.*2. *art.*2. *ad* 3. ait Azor *lib.*11. *cap.*22. *q.*2. Sed Sotus de hac re non agit *art.*2. ſed *art.*1. & ibi, aut id non inſinuat, aut longiſſimè.

Igitur Reſpondeo cum diſtinctione dicendum: *Primò.* Si admiſſio Monachi, omnimodè pendet ab immediato Prælato cum ſuo conuentu, tunc vouens Religionem non erit ſolutus voto, per excluſionem ſolius Generalis, aut Prouincialis, vt conſtat, & docent Nauarr. Azor, Sanchez, & alij.

Reſpondeo *ſecundò*, ſi Religio, vbi admittendus eſt vouens, nequeat, ſine Generalis, aut Prouincialis licentia, & conſenſu, admittere Monachum, tunc excluſus ab his, liber manebit à voto. Sic Azor, *cap.*22. *citato, q.*2. Addens idem eſſe dicendum in caſu, quo Generalis, aut Prouincialis iuſtis de cauſis, præcepiſſent Superioribus immediatis, ne aliquos ad ſua Monaſteria admitterent. Sic etiam Sanchez *loco citato, n.*52. Nauarr. *in ſumma cap.*12. *n.*62. Legatur Pellizzar. *loco cit. q.*6. *n.*50.

QVÆST.

QVÆSTIO XXXV.

An, ſi vouens excludatur ab immediato Superiore Conuentus, ſine conſenſu ipſius Conuentus; maneat liber à voto emiſſo?

RESpondeo, quod ſic, etiamſi facultas admittendi, non ſolum ſit penes ſolum immediatum Conuentus Prælatum, ſed etiam vnà cum conuentu. Ratio eſt, quia non eſt vouentis, Monaſterium cogere ad inueſtiganda ſuffragia Religioſorum, ſed Superioris immediati: ergo ſi hic neget, credere poteſt vouens, eam eſſe Conuentus voluntatem. Sic Sanchez, *loco citato.*

QVÆSTIO XXXVI.

An, ſi qui vouit Religionem, non admittatur ad illam, ob aliquod impedimentum temporale, v. g. quia laborat febri quartana, deobligetur à voto?

REſpondeo, vt certum: quod non deobligetur. Quia tunc non denegatur ei abſolutè habitus, ſed ſuſpenditur: & ideo tenetur expectare donec impedimentum tollatur. Sic Azot *lib.11. cap.22. q.5.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap.2. num.7.* Leſſius *lib.4. cap. 41. dubit.5. num. 44.* Sanchez *lib. 4. cap.16.num.53.* Palaus *diſp.1. de ſtatu Relig. punct.3. n.10.* Ioan. à S. Thoma 2.2.*q.*88.*diſp.*19. *art.*10. *concl.*4. & omnes.

QVÆSTIO XXXVII.

An ſaltem, deobligetur à voto Religionis à ſe emiſſo, qui repellitur abſolutè, & in perpetuum, eo quod cauſa ſit perpetua?

NEgant adhuc aliqui exiſtimantes, teneri vouentem ad repetendam diligentiam, & multiplicandam petitionem. Et horum ſententiam eſſe probabilem, clarè innuit Palaus, *loco cit.*

Sed longè multò probabilius Reſpondeo, omninò manere tunc à voto deobligatum. Quia ſatis fuit vouenti, ſi quando petit, admiſſus & receptus non fuerit: alioqui enim toto vitæ tempore ancipiti, & ſuſpenſo animo tenetur. Sic Azor 1.*p. lib.* 11. *cap.*22. *q.* 5. Caiet. 2.2. *q.*88. *art.*3. *ad* 2. Aragon ibidem, Valentia, Rodrig. & Petr. Ledeſma, quos citat, & ſequitur Sanchez vbi ſuprà, *n.*53. Palaus *loco cit.* Prado *cap.*31. *de voto*, *q.*7. §.3.*n.*19.

QVÆSTIO XXXVIII.

An, voto Religionis adſtrictus, dum eam petit, teneatur manifeſtare Religioſis ſuum votum, ſi probabiliter credat, quod hac manifeſtatio inducet ad eius receptionem?

AFfirmat Caiet. *loco cit. verſ. In eadem reſponſione.* Quia (inquit) hæc voti manifeſtatio fortè induceret Religioſos ad illud recipiendum. Caietanum ſequuntur Bonac. *diſp.*4.*q.*2. *punct.*5. §.6.*n.*16. & Candid. quos ſequitur Prado *loco cit.n.*21.

Sed probabiliùs longè Reſpond. non teneri ad manifeſtandum ſuum votum, etiamſi ſciret, id adiuturum, vt admitteretur. *Primò*, quia ex vi voti, non tenetur ad omne medium, quod iuuare poteſt ad eiuſdem voti executionem; ſed tantum ad media communia, & ſufficientia. *Secundo.* Quia ſolùm vouit ingreſſum Religionis, nec vnquam, ſe id votum patefacturum, promiſit. Sic Azor *loco cit. quaſt.*9. Sanchez *n.*54. Qui ad rationem primam addit, nec teneri vouentem interceſſores quærere vt admittatur, quamuis ſciret id adiuturum, eo quod extraordinarium medium ſit. Sic etiam Suarez *tom.*3. *lib.*4. *cap.*2. *n.*7. Palaus *diſp.*1. *de ſtatu Religioſo, punct.*3. *num.*13. Trullench. *lib.*2. *cap.*2. *dub.* 19. *n.*5. Reginald. *lib.* 18. *num.* 379. Baſſeus *tom.* 2. *votum.*1. *num.* 43.

QVÆSTIO XXXIX.

An, vouens, qui, à Religione, vel Monaſterio, quod promiſerat, eſt abſolutè repulſus; teneatur poſtea ad ingreſſum illius, ſi à Monachis inuitetur?

AFfirmant aliqui. Quia votum Religionis non emittitur in fauorem Religionis, vt ipſa Religio poſſit cedere iuri ſuo; ſed in Dei honorem, & in vouentis vtilitatem; ſed quia hic honor, & hæc vtilitas obtineri non poteſt, conuenienter, abſque Religionis conſenſu, ea de cauſa Religionis conſenſus expoſtulatur: ergo quandocumque hic conſenſus apponatur, votum obligat. Ita Abulenſ. *cap.*30. *Numeror. q.*53. quem citat, & ſequitur Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*16. *num.*71. Layman. *lib.*4 *tract.*5. *cap.*6. *n.*4.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non teneri poſtea ad ingreſſum. *Tum*, quia, vt ſuprà *q.*37. eſt habitum, quando vouens abſolutè, & in perpetuum à Religioſis repellitur, tunc eius votum manet irritum omnino: ergo non poteſt reuiuiſcere, eo quod à Religioſis denuò inuitetur, & admittatur. *Tum* etiam, quia qui votum emittit Religionis, tacitè eſt ſub illa conditione, *ſi facta diligentia, à Monachis admittatur*; ergo ſi ab illis non admittitur, votum non ſuſpenditur, ſed omnino extinguitur. Sic Aragon, loquens de vouente ingreſſum certi Monaſterij 2.2. *q.*88. *art.*3. *ad* 2. loquendo de vouente certæ Religionis inſtitutum, *lib.*11. *cap.*22. *quaſt.*5. Suarez *tom.*3. *de Relig. lib.*4. *cap.*2. *num.*7. & 20. Leſſius *lib.*2. *cap.*41. *dubit.*5. *n.*44. Quos omnes citat, & ſequitur Palaus *diſp.*1. *citata, punct.*3. *num.*10. & 12.

vbi reſpondet ad fundamenta primæ ſententiæ. Pellizzarius *tom. 1. Man. Regul. tract. 4. cap. 1. ſect. 2. q. 6. num. 50. verſ. Nec placet.* Vbi cum Palao ſolùm concedit vouentem teneri ingredi, caſu, quo ſit repulſus, ob falſam alicuius impedimenti informationem, aut apprehenſionem, & poſtea admittatur, eo quod talis repulſa fuerit illegitima, ideóque abſolutè non liberet à voto.

QVÆSTIO XL.

An, vouens Religionem cum animo ſtatus clericalis; teneatur ingredi, ſi non admittatur, niſi vt laïcus ſit?

RESpondeo, vt certum: Non teneri. Quia votum non obligat, vltra intentionem vouentis, atqui vouens huiuſmodi, nec expreſsè, nec tacitè, intendit ingredi Religionem, tanquam laïcus, (ſed potius vt clericus) ergo ad id non debet cenſeri obligatus. Sic Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 2. art. 1. ad 3. verſ. Quid autem ſi repelleris.* Aragon 2. 2. *q. 88. art. 3. ad* 2. P. Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 10. cap. 3. dub. 7. caſu* 3. Rodriguez *tom. 2. ſum cap. 95. num.* 10. Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 22. q. 4.* Quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 16. n.* 55. Leſſius *lib. 2. cap. 41. num. 45.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap. 2. num. 23.* Reginald. *lib. 18. num.* 381. Bonac. *diſp. 4. q. 2. punct. 6. §. 6. n. 6.* Pottel *de dubiis Regul. v. votum, num.* 40. Pellizzarius *tom. 1. tract. 4. cap. 1. ſect. 2. q. 9. num.* 54. Palaus *tract. 16. diſp. 1. punct. 3. numer.* 16.

QVÆSTIO XLI.

An ſimiliter, qui vouit Religionem, vt in illa ſit laicus; teneatur ingredi, ſi non admittatur, niſi vt ſit Sacerdos?

RESpondeo etiam vt certum: quod non. Quia tale votum non poteſt obligare, vltra intentionem vouentis. Sic Sanchez *loco citato*, ibi: Et idem credo, ſi voueret, vt ſit laicus, fortè ob maiorem ſui ſubmiſſionem, vel cauſa vitandi labores ſtudiorum, aut ſcrupulos, ex auditis confeſſionibus conſurgentes: ſi enim non admittatur, niſi vt ſit Sacerdos, manet à voto liber. Quippè, quia vltra ſuam intentionem obligari nequit. Sic ille. Pellizzarius etiam ex illo *q. 9. cit. n.* 54. & Palaus *loco citato.*

QVÆSTIO XLII.

An, qui vouit Religionem nil cogitans de ſtatu; teneatur ingredi ad ſtatum clericalem, vel laicalem, prout Religioni placuerit?

RESpondeo dicendum *Primò*, quod regulariter loquendo, non teneatur aſſumere ſtatum, quem Religioni placuerit. Quia regulariter loquendo, nullus eſt, qui aliquem ex his ſtatibus non determinauerit; vel formali intentione, quia credidit in ſtatu Sacerdotum, vel laicorum eſſe recipiendum: vel virtuali, ex qualitate & conditione perſonæ deducta: atqui facta intentione ad vnum ex his, ſtatum, non tenetur recipere alium, vt nuper eſt habitum: ergo. Sic cum aliis Palao *n. 16. citato.*

Reſpondeo *Secundò*, dato, quod aliquando contingat, non ſatis cognoſci, quem ſtatum vouens determinauerit, eo quod vtrique aptus ſit, nec eius conditio potius vnum, quàm alium expoſtulat, tunc teneretur admittere illum ſtatum, quem Religio ei conceſſerit. Quia de voto conſtat, & impleri poteſt, iuxta voluntatem vouentis, aliquo ex prædictis ſtatibus; cum nullus ex eius voluntate determinatus ſit. Sic ex Azorio *tom. 1. lib. 11. cap. 22. q. 4.* Sanchez *lib. 4. cap. 16. num.* 56. Bonac. *num. 16. cit.* Pellizzar. *num.* 54.

QVÆSTIO XLIII.

An, ſpurius, qui vouit Religionem ignorans conſtitutionem Sixti V. qua ſpurij à dignitatibus expelluntur; teneatur, cognita conſtitutione, Religionem ingredi?

RESpondeo, dicendum, quod non teneatur, ſi ſpurius aliàs capax talium dignitatum erat. Quia obligari perpetuò talem ignominiam pati, difficile ſatis eſt. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 16. num.* 59. Qui idem dicit, de vouente Religionem habentem ſimilem conſtitutionem, à ſe tamen ignoratam. Palao *punct. 3. citato, fine.* Pellizzar. *tom. 1. tract. 4. cap. 1. ſect. 2. q. 9. num.* 55. Sic docens: Addit Sanchez *n.* 59. quod ſi ſpurius vouens Religionem, tempore voti ignorauit, aut non aduertit conſtitutionem Sixti V. eſſe incapacem dignitatum Ordinis; aut etiam per ſtatutum Religionis promiſſæ à ſe item ignoratum, & alioqui ſit ornatus iis dotibus, vt probabiliter ſperare poſſit, ſe promotum iri ad Prælaturas Ordinis, niſi obſtaret illud impedimentum, non tenetur, ea conſtitutione, aut illo ſtatuto cognitis, aut poſtea editis, ingredi Religionem: cum excuſetur ex ignorantia notabilis difficultatis à ſe cognitæ; ipſique nimis oneroſum ſit ibi ſemper carere dignitatibus. Sic Pellizzarius.

QVÆSTIO XLIV.

An, qui vouit Religionem in ſtatu ſacerdotali; teneatur diſcere Grammaticam, ſi ob illius defectum non admittatur?

RESpondeo dicendum, teneri. Quia implicitè promiſiſſe cenſetur media, quæ ad eum finem, nempe, ſtatum ſacerdotalem obtinendum, exigi nouit. Sic Sotus *lib. 7. q. 2. art. 1. ad 3. verſ. Quid autem, in fine.* Aragon, Petr. Ledeſma, Rodriguez, Azor, & Philiarcus, quos ſequitur Sanchez *lib. 4. cap. 16. num.* 61. Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap. 2. num.* 21. Bonac. *diſp. 4. q. 2. punct. 5. §. 6. n.* 12. Palaus *diſp. 1. citata, punct. 3. n.* 14. Candidus *diſquiſ. 25. art. 14. dub. 29. dicto* 44. Qui *dicto* 45. id limitat, niſi vouens tempore voti putauerit eſſe neceſſariam Grammaticam, addiſcendam tamen intra Religionem; tunc enim ſi Religio eum non admittat, niſi

in

in ſæculo eam addiſcat, non tenebitur eam in ſæculo addiſcere; quia eſt notabilis mutatio, & ideo liber manebit à voto. Sic ille; & prius Sanchez (quem non citat,) *numer.* 61. *citato*, verſ. *Secunda limitatio.*

QVÆSTIO XLV.

An, ſi prædictus vouens nolens addiſcere Grammaticam; eligat eſſe laicum, ſatisfaciat ſic voto?

RESpondeo, ſatisfacere voto ſumendo ſtatum laicum, ſi ad eum Religioſi recipiant. Quia aſſumptione Religionis (inquit Palao) in illo gradu, ſubſtantiam voti implet; cum ſolum accidentaliter differat gradus laicorum à gradu Sacerdotum in Religione, & prætereà, propter maiorem illius gradus humilitatem, ſpecialémque mundi contemptum, perfectioni conſequendæ fortè aptior eſt: ac proinde eſto promiſſus non ſit, æquiualet gradui promiſſo. Sic ille *punct.* 3. *cit. n.* 14. ex Suario *cap.* 2. *cit. n.* 21. & Sanchez *n* 61. Hic tamen addit, quod ſi Religioſi eum nolint ad gradum, vel ſtatum laicorum admittere, tunc teneatur vouens addiſcere Grammaticam, vt ſic fiat Sacerdos.

QVÆSTIO XLVI.

An, ſi, vouens in Religione ſtatum ſacerdotum, ignorauerit, tempore voti, Grammaticam eſſe neceſſariam, teneatur eam addiſcere?

RESpondeo dicendum: quod non. Quia eſt notabilis mutatio, ex ſuperuenienti graui, & notabili difficultate ignorata, atqui ignorantia excuſat: ergo. Sic Sanchez, *loco cit. n.* 62. addens, nec teneri dictum vouentem ingredi Religionem, vt ſit laicus, quia id non vouit. Cum eo ſentiunt apud ipſum, Sotus, Aragon, Rodrig. Petrus Ledeſma, & Azor. Sic etiam P. Suarez, Bonac. & Palaus *q.* 44. *citati.* Candidus *diſquiſ.* 25. *art.* 14. *dub.* 30. ita dicens: ſi is, qui vouit Religionem, propoſuit illius eſſe Ordinis, qui ſacris Ordinibus initiantur, bona fide credens, ad hæc non requiri litteras; ſi id poſtea requiratur, non tenetur ex vi voti litteras addiſcere, ſi aliàs non admittitur: quia eſt notabilis mutatio, ſuperueniente magna difficultate ignorata. Nec tenetur ad ſtatum Conuerſorum tranſire, ſed omnino liber manet à voto: quia id non vouit, ſtatum ſcilicet Conuerſorum in Religione tenere. Sic Candidus.

QVÆSTIO XLVII.

An, vouens Religionem collocandus in ſtatu Clericorum, & ſciens ad hoc requiri Grammaticam, quam moraliter addiſcere non poteſt; teneatur aſſumere ſtatum laicorum?

AFfirmat Philiarcus *de Officio Sacerd. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 21. caſu dumtaxat, quo tempore voti cognouerit, ſe ineptum eſſe ad addiſcendum.

Sed abſolutè Reſpondeo dicendum: non teneri ad ſumendum ſtatum laicorum, quia hoc excedit ſuam intentionem, & ideo manebit liber, ratione moralis potentiæ, à voto Religionis à ſe emiſſo. Sic Candidus vbi ſuprà *dubit.* 32. nullum citans authorem, cùm poſſet citare. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *num.* 61. ibi: Vltima eſt, ſi facultas diſcendæ Grammaticæ ſuppetat: alias enim excuſabitur à voto ratione impotentiæ moralis, dum ea durauerit. Et ita benè limitauit Sotus. Nec hic tenebitur ingredi, vt ſit laicus: quia excedit ſuam intentionem. Similiter dicit benè Philiarcus ſi adhibita ſufficienti diligentia, nequeat diſcere Grammaticam, liberum eſſe à voto: quia ad ſolam moralem diligentiam obligat. Sed limitat quando credebat, tempore voti, ſe aptum ad addiſcendam: nam ſi ſe ineptum ſciret, cum appoſuerit conditionem impoſſibilem, habetur pro non adiecta, & ita ait, teneri ingredi vt ſit laicus. Sed hæc limitatio non placet. Quia in voto non habetur conditio impoſſibilis pro non adiecta, (vt ſuo loco agentes de voto conditionali diximus) & ideò ſi id reputabat ſibi impoſſibile, corruet votum. Huc vſque Sanchez.

QVÆSTIO XLVIII.

An, qui dubius eſt, an tempore voti ſciuerit, vel ignorauerit, ſcientiam Grammaticæ, vel Artium, ab ingredientibus expoſtulari; teneatur eam addiſcere?

REſpondeo teneri, Grammaticam addiſcere; ſecus verò ſcientiam Artium, vel Theologiæ. Quia præſumendum eſt à communiter contingentibus, eum ſciuiſſe Grammaticæ cognitionem expoſtulari: ſecus Artium, vel Theologiæ: quia ferè nulla eſt Religio, quæ ignorantes Grammaticam recipiat ad ſtatum ſacerdotalem; benè tamen ignorantes Philoſophiam, vel Theologiam. Sic Palaus *diſp.* 1. *de ſtatu Religioſo, punct.* 3. *n.* 14. *fine*, & Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *n.* 67. Sic etiam Candidus *diſquiſ.* 25. *art.* 14. *dubit.* 33. *dicto* 50.

QVÆSTIO XLIX.

An, qui, vouit Religionem ſub gradu laicorum, ſi eum Religioſi nolint admittere, niſi officium aliquod machanicum diſcat; teneatur illud addiſcere?

REſpondeo dicendum ex dictis, quod ſi tempore, quo emiſit votum, ſciuit, illud officium

eſſe

eſſe neceſſarium; tunc tenetur illud diſcere: quia tacitè id promiſit. Si verò ignorauit, non tenetur addiſcere illud ad minus, ſi ſit difficile ſcitu. Quia notabilis difficultas voti executioni ſuperueniens, nec à vouente cognita excuſat. Sic Suarez *tom.3. lib. 4. cap.2. fine.* Sanchez *vbi ſuprà num.* 68. Sotus, Aragon, & Azot apud ipſum, Palaus *punct.3. cit. n.* 15. Candidus *art.*14.*cu. dub.*3.

QVÆSTIO L.

An, ſi officium, quod expoſtulant Religioſi, ſit facilè ſcitu à vouente; teneatur illud addiſcere, vt voto ſatiſfaciat?

AFfirmat Sotus *lib.7. de iuſt. q.2. art.1. col. mihi 14. verſ. Quid autem ſi repelleris*, ibi: Ac perinde, ſi Religionem vouit laicorum, non tenetur aliquod diſcere opificium ſcitu difficile; quia putabat non eſſe neceſſarium. Ita ille: ergo è contra eſt dicendum, ſi ſcitu ſit facile. Sotum ſequuntur Sanchez *lib.* 4. *Dcal. cap.*16. *num.*68. Candidus *diſquiſ.*25. *de voto, art.*14.*dub.*31.

Negant contrà apud Sanchez, Aragon 2.2. *q.*88. *art.*3. *ad* 2. & Azor *lib.* 12. *q.* 4. Quia (inquit) petitio illa Religioſorum, videtur excedere vouentis intentionem.

Sed meliùs cum diſtinctione Reſpondeo dicendum, quod teneatur vouens, caſu, quo officium, quod Religioſi expoſtulant, ſit ſcitu facile, & non poſſit vouens, vtilis eſſe Religioni, abſque illius ſcientia. Quia ex vi voti, tenetur media facilia executioni voti, per ſe conducentia, apponere, vt benè Authores primæ ſententiæ. Secus verò caſu, quo abſque illius officij ſcientia, vtilis Religioni eſſe poſſit, aliis muneribus inſeruiendo; quia tunc minimè tenibitur tale officium, extra Religionem addiſcere: quia per ſe non eſt medium neceſſarium; ſed ſolùm ex voluntate Religioſorum non ſatis rationabile. Sic Suarez *tomo* 3. *de Relig. lib.4. cap.*2. *num.*24 *fine.* Quem citat & ſequitur Palaus *tom.*3. *tract.* 16. *diſp.* 1. *punct.*3. *num.* 15. Qui dicit huic parti fauere Azor vbi ſupra. Sed certè hic Author, abſolutè dicit, talem vouentem non teneri addiſcere officium.

---

§. III.

De perſeuerantia, quam tenere debet in habitu aſſumpto, vouens Religionem.

QVÆSTIO LI.

An, qui vouit Religionem abſolutè; ſatiſfaciat voto, ſi ingrediatur, animo exeundi?

AFfirmauit noſter Henricus de Gandauo (vt refert Sanchez) *quodlib.*3. *quæſt.*19.

Sed vt quid certum Reſpondeo, non ſatiſfacere voto, ſi vouens ingrediatur cum animo exeundi: niſi aliàs in anno approbationis mutet voluntatem, & habeat animum experiendæ Religionis, num eius inſtitutum ei conueniat. Ratio eſt: quia votum Religionis, non eſt votum ſuſcipiendi dumtaxat habitum religioſum, ſed obſequendi Deo in Religione toto vitæ tempore, mediis votis paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ: ergo obligat ad profeſſionem faciendam, ſi Religionis probatæ inſtitutum placuerit. Sic docent communiter omnes Doctores. Legantur S. Thomas 2.2. *q. vltima, artic.* 4. Nauarr. *in ſum. cap.* 12. *n.*47. Valentia 2.2. *diſp.*6. *q.*6. *punct.*4. *q.*4. Azot *tom.*1. *lib.*11. *cap.*12. *q.*6. Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.* 16. *n.*74. Suarez *tom.*3. *de Relig. cap.*3. *numer.* 2. Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 1. *punct.*4. *num.* 1. Pellizzarius *tom.*1 *tract.*4. *cap.*1. *quæſt.* 10. *num.* 58. Trullench. *lib.*2. *cap.*1. *dub.* 20. *num.*1. Baſſeus *tom.* 2. *votum.* 1. *n.*45.

QVÆSTIO LII.

An ſaltem ſatiſfaceret voto Religionis, ſi ingrederetur eum illo animo exeundi, ſimul tamen haberet propoſitum dandi operam, vt Deus immutaret cor, vt vel ſic perſeueraret?

REſpondeo dicendum, quod tunc iam ſatiſfaceret voto, etiam ſi poſtea non potens quieſcere, exiret. Quia bona fide, & ſtudioſus fuit ingreſſus, cum id quod in ſe eſt, præſtet, quo ille effectum conſequatur. Sic Angel. *votum* 3. *num.* 18. ibi: Immò plus addit Ricard. 4. *d.*38. *art.* 8. *quæſt.*2. quod etiamſi intrauit animo exeundi, cum voluntate tamen dandi operam, vt Deus immutet propoſitum ſuum, quod ſatiſfecit voto. Sic ille. Syluester etiam *Religio* 2. *quæſt.* 19. & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez ſuprà, *n.* 75. Baſſeus *num.*45. *citato.*

QVÆSTIO LIII.

An etiam ſatiſfaciat voto ingrediendæ Religionis, qui ingreditur animo non perſeuerandi, ſi tamen poſtea iuſta cauſà exeat?

AFfirmandum videtur. Quia tunc vouens iuſtam cauſam exeundi habet: ergo cenſendus eſt voto ſatiſfeciſſe. Ob hoc, id eſſe probabile affirmat Palacios *in* 4.*d.*38. *diſp.*1. *poſt* 12. *concluſionem*; licèt poſteà dicat, ſatius eſſe vouenti, diſpenſationem voti impetrare.

Sed vt certum Reſpondeo: Non ſatiſfacere in eo caſu, quandiu non expertus eſt bona fide Religionem, eo prauo animo mutato, iuxta dicta *q.*51. Ratio eſt: quia cùm ſubſtantia ingreſſus minimè mutata ſit, nec illa apta fuerit ad ſatiſfaciendum voto; non cenſetur illi ſatiſfactum. Sic Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*16.*num.*76.

QVÆST.

QVÆSTIO LIV.

An, votum ingrediendi Religionem, & ſtatim exeundi, ſit irritum, & nullum?

RESpondeo vt certum: eſſe irritum, & nullum; ſi vtraque pars propoſitionis promiſſa eſt per modum vnius. Ratio eſt, quia vtraque pars propoſitionis ſic ſumpta, eſt mala, & inepta voti materia, vt benè docet Sanchez *loco citato, n.* 77. cum Angelo, Tabiena, Armilla, Azorio, & aliis. Qui idem dicit, de voto ingrediendi Religionem, cum animo exeundi; ſi hic exeundi animus, comprehendatur ſub voto. Quia talis ingreſſus eſt malus, & ideo votum eſt irritum. Secus autem ſi non comprehendatur ſub voto. Quia tunc cum votum ſit ingreſſus Religionis, qui bonus eſt, nec circunſtantia reddens malum claudatur ſub voto, valebit votum, & obligabit ad legitimum Religionis ingreſſum. Sic ille *loco cit. num.* 78. & Pellizzarius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 1. *q.* 10. *n.* 58. Legatur Balleus *n.* 45.

QVÆSTIO LV.

An, vouens ingredi Religionem, cum expreſſa intentione gaudendi libertate perſeuerandi, vel egrediendi, nouitiis à iure conceſſa; ſatisfaciat voto, ſi egrediatur abſque iuſta cauſa?

RESpondeo dicendum; ſatisfacere. Quia in hoc caſu, ſolùm voluit vouens, ſe obligare per votum à ſe emiſſum, ad ingrediendum, bona fide, cauſa experiendi inſtitutum; nolens nouam perſeuerandi obligationem ſibi imponere, præter illam, quam, ingredientes ſine voto, habent. Sic Sanctus Thom. 2.2. *q.* 189. *art.* 4. *in corp. ibi:* Si autem intendit (*vouens*) ſe obligare ad ingreſſum Religionis cauſa experiendi cum libertate remanendi, vel non remanendi; manifeſtum eſt, quod remanere non tenetur. Sic S. Doctor, & idem inſinuant Ricard. D. Anton. Abulenſ. Syluest. & alij, quos affert, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *num.* 88.

QVÆSTIO LVI.

An item vouens Religionem abſolutè, nihil de exeundi libertate, aut de perſeuerantia determinando; ſatisfaciat voto, ingrediendo bona fide ad Religionem experiendam, & poſtea ex cauſa ſufficienti egrediatur?

RESpondeo vt certum: quod etiam ſatisfaciat. Ratio eſt: quia per votum ingrediendi Religionem, non cenſetur vouens renunciare iuri communi concedenti nouitiis, quod poſt experientiam Religionis, poſſint liberè eliger, quod ſibi magis expedire iudicauerint. Sic S. Thom. *art.* 4. *cit.* Ibi; Si verò in vouendo ſimpliciter de ingreſſu Religionis cogitauit, abſque hoc, quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi, videtur obligare ad ingreſſum Religionis ſecundum formam iuris communis; quæ eſt, vt ingredientibus detur annus probationis: vnde non tenetur perpetuò in Religione permanere. Hæc S. Thomas. Quem citat, & ſequitur Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 1 *quaſt.* 11. *num.* 59. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4 *cap.* 3. *num.* 1.

QVÆSTIO LVII.

An rurſus, prædictus vouens, ſatisfaciat voto, in aſſignato caſu; ſi è Religione egrediatur ſine iuſta cauſa, ex ſola, ſcilicet, libertate, nouitiis iure conceſſa?

AFfirmant plures Doctores. Ratio eorum eſt: quia votum ingrediendi Religionem habet hanc tacitam conditionem; *ſi facta per nouitiatum experientia, Religio mihi placuerit*; ergo ſi non placeat, abſque violatione voti poteſt liberè exire, abſque iuſta vlla Religionis diſplicentiæ cauſa: eſtò poſſit aliundè peccare, ſic temerè deſerendo ſtatum Religionis iam aſſumptum. Ita noſter Gandau. *quodlib.* 3. *q.* 19. & *quodlib.* 13. *q.* 15. Nauarr. *lib.* 3. *conſil. de voto, conſil.* 25. *aliàs* 19. *n.* 1. Palác. *in* 4. *d.* 38. *diſp.* 1. *poſt.* 12. *concl.* Angelus *votum* 3. *n.* 18. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 22. *q.* 6. *fine*, vbi ita ait: demùm quæres, quid amplius præſtare debeat is, qui ex voto Religionis antea facto, in eam ingreditur; quàm, qui ingreditur, abſque vllo Religionis voto? Caietanus, *loco cit.* ait; Primum illum vi, & ratione voti, ad experiendum compelli, ſibinè Religioſa vita expediat; nec ipſi fas eſſe eam ſine iuſta cauſa deſerere. Alterum vero, nequaquam aſtringi ad probationis experimenta, nec peccare ſaltem grauiter, ſi abſque debita cauſa receſſerit. Sed videtur mihi commodius reſponderi poſſe. Primum quoque, ſi intra probationis tempus, Monaſticam vitam expertus, ab eo defecerit, ad priorem reuerſus, contra votum non facere, ſi Religionis inſtitutum minimè ipſi probetur; & ſatis eſſe, ſi ſibi diſpliceat id vitæ genus, tanquam minus gratum ſibi, vel tanquam incommodum, aut aſperum, & durum, quamuis nulla alia iuſta cauſa, & legitima moueatur: niſi ſimul etiam vouerit, non ſe ab incepta probatione receſſurum, abſque iuſta, & debita cauſa. Nam, vt colligitur *ex cap. Ad Apoſtolicam. De Regular.* & *cap.* 1. & 2. *de Regularib. in.* 6. annus probationis iure conceditur, vt quis experiatur, ita tamen, vt ſua ſponte, & voluntate poſſit à Religione recedere. Huc vſque Azor. Cuius ſententiæ fauent Iaſon, Abulenſ. Paluđ. Tabiena, & Lopez apud Sanchez *n.* 89. Et eam ſequitur Caramuel *in Reg. S. Bened. diſp.* 40. *num.* 460. *concl.* 8. Et ideo probabilis iudicanda eſt, quidquid contrarium inſinuet Pellizzarius, infrà.

Sed tanquam quid probabilius Reſpondeo prædictum vouentem non ſatisfacere voto, ſi abſque iuſta cauſa, ex ſola libertate nouitiis iure conceſſa, à Religione recedat. Vnde ſi prædictus vouens, poſt ſufficientem experientiam, iudicet ſibi expedire Religioſum ſtatum, tenebitur ſub mortali, vi voti, in Religione perſeuerare, & profiteri: & ſi recedat tenebitur iterum ingredi, ac profiteri. Ratio eſt: quia prædictus

Digitized by Google

prædictus vouens adſtringitur ex voto ad ingreſſum Religionis,eo modo, quo qui ſponte, & abſque voto illum ſuſcipiunt; at hi ingrediuntur ad perſeuerandum, ſi omnia grata, & ſibi expedientia inuenerint, aliàs ingreſſus eſſet vanus, & inutilis: ergo ad hunc ingreſſum adſtringit votum. Sic Sanchez *cap.* 16. *cit. num.*90. Qui ad argumentum contrarium reſpondet, nil aduerſum nos probare: quia talem libertatem concedit ius ingredientibus abſque voto: & cùm diuerſa omnino ratio ſit in aſtrictis voto, non debet intelligi hoc obligare, cum eamet libertate. Sic ille,& apud ipſum,Caiet. 2.2. *q.vltim. art.*4. *dub.*3. Sotus *lib.*7. *de iuſt. q.*2. *art.*1. *ad* 3. Aragon 2.2. *q.*88. *art.*3. *ad* 2. Valentia 2.2.*diſp.*6. *q.*6. *punct.*4. Rodrig. *tom.*2. *ſum. cap.*95. *n.*2. Petr. Ledeſma 2. *tom. ſumma tract.* 10. *cap.*3. *dubis.*7. *caſu* 4. Toledo *lib.*4. *ſum.cap.*17. *num.*12.& *cap.*18. *num.* 1. Armilla, Angles, Ricard. Syluest. & alij. Sic etiam tenent Bonac. *diſp.*4. *q.*2. *punct.* 5. §.6. *num.*22. Pellizzat. *tom.* 1. *tract.*4. *cap.*1.*q.*11.*n.*60. Suarez *tom.*3. *de Relig. lib.*4. *cap.*3. *num.* 1. Baſſeus *tom.*2. *votum.* 1. *num.* 48. Trullench *lib.*2. *cap.* 2. *dubit.* 20. *num.* 5. Lege Dianam *part.* 4. *tract.* 4. *Reſol.* 25.

QVÆSTIO LVIII.

An, ingrediens Religionem ex voto, poſſit licitè ab ea exire, interueniente iuſta cauſa?

RESpondeo vt certum: poſſe licitè exire, iuſta interueniente cauſa, hæc autem interueniet, quoties vouens iudicauerit ſibi non expedire perſeuerare in Religione. Tunc autē poteſt hoc iudicium ferre; vel caſu, quo vouens timeat periculum alicuius grauioris mali, vel damni ſpiritualis, ob graues tentationes, quas patitur: vel caſu, quo non ſperet, ſe poſſe cum gaudio, & animi tranquillitate ſeruire Deo in eo ſtatu. Item ſi credat onera Religionis non poſſe ſuſtinere ſine multis diſpenſationibus. Vel ſi expertus ſit labores, & difficultates eſſe longè maiores quàm cogitauerit: aut deinde, ſi videat eum ſtatum non eſſe ſibi commodum, aut gratum. In iis ergo caſibus, poteſt vouens prudenter iudicare ſibi non expedire perſeuerare in Religione, & conſequenter poteſt licitè ab ea recedere. Quia Eccleſia concedens nouitiis libertatem intra annum probationis, omnes hos caſus comprehendit, & ipſa vouentis intentio, non videtur eſſe, obligare ſe ad Religionem, niſi cum animi alacritate, ac viribus ſufficientibus vt pondus illius integrè valeat ſuſtinere. Sic ex Suario *loco cit. num.*5. docet Pellizzar. *tom.* 1. *tract.*4. *cap.*1. *queſt.*11. *num.*61. Et antea maior *in* 4. *d.* 38. *q.*2. & Couarru. *de pactis* 1.*p.*§. *ad finem*, quos refert Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*16. *n.*90. *in fine.*

QVÆSTIO LIX.

An ſaltem, vouens Religionem vnà cum perſeuerantia in ea, ſeu, cum obligatione profitendi; teneatur ita perſeuerare, vt non liceat ſibi, neque ex cauſis iuſtis regredi; ſicut (iuxta dicta) liceret, ſolo ingreſſu promiſſo?

NEgant adhuc teneri huiuſmodi vouentem ita perſeuerare in Religione, vt non liceat ſibi ex iuſtis cauſis recedere, omnes Doctores, qui docent, votum perſeuerandi in Religione, & in ea profitendi, nihil addere voto ingrediendi Religionem, & ideò vtrumque impleri ingrediendo bona fide, & animo probandi; & poſtea ex iuſta cauſa egrediendo, Ita tenent Sotus *lib.*7. *de iuſt. q.*1. *art.*1. *ad* 3. *verſ. Ex hac autem definitione.* Aragon 2.2. *q.*88. *art.*3. *ad* 2. *verſ. Eſt aliud dubium.* Petr. de Ledeſma *tom.*2. *ſum. tract.*10. *cap.*3. *dub.*7. *caſu* 4. Sà *verb. votum. n.* 13. quos pro hac parte refert Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.*16. *num.* 80. Quibus addit Prado Reginald. *lib.* 18. *num.*383. Villalob. *tom.*2. *tract.* 34. *diff.*8. *n.*8. Ioan. à S. Thoma 2.2. *q.*88. *diſp.* 29. *artic.* 11. *notab. vltimo.* Gallego *in Bull. Cruciat. cap.*9. *dub.*163. Barthol. à S. Fauſto *lib.* 1. *q.*214. *à num.*6. Suarez *etiam tom.*3. *de Relig. lib.*4. *cap.*8. *n.*8. & Caſtro Palao *tom.*3. *tract.*16. *diſp.*1. *punct.*4. *à num.* 7. quos omnes addit pro hac parte Prado *cap.*31. *de voto q.*7. §.4. *n.*35. Sed an omnes benè, poſtea videbimus.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Teneri ex vi voti à ſe facti, ita perſeuerare, & profiteri, vt non liceat ſibi ex quacumque iuſta cauſa egredi à Religione. Quod ſi de facto egrediatur, tenebitur iterum ingredi, ac profiteri. Ratio eſt: quia vouens in præſenti caſu, duo promittit, nempe, ingreſſum, & perſeuerantiam: ergo non ſatisfaciet ſolo ingreſſu, ſed tenetur perſeuerare, & profiteri. Sic Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*16. *n.*81. dicens, hanc ſententiam eſſe veriſſimam, citatque pro illa D. Thomam 2.2. *q.vltima, art.*4. *in corp.* & ibi, *dub.*1. Caiet. Nauarrum *ſum. cap.*12. *n.*47. & *lib.* 3. *conſil. tit. de voto, in* 1. *edit. conſil.*23. *num.*3. *& conſil.* 26. *num. vnico, & conſ.*27. *num.*3. *& in* 2. *edit. conſil.*3. *num.*3. *& conſil.* 26. *n. vnico, & conſ.* 37. *num.* 3. Valentiam 2. 2. *diſp.* 6. *q.*6. *punct.* 4. *q.* 4. Azorium *lib.* 11. *cap.*22. *q.* 8. Lopezium 1. *p. inſtruct. cap.*45. *initio.* Rodrig. *tom.*2. *ſum. cap.*95. *num.*7. Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 3. *ad finem*, Hoſtienſ. Henricum, Abulenſ. D. Anton. Reſellam, Angel. Armillam, Syluestrum, Palacios, & Philiarcum. Quibus addi poſſunt Bonacina *diſp.*4. *q.*2. *punct.* 5. §.6. *num.*22. Trullench *lib.*2. *in Decal. cap.*2. *dub.*20. *n.*2. Candidus *diſquiſ.* 25. *art.* 14. *dub.*26. *dicto* 21. Diana 1. *p. tract.*11. *Reſol.* 79. *&* 2. *p. tract.*13. *Reſol.* 10. & *p.*6. *tract.* 7. *Reſol.* 53. *& p.*8. *tract.*3. *Reſol.* 53. cum Texeda *tom.*2. *lib.*3. *tract.*3. *num.* 103. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 7. §. 4. *num.* 37. Item Leſſius *lib.*2. *cap.* 41. *num.* 46. Portell. *de dubiis Regular. v. votum, num.* 42. Pellizzar. *tom.* 1. *Regul. tract.* 4. *cap.*1. *ſect.*2. *num.*62. Qui pro hac parte refert Suarium *tom.* 3. *de Relig. lib.*4. *cap.* 4. *n.* 1. & Palaum *loco cit. n.*7. & certè non malè, vt conſtabit ex eorum verbis, quæ infrà *q.*64. refero. Sic etiam Layman *lib.*4. *tract.*5. *cap.*6. *n.*13. Baſſeus *tom.* 2. *votum.* 1. *n.*46.

QVÆST.

QVÆSTIO LX.

An, ſi vouens perſeuerantiam in Religione, aliquam magni momenti difficultatem in ea experiatur, tempore voti oignratam; poſſit licitè retrocedere?

RESpondeo poſſe. Sic Sanchez *loco cit. n.* 82. per hæc verba: Cæterum quantumuis hic perſeuerantiam vouerit, ſi talis aliquam magni momenti difficultatem in Religione experiatur, quam tempore voti inuincibiliter ignorabat: aut ſuperueniat alia notabilis difficultas, poteſt licitè egredi. Quia hæc notabilis rerum mutatio excuſat à voti obligatione. At ceſſanti poſtea eo impedimento, tenebitur iterum illam ingredi, ſi illam ſpecialiter vouiſſet. Quod ſi Religionem in genere vouerit, & in alia non eſſet ea difficultas, teneretur illam ingredi. Quia votum Religionis quoad perſeuerantiam nondum impletum eſt. Atqui id impedimentum excuſat ſolo tempore, quo durat, & reſpectu ſolius Religionis ad quam eſt. Hæc Sanchez. Et ex illo Pellizzar. & Portellius *locis citatis*. Legantur à nobis dicenda *quæſt.* 64

QVÆSTIO LXI.

An, Nouitius ingrediens Religionem ex voto, peccet mortaliter, exeundo abſque legitima cauſa?

RESpondeo, quod ſic. Quia huiuſmodi, verè vi voti ad Profeſſionem obligatur: ergo ſub mortali tenetur illam facere; niſi aliàs ad eam deſerendam intercedat iuſta cauſa, ex aſſignatis ſuprà *q.* 58. Sic communiter Doctores. Caiet. 2. 2. *quæſt.* 189. *artic.* 4. *dub.* 3. Philiarc. *de Officio Sacerd. tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 20. *ad finem*. Quos ſequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. capit.* 16. *num.* 92. (non 22. vt Leges apud Palaum) Layman *libro* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 12. *concl.* 3. Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 1. *punct.* 4. *num.* 5. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 7. §. 4. *num.* 41. Trullench *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 20. *n.* 6.

QVÆSTIO LXII.

An etiam, peccet mortaliter, aut ſaltem venialiter, qui ingrediens Religionem liberè, & ſine voto; illam ſine cauſa deſerit?

NEgant peccare necdum venialiter, Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 6. & Palaus *punct.* 4. *n.* 4. his verbis: Exiſtimo namque, nouitium ingredientem ſine voto, nullo peccato maculari ex eo quod Religionem deſerat motus aliquo honeſto fine; tametſi abſque cauſa rationabili; hoc eſt, abſque eo, quod ſentiat Religionem ſibi eſſe difficilem, vel incommodam: ſufficit, ſi ſentiat minus gratam. Ratio eſt, quia nullum eſt præceptum, quod nouitium adſtringat ad perſeuerandum; cum potius omnia iura clament, liberum eſſe ad deſerendam Religionem. Iure autem naturali (ſic Lege, non, *luce autem naturali*) nequaquam obligatur in aſſumpto habitu perſeuerare. Sicut enim pro libito potuit non aſſumere; ita pro libito poteſt illum deſerere, eo ſolum, quod minus gratus ſit, præcipuè cum illum continuare non poſſit, quin profeſſione adſtringatur. Aliàs omnes incipientes conſilium aliquod Euangelicum exercere, v. g. eleemoſynam facere, orationes fundere, obligati eſſent in illo perſeuerare in perpetuum, quod non eſt dicendum. Hæc & alia, Palaus. Legatur.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Peccare, non mortaliter, vt omnes docent; ſed venialiter tantum. Sic Prado, qui id probat ex Caietano *in ſum. verb. Inconſtantia*, vbi docet, peccare venialiter illum, qui inordinatè deſiſtit à bono propoſito: ergo multo magis, qui abſque rationabili cauſa deſerit Religionem aſſumptam. Denique quia hæc videtur communis animi conceptio. Et in Hiſpania, videmus conſuetudinem introductam, quod in Collegiis maioribus Complutenſi, Salmantinis, & Valliſoletano, non admittuntur vt Collegiales, qui nouitij fuerunt in quauis Religione: quod non ob aliud videtur introductum, niſi quia iſti notantur vt inconſtantes. Rurſus nouitiatus eſt quaſi inchoatio ſtatus permanentis, & ideo ſpecialis ratio eſt de illo, ac de operibus conſiliorum aliorum. Hæc Prado *capit* 31. *de voto, q.* 7. §. 4. *n.* 44. Qui in ſummario appellat oppoſitum, *falſam*. Sed immeritò profectò; eſt enim probabile, & ſatis, vt conuincit Authoritas Doctorum, qui illud ſequuntur. Vt probabilius ergo tenent noſtrum placitum Caiet. 2. 2. *q.* 189. *art* 4. *dub.* 3. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 22. *q.* 6. *verſ. Si quæras.* Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *n.* 92. & *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 59. Petr. Ledeſma *de ſtatu Relig. cap.* 5. *concl.* 4. *aſſert.* 2. Bartholom. à S. Fauſto *lib.* 1. *q.* 220. Peyrin. *tom.* 2. *de Prælato, quæſt.* 3. *cap.* 1. §. 4. *n.* 110. Hieron. Garcia *tom.* 1. *Politica Regul. tract.* 2. *diff.* 5. *dub.* 7. *n.* 4. Syluester, *Religio* 5. *q.* 8. *fine*. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *q.* 4. *num.* 12. *concl.* 3. Diana 3. *parte tract.* 2. *Reſol.* 19. *verſ. Vnde patet*. Et *part.* 7. *tract.* 11. (non 9. vt legi *in eius ſum. v. nouitius, n.* 5.) *Reſol.* 26. Trullench *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 20. *num.* 6.

Quod ſi quæras, ad quam ſpeciem huiuſmodi reducatur peccatum? Reſpondeo quod variant Doctores. Nam alij illud reducunt ad ſpeciem leuitatis, & inconſtantiæ. Alij ad ſpeciem temeritatis; alij eſſe ingratitudinis peccatum affirmant; alij reſiſtentiæ, diuinis inſpirationibus. Legatur Prado loco citato.

QVÆSTIO LXIII.

An, eodem modo teneatur perſeuerare qui vouit eſſe Religioſum; ac qui vouit Religionem?

NEgant aliqui Doctores, putantes diuerſa eſſe vota ſub his formis emiſſa, & ideo amplius obligare votum eſſendi Religioſum, quam votum ingrediendi Religionem. Quippe nullus eſt Religioſus per ingreſſum Religionis, ſed per Profeſſionem in ea emiſſam, & ideò hic tenetur perſeuerare, at qui vouit Religionem, ſolo ingreſſu in nouitiatum, ſatisfacit tali voto, cum verè ingrediatur Religionem. Ita Caiet. 2. 2. *quæſt.* 189. *art.* 4. *ad* 1. Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 3. *ad finem*. Palac. 4. *d.* 38. *diſp.* 1. *poſt* 4. *concl.* & Armilla *verb. nouitius, num.* 10. *verſ. Socratis vouit.*

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod prædicta vota, verè ſint æquiualentia, & eundem ſenſum faciat, & ideo eodem modo obligent. Ratio eſt: quia votum ingrediendi Religionem, etiam tendit ad ſtatum, & aliquo modo ad illum obligat: & è contra votum eſſendi Religioſum, licèt magis explicet ipſum ſtatum, intelligitur tamen ſecundum formam iuris communis, & conſequenter non excludit condionem, *Si poſt ſufficientem probationem iudicauero talem ſtatum mihi conuenire.* Vnde fit, vt licèt verba dictorum votorum ſint diuerſa, res tamen ſit eadem, ſicque non magis obliget vnum votum, quàm aliud. Sic Suarez monens talem videri communem intentionem vouentium; *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap. 3. n. 12.* Et ex illo Pellizzat. *tom. 1. tract. 4. cap. 1. ſect. 2. q. 27.* & antea Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 16. n. 83.* Azor *lib. 11. cap. 22. q. 7.* & alij.

QVÆSTIO LXIV.

An, ſi ligatus voto perſeuerandi in Religione, ob aliquam iuſtam cauſam exeat, aut expellatur; teneatur denuò, ea cauſa ceſſante ingredi?

NEgat, ex Suario, Palaus *tom. 3. tract. 16. diſp. 1. punct. 4.* fine, his verbis: Cæterum ſatis probabile cenſeo, in ſupradicto caſu, te voto ſatisfeciſſe, neque obligatum eſſe iterum ingredi. Sic docuit Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap. 4. n. 15.* Et me eius ratio conuincit. Quia vouens profiteri, non debet præſumi, ſe voluiſſe obligare omnibus modis, & viis, quibus poſſibilis eſt Profeſſio: ſed ſolum præſumi debet, ſe voluiſſe obligare ad profitendum, ſi receptus ſemel in probatione, per ipſum non ſteterit: quia hic modus obligationis, benignior eſt, & Eccleſiæ ſtylo conformis: ergo aſſumpta probatione, ſi iuſte egrediatur, vel à Prælato expellatur, voto ſufficienter ſatisfecit. Deinde votum Religionis, & votum perſeuerandi in Religione, vota ſunt de Profeſſione facienda, & licèt votum perſeuerandi amplius obliget, quàm votum Religionis, quia obligat ad grauiores difficultates ſuperandas: at non video, qua ratione obliget ad illas ſuperandas, non ſolum in vna probatione, ſed in omnibus poſſibilibus. Hæc omnia Palaus.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Teneri denuò ingredi, vt conſtat ex dictis ſuprà *q. 60.* Sic Sanchez, Pellizzat. & Portell. ibi citati. Quibus addo Nauarrum *cap. 12. n. 46.* Laymanium *lib. 4. tract. 5. cap. 6. num. 13.* Bonac. *tom. 3. diſp. 4. q. 2. punct. 5. §. 6. n. 22.*

QVÆSTIO LXV.

An, qui ex voto ingreſſus eſt Religionem, & ante Profeſſionem, ob iuſtam cauſam exiit, aut expulſus eſt; teneatur ex vi dicti voti, ſeruare caſtitatem?

NEgat teneri ſeruare caſtitatem, ſi ſine ſua culpa vouens expulſus eſt, Prado *cap. 31. de voto, q. 7. §. 4. n. 45.* ita dicens: Vouens Religionem, ſi ſine ſua culpa repulſus eſt, non tenetur in ſæculo manens, ſeruare caſtitatem: quia hæc non includitur in voto Religionis, niſi emiſſa Profeſſione. Ita ille.

Sed ego, vt certum Reſpondeo: Præfatum vouentem non teneri ex vi voti ſeruare caſtitatem manendo in ſæculo, ſiue ſuâ culpâ, ſiue ſine illa exeat, aut à Religione ante Profeſſionem expellatur. Quia, vt benè Prado, caſtitas non includitur in voto Religionis, ante emiſſam profeſſionem: ergo ſi ante hanc, exeat à Religione vouens, ſiue ſine ſua culpa, ſiue cum illa, non tenebitur ex vi dicti voti ſeruare caſtitatem. *Confirmatur.* Quia votum Religionis per ſe non obligat ad caſtitatem: quia non eſt votum caſtitatis, ſed votum aſſumendi ſtatum continentem caſtitatem: ergo ante illius aſſumptionem non obligat. Sic docent omnes. Caiet. 2. 2. *q. 18. art. 3. ad 2. dub. 1.* Ioan. à S. Thoma *diſp. 29. art. 11.* Sanchez *lib. 4. cap. 16. n. 111.* & penes ipſum, Roſſella, Angel. Armilla, Nauarr. Angles, & Azor, Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 20. n. 11.*

QVÆSTIO LXVI.

An, qui in ſæculo vouit Religionem, ſimul & caſtitatem, teneatur ad caſtitatem in ſæculo ſeruandam, ſi in Religione non admittitur, vel ab illa ante Profeſſionem, exit, quacumque ex cauſa?

REſpondeo cum diſtinctione dicendum, quod verè teneatur, ſi principaliter vtrumque vouit; ſecus verò ſi principaliter vouit Religionem ſolam, & veluti acceſſoriè caſtitatem, quam faciliùs in ea ſeruare poſſet. Sic Trullench *loco cit.* his verbis. Si vouens Religionem, vouit etiam principaliter caſtitatem; tenetur eam in ſæculo ſeruare, etiamſi à voto Religionis liber ſit ex quacumque cauſa. Quia ſic caſtitas eſt independenter à voto Religionis promiſſa. Si verò principaliter vouit ſolam Religionem, & veluti acceſſoriè caſtitatem, quam facilius in ea ſeruare poſſet, liberatus voto Religionis, liberatur quoque voto caſtitatis: quia hæc dependet acceſſoriè à voto Religionis, & ceſſante principali, ceſſat acceſſorium. Sic ille, ex Nauarro *lib. 3. conſil. tit. de voto, in 1. edit. conſil. 4. n. 1. & in 2. conſil. 13. n. 1.* Sanchez *lib. 4. cap. 16. n. 113.* & Sa, *v. votum, n. 29.* Pellizzar. *tom. 1. tract. 4. cap. 1. ſect. 2. n. 91.* Qui ait cum Sanchez probabilius eſſe, votum caſtitatis factum dependenter à voto Religionis non obligare ante Religionis ingreſſum: bene tamen ab ipſo ingreſſu etiam pro tempore Nouitiatus.

In caſu autem quo vouens dubitet, an vouerit caſtitatem dependenter à Religione; Tunc dicunt aliqui cenſendum eſſe, promiſſam dependenter à Religione. Alij contrà dicunt, exiſtimandum eſſe, promiſſam fuiſſe principaliter, & independenter à voto Religionis. Alij denique, diſtinctione vtentes, dicunt, inſpicienda eſſe verba voti. Et ideo, ſi vtrumque principaliter ſignificant, cenſetur vouiſſe caſtitatem independenter à Religione. Si vero verba ſignificant ſolam Religionem; tunc, non tenetur vouens ad caſtitatem ante aſſumptam Religionem, etiam ſi dubitet, an voluerit ſe ad caſtitatem obligare independenter à Religione: quia tunc poſſeſſio ſtat pro libertate voluntatis. Sic Trullench, loco cit. citans Sanchez *lib. 4. cap. 16. n. 114.* & Bonacinam *tom. 2. diſp. 4. q. 7.* (lege tu *q. 2.*) *punct. 5. §. 6. n. 13.* Sic etiam Baſſeus *tom. 2. votum. 1. num. 44. fine.*

QVÆSTIO LXVII.

An, qui in ſæculo, & in articulo mortis, vouit cuidam Priori paupertatem, caſtitatem, & obedientiam, vt eius Religionis priuilegiu frueretur; teneatur hæc omnia ſeruare, & etiam Religionem ingredi?

RESpondet ſapientiſſ. Nauarrus huic caſui, dicendo, quod in primis prædictus vouens non fuerit per prædicta vota factus Religioſus Ordinia Prioris, quia hic non habebat poteſtatem incorporandi illum ſuæ Religioni, quod requiritur. Deinde ſecundo ait, quod prædictus vouens, non eſt obligatus ad intrandam Religionem; quia non promiſit intrare. Rurſus tertio, quod teneatur in ſæculo ad ſeruandam caſtitatem, & paupertatem tanquam vota ſimplicia; non vero ad obedientiam. Quia id obedientiæ votum, non fuit acceptatum ſaltem legitimè à prædicto Priori, nec ab eius Conuentu, & ipſe non habuit animum obligandi ſe Epiſcopo, vel alij Prælato, pluſquam erat ante votum. Sic meus Nauarrus *lib.3. conſil. tit. de voto, conſ.9.*

Sed ego Reſpondeo *Primò*, tanquam certum, Prædictum vouentem, nec eſſe Religioſum; nec teneri ad intrandam Religionem, ratione votorum, quæ emiſit, vt benè probat Nauarrus, cuius dictum in hac parte approbant Sanchez, & Trullench, infra citandi.

Reſpondeo *Secundò*, probabilius eſt, quod prædictus vouens, non ſolum teneatur ad ſeruandam in ſæculo, caſtitatem, & paupertatem; ſed etiam obedientiam à ſe promiſſam. Quia ſola Religioſi Profeſſio indiget acceptatione, vtpotè, quæ eſt mutuus contractus. At obedientia in ſæculo ſeruanda, abſque vlla ipſius Religionis obligatione, non indiget acceptatione, vt vouentem obliget. Quia id votum, ſicut & alia duo paupertatis, & caſtitatis, emiſſum eſt Deo, & in Dei honorem, & non illius Prælati, aut Religionis gratia, aut quaſi cum ipſis contrahendo. Sic Sanchez *lib.4. cap. 16. n.16.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub.20. n.21.* Addentes, quod ille, qui vouit ſeruare in domo ſua Regulam alicuius Religionis, tenetur illam ſeruare; & obedire Prælato illius, vt Regula præſcribit. Non tamen teneatur eſſe ſub Epiſcopi obedientia, eo quod id non promiſit.

QVÆSTIO LXVIII.

An, votum ſimplex caſtitatis, aut ingrediendæ Religionis, impediat, & dirimat matrimonium?

RESpondeo vt quid certum, quod impediat licitè iniri matrimonium: non tamen dirimat, vt iam diximus *2.p. tract.9. de matrimonio, diſp. 23. §. 5. q.1.* Vbi per aliquas quæſtiones, de aliis, quæ ab aliquibus Doctoribus hic tractantur, latè egimus. Legantur Sanchez & Trullench *locis citatis.*

QVÆSTIO LXIX.

An, qui vouit ingreſſum Religionis; ſatisfaciat voto, aſſumptione Epiſcopatus?

AFfirmant aliqui Doctores: eo quod Epiſcopatus eſt ſtatus perfectior ſtatu Religioſo, vt conſtat *ex cap. licet. de Regul. & cap. veniens, de iureiurando*: ſed ſic eſt, quod infringit votum qui illud in melius commutat: ergo. Ita tenent Abbas, Rodrig. Sà, & alij, quos citauimus ſuprà. *diſp.18. §.3. q.59.*

Sed vt quid longè probabilius, Reſpondeo, non ſatisfacere voto Religionis per aſſumptionem Epiſcopatus, vt cum multis Doctoribus defendimus ſuprà, loco citato.

QVÆSTIO LXX.

An, voto Religionis ligatus peccet mortaliter, ſi Epiſcopatum acceptet, eo Religionis voto nondum impleto?

NEgant aliqui Doctores docentes, nec venialiter peccare. Ita Henriquez *lib.10. cap.32.* num. vltimo ita dicens: ſi Epiſcopus ante electionem, aut cōſecrationem votum emiſerat intrandi Religionem, intra certum tempus, quod iam completum eſt, quidam putant declaratione Iuris, & Pontificis obligari, vt priùs impleat votum: quia tutior ſtatus Religionis, non impedit ſtatum Epiſcopi, & Regularis Epiſcopus ad plura tenetur, nempe etiam, ad vota, habitum, & quaſdam Religionis obſeruantias. At ſanè Pontifex id tantum conſuluit, & fortaſſe homini, quem videbat parum aptum Epiſcopatui. Cum tamen ſatis impleri videatur votum Religionis dum commutatur in ſtatum Epiſcopi de ſe perfectiorem. Quia votum ſimplex non debet eſſe impeditiuum melioris boni: ſicutnec Profeſſio impedit eligi, aut conſecrari in Epiſcopum. Quare Epiſcopus conſecratus, non poteſt occaſione voti, tranſire in Religionem, niſi Papa diſpenſet: Hæc Henriquez. Quem pro hac parte citat Sanchez infrà. Sed non aduertit, quod in Gloſſa oppoſitum doceat Henriquez, dicens, quod prima ſententia D. Thomæ, ſit communis, tutior, & ſequenda in praxi. Citat etiam Sanchez pro hac ſententia, & benè, Emman. Rodrig. *in 2. tom. ſum. cap.6. n.6.*

Sed probabiliùs Reſpondeo: peccare mortaliter. Quia acceptans Epiſcopatum, admittit (inquit Sanchez) impedimentum Religionis promiſſæ, & ſic erit voti reus. Quamuis enim non repugnet, vt Religioſus fiat Epiſcopus, repugnat tamen, vt Epiſcopus fiat Religioſus; quia vt Epiſcopus fiat Religioſus, oportet illum prius fieri nouitium, & in operibus humilibus verſari, quæ dignitatem Epiſcopi dedecent: Inſuper, oportet, vt omnia, quæ poſſidet, & Epiſcopatum renunciet: quod abſque Pontificia licentia fieri nequit: At, vt Religioſus fiat Epiſcopus, ſatis eſt eum à ſuorum Prælatorum obedientia eximi, & ſubiici ſoli Pontifici. Sic ille, *lib.4. cap.17. num.5.* & docent D.Thom. 2.2. *q.*189. *artic. 3. ad* 1. & ibi Caiet. *dubit.* 1. & *q.*185. *art.6. ad* 3. Sylueſt. *verb. Religio* 2. *quæſt.* 10. & *v. votum* 3. *fine.* Angel. *v. votum* 2. *num.*12. & *votum* 3. *numer.* 15. Azor *lib.* 11. *capit.* 16 *quæſt.* 2. *cap.* 22. *q. vltima.* Suarez *tom.3. de Relig.*

*lib.*1. *cap.*19. *num.*9. Layman *lib.* 4. *ſum. tract.*5. *cap.*7.*q.vltima.* Caſtro Palao *tom.*3.*tract.*16.*diſp.*1. *punct.*6. *num.*5. Trullench. *lib.*2. *cap.*2.*dub.*20. *in fine.* Pellizzar. *tom.*1. *tract.*4. *cap.*1. *sect.*2. *q.* 25. *num.* 86. Leſſius *lib.*1. *cap.* 4. *num.*89. Miranda *in Man. tom.*1.*q.*20. *art.*9.

QVÆSTIO LXXI.

An, prædictus voto Religionis ligatus, non ſolùm peccet mortaliter acceptatione confirmationis, ſeu collationis, qua verè Epiſcopatus obtinetur: ſed etiam acceptatione electionis, qua non Epiſcopatus, ſed ius ad Epiſcopatum conceditur?

NEgandum videtur, eo quod ius non impedit Religionis ingreſſum cum propria voluntate dimitti, vt conſtat ex *cap. Inter corporalia. De translat. Epiſcop.* & ex illo docet Hoſtienſ. *num.* 2. *v. Reſignes*, & Sanchez *loco cit. num.*6.

Sed adhuc probabiliùs Reſpondeo, etiam peccare mortaliter, in tali acceptatione. *Tum*, quia exponitur periculo acceptandi confirmationem, & ſe impeditum reddendi ad exequendum votum Religionis. *Tum* etiam quia inutilis, & itiſoria eſt acceptatio, & præter voluntatem eligentium, quæ ſtatim ex obligatione dimittenda eſt. Sic omninò Palaus *num.*5. *citato.*

QVÆSTIO LXXII.

An, qui ligatus voto Religionis, acceptat collationem, ſeu confirmationem Epiſcopatus; teneatur petere à Pontifice licentiam renunciandi Epiſcopatui, vt votum exequatur?

NEgant aliqui Doctores: eo quod licèt, iure communi attento, talis licentia deſideretur: at in caſu eius textus *in cap. Per tuas*, eam conceſſit illi Epiſcopo, & in eo, omnibus aliis ſimile votum dignitatem præcedens habentibus: ergo ſi talis licentia eſt iam conceſſa, non erit neceſſariò denuò exigenda à Pontifice. Et ideò ita tenet Caietan. 2.2. *q.*189. *art.*3. *ad* 1. *dub.*2. & Tabiena *v. Epiſcopus, quæſt.*7. *num.*8.

Sed oppoſitum omninò Reſpondeo dicendum, nempe quod dictus Epiſcopus confirmatus etiamſi nondum conſecratus ſit, teneatur licentiam petere à Sum. Pontifice renunciandi Epiſcopatui, vt votum Religionis à ſe ante emiſſum exequatur. Ratio eſt. Quia hæc licentia eſt medium omnino neceſſarium ad executionem voti: ergo ſtante obligatione exequendi votum, ſtat obligatio apponendi media illius executioni neceſſaria. Antecedens probatur: quia Epiſcopus iam confirmatus, eſt obligatus Eccleſiæ ſpirituali vinculo, ac veluti matrimonio: atqui hoc vinculum ſolum eſt ſolubile per conſenſum ſummi Pontificis, qui ſolus curam Eccleſiæ plenariè gerit: ergo tenetur ab illo ſolutionem, & licentiam tranſeundi ad Religionem petere.

Nec obſtat quod contrarij opponunt, nempe, talem licentiam eſſe iam conceſſam *in d. cap. Per tuas.* Quia contra eſt, quod ibi nullum eſt verbum, ex quo hæc generalis licentia colligatur. Nec certè expediens erat ſic concedi: quia ſæpè conuenientius eſt, ob neceſſitatem Eccleſiæ in Epiſcopatu aſſumpto perſeuerare, quàm eo dimiſſo, ad Religionem tranſire, & ideo in caſibus futuris oportet, vt maneat in arbitratu Papæ, re maturè conſiderata, vel dare licentiam intrandi Religionem; vel, ſuper voto intrandæ Religionis diſpenſare. Sic Sanchez *lib.*4. *cap.*17. *num.* 6. Azor *tom.*1. *lib.*11. *cap.* 22. *q. vltima.* Suarez *tom.*3. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 20. *à num.* 1. Layman *tom.* 2. *lib.*5. *tract.*5. *cap.*6. *fine.* Caſtro Palao *tract.* 16. *diſp.* 1. *punct.*6. *n.*5. Pellizzarius *tom.*1. *tract.* 4. *cap.*1. *sect.* 2. *q.*25. *n.*86.

QVÆSTIO LXXIII.

An item qui ligatus voto Religionis acceptat electionem Epiſcopatus; teneatur etiam exigere licentiam à ſum. Pontifice ad renunciandum, vel reſignandam electionem Epiſcopatus?

AFfirmat teneri etiam talem licentiam exigere à Papa, Pellizzar. loco cit. vbi, huic, quam proponit, quæſtioni, videlicet: *Ad quid teneatur qui poſt votum ingrediendi, aut profitendi Religionem, ſuſcipit Epiſcopatum?* ita reſpondet. Reſpondeo, eum non ſolùm peccare mortaliter contra votum: Sed teneri, vel reſignare Epiſcopatum, ſi tantum ſit electus, idque etiam authoritate Papæ; vel ſi ſit etiam confirmatus, petere à Papa licentiam tranſeundi ad Religionem. Ita ille.

Sed vt certum Reſpondeo: non teneri prædictum exigere licentiam à Sum. Pontifice ad reſignandam electionem Epiſcopatus in ſe factam: quia ipſe propria authoritate id poteſt facere. *Primò.* Quia textus *in cap. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop.* ſolùm decernit, quod non poſſit Epiſcopus confirmatus, reſignare Epiſcopatum abſque Pontificis licentia: ergo non eſt extendendus ad Epiſcopum ſolùm electum. *Secundò*, quia per electionem non acquiritur Epiſcopatus, ſed ſolum ius ad illum: ergo non requirit eandem licentiam, quam confirmatio, qua verè Epiſcopatus obtinetur. *Tertiò.* Quia id ſolùm conuincit ratio pro noſtra ſententia *ſup. q.*72. adducta. Et ideò ſic ſentiunt Sanchez, ex Hoſtienſi, *n.*6. *citato.* Palaus *n.*4. Layman *cap.*6. *cit. fine.*

QVÆSTIO LXXIV.

An, dictus Epiſcopus, voto Religionis ligatus, poſſit voti huiuſmodi diſpenſationem petere; vt Epiſcopatum retinere liceat?

REſpondeo vt certum. Poſſe talem diſpenſationem petere, ſi cauſa iuſta ſubſit. Quia ſi ante Epiſcopatum poteſt, à fortiori poterit illo aſſumpto. Sic Layman *tom.*2. *lib.*4. *ſum. tract.*5. *cap.*6. *fine.* & Palaus *punct.*6. *citato, etiam fine.* Pellizzar. *num.*86. *citato.*

QVÆSTIO LXXV.

An, talis Epiſcopus, cum petit licentiam ingrediendi Religionem, teneatur manifeſtare Pontifici votum à ſe emiſſum; ſi ſimpliciter petita, non conceditur?

AFfirmant teneri manifeſtare, ſi aliàs licentiam obtinere non poſſit, Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 20. num. 5.* Quem citat, & ſequitur Palao *tom. 3. tract. 16. diſp. 1. punct. 6. n. 7.*

Sed probabiliùs Reſpondeo, non teneri Epiſcopum votum Pontifici manifeſtare, dum eam licencentiam petit. *Primò*, quia id facere nequit ſine detectione proprij peccati, quod in acceptatione eius Epiſcopatus commiſit. *Secundò*, quia, vt ſuprà diximus, Religioſus emittens votum de re ſibi interdicta, licèt teneatur petere licentiam à ſuo Superiore; non tamen tenetur manifeſtare votum: ergo ſimiliter nec tenebitur Epiſcopus. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 17. fine*, Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 6. fine*. Pellizzar. *tract. 4. cap. 1. ſect. 2. num. 86.*

DISPVTATIO XXII.

De voto aut iuramento Religionis exequendo, ab his emiſſo, qui debitis, aut ratiociniis reddendis, ſunt obſtricti.

QVÆSTIO PRIMA.

An, attento iure antiquo, ſit valida Profeſſio illius, qui preſſus eſt ære alieno?

NEGANDVM videtur, eo quod profitendo, redditur impotens ad ſoluendum debita, quibus eſt preſſus.

Sed vt quid certum Reſpondeo, attento iure antiquo, eſſe validam. Quia perſona debitoris, non eſt ſerua creditorum, nec eis debita; quamuis ſit obligata ad ſatisfaciendum: ergo tenebit traditio, quia debitor ſe Religioni per Profeſſionem tradit, etſi ob aliquam circunſtantiam peccet. Sic omnes. Maior *in 4. d. 38. q. 17.* Metina *C. de Reſtit. q. 3. cauſa 8. ad 5.* Angles, *florib. 2. p. quaſt. Quis teneatur reſtituere, art. 2. diff. 12.* Nauarra *lib. 4. de Reſtit. cap. 4. dub. vltimo, in noua edit. n. 77.* Carbon. *de Reſtit. q. 85. dub. 3.* Quos omnes ſic citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 19. n. 2.* Quibus addi poſſunt Suarez, Portell. Pellizzar. mox citandi, Bordonus *de Profeſſione Regulari, cap. 3. quaſt. 29. num. 96.*

QVÆSTIO II.

An etiam ſit valida Profeſſio preſſi ære alieno; attento iure nouo?

NEgat Sanchez *num. 2. citato*, eo quod exiſtimet, eſſe nullam talem Profeſſionem, poſt conſtitutionem Sixti V. ait namque: quia nullo iure Eccleſiaſtico ea Profeſſio irritatur ante Sixti V. conſtitutionem. Hæc Sanchez.

Sed iam, vt certum Reſpondeo, etiam nunc eſſe validam talem Profeſſionem. Quia quoad hoc, conſtitutionem Sixti, moderauit Clemens VIII. vt aduertit Pellizzar. *tom. 1. tract. 2. cap. 4. q. 21. n. 50.* ibi: Vnde, ſtante hac moderatione, Profeſſio grauatorum ære alieno eſt valida, etſi illicitè ij alias admittantur, quippe quæ iure communi valebat, & modo per conſtitut. Sixti V. non irritatur, cùm quoad hoc, iſta fuerit reuocata, & ad ius commune redacta. Quod ſi talis Profeſſio eſt valida, vtique & valida erit admiſſio ad nouitiatum, cuius validitas neceſſariò præſupponitur ad valorem Profeſſionis, vt patet. Et hoc inſinuat Suarez ſuprà *lib. 5. cap. 7. n. 21.* dicens, Bullam Sixti V. moderatam fuiſſe quoad hoc, vt Profeſſio prædictorum hominum valeret; quoad illicitam eorum exceptionem, & pœnas recipientium, in ſuo adhuc manſiſſe rigore. Hæc omnia Pellizzarius. Et tenet etiam Portell. *in dub. Regul. verb. Nouitij qualitates, n. 19. verſ. Aduerte etiam.* Rodriguez, Miranda, Vecchius, Donatus, quos citat, & ſequitur Bordonus, vbi ſuprà. *verſ. ſecundo dubio*, & alij. Nec diſſentit Sanchez. Nam oppoſitum nobiſcum ſentit eſſe dicendum poſt conſtitut. Clement. VIII. *cap. 19. cit. n. 21.*

QVÆSTIO III.

An, preſſus ære alieno, poſſit Religionem ingredi, ſi debita, quibus eſt obſtrictus, ſint incerta, hoc eſt, nulli determinato debita, ac proinde pauperibus reſtituenda?

REſpondeo, tanquam certum: poſſe ingredi (immo, & debere ſi adſtrictus eſt voto.) Ratio eſt: quia hæc obligatio; reſtituendi, nempe pauperibus; non tam iuſtitiam, quàm pietatem ſpectat iure Eccleſiaſtico potius, quàm naturali exercendam; abundè videtur impleri, ſi ſe, ſuaque omnia Religioni tradat: nam nil magis pium excogitari poteſt. Sic tenet Pellizzar. *tom. 1. Man. Regul. tract. 4. cap. 4. q. 21. n. 46.* Vbi ita quæſtioni propoſitæ ſatisfacit: Reſpondeo diſtinguendo, vel debita ſunt incerta (ſiue ex parte creditorum, eo quod non conſtet quinam ij ſint; ſiue ex parte ipſius debitoris, eo quod dubitet, num verè debeat) & non impediunt ingreſſum Religionis, ſi ingreſſurus non habeat vnde ſoluat; aut certè, vnà cum ſua perſona, omnia ſua bona tribuat Religioni. Nec in caſu, quo ſit impotens ad ſoluendum, tenetur prius quærere, aut lucrari, vnde reſtituat; immo, nec per breue tempus expectare, etſi certò ſperet ſe, intra illud habiturum, vnde ſoluat. Cùm enim reſtitutio nulli certæ perſonæ fieri debeat, parum refert creditoribus, etiamſi omittatur, ob præſentem impotentiam. Sic ille. Et antea Aragon *2. 2. q. 88. art. 12. ad 1.* Rodrig. *tom. 3. qq. Regul. q. 10. art. 9 notab. 1.* quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 19. num. 4.* Suarez *etiam tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 7. n. 1.* Palaus *tom. 3. tract. 16. diſp. 1. pun. 7. §. 4. n. 2.* Portel. *in dub. Regul. v. nouitij qualit. n. 19. verſ. Notat etiam Rodriguez.* Miranda *tom. 1. Man. Prælat. q. 17. art. 7.* Naldus *v. Religioſus, n. 2.* Peyrinus *de R. S. q. 1. cap. 25. §. 3.* Trullench *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 22. num. 1.* Diana *part. 4. tract. 4. Reſol. 82.* Bartholom. de Vecchis in *praxi Nouitior. diſp. 2. dub. 13. n. 15.* & alij communiter.

QVÆSTIO IV.

An, etiam poſſit Religionem ingredi, qui obſtrictus eſt debitis incertis, non ſolum nomine proprio, ſed alieno?

NEgat Sanchez *n.4. cit.* Quia exiſtimat doctrinam, quæſtione antecedenti traditam, limitandam eſſe, vt procedat in debitis, nomine proprio, non alieno. Si enim (dicit) aliquis acciperet à Petro quantitatem pecuniæ pauperibus, vel piis operibus reſtituendam, & illam conſumeret, non poſſet Religionem ingredi, ſi breui tempore ſperaret habiturum, vnde ſatisfaceret. Quia illud debitum, eſt debitum iuſtitiæ, & certæ perſonæ debitum, nempe, Petro, cuius voluntatem, accipiendo pecuniam, tacitè obligatus fuit adimplere. Sic in ſubſtantia Sanchez. Quem ſequitur Trullench *loco citato.*

Sed probabiliùs Reſpondeo, etiam huiuſmodi debitorem poſſe Religionem ingredi. Quia (vt benè Palaus loco cit.) ſi dictus Petrus, qui nomine proprio incerta debet, non impeditur ob id debitum à Religionis ingreſſu; neque ille impediendus eſt, quippe, qui eandem quam Petrus habebat, ſuſcepit obligationem, ipſe enim eam in illum tranſtulit, traditione pecuniæ. Sic Palaus *n.2. cit.*

QVÆSTIO V.

An, qui debitis certis eſt adſtrictus; poßit licitè ingredi Religionem, antequam ſoluat?

REſpondeo, vt certum: minimè poſſe Religionem, antequam debita certa, ſi poſſit, ſoluat. Quia id conſtat, tum ex iure communi, *cap. 1. de obligatis ad ratiocin.* Tum etiam ex conſtitut. Sixti V. vbi expreſsè prohibentur in Religionem recipi, grauati ære alieno. Tum denique, quia cum ſoluendum ſit, tenetur lege iuſtitiæ, id ita curare, vt Religionis ingreſſus in creditorum præiudicium minimè cedat. Sic Sanchez *num.3.* & omnes DD. Legantur citati.

QVÆSTIO VI:

An, quælibet debita, etiam leuia, ſi ſint certa, impediant ingreſſum Religionis?

REſpondeo, vt certum: quod non. Quia vt impediant, debent eſſe ingentia, ſuprà vires hæreditatis. Vnde ſi quis habeat parua debita, non prohibetur Religionem ingredi. Quia id denotant hæc verba Sixti, *Non poſſe recipi grauatos ære alieno, ingenti, ſuprà vires ſuas.* Sic omnes. Legantur Portell. *loco cit. num.19.* verſ. *Notanda tamen.* Pellizz. *q.21. n.46.* Rodrig. *loco cit.* & alij. Bordonus *n.96. verſ. Tertio dubio.* Vbi ait, quod ille dicitur ingenti ære alieno grauatus, qui ſuprà vires facultatum ita oneratus eſt vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia iam ſit illata, vel inferenda timeatur.

QVÆSTIO VII.

An, qui ingenti ære alieno eſt obſtrictus, impediatur Religionem ingredi; caſu, quo de præſenti habeat bona, vnde, ſoluat creditoribus; neque ſperat probabiliter in poſterum habiturum?

AFfirmant impediri poſt Bullam Sixti V. Malderus, & Syluius, apud Dianam infrà.

Sed nihilominus Reſpondeo, tanquam certum: Non impediri. Quia cum extra Religionem impotens ſit ad ſoluendum; fruſtra in ſæculo, occaſione æris alieni ſoluendi, maneret. Sic Sanchez *lib. 4. cap.19. num.5.* Addens, idem dicendum eſſe, quando conſtaret fore, vt intra Religionem, æquè aut melius lucraretur bona, quibus ſolueret. Sed hoc, vt ipſe adiicit, rariſſime aut nunquam accidet. Sic etiam Nauarr. *Comment. 1. de Regularib. num. 8.* Portell. *n.19. cit. verſ. Nota etiam.* ex Rodriguez *q.10. citata, artic. 9.* Palaus *diſp.1. cit. punct.7. §. 4. n.1.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub. 22. num.2.* Vbi addit, nec teneri in hoc caſu licentiam petere à iudice. Diana *part. 4. tract. 4. Reſol. 82.* & alij apud ipſum.

QVÆSTIO VIII.

An item, poßit intrare Religionem, adſtrictus ingenti debito; caſu, quo conſentiat creditor, vel quia remittit debitum; vel quia acceptat cautionem, aut alienam conditionem debitoris?

REſpondeo vt certum: Tunc etiam poſſe intrare. Quia tunc verè non manet debitor. Sic Rodriguez, & Portell. *locis citatis.* Sanchez etiam *lib.4. capit. 19. n.3.* ibi: Secundo conſtat, debitorem iniuſtè facturum, ſi cùm bona habeat ad ſoluendum creditoribus, non ſoluat ante ingreſſum Religionis, aut ſufficienter diſponat, vt tempore ſtatuto, illis ſatisfiat. Sic etiam Pellizzar. *tom.1. tract.2. cap.4. q.21. n.46.* ibi: Vel debita ſunt certa, & hæc ſine dubio impediunt debitori ingreſſum Religionis, ſi ſint ingentia ſuprà vires hereditatis: aut certè creditores non remittant debitum, vel omnino, vel acceptando cautionem, aut aliam conditionem à debitore. Quamquam ſi debitor ſit valdè diues, adeóque habeat vnde ſoluat abundanter, poſſit admitti ad Religionem, data cautione ſupradicta, aut impoſita obligatione de ſoluendo, ſuper bona propria immobilia; cum & creditores ſint tuti de ſolutione; & conſequenter, immerito ſint inuiti, quoad ingreſſum Religionis faciendum à proprio debitore. Sic Pellizzar. ex Portellio, Rodrig. Miranda, Peyrino, & Sanchez. Bordonus *q.29. cit. num.96. verſ. octauò.*

QVÆSTIO IX.

An qui oneratus eſt ingenti debito, & de præſenti non habet vnde ſoluat, probabiliter tamen ſperat quod breui tempore, manens in ſæculo, acquiſiturus ſit bona, quibus ſoluat, ingredi poſſit Religionem antequam ſoluat?

AFfirmant nonnulli docentes, non teneri tunc debitorem detineri in ſæculo, adhuc pro illo breui tempore ad ſoluendum creditoribus: ſed poſſe ſtatim in Religionem tranſire dummodo omnium bonorum ſuorum ceſſionem faciat in creditorum fauorem. Quia (inquiunt) perſona hominis liberi, non eſt creditoribus obligata, ſed eius bona: ergo illis cedendo ſatisfaciet: ergo non tenebitur expectare in ſæculo, ad acquirendum bona, vt integrè ſoluat. Ita D. Thom. 2. 2. *q.* 189. *art.* 6. *ad* 3. & ibi Caiet. Palud. *in* 4. *d.* 38. *q.* 3. *art.* 2. *n.* 5. D. Thom. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 1. *fine.* & 3. *p. tit.* 16. *cap.* 2. §. 3. Roſella *Religio* 2. *n.* 5. & *v. Reſtitutio* 16. *n.* 1. Angel. *Religioſus*, *n.* 6. Silueſter, *Religio* 2. *q.* 4. & *ibi.* Tabiena *q.* 11. *n.* 12. & Armilla *n.* 5. Viguer. *lib. inſtit. cap.* 17. §. 1. *ver.* 23. Aragon 2. 2. *q.* 62. *art.* 8. *cauſa* 8. & *q.* 88. *art.* 12. *ad* 1. Pedraza *in ſum. præcepto* 7. *in fine, ante verſ. la quarta es.* & dicit probabile Sà, *v. Religio*, *n.* 1. his verbis: Obligatus ad debita, etiam cum iuramento, poteſt ex feruore charitatis ingredi Religionem, quam profitendo cedit bonis, nec ad aliud tenetur, ſecundum probabilem quorundam opinionem. Alij prius ſoluendum, ſi poſſit, differendo aliquantum ingreſſum: nec poſſe cum grandi proximi damno, ſuæ ſaluti conſulere. Hæc Sà. Tenet etiam hanc partem vt probabiliorem Verricellus *tract.* 3. *q.* 50. *num.* 3. citans pro ſe Sayrum *in Claui Reg. lib.* 10. *tr.* 5. *cap.* 7. *num.* 15. Pilliucum *tract.* 32. *cap.* 5. *q.* 8. *n.* 155. & alios.

Sed multò longè probabilius Reſpondeo non poſſe prædictum debitorem Religionem ingredi, ſi breui tempore manens in ſæculo, arte aliqua, vel ingenio, & induſtria, valeat acquirere bona, quibus ſoluere creditoribus poſſit. Ratio eſt: Quia in hoc caſu, abſolutè cenſetur debitor potens ad ſoluendum, cum abſque graui difficultate, (vt ſupponimus) & breui tempore, id facere poſſit. Nec certè æquitas iuſtitiæ patitur, ob ſequenda conſilia, creditoribus grauiter præiudicare, & præcepti naturalis reſtituendi obligationem, omittere. Sic Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 1. *pun.* 7. §. 4. *n.* 3. ex Nauarro, *comment. de Regular. n.* 8. *ratione* 6. & *ſolutione ad* 4. Azorio 1. *p. lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 5. Petr. Nauarra *lib.* 4. *de Reſtit. cap.* 4. *diff. vltima*, *n.* 78. & 79. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 19. *n.* 8. Suario *tom.* 3. *de Religione, lib.* 5. *cap.* 7. *n.* 2. & Leſſio *lib.* 2. *cap.* 41. *dubit.* 3. *n.* 32. Quibus ego addo Ægid. Trullench, *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 22. *num.* 2. Pellizzarium *tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 4. *q.* 21. *n.* 47. *verſ. Reſpondeo adhuc.*

QVÆSTIO X.

An ſaltem poſſit ſtatim ingredi Religionem Debitor, caſu, quo manens in ſæculo, non poſſit breui ſpatio temporis; comparare bona, quibus ſoluendo ſit?

AFfirmant multi Doctores, docentes: Tunc poſſe debitorem Religionem ingredi, modo cedat bonis in fauorem creditorum, & non poſſit breui tempore, ideſt, per biennium, aut (ad ſummum) triennium, manendo in ſæculo, acquirere bona, quibus ſit ſoluendo. Probant. Quia perſona debitoris pro debitis non ita aſtringitur, vt ipſa ſit debita, & quaſi captiua inſtar ſeruorum; ſed tantùm obligatur ad illis ſatisfaciendum: ſola autem eius bona ſunt, priori modo alligata: ergo, ſi ſit moraliter impotens ad ſatisfaciendum, ſufficiet, quod bona, quæ habet, tradat creditoribus: at reputatur moraliter impotens, qui non poteſt proximè acquirere bona, quibus ſoluat, aut certè, non ſine magna difficultate: vt, vel hinc patet, quod ſicut cenſetur moraliter impotens ad ſoluendum, qui nequit acquirere, abſque iactura famæ; ita, & cenſeri debet, qui non poteſt ſine notabili difficultate, & maximo detrimento boni ſpiritualis, quale eſt diu expectare in ſæculo, modo ſupra dicto. Hæc Pellizzarius pro hac ſententia, quam vt probabilem tantum ſequitur, *tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 4. *q.* 21. *numer.* 47. Et vt probabiliorem, Sanchez *lib.* 4. *Decalogi cap.* 19. *num.* 7. & 8. ſequutus Nauarrum *Comment.* 1. *de Regular. n.* 8. *ſpecialiter in ratione* 6. & *in ſolut. ad* 4. Azorium *lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 5. Petr. Nauarra *lib.* 4. *de reſtit. cap.* 4. *difficult. vltima, num.* 78. & 79. & Maiorem *in* 4. *d.* 38. *q.* 17. *concl.* 3. Quibus addi poſſunt Leſſius *lib.* 2. *cap.* 16. *dubit.* 8. *n.* 72. & 73. & *cap.* 41. *dubit.* 3. *n.* 32. Trullench, *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 22. *n.* 6. Et à fortiori D. Thom. Caiet. Silueſt. Aragon, Palud. Angel. Roſſella & alij citati pro prima ſententia, *quæſt.* 9. Ita etiam Diana *p.* 3. *tr.* 2. *reſol.* 41. & *p.* 4. *tr.* 4. *reſol.* 82. vbi & citat Suarium 3. *p. de Relig. lib.* 5. *cap.* 7. *n.* 2. Lugo etiam *de iuſt. tom.* 1. *diſp.* 21. *num.* 67.

Alij contrà dicunt, minimè poſſe debitorem Religionem ingredi, ſi habeat probabilem ſpem ſatisfaciendi creditoribus etiam poſt biennium, aut triennium. Probant. Quia præceptorum naturalium obligatio, omittenda non eſt, ob opus Conſilij, & perfectionis, quale eſt Religionis ingreſſus, atqui dum debitor ſpem moralem habet ſatisfaciendi, etiam poſt longum tempus, nempe, poſt biennium, & triennium, obligatione præcepti naturalis aſtringitur: ergo omittere illam non poteſt, ob ingreſſum Religionis, qui eſt opus conſilij. Sic Valentia 2. 2. *diſp.* 5. *q.* 6. *pun.* 7. *verſ. Præter hæc.* Ioan. Metina *C. de Reſtitut. q.* 3. *tota cauſa* 8. Carbon. *de Reſtit. q.* 85. *dub.* 3. & Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 12. apud Palaum.

Horum Authorum ſententiam ampliat adhuc Palaus, dicens, quod ſi debitor habet ſpem ſoluendi per dilationem ingreſſus Religionis, teneatur ille expectare in ſæculo, non ſolum biennio, aut triennio, ſed quadriennio, & ſexennio. Probat: quia ipſemet Sanchez *n.* 8. fatetur, & benè, ſi intra biennium potes notabilem quantitatem debiti ſoluere, te non poſſe Religionem ingredi. Ponamus ergo intra ſequens biennium, aliam notabilem quantitatem te ſoluere

poſſe, & tertio biennio integre debito ſatisfacere: neſcio, qua ratione, in huiuſmodi caſu poſſes Religionem ingredi. Nam qua parte obligatus fuiſti, illo primo biennio expectare, ob ſoluendam illam notabilem quantitatem videris obligandus ſecundo, & tertio biennio: ergo debitum, quod intra quinquennium, vel ſexſennium ſolui poteſt, non præſtat facultatem Religionem ingrediendi. Quocirca, vel dicendum eſt, nullam eſſe obligationem expectandi, neque vno menſe, ſed dimiſſis bonis, te poſſe ſtatim Religionem ingredi, vel eſſe obligationem expectandi quadriennio, & ſexennio, ſi intra illud tempus, debito fieri poteſt ſatis. Et hoc mihi magis probatur. Hæc Palaus *pun. 7. cit. §. 4. num. 7.*

Sed huius Doctoris placitum, mihi non placet. Quia ex ipſiuſmet argumento eõuincitur, quod ſi debitor tenetur expectare ſexſennio, teneatur & amplius ſine præfinitione temporis. Nam ponamus, quod debitor poſſit intra quadriennium notabilem quantitatem debiti ſoluere, & intra ſequens quadriennium, aliam notabilem quantitatem poſſit, & tertio quadriennio, integram; neſcio qua ratione in hoc caſu poſſet Religionem ingredi. Nam qua parte fuit illo primo quadriennio obligatus expectare ob ſoluendam illam notabilem quantitatem, videtur obligandus, ſecundo, & tertio quadriennio, immo, & in quarto, & quinto ſine termino. Quare vel dicendum eſt nullam eſſe obligationem expectandi, adhue pro breui tempore, vt dixere Authores primæ ſententiæ relati à nobis *q. 9.* vel debere omnino expectare etiam per longiſſimum tempus, vſque ſoluat integrè debitum, ſi debitor habeat ſpem intra illud ſoluendi: vt docent Valentia, Metina & alij Doctores citati pro ſecunda ſententia. Pro qua omnino eſt Angles *2. p. vbi de Reſtitut. quæſt. quis à reſtitutione ſit liber. art. 2. diff. mihi 9.* (Suario 12.) *concl. 1. & 4.* & alij.

QVÆSTIO XI.

An ad minus ſtatim poſſit ingredi Religionem, qui obſtrictus eſt ingenti debito, orto tamen, ex liberali ſua promiſſione?

Reſpondeo tunc poſſe ſtatim Religionem ingredi. Quia non tenetur manere in ſæculo ad illud debitum ſoluendum. Ratio eſt. Quia omnes hæ liberales promiſſiones, tacitam imbibunt conditionem, *niſi ad meliorem vitæ frugem fecerim tranſitum.* Sic Sanchez *lib. 4. cap. 19. num.* 10. 28. *&* 31. Metina *C. de reſtit. q. 3. cauſa* 8. *ad* 4. Azor *1. p. lib. 12. cap. 1. q. 4.* Silueſt. *v. Religio 2. q. 4. & 5.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 7. numer.* 13. Palaus *tom. 3. tr. 16. diſp. 1. pun. 7. §. 4. numer.* 6. Diana *p. 4. tract. 4. Reſol.* 82. Vecchius *diſp. 2. dub. 13. numer.* 15. Suarez, & Trullench, mox citandi.

QVÆSTIO XII.

An item debitor ex voto, poſſit ingredi Religionem non ſoluto debito?

Reſpondeo etiam poſſe. Conſtat ex nuper dictis. Sic Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 7.* Trullench, *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 22. n. 1.* Vbi ita ait; ſi quis debitor ſit tantum ex voto, vt ſi vouit dare Calicem, aut centum alicui Eccleſiæ, poteſt ingredi Religionem, non ſoluto eo voto, ſed in Religionem commutando; & poteſt ſua bona parentibus relinquere. Hæc ille ibi, *& num.* 6. Quid autem dicendum ſit de promiſſionibus hominibus factis, & ab ipſis acceptatis, infra videbis.

QVÆSTIO XIII.

An deinde, quando debitor ingenti ære alieno adſtrictus, eſt voto Religionis ligatus, & accedit tempus, quo votum obligat; teneatur ſtatim ingredi Religionem; nec poßit, ob debita differre eius ingreſſum?

Affirmant teneri ſtatim ingredi ratione voti Religionis quo debitor eſt ligatus, S. Thom. *in 4. d. 38. q. 1. ar. 3. quæſt. 1. ad 7.* & ibi Palud. *q. 3. art. 2. num.* 15. D. Anton. *2. p. tit. 11. cap. 2. §. 1. fine.* Turrecrem. 17. *q. 1. in ſum. art. 5. numer.* 15. & alij.

Alij negant teneri ſtatim ingredi Religionem; ſed potius contrà teneri differre ingreſſum pro breui ſaltem tempore, donec ſoluat, quando eſt probabilis ſpes potentiæ ſoluendi expectato dicto breui tempore, biennio (videlicet) vel triennio, vt quidam volunt; vel vt alij, adhuc quinquennio, & ſexſennio, iuxta varias ſententias *quæſt.* 10. adductas. Quia non obſtat votum ſuperueniens ei obligationi, ne expectare teneatur. Quia non licet alicui voto ſe obligare cum creditorum damno. Et ideò ita tenent Nauarr. Azor, & alij, quos ſequitur Sanchez *cap. 19. citato num.* 10. Qui addit idem dicendum caſu, quo id votum anteceſſerat hæc debita. Quia ſuperuenit notabilis mutatio vinculi iuſtitiæ obligationis ſoluendi creditoribus, & eorum damni ex ingreſſu imminentis, quæ iuſtam differendi ingreſſus, eo tempore, cauſam præbent. Nec votum in hoc violatur, ſicut præberet magna parentum neceſſitas ſuperueniens. Sic ille. Et ex illo Trullench, *lib. 2. cap. 2. dub. 22. num. 6.*

Sed ego, iuxta doctrinam datam *q.* 10. Reſpondeo dicendum, verè teneri dictum debitorem differre Religionis ingreſſum, non ſolum pro breui, ſed etiam pro longiſſimo tempore, ſi intra illud, ſoluendi ſpem probabilem habeat. Sic conuincitur ex ratione ſupra data, *q.* 10. & tenent expreſsè Gerſon, *2. p. tract. An liceat grauato debitis intrare Religionem, Alphab. 39. lit. X. & Y.* & Supplementum Gabrielis *in 4. d. 38. q. 1. art. 5. dub. 2.* & alij.

QVÆST.

QVÆSTIO XIV.

An, debitor, ſi neglecta obligatione ſoluendi debita, profiteatur in Religione; teneatur exire è Monaſterio ad illa ſoluenda?

AFfirmant Medina *C. de reſtit. q. 3. cauſa 8. ad 5.* & Angles *2. p. quæſt. Quis à reſtituere ſit liber. art. 2. diff. 9. concl. vltima.* Vbi ita ait: Si debitor non poteſt creditori ſatisfacere, niſi dimittendo habitum; vt quærat ſubſtantiam ad ſatisfaciendum, deponat habitum, dummodo fiat ſine ſcandalo; vt recedendo ad Indos, vel ad alia longiſſima loca, atque ita propria induſtriâ lucretur bona, quibus reſtituat. Ratio eſt; quia obligatio ad Religionem, naturalem, & diuinam reſtituendi obligationem non tollit: alioqui enim Religio, multis peccandi fomitem miniſtraret: quod abſit; nam prius ære alieno grauarentur, & poſtea, vt liberarentur, Religionem ingrederentur. Ita ibi. & *dub. 6.* Ita. *Quid ſi Prælatus nolit dare facultatem dimittendi Habitum, poteritnè, illo inuito, dimittere?* Medina negat poſſe. Concluſio. Poterit quidem dimittere habitum. Ratio eſt: quia non tenetur obedire, niſi in licitis, & honeſtis: & Prælatus rem illicitam facit impediendo medium ad reſtitutionem. Hæc Angles.

Alij contrà omnino dicunt, non teneri huiuſmodi Religioſum egredi à Religione ad ſoluendum debita: Quia eſtò, quod ingrediendo Religionem grauatus ære alieno peccauerit, iam impotens factus eſt. Et ideo, nec Prælatus talem licentiam concedere tenetur. Sic Silueſt. *Religio 2. q. 4.* Sanchez *lib. 4. cap. 19. num. 15.* & *num. antecedenti*, vbi plures alios DD. citat.

Alij denique, media via incedendo, ſic reſpondent, dicendum, quod aut debitor licitè fuit ingreſſus, & profeſſus in Religione, aut illicitè, eo quod grauiter contra iuſtitiam peccauerit profitendo; eo quod tenebatur expectare in ſæculo donec ſolueret. Si primo modo debitor fuit ingreſſus, & profeſſus, minimè tenetur poſtea egredi ad ſoluendum debitum, nec petere ad id licentiam; immo nec acceptare illam, quamuis offeratur. Nam ſi à principio, illud debitum non potuit impedire licitam profeſſionem, quomodo poterit obligare poſtea ad egreſſum? cum turpiùs egrediatur Religioſus, quàm in ſæculo ſine profeſſione antea maneret.

Si verò ſecundo modo, hoc eſt, illicitè, eſt ingreſſus debitor Religionem, tunc dicunt teneri ad ſoluendum intra Religionem, ſi poſſit, vel relicta Religione, ſi neceſſe ſit, ex facultate Superioris ſi eam poſſit obtinere, vel ſi non poſſit, etiam ſine illa. Quia profitendo intulit iniuriam creditoribus, & non potuit ſe donare, niſi cum onere, quod tunc habebat: & poſterior obligatio cum iniuria facta non potuit præiudicare priori; cap. *veniens*, & cap. *intellecto*, *de iureiur.* Ita Nauarrus *comm. 1. de Regular. n. 7. & comment. 2. n. 42. & 47.* Palatius, Medina, & Angles. Quos omnes citant pro hac parte Suarez *tom. 3. lib. 6. cap. 10. n. 5. &* Trullench, *lib. 2. Decal. c. 2. dub. 22. n. 18. &* 20. Sed aduerte, quod Angles & Medina, ſine vlla diſtinctione, docent partem affirmatiuam huius quæſtionis, vt conſtat ex verbis relatis Ioſephi Angles.

Sed ego abſolutè; & ſine vlla diſtinctione Reſpondeo cum Sanchez, nec teneri dictum debitorem profeſſum, immo nec poſſe exire è Monaſterio ad ſoluenda debita. Tum ob rationem factam. Tum etiam, quia duriſſimum, & longè à communi vſu alienum medium ſit hoc. Sic cum aliis Sanchez citatus. Nauarra *lib. 4. de Reſtitut. cap. 4. fine.* Suarez & Trullench, *locis citatis.*

QVÆSTIO XV.

An ſaltem dictus debitor profeſſus, teneatur intra Monaſterium, manibus laborare, vel alia viâ decenti, bona acquirere, quibus poſſit creditoribus ſatisfacere?

AFfirmant quidam ad id teneri, ſalua Regulæ obſeruantia, & de Prælati licentia, quam tenetur ſanè concedere. Quia cùm dictus Religioſus commodè id poſſit præſtare, lex naturalis obligans ad ſoluendum, obligat ad eum laborem aſſumendum. Ita tenent Medina *C. de Reſtit. q. 3. cauſa 8. ad 5.* Nauarr. vbi ſupra *comment. 1. num. 8.* Angles *art. 2. diff. 9. mihi*, (Sancio 12.) *concl. 3.* Maior *d. 38. q. 17. concl. 4.* Innocen. Hoſtienſ. Ioan. Andr. Anton. Abbas, Cardinalis Aſtenſ. Felinus, & alij, quos pro hac parte refert Sanchez *num. 14. iuncto n. 35.* citant etiam Palaus, & Pellizzar. pro hac parte Suarium *tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 10. n. 7.* Sed Trullench, pro oppoſita; caſu, quo debitor licitè ſit ingreſſus, & in Religione profeſſus, vt infra.

Alij contrà, negant teneri manibus in Monaſterio laborare ad ſoluendum debitum in ſæculo contractum. Quia cùm talis debitor profitendo in Religione, ceſſerit eo ipſo bonis, iam ſoluendi præcepto liberatus eſt, vtpotè, quia incapax eſt aliquid proprium acquirendi, & iam Religionis obſequio, cui ſe per Profeſſionem tradidit, magis tenetur, quàm creditoribus. Sic Palud. *in 4. d. 38. q. 3. ad 1. n. 15.* D. Anton. *2. p. tit. 11. cap. 2. §. 1. fine, & 3. p. tit. 16. cap. 2. §. 3.* Roſſella *Religio 2. n. 5. & v. Reſtitutio 16. num. 1.* Angel. *v. Religioſus, n. 7.* Silueſt. *Religio 2. q. 4.* Tabiena, *Religio q. 11. n. 12.* Aragon *2. 2. q. 62. art. 8. in caſu* 8. Quos omnes refert, ac ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 19. num. 14. fine.* Quia (inquit) extraordinarium medium eſt & difficile, cogi in Religione bona acquirere ad ſoluendum creditoribus. Et eſto hic ingrediendo peccarit, iam impotens factus eſt. Et ita nec Superior eam licentiam concedere tenetur. Sic ille. Cui adiungo Palaum *tom. 3. tract. 16. diſp. 1. pun. 7. § 4 n. 8* Pellizzar. *tom. 1. tract. 2. cap. 4. q. 21. n. 49. verſ. Porrò.* Dianam *p. 3. tract. 2. reſol. 41. in fine.* Bordonum *de Profeſſ. Regulari cap. 3. q. 19. n. 97.*

Alij denique mediam ſententiam amplectendo; diſtinguunt ſic. Si debitor licitè fuit Religionem ingreſſus, & profeſſus, non tenetur manibus laborare, aut aliis mediis licitis procurare, vnde ſuis creditoribus ſatisfaciat: ſecus, ſi debitor grauiter contra iuſtitiam profitendo peccauit, eo quod teneretur expectare donec prius ſolueret: quia tunc tenetur Religioſus ſoluere debita, meliori modo quo poſſet, manendo intra Monaſterium. Sic docet Trullench, *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 22. numer. 19. & 21.* Vbi pro ſe citat Suarium, *tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 10. num. 4. &* 8. & Villalob. *2. p. tr. 35. diff. 6. num. 6.*

Sed ego Reſpondeo dieendum, quod licèt omnes relatæ ſententiæ ſint probabiles; tamen ſecunda mihi magis probatur: ob maiorem DD. qui illam ſequuntur, authoritatem.

QVÆSTIO XVI.

An, Conuentus, in quo profitetur debitor, teneatur pro eo reſtituere?

RESpondeo vt certum. Non teneri, niſi vel caſu, quo Conuentus, ad ſoluenda debita ſui Religioſi, ſe obligauit: vel item caſu quo, dictus Conuentus ſit hæres huiuſmodi debitoris profeſſi; quia tunc tenetur pro eo reſtituere, ac debita illius ſoluere, iuxta vires hæreditatis tantum, ſeu bonorum, quæ ex illo Religioſo acquiſiuit. Sic Suarez *tom.3.de Relig. lib.6.cap.*10.*num.*4. Sanchez *lib.7.oper.moral. cap.*31.*num.*3. Trullench, *lib.2.Decal.cap.2.dub.*22.*n.*25. Leſſius etiam *lib.2.cap* 41.*dubit.* 3.*n.*12. *fine.* ibi: Si obſtrictus debitis admiſſus fuerit, non tamen idcirco obligatur Monaſterium, niſi quatenus ex ingreſſu factus eſt locupletior. Sic Leſſius. Cuius ſententiam refert Palaus, vbi ſupra *num.* 8. & tranſit. Prima autem pars huius Reſolutionis infra *quæſt.* 18. probabitur.

QVÆSTIO XVII.

An deinde, teneatur Conuentus ad ſoluenda debita ſui Religioſi, caſu, quo poſt ingreſſum, & Profeſſionem illius, hæreditate, legato, aut donatione, &c. dicto Religioſo aliquid acquiratur?

NEgandum videtur. Quia hæc non Religioſo, ſed ipſi Conuentui acquiruntur: quidquid enim Religioſus acquirit, non ſibi, ſed Monaſterio acquirit: ergo.

Sed vt certum Reſpondeo: teneri Conuentum ex bonis, quocumque eorum modorum acquiſitis, ſatisfacere debitis ſui Religioſi, ante profeſſionem contractis. Quia cum per Profeſſionem nullatenus iuri creditorum detogatum ſit, ſicut ante Profeſſionem tenebatur Religioſus dictus, ex his bonis ſoluere creditoribus; ita Conuentus in ea bona ſuccedens tenebitur.

Nec obſtat ratio dubitandi. Quia regula illa: quidquid *Religioſus acquirit, Monaſterio acquirit*; intelligitur, niſi alias Religioſus ille, oppreſſus ære alieno ſit ad Profeſſionem admiſſus: tunc enim, non Monaſterio, ſed creditoribus acquirit quidquid arte, labore, induſtria, hæreditate, vel donatione comparat. Sic Sanchez *tom.3.ſum.lib.7.cap.*31.*num.* 4. & apud ipſum, Felinus. *cap.cum I. & A.n.*10.*de ſent. & re iudicata.* Bertrandus *conſil.*22.*n.*5.*vol.*7. Monaldus *conſil.*30.*n.*6.*&* 8. *vol.*2. Azor *tom.*1. *inſtitut. Moral.lib.*12.*cap.*10.*q.*8. Tapia *in Authen.Ingreſſi. verb. ſua, cap.*18.*n.*3.*de Sacroſanct. Eccleſ.* Et Molina *tom.*1.*de inſt.diſp.*140. *col.*2. Sic etiam ex Sancio, Trullench *lib.2.Decal.cap.*2.*dub.*22.*n.* 25. vbi citat Nauarrum *comment.*2.*de Regular.num.* 42. & Azorium *tom.*2.*lib.*12.*cap.* 10: *num.* 48. Sed hunc malè citat. Quia ibi nil agit de hac re: benè tamen loco à Sanchez citato. Tenet etiam Bordonus *de Profeſſione Regulari, cap.*20.*q.*36.

QVÆSTIO XVIII.

An rurſus, Conuentus teneatur ad ſoluenda debita ſui Religioſi, adhuc caſu, quo ex dicto Religioſo, nulla bona acquiſiuerit?

REſpondeo vt certum: Quod tunc non teneatur. Quia, vt ex nuper dictis conſtat, tota obligatio ad ſoluenda debita oritur ex bonis, quæ Conuentus acquiſiuit: ergo ſi nulla bona ratione Profeſſionis dicti Religioſi acquiſiuit, nulla illius debita ſoluere tenebitur. Nam cùm Religio nihil debeat, obligatio perſonæ in illam tranſire nequit, ex vi ſolius Profeſſionis: nam delictum perſonæ, in damnum Eccleſiæ redundare non debet. cap. *Delictum de Regul. iur. in* 6. Sic Suar. *tom.3.de Relig. lib.6.cap.*10.*n.*4. ex Silueſt. *Religio* 8.*n.*3. Trullench, *numer.* 25. *cit. fine.* Legatur Sanchez *lib.7.ſum.cap.*31. per totum, vbi de hac, & aliis obligationibus Monaſterij, occaſione Profeſſi, latè agit.

QVÆSTIO XIX.

An poſſit Prælatus abſque conſenſu Conuentus concedere Religioſo grauato debitis, facultatem elaborandi in Conuentu, vt creditoribus ſatisfaciat?

NEgat Angel. *v. Religioſus, n.*7. ibi: Poſſet tamen Prælatus cum conſenſu Monaſterij, hoc ei concedere; aliàs verò non.

Sed multò probabilius Reſpondeo; Poſſe talem facultatem concedere Prælatum, etiam ſine conſenſu Conuentus. Sic Medina *C. de reſtitut. q.* 3. *cauſa* 8. *in ſolut. ad* 5. & Nauarr. *Commentar.*1.*de Regular.* quos ſequitur citatos Sanchez *lib.4.Decal. cap.*19.*n.* 16. Quamuis contra illos teneat, non obligari Prælatum ad illam concedendam.

QVÆSTIO XX.

An item, poſſit Prælatus concedere licentiam dicto Religioſo, elaborandi extra Monaſterium, ad ſoluenda debita, etiam dimiſſo Habitu?

AFfirmat haud obſcure Angles 2.*p.florib.q. Quis à reſtituere ſit liber. art.*2.*diff.* 9. *dub.* 6. vbi docet, quod ſi Prælatus nolit dare facultatem dimittendi habitum, ad dictum finem; quod tunc poſſit dictus Religioſus illo inuito, dimittere. Supponit ergo Angles, poſſe Prælatum talem licentiam concedere?

Sed vt certum Reſpondeo dicendum, quod licèt poſſit Prælatus concedere dicto Religioſo facultatem elaborandi, extra Monaſterium, habitu retento; minimè tamen eo dimiſſo. Quia hoc modo ſolus poteſt Pontifex. Nam vt bene Sanchez, præceptum ſubueniendi Parentibus, vrgentius eſt, quàm præ-

ceptum

ceptum ſoluendi creditoribus: atqui ſolus Pontifex poteſt cõcedere Religioſo licentiam, vt dimiſſo Habitu, ſit extra Religionem, vt illis ſubueniat, vt dicemus *diſp.* 23. ergo à fortiori ſolus ille poterit concedere Religioſo, vt dimiſſo Habitu, ſit extra Monaſterium ad ſoluenda debita. Sic ille *lib.* 4. *Decal. c.* 19. *n.* 16. *& cap.* 20. *num.* 22.

QVÆSTIO XXI.

An, dato quod Pontifex, aut alius Prælatus, concedant tali Religioſo licentiam elaborandi, Habitu retento, aut dimiſſo; teneatur talis Religioſus elaborare?

Reſpondeo quod non. Quia duriſſimum, & inuſitatum medium eſt huiuſmodi, vt ſoluat Religioſus debita creditoribus. Sic Sanchez, vbi ſupra cum aliis *n.* 17. Legatur Nauarrus *lib.* 4. *de reſtitut. cap.* 4. *fine.*

QVÆSTIO XXII.

An, obligatus ad ratiocinia reddenda, ſtando iuri antiquo, & nouo, impediatur à Religionis ingreſſu, quouſque rationem reddat.

Reſpondeo vt certum dicendum, quod vtroque iure impediatur. Nam iure antiquo, impeditur in cap. *legem. diſt.* 53. (non 55. vt leges apud Palaũ) cap. *vnico, de obligatis ad ratiocinia, & l. officiales. C. de Epiſcopis, & Cleric.* Iure verò nouo, ex conſtitut. Sixti V. *edita anno* 1587. (non 3585. vt item inuenies apud eundem Palaum) Sic omnes DD. Legantur Roſella *v. Religio* 2. *n.* 4. & ibi Silueſter *q.* 6. Armilla *n.* 6. Tabiena *q.* 11. *n.* 12. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 19. *n.* 19. Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 1. *pun.* 7. §. 4. *num.* 9. Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 4. *q.* 23. *n.* 52. Portel. *in dub. regul. v. Nouitij qualit. n.* 20.

QVÆSTIO XXIII.

An, non ſolum obligatus ad ratiocinia Reipublicæ ſeu publica, verum etiam ad ratiocinia priuatorum, impediatur ab ingreſſu Religionis?

Reſpondeo vt certum quod (quidquid ſit de iure antiquo loquendo) poſt conſtitut. Sixti V. vterque impediatur. Conſtat, nam Pontifex generaliter de omnibus loquitur illis verbis: cum de omnibus dicat, vel *reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia eis iam illata, vel timendum ſit ne inferatur.* Sic docent omnes Authores, præcipuè nuper citati: inter quos Portel. *n.* 20. *cit.* vbi claritatis gratia, notat, quod obligatio ad ratiocinia, ratione adminiſtrationis ſit duplex: altera publica, vt Theſaurarius, Publicanus, Depoſitarius, Procurator Reipublicæ, & ſimiles. Altera eſt priuata, per quam quis obligatur ad certam perſonam, vt tutor, curator, executor teſtamenti, & ſimiles. Hi ergo omnes impediuntur à Religionis ingreſſu, quouſque rationem reddant. Quod ſi durante hac reddendi rationem obligatione, de facto aliquis iſtorum ad profeſſionem admittatur, profeſſio erit valida, vt conſtat ex motu Clementis VIII. *expedito anno* 1602. vbi quoad hanc partem moderauit conſtitutionem Sixti V.

QVÆSTIO XXIV.

An ſi credatur, quod obligatus ad ratiocinia reddenda, poſſit ſinè lite, grauamine, aut diſtractione, rationem reddere; poſſit tunc ad Religionem admitti?

Reſpondeo vt certum: Poſſe. Quia Pontifex ſolum comprehendit eos, qui in reddendis ratiociniis, ita obſtricti ſunt, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia iam illata ſit, vel timendum ſit ne inferatur. Ergo illi, qui abſque lite, aut grauamine, aut diſtractione rationem reddere poſſunt, optimè poterunt ad Religionem admitti. Sic Pellizzar, *num.* 53. ex Suario *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 21. Palaus §. 4. *citato, fine.* Sic etiam Sanchez *cap.* 19. *citato, num.* 29.

QVÆSTIO XXV.

An, impediatur ab ingreſſu Religionis ille, qui ante ingreſſum, ſufficientem præſtat cautionem, qua alij obligentur ad reddendam rationem pro ipſo?

Reſpondeo: Non impediri. Quia in hoc caſu, ceſſat ratio prohibitionis, quæ eſt timor litis, moleſtiæ, grauaminis, &c. Sic Pellizzar. *loco cit. n.* 53. ex Peytino *de R. S. q.* 1. *cap.* 25. §. 3. & Diaz *in pract. cap.* 2. *num.* 6. Qui addunt, idem dicendum in caſu, quo patrimonium illius, qui eſt obnoxius ratiociniis reddendis, & vult profiteri in Religione, aut illam ingredi, longè ſuperet adminiſtrationi præſtitæ, & rationes eius, non ſint adeò implicatæ vt ei probabiliter credatur, inde inferri poſſe moleſtiam: quia tunc poterit hic admitti ad Religionem, & profiteri. Legantur dicta à nobis ſupra *quæſt.* 8.

DISPVT.

DISPVTATIO XXIII.

De voto, aut iuramento, Religionis, exequendo, ab iis, qui Parentes in neceſſitate exiſtentes habent.

QVÆSTIO PRIMA.

An, filij teneantur omittere, aut differre ingreſſum Religionis, ob leuem, aut communem parentum neceſſitatem?

RESPONDEO tanquam certum. Quod non. Quia in hoc caſu, neceſſitas Parentum, quaſi nulla moraliter reputatur, comparatione tanti incommodi, quantum eſt priuati ſtatu perfectionis. Sic omnes DD. Legantur D. Thom. 2.2.*q.* 189. *art.* 6. *& q.* 101.*art.* 4. *ad* 4. *& quodlib.* 16. *art.* 1. Suarez *tom.* 3. *de Relig. cap.* 5. *num.* 3. Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 1. *pun.* 7.§.5.*in fine.* Trullench *lib.* 2. *Decal. cap.* 2.*dub.* 23.*n.* 2. Pellizzar. *tom.* 1.*tract.* 2.*cap.* 4. *q.* 18.*n.* 39.*fine.* Bordon. *de Profeſſ. Relig. cap.* 3. *q.* 47. *numer.* 134.

QVÆSTIO II.

An ſaltem, exiſtentibus in extrema neceſſitate parentibus; teneantur filij, Religionem non ingredi?

REſpondeo tanquam certum: Tunc teneri non ingredi: caſu, quo in ſæculo manentes, non autem Religionem ingredientes, ſubuenire parentibus poſſint. Quia præceptum charitatis, & pietatis, in nullo alio caſu ſtrictiùs obligare poteſt. Et in hoc ſenſu dixit Chriſtus Matt. 9. *Miſericordiam volo, & non Sacrificium.* Sic docent omnes Doctores. Legantur citati.

QVÆSTIO III.

An ad minus poſſint ingredi Religionem filij, qui in extrema neceſſitate habent parentes, caſu, quo manentes in ſæculo illis ſubuenire non poſſent?

REſpondeo dicendum ex dictis; Tunc iam poſſe ingredi. Nam ſi manentes in ſæculo, ſubuenire eis non poſſent, fruſtra manerent: ergo iam poſſent tunc ingredi. Et à fortiori, ſi Religionem ingredientes, ſubuenire poſſent, tum ceſſione bonorum, & donatione; tum amicorum auxilio, & alia via, tunc enim non obligarentur à Religione abſtinere; cum hæc non ſolum non eſt impedimentum ſatisfaciendi naturali obligationi Parentum; verum potius iuuamen ad adimpletionem illius. Sic Palaus, & Trullench *locis citatis.* Qui idem dicunt de Parentibus comparatione filiorum. Legatur Bordonus *loco citato, num.* 136.*fine.*

QVÆSTIO IV.

An, non ſolùm, in extrema, ſed etiam in graui neceſſitate, exiſtentibus Parentibus; prohibeantur Filij ad Religionem tranſire?

NEgant tunc prohiberi, aliqui DD. eo quod exiſtiment, non teneri filios manere in ſæculo, niſi quando neceſſitas Parentum eſt extrema, aut ſperatur fore, ingreſſo filio in Religionem. Probant; *Tum,* quia *Matth.* 10. *& Luca* 14. dicitur, non poſſe eſſe Diſcipulum Chriſti, qui amore ſui, Parentes non odit. *Tum etiam,* quia D. Hieronym. In Epiſtola ad Heliodorum ait, *per calcatum patrem pergendum; & ſummum pietatis genus eſſe, in hac re crudelem eſſe.* Propter hoc, ita tenent Alenſ. 3.*p. q.* 33.*mem.* 4. *art.* 2. Abulenſ. *cap.* 8. *Matth. q.* 6. Et loquens de adſtricto Religionis voto, Altiſſiodorenſ. *lib.* 3. *ſumma tract.* 22.*cap.* 1.*q.* 2.

Sed tanquam certum Reſpondeo tunc etiam prohiberi filios ad Religionem tranſire; ſi aliunde Parentibus ſuccurri ab aliis non poſſit, & ipſi differendo ingreſſum Religionis, eorum grauem neceſſitatem ſubleuare valeant. Probatur *Primò* ex textu *in cap. ſi qui filij,* 30. *diſt.* quod eſt Concilij Gangrenſ. & approbatur à Leone IV. cap. *De libellis, ead. diſt.* Vbi anathematizat deſerentes Parentes neceſſitate preſſos, occaſione cultus diuini.

Secundò. Quia propter opera Concilij, non debet prætermitti præceptum diuinum, & naturale: at filius tenetur præcepto naturali diuino ſubuenire Parentibus in graui neceſſitate conſtitutis: ergo id omittendum non eſt, propter conſilium ingrediendi Religionem. Sic S. Thomas 2.2.*q.* 189.*art.* 6.*in corp. & q.* 101.*art.* 4 *ad* 4. & ibi Caiet. Noſter Henricus de Gandauo, *quodlib.* 6.*q.* 19. Roſella *Religio* 2. *n.* 7. & ibi Silueſt. *q.* 7. Nauarr. *cap.* 14. *n.* 14. Toletus *lib.* 5. *ſum. cap.* 1. *n.* 5. Sà, *v. Religio, n.* 2. Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 8. Rodrig. 2. *tom. ſumma, cap.* 6. *n.* 4. *& qq. Regul. tom.* 3. *q.* 13. *art.* 5. *dicto* 4. Angel. Tabiena, Armilla, Corduba & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 20. *n.* 3. Sic etiam Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 21. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 41. *dubit.* 3. *n.* 34. Layman *lib.* 4. *tr.* 5. *cap.* 6. *n.* 2. Palaus *tom.* 3. *tr.* 16. *diſp.* 1. *pun.* 7. §. 5. *n.* 5. Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 4. *q.* 18. *num.* 39. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 23. *n.* 4. Villalob. 2. *p. tr.* 35. *diff.* 7. *n.* 8. Bordonus *de Profeſſione Regulari cap.* 3. *q.* 47. *n.* 134. *& ſequentibus.*

QVÆSTIO V.

An ſaltem, caſu, quo filius votum Religionis emiſiſſet, tunc poſſet Religionem ingredi, non obſtante graui neceſſitate Parentum?

AFfirmant expreſſe Altiſidiorenſ. loco ſupra citato, & à fortiori alij DD. pro prima ſententia adducti.

Sed adhuc tanquam certum Reſpondeo necdum in hoc caſu poſſe filium Religionem ingredi, ſiue ille votum Religionis emiſiſſet ante indigentiam parentum; ſiue poſt illam, ſiue illa durante. Ratio eſt: Quia, ſi votum fiat à filio poſt indigentiam Patris, non poteſt illum obligare, pro tempore illius indigentiæ, quia eſſet illicitum, vtpote, rei contra præceptum diuinum naturale. Si vero fuit factum antea, etiam non obligat; quia non poteſt obligare ad rem, quæ ob mutationem rerum, facta eſt materia illicita, & iniqua: ergo. Sic docent D. Anton. Caſtro, Silueſt. Rodrig. Corduba & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.4.cap.20.n.8.* Suarez *tom.3.lib.5.n.16.* Pellizzat. ſupra, *num.42.* & Palaus, *num.6.* Qui addunt, quod ſi dubium ſit, an neceſſitas Parentum tanta ſit, vt ad illam ſubleuandam filius obligetur; tunc non poſſit, propriâ authoritate, voti executionem omittere. Quia obligatio voti eſt certa, & excuſatio neceſſitatis dubia. Eſt tamen ſufficiens cauſa, vt ex diſpenſatione, voti executio differatur. Sic Suarez, Sanchez, & Palaus. Sic etiam Bordon. *de Profeſſ. Regulari cap.3.q.47.* & omnes.

QVÆSTIO VI.

An ad minus, caſu, quo filius nequiret extra Religionem eſſe, abſque periculo committendi aliquod mortale; tunc poſſet, non obſtante Parentum neceſſitate, ad Religionem tranſire?

REſpondeo dicendum; quod tunc iam poſſet. Quia ordo charitatis poſtulat ſalutem propriam ſpiritualem, præferri temporali bono Parentum. Sic S. Thom. *quodlib.10. art. 9.* Silueſt. *Religio 2. q. 7.* Leſſius *lib.2. cap.41.dubit.3.n.34.* Toletus *lib.5. ſum.cap.1.n.6.* Corduba *in Regul. D. Franc. cap. 2, q.6.art.1.* Sanchez *cap.20.cit.n.11.* Suarez *cap.5. cit.n.32.* Palaus *num. 7.* Trullench, *numer. 8.* Qui benè aduertunt, id non eſſe intelligendum, de quolibet probabili periculo; quia aliàs vix vllus eſſet, qui omiſſa Parentum neceſſitate, non poſſet Religionem petere; cùm rarus ſit, qui manens in ſæculo, non multis mortalibus maculetur, à quibus liber exiſteret Religionem ingrediens. Sed intelligi debere, de periculo proximo peccandi, & tale, quod ſub reatu mortali obligatus ſit filius, vitare, medio Religionis ingreſſu; aliàs aduerſus naturale & diuinum præceptum ſuccurrendi parentibus non præualebit. Quod vix eſt moraliter poſſibile: vt aiunt Suarez & Palaus. Vnde vix poteſt dari caſus huiuſmodi, propter quem filius, ob effugiendam occaſionem peccandi, tranſire ad Religionem poſſit, èxiſtentibus in graui neſſitate Parentibus. Vnde à fortiori id eſt omnino tenendum caſu, quo Parentes ſint in extrema neceſſitate: quia id periculum in ea contingere omnino eſt impoſſibile, vt dicit Sanchez.

QVÆSTIO VII.

An item, caſu, quo parentes filium ad peccatum inducant, & prouocent; poſſit tunc filius Religionem ingredi, non obſtante quacumque Parentum neceſſitate?

AFfirmant abſolutè aliqui. Quod, ſtante hac inductione, aut prouocatione, adeſt regulariter filio periculum conſenſus, ob quod vitandum, & ſe incolumem reddendum, fugere Parentes poteſt, immo, & tenetur. Sic D. Thom. 2. 2. *q.101. art.4. in corp. & ad 1.* vbi ait, ſi Parentes noſtri nos prouocent ad peccandum, & abſtrahant à cultu diuino, debemus quantum ad hoc, eos deſerere, & odire. Ita etiam Tabiena *v. Pietas, q.1. num. 2.* & ibi Armilla *num. vnico,* in principio, vbi ita ait: Pietas parentum non poteſt tenere filios, quin eis inuitis, ingrediantur Religionem: dummodo parentes habeant, vnde viuere poſſint, & ſuſtentari ſine illis: vel quando ipſi traherent filios ad peccatum; & ſic miniſtrando Parentibus, abſtraherentur à diuino cultu. Ita ille. Et Bordonus *de Profeſſione Regulari cap.3.q.45. n.138.*

Sed clariùs Reſpondeo dicendum; *Primò.* Non eò quod filius inducatur, aut prouocetur ad peccandum à Parentibus, tenetur, aut poteſt, Religionem ingredi, relictis in graui neceſſitate illis. Patet, quia verè poteſt filius manere in ſæculo à parentibus ſeparatus, & euitare hoc modo periculum peccandi, & ſubuenire illis: ergo ſi ingrediendo Religionem id præſtare non poſſit; iniquè ingrederetur deſerendo in neceſſitate Parentes; cum tunc Religionis ingreſſus non eſſet medium neceſſarium ad ſe ſecurum à peccato ſeruandum. Sic Palaus *num.* 8. ex Suario *lib.5. cap.5.n.22.* Sanchez *cap.20.cit.num.12.* Trullench *lib.2.cap.2.dub.23.ſub num.6.*

Reſpondeo *ſecundò.* Tunc licebit filio, relictis in neceſſitate graui Parentibus, ad Religionem tranſire, quando alio modo nequit inductionem, aut prouocationem ad peccandum vitare, quàm Religionis ingreſſu (quod rarò continget) Legantur Sanchez, Suarez, Palaus, & Trullench, vbi ſupra, qui latè de hac materia tractant.

Reſpondeo *tertiò*, in caſu, quo filius, ligatus Religionis voto, poſſet licitè deſerere Parentes in neceſſitate, & Religionem ingredi; tunc verè teneretur ad id. Quia cùm in illis, ingreſſus ſit licitus, votum illius obligabit, Sic Sanchez *n.13.*

QVÆSTIO VIII.

An, filius iam profeſſus, teneatur è Religione egredi, vt extremæ neceſſitati Parentum ſubueniat?

NEgant teneri, immò nec poſſe exire, repugnante ſuo Prælato, ad ſubueniendum neceſſitati extremæ Parentum, eo quod per Profeſſionem iam mortuus ſit mundo; nec eſt ſui iuris, ſed Prælati, D. Thom. 2.2.q.101. *art.* 4. & *quodlib.* 3. *art.* 6. *&* *quodlib.* 10. *art.* 9. Caiet. 2.2. vbi ſupra, Alex. de Alex. 3.*p.q.* 33. *mem.* 4. Quibus adiungi poſſunt Nicol. de Lyra ſuper *cap.* 15. *Matth.* Angel. *v. Religioſus, numer.* 32. Silueſter *Religio* 6.*q.*9.

Sed tanquam quid certum Reſpond. teneri egredi, quantumuis repugnante Superiori, ad ſubueniendum parentum neceſſitati extremæ ſi non ſit alius, qui illis ſubueniat. Ratio eſt: quia ad ſubueniendum extraneo in hac neceſſitate, teneretur quilibet Religioſus, renitente Prælato, clauſtrum egredi: vt ſi extraneus in puteum incidiſſet, cui ſolus Religioſus ſubuenire poſſet. Sic communiter DD. Angles *florib.* 2.*p.quæſt. vnica de voto, art.* 2. *diff.* 13. *concl.* 1. *&* 2. Medina *C. de reſtit. q.* 3. *cauſa* 8. Tabiena *v. Pietas, ſiue,* & ibi Armilla, Nauarr. *cap.* 14. *n.* 14. Corduba *in ſum. q.* 141. *art.* 2. *opinione* 4. *pun.* 1. Rodrig. *tom.* 2. *ſumma, cap.* 6. *n.* 4. Barthol. de Medina *in ſum. cap.* 14. §. 14. Maior, Adrian. Abulenſ. Corradus, & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 20. *n.* 14. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 24. Villalob. 2. *p. tract.* 35. *diff.* 7. Bordon. *de Profeſſ. Religioſa, cap.* 3. *q.* 50. *num.* 140. Bonac. & Donatus, apud ipſum.

QVÆSTIO IX.

An, Prædictus Religioſus teneatur, aut poßit, dimittere Habitum, ad ſubueniendum extremæ neceßitati Parentum?

NEgant Angles *loco cit. concl.* 2. Quia multò melius (inquit) in quocumque euentu, poterit retento Habitu. Parentibus adiumento eſſe, ſiue concionando, ſiue Confeſſiones audiendo, ſiue artem mechanicam, aut laboralem exercendo. Ita ille, & Medina §. 14. *citato.*

Sed etiam tanquam certum Reſpondeo, non ſolùm poſſe, ſed etiam teneri, etiam dimittere Habitum, ſi ad ſubleuandam talem neceſſitatem opus fuerit. Quia id conuincit etiam ratio facta, & probat Corduba loco citato, *opin.* 4. *pun.* 2. his verbis. *Y no es el miſmo juizio de la neceſſidad extrema. Porque como eſtà dicho en el primero punto de eſta quarta opinion, la extrema no tiene ley: y para ſu ſocorro baſta muy poco, y poco tiempo. Loqual todo no es reputado ſer contra ſu Regla, ni Profeſſion, ni eſtado del Religioſo. Como es ſalir ſin licencia de preſto del Monaſterio, y quitarſe el Habito, y tomar una eſpada para librar à vno que ſe ahoga, ò que lo matan enemigos, ò vnos perros, y tomar dinero el Fraile de S. Franciſco, para comprar vn pan, ò vna veſtidura para vno que ſe muere de deſño, y peligra ſi no ſe prouee deſta manera. Y eſto ſe puede hazer como eſtà dicho en el primero punto.* Hæc Corduba. Quem citat, & ſequitur Sanchez *num.* 14. *citato.* Fagundez mox citandus. Nam ſi ius naturale (ait) eis concedit maius, egreſſum nempe à Religione; cur non etiam minus. Sic ille. Qui omnes benè aduertunt, non facilè Religioſum decipiendum, exiſtimando neceſſitatem Parentum eſſe extremam, quæ ſolummodo eſt grauis. Deinde quod teneatur Religioſus ad Monaſterium redire, cum primum ei neceſſitati ſubuenerit. Sic etiam Nauarrus *lib.* 3. *conſil. de Regular. conſil.* 3. *alias* 26. *n. vnico.* Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 24. *n.* 2. Fagundez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 2. *num.* 23.

QVÆSTIO X.

An, Religioſus Profeſſus poſſit facere contra ſuam Regulam, ad ſubleuandam extremam neceſſitatem Parentum?

NEgat Angles *q. de voto, art.* 2. *diff.* 13. *concl.* 2. ibi: Tenetur enim ſeruare Regulam, quantum in ſe fuerit, obedientia dempta. Oppoſitum tenet Pater Antonius Cordubenſis. Ita Angles. Citat etiam Corduba pro hanc parte, D. Thomam, & Caiet. 2.2. *q.* 101. *art.* 4. Alex. de Alex. 3.*p.q.* 33. *mem.* 4.

Sed Reſpond. dicendum, quod etiam poſſit. Quia neceſſitas caret lege. Sic Corduba, vt conſtat ex verbis eius relatis *quæſt. antecedenti.* Et antea ibidem verſ. *La quarta opinion. fol. mihi* 375. *pag.* 2. Vbi ait id eſſe commune.

QVÆSTIO XI.

An item, filius Profeſſus teneatur exire è Monaſterio ad ſubueniendum neceſſitati, non ſolùm extremæ, (vt habitum) ſed graui, Parentum?

AFfirmant aliqui Doctores: docentes teneri filios profeſſos egredi, petita tamen & non obtenta licentia, ad ſubueniendum graui neceſſitati Parentum; ſiue talis neceſſitas anteceſſerit Profeſſionem, ſiue eam ſubſequeretur. Quia de præcepto, *&* iure naturali obligantur filij iuuare, ac alere Parentes in graui neceſſitate poſitos ſi poſſunt: ergo ad id non poteſt obſtare votum Religionis. Ita tenent Ancona *de poteſt. Papæ q.* 5. *art.* 1. Noſter Henricus de Gandauo *quodlib.* 6. *q.* 9. Ianſen. *in concord. Euang. cap.* 60. Viguerius *lib.* 1. *inſtit. moral. cap.* 6. §. 7. Corduba *in Regul. D. Franc. cap.* 2. *q.* 6. *art.* 2. *poſt* 4. *concluſ.* Quos omnes ſic referunt pro hac parte Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 20. *n.* 15. & Fagundez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 2. *num.* 24.

Alij diſtinguendo dicunt, quod ſi grauis neceſſitas Parentum præceſſit Profeſſionem filiorum, tunc teneantur filij egredi è Monaſterio, vt Parentes graui neceſſitate oppreſſos iuuent: ſecus vero ſi ſubſequuta fuit. Ratio eorum eſt. Quia ſi Pater ante Profeſſionem erat in illa graui neceſſitate, iniuſtè filius profeſſus eſt: ergo tenetur egredi. Ita Angelus *v. Religioſus, num.* 31. Silueſter *v. Religio* 6. *q.* 9. Nauarr. *cap.* 14. *numer.* 14. *&* *Comment.* 3. *de Regular. numer.* 48. Anton. Cucus *lib.* 3. *Inſtitut. Maiorum, tit.* 1. *numer.* 126. Toledo *lib.* 5.

ſum.

ſum. cap.1.n.6. Ludou. Lopez *1. p. inſtructorij, cap. 54.* Rodrig. *tom.2. ſum. cap.6.n. 4.* & Medina *lib. 1. ſum. cap. 14. §. 14.* Quos omnes referunt pro hac parte Sanchez *n. 16.* nec non Fagundez *num. 26.* Quibus addo Suarium *tom.3. de Relig. lib.6. cap. 9.* Trullench, *lib.2. cap. 2. dub.24. n. 3.*

Sed clariùs ſic tanquam certum Reſpondeo *Primò.* Filius Profeſſus, nec tenetur, nec poteſt exire è Monaſterio ad ſuccurrendum graui neceſſitati Parentum, ſi melius, aut æquè benè, ex illo, quàm in ſæculo poſſit eos iuuare. Sic docent vtriuſque ſententiæ Doctores. Et conſtat ex ſe.

Reſpondeo *ſecundò* tanquam quid probabiliùs. Nunquam tenetur Profeſſus Monaſterio egredi, abſque petita, & obtenta facultate legitima ſui Prælati, ad ſubueniendum graui Parentum neceſſitati, ſiue hæc detur ante, ſiue poſt Profeſſionem. Ratio eſt quia per Profeſſionem traditur Religioſus Prælato, & tranſit in eius poteſtatem: at res vni tradita nequit auferri ab eo. vt parentibus ſubueniatur (quando eorum neceſſitas non eſt extrema) niſi de eius licentia: ergo. Ita latè Sanchez *lib.2. cap. 20. num.17.* & penes ipſum, D. Thom. *quodlib.3. art.16.* & *quodlib.10. art.9. & 2.2. q.101. art. 4. ad 4.* & ibi Caiet. Lyra *in cap. 13. Matth.* Supplem. Gabriel. *in 4. d. 38. q.1. art.5. dub.2. col.2.* Armilla, & Tabiena *v. Pietas.* Roſella, *v. Religio 2. n.7.* Corduba *in ſum. q.141. art.2. in 4. opinione.* Angles, *q. vnica de voto, art.2. diff.13.* Sà, *v. Religio, n.2.* Rodrig. *tom.2. qq. Regul. q. 57. art.3.* Abulenſis, Henricus, Turrecrem. D. Anton. & Corradus, & Paſarelus. Sic etiam Fagundez *lib.4. in Decal. cap.2. n. 27.* Bordon. *cap.3. cit. q.50. num.141.* Bonac. Megala; & Donatus, penes ipſum.

QVÆSTIO XII.

An ſaltem dictus Profeſſus, licèt non teneatur, poſſit tamen licitè, ſi velit, egredi Monaſterio, petita, & non obtenta licentia; ad iuuandos parentes in graui neceſſitate conſtitutos?

AFfirmat, ex Authoribus negantibus ad id teneri, Fagundez, *loco cit. n.27.* Vbi citat Sà, & alios pro nobis adductos. Sed non benè. Probat igitur ſuū placitum. Quia Prælati in hoc euentu habent iuſtam cauſam concedendi Religioſis hanc licentiam, ſi ab eis petatur, ſi extra Monaſterium parentibus ſuccurrere poſſint, & intra non poſſint: ergo iuſtam cauſam habebunt tunc Religioſi exeundi, ea petita, & non obtenta, ratione grauitatis, & neceſſitatis materiæ, quæ eſt de iure naturæ. Ita ille.

Sed probabiliùs Reſpondeo non ſolum, non teneri egredi Monaſterio, vt habitum eſt, ſed neque poſſe licitè, non obtenta prius licentia à ſuo Prælato. Quia ſi præceptū iuris diuini naturalis, nō adſtringit filium, vt ſine facultate obtenta à ſuo Prælato, exeat Monaſterio ad iuuandos ſuos Parētes in graui neceſſitate, vt quæſt. antecedenti manet probatum: facilè ex hoc conuincitur, quod nec poſſit, etiam ſi velit, ea non obtenta; cùm tunc obſtet planè Obedientiæ votum à ſe emiſſum. Sic latè Corduba *q. 141. citata, §. la duda eſta. verſ. Y no es lo miſmo.* Sanchez *lib.4. cap.20. numer.22.* Bordonus *loco cit. num. 140.*

QVÆSTIO XIII.

An, Prælatus poſſit concedere licentiam ſuo ſubdito, ad egrediendum & viuendum extra Monaſterium, vt parentibus graui neceſſitate laborantibus, ſubueniat?

REſpondeo, poſſe, caſu, quo extra Monaſterium poſſit filius ſubuenire eis; & intra minimè. Quia adeſt iuſtiſſima cauſa talem facultatem concedendi, Quod latè, & doctè, vt ſemper ſolet, docet Nauarr. *lib.3. conſil. tit. de Regular. conſil.71.* aliàs 55. & *tom. 1. Comment.3. de Regular. num. 49.* Rodrig. *2. tom. ſum. cap. 6. num. 4.* Angles *loco cit. concl.3.* Sanchez *lib.4. cap.20. n.22.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XIV.

An, dictam licentiam viuendi extra Monaſterium, ſolus Pontifex poſſit concedere?

AFfirmare videtur Angles *concl. 3. cit.* Vbi ita (loquendo de caſu quæſtionis præcedentis) ait: Quando parentes, non extrema, ſed magna egeſtate laborant, ad illos ſuſtentandos Religioſus à Religione recedere non poterit. Propter quod, præceptum eleemoſynæ, nunquam niſi in extrema neceſſitate obligat. Erit tamen ſufficiens cauſa hæc impetrandi diſpenſationem à Sede Apoſtolica, vt non obſtante obedientia, illis ſubuenire poſſit: & hoc erit ſecurius. Hæc Angles.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod non ſolum Pontifex, verum etiam Generalis, aut Prouincialis, poſſint talem licentiam concedere dictis Religioſis, vt Habitu retento, viuant extra Monaſterium ad alendos ſuos Parentes: ſecùs vt Habitu dimiſſo, quia ſic, ſolus Pontifex poteſt, vt conſtat ex dictis ſupra *q. 9.* Sic Nauarr. Rodrig. & Sanchez ſupra. Bordonus *loco cit. n.143.* Peyrin. *de ſubdito q. 1. c.9.* Donatus *par.4. tract.3. q.22. n.7.*

QVÆSTIO XV.

An, in dicto euentu, non ſolùm poſſit Prælatus, verum etiam teneatur licentiam Profeſſo concedere, vt extra Monaſterium ſit, ad ſuccurrendum Parentibus?

AFfirmat Nauarrus teneri, quando neceſſitas Parentum præceſſit Profeſſionem filij; ſecùs quando poſt Profeſſionem accidit, *Comment.3. de Regularib. num. 49.*

Sed probabiliùs abſolutè Reſpondeo: In neutro caſu teneri Prælatum eam licentiam Profeſſo concedere. Quia in neutro caſu tenetur Profeſſus egredi, iuxta noſtram ſententiam habitam *quæſt.11.* ergo in neutro tenebatur Prælatus illi licentiam concedere. Sic Sanchez *loco citato, num.23.*

QVÆSTIO XVI.

An mortaliter peccent Prælati inferiores renuentes egreſſum è Monaſterio Profeſſis, qui à Pontifice exeundi licentiam impetrarunt?

RE ſpondeo peccare mortaliter; niſi caſu, quo cauſam non eſſe veram exiſtimant; aut Profeſſum eſſe talem, qui minus cautè, quàm par eſt, in ſæculo viuet. Sic Sanchez *lib. 4. ſum. cap. 20. n.* 24. optimè Nauarr. *Comment.* 3. *de Regular. n.* 49. *verſ. quintò facit.* Vbi ita ait: Admoneo tamen, quod facultas manendi foras, Habitu retènto, facta à Papa, egrè fertur à Prælatis Ordinis, dicentibus, quod huiuſmodi Regulares ſæpè fingant huiuſmodi cauſam; & ſæpè manentes foris viuunt inhoneſtè: & quando id faciunt retento Habitu, ſæpè ſunt graui ſcandalo, & infamiæ Ordini ſuo: Et quia Papa non concedit hoc, niſi Habitu retento, & Prælati nolunt admittere niſi Habitu relicto. Sæpè vidi aliquos hoc remedio à ſe petito, deſertos. Et reſoluendum videtur, quod abſque peccato, & cum merito poſſent Prælati huiuſmodi facultatibus, per huiuſmodi ſupplicationem obiurare, ſi probabiliter crederent, cauſam non eſſe veram; vel Regularem non eſſe talem, qui ſine ſcandalo victurus eſſet. Contra verò, quod grauiter peccarent, ſi credere deberent, cauſam eſſe veram, & eum ſatis modeſtè victurum. Hæc, & alia Doctus Nauarrus. Et hæc Corduba. *Yo he viſto conceſſiones del Papa, para que algunos Religioſos puedan, eſtando en ſu Habito, y à otros, en habito Clerical, fuera de ſu Orden, en algunas Ygleſias, ò Hermitas, procurar limoſnas para ſocorrer à ſus Padres, ò Hermanas dençellas. Laqual conceſſion yo la tengo por licita, ſi fueſſe verdadera la relacion, y ſi della no ſe ſiguieſſe eſcandalo, ò otros abuſos que ſe ſuelen ſeguir en Eſpaña; donde los Prelados facilmente dan las tales licencias, quando les conſta de la neceſſidad, y proueen como con mayor religion, y pureza, y mas cumplidamente ſea ſocorrida, ſin acudir al Papa.* Sic ille. *in ſuma q.* 141. *in fine.* Quem refert Sanchez, & ſequitur loco citato, *n.* 33.

QVÆSTIO XVII.

An, teneatur Profeſſus, intra Monaſterium, ſuccurrere parentibus graui inopia laborantibus?

RE ſpondeo vt certum: Teneri, ſalua tamen ſemper obedientia, & Regulari obſeruantia. Quia cum filius poſt Profeſſionem etiam maneat verè filius, perſeuerat in eo, erga parentes, pietatis obligatio, quam ſtatus Religionis non impedit, ſed perficit. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap.* 20. *n.* 18. ex D. Thoma, Caiet. Lyra, Turrecrem. Abulenſi, Roſſella, Tabiena, Armilla, Sà, Rodrig. Nauarro, & aliis.

QVÆSTIO XVIII.

An, ad ſuccurrendum graui neceſſitati Parentum, poſſit filius Profeſſus facere aliquid, contra Regulam, vel Conſtitutiones?

AFfirmandum videtur. Quia, vt habitum eſt *q.* 10. id poteſt facere ad ſuccurrendum parentibus in neceſſitate extrema: ergo etiam poterit ad ſuccurrendum in neceſſitate graui.

Sed tanquam certum Reſpondeo non poſſe. Quia filius ſolùm tenetur ſuccurrere parentibus hac graui neceſſitate laborantibus, ſecundum ſuum ſtatum, & non amplius: vt benè docet Caiet. quem citat, & ſequitur Corduba *in ſum. q.* 141. *cit. art.* 2. *opin.* 4. Vbi verſ. *la duda eſtà*: ſic inquit: *Quando el ſolo pudieſſe remediar la tal neceſſidad de ſus Padres, ſeria obligado à hazerlo, ſolamẽte por las maneras que no ſean contra ſu Regla, ò Profeſſion, ni contra la decencia de ſu eſtado de ſu Religion; aſſi no podra dexar el Habito, ni huyr del Monaſterio, ni tomar dineros, ſi es fraile de S. Franciſco, ni hazer otras coſas indecentes a ſu eſtado.* Sic ibi. Et infra. *Y no es el miſmo juizio de la neceſſidad extrema; porque como eſtà dicho en el primer punto deſta quarta opinion, la extrema, no tiene ley, y para ſu ſocorro, baſta muy poco, y muy poco tiempo.* Hæc ille. Quem citat, & ſequitur Sanchez *cap.* 20. *cit. n.* 19. & Lopez & alij apud ipſum. Et à fortiori, Angles citatus *quaſt.* 10.

QVÆSTIO XIX.

An caſu, quo Prælatus nollet facultatem concedere ſuo ſubdito ad ſuccurrendum parentibus in dicta graui inopia exiſtentibus; poſſet tunc ſubditus id occultè efficere?

RE ſpondeo dicendum quod tunc poſſit id efficere meliori modo, quo poſſit. Quia cum ea licentia debita ſit, poterit Religioſus ea petita, & non obtenta, id efficere. Sic Sanchez *num.* 19. *cit. verſ. At ſi Prælatus.* Quod latiùs explicat Corduba *loco cit. pun.* 3. ita dicens: *Si el Prelado no lo quiere dar licencia al ſubdito, que ſe la pide con humildad, para ſocorrer à ſus Padres, en el caſo ſuſo dicho, y aun le manda, que no lo haga: no obſtante el tal mandamiento, aunque ſea ſo pena de deſcomunion, puede, y deue ſocorrerlos ſecretamente, y por las vias, y maneras que no ſean contra ſu Regla, y Profeſſion, y eſtado de Religion, y ſin eſcandalo: como lo pueden hazer para ſu Monaſterio, de licencia de ſu Prelado. Mas no puede hazer contra ſu Regla, y Profeſſion, como no la pudiera hazer de licencia ò mandato de ſu Prelado para ſu Monaſterio. Ni tan poco lo puede hazer con eſcandalo. Y aſſi el Fraile de S. Franciſco no podra tomar dineros, contra ſu Regla; ni ſalir del Monaſterio, contra la voluntad de ſu Prelado, porque ſeria eſcandalo: ſino como eſtà dicho.* Hæc Corduba.

QVÆSTIO XX.

An, quæ de Parentum neceſſitate huc vſque dicta ſunt; debeant etiam intelligi de neceſſitate cæterorum aſcendentium; vt aui, Proaui, &c?

REſpondeo quod ſic. Quia omnes illi reputantur, & habentur vt Parentes; & ita ſunt hæredes neceſſarij deſcendentium, & deſcendentes ipſorum, & mutuò ſibi alimenta præſtare tenentur, ſi neceſſitas premat. Sic omninò Sanchez *lib. 4. Decal. c. 20. numer.* 28.

---

§. II.

De voto, aut iuramento Religionis exequendo, à Parentibus Filios in neceſſitate habentibus.

QVÆSTIO XXI.

An ſit integrum Parentibus Religionem ingredi; deſertis filiis in graui neceſſitate?

REſpondeo vt certum: Quod non. Ratio eſt. Quia maior eſt in hoc genere obligatio patris ad filium, quàm è contra filij ad patrem, vt docet D. Thom. *2. 2. q. vltima art. 6. in corp.* Sed ſic eſt, quod filius nequit Religionem ingredi, deſerto Patre in graui neceſſitate, etiam caſu, quo votum Religionis emiſerit, vt ſupra eſt habitum *quæſt. 4.* ergo à fortiori nequibit pater. Sic omnes. Legantur D. Thom. *loco citato.* Nauarr. *Comment. 1. de Regular. n. 8.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 20. à num. 34.* Suarez *tom. 3. de Relig. cap. 6.* Trulleneh *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 23. numer. 9.* Pellizzar. *tract. 2. cap. 4. num. 46.* Mitanda *tom. 2. q. 17. art. fin.* Bordon. *de Profeſſ. cap. 3. q. 49. n. 139.* & alij.

QVÆSTIO XXII.

An, ſaltem caſu, quo Filij non ſint in magna neceßitate; poſſint eorum Parentes, illis deſertis, Religionem ingredi?

REſpondeo adhuc non poſſe, ſi filij rebus ad educationem neceſſariis careant. Quia hæc eſt differentia inter parentes reſpectu filiorum, & hos reſpectu parentum, vt parentibus tanquam principiis, per ſe, & ſuapte natura incumbat alere, & inſtituere filium, & neceſſaria ad illius educationem prouidere; filiis autem ſolum per accidens ratione magnæ parentum neceſſitatis: ergo etſi filius non patiatur magnam neceſſitatem, minimè erit licitum parentibus ad Religionem tranſire, relictis filiis, abſque rebus ad educationem eorum neceſſariis. Quod etiam procedit, etſi Parentes votum Religionis emiſerint. Sic Nauarr. *n. 8. cit.* Sanchez *n. 35. & 36.* Suarez *tom. 3. lib. 6. cap. 6. n. 2.* Trullench *n. 9. citato.* Bordon. *loco cit.*

QVÆSTIO XXIII.

An ad minus, poſſint parentes ingredi Religionem, relictis filiis, ſi hi adulti, non paruuli, ſint?

AFfirmat Abulenſ. *in cap. 8. Matth. q. 68.* docens: poſſe parentes ingredi Religionem, relictis filiis adultis, non paruulis. Quia hos tenetur prius educare; vel alij viro probo educandos committere.

Sed clariùs Reſpondeo adhuc abſolutè non poſſe, etſi filij adulti ſint; niſi aliàs, his bona neceſſaria relinquerent parentes ad eorum educationem; vel filij artem didiciſſent, qua commodè viuere poſſent, eſſentque in ea ætate, vt paterna curâ non indigerent. Sic Sanchez *num.* 38. vbi ex Suario ita ait: Non licet parentibus ingredi Religionem, omiſſa filiorum cura, ideſt, non prouidendo prius qualiter educari valeant. Quod generaliter verum eſt, de filio non emancipato, quandiù eſt, ſub parentum cura; de filio verò emancipato, ſolùm quando eget parentis cura cum alendi, & inſtituendi. Sic ille.

QVÆSTIO XXIV.

An, ſi parentes committant filios ſuos aliis probis viris educandos; poßint tunc, illis relictis, Religionem ingredi?

REſpondeo tunc iam poſſe. Quia tunc iam relinquit eos prouiſos de rebus ad educationem neceſſariis. Sic clarè Abulenſ. *quæſt. antecedenti citatus,* Nauar. *Comment. 1. de Regular. numer.* 8. *verſ. Quartum.* Trullench, *num. 9. cit.* ibi: *Dixi, omiſſa eorum cura:* Nam ſi ſufficienter de rebus neceſſariis illis prouideat, & per alios, illos inſtituerit, & prouiderit, vt eorum curam gerere poſſint, integrum erit illis Religionem ingredi. Tunc enim ceſſat ratio, & neceſſitas educationis filiorum. Sic ille.

QVÆSTIO XXV.

An, ſi relictis filiis ſine debita cura, Pater ad Religionem tranſeat, & in ea profiteatur; ſit valida Profeſſio?

REſpondeo vt certum: Eſſe validam. *Tum*, quia nullo iure talis Profeſſio irritatur. *Tum* etiam quia, ſi filius, relictis parentibus in magna neceſſitate, in aliqua Religione profiteatur, valida eſt profeſſio, vt ex dictis §. *antecedenti* colligitur, & probat Sanchez *lib. 4. cap. 20. n. 10.* ergo ſimiliter valebit Profeſſio patris: quia eadem militat ratio: ſic communis. Sanchez *loco cit. n. 39.* Bordon. *cap. 3. cit. q. 49. num. 139. fine.*

QVÆSTIO XXVI.

An, pater qui relictu filiu, profeſſus eſt; teneatur è Monaſterio egredi ad ſubueniendum eorum neceſſitatibus extremis?

NEgabunt, qui negant filium poſſe exire, repugnante ſuo Prælato, ad ſubueniendum neceſſitati extremæ parentum. Sunt autem, vt vidimus, *q.* 8. D.Thom. Caiet. Alex. de Alex. & alij, ibi citati.

Sed vt certum Reſpondeo teneri exire. Quia, vt ibidem diximus cum communi, certum eſt, quod filius tenetur exire, etiam repugnante Prælato, ad ſuccurrendum extremæ neceſſitati Parentum: ergo & à fortiori Parentes tenebuntur. Sic Authores ibi adducti.

QVÆSTIO XXVII.

An etiam teneatur Pater profeſſus exire è Monaſterio ad ſubueniendum graui filiorum neceſſitati?

AFfirmabunt, qui id affirmant de filiis reſpectu ſuorum Parentum, ſunt autem Henricus, de Gandauo, Ianſen. Corduba, & alij citati ſupra *q.* 11. Negabunt, ex parte dumtaxat, alij relati eadem quæſt. pro ſecunda ſententia. Sed iuxta ſententiam noſtram,

Probabiliùs Reſpondeo, non teneri exire, abſque petita, & obtenta facultate legitima ſui Prælati, ad ſubueniendum graui filiorum neceſſitati, ſiue hæc præceſſerit Profeſſionem, ſiue poſtea aduenerit. Quia probabilius eſt (vt loco citato diximus) quod filij id non poſſunt efficere cum ſuis Parentibus: ergo neque è contra, poterunt patres. Sic Sanchez *ſup. n.* 39. ibi: Nec iam profeſſus tenetur egredi ad ſubueniendum graui eorum neceſſitati, vel ad curandum de illis; ſed tantum tenetur, iuxta ſuum ſtatum, & ſalua Regulari obſeruantia illis proſpicere: ſicut diximus de filiis reſpectu Parentum: & multo maiori iure: quia eſt magis proprium parentum ſuccurrere neceſſitati filiorum, quàm è contra. Sic ille. Et alij citati pro nobis dicta *quæſt.* 11. & præcipuè Bordon. *cap.* 3. *q.* 51. *num.* 144.

QVÆSTIO XXVIII.

An, idem ſit dicendum de aliis aſcendentibus; vt auis, proauis, &c. quando deſcendentes parentibus carent?

REſpond. quod ſic. *Tum*, quia vt diximus *q.* 20. Filij tenentur ſubuenire, non ſolum Parētibus, ſed & cæteris aſcendentibus, vt auis, & proauis: ergo ſimiliter è contra reſpectu filiorum tenebuntur non ſolum Parentes, ſed etiam aui, proaui, &c. in defectu illorum. *Tum* etiam, quia antecedentes ſuccedunt parentum loco, cum reuera, rationem principij reſpectu deſcendentium habeant: ergo ſuccedunt in eadem obligatione. Sic Sanchez *n.* 37. Trullench, *n.* 9. Bordon. *loco cit. q.* 49.

§. III.

De neceſſitate ſubueniendi fratribus, & ſororibus ab habentibus votum aut iuramentum, ingrediendi Religionem.

QVÆSTIO XXIX.

An, neceſſitas ſubueniendi Fratribus, & Sororibus obliget ad differendum Religionis ingrediendæ votum?

REſpondeo dicendum, quod abſolutè loquendo, non obliget, etiam illum, qui voto Religionis non eſt adſtrictus. Ratio eſt: quia obligatio ſuccurrendi Fratribus, & Sororibus non oritur ex iuſtitia, vt eſt filij ad Patrem, ſed ex charitate, quæ etſi maior ſit ea, quæ eſt inter extraneos, eſt tamen eiuſdem generis: at ſic eſt, quod, ob extraneorum neceſſitatem, nullus tenetur ſe, longo tempore, Religioſo ſtatu priuare: ergo neque ob fratrum, & ſororum neceſſitatem tenetur. Sic Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 6. *n.* 4. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 20. *n.* 30. Palaus *tom.* 3 *tract.* 16. *diſp.* 1. *pun.* 7. §. 5. *num.* 12. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 23. *n.* 10. Pellizzar. *tract.* 2. *cap.* 4. *n.* 44. Bordonus *cap.* 3. *q.* 52. *num.* 145. & alij.

QVÆSTIO XXX.

An ſaltem, teneatur Frater ad differendum ingreſſum Religionis, ob ſuccurrendum neceſſitati Fratrum exiſtentium ſimul cum parentibus?

REſpondeo vt certum: Tunc teneri. Quia tunc fratres conſiderantur, vt pars eiuſdem Parentis, & cenſentur augere neceſſitatem, & indigentiam eorum: ergo ratione neceſſitatis parentis, poteſt frater obligari ad fratres: & ob eorum neceſſitatem differre ingreſſum Religionis. Sic ex Suario, loco citato, *n.* 3. Trullench *n.* 9. Qui notant, quod ſub neceſſitate parentum, includuntur omnia, quæ pertinent ad munus, & ſtatum ſuum; inter quæ, præcipuum locum habet conueniens filiorum educatio. Quapropter, ſi mater v. g. vidua plures filias virgines habens, ſub cura, & obligatione ſua, haberet neceſſaria ad ſuam ſuſtentationem; non tamen ad conuenientem educationem filiarum, & ad collocandas eas in decenti ſtatu, moraliter cenſeretur eſſe in graui neceſſitate, in qua non poſſet à filio deſeri propter Religionis ingreſſum, ſi alioqui poſſet illi neceſſitati prouidere. Quod procedit etiamſi frater votum Religionis emiſerit. Ita illi. & Palaus §. 5. *citato. numer.* 12.

QVÆST.

QVÆSTIO XXXI.

An etiam caſu, quo fratres iam ſui iuris exiſtant, ſeparati à parentibus, poßit aut teneatur quis eorum, differre ingreſſum Religionis ad ſubleuandam alterius inopiam?

RESpondeo, *Primò* tanquam fere certum, quod non teneatur differre ſaltem per longum tempus, ingreſſum Religionis, ſed poſſit licitè ſtatim ingredi. *Probatur*, tum ob orationem nuper aſſignatam. *Tum* etiam, quia fratres facili negotio poſſunt ſibi proſpicere: ſic communiter DD.

Reſpondeo, *Secundò*, quod licèt non teneatur differre ingreſſum; poſſit tamen licitè illum per aliquod tempus differre, inſtante neceſſitate Fratrum. Immò ſecundum aliquos ad id obligari. Sic ex Suario *tom. 3. de Relig. lib.5. cap. 6. n.4.* ait Trullench. Exiſtimo tamen cum Suario, inſtante neceſſitate de præſenti, vel ad breue tempus, obligari poſſe ad differendum ingreſſum, vt fratribus ſubueniat; non tamen ad longum tempus: quia moraliter illud nocumentum pro nihilo reputatur. Sic ille *n.10. citato.* Legantur Sanchez *n.32.cit.* & Palaus *num.12.*

QVÆSTIO XXXII.

An ſaltem, teneatur frater differre Religionis ingreſſum, caſu, quo eius ſorores, ob abſentiam illius, in magnum, impudicitiæ periculum inciderent?

RESpondeo, adhuc, non teneri differre ſaltem per longum tempus, quia ſorores, cum non ſint ſubiectæ fratri; nec commiſſæ curæ ſuæ ſunt: ergo. Sic Sanch. *n.30.* & ex illo, Palao *n.12.* vbi addit, quod licèt ad differendum Religionis ingreſſum obligatus non ſit; negari tamen non poſſit, laudabile eſſe ob huiuſmodi finem, Religionis ingreſſum, aliquo tempore differre. Sic ille, ex Azorio *tom.1. lib.12. cap. 1. q.8.* Sed certè hic Author abſolutè docet, eſſe differendum. Ait enim ſic: De ſororibus videndus, an puellæ ſint, & quæ ſi à fratre dimittentur in impudicitiæ crimen inciderent; aut in illius periculum incurrerent, præſertim cum teneræ adhuc ætatis ſunt. Tunc enim charitas ſuadet, vti earum pudicitiæ conſulatur. Quare aut fidei alienæ. & honeſtæ perſonæ committi, & commendari debent: aut in Monaſterium Ingreſſus ad tempus differendum videtur. Sic Azor. Et etiam Trullench *lib. 2. cap.2. dub.23. ſub n.10.* & Sanchez *lib.4. cap.20. num.32.*

QVÆSTIO XXXIII.

An etiam caſu, quo huiuſmodi frater votum Religionis emiſerit; poſſet adhuc ingreſſum differre, ſi inſtaret periculum impudicitiæ ſororis, ratione paupertatis?

NEgat abſolutè Suarez *tom.3. de Relig. cap.6. num. 5.* dicens, minimè poſſe tunc ingreſſum propria authoritate, differre. Quia votum differri non poteſt, niſi quia non obligat, vel ob incapacitatem materiæ; vel, ob nouam mutationem illi ſuperuenientem, quæ impræſentiarum abſunt.

Sanchez verò *lib.4. cap. 20. num.31. & 32.* diſtinguit inter votum Religionis factum pro determinato tempore; vel pro indeterminato. Et affirmat, quod votum ingrediendi Religionem, abſque vlla temporis determinatione emiſſum, differri poſſit: quia illud, non eſt cenſendum obligare, niſi pro eo tempore, quo commodè impleri poteſt. At ſi dictum votum, pro determinato tempore factum fuerit, & illud accedat; tunc dicit, quod etiam poſſit differri, ob periculum impudicitiæ ſororum, ortum ex paupertate. Quia cura ſororum auxilio deſtitutarum fratri incumbens, ſimul cum eo impudicitiæ periculo, præponderat obſequio illi diuino, ingrediendi ſtatim Religionem: & quilibet vir prudens iudicaret maioris obſequij diuini fore, vt differatur ex hac cauſa. Ita Sanchez. Et Trullench. *lib.2.cap.2. dub.23. n.10.*

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendo. *Primò.* Votum ingrediendi Religionem pro determinato tempore factum, non poteſt differri, propria authoritate, ob grauem neceſſitatem ſororum. Quia, ſtante hac neceſſitate, licitus eſt Religionis ingreſſus, vt ſuprà cum Sanchez diximus; ergo & capax voti obligationis; ergo ex hac parte non eſt obligatio voti ſuſpenſa, ſicut nec eſt, ob nouam difficultatem ſuperuenientem; quia difficultas ex neceſſitate ſororum proueniens, eſt nimis extrinſeca. Sic Palaus (in hoc conueniens cum Suario) *tom. 3. tract. 16. diſp.1. punct. 7.§.5.n.13.*

Reſpondeo, *Secundò.* Si votum ingrediendi Religionem factum eſt abſque determinato, aut præfixo tempore; tunc, cùm obligatio eius latitudinem habeat, tunc ex circumſtantiis extrinſecis reſtringi, vel ampliari tempus executionis poteſt. Et ideò ex neceſſitate præfata ſororum, extendi tempus obligationis poteſt, prudentis arbitrio. Sic Palaus *loco. cit.* conueniens in hoc cum Sanchez, & aliis ſecundæ ſententiæ Authoribus.

V 4 DISP.

DISPVTATIO XXIV.

De poteſtate, & neceſſitate voti, aut iuramenti per alium tertium implendi.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum perſonale poſſit quis per alium adimplere?

RESPONDEO, tanquam certum: quod non. Quia materia voti perſonalis eſt actio propria ipſius vouentis: ergo per ſe ipſum, non per alium adimplere debet: ſic omnes DD. Legantur dicta à nobis *p.3. tract. de ieiunio diſp.1. q.13.* & Authores ſtatim referendi.

QVÆSTIO II.

An, vouens, qui per ſe ipſum vota merè perſonalia adimplere non poteſt; teneatur per alium adimplere?

REſpondeo tanquam certum: non teneri. Ratio eſt. Quia votum perſonale eſt de actione,& opere vouentis: ſed actio, ſeu opus alterius, non eſt opus, ſeu actio vouentis: ergo tale votum non obligat ad actum alterius: ergo non obligat, vt per alterum impleatur. Sic tenet communis Theologorum, & Canoniſtarum ſententia *in 4.d.38.* & *in cap. licet, de voto, & cap.1.* Legantur Palud. *in 4.d.38. q.3. art. 3.* Sotus *lib.7. de iuſt. q. 2. artic. 1.* Suarez *tom.2. de Relig. lib.4. cap.10. n.2.* Sanchez *lib.4. Decal. cap.15. num.3.* Nauarr. *cap.12. n.55.* Bonac. *tom. 2. diſp.4. q.2. punct.5.* §.3. Trullench *lib.2. cap.2. dub.14.*& nos *3.p. loco cit. quæſt.13.*

QVÆSTIO III.

An ſaltem poſſit quis per alium, ſuum votum perſonale adimplere?

REſpondeo, etiam vt certum: quod non ſolum non teneatur, vt diximus, ſed quod neque poſſit ſuum votum implere per alium, nec iure, nec facto. Ratio eſt. Quia ſi poteſt per ſe ipſum adimplere ſuum votum, nequit licitè implere per alium, cum ſit votum perſonale. Si verò non poteſt per ſe ipſum implere, neque per alterum poterit; quia tunc non faciet quod promiſit. Sic Suarez *loco cit. num.4.*

QVÆSTIO IV.

An ad minus, caſu, quo vouens, ſuâ culpâ impotens ad implendum votum ſuum perſonale; tunc teneatur per alium adimplere?

AFfirmat Angel. *votum.3. n.7. fine.* Vbi docet, quod ſi vouens fuit in mora in executione voti, teneatur ad implendum per alium: quia tenetur compenſare. Id probat ex *Leuit.23.* vbi (inquit) dicitur: *quod ſi mortuus fuerit, imputabitur ſibi in peccatum,* & ex *l.2. in princ. ff. ſi quis cautionibus, & cap. fin. de iniuriis.* Sed certè Angelus, malè citat locum, vbi id docet ſacra Scriptura: nam non eſt *Leuit.23.* ſed *Deuter.23.* vbi ita habetur: *Cum votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus: & ſi moratus (non mortuus) fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Hæc ibi. Eandem ſententiam ſequitur D. Anton. 2.p. *tit.11. cap.2.* §.5. Et illam ſumpſere ex Panormit. *in cap.1. de voto, n.4. & in cap. licet. n.14.* Faciunt pro hac ſententia Ricard. *d.38. art.5. q.1. ad 1.* & ibi Cartuſian. *q.2.* §. *Quæritur.* Vbi dicunt, teneri hunc, ad aliquam compenſationem.

Sed multò verius Reſpondeo adhuc, non teneri per alium tale votum adimplere. *Primò.* Quia in primis falſum eſt, quod ille, qui tranſgreſſus eſt votum perſonale, teneatur ad faciendam aliquam compenſationem,& quaſi reſtitutionem ſi factus eſt impotens ſuâ culpâ, quia per hoc non aufertur res ex iuſtitia debita, ſed ex religione, cuius tranſgreſſio obligationem reſtituendi non inducit. *Secundò.* Quia vota perſonalia cum ſint de actionibus propriæ perſonæ, nullatenus poſſunt per alium impleri. Sic D. Thom. 2. 2. *q. 88. artic.3.* ad 1. Syluest. Nauarr. Rodrig. Valentia, & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.4. Decal. cap.2. numer. 27. & cap.15. num.3.* Suarez *tom.3. de Relig. lib.4. cap.10. num.6.* Trullench. *lib.1. cap.2. dub.14. ſub num.2.* Bonac. *tom.2. diſp.4. q. 2. punct.5.* §.3. *n.2.* Sayrus mox citandus, *verſ. Tertius caſus eſt.*

QVÆSTIO V.

An ſaltem, teneatur adimplere ſuum votum perſonale per alium, ſi tempore, quo illud emiſit, certus erat vouens (aut iurans) fore, vt nunquam poſſet votum illud, aut iuramentum implere?

AFfirmant multi tunc teneri vouentem ſuum votum per alium adimplere. Quia tunc (inquiunt) ne votum, aut iuramentum, ridicula, vana, & inutilia ſint, & ne vouens cenſeatur irridere, cenſendum eſt, fuiſſe animum obligandi ſe ad implendum per alium, niſi aliud de vouentis mente conſtet. Ita Abbas cap. *licet. de voto, num.* 13. & ibi Hoſtenſ. *n.4. & 5.* Angel. *votum.3. num.7.* Syluest. *votum.2. q.10.* Nauarrus *in ſum. cap. 12. num.55.* Rodrig. *tom. 2. ſum. cap. 99. num.* 10. Quos ſequitur Sanchez *lib. 4. cap.2. num.26.* Et tenet Sayrus *in claui Reg. lib.6. cap.7. dub.5. verſ. ſecundus caſus eſt,*

&

& Lopez apud ipſum. Layman *lib.4. tract.4.cap.3. quæſt.5.*

Sed probabiliùs Reſpondeo, nec tunc teneri adimplere per alium, ſi id non expreſsè intenderit. Imò licèt non poſſit vouens certò ſcire, ſe habuiſſe intentionem non vouendi agere per alium, ſatis eſt, quod non iudicet, ſe habuiſſe intentionem, ita vouendi, vt non ſit obligandus ad implendum tale votum (aut iuramentum) per alium: ſed potius iudicandum, tale votum indiſcretum, & vanum. Sic Suarez *loco cit. n.7.* cuius ſententiam, vt valde probabilem amplectitur Trullench. *num. 2. cit.* Azor *1.p. lib.11. cap.15. q.16.* Bonac. *2. tom. diſp.4. q.2. punct.5. §.3. num. 2.* Palaus *punct.15. n.4.* Raph. de la Torre *diſp.6. n.3.* Prado *cap.31. de voto, q.10. §.1. fine.*

QVÆSTIO VI.

An, vouens, qui per ſe ipſum non poteſt adimplere votum reale; teneatur adimplere per alium.

RESpondeo tanquam certum: teneri. Quia vota relia, non tam ſunt de actibus dicentibus intrinſecum reſpectum ad vouentem, quàm de rebus, vel actionibus, quæ per alios poſſunt executioni mandari. Vt votum eleemoſynæ faciendæ obligat ad exhibendam pecuniam: eleemoſyna autem ipſa per famulum fieri poteſt, vt conſtat: ergo. Sic communis. Suarez *tom. 2. lib.4. cap. 10. n.19.* Sanchez *lib.4. cap.15. n.6.* Bonac. *loco cit. num.3.* Trullench. *n.5.* Qui hinc colligunt, vouentem ſatisfacere voto reali, ſi curet pecuniam promiſſam ab alio ſuo nomine erogari, ſiue pecunia ſit vouentis, ſiue erogantis: quia ſic verè adimplet rem promiſſam. Sic etiam Raph. de la Torre *2.2. q. 88. art.3. diſp.6. n.4.* & alij.

QVÆSTIO VII.

An, vouens etiam ſatisfaceret voto; ſi eleemoſyna, aut pecunia promiſſa, erogata ſit nomine vouentis ab alio, inſcio vouente?

REſpondeo, etiam ſatisfacere, modo vouens talem eleemoſynam ratam poſtea quocumque tempore habeat. Ratio eſt: quia tota res promiſſa erat nomine vouentis impleta, & nihil aliud deerat, præter eius conſenſum, qui adeſt per ratihabitationem, nam hæc retrotrahitur & mandato comparatur Reg. *Ratihabitionem, de reg. iur. in 6.* Ergo quocumque tempore accedat ratihabitio, impletum erit votum. Sic ex Abulenſ. *cap.30. Numer. q.97.* docet Sanchez *n.7.* Bonac. & Trullench. *locis citatis.*

QVÆSTIO VIII.

An item, votum cenſeatur adimpletum, ſi inuito vouente, promiſſa eleemoſyna, ab alio, nomine ipſius vouentis, fiat?

NEgat Sanchez *num. 7. citato*, dicens, minimè cenſeri adimpletum tale votum; etiamſi poſtea ratam haberet talem eleemoſynam. Quia per actum omnino coactum non ſatisfit voto. Et cùm actus ille ſatisfaciendi voto, incapax, eo quod inuitus, ex parte vouentis ſit, iam tranſierit, nequit denuò ratus haberi, vt illo votum impleatur. Sic ille.

Sed probabiliùs Reſpondeo, cum diſtinctione dicendum; non cenſeri quidem adimpletum votum, ſi inuito vouente, eleemoſyna fiat ab alio; eo quod ad ſatisfaciendum præcepto, requiritur intentio faciendi actum præceptum, at hîc defuit intentio, & in hoc benè Sanchez. At verò ſi vouens ratam habeat poſtea talem eleemoſynam, ſatisfaciet: quia ad ſatisfaciendum voto, ſufficit traditio pecuniæ, & conſenſus vouentis: ergo cùm pecunia ſit tradita, & accedat iam conſenſus vouentis, cenſetur votum adimpletum. Sic Bonac. *tom.2. diſp.4. q.2. punct.5. §. 3. n.5. verſu Addit Sanchez*, & Trullench. *lib.2. Decal. cap.1. dub.14. n.3.*

Ad argumentum verò Sanchez dicendum: ſufficere vouentem, nouo actu approbare, & ratam habere eleemoſynam datam nomine ipſius, vt dicatur, non inuitò, ſed voluntariè omnino eam vouens elargiri de nouo.

QVÆSTIO IX.

An, vouens carens pecuniis ad votum reale exequendum; teneatur eas ab amicis petere, &c. vt votum impleat?

REſpondeo, vt certum: Non teneri ad hoc: quia nulla ratione viſus eſt ad hoc extraordinarium medium ſe obligare, ad ſoluendum debitum ex mera liberalitate contractum. Sic Bonac. & Trullench. *locis citatis.* Sanchez *n.8.* & Raph. de la Torre *diſp. 6. cit. num. 4.* ibi: Nota tamen non eſſe noſtræ mentis aſſerere, eum, qui vouit aliquid dare, putà eleemoſynam, ſi fiat pauper, aut aliàs impotens, teneri eleemoſynam petere, aut alios rogare, vt pro ſe det: quia ex vi voti ad hoc non tenetur. Sic ille, & Suarez *cap.10. cit. num.10.* Palaus *tom. 3. tract. 16. diſp.1. punct. 15. n.6.* dicens, in hoc ferè omnes conuenire.

QVÆSTIO X.

An ſaltem, teneatur dictus vouens, propriis manibus laborare, vel artem ſuſcipere, quæ ſuum ſtatum dedeceat; vt tali voto reali ſatisfaciat?

NEgat abſolutè Bonac. *tom.2. diſp.4. q.2. pun.5. §.3. num. 5. fine.* citans pro ſe Sanchez *lib. 4. Decal. cap.15. num.8.* & Filliucium *tract. 26. cap.4. q.3. num.105.*

Sed

Sed clariùs, & diſtinctiùs ſic Reſpondeo; *Primò*. Vouens aliquam eleemoſynam, tenetur (ſi alia ratione non poteſt ſatisfacere) propriis manibus laborare ad votum implendum; ſi ſuo artificio viuere ſolitus erat. Quia ad id ſe obligare videtur, vtpotè, quod ſuo ſtatui, modoquè viuendi conforme eſt. Sic omninò Sanchez vbi ſuprà. Trullench. *numer. 3. cit.*

Reſpondeo, *Secundò*, nullo modo tenetur vouens ad ſoluendum debitum ex voto contractum, artem ſuſcipere, quæ ſuum ſtatum dedeceat: quod probat ratio facta, & adducta quæſt. antecedenti. Sic Sanchez & Trullench. *locis cit.* cum quibus, in hoc benè Bonacina. Quamuis non benè, quoad hanc partem, citet Filliucium; nam hic Author, ſolùm dicit, quod, qui vouit dare eleemoſynam, teneatur adimplere de ſuo: quod ſi non habeat, non tenetur (inquit) ab aliis petere nomine eleemoſynæ. Sic ille, & non amplius.

QVÆSTIO XI.

An ad minus, ſi dicto vouenti aliquid donaretur, vel largiretur; teneretur illud acceptare, vt votum perſoluere poſſet?

NEgandum videtur. Quia grauiſſimi Doctores, quos refert Sanchez *lib. 6. de matrim. diſp. 4. num. 9.* affirmant, poſſe debitorem renunciare hæreditati, ne ſoluat debita: ergo ſimiliter poterit vouens non acceptare legatum, aut donationem, ad perſoluendum votum.

Sed probabiliùs Reſpondeo affirmatiuè. Sic Sanchez *lib. 4. ſum. cap. 15. num. 8.* fine. Vbi abſolutè dicit: Teneri eum in foro conſcientiæ, acceptare, vt voto perſoluendo ſit, ſi legatum lucroſum, & vtile ſibi eſſet, nullamque iuſtam repudiandi rationem haberet. Sic ille. Et ſequutus eum Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 14. n. 3 fine.*

Ad argumentum contrarium Reſpondeo, quod probabilius ſit, teneri debitorem in foro conſcientiæ acceptare hæreditatem, vel legatum, ſi hæc ſint illi lucroſa, & vtilia. Quia eadem lege iuſtitiæ, qua debitor tenetur ſoluere debita, tenetur adhibere media vt ſoluat, quando media non ſunt valde difficilia: at in hoc non potente aliàs ſoluere (vt ſupponimus) eſt medium neceſſarium, & facillimum, acceptare illam hæreditatem, quando eſt lucroſa, & expediens: ergo contra legem iuſtitiæ delinquit non acceptans. Ideóque, ſic pluribus relatis, ſentit Sanchez, de matrim. loco cit. Si igitur debitor peccat contra iuſtitiam non acceptando tale legatum vt ſoluendo dibito ſit: ſimiliter peccabit contra Religionem, vouens, qui non admittit illud, vt voto ſoluendo ſit.

QVÆSTIO XII.

An, qui vouit, aut iurauit, agere aliquid per alium; ſatisfaciat voto, exhibendo actionem accommodatam voto, quam per ſe ipſum facere poteſt?

REſpondeo vt certum: quod ſic. Sic latè Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. de voto, cap. 10. num. 8.* Et ex illo breuiùs, Palaus *tom. 3. tract. 16. diſp. 1. punct. 15. n. 6. in fine*, hæc dicens: Denique, certum eſſe debet, ſatisfieri voto reali poſſe, tametſi fini illius non ſatisfiat: v. g. Promiſiſti per alium aliquas Miſſas, dediſti Sacerdoti ſtipendium, vt ea Sacra faceret; ipſe verò, accepto ſtipendio, omiſit, tu ſufficienter voto ſatisfeciſti. Quia tuum votum non fuit, nec eſſe potuit, de ſacris faciendis cum effectu; ſed de illis fieri procurandis, medio communiter vſitato, qualis eſt ſtipendij contributio. *Item* vouiſti mittere aliquem, vt nomine tuo, limina Apoſtolorum inuiſeret; conueniſti cum Petro, vt præſtaret hoc officium: Ipſe verò, acceptis ſumptibus neceſſariis, omiſit. Tu liber manes ab obligatione: quia quantum eſt ex parte, tua feciſti opus promiſſum. *Item* cùm ſis Prælatus Religionis, vouiſti orationes tuorum ſubditorum: ſatisfacis, ſi modo communiter vſitato, eas fieri præcipias. Huc vſque Palaus ex Suario.

QVÆSTIO XIII.

An, votum mixtum, quod coaleſcit ex perſonali & reali; poſsit per alium adimpleri?

REſpondeo tanquam certum dicendum, *Primò*. Si votum ſit æqualiter, & quaſi intrinſecè, reale, & perſonale; tunc quoad partem perſonalem non poteſt impleri per alium, vt manet probatum ſuprà *quæſt. 1.* quoad partem verò realem, non ſolùm poteſt, ſed debet per alium adimpleri, vt habitum eſt *quæſt. 6.* In hoc omnes DD. conueniunt.

Reſpondeo *Secundò*, etiam vt certum. Si votum non ſit æqualiter, & intrinſecè reale, & perſonale; ſed reale eſt tantùm acceſſorium, tunc vouens, nec tenetur, nec poteſt per alium adimplere votum. Ratio eſt: quia principale trahit ad ſe acceſſorium, atqui principale eſt perſonale, quod non poteſt per alium adimpleri, vt diximus: ergo neque poterit reale acceſſorium. Sic communis. Legatur Bonac. *diſp. 4. quæſt. 2. punct. 5. §. 3. n. 6.* Trullench, *lib. 2. cap. 2. dub. 14. num. 4.* Raph. de la Torre 2. 2. *q. 88. art. 3. diſp. 6. n. 5.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO XIV.

An, qui iurauit, aut vouit abſolutè peregrinationem Lauretanam, ſi poſtea eam nequeat ſuſcipere; teneatur in eleemoſynam dare ſumptus, quos feciſſet?

RESpondeo vt certum. Quod non. Ratio eſt. Quia tunc ſumptus ſe habent tantummodo acceſſoriè, & quaſi per accidens ad votum perſonale peregrinationis: ergo ceſſante obligatione perſonali, nempe, pegrinatione, ceſſabit etiam realis, nempe ſumptus; quia acceſſorium ſequitur principale. Sic Bonac. Trullench, & la Torre *locis citatis.* Filliuc. *tract.* 26. *c.*4.*q.*3.*dicto* 3.*n.*106. Suarez *lib.*4.*c.*20. *à num.*12. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 15.*n.*23. *&* 29. Palaus *punct.*15. *cit.num.*7. & omnes.

QVÆSTIO XV.

An ſaltem, qui iurauit, aut vouit peregrinationem Lauretanam, & dare eleemoſynam tali Eccleſiæ; tunc ſi per ſe non poſſit peregrinationem ſuſcipere, teneatur per alium eleemoſynam mittere?

RESpondeo, vt certum, tunc teneri. Quia huiuſmodi votum eſt æqualiter reale, & perſonale, & cenſetur virtualiter duo vota continere ad inuicem diſtincta; & ideo quamuis vouens nequeat exequi primum, tenetur ſecundum, & ideo tenetur mittere eleemoſynam. Sic omnes DD. præcipuè citati. Legantur à nobis dicta ſuprà *diſp.* 9. *de materia voti, & iuramenti.*

DISPVTATIO XXV.

De obligatione, qua adſtringuntur heredes ad vota defuncti explenda?

QVÆSTIO PRIMA.

An heres teneatur adimplere vota perſonalia, quæ defunctus non expleuit?

RESPONDEO, tanquam certum: quod non. Quia obligatio votorum perſonalium, eſt omnino perſonalis, tam ex parte perſonæ obligatæ, quàm ex parte rei promiſſæ, quæ actio quoque perſonalis eſt, vt ex ſuprà dictis conſtat; ergo nequit ad hæredes tranſire. Sic Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*15. *num.* 25. Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*4. *de voto, cap.* 11. Bonac. *diſp.*4. *q.*2. *punct.* 5. §.2. *num.*1. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 4. *q.*3. *dicto* 4. *numer.* 107. Palaus *tom.*3. *tract.* 16. *diſp.*1. *punct.*16. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.*15. Raph. de la Torre 2.2. *q.*88. *art.*3. *diſp.*7. Prado *cap.*31. *de voto*, *q.* 20. §. 2. *num.*12. & Luyſius *in ſum.*1. *p. cap.*176. *dub.*9. vbi docet, quod obligatio iuramenti non tranſit ad hæredes iurantis.

QVÆSTIO II.

An ſaltem, heres teneatur ad vota perſonalia defuncti, caſu, quo id ei præcipiat teſtator?

RESpondeo tanquam certum: quod adhuc non teneatur, ex vi talis mandati, niſi caſu, quo hæres ſponte ſua illud acceptet, & faciat ſuam, promiſſionem defuncti. Quia ſic conſtat, *tum ex cap. licet, de voto.* Tum etiam, quia hoc onus perſonale, non eſt coniunctum cum hæreditate, ſed cum perſona: ergo non poteſt teſtator ſuo ſolo arbitrio illud imponere hæredi nolenti illud acceptare. Sic Suarez *cap.*11. *cit. n.*2. Raph. de la Torre 2.2.*q.*88. *art.*3. *diſp.* 7.*n.*1. *dub.* 1. Palaus *punct.*16. *cit. n.*1.

QVÆSTIO III.

An ad minus, caſu, quo teſtator inſtituat hæredem voluntarium, eique in teſtamento præcipiat, vt vota perſonalia ipſius (v. g. peregrinationis,) impleat; ad id teneatur heres?

AFfirmat Abulenſ. 3. *Reg.*15. *q.*19. *& cap.* 50. *Numer.q.*98. dicens, teneri tunc hæredem, ſi adeat hæreditatem, implere talia vota, etiamſi viuente teſtatore, nihil promiſerit, vel acceptauerit: & ſi nolit, poſſe per cenſuras compelli ad implenda illa, vel hæreditatem relinquendam, licèt teſtator hanc conditionem non expreſſerit: quia præſumitur ex coniecturata mente illius. Huic ſententiæ ſatis fauet la Torre *loco cit. dicto* 2. cùm illam non impugnet.

Sed tanquam certum Reſpondeo, nec tunc teneri. Quia ius ad hanc obligationem in hærede contrahendam, voluntariam acceptationem requirit, vt ſuprà eſt habitum. Et certè, teſtatoris ſolum eſt de propriis bonis diſponere, non de perſonalibus hæredis actionibus. Nec eſt, cur præſumatur illa voluntas teſtatoris; cum nec illam expreſſerit, nec ad illum rigorem tenetur ex vi voti. Sic Suarez *n.*5. Sanchez *lib.*4. *Decal. c.*15. *n.* 27. Prado *cap.*31. *de voto*, *q.*10. §.2. *n.*12. Qui malè citat Raphaël de la Torre inter Authores impugnantes Abulenſem. Palaus etiam *punct.*16. *num.* 1. *fine*, vbi ſolum ex gratitudine obligari hæredem ad implenda vota perſonalia, in hoc caſu, non ex iuſtitia, docet.

QVÆSTIO IV.

An denique, ſi teſtator relinquat ſuam hæreditatem hæredi, non neceſſario, ſed voluntario, ſub conditione, vt vota ſua perſonalia impleat; tunc teneatur hæres illa adimplere?

RESpondeo tanquam certum: tunc iam teneri ad adimplendum prædicta vota, non abſolutè, ſed vt poſſit hæreditatem obtinere. Poteſt námque optimè teſtator hæredem non neceſſarium grauare, vt ſub conditione implendi ea vota, ſuccedat. Sicut poteſt grauare eundem, vt honeſtum, & ſtatui conueniens matrimonium ineat, & aliter non ſuccedat. Sic omnes. Præcipuè Suarez, Sanchez, la Torre, & Prado, *locis citatis*. Palaus *loco cit. n.* 1. Qui ſecus dicit, loquendo de hærede neceſſario, quia hic grauari non poteſt à teſtatore in iis, quæ hæreditati coniuncta non ſunt. Quod conſtat ex dictis *q.* 3. Legatur Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 3. *num.* 13.

QVÆSTIO V.

An, hæres, ſiue neceſſarius, ſiue voluntarius, teneatur ſoluere omnia vota realia, quæ defunctus non perſoluit?

RESpondeo tanquam certum; teneri, Conſtat id, ex iure. *Text. in cap. Ex parte, de cenſib.* & *cap.* 1. *de ſolution.* Vbi filius cogitur ad ſoluenda vota parentum. *Et in cap. ſi hæres. De teſtam.* puniuntur hæredes non adimplentes vota defuncti. Idémque eſt deciſum *l.* 2. *ff. de pollicitationib.*

Et Ratio eſt. Quia defunctus, cùm votum reale emiſit, obligatus fuit ſuis bonis illud exequi: ergo ſi de facto exequutus non eſt, hæres quicumque ſit in bonis eius ſuccedens, eiuſque perſonam repræſentans, eam obligationem ſubiit. Sicut enim in iuribus, & actionibus defuncti ſuccedit; ſuccedere debet in oneribus, & obligationibus hæreditati annexis, tametſi nulla res ſpecialiter ſit obligata. Sic Palaus omninò, *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 1. *punc.* 16. *n.* 2. Syluest. *votum.* 2. *q.* 11. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 56. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 65. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 25. Azor *lib.* 11. *cap.* 15. Suarez *tom.* 2. *lib.* 4. *de voto, cap.* 11. *n.* 6. Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 3. *diſp.* 7. *n.* 4. Abulenſ. Palud. Sotus, & alij apud ipſum. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 4. *q.* 3. *n.* 107. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 3. *n.* 12. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 2. *n.* 4. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 15. *n.* 3. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 10. §. 2. *n.* 23. Ioan. à S. Thoma. 2. 2. *q.* 88. *diſp.* 29. *art.* 12.

QVÆSTIO VI.

An, hæres poſſit cogi, ſub pœna priuationis hæreditatis, ad vota realia teſtatoris perſoluenda?

RESpondeo vt certum: poſſe cogi. Quia id conſtat ex cap. *licet. de voto*, vbi filius priuatur legitima portione, & primigenio; quia opus pium à Patre ſibi iniunctum exequi noluit. Sic docent Sanchez *loco cit. n.* 25. Bonacina, & Trullench *locis citatis*, qui & referunt Suarium, Nauarrum, Sayrum, Azotium; ſed ex his ſolus Azor id tractat. Legatur de hac materia Couarr. *Cap. ſi hæredes, n.* 9. *de teſtam.* vbi tractat, an huiuſmodi hæres ſit tota hæreditate priuandus, & filius legitimâ, eo quod teſtatoris vota non impleat.

QVÆSTIO VII.

An, non ſolum poſſit hæres ſub pœnâ priuationis hæreditatis, verum etiam excommunicationis, cogi, ad ſoluenda vota realia teſtatoris?

AFfirmant poſſe caſu, quo hæres promiſerit ſua vota explere; non verò ſi non promiſit. Innocent. *in cap. licet. verbo, promiſiſti*, & ibi Hoſtienſ. *n.* 7. Ioan. Andr. *n* 4. & Cardinal. *n.* 3. *notab.* 4.

Sed probabiliùs Reſpondeo: poſſe in vtroque caſu, non ſolùm priuatione hæreditatis, verum etiam excommunicatione, cogi hæredem ad ſoluenda vota realia teſtatoris. Eo quod obligationem ex hæreditate contractam, non adimpleat. Nec datur aliqua congruens diſcriminis ratio inter vtrumque caſum. Sic Sanchez *n.* 26. *cit.* & apud ipſum Anton. *c. licet. n.* 7. & ibi Abbas. Syluest. *votum* 2. *q.* 11. *dicto* 2. Palac. 4. *d.* 38. *diſp.* 1. *poſt* 8. *concl.* & Azor *lib.* 11. *cap.* 15. *q.* 15. *fine.* Quibus addi poſſunt Bonac. & Trullench, vbi ſuprà, Sayrus *lib.* 6. *cap.* 7. *fine.*

QVÆSTIO VIII.

An, ſi teſtator non iniungat in teſtamento, hæredes vota eius realia adimplere; tunc teneantur ad illa implenda?

NEgatiuam ſententiam tenere Angles *florib.* 2. *p. q. vnica de voto, art.* 2. *poſt* 13. *difficult. dub.* 4. dicit Sanchez *n.* 28. his verbis: Ex his deducitur primo, minus benè Angles (*loco cit.*) aſſeruiſſe tunc hæredem teneri implere vota defuncti realia, quando defunctus ipſe hoc in teſtamento iniunxerit. Sed certè Angles maiori cum diſtinctione loquitur, non *dub.* 4. *ſed dub.* 1. *poſt* 4. *concluſionem*, vbi poſtquam in tribus antecedentibus concluſionibus præmiſiſſet, teneri hæredem adimplere vota realia defuncti, poſt vltimam, hæc addit verba: Hæc ſunt vera, ſi in teſtamento fuerint relicta, & hæres eſt neceſſarius, & non excedant quintam partem bonorum: quia hæres neceſſarius vltra quintam partem grauari non poteſt: ſi autem non fuerit neceſſarius hæres, tenebitur, omne votum reale defuncti, in quacumque quantitate, ſoluere. Hæc Angles.

Sed vt mihi certum Reſpondeo teneri dicta vota adimplere, etiamſi teſtator id in teſtamento non iubeat. Quia hoc onere hæreditas affecta eſt, ſicut & ſoluendi alia defuncti debita: Et quidem vota realia defuncti computari debere inter eius debita, ipſemet Angles fatetur *loco cit. concl.* 1. his verbis, Votum tamen reale defuncti, adimplere tenebitur (*hæres, videlicet*) Ratio eſt, quia hæres tenetur ſoluere defuncti debita, & votum reale eſt debitum Deo perſoluendum. Sic ille. Et ideò ſic ſentiunt Angel. *votum* 3. *n.* 8. Syluest. *votum* 2. *q.* 11. *dicto* 4. & Sanchez *loco citato.*

QVÆST.

QVÆSTIO IX.

An ſaltem, ſi teſtator expreſſè in teſtamento dicat, ſe nolle hæredem ad ea vota realia obligare, tunc deobligetur.

AFfirmatiuam ſententiam eſſe ſatis probabilem, ſatis apparet ex argumentis, quæ pro illo conficit Suarez *lib. 4. de voto, cap. 11. n. 13. & cap. 17. n. 19.* & ideò illam ſequuntur quidam (quos, ſuppreſſis nominibus, refert Palaus, infra citandus) aſſerentes, tunc deobligari hæredem ad ſoluenda vota realia teſtatoris.

Sed probabiliùs Reſpondeo, nec tunc obligari hæredem; ſed potiùs teneri ad ſoluenda dicta vota realia defuncti teſtatoris. Quia probabilius eſt, quod teſtator non poſſit eximere, aut liberare hæredem ab hac obligatione. Ratio eſt: quia teſtator non poteſt eximere, aut liberare hæredem ſuum à debitis homini ſoluendis: ergo neque à debitis ſoluendis Deo, vtrorumque enim ſolutioni hæreditas obnoxia eſt. Igitur licet in voluntate teſtatoris conſtitutum ſit, hæredem inſtituere: at illa conſtitutione facta, & hæreditate adita, non eſt in eius voluntate obligationem debita realia ſoluendi impedire. Quia hæc obligatio, ex aditione hæreditatis (iure communi ſic diſponente) immediate naſcitur. Sic Palaus *diſp. 1. cit. punct. 16. num. 3.* & tandem, ſic ſentit Suarez *cap. 16. num. 23.* dicens, hanc partem eſſe ſecuriorem, & valdè conſentaneam rationi. Sanchez *lib. 4. cap. 15. num. 28.* & plures apud ipſum, Bonacina *tom. 1. diſp. 4. q. 2. punct. 5. §. 2. num. 12.* Nauarr. *cap. 12. n. 56.* Rodrig. *tom. 2. ſum. cap. 99. num. 11.* Layman *lib. 4. tract. 4. de voto, cap. 3. q. 6. num. 12.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 15. num. 8.* Prado *cap. 31. de voto, quæſt. 10. §. 2. num. 14. & 15.* Qui benè notant, hanc ſententiam procedere, cum votum reale factum eſt abſolutè, abſque vlla reſtrictione temporis. Secus ſi ad ſolam vitam vouentis eſſet factum: vt ſi vouens diceret: *Promitto in vita mea Eccleſiam ædificaturum, ſin autem non fecero, nolo ad hæredes obligationem tranſire.* Quia tunc, cum morte teſtatoris extinguitur obligatio.

QVÆSTIO X.

An, hæres teneatur ad vota realia defuncti, etiam ante aditam hæreditatem?

REſpondeo vt certum: quod non. Quia ſolo ad id hæreditario iure tenetur. Immò, hoc eſt verum, etiamſi hæres promiſerit ea implere ſpe adeundæ hæreditatis. Nam, ſi mutato conſilio, non adeat, minimè ad ea tenetur. Si verò independenter ab hæreditate promiſerit, tunc tenebitur vota perſoluere, non vi hæreditatis, ſed promiſſionis qua aſtrictus eſt. Sic Angel. *votum 3. n. 8. & 9.* Sylueſt. *votum 2. q. 11. dicto 5.* Tabiena *votum 3. q. 6. n. 7.* Hoſtienſ. Henricus, Abulenſ. & D. Anton. Quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. cap. 15. n. 25.* Bonac. *loco cit. n. 6.* Prado *loco cit. n. 16.* Saytus *lib. 6. cap. 7. fine.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 15. n. 5.*

QVÆSTIO XI.

An, hæres teneatur ad vota realia defuncti explenda; etiam vltra vires hæreditatis?

REſpondeo tanquam certum: quod non. Quia obligatio ad explenda hæc vota, naſcitur ex accepta hæreditate: ergo ſi hæc non eſt ſufficiens, non tenebitur hæres, vltra vires illius debita perſoluere. Sic Angel. Tabiena, Sylueſt. Paludan. & alij, quos ſequitur Sanchez ſupra, *n. 36.* Bonac. *tom. 2. diſp. 4. q. 5. §. 2. n. 4.* (non 6. vt leges apud Palaum) *verſu, obſerua tamen.* Layman *q. 6. cit. n. 13.* Palaus *n. 4.* Prado *num. 16.* Saytus *lib. 6. cap. 7. n. 15. fine.* Luyſius *1. p. ſum. cap. 176. dub. 9. concl. 2.*

QVÆSTIO XII.

An ſaltem, caſu, quo hæres inuentarium non fecerit; tunc teneatur ingrè, vltra vires hæreditatis, vota realia exequi?

AFfirmant, teneri ad ea vota tunc exequenda, Paludan. *in 4. d. 38. q. 4. art. 3. n. 33.* & D. Anton. *2. p. tit. 11. cap. 2. §. 5. fine.* Quibus adhærent, agentes de debitis defuncti, Federic. & Palud. & alij, quos refert, & ſequitur Minchaca, *de ſucceſſionum creatione, §. 1. n. 26.* Et loquendo de creditorum debitis, non legatariorum, ita etiam ſentiunt Couarru. *cap. 1. de teſtam. n. 16.* Valaſcus *conſil. 52. n. 33. tom. 1.* Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 217. concl. 1. & 2.* In quorum ſententiam magis propendet Gregor. Lopez *l. 10. verb. las mandas, in fine, tit. 6. part. 6.* citat etiam Bonacina pro hac parte Sà *v. hæreditas, n. 34.* & Reginald. *lib. 25. n. 627.* Probant id *ex l. finali, C. de iure deliberan.* ſtatuente hæredem non conficientem inuentarium, teneri ad debita defuncti ſoluenda, vltra vires hæreditatis.

Sed probabiliùs Reſpondeo minime teneri hæredem, in foro conſcientiæ, vota realia defuncti explere, vltra vires hæreditatis, eo quod inuentarium non fecerit. (Et idem dicendum eſt de aliis debitis, & legatis.) Ratio eſt. Quia lex illa, quæ præcipit hæredibus inuentarium non conficientibus, vt debita defuncti ſoluant, vltra vires hæreditatis, fundatur in præſumptione fraudis, quam credit committere inuentarium non conficientes: ergo ſi hæres, (in quocunque ſit caſu,) non vtitur fraude, ſed reuera hæreditas non eſt ſufficiens, non obligabit illa lex in foro conſcientiæ, ad ſoluenda vlla debita, vltra hæreditatis vires. Sic tenent Sotus *lib. 6. de iuſt. q. 1. art. 4. ad 3.* Anton. Gomez *l. 3. Tauri num. 21.* Matienzo *lib. 5. Recopil. tit. 4. l. 1. Gloſſa 10. n. 39.* Nauarra *lib. 3. de reſtit. cap. 4. 2. p. dub. 9. num. 137.* Abulenſ. Sylueſt. Barthol. Alex. Iaſon, Abbas, Felin. & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *n. 37.* Bonac. Palaus locis citatis. Nec Sà oppoſitum docet *loco cit.* cum ſolùm dicat teneri in foro externo; ibi. Quod ſi faciat inuentarium, non tenetur ad debita & legata, vltra vires hæreditatis: alioqui tenebitur in foru externo ſi adeat, ſic ille. Imò in hoc ſenſu videtur loqui etiam Reginald. *n. 626. non 627.*

QVÆSTIO XIII.

An ad minus, teneatur hæres ſoluere ea vota realia, vltra vires hæreditatis; ſi ad ea ſoluenda per ſententiam Iudicis condemnetur?

AFfirmat Paludan. *in 4. d.15. q.3. art. 5. n. 31.* Quia lex ſtatuit hæredem teneri integrè ſoluere in pœnam negligentiæ, non confecti inuentarij: ſed pœna obligat ſequuta Iudicis ſententia: ergo. Hoc idem tenet Molina *tom.1. de inſt. diſp.* 217. *concl.* 1. & 2. caſu, quo hæres in culpa fuerit, non conficiendo inuentarium. Quia ceſſanti negligentiæ culpa, ceſſat eius pœna. Citat etiam Bonacina pro hac parte Emm. Sà *v. hæreditas, num.* 34. ſed non benè.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Adhuc non teneri, in foro conſcientiæ, ſequuta ſententia condemnatoria. Quia talis Iudicis ſententia, ſicut & lex id ſtatuens, innititur fraudi præſumptæ, hoc eſt, fraudulentæ bonorum occultationi: ergo, cùm ea præſumptio falſa ſit, non ligabit ea ſententia in foro conſcientiæ. Sic Sanchez *num.* 37 *allegato.* Bonac. *tom.2. diſp.4. q.2. punct.5. §. 2. num 4. verſ. Addo hæredem.* vbi ſe citat, *de contractib. diſp. 3. q. vltima, punct. vltimo, num.*3. ſed in noua impreſſione, de hoc agit *diſp. 3. q.17. punct.7. num.3. verſ. maior difficultas.* Vbi pro oppoſita parte citat Emmanuelem Sà. Sed malè, vt diximus; quia hic Author tantum loquitur in caſu præcedentis quæſtionis, & ſolum dicit teneri in foro externo, vt vidimus.

QVÆSTIO XIV.

An, teneatur hæres ſoluere vota realia teſtatoris, ſi nequeat, ſine præiudicio ſuæ legitimæ?

AFfirmant qui docent, integrum eſſe parentibus vonere quidquid voluerint, in præiudiciam legitimæ filiorum. Et qui ſentiunt, vota realia teſtatoris extrahi debere ex toto hæreditatis aceruo, non verò ex ea ſola parte, de qua poterat teſtator liberè diſponere. Et probatur præterea hæc ſententia. Quia poſſunt teſtatores, v.g. parentes, tam in vita, quam in mortis tempore legitimam hæredis minuere votis realibus, aliiſque minutis eleemoſynis, vt docent Nauarr. Ludou. Lopez, Rodrig. Vega, & Corduba, relati à Sanchez *lib.6. de matrim. diſp.36. num.*3. ergo & poterit poſt mortem teſtatoris, grauare hæredem. *Confirmatur.* Quia debita teſtatoris de toto hæreditatis corpore debent extrahi: atqui vota realia, verè ſunt debita teſtatoris, vt ſuprà eſt habitum: ergo. Propter hæc, ita ſentit Nauarrus *lib.3. conſil. tit. de voto, conſil.* 10. *num.* 4. *aliàs conſil.* 13. *eod. num.*4. Angel. & Syluest. apud Sanchez *lib.4. Decal. cap.15.n.*38.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non teneri hæredem ſoluere vota realia teſtatoris relicta in præiudicium ſuæ legitimæ. Probatur. *Tum* quia probabilius eſt, talia vota non eſſe extrahenda ex toto cumulo, ſed ex ſola ex parte ſoluenda, de qua teſtator liberè poterat diſponere, v.g. de quinta bonorum parte. *Tum etiam* quia etiam eſt probabilius, non poſſe teſtatorem in præiudicium legitimæ diſponere ad opera pia, vt latè probat Sanchez *de matr. loco citato*, & conſtat: quia licèt hæc vota realia ſint debita, habent tamen ortum à cauſa voluntaria, nempe à liberali promiſſione teſtatoris: ergo legitimam, iure debitam, minuere nequeunt.

Nec obeſt ratio contrariorum: quia licèt teſtator dum viuit, poſſit minuere legitimam, votis, aliiſque minutis eleemoſynis; non inde colligitur, quod etiam poſſit poſt mortem. Quia teſtator dum viuit, eſt dominus illius legitimæ, cuius dominium ceſſat poſt eius mortem. Sic Couarru. *cap. Si hæredes, de teſtam. n.*9. Gregor. Lop. *l. finali in fine, tit.8.p.1.* Angles *floribus 2.p.q. de voto, art.2. poſt* 13. *difficult. dub.2. mihi* (Sanchez 4.) *concl.4. fine,* Rodrig. *tom.1. ſum. cap.* 99. *n.*13. quos ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap.15. num.* 38. Layman *lib.* 4. *tract.4. cap.3. q.6. num.* 13. Bonac. *diſp.4. quæſt.2. punct.5. §.2. num.*5. Palaus *tom. 3. tract.*16. *diſp.*1. *punct.* 16. *num.*5. Trullench *lib.2. cap.2. dub.* 15, *n.*4. Saytus *lib.6. clauis Reg. cap.7. fine.*

QVÆSTIO XV.

An, caſu, quo Monaſterium, iure hæreditario, ſuccedat in bona Profeſſi, teneatur ad vota realia, quæ Profeſſus in ſæculo miſerat, & non impleuerat?

AFfirmant Palud. *4.d.38.q.4.art.3.n.31.concl.*3. D. Anton. *2.p.tit.*11. *cap.* 2. §.8. Quia exiſtimant, ſola vota perſonalia, profeſſione Religionis extingui.

Sed multò probabiliùs Reſpondeo, non teneri. Quia multo probabilius eſt, etiam vota realia extingui profeſſione: ergo, tanquam penitus extincta, nec Monaſterium, nec alium hæredem obligabunt. Sic Sanchez *lib.4. cap.15.n.*32. Bonac. *diſp.4. q.2. punct.5.* §.2.*n.*7. Palaus *punct.16. citato, n.*7. Trullench *lib.2. dub.15. num.*6.

QVÆSTIO XVI.

An ſaltem, teneatur Monaſterium ſoluere vota realia Profeſſi, ſi illa eſſent intimata Monaſterio, & ab eo acceptata, ante Profeſſionem dicti Religioſi?

REſpondeo, tunc teneri Monaſterium ſuccedens in bona, aut quilibet alius hæres, ea vota perſoluere. Quia, cum iam eſſet ius illi parti acquiſitum, non tollitur per Religionis Profeſſionem. Sic Sanchez *loco citato*, dicens, in hoc caſu eſſe veram ſententiam Paludani, & Antonini ſupra relatam. Bonacina *loco citato, n.*8. Trullench *n.6.* Leſſius *lib.2. cap.40.n.*104. (non 194. vt leges apud Palaum,) verſ. *ſed quid ſi addatur promiſſio, & n.*107. *verſ. Dico tertiò.* Palaus, *loco citato.*

QVÆST.

QVÆSTIO XVII.

An item teneatur Monaſterium ad ſoluenda vota realia profeſſi; ſi hic tempore Profeſſionis, vellet ſua vota Profeſſione non extingui?

AFfirmat Bonae. *diſp.4.q.2.punct.5.§.2.n.9.* Quia tunc vota realia Profeſſi non ſunt extincta: ergo eorum obligatio transfertur in Monaſterium. Antecedens probat: quia dicta vota non ſunt extincta per irritationem ſuperioris, vt ſupponitur: neque per commutationem, cum hæc non fiat, ſine conſenſu vouentis: ergo.

Sed probabiliùs Reſpondeo, nec in hoc caſu, teneri Monaſterium talia vota perſoluere. Quia probabilius eſt, quod vota emiſſa ante Profeſſionem, Religionis, extinguátur Profeſſione, non irritatione, nec commutatione, aliáve relaxatione; ſed illorum ſolutione perfectiſſima, quam talem eſſe, obligationem Deo perpetuò inſeruiendi, reputat ius. Sic Palud. *d. 38. q.4. art.1. q.6.* Sanchez *lib. 4. cap. 15. n.22.* Palaus *punct. 16. citato n.8.* Trullench etiam *num. 6.*

QVÆSTIO XVIII.

An, hæres teneatur ſoluere vota defuncti, ante debita iuſtitiæ?

REſpondeo, vt certum, quod non, ſed potius poſt illa. Quia debita iuſtitiæ extrahuntur ex toto hæreditatis aceruo, diminuuntque legitimam: vota verò ex bonis hæreditatis, quæ ſuperſunt, deducto ære alieno. Adde quod Deus non acceptat oblata, cum præiudicio iuris tertio quæſiti. Sic Sanchez *n.39.* Bonac. *diſp.4.q.2. punct.5.§.2.n.16.* Layman *lib. 4.tract.4.cap.3.q.6.n.13.* Trullench *lib.2.cap.2. dub.15.n.11.* Palaus *punct.16. n.10.*

QVÆSTIO XIX.

An ſaltem, teneatur hæres ſoluere prius vota defuncti, quàm alia pia legata?

REſpondeo teneri, vota ſoluere, ante omnia legata, etiam pia, extractis expenſis funeris neceſſariis. Quia hæres ſuccedit in locum defuncti: ſed ſic eſt, quod defunctus, non teneretur ad perſoluenda legata, quæ ipſe conſtituit, benè tamen ad vota quæ ipſum obſtringunt: ergo & hæres ad id tenebitur. Sic Sanchez, Bonac. Layman, Trullench. & Palaus, *vbi ſuprà.*

QVÆSTIO XX.

An, hæres certus de voto reali emiſſo à defuncto, ſed dubius de eius adimpletione; teneatur votum adimplere?

REſpondeo teneri. Quia debitum eſt certum, ſolutio autem dubia, ac proinde pro debito eſt poſſeſſio. *Item* quia in foro externo cogeretur hæres ad ſoluendum, eo quod conſtet de debito, &

non de ſolutione; ergo etiam in foro conſcientiæ cogendus eſt ſoluere. Patet, quia idem eſt iudicium fori interni & externi, quando ſententia fori externi, non nititur præſumptione, quam conſtat, falſam eſſe. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.15. fine.* Bonac. *loco cit.* Trullench *dub.15. cit. n.12.*

QVÆSTIO XXI.

An, quando bona, ex quibus vota ſoluenda ſunt, non ſufficiunt ad ſatisfaciendum omnibus; teneatur tunc hæres votum de re meliori integrè exequi?

NEgare poſſet quis, exiſtimando, tunc, nullum ex illis votis integrè eſſe ſoluendum; ſed pro rata vniuſcuiuſque diuidendam hæreditatem, ſeu partem, ex qua vota ſoluenda ſunt. Et probari hæc opinio poteſt: quia obligatio hæredis ad ſoluenda vota, eſt eiuſdem rationis, ac obligatio ſoluendi legata; cùm vtraque ſit iuſtitiæ, orta ex aditione hæreditatis; ſed ſic eſt, quod in ſimili caſu, quando legata ſunt multa, & excedunt vires hæreditatis, nullum eſt integrè ſoluendum, ſed pro rata diuidenda hæreditas, vt defendunt, Tiraquel. Angel. Sylueſt. Greg. Lopez, Anton. Gomez, Gutierrez, & alij, quos citat Sanchez *lib.4. cap. 15. n.40.* ergo idem videtur dicendum de votis realibus.

Sed omninò Reſpondeo dicendum, tunc teneri hæredem votum de re meliori integrè exequi, & ſoluere, & præferre aliis. Ratio eſt; quia hæres verè repræſentat perſonam defuncti, & in eius locum ſuccedit; ergo ſuccedit in eius obligationem; ergo tenetur eo ordine implere hæc vota, quo defunctus tenebitur; at hic tenebatur perſoluere votum de re meliori; ergo & hæres tenebitur. Sic latè Sanchez *loco citato, n.41.* Bonacina *diſp. 4. q.2. punct.5. §.2. n.14.* Palaus *tom.3. tract.16. diſp.1. punct.26. n.11.* Trullench *lib.2. cap.2. dub.15. num.10.* Qui ex Thoma Sanchez ad rationem in contrarium adductam, reſpondet, negando conſequentiam. Quia, inquit, hæres ſuſtinet quaſi perſonam defuncti, & cùm defunctus non teneatur in legatis illum ordinem ſeruare, teneretur tamen in votis, vt dictum eſt, ita ſimiliter hæres. Sic ille, & antea Bonacina.

QVÆSTIO XXII.

An, caſu, quo hæres iudicet, omnia vota eſſe æquè bona; tunc teneatur exequi, & integrè ſoluere illud quod prius emiſſum eſt à defuncto?

REſpondeo ex dictis, teneri perſoluere tunc votum, quod prius emiſſum eſt. Quia eademmet obligatione tenetur hæres, qua tenebatur defunctus; at hic, in caſu propoſito, tenebatur ſoluere prius illud votum, quod priùs à ſe emiſſum fuit: ergo ad id tenebitur & hæres. Sic Sanchez, Bonac. Palaus, Trullench. locis citatis.

QVÆSTIO XXIII.

An ſaltem, caſu, quo non conſtet, quod votum melius ſit, neque quod prius emiſſum; tunc poſſit hæres implere votum quod magis ſibi placuerit?

NEgat Sanchez *lib.4.cap.15.n.41.* dicens, tunc hæredem obligatum eſſe pro rata diuidere; nec poſſe implere ex bonis hæreditatis votum quodlibet ad electionem ſuam. Quia licet defunctus in eo caſu electionem facere poſſet; non inde infertur poſſe hæredem. Nam defuncto ſupradicta electio conceditur, quia habet Deum creditorem, cui æque gratum eſt votum vnum integrè, quam duo vota æqualia dimidiate: at hæres, non Deum creditorem, ſed defunctum habet, cui ob adeptam hæreditatem obligatus fuit, & conſequenter omnibus aliis, in quorum vtilitatem votum cedit: ob quam rationem, hæres neque commutationem, neque diſpenſationem, vel irritationem votorum facere poteſt, quæ defuncto conceduntur.

Sed probabiliùs Reſpondeo, hæredem in poſito caſu, poſſe implere quoduis illorum votorum: ſicut & poterat defunctus. Ratio eſt quia eademmet obligatio, quæ erat in defuncto, tranſlata eſt in hæredem, & licèt facta ſit in illo obligatio iuſtitiæ, non tamen aliquo alio modo immutata eſt.

Nec obſtat, hæredem obligari teſtatori, & conſequenter omnibus aliis, in quorum vtilitatem vota ſunt facta, vt arguit Sanchez, quia non obligatur, niſi cum qualitatibus, quibus teſtator Deo obligabatur. Quod item, non poſſit hæres petere commutationem, vel diſpenſationem, aut irritationem, id prouenit; quia eius obligatio non eſt voti, ſed quaſi contractus, ex aditione hæreditatis prouenientis. Sic omninò Palaus *tom.3.tract.16.diſp.1.punct.16.n.12.* Bonac. *diſp. 4. q.2. punct.5. §. 2. n.15.* Trullench. *lib.2.cap.2. dub.15. n.10.*

QVÆSTIO XXIV.

An, quando plures ſunt hæredes; teneatur quilibet eorum in ſolidum, vota defuncti adimplere; caſu, quo pars in quam ſuccedit, ad id ſit ſufficiens?

REſpondeo vt certum: Neminem eorum teneri ad id in ſolidum: ſed quemque ſolum teneri pro rata, iuxta portionem hæreditariam. Tum quia id conſtat *ex l. pro hæreditariis. C. de act. hæred. l. in executione 85. in principio, verſ. ſecunda. ff. de verbor. obligation.* Tum etiam, quia hæres ſolum tenetur adimplere vota defuncti, quatenus eſt hæres: ergo cum ſolum in vna parte ſit hæres, pro ea parte tantum vota ſoluere debet. Sic Sanchez *num.42.* vbi teſtatur eſſe omnium Doctorum. Palaus *loco citato, n.13.* Qui limitant hanc doctrinam in caſu, quo res promiſſa Deo, ſit apud vnum ex hæredibus: quia tunc ipſe tenetur in ſolidum eam integrè ſoluere: licèt habeat actionem contra alios hæredes, vt ſuam ſibi partem ſoluant pro ratione ſuæ portionis hæreditariæ. Legatur Sanchez *n.44* in principio.

QVÆSTIO XXV.

An, caſu, quo alij hæredes nolint ex malitia ſoluere pro rata vota teſtatoris; tunc teneatur quilibet in ſolidum?

NEgare videtur Sanchez *lib. 4. cap. 15. n.42. in fine*, ibi: ſed tantum tenetur quiſque pro rata, iuxta portionem hæreditariam, in quam ſuccedit, & ſi alij nolint, ſuam partem. Ita ille.

Sed clariùs Reſpondeo, teneri quidem in ſolidum ſoluere; caſu, quo ex malitia alij cohæredes nequeant ſoluere: ſecus ſi id faciant ex impotentia. Quia (ait Palaus) debitis, & legatis ſoluendis, quælibet pars hæreditatis addicta eſt, & quilibet hæres obligatus: ergo nolente vno hærede ſoluere ex malitia, obligatur eius malitiam ſupplere: quia æquum non eſt, ob eius malitiam, debita maneat inſoluta. Si autem non ex malitia, ſed ex impotentia alij hæredes ſoluendo non ſunt; crederem cohæredem obligatum non eſſe, niſi pro quantitate hæreditatis vota perſoluere: quia eſtò illa pars hæreditatis addicta ſit votorum ſolutioni, non tamen integrè ſed cum alia comparte. Sic ille, *punct. 16. citato num. 13.* Et benè, ſi addat, quod caſu, quo aliquis hæres integrè ob dicta ſolueret, haberet actionem contra alium cohæredem nolentem ex malitia partem quæ ſibi contigit, ſoluere, iuxta nuper dicta.

QVÆSTIO XXVI.

An, donatarius teneatur omnia vota realia donantis adimplere, aut exequi?

REſpondeo, non teneri, etiam caſu, quo donatarius acceperit (validè, vel inualidè) omnia bona donantis, ob quod donans impotens fiat ad ſoluenda vota. Ratio eſt: quia vota realia donantis, non ſunt ex vinculo iuſtitiæ, ſed Religionis, debita; & ideo eorum obligatio, niſi à donante imponatur, non tranſit ad donatarium; ſed ad ſolum hæredem, qui perſonam teſtatoris repræſentat, & adeundo hæreditatem, ſuccedit quoque, ex tacito pacto, in omnia eius onera. Sic omninò Sanchez *lib. 4. cap. 15. num. 34.* Suarez *lib.4. de voto, cap.16. num.10.* Bonac. *tom.2. diſp.4. quæſt. 5. §. 2. num. 21.* Palaus *tom. 3. tract. 16. diſp. 1. punct. 16. num.14.* Trullench *lib.2. cap.2. dub. 15. fine.*

QVÆSTIO XXVII.

An ſaltem, legatarius teneatur ad ſatisfaciendum votis realibus legantis?

NEgandum videtur, quia eadem videtur ratio legatarij, & donatarij; at hic non tenetur: ergo neque ille.

Sed oppoſitum omninò Reſpondeo, dicendum. Quia longè eſt diuerſa ratio vtriuſque. Nam donatarius (ait Palaus) acquirit dominium rei donatæ, & promiſſæ Deo, ob traditionem illius ſibi factam, quæ eſtò illicita ſit, vtpotè voto contraria, eſt tamen valida, & firma. At legatarius, dominium legati

legati acquirere debet, ex valore promiſſionis in teſtamento factæ, quæ ſi nulla eſt, perit legatum. Eſt autem nulla, ſi ſit de materia voto contraria: quia tunc eſt promiſſio de re illicita, proinde nullius valoris. Hoc poſito, ſi legatarius accipiat rem in ſpecie Deo promiſſam, exiſtimo obligatum eſſe, rem Deo tradere; quia nullum habet titulum eam retinendi, cùm nulla fuerit promiſſio, ſeu legatio. Si autem res legata determinatè Deo promiſſa non fuerit, maior eſt difficultas; an legatum ſubſiſtat, caſu, quo hæreditatis vires non ſufficiant votis ſatisfaciendis?

Et veriùs credo, legatum non ſubſiſtere. Quia ſic legans peccat, cum velit rem, ex qua voto eſt ſatisfaciendum, legatario donare: ergo talis legatio, quæ eſt vera rei legatæ promiſſio, non ſobſiſtit. Præterea, teſtator, vel credit, votis ſatisfieri poſſe ab hærede, non obſtante legato; vel non: ſi credit, & de facto ſatisfieri non poteſt, legatum eſt contra voluntatem teſtatoris, ac proinde nullum, Si non credit, promiſſio eſt de re illicita, & conſequenter nulla. Hæc omnia Palaus *loco citato, numer.* 15.

DISPVTATIO XXVI.

De poteſtate, quam habent ciuitates, & alij populi, obligandi, ſuo iuramento, aut voto, ſuos ſucceſſores, & parentes ſuos filios, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

An poſſit quis ſuo voto (aut iuramento,) adſtringere alium?

RESPONDEO tanquam certum, quod non, ſiue votum ſit perſonale, ſiue reale. Quia propria voti (ſeu iuramenti) obligatio, ita eſt perſonalis, vt ſolum vouentem ipſum afficere poſſit. Nam ſolum attingere poteſt, illum, qui intentionem habet ſe obligandi: ſed ſic eſt, quod nullus alius hanc intentionem habere poteſt, niſi qui verè vouet, & promittit: ergo ipſum ſolum afficere poteſt. Sic vt certum docent Sylueſt. *votum* 2. *q.* 9. Sotus *lib.*7. *de inſt.q.*2. *art.*1. *ad* 5. Suarez *tom.* 2. *de Relig.lib.*4.*de voto, cap.*9.*à n.*2. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.*15. *n.*14. Layman *lib.*4. *tract.*4.*cap.*3. *quaſt.*5. Palaus *tom.*3.*tract.*16.*diſp.*1. *de voto, punct.* 15.*n.*1. Tamburin. *lib.*3.*in Decal. cap.*3. §.7. *& cap.*12. §.4. Baſſeus *tom.* 2. *votum* 1. *n.*15. Ioan. à S. Thoma 2.2.*q.*88.*diſp.*29.*art.*12.

QVÆSTIO II.

An vota, aut iuramenta parentum offerentium ſuos infantes Religioni, obligent eoſdem filios?

AFfirmandum videtur, *ex cap. licet, de voto,* vbi parentes vouent pro filiis, peregrinationem, ieiunia, & ſimilia: ergo filij parentem voto obligantur.

Sed tanquam certum Reſpondeo, non obligare filios vota, aut iuramenta parentum; niſi aliàs filij in ea vota conſenſerint, aut ea ratificauerint, & approbauerint. Ex quo fit, nequaquam filios obligatos eſſe Religionem ſuſcipere, tametſi parentes vouerint, aut iurauerint eos eſſe Religioni dicãdos; niſi alias ipſi filij conſenſerint. Quia tunc non obligarentur ex voto, aut iuramento parentum, ſed ex proprio. Nam ille conſenſus, & parentum voti, aut iuramenti approbatio, eſt tacita voti emiſſio. Et ſic explicatur cap. *licet*. Vbi filius Regis Hungariæ cogitur peregrinationem Hieroſolymitanam, quam eius pater vouerat, exequi, non alia ratione; niſi quia aſſumpto Crucis ſignaculo, ſe impleturum promiſerat. Et ratio eſt, quia vota parentum, non dependent à voluntate infantium, niſi illud ratificauerint: ergo ſolum in eo caſu obligari votis parentum poſſunt. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib.*4. *cap.*15. *num.*22. Nauarr. *cap.*12. *num.*74. Suarez *lib.*4. *de voto, cap.* 9. *n.*2. Bonac. *diſp.*4. *q.*2. *punct.*5. §.2. *n.*18. Trullench *lib.*2. *cap.* 2. *dub.* 15. *n.*15. Palaus *diſp.*1. *de voto, punct.* 15. *n.*3. Tamburin. §.4. *citato num.*1. Qui (cum communi) addit, in dicto caſu ſolùm obligari patrem, ad præſtanda, quantum poteſt, ea, quæ ad eiuſmodi voti executionem conducunt. Quod idem dicit Baſſeus *tom.* 2. *votum* 2. *numer.* 15.

QVÆSTIO III.

An, ſaltem, caſu, quo parentes præcipiant filiis exequi illorum vota, aut iuramenta; tunc teneantur filij ea executioni mandare?

AFfirmant Medina 2. 2.*q.*90. *art.*3.*col.* 3. & Sotus *lib.* 7. *de iuſt.q.*2. *art.*1. *ad vltimum*, docentes, teneri tunc filios ex obedientia filiali, parentibus debita, exequi huiuſmodi vota. Ait enim Sotus ſic: Ad quintum facile reſpondetur. In primis neminem poſſe alterum ſuo voto obligare: nec filium, nec ſeruum, nec aliter ſubditum, quoniam votum eſt religionis actus, quo quis ſuam propriam offert Deo voluntatem. Quare ſi vouiſti, filium alicui templo offerre, teneris illum ducere, ille autem ſolùm tibi filiali obedientia tenetur parêre, nullatenus tamen ex vi Religionis. Hæc Sotus.

Sed clariùs Reſpondeo, non teneri quidem filios exequi vota, aut iuramenta parentum, etiamſi ab his ea exequi ab illis, præcipiantur; niſi ſolùm quando iuramenta vel vota pertineant ad mores bonos, vel circa domus, & rei familiaris gubernationem. Ideóque nullo modo poſſunt præcipere ſuis filiis, vt Religionem, quam ipſi vouerant, eos eſſe accipiendam, ingrediantur. Quia hoc præcepto cogere illos non poſſunt, cum ſolùm de iis,

quæ ad bonos mores, & domus gubernationem pertinent, præceptum poſſint imponere, vt diximus. Sic Sanchez *loco citato*, & Palaus *numer.* 3. Bonac. *de matrim. q.* 4. *punct.* 17. *n.* 19. citans Leſſium, Suarium, & alios.

QVÆSTIO IV.

An, filius cenſeatur præſtare ſuum conſenſum, ex eo quod, illo præſente, & tacente, pater eius emittat iuramentum, ſeu votum eiuſdem filij nomine?

Reſpondeo, negatiuè. *Tum* quia taciturnitas non præſumit conſenſum in his, quæ ſunt oneris, & obligationis. *Tum* quia parentibus non competit filios voto alligare: quia votum eſt res ad perfectionem pertinens, ac proinde ex propria voluntate ſuſcipienda: non igitur conſenſus præſumitur ex ſola taciturnitate, ſeu negatiuo diſſenſu. Sic Palaus *num.* 3. *cit. verſ. Dixi.* Sanchez *lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 24. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 5. §. 2. *num.* 19. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 15. *num.* 13. Baſſeus *num.* 15. *citato.*

QVÆSTIO V.

An, votum (ſeu iuramentum) poßit quis per ſuum Procuratorem emittere?

Reſpondeo tanquam certum, Poſſe. Sic Sanchez *cap.* 15. *cit. num.* 15. hæc dicens: ſi quiſpiam poteſtatem alteri daret, vt ſuo nomine aliquid voueret, aſtringeretur vera voti illius obligatione. Quia, ſicut iuramentum, quod ſimiliter eſt vinculum perſonale, poteſt per procuratorem emitti, aut per nuntium, ita & votum. Sic ille. Et ſic Palaus. Ad tertium dic, votum emiſſum à tuo procuratore, te obligare, quia tu, medio illo, emittis: neque procurator vouet, ſed tuum votum, tuumque conſenſum declarat. Hæc Palaus, *n.* 3. *fine.*

QVÆSTIO VI.

An, ſucceſſores alicuius Populi, teneantur votis, aut iuramentis ab eodem Populo emißis; veluti alicuius feſti obſeruandi, aut ieiunij, &c.?

Reſpondeo tanquam certum: Teneri, & quidem ſub mortali peccato, vt vſus teſtatur: & tenent omnes Doctores, docentes vnanimiter, quod, votis, aut iuramentis, quæ à Populis fiunt, vt perpetuò obligent ſucceſſores, cenſeantur obligare, quamuis ipſi vota non emiſerint, aut iuramenta non fecerint: dummodo emiſſa fuerint à maiori parte communitatis, & acceptata ab Epiſcopo. Sic omnes DD. præcipuè mox adducendi, inter quos ſolum eſt difficultas in explicando, à quo principio dimanet huiuſmodi obligatio; an à conſuetudine, an ex vi voti, &c. Pro cuius deciſione ſit.

QVÆSTIO VII.

An, ſucceſſores Populorum, teneantur obſeruare vota, aut iuramenta ab ipſis Populis facta, propria voti, aut iuramenti obligatione?

Affirmant quidam, teneri ſucceſſores ſeruare illa, propria Religionis, ſeu voti; obligatione. Ducuntur: *Tum* quia ſucceſſores ſunt idem populus, *l. proponebatur. ff. de iudic.* ergo & votum totius Populi votum. *Tum* etiam, quia Reſpublica habet poteſtatem vouendi nomine omnium: ergo omnes illius Reipublicæ tenebuntur tali voto. Ita tenent Nauarr. *cap.* 12. (*num.* 73. Suario) mihi *numer.* 79. verſ. *Decimo tertio.* Rodriguez *tom.* 2. *ſum. cap.* 99. *n.* 13. Ludou. Lopez 1. *p. inſtruct. cap.* 50. *col.* 3. *verſ. Neque ad vota.*

Sed omninò Reſpondeo non teneri ſucceſſores ad obſeruanda vota, aut iuramenta à populis emiſſa, propria Religionis, ſeu voti, obligatione. Patet. Quia, vt ſæpè dictum eſt, propria voti obligatio, eſt omnino perſonalis: ergo nequit alios, præter ipſiſſimas vouentium perſonas aſtringere. Nec obſtat ſucceſſores reputari eumdem populum; quia hoc eſt, quoad repræſentationem, & poteſtatem ſolummodo. Sic Suarez *lib.* 4. *de voto*, *cap.* 9. *num.* 6. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 15. *n.* 16. dicens, eſſe omnium ſententiam. Palaus *tract.* 16. *diſp.* 1. *de voto*, *pun.* 25. *num.* 3. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 167. *n.* 34. & *diſp.* 177. *n.* 22. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 4. *q.* 1. *n.* 98. & alij omnes, docentes, non obligari ſucceſſores populi, aut communitatis obligatione iuramenti, vel voti facti à populo, vel alia communitate, niſi iuramentum, vel votum à ſingulis fiat, vel acceptetur. Sic etiam Baſſeus *tom.* 2. *votum* 1. *n.* 21. & Luyſius *in ſumma* 1. *p. cap.* 176. *dub.* 9.

QVÆSTIO VIII.

An ſaltem ſucceſſores Populi obligentur ad iuramenta, vel vota à populo emiſſa, ex vi pacti, & promißionis, quæ in vniuerſalem ſucceſſorem pertranſit?

Affirmant, etiam hoc titulo, aut ratione, obligari ſucceſſores, Rodrig. Lopez, & Nauarrus, qui loco citato ita ait: quam ob rem, populus, qui nunc eſt, tenetur ad implenda vota de obſeruatione Feſtorum, aut aliarum rerum eiuſdem populi, qui centum ab hinc annis præceſſit, quandoquidem eſt vnus, idemque populus *cap. Denique* 7. *q.* 1. vbi Gloſſa. & *l. proponebatur*, *ff. de iudic.* aut, ex vi voti, quia eſt idem populus, aut ſaltem ex vi contractus, & promiſſionis, quæ in ſucceſſorem vniuerſalem pertranſit, *l.* 1. & 2. *C. de heredit. action.* Hæc meus Nauarrus. Cuius doctrinam admittit Baſſæus, *loco citato.*

Sed adhuc Reſpondeo non obligari ex vi pacti, ſeu contractus, aut promiſſionis. Quia licèt verum ſit, quod ſucceſſores teneantur ſtare pactis, ſeu contractibus à populo initis; at in votis à Populo emiſſis, nullus initur contractus, ſeu pactum, alias eſſet

obligatio iuſtitiæ, quod dici non poteſt. Sic Suarez *loco cit. num.* 7. Sanchez *num.* 16. *cit. verſ. At hic modus dicendi*; licèt poſtea *numer.* 19. contrarium tenent.

QVÆSTIO IX.

An ad minus, obligentur ſucceſſores ad dicta iuramenta, & vota Populi, ex vi conſuetudinis?

AFfirmat Medina 1. 2. *q.* 90. *art.* 3. *col.* 3. *ante verſum, Ad primum.* Cui aſſentiunt caſu, quo conſuetudo ſit longæua, Azor, & Petr. Ledeſma (apud Sanchez) & Baſſæus cit. necnon Ioan. à S. Thoma, 3. 2. *q.* 88. *diſp.* 29. *art.* 12.

Sed adhuc probabiliùs Reſpondeo nec hac ratione obligari. Quia, iuxta hunc modum dicendi contrariorum, ſucceſſores non tenerentur votis, & iuramentis Populi, dum non eſſent longæuo vſu approbata: ſed ſic eſt, quod, apud omnes communiter, cenſentur obligare à principio omnes: ergo. Sic Suarez *num.* 9. Sanchez *num.* 18.

QVÆSTIO X.

An denique, ſaltem obligentur ſucceſſores ad iuramenta, & vota populi, in vi legis ab ipſo populo præceſſore ſtatuta, & ab Epiſcopo promulgata?

REſpondeo dicendum quod ſic. Quia in populo verè eſt poteſtas ad obligandos præſentes, & futuros ſucceſſores, in vi præcepti humani, vel ad acceptandum tale votum, quoad voti obligationem, vel ſaltem ad obſeruantiam actus promiſſi. Vnde, eo ipſo, quod Rectores populi in tale votum (ſeu iuramentum) conſentiant, conſequenter imponunt aliis præceptum obſeruandi illud, quoad actum promiſſum, & ideò grauiter peccabunt non obſeruando illud. Vnde licèt illi, qui non vouerunt, non violent votum, & conſequenter non committant proprium peccatum infidelitatis, contra Deum, nihilominus grauiter peccant contra obedientiam, vel contra propriam virtutem; in qua eſt materia voti. Sic omnino Suarez *lib.* 4. *cit. cap.* 9 *num.* 10. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 19. & alij apud ipſum. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 5. §. 2. *num.* 20. Palaus *diſp.* 1. *de voto, pun.* 15. *num.* 3. Filliucius *tract.* 26. *cap.* 4. *q.* 1. *dicto* 2. *n.* 98. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 15. *ſub num.* 14. Baſſæus etiam *loco citato.*

QVÆSTIO XI.

An, vt hæc vota, aut iuramenta Populi, habeant firmitatem legis obligantis ſucceſſores; requiratur neceſſariò conſenſus Epiſcopi?

REſpondeo tanquam certum: nunc iam eſſe neceſſarium conſenſum Epiſcopi. Quia nunc (inquit Suarez) in Eccleſia diuinus cultus eleuatus eſt ad ſuperiorem ordinem, & eius cura commiſſa eſt Prælatis Eccleſiæ, præcipuè Chriſti Vicario. Et ideo exiſtimo, talia vota non habere vim obligandi, niſi interueniente Epiſcopi auctoritate, & approbatione: & conſequenter neceſſe eſt, vt ipſe præcepto ſuo cogat omnes ad voti acceptationem, vel ſaltem ad obſeruantiam actus promiſſi, & tunc obligabuntur illi, qui non vouerunt, non vi voti, ſed vi Eccleſiæ præcepti. Sic ille, *num.* 11. Sanchez, Bonac. Palaus, Filliuc. vbi ſupra.

QVÆSTIO XII.

An, vota huiuſmodi, vel iuramenta, à Populo facta; poſſint ab Epiſcopis, quorum auctoritate emiſſa ſunt, reuocari?

REſpondeo vt certum: Poſſe reuocari ab Epiſcopis, quatenus obligant totam communitatem, ſicuti poſſunt alia præcepta particularia ſuarum Diœceſium. Quia reſpectu communitatis, non habent vim, niſi ratione præcepti, quod per Epiſcopum poteſt abrogari. Sic Suarez *loco citato.*

QVÆSTIO XIII.

An, Regulares exempti, teneantur obſeruare vota facta à populo, ex conſenſu Epiſcopi illius loci?

AFfirmant abſolutè Peyrin. Lezana, & Villalobos citati à nobis 3. *p. diſp.* 3. *q.* 15.

Sed probabiliùs Reſpondeo non teneri, niſi ad ſola vota facta pro ſeruando aliquo die feſto; vt latè probaui 3. *p. tract.* 1. *diſp.* 3. *q.* 15. *& diſp.* 2. per totam (præcipuè quæſt. vltima) vbi inuenies quidquid deſiderare hîc poteris.

DISPVTATIO XXVII.

De voto aut iuramento non ambiendi, nec acceptandi Prælationes, aut officia, quod aliquæ Religiones emittunt.

QVÆSTIO PRIMA.

Quænam ſunt Religiones, quæ hoc emittunt votum aut iuramentum?

RESPONDEO quod prima eſt Religio Fratrum Carmelitarum Diſcalceatorum. Qui ſtatim poſt ſolemnem trium votorum profeſſionem, his verbis votum eiuſmodi emittunt: *Inſuper promitto, me nunquam*

 directè,

directè, vel indirectè, per me, vel per alium, intra, vel extra Congregationem, vllam prælationem, aut officium prætenſurum; neque extra congregationem oblatum acceptaturum, niſi præcepto eius, qui mihi præcipere poteſt, adſtringar, iuxta Conſtitutiones noſtras. Sic.

Secunda Religio ſit Clericorum Regularium Minorum, qui de prædicta materia votum, & iuramentum faciunt. Votum nempè, his verbis: *Inſuper promitto, nunquam me curaturum, vel prætenſurum, ſiue per me, ſiue per alium, extra Religionem, prælaturam aliquam, vel dignitatem, nec conſenſurum in mei electionem, niſi coactus obedientia Summi Pontificis.* Iuramentum verò, fit his aliis verbis: *Ego N. teſtem inuoco Deum, quod neque Præpoſiti dignitatem, neque aliquod officium, quod huiuſmodi dignitati ex ordinationibus noſtræ Religionis præfertur, mihi expreſsè mandari curabo.*

Tertia ſit Religio Clericorum Regularium Miniſtrantium infirmis. Qui his verbis hoc votum faciunt: *Præterea polliceor, me adſtringendo voto ſimplici, nunquam curaturum, ne indirectè quidem, ſeu quouis modo, vt in aliquam prælationem, vel dignitatem, in Religione eligar, nec quantum in me erit, aſſenſurum, vt extra Religionem, neque minus in aliquam prælationem, vel dignitatem promouear, niſi eſſem ſub pœna peccati mortalis à Summo Pontifice ad id coactus, ſeu adſtrictus.*

Quarta ſit Religio Fratrum Diſcalceatorum S. Auguſtini; qui id votum his verbis faciunt. *Voueo, & promitto, me nunquam directè, vel indirectè, per me, aut per alium, vllam Prælationem, aut officium per conſtitutiones prohibitam, prætenſurum: & pariter extra Congregationem, neque directè, neque indirectè, per me, aut per alium, prælationem vllam prætenſurum, aut oblatam accepturum, niſi obſtringar præcepto eius, qui mihi præcipere poteſt: & hoc ſecundùm Regulam S. P. N. Auguſtini, & iuxta ſeriem noſtrarum Conſtitutionum, vſque ad mortem.*

Quinta ſit Religio Patrum Barnabitarum: qui iuramentum de non ambiendi dignitates ſic faciunt. *Ego N. teſtem inuoco Deum, quod neque Præpoſiti dignitatem, neque aliquod officium, quod huiuſmodi dignitati ex conſtitutionibus in Congregatione præfertur, mihi mandari curabo: neque item aliquam dignitatem, eodem modo, extra Congregationem quæram, aut ſine præcepto Summi Pontificis accipiam.*

Sexta ſit Religio Patrum Societatis Ieſu: qui votum non ambiendi dignitates intra Religionem his verbis faciunt. *Promitto nunquam me acturum, vel prætenſurum, nec indirectè quidem, vt in aliquam Prælationem, vel dignitatem in Societate eligar, vel promouear.* Extra Religionem verò non ambiendi, aut acceptandi ſic votum emittunt. *Promitto nunquam me curaturum, prætenſurumvè extra Societatem, Prælationem aliquam, vel dignitatem: nec conſenſurum in mei electionem quantum in me fuerit, niſi coactum obedientia eius, qui mihi præcipere poteſt ſub pœna peccati.*

Septima deniquè ſit noſtra Sanctiſſimæ Trinitatis Diſcalceatorum Fratrum Religio, qui poſt emiſſa tria vota ſubſtantialia, hoc quartum, his verbis emittunt. *Voueo, me directè vel indirectè, per me aut per alios, intra Congregationem, prælationem aliquam, aut officium per conſtitutionem prætendi prohibitum, nunquam prætenſurum. Et pariter, extra eamdem Congregationem, neque directè, neque indirectè, per me, aut per alium, vllam Prælationem prætenſurum, vel oblatam acceptaturum, niſi præcepto eius, qui mihi præcipere poterit, adſtringar.* Sic habetur in conſtitut (62. in ordine) Pauli V. data die decima Februarij *anno* 1610. Pro cuius voti explicatione ſequentes ponam quæſtiones, ſit ergo.

---

§. I.

De voto non ambiendi Prælationem intra Religionem.

QVÆSTIO II.

An huiuſmodi votum, ſeu iuramentum non ambiendi, neque acceptandi Prælaturas, ſeu dignitates; præcipuè ſæculares, ſit validum?

NEgandum videtur. Quia hoc votum videtur impedire maius bonum, nempe Epiſcopatum v. g. qui abſque dubio eſt ſtatus perfectior, eo quem actu habet Religioſus vouens: ergo non videtur validum.

Sed vt quid certum Reſpondeo. Tale votum eſſe validum, ſi recta fiat, vt ſemper fit, intentione. Conſtat quia à ſede Apoſtolica eſt approbatum, quod pro probatione noſtræ concluſionis, ſufficit. Addo, quod per emiſſionem huius voti (aut iuramenti) præcluditur ambitionis aditus, contentiones, inuidiæ, diſſenſiones, calumniæ, & alia huius generis mala remouentur, & fœlix Religionis ſtatus conſeruatur. Lege D. Bernard. *ſerm.* 6. *in Pſal. Qui habitat.* D. Baſil. *de conſtit. Monaſt. cap.* 10. Sanchez ex illis, *lib.* 6. *ſummæ, cap.* 18. *n.* 16. Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 5. *de ſtatu Relig. pun.* 5. *n.* 1. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 9. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 15. §. 4. *n.* 5. Qui ad rationem dubitandi, reſpondet, quod propter humilitatem, mortificationem, & pericula debitum munus Epiſcopatus non exequendi, melior ſit eius priuatio vouenti.

QVÆSTIO III.

An, hoc votum, quod noſtri Religioſi emittunt, ſit ſolemne?

REſpondeo tanquam certum: Eſſe ſolemne. Conſtat, *Primò*: Quia huiuſmodi votum non ambiendi Prælaturas, &c. fit vno, ac eodem contextu cum tribus votis ſubſtantialibus Religionis, quod eſt ſignum huiuſmodi votum eſſe ſolemne, vt probat latè Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 1. *q.* 8. *Secundò.* Quia in ipſa conſtitutione Pauli *v.* §. 4. dicitur, *Super huiuſmodi voto diſpenſari minimè poſſe, neque illud commutari: non ſecus ac cætera ſubſtantialia vota Religionis:* atqui cætera alia vota ſubſtantialia Religionis, ſunt ſolemnia: ergo. Sic expreſsè, loquendo de hoc noſtro, quod emittimus, voto, tenet Pellizzat. *tract.* 4. *cit. cap.* 5. *ſect.* 10. *n.* 502.

QVÆSTIO IV.

A quo tempore fuit inſtitutum hoc votum in noſtra Congregatione?

RESpondeo ex dictis *quæſt.* 1. inſtitutum eſſe à tempore Pauli V. *die* 10. *Februar. anno* 1610. Cum alioqui noſtra Diſcalceatorum Congregatio fuerit erecta à piæ mem. Clemente VIII. die Meliſui Bernardi, nempe 20. *Auguſt. anno* 1599. vt conſtat ex eius Bulla, cuius initium eſt, *Ad militantis*, in ordine 62. Sic, & benè, refert Pellizzar. *loc. cit. q.* 2. *num.* 500.

QVÆSTIO V.

An materia huius voti ſit negatiua?

RESpondeo affirmatiuè. Quia huius voti materia eſt, non agere, nec prætendere, aut procurare directè, nec indirectè aliquam intra noſtram Religionem, Prælationem, aut officium aliquod per Conſtitutiones prætendi prohibitum, nec vllam Prælaturam extra Religionem, &c. vt conſtat ex dictis *quæſt.* 1. in fine. Sic Palaus loquens de voto; quod emittit Societas Ieſu, *loco citato, num.* 2.

QVÆSTIO VI.

An, deſiderare, aut appetere Prælatias, aut dignitates, in noſtra Congregatione, ſit contra votum non ambiendi illas, &c.?

AFfirmandum videtur. Quia vota caſtitatis, & Paupertatis à Religioſo emiſſa, comprehendunt actum merè internum; nam delectatio moroſa eſt ſacrilega, contra votum caſtitatis; & velle habere proprium, contra votum paupertatis: ergo etiam ſimiliter contra votum non ambiendi, erit quæcumque interna Prælaturæ, aut dignitatis ambitio.

Sed vt certum Reſpondeo ſic, deſiderare, aut appetere Prælaturas, & dignitates, in noſtra Religione (& in quauis alia, vbi ſimile emittitur votum) non eſt contra dictum votum. Conſtat ex dictis. Quia votum non ambiendi dignitates, quod facimus, tantum eſt de non agendo, vel procurando, vt non promoueamur: at deſiderare promoueri, non eſt agere, vel procurare: ergo. Sic docent Vaſquez 1. 2. *q.* 74. *art.* 8. *diſp.* 115. *cap.* 3. *in fine*, quem citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 18. *n.* 18. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 9. Palaus *diſp.* 5. *cit. pun.* 5. *n.* 2. Qui id probat, ex eo quod obligati voto ad non deſiderandum, nec appetendum interius dignitates, non erat conueniens, quippe multis ſcrupulis, & conſcientiæ anxietatibus eſſet expoſitum.

Aduertit & benè Sanchez, ſecus eſſe dicendum de deſiderio procurandi dignitates, eo procurandi modo, qui eſt contra votum hoc. Illud enim eſſet peccatum mortale aduerſus hoc votum: quia actus internus, & externus eiuſdem obiecti, eadem bonitate, & malitia afficiuntur: cum ergo, procuratio illa ſit contra votum, erit quoque deſiderium talis procurationis. Sic ille. Ex quo patet ad rationem dubitandi.

QVÆSTIO VII.

An ſit contra hoc votum, auferre impedimenta vouenti oppoſita, ne ſit Prælatus?

RESpondeo vt certum: Non eſſe contra hoc votum, intendere, etiam directè, auferre impedimenta, quæ vouenti opponuntur, ne ſit Prælatus. Quia impedimentum Prælationis, eſt damnum diuerſum à priuatione Prælationis, quia hæc non continet dedecus; ſecus autem illud, & ideo euitari poteſt à vouente. Sic Sanchez *num.* 21.

QVÆSTIO VIII.

An, peccet contra hoc votum, qui exercet aliquas actiones externas, ex ſe bonas, & honeſtas; vt, vacare ſtudiis, obedientiam ſectari, obſeruare Regulam, &c. animo quærendi prælationes, & dignitates?

RESpondeo vt certum: Non peccare: *Tum*, quia huiuſmodi actiones non mouent effectiuè Superiorem ad prælationem concedendam; ſed ſolum obiectiuè, magis capacem, & aptum oſtendendo illas exercentem. *Tum* etiam: quia omnes illæ actiones reducuntur ad ambitionem interiorem, & quoad Deum (non ad exteriorem, & quoad homines) at hæc non aduerſatur voto, vt habitum eſt ſupra: ergo. Sic Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 10. *& ſequent.* Sanchez, & Palaus, ſtatim citandi. Pellizzar. *tom.* 2. *tract.* 4. *diſp.* 5. *ſect.* 4. *q.* 9. *&* 10. De quo adhuc infra *quæſt.* 14.

QVÆSTIO IX.

An ſaltem, peccet contra hoc votum qui exercet aliquas actiones externas, ad ſummum ad id indifferentes; veluti fingere ſe Sanctum, prudentem, aut doctum, animo quærendi dignitates?

AFfirmat Suarez *loco citato*, exiſtimans, peccare contra votum, eo quod exiſtimet, quod exercere tales actiones, ſit prætendere, & procurare indirectè dignitates. Quia ſi hæ actiones à prætenſione indirecta dignitatum excluduntur, nulla aſſignari poteſt, quæ ſit prætenſio indirecta. Sic ille, quem videtur ſequi Pellizzar. *tr.* 4. *cap.* 5. *ſect.* 3. *q.* 5. *n.* 233. dum contrarium non improbabile, dicat.

Sed probabiliùs Reſpondeo adhuc in hoc caſu non peccare contra votum, niſi tales actiones talibus circunſtantiis veſtiantur, vt prudenter ex illis colligi poſſit ambitioſus operantis animus. Ratio eſt quia nulla ex ſupradictis actionibus, eſt ita exteriùs manifeſta ex ſe, vt poſſit colligi animus prauus ambiendi:

biendi : ſed dum hunc prauum animum vouens non manifeſtat, non ambit, apud homines, nec prætendit, cùm ipſos omnino lateat : ergo. Sic Sanchez *lib. 6. ſum. cap.* 18. *num.* 22. & latè Palaus *diſp.* 5. *de ſtatu Relig. pun.* 5. *num.* 4. Quos citat, & ſequitur Pellizzar. *ſupra q.* 11. *n.* 252. fundamentum Suarij ex infra dicendis, conſtabit, non eſſe verum.

QVÆSTIO X.

An prætenſio indirecta dignitatum, diſtinguatur à prætenſione directa?

NEgat Sanchez loco citato, *num.* 23. aſſerens, idem penitus eſſe, nullamque eſſe inter illas diſtinctionem, ſed pro maiori virij huius exterminatione, additum eſſe illud verbum; *nec indirectè.* vt ſic intelligant vouentes, quàm ſtrictè illis hæc ambitio interdicatur : vt cum Hiſpanè dicimus : *Ni os paſſe por penſamiento hazer eſto.* Id probat ex doctrina Suarij, *tom.* 5. *in* 3. *p. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 23. & ex Caiet. *in ſum. verbo excommunicatio, cap.* 7. *n.* 15. & 17. Hæc Sanchez; licet alio modo ſtatim referendo, poſtea reſpondeat.

Sed longè multò probabilius, Reſpondeo diſtingui inter ſe, eſſeque valde diuerſas. Probatur. Quia cum in variis Ordinibus fiat votum non ambiendi dignitates, aut prælationes, vt ſupra *q.* 1. vidimus. In aliquibus eorum voto expreſsè apponuntur particulæ *directè, vel indirectè*, vt in noſtra Congregatione, Societate Ieſu, & in aliis, quod eſt ſignum per votum, aut iuramentum non ambiendi dignitates, vt ſic, non prohiberi procurationem dignitatis factam indirectè, alioqui non eſſet neceſſe, quod tales clauſulæ exprimerentur in formulis, quibus emittitur tale votum, aut iuramentum. Sic Pellizzarius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 5. *ſect.* 4. *q.* 7. *num.* 157. Suarez, Palaus, & alij, mox citandi.

QVÆSTIO XI.

Quid ſit prætenſio dignitatis directa: Quidvè indirecta?

REſpond. dicendum quod varij variè huic quæſtioni ſatisfacere ſatagunt. Nam in primis quidam dicunt, quod *prætenſio directa* dignitatis, aut prælationis eſt illa, qua quis per propriam perſonam prætendit apud eum, qui dignitatem, aut prælationem conceſſurus eſt : *Indirecta verò*, qua quis medio alio prætendit. Sic Palaus *diſp.* 5. *cit. pun.* 5. *n.* 5. Cuius modum dicendi refert, & non impugnat Pellizzar. *ſect.* 4. *cit. ſubſectione* 3. *q.* 5. *n.* 233. *verſ. Addit. Caſtro Palaus.*

Secundo Reſpondet Sanchez *n.* 24. *citato*, illam poſſe dici *directam* prætenſionem, quando expreſſis verbis, vel ſignis, dignitas prætenditur. *Indirectam* verò, quando non ita expreſsè, ſed alio prætextu, alioquè ſimulato colore procuratur. Sicut (inquit Sanchez) dum Clemens VIII. in ſua Extrauag. *de largitione munerum*, Regularibus prohibita; interdixit illis eam largitionem, ſiue directam, ſiue indirectam, declarant Soſia in eius expoſitione *n.* 73. & Sorbus *in compend. Mendicant.* 1. *p. verbo, dare.* vt donatio directa ſit, quæ claris verbis ſit; indirecta autem, quando reuera eſt donatio, ſed alio quæſito colore palliata, ac ſimulata : vt cùm Religioſus rem ſibi oblatam, taciteque à ſe acceptatam, iubet alij dare : vel ſi prætextu mutui, aut commodato aliquid donaret, animo nunquam repetendi. Sic Sanchez. Sic ergo in propoſito caſu (pergit Pellizzarius) tunc dicetur Religioſus procurare dignitatem directè, quando verbis expreſſis petit promoueri ad aliquam Prælaturam, ſiue ſæcularem, ſiue regularem: & quidem ab eo cuius eſt illum promouere : indirectè autem quando v. g. ex vna parte proponeret Superiori neceſſitatem alicuius promotionis, & ex alia, à partium inductione, oſtenderet in eo Monaſterio, aut prouincia, non extare vllum, qui ad eam dignitatem ſit æquè habilis, ac ipſe : ſiquidem hoc eſt tacitè dicere, vt eam dignitatem ſibi conferat, & non alij. Huc vſque Pellizzar. *tr.* 4. *cap.* 5. *ſect.* 4. *q.* 7. *num.* 148.

Ego autem Reſpondeo dicendum, quod ex his duobus modis explicandi prætenſionem directam, & indirectam, melior ſit hic ſecundus, vt ex ſe patet, & ex mox dicendis amplius patebit. Sit ergo.

QVÆSTIO XII.

An, noſtri Diſcalceati agant contra hoc votum, procurando prælationes, non per ſemetipſos, ſed per alios?

REſpondeo tanquam certum : Quod ſic. Quia id expreſſe vouent, vt conſtat ex formula, qua in emiſſione huius voti vtimur, quam habes ſupra *quæſt.* 1. aliàs fruſtra ponerentur illa verba, *per me*, aut, *per alios* : vt probat Pellizzar. *cap.* 5. *cit. ſect.* 5. *q.* 7. *n.* 147. *ver. Confirmatur.*

QVÆSTIO XIII.

An etiam peccent contra hoc votum, ſi dicti noſtri Religioſi, ſcientes alios nomine ipſorum, eis procurare aliquam prælaturam, non impediant, cum facile poſſint?

AFfirmandum videtur, eo quod videantur per alios procurare prælaturas, & quærere dignitates, cùm id per alios fieri ſciant, & non impediant.

Sed omninò Reſpondeo tunc non peccare contra hoc votum; cum per hoc ſolùm quod ſciant, alios nomine ipſorum eis procurare prælaturas, & dignitates, minimè dicantur procurare per alios directè, nec indirectè. Patet, quia, vt conſtat ex ſupra habitis, quærere & procurare prælaturas, importat quendam influxum, & cauſalitatem, circa effectum obtinendi illas : atqui in hoc caſu dicti Religioſi vouentes, ſolùm ſe habent negatiuè, & permiſſiuè ad hoc, quod alij ipſis procurent prælaturas, & dignitates; quæ, ſicut non exprimuntur in emiſſione huius voti, ita nec per illud prohibentur. Sic in ſimili docet Pellizzar. *tract.* 4. *diſp.* 5. *ſect.* 4. *q.* 8. *n.* 149.

QVÆST.

QVÆSTIO XIV.

An ad minus, peccent contrà hoc votum noſtri Religioſi, ſi apud ſuos Superiores ſe iuſtificent de exceſſibus ipſis obiectis, ne aliàs impediantur ab obtinendis dignitatibus Religionis?

AFfirmandum videtur. Quia actionibus externis videntur quærere dignitates, & prælaturas; quod ad minus prætenſio indirecta debet exiſtimari.

Sed omninò Reſpondeo nec hos contra votum peccare, adhuc indirecta prætenſione; dummodo nil aliud agant ad conſequendam Prælationem. Conſtat ex dictis *q.7.* & rationem reddit Pellizzar. quia auferre ea quæ poſſunt obſtare conſecutioni dignitatum, non eſt influere circa effectum obtinendi dignitatem, neque per actionem aliquam moralem effectiuè mouere Prælatum ad exercitium actus conferendi prælaturam, quod prohibetur per hoc votum; ſed ſolùm mouere obiectiuè Prælatum ad ſui electionem (vt ex Suario & aliis diximus ſupra *quæſt.*8.) Sic ille *q.9.n.*150. Suarez, Sanchez, & Palao, vbi ſupra.

QVÆSTIO XV.

An, noſtri Diſcalceati peccent contra hoc votum, ſi curent diſpenſari, ſuper inhabilitate ad prælaturas, ex delicto aliquo incurſa?

REſpondeo ex dictis quod non, etiamſi id faciant, eo animo, vt talis inhabilitas ipſis non obſtet, quo minus aliunde poſſint promoueri ad prælaturas Religionis. Ratio conſtat ex dictis. Quia licèt in aſſignato caſu, videatur interuenire aliqua procuratio dignitatis indirecta, tamen cum ſit valde remota, & ex ſe indifferens ad declarandam intentionem illam ambitioſam, aut aliquid aliud, ideo per illam actionem minimè violant votum. *Confirmatur* hoc argumentum: quia probabiliter præſumi poteſt à Prælatis, procurari à ſubditis ablationem illam inhabilitatis, non ad obtinendam proximè dignitatem, ſed ad tollendum dedecus Religioſis, proueniens ex dicta inhabilitate, vt ex Sanchez diximus *quæſt.* 7. Et tenet in ſimili Pellizzar. *q.* 13. *num.* 154. Qui à fortiori infert, & benè, multo minus violari hoc votum, ſi Religioſi abſtineant à delicto prohibito, ſub pœna inhabilitatis ad Prælaturas, ne alioqui fiant incapaces prælaturatum, ſiquidem per hoc, nullo modo procuratur dignitas, neque directè, neque indirectè; ſed ſolum declinatur præfata inhabilitas, & dedecus ex ea proueniens.

QVÆSTIO XVI.

An, noſter Religioſus peccet, contra hoc votum, ſi conſultò procuret, promouere ad Generalatum Religioſum ſibi amicum, ea intentione, & ſpe, vt etiam ipſe ab illo poſtea promoueatur ad Prælaturam?

REſpondeo dicendum; Quod non peccet, niſi aliàs ſuam illam intentionem exterius ſufficiēter declaret ei, quem ſic curat promoueri. Quia, niſi id exterius faciat, talis prætenſio intra limites ambitionis internæ, hoc eſt, deſiderij obtinendi dignitates manet, at hac non frangitur votum, iuxta dicta *q.* 6. ergo. Sic in ſimili ex doctrina Sancij docet Pellizzar. *tom.* 2. *tract.* 4. *cap.* 5. *ſect.* 4. *q.* 15. *numer.* 156.

QVÆSTIO XVII.

An noſter Diſcalceatus faciat contra votum, ſi procuret aliquod officium, ad quod regulariter ſolet conſequi aliqua prælatio?

REſpondeo, quod non faciat, etiamſi illud officium procuret animo, ac intentione obtinendi prælationi; niſi aliàs, vt nuper diximus, hanc ſuam intentionem exterius ſufficienter explicet. Quia procuratio illa officij, non eſt ex ſua natura manifeſtatiua ambitioſæ illius intentionis: ergo, ſi aliàs, non manifeſtatur, non eſt materia ad hoc votum pertinens, vt ex dictis patet. Sic Pellizzar. in ſimili *tract.* 4. *cap.* 5. *ſect.* 4. *q.* 15. *numer.* 157. vbi *num.* 158. notat, quod ad hoc, vt manifeſtatio ambitioſæ intentionis ſit contra votum, aut iuramentum, non procurandi dignitates, debeat eſſe ita moraliter certa, vt ſpectatis, conditione, vita, ac honeſtate agentis, & aliis circunſtantiis concurrentibus, ea abſque nota temeritatis, probabiliter, & prudenter vitio dari poſſit. Sic ille, ex doctrina, quam in ſimili tradit Suarez *diſp.* 12. *de cenſur. ſect.*6. *n.* 16. Legatur Pellizzar. *loco cit. ſect.* 5. *ſubſectione* 3. *q.* 5. *fine.*

QVÆSTIO XVIII.

An, Trinitarius Diſcalceatus peccet contra iſtud votum, ſi ſolum procuret eligi ad aliquam prælationem Religionis, vt redintegretur eius fama læſa; interim habens animum non acceptandi talem prælationem?

NEgandum videtur, Quia ideo Profeſſus Societatis facit contra hoc votum ſi procuret eligi ad aliquam dignitatem, etiamſi habeat non acceptandi

tandi eam, animum, quia in voto de non ambiendo dignitates, quod emittunt, expreſſe prohibetur, non ſolum, vt Profeſſus non procuret promoueri ad dignitatem in Societate (ad quod ſupponitur acceptatio dignitatis) ſed etiam, vt non procuret eligi, & ideò, vt fiat contra iſtud votum, ſufficit, vt alterutra eius pars violetur, vt benè docet Pellizzar. *cap. 5. cit. ſect. 5. ſubſect. 3. q. 8. n.* 139. Sed ſic eſt, quod in formula, qua nos emittimus hoc votum, ſolùm prohibetur procuratio, aut prætenſio prælationis, non electionis : ergo.

Sed omninò nihilominus Reſpondeo : contra votum peccare. Quia certè, verè prætendit prælationem, qui prætendit eligi in Prælatum, etiamſi habeat animum non acceptandi talem prælatiam. Quia electus, & confirmatus in ſua prælatia, verè dicitur & eſt Prælatus.

QVÆSTIO XIX.

An item, peccet contra hoc votum, ſi quis noſtræ Religionis Profeſſus procuret aliquam Prælaturam, ſolùm in bonum eiuſdem Religionis, vt ad promouendam Regularem diſciplinam, &c.?

RESpondeo vt certum : Etiam peccare. Probatur, Quia illa verba, quibus fit hoc votum; *voueo, &c. prælationem aliquam nunquam prætenſurum*, verè ſunt indifferentia ad prætenſionem tam licitam quàm illicitam : non ſecus ac vouens abſolutè caſtitatem, promittit abſtinere non ſolùm ab actibus venereis illicitis, ſed etiam à licitis matrimonij. Sic in ſimili Pellizzar. *tract. 4. cap. 5. ſect. 5. ſubſect.* 3. *q.* 9. ex Suario *tom. 4. de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 12.

QVÆSTIO XX.

An rurſus, peccet contra hoc votum, Profeſſus noſtræ Congregationis, qui curat non auferri Prælaturam iam obtentam?

RESpondeo tanquam certum : Quod non. Quia hic non procurat, aut prætendit eligi, aut promoueri ad Prælaturam, quod ſolùm prohibetur in hoc voto, vt patet ex tenore illius : non ergo erit contra eum, curare vt ab eo non tollatur Prælatura iam obtenta. Sic in ſimili Pellizzar. *loco citq.* 10. *numer.* 241.

QVÆSTIO XXI.

Quænam ſint Prælationes & quænam officia quæ ex vi huius voti prohibentur prætendi in noſtra Congregatione?

RESpondeo dicendum quod prælationes ſunt ſequentes; Miniſtri Generalis, Diffinitorum Generalium, Miniſtrorum Prouincialium & Conuentualium, Vicarij Generalis, Viſitatoris, Præſidentis, Socij Capituli Generalis.

Officia verò per conſtitutiones prætendi prohibita ſunt officium Generalis Procuratoris in vrbe Roma, & officium Procuratoris generalis in Hiſpania. Sic conſtat ex his, quæ de hoc voto noſtro refert Pellizzarius *tom. 2. tract. 4. cap. 5. ſect.* 10. *q.* 3. ſed non ita clarè.

---

§. II.

De ſecunda parte huius noſtri voti, nempe; de non prætendendo extra Religionem prælationem vllam, neque oblatam acceptando, niſi præcepto illius qui id præcipere poteſt.

QVÆSTIO XXII.

An huiuſmodi votum ſit ſolemne, & quis ſit eius finis, quæuè illius materia?

RESpondeo breuiter ex dictis. Quod verè ſit ſolemne, vt manet probatum *q.* 3. *Finis* verò eius eſt, relegare à noſtra Congregatione, abominabile ambitionis vitium, & in ea conſeruare ſpiritum humilitatis. Ideóque tale votum, communiter vocatur humilitatis votum. *Materia* autem eſt, non prætendere directè, vel indirectè, nec per ſe, nec per alium, Prælationem vllam extra Religionem, nec acceptare etiam oblatam, niſi interueniat præceptum eius, qui præcipere poſſit. Patet ex ipſa formula vouendi, relata *q.* 1.

QVÆSTIO XXIII.

An noſtri Diſcalceati, vi huius voti prohibeantur prætendere, & acceptare, tam Prælatias, quàm officia, extra Congregationem?

AFfirmandum videtur. Quia communi vſu multarum Religionum, & multorum Decretorum Pontificiorum, nomine officij veniunt prælationes, & dignitates, vt notant Lezana *tom. 2. cap.* 13. *n.* 7. & Portel. *in dub. Regul. v. officia Ordinis, in Addit. n.* 2. ergo è contra, nomine prælationis, venient officia : ergo quamuis in formula, qua in noſtra Congregatione emittitur hoc votum, ſolum prohibeatur

Digitized by Google

beatur prætendere Prælatias, & acceptare oblatas, nomine *prælationis* intelligi debet,& officium.

Sed Reſpondeo dicendum:Non prohiberi dictis Diſcalceatis ex vi voti quod emittunt, prætendere, aut acceptare aliquod officium, extra Religionem. Quia ſolùm vouent, non prætendere prælationem, extra congregationem; nec acceptare oblatam,vt ſupra eſt habitum: atqui nomine prælationis, non veniunt officia propriè dicta: ergo. *Confirmatur* clarè ex ſimili omnino voto, quod emittunt Profeſſi Societatis, vouent enim, *nunquam curaturos, aut prætenſuros intra, aut extra Societatem prælationem aliquam, vel dignitatem, &c. niſi coactos obedientia, &c.* Sed ſic eſt, quod ex vi huius voti, non eſt prohibitum illis prætendere aliqua officia intra, aut extra Societatem: ergo nec nobis erit. Minorem docet Palaus *tract. 16. diſp. 5. de ſtatu Relig. pun.5.n.6.* his verbis: Ex dictis infertur, non eſſe contra hoc votum, prætendere eſſe Procuratorem deſignatum in Congregationem generalem,eſſe Aſſiſtentem,eſſe Miniſtrum, eſſe Prædicatorem, & Lectorem Theologiæ, quia hæc omnia officia ſunt non dignitas,neque prælatio, & tradit Sanchez, & Suarez, ſupra, qui de officio Procuratoris ſatis inclinat ſub voto debere comprehendi, ob poteſtatem quam ſuſcepit, Societatem gubernandi,& Generalem eligendi. Hæc ille. Et etiam Pellizzar. *tract.4.cap.5.ſect.5 ſubſect. 3. quæſt.6.*

QVÆSTIO XXIV.

Quid intelligatur hîc nomine Prælationis, quam dicti Diſcalceati, prohibentur extra Congregationem prætendere, aut acceptare, &c.?

RESpondeo quod nomine *Prælationis*, hîc, intelligatur Epiſcopatus, Abbatia habens iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, Vicariatus generalis Epiſcopi, & ſimilia habentia in foro externo iuriſdictionem in ſubditos. Sic explicando votum ſimile, quod emittunt Patres Societatis, docet Pellizzarius *loco citato, ſect. 5. ſubſect. 4. q. 7.* ex Thoma Sanchez *lib.6.ſum.cap.18.n.28.*

QVÆSTIO XXV.

An, ex vi huius voti, prohibeantur dicti Diſcalceati, prætendere Cardinalatum?

NEgandum videtur. Quia ex vi huius voti ſolùm prohibentur noſtri Religioſi prætendere prælationes, extra Religionem: ſed Cardinalatus ex ſe caret prælatione: ergo. *Confirmatur.* Quia ideo Patres Societatis Ieſu nequeunt prætendere Cardinalatum, quia non ſolum vouent, non prætendere prælationes, ſed nec dignitates vllas, & ſub nomine dignitatum comprehenditur Cardinalatus, aut alia dignitas in Eccleſia aliqua,etiamſi prælatione careat, vt docent Pellizzarius,& Sanchez *locis citatis.* atqui noſtri Diſcalceati ſolùm vouent, non prætendere prælationes,ſub cuius nomine non venit Cardinalatus: ergo.

Sed vt mihi certum Reſpondeo, prohiberi, ex vi voti. *Primo* quia dato quod Cardinalatus careat Prælatione, gaudet tamen poteſtate eligendi ſummum Pontificem,Cardinalibus namque ſolis incumbit Papam eligere,quod ſufficit,vt, iuxta placitum ſapientiſſimi Suarij relatum *quæſt.23. fine*, comprehendatur Cardinalatus,ſub nomine Prælationis. *Secundo.* Quia maior eſt ratio ad hoc, vt comprehendatur ſub iſto voto,Cardinalatus, quàm prælationes, etiam Epiſcopales; tum quia Cardinalatus eſt prima dignitas poſt Pontificatum,& maior Epiſcopatu,non ordine, ſed poteſtate,vt docent Vaſquez *in 3.p.diſp. 262.cap.5.* & Bellarmin. *tom.1.lib.1.cap.16.* & latè Azor *tom.2.lib.4.c.1.* & alij communiter:ergo maiorem habet expetibilitatem,ergo à fortiori prætendi ab his,qui hoc humilitatis voto aſtringuntur,minimè quit. *Tertiò.* Quia multoties dignitas confunditur cum prælatia, vt docet Palaus *n.6.* citato: Imò vt docet Pellizzar. *tract.4.ſect.9.ſubſect.1.q.9.n.481.* Loquendo de hoc voto quod Auguſtiniani Diſcalceati emittunt, nomine prælaturarum, Eccleſiaſticæ(ſaltem) dignitates veniunt:ergo &c.

QVÆSTIO XXVI.

An, item prohibeantur noſtri Religioſi prætendere promoueri ad Parochiam alicuius Eccleſiæ?

AFfirmandum videtur. Quia Parochi verè dicuntur Prælati,cum habeant curam,& præſint ſuis Parochianis in foro animæ. Id conſtat ex cap. *Tua,de Cler. ægrot.* & docet ex Panormit. Silueſt. *verb. Prælatus,n.1.* ſed in forma,qua emittimus hoc votum humilitatis,abſolutè prohibetur, prætendere prælationem vllam: ergo.

Sed abſolutè Reſpondeo non prohiberi. Quia officium Parochi,nec propriè eſt prælatio,nec dignitas; ſed ſolum largè, vt notat Silueſt. loco citato: ergo abſque violatione voti poteſt curari,& prætendi. Sic loquendo de voto eodem, quod emittunt Patres Societatis Ieſu,tenet Sanchez *lib.6.ſum.cap. 18. n. 28.* ibi: vnde Profeſſi intendentes eſſe alicuius Eccleſiæ Parochi,non agerent contra hoc votum: quia officium Parochi,non eſt prælatio, nec dignitas. Sic ille. Et ex illo,Pellizzar. *tract.4.cap.5.ſect. 5. ſubſect. 4. q.7. num.251.*

QVÆSTIO XXVII.

An, noſtri Diſcalceati, vi dicti voti prohibeantur procurare, vel oblatam acceptare prælationem Regularem alterius Ordinis, adhuc manentes Profeſſi proprij Ordinis?

REſpondeo abſolutè, Prohiberi. Probatur. Quia nos vouemus, non prætendere aliquam prælationem,extra Congregationem,nec acceptare illam, ſine præcepto illius, qui præcipere poteſt: ſed Prælatio alterius Ordinis, verè eſt Prælatura, extra Congregationem: ergo. Legatur de ſimili quæſt. Pellizzar. *tract.4.cap.5.ſect.4.q.16.n.159.*

QVÆSTIO XXVIII.

An, obligatio huius noſtri voti de non procuranda, aut acceptanda prælatione, extra Religionem; duret, etiam caſu, quo quis ex noſtris tranſeat ad aliam Religionem, in qua non emittitur tale votum?

RESpondeo: durare. Quia ſic conſtat ex Decreto de hac re edito ab Vrbano VIII. relato in Bullario *tom. 4. conſtit. in ordine* 140. In quo ſtatuitur, Regulares, qui vltra tria vota ſubſtantialia Religionis, emittunt votum, promiſſionem, ſeu iuramentum, de non petenda, aut acceptanda extra Religionem, Superioritate, aut dignitate; per quamcumque ipſorum tranſlationem, ſeu Habitus priuationem, aut dimiſſionem, ab huiuſmodi voto, promiſſione, ſeu iuramento, nullatenus liberari. Imò ſic tranſlatos, expulſos, vel priuatos, remanere incapaces quarumcumque dignitatum huiuſmodi, & inhabiles ad illas petendas, ac obtinendas, perinde ac ſi tranſlati, expulſi, ſeu à delatione habitus liberati, ſeu priuati non fuiſſent. Sic in ſimili loquendo de iuramento, quod de hac re faciunt Bernabitæ (vt *q. 1.* vidimus) docet Pellizzar. *loc. cit. q. 20. n. 166.* & latiùs loquendo de voto, quod Carmelitæ Diſcalceati emittunt *cap. 5. ſect. 6. q. 12. num. 381.*

QVÆSTIO XXIX.

An ſaltem dictus ex noſtris Religioſus, ſi tranſeat ad aliam Religionem, poſſit in ea procurare, & prætendere Prælaturas illius Ordinis ad quem tranſiuit?

AFfirmandum videtur: eo quod in dicto decreto Vrbani ſolum fit mentio, de voto, promiſſione aut iuramento, de non petenda, nec procuranda, nec acceptanda aliqua dignitate, aut Superioritate extra Religionem, nulla omnino mentione facta de dignitatibus, & Superioritatibus intra Religionem non petendis, aut acceptandis: ergo ſi Religioſus noſter tranſeat ad aliam Religionem, & ibi profiteatur, abſque violatione ſui voti poterit petere & procurare, prælaturas illius Ordinis, ad quem tranſiit.

Sed abſolutè Reſpondeo, non poſſe. Quia licèt contrarium eſſet verum in ea Religione in qua ſolum fieret votum, aut iuramentum non ambiendi dignitates, aut Superioritates, extra Religionem, non tamen in Religione noſtra, & aliis multis, in quibus fit votum non ſolum non ambiendi extra, verum neque intra Religionem, Prælationes. Ratio eſt, quia huiuſmodi votum ſemper durat, etiamſi vouens ad aliam Religionem tranſeat. Legantur Diana *p. 5. tract. 5. Reſol. 65.* & Pellizzar. *loco citato*, & nos ſupra.

QVÆSTIO XXX.

An ſolus Pontifex ſit ille, de cuius præcepto poſſunt Religioſi noſtri recipere prælationes extra Ordinem, non obſtante hoc voto?

NEgandum videtur ex verbis quibus emittitur hoc votum, ſit enim de non acceptanda prælatione extra Ordinem, *Niſi præcepto eius, qui mihi præcipere poterit, aſtringar.* Sed ſic eſt, quod quilibet Prælatus Ordinis poteſt iure præcipere ſuis ſubditis: ergo non ſolus Pontifex illud præcipere poterit.

Sed vt certum Reſpondeo dicendum, quod ſolus Pontifex eſt de cuius præcepto tantùm, poſſunt noſtri Religioſi acceptare prælationes, extra Religionem. *Primò.* Quia talis eſt praxis aliorum Ordinum, in quibus emittitur tale votum, vt eſt Ordo Carmelitarum Diſcalceatorum, Patrum Societatis Ieſu, Barnabitarum, Diſcalceatorum S. Auguſtini, &c. *Secundò* quia Vrbanus VIII. in Conſtit. *Honorum, edita 26. Februarij* 1645. ita expreſſe declarauit, vt iam hæc noſtra reſponſio ſit indubitata, vt ſæpè fatetur Pellizzar. præcipuè *cap. 5. citato, ſect. 5. ſubſectione 4. q. 9.* & *ſect. 9. q. 7. num.* 478. Sanchez *lib. 6. ſummæ, cap.* 18. *n.* 36. Suarez *tom. 4. de Relig. tract.* 10. *lib. 6. cap. 8. n. 16.* Lugo *lib. 3. Reſponſ. moral. dub. 4.* Prado *cap. 31. de voto, q. 2. §. 6. num. 72.*

QVÆSTIO XXXI.

An Religioſus noſtræ Congregationis, poſſet licitè acceptare prælationes extra Religionem, ſi Papa id ei præciperet, abſque iuſta cauſa?

NEgat Hugo, relatus ab Hoſtienſ. *in ſumma tit. de voto, n. 4.* vbi docet, quod ſi emiſſo hoc voto, iuberetur Religioſus à Papa acceptare Epiſcopatum, abſque vlla Eccleſiæ neceſſitate; tunc non deberet obtemperare Papæ, quaſi præcipienti aliquid, contra votum, abſque iuſta cauſa.

Sed vt certum Reſpondeo dicendum, quod poſſet licitè acceptare prælationem. Quia in dicto voto emiſſo à Religioſo, cenſetur excluſa authoritas Papæ contrarium præcipientis: & ideò nihil contra votum agitur acceptando prælationem eius, quomodocumque præcipientis mandato. Sic loquendo de voto Societatis, Sanchez *lib. 6. cap. 18, n. 38.* ex Hoſtienſi, Abulenſe, & Aſtenſi. Quos ſequitur Pellizzar. *tract. 4. cap. 5. ſect. 5. ſubſect. 4. q. 10. num. 257.*

QVÆSTIO XXXII.

An ſi Pontifex præciperet, ſub peccato veniali tantum, alicui Religioſo noſtro, vt acceptaret Prælatiam, poſſet licitè eam acceptare?

RESpondeo dicendum. Quòd non ſolùm poſſet, ſed teneretur. Quia tunc verè diceretur aſtringi præcepto eius, qui præcipere poteſt. Sic in ſimili docet Pellizzar. *c.5.cit.ſect.5.ſubſect.4.q.9.verſ.Addo,n.255.* Quod ampliùs confirmabitur ex dicendis *quæſt.ſequenti.* Sit ergo.

QVÆSTIO XXXIII.

An, requiratur, quod Pontifex iniungat præceptum formale, ad hoc vt noſter Religioſus licitè poſſit accipere prælationes extra Religionem?

AFfirmandum videtur ex forma emittendi huiuſmodi votum; cum vouens dicat non admiſſurum prælationes, extra Religionem, niſi caſu, quo *aſtringatur præcepto eius, qui id præcipere poteſt*: ergo neceſſarium eſt, quod, vt acceptet, formale præceptum, illi Papa iniungat. Et ideò in caſu ſimili, ſic ſenſit Auerſa, citatus à Pellizzario, infra.

Sed probabiliter certè Reſpondeo, non requiri. Quia propterea (ait Pellizzarius) votum ſtrictè explicandum eſt, quantum fieri poteſt, ſalua verborum proprietate, ac communi intelligentia, vt ſic maximè caueatur periculum peccandi: id autem fit interpretando votum ſtrictè, itavt obliget minus quàm fieri poſſit: cum ergo in propoſito caſu, non poſſit Religioſus acceptare Prælationem, extra Religionem, niſi interueniente præcepto Papæ, & tale præceptum poſſit eſſe, vel ordinarium, vel proprium ac rigoroſum, dicendum eſt, ad hoc ſufficere præceptum ordinarium, cum ſic tanto facilius euitetur violatio voti in acceptanda prælatione oblata. Sic ille. Loquendo de voto Societatis; *loco cit. q.11.n.* 260. & loquendo de voto Clericorum Minorum *cap. 5. ſect.7.q.8.num.392.*

QVÆSTIO XXXIV.

An item ſufficiat ad acceptandam licitè prælatiam, extra Religionem, quod Papa ſimpliciter ordinet, vt Religioſus illam accipiat?

NEgant, loquendo de voto quod emittunt PP. Societatis, ſuus ſapientiſſimus filius Suarez *tom.4. tract.*10. *lib.*6. *cap.*8. *num.* 16. quem ſequitur Pellizzar. *loco cit. n.*262. eò quod in ſuis Conſtitut. *p. 9. cap. 4. lit. B. in declarat.* dicatur expreſsè de Generali Societatis, quod ſi Papa ordinet eum recipere aliquam dignitatem, non tamen ita abſolutè imperando, vt oſtendat, ſe velle eum ad tale officium admittendum obligare, non poteſt illud admittere ſine conſenſu Societatis, &c. eum tamen eadem ſit

ratio de aliis Profeſſis Societatis, adeoque in illis militet eadem iuris diſpoſitio, iuxta regulam: vbi militat eadem ratio. Sic illi. Quod verum ſentio loquendo de ſuis Profeſſis; ſed loquendo ego de noſtris.

Reſpondeo probabiliter: ſufficere. Quia probabile videtur, vt innuit Suarez loco citato talem caſum comprehendi ſub ea exceptione *niſi aſtringar præcepto eius, qui mihi præcipere poteſt.* Et certè ipſe oppoſitum ſolùm tenet, ex eo quod aliter in ſuis Conſtitutionibus declaretur, & diſponatur. Cum ergo in noſtris nullo modo id fiat, non militat eadem ratio.

QVÆSTIO XXXV.

An, deinde, ſufficiat ad acceptandam Prælationem, extra Religionem, noſtro Profeſſo, quod, iudicio Prudentum, id iudicetur magis expediens, tum bono publico, tum bono ipſius Profeſſi?

REſpondeo non ſufficere, ſi non interueniat præceptum Papæ. Quia clarè eſt contra votum à ſe emiſſum, vt conſtat ex formula, qua emittitur. Sic Sanchez loquendo de voto ſuæ Societatis, *lib.6.ſum. cap.* 18. *num.* 37. Qui id probat ex Soto *lib.* 10. *de iuſt. q. 2. art. 2. concl.* 3. eo quod quamuis in caſu propoſito, melius eſſet, ſecluſo voto, acceptare dignitatem in ordine ad ſpiritualem proximorum vtilitatem; non eſt tamen melius in ordine ad acceptantem, ob pericula, quibus ſe exponit recipiendo dignitatem: non tenemur autem cum tanto periculo noſtro ſpirituali procurare bonum commune, niſi præcepto cogente. Sic ille, qui aliis rationibus id confirmat. Pellizzar. *tract.4.cap.5.ſect.5. ſubſect. 4. q. 12. num.* 262.

QVÆSTIO XXXVI.

An ſaltem poſſit Religioſus noſter, acceptare dignitates, v. g. Epiſcopatus Indicos, vel Iaponenſes, abſque præcepto Pontificis?

AFfirmat Sanchez, (loquendo de voto ſimili ſuæ Societatis) *lib. 7. ſummæ, cap.29. num.67.* dicens, votum hoc non ambiendi prælatias aut dignitates extra Ordinem, intelligendum eſſe de iis tantum dignitatibus, quibus honor, & opes annexæ ſunt, non item de Epiſcopatibus Æthiopia, & ſimilibus, quibus cum oneribus paupertas adiuncta eſt. Et de quibus verificatur illud Pauli 1. ad Timot. 3. *Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat.* Huius ſapientiſſimi Doctoris ſententiam refert Layman in *qq. Canon. num.* 192. & non reiicit.

Sed longè probabiliùs Reſp. Non poſſe talem dignitatem acceptare, ſine præcepti Pontificij interuentione. Sic Suarez *tom.4. de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.8.n.25.* Qui & probat. *Tum* quia votum generaliter factum eſt, ac proinde generaliter eſt intelligendum. *Tum* etiam, quia in caſu propoſito nulla eſt neceſſitas aliter faciendi, cum facile ſit Pontifici præceptum ponere, ſi omninò vult vt acceptetur. Sic ille. Quem citat, & ſequitur Pellizzar. *tract.4. c. 5. ſect.5.ſubſect.4.q.13.num.*263.

QVÆSTIO XXXVII.

An, Religioſus noſter, aut Profeſſus Societatis &c. qui iam ex legitima diſpenſatione promotus eſt ad aliquam dignitatem, extra Religionem: v. g. ad Epiſcopatum; poſſit, abſque violatione voti, procurare aſcenſum ad Superiorem Dignitatem, v. g. ad Cardinalatum; & acceptare illam, ſine præcepto Pontificis?

NEgandum videtur. *Tum* quia votum huiuſmodi non ambiendi dignitates, aut Prælationes extra Religionem, abſolutè fit, & eſt ex natura ſua perpetuum, vt indicant illa verba formæ: *Nunquam pretenſurum vel oblatam acceptaturum*: & non extinguitur per Superiorem dignitatem. *Tum* etiam: quia hoc videtur tenendum poſt decretum Vrbani VIII. (de quo ſupra *quæſt.* 10.) quo ſtatuitur votum non ambiendi extra Religionem, quod faciunt aliqui Religioſi, durare poſt quamcumque illorum tranſlationem.

Sed nihilominus Reſpondeo dicendum, quod tunc iam poſſit procurare aſcenſum ad Superiorem dignitatem, &c. ſine violatione voti. Quia ſenſus dicti voti eſt, non procurandi, vel acceptandi tranſitum à Religione, ad dictas dignitates: igitur ſemel facto tranſitu, ex legitima diſpenſatione, ceſſat omnino obligatio voti iſtius, ob ſubtractionem materiæ: cum ſit iam omnis alius tranſitus diuerſæ rationis; vtpotè tranſitus Religioſi non iam perſiſtentis in puro ſtatu Religioſi, ſed iam promoti ad Prælationem non Regularem, & ideo non comprehenditur ſub iſto voto, adhuc poſt decretum Vrbani. Sic Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 9. *n.* 13. Et poſt decretum Vrbani, ſic Pellizzar. *tom.* 2. *tract.* 4. *cap.* 5. *ſect.* 4. *q.* 20. *verſ. Difficultas, n.* 168. *& ead. ſect.* 5. *ſubſect.* 4. *q.* 14. *n.* 246. *&* 265. Paſquallg. *in ſuis deciſ. moralib. deciſ.* 278.

QVÆSTIO XXXVIII.

An dicti Religioſi poſſint acceptare Prælationes extra Religionem, ſi id eis Pontifex præcipiat, ſub cenſura aliqua Eccleſiaſtica: v. g. ſub pœna excommunicationis?

REſpondeo, non ſolum poſſe: ſed teneri. Quia ſub hac pœna præcipien-, implicitè, & conſequenter præcipir, ſub pœna peccati; ſiquidem pœna Eccleſiaſtica propriè dicta, non inuritur ſine aliquo peccato. Addo ex ſupra dictis, quod vt dicti Religioſi acceptent Prælatias, ſufficit, qnod id ſimpliei mandato præcipiatur à Papa. Sic Pellizzar. *ſubſect.* 4. *cit. q.* 17. *n.* 275.

QVÆSTIO XXXIX.

An dicti Religioſi violent votum non acceptandi, ſi acceptent aliquam Prælationem extra Religionem, non abſolutè, ſed conditionaliter, ſi id eis præcipiatur à Papa?

AFfirmandum videtur. Quia in tali modo acceptandi, verè datur acceptatio própria, licet ex ſuppoſitione: ergo.

Sed Reſpondeo, non violare. *Tum*, quia talis acceptatio ſimpliciter loquendo, non eſt acceptatio vi iſtius voti. *Tum* etiam, quia hypotheſis illa, ſub qua fit talis acceptatio, ſe habet tanquam conditio conferens totam malitiam ab actu: Nam huiuſmodi conditiones, quando, ſunt de rebus non intrinſecè malis, faciunt omninò actum licitum, vt benè Sanchez *lib.* 1. *ſum. cap.* 2. *num.* 24. ergo. Sic Pellizzar. *loco cit. q.* 18. *n.* 176.

QVÆSTIO XL.

An ſaltem, dicti Religioſi, per talem modum conditionalem acceptandi dignitatem, violent votum non prætendendi illam, extra Religionem, quod pariter cum alio emittunt?

REſpondeo, dicendum, quod ſic. Quia dicti Religioſi verè vouent; nec directè, neque indirectè, nec per ſe, nec per alios vllam Prælationem, aut dignitatem extra Religionem procurare, aut prætendere: ſed ſic eſt, quod in tali modo acceptandi, ſaltem inuenitur procuratio indirecta; quippè ſic acceptantes, certos ſe reddunt dignitatem ſibi oblatam fore ſuam; & ſic aliquo modo procurant. Præſertim cum ſuum deſiderium, & appetitum acceptatione externa, licèt conditionali, exterius explicent: ergo. Sic Pellizzar. *loco citato, verſ. dubium eſſe, n.* 277. ex doctrina Sanchez *lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 19.

QVÆSTIO XLI.

An, Religioſi, qui Pontificatum ambirent, aut acceptarent, abſque præcepto; violarent votum, non ambiendi Prælationes, aut dignitates, &c.

AFfirmandum videtur, eo quod forma vouendi ſit, vt vidimus, abſoluta, & de quacumque Prælatia, aut dignitate, extra ordinem: ergo.

Sed probabiliùs Reſpondeo, tunc non violare votum. Quia probabilius eſt materiam huius voti non extendi ad Pontificatum, eo quod intentio vouentis ſolum videtur dirigi ad Prælaturas particulares, non ad illam, quæ eſt prælatio vniuerſaliſſima. Sic Suarez *cap.* 9. *citato, à n.* 14. Qui id latè probat. Et Pellizzar. *ſubſect.* 4. *cit. in fine.*

QVÆSTIO XLII.

An noſtri Religioſi violarent votum non ambiendi prælationes, ſi procurarent dignitates ſæculares, v. g. Gubernationem alicuius Ciuitatis, &c.

AFfirmandum videtur. Quia finis huius voti, non minùs habet locum in dignitatibus ſæcularibus, quàm Eccleſiaſticis: ergo de vtriſque debet intelligi votum non ambiendi Prælationes.

Sed probabiliter reſpondeo quod non violarent. Quia nos vi huius voti ſolum prohibemur ambire Prælationes, vt conſtat ex illis verbis, *vllam prælationem pratenſurum*: ſed probabile eſt, quod nomine Prælationum, non veniunt dignitates ſæculares, ſed tantum Eccleſiaſticæ: ergo ad has ſolum extendi votum debet. Sic in ſimili Pellizzar. *tom. 1. tract. 4. ſect. 9. ſubſect. 2. q. 9. n. 481.*

QVÆSTIO XLIII.

An caſu, quo in Capitulo noſtro generali de nouo declaretur officium aliquod Religionis comprehendi ſub hoc voto non ambiendi; tali declarationi ſubiiciantur Religioſi, qui ante illam, votum hoc emiſerunt?

REſpondeo dicendum quod verè ſubiiciantur. Quia officia de nouo declarata, verè continebantur ſub tali voto, quamuis non ita explicitè ac diſtinctè. Conſtat ex illis verbis: *voueo me officium per Conſtitutionem pratendi prohibitum nunquàm pratenſurum*, &c. Sic Pellizzar. *in ſimili loco citato, quaſt. 10. num. 497.* & alij apud ipſum. Legantur à nobis ſupra dicta *diſp. 26.*

QVÆSTIO XLIV.

An obligatio huius voti extendatur ad illos, qui, ante editionem Conſtitutionis Pauli V. qua hoc votum ſtatuitur in noſtra Religione fieri, emiſerunt Profeſſionem?

REſpondeo tanquam certum: Non extendi. Quia id expreſsè colligitur ex ipſa conſtitutione Pauli V. in qua ita habetur: *Statuimus, & ordinamus quod dicti Congregationis Fratres, qui de cætero profitebuntur, vltra alia vota, tempore eiuſdem Profeſſionis, emittenda, aliud votum etiam emittant.* Quibus ex verbis conſtat ligari dicto ſtatuto, ſolum illos, qui poſt profeſſuri ſunt. Quod confirmatur ex aliis verbis eiuſdem conſtitutionis, nempe, *Profeſſi tamen ſi voluerint, iuxta eamdem formam, idem votum emittant.* vbi clauſula illa, *ſi voluerint*, clarè indicat illos ad id non teneri. Ego igitur, qui ante acceptationem huius Conſtitutionis Pauli V. profeſſus ſum *anno 1612.* die 13. Martij, non tenebar ad emittendum hoc votum: emiſi tamen, omninò liberè, & voluntariè, anno ſequenti 1613. in noſtro Conuentu Toletano. Sic Pellizzar. tenet loquendo de hoc noſtro voto, *tom. 2. tract. 4. cap. 5. ſect. 10. q. 8. n. 506.*

QVÆSTIO XLV.

An tranſgreſſionibus huius voti non ambiendi, ſint impoſita aliqua pœna in noſtris Conſtitutionibus?

REſpondeo eſſe impoſitam pœnam priuationis officij, & Prælationis, vociſque actiuæ, & paſſiuæ per triennium: vt habetur *cap. 1. Conſtitut. §. 4. iuncto cap. 31. §. etiam 4. num. 1.* Hæc eſt pœna principalis.

QVÆSTIO XLVI.

An ad incurrendam hanc pœnam, requiratur ſententia declaratoria criminis?

REſpond. requiri. Quia iuxta noſtras Conſtitut. *cap. 31. & §. 4.* citato, non incurritur vlla pœna ante ſententiam iudicis, niſi aliter expreſſe dicatur. Sic enim dicitur loco citato, *num. 1. Declaramos, que quando nueſtras Conſtituciones, ſe pone pena de ſuſpenſion, ò priuation (aunque ſea ipſo facto) no ſe entienda antes de la ſentencia de Iuez: excepto en los caſos, que nueſtras conſtituciones declararon lo contrario.*

DISPVTATIO XXVIII.

De iuramento, aut voto non ludendi.

QVÆSTIO PRIMA.

An, iuramentum, aut votum non ludendi, abſolutè præſtitum, aut emiſſum; ſit licitum, & validum, & conſequenter obligatorium?

NEGANDVM videtur. Quia ludus moderatus verè pertinet ad virtutem eutrapeliæ, vt cum S. Thoma *2. 2. q. 168. art. 2. in corpore* docent Theologi: ergo ipſius abſtinentia non videtur eſſe bona, & honeſta: ergo nec materia iuramenti, aut voti. Ob id ſic ſentiunt apud aliquos Nauarrus, & Rodriguez, infra adducendi.

Sed vt quid certum Reſpondeo dicendum, quod iuramentum, aut votum non ludendi abſolutè prolatum, verè ſit licitum, ac validum, & conſequenter obligatorium. Quia licet verum ſit, quod ludus moderatus pertineat ad virtutem eutrapeliæ; tamen quia perfectius eſt, ob mortificationem, tali ludo priuari, ideo materia eſt voti, & iuramenti. Id conſtat in cæteris honeſtis, ac licitis recreationibus aſſumptis ex cibo, & potu, & ſimilibus, quorum abſtinentia apta eſt materia voti, & iuramenti,

vt comprobat vſus ſanctorum virorum qui ſimilia vota paſſim emittunt. Sic cum communi omnium Tamburin. *lib. 3. in Decal.cap.3.§.5. n.* 58. Legantur Sanchez *lib. 3.cap.18.n.*1. Palaus *diſp.2.de iur. pun.7.§.1.n.* 1. *&* 2. Vbi benè explicat Nauarrum, & Rodriguez dicendo, hos non loqui de ludo immoderato.

QVÆSTIO II.

An iuramentum, aut votum abſtinendi à ludo modico, ſeu moderato, ſit irritum, & inualidum?

AFfirmant Rodriguez *tom.1.ſum. in 2. edit. cap.* 189. *num.* 10. & Nauarrus *in ſum.cap.*12.*n.*11. *fine.* & *lib.3. conſil.* 36. *n.* 2. *pag. mihi* 224. Dicaſtillo *lib.2.de iuſt. tract.*18. *diſp.* 1. *dub.*1. *num.* 15. Baſſæus *tom.2.v.ludus,n.*13.eſſe irritum, & inualidum, ob rationem, quæſtione ſuperiori pro ratione dubitandi, poſitam; & ideo, inquit Nauarrus, S. Pius V. tenuit in ſimili caſu diſpenſare, eo quod, cum nullum eſſet votum, nulla diſpenſandi erat neceſſitas.

Sed vt mihi certum Reſpondeo dicendum, quod tale iuramentum, aut votum de à ludo moderato abſtinendo, non ſit irritum, & inualidum; ſed validum, & obligatorium. Quod conſtat ex ratione pro noſtra ſententia nuper aſſignata. Nam revera, tale iuramentum, ſeu votum, eſt de re licita, & honeſta. Sic Sanchez *lib.1.de matrim.diſp.4.n.4.& 5. & lib.3.in Decal. cap.*18.*n.*1. *&* 2. Bonac. *tom.* 2. *diſp.4.pun.* 16. *n.* 4. Palaus, & Tamburinus *locis citatis*. Trullench, *lib.2. in Decal. cap.*1. *dub.*18.*n.*1. Mendo *lib.3. de iure Academico, q.*28. Fagundez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 26. Candidus *tom* 2. *diſquiſ. tract.de iuram. diſquiſ.*26. *art.*13.*dubit.*7.*Dicto* 10. Diana *par.7. tract.9. reſol.* 56. *verſu Dixi, niſi aliter.* Prado *cap.31.de voto, q.* 2. §. 6. *n.* 69. & alij. Imò & Baſſeus *loco cit. verſ. ſi autem.* Idem ſentit caſu, quo iurans vel vouens intendat ſe obligare ad abſtinendum à tali moderato, & licito ludo.

QVÆSTIO III.

An iurans, aut vouens abſolutè non ludere; poſſit nihilominus ludere ludo licito, & honeſto?

REſpondeo poſſe; niſi aliud coniiciatur de iurantis, aut vouentis intentione. Ratio eſt: *Tum* quia hæc videtur eſſe benigna intentio iurantis, aut vouentis. *Tum* quia iuramentum, aut votum, reſtringendum eſt ſemper, vt minus obliget, vt probat Sanchez *lib.1. de matrim. diſp.* 9. *n.* 11. *& in ſum.lib.*3. *Decal. cap.* 17. *n.* 9. *& cap.*18. *n.* 6. *fine.* Sic ipſe, & Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *pun.* 16. *n.* 4. Trullench, *lib.2.cap.*1 *dub.*18.*n.*1. Tamburinus *lib.3. in Decal. cap.3.§.5.n.*57. Baſſæus *tom.2.v. ludus, n.*13. Diana *par.* 7. *tract.* 9. *reſol.*56.

QVÆSTIO IV.

An iuramentum, aut votum non ludendi, ob vitanda iurgia, diſcordias, iuramenta, & pecuniæ prodigalitatem, obliget; & ita, vt adhuc teneatur abſtinere à ludo moderato?

REſpondeo dicendum, quod obliget; ſed non ad abſtinendum à ludo moderato; niſi caſu quo de contrario fine iurantis, aut vouentis conſtet. *Prima* pars patet ex dictis *quaſt.* 1. *&* 2. *Secunda verò*, etiam liquet, quia communiter (ſi non conſtet de contraria iurantis, & vouentis intentione) præſumi debet, tali iuramento, & voto, non comprehendi ludum moderatum, & honeſtum; cum ex hoc, illa mala minimè oriantur. Verum eſt, quod talis ludi moderati ceſſaret honeſtas (& conſequenter ad abſtinendum ab illo obligaret iuramentum, aut votum) quoties illorum malorum periculum adeſſet. Sic Sanchez *loco cit. num.* 1. *&* 3. Tamburin. *loco cit.* Palaus *de iuram. diſp.2. pun.* 7. §. 1. *numer.* 4. Mendo *de iure Academ. lib.* 3. *q.* 28. *numer.* 287. Diana *Reſol.* 56. *citata*. Legantur dicenda à nobis *tr.2. de voto, diſp.4. q.* 25.

QVÆSTIO V.

An iuramentum, aut votum præſtitum à iurante, aut vouente, ob finem carendi temporali illa ludi recreatione, quo peccata ſua puniret; obliget, etiam ad non ludendum eo ludo moderato, aut pro modico, & paruo tempore, ſaltem ſub veniali?

REſpondeo obligare, etiam ad non ludendum ludo moderato, aut pro paruo tempore, mortaliter, vel venialiter, iuxta infra dicenda. Si alias contrarium non conſtet expreſſe de iurantis, ſeu vouentis intentione. Ratio eſt. Quia licèt ludus moderatus ratione temporis, aſſumptus ob leuamen naturæ, ſit actus virtutis eutrapeliæ, vt cum S. Thoma ſupra eſt habitum: at perfectior actus virtutis eſt, carere ea recreatione ad mortificandum appetitum, & ideo aptior materia talis iuramenti, & voti: ergo quicumque ludus, ſiue magnæ, ſiue modicæ quantitatis, ſiue magno, ſiue modico tempore durans, verè comprehenditur ſub eo iuramento, & voto. Sic Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.* 3. *numer.* 3. Qui benè addit, quod in tali caſu, non eſt ſpectanda quantitas pecuniæ ludo expoſitæ, ad diſcernendum, an fractio iuramenti, aut voti ſit mortalis nec ne; ſed ſpectanda eſt ex duratione recreationis ex ludo perceptæ. Si enim (ait) modico tempore duret, modica eſt recreatio, & ideo ſola erit venialis culpa. Si autem ludus multo tempore duret, erit culpa mortalis, etſi nulla pecunia ludo exponatur: quia iurans (aut vouens) ad ſolam ex ludo voluptatem capiendam attendit. Sic ille. Cuius additum non placet Bonacinæ, loquendo de iuramento

(ſecus

(ſecus de voto) qui exiſtimat quod prædictus ſic iurans peccat mortaliter, etiamſi modico tempore ludo teneatur. Ita ille *diſp.4. q.1.punct.16.num.5.* Cum Sanchez tamen ſentiunt Fagundez, Palaus, Tamburinus, Mendo, & alij mox citandi.

QVÆSTIO VI.

An qui iurauit, aut vouit abſtinentiam à ludo ob carentiam recreationis ludi, peccet mortaliter, etiamſi modico tempore, ludo detineatur?

AFfirmat, vt vidimus Bonacina, loco nuper citato, quia (inquit) violatio iuramenti etiam in re parua eſt mortalis. Secus (ait) dicendum eſt de voto.

Sed probabiliùs longè Reſpondeo, non peccare mortaliter, ſi modico tempore ludo detineatur. Quia tunc finis intentus à iurante, ſeu vouente, non læditur notabiliter. Igitur ſi prædictus non luderet vltra duas horas, non peccaret mortaliter. Sic Palaus *diſp. 2. de iuram. punct.7. §. 1. num.6.* his verbis. Ex fine, quo motus es ad iurandum colligere debes, quis ludus ſit peccatum mortale. Si enim ex fine illo perfecto carendi ludi delectatione, & vitandi iacturam temporis iuraſti; ſpectandum eſt potius tempus inſumptum, quàm quantitas: quia magis præiudicat fini iuramenti; ſi enim vltra duas horas inſumeres, tametſi modicam luderes quantitatem, mortaliter peccares: è contra verò, ſi breui tempore ludo vacares, notabilem quantitatem exponeres, venialiter tantum peccares (*intellige, quantum eſt ex vi iuramenti.*) Sic Palaus. Quem expreſsè ſequuntur Tamburin. *lib.3.cap.3.§.5.n.60.* & Mendo *lib.3.cit. q.28. n.292.* Legantur pro noſtra concluſione Sanchez *loc. cit.* Fagundez *lib.2. in Decal.cap.26. n.3.* Trullench *lib.2. dub.18. n.2.*

QVÆSTIO VII.

An, qui ob vitandam iacturam, & prodigalitatem pecuniæ, iurauit, aut vouit, non ludere; teneatur abſtinere à ludo, non ſolum illicito, verum etiam licito?

REſpondeo teneri. Quia iactura, & prodigalitas pecuniæ, contingere etiam in ludo licito poteſt. Quare intentio iurantis vtrumque ludum comprehendit. Sic Trullench. *dub. 18. citato num. 3.* Qui & citat Sanchez, vbi ſupra; ſed hic Author id expreſsè non dicit: benè tamen Bonacina (quem non citat) *punct. 16. citato num. 5. verſu tertiò.* Candid. *diſquiſ. 16. art.13.dub.7.dicto 11.*

QVÆSTIO VIII.

An, præfatus, qui ob vitandam iacturam pecuniæ, iurauit, aut vouit, non ludere; peccaret mortaliter; adhuc ſi modicam pecuniæ ſummam ludo exponat?

AFfirmat Bonacina *loco citato.* Quia exiſtimat probabiliùs, iuramentum promiſſorium, ſeruandum eſſe ſub mortali, etiam in materia parua.

Sed probabiliùs Reſpondeo, tunc præfatum iurantem, aut vouentem, non peccare niſi venialiter, ad ſummum, (niſi aliàs ſe exponat periculo exponendi magnam pecuniæ quantitatem.) Ratio eſt, quia probabilius eſt, (vt ſuprà *diſp. 7. q.33.* & ſequentibus, eſt habitum) quod iuramentum promiſſorium in materia parua non obligat, niſi ſub culpa veniali, ratione paruitatis materiæ. Et ideò hanc noſtram concluſionem tenet Sanchez *loc. cit. n.3.* ita vt dicat, quod ſi finis iurantis, ſeu vouentis, fuit vitare pecuniæ iacturam, & prodigalitatem, tunc ludus modicæ quantitatis non ſit culpa venialis, niſi alias probabile periculum ita incaleſcendi in ludo ſit, vt magna pecunia prodigatur. Et Ratio (inquit) eſt, quia in virtute talis actus non includitur voluntas vitandi ludi in ea modica quantitate. Sic Sanchez. Quem ſequuntur Fagundez *lib.2. cap.26 num.5.* Candidus *loc. cit. dicto 12.* Trullench *n. 3.* Tamburinus *lib.3. cap.3. §.5. n. 60.* Mendo *lib.3. q.28. n. 290.* Diana *p.7. tract.9. Reſol.56.* cum Caſpenſi *tom.2.tract.18. diſp. 8. ſect.3.num.26.* Baſſeus *tom. 2. v. ludus, n.13. verſ. Quando autem.*

QVÆSTIO IX.

An, ad cognoſcendum, quænam ſit magna, aut modica pecuniæ quantitas, ludo expoſita; attendenda ſit qualitas perſonarum pecuniam exponentium?

REſpondeo, quod ſic. Nam reuera, quantitas, quæ reſpectu vnius eſt modica, reſpectu alterius poteſt eſſe grauior, & grauiſſima. Equiti enim diuiti, & nobiliſſimo, modica quantitas cenſeri debet, quod vno, vel altero die, tria vel quatuor ſcuta aurea ludendo inſumat; quæ ſi minus diues, aut operarius inſumeret, grauem, aut grauiſſimam quantitatem conſumpſiſſe cenſendus eſt. Sic Palaus *loc. citato, n.6.* quem citat, & ſequitur Mendo *n.290.* Addens, quod ſi aliquis Scholaſticus emiſiſſet iuramentum non ludendi, vt iuramentum non frangeret, per immoderationem ludi, non poſſet vltra octo, aut decem drachmas in eo exponere amittendas; dummodo non eſſet diues valdè, & ſuppeditarentur illi à parentibus pecuniæ, quas in recreatione licita expenderet. Sic ille. Sanchez *lib.3. cap.18. numer. 3. verſ. Si finis ſit.* Trullench. *lib.2.cap.2.dub.18. n.3.* Fagundez *lib.2.cap.26.n.6.* Bonac. *diſp.4. q.1.punct.16.n.5.verſ. Tertiò*

QVÆSTIO X.

An, qui iurauit, aut vouit abſolutè, non ludere; poſſit licitè, non proprio nomine, ſed alieno, (hoc eſt, pro altero) ludere?

NEgat abſolutè Bonac. *num. 5. cit. in principio.* Quia (inquit) ludus factus nomine alieno, eſt propriè ludus. Negat item Candidus *diſquiſ. 36. art. 13. dubit.* 8. *dicto* 15. telara ratione ductus.

Sed clariùs ſub diſtinctione Reſpondeo dicendum. *Primò*, ſi finis iurantis, aut vouentis, fuit tempus non amittere, ne illo occupatus, rem aliquam ſibi neceſſariam omitteret; aut vitare diſcordias ex ludo, dum domi ſero redit, ortas; tunc minimè poterit ludere pro altero, ſeu nomine alieno; quia huiuſmodi ludus verè, ſub materia, & ſub fine iuramenti eſt comprehenſus; & in hoc caſu benè Authores citati. Idem dicendum puto, ſi finis fuit, recreatione ludi ſe priuare; aut aliis malo non eſſe exemplo: quia tunc etiam ex vi iuramenti, aut voti, tenetur ad non ludendum, etiam alieno nomine: quia eadem eſt recreatio, & idem malum exemplum.

Reſpondeo *ſecundò*, ſi finis iurantis, ſeu vouentis, fuit vitare ſolam iacturam propriæ rei familiaris, tunc optimè poterit ludere nomine alieno: quia ludus pecuniæ alienæ, tunc non eſt comprehenſus, ſub iurantis, aut vouentis fine.

Reſpondeo *tertiò*. Si finis iurantis, ſeu vouentis, fuit vitare iuramenta, blaſphemias, aut cum colluſore rixas, & ſimilia, tunc Sanchez, Palao, Fagundez adhuc ſentiunt, quod poſſit ludere nomine alieno, eo quod hæc mala, regulariter, non niſi ex ira, & dolore concepto ob iacturam propriæ pecuniæ naſcantur. Sed id eſt probabile (ait Tamburinus) caſu, quo nomine alieno ludens prædicta mala non ſit ſolitus committere; ſecus ſi alias. Sic ille loco cit. *num.* 63. & Trullench, vbi ſupra.

QVÆSTIO XI.

An etiam caſu, quo quis abſolutè iurauerit, aut vouerit non ludere, & nequeat coniecturari, quo fine ductus tale iuramentum, aut votum emiſerit; poſſit nomine alieno ludere?

NEgant Candidus, & Bonacina, locis nuper citatis.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Poſſe tunc nomine alieno ludere. *Tum*, quia, vt ſupra eſt habitum, iuramentum, ſeu votum, ſtrictè eſt interpretandum, vt minus obliget. *Tum* etiam, quia damna, quæ ex ludo oriri ſolent, & quæ iurantes non ludere, vitare intendunt, regulariter non oriuntur, quotieſcumque quis nomine alieno, ſeu pro altero ludit. Sic Sanchez *lib. 3. Decal. cap.* 18. *n. 6. fine.* Fagundez *lib. 2. cap.* 26. *num.* 10. Trullench, *lib. 2. cap.* 1. *dub.* 18. *num.* 4. Diana *par.* 7. *tract.* 9. *Reſol.* 53.

QVÆSTIO XII.

An, qui emiſit iuramentum, aut votum non ludendi; poſſit tradere aliis ſuam pecuniam, vt nomine ipſorum ludant?

NEgant Baldus, & Ioan. Baptiſta, apud Alcozer, vbi infra.

Sed probabiliùs longè Reſpondeo: Poſſe. Quia id propriè loquendo, non eſt ludere. Sic Sanchez *cap.* 18. *cit. num.* 5. (non 4. vt leges apud Fagundez) per hæc verba: Tertia concluſio. Iurans, vel vouens non ludere poteſt mutuare alij numos, vt nomine ipſius mutuum accipientis, ludat: poteſtque ipſum docere in ludo: niſi expreſſe voluit, ſe ad abſtinendum ab his obligare. Quia hoc non eſt ludere. Ita Alcozer *lib. de ludo cap.* 13. *concl.* 5. contra Balduin & Ioan. Baptiſtam, quos ibi refert: qui forte loquuti ſunt, quando iurans daret nummos, vt nomine ipſius iurantis alter luderet, de quo caſu dicam *num.* 7. Hæc Sanchez. Et Fagundez *lib. 2. cap.* 26. *n.* 8. qui tamen legendus eſt cautè; quia, vbi dicit, vt nomine ipſius, ludant; legendus eſt, vt nomine ipſorum mutuum accipientium ludant; Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *pun.* 16. *numer.* 5. Trullench, *num.* 4. *cit.* Candid. *diſquiſ.* 26. *art.* 13. *dubit.* 9. *dicto* 16. March. *tom.* 2. *v. Iuegos. Reſol.* 128. *n.* 6.

QVÆSTIO XIII.

An item, qui iurauit, aut vouit, non ludere; poſſit tradere alteri nummos, vt nomine ipſiuſmet tradentis ludat?

NEgant Fulgoſius, & Arimino, quos citat, & ſequitur Salzedo in *addit. ad pract. Bernardi Diaz, cap.* 70. *fine.* Quorum fundamentum poteſt eſſe. Quia finis iuramenti, ſeu voti abſtinendi à ludo, eſt, vel vitare iacturam propriæ pecuniæ, vel temporis, vel ſimul vtriuſque iacturam: atqui ſæpè ſæpius ſimilem iacturam pecuniæ propriæ, & temporis, facit qui promiſit non ludere, dum aſſiſtens ludo, tradit alteri numos, vt nomine ipſius tradentis ludat: ergo.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Poſſe etiam. Ratio eſt. Quia quotieſcumque res geſta non comprehenditur ſub materia voti, ſeu iuramenti præſtiti, non includitur ſub illo: atqui traditio pecuniarum, vt alter nomine tradentis ludat, non comprehenditur ſub materia per votum, aut iuramentum interdicta: ergo. Minor probatur, quia tradere pecunias alteri vt ludat, non eſt propriè ludere. Nec obſtat fundamentum oppoſitæ ſententiæ: quia non ſufficit, quod concurrat idem finis, ſi res geſta verè, & propriè non comprehendatur ſub materia promiſſa. Sic Sanchez *lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 7. Quem citat, & ſequitur Bonac. *pun.* 16. *cit. n.* 5. Candid. *dub.* 9. *citato*, *dicto* 17. Fagundez *n.* 8. Trullench, *n.* 4. Diana *par.* 7. *tract.* 9. *reſol.* 57. March. *reſol.* 128. *cit. n.* 6.

QVÆST.

QVÆSTIO XIV.

An, qui iurauit, aut vouit, non ludere; poſſit nihilominus ſponſiones in ludo facere; Hiſpanè, Atraueſſar en el *juego?*

RESpondeo ex dictis: Poſſe. Quia hoc non eſt verè ludere: etſi finis abſtinendi à ludo, ſæpè in hoc caſu ſæpè concurrat. Sic Sanchez loco citato, *numer.* 8. Fagundez *num.* 8. Bonac. *numer.* 5. Trullench, *numer.* 4.

QVÆSTIO XV.

An qui iuramentum, vel votum fecit de non ludendo cum hac perſona; in hac domo &c. vel in vindictam contra colludentem, vel quia credit in eo loco malè fortunatum eſſe, & aduerſarium benè; teneatur tali iuramento, & voto?

RESpondeo vt certum: Quod non teneatur. Quia non obligat tale iuramentum, aut votum. Quia ſi factum fuit in vindictam, & in ſignum malæ voluntatis, eſt de re mala; ſi prædicto alio fine, eſt vanum vtiquè, ac ſuperſtitioſum; ergo. Sic Sanchez *lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 9. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 11. Palaus *diſp.* 2. *pun.* 7. §. 1. *n.* 7. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 3. §. 5. *n.* 61. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *pun.* 4. *num.* 2. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 18. *numer.* 5.

QVÆSTIO XVI.

An ſaltem, qui iuramentum aut votum fecit non ludendi, cum certa perſona; in tali domo, &c. ob aliquem finem honeſtum; nempe, ob vitandum aliquod malum ſpirituale, aut temporale, teneatur ad illa obſeruanda?

RESpondeo vt certum: Tunc teneri. Quia tunc iuramentum, vel votum non eſt de re indifferenti, mala, aut vana; ſed honeſta, & vtili. Sic Sanchez *num.* 9. *cit.* ex Caiet. 2. 2. *q.* 88. *ar.* 2. Nauarro *cap.* 12. *n.* 18. *fine.* Soto, *lib.* 7. *de iuſt. q.* 1. *art.* 3. *col.* 6. Aragonio 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *fol.* 976. *col.* 1. Sic etiam Fagundez *loco cit. n.* 12. vbi docet, tunc obligare iuramentum, aut votum non ludendi cum certa, & determinata perſona, vel in domo certa, & determinato ludo (manente libertate ludendi cum aliis, & in aliis ludis) quoties ex certo ludo, vel cum certa perſona, aut certo loco, vel domo, timetur aliquod ſpeciale malum, quod non timetur ex alia perſona, vel loco: v. g. aliqua occaſio peccati, vel rixæ, vel amiſſionis pecuniæ maioris ſummæ. Ratio (inquit) eſt: quia iam tunc non manet materia talium votorum, & iuramentorum indifferens, ſed vtilis, & accommodata ad vitanda peccata, & iacturam inutilem propriorum bonorum, ac proinde eſſet grata Deo. Sic ille, Palaus, Trullench & Tambur. *loc. citatis*. Baſſeus *tom.* 2. *v. ludus, num.* 13. *verſ. Quando autem.* & alij apud ipſum. Marchi, *verb. juegos, reſol.* 128. *numer.* 2.

QVÆSTIO XVII.

An, iuramentum, ſeu votum non ludendi chartis, vulgò à los naipes; *ſit validum, & obligatorium?*

NEgat Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 1. *art.* 3. *col.* 6. *verſ. His demum inſtructus*, quatenus hoc votum, inter vota rerum indifferentium, quæ minimè obligant, enumerat, his verbis: His demum inſtructus documentis, cenſere de votis quiſque poteſt, quæ de huiuſmodi indifferentibus rebus paſſim emittuntur. Loquebaris fortè cum homine, & in colloquio aliquid tibi ingratum accidit, propter quod vouiſti numquam amplius cum illo iuire ſermonem. Et forſan ludebas, & ideo vouiſti nunquam deinceps cum illo ludere; vel non ludere chartis in tali domo. Si illa nullius tibi occaſio ſunt mali, neque aliqua exiſtit cauſa, vt ad bonum inſeruiant, tunc talia vota nullatenus tenent: ſed vouere fuit vanitatis peccatum. Si autem loqui cum tali perſona, occaſio tibi eſt mali, votum tenet, ſicut ſi voueas non ludere propter diſpendium quod facis rei tuæ, aut propter alia pericula. Hæc Sotus.

Sed probabiliùs longè Reſpondeo eſſe validum, ac obligatorium, tale iuramentum, & votum. Quia, ait Fagundez, tot ſunt pecuniarum, & temporis diſpendia; tot peierandi, blaſphemandique occaſiones, ac innumera alia damna, quæ ex hoc ludo ſequuntur; vt re vera abſtinentia à tali ludo, abſolutè haberi debeat pro re nimium vtili, & grata Deo; ac proinde dici debeat huiuſmodi votum, & iuramentum valere. Eſſet tamen vera doctrina Soti, quando abſtinentia ab eo ludo, ad nullum bonum finem ordinaretur, qui in Dei honorem cederet, in quo caſu ipſe loqui videtur: ait enim id votum non valere, quando nullo bono fini inſeruit. Sic ille *cap.* 26. *citato, n.* 13. ex Sanchez *lib.* 3. *cap.* 18. *n.* 10. Trullench *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 18. *num.* 6.

QVÆSTIO XVIII.

An iuramentum, ſeu votum, nullo ludo ludendi, niſi tali determinato, ſit validum?

RESpondeo vt certum: valere. Quia re vera in honorem Dei cedit, tot ludis ſe priuare; ac conducit multum, ne iurans, aut vouens nimium ludis vacet: ſæpè enim non inueniet volentem eo ludo ludere; & is ſæpè moleſtia afficiet, cogetque iurantem, aut vouentem à ludo abſtinere. Sic Sanchez *loco cit. num.* 12. Fagundez *num.* 15. Trullench, *n.* 6.

QVÆSTIO XIX.

An in caſu, quo obligat iuramentum, vel votum non ludendi cum certa, & determinata perſona; fas ſit cum illa ludere, nullo reportato vtrimque lucro, ideſt, yendo horros?

RESpondeo, fas eſſe. Sic Sanchez loco citato *n.* 13. his verbis: quando iuramentum non ludendi cum determinata perſona obligat, eo quod illa nimis perita ſit in ludo; aut fraudibus vtatur; vel occaſionem rixarum afferat; licitum eſt cum illa, & aliis ſimul ludere, nullo, reſpectu illius, vtrinque ludo, reportato, ideſt, *yendo horro con ella.* Quia cum in hoc euentu, omnia illa iuramento intenta ceſſent, id iuramentum non ſe extendit ad hunc actum. Sic ille. Et Fagundez ex illo, *num.* 16. Trullench. *numer.* 6. Diana etiam *part.* 7. *tract.* 9. *Reſol.* 58. *fine.*

QVÆSTIO XX.

An, iuramentum, aut votum non ludendi, donec talis perſona velit; obliget eâ perſonâ defuncta?

RESpondeo, tunc iam non obligare. Quia voluntas illius perſonæ ceſſat morte illius; extinguitur namque voluntas, extincta perſona. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 28. *n.* 55. & *lib.* 3. *in Decal. cap.* 18. *n.* 14. Vbi idem dicit dicendum, ſi iuramentum, aut votum factum eſſet non ludendi, abſque patris voluntate, & conſenſu, ceſſaret enim obligatio mortuo patre. Sic etiam *n.* 17. Trullench *num.* 7. latè, & doctè Couarru. 3. *variar. cap.* 15. *n.* 4. *verſ. ſecundus caſus.* Barthol. Alexan. Abbas, & alij apud ipſum.

QVÆSTIO XXI.

An etiam tale iuramentum, aut votum non ludendi, donec talis perſona velit; aut ſine conſenſu patris; ceſſet etiam, facta tali perſona furioſa?

AFfirmat Barthol. *l. centeſimis* 46. §. *ſi ita ſtipulatus, n.* 22. *ff. de verb. obligat.*

Sed probabiliùs Reſpondeo: non ceſſare, ſed adhuc obligare, facta tali perſona furioſa. Ratio eſt, quia, vt conſtat *ex cap. Maiores,* §. *fin. de Baptiſ.* & *l. ſi is qui animo, ff. de acquir. poſſeſſ.* amentes, & furioſi in eadem voluntate, quam habebant eo tempore, quo furor eos oppreſſit, perſeuerant. Quamuis ergo morte omninò ceſſet voluntas, vt nuper habitum eſt, minimè tamen ceſſat furore, aut amentia; ſicut nec ſomno, aut ebrietate, *l. nunquam,* §. *ſi ſeruus, ff. de vſucap.* Sic Couarru. *n.* 4. *cit. verſ. ſecundus,* & *verſ. tertiò.* Quem citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 28. *n.* 58. & *lib.* 3. *Decal. cap.* 18. *n.* 14. Fagundez, & Trullench. *locis citatis.* Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 16. *num.* 6.

QVÆSTIO XXII.

An item, qui fecit iuramentum, aut votum non ludendi, donec ſuus Pater Româ redeat, aut Romam proficiſcatur, poſſit abſque læſione iuramenti, aut voti, ludere; ſi pater morte præuentus, nunquam Româ redeat; aut illam proficiſcatur?

NEgat Bonac. *loco nuper cit. n.* 6. quia exiſtimat, talem filium minimè eſſe liberum à vinculo talis iuramenti, aut voti: & ideo, non poſſe ampliùs abſque eorum læſione ludere. Ratio (inquit) eſt, quia vinculum voti, aut iuramenti, iuxta verborum ſignificationem, remanet donec pater redeat: cùm autem nunquam redeat, ſequitur vinculum voti, aut iuramenti ſemper remanere. Ita ille & antea Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 28. *n.* 53. & *lib.* 3. *Decal. cap.* 18. *num.* 15. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 19. Trullench *lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 7.

Sed non minùs probabiliter Reſpondeo, poſſe abſque læſione ſui iuramenti, aut voti ludere, ſi pater, morte præuentus, Româ non redeat; aut eam non iter faciat. Quia, æquè probabile eſt, manere tunc filium ab obligatione voti, aut iuramenti liberum. Sic Tamburinus his verbis: Titius profecturus Romam, recepit iuramentum à filio, ipſum aleis non luſurum, donec pater rediret. Verum is morte oppreſſus Romæ, nunquam redire potuit: quare quæſiuit filius, an ludus ipſi concedi licitè poſſit? Nunquam poſſe reſpondet Bonacina; quia nunquam ponetur illa conditio reditus. Sed profectò ita res ſe haberet, ſi verba ad literam ſumenda forent: ſed quia iuramentum (vt dictum eſt §. 4.) eſt ex animo, & mente iurantis interpretandum: mihi videtur mentem filij non fuiſſe, niſi ſe à ludo continere per aliquod tempus; & quidem per illud, quo ſub poteſtate eſt patris abſentis, & non in perpetuum. Si enim illum, quando iurauit interrogaſſes, ita reſpondiſſet. Ex rationibili igitur interpretatione dati iuramenti, licitè, quantum eſt ex hoc capite, ludere poſſe puto. Fac filium iuraſſe ſe non ducturum vxorem, vel ſe non iturum venatum, donec pater Româ rediiſſet; vel ſe non iturum ad villam, immò ſe non exiturum domo, niſi pater rediiſſet à foro v. g. & morte ſubita correptus, nunquam rediret; num filium ad illa obſeruanda in perpetuum obligares? Minime. Hæc omnia ille *lib.* 3. *Decal. cap.* 3. §. 5. *num.* 64.

QVÆSTIO XXIII.

An, ſi quis iuret, aut voueat, non ludere, & ſi ludat, ſe daturum decem v. g. aureos; teneatur toties ſoluere, quoties luſerit?

NEgat Emman. Sà *v. votum n.* 26. per hæc verba: *Vouens ſe aliquid facturum, ſi contingat forte peccare, intelligitur de prima vice, niſi intendiſſet expreſſè, quoties peccaſſet.* Ita ille quem citat, & ſequitur Diana *part.* 4. *tract.* 4. *Reſol.* 181. licèt

part. 7.

*part. 7. tract. 9. de ludo reſol.*60. cùm Palao oppoſitum videatur ſentire.

Sed probabiliùs Reſpondeo, teneri toties ſoluere, quoties luſerit. Ratio eſt: quia votum illud pœnale dandi v.g. decem aureos, ſi luſerit; eſt acceſſorium voto aut iuramento non ludendi: atqui votum, ſeu iuramentum non ludendi, non eſt, neque intelligi poteſt prima vice: ergo neque illud votum pœnæ ſubeundæ debet intelligi de prima vice: Si idem ſit dicendum quando ſolùm eſt votum de ſubeunda pœna in caſu, quo quis ludat, non verò eſt votum, aut iuramentum de ludo vitando, dicemus infrà *quæſt.*26. Sic Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*22.*num.*21. Layman *lib.*4.*tract.*4.*c.*5.*n.*4.*concl.*1. Baſſæus *tom.* 2. *verb. ludus,n.* 14. Palaus *tom.*3.*tract.* 15. *de voto diſp.*1. *punct.* 18. *num.* 6. Trullench *lib.* 1. *Decal. cap.*2. *dub.*26. *n.*10. Layman. *lib.*4. *tract.*4.*cap.*5. *num.*4. *concl.*1. Qui ſolùm dicit tenere verum ſententiam Emmanuelis Saa,caſu quo vouens de intentione ſua dubitet. Cui conſentit Baſſeus, vbi ſuprà.

QVÆSTIO XXIV.

An ſaltem, quando pœna, voto non ludendi annexa, vel eſt grauiſſima, vel talis, quæ iterari non ſolet; tunc dicta pœna ſit de ſola prima vice intelligenda?

RESpondeo, dicendum, quod tunc ſolùm de prima vice eſt intelligenda. Quia,niſi aliàs de contraria vouentis intentione conſtet, piè interpretandum eſt, ſe ad ſolam primam vicem ſoluendam in pœnam obligare voluiſſe. Sic Sanchez, Palaus,Trullench,& Baſſæus locis citatis.Diana *part.*4. *tract.* 4. *Reſol.* 181. his verbis: Notandum tamen, quod ſtando in opinione Sanchez, limitanda ſecundum ipſum erit caſu, quo pœna grauiſſima eſſet, & quæ iterari non ſolet; nam tunc votum illud pro ſola prima tranſgreſſione obligabit. Vt ſi quis vouiſſet non ludere ſub pœnâ peregrinandi Hieroſolymam, aut Religionis, aut exorbitantis eleemoſynæ. Quare ſi violato voto, talis v.g. ingrederetur Religionem, quæ fuit pœna, & tempore nouitiatus ex iuſta cauſa exiret, & ſic iam voto pœnæ ſatisfeciſſet, etſi iterum incideret, non obligaretur amplius ad illam pœnam: & ſic de pœna peregrinationis, & eleemoſynæ exorbitantis dicendum erit: niſi aliter conſtaret de expreſſa vouentis intentione.Hæc Diana ibi, & *part.*7.*tract.*9. *Reſol.* 60. Trullench etiam, & Baſſeus, vbi ſuprà.

QVÆSTIO XXV.

An etiam quando pœna impoſita voto non ludendi, eſt mediocris, ſit etiam de prima vice intelligenda?

AFfirmabunt à fortiori Authores pro prima ſententia *q.*23. adducti.

Sed iuxta ibi à nobis dicta, Reſpondeo probabiliùs dicendum, quod nequaquam ſit de prima vice intelligenda; quia tunc verè obligaret vouentem, toties quoties contra votum non ludendi ageret. Sic Sanchez *lib.*4. *cap.*22.*n.*21. Qui addit idem dicendum in dubio,an pœna ſit exorbitans, an mediocris. Cum enim, ait, id votum obliget ſuapte natura,toties, quoties; quando contrarium non apertè ex maxima pœnæ grauitate deducitur, poſſidet votum, vt eo modo obliget. Sic ille, & ex illo Trullench loco citato *n.* 10.

QVÆSTIO XXVI.

An etiam, qui iurat, aut vouet, ſe daturum eleemoſynam, v.g. decem aureos, ſi luſerit; teneatur toties illam ſummam ſoluere, quoties luſerit?

NEgant Authores citati pro prima ſententia *quæſt.*23.

Sed probabilius Reſpondeo iuxta nuper dicta, teneri ſoluere talem pœnam toties quoties luſerit; ob rationem nuper datam. Sic Doctores citati. Ad diſcernendam autem differentiam inter habitas difficultates, nota ex Fagundio, quod dupliciter poſſunt fieri vota pœnalia; *Primò*, vt ſi quis voueat, vel iuret non ludere, & ſi ludat, ſe ingreſſurum Religionem, ſeruaturum caſtitatem, aut daturum tantam eleemoſynam, & ſimilia. *Secundò*, ſi quis voueat, vel iuret ſolam pœnam: & crimen fugiendum,ſolùm apponatur vt conditio;vt ſi quis voueat vel iuret ſe ingreſſurum Religionem, &c. ſi luſerit. Hoc igitur datur diſcrimen inter iſtos duos modos vouendi (vel iurandi) quod in priori obligatur vouens, & ad vitandum ludum, & ingreſſum Religionis, vel ad ſeruandam caſtitatem, &c. ſi ludat *In ſecundo* verò, ſolùm obligatur ad pœnam, poſita conditione, ſi luſerit; vnde licèt ludat, non eſt voti reus, nec ſacrilegium committit; ſed ſolùm illud committet, ſi poſtquam luſerit: non ingrediatur Religionem, aut ſeruet caſtitatem, &c. Sic ille, *lib.*2. *Decal. cap.*27. *n.* 1.

DISPVTATIO XXIX.

De obligatione, & iuramento præſtito à medicis, monendi infirmos, vt confiteantur.

QVÆSTIO PRIMA.

Quo iure obligentur medici ad monendos infirmos, vt peccata ſua confiteantur?

RESPONDEO dicendum quod obligentur multiplici, nempe iure naturali, ac diuino; iure Pontificio, & iure iuramenti præſtiti à Medicis,iuxta formam motus Pij V. de quo infrà. Legantur de hac materia Nauarr. *cap.*25.*n.*63. Roſſell. Angel. Sylueſt. Armilla & alij Summiſtæ *verb.*

verb. Medicus. Sanchez *lib.* 3. *Decal. capit.* 16. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 3. §. 5. *n.* 51. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 25. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 19. Palaus *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 7. §. 4. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 16. Pradus *tom.* 2. *cap.* 32. *quaſt.* 6. §. 2. March, *v. iuramento. Reſol.* 161.

QVÆSTIO II.

An, medicus teneatur ſub mortali, attento ſolo iure naturali, ac diuino, monere infirmum, vt peccata ſua confiteatur?

RESpondeo, tanquam certum: Teneri ad id ſub mortali, dummodo Medicus, & probabile mortis periculum videat; & probabiliter credat, infirmum eſſe in mortali: Ratio eſt, quia ex charitate tenemur malum notabile proximi auertere; quando id ſine detrimendo noſtro poſſumus efficere: atqui hanc obligationem Medici non euadunt, eo quod medici ſint, vt conſtat, cum potius id ſpecialiter ad eos ſpectet: ergo. Sic Nauarr. *cap.* 25. *cit. n.* 63. Sanchez *n.* 1. Fagundez *num.* 2. Trullench *num.* 1. & alij nuper citati.

QVÆSTIO III.

An, in prædicto caſu, teneantur medici, non ſolùm ex charitate, verum etiam ex iuſtitia, monere infirmos, vt fateantur peccata, ac declarare periculum mortis quod ſubeunt?

RESpond. non teneri ex iuſtitia, ſed ſolum ex charitate, & ideò Medicus, qui hanc monitionem ſuâ culpâ prætermittit, nil tenetur reſtituere damnum patientibus ex eius omiſſione. Quia Medicus non tenetur ex officio ſuo triſtia infirmo nunciare, quale eſt periculum mortis, ſed potius læta, quale eſt ſpes ſalutis. Medici namque, ait Caiet. *in ſum. v. Medicus*, habent ex artis præcepto, ſemper ingerere læta, & quæ ſunt ſanitatis, & ſpei infirmo: & propterea aiunt non ſpectare ad ſe huiuſmodi triſtia inferre, ſi periculum eſt; & ſi periculum non eſt, non debere exponere ſe, aut verba ſua ridiculò. Intellige hæc ad excuſandam conſuetudinem bonorum Medicorum. Hæc ille. Et ſic tenent ex illo Sanchez *lib.* 3. *Decal. capit.* 16. *num.* 1. *verſ. culpa autem.* Fagundez *lib.* 2. *capit.* 25. *num.* 1. Trullench *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 19. *num.* 1.

QVÆSTIO IV.

An, ſufficiat Medico, hanc monitionem facere infirmo per alium, nempe, per Parochum, Confeſſarium, amicum?

RESpondeo, vt verum: ſufficere. Quia finis huius præcepti (ſiue diuini, ſiue humani) eſt, vt æger ſacramenta recipiat; atqui id obtineri poteſt, admonente, ſiue Medico, ſiue Parocho, aut aliis ergo nil refert quiſnam admoneat. Sic Caiet. *in ſum. v. Medicus, verſ. Siſte tamen pedem.* Armilla *ibi num.* 1. *verſ. Quartò.* Candidus *tom.* 2. *diſquiſ.* 26. *art.* 14. *dub.* 1. *dicto* 4. Sanchez, Fagundez, & Trullench. *locis citatis.* Inde benè inferens, quod ſi aliquis moneat ægrotum de periculo mortis, & de confeſſione facienda, tunc Medicus, & cæteri alij hac obligatione liberentur. Lege Nauarrum *cap.* 25. *n.* 61. *verſ. tertiò peccat.*

QVÆSTIO V.

An, Medici liberentur etiam ab obligatione monendi infirmum ad confitenda ſua peccata, quando alij, ab ipſis requiſiti, dictum infirmum monere nolunt?

RESpondeo vt quid certum: tunc non liberari: ſicut non liberatur quis ab obligatione corrigendi proximum, ſiuè ſubueniendi, quando alij alios corrigere, aut ſubuenire nolunt. Sic Sanchez *n.* 1. *in fine.* Fagundez *n.* 3. Trullench *num.* 2.

QVÆSTIO VI.

An ſaltem Medici eximantur ab obligatione monendi infirmum, ſi moraliter credant, eam monitionem non profuturam, aut in peius abituram?

RESpondeo vt certum: tunc iam eximi. Ratio eſt: quia tunc verè ceſſat ratio admonitionis; cum hæc ad emendationem ordinetur: ergo tunc iam Medicus, aut alij, ab obligatione dicta eximuntur. Sic Sanchez *n.* 1. *citato*, his verbis: Atque ſimiliter dicendum eſt, Medicum non teneri admonere, quando infirmum ità malè affectum videt, vt moraliter credat ea admonitione eum in peius iturum. Quia admonitionis ratio tunc ceſſat. Sic ille. Et ex illo Fagundez *n.* 4. Trullench. *n.* 12. Candid. *dub.* 1. *cit. dicto* 3. ex Sylueſtro *v. Medicus, q.* 3. §. *quartum ſi autem.*

QVÆSTIO VII.

An item eximantur Medici ab hac admonitione, ſi ſolùm dubitent, an infirmus ſit in mortali; an rebus malè compoſitis diſceſſurus ſit?

RESpondeo, tunc non eximi, ſed teneri ex charitate infirmum, per ſe, vel per alium admonere, vt peccata ſua fateatur; de rebus ſuis diſponat, &c. Quia in dubio tenetur quis notabile proximi damnum vitare, quando id ſine magno detrimento poteſt efficere: Sic Nauarr. *in ſum. cap.* 25. *num.* 63. & clariùs, Sanchez, Fagundez, Sylueſt. & Trullench. *locis citatis.* Candidus *dicto* 3. *citato.*

QVÆST.

QVÆSTIO VIII.

An ſaltem, attento iure Eccleſiaſtico, teneantur Medici ſub mortali, admonere ægrotum, vt fateatur peccata ſua, &c.

RESpondeo vt certum: teneri. Quia in primis Innoc. III. in cap. *Cum infirmitas, de pœnit. & Remiſſ.* ſtrictè præcipit Medicis, ſub pœna ingreſſus Eccleſiæ, vt ad medendum infirmis in lecto iacentibus, vocati, eos ante omnia moneant, & inducant, vt confiteantur; quæ pœna, cum ſit grauis, graue inducit peccatum.

Deinde Pius V. in quodam motu proprio, cuius initium eſt: *ſupra gregem Dominicum*, edito anno 1566. die 8. Maij, Pontificatus ſui anno primo, addit inſuper præceptum, ne Medici, vltra tertium diem ægrotum viſitent, niſi per Confeſſarij ſcriptum ipſis conſtet, confeſſionem eſſe factam; niſi tamen Confeſſarius ex iuſta cauſa longius tempus infirmo concedendum iudicet. Præterea præcipit idem Pontifex vniuerſitatibus, & Collegiis, vt cùm licentiam medendi alicui conceſſerint, aut ad Doctoris gradum eum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc ſeruandi. Atque ita fit, & iurant Medici ſe admonituros, & vltra tertium diem non viſitaturos, niſi ea confeſſione, iuxta dictum motum proprium Pij V. præmiſſa. Igitur huiuſmodi decreta ex ſe obligare ad mortale, notum eſt Quia Innoc. III. grauibus verbis vtitur, ibi: *ſtrictè præcipimus*; atque tranſgreſſoribus grauem pœnam, vt vidimus, imponit. Et Pius V. perpetuam infamiam, ac gradus priuationem, & à Medicorum cœtu eiectionem, &c. ergo. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 16. n. 2. & 3.* ex Hoſtienſi, Diuus Anton. Roſella, Angelo, Syluest. Tabiena, & Nauarro. Sic etiam Fagundez *lib. 2. cap. 25. n. 6.* Trullench. *lib. 2. cap. 1. dub. 19. n. 3.* Candid. *diſquiſ. 26. art. 14. dub. 1.* March. *reſol. 161. citato n. 2.*

QVÆSTIO IX.

An, Medici teneantur, vi huius Eccleſiaſtici præcepti, admonere infirmos; non ſolùm antequam mederi incipiant; ſed etiam, antequam de ſalario ſibi aſſignando conueniant?

AFfirmant aliqui Doctores, eo quod in ſupradictis decretis dicatur, hanc admonitionem ante omnia eſſe faciendam: ergo non ſolùm ante applicationem medicinarum, ſed etiam ante conuentionem de ſalario præſtando. Ita Hoſtienſ. *in d.* cap. *Cum infirmitas, n. 3.* Abbas *n. 6.* Ioan. Andr. *n. 3.* Anton. *n. 9.* Anchar. *n. 3.* D. Anton. *eod.* §. 4. Roſſella *v. Medicus, n. 2.* & ibi Syluest. *q. 3. dicto 2.*

Sed longè multò probabiliùs, imò vt mihi certum, Reſpondeo Minimè teneri monere infirmos, antequam de ſalario ſibi dando conueniant. Sic optimè Nauarrus *cap. 25. num. 61.* vbi explicat illud verbum, *ante omnia*, ideſt, antequam Medicus medicinam applicet: quia ſic ſatisfacit intentioni illius decreti. Deinde, quia certum eſt, quod Medicis poteſt de ſalario conuenire, antequam ægrotum viſitet, & illi infirmitas nota ſit: ſic eſt, quod admonitio ad confeſſionem neceſſariò debet ſubſequi infirmitatis notitiam: ergo eſt neceſſarium quod conuentioni ſalarij præmittatur monitio. Sic Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 16. num. 4.* Palaus *diſp. 2. de iuram. punct. 7. §. 4. n. 4.* Fagundez *lib. 2. cap. 25. n. 8.*

QVÆSTIO X.

An obligatio Medicorum monendi infirmos ante omnia, de confeſſione facienda, intelligenda ſit de quibuſcumque morbis, etiam leuibus?

AFfirmant aliqui. Quia cap. *cum infirmitas*, & motus proprius Pij V. generaliter de omnibus morbis loquuntur. Deinde, quia illa verba dicti *cap. cum infirmitas*, nempe, *diſtrictè præcipimus*, manifeſtè indicant nouum præceptum in omnibus morbis impoſitum: patet, quia in morbis mortis periculum afferentibus, iam tenebantur Medici, ex iure naturali, & diuino, ad eam monitionem faciendam, vt ſuprà *q. 1. & 2.* eſt habitum: ergo. Ita D. Anton. *3. p. tit. 7. cap. 2.* §. 4. Syluest. *v. Medicus, q. 3. dicto 3.* qui & citat Archidiac. in d. cap. *cum infirmitas.*

Alij contrà negant, exiſtimantes, dictam obligationem Medicorum intelligendam eſſe de ſolis morbis vitæ periculum afferentibus: quod periculum ſolum contingit (inquiunt Roſſella, & Angelus) quando ratione eius tenetur infirmus præcepto diuino Confeſſionis. Ratio eorum eſt; quia durum videtur, ſecluſo hoc periculo, adſtringere Medicos ad hanc admonitionem. Et certè, ſecluſo illo, etiam Medici timorati, non admonent infirmum de confeſſione facienda. Immò ſæpè in febribus malignis, vno, vel alio die medicinas applicant, quin hanc monitionem præmittant: ergo non debet intelligi de infirmitate quacumque, nec de graui, aut periculoſa, ſed de ea, quæ proximum periculum affert. Ita Roſſella *v. Medicus, num. 3.* & ibi Angel. *num. 9.* Armilla *num. 1.* Nauarr. *cap. 25. num. 61.* Graffis *1. p. deciſ. lib. 3. cap. 14. n. 7.* Rodrig. *tom. 1. ſum. cap. 246.* Vega *tom. 2. ſum. cap. 35. caſu 3.* Quos omnes pro hac parte refert Sanchez mox citandus, *n. 5.*

Sed probabiliùs, media viâ procedendo, Reſpondeo hanc obligationem, ſeu iuramentum de monitione confeſſionis, ante omnia, faciendæ; nec intelligendam eſſe, de quibuſcumque morbis, etiam leuibus, & volunt Authores primæ ſententiæ; nec de ſolis morbis vitæ periculum afferentibus, vt placet Authoribus ſecundæ, ſed de quocumque graui morbo, qui ex ſe lectum petat. Quod clarè indicant prædictum cap. *Cum infirmitas*, & prædictus motus proprius Pij V. dum hoc præceptum reſtringunt ad illud tempus, in quo infirmus in lecto iacet, ac proinde ad illud tempus, in quo morbus fieri poteſt, aut eſt grauis. Sic Caietan. *in ſum. v. medicus, in fine.* Tabiena *v. medicina, q. 12. num. 13.* Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 35. ſect. 3. num. 4.* Quos omnes refert, & ſequitur Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 16. n. 7.* Fagundez *lib. 2. cap. 25. n. 13.* Palaus *diſp. 2. punct. 7. §. 3. n. 3.* Candid. *diſquiſ. 26. art. 14. dub. 3.* Trullench *lib. 2. cap. 1. dub. 19. n. 3.* Baſſæus *tom. 1. verb. Confeſſio 1. n. 8.* Bonac. *tom. 2. diſp. 4. q. 1. punct. 16. n. 9. verſ. ſecundò obligare.* March. *reſol. 161. citata, num. 3.*

QVÆSTIO XI.

An, ſi æger admonitus nolit confiteri; ſit à Medico deſerendus?

AFfirmandum videtur, attento motu proprio Pij V. quia in eo expreſsè iubetur, vt Medicus deſerat infirmum, qui tertia die à monitione tranſacta, fidem non fecerit ſuæ confeſſionis, per ſchedulam Confeſſarij; quaſi eam pœnam, veluti iuſtam, imponat ægro nolenti ſua peccata ſacra Confeſſione expiare. Ita ſentire aliquos Doctores affirmat March. *loco citato, n.4.*

Sed benignè interpretando mentem benigniſſimi Pontificis, Reſpondeo dicendum deſerendum eſſe ægrotum renuentem confiteri, in pœnam ſuæ obſtinationis: niſi aliàs ex deſertione Medici, conſtituatur æger in probabili mortis periculo; aut aliud graue patiatur damnum: quia tunc, etſi æger pertinax ſit in recuſanda confeſſione, deſerendus non eſt. Ratio eſt: quia aliàs huiuſmodi decretum, verè militaret contra charitatem, quæ obligat etiam obſtinatis fauere, quando occurrit periculum mortis, aut aliud graue damnum. Sic Suarez *ſect.3.cit. num.5.* Sanchez *cap.16. num.10.* & ante illos, & prædictum motum Pij, id iam docuerant D. Anton. Angel. Armilla, Tabiena, & Syluest. vt notat Sanchez. Fagundez etiam *lib.2. cap.25.n.14.* Palaus *loc. cit. num.5.* Candid. *dubit.3.* Bonac. *n.9. cit. verſ.* Quartò, & penes ipſum, Nauarr. & Graffis. Trullench *n.3. cit.* March. *n.4. citato.*

QVÆST.IO XII.

An hæc Pontificum decreta, contraria conſuetudine aboleri valeant?

NEgant aliqui. Quia conſuetudo legem aboliens, debet eſſe rationi conſentanea, cap. *fin. de conſuetud.* atqui nulla talis induci poteſt aduerſus huiuſmodi decreta, vtpotè quod in animarum ſalutem conſtituta ſunt: ergo. Ita Hoſtienſ. *in d. cap. cum infirmitas, num. 2.* & ibi Ioan. Andr. *n.5.* Abbas *num.6.* Anchar. *num.2.* D. Anton. *3. p. tit. 7. cap.2. §.4.* Angel. *verb. medicus, num. 8.* Syluest. ib. *q.3. dicto 2.* Roſſella *ibi n.1.* Tabiena *v. medicina, q.11.*

Sed vt certum, Reſpondeo, poſſe dicta Pontificia decreta, conſuetudine contraria aboleri. Ratio eſt: quia omnes leges humanæ poſſunt conſuetudine abrogari: atqui talia ſunt huiuſmodi decreta: ergo. Sic Sanchez *lib.3. cap. 16. num. 14.* & penes ipſum, Caiet. *in ſum. v. medicus. in fine.* Armilla *num. 1.* Nauarr. *cap.25. num.61.* & Suarez *tom.4. in 3. p. diſp.35. ſect.3. num.5.* Fagundez *d. cap.25. num. 17. & 18.* vbi ex Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp.4. num.14.* ad rationem contrariorum rectè reſpondet, dicendo, nunquam cenſeri conſuetudinem rationi diſſonantem, niſi illa, quæ iuri diuino, aut naturali aduerſatur: conſuetudo autem in noſtro caſu, non opponitur his iuribus, ſed ſolùm iuri humano Pontificio: & quidem parum refert, quod propter animarum ſalutem ſit conſtitutum, inde enim non tranſit in ius diuinum, nec mutat ſuam naturam; ſed intra ius humanum, & poſtliminium manet; contra quod, præualere poteſt conſuetudo, vt probat textus *capitis finalis, de conſuetud.* Sic ille.

QVÆSTIO. XIII.

An huiuſmodi Innocentij III. & Pij V. decreta, de facto ſint abrogata, an verò vbique recepta?

REſpondeo vt certum, talia decreta non eſſe vbique recepta; cùm multis in locis non eſſe in viu, videamus. Nam certè in tota Hiſpania, huiuſmodi decreta conſuetudine derogata eſſe, aut non vſu recepta, clarè nobis conſtat. Videmus namque Medicos timoratos viſitare infirmos graui morbo affectos, quin de confeſſione facienda moneant, quovſque periculum mortis vident imminere: neque vllo modo exigunt teſtimonium in ſcriptis de confeſſione facta: neque pœnæ illo decreto latæ imponuntur. Sic Palaus *diſp. 2. de iuram. punct. 7. §. 4. fine.* Sanchez *lib.3. cap.16. fine.* Fagundez *lib. 2. cap.25. num.19.* Trullench. *lib.2. cap.1. dub.19. num. 3.* Candid. *diſquiſ.26. art. 14. dubit. 1. dicto 2.* Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 35. ſect.3. num.5.* Prado *tom.2. de iuſt. cap.32. quæſt. 6. §. 2. num.16.*

QVÆSTIO XIV.

An iuramentum præſtitum à Medicis de monendis infirmis ad confitenda peccata, obliget illos, vbi non eſt receptus motus proprius Pij V.

REſpondeo vt certum: non obligare huiuſmodi iuramentum Medicos in locis, in quibus motus Pij V. non eſt receptus, aut vſu, & conſuetudine eſt abrogatus: quia hoc iuramentum tantum obligat, prout ille obligat: ergo in tota Hiſpania, & in aliis locis, vbi hoc Pij decretum non obligat, non obligat iuramentum à Medicis, iuxta illud præſtitum. Quamobrem in his locis, ſolùm tenentur Medici ſeruare, præceptum iuris diuini naturalis, explicatum ſuprà *q.2. & ſequent.* Nec tamen erunt Medici periuri, ſi hoc præceptum iuris diuini naturalis non ſeruant: quia iuramentum ab ipſis præſtitum, tantum eſt de ſeruando motu proprio Pij V. qui longè aliud diſponit, nec eſt, ſaltem in Hiſpania, vſu receptus. Secus verò eſt dicendum, ſi alicubi eſt receptus: quia tunc obligabit iuramentum, prout ille obligat. Sic Suarez, Sanchez, Fagundez & alij, locis citatis. March. *reſol. 162. cit. n.6.*

QVÆST.

DISPVTATIO XXX.

De iuramento, aut voto, non mutuandi ; nec fideiubendi ; nec emendi auctiori pretio;nec vendendi minori.

QVÆSTIO PRIMA.

An, iuramentum, vel votum non mutuandi alicui v. g. veſtes, libros, aut pecunias, ſit obligatorium?

NEGANT multi Doctores ; eo quod mutuare (aut fideiubere) eſt opus miſericordiæ, ſeu charitatis, & ideo vel eſt in præcepto, vel in conſilio : ergo iuramentum,ſeu votum non mutuandi (aut fideiubendi) non poteſt eſſe opus de re licita, & honeſta : ergo nec validum. Ita Abbas *in cap. Si verò,de iureiur. n. 5. & 6.* vbi alios refert. Couarru. *de pactis 1. p. §.6.n.7.* vbi etiam refert D. Thomam, Gratianum, & alios.

Affirmant verò contra alij,dicentes,tale iuramentum,aut votum eſſe obligatorium, & validum.Quia mutuare(aut fideiubere)vt ſic, non dicit opus virtutis, ſed indifferens ; & poteſt eius carentia cedere in vtilitatem iurantis, aut vouentis, vel alterius:ergo tale iuramentum, ſeu votum, de ſe validum, ac proinde obligatorium eſt. Ita tenent (apud Couarru. *loco cit.*) Oldradus *conſil.* 90. & Hippolytus *in repetitione rubrica, ff. de fideiuſſoribus, n.*28. Quibus addit Suarez, Maiorem *in 4. diſt.*38.*q.*1. vbi de voto tractat.

Sed clariùs Reſpondeo dicendum, quod tale iuramentum, ſeu votum, aliquando obliget, eo quod ſit de materia licita, & honeſta ; aliquando verò contrà ; eo quod non ſit materia honeſta, & licita, vt mox dicemus. Sic Suarez *lib.*2. *de iuram.cap.*17. *n.*12. Sanchez *lib.*4. *cap.*8. (non 9.vt legi apud Palaum, & Mendo) *n.*18.Palaus *diſp.* 2. *punct.*7. §.2. *n.*2.Mendo *lib.*3. *de iuro Academ.q.*28.*d.num.*294. March. *verb. votum,reſol.* 444. *num.* 4. & alij mox citandi.

QVÆSTIO II.

An, iuramentum, aut votum, de non mutuando omnibus indiſcriminatim ; aut non pro omnibus fideiubendo, abſque conſideratione, & delectu ; ſit validum, & obligatorium?

REſpondeo vt certum : quod ſic. Quia eſt de materia licita, & honeſta,ac proinde de materia obligante. Sic Sanchez *n.*18. *cit.* his verbis : At valere votum, vel iuramentum non omnibus indiſcriminatim mutuandi, aut pro omnibus fideiubendi, ſed cum debita conſideratione, & examine, an id expediat, & periculo ſoluendi, aut non recuperandi ſe mutuans, aut fideiubens exponat. Quia hoc attendere eſt ſalubre conſilium, ad plurima prodigalitatis, & paupertatis, litium, inimicitiarum damna vitanda. Sic ille, ex Soto *lib.*7. *de iuſt. q.* 1. *art.*2. *dub.*2. Aragonio 2.2. *q.*88.*art.*2. *dub.*2. Rodriguez *tom.*2.*ſum.cap.*94.*n.*13.& Petro de Ledeſma *tom.*2. *ſum. tract.*10.*cap.*2. *dub.*5.Sic etiam Pater Mendo, *q.*28.*cit. num.*297.Palaus, *loco cit.num.*3. Suarez *cap.*17. *citato*, *n.*13. *verſ. At verò.* Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *de voto*, *q.*2. §. 6. *n.*6. Ioan. à S. Thoma 2. 2. *q.*88. *diſp.*29. *art.* 7. & nos adhuc cum Raphaële *tract.*2. *diſp.*4. §.5. *q.*39.

QVÆSTIO III.

An votum, ſeu iuramentum non mutuandi, nec fideiubendi, præſtitum in vtilitatem tertij, v. gr. in gratiam filiorum ; ſit vtique validum, & obliget?

AFfirmat abſolutè Sanchez *num.* 18. *cit.* verſ. *Tandem.* Quia (inquit) ad valorem iuramenti homini præſtiti, ſatis eſt id poſſe, abſque peccato impleri. Ita ille. Et licèt benè.

Sed clariùs Reſpondeo, eſſe validum, & obligatorium tale votum, aut iuramentum præſtitum in gratiam, & vtilitatem tertij, v. g. filiorum, poſt acceptationem ab iis : nam ante acceptationem, quia ius non eſt filiis acquiſitum, nec præiudicium tertij iudicatur, donec ab illo res promiſſa, aut iurata acceptetur, eique ius acquiratur ; poterit ille pro libito iuramentum reuocare. Sic Suarez *numer.* 12. Mendo *num.* 296. & Palaus *num.* 2. his verbis. Si iuramentum non mutuandi, neque fideiubendi præſtitum in gratiam,& vtilitatem tertij,nempe filiorum creditorum, aut vxoris, diſtinguendum eſt, ante illorum acceptationem, vel poſt illam. Ante acceptationem reuocare iuramentum pro libito potes: quia ſequitur promiſſionis naturam, quæ vires non habet antequam ſit acceptata ab eo in cuius gratiam facta eſt. At poſt acceptionem tenet iuramentum, & ſeruandum eſt in omnibus illis caſibus, in quibus mutuatio, & fideiuſſio obligatoria non ſit. Quia iuramentum in vtilitatem tertij factum, & ab eo acceptatum, ſeruandum eſt, quoties ſeruari poteſt, abſque diſpendio ſalutis æternæ, niſi ille tertius remittat. Huc vſque Palaus. Et Suarez antea, licèt non ita diſtincte, *cap.*17. *n.*13. *fine.* Legantur dicta *ſup. diſp.*9. *q.*11.

QVÆSTIO IV.

An item, ſit validum, & obligatorium votum, aut iuramentum non mutuandi, nec fideiubendi, factum, ob commoditatem propriam; ne ſcilicet, ex hoc, aliquod detrimenti in re familiari quis patiatur?

NEgat generaliter loquendo, Palaus *num. 2. cit.* Quia licèt finis talis iuramenti, aut voti, ſit honeſtus, ſed quia communiter loquendo, maius bonum eſt mutuare, & fideiubere, præcipuè cum aliqua non leuis néceſſitas proximi vrget, ideo (inquit) exiſtimo, neque in hoc caſu obligatorium eſſe iuramentum non mutuandi, non fideiubendi, vtpotè, quia priuat maiori bono. Sic expreſsè, Suarez *d. lib. 2. cap. 17. n. 12.* Huc vſque Palaus. Qui non benè, omni ex parte, adducit Suarium, vt ſtatim videbis. Vnde.

Clarius Reſpondeo, cum ipſo Suario dicendum: poſſe eſſe inualidum tale iuramentum & votum, & poſſe eſſe validum, & firmũ, iuxta diuerſas occurrentes circunſtantias. Fieri enim poteſt (ait Suarius *n. 12. citato*) vt licèt non occurrat obligatio præcepti, nihilominus, ſecluſo iuramento, & conſideratis circunſtantiis, ideſt, neceſſitate proximi, & incommodo temporali, aut periculo eius, cui ſe exponit mutuans, aut fideiubens, melius ſit, & opus conſilij, mutuare, & fideiubere; & tunc etiam fieri poteſt, tale opus, non obſtante iuramento; quia non obligat ad abſtinendum ab opere conſilij, quando non eſt factum in vtilitatem proximi. Et licèt fortaſſe fuerit factum ad conſulendum propriæ commoditati, & ad vitandas difficultates, vel moleſtias, quæ ex illis actibus naſci ſolent; nihilominus poteſt ipſemet homo cedere ſuæ commoditati, propter præſtandum conſilij opus; & ita non obligabitur iuramento, iuxta doctrinam ſuperius datam. At verò (addat conſequenter Suarez *numer. 13*) ſi è contrariò tales occurrerent circunſtantiæ, tantúmque eſſet periculum incommodi ſui, vel ſuorum, vt omnibus penſatis, iudicetur imprudens, vel certè minus prudens, ſeu minus bonum, mutuare, vel fideiubere; tunc obligabit tale iuramentum: quia materia illa in indiuiduo capax eſt talis obligationis, & comprehenſa ſub generali negatione. Imò quamuis iuramentum fuerit generaliter factum, de hac materia videtur interpretandum; quia pro ſola illa, licitum eſt, & obligare poteſt. Hæc omnia Suarez. Non benè igitur, omni ex parte, citat illum Palaus Sic etiam Acacio March. *v. voto, reſol. 444. ſub numer. 4.* Lege Luyſium *1. p. ſum. cap. 171. dubio 4.*

QVÆSTIO V.

An clerici in ſacris conſtituti poſſint iurare, aut vouere, non facere fideiuſſionem pro laicis?

REſpondeo, vt certum: poſſe, & valide id facere. Quia ipſis eſt interdictum fideiubere pro laicis (niſi in caſu neceſſitatis, vt infrà) *in cap. 1. de fideiuſſione, & cap. Te quidem 11. q. 1.* Quibus iuribus conſentit lex *45. tit. 6. part. 1.* Sic communis omnium. Gutierrez *de iuramen. 1. p. cap. 72. num. 5.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 8. n. 19.* Palaus *diſp. 2. de iuram. punct. 7. §. 2. n. 4.*

QVÆSTIO VI.

An, ſaltem in caſu neceſſitatis, poſſint clerici fideiubere pro laicis?

REſpondeo vt certum: poſſe, quia in hoc caſu non eſt illis id prohibitum. Quia certè in caſu vrgentis neceſſitatis, ab opere pietatis prohiberi à iure non debebant. Vrgens autem neceſſitas continget, ſi laïcus valdè indigeat fideiuſſione, & non ſit alius laicus, qui poſſit, aut velit pro illo fiiubere. Sic Gloſſa *in cap. 1. de fideiuſſ. & cap. Te quidem, cit.* Turrecrem. ibi. Angel. *v. fideiuſſor. num. 5.* & ibi Syluest. *q. 5.* Armilla *num. 3.* Gutierrez, Sanchez, & Palaus, *locis citatis.* Immò eſſe opinionem aliquorum aſſerentium etiam id poſſe extra caſum neceſſitatis, innuit Armilla, *n. 3. cit.* ſed tu tene vt certum, quod ſcripſimus.

QVÆSTIO VII.

An, valida ſit fideiuſſio clerici pro laico facta, extra caſum neceſſitatis?

REſpondeo, eſſe validam. Et clericus fideiuſſor tenebitur ſoluere, principali non ſoluente, de bonis tamen ſolùm patrimonialibus, vel ad ſummum, de redditibus beneficij. Sic Authores citati, præcipuè Syluester *verb. fideiuſſor, q. 3.* Greg. Lopez *in d. lege 45. tit. 6. part. 1.* & Palaus, *num. 4.*

QVÆSTIO VIII.

An, clericus peccet mortaliter, fideiubendo pro laico, extra caſum neceſſitatis?

NEgare videtur Sanchez *lib. 4. cap. 8. n. 19.* eo quod ſolùm dicit, quod peccet, nec addit mortaliter.

Palaus verò *diſp. 2. punct. 7. §. 2. n. 4.* clarè innuit, quod peccet mortaliter, ſi id faciat frequenter; expreſsè namque aſſerit, non eſſe peccatum mortale, vna vel altera vice pro laico fideiubere, etiam abſque neceſſitate: quia textus in *cap. 1. de fideiuſſorib.* frequentiam fideiuſſionum dicit; non enim fideiuſſionibus inſeruit, niſi qui paſſim fideiubet. Ita ille.

Sed clariùs ego Reſpondeo dicendum; *Primò*, clericus, qui frequenter pro laico, extra caſum neceſſitatis fideiubet, mortaliter peccat. Quia id præcipitur clericis in d. cap. ſub pœna excluſionis ab Eccleſia, vel à clero, vt explicat Palaus, & antea Syluest. *quæſt. 3. cit.* omnino ex Angelo *ibi, num. 4.* quem non citat.

Reſp. *Secundò*, qui vna vel altera vice pro laico, extra caſum neceſſitatis fideiubet, nec peccat mortaliter, quidquid dicat Syluester, loco citato; immò nec venialiter, quidquid oppoſitum innuat Palaus. Ratio eſt: quia *in d. cap. 1. de fideiuſſorib.* ſolùm

prohibetur

prohibetur clericis, ne frequenter fideiubeant pro laicis, vt notat Gloſſa in *d.cap.1.* his verbis: Nota quod clericus fideiubere non debet: quod verum eſt frequenter, per illud verbum *inſeruiens*, inſeruiens enim frequentiam denotat. Hæc Gloſſa. Nunc ego, ergo, qui non frequenter, ſed ſolum vna, vel altera vice fideiubet pro laico, minimè contra ius facit: ergo nullum peccatum admittit. Lege Bonac. *diſp.3. de contract. q.9. punct.2.* qui ait, quod ob receptam conſuetudinem, quæ fortè antiquis canonibus derogauit, videtur poſſe clericos, ſaltem rarò fideiubere, modo id faciant abſque damno Eccleſiæ, & quantum patitur ipſorum patrimonium, & fructus beneficij, vt egeſtati non ſubiiciantur. Ita Leſſius *n.*19. & Filliuc.*n.*158. Sic Bonacina.

QVÆSTIO IX.

An, clerius, non ſolum validè, ſed etiam licitè poſſit, etiam extra caſum neceſſitatis, fideiubere pro alio clerico, vel Eccleſia ſua?

Reſpondeo, vt certum: poſſe. *Tum*, quia (vt conſtat ex iuribus citatis) ſolum eſt illis prohitum, pro laicis fideiubere. *Tum* etiam, quia id expreſsè illis conceditur in *cap. 2. de fideiuſſorib.* & *cap. Te quidem, cit.* & *in l. omnes, §. in hoc, C. de Epiſcopis. Et in Authent. de Sanctis Epiſcopis, §. pra omnibus, collat. 9.* Sic Angel. *v. fideiuſſor. n. 4.* Syluest.*ibi, q.3.* Armilla *n.3.* Palaus *n.4.*

QVÆSTIO X.

An, votum, ſeu iuramentum nunquam fideiubendi, præſtitum à clericis, ſit inualidum?

Reſpondeo, eſſe inualidum. Quia id generaliter præſtitum, eſt contra conſilium. Eſſet tamen validum ſi iuraret, ſe non futurum laici fideiuſſorem. Sic Sanchez *n.*19. Palaus *n.4.* cit. his verbis. Si clericus iuramentum præſtet nunquam fideiubendi, inualidum eſt. Quia pro alio clerico fideiubere poteſt, ſicuti pro ſeſe laicus, &c. ergo illud iuramentum impeditiuum eſt maioris boni, ac proinde obligare non poteſt, niſi in illis caſibus, in quibus hoc iuramentum à laico præſtitum, diximus obligare, &c. Verum ſi iuramentum cum limitatione fiat, non fideiubendi pro laico, validum eſt, & firmum: quia eſt iuramentum de re ſibi præcepta. Nec opus eſt caſum neceſſitatis excipere: quia iam ſubintelligitur exceptus. Sic ille, ex Ioanne Gutierrez, Greg. Lopez, & Thoma Sanchez.

QVÆSTIO XI.

An Religioſi poſſint fideiubere pro alio?

Reſpondeo, quod non; niſi hoc faciant de licentia Superioris, vel aſſenſu maioris partis Capituli. Sic habetur in *cap. penult. de fideiuſſ.* & tenent omnes, Syluest. Armilla, Abbas, *loc. cit.* Bonac. *diſp.3. de contr. q.9. punct.2. num.1.* & omnes.

QVÆSTIO XII.

An vota, ſeu iuramenta, quæ paſſim mercatores emittunt, de non emendo auctiori pretio, aut non vendendo viliori; ſint obligatoria?

Reſpondeo vt certum: non eſſe. Quia neque in Dei honorem, neque in hominis, cui fit, vtilitatem cedunt. Sic Sanchez *lib.3. Decal. cap.9. n.15.* Palaus *diſp.2. punct.7. §.2. fine.* Bonac. *tom.2. diſp.4. q.1. punct.4. n.3.* (non 2. vt legi apud Palaum) his verbis: *Tertiò* eos, qui iurant ſe non venditutos minori pretio, aut non empturos maiori, non teneri ad ſeruandum iuramentum; ſed poſſe minori vendere, & maiori emere: nam iuramentum videtur de re indifferenti, & ſine vtilitate, & factum videtur in fauorem eius, cui præſtitum eſt, quilibet autem poteſt cedere iuri ſuo. Sic ille.

DISPVTATIO XXXI.

De iuramento Decurionum, Scribarum, Procuratorum, & aliorum Miniſtrorum publicorum.

QVÆSTIO PRIMA.

An iuramenta, quæ Decuriores oppidi (vulgò, Regidores jurados, ò Vintiquatros) emittunt, ſint licita & obligatoria?

Reſpondeo, vt certum, quod ſic. Nam iuramenta, quæ initio ſui miniſterij, accipiunt, ſunt de ſeruando ſecreto earum rerum, quæ in ſuo conſiſtorio tractantur: de proſpiciendo bono communi Reipublicæ, ac de munere ſuo fideliter obeundo: atqui hæc omnia ſunt omnino licita, & honeſta, & maximè conuenientia Reipublicæ: ergo & obligatoria. Sic vt quid certum, ſupponunt omnes Doctores, præſertim infrà citandi.

QVÆSTIO II.

An prædicti Decuriones teneantur, ex vi iuramenti ab ipſis præſtiti, inquirere peccata publica, eaquè denunciare Iudici, vel Prælatis; vt illorum emendationem procurent?

Affirmant aliqui Doctores, docentes, teneri ſub mortali dictos Decuriones, ex vi iuramenti, inquirere peccata publica ſuæ Reipublicæ: An

v. gr. in ea ſint publici concubinarij; an menſæ ad ludos expoſitæ; an mulierculæ mediatrices, aut maleficæ; rixæ, iurgia, odia, &c. & facta inquiſitione, obligatos eſſe denunciare illis, quibus incumbit, vt remedia adhibeant. Ratio eorum eſt, quia huiuſmodi Decuriones id iureiurando promittunt, cum ad hoc munus admittuntur; & hoc eſt eorum munus ſpeciale, vt ſint tanquam oculi, & ſpeculæ Reipublicæ, & quaſi Patresfamilias eius. Ita Petr. Nauarra *lib. 3. de Reſtitut. cap. 3. dub. 3. n. 20. verſ. ſecundò peccant.* & Rodrig. *in ſum. cap. 28. numero vnico, in 4. interrogatione*; & alij viri docti de hac re Hiſpali conſulti, vt refert Sanchez.

Sed probabiliùs Reſpondeo huiuſmodi Decuriones ad id, ex vi iuramenti, minimè teneri; ſed ſua tantum intereſſe, & teneri ſolum ex proprio officio, proſpicere bono publico, & temporali Reipublicæ, quale eſt, vt populus rectè prouideatur, pretia rerum vænalium non ſint exceſſiua, ne miniſtri publici iniuriam Ciuibus inferant, ne graſſentur latrones, ſed viæ publicæ ſint tutæ; & ſi peſtis alicubi ſit, Ciuitas cuſtodiatur, vt infectis medicinæ, & neceſſaria omnia adhibeantur, &c.

Ratio eſt. *Tum*, quia forma iuramenti, quam præſtant ij Decuriones, nec verbum continet, ex quo appareat, hæc peccata publica inquirere, & denunciare debere. *Tum* etiam, quia non ſunt oculi Ciuitatis, & quaſi Patresfamilias illius ad omnia peccata publica extirpanda, ſed ad proſpiciendum bono publico, & temporali Reipublicæ, & ad cauenda eius damna, vt diximus. Sic Sanchez *lib. 3. Decalogi, cap. 14. n. 16.* vbi affirmat, ſe conſuluiſſe peritiſſimos Aduocatos Regiæ Cancellariæ Granatenſis, & omnes vnanimi conſenſu, ita ſibi reſpondiſſe, & ſua ſubſcriptione firmaſſe. Et Azeuedo *in Curia Piſana lib. 2. cap. 3. num. 1. & cap. 26. num. 4.* Fagundez *lib. 2. cap. 23. num. 26.* Palaus *diſp. 2. de iuram. pun. 7. §. 5. num. 2.* Prado *tom. 2. de iuſt. cap. 32. q. 6. §. 2. n. 21.*

QVÆSTIO III.

An, iuramentum ſeruandi ſub ſecreto ea, quæ in Conſiſtorio, aut Congregationibus tractantur, quale faciunt oppidi Decuriones, Auditores regij, & alij publici Miniſtri, obliget ſub mortali in quauis re modica?

Affirmabunt, qui exiſtimant, eſſe culpam mortalem tranſgreſſionem iuramenti promiſſorij in re leui. Hi autem ſunt Gabr. Caiet. Armilla, Valentia, Leſſius, Bonac. Reginal. Medina, Filliuc, & alij plures adducti à nobis ſupra *diſp. 7. §. 4. q. 33.*

Sed probabiliùs Reſpondeo minimè obligare tale iuramentum, ſub mortali, in re leui, & modica; licèt benè, in re graui. Ratio eſt: Quia iuramenta obligant inſtar præcepti, & ſolum addunt nouam circunſtantiam ſacrilegij, ſi non obſeruentur: atqui præcepta non obligant ad mortale, niſi ratione grauitatis materiæ: ergo neque iuramenta. Igitur ſi quæ in Conſiſtorio, aut Congregatione tractātur ſint grauis momēti, ita vt manifeſtata præiudicēt notabiliter bono communi, vel alicui tertio, tunc eorū detectio erit mortalis; ſi autem leuis ſint momenti, eorum manifeſtatio, ſolùm erit venialis. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 4. n. 23. adiuncto cap. 14. num. 4.* Palaus *§. 5. cit. n. 3.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 23. num. 10.* Et huius opinionis ſunt etiam omnes, qui nobiſcum ſentiunt, ſolùm eſſe culpam venialem tranſgreſſionem iuramenti promiſſorij in re leui, ſiue hæc res ſit materia totalis ſiue partialis iuramenti, & hi ſunt D. Anton. Angel. Silueſt. Sotus, Nauarra, Aragon, Azor, Henriq. Rodrig. Petr. de Ledeſma, Sà, Suarez, Diana, Ioan. à Cruce, Villalob. Layman, Trullench, Acacio, Tamburin. & Prado, quos citauimus ſupra *diſp. 7. q. 33. citata.*

QVÆSTIO IV.

An ſaltem peccent mortaliter tranſgrediendo iuramentum, quo promiſerunt ſe ſeruaturos aliquod ſpeciale ſecretum, etiam ſi ſit rei leuis?

Affirmabunt qui dicunt eſſe culpam mortalem tranſgredi iuramentum promiſſorium etiam in re leui, quando hæc eſt materia totalis iuramenti; ſunt autem Caietanus, Couarru. Philiarcus, Corduba, & Sayrus, quos retulimus vbi ſupra *diſp. 7. q. 33.* & à fortiori id tenebunt omnes Authores nuper pro prima ſententia adducti.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum ex ibidem dictis. Non peccare mortalitèr, ſed venialiter tantum. Ob rationem nuper datam. Sic Authores pro noſtra opinione adducti, præcipuè Sanchez & Fagundez, & alij vbi ſupra adducti.

QVÆSTIO V.

An, peccent mortaliter ſcribæ, Procuratores, & alij Miniſtri publici, non obſeruantes iuramentum, quod emittunt ſeruandi taxam lege præſcriptam, vulgò, el aranzel?

Reſpondeo vt quid certum: Peccare mortaliter (caſu ad minus, quo ſtipendium à lege taxatum, ſucceſſu temporis non ſit iniuſtum, & minus ſufficiens, nec conſuetudine derogatum, vt infra.) Ratio eſt. Quia illud iuramentum eſt de re honeſta & licita, & cedente in bonum Reipublicæ, & vtilitatem litigantium: ergo obligat, & ſub graui culpa, ad eius obſeruationem. Deinde, *confirmatur*: quia Scribæ, & alij miniſtri iuſtitiæ, qui pro exercendo ſuo munere, certum, ac iuſtum ſtipendium habent, lege, aut conſuetudine taxatum, nil amplius in pretium, pro eo munere exercendo, poſſunt accipere, & ſi illud accipiant, peccant contra iuſtitiam, & tenentur ad reſtitutionem, eo quod ſub ea conditione, & pacto iuramento confirmato, à Principe, vel republica, acceperunt: ergo verè tenentur ad talis iuramenti obſeruationem. Sic communis. Legantur Couarru. *ad reg. peccatum, p. 2. §. 3. n. 1. & 2.* Molina Theologus *tom. 1. de iuſt. diſp. 83.* Nauarra *de reſtitut. q. 2. art. 2. & q. 25.* Nauarr. *in ſum. cap. 17. n. 33.* Caiet. *2. 2. q. 32. art. 7.* Leſſius *lib. 2. cap. 14. dubit. 9. n. 63.* Fagundez *lib. 8. in Decal. cap. 26. à num. 1.* & ſupponunt Sanchez, Palaus, Diana, Prado, & alij infra citandi. Lege Lugum *2. p. de iuſt. diſp. 41. ſect. 1. num. 12.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An, dicti Miniſtri publici teneantur, ſub mortali non accipere aliquid, præter ſtipendium taxatum, etiamſi hoc ſtipendium iam cenſeatur iniuſtum, & inſufficiens?

AFfirmandum adhuc videtur. Quia iurans latroni cogenti ſe daturum ei tantam pecuniam, tenetur ſoluere, etiamſi latro iniuſtè exigat, eo quod hoc iuramentum licitè obſeruare valeat: cum ergo ſimiliter iuramentum præſtitum à Miniſtris publicis, ſeruandi ſtipendij taxati, etſi iniuſti, poſſit ab illis licitè obſeruari, obligabit vtiquè. Ita tenet expreſsè Toletus *lib. 5. ſum. cap. 62. numer.* 7. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 25. *cap.* 57. *ſect.* 3. *numer.* 993.

Sed probabiliùs Reſpondeo, tunc non teneri ſub mortali, ratione præſtiti iuramenti, ad non accipiendum amplius, quàm ſtipendium taxatum. Ratio eſt: quia iuramentum ſeruandi aliquod ſtatutum, ſemper intelligitur, quatenus illud iuſtum eſt, & obligatorium: ergo non obligabit iuramentum ad illud ſtipendium à lege ſignatum, quando iudicio prudentum, iam tractu temporis, reſpectu laboris, eſt iniuſtum. Sic Sanchez *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 14. Qui benè reſpondet rationi dubitandi reddendo diſparitatem: Quia latro (inquit) petit, vt ea pecunia non ſibi debita, ſed iniuſtè extorta, ſibi promittatur: at authoritas publica ſuo munere fungens, non petit iniuſtè iuramentum, nec legis, quatenus iniuſta eſt, ſed id iuramentum exigere cenſetur ſeruandæ legis quatenus iuſta eſt, ac vim obligandi obtinens: quare non aliter id iuramentum obligabit. (Lege à nobis dicta ſupra, *diſp.* 9. *q.* 5 5. vbi retulimus aliquos Doctores negantes teneri iurantem latroni dare aliquam pecuniam, ad obſeruationem iuramenti.) Sic cum Sanchez ſentiunt Molfeſ. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 5. *num.* 67. Diana 2. *p. tract.* 17. *Reſol.* 60. & *par.* 9. *tract.* 8. *Reſol.* 8. Molina *diſp.* 83. *cit.* Silueſt. & D. Anton. apud ipſum Fagundez *lib.* 8. *cit. cap.* 26. *num.* 8. & 9. Palaus *diſp.* 2. *pun.* 7. §. 5. *n.* 5. Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *q.* 6. §. 2. *n.* 18. & anteà *cap.* 24. *q.* 6. §. 6. Serra 2. 2. *q.* 71. *art.* 4. Trullench, *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *dub.* 17. *num.* 8. & *lib.* 8. *cap.* 5. *dub.* 5. *n.* 2.

QVÆSTIO VII.

An ſaltem iuramentum præſtitum ab Scribis, & aliis miniſtris publicis, de obſeruanda taxa; obliget, ſi taxa ſit iuſta, & ſufficiens; lex tamen contrario vſu abrogata?

AFfirmabunt, à fortiori Toletus, & Reginald. nuper citati. Quia omnes miniſtri publici faciunt in principio ſuorum officiorum, vel ſingulis annis, iuramentum obſeruandi illam taxam: ergo cum hæc alias ſit iuſta & ſufficiens, tenebit iuramentum, non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium.

Sed probabiliùs adhuc Reſpondeo non obligare adhuc tale iuramentum ſcribas, & alios miniſtros. Non quia ad illud obſeruandum, ſe obligare non poterant, vt conſtat ex dictis *quæſt.* 4. ſed quia cenſendi ſunt (inquit Palao) ſe non voluiſſe obligare. Cum enim aliquam legem ſeruandam iuras, iuras eam ſeruare, eo modo, quo recepta eſt, & ſub ea obligatione. Quia iuramentum eſt legi acceſſorium, & illius obligatione, vis obligationem legis firmare. Si igitur lex nullam inducit obligationem, quia eſt derogata, aut ſolam obligationem leuem, iuramentum de illius obſeruatione, eamdem, vel nullam obligationem habebit. Et ita loquens de Scribis tradit Sanchez *lib.* 3. *ſum. cap.* 14. *n.* 14. Huc vſque Palaus *diſp.* 2. *pun.* 7. §. 5. *n.* 5. Diana 2. *p. tr.* 47. *Reſol.* 60. Serra 2. 2. *q.* 71. *art.* 4. Trullench, *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *dub.* 17. *n.* 8. & *lib.* 8. *cap.* 5. *dub.* 5. *n.* 2. Quos citat, & ſequitur Prado *tom.* 2. *de iuſt. cap.* 24. *q.* 6. §. 6. *n.* 37. & *cap.* 32. *q.* 6. §. 2. *n.* 19. dicens, quod iuramentum, quod Aduocati, & Notarij, in principio ſui officij faciunt, non intelligitur de ſtatutis, quæ abierunt in diſſuetudinem; ſed de his, quæ ſunt in viridi obſeruantia. Legantur quæ dicta ſunt de iuramentis Medicorum, *diſp.* 29.

QVÆSTIO VIII.

An, de facto, noſtris temporibus, ſtipendium taxatum pro Aduocatis, Scribis, ſeu Notariis, & aliis Miniſtris publicis, ſit iuſtum, & minimè abrogatum?

AFfirmant plures DD. exiſtimantes, adhuc noſtris temporibus, ſtipendium taxatum pro dictis Miniſtris, eſſe iuſtum, & minimè abrogatum: & ideo obligatos eſſe in conſcientia, præſertim ratione iuramenti, ad eius obſeruationem. Ita Bañez 2. 2. *q.* 71. *art.* 4. *dub.* 1. *circa* 8. *concl. ſeu, dub.* 7. *concl.* 1. Ioan. de Cruce *in ſum. circa* 8. *præcep. art.* 5. *de Aduocato, dub.* 22. *poſt* 1. *concl.* Petr. Ledeſma *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 26. *concl.* 9. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 18. *diff.* 4. *num.* 2. & 4. vbi ſic ait: *Todas eſtas leyes ſon juſtiſſimas, y aſſi obligan en conciencia como taſſa: de ſuerte, que el que lleuare mayor precio, tendra obligacion à reſtituir el exceſſo, como dize Fr. Luys Lopez lib. 1. inſtruct. negot. cap.* 17. Hæc Villalobos. Quibus fauet Palaus *num.* 3. vbi ita ſcribit: Inſuper Scribæ, Procuratores, aliiquè officiales, iuramentum emittunt ſeruandi taxam ſibi à Rege præſcriptam, vulgò, *el aranzel*, quam multi clamant eſſe magna ex parte conſuetudine derogatam: In cuius confirmationem allegant pretia rerum poſt illam taxam notabiliter excreuiſſe, ita vt ſe, ſuamque familiam ſuſtentare non poſſint, ſi taxam ſeruent. Cæterum his nunquam acquieſcere potui: plures enim Scribas conſului, an ſufficienter ſe ſuſtentare poſſint ex officio, ſeruando taxam, ſi ipſis committerentur negotia, quæ poſſent expedire; & ab illis reſponſum accepi, optimè poſſe. Quæ ergo æquitas, & iuſtitia poſtulat defectum negotiorum, augmento pretij ſupplere, & velle ex vno litigante accipere, quæ à pluribus accepturus eras? Præterea ab obſeruatione taxæ excuſari non potes, niſi ob conſuetudinem contrariam: at vſque modo nulla eſt talis conſuetudo: nam ſi aliqui taxam excedunt, clam accipiunt, nec Reſpublica conſentit: quomodo ergo allegare contrariam conſuetudinem

potes?

potes? *Item*, omnibus his Officialibus mandatum eſt, vt in fine cuiuſlibet ſcripturæ apponant ſalarium pro illa acceptum. Si ergo abundans accipientes, diminutum apponunt, clarè oſtendunt exceſſum à Republica non permitti. Quo ergo titulo illum habere poſſunt. Hæc omnia Palaus. Legatur Sayrus *in Claui Reg lib.* 12. *cap.* 23. *n.* 28. & alij penes ipſum. Bonac. *diſp.* 10. *in* 8. *precep. q.* 3. *pun.* 4. *n.* 9.

Alij contrà negant tale ſtipendium eſſe iuſtum, nec minimè abrogatum contrario vſu: & ita dicunt, poſſe Scribas & alios Miniſtros publicos accipere ſibi incrementum vſque ad limites iuſti pretij. Sic Molina *tom.* 1. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 83. Baſil. Pontius 1. *p. variarum, diſp.* 2. *ſcholaſtica, cap.* 7. D. Anton. & Siluest. apud ipſum, quos omnes refert & ſequitur Diana 2. *p. tract.* 17. *Reſol.* 60. & *p.* 9. *tract.* 8. *Reſol.* 8. Quibus addi poſſunt Lugo *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 41. *ſect.* 1. *n.* 12. Salon 2. 2. *q.* 71. *art.* 4. *dub. vltimo*, §. *In hoc noſtro.* Trullench, *lib.* 8. *in Decal. cap.* 26. *num.* 8. & 9. Luyſius Turrian. 2. 2. *q.* 71. *art.* 4.

Sed ego Reſpondeo dicendum; in hac re minimè poſſe aliquem propriam ſententiam pro omnibus Prouinciis proferre. Quia cum in diuerſis diuerſa ſint ſtipendia pro Miniſtris publicis taxata, nequaquam poſſumus iudicare, an omnia iuſta, vel iniuſta; an in viridi obſeruantia, an verò vſu contrario derogata ſint. Loquendo igitur de Hiſpaniæ Prouinciis, aſſentio Authoribus ſecundæ ſententiæ, qui certè probabiliſſimè dicunt, pretium taxatum pro Scribis, aut Notariis, & aliis Miniſtris, eſſe iam ſucceſſu temporis iniuſtum, vel abrogatum contraria conſuetudine; & ideò non teneri huiuſmodi Miniſtros illi ſtare, nec deſerere publica officia, Reipublicæ neceſſaria, ipſiſque collata, & quæ ab ipſis in commune beneficium vtiliter exercentur: ſed poſſe eos accipere incrementum pretij, vſque ad limites iuſti pretij, quod eſſe tale, æſtimandum eſt, non ex indigentia ipſorum Miniſtrorum ad alendam familiam; ſed ex opere, & obſequio, quod præſtant, arbitrio prudentis, conſiderata quantitate, & qualitate operis, & obſequij ab illis præſtiri. Sic Fagundez, & Lugo *loc. cit.* ex Molina, vbi ſupra.

DISPVTATIO XXXII.

De iuramento Collegij Anglicani, & aliorum, redeundi ad Patriam, & non ingrediendi Religionem.

QVÆSTIO PRIMA.

An valeat iuramentum, quod in Collegio de propaganda fide, & Anglicano, præſtatur ab alumnis ſuis, de non ingrediendo aliquam Religionem, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia?

RESPONDEO vt certum: valere. Patet, quia iuramentum quod emittunt eſt ſub hac forma: *Inſuper ſpondeo, & iuro, quod dum in hoc Collegio permanebo, & poſtquam ab eo, quocumque modo, ſiue completis, ſiue incompletis ſtudiis exiero, ante elapſum triennium, nullam Religionem, Societatem, aut Congregationem Regularem amplectar, vel ingrediar, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia: neque in earum aliqua profeſſionem emittam.* Hæc forma iuramenti. Nunc ego: atqui hoc iuramentum hoc modo factum eſt omnino validum. *Primò*, quia minimè impedit Religionis ingreſſum, niſi ad tempus, nempe, niſi dum alumnus permanet in Collegio, aut poſtquam ab illo exierit, ante elapſum triennium, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia. *Deinde*, quia prima conditio talis iuramenti, verè eſt rationabilis; apponitur namque ad hoc quod talis ingreſſus in maturiori ætate, & maturiori conſilio fiat. *Secunda verò*, item, vel quia talis conditio ineſt cuilibet voto ſimplici, vel iuramento: vel quia Papa eſt Generaliſſimus omnium Religionum, vt cum D. Thoma 2. 2. *q.* 186. *art.* 5. *ad* 3. communiter docent Theologi: ergo validè, & licitè iurant, & vouent dicti alumni non ingredi aliquam Religionem, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, quia ad illum, vtpotè, vt ſupremum caput omnium Religionum, ſpectat admiſſio recipiendorum. Sic Nauarr. *lib.* 3. *conſil. de Regul. conſ.* 1. Azot *tom.* 1. (non 3. vt legi apud Pradum) *lib.* 11. *cap.* 5. *q.* 4. Fagundez, Layman, Tamburin. Pollizzarius, & alij infra adducendi. Et præcipuè Lezana *conſult.* 19. *per totum*, quem lato calamo refert, & ſequitur Mag. Prado *tom.* 2. *de iuſt. cap.* 32. *q.* 6. §. 3. *per totum.* Bordonus *de Profeſſ. Regulari cap.* 3. *q.* 64. *numer.* 161.

QVÆSTIO II.

An item, ſit validum iuramentum, quo certi adoleſcentes in aliquibus aliis Collegiis, in quibus aluntur, iurant, ſe non ingreſſuros Religionem, inſcio Rectore ſuo, vel, eo, cui curæ ſunt?

RESPONDEO etiam vt certum: Eſſe validum. Conſtat ex nuper dictis. Quia tale iuramentum non impedit eis maius bonum, aut Religionis ingreſſum, quippe, qui non iurant abſolute, ſe non ingreſſuros Religionem, ſed ſe eam non ingreſſuros, ſine petitione facultatis ſuorum Superiorum, qua petita, & non obtenta, poſſunt ingredi Religionem, repugnante etiam, & contradicente proprio Superiori. Sic Azot *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 5. *q.* 4. his verbis: Exiſtimo enim eiuſmodi iuſiurandum vim, & locum habere, quoniam cedit in communem Reipublicæ ſalutem, & bonum, vt ſint litteratorum hominum ſeminaria, ex quibus idonei Miniſtri deligi queant ad Sacerdotia, & Eccleſiaſtica munera obeunda, &c. Sic ille, & ex illo Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 16. *n.* 5. Pellizzar. *tom.* 1. *Reg. tract.* 2. *cap.* 4. *q.* 16. *n.* 33.

QVÆSTIO III.

An, Alumni Collegij Anglicani Romæ, qui præſtant iuramentum, ſe abſolutis ſtudiis, vitam Eccleſiaſticam perducturos, & in Angliam ad fidem Catholicam docendam ituros; poſſint adhuc tuta conſcientia Religionem ingredi?

NEgant tunc poſſe Religionem ſine diſpenſatione ingredi, in qua voto, aut iuramento ſatisfacere non poſſint, Nauarrus *conſil.* 1. *de Regular.* (aliàs 4.) & eum ſequutus Layman *tom.* 2. *lib.*4. *tract.* 3. *cap.*6. *n.* 6. Qui & probat ſic. Quia iuramentum, quod in gratiam, vel vtilitatem hominis, vel Eccleſiæ, alteriuſvè communitatis, editum eſt de opere honeſto, ſemper obligat; neque in aliud, quamuis melius opus, arbitratu iurantis commutari poteſt, vt ex communi docent Syluest. *verb. iuramentum* 4.*q.*20. Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 149. §. *Prioris verò partis*, Suarez *lib.*2.*cap.*12. *n.*14. & Sanchez *lib.*3. *cap.*9. *num.*19. Atqui iuramentum, quod faciunt dicti Alumni Anglicani Collegij, editur in vtilitatem Eccleſiæ Anglicanæ: ergo ſtante dicto iuramento, non poſſunt abſque periurio ingredi Religionem, in qua iuramento ſatisfacere non poſſint. Hanc etiam ſententiam tenet Candidus *diſquiſ.* 26. *art.* 12. *dub.* 1. qui & citat Syluestrum, vbi ſupra, ſed malè, qui nec verbum de quæſtione propoſita dicit. Tenet etiam Angelus Maria *Virricell. tom.*2.*tit.*15.*q.*297.*n.*5.

Sed probabiliùs, Reſpondeo: poſſe dictos Alumnos, non obſtante iuramento ab eis præſtito redeundi ad patriam, poſt abſoluta ſtudia; Religionem quamlibet ingredi. *Primò* quia hic ſtatus, vtpotè maioris perfectionis, ſemper cenſetur exceptus, niſi ob aliquod maius bonum expreſsè renunciauerint, vt contingit in caſibus propoſitis nuper *quæſt.* 1. & 2. Atqui in caſu huius quæſtionis non renunciant expreſsè tali ſtatui Religioſo: ergo cenſetur exceptus.

Secundò quia dicti Alumni ingrediendo Religionem, iuramentum in melius commutant, at qui iuramentum, aut votum, propria ſua auctoritate in melius commutat, periurus non eſt, vt habetur *in cap. peruenit.* 2. *de iureiur.* & *cap. ſcriptum, de voto*, vbi ſic dicitur: *Reus facti voti non eſt, qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur Religionis obſeruantiam commutare.*

Nec obſtat fundamentum Laymanij, quia iuramentum factum immediatè Deo, ſed homini, poteſt reſcindi à iurante, ante quam ab homine, cui eſt præſtitum acceptetur, vt habitum eſt ſuprà; ergo in melius communiter. Sic ſentiunt Azor *tom.* 1 *lib.* 11. *cap.*5. *quæſt.* 4. *verſ. animaduertendum tamen. col. mihi* 1342. Baſil. Pontius *lib.*12.*de ſponſal. cap.* 8. *n.*27. Rodrig. *tom.* 3.*qq.Regular.q.*10.*art.*10. Caſtro Palao *diſp.*2. *punct.*14. *num.*15. Fagundez *lib.* 2. *in Decal.cap.*16. *n.*5. Prado *tom.* 2. *de inſt.cap.*32. *q.*6. §.3.*num.*24. Pellizzar. *tom.* 1. *Man. Regul. tract.*2. *cap.*4. *num.*34. Tamburin, *lib.*3.*in Decal.cap.*3. §.5. *n.*55. Bordonus *loco cit.*

QVÆSTIO IV.

An, dicti Alumni Collegij Anglicani, vi iuramenti ab ipſis præſtiti, ſimpliciter prohibeantur ingredi Religionem?

REſpondeo vt certum, quod non: ſed ſolum pro tempore, quo manent in Collegio Anglicano, & intra integrum triennium à die, quo receſſerint à dicto Collegio. Quia id conſtat ex forma iuramenti, quod præſtant, quam habes ſuprà *quæſt.*1. Sic Pellizzar. *loco citato*, *n.*34. & Bordonus *cap.*3. *cit. q.*64. *n.*161. ibi. Reſpondeo per illud iuramentum, non prohiberi ingreſſum in Religionem, cum à Religioſo facto benè obſeruari poſſit: nam refertur ad adiuuandum animas illius Religionis, quæ à fide aberrarunt, & receſſerunt ab obedientia Romani Pontificiis, ſed id proprium eſt Religioſorum, qui quotidie mittuntur ad conuerſionem infidelium, & hæreticorum, non ergo ex hoc capite prohibentur. Sic ille.

DISPVTAT. XXXIII.

De iuramento obediendi Rectori, ab ſcholaſticis, & aliis Academicis, præſtito.

QVÆSTIO PRIMA.

An, omnes ſcholaſtici, Doctores, Magiſtri, & alij Academici, præſtent iuramentum de obediendo Rectori?

RESPONDEO quod ſic. Sic Doctus Pat. Andreas Mendo, *de iure Academ. lib.*3.*q.*10.*n.*77. his verbis: Scholaſtici, qui albo Academiæ Salmanticenſis adſcribuntur, præſtant iuramentum de obediendo Rectori, (idémque in aliis Academiis contingit; quare eis quæſtio hæc eſt communis.) Idémque iuramentum præſtant quotannis Magiſtri, ac Doctores in Sacello ipſius Academiæ, die ad id deſignato, Imò Magiſter ſcholæ tenetur id ipſum ſimul cum illis eo die præſtare. Hæc autem obedientia non eſt vniuerſalis, qualis præſtatur Prælato à ſubdito Regulari; ſed in ordine ad ea, quæ ſpectant ad bonum publicum Academiæ, regiménque ipſius, profectum ſcholaſticorum in ſtudiis, modeſtiam, & moderationem in ornatu, huiuſmodíque alia. Hæc ille.

QVÆSTIO II.

An etiam omnes Regulares, qui Academiam frequentant, prædictum iuramentum Rectori præſtent?

Reſpondeo, quod omnes, qui foro Academiæ gaudere volunt, non alij. Sic Mendo eod. n. 77. proſequens: ſimiliter prædictum iuramentum præſtatur à Regularibus, qui Academiam frequentant, & quotannis poſt nouum electum Rectorem, qui in profeſto S. Martini eligitur, matriculæ adſcribuntur, vt ſic Communitates Regularium gaudeant foro Academiæ, & coram Sholæ Magiſtro poſſint ſuas cauſas agere, & præterea ipſi Religioſi ſtudentes poſſint curſus Theologiæ peragere, & deinde Gradus obtinere. Sic ille.

QVÆSTIO III.

An, vt ſcholares, & Academici ſubdantur iuriſdictioni Rectoris, ſit neceſſum, vt dictum iuramentum faciant?

Reſpondeo, quod non ſit neceſſum. Nam ad hoc ſufficit, quod in albo Academiæ inſcribantur: munuſve in illa gerant; nam hoc ipſo Rectori ſubditi fiunt, cùm ille in Academia ſit Superior & caput, & conſequenter abſque iuramento gaudent priuilegiis ſtudij. Sic Mendo *loc. cit. n.* 78. Qui id confirmat, nam Rector (vt conſtat ex *conſtit. 5. Academ. Salmantina*) poteſt compellere Scholaſticos, qui de nouo Academiam ingrediuntur, vt id iuramentum præſtent, atque eos punire, ſi detrectent præſtare: ergo, quia illicò, vt in numero Scholaſticorum conſtituuntur, ſubditi fiunt Rectori, alias, ſi ſubditi non eſſent, nequiret eos compellere ac punire. Sic ille ex D. Alphonſo Eſcobar, *de Regia & Pontificia iuriſdict. in ſtudiis, cap. 7. à numer. 1.*

QVÆSTIO IV.

An, Scholaſtici, & alij Academici, obligentur ſub mortali ſemper, ad obediendum Rectori præcipienti, ſub pœna præſtiti iuramenti?

Reſpondeo dicendum, quod non ſemper obligentur ſub mortali, ſed aliquando ſub mortali; aliquando verò ſub veniali, iuxta grauitatem, vel leuitatem materiæ præceptæ. Si enim res præcepta à Rectore ſit grauis, peccatum erit mortale eam non exequi: ſi autem materia ſit leuis, ſolùm erit peccatum veniale defectus executionis, & obedientiæ. Ratio eſt: quia in eo, qui aliunde tenetur obedire Superiori, votum; aut iuramentum de illi obediendo, ſolùm addit nouum vinculum, & obligationis firmitatem, ita vt ratione illius, non fiat inobedientia abſolutè peccatum veniale, aut mortale; ſed quod id quod aliàs erat peccatum veniale, vel mortale, fiat maius peccatum ratione circunſtantiæ voti, vel iuramenti: igitur cùm Scholaſtici & alij Academici, teneantur aliàs obedire Rectori, vt ſupra eſt habitum, iuramentum de illi obediendo, ſolùm addit nouum vinculum, & firmitatem ratione cuius erit maius peccatum inobedientia in genere peccati mortalis, vel venialis, iuxta qualitatem materiæ, ex qua deſumenda eſt grauitas, aut leuitas peccati; ex iuramento verò, circunſtantia ſacrilegij, aut periurij addens grauitatem. Sic communis. Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 14. n. 6.* & penes illum, Gerſon, Driedo, Couarru. Metina, Manuel, Vaſquez, & Azor. Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 23. num. 11.* Trullench, *lib. 2. in Decal. cap. 5. dub. 17. num. 9.* Mendo *de iure Academ. lib. 3. q. 10. à num. 81.* Candidus *tom. 2. diſquiſ. 26. art. 12. dubit. 17.* Luyſius *in ſum. 1. p. cap. 176. dub. 5.*

QVÆSTIO V.

An ſaltem obligarentur dicti Scholaſtici obedire ſub mortali Rectori præcipienti & expreſſè intimanti, ſe velle in rebus leuibus obligare eos ſub mortali?

Reſpondeo dicendum, quod adhuc in hoc caſu non obligarentur ſub mortali obedire illi. Quia ſi materia præcepta ſit ſecundùm ſe leuis, incapax eſt obligationis ſub mortali, quidquid Superior aliàs velit. Obligarentur igitur ſub veniali ad illi obediendum in his rebus leuibus. Sic Sanchez *loco cit.* Driedo, Manuel, & Medina apud ipſum. Fagundez *loc. cit. num. 12.* Qui benè aduertit, hanc doctrinam eſſe intelligendam, niſi alias, ex aliqua circunſtantia boni communis adiuncta, quam Rector intenderet, res fieret grauis, & caderet ſub peccatum mortale; vt ratione iacturæ boni cõmunis, aut ipſius Vniuerſitatis: res enim quæ de ſe apparet leuis, poteſt ſæpè ob actus excellentiam, aut neceſſitatem fieri materia grauis, & capax peccati mortalis. Legantur Valentia *1. 2. diſp. 7. q. 5. pun. 6.* Suarez *tom. 5. de cenſur. in 3. p. diſp. 4. ſect. 6. num. 11.* vbi ait, debere ſatis certò, & indubitanter conſtare materiam eſſe leuem, vt iudicemus præceptum, quod aliàs ex verborum tenore ad mortale obligaret, non ſic obligare: quia in dubio non eſt ſpoliandus Superior ſua poſſeſſione. Sic ille. Legatur etiam Sanchez *lib. 1. Decal. cap. 4. num. 3.* Sed pro praxi, exponendum reſtat, quæ ſit materia grauis, quævè leuis, in his quæ communiter, ſub pœna præſtiti iuramenti à Rectore iubentur. Sit ergo.

QVÆSTIO VI.

An, quando Rector præcipit ſub pœna præſtiti iuramenti, vt ipſum comitentur Scholaſtici in die S. Nicolai, aut S. Martini, teneantur illi ſub mortali Rectorem comitari?

Affirmant aliqui, quos ſuppreſſis nominibus referunt Sanchez & Fagundez, infra. Et Mendo, vbi ſupra *num. 86.* citat pro hac parte Medi-

nam

nam *in ſum. cap.* 16. §. 11. ſed malè; nam de hoc caſu nec verbum dicit: benè verò de ſequenti.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non teneri ſub mortali illum comitari. Quia probabiliùs eſt rem præceptam non eſſe materiam grauem ad conſtituendum mortale; cum, neque maximè interſit ad publicum bonum, nec ex tranſgreſſione, graue damnum ſequatur. Sic Sanchez *lib. 3. cap.* 14. *num.6. fine.* Fagundez *lib.2.cap.*23. *num.*13. D. Alfonſus Eſcobar, quem citat, & ſequitur Mendo *lib.3.q.*10.*num.*85. cum quadam tamen limitatione ſtatim apponenda.

QVÆSTIO VII.

An, ſi Rector, aut Magiſter Scholæ præcipiat, ne Scholaſtici ſericis veſtibus vtantur; teneantur id ſub mortali exequi culpa?

AFfirmat Medina *in ſum. cap.* 16. §.11.*in fine*, his verbis: *Tambien ſino viſte, y trata conforme à la ley de la vniuerſidad; la qual ley es juſta, y de coſa graue, y que obliga a pecado mortal.* Hæc Medina.

Sed probabiliùs Reſpondeo: non teneri ſub mortali culpa, exequi tale mandatum, ſed ſub veniali. Quia probabiliùs eſt rem præceptam non eſſe materiam grauem: ſed leuem. Sic Sanchez, Fagundez, & Eſcobar, citati, & Mendo *num.* 85. Qui tamen *n.* 86. hunc, & antecedentem caſum limitat, niſi alias ſcholaſtici omnes, aut ſaltem numero plurimi, inter ſe conuenirent de non comitando Rectorem, vel de afferendo veſtes ſericas. Tunc enim quiſque, vt cooperans, peccaret grauiter: quia damnum graue ſequeretur, nempe, quod Rector, abſque comitatu,& cum defectu graui decentiæ, quam eius dignitas, iuſtè in illis in caſibus exigit, vt ſibi debitam, incederet: & quod ſcandalum ex vſu earum veſtium ſequeretur ex ea conuentione, & publicus defectus modeſtiæ, ac moderationis in ornatu: & præterea in vtroque caſu daretur contemptus præcepti à Rectore iniuncti. Hæc Mendo.

QVÆSTIO VIII.

An, item non teneantur ſub mortali Scholaſtici obedire Rectori præcipienti ſub pœna præſtiti iuramenti, vt interſint ſolemni ſupplicationi publicæ; Miſſarum ſacrificio; funeri alicuius Academici, &c.

REſpondeo, nec tunc teneri ſub mortali, ſed ſub veniali tantum obedire. *Tum*, quia materia non eſt grauis, ſed leuis. *Tum* quia præcepta piè, & non rigorosè nimis ſunt interpretanda, vt aiunt Sanchez, Fagundez, Eſcobat, & Mendo locis citatis, Trullench *lib.* 1. *cap.*1. *dub.*17.*n.*9. & Luyſius *in ſumma* 1.*p. cap.*176. *dub.*7.*concl.*2.& 3 vbi ita ait: Dubium non eſt quin Rector poſſit illud ita præcipere, vt obliget. Exiſtimo communiter hactenus non ſic eſſe intellectum præceptum, quæ eſt opinio communis Doctorum in Academia Hiſpaniæ. Hæc Luyſius.

QVÆSTIO IX.

An ſaltem ſi Rector ſub pœna præſtiti iuramenti præcipiat vt Doctores, aut Magiſtri, ſiue Scholaſtici conueniant ad rem grauem tractandam, tunc obliget ſub mortali?

REſpondeo, vt certum: quod ſic. Quia tale præceptum eſt de materia graui. Sic Sanchez *lib.*3.*cap.*14.*n.6.* Fagundez *n.*13. ex Driedone, Manuele, & Medina, *locis citatis.* Mendo *n.*7. vbi idem docet, caſu, quo præcipiat, vt ſcholaſtici non afferant arma ignea, aut alia prohibita. Vel quod non impediant lectiones ſtrepitu, & vocibus per plures dies ante tempus Natiuitatis Domini, Bacchanalium, & Hebdomadæ Sanctæ; quia hæc materia eſt grauis, & eius tranſgreſſio vergit in damnum graue boni publici, & vtilitatis Academiæ.

QVÆSTIO X.

An, Rector Academiæ, cui ab Scholaſticis iuramentum præſtatur, poſſit illud ſuſpendere, aut ralaxare?

REſpondeo, *primò* dicendum, quod poſſit Rector ſuſpendere præceptum iniunctum à ſe reſpectu huius, aut illius, in vno, vel altero caſu. Quia ſicut poteſt illud præceptum non iniungere, ſic & poteſt illud ſuſpendere, & dicere, id omnibus præcipio, niſi Ioanni, aut Petro: vel præbere licentiam, vt aliquis illud non adimpleat.

Reſpondeo *ſecundò.* Etiam poteſt Rector per ſeipſum ſolùm relaxare iuramentum factum in eius fauorem; cum Academia autem ſimul, caſu, quo factum ſit in vtriuſque fauorem & vtilitatem. Sic cum Eſcobar ſentit Mendo *q.*10. *numero* 89.& 91.

QVÆSTIO XI.

An iuramentum de obediendo Rectori, obliget, cùm nouus Rector eligitur; antequam nouum iuramentum fiat?

REſpondeo: obligare, etiam antequam nouum iuramentum fiat. Quia, (ait Mendo) iuramentum prius præſtitũ ſemper ſcholaſticos obligat, dum in Academia verſantur: quia iurant de obediendo Rectori quiſquis hic ſit. Contingit enim ſæpè decurſu anni Rectorem ante diem S. Martini Salmanticâ diſcedere, aliúmque Rectorem in aliquos menſes, ſeu dies eligi, quin denuò iuramentum præſtetur ei ab ſcholaſticis, & nihilominus Rector hic, medio tempore electus, ſolet plura, aut aliqua ſaltem, iubere, ſub pœna præſtiti iuramenti, quod præceptum legitimè iniungitur, aliàs à grauiſſima, & ſapientiſſima Academia non ſuſtineretur, &c. Sic ille.

QVÆSTIO XII.

An ille qui, dum promouetur ad Gradum Licentiatus in aliqua Academia, iurat non acceptare Gradum Doctoratus in alia Academia; poſſit nihilominus illum recipere in alia?

RESpondeo poſſe. Quia iuramentum à ſe præſtitum, intelligendum eſt, ex cauſa ſubſiſtēte, tempore quo præſtitum eſt, ſecus ſi noua cauſa ſuperueniat. Sic Anton. *cap. 2. de renunc. n. 12.* & ibi Abbas *n. 12.* Anton. Gomez *lege 22. Tauri, n. 10.* Sanchez *lib. 3. cap. 17. n. 5.* Prado *tom. 2. de iuſt. cap. 32. q. 6. §. 2. n. 23.* Caſtro Palao, *diſp. 2. pun. 14. n. 24.* per hæc verba: Sextò, promotus ad gradum Licenciatus in aliqua Vniuerſitate, ſi iuraſti non acceptare gradum Doctoratus in alia Academia: ſubintelligitur, ex vi illius licentiæ. Si enim velles gradum licenciatus iterum in alia Academia recipere, gradum doctoratus, in illa accipere poteris. Sic ille. Et praxis certè.

DISPVTATIO XXXIV.

De iuramento, ſeu voto, ſeruandi ſtatuta Reipublicæ, Vniuerſitatis, Collegij, Sodalitij, & Communitatis.

QVÆSTIO PRIMA.

An Communitates, Capitula, Collegia, & Monaſteria, poſſint, ſe iuramento promiſſorio obligare?

RESPONDEO vt certum: Poſſe. Quia ſic habetur in cap. *Dilecto, de Prebend.* & conſtat ex vſu & conſenſu omnium Doctorum. Duplicitèr enim, (ait Suarez) poteſt iuramentum fieri ab vniuerſitate, ſeu communitate; primò ad obligandos ſingulos ſingulariter, & diuiſim operantes; vt ſi iurent ſeruare talem diem feſtum, vel aliquid huiuſmodi: ſecundò ad ſe obligandum collegialiter; vt ſi iurent, non reuocare tale ſtatum, vel ſeruare illud; cum tamen non diſponant de actionibus ſingulorum, ſed de actione totius Capituli, vt non recipiendi aliquem in Canonicum, vel Fratres vltra talem numerum, vt eſt exemplum *in d. cap. Dilecto, de prebend.* Hæc ille, *lib. 2. de iuramento* (non de voto, vt leges apud Fagundez) *cap. 31. n. 8.* Fagundez *lib. 2. cap. 23. n. 1.*

QVÆSTIO II.

An, vt tota communitas, iuramento obligetur; ſit neceſſarium, vt omnes & ſinguli communitatis, iuramentum præſtent?

REſpondeo vt certum: Quod non, ſecluſo ſpeciali caſu. Quia ſatis eſt, quod maior pars communitatis iuret, licèt alij contradicant, niſi in aliquo ſpeciali caſu ad actum ipſum iuratum maior concordia, v.g. duarum partium communitatis, requiratur. Ratio eſt: quia, ſecluſo ſpeciali caſu, quod fit à maiori parte, & numero, cenſetur fieri à tota communitate, & Capitulo. Sic Suarez, & Fagundez *locis citatis.*

QVÆSTIO III.

An, poſtquam maior numerus ſuffragiorum Communitatis, Capituli, aut Collegij iurauit; ſint cogendi alij, qui contradixerunt, ad iurandum?

REſpondeo dicendum, quod cogendi ſunt ad iurandum; niſi oſtendant manifeſtam iniuſtitiam. Ratio eſt. *Tum*, quia tenentur cum toto conformari. *Tum* etiam, quia alias non poſſet eſſe firmum fœdus cum Communitate, aut Capitulo, ſeu Collegio iuratum. Nam quotidie mutantur perſonæ de Capitulo, & ita facilè poſſet ceſſare obligatio iuramenti, nullaque eſſet ſtabilitas in illo, quod in rebus motabilibus eſt magnum abſurdum. Eo igitur ipſo, quod Capitulum obligatur iuramento, debent omnes, & ſinguli de Capitulo iurare perſonaliter. Sic Suarez loco citato, *num. 11.* Fagundez *num. 1.* Qui addunt, quod ſi contingat aliquos non iurare, illi reuera non obligabuntur, in virtute iuramenti, licèt aliunde ratione pacti, legis, aut conſuetudinis, ſtricta obligatione adſtringantur. Lege Candidum *diſquiſ. 26. art. 2. dub. 3.*

QVÆSTIO IV.

An, iuramentum, ſeu votum, ſeruandi ſtatuta edita alicuius Vniuerſitatis, Religionis, aut Collegij, &c. intelligatur etiam de ſtatutis edendis ab ipſis?

REſpondeo vt certùm: Quod non. Ratio eſt: Quia iuramentum aut votum, non extenditur, vltra intentionem iurantis, aut vouentis: atqui iuramentum, ſeu votum, expreſſe fuit de ſeruandis ſtatutis editis: ergo minime extenduntur ad edenda. Sic communis *ex cap. penult. de iureiurand.* Vbi Cardin. *numer. vnico.* Ioan. Andreas *num. 2.* Butrius *num. 3.* Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 14. numer. 1.* Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 32. numer. 11.* Palaus *diſp. 2. pun. 16. num. 2.* Leſſius *lib. 2. cap. 42. dub. 11.*

dubit. 4. *n.* 42. Luyſius *in ſum.* 1. *p. cap.* 176. *dub.* 3. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 3. Secus eſt, & maiori certitudine, dicendum; caſu, quo iuramentum, ſeu votum eſſet de ſeruandis ſtatutis editis, & edendis; quia tunc de vtriſque intelligenda ſunt, cùm intentio iurantis, aut vouentis expreſsè vtramque amplectatur. Legatur Fagundez *num.* 4. Solùm igitur dubium eſſe poteſt, quando iuramentum aut votum ſimpliciter & abſolutè ſit de ſeruandis ſtatutis, nihil verbis, vel intentione declarando, circa ſtatuta edita, vel edenda, pro quo ſit.

QVÆSTIO V.

An, iuramentum, ſeu votum, abſolutè, & ſimpliciter præſtitum ſeruandi ſtatuta alicuius Communitatis; intelligi debeat, tam de editis, quàm de in poſterum edendis?

AFfirmant abſolutè Cardin. Ioan. Andr. & Butrius, nuper citati, vt refert Sanchez *numero primo.*

Alij verò diſtinguunt, dicendo, quod ſi ſtatuta futura, & edenda ſint magni præiudicij iuranti, ſeu vouenti, minimè extendatur ad illa: ſecus ſi ſint modici præiudicij. Ita cum Bartolo ſentiunt Abbas in cap. *penult. de iureiurando, numer.* 2. D. Anton. 2. *p. tit.* 10. *cap.* 6. §. 6. & Roſella, *verb. iurare, numer.* 25.

Sed probabiliùs Reſpondeo: ſolùm debere intelligi tale iuramentum, ſeu votum, de ſtatutis editis, non vero de edendis (niſi caſu quo nouum aliquod ſtatutum fiat, vel ad ſolius veteris alicuius declarationem, vel ad declarandam tacitam obligationem in aliquo ſtatuto contentam: quia tunc, cum non ſit nouum ſtatutum, ſed idem cum veteri, §. *final. Authen. de fil. ante dot. inſtrum. nat.* ad illud extenderetur id iuramentum, ſeu votum.) Ratio eſt: Quia iuramentum, ſeu votum, eſt ſtrictiſſimi iuris, & interpretationis: ergo, niſi ſufficienter conſtet de intentione iurantis, ſeu vouentis, ſtrictiſſimè explicandum eſt, & magis, vt non obliget, quàm vt obliget, propter periurij periculum. Sic Silueſt. *iuramentum* 4. *q.* 23. Angel. *iuram.* 5. *n.* 25. Armilla *numer.* 37. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 8. *q.* 7. Petr. Ledeſma *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 5. *dub.* 2. *corol.* 2. Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 14. *num.* 1. Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 32. *num.* 11. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 4. *n.* 22. Palaus *diſp.* 2. *pun.* 14. *numer.* 2. *verſ. Adde.* Fagundez *lib.* 2. *cap.* 23. *numer.* 5. Trullench *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 17. *num.* 8. *fine.* Villalobos 2. *p. tract.* 36. *diff.* 5. *numer.* 22. Candidus *diſquiſ.* 26. *art.* 12. *dubit.* 12. *dicto* 20. Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *q.* 6. §. 2. *numer.* 12. Luyſius *dub.* 3. *citato.*

QVÆSTIO VI.

An, qui abſolutè iurauit, aut vouit, ſeruare omnia ſtatuta Vniuerſitatis, Collegij, aut alterius cuiuſuis Communitatis; teneatur ſeruare, adhuc ea, quæ non ſunt in vſu, & iam non obligant?

REſpondeo vt certum: Non teneri vi iuramenti ſeu voti, ſeruare ea, quæ non ſunt in vſu, aut in diſſuetudinem abierunt; Quia huiuſmodi iuramentum, ſeu votum, etiam ſi ſit de ſeruandis omnibus ſtatutis, ſolum intelligitur de ſolis illis, quæ ſunt in vſu, & in viridi obſeruantia, & quæ ſolent à tota, vel maiori parte Communitatis ſeruari. Ratio eſt. Quia ſtatuta, quæ ex aliqua quauis cauſa obligare deſinunt, iam non ſtatuta: ergo ceſſabit perinde iuramenti, aut voti obligatio: nam hæc fuerunt illis acceſſorium, & hoc ſequitur principale. Sic Nauarr. *cap.* 23. *num.* 23. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 8. *quæſt.* 8. Gutierrez *de iuram.* 1. *p. cap.* 38. *num.* 14. Sanchez *cap.* 14. *cit. num.* 8. Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 32. *num.* 11. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 14. Palao *num.* 2. *cit.* Trullench, *num.* 8. Malder. Gomez, Pottel, & Homobonus, quos citat, & ſequitur Diana *part.* 3. (non 2. vt citat Trullench) *tract.* 6. *Miſcell. Reſol.* 39. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 1. *pun.* 16. *num.* 2. *verſ. ſeptimò*, & ſequent. Reginald. Vaſquez, & Salas apud ipſum. Candid *loc. cit. dicto* 21. Prado *cap.* 32. *quæſt.* 6. §. 2. *num.* 14. & 15. Luyſius *in ſum.* 1. *p. cap.* 176. *dub.* 4. *concl. vnica.* Qui addunt, hanc doctrinam eſſe veram, adhuc caſu, quo in particulari petatur iuramentum, ſeu votum, ſeruandi aliquod ſtatutum. Quia ſemper intelligitur peti de ſeruando illo, prout receptum eſt, & ſecundum obligationem, quam habet. Lege *diſput.* 29. *de iuramento præſtito à Medicis.*

QVÆSTIO VII.

An, iurans, aut vouens ſeruare aliquod ſtatutum, obligetur ad illud ſeruandum, caſu quo tale ſtatutum, per potentem reuocare, reuocetur?

REſpondeo tanquam certum: Non obligari amplius ad illud ſeruandum, Quia iam non manet ſtatutum, ac proinde tollitur materia iuramenti. Sic Caiet. Sotus, Tambiena, Angel. Silueſt. Tabiena, & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 10. Bonac. *pun.* 16. *cit. num.* 2. *verſ. ex quo licet inferre.* Fagundez *cap.* 23. *cit. num.* 16. Trullench *dub.* 17. *num.* 8. Diana 3. *p. tract.* 6. *Reſol.* 39. *verſu, Nota etiam.*

QVÆSTIO VIII.

An, iuramentum, ſeu votum, ſeruandi omnia ſtatuta alicuius Collegij, aut alterius communitatis, extendatur ad ſtatuta etiam non licita, & non poſſibilia?

RESpondeo vt quid certum: Non extendi. Quia id habetur expreſſe in cap. 1. *de iureiur. in 6.* vbi deciditur, iuramentum generale ſeruandi ſtatuta, intelligi de licitis, & poſſibilibus: ne iuramentum ſit vinculum iniquitatis. Sic Sanchez *cap.* 14. *cit. num.* 7. Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 32. *numer.* 11. Fagundez *cap.* 23. *num.* 4.

QVÆSTIO IX.

An, ſaltem extendatur iuramentum, aut votum, ad ſtatutum, quod tempore, quo præſtitum fuit tale iuramentum ſeu votum, non erat iuſtum, nec licitum; poſtea tamen licitum & iuſtum ſit?

RESpondeo vt certum: Extendi, ita vt obliget à ſolo eo tempore, quo ſtatutum iuſtum, & licitum factum fuit, V. g. iurauit, aut vouit quis ſeruare aliqua ſtatuta, inter quæ eſt vnum non ligans, nec obligans, eo quod nondum ſit à Superiori confirmatum, non obligabit iuramentum, ſeu votum, ad illius obſeruationem pro tempore, quo illa deeſt, at ea accidente obligabit, & ligabit. Ratio eſt, quia tale iuramentum, ſeu votum, non eſt teſtrictum ad tempus, quo illud ſtatutum iniuſtum erat, aut non ligabat, ſed extenſum ad totum tempus futurum: ergo obligabit tempore, quod id ſtatutum firmitatem, & confirmationem obtinuerit. Sic Nauart. *in ſumma cap.* 12. *numer. vltimo*, his verbis: iurauit quis generaliter ſeruare omnia ſtatuta Eccleſiæ N. inter quæ, tempore iuramenti inuenitur vnum factum contra Canones, ab Epiſcopo, & Capitulo, cuius obſeruantia eſt illicita, &c. poſtea verò confirmatur illud ex certa ſcientia à S. Sede Apoſtolica, quo eius obſeruantia ſit licita, is tenebitur ſeruare illud ſtatutum poſt confirmationem Papæ, vi iuramenti, cum comprehendatur ſub illo, & poſſit ſeruari ſine interitu, vel diſpendio ſalutis æternæ, &c. Hæc meus Nauarrus. ibi (vbi alia adiicit, quibus non aſſentior, eo quod videantur contrariis, quæ diximus ſupra *diſp.* 7. *quæſt.* 43. & quæ dicemus infra, *tract.* 2. *diſp.* 4. §. 2. q. 21. ſequuntur) Nauarrum Sanchez *lib.* 3. *Decalogi, cap.* 14. *numer.* 11. & Fagundez *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 17. & alij communiter.

QVÆSTIO X.

An, iurans, ſeu vouens, ſeruare ſtatuta alicuius Religionis, Collegij, aut alterius Communitatis: committat aliquam culpam, tranſgrediendo, ſi ſtatuta non obligent ad culpam?

RESpondeo vt certum: Quod non committet. Ratio eſt, quia obligatio iuramenti metienda eſt, iuxta ſtatuti obligationem: ergo ſi ſtatutum ad nullam culpam obligat, neque iuramentum, ſeu votum, præſtitum ſuper illud ſtatutum, obligabit ad culpam: igitur iurans, aut vouens, ſeruare ſtatuta alicuius Religionis, Collegij, &c. non obligantia ad culpam, non erit periurus tranſgrediendo illa. Sic, ex *Clem.* 1. §. *cum igitur, verſ. Declaramus. de verb. ſignificat.* tenent Sanchez *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 2. Gerſon, Medina, Ioan. Andr. Hoſtienſ. Gomez & Padilla, apud ipſum. Candid. *diſquiſ.* 26. *art.* 12. *dubit.* 15. Fagundez, omnino ex Sanchez, *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 7. Trullench *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 17. *numer.* 9. Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *quæſt.* 6. §. 2. *numer.* 13.

QVÆSTIO XI.

An, iurans, ſeu vouens, ſeruare ſtatuta Religionis, aut alterius Communitatis, ſemper peccet mortaliter tranſgrediendo, ſi ſtatuta ad culpam obligent?

RESpondeo vt certum: Quod non ſemper: ſed ſolùm, quando tranſgreditur ſtatutum tanti momenti, vt obliget ad mortale: nam ſi ſtatutum ſit leue, ita vt ad veniale ſolum obliget, tunc ſolum peccabit venialiter tranſgrediendo illud. Ratio eſt nuper aſſignata: Quia obligatio iuramenti, ſeu voti, metienda eſt iuxta ſtatutorum obligationes; ergo ſi aliqua ſtatuta ſint grauia, & magni momenti, alia verò leuia, & momenti parui, iuramenta, aut vota de illis obſeruandis facta, obligabunt ad mortale, vel veniale, eo modo, quo ſtatuta obligant. Sic omnes Authores nuper citati. Legantur Candidus vbi ſupra *dubit.* 13. *dicto* 22. & 23. Mendo ſtatim citandus. Prado *loco citato.*

QVÆSTIO XII.

An, qui iurant, aut vouent ſtatuta alicuius Religionis, Collegij, aut cuiuſuis alterius communitatis, decernentia aliqua ſub certis pœnis facienda, aut omittenda; contrahant aliquam culpam, ea tranſgrediendo?

RESpondeo vt certum ferè; Quod non. Quia dicta ſtatuta ad ſolam pœnam ſoluendam legitimè petitam obligant: atqui obligatio iuramenti,

menti, ſeu voti, penſenda eſt iuata ſtatuti vinculum: ergo ſi ſtatum obligat tantum ad pœnam, iurantes, aut vouentes ſeruare illud, nullam culpam contrahent, tranſgrediendo, ſed ſolùm ad pœnam ſoluendam erunt adſtricti. Sic Sanchez *cap.* 14. *cit. num.* 4. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Gomezius, & Padilla, quos refert, & ſequitur Fagundez *num.* 9. Candid. *diſquiſ.* 26. *art.* 12. *dub.* 15. *dicto* 26. Mendo *de iure Acad. lib.* 2. *q.* 19. *n.* 211.

QVÆSTIO XIII.

An qui admiſſus in Collegium iurat, aut vouet, Concollegis ſuis auxilium ferre, quoties occurrat caſus, teneatur ſub mortali ad id?

RESpondeo, teneri ad id: ſed intelligendum eſt tale iuramentum, ſeu votum, dummodo alius dignior ad dignitatem non ſit. Quia aliàs, nec licitum, nec obligatorium eſſet iuramentum, aut votum. Sic Palaus *diſp.* 2. *de iuram. punct.* 14. *n.* 16. ex Baſilio *lib.* 12. *de ſponſal. cap.* 8. *n.* 27.

QVÆSTIO XIV.

An togati teneantur ſub mortali, ad iuramentum implendum, de ſoluendo aliquo donatiuo ſuo Collegio?

RESpondeo verè teneri; niſi adeò poſtmodum inopia premantur, vt non poſſint illud exequi. Fiet tamen ſatis huic iuramento, vel tempore mortis relinquendo aliquod legatum, vel tempore anticipato præbendo donatiuum. Quod ſi legati relinquendi quantitas in iuramento deſignetur, non poteſt infra quantitatem relinqui: ſi autem non deſignetur, inſpiciendum eſt, quid ſufficere iudicetur communiter, vt id iuramentum impleatur, an per maiorem aut minorem quantitatem. Sic Pater Mendo *lib.* 2. *de iure Academ. q.* 22. *n.* 238.

QVÆSTIO XV.

An, votum, ſeu iuramentum, in Academiis, Collegiis, Religionibus, &c. prolatum, defendendi Immaculatam Conceptionem Dei genetricis Mariæ, ſit iuſtum, & pium;

RESpondeo tanquam certum: Eſſe omnino pium, iuſtum, honeſtumquè, & valde meritorium. Huius enim iuramenti (ſeu voti) honeſtas, & bonitas, liquet ex tribus eius comitibus, qui ſunt veritas, iuſtitia, & iudicium. Adeſt namque in primis *veritas*. Cum hanc doceat vniuerſalis Eccleſia, dum Immaculatæ Conceptionis feſtum ſummo cum gaudio celebrat. Docent etiam illam communiter Doctores, ac ſancti Patres, vt nouiſſimè demonſtrat doctiſſimus, ac deuotiſſimus, & ſatis laudatus, licèt

nunquam ſatis, Petrus de Aſtorga, & Alba, in libro intitulato, *Sol Veritatis*. Eam iurant defendere Eccleſiæ Matrices, Academiæ, Religiones, Ordines Militares, Vrbes, Loca, Communitates, Congregationes, & Confraternitates. Eam approbant Pontifices, Concilia, & ſacræ fidei Tribunalia. Eam confirmant Reuelationes, & Miracula, quibus omnibus nequaquam poteſt ineſſe falſitas, ſed veritas certiſſima, cuius defenſionem iterum, millies ac millies ſine fine, promitto, voueo, ac iuro.

Adeſt etiam *iuſtitia*, cùm materia huius voti, ac iuramenti, ſit licita, pia, iuſta, & ſancta. Quis neget? Adeſt denique, *iudicium*, ſeu neceſſitas. Quia hoc iuramentum præſtatur ſumma conſideratione præhabita; & eſt opportunum ſatis ad excitandos Fidelium animos in affectum erga Deiparam, ac vt ei grauiſſimum offeratur obſequium, & eius Filij à Matre Immaculata naſcentis gloria augeatur. Sic Mendo de iure Academ. *in Appendice, à n.* 1. cum communi omnium Sapientum, & Doctorum. Extra horum lineam auream, excludendus omnino, venit, ſi quis contrarium ſenſerit, non dico, dixerit, quia iam id eſt vetitum à noſtro SS. Patre Alexandro VII. Pontifice Maximo, anno 1661. per propriam Bullam.

QVÆSTIO XVI.

Ad quod obligat votum, ſeu iuramentum defendendi piam de Virginis Conceptione Immaculata opinionem?

RESpondeo, ad plura. Nam in primis obligat ad id ipſum, quod ex Pontificio decreto eſt obligatorium; nempe, ad non defendendam opinionem minus piam, non ſolum publicè, verum nec priuatè. Nam honeſtum certè & meritorium eſt, obligare ſe quemuis, voto, aut iuramento, exequendi illud, ad quod aliàs ea præcepto tenetur, vt docent omnes.

Secundò, ſi decretum illud Pontificium reuocaretur, (quod firmiſſimè teneo non contingendum, ſed potius in dies roborandum) & maneret liberum vniſcuique defendere opinionem minus piam, adhuc tunc, tenerentur ratione voti, aut iuramenti præſtiti, ad non defendendam hanc opinionem minus piam, nec verbis, neque ſcripto, nec aliquo nutu, aut ſigno externo. Quia adhuc in caſu (non euenturo) reuocationis decreti, non relaxaretur per talem reuocationem, votum, aut iuramentum, & ideò in ſua vi obligandi permaneret.

Tertiò obligat ad hoc, quod ſi, qui huiuſmodi votum, aut iuramentum præſtitit, interrogetur, quid de opinione pia ſentiat, tenetur aſſerere, ac dicere, ſe illam ſequi. Nec ſufficiet ei tacere, ſi ſua taciturnitate, & ſilentio moraliter ſuadeat, ſe opinionem contrariam tenere. Sic omninò Mendo *loco cit. num.* 6. & 7. Quæ omnia poſt nouam Bullam Summi Pontificis Alexandri VII. iam ſunt omninò certa, nec ab aliquo negari poſſunt.

QVÆSTIO XVII.

An huiuſmodi votum, aut iuramentum defendendi piam opinionem Immaculatæ Conceptionis, obliget ad mortale?

RESpondeo quod ſic. Quia eſt de materia graui, vt nullo ex capite excuſetur iurans, aut vouens, ab eiuſmodi voti, & iuramenti adimpletione. Vnde ſi non adimpleat iuramentum, periurium patrabit, ſi votum non ſeruet, ſacrilegium. Verum eſt, quod huiuſmodi votum & iuramentum, non eſt reſeruatum, & ideò relaxari poteſt ab illo qui alia vota non reſeruata relaxare valet. Sic Mendo *n.* 3.

DISPVTAT. XXXV.

De voto, aut iuramento non petendi diſpenſationem, aut irritationem, &c. voti, aut iuramenti facti, vel faciendi.

QVÆSTIO PRIMA.

An, votum, aut iuramentum non petendi, ſine cauſa legitima, diſpenſationem aut relaxationem voti, aut iuramenti facti, vel faciendi; ſit validum?

RESPONDEO vt certum: Quod ſit. Quia eſt votum de non faciendo peccato: cum tale ſit, petere diſpenſationem aut relaxationem, abſque cauſa, voti, aut iuramenti facti. Sic communis apud omnes. Sanchez *lib.* 4. *Decal. c.* 8. *n.* 24. & apud ipsũ, Ricard. D. Anton. Angelus, Silueſt. Angles, Alcozer, Rodrig. & alij. Tamburin. *lib.* 3. *in Dec. c.* 15. §. 4 *n.* 8. Palaus *diſput.* 1. *de voto, pun.* 8. §. 5. *num.* 4. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *ſub num.* 20.

QVÆSTIO II.

An, etiam ſit validum votum, aut iuramentum non petendæ diſpenſationis, aut relaxationis voti, aut iuramenti, ex quacumque legitima cauſa; ſed tantum, quando fuerit vtilius ſaluti vouentis, aut iurantis?

REſpond. etiam vt certum: Eſſe validum. Quia tunc votum eſt de re meliori. Sic Trullench loco cit. Qui rationem huius reſponſionis reddit. Quia (inquit), ſunt multa, quæ iuſtam cauſam præbent tollendi hæc vincula, in quibus euentibus non cenſetur vtilius animæ vouentis, hæc petere: vt quando, metu leui, aut inconſideratè votum emiſſum eſt, adeſt iuſta diſpenſandi cauſa: at non exiſtente periculo tranſgreſſionis, nec alterius damni, non eſt vtilius ſaluti ſpirituali vouentis impetrare diſpenſationem: ac proinde erit maius Dei obſequium, & voti materia, velle vouentem manere in iis caſibus voto ligatum. Tunc autem erit vtilius animæ vouentis hæc impetrare, quando eſt probabile tranſgreſſionis periculum; aut quando eſſet dubium, an res promiſſa in hoc vel illo euentu, ſit inutilis, aut impediens maius bonum. Sic ille. Quod ſupponit Palaus *n.* 4. *citato, verſ. Cæterum.*

QVÆSTIO III.

An item ſit validum, ſi votum, aut iuramentum non petendæ diſpenſationis, aut relaxationis, ſine vlla limitatione, abſolutè, & generaliter emittatur?

AFfirmant multi Doctores, tale votum, aut iuramentum eſſe validum, at non obligare in vniuerſum, ſed quando vtilius eſt animæ vouentis, aut iurantis non petere diſpenſationem: ſecus quando vtilius eſt, petere, eo quod tranſgreſſionis periculum timeatur. Quia gratum eſt Deo, velle exactè rem debitam adimplere, relictò iure petendæ diſpenſationis, aut relaxationis, quando eſt vtilius animæ vouentis, aut iurantis, eam non petere: ergo tale votum, aut iuramentum eſt validum, cum ſit de re Deo grata, & meliori. Ita Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 1. *n.* 28. & penes illum, Rodrig. 2. *p. ſum. cap.* 94. *n.* 2. Silueſt *votum* 2. *q.* 14. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 11. *n.* 6. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 2. *q.* 11. *n.* 67. Angel. *votum* 3. *n.* 20. Quibus addo Palaum *diſp.* 1. *de voto, pun.* 8. §. 5. *num.* 4. Pradum *cap.* 31. *q.* 2. §. 6. *n.* 65. Angles, Alcozer, & Rodriguez apud ipſum.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod, abſolutè loquendo, non ſit validum, tale votum, aut iuramentum Deo præſtitum, & ideo in nullo euentu obligare. Ratio eſt quia re vera impedit maius bonum, nempe libertatem petendi diſpenſationem, aut relaxationem, quæ aliquando neceſſaria, vel ſaltem, valdè vtilis erit vouenti, aut iuranti. Sic Sotus *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 9. *verſ. Eſt autem.* Quem citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 21. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *n.* 20. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 15. §. 4. *n.* 8. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 21. *num.* 12. & apud ipſum, Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 9. *n.* 20. Couarru. Ricard. D. Anton. & alij.

QVÆSTIO IV.

An, item ſit inualidum, votum aut iuramentum, non petendi diſpenſationem, aut relaxationem ab alio, quàm à Pontifice, neque conceſſa vtendi?

NEgat Palaus *loco cit. verſ. ſed quid dicendum:* exiſtimat enim valere tale votum, & iuramentum. Quia (inquit) hoc voto (aut iuramẽto) non aufers ab inferioribus poteſtatem diſpenſandi; ſed à te aufers poteſtatem illos pro diſpenſatione adeundi, quod per ſe conueniens eſt, vt ſic votum ſecuriùs diſpenſetur. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 8. *numer.* 34.

Huc

Huc vſque Palaus. Sed non benè omni ex parte, in citando pro ſe Thoma Sancio, vt conſtabit nunc. Igitur cum illo clariùs, ac diſtinctiùs.

Reſpondeo dicendum, tale votum, aut iuramentum, eſſe inualidum in aliquo ſenſu; in alio verò, validum, ſic expreſſe Sanchez *num. 34. citato*, his verbis: Sextò deducitur quid dicendum ſit de voto, vel iuramento non petendæ diſpenſationis, vel relaxationis ab alio, quàm à Romano Pontifice. Quippe ſolent ſæpè ludentes, dolore iacturæ in ludo factæ, cõmoti, vouere, aut iurare, ſe amplius non luſuros, & ſi fregerint, vt abſolui à nullo queant, præter Pontificem: vel, vt nullus alius eius iuramenti relaxationem concedere valeat. Atque poteſt votum hoc, vel iuramentum diuerſimodè emitti. Primo modo, ſub hac forma, *Vt nullus poſſit illum à tranſgreſſione abſoluere*, vel, *in quocumque euentu iuramentum id relaxare, dempto Pontifice.* Et in hoc caſu, iuramentum, vel votum intellectum, vt iacet, eſt nullius momenti, &c. Ratio eſt, quod huic non ſit integrum, facultatem abſoluendi à peccato, vel relaxandi iuramenti, diſpenſandivè in voto, aliis conceſſam, reſtringere, illam ſoli Pontifici reſeruando. Atque idem videtur, ſi diceret; *vt nullus me abſoluat, nullusvè mecum diſpenſet præter Papam.* Quia re vera idem eſt ſenſus verborum negandi facultatem inferioribus.

Secundo modo (addit Sanchez) poteſt emitti ſub hac forma; *Voueo, vel iuro me aditurum Romam graciâ obtinendæ abſolutionis à Pontifice ab huius iuramenti, vel voti tranſgreſſione: aut caſu, quo relaxationem, aut diſpenſationem illius velim, me aditurum Romam ad ea petenda*, &c. Et tunc (inquit Sanchez) tale iuramentum, & votum valent & obligant. Quia nil mali continet id votum, nec per illud aufertur poteſtas ab inferioribus abſoluendi, aut relaxandi, ſed tantum arcetur vouens à peccato tranſgreſſionis. Et in hoc ſenſu eſt vera ſententia Palao, vt vides. Legatur Sanchez *loco citat.* cuius ſententiam ſequitur Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 5. numer. 25.* Prado *loco cit. numer. 66.* & Candidus, apud ipſum.

QVÆSTIO V.

An, votum, ſeu iuramentum non petendi diſpenſationem, includat etiam votum aut iuramentum non petendi irritationem?

AFfirmat Sanchez *lib 4. c. 8. n. 31.* ibi: Si votum vel iuramentum ſit de non petenda irritatione, crederem huic non licere petere diſpenſationem: neque è contrà, ſi votum ſit de non petenda diſpenſatione, liceret petere irritationem; niſi in vtroque caſu, conſtaret vouentis intentionem reſtrictam fuiſſe ad illum peculiarem ſolutionis voti modum. Ratio eſt: quia vouentis intentio, eſt obligare ſe ad conſeruandum illud votum, & ſe eo non eximendum: nil ergo refert, ſiue diſpenſatione, ſiue irritatione eximatur; cùm vtroque modo penitus extinguatur. Ita ille. Quem citat, & ſequitur Trullench vbi ſupra, *num. 23.*

Sed probabiliùs Reſp. negatiuè: nempe, quod voto, aut iuramento non petendi diſpenſationem, minimè prohibeatur quis ad petendam irritationem talis voti, aut iuramenti. Ratio eſt, quia hi modi omnino ſunt diſtincti, nec vnus in alio includitur. Patet, *tum*, quia non eo ipſo, quod quis habet poteſtatem diſpenſandi vota, & iuramenta, poteſt illa irritare. *Tum* etiam, quia, qui vult, aut vouet vnum ex his, non ſtatim alterum vouiſſe præſumendus eſt. Sic Tamburinus *lib. 3. in Decal. cap. 15. §. 4. fine.* & Caſtro Palao *diſp. 1. de voto, pun. 8. §. 5. n. 5.* Qui ad fundamentum Sancij reſpondet dicendo, quod obligatio voti, non deſumitur ex ſolo animo promittentis, niſi talis animus in obiecto, & materia promiſſa exprimatur: ergo quamuis vouens illo voto non petendi diſpenſationem intenderit nunquam liberari à voto; quia tamen id non expreſſit, ſed ſolum expreſſit non liberari à voto, illo modo, nempe, per diſpenſationem, cenſendus eſt, ſolam hanc voti liberationem ſibi interdixiſſe.

QVÆSTIO VI.

An, item, qui iurauit, aut vouit, non petere commmutationem; poſſit petere diſpenſationem, aut irritationem?

NEgant etiam Sanchez, & Trullench *locis citatis.* Quia interdicta commutatione, quæ vinculum voti non extinguit, ſed in aliud commutat, cenſetur à fortiori irritatio, & diſpenſatio vinculum voti, aut iuramenti prorſus abſentia interdicta.

Sed probabiliùs Reſpond. etiam poſſe tunc petere diſpenſationem, aut irritationem. Quia hi etiam ſunt modi ſatis diuerſi, quorum vnum qui vult, vouet, iuratvè, non ſtatim alterum vouiſſe aut iuraſſe præſumendus eſt, vt ex Tamburino diximus ſupra. Sic ille, & Palao.

QVÆSTIO VII.

An deinde, qui vouit, aut iurauit, non petere irritationem, aut diſpenſationem; poſſit petere commutationem?

REſpondeo vt certum: Poſſe. *Tum* ob rationes dictas. Tum etiam, quia commutatio eſt minus, & non tollit materiam voti, aut iuramenti, ſed mutat. Sic Sanchez, & Trullench *locis citatis.* & Tamburinus & Palaus ſupra.

QVÆSTIO VIII.

An, qui vouit, aut iurauit, non petere diſpenſationem, irritationem, aut commutationem alicuius voti, aut iuramenti, poſſit petere diſpenſationem à tali voto, vel iuramento?

REſpond. dicendum ex dictis poſſe: cùm hoc vltimum votum non petendi diſpenſationẽ, &c. non ſit reſeruatum: & conſequẽter poteſt illo ſublato, primũ diſpenſari. Et idẽ dicendũ eſt, caſu, quo ille vouiſſet, vel iuraſſet, nec huius vltimi voti, aut iuramenti diſpen

diſpenſationem petiturum; nam adhuc poteſt petere diſpenſationem huius vltimi, & ita in infinitum, & deinceps poteſt petere reliquorum. Sic communis. Sanchez *n. 29.* Trullench, & Palaus *locis citatis.* Suarez *lib. 2. de voto, cap. 11. n. 6.*

QVÆSTIO IX.

An, caſu, quo, horum votorum, aut iuramentorum diſpenſatio, aut irritatio petatur, poſſit peti ſimul vtriuſque?

RESpondeo quod non. Quia prius debet peti diſpenſatio, aut irritatio voti, aut iuramenti non petendi diſpenſationem, aut irritationem; & poſtea alterius primi voti, aut iuramenti principalis. V.g. emiſit quis votum, aut iuramentum non ludendi, & non petendi diſpenſationem, aut irritationem illius voti (aut iuramenti) tunc ille non poteſt petere diſpenſationem, aut irritationem vtriuſque voti ſimul; ſed prius debet petere diſpenſationem, aut irritationem voti (aut iuramenti) non petendi diſpenſationem, aut irritationem; & poſtea voti, aut iuramenti non ludendi. Sic Sanchez, Trullench, Suarez & Palaus *locis citatis*. Qui nihilominus addunt, quod optimè poſſit aſtrictus talibus votis, aut iuramentis, vtrumque ſimul proponere Superiori, vt ipſe debito ordine hæc faciat, aut quod melius eſſe iudicauerit.

QVÆSTIO X.

An ſaltem, iuramentum non petendæ relaxationis iuramenti, non Deo (de quo hucuſque fuit ſermo) ſed homini præſtitum, & ab eo acceptatum; poſſit relaxari à Superiori?

RESpond. dicendum ex dictis ſupra *diſp. 18. q. 21.* Non poſſe; niſi caſu, quo Superior relaxare poſſit principale, &c. Vtramque partem huius reſponſionis docet Sanchez. *Et primam* probat, Quia iuramentum non petendæ relaxationis homini præſtitum, valet, vt conſtat ex communi contractuum vſu. Solet enim communiter, cum adiicitur contractibus iuramentum, adiici quoque iuramentum non petendi relaxationem illius: ergo, &c.

Secundam etiam partem probat ſic: Quia quando relaxatio principalis iuramenti, poteſt concedi ab Epiſcopo, ratione metus, doli, aut iniuriæ: ſi idem metus, dolus, aut iniuria adſint in iuramento non petendæ relaxationis, poteſt quoque ab eodem impetrari relaxatio huius iuramenti, & deindè prioris; quia eadem eſt vtriuſque ratio. Secus eſt dicendum, ſi poſterius omnino liberè, & abſque aliqua iniuria emiſſum eſſet: quia tunc nulla eſſet cauſa relaxationis huius poſterioris iuramenti, & ſic non poſſet impetrari: quia cauſa relaxationis prioris, non afficit poſterius. Sic ille *lib. 4. cap. 8. numer. 32. & 33.* & apud illum, Gloſſa, Felin. Bald. Molina, Padilla, Matienzo, Paz, & Seraphinus. Sic etiam Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 5. n. 24.*

DISPVTATIO XXXVI.

De votis, aut iuramentis non peccandi mortaliter; nec venialiter, &c.

DE his votis, aut iuramentis egimus latè ſupra *diſput. 9.* agendo de materia & obligatione illorum: à quæſtione decima ſexta vſque ad trigeſimam primam. Legantur omnia ibi dicta.

DISPVTATIO XXXVII.

De iuramento, & voto peregrinandi.

DE his egimus etiam, ſupra, eadem *diſputatione 9.* à quæſtione trigeſima quinta, vſque ad quadrageſimam. Videantur ibi dicta.

DISPVTATIO XXXVIII.

De iuramentis, & votis factis, contra leges Ciuiles, & Canonicas.

DE his votis, & iuramentis inuenies tractatum, eadem diſput. nona, à quæſtione quadrageſima ſecunda vſque ad quinquageſimam. Lege ibi omnia, quæ hîc deſiderare potes.

DISPVTATIO XXXIX.

De voto non vouendi.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum (vel iuramentum) non vouendi, abſolutè emiſſum; ſit licitum & validum?

RESPONDEO vt certum: tale votum (aut iuramentum) non eſſe licitum, neque validum. Patet. Quia ſic abſolutè emiſſum opponitur meliori bono, nempe emiſſioni votorum, quæ eſt religionis actus, ad quem

quem eliciendum Deus conſulit, & inclinat. Sic Sanchez *lib.4. ſum.cap.*8. *numero* 14. Azot *lib.*11. *cap.*14. *q.*6. Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.*1. *art.*3. *dub.*2. *verſ. ex his fit.* Tamburin. *lib.*3. *Decal. cap.*15. §.4. *n.*2. Palaus *diſp.*1. *de voto*, *punct.*8. §.5. *numer.*3. Acacio March. *v. voto*, *reſol.* 444. *num.* 5. & alij communiter.

QVÆSTIO II.

An ſaltem ſit licitum, & validum, votum (aut iuramentum) non vouendi, niſi ſcripto, aut coram aliquibus perſonis, aut abſque confeſſoris conſilio, aut niſi præcepto, &c.

RESpondeo tunc eſſe licitum & validum. Quia hæ conditiones non impediunt votum: ſed ſolùm votorum emiſſioni conditionem conuenientem apponunt, ad eorum temeritatem vitandum. Sic Palaus *loco citato*. Sanchez *num.* 14. vbi ita ait: Si ad vouendi facilitatem, & ſcrupulos, aut alia peccata inde, conſurgentia cauenda quiſpiam voueret, ſe nunquam voturum, niſi ſcripto, aut coram aliquibus perſonis, &c. valeret votum. Quia facile & imprudenter vouere, non eſt conſilij; & meliùs eſt, ſic prudenter ſe voto obligare. Sic Sanchez, Sotus, Azor, & Tamburinus, vbi ſuprà, Angel. *votum* 3. *n.*4. Sylueſt. *votum* 2. *q.*7. Aragon 2.2. *q.*88. *art.*2. *dub.*2. *circa* 5. *concl.* Rodrig. *tom.*2. *ſum. cap.* 94. *n.*13. Petr. Ledeſma *tom.*2. *tract.*10. *cap.*2. *dub.*5. Leſſius *lib.*2. *de iuſt. cap.*40. *dub.*7. *num.*45. Prado *cap.*31. *q.* 2. *n.*61. Suarez *lib.*2. *de voto*, *cap.*11. *n.*4. & 5. Sic iterum nos cum aliis *tract.*2. *diſp.*4. *q.*39. Legatur Acacio *v. votum*, *Reſol.* 444. *num.* 5. Ioan. à S. Thoma 2.2. *q.*88. *diſp.*29. *art.*7.

QVÆSTIO III.

An, ſi, qui emiſit votum (aut iuramentum) non vouendi, niſi cum prædictis circunſtantiis; non ſeruatis illis, aliquod votum emittat; tunc hoc poſterius votum ſit validum?

NEgant aliqui Neotherici apud Sanchez *n.*16. exiſtimantes, hoc poſterius votum, abſque illis circunſtantiis emiſſum forè irritum, quando, ob vehementes ſcrupulos, conſultius eſſet illi non vouere, abſque prædictis circunſtantiis, quàm vouere: quia tunc, inquiunt, votum eſt de minori bono.

Sed probabiliùs longè Reſpond. tale nouum votum eſſe validum, caſu ſaltem, quo vouens memor primi voti, hoc poſterius emiſerit. Quia ſatis eſt valori voti, vt materia ipſius ſit melius bonum, etſi ratione modi vouendi, melius ſit non vouere, quàm ſic vouere. Sic Sanchez *n.*16. *cit.* Palaus *n.*3. Rodriguez *loco cit.* vt ſtatim videbis. Raphaël 2.2. *q.*88. *art.*2. *diſp.*8. *n.*5. Bonac. Sotus, Ledeſma, quos ſequitur Prado *loco cit. n.*61. Acacio March. *loc. cit.* cum Leſſio, vbi ſuprà.

QVÆSTIO IV.

An item, ſit validum poſterius votum, caſu, quo vouens immemor prioris voti, (videlicet, non vouendi abſque præfatis circunſtantiis) illud emiſerit?

NEgat Rodriguez *cap.*94. *cit. num.*13. ibi: *Por loqual elque voto ſin las dichas circunſtancias, no las conſiderando, porque no ſe acerdo dellas, delas quales, ſi ſe acordara, no votara, no vale el voto que hoze in peca mortalmente, puesquando lo hizo no ſe acordo del primero voto que auia echo, y ſi ſe acordara no lo hiziera. De aqui ſe ſigue, que ſi ſe acordo delas dichas circunſtancias, y no obſtante eſto hizo algun voto, obligado queda acumplirlos pues no obſtanto eſto, quiſo realmente obligarſe.* Ita Rodriguez, & Saytus *lib.*6. *cap.*3. *n.*25.

Sed probabiliùs longè Reſpondeo diſtinguendo ſic. Si vouens, cum prius votum emiſit, expreſſam habuit voluntatem, non ſolùm, non vouendi abſque prædictis circunſtantiis, verum nec ſe obligandi imposterum alio voto, niſi illis circunſtantiis adhibitis; tunc ſi forte abſque illis voueret, votum non tenet, vt conſtat, quia illa prior voluntas non ſe obligandi perſeuerat; nec cenſetur retractata noua voti emiſſione, ſiquidem illius non fuit memor. Si verò illam voluntatem non habuit vouens, valebit vtique votum: quia nihil eſt, quod valorem illum impediat. Sic Ledeſma *dubio* 5. *citato*, quem citat, & ſequitur Sanchez, vbi ſup. *n.*27. & *eod. lib.*4. *cap.*24. *n.*38. & *lib.*7. *de matrim. diſp.*9. *n.*11. Suarez *lib.*3. *de voto*, *cap.*11. *n.*5. Palaus *diſp.* 1. *de voto*, *punct.*8. §.5. *num.*3. *fine.* Prado *loco cit. n.*63. nec non Trullench. *lib.*2. *cap.*2. *dub.*32. *n.*9.

QVÆSTIO V.

An ſi, ille qui, memor voti, quod emiſit, non vouendi niſi tali modo, non ſeruato illo, voueat, peccet mortaliter tranſgrediendo primum votum?

AFfirmant Angelus, & Sylueſter *q.* 2. *citatl.* Quibus fauent Aragon, & Rodriguez, vbi ſupra, quatenus dicunt eſſe graue peccatum.

Sed probabiliùs ſic Reſpondeo, quod licèt, ſecuta, peccet, vouendo, non ſeruato illo modo, non tamen ſemper mortaliter; ſed aliquando ſolum: nempe, quando maximè expediret ſaluti vouentis non vouere abſque illo modo, & abſque illis circunſtantiis: nam extra hunc caſum, materia cenſetur leuis, ac proinde tranſgreſſio venialis. Sic Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.*8. *n.*15. Palaus *n.*3 *citato*, Leſſius *lib.*2. *de iuſt. cap.*40. *dub.*7. *n.*45. licèt hic Author non ita firmiter ſicuti alij, id doceat, cum ſolum dicat: Fortaſsè tamen hæc violatio non eſſet mortifera: quia ſæpè contingit, vt adhibere, vel prætermittere illam maturam determinationem, non cenſeatur res magni momenti, præſertim quando res, quæ vouetur, facilis eſt. Sic ille. Prado *cap.*31. *de voto*, *q.*2. §.6. *num.*62.

diſpenſationem petiturum; nam adhuc poteſt petere diſpenſationem huius vltimi, & ita in infinitum, & deinceps poteſt petere reliquorum. Sic communis. Sanchez *n. 29.* Trullench, & Palaus *locis citatis.* Suarez *lib. 2. de voto, cap. 11. n. 6.*

QVÆSTIO IX.

An, caſu, quo, horum votorum, aut iuramentorum diſpenſatio, aut irritatio petatur; poſſit peti ſimul vtriuſque?

RESpondeo quod non. Quia prius debet peti diſpenſatio, aut irritatio voti, aut iuramenti non petendi diſpenſationem, aut irritationem; & poſtea alterius primi voti, aut iuramenti principalis. V.g. emiſit quis votum, aut iuramentum non ludendi, & non petendi diſpenſationem, aut irritationem illius voti (aut iuramenti) tunc ille non poteſt petere diſpenſationem, aut irritationem vtriuſque voti ſimul; ſed prius debet petere diſpenſationem, aut irritationem voti (aut iuramenti) non petendi diſpenſationem, aut irritationem; & poſtea voti, aut iuramenti non ludendi. Sic Sanchez, Trullench, Suarez & Palaus *locis citatis.* Qui nihilominus addunt, quod optimè poſſit aſtrictus talibus votis, aut iuramentis, vtrumque ſimul proponere Superiori, vt ipſe debito ordine hæc faciat, aut quod melius eſſe iudicauerit.

QVÆSTIO X.

An ſaltem, iuramentum non petendæ relaxationis iuramenti, non Deo (de quo hucuſque fuit ſermo) ſed homini præſtitum, & ab eo acceptatum; poſſit relaxari à Superiori?

REſpondeo dicendum ex dictis ſupra *diſp. 18. q. 21.* Non poſſe; niſi caſu, quo Superior relaxare poſſit principale, &c. Vtramque partem huius reſponſionis docet Sanchez. *Et primam* probat, Quia iuramentum non petendæ relaxationis homini præſtitum, valet, vt conſtat ex communi contractuum vſu. Solet enim communiter, cum adiicitur contractibus iuramentum, adiici quoque iuramentum non petendi relaxationem illius: ergo, &c.

Secundam etiam partem probat ſic: Quia quando relaxatio principalis iuramenti, poteſt concedi ab Epiſcopo, ratione metus, doli, aut iniuriæ: ſi idem metus, dolus, aut iniuria adſint in iuramento non petendæ relaxationis, poteſt quoque ab eodem impetrari relaxatio huius iuramenti, & deinde prioris; quia eadem eſt vtriuſque ratio. Secus eſt dicendum, ſi poſterius omnino liberè, & abſque aliqua iniuria emiſſum eſſet: quia tunc nulla eſſet cauſa relaxationis huius poſterioris iuramenti, & ſic non poſſet impetrari: quia cauſa relaxationis prioris, non afficit poſterius. Sic ille *lib. 4. cap. 8. numer. 32. & 33.* & apud illum, Gloſſa, Felin. Bald. Molina, Padilla, Matienzo, Paz, & Seraphinus, Sic etiam Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 5. n. 24.*

DISPVTATIO XXXVI.

De votis, aut iuramentis non peccandi mortaliter; nec venialiter, &c.

DE his votis, aut iuramentis egimus latè ſupra *diſput. 9.* agendo de materia & obligatione illorum: à quæſtione decima ſexta vſque ad trigeſimam primam. Legantur omnia ibi dicta.

DISPVTATIO XXXVII.

De iuramento, & voto peregrinandi.

DE his egimus etiam, ſupra, eadem *diſputatione 9.* à quæſtione trigeſima quinta, vſque ad quadrageſimam. Videantur ibi dicta.

DISPVTATIO XXXVIII.

De iuramentis, & votis factis, contra leges Ciuiles, & Canonicas.

DE his votis, & iuramentis inuenies tractatum, eadem diſput. nona, à quæſtione quadrageſima ſecunda vſque ad quinquageſimam. Lege ibi omnia, quæ hîc deſiderare potes.

DISPVTATIO XXXIX.

De voto non vouendi.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum (vel iuramentum) non vouendi, abſolutè emiſſum; ſit licitum & validum?

RESPONDEO vt certum, tale votum (aut iuramentum) non eſſe licitum, neque validum. Patet. Quia ſic abſolutè emiſſum opponitur meliori bono, nempe emiſſioni votorum, quæ eſt religionis actus, ad quem

quem eliciendum Deus conſulit, & inclinat. Sic Sanchez *lib.4.ſum.cap.8. numero* 14. Azor *lib.*12. *cap.*14. *q.*6. Sotus *lib.*7. *de inſt.q.*1. *art.*3. *dub.*2. *verſ. ex his fit.* Tamburin. *lib.*3.*Decal. cap.*15. §.4. *n.*2. Palaus *diſp.*1. *de voto, punct.*8. §.5. *numer.*3. Acacio March. *v. voto, reſol.* 444. *num.* 5. & alij communiter.

QVÆSTIO II.

An ſaltem ſit licitum, & validum, votum (aut iuramentum) non vouendi, niſi ſcripto, aut coram aliquibus perſonis, aut abſque confeſſoris conſilio, aut niſi præcepto, &c.

RESpondeo tunc eſſe licitum & validum. Quia hæ conditiones non impediunt votum: ſed ſolùm votorum emiſſioni conditionem conuenientem apponunt, ad eorum temeritatem vitandum. Sic Palaus *loco citato.* Sanchez *num.* 14. vbi ita ait: Si ad vouendi facilitatem, & ſcrupulos, aut alia peccata inde conſurgentia cauenda quiſpiam voueret, ſe nunquam voturum, niſi ſcripto, aut coram aliquibus perſonis, &c. valeret votum. Quia facile & imprudenter vouere, non eſt conſilij; & meliùs eſt, ſic prudenter ſe voto obligare. Sic Sanchez, Sotus, Azor, & Tamburinus, vbi ſuprà, Angel. *votum* 3. *n.*4. Sylueſt. *votum* 2. *q.*7. Aragon 2.2.*q.*88. *art.*2. *dub.*2. *circa* 5. *concl.* Rodrig. *tom.*2. *ſum. cap.* 94. *n.*13. Petr. Ledeſma *tom.*2. *tract.*19. *cap.*2. *dub.*5. Leſſius *lib.*2. *de inſt. cap.*40. *dub.*7. *num.*45. Prado *cap.*31.*q.*2.*n.*61. Suarez *lib.*2.*de voto, cap.*11. *n.*4. & 5. Sic iterum nos cum aliis *tract.*2. *diſp.*4.*q.*39. Legatur Acacio *v. votum, Reſol.*444.*num.*5. Ioan. à S. Thoma 2.2. *q.*88. *diſp.*29. *art.*7.

QVÆSTIO III.

An, ſi, qui emiſit votum (aut iuramentum) non vouendi, niſi cùm prædictis circumſtantiis; non ſeruatis illis, aliquod votum emittat; tunc hoc poſterius votum ſit validum?

NEgant aliqui Neotherici apud Sanchez *n.*16. exiſtimantes, hoc poſterius votum, abſque illis circunſtantiis emiſſum forè irritum, quando, ob vehementes ſcrupulos, conſultius eſſet illi non vouere, abſque prædictis circunſtantiis, quàm vouere: quia tunc, inquiunt, votum eſt de minori bono.

Sed probabiliùs longè Reſpond. tale nouum votum eſſe validum, caſu ſaltem, quo vouens memor primi voti, hoc poſterius emiſerit. Quia ſatis eſt valori voti, vt materia ipſius ſit melius bonum, etſi ratione modi vouendi, melius ſit non vouere, quàm ſic vouere. Sic Sanchez *n.*16. *cit.* Palaus *n.*3. Rodriguez *loco cit.* vt ſtatim videbis. Raphaël 2.2.*q.*88. *art.*2.*diſp.*8. *n.*5. Bonae. Sotus, Ledeſma, quos ſequitur Prado *loco cit. n.*61. Acacio March. *loc.cit.* cum Leſſio, vbi ſuprà.

QVÆSTIO IV.

An item, ſit validum poſterius votum, caſu, quo vouens immemor prioris voti, (videlicet, non vouendi abſque præfatis circunſtantiis) illud emiſerit?

NEgat Rodriguez *cap.*94. *cit. num.*13. ibi: *Por loqual el que vota ſin las dichas circunſtancias, no las conſiderando, porque no ſe acordo dellas, de las quales, ſi ſe acordara, no votara, no vale el voto que haze in peca mortalmente, pues quando lo hizo no ſe acordo del primero voto que auia echo, y ſi ſe acordara no lo hiziera. De aqui ſe ſigue, que ſi ſe acordo delas dichas circunſtancias, y no obſtante eſto hizo algun voto, obligado queda a cumplirle: pues no obſtante eſto, quiſo realmente obligarſe.* Ita Rodriguez, & Saytus *lib.*6. *cap.*3. *n.*25.

Sed probabiliùs longè Reſpondeo diſtinguendo ſic. Si vouens, cum prius votum emiſit, expreſſam habuit voluntatem, non ſolùm, non vouendi abſque prædictis circunſtantiis, verum nec ſe obligandi impoſterum alio voto, niſi illis circunſtantiis adhibitis; tunc ſi forte abſque illis voueret, votum non tenet, vt conſtat, quia illa prior voluntas non ſe obligandi perſeuerat; nec cenſetur retractata noua voti emiſſione, ſiquidem illius non fuit memor. Si verò illam voluntatem non habuit vouens, valebit vtique votum: quia nihil eſt, quod valorem illum impediat. Sic Ledeſma *dubio* 5. *citato*, quem citat, & ſequitur Sanchez, vbi ſup. *n.*27. & *eod.lib.*4.*cap.*24. *n.*38. & *lib.*7.*de matrim. diſp.*9. *n.*11. Suarez *lib.*3. *de voto, cap.*11. *n.*5. Palaus *diſp.*1. *de voto, punct.*8. §.5. *num.*3. *fine.* Prado *loco cit. n.*63. nec non Trullench. *lib.*2. *cap.*2. *dub.*32. *n.*9.

QVÆSTIO V.

An ſi, ille qui, memor voti, quod emiſit, non vouendi niſi tali modo, non ſeruato illo, voueat, peccet mortaliter tranſgrediendo primum votum?

AFfirmant Angelus, & Sylueſter *q.* 2. *citati.* Quibus fauent Aragon, & Rodriguez, vbi ſupra, quatenus dicunt eſſe graue peccatum.

Sed probabiliùs ſic Reſpondeo, quod licèt, ſeuera, peccet, vouendo, non ſeruato illo modo, non tamen ſemper mortaliter; ſed aliquando ſolum: nempe, quando maximè expediret ſaluti vouentis non vouere abſque illo modo, & abſque illis circunſtantiis: nam extra hunc caſum, materia cenſetur leuis, ac proinde tranſgreſſio venialis. Sic Sanchez *lib.* 4. *ſum.cap.*8.*n.*15. Palaus *n.*3 *citato*, Leſſius *lib.*2. *de inſt.cap.*40. *dub.*7.*n.*45. licèt hic Author non ita firmiter ſicuti alij, id doceat, cum ſolum dicat: Fortaſsè tamen hæc violatio non eſſet mortifera: quia ſæpè contingit, vt adhibere, vel prætermittere illam maturam determinationem, non cenſeatur res magni momenti, præſertim quando res, quæ vouetur, facilis eſt. Sic ille. Prado *cap.* 31 *de voto, q.*2. §.6. *num.*62.

Digitized by Google

DISPVTATIO XL.

De voto, quod emittunt Tertiarij aliquorum Religionum, in ſua Profeſſione.

QVÆSTIO PRIMA.

An Tertiarij, ita dicantur, quia ſunt medij, inter Religioſos, & ſæculares?

RESPONDEO, quod ſic: vt affirmat Pellizzarius *tom. 1. Manual. Regul. tract. 1. cap. 3. q. 11. n. 36.* his verbis: Tertiarij autem Religionum, ex eo traxerunt nomen, quod ſunt veluti tertium genus hominum, & quaſi medium inter Religioſos, ac ſæculares, quatenus, etſi ſimpliciter ſint ſæculares, in aliquibus obſeruant ea, quæ pertinent ad Religioſos, nimirum Regulam cum obſeruantia votorum caſtitatis, ac obedientiæ: ſiue quod in aliquibus Religionibus extat triplex genus perſonarum, quæ Regulam Ordinis profitentur, nimirum, Fratrum Religioſorum; Sororum Monialium, & laicorum ſæcularium, qui vocantur Tertiarij. Sic ille. Caramuel de *Regul. Theol. punct. 8. num. 2052.* & alij.

QVÆSTIO II.

Quotuplex ſit genus Tertiariorum?

Reſpondeo, quod triplex. *Primum eſt* illorum, qui in Religione approbata viuentes, tria vota eſſentialia emittunt ſub Prælatorum obedientia. Et hi ſunt verè & propriè Religioſi, vt conſtat. Et præterea ita declararunt multi Summi Pontifices, Leo X. conſtit. *inter cætera*, data anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo. Pius V. in Bulla, *Ea eſt officij*, expedita anno 1568. Sixtus V. in Bulla, *Romani Pontificis*, edita anno 1586. & alij, quos refert Lezana *tom. 1. part. 2. cap. 14.* Et de his latè Caramuel *in ſua Theolog. Regul. in Reg. S. Franciſci, part. 7. à fol. mihi 141.*

Secundum genus Tertiariorum eſt, aliorum, qui faciunt tria vota eſſentialia, ſed non ſub aliqua Religione, aut Regula à ſede Apoſtolica approbata. Et hi non ſunt verè Religioſi, etiamſi in communitate viueant, vt latè probant Nauarr. *Comment. 1. de Regul. n. 18. & lib. 3. conſil. tit. de Regul. conſil. 12.* Lezana *loc. cit. n. 6.*

Tertium genus eſt illorum, qui neque vota eſſentialia Religionis emittunt, nec in communitate viuunt; ſed tamen Regulam alicuius Religionis approbatæ (vt S. Franciſci, S. Dominici, &c.) in propriis domibus ſeruant. Et neque hi ſunt verè Religioſi, vt conſtat, cum non promittant tria vota eſſentialia, ſine quibus Religio non ſtat. Quod etiam eſt verum etiamſi in communi in aliqua domo habitent, & emittant votum ſimplex caſtitatis, & obedientiæ. Legantur Lezana *loco citato, num. 7.* Pellizzat. *tom. 1. tract. 1. cap. 3. q. 11. numer. 35.* & alij, apud ipſos. Nec non Caramuel *loco cit. part. 8. à fol. mihi 158.* & me ipſum *p. 6. tract. 8. diſp. 2. q. 24.*

QVÆSTIO III.

An modus viuendi, Tertiariorum huius tertij generis (de quibus principaliter in hac diſputatione eſt ſermo) poſſit, ſi non Religio, appellari Ordo?

Reſpondeo, vt certum dicendum, quod quamuis, vt diximus, iſte modus viuendi nequeat appellari, ſaltem propriè, Religio, poſſit tamen appellari Ordo. Quia Ordo, prout in præſenti, ſolum ſignificat modum viuendi ordinatum ſub certa Regula, & cæremoniis Religionis. Et ita nomine *Ordinis*, à pluribus Summis Pontificibus appellatur; Immo appellari optimè poteſt, Ordo approbatus ab Eccleſia; cum approbatus fuerit à Nicolao IV. Innocentio III. Martino V. Sixto IV. & Iulio II. vt fatentur Lezana, & Pellizzarius *locis citatis.* Portell. *de dubiis Regular. v. Tertiarij*, & Caramuel *loco citato, n. 2946.*

QVÆSTIO IV.

An, ſaltem poſſit appellari latè, & analogicè Religio, *modus viuendi iſtorum Tertiariorum, qui vnum vel duo vota emittunt?*

Reſp. quod ſic. Quia aliquo modo, nempe imperfectè, & incompletè, rationem ſtatus Religioſi participant. Sic Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 2. cap. 2. num. 17. & 18.* vbi ſpecialiter loquitur de illis mulieribus Tertiariis, quæ in Hiſpan a *Beatæ* vocantur. Silueira *in tract. de Tertiariis Carmelitarum.* Lezana *tom. 1. 2. p. cap 14. n. 7.* Pellizzar. *q. 11. cit. n. 35.* & apud ipſum S. Thom. Nauarr. Henriquez & Leſſius.

QVÆSTIO V.

Quot & quales ſunt Religiones, quæ habent facultatem recipiendi, & admittendi ſuos Tertiarios, & Tertiarias?

Reſpondeo, dicendum, quod principaliter ſint ſequentes, nempe Minorum ſancti Franciſci, ſancti Dominici, S. Auguſtini, S. Mariæ de Carmelo, Seruitarum, & Minimorum, nec non omnes Religiones Mendicantes, inter quas enumera noſtram Ordinis Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis captiuorum. Sic tenet, & latè id probat, & confirmat ex multis Bullis Pontificiis, Ioan. Baptiſta Lezana *tom. 1. part. 2. cap. 14. à num. 8. vſque ad 13.* Legatur.

QVÆST.

QVÆSTIO VI.

An, Tertiarij, & Tertiariæ dictarum Religionum, profiteantur aliquam Regulam ab Eccleſia approbatam?

RESpondeo dicendum, quod ſic. Nam *Tertiarij Minorum*, profitentur Regulam quam illis præſcripſit Nicolaus IV. *anno* 2. ſui Pontificatus, & continetur in Conſtitut. *Super montem*, quæ habetur in Bullario *Bulla* 2. & refertur à Caſarubias in *Compen. Priuil. Mendicantiũ. Tertiarij Prædicatorum*, Regulam ab Innoc. VII. approbatam in Bulla quæ incipit, *Sedis Apoſtolica*, quæ eſt vnica in Bullario Laertij *tom.* 1. *Tertiarij Eremitarum S. Auguſtini*, Regulam ab ipſo Sancto illis accommodatam, & applicatam. *Tertiarij Carmelitarum.* Regulam ipſorum Fratrum illis à Sixto IV. applicatam anno 1476. in Bulla *Cum attenta. Tertiarij Minimorum*, Regulam S. Franciſci de Paula, à Iulio II. confirmatam in Bulla, *Dudum ad Sacrum*, anno 1506. Et *Tertiarij Ordinis Seruitarum*, Regulam à Martino V. pro illis approbatam, quæ habetur in Append. Bullarij Laertij inter Conſtitutiones ipſius, *n.* 1. His Regulis etiam adiunguntur particularia ſtatuta à Prælatis Religionum pro dictis Tertiariis facta, quæ ſtatui ſæcularium, & Ordini aliquo modo Religioſo, quem profitentur apta, & accommodata cenſentur. Sic omninò Lezana loco citato, *num.* 15. Lege Caramuelem *loco cit. à num.* 2946. *pag. mihi* 161.

QVÆSTIO VII.

An, Præfati Tertiarij habeant proprium etiam modum profitendi?

REſpondeo cum Lezana *loco cit. num.* 17. quod ſic. Nam *Tertiarij Minorum*, iuxta prædictam Nicolai IV. Regulam, promittunt ſe diuina præcepta ſeruaturos; ac etiam ſatisfacturos, vt conuenit, de tranſgreſſionibus, quas contra hunc viuendi modum commiſerunt, cum interpellati fuerint, & ad Viſitatoris voluntatem. *Tertiarij Dominicanorum* ex Bulla Innocentij VII. ſupra relata, habent peculiarem modum profitendi, nempe, de cætero viuere ſecundum formam, & Regulam Ordinis de Pœnitentia B. Dominici. *Tertiarij Seruitarum* habent ſuum peculiarem modum profitendi, à Martino V. in Bulla relata illis præſcriptum. *Tertiarij Carmelitarum* profitentur Regulam Ordinis ſicut alij Fratres, & Moniales, excepto quod votum Paupertatis non emittunt. *Tertiarij Minimorum* promittunt emendare in melius vitam, & mores ſuos. Sic ille. Nec non Pellizzarius *cap.* 5. *cit. q.* 11. *verſ. Quod ſi quæras, numer.* 37. Lege etiam Peyrinum *tom.* 1. *priuileg. Minim. inter Conſtitut. Iulij II. n.* 18. Caramuelem, *loco cit. num.* 2051.

QVÆSTIO VIII.

An, Tertiarij Carmelitani emittant aliqua vota in ſua profeſſione?

REſpondeo ex nuper dictis: Emittere duo, nempe Caſtitatis, iuxta eorum ſtatum, & Obedientiæ ad Superiores Religionis, eos, ſcilicet, quibus prædictorum Tertiariorum cura commiſſa eſt. Ita referunt Ioan. Siluetia *in tract. de Tertiariis Carmelitarum*: & ex illo Lezana *loco cit. numer.* 17. & 18. Pellizzarius *num.* 37. Ex quo conſtat, teneri huiuſmodi Tertiarios prædicta vota ſimplicia fideliter obſeruare ſub ſpeciali obligatione.

QVÆSTIO IX.

An, etiam Tertiarij S. Franciſci, in ſua profeſſione, verè emittant votum de obſeruandis Decalogi præceptis?

AFfirmandum videtur. Quia huiuſmodi Tertiarij, promittunt ſe diuina præcepta ſeruare, &c. Sed verbum *Promitto*, promiſſionem veram ſignificat, vt conſtat; illo enim vtuntur multæ Religiones dum vota eſſentialia emittunt: ergo. Propter hoc, ita cenſuere olim quidam non indocti viri, quos tacitis nominibus, refert Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 2. §. 3. *num.* 18.

Sed vt quid verum Reſpondeo negatiuè; Sic enim docuit R. P. Generalis Seraphici Ordinis in quodam ſpeciali de hoc dubio tractatu, in quo tanquam certum docet; profeſſione Tertiariorum, non induci nouam obligationem peccati mortalis, aut circunſtantiæ variantis ſpeciem, aut notabiliter aggrauantis. Qui & probat: *Tum*, quia hæc fuit intentio S. Franciſci, qui illius tertij Ordinis fuit Fundator. *Tum* ex declaratione Capitulorum Generalium ſui Seraphici Ordinis, & ex traditione immemoriali indubitata in toto Ordine; & denique ex grauiſſimis Theologis Vniuerſitatis Salmanticenſis, & Complutenſis.

Vnde ad fundamentum contrariorum dicendum quod illud verbum *Promitto*, quo Tertiarij vtuntur in ſua Profeſſione, licet ſumptum in rigore ſignificet promiſſionem: at minimè in præſenti: quia ex parte intentionis non tam Pontificum hunc modum viuentium approbantium, quàm Profitentium, nec non & Prælatorum Regularium, in quorum manibus huiuſmodi Tertiarij profitentur, non habet vim voti, nec inducit obligationem ad culpam: ſed indicat ſolum propoſitum faciendi ea, quæ promittuntur; ita vt *promitto*, in præſenti caſu, idem ſit ac *propono*; vel ſi indicat aliquam promiſſionem, talis promiſſio eſt communis, & generalis, ſimilis ei quæ fit in Baptiſmo de non peccando, quam certum eſt, non inducere ſpecialem obligationem voti. Sic Pellizzar. *loco citato, n.* 37. ex Portellio *in dub. Regular. verb. Tertiarij, n.* 5. Peyrinus *tom.* 1. *Priuileg. conſtit.* 18. *Iulij II.* & Lezana ſupra *n.* 18. & 19. Legantur etiam Prado *loc. cit.* vbi alias reſponſiones refert, Caramuel *loco cit. n.* 2051.

QVÆSTIO X.

An, ſaltem Tertiarij S. Franciſci de Paula, emittant in ſua profeſſione aliquod votum?

AFfirmarunt etiam olim nonnulli, vt indicat Peyrin. loco cit. Quorum fundamentum (iam tactum, & ſolutum) erat, quia, videlicet, promittunt Deo vitam in meliùs commutare, & præcepta

Regulæ

Regulæ obſeruare, iis verbis: *Promitto Deo omnipotenti, totiquè Curiæ Cæleſti, & tibi Patri, mores meos ac vitam meam in melius emendare; & Ordinis Minimorum vtriuſque ſexus fidelium Regulæ per S. D. N. Iulium Papam II. confirmatæ, ſalutifera præcepta pro poſſe obſeruare, & Fratri Franciſco de Paula, ſuiſque Succeſſoribus eiuſdem Ordinis Minimorum Generalibus Correctoribus pro tempore exiſtentibus obedire: nec non prædictæ Regulæ ſalubribus conſiliis, ac monitis me conformare, & prædicti Ordinis honorem, & vtilitatem fideliter procurare.* Hæc eſt forma horum Tertiariorum profitendi.

Sed tanquam verum Reſpondeo: Neque hos in ſua Profeſſione votum aliquod emittere. Sic docet Peyrinus *loco cit.* vbi ita ait: Hæc difficultas valdè torſit aliquando Doctiſſimorum virorum ingenia, vt videre eſt apud Souſam *in tract. ſpeciali* de hac re. Nos facile reſpondemus, in Regulis noſtris inſtitutis à B. P. N. nihil mandari ad culpam, neque etiam venialem obligans, præter quatuor vota, vt patet ex Correct. *num. penult.* Cum igitur hîc nullum ſit ex dictis quatuor votis, clarè patet, nullum adeſſe peccatum. Obligatio enim, quæ indicitur dictis Tertiariis, in tantum eſt, in quantum colligitur ex mente Inſtitutoris eos obligare voluiſſe. Et patet etiam ex forma Profeſſionis, quæ cautiſſima: promittunt enim ſalutifera præcepta pro poſſe obſeruare. Ad rationem itaque dubitandi reſpondeo, illud *Promitto*, non ſignificare votum, ſed propoſitum. Sicut quando quis promittit Confeſſario, ſe emendare, vel tale peccatum non amplius facere; promiſſio illa non inducit communiter nouam obligationem, ita vt ſi illud peccatum deinde committat, reus ſit promiſſionis; ſed ſolummodo dicit propoſitum vitam in melius emēdandi, & illud peccatum amplius non faciendi. Hæc omnia Peyrinus. Nec non Lezana *num.* 17. Pellizzar. *num.* 37. *citato.* Qui idem & à fortiori id docent de Tertiariis Dominicanorum, Seruitarum & D. Auguſtini.

QVÆSTIO XI.

An, ſit neceſſarium ſimpliciter, quod Tertiarij Carmelitarum prædicta vota, Caſtitatis videlicet, & Obedientiæ, in ſua Profeſſione emittant?

REſpondeo quod non. Quia alij Tertiarij Prædicatorum, Minorum, aut Minimorum, minimè talia vota emittunt: ergo nec Carmelitarum Tertiarij ad id minimè tenebuntur; niſi caſu, quo alicubi ex vſu Ordinis id faciant, Sic Lezana, *loco citato, num.* 18.

QVÆSTIO XII.

An Tertiarij peccent, ſaltem venialiter, tranſgrediendo Regulam ſuæ Profeſſionis?

AFfirmandum videtur. Quia Religioſi tranſgrediendo Regulam, multoties venialiter delinquunt, vt probat Lezana *tom.* 1. *par.* 1. *cap.* 7. præcipuè *à n.* 6. ergo & Tertiarij ita peccabunt, ſi profiteantur eamdem Regulam, vt multi faciunt.

Sed vt certum Reſpondeo nec iſtos peccare, adhuc venialiter, tranſgredientes ſuam Regulam. Quia, vt conſtat ex dictis *q.* 9. Profitentes illam non intendunt ſe ad culpam vllam obligare. (quod ſecus faciunt Religioſi.) Adde, quod Regula Nicolai IV. quam Tertiarij Minorum profitentur, nec ad veniale obligat illos, vt dicunt Portell. & Barboſa, quos ſequitur Lezana *tom.* 1. *par.* 2. *cap.* 14. *n.* 20. Idem exprimitur clarè ab Innocen. VII. Regula data Tertiariis Dominicanorum, & docet D. Thom. 2.2. *q.* 186. *art.* 9. *ad* 1. & ex illo, Prado *cap.* 21. *de voto, q.* 2. §. 3. *in fine.* & Lezana *loco cit.* Qui idem dicit de Tertiariis aliorum Ordinum. Peccabunt tamen grauiter illi, qui in ſua Profeſſione aliqua vota emittunt, ſi contra ea delinquant, & conſequenter tenentur illam circumſtantiam in Confeſſione explicare, vt conſtat ex dictis *quæſt.* 8. & docet Lezana *num.* 19. Legatur Bordonus *de Profeſſ. Regulari, cap.* 2. *numer.* 84.

QVÆSTIO XIII.

An Tertiarij, vel Tertiariæ, debeant profeſſionem facere in manibus alicuius Superioris eorum Ordinum?

REſpondeo tanquam certum dicendum, quod debeant illam facere in manibus alicuius Superioris eorum Ordinum, vel habentis ab illo auctoritatem. Sic colligitur clarè, tum ex Regula Nicolai IV. pro Tertiariis Minorum, & ex Bulla Sixti IV. pro Tertiariis Carmelitarum. Et ex Bullis Innoc. VII. & Martini V. pro Tertiariis Prædicatorum, Auguſtinorum, & Seruitarum. Tum ex decreto S. Congreg. Epiſcopor. & Regular. dato 20. *Decemb.* 1616. Vbi de Tertiariis mulieribus loquendo, ita dicitur: Tertiarias mulieres ad Habitum tertiæ Regulæ recipere licet Superioribus Regularibus ſufficienti facultate ad id à Sede Apoſtolica ſuffultis (Capucinis exceptis) atque ad ipſos veſtiendi eas officium pertinet. Sic Congregatio, vt ex aliis refert Barboſa *in Collect. Apoſtolic. Deciſ. V. Tertiaria & Tertiarij, collect.* 700. Et quamuis expreſſe in his locis, non fiat ſermo de Profeſſione, ſed de admiſſione; quia tamen principalior admiſſio fit in Profeſſione, ideo de illa videntur intelligenda. Sic Lezana *cap.* 14. *cit. num.* 21. & 29.

QVÆSTIO XIV.

An, Profeſſionem Tertiariorum, vel Tertiariarum, debeat præcedere aliquod tempus probationis, ad modum Nouitiatus?

REſpondeo quod ſic. Quia ſic præſcribitur in Regula Nicolai IV. data Tertiariis Minorum; ibi: *Poſt vnius anni ſpatium cum aliquorum fratrum conſilio recipiatur.* Ex quo colligitur idem eſſe dicendum de Tertiariis aliorum Ordinum, cùm illi ad inſtar Tertiariorum Minorum ſint inſtituti. Sic Lezana *cap.* 14. *citato, num.* 22. & Caramuel *par.* 8. *Theolog. Regularis, num.* 2050. *pag. mihi* 166.

An autem hic annus Nouitiatus debeat eſſe integer? Negat Bordon. *de Profeſſ. Reg. cap.* 6. *q.* 2. *n.* 10.

co

eo quod Tertiariorum Ordo non ſit Religio. Ita ille, & Barboſ. Tamburin. & Riccius apud illum.

Sed meliùs Reſpondeo, eum Caramuele vbi ſupra, *n.2050.* debere eſſe integrum. *Tum* quia ſic præſcribitur in eorum Regula. *Tum* etiam quia non ita liquidò poſſunt cognoſci mores hominis in ſua domo manentis, ac cognoſcerentur ſi degeret in communitate; at ſic eſt, quod Nouitio degenti in communitate eſt neceſſarius annus integer: ergo à fortiori degenti in ſua domo.

QVÆSTIO XV.

An omnes fœminæ indiſcriminatim, poſſint ad habitum Tertiariorum admitti?

REſpondeo, quod non. Nam ex decreto S.Congregationis, ſex præcipuè debent habere qualitates, & conditiones, *Prima* eſt, quod ſint probatæ vitæ, ac bonis moribus præditæ. *Secunda*, quod ſint in ætate ſaltem quadraginta annorum conſtitutæ. *Tertia*, quod habeant de proprio, vnde ſufficienter viuere poſſint. *Quarta*, quod non habitent cum aliis viris, quàm cum conſanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu. *Quinta*, quod recipiantur, impetrata prius ab Ordinatio loci licentia, qui non alter eam concedat, niſi de prædictis, prævio examine diligenti, ſibi conſtiterit. *Sexta*, quod in Habitu deferendo omnino à velo ſuprà caput, à pectorali, & à patientia abſtineant. Hæc ex Decreto S. Congreg. *quæſt. 13. citato*; ex quo ſic tenent Lezana *tom. 1. part.2. cap.14.n.40.* Pellizzarius *loco citato tract. 1. cap.3. q.11. n.40.* & Barboſa, vbi ſuprà.

QVÆSTIO XVI.

An defectus harum qualitatum, irritam faciat receptionem, ſeu Profeſſionem prædictarum mulierum?

REſpondeo, quod non. *Tum* quia in multis locis Hiſpaniæ non ſeruatur dictum decretum, quoad aliquas conditiones, in ipſo contentas. *Tum* etiam quia in dicto Decreto, nec apponitur clauſula irritatoria, nec vtitur verbo, *non poſſint admitti*, aut, ſimili; ſed, *non admittantur, aut recipiantur*. Ergo. Sic ſentit Lezana, vbi ſuprà, *num.* 40. qui tamen addit, tranſgreſſores horum decretorum peccatum committere. Sed ego ſuperaddo id eſſe verum, vbi talia decreta recepta ſunt.

QVÆSTIO XVII.

An fœminæ coniugatæ poſſint admitti ad habitum Tertiariarum ſine ſuorum coniugum licentia?

REſpondeo, quod non. Quia ita præſcripſit Nicolaus V. in ſua Regula, his verbis: *Mulieribus verò viros habentibus (niſi de ipſorum licentia, & conſenſu) non pateat ad conſortium dictæ Fraternitatis ingreſſus.* Sic ibi *cap. 2. fine*, & tenet Caramuel ibi, *n.2053.* Qui contra dicit de viris, qui cum ſint caput familiæ, non debent ab vxoribus licentiam implorare, in materia, quæ illæſo matrimonij vinculo ſeruari poteſt: ſed hoc vt conſtat ex dictis ſuprà *diſp.16. §. 7. quæſt. 143.* adhuc non eſt admittendum.

QVÆSTIO XVIII.

An, Beatæ noſtri Ordinis, poſſint deferre patientiam, ſeu ſcapularium, quam deferunt Moniales eiuſdem Ordinis?

NEgandum videtur ex Decreto S. Congregationis, vt conſtat, ex ſexta conditione *quæſt. 15.* aſſignata.

Sed Reſpondeo dicendum: poſſe, patientiam ad inſtar Monialium noſtrarum, ferre. Quia ſic tenuit & tenet vſus, & conſuetudo in noſtra Hiſpania. Sic loquendo de Beatis ſui Ordinis, tenet Lezana *tom.1. part.2. cap.14. num.40.* vbi hæc habet. Quoad id tamen de patientia, quæ prohibetur deferri à mulieribus Tertiariis: quod attinet ad Pinzocheras, ſeu Beatas noſtri Ordinis, videtur limitandum, vt ſcilicet, non illam deferant eo modo, quo Fratres, ac Moniales Ordinis; ſed breuiores, & ſtrictiores. Cum enim dicta Patientia ſit proprius Habitus Ordinis noſtri, & ex conceſſione Summorum Pontificum prædictis Pinzochetis, ſeu Beatis, Habitum Ordinis communicare poſſimus, credendum eſt, S. Congregationem non voluiſſe, vt abſtinerent omnino à tali Patientia, ſed ſolum modo dicto. Vnde Gauantus *in Man. Epiſcop. verb. Tertiarij*, notat, ideò appoſitam eſſe hanc legem à Sacra Congregat. circa mulieres Tertiarias, *ne videantur eſſe Moniales.* Conſonat alia declaratio S. Congregationis apud Barboſam *in Collect. Bullar. verb. Confratres*, vbi aſſeritur, poſſe confratribus ſæcularibus concedi Habitum Patientiæ, quæ ſolis Religioſis proppriè conuenit. Si enim Confratribus id conceditur, multò potiori, Tertiariis concedi debet, qui magis accedunt ad ſtatum Religioſum.

QVÆSTIO XIX.

An Tertiarij (præcipuè Minorum) ſeorſim viuentes, ſubſint Prælatis ſuorum Ordinum, non ſolum, quoad vim directiuam, ſed etiam quoad coactiuam?

AFfirmatiuam ſententiam tenere videtur Lezana *tom.1. part.2. cap.14. n.20.* ibi: Declarant tamen Innocent. VII. & Martin. V. in Regulis relatis, immo & Nicolaus IV. etiam in Regula adducta, obligari Tertiarios ad ſuſtinendam pœnam illis infligendam à Superioribus, propter tranſgreſſiones Regulæ, quod idem dicendum de aliis Tertiariis. Hæc Lezana.

Sed omninò Reſpondeo, non ſubeſſe dictis Prælatis, niſi ſolum quoad vim directiuam. Sic Portell. *in dub. Regul. v. Tertiarij, n.6.* Hæc dicens: Prælati Minorum ſuprà hos Tertiarios, viuentes extra communitatē, non habent vim coactiuā; habent ſolū vim directiuā, per quā poſſunt illos docere, ac dirigere, nō punire. Ac proinde, ſi tales Tertiarij Prælatis Minorū non paruerint, quoad hanc vim directiuā, non pecca-

bunt

Digitized by Google

bunt venialiter. Sic ille ex Rodrig. *tom.* 3. *q.* 69. *art.* 1. Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 3. *q.* 11. *verſ. Addit Portel, n.* 38. vbi addit, non diſſentire ab iſto Authore, Lezanam, cùm hic loquatur loco citato, de pœna ſalutari pro foro conſcientiæ; Portel. vero, de pœna vindicatiua pro foro externo. Certè Lezanam docere idem omnino quod Portel docet, expreſsè proſpicitur, ex iis, quæ docet *num.* 41. vbi citat Portellium pro ſe, loco à nobis ſupra allegato: ideóque benè explicatur à Pellizzario, vbi ſupra, ne ſibi contrarietur.

QVÆSTIO XX.

An ſaltem Tertiarij in communitate viuentes ſubiiciantur, etiam quoad vim coactiuam, Prælatis Ordinum?

RESpondeo quod ſic. Quia cum iſti ſint à iuriſdictione Ordinarij, & ſæculari, exempti, neceſſariò debent ſubiici iuriſdictioni Prælatorum Ordinum, ne dicantur ſub nullius iuriſdictione eſſe. Et ita poſſint illos corrigere & punire, etiam in foro externo. Et priuare illos habitu Ordinis, ſi opus fuerit, vt docet Portell. *loco cit. num.* 10. his verbis. Poteſt Generalis, & Prouincialis Minorum, & illorum Vicarij, priuare Habitu ſuo ſuos Tertiarios extra Congregationem viuentes, ſi id qualitas exceſſus poſtulauerit. Sic ex Compend. *verb. Tertiarij*, §. 8. Portellius.

QVÆSTIO XXI.

An, Tertiarij, vel Tertiariæ, ſint Apoſtatæ, ſi à ſuo ſtatu in perpetuum recedant?

REſpondeo dicendum: Quod non ſint. Sic Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 8. *n.* 6. ita dicens: Quarto deducitur, non eſſe Apoſtatas mulieres, quas vulgò vocamus *Beatas*, Tertij Ordinis D. Franciſci, & D. Dominici, ſi ab eo ſtatu recedant in perpetuum, matrimonioquè copulentur, contra vota Caſtitatis, Paupertatis & obedientiæ emiſſa, &c. Quia illa (inquit) Beatarum Congregatio non eſt approbata à Sede Apoſtolica, tanquam Religio, nec per ea vota conſtituuntur in ſtatu verè Religioſo: at Apoſtaſia hæc, eſt receſſus à ſtatu verè Religioſo: ergo. Sic ille: ex Banneſio 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 1. & Aragonio ibi, *dub. vnico de Apoſtaſia à Religione.* Quorum, licèt amplectatur doctrinam, non verò eorum, quam tradunt, rationem. Lezana *etiam tom.* 1. *par.* 2. *cap.* 14. *num.* 23.

QVÆSTIO XXII.

An ad minus peccent mortaliter ſi ab illo ſtatu recedant?

REſpondeo dicendum quod ſic tam caſu, quo, emiſſo Caſtitatis voto, Matrimonium contrahant: quàm caſu, quo Habitum dimittant, ſi illum in Profeſſione geſtare ſemper vouerunt. Quia in vtroque caſu grauiter contra vota delinquunt. Sic Lezana, *loco citato.*

QVÆSTIO XXIII.

An, Tertiarij ſint, & debeant dici, perſonæ Eccleſiaſticæ?

AFfirmandum videtur ex dictis. *Primò*: quia tales perſonæ ſunt annexæ Ordinibus à Sede Apoſtolica approbatis. *Secundò* quia eorum inſtitutum eſt Ordo & approbatus. *Tertiò*: quia mutant ſtatum, & Habitum, ac traditam ſibi Regulam approbatam obſeruant. *Quartò* denique, quia illos appellare videtur Eccleſiaſticas perſonas Sixtus IV. in Bulla *Sacro-Sancta*, edita pro Tertiariis Dominicis: ergo, &c.

Sed tanquam certum Reſpondeo dicendum, quod Tertiarij dicendi ſunt ſimpliciter, & abſolutè perſonæ ſeculares: ſecundum quid verò, & aliquo modo, perſonæ Eccleſiaſticæ. *Prima pars* probatur. Quia Pontifices, Tertiariorum Congregationem, ſeu Ordinem ſæcularium, vel laicorum appellant. Hi ſunt Paulus II. in Bulla, *expoſcit veſtra*, data *anno* 1470. & Leo X. in Bulla *Dum intra mentis*, data in Concil. Lateran. 19. *Decemb.* 1516. vbi eos ad onera, quæ laicis incumbunt perferenda teneri, & in foro ſæculari coram iudicibus ſæcularibus conueniri poſſe, declarauit: Quod non feciſſet, ſi ſentiret illos eſſe abſolutè perſonas Eccleſiaſticas.

Secundam verò partem probant tantum argumenta facta in principio quæſtionis pro affirmatiua. Sic Lezana *cap.* 14. *cit. num.* 25.

QVÆSTIO XXIV.

An, viri Tertiarij collegialiter viuentes, aut cum Clauſtralibus habitantes, potiantur priuilegiis, quibus Fratres Religionis, cuius ſunt, Tertiarij, fruuntur?

REſpondeo vt certum, quod ſic. Quia ita conceſſum eſt illis à multis Summis Pontificib. vt teſtatur Lezana *tom.* 1. *par.* 2. *cap.* 14. *à n.* 27. *& tom.* 2. *v. Tertiarij, & Tertiaria, num.* 1. Pro quo aduertit Tertiarios tripliciter viuere poſſe, nempe; *collegialiter*; *cum clauſtralibus*; & *in propriis domibus. Collegialiter* dicuntur viuere, qui in aliqua communi domo, aut Collegio, ſub habitu, & Regula Tertiariorum, non tamen vt Religioſi, viuunt. *Cum clauſtralibus* autem dicũtur viuere qui ſub Regula & Habitu Tertiariorum tantum, cum Religioſis morantur. Illi tandem dicuntur *In propriis domibus habitare*, qui, ſiue in propriis, ſiue in alienis domibus, ſigillatim tamen, ſeorſim, & ſeparatim ab aliis Tertiariis viuunt, quales ſunt multi præſertim in Hiſpania, & Italia. Hæc ille. Lege Peyrin. *tom.* 1. *conſtit.* 4. *Sixti IV.* §. 7.

QVÆST.

QVÆSTIO XXV.

An etiam viri Tertiarij, qui ſigillatim in proprijs, vel alienis domibus, habitant, potiantur dictis Fratrum priuilegiis?

RESp.quod non.Quia,vt viri Tertiarij,priuilegiis, quibus fruuntur Fratres Ordinis, cuius ſunt Tertiarij, fruantur; requiritur, quod collegialiter viuant, aut cum Clauſtralibus habitent. Id enim colligitur ex Bulla Leonis X. lata in Concil. Lateran. & Decretis Sacrarum Congregationum, vt cum multis docet Lezana *tom. 1. part. 2. cap. 14. n. 30. & ſequent. & tom. 2. v. Tertiarij, n.* 1 Peyrin.*loc. cit.* Vbi *n.* 38. refert quandam Declarationem Sac. Congreg. Cardin.Concilij Trident.Interpretum,ſic ad quædam conſulta reſpondentis. *Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, alioſque ſimiles ita demum Ordinis, cuius tertia Regula Habitum aſſumpſerunt, priuilegiis potiri, & ab Ordinarij iuriſdictione exemptos eſſe, ſi viri collegialiter viuant, ſeu cum Clauſtralibus habitent; & mulieres virginalem, ſeu cœlibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto, & ſub dicto Habitu vitam traduxerint.* Quemadmodum cauetur conſtitut. Concilij Lateran. ſub Leone X. quæ habetur ſeſſ. vndecima, fine. Hæc Sac. Congregatio.

QVÆSTIO XXVI.

An ſaltem, fœminæ Tertiariæ, ſeu Beatæ, quæ in proprijs domibus morantur, gaudeant omnibus priuilegiis, quibus fruuntur Tertiarij collegialiter viuentes?

NEgandum videtur: qoia viri Tertiarij viuentes ſigillatim, & in proprijs domibus, non gaudent dictis priuilegiis: ergo nec Fœminæ ſic viuentes illis debent gaudere. Sed nihilominùs.

Reſpondeo, vt certum: gaudere[1], dummodo virginalem, cælibem, aut caſtam vidualem, expreſſo voto, & ſub Habitu Religionis vitam traducant. Quia id eis conceditur à Leone X. vt nuper vidimus. Et ſic tenent Lezana locis citatis, Peyrinus *tom. 1. conſtit. 4. Sixti IV. §. 7. num. 36.* Portell. *in dub. Regul. v. Tertiarij, n. 7.*

Nec obſtat ratio dobitandi. Reſpondetur enim negando conſequentiam: quia his Fœminis expreſſe id conceſſit Leo X. & negauit viris. Nec mirum (inquit Portell.) quia viri Tertiarij viuentes extra communitatem, non promittunt caſtitatem; ſed ſolùm vouent mandata Dei, modo ſuprà expoſito. At iſtæ Tertiariæ vouent in particulari caſtitatem, noo coniugalem, ſed abſolutè, & manent cum Habitu Ordinis, & ſub obedientia Prælatorum, & hoc eſt verum, etiamſi non voueant obedientiam, & paupertatem; ſed ſolam caſtitatem. Sic ille. Sed pro maiori huius reſponſionis declaratione, ſit.

QVÆSTIO XXVII.

An, ſub illo voto ſimplici caſtitatis, quod emittunt dictæ Fœminæ Tertiariæ, includantur alia duo, nempe obedientiæ, & paupertatis?

AFfirmarunt aliqui, quos, ſuppreſſis nominibus, refert Peyrinus *loco cit. n. 37.* dicentes, quod per hoc Leo X. in d. Concil. Lateranenſi, conceſſerat præfatis fœminis tale priuilegium, & exemptionem.

Sed iam vt certum Reſpondeo, non includi: nec ob id reuocatum eſſe dictum priuilegium exemptionis conceſſum illis à Leone X. *loco citato.* Sic habetur in Decreto Congregationis *quæſt. 24.* adducto: vbi verbis ſuprà adductis, ſequentia adiunguntur verba: *Hoc autem mulierum voto, alia duo, ſcilicet, paupertatis, & obediẽtiæ, nequaquam includi. Quinnimò huiuſmodi, ſi vitam virginalem, aut cælibem ſimpliciter, expreſſéque vouerint, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, aut proprijs domibus, vel ſeorſum habitantes, ſupradictis priuilegiis Ordinis, cuius tertia Regula habitum deferunt, exemptionéque ab Ordinarij iuriſdictione frui debere, quemadmodum idem Leo poſtea declarauit conſtit. edita 1. Martij, anno* 1518. Hæc Sac. Congregatio, vt refert ex Souſa Peyrinus *loco cit. n. 38.* Lege Lezanam *tom. 1. & 2. locis citatis.*

DISPVTATIO XLI.

De voto, & iuramento purè conditionali.

QVÆSTIO PRIMA.

An, in omni iuramento, & voto, inueniantur aliquæ conditiones generales?

RESPONDEO, quod ſic. Quia in omni iuramento, & voto, etiam abſoluto, reperiuntur; eo quod ſint illis intrinſecæ. Sic docent omnes Doctores præcipuè eximius inter illos, P. Suarez *tom. 2. de Religione, lib. 2. de iuram. cap. 34. & lib. 4. de voto, cap. 17.* Azor *tom. 1. Inſtit. Moral. lib. 11. cap. 15. q. 9.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 38. n. 2.* Qui omnes, conſequenter docent, ob has conditiones, minimè dici iuramentum, aut votum, conditionale, ſed abſolutum. Legatur Suar. *cap. 34. cit, n. 10.*

QVÆSTIO II.

Quænam ſint hæ conditiones generales, quæ in omni iuramento, & voto reperiuntur?

REſpondeo dicendum, quod huiuſmodi conditiones generales, quæ in omni iuramento, & voto promiſſorio includuntur, licèt non exprimantur, ad tres vel quatuor reduci ſolent. *Prima eſt, ſi po-*

tuero, (in qua includitur, quod res non mutentur notabiliter) quia nemo obligatur ad impoſſibile. Et hæc conditio ſumitur *ex cap. Quemadmodum, & cap. Querelam, de iureiur. Secunda eſt; ſi mihi licuerit.* (Vbi inuoluitur, *ſi Deo placuerit.*) Quia iuramentum, ſeu votum, non poteſt eſſe vinculum iniquitatis. Et quia quod licite fieri non poteſt, non cenſetur homini poſſibile ſimpliciter, *cap. Faciat homo 22. q. 2. Tertia eſt, niſi Prælatus aliud diſpoſuerit, aut abſtulerit obligationem.* Legantur Suarez, Azor, & Pagundez *locis citatis.*

QVÆSTIO III.

Quotuplex eſt conditio particularis conditionata, quæ iuramentum, & votum, cui adiungitur, verè, & ſimpliciter facit conditionatum?

REſpondeo, quod multiplex. Nam in primis, conditio particularis appoſita in iuramento & voto, aliquando eſt affirmatiua, & eſt illa quæ adiicitur per affirmationem, & in faciendo conſiſtit: vt, *ſi Deus mihi, vel patri, vel amico, &c. ſalutem conceſſeris, iuro, & voueo me ingreſſurum Religionem;* aut, *tantùm eleemoſyna pauperibus daturum, &c.* aliquando vero eſt negatiua, & eſt illa, quæ per negationem adiicitur, & conſiſtit in non faciendo; vt, *Si vindictam de tali iniuria non ſumpſero,* aut, *Si caſtitatem non ſeruauero, iuro, vel voueo, me facturum hanc vel illam rem.*

Secundò. Conditio, alia eſt de preſenti, alia de præterito, alia de futuro. *De præſenti,* vt, *Si pater meus modo viuit, iuro, vel voueo talem rem. De præterito; Si pater meus heri vixit, iuro, vel voueo, &c.* & huiuſmodi conditio de præſenti, & de præterito, voto, aut iuramento appoſita, non reddit votum conditionale, quia non ſuſpendit eius obligationem, vt infrà dicemus, *q. 6.* ac proinde de his conditionibus non eſt ſermo in præſenti; ſed de tertia, nempe conditione de futuro, quæ propria eſt, cùm conſenſum, & obligationem ſuſpendat: vt, *Si nauis ex India venerit. Si pater meus hoc fecerit, &c. iuro, aut voueo me facturum talem rem.*

Tertiò. Conditiones de tempore futuro, aliæ ſunt neceſſariæ; vt, *ſi cras ſol oriatur.* Aliæ impoſſibiles; vt, *ſi cœlum digito tetigeris.* Aliæ contingentes; vt, *ſi nauis portu ſolnerit tali die.* Et hæ, aliæ ſunt honeſtæ; aliæ turpes. Et ex turpibus, quædam ſunt contra ſubſtantiam voti, aut iuramenti; aliæ non contra voti, & iuramenti ſubſtantiam. In hoc conueniunt omnes. Legantur Sanchez *lib. 4. de voto, cap. 23. n. 2.* Bonac. *diſp. 4. q. 2. de voto, punct. 2. n. 3.* Palaus *diſp. 1. de voto, punct. 17. n. 1.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 28. n. 4.* Qui legendus eſt attentè, propter defectum aliquotum verborum ex iniuria Typographi omiſſorum.

QVÆSTIO IV.

Quid ſit votum, aut iuramentum purè conditionale?

REſpondeo, quod votum, aut iuramentum conditionatum, eſt illud, quod ſuſpendit conſenſum, ſeu obligationem, quantum ad actualem executionem, quouſque ponatur in eſſe conditio appoſita. Sic Raph. de la Torre 2. 2. *q. 88. art. 3. diſp. 11. n. 1.* Quod alio, non alio diſſimili modo, definiunt illud Sanchez, & ex illo Trullench, & Fagundez, dicentes, quod votum conditionale ſit, quando conſenſus in rem promiſſam, non eſt ſtatim perfectus, & abſolutus, ſed eſt ſuſpenſus, & pendet ex futuro conditionis euentu, & communiter fit per particulam *ſi,* vt ſi quis morbo oppreſſus dicat: *Iuro, aut voueo Religionem, ſi incolumis euaſero.* Tunc enim non habet ſtatim animum, & conſenſum abſolutum, & deliberatum ingrediendi Religionem; ſed ſuſpendit illum, vſque ad euentum contingenter futurum propriæ ſalutis: quia in eo voto, iuramentovè promiſſorio, nec voluntas fertur directè in Religionem, aut rem promiſſam, ſed in incolumitatem, quam optat obtinere, media illa voti, aut iuramenti obligatione: nec conſenſus ſtatim eſt abſolutus, & perfectus, ſed imperfectus tantum, & à futuro euentu pendens. Lege Sanchez *lib. 4. cap. 23. n. 1.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 27. n. 1.* & Fagund. *lib. 2. cap. 28. n. 5.*

QVÆSTIO V.

An, ſemper, quod quis iurat, aut vouet, adiecta particula; ſi, faciat aliquando iuramentum aut votum conditionatum?

REſpondeo, quod non. Nam aliquando hæc particula *ſi,* facit eumdem ſenſum, ac particula *quando:* atqui, quando fit iuramentũ, aut votum, per particulam, *quando,* tunc non eſt verè iuramentum aut votum conditionale, ſed abſolutum, vt conſtat in emiſſione huius iuramenti, aut voti: *Quando hoc, vel illud euenerit, voueo, vel iuro, me ingreſſurum Religionem:* ergo. Maior conſtat. Nam ſi votum aut iuramentum, his verbis fiat: *Si pater meus obierit, voueo, aut iuro me ingreſſurum Religionem;* tunc particula *ſi,* eundem ſenſum reddit ac particula, *quando,* & facit hunc ſenſum: *Quando pater meus obierit, ingrediar Religionem:* ſed hoc iuramentum eſt abſolutum cum determinatione temporis ad exequendum illud, ergo. Sic Sanchez *n. 1. cit.* Trullench. *num. etiam 1.* & Fagundez *n. 6. & 7.*

QVÆSTIO VI.

An votum aut iuramentum factum ſub conditione quacumque de præterito, vel præſenti; ſit conditionatum?

REſpondeo, quod non, ſed abſolutum omnino. Quia conditio propriè dicta ſuſpendit conſenſum, ſeu contractum ex incerto euentu, vt ſuprà eſt habitum: ſed conditio de præterito, vel præſenti, neutrum ſuſpendit, vt ſuprà *q. 3.* eſt habitum: ergo. Sic Sanchez *lib. 5. de matrim. diſp. 6. n. 1. & lib. 4. Decal. cap. 23. n. 4.* Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 15. q. 9.* verſ. *Tertiò.* Trullench. *n. 2.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 12. §. 6. n. 1.* Vbi ita ait: Si votum fiat ſub conditione præterita, vel præſenti quacunque, vel ſub conditione futura neceſſaria: vt, *voueo ieiunium, ſi pater meus mortuus eſt; ſi nunc viuit; ſi cras orietur ſol;* non ſuſpenditur voti obligatio, poſita veritate conditionis: quia conditio habetur pro adimpleta, adeoquè habetur, ac ſi huiuſmodi votum purè, ſeu, ſine conditione emiſſum fuiſſet. Sic ille, & omnes. Lege dicta à nobis *2. p. tract. 9. de matrim. diſput. 8. quæſt. 2.*

QVÆST.

QVÆSTIO IX.

An etiam votum, aut iuramentum factum ſub conditione neceſſaria temporis futuri, ſit etiam abſolutum?

NEgabunt qui docent, conditionem extrinſecam neceſſario euenturam adiectam matrimonio, reddere illud conditionale, ſuſpenderéque conſenſum; vt, *contraho tecum, ſi cras ſol orietur*: ac proinde non eſſe matrimonium, donec conditio impleatur. Ita ſentiunt apud Sanchez, Gloſſa in cap. *Per tuas, de condition. appoſ.* verb. *Præſumendum*, & ibi Ioan. Andr. *n* 7. Antonius, & Anchar. *fine*. Speculator *tit. de condition. appoſ. n*.8. & Angel. *Matrimonium 3. impedim. 3. initio.*

Sed iterum, vt mihi certum Reſpondeo, eſſe abſolutum tale votum aut iuramentum, & ſtatim perfectè obligans: quia cùm ea conditio ſit neceſſario euentura, habetur ſtatim pro impleta, & cõſequenter non ſuſpendit voti valorem, cùm non ſuſpendat conſenſum; niſi aliàs vouens, aut iurans expreſsè intendant illum ſuſpendere, vſque ad conditionis euentum. Sic D. Thom. D. Bonau. Palud. & alij, vſque ad viginti & ſeptem Doctores, quos refert Sanchez *lib. 5. de matrim. diſp. 6. n.* 2. Quibus addidimus, vbi ſuprà, *diſp. 8. de matrim. q.* 3. Baſilium, Valentiam, Bonac. Rebellium, & Palaum, & nunc addo ipſummet Sanchez *lib. 4. Decal. cap.* 23. *n.* 5. Tambur. *q.* 6. citatum, Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 27. n.* 3. Fagundez *lib. 2. cap. 28. n.* 13. Qui benè cum Sanchez notat, quod cùm Doctores dicunt, huiuſmodi vota, & iuramenta ſtatim obligare, non intelligendi ſunt, quaſi illa die in qua fiunt, ſit terminus vltimus, & præfixus exequendæ obligationis talis voti, aut iuramenti; ſed ſolùm volunt, tunc incipere obligare, eo prorſus modo, quo vota abſoluta, quibus nullus præfixus eſt terminus.

QVÆSTIO VIII.

An, ſaltem ſit conditionatum votum, vel iuramentum, factum ſub conditione neceſſaria futuri temporis, caſu, quo vouens, aut iurans, voto, aut iuramento tempus præfinit, vt, voueo, aut iuro me ab hinc vno anno caſtitatem ſeruaturum, ſi ſol cras oriatur?

REſpondeo dicendum, quod tunc tale votum, aut iuramentum ſit conditionatum, & ideo non tenetur vouens, aut iurans ſeruare caſtitatem ratione voti, vel iuramenti, donec annus labatur. Non quia conditio conſenſum ſuſpendat, non enim illum ſuſpendit, ſed ſtatim eſt iuramentum, vel votum abſolutum & perfectum; ſed quia dies executioni præfinita eſt, & ita vſque ad illam diem non obligat, ſicut non obligaret, eâ conditione neceſſaria non adiecta. Sic Sanchez, & ex illo Trullench. locis citatis. Fagundez *n.* 15. Qui ſecus dicunt, caſu, quo tempus ſoli conditioni adiciatur; vt, *voueo caſtitatem, ſi ſol manè, vel ab hinc vno anno oriatur.* Tunc enim, cum conditio ſit neceſſaria, habetur pro non adiecta, & ideò votum ſtatim obligat.

QVÆSTIO IX.

An, votum vel iuramentum factum ſub conditione impoſſibili, vt; Si digito cœlum tetigero; voueo, aut iuro caſtitatem: *ſit validum, & ſtatim obliget; eo quod talis conditio habeatur pro non adiecta?*

AFfirmant aliqui Doctores, *ex cap. finali, de condit. appoſ.* vbi decernitur in fauorem matrimonij, quod conditiones impoſſibiles, & turpes in eo appoſitæ, habeantur pro non adiectis. Et ideò nos *tom. 2. tract. 9. de matrim. diſp. 8. q. 6.* cum communi diximus, validum eſſe matrimonium contractum ſub conditione impoſſibili; vt, *contraho tecum ſi cœlum digito tetigeris*: at votum, & iuramentum eſt fauorabilius: ergo. Ita tenent Philiarcus *de officio Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. cap.* 21. & alij.

Alij dicunt, in foro externo, eam conditionem impoſſibilem, pro non adiecta haberi; & ita ea vota, & iuramenta valida iudicari; ſecus autem in foro interno. Ita Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 15. q. 9. verſ. Tertiò*, ibi: conditio, quæ vel naturâ eſt impoſſibilis, vel lapſu temporis affecta eſt talis, in foro quidem exteriori pro non adiecta habetur: at in interiori nullum eſt votum ex adiecta conditione. Vt, *ſi Titius voueat, ſi cœlum manu tetigeris, ſi mare totum ebiberis*, &c. Votum eſt irritum, & inane. Ita Azor. Quem citat, & ſequitur Sayrus *in Claui Regia lib. 6. cap. 8. n.* 3.

Sed probabiliùs Reſpondeo, conditiones impoſſibiles in iuramentis, & votis in vtróque foro non haberi pro non adiectis; ſed nihilominus non obligare, ſed irritum omnino reddere iuramentum, & votum. Ratio eſt: quia promittens aliquid ſub conditione, non vult ſe obligare, niſi ea exiſtente: ergo quando conditio nequit exiſtere, non manebit obligatus: ergo irritum omnino eſt, tale votum aut iuramentum. Sic Ricard. *in 4. d. 38. art. 1. q. 1. ad 2. &* ibi Palud. *q. 3. art. 2. concl. 1. n.* 13. Supplem. Gabrielis *ibi q. 1. art. 3. concl.* 2. Palac. ibi *diſp. 1. concl.* 5. Abulenſ. *cap.* 30. *Numeror. q.* 92. Quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 23. n.* 8. Quibus addi poſſunt Fagundez *lib. 2. cap. 28. n.* 20. Bonac. *diſp. 4. q. 2. de voto, punct. 2. n. 3. verſ. Dico ſecundo.* Qui citat Sylueſtrum *votum 1. q.* 5. Azorium *lib. 11. cap.* 15. & Clau. Regiam *lib. 6. cap. 8. n.* 3. ſed non benè omni ex parte, hos vltimos, vt vides. Sic etiam Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 27. num.* 4. Tamburin. *lib. 3. cap.* 12 *§. 6. n.* 2. Ita dicens. Votum ſub conditione impoſſibili, *vt voueo ieiunium, ſi volauero*, nunquam obligat: quia nunquam ea conditio ponetur. In quo votum differt à contractu matrimonij, & ab vltimis voluntatibus, hæc enim valent, conditione impoſſibili reiecta: ratioquè diuerſitatis, ſatis nunc illa ſit, quia in his ita leges ſanxere, quod non eſt in voto. Hęc Tamburinus. Ex quo patet ad fundamentum primæ ſententiæ. Sic etiam tenent Molina *tom. 1. de iuſt. diſp.* 206. Villalob. *tom. 2. tract. 34. diff. 6. n.* 4.

QVÆSTIO X.

An, conditio turpis irritet votum, aut iuramentum, quando eſt contra eius ſubſtantiam?

REſp. vt certum: irritate. Quia omnis conditio, cõtra ſubſtantiã contractus, viriat illum, vt loquendo de matrimonio decernitur *in cap. fin. de cond. appoſit.* Vnde ſi quis iuret, aut voueat, ea conditione, vt nullatenus voto, aut iuramento teneatur; tunc inualidum eſt votum, aut iuramentum, eo quod repugnet, cum dicta conditione, ſubſtantiam horum conſiſtere. Sic Azor *part. 1. lib. 11. cap. 15. q. 9. verſ. Porro ſciendum eſt* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 23. n. 10.* & nos loquendo *de matr. p. 1. tract. 5. diſp. 8. q. 8.*

QVÆSTIO XI.

An, Religionis Profeſſio irrita fiat, adiecta conditione, contra eius ſubſtantiam; v. g. vt profitens proprium retineat, vel non teneatur ad caſtitatem; *aut* arbitrio ſuo viuat?

NEgant aliqui DD. ſentiẽtes talem Profeſſionem eſſe validam, & ratam. Ducuntur ex *Cap. inſinuante. Qui clerici, vel vouentes.* Vbi Pontifex definit firmam fuiſſe Profeſſionem cuiuſdam mulieris emiſſam cum ea conditione, *vt in domo ſua cum omnibus ſuis bonis maneret*: ergo. Ita Innocen. Hoſtienſ. Ioan. Andr. Anton. Butrius, Cardin. Præpoſitus, Alex. de Neuo, & Henricus, & Gloſſa *in cap. fin. de condit. appoſ.* & *in cap. inſinuante, citato.* Accurſius, Iaſon, Bartol. Decius, Felinus, Baldus, Bern. Diaz. Gregor. Lopez, & alij, quos citant Couarru. *in 4. de matrim. p. 2. cap. 3. §. 1. num.* 8. Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 15. q. 9.* verſ. *Porrò ſciendum eſt.* & Sanchez *lib. 5. in Decal. cap. 4. n. 91.* (non *lib. 4. cap. 27. n. 91.* vt ipſe ſe citat, *lib. 4. cap. 23. n. 10.* & Fagundez *lib. 2. cap. 28. n. 42.*) & eſt probabilis hæc opinio.

Sed nihilominus probabiliùs Reſpondeo, talem Profeſſionem eſſe inualidam, & irritam. *Primò*, quia, vt quæſtione antecedenti diximus, iuramentum, aut votum ſimplex emiſſum cum conditione contraria eius ſubſtantiæ, eſt irritum: ergo etiam votum ſolemne. *Secundò.* Quia conditio contraria ſubſtantiæ matrimonij carnalis, reddit ipſum irritum, vt cum communi probauimus *2. p. tract. 9. diſp. 8. q. 8.* ergo idem erit in matrimonio ſpirituali, per Profeſſionem inito.

Nec obſtat textus *in cap. inſinuante*, citato, quia pactum illud, quod fecit mulier retinendi res ſuas in propria domo, non fuit retinendi proprium quoad dominium, cum libera vtendi facoltate, & independenter à Superiori; ſed quoad vſum ſolum, reſeruando tales res pro ſuis neceſſitatibus ex Superioris licentia, quæ conditio non repugnat cum Religionis ſubſtantia. Sic Sanchez *lib. 5. ſum. cap. 4. n. 94. & 97.* & penes illum, Gloſſa, Speculator, Barthol. Decius, Paulus, Abbas, Cardin. Anchar. Palud. *in 4. d. 16. q. 3. art 2. n. 10.* Adrian. *in 4. vbi de matrim. dub. 9.* Diuus Anton. *3. p. tit. 16. cap. 3.* Roſſella, *Religio 2. num. 21.* Syluest. *Religio 3. q. 6. 7. & 8.* & ibi Tabiena *q. 10. n. 21.* & Armilla *n. 8.* Nauarr. *lib. 3. conſil. tit. de ſtatu Monachor conſil. 14. n. 15.* aliàs *tit. de Regular. conſil. 10. n. 5.* Couarru. *loco cit.* Azor *lib. 11. cap. 15. q. 9. cit. & lib. 12. cap. 5. q. 1.* Rodriguez *tom. 3. qq. Regul. q. 17. art. 7.* Sic etiam Fagundez, *loco citato*, & alij.

QVÆSTIO XII.

An, quando conditio turpis, non eſt contra voti, aut iuramenti ſubſtantiam; tunc talis conditio reddat irritum etiam votum, aut iuramentum?

REſpondeo, ſi talis turpis conditio ſit de præterito, aut præſenti; vt, *ſi heri furtum eſt admiſſum*, vel, *modo admittitur*; tunc manifeſtum eſt, non reddere irritum votum, aut iuramentum; ſed, ea ſubſiſtente, obligare: ſecus ſi non ſubſiſtat. Quia nemo inde ad peccandum incitatur, nec intendi poteſt per illud compare aliquod malum à Deo. At quando conditio illa turpis eſt de futuro, vt, ſi quis voueat Religionẽ, *ſi fornicatus fuerit*; non in ſenſu pœnali (in quo iam diximus ſuprà valere votum, aut iuramentum) ſed in ſenſu conditionali; tunc ſi per tale votum, non intendat obtinere ipſam fornicationem à Deo, ſed ponatur tanquam conditio pendens à malo euentu, valet votum, & iuramentum, & ſtatim obligauit, ea conditione poſita. Si verò intendat, aut deſideret malum euentum, aut peccatum euenire, & ex affectu ad eam turpem, malamque conditionẽ, voueat, aut iuret, aut eam à Deo obtineat, non valebit votum, aut iuramentum. Imò erit grauiſſima blaſphemia. Sic Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 38. n. 43. & 44.* ex Sanchez *lib. 2. Decal. cap. 6. n. 17. & cap. 23. n. 11.* Legantur dicenda *tract. de voto, diſp. 4. q. 28. & 31.*

QVÆSTIO XIII.

An, votum, ſeu iuramentum emiſſum, ſub conditione futura contingente, de re poſſibili, & honeſta: vt, Voueo, aut iuro, me ieiunaturum, ſi pater meus conualuerit, *obliget ante impletam conditionem?*

REſp. vt certum. Quod non obliget, ante quam conditio illo fuerit poſita in actu. *Tum*, quia ſic colligitur *ex cap. Super eo, de cond. appoſ. Tam* etiam, quia conditionis natura eſt, vt ſuſpendat valorem actus vſque ad aduentum ipſius conditionis, iuxta Leg. *Si ita ſtipulatus fuera hanc ſammam, ff. de verb. obligat.* & *l. regia 1. tit. 4. p. 4. Tum* denique, quia vouens, aut iurans, ſic & non aliter voluit legem ſibi imponere. Sic omnes, vt fatetur Sanch. *lib. 4. cap. 23. n. 6.* Fagundez ex ipſo, *lib. 2. cap. 28. n. 9.* Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 12. §. 6. n. 3.* Palaus *diſp. 1. de voto, punct. 17. num. 2.*

QVÆSTIO XIV.

An, vt votum, ſeu iuramentum conditionale, ſtatim obliget; ſufficiat partem illius adimpletam fuiſſe?

REſpond. Quod non, ſed opus eſſe, totam conditionem adimpleri, vt votum, ſeu iuramentum obliget. Sic Sanchez *loco cit.* & ex illo Fagundez *num. 10.* his verbis: Nec ſatis eſt, partem conditionis impleri,

impleri,ſed tota conditio impleri debet,vt votum,vel iuramentum obliget: vt ſi promiſit quis ingreſſum Religionis, *Si Frater ſanus venerit ex Aſia*; & veniat infirmus, non tenetur voto, aut promiſſionis iuramento; quia, ea parte non impleta, eſt verum dicere, conditionem non fuiſſe impletam: oportet autem impleri conditionem integrè,& perfectè,nec in minimo deficere, etiamſi materia ſuapte natura diuiſibilis ſit, vt telato Decio probat Sarmiento *lib.2.ſelectar.cap.1.num.7.*Azor, *lib.11.cap.7.q.9.* Sic ille.

QVÆSTIO XV.

*An, ſi quis habens intentionem abſolutam ſeruandi caſtitatem,dicat;*voueo, vel, iuro Caſtitatem,*& poſtea, tranſacto aliquo paruo tempore,adiiciat conditionem aliquam; obliget ante impletam illam?*

RESpondeo, vt certum: obligare,ante impletam conditionem.Quia ita abſolutè vouens,aut promittens caſtitatem; non poteſt poſtea, etiam ex interuallo, quamuis modico, & imperceptibili, conditionem adiicere. Quoniam iam votum illud, & iuramentum abſolutè emiſſum, ſuam abſolutam perfectionem, & obligationem adeptum fuit; & ideo ſicut, nec ſtatim licet ab eo recedere; ita nec adhuc poſt modicum temporis licet ei conditionem adiicere. Sic Sanchez *lib.5.de matrim. diſp.6.n.3.* cum Nauarro, Couarru, Lopez, Angelo, Syluestro & aliis, *& lib.4. Decal.cap.23. n.7. & lib.5.cap.4. n.93.* (non *cap.27.* vt ſeipſum ibidem citat,) & Fagundez *lib.2.cap.28. n.11.* (Qui etiam malè citat Sanchez *lib.4. cap. 27. num. 93.*) Legatur Baſſeus *tom. 2. votum 1. n.39.*

QVÆSTIO XVI.

An, poſt votum, aut iuramentum promiſſorium alicui, ſub aliqua conditione factum; poſſit addi aliquod grauamen, aut reſtrictio?

RESpondeo, vt certum: quod non poſſit, ſicut non poſſet, ſi eſſet abſolutum. Ratio eſt eadem. Quia, videlicet, hoc votum, aut iuramentum conditionale, iam eſt in ſuo ordine perfectum: nec minus oritur ex illo obligatio, & debitum in ſpe, quam orietur ex eodem obligatio, & debitum in re, ſi purè, & ſine conditione eſſet emiſſum. Sic loquentes de promiſſione, & donatione homini facta, docet Syluest. *donatio 1. q.15. n.19.* Molina, dicens neminem reſragari, *tom.2.de iuſt. diſp.285. col.4.concl.4.* Et ex illis Sanchez *lib. 4. Decal.cap.23.n.7. cit.* & Fagundez,vbi ſuprà, *n.12.*Baſſeus *loco cit.* vbi ad rem dicit, quod qui vouit Religionem ſub conditione paterni conſenſus, ſtatim obligatur, & cenſetur impleta,conditio, ſi Pater, re cognita, voto conſentiat, licèt poſtea diſſentiat.

QVÆSTIO XVII.

An, ſi quis ſub duplici conditione voueat, aut iuret, vt; ieiunabo, ſi pater meus non moriatur; & ego pecuniam exigam;*tunc,vt votum,aut iuramentum obliget, expectanda ſit vtraque conditio?*

RESpondeo dicendum, quod expectanda ſit, vt vtraque conditio adimpleatur, ſi vouens, aut iurans indiuiſibiliter vtramque intenderit;ſolum verò altera dumtaxat ex illis,caſu, quo vnam principaliter, & alteram acceſſoriè intendere mens fuit. Ratio eſt, quia tota voti, aut iuramenti obligatio, ex iurantis, & vouentis intentione conſurgit. Sic D. Anton. *2.p. tit. 11. cap.2. §. 4.* Syluest. *votum 2. q.2.* vt infra,& ibi, Tabiena, *fide.* Sanchez *lib. 4. Decal.cap.23. n.19.*Fagundez *lib.2.cap.28.num.14.* Tambur. *lib.3.Decal.cap.12.§.6.num.5.*

QVÆSTIO XVIII.

An, caſu,quo iurans, aut vouens, dubitet, an iurauerit, vel vouerit ſub illis conditionibus ſimul ſumptis,an vè,diuiſiuè tantum; tunc obliget votum, aut iuramentum, quacumque conditione ex illis eueniente?

AFfirmat Syluest. *votum 2.q.2. fine,* ibi: Quarto. Si autem votum ſit factum ſub pluribus conditionibus, & vna extet, & non alia, obligatur ſecundum quod intendit obligari, ſcilicet, aut ſolùm omnibus extantibus; aut vna earum. Et ſi ſuper hoc non cogitauit, nec ſcit diſcernere, ſecundum Archidiac. tutius eſt implere, imò videtur neceſſarium. Hæc Syluest. quem videtur ſequi Tabiena *votum 2. fine*, cum dicat, in dubio, tenendum eſſe id quod ſecurum eſt.

Sed longè probabiliùs Reſpondeo, in dicto caſu, votum, aut iuramentum non obligare, quacumque conditione ex illis impleta; ſed oportere omnes in actu poni. Quia cum ſub pluribus conditionibus emiſſum ſit, poſſeſſio ſtat pro libertate vouentis, aut iurantis,dum eæ omnes non implentur; ſicut quando ſub vna emittitur, dum illa non impletur. Sic Sanchez *num.19.citato*,& ex illo Fagundez *cap.28. citato num. 26.*

QVÆSTIO XIX.

An quando votum,vel iuramentum ſub conditione coniunctim vel copulatiuè emittitur, vt, iuro,vel voueo Religionem, ſi pater & Frater meus ex Aſia venerit;*tunc obliget votum, aut iuramentum, ſolo vno illorum adueniente?*

RESpondeo,ex dictis, quod non. Quia vt obliget, vterque aduenire debet,ſecus verò dicendum, ſi conditio diſiunctim apponatur, vt ſi quis dicat: *iuro, vel voueo Religionem, ſi pater, vel frater meus*

ex Aſia venerit: quia tunc ſufficit vnum illorum veniſſe. Ratio eſt: quia vbi non conſtat de alia vouentis, aut iurantis intentione, ſtandum eſt verborum ſignificationi, quæ eſt, vt oratio copulatiua petat vtriuſque partis veritatem; diſiunctiua verò alterius. Sic Sanchez *loco cit. num.* 20. ex Azorio *1.p. lib.11. cap.* 15. *q.9. verſ. Poſtremò*. Fagundez *loco cit. numer.* 27. Palaus *diſp.1. de voto, punct.* 17. *num.*2.

QVÆSTIO XX.

An, quando votum, vel iuramentum emittitur, ſub pluribus conditionibus, quarum altera ſit poſſibilis, impoſſibilis altera, obliget, adueniente ſola poſſibili?

RESpondeo obligare, adueniente ſola conditione poſſibili, caſu, quo verba quibus emittitur fuerint diſiunctiua; ſecus ſi fuerint coniunctiua. Ratio eſt: quia in priori caſu, ſolius alterius conditionis aduentus deſideratur, & ideò altera poſſibili eueniente ſtatim obligabit votum aut iuramentum: in poſteriori verò caſu, exigitur vtriuſque conditionis euentus, vt conſtat ex nuper dictis; & ideò cùm impoſſibilis euenire nequeat, corruet votum, vel iuramentum. Sic Sanchez *n.*21. & Fagundez *num.*29.

QVÆSTIO XXI.

An ſufficiat, conditionem impleri æquiualenter; an verò, ſit neceſſe, vt impleatur ſub propria forma?

AFfirmat, ſufficere conditionem impleri in æquiualenti; nec eſſe neceſſe impleri in propria forma; vt votum, aut iuramentum conditionale obliget, dummodo per illam æquiualentiam ſequatur idem effectus intentus, Sanch. *lib.4. Decal. cap.* 23. *num.* 26. referens pro ſe Couarru. *quæſt. practic.cap.*39.*n.*7.*verſ. ex parte verò*, Menochium, Manticam, & alios.

Negant verò alij docentes conditionem in ſpecifica forma debere adimpleri, & non ſufficere in æquiualenti, vt votum, vel iuramentum obliget: eo quod ſatis commune, & tritum ſit, conditionem in ſpecifica forma impleri debere, iuxta *l. qui heredi*, §.1. *& l. Mauius, ff. de condition. & demonſtrat.* quia conditio inducit formam. Sic Palaus *diſp.* 1. *punct.*17. *n.*5. Cuius ſententiam, vt probabilem docet Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 12. §.6. *num.*4.

Sed clariùs Reſpondeo, vt quid certum; non ſufficere conditionem impleri æquilenter, vt votum, vel iuramentum obliget, caſu, quo vouens ſolum intenderit impleri ſub propria forma. Imò, vt quid probabilius, aut ſaltem æquè probabile, etiam caſu quo id expreſsè non intenderit. Sic tenet Tamburinus *loco cit.* his verbis: Vouet quis v.g. eleemoſynam, ſi ex negotiatione frumentorum lucrum reportet; quæres, an ſi lucrum obtineat ex alio negotio, v.g. ex collectione fructuum ſui prædij, ad illam eleemoſynam obligetur? Idem quæritur, in caſu quo frater voueat, ſe ingreſſurum Religionem, *ſi ſoror nupſerit*; vel filius, *ſi Pater diuitias obtinuerit*; quia hi, propter eorum paupertatem, ſunt ipſis impedimentum; quæritur enim, an ſi ſoror, & Pater aliquem ſtatum aſſumant, vt impedimento amplius non ſint, ad Religionem ingrediendam adſit obligatio?

Reſpondeo, quando votum emittitur ſub conditione illa determinata, *ſi ex ea præciſa negotiatione lucrum acquirat; ſi Pater diteſcat, ſi ſoror nubat*; non obligari, quia non ponitur conditio, quam præcisè intendebat vouens, vt patet ex dictis.

At difficultas eſt, quando ſub illa conditione vouit, non ob finem habendi lucrum, vel diuitias Patris, vel ſororis nuptias: ſed quia iudicat his poſitis, ſe habiturum vnde pauperibus ſubueniat, & habiturum faciliorem aditum ad Religionis ingreſſum? Obligari docent aliqui: quia intentio vouentis fuit, ne impediretur à paupertate: at iam per illam æquiualentiam verè non impeditur: ergo. &c. Ita Sanchez *loco cit.*

Sed probabile etiam eſt, non obligari. Quia votum nuncupans, non ſe obligauit in euentu, quo ceſſaret quandocumque impedimentum (niſi id expreſſerit,) ſed quo ceſſaret illo modo, quo ipſe expreſsè pronunciauit, v.g. ex determinata illa negotiatione frumentaria, non ex fructibus in agro collectis. Huc vſque Tamburinus. Legatur Palaus loco citato.

QVÆSTIO XXII.

An, ſi quis voueat, aut iuret, ſe ingreſſurum Religionem, ſi Romam accedat; *poſſit licitè Romam non adire, vt ſic obligationem voti, aut iuramenti ſubterfugiat?*

REſpondeo, vt certum. Quod poſſit. Ratio eſt, quia ſemper, quando adimpletio conditionis pendet à voluntate vouentis, aut iurantis, non tenetur hic expectare conditionis euentum, ſed liberum eſt ei, eam nunquam apponere: ergo non peccat impediendo conditionis euentum: ergo vouens in aſſignato caſu, poteſt Romam non adire, vt voti obligationem ſubterfugiat.

Ex qua doctrina ſequitur. *Primò*, quod ſi quis vouit, aut iurauit, quoties domo exiret daturum eleemoſynam; aut quoties in noſtrum templum ingrederetur, ieiunaturum in honorem Summæ Trinitatis; liceret ei domo non egredi, quia ab ipſo dependet hæc conditio, & conſequenter non teneri eleemoſynam diſtribuere. Et idem, quantum eſt ex hoc capite, liceret vouenti ingreſſum in templum. Sed ex alio capite, tale votum eſſet irritum & nullum, eo quod retraheret à meliori bono frequentandi Eccleſiam, & propterea poſſet talis vouens liberè ingredi templum ſine neceſſitate ieiunandi, vt benè Tamburinus, vbi ſuprà.

Secundò ſequitur, quod ſi quis voueat, aut iuret, ſic: *Si Religionem ingrediar, erit Carthuſiana*; poſſit ſtatim ad nuptias tranſire, eo quod conditionem ex eius libertate pendentem appoſuerit.

Tertiò, ſi quis iurauit, aut vouit Religionem, *ſi luſerit hoc anno*, poteſt, ob dictam rationem, ante impletam conditionem, matrimonium inire. Sic docent communiter Doctores, Sanchez *lib.4. Decal. cap.*22. *num.*11. *& cap.*23. *num.*28. Nauarr. *cap.*12. *num.*42

Digitized by Google

*num.*42. Sayrus *in claui Reg. lib.*6. *cap.*8. *numer.*4. Suarez *lib.*4. *de voto, cap.*17. *n.*9. Azor *lib.*11. *cap.*20. *q. vltima*. Bonac. *diſp.*4. *q.*2. *punct.*2. *n.*5. *verſ. ſecunda eſt*. Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.*17. *n.*6. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.*12. §.6. *n.*5. & alij. Qui omnes conueniunt, nec adhuc venialiter peccare illum, qui conditionem pendentem à propria voluntate, impedit, ob rationem nuper datam.

QVÆSTIO XXIII.

An etiamſi conditio, ſub qua votum, aut iuramentum factum eſt, ab alterius voluntate pendeat, poſſit vouens, aut iurans, vi, vel fraude eam impedire; vt ſic deobligetur à voto, vel iuramento?

RESpondeo tanquam certum: non poſſe. Quia, ſi vouens, vel iurans poſſet pro libito, vi, aut fraude conditionem pendentem ab aliena voluntate impedire, tunc non ab aliena voluntate, ſed à ſua omnino dependeret, quod eſt contrà votum, ſub illo modo factum. Vnde ſi quis dicat: *Voueo, vel iuro Religionem, ſi pater meus Romam accedat*; nequibit vouens vi, vel fraude, Patrem, ne accedat impedire, ob rationem dictam. Sic Tamburinus *loco cit. n.*6. dicens, in hoc omnes conuenire. Legantur, Suarez mox citandus, Sanchez *n.*55. & Fagundez *num.*17.

QVÆSTIO XXIV.

An, ſi non vi, vel fraude, poſſit ad minus vouens, aut iurans, petere, vel rogare, aut perſuadere Patrem v.g. vt Romam non proficiſcatur, vt ſic ad votum non teneatur?

NEgat adhuc Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.*23. *n.*54. his verbis: *Secundò* deducitur, vouentem aliquid, *ſi quiſpiam id conſuluerit, vel, voluerit*, non poſſe ab eo petere, ne id conſulat, aut, vt nolit, ne voto teneatur. Ita ille. Et ex illo Fagundez *lib.* 2. *cap.* 30. *n.*14. Diana *p.*9. *tract.* 8. *Reſol.*4. Baſſæus *tom.*2. *votum* 1. *n.*38.

Sed probabiliùs Reſpondeo, poſſe tunc vouentem id facere. Quia hæc petitio, aut precatio non cogit patris voluntatem, ac proinde non impedit eius liberum conſenſum, ſub quo tanquam ſub conditione Religio promiſſa eſt. Sic Tamburinus *n.*6. *cit.* per hæc verba: ſi quis v.g. vouerct Religionem, *ſi Petrus poſitiuè approbet; ſi confeſſarius conſilium det, &c.* licebitne vouenti Petrum, vel Confeſſarium rogare, ne approbet, ne det conſilium, &c. Dico, quod quamuis aliqui negent; eſſe tamen probabile, licere: quia ſic petendo, verè, & abſolutè non ponitur impedimentum voto; cum ſemper liber maneat pater ad accedendum, &c. Petrus ad approbandum, Confeſſarius ad dandum conſilium, &c. Sic ille, & antea Suarez *lib.*4. *de voto, cap.*17. (non 27. vt inuenies apud Tambur.) *n.*17. *&* 18. (non *cap.*17. *&*. 18. vt inueni apud Palaum, Layman) *lib.*4. *tract.*4. *cap.*6. *concl.*2. Palaus *diſp.*1. *punct.* 17. *num.*8. Imò id tenet Baſſæus *loco citato, n.*39. ſequutus Suarium, & Palaum. Et licèt rectè, non tamen conſequenter.

QVÆSTIO XXV.

An, ſi conditio voti aut iuramenti ab alterius voluntate pendeat, & ſit lege aliàs prohibita; teneatur vouens, aut iurans, conditionem totis viribus impedire?

REſpondeo, vt certum, quod ſic. Ideóque, ſi pater v.g. promittat Religionem, *ſi ſuus filius in fornicationem inciderit*, tenetur totis viribus conari conditionem impedire, nempe fornicationem filij. Quia Religio, votumvè eius, non poteſt eſſe contraria charitati; nec proinde impedire, quin fornicationem filij impediat, quamuis id efficiat cauſa vitandæ obligationis voti. Sic Sanchez *lib.*4. *cap.*23. *n.*43. Quia iniquum eſſet (ait) contra Dei legem et peccata non impedire, ob obligationem voti inde conſurgentem. Palaus *loco cit. punct.* 17. *n.*7. Fagundez *lib.*2. *cap.*30. *n.*3.

QVÆSTIO XXVI.

An, ſi quis iuret, aut voueat Religionem, ſi in ludo victus fuerit; *poſſit licitè, totis viribus conari, ne in ludo vincatur?*

REſpondeo; etiam vt certum: poſſe licitè id conari, etiamſi faciat eo animo, ne voto teneatur. Quia tacite conueniri videtur, ne teneatur vouens, aut iurans, euentum conditionum, quæ licitè impediri valent, procurare, ſed potius vitare. Sic Sanchez *loco cit. n.*42. & penes ipſum, Gloſſa, Barthol. Palaus, Alexan. Albericus, Alciatus, Imola, Angelus, & Decius, & Fagundez *loco citato, n.*2.

QVÆSTIO XXVII.

An, ſi quis, item iuret, aut voueat Religionem ſub conditione, ſi amicus certam Religionem ingrediatur; aut tale Matrimonium obtineat, *ſit reus voti, curando, vt ille ſtrictiorem Religionem ingrediatur, vel fælicius Matrimonium ineat?*

REſpondeo, item vt certum, quod non ſit tunc reus voti, vel iuramenti, curando, ne impleatur conditio; neque hac non impleta, teneatur voto, aut iuramento ingrediendæ Religionis. Quia votum, aut iuramentum obligare nequeunt, cum impedimento maioris boni proprij, vel alieni: ergo iurans, aut vouens, qui ita impedit conditionem promiſſam, vt nitatur maius bonum, quàm poſitum in conditione erat, ne ſuo voto aſtringatur, non faciet contra votum. Sic Sanchez *n.*44. & ex illo Fagundez *lib.* 2. *cap.*30. *n.*4.

ex Aſia venerit: quia tunc ſufficit vnum illorum veniſſe. Ratio eſt: quia vbi non conſtat de alia vouentis, aut iurantis intentione, ſtandum eſt verborum ſignificationi, quæ eſt, vt oratio copulatiua petat vtriuſque partis veritatem; diſiunctiua verò alterius. Sic Sanchez *loco cit. num.* 20. ex Azorio 1. *p. lib.* 11. *cap.* 15. *q.* 9. *verſ. Poſtremò*. Fagundez *loco cit. numer.* 27. Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.* 17. *num.* 2.

QVÆSTIO XX.

An, quando votum, vel iuramentum emittitur, ſub pluribus conditionibus, quarum altera ſit poſſibilis, impoſſibilis altera, obliget, adueniente ſola poſſibili?

RESpondeo obligare, adueniente ſola conditione poſſibili, caſu, quo verba quibus emittitur fuerint diſiunctiua; ſecus ſi fuerint coniunctiua. Ratio eſt: quia in priori caſu, ſolius alterius conditionis aduentus deſideratur, & ideò altera poſſibili eueniente ſtatim obligabit votum aut iuramentum: in poſteriori verò caſu, exigitur vtriuſque conditionis euentus, vt conſtat ex nuper dictis; & ideò cùm impoſſibilis euenire nequeat, corruet votum, vel iuramentum. Sic Sanchez *n.* 21. & Fagundez *num.* 29.

QVÆSTIO XXI.

An ſufficiat, conditionem impleri æquiualenter; an verò, ſit neceſſe, vt impleatur ſub propria forma?

AFfirmat, ſufficere conditionem impleri in æquiualenti; nec eſſe neceſſe impleri in propria forma; vt votum, aut iuramentum conditionale obliget, dummodo per illam æquiualentiam ſequatur idem effectus intentus, Sanch. *lib.* 4. *Decal. cap.* 23. *num.* 26. referens pro ſe Couarru. *quæſt. practic. cap.* 39. *n.* 7. *verſ. ex parte verò*, Menochium, Manticam, & alios.

Negant verò alij docentes conditionem in ſpecifica forma debere adimpleri, & non ſufficere in æquiualenti, vt votum, vel iuramentum obliget: eo quod ſatis commune, & tritum ſit, conditionem in ſpecifica forma impleri debere, iuxta *l. qui heredi*, §. 1. *& l. Mauius, ff. de condition. & demonſtrat.* quia conditio inducit formam. Sic Palaus *diſp.* 1. *punct.* 17. *n.* 5. Cuius ſententiam, vt probabilem docet Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 12. §. 6. *num.* 4.

Sed clariùs Reſpondeo, vt quid certum; non ſufficere conditionem impleri æquilenter, vt votum, vel iuramentum obliget, caſu, quo vouens ſolum intenderit impleri ſub propria forma. Imò, vt quid probabilius, aut ſaltem æquè probabile, etiam caſu quo id expreſsè non intenderit. Sic tenet Tamburinus *loco cit.* his verbis: Vouet quis v. g. eleemoſynam, ſi ex negotiatione frumentorum lucrum reportet; quæres, an ſi lucrum obtineat ex alio negotio, v. g. ex collectione fructuum ſui prædij, ad illam eleemoſynam obligetur? Idem quæritur, in caſu quo frater voueat, ſe ingreſſurum Religionem, *ſi ſoror nupſerit*; vel filius, *ſi Pater diuitias obtinuerit*; quia hi, propter eorum paupertatem, ſunt ipſis impedimentum; quæritur enim, an ſi ſoror, & Pater aliquem ſtatum aſſumant, vt impedimento amplius non ſint, ad Religionem ingrediendam adſit obligatio?

Reſpondeo, quando votum emittitur ſub conditione illa determinata, *ſi ex ea præciſa negotiatione lucrum acquirat*; *ſi Pater diteſcat*, *ſi ſoror nubat*; non obligari, quia non ponitur conditio, quam præcisè intendebat vouens, vt patet ex dictis.

At difficultas eſt, quando ſub illa conditione vouit, non ob finem habendi lucrum, vel diuitias Patris, vel ſororis nuptias: ſed quia iudicat his poſitis, ſe habiturum vnde pauperibus ſubueniat, & habiturum faciliorem aditum ad Religionis ingreſſum? Obligari docent aliqui: quia intentio vouentis fuit, ne impediretur à paupertate: at iam per illam æquiualentiam verè non impeditur: ergo. &c. Ita Sanchez *loco cit.*

Sed probabile etiam eſt, non obligari. Quia votum nuncupans, non ſe obligauit in euentu, quo ceſſaret quandocumque impedimentum (niſi id expreſſerit,) ſed quo ceſſaret illo modo, quo ipſe expreſsè pronunciauit, *v. g.* ex determinata illa negotiatione frumentaria, non ex fructibus in agro collectis. Huc vſque Tamburinus. Legatur Palaus loco citato.

QVÆSTIO XXII.

An, ſi quis voueat, aut iuret, ſe ingreſſurum Religionem, ſi Romam accedat; *poſſit licitè Romam non adire, vt ſic obligationem voti, aut iuramenti ſubterfugiat?*

REſpondeo, vt certum. Quod poſſit. Ratio eſt, quia ſemper, quando adimpletio conditionis pendet à voluntate vouentis, aut iurantis, non tenetur hic expectare conditionis euentum, ſed liberum eſt ei, eam numquam apponere: ergo non peccat impediendo conditionis euentum: ergo vouens in aſſignato caſu, poteſt Romam non adire, vt voti obligationem ſubterfugiat.

Ex qua doctrina ſequitur. *Primò*, quod ſi quis vouit, aut iurauit, quoties domo exiret daturum eleemoſynam; aut quoties in noſtrum templum ingrederetur, ieiunaturum in honorem Summæ Trinitatis; liceret ei domo non egredi, quia ab ipſo dependet hæc conditio, & conſequenter non teneri eleemoſynam diſtribuere. Et idem, quantum eſt ex hoc capite, liceret vouenti ingreſſum in templum. Sed ex alio capite, tale votum eſſet irritum & nullum, eo quod retraheret à meliori bono frequentandi Eccleſiam, & propterea poſſet talis vouens liberè ingredi templum ſine neceſſitate ieiunandi, vt benè Tamburinus, vbi ſuprà.

Secundò ſequitur, quod ſi quis voueat, aut iuret, ſic: *Si Religionem ingrediar, erit Carthuſiana*; poſſit ſtatim ad nuptias tranſire, eo quod conditionem ex eius libertate pendentem appoſuerit.

Tertiò, ſi quis iurauit, aut vouit Religionem, *ſi luſerit hoc anno*, poteſt, ob dictam rationem, ante impletam conditionem, matrimonium inire. Sic docent communiter Doctores, Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 22. *num.* 11. *& cap.* 23. *num.* 28. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 42.

*num.*42. Saytus *in claui Reg. lib.*6. *cap.*8. *numer.*4. Suarez *lib.*4. *de voto, cap.*17. *n.*9. Azor *lib.*11. *cap.*20. *q. vltima.* Bonac. *diſp.*4. *q.*2. *punct.*2. *n.*5. *verſ. ſecunda eſt.* Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.*17. *n.*6. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.*12. §.6. *n.*5. & alij. Qui omnes conueniunt, nec adhuc venialiter peccare illum, qui conditionem pendentem à propria voluntate, impedit, ob rationem nuper datam.

QVÆSTIO XXIII.

An etiamſi conditio, ſub qua votum, aut iuramentum factum eſt, ab alterius voluntate pendeat, poſſit vouens, aut iurans, vi, vel fraude eam impedire; vt ſic deobligetur à voto, vel iuramento?

RESpondeo tanquam certum: non poſſe. Quia, ſi vouens, vel iurans poſſet pro libito, vi, aut fraude conditionem pendentem ab aliena voluntate impedire, tunc non ab aliena voluntate, ſed à ſua omnino dependeret, quod eſt contrà votum; ſub illo modo factum. Vnde ſi quis dicat: *Voueo, vel iuro Religionem, ſi pater meus Romam accedat;* nequibit vouens vi, vel fraude, Patrem, ne accedat impedire, ob rationem dictam. Sic Tamburinus *loco cit. n.*6. dicens, in hoc omnes conuenire. Legantur, Suarez mox citandus, Sanchez *n.* 55. & Fagundez *num.*17.

QVÆSTIO XXIV.

An, ſi non vi, vel fraude, poſſit ad minus vouens, aut iurans, petere, vel rogare, aut perſuadere Patrem v.g. vt Romam non proficiſcatur, vt ſic ad votum non teneatur?

NEgat adhuc Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.*23. *n.*54. his verbis: *Secundò* deducitur, vouentem aliquid, *ſi quiſpiam id conſuluerit, vel, voluerit*, non poſſe ab eo petere, ne id conſulat, aut, vt nolit, ne voto teneatur. Ita ille. Et ex illo Fagundez *lib.* 2. *cap* 30. *n.*14. Diana *p.*9. *tract.* 8. *Reſol.*4. Baſſæus *tom.*2. *votum* 1. *n.*38.

Sed probabiliùs Reſpondeo, poſſe tunc vouentem id facere. Quia hæc petitio, aut precatio non cogit patris voluntatem, ac proinde non impedit eius liberum conſenſum, ſub quo tanquam ſub conditione Religio promiſſa eſt. Sic Tamburinus *n.*6. *cit.* per hæc verba: ſi quis v.g. voueret Religionem, *ſi Petrus poſitiuè approbet; ſi confeſſarius conſilium det, &c.* licebitne vouenti Petrum, vel Confeſſarium rogare, ne approbet, ne det conſilium, &c. Dico, quod quamuis aliqui negent; eſſe tamen probabile, licere: quia ſic petendo, verè, & abſolutè non ponitur impedimentum voto; cum ſemper liber maneat pater ad accedendum, &c. Petrus ad approbandum, Confeſſarius ad dandum conſilium, &c. Sic ille, & antea Suarez *lib.*4. *de voto, cap.*17. (non 27. vt inuenies apud Tambur.) *n.*17. & 18. (non *cap.*17. & 18. vt inueni apud Palaum, Layman) *lib.*4. *tract.*4. *cap.*6. *concl.*2. Palaus *diſp.*1. *punct.* 17. *num.*8. Imò id tenet Baſſæus *loco citato, n.*39. ſequutus Suarium, & Palaum. Et licèt rectè, non tamen conſequenter.

QVÆSTIO XXV.

An, ſi conditio voti aut iuramenti ab alterius voluntate pendeat, & ſit lege aliàs prohibita; teneatur vouens, aut iurans, conditionem totis viribus impedire?

RESpondeo, vt certum, quod ſic. Ideòque, ſi pater v.g. promittat Religionem, *ſi ſuus filius in fornicationem inciderit*, tenetur totis viribus conari conditionem impedire, nempe fornicationem filij. Quia Religio, votumvè eius, non poteſt eſſe contraria charitati; nec proinde impedire, quin fornicationem filij impediat, quamuis id efficiat cauſa vitandæ obligationis voti. Sic Sanchez *lib.*4. *cap.*23. *n.*43. Quia iniquum eſſet (ait) contra Dei legem ea peccata non impedire, ob obligationem voti inde conſurgentem. Palaus *loco cit. punct.* 17. *n.*7. Fagundez *lib.*2. *cap.*30. *n.*3.

QVÆSTIO XXVI.

An, ſi quis iuret, aut voueat Religionem, ſi in ludo victus fuerit; *poſſit licitè, totis viribus conari, ne in ludo vincatur?*

RESpondeo; etiam vt certum: poſſe licitè id conari, etiamſi faciat eo animo, ne voto teneatur. Quia tacitè conueniri videtur, ne teneatur vouens, aut iurans, euentum conditionum, quæ licitè impediri valent, procurare, ſed potius vitare. Sic Sanchez *loco cit. n.*42. & penes ipſum, Gloſſa, Barthol. Palaus, Alexan. Albericus, Alciatus, Imola, Augelus, & Decius, & Fagundez *loco citato, n.*2.

QVÆSTIO XXVII.

An, ſi quis, item iuret, aut voueat Religionem ſub conditione, ſi amicus certam Religionem ingrediatur; aut tale Matrimonium obtineat, *ſit reus voti, curando, vt ille ſtrictiorem Religionem ingrediatur, vel fælicius Matrimonium ineat?*

RESpondeo, item vt certum, quod non ſit tunc reus voti, vel iuramenti, curando, ne impleatur conditio; neque hac non impleta, teneatur voto, aut iuramento ingrediendæ Religionis. Quia votum, aut iuramentum obligare nequeunt, cum impedimento maioris boni proprij, vel alieni: ergo iurans, aut vouens, qui ita impedit conditionem promiſſam, vt nitatur maius bonum, quàm poſitum in conditione erat, ne ſuo voto aſtringatur, non faciet contra votum. Sic Sanchez *n.*44. & ex illo Fagundez *lib.* 2. *cap.*30. *n.*4.

QVÆSTIO XXVIII.

An qui vouit, aut iurauit Religionem ſub conditione ſi doctus in tali arte euadat, poſſit licitè abſtinere à litteris eo animo, vt voti vel iuramenti obligationem fugiat?

RESpondeo, non poſſe licitè, quia tunc iurans, aut vouens manifeſtè conuinceretur irriſoriè Religionem Deo promiſiſſe ſub conditione, quam malitiosè de medio tollit. Obligatur enim huiuſmodi vouens ad ſtudio litterarum modo ordinario incumbendum, vt poſſit doctus euadere, aliàs reus erit voti, aut iuramenti. Niſi aliàs à tali ſtudio abſtineat, quia ea ingenij tarditate præditus eſt, aut ea inopiâ, ſalutisvè defectu laborat, vt certum ſit illi conditionem non adimplendam; quamuis ipſe impleri curaret: Quia tunc non faceret contra votum aut iuramentum abſtinendo à litteris. Sic Sanchez *lib.4. cap. 23. n.50.* Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 17. n.9. fine.* Fagundez *lib.2. Decal. cap. 30. num. 11.*

QVÆSTIO XXIX.

An, ſi quis Religionem voto (aut iuramento) promiſit ſub hac conditione, ſi intra certum terminum ſanitatem recuperet; faciat contra votum, ſi media neceſſaria & conſueta ad recuperandam ſalutem non apponat, animo ſubterfugiendi voti obligationem?

RESpondeo tanquam certum. Quod faciat contra votum ob rationem quæſtione antecedenti aſſignatam. Vnde vi talis voti tenebitur ad vocandum medicum & adhibendas omnes medicinas neceſſarias, quales adhiberet voto, (aut iuramento) non emiſſo. Quod ſi conſultò id non faciat, & ſua culpa graui, ſanitas recuperata non ſit, aut non ſit intra eum terminum, tenebitur voto (niſi aliàs certum ſit iis mediis adhibitis adhuc non comparandam) quia culpa ſua notabili media ordinaria omittens impediuit conditionis euentum. Sic Suarez. *lib. 4. de voto, cap. 17. n. 19.* Sanchez *num. 51.* Layman *loco cit. concl. 1.* Palaus *num. 9. cit.* Fagundez *cap. 30. cit. num. 12.* Baſſæus *tom. 2. votum 1. n. 37.* Qui ſecus dicunt caſu, quo vouens, caſu aliquo, & non animo ſubterfugiendi voti obligationem, in eſu, potuvè, aut in alia re qualibet nimis exceſſit: & ſi exceſſus fuerit mortalis, & recuperandæ ſalutis, intra terminum præfixum impedimentum, non tenebitur voto. Quia ex vi voti non eſt credendum vouentem voluiſſe ſe obligare ad procurandam ſalutem, aliter quàm antea erat obligatus; neque ad mutandum modum ordinarium procedendi.

QVÆSTIO XXX.

An, qui vouit aut iurauit Religionem, ſub hac conditione, ſi Deus præſeruet illum per integrum annum ab aliquo peccato, teneatur voto, ſi ex fragilitate victus tentationi ſuccumbat?

AFfirmauit Gabriel *in 4. d. 38. q. 1. art. 3. concl. 2.* Eo quod culpâ ſua non impleatur conditio; Deus enim illum adiuuaret, ſi ille quod in ſe eſt, efficeret. Et idem ſentiunt apud Suarium Tabiena *votum 2. n. 2.* & Angel. *votum 1. n. 10.*

Sed vt certum Reſpondeo tunc non teneri vi voti ad ingrediendam Religionem. Ratio eſt, quia eo caſu non obligat, nam ſi in eo obligaret, non daretur caſus, in quo votum huiuſmodi deobligare poſſet, ac proinde fruſtra euentus conditionis expectaretur, ſed ſtatim perfectè obligaret, vt in conditionibus neceſſariis accidere ſupra diximus: Quia impoſſibile eſt, eam conditionem deficere, niſi ex vouentis culpa. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 23. n. 52.* Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 30. num. 13.* Suarez *lib. 4. de voto, cap. 17. à num. 7.* Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 17. n. 10.*

QVÆSTIO XXXI.

An, Prædictus vouens Religionem, ſi Deus integro anno præſeruet illum à tali peccato, obligetur eo voto, in caſu quo non adhibeat eam diligentiam ad vitandum peccatum illud, quam tenebatur adhibere, eo voto non emiſſo?

AFfirmant aliqui DD. docentes, obligari quidem in caſu propoſito, nec non in caſu, quo datâ operâ in id peccatum lapſus eſt vouens, ne voto adſtringeretur. Ita apud Sanchez, Angel. & Tabiena, vbi ſupra. Ricard. *in 4. d. 38. art. 5. q. 3. ad 2.* Nauarr. *cap. 12. n. 42.* Lopez *1. p. inſtruct. c. 44. col. 2. verſ. qui vouit.* Baſſæus *tom. 2. votum 1. num. 37.* Qui probant ex eo quod omnis, qui impedit, ex graui negligentia, conditionem impleri, teneatur voto.

Sed probabilius Reſpondeo minimè dictum vouentem obligari voto, niſi ſolùm quando datâ operâ, vt voti obligationem effugiat, illud ipſum peccatum committit: Quia hoc voto ſolùm obligari poteſt vouens, ne malitiosè, & in voti fraudem conditionem præſeruationis impediat. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 23. n. 53.* Suarez, Layman, & Palaus vbi ſupra, Fagundez *num. 13.*

QVÆST.

QVÆSTIO XXXII.

An vouens prædictus, qui peccaret malitioſè ex induſtria, vt voti obligationem effugeret, violaret dictum votum?

NEgatiuam ſententiam eſſe probabilem, ait Palaus *pun.17. cit. ſub num.10.* ita dicens: Addendum tamen eſt cum Suarez *num.11.* non videri improbabile, ſic vouentem non violare dictum votum peccando mortaliter, tametſi peccet malitioſè, vt voti obligationem fugiat. Quia conditio, ſub qua Religio promiſſa eſt, integrè videtur pendere à diuina voluntate, & non ab humana. Promittis enim Religionem, ſi Deus eam gratiam, qua de facto peccatum euites, non qua euitare potes, concedat: At huius gratiæ conceſſio, integrè à diuina voluntate pender, non ab humana: ergo humana voluntas peccans, huic gratiæ conceſſioni non aduerſatur: nam eo ipſo, quo peccat, conuincitur, non habere gratiam, qua de facto peccatum euitet; quæ fuit conditio, ſub qua Religio promiſſa eſt. Hæc Palaus ex Suario, qui latè id proſequitur.

Sed nihilominus cum ipſiſmet Suarez & Palao vt quid probabilius, & ſecurius Reſpondeo dictum vouentem in dicto caſu violare tale votum grauiter peccando contra illud, delinquendo contra fidelitatem, & contra pactum in tali voto incluſum. Sic latè Suarez loco citato, *num. 14.* dicens, id eſſe commune: Et ex illo, Palao, *loco citato*, ita ſcribens: Fateor autem ſic peccantem, verè peccare contra Religionem, præter peccatum, quod committit aduerſus illam virtutem, aduerſus quam procedit, quia abutitur voto, ſumens ex illo occaſionem delinquendi. Tum quia Spiritui Sancto, cuius fuit ad votum inducere, & ad illius executionem promouere, reſiſtit. Sic ille.

QVÆSTIO XXXIII.

An, qui culpabiliter impedit conditionem ſub qua votum emiſit, teneatur voto, acſi de facto conditio impleta eſſet?

AFfirmant aliqui teneri voto, ac ſi impleta eſſet conditio, caſu, quo vouens impediat conditionem in voti fraudem, hoc eſt, animo vitandi voti obligationem. Probant *primò ex l. in executione* 85. *§. finali. ff. de verb. obligat.* Vbi dicitur ſic: *Quicumque, ſub conditione obligatus curauerit ne conditio exiſteret, nihilominus obligatur.* Quid clarius? *Secundò* probant hoc exemplo: Si quis promiſit Petro dare decem, ſi fores ſuas ingrediatur, & ille volenti Petro ingredi, fores claudat, vt ipſe ingredi nequeat, tenetur dare decem, acſi de facto fuiſſet ingreſſus, quia per promittentem, non per Petrum, ſtat quominus is ingrediatur, & conditio impleatur. Pro hac parte citat Palaus Nauarrum *cap.12. num.24* (lege tu 42.) Sanchez *lib.4. cap.32.* (lege tu 23.) *num.47. &* 53. Et Bonacinam *diſp.4. q.2. pun.2. n.6. & 7.* His addi poſſunt Sayrus *in claui Reg. lib.6. cap.8. num.4.* Et penes illum, Azor *tom.1. lib.11. cap.20. dub. vltimo.* Ricard. Angelus, Tabiena, Gabriel, Angelus, & alij. Fagundez *lib.2. cap.30. n.7.* Trulench *lib.2. cap.2. dub.27. n.24.* Diana *p.4. tr.4. Reſol.101. & p.9. tract.8. Reſol.3.* Prado *cap.31. de voto, q.5. §.3.* Baſſæus *tom.2. votum.1. n.36.*

Sed æquè probabiliter reſpondeo in eo caſu non teneri vouentem ad voti executionem, etiamſi malitioſè impediat conditionis euentum. Ratio eſt: Quia tota obligatio voti pendet ex intentione vouentis: Sed intentio vouentis conditionaliter, eſt non ſe obligare, niſi impleta conditione: Ergo ſi non impleatur, minimè obligatur vouens ad exequendum votum. Sic Maior *in 4. d 38. q.1. corol.7.* Suarez *lib.4. de voto, cap.17. n.20.* Filliuc. *tract.26. cap.6. n.158.* Layman *lib.4. tract.4. cap.6. q.3.* Et vt æquè probabilem, ſequitur Tamburin *lib.3. Decal. cap 12. §.6. n.7.* Qui ad exemplum reſpondet, illud eſſe verum in promiſſionibus humanis, quia ſic leges, conſiderata ea tacita obligatione ſtatuerunt; quod non eſt in promiſſionibus Deo factis, in quibus tota obligatio pendet ab ipſa expreſſa intentione vouentis. Raph. de la Torre *2.2. q.88. art.3. diſp.11. concl.5.*

Nec Bonacina eſt iam pro prima ſententia, nam in 2. editione, *num. 7. citato*, poſt illa verba: *Hæc tamen intelligenda ſunt, niſi aliter conſtet de mente vouentis: Nam votum vim ſuam habet à mente & voluntate vouentis*, hæc ſequentia addit: *Imò regulariter loquendo, vouens non videtur obligandus ad voti adimpletionem, non adimpleta conditione: quia vouens non cenſetur ſe voluiſſe obligare, niſi poſita tali conditione; quamuis ergo ex cauſa, vel culpa vouentis, conditio non ponatur in eſſe, votum non obligat.* Ita Suarez, Layman, Filliuc. & alij, locis citatis: Huc vſque Bonacina. Igitur iam hic Auctor eſt pro nobis.

QVÆSTIO XXXIV.

An, qui ex voto Religioni ſe dicauit, ſub conditione, dum Prælatus illius retinere voluerit; *maneat ſecurus, ſi libertatem malè ſeruiendo, Monaſterium turbando, aut aliis iniquis mediis extorqueat?*

REſpondeo vt certum: Non manere ſecurum. Quia ſic, ait Palaus, non adimpletur conditio appoſita ad illius voti executionem; cum ſit, ſeruiendi Monaſterio dum Prælatus illius, quantum eſt ex parte ſua, vouentem retinere voluerit: at cùm coactus, iniquo vouentis eiuſdem modo procedendi, dimittit, quantum eſt ex parte ſua retinere volebat: Ergo conditio illa honeſtans omiſſionem non impletur. Sic ille ex Leſſio *lib.2. de iuſt. cap 40. dubit.20. num.148.* Cuius ſententiam, (non pro illa ratione) ſequitur Tamburin. *§.6 cit. fine.* Ita dicens: Qui de induſtria malè ſe in Religione gerit, vt ſic dimittatur, etiã poſt biennium in Societate, non eſt tutus in conſcientia, ſed poſt dimiſſionem debet inſtanter petere ingreſſũ, vt votis ſatisfaciat. Ratio noſtra (quæ enim adducitur à Caſtro Palao non ſatisfacit) eſt, quia res ſemper eſt integra, ſiquidem, qui ſic ſe malè geſſit, poteſt ſe emendare: Vnde & debet iuxta modò dicta, impedimentum per fraudem appoſitum tollere, & per ingreſſum bonis virtutibus aſſociatum à dolo deſiſtere. Quod ſi fraude qua vſus es ad extorquendam dimiſſionem, detecta, ſuperior, ad quem pertinet dimittere ſimul & recipere, te nihilominus repelleret, liber manebis; quia aperiendo fraudem, feciſti pro virili parte quod in te fuit. Sic Tamburinus.

DISPVTAT. XLII.

De voto, & iuramento conditionali pœnali.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid ſit votum, aut iuramentum conditionale pœnale; & in quo diſtinguatur, à voto & iuramento purè conditionali?

RESpondeo dicendum quod votum, aut iuramentum conditionale pœnale eſt, & datur quando vouens, aut iurans, rem promiſſam promittit exequi, quaſi in pœnam, ſi crimen aliquod commiſerit: v. g. ſi quis promittat voto, aut iuramento, Religionem ingredi, ſi luſerit: Tunc enim, non optat iurans, aut vouens Religionem, imo illam aliquo modo auerſatur: Sed quia optat à ludo abſtinere, illam ſub conditione, *ſi luſerit*, promittit, vt timore obligationis incurrendæ de Religione ſuſcipienda, à ludo abſtineat.

Votum autem aut iuramentum purè conditionale eſt, & datur, quando conditio apponitur præcisè vt conditio; vt ſi quis v. g. dicat voueo, aut iuro Religionem ingreſſurum, *ſi ſalutem recuperauero, ſi Pater meus conſenſerit; ſi tale peccatum vitauero*, de quo iam diſputatione præcedenti egimus. Sic Palaus *diſp. 1. de voto, pun.* 10. *num.* 1. *et pun.* 18. *n.* 1. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 22. *n.* 1. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 26. *n.* 2.

QVÆSTIO II.

An, votum, ſeu iuramentum conditionale pœnale, ſit validum, & obliget?

NEgauit Catharinus, contra Caietanum, docens non valere, nec obligare poſt impletam conditionem, votum hoc: *Promitto ingredi Religionem, ſi commiſero adulterium*; quod valere, præmittit Caietanus, *in Sum. verb. votum.*

Sed vt quid certum Reſpondeo tale votum, aut iuramentum, eſſe validum, & obligare, poſt conditionem impletam. Ratio eſt, quia illud votum pœnale à principio fuit validum, quia eſt de re honeſta, & non impediente maius bonum: Ergo inducit obligationem. Sic Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. & *Sum. v. votum, cap.* 2. Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 3. *num. vltimo.* Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 17. *num.* 3. dicens, ſententiam Catharini eſſe falſam, & abſurdam. Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 2. *art.* 1. & *q.* 4. *art.* 1. Palaus *diſp.* 1. *de voto, pun.* 18. *num.* 1. Et communiter DD.

QVÆSTIO III.

An, votum ſeu iuramentum pœnale, rectè diuidatur in ſimplex, & duplex?

REſpondeo dicendum, quod rectè. Nam hoc votum pœnale dupliciter emittere quis poteſt. *Primò* modo ſolùm vouendo pænam, v. g. peregrinationem, caſu, quo tale delictum commiſerit, (non autem vouendo vitare delictum ſub hac peregrinationis pœna) & huiuſmodi votū eſt ſimplex pœnale, quia ſolum eſt de pœna, ſuppoſito delicto. *Secundo* modo, vouendo vitare tale delictum, & ſimul vouendo pœnam, ſi vitatum non fuerit: Et hoc votum dicitur duplex, quia eſt de vitando delicto, & de pœna, ſi vitatū non fuerit. Sic Palaus *loco cit. pun.* 18. *n.* 2. & Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 12. §. 7. *n.* 2. Sic: Votum aliud eſt ſimplex, aliud duplex. Nam ſi voueat quis, *ſe ieiunaturum, ſi ludat*, ſimplex eſt: At ſi voueat, *non ludere*, & item, *ſi ludet, ſe ieiunaturum*, duplex eſt; alterum abſolutum, hoc eſt, votum non ludendi; alterum, ſub conditione ludi, hoc eſt, *ſi luſerit*, volendi ieiunare. Vtrumque tamen vnum conflat votum, quia ad vnam abſtinentiam à ludo tendit. Hæc ille.

QVÆSTIO IV.

An, quando tranſgreſſio iuramenti, aut voti pœnalis, omni culpa vacat ex inuincibili obliuione, aut ex alia cauſa; obliget pœna tali tranſgreſſioni appoſita?

REſpondeo non obligare. Ratio eſt: Quia pœna voto, aut iuramento promiſſa fuit in illius peccati tranſgreſſionis pœnam: Ergo vbi nullum eſt peccatum, nulla debet eſſe pœna. Quod verum eſt, ſiue votum, aut iuramentum fuerit ad vitandum aliquod peccatum contra ius naturale, diuinum, poſitiuum, aut Eccleſiaſticum; vel non ad vitandum peccatum; vt ſi conditio ſit, *ſi vouens, aut iurans furetur, aut fornicetur: ſi non audierit ſacrum diebus feſtiuis*: vel, *ſi luſerit*, &c. Legantur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 22. *n.* 14. & 15. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 14. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 12. §. 7. *n.* 4. verſ. *Praterea.* Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 26. *num.* 9.

QVÆSTIO V.

An ſaltem, ſi in tranſgreſſione voti, aut iuramenti pœnalis, interueniat obliuio, aut ignorantia, quæ non excuſet tranſgreſſorem à culpa veniali, tunc obliget pœna appoſita?

REſpondeo adhuc non obligare. Quia pœna grauis, leui culpæ nequaquam imponitur. Sic Tamburin. & Trullench. *locis citatis*, Sanchez *num.* 16. Fagundez *num.* 15.

QVÆSTIO VI.

An ſi vouens, aut iurans, memor præcepti, immemor tamen voti, aut iuramenti, peccatum mortale contra præceptum committat; obligetur ad pœnam?

AFfirmant nonnulli DD. quos refert Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 32. num.* 16. Quorum fundamentum eſt: quia ſi votum, aut iuramentum, fuit de illo præcepto ſeruando, & de pœna; vt, *votum, aut iuramentum, non fornicandi, ſub pœna Religionis:* pœna illa non imponitur trangreſſioni voti, aut iuramenti, ſed tranſgreſſioni præcepti: ergo ſi perfecta trangreſſio adſit, obligabit pœna. Ita apud Sanchez, Anton. Abbas, Ancbar. Sotus, Corduba, Lopez, Rodriguez, Graffis, & alij.

Sed probabilius Reſpondeo: tunc vouentem, aut iurantem, non obligari ad pœnam. Ratio eſt, quia probabilius eſt, quod pœnæ, iure nouo non incurruntur ab ignorante inuincibiliter illud ius, vt colligitur ex dictis à nobis *par. 5. tractatu de irregularitate:* ergo nec pœnæ impoſitæ iuramento, aut voto incurrentur ab ignorante, & immemore talis voti, & iuramenti: patet, nam votum, & iuramentum, eſt lex particularis, quam quiſque ſibi imponit, & non aliter obligat quàm lex: ergo Vbi adeſt naturalis obliuio voti illius, & iuramenti, non incurrentur pœnæ in illo impoſitæ. Sic cum Syluest. Armilla, Nauarro, Henriquez, Caſtro & aliis pluribus docet Sanchez *lib. 9. de matrim. loco cit. n. 17. & lib. 4. Decal. cap. 22. n. 18.* Fagundez *lib. 2. cap. 27. n. 16.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 26. num. 9.* Diana *tom. 3. tract. 6. Miſcell. reſol. 41. fine.*

QVÆSTIO VII.

An ſaltem, ſi quis recordetur voti, aut iuramenti, non autem pœnæ in eo à ſe ſibi impoſitæ; votumque, vel iuramentum, tranſgrediatur; tunc obligetur ad prædictam pœnam?

AFfirmat obligari ad pœnam, caſu quo hæc ſit leuis, non grauiſſima, aut exorbitans, Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 21. num.* 19. his verbis: Sed ſi voti memoria adſit, non tamen pœnæ, exiſtimo in vtroque caſu eam incurri. Quod ignorantia pœnæ ab illa non excuſet, præterquam in cenſuris, vt probaui *lib. 9. de matrim. diſp. 32. num. 20. & 21.* Quamuis vbi pœna voto promiſſa, eſſet grauiſſima, & extraordinaria, qualis eſt Religionis, Caſtitatis, Peregrinationis Hieroſolymitanæ, &c. eſt probabile eam non incurri. Secus quando pœna non eſſet exorbitans, & extraordinaria. Quia in ignorantia ſimilium pœnarum legis, tenent idem aliqui, quos ibi retuli *num.* 20. & dixi eſſe probabile *num.* 21. eadem *diſp.* 32. Hæc Sanchez. Quem ſequitur Meſolla *tom. 1. diſp. 1. cap. 2. dub. 3. n.* 88. hoc apponens exemplum: *Si quis voueat non fornicari, ſub pœna profitendi in Religione, ſi memor voti, ſed immemor pœnæ, fornicetur, non obligatur ad dictam pœnam: quia votum obligat ad modum legis, lex autem non obligat ad pœnam exorbitantem, quando ea pœna ignoratur, ſeu quod idem hîc eſt, quando non aduertitur.* Ita ille, & antea Nauarr. *cap. 23. num. 47. verſ. Addo his.*

Alij verò abſolutè, & ſine vlla diſtinctione affirmant obligari ad dictam pœnam, etiam caſu, quo hæc ſit grauiſſima, & extraordinaria. Quia ignorantia pœnæ etiam grauiſſimæ, ab illa non excuſat: eo quod de ratione pœnæ eſt, vt inuitè ſuſtineatur, & nullam requirit ſui notitiam, præter excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum. Ita ſentit Fagundez *lib. 2. cap. 27. num. 17.*

Sed probabilius Reſpondeo in aſſignato caſu minimè obligari vouentem ad pœnam impoſitam, ſiue ſit ordinaria, ſiue extraordinaria, & exorbitans. Quia probabilius eſt, quod nulla lex obliget ad pœnam, quando hæc ignoratur; vel non aduertitur: Ergo nec votum ad eius pœnam (quæcumque ſit) ſi hæc ſimiliter ignoretur. Sic Trullench *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 26. n. 9.* Diana *loco citato.* Tamburinus *lib. 1. Decal. cap. 2. §. 10. n. 19. iuncto 25. & lib. 3. cap. 12. §. 7. num. 4.* (Vbi ſe citat, *lib. 1. cap. 2. §. 6. n. 26. diſp. 1.* Sed malè.) Caſtro Palao *de voto, pun. 18. num. 3.*

QVÆSTIO VIII.

An in voto duplici pœnali (de quo q. 3.) ſi quis abſoluatur à voto; cenſeatur conſequenter abſolutus à pœna nondum incurſa?

NEgatiuam ſententiam eſſe ſatis probabilem apertè demonſtrat Sanchez *lib. 4. capite 22. cit. numero 9.* Ratio eſt. Quia quando quis emittit votum v. g. vitandi fornicationem ſub pœna ingreſſus Religionis, tunc in illa actione duplex reperitur votum, quorum vnum ab alio non pendet: ergo non ſequitur neceſſariò, quod vno ſublato, & alterum pereat. Antecedens conſtat: Quia poteſt eſſe obligatio ad pœnam, quin ſit obligatio ex voto, vitandi fornicationem: & è contra poteſt eſſe obligatio ex voto vitandi fornicationem, quin ſit obligatio ſubeundi pœnam: ergo credendum eſt, ſic hæc vota emiſſa eſſe.

Sed probabilius Reſpondeo dicendum, quod ſi quis abſoluatur à voto vitandi v. g. fornicationem, conſequenter cenſeatur abſolutus à voto Religionis ingrediendæ. Quia hoc votum emittitur vt acceſſorium priori, & in illius perfectam obſeruationem: ergo priori & principali deſtructo, per irritationem, diſpenſationem, aut commutationem, manet conſequenter deſtructum acceſſorium.

Nec obſtat quod vnum horum votorum poſſit emitti independenter ab alio, quia non eſt præſumendum ita fieri; eo quod frequenter & in plurimum vt acceſſorium emittatur. Sic Sanchez *num. 9. citato,* Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 18. n. 4.* Layman. *lib. 4. cap. 5. corol. 2.* Tabien. *lib. 3. Decal. cap. 12. fine,* & antea Alcorzer *ſum. cap. 16.* (non 15. vt leges apud Sanchez) *fol. mihi* 76. per hæc verba: *La Segunda doctrina es. Si la obra votada, jurada, y la pena ſe pueden irritar, pidaſe irritacion dellas al Superior. Y aun baſtara irritar la obra votada, ò jurada, para quedar libre dela pena en que no auia incurrido, aunque fueſſe otra que no*

pudiera

Pudiera irritar, eſtando ya obligado a ella. Sic ibi: & infra verſ. *la quarta dotrina*, Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 26. num. 7.*

QVÆSTIO IX.

An etiam, quando quis abſoluitur à voto, vel iuramento, à ſe emiſſo, cenſeatur quoque abſolutus à pœna iam per tranſgreſſionem primi voti, aut iuramenti, incurſa?

REſpondeo vt certum. Quod tunc non cenſeatur abſolutus à pœna. Quia tunc hoc ſecundum votum de pœna, eſt omnino independens à primo: ergo ſublato primo (v. g.) voto vitandi fornicationem, non tollitur conſequenter votum de pœna incurſa, ingrediendæ v. g. Religionis. Sic Sanchez, Palaus, & Alcozer locis citatis, & Layman, cuius verba inuenies quæſtione ſequenti.

QVÆSTIO X.

An, ſi quis petat diſpenſationem dicti duplicis voti, ſatis ſit illi, explicare Prælato, ipſum votum principale, v.g. votum de non fornicando; ſine explicatione pœnæ, v.g. ingrediendæ Religionis, ſub qua votum confirmauit?

NEgatiuam partem eſſe probabilem, ſatis indicant Sanchez, Palaus, Tamburin. Et alij nuper citati.

Sed non minus probabiliter Reſpondeo ſatis eſſe vouenti explicare Prælato votum principale, non explicato acceſſorio. Quia tota ratio diſpenſandi reſidet in ipſo principali. Sic Tambutin. *loco cit. n. 5.* Layman *coroll. 2. cit.* per hæc verba: Si obligatio voti validè emiſſi, per diſpenſationem ſublata fuit, hinc eo ipſo cadit etiam obligatio pœnæ, licèt de ea impetratione diſpenſationis, nulla mentio facta ſit. Cuius ratio eſt: quia pœna habet ordinem ad tranſgreſſionem. Atqui poſt diſpenſationem locum non habet tranſgreſſio voti: Ergo neque pœna. Secus verò eſt, ſi præuaricatio voti ſemel accidit, ideóque pœna contracta eſt, tunc enim vtrumque vinculum per ſe obligat, adeò vt vnius ſolutio per diſpenſationem, &c. non trahat ſecum ſolutionem alterius, v. g. ſi vouiſti vinum non bibiturum: ſin biberis, eleemoſynam daturum: Poſtquam bibiſti, iam reus es, tam voti, quàm pœnæ: atque ab vno abſolutus non ideò etiam abſolutus es ab altero. Hæc Layman. Sic etiam Fagundez *n. 9.* Palaus *num. 5.* Trullench. *num. 7. citato.* Qui ex Sanchez addit, non ſolum valere huiuſmodi voti diſpenſationem, tacita, ſed etiam mendosè negata obligatione ad pœnam ex voti tranſgreſſione impoſitam.

QVÆSTIO XI.

An ſaltem, quando ſolius pœna, ſiue iam ſit incurſa, ſiue incurrenda, impetratur diſpenſatio, irritatio, vel commutatio; ſit opus mentionem facere principalis voti materiæ, cuius tranſgreſſioni annectitur illa pœna?

NEgat adhuc eſſe opus mentionem facere principalis voti materiæ; ſed ſufficere explicare obligationem ad pœnam, Sanchez *loco citato, n. 10.* Quia inquit, ſatis eſt explicare dignitatem materiæ promiſſæ quoad ſubſtantiam, & ſecluſo reſpectu ad vouentem, & ad alias circumſtantias extrinſecas.

Sed huic ſententiæ non aſſentit Trullench. *loco citato, num. 7.* eo quod non capiat, quomodo poſſit peti diſpenſatio pœnæ incurſæ, nulla facta mentione voti principalis, ratione cuius pœna incurritur. V. g. emiſit quis votum non ludendi, ſub pœna Religionis, quomodo intelligam Religionis ingreſſum eſſe pœnam, ſeu pœnalem, niſi fiat mentio voti principalis. Hæc Trullench.

Sed certè non habet cauſam diſſentiendi à ſententia Sanchij. Nam ipſe non docet, quod non oporteat facere, nec minimam mentionem voti principalis, vt illi imputat Trullench. cum apertè dicat ſat eſſe explicare dignitatem materiæ promiſſæ, quoad ſuam ſubſtantiam: Ergo Sanchez non negat eſſe faciendam aliquam mentionem, qua ſuppoſita probabilis eſt ſententia Sancij. Licèt non ſit minùs probabilis oppoſita affirmatiua.

QVÆSTIO XII.

An votum, ſeu iuramentum pœnale obliget toties, quoties à vouente, vel iurante violatur?

REſpondeo quod de hac quæſtione & materia latè egimus ſupra *diſput.* 28. vbi egimus de voto non ludendi. Et ideò, quæ de hoc voto ibi diximus, de omnibus aliis ſimilibus intelligenda ſunt, & illis applicanda.

DISPVTATIO XLIII.

De voto, aut iuramento, dubio & indeterminato.

QVÆSTIO PRIMA.

An, dubius, emiſeritne votum, aut iuramentum, teneatur illo?

AFFIRMANT multi Doctores ex illa regula iuris: *In dubio tutior pars eſt eligenda*, contenta *in c. Iuuenis. de ſponſalibus. In cap. ſi quis ante, diſt. 7. de pœnit.* In quibus dicitur

dicitur: *Tene certum, & dimitte incertum.* Ita Vaſquez 1 2.*q.* 19.*art.*6.*diſp.*65.*cap.*3.*& diſp.*66.*cap.*1. Azor 1.*p.lib.*2.*cap.*18.*q.* 4.*& lib.* 11.*cap.* 5. *q.*2.Salas 1. 2.*q.* 21.*tract.* 8.*diſp. vnica, ſect.*17. *num.*162. Sayrus *in Claui Reg.lib.*1. *cap.* 12. *numero* 9. *&* 36. Luyſius Turrian. 2. 2. *tom.*2.*diſp.*64.*q.* 11.*numero* 6. Baſil.*de matrim.lib.* 10. *capite* 15.*numero* 3. Perez *in Laurea Salmant. certam.* 16. *dub.* 2. *numero* 132. Monteſinos 1. 2.*diſputatio* 29. *q.* 4. *n.*§. 3. *numero* 111.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non teneri. Itaque ſi quis dubius ſit, an Deo aliquid vouerit, vel iurauerit, vel homini aliquid promiſerit, non tenetur tali voto, iuramento, aut promiſſione. Ratio eſt. *Tum*, quia vinculum, ſeu obligatio voti, iuramenti, vel promiſſionis, non eſt adſtruenda, niſi liquidò conſtet. *argum. l. Quidquid, ff. de verb. obligat.* quia ſumus in odioſis. *Tum* etiam, quia illa Regula, *in dubio melior eſt conditio poſſidentis*; verificatur non ſolùm in materia iuſtitiæ, ſed etiam in materia religionis, & aliarum virtutum: atqui in dubio poſſidet libertas dubitãtis: patet, quia quilibet habet ius latè ſumptum, circa proprias actiones, vt poſſit illas liberè, & ſine obligatione exercere: ergo dum non probatur, illas debere, ſtat præſumptio pro libertate.

Ad Regulam autem iuris, Reſpondetur, quod neque in dubio iuris, neque in dubio facti, ſi dubium verè & propriè ſit ſpeculatiuum, ſit obligatio ſequendi partem tutiorem, ſufficit enim ſi dubitans partem tutam ſequatur, & ideò multi dicunt talem regulam non præceptum, ſed concilium continere, hi autem ſunt Maldetus, Palaus, Suarez, Merolla, & alij relati à Diana *part.*4.*tract.*3. *de conſcientia dubia, reſol.*3. Vnde noſtram ſententiam tenent Sanchez *lib.* 2.*de matrim.diſp.*41 *n.*32. *& lib.*1.*Decal.cap.* 10. *numero* 11. *& lib.* 4. *cap.* 1. *numero* 16.Suarez *tom.* 5.*in* 3.*p.diſp.*40.*ſect.*6.*n.*14. *& ſect.* 6.*num.*8.Sotus *lib.* 7.*de iuſt. q.* 3.*art.*2.Medina *in ſum.lib.*1. *cap.* 14.§. 7. Lopez 1.*p.inſtruct. cap.* 45. *verſ. Dubitans de voto.* Henriquez *lib.* 11. *cap.*11.*num.*5.Ægidius *de Sacram. diſp.*34.*dub.* 10. *num.*86. Malder. 1. 2. *q.* 19. *art.* 7. *diſp.*87. Layman *lib.* 1. *tract.* 1.*cap.* 5.§. 4. *num.* 31.Filliuc. *tract.*21. *cap.*4.*num.*165.Rebell.Fagundez, Auila & alij, quos refert, & ſequitur Diana *part.*2. *tract.* 17.*reſol.* 45. *& p.*4.*tract.*3.*cit.reſol.* 10.Quibus adhuc addi poſſunt Sà *v. dubium, num.*2. Ioan. Sanchez *diſp.* 43. Thom.Delbene, *tract.*3.*de conſc.dubia, dubit:* 1.2. *&* 3. Gallego *de conſc.dubia, dub.*58. Martinez de Prado *cap.* 31.*de voto, q.*5.§.1.Ioſeph Roſell.*in praxi deponendi conſcientiam in dubiis, & ſcrup.cap.*37. *&* 38.Tamburin.*lib.* 2 *in Decal.cap.*3.§.7.*ver.Eleemoſyna, num.* 1.

QVÆSTIO II.

An ſaltem, caſu quo quis magis inclinet in partem emiſſionis voti, vel promiſſionis; tunc teneatur ad implendum votum, iuramentum, &c.?

AFfirmatiuam ſententiam docere Fillincium *tom.*2. *tract.* 21. *cap.* 4. *numero* 169. & Rebellium *de obligation. iuſt. p.* 2. *lib.* 1. *q.* 2. *ſect.* 2. *numero* 10. ait Diana 1. *tom.* 2. *p. tract.* 15. *reſol.*9. *& p.*4. vbi infra. Sed certè Filliucius ſolum dicit id eſſe probabile, his verbis: Contraria tamen eſt probabilis, præſertim quando maior inclinatio eſſet pro voto. Hæc ille. Vnde potius eſt pro parte oppoſita. Citat etiam Diana pro parte affirmatiua Thomam Sanchez *lib.*2.*de matrim.diſp.*41.*num.*34. docentem, teneri hunc voto, (aut iuramento) & non integrè, ſed ad partem, pro ratione huius maioris propenſionis, eo quod maior inclinatio ſufficienter compenſat exceſſum poſſeſſionis quam alter habet.

Sed non citare benè Dianã tunc Doctores, putat Prado *numero* 34. *cit.* ibi: Nec oppoſitum dicit Sanchez, *lib.* 2. *de matrim.diſp.* 42.*num.* 34. vt illi tribuit Diana *p.*2.*tract.*14.*reſol.*9.*& part.*3.*tract.* 6. *reſol.*50.*& p.*4.*tract.*3.*reſol.*12. Quia, vt animaduertit Gallego *de conſc. dub dubit.*59.Sanchez *lib.*2.*de matrim.* non loquitur de dubitante, ſed de opinante: differentiam autem inter dubium, & opinionem iam explicuimus *cap.*1.*q.*1. Hæc Prado ex Gallego. Sed vterque male intellexere Sanchez; nam ipſemet clarè fatetur ſe tenuiſſe *lib. de matrim.* ſententiam quam refert ex illo Diana. Ait enim *lib.* 1. *Decal.cap.*10.*num.*36. ſic: Et quamuis *lib.*2.*de matrim. diſp.* 41. *num.*34. dixerim, eum, qui non omnino dubitat, ſed magis in eam partem inclinat, vt votum emiſerit, & ſic ſuſpicionem voti habet, teneri voto, non integrè, ſed ad partem pro ratione maioris huius propenſionis. Quia illa maior iudicij determinatio, etiam cum formidine compenſat ſufficienter exceſſum poſſeſſionis, quam alter habet: atque innixus fui ſimili doctrinæ in materia iuſtitiæ, quam ibi *num.* 19. tenui. At ſicut in hoc capite *num.*9. dixi, id eſſe probabile in materia iuſtitiæ, at probabilius eſſe ad nil teneri: ita etiam in hoc caſu ſentio, hunc ad nullam voti partem teneri. Ducorque eadem ratione *eod. num.* 9. tradita, &c. Hæc omnia Sanchez. Bene ergo illum citauit Diana *loco cit.* & bene addit mutaſſe Sanchez ſententiam *lib.*1.*Decal.loc.allegato* Igitur Prado non vidit Sanchez, ſed ſolum ſuum Gallegum.

Vnde probabilius cum Sanchez Reſpondeo: Nec in caſu propoſito, teneri dubitantem ad implendum votum, ſeu iuramentum, &c. nec adhuc quoad partem. Quia cum in dubio melior ſit conditio poſſidentis, poſſeſſio certa, quam habet dubitans, præualet rationibus inducentibus in partem oppoſitam, dum non ſunt ita efficaces, vt illius partis aſſenſum generent. Sic Sanchez, *loco cit.* vbi ait, immeritò Rebellum pro prima ſententia allegatum, dixiſſe, hunc teneri voto, & iuramento, nec hoc ab aliquo negari. Salas etiam, *loco cit.* qui etiam non bene dixit, opinionem Rebelli eſſe falſam. Eſt enim ſatis probabilis, vt ait Sanchez. Sic etiam Diana, *locis citatis.* Bonac.*tract.de legib.diſp.*2.*q.*4.*punct.*2.*n.* 18. Lorca *in* 1. 2. D.Thom. *diſp.* 38.*mem.*3. Layman. *lib.*1 *tract.*1.*cap.*5.§.4.*num.*31.Palaus *tom.*3.*diſp.*3. *punct.* 9. *n.* 2.Prado, & Gallego *locis citatis.* Thom. Delbene *tract.* 3. *de conſc.dubia, dubit* 15.*n.*19.

QVÆSTIO III.

An ad minus, qui certus eſt de voto, iuramento, vel promiſſione facta, & dubius de illorum impletione, teneatur adimplere illa?

RESpondeo tanquam certum: tunc teneri. Ratio eſt: quia execurio voti, iuramenti, aut alterius obligationis, eſt quid facti, quod in dubio non præſumitur. Sed ei qui obligatus eſt, incumbit talem executionem probare: ergo dum eam non probauerit, ſed dubius fuerit, ſtat præſumptio, & poſſeſſio pro obligatione certa. *Confirmatur*, quia in hoc caſu, votum, iuramentum, aut promiſſio eſt certa; & ſolutio, aut executio, omnino incerta, cum ſit dubia; ergo poſſeſſio ſtat pro voto, iuramento, &c. Sic Sanchez *lib. 1. Decal. cap. 10. n. 12.* dicens, neminem audere oppoſitum affirmare. Nauar. Metina & Ledeſma apud ipſum, Vaſquez 1. 2. *diſp. 67. cap. 7. in fine.* Raph. de la Torre 2. 1. *q.* 88. *art. 3. diſp. 4. fine.* Prado *loco cit. n.* 4 Thom. Delbene *tract. 3. de conſc. dub. dubit. 3. n.* 14. Qui bene *n.* 15. addit, ſecus dicendum ſi probabiliter, ex aliquo motiuo opinaretur ſe votum, aut iuramentum, &c. ſoluiſſe, quia tunc ad nihil teneretur: quia in rebus moralibus, ſufficit probabile ſequi iudicium. Sic etiam Diana *par. 3. tract. 6. reſol. 50. in fine.*

QVÆSTIO IV.

An qui dubius eſt, an vouerit maius, an minus, v. g. an vouerit dare centum, an quinquaginta; teneatur ad maius, nempe, ad centum?

AFfirmant teneri ad maius, nempe ad dandum centum, Nauar. *lib. 3. conſil. tit. de voto, conſil.* 26. alias 18. *n.* 2. Azor *part. 1. lib. 11. cap. 15. q. 9.* & Rodrig. *tom. 2. ſum. cap. 95. num.* 6. Ratio eorum eſt, quia in dubio, tutior pars eſt eligenda: atqui tutius eſt dare maius, quam minus: ergo.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Non teneri ad maius, ſed ſolum ad minus, nempe ad quinquaginta v. g. Ratio eſt: *Tum* quia id clarè colligitur ex cap. *Ex parte. De cenſibus.* Vbi decernitur, votum ſoluendæ D. Iacobo, & eius miniſtris, vnius menſuræ tritici, intelligi de minima; quando generalis conſuetudo aliud non explicet. *Tum* etiam, quia, quando agitur de obligatione inducenda, debet fieri interpretatio ſtricta, vt in quantum fieri poteſt, minus obliget, vt habetur in cap. 1. *de iureiur. lib. 6. & in lege quidquid aſtringenda. ff. de verb. obligation. Tum* denique, quia quod iuris eſt de toto, quoad totum, idem iuris eſt, & debet, de parte quoad partem. *l. qua de tota. ff. de rei vendic.* Sed qui dubius eſt, an totum votum emiſerit, ad nihil tenetur, vt ſupra eſt habitum: ergo ſimiliter qui dubitat de parte maiori, aut grauiori, ad eam non tenebitur. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 13. n. 17.* Suarez *lib. 4. de voto, cap. 8. n. 5.* Bonacina *diſp 4. q. 2. pun 6.* (non 5. vt citat Prado) *n.* 18. Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 26. n.* 14. Candidus *diſp. 25. art. 19. num.* 4. 6. 7. & 12. Gallego *dub* 68. Diana *tract. 6. reſol.* 50. quos citat & ſequitur Prado *cap. 31. de voto, q. 6. §. 1. n.* 5. Quibus adde Thom. Delbene *tract. de conſcient. dubia, dubit. 15. num. 1. & ſequent.*

Legantur dicta à nobis ſupra *diſp. 19. q.* 4. Vbi cum citatis Authoribus diximus, quod ille qui vouit, aut iurauit recitare Roſarium abſolutè, ſi dubius poſtea maneat, an per Roſarium intellexerit integrum; ſatisfaciat, recitando tertiam partem. Sic Thom. Delbene, vbi ſupra *n.* 2. ita dicens: ſiquis vouit quotidie dicere Roſarium, dubitat autem, an vouerit integrum; item, an genuflexus, item an ſi omiſerit in aliquo die (etiam ex cauſa legitima) teneatur ſequenti die bis dicere; poteſt eligere tertiam partem, non genuflexus, & ſine onere dicto. Sic ille.

QVÆSTIO V.

An, qui vouit Religionem, & dubitat, an fuerit in communi, vel hanc in particulari; poſſit ingredi quamlibet?

REſpondeo ex dictis. Poſſe ingredi quam maluerit: Quia poſſeſſio ſtat pro libertate, & in dubio non tenetur ad quid quod eſt ſtrictius. Sic Prado *loco cit. n.* 6. Thom Delbene *num.* 17.

QVÆSTIO VI.

An, qui vouit, aut iuramento promiſit caſtitatem, & dubitat; an perpetuam, vel temporalem, teneatur ad perpetuam?

REſpondeo non teneri, niſi ad temporalem. Quia hæc minor eſt. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 13. n. 16. & 17.* & ex illo Diana 3. *p. tract. 6. Reſol.* 50. Thom. Delbene *tract. 3. de conſcient. dub. dubit. 15. num.* 10.

QVÆSTIO VII.

An, qui vouit, aut iurauit dare Eccleſiæ certas tritici menſuras; dubitat tamen; an de maioribus, vel minoribus: tunc poſſit eligere minores ex conſuetis in illo loco?

REſpondeo ex dictis: Poſſe (niſi alias ſit aliqua ratio ſuadens veriſimilius eſſe mentem vouentis fuiſſe obligandi ſe ad maiorem menſuram) Ratio eſt aſſignata. Sic Valentia *tom. 3. diſp. 6. q. 8. pun.* 4. & ex illo Sanchez, ſupra *num. 9. & ſequent.* Nauarr. *comment. 1. de Regular. n.* 20. Molina *tom. 1. diſp.* 198. *verſ. vtrum verò*, Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 20. q.* 2. & 10. Rebell *par. 1. lib. 2. q. 14. ſect. 2. num.* 10. & Diana *loc. cit.* Thom. Delbene *num.* 12. colligiturque ex cap. *Ex parte. De cenſib. citato ſupra q.* 4.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VIII.

An, qui vouit, aut iurauit, dare panem pauperibus, dubitat tamen qualem, poſſit tunc dare eis panem vſitatum?

RESpondeo ex dictis: Poſſe; nec teneri largiri eis panem de puro tritico: niſi conſtet de alia intentione vouentis. Sic Suarez *tom.2.lib.4.de voto,cap.*8.*n.*9.ibi: Si voui dare panem pauperibus, ſufficiet dare panem pauperibus vſitatum: vnde non tenebor dare ex puro tritico, vbi aliàs fuerit in vſu, niſi quando de alia intentione vouentis conſtiterit. Sic ille. Merola *tom.1.diſp.*3.*num.*110. Diana *reſol.* 50.*cit.* Thom. Delbene *tract.*3.*dubit.*15.*n.*11. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2.*dub.*16.*num.* 14. Qui idem dicunt, de illo, qui vouit dare vinum ad vſum ſacrificij miſſæ, aut dare triticum; quod ſcilicet, hic non teneatur ad optimum, ſed ad decens pro tali vſu; & ad illud, quod fuerit conueniens pro fine, quem vouens intendit.

QVÆSTIO IX.

An, qui vouit aut iurauit, Eccleſiæ Calicem dare dubitat tamen de qua materia, tenetur dare calicem argenteum, vel aureum?

AFfirmat abſolutè Azor *tom.* 1. *lib.* 11.*cap.*20. *q.*10.*in fine*, vbi ita ait: Nihilominus tamen cum quis Calicem promittit certæ Eccleſiæ, intelligitur promiſſus calix aptus, & acómodatus ad cultum diuinum; & proinde debet aureum, vel argenteum, non æneum, Calicem offerre & dare. Ita Azor. & ex illo, Romano, & Decio, Sanchez *lib.*4.*Decal. cap.*13.*num.*13. Bonac.*diſp.*4.*q.*2.*pun.*6. *num.*18. Villalob.2.*p.tract.*34.*diff.*34.*num.*37.& alij.

Sed mitiùs alij reſpondent, dicendo; teneri dare Calicem, ſaltem argenteum, non tamen totum, quia ſufficiet quod cuppa ſuperior ſit argentea, vel aurea: quia talis calix etiã eſt aptus diuino cultui, ex vſu multarum Eccleſiarum, vt nos probauimus 2.*p.tract.* 8.*diſp.*7.*q.*27. Sic docent Diana *par.* 3. *tract.* 6.*Reſol.* 50. & ex illo Trullench *lib.*2. *cap.*2.*dub.*16.*n.*14. & Thomas Delbene *tract.* 3.*de conſcientia dub.dubit.*15.*n.* 14. Vbi ita ait: Item, ſi vouit dare Calicem, dubitat autem, ex qua materia, poteſt dare talem, qui ſit aptus diuino cultui, & ſecundum vſum communem Eccleſiæ; v.g. æreum, vel ſtanneum, dummodo cuppam auream, vel argenteam habeat. Atque ita docent Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.*20.*q.* 10. Merola *tom.* 1. *diſp.*3. *n.* 109. Hæc Thomas. Sed non benè in citando pro ſe Azorio, vt vidiſti.

Sed ego adhuc multò mitiùs probabiliter Reſpondeo; ſufficere vouenti in tali caſu largiri Eccleſiæ Calicem tantum ex ære, aut cupro inaurato. Quia, etiam huiuſmodi calix confectus ex ære, aut cupro inaurato, eſt aptus diuino cultui, vt docet praxis multarum Eccleſiarum, vt probauimus 2.*p.loco cit.q.* 26.ergo.

QVÆSTIO X.

An, qui vouit aut iurauit ieiunare, dubitat tamen, an vouerit etiam abſtinere à lacticiniis; teneatur abſtinere ab his?

AFfirmat Turrianus *tract.*1.*opuſcul.* 10. *diſp.* 1. *dub.*2.

Sed omnino Reſpondeo, non teneri. Quia poſſidet libertas vouentis. Sic Thom. Delbene *loco cit. num.*15. Salas 1.2 *tom.*2.*tract.*8. *diſp. vnica.ſect.*25. *num.*250.& Ioſeph Angles 1 *p.de ieiunio,q.*9.*art.*2. *dub.*2. apud illum. Quibus adde Thomam Sanchez *tom.*1.*de matrim.lib.* 2. *diſp.* 41. *num.*33.

QVÆSTIO XI.

An qui vouit, aut iurauit, ſe non acceſſurum ad fœminam; & dubitat, an ſolum de acceſſu fornicario intellexerit, poſſit licitè nubere?

NEgant aliqui, apud Sanchez, loco cit.*num.*33. eo quod exiſtiment voti interpretationem fieri debere in ſenſu maximè pleno, & maximè obligatorio, vt colligitur ex cap. *Cum dilecti, de donation.* ergo non ſolùm de acceſſu fornicario; ſed etiam de vxorario debet votum intelligi.

Sed probabiliùs Reſpondeo dicendum, quod ſolum debet intelligi tale votum, de acceſſu fornicario, & ſic poſſit vouens nubere. Quia etiam hîc ſtat poſſeſſio pro libertate. Et certè præſumendum eſt vouentem ſe minus grauare quàm poſſit. Sic ex Abbate *in capite, Ex parte, de conſib.num.*3. & 4. docet Sanchez *loco cit, num.* 33. Sancius *etiam in ſelect. diſp.*43.*num.*3. & 4. Thom. Delbene, *loco cit. num.*18.

QVÆSTIO XII.

An, maſculus, non niſi decimum quartum annum, & fœmina, non niſi poſt duodecimum, voto, aut iuramento promiſſorio, obligari poſſint?

AFfirmant, qui, docent & exiſtimant, nulla impuberum vota, eſſe valida. Ita apud Narbonam, D. Thom. 2.2.*q.*88.*art.*9.& *q.*189. *art.* 5. & antea *in* 4. *d.*27.*q.*2.*art.* 2. D. Bonau.*d.*38.*q.*3.*n.*27. Sylueſt. *Religio* 2.§.15.& *v. Baptiſmus*, § 8. Angel. *Religio* 2.§. 6. Palacios *in* 4. *d.* 38.*diſp.* 1.*fol.* 870. *col.* 2. Greg. Lopez *in l.* 3. *v. De edad. tit.* 8. *p.* 1. Vbi abſolute dicit, impuberem vouendi legitimam ætatem non habere. Horum ſententiæ fauet Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 3. *art.* 2. *docum* 1. quatenus docet, quod quoties votum eſt factum ante legitimun tempus pubertatis, non obliget in conſcientia, niſi vouens ſit ita certus, quod tunc habuerit vſum rationis, vt nulla, aut tenuiſſima apud viros prudentes fiat dubitatio contraria

trariæ opinionis. Sotum ſequuntur Vega *lib. 4. ſum. caſu* 417.& Beja *in ſua ſumma, caſu* 49. Graffis *lib. 2. deciſ. cap.* 31. Lieta *in ſumma, caſu* 49. quos refert Thom. Delbene. *tract. 4 de conſc. dub. dubis.* 43. *numero* 6. & Diana, vbi infra.

Sed multò magis probabilius, & vt mihi certum, Reſpondeo maſculum, & fœminam poſſe voto, & iuramento obligari, ante pubertatem; hoc eſt maſculum ante dicimum quartum annum; & fœminam, ante duodecimum. Et probatur. Quia veriſſimum eſt, quod pueri obligentur quocumque ſimplici voto, aut iuramento, cum primùm rationis vſu ad mortalem culpam patrandam, ſufficienti gaudent: at, hoc vſu rationis gaudent omnino, ante pubertatem pueri, & puellæ: ergo. Sic communis ſententia; quam, dicendo eſſe veriſſimam, latè probat Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 18. *n.* 6. Qui citat pro hac D. Thom. 2. 2. *q. vltima, ar.* 5. *ad* 3. *&* *q.* 88. *art.* 9. *ad* 1. & ibi Caiet. §. *Ad hoc dicitur.* Palud, Sotum, Nauartum, Aragonium, Azorium, Valentiam, & alios. Sic etiam Didacus Narbona *in ſuis annalibus anno* 7. *q.* 17. *n.* 9. & alij ſtatim citandi & citati à nobis, loquendo de iuramento *diſp.* 6. *q.* 43.

QVÆSTIO XIII.

An, iuramentum, votum, ſeu promiſſio, facta poſt ſeptennium, debeant valida reputari?

RESpondeo vt mihi certum ex dictis; Debere valida reputari; niſi caſu, quo aliàs manifeſtis indiciis appareat, poſt ſeptimum annum defuiſſe vſum rationis, cum hic omnino neceſſarius ſit. Ratio eſt: Quia poſt ſeptennium præſumit ius vſum rationis: ergo ſi aliæ coniecturæ non præualeant contra præſumptionem iuris: valida præſumi debent vota & iuramenta poſt ſeptenniũ facta. Sic Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 6. *n.* 7. ibi: Contrarium vero dicendum eſt, de votis factis poſt ſeptem annos ætatis, reliquo tempore ante pubertatem; ex vi circunſtantiæ ætatis, potiùs præſumetur votum validum, quàm nullum; quin in ea ætate ius præſumit vſum rationis: nihilominus tamen, tot poſſunt eſſe in contrarium coniecturæ, vt præualeant contra præſumptioné ætatis, iuxta *cap. Puberes. de ſponſal. impub.* Hæc Suarez. Et Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *n.* 14. *&* *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 9. *n.* 12. *&* 14. Diana *p.* 4. *tract.* 3. *Reſol* 11. Thom. Delbene *tract.* 3. *dub.* 43. *num.* 3. Narbona *in annalibus, anno* 7. *q.* 17. *num.* 9. *&* 12.

QVÆSTIO XIV.

An item, vota, aut iuramenta emiſſa à puero ante ſeptennium, poſſint eſſe valida?

RESpondeo poſſe eſſe valida; ſed communiter valida non reputari, niſi alias manifeſtè conſtet de vſu rationis. Ratio primæ partis eſt quia poteſt puer ante ſeptennium eſſe doli capax, vt colligitur ex *cap. iuuenis, de ſponſalibus*: ergo & vſum rationis: ergo & emittendi votum, & iuramentum. *Secundo pars*, etiam conſtat: quia ante ſeptennium ratò aduenit vſus rationis perfectus: ergo regulariter, nec votum, nec iuramentum, ante ſeptennium facta, valida eſſe reputari debent: niſi alias, vt dixi manifeſtè de vſu rationis conſtet. Sic Narbona *loco cit. num.* 9. *&* 10. Vbi ita ait: Quare rectè exiſtimauit Sanchez *lib.* 4. *cap.* 18. *n* 6. (*per errorem.* 7.) non tam ſeptennij ætatem, quàm rationis vſum expectari debere, quo voti valor diiudicetur: cum poſſit contingere, vt tardius, aut citius perfectus rationis vſus ad mortale petitus adſit; ac tunc valebit votum; vt docent Caiet. *in Sum. v. votum, cap.* 3. §. *imperfectio autem ætatis.* Armilla, Sotus, Aragon, Manuel, & alij ab ipſo relati. Quapropter ſi conſtiterit iam ſeptennem nullius vſus rationis eſſe compotem; quamuis prædicta ætate votum emiſerit, eo non obligabitur. Quia ſeptennium, in tantum legitima ætas ad vouendum cenſetur, in quantum ſolet vſum rationis comitari: vt ex contrario, cum de eo, ante dictam ætatem apparuerit, qui tunc votum emiſerit, obſtrictus remanebit, quoniam, vt diximus, non tam ætas, quam vſus rationis in voto conſideratur. Hæc Narbona, legatur item Sanchez *lib.* 1. *de matrim. d.* 16. *à n.* 8. *&* *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *n.* 14 & Thom. Delbene, *loco cit* Palaus *tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 3. *pun.* 11.

QVÆSTIO XV.

An qui dubitat de perfecto vſu rationis, eo quod dubitet, an emiſerit votum, aut iuramentum, poſt expletum ſeptennium; teneatur voto & iuramento?

AFfirmat Sanchez *num.* 14. *cit.* & probat: *Tum*, quia conſtat de emiſſione voti, aut iuramenti; de excuſatione vero, non; cum de illa ſit dubium. *Tum* etiam, quia rariſſimè, aut nunquam ante ſeptennium emittuntur vota, vel iuramenta promiſſoria: & ita in hoc dubio, ex communiter contingentibus præſumitur ea, poſt ſeptenniũ, emiſſa, & in fauorē actus pro quo eſt poſſeſſio. Ita Sãchez, Luyſius Turrian. *in opuſcul.* 10. *diſput.* 1. *dub.* 2. Villalob. *in ſum. tract.* 34. *diff.* 7. *n.* 3. Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 6. *n.* 10. Fauſtus *tr. de Relig. lib.* 1. *q.* 26. Malder. 2. 2. *tract.* 10. *cap.* 1. *dub.* 5. & alij, & eſt probabiliſſima ſententia.

Sed certè non improbabiliter Reſpondeo in eo caſu, non teneri voto, aut iuramento. Probatur. *Tum*, quia ſupponunt contrarij, votum, aut iuramentum; cum re vera non ita certo debent ſupponere; ſiquidem de conſtituentibus illa dubitatur. *Tum etiam*, quia votum, iuramentum, & promiſſio, ſemper debent in caſu dubij in fauorem iurantis interpretari, *l. quidquid diſtinguenda. ff. de obligat.* & colligitur ex *cap. Ex parte. de cenſibus.* & ibi Parnormitan. & Gloſſa. Sic probat hanc ſenteriam (quam dicit probabilem licet probabiliorem contrariam) Palaus *tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 3. *punct.* 11. *n.* 4. & ex illo omnino, non citato, Thom. Delbene *tract.* 3. *de conſc. dubia, dubit.* 43. *n.* 6. *&* *ſequent.* & apud ipſos Sotus, & Ludou. Beja, quorum ſententiam ſequitur vt probabilem Diana *part.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 11. Legatur idem Thom. Delbene *tract.* 3. *cit. dub.* 41. *num.* 4. & nos *par.* 3. *tract.* 5. *diſp.* 8. *q.* 13. *&* *infra tract.* 2. *de voto, diſp.* 5. *q.* 3.

QVÆSTIO XVI.

An, ſi quis ſit certus de promiſſione, voto, aut iuramento, dubitat tamen de animo ſe obligandi; teneatur dicta promiſſione, voto, aut iuramento?

NEgāt teneri in eo caſu quidam Doctores. Quia qui dubius eſt, an ſit impoſita lex, vel factum fuerit votum, aut emiſſum iuramentum; minime tenetur lege, voto, aut iuramento: ſed ſic eſt, quod qui dubitat de intẽtione, aut de animo ſe obligandi, dubitat de promiſſione, voto, & iuramento; cum hæc nequeant eſſe ſine animo ſe obligandi: ergo. Ideo ita tenet Angel. *verbo iuramentum* 5. *n.* 10. his verbis: Sed quid ſi ſumus in dubio, an habuit animum obligandi ſe, vel non? Reſpondet Panorm. *in d. c. ſi verò*, quod eſt præſumendum, quod non habuit animum ſe obligandi. Ita ille. Et Alphonſ. de Leone *in tract. de poteſt. Confeſſ. par.* 2. *recollect.* 17. *concl.* 8. *num* 91.

Sed, vt multò longè probabilius, imò vt mihi certum Reſpondeo: tunc teneri promiſſione, voto, & iuramento. Probatur. *Tum*, quia verba exteriùs prolata ſunt naturaliter ſigna intentionis; nullus enim præſumitur dicere, quod non ſentit, *l. Labeo* 7. *ff. de ſupell. legat.* ergo dum vouens non probat abfuiſſe intentionem, aut animum ſe obligandi, præſumendum eſt, ex verbis exterius prolatis abfuiſſe. *Tum etiam* quia probato facto, præſumitur interueniſſe omnia ad factum requiſita, vt docet Panorm. *cap.* 1. *de his, quæ vi. n.* 9. *per cap. in præſentia, de probation.* Vbi probata profeſſione, præſumitur profitentem habuiſſe legitimam ætatem, & neganti incumbit probatio: ergo cum conſtet de voto, iuramento, aut promiſſione, præſumitur in dubio adfuiſſe animus ſe obligandi ad illorum valorem requiſitus. Sic Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 9. *n.* 13. & apud illum, Felinos *cap. ſi vero, de iureiur. num* 8. Gutierrez *de iuram.* 1. *p. cap.* 57. *n.* 20. Nauar. *lib.* 3. *conſil. de voto, conſil.* 4 Corduba *in ſum. q.* 147. & D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. *verſ. Nota ſextò.* Quibus addo Suarium *lib* 2. *cap.* 33. *n.* 4. & *lib.* 4. *de voto c.* 6. *n.* 4. Thom. Delbene *tract.* 3. *cit. dubit.* 42. *n.* 9. & *dub.* 42. *à num.* 3. omninò ex Palao, (quem non citat) *tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 3. *pun.* 10. per totum. Vbi dicit hanc ſententiam eſſe certam. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 10. *num.* 21.

QVÆSTIO XVII.

An ſaltem, in iuramento metu extorto, præſumi debeat in caſu dubio, iurantem non habuiſſe intentionem ſe obligandi?

AFfirmabunt à fortiori Authores nuper pro prima ſententia adducti. Quibus addi poſſunt Hoſtienſ. *in cap. ad audientiam, ſup. verſ. Reſignauit. De his, quæ vi.* & ibi. Ioan. Andr. *n.* 8. Abbas *cap. ſi verò, de iureiur. num.* 10. D. Anton. 2. *p. tit.* 20 *cap.* 6. §. *quintus caſus* Roſſella *v. iurare. n.* 19. Siluester *iuramentum* 4. *q.* 7. *dicto* 4. & Seraphinus *de priuileg. iurament. priuileg.* 110. *n.* 16. Quos omnes pro hac parte citat Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 9. *num.* 12.

Ratio eorum eſt: quia cum in hoc euentu, habeat iurans ſufficientem cauſam diſſimulandi intentionem, ob violentiam ſibi factam; poteſt ius præſumere talem ſimulationem adfuiſſe.

Sed adhuc vt certum mihi, Reſpondeo, nec in hoc caſu præſumi debere, iurantem non habuiſſe intentionem ſe obligandi tali iuramento. Quia præſumere ſimulationem in iurante, eſt præſumere delictum, cuius præſumptio vitanda ſemper eſt, præcipuè cum non cedat in fauorem iurantis, & Promittentis, cui magis faues affirmando, eſſe obligatum tali iuramento, & promiſſione, quàm eſſe delinquentem ex ſimulatione: ergo etiam in iuramento metu extorto, vbi vehemens coniectura defectus animi ſe obligandi, propter metum concurrit, præſumi debet animus ſe obligandi, vt præſũptio delicti vitetur. Sic Alex. de Neuo, *cap. ſi vero, de iureiur. n.* 42. Imola, *cap. ad audientiam, de his, quæ vi, n.* 5. Couarru. appellans oppoſitum manifeſtum errorem, 4. *decret.* 2. *p. cap.* 3. §. 5. *n.* 3. Quos omnes, ſic citat, & ſequitur Sanchez *diſp.* 9. *cit. n.* 13. Suarez etiam *lib.* 2. *cit. cap.* 33. *n.* 6. Caſtro Palao *pun* 10. *cit. num.* 5. Thom. Delbene, *dubit* 42. *cit. num.* 10. Fagundez *loco cit. num.* 23.

QVÆSTIO XVIII.

An ad minus, ſi iurans in dicto euentu, dubius ſit, an cum ambiguitate verborum, vel reſtrictione mentis iurauerit, tunc iuramento deobligetur?

REſpondeo tunc iam deobligari, nec teneri iuramento. Quia tunc dubius eſt de iuramento: & ideo illo non tenetur. Nec in tali caſu præſumitur ſic iurantem delictum commiſiſſe; quia habet ſufficientem cauſam æquiuocatione vtendi. Sic Suarez *num.* 6. *citato*, ita ſcribens: Poſſet autem ſententia Panormitani (*quam quæſt. antecedenti refutauimus*) locum habere, quando quis haberet dubium, non de peccaminioſa fictione, ſed de prudenti ſimulatione, vel per ambiguitatem verborum, vel per additionem mente conceptam, iuxta probabilem opinionem: tunc enim dubium reducitur ad illud, de quo in puncto præcedenti diximus. Non poterit autem quis cum fundamento tale dubium habere, niſi prius nouerit illos iurandi, ſimulandi, ſeu occultandi modos, vt conſtat. Hæc Suarez, & ex illo Palaus *n.* 6. Et ex iſto omnino, & nõ citato Thom. Delbene *num.* 10. ſic etiam Fagundez *cap.* 10. *cit. n.* 24.

QVÆSTIO XIX.

An qui dubitat an votum, iuramentum, aut promiſſionem emiſerit, tempore ſomni, ebrietatis, vel phreneſis, an tempore ſanæ mentis; præſumere debeat, ſe tempore ſanæ mentis emiſiſſe, ac proinde valere?

AFfirmat Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *n.* 15. Probat. *Tum*, quia ſomnus, ebrietas, vel phræneſis, breui tempore durant; ergo non poſſunt eo tempore hæc geſta præſumi. *Tum etiam*, quia ex communiter contingentibus præſumptio ſumenda eſt, *l. Nam ad ea, ff. de legib.* Atqui rariſſimè dormientes,

ebrij & phrenitici, emittunt vota, aut iuramenta promiſſoria : ergo in caſu dubij iudicandum eſt, tempore ſanæ mentis emiſſa fuiſſe. Ita ille.

Sed non minùs probabiliter Reſpondeo dicendum, quod ſi promittens verè dubius exiſtat, eo quod non recordetur benè de voto, iuramento, & promiſſione, neque actus oſtenditur ita benè geſtus, vt tollat dubium; tunc votum, iuramentum, aut promiſſio non valeat, ſed poſſit ſte dubitans, depoſito dubio, illa non ſeruare. Ratio eſt, quia tunc verè dubitatur, an ſit votum, iuramentum aut promiſſio; cum dubitetur, an adſit aliquid eſſentialiter requiſitum, quale eſt libertas: ergo in fauorem libertatis eſt iudicandum. Sic ex Suario *lib. 4. de voto, c. 6. n. 9.* Palaus *tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 3. *pun.* 11. *n.* 8. & ex illo omnino, & non citato, Thom. Delbene *tract.* 3. *dub.* 43. *n.* 13.

QVÆSTIO XX.

An, ſi certus quis ſit, ſe tempore ſomni, ebrietatis, vel phreneſis, promiſſionem, votum, aut iuramentum feciſſe; dubitat tamen, an tunc fuerit plenus ſomnus, vel plena ebrietas, aut phreneſis, quæ tollat libertatem; tunc teneatur promiſſione, voto aut iuramento?

REſpondeo tanquam certum : tunc minime his teneri. Ratio eſt : quia cùm ſummus, ebrietas, vel phreneſis, ſoleant mente alienare; ſtat præſumptio pro alienatione. Sic Sanchez vbi ſupra. Et Suarez *lib. 4. de voto, cap. 6. num. 9.* vbi id confirmat exemplo illius, qui noctu habet pollutionem, quique dubitat, an habuerit perfectum vſum rationis, de quo non præſumitur mortaliter peccaſſe, ob defectum perfectæ libertatis : ergo ſimiliter ob eiuſdem defectum, non præſumitur validè promiſiſſe, iuraſſe, aut vouiſſe. Sic etiam Palaus, & Thom. Delbene, *locis citatis.*

QVÆSTIO XXI.

An, qui tempore iræ, aut alterius paſſionis, ſeu perturbationis, promiſit, vouit, aut iurauit aliquid; ſi poſtea dubius ſit de ſuo vſu rationis; maneat obligatus promiſſione, voto, aut iuramento?

REſpondeo *Primò* dicendum, quod regulariter loquendo, non poſſit huiuſmodi vouens dubius de ſuo vſu rationis manere. Quia ratò, vel nunquam contingit, vt in tantum quis iracundiâ exardeſcat, vt rationis vſum impediat; ſicut rariſſimè, qui occidit alterum, ex vehementi iracundiâ excuſatur à mortali: ergo regulariter loquendo iudicandum eſt in eo euentu, manere vouentem, aut iurantem, ſeu promittentem, voto, iuramento, & promiſſione obligatum. Et ita docent Panormitan. Alex. de Neuo, & Felinus, quo citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 8. *num.* 10. Baſilius *de matrim. lib. 4. cap.* 1. *num.* 2. Caſtro Palao. *tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 3. *punct.* 11. *num.* 10. Thom. Delbene omninò ex illo non citato, *tract.* 3. *dubit.* 43. *num.* 17. Suarez *lib. 4. de voto, cap. 6. n.* 10. Legatur Sanchez *lib. 4. Decal. cap.* 1. *num.* 13.

Reſpondeo tamen *Secundò*; dato caſu, quod ſi promittens, vouens, vel iurans dubius verè exiſtat de ſuo vſu rationis, tunc non ſit obligatus promiſſione : ergo tunc non tenetur illâ, iuxta dicta ſupra *quæſt.* 15. Sic Suarez, Palaus, & Thom. Delbene, vbi ſupra.

QVÆSTIO XXII.

An, ex eo quod, ceſſante calore iracundiæ, pœniteat quem promiſſionis, voti, aut iuramenti facti; inferatur bene, non eſſe valida, aut obligatoria?

AFfirmant Anton. cap. *ſicut ex litteris, de iureiur. num.* 9. & Panormit. *in cap. ſi vero, eod. tit. num.* 7. vbi docent, ſi ceſſante calore iracundiæ minimè promiſſionem, votum, aut iuramentum faceres, tunc te non manere illis obligatum. Idem docent Angel *votum* 1. *n.* 6. Tabiena *ibid. quæſt.* 1. & Supplem. Gabr 4 *d.* 38. *art.* 1. aſſerentes, quod ſi tranſacta anguſtiâ, ſeu periculo, eum, qui, vouit, iurauit, vel promiſit, pœniteat, ſignum ſit defuiſſe requiſitam deliberationem, ac proinde non obligare. Hanc ſententiam eſſe probabilem clarè affirmat Acacius mox citandus.

Sed vt mihi certum Reſpondeo : Non bene inferri, ita le votum, aut iuramentum, &c. non eſſe obligatoria. Ratio eſt, tum quia ſæpe eorum, quæ magna deliberatione geſta ſunt facientem pœnitet. *Tum* etiam, quia calore iracundiæ multa fiunt deliberatione ſufficienti ad culpam mortalem, quæ eo calore ſecluſo, minime admitterentur : ergo ex eo quod ceſſante calore iracundiæ, pœniteat facientem promiſſionis, voti, aut iuramenti, non bene infertur, illa non eſſe valida & obligatoria. Verum tamen eſt quod illa pœnitendo ſit probabilis conjectura, vt in caſu dubio intelligatur de fuiſſe deliberatio. Sic Sanchez *diſp. 8. cit. num.* 8. vbi dicit, ita ſe explicuiſſe Tabienam *in 2. editione.* Palaus, & Thom. Delbene, & Baſilius *locis citatis.* Trulleneh. *lib. 2. de Decal. cap. 2. dub. 1. num.* 4. Legatur Sanchez *lib. 4. Decal. cap.* 14. *num.* 10. & 11. Tamburin. *lib. 3. cap* 10. *num.* 1. Marcus Vitalis *tract. de voto, inquiſit.* 3. *num.* 30. Valentia 2. 2. *diſput.* 6. *punct.* 1. Acacius *v. voto, reſ.* 445. *num.* 8.

QVÆSTIO XXIII.

An, dubius, de materia voti, iuramenti, aut promiſſionis, num ſit bona, vel mala; teneatur voto, iuramento, & promiſſione?

REſpondeo dicendum : Non teneri. Quia non placent Deo ea, in quibus periculum prauitatis imminet: atqui hoc imminet operando cum dubio, an materia voti, iuramenti, aut promiſſionis ſit mala : ergo. Sic Suarez *lib. 4. de voto, cap. 6. n.* 13. & Sanchez *lib. 4. Decalogi,* (non, de matrim. vt leges apud Palaum) *cap. 5. num.* 32. & *cap. 6. num.* 6. Palaus *tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 3. *punct.* 12. *num.* 2. Qui *num.* 1. cum communi, benè aduertit, teneri vouentem in tali caſu, ſuperiorem (ſi poteſt) conſulere de honeſtate materiæ promiſſæ; & ab illo, ſi velit, diſpenſationem petere.

DISPVTATIO XLIV,

De malitia, & obligatione iuramenti, aut promiſſionis, præſtiti, abſque animo iurandi, aut ſe obligandi.

QVÆSTIO PRIMA.

Quibus modis poteſt fictio in iuramento, aut promiſſione reperiri.

RESPONDEO; Quod tribus. *Primò* namque poteſt quis iurare ſine animo iurandi. *Secundò*, ſine animo ſe obligandi, & *Tertio*, cum animo ſe obligandi, ſed ſine animo exequendi rem promiſſam. Conueniunt omnes. Legantur Sanch *lib. 3. Decal. cap. 6. & 10.* Palaus *tom. 3. diſp. 1. de iuram. pun. 8. & diſp. 1. de voto, pun. 3.* Fagund. *lib. 2. in Decal. c. 11.* Magiſter Prado *cap. 31. de voto, q. 1. à §. 3. & c. 32. de iuram. quæſt. 4.* & Suarez *tom. 2. de Relig lib. 1. de voto, cap. 3. à num. 2. & cap. 7. num. 2. & cap. 8. fine*, & alij mox citandi.

QVÆSTIO II.

An, qui non coactus, iurat falſum quid, ſine animo tamen iurandi; peccet mortaliter.

RESpondeo vt quid certum. *Primo.* Iurare aliquid falſum in iudicio, & contractibus, abſque animo iurandi, proculdubio eſt mortale. Quia in iudicio, eſt contra mandatum Superioris, & in contractibus, contra ius debitum parti contrahenti; & in vtroque caſu, contra reuerentiam, debitam diuino Nomini, cui præiudicatur falſi teſtificatione. Sic Palaus cum omnibus *pun. 8. citato, de iuram. num. 4.*

Reſpondeo *Secundò*, etiam, vt certum; iurare aliquid falſum, etiam extra iudicium, & contractus, ſine animo iurandi, ſemper eſt mortale. Quia in omni euentu fit grauis irreuerentia Deo, ex eo, quod tantum in apparentia, & ſolis verbis externis, in teſtem falſi inuocetur; Nomini-namque Dei ſumma reuerentia debetur. Sic communis. Caiet. 2. 2. *quæſt. 89. art. 7. ad 4.* Sotus *lib. 8. de iuſt. quæſt. 1. art. 7. in ſolut. ad 4. ver. in ſecundo autem membro.* Couarru. *de pactis. 1. p. §. 5. num. 2. & 3.* Aragon 2. 2. *quæſt. 89. art. 7. ad 4. concl. 6.* Petr. de Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 11. cap. 3. dubio 6.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 42. dubit. 8. num. 42. & 43.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 3. de iuram. cap 17. num. 3.* Quos omnes citat, & ſequitur Sanchez *lib. 3. Decal. cap 6. num. 9. & 10.* Bonac. *tom. 2. diſp. 4. quæſt. 1. pun. 7. num. 6.* Palaus *diſp. 1. de iuram. pun. 8. num. 4.* Trullench. *lib. 2. cap. 1. dub. 12. num. 6.*

QVÆSTIO III.

An etiam peccet mortaliter, qui iurat falſum, ſine animo iurandi; caſu quo coactus iuret.

NEgat tunc peccare mortaliter Leſſius *dubit. 8. cit. num. 43.* Vbi poſt propoſitam oppoſitam ſententiam, ita dicit: Itaque contraria ſententia videri poſſet non improbabilis, ſcilicet, non eſſe id peccatum mortale, ſi per iniuriam cogaris, & falſitas ſit penitus occulta: quia neque reipſa iuras falſum, cum non intendas Deum in teſtem vocare, ſed ſimulare; neque ſecundum prudentem æſtimationem, potes cenſeri iuraſſe falſum; tum quia falſitas eſt penitus ignota; tum quia iuſta cauſa erat alia mente iurandi: & in hoc caſu locum habere poſſet ſententia Panormitani, & Angeli, & aliorum, qui volebant, iuramentum metu expreſſum, non obligare ſub mortali. Hæc Leſſius.

Sed omnino oppoſitum Reſpondeo dicendum, nempe, adhuc in hoc caſu peccare mortaliter. *Tum* ob datam rationem. *Tum*, quia vt bene Palaus, ſi ſemel admittamus Deum ſimulatè inuocari poſſe in teſtem falſi, abſque graui peccato, finis iuramenti, qui eſt veritatis confirmatio, magna ex parte, imò penitus fruſtraretur: non igitur eſt concedendum. Sic ille, *loco citato, num. 4.* Qui bene aduertit, non eſſe idem dicendum de illo, qui cum aliqua reſtrictione mentali iurat, verum ſenſum faciendo, quia id non eſſet falſum iuramentum, vt infra dicemus. Idem docet Sanchez cum aliis *locis citatis*. Quamuis non ita benè citet Leſſium.

QVÆSTIO IV.

An item, peccet mortaliter, qui extra iudicium & contractus, iurat verum ſine animo iurandi?

AFfirmant aliqui DD. eo quod licet verum ſit quod iuratur, id tamen iuramentum eſt perniciosum, non ſolum Deo; cùm actu externo illius teſtimonium inuocetur; interno autem eius inuocationi diſſentiatur; verum etiam toti generi humano; cùm iuramento externo tollat finem, qui eſt verè adhiberi in veritatis confirmationem. Ita Caiet. *loco cit. art. 7. col. penul. verſ. Ad hoc dicitur.* Couarru. *loco cit. num. 2.* & Armilla. *V. Periurium. n. 3. in principio.*

Sed probabiliùs Reſpondeo: Tunc non peccare mortaliter, ſed venialiter tantum. Quia tali iuramento nec Deo fit grauis iniuria, nec homini: ergo ex nullo capite poteſt eſſe peccatum mortale. Antecedens probatur. Quia in primis, non fit grauis iniuria Deo; quia eſtò ſimuletur adduci in teſtem, adducitur in teſtem veritatis. Nec item fit grauis iniuria homini: quia ſupponimus grauiter inde non lædi. Erit ergo ſolum peccatum veniale, & graue, quando nulla legitima, & honeſta cauſa fieret: quæ eſt quædam fictio vim iuramenti eneruans. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 6. n. 9. & 10.* & penes illum, Sotus, Aragon, Petr. Ledeſma, & alij ſuprà *quæſt. 1.* adducti. Bonac. *num. 6.* Leſſius *num. 42.* & Palaus *num. 5.*

QVÆSTIO V.

An ad minus ſit mortale, iurare in iudicio, vel in contractibus, veritatem; ſine animo iurandi?

AFfirmant communiter DD. Quia qui ſic iurat, verè decipit iudicem, vel contrahentem in re graui: ergo. Sic Alcozer *in ſum. cap.* 13. *verſ. jurar con cautela,* ibi: *Pero ſi tomandole juramento fingio que juraua, y no dixo palabras de iuramento, peca mortalmente, ſi fue en manos de Iuez competente, ò ſobre algun contrato; por hazer injuria al Iuez, y à la parte; aunque no per ſer el juramento falſo, pueſque no jura.* &c. Sic ille. Et ex illo Sanchez *lib.* 3. *cap.*8. *num.* 2. Qui tamen limitat, dummodo inde, aut iudicio, aut contractui notabile damnum ſequeretur. Nec enim mortaliter peccaret, ſi nulla fraude, ſed reuerentia iuramenti ductus. & ſcrupulo, fingeret ſe iurare, ita vt aſtantes, & Tabellio intelligerent eum iurare. Quia cum in foro externo conſtet de eo iuramento, nullum damnum ſequitur iudicio, aut contractui: & ex alia parte integrè veritatem fatetur, nec aliquam fraudem molitur. Sic Sanchez ibi. Legatur etiam *cap.*6.*num.*9.

Ex his duabus limitationibus vnam ſolam recipit Palaus, *num.* 5. *citato*, nempe limitationem in contractibus, quia in his rarò notabile ſequi poteſt damnum (niſi iuramentum eſſet ad contractus firmitatem) cùm fictio, & ſimulatio non appareat, & æquè cogendus ſit iurans, ac ſi verè iuraſſet. At ſimulatio in iudicio, ſemper illi notabiliter præiudicat. Quia ſuperioris præceptum, non ſolum eſt de veritate dicenda ſed de dicenda ſub diuino teſtimonio: diludit ergo ſic iurans, grauiter iudicium, ſi diuinum teſtimonium omittat. Sic Palaus & benè.

QVÆSTIO VI.

An, qui iurat, habens expreſſum animum non ſe obligandi (quod ſolum in iuramento de futuro eſſe poteſt) peccet mortaliter ſemper.

AFfirmant communiter DD. eo quod, quoties deficit animus ſe obligandi, ex iuramenti religione, eſt mendacium iuramento firmatum: cum ſit falſa vocis ſignificatio, vt potè, quæ veram ſe obligandi intentionem ſignificat; quæ tamen non eſt. Ita Caiet. 2. 2. *quæſt.* 89. *art.*7. *ad* 4. D. Anton.2. *part. tit.* 10. *cap.*6. *caſu* 3. *fine.* Armilla *v. iuramentum, num* 14. & *v. periurium, num.*3. Tabiena *v. iurare, quæſt.*11. *num.* 12. Scotus 3. *ſent. diſput.*39. *quæſt. vnica, art.* 3. Nauarr. *in ſum. cap.*12. *num.*14. Couarru. *de pactis* 1.*p.*§.5. *num.* 3. & 4. *Decret.*2. *part. cap.*3.§. 5. *num.* 4. Leſſius *lib.*2.*cap.*42. *dub.*8. *num.*4. Suarez *tom.*2.*de Relig.lib.*3.*cap.*17.*num.*10. Bonac. *diſp.*4.*quæſt.*1.*pun.*7.*num.*6. & pro hac parte citat Palaus, vbi infra, Thomam Sanchez *lib.*3. *Decal. cap.*4.*n.* 10. & Bonacinam *diſp.* 4. *quæſt.*1. *pun.*7.*circa finem.* Sed ex his male citat primum; cum ibi nil de hac re tractet, & oppoſitum doceat locis mox citandis.

Sed probabilius Reſp. Non ſemper peccare mortaliter. Nam ille, qui iurat abſque animo iurandi, non ſemper peccat mortaliter: vt ſuperioribus quæſtion. eſt habitum: ergo neque ſemper peccabit mortaliter ille, qui iurat cum expreſſo animo non ſe obligandi: patet quia eiuſdem prorſus rationis ſunt, iuramentum factum abſque animo iurandi, ac iuramentum factum cum expreſſo animo non ſe obligandi. Quia eo ipſo, quod eſt animus non ſe obligandi, adeſt animus, non verè, ſed ore tenus, iurandi: ergo tale iuramentum, non eſt verum, ſed apparens; ſicut eſt iuramentum factum abſque animo iurandi. Sic tenet Sanch. *lib.*3.*cap.*6. *num.*7. & *cap.*10.*num.*8. Quem etiam pro hac parte citat, & ſequitur Palaus *diſput.* 1. *de iuram. punct.*8.*num.*7. vbi benè aduertit, quod ad iuramenti eſſentiam non requiratur expreſſus animus ſe obligandi, ſufficit enim ſi quis iurandi animum habeat; quia eo ipſo cenſetur voluntatem habere eorum, quæ neceſſario ad iuramentum requiruntur; niſi ea expreſsè excludat.

QVÆSTIO VII.

An, quando quis iurat habens animum iurandi, & ſe obligandi, non tamen implendi iuramentum, peccet mortaliter?

REſpondeo tanquam certum: Quod ſic. Quia vero iuramento promiſſorio deficit veritas de præſenti: quod eſſe mortale habes ſupra *diſp.*7. §.4.*quæſt.*25. & *ſequentib.* Legatur Sanchez *lib.*3. *in Decal. cap.*4. *num.*2. & 16. (non 26. vt inueni apud Palaum) Suarez *lib.*3. *de iuram. cap.*15. *num.*2. Sayrus *lib.*5. *cap.*4. *num.*17. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.*41. *dubit.*4. *num.* 18. & *dub.*8. *num.*42 Palaus *diſp.*1.*de iuram. pun.*8 *num.*2. & alij. Hæc de malitia horum iuramentorum, & promiſſionum. Videamus nunc de eorum obligatione; ſit ergo.

QVÆSTIO VIII.

An qui iurat, aut vouet, ſine animo & intentione iurandi, aut vouendi; obligetur tali iuramento, & voto?

REſpondeo tanquam certum: Non obligari. Quia certum eſt tale iuramentum, ſeu votum non eſſe verè talia, ſed ſolum quoad apparentiam: ergo ſic iurans, aut vouens, non manet obligatus, ſaltem ex vi, ac religione iuramenti, & voti prædicti. Sic communiter omnes. Legantur Sanchez *lib.*1.*de matrim. diſp.*9.*n.*3. & *lib.*3. *Decal. cap.*10. *num.*4. & *lib.*4.*cap.*1.*n.*24. Nauarr. *cap.*12.*num.*27. Suarez *lib.* 1. *de voto, cap.*3.*à num.*3. Palaus *diſp.*1. *de voto, pun.*3. *num.*2. Qui non benè, ſolùm veriorem vocat hanc partem: cùm certa ſit apud omnes.

QVÆSTIO IX.

An item obligetur iuramento, aut voto, qui iurat aut vouet verè; ſed cum animo expreſſo non ſe obligandi?

NEgant tunc deobligari iuramento tali, aut voto, multi Doctores. Quia iuramentum, & votum, quæ ſunt verè talia, ex natura ſua, & ex iure diuino habent vim obligádi, iuxta illud Pſalmi 75.

vouens

Digitized by Google

vouete, & reddite Domino Deo veſtro: at qui iotar, & vouet, vera intentione inraodi, & vouendi, etiam ſine aoimo expreſſo ſe obligandi, verum facit iurameotum, & verum emittit votum: ergo verè maner illis ligatus & obligatus. Ita Caiet. 2.2.q.89. *art. 7. ad 4.* Sotus *lib.7. de iuſt. quaſt.1. art.2. & lib.8. quaſt.1. art.7. ad 4. verſ. At verò profectò.* Couarru. *de pactis 1.p.§.5.num.2.* Gutierrez *lib.2. cap.22. num.31.* & alij apud Sanchez ioſra citandum. Ita etiam Prado *cap. 32. de iuram. quaſt.4. num.4.* vocans hanc (ſed malè) communem, & veram ſententiam.

Sed probabilius Reſpondeo, etiam in hoc caſu deubligari. Quia, qui iurat, aut vouet, expreſsè cum animo non ſe obligandi, verè habet expreſſum animum non promittendi, ſeu vouendi, cùm promiſſio nequeat abſque obligatione ſubſiſtere: ergo in tali caſu, non verè, ſed ſolum cum apparentia iurat aut vouet: ergo tali iuramento aut voto (cum verè talia non ſint, noo obligatur. Sic Sanchez *lib.1. de matrim. diſp.9. num.5. & lib.3. in Decal. cap.10. num.8. & lib.4. cap.1. num. 27.* Azor *1. part. lib.11. cap.13. quaſt.9.* Leſſius *lib.2. de iuſt. cap.40. dubit.1. num.6.* Bonac. *tom.2. diſp.4. queſt.2. pun.1. num.12.* Valentia 2.2. *diſp.9. quaſt.6. pun.1.* Henriquez *lib.11. cap.13. num.2.* Trullench *lib.2. in Decal. cap.1. dub.10. num.3. & cap.2. dub.1. n.12.* Suarez *tom.2. de Relig. lib.1. de voto, cap.3. num.12.* Palaus *diſp.1. de voto, pun.3. num.2.* Qui addunt, hanc doctrinam procedere, ſiue vouens conſcius ſit naturæ voti, ſiue non.

QVÆSTIO X.

An item deobligetur iuramento, & voto, qui iurat, aut vouet abſque expreſſa intentione, aut voluntate, ſe obligandi?

RESpondeo affirmatiuè etiam tunc deobligari: quia etiam ſic iurans, aut vouens, cum non habeat expreſſam inteotionem ſe obligandi, oon obligatur tali iuramento, aut voto; cum hæc in tantum obligent, in quantum iurans, & vouens intendunt ſe obligare. Ita Sanchez *cap.1. cit. num.26.* Syluest. Nauarr. & Leuſſius, quos citat, & ſequitur Bonacina *loco cit. num.13.*

Sed probabilius, Reſpondeo in tali caſu, manere obligatum tali iuramento, aut voto. Quia cenſendus eſt promittere voluiſſe, voluntate & intentiooe accommodata, & qualem habent rectè promittentes, in quo caſu, etiam Sanchez ſentit nobiſcum, eo qood tunc (inquit) implicitè, & virtualiter ſe obligare volunt tali modo iurantes, aut vouentes. Sic Suarez *lib. 1. de voto, cap.3. num.9.* Sotus *lib.7. de iuſt. q.3. art.2.* Palaus *loc. citat. n.2.*

QVÆSTIO XI.

An deobligetur iuramento, & voto; qui iurat, aut vouet, animo promittendi, & ſe obligandi; non tamen implendi rem promiſſam?

AFfirmat Valentia 2.2. *diſp.6. queſt.6. pun.1. verſ. Si autem dicatur,* eo quod exiſtimet in tali caſu, non dari verum iuramentum, aut votum, ſed fictitium. Quia putat ad votum, ſeu iuramentum promiſſorium, tria eſſe neceſſariò requiſita, nempe; deliberationem voluntatis, promiſſionem, & propoſitum, non tantum ſe obligaodi, ſed exequeodi rem promiſſam: ergo. Ita Valentia, dicens, ſuam ſententiam eſſe communem, ſed malè.

Vnde longè multo probabilius, imo vt mihi certum Reſpondeo; & peccare mortaliter taliter vouentem, ſeu iurantem, & obligatum manere tali voto, aut iuramento. *Prima pars*, vt certa, manet probata *quaſt.7. Secunda verò* probatur. Quia longè multo probabilius eſt, & mihi certum, poſſe dari verum iuramentum, & votum, abſque animo, & voluntate exequendi rem promiſſam. Sic Sanch. *lib.1. de matrim. diſp.9. num.2. & lib.4. Decal. cap.1. num.23.* Azor *lib.11. inſtit. moral. cap. 4. quaſt.21. & cap.13. queſt.9.* dicens id eſſe certum. Gutierrez *lib.2. canon. qq. cap.22. num. 36.* Leſſius *lib.2. de iuſt. cap. 40. dubit.1. num.7.* Suarez *lib.1. de voto, cap 4. num.3.* addens nullum alium Authorem inueniſſe, qui in terminis, ſententiæ Valentię patrocinaretur. Bonac. *tom.2. diſp.4. queſt.2. pun.2. num.14.* & apud illum Reginald. *num.262.* Filliuc. *tract.26. cap.1. queſt.2. num.7.* & Layman *lib.4. tract.4. cap.1. num.2.* Palaus *diſp.1. de voto, pun.3. n.4.* Trullench *lib.2. cap.2. dub.1. n.14.* Raph. de la Torre *diſp.6. num.4.* Barthol. à S. Fauſto *lib.1. Theſauri, queſt.17.* Prado *cap.31. de voto, queſt.1. §.3. num. 9.* & alij communiter.

DISPVTATIO XLV.

De iuramento amphibologico, ſeu æquiuoco.

§. I.

De iuramento facto cum amphilogia ſenſibili.

QVÆSTIO PRIMA.

An, iurans committat mendacium, & conſequenter periurium, quando profert verba duplicem ſenſum habentia, alio ſenſu, quàm audiens intelligat?

RESPONDEO, nec committere mendacium, nec conſequenter periurium. *Tum*, quia ſic iurans non it contra mentem. *Tum etiam*, quia alias nunquam liceret vti verbis duplicem ſignificationem habentibus. Sic communis. Bonac. *tom.2. diſp.4. quaſt.1. pun.12. num.1.* Trullench *lib.2. Decal. cap.1. dub.15. n.1.* Raph. de la Torre 2.2. *quaſt. 89. art.3. diſp.4.* Layman *lib.4. tract.3.* Reginald. *lib.24. cap.1. sect.4. num.9.* Acacius March. *v. iuramento. reſol. 159. num.2.*

QVÆSTIO II.

An igitur, ſit licitum alicui abſque iuſta cauſa, iurare cum æquiuocatione, alio ſenſu, quàm intelligat audiens?

AFfirmandum ex nuper dictis videtur: Quia ſic iurans, nec mendax inuenitur, nec periurus: ergo licitum erit illi dicta formâ iurare.

Sed vt certum Reſpondeo minimè eſſe illi licitum, ſed culpam & peccatum committere. Quia communis hominum conuerſatio poſtulat, vt verbis eo modo vtamur, quem audientes communiter percipiant, alioquin certitudo omnium ſermonum, & commercium inter homines tolleretur; multiſque dolis aperiretur aditus. Vnde

Ad rationem dubitandi bene reſpondet Valentia, quod licèt hoc non ſit peccatum mendacij, nec malitiam contineat contra præceptum non mentiendi; eſt tamen peccatum omiſſionis, contra præceptum affirmatiuum veritatis, obligans ad dicendam determinatam veritatem, iuxta ſenſum communem, niſi aliqua iuſta cauſa perſuadeat vti verbis amphibologicis. Sic Valentia 2.2. *diſput.* 5. *quæſt.* 12. *pun.* 1. & ex illo Bonac. *loco cit. num.* 2. Trullench *eod. num.* 2. & antea D.Thom. 2.2. *q.* 109. *art.* 1. *ad* 3. *& art.* 2. *ad* 4. *& art.* 3. *ad* 1. Ægidius *de fide diſp.* 10. *dub.* 3. *concl.* 1. *num.* 47. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 9. *num.* 46. *&* 48. Axor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 4. *quæſt.* 5. Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 10. *n.* 10. *& cap.* 11. *num.* 6. Sayrus *lib.* 5. *Clauis, cap.* 2. *n.* 41. Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 6. *num.* 16. Palaus *diſputat.* 1. *de iuram. pun.* 7. *num.* 2. Prado *cap.* 32. *de iuram. quæſt.* 4. §. 2. *num.* 11. *&* 13. Mareh. *loco cit. num.* 2. Layman *loco citato*, & communis.

QVÆSTIO III.

An ad minus, ſit licitum, interueniente iuſta cauſa, vti æquiuocatione, aut verbis amphibologicis, & iurare alio ſenſu, quàm alter intelligat?

REſpondeo vt certum: Quod ſic. Quia defectus iudicij, qui in tali iuramento eſſe poterat, ceſſat, interueniente iuſta cauſa ſic occultandi veritatem. Sic S. Auguſt. *lib. contra mendac. cap.* 10. *&* S. Thomas 2.2. *quæſt.* 40. *art.* 3. *& q.* 71. *art.* 3. *ad* 4. vbi generaliter docet, eſſe licitum, veritatem occultare prudenter ſub aliqua diſſimulatione. Sic etiam Nauarr. *cap. Humana aures* 22. *quæſt.* 5. *in quæſt.* 2. *num.* 12. *& in ſum. cap.* 12. *n.* 9. *&* 19. Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 10. *n.* 4. Valentia *loc. cit. diſp.* 6. *quæſt.* 7. *pun.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *dub.* 9. *num.* 47. Bonac. *loco cit. num.* 4. Palaus *pun.* 7. *cit. num.* 4. & alij, addentes, id eſſe verum, tametſi non rogatus quis iuret, ſed hoc infra latiùs, *quæſt.* 7. *&* 8.

QVÆSTIO IV.

An, ſit mortale, iurare cum æquiuocatione, & amphilogia ſenſibili; ita vt audiens non intelligat, caſu, quo non adſit iuſta cauſa?

AFfirmant communiter Doctores. Quia inquiunt, eſt contra præcipuum finem iuramenti, qui eſt, veritatem determinatam teſtificari: ergo. Ita, apud Sanchez, Nauarr. *cap. Humana aures.* 22. *quæſt.* 5. *in quæſt.* 3. *num.* 6. *& in ſum. cap.* 12. *num.* 8. *&* 13. Toletus *lib.* 4. *ſum. cap.* 21. *n.* 9. Sayrus *lib.* 5. *clauis. cap.* 4. *num.* 21. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit* 9. *num.* 46. Philiarc. *de offic. ſacerd. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. Ludou. Lopez 1. *p. cap.* 42. *col.* 5. *verſ. Doloſè iurans.* Sed certè ex his Leſſius, in oppoſitum videtur ire, *num.* 48. (non 98. vt leges apud Dianam) vbi ita ait: Quod ſi tali orationi, cùm iuſta cauſa non ſubeſt, addatur iuſiurandum, vt ſi iures: *Principem eſſe in oppido*, intelligendo, *pictum*, ioci cauſa, erit graue peccatum: quia eſt magna irreuerentia, ſuis iocis Deum teſtem adhibere. Fortè tamen non erit mortiferum, ſi ſcandalum abſit: nam reuera non eſt periurium, cum id, quod iurare intendis, falſum non ſit. Quia tamen falſum eſſe exterius videtur, in foro externo periurium eſſe præſumeretur. Hæc Leſſius. Quare Palaus, expreſsè illum pro oppoſita parte citat. Tenent etiam hanc ſententiam vt communiorem, & probabiliorem Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 1. *dub.* 15. *num.* 15. licet contrariam admodum probabilem dicat; immò in ſummario illam manifeſtè ſequitur dum dicit: *Iurans ſine cauſa, Regem eſſe in aula, intelligendo, pictum; non peccat mortaliter.* Ita ille. Qui non ita bene citat Dianam pro hac ſententia, vt infra videbis *quæſt.* 12.

Sed his non obſtantibus probabilius Reſpondeo non eſſe mortale iurare, abſque neceſſitate, cum æquiuocatione, & amphilogia, ſecluſa iniuſtitiæ, aut alia extrinſeca circunſtantia, quæ ex tali modo iurandi poſſet oriri. Ratio eſt: quia tali iuramento non deficit veritas, vt ſupra *q.* 1. eſt habitum: ſed ſola diſcretio, ſeu iudicium, eo quod diuinum teſtimonium, non debeat abſque neceſſitate his amphilogiis immiſceri: atqui defectio diſcretionis, ſolum conſtituit veniale, vt ſupra *diſp.* 7. *quæſt.* 19. eſt habitum: ergo.

Ad fundamentum contrarium dicendum eſt, quod licèt ſic iurans faciat contra finem præcipuum iuramenti, eſt tamen in materia leui, ac proinde non peccat mortaliter. Sic Caiet. 2.2. *quæſt.* 89. *art.* 7. *ad* 4. *dub.* 2. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 8. *& cap.* 21. *num.* 5. *&* 6. vbi ſolùm dicit id peccatum eſſe mortale quando iniuſtitia miſcetur. Bonac. *diſp.* 4. *in Decal.* (non *de legib.* vt leges in Diana) *pun.* 12. *num.* 9. Filliuc. *tract.* 25. *cap.* 11. *num.* 331. Quos citat, & ſequitur Diana 2. *p. tract.* 15. *reſol.* 25. Quibus addo Palaum *diſp.* 1. *de iuram. pun.* 7. Magiſtrum Pradum *cap.* 32. *de iuram. quæſt.* 4. §. 2. *num.* 12. Candidum *diſp.* 26. *art.* 3. *dubio* 4.

QVÆST

QVÆSTIO V.

Quænam ſit cauſa iuſta vtendi amphilogiis, & æquiuocationibus, in iuramentis?

Reſpondeo dicendum, quod cauſa iuſta erit neceſſitas, aut vtilitas corporis, aut honoris, aut rerum familiarium: vel quilibet alius virtutis actus, ita vt veritatis occultatio cenſeatur tunc expediés, ac ſtudioſa. Sic ex Nauarro, Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 19.* Bonac. *diſp. 4. q. 1. pun. 1 a. n. 2. fine*, addens, etiam eſſe iuſtam cauſam, interrogationem iniuſtam factam illi, qui amphilogicè loquitur. Baſſeus *iuramentum 3. num. 10. fine.* Diana 2. *p. tract. 15. reſol. 25. in principio.* Palaus *diſputat. 1. de iur. pun. 7. num. 4.*

QVÆSTIO IV.

An ſit iuſta cauſa vtendi æquiuocatione, & amphilogia, iocus honeſtus, etiam caſu quo id fiat cum iuramento?

Affirmare videtur Sotus *de tegend. ſecreto, mem. 3. qu. 3. fine.* Vbi ait, non eſſe culpam, amphilogiis vti ioco, & in ridiculis.

Sed clariùs Reſpond. Eſſe iuſtam cauſam vtendi amphibologia, & æquiuocatione, iocum aut honeſtum ludum; dummodo id fiat ſine iuramento. Quia vt benè Sanch. tunc honeſtus ille ludus, recreationis iuſtæ cauſâ exercitus, honeſtum reddit amphilogiæ vſum: ſecus eſt, ſi adeſſet iuramentũ; quia tunc manifeſta eſſet culpa, propter vanam, & indiſcretam diuini Nominis vſurpationem; quamuis, iuxta ſuperius dicta, ſola eſſet venialis. Sic Sanch. *lib. 3. Decal. cap. 6. num. 2 a. fine.* Qui in hunc ſenſum explicat Sotum, quaſi ſentientem eſſe licitum ioci cauſa vti amphibologia, quando abſque iuramento id fit. Sic etiam Candidus *loco citato.*

QVÆSTIO VII.

An etiam, ſit iuſta cauſa iurandi amphibologicè, quod quis importunè rogetur ab aliquo priuato ad iurandum?

Affirmat Nauarr. in cap. *Humanæ aures, in quæſt. 3. num. 10. & in ſum. cap. 1 a. num. 8.* & Toledo *lib. 4. ſumm. cap. 2 1. num. 9.* vbi ait: poſſe dictum vti æquiuocatione, maximè cùm rem celare expedit, & priuatus importunè interrogat petens iuramentum.

Negat Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 20.* dicens, quod, ſi aliàs non ſit iuſta cauſa occultandæ veritatis, minimè queat quis, ob importunas preces alterius, iurare amphibologicè. Sic etiam tenent apud illum, Sylueſt. *iuramentum 3. quæſt. 2.* Valentia 2. 2. *diſputat. 5. quæſt. 13. punct. 2.* Suarez *lib. 3. cap. 10. num. 10.*

Sed probabilius Reſpondeo cum Nauarro, eſſe quidem iuſtam cauſam, quod rogetur quis vt iuret. *Tum*, quia reſpondens alteri non obligatus, minimè obligatur reſpondere ad ipſius mentem: ergo poteſt reſpondere amphibologicè, & cum æquiuocatione. *Tum* etiam, qoia, vt ſtatim dicemus, vrgente aliqua neceſſitate, aut alia honeſta cauſa, poteſt quis non rogatus amphibologicè iurare: ergo rogatus ſine alia cauſa poterit.

QVÆSTIO VIII.

An, quando quis à nemine rogatus, ſe ad iurandum offert, poſſit amphibologiis vti?

Negant abſolutè, apud Sanchez, Syluester, Nauarr. Suarez & Toledo, citati. Sayrus. *lib. 5. cap. 4. num. 21.* & Leſſius *lib. 2. cap. 42. dub. 9. num. 46.*

Sed clariùs Reſpondeo: Non poſſe; niſi aliàs neceſſitas, aut vtilitas vtendi amphibologiis cogat iurantem. Quia ſi hæc illum cogunt, parum refert, ſiue rogatus, ſiue non rogatus quis iuret: eo vel maximè, quod ſæpe occaſio ſe offerre poſſit, qua valde expedit cuiquam ſe ſponte ad ſic iurandum inuitare: vt ad placandum proximum, vel ad reſtituendam famam iniuſtè ablatam, &c. Sic Sanchez *loco cit. num. 21.* & penes illum, Philiarcus *de offic. ſacer. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 14.* & alij. Bonacina *diſputat. 1. punct. 12. num. 5. verſ. Quartò.* Palaus *pun. 7. cit. num. 4. fine.* Trullench. *lib. 2. cap. 1. dubit. 15. num. 13.* Candidus *diſquiſ. 26. art. 3. dubit. 1. dicto 3.* vbi citat pro ſe Bannez 2. 2. *quæſt. 62. art. 2. dubit.* 8. *concl.* 3. & Sayrum *lib. 11. cap. 4. numero 27.*

---

§. II.

De iuramento facto cum amphibologia mentali.

QVÆSTIO IX.

Quænam dicatur, & ſit amphibologia mentalis?

Reſpondeo dicendum, quod mentalis amphibologia ſit, & detur tunc, quando exteriora verba præciſè ſumpta non habent ſignificationem propriam, & completam, in quâ verum ſenſum efficiant: quia diſtrahuntur à propria ſignificatione per aliquam reſtrictionem, non voce prolatam, ſed interius conceptam; v. g. ſi quis voce dicat, *non comedi talem rem*, & interius ſubintelligit, *hodie*, vel, *vt tibi dicam*, &c. Sic Suarez *lib. 3. de iuram. cap. 10. num. 1.* Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 6. num. 15.* & omnes.

QVÆSTIO

QVÆSTIO X.

An, poſſit quis aliquando, vti amphibologia, ſeu reſtrictione mentali, abſque mendacio?

NEgant multi Doctores. Et probant primò ab inconuenienti. Quia ſi vti reſtrictione mentali, non ſit mentiri, magnus aditus multis incómodis pateficeret in communi hominum conuerſatione: tolleretur enim omnium ſermonum certitudo, ac ſubinde omne commercium, omnis humana ſocietas, & ſecuritas, omniaque dolis paterent, ſi quando quis interrogatur, poſſit abſque mendacio vti reſtrictione mentali in reſponſione quam tribuit.

Secundò, quia qui ſic loquitur, verè mentitur, cùm non conſonet os menti; patet, quia verba, quæ profert, ſunt abſoluta, mens verò minimè: ergo. Et ideo ita tenent apud Sanchez, Palud. *in 4 d.21. quæſt.3. art.3. num.39.* Caiet. 2.2. *quæſt. 89. art.7. verſ. Ad hoc dicitur.* Sotus *lib.5. de iuſt. qu.6. art.2. concl.7. & lib.8. quæſt.2. art.7. & de ſecreto, mem.3. q.3. concl.1.* Alcozer *in ſum cap.13. verſ. iurar. con cautela,* Azor *tom. 1. lib.11. cap.4. q.5.* Aragon 2.2. *q.69. art.2. & q.89. art.7.* Petr. de Ledeſma *tom.2. tract.8. cap.24. poſt 6. concl. dub.2. dicto 3.* Ludon. Lopez *1 p. cap.42. col.7.* Quibus addi poſſunt Raph. de la Torre *2.2. tom.2. q.98. art.3. diſput.4. concl.2.* Malderus *opuſc. de reſtriction. mentalib. cap.4. &* 10. Syluius *in 2.2. q.89 art.7. qu.2. concl.5.* Rebellius *part.1. lib.4. q.10. n.2.* Layman *lib.4. tract.3 cap.13. n.7. & cap.14. n.8.* Ægid. *de actib. supernat. diſp.10. dub.3. n 40.* Cydonius *contra Epiſtolam Iſaaci Caſauboni, c.5. &* 8. Quos omnes pro hac parte addit Diana. Quibus adduc ego addo Card. Lugum *de fide, diſp.4. ſect.5. num.* 62. & Ripaldam ibidem, *num.68. diſput.4.* Thom. Hurtad. *tom. 2. tract 7. de reſtrict. mental. cap.2. reſol. 1. & tom. 3. de vero Martyrio, ſect.9. &* 10. Pradum *cap.32. de iuram. quæſt.4. §.3.4.5. &* 6.

Sed æquè probabiliter, imo, & probabilius, Reſp. dicendum, quod optimè poſſit quis vti aliquando, ſine vllo mendacio, mentali reſtrictione: ſic ex Nauarro, docet Suarez *lib.3. de iuram. cap.10. à n.2.* vbi *num.4.* ita ait: Hæc ſententia practicè ſecuriſſima, & in rigore vera eſt: dummodo non ad libitum quis loquatur, & reſtrictionem concipiat proportionatam verbis, & materiæ, de qua tractatur, vel ſaltem, quæ ſi voce exprimeretur, & cum alia parte orationis cóiungeretur, congruum, & verum ſenſum efficeret, ex quo apta, & cõueniens reſponſio reſultaret. Sic ille ex Nauarro *in cap. Humanæ aures, q.1. & in cap. inter verba, concl.6. coroll.65. à num.398. & in Man. cap.12. nu.9. &* 19 *& cap.18. n.61. & cap.25. n.43.* vnde non bene Prado *loco cit. §.3. n.27.* refert Suarium, quaſi dubitanter ſentientem hanc partem. Tenent item hanc ipſam, Sanch. *lib.3. Decal. cap.6. n.15.* vbi præter Nauarrum, & Suarium, citat etiam pro illa Angelum, *iuramentum 5. num.8. caſu 9.* & Syluestrum *iuramentum 5. q.7.* docentes, non eſſe periurium, qui coactus iurare ſe aliquid facturum, mente concipit, *ſi licitè potuero, vel ſi debuero, vel aliquid ſimile*; & ita addunt, non ſolum non teneri poſtea, ſed etiam, nec mentiri de præſenti. Citat etiam Valentiam 2.2. *diſp.5 qu.13. punct.2. & tom.4. in 3. part. diſputat.7. quæſt. 13. punct. vnico.* Toletum *in ſum. lib.4. cap.21. num.9.* Rodrig. *de ordine iudiciario, cap.10. n.4. & com.1. ſum. cap.191. num.7.* Leſſius *lib.2. cap.42. dubit.9. num.40.* Salonium 2.2. *quæſt. 69. art.2. controu. 11. in quarta ratione ad 1. & 5.* & Philiarcum *de offic. ſacerd. tom.1. part.2. lib.3. cap.14.* His addi poſſunt Filliucius *tract. 25. cap. 1. num.* 236. Reginaldus *lib.24. cap.1. num.* 10. Peſantius *in 2.2. quæſt.70. art.4. diſputat. 1.* Stephan. Emonerius *diſput. de verit. cap.9. & ſequent.* Quos refert & ſequitur Diana *part.1. tract.15. Reſol.25. & part.3. tract.6. reſol.30. verſ. ſed ego.* Rurſus tenent noſtram ſententiam Bonac. *tom. 2. diſput.4. quæſt.1. punct.12. num. 4. per totum.* Trullench *lib. 2. Decal. cap. 1. dubit.15. à num.3.* Palaus *de iuram. diſputat. 1. punct.7. à num. 3.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.11. à num.16.* Acacius March. de Valeſco, *tom.2. ſum. v. iuramento, reſol. 159. num.4. &* 5. Candidus *diſquiſ. 26. art. 3. dubit. 1.* Saytus *lib.5. cap.4. à num.22.* Layman *cap. 13. citato, num.5.* Malletus *tom.2. Malleatione 3. Bractea* 13.

QVÆSTIO XI.

An, quoties licitum eſt vti reſtrictione mentali; toties licitum ſit, etiam iuramento vti?

REſpondeo quod ſic. Sic Leſſius *lib.2. cap.42. dubit.9. num.* 48. per hæc verba: Ex his patet, quotieſcumque licitum eſt vti oratione ambigua, vel tacita reſtrictione, licitum etiam eſſe, vti iuramento, ſi neceſſitas, vel notabilis cauſa poſtulet. Nunquam tamen licitum eſt, vti hoc artificio orationis, niſi quando iuſtè poſſumus veritatem occultare, vt ſi aliquod malum, vel incommodum aliter non poſſit auerti. Si abſque iuſta cauſa fiat, eſt abuſio orationis, contra virtutem veritatis, & ciuilem conſuetudinem, ac proinde eſt peccatum; etſi propriè non ſit mendacium. Hæc Leſſius. Quem ſequuntur Palaus *punct. 7. citato num. 6. verſu Denique.* Trullench. *lib. 2. Decal. cap.1. dub.15. num.3.* Malletus *loco citato, Bractea* 13. vbi in fine ſic ait: Toties, quoties datur iuſta cauſa vtendi æquiuocatione vel ad euitandam mortem, vel ad ſaluandas res proprias, vel alia ſimili cauſâ, non eſt periurium illi qui vtitur æquiuocatione in iurando cum reſtrictione mente retenta.

Quænam autem ſint iuſtæ cauſæ vtendi amphibologiâ, ſeu reſtrictione mentali, habes ſupra §.1. *quæſt.5. & ſequent.*

QVÆSTIO XII.

An ſit mortale, iurare cum reſtrictione mentali, abſque iuſta cauſa?

AFfirmant omnes pro prima ſententia *qu.10.* adducti, inter quos Prado expreſsè *loco citato, §.4. num.* 36. Affirmantquè, apud Dianam, Leſſius *lib.2. cap. 42. dubitac.9. num. 46.* Toletus *lib. 4. cap.21. num.9. notab.1.* Saytus *in claui Reg. lib.5. cap.4. num.* 21. & Philiarcus *de offic. ſacerd.*

tom.1.

tom.1.par. 2.lib.3.cap.14 Quorum ſententiam ipſemet Diana, communiorem, & probabiliorem dicit *par.3.reſol.30.fine*, & eum ſequutus Trullench *lib.2.Decal.cap.1.dub.15.num.15.*

Sed probabiliùs Reſpondeo, non eſſe mortale, ſed veniale tantum (ſecluſa iniuſtitia, aut extrinſeca alia cauſa) iurare cum reſtrictione mentali abſque iuſta cauſa. Quia in huiuſmodi iuramento, ſola deficit diſcretio, ſeu iudicium, cuius defectio ſolum conſtituit veniale, vt habitum eſt ſupra *q.4.* Sic Sanchez, Bonac. & Filliuc. citati ſupra *quaſt.4.* Quos ſequutus fuerat Diana *2. part. tract. 15. reſol.15.* dicens illorum ſententiam eſſe veram, licèt poſtea, oppoſitam probabiliorem dicat. Sic etiam tenent Caiet. *2.2.q.89. art.7.* Candidus *diſquiſ. 26. art.3.dubit.4. & 14.* Vbi citat Leſſium, *numero 46. citato* à Diana pro contraria parte, & certe bene. Nam ibi noſtram tenet ſententiam, & *num. 48.* in illam tendit: Eamque, vt æquè probabilem defendit Acacius March. *tom. 2.ſum. v. iuramento, reſol.359.num 6.*

§. II.

Specificantur aliqui caſus, contra Authores primæ ſententiæ quæſtionis 10. in quibus, licitum eſt vti reſtrictione mentali.

QVÆSTIO XIII.

An veniens è loco, qui falsò putatur peſte infectus, & interrogatus, an ex tali loco veniat; poſſit cum iuramento reſpondere, ſe ex eo non venire, addendo tacitè, vel mente, hodie, vel vbi ſit peſtis, &c.?

NEgant Authores *quaſt. 10.* adducti pro prima ſententia, & præcipuè Ludou. Lopez *1.p.inſtruct.conſc. cap. 42.* apud Sayrum infra.

Sed probabiliùs Reſpondeo poſſe. Quia verè iurat attendendo ad præcipuam intentionem cuſtodum interrogantium. Sic Silueſt *iuramentum 3.q.2.* Nauarr. *in ſum.cap.12.num.19.* Toledo *lib. 4. ſum. cap.22. num.9.* Azor *tom.1.lib. 11. cap. 4.quaſt. 5.* Suarez *lib.3. de iuram.cap.9. num. 7.* Sayrus *lib. 5. Clauis Reg.cap.4.n.22* Leſſius *lib.2.cap.42. dubit.9. num. 47.* Sanchez *lib.8. Decal.cap.6.num.35.* Bonac. *diſp.4.q.1.pun.12.nu.4.verſ.tertiò.* Filliuc. *tract. 40. cap.2 q.7.n.31* Palaus *diſp.1.de iuram.pun.7.nu. 6. verſ.Decimo.* Candid. *diſquiſ.16.art.3.dubit.7.* Diana *tom.3.tract.6.reſol. 30.verſ. Duodecimò.* Trullench *lib.2.cap.1.dub.15.num.6.* Villalob *tract.36. diff.6. num.8.* Qui addunt idem dicendum, caſu, quo veniens, ex loco peſtilenti, moraliter certus ſit, nec ſe, nec aliquid ſui peſte infectum eſſe; poteſt enim iurare, inde non venire, intelligendo tacitè, ita vt aliquid mali ex loco peſtilenti contraxerit.

QVÆSTIO XIV.

An Religioſi & Clerici venientes ex loco verè peſtilenti, ac de hoc rogati ab vrbis cuſtodibus; teneantur ad iuramentum præſtandum, & veritatem dicendam?

NEgandum videtur, eo quod cuſtodes exigentes iuramentum ſint laici, quibus clerici non ſunt ſubiecti: ergo non licitè id poſſunt exigere.

Sed vt certum Reſpondeo teneri ad iuramentum præſtandum & veritatem dicendã, iuxta intentionẽ ſanam remotam, vel propinquam petentium (Et ideo poſſunt cum reſtrictione mentali ſicut & alij laici, ſi cauſa ſubſit) Quia id non expoſcitur ab eis abſolutè, aut vi, ſed ex ſuppoſitione quod velint vrbem intrare. Sic Silueſter *iuramentum 3.q 2.prope finem*, & *v. Mendacium, fine*, Sanchez *ex illo, n.35. citato, fine*, & Palaus *loco citato*, vbi aduertit id docere Bonac. ex Silueſtro; ſed non docet ille, ſed Sanchez. Sic etiam Candidus *diſquiſ.26. art. 3. dubit.8.*

QVÆSTIO XV.

An ſi Clericus, aut alius exemptus probabiliter à gabellæ ſolutione, interrogetur, an portet talem, vel talem rem; poſſit iurare abſolutè, non portare?

REſpondeo probabiliùs poſſe iurare talem rem non portare; intelligendo, non ita portare, vt gabellam debeat; ne ſi fateatur portare, iniuſtè cogatur gabellam ſoluere. Sic Silueſt. *v. mendacium, q. 6.* Anton. *p.2.tit.10.cap.1. §.1.* Suarez *lib.3. de iuram.cap.9.n.7.* Sanchez *lib.3. Decal.cap.6.nu. 32. prope finem.* Azor *lib.11.cap.4.q.5.* Filliuc. *tract. 40. cap.2.q.6.n.47.* Bonac. *diſp.4.q.1.pun.12.num.4.verſ. Nonò*, Palaus *diſp.1.de iuram.pun.7 n.6 verſ. Quintò.* Candidus *loco cit. dub. 9.* Diana *p. 3. tract. 6. reſol.30.verſ. Et ideo dico primò.* Trullench *lib. 2. Decal.cap.1.dub.15.ſub num.10.*

QVÆSTIO XVI.

An habens iuſtam, vel probabilem cauſam occultandi fiſco, vel creditoribus aliqua bona: poſſit vti reſtrictione mentali, iurando, ſe non occultaſſe?

REſpondeo probabiliùs, poſſe. Sic Sanchez *loco cit. numero 31.* per hæc verba: Quinto deducitur: eum, cui licitum eſt aliqua bona abſcondere, eo quod illis ad vitam ſuſtentandam egear, ne à creditoribus capiantur, & ſic cogagatur mendicare, poſſe rogatum à Iudice, iurare, ſe nulla bona abſcondita habere. (Atque

idem poſſunt iurare id ſcientes, dummodo ipſis conſtet, licitè eum abſcondere ad hunc finem)intelligendo ſecum, non habere bona abſcondita; quæ iudici manifeſtare teneatur. Hæc enim eſt intentio illius interrogationis. Sic ille Et ex illo Bonacina *pun.12.cit.num.4.verſ. Quintò* (non 3. vt legi apud Palaum) Candidus *loco cit.dubit.10.*ex D.Thoma *2.2.q.89.art.7 ad 4.*& Bannez *q.69. art.2 d.penult.* Palaus *loco citato*, verſ. *octauo.* Diana *loco cit.verſ. octauò.* Trullench *loco cit.num.7.*

QVÆSTIO XVII.

An ſi debitor pauper, præ paupertate excuſetur à debito tunc ſoluendo, & exactor illum premat, vt ſtatim ſoluat; poſſit à iudice interrogatus, iurare illas pecunias non accepiſſe?

RESpondeo probabilius: poſſe. Quia iudex ad eum effectum interrogat, vt cogat ſtatim ſoluere: quare negans ſe accepiſſe, intelligendo, ita vt ſtatim debeat ſoluere, verè ad debitam iudicis mentem reſpondet. Sic Sanchez *numero 32.* Trullench *ſub.num.10.* Diana *reſol.30. cit. verſ. Decimotertiò.*

QVÆSTIO XVIII.

An qui numos mutuo acceptos ſoluit; poßit in iudicio negare, ſe illos accepiſſe?

RESpondeo probabilius: poſſe, iurare non accepiſſe, intelligendo, ita vt teneatur illos ſoluere. Sic Azor *lib.11.cap.4.q. 5. in ſecunda regula,* ibi: Si Titius mutuo accepit à Caio centum, & ea integrè ſoluit, iniquè tamen in iudicio conuenitur, & rogatur ſimpliciter, acceperit nec ne mutuo à Caio centum; iurare poteſt abſolutè ſe non accepiſſe: nam intelligit mutuum eſſe ſolutione reſciſſum, & mutuum non debetur, quod eſt redditum, & ſolutum: vel, quia ſolum rogatur à iudice de mutuo quod debet. Sic illo, & ex illo, Sanchez *numero 32. cit.* Suarez *lib.3. capite 9. numero 6.* Couarru. *lib. 1. variar. capite 2. numero 4.* Diana *reſol. 30. cit. verſ. ſecundò.* Trullench *ſub numero 10. citato.* Filliuc. *tract.40. capite 2. q.6. numero 47.* Bonac. *diſp.4. q.1. punct.12. numero 4. verſ. Nonò ſequitur.*

QVÆSTIO XIX.

An item interrogatus, an debeat centum ex mutuo, cum verè ſolum debeat quinquaginta; poſſit iurare, ſe non accepiſſe mutuò centum?

RESpondeo poſſe. Quia verè non debet centum, quæ petuntur. Sic Azor loco citato; ibi: Eodem modo, ſi accepit centum, & ſoluit quinquaginta, & repetuntur ab eo centum, poteſt iurare, ſe non accepiſſe mutuo centum, quia quinquaginta iam ſoluit, ac reddidit. Sic ille. Et Naldus *in ſum. v. interrogatus, numero 1. & 2.* Quem citat, & ſequitur Diana *loco nuper citato.* Sic etiam Trullench *num.10. citato.*

QVÆSTIO XX.

An, rogatus à iudice an debeat centum, cum tamen ſolùm debeat quinquaginta; vel de fundo, an ſit ſuus, cum tamen ſola pars ſit ſua; poſſit abſolutè negare centum debere; & etiam negare fundum eſſe ſuum?

NEgant aliqui Doctores docentes, minimè poſſe negare totum quod petitur, ſed partem confiteri debere, & partem negare. Quia qui negat totum, negat quamlibet eius partem: ergo periurus erit ſi iureiurando totam ſummam neget, &c. Ita Bartol. *in l.1.§. ſi ſtipulanti. ff. de verb. obligat. & in l. ſi qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus dubiis.* Alezan. Aretinus, Vincentius, Iaſon, Abbas, Felinus, & Aleiatus, quos pro hac parte refert Couarru. *lib.1. variar. cap.2.* (non 4. vt legi apud Sanchez) & alij. Quod nouiſſimè ſequitur Acacius March. *v. iuramento, reſol. 166. numero 3.*

Sed probabiliùs Reſpondeo, poſſe ſine periurio, & mendacio, abſolutè negare cum iuramento, ſe debere centum, aut fundum eſſe ſuum. Quia certè verum iurat; cùm falſum ſit oppoſitum, nempe quod centum debeat, aut fundus ſit ſuus: ergo. Sic tenent Couarru. loco citato, qui latè id probat, & refert pro ſe Speculat. Baldum, Deciom, & alios. Sic etiam Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 6. num. 33.* Azor *lib. 11. cap. 8. q. vltima.* Gutierrez *lib. 1. pract. q.61. numero 2.* Bonac. *diſp. 4. q.1. punct. 12. verſ. decimò.* Trullench *loco cit. numero 19. fine.* Palaus *diſp.1. de iuram. pun.7. verſ. ſeptimò*, vbi ita ait: ſeptimo è contra, debitor à quo debitum expoſtulatur virtute alicuius inſtrumenti maiorem quantitatem continentis, quàm ipſe debeat, poterit abſolutè negare, ſe illud debere. Imo & negare illam partem debiti, ſi ex confeſſionis partis probabiliter timet obligandũ eſſe ſoluere, quod nõ debet, quia ad vtendum æquiuocatione habet legitimam cauſam. Cauere tamen debet, ne præiudicium creditor ſequatur in parte debita, eaque de cauſa, tenetur partem illam ſoluere; & etiam expenſas, ſi quas fecit in illius recuperatione ob moroſam ſolutionem. Sic Palaus. De cuius aduertentia tractat Couarru. *loco cit. numero 5.* verſu *ſecundò aſſeriam,* & Sanchez *loco cit.* cum Gutierrez *n.2.* Candidus *diſquiſ.26. art.3. dubit.20.*

QVÆSTIO XXI.

An Creditor, qui virtute inſtrumenti publici exigit debitum, cuius pars eſt ſoluta, poſſit iurare totam illam ſummam ſibi deberi, ſi alio titulo tantum ſibi debeatur, & alia via illud recuperare non poſſit?

REſpondeo poſſe ita iurare. Imò quod pars illius debiti non ſit illi ſoluta, intelligendo, *vt non ſit tantumdem debitum.* Ratio eſt. Quia, cum re vera, tota illa quantitas, quam exigit, debita illi verè ſit, nec iuret ſibi deberi virtute illius inſtrumenti, verè iurat. Sic Sanchez *cap 6. cit. num. 36.* & Palaus *verſ. ſextò creditor.* Qui bene id limitant, niſi hoc iuramentum cederet in præiudicium alterius creditoris, qui haberet ius anterius debito illo, non contento in inſtrumento, cui debitor ſatisfacere non poteſt, niſi ſibi totum debitum ſoluat. Tunc enim, ob præiudicium alterius creditoris iurare non poteſt totam illam quantitatem ſibi deberi; aut partem illius debitam non eſſe ſolutam. Sic etiam Bonac. *diſp. 4. q. 1. pun. 12. n. 4. verſ. octauò.* Trullench *lib. 2. cap. 1. dub. 15. num. 10.* qui & citat Dianam *reſol. 30 cit. verſ. ſecundo.* Sed non ita bene, quia ibi Diana de alio caſu agit, licèt non valde diſſimili. Candid *diſquiſ. 26. art. 3. dubit. 16.*

QVÆSTIO XXII.

An, is qui mutuare non tenetur, poſſit iureiurando reſpondere petenti pecuniam, aut librum mutuum, ſe illum, non habere; intelligendo intra ſe, in aliò loco ab eo in quo illa habet; vel, vt mutuò det, &c.?

NEgant quidam, non poſſe tunc æquiuocè reſpondere, iurando ſe illud, quod mutuum petitur, non habere; eoquod, vbi ceſſat coactio iniuſta, vti debet verbis eo ſenſu, quo communiter accipiuntur; & iurare debet ad mentem rogantis. Ita Ludou. Lopez 1. *p. inſtructorij, cap. 42. col. 7. verſ. item qui non tenetur.* Vbi pro ſe citat Silueſtrum, ſed male, vt infra. Citat etiam pro hac parte Sanchez, Cordubam *de ſecreto, mem. 3. q. 3.* & Henricum Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 19. num. 8. lit. R. in fine.* Sed tu, loco Corduba, lege Sotum, & loco *R.* pone, *K.* vbi id docet Henriquez, dicens id certò eſſe tenendum in praxi.

Sed probabiliùs Reſpondeo prædictum poſſe affirmare cum iuramento, abſque periurio, & mendacio, ſe illud quod mutuum ab eo petitur, non habere, intelligendo intra ſe, *vt mutuo det,* &c. Quia ſic iurans in ſuo ſenſu verum dicit, cùm ſenſus ſit non habeo, vt tibi mutuare velim, vel non habeo in hoc loco, &c. Verum eſt quod aliàs peccabit venialiter in ea iuramenti æquiuocatione, ſi nulla non mutuandi cauſa ſit, iuxta dicta ſupra *q. 12.* minimè verò, ſi adeſſet iuſta non mutuandi cauſa, vt ſi iurans illis pecuniis eget, aut timet, vt accipiens ſit tardus, & difficilis in ſoluendo, aut quod paſſurus ſit aliquod incommodum, &c. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 43.* & apud ipſum Nauarr. *in Summa cap. 12. n. 18.* Rodrig. *tom. 1. ſum. cap. 191. num. 4.* Philiarcus *de offic. ſacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 14.* & Sayrus *lib. 5. cap. 4. n. 26.* Quibus addi poſſunt Salon *2. 2. q. 69. art. 2. controu. 11.* Claudius Millhardus *in ſum. Parochorum, tom. 2. cap. 80. num. 2.* Diana *part. 3. tract. 6. reſol. 30. verſ. tertiò.* Bonac. *diſp. 4. q. 1. pun. 12. n. 3.* Palaus *diſp. 1. pun. 7. verſ. Decimoquintò.* Candidus *diſquiſ. 26. art. 3. dubit. 12.* Trullench *lib. 2. cap. 1. dub. 15. num. 12.*

QVÆSTIO XXIII.

An item poſſit vti eadem æquiuocatione; ſi mutuum, quod petitur, ſit aliquo modo debitum petenti?

NEgant & à fortiori, Authores nuper pro prima ſententia adducti, nec non & Sayrus, Toletus & alij, apud ipſum. Quia, inquiunt, tenetur ſub mortali reſpondere ſecundum intentionem petentis.

Sed probabiliùs & clariùs, Reſpondeo poſſe, ſine periurio, & mendacio, vti dicta æquiuocatione, eo quod cum illa verum dicat, & iuret, ſecundum id, quod mente concepit: licèt alias poſſet grauiter, vel leuiter peccare, non mutuando, attenta neceſſitate petentis. Legantur Sanchez, Bonac. & Candidus *locis citatis.*

QVÆSTIO XXIV.

An ſcholaſticus rogatus à iudice, an fuerit locutus cum aliquo ex Oppoſitoribus ad cathedram, vel illius domum ingreſſus; poſſit reſpondere quod non, ſi verba, & ingreſſus, non fuerint ſubornationis cauſa?

REſpondeo poſſe: Quia hæc debet eſſe mens iudicis interrogantis. Sic Nauar. *cap. 12. n. 19.* ibi: Eadem eſt ratio de Scholaſticis Vniuerſitatum, qui cathedrarum Candidatos, ſiue oppoſitores (vt vocant) extra ſchulas alloquuntur de illis rebus, quæ ad ſubornandum minimè faciunt: quod tamen, ſi poſtea, cum ſuffragaturi ſunt, confiterentur, exinde redderentur inhabiles ad ſuum ſuffragium conferendum, & ea de cauſa, iurati reſpondent, ſe nulli Candidatorum quidquam fuiſſe loquutos; intra ſe, intelligentes, nihil egiſſe de illis rebus, quæ contra ſtatutorum mentem fuiſſe videbantur. Sic ille. Et Sanchez vbi ſupra *num. 34.* Sayrus *n. 24.* Suarez *lib. 3. cap. 9. num. 7.* Palaus *loc. cit. verſ. undecimò.* & alij contra Loduicum Lopez, contrarium ſentientem *1. p. c. 42. col. 7. verſ. Qui tempore peſtis*

idem poſſunt iurare id ſcientes, dummodo ipſis conſter, licitè eum abſcondere ad hunc finem) intelligendo ſecum, non habere bona abſcondita; quæ iudici manifeſtare teneatur. Hæc enim eſt intentio illius interrogationis. Sic ille. Et ex illo Bonacina *pun.12.cit.num.4.verſ. Quintò* (non 3. vt legi apud Palaum) Candidus *loco cit.dubit.*10.ex D.Thoma 2.1.*q.*89.*art.*7.*ad* 4.& Bannez *q.*69. *art.*2 *d.penult.* Palaus *loco citato*, verſ. *octauo*. Diana *loco cit.verſ. octauò*. Trullench *loco cit.num.*7.

QVÆSTIO XVII.

An ſi debitor pauper, præ paupertate excuſetur à debito tunc ſoluendo, & exactor illum premat, vt ſtatim ſoluat; poſſit à iudice interrogatus, iurare illas pecunias non accepiſſe?

RESpondeo probabilius: poſſe. Quia iudex ad eum effectum interrogat, vt cogat ſtatim ſoluere: quare negans ſe accepiſſe, intelligendo, ita vt ſtatim debeat ſoluere, verè ad debitam iudicis mentem reſponder. Sic Sanchez *numero* 32. Trullench *ſub.num.*10. Diana *reſol.*30. *cit. verſ. Decimotertiò.*

QVÆSTIO XVIII.

An qui numos mutuo acceptos ſoluit, poßit in iudicio negare, ſe illos accepiſſe?

RESpondeo probabilius: poſſe, iurare non accepiſſe, intelligendo, ita vt teneatur illos ſoluere. Sic Azor *lib.*11.*cap.*4.*q.* 5. *in ſecunda regula*, ibi: Si Titius mutuo accepit à Caio centum, & ea integrè ſoluit, iniquè tamen in iudicio conuenitur, & rogatur ſimpliciter, acceperit nec ne mutuo à Caio centum; iurare poteſt abſolutè ſe non accepiſſe: nam intelligit mutuum eſſe ſolutione reſciſſum, & mutuum non debetur, quod eſt redditum, & ſolutum: vel, quia ſolum rogatur à iudice de mutuo quod debet. Sic ille, & ex illo, Sanchez *numero* 32. *cit.* Suarez *lib.*3. *capite* 9. *numero* 6. Couarru. *lib.* 1. *variar. capite* 2. *numero* 4. Diana *reſol.* 30. *cit. verſ. ſecundò.* Trullench *ſub numero* 10. *citato.* Filliuc. *tract.*40.*capite* 2.*q.*6.*numero* 47. Bonac. *diſp.*4. *q.*1. *punct.*12. *numero* 4. *verſ. Nonò ſequitur.*

QVÆSTIO XIX.

An item interrogatus, an debeat centum ex mutuo, cum verè ſolum debeat quinquaginta; poſſit iurare, ſe non accepiſſe mutuò centum?

RESpondeo poſſe. Quia verè non debet centum, quæ petuntur. Sic Azor loco citato; ibi: Eodem modo, ſi accepit centum, & ſoluit quinquaginta, & repetuntur ab eo centum, poteſt iurare, ſe non accepiſſe mutuo centum, quia quinquaginta iam ſoluit, ac reddidit. Sic ille. Et Naldus *in ſum.v. interrogatus, numero* 1. *&* 2. Quem citat, & ſequitur Diana *loco nuper citato*. Sic etiam Trullench *num.*10.*citato.*

QVÆSTIO XX.

An, rogatus à iudice an debeat centum, cum tamen ſolùm debeat quinquaginta; vel de fundo, an ſit ſuus, cum tamen ſola pars ſit ſua; poſſit abſolutè negare centum debere; & etiam negare fundum eſſe ſuum?

NEgant aliqui Doctores docentes, minimè poſſe negare totum quod petitur, ſed partem confiteri debere, & partem negare. Quia qui negat totum, negat quamlibet eius partem: ergo periurus erit ſi iureiurando totam ſummam neget, &c. Ita Bartol. *in l.*1.*§.ſi ſtipulanti.ff.de verb.obligat. & in l.ſi qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus dubiis.* Alexan. Aretinus, Vincentius, Iaſon, Abbas, Felinus, & Alciatus, quos pro hac parte refert Couarru. *lib.*1.*variar.cap* 2. (non 4. vt legi apud Sanchez) & alij. Quod nouiſſimè ſequitur Acacius Match. *v.iuramento, reſol.*166. *numero* 3.

Sed probabiliùs Reſpondeo, poſſe ſine periurio, & mendacio, abſolutè negare cum iuramento, ſe debere centum, aut fundum eſſe ſuum. Quia certè verum iurat; cùm falſum ſit oppoſitum, nempe quod centum debeat, aut fundus ſit ſuus: ergo. Sic tenent Couarru. loco citato, qui latè id probat, & refert pro ſe Specular. Baldum, Decium, & alios. Sic etiam Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 6. *num.* 33. Azor *lib.* 11. *cap.* 2. *q. vltima.* Gutierrez *lib.* 1. *pract.q.*61.*numero* 2. Bonac. *diſp.*4. *q.*1. *punct.* 12. *verſ.decimò.* Trullench *loco cit.numero* 19. *fine.* Palaus *diſp.*1.*de iuram.pun.*7.*verſ.ſeptimò*, vbi ita ait: ſeptimò è contra, debitor à quo debitum expoſtulatur virtute alicuius inſtrumenti maiorem quantitatem continentis, quàm ipſe debeat, poterit abſolutè negare, ſe illud debere. Imo & negare illam partem debiti, ſi ex confeſſionis partis probabiliter timet obligandũ eſſe ſoluere, quod nõ debet: quia ad vtendum æquiuocatione habet legitimam cauſam. Cauere tamen debet, ne præiudicium creditor ſequatur in parte debita, eaque de cauſa, tenetur partem illam ſoluere; & etiam expenſas, ſi quas fecit in illius recuperatione ob moroſam ſolutionem. Sic Palaus. De cuius aduertentia tractat Couarru. *loco cit. numero* 5. verſu *ſecundò aſſeriam*, & Sanchez *loco cit.* cum Gutierrez *n.*2. Candidus *diſquiſ.*26.*art.*3.*dubit.*20.

QVÆST-

QVÆSTIO XXI.

An Creditor, qui virtute inſtrumenti publici exigit debitum, cuius pars eſt ſoluta, poſſit iurare totam illam ſummam ſibi deberi, ſi alio titulo tantum ſibi debeatur, & alia via illud recuperare non poſſit?

RESpondeo poſſe ita iurare. Imò quod pars illius debiti non ſit illi ſoluta, intelligendo, *vt non ſit tantumdem debitum.* Ratio eſt. Quia, cum re vera, tota illa quantitas, quam exigit, debita illi verè ſit, nec iuret ſibi deberi virtute illius inſtrumenti, verè iurat. Sic Sanchez *cap. 6. cit. num. 36.* & Palaus *verſ. ſextò creditor.* Qui bene id limitaur, niſi hoc iuramentum cederet in præiudicium alterius creditoris, qui haberet ius anterius debito illo, non contento in inſtrumento, cui debitor ſatisfacere non poteſt, niſi ſibi totum debitum ſoluat. Tunc enim, ob præiudicium alterius creditoris iurare non poteſt totam illam quantitatem ſibi deberi; aut partem illius debitam non eſſe ſolutam. Sic etiam Bonac. *diſp. 4. q. 1. pun. 12. n. 4. verſ. octauò.* Trullench *lib. 2. cap. 1. dub. 15. num. 10.* qui & citat Dianam *reſol. 30 cit. verſ. ſecundo.* Sed non ita bene, quia ibi Diana de alio caſu agit, licèt non valde diſſimili. Candid *diſquiſ. 26. art. 3. dubit. 16.*

QVÆSTIO XXII.

An, is qui mutuare non tenetur, poſſit iureiurando reſpondere petenti pecuniam, aut librum mutuum, ſe illum, non habere; intelligendo intra ſe, in alio loco ab eo in quo illa habet; vel, vt mutuò det, &c.?

NEgant quidam, non poſſe tunc æquiuocè reſpondere, iurando ſe illud, quod mutuum petitur, non habere; eo quod, vbi ceſſat coactio iniuſta, vti debet verbis eo ſenſu, quo communiter accipiuntur; & iurare debet ad mentem rogantis. Ita Ludou. Lopez *1. p. inſtructorij, cap. 42. col. 7. verſ. item qui non tenetur.* Vbi pro ſe citat Silueſtrum, ſed male, vt infra. Citat etiam pro hac parte Sanchez, Cordubam *de ſecreto, mem. 3. q. 3.* & Henricum Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 19. num. 8. lit. R. in fine.* Sed tu, loco Corduba, lege Sotum, & loco *R.* pone, *K.* vbi id docet Henriquez, dicens id certò eſſe tenendum in praxi.

Sed probabiliùs Reſpondeo prædictum poſſe affirmare cum iuramento, abſque periurio, & mendacio, ſe illud quod mutuum ab eo petitur, non habere, intelligendo intra ſe, *vt mutuo det,* &c. Quia ſic iurans in ſuo ſenſu verum dicit, cùm ſenſus ſit non habeo, vt tibi mutuare velim, vel non habeo in hoc loco, &c. Verum eſt quod aliàs peccabit venialiter in ea iuramenti æquiuocatione, ſi nulla non mutuandi cauſa ſit, iuxta dicta ſupra *q. 12.* minimè verò, ſi adeſſet iuſta non mutuandi cauſa, vt ſi iurans illis pecuniis eget, aut timet, vt accipiens ſit tardus, & difficilis in ſoluendo, aut quod paſſurus ſit aliquod incommodum, &c. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 43.* & apud ipſum Nauarr. *in Summa cap. 12. n. 18.* Rodrig. *tom. 1. ſum. cap. 191. num. 4.* Philiarcus *de offic. ſacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 14.* & Sayrus *lib. 5. cap. 4. n. 26.* Quibus addi poſſunt Salon *2. 2. q. 69. art. 2. controu. 11.* Claudius Millhardus *in ſum. Parochorum, tom. 2. cap. 80. num. 2.* Diana *part. 3. tract. 6. reſol. 30. verſ. tertiò.* Bonac. *diſp. 4. q. 1. pun. 12. n. 3.* Palaus *diſp. 1. pun. 7. verſ. Decimoquintò.* Candidus *diſquiſ. 26. art. 3. dubit. 12.* Trullench *lib. 2. cap. 1. dub. 15. num. 22.*

QVÆSTIO XXIII.

An item poſſit vti eadem æquiuocatione; ſi mutuum, quod petitur, ſit aliquo modo debitum petenti?

NEgant & à fortiori, Authores nuper pro prima ſententia adducti, nec non & Sayrus, Toletus & alij, apud ipſum. Quia, inquiunt, tenetur ſub mortali reſpondere ſecundum intentionem petentis.

Sed probabiliùs & clariùs, Reſpondeo poſſe, ſine periurio, & mendacio, vti dicta æquiuocatione, eo quod cum illa verum dicat, & iuret, ſecundum id, quod mente concepit: licèt alias poſſet grauiter, vel leuiter peccare, non mutuando, attenta neceſſitate petentis. Legantur Sanchez, Bonac. & Candidus *locis citatis.*

QVÆSTIO XXIV.

An ſcholaſticus rogatus à iudice, an fuerit locutus cum aliquo ex Oppoſitoribus ad cathedram, vel illius domum ingreſſus; poſſit reſpondere quod non, ſi verba, & ingreſſus, non fuerint ſubornationis cauſa?

REſpondeo poſſe: Quia hæc debet eſſe mens iudicis interrogantis. Sic Nauar. *cap. 12. n. 19.* ibi: Eadem eſt ratio de Scholaſticis Vniuerſitatum, qui cathedrarum Candidatos, ſiue oppoſitores (vt vocant) extra ſcholas alloquuntur de illis rebus, quæ ad ſubornandum minimè faciunt: quod tamen, ſi poſtea, cum ſuffragaturi ſunt, confiterentur, exinde redderentur inhabiles ad ſuum ſuffragium conferendum, & ea de cauſa, iurati reſpondent, ſe nulli Candidatorum quidquam fuiſſe loquutos; intra ſe, intelligentes, nihil egiſſe de illis rebus, quæ contra ſtatutorum mentem fuiſſe videbantur. Sic ille. Et Sanchez vbi ſupra *num. 34.* Sayrus *n. 24.* Suarez *lib. 3. cap. 9. num. 7.* Palaus *loc. cit. verſ. vndecimò.* & alij contra Loduicum Lopez, contrarium ſentientem *1. p. c. 42. col. 7. verſ. Qui tempore peſtis:*

QVÆSTIO XXV.

An adultera interrogata à marito, an adulterium commiſerit; poſſit iurare, ſe non fregiſſe matrimonium; aut iurare; ſe non commiſiſſe adulterium, ſubintelligendo intra ſe, vt tibi reuelem?

RESpondeo poſſe. Quia rationabilem cauſam habet cum hac æquiuocatione reſpondendi, ad euitandum graue, & maximum damnum. Sic Angel. *iuramentum 4. in princip.* Silueſt. *iuramentum 3. q. 2.* Nauarr. *cap. 12. num. 18. verſ. Decimonono, in fine.* Philiarcus, Toletus, & Lopez, quos ſequitur Sayrus *lib. 5. cap. 4 num. 24. verſ. tertiò vxor.* Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 6 num. 41.* (non 91. vt leges in Bonacina.) Sotus, *de ſecreto, mem. 3. q. 3. con. 7.* Aragon 2. 2 *q. 69. art. 2. fine.* Bonac. *diſp. 4. q. 1. pun. 12. verſ. ſextò* Palaus, vbi ſupra *verſ. Decimutertiò.* Candid. *diſquiſ. 26. art. 3. dubit. 11.* Diana *p. 3. tract. 6. reſol 30. verſ. vndecimò.*

Sed dubitabis *primò*; an etiam poſſit illa iurare, ſe non commiſiſſe adulterium, concipiendo intra ſe, aliam diem ab ea, in qua id commiſit?

Negat Sotus *q. 3. cit. poſt concl. 5. verſ. ſed ais fortè, & lib. 5. de inſt. q 6. art. 2. in fine corporis,* apud Sanchez.

Sed omninò Reſpondeo etiam poſſe: ob rationem nuper dictam, quæ etiam pro hoc caſu militat. Sic Nauarr. *in cap. Humanæ aures 22. q. 5. in q. 1. n. 9.* Sanchez Sayrus, Candid. & alij, vbi ſupra.

Secundò dubitabis, an item poſſit abſolutè adultera iurare, ſe non commiſiſſe adulterium, ſi illud iam confeſſa fuerit?

Affirmat adhuc Sayrus *n. 24. citato. verſ. tertiò.* docens, poſſe id iurare: Quia tale peccatum iam eſt deletum per pœnitentiam, & confeſſionem: & ideo poteſt iurare ſe non habere peccatum adulterij.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non poſſe iurare ſe adulterij crimine carere, eo quod illud cõfeſſa fuerit. Quia veniam de adulterio conceſſam eſſe à Deo ignorat. Neſcit enim homo vtrum odio vel amore dignus ſit. Sic *ex cap. accepimus, de purgat. canon. §. porrò cum ab eis,* docet Silueſt. *iuramentum 2. q. 8.* & penes illum, Vetuec. Hoſtienſ. & Bart. Nauarrus etiam *in ſum. cap. 12. n. 18. verſ. Decimonono.* Sanchez, & Candidus *locis citatis.*

QVÆSTIO XXVI.

An, coactus iurare accipere aliquam in ſponſam, quam ducere non tenetur; poſſit iurare ſe illam ducturum, ſubintelligendo, ſi debuero, aut obligationem habuero?

RESpondeo poſſe. Quia iuſtiſſimã cauſam habet vtendi æquiuocatione. Et idem eſt dicendum de vxore, quæ cogitur cum marito cohabitare, cuius cohabitatio ſibi interdicta eſt, vel poteſt illam licitè dubitare, eo quod conſcia ſit adulterij viri, tunc enim poteſt iurare ſe cohabitaturã, ſubintelligendo intra ſe, *ſi ad id teneor.* Sic Sanchez *cap. 6. cit. num. 39. & 40.* Nauarr. *capite 12. numero 9.* Silueſt. *iuramentum 3. q. 2.* Azor *lib. 11. cap. 4. q. 5.* Palaus *diſp. 1. de iuram. pun. 7. n. 6. verſ. decimoquartò.* Item idem dicendum eſt in caſu, quo fœmina morti proxima, ac excommunicata, eo quod viro non cohabitet, quem nouit ob impedimentum occultum non eſſe ſuum, coactaque iurare vt abſoluatur, fore vt adepta ſanitate, illi cohabitet; tunc poſſit id iurare, intelligendo intra ſe, *ſi id mihi licet.* Quia non eſt mens exigentis iuramentum, vt ea peccet. Sic Candidus *diſquiſ. 26. art. 3. dubit. 13.* omnino ex Sanchez (quem non citat) *n. 40. citato.*

QVÆSTIO XXVII.

An mercatores, qui non poſſunt iuſtum pretium ab emptoribus obtinere; poſſint cum æquiuocatione iurare, tanti, vel tanti ſibi mercem ſtare, cum de facto non ſtet?

NEgat cum aliis Sayrus *lib. 5. clauis reg. cap. 4. n. 21.* his verbis: quicumque non petitus, ſe ipſum vltrò offert ad iurandum, iurare tenetur ſecundum intentionem eius, cui iurat, & oppoſitum iurare, eſt mortale peccatum. Sic Silueſter, Coſmus Philiarcus, & Toletus. Ratio eſt: quia cum in hoc caſu nulla ſit ratio, ob quam iuret, non debet iurare, aut ſi iurat, ſine fraude iurare tenetur, cùm iuramentum fiat ad confirmationem veritatis. Vnde negotiatores, qui, vt res ſuas vendant, iurare ſolent, ſe tanti emiſſe rem illam, quam vendunt, & tamen non eſt ita, nam minoris emerunt, quamuis intelligant; ſe rem illam tanti emiſſe ſimul cùm aliis rebus, peccant mortaliter, & periuri ſunt: quia ſponte iurant, vſi tamen verbis ſecundum communem ſenſum, & modum intelligendi, prout intelliguntur ab emptoribus, qui intelligunt ea verba de pretio ſolum illius rei. Huc vſque Sayrus. Vt videas quàm malè citetur à Bonacina, pro oppoſita parte; tenet etiam hanc ſententiam Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 11. fine.*

Sed probabiliùs Reſpondeo: Poſſe licitè cum æquiuocatione iurare, caſu quo non poſſint, niſi iurent, iuſtum pretium ab emptoribus obtinere: tunc enim poſſunt iurare tanti vel tanti ſibi ſtare, ſubintelligendo, *cum alia merce, quam habent domi,* vel, *alibi emerant:* vel, *computatis omnibus expenſis,* &c. Secus dicendum; ſi tali iuramento afferrent notabile damnum parti, aut vellent obtinere aliquid ſupra iuſtum pretium. Sic Leſſius *lib. 2. cap. 42. dubit. 9. num. 47.* Rebellus *lib. 9. q. 7. n. 8.* quos citat, & ſequitur Bonac. *diſp. 4. de iuram. q. 2. pun. 12. n. 8. & diſp. 3. de contract. q. 2. pun. 4. n. 31.* Palaus *diſp. 1. de iuram. pun. 7. verſ. decimoſexto.* Candidus *diſquiſ. 26. art. 3. dubit. 14.* Villalob. 2. *p. tract. 36. diff. 6. num. 5.* Et hanc ſententiam vt probabilem, admittit Trullench. *lib. 2. cap. 1. dub. 15. num. 13.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVIII.

An ſimilter emptores poſſint cum æquiuocatione iurare; mercem aliàs minoris emiſſe, vt ſic venditores deſcendant ad iuſtum pretium?

NEgabunt conſequenter Authores primæ ſententiæ quæſtionis antecedentis.

Sed ego, etiam conſequenter, Reſpondeo probabilius: Poſſe ſimiliter. Quia vtrorumque eadem eſt ratio. Sic Candidus *loco citato*, his verbis: Idem dicendum de emptoribus, qui ne cogantur emere mercimonia à mercatoribus, ſupra iuſtum pretium, affirmant ſub iuramento, res aliàs minoris emiſſe; vel ſibi offerri minori pretio, vt venditores deſcendant ad iuſtum, vel infimum pretium, intra iuſtum tamen, mente concipiendo res minoris emiſſe, vel ſibi oblatas minori pretio, quas alio tempore emeruut: tunc hi non ſunt periuri: quia iurant verum, quod, iuxta ſuam mentem, conceperunt: nec peccant mortaliter (*imo iuxta noſtram ſententiam, nec venialiter*) quia habent iuſtam cauſam vtendi verbis amphibologicis, & iurandi alio ſenſu, quàm venditores intelligant. Sic Candidus, & Palaus *loco cit.* cum Bonac. & Rebello.

QVÆSTIO XXIX.

An, rogatus à iudice de furto, quod in recompenſationen ccepit; poſſit iurare; ſe illud non accepiſſe; ſubintelligendo, ita vt reſtituere debeam?

REſpondeo poſſe. Quia iuſtam cauſam habet iurandi cum dicta æquiuocatione, cum verum ſit nil debere. Idem dicendum eſt, de illo, qui numos mutuò accepit, quos poſtea ſoluit, ſi ab eo iterum poſtulentur in iudicio, in quo probare non poteſt, ſe illos ſoluiſſe, interrogatus à iudice poteſt abſolutè negare, ſe illos mutuò accepiſſe; ſubintelligens, vel *non iterum accepiſſe poſtquam illos ſoluit*; vel *non ita accepiſſe, vt illos debeat*; vel *non ita vt aperire teneatur*. Sic Suarez *lib. 3. de iuram. cap. 9. n. 9.* Sanchez *cap. 6. cit. n. 32.* Palaus *diſp. 1. de iuram. pun. 7. n. 5. verſ. tertiò rogatus.*

QVÆSTIO XXX.

An item Rogatus de delicto, quod ſaltem ex opinione probabili non tenetur manifeſtare; poſſit iureiurando negare illud feciſſe; ſubintelligendo, in carcere, *vel,* ad dicendum, *&c.?*

REſpondeo poſſe ita illud negare. Vnde reus, aut teſtis, qui interrogatus de crimine à non ſuo iudice, ſeu interrogatus à ſuo iudice, ſed non iuridicè, poteſt licitè iurare, ſe non feciſſe, vidiſſe, aut audiſſe, ſubintelligendo, *tali die, hora tali*, vel, *anno*, vel, *vt tibi dicam*: & idem dicendum in caſu, quo alicui graue nocumentum ex manifeſtatione proueniat. Sic Nauarr. *in cap. Humanæ aures 22. q. 5. in q. 1. n. 9.* Saytus in *Claui Reg. lib. 4. cap. 5. num. 24.* (non 4. vt leges in Palao) *& lib. 12. cap. 17. n. 29.* Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 23. 24. & 25.* Bonac. *diſp. 4. q. 1. punc. 2. n. 4.* Palaus *diſp. 1. de iuram. pun. 7. n. 5.* Qui addit, idem dicendum, quando quis rogatus de complice, quem ex aliqua cauſa ex prædictis, manifeſtare probabiliter non tenetur, quod ſcilicet, poſſit eodem modo negare eſſe complicem, ſub æquiuocatione dicta. Sic etiam Malletus *tom. 1. Malleatione 3. Bractea 13.*

QVÆSTIO XXXI.

An caſu, quo reus, aut teſtis detexerit ſocios iniquè, cum non deberet teneatur dicere ſe mentitum, vel iuramento amphibologico, ſe retractare; ſi ſperet damnum factum, ſic reparaturum?

REſpondeo *primò* vt mihi certum: poſſe id facere. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 6. num.* 28 Sic dicens. Quando reus iniuſtè occultos ſocios detexit; aut teſtis iniuſtè crimen rei occultum, coram iudice prodidit, ſi non ſit aliunde informatio ad procedendum contra eos ſocios, aut illum reum; poſſunt reus, & teſtis ille ſe offerre coram iudice, & iurare illos non feciſſe id delictum, intelligendo, ita vt id delictum ſubſit illi iudicio: & falſum dixiſſe, intelligendo, quatenus falſum fuit, id delictum eos feciſſe publicè, ita vt ſubeſſet illi iudicio. Sic Sanchez. Qui & addit id poſſe, quamuis bona fide, ſocios detexerint. Sic & apud ipſum ſentiunt Saytus, Henriquez, Bannez, Salon, Medina, Leſſius & alij.

Reſpondeo *ſecundò*. Non ſolùm poſſunt, ſed & tenentur, vel ex iuſtitia, ſi malitioſè, contra ordinem iuris detexerint ſocios; vel ex charitate, ſi ignoranter, & abſque culpa id fecerint; vti æquiuocatione dicta, & ſe ad id offerre, ſi poſſint abſque maiori notabiliter detrimento ſuo, & ſpes ſit, fore vt retractatio proſit. Quia verè tenentur reparare damnum proximi, modo, qui illis licitus ſit, & non incommodus. Sic Sanchez *loco cit.* cum aliis, & Palaus *pun. 7. cit. num. 5.*

QVÆSTIO XXXII.

An, pœnitens temerè interrogatus, an hoc, vel illud peccatum confeſſus ſit; poſſit iurare, ſe non confeſſum; intelligendo, ita vt teneatur illi explicare?

NEgat Sotus *in 4. d. 13. q. 4. art. 5. in ſolut. ad 4. verſ. Atque conſideranter.* Dicens, poſſe dictum pœnitentem dicere, ſe non dixiſſe: at non poſſe dicere, *ſe non confeſſum eſſe*, aut, *non dixiſſe in confeſſione.* Et id eſſe probabile in conſimili caſu, innuit Medina *in ſum. lib. 2. cap. 4. fol. mihi 232. pag. 2. verſ. El quarto caſo*, vt notat Henriquez *vbi infra.*

Sed, vt mihi certum Reſpondeo poſſe dictum pœnitentem iurare, ſe non confeſſū eſſe tale peccatum, intelligendo

ntelligendo , *ita , vt teneatur illi explicare.* Sic Henriquez *lib. 6. cap. 17. n. 7.* ibi : Similiter : ſi pœnitens ſub iuramento vrgeatur , an confeſſus fuerit tale peccatum, poteſt negare. Quia non dixit Sacerdoti , vt homini , ſed vt Deo , id eſt , vt miniſtro Dei, & in foro Dei. Sic Chriſtus, qui etiam vt homo, omnia futura nouerat, verum dixit Apoſtolis *Marc.* 13. quod de die iudicij nemo ſcit , nec filius hominis , nempe ad reuelandum, &c. Sic ille. Valentia etiam *tom. 4. diſp. 7. q. 13. pun. vlt. col. 2.* Sanchez *lib. 3. cap. 6. n. 44.* Diana *par. 3. tract. 6. reſol. 30. verſ. Decimo.* Trullench *lib. 2. Decal. cap. 1. dub. 15. nu. 9. fine*, & alij , qui , & à fortiori , id docent de confeſſario interrogato ab iniquo iudice ſub iuramento an tale peccatum in confeſſione audierit ; poteſt enim iurare ſe illud non ſcire , vidiſſe , vel audiſſe , etiam in confeſſione. Legatur Henriquez *loco citato.* Qui dicit hanc eſſe communem , & veram ſententiam.

QVSÆTIO XXXIII.

An, rogatus de tranſitu delinquentis ; poßit negare tranſiſſe hac ; ſubintelligendo , per locum , quem pede vel manu tangit , &c. ?

NEgat Sotus *de ſecreto, mem. 3. q. 3. poſt 5. concl. verſ. ſed ais fortè.*

Sed vt mihi certum Reſpondeo, poſſe intercedente cauſa iuſta. Quia id fecit S. Franciſcus , qui à iudicis miniſtris rogatus, an illac quidam reus tranſiſſet , manus in veſtis manicas introducens , dixit ſic : *Non tranſiit hàc :* intelligens de loco , in quo manus habeat. Quia aderat iuſta euitandæ veritatis cauſa. Sic tenēt referentes D. Franciſci factum Angel. de Peruſio, & Ioan. de Anania, quos referunt Nauarr. *in cap. Humana aures 22. q. 5. in q. 2. n. 10. & 11. & in ſum. cap. 12. n. 8.* Suarez *lib. 3. de iuram. cap. 9. n. 7. & 8.* Salon. 2. 2. *q. 69. art. 2. controu. 11.* Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 42.*

QVÆSTIO XXXIV.

An Religioſus , cuius profeßio eſt re vera inualida, nec ab ipſo ratificata , ſi intra quinquennium non reclamauit ; poßit , elapſo quinquennio, iurare, ſe non reclamaſſe ob ignorantiam ?

REſpondeo poſſe, iurare ſe non habuiſſe ſcientiam inualiditatis , ſubintelligendo , qua ratam habuerit profeſſionem. Sic Diana 3. *p. tr. 6. reſol.* 30. his verbis : Decimo ſexto , qui intra quinquénium non reclamauit, & ſciebat ſuam profeſſionem eſſe inualidam , nec vnquam illam ratificauit, & ſciebat etiam, elapſo quinquennio , ſe non poſſe amplius reclamare : ſi velit poſtea reclamare in iudicio , petens reſtitutionem in integrum, affirmans, ſe non reclamaſſe ob ignorantiam, ſi iudex eum de hoc interroget , poteſt ſine peccato iurare , ſe non habuiſſe ſcientiam quod potuiſſet reclamare , vtendo verbis æquiuocis , ſeu amphibologicis ; nam talis profeſſus , non , eſt verè profeſſus quia profeſſionem inualidam nunquam fecit validam ob ratificationem. Quare poteſt dicere, ſe non habuiſſe ſcientiam ſubintelligendo in mente ſua, qua ratā habuerit profeſſionē: cum Concilium Trident. præſumat huiuſmodi profeſſum ratificaſſe profeſſionem inualidam , ſi intra quinquenium non reclamauit. Sic Diana ex Sanctarello *par. 1. Var. Reſol. 46. n. 15. & 16.* Trullench *lib. 2. Decalogi, cap. 1. dub. 15. numera 14. fine.*

QVÆSTIO XXXV.

An , qui occidit aliquem , ob ſui defenſionem, poßit cum reſtrictione mentali, iurare ſe non occidiſſe ?

REſpondeo poſſe. Sic optimè Leſſius *lib. 31. dubit. 3. n. 14* his verbis : Si iudex quærat de facto , quod abſque culpa , ſaltem lethali , patratum eſt , teſtem , & reum non teneri reſpondere ad mentem iudicis. V. g. occidiſti Petrum te inuadentē , cum iuſto moderamine, vel abſque notabili exceſſu ; non teneris fateri te occidiſſe, etiamſi de te ſparſa ſit infamia : nec teſtis tenetur illud teſtari ; quia iudex quærit de occiſione criminoſa ; & ſi fateris, nec poſſes probare te cauſa neceſſariæ defenſionis feciſſe , condemnaret te homicidij ex falſa præſumptione. Pari modo , ſi tu non es author criminis, non teneris fateri aliquas circunſtantias , ex quibus oritur vehemens ſuſpicio , te eſſe auctorem ; v. g. hunc eſſe tuum pugionem , te eo loco fuiſſe , &c. Quia ipſius interrogatio , etſi iuridica ſit , tamen ex falſa præſumptione procedit , vt docet Salon *quæſt. 69. ar. 2.* & Sotus *de ſecreto, mem. 2. q. 7. dub. 2.* In his igitur euētibus, negare poteſt, quod ſibi detrimentum foret , adhibita conuenienti reſtrictione mentali (nempe de facto criminoſo) Sic ille. Et Sanchez *lib. 3. cap. 6. nu. 29. & 30.* Bannez 2. 2. *q. 69. art. 2. dub. penult.* Sayrus *lib. 12. cap. 17. n. 26.* Diana *Reſol. 30. cit.* verſ. *Quartodecimè* , & verſ. *Quintòdecimè.* Trullench *loc. cit. num.* 8.

QVÆSTIO XXXVI.

An quando quis pluris taxâ, probabiliter iniuſtâ , aliquid vendidit ; poßit rogatus à iudice , negare pluris taxâ vendidiſſe ?

REſpondeo, poſſe , vt docet Sanchez citatus, ita ſcribens : Quando taxa alicuius rei eſt iniuſta, ſi pluris vendens , aut defraudans in pondere & menſura , ita vt ſibi ſatisfaciat pro pretij iniuſtitia, & reddat correſpondentes merces pretio dato; poteſt hic rogatus à Iudice, an pluris vendiderit ; vel defecerit in pondere , aut menſura , id negare, aſſerereque , ſe pretio taxato vendidiſſe , & integrè pondus, & menſuram tradidiſſe , intelligendo hæc, ita vt pluris vendens , aut deficiens in pondere , & menſura deliquerit. Quippe abſque delicto vtrumque fecit. Atque ita verè dicit, ſe integre tradidiſſe, nempe , quatenus tenebatur eo pretio accepto, nec exceſſiſſe delinquendo. Atque ad hoc ſatis eſt, opinionem eſſe probabilem, eam taxam non obligare. Hæc omnia Doctus Sanchez.

QVÆSTIO XXXVII.

An, etiam, æquiuocè, aut cum reſtrictione mentali, iurare poſſit (ſi adſit iuſta cauſa) ille, qui interrogatur, vt reſpondeat, excludendo omnem æquiuocationem, &c.

RESpondeo, poſſe. Quia qui iniuſtè, aut iniquè interrogatur, non tenetur ad formalem mentem interrogantis reſpondere; ſed ad debitam, iuxta quàm interrogatus, vtendo mentali reſtrictione reſpondet. Vnde ſi iniquus Iudex exigat à reo iuramentum dicendi veritatem ſincerè, & abſque vlla æquiuocatione, ſeu reſtrictione mentali; adhuc poterit iurare, quoties licitum eſt vti aliqua æquiuocatione ad ſe defendendum amphilogico iuramento, & reſtrictione mentali, hoc eſt, ſubintelligendo, iuraturum quidem abſque æquiuocatione iniuſta. Deinde ſi confeſſor iniqua interrogatione vrgeatur, an aliquid ſciat in confeſſione, etiam vt Deus: poteſt adhuc iurare, nec hoc modo ſcire, intelligendo, *ita vt teneatur dicere.* Et hoc eſt licitum etiam caſu, quo iniquus interrogator reduplicet vt iuret ſe nulla æquiuocatione vti, & abſque omni prorſus æquiuocatione id intelligere, adhuc, inquam, iurare poteſt, intelligendo, *ita vt planè debeat loqui, vel explicari, vt de æquiuocatione iniuſta,* &c. Sic Suarez *tom.4. in 3.p.diſp.33. ſect.6.* Valentia *tom.4. diſp.7. q.13.pun.vltimo.* Nauarr. Sotus, & alij, quos ſequitur Sanchez *lib. 3. cap.6.n.45.* Bonac.*diſp.4.q.1.pun.12.n.4.verſ. ſeptimo.* Palaus *diſp.1.de iuram.pun.7.n.5.verſ.denique.* Diana *reſol. 30. cit. verſ. Sextò.* Trullench. *dub. 15. cit. num. 9.* Lege me ipſum *1.p. tract.5. de pœnit. diſp.10.de ſigillo confeſſionis, q.85.* Vbi alios multos inuenies Authores citatos.

QVÆSTIO XXXVIII.

An, vtens quacumque ex dictis amphibologiis, debeat cognoſcere in particulari modum, quo debeat veritatem tegere, & occultare, ſine mendacio?

REſpondeo non debere: ſed ſat illi eſſe ſcire in genere, ſe poſſe, abſque mendacio, veritatem tegere. Quocirca ſufficiet, ad excuſandum periurium, iurare eo ſenſu, quem vir doctus verum reperiet. Sic Suarez *lib.3.de iuram.cap.10.num. 4.* ibi: Quod ſi quis fortè rudis ſit, & neſciat in particulari amphibologiam concipere, conſilium erit, vt intendat negare vel affirmare in ſenſu, qui veritatem in ſe ipſa contineat. Sic ille & ex illo Sanchez *num. 46.* & Palaus *num.6.*

DISPVTAT. XLVI.

De voto, aut iuramento promiſſorio emiſſo vi metus intrinſeci, vel à cauſa intrinſeca illati.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum, ſeu iuramentum emiſſum tempore infirmitatis, de ingredienda Religione aut ſeruanda caſtitate, ſi priſtina recuperetur ſalus, ſit validum, & obliget in conſcientia.

NEgandum videtur. Quia metus inuoluit violentiam: Ergo votum ſeu iuramentum ex metu infirmitatis factum, nequit eſſe validum.

Sed vt certum Reſpondeo tale votum, ſeu iuramentum eſſe validum, & obligare in conſcientia, appoſita conditione. Probatur *primò* ex cap. *ſicut nobis, de regular.* Vbi Clericus quidam, qui timore mortis Religionem vouerat, votum adimplerere compellitur. *Secundò* quia metus ab intrinſeco incuſſus non tollit inuluntarium: ergo. *Tertiò* quia votum, aut iuramentum emiſſum à metu ab extrinſeco illato, eſt validum, & obligatorium, vt ſupra *diſput.10.quæſt.2.* cum communi diximus: ergo à fortiori, emiſſum vi metus intrinſeci. Sic tenet communis Theologorum, & Canoniſtarum ſententia, vt ait Sayrus in *claui Regia lib. 6. cap. 4. num. 15. verſ. Secundò.* Marcus Vital. *tract. de voto, inquiſit. 3.num.14.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO II.

An ſaltem tale votum, ſeu iuramentum, ſit validum ſi emittatur in grauiſſimi morbi æſtu?

AFfirmandum videtur ex *cap.1.de voto,* vbi habetur, quod omne votum metu emiſſum, eſt ipſo iure nullum: ergo.

Sed vt certum Reſpondeo etiam eſſe validum & obligatorium tale votum ac iuramentum. Ratio eſt. Tum, quia adhuc in magni morbi æſtu, eſt infirmus ſanæ mentis (vt ſupponimus) aduertit, & habet deliberationem ſufficientem ad peccatum mortale: ergo etiam ad votum, & iuramentum emittendum: nam ſi habet libertatem ad ſe ligandum cum dœmone; etiam habebit illam ad ſe ligandum cum Deo. Tum etiam quia infirmus in illo morbi æſtu poteſt mereri ſuſcipere ſacramenta, promittere, teſtari, & alios contractus ciuiles validè contrahere, vt fatentur omnes DD. ergo etiam poteſt validè vouere, & iurare. Sic Marcus Vitalis ſupra *dicto 2. num.24.* Saytus *loco citato.* Silueſt. *v.votum 2.q.13.* Nauarrus *cap. 12.n.24. & 26.* Sanchez *lib. 4. in Decal.cap.3.num.4.* dicens id eſſe apud omnes certiſſimum. Suarez *lib.1. de voto, cap.7.num.2.* dicens id eſſe certum. Filliuc. *tract.26. cap.1.q.3.num.10.*

Nec obſtat textus pro contrario adductus. Nam intelligitur de voto emiſſo à metu ab extrinſeco excuſſo à cauſa libera; non autem de metu ab intrinſeco. Legantur dicta à nobis *diſp.10. quaeſt. 2. & ſequent.*

QVÆSTIO III.

An item ſit validum iuramentum, aut votum ingrediendæ Religionis, factum ex quocumque metu, etiam grauiſſimo, proueniente à cauſis aliis naturalibus; vt à naufragij, peſtis, &c. periculo?

RESpondeo vt certum etiam eſſe validum, & obligatorium. Conſtat ex dictis. Quia metus non tollit libertatem ſimpliciter, nec voluntatem: ergo non obſtante metu, homo per talem voluntatem obligatur Deo. Sic cum communi latè Suarez *loco cit. n. 3.* Sotus *in 4. d. 9. q. 1. art. 3.* & alij nuper citati; & March. *tom. 2. ſum. v. voto, reſol. 445. n. 4.* ita dicens: *Digo con el comun ſentir de los Doctores que el voto echo con medio occaſionado por cauſa intrinſeca, por graue que ſea, no es irrito, como conſta de vn cap. del derecho, ſicut, de regular. en el qual Innoc. III. declara que el temor de vna enfermedad es valido. Y es la raçon porque en tal caſo el que haze el voto no es compellido de nadie, ſi no el de ſu propria voluntad, que para eſcapar del peligro, elige eſſo medio de hazer voto para obligar à Dios, à que vſe de miſericordia con el.* Sic March.

QVÆSTIO IV.

An, votum aut iuramentum, Religionis, aut caſtitatis, factum in graui infirmitate, poſſit diſpenſari ab Epiſcopo, aut à Regularibus priuelegiatis, exiſtente iuſta cauſa?

NEgant aliqui DD. & vidimus ſopra. Et ſi probabiliter, probabilius verò reſp. cum communi: Poſſe. Quia huiuſmodi votū, ſeu iuramentum non eſt abſolutum, ſed conditionatum: ſed ſic eſt, quod Epiſcopus (& Regularis priuilegiatus) poteſt diſpenſare in religonis, & caſtitatis voto, & iuramento, qoando fuit conditionale: ergo. Minor probatur. Quia Papæ tantum reſeruantur hæc vota, quando ſunt ſimpliciter abſoluta, nempe emiſſa ex effectu rei, quæ vouetur, ſine vlla conditione, aut pœna. Sic ex communi Doctorum tenet Marcus Vital. *in opere morali, tract. de voto, inquiſ. 3. num. 84. & 89.* & nos ſupra *diſp. 17. q. 105.* contra nonnullos.

TRACTATVS

TRACTATVS SECVNDVS

DE VOTO.

DISPVTATIO I.

De eſſentia, & obligatione voti.

QVÆSTIO PRIMA.

An hoc nomen, votum, non ſolùm pro promiſſione; verum etiam pro deſiderio accipiatur?

RESPONDEO vt certum: Pro vtroque accipi. *Primò* namque accipitur, pro promiſſione Deo facta & inducente obligationem. Conſtat ex *Deuteron.* 23. ibi: *Cũ votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus: Et ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Conſonat illud *Eccleſ.* 5. *Si quid vouiſti Deo, ne moreris reddere, diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio.*

Secundò accipitur pro voluntate, aut deſiderio alicuius boni honeſti obtinendi. Conſtat ex illo *Prouer.* 31. *Quid dilecte mi, quid dilecte vteri mei, quid dilecte votorum meorum*, id eſt, deſideriorum meorum. Conſonat etiam id quod in Canone Miſſæ de circunſtantibus dicitur: *Tibique reddunt vota ſua*, ideſt, pia deſideria, & deuota ſacrificia, vt explicat Durandus *lib.* 2. *Rational. cap.* 34. Igitur de voto in prima acceptione accepto, quæ magis propria eſt, & quâ ortum habuit ſecunda ſignificatio, ſeu acceptio, agendum nobis impreſentiarum eſt. De illa igitur loquendo ſit.

QVÆSTIO II.

An, votum rectè ſic definiatur: Eſt promiſſio Deo facta de meliori bono?

RESpondeo dicendum, quod ſic rectè definiatur à D. Thoma 2.2.*q.*88.*art.*1.& 2. communiter ab omnibus recepto. Sed clariùs ab aliis ſic definitur: *Eſt promiſſio deliberata, & ſpontanea Deo facta de meliori bono.* Sic Palaus *diſput.* 1. *de voto, pun.* 1. *n.*2. Sed adhuc clariùs, ſic votum definit Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 9. *n.* 1. *Eſt promiſſio facta Deo de re ipſi grata, ad eiuſdem Dei cultum.* Omnes hæ definitiones coinciduut, cum illa D. Thomæ, vt illam explicant Azor. *lib.* 11. *cap.* 14. *q.* 10. Sanchez *lib.* 4 *in Decal. cap.* 1. *num.* 1. Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract.* 6. *de voto, in princip.* Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 6. *p.* 1. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 2. *de voto, pun.* 1. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 40. *dubit.* 1. Candidus *tom.* 2. *diſput.* 25. *de voto, dubit.* 1. Ioan. Martinez de Prado *tom.* 1. *cap.* 31. *de voto, quæſt.* 1. Fagundez *lib.* 2. *Decal.* à *cap.* 9. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 1. Vidal. *tract. de voto, inquiſit.* 1. *n.* 1. Carolus Mallet. *tom.* 2. *Malleatione* 4. *Bractea* 1.

QVÆSTIO III.

Quot conditiones ad verum valorem voti deſiderentur?

RESpondeo dicendum quod quinque ſequentes. *Prima* eſt deliberatio ſeu libertas. *Secunda*, propoſitum, ſeu voluntas vouendi. *Tertia*, promiſſio ſub obligatione. *Quarta*, vt ea promiſſio fiat Deo. *Quinta*, vt fiat de meliori bono, hoc eſt, de re grata Deo. Has quinque conditiones, ad valorem voti requiſitas, colligunt ex definitione voti ſupra adducta, Doctores communiter. Legantur inter alios, Sanchez, Palaus, & Tamburinus locis citatis. Et Viualdus, licèt hic quatuor conditiones deſideret, nempe Deliberationem vouendi: Propoſitum ſe obligandi: Promiſſionem factam Deo: Et quod vouetur ſit de meliori bono.

QVÆSTIO IV.

An, ad voti valorem, opus ſit, vt fiat verbis, aut exterioribus ſignis?

RESpondeo vt certum, quod non ſit opus. Nam hæc eſt differentia inter promiſſionem homini factam, & eam, quæ Deo, quæque voti rationem habet; quod illa indiget verbis, aut nutibus, quibus ſufficienter explicetur, quia alia ab hominibus acceptari non poteſt: At promiſſio Deo facta, hac explicatione non indiget; cùm Deo omnia ſint manifeſta: ergo. Sic loquendo de iuramento diximus ſupra *tract.* 1. *diſp.* 1. *q.* 6. & 7. Et tenent communiter DD. Legantur S. Thom. 2.2. *q.* 88. *art.* 1. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 26. Azor *part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 1. *q.* 1. & 7. Sanchez

Sanchez *lib.4. cap.1. n.44.* Palaus *diſp. 1. pun. 1. n.3.* Malderus *2.2. q.88. tract. 10. cap. 5.* March. *tom.2. v. voto, reſol. 444.*

§. I.

De deliberatione, ſeu libertate requiſita in voto & iuramento.

QVÆSTIO V.

An, ad voti valorem requiratur deliberatio, ſeu libertas?

RESpondeo vt certum: Requiri. *Tum* quia votum, ſicuti & iuramentum, eſt actus virtutis Religionis: Ergo vt vterque ſit perfectus, cum libertate debet fieri. *Tum* etiam, quia votum eſt lex, quam ſibi vouens imponit: Ergo non eſt rationale, eam ſibi ſine libertate imponere. Sic docent omnes; & conſtat ex dictis *tract. de iuram. diſput. 1. q. 17.* Legatur Suarez *lib. 1. de voto, cap.6. à num.4.*

QVÆSTIO VI.

An, ad voti (ſeu iuramenti) valorem, exigatur plena deliberatio, & matura diſcuſſio omnium circunſtantiarum, quæ in re promiſſa occurrere poſſunt?

AFfirmant, apud Sanchez, omnes Authores, qui aſſerunt, contractus calore iracundiæ geſtos, ratos non eſſe, niſi cùm plenum iudicium adeſt, confirmentur: vt ſunt Gloſſa, Bartol. Decius, Ludou. Roman. & Iaſon. Necnon & alij, qui tenent iuramentum, & votum calore iracundiæ facta non obligare. Sunt autem hi, Gloſſa, Hoſtienſ. Anton. Panormit. Roman. Tiraquel & Ricardus, quos refert Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp.8. num.4.*

Sed vt mihi certum Reſpondeo non exigi ad valorem voti (ſeu iuramenti) deliberationem, ſeu diſcuſſionem omnium circunſtantiarũ, quæ circa votum emittendum occurrere poſſunt. Quia certè, vt benè Tamburinus, ſatis pauci eſſent, qui vota vota conciperent, cum communiter in calore timoris, vel iracundiæ, in eo non tardò, in feruore deuotionis vota emitti ſoleant: Atqui ſimilia vota, hoc modo facta verè ſunt valida, vt ſupra tract. 1. cum communi diximus: Ergo. Sic Tamburinus *lib. 3. Decal. cap. 10. n.1. &* à Sãchez *lib. 1. de matrim. diſp.8. n.5. & lib.4. Decal. cap.1. num.2.* Palaus *diſput. 1. de voto, pun.4. n.2.* Qui id probat ex cap. *Sicut nobis, de Regular.* vbi ad votum obligatur, qui maximè preſſus infirmitate, vouit: Sed non eſt credendum tunc adeſſe ita perfectam deliberationem, vt omnia timeretur: Ergo. Sic ille. Et Prado *cap.31. de voto, q. 1. §.5. num. 26.* Et alij authores communiter, quos ſequitur Ioan. à S. Thoma *2.2. diſp.19. art.3.* vbi docet ad valorem voti etiam Religionis, non eſſe neceſſarium pleniſſimam deliberationem.

QVÆSTIO VII.

An, ad valorem voti (ſeu iuramenti) obligantis ſub mortali; ſufficiat ſemiplena libertas, ſeu deliberatio?

AFfirmandum videtur. Quia hæc ſemiplena libertas, ſeu deliberatio, ſufficit ad peccandum venialiter: Ergo & validè vouendũ Deo. Conſequentia videtur clara ex antecedenti, quod docent communiter omnes Theologi.

Sed vt certum Reſpondeo, quod non ſufficiat ad votum, (ſeu iuramentum) quod grauiter, ſeu ſub mortali obliget. Ratio eſt: quia per votum imponit ſibi homo grauiſſimam obligationem, quam ſi poſtea tranſgrediatur, peccabit mortaliter: ergo neceſſe eſt, vt in aſſumenda illa obligatione vtatur plena omnino libertate, & tanta, quanta ad mortale peccatum ſufficeret. Ex quo conſtat ad rationem dubitandi. *Nam* licet verum ſit, quod ſemiplena libertas, & deliberatio ſufficiat ad culpam venialem; non tamen ſufficit ad votum, ſaltem obligans ſub mortali; quia hoc modo graue quid onus, ſine plena & matura diſcuſſione imponeretur vouenti. Sic vt certum docent Suarez *lib. 1. de voto, num. 5. & 6.* Sanchez *lib.4. cap.1. n.2.* Leſſius *lib. 2. cap.40. dubit.1.* Tamburin. *lib.3. cap.10. num.1.* Palaus, *diſp. 1. de voto, pun.4. n.2.* Ioan. à S. Thoma *loc. cit.* & alij, quos loquendo de eſſentia iuramenti, citauimus ſupra *tract. 1. diſp. 1. quaſt.17.*

QVÆSTIO VIII.

An ſaltem, ſemiplena libertas, ſeu deliberatio, ſit ſufficiens ad votum (ſeu iuramentum) quòd ſolùm ſub veniali obliget?

AFfirmandum videtur. Quia ad violandum votum obligans ſolum ſub veniali, vel ad tranſgrediendum votum quodcumque leuiter, ſufficit ſemiplena deliberatio, ſeu aduertentia: ergo eadem ſufficiet ad efficiendum votum obligans ſub veniali. Ob hanc rationem ita ſentit Gutierez *lib. 2. Canon. qq. cap. 2 a n.58. & 9.* Vbi refert pro ſe Ioſephum Angles, quorum ſententiam eſſe probabilem affirmat Luyſius de Torres *de iuſt. & iure, diſp.64. dub.11. num.5.* Et pro illa refert Sanchez, Paludanum *in 4. d.38. q.1. art.1. n.8.* D. Anton. *a.p. tit. 11. cap.2. initio, notab.6.* Et Nauarrum *cap.12. n.24.*

Sed multò probabilius Reſpondeo: Adhuc non eſſe ſufficientem libertatem ad aliquem valorem voti (ſeu iuramenti) nec ad aliquam obligationem, adhuc ſub veniali. Ratio eſt, Quia obligatio, ſub culpa veniali, etiam eſt res grauis: Ergo non poteſt homo ſibi imponere ſine deliberatione ſufficiẽti ad actum ſimpliciter humanum, & liberum. Item quia lex obligans ad culpam venialem, non poteſt imponi, ſine maturo & deliberato conſilio: Ergo nec votum, quod eſt veluti priuata lex poteſt aliter obligare. Vel maximè, quod quantitas obligationis pendet ex materia in quam votum, vel lex cadit: & ideo ſi ex illo actu orietur obligatio, eſſet iuxta capacitatem materiæ, præſertim ſi per directam intentionem non limitaretur ad leuem obligationem. Hæc omnia, vt tela ſunt à me (non vt à Prado) dicit & ſcribit Suar. *loc. cit. n.7.* vbi reſpondet ad rationem contrariorum dicendo

dicendo non eſſe eamdem rationem de tranſgreſſione veniali voti, & inductione obligationis. Quia licet culpa venialis, propter ſuam imperfectionem committi poſſit per illam imperfectam libertatem; obligari ad opus aliàs liberum, ſub quacumque culpa, etiam veniali, requirit perfectam libertatem: quia illud ipſum eſt res ſatis grauis, & maximè moralia, pertinenſque ad perfectum vſum liberum actionum humanarum. Sic ille eximius Doctor Suarius. Sic etiam Sotus *de iuſt. lib. 7. quaſt. 1. art. 2.* Aragon 2. 2. *quaſt.* 88. *art.* 1. Molina, Rodriguez, Petr. Ledeſma, & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 1. num.* 8. Palaus *punct. 4. num.* 2. Prado *cap. 31. de voto, quaſt. 1. §. 5. n.* 36. Ioan. à S. Thoma *art. 3. cit.* & alij mox citaudi.

QVÆSTIO IX.

An, ſola libertas, ſeu deliberatio, quæ ad peccandum mortaliter ſufficit; ſit ſufficiens, & requiſita neceſſariò, ad voti, ſeu iuramenti, valorem?

NEgandum videtur. Quia cum hac deliberatione requiſita ad peccandum mortaliter, compatitur leuis conſideratio in vouendo, & conſequenter Diuinæ Maieſtatis offenſio, qualis adeſt, cùm calore iracundiæ quis votum emittit: ergo dicta deliberatio non ſemper ſufficit ad votum: quia voto colitur Diuina Maieſtas, non offenditur.

Sed vt mihi certum Reſpondeo ſolam illam libertatem, ſeu deliberationem, ſufficere, & requiri, quæ ad peccatum mortale requiritur. Quod hoc ſufficiat, conſtat: quia deliberatio illa, quæ in peccando ſufficit ad demeritum, ſufficit ad voti, ſeu iuramenti meritum: nam vt rectè gloſſa in cap. *Mulier* 32. *quaſt.* 1. *per tantam deliberationem poteſt obligari Diabolo*, nempe, per peccatum; *poteſt etiam obligari Deo*, nempe, *per votum*: ergo. Quod verò dicta deliberatio requiratur, conuincit ratio, quâ *quaſt.* 7. probauimus non ſufficere ſemiplenam. Sic Sanchez *lib. 1. de matrim. diſputat.* 8. *num.* 5. *& lib. 4. Decal. cap.* 1. *num.* 2. vbi *num.* 3. notat, quod vt adſit deliberatio hæc ad mortale, & ſubinde ad votum ſeu iuramentum requiſita, opus eſt vouentem præmeditari paſſionem illam ad vouendum impellentem, & finem, quo ducitur, idque conferendo illud, de quo deliberat, cum eius oppoſito. Quia aliàs non eſt ſimpliciter, & plena libertas. Nec tamen mora temporis ad hoc deſideratur, ſed momento fieri poteſt. Nec exigitur, vt deliberatio tempore præcedat, ſed ſolo naturæ ordine votum. Sic ille. Legantur pro noſtra ſententia Suarez *lib. 1. de voto, cap. 6. num. 4. &* 8. Azor *lib. 11. cap. 12. quaſt.* 3. Molina, Aragon, & Leſſius, vbi ſupra. Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 1. num.* 3. Palaos *diſput. de voto, punct. 4. num.* 2. Tamburinus *lib. 3. Decalogi, cap.* 10. *numero* 1. D. Thom. Caietan. & alij, quos citat & ſequitur Prado, vbi ſupra *num.* 26. Luyſius *in ſum. 1. part. cap.* 141. *dub.* 3. Malletus *loco cit. Bract.* 1.

Ad rationem autem dubitandi in contrarium, dicendum eſt, quod votum factum calore iracundiæ, & abſque matura & exacta excuſſione, ſit peccatum veniale, vt ſupra eſt habitum; ſed non inde ſequitur votum non eſſe, quia ſolum extrinſecè, & in circumſtantia vitiatur, non in ſubſtantia. Cum enim in noſtro caſu ponatur libertas neceſſaria (vt ſupponimus) ponitur iam completè votum in ſubſtantia, & ſolum defectus eſt in circumſtantia extrinſeca: id eſt, votum coniungitur cum defectu exactioris diſcuſſionis: quare Deus acceptabit ſubſtantiam, reſpuet qualitatem: ſicuti acceptat ſacrificium, & quodcumque opus in ſuſtantia bonum, reſpuit (*ſic lege, non, reſpicit,*) culpam venialem, qua quis v. g. per aliquam leuem negligentiam, vel vanam gloriam, illa operatur. Sic omnino Tamburinus.

QVÆSTIO X.

An, ad valorem voti, ſeu iuramenti, ſufficiat deliberatio virtualis, quæ fundatur in actuali, & formali deliberatione præcedente?

NEgat Angles 2. *p. q. de voto, art. 1. diff. 3. concl. 1. & 2. & append. 2. necnõ concl.* 4. Quia exiſtimat ad validitatem voti, ſeu iuramenti, neceſſario requiri deliberationem actualem. Pro hac ſententia refert Raphael de la Torre, Patrem Suarium, vbi infra, ſed immerito profectò.

Sed vt certum Reſpondeo dicendum, quod deliberatio virtualis, quæ fundatur in actu formali præcedenti, verè ſufficiat ad valorem voti, vel iuramenti. *Primò.* Quia raræ eſſent actiones humanæ validæ, ſi formalis, aut actualis aduertentia, ſeu deliberatio, eſſent ad ſui valorem requiſitæ. *Secundò.* Quia virtualis intentio, ſeu deliberatio, verè ſufficit ad conferenda, vel recipienda ſacramenta, iuxta dicta à nobis 1. *p. tract. de Sacram. in genere, diſput. 4. à quaſt. 14. & diſput. 5. à quaſt.* 1. ergo & debet ſufficere ad votum. Vnde, ſi quis ad locum Profeſſionis deſtinatum vadat, ex vero animo emiſſurus tria vota; & tempore, quo illa emittit, aut ex ſcripto recitat, omnino caret deliberatione, aut aduertentia actuali, propter diſtractionem etiam voluntariam, ad alia, non ob id redditur inualida Profeſſio: quia illa formalis voluntas, & intentio vouendi in virtute, & in effectu à ſe relicto manet; ac proinde reddit votum validum. Sic communiter Doctores omnes, Suarez *lib 1. de voto, cap. 10. à num.* 4. Nauarr. *cap. 12. num.* 26. *Caiet. quaſt. 88. art. 1. dub.* 3. Petr. Ledeſma, 3. *p. tract. 10. cap. 1. dub. vltimo, concl.* 1. Ioan. à S. Thoma *diſp. 29. art. 3. not.* 2. Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp. 8. n.* 21. *& lib. 4. Decal. cap. 1. num.* 6. Palaus *diſp. 1. de voto punct. 4. num.* 4. Bonac. *diſputat. 4. quaſt. 2. punct.* 1. Trulleneh. *lib. 2. cap. 2. dub. 1. n.* 5. Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 10. §. 2. num.* 1. Prado *cap. 31. de voto, quaſt. 1 §. 6. num.* 48. Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 7. num.* 4. Filliucius *tract. 26. cap. 2. num.* 16. ſequitur Raphael de la Torre 2. 2. *quaſt.* 88. *art. 1. diſputat.* 5.

Quæſtio

Google

QVÆSTIO XI.

An item, ſufficiat ad valorem voti, ſeu iuramenti, deliberatio virtualis, quæ non fundatur in actuali præcedente, ſed in conſuetudine, vel malitia, quam quis habet aliquid faciendi?

AFfirmant aliqui ex Authoribus pro noſtra ſententia adducti, præcipuè Caiet. Raphael de la Torre, & Prado, docentes, ad votum & eius valorem, ſat eſſe præcedere ex deliberatione virtuali, nulla precedente actuali, in qua fundetur. Apponunt exemplum in illis, qui ex malitia, conſuetudine, vel negligentia operantur aliquid, ſiue bonum, ſiue malum: actus enim illi dicuntur eſſe deliberati ex deliberatione virtuali, non quia fundentur in deliberatione formali, quæ præceſſit, ſed quia ita procedunt, ac ſi præceſſiſſet. Vnde dicunt, quod illi, qui ex conſuetudine vouent, vel iurant, nulla facta diſcuſſione, an expediat, necne; ſi de facto voueant, vel iurent, manent obligati, quia iſte eſt actus verè, & ſimpliciter humanus.

Sed probabilius multò Reſpondeo: Non ſufficere deliberationem virtualem, quæ non fundatur in actu, qui præceſſit, ſed ſolum eſt virtualis, quia ita imputatur actus, ac ſi præceſſiſſet. Quia multò probabilius eſt, quod tunc non operatur quis humano modo, nec facit actum humanum. Sic Suar. *cap.* 10. *cit. vbi num.* 8. ſic hanc partem probat. Quia ad vouendum, neceſſaria eſt formalis voluntas ſe obligandi voto, quæ in ſe, ac formaliter, libera ſit; & ad illud obiectum in ſe terminetur, cum ſufficienti notitia illius, ſiue hæc voluntas actu duret, quando fit votum, ſiue tantum eius virtus: ergo niſi præceſſerit deliberatio circá talem voluntatem, non poteſt votum eſſe validum, cùm voluntas illa debeat eſſe deliberata. Conſequentia nota eſt, & antecedens patet: quia obligatio voti, non eſt ex his, quæ inuoluntariè oriri ſolent ex actionibus hominis (vt eſt obligatio ſatisfaciendi ex iniuria orta, vel ad pœnam ex culpa) ſed eſt obligatio omnino voluntaria: ergo non contrahitur per moralem imputationem, ſed per directá voluntatem. Hæc omnia, & alia, ſapientiſſimus Doctor. Vt videat Raphael de la Torre ſententiam Suarij. Sic etiam Sanchez, Bonac. Caſtro Palao, Trullench, Layman, & Filliucius locis citatis. Nauarr. etiam, Ludou. Lopez 1. *p. inſtructorij. c* 43. & Aragon 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 1. *fol.* 966. apud Sanch. *lib.* 1. *de matrim. diſputat.* 8. *num.* 21. & alij mox citandi.

QVÆSTIO XII.

An, qui præuidet in ſomno, aut ebrietate vota, aut iuramenta emittere, & de hoc non curans inebriatur, aut dormit, & ſic votum, aut iuramentum emittit; validè voueat, & iuret?

AFfirmant aliqui, quos, tacitis nominibus refert Suarez *lib.* 1. *de voto, cap.* 10. *num.* 9. Ratio eorum eſt: quia voluntarium ſufficiens ad peccatum mortale, ſufficit etiam ad votum, ſeu iuramentum: atqui voluntarium in cauſa ſufficit ad peccandum mortaliter: ergo ſufficiet ad votum, & iuramentum. Minor probatur. Quia ſi quis præuideret ſe in ebrietate perpetrare ſolitum eſſe homicidia, & inebriari vellet, verè peccaret, cum virtute eligeret in cauſa homicidia: ergo ſimiliter.

Sed vt certum Reſpondeo: tunc non vouere, aut iurare validè. Quia externa prolatio votorum, ſine aliqua interna promiſſione, quæ eſt, vel fuit, minimè eſt votum: quia ad hoc efficiendum, non eſt ſatis velle proferre verba promiſſionis, ſed neceſſarium eſt velle aliquo modo ſub ratione promiſſionis, vel obligationis. Sic Suarez *num.* 9. *cit.* Qui ad fundamentum contrariorum reſpondet dicendo. *Primò*, quod non ſit certum, ſed dubium inter Theologos, an homicidium in ebrietate commiſſum, etiamſi præuiſum fuerit, dicendum ſit peccatum, vel tantum effectus peccati præteriti, vt multi probabiliter defendunt. *Secundò*, quod indubitatum ſit, in illo actu non eſſe nouam culpam, nec nouum demeritum apud Deum; ſed ad ſummum, eſſe nouum actum externum, qui denominatur peccatum, ab interiori voluntate, & culpa, quæ præceſſit, & cum illa conſtituit vnum peccatum, quod non habet aliam, vel nouam malitiam, præter eam, quæ fuit in voluntate præcedente: ergo ibi non eſt ſufficiens voluntas ad peccandum de nouo: ergo nec ad vouendum. Hæc Suar. illiuſque ſententiam tenent Sanchez *lib.* 4. *cap.* 1. *nu.* 6. & antea *lib.* 1. *de matrim. diſputat.* 8. *num.* 20. & 21. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 26. Bonac. *diſputat.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 5. Palaus *diſputat.* 1. *de voto, punct.* 4. *num.* 4. *verſ. ſed aduerto.* Prado *quæſt.* 1. *citata*, § 6. *num.* 50. Mallettus, *Malleat.* 4. *Bractea* 1.

QVÆSTIO XIII.

An, ſi quis ante ebrietatem, vel ſomnum, voueat, aut iuret v. g. caſtitatem; ſi ebrius, aut ſomnolentus verba promiſſoria caſtitatis proferat; tunc poſita conditione, tali voto obligetur?

REſpondeo vt certum. Tunc poſita conditione, manere voto obligatum. Quia iam ſupponitur vouentem habuiſſe formalem, & actualem voluntatem ſe obligandi, poſita conditione. Vnde huiuſmodi non emittit votum dum ebrius eſt, cum ſui compos non ſit, ſed ſolum apponit conditionem, vt votum antea quoad ſubſtantiam factum, obliget. Sic Palaus, & Prado locis citatis. Suarez *num.* 10. Qui ſecus dicunt, caſu, quo quis præuidit ſe ſolere in ebrietate vota emittere, non tamen habuit animum ſe obligandi, ſed ſolum promiſſionem aliquam, tacitam vel expreſſam proferendi verba promiſſoria, tempore ebrietatis; tunc enim talis promiſſio, non eſſet valida, aut obligaret: Quia, vt ſupra eſt habitum, ſola prolatio verbi promiſſorij, ſine voluntate vouendi, aut ſe obligandi, non inducit obligationem.

Qua autem ratione, metus obligationem voti aut iuramenti impediat, diximus ſatis ſupra *tract.* 1. *diſput.* 10. *per totam.*

§. II.

De propoſito requiſito ad votum, & iuramentum.

QVÆSTIO XIV.

Quid ſit propoſitum, & in quo diſtinguatur à deliberatione?

RΕſpondeo quod propoſitum, eſt voluntas deliberata aliquid faciendi, vt ait Tamburin. *lib. 3. cap. 11. num. 1.* vel eſt actus voluntatis, quo vouens apud ſe ſtatuit promittere, vt explicant Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 13. quæſt. 4. fine*, per hæc verba: Quæres quid ſignificetur nomine *Propoſiti*, & in quo à *Deliberatione* diſtinguatur? Caietanus *Deliberationem* accipit, actum ſiue iudicium rationis, quo quis ſcienter deliberat facere quod promittit. *Propoſitum* intelligit actum voluntatis, quo ſponte ſtatuimus id facere, & exequi quod promittimus, ita vt votum ſit promiſſio Deo facta ex deliberatione, ſiue iudicio rationis, & propoſito voluntatis, quâ iudicamus nos facturos quod promittimus, & decernimus id nos facere. Cæterum Reſpondeo ſignificari ea voce, voluntatis actum, quo vouens certò, & firmo animo, apud ſe ſtatuit, promittere, ſiue vouere. Vnde à deliberatione differt, quoniã qui vouet, primùm decernit vouere, deinde vult vouere, vel promittere. Hæc Azor. Et ex illo Sanchez ſic: Diſtinguitur deliberatio, & propoſitum, quod illa ſit iudicium, ſeu actus rationis, quo quis deliberat, & decernit; num ſibi vouere expediat: hoc autem, eſt actus voluntatis, quo vouens, apud ſe ſtatuit promittere, vt ex mente Caietan. 2. 2. *quæſt. 88. art. 1.* explicat Azor. Hæc Sanchez, ſed non benè in illo, quod dicit, id docere Azorium ex mente Caietani, vt vidiſti.

QVÆSTIO XV.

An ſolum propoſitum abſolutum exequendi rem honeſtam in cultum Dei (excluſâ promiſſione) ſufficiat ad votum?

AFfirmant omnes, qui exiſtimant promiſſionem non eſſe de ratione eſſentiali voti. Ducuntur ex cap. *Conſulti, de Regular.* vbi quidam, qui Religionem ingredi propoſuerat, & habitum Monachalem induit, iubetur in illa perſiſtere: ergo ex ſolo propoſito, excluſa omni promiſſione, oritur obligatio voti: Idem probatur ex cap. *ſtatuimus. & cap. ſuper eo, eod. tit.* ob quæ iura, ſic ſentiunt communiter Canoniſtæ, cum Gloſſa in cap. *litterarum, de voto, v. Proponens*: & cap. *Qui bona. v. deliberant. 17. quæſt. 1.* Innocen. eo cap. *conſulti*, & ibi Hoſtienſ. *num. 3.* & alij. Et ex Theolog. Maior *in 4. d. 38. quæſt. 1.* & D. Anton. 2 *part. tit. 11. cap. 2.* Palud. *in 4. d. 38. quæſt. 1. art. 1. n. 11.* & ad idem tendit antiqua definitio voti, quam refert D. Thom. 2. 2. *quæſt. 88. art. 1.* & traditur ab Altiſſiod. *lib. 3. ſum. tract. 28. cap. 1.* per hæc verba: *Votum eſt conceptio boni propoſiti deliberatione firmata, qua quis ad aliquid faciendum, vel non faciendum, ſe Deo obligat.* In quâ definitione, vt vides ſolùm poſtulatur propoſitum, ad vinculum voti.

Sed vt certum Reſpondeo, ſolum propoſitum, (quantumuis abſolutum & efficax ſit) non eſſe votum, neque voti obligationem inducere, niſi promiſſione firmetur. Probatur *Primò*, ex *cap. litterarum, cit.* vbi Pontifex de quodam morbo laborante dixit, non teneri voto, ſi vltra propoſitum intrandæ Religionis, in voto non eſt progreſſus. *Secundò*. Quia nemo obligatur, ſine voluntate ſe obligandi: ſed qui habet voluntatem ſe obligandi; aliàs nemo proponeret aliquid, ſi ſtatim ex propoſito obligatus maneret: ergo. *Confirmatur*. Quia ſi aliquis efficaciter proponeret ſeruare aliquod conſilium Euangelicum, vt dare eleemoſynam communi pauperi, vel audire Miſſam, etiam diebus non feſtiuis, peccaret quidem mortaliter, ſi voto facto, hæc omitteret: ergo ſi propoſitum hanc ſimilem obligationem induceret, illius tranſgreſſio mortalis eſſet: quod eſt abſurdum: ergo propoſitum ex ſe, nullam inducit obligationem, & conſequenter non ſufficit ad votum. Sic D. Thom. *art. 1. cit.* & ibi Caiet. Bonauen. *in 4. diſt. 38. quæſt. 1.* Angel. *votum 1. num. 8.* & ibi Sylueſt. *quæſt. 2.* Nauarr. *cap. 12. num. 26.* Sotus *lib. 7. de iuſt. quæſt. 1. art. 2.* Couarru. *de pactis, 1. p. §. 3. num. 12.* Azor *lib. 11. cap. 13. qu. 5.* Valentia 2. 2. *diſp. 6. q. 6. pun. 1.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto, c. 2. n. 3.* Sanch. *lib. 4. Decal. c. 1. n. 20.* Leſſius *lib. 2. c. 40 dub. 4 n. 21.* Bonac. *diſp. 4. qu. 2. pun. 1. in principio.* Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 2. n. 2.* Leſſ. *in ſum. 1. p. cap. 141. dub. 2.* Malletus, *tom. 2. malleat. 4. Bractea. 1.* Ioan. à S. Thoma 2. 2. *q. 88. diſp. 29. art. 1.* vbi docet id eſſe verum etiamſi res ſit incepta. Raph. de la Torre 2. 2. *q. 88. art. 1. diſp. 7. n. 3.* Prado *cap. 31. de voto, q. 1. §. 7. n. 53.* Tamburin. *c. 10. cit.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XVI.

An, ſit peccatum, veniale ſaltem, reſilire à bono efficaciter propoſito?

AFfirmant non pauci Doctores, exiſtimantes, eſſe veniale peccatum, nolle facere illud bonum, quod quis firmiter propoſuerat. Ratio eſt, quia tunc fit contra virtutem conſtantiæ, quæ non ſolum inclinat, vt quis perſeueret in bono obligatorio; ſed etiam, niſi legitima excuſet cauſa (tunc enim prudentiæ erit mutare conſilium) in voluntario firmiter propoſito. *Confirmatur*. Quia negari non poteſt, inordinatum eſſe à via inchoata perfectionis deflectere, abſque vlla cauſa: nam ſaltem eſt actus otioſus, ſe ſine cauſa mutare. Ita Caſtro Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 2. num. 3. verſ. Ad argumentum.* Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub. 4. n. 22. verſ. Ad ſecundum.* & *lib. 3. cap. 2. dub. 6. fine.* Raph. de la Torre *q. 88. cit. art. 1. diſp. 7. n. 7. &* 8. Rodrig. 2. *tom. ſum. cap. 92. fine.* Villalob. 2. *p. tract. 34. diff. 1. n. 8.* Barthol. à S. Fauſto *lib. 1. Theſaur. q. 4. n. 9.* Angel. *votum 1. n. 7.* citat etiam Palaus pro ſua ſententia, Saytum *tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto, cap. 2. n. 7.* ſed non benè. Tenet tamen illam Prado *§. 7. citato num. 56.*

Sed probabiliùs Reſpondeo. Nec veniale peccatum eſſe reſilire à bono propoſito. Quia ad rem illam propoſitam nulla lex, nec diuina, nec humana obligat, vt ſupponimus: propoſitum autem ſolum, non habet vim legis priuatæ obligantis; cùm ipſe proponens nullam obligationem ſibi aſſumere per merum propoſitum profiteatur: ergo ex nullo

capite oriri poteſt tale peccatum. Sic Nauarr. in *ſum.*Hiſpana *cap.12.n.26.*(licet in Latina oppoſitum inſinuet) Toledo *lib.4. ſum.cap.17. n. 7.* Valentia 2.2.*diſp.6.qu.6.pun. 1.col.9.verſ. Reſpondeo*, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.4.Decal.cap.1. num.21.* ſed ex his non benè citat Toletum ; quia *num.7.* ſolum agit de promiſſione, & *num. 5.* vbi agit de propoſito requiſito ad votum, non tangit hanc quæſtionem. Sic etiam Suarez *cap.2. cit.n.5. & 6.* Sotus *lib.7.de iuſt.qu.1.art.2.circa finem.verſ. vnde pro ſolutione.* Azor *lib.11.cap.13.qu.5.* Tamburin.*lib.3. Decal.cap.11., num. 2.* Sayrus *in Claui Reg. lib.6. cap.1. num.6.* Trullench *lib. 2. cap.2. dub.1.num.2.* Qui tamen male citat Villalobos pro hac parte, loco à nobis citato pro contraria ; expreſſe enim illam tenet *num.8.* illis verbis : *Verdad es, que el que tener propoſito y voluerſe atras, dize inconſtancia, y aſſi ſera peccado venial*, &c. Sic ille. Bonacina *diſp.4.quæſt. 2.punct.1.num.2.* Qui citat Leſſium *lib.2.cap.4.* (lege tu 40.) *dubit.4.num.21.* Sed oppoſitum docet hic Author *num.22.* Nam *num.21.* ſolum dicit, ſolum propoſitum non ſufficere ad votum. Sic etiam Dicaſtillo *tom.1. de iuſt. lib.1.diſputat.2.dubit.12.num.244.* per hæc verba: Item, quando quis tædio diuturnitatis, vel ſimilis incommodi deſiſtit, mutatque propoſitum, circa bonum ad quod tenebatur ex graui præcepto, aut voto, mortaliter peccat. Si vero leuis materia ſit, venialiter. Non tamen erit peccatum (quid quid alij acclament) mutare propoſitum, & relinquere inceptum exercitium, vel opus, ad quod quis, nullo modo ex præcepto tenetur, niſi fortè id fiat ex aliqua paſſione, & affectu inordinato. Tunc enim inordinatè à bono deſiſtit, ac proinde venialiter peccat ; intellige *ratione adiuncti.*

§. III.

De promiſsione requiſita ad votum & iuramentum.

QVÆSTIO XVII.

Quid ſit promiſſio requiſita ad votum, & in quo à propoſito differat?

RESpondeo ad primum, quod huiuſmodi promiſſio, nil aliud ſit, *quàm actus, quo nos obligamus ad aliquid faciendum ad Dei cultum.* Sic communiter DD. Sicut promiſſio in communi, eſt *actus, quo quis intendit aliquid facere, ſub obligatione alteri exhibita.* Legantur Valentia 2.2.*diſput.6. qu.6.puncta 1.* per totum. Tamburin. *lib.3. cap.12. §.1.num.1.* & alij.

Circa ſecundum Reſpondeo, quod promiſſio diſtinguitur à propoſito, quod hoc, procedit ex deliberatione conuenientiæ rei faciendæ. Illa verò, ex deliberatione acceptandæ obligationis, ſibique illius imponendæ, Sic Sanchez *lib.4.cap.1.nu.19.* ex Valentia *loco citato*, vbi de hac materia latiſſimè agit. Legatur etiam Suarez *lib.1. de voto, cap.13.*

QVÆSTIO XVIII.

An, promiſſio ita ſit de eſſentia voti, vt etiam ſine propoſito, ſufficiat ad illius valorem?

AFfirmandum videtur. Quia multoties vouentes, etiam ſolemniter, non ſolum carent, imo habent propoſitum non ſeruandi promiſſa, vt ſic lautè viuant ; atqui certum eſt, quod huiuſmodi verè vota emittunt: ergo.

Sed vt quid certum Reſpondeo : Non ſufficere. Quia certum eſt, quod eſſentia voti perficitur in promiſſione, vt ſupra eſt habitum : atqui promiſſio, in qua perficitur eſſentia voti, procedit ex propoſito faciendi, vt ait D.Thom. 2.2.*quæſt.88. art.1.* ergo ſine propoſito, aut voluntate promittendi, non extat votum. Sic communiter DD. inter quos Raphael de la Torre *art.cit. diſput.9.* de qua materia latè diſſeruimus ſupra *diſputat. 44. per totam.* Legantur ibi, quæ hic tractant communiter Doctores.

QVÆSTIO XIX.

An, votum ſimplex ſufficienter perficiatur per ſolam promiſſionem, ſine traditione?

NEgandum videtur. Quia votum caſtitatis, non ſolum ſolemne, vt conſtat, ſed & ſimplex, non ſolum promiſſionem, ſed etiam traditionem includit, quia ſtatim, & ex vi illius, vouens corpus ſuum tradit, & conſecrat Deo in perpetuam caſtitatē. Et idem cernere licet & in voto ſimplici obedientiæ in ſæculo facto ; nam per illud ſtatim tradit vouens ſuam voluntatem illi, cui obedire promittit : ergo, ad minus, votum ſimplex, non ſola promiſſione, ſed ſimul cum traditione perficitur.

Sed vt certum Reſpondeo dicendum, quod votum, vt votum eſt, ſola promiſſione Deo facta perficitur : nec vllum eſt votum ſimplex, quod, in ſua ratione eſſentiali, traditionem includat. Conſtat *Primò* ex ipſa definitione voti, in qua loco generis ponitur *Promiſſio*, & loco differentiæ, Ordo ad Deum in materia capaci talis promiſſionis: ergo quidquid vltra additur, eſt extra eſſentiam voti. *Secundò.* Quia votum ingrediendæ Religionis, eſt verum ac perfectum votum : & tamen in ſola promiſſione conſiſtit, cùm ſic vouens nihil ſtatim, & ex vi voti tradit Deo, ſed ſolum obligat ſe ad tradendum in futurum : ergo. Sic, ait Suarez, ſentiunt Scholaſtici *in 4.* cum D.Thoma *art.1.quæſt.1.art.3. quæſt. 2. & 3.* D.Bonau. *art. 2. quæſt. 1.* Ricard. *art.7.* Durand. *quæſt.2.* & omnes, qui conſtituunt differentiam, inter votum ſimplex, & ſolemne caſtitatis, in hoc, quod ſimplex, eſt pura promiſſio ; alterum vero inuoluit traditionem. Sic ipſe. Suarez *lib.1.de voto, cap.14.num.6.* vbi contrariam ſententiam dicit eſſe falſam, & ſine vllo Authore, qui illam typis mandauerit. Legatur Sanchez *lib.7. de matrim.diſp.25.num.7.*

§. IV.

§. VI.

Qua ratione intelligatur id quod in definitione voti dicitur, nempe, votum eſſe de meliori bono, *aut* meliorum bonorum?

QVÆSTIO XX.

An, votum ſemper debeat fieri de meliori bono?

RESpondeo affirmatiuè. Quia ita definiunt votum communiter Theologi, & iuris Canonici interpretes, dicentes, quod votum ſit *Promiſſio Deo facta de meliori bono.* Sic S.Thom. 2.2.*qu.*88. *art.*2. Caiet. *ibid.* Ricard. *in* 4. *d.*38.*art.*2. *queſt* 2. *ad* 2. Palud *ibi quaſt.*5.§. *ſexta definitio.* Soto *lib.*7. *de iuſt.quaſt.*1. *art.*3. *in concl.* 5. & nos cum illis ſupra *queſt.*2.& 3. & alij communiter.

Sed difficultas eſt, qua ratione intelligi debet, quod *ſit de meliori bono*, nonne, quia id quod vouetur ſemper debeat eſſe optimum, aut ſolum conſilij opus? Minimè quidem, ſed ideo, quia (vt quidam dicunt) maioris virtutis officium eſt, quod in votum cadit, quàm eius contrarium. V.g. vouet quis caſtitatem; Caſtitas, grauius eſt bonum, quàm Matrimonium. Præterea, vouet quis peregrinationem, aut Eleemoſynam, ieiunium, precationem, aut Religionem, vnumquodque horum, melius eſt opus, quam eius oppoſitum. Ita Sanchez *lib.*4. *cap.*1 *num.*1. referens Azorium. Sed Azorius ſolum refert relatum dicendi modum, dicens eſſe aliquorum Doctorum. Ipſe vero aliter reſpondet dicendo, votum eſſe meliorum bonorum, quoniam eſt eorum, quæ in conſilium cadunt, quæ comparatione eorum, de quibus ſunt data præcepta, haud dubiè meliora ſunt bona. Sic ille *lib.*11. *cap.*14. *fine.* Et hoc eodem modo reſpondet Raphael de la Torre 2.2 *quaſt.*88.*art.*2. in eius explicatione, vbi *concl. vltima*, ita dicit: Propriè loquendo votum eſt de meliori bono. Probatur: Nam ea bona pertinentia ad conſilia, dicuntur meliora, in comparatione ad ea, quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem; quia ſunt perfectiora: & de his propriiſſimè eſt votum. Sic ille.

Sed facilius Reſpondet Tamburinus dum definiens votum ſolum dicit, quod ſit *Promiſſio facta Deo de re ipſi grata*, &c. vt retulimus *quaſt.*2. Sed addit Malleтus *tom.* 2. *Malleatione* 4. *Bractea* 1. In fine, quod illud dicitur & eſt Deo gratum, quod eſt melius quàm eius oppoſitum, & ideo (ait) non eſt validum votum factum de rebus, quæ repugnant conſilio, cum non ſit de meliori bono. Hæc Malletus. Cuius verbis explicata manet mens Tamburini, quæ ſic explicata coincidit cum aliorum placito, & mente.

DISPVTATIO II.

De multiplicitate votorum.

QVÆSTIO PRIMA.

In quotuplex diuidatur votum?

RESPONDEO: Quod diuiditur, *Primò* in Abſolutum, Purè conditionatum, & Pœnale. *Secundò* in Solemne, & Simplex. *Tertiò*, in Neceſſarium, & in Liberum: ſeu in Commune, & Singulare. *Quartò* in Reale, Perſonale, & Mixtum. *Quintò* in Affirmatiuum, & Negatiuum. Tandem accidentaliter diuiditur in Perpetuum, & Temporale; in Reſeruatum, & non Reſeruatum, in Publicum, & Occultum; in Expreſſum, & Tacitum; &c. Sic Tamburinus *lib.* 3. *cap.*9. Legatur Prado *cap.*31.*de voto, quaſt.* 3. §.1.

QVÆSTIO II.

Quid ſint votum abſolutum, purè conditionatum, & conditionatum pœnale?

REſpondeo dicendum quod votum abſolutum eſt, quod obligat abſolutè, & ab omni conditione independēs: vt *voueo caſtitatē, ieiunium*, &c.

Purè conditionatum eſt, quod obligat, poſita tamen aliqua conditione; vt *voueo caſtitatem, ieiunium*, &c. *ſi ſalutem obtinuero.*

Conditionatum verò pœnale datur, quando quis rem promiſſam conſequi volens, addit aliquam pœnam in delicti crimen: vt *voueo caſtitatem, aut ieiunium, ſi luſero, ſi fornicatus fuero*, &c. De his omnibus tractatū inuenies *tract.*1. *de iuramēto diſp.*21. vbi de iurante, & vouente Religionē abſolutè, egimus. Item *diſp.*41 *de voto, & iuramento purè conditionali, & diſp.*24.*de voto, & iuramento conditionali pœnali.* Legatur etiā *diſp.*28. circa huiuſmodi vota.

QVÆSTIO III.

Quid ſint votum ſolemne, & votum ſimplex?

REſpondeo quod votum *ſolemne* ſit illud, quod fit in publico, in conſpectu Eccleſiæ, & ab illa acceptatur. *Simplex* verò, quod priuatim, & quaſi in abſcondito, emittitur. Sic communiter DD. Legantur Tamburinus, & Prado *locis citatis.* Necnon & Vital. *tract. de voto, inquiſit.*1.*n.*2.

QVÆSTIO IV.

An, votum ſolemne, & ſimplex differant ſpecie?

AFfirmant plures Doctores. Quia promiſſio, & donatio, iure ciuili ſunt actiones diſtinctæ moraliter; ſed votum ſolemne transfert vouentem, & tradit illum in obſequium ipſius Dei, quod non facit votum ſimplex, vt conſtat ex dictis *diſput.*1.

Digitized by Google

§. 3. quæſt. 23. ergo huiuſmodi vota ſpecie morali inter ſe differunt. Ita Sotus lib. 7. de iuſt. quæſt. 2. art. 5. ad 1. Aragon 2. 2. quæſt. 88. art. 7. ad finem. Barthol. de Medina lib. 1. ſummæ, cap. 14. §. 18. verſ. Tercera. Corduba lib. 1. quæſt. 24. fol. 215. & Rodriguez 1. p. ſum. cap. 53. num. 5. Quos omnes, ſic relatos, ſequitur Mag. Ioan. Martinez de Prado cap. 31. de voto, quæſt. 3. §. 4. num. 58.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Non differre ſpecie, ſed ſolũ accidentali extrinſeca differentia. Quia, videlicet, votum ſolemne munitur ea ſolemnitate ab Eccleſia inſtituta, ſimplex verò illa caret. Sic ſentiunt Metina lib 4. de Sacrorum homin. contin. controu. 7. cap. 38. Suarez tom. 3. de Relig. tract. 7. lib. 2. cap. 11. n. 6. Sanch. lib. 7. de matrim. d. 25. n. 21. (non diſp. 29. n. 31. vt inuenies, errore Typographi, citatum apud me vbi infra) & lib. 5. Decal. c. 5. n. 7. & ſequent. Caiet. 2. 2. q. 88. art. 6. dub. vltimo. Azor 1. p. lib. 11. cap. 6. q. 8. & cap 19. quæſt. 10. Valentia tom. 3. diſp. 6. qu. 6. punct. 3. §. vltimo. Petr. Ledeſma de matrim. q. 53. art. 2. ad 4 & tom. 2. ſum. c. 6. dub. 2. concl. 4. vbi benè id probat, & reſpondet argumento facto pro prima ſententia. Caramuel in Regul. S. Bened. diſp. 66. concl. 9. num. 999. Diana par. 2. tract. 7. reſol. 4. & p. 3. tract. 5. reſol. 67. Lege me ipſum 1. p. tract. 5. diſp. 8. §. 2. quæſt. 8.

QVÆSTIO V.

An, votum ſolemne differat ex natura rei, & iure diuino, à voto ſimplici?

AFfirmant multi DD. Quia votum ſimplex ſolùm dicit promiſſionem Deo factam de meliori bono: at verò votum ſolemne ſuperaddit actualem traditionem vouentis in manus Dei, & Prælatorum Dei vices gerentium: ergo ex natura rei diſtinguuntur. Ita nouiſſimè tenet, & defendit mordicùs, Mag. Ioan. Martinez de Prado cap. 41. de voto, quæſt. 3. §. 2. & 4. qui pro ſe citat D. Thom. quodlib. 3. art. 18. & quodlib. 18. art. 10. & in 4. ſentent. d. 40. qu. 2. art. 1. q. 2. ad 1. & 2. 2. q. 88. art. 7. 9. & 11. & alibi: Domin. Sotum in 4. diſt. 38. q. 2. art. 1. & lib. 7. de iuſt. quæſt. 2. art. 5. Petrum Sotum lect. 5. de matrim. Syluest. votum 4. q. 5. Turrecrem. in cap. Præsbyteri, diſt. 27. Capreolum in 4. diſt. 33. art. 1. concl. 2. Rayner. v. votum, cap. 8. §. 1. Ludou. Lopezium 2. p. inſtruct. cap. 48. Victoriam relect. de poteſt. Papæ, num. 1. Ledeſmam de matrim. qu. 53. art. 2. poſt 6. probat. & ad 5. & 6. & 2. p. ſum. tract. 10. cap. 6. dub. 1. & 2. Nuñum in Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. dub. 3. concl. 5. Ambroſ. Catherin. lib. 6. annot. in Caiet. à fol. 512. Texedam lib. 1. tract. 1. contro. 1. Ioann. à S. Thoma tract. de approbat. doctrinæ S. Thomæ, diſp. 2. art. 3. propoſ. 13. & 2. 2. qu. 88. diſp. 29. art. 15. concl. 3. Grauinam tomo vltimo Præſcription. controu. vltima, q. 4. Aragonium 2. 2. qu. 88. artic. 7. Syluium ibidem. Thom. Hurtadum tom. 2. variar. tract. vltimo, reſol. 2. Petrum Cornejum de matrim. tract. 6. diſput. 7. dub. 9. omnes Thomiſtæ, & vltra illos & eorum ſcholam, refert Bonauent. Durand. Ricardum, Henriq. Valentiam, Saytum, Mirandam, Vegam. Man. & Heroicum Rodriguez, Corduham, Machadum, & alios.

Alij verò contrà negant, exiſtimantes votorũm ſolemnitatem, ſolo iure Eccleſiaſtico eſſe inſtitutam. Quia ſola Eccleſiæ conſtitutione, Religioſa Profeſſio habet vim irritandi ſubſequens matrimonium. Sic ex cap. vnico, de voto, & voti redempt. in 6. & ex conſtitut. Greg. XIII. incipiente, Aſcendente Domino. & ex Bulla Gregorij XIV. incipiente, Eccleſia, docent Sanch. lib. 7. de matrim. diſp. 28. num. 4. & lib. 5. in Decal. cap. 1. Baſil. lib. 7. de matrim. cap. 7. & 22. Vaſquez 1. 2. diſp. 165. c. 2. Suar. tom. 3. de Relig. tract. 7. lib. 2. à cap. 4. & tom. 4. tract. 10. lib. 3. & 4. & lib. 4. cap. 5. num. 5. Leſſius, Caſtro Palaus, Ægidius, & alij plures, apud eumdem, loco citato, §. 2. num. 18. Sed ego maiori cum diſtinctione.

Reſpondeo primò. Votum ſolemne non differt à ſimplici, ex natura rei, aut eſſentialiter; ſed ſolum accidentali extrinſeca differentia, vt conſtat ex dictis diſp. 1. §. 3. quæſt. 23. & nuper quæſt. 4. vbi hanc partem vt probabiliorem ſuſtinuimus contra Martinez.

Reſpondeo ſecundò. Votum ſolemne caſtitatis videlicet, aut Profeſſionis, non ſolum iure Eccleſiaſtico, ſed etiam iure diuino dirimit & irritat matrimonium; non tamen ob hoc diſtinguitur eſſentialiter à voto ſimplici Caſtitatis, licèt hoc non irritet matrimonium. Quia hanc vim irritandi matrimonium non habet votum ſolemne ex ſe, ſed ex addito, nempe ex priuilegio Chriſti Domini: vt diximus par. 2. tract. 9. de matrim. diſp. 5. quæſt. 11. & diſp. 22. q. 2. ex ſe ergo non diſtinguuntur prædicta vota eſſentialiter. Prima pars huius reſponſionis defenditur ab Authoribus primæ ſententiæ: ſecunda verò, illis aduerſatur.

QVÆSTIO VI.

Quid ſit votum neceſſarium, & votum liberum?

REſpondeo dicendum quod *votum neceſſarium* eſt illud, quod in Baptiſmo omnes faciunt, acceptando legem Euangelicam, & ſpondendo renunciare diabolo & pompis eius; diciturque neceſſarium, quia eſt de re ex præcepto omnino debita. Et ideo huiuſmodi votum non eſt propriè tale, quia nec mutat ſpeciem peccati, nec nouam addit, vt fatentur omnes. *Votum verò liberum*, eſt, & dicitur illud, quo aliquis, non ex præcepto, ſed ſponte, & voluntariè aliquid promittit, v. g. ſeruare Caſtitatem, &c. Legantur D. Auguſt. ſuper Pſalm. 75. Hoſtienſ. apud Palud. in 4. diſt. 38. qu. 2. n. 6. & 8. Thom. Tamburin. lib. 3. Decal. cap. 9. Martinez cap. 31. de voto, quæſt. 3. num. 1.

QVÆSTIO VII.

Quid ſit votum commune; & quid ſingulare, aut particulare?

REſpondet Bonacina, qood *votum particulare* ſit illud, quod quiſque emittit, iuxta ſuam voluntatem. *Commune verò*, quod emittitur à communitate, aut ab omnibus.

Sed clariùs, aut veriùs, cum communi Reſpondeo, quod *votum commune*, & *votum ſingulare*, idem omninò ſint, ac votum neceſſarium, & votum liberum: vt tradunt Authores quæſt. 6. citati. Syluest. v. votum 1. quæſt. 5. Suarez lib. 1. de voto, cap. 19. num. 3.

QVÆSTIO VIII.

Quid ſit votum reale, perſonale, & mixtum?

REſpondeo dicendum quod votum *Reale*, eſt illud, quo promittitur res externa. *Perſonale*, quo promittitur actio, vel omiſſio, quæ ad ſolam attinet perſonam. *Mixtum* verò, quo vouetur, aut promittitur vtrumque, nempe rem externam, & actionem, v.g. peregrinationem, & eleemoſynam. Sic omnes communiter. Legantur Leſſius *lib.* 2. *cap.*40.*dub.*3. Suarez *lib.*2.*cap.*12. Bonac. & Tamburin. *locis citatis*. Prado *cap.*31. *de voto*, *quæſt.*3. *num.* 10. & nos ſupra *tract.* 1. *diſp.*16.§.4.q.71.

QVÆSTIO IX.

Quid ſit votum affirmatiuum: quid-ve negatiuum?

REſpondeo dicendum, quod votum *affirmatiuum* eſt, & dicitur illud, quo promittitur aliquid poſitiuum, v.g. eleemoſyna. *Negatiuum verò*, quo promittitur aliquid negatiuum, v.g. Abſtinentia à carnibus. Vel vt alij explicant; *Affirmatiuum* eſt, quo vouetur aliquid faciendum: *Negatiuum* verò, quod fit de non faciendo aliquid. Sic communis. Legantur Authores citati, & Raphael de la Torre *art.*3.*diſp.*8.*n.*1. Azorius *lib.*11.*cap.*14.*fine.*

QVÆSTIO X.

Quid ſit votum perpetuum; Quid-vè temporale?

REſpondeo dicendum, quod votum *Perpetuum* eſt, & dicitur illud, quod durat, vel vſque ad vitam vouentis, vt eſt v.g. votum de eleemoſyna ſingulis Sabbatis totius vitæ facienda. Vel in perpetuum, etiam poſt vitam vouentis; vt eſt votum ædificandi Monaſterium, vel Hoſpitale, in quo perpetuò alantur Religioſi, vel Pauperes, &c. *Temporale* verò, dicitur, & eſt illud, quod durat ſolum, vſque ad certum tempus, vt v.g. votum ieiunandi omnibus ſextis Feriis vnius anni. Sic omnes. Legantur Suarez *lib* 2.*de voto*,*cap.*12. *n.*8.& 9.Bonac. Tambur. Prado, & alij locis citatis.

QVÆSTIO XI.

Quid ſit votum reſeruatum; Quid-vè, non reſeruatum?

REſpondeo dicendum, Quod votum *reſeruatum* dicitur, & eſt illud, in quo immediatè Prælati non habent facultatem diſpenſandi, aut commutandi. *Non reſeruatum* verò in quo hanc facultatem habent. Vnde conſtat, hanc voti partitionem, cum detur in ordine ad diſpenſandum, & commutandum, valde accidentariam eſſe, cùm reſeruatio accidat voto ex voluntate ſuperioris non concedentis poteſtatem diſpenſandi in illo. Sic omnes. Legantur Suarez *num.*9. *citato*, & alij Authores, vbi ſupra.

QVÆSTIO XII.

Quid ſit votum publicum; Quid-ve occultum?

REſpondeo ex dictis *quæſt.*3. Quod votum *Publicum* dicitur illud, quod in publico fit. *Occultum verò*, quod in occulto.

QVÆSTIO XIII.

Quid ſit votum expreſſum: Quid-vè tacitum, vel, quod idem eſt, Quid explicitum; Quid-ve implicitum?

REſpondeo dicendum, quod votum *Expreſſum*, ſeu *Explicitum* eſt illud, quo quis Deo ſe expreſſis verbis obligat. *Tacitum* vero, ſeu *Implicitum* eſt & dicitur illud, quod non fit verbis expreſſis; ſed fit aliquid, cui eſt annexum votum. Tale eſt votum caſtitatis, quod emittitur ab illis, quia ſacris Ordinibus initiantur. Nam ex conſtitutione Eccleſiæ, qui ad hos Ordines promouentur, manent voto Caſtitatis adſtricti. Sic omnes, Legantur Azor, *cap.*14.*cit. quæſt.*2. Bonac. *diſp.*4. *quæſt.*2.*punct.*2.*n.*1.& Caramuel *in Reg. S. Bened. diſp.*56.*concl.*7.*num.*997. vbi ita ait: Votum implicitum & expreſſum differunt modaliter, hoc eſt, ſolum in expreſſione. Ratio eſt, quia ſunt de eodem obiecto, & ſub obligatione ipſiſſima: vnde eodem tenemur modo ſeruare obedientiam, paupertatem, & caſtitatem; licèt illam expreſſe vouerimus, & has implicitè. Sic ille.

DISPVTATIO III.

De obligatione voti.

QVÆSTIO PRIMA.

An ſit peccatum, vota non implere?

NEGARVNT quidam, loquentes de voto ingrediendi Religionem, qui docebant, huiuſmodi votum poſſe quem non implere, abſque detrimento ſalutis.

Sed de fide certum Reſpondeo, eſſe peccatum. Sic conſtat ex Eccleſ.5. *Quodcumque voueris, redde.* & Pſal.75. *Vouete, & reddite Deo.* & ex cap. *Magnæ, de voto.* Probatur. Quia iuramentum promiſſorium obligat ſub peccato ad ſui adimpletionē, vt conſtat ex dictis tota *diſp.*7.§.4.*à quæſt.*24. ergo & votum, cùm hoc promiſſionem claudat. Sic docent omnes Catholici. Legantur D.Thom.2.2.*quæſt.*88. *art.*3. & *quodlib.*3.*art.*11.& *Opuſc.*18.*cap.*12. Bellarmin. *lib.*2.*de Monach. à cap.*16 Medina *lib.*4. *de continentia ſacerd. controu.* 7. Suarez *lib.*1. *de voto, à cap.*1.& *lib.*5.*cap.*3. & *art.*5.*diſp.*4. Prado *cap.*31. *de voto, quæſt.*4.§.1. *num.*1. & alij.

QVÆSTIO II.

An ex genere ſuo ſit mortalis votorum violatio?

RESpondeo tanquam de fide certum: eſſe mortalem. Sic colligunt omnes Theologi ex illo Prouerb.20. *Ruina eſt homini deuorare Sanctos, & poſt vota retractare.* Et ex Paulo 1. *ad Timoth.*5. *Habentes damnationem quia primam fidem* (id eſt, promiſſionem prius datam) *irritam fecerunt.* Sic colligitur ex Innocen. III.cap.*licet, de voto*: dicente ita neceſſariam eſſe ſolutionem voti, vt ſine diſpendio propriæ ſalutis prætermitti non poſſit. Sic omnes. Legantur D. Thom. *in* 4. *diſt.* 38.*quaſt.*1. *art.*3. Suar. *lib.*5.*de voto,cap.*4. Raph. de la Torre *quæſt.*88.*art.*5 *diſp.* 5. & nos ſupra *tract.* 1. *diſp.*9. *quaſt.*1.& *ſequentibus.*

QVÆSTIO III.

An, voti tranſgreſſio, ſit contra primum præceptum primæ Tabulæ?

NEgant quidam DD. exiſtimantes, huiuſmodi peccatum eſſe contra ſecundum præceptum primæ Tabulæ. Quia, qui non implet votum, reipſa facit, vt Dei nomen in vanum aſſumptum fuerit: nam per votum, nomen Dei aſſumitur, & votum vanum redditur, cum non impletur. Sic Angel. *v. interrogationes, circa* 2.*precept.* Nauarrus etiam *cap.* 12. *in principio*, qui citat Concilium Colonienſe *in explicatione ſecundi præcepti.* Saytus *in Claui Reg. lib.*5. *cap.*1.*n.*3. vbi pro ſe refert Catechiſmum Colonienſ & Romanum. *in explicatione ſecundi præcepti.* Nauarrumque *loco cit.* Philiarcum *de offic. ſacerd. p.*2. *lib.*3. *cap.*4. Barthol. de Medina *lib.*2. *cap.* 14. *lib.*3. *pag. mihi* 70. & alios communiter. Ita etiam tenet Bonac. *tom.*2.*diſp.* 4. *in principio*, & in id videtur inclinare Suarez *lib.*5. *de voto,cap.*4. *num.*2. Qui etiam bene citat pro hac parte Catechiſmum Romanum in *explicat.*2. *præcepti*, quidquid dicat Prado, ſe id ibi non inuenire. Inueniet certè ſi legat illũ *n.*12.*verſ. Primum itaq;*

Alij contrà affirmant hoc peccatum eſſe contra primum præceptum, quod eſt de latria Deo ſoli exhibenda: quia votum continet cultum latriæ. Sic D.Thom. *quodlib.*3. *art.*12.& 1.2. *quaſt.* 100. *art.*4. Quem citat, & ſequitur Prado *cap.* 31. *de voto, quaſt.*4.§.1.*num.*3. necnon Ioann. à S.Thoma 2.2. *quaſt.*88.*diſp.*29.*art.*8.

Sed ego Reſpondeo dicendum, quod licèt vtraque ſententia ſit æquè probabilis, prima tamen ſit conformior doctrinæ traditæ à nobis *tract. de iuramento.*

QVÆSTIO IV.

An, votum queat obligare, vrgente diuino, aut humano præcepto?

REſpondeo tanquam certum, quod non. Quia votum debet eſſe de re bona, & virtuoſa: atqui agere contra mandatum Dei, aut alterius legitimi ſuperioris, eſt contra virtutem: ergo. Sic D.Thom. 2.2.*quaſt.*88.*art.*8.*ad* 1. & omnes Theologi.

QVÆSTIO V.

An, violatio voti poſſit eſſe venialis, ex ſurreptione, ſeu indeliberatione?

REſpondeo tanquam certum: Poſſe eſſe venialem. Probatur. Quia propter indeliberationem poteſt omnis culpa, etiam venialis, excuſari, vt patet ſi ex motu primo id contingat, vt conſtat ex dictis *diſp.*1.§.1. ergo pari ratione poterit impediri culpa mortalis, & relinqui venialis: quia poteſt eſſe aliqualis negligentia, vel libertas ita imperfecta, quæ ad culpam leuem, non tamen ad grauem ſufficiat. Sic omnes. Legantur Suarez *lib.*5. *de voto, cap.*4.*num.*4. Raph. de la Torre 2.2.*q* 88. *art.*5.*diſp.*5.*num.* 4. & conſtat ex dictis à nobis §.1.*citato.*

QVÆSTIO VI.

An, etiam poſſit eſſe venialis violatio voti, ex leuitate materiæ; etiamſi cum ſufficienti deliberatione fiat.

NEgant communiter omnes Authores, qui de iuramento promiſſorio id negant, quos relatos reperies *tract.*1. *de iuram. diſputat.* 8. §. 4. *quaſt.*33.

Sed probabiliùs Reſpondeo, poſſe eſſe venialem. Quia probabilius eſſe diximus, loco cit. iuramentum promiſſorium poſſe eſſe veniale, ratione paruitatis materiæ. Et ratio vtriuſque eſt, quia in moralibus parum, quaſi nihil reputatur: hæc generalis regula, etiam in iuramento promiſſorio, & voto, locum debet habere, eo quod omiſſio fidelitatis in re parui momenti, non eſt grauis iniuria. Sic tenent omnes DD. qui de iuramento promiſſorio id ſentiunt, vt fatetur Suarez *lib.*5.*de voto,c.*4. *num.*5. quos citaui *quaſt.* 33. vbi ſupra. Sic etiam Raphael de la Torre *diſp.*5.*cit.n.*4. & 5. Legantur dicta à nobis loco cit. vbi alia, quæ hîc deſiderari poſſunt, inueniuntur.

QVÆSTIO VII.

An poſſit fieri votum in materia graui, quod non obliget ad culpam vllam, ſed ſolum ad pœnam, ex intentione vouentis?

AFfirmant aliqui, eo quod lex non plus, nec aliter obligat, quàm intendit legiſlator: ergo, nec votum obligabit, plus, aut aliter quàm vouens intendit, & vult: ergo ſi per votum non velit ſe obligare niſi ad pœnam ſolam, ad illam tenebitur. Ita tenuere noſter Henricus de Gandauo *quodlib.*1. *quaſt.*21.*num.*5. Henricus Henriquez *lib.*5.*cap.*21. *num.*5.& Barthol. à S. Fauſto *lib.*1. *theſauri, q.*126. & Suarez *lib.*4.*cap.*4.*num.*1.

Alij contrà negant, exiſtimantes non poſſe quem votum emittere de rē graui, quod non obliget ad culpam, ſed ſolum ad pœnam. Ita ſentiunt Authores tenentes non poſſe dari votum de re graui quod non obliget ad mortale, etiamſi vouens aliud valit, Quos infra dabimus.

Sed

Sed probabiliùs,& clarius explicando Authores primæ ſententiæ; Reſpondeo dicendum, quod licèt vouens poſſit ſe obligare ad ſolam pœnam, vt docent Authores dicti: tunc tamen non erit verè & propriè votum de re promiſſa, ſed de ſola pœna; eſſet namque perinde ac ſi vouens diceret: *Promitto mille aureos Pauperibus ſi luſero*: obligatio enim tunc ſolum in pœnam cadit. Sic Sanch. *lib. 1. de matrim. diſputat. 9. num. 6 & lib. 4. Decal. cap. 1. num. 30.* & ex illo Portell. *v. voti natura, num. 4.*

QVÆSTIO VIII.

An etiam, caſu, quo materia voti ſit grauis, poſſit quis votum emittere & illud ſua intentione limitare, vt ſolùm ad culpam venialem, & non ad mortalem, obliget?

NEgant quamplures Doctores, exiſtimantes id non eſſe in poteſtate vouentis. Probant *Primò*. Quia obligatio voti, eſt de lege naturali, licèt in fieri pendeat ab homine liberè vouente: ſed obligatio legis naturalis, ſemper eſt iuxta materiæ grauitatem: ergo obligatio voti non poteſt eſſe leuis, poſita materiæ grauitate. *Secundò*. Qui iuramentum præſtat in materia graui, nequit coarctare eius obligationem ad culpam venialem: ergo neque qui votum de re graui emittit. Ita Sotus *lib. 7. de iuſt. quæſt. 2. art. 1.* Corduba *in ſum. q. 188. pun. 1.* Vaſquez *1. 2. diſp. 158.* Baſilius Pontius *lib. 12. de ſponſal. cap. 2. num. 12.* Monteſin. *1. 2. diſp. 23. de legib. qu. 9. num. 159.* Quos omnes refert & ſequitur Martinez de Prado *cap. 31. de voto, qu. 4. §. 2. num* 8. Raph. de la Torre 2. 2. *quæſt.* 88. *art. 5. diſp. 6. num. 4.*

Sed probabiliùs Reſpondeo; poſſe vouentem, in materia graui, ſe obligare ad ſolam culpam venialem. Probatur. Quia legiſlator poteſt pro ſuo arbitrio, & intentione, obligare in materia graui, ſolùm ſub culpa veniali: ergo & vouens emittendo votum in eadem materia graui. Conſequentia patet, quia votum eſt quædam lex priuata: ergo id poterit facere vouens, dum ſibi talem legem imponit. Antecedens vero docent Caſtro *lib. 1. de lege pœnali, cap. 5.* Nauarr. *cap. 23. num. 49.* & alij, quos ſequitur Prado *loco citat. num.* 7. & ideo hanc ſententiam amplectitur Suarez *lib. 2. de legibus, c. 27. & lib. 4. de voto, cap. 4. num.* 4. Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp. 9. num. 6. & lib. 4. Decal. cap. 1. n. 30.* Molina *de iuſt. diſp. 262. num. 8. &* 12. Nauarr. *loco cit.* Bonae. *diſput. 4. de voto, quæſt. 2. punct. 5. §. 4. n. 7.* Henriquez, & Barthol. à S. Fauſto citati *quæſt. 7.* Fillinc. *tract. 26. cap. 3. n. 80.* Caſtro Palao *diſp. 1. de voto, punct. 11. num. 4.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 12. num. 6.* Villalobos *tract. 34. diff. 1. num. 6. & diff. 4. num. 1.* Diana *part. 3. tract. 6. reſol. 91. verſ. Hinc deducitur primò.* Portel *in dub. Regul. v. voti natura, num. 4.* Baſſæus *votum 3. num 4.*

Ad argumenta contraria benè reſpondet cum aliis, Palaus dicendo *ad primum*, quod licèt promiſſionis obligatio oriatur ex lege diuina & naturali, hoc tamen ſit dependenter à voluntate promittentis, quæ cum ſolùm ſit ad venialem culpam, lex diuina ad illam ſolùm obligabit.

Ad ſecundùm reſpondet negando paritatem. Nam iuramentum conſiſtit in adducendo Deum in teſtem, ſeu fide iuſſorem, quod cum non ſuſcipiat magis, nec minus, eius obligatio ex voluntate iurantis mutari non poteſt: At votum, cùm formaliter conſiſtat in voluntate ſe obligandi ad rem, quam aſſeris futuram, exequendam, & in obligatione ſit magis, & minus, poteſt ex intentione promittentis leue eſſe, eſtò materia grauis ſit. Sic ille.

QVÆSTIO IX.

An etiam, è contrà, caſu, quo materia ſit leuis, poſſit vouens, ex ſua intentione, obligari ad mortalem?

AFfirmandum videtur. Quia legiſlator pro ſuo libito poteſt imponere aliis obligationem ſub mortali, in materia leui, vt docent aliqui Authores, quos, loquendo de legiſlatore Eccleſiaſtico, ſequitur Sayrus *in Claui Regia lib. 3. cap. 7. num. 17.* Atqui votum eſt quædam lex priuata, quam vouens imponit ſibi: ergo eodem modo poteſt in materia leui ſe ad mortale obligare. Et ideò ita tenuit (vt refert Diana) Fagundez *prac. 2. Eccleſ. lib. 9. cap. 3. num. 13.*

Sed vt probabilius longè Reſpondeo: Non poſſe vouentem ſe ad mortale obligare in materia leui. Probatur. Quia, probabilius longè eſt quod nullus legiſlator, etiam Eccleſiaſticus, poſſit in materia leui obligare, ſub mortali; vt docet Sanchez *lib. 1. in Decal. cap. 4. num. 4. & lib. 4. cap. 12. num. 6.* cum Driedone, Caſtro, Valentia, Corduba, Azorio, Medina, & Salonio: eo quod talis intentio eſſet iniqua, & iniuſta, vt potè rationi diſſona: ergo ſimiliter, nec vouens poterit ſe obligare ad mortalem culpam in materia leui. Quia talis voluntas, vt irrationabilis non acceptaretur à Deo. Et ideò ſic docent Sotus *lib. 7. de iuſt. quæſt. 2. art. 1. col. 3. verſ. Per hæc. & lib. 8. quæſt. 1. art. 7. dub. 1.* Corduba *in ſum. quæſt. 188. punct. 1. verſ. Ni tan poco.* Petrus de Ledeſma *tom. 2. ſum. tract. 10. cap. 3. dub. 2.* Quos ſequitur Sanchez *lib. 1. de matrim. diſputat. 9. num. 6. & lib. 4. Decal. cap. 1. num. 30. & cap. 12. num. 6.* Diana *part. 3. tract. 5. reſol. 24. circa med.* & *par. 5. tract. 5. reſol. 50.* vbi pro contraria ſententia citat Stephanum Fagundez. Sed certè hic Author poſtea *lib. 2. Decal. cap. 15. num. 11.* oppoſitum his verbis docet: Et hæc tertia ſententia, ita vera eſt, vt quamuis vouens, aut promittens ſe vellet obligare ſub mortali in materia leui, quæ ſemper eſt leuis, & modica, neutiquam poſſet: quia nec legiſlator, ſi de ea daretur præceptum, poſſet in materia leui, obligare ſub mortali. Hæc Fagundez. Sic etiam Ioan. Sancius *in ſelectis diſput. 15. num. 15.* Vaſquez *in 1. 2. tom. 2. diſp. 158. cap. 4. num. 34.* Villalob. *tom. 2. tract. 34. diff. 3.* & Suarez *lib. 4. de voto, cap. 4 num. 20.* vbi id ſolùm vt quid probabile ſuſtinet, licèt *num. 15.* citet pro oppoſito Cordubam *eod. loco*, quo citat Sanchez pro ſe. Certè Corduba vtrumque ſenſit probabile. Raph. de la Torre *quæſt. 88. art. 5. diſput. 6. num. 8.* Prado *cap. 31. quæſt. 4. § 3. num. 36.* dicens oppoſitum falſum. Ioan. à S. Thoma 2. 2 *quæſt. 88. diſp. 29. artic. 8.*

QVÆSTIO X.

An, qui generaliter propoſuit, intentionem ſuam eſſe, nunquam ſe per votum obligare, niſi ad veniale; ſi poſtea voueat in materia graui oblitus illius propoſiti, cenſeatur ſolùm ad veniale ſe obligare?

NEgabunt, & à fortiori omnes Authores primæ ſententiæ *quaſt.* 8. citati; & expreſſius negat Prado, ibi citatus.

Sed probabiliùs Reſpondeo ſolùm cenſeri eſſe ad veniale obligatum; dummodo dictam illam ſuam intentionem, & propoſitum, vel in particulari, vel in generali, non retractauerit, aut reuocauerit. Quia in dicto caſu, permanet illa prima intentio, quâ permanente, iuxta noſtram doctrinam, limitat votum ad veniale. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.8. num.17. & cap.11. num.4.* ex Petro Ledeſma *tom.2. ſumma, tract.10. cap.2. dubitat.5.* Bonacina *diſputat.4. de voto, punct.5. §.4. num.8.* Trullench. *lib.2. Decal. cap.2. dub.12. num.6.*

QVÆSTIO XI.

An, ex multiplicatis tranſgreſſionibus circa materiam leuem, contingat, committi peccatum mortale?

AFfirmant plures Doctores. Negant contrà plures alij omnes probabiliter valde. Sed hos vltimos in praxi ſequendos, diximus ſupra *tract.1. de iuram. diſput. 7. §.4. quaſt.33. & 34. & quaſt. 35.* vbi docuimus, non teneri ſub mortali ad reſtitutionem, qui vouit erogare quotidie modicam eleemoſynam, & nunquam tale votum implet. Lege ibi dicta.

DISPVTATIO IV.

De materia, & fine voti.

§. I.

De materia voti.

QVÆSTIO PRIMA.

An materia voti neceſſario debeat eſſe bona?

REspondeo vt certum, debere eſſe. Conſtat ex definitione voti, in qua dicitur: quod votum debet eſſe de meliori bono: ergo. Sic omnes Doctores, præcipuè citati ſupra *diſputat. 1. §. 4. quaſt. 24.* vbi cum illis hanc explicuimus particulam. Lege etiam dicta à nobis *tract.1. diſp.9. à quaſt.42.* vbi tractauimus, an votum contra bonos mores tam naturales, quàm ciuiles, tam contra leges ciuiles quàm Canonicas, &c. ſit validum.

QVÆSTIO II.

An votum debeat neceſſario eſſe de bono poſſibili?

REſpondeo vt quid certum: Quod ſic. Quia ad impoſſibile faciendum non poteſt quis ſe obligare. Regula, *Nemo poteſt, de regul. iur. in 6.* & *l. impoſſibilium, ff. eod. tit.* Sic omnes. Sanchez *lib.4. Decal. cap.5. num.8.* Qui idem cenſet quando finis eſt impoſſibilis. Suarez *lib.2. de voto, cap.1.* Palaus *diſput.1. de voto, punct.8. §. 1. num.1.* Qui addit id verum eſſe, non ſolum loquendo de abſolutè impoſſibilibus; ſed de illis, quæ comparatione promittentis impoſſibilia ſunt; nam eo ipſo non poterit promittens ad illa ſe obligare. Lege à nobis dicta *tract.1. de iuramento, diſp.9. quaſt. 12.* vbi latè tractauimus de hac re. Et ad, ſub hac materia impoſſibilium comprehendantur votum nunquam peccandi mortaliter; aut nunquam peccandi; aut nunquam peccandi mortaliter nec venialiter, &c. vbi item, an votum de re difficillima ſit item comprehenſum.

QVÆSTIO III.

An votum debeat eſſe de re bona, & honeſta? & an poſſit eſſe de rebus præceptis?

REſpondeo cum communi omnium dicendum, quod votum debeat eſſe de re grata Deo, cui votum fit, aliàs illam non acceptabit: atqui Deo non poteſt eſſe gratum, quod non eſt bonum & honeſtum, cùm nequeat cadere in eius cultum, & obſequium: ergo. Sic omnes vt fatetur Palaus *diſput.1. de voto, punct.8. §.2. num. 1.* & de ſe patet, & amplius ex dictis *tract.1. diſput. 9. quaſt. 12.*

Circa verò ſecundum, Reſpondeo vt quid certum, quod votum poſſit eſſe de rebus præceptis. Quia certum eſt quod opera præcepta ſunt honeſta, & ita grata Deo, vt oppoſita grata non ſint: ergo ſunt apta, vt Deo in cultum eius offerantur. Sic omnes. Legantur Palaus *diſp.2. de voto, punct.8. §.4.* & etiam dicta *tract.1. diſput.9. quaſt.12. & ſequentibus.*

QVÆSTIO IV.

An votum illius rei, ad quam ex præcepto tenetur vouens, ſit propriè, votum, & addat nouam ſpeciem neceſſariò fatendam?

NEgauit Tabiena *in ſumma, verb. votum 1. n.3. notab.2.* vbi docuit fornicationem Sacerdotis, vel Religioſi, non addere circunſtantiam ſpecie diuerſam à fornicatione, ac neceſſario non fatendam. Ratio eius eſt: quia votum illius rei, ad quam tenentur, non eſt propriè votum, ſed confirmatio illius

illius, ad quod tenemur, vt clare docet D.Thomas: ergo conſequenter non trahit ad aliam ſpeciem, & non eſt de neceſſitate confeſſionis. Ita ille vt refert eruditiſſimus P. Amadæus in ſua aurea Apologia *tract. de matrim. Propoſ.* 13. *pag.* 361. vbi ad longum refert verba Tabienæ, pro cuius ſententia ſunt alij mox citandi.

Sed, vt quid certiſſimum, Reſpondeo, & dictum, eſſe propriè votum, & per conſequens, addere nouam ſpeciem neceſſariò fatendam. Sic docet D.Thom. Sanchez contra dictum Tabienam, Gerſonem, & Supplementum Gabrielis, *lib.* 7. *de matrim. diſput.* 27. *num.* 20. Qui & probat ſic. Nam cùm altera obligatio ſit ex lege naturali diuina, pertinens ad temperantiæ virtutem; altera autem ſit ex voto, pertinens ad religionis virtutem, qua ſtrictori vinculo ſe obſtrinxit vouens caſtitatem, quam iure naturali ſeruare tenebatur, & ad non ducendam vxorem, dicendum eſt neceſſariò duas eſſe obligationes ſpecie diuerſas, ac proinde in tranſgreſſione duplicem reperiri malitiam. Sic doctiſſimus Pater, loquendo de ſpeciali voto caſtitatis. Qui merito oppoſitam ſententiam erroneam ex Caſtro appellat.

---

§. II.

De materia indifferenti, an ſit apta voti.

QVÆSTIO V.

Quandonam materia voti dicatur, & ſit indifferens?

RESpondeo dicendum, quod res indifferens eſt, & dicitur illa, quæ ex ſe, nec bona, nec mala eſt: & cuius aſſecutio, non magis eſt vtilis ad vitam æternam conſequendam, quàm eius priuatio. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 7. *n.*.. ex Riccardo 4. *diſt.* 38. *art.* 1. *quæſt.* 3. Angelo *votum* 2. *num.* 4. Syluest. *ibi, quæſt.* 4. *dicto* 2.

QVÆSTIO VI.

An, votum de re vt ſic, indifferenti, ſit validum, & obliget?

RESpondeo vt certum dicendum, quod votum emiſſum de rebus indifferentibus; nec ſit validum, nec obliget. Ratio eſt. Quia votum eſt actus religionis: ergo omnino deſiderat materiam diuino cultui deſeruientem: at res, aut actus indifferens, non ſunt huiuſmodi, cum ad minus honeſti non ſint: ergo. Sic D.Thom. 2. 2. *qu.* 88. *art.* 2. Sanchez *loco cit. num.* 2. dicens id à nemine negari. Palaus *diſp.* 1. *punct.* 8. §. 2. & alij, quos de eadem materia loquentes, citauimus *tract.* 1. *d.* 9. *q.* 12.

QVÆSTIO VII.

An votum de re, aut actu indifferenti emiſſum, indigeat diſpenſatione, aut commutatione?

AFfirmant aliqualiter D.Anton. 2. *p tit.* 17. *c.* 2. §. 4. Angelus *votum* 1. *num.* 5. & ibi Syluest. *quæſt.* 4. *dicto* 3. quatenus putant, tutius eſſe propter reuerentiam petere diſpenſationem, ſeu declarationem à confeſſario.

Sed tanquam certum Reſpondeo minimè indigere diſpenſatione, aut commutatione: Quia tale votum (vt nuper eſt habitum) nec eſt validum, nec obligatorium: ergo nulla indiget diſpenſatione, &c. Sic Caiet. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 2. *dub.* 5. Sotus *lib.* 7. *de iuſt. quæſt.* 1. *art.* 3. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 39. & alij, quos ſequitur Sanch. *ſupra, num.* 3.

QVÆSTIO VIII.

An ſit peccatum, votum rei indifferentis vt ſic; emittere?

RESpondeo vt certum: Eſſe peccatum: ſed veniale tantum. *Prima pars* conſtat. Quia tale votum eſt de materia illegitima, & ad minus non bona: ergo nequit placere Deo, cùm ſit vana, & ſtulta talis promiſſio. *Secunda pars*, etiam patet. Quia licèt hæc materia non ſit apta voto, non tamen eſt iniurioſa Deo directè, & ſic manet talis culpa leuis vanitatis. Sic Petr. Ledeſma *tom.* 2. *tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 1. Rodrig *tom.* 2. *ſum. cap.* 94. *n.* 6. Aragon 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 2. *in dub.* 1. *circa* 3. *concl.* Raphael de la Torre *ibidem diſp.* 4. *num.* 5. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 4. Prado *cap.* 31. *de voto*, §. 4. *n.* 33. Qui addit, aliquando ſimplices in huiuſmodi votis, ab omni peccato excuſari, eo quod inuincibiliter exiſtiment obſequium ſe præſtare Deo. Sic etiam optimè Suarez *lib.* 5. *de voto, cap.* 2. *num.* 14. Palaus *diſp.* 2. *punct.* 8. §. 3. *num.* 10.

QVÆSTIO IX.

An, ſi res indifferens, ob aliquam circumſtantiam reddatur honeſta, tunc ſit apta materia voti?

RESpondeo vt certum: Quod ſic. Quia tunc talis materia, iam non eſt indifferens, cum ob talem circumſtantiam ei adiunctam amiſerit indifferentiam. Sic omnes. Legantur Caiet. *loco cit.* & in *ſum. v. votum, cap.* 2. *fine.* ibi: votum hoc intelligendum eſt de operibus indifferentibus manentibus in ſua indifferentia. Nam ſi opera indifferentia ex aliquo reſpectu fierent bona, vel mala moraliter, tunc cadere poſſent ſub voto. Sic ille, Sotus etiam *lib.* 7. *quæſt.* 1. *ad* 3. *circa* 2. *concl.* Nauarr. *cap.* 12. *num.* 28. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 5. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 4. *à num.* 5. & alij apud Palaum *punct.* 8. *cit.* §. 2. *num.* 2. Ioan. S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 88. *diſp.* 29. *art.* 4.

QVÆSTIO X.

An, vt res indifferens fiat honeſta, ſufficiat, vt ad bonum finem, ipſam vouens referat?

RESpondeo vt certum: Non ſufficere. Nam vltra id requiritur, vt ipſa res de ſe ſit apta, & proportionata, vt illi bono fini deſeruiat. Quia, cum extrinſeca vouentis relatio, rem non immutet, ſi aliàs ad illum finem nil conferat, non valebit votum, cum adhuc maneat res indifferens. Vt v.g. ſi in honorem B. Virginis voueret quiſpiam fore, vt non præſcinderet

præſcinderet ſibi vngues in die Sabbati, quamuis honor ille intentus ſit bonus: at quia non præſcindere vngues, eſt illi fini inutile, manet id indifferens, & inepta voti materia, & conſequenter votum nullum. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 7. num 5. verſ. Secunda conditio*, & penes illum, Caiet. Angel. Syluest. Sotus, Nauarr. Palacios, Aragon, Angles, Valentia, Azor, Rodriguez, Toledo, & Petr. de Ledeſma. Palaus etiam loco cit. *verſ. Aduertendum tamen eſt*. Prado *loco cit. num. 28.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XI.

An, votum fœminæ non nendi in Sabbato in honorem B. Virginis, relicta facultate exercendi alia ſeruilia; ſit validum, & obliget?

RESpondeo vt certum: Neque eſſe validum, nec obligare. Quia nil cadit in cultum B. Virginis, ab eo opere abſtinere, cum fœminæ vouenti integrum ſit aliis operibus ſeruilibus mentem magis à Diuinis auocantibus vacare. Sic Caiet. Sotus, Nauarr. Merina, Angles, Aragon, Petr. Ledeſma, Valentia, Azor, & Rodrig. quos citat, & ſequitur Sanchez *cap. 7. cit. num. 6.* Palaus *diſputat. 1. de voto, punct. 8. §. 1.* Prado *cap. 31. de voto, §. 4. num. 29.*

QVÆSTIO XII.

An ſaltem, dictum votum eſſet validum, ſi fœmina tale votum emitteret, hoc fine veſtitum, nempè, vt expeditior eſſet ad recitandum ſæpius calculos Virgineos?

AFfirmant communiter DD. tunc tale votum eſſe validum, & obligare ad abſtinendum à re promiſſa, quia ratione illius boni finis, non manet res indifferens; cum fiat apta, & conueniens fini bono conſequendo. Ita Nauarr. *cap. 12. n. 28.* Palaus *loco cit.* vbi citat pro hac parte Sanchez *cap. 7. num. 6.* & Laymanium *lib. 4. tract. 4. cap. 2. num. 8.* Sed certè Sanchez hoc putat verum, non ſemper, ſed ſolum caſu, quo oriretur aliquod peculiare impedimentum ex dicto opere ſeruili, reſpectu fœminæ vouentis ad ſæpius recitandos calculos Virginos; non vero caſu, quo nil peculiare eſſet in dicto opere ſeruili reſpectu vouentis; quia tunc adhuc maneret res indifferens, & votum non eſſet validum. Sic Sanchez, & benè.

QVÆSTIO XIII.

An ad minus, eſſet validum votum, quod quis emitteret, de abſtinendo die Sabbati ab omni opere ſeruili in honorem B. Virginis?

REſpondeo vt certum: Tunc tale votum omnino eſſe validum. Quia id in Sanctum honorem cedit, vt conſtat, ex Feſtorum inſtitutione ad eos colendos. Sic Sanchez *loco cit. num. 7.* vbi addit, quod ſi caſus occurreret, vt Sabbati obſeruantia eſſet aliis ſcandalo, eo quod obſeruans redderetur ſuſpectus de Iudaiſmo; tunc legitimè excuſaretur vouens à voti excutione: quamuis non extingueretur omnino obligatio voti, ſed ſolum eſſet ſuſpenſa durante dicta cauſa, qua ceſſante rediret. Sic ille. Prado *num. 29.* & alij communiter.

QVÆSTIO XIV.

An, votum de non edendis carnibus igne aſſis in die S. Laurentij in eius honorem: & votum non veſcendi animalium capitibus in die S. Ioannis in honorem ipſius; ſit vanum, & irritum?

AFfirmant communiter Doctores, tale votum, eſſe vanum, & irritum, & ſapere cultum ſuperſtitioſum. Ratio eſt, quia tale votum nullo modo cedit in honorum dictorum Sanctorum. Ita tenent Angel. *votum 1. num. 5.* Syluest. *ibi quaſt. 4. dicto 3.* Nauarr. *cap. 12. num. 37.* Toledo *lib. 4. cap. 17.* Azor *lib. 11. cap. 14. quaſt. 5.* Prado *loco cit. num. 29.*

Sed clariùs Reſpond. talia vota eſſe irrita, & nulla, niſi caſu, quo ſpecialiter ad illa cibaria edenda potius quàm ad alia affectus eſſet vouens; & vt ſe hac voluptate priuaret, votum non edendi illa emitteret. Quia tunc votum non eſſet vanum, nec irritum; ſed validum, & obligatorium, eo quod tunc illa abſtinentia, iam ad virtutem abſtinentiæ pertineret. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 7. numero 9.* Palaus *diſputat. 1. de voto, punct. 8. §. 2.* Layman, vbi ſupra.

QVÆSTIO XV.

An valeat votum abſtinendi ab omni cibo igne condito, in vigilia S. Laurentij, in eius honorem emiſſum?

NEgat Palacios in *in 4. diſput. 1. verſ. Septimò*, vbi docet huiuſmodi votum eſſe vanum, & irritum.

Sed vt certum Reſpondeo tale votum eſſe validum. Quia verè eſt magna abſtinentia ab his omnibus cibis priuari, ſoloſque arborum fructus edere. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 7. num. 10.* & ſupponit antea *cap. 5. num. 31.* citans pro ſe D. Anton. Syluest. Roſſellam, & Azorium.

QVÆSTIO VIX.

An, ſi quæ fœmina voueat, ſe amictu albo ſemper vſuram; teneat & valeat votum?

AFfirmant Azor *lib. 11. inſtit. cap. 14. quaſt. 5. verſ. in his ſit regula.* Quia (inquit) amictus candidus, ſignum eſt caſtitatis.

Sed probabilius Reſpondeo tale votum ſic abſolutè prolatum, minimè valere. Quia parum confert

fert hoc votum ad eum finem: & ſic eſt de re omnino indifferenti, & conſequenter inualidum, vt ait Caiet. *in ſum. verb. votum. cap.* 2. *verſ. Quum enim materia.* Quem citat, & ſequitur Sanchez *cap.* 7. *cit. num.* 11. Addens, quod ſi fœmina vouens, talis eſſet conditionis vt in ſpecialem memoriam Virginitatis Deiparæ, tales veſtes exciratent, quod tunc iam valeret votum; eo quod tunc adeſt ſpecialis circunſtantia, cum vſum ex ſe indifferentem honeſtans. Quod additum videtur docuiſſe Sotus *lib.* 7. *de iuſt. queſt.* 1. *art.* 3. *verſ. circa* 2. *concl.* dum ait, quod votum de induendis veſtibus albis in die Sabbati in memoriam Virginitatis Deiparæ non ſit omnino vanum. Indicat ergo valere. Vnde à fortiori valebit votum vtendi ſcapulari veſte B. Virginis, cum id in honorem ipſius cedat, vt bene Sanchez.

QVÆSTIO XVII.

An ſit validum votum vtendi veſtibus honeſtis; necnon & votum induendi veſtes viles, & aſperas?

RESpondeo vt certum. Eſſe valida huiuſmodi vota. Nam *Primum votum*, diuino honori valde expediens eſt. *Secundum*, ad humilitatem, & tertium, ad Pœnitentiam ſpectat Sic Sanchez *loco cit. n.* 11. & Azor *q.* 5. *cit.* ibi: Si voueas te veſtitu vili, aſpero, & abiecto vſurum, votum eſt ratum: quia veſtitus eiuſmodi eſt ſignum pœnitentiæ, & inuitat ad pœnitentiam. Sic ille. Quod intellige, & limita, niſi vouens eſſet vxoratus, iuxta dicta à nobis ſupra *tract.* 1. *diſp.* 16. *quæſt.* 143. *& diſp.* 40. *quæſt.* 17.

QVÆSTIO XVIII.

An, votum agitandi tauros in honorem alicuius Sancti, ſit validum, & obliget?

AFfirmat haud obſcurè Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *de voto, qu.* 2. §. 4. *num.* 31. vbi contra Sanchez oppoſitum ſentientem, ſic loquitur: Specialiter Sanchez *num* 13. docet, votum agitandi tauros in Sanctorum honorem, eſſe irritum: quia id ad eorum cultum minimè ſpectat, vt habetur in Concil. Toletano vltimo, *act.* 3. *decreto* 26. & in Bracharenſi vltimo *act.* 5. *part.* 2. *cap.* 8. & in motu proprio Pij V. *conſtitut.* 48. §. 5. *tom.* 2. *Bullarij, fol.* 143. Qui quoad hoc potiùs videtur confirmatus, quàm reuocatus per Gregor. XIII. Cæterum in Bullis Gregorij XIII. & Clementis VIII. relatis à Quaranta, *verbo, torneamenta*, & ab aliis, quos retulimus *cap.* 15. *q.* 9. ſolum præcipitur, *quod agitationes taurorum diebus feſtis non fiant.* Et non prohibent, quod circa feſtum, die ſequenti, aut antecedenti, vel poſt, fiant in honorem Sancti. Quare ſicut ſolent in honorem S. Iacobi, vel S. Ioannis, aut S. Annæ, Tauri agitari; ita ſi ciuitas, vel homo diues vouerent in honorem horum Sanctorum, vel ſimilium, has agitationes moderatas, eo modo, quo ſunt licitæ, & in Hiſpana vſitatæ, non facilè apparet cur votum non obligaret. Quia quoad hoc Bulla Pij V. vidatur reuocata per alias ſubſequentes, vt latè citata *qu.* 9. Vnde in Hiſpania videmus Canonizationes Sanctorum ſolemnizari agitationibus taurorum, vltra ſolemnitates Proceſſionum, Miſſarum, & ſimiles. Huc vſque Prado in corpore parraphi. Sed clariùs in ſummario hæc: *Aliquando votum tauros agitandi in Sanctorum honorem poteſt eſſe validum, etiam in Hiſpania.*

Sed vt quid certum Reſpondeo dicendum, quod votum de agitandis tauris, omnino ſit inualidū vanum, & ſuperſtitioſum. Probatur. Quia huiuſmodi votum, vel eſt de re illicita ex circunſtantiis & modis tali actióni adiunctis; vel ad ſummum de re omnino indifferenti: ergo nequit eſſe validum, ſed omnino vanum. Vtrumque antecedens cum conſequentia probat Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 4. *nu.* 7. vbi in principio dicit; negari poſſe agitationem taurorum eſſe actum indifferentem, niſi multæ circunſtantiæ in ea ſeruentur, quæ iuxta communem vſum omittuntur. Sic ibi. Et infra ſic: Agitatio itaque taurorum, etiamſi tali modo fiat, vt mala non ſit, nihil in ſe habet vtilitatis, aut conuenientiæ, vt ad Dei, vel Sanctorum honorem conferre quidquam poſſit, vel mediatè, vel immediatè; & ideo nullam honeſtatem accipit actus ille ex tali relatione, neque ad religionem vllo modo pertinet. Ideoque votum de tali actu, etiamſi fingatur illo fine coloratum, validum non eſt, ſed potius ſuperſtitioſum. Huc vſque ſapientiſſimus Suarez.

Sic etiam tenent Sanchez *num.* 13. citato. Qui benè probat, tales agitationes, in Sanctorum honorem minimè redundare, ex eo quod Pontifices clarè prohibeant eas in diebus feſtiuis fieri. Sic etiam Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 2. *n.* 3. his verbis: Idem eſt ſi in honorem alicuius ſancti voueas taurorum agitationem, alioſvè ſimiles ludos publicos, non tenet votum. Quia ſolum ex tua relatione, & non ex ſe videntur Sanctorum honori ij publici ludi conferre. Sic Palaus. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *Decal cap.* 15. §. 2. *num.* 8. ita ſcribens: Illud notandum, vt res indifferens modo dicto, ex bono fine bona fiat, debere eſſe aptam ad talem bonitatem, vt ita dicam, recipiendam. Ponit exemplum Sanch. in vouente non præſcindere vngues, vel exercere ludum agitationis taurorum in feſto Sanctiſſ. Virginis. Hæc enim vota irrita ex ſe ſunt, nec relatione indigent: quia vngues non præſcindere & tauros agitare, cum in Dei, vel Sanctorum obſequium non cedant, materia eſt incapax bonitatis. Hæc Thomas Tamburinus. Acacius March. *tom.* 2. *ſum. verb.* toros, *Reſol.* 440. *num.* 7. vbi ait: *Que el voto, de correr toros en honrra de algun Santo, no obliga, ſino que ipſo facto es irrito, i nulo.* Sic etiam Leſſius *in ſum.* 2. *p. cap.* 142. *dub.* 3. *concl.* 3.

Nec obſtat quod opponit Prado; nempè, quod in Hiſpania Canonizationes Sanctorum agitationibus taurorum ſoleant celebrari. Reſpondeo *primò*, quod melius celebrarentur aliis ludis, vt ait Nauarr. *cap.* 15. in fine. *Secundò*, quod etiam celebrantur comediia, & tamen non ob hoc licet colligere, quod votum de eis faciendis, ſit validum, & licitum. Planè abſurdum eſſet hoc concedere. *Tertiò*, quia inde ad ſummum ſolùm colligitur, quod ſit talis ludus res indifferens: vt iam communiter docent Doctores, & ideo vt talis permittatur; non tamen quod votum de illo factum ſit validum, & obliget, vt Magiſter Prado concedit, ſed certè, ſine probabilitate vlla: ſicut è contrà, ſine vlla, negauit, eſſe validum, & ratum votum à quodam Patocho factum, in honorem immaculatæ Conceptionis Virginis Deiparæ, modo caſu ſequenti explicando, ſit ergo Caſus.

QVÆST

QVÆSTIO XIX.

CASO

VN Cura de eſte Arçobiſpado de Toledo, tiene hecho vn voto a Dios N. S. en fauor de ſu Madre ſantiſſima, y del Myſterio de la immaculada Concepcion, de no dar ſu pulpito (mientras fuere Cura) a perſona alguna, que primero no le diere palabra, de que acabada la Salutacion, al commençar el Sermon dira. Alabado ſea el Santiſſimo Sacramento, y la Immaculada Concepcion de Maria Santiſſima Señora nueſtra. *Todo con zelo de Dios nueſtro Señor, y de ſu puriſſima Madre. Deſde que hizo eſte voto, todos los Predicadores lo an dicho. Al preſente, vn Predicador, a quien tiene encomendado vn Sermon, no quiere dezir dichas palabras, y a dado a entender no las dira.*

Preguntaſe dos coſas. La primera ſi eſte voto es valido y obligatorio en conciencia. La ſegunda dependiente de la primera: ſi dicho Cura tiene obligacion a no dexar predicar dicho Predicador, ſin que primero dé palabra de dezir. Alabado ſea el Santiſſimo Sacramento, y la Immaculada Concepcion de Maria Santiſſima Señora nueſtra. *&c.*

Reſpondo, que dicho voto es valido y obligatorio en conciencia, porque es voto de meliori bono, vel de re Deo grata. *Luego es valido y obligatorio. La conſequencia es cierta. El antecedente ſe prueua. Eſte voto es de coſa que augmenta la deuocion de los Fieles, para con Maria Santiſſima Señora nueſtra; en ſu puriſſima Concepcion: coſa ſin duda ninguna muy agradable a Dios, ergo &c.*

Confirmaſe, porque no ſe puede deſir, que el voto de defender la puriſſima Concepcion de Maria ſantiſsima, no es de meliori bono, & de re grata Deo. *Pues tantas Ygleſias, Vniuerſidades, Eſcuelas, Religiones, y otras Congregaciones, y Cabildos lo an hecho. Luego lo miſmo ſe a de dezir del preſente voto, pues es, o de materia incluyda en el primer voto, o es materia de inducir a la mayor deuocion con tan piadoſo myſterio, o perteneciente a la defenſa de la immaculada Concepcion.*

Confirmaſe lo ſegundo, porque eſte voto no es de re mala, vt per ſe patet, *ni de coſa indiferente. Luego es de coſa honeſta y* grata Deo & licita. *Que no ſea de coſa indiferente, ſe prueua, pues es de materia piadoſa, y que la Santa Yglesia la confieſſa por honeſta, y agradable a Dios, y a concedido Indulgencia plenaria al que dixere* : Abbado ſea el Santiſſima Sacramento, y la immaculada Conception de Maria Santiſſima, &c. *ergo &c.*

Y no ay duda, ſino que haze mejor, el que dize dichas palabras, que el que no las dize. Y por eſſo la Santa Yglesia induce con Indulgencias, a que ſe digan. Luego el voto que ſe a hecho en orden a que ſe digan dichas palabras; ò a no dar ſu pulpito el Cura, es de re meliori, honeſta & grata Deo, & conſequenter valido.

Digo lo ſegundo, que dicho Cura eſtà obligado en Conciencia, a no dexar predicar dicho Predicador, ni a otro qualquiera, ſin que primero dé palabra de que dira. Alabado ſea el Santiſſimo Sacramento; y la immaculada Concepcion de Maria Santiſſima Señora nueſtra. *Eſta concluſion ſe ſigue de la primera: porque ſi el voto es obligatorio, en Conciencia eſtà obligado dicho Cura a obſerualo; pues lo violara, ſi dexasa ſubir al pulpito dicho Predicador, ſin que diera dicha palabra, ergo &c.*

Confirmaſe en el caſo preſente, porque ya el omittir dicho Predicador tales palabras, dé mueſtra de poſitiuo diſenſo del immaculado myſterio; pues hauiendole pedido, diga lo que tantos an dicho, y manifeſtadole el voto que dicho Cura tiene hecho, non quiere dezir dichas palabras, coſa que en buena corteſia, y genio ſuaue, ſin poſitiuo diſenſo no ſe hiziera. Sed ſic eſt, *que por fuerça del voto que dicho Cura tiene hecho, de defender la immaculada Concepcion, y por fuerça de el preſeme: eſtà obligado a no dar ſu pulpito dicho Cura, a quien dé mueſtras de diſenſo poſitiuo a tan piadoſo, y venerable Myſterio. Ergo &c.*

Confirmaſe mas. La Villa de dicho Cura tambien tiene hecho voto de defender la immaculada Concepcion de Maria Santiſsima: y ſaue el voto que dicho Cura tiene hecho; luego reciuiera graue eſcandalo de ver que dicho Predicador dexaua dichas palabras, conociendo ſu poca deuocion a tan piadoſo Myſterio, y aduirtiendo, o que dicho Cura no hauia obſeruado el voto, o dicho

Predicador

predicador no hauia cumplido ſu palabra,en coſa tan conueniente : todo loqual tiene obligacion dicha Cura a euitar,y aſsi le obliga, &c.

Añadeſe que dicho Cura puede libremente dar el pulpito à quien mas le diere guſto , ſin que en eſto haga agrauio a perſona alguna.Luego teniendo eſte voto ,deue darlo a quien mueſtre mas deuocion a Maria Sanctiſsima,diziendo dichas palabras:y negarlo a quien poſitiuamente no quiere moſtrar dicha deuocion.Aſsi lo ſiento,en Alcala,en eſte nueſtro Collegio de Deſcalzos de la S S.Trinidad,en 29. Nouembre de 1661.

Fr. LEANDRO. del S S^mo^.Sacramento.

E*Ste Caſo eſtà doctiſsimamente diſcurrido,y aſsi me conformo en todo con la reſolucion de N. R^mo^.P. M^o^.Fr. Leandro del SS^mo^.Sacramento , ſin que juzgue neceſſario añadir mas a ſu diſcurſo. En eſte Collegio de la SS^ma^.Trinidad de Salamanca, Diziembre 7. de 1661.*

M . Fr. Ioſeph ROMERO. Cathedratico de Eſcritura, *ſoy del miſmo ſentir.*

El M^o^. Fr. diego CANO, Cathedratico de Ariſtotele.

Q*Vando tubiera alguna difficultad eſta materia, la allanara la authoridad de N. R^mo^. P. M. Fr.Leandro del S S^mo^.Sacramento.Pero iuzgo no la tiene,que la materia que es capaz de Rezo, de Indulgencia, y de Sacrificio,quien dudarà que es capaz de voto ;y quien dira que no tiene la Yglesia eſte voto aprouado , quando aprouò Religion, cuyo eſpecial inſtituto es hazerle. Acuerdome que Su Mag^d^.Dios le guarde , con el ſanto zelo deſte piadoſiſsimo myſterio , conſultò a la junta de la Concepcion, que en Madrid tenia formada de Hombres grauiſsimos , de dentro y fuera de la Corte;ſi ſeria acertado de hazer voto,de no dar pueſto alguno de ſu Caza,y Capilla,a quien no votaſſe la Concepcion immaculada de Maria Santiſsima Señora nueſtra;a que reſpondio en nombre de la junta,el R^mo^. P. M^o^. Fr. Angel Manrrique, entonces Predicador de ſu Mag^d^. y Cathedratico de Prima de eſta Vniuerſidad, deſpues Obiſpo de Badajoz,ſatisfaciendo llanamente a los inconuenientes que podrian reſultar de eſte voto , y concluyendo que ſeria valido y prouechoſo. Papel que ley, y creo que tengo en mi poder : conforme a loqual digo , que el voto de eſte Cura es valido y obligatorio en conciencia, y que deue no permitir en ſu pulpito, a quien no viniere en dar la palabra que le pide. Aſsi lo ſiento,ſaluo,&c. En eſte Collegio de N.P.S. Bernardo de Salamanca , y Diziembre 9. de 1661.*

M^o^.Fr. Franciſco DE ROYS , Cathedratico de Philoſophia Moral , y Predicador de ſu Mag^d^.

S*oy del miſmo parecer en todo,que nueſtros R^mos^. PP^es^. Maeſtros,y no puede hauer duda en vno ni en otro punto,que con tantos exemplares eſtà executoriado ya,y aplaudido en la Yglesia; ny ſcè que tenga diferencia para el caſo,que ſea vna perſona,ò vna Communidad quien haze el voto, de no admittir a nayde, en lo que pende de ſu arbitrio; ſin eſta condicion que de ſuyo es piadoſa, y conducente mucho para la deuocion deſte myſterio : como el traer la Imagen de la Concepcion al pecho es condicion en la orden que profeſſa,con eſte titulo, y lo pudiera ſer de vna perſona ſola , y hazer voto ſobre eſto, fuera ſin duda valido , y obligatorio, por las razones que ſe alegan : y aſsi tambien deuiera cumplirle como eſte , en que no pongo duda. Saluo ſemper,&c. De eſte Collegio de N. P. S. Bernardo de Salamanca,y Dizembre 11. de 1661.*

M^o^. Fr. Miguel DE FVENTES, Cathedratico de S. Thomas.

S*Iento lo miſmo que nueſtros Padres Maeſtros , y no pongo duda,en que dicho voto es valido , y que quien le hizo, tiene obligacion a poner de ſu parte,todos los medios neceſſarios que pudiere licitamente para complir ſu voto. Eſte es mi parecer,ſaluo &c.En eſte Collegio de N.P.S.Bernardo de Salamanca, y Diziembre 11. de 1661.*

M.Fr. Pedro de OVIEDO, Decano de Salamanca.

M.Fr. Antonio de S. PEDRO.

H*E leydo atentamente el Caſo, y la reſpueſta dada a el,por N.R^mo^.P.M. Fr.Leandro del S^mo^. Sacramento, y firmada de tantos Varones Doctos. No puedo dudar de que ſea valido;y obligatorio el voto de que ſe habla;ſi el Parrocho no eſtà impedido por poteſtad ſuperior,para hazerle ò complirle:y ſi el Predicador no tiene derecho antecedente a predicar en la tal Yglesia;ſin que en el contrato de predicar ſe puſieſſe por condicion,el dezir aquellas palabras. Suele hauer Sermones que llaman de Tabla,a que con trato ſe a obligado alguna Communidad,y el Cabildo Eccleſiaſtico,y ſecular,a darla el pulpito para tales,y tales ſermones.El caſo no parece que procede en eſtas circunſtancias.Saluas ellas* & meliori iudicio.*Soy de el miſmo parecer que N. R^mo^.P.M. Fr.Leandro, y los demas Maeſtros de arriba. Salamanca en el Collegio Real de la compañia de Ieſus. 12. de Diziembre de 1661.*

Gabriel de HENAO

Conformome con el miſmo parecer,porque eſte voto,ſolo podia ſer nullo,por ſer in præiuditium tertij, y aqui no lo es, pues el derecho de eligir Predicador,es de ſolo el Parrocho,ò de la villa, y eſta es del miſmo ſentir que ſu Parrocho, y aſsi el voto no la perjudica: y ſiendo valido, ſigueſe la obligacion de complirle.En el Collegio Real de la Cōpañia de Ieſus. Diziemb.13.de 1661.

Thirſo Gonçales.

He viſto el Caſo, y la Reſolucion de el Rmo. P.M. Fr. Leandro del Smo. Sacramento,con que me conformo. Saluo,&c. En eſte Real Collegio de la Compañia de Ieſus. de Salamanca, en 13. de Diziembre 1661.

Ricardo Lince.

Conformome con el parecer de el Rmo. y Doctiſsimo P.M. Fr. Leandro de el Smo. Sacramento, en el Caſo preſente. Salamanca,en el Collegio Real de la Compañia de Ieſus.Diziembre 12. de 1661.

Gaſpard Cruc.

Sola la anthoridad de el Rmo. P.Fr. Leandro de el Smo. Sacramento, baſta à hazer vna opinion probable, quando la Reſolucion pueſta arriua no fuera cierta, y no tuuiera por ſi, Varones tan grandes que la an firmado. Digo pues que me conformo con ella,y que el Parrocho, quantum eſt ex ſe,no puede permittir que ſe obmitan las palabras referidas en proteſtacion del Myſterio de la Concepcion, aſsi por el voto que tiene hecho de defenderla, como por el ſegundo añadido. Porque como digo en mi tomo, de Iure Academico, in apendice,num.7. (donde trato largamente de eſte voto) obligatio defendendi piam opinionem, eſt obligatio non defendendi contrariam,vllo modo ſufficienti ad exprimendum patrocinium illius,ſiue verbo,ſiue ſcripto, vel etiam nutu,aut ſilentio. Con que el callar en eſte Caſo, y no impedir el Sermon de dicho Predicador, parece era aſentir a ſu renuencia,en confeſſar el Myſterio; y ſi en alguna ocaſion obliga el voto, es en eſta y ſemejantes; porque no tiene eſte Parrocho, en fuerça de el voto, obligacion de andar enſeñando el Myſterio de la Immaculada Concepcion:ni puede moſtrar el cumplimiento de el ſegundo voto,ſino es en caſo de renuencia de el Predicador, luego, o nunca cumplira eſſos votos, o ſi los a de cumplir alguna vez, por inſtar la obligacion, es en el caſo preſente. Eſto ſiento, ſaluo,&c. En eſte Collegio Irlandes de Salamanca, Diziembre 14. de 1661.

Andres Mendo

La Reſolucion de N. Rmo. P.M. Fr. Leandro de el Smo. Sacramento,eſtà muy pueſta en razon, y aſsi me conformo con ſu dictamen, y hago lo miſmo que nueſtros Reuerendiſsimos Padres Maeſtros. Saluo,&c. En eſte Collegio de ſan Vicente de N.P.S. Benito,Diziembre 14. de 1661.

M. Fr. Mauro Somoça, Cathedratico de Scoto.

Soy del miſmo parecer que nueſtros Reuerendiſsimos Padres Maeſtros, y tengo por cierto que el voto es valido; y que el que lo hizo, tiene obligacion a poner todos los medios neceſſarios para el conſeguimiento del dicho voto. Saluo, &c. En eſte Collegio de S. Vicente, de N.P.S. Benito. Diziembre 14. de 1661.

M. Fr. Antonio del Castillo.

Aſsiento a eſte miſmo dictamen de nueſtros Reuerendiſsimos Padres Maeſtros; y que obliga dicho voto a ſu cumplimiento, ſin que pueda perjudicar al derecho Parrochial,vnde obligat ad voti impletionem. Aſsi lo ſiento. En eſte Collegio de S. Vicente de la Orden de N.P. S. Benito, a 14.de Diziembre de 1661.

M.Fr. Ioſeph Gomez

Soy de eſte miſmo parecer de nueſtros Reuerendiſsimos Padres Maeſtros, y el dicho Cura tiene obligacion para el cumplimiento de ſu voto; que le obliga en conciencia a vſar de ſu drecho, en no permitir predique en ſu Ygleſia,Predicador que no dixere dichas palabras: porque tiene obligacion a poner en execucion ſu voto, y vſar para dicha execucion de todos los medios neceſſarios para ella: y el mas ſeguro es, negar la licencia de que predique, quien no confeſſare la puriſſima Concepcion de nueſtra Señora,eſte es mi parecer, ſaluo,&c.en S. Vicente de Salamenca, a 14. de Diziembre 1661.

M.Fr.Felipe de Vahamonte, Lector de Theologia,
de S. Vicente de Salamanca.

Conformamonos en todo, con el ſentir de nueſtro Rmo P. M.Fr.Leandro del Smo.Sacramento; y de tan graues, y Doctos Padres Maeſtros, como haſta aqui an firmado. En eſte

Collegio

Digitized by Google

Collegio de la Vera-Cruz, del Orden de Nueſtra Señora de la Merced, Redempcion de Captiuos, en 16. de Diziembre de 1661.

Fr. Bernardo HVRTADO Lector de Theologia, y Rector de dicho Collegio.
M. Fr. Fernando de CARAVAJAL, y Riuera, Lector de Theologia.

M. Fr. Iuan Bapriſta de CANDARVDO Cathedratico de Phiſicos.
M. Fr. Ioſeph GONÇALES Regente de los Eſtudios, de dicho Collegio.

ESta la Reſolucion de ambas coſas fundada tan doctamente, por N. R^mo. P. M. Fr. Leandro de el S^mo. Sacramento; y tan authoriſada por tantos Doctos, y con tantas razones, tan eficaces confirmadas; que tengo por ocioſo, añadir otra alguna que pudiera ofrecerſe; y aſsi me conformo con el ſentir de ſu Reuerendiſsima: y digo que ni hallo duda en que el voto es valido, ni en que tenga obligacion de cumplirlo dicho Cura, y no ay como cumplirle, ſino es haziendo el acto que prometio en el voto, que fue prohibir que predicaſſe en ſu pulpito, quien no hubieſſe dado palabra, de dezir antes de comenſſar el Sermon, las palabras en el principio, y reſolucion de el Caſo referidas, y aſsi lo deue hazer. Saluo in omnibus, &c En eſte Conuento de S. Andres, Collegio de S^a. Thereza, de el Orden de N. S. de el Carmen de Obſeruancia, y Diziembre 15. de 1661. Años.

M. Fr. Alonſo ALVAREZ Cathedratico de Reg.

Fr. Raphaël FRECHEL, Lector Theologiæ.

TEngo por llana la Reſolucion de Nueſtros Reuerendiſsimos Padres Maeſtros: y que el tal Cura peccara grauiſsimamente, en dexar predicar al Predicador que no dixere dichas palabras en obſequio de el Myſterio de la Immaculada Concepcion de Nueſtra Señora. Lo vno por quebrantar el voto, lo otro por la circunſtancia del eſcandalo que ſe cauſara en los Fieles; de que es cauſa el tal Parrocho que lo permitiere, hauiendo hecho el tal voto. Aſsi lo ſiento, ſaluo, &c. En eſte Conuento de S. Andres, Collegio de S^a. Thereza, de el Orden de Nueſtra Señora de el Carmen de Obſeruancia. En 18. de Diziembre de 1661.

M. Fr. Luys. Antonio DE PAZ Regente de los Eſtudios de dicho Collegio.

QVÆSTIO XX.

An, votum nocturnarum vigiliarum ſit validum?

RESpondeo non eſſe validum, vbi tales vigiliæ ſunt interdictæ ab Epiſcopis, vt interdictæ ſunt in Synodo Toletana vltima, *actione 2. decreto* 20. & in Bracharenſi *IV. actione 5. cap.* 24. Vbi autem non ſunt interdictæ dicendum eſt id valere. Quia eſt de re bona. Quia tamen ex iis pleraque abſurda ſequũtur, ob quod iure optimo in aliquibus Diœceſibus interdicuntur, multò ſanius conſiliũ erit, ea vota commutare, & credo facili commutatione indigere. Quia attenta hominum malitia, parum, aut nihil in honorem Dei cedunt. Sic omnino Sanchez *lib. 4. cap. 7. num.* 14.

QVÆSTIO XXI.

An, votum numquam ingrediendi mare; vel nunquam equitandi, ratione periculi quod in nauigando, aut equitando, vouens paſſus eſt, ſit validum?

NEgat abſolutè Toletus *lib. 4. cap. 17. num.* 15. mihi, aliis 14. per hæc verba: Secundò, debet eſſe materia non vana, ſeu indifferens. Dicitur autem id vanum, quod nec ad Dei honorem, nec ad ſalutem animæ ordinatur, nec contra iſta eſt, nec enim ex ſe bonum, & malum eſt. Talia igitur promittere, nullum eſt votum, immò peccatum eſt, ſaltem veniale. V. g. ſi quis, quia paſſus eſt tempeſtatem, vouet nunquam ingredi mare: vel quia cecidit à mula, vouet, ſe nunquam aſcenſurum ſupra mulam: vel quia Ioanni Baptiſtæ abſciſſum eſt caput, vouet ſe nunquam manducaturum capita animalium; hæc & ſimilia, vota non ſunt, nec obligant, quia res vanæ ſunt: Hæc Cardinalis Toletus.

Sed clariùs, ac diſtinctiùs reſpondeo abſolutè loquendo, non valere, ob rationem dictam: valere tamen caſu, quo peculiare periculum ea vouenti afferrent, ratione peculiaris complexionis, aut imperitiæ equitandi. Quia tunc finis honeſtus eſſet. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 7. num.* 15. & ex illo Bonacina *diſp. 4. q. 2. pun. 4. §. 2. n. 3.* vbi ita ait: Quartò, inualidum eſt votum non equitandi, aut non ingrediendi mare, nam materia huius voti eſt indifferens. Si verò fiat ex honeſto fine, vt ſi quis votum emittat non ingrediendi mare, ad præcauendum peculiare periculum, quod pati ſolet ingrediendo mare; ob peculiarem ſui ſtomachi diſpoſitionem: vel ſi votum faciat non conſcendendi equum, ob peculiare periculum, quod ſubire ſolet equitando; vel ob affectum ad carnis macerationem, quæ ex itinere pedetentim facto ſequitur. Hæc Bonacina, & hæc omnino, ex illo, non citato, Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 6. num. 3.*

QVÆSTIO XXII.

An, vt valeat votum, neceſſum ſit, quod adſit honeſtas in re quæ promittitur, tempore quo votum emittitur?

NEgant aliqui, exiſtimantes ſufficere ad valorem voti, quod res, quæ vouetur, ſucceſſu temporis honeſtatem habeat.

Ita Nauar. *in ſum. cap.* 12. *num. vltimo*, vbi docet quod votum, vel iuramentum generaliter præſtitum numquam intrandi in aliquam domum, nulla exiſtenti ſpeciali cauſa honeſtante, quod de ſe vanum & irritum eſt, tanquam de re indifferenti emiſſum, effici validum, ſi domus illa inhabitari poſtea incipiat à fœmina aliquam peccandi occaſionem afferente. Hanc ſententiam ſequitur Luyſius *in ſum.* 1. *p. cap.* 171. *dub.* 3. Loquendo de iuramento rei illicitæ.

Sed probabiliùs longè reſpondeo dicendum, quod vt valeat votum, neceſſum ſit adeſſe honeſtatem in re promiſſa, tempore, quo votum promittitur: aliàs non valebit, ſi illo tempore non eſt, eſto ſucceſſu temporis honeſtatem habeat. Ratio eſt: Quia tempore, quo votum eſt, debet habere obiectum capax obligationis: at hoc eſſe non poteſt ſine honeſtate. Capacitas autem poſtea ſuccedens, impertinens eſt, cùm eo tempore non emittatur votum, nec à voto antea facto fuerit ſpectata. Sic Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 40. *num.* 42. latè & optimè Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 7. *n.* 19. Palaus *diſp.* 1. *pun.* 8. §. 2. in fine. Legantur dicta à nobis *diſp.* 7. *q.* 43. *& diſp.* 12. *q.* 5. & Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 2. §. 4. *num.* 32.

§. III.

De fine indifferenti.

QVÆSTIO XXIII.

An votum, rei bonæ emiſſum ob finem indifferentem, ſit validum.

RESpondeo vt certum, quod ſit. Quia finis indifferens vanus eſt: ergo & opus per illum finem conſequendum cedere non poteſt in cultum, & honorem Dei: ergo non poteſt eſſe materia voti, etiamſi hæc ſit rei bonæ. Sic contra Ricard. Angelum, Silueſt. & Palac. tenet Sanchez *cap.* 7. *cit. n.* 25. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 4. *n.* 5. Palaus *diſp.* 1. *pun.* 8. §. 3. *n.* 2.

QVÆSTIO XXIV.

An, validum ſit votum emiſſum ob finem rerum temporalium aſſequendarum?

NEgat Innocent. cap. *Scriptura, num.* 1. *de voto*, vbi docet tale votum eſſe ſimoniacum, ac proinde non obligare. Probat. Quia tale votum continet pactū cum Deo initum; *facio vt facias*; ac proinde eſt, temporalia illa, voto ſpirituali emere; aut cõmutare ſpirituale cum temporali, quæ ſimoniaca ſunt.

Sed vt certum reſpondeo tale votum eſſe licitum, ac proinde validum. *Primò.* Quia multa vota referuntur in ſacris litteris, quæ pro bonis temporalibus à Deo obtinendis emiſſa ſunt. Vt votum Iacob *Geneſ.* 28. pro fœlice perigrinatione. Votum Annæ pro obtinendo filio: 1. *Regum.* 1. &c. *Secundò.* Quia hoc non eſt temporalia voto ſpirituali emere, aut cum illo commutare, ſed rem aliquam voto promiſſam Deo offerre, ſi illa temporalia concedat, eumque prouocare illo voto emiſſo, vt concedat. Sic praxis totius Eccleſiæ approbantis hæc vota. Legantur Hoſtienſ. *d. cap. ſcriptura*, & ibi Ioan. Andr. Antoninus, Cardin. Abbas, Anchar. & Henricus, Ricard. Maior, Angel, Silueſt. & alij quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *c.* 7. *n.* 22. Layman *lib.* 4. *tract. de voto cap.* 2. *n.* 10. Palaus *diſp.* 1. *de voto, pun.* 8. §. 3. *n.* 6. Prado *cap.* 31. *q.* 2. §. 7. *n.* 86.

QVÆSTIO XXV.

An, valeat votum ieiunandi; eo fine emiſſum, vt ſumptibus quis parceret; aut elargiendi eleemoſynam; vt auaritiæ opinionem tolleret?

RESpondeo vt certum minimè valere. Ratio eſt, quia votum cuius materia promiſſa indifferentem finem habet, nullum eſt: ſed finis prædicti voti eſt omnino indifferens, cum in eo non inuoluat vouens aliquam actionem, quæ honeſtatem habeat: ergo non valebit. Sic Sanchez, & Palaus locis citatis. Qui ſecus dicunt de voto quod quis emittit elargiendi eleemoſynam, ſi impetret à Deo diues Matrimonium, filios ex illo, officium honorificum in Republica; quia huius voti finis, non indifferens, ſed honeſtiſſimus eſt: cùm conſecutio horum beneficiorum imbibat illorum diuinam donationem, & fateatur per tale votum vouens, Deum eorum bonorum authorem eſſe. Legatur Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 4. *num.* 5.

QVÆSTIO XXVI.

An ſimiliter, votum non ludendi; ſolo fine non amittendæ rei familiaris, ſit inualidum, & irritum?

AFfirmandum ex nuper dictis videtur. Quia non facere eam rei familiaris iacturam, eſt finis merè temporalis, & indifferens: ergo votum non ludendi eo fine emiſſum inualidum & irritum erit.

Sed vt certum Reſpondeo non eſſe inualidum; ſed validum, & obligatorium, quantumuis res promiſſa ad dictum finem ſolum ordinetur. Quia cùm prodigè ludendo, res familiares expendere, ſit vitioſus prodigalitatis actus: contrarius actus erit virtutis; nempè, non malè diuitias expendere, ac proinde hic non ludendi finis eſt optimus. Sic omnino Sanchez *n.* 29. & conſtat ex dictis à nobis *tract.* 1. *diſp.* 28. *q.* 4.

QVÆSTIO XXVII.

An vouere rem bonam ob finem indifferentem ſit peccatum?

REſpondeo vt certum: Eſſe peccatum: ſed veniale tantum. Quia vouere Deo rem indifferentem, eſt peccatum veniale, vt ſup. *q.* 7. eſt habitum: ergo etiam tale erit, vouere rem bonam ob finem indifferentem. Confirmatur ex dictis *q.* 21. Sic Suarez *lib.* 5. *de voto, cap.* 2. *num.* 14. Palaus *diſp.* 1. *pun.* 8. §. 3. *n.* 10. & conſtat ex dictis de iuramento *diſp.* 7. *q.* 41. vbi *q.* 42. diximus adhuc veniale non eſſe, iurare aut vouere rem indifferentem ex obiecto, propter honeſtum finem. Et *q.* 43. Quod iuramentum aut votum de re indifferenti à principio, adhuc non obligat, etiam ſi poſt aliquos dies talis res fiat bona.

§. IV. De

§. I V.

De valore voti rei bonæ, facti, ob finem malum.

QVÆSTIO XXVII.

An, quando quis vouet rem de ſe bonam, ob malum finem conſequendum, teneatur voto?

RESpondeo vt certum: Quod non. Quia quando finis rei promiſſæ, etiamſi bonæ malus eſt, abſolutè malum, & inhoneſtum eſt, quod promittitur. Quia ſic promittens, non intẽdit ſe obligare ad illam rem ſecundum ſe, ſed quatenus medium eſt, ad talem finem malum conſequendum: at hoc modo ſumpta res bona, & honeſta, mala redditur: ergo votum illud rei bonæ, validum eſſe non poteſt. Igitur ſi quis voueat Religionem, aut eleemoſynam, ob obtinendam fornicationem, victoriam iniuſtam, vanam gloriam, &c. tunc non tenetur voto. Quia tunc res bona promiſſa, redditur mala, ob illum malum finem, ac proinde eſt votum rei malæ, & conſequenter nullum. Sic omnes. Legantur *Caiet.* 2.2. *q.* 88. *art.* 2. *dub.* 4. *&* 5. *& in ſum. v. votum, cap.* 2. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 30. *& ſequent.* Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 1. *art.* 3. *dub.* 1. *circa* 5. *concluſ.* Aragon 2.2. *q.* 88. *art.* 2. *dub.* 1. *circa* 5. *concl.* Sà, *votum. n.* 4. Azor *lib.* 11. *inſtit. cap.* 15. *q.* 3. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 4. *num.* 3. *&* 4. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 6. *à num.* 13. Palaus *diſp.* 1. *de voto, pun.* 8. §. 3. *num.* 1. *& ſequent.* Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 2. §. 7. *n.* 84. Ioan. à S. Thoma 2.2. *q.* 88. *diſp.* 29. *art.* 6.

QVÆSTIO XXIX.

An, votum emiſſum ad obtinendum auxilium à Deo, pro malo, ſeu turpi facto; ſit nullum?

REſpondeo vt certum, quod ſit. Quia talis actus vouendi; non ſolùm ex parte finis, qui apponitur, eſt malus, ſed etiam ex parte materiæ, quæ Deo ſub tali conditione promittitur: ergo ex omni parte votum eſt iniquum: ergo nullum. Sic latè probat, & tenet Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 5. *num.* 7. *& ſequen.* Caiet. *v. votum. verſ. circa illicitorum deinde vota.* ibi. Tertiò (*peccatur*) promittẽdo licitum ob illicitam petitionem obtinendam; vt ſi quis vouerit offerre Deo mille aureos ad occupandam Ciuitatem non ſuam. Et hoc votum blaſphemia eſt, non votum: quia eſt facere Deum auctorem, ſeu patronum criminis. Sic ille. Siluest. *votum* 2. *q.* 2. *propè finem.* Nauarr. *cap.* 12. *num.* 30. *&* 43. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 13. *&* 14. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 2. *q.* 6. *n.* 55. apponens exemplum in eo, qui vouet eleemoſynam, ad vindictam obtinendam. Ioan. à S. Thoma *art.* 6. *citato.*

QVÆSTIO XXX.

An, votum, quo quis eleemoſynam Deo promittit, ſi incolumis, & ſaluus ex bello aut duello iniuſto euadat; ſit validum?

NEgat Palaus *diſp.* 1. *pun.* 8. §. 3. *num.* 3. docens, tale votum eſſe nullum. Quia, inquit, ea eleemoſynâ oblata non Intendit vouens incolumitatẽ abſolutè obtinere; ſed bello iniuſto: ergo votum pro tali incolumitate impetrãda, habet finẽ turpem: ergo, &c.

Sed probabilius Reſpondeo: Eſſe tale votum validum. Quia res, quæ promittitur in hoc voto, bona eſt: Deinde finis, ſub quo promittitur, etiam eſt bonus: ergo & votum validum. Sic latè Suarez *lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 16. *& ſequent.* Vbi reſpondet fundamento oppoſitæ partis. Nauarrus *cap.* 12. *num.* 32. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 13. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 7. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 7. *num.* 38. vbi ita ait: Quod ſi finis non ſit prauus, etſi coniunctus operi prauo, votũ erit validum, etiamſi voueas opus bonũ, tanquam medium ad illum finem impetrandum; vt ſi voueas eleemoſynam te daturum, ſi ex concubina prolem ſuſceperis; vel ſi ex duello ſaluus euaſeris: etſi malum ſit fornicari, & duellum inire, tamen ſuppoſita voluntate hæc faciendi, non eſt malum petere à Deo prolem, & ſalutem. Sic Leſſius. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 4. §. 1. *n.* 8. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *n.* 8. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 2. §. 7. *n.* 85. Raphael 2.2. *q.* 88. *art.* 2. *diſp.* 3. *n.* 2. *&* 9. Caiet. Aragon. & Angles apud ipſum. Ioan. à S. Thoma *art.* 6. *citato.*

QVÆSTIO XXXI.

An etiam ſit validum votum emiſſum in gratiarum actionem pro victoria iniuſtè parta?

NEgant communiter Authores. Quia votum emiſſum pro victoria iniuſta, eſt inualidum; nam eo ipſo quod emittis votum ad impetrandum auxilium à Deo ad iniuſtam victoriam obtinendam, intendis Deum habere cooperatorem, & adiutorem tuæ iniuſtitiæ, quod iniurioſum eſt Deo: ergo eodem modo erit inualidum votum emiſſum in gratiarum actionem pro victoria iniuſtè iam parta; quia eo voto indicas Deum auctorem fuiſſe iniuſtitiæ. Ita tenent Sanchez *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 13. *&* 15. Leſſius *loco cit. num.* 37. Layman *lib.* 4. *tract. de voto, cap.* 7. *num.* 2. Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 1. *art.* 3. *verſ. In tertio autẽ modo.*

Sed æquè probabiliter reſpondeo dicendum, quod votum emiſſum in puram gratiarum actionem pro victoria iã iniuſtè parta, ſi ſit de materia capaci, ſit validum, & licitum, vt v. g. ſi quis voueat calicem aut eleemoſynam pro victoria iam habita in bello iniuſto. Ratio eſt: Quia vouens non agit gratias pro victoria iniuſta, ea parte, qua iniuſta fuit, & à ſe ipſo proceſſit, ſed pro illa victoria, quatenus à Deo proceſſit: ſed ſecundum hanc rationem, bonum quid eſt, & honeſtũ: ergo in eius laudem votum offerri poteſt. Sic Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 2. *de voto, cap.* 5. *n.* 19. *& ſequen.* Palaus *diſp.* 1. *de voto pun.* 8. §. 3. *n.* 4. Qui idem dicunt de voto facto in gratiarum actionem, pro alio ſimili termino actionis turpis iam factæ, vt pro filio ex concubina habito, vel pro muliere, quam deperibat, habita, &c. Sic etiam Filliuc. *tract.* 26. *de voto, c.* 2. *q.* 6. *n.* 54. vbi ſic ait: Dico tertio, votum in gratiarum actionem pro actu turpi iam facto, validum eſt. Suar. *n.* 19. ex Caietan. & Nauarr. Ratio eſt, quia ſolum aguntur gratiæ Deo pro effectu iam ſequuto, quod bonum eſt; nec ordinatur votum ad vllum malum finem, cùm actio mala iam ſupponatur facta. Sic Filliuc. & benè, quamuis non in hoc quod dicit id docere Suarez ex Caietano, & Nauarro. Nam quamuis ex ſententia illorum ſuam ſententiam confirmet, expreſsè tamen dicit oppoſitam ſententiam videri opinionem Caietani, nam (ait Suarez) eiuſdem malitiæ eſſe exiſtimat, vouere in gratiarum actionẽ, & ad impetrandum. Benè verum eſt, Nauarrum eſſe pro nobis, vt conſtat ex ab ipſo dictis *cap.* 12. *n.* 31. Legatur.

QVÆSTIO XXXII.

An votum factum de re, aut actione bona, ſub conditione turpi; vt voueo me daturum Calicem, ſi habuero ſuperflua ex meretricio, *ſit validum?*

NEgat Sotus *lib.7.de iuſt.q.1.art.3.col.mihi 11. verſ. In tertio autem.* his verbis: Neque verò intereſt tale votum emittas, non exprimendo, vt Deus tibi in iniquitate patrocinetur, ſed merè conditionaliter, hoc tenore: *ſi victoriam hanc obtinuero, aut ſi compos mei deſiderij fuero, hanc faciam eleemoſynam.* Quia nullus ſic ſub mera conditione vouet, niſi, vt Deum ſui ſceleris patronum, aut fautorem compellans. Et aliud excogitare, eſſet caſum inſolentem effingere. Quare vota hæc abſurda omnia ſunt, & nullius vigoris. Hæc Sotus.

Sed vt certum Reſpondeo: Eſſe validum. Quia certum eſt quod votum factum, ſub conditione turpi habente rationem puræ conditionis, & non cauſæ, nihil obſtat turpitudo eius, vt votum validum ſit. Ratio eſt, quia hoc modo conditio turpis non vitiat ipſum votum, ſed tantùm efficit, vt qui vouet, nolit obligari abſolutè; ſed tantùm poſt talem euentum, vel quia ſic illi erit commodum, vel propter aliam rationem humanam, ad quam parum refert quod conditio ſit honeſta, vel turpis. Sic Filliuc. *loco cit. num.56.* ex Suario *lib.2.de voto, cap.5. in fine.* Nauarr. *cap.12.n.31.* Caiet. *in Sum. v. votum. verſ. Circa illicitarum.* his verbis: Quintò promittendo licitum, pro petitione licita, ex turpi tamen cauſa pendente; vt ſi quis habens concubinam voueat Deo centum aureos, ſi conceſſerit ſibi ex illa filium. Et hoc votum, eſt verè votum, & obligat ſi conditio extat: quoniam votum non cadit ſuper illicito coitu, ſed ſuper dono filij, præſuppoſito illicito concubitu. Non tenetur tamen retinere concubinam, vt faciat quod in ſe eſt ad implendum votum: quia præſuppoſitum eſt malũ & illicitum. Sic Caietanus. Quem citat, & ſequitur Prado *n.89.* Raph. de la Torre 22.*q.*88.*art.2.diſp.3. n.12.* vbi contra Sotum, non eſſe impoſſibilem caſum affirmat. Legantur à nobis dicta *tract. 1. de iuram. diſp.41. q.12.*

---

§. V.

De peccato vouentis aliquid illicitum?

QVÆSTIO XXXIII.

An, vouere facere aliquod peccatum mortale, ſit peccatum mortale?

NEgandum videtur. Quia Iephte filiam ſuam ſacrificauit, interſiciendo illam corporaliter: & tamen videtur non peccaſſe mortaliter: cùm Apoſtolus illum in Cathalogo Sanctorum adſcribat *ad Hebreos 11.* Ergo vouere facere aliquod mortale, non eſt mortale, ſed potius vouẽs tenebitur adimplere votum.

Sed vt quid certum Reſpondeo eſſe mortale contra Religionem, ſicuti eſt iurare facere aliquod mortale: vt habitum eſt ſupra *tract. 1. de iuram. diſp.8.* §.9. *q.*36. Sic omnes Authores, præcipuè ibi adducti. Qui idem dicunt loquendo, de illo, qui vouet facere aliquod mortale. Quia vtriuſque eſt eadem ratio. Legatur Sanchez *lib.4. Decal.cap.6.n.9.* & apud ipſum Caiet. *in Sum. votum, cap. 2.* & ibi Armilla *n.1.* Silueſt. 1.*q.*4. Sotus *lib.7. de iuſt.q.1.ar.3.* Nauarr. *cap.12.n.28.* Toledo *lib.4.cap.17. num.15.* Aragon 2.2.*q.*88.*art.2.* & Rodrig. *in Sum.cap.94.n.1.* Sic etiam Suarez *tom.2. de Relig. lib.5.de voto, cap.2. à num.5.* Palaus *diſp.1.de voto, pun.* 8. §.3.*n.*8. & omnes infra citandi.

Ad rationem dubitandi reſpondent aliqui, quod Iephte non interfecit filiam ſuam, aut reali ſacrificio illam mactauit: Sed Deo tantum conſecrauit, & Nazaræam fecit. Sic Lytanus, Vatablus, Iſidorus, Clarus, Sanctes-Pagninus, Arias Montanus, quos citat, & ſequitur Maluenda *Iudicum 11. verſ.36.*

Sed veriùs alij reſpondent dicendo, quod Iephte verè filiam ſuam ſacrificauerit, corporaliter illam interficiendo, vt conſtat ex verbis illis textus: *Et fecit ei ſicut vouit.* Quorum placito ſuppoſito, vel dicendum eſt, quod vel tale votum emiſit, Spiritus Sancti ductu, & ideo non peccaſſe illud exponendo. Vel quod excuſatus fuerit Iephte à peccato, ob ignorantiam inuincibilem: vel denique, quod ſi tali voto deliquit, poſtea de tali facto pœnituerit. Legantur Suarez *lib.2.citato cap.10.à num.5.* Azot. *lib.11. inſtit. cap.13. q.2.* Raphael 2.2.*q.*88. *art.2.diſp.12.* Prado *cap.31. de voto, q.2. à num.91.*

QVÆSTIO XXXIV.

An item, ſit mortale, vouere facere aliquod mortale, ſine propoſito tamen promiſſum adimplendi?

NEgat eſſe tunc mortale, Angles *q. de voto, art. 1. diff. 11. concl. 1.* vbi poſtquam dixit, eſſe mortale, malum finem, aut malam rem promittere, his verbis limitat ſuum dictum: Eſt (inquiens) limitanda concluſio de ſententia Mag. Victoria: dummodo ita vouens habeat propoſitum adimplendi promiſſum. Nam ſi tali propoſito careat, mortaliter non peccat: quia voluntatem peccandi non habet; ſed venialiter tantum; quia tale votum odioſum, & inutile eſt. Ita Angles.

Sed probabilius Reſpondeo: Eſſe etiam peccatum mortale ſacrilegij. Quia ſic vouere (ait Suarez) etiam ſine animo faciendi, & promittendi, peccatum ſacrilegij eſt: eſt enim actus inordinatus, non tantum, propter mendacium, ſed etiam propter irreuerentiam in Deum. Sic ille, qui latè id probat *lib. 5. de voto, cap. 2. num. 7.* Sotus, mox citandus.

QVÆSTIO XXXV.

An ſaltem, ſit ſolum veniale, vouere aliquod mortale, ſine intentione ſe obligandi?

AFfirmant haud obſcurè Sotus, & Victoria, apud Suarium loco cit. *n.6.* Nam Sotus expreſsè dicit; peccatum eſſe mortale tale votum, etiam ſi non fiat cum propoſito implendi votum: *dummodo adſit intentio vouentis:* ergo indicat, quod ſi tale votum fictè fiat, & ſine intentione ſe obligandi, ſit ſolum veniale.

Sed

Sed probabiliùs Reſpondeo adhuc ſic vouentem, peccare mortaliter ob rationem nuper datam. Et quia licèt ſic vouens non velit verè promittere, vult tamen exterius promittere; vel potius comminari Deo tale malum, quod eſt, contra reuerentiam deo debitam. Vnde mihi veriſimilius eſt, ait Suarez *loco cit. num. 7.* illud ex grauitate materiæ eſſe peccatum mortale, non ſolùm ratione ſcandali, quod regulariter interuenit; ſed etiam ratione iniuriæ diuinæ, quæ ibi eſſe videtur per modum cuiuſdam blaſphemiæ. Sic ille.

QVÆSTIO XXXVI.

An item ſit peccatum mortale, vouere facere aliquod veniale, animo ſe obligandi, & adimplendi illud?

NEgant adhuc eſſe mortale, multi DD. putantes ſolum eſſe veniale. Quod probant aliqui. Quia iurare facere aliquam rem venialem, ſeu aliquod veniale, etiam cum animo ſe obligãdi & adimplendi illud, non excedit culpam venialem, vt diximus cum multis ſupra *tract. 1. diſp. 7. §. 7. q. 37.* ergo nec excedet culpam venialem, vouere facere rem venialem; nam eadem videtur vtriuſque ratio. Et ideò, ita ſentiunt Caiet. *in ſum. votum, cap.* 2. & ibi Armilla *n. 1.* Silueſt. *votum. 1. q. 4.* Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 1. art. 3.* Nauarr. *cap. 12. num. 28. & 33.* Toledo *lib. 4. cap. 17. num. 15.* Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. Rodriguez *in ſum. cap. 94. num. 1.* Quos omnes pro hac parte citat Sanchez *lib. 4. cap. 6. num.* 9. Quibus addit Prado, S. Anton. 2. *p. tit. 30. cap. 4. §. 1.* Petr Ledeſm. *in ſumma tom. 2. tract. 10. cap. 2. dub. 1. concl.* 2. Villalob. 2. *p. tract. 34. diff. 2. num. 3.* Bonac. *diſp. 4. q. 2. pun. 4. §. 1. num. 10.* & Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 5. num.* 9.

Alij contrà affirmant eſſe mortale, vouere Deo facere aliquod veniale, ſi vouens id faciat animo ſe obligandi, & adimplendi illud, & cognoſcendo quid faciat, nempe, quod attribuit Deo, acceptare tale votum. Quia tunc ſciens, & videns attribuit Deo, quod ei non conuenit, quod ſpectat ad ſpeciem blaſphemiæ. Ita Prado *cap. 31. de voto. q. 2. §. 8. num.* 100. citans pro ſe Caietan. *v. votum. §. 2. verſ. tertius caſus eſt.* Raphael. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art. 2. diſp. 5.* Leſſium *lib. 2. cap. 40. dubit. 7. num. 39.* Suarinm *lib. 2. de voto, cap. 4. num. 2. & 12.* & *lib. 5. cap. 2. à num. 9.* Caſtrum Palao *Diſp. 1. de voto, pun. 8. §. 3. num.* 9. Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 6. n.* 9. & Barthol. à S. Fauſto *lib. 1. Theſauri, q.* 42. & vt probabilem Trullench *num. 9. citatato.* Ioan. à S. Thoma *diſp. 29. cit. art. 4.* addens tunc ſolum eſſe veniale, ſi fiat ex inaduertentia, vel indeliberatione.

Sed clarius, & probabilius Reſpondeo dicendum; *Primò*, vouere Deo abſolutè facere aliquod veniale, ſine aduertentia, quod per votum illud ſignificetur tale opus veniale eſſe gratum Deo, non excedit culpam venialem. Ita tenent Suarez *loco cit. lib. 5. cap. 2. num. 13.* & Authores primæ ſententiæ necnon Sanchez *num. 9. cit.* vbi abſolutè loquendo de quæſtione propoſita, ſic ait: Votum rei malæ mortaliter cum propoſito exequendi, eſt duplex mortale: & rei venialis, cum eodem propoſito, eſt duplex veniale. Ratio prioris partis eſt; quia vltra peccatum illud mortale, quod habendo propoſitum exequendæ rei mortalis promiſſæ, eſt grauis iniuria religioni voti illata, velle ſe illa obligare ad peccatum morale; & ſic, vltra mortale propoſitum; ipſum quoque votum moriale eſt. Ratio autem poſterioris partis eſt, quia non videtur grauis iniuria religionis, illa ſe ad veniale deuincere ratione leuitatis materiæ. Sic Sanchez. Et bene. Vnde abſolute & ſine vlla diſtinctione non bene citatur pro ſe à Prado, ſicut nec Suarez (vt ſtatim videbimus) nec Raphael.

Reſpondeo ſecundò, ſi quis voueret Deo facere aliquod veniale, & offerret illud ipſimet Deo, quaſi ipſi placeret, & acceptum eſſet ei tale peccatum veniale: tunc vouens peccaret mortaliter peccato blaſphemiæ; quia verè attribueret Deo, quod ei conuenire non poteſt. Sic Sanchez, loco citato *num 9.* & Caiet *loco cit* & Armilla *verb. votum. n. 1.* Raph. de la Torre loco cit, *num. 4. fine.* Suarez *cap. 2. cit. num. 13.* his verbis: Poterit autem hoc peccatum eſſe veniale ex ſurreptione, & naturali inconſideratione, qua, vel aliquis non aduertit id, quod facit, an Deo promittat, nec ne: vel ſaltem non aduertit, per promiſſionem illam ſignificari tale opus eſſe gratum Deo, ſicut etiam de blaſphemia in genere docet D. Thomas, &c. Sic Suarez. Qui argumento primæ ſententiæ reſpondet, negando paritatem. Nam in iuramento promiſſorio (inquit) materia iurata non offertur in cultum Dei, ſed Deus adducitur in teſtimonium veritatis, in quo non inuoluitur grauis irreuerentia in Deum, quia veritas, etiamſi ſit in materia mala, per ſe teſtificabilis eſt (vt ſic dicam) neque eſt contra bonitatem diuinam illam teſtificari, quia non propterea cenſetur illam approbare. At verò per votum materia ipſa offertur Deo in cultum eius, & tanquam illi gratum, & ideo ſemper videtur eſſe grauis blaſphemia offerre Deo aliquod malum morale, etiam minimum: quia ex vi & genere talis actionis tribuitur Deo, vt illi gratum. Sic Suarez. Legantur dicta à nobis *tract. 1. diſp. 7. q. 37.*

QVÆSTIO XXXVII.

An, peccet mortaliter, qui adimplet votum rei venialis, eo quod vouerit, tale veniale facturum?

AFfirmant aliqui, vt vidimus *tract. 1. diſp. 7. q. 38.* Negant alij, vt vbidem diximus.

Sed, iuxta ibidem reſolutum à nobis Reſpondeo peccare mortaliter, ſi illum non excuſet ignorantia. Rationem reddidimus ibi: Et tenent Suarez Sanchez, Palaus, Tamburin. & alij loquendo de adimplendo iuramento rei venialis.

QVÆSTIO XXXVIII.

An, quis licitè poſſit vouere aliquid oppoſitum conſiliis Euangelicis, & aliis conſiliis?

REſpondeo tanquam quid certum. Quod non. Quia oppoſita conſiliis Euangelicis, non ſunt apta materia iuramenti, vt tenet S. Thom. 2. 2. *q. 89. art. 7. ad 2.* ergo neque erunt apta voti. Sic S. Thom. ibidem, & *quodlib. 3. art. 14. & quodlib. 5.*

*art.*27. vbi ait, quod licet non ieiunare, non dare eleemoſynam, non intrare Religionem, ſint opera licita; tamen obligatio ad illa eſt illicita, quia per hanc homo, quantum eſt in ſe, obfirmat ſe contra gratiam Spiritus Sancti, quæ facit hominem aſcenſiones in corde ſuo diſponere. Sic ex S.Thoma Prado *cap.*31. *de voto,q.*2.§.6. *num.*1. Et certè hæc reſponſio ex nuper dictis eſt clara. Quia votum debet eſſe de meliori bono: ſed eſt clarum quod opera conſiliis oppoſita, non ſunt meliora bona: ergo. Sic etiam. Ioan.à.Thoma a.2. *diſp.*29.*art.*7.

QVÆSTIO XXXIX.

An, peccet mortaliter, qui, ſecluſa ignorantia, vouet ſe facturum aliquid oppoſitum conſiliis; vt non futurum Religioſum; non renunciandum temporalibus, non ieiunandum, &c.?

RESpondeo vt multo longè probabilius: Non peccare niſi venialiter; niſi caſu quo vouens ita pertinaciter voueat oppoſita conſiliis, vt intendat etiam in articulo neceſſitatis illa non exequi. Quia tunc peccabit mortaliter; cùm conſilia in articulo neceſſitatis, ſint in præcepto, vt v.g. eſt dare eleemoſynam in graui neceſſitate. Sic loquendo de iurante facere contra conſilia, tenent, Nauar. Suarez, Caiet. Leſſius, Sanchez & alij plures citati *tract.* 1. *diſp.* 7. *q.* 39. Legatur Prado *cap.* 31. *de voto,q.*2.§.6.*num.*59. Raphael 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. *diſp.*8. & Ioan.à S.Thoma *art.*7. *citato.*

QVÆSTIO XL.

An vota contra conſilia, poſſint aliquando cum aliqua moderatione, validè, & licitè emitti?

RESpondeo, poſſe. Sic cõmunis. Raphael præcipuè 2.2.*q.*88.*art.*2.*diſp.*8.*n.*4. hic verbis: Vota eiuſmodi (*nempe contra conſilia*) poſſunt eſſe valida & licita cum aliqua moderatione, & circunſtantia, ratione cuius illud opus, quod prima facie videtur oppoſitum cõſilio, nequaquam ei opponitur, ſed potius conſilium eſt. V. g. ſi aliquis nimis præceps in vouendo, faciat votum de non vouendo, niſi adhibitis teſtibus, vel ex conſilio prudentum. Sic ille. Et certè hoc votum eſſe validum & licitum diximus, cum Sanchez, Soto, Azorio, Tamburino & aliis *tract.* 1. *diſp.* 39. vbi egimus de de voto, aut iuramento non vouendi. Legatur tota diſputatio.

Deinde, ait Raphael, ſi quis fideiubendo indiſcriminatim, magnam partem ſui cenſus perdidit; poterit iſte facere votum validum, de non fideiubendo indiſcriminatim pro omnibus; ſed attentis circunſtantiis temporis, loci, & perſonarum, ſic enim vouere conſilium eſt. Sic ille; & nos *tract.* 1. *diſp.*30.*q.*2. cum Sanchez, Soto, Suarez, Aragonio, & aliis, vbi etiam de voto non mutuandi egimus.

Rurſus pergit Raphael; ſi quis videns ſe fragilem valde in ſeruanda caſtitate, aut ſubiectione; prudenter exiſtimat ſibi Religionem nocituram; poterit emittere votum de nõ ingrediendo Religionem quouſque fragilitati medeatur. Et puto votum eſſe validum.

Præterea, addit idem, ſi quis vouerit non ingredi Religionem, vbi ſeruatur paupertas, quouſque parentes alendi moriantur; & ſic de aliis iudicato. Probatur aſſertio. Quia huiuſcemodi vota, non ſunt de operibus oppoſitis conſiliis; ſed potiùs de aliis conſiliis. Nam negationes illæ ſic moderatæ, conſilia ſunt ſatis prudentialia. Hæc Raphael.

QVÆSTIO XLI.

An, votum non acceptandi Epiſcopatum, aut aliam prælaturam, ſit validum?

NEgant aliqui Authores, eo quod *in cap. Florentinum, diſt.*85. damnatur ſimile iuramentum à S. Gregorio Magno; & ideo tale votum, & iuramentum eſſe indiſcretum, & non obligare, docent Gerſon *in reg. Moral. Alphab.*24.*lit.K.* Siueſt. *iuramentum* 4.*q.*1.§. 5. & penes ipſum, Archid. *in cap. Florentinum, it.* Raymund. & etiam *in cap. ſi aliquid, & in cap. Innocens* 22.*q.*4. citat etiam Sanchez pro hac parte, Gloſſam *in cap. vnico. verb. Sacroſanctis. d.* 85. Angelum *iuramentum* 5. *num.* 3. Nauarrum *cap.* 12. *num.* 16. Barboſam. *l. alia* 15.§. *eleganter, num.*28 *ff. ſolut. matrim.* & Azorium *lib.* 15. *cap.* 5. *q.*1. *verſ. Queres an eiuſmodi.*

Sed vt mihi certum: Reſpondeo tale votum eſſe validum, & licitum; dummodo reſtricta ſit intentio non acceptandi aut procurandi, quantum eſt ex parte ſua, & ſecluſa obedientia Pontificis, aut alterius qui poſſit præceptum imponere. Sic ex D. Thoma 2.2.*q.*185.*art.*2.*ad* 3. docet Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 11. *num.* 10. his verbis. Dico, ſi tale votum fieret de non ſuſcipiendo Epiſcopatum, vel prælaturam, etiamſi Pontifex vel alius, qui poſſit præceptum imponere, id præcipiat, hoc ſenſu, votum eſſe inualidum, quia eſt contra bonos mores. Si autem tale votum ſolùm fiat, de non procuranda prælatura, aut Epiſcopatu, vel etiam de non acceptando, donec is, qui poteſt, præcipiat; ſic votum eſſe diſcretum, ſanctum, & validum: quia de ſe eſt valde vtile ad ſpiritualem profectum; occludit enim viam ambitioni, & refrenat affectum honoris, & dignitatis, & aliunde non impedit maius aliquod bonum, vel priuatum, ſeu perſonale, vel commune. Sic ille. Cuius doctrinæ veritas confirmatur ex à nobis dictis *tract.* 1. *diſp.*27. per totam, vbi egimus de voto non ambiendi, nec acceptandi Prælaturas. Sic tenent communiter DD. Legantur D.Thom.2.2.*q.*185.*art.*2.*ad* 3. *& q* 89. *art.* 7. *ad* 2. Sotus *lib.*10. *de iuſt.q.*2. *ad* 3. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.*11.*n.* 10. Sanchez *lib.*4. *cap.* 8.*n.* 37. Corduba *ſumm. q.* 154. Rodrig. *in ſum. cap.* 94.*n.* 15. Bonac. *diſp.* 4.*q.*2.*pun.*1.*n.*27. Diana *par.*6.*tract.*7. *reſol.*27. Layman *lib.*4.*tract.*4.*de voto, cap.*2.*n.*14. Trullench *tom.*1.*lib.*2.*cap.*2.*dub.* 5.*n.* 19. Caſtro Palao *diſp.* 1. *pun.*8.§.5.*n.*7. Prado *cap.*31.*de voto, q.*2.§. 6.*n.*71. Qui idem dicunt de voto non acceptandi prælaturas Regulares, aut ſæculares.

QVÆSTIO XLII.

An aliquis Prælatus inferior Pontifice, poſſit cogere ad acceptandum Epiſcopatum?

REſpondeo, quod non. Quia eius tantum eſt ad id cogere, qui poteſt Epiſcopos confirmare: ſed id ſolus Pontifex poteſt: ergo. *Confirmatur.* Quia ſi aliqnis poſſet, maxime Generalis Religionis reſpectu ſui ſubditi: at hic non poteſt: ergo. Minor probatur. Quia Prælatus etiam maior Religionis, ſolum poteſt ſubditis præcipere quæ pertinent ad obſeruantiam regulæ: at Epiſcopatus potius liberat ſubditum regulari obſeruantia: ergo abſurdum eſt dicere, poſſe Prælatum id ſubdito præcipere, per quod ab eius obedientia eximitur. Sic Sanchez *loco cit. num.* 38 ex Valentia 2.2. *diſp.* 10. *q.* 3. *pun.* 3. *col.* 5. *concl.* 6. Et conſtat amplius ex dictis à nobis ſupra *tract.* 1. *diſp.* 30. *& ſequent.* vbi alia ad id concernentia inuenies.

QVÆSTIO XLIII.

An item, validum ſit votum non ſuſcipiendi beneficium, aut quodcumque regimen animarum?

REſpondeo etiam vt mihi certum: Eſſe validum. Quia eſt de re honeſta, & vtili ad profectum ſpiritualem vouentis. Sic Suarez *loco citato, num.* 10. *fine:* & ex illo Palaus *loco cit. num.* 9. & Prado *n.* 73. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 15. §. 3. *num.* 5.

QVÆSTIO XLIV.

An, deinde, validum ſit, votum non ſuſcipiendi Ordines, præcipuè ſacros?

NEgatiuam ſententiam tenere Suarez *cap.* 11. *cit.* ait Prado his verbis. Quod autem votum non ſuſcipiendi Ordines ſit inualidum, probat Suarez *num.* 8. *Tum*, Quia votum eas ſuſcipiendi eſt validum, cum ſtatus Sacerdotalis ſit melior quàm coniugalis: ergo votum eas (*lege*, eos, *hic enim errauit typographus Dominicanus*) non ſuſcipiendi, non valet, cum non ſit de meliori bono. *Secundò*, Quia votum ſuſcipiendi Ordinem ſacrum includit votum caſtitatis in futurum. *Tertiò:* nam ſuſceptio Ordinum eſt res ſacra, & diuini cultus, & de ſe non impedit maius bonum: ergo non eſt cur tale votum validum ſit. Idem docet Barthol. à S. Fauſto *lib.* 1. *q.* 66. Hæc Prado. *cap.* 31. *de voto, q.* 2. §. 6. *num.* 74.

Qui oppoſitum *num.* 75. ſequenti, his verbis tuetur: Sed magis conſequenter ad dicta, Hoſtienſ. *lib.* 3. *tit. de voto*, §. *Quod ſint*, & alij affirmant idem de voto non recipiendi ſacros Ordines, ac dictum eſt de voto non acceptandi Epiſcopatum. Imò S. Auguſtinus *Epiſt.* 148. ad Valerium, relatus cap. *ante omnia, diſt.* 40. pariformiter loquitur de officio Epiſcopi, ac de officio Præbyteri aut Diaconi, loquendo de periculo, & difficultate decenter exercendi. Et S. Chryſoſtomus *lib.* 2. *de ſacerdotio*, puritatem Angelicam meritò exigit, vt congruè quis aſſumatur ad Sacerdotium. Sicut ergo, non obſtante quod dicit Apoſtolus, quod, *Qui epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat*; tamen propter periculum, indecenter appetitur, vt dicit S. Auguſtin. cap. *Qui Epiſcopatum* 8. *q.* 1. & valet votum illud non quærendi, nec acceptandi, quantum eſt de ſe; non obſtante quod ſit res ſacra, & ſtatus perfectionis, & habeat annexum votum caſtitatis: ergo pariter eiſdem conſiderationibus, poſſunt Sacri Ordines humiliter recuſari, & validum erit votum eas (*lege iterum atque iterum*, eos) non recipiendi, niſi cogatur præcepto ſuperioris. Hæc Magiſter Prado, cui fauet Tamburin. *loco cit.* dicens votum nô ſuſcipiendi Ordines validum fore, ſi finis ſit humilitas, & reuerentia, qualem reſpexit Sanctus Franciſcus; dum ad Sacerdotij gradum noluit aſcendere.

Sed ego diſtinctius Reſpondeo dicendum, *Primò ſic.* Multo probabilius eſt quod votum non ſuſcipiêdi Ordines ſacros, ſit omnino inualidum. Probo ratione, qua vitur Pater Suarez. Nam votum ſuſcipiendi Ordines ſacros, eſt validum: ergo eſt de meliori bono: ergo votum de negatione oppoſita, nempe de non ſuſcipiendo Ordines ſacros, non poteſt eſſe de meliori bono: quia fieri non poteſt, vt duo obiecta contradictoriè, vel priuatiuè oppoſita, ita ſe habeant, vt vnum ſit melius altero, & è conuerſo per ſe loquendo, & ſecluſis extrinſecis accidentibus; imo neque bona æqualia eſſe poſſunt; quia ſemper vnum oppoſitorum eſt inferius altero. *Confirmo* id ex eodem Suario. Quia ſuſceptio ſacrorum Ordinum, de facto includit votum caſtitatis: ergo votum non ſuſcipiendi Ordines ſacros, ex ſe impedit maius bonum, ſcilicet votum caſtitatis: ergo eſt nullum. Hæc Suarij argumenta, non illa, quæ ſine vlla probatione affirmauit Prado.

Ad cuius fundamenta pro ſua ſententia adducta facilè Reſpondeo. *Ad primum* deductum ex cap. *Ante omnia*, dico, quod D. Auguſtinus minimè æquiparat officium Præsbyteri, & Diaconi, cum officio Epiſcopi in periculo, & difficultate illud decenter exercendi, nec poterat, cùm luce clarius ſit, periculoſius eſſe & difficilius exercere decenter officium Epiſcopi, quàm officium Præsbyteri, & Diaconi. Patet. Nam officium Epiſcopi eſt, habere ingentem curam animarum. Vnde D. Bernad. ad Renaldum Abbatem *Epiſt.* 73. dicit, quod Epiſcopatus ſit onus animarum infirmarum. Quod vnum vocat D. Chryſoſtom. *lib.* 3. *& 6. de ſacerdot.* pelagus laborum, & abyſſum ærumnarum: quia ſicut alijs (inquit Sanctus) præſtant Epiſcopi dignitate, ſic partes eorum ſunt plus aliis cernere, & plus aliis laborare. In quantis ergo periculis verſabitur, qui non de vna ſola anima, ſed de tot animarum gregibus rationem redditurus eſt? Hæc Chryſoſtomus. Non ergo poteſt D. Auguſtinus pariformiter loqui de officio Epiſcopi, ac de officio Præsbyteri, aut Diaconi, loquendo de periculo, & difficultate decenter exercendi, vt vult Prado, cùm his minimè incumbat onus animarum. Vnde Gloſſa, ſuper illo cap. ſolum facit mentionem de Epiſcopatus officio, omiſſis officiis aliorum, & Barboſa ſequendo Gloſſam ita ait: S. Auguſtinus, Doctorum Eccleſiæ anteſignanus *in cap. ante omnia* 40. *diſt.* dicit, nihil eſſe miſerius, triſtius, & damnabilius apud Deum, Epiſcopatus officio, ſi perfunctoriè agatur; & ſi, vt decet, nihil periculoſius. Hæc Barboſa *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 1. *tit.* 2. *Gloſſa* 11 *num.* 18. Igitur licet officia Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ſint

ſint periculoſa ; & cum difficultate decenter exerceantur : nihilominus officium Epiſcopi multo valde periculoſius , & laborioſius eſt. Cætera quæ adducit Prado , ex dictis cadunt. Sic ergo tenent Suarez *loco cit.* & à S.Fauſto, Palaus *diſp. 1. de voto, pun. 8. §. 5. num. 9.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 5. num. 12.*

Reſp. ſecundò , cum eodem Suario , votum non ſuſcipiendi ſtatum clericalẽ, adhuc non eſt validum: quia illa eſt res ſacra , & ſuſceptio illius , eſt actio diuini cultus , & de ſe non impedit maius bonum : ergo non eſt cur tale votum validum dicamus. Sic Suarez. Qui rectè aduertit id intelligendum eſſe ex vi obiecti : nam de fine extrinſeco , & accidentali , aliter eſt dicendum. Nam in aliquo caſu , ratione alicuius circunſtantiæ , poteſt eſſe melius tali perſonæ , hîc & nunc non aſcendere ad Sacerdotium, aut non aſſumere ſtatum clericalem , & tunc validum erit votum non ſuſcipiendi Ordines , aut ſumendi ſtatum clericalem : in quo caſu tenet verum ſententia Pradi, & Tamburini; & id ſolum probant eorum argumenta , & exempla. Lege Sayrum *lib. 6. cap. 3. numero 25.* & Suarium *loco cit. numero 11.*

QVÆSTIO XLV.

An votum ieiunandi die Dominico ſit validum?

NEgat Suarez *lib. 3. de voto, cap. 6. n. 21.* ibi: Nam ſi quis voueret ieiunare die Dominico , certè non obligaretur voto ad petendum à Pontifice facultatem ſeruandi tale votum : quia eſt de re ſimpliciter prohibita intuitu Religionis , & melius eſt conformari communi conſuetudini, quàm diſpenſatione vti. Ita Suarez. Pro cuius ſententia citat etiam Prado , Sayrum *in claui Regia lib. 4. cap. 4. num. 2.* Sed non benè. Nam ibi Sayrus , ſolum dicit, quod coleret Deum indebito cultu , qui ieiunaret in die Dominico , ſi id faceret ex ſtudio quodam ſingularitatis. Ita ille. Et non amplius. Malè ergo illum citat Prado pro ſententia Suarij. Legatur Sanchez *lib. 2. decal. c. 37. n. 13.* vbi ex Valentia docet, quod ſi quiſpiam quodam ſingularitatis ſtudio die Dominica ieiunaret , eſſet peccatum ſuperſtitionis. Quia eſt cultus indebitus ſuperfluus. Sic ille. Qui melius poſſet citari à Prado pro ſententia Suarij , quàm Sayrus. Nam loco citato , *n.* 16. ita ait : Hinc deducitur votum ieiunandi ordinariè diebus Dominicis , eſſe irritum , ſiue ieiunium ſit afflictionis, ſiue exultationis. Quare ſi quis id voueat, ad nil tenetur, nec id ieiunium in alteram diem transferre. Quia eſt votum de re illicita (vt num. præcedenti diximus) & docet Suarez *tom. 2. de Relig. tract. de voto, lib. 3. cap. 6. num. 21. fine.* Loquens indiſtinctè. Hæc Sanchez. Quare ergo illum non citauit Prado pro Suario. Igitur.

Diſtinctiùs , clariùs , & probabiliùs Reſpondeo *Primò*. Votum ieiunandi aliquibus diebus Dominicis , ob bonum aliquem finem & peculiarem deuotionem , macerationem carnis, & ſecluſo ſcandalo , ac vano ſingularitatis ſtudio, ratum, & validum eſt , atque obligatorium. Quia tale votum eſt de re licita , & ſancta ; vt conſtat ex dictis à nobis *3. p. diſp. 7. q. 20.* ergo obligabit. Sic Sanchez *n. 16. citato, fine.* & communis.

Reſpondeo *Secundò* adhuc probabiliùs , quod votum ieiunandi ordinariè omnibus Dominicis ob bonum aliquem finem , ſecluſo ſcandalo, & vano ſingularitatis ſtudio, etiam ſit validum & obligatorium. Quia etiam tale votum , modo præfato emiſſum , eſt de re licita , & honeſta , ac de meliori bono : ergo erit validum , & obligatorium. Conſequentia liquet. Antecedens conſtat etiam tum ex dictis *3. p. loco cit.* Tum etiam , quia ſi licitum eſt ieiunare aliquibus diebus Dominicis , cur non erit omnibus , cùm eadem ſit ratio. Sic ex D. Thoma *in 4. d. 15. q. 3. art. 3. q. 2.* Leſſio *lib. 4. cap. 2. dubit. 9.* & Azorio *1 p. lib. 7. cap. 26. q. vltima.* Bonacina, & Trullench docet. Prado *cap. 31. de voto, q. 2. §. 8. à num. 107.* Legantur dicta à nobis *3. part. loco citato, & part. 6. tract. 9. diſp. 1. quaeſt. 8.*

QVÆSTIO XLVI.

An, qui fecit votum de ieiunanda vigilia alicuius Sancti, ſi hæc incidat in Dominica, poſſit die ſabbati antecedenti ieiunare?

AFfirmat , ſed cum quibuſdam limitationibus , Syluester *votum 2. q. 16.* vbi ita ait : Decimoſexto quæritur, an benè voueat ieiunare in feſto alicuius Sancti, ſi eueniat in Dominica ? Et dicit Ioan. de Neap. in Quodlib. quod aut votum fuit de ieiunio afflictionis, ſcilicet , ad ſatisfaciendum pro peccatis , aut ſubiugandi corpus , aut de ieiunio exultationis , ſcilicet , vt eſſet diſpòſitior ad gaudium & contemplationem Diuinorum ; aut de neutro , quia ſcilicet , non cogitauerit , aut de vtroque. In primo caſu ieiunandum eſt ſabbato præcedenti, quia debet ſe conformare Eccleſiæ , quæ tale ieiunium transfert. In ſecundo verò ieiunet in Dominica , quia eſt votum virtuoſum , & ligans. *art. d. 77. vlt. nam.* In tertio verò iterum in Dominica, quia præſumitur ieiunium exultationis. In quarto vero , in ſabbato : quia cæteris paribus , debet ſe conformare vniuerſali Eccleſiæ. Hæc omnia Syluester.

Prado verò *cap. 31. de voto, q. 2. §. 8. num. 109:* abſolutè , & ſine vlla distinctione dicit , quod ſi votum emittatur de ieiunanda vigilia alicuius Sancti , melius ſit die ſabbati ieiunare, conformando ſe conſuetudini Eccleſiæ , de qua Siluester *v. votum 2. q. 16.* Hæc Prado , qui , vt vides , non ita bene affert Silueſtrum. Igitur clarius Reſpondeo *Primò* vt quid certum ; quod ſi quis voueat ieiunare in vigilia alicuius Sancti , intendendo expreſſe ieiunare illâ, etiamſi incidat in ea dies Dominica; tunc tenetur ieiunare illa die. Quia re vera ad id voluit vouens expreſſe ſe voto obligare: ergo. In hac reſponſione communiter veniunt DD.

Reſpondeo *Secundò*, contra Silueſtrum, ex parte. Qui votum fecit de ieiunanda vigilia alicuius Sancti abſolute, ſi hæc incidat in die Dominica, licet teneatur ex vi voti in illa ieiunare ; optime tamen poteſt anticipare ieiunium , & illud obſeruare die ſabbati antecedenti. Quia per hanc tranſlationem conformat ſe mori vniuerſali Eccleſiæ ; & ideo in hunc modum interpretari debet voluntas vouentis ieiunium dictum, ſiue ſit afflictionis , ſiue exultationis, quando expreſſe aliud noluit. Sic tenent Tamburin. & Prado citati ſupra *tract. 1. diſp. 20. q. 8.* & Diana *par. 9. tract. 8. reſol. 6. verſ. item qui vouit.*

QVÆSTIO XLVII.

An item, qui votum emiſit de ieiunanda vigilia Annunciationis B. Mariæ, ſi illa incidat in feria ſecunda, aut tertia Paſchæ Reſurrectionis, teneatur in illa ieiunare?

NEgat Prado *cap.31.de voto,q.2.§. 8.n.* 109.per hæc verba: Si autem votum emittatur de ieiunanda vigilia alicuius Sancti, melius eſſet die ſabbathi ieiunare, conformando ſe conſuetudini Eccleſiæ, &c. Eademque ratione, qui votum emiſit de ieiunandis vigiliis B. Virginis, ſi feſtum Annunciationis incidat in feriam tertiam Paſchæ, non tenetur feria ſecunda ieiunare, ſed poteſt differre ad vigiliam diei, in qua fit officium ab Eccleſia de dicto feſto. Si autem feſtum eſſet feria ſecunda Paſchæ, ſufficeret ieiunium ſabbati, conformando ſe Eccleſiæ conſuetudini, iuxta quam ieiunium feſti habentis vigiliam transfertur ad Sabbatum præcedens, etiamſi illud Sabbathum eſſet alio titulo de præcepto ieiunandum. Hæc omnia Prado, ſed non omnia bene: vnde.

Reſpondeo *Primò* vt quid certum, qui vouit ieiunare in vigilia Annunciationis B. Mariæ virginis, ſi illa feriâ ſecunda, aut tertia Paſchæ occurrat, verè tenetur in illis ex vi voti ieiunare. *Primò*: Quia licitum eſt tempore Paſchali ieiunare, vt ex iure & communi Doctorum diximus *3. p. tract. 5. diſp. 7. q.20.* ergo ex vi voti tenebitur in dicta feria Paſchæ ieiunare. *Secundò* quia falſum omninò eſt, quod poſſit vouens differre abſolutè ieiunium ad vigiliam diei, in qua fit officium ab Eccleſia de dicto feſto Annunciationis. *Tum*, quia non ieiunaret tunc in vigilia, ſeu veſpera Annunciationis feſti, cum iam ab Eccleſia celebratum fuerit, quoad omnia, excepto officio, feria quarta infra octauam Paſchæ. *Tum etiam*, quia tunc vouens non ſe conformaret Eccleſiæ conſuetudini, cùm illa nunquam poſtponat, ſed ſemper, occurrente caſu, anteponat ieiunium, vt omnibus conſtat: non igitur eſt eadem ratio, vt putauit Prado, ac eſt in illo, qui vouit ieiunare in vigilia alicuius Sancti, & ieiunauit die ſabbati antecedenti Dominicam in qua vigilia occurrit, quia ibi ſe conformauit conſuetudini Eccleſiæ; hîc verò minimè.

Reſpondeo ſecundò. Caſu quo Annunciationis occurreret feſtum ſecunda die Paſchæ, optimè poterit vouens ieiunare die ſabbati antecedenti, conformando ſe conſuetudini Eccleſiæ, iuxta quam ieiunium feſti die Dominica occurrens, anteponitur (non transfertur, vt inaduertenter ſcripſit Prado) die ſabbati præcedenti. Hæc reſponſio conſtat ex dictis quæſt. antecedenti, & eſt communis.

§. VI.

De voto, & iuramento Contrahendi matrimonium.

QVÆSTIO XLVIII.

An, ſi quis cum iuramento promittat alicui fœminæ nuptias, teneatur vi iuramenti illas adimplere?

REſpondeo vt quid certum. Teneri (niſi Religioſum, aut ſacerdotem eſſe decreuerit) quia tunc non ſolum obligatur iurans vi contractus, ſed vi iuramenti ad contrahendas nuptias. Sic docent omnes communiter. Legantur infra adducendi. Qui ſecus dicunt caſu, quo iuramentum ſoli Deo fieret, vt infra.

QVÆSTIO XLIX.

An etiam, ſi quis voueat contrahere matrimonium abſolutè, teneatur, vi voti, ad illud contrahendum?

AFfirmandum, ex nuper dictis, videtur. Quia ſi quis iuret alicui fœminæ contrahere cum illa nuptias, tenetur, vi iuramenti ad illas contrahendas: ergo & qui vouit, tenebitur; quia iuramenti, & voti vna, & eadẽ videtur ratio. Sic apud Ioan. à S. Thoma tenent Caiet. 2. 2. q. 88. & Nauar. *cap.* 12. *n.* 43. Sed certè Nauar. oppoſitum expreſſe docet ibi *verſu decimo quarto, fine*: imo & Caiet.

Sed nihilominus, vt quid certum Reſpondeo non teneri talem ad contrahendum matrimonium. Ratio eſt, quia votum contrahendi matrimonij (excloſis quibuſcunque circunſtantiis) non eſt de re meliori: ergo votum de contrahendo matrimonio per ſe, & ex genere ſuo, non eſt validum. Conſequentia liquet. Antecedens etiam patet: Quia tale votum impedit & ſtatum Religioſum, & etiam ſtatum continentiæ & cœlibatus, quos eſſe perfectiores, & meliora bona ſtatu matrimoniali conſtat de fide ex Trident. *ſeſſ.* 24. *can.* 10. ergo. Sic omnes Doctores. Legantur Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp.* 3. *& lib. 4. Decal. cap.* 8. *num.* 51. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 9. *num.* 2. Layman *lib. 4. tract. 4. de voto, cap.* 2. *num.* 12. Azor 1. *p. lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 9. Gutierrez *de matrim. cap.* 4. *num.* 6. Sayrus *lib. 7. de inſt. q.* 1. *ar.* 3. Raph. de la Torre *q.* 88. *art.* 2. *diſp.* 9. Caſtro Palaus *diſp.* 1. *de voto, pun.* 8. §. 5. *n.* 12. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 15. §. 4. *n.* 4. Prado *cap.* 31. *de voto*, §. 5. Raphael *q.* 88. *art.* 2. *diſp.* 9. *num.* 10. Ioan. à S. Thoma ibi *diſp.* 29. *art.* 7.

Nec obſtat paritas iuramenti; quia voti eſt diſpar ratio. Quia votum ſoli Deo fit; iuramentum verò homini; & ideo, qui iurauit nuptias, ſeu ſponſalia, tenetur illas adimplere, ſicut & alios contractus humanos, eo quod homini, cui facta eſt hæc promiſſio, gratior eſt eius impletio, quàm cœlibatam vitam ducere; Deo autem minus placet votum, ſeu promiſſio

ptomiſſio matrimonij, quam perſeuerantia in ſtatu continentiæ, & ideo, cum non ſit de meliori bono, non obligat. Addo maioris claritatis gratia, quod caſu, quo iuramentum ſoli Deo fiat, minime ſit validum, vt ex dictis colligitur.

QVÆSTIO L.

An ſaltem, votum contrahendi matrimonium eſſet validum, caſu, quo matrimonium vouenti eſſet in præcepto?

RESpondeo vt quid certum: Tunc eſſe validum, & obligare. Quia tunc tale votum non impedit meliorem ſtatum, ſed vouentem, aliunde impeditum, & obligatum, firmiorem in obligationem reddit, quod honeſtiſſimum eſt. Quid enim honeſtius eſſe poteſt, quàm diuinorum præceptorum obſeruatio. Quapropter votum factum de contrahenda puella, quam quis ſub fide data violauit, verè valet & obligat. Sicut & votum contrahendi matrimonium, caſu quo vouens ad vitandum magnum ſcandalum, vel ad ſeditiones, & bella ſedanda, &c. ſub mortali matrimonium inire teneretur. Sic vt certum tradunt communiter DD. Legantur Sanchez, Suarez, Azor, Layman, Palaus, Raphael, Tamburinus, & alij citati.

QVÆSTIO LI.

An item, validum ſit votum contrahendi matrimonij ad legitimandos filios ex concubina genitos?

RESpondeo vt certum: Etiam eſſe validum, præcipuè ſi fiat ad honori fœminæ conſulendum: quia tunc etiam matrimonium eſt ſub præcepto, & ideo aptum, vt voti materia ſit. Sic omnes. Raphael *loco. cit. numero* 1. ibi. *Præterea, votum contrahendi matrimonium eſt validum*, ſi fiat ad legitimandos filios ex concubina genitos, & illius honori conſulendum: quæ obligatio maxime procedit in articulo mortis; & ſolet ſæpe occurrere, & præcipuè quando nocumentum illatum eſt alicui fœminæ ſub promiſſione ducendi illam in vxorem. Sic ille, omninò ex Suario (quem non citat) *lib.* 2. *de voto*, *cap.* 9. *num.* 8. Azorio 1. *p. lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 9. Prado *cap.* 31. *q.* 2. §. 5. *num.* 44.

QVÆSTIO LII.

An deinde, validum ſit votum de contrahendo matrimonio, ſi fiat animo non conſummandi, ſed ingrediendi Religionem, ante conſummationem, aut vtrinque caſtitatis voto emiſſo?

AFfirmat Sotus, tale votum eſſe validum, ſi ab vtroque contrahente votum caſtitatis emittatur. Ita ille *lib.* 8. *de iuſt. q.* 1. *art.* 5. *verſ. Sed ais ſaltem.* Cuius ratio eſt: Quia aliàs Sanctiſſima Virgo & Ioſeph, non rectè in contrahendo matrimonio proceſſiſſent; cum illud, emiſſo ab vtroque caſtitatis voto, contraxerint: ergo.

Sed vt quid certum Reſpondeo tale votum non eſſe validum: niſi aliàs aliqua eſſet ſpecialis ratio ob quam ad Dei honorem id matrimonium expediret, vt adfuit in matrimonio B. Mariæ Virginis.

Probatur *primò*. Quia ducere vxorem animo non conſummandi, regulariter eſt illicitum. *Secundò*, quia matrimonij contractus conſtituit contrahentem in periculo violandi votum caſtitatis, & recedendi ab ſtatu cœlibatus: ergo non eſt gratior Deo, quàm illius carentia: vnde quia huiuſmodi periculum in Sanctiſſima virgine, & Ioſeph longè aberat, & eorum matrimonium in fines perfectiſſimos à diuina prouidentia dirigebatur, viã perfectionis nec præcluſit, nec difficiliorem reddidit, & ideo fuit validum. Sic cõmunis. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 4. *num.* 2. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 8. *num.* 52. Suarez *lib.* 2. *de voto*, *cap.* 9. *num.* 6. & 7. Gutierrez *de matrim. cap.* 4. *num.* 7. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *de voto, cap.* 2. *n.* 12. Palaus *diſp.* 1. *de voto, pun.* 8. §. 5. *num.* 12. Prado *cap.* 31. *q.* 2. §. 7. *num.* 46. Raphael 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *diſp.* 9. *n.* 3. Legantur à nobis dicta *part.* 2. *tract.* 9. *de matrim. diſp.* 6. *q.* 11.

QVÆSTIO LIII.

An ſaltem, validum ſit votum contrahendi matrimonium, factum ab illo, qui ita ſe fragilem, & procliuem ad carnis peccata ſentit, vt vix contineri poſſit?

AFfirmant plures DD. tale votum eſſe validum, & ideo teneri vouentem matrimonium contrahere, ad implendum votum. Quia (inquiũt) poſita illa facilitate peccandi, vtilius eſt vouanti matrimonium contrahere, quàm cœlibem exiſtere: ergo poteſt ſe obſtringere voto ad illud contrahendũ: patet, quia hic, & nunc eſt de meliori bono reſpectu vouentis ſic tentationibus vexati. Ita ſentiunt Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *dub. vltimo.* Nauarr. *cap.* 12. *num.* 42. Bellarmin. *lib.* 2. *de Monach. cap.* 14. *in fine.* Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *pun.* 2. *diff.* 4. Azor 1. *p. lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 9. Toletus *lib.* 4. *ſum. cap.* 17. *num.* 18. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 4. (non 3. vt legi apud Pradum) *numero ſeptimo.* & *lib.* 4. *Decal. cap.* 8. *num.* 52. Gutierez de *matrimonio. cap.* 4. *numero octauo*, Bonacina *diſputatio.* 4. *queſt.* 2. *pun.* 1. *num.* 21. & apud

Digitized by Google

apud illum, Henriq. Laym. Fillitc. & alij. Villalob. *tom. 2. tract. 34. diff. 2. n. 18. & 19.* Barth. à S. Fauſto *lib. 1. Theſauri. q. 74.* & apud Bonacinam, & Pradum, Suarius *lib. 2. de voto, cap. 9. num.* 14.

Alij contrà negant eſſe validum, & conſequenter affirmant, non teneri vouentem matrimonium contrahere. Quia adhuc poſita illa proeliuitate, & facilitate ad peccandum, votum de matrimonio contrahendo impedit maius bonum formaliter, nempe vitam cœlibem, & Religionis ſtatum: ergo à Deo acceptati non poteſt: ergo non eſt validum. Ita tenet Prado *cap. 31. de voto, qu. 2. §. 5. n. 50.* citans pro ſe Sotum *lib. 7. de iuſt. q. 1. art. 3. §. contra hanc.* Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 3. Raphaelem ibi, *diſp. 9. n. 6.* Ioannem à S. Thoma *diſp. 29. art. 7. conc. 4.* Ioan. à Cruce *de voto, dub. 2. concl. 4. in fine.* Leſſium *lib. 2. cap. 40. dub. 7. num. 44.* & Caſtrum Palaum *diſp. 1. de voto, punct. 8. §. 5. num. 14.*

Sed certè ex his Authoribus, Palaus cum limitatione applectitur hanc ſecundam ſententiam: ait enim, loco citato, ſic: Ex his ſententiis ſecunda mihi verior videtur abſolutè loquendo; & priorem admitterem, eo ſolo caſu, quo noles oratione, pœnitentiis, aliiſvè remediis vti ad tentationes vincendas. Matrimonium namque ea ſolum ratione tibi vtilius eſſe poteſt, quam cœlibatus, quatènus eſt medium ad tentationes temperandas, & lapſus excuſandos. At non eſt vnicum medium, cum ſint plura diuinæ voluntati gratiora, & acceptiora: ergo ſi illis vti vis, non obligatis medium matrimonij aſſumere: ergo ſolū obligari potes, caſu, quo nolis aliis remediis vti, quæ eſt ſolum quædam conditionalis obligatio, quam pro tua voluntate potes infringere. Et ita tenent Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 9. à num.* 12. Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub. 7. n. 44.* Coninch. *3. p. tom. 1. diſp.* 22. *dub.* 20. Paulus Laym. *lib. 4. ſum. tract. 4. cap. 2. n.* 12. Hæc Palaus. Qui melius citat Suarium & Leſſium, quàm Prado. Igitur hi non ſunt omnino pro ſecunda ſententia, ſed ſolum ſecundum partem. Omnes relatæ ſententiæ valde probabiles ſunt. Sed quæ mihi probabilior, ex adiecta quæſtione colliges; ſit ergo.

QVÆSTIO LIV.

An, validum ſit votum non nubendi, factum ab eo, cui ſalubrius eſt matrimonium, ob frequentem lapſum in res venereas, inire?

NEgant tale votum eſſe validum quidam Doctores, & probatur ſic. Quia votum contrahendi matrimonium factum ab illo, cui ſalubrius eſt matrimonium, ob frequentes in res venereas lapſus, inire, verè eſt validum, & obligatorium, eo quod reſpectu ipſius vouentis, ſit de meliori bono: ergo votum non nubendi huic contrarium, eſt de minori bono reſpectu ipſiuſmet vouentis: ergo inualidum, & non obligans: patet conſequētia: quia duæ res cōtradictoriæ, nequeunt eſſe legitima materia voti, in eodem, & pro eodem tempore. Ob id, & alia, ita ſentiunt Petr. Ledeſma *2. p. ſum. tract. 10. cap. 2. dub. 5. concl. 6.* Bonac. *diſp. 4. qu. 2. pun. 1. nu. 26.* Qui tamen addunt, teneri huiuſmodi vouentē impetrare diſpenſationem à ſummo Pontifice. Quod additum implicationem inuoluit, vt benè Sanchez aduertit. Si enim votum eſt inualidum, & irritum, non eget diſpenſatione, & ſi eget, non eſt irritum. Idem ſentit Raph. 2. 2. *q.* 88. *art. 2. diſp. 12. n. 6.* & fauent alij citati à nobis *2. p. tract. 9. de matrim. diſp. 23. q. 2.* Et tenet Homobonus, quem citat, & ſequitur Caramuel *fundam.* 51. *num.* 1410.

Alij contrà affirmant, docentes tale votum eſſe validum, & verè matrimoniū impedire. Quia contrarium eſt contra cōmunem Eccleſiæ vſum. Nam quantumuis quis carnis illecebris vexetur, & incontinens ſit, ſi voto caſtitatis ſe deuinciat, ſemper à Pontifice diſpenſationem impetrat, nec illi ad ineundum matrimonium conceditur niſi rigidiſſima commutatione iniuncta. Sic Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 11. n. 8. & lib. 4. Decal. cap. 8. num.* 10. Baſilius *de matrim. lib. 6. cap. 12. num.* 2. Suar. *lib. 4. de voto, cap. 19. n. 9.* Trullench, & Diana citati à nobis *2. p. q. 2.* dicta. Prado *cap. 31. qu. 2. de voto, §. 5. num.* 54. dicens, oppoſitam doctrinam eſſe falſam; ſed nimis rigidè, vt mos eſt illi.

Vnde ego iterum Reſpondeo dicendum, quod ex his duabus ſententiis, prima ſpeculatiuè ſit probabilior; ſecunda vero, practicè. Vtrumque probatum inuenies *2. part. quaeſt. 2. citata.* lege illam & quæſtionem tertiam ſequentem, vbi probabiliter dixi, primam ex dictis ſententiis eſſe probabilem, & tutò amplecti poſſe; ſeruatis requiſitis circumſtantiis.

Ex quibus iam colligere poteſt quis, quidnam reſpondendum ſit quæſtioni antecedenti. Dicendum namque, quod prima ſententia aſſerens, votum contrahendi matrimonium emiſſum ab illo, qui carnis tentationibus crebrò vexatur, eſſe validum, & conſequenter teneri vouentem ad matrimonium contrahendum, verè ſit probabilior, ſpeculatiuè adiuncta limitatione Palai, & aliorum: Secunda vero practicè. Poteſt tamen quis tutò ſequi quamlibet ex illis.

QVÆSTIO LV.

An etiam prima ſententia relata ſit probabilis, loquendo de voto ſolemni caſtitatis?

AFfirmandum videtur. Quia iuxta noſtram doctrinam, votum ſolemne, & ſimplex, non diſtinguuntur ſpecie: ergo de vtroque debemus eodem modo philoſophari: ergo ſi Religioſus experiatur eſſe ſupra vires ſuas caſtitatem, (quam ſolemniter vouit ſeruare) tunc iam non tenebitur tali voto, & conſequenter, poterit nubere.

Sed vt certum Repondeo: minimè eſſe probabilem dictam ſententiam, loquendo de voto ſolemni. Quia licet probabile ſit votum ſolemne non diſtingui ſpecie à ſimplici, non tamen quod de vtroque debeat eodem modo philoſophari: propter magna mala, aut damna quæ inde oriuntur. Sic omnes DD. & præcipuè Caramuel *in ſua Theolog. fundam. 51. §. 4. num. 1403. pag. mihi* 394. Legatur.

Digitized by Google

QVÆSTIO LVI.

An, validum ſit votum, quod quis abſolutè emiſit ducendi meretricem in vxorem, vt eam liberaret à malo ſtatu?

AFfirmant aliqui, inter quos Azor 1. *p. lib.* 11. *cap.* 14. *quæſt.* 9. *col. mihi* 1382. his verbis: ſed animaduertendum eſt, poſſe nuptias alio modo in votum cadere. Vt ſi quis Deo promittat, ſe certam puellam vxorem ducturum, vt eam corporis, vel animæ interitu liberet, vel vt ipſemet eius puellæ vita, & honeſtis moribus ad gloriam æternam conſequendam vehementius incitetur: nam eiuſmodi finis eſt bonus, & laudabilis. Ita Azor. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 6. *num.* 5. Philiarcus *tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 3. quos citat, & ſequitur Villalobos 2. *p. tract.* 34. *diff.* 2. *num.* 20. His addit Prado Ægidium Trullench *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 5. *n.* 14. & Bart. à S. Fauſto *lib.* 1. *Theſauri, quæſt.* 76. Sed ex his Trullench non docet id abſolutè, ſed cum limitatione, quam adhibent Suarez, Leſſius, & Bonac. de qua infra.

Sed probabiliùs Reſpondeo tale votum abſolutè emiſſum eſſe inualidum, & non obligare. Quia etſi factum fuerit titulo pietatis, & miſericordiæ; tamen titulus non excuſat; quin res promiſſa excludat à vouente ſtatum perfectiorem, & continentiam Deo gratiorem: ergo tale votum ſic abſolutè emiſſum, nequit eſſe validum. *Confirmatur.* Quia etſi ſalus ſpiritualis fœminæ ſit magni habenda, at matrimobium non eſt medium per ſe ordinatum ad eam, nec omnino ſufficiens: ergo gratius eſt Deo, vt hic ſuam ſalutem ſecuriorem reddat, amplectendo ſtatum cœlibatus, aut Religionis, perfectiorem: ergo, &c. Sic Sanchez *lib.* 1. *matrim. diſput.* 4. (non 3. vt leges apud eundem Sanchez *loco mox citando*) *num.* 12. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 8. *num.* 54. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 9. *num.* 18. Layman *lib.* 4. *ſum. tract.* 4. *de voto, cap.* 2. *num.* 12. Palaus *diſput.* 1. *punct.* 8. §. 5. *num.* 15. Raphaël 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 2. *diſp.* 9. *num.* 20. Quos videtur ſequi Prado *loco cit. num.* 56. Qui idem dicunt, & conſequenter, de voto abſolutè emiſſo ducendi in vxorem pauperculam.

QVÆSTIO LVII.

An ſaltem, tale votum ſit validum, ſi fiat, non abſolutè, ſed ſub conditione; nempe, voueo, quod ſi aliquam vxorem ducturus ſim, ducam meretricem vt illam à morte ſpirituali liberem: vel pauperem, vt ei ſubueniam?

REſpondeo vt certum: Tunc tale votum eſſe validum, & ratum. Quia ex vi illius, non obligatur vouens ad matrimonium ineundum; ſed matrimonio ex ſua voluntate aſſumpto, obligatur ad perfectiſſimum vſum illius. Sic Sanch. *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 4. *num.* 12. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 8. *n.* 55. Suarez, Layman, & Palaus *locis citatis*. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *num.* 14. ibi: ſecundo valet tale votum, ſi quis promittat matrimonium puellæ, vt eam à periculo animæ, vel corporis liberet; vel vt pauperculam, propter Deum ducat, vt tenet Azor, & Villalob. (*locis nuper citatis*) Hoc tamen intellige, ſecundum Leſſium, ſuppoſita conſtanti voluntate ducendi: ea enim mutata, definit votum. Imo exiſtimo, poſſe cum alia contrahere, niſi fortè voueat ſub conditione, hoc pacto: ſi nubam, ducam pauperem, aut meretricem; tunc enim tenebitur ducere pauperem, aut meretricē, poſito quod nubat; quia melius eſt in honorem Dei, ducere pauperem, vel meretricem, quàm aliam, vt bene Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 9. *num.* 17. & Bonac. *diſp.* 4. *quæſt.* 2. *pun.* 1. *n.* 21. Hæc omnia Trullench. Prado etiam *loco cit. num.* 57.

QVÆSTIO LVIII.

An, votum præfatum emiſſum, ſub hac forma abſoluta; voueo Deo, me ducturum puellam pauperem, vel meretricem; *habeat ſupra dictum ſenſum conditionatum;* ſi aliquam ducturus ſum, voueo ducere pauperem, vel meretricem?

AFfirmat Suarez *loco citato, num.* 21. eo quod ſic vouens, intendit ſe obligare quantum poteſt, cum ergo non poſſit ſe obligare ad matrimonium abſolutè, vt habitum eſt ſupra *qu.* 48. & 54. cenſendus eſt, voluiſſe ſe obligare ad illud, ſub conditione, iuxta illam Regulam, *Si non valet quod ago, vt ago; valeat, vt valere poteſt.*

Sed probabiliùs Reſpondeo tale votum non habere ſupra dictum ſenſum conditionatum. Quia præfata illa verba verè ſunt abſoluta: ergo dum de conditionata intentione vouentis non conſtat, ſine fundamento in ſenſu conditionato explicatur. Vnde votum dictum emiſſum ſub forma abſoluta, ad nil obligat, cum impediat maius bonum. Sic Sanchez, quem citat, & ſequitur Palaus *loco citato, num.* 15. *verſ. ſolum eſt.* Prado *n.* 57. *citato.*

DISPVTATIO V.

De perſonis, quæ vouere Deo poſſunt.

QVÆSTIO PRIMA.

An omnes homines ratione vtentes poſſint aſtringi voto, niſi specialiter impediantur?

REſpondeo vt certum, Poſſe. Quia omnis vtens ratione, vouere poteſt promittere rem honeſtam, & gratam Deo: ergo ſi Deus illam acceptet, verè voto aſtrictus manebit. Sic omnes. Qui idem docent loquendo de perſonis, quæ iuramento obſtringi poſſunt, vt diximus *tract.* 1. *diſputat.* 6. §. 2. *quæſt.* 3. & *diſp.* 43. *qu.* 12. Legantur D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 8. & 9. Suarez *lib.* 3. *de voto, à cap.* 1.

*cap.*1.Thom Tamburin.*lib.*3.*in Decal.cap.*12.§ 5. Trullench *lib.*2. *cap.*2.*dub.*11. Palaus *diſp.*1.*de vota, pun.*19. Prado *cap.*31.*de voto, quæſt.*12. Sanch. *mox* citandus,& alij paſſim.Qui contra conſequenter dicunt, de pueris qui vſum rationis non ſunt adepti.

QVÆSTIO II.

An, maſculus & fœmina poſſint ante pubertatem voto ſe obſtringere, & obligare?

NEgarunt aliqui, quos retulimus *tract.* 1. *diſp.*41.*quæſt.*12.

Sed vt mihi certum Reſpondeo iterum: Poſſe. Sic D.Thom.Caiet. Sotus,Palud. Nauar. Aragon, Azor, Sanch. & alij ibi citati. Tamborin.Pradus.

QVÆSTIO III.

An, pueri poſt ſeptennium, poſſint validè vouere?

REſpondeo vt mihi certum: Poſſe. Conſtat ex dictis *diſp.*41.*citata qu.*13.vbi *quæſt.*14 tractauimus; An etiam vota facta à puero ante ſeptennium,poſſint eſſe valida. Et quid dicendum in caſu dubij perfecti vſus rationis, *quæſt.*15.Sic Authores ibidem citati. Necnon Tâmbur. *lib.*3.*cap.*12.§.5. *num.*1. & 2. vbi totam doctrinam à nobis ibidem traditam, his verbis concludit: omnes ratione vtentes, niſi ſpecialiter ab habente poteſtatem inhabiles reddantur,& niſi ſint ſub alicuius dominio, voto obſtringi poſſunt. Dixi primò, *vtentes ratione*, vt excluderentur amentes, puerique nondum ſeptennes, niſi euidenter conſtet perfecto vſu rationis potiri; nam in dubio,nequaquam potiri præſumuntur, ante ſeptennium. Sic ille, & antea *lib.*1. *cap.*3.§.7. *v. ætas. num.*6.& 7.*pag.mihi* 16.

---

§. I.

De votis, quæ Religioſi emittere poſſunt.

QVÆSTIO IV.

An Religioſi poſſint validè, & meritoriè, emittere aliqua vota de materia honeſta, quæ non ſit præiudicialis Superioribus,abſque expreſſa ſuorum Superiorum licentia?

NEgant Ricard. Angel. Roſella, Maior, quos ſequitur nouiſſimè Acacius March. vt vidimus ſupra, *tract.*1.*diſp.*16.*qu.*26. Quibus nunc addo Valentiam 2.2.*diſp.*6.*qu.*6.*punct.*6.& *quæſt.*1. *verſ. Et quoniam.* vbi pro ſe affert D.Thomam 2 2.*quæſt.*88. *art.*7. *ad* 3. & non malè. Nam hæc ſunt Sancti Doctoris verba: *Nullum votum Religioſi eſt firmum, niſi ſit de conſenſu Prælati.* Hæc S. Doctor. Ita etiam ſentit loquendo de Benedictinis,Caramuel *comment. in opuſc. D.Benedicti, num.*1798.*pag.mihi* 20.

Sed probabiliùs Reſp. poſſe Religioſos emittere validè, & meritoriè aliqua vota de re bona, & honeſta,adhuc externa,ſine expreſſa licentia,aut conſenſu ſuorum Superiorum.Quia ratio ſubiectionis non eſt tanta in Religioſis, vt tollat libertatem volendi vouere aliqua non præiudicantia ſuis Superioribus.Sic diximus ſupra *tract.*1.*de iuram.diſp.*16. *quæſt.*26. cum Leſſio,Armilla, Nauarro,Syluestro, Caiet. Soto,Fagundez, Sanchez,Suario, Filliucio, Azorio, Miranda,Aragonio, Portellio,& Peyrino. Quibus nunc addo Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.*12. §.5.*n.*8.Caſtrum Palaum *tom.* 3.*tract.*15. *diſp.*1.*de voto, punct.*19.*à num.*2. Saytum *in Claui Reg.lib.*6. *cap.*5. *num.* 22. Summ. Coron. *p.* 3. *tract.de voto,n.* 6. Ludou.Lopez 1.*p.ſum. cap.*48. Medinam *in ſum. lib.*1.*cap.*14.§. 6. Prado *cap.* 31. *de voto, quæſt.*12.§.4.*n.*23. Trullench *lib.*2. *Decal. cap.*2.*dub.* 11. *n.* 7. (Et loquendo de votis actuum internorum, ita ſentit Caramuel *loco cit.* quia ij, inquit, non ſubduntur humanæ authoritati,) ſic etiam Baſſæus *tom.* 1. *votum* 5. *num.*12. & *tom.*2. *votum* 1. *num.* 20. Luyſius de Torres *in ſum. p.*1. *cap.*154. *dub.*2. licet expreſsè dicat, probabile eſſe contrarium, Ioan. à S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 88. *diſp.*29.*art.*16.

QVÆSTIO V.

An, votum de materia præcepta emiſſum à Religioſo, ſine licentia expreſſa ſui Prælati, ſit validum?

NEgant Authores ſuper pro prima ſententia adducti, dicentes eſſe inualidum, ex defectu conſenſus Superioris.

Sed probabiliùs Reſpondeo: Eſſe omnino validum. Quia votum de materia alias præcepta, nec perfectionem impedit, nec Superioris iuri præiudicat: ergo eſt validum. Sic Authores citati pro noſtra ſententia quæſt. antecedenti. Præcipuè S.Thom. Suarez, Sanchez, Leſſius,& Palaus.

QVÆSTIO VI.

An ſaltem ſit inualidum votum, factum à Religioſo, de materia ſibi interdicta per ſuas leges, vel mandatum ſui Prælati?

REſpondeo vt quid certum: Eſſe omnino inualidum. Quia materia talis voti, vel interdicta eſt, quia eſt mala, & ſic conſtat certiſſimè, non eſſe capacem voti obligationis; cum malum non ſit materia,vel eſt interdicta,quia ſic conuenit rectæ gubernationi, & ſic adhuc non eſt apta voti materia, vt bene probat Palaus *loco citato, pun.*19. ex Suario, Sanchez, & aliis. Prado *loco cit.n.*24. & communis.Legantur Baſſæus, Ioan. à S.Thoma *locis citatis*. Legantur dicta à nobis ſupra *tract.*1. *diſp.*9.*quæſt.*49.

Digitized by Google

QVÆSTIO VII.

An, valeat votum emiſſum à Religioſo de re honeſta, prohibita tamen quoad modum, videlicet, ne fiat ſine licentia, vt ſi v. g. prohibeat Prælatus, ne ſui ſubditi tali, vel tali die ieiunent, ſine licentia?

REſpondeo validum eſſe. Quia votum de ieiunio faciendo ſubintellecta conditione, *ſi Prælatus conſenſerit*, validum eſt. Quia ieiunium cum licentia non prohibetur, ſed potius conſulitur. Sic Suarez *lib. 3. de voto, cap. 6. num. 6.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 25. num. 8. & 10.* Leſſius *lib. 2. cap. 40. dubit. 13. num. 74.* Layman *tract. 4. cap. 7. num. 6.* Palaus *num. 7.* Prado *loco cit. n. 24. & 25. & n. 26.* vbi ait: omnes conſentire quod ex vi voti obligetur licentiam petere. Quod probat Palaus *num* 8. ſic: Quia promiſſum abſque illa licentia non eſt materia voti: vt ergo voti materia ſit, illa licentia ſub re promiſſa continetur: ergo etiam continetur petitio illius, vt potè medium moraliter neceſſarium ad eam obtinendam. Sic Palaus. Legantur etiam Raph. de la Torre 2. 2. *quæſt. 88 art. 8. diſp. vnica, num. 16.* Trullench. & alij. Qui idem dicunt de votis emiſſis à filiis impuberibus, vxoribus, & ſeruis, ſine licentia patris, mariti, & domini.

QVÆSTIO VIII.

An, votum faciendi aliquam eleemoſynam, factum à Prælatis Religionum; ſit validum, & obliget?

REſpondeo vt certum; validum eſſe, & obligagate, dummodo eleemoſyna promiſſa, non excedat facultatem ipſis præſcriptam. Imo ſi excedit, valebit adhuc ſub ea conditione ſi Superior maior, licentiam dederit. Et idem eſt dicendum, de ſubditis habentibus adminiſtrationem aliquam bonorum Conuentus. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 25. num. 13.* ex Suario *tom. 2. de Relig. lib. 3. de voto, c. 7. n. 3.* & ex vtroque, Palaus *diſp. 1. pun. 19. n. 10.* Lege me ipſum *part. 6. tract. 5. diſp. 3. §. 3. qu. 86.*

QVÆSTIO IX.

An etiam votum elargiendi eleemoſynam ex rebus ſuo proprio vſui applicatis; factum à ſubditis Religioſis, ſine licentia ſuorum Superiorum, ſit validum, & obligatorium?

REſpondeo: validum eſſe, & obligatorium. Quia emittitur, ſub tacita conditione, *ſi Superior licentiam dederit.* Et ideo in eo caſu, obligantur Religioſi ad licentiam petendam; niſi alias ex præſcripta conſuetudine, conceſſa illis ſit. Sic Sanchez *loco cit. n. 14.* ex Suario loco citato *cap. 7. num. 5.* id probans, eo quod talis Eleemoſyna non dedecet ſtatum Religioſum, ne ſit de re illicita, ſed licita quidem ſub conditione tacita, *ſi Superior conſenſerit.* Sic etiam Palaus *num. 10. citato*, lege me ipſum *part. 6. loco citato, quæſt. 87.*

QVÆSTIO X.

An item, ſit validum votum eleemoſynæ, factum à Religioſis, ſine licentia, de rebus Conuentus, quarum adminiſtrationem non habent?

NEgant Suarez *lib. 3. de voto, cap. 7. n. 5. citato*, docens tale votum regulariter eſſe inualidum, & irritum. Quia inquit, ſolum obligare poteſt ad monendum Superiorem, vt eleemoſynam faciat, quòd regulariter non expedit, talis monitio, niſi occurrente aliqua graui neceſſitate eleemoſynæ faciendæ.

Sed probabilius Reſpondeo, valere dictum votum regulariter. Quia probabilius exiſtimo tale votum non obligare ad monendum Superiorem, vt ipſe eleemoſynam faciat, vt putat Suarez, ſed ad petendam facultatē faciendi illam ex bonis Conuentus. Sic Sanch. cap. 25. *n.* 16. & ex illo Palaus *pun. 19. n. 10. verſ. Quod ſi Religioſus.* Qui tamen benè addunt, quod ſi in aliquo caſu, ob ſpeciales circunſtantias crederetur, petitionem, vel imprudentem eſſe, vel non eſſe concedendam, tunc votum non obligaret.

QVÆSTIO XI.

An, peccent ſubditi mittentes vota de rebus his ſibi prohibitis, non impetrata prius Superioris licentia?

REſpondeo non peccare; niſi caſu, quo materia voti, ita ſit prohibita abſolutè per Regulam, aut præceptum Superioris, vt ſit inepta materia: quia tunc peccarent venialiter.

Prima pars huius Reſponſionis probatur. Quia in huiuſmodi votis includitur tacita conditio, *ſi Superior dederit licentiam*: ſed ſic eſt, quod illa accedente, eſt voti materia apta: ergo. *Secunda verò pars* etiam probatur. Quia in eo caſu promittitur materia contra conſilium, & quæ maius bonum impedit: ergo eſt inepta voto: ergo, &c. Sic Sanch. *lib. 4. cap. 25. num.* 18. ex D. Thoma 2. 2. *qu.* 88. *art. 8. ad* 4. Soto *lib. 7 de iuſt quæſt. 3. art. 1. dub. 3. verſ. de vtroque autem.* Sylueſtro *votum 5. qu. 3.* Nauarro *cap. 12. num. 67.* Sayro *lib. 6 cap. 5. num.* 10. Rodrig. *2. tom ſum. cap.* 88. *num.* 3. Vega *2. tom. ſum. cap.* 129. *caſu* 9. Turrecrem. Greg. Lopez, & Tabiena.

QVÆSTIO XII.

An, ſi quis Religioſus, ita votum emitteret de aliquo, Regulâ, aut Superioris præcepto prohibito, vt intenderet, Superiore inconſulto, illud exequi, tale votum eſſet validum?

REſpond. quod non eſſet validum, ſed omnino irritum. Quia (ait Sanch. *n.* 19.) eatenus ea materia eſt apta voto, quatenus tacitè imbibit conditionem, *ſi Superior conſenſerit*: ergo, quando expreſſa vouentis intentione, is conſenſus excluditur, erit voto inepta, ac proinde votum prorſus irritum.

Sic

Sic ille ex Leonardo Leſſio *lib.*2. *cap.*40. *dubit.*10. *num.*72. Azorio *tom.*1. *lib.*11. *cap.* 16. *quæſt.* 5. *fine*, & Suario *lib.* 3. *de voto*, *cap.* 6. *num.* 9 Baſſæus *tom.* 2. *votum* 1. *num.* 20.

QVÆSTIO XIII.

An, peccet ſubditus adimplens votum, poſtquam illud ſuperior irritauit?

AFfirmant Angles 2. *p. qu. vnica, de voto, art.* 7. *diff.* 5. *vbi in* 2. *concluſione* ita ait: Semel voto illo irritato, peccat ſubditus illud contra voluntatem Prælati exercens. Definita eſt in eodem Canone *Manifeſtum* 33. *quæſt.* 5. & eſt B. Auguſtini. Facit enim contra obedientiam, & contra iuſtitiam: quia vtitur aliena operatione, inuito Domino, ſcilicet, Prælato. Hæc ille, cuius ſententiam ſequuntur (vt refert Sanchez) Rodriguez *in ſum. cap.* 89. *n.* 7. Saytus *lib.* 6. *Clauis. Reg. cap.* 10. *num.* 13. & Vega *tom.* 2. *cap.* 129. *caſu* 91. *fine*, & alij.

Sed clarius Reſpondeo ſic. *Primo.* Certiſſimum eſt, quod peccet ſubditus adimplens, contra expreſſam voluntatem Prælati, votum irritatum. Quia tunc facit contra præceptum ſibi à Prælato intimatum: ergo. In hoc omnes conueniunt.

Reſpondeo *Secundò*, vt quid longè probabilius. Minimè peccat ſubditus adimplens votum irritatum à Prælato, quando ad petitionem ſubditi, illud irritauit. Quia tunc ſubditus non adimplet illud contra voluntatem Prælati, vt concedit Rodriguez *loco cit.* iis verbis: *Irritado el voto por ſu Prelado, peca el ſubdito cumpliendole, contradiciendolo el Prelado, porque haze contra obediencia: y entonces le cumple contra voluntad de ſu Prelado, quando lo irrito por ſu propria authoridad, mas no quando lo irrito por ſolo auer pedido y importunado el fraile, y conforme à eſtò hade entender Angles.* Hæc Rodriguez. Et ſupponit, ex illo, Sanchez, mox citandus.

Reſpondeo *Tertiò*, etiam vt quid probabilius. Adhuc non peccat ſubditus adimplens votum irritatum, etiamſi illud, proprio ſponte, & non ad petitionem ſubditi, Prælatus irritauerit. Quia, vt benè Sanchez, ſola voti irritatio, authoritate propria, minimè inducit præceptum, nec arguit voluntatem, vt ſubditus id non exequatur; niſi aliàs ex circunſtantiis occurrentibus, aliud colligatur. Quia ea irritatio ſpontaneè facta, poteſt eò ſolùm tendere; quia vult ſubditum voto non grauari, quamuis materiam promiſſam interdicere nolit. Sic ille *loco cit. num.* 20. Cætera quæ hîc deſiderari poſſint, inueniuntur *tract.* 1. *diſput.* 16. *de irritatione votorum.*

§. II.

De votis, quæ Epiſcopi & alij inferiores Clerici, emittere poſſunt.

QVÆSTIO XIV.

An, Epiſcopi, validè poſſint, abſque Pontificis licentia, vouere renunciare Epiſcopatui?

REſpondeo vt certum: Non poſſe. Quia prohibitum eſt Epiſcopis, abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, Epiſcopatui renunciare, vt conſtat ex cap. *Niſi cum pridem. de renũciat. cap. licet.* §. *ſi verò, de Regul.* & *l. Regia* 3. *tit.* 8. *p.* 1. ob ſpeciale vinculũ inter Epiſcopum, & Eccleſiam. cap. *inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi*, & cap. *ſicut* 7. *quæſt.* 1. & ſic ſentiunt vniuerſi. Legantur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 36. Suarez *lib.* 3. *de voto, cap.* 4 *num.* 8. Azor 1. *p. lib.* 11. *cap.* 16. *quæſt* 3. Saytus *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 24. Palaus *diſp.* 1. *punct.* 19. *num.* 12. Baſſeus *tom.* 2. *votum* 1. *num.* 18.

QVÆSTIO XV.

An item, prohibitum ſit Epiſcopis, vouere ingreſſum Religionis, abſque licentia ſummi Pontificis?

REſpondeo eſſe illis prohibitum in cap. *Niſi cum pridem, cit.* Quia interdicitur illis ſine licentia Papæ emittere votum; aut poſt Epiſcopatum, votum emiſſum implere, per quod diſſoluatur vinculum matrimonij, inter ipſum, & Eccleſiam ſuam: vnde, ſi poſt adeptum Epiſcopatum, tale votum Religionis emittat, id debet efficere ſub conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ, aliàs erit nullum, ſub illa verò conditione, erit validum; cum ſit de re, quæ regulariter cuilibet ad ſuam propriam perfectionem magis conuenit. Et ideo ex vi voti tenebitur; quantum in ſe eſt, & quantum poteſt, ad illud implendum, & conſequenter ad petendam licentiam à Papa, qua non obtenta, excuſabitur, cum non ſtet per eum quominus adimpleatur; obtenta verò, votum adimplere tenebitur. Sic Sanch. Suar. Saytus, Azor, Baſſæus, & alij citati, cum communi. Cætera huic materię concernentia vide ſup. *tract.* 1. *diſp.* 21. *à quæſt.* 69.

QVÆSTIO XVI.

An, votum breuis peregrinationis emiſſum ab Epiſcopo, ſit validum?

REſpondeo vt certum: Eſſe validum, ſi mandari executioni poſſit, tempore, quo permittitur Epiſcopis à ſuis Eccleſiis abeſſe. Quia huiuſmodi peregrinatio, cum ex ſe res honeſta ſit, & aliàs non cedat in præiudicium muneris Epiſcopalis, apta materia voti eſt. Sic tenent Innocen. & Panormitan. quos citat & ſequitur Saytus *lib.* 6. *cap.* 5. *dubit.* 5. *num.* 24. verſ. *ſecundo vouere.* Palaus *punct.* 16. *cit. num.* 12. *verſ. votum verò*, & ſupponit Sanch. *lib.* 4. *cap.* 25. *à n.* 37. Baſſæus *citat. tom.* 2. *n.* 18.

Google

QVÆSTIO XVII.

An item, ſit validum votum longæ peregrinationis emiſſum ab Epiſcopis abſque conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ?

REſpondeo vt certum: Tunc minimè eſſe validum. Quia, ſecluſa hac condirione, votum eſt de re illicita; cum ſit de re impediente, per longum tempus, reſidentiam à ſuis Eccleſiis præſcriptam iure Diuino. Sic Sanchez, Baſſeus, Suarez, Palaus, *locis cit.* & omnes.

QVÆSTIO XVIII.

An ad minus, ſit validum dictum longæ peregrinationis votum, factum ab Epiſcopis, ſub conditione licentiæ à Pontifice obtinendæ?

AFfirmant multi DD. eo quod peregrinatio minimè prohibeatur Epiſcopis abſolutè, ſed ſolum ne præſtent illam abſque Pontificis licentia: ergo ſi votum peregrinationis longæ fiat ſub conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ, validum erit profectò. Sic Tabiena *votum 5. quæſt. 2 num. 1.* Suarez *lib. 3. de voto, cap. 4. à num. 4.* & alij, quos ſequitur Sanchez *lib. 4. cap. 25. n. 39. iuncto. 38.*

Alij contrà negant eſſe validum tale votum, regulariter loquendo; eo quod ſit impeditiuum maioris boni: nam maius bonum cenſetur (abſolutè loquendo) Epiſcopum in Eccleſia ſua reſidere, & pro paſcendis ouibus vigilare; quàm longis peregrinationibus incumbere. Ita Syluest. *votum 3. q. 1.* Azor *1. p. lib. 11. quæſt. 2. verſ. Deinde quæres.* Saytus *in Claui Reg. lib. 6. cap. 5. dub. 5. num. 24.* Quos pro hac parte citat, & ſequitur Palaus *diſp. 1. de voto, punct. 19. num. 12. verſ. votum verò.* Sed ex iis Authoribus, Saytus potiùs eſt pro prima ſententia, ait namque ſic: Secundò, vouere non poteſt aliquid (*nempe Epiſcopus*) quo Eccleſiæ ſuæ notabiliter præiudicetur, putà longam aliquam peregrinationem, propter quam abeſſe debet diu à ſua Eccleſia, quod intelligitur, ſine licentia Papæ, cap. *Magnæ.* & ibi Innocen. & Panorm. *num. 9. & num. 10. de voto, & voti redemp.* & facit cap. *Epiſcopus, de conſecrat. d. 3.* vbi dicitur, quod ceſſante infirmitate, non debet Epiſcopus, ſaltem diebus Dominicis, abeſſe ab Eccleſia ſua, ſecus autem vbi peregrinatio non eſſet longa, ex Innoc. & Panormit. vbi ſupra. Hæc Saytus. Non ergo benè citat illum Palaus pro hac ſententia. Solùm namque cum aliis DD. docet, tale votum valere in ſolum ipſorum præiudicium, ac proinde, etſi expleri nequeat abſque Pontificis licentia, teneri tamen eos, expenſas eundi, & redeundi ſoluere, & in eas id votum commutare. Ita apud Sanchez idem Saytus *loco cit.* Hoſtienſ. Ioan. Andreas, Antonius, Angel. Syluest. Azor, & alij.

Ego autem Clariùs Reſpondeo dicendum. Quod votum longæ peregrinationis factum ab Epiſcopis, ſub conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ ac obtinendæ, ſit validum omninò; ſi cauſa, & finis talis peregrinationis, ſit melior, & gratior Deo, quàm reſidentia in ſuis Eccleſiis. Secus verò ſi reſidentia ſit gratior, & maius bonum, quàm peregrinatio. Sic, meo videri, ſentit Suarez loco citato, vbi *num. 7.* ſic quæſtionem concludit: Addo vero vltimò, in aliquo ſenſu potuiſſe votum illud eſſe illicitum, & inualidum, & in illo etiam non probare exceptionem. Primum patet; ſi Epiſcopus vouens peregrinationem, moroſam abſentiam requirente, & animo faciendi illam, contra obligationem reſidendi; & ſine licentia Papæ, & ſine conſenſu Capituli, & ſine ſuæ Eccleſiæ neceſſitate: tunc enim votum eſſet de re illicita, vt conſtat. Neque aliud fundamentum malitiæ, aut nullitatis in illo voto inueniri poteſt, vt omnes fatentur. Hinc autem conuincitur altera pars; tum, quia votum illud non eſt de materia honeſta, nos autem requirimus materiam honeſtam: tum etiam, quia votum illud non fuiſſet inualidum ex iure poſitiuo, ſed ex natura rei, ſuppoſita talis perſonæ obligatione: ſicut votum dandi Eleemoſynam ex pecunia alteri ex iuſtitia debita. Hæc Doctiſſimus Pater: ex cuius doctrina, noſtra reſponſio liquet, & concordes redduntur Authores contrarij.

QVÆSTIO XIX.

An, parochi, & alij Clerici habentes beneficium requirens reſidentiam, poſſint validè vouere Religionis ingreſſum, ſine licentia ſuorum Epiſcoporum?

REſp. cum communi omnium: validè poſſe id vouere, & exequi tale votum, adhuc contradicente Epiſcopo. Quia (ait Sanchez) tanquam ſpeciale ſtatuitur in Epiſcopo, vt eo voto nequeat ſe, abſque Pontificis licentia aſtringere. cap. *licet verſ. illa. de Regul.* Atque ita docent D. Thom. 22. *q. 189. art. 7.* & omnes Doctores, nemine contradicente. Et conſtat *ex cap. finali 19. q. 2.* Sic ille *lib. 4. cap. 25. num. 47.* & antea Suarez *lib. 3. de voto, cap. 4. n. 10.* Baſſæus *tom. 2. votum 1. num. 19.*

QVÆSTIO XX.

An poſſint prædicti vouentes Religionem, mandare tale votum executioni, inconſulto etiam Epiſcopo?

NEgant multi Doctores, docentes, quod quamuis prædicti Parochi poſſint valide emittere votum Religionis, inconſulto Epiſcopo; non tamen poſſint plenè mandare illud executioni inconſulto illo: quia tenentur licentiam ab eo petere; quamuis, eâ denegatâ, poſſint ad Religionem tranſire. Idque colligunt, ex cap. *Duæ 19. q. 2.* cap. *licet, de regular.* cap. *Admonens. de renunc.* vbi iubentur Beneficiarij non dimittere Eccleſias, inconſulto Epiſcopo. Pro hac ſententia ſunt apud Sanch. Hoſtienſ. *in ſum. tit. de voto, §. Quis vouere poſſit, num. 7.* Abbas cap. *Quod Dei timorem, de ſtatu Monach. num. 11.* Abulenſ. *cap. 30. Numer. quæſt. 70.* Henricus *cap. ſcriptura, de voto, num. 2.* Angelus *v. Religioſus. num. 12.* Sylueſter *Religio, quæſt. 12. num. 13.* Azor *part. 1. lib. 11. cap. 16. quæſt. 3.* Ludouic. Lopez *1. p. cap. 48.* Saytus *lib. 6. cap. 5. n. 25.* Graffius *2. p. deciſ. lib. 2. cap. 11 num. 24.* & Suarez *lib. 2. de voto, cap. 4. num. 10.*

Alij oppſitum docent, exiſtimantes non teneri prædictos ad petendam talem licentiã ab Epiſcopo. Quia ex vna parte, nullus eſt textus, ex quo hæc

obligatio

obligatio petendi licentiam ab Epiſcopo colligitur. Nam tex. in cap. *licèt. de Regular.* ſolùm loquitur de Religioſis tranſeuntibus ad ſtrictioné Religioné, & ſic nó eſt ad rem. Textus verò *in cap. Admonet*, prohibens dimiſſionem Eccleſiarum, inconſulto Epiſcopo, intelligitur de dimiſſione, extra caſum Religionis à iure conceſſum, vt indicat ibi Gloſſa *verb. inconſulto.* Deinde ex alia parte, eſt textus expreſſus in cap. *Dua* 19. *q.* 2. in quo Vrban. II. liberè permittit quoſlibet Clericos ad Religionem tranſire; neque ab Epiſcopo reuocari poſſe. Ergo cum nullius licentiæ petendæ mentionem fecerit, non eſt cur hoc onus ſit illis imponendum. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 25. *n.* 48. & penes ipſum, Innocen. Anton. Cardinalis, & Abbas in dicto cap. *licèt.* Quos ſequitur Palaus *diſp.* 1. *de voto*, *punct.* 19. *numero* 13. Trullench *lib.* 2. *Decal. capite* 11. *in fine*, & *capite* 31. *concl.* 1. & 4. Baſſæus, *loco citato.*

Sed clariùs, & media via, ego Reſpondeo dicendum, quod, quamuis Parochi, & alij Beneficiarij non teneantur aliquo præcepto iuris, petere licentiam à ſuis Epiſcopis ad exequendum votum Religionis ab ipſis emiſſum, vt rectè docet contra primam, ſecunda opinio: teneantur tamen ex decentia, aut vrbanitate, id illis manifeſtare, vt Eccleſiis quas dimittunt, conſulant. Quia id prudens, & vrbana ratio dictat. Sic meo videri, & non aliud, vult Suarez *numero* 10. *cit.* vt indicant hæc eius verba: Sed non eſt (inquit) neceſſaria exceptio: quia poteſt fieri votum, inconſulto Epiſcopo, licèt non debeat plenè mandari executioni, illo inconſulto; quia ſcilicet, ad hoc ſufficit licentia petita, & non obtenta. Nota illa verba, *licet non debeat.* Non enim dicit, quod vouentes teneantur licentiam petere; ſed quod non debeant plenè mandate votum executioni, Epiſcopo inconſulto. Quaſi diceret, id non debere aliter fieri, quia non eſſet decens, nec conueniens.

QVÆSTIO XXI.

An, Parochi, Beneficiarij, & alij Clerici reſidentiam neceſſariam habentes; poſſint inconſulto Superiore, votum peregrinationis emittere?

RESpondeo dicendum ex dictis: Poſſe, ſed ſolùm in caſibus, in quibus Epiſcopi tale votum emittere poſſunt, inconſulto Papa. Quia eadem ſubeſt vtriſque obligatio reſidendi, ob quam peregrinatio ſuſcipi ab illis, niſi in certis caſibus, non poteſt. Sic Authores citati, præcipuè Palaus, loco cit. & Sanchez num. 44. Baſſæus *num.* 19.

QVÆSTIO XXII.

An, cæteri Clerici, non habentes beneficia requirentia reſidentiam, poſſint validè, & licitè emittere votum, tam Religionis, quàm peregrinationis, & illud exequi, inconſulto Epiſcopo?

NEgandum videtur ex cap. *Non oportet. de conſecrat. diſt.* 5. in quo loquens Concil. Laodicen. de omnibus, & quibuſcuoque Clericis, & laicis, ait, eos non oportere aliquò proficiſci abſque commendatitiis Epiſcopi litteris: ergo nullus Clericus poteſt inconſulto Epiſcopo peregrinari.

Sed vt certum Reſpondeo: Poſſe abſolutè dictos Clericos validè, & licitè emittere vtrumque votum præfatum, illudque plenè exequi, inconſulto Epiſcopo. Quia in nullius muneris obligatorij præiudicium cedit. Nec obſtat textus in contra adductus, quia ille non continet præceptum, ſed conſilium, vt indicant illa verba, *Non oportet.* Nec illæ litteræ commendatitiæ iam ſunt in vſu, ſed ſolum ſunt neceſſariæ in Clericis, vt ad Ordines, vel ad ſacra miniſteria admittantur, iuxta antiqua Concilia innouata per Tridentin. *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. *de reformat.* Sic Suarez *lib.* 3. *de voto*, *cap.* 4. *num.* 9. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 25. *numero* 44. Palaus *diſputatio.* 1. *punct.* 19. *num.* 14.

QVÆSTIO XXIII.

An ſit licitum Epiſcopis emittere votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum; & illud exequi, inconſulto Papa?

AFfirmant aliqui DD. ex textu in cap. *Magnæ. de voto*, vbi votum Hieroſolymitanæ peregrinationis ab Epiſcopo factum, validum reputatur, ſiquidem ſit grauis commutatio pro illo. Ideoque ita ſentiunt Anton. cap. *ſcriptura, de voto, n.* 4. & ibi Abbas *n. vltimo*, Cardinalis *n.* 9. Anchar. *cap. magnæ. cit. n.* 12. & alij apud Sanchez *lib* 4. *Decal. c.* 25. *n.* 42.

Sed iam vt certum Reſpondeo: Nunc iam non eſſe licitum Epiſcopis emittere votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum, & illud exequi, ſine licentia Romani Pontificis. Quia licet id olim licuerit Epiſcopis, quando omnibus generaliter concedebatur aditus in terram Sanctam; tamen cum nunc is aditus non pateat, verè indigent Pontificis licentia. Sic Hoſtienſ. *cap. Magnæ. cit. n.* 17. Ioan. Andr. *n.* 9. Syluest. *votum* 3. *q.* 2. & 4. Tabiena *votum* 5. *q.* 2. Azor *lib.* 11. *cap.* 16. *q.* 2. Quos & alios ſequitur Sanchez, vbi ſupra.

QVÆSTIO XXIV.

An, integrum ſit Epiſcopis, emittere votum, aliquarum precum, abſtinentiarum, eleemoſynarum, & huiuſmodi, abſque licentia Pontificis?

REſpondeo vt certum: Eſſe illis integrum. Sic cum communi Sanchez, his verbis: Si votum Epiſcoporum ſit modicæ peregrinationis, vel precum, vel abſtinentiarum, quæ munus exequi non impediunt, eſt abſolutum, & obligat, nulla Pontificis expectata licentia. Quia in his rebus Epiſcopus ſui iuris eſt ad vouendum. Sic ille *num.* 43. Silueſt. Tabiena, Azor, Sayro, & alij plures apud ipſum. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 51. *num.* 9. Baſſæus *tom.* 2. *votum* 5. *num.* 18. *fine*, ex Suario *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *de voto*, *cap.* 4. *n.* 50.

QVÆSTIO XXV.

An, peregrinatio, quæ per tempus vnius anni poteſt fieri, reputanda ſit modica, & ita poſſit fieri ab Epiſcopo, inconſulto Papa?

AFfirmare videtur ex Suario, Sanchez his verbis: Ex quo optimè deducit Suarez *tom. 2. de Relig. tract. de voto, lib. 3. cap. 4. n.* 10. ſi peregrinatio non excedat tempus anni, iure conceſſum Epiſcopo ad abſentiam, eſſe votum abſolutum, & independens à Pontificia licentia. Quòd in illa non læditur Eccleſia. Hæc Sanchez *n. 34. citato.* & ex vtroque Baſſæus *loc. cit.*

Sed licèt bene, nō ita clarè ſe Suarez id docet. Ait enim ſic, *loco citato.* Vtrique autem addo, ſi Clericus habens huiuſmodi beneficium, habeat aliquod tempus anni à iure conceſſum, pro quo à reſidendo excuſetur, & peregrinatio maiorem abſentiam non requirat, tunc votum huius peregrinationis abſolutum eſſe poſſe: quia eo tempore impleri poteſt, in quo nulla eſt prohibitio, neque alienos conſenſus neceſſarius eſt. Hæc Suarez. Ex quo conſtat illam, & ſolam reputari breuem, aut modicam peregrinationem, quæ fieri poteſt illo tempore, quo Epiſcopus, aut Clericus habens beneficium reſidentiam requirens, à reſidentia exeuſatur.

---

§. III.

De votis, quæ impuberes, vxores, & serui poſſunt emittere.

QVÆSTIO XXVI.

An, impuberes filij poſſint validè ſine conſenſu parentum, vota etiam Caſtitatis, & Religionis emittere?

NEgant Richard. Angel. Roſells, & alij citati ſupra *q.* 4. & præcipuè Valentia 2. 2. *diſp. 6. q. 6. pun. 6. col. mihi* 1623. *verſ. Hinc igitur.* adiuncta doctrina antecedenti ab ipſo data, verſ. *Secundò diligenter*, & ratio eſt: Quia ex eo quod Deus filios impuberes, propter eorum fragilitatem, poteſtati Patris ſobiecit, ſatis probabiliter dici poteſt, ipſum Deum non acceptare obligationem illorum, niſi Patres, quos ſuperiores, & quaſi directores eis præſcriſit, poſitiuè conſentiant. Confirmatur. Quia cùm actus vouendi aut promittendi in filio impubere, & Patri ſubdito, ſit quidam vſus voluntatis, cuius Pater tanquam ſuperior habet dominium, vt ſit ratus & validus, & à Deo acceptetur, oportet, vt conſenſu ſuperioris, tanquam Domini confirmetur, alioqui non habebit efficaciam: quia non decet, vt aliquis pro libito vtatur re aliena, ſine conſenſu Domini. Sic arguit Valentia, loco citato.

Sed probabilius Reſpondeo: poſſe impuberes emittere, validè imo & meritoriè, omnia vota, quæ non præiudicant Parentibus, abſque eorum conſenſu. Quia vt ſupra *q.* 4. diximus, probabilius eſt, quod Religioſi poſſint emittere, ſine licentia expreſſa ſuorum Superiorum, omnia vota, quæ non præiudicant illis: ergo probabilius erit, quod & id poſſint filij impuberes. Et ideò ſic ſentiunt Armilla, Nauarrus, Silueſt. Caiet. Soto, Fagundez, Sanchez & alij citati ſupra *q.* 4. Legatur Suarez *lib. 3. de voto, cap. 5. numero* 12. vbi oppoſitam ſententiam, falſam appellat, eo quod noſtra apertè colligatur ex *Numer.* 30. vbi dicitur, *mulierem vouentem in domo Patris, & in puellari ætate, aſtringi voto, niſi pater irritet.* Et ratio (inquit Suarez) eſt: quia neque iure naturæ talia vota ſunt inualida, cum ſint ex libertate ſufficienti ad peccandum mortaliter, vt ſupponitur, & poſſint eſſe de materia honeſta, vt eſt per ſe clarum, neque etiam dari poteſt ius diuinum, & humanum, quod illa irritet. Hæc Suarez.

QVÆSTIO XXVII.

An item, vxor, & seruus poſſint validè & licitè vouere aliqua ſine conſenſu ſui mariti, vel domini?

NEgandum eſſe, ad minus probabiliter, videtur ex dictis. Quia probabile videtur non poſſe filios impuberes vota aliqua validè emittere, ſine conſenſu Parentum, eo quod illis ſubdantur: ſed ſic eſt, quod etiam vxores, & ſerui ſubduntur viris ſuis, & dominis: ergo. Confirmatur ex Soto *lib. 7. de iuſt. q. 3. art.* 1. exiſtimante vxorem eſſe ſubditam viro ſuo, ſicut Religioſus eſt ſuo Prælato: ergo.

Sed vt certum Reſpondeo: Poſſe vxores, & ſeruos quæcumque vota de materia illis licita, & honeſta, ſine conſenſu ſuorum virorū, & dominorum emittere. Vnde licitè, & meritoriè poſſunt huiuſmodi vouere moderatam orationem, & frequentiam moderatam Confeſſionis, vel communionis; &c. Ratio eſt: Quia ſic vouere, nec eſt talibus perſonis prohibitum, iure naturæ; cùm nullum principium taliſ malitiæ oſtendi poteſt: nec iure Eccleſiaſtico, cum nullum inueniatur poſitiuum præceptum: ergo.

Nec obſtat ratio dubitandi: Eſt enim diſpar. Nam, vt conſtat ex ipſomet Valentia, impuberes ſubduntur parentibus, non ſolum quoad rem promiſſam, ſed etiam quoad voluntatem, qua vouent: vxores verò, & ſerui (imo & puberes filij) quoad ſolam materiam promiſſam ſubduntur viris, & dominis. Vnde ſic ſentit cum communi idem Valentia *loco cit. col.* 1623. *& q. vltima. col.* 1630. quem pro hac parte citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. cap. 25. num.* 4. in fine. Legantur Suarez *cap. 5. citato, num. 3. & 26.* Filliuc. *tract. 5. cap. 6. q. 5. num.* 171. Trullench. *lib. 5. cap. 2. dub.* 11. *numero* 2. & etiam à nobis dicta ſupra *tract. 1. diſp. 16. §. 7. &* 8. vbi egimus de iuramentis, & votis vxorum, & ſeruorum, quæ viri & domini poſſunt irritare.

§. IV.

§. IV.

De aliis Perſonis, tam Diuinis, quàm Angelicis; An vouere poßint.

QVÆSTIO XXVIII.

An, Deus Optim. Max. vt Deus eſt, poſſit vouere?

AFfirmandum videtur ex dictis *tract. 1. diſp. 6.* §.2.q.36.vbi diximus Deum poſſe iurare, licèt non propriè, & rigoroſè loquendo; impropriè tamen & quaſi methaphoricè: ergo hoc modo etiam vouere poterit.

Sed vt certum Reſpondeo non poſſe, ſaltem propriè, & rigoroſè loquendo. Quia vt Deus eſt, non eſt capax voti, nec Religionis. Cui enim cultũ exhibebit ſuprema natura? Igitur licet promittere poſſit, vt conſtat, non tamen in cultum, vel obſequium, ſed in beneficium, & gratiam eius, cui promittit. Ex quo patet ad rationem dubitandi; dicendum enim eſt, poſſe eo modo vouere, quo iurare poteſt, & ſic non propriè. Legatur Suarez *lib. 3. de voto, cap. 1. num. 1.*

QVÆSTIO XXIX.

An ſaltem, Chriſtus Dominus in natura aſſumpta, potuerit verè votum Deo emittere?

NEgant aliqui viri docti, apud Caramuelem mox citandum: ſed Reſpondeo vt certum: Potuiſſe. Probatur: Quia potuit, & propriè, iurare, vt diximus *diſp. 6. §. 2. qu. 38.* ergo & vouere propriè. Deinde Chriſtus potuit orare: ergo & vouere. Sic omnes. Suarez *cap. 1. citato, num. 2. & ſequent.* & *tom. 3. de Relig. lib. 9. cap. 1. num. 19.* Aldrete *de Incarnat. diſp. 73. ſect. 7.* Latè Caram. *in Reg D. Bened. diſp. 19. num. 215. & 236. & 237.* & omnes communiter, inter quos, ſolum eſt difficultas loquendo de facto, pro qua ſit.

QVÆSTIO XXX.

An Chriſtus Dominus, de facto votum propriè emiſerit?

AFfirmat, licet vt quid incertum, Suarez *lib. 3. de voto, cap. 1. num. 3. & 6. in fine*, vbi concludit dicens, in ſuo dicendi modo non deeſſe probabilitatem, quamuis incerta res ſit. Et certè, vt ſit hæc ſententia probabilis, ſufficit authoritas Suarij. Cuius placitum non reiicit Filliuc. mox citandus, ſed potius ſequitur, & clariùs Bordon. *de Profeſſ. Relig. cap. 1. n. 201.* vbi probat Chriſtum Dominum verè emiſiſſe Patri ſuo vota obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis. Quod eſſe probabile docet expreſſe Caramuel *loco cit. num. 239.*

Sed cum communi ſententia probabilius Reſpondeo Chriſtum Dominum, proprium votum de facto non emiſiſſe. Sic S. Thom. *2. 2. quæſt. 88. art. 2. ad 3.* his verbis. Ad tertiũ dicendum, quod Chriſto ſecundum ſe non competebat vouere. *Tum*, quia Deus erat. *Tum* etiam, quia in quantum homo, habebat voluntatem firmatam in bono, quaſi comprehenſor exiſtens. Sic S. Doctor. Et *confirmatur.* Quia probabilius eſt, quod Chriſtus de facto non iurauit, vt habitum eſt ſupra *tract. 1. diſputat. 3. quæſt. 36. & diſputat. 6. quæſt. 38.* ergo & probabilius erit, quod de facto propriè non vouerit. Sic tenet cum S. Thoma, Sotus *lib. 7. de iuſt. quæſt. 2. art. 2. ad. 3.* Medina, Nazatius, Lorca, Petr. Ledeſma, Raphaël de la Torre, Ioann. à S. Thoma, quos citat, & ſequitur Prado *cap. 31. de voto, quæſt. 11. §. 3. num. 22.* ſic etiam Luyſius *in ſumma 1. p. cap. 150. dubit. 4.*

QVÆSTIO XXXI.

An, Angeli, in ſtatu viæ ſpectati, vouere Deo potuerint; & an de facto id fecerint?

REſpondeo *ad primum*, vt certum: Potuiſſe in illo ſtatu, verè vouere Deo. Quia certum eſt, tunc capaces fuiſſe voti, vt bene probat Suarez *cap. 1. citato, num. 7.*

Reſpondeo ad ſecundum, (vt quid probabilius) de facto, minimè vota emiſiſſe. Quia Angelorum via breuiſſima fuit: & ideo in illo ſtatu non indigebant votis, ſeu promiſſionibus, ſed vnica deliberatione perfecta, qua in bono confirmarentur. Sic ipſe Suarez. *num. 8.* Filliuc. ex illo *tract. 26. cap. 6. quæſt. 1. num. 160.*

QVÆSTIO XXXII.

An item, Angeli Beati, poſt ſtatum viæ, ſint apti ad vouendum?

REſpondeo eſſe aptos ad vouendum; non tamen vſum vouendi eſſe illis accommodatum. *Prima pars* conſtat. Quia Beati etiam colunt Deum religioſo cultu: at in hoc cultu non eſt ſpecialis repugnantia, vt conſtat: ergo. *Secunda pars* etiam patet. Quia Beati iam ſunt in termino; atqui votum propriè ſpectat ad viatores, propter futuras actiones, vt ad maiorem perfectionem & meritum tendant: ergo. Sic Suarez *loco cit. num. 10.* & Filliucius *num. 160.* Qui, ſecus dicunt de Angelis damnatis. Nam hi cùm obſtinati ſint in malo, non ſunt apti ad vouendum. Legantur dicta à nobis ſupra *diſp. 6. qu. 40. & ſequent.*

DISPVT

DISPVTATIO VI.

De eo, cui faciendum votum ſit.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum, propriè ſoli Deo fieri poſſit?

REſpondeo vt certũ: Soli Deo propriè votum fieri poſſe. Probatur, *Tum*, quia id conſtat ex definitione voti, ſupra *diſp.* 1. *q.* 2. *adducta. Tũ etiam.* Quia votũ propriè ſumptũ ſumitur hîc pro cultu, quo cognoſcimus diuinum numen, à quo tanquam ab auctore omnium bonorum aliquid impetrare intendimus, vel pro impetratis bonis, ac donis, gratias referimus: ſed ſic eſt, quod ſolus Deus eſt, qui hac ratione coli poteſt: ergo hac ratione ſoli Deo poſſunt vota fieri. Sic Theologi communiter. Legantur Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 15. *&* 16. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *à num* 41. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *pun.* 3. *verſ. tertium dubium eſt.* Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 10. (non *cap.* 22. *q.* 13. vt leges apud Palaum) Nauarr. *in ſum. cap.* 12. *num.* 25. Bonac. *diſſ.* 4. *q.* 2. *pun.* 1. *n.* 17. Palaus *diſp.* 1. *de voto, pun.* 7. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 11. §. 6. & præcipuè D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 5. & ibi omnes eius interpretes. Bordonus *de Profeſſ. Religioſa, cap.* 18. *numero* 5. Acacio March. *voto. reſol.* 444. *num.* 3.

QVÆSTIO II.

An etiam Sanctis, aliqua ratione, fundi vota poſſint?

NEgant hæretici noſtri temporis. Quia cum negent omnium Sanctorum cultum, & preces ad illos; ita etiam omnino negant, poſſe ad illos fundi vota abſque idololatria. Cum hæreticis ſenſit Eraſmus *in colloquio inſcripto, Naufragium* (vt refert Bellarm. *lib.* 3. *de cultu Sanctor. cap.* 9.) vtiturque Scripturæ teſtimoniis, in quibus ſolum legimus vota Deo ſoli fieri.

Sed vt certum omnino Reſpondeo: poſſe aliqua ratione Sanctis fieri promiſſiones, & vota. Quia certum eſt, de fide, quod Sancti colendi à nobis ſunt, & honorandi, & quod cum eis conuerſari, & loqui poſſumus, & conſequenter ad eos preces fundere: ergo & vota & promiſſiones aliquo modo poſſumus ad illos facere, ac fundere. Hanc veritatem probat antiquæ Eccleſiæ conſuetudo, vt probat Bellarm. *loc. cit.* adductis variis teſtimoniis Patrum, legatur ipſe Suarez, & alij, locis citatis, qui omnes in hac veritate conuenientes, differunt in modo explicandi, quo modo illis non obſtantibus, ſoli Deo propriè votum fiat. Pro quo ſit.

QVÆSTIO III.

Qua ratione Sanctis aliqua vota fiant, quibus non obſtantibus, ſoli Deo vota propriè fieri inferatur?

REſpondeo dicendum, quod in hac re variè ſentiunt Theologi. Nam in primis, quidam dicunt, quod quando vota fiunt Sanctis, non fiunt illis, vt ſunt purè creaturæ rationales; quia vt ſic non ſunt capaces vt eis fiant vota; cum hæc contineant adorationem latriæ, quæ non poteſt creaturæ vt ſic tribui: ſed fiunt illis, vt in eis Deus habitat per gloriam; vel in quantum Deus in ipſis honoratur (ſicut cum iuratur per Sanctos, iuratur per Deum in ipſis elucentem) & ſic promiſſio illa, aut votum factum Sanctis, primariò tendit in Deum. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 41. ex D. Thoma 2. 2. *q.* 88. *art.* 5. *ad* 3. & Azorio *lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 10. his verbis illam concludens: Votum igitur Deo fit, Sanctis vero cæli incolis, aut Religionum Præfectis, fit tanquam Dei miniſtris, ipſius locum tenentibus: Deo fit iure, & nomine ipſius, hominibus verò fit nomine Dei. Sic Azor, & Raphael *q* 88. *art.* 5. *diſp.* 3. *n.* 3. fine.

Alij dicunt, quod quando vota fiunt Sanctis, duæ intercedant promiſſiones: vna proximè, & directè facta Sancto de hoc vel illo opere faciendo, vt de ieiunando in eius vigilia in eius obſequium. Alia facta Deo, de priori promiſſione Sancto facta adimplenda. Et hanc poſteriorem dicunt eſſe votum, non autem priorem, niſi fortaſſe per extrinſecam denominationem; & ita ſaluant votum proprium ſoli Deo fieri. Sic D. Thom. *loco cit.* Quem ſequuntur Raphael de la Torre ibi, *diſp.* 3. *n.* 2. & Prado §. 6. *cit. n.* 43. dicens, quod in votis Sanctis, aut Prælatis à Religioſis in Profeſſione factis, duæ interueniant promiſſiones explicitè, vna facta Sancto, vel Prælato, & hæc non eſt votum, quia votum ſoli Deo fit, cum ſit actus latriæ: ſed eſt materia voti. Alia eſt promiſſio, quæ fit Deo de ſeruanda promiſſione facta homini, & hæc propriiſſimè eſt votum. Sic Prado, Quī malè citat Sanchez *n.* 41. *citato*, quaſi dicentem, hanc Sancti Thomæ doctrinam ab omnibus recipi. Nam Sanchez, ſolùm primum modum dicendi, ſupra adductum, eſſe Sancti Thomæ ab omnibus recepti affirmat, non hunc ſecundum. Legantur alij modi dicendi apud Suarium *lib.* 1. *de voto, cap.* 16. & apud Filliuc. 1 *tract.* 26. *de voto, cap.* 1. *num.* 31. omnes enim ſunt probabiles.

QVÆSTIO IV.

An promiſſio facta Sanctis, animo expreſſo non Deo, ſed Sanctis ſolis ſe obligandi, ſit votum?

REſpondeo dicendum ex dictis: minime eſſe votum. Quia talis promiſſio, cùm nullo modo dirigatur in Deum, non eſt actus latriæ, aut diuinæ religionis, ſolùm ergo erit actus ſingularis obſeruantiæ, & erit promiſſionis, qua homo homini ſe aſtringit, quæ nullo modo eſt votum, ſed promiſſio humana, vt docet ex Nauarro Sanchez *n.* 42. Sic ipſemet *n.* 43. ex Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 11. *pun.* 5. *verſ. Quod ſi quis fortè.* Suarez *n.* 16. Bonacina *diſp.* 4. *q.* 2.

pun.

Digitized by Google

*pun.*1.*n.*17. Palaus *n.* 2. & Prado §. 6.*citato*, in fine. Qui cautè legendus eſt, eo quod dicat, talem promiſſionem non eſſe in rigore votum, ſed actum latriæ, ſeu ſingularis obſeruantiæ, lege benigne, non eſſe votum, ſed actum duliæ, ſeu ſingularis obſeruantiæ, vt habet Raphael, quem ipſe citat. Marcb. *loco cit. reſol.*444.

QVÆSTIO V.

An, votum, quod in Profeſſione Religioſa fit Prælatis, ſit verè & propriè votum?

NEgandum ex vna parte ex dictis conſtat. Quia votum eſt actus religionis, ſiue latriæ, quæ erga creaturas reperiri nequit: ergo votum, quod Prælatis fit in Profeſſione Religioſa, nequit eſſe propriè votum, ſed ſolum promiſſio humana.

Ex alia verò parte affirmandum videtur: Quia in omnibus ferè Religionibus hic modus profitendi ſeruatur, *voueo, ſeu promitto Deo, Beatæ Mariæ, ac Sanctis, & tibi Patri*, &c. Atqui per hæc verba, verè fit votum ſolemne Deo: ergo etiam Beatæ Mariæ, nec non Sanctis aliis, & Prælatis, cùm eadem ſerie verborum id omnibus fiat.

Sed ex dictis Reſpondeo *Primò*, dicendum, quod quando in Profeſſione obedientiam Prælato quis promittit, minimè fiat votum Prælato, etiam illo modo quo fieri poteſt Sanctis, ſpectata eorum excellentia, iuxta dicta ſupra *q.* 3. Quia non promittit profitens obedientiam in Prælati cultum, & honorem; ſed Deo promittit obedientiam ſuo Prælato ſeruandam. Sic Saytus *lib.* 6. *clauis regiæ, cap.* 1. *n.* 21. ex S. Thoma *q.* 88. *ar.* 5. *ad* 3. ibi: Qui vouet aliquid Sanctis, vel Prælatis, vouet Deo ſe impleturum, quod Sanctis, vel Prælatis promittit. Sic ille, & alij apud ipſum. Bonac. *n.* 17. *cit.* & Palaus, vbi ſupra.

Secundò Reſpondeo cum aliis, quod quando quis in profeſſione vouet Sanctis & Prælatis, tunc non faciat illis votum, ſeu promiſſionem aliquam ſpecialem, ſed aduocat illos in teſtes ſuæ promiſſionis. Nam vulgari etiam loquendi modo, quando promiſſio humana, propter maiorem ſolemnitatem fit coram multis teſtibus, dicere ſolet qui promittit: *Promitto Petro, & omnibus hic ſtantibus*. vtique, vt teſtibus obligationis, quæ vni principaliter nominato, nempe Petro, fit, non vt omnibus illis perſonis fiat obligatio. *Et ideò* (addit Suarez, cuius eſt doctrina tradita) *noſtri Religioſi dum vouent, clariùs dicunt: Coram Beatâ Virgine & Curia cæleſti voueo Omnipotenti Deo.* Sic ille *lib.* 1. *de voto, cap.* 16 *n.* 17. cuius doctrinam approbat Raphael *diſp.* 3. *citata, n.* 4. licèt ipſe addat quod omnes ferè Religiones antiquæ, antiquum illum morem vouendi ſeruantes, voueant Deo, & Sanctis: Deo per proprium votum, quod ſit latriæ actus; Sanctis per vota, quæ non ſunt latriæ actus, ſed duliæ. Vel dicito, ibi voueri Sanctis, & Prælatis, qua ratione participatiuè Dij ſunt. Et quia Prælati Dei vices gerunt. Sic ille. Nec non prado, *loco cit. n.* 47.

QVÆSTIO VI.

An, ſit melius, magiſque meritorium, operari ex voto, quàm ſine illo?

NEgant hæretici noſtri temporis, quos in hac parte ſequutus eſt Armachan. catholicus, vt refert Vrbaldenſ. *lib.* 3. *Doctrinæ fidei, c.* 21. putantes, actum non creſcere in perfectione, vel in ratione meriti, ex additione voti. Probat Armach. Quia non eſt melius facere opus cum iuramento, quàm ſine illo: ergo neque erit melius facere opus cum additione voti, quàm ſine voto. *Confirmarique* poteſt. Quia licet ex honeſtate voti, videatur creſcere bonitas actus, multum tamen minuitur ex neceſſitate impoſita per votum, quod in moralibus actibus maioris ponderis eſt: ergo penſatis omnibus non eſt melius operari ex voto, quàm ſine illo.

Sed vt certiſſimum quid Reſpondeo *Primò*, opus factum ex voto, melius eſt, ſaltem extenſiuè, quàm ſine voto factum, immo & intenſiuè aliquando. Quia opus, quo votum impletur, habet totam bonitatem, & honeſtatem, quam per ſe haberet ſine voto, & præterea, habet honeſtatem voti per quam conſecrat Deo, & fit opus religioſum: ergo ſimpliciter augetur in bonitate, & honeſtate. Sic D. Thomas cum aliis ſtatim citandis.

Reſpondeo *Secundò*, etiam vt quid certiſſimum. Magis meritorium eſt, operari ex voto, cæteris paribus, (hoc eſt, quando cum æquali charitate fit vtrumque opus) quam operari ſine illo. Patet: quia ille actus eſt nobilior & magis meritorius, qui procedit à nobiliori virtute: ſed Religio cuius actus eſt votum, eſt nobilior, quàm aliæ virtutes morales: ergo magis meritorium erit facere aliquid ex voto, quàm ex alia virtute. Hanc doctrinam eſſe de fide, docet D. Thom. *opuſc.* 17. *c.* 11. 12. *&* 13. *& opuſc.* 18. *cap.* 12. *&* 2. 2. *q.* 88. *ar.* 6. *& q.* 189. *art.* 2. & omnes Scholaſtici *in* 4. *d.* 38. Legantur Suarez *lib.* 1. *de voto, cap.* 17. Qui optimè reſpondet rationibus dubitandi, & latè probat noſtras duas reſponſiones. Raphael 2. 2. *q.* 88. *art.* 6. *in explicat. articuli.* Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 2. *art.* 4. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 6. *pun.* 3. Angles *in floriб. q. de voto, art.* 3. *&* 5. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 32. *verſ. Quartò.* Saytus *lib.* 6. *Clauis Reg. cap.* 1, *num.* 14. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 11. §. 7. & alij.

§. II.

De voti emiſſi pœnitudine.

QVÆSTIO VII.

An ille, quem ita pœnitet de voto à ſe facto, vt intendat non ſeruare illud, peccet mortaliter?

AFfirmat abſolutè Angles *florib.* 2. *p. q. de voto art.* 5. *dub.* 2. *vbi concl.* 2. ita ait: Peccat mortaliter, quem voti pœnitet: quia idem eſt pœnitet me voti, & nolo obſeruare votum. Ita ille: & Suarez *lib.* 5. *de voto, cap.* 7. *num.* 3.

Sed clarius, vt quid certum Reſpondeo ſic. Qui ita pœnitet de voto, vt intendat illud non adimplere peccat abſolute: mortaliter quidem, ſi tranſgreſſio, & propoſitum non adimplendi verſetur circa materiam grauem voti; venialiter verò, ſi circa materiam leuem. Ratio eſt. Quia nolle exequi votum à ſe emiſſum, permanente voto, planè facit contra votum: ergo contra illud peccat mortaliter, vel venialiter, iuxta grauitatem, vel leuitatem materiæ. In hac reſponſione omnes conueniunt, vt fatetur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 12. *n.* 2. Legatur Raphael 2. 2. *q.* 88. *art.* 6. *diſput. vnica, n.* 1. & alij mox citandi.

Digitized by Google

QVÆSTIO VIII.

An item, ille quem pænitet de voto à ſe facto, ita tamen, vt habeat propoſitum illud adimplendi; adhuc peccet, ſaltem venialiter?

NEgat Raphael *loco cit. num.* 2. his verbis: Qui pœnitet de voto facto, ita tamen, vt habeat propoſitum illud adimplendi, per ſe loquendo, non peccat. Hæc aſſertio eſt communis, & D. Thomæ *in art. 6. ad* 2. Probatur: quia hæc pœnitudo non eſt de obiecto prohibito, ex vi obligationis voti, ergo per ſe non eſt peccatum contra votum. Antecedens patet, quia votum ſolum eſt promiſſio faciendi hanc, vel illam rem, non autem eſt promiſſio gaudendi ſemper, aut nunquam dolendi de voto facto: ergo ſi dolor non ſit tantus, vt excludat voluntatem adimplendi promiſſum, non eſt contra votum; imo neque ex genere ſuo, contra nullum præceptum, nullum enim de hac re expreſſum inuenitur. Hæc ille, omnino ex Suario *cap. 7. cit num.* 4. quem non citat. Ita etiam Valentia 2. 2. *diſp. 6. q. 6. pun. 3. ad finem*, & Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 2. art.* 4. Quos citat, & ſequitur Sanchez *n. 2. cit.* ibi: Imò nec eſt peccatum per ſe loquendo. Quippe idem prorſus voluntatis, obiectum eſt, præteritus vouendi actus & futurus: at integrum eſt cuilibet nolle vouere in futurum: ergo & nolle vouiſſe, ſiquidem non dolet de actu ad quem tenebatur. Atque ita docent Sotus, & Valentia. Hæc Sanchez, qui tamen ſtatim limitat ſuam ſententiam, vt mox videbimus.

Alij igitur diſtinguendo, docent, quod ſi ea pœnitentia ſit de votis diuturnis, & grauis momenti, vt perpetuæ caſtitatis, &c. ſit communiter veniale. Quia naſcitur ex tepiditate, & defectu perſeuerantiæ, diſponitque ad voti tranſgreſſionem. Si autem votum ſit de rebus non tanti momenti, nec tam diuturnis, non eſt communiter veniale, quando adeſt aliqua cauſa honeſtans: nam abſque omni prorſus cauſa, veniale, inquiunt, erit: quia contra rectam rationem eſt, de bono admiſſo pœnitere: cum proprium pœnitentiæ obiectum ſit res mala: & quia communiter ſolet afferre tranſgreſſionis periculum. Sic Caiet. & Sotus, quos videtur ſequi Sanchez *num. 2. cit.*

Alij denique, apud eundem, abſolutè docent, quod pœnitere de voto à ſe facto generaliter ſit veniale, quando deeſt iuſta cauſa. Ita Silueſt *votum 2. q. 20.* Azor *lib. 11. cap. 15. fine*, & Rodrig. *tom. 2. ſum. cap. 99. num.* 3. Sed certè ex his Authoribus, ſolus Sylueſt loquitur cum illa limitatione, quando, videlicet, deeſt iuſta cauſa. Cæteri vero minimè. Audi Silueſtrum. Non eſt mortale pœnitere de voto: imo, nec peccatum, modo ſit cauſa rationabilis pœnitendi: quia nullo iure talis pœnitentia prohibetur, modo homo exequi proponat. Sic Silueſt. & Azor ſic: Dicendum eſt, eum peccare, qui votum factum violare conſtituit, aut qui negligit, vel vltra tempus conſtitutum ſegniter protogat. Enim vero is lethale peccatum non contrahit, qui cùm in animo habeat votum reddere, non vouiſſe vellet: peccat vero ſi doleat de eo actu, quo initio vouit: nec enim tibi fas eſt, dolere, quod honeſtatis, ac virtutis opus effeceris: ac proinda tibi non licet dolere quod votum feceris. Hæc Azor. Quem vide ſine limitatione illa loquentem. Rodriguez tandem, ſolum dicit, talem pœnitentiam nõ eſſe mortalem, ſic: *Pues no ſe comete contra algun precepto que de neceſſidad obligue à votar. Verdad es* (addit) *que quando deſte peſar ſe viene el alma à relaxar, de manera, que ſe pone à peligro de quebrantar el voto, ſera pecado mortal, como lo dicen Soto* lib. 8. de iuſt. art. 4. col. penult. *y Nauarro* cap. 12. num. antepenult. Hæc & non ampliùs Rodriguez. Cuius additum etiam approbat cum aliis, Sanchez, vbi ſupra.

Ego autem clarius Reſpondeo *primò ſic*. Certum eſt, quod, ille quem pœnitet de voto à ſe facto, cum intentione tamen illud adimplendi, non peccet mortaliter: quia nullum ius frangit. Sic communiter omnes, præcipuè nuper citati.

Reſpondeo *Secundò*; ille quem cum prædicta intentione adimplendi votum, pœnitet illud vouiſſe, non peccat adhuc venialiter, ſaltem directè, contra votum à ſe factum. Quia directè non facit contra illud, adhuc leuiter, vt conſtat: ergo. Dixi non peccare, directe ſaltem contra votum, adhuc venialiter, quia indirecte, & quaſi, vt ita dicam, in obliquo, poteſt, & hoc ſolum probat Azor vbi ſupra. Legatur Raphael *loco citato, dicto 3. vſque ad* 4. vbi dicit tale peccatum non eſſe contra votum, ſed præter modum debitum eius.

QVÆSTIO IX.

An, opus factum ex voto cum triſtitia & pænitudine de voto emiſſo, ſit adhuc magis meritorium, quàm ſi non fieret ex voto?

NEgabit à fortiori Armachan. relatus *quæſt. 6.*

Sed adhuc vt certum Reſpondeo adhuc eſſe magis meritorium, dummodo in vouente adſit propoſitum ſeruandi votum. Sic S. Thom. 2. 2. *q. 88 art. 6. ad 2.* per hæc verba: Si autem ipſum opus ſecundum ſe conſideratum triſte, & inuoluntarium redderetur poſt votum, dum tamen remaneat voluntas votum implendi, adhuc eſt magis meritorium, quàm ſi fieret ſine voto: quia impletio voti eſt actus religionis, quæ eſt potior virtus, quàm abſtinentia, cuius actus eſt ieiunare. Sic S. Doctor, & Raphael, *loco cit. dicto 4. n. 4.* & Prado *cap. 31. de voto, q. 11. §. 7. num.* 49.

QVÆSTIO X.

An peccet ille qui pænitet vouiſſe ſolemniter Religionem, iuſta interueniente cauſa?

NEgat Angles mortaliter peccare; his verbis: Non peccat mortaliter, quem pœnitet vouiſſe propter bonum finem: v.g. ſi quem pœniteret ſolemniter vouiſſe, quia, habet parentes neceſſitate oppreſſos, quibus extra Religionem liberius ſubuenire poſſet, talis enim nolitio eſt actus meritorius, quia finis eſt optimus. Ita ille *q. vnica de voto, art. 5. dub. 2. concl.* 3.

Sed ego clariùs Reſpondeo nec adhuc venialiter peccare. Quia pœnitere voti emiſſi, cum cauſa iuſta, & rationabili, eſt actus optimus, ac proinde meritorius; ergo immunis erit ab omni peccato, & culpa. Sic Silueſt. *q.* 8. Sanchez *num. 2.*

citato,

citato, & credo, ſic ſentire Angles, quamuis non ita clarè ſe explicuit. Legatur Suarez *libro 5. de voto, cap. & numero vltimo.*

QVÆSTIO XI.

An, peccet mortaliter ille, quem pœnitet ſe feciſſe illa opera, ad quæ ratione voti tenebatur?

RESpondeo tanquam certum: quod ſic. Quia iſta pœnitudo eſt de re neceſſaria ad ſalutem; cum ſit dolere de præterita impletione voti: at hoc ex genere ſuo eſt mortale; ergo. Sic Angles *loco cit. concl. 6.* ita dicens: Peccat mortaliter ſemper proculdubio, quem pœnitet obſeruare votum. Idem enim eſt peccare, & velle peccaſſe; & quem pœnitet obſeruaſſe votum, vult olim peccaſſe. Peccatum namque potius in voluntate, quàm in opere conſiſtit; nam quod intrat per os, non coinquinat hominem, ſed quod procedit ex ore, id eſt, corde. Sic ille, & antea Caiet. *quæſt.* 88. *art. 6. ad* 3. & etiam Raphael. *ibid. diſp. vnica, num.* 4. & Suarez mox citandus.

QVÆSTIO XII.

An ille, quem pœnitet, hodie (v. g.) eſſe diem ieiunij, committat aliquam culpam?

REſpondeo vt certum: Quod non committat, dummodo cum illa pœnitudine retineat propoſitum ieiunandi. Sic Suarez *loco cit. num.* 5. id probans, quia talis actus dolendi aut pœnitendi, neque eſt contra temperantiam, etiam hæc, & opere, & propoſito ſeruetur: neque eſt contra obedientiam; quia hæc non obligat, vt ipſummet præceptum placeat, aut non contriſtet, ſed vt fiat quod præceptum eſt. Et eadem ratione dolere de præterito actu præcepti iam facto, non quidem dolendo de ipſa obſeruantia præcepti, ſed ſolum de ipſo actu ſecundum ſe; & ſolum de hoc, quod fuerit tunc ex præcepto neceſſarius, nullum peccatum eſt (vt dolere, quod præterito die non laborauerim propter Eccleſiæ præceptum:) tunc enim non diſplicet feciſſe quod Eccleſia præcepit; ſed diſplicet, præceptum occurriſſe tali die, quod per ſe malum non eſt. Hæc Suarez.

QVÆSTIO XIII.

An, peccet ille quem pœnitet, ſe Profeſſum eſſe; & tot annos in Religione vixiſſe?

REſpondeo dicendum, quod huiuſmodi dolens nullo modo peccet, contra votum à ſe emiſſum; cùm talis dolor propriè non ſit de voti obſeruatione, aut de operibus factis ex præſuppoſito voto (quia tunc clarum eſt fore mortale, vt conſtat ex dictis *quæſt.* 11.) ſed de operibus ſub conditione ſeparante ab illis obligationem voti, ſeu quod idem eſt, ſolum eſt dolor de applicatione animi ad votum, & hic dolor nullum eſt peccatum, ſaltem contra votum. Sic Suarez *num.* 4. & Raphael. *num etiam* 4. ex Caiet. *loco cit.* Quem non citant.

QVÆSTIO XIV.

An, ſi quis faciat votum nunquam dolendi de aliquo alio voto à ſe facto, & de facto doleat; tunc contra votum delinquat?

REſpondeo vt certum: Quod ſic. Quia licet ille dolor non eſſet malus, eo quod eſſet dolor voti; eſſet tamen malus, & mortaliter talis (ſi votum eſſet rei grauis) quia eſſet directa tranſgreſſio illius ſecundi voti, nempe non dolendi de aliquo voto à ſe emiſſo. Sic Suarez *num.* 5.

DISP. VLTIMA REMISSIVA.

De aliis rebus pertinentibus ad hunc de voto tractatum.

Quia *tract.* 1. *de iuramento* multa ſcripſimus, quæ ad hunc pertinent tractatum, ideò placuit hîc adnotare illa, vt facilè tuo deſiderio ſatisfacere queam. Scito ergo quod.

De voti obligatione, & materia inuenies tractatum, *diſputat.* 9. *de iuramento.*
De voto, dolo, errore, aut ignorantiâ præſtito, *diſp.* 11.
De ceſſatione voti, ob ceſſationem cauſæ, qua emiſſum eſt, *diſp.* 12.
De ceſſatione voti, ob notabilem mutationem rei promiſſæ, *diſp.* 13.
De tempore, quo votum eſt perſoluendum, *diſp.* 14.
De ceſſatione voti ex non adimpletione tempore deſignato, *ibid.*
De ceſſatione voti, ob remiſſionem partis, *diſp.* 15.
De ceſſatione voti, ob irritationem, *diſp.* 16.
De poteſtate, quam habet Pontifex ad irritanda vota, *diſp.* 16. §. 2.
De poteſtate, quam habent Prælati Regulares ad irritanda vota ſuorum ſubditorum, *ibi.* §. 7.
De poteſtate, quam habent parentes ad irritanda vota filiorum, *diſp.* 16. §. 4.

De poteſtate, quam habent tutores, & curatores ad irritanda vota pupillorum, & minorum. *ibid.* §. 5.
De poteſtate, quam habet mater ad irritanda vota filiorum, *ibi.* §. 6.
De poteſtate, quam habent dominus, herus, & magiſter, *ibidem* §. 6.
De poteſtate, quam habent coniuges ad irritanda ad inuicem vota, *ibidem* §. 7.
De poteſtate quam habent domini ad irritanda vota ſeruorum, *ibidem* §. 8.
De diſpenſatione voti, *diſp.* 17.
De poteſtate diſpenſandi vota, *ibid.* §. 1.
De habente poteſtatem ordinariam diſpenſandi vota, *ibid.* §. 2.
De votis, in quibus Epiſcopi poſſunt diſpenſare, *ibidem* §. 3.
De votis Pontifici reſeruatis, *ibidem.*
De caſibus, in quibus Prælati inferiores poſſunt diſpenſare in votis Papæ reſeruatis, *ibi.* §. 4.
De poteſtate, quam habent Regulares diſpenſandi in votis. *ibi.* §. 5.
De commutatione votorum. *diſp.* 18.
De illis, qui habent poteſtatem commutandi vota. *ibi.* §. 1.
An in maius, in minus, & in æquale. *ibidem.*
De aliquibus in commutatione votorum ſeruandis. *diſp.* 18. §. 2.
De aliquibus peculiaribus votorum commutationibus. *ibi.* §. 3.
De voti interpretatione, *diſp.* 19.
De voto ieiunandi, *diſp.* 20.
De voto non bibendi vinum. *ibi.*
De voto abſtinendi à carnibus. *ibi.*
De voto ingrediendi Religionem, *diſp.* 21.
De vouente ingreſſum Religionis in communi, *ibi.* §. 2.
De voto Religionis emiſſo, ab illo, qui debitis eſt obſtrictus, *diſp.* 22.
De voto Religionis emiſſo ab illo, qui Parentes in neceſſitate habet, *diſp.* 23.
De neceſſitate adimplendi vota per alium, *diſp.* 24.
De obligatione adimplendi vota defuncti, quam habent hæredes, *diſp.* 25.
De votis ciuitatum, & populorum, *diſp.* 26.
De voto non ambiendi Prælationes, *diſp.* 27.
De voto non ludendi, *diſp.* 28.
De voto non petendi diſpenſationem, aut irritationem, *diſp.* 35.
De voto non peccandi mortaliter, nec venialiter, *diſp.* 9. *à quæſt.* 16.
De voto peregrinandi, *diſp.* 9 *à quæſt.* 35.
De voto facto contra leges Ciuiles & Canonicas, *diſp.* 9. *à quæſt.* 42.
De voto non vouendi, *diſp.* 39.
De voto Tertiariorum, *diſp.* 40.
De voto purè conditionali, *diſp.* 41.
De voto conditionali pœnali, *diſp.* 42.
De voto dubio, & indeterminato, *diſp.* 43.
De promiſſione abſque animo ſe obligandi, *diſp.* 44.
De voto emiſſo vi metus intrinſeci, *diſp.* 46.

Et hæc ſufficiant ad laudem & gloriam Sanctiſſimæ & indiuiduæ Trinitatis, necnon Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Conceptæ abſque labe originali peccati, & Beatiſſ. Patriarcharum Ioannis de Mata, & Felicis de valois.

INDEX

INDEX
SENTENTIARVM,
RERVMQVE NOTABILIVM,
Quæ in hac ſeptima parte de Iuramento Voto continentur.

Prior numerus paginam littera p. *indicat , poſterior quæſtionem littera* q. *deſignat.*

A

Abbas & Abbatiſſa.

ABbatiſſæ poſſunt irritare omnia vota ſuarum monialium, quæ poſſent Prælati circa ſuos Religioſos. p.116.q.21 Vide in verb. *Prioriſſa.*

Abbatiſſa nequit ex commiſſione Ordinarij , vel Prælati regularis vti facultate diſpenſandi in votis & iuramentis ſuarum monialium. ibid.

Et an Papa de facto alicui fœminæ poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis concesſerit. ibid.q.159

Abbates & alij Prælati , qui Diœceſim ſibi ſubditam habent , & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalē, poſſunt cum ſuis ſubditis in iuramentis, & votis eodē modo diſpenſare, ac Epiſcopi. p.160.q.71

Abbatiſſa nequit diſpenſare & commutare vota ſeu iuramenta Deo præſtita ſuarum monialium. p.180.q.156.

Abbatiſſæ poteſt de abſoluta poteſtate Papæ conferri iuriſdictio ſpiritualis, & per conſequens poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis, ib.q.157

Abſolutio.

Abſolutio eſt deneganda iis qui habent conſuetudinem iurandi , neque habent firmum propoſitum talis conſuetudinis corrigendæ. p.59.q.11

Abſolutus.

Abſolutus à voto duplici pœnali, cenſetur etiam abſolutus à pœna impoſita. p.299.q.8

Abſolutus à voto vel iuramento à ſe emiſſo , non cenſetur quoque abſolutus à pœna iam per tranſgreſſionem voti incurſa. p.300.q.9

Academici.

an Academici teneantur ſub mortali comitari Rectorem in die Sancti Nicolai, vel Sancti Martini, vide in verb. *Shcolaſtici.*

Adimplens.

An adimplens iuramentum aut votum rei venialis eo quod iurauerit , aut vouerit tale veniale facturum, peccet mortaliter vel venialiter. p.53.q.38

Adimplens votum rei venialis, eo quod vouerit tale veniale facturum , peccat venialiter, ſi illum non excuſet ignorantia. p.343.q.37

Adſtrictus.

Adſtrictus voto vel iuramento quo promiſit omnia venialia in confeſſione fateri , tenetur in ſequenti confeſſione fateri venialia oblita in præcedenti confeſſione, quorum poſtea meminit. p.66.q.31

an Adſtrictus voto vel iuramento ædificandi totam Eccleſiam, ſi poſtea adeò fiat inops, vt non poſſit niſi partem ædificare, teneatur ad illam ædificandam. p.67.q.32

Adſtrictus voto, vel iuramento dandi alicui Eccleſiæ centum aureos, ſi poſtea non poſſit niſi quadraginta dare , ad id tenetur. ibid.q.33

an Adſtrictus voto aut iuramento ieiunandi omnibus diebus vitæ ſuæ, teneatur ad id : & caſu quo non poſſit id totum, teneatur ad partem. ib.q.34

Adſtrictus voto adeundi Hieroſolymam flexis genibus, aut cum buffone in ore, tenetur adire abſque prædictis modis. p.67.q.35

Adſtrictus voto adeundi Romam indutus ſacco, tenetur Romam adire ſine ſacco. p.68.q.37

Adſtrictus voto adeundi Romam ſacco indutus, ceſſante poſſibilitate peregrinationis, ceſſat obligatio induendi ſaccum. ibid.q.38

an Adſtrictus voto adeundi Romam nudus teneatur illam adire. ibid.q.39

Adſtrictus voto ingrediendæ Religionis, non ſatisfacit illi aſſumendo Epiſcopatum. p.219.q.69

Et an tali voto ligatus peccet mortaliter, ſi Epiſcopatum acceptet eò Religionis voto non impleto. ibid.q.70.

Et an peccet mortaliter non ſolùm acceptatione confirmationis, ſeu collationis qua verè Epiſcopatus obtinetur , ſed etiam acceptatione electionis , qua non Epiſcopatus, ſed ius ad Epiſcopatum confertur. p.220.q.71
vide in verb. *Epiſcopus.*

Adſtrictus voto ingrediendi Religionem, ob finem adipiſcendi in ea ſacerdotium, poteſt ingreſſum differre donec Grammaticam diſcat. p.93.q.7

Adſtrictus voto aſſumendi Sacerdotium anno vigeſimo quinto ſuæ ætatis, non tenetur ante illud tempus minores ordines ſuſcipere. ibid.q.11

Adſtrictus voto, aut iuramento ieiunandi vigilia alicuius Sancti ob eius deuotionem, ſi de facto non ieiunet, non tenetur alia die ieiunare. p.95.q.18

Adſtrictus voto ieiunandi Aduentu huius anni, aut Sabbatis huius menſis, ſi culpabiliter omittat, non tenetur aliis diebus ieiunare. p.96.q.19

Neque etiam tenetur ieiunare aduentu alterius anni, aut Sabbatis alterius menſis. ibid.q.20

Adſtrictus voto ieiunandi bis aut ter ſingulis hebdomadis, non tenetur ſupplere ieiunia culpabiliter omiſſa. ibid.q.22

an Adſtrictus voto ieiunandi toto anno integro, ſi ieiunium interrumpat, teneatur denuò incipere iunium totius anni. ibid.q.14

an Adſtrictus voto aut iuramento ſoli Deo facto dare ſeruum Hoſpitali, quem poſtea occidit, teneatur ad aliquam commutationem hoſpitali faciendam. p.97.q.27

Adſtrictus voto aut iuramento tenetur in duobus caſibus diſpenſationem, commutationem, aut irritationem petere. p.151.q.36

Adſtrictus voto aut iuramento recitandi Roſarium, ſatisfacit alternatim recitando cum ſocio. p.197.q.5.

Sicut etiam ſatisfaceret voto recitando promiſſum Roſarium mente; caſu tamen duntaxat, quo certò conſtatet id ſpirituali ſuæ ſaluti expedientius eſſe. ibid.q.6

Adſtrictus voto ſingulis diebus audiendi Miſſam, ſatisfacit diebus feſtiuis vnicam audiendo. ib.q.7

an Adſtrictus voto peregrinationis ſatisfaciat, ſi mercede conductus, aut cauſâ alterius negotij, aut curioſitatis, peregrinationem ſuſcipiat. p.198.q.10.

Adſtrictus voto ſeruandi caſtitatem, infrà annum, non tenetur ex vi talis voti ſeruare caſtitatem poſt annum completum. ibid.q.12

Adſtrictus voto ieiunandi in vigilia Natiuitatis Domini, poteſt ita amplam refectiunculam ſumere ſicut ſumunt alij, qui ex præcepto Eccleſiæ ieiunant. p.198.q.2

Adſtrictus voto ieiunandi in quadrageſima, non tenetur abſtinere ab ouis, & lacticiniis, etiamſi careat Bulla Cruciatæ. p.199.q.4

Adſtrictus voto abſtinendi à carnibus, tenetur quoque abſtinere à iure quo coctæ ſunt. p.203.q.22

Adſtrictus abſoluto voto ingrediendi Religionem, non ſatisfacit ſumendo Habitum Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & Monteſæ. p.205.q.11

Et an idem dicendum ſit de eo qui poſt emiſſum abſolutum votum Religionis, aſſumit Habitum Equitum D. Ioannis. ibid.q.12

Adſtrictus voto Religionis non tenetur votum ſuum Religioſis manifeſtare, etiamſi probabiliter crederet hanc manifeſtationem ad eius receptionem profuturam. p.211.q.38

an Adſtrictus voto Religionis ſub gradu laicorum, ſi eum Religioſi nolint recipere niſi aliquod officium mœchanicum diſcat, teneatur illud addiſcere. p.213.q.49

Et ſi officium, quod expoſtulant Religioſi ſit ſcitu facilè, teneatur illud addiſcere vt voto ſatisfaciat. p.214.q.50

Adſtrictus voto perſeuerandi in Religione, ſi ob aliquá iuſtam cauſam exeat, aut expellatur, tenetur denuò ingredi ea cauſa ceſſante. p.218.q.64

Adſtrictus voto Religionis, acceptans electionem ad Epiſcopatum, non tenetur licentiam à Summo Pontifice exigere ad reſignandum Epiſcopatum. p.220.q.26

Adſtrictus voto aut iuramento non ludendi, poteſt aliis ſuam pecuniam tradere, vt nomine ſuo ludant. p.260.q.12

Et an idem dicendum ſit ſi velit ipſemet tradens vt ip ſi quibus tradita eſt pecunia, proprio nomine tradentis ludant. ibid.q.13

Adſtrictus voto aut iuramento non ludendi donec Pater ſuus Româ redeat, aut Româ proficiſcatur, poteſt ſine violatione voti & iuramenti ludere ſi pater morte præuentus neque Româ redeat, neque Romam proficiſcatur. p.292.q.22

Adſtrictus voto non ludendi, qui ſibi in pœnam violationis voti eleemoſynam decem aureorum impoſuit, toties tenetur date eleemoſynam, quoties votum violauerit. p.263.q.26

Adſtrictus iuramento ſeruandi ſtatuta Vniuerſitatis, Collegij, aut alterius communitatis, non tenetur ſeruare ea quæ non ſunt in vſu, & iam non obligant. p.277.q.6

Quod etiam verum eſt, quando ſtatutum quod iurans promiſit ſeruare, reuocatum eſt per potentem reuocare. ibid.q.7

Adſtrictus remanet abſolutè caſtitatis voto, ille qui abſolutam intentionem habens ſeruandi caſtitatem dicit, *voueo*, vel *iuro caſtitatem*: etiamſi poſtea tranſacto aliquo tempore adiiciat aliquam conditionem. p.293.q.35

an Adſtrictus voto ieiunandi vigiliâ alicuius Sancti, ſi hæc incidat in Dominica, poſſit Sabbato antecedenti ieiunare. p.346.q.46

Adultera.

Adultera interrogata à marito an adulterium commiſerit, poteſt cum reſtrictione mentali, reſpondere ſe matrimonium non fregiſſe, & adulterium non commiſiſſe. p.316.q.25

Æger.

Æger admonitus de periculo mortis, nolenſque confiteri, eſt in pœnam ſuæ obſtinationis à Medico deſerendus, niſi aliàs ex tali deſertione graue damnum pateretur. p.266.q.11

Ætas.

Ætas eadem non ſufficit ad teſtificandum in ciuilibus, & in criminalibus. p.36.q.5

Agitatio.

Agitationes taurorum quæ in Hiſpania fiunt in Sanctorum honorem, ita fiunt vt malæ non ſint, nihil tamen habent vtilitatis, aut conuenientiæ, vt ad Dei vel Sanctorum honorem conferre quidquam poſſint neque mediatè, neque immediatè. p.335.q.18

Alumnus.

Alumni Collegij Anglicani qui Romæ præſtant iuramentum, ſe abſolutis ſtudiis vitam Eccleſiaſticam perducturos, & in Angliam ad Fidem Catholicam docendam ituros: poſſunt adhuc tuta conſcientia Religionem ingredi. p.273.q.3

Alumni Collegij Anglicani non prohibentur ſimpliciter Religionem ingredi vi iuramenti ab ipſis præſtiti. ibid.q.4

vide in verb. *Iuramentum.*

Amphibologia.

Amphibologia mentalis quænam ſit, & quæ ita

dicatur. p.311.q.9
Amphibologiâ, ſeu reſtrictione mentali poteſt quis vti abſque mendacio. p.312.q.10

Angelus.

Angeli boni cum hominibus loquentes iurare poſſunt, & de facto iurauerunt. p.43.q.39
Angeli ſancti inter ſe loquentes nequeunt iurare. ibid.q.[illegible]
Angeli m[illegible] inter ſe, aut cum bonis loquentes, poſſunt iurare, ſed de facto non iurant. ibid.q.41
Angeli mali cum hominibus loquendo interdum iurant, non ex bono fine, ſed ad decipiendos homines. p.44.q.42
Angeli in ſtatu viæ ſpectati verè potuerunt Deo vota emittere; non tamen de facto emiſerunt. p.357. q.51
Angeli beati poſt ſtatum viæ ſunt apti ad vouendum, vſus tamen vouendi non eſt illis accommodatus. ibid. q.52

Apoſtata.

Apoſtatæ à fide non poſſunt eſſe teſtes contra Chriſtianum. p.42.q.33

Archidiaconus.

Archidiaconi qui iuriſdictione Epiſcopali carent, nequeunt in iuramentis & votis Deo præſtitis diſpenſare. p.160.q.72

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopi electi & confirmati habent poteſtatem ordinariam diſpenſandi vota & iuramenta Deo præſtita ſuorum ſubditorum. pagina 156. q.57
Archiepiſcopi poſſunt vti facultate diſpenſandi in votis & iuramentis etiam ante receptum pallium. ibid.q.58
Archiepiſcopi nequeunt diſpenſare in votis & iuramentis Deo præſtitis cum Epiſcopis ſubditorum ſuffraganeorum. ibid.q.59
Quod idem dicendum eſt etiam quando viſitant Epiſcoporum ſuffraganeorum Diœceſes. p.157. q.60
An Archiepiſcopus poſſit diſpenſare in votis, & iuramẽtis ipſiuſmet Epiſcopi ſuffraganei. ib.q.61

Atheus.

Athei qui animam immortalem non credunt, non ſunt capaces iuramenti. p.44.q.44

Audiens.

Audiens blaſphemantem non tenetur eum acriter obiurgare, increpare, aut reprehendere, ſiue ſit ſpes emendæ, ſiue non. p.34.q.68
Audientes blaſphemantem tenentur illum iudici denunciare. ibid.q.69

Auditor Regius.

Auditores Regij, & alij publici miniſtri non peccant mortaliter tranſgrediendo iuramentum, quo promiſerunt ſe ſeruatores aliquod ſpeciale ſecretum, ſi materia ſit leuis. p.270.q.4

Auus, & Auia.

Aui & auiæ, & reliqui aſcendentes progenitores poſſunt irritare omnia minorum vota, quæ deficientibus patre, tutore, & curatore irritari poſſunt per matrem. p.133.q.122
Auus viuente patre nequit nepotis impuberis vota irritare. p.133.q.123

B

Beatæ.

Beatæ Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis poſſunt deferre patientiam, ſeu ſcapularium quam deferunt Moniales eiuſdem Ordinis. p.287.q.18
Beatæ quæ in propriis domibus habitant, gaudent omnibus priuilegiis, quibus fruuntur Fratres Tertiarij collegialiter viuentes, dummodò virginalem, cœlibem, aut caſtam vidualem vitam traducant; ſub expreſſo voto, & Habitu Religionis. p.289.q 26

Beneficiatus.

An beneficiati reſidentiam neceſſariam habentes, poſſint inconſulto Superiore votum peregrinationis emittere. Vide in verb. *Clericus.*

Blaſphemia.

Blaſphemia quid ſit. p.19.q.1
Blaſphemiæ variæ ſpecies. ibid.q.2.& ſeqq.
Blaſphemiæ hæreticalis quadruplex ſpecies, aut modus. p.20.q.3
Blaſphemia ſimplex, quadruplex eſt. ibid.q 4
Blaſphemia non ſolum ore, ſed etiam mente aut ſcripto committi poteſt. ibid.q.5
Blaſphemia propriè loquendo non committitur ſignis aut factis, ſed ſolis verbis. ibid.q.6
Blaſphemia propriè & formaliter loquendo eſt peccatum virtuti Religionis oppoſitum. pag.21. q.11
ad Blaſphemiam committendam non requiritur affectus, ſeu voluntas expreſſa inhonorandi Deum, ſeu derogandi diuinæ maieſtati. ibid.q.7
Ad Blaſphemiam ſufficit quod contineat contumeliam in Deum, neque de eius ratione eſt quod contineat falſitatem. p.21.q.8
Blaſphemia ex genere ſuo eſt peccatum mortale. ibid. q.12
Blaſphemia propriè dicta, in Deum, aut Sanctos ſeriò, & deliberatè iactata, non poteſt ex paruitate materiæ fieri peccatum veniale. p.22.q.13
Blaſphemia in Deum, vel Sanctos prolata poteſt fieri mortalis, vel venialis, ratione iocoſi modi quo profertur. ibid.q.14
Blaſphemia ex indeliberatione aut inaduertentia in Deum prolata eſt peccatum veniale, p. 23. q. 16
Blaſphemia in Deum iactata, vt ſic, ſpecie differt ab ea quæ profertur in Sanctos. ibid.q.19
Blaſphemia eſt iurare verum vel falſum, per falſos Deos. p.24.q.23
Blaſphemiæ ſunt omnes loquendi modi, quibus Deo, vel Sanctis aliquem dolorem aut pœnitudinem tribuimus. p.25.q.16
Baſphemiæ ſunt omnia verba derogantia omnipotentiæ Dei. ibid.q.17
Blaſphemia non eſt dicere, Diabolum eſſe omnipotentem, aut ſanctum: Puellam amaſiam eſſe Deam: Fatum omnia regere. p.26.q.33
Blaſphemia non eſt dicere; *Natus ſum in hoc fato: in hac aſtrorum conſtellatione: ſic tandem futurum erat.* ibid.q.24
Blaſphemiam non committit hæc verba proferens. *Renego talem, pœniteat talem*: dummodo per ly *talem*, non intelligat Deum, aut aliquem Sanctum. ibid.q.25
Blaſphemiam non important hæc verba, quocumque idiomate prolata: *Poter di Dio, poſar di Dio, poſſanza di Dio.* p.27.q.38
an Blaſphemiam committat qui dicit, *hoc ita verum eſt ſicut Euangelium, aut ſicut Deus verus eſt, & ſimilia.* p.28.q.41
Blaſphemia hæreticalis eſt dicere, *per corpus Dei Patris, per eius barbam, per alas Spiritus Sancti.* p.29.q.48
Blaſphemiæ hæreticales ſolùm poſſunt puniri à Dominis Inquiſitoribus, ab eorúmque Tribu-

nali cognoſci. p.31.q.57
an Blaſphemia hæreticalis ſit reſeruata in foro Sacramenti pœnitentiæ, Inquiſitoribus tantùm. p.35.q.73
Blaſphemia publica & notoria, non eſt iure canonico reſeruata Papæ aut Epiſcopo. ibid.q.34

Blaſphemans.

Blaſphemans ex habitu abſque plena, & ſufficienti aduertentia ad peccatum mortale, non committit blaſphemando nouum peccatum mortale, ſed ſolùm peccat in cauſa, non auferendo prauam conſuetudinem ad quam aduertit. p. 23. q.17
Blaſphemans inaduertenter, & inconſideranter, qui tamen ita eſt ad blaſphemandum diſpoſitus vt etiamſi aduerteret, blaſphemaret, non peccat mortaliter actu blaſphemando. ibid.q.18
Blaſphemans, qui vnico continuato actu plures blaſphemias diuerſi generis in Deum, vel aliquem Sanctum profert, non committit niſi vnum peccatum. p.30.q.50
Blaſphemans, qui vnico impetu plures blaſphemias erga plures Sanctos profert, vnicum tantum committit peccatum. ibid.q.51
Blaſphemans ex conſuetudine, tenetur ſub mortali talem conſuetudinem extirpare. p.33.q.65
Blaſphemanti ex conſuetudine non eſt deneganda pœnitentia ſacramentalis, licèt illam poſſit aliquandiu Confeſſor differre, ſi ita ſaluti pœnitentis conuenire videat. ibid.q.67

Blaſphemus.

Blaſphemus verè non eſt, qui ad confirmandam facetiam adducit aliqua verba Scripturæ ſacræ, ſed ſacrilegus, & irreligioſus. p.28.q.44
Blaſphemantes per blaſphemias hæreticales denunciandi ſunt Inquiſitoribus, qui verò non hæreticales blaſphemias proferunt, denunciandi ſunt Epiſcopis, aut aliis iudicibus. p.34.q.70
Blaſphemus eſt quicumque, qui iurarer per aliquam creaturam, etiam ſanctam, ſiſtendo in ea tanquam in infallibili veritate. p.24.q.24
Blaſphemus eſt laudans Deum obſcœnis verbis. p.25.q.28
Blaſphemus non eſt qui in iurgio cum ira, & indignatione dicit, *ô cuerpo de Dios cum vos, ô ſangre de Dios*, &c. p.25.q.31
Blaſphemus non eſt qui dicit in ira, *ô fides Dei cum tali homine, ô virgo Deipara cum tali bellua.* p.26.q.32
Blaſphemi olim in lege veteri pœna mortis afficiebantur. p.32.q.60
Blaſphemi etiam in lege noua, vltimis ſupplicis puniuntur, iure ciuili, ex conſuetudine blaſphemantes. ibid.q.61
Blaſphemis non eſt impoſita pœna mortis iure canonico, ſed variæ aliæ pœnæ. ibid.q.62
Blaſphemi de facto, & communiter puniuntur aliquibus determinatis pœnis. p.33.q.63
Blaſphemus pro tali condemnatus, eſt tanquam infamis repellendus à teſtimonio dicendo in cauſis quæ exigunt teſtes omni exceptione maiores, ſecus in aliis cauſis. ibid.q.64
Blaſphemos poteſt à Confeſſore abſolui abſque pœna grauiſſima impoſita. p.33.q.66
an Blaſphemi præcipuè hæreticales, debeant ante denunciationem fraternè corripi, ſi ſpes ſit emendæ. p.34.q.71.& ſeq.
Blaſphemus publicus qui ſtatim ac pronunciauit blaſphemiam, ſe retractat, ſibi percutiendo pectus, aut os, eſt omnino denunciandus. p.35.q.72

C

Canonizatio.

CAnonizationes Sanctorum, ſolent in Hiſpania agitationibus taurorum celebrari parum aptè, ac proinde votum de iis facientis non obligaret. p.335.q.18

Capitulum.

Capitulum ſede Epiſcopali vacante poteſt in omnibus iuramentis & votis diſpenſare in quibus poterat Epiſcopus. p.159.q.69

Captiuus.

Captiuus apud Turcas retentus, iurans ſe illuc redire, tenetur implere iuramentum cum ſuæ vitæ periculo. p.79.q.22
Captiuus qui à Turcis detentus iurauit pro ſua redemptione dare centum aureos, tenetur dum poſtea liber in patriam remeauit, illos ſoluere. p.80. q.23.

Captus.

an Captus à latrone, qui metu graui propulſus iurat ſe non denunciaturum illum iudici, vel Eccleſiæ, teneatur adimplere tale iuramentum. p. 74. q.6.
ſi Captus à latronibus compelleretur metu mortis iurare, ſe illos non denunciaturum iudici, etiamſi iuridicè interrogetur, nullum eſſet eius iuramentum. ibid.q.7

Cardinalis.

Eminentiſſimi Cardinales, Protectores Ordinum, nequeunt irritare vota Religioſorum. p. 118. q.63
Vide in verb. *Sponſalia.*
Cardinales qui legati Apoſtolici non ſunt, nequeunt ex viſui muneris diſpenſare in votis & iuramentis Deo præſtitis. p.155.q.52

Cauſa.

Cauſæ quæcumque, quæ voti aut iuramenti executioni obſtant, ſufficiunt ad eius diſpenſationem. p.146.q.7
Cauſæ obſtantes executioni votorum, aut iuramentorum, ex qoibus capitibus deſumantur. ibid. q.8
Cauſa eadem exigitur & ſufficit ad diſpenſandum in voto, quæ requiritur ad relaxandum iuramentum in ſolius Dei honorem emiſſum. p. 150. q.26
Cauſa iuſta vtendi æquiuocationibus, & amphibologiis in iuramentis, quænam ſit. p.311.q.6

Certitudo.

Certitudo moralis quæ conſurgit ex auditu fide digni, non ſufficit in iudicialibus, vt quis rem tanquam certam iuret. p.47.q.11

Certus.

Certus vouiſſe Religionem, dubius verò an fueri in communi, vel in particulari, poteſt ingredi quamlibet. p.302.q.5
Certus de voti emiſſione, non verò de eius impletione, tenetur illud implere. ibid.q.3
Certus ſe emiſiſſe votum caſtitatis; dubius tamen an fuerit perpetuæ, vel temporalis, non tenetur niſi ad temporalem. ibid.q.6
Certus ſe emiſiſſe votum erogandi in eleemoſynam certas tritici menſuras, dubitat tamen, an de maioribus vel minoribus intellexerit, poteſt eligere minores ex conſuetis in illo loco, niſi ſit aliqua ratio ſuadens veroſimilibus eſſe, mentem vouentis fuiſſe ſe ad maiorem menſuram obligare.

Digitized by Google

gare. ibid.q.7.

Cerus de promiſſione, voto aut ioramento; dubius tamen de animo ſe obligandi, tenetur ſua promiſſione, voto aut iuramento. p.305.q.16

Certus ſe tempore ſomni, ebrietatis, aut phreneſis, promiſſionem, votum aut iuramentum emiſiſſe, dubius tamen an tunc fuerit plenus ſomnus, vel plena libertas, aut phreneſis, quæ tollat libertatem, non tenetur promiſſione, voto, vel iuramento. p.306.q.20

Chriſtianus.

Chriſtiani iurantes per falſos Deos non tenentur implere promiſſum ex iuramenti religione. p.8. q.30

Chriſtiani iurantes per falſos Deos, exiſtimanteſque tale iuramentum eſſe verum, tenentur implere promiſſum ex ſola conſcientia erronea. ibid.

Chriſtus.

Chriſtus Dominus propriè potuit iurare. p. 43. q.38

Chriſtus Dominus in natura aſſumpta verè potuit votum Deo emittere. p.357.q.29

Quod tamen de facto nunqoam emiſit. ibid.q.30

Clericus.

Clerici poſſunt ſine ſui Prælati licentia in manu laici iurare. p.41.q.26

Vide in verb. *Sacerdos.*

Clerici in ſacris conſtituti, poſſunt iurare, aut vouere non facere fideiuſſionem pro laicis, p. 268. q.5

Clerici poſſunt pro laicis in caſu neceſſitatis fideiubere. ibid.q.6

an Clericus peccet mortaliter fideiubendo pro laico extra caſum neceſſitatis. ibid.q.8

Clericus licitè & validè poteſt extra caſum neceſſitatis pro alio Clerico, vel Eccleſia fideiubere. p.269.q.5

Clericus veniens ex loco peſtilenti, & de hoc rogatus ab vrbis cuſtodibus, tenetur iuramentum præſtare, & veritatem aperire iuxta ſanam petentium intentionem. p.313.q.14

Clericus interrogatus an ſecum portet aliquam rem ob quam gabellam cogeretur ſoluere, poteſt iurare ſe eam non portare, ſi probabiliter exemptus ſit à gabellæ ſolutione. ibid.q.15

Clerici habentes beneficium requirens reſidentiam, poſſunt validè ſine licentia ſuorum Epiſcoporum vouere ingreſſum Religionis. p.354.q.19

Et an poſſint mandare votum executioni, inconſulto etiam Epiſcopo. ibid.q.20

Clerici beneficiati reſidentiam neceſſariam habentes, poſſunt votum peregrinationis inconſulto Superiore emittere, in caſibus ſolùm in quibus poſſunt id Epiſcopi inconſulto Papa. p.355.q.21

Clerici non habentes beneficia reſidentiam requirentia, abſolutè poſſunt emittere & exequi votum peregrinationis inconſulto Epiſcopo. p.355.q.22

Collateralis.

Collaterales, & affines eius pro quo eſt teſtimonium ferendum, repelluntur à teſtimonio ferendo in iudicio. p.41.q.29

Communitas.

Communitates, Collegia, & Monaſteria poſſunt ſe iuramento promiſſorio obligare. p.276.q.7

Communitas tota iuramento obligatur, etiamſi omnes, & ſinguli communitatis iuramentum non præſtent. ibid.q.8

Commutatio.

Commutatio iuramenti aut voti non ſemper requirit ad ſui valorem aliquam cauſam. p.186.q.23

Commutatione voti facta, ſemper licet voventi ſeruare primum votum. ibid.q.24

in Commutatione voti, & iuramenti ſimul eiuſdem rei, non eſt ſubroganda maior materia. p. 191. q.40

ad Commutationem maiorem faciendam, habenda eſt ratio maioris dignitatis intenti per votum, vel iuramentum. ibid q.41

in Commutatione minori facienda ſpectandum eſt an materia per votum promiſſa ſit aliàs præcepta. ibid.q.42

Vide in verb. *Diſpenſatio.*

in commutatione votorum facienda, attendenda eſt ratio difficultatis, & oneris implendi rem promiſſam, & ſubrogatam. p.191.q.44

in Commutatione voti peregrinationis, attendendi ſunt labores itineris, & expenſæ quas vouens erat facturus. ibid.q.45

Commutatio in communi quid ſit, & quid commutatio voti vel iuramenti. p.181.q.1

Commutatio votorum ſemper requirit cauſam iuſtam, in quo differt ab irritatione. ibid.q.2

Commutatio votorum competit ſummo Pontifici, Epiſcopis, Superioribus iuriſdictione Epiſcopali gaudentibus, Prælatis Regularibus, & Confeſſariis per Bullam Cruciatæ. ibid.q.3

Commutatio voti aut iuramenti in æquale bonum, nequit authoritate priuati Confeſſarij fieri. p.183.q.11

Commutatio voti aut iuramenti vi Bullæ aut Iubilæi poteſt fieri in paulò minus bonum. ibid.q.12

in Commutatione voti facienda, non eſt materia ſubrogata ſpectanda iuxta eius excellentiam, ſed potius quid vtilius ſit vouenti. p. 189. q.34

an in Commutatione facienda opus ſit commutare votum perſonale in aliud perſonale, & reale in aliud reale. p.190.q.36

in Commutatione voti peregrinationis conſiderandæ ſunt expenſæ quas vouens iuxta decentiam ſui ſtatus facturus erat. p.191.q.46

Et idem dicendum eſt de expenſis in reditu faciendis. p.192.q.47

in Commutatione voti peregrinationis conſideranda ſunt itineris pericula, tributa ſoluenda. ibid. q.48

Sicut etiam computandæ ſunt expenſæ quas facturus eſſet vouens in commorando in peregrinationis loco. ibid.q.49

an in Commutatione voti conditionalis pœnalis ſit expendenda vtraque materia, voti ſcilicet & pœnæ. p.193.q.51

Commutatio voti ieiunandi ſingulis feriis ſextis, aut diebus ſabbathi, in quod opus poſſit fieri. p.193.q.52

Commutatio voti confitendi, & communicandi determinata die, quomodo facienda. p. 193. q.56

Commutatio voti celebrandi Miſſam, quando poteſt fieri. p.194.q.57

Commutatio voti caſtitatis coniugalis, quomodo licitè fieri poſſit. p.196.q.63

Et quomodo item voti non contrahendi matrimonium. ibid.q.64

Commutatio voti aſſumendi Sacerdotium quomodo facienda. p.196.q.67

Concilium.

Concilium generale poteſt ſicut Papa in ſolemni voto caſtitatis diſpenſare. p.155.q.51

Conditio.

Conditiones generales, tequiſitæ in quouis iuramento & voto, quænam. p.289.q.2
Conditio particularis quæ iuramentum & votum verè conditionatum facit, quotuplex ſit. p.290.q.3
Conditiones impoſſibiles in iuramentis & votis adiectæ, in nullo foro habentur pro adiectis, ſed irritum omnino reddunt iuramentum & votum. p.291.q.9
Conditio turpis irritat iuramentum, aut votum quando eſt contra eius ſubſtantiam. p.292.q.10
Sicut & profeſſionem religioſam. ibid.q.11
an Conditio turpis, quæ non eſt contra ſubſtantiam iuramenti, vel voti, ſemper ea irritet. ibid.q.12
Conditiones quinque ad verum voti valorem requiſitæ. p.322.q.3

Confeſſarius.

Confeſſarius habens ex delegatione poteſtatem diſpenſandi vota & iuramenta, habet & illam ad illa commutanda. p.182.q.5
Sicut è contra qui habet poteſtatem ad illa commutanda, non tamen habet illam ad illa diſpenſanda. ibid.q.6

Congregatio.

Sacta Congregatio Cardinalium ſuper Regulares, nequit eorum vota irritare. p.118.q.62

Conſanguineus.

Conſanguinei deſcedentes, vel aſcendentes eius pro quo eſt teſtimonium dandum, repelluntur à teſtificando in iudicio. p.41.q.28
Conſanguinei, & affines, poſſunt interdum admitti ad teſtificandum pro reo. p.42.q.30

Conſenſus.

an Conſenſus Epiſcopi requiratur ad validanda vota & iuramenta populi; vide in verb. *Epiſcopus.*

Conſilium.

Conſilium ſanum eſt, ſemper admiſcere diſpenſationi votorum aliquam commutationē p.150.q.31
Conſilium tutius & ſanius eſt commutare omnia vota & iuramenta in frequentiam Sacramentorum. p.189.q.35

Conſuetudo.

Conſuetudo iurandi quotuplex eſt. p.56.q.1
Conſuetudo iurandi per ſe ſumpta, non eſt peccatum diſtinctum ab ipſiſmet actibus iurandi, ex quibus conſurgit. ibid.q.2
Conſuetudo iurandi non conſtituit hominem in ſtatu peccati mortalis. p.57.q.3
Conſuetudo iurandi aduertenter verum, adiuncta conſuetudini mentiendi, abſque iuramento, non conſtituit ſic iurantem, in ſtatu peccati mortalis, ſed ſolùm venialis. ibid.q.4
Conſuetudo iurandi falsò aduertentet, vel ſine aduertentia an ſit verum vel falſum, conſtituit ſic iurantem in ſtatu peccati mortalis. ibid.q.5
Conſuetudo iurandi abſque aduertentia, an iuretur, necne, conſtituit ſic iurantem in ſtatu peccati mortalis. p.55.q.7

Contractus.

Contractus celebratus cum errore & dolo concomitante, circa eius ſubſtantiam, nullus eſt, & inualidus. p.82.q.4
Vide in verb. *Error, & Dolus.*
Contractus matrimonij non eximit filium à patria poteſtate attento iure communi. p.128.q.99

Conuentus.

Conuentus in quo debitor æris alieni profitetur, non tenetur pro eo ſoluere. p.226.q.16
Conuentus tenetur debita ſui Religioſi ſoluere caſu quo poſt ingreſſum & profeſſionem illius, hæreditate, legato, aut donatione, &c. dicto Religioſo aliquid acquiratur. ibid.q.17
Quod tamen dicendum non eſt caſu quo, occaſione dicti Religioſi nulla bona Conuentus acquirat. ibid.q.18

Conuitium.

Conuitium iactatum in creaturas rationales, præſcindendo ab eo quod referantur in Deum, tanquam ad creatorem ipſarum, non eſt blaſphemia. p.21.q.10
Conuitium contumelioſum iactatum in Sanctos, eſt blaſphemia. p.21.q.9

Creditor.

Creditor qui virtute inſtrumenti publici exigit debitum cuius pars iam eſt ſoluta, poteſt iurare totam illam ſummam ſibi deberi, ſi alio titulo tantùm ſibi debeatur, & alia viâ illud recuperare non poſſit. p.313.q.21

Curator.

Curator poteſt omnia vota realia puberum minorum irritare eodem prorſus modo, quo pater poterat. p.130.q.111
Curator poteſt votum reale minoris irritare, etiam iuramento confirmatum ibid.q.112
Curator poteſt vota perſonalia puberum minorum irritare quæ gubernationi domeſticæ præiudicant. ibid.q.113
Curator irritare poteſt minoris vota etiam perſonalia, tempore pubertatis emiſſa. p.131.q.116
Curator datus maiori, ratione prodigalitatis, poteſt irritare eius vota tempore curæ emiſſa. ib.q.117
Curator in quo differat à tutore, vid. in verb. *Tutor.*

D

Damnandus.

Damnandus iniuſta morte non poteſt licitè ad carcerem redire, etiamſi illuc redire iurauerat. p.80.q.27

Debitor.

an Debitor ligatus voto ingrediendi Religionem, preſſus tamen ære alieno, nec ſperans, manens in ſæculo breui acquiſiturum vnde creditoribus ſatisfaciat, poſſit nominibus non ſolutis ſtatim ingredi Religionem. p.223.q.10
Et quid de eo qui ingenti preſſus eſt ære alieno, orto tamē ex liberali ſua promiſſione. p.224.q.11
Debitor ex voto poteſt ingredi Religionem, debito non ſoluto. ibid.q.12
Debitor ingenti ære alieno ligatus, ſimúlque Religionis voto ligatus, poteſt differre ingreſſum Religionis, etiam accedente tempore quo votum obligat. ibid.q.13
Vide in verb. *Obſtrictus.*
an Debitor neglecta obligatione ſoluendi debita, teneatur è Monaſterio egredi ad illa ſoluenda, ſi in eo profeſſus fuerit. p.225.q.14
Et an talis debitor profeſſus, teneatur intra Monaſterium manibus laborare, vel alia viâ decenti, bona acquirere quibus creditoribus ſatisfaciat. ibid.q.15
Debitor qui præ paupertate excuſatur à debito tunc ſoluendo, ſi exactor illum premat vt ſtatim ſoluat, poteſt à iudice interrogatus iurare ſe illas pecunias non accepiſſe. p.314.q.17
Debitor qui nummos mutuò acceptos ſoluit, poteſt in iudicio negare ſe illos accepiſſe. ibid.q.18
Idem dicendum eſt caſu, quo cogitur iurare, num centum debeat, cùm tantum quinquaginta mutuò acceperit, poteſt enim negare nihil accepiſſe. ibid.q.19

Debitum.

Debita leuia etiamſi certa ſint, non impediunt ingreſſum Religionis. p.222.q.6

Decre

Decretum.

Decreta Pontificum de deſerendis ægris renuentibus confiteri peccata ſua, poſſunt contraria conſuetudine abrogari. p.266.q.12

Decreta Pontificum prædicta non ſunt vbique recepta. ibid.q.13.

Decurio.

Decuriones oppidi non tenentur ex vi iuramenti ab ipſis præſtiti inquirere peccata publica, eaque denunciare Iudici, vel Prælatis, vt illorum emendationem procurent. p.269.q.2

Defectus.

Defectus qualitatum requiſitarum ad receptionem fœminarum Tertiariarum, non reddit irritam earum profeſſionem. p.287.q.16

Deliberatio.

Deliberatio plena iurantis requiritur neceſſariò ad eſſentiam iuramenti. p.5.q.17

Deliberatio imperfecta in vouendo, vel iurando, ſufficientem præbet cauſam ad diſpenſandum in votis & iuramentis. p.146.q.9

Deliberatio imperfecta orta ex aliqua triſtitia, ira, aut alia paſſione, qua quis vouet aut iurat aliquid, præbet Prælatis ſufficientem cauſam ad diſpenſandum in votis abſque vlla commutatione. p.147.q.11

Deliberatio, ſeu diſcuſſio omnium circumſtantiarum, quæ in re promiſſa occurrere poſſunt, non exigitur ad voti valorem. p.322.q.6

vide in verb. *Libertas.*

Deliberatio virtualis, quæ fundatur in actu formali præcedenti, verè ſufficit ad voti vel iuramenti valorem. p.323.q.10

Deliberatio virtualis, quæ fundatur in conſuetudine vel malitia, quam quis habet aliquid faciendi non ſufficit ad voti, vel iuramenti valorem. p.324.q.11

Deus.

Deus per iuramentum in teſtem veritatis adducitur & inuocatur. p.1.q.1.& 2

Deus optimè poteſt iurare, non propriè, & rigoroſè loquendo, ſed impropriè, & quaſi metaphoricè. p.43.q.36

Deus non poteſt iurare per execrationem, ſed per ſimplicem atteſtationem. ibid.q.37

Deus Optim. Max. nequit ſaltem propriè, & rigoroſè loquendo vouere. p.357.q.28

Difficultas.

Difficultas ardua, & non præuiſa exequendi votum & iuramentum, eſt ſufficiens cauſa diſpenſandi in illis. p.147.q.14

Et quid dicendum ſi talis difficultas fuerit præuiſa. ibid.q.15

Diſcalceatus.

Diſcalceati Sanctiſſimæ Trinitatis agunt contra votum quod emittunt non ambiendi Prælationes, eas procurando non per ſemetipſos, ſed per alios. p.250.q.12

Non tamen peccant dicti Religioſi, ſi ſcientes alios nomine ipſorum eis procurare aliquam prælaturam, non impediant, cùm facilè poſſint. ibid.q.13

Diſcalceati Sanctiſſimæ Trinitatis non peccant contra prædictum votum, ſi apud ſuos Superiores ſe iuſtificent de exceſſibus ſibi obiectis, ne alias impediantur ab obtinendis dignitatibus Religionis. p.251.q.14

Neque etiam peccant contra prædictum votum, ſi curent diſpenſari ſuper inhabilitate ad prælaturas propter delictum aliquod incurſa. ibid.q.15.

Diſcalceatus Sanctiſſimæ Trinitatis non facit contra ſuum votum non ambiendi prælaturas, ſi procuret officium, ad quod regulariter ſolet conſequi prælatio. ibid.

Vide in verb. *Trinitarius, & Religioſus.*

Diſcrimen.

Diſcrimen inter Epiſcopos, & Religioſos in poteſtate diſpenſandi vota & iuramenta. p.174.q.136

Diſpenſatio.

Diſpenſatio aut relaxatio iuramēti, & voti promiſſorij quid ſit, & qua ratione definiatur. p.145.q.4

vt Diſpenſatio iuramenti promiſſorij valida ſit, expoſtulat iuſtam cauſam. ibid.q.5

an Diſpenſatio voti aut iuramenti, bona fide petita, & data, ſit valida, ſi poſtea inueniatur ſine iuſta cauſa conceſſam fuiſſe. p.145.q.6

Diſpenſatio voti legitima eſt quando ex ea ſperatur maior vtilitas, maiorque ſpiritualis fructus ipſius iurantis. p.149.q.26

Diſpenſatio non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis. p.152.q.38

Diſpenſatio voti caſtitatis in Profeſſione religioſa emiſſo, poteſt non ſolùm eſſe expediens, ſed etiam maximè neceſſaria. p.154.q.46

ad Diſpenſationem voti caſtitatis, in Profeſſione Religioſa emiſſi ſemper requiritur vrgentiſſima cauſa boni communis. ibid.q.47

Diſpenſatio votorum, aut iuramentorum, & diſpenſatio iuramenti, non petendi diſpenſationem, non poſſunt peti ſimul. p.282.q.9

Diſſimulatio.

An diſſimulatio Superioris ſufficiat vt votum ſubditi cenſeatur approbatum. Vide in verbo *Taciturnitas.*

Dolus.

Dolus duplex inuenitur in ſubſtantia, & qualitate iuramenti. p.8.q.1.

Dolus ſeu error circa accidentia contractus, annullat illum in aliquibus caſibus. p.83.q.7

Domeſticus.

Domeſtici eius qui teſtes producit repelluntur à teſtificando. p.42.q.31

Domeſticorum nomine qui intelligantur. ibid.q.32

Dominus.

an Domini poſſint irritare vota & iuramenta ſeruorum carentium parentibus aſcendentibus, facta tempore impubertatis. p.133.q.128

Domini poſſunt omnia ſeruorum vota irritare quæ ſuæ poteſtati, & dominio aliquo modo præiudicant. p.141.q.151

Vide in verb. *Herus.*

Domini nequeunt neque ſeruorum, neque ancillarum votum caſtitatis irritare. p.141.q.152.& 153

Dominus nequit Seruorum ſuorum vota irritare, aliquarum precum, ſi moderatæ ſint. p.142.q.154

Domini tantùm poſſunt irritare ſeruorum vota de ieiuniis, & abſtinentiis faciendis, tam frequenter vt deficiant corpore. ibid.q.155

Dominus nequit ſeruorum ſuorum vota & iuramenta irritare, de ſeruandis præceptis diuinis, & Eccleſiaſticis. ibid.q.156

Dominus poteſt irritare votum ſui ſerui, elargiendi eleemoſynam, ſi nihil proprij habeat. p.142.q.157

Et quid dicendum de voto elargiendi magnam eleemoſynam, ſi ſeruus aliquid proprij habeat. ibid. q.158

Donatarius.

Donatarius non tenetur omnia vota realia donantis adimplere, aut exequi. p.244.q.26

Dubium.

in Dubio an res promiſſa voto vel iuramento, ita mutata ſit, vt moraliter diuerſa cenſeri debeat, iudican

iudicandum eſt in fauorem voti, aut iuramenti. p.91.q.13
in Dubio, an filius pubes votum reale emiſerit, implendum eo tempore, quo erit ſui iuris, præſumendum eſt non fuiſſe pro tali tempore emiſſum, & ideò poſſe à Patre irritari. p.127.q.94
in Dubio an votum, ſeu iuramentum ſit impeditiuum maioris boni, optimè poteſt diſpenſari. p.148.q.21
in Dubio an iuramentum vel votum reſeruatum ſit, iudicandum eſt non reſeruatum. p.169.q.112
in Dubio an votũ ſit reſeruatum, poſſunt Epiſcopi, aut alij Prælati ſimilem iuriſdictionem habentes illud diſpenſare. p.172.q.127

Dubius.

Dubius an votum, vel iuramentum emiſerit, non tenetur illo. p.300.q.1
Et quid dicendum caſu quo magis inclinet in partem emiſſionis, & promiſſionis voti, quàm in aliam. p.301.q.2.
Dubius tantum de voti impletione, non verò de eius emiſſione, tenetur illud adimplere. p.302.q.3
Dubius an vouerit maius, vel minus, tenetur tantum ad minus. ibid.q.4
Dubius an in voto erogandi panem pauperibus, intellexerit de meliori, poteſt eis dare panem vſitatum. p.303.q.8
Dubius an vouendo ieiunium, voueriт etiam abſtinere à lacticiniis, non tenetur ab illis abſtinere. p.303.q.10
Dubius an emiſerit votum aut iuramentum ante vel poſt ſeptennium, & in perfecto vſu rationis, non tenetur tali voto aut iuramento. p.304.q.15
Dubius an votum, iuramentum, aut promiſſionem tempore ſomni, ebrietatis, aut phrenesis, aut ſanæ mentis emiſerit, non tenetur præſumere ſe tempore ſanæ mentis emiſiſſe, ac proinde non valet tale votum. p.305.q.19
Dubius de materia voti num ſit bona vel mala, non tenetur voto. p.306.q.23

E

Emptor.

Emptores poſſunt iurare cum æquiuocatione, ſe merces aliàs minori pretio emiſſe, vt ſic venditores ad iuſtum pretium deſcendant. p.317.q.28

Epiſcopus.

Epiſcopi iurantes, non tenentur ſcripturas aut ſacra Euangelia tangere, niſi in grauiſſimis cauſis, aut in eis, in quibus ſpecialiter in iure expreſſum eſt ipſos debere ſic iurare. p.4.q.11
Epiſcopi poſſunt relaxare iuramentum redeundi ad carcerem iniuſtum, caſu quo tale iuramentum ſit validum. p.84.q.27
Epiſcopi nequeunt relaxare iuramentum factum à Chriſtiano captiuo, de redeundo ad Turcas, aut de remittendo redemptionis pretio. ibid.q.28
Epiſcopi non poſſunt directè irritare vota aut iuramenta ſuorum ſubditorum. p.104.q.11
Epiſcopi poſſunt irritare vota Monialium ſibi ſubditarum. ibid.q.13
Epiſcopi habent facultatem diſpenſandi in tota ſua Diœceſi omnia vota & iuramenta, quæ illis ſpecialiter reſeruata non ſunt. p.156.q.55
Epiſcopi poſſunt facultate diſpenſandi vti antequam ſint conſecrati. p.156.q.56
Epiſcopi aut eorum iuriſdictionem, habentes, poſſunt cum ſuis ſubditis, in omnibus votis & iuramentis, ſibi ſpecialiter à Papa non reſeruatis, diſpenſare. p.161.q.77
Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis ad tempus limitatum emiſſò. p.163.q.82
Non tamen idem dicendum eſt ſi votum caſtitatis ſit emiſſum pro centum annis. ibid.q.83
Vide in verb. *Abbas*, & *Abbatiſſa*.
Epiſcopus poteſt ex cauſa diſpenſare in voto caſtitatis ſeruandæ. p.163 q.84
Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto non petendi debitum, quod alter, aut vterque coniux cum alterius licentia, aut ſine illa emiſit. p.163.q.85
Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto quod vterque coniux emiſit communi cõſenſu, non reddendi debitum, non fornicandi, non contrahendi ſecundas nuptias, &c. p.163.q.86
Quod idem dicendum eſt de voto aſſumendi Ordines ſacros. ibid.q.87
Epiſcopus poteſt diſpenſare in expreſſo voto promittendæ caſtitatis. p.164.q.88
Et etiam in voto non ineundi matrimonij. ibid.q.89
an Epiſcopus poſſit diſpenſare in iuramento, & voto Deo facto, virginitatis ſeruandæ. p.164.q.90
Epiſcopus poteſt diſpenſare votum Deo factum ab vno coniuge, caſtitatis ſeruandæ poſt conſummatum matrimonium, ſine conſenſu alterius coniugis. p.164.q.91
Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis emiſſo ante contractum matrimonium vt vouens poſſit conſummare matrimonium & petere debitum. ibid.q.92
Epiſcopus poteſt diſpenſare votum caſtitatis quod vterque coniux emiſit, ex communi conſenſu per modum contractus *facio vt facias*. p.165.q.93
Vide in verb. *Votum*.
Epiſcopus nequit diſpenſare in voto ingrediendi Religionem militum Maltenſium, ſeu Sancti Ioannis. ibid.q.95
Epiſcopus poteſt diſpenſare iuramentum aut votum, quod fœmina emiſit aſſumendi habitum earum quas vulgò *Beatas* vocant. p.165.q.97
Epiſcopus nequit diſpenſare votum ingrediendi Religionem, ad probandum, num ſibi placeat. p.166.q.98
Epiſcopus poteſt diſpenſare votum ingrediendi Religionem ſtrictiorem, vt illa relicta vouens poſſit laxiorem ingredi. ibid.q.100
Epiſcopus nequit diſpenſare votum caſtitatis pœnale abſolutè emiſſum. ibid.q.101
Et an idem dicendum ſit de iuramento, aut voto huiuſmodi ſub conditione emiſſo. ibid.q.103
Epiſcopus nequit diſpenſare cum eo qui Religionem aut caſtitatem vouit ſub conditione, ſi pater ſuus obierit. p.167.q.104
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum illo qui morbo oppreſſus dixit, iuro aut voueo caſtitatem, aut Religionem ſi incolumis euaſero. ibid.q.105
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo qui caſtitatem aut ieiunium diſiunctiuè vouit, licet vouens, caſtitatem efficaciter ſeruare elegerit. p.168.q.108
Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto peregrinationis Romanæ, Hieroſolymitanæ, & Compoſtellanæ, emiſſo alio fine quàm inuiſendi ea loca. ib.q.109
Sicut etiam in qualitate dictis peregrinationibus adiuncta. ibid.q.110
Epiſcopi poſſunt diſpenſare votum aut iuramentum non petendi diſpenſationem voti aut iuramenti facti, ab alio quàm à ſupremo Pontifice. ib.q.111
an Epiſcopi, aut Prælati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, poſſint in aliquo euentu in

quinque

Digitized by Google

quinque votis Papæ reſeruatis, diſpenſare.p.170. q.116

Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis perpetuæ, aut Religionis, in caſu magnæ neceſſitatis. ibid. q.117

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum iuuene, qui voto caſtitatis, aut Religionis adſtrictus, virginem violauit, aut grauidam effecit. ibid.q.118

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum votum caſtitatis habente, vt ineat matrimonium ad legitimandos filios, non tamen poteſt diſpenſare vt mortua illa vxore vouens ineat matrimonium cum alia.ibid. q.120

Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis, caſu quo vouenti imminet periculum, ſeu rationabilis timor ſæpè violandi votum ſi Papæ expectetur diſpenſatio. p.171.q.121

Epiſcopo licet diſpenſare, vrgente neceſſitate in triplicis peregrinationis votis. ibid.q.122

Et an idem dicendum ſit, caſu quo poſſit adiri Nuncius Apoſtolicus. ibid.q.123

Epiſcopus nequit diſpenſare in votis Papæ reſeruatis, caſu quo Nuncius habeat facultatem diſpenſandi in illis, & commodè poſſit adiri. p.171 q.124

Epiſcopus poteſt diſpenſare in votis reſeruatis, caſu quo vouens expreſsè voluerit ſe ad ſolam venialem culpam obligare. p.172.q.126

Epiſcopi poſſunt in iuramentis, & votis diſpenſare, licèt Papæ reſeruatis, ſi ad ea diſpenſanda ſit eis ius conſuetudine acquiſitum. ibid.q.129

Epiſcopi non obtinuerunt vi conſuetudinis facultatem diſpenſandi cum eo qui caſtitatis votum emiſit, ad contrahendum matrimonium. ibid.q.130

Epiſcopus poteſt cum eo diſpenſare ad petendum debitum, qui non obſtante voto caſtitatis, nullaque obtenta diſpenſatione contraxit matrimonium, licèt cum peccato. ibid.q.131

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo qui poſt contractum matrimonium votum caſtitatis emiſit, ſine licentia coniugis. p.173.q.132

an Epiſcopus aut alius Prælatus Papa inferior poſſit diſpenſare cum coniugatis, qui abſolutum votum caſtitatis mutuo conſenſu emiſerunt. ibid.q.138

Epiſcopus poteſt in votis & iuramentis Nouitiorum diſpenſare, ſicut poteſt Prælatus Regularis. p.179.q.155

Epiſcopus confirmatus, licèt nondum conſecratus, ſi voto ſit ligatus, tenetur à Summo Pontifice licentiam renunciandi Epiſcopatui petere vt votum exequatur. p.220.q.72

Epiſcopus voto Religionis ligatus poteſt voti ſui diſpenſationem petere, vt Epiſcopatum retineat. ibid.q.74

Epiſcopus à Summo Pontifice licentiam ingrediendi Religionem petens, non tenetur manifeſtare Pontifici votum à ſe emiſſum, etſi talis licentia ſimpliciter petita non concedatur. p.121. q.75

Epiſcopi conſenſus neceſſariò requiritur, vt vota & iuramenta populi habeant firmitatem legis obligantis ſucceſſores. p.247.q.11

Epiſcopi nequeunt ſine Pontificis licentia, validè vouere renunciare Epiſcopatui. p.353.q.14

Epiſcopis prohibitum eſt vouere ingreſſum Religionis abſque licentia ſumi Pontificis, ibid.q.15

Epiſcopis non eſt nunc licitum emittere votum eundi in Terram Sanctam in eius ſubſidium, & illud exequi inconſulto Papa. p.355.q.23

Epiſcopis licitum eſt emittere votum aliquarum precum, abſtinentiarum, & eleemoſynarũ, & huiuſmodi alia abſque licentia Pontificis. ibid.q.24

Eques.

Equites in quocũque Ordine militari profeſſi, æquè poſſunt irritare vota aut iuramenta filiorum, ac ſi profeſſi non eſſent. p.129.q.105

Error.

Error circa finem principalem, & directè intentum iuramenti, aut voti, inualidat illud. p.8.q.16

Error circa finem impulſiuum, & mouentem; ſeu excitantem ad votum & iuramentum, non inualidat illa. ibid.q.18

Error duplex inuenitur in ſubſtantia & qualitate iuramenti. p.81.q.1

Error antecedens, verſans circa ſubſtantiam contractus, illum irritat. ibid.q.2

Vide in verb. *Dolus.*

an Error antecedens, circa accidentia ſeu qualitates contractus, annullet eius valorem. p.82.q.6

Error circa cauſam impulſiuam iuramenti & voti eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum in illis. p.147.q.12

Ethnicus.

Ethnici iurantes per ſuos Deos non tenentur ad implendam rem iuratam, ſeu promiſſam ex vi iuramenti, ſed ſolùm ex conſcientia erronea. p. 7. q. 28

Exemptus.

Exemptus probabiliter à gabellæ ſolutione, poteſt iurare ſe non portare rem gabellæ oneri ſubiectam, ſi de hoc à cuſtodibus interrogetur.p.313. q.15

F

Facilitas.

an Facilitas in vouendo ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum in votis. Vide in verb. *Leuitas.*

Fictio.

Fictio in promiſſione, voto, vel iuramento tribus modis poteſt reperiri. p.307.q.1

Fideiuſſio.

Fideiuſſio Clerici facta pro laico extra caſum neceſſitatis. p.268.q.7

Filius.

Filius non eximitur à patria poteſtate ratione ætatis. p.127.q.97

Filius non eximitur à patria poteſtate per aſſumptionem ad præſbyteratum, neque etiam per contractum matrimonij attento iure ciuili. ibid.quæſt. 98. & ſeq.

Filius eximitur à patria poteſtate per dignitatem Epiſcopalem : vbi aſſignantur duodecim modi quibus filij eximuntur à patria poteſtate. p.129 q.107

Filius non prohibetur à Religionis ingreſſu ob grauem parentum neceſſitatem, caſu quo nequiret in ſæculo manere abſque periculo committendi aliquod mortale. p.229.q.6

Et an idem dicendum ſit caſu quo parentes ipſi filium ad peccatum prouocent. ibid.q.7

Filius profeſſus, tenetur quantumuis repugnante Superiore è Religione egredi, vt extremæ parentum neceſſitati ſubueniat. p.230.q.8

Aoaotem idem dicendum ſit ſi Religioſi parentes graui tantùm neceſſitate laborent. ibid.q.11

Filij non tenentur omittere aut differre ingreſſum Religionis, ob leuem aut communem parentum neceſſitatem. p.228.q.1

Et

Digitized by Google

Et an idem dicendum ſit parentibus in extrema neceſſitate exiſtentibus. ibid.q.2
Filij parentes in extrema neceſſitate habentes poſſunt ingredi Religionem in caſu, quo manentes in ſæculo illis ſubuenire non poſſent. ibid.q.3
Filius à Religionis ingreſſu prohibetur, etiamſi voto ligatus ſit ad eam ingrediendam, caſu quo parentes in graui neceſſitate habeat, quibus manens in ſæculo ſuccurrere poſſit. p.229.q.5
Filij parentes in graui neceſſitate habentes prohibentur ad Religionem tranſire. p.228.q.4
Filij non tenentur vota parentum exequi, etiamſi id eis à Parentibus, præcipiatur. p.245.q.3
Filius non cenſetur præſtare ſuum conſenſum, ex eo quod illo præſente, & tacente pater eius emittat votum, aut iuramentum. p.246.q.4

Filiusfamilias.

an Filiusfamilias habens ſeruum poſſit illius vota & iuramenta Deo præſtita irritare. p.143.q.162

Fœmina.

Fœmina quæ vouit Religionem in communi, nec extra prouinciam, & nationem ſuam, nec longè à patria tenetur aliquam quærere, ſi in ſua non admittatur. p.210.q.32
Fœminæ quæcumque indiſcriminatim non debent admitti ad habitum Tertiariarum. p.287.q.15
Et an defectus qualitatum requiſitarum, irritam faciat earum profeſſionem. ibid.q.16
Fœminæ coniugatæ nequeunt admitti ad habitum Tertiariarum ſine ſuorum coniugum licentia. p.303.q.17
Fœmina poteſt ante pubertatem voto aut iuramento obligari. p.303.q.12
Fœmina vouens ſe amictu albo ſemper vſuram, abſolutè loquendo, non validè vouet. p.334.q.16

Formula.

Formulæ variæ iurandi, de quibus apud omnes conſtat eas habere vim & rationem iuramenti. p.9.q.1
Formula, *Teſtis eſt mihi Deus*, ex communi hominum conſuetudine verum continet iuramentum. p.10.q.2
Formulæ iurandi, *in conſcientia mea*, aut *per meam conſcientiam*; non ſunt iuramenta. p.13.q.14
Formula iurandi, *iuro per meipſum*, non continet verum iuramentum. p.13.q.17
Formulæ iurandi, *in bona fide, in bona fide iurata*, aut *per bonam fidem iuratam*, nullum continent iuramentum. p.14.q.19
Formulæ iurandi, *in fide boni Chriſtiani*, vel *per fidem boni Chriſtiani*, non efficiunt verum iuramentum. ibid.q.20
Vide in verb. *Iuro*, & in verbo *Verba*.
Formula iurandi, *in fide Dei, aut Chriſti, vel per fidem Dei aut Chriſti*, verum efficiunt iuramentum. p.15.q.23
Formulæ variæ iuramēti execratorij: p.18.q.3.& ſeq.
Formula vouendi Religionem: *Ego promitto Religionem niſi aliud de me Deus diſpoſuerit*: duplicē patitur ſenſum. p.203.q.2.

Frater.

Frater tenetur differre ingreſſum Religionis ad ſuccurrendum neceſſitati fratrum exiſtentium ſimul cum parentibus. p.234.q.30
Et an idem dicendum ſit de fratre habente fratres ſeparatos à ſuis parentibus, & qui ſui iuris exiſtant. p.235.q.31
Frater non tenetur differre ingreſſum Religionis per longum tempus, caſu, quo eius ſorores, ob abſentiā illius in magnum impudicitiæ periculum inciderent. ibid q.32
Et an idem dicendum ſit caſu quo huiuſmodi frater votum Religionis emiſerit; poſſetne adhoc ingreſſum Religionis differre, ſi inſtaret periculum impudicitiæ ſororis, ratione paupertatis. ib.q.33

Fur.

Fur interrogatus à iudice de furto quod in compenſationem accepit, poteſt cum reſtrictione mentali iurare ſe illud non accepiſſe. p.317.q.29

G

Generalis.

an Generalis poſſit diſpenſare in aliquibus votis ſpecialibus, n aliquibus Religionibus: v.g. in votis vitæ quadrageſimalis Minimorum, non ambiendi prælationes intra Ordinem, non acceptandi extra Ordinem abſque præcepto Superioris; quod faciunt Religioſi Diſcalceati Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum. p.178.q.152
an Generalis ſeu ſupremus Religionis Prælatus, poſſit alicui committere facultatem ſecum diſpenſandi in votis, in quibus ipſe eum aliis diſpenſare poteſt. p.179.q.153

Gentilis.

Gentiles qui falſos deos cognoſcunt, & colunt, non ſunt verè, & in re capaces iuramenti. p.44.q.45

Grauitas.

Grauitas materiæ voti vel iuramenti, eſt ex ſe præſcindendo à vinculo, in commutatione conſideranda. p.189.q.33

H

Heres.

Hæres non tenetur adimplere vota perſonalia quæ defunctus non expleuit. p.239.q.1
Quod etiam verum eſt, etiamſi id ei præcipiat teſtator. ibid.q.2
Hæres voluntarius, cui teſtator in teſtamento præcipit adimplere vota ſua perſonalia, non tenetur ea adimplere. ibid.q.3
Hæres voluntarius tenetur vota perſonalia defuncti perſoluere ſi ei à teſtatore ſub hac conditione relinquatur hæreditas. p.240.q.4
Hæres ſiue neceſſarius ſiue voluntarius, tenetur omnia vota quæ defunctus non perſo luit adimplere. ibid.q.5
Hæres poteſt cogi ſub priuatione hæreditatis ad vota realia defuncti perſoluenda. ibid.q.6
Ad quod etiam poteſt cogi ſub pœna excommunicationis. ibid.q.7
Hæredes tenentur vota realia defuncti perſoluere etiamſi id ipſis teſtator non iniungat. ibid.q.8
Hæredes non deobligantur ab adimpletione votorum realium defuncti, etiamſi teſtator expreſſè in teſtamento dicat, ſe nolle hæredes ad ea vota realia implenda obligari. p.241.q.9
Hæres non tenetur ad vota realia defuncti implenda ante aditam hæreditatem. ibid.q.10
Neque etiam vltra vires hæreditatis. ibid.q.11
Hæres minimè tenetur in foro conſcientiæ vota realia defuncti explere vltra vires hæreditatis, eo quod inuentarium non fecerit. ibid.q.12
Hæres in conſcientia non tenetur vota realia defuncti ſoluere vltra vires hæreditatis, ad quæ ſoluenda per ſententiam iudicis condemnatur. p.242 q.13

Hæres

Hætes non tenetur vota realia defuncti perſoluere relicta in præiudicium ſuæ legitimæ.ibid.q.14
Hætes tenetur tantùm vota defuncti poſt debita iuſtitiæ perſoluere. p.243.q. 18
Hæres tenetur vota defuncti perſoluere ante omnia legata, etiam pia, extractis expenſis funeris neceſſariis. ibid.q. 19
Hætes certus de voto reali emiſſo à defuncto, dubius tamen de eius adimpletione, tenetur tale votum adimplere. ibid.q.20
Hæres tenetur votum de re meliori exequi integrè quando bona defuncti non ſufficiunt ad omnia perſoluenda. ibid.q.21
Hætes tenetur exequi votum quod priùs à dufuncto emiſſum eſt, caſu, quo iudicer omnia eius vota eſſe æquè bona. ibid. q. 22
Hæres poteſt implere quodlibet votum defuncti, ſi ei non conſtet quodnam melius ſit, neque quodnam priùs emiſſum. p.244.q.23
Hæredum nullus tenetur in ſolidum vota defuncti perſoluete, etiamſi pars in quam ſuccedit, ad id ſit ſufficiens. ibid. q.24
Hæredum quiliber tenetur in ſolidum vota realia defuncti perſoluere, ſi alij cohæredes nolint ex malitia pro rata ſoluere, ſecus ſi ex impotentia. ibid.q:25.

Herus.

an Heri poſſint irritare vota, aut iuramenta famulorum, vide in verb. *Magiſter.*

Hiſpanus.

Hiſpanus qui ſuo idiomate dicit, *al deſpecho de di, reniego di*, tacita vltima vocali *o*, vel *os*, non blaſphemat, ſi ea intentione ita hæc verba pronunciet, vt effugiat iurare vel blaſphemare. p.26.q.36
Hiſpanus hæc verba proferens, *al deſpecho de aquel cabron que me tiene, y ſuſtenta en el mundo*, nõ eſt nec præſumitur blaſphemus, niſi ex circunſtantiis appareat eum talia verba proferre in contemptum Dei. p. 27. q.37

Homagium.

Homagiũ faciens verè facit iuramentum. p.26.q.31

Homicida.

Homicida poteſt cum reſtrictione mentali iurare ſe non occidiſſe eum, quem verè occidit ob ſui defenſionem. p.318. q.35

Homicidium.

Homicidium non eſt peccatum maius periurio. p.55.q.47

Homo.

Homines qoicumque rationis vſum habentes, poſſunt in iudicio iurare, niſi aliqoo poſitiuo iure repellantur. p.36.q.1
Homo vilis & inops repellitur à iuramento iudiciali caſu quo ſuſpicio ſit, ne facilè pecuniâ corrumpi poſſit. p.40.q.11
Homines quicumque viatores non ſunt capaces iuramenti. p.44. q. 43
Homo fragilis, & peccatis deditus peccaret ſolùm venialiter emittendo votum, aut faciendo iuramentum non peccandi mortaliter. p. 64. q.19
Homo in cuius fauorem præſtitum eſt iuramentum, poteſt nutu ſuo, & abſque legitima cauſa, condonationem, ſeu remiſſionem talis iuramenti facere. p.98. q.5
Homo iurans aliquid, in ſui commodum, non poteſt ſibi ipſi tale iuramentum remittete. ibid.q.6
Homo præuidẽs ſe in ebrietate aut ſomno vota aut iuramenta emittere, & de hoc non curans dormit, aut inebriatur, nec validè iurat, nec vouet.
p. 324.q.12
Homines quicumque ratione vtentes, poſſunt aſtringi voto, niſi ſpaciali ratione prohibeantur. p.350.q.1.

I

Ieiunium.

an IEiunium voto caſtitatis à ſummo Pontifice ſubrogatum ceſſet adueniente anno ſexageſimo. p.169. q. 14

Iephte.

an Iephte peccauerit mortaliter ſacrificando corporaliter filiam, quam voto ſacrificare promiſerat. p.342.q.33

infamis.

Infames infamiâ iuris à iuramento in iudicio repelluntur. p.39. q. 16
Infames infamiâ facti debẽt regulariter repelli à iur. in iudicio, in cauſa criminali aut ardua.ibid.q. 17

Infantia.

Infantia ſtrictè & propriè loquendo à natiuitate ipſius infantis initium ſomit, impropriè & lata ſignificatione ab ipſa formatione: Durat verò vſque ad annum quo expleto tempus infantiæ terminatur & deſinit. p.119.q. 66

Ignorantia.

Ignorantia duplex inuenitur in ſubſtantia, & qualitate iuramenti. p.81. q.1

Ingrediens & Ingreſſus.

Ingrediens Religionem ex voto poteſt licitè ab ea exire, interueniente iuſta cauſa. p.216.q.58
Ingrediẽs Religionẽ liberè & ſine voto, illãque ſine cauſa deſerens, peccat ſaltẽ venialiter. p.217.q.62
Ingreſſus ex voto Religionem, ſi ante Profeſſionem exeat, ob iuſtam cauſam, aut expellatur, non tenetur ex vi voti ſeruare caſtitatem. p.218.q.65

Impediens.

Impediens conditionis euentum, ſub qua votum emiſſum eſt, non ita tenetur ad voti executionem ac ſi de facto conditio impleta fuiſſet. p.297.q. 3

impoſſibilitas.

Impoſſibilitas, aut impedimentum non implendi vota, & iuramenta, non ſemper, & pro ſemper deobligat ab illis. p.19.q.50

Impotens.

Impotens ad iuramenti aut voti executionem non tenetur aliquam commutationem facere in rem quam adimplere queat. p.97.q.26

Impubes.

Impuberes valide & meritoriè poſſunt emittere vota quæcumque quæ ſuis parentibus non præiudicant. p. 36. q.26
an Impubes poſſit ad teſtificandum in iudicio admitti, vid. in verb. *Puer.*

Impubertas.

Impubertas communiter incipit ab anno ſeptimo, & in maſculis vſque ad decimumquartum annum completum, in fœminis verò vſque ad duodecimum durat. p.119.q. 67

Inaduertentia.

cur Inaduertentia, quæ in omnibus ferè rebus à peccato excuſat, non excuſet ab illo, quando datur ad iuramentum, & ad veritatem rei iuratæ. p.58. q.8.

Inimicitia.

Inimicitia leuis non ſufficit ad repellendum teſtem, ſed requiritur grauis, aut capitalis, tum in cauſis ciuilibus, tum criminalibus. p. 38.q.11
Inimicitia capitalis ex quibus indiciis dignoſcatur. ib.

Inimicus.

Inimicus eius contra quem teſtimonium ferri debet, excluditur à iuramento iudiciario. p.38. q.11

Inquiſitor.

Inquiſitores non poſſunt cognoſcere de blaſphemiis non hæreticalibus, eaſque punire. p.31.q.58

Intentio.

Intentio iurandi ita eſt requiſita de iuramenti eſſentiã, vt proferens verba iuramenti ſine intentione iurandi, re verà non iuret. pag.4.q. 16. & ſeq.

Interrogatus.

Interrogatus à iudice an debeat centum, cùm ſolùm quinquaginta debeat, & an fundus ſit ſuus cùm ſola pars ſit ſua, poteſt ſine periurio iurare, ſe nihil debere, & fundum non eſſe ſuum. pag. 314. q.20.

Interrogatus num habeat pecuniam, vel librum quem mutuare non tenetur, poteſt cum reſtrictione mentali iurare ſe illa non habere, illa mutuò poſtulanti. p.315.q. 22

Et an poſſit æquiuocatione vti, caſu quo mutuum quod petitur, ſit aliquo modo debitum petenti. ibid.q.23

Interrogatus de tranſitu rei, poteſt negare illum hac tranſiſſe, ſubintelligendo locum quem pede, vel manu tangit. p.318. q. 33

Interrogatùs vt reſpondeat excludendo omnem æquiuocationem, poteſt æquiuocè, aut cum reſtrictione mentali iurare. p.319.q.37

Iocus.

Iocus honeſtus poteſt eſſe iuſta cauſa vtendi æquiuocatione & amphibologia, caſu quo is cum iuramento fiat. p.311.q.6

Iracundus.

Iracundus qui vnico iracundiæ impetu, plures blaſphemias in Deum, vel in aliquem Sanctum profert, vnum tantum blaſphemiæ peccatum committit. p.29.q. 49

irritatio.

Irritatio, iuramenti aut voti eſt omnimoda annullatio eorum. p.101.q.2

Irritatio iuramenti aut voti pertinet ad poteſtatem dominatiuam. ibid.q.2

Irritatio iuramenti aut voti alia eſt directa & propria, alia indirecta, & impropria. ibid. q.3

ad Irritationem validam non requiritur vt ſuperior cognoſcat iuramentum aut votum emiſſum fuiſſe in ſpecie. p.102.q.4

Irritatio iuramenti aut voti, non perit ex natura ſua cauſam, vt ab omni prorſus culpa ſit libera. ibid.q.5.

Irritatio voti aut iuramenti non tantam requirit cauſam, quantam eorum diſpenſatio. p.114.q.47

Irritatio votorum facta ſimul à duobus tutoribus, quorum vnus verus, alter falſus erat, eſt valida. p.131.q.125

Irritatio iuramenti aut voti realis facta ab eo qui putabatur pater vouentis, inualida eſt, ſi poſtea cognoſcatur irritantem non eſſe verum patrem vouentis. p.117. q. 95

vide in verb. *Pater.*

Italus.

Italus qui ſuo idiomate licit, *al diſpetto de di*, *rinego di*, tacita vltima vocali *o*, vel *os*, blaſphemus non eſt, ſi ea intentione ſic pronunciet vt effugiat iurare, vel blaſphemare. p.26.q. 36

Italus proferens hæc verba, *al diſpetto de quel becco que mi tiene è ſoſtiene al mondo*, non eſt, nec præſumitur blaſphemus, niſi ex circumſtantiis appareat eum talia verba proferre in contemptum. p.27.q.37

Iudeus.

Iudæi qui verum Deum; licèt imperfecto modo cognoſcunt, ſunt capaces iuramenti. p.44.q. 46

an Iudæi poſſint teſtes eſſe contra Chriſtianum, vid. in verb. *Pagani.*

Iudex.

Iudex non poteſt procedere contra blaſphemum hæreticalem, alio iudice contra ipſum procedente, illique adæquatam pœnam imponente. p.31.q.59

Iudicium.

Iudicium in iuramento requiſitum conſiſtit in eo quod adſit matura conſideratio de vtilitate, vel neceſſitate iurandi. p.48. q.17.

Iudicij defectus in iuramento non conſtituit ex ſe culpam mortalem, ſicut defectus veritatis, ſed ſolùm venialem. p.49.q.9

Iudicio in iuramento requiſito deficiente ratione grauis negligentiæ ad inquirendum an ſit verum & iuſtum quod iuratur, ratione periculi falsò, & iniuſtè iurandi, eſt mort. p 49.q.20

Iuramentum.

Iuramentum eſt adductio & inuocatio Dei in teſtimonium illius veritatis quam affirmamus vel negamus. p.1.& ſeq. q.1

Iuramentum ita à iure dici duabus rationibus oſtenditur. p.2.q.3

Iuramentum, iuſiurandum & Sacramentum non ſunt omnino ſynonima. ibid. q.4.

Iuramentum ſola locutione interna factum, nulliſque verbis aut ſignis externis expreſſum, eſt etiã quoad forum internum obligatorium. p.2. q.6

vt Iuramentum quoad Deum in foroque externo obliget, non requiritur vt fiat per verba externa aut contactum rei ſacræ. ibid.

Iuramentum ſolis ſignis externis ipſum indicantibus factum, eſt quoad homines, ſeu in foro externo obligatorium. ibid. q.7

Iuramentum non neceſſariò fieri debet verbis expreſſis, vt quoad forum externum ſit obligatorium. ibid. & ſeq.

Iuramentum eſt quædam obligatio. ibid.

vt Iuramentum in foro externo obliget, non eſt neceſſe quod fiat per contactum alicuius rei ſacræ. pag. 3.q. 8

Iuramentum in quibuſdam caſibus requirit neceſſariò fieri per contactum rei ſacræ, vt in foro externo obliget. ibid.

ad Iuramenti valorem non ſufficit quod fiat per contactum alicuius libri ſacri, attento iure, in caſu quo lex ſanciat vt præſtetur tactis Euangeliis; Quod tamen ſufficit attenta conſuetudine. pag. 3.q.9

Iuramentum mentale formaliter & eſſentialiter continetur, & conſiſtit in actu intellectus, quo quis aliquid Deo iuramento promittit. pag. 4. q.14

Iuramentum vocale requirit quatuor actus. ibid. q.15

Iuramentum vocale conſiſtit eſſentialiter in prolatione vocali iuramenti, aut alia actione æquiualenti. ibid.

ad Iuramenti eſſentiam neceſſariò requiritur intentio iurandi. ibid.q. 16.& ſeq.

Iuramentum ad ſui eſſentiam neceſſariò requirit plenam deliberationem iurantis. p.5.q. 17

Iuramentum aliquando eſt actus licitus & honeſtus, nunquam eſt de ſe intrinſecè malum. p.5.q.18

Iuramenta, ſæpè exiguntur ex Eccleſiæ conſuetudine. ibid.

Iuramentum

Iuramentum tantùm eſt licitum poſita iurandi neceſſitate; ac proinde nobis non licet paſſim iurare. ibid.q.19
vt Iuramentum ſit honeſtum & licitum requirit tres comites & conditiones, & quæ. ibid.q. 20. & ſeq.
Iuramentum deficit quoad honeſtatem deficiente vna conditionum ad eius valorem requiſitarum. p.6.q.21
Iuramento cui non deeſt veritas, iuſtitia & iudicium, non deeſt honeſtas. ibid.q.22
Iuramentum eſt actus virtutis Religionis. ibid. q.23
Iuramentum factum per creaturas abſolutè in ſe ſpectatas; nec relatas aliquo modo in Deum, non valet. ibid.q.24
Iuramenta fieri poſſunt per creaturas ſub aliqua conſideratione ſumptas, ſecluſo omni iure prohibente ſi quod eſt. p.6.q.25
ad Iuramenti eſſentiam non eſt neceſſariò vtendum verb. *Iuro.* p.7.q.27
Iuramentum eſſentialiter requirit ad ſui valorem vt res in teſtem adducta ſit in ſe ſacra. ibid.q. 28.
Iuramenti in quinque membra vera diuiſio: Et quænam ſint hæc membra. p.8.q.1
Iuramenti variæ ſpecies. ibid.q.2.& ſeqq.
Iuramenta omnia ſunt eiuſdem ſpeciei præter iuramentum blaſphemum. p.9.q.3
Iuramentum aſſertorium, promiſſorium, &c. non differunt in ratione iuramenti, niſi addatur blaſphemia. ibid.
ad Iuramentum verum nihil refert quod fiat per propoſitionem *per*, vel per præpoſitionem *in*. p.12.q.10
Iuramentum non facit qui profert verba *per Deum quod ſic*, ſi iurare non intendat. p.12.q.11
Iuramentum non facit qui tædio affectus profert prædicta verba. ibid.
Iuramentum non eſt dicere *per totum*, vel *per vitam eius, per quod iurare poſſum.* p.15.q.26
Iuramentum non facit qui dicit *Iuro a ſan oy.* ibid. q.28
Iuramentum non eſt dicere *in veritate, per veritatem*, & ſimilia, niſi talia verba proferens, per hæc expreſsè iurare intendat. p.17.q 37
Iuramentum execratorium quid ſit. p.17.q.1
Iuramentum execratorium aliud eſt implicitum; aliud explicitum; & quid illa ſint. ibid.q.2
Iuramentum execratorium præſtat qui dicit, *hæc faciat mihi Deus, niſi hoc ita ſit*, mente ſubintelligendo malum aliquod. p.18.q 3
Iuramentum eſt verè execratorium dicere *nunquam Deus mihi parcat, me adiuuet, tueatur*, &c. ibid. q.4
Iuramenta quæcumque quæ fiunt per pudenda Chriſti & Sanctorum, ſunt blaſphema & mortalia. p.25.q.29
Iuramentum factum per intemeratam Deiparæ virginitatem, non eſt blaſphemum. p.28.q.43
Iuramentum falſum, & iniuſtum, eo ipſo quod tale eſt, non eſt etiam blaſphemum. p.29.q.47
vt Iuramentum in iudicio forenſi licitè proferatur, debet fieri debito tempore, & à ieiuno. p.42.q.34
vt Iuramentum quodlibet ſit honeſtum & licitum, debet habere tres comites ſeu conditiones, & quænam illæ ſint. p.44.q.1
Iuramentum falſum iocosè factum eſt mortale periurium. p.45.q.5
vt Iuramentum ſit licitum ſufficit quod res de qua profertur, ſecundùm modum & ſenſum humanum ſumpta, ſic ſe habeat. p.47.q.15
ad Iuramentum promiſſorium præſtandum requiruntur tres conditiones quas requirit iuramentum aſſertorium. p.50.q.24
Iuramentum aſſertorium & promiſſorium, non eandem, & vnicam, ſed duplicem habent veritatem. ibid.q.25
Iuramentum factum de committendo aliquod peccatum mortale, non obligat, neque indiget relaxatione. p.53.q.36
an Iuramentum factum ab eo qui certam medendi artem ab alio didicit ſub iuramento aut voto illam non communicandi aliis, ſic iurantem obliget. p.55.q.44
Iuramenta indeliberata, ex praua conſuetudine iuiurandi orta, deſinunt eſſe peccata, poſtquam pœnitens talem conſuetudinem efficaci propoſito retractauit. p.59.q.9
Iuramenta indeliberata ex conſuetudine iurandi orta non deſinunt eſſe peccata, poſtquam pœnitens ſimplici propoſito talem conſuetudinem retractauit. ibid.q.10
Iuramentum promiſſorium obligat inſtar priuatæ legis, quam iurans ſibi imponit. p.60.q.1
Iuramenta de re futura facienda in honorem Dei regulariter loquendo continent votum; poſſunt tamen ita aliquando fieri, ita vt nullam promiſſionem Deo factam includant. p.60.q.5
Iuramenti homini facti, non includentis promiſſionē vnica tantum eſt ad Deum obligatio. p.61.q.8
Iuramenti homini facti includentis promiſſionem duplex eſt obligatio, vna ad hominem; altera ad Deum. ibid.q.9
Iuramentum ſub Deo de re difficillima, obligat in conſcientia. p.62.q.13
Iuramentum, ſeu votum factum de re partim licita, partim illicita, partim poſſibili, partim impoſſibili, ſeruandum eſt quoad partem licitam & poſſibilem. p.62.q.14
Iuramentum factum partim de re licita, partim illicita, partim poſſibili, partim impoſſibili, non obligat caſu quo vtraque pars collectiuè, & per modum vnius iuretur. p.63.q.15
Vide in verbo. *Votum.*
Iuramentum, ſeu votum non peccandi mortaliter, eſt omnino validum. ibid.q.16
Iuramentum, ſeu votum nunquam peccandi nec mortaliter, nec venialiter, neque obligat, neque valet. p.64.q.21
Iuramentum, quo quis promittit, omnia peccata venialia quantum in ſe eſt vitare, eſt validum. p.65.q.24
Iuramentum, ſeu votum de non mentiendo iocosè, eſt omnino validum. p.66.q.27
Iuramentum, ſeu votum de nunquam peccando venialiter in cogitationibus luxuriæ, vel iudicij temerarij, vel infidelitatis, vel in cibo, & potu ſumendis, neque eſt validum, neque obligat. ibid.q.29
Iuramentum factum contra bonos mores naturales, neque eſt validum, neque obligat. p.69. q.41
an Iuramentum ſeu votum factum contra ſolos mores ciuiles, ſeu publicos, ſit validum & obliget. p.70.q.42
Iuramentum ſeu votum contrarium legi ciuili diſponenti primò & principaliter de materia pertinente ad bonum commune, nec eſt validum, nec obligatorium. ibid.q.42

Iuramentum aut votum factum à Clerico parendi iudici ſæculari, aut renunciandi priuilegio fori, nec eſt validum nec obligatorium. pag. 70. q. 44

Iuramentum præſtitum de extrahendis è ciuitate mercibus, armis, aliiſque rebus prohibitis, aut de excedendo taxam rerum venalium, nec eſt validum, nec obligatorium. pag. 71. q. 45

Iuramentum quod mulier præſtitit alienandi fundum dotalem ſine debita ſolemnitate, eſt omninò inualidum. p. 72. q. 50

Iuramentum metu leui extortum eſt validum & obligatorium. p. 72. q. 1

Iuramentum metu graui extortum, ſpectato iure ciuili, eſt inualidum, nullamque inducit obligationem; idem tamen dicendum non eſt ſpectato iure pontificio. p. 72. q. 2

Iuramentum factum de ſoluendis vſuris, non ſolùm obligat in foro externo, ſed etiam in foro conſcientiæ. p. 74. q. 8

Iuramentum ſoluendi vſuras, & eas non repetendi, cum animo petendæ relaxationis talis iuramenti, eſt licitum. p. 76. q. 12

Iuramentum redundi ad carcerem non obligat, quando iurans timet iniuſtam ſententiam in detrimentum ſuæ famæ, aut rei familiaris magni momenti. p. 80. q. 25

Iuramentum redeundi ad carcerem, etiam ipſi cuſtodi carceris præſtitum nullo modo obligat, caſu quo carcer ſit iniuſtus, aut iniuſta timetur mortis ferenda ſententia. ibid. q. 26

Iuramentum firmans contractum infirmum, ratione doli, aut erroris verſantis circa eius ſubſtantiam, nec valet, nec obligat. p. 82. q. 3

Iuramentum firmans contractum cum dolo concomitante celebratum, nec eſt validum, nec obligatorium. ibid. q. 5

Iuramentum appoſitum contractui celebrato cum errore antecedente, circa accidentia & qualitates ipſius contractus, illum firmat. ibid. q. 6

an Iuramentum vel votum cenſenda ſint obligare, caſu quo dubitetur, an eorum cauſa ſit impulſiua, an verè finalis. p. 86. q. 23

Iuramentum quod ab aliquo homine alij præſtatur, ſed principaliter in honorem Dei, & in illius obſequium, & minùs principaliter propter hominem; non poteſt ab eo cui iuratur, remitti. p. 99. q. 7

Iuramentum factum principaliter in honorem Dei, cuius tamen tota res promiſſa cedit in fauorem Patris, poteſt ab illa remitti. p. 100. q. 10

Iuramenta, aut vota viri emiſſa ante matrimonium, nequeunt ab vxore irritari. pag. 140. q. 148

Vide in verb. *vxor.*

Iuramentum aut votum poſſunt diſpenſari, quando ex eis bonum Reipublicæ impeditur. p. 149. q. 22

Iuramenta Deo præſtita Religionis, caſtitatis, peregrinationis Romanæ, Compoſtellanæ, & Hieroſolymitanæ, ſunt ſummo Pontifici reſeruata, ſicut huiuſmodi vota. p. 162. q. 80

Iuramentum ſeu votum reſtringendum eſt circa naturam actus ſuper quem cadit. p. 196. q. 12

Iuramentum & votum ita debent reſtringi, vt non cenſeantur facta in præiudicium tertij. ibid. q. 3

Iuramentum, aut votum non ludendi ob vitanda iurgia, diſcordias, aut pecuniæ prodigalitatem; obligat, non ita tamen vt vouens ita teneatur abſtinere à ludo moderato. p. 258. q. 4

Iuramentum aut votum non ludendi cum certa perſona, in tali domo, &c. ob aliquem finem honeſtum, nempe ob vitandum aliquod malum ſpirituale, aut temporale, eſt validum & obligatorium. p. 261. q. 16

Quod idem dicendum eſt de iuramento non ludendi chartis. ibid. q. 18

Iuramentum aut votum non ludendi donec talis perſona velit, aut ſine conſenſu Patris, non ceſſat tali perſona facta furioſa. p. 262. q. 21

Iuramentum præſtitum à medicis de monendis infirmis ad confitenda peccata, non obligat illos vbi non eſt receptus motus Pij V. p. 266. q. 14

Iuramentum non mutuandi alicui veſtes, libros, aut pecuniam, aliquando eſt obligatorium, aliquando verò non. p. 267. q. 1

Iuramentum de non mutuando omnibus indiſcriminatim, aut non pro omnibus fideiubendo abſque conſideratione & delectu, validum eſt & obligatorium ibid. q. 2

Iuramenta quæ decuriones, aut rectores ciuitatis emittunt, ſunt valida & obligatoria. p. 269. q. 1

Iuramentum ſeruandi ſub ſecreto ea quæ in conſiſtorio aut congregationibus tractantur, quale faciunt oppidi Decuriones, Auditores Regij, & alij publici miniſtri, obligat ſub mortali in re graui, non tamen in quauis re modica. p. 270. q. 3

Iuramentum præſtitum à ſcribis, & aliis miniſtris publicis de obſeruanda taxa, non obligat, etſi taxa iuſta ſit & ſufficiens, ſi lex contrario vſu ſit abrogata. p. 271. q. 7

Iuramentum quod in Collegiis de propaganda fide, & Anglicano præſtatur ab alumnis, de non ingrediendo Religionem aliquam ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, eſt validum. p. 272. q. 1

Iuramentum quod adoleſcentes in aliquibus aliis collegiis in quibus aluntur præſtant, ſe non ingreſſuros Religionem, inſcio Rectore, vel eo cui curæ ſint, eſt validum. ibid. q. 2

Iuramentum de obediendo Rectori obligat, cùm nouus Rector eligitur, antequam nouum iuramentum fiat. p. 275. q. 11.

Iuramentum aliquorum communitatis, aut collegij, poteſt ab ipſis extorqueri, quando maior pars iam iurauit. p. 276. q. 3

Iuramentum ſeruandi ſtatuta edita alicuius ciuitatis, vniuerſitatis, aut communitatis, non eſt intelligendum de ſeruandis edendis. ibid. q. 4

Quod etiam verum eſt etiamſi tale iuramentum ſimpliciter præſtitum ſit. p. 277. q. 5

Iuramentum ſeruandi ſtatuta alicuius collegij, aut alterius communitatis, non extenditur ad ſtatuta non licita & non poſſibilia. p. 278. q. 8

Extenditur tamen ad ſtatutum, quod tempore, quo præſtitum fuit iuramentum, non erat iuſtum, poſteà tamen licitum & iuſtum factũ fuit. ib. q. 9

Iuramentum in academiis, Collegiis, Religionibus, &c. prolatum, defendendi Immaculatam conceptionem Dei genitricis Mariæ, iuſtum eſt & pium. p. 279. q. 15

Obligat etiam ad mortale. p. 280. q. 17

Iuramentum non petendi commutationem votorum, aut iuramentorum, non includit votum aut iuramentum non petendi eorum diſpenſationem, vel irritationem. p. 281. q. 6

Iuramentum aut votum non petendæ relaxationis voti vel iuramenti ſine vlla limitatione emiſſum, abſolutè loquendo eſt inualidum. p. 280. q. 3

Iuramentum aut votum non petendæ diſpenſationis vototũ vel iuramẽtorũ ab alio quã à ſupremo Pontifice, neque conceſſa vtendi, in aliquo ſenſu validum

validum eſt, in alio inualidum, ibid.q.4.

Iuramentum non petendæ relaxationis iuramenti, homini præſtiti, & ab eo acceptati, non poteſt à Superiore relaxari niſi poſſit & principale relaxare. p.282.q. 10

Iuramentum vel votum non vouendi, abſolutè emiſſum, nec validum, nec licitum eſt. ibid.q. 1

Licitum tamen & validum eſt iuramentum vel votum non vouendi niſi ſcripto, aut coram aliquibus teſtibus, aut abſque confeſſoris conſilio, aut niſi alicuius præcepto. p.283. q. 2

Et an votum deinde emiſſum non ſeruatis illis circumſtantiis, ſit validum. p.283. q. 3

Iuramentum aut votum factum ſub quacumque conditione de præterito, vel præſenti, non eſt conditionatū, ſed omnino abſolutum. p.290. q. 6

Iuramentum aut votum factum ſub conditione neceſſaria temporis futuri, eſt omninò abſolutum & ſtatim perfectè obligans. p. 291. q. 1

Iuramentum aut votum ſub duabus conditionibus, quarum altera ſit poſſibilis, altera impoſſibilis, obligat adueniente ſola poſſibili. p.294.q. 20

Vt Iuramentum vel votum conditionatum obliget, non ſufficit conditionem adiectam impleri æquiualenter, caſu quo vouens intenderit eam impleri ſub propria forma. ibid. q. 21

Iuramentum aut votum conditionale pœnale, validum eſt & obligat. p. 298. q. 2

Iuramentum, aut votum facta ante ſeptennium, debent valida reputari, niſi præſumatur abfuiſſe vſum rationis. p.304.q. 13

Iuramentum toties eſt licitum, quoties licitum eſt vti reſtrictione mentali. p.312.q. 11

Iurans.

Iurans, per inuocationem diuini Nominis, cupit ac petit quantum in ſe eſt vt Deus publicam efficiat ac manifeſtet rem quam ſuo iuramento confirmat. pag. 2. q. 5

Iurans qui exiſtimans librum profanum eſſe Euangeliorum iuraret per Euangelia in eo contenta, verè iuraret, teneretúrque exequi rem tali iuramento promiſſam. p.7.q. 29

Iurans qui intendit iurare per verba quæ iuramenta non ſunt, verè remanet obligatus iuramento ſi ſciat quid ſit iurare, & velit iurare, ſecus ſi neſciat. p.8.q. 31

Iurans per hæc verba, *Deus ſcit me verum dicere*, verè iurat. p.10. q. 4

Iurans per hæc verba: *voueo Deo ita eſſe vel non eſſe*, graue præſtat iuramentum. p.11.q. 7

Iurans in anima ſua ita verè iurat ac ſi iuraret per animam ſuam. p.12. q. 13

Iurans per hæc verba; *Iuro per meam conſcientiam*, non verè iurat, niſi ſpecialiter per talia verba iuramentum velit præſtare. p.13.q. 15

Iurans per honeſta membra Dei, vt per caput, per ſanguinem; &c. ſi intendat ea tribuere Deo vt Deus eſt, expreſſè blaſphemat. p. 25. q. 30

Iurans non peccat mortaliter, qui per hyperbolem iurat rem, quæ vt ſonat vera non eſt. p. 46. q.7

Iurans qui dum iurare cœpit, non animaduertit mēdacium eſſe quod iurat, & cùm aduertit, non ceſſat iurare, peccat mortaliter. p.49.q. 22

Iurans falſum cum aduertentia plena, non excuſatur à mortali, etiamſi id faciat ex aliquo bono fine. ibid.q. 23

Iurans aut vouens rem exiguam quotidie faciendam, peccat mortaliter vel venialiter ratione finis propter quem emiſit votum aut iuramentum. p.52.q.34

Iurans aliquod mortale committere, peccat mortaliter, neque ad impletionem iuramenti tenetur. p. 53. q. 36

Iurans aliquod veniale committere animo adimplendi illud, peccat tantùm venialiter. ibid. q. 37

Iurans aut vouens, ſecluſa omni ignorantia, ſe facturum aliquid contra conſilia Euangelica, non peccat niſi venialiter. pag. 54. q. 39

Iurans, aut vouens non daturum eleemoſynam ad quam non tenetur, aut non ingreſſurum Religionem, &c. non peccat, nec etiam venialiter, ſi poſtea det eleemoſynam, & Religionem ingrediatur. ibid. q. 49

Iurans, aut vouens rem indifferentem ex obiecto, propter honeſtum finem, eſt immunis à veniali. ibid .q.42
vide in verb. *vouens.*

Iuranti non eſt neceſſe fateri quoties cum mendacio, quoties cum dubio, aut quoties cum animo non implendi aliquid iurauerit. pag. 55. q.46

Iurans paſſim ex conſuetudine ſine aduertentia, an verum vel falſum ſit quod iurat, non peccat mortaliter, ſi verum ſit quod iurat. pag. 58. q. 6

Iurans ſe facturum aliquid, ſine promiſſione aliqua, ſed cum ſolo propoſito, tenetur ad faciendum id quod iurauit. p.61.q. 7

Iurans ſe daturum aliquid homini abſenti, non tenetur illi dare promiſſum, caſu quo nullus nomine ipſius legitimè acceptet. p. 61. q. 11

Iurans metu graui perculſus, dare latroni centum aureos, cauſâ ſeruandæ vitæ, tenetur ſtare promiſſis, & obſeruare iuramentum. p.73. q.5

Iurans ſoluere vſuras, ſatisfacit iuramento, illas ſoluendo, cum intentione tamen ſtatim illas repetendi. p.76. q.10

Iuranti vſuras ſoluere, & eas non repetere, non eſt licitum eas repetere. ibid.q.11

Iurans ſoluere debitum, vel aliquid dare, ſatisfacit iuramento, ſi compenſatione vtatur, eo quod creditor ille tantundem ſibi debeat. p.76.q.13

Iurans ſoluere vſuras, non poteſt facere compenſationem cum ipſo vſurarum debito, retinendo eas via cuiuſdam anticipatæ recompenſationis. p.77. q. 14

Iurans inuitus per metum aut vim, dare latroni, aut vſurario decem aureos, non ſatisfacit, dando quinque, & alia quinque retinendo via compenſationis. ibid. q. 15

Iurans dare latroni, aut vſurario decem, ſi tantundem vſurarius aut latro iuranti debeant, poteſt hic facere compenſationem cum illo debito, & hoc modo implere promiſſionem vſurarum. ibid.q.16

Iurans à latrone coactus, illi dare centum aureos poteſt vti amphibologia ad illudendum latronem iuramentum extorquentem. p. 78. q. 15

Iurans redire ad carcerem tenetur iuramentum adimplere, caſu quo carcer, & mortis cauſa ſint iuſta. p. 78.q.19

Iurans puellæ ſecum fornicanti, nuptias, putans ipſam eſſe virginem, non tenetur tali iuramento ſi poſtea eam talem non inueniat. p.83.q.8

Iurans per errorem & dolo deceptus, ingredi tale Monaſterium, quem putabat eſſe SS. Trinitatis; non adſtringitur ſuo iuramento, ſi poſtea inueniat illud eſſe S. Auguſtini. ibid.q. 10

Et an iurans ſeu vouens aliquid determinata

die faciendum, nec eâ implens, teneatur illud adimplere ea tranſacta. p.95.q.17.

an Iurantes duo ſibi inuicem, ſe amplius non iuraturos, auditutos ſacrum diebus feſtis, poſſint ſibi inuicem obligationem iuramenti remittere. pagina 99.q.8.

Iurans aut vouens abſolutè non ludere, poteſt tamen ludere ludo licito, & houeſto. pag.258.q.3. Vide in verb. *Iuramentum.*

Iurans ſeruare ſtatuta alicuius Religionis, Collegij aut alterius communitatis, nullam committit culpam tranſgrediendo iuramentum, ſi ſtatuta non obligent ad culpam. p.278.q.10.

Neque ſemper peccat mortaliter, etiamſi ſtatuta obligent ad culpam. ibid.q.11.

Iurantes ſtatuta alicuius Religionis, aut alterius communitatis ſeruare, decernentia aliqua ſub certis pœnis facienda aut omittenda, nullam ferè contrahunt culpam ea tranſgrediendo. ibidem q.12.

Iurans ingrediendo Collegium aliquod, concollegis ſuis auxilium ferre quoties caſus occurrerit, tenetur ad id vi præſtiti iuramenti. pagina 279. q.13.

Iurans non petere commutationem votorum ſuorum, poteſt petere eorum diſpenſationem aut relaxationem. Sicut è contra iurans non petere relaxationem, aut diſpenſationem poteſt petere commutationem, p.281.q.6.& 7.

Iurans non petere diſpenſationem, aut relaxationem alicuius voti, neque eius commutationem, poteſt diſpenſationem à tali iuramento petere. ibid.q.8.

Iurans non vouere niſi ſeruatis aliquibus circumſtantiis, non peccat ſemper mortaliter vouendo non ſeruatis illis. p.283.q.5.

Iurans aut vouens Religionem ſub conditione ſi Deus præſeruet illum per integrum annum, ab aliquo peccato, non tenetur voto ſi fragilitate victus tentationi ſuccumbat. p.296.q.30

Iurans dubius, an cum ambiguitate verborum, an cum reſtrictione mentali iurauerit, iuramento deobligatur. p.305.q.18

Iurans ſponte, & à nemine rogatus, nequit licitè amphibologiis vti. p.311.q.8

an Iurans cum reſtrictione mentali abſque iuſta cauſa, peccet mortaliter. p.312.q.12

Iurans quomodocumque amphibologicè, non debet in particulari cognoſcere modum quo debeat veritatem tegere, & occultare ſine mendacio. p.319.q.38

An iurans redire ad carcerem, caſu quo ſit innocens quoad rei veritatem, nocens tamen ſecundum probata, & allegata, teneatur ſuo iuramento. p.78.q.20

an Iurans redire ad carcerem, teneatur ſuo iuramento, caſu quo carcer ſit iniuſtus, & pœna inferenda etiam iuſta. p.79.q.21

Iurans aut vouens aliquid tempore iræ vel alterius paſſionis, non debet regulariter loquendo, præſumere ſe ſine vſu rationis vouiſſe, vel iuraſſe. p.306.q.21

Iurans falſum ſine animo iurandi, peccat mortaliter, etiamſi coactus iuret. p.307.q.3

Peccat tamen venialiter tantùm iurans verum ſine animo iurandi. ibid.q.4

Iurans habens expreſſum animum ſe obligandi (quod ſolùm in iuramento de futuro eſſe poteſt) non ſemper peccat mortaliter. p.308.q.6

Iurans cum animo iurandi, & ſe obligandi, non tamen implendi iuramentum, peccat mortaliter. ibid.q.7

Iurans proferens verba duplicem ſenſum habentia, alio ſenſu quàm audiens intelligat, neque committit mendacium, neque periurium. pag. 309. q.1

Iurans cum æquiuocatione alio ſenſu quàm audiens intelligat, facit quid illicitum. p.310.q.2

Iurare.

Iurare cuipiam non licet per creaturas abſolutè ſpectatas, vt creaturæ ſunt. p.6.q.24

Iurare licet per creaturas ſub aliqua conſideratione ſumptas, ſecluſo omni iure prohibente, ſi quod eſt. ibid.q.25

Iurandi modus per creaturas, ex natura rei nullo modo eſt illicitus, aut iure diuino, aut humano prohibitus. p.7.q.26

Iurat verè qui dicit, *Deus eſt veritas, quod hoc ita eſt.* p.11.q.6

Iurat verè ille qui per Deum aut per propriam vitam interrogatus, an hoc ita ſit, reſpondet abſolutè ita rem ſe habere. p.15.q.25

Iurare *per has barbas, per has veſtes*, vel *per filum tunica mea*, non eſt verè iurare. pag. 16. q.32

Iuraret verè qui diceret, *per hunc aërem, terram, aut ignem Dei.* ibid.q.33

Iurare per creaturas, provt referuntur ad Deum, non eſt licitum. p.17.q.34

Iurare per idola, per dæmones, prout Dei creaturæ ſunt, illicitum eſt. ibid.q.35

an Iurare per vitam Dei, aut Sanctorum, ſit blaſphemia. p.27.q.40

Iurare rem dubiam vt certam, eſt peccatum mortale. p.45.q.6

Iurare, aut vouere rem indifferentem, eſt ex ſe veniale, defectu iuſtitiæ. p.54.q.41

Iurare in iudicio, & contractibus aliquid falſum, ſine animo iurandi, eſt mortale. p.307.q.2

Quod idem dicendum eſt etiam extra iudicium, & contractus. ibid.

an Iurare in iudicio & contractibus veritatem ſine animo, iurandi ſit mortale. p.308.q.5

Iurari poteſt licitè cum æquiuocatione, aut verbis amphibologicis, interueniente iuſta cauſa. pagina.310.q.3

Et an idem dicendum ſit caſu quo non adſit iuſta cauſa. ibid.q.4

Iuriſperitus

Iuriſperiti qui præcipuè de iuramento tractarunt. pag.1

Iuſiurandum.

Iuſiiurandum, iuramentum, & ſacramentum non ſunt omnino ſynonima. p.2.q.4

Iuſtitia.

Iuſtitia in iuramento aſſertorio requiſita conſiſtit in eo quod actus iurandi ſit iuſtus & rectus. pagina 47.q.14.

Iuſtitia deficit in iuramento, non ex eo præciſè, quod quis aliquam rem iniuſtam, & iniquam iuret, ſed ex eo quod rem iniuſtam, & iniquam iniuſtè, & iniquè iuret. ibidem q.15.

Iuſtitiæ defectus in iuramento aſſertorio non eſt deſumendus ex eo quod iuramentum confirmet rem aut actionem quæ mortalis ſit vel venialis, ſed ex eo quod aſſumatur vt medium, & inſtrumentum ad finem prauum; vnde infertur an talis

talis iuſtitiæ defectus ſit mortalis, vel venialis. p.48.q.16

L

Laicus.

LAicus non admittitur in iudicio ad teſtificandum contra Clericos, quando criminaliter proceditur. p.40.q.22

Legatarius.

Legatarius tenetur ad ſatisfaciendum votis realibus legantis. ibid. q.27.

Legatus.

Legatus à Latere nequit Religioſorum vota irritare; ſicuti poſſunt eorum Superiores. p.117.q.61

Legatus Apoſtolicus poteſt ex vi ſuæ dignitatis in votis & iuramentis diſpenſare. pag.155.q.53

Leuitas.

Leuitas in vouendo, vt conſueuit eſſe in fœminis, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum in votis. p.147.q.13

Libertas.

Libertas ſeu deliberatio requiritur ad verum voti valorem. p.322.q.5

Libertas, ſeu ſemiplena deliberatio, non ſufficit ad voti, aut iuramenti valorem. ibid.q.7

Quod etiam verum eſt, licèt votum, ſeu iuramentum ſolùm ſub veniali obliget. ibid. q. 8

Libertas ſola, ſeu deliberatio requiritur, & ſufficit ad voti valorem, quæ requiritur ad peccandum mortaliter. p.323.q.19

vide in verb. *Deliberatio.*

Licentia.

Licentia viuendi extra monaſterium habitu retento, poteſt non ſolùm à Summo Pontifice; ſed etiam à Generalibus & Prouincialibus concedi Religioſis; vt parentibus graui neceſſitate laborantibus ſubueniant. p.231.q.14

M

Magiſter.

an MAgiſtri poſſint irritare iuramenta & vota diſcipulorum carentium parentibus aſcendentibus, facta in impubertate. p.133.q.126

Vide in verb. *Curator.*

Magiſter ſcholarum Salmanticenſium poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis Deo præſtitis, Scholaſticorum, qui matriculæ ſunt adſcripti. p.161.q.75.

Maledicere.

an Maledicere creaturis irrationalibus ſecundum ſe & propter ipſas, ſit mortale. p.31.q.55

Maledicens.

an Maledicens diei, horæ, loco, ventis & pluuiis, ſic peccet mortaliter. ibid.q.56

Maledicens diabolo, non peccat mortaliter. p.30. q.52

an Maledicere hominibus; optando eis malum, ſit peccatum mortale. ibid.q.53

Maritus.

Maritus poteſt omnia vxoris vota, & iuramenta Deo præſtita, etiam de materia neceſſaria, quæ conſtanti matrimonio abſque mariti licentia emiſit, irritare. p.134.q.127

Maritus poteſt vota & iuramenta vxoris, de operibus præceptis præſtita irritare. ibid. q.128

Maritus nequit votum caſtitatis ab vxore emiſſum irritare, caſu quo de conſenſu vtriuſque coniugis præſtitum fuerit. p.135.q.131

Et quid ſi poſt huiuſmodi emiſſum votum coniuges dent ſibi ſacrilegè mutuam corporum facultatem p.136.q.132

Maritus poteſt verè & propriè irritare vota & iuramenta quæ vxor ſe viuente emiſit, licèt implenda poſt matrimonium diſſolutum. Sicut ſuccedens priori marito poteſt irritare vota & iuramenta vxoris quæ poterat prior maritus irritare. p.137.q.136

Maſculus.

Maſculus poteſt ſe ante pubertatem voto obligare. p.351.q.2

Maſculus poteſt ante decimum quartum annum voto & iuramento obligari. p.303.q.12

Mater.

Mater nequit viuente & præſente patre filij impuberis vota & iuramenta directè irritare. p.131. q.118

Mater nequit, ſi adſit auus, tutor aut curator vota filij etiam mortuo patere irritare. p. 132, q.119

Et quid dicendum ſi filius deſtitutus ſit auo, tutore & curatore. ibid.q.120

an Mater quæ filiorum curatrix non eſt inſtituta poſſit puberum ſuorum vota irritare. ibid.q.121.

Mater nequit irritare vota filij ſui poſt longiſſimos annos, ſicut poteſt pater. p.133.q.125

Materia.

Materia voti neceſſariò debet eſſe bona. p.332.q.1

Materia voti quomodo & quando dicatur & ſit indifferens. p.333.q.5

Matrimonium.

Matrimonium metu graui extortum, inualidum eſt. p.73.q.3.

Matrimonium metu graui contractum eſt inualidum etiamſi ei addatur iuramentum. ibid.q.4

Matrimonium validè contrahit, qui accipit coniugem quam credit nobilem, diuitem, virginem, etſi poſtea eam talem non inueniat. p.83.q.9

Matrimonium contractum ab eo qui Religioſi voti diſpenſationem à Supremo Pontifice abſque cauſa obtinuit, eſt inualidum. p.155.q.49

Matrimonium B. M. Virginis & S. Ioſeph, validum prorſus fuit, licèt contractum animo non conſummandi illud; ab eo tamen non valet argumentum de cæteris matrimoniis, animo ingrediendi Religionem aut vtrimque emiſſo caſtitatis voto contractis. p.248.q.52

Maurus.

Mauri, qui verum Deum licèt imperfecto modo cognoſcunt, ſunt capaces iuramenti. p. 44.q.46.

Medicus.

Medici multiplici iure obligantur monere infirmos vt peccata ſua confiteantur. p.363.q.1

Medicus tenetur ſub mortali attento ſolo iure naturali & diuino, monere infirmum vt peccata ſua confiteatur. p. 164. q. 2

Medici non tenentur ex iuſtitia, monere infirmos vt peccata ſua confiteantur, ſed ſolùm debent ex charitate declarare periculum mortis quod ſubeunt p. 264.q.3

Medicus ſatisfacit debito ſuo monendo infirmum de periculo mortis per Parochum, aut alium eius amicum. ibid.

Medici non liberantur ab obligationa monendi infirmum ad confitenda peccata ſua, quando alij ab ipſis requiſiti nolunt infirmum monere. p. 264.q.5

Eximyn

Digitized by Google

Eximuntur tamen ab ea obligatione, ſi moraliter credant eam non profuturam, aut in peius abituram. ibid.q.6

Medici tenentur infirmum de periculo vitæ monere, caſu quo ſolùm dubitent an ſit in mortali, an verò rebus malè cumpoſitis diſceſſurus ſit. ibid.q.7

Medici tenentur ſub mortali admonere ægrotum, vt fateatur peccata ſua, attento ſolo iure Eccleſiaſtico. p.265.q.8

Medici non tenentur vi Eccleſiaſtici præcepti admonere infirmos de periculo mortis antequam de ſalario ſibi dando conueniant. ibid.q.9

Mercator.

Mercatores qui non poſſunt iuſtum ab emptoribus mercium pretium obtinere, poſſunt cum æquiuocatione iurare tanti merces ſibi conſtare, cùm de facto non conſterit. p.316.q.27

Mercator, qui merces ſuas pluris taxâ probabiliter iniuſtâ vendidit, poteſt rogatus à iudice iurare, ſe pluris taxâ non vendidiſſe. p.318.q.36

Minor.

Minores viginti annis poſſunt in aliquibus cauſis criminalibus ad teſtificandum admitti. p.37.q.6

Minores vigeſimo anno poſſunt attento iure Hiſpano ad teſtificandum in criminalibus admitti. ibid.q.7

Minores vigeſimo anno debent attento iure communi in teſtes admitti ad probandum nefandum ſcelus. ibid.q.8

an Minor ſeruum habens poſſit illius vota, aut iuramenta irritare. Vide in verb. *Pupillus.*

Modus

Modus viuendi Tertiariorum nequit propriè appellari Religio, poteſt tamen appellari Ordo. pa84. q.43

Modus viuendi Tertiariorum, qui vnum vel duo vota emittunt, poteſt analogicè appellari Religio. ibid.q.4

Monaſterium

Monaſterium iure hæreditatio ſuccedens in bona Profeſſi, nõ tenetur ad vota realia implenda, quę profeſſus in ſæculo emiſerat & non impleuerat. p.242.q.15

Monaſterium iure hæreditario in bona profeſſi ſuccedens, tenetur ad eius vota realia perſoluenda, caſu quo illa ſint intimata Monaſterio, & acceptata ante profeſſionẽ dicti Religioſi. ib.q.16

Monaſterium non teneretur ad vota realia profeſſi perſoluenda, etiamſi hic tempore profeſſionis nollet ſua vota profeſſione extingui. p.243.q.17

an Monaſteria poſſint ſe iuramento promiſſorio obligare: vide in verb. *Communitas.*

Mora.

Mora quælibet adimplendi iuramenti, aut voti data opportunitate, non eſt mortalis. p.94. q.12

Mora quælibet, ſeu dilatio iuramenti aut voti, eſt mortalis, ſi ea poſita, timeatur prudenter perpetuum impedimentum adimplendi illa. ibid. q.13

Mora adimplendi voti excuſatur à mortali per bonam fidem differentis adimpletionem. ibid. q.14

Mora adimplendi voti per habitam commoditatem, orta ex omnimoda negligentia, non excuſatur à mortali. ibid.q.15

an Mora per quæcumque longa tempora, adimplendi vota aut iuramenta, quæ integrè poſtea redduntur, immunis ſit à mortali. ibid.q.26

Mora in iuramentis vel votis ingrediendi Religionem, aſſumendi Ordinis ſacri, &c. magis mortale eſt quàm in aliis votis, vel iuramentis, vt peregrinandi, dandi eleemoſynam, &c. p.53.q.10

Morbus.

Morbus continuus, cuius ſalus deſperatur, & talis eſt vt obſeruantias regulares impediret, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum in votis. p.148 q.17

Mulier.

Mulieres quæ dum pueros minantur verba proferunt, *per iſtam Crucem*, non vere iurant, dummodo talia verba proferendo crucem non forment in fronte. pag.15. q.24

Mulieres quæ vigeſimum annum exceſſerunt, poſſunt attento iure ciuili ad teſtificandum in criminalibus admitti. p.37.q.9

Mulieres quæcumque, etiamſi exceſſerint vigeſimum annum, & cuiuſcumque ætatis fuerint, debent à teſtificando repelli in cauſa criminali, attento iure canonico. p.38.q.19

N

Neceſſitas.

NEceſſitas, & vtilitas iurandi in quo conſiſtant. p.48.q.18.

Neceſſitas iurandi quæ, qualis; quantave eſſe debeat. ibid.

Neceſſitas conſeruandæ progeniei alicuius ducatus aut marchionatus, non eſt ſufficiens cauſa diſpẽſandi in votis caſtitatis & Religionis. p.141.q.24

Neceſſitas ſubueniendi fratribus, & ſororibus, abſolutè loquendo, neque obligat eum qui Religionis voto eſt adſtrictus, neque eum qui non eſt adſtrictus, ad differendum ingreſſum Religionis. p.234.q.29

Negligens.

Negligens in inquirenda veritate rei quam iurat, nõ excuſatur à mortali, etiamſi contingat verum eſſe quod iurauit. p.49.q.21

Nemo.

Nemo poteſt ſuo voto aut iuramento adſtringere alium. p.245.q.1

Notarius.

Notario atteſtante, quod Titius, v.g. iuratus, teſtimonium dixit, præſumendum eſt ipſum, iuramentum ſolemniter præſtitiſſe tactis Euangeliis aut Cruce. p.3.q.10

Nouitius.

Nouitius ingrediens Religionem ex voto, peccat mortaliter exeundo abſque legitima cauſa. pag. 217.q.61.

Nuncius.

an Nuncius Apoſtolicus habeat poteſtatem diſpẽſandi in votis, vide in verb. *Legatus Apoſtolicus.*

O

Obligatio.

OBligatio inter homines non ſolum per verba ſed etiã per ſigna externa fieri poteſt. p.2.q.2

Obligatio adimplendi iuramentum promiſſorium eſt ex genere ſuo ſub mortali. p.60.q.2

Obligatio quam includit iuramentum aſſertorium, maior & grauior eſt quàm obligatio quam inducit votum. ibid.q.3

Obligatio

Obligatio iuramenti promiſſorij, facti Deo, maior eſt quàm obligatio voti. ibid. q 4

Obligatio iuramenti promiſſorij, quod votum non includit, minor eſt quàm obligatio quam inducit votum. p.61.q.6

Obligario iuramenti promiſſorij, homini facti, directè, & principaliter eſt reſpectu Dei; ſecundario verò reſpectu hominis. p.62.q.10

Obligatio voti maior eſt quàm obligatio iuramenti promiſſorij homini facti. p.61.q.6

Obligatio voti aut iuramenti ceſſat ceſſante cauſa finali ob quam emiſſa ſunt. p.86.q.1

Obligatio voti aut iuramenti non ceſſat ceſſante horum cauſa impulſiua. p.87.q.2

Obligatio voti elargiendi Petro eleemoſynam quotidianam, ceſſat ſi deinde Petrus diues fiat. ibid.q.3

Obligatio voti ingrediendi Religionem die Aſſumptionis B. M. Virginis, non ceſſat, etiamſi vouens tali die non ingrediatur. p.96.q.23

Obligatio votorum extinguitur morte vouentium. p.97.q.28

Obligatio iuramenti promiſſorij ceſſat omnino remiſſione partis cui præſtitum eſt. p.97.q.1

Obligatio iuramenti promiſſorij ceſſat remiſſione partium, caſu quo plures viciſſim aliquid ſibi ſub iuramento promittunt. p.98.q.2

Obligatio voti eleemoſynam elargiendi, non ex motiuo paupertatis, ſed probitatis, ceſſat poſtquam donans comperiit virum cui elargienda erat eleemoſyna, eſſe improbum. p.87.q.4

Obligatio voti non ingrediendi talem domum, eo quod ibi adſit mulier occaſio peccandi vouenti, ceſſat tali muliere mortua, vel aliò migrata. ibid.q.5.

Obligatio voti aut iuramenti facti homini, & ab eo acceptati non ceſſat, ſi culpâ iurantis, aut vouentis ceſſet cauſa finalis iuramenti, aut voti. p.88.q.6.

Et an idem dicendum ſit de obligatione voti, vel iuramenti facti Deo. ibid.q.7

Obligatio iuramenti vel voti ceſſat, quando res ipſi promiſſa notabiliter mutarur. p.88.q.1

Obligatio voti non ceſſat adueniente ea mutatione, ad quam ſi vouentes aduertiſſent, non ſe obligaſſent. p.89.q.3

Obligatio iuramenti, & voti ceſſat quando horum materia facta eſt impoſſibilis. ibid.q.4

Obligatio voti ceſſat ob periculum vitæ, honoris, aut alterius cuiuſvis nocumenti grauis, non præuiſi. p.90.q.8

Obligatio voti ipſo commutato transfertur in eius materiam ſubrogatam. p.187.q.25

Obligatio prioris voti non reuiuiſcit, quando materia in quam ſubrogatum, eſt facta eſt impoſſibilis, vel inutilis. ibid.q.26

an Obligatio votorum in ſæculo emiſſorum, quæ fuit commutata in profeſſionem Religioſam, reuiuiſcat, ſi vouens ex diſpenſatione Pontificis redeat ad ſæculum. ibid.q.27.

Obligatio voti ingrediendi Religionem quam vouens eſt ingreſſus, non reuiuiſcit, neque tenetur aliam Religionem ingredi, ſi à priore tanquam ineptus eiiciatur. p.188.q.28

Obligario voti de non procuranda, aut acceptanda prælatione extrà Religionem Sanctiſſimæ Trinitatis, durat etiam caſu quo quis ex noſtris tranſeat ad aliam Religionem, in qua non emittitur tale votum. p.254 q.28

Obligatio voti non ambiendi prælationes, non extenditur ad Religioſos Diſcalceatos qui ante editionem conſtitutionis Pauli V. qua votum hoc ſtatuitur in Religione Trinitariorum Diſcalceatorum fieri, emiſerunt profeſſionem. p.257.q.44

Obligario medicorum monendi infirmos ante omnia de confeſſione facienda, intelligenda eſt de quibuſcumque morbis lectum ex ſe petentibus. p.265.q.10

Obligario iuramenti ſeu voti defendendi piam de Virginis Conceptione Immaculata opinionem, ad varia extenditur. p.279.q.16

Obligatus.

Obligatus ad ratiocinia reddenda, impeditur à Religionis ingreſſu quouſque rationem reddat, attento iure antiquo tom nono. p.22.q.22

Quod verum eſt etiam quando eſt obligatus ad ratiocinia tum publica, tum priuatorum. ibidem q.23

Obligatus ad ratiocinia reddenda poteſt ad Religionem admitti, ſi credatur quod poſſit ſine lite, aut grauamine, aut diſtractione rationem reddere. ibid.q.24

Obligatus ad ratiocinia reddenda non impeditur à Religionis ingreſſo, ſi ſufficientem præſtet cautionem, qua alij ad reddendam rationem obligentur. ibid.q.25

Obſeruans.

non Obſeruans iuramentum metu graiò extortum, peccat mortaliter. p.78.q.17

Oſtrictus.

Obſtrictus debitis incertis non ſolum nomine proprio, ſed etiam alieno poteſt illis non ſolutis Religionem ingredi. p.222.q.4

Quod tamen verum non eſt ſi debitis certis ſit adſtrictus. ibid.q.5

Obſtrictus ingenti ære alieno non impeditur ingredi Religionem, caſu quo de præſenti non habeat bona ad ſoluendum creditoribus, neque ſperat probabiliter in poſterum habiturum. ibid.q.7

Quod idem dicendum eſt caſu quo conſentiat creditor, vel quia remittit debitum, vel quia acceptat cautionem, aut etiam conditionem debitoris. ibid.q.8

Non tamen idem dicendum eſt de eo qui oneratus ingenti ære alieno non habet de præſenti vnde ſoluat, ſperat tamen manens in ſæculo breui acquirere vnde creditoribus ſatisfaciat. p.223. q.9

Vide in verb. *Debitor.*

Occultans.

Occultans eum iuſta cauſa bona ſua fiſco, & creditoribus, poteſt cum reſtrictione mentali reſpondere ſe ea non occultaſſe. p.313.q.16

Operari.

Operati ex voto melius eſt cæteris paribus, quàm ſine illo. ibid.

Opus.

Opus in commutatione voti reſeruati, à ſummo Pontifice vouenti impoſitum, non eſt reſeruatum, ſicut ipſummet votum. p.169.q.113

Opus ex voto factum melius eſt ſaltem extenſiuè, quàm ſine voto factum; immò & aliquando intenſiuè. p.359.q.6

Opus factũ ex voto cum triſtitia, & pœnitudine de voto emiſſo, eſt adhuc magis meritorium quàm ſi non fieret ex voto, dummodo in vouente adſit propoſitum ſeruandi votum. p.360.q.9

P

Paganus.

PAgani, Iudæi, & apoſtatæ à fide non poſſunt teſtificari contra Chriſtianum. p.41.q.33

Pagani qui nullum Deum cognoſcunt vel admittunt, non ſunt capaces iuramenti. p.44.q.44

Papa.

Papa optimè poteſt irritare votum alicuius Religioſi, tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem, ſi illi interdixerit ne tale votum emittat. pag.117. q.58

Papa nequit directè irritare vota ſpeacialia aliquarum Religiunum, quæ iuxta earum inſtitutum emittunt. ibid.q.60

Papa non poteſt regulariter loquendo irritare omnia vota Clericorum ſæcularium, nec etiam Epiſcoporum. p.103.q.9

Papa poteſt pro ſua abſoluta poteſtate conferre Abbatiſſæ iuriſdictionem ſpiritualem, ac proinde facultatem diſpenſandi in votis, & iuramentis ſuarum monialium. p.180.q.157

an Papa poſſit directè irritare omnia vota Chriſtianorum; vide in verb. *Pontifex ſupremus.*

Parentes.

Parentes imprecantes mortem filiis, ne in futurum delinquant, vel quid turpe faciant, non peccant mortaliter. p.30.q.54

Parentes nequeunt Religionem ingredi relictis in ſæculo filiis in graui neceſſitate. p.133.q.21

Parentes nequeunt Religionem ingredi ſi filij careant rebus ad educationem neceſſariis, etſi non ſint in magna neceſſitate. ibid. q.22

Et an idem dicendum ſit, ſi filij adulti ſint. ibid.q.23

Parentes poſſunt Religionem ingredi, relictis filiis paruulis, committendo eos aliis probis viris educandos. ibid.q.24

Parochus.

Parochi validè poſſunt vouere ingreſſum Religiónis ſine licentia ſuorum Superiorum. p.354.q.19

Et an poſſint mandare executioni tale votum inconſulto Epiſcopo. ibid.q.20

Parochi nequeunt ex vi ſui officij diſpenſare in votis aut iuramentis Deo præſtitis, ſicut poſſunt Epiſcopi. p.161.q.76

Parochi reſidentiam neceſſariam habentes, poſſunt validè inconſulto Superiore votum peregrinationis emittere in caſibus ſolùm, in quibus id poſſunt Epiſcopi inconſulto Papa. p.355.q.21

Pater.

Pater poteſt quæcumque filiorum vota, ſiue realia, ſiue perſonalia, ſiue mixta, etiam Religionis, & caſtitatis irritare. p.120.q.72

Pater poteſt filij ſui vota Deo præſtita irritare, etiamſi malitia ſuppleat ætatem impuberis. pagina 121.q.73.

Pater poteſt irritare filij ſui vota quæ retulit exequenda tempore pubertatis. ibid.q.74

Pater poteſt irritare tempore pubertatis, vota filij emiſſa tempore impubertatis. ibid.q.75

Pater nequit irritare vota aut iuramenta quæ filius impubes emiſit, ſed quæ deinde pubes factus confirmauit. p.122.q.76

Pater poteſt irritare vota filij intra impubertatem emiſſa, licet ab ipſo confirmata. ibid.q.78

Pater poteſt irritare filiorum illegitimorum vota, dum ipſi careant tutore. ibid.q.79

Pater nequit filiorum puberum vota irritare, niſi quæ ſuæ adminiſtrationi, & gubernationi præiudicauerint: quod etiam dicendum eſt de votis puellarum, etiam ſub patria poteſtate exiſtentium. p.123.q.81

Pater poteſt filiorum, & filiarum puberum vota irritare quæ patriæ poteſtati præiudicant. ibid. q.83

Pater poteſt irritare omnia vota realia à filiis poſt pubertatem ante vigeſimum quintum annum emiſſa. p.124.q.86

Pater nequit irritare vota à filiis emiſſa poſt pubertatem, de bonis caſtrenſibus, quorum dominium habent. p.125.q.87

Pater poteſt irritare filij puberis vota, quæ principaliter ſunt perſonalia, & realia acceſſoriè. ibid q.88

an Pater poſſit irritare votum aut iuramentum filij puberis, de bonis aduentitiis emiſſum, quamuis nec vſumfructum, nec adminiſtrationem habeat, vbi variæ reſponſiones. ibid.q.90

an Pater poſſit irritare filij puberis votum, eundi Romam ad impetrandam abſolutionem excommunicationis reſeruatæ. p.126.q.92

Pater nequit irritare vota realia filiorum puberum relata in tempus, quo filij erunt ſui iuris. ibid. q.93

Pater poteſt irritare vota filij in quacumque ætate emiſſa. p.127.q.97

Pater nequit irritare vota realia filij, emiſſa poſt receptam ab Eccleſia benedictionem nuptialem attento iure Caſtellæ, quo filij per matrimonium receptis Eccleſiæ benedictionibus, eximuntur à patria poteſtate. p.128.q.100

Pater profeſſus in aliqua Religione nequit irritare vota aut iuramenta filij ſiue puberis, ſiue impuberis. ibid.q.101

Pater dum eſt nouitius, poteſt irritare vota aut iuramenta filij manentis in ſæculo. ibidem q.102

Pater profeſſus nequit irritare vota aut iuramenta filij, etiamſi omnino eiiciatur à Religione: Neque etiam dum pater eſt profeſſus, & filius ſimul profeſſus. p.129.q.103.& ſeq.

an Pater ſeruus poſſit irritare vota ſeu iuramenta filij ſiue ſerui, ſiue liberi. ibid.q.106

Pater nequit irritare vota aut iuramenta filij emancipati. ibid.q.108

Pater qui in Religione profeſſus eſt, tenetur Monaſterio egredi ad ſubueniendum extremæ eorum neceſſitati. p.23.q.26

Non tenetur tamen exire abſque petita, & obtenta legitima facultate ſui Prælati, ad ſubueniendum graui filiorum ſuorum neceſſitati. pagina 134.q.27.

Et an idem dicendum ſit de aliis aſcendentibus, & auis, proauis, &c. quando deſcendentes parentibus carent. ibid.q.28

Particula.

Particula *ſi*, adiecta modo vouendi aut iurandi, non ſemper facit votum aut iuramentum conditionatum. p.290.q.5

Peccatum.

Peccatum grauius eſt iurare verum per falſos deos, quàm iurare falſum per verum Deum. pag.56. q.49

Peregrinatio.

Peregrinatio modica quænam cenſenda ſit, vt licitè poſſit Epiſcopus emittere, & exequi votum de ea facienda, inconſulto Papa, & Clericus reſidentiam neceſſariam habens, inconſulto ſuo Epiſcopo. p.356.q.25

Periurium

Periurium.

Periurium eſt maius peccatum quàm homicidium. p.55.q.47

Periurium non eſt grauius peccatum quàm parricidium. p.56.q.48

Periurus.

Periurus meritò expellitur à teſtifiando in iudicio. p.38. q.13

vt Periurus à teſtimonio in iudicio dicendo repellatur, non ſufficit quod talis ſit notorietate facti, ſed neceſſariò oportet, quod ſit conuictus, & in iudicio condemnatus. p.39.q.14

Periurus nequit à iudice admitti ad iurandum in ſua cauſa. ibid.q.15

Periurus debet in confeſſione exprimere circunſtantiam iudicij, ſi periurium ſit iudiciale. ibid.

Perſona.

Perſonæ in ſacris conſtitutæ, præter Epiſcopos, & Præſbyteros, tenentur attento iure, tactis Euangeliis, aut Scripturis iurare, in caſibus in quibus iure exprimitur, iuramentum, tactis illis fieri debere. p.4.q.11

Perſuadere.

Perſuadere non licet cuipiam vt iuret quis obiectum quod quidem verum eſt, ſed quod ignorat. p.47.q.10

Pœna.

Pœnæ variæ impoſitæ iure canonico, blaſphemantibus ſiue laicis, ſiue clericis. p.32.q.62

Pœnæ tranſgredientium votum non ambiendi prælationes impoſitæ in Religione Sanctiſſimæ Trinitatis. p.257.q.45

Et an ad eas pœnas incurrendas requiratur ſententia declaratoria criminis. ibid.q.46

Vide in verb. *obligatio.*

Pœna à iurante aut vouente ſibi impoſita in violationem voti aut iuramenti non ludendi, toties obligat quoties votum violatur. p.262.q.23

Pœna voto non ludendi annexa, eſt de ſola prima vice intelligenda, quando vel eſt grauiſſima, vel talis quæ iterari non ſolet. p.263.q.24

Quod tamen dicendum non eſt ſi pœna ſit mediocris. ibid.q.25

Pœnitens.

Pœnitens non tenetur in confeſſione explicare quale iuramentum violauerit. p.9.q.4

Pœnitens non tenetur, in confeſſione explicare qualitatem blaſphemiæ in Deum. p.24.q.20

Pœnitens tenetur in confeſſione explicare an blaſphemia fuerit contra Deum, vel contra Sanctos. ibid.q.20

Pœnitens tenetur in confeſſione explicare an blaſphemia fuerit contra B. Virginem, aut contra alios Sanctos. ibid.q.22

Pœnitens qui ſæpius propoſuit emendam, nec id fecit, non tenetur in rigore, acceptare aliquam pœnam, vel remedium, iudicio confeſſoris, pro ſingulis iuramentis temerariis, ad tollendam conſuetudinem iurandi. p.59.q.12

Pœnitens temerè interrogatus an tale, vel tale peccatum confeſſus ſit, poteſt cum iuramento negare ſe illud confeſſum fuiſſe, ſubintelligendo ita vt interroganti explicare teneatur. pag.317. q.32

Pœnitens de voto à ſe facto cum intentione tamen illud adimplendi, non peccat mortaliter, neque venialiter, ſaltē directè contra votum. p.360.q.8

Pœnitens vouiſſe Religionem, iuſta interueniente cauſa ſuæ pœnitudinis, non peccat, nec adhuc venialiter. p.360.q.10

Pœnitens de voto à ſe facto, ita vt intendat illud non adimplere, peccat abſolutè vel mortaliter, vel venialiter, ſecundùm grauitatem, vel leuitatem materiæ promiſſæ voto. p.359.q.7

Pœnitens ſe feciſſe opera ad quę ratione voti tenebatur, peccat mortaliter. p.361.q.11

Pœnitens quod hodie ſit dies ieiunij, nullam committit culpam, dummodo cum illa pœnitudine retineat propoſitum ieiunandi. ibid.q.12

Pœnitens ſe profeſſum eſſe, & tot annos in Religione vixiſſe, non peccat contra votum. ibid. q.13.

Pœnitentiarius.

Summus Pœnitentiarius Pontificis habet ordinariam poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis. p.156.q.54

Pœnitentiarij, & alij Prælati qui iuriſdictione Epiſcopali carent, nequeunt in iuramentis & votis Deo præſtitis diſpenſare. p.160.q.72

Pontifex.

an Pontifex ſupremus poſſit irritare vota Religioſorum tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem. p.116.q.57

Vide in verb. *Papa.*

Pontifex ſupremus poteſt irritare votum alicuius Clerici ſæcularis, pertinens ad res Eccleſiaſticas. ibid.

Pontifex ſupremus nequit directè irritare omnia vota Chriſtianorum. p.103.q.8

Pontifex ſupremus poteſt omnia vota ſimplicia Religioſorum, & monialium directè irritare. p.104.q.12

Pontifex ſupremus verè habet poteſtatem ad tollendam, & relaxandam obligationem voti promiſſorij. p.144.q.3

Pontifex ſupremus poteſt diſpenſare ex iuſta cauſa, omnia iuramenta, & vota tam realia, quàm perſonalia Deo præſtita. p.153.q.43

Pontifex ſupremus poteſt diſpenſare in ſolemni voto caſtitatis, emiſſo in ſuſceptione ſacrorum Ordinum. ibid.q.44

Et quid dicendum de voto caſtitatis emiſſo in ſolemni profeſſione Religioſa. ibid.q.45

Pontifex ſupremus nequit diſpenſare vt Monachus ad tempus matrimonium ineat, & ſtatim ſuſcepta prole ad Religionem redeat. pag.154 q.48

Pontifex ſupremus poteſt per ſeipſum diſpenſare in iuramentis, & votis à ſe quocumque tempore emiſſis. p.157.q.68

Pontifex ſupremus poteſt in duobus caſibus remittere obligationem iuramenti, aut voti facti in cōmodum tertij, & ab ipſo acceptati, p.186.q.22

Poteſtas.

Poteſtas irritandi vota aut iuramenta, ortum habet à iure naturali diuino. p.102.q.7

Poteſtas irritandi vota, & iuramenta Deo præſtita, poteſt reſeruari à Prælato Superiori, inferiori Prælato. p.106.q.20

Poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis poteſt competere ſecundariis Religionum Prælatis. p.159.q.67

Poteſtas diſpenſandi in iuramentis, & votis poteſt legitima conſuetudine præſcribi. p.160.q.73

ad Poteſtatem diſpenſandi conſuetudine acquirendam requiritur tempus quadraginta annorum, & hoc ſufficit. ibid.q.74

Poteſtas diſpenſandi in quinque votis ſupremo Pontifici reſeruatis, nulli de facto, Prælato eſt conceſſa. p.169.q.115

Poteſtas

Poteſtas diſpenſandi in votis & iuramenris non ſolùm competit generalibus, & Prouincialibus, ſed etiam Prælatis Conuenmalibus. p. 176. q. 144 vide io verb. *Regulares.*

Poteſtas relaxandi iuramenta & vora Deo facta, à quo fuerit conceſſa, & an detur in Eccleſia. p.144.q.1

Poteſtas diſpenſandi in votis & iuramenris reſidet ſolùm apud Prælatos habentes iuriſdictionem ſpiritualem in foro exterioti. ibid.q.2

Poteſtas diſpenſandi in votis aut iuramentis Deo præſtitis neque fuit in lege naturæ, neque in lege ſeripta apud Saeerdotes aut Pontifices illius populi. p.152.q.39

Poteſtas diſpenſandi in votis vel iuramentis poteſt iure ordinario aut delegato, elerico ſolius primæ tonſuræ competere. p.152.q.40

Poteſtas diſpenſandi poteſt competere Clerico iure delegato, non autem iure ordinario. p.153.q.41

Poteſtas ordinaria diſpenſandi in voris, & iuramenris, reſider in ſummo Pontifice, tanquam in primo fonte & capite. p.153.q.42

Poteſtas ordinaria commutandi vota comperit omnibus poteſtatem diſpenſandi ea habentibus. p.181.q 4

an Poteſtas diſpenſandi competat habentibus poteſtatem commutandi, vide in verb. *Confeſſarius.*

Prælatio.

Prælationes & officia quæ per votum non ambiendi prælaturas in Religione Santiſſimæ Trinitatis prohibentur prætendi. p.252.q.21

Prælationis oomine quid intelligatur, quam Trinitarij Diſcalceari prohibentur extra congregationem prætendere & acceptare. p.253.q.24

Prælatus.

Prælati inferiores nequeunt directè irritare vota ſuorum ſubditorum. p.104.q.11

Prælati Soperiores Regulares, ſicut etiam conuentuales, poſſunt irritare vota ſuotum ſubditorum, p.150.q.15

Prælati ſecundarij Conuentuū nequeunt in præſentia Superiorum irritare vota, aut iuramenta ſuorum ſubditorum. ibid.q.16

Prælati ſecundatij poſſutit in abſentia Superioris conuentualis, aut loealis irritare vota & iuramenta à ſuis Religioſis præſtita. ibid.q.17

Prælati ſecundarij licitè poſſunt, dum præſentes ſunt Prælari Conuentuales, occupare ſubditum, tempore quo impleturus erat votum aut iuramentum. p.106.q.19

Prælati Religionum poſſunt irritare etiam illa Religioſorum vota & iuramenta, quæ verſantur circa materiam à Deo præceptam. p.107.q.22

Prælati Religionum poſſunt irritare vota interna ſuorum ſubditorum. ibid.q.24

an Prælati Religionum poſſint ſuſpendere vota Nouitiorum perſonalia Deo præſtita, pro tempore Nouitiatus. p.109.q.30

Prælatus Regularis nequit irritare vota aut iuramenta Religioſi creati epiſcopi, facta tamen ab ipſo, ante eius ad epiſcopatum aſſumptionem. p.111.q.35

Prælatus poteſt validè & licitè reuocare licentiam, quam ſubdito ad emittendum votum, vel iuramentum dedit. ibid.q.36

Prælatus ſuperior poteſt irritare votum vel iuramentum ſubditi, licèt de licentia inferioris Prælati emiſſum. p.111.q.37

Prælatus inferior nec licitè, nec validè irritat vota ſubditi, de licentia prælati Superioris emiſſa. ibid.q 38

Poteſt tamen ſuſpendere executionem voti vel iuramenti de licentia Prælati ſuperioris emiſſi, iuſta interueniente cauſa. ibid.q.39

Prælatus æqualis ſuccedens ei qui licentiam vouendi dedit, poteſt validè & licitè irritare votum ex licentia præcedentis emiſſum. p.112.q.40

Prælatus reuocans facultatem ſubditis conceſſam iurandi aut vouendi, aut irritandi ſine cauſa votum aut iuramentum eum tali licentia emiſſum, peccat mortaliter. p.114.q.46

Prælati Religionum nequeunt irritare vota ſubditorum, tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem. p.116.q.56

Prælati Regulares nequeunt irritare vota ſpecialia quæ in aliqoibus Religionibus, iuxta earum inſtitutum emittuntor. p.117.q.59

Prælatus Regularis nequit irritare votum ad quod emittendum Papa licenriam dederat, pag.118 q.64.

Prælati Regulares poſſunt cum ſois ſubditis diſpenſare, ſicut poſſunt epiſcopi cum ſuis. p. 176 q.142

Prælati Regulares poſſunt facultatem diſpenſandi in votis & iuramentis, aliis delegare. ibid. p.143

Prælati ſecundarij, ſicut alij Vicarij poſſunt vti facultate diſpenſandi io votis & iuramentis. p.176 q.145

Prælati Regulares nequeunt cum ſuis ſobditis diſpenſare in votis & iuramenris Papæ reſeruatis ibid.q.146

Prælati Regulares poſſunt diſpenſare vota & iuramenta à ſuis ſubditis emiſſa cum ſua licentia. p.177.q.147

Prælatus inferior poteſt diſpenſare iu votis & iuramentis emiſſis cum licentia Prælati ſuperioris. ibid.q.148

Prælatus poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſuorum ſubdirorum, non committendi aliquod peccatum. ibid.q.149

Prælati Regulares poſſunt cum ſuis ſubditis diſpenſare in voris tranſeundi ad ſtrictiorem & Religionem. ibid.q.150

Prælati Regulares minimè poſſunt diſpenſare vota ſubſtantialia & eſſentialia Religionis. p.178 q.151

Prælati Regulares poſſunt in nouitiorum votis & iuramentis Deo præſtitis diſpenſare. p.179 q.154

Prælati poſſunt abſque vlla commutatione diſpenſate in votis aut iorameotis emiſſis cum imperfecta deliberatiooe, orta ex triſtitia, ira, aut alia paſſione. p.147.q.11

Prælatus non ſemper peccat in diſpenſando voto vel iuramento, ſine vlla commutatione. p. 150.q.19

Et in quibus caſibus ita diſpenſare prælatis licitum ſit. ibid.q.30

Prælatus non ſemper tenetur voti diſpenſationem concedere ſtatim adueniente legitima cauſa. p.151 q.32

Et in quibus caſibus ad id teneatur. ibid. q. 34

Prælatus non debet cogere ſubditum ad aliquam partialem voti commutationem admittendam vrgente neceſſitate ad totalem diſpenſationem. ibid.q.34

Prælati qui poſſunt diſpenſare in votis, poſſunt etiam diſpenſare in iuramentis promiſſoriis Deo factis. p.152.q.37

Prælati inferiores Pontifice poſſunt ſecum diſpenſate

Digitized by Google

ſare in iuramentis, & votis in quibus poſſunt diſpenſare cum ſubditis. p.158.q.63
Quod idem dicendum eſt de Prælatis Regularibus. ibid.q.64
Prælatus habens poteſtatem delegatam diſpenſandi in vniuerſum eum aliqua communitate, poteſt etiam ſecum diſpenſare. ibid.q.65
Prælati inferiores poſſunt ſuis confeſſariis committere poteſtatem diſpenſandi ſecum in votis & iuramentis. p.159.q.60
Prælati Regulares nequeunt vi ſuorum priuilegiorum diſpenſare in votis & iuramentis reſeruatis: v. g. in voto abſoluto caſtitatis. p.173 q.134
Prælatus poteſt abſque conſenſu Conuentus concedere Religioſo grauato debitis, facultatem elaborandi in Conuentu, vt creditoribus ſatisfaciat. p.226.q.19
Prælatus poteſt Religioſo licentiam concedere elàborandi extra Monaſterium habitu retento, ad diſſoluenda nomina, quæ in ſeculo contraxerat, non tamen eo dimiſſo. ibid.q.20
Prælatus poteſt ſuo ſubdito licentiam concedere, ad egrediendum & viuendum extra Monaſterium, vt parentibus graui neceſſitate laborantibus ſubueniat. p.231.q.13
Prælatus nullo modo tenetur licentiàm Religioſo concedere, vt extra monaſterium ſit ad ſuccurrendum parentibus. p.231.q.15
Prælati renuentes egreſſum è Monaſterio profeſſis, qui eam à Supremo Pontifice impetrarunt, peccant mortaliter. p.232.q.16
Prælatus inferior Pontifice non poteſt agere ad acceptandum Epiſcopatum. p.345.q.42

Prætenſio.

Prætenſio indirecta dignitatum valdè diſtinguitur à prætenſione directa. p.150.q.10
Prætenſio dignitatis directa quid ſit, quidve indirecta. ibid.q.15

Præsbyter

Præſbyteri cùm iuramentum præſtant, non tenentur ſacra tangere, niſi in grauiſſimis cauſis, in quibus id in iure ſpecialiter expreſſum eſt. pag.4 q.11

Preces.

Preces importunæ amici poſſunt eſſe iuſta cauſa, ad impellendum aliquem ad amphibologicè iurandum.
Vide in verb. *cauſa.*

Preſſus.

Preſſus ære alieno poteſt Religionem ingredi, ſi debita quibus eſt obſtrictus ſint incerta, ac proinde nulli determinato debitori, ſed pauperibus reſtituenda. p.221.q.3

Prioriſſa.

Prioriſſæ, aut Abbatiſſæ nequeunt diſpenſare ſuarum monialium vota aut iuramenta. p.159.q.68
Prioriſſæ poſſunt irritare omnia ſuarum monialium vota, quæ poſſent Prælati circa ſuos Religioſos. p.106.q.21

Procurator.

Procuratores, notarij, & alij miniſtri publici, non tenentur ratione præſtiti iuramenti non accipere aliquid præter taxatum ſtipendium, ſi hoc iam iniuſtum ſit & inſufficiens. p.271.q.6

Profeſſio.

Profeſſio Tertiariorum debet fieri præcedente aliquo tempore probationis, per modum nouitiatus. p.286.q.14
Profeſſio illius qui ære alieno preſſus Religionem ingreſſus eſt, valida eſt attento iure antiquo. p.221.q.1
Et quid circa hoc dicendũ attẽto iure nouo, ibid.q.2
Profeſſio Religioſa irritatur, & inualidatur, adiecta aliqua conditione contra eius ſubſtantiam. p.292 q.11
Profeſſio patris in Religione, filios in ſeculo ſine debita cura relinquentis, eſt valida. ibid.q.25
Profeſſio fœminarum Tertiariarum non redditur irrita propter defectum qualitatum requiſitarum. p.287.q.16

Profeſſus.

an Profeſſus cum quo diſpenſatum eſt ad nuptias, teneatur ad officium diuinum recitandum. p.155.q.50
Profeſſus tenetur intra Monaſterium ſuccurrere parentibus graui inopia laborantibus. p.232.q.17
Vide in verb. *Religioſus.*
Profeſſus nequit aliquid contra Regulam, vel conſtitutiones ſuæ Religionis facere ad ſuccurrendum graui neceſſitati parentum. ibid.q.18
Profeſſus poteſt occultè ſuccurrere parentibus in graui neceſſitate exiſtentibus, caſu quo ad id licentiam à ſuo Prælato expoſtularit, fueritque ipſi negata. ibid.q.19
An verò idem dicendum ſit in ſimilibus caſibus, erga cæteros aſcendentes, vt auos & proauos. p.233.q.20

Promiſſio.

an Promiſſio cum iuramento facta dandi centum aureos aut centum argenteos in dotem filiæ Petri, intuitu tamen ipſius Petri pàtris, poſſit tum à patre, tum à filia, etiam quoad iuramentum remitti. p.100.q.11
an Promiſſio humana de licentia Superioris facta poſſit ab aliis Superioribus irritari. p.112.q.43
Promiſſio aut votum facta ante ſeptennium, debent valida reputari, niſi præſumatur abfuiſſe vſum rationis. p.304.q.13
Promiſſio ex iracundia facta non benè præſumitur inualida, ex eo quod ceſſante calore iracundiæ promittentis, pœniteat. p.306.q.27
Promiſſio requiſita ad votum quid ſit, & in quo à propoſito differat. p.326.q.17
Promiſſio non eſt ita de eſſentia voti, vt ſine propoſito ſufficiat ad voti valorem. ibid.q.18
Promiſſio facta Sanctis animo expreſſo non Deo, ſed Sanctis ſe obligandi, non eſt votum. p.358.q.4

Promittens.

Promittens aliquid iuramento, aut voto per hyperbolem, & exaggerationem, non peccat mortaliter. p.50.q.27
Promittens aliquid per hyperbolem iuramento, aut voto, debet habere animum implendi promiſſum iuxta ſenſum hyperbolicum, vt excuſetur à peccato. ibid.q.28
Promittens aliquid cum iuramento, aut voto, quod credit non poſſe adimplere, eo quod ſit impoſſibile, peccat mortaliter. p.51.q.29
Promittens aliquid iuramento, aut voto, quod leuiter tantum credit poſſe adimplere, non liber eſt à mortali. ibid.q.30
Promittens aliquid iuramento aut voto, animo tamen dubio adimplendi illud, non eſt liber à mortali. ibid.q.31
Promittens prædicto modo aliquam rem grauem & iuſtam animo exequendi illam, peccat mortaliter, ſi iuramentum, aut votum poſtea frangat, & non impleat. ibid.q.32
Promittens iuramento aut voto aliquam rem leuem animo illam exequendi, non peccat mortaliter, etiamſi promiſſum non impleat. Ibid.q.33

Promittens iuramento, aut vouens quotidie pauperi erogare eleemoſynam modicam, & nunquam tale iuramentum, aut votum implet, non peccat mortaliter, nec ſub ſtatu peccati mortalis tenetur ad reſtitutionem. p.53.q.35

an Promittentes iuramento ſibi adinuicem, ſe recitaturos alter prò altero duo Pſalteria, aut Roſaria, poſſint ſibi adinuicem obligationem talis iuramenti remittere. p.69.q.9

Promittens voto aut iuramento aliquam Religionem ingredi, nequit propria authoritate aliam æqualem intrare. p.183.q.13

Promittens dare in eleemoſynam rem quæ vſu conſumitur, v. g. quantitatem vini, poteſt dare ſimilem, v. g. eandem quantitatem olei. ibid.q.14 Vide in verb. *Commutatio.*

Promittens voto vel iuramento Religionem ingredi ſub conditione ſi intra tempus ſanitatem recuperet, facit contra votum ſi media neceſſaria & conſueta ad recuperandam ſalutem non apponat, animo ſubterfugiẽdi voti obligationẽ. p.296.q.29

Promittens cum iuramento fœminæ nuptias, tenetur ex vi voti promiſſum adimplere, niſi Religioſum, aut Sacerdotem eſſe decreuerit. p.337.q.48

Proponens.

Proponens generaliter, nunquam ſe per votum niſi ad veniale obligare, ſi deinde voueat in materia graui oblitus illius propoſiti, cenſetur ſolùm ad veniale obligatus. p.352.q.6

Propoſitum.

Propoſitum quid ſit, & quomodo diſtinguatur à deliberatione. p.325.q.14

Propoſitum ſolùm quantumuis efficax & abſolutum non ſufficit ad voti obligationem inducendam ſi promiſſione non firmetur. ibid.q.15

Puella.

Puella quæ perpetuam virginitatem vouit non ſolùm tenetur primum actum turpem recuſare, ſed etiam omnes deinceps, niſi expreſsè aliqua limitatio addatur. p.197.q.8

Puella poteſt ſe ante ſeptennium obligare. p.351.q.2

Puer.

Pueri ante pubertatis annum, qui in eis eſt decimus quartus, repelluntur à teſtificando in iudicio; ſicut etiam puellæ ante duodecimum annum. p.36.q.2 ibid.q.3

Pueri, & puellæ ante pubertatis annos ſe ſponte ad teſtificandum offerentes, non debent admitti.

Pueri ante pubertatis annos ad teſtificandum in iudicio admiſſi, non faciunt plenam fidem. ibid.q.4

Puer coactus iurare accipere aliquam in ſponſam, quam ducere non tenetur; poteſt iurare ſe illam ducturum, ſubintelligendo, ſi debuero, aut obligationem habuero. p.316.q.26

Pueri poſſũt poſt ſeptenniũ validè vouere. p.351.q.3

Pupillus.

an Pupillus, aut minor habens ſeruum, poſſit illius vota, & iuramenta Deo præſtita irritare. p. 143. q.153.

R

Rector.

RECtor Collegij poteſt præcipere ſub mortali, vt Doctores, Magiſtri, & alij Scholaſtici cõueniant ad rem grauem tractandam. p.275.q.9

an Rector Academiæ, cui ab Scholaſticis præſtatu. iuramentum, poſſit illud ſuſpendere, aut relaxare ibid.q.10

Regula.

Regula ad cognoſcendum quænam ſit cauſa finalis iuramenti aut voti, quæve illorum motiua. p.86. q.22

Regula certa quâ ſeruari queat æqualitas in commutandis votis & iuramentis, præſcribi nulla poteſt. p.189.q.32

Regula ad cognoſcendum quænam ſit magna & parua pecuniæ quantitas, quæ ludo exponitur, ab eo qui vouit aut iurauit abſtinere à ludo ad vitandam pecuniæ prodigalitatem. p.259.q.9

an Regula iuris, *In dubio tutior pars eſt ſequenda,* ſit ſemper ſeruanda. p.301.q.1

Regulares.

Regulares omnes, qui Academiam frequentant, & foro Academiæ gaudere volunt, præſtant iuramentum de obediendo Rectori. p.274.q.2 Vide in verb. *Scholaſtici.*

Regulares poſſunt ſicut Epiſcopi diſpenſare votum caſtitatis coniugati ad petendum debitum. p.175. q.140

Regulares ab Ordinario approbati, poſſunt ex commiſſione ſuorum Prouincialium diſpenſare ad petendum debitum cum coniugatis, qui affinitatem inter ſe contraxerunt. ibid.q.140

Regulares non habentes Bullam Cruciatam, poſſunt vti facultate diſpenſandi in votis & iuramentis ſæcularium. ibid.q.141 Vide in verb. *Religioſi.*

Regulares exempi non tenentur obſeruare vota facta à populo ex conſenſu Epiſcopi illius loci. p.247.q.13

Relaxatio.

Relaxatio iuramenti promiſſorij quid ſit, vide in verb. *Diſpenſatio.*

Religio.

Religiones quæ habent facultatem recipiendi, & admittendi ſuos Tertiarios, & Tertiarias, quænam. p.84.q.5

Religiones aliquæ ſunt quæ de facto gaudent priuilegio admittendi eos qui ſtrictionem ſua Religionem vouerunt. p.207.q.19

Religiones, quæ emittunt votum, aut iuramentum non ambiendi, nec acceptandi Prælationes, & officia, quænam ſint. p.247.q.1

Religioſus.

Religioſi poſſunt diſpenſare, & commutare vota & iuramenta ſæcularium extra Sacramentum pœnitentiæ, ſicut poſſunt Epiſcopi. p.175.q.137

Et idem dicendum eſt de omnibus votis conditionalibus pœnalibus. ibid.q.138

Religioſus proferens verba, ***per Habitum Sanctiſſimæ Trinitatis***, vel ***S. Dominici***, aut ſimilia, cenſetur verè iurare. p.15.q.21.

Religioſus qui poſt ſolemnem profeſſionem acquiſiuit ius ad Regiam vel ducalem Coronam, tenetur tali voto, etiamſi ſi hoc præuidiſſet, illud non emiſiſſet. p.90.q.7

Religioſi poſſunt validè & meritoriè, vota aliqua aut iuramenta Deo emittere ac præſtare, abſque ſuorum Superiorum licentia. p.108.q.26

Religioſus abſque cauſa petens irritationem voti de licentia Superioris emiſſi, peccat taliter, qualiter peccaret Superior ſine iuſta cauſa irritans. p.114. q.49

Religioſus petens irritationem voti, non tenetur manifeſtare ſe illud ex licentia Superioris emiſiſſe. ibid.q.50

Religioſus, qui à Superiore, impetrata licentia ad aliquid donandum, vel faciendum, vouet ſe id

Google

id donaturum, vel facturum,non cenſetur ex Superioris licentia vouere. p.115.q.53

Religioſi mendicantes habeat de facto priuilegium ad diſpenſanda omnia vota ſæcularium, non reſeruata ſummo Pontifici. p.147.q.135

Religioſus ære alieno grauatus non tenetur extra Monaſterium laborare ad diſſoluenda nomina, etiamſi ad hoc Pontifex, aut alius Prælatus licentiam conceſſerint. p.227.q.21

an Religioſus profeſſus poſſit & teneatur dimittere habitum ad ſubueniendum extremæ neceſſitati parentum. p.230.q.9

Religioſus etiam profeſſus poteſt facere contra Regulam ad ſubleuandam extremam parentum neceſſitatem. ibid.q.10

an Religioſus profeſſus poſſit licitè egredi Monaſterio, petita & non obtenta licentia,ad iuuandos parentes graui neceſſitate laborantes.p.231.q.12

Religioſus exercens aliquas actiones externas ex ſe bonas, & honeſtas, animo quærendi dignitates, non peccat contra votum quod emiſit non ambiendi prælationes. p.249.q.8

Neque etiam caſu, quo exerceat aliquas actiones,ad ſummum ad id indifferentes. ibid.q.9

Religioſus non peccat contra votum non ambiendi prælaturas, ſi conſultò procuret promouere ad Generalatum Religioſum ſibi amicum, ea intentione & ſpe, vt ipſe ab illo poſtea ad prælaturam promoueatur. p.251.q.16

Religioſi Diſcalceati Sanctiſſimæ Trinitatis prohibentur vi voti non ambiendi prælationes, procurare, vel oblatam acceptare prælationem Regularem alterius Ordinis, manentes adhuc profeſſi ſui proprij. p.263.q.27

Religioſus Trinitarius nequit acceptare Epiſcopatus Indicos, vel Iaponenſes abſque præcepto Pontificis. p.255.q.36

Religioſus prædictus, aut profeſſus Trinitarius, qui ex legitima diſpenſatione promotus eſt ad aliquam prælationem extra Religionem, poteſt abſque violatione voti non ambiendi prælationes,prouocare aſcenſum ad ſuperiorem dignitatem, v. g. ſi Epiſcopus ſit, poteſt acceptare Cardinalatum. p.256.q.37

Religioſi prædicti non ſolùm poſſunt, ſed etiam tenentur acceptare prælationem extra Religionem ſi id eis Pontifex præcipiat ſub cenſura aliqua Eccleſiaſtica. ibid.q.38

Religioſi Diſcalceati Sanctiſſimæ Trinitatis nō violant votum non ambiendi prælationes extra Religionem, acceptando aliquam iuſſu Papæ, non abſolutè, ſed conditionaliter. ibid.q.39

Quam tamen acceptando tali modo, violant votum non prætendendi illam extra Religionem, quod pariter cum alio emittunt. ibid.q.40

Religioſi ambientes, aut acceptantes Pontificatum, non violant votum non ambiendi prælationes aut dignitates. ibid.q.41

Religioſi venientes ex loco peſtilenti, & de hoc rogati ab vrbis cuſtodibus, tenentur iuramentum præſtare, & veritatem aperire iuxta ſanam petentium intentionem, p.313.q.14

Religioſus cuius profeſſio eſt reuera inualida nec ab ipſo ratificata, ſi intra quinquennium non reclamauit,poteſt elapſo quinquennio iurare ſe non reclamaſſe ob ignorantiam. p.318.q.34

Religioſi poſſunt validè & meritoriè emittere aliqua vota de materia honeſta, quæ non ſit præiudicialis Superioribus, abſque expreſſa ſuorum Superiorum licentia. p.351.q.4

Religioſus ita emittens votum de aliquo, Regulâ aut Superioris præcepto prohibito, vt intendat Superiore inconſulto illud exequi,inualidè vouet, p.352.q.12

an Religioſus ſubditus peccet adimplendo votum poſtquam illud Superior irritauit. p.454.q.13

Remiſſio.

Remiſſio & Condonatio iuramenti promiſſorij,non eſt idē ac eius relaxatio,ſeu diſpenſatio. p.98.q.3

Remiſſio iuramenti non eſt idem propriè loquendo ac eius irritatio. ibid.q.4

Res.

Res indifferens quæ ob aliquam circunſtantiam ſit honeſta,fit conſequēter apta materia voti.p.333.q.9

Res indifferens non fit honeſta ex eo ſolùm, quod vouens illam referat ad bonum finem. ibid.q.10

vt Res indifferens ex bono fine bona fiat,debet eſſe apta ad talem bonitatem recipiendam.p.334.q.18

Reſeruatio.

Reſeruatio votorum & iuramentorum eſt ſtrictè interpretanda & reſtringenda. p.162.q.81

Reſiliens.

Reſiliens à bono propoſito non peccat, nec etiam venialiter. p.325.q.16

Reſtrictio.

Reſtrictio neque grauamen vllum poteſt adiici, poſt votum aut iuramentum promiſſorium alicui ſub aliqua conditione factum. p.293.q.16

Reus.

Reus interrogatus de delicto, quod ſaltem ex opinione probabili non tenetur manifeſtare, poteſt cum reſtrictione mentali iureiurando negare ſe illud commiſiſſe. p.317.q.30

Idemque dicendum eſt caſu quo ſocios iniquè detexerit, cum non deberet,tenetur enim amphibologicè iurare,ſe mentitum fuiſſe, ſi ſperet ſic damnum illatum, reparaturum. ibid.q.31

Ruſticus.

Ruſticus vouens peregrinationem Hieroſolymitanam,non tenetur voto,ſi ab alio deceptus credens Hieroſolymam ſine nauigatione adiri poſſe, tale votum emittat. p.84.q.12

S

Sacramentum.

SAcramentum,iuramentum, & iuſiurandum non ſunt omnino ſynonima. p.2.q.4

Sacerdos.

Sacerdotibus interdictum eſt in iudicio ex leui cauſa iurare. p.41.q.23

Sacerdotibus licitum eſt in iudicio iurare pro neceſſitate, vel magna vtilitate. ibid.q.24

Vide in verb. *Clerici.*

Sacerdotes poſſunt eſſe teſtes in iudicio, & ibi iurare in variis cauſis,quæ ibi aſſignantur. ib.q.25

Sacerdotes cùm iuramentum præſtant,non tenentur ſacra tangere. ibid.q.27

Scholaſticus.

Scholaſticis ſufficit quod rationabiliter credant aliquem Scholaſticum ad ſcholas acceſſiſſe tempore requiſito,ſi viderint eum communiter eo tempore ad ſcholas adeuntem,vt iurent eum adfuiſſe tempore requiſito ad curſum conficiendum. p.46.q.9

Scholaſticus poteſt iurare aliquem ex ſuis ſociis ſcholas frequentaſſe toto anno, etiamſi id non fecerit niſi per maiorem partem anni. p. 47.q.12

Scholaſtici omnes, & alij Academici præſtant iura-

mentum de obediendo Rectori. p. 273.q. 2
vt Scholaſtici, & omnes academici ſubdantur iuriſdictioni Rectoris, neceſſum non eſt vt dictum iuramentum faciant. p. 274.q. 3
Scholaſtici,& alij academici non obligantur ſemper ſub mortali ad obediendum Rectori præcipienti ſub pœna præſtiti iuramenti. ibid. q. 4
Quod etiam verum eſt,etiamſi Rector expreſsè intimet ſe velle in rebus illos ſub mortali obligare. ibid. q. 5
Scholaſtici non tenentur comitari Rectorem in die S.Nicolai,vel S.Martini, etiamſi id eis præcipiat ſub pœna præſtiti iuramenti. ibid. q. 6
Scholaſtici non tenentur ſub mortali culpa obedire Rectori aut Magiſtro præcipienti ne ſericis veſtibus vtantur. p. 275. q. 7
Scholaſtici non tenētur ſub mortali obedire Rectori præcipienti ſub pœna præſtiti iuramenti, vt interſint ſolemni ſupplicationi publicæ, Miſſarum Sacrificio, funeri alicuius academici, &c. ib. q. 8
Scholaſticus qui dum promouetur ad gradum licentiatus in aliqua academia, iurat non accipere gradum Doctoratus in alia, poteſt non obſtante tali iuramento illum accipere in alia. p. 276. q. 12
Scholaſticus rogatus à iudice an fuerit locutus cum aliquo ex Oppoſitoribus ad Cathedrā, vel domos illorum ingreſſus, poteſt iurare ſe hæc non feciſſe, caſu quo verba & ingreſſus non fuerint ſuboroationis cauſâ. p. 315. q. 24

Scriba.

Scribæ, procuratores, & alij miniſtri publici, nō obſeruantes iuramentum quod emittunt ſeruandi taxam lege præſcriptam, peccant mortaliter. pag. 270. q. 5.
vide in verb. *Procurator.*

Senex.

Senex intans ingredi Religionem, non tenetur in tali ætate habitum ſuſciperè, etiamſi Religioſi illum recipere velint. p. 89. q. 5

Seruus.

Serui validè & meritoriè poſſunt emittere vota dominis ſuis non præiudicantia, abſque licentia eorum. p. 366. q. 27

Socer.

Socer nequit irritare vota aut iuramenta generis ſui carentis patre, matre, tutore, aut curatore. pag. 132. q. 124

Socius.

Socius criminis debet ordinariè à iuramento iudiciali excludi. p. 40. q. 18.
Socius criminis poteſt eſſe teſtis contra ſocios in aliquibus criminibus, & quænam illa ſint. ib. q. 19
Socius criminis non poteſt eſſe integer teſtis contra ſocios, nec ſemiplenè probare. ibid. q. 20

Sponſalia.

Sponſalia metu graui contracta ſunt inualida, etiamſi eis addatur iuramentum. p. 13. q. 4
vide in verb. *Matrimonium.*

Spurius.

Spurius qui ignorans conſtitutionem Sixti qua ſpurij à dignitatibus repelluntur, non tenetur cognita conſtitutione Religionē ingredi. p. 112. q. 43

Stipendium.

an Stipendium taxatum pro Aduocatis, ſcribis, & aliis miniſtris publicis, ſit noſtris temporibus iuſtum & minimè abrogatum. p. 271. q. 8

Subſcribens.

Subſcribens ſcriptum aliquod in quo iuramentum continetur, verè cenſetur iurare. p. 4. q. 12
Sicut iuramentum mentale neceſſariò requiritactus tres. p. 4. q. 13

Succeſſor.

Succeſſores populi tenentur votis & iuramentis à prædeceſſoribus emiſſis. p. 246. q. 6
Succeſſores populorum non tenentur obſeruare vota aut iuramenta ab ipſis populis facta, propria voti & iuramenti obligatione. ibid. q. 7
Neque etiam ex vi pacti & promiſſionis quæ in vniuerſalem ſucceſſorem tranſit. ibid. q. 8
Neque etiam ex vi conſuetudinis. p. 247. q. 9
Succeſſores populi tenentur ad ipſius iuramenta & vota, in vi legis ab ipſo prædeceſſore populo ſtatutæ, & ab Epiſcopo promulgatæ. ibid. q. 10

Summiſta.

Summiſtæ varij qui de iuramento tractarunt. p. 1.

Superior.

Superior quilibet gaudens poteſtate irritandi vota Deo facta, poteſt etiam irritare iuramenta eidem præſtita. p. 102. q. 6
Superiores qui poſſunt irritare vota ſuorum ſubditorum, nequeunt quoque ſua irritare, nec ea irritandi poteſtatem aliis committere. p. 104. q. 14
Superior poteſt alteri delegare poteſtatem irritandi vota & iuramenta. p. 105. q. 18
Superiores Religionum poſſunt irritare vota & iuramenta ſuorum Religioſorum, de ſeruandis iis ad quæ ex Regula tenentur. p. 307. q. 23
Superiores habeotes poteſtatem irritandi vota & iuramenta, poſſunt irritare non ſolum emiſſa, ſed etiam emittenda. p. 108. q. 25
Superiores Societatis Ieſu poſſunt irritare vota Deo facta ſuorum Religioſorum, qui ſola vota biennij ſimpliciter emiſerunt. p. 109. p. 28
Superior poteſt irritare vota nouitij, caſu quo dum illa emittit apponit hanc conditionem; *Si Superior approbauerit votum; vel conſenſerit.* p. 109. q. 29
Superior qui ſubdito dedit licētiam ad emiſſionem voti, aut iuramenti, & emiſſum confirmauit, poteſt nihilominus illud irritare, etiamſi nunquam ſe irritaturum promiſerit. p. 112. q. 41
Superior poteſt irritare votum quod ſubditus emiſit, etiamſi ei facultatem conceſſerit irreuocabilem, ſeque à ſua poteſtate exemerit & iuri ſuo ceſſerit. p. 112. q. 42
Superior peccat ſaltem venialiter irritando abſque legitima cauſa, votum, ad quod emittendum licentiam dederat. p. 113. q. 44
Et quid dicendum ſi illud irritet interueniente iuſta cauſa. ibid. q. 46
Superior abſque cauſa irritans ſui ſubditi votum aut iuramentum, non tenetur illud adimplere, aut nouam licentiam illud exequendi concedere. p. 114. q. 48
Superior cenſetur ſubdito concedere licentiam iurandi aut vouendi, quando votum iam factum approbat, & in illud conſentit. p. 11. q. 15
Superior poteſt irritare omnia vota & iuramenta à ſubdito, Deo præſtita, ipſo Superiore inuito & contradicente. p. 118. q. 65

T

Taciturnitas.

an Taciturnitas & diſſimulatio Superioris cognito ſubditi voto, cenſeatur voti illius approbatio, ita vt iam non ſit licitum Superiori illud irritare abſque iuſta cauſa. p. 115. q. 46
Taciturnitas cui additur internus conſenſus Superioris,

Superioris, licèt vouenti non manifeſtus, eſt ſufficiens cauſa, vt ſubditi votum cenſeatur approbatum. p.116.q.55

Tertiarius.

Tertiarij ita dicuntur eo quod ſint medij inter Religioſos & ſæculares. p.284.q.1
Tertiariorum genus triplex. ibid.q.2
Tertiarij, & Tertiariæ profitentur aliquam Regulam ab Eccleſia approbatam. p.285.q.6
Tertiarij habent proprium modũ profitendi. ib.q.7
Tertiarij Carmelitani emittunt duo vota in ſua profeſſione. ibid.q.9
Tertiarij Sancti Franciſci non emittunt in ſua profeſſione peculiare votum de obſeruandis Decalogi præceptis. ibid.q.9
Tertiarij Sancti Franciſci de Paula nullum in ſua profeſſione votum emittunt. ibid.q.10
Tertiarij Carmelitarum non debent neceſſariò emittere in ſua profeſſione vota obedientiæ & caſtitatis. p.286.q.11
Tertiarij neque venialiter peccant tranſgrediendo votum ſuæ profeſſionis. p.286.q.12
Tertiarij, vel Tertiariæ debent profeſſionem facere in manibus alicuius Superioris eorum Ordinum. ibid.q.13
Tertiarij præcipuè Minorum ſeorſim viuentes ſolùm ſubſunt Prælatis ſuorum Ordinum quoad vim directiuam, non autem quoad vim coactiuam. p.287.q.19
Tertiarij in communitate viuentes ſubiiciuntur etiam quoad vim coactiuam Prælatis ſuorum Ordinum. p.288.q.20
Tertiarij, & Tertiariæ non ſunt apoſtatæ, ſi à ſuo ſtatu in perpetuum recedant. ibid.q.21
Peccant tamen mortaliter à tali ſtatu recedendo. ibid.q.22
Tertiarij & Tertiariæ ſimpliciter & abſolutè debent dici perſonæ ſæculares, ſecundùm quid verò, & aliquo modo perſonæ Eccleſiaſticæ. ibid.q.23
Tertiarij collegialiter viuentes, aut cum Clauſtralibus habitantes; potiuntur priuilegiis, quibus Fratres Religionis, cuius ſunt Tertiarij, fruuntur. ibid.q.24
Non tamen qui ſigillatim in propriis vel alienis domibus habitant. p.289.q.25

Teſtis.

Teſtis præſumitur tactis Euangeliis, aut Cruce teſtimonium præſtitiſſe, ſi Notarius atteſtetur ipſum iuratum teſtimonium dixiſſe. p.3.q.10
vt Teſtes duo plenè probare dicantur, requiruntur neceſſariò aliquæ circumſtantiæ, & quænam illæ ſint. p.42.q.35
an Teſtis minor vigeſimo anno, poſſit ad teſtificandum in cauſa criminali: Vide in verb. *Minor.*
Teſtis qui iniquè reos detexit, tenetur amphibologicè iurare ſe mentitum eſſe, vt ſic damnum illatum reſarciat. p.317.q.31

Theologus.

Theologi quinam qui de iuramento præcipuè tractarunt. p.1

Togatus.

Togati tenentur ſub mortali ad iuramentum implendum, de ſoluendo aliquo donatiuo ſuo Collegio. p.279.q.24

Tranſgreſſio.

Tranſgreſſio voti vel iuramenti pœnalis non obligat ad culpam impoſitam, quando omni culpa caret. p.298.q.4
Neque etiam quando interuenit obliuio, aut ignorantia, quæ non excuſet tranſgreſſorem à culpa veniali. ibid.q.5
an Tranſgreſſio voti, ſit contra primum præceptum primæ Tabulæ. p.330.q.5
ex Tranſgreſſionibus voti multiplicatis, circa materiam leuem, non contingit committi peccatum mortale. p.332.q.11

Trinitarius.

Trinitarius Diſcalceatus peccat contra votum non ambiẽdi prælationes, ſi procuret eligi ad aliquam dignitatem Religionis, ad integrandam eius famã, animo tamen non acceptandi illã. p.251.q.18
Trinitarius peccat contra prædictum votum etſi procuret aliquam prælaturam in bonum tantùm eiuſdem Religionis. p.252.q.19
Non tamen ſi procuret tantùm non auferri prælaturam iam obtentam. ibid.q.20
Trinitarij Diſcalceati non prohibentur vi voti non ambiendi prælationes, prætendere dignitates, & officia extra Congregationem. p.252.q.23
Trinitarij Diſcalceati prohibentur ex vi voti nõ ambiendi Prælationes, prætendere Cardinalatum. p.253.q.25
Non tamen prohibentur propter dictum votum prætendere promoueri ad Parochiam alicuius Eccleſiæ. ibid.q.26
Trinitarius Diſcalceatus qui ad aliam Religionem tranſiuit, in qua non emittitur votum non ambiẽdi prælationes, nequit tamen procurare, & prætendere prælaturas illius Ordinis ad quem tranſiuit. p.254.q.29
Trinitarij Diſcalceati tantum poſſunt præcepto ſũmi Pontificis acceptare prælationes extra Ordinem non obſtante voto in contrarium. ibid.q.30
Trinitarius licitè poteſt acceptare prælationes extra Religionem, ſi Papa id ei præciperet, licèt abſque iuſta cauſa. ibid.q.31
Trinitarius Diſcalceatus non ſolum poſſet, ſed etiam teneretur acceptare prælatiam, ſi Papa id ei præciperet tantùm ſub peccato veniali. p.255.q.32
Trinitario Diſcalceato ſufficit ad acceptandam licitè prælatiam, ſimplex Papæ ordinatio, vt Religioſus illam accipiat. ibid.q.24
Et item an ſufficiat ad acceptandam prælationẽ extra Religionem, quod iudicio prudentum id iudicetur magis expediens tum bono publico; tum ipſius Religioſi. p.255.q.35
Trinitarij Diſcalceati non violarent votum non ambiendi prælationes, ſi dignitates tantùm ſæculares prætenderent. p.257.q.42
Trinitarij Diſcalceati ſubiiciuntur declarationi Capituli, accedenti licèt poſtquam votum emiſerũt, qua declaratur officium aliquod comprehendi, ſub hoc voto nõ ambiendi prælationes. ib.q.43

Turca.

Turcæ qui verum Deum licèt imperfecto modo cognoſcunt, ſunt capaces iuramenti, ac proinde illo obligari poſſunt. p.44.q.46

Tutor.

Tutor & Curator in quo differant. p.129.q.109
Tutor poteſt omnia vota & iuramenta impuberum irritare eodem prorſus modo quo poterat pater. p.130.q.110
Tutor aut Curator nequeunt irritare minoris vota poſt lõgiſſimos ãnos ſicut poteſt pater. p.133.q.125

V

Veniens.

VEniens è loco qui falsò putatur peſte infectus; & interrogatus, an ex tali loco veniat,

non poteſt cum iuramento reſpondere ſe ex eo non venire, etiam reſtrictione mentali adbibita. p.313.q.13

Verbum.

Verba, *viuit Deus, viuit Dominus*, verum cootinent iuramentum, neque in eis vlla æquiuocatio repetitur. p.10.q.5

Verba, *promitto tibi Deo.* Verum continent iuramentum. p.11.q.8

Verbum *Iuro*, facit iuramentum ſi aliquid addatur, quo denotetur inuocari diuinum teſtimonium; ſecus aliàs, quia additum diſtrahit verbum iuro à propria ſignificatione. ibid.q.9

Verba, *iuro me hoc facturum*, aut *hoc ita eſſe*, ſpectato rigore verb. *iuro*, verum continent iuramentum. ibid.q.9

Verba, *per animam meam*, verum continent iuramentum. p.12.q.12

Verba, *teſtis eſt mihi conſcientia mea*, non continent verum iuramentum, niſi ſpecialiter id à iurante intendatur. p.13.q.16

Verba, *Iuro in fide mea, aut per fidem meam*, etiam prolata à viro vili, ex natura rei minimè continent iuramentum. p.14.q.13

Verba *in fide Religioſi, aut Sacerdotis*, verum continent iuramentum. ibid.q.21

Verba, *Iuro ad talem*, vel *per vitam talis*, nullum formant iuramentum. p.15.q.27
Vide in verb. *Formula iurandi.*

Verba *per meam vitam aut ſalutem*, vel *per vitam patris mei*, &c. verum continent iuramentum. p.16.q.29

Verba, *per vitam mei equi, aut conſeruationem illius arboris*, verum efficiunt iuramentum. ibid.q.30

Verba, *Amen, amen dico vobis*; non continent iuramentum. p.17.q.36

Verba *maledicti nummi, quos habeo, maledicta bucella, quam edi*, non continent verè iuramentum execratorium. p.18.q.5

Verba, *Habear vt perfidus, aut iniquus, aut mendax*, non continent verum iuramentum execratorium. p.19.q.8

Verba, *Occidar, amputentur mihi aures, ſi hoc ita non eſt*: in rigore iuramentum execratorium præ ſe ferunt, ſed vt communiter proferuntur, non verè continent iuramentum. ibid.q.9

Verba blaſphema iactata in Sanctos, non provt tales formaliter ſunt, ſed provt quidam homines ſunt, ſi ioco dicantur, poſſunt eſſe blaſphemia mortalis vel venialis, ratione diuerſarum circunſtantiarum. p.22.q.15. & ſeq.

Verba quæcumque quæ continent fidei Deo debitæ abnegationem, blaſphema ſunt. p.24.q.25

Verba, *Deus eſt iniuſtus ſi te non percuſſero: nego Deum, ſi hoc ita, non eſt*, & ſimilia, ſub cõditione, non abſolutè prolata, continent blaſphemias hæreticales, non abſolutas, ſed ſub conditione abſolutè, & de præſenti prolatas. p.27.q.39

an Verba quæ aliqualem blaſphemiam continent, ſint abſolutè iudicanda blaſphema, quando non conſtat de ſana proferentis intentione. p.28.q.42

Verba prolata in Deum in ebrietate, aut phreneſi, vel ex inaduertentia orta ex inueterata conſuetudine peccandi, non ſunt blaſphema. p.29.q.45

an Verba externa quæ non clarè, ſed dubiè contumeliam in Deum videntur continere, ſint cenſenda continere, & conſequenter eſſe blaſphema. ibid.q.46

Veritas.

Veritas in iuramento aſſertorio formaliter conſiſtit in eo quod iurans aduertat, & bona fide putet verum eſſe, quod iureiurando affirmat vel negat. p.44.q.2

Veritatis deficientia in iuramento aſſertorio ſemper eſt mortalis, niſi aliàs abſit perfecta libertas. p.45.q.3

Veritatis defectus in iuramento aſſertorio, eſt etiam mortalis, etiamſi materia ſit leuis. ibid.q.4

Veritatis certitudo quam exigit aſſertorium iuramentum, non debet eſſe omnino euidens, & infallibilis. p.46.q.8

Veritatis defectus in iuramento promiſſorio, ſeu voto, ſemper eſt mortalis. p.50.q.26

Vicarius.

Vicarij Generales Epiſcoporum non poſſunt diſpenſare in votis & iuramentis, in quibus poſſunt Epiſcopi, niſi id eis ſpecialiter commiſſum fuerit. p.160.q.70

Violatio.

Violatio frequens iuramenti & voti, iuſtam præbet cauſam diſpenſandi, & relaxandi illa. p.148.q.19

Violatio votorum eſt ex genere ſuo mortalis. p.330.q.2

Violatio voti poteſt eſſe venialis ex ſurreptione, ſeu indeliberatione. p.330.q.5

Sicut etiam ex leuitate materiæ, etiamſi cum ſufficienti deliberatione fiat. ibid.q.6

Vouens.

an Vouenti peius ſit iurare aut vouere aliquid contra conſilia Euangelica, animo illud implendi quàm animo illud illud nõ implendi. p.55.q.45

Vouens, aut iurans abſolutè & in genere abſtinere à venialibus, non tenetur ex vi iuramenti, aut voti, abſtinere ab his venialibus, quæ in particulari facilè ſaltem vitare poteſt. p.65.q.25

Vouens ſe equeſtrem peregrinaturum Romam, ſi poſtea præ paupertate equeſtris nequeat, non tenetur adire pedeſtris, niſi aliàs talis fuerit eius intentio. p.69.q.40

Vouens ingredi certum monaſterium, in quo putabat diſciplinam Religioſam eſſe integram, non tenetur voto, ſi poſtea inueniat in eo non ſeruari diſciplinam religioſam circa eſſentialia, ſecus ſi tantum non ſeruetur circa aliqua minutiora. p.84.q.11

Vouens Religionem Carthuſianorum, aut Minimorum, ignorans eos ſe à comedendis carnibus continere, vel Religionem Capucinorum, neſciens ab eis nudum corpus rudi lana contegi, validè non vouet. p.84.q.13

Vouens dare eleemoſynam tali pauperi, credens eſſe Sacerdotem, tenetur voto ſuo, etiamſi eum talem non inueniat. ibid.q.14

Vouens dare eleemoſynam alicui pauperi, ignorans eſſe ſuum inimicum, tenetur ad eam elargiendam etſi poſtea eum talem cognoſcat. p.85.q.15

Vouens dare Petro eleemoſynam credens illũ indigere, non tenetur voto, ſi verè ille non indigeat, & diues ſit. p.85.q.17

Vouens Virginem Lauretanam viſitare, occaſione quod Laureti erat amicus, manet adſtrictus voto etiamſi ibi non ſit amicus. ibid.q.19

Vouens ire Romam eo quod credat ibi eſſe corpus S. Nicolai, non tenetur ire, ſi deinde cognoſcat ibi non adeſſe. p.86.q.20

Vouens peregrinationem Lauretanam pro recuperanda ſalute filij, non tenetur exequi illam, ſi tempore quo vouit, non fuerit infirmus, vel iam mortuus. ibid.q.22

Vouens

Vouens ingredi Religionem intra annum, tenetur intra illud tempus eam ingredi, niſi adſit iuſta cauſa ingreſſus differendi. p.91.q.1

Vouens qui nequit in aſſignato & præfinito tempore adimplere votum, tenetur tempus præuenire. ibid.q.2

Vouens ieiunium in feria ſexta non tenetur tempus præuenire, etiamſi præſumat tali die impeditum fore. p.93.q.3

Vouens aliquid abſolutè abſque vlla temporis deſignatione, tenetur promiſſum implere, quàm primum poterit. ibid.q.4

Vouens in ætate duodecim annorum ingreſſum Religionis, poteſt illum differre quouſque aptus ſit ad perferendos labores Religionis. ibidem q.6

Vouens ingredi Religionem, poteſt ingreſſum differre donec minùs moleſtè à parentibus feratur. p.93.q.8

Vouens ingredi Religionem nullo præfixo tempore, poteſt ingreſſum differre vſque ad tempus, quo credit maiori cum deuotione ſe ingreſſurum. ibid.q.9

Vouens ieiunare in vigilia alicuius Sancti, non deſignando vigiliam huius vel alterius anni, tenetur ieiunare in proxima vigilia Sancti. pagina 96. q.21

Vouens elargiri eleemoſynam determinato pauperi, ignorans ſuum eſſe inimicum, tenetur etiam elargiri etſi deinde cognoſcat ſuum eſſe inimicum. p.85.q.15

an Vouens recitare coronam coram particulari imagine B. Virginis, teneatur illam alibi recitare ſi coram illa non poſſit. p.97.q.25

Vouens non habet iuſtam cauſam diſpenſandi ex eo quod magnam pecuniæ ſummam conferat ad opera pia. p.149.q 25

Vouens poteſt implorare officium Prælati ſuperioris ad diſpenſantum cum illo, caſu quo Prælatus inferior deneget diſpenſationem, quam dare tenebatur. p.151.q.35

Vouens quilibet aut iurans poteſt ſua vota & iuramenta promiſſoria Deo facta, in euidenter meliora, propria authoritate commutare. pag. 182. q17

Non tamen idem dicendum eſt ſi commutationem velit facere in minus notabiliter bonum. ibidem q.8

Nec etiam quando vouens vult commutare in bonum euidenter æquale. ibid.q.9

Vouens commutans propria authoritate in bonum euidenter æquale, peccat tantùm venialiter. pagina 182.q.10

an Vouens tradere determinatum filium alicui Religioni, ſatisfaciat voto tradendo alterum ſine Papæ authoritate. p.183.q.15

an Vouens poſſit propria authoritate commutare votum vel iuramentum reſeruatum in euidenter melius, vel in aliud ex reſeruatis. p.148.q.17

Vouens quilibet poteſt propria authoritate commutare votum caſtitatis, & triplicis peregrinationis, in votum conſtituniuum Religionis.ibid. q.18

Vide in verb. *Votum.*

an Vouens, cui ſupremus Pontifex, aut ſummus eius Pœnitentiarius, commutauit per ſubrogationem alicuius pij operis, votum caſtitatis aut Religionis, ad tempus, ad effectum nubendi, teneatur, finito tempore, votoque iterum redeunte, ad opus ſubrogatum. p.188.q.30

Vouens qui propria authoritate votum commutauit, non poteſt tamen implere materiam ſubrogatam, tenetur redire ad primum votum. pagina 189.q.31

an Vouens differens votum vt non fiat die deſtinata, ſed altera, debeat adimplere illud cum aliquo onere ſuperaddito ob dilationem. p.190. q.39

Vouens recitare Roſarium abſolutè, non tenetur recitare integrum Roſarium. p.196.q.4

Vouens peregrinationem abſolutè, ſatisfacit peregrinando equeſter. p.197.q.9

Vouens Religionem ingredi, aut Ordines ſacros ſuſcipere, non tenetur ex vi talis voti caſtitatem ſeruare antequam talem ſtatum aſſumat. p.198. q.11

Vouens ieiunare, nec determinans dierum numerum ſatisfacit voto vnico ieiunio. p.199.q.6

Sicut & qui vouit plura ieiunia, non determinando certum numerum ſatisfacit duobus diebus ieiunando. ibid.q.7

Vouens non comedere carnes aliqua die, toties peccat, quoties in ea die carnes comedit. p.200. q.9

Et an idem dicendum ſit de eo qui certa die ieiunare vouit. ibid.q.10

an Vouenti ieiunare in pane, & aqua licitum ſit manducare paſtillos eſculentos. p.201.q.17

ad quid, teneatur Vouens, qui ex vna parte promiſit Deo, per omnes ſextas ferias ſolum panem comedere, & ex alia in vigilia S. Ioannis panem non comedere, ſed alias res, vt piſces, fabas, eo in anno in quo incidat dicti Sancti Vigilia, in feria ſexta. p.202.q.18

an Vouens abſtinere à carnibus licitè poſſit comedere oua & lacticinia. ibid.q. 19.

Et è contra qui vouit aut iurauit abſtinere ab ouis & lacticiniis, poſſit veſci carnibus. ibid. q.20

Sicut etiam qui vouit abſtinere ab ouis, teneatur etiam abſtinere à lacticiniis. ibid.q.21

Vouens velle ingreſſum Religionis, non tenetur ex vi talis voti Religionem ingredi. p.204.q.6

Vouens ſe moriturum in Religione non ita ſtatim tenetur ad ingreſſum Religionis, ac ille qui abſolutè vouit Religionem. p.205.q.9

Vouens abſolutè Religionem, non ſatisfacit ingrediendo Religionem planè quoad ſubſtantia collapſam. p.206.q.14

Et an eam ingrediendo peccet etiam mortaliter.ibid. q.15

Vouens ſtrictiorem Religionem non ſatisfacit voto ingrediendo laxiorem. ibid.q.17

Quod tamen verum non eſt caſu quo vouens ingreditur laxiorem Religionem, habentem priuilegium admittendi eos qui ſtrictiorem vouerant. p.207.q.18

Vouens laxiorem Religionem ſatisfacit voto ingrediendo arctiorem, aut ſanctiorem. ibid.q.20

Vouens certam aliquam Religionem, poteſt propria authoritate ingredi arctiorem, aut ſanctiorem. ibid.q.21

Quod tamen verum non eſt ſi aliam ingredi velit æquè arctam, aut ſanctam. ibid.q.22

Vouens ingredi Monaſterium magis reformatum non ſatisfacit voto ingrediendo Monaſterium minùs reformatum eiuſdē Religionis.p.208.q.23

Vouens ingredi Religionem vagè, & indeterminatè, ſatisfacit voto ſi aliquas diuerſas Religiones imploret. p.208.q.24

Vouens Religionem manet liber à voto ſi quinque

vel ſex Religiones quærat,& ab illis ſit repulſus. ibid.q.25

An verò debeat etiam quinque, vel ſex Monaſteria cuiuſlibet Religionis tentare, & ab illis repelli, vt prorſus liber maneat à voto. ibid.q.26

Et an hoc ſemper ſit verum in quocumque euentu. p.209.q.27

Vouens Religionem in communi, & indeterminatè,non tenetur quamcumque arctiſſimam ingredi, ſi in aliis minùs ſtrictis non admittatur.ibid. q.28

Vouens Religionem in communi non tenetur totum orbem peragrare, vt in aliqua admittatur, etiam caſu quo id promiſiſſet. ibid.q.29

Vouens Religionem in communi, non tenetur extra Prouinciam ſeu nationem quærere vt in aliqua admittatur. ibid.q.30

Vouens Religionem in communi non tenetur quærere Religiones per omnia loca eidem Regi ſubiecta,ſi diuerſæ ſint linguæ. p.210.q.31

Vouens Religionem in communi non tenetur Militarem Religionem ingredi ſi in aliis non admittatur. ibid.q.33

an Vouens Religionem maneat liber à voto ſi adeat Generalem aut Prouincialem, & ab illis repellatur. ibid.q.34

Vouens qui abſolutè à Religione, vel Monaſterio quod promiſerat repellitur, non tenetur poſtea ad ingreſſum illius, etiamſi à Monachis ad id inuitetur. p.211.q.39

Vouens Religionem cum animo ſtatus clericalis, non tenetur illam ingredi, ſi in ea non admittatur niſi vt laicus. p.212. q.40

Et quid dicendum de illo qui Religionem vouit, vt in illa ſit laicus, ſi non admittatur in ea niſi vt ſit Sacerdos. ibid.q.41

an Vouens Religionem nihil cogitans de ſtatu, teneatur illam ingredi ad ſtatum clericalem, vel laicalem prout Religioni placuerit. ibid.q.42

Vouens Religionem manet liber à voto ſi non admittatur ab immediato Superiore Conuentus, licet ſine licentia ipſius Conuentus. p.210.q.35

Non tamen manet liber à voto ſi in Religione non admittatur ob aliquod impedimentum temporale. p.211:q.36

Vouens qui abſolutè, & in perpetuum repellitur à Religione propter impedimentum perpetuum, manet ſolutus à voto eam ingrediendi. ibid.q.37

Vouens Religionem collocandus in ſtatu Clericorum, & ſciens ad hoc requiri Grammaticam, quam moraliter addiſcere non poteſt, non tenetur in ea aſſumere ſtatum laicorum. p.213. q.47

Et quid ſi dubius ſit an tempore voti ſciuerit, vel ignorauerit ſcientiam Grammaticæ, vel Artium ab ingredientibus expoſtulari. ibid.q.48

Vouens Religionem abſolutè,non ſatisfacit voto ſi eam ingrediatur animo exeundi. p.214.q.51

Et quid ſi vouens ingrederetur Religionem cum illo animo exeundi, ſimul tamen habens propoſitum dandi operam, vt Deus immutet cor eius, vt ſic in Religione perſeueret. ibid.q.52

Vouens Religionem non ſatisfacit voto eam ingrediendo cum animo exeundi, licèt poſtea iuſtà de cauſa exeat. p.214.q.53

Vouens Religionem cum expreſſa intentione gaudendi libertate perſeuerandi, vel egrediendi, nouitiis à iure conceſſa, ſatisfacit voto etiamſi egrediatur abſque iuſta cauſa. ibid.q.55

Et quid de vouente Religionem abſolutè, nihil de exeundi libertate, aut perſeuerentia determinando, an ſatisfaciet voto bona fide ingrediendo ad Religionem experiendam, ſi poſtea ex cauſa ſufficienti egrediatur. ibid.q.56.

Et an idem dicendum ſit in prædicto caſu ſi è Religione egrediatur ſine iuſta cauſa, ſed ſola libertate nouitiis iure conceſſa. ibid.q.57.

Vouens Religionem vnà cum perſeuerantia in ea, ſeu cum obligatione profitendi in illa, ita tenetur in ea perſeuerare, vt non ſibi liceat ex quacumque iuſta cauſa egredi. p.216.q.59

Vouens perſeuerantiam in Religione, licitè poteſt retrocedere, ſi in ea magni momenti difficultatem experiatur tempore voti ignoratam. pagina 217.q.60

Vouens eſſe Religioſum, & vouens Religionem, æqualia ferè vota emittunt, & proinde æqualiter ad perſeuerentiam tenentur. ibid. q.63

an Vouens in ſæculo Religionem ſimul & caſtitatem, teneatur ad caſtitatem in ſæculo ſeruandá, ſi in Religione non admittitur, vel ab illa ante profeſſionem ex quacumque cauſa exeat.p.218.q.66

Vouens in ſæculo, & in articulo mortis, cuidam Priori, caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, non tenetur ad Religionem ingrediendam, ſed ad ſeruandam in ſæculo caſtitatem, & reliqua à ſe promiſſa. p.219.q.67

Vouens Religionem ad ſtatum clericalem, tenetur diſcere Grammaticam, ſi ob illius defectum non admittatur. ibid.q.44

Satisfaciet tamen voto ſi nolens diſcere Grammaticam ingrediatur Religionem ad ſtatum laicalem. p.213.q.45

Et quid ſi tempore voti ingrediendæ Religionis ad ſtatum clericalem,ignorauerit ad id Grammaticam eſſe neceſſariam. ibid.q.46

Vouens qui per ſeipſum vota merè perſonalia non poteſt adimplere, non tenetur per alium ea adimplere. p.236.q.2

Vouens neque tenetur, neque poteſt ſuum votum perſonale vllo iure nec facto adimplere. ibidem q.3

Quod etiam verum eſt caſu, quo vouens ſua culpâ ſit impotens ad implendum votum ſuum perſonale. ibid.q.4

Et an idem dicendum ſit caſu, quo vouens tempore voti certus eſſet fore, vt nunquam votum ſuum per ſeipſum poſſet adimplere. ibid.q.5

Vouens qui per ſeipſum non poteſt adimplere votum reale,tenetur per alium adimplere.p.237.q.6

Vouens erogare eleemoſynam, ſatisfacit voto, ſi eleemoſyna, aut pecunia promiſſa erogata ſit nomine vouentis ab alio,inſcio vouente. ibid.q.7

Vouens carens pecuniis ad votum reale exequendum non tenetur eas ab amicis petere, vt votum impleat. ibid.q.9

An autem teneatur dictus vouens ad votum reale implendum propriis manibus laborare, vel artem ſuſcipere quæ ſuum ſtatum dedeceat, vt tali voto reali ſatisfaciat. ibid.q.10

Vouens qui præ paupertate nequit votum ſuum implere, tenetur ſi aliquid ſibi donaretur, illud acceptare, vt votum ſuum perſoluat.p.238.q.11

Vouens qui aliquid per alium agere vouit, ſatisfacit voto exhibendo actionem accommodatam, quam per ſeipſum facere poteſt. ibid.q.12

Vouens abſolutè peregrinationem Lauretanam,non tenetur in eleemoſynam dare ſumptus quos in peregrinatione feciſſet. p.239.q.14

Vouens peregrinationem Lauretanam, & dare eleemoſynam tali Eccleſiæ, tunc ſi non poſſit per ſe

peregri

Digitized by Google

peregtinationem ſuſcipere, tenetur per alium eleemoſynam mittere. ibid.q.15

Vouens abſtinentiam à ludo ob earentiam tecreationis ludi, non peccat deinde mortaliter, etiamſi modico tempote ludo detineatur. p.259.q.6

Vouens abſtinere à ludo ad vitandum iacturam pecuniæ, non peccar niſi mortaliter ſi modicam ſummam pecuniæ ludo exponat. ibid.q.8

an Vouens abſolutè non ludere, poſſit licitè non proprio nomine, ſed alieno ludere. p.260.q.10

Vouens abſolutè ludere, poreſt tamen nomine alieno ludere, caſu quo nequit coniectutari, quo fine ductus tale iuramentum emiſerit. ibid. q.11

Vouens abſolutè non ludere poteſt nihilominus ſpenſiones in ludo facere. p.261.q.14

Vouenti fas eſt ludere cum certa, & determinata perſona, nullo vtrinque reportato lucro, etiamſi obliget votum cum illa non ludendi. p.262.q.20

Vouens ingreſſum Religionis, ſi Romam accedat, licitè poteſt Romam oon adire, vt ſic obligationem voti ſubterfugiat. p.294.q.22

Vouens ſub conditione quæ ab alterius voluntate pendeat, nequit vi & fraude impedire illius conſenſum, vt ſic à voto deobligetur. p.295.q.23

Poteſt tamen licitè vouens rogare, vt conſenſum ſuum non præſtet, vt ſic ad votum noo teneatur. ibid.q.24

Vouens ſub conditione ab alterius voluntate pendente, & aliàs lege prohibita, tenetur totis viribus talem conditionem impedire. ibid.q.25

Vouens ingreſſum Religionis, ſi in ludo victus fuerit, poteſt licitè totis viribus conari ne in ludo vincatur. p.298.q.26

Vouens Religionem ſub conditione ſi amicus certam Religionem ingrediatur, aut tale matrimonium ineat, non eſt reus voti curando, vt ille ſtrictiorem Religionem, vel felicius matrimonium obtineat. ibid.q.27

Vouens Religionem ſub conditione ſi doctus euadat, licitè poteſt abſtinere à litteris eo animo, vt voti vel iuramenti obligationem effugiat. p.296. q.28

Vouens Religionem ſub conditione ſi Deus illum integro anno præſeruet à tali peccato, non obligatur voto, caſu quo non adhibeat eam diligentiam ad vitandum peccatum illud, quam tenebatur adhibere eo voto nō emiſſo. p.296.q.31

Vouens Religionem ſub conditione ſi peccato non ſuccumbat, eſt reus violationis voti, ſi malitioſè, & ex induſtria peccaret, vt voti obligationem effugeret. p.297.q.32

Vouens Religionem ſub condirione, *dum Prælatus illius retinere voluerit*, non manet in conſcientia tutus, ſi malè ſeruiendo, Monaſterium turbando, aut aliis iniquis mediis libertatem extorqueat. ibid.q.34

Vouens aut iurans memor præcepti, immemor tamen voti aut iuramenti, peccatum mortale committens contra præceptum, non tenetur ſubire pœnam impoſitam. p. 299.q.6

Neque etiam quando memor voti aut iuramenti, immemor tamen pœnæ in eo à ſe ſibi impoſitæ, votum vel iuramentum tranſgreditur. ibid. q.7

Vouenti ſufficit petendo diſpenſationem duplicis voti pœnalis explicare Prælato votum principale, tacita pœna, ſub qua votū emiſſū fuit. p.300.q.10

An verò teneatur votum principale explicare quando ſolius pœnæ iam incurſæ, vel incurrendæ diſpenſationem petit. ibid.q.11

Vouenti, Eccleſiæ dare Calicem, dubitanti tamen de qua materia, ſufficit in tali caſu largiri calicem ex ære aut cupro inaurato. p.303.q.9

Vouens aut iurans ſe non acceſſurum ad aliquam fœminam, cenſendus eſt de ſolo acceſſu fornicario intellexiſſe, ac proinde cum illa licitè nubere poſſe. p.303.q.11

Vouens non eſt præſumendus non habuiſſe intentionem ſe obligandi in iuramento, vel voto metu extorto. p.305.q.17

Vouens, aut iurans ſine intentione, & animo ſe obligandi, iurandi, aut vouendi, non obligatur tali iuramento aut voto. p.308. q.8

Et an idem dicendum ſit de eo qui verè iurat aut vouet, ſed cum animo expreſſo non ſe obligandi. ibid. q.9

Vouens aut iurans abſque expreſſa intentione ſe obligandi, non deobligatur voto aut iuramento. p. 309.q.10

Idémque dicendum eſt de iurante aut vouente cum animo ſe obligandi, & promittendi, non tamen implendi rem promiſſam. ibid.q.11

Vouens poteſt ex ſua intentione ita limitare votum, vt in materia graui ſolùm obliget ad culpam venialem. p.331.q.8

Non poteſt tamen è contra ad mortale ſe obligare in materia leui. ibid. q.9

Vouens rem bonam, ob malum finem conſequendum, non tenetur voto. p.341.q.27

Vouens, ſecluſa ignorantia, ſe facturum aliquid oppoſitum conſiliis, peccat tantum venialiter. p.344.q.39

Vouens nunquam dolendi de aliquo voto à ſe facto, ſi de facto poſtea doleat; contra votum delinquit. p.361.q.14

Vouens ieiunare vigiliā Annunciationis B.M. Virginis, ſi illa feriā ſecunda aut tertia Paſchæ occurrat, tenetur ex vi voti in illis ieiunare, ſi autem accidat ſecunda die Paſchæ, poterit ieiunare Sabbato antecedenti. p.347.q.47

Vouens abſolutè contrahere matrimonium, non tenetur ex vi voti ad illud contrahendum. pag.347. q.49

Vouere.

an Voueat verè Religionem qui dicit, *Promitto me ingreſſurum hanc Religionem, ſi quam ingrediar.* p.203.q.4

Sicut & ille qui dicit: Voueo nullam perſonam fore mihi obſtaculo quominus Religionem ingrediar. p.204.q.5

Vouere rem bonam ob finem indifferentem, eſt peccatum tantùm veniale. p.340.q.27

an Vouere facere aliquod peccatum mortale, ſit peccatum mortale. p.342.q.33

Vouere facere aliquod peccatum mortale ſine propoſito promiſſum adimplendi, eſt peccatum mortale ſacrilegij. ibid.q.34

Sicut etiam vouere aliquod mortale ſine animo ſe obligandi. ibid. q.35

an Vouere aliquod veniale animo ſe obligandi, & adimplendi illud, ſit peccatū mortale. p.343.q.36

Votum.

Votum aut iuramentum à principio factum de re indifferenti, non obligat etſi poſt aliquot dies talis res fiat bona. p.55.q.43

Votum factū Deo de materia mala, indifferenti, impedienti maius bonum, de re poſſibili, aut ob malum finem, non obligat. p.62.q.12
Vide in verb. *Iuramentum.*

Votum factum de re partim licita, partim illicita, partim poſſibili, & partim impoſſibili, ſeruandum

ſeruandum eſt quoad partem licitam, & poſſibilem. p.55.q.43

Votum non peccandi eſt validum, etiamſi fiat ab homine fragili,& peccatis dedito, & periculum trangreſſionis habente. p.63.q.17

Votum non peccandi mortaliter nulli eſt conſulenlendum propter periculum tranſgreſſionis. ibid. q.18

an Votum nunquam peccandi, obliget vouentem. p.64.q.20

an Votum nunquam peccandi nec venialiter, nec mortaliter, obliget ſaltem quoad partem poſſibilem;nempe ad vitanda omnia peccata mortalia. ibid.q.22.

Votum deſiunctiuum non peccandi mortaliter, aut venialiter, neque etiamobligat quoad partem poſſibilem. p. 65. q. 23

Votum factum de vitando aliqoo genere venialium, eſt validum; non tamen de vitando omni eorum genere. ibid.q.26

Votum ſeu iuramentum de nunquam proferendo verbum otioſum, non eſt validum. pag. 66. q.28

Votum, ſeu iuramentum de fatendis in confeſſione omnibus venialibus quæ quis commiſit, eſt inualidum. p.66.q. 30

Votum adeundi Indos ad opes augendas, præmiſſa confeſſione, non eſt validum, ad nihilque obligat. p.68.q.37

Votum, ſeu iuramentum factum contra legem ciuilem diſponentem immediatè de bonis & actionibus ſuorum ciuium,nec eſt validum,nec obligatorium. p.71.q.16

Votum factum in leges ciuiles merè prohibentes,eſt irritum, non tamen factum contra leges ciuiles ſolùm permittentes. ibid.q.47

Votum ſeu iuramentum factum contra leges canonicas ſeu Eccleſiaſticas, ſemper eſt inualidum ibid. q.48

Votum factum contra conſtitutiones Religionum non obligantes ad culpam, eſt inualidum. pag. 72.q.49

Votum metu graui extortum, inualidum eſt. pag. 73.q.3.

ad Votum reſcindendum, non quæcumque rei promiſſæ mutatio ſufficit,ſed requiritur quod ſit notabilis. p.89.q.2
vide in verb. *Obligatio voti.*

Votum caſtitatis,& non nubendi factum ab eo qui ſæpiùs cadit, & propterea tale vinculum nihil ſibi prodeſt, ſed potiùs obeſt,eſt tamen validum & obligat. p.89.q.6

Votum aut iuramentum abſque diſignatione temporis præſtitum, poteſt à vouente differri, ſi ſperet quod meliùs & vtiliùs alio tempore poſſit illud implere. p.92.q.5

Vota realia tantùm poſt filij emancipationem emiſſa nequit pater irritare. ibid.q. 97

Vota Nouitiorum minimè poſſunt in vniuerſum à Prælatis Regularibus ſimpliciter irritari. p. 108. q.27

an Vota realia Nouitiorum, poſſint à ſuis Prælatis ſuſpendi pro tempore nouitiatus. p.110.q.31

Vota realia Nouitiorum licèt regulariter non poſſint à Prælatis ſuſpendi, poſſunt tamen commutari in alia onera nouitiatus exequenda. ibid. q.32

Vota aut iuramenta Nouitiorum quæ pro tempore nouitiatus ſuſpenduntur à Prælatis, reuiuiſcunt, & obligant ipſis è Religione egreſſis. ibid.q.33

an Vota Nouitiorum commutata in alia opera nouitiatus exequenda, reuiuiſcant, & obligent, ipſis è Religione egreſſis. p.110.q.34

Votum ſubditi non cenſetur approbari, factum ex eo quod vouens, tacito voto impetret licentiam ad rem voto promiſſam exequendam. p. 115 q.52

an Vota omnia ante pubertatem ab aliquo emiſſa, ſint prorſus inualida & irrita. p. 119.q.69

Votum ſimplex Religionis emiſſum ab aliquo ante pubertatem, ſi ſit cum ſufficienti vſu rationis factum, eſt validum & obligatorium. p. 120. q. 70

Votum triplex admittitur, de quo poteſt dubitari an parentes poſſint illud irritare. p.120 q.71

Votum cenſetur à vouente ratificari quando denuò vouet. p.122.q. 77

Votum Deo præſtitum ab impubere de peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi,poteſt à patre irritari. p.122. q. 80

Vota perſonalia filiarum & filiorum puberum quæ nequit pater irritare. p.123.q.82

Vota perſonalia Deo præſtita,quæ patriæ poteſtati præiudicant, quænam ſint. p.124. q.84

Vota, & iuramenta perſonalia filiorum puberum, poſſunt directè & propriè à patre irritari, ita vt nunquam reuiuiſcere queant. ibid. q. 85

Votum filij puberis principaliter perſonale, cui per quandam conſequentiam aliquid reale accidit, non eſt à patre irritabile. p.125. q.89

an Votum à filio pubere emiſſum eundi in Terram Sanctam,non deuotionis causâ, ſed in eius ſubſidium,poſſit à patre irritari. p.126. q. 91

Vota aut iuramenta filij à patria poteſtate egreſſi non ſunt à patre irritabilia. p. 127. q. 96

Vota tum puberum, tum impuberum, poſſunt à quolibet tutorum, aut curatorum irritari,caſu quo plures dentur ſiue tutores, ſiue curatores. p.130.q.14.

Votum caſtitatis ab vxore emiſſum abſque ſui mariti conſenſu, poteſt ab eodem marito irritari. p.135. q.129

Et an idem dicendum ſit de voto, quod vxor emiſit ex conſenſu viri. ibid.q.130

Votum ingrediendi Religionem ex mutuo coniugum conſenſu emiſſum, non poteſt validè ab alterutro, neque etiam vtroque conſentiente irritari. p.136.q. 133

Vota, ſeu iuramenta Deo ab vxore præſtita ante matrimonium, ſed adimplenda poſt matrimonium diſſolutum, non ſunt à marito irritabilia. p.136.q. 134

Et quid dicendum ſit de votis conſtante matrimonio implendis. ibid. q. 135
vide in verb. *Maritus.*

Votum aut iuramentum non petendi debitum, emiſſum ab alterutro coniuge abſque alterius licentia, eſt indiſcretum, & illicitum, non tamen conſequenter nullum. p. 139. q.140

Vota & iuramenta ſeruorum, emiſſa dum ſerui erant,implenda tamen quando ſoluti erunt à ſeruitute,nequeunt à domino irritari. pag. 142. q. 159

Vota aut iuramenta ſeruorum ante ſeruitutem emiſſa, nequeunt à dominis irritari. pag. 143. q.160
vide in verb. *Dominus.*

Vota & iuramenta puerorum ante pubertatem emiſſa, poſſunt abſque noua cauſa diſpenſari. p.146.q.10.

Votum, aut iuramentum optimè poſſunt diſpenſari, & relaxari ex eo quod vouens ratione illorum magnis angitur conſcientiæ ſcrupulis. pag. 148.q.16.

Votum quod eſt occaſio maioris ruinæ vouenti, optimè poteſt diſpenſari. p.148.q. 18

Votum & iuramentum non peccandi mortaliter, poteſt diſpenſari. p.148. q. 20

Votum & iuramentum optimè poſſunt diſpenſari quando cedunt in damnum priuatum alicuius familiæ. p.149.q.23

Votum non ludendi nequit legitimè diſpenſari ex eo quod vouens vehemens deſiderium ac tentationem non ludendi patiatur. p.150. q. 28

Voto tamen, aut iuramento obligatur, ſi ante ebrietatem aut ſomnum iuret, aut voueat caſtitatem, ſi verba caſtitatis promiſſoria proferat ebrius, aut ſomnolentus. ibid. q. 13

Votum erogandi eleemoſynam non cenſetur adimpletum ſi eleemoſyna erogata ſit ab alio, nomine ipſius vouentis, inuito ipſo. ibid. q.8

an Votum mixtum quod coaleſcit ex perſonali & reali, poſſit per alium à vouente adimpleri. ibid. q.14

Vota quinque ſupremo Pontifici reſeruata, in quibus Epiſcopi diſpenſare nequeunt. p.161.q. 78

Et quo iure ſint illa ſupremo Pontifici reſeruata. p.162.q.79

Votum caſtitatis, aut Religionis, emiſſum metu leui ab extrinſeco incuſſo, ad illud extorquendum, eſt ab Epiſcopo diſpenſabile. p.165. q.94

Votum ſeu iuramentum ingrediendi Religionem Militum Alcantaræ, Calatrauæ, D. Iacobi, S. Stephani, vel S. Mauritij eſt, ab Epiſcopo diſpenſabile. ibid.q.96

Vota paupertatis, & obedientiæ, in ſæculo, vel in Religione non approbatâ, poſſunt ab Epiſcopo diſpenſari. ibid.q. 99

vide in verb. *Epiſcopus*.

Votum caſtitatis, ſeu Religionis emiſſum in pœnam peccati mortalis, quod quis admiſit, vel nunc proponit admiſſurum, non eſt ab Epiſcopo diſpenſabile. p.166.q.102

Votum diſiunctiuum, cuius altera tantùm pars eſt reſeruata, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari p.167. q.106

Quod idem dicendum eſt caſu quo pars reſeruata, effecta ſit impoſſibilis. p.168. q.107

an Vota reſeruata, emiſſa metu cadente in conſtantem virum, poſſint ab Epiſcopo diſpenſari. p.172.q.128

an Vota ſupremo Pontifici reſeruata, emiſſa ab his qui ſub dominatiua poteſtate viuunt, poſſint ab Epiſcopo diſpenſari. p.171.q.135

Votum alicuius rei conſecratæ, poteſt authoritate vouentis in melius commutari. pag. 184. q.16

Votum factum in fauorem tertij, ab ipſo tamen non acceptatum, poteſt ab Eccleſiæ Prælatis in aliud commutari abſque illius tertij conſenſu. ibid. q 19

Votum factum in fauorem tertij, & ab ipſo non acceptatum, poteſt propria vouentis authoritate in euidenter melius commutari. p.185.q.20

Et an idem dicendum ſit de voto ab ipſo tertio acceptato. ibid. q. 21.& ſeq.

Vide in verb. *vouens*.

an Votum ingrediendi Religionem factum ſub conditione aliam ingrediendi, caſu quo à ſemel aſſumpta vouens eiectus ſit, maneat profeſſione extinctum. p.188.q.9.

Votum perpetuum non debet commutari in materiam perpetuam. p.190.q.37

Votum certa die implendum, non debet neceſſariò commutari in opus eadem die exequendum. ibid.q.38

in Voto alicuius rei, cui additum eſt votum non petendæ illius diſpenſationis, maior commutatio eſt facienda. p.191.q. 45

an Votum peregrinationis Hieroſolymitanæ ſit commutandum in eleemoſynam in eius loci ſubſidium mittendam. p.192.q.50

Votum ieiunij vnius diei in quod opus poſſit commutari. p.193.q.53

Et in quod votum ieiunij in pane & aqua. ibid. q. 54

Votum erogandæ eleemoſynæ in quod opus commutandum. ibid.q. 55

vide in verb. *Commutatio*.

Votum recitandi ſingulis feriis ſextis perpetuò ſeptem Pſalmos pœnitentialis, quomodo commutandum. p.294.q.58

an Votum ingrediendi Religionem valeat ad æqualitatem commutari per aſſumptionem ad Epiſcopatum. ibid. q.59

Votum ſimplex & abſolutum caſtitatis, poſſunt omninò à Supremo Pontifice, aut Confeſſario ab ipſo delegato pura omninò commutatione tolli. p.194. q. 6

Votum ingrediendi Religionem ſtrictiorem æqualiter commutatur in votum profitendi, & perſeuerandi in laxiori. ibid.q.60

Votum caſtitatis abſolutum in quod commutandum. p.195.q. 62

Votum abſolutum Religionis eſt commutabile, & in quod opus poſſit commutari. p. 195. q. 65. & ſeq.

Votum aut iuramentum ita eſt interpretandum, vt quoad minùs fieri poſſit obligationem inducat; quando non conſtat de vouentis, aut iurantis intentione. p.196.q.1

Votum ieiunandi obligat eo modo quo obligat præceptum ieiunij Eccleſiaſtici. p. 198. q. 2

Votum ieiunij extra quadrageſimam non obligat ad abſtinendum ouis & lacticiniis. p. 199. q.3

Votum ieiunij pro toto vitæ tempore, non obligat vouentem vltra ſexageſimum annum ſuæ ætatis. ibid.q.5

Votum ieiunandi ſpatio totius menſis, non obligat vouentem ad ieiunandum diebus Dominicis. p. 200. q.8.

an Votum ieiunandi ſingulis feriis ſextis obliget vouentem ad ieiunandum in die Natalis Domini ſi tale feſtum tali die incidat. ibid. q.11

Votum non bibendi vinum, non obligat ad non bibendam ceruiſiam. ibid. q. 12

Votum non bibendi vinum non violatur bibendo vinum in prima & ſecunda miſſæ ablutione. pag. 201.q.13.

Votum ieiunandi in pane & aqua obligat ſub mortali ad nihil aliud comedendum, vel bibendum. ibid. q.14

Et an tale votum frangatur vinum ſemel bibendo. ibid.q. 15

an Voto non bibendi vinum ſemel violato; poſſit vouens ſæpius vinum bibere abſque voti tranſgreſſione. ibid. q.16

Votum de Religione intranda eſt laudabile & pium. p.203. q.1.

Votum ingrediendi Religionem ſub hac formula emiſſum;

Digitized by Google

emiſſum ; *Promitto me ingreſſurum Religionem, ſi poſſum :* Verè eſt conditionale. ibid. q. 3

Votum nolendi in ſæculo viuere, non eſt votum Religionis. p. 204. q. 7

Votum emittit Religionis, qui promittit ſe in Religione moriturum, ſeu ſe extra Monaſterium non moriturum. ibid. q. 8

Votum vitæ heremiticæ & ſolitariæ eſt obligatorium. p. 205. q. 10

Voto ingrediendi Religionem ſatisfacit, qui aſſumit Habitum Clericorum Ordinum Militarium in Communi viuentium. p. 206. q. 13

vide in verb. *adſtrictus voto.*

Votum ingrediendi certam Religionem non obligat, caſu quo hæc ſit quoad ſubſtantialia collapſa, nec ſit ſpes proximæ reformationis. p. 206. q. 16

Votum ingrediendi Religionem & ſtatim exeundi, eſt irritum & nullum. p. 215. q. 54

Votum ſimplex caſtitatis impedit licitè iniri matrimonium, non tamen dirimit iam contractum. p. 219. q. 68

Votum perſonale non poteſt quis per alium adimplere. p. 238. q. 1

Vota parentum offerentium ſuos filios Religioni non obligant eos, niſi in ea conſenſerint, aut ratificauerint. p. 245. q. 2

Votum vel iuramentum poteſt per vouentis aut iurantis procuratorem emitti. p. 246. q. 5

Vota, & iuramenta populi non habent firmitatem legis obligantis ſucceſſores, ni adſit Epiſcopi conſenſus. p. 247. q. 11

Vota, & iuramenta à pupulo facta, poſſunt ab Epiſcopo, cuius authoritate emiſſa ſunt, reuocari. p. 247. q. 12

Votum quod Regulares emittunt non ambiendi, neque acceptandi prælaturas, ſeu dignitates præcipuè ſæculares, eſt validum. p. 248. q. 2

Votum quod Religioſi Diſcalceati Sanctiſſimæ Trinitatis emittunt, non ambiendi dignitates, & prælaturas, eſt validum. ibid. q. 3

Votum non ambiendi prælaturas, inſtitutum fuit in Religione Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis, à tempore Pauli V. p. 249. q. 4

Votum non ambiendi prælaturas continet materiam negatiuam. ibid. q. 5

an Votum non ambiendi prælaturas cenſeatur violatum ſi vouens appetat aut deſideret aliquas dignitates in Religione. ibid. q. 6

Votum prædictum non violatur per ablationem impedimentorum, ne vouens ſit Prælatus. ib. q. 7

Voti non ambiendi prælationes in Religione finis & materia. p. 252. q. 22

Votum aut iuramentum non ludendi abſolutè emiſſum, licitum & validum eſt, & conſequenter obligatorium. p. 257. q. 1

Votum abſtinendi à ludo moderato, non eſt irritum, ſed validum & obligatorium. p. 258. q. 2

Votum quod in Profeſſione Religioſa emittitur, nō fit Prælatis, aut Sanctis, ſed aduocantur in teſtes promiſſionis, quam vouens Deo fecit. p. 259. q. 5

Votum aut iuramentum non ludendi, præſtitum à iurante aut vouente ob finem carendi illa ludi recreatione, quo peccata ſua vonēs aut iurans ſic puniat, obligat etiam ad non ludendum ludo moderato, aut pro modico tempore ſaltem ſub veniali. p. 258. q. 5

Votum non ludendi, ad vitandum prodigalitatem pecuniæ, obligat vouentem ad abſtinendum à ludo tum licito, tum illicito. p. 259. q. 7

Votum non ludendi cum hac perſona, in hac domo, &c. vel in vindictam contra colludentem, vel quia credit vouens in eo loco malè fortunatum eſſe, & aduerſariū benè, eſt inualidum. p. 261. q. 15

Votum aut iuramentum nullo modo ludendi, niſi determinato ludo, validum eſt. ibid. q. 18

Votum aut iuramentum non ludendi donec talis perſona viuet, non obligat ea perſona defuncta. p. 262. q. 20

Votum aut iuramentum non mutuandi, nec fideiubendi, præſtitum in vtilitatem tertij, neque validum eſt, neque obligatorium. p. 267. q. 3

an Votum aut iuramentum non mutuandi, nec fideiubendi factum in vtilitatem propriam, poſſit eſſe validum. p. 268. q. 4

Votum aut iuramentum nunquam fideiubendi præſtitum à Clericis, eſt inualidum. pag. 269. q. 10

Vt Religioſi nequeunt pro alio fideiubere. p. 269. q. 11

Vota & iuramenta quæ mercatores paſſim emittunt de non emendo auctiori pretio, neque vendendo viliori, non ſunt obligatoria. p. 269. q. 12

Votum aut iuramentum non petendi ſine cauſa legitima diſpenſationem, aut relaxationem voti, vel iuramenti facti, vel faciendi, eſt validum. p. 280. q. 1

Votum aut iuramentum non petendæ relaxationis voti vel iuramenti etiam quando vtilius ſaluti iurantis, aut vouentis videretur, validū eſt. ib. q. 2

Votum aut iuramentum non petendi diſpenſationem votorum, vel iuramentorum, non includit votum non petendi eorū irritationem. p. 281. q. 5

vide in verb. *Diſpenſatio.*

an Votum emiſſum poſt iuramentum non vouendi niſi ſeruatis aliquibus circumſtantiis, poſſit eſſe validum non ſeruatis illis. p. 283. q. 4

Votum aut iuramentum purè conditionale quodnam ſit. p. 290. q. 4

Votum ſimplex caſtitatis quod emittunt fœminæ Tertiariæ, non includit alia duo, nempe obedientiæ & paupertatis. p. 289. q. 27

Votum quodcumque, & iuramentum ſemper habet aliquas conditiones generales ; & quænam illæ ſint. ibid. q. 1. & 2

Votum aut iuramentum factum ſub condione neceſſaria futuri temporis, eſt conditionatum, ſi vouens aut iurans voto vel iuramento tempus præfiniat. p. 291. q. 8

Votum vel iuramentum factum ſub conditione impoſſibili, inualidum eſt, nec obligat. ibid. q. 9

Votum aut iuramentum emiſſum ſub conditione futura contingente de re poſſibili & honeſta, nō obligat ante impletam conditionem. p. 292. q. 13

Votum aut iuramentum conditionale non ſtatim obligat etiamſi pars illius impleta fuerit. ib. q. 14

Votum aut iuramentum ſub duplici conditione emiſſum, non obligat ante euentum vtriuſque conditionis, ſi vouens, aut iurans indiuiſibiliter vtramque intenderit. p. 293. q. 18

Quod etiam verum eſt caſu, quo iurans, aut vouens dubitet, an iurauerit, vel vouerit ſub illis conditionibus ſimul ſumptis, an verò diuiſiuè tantùm. ibid. q. 18

Votum vel iuramentū ſub conditione coniunctim & copulatiuè emiſſum non obligat vnica conditionum adueniente. ibid. q. 19

Votum aut iuramentum conditionale pœnale quid ſit & in quo diſtinguatur à voto & iuramento purè conditionali. pag. 298. q. 1

Votum

Votum aut iuramentum pœnale rectè diuiditur in ſimplex & duplex. ibid q.3
an Votum, ſeu iuramentum pœnale obliget, toties, quoties à vouente vel iutante violatur. p.300. q.12
Vota aut iuramenta à pueris emiſſa ante ſeptennium poſſunt eſſe valida, ſed communiter inualida reputantur, niſi manifeſtè conſtet de vſu rationis. p.304.q.14
Vota aut iuramenta non benè præſumuntur eſſe inualida ex eo quod iutantis, aut vouentis ceſſante calore iracundiæ pœniteat. p.306.q.22
Votum aut iuramentum emiſſum tempore infirmitatis de ingredienda Religione, aut ſeruanda caſtitate ſi priſtina ſalus recuperetur, eſt validum & obligatorium In conſcientia. p.319.q.1
Quod etiam verum eſt etiamſi emittatur, in grauiſſimi morbi æſtu. ibid.q.2
Votum ingrediendæ Religionis, factum ex quocumque metu, etiam grauiſſimo, proueniente à cauſis naturalibus, vt naufragij & peſtis periculo, eſt obligatorium, & validum. p.320.q.3
Votum Religionis, aut caſtitatis factum in graui infirmitate, poteſt ab Epiſcopo, aut Regularibus priuilegiatis, exiſtente iuſta cauſa diſpenſari. ib.q.4
Voti nomen non ſolùm pro promiſſione, ſed etiam Pro deſiderio accipitur. p.321.q.1
Votum rectè definitur quod ſit promiſſio Deo facta de meliori bono. p.321.q.2
Votum non debet neceſſariò fieri verbis aut exterioribus ſignis. ibid.q.4
Votum ſimplex ſufficienter perficitur per promiſſionem ſine traditione. p.326.q.19
Votum ſemper debet fieri de meliori bono; & quomodo hoc intelligendum ſit. p.327.q.20
Voti mulriplex diuiſio. ibid.q.1
Votum abſolutum, purè conditionatum, & conditionatum pœnale quid ſint. p.327.q.2
Quid verò ſimplex, & qnid ſolemne. ibid.q.3
Votum ſolemne & ſimplex non differunt ſpecie, ſed accidentali extrinſeca differentia. ibid.q.4
an Votum ſolemne differat ex natura rei, & iure diuino à voto ſimplici. p.328.q.5
Votum neceſſarium, & votum liberum quid ſint. p.328.q.6
Quid item votum commune, quidve ſingnlare & particulare. ibid.q.7
Voti realis, perſonalis, & mixti explicatio. p.329.q.8
Sicut etiam voti affirmatiui, negatiui, perpetui, temporalis, reſeruati, & non reſeruati, publici & occulti, expreſſi, taciti, expliciti, & impliciti differentiæ. ibid.q.9. & ſequentibus.
Vota non implens peccat. ibid.q.1
Votum nequit obligare vrgente diuino, aut humano præcepto. p.330.q.4
an Votum in materia graui ita poſſit fieri, vt non obliget ad culpam vllam, ſed ſolum ad pœnam ex intentione vouentis. p.330.q.7
Votum neceſſariò debet fieri de materia bona. p.332.q.1
Votum neceſſariò debet eſſe de bono poſſibili. ibid. q.2
an Votum debeat eſſe de re bona & honeſta, & poſſit fieri de rebus præceptis. ibid.q.3
Votum rei ad quam vouens ex præcepto tenetur, eſt propriè votum, illiuſque tranſgreſſio addit nouam ſpeciem peccati, neceſſariò fatendam. ibid.q.4
Vide in verb. *Materia voti.*
Votum emiſſum de rebus indifferentibus, nec eſt validum, nec obligat. p.333.q.6
Votum de re aut actu indifferenti emiſſum neque indiget diſpenſatione neque commutatione. ibid. q.7
Votum rei indifferentis, eſt tantum peccatum veniale. ibid.q.8
Votum fœminæ non nendi in ſabbato, in honorem B. M. Virginis, relicta facultate exercendi alia ſeruilia opera, neque eſt validum neque obligat. p.334.q.11
Et an tale votum eſſet validum ſi fœmina illud emitteret hoc fine veſtitum, vt expeditior eſſet ad recitandum ſæpius calculos virgineos. ibid. q.12
Votum abſtinendi die ſabbati ab omni opere ſeruili in honorem B. Mariæ Virginis, eſt validum, & obligat. ibid.q.13
Votum de non edendis carnibus igne aſſis in die S. Laurentij, in eius honorem; & non veſcendi animalium capitibus in die S. Ioannis, ſunt vana & irrita, niſi ad talia cibaria edenda specialiter affectus eſſet vouens, & ſe vellet tali voluptate priuare in horum ſanctorum honorem. p.334.q.14
Votum abſtinendi ab omni cibo igne condito in vigilia S. Laurentij, in eius honorem emiſſum, eſt validum. ibid.q.15
Votum vtendi veſtibus honeſtis, & votum induendi veſtes viles & aſperas, eſt validum. p.335.q.17
Votum agitandi tauros in honorem alicuius Sancti eſt inualidum, vanum, & inhoneſtum. ibid. q.18
Votum à quodam Patocho in honorem Immaculatæ conceptionis Virginis Mariæ, emiſſum, dicendi nempe antequam ſermonem inciperet; *Alabado ſea el Santiſſimo Sacramento, y la Immaculada Concepcion*, &c. defenditur eſſe validum contra Magiſtrum Prado. p.336.337.& ſeq. tota q.19
Votum contrahendi matrimonium eſt validum, caſu quo vouenti ſit in præcepto. p.348.q.50
Sicut etiam quando emittitur ad legitimandos filios ex concubina natos. ibid.q.51
Votum contrahendi matrimonium animo non conſummandi illud, ſed ingrediendi Religionem, aut vtrinque caſtitatis voto emiſſo, ordinariè loquendo non eſt validum. ibid.q.52
Votum contrahendi matrimonium factum ab illo qui ita ſe fragilem, & procliuem ad carnis peccata ſentit vt vix contineri poſſit, eſt validum, ibid.q.53
Votum nocturnarum vigiliarum non eſt validum, vbi tales interdictæ ſunt. p.339.q.20
Quomodo Votum nunquam ingrediendi mare, aut nunquam equitandi, ratione periculi quod nauigando aut equitando vouens paſſus eſt, poſſit eſſe validum. ibid.q.21
vt Votum validum ſit, neceſſe eſt adeſſe honeſtatem in re promiſſa, tempore quo votum emittitur. pag.339.q.22
Votum rei bonæ emiſſum ob finem indifferentem, eſt validum. p.340.q.23
Votum emiſſum ad res temporales aſſequendas, eſt licitum & validum. ibid.q.42
Votum ieiunandi eo fine emiſſum, vt vouens ſumptibus pateat, & votum elargiendæ eleemoſynæ, vt auaritiæ opinionem tollat, nullum & inualidum eſt. ibid.q.25
Votum non lubendi ſolo fine emiſſum non amittendæ rei familiaris, eſt validum & obligatorium. ibid.q.26

Votum emiſſum ad obtinendum auxilium à Deo, pro malo, ſeu turpi facto, nullum eſt. pag.341. q.29

Votum quo quis Deo promittit eleemoſynam elargiri, ſi incolumns, & ſaluus ex bello, aut duello iniuſto euadat, eſt validum. ibid.q.30

Votum purè emiſſum in gratiarum actionem pro victoria iam iniuſtè parta, eſt validum.ibid.q.37

Votum de re aut actione bona factum ſub conditione turpi,eſt validum. p.342.q.32

Votum de aliquo oppoſito conſiliis Euangelicis,& aliis,nullatenus licitè fieri poteſt. p.343.q.38

Vota contra conſilia,poſſunt aliquando cum aliqua moderatione validè, & licitè emitti. p.344.q.40

Votum non acceptandi Epiſcopatum, aut etiam prælaturam, eſt validum,& licitum. ibid.q.41

Votum non ſuſcipiendi beneficium, aut quodcumque regimem animarum, eſt validum. p.345.q.3

ao Votum non nubendi factum ab eo,cui ſalubrius eſt matrimonium, ob frequentem lapſum in res venereas, ſit validum. p.349.q.54

de Voto ſolemni caſtitatis, & matrimonij non eſt eodem modo loquendum. ibid.q.55

Votum ducendi meretricem in vxorem ad eam à malo ſtatu liberandam, non eſt validum, neque obligatorium. p.350.q.56

Et an idem dicendum ſit ſi tale votum ſub conditione emittatur; vt, *Voueo, quod ſi aliquam vxorem ducturus ſim, ducam meretricem, vt illam à morte ſpirituali liberem, vel pauperem,vt ei ſubueniam.* ibid.q.57

An autem habeat talem ſenſum conditionatum, ſi ſub hoc forma abſoluta emittatur. *Voueo Deo me ducturum puellam pauperem, vel meretricem.* p.358

Votum de materia præcepta emiſſum à Religioſo ſine expreſſa licentia ſui Prælati, eſt validum. p. 351.q.5

Votum factum à Religioſo de materia ſibi interdicta per ſuas leges, vel mandatum, ſui Prælati,eſt omnino inualidum. p.351.q.6

Votum Religioſi emiſſum de re honeſta, prohibita tamen quoad modum,eſt validum. p.352.q.7

Votum faciendi aliquam eleemoſynam factum à Prælatis Religionum, eſt validum, & obligatorium. ibid.q.8

Votum elargiendi eleemoſynam ex rebus ſuo proprio vſui applicatis, factum à ſubditis Religioſis, eſt validum, & obligatorium. ibid.q.9

Votum eleemoſynæ factum à Religioſis ſine licentia, de rebus Conuentus, quarum adminiſtrationem non habent,validum eſt,& obligat. ibid. q.10

Et an peccent Religioſi talia vota emittendo. ibid. q.11

Votum breuis peregrinationis, emiſſum ab Epiſcopo, eſt validum, dummodo mandari executioni poſſit tempore quo illis permittitur à ſuis Eccleſiis abeſſe. p.353.q.16

Non tamen validom eſt votum emiſſum ab Epiſcopis ſine conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ. p.354.q.17

Validum tamen omninò eſt votum longæ peregrinationis emiſſum ſub conditione licentiæ à Pontice impetrandæ. ibid. q.18

Votum propriè ſoli Deo fieri poteſt. p.358.q.1

Vota poſſunt aliqua ratione Sanctis fundi. ibid.q.2

Vota poſſunt aliqua ratione fieri Sanctis, quibus non obſtantibus vota propriè ſoli Deo fieri infertur. p.358.q.3

an Votum non ſuſcipiendi Ordines præcipuè ſacros, ſit validum. p.345.q.44

an Votum ieiunandi die Dominico,ſit validum, pagina 345.q.45

Vſurarius.

Vſurarios ex iuramento de ſoluendis vſuris ſibi præſtito nullum ius, nec actionem, nec obligationem acquirit, ad compellendum iurantem, vt ſibi promiſſas vſuras ſoluat. p.75.q.9

Vtilitas.

Vtilitas iurandi in quo conſiſtat. Vide in verb. *neceſſitas iurandi.*

Vxor.

Vxor poteſt directè, & propriè irritare aliqua viri vota, & iuramenta Deo præſtita abſque ſua licentia. p.137.q.138

Vxor nequit omnia mariti vota irritare, quæ poteſt maritus vxoris. p.138.q.139

Vxor ſolùm poteſt mariti vota irritare quæ ſibi præiudicauerint. ibid.q.140

an Vxor poſſit irritare votum & iuramentum viri, non exigendi debitum, abſque ſuo conſenſu emiſſum. p.138.q.141

Vxor poteſt irritare votum mariti de mutando habitu ſæculari in habitum eremitæ, aut Ordinis D.Franciſci. p.139.q.143

Non tamen poteſt irritare vota viri de faciendis amplis eleemoſynis. ibid.q.144.

Vxor poteſt irritare votum viri, precum, ieiuniorum, aut vigiliarum, quæ ita illi corpus debilitant vt ineptus ſit ad debiti redditionem. ibid. q.145

Vxor poteſt irritare votum viri Deo præſtitum de longa peregrinatione. p.140.q.146

Et quid dicendum de voto viri peregrinationis Hieroſolymitanæ. ibid.p.147

Vxor ſuccedens priori poteſt irritare vota aut iuramentum viri, quæ poterat prior vxor irritare. ibid.q.149

Et an idem dicendum ſit de votis à marito cum conſenſu vxoris emiſſis. ibid.q.150

Vxor abſolutè loquendo nequit irritare vota aut iuramenta ſeruorum, niſi ſint ſui, & habeat adminiſtrationem bonorum paraphernorum. p.143.q.161

Vxores validè poſſunt emittere vota de materia illis licita ſine licentia ſuorum virorum. pag. 356. q.27

F I N I S.

Google

zed by Google

6-1

Digitized by Google